LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA CU PRIVIRE LA SECTORUL DE SECURITATE ŞI APĂRARE NAŢIONALĂ

NATO
OTAN

DCAF
a centre for security, development and the rule of law

LEGISLAŢIA REPUBLICII MOLDOVA CU PRIVIRE LA SECTORUL DE SECURITATE ŞI APĂRARE NAŢIONALĂ

Centrul de la Geneva pentru Controlul Democratic asupra Forţelor Armate (DCAF) www.dcaf.ch

Centrul de la Geneva pentru Controlul Democratic asupra Forţelor Armate este una dintre cele mai cunoscute instituţii din lume în domeniul Reformei Sectorului Securităţii (RSS) şi Bunei Guvernări a Sectorului de Securitate (BGSS).
DCAF (Democratic Control of Armed Forces) oferă programe locale de suport consultativ şi asistenţă practică, dezvoltă şi promovează respectivele norme democratice la nivel naţional şi internaţional, propagă practici exemplare şi formulează recomandări de politici publice pentru asigurarea unei administrări eficiente a sectorului apărării. Printre partenerii DCAF-ului se numără guverne, parlamente, societatea civilă, organizaţiile internaţionale şi un şir întreg de structuri ale sectorului de securitate, cum ar fi: poliţia, justiţia, serviciile de informaţii, grănicerii şi militarii.

Centrul de Documentare şi Informare despre NATO

(CID NATO)

www.nato.md

Centrul de Informare şi Documentare privind NATO din Republica Moldova (CID NATO) este o instituţie neguvernamentală, care îşi propune să promoveze în beneficiul public valorile şi principiile euro-atlantice, să sprijine cooperarea dintre Moldova şi Alianţa Nord Atlantică, să implementeze obiectivele şi activităţile stabilite în cadrul instrumentelor de cooperare Moldova – NATO, precum şi să informeze opinia publică în legătură cu aceste aspecte.

Crearea CID NATO a fost stipulată în cadrul Programului Naţional de implementare a Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova – NATO, aprobat de Guvern la 29.12.2006. Astfel, la 3 octombrie 2007 CID NATO a fost inaugurat oficial în prezenţa Adjunctului Asistentului Secretarului General NATO pentru Diplomaţie Publică, Stefanie Babst, şi Ministrului Apărării, Vitalie Vrabie. Inaugurarea Centrului a fost posibilă cu susținerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Diviziei Diplomației Publice NATO și Ambasadei României Punct de Contact NATO în Republica Moldova.

Centrul de Informare și Documentare sprijină îndeplinirea obiectivelor Planului Individual de Acțiune pentru Parteneriatul Moldova–NATO (IPAP) și își

desfășoară activitatea într-o relație de parteneriat cu Secretariatul Internațional al NATO/Divizia de Diplomație Publică, Ministerul Afacerilor Externe şi Interării Europene, Ambasada Punct de Contact NATO la Chișinău și cu ambasadele celorlalte state și partenere acreditate în Republica Moldova.

Cuvînt înainte

Republica Moldova trece printr-o perioadă de revizuire a legislaţiei privind securitatea şi apărarea naţională, inclusiv prin elaborarea unor documente de politici (Strategia Securităţii Naţionale, Strategia Naţională de Apărare, Strategia Securităţii Cibernetice etc.), cât şi revizuirea cadrului normativ (Legea cu privire la Serviciul de Informaţii şi Securitate, Legea cu privire la apărarea naţională, pachetul de legislaţie militară etc.). Aceste acte legislative, elaborate în diferite epoci şi aparţinătoare la diferite curente de gândire, supravieţuiesc şi coabitează într-o permanentă stare de competiţie şi divergenţă.

Acest proces are loc în contextul unor schimbări de esenţă a mediului geopolitic de securitate, perpetuarea conflictelor regionale, dar şi aprofundarea relaţiilor cu Uniunea Europeană şi NATO, fapt ce determină necesitatea reevaluării priorităţilor politicii de securitate şi apărare naţională.

Obiectivul acestui studio constă în realizarea unei analize comprehensive a cadrului normativ şi regulator în domeniul securităţii şi apărării naţionale utilizabil în cadrul proceselor de revizuire a acestuia, cercetărilor sectoriale şi pentru părţile interesate în eficientizarea funcţionării sectorului.

În perspectiva scurtă acesta va reprezenta un suport pentru autorităţile publice, comunitatea de experţi şi organizaţiile internaţionale partenere a Republicii Moldova pentru înţelegerea proceselor şi interacţiunii în cadrul sectorului securităţii naţionale.

În perspectiva medie şi de termen lung, acesta va contribui la intensificarea eforturilor de reformare a sectorului de securitate a Republicii Moldova.

Phillip Fluri, Viorel Cibotaru

2015

La elaborarea studiului şi culegerii Legislația Republicii Moldova cu privire la securitatea şi apărarea națională au participat următoarele persoane:

Colegiul redacțional:

Phillip Fluri (DCAF), Viorel Cibotaru (Republica Moldova)

Coordonatori: Viorel Cibotaru**,** Elena Mârzac (Republica Moldova)

Această *Culegere* a fost publicată cu sprijinul financiar al Guvernului Elveţiei.

Autori (contribuții): Iurie Pîntea (capitolele I-III), Dumitru Mînzarari (capitolele IV-V), Patricia Zghibarţa (capitolele VI şi VIII), Vasile Croitoru (VII), Natalia Spînu (IX), Sergiu Guţu (X), Elena Mârzac(XI)

Redactor:

Notă legală:

Opiniile şi exemplele din această culegere reprezintă opiniile personale ale autorilor şi nu reflect neapărat nici poziţia oficială a NATO, nici a Centrului de la Geneva pentru Controlul Democratic asupra Forţelor Armate.

CUPRINS

I. DEFINIȚII CHEIE PENTRU SECTORUL DE SECURITATE.....8
Sectorul de securitate din Republica Moldova.....9

II. CADRUL INSTITUȚIONAL LEGISLATIV ŞI DE POLITICI PENTRU REALIZAREA POLITICII SECURITĂȚII NAȚIONALE.....10
Constituția Republicii Moldova.....10
Concepția Securității Naționale.....11
Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova.....14
Doctrina militară.....16
Legea securității statului.....17
Legea privind organele securității statului.....18
Legea cu privire la apărarea națională.....18

III. SECTORUL DE SECURITATE. ACTORI ŞI ROLURI.....19
Parlamentul Republicii Moldova.....19
Preşedintele Republicii Moldova.....19
Consiliul Suprem de Securitate.....21
Guvernul.....22

IV. CADRUL LEGISLATIV PENTRU ASIGURAREA ORDINII PUBLICE ŞI JUSTIȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....24
Restanțe şi provocări.....26

V. CADRUL LEGISLATIV PENTRU DEZVOLTAREA ŞI REFORMAREA FORȚELOR ARMATE ALE REPUBLICII MOLDOVA.....28
Intrducere.....28
Abordarea metodologică.....29
Lacunele în cadrul legislativ.....30
Condițiile de aplicare a forței armate.....32
Direcții de dezvoltare şi reformare.....33
Controlul democratic al structurilor de forță.....37

VI. CADRUL LEGISLATIV PENTRU PARTICIPAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN MISIUNILE ŞI OPERAȚIILE INTERNAȚIONALE DE MENȚINERE A PĂCII ŞI COOPERARE INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII……..…38
Introducere.....38
Cadrul legal instituțional.....40
Probleme identificate şi concluzii.....46

VII. CADRUL NORMATIV INTERNAȚIONAL AL REALIZĂRII SECURITĂȚII NAȚIONALE.....49
Abstract.....49
Caracterizarea reglementărilor normative existente.....50
Comentarii consolidate şi recomandări.....57

VIII. CADRUL LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA PENTRU ASIGURAREA INTEGRITĂȚII ŞI COMBATEREA CORUPȚIEI.....60
Combaterea corupției.....60
Introducere.....
Cadrul legal.....61
Cadrul instituțional național.....63
Cadrul instituțional sectorial.....65
Probleme identificate şi concluzii.....65

IX. CADRUL LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN DOMENIUL SECURITĂŢII CIBERNETICE.....70
Strategia națională de dezvoltare a societății Informaționale „moldova digitală 2020”.....71
Comentarii şi recomandări consolidate.....85

X. CADRUL LEGISLATIV ŞI NORMATIV DE REGLEMENTARE A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN.....86
Comentarii.....86
Concluzii.....95
Recomandări.....96

XI. PREVEDERILE LEGALE PRIVIND ACCESUL LA INFORMAȚIE, SECRETUL DE STAT, TRANSPARENȚA PROCESULUI DECIZIONAL……98
Recomandări.....102
Recomandări.....106

I. DEFINIȚII CHEIE PENTRU SECTORUL DE SECURITATE

În prezent există mai multe modele de abordări naţionale şi internaţionale cu privire la definirea sectorului de securitate. În contextul acestui studiu ne vom baza pe modelul în care sectorul de securitate este înţeles ca un sector care include toţi actorii şi toate instituţiile, care dispun de un rol legitim de a supraveghea şi asigura securitatea statului şi a poporului. Această legitimitate deseori provine din constituţie şi cadrul legislativ.

Este important să amintim despre faptul că la nivel internaţional înţelegerea sectorului de securitate a suferit o schimbare. Încetul cu încetul, fiecare cu viteza sa proprie, statele au trecut de la o abordare îngustă a sectorului de securitate la un concept mai larg şi holistic de definire a sectorului de securitate.

Iniţial, ***sectorul de securitate*** se axa în majoritatea cazurilor pe forţele armate, incluzând doar „instituţiile şi agenţiile de stat, care dispuneau de autoritatea legitimă de a utiliza forţa, de a ordona utilizarea forţei sau de a ameninţa cu utilizarea forţei". În mod normal, aceste instituţii sunt cele militare (armata, marina militară, aviaţia militară), serviciile de informaţii, grănicerii şi organizaţiile paramilitare.[1] Treptat, ***sectorul de securitate*** a trecut la un concept mai vast, care cuprinde următoarele elemente:

- *Entitățile (instituțiile) autorizate să utilizeze forța*: forţele armate; poliţia, forţele paramilitare; paza prezidenţială; serviciile de informaţii; serviciile secrete; gărzile de coastă; grănicerii; autorităţile vamale; unităţile de rezervă şi cele de securitate locală (forţele de apărare civilă, garda naţională, miliţia, etc.).

- *Organele de control şi gestionare a securității*: oficiile prezidenţiale şi cele ale primilor-miniştri; consiliile naţionale consultative în domeniul securităţii; legislativul şi unele comisii din cadrul legislativului; ministerele de apărare, afaceri interne, afaceri externe; autorităţile publice cu responsabilităţi în diferite domenii ale securităţii naţionale (securitatea statutului, informaţională, energetică, economică, etc.); organele de management financiar (ministerele finanţelor, oficiile bugetare, unităţile de planificare şi audit financiar); şi organizaţiile societăţii civile.

- *Instituțiile judiciare şi organele de drept*: instituţiile din sistemul judecătoresc; ministerele de justiţie; închisorile; serviciile de anchetă şi urmărire penală; comisiile cu privire la drepturile omului şi avocaţii parlamentari; serviciile de corecţie; sistemele judiciare tradiţionale şi cele de cutumă.

[1] (Hans Born, Philipp Fluri, şi Anders B. Johnsson, eds., Controlul parlamentar asupra sectorului securităţii: principii, mecanisme şi practici, Ghid practic pentru parlamentari, Nr. 5 (Geneva, Belgrad: IPU/DCAF, 2003).

♣ *Forțele de securitate nestatutare*: formaţiunile militare „de eliberare”, unităţile private de securitate şi gărzi de corp, companiile private de securitate şi miliţiile partidelor politice.

Sectorul de securitate din Republica Moldova

Cadrul legislativ naţional oferă un set de definiţii care stabilesc temelia pentru înţelegerea modului în care problemele de securitate sunt abordate în Republica Moldova. În contextul acestui studiu, cele mai importante definiţii care urmează să fie luate în consideraţie sunt definiţiile sectorului de securitate, sistemului de securitate şi politicii de securitate.

Definiţia **sectorului de securitate** este oferită de Strategia Securităţii Naţionale, prin care din acest sector fac parte instituţiile de stat cu mandat de forţă destinate implementării sarcinilor de protecţie a cetăţenilor şi a statului (nivel operaţional) şi instituţiile civile de stat care exercită funcţiile de guvernare, de planificare, de control şi de supraveghere în sistemul securităţii naţionale (nivel administrativ).[2]

Strategia Securităţii Naţionale specifică în continuare că: „la formarea şi realizarea **politicii de asigurare a securității naționale** participă:

a. autorităţile publice supreme în domeniul asigurării securităţii statului (Parlamentul, Preşedintele Republicii Moldova, Guvernul şi Consiliul Suprem de Securitate),

b. organele securităţii şi ale apărării statului (Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informaţii şi Securitate, Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, Serviciul Grăniceri şi Serviciul Vamal), şi

c. alte autorităţi publice”.[3]

Merită să fie menţionat faptul că această definiţie a **politicii de asigurare a securității naționale** prezintă o mai degrabă abordare clasică şi îngustă a structurii sectorului securităţii, axându-se pe instituţiile de stat şi ignorând forţele paramilitare, actorii nestatali, forţele nestatutare şi actorii societăţii civile. Trebuie să ţinem cont de această înţelegere clasică pe tot parcursul acestui studiu, deoarece acest element este unul important atunci când încercăm să analizăm modul în care actorii principali se auto-percep în cadrul de distribuire a rolurilor şi responsabilităţilor.

[2] Strategia Securităţii Naţionale adoptată la 15 iulie 2011 de Parlamentul Republicii Moldova.
[3] Idem.

II. CADRUL CONSTITUȚIONAL, LEGISLATIV ŞI DE POLITICI PENTRU REALIZAREA POLITICII SECURITĂȚII NAȚIONALE

Strategia Securităţii Naţionale defineşte **politica de securitate** a Republicii Moldova drept „un ansamblu de concepte, norme juridice şi acţiuni orientate spre promovarea şi protejarea intereselor naţionale prin identificarea, prevenirea şi contracararea ameninţărilor şi a riscurilor cu impact asupra securităţii statului”[4].

Această abordare, oficializată într-un act legislativ, parțial explică faptul că în Republica Moldova nu există vreun document exhaustiv care să definească/explice în detalii politica de securitate.

Totodată, există o serie de acte şi documente juridice care ne permit să conturăm o imagine generală cu privire la politica de securitate naţională, inclusiv interesele naţionale, ameninţările, riscurile, obiectivele, mecanismele de implementare, instituţiile şi mandatele acestora în domeniul dat.

În această ordine de idei, următoarele documente oficiale pot fi considerate drept determinante:

- Constituţia Republicii Moldova (1994);
- Concepţia Securităţii Naţionale (2008);
- Strategia Securităţii Naţionale (2011);
- Strategia militară / Doctrina militară (1995);
- Legea securităţii statului (1995);
- Legea privind organele securităţii statului (1995);
- Legea cu privire la apărarea naţională (2003);
- Legea cu privire la poliţie (1990/2013);
- Legile, strategiile sectoriale şi programele de guvernare.
-

1. **Constituția Republicii Moldova**, adoptată la 29 iulie 1994, este documentul juridic de bază pentru elaborarea şi implementarea politicii de securitate naţionale.

   În primul rînd, Constituţia defineşte ansamblul de valori şi principii supreme pentru Republica Moldova, care servesc drept fundament pentru conceptualizarea şi elaborarea politicii de securitate. În primul rînd, în acest context vom menţiona: suveranitatea şi independenţa; caracterul unitar şi indivizibil; republica, ca formă de guvernământ; statul de drept; inalienabilitatea teritoriului; democraţia şi pluralismul politic; respectarea drepturilor şi libertăţilor omului; etc. Aceste valori şi principii poartă un caracter universal, pot fi regăsite în actele juridice fundamentale ale mai multor altor state şi servesc drept fundament tradiţional pentru elaborarea politicilor de securitate ale statelor, determină asemănări în obiective şi conţinut, politici şi acţiuni comune pe plan naţional şi internaţional.

[4] Strategia Securităţii Naţionale adoptată la 15 iulie 2011 de Parlamentul Republicii Moldova.

În al doilea rînd, Constituţia Republicii Moldova conţine prevederi specifice care determină caracterul distinct al politicii de securitate şi apărare a statului moldovenesc: (1) proclamarea statutului de neutralitate permanentă a Republicii Moldova[5] şi (2) neadmiterea trupelor militare ale altor state pe teritoriul său[6]. Limbajul laconic al Constituţiei nu oferă mai multe detalii cu privire la obligaţiile, drepturile sau alte criterii care reies din statutul de neutralitate permanentă şi nici cu privire la viziunea de securitate naţională determinată de acest statut, interpretarea acestora fiind lăsată pentru alte acte juridice sau documente de ordin strategic.

În al treilea rînd, Constituţia stipulează rolurile şi responsabilităţile principalelor instituţii de stat, atît cele generale, cît şi unele specifice care au legătură directă cu politica de securitate naţională.

2. **Concepția Securității Naționale** aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 22 mai 2008 prin legea Nr 112 a fost elaborată pentru (1) a stabili un „sistem de idei care conturează prioritățile statului în domeniul securității naționale", (2) a oferi „o evaluare generală a mediului de securitate pe plan național și internațional în care operează Republica Moldova" și (3) a defini „scopul securității naționale, liniile directorii de bază pentru securitatea națională, valorile și principiile generale ce urmează a fi protejate de statul și de societatea moldovenească".

   Analiza structurii şi conţinutului Concepţiei Securităţii Naţionale denotă caracteristicile unui document „de tranziţie", prevederile căruia au o aplicare practică limitată şi servesc într-o măsură mai mare ca un set de referinţe pentru elaborarea ulterioară a altor acte legislative cu privire la politica de securitate naţională.

   Mai mult de un deceniu, în viziunile doctrinare naţionale **Concepția securității naționale**[7] era considerată ca al doilea act juridic de importanţă majoră care avea menirea să determine politica de securitate şi apărare a Republicii Moldova. Pentru prima dată un asemenea document a fost aprobat prin Hotărârea Parlamentului „Cu privire la Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova"[8] la 5 mai 1995, la mai puţin de un an de la aprobarea Constituţiei Republicii Moldova. Concepţia a avut ca scop de a servi ca bază pentru elaborarea politicii de stat în domeniul securităţii naţionale, actelor normative corespunzătoare, pentru optimizarea structurilor de administrare şi organizare a activităţii organelor de asigurare a securităţii naţionale. Prin aceiaşi hotărâre a fost creat „Consiliul coordonator pentru elaborarea proiectelor de legi şi altor acte normative care reglementează construcţia, pregătirea şi folosirea Forţelor Armate"[9].

---

[5] Constituția Republicii Moldova. Art. 11. Republica Moldova, stat neutru

[6] Idem.

[7] Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova. Legea Nr. 112 din 22.05.2008.

[8] Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.35/399 din 29.06.1995

[9] Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.35, art.399

Concepţia a creat baza necesară pentru definirea politicii de securitate şi apărare a Republicii Moldova, însă a servit ca referinţă pentru elaborarea unui număr limitat de acte juridice din domeniul securităţii şi apărării şi numai pentru o perioadă scurtă de timp. Multiplele deficienţe, erori şi contradicţii din Concepţie, incapacitatea Consiliului coordonator de a elabora proiectele de legi şi actele normative preconizate iniţial, cât şi deficienţele actelor legislative cu caracter strategic care se bazau pe prevederile Concepţiei au format treptat opinia despre caracterul deficitar şi depăşit al acestui document, inutilitatea lui şi necesitatea elaborării unui document nou.

La 22 mai 2008, Parlamentul Republicii Moldova, prin legea Nr 112, a aprobat o nouă Concepţie a securităţii naţionale. Conform enunţului din preambul noua Concepţie pretinde să fie „un sistem de idei care conturează priorităţile statului în domeniul securităţii naţionale" (1), să reflecte „evaluarea generală a mediului de securitate pe plan naţional şi internaţional în care operează Republica Moldova" (2) şi să definească „scopul securităţii naţionale, liniile directorii de bază pentru securitatea naţională, valorile şi principiile generale ce urmează a fi protejate de statul şi de societatea moldovenească" (3).[10] Acest document de ordin strategic urma să servească drept bază pentru elaborarea Strategiei Securităţii Naţionale, Strategiei Militare Naţionale şi altor strategii sectoriale în domeniul securităţii naţionale.

În pofida aşteptărilor şi importanţei Concepţiei pentru formularea politicii securitate şi apărare, rolul şi utilitatea acestui act juridic au rămas departe de cele scontate. De la momentul adoptării Concepţia a fost supusă criticilor pentru lipsuri, incoerenţă, caracter declarativ şi aplicabilitate limitată. Printre cele mai importante deficienţe ale Concepţiei au fost menţionate următoarele:

- Definirea neadecvată a intereselor naţionale, scopului securităţii naţionale, obiectivelor şi valorilor**.** În pofida enunţurilor din preambul, Concepţia nu oferă o definiţie a intereselor naţionale, nici a scopului securităţii naţionale, dar numai dezvoltă şi reformulează o parte din valorile supreme proclamate în Constituţie, stipulând că obiectivele securităţii naţionale a Republicii Moldova sunt „asigurarea şi apărarea independenţei, suveranităţii, integrităţii teritoriale, ordinii constituţionale, dezvoltării democratice, securităţii interne, consolidarea statalităţii Republicii Moldova".[11]
- Lipsa definirii principiilor securităţii naţionale. Cu excepţia „principiului de neutralitate permanentă", Concepţia nu defineşte alte principii ale securităţii naţionale, deşi definirea acestora este declarată în denumirea capitolului 1.

- Definirea şi interpretarea eronată a ameninţărilor la adresa securităţii naţionale. Concepţia include următoarele ameninţări la adresa securităţii naţionale: Conflictul

[10] Concepția securității naționale a Republicii Moldova. Legea Nr. 112 din 22.05.2008

[11] Idem.

transnistrean; Riscurile apariţiei unor tensiuni interetnice; Ameninţarea terorismului internaţional; Ameninţările de origine economică; Ameninţările de origine socială; Ameninţările din domeniul tehnologiilor informaţionale; Ameninţările care derivă din activitatea umană. Factorii tehnogeni şi calamităţile naturale; Ameninţarea crimei organizate şi a corupţiei.

Pe lângă faptul că această listă este confuză (prin enumerarea ameninţărilor şi riscurilor împreună), incompletă (prin lipsa pericolelor şi ameninţărilor cu caracter militar), iar ordinea de priorităţi este discutabilă, o problemă mult mai importantă este descrierea şi explicarea eronată a ameninţărilor.

Astfel, de exemplu, ameninţările la adresa securităţii naţionale legate de conflictul transnistrean sunt interpretate nu prin termeni de suveranitate şi integritate teritorială, dar limitate la constatarea că „existenţa regimului separatist amplifică discrepanţa din cadrul juridic unic al Republicii Moldova, condiţionând imposibilitatea acordării de asistenţă juridică cetăţenilor Republicii Moldova din localităţile din stânga Nistrului (Transnistria), periclitând totodată cooperarea internaţională judiciară în acest segment."

Un alt exemplu este includerea în lista ameninţărilor a „Riscurilor apariţiei unor tensiuni interetnice" care, porneşte de la constatarea că „Republica Moldova, este un stat poli-etnic şi multinaţional" şi conclude că „ameninţarea apariţiei elementelor de şovinism, de naţionalism şi de separatism este persistentă". Este de asemenea eronată afirmaţia precum că „incendiile, accidentele la întreprinderile de transport sau alunecările de teren" prezintă ameninţări la adresa securităţii naţionale.

- <u>Lipsa definirii sistemului de asigurare a securităţii naţionale, rolului şi misiunilor instituţiilor</u>. Capitolul III „Sistemul securităţii naţionale al Republicii Moldova, reformarea lui", în pofida denumirii titlului, nu conţine referinţe privind rolul, atribuţiile, misiunile şi interacţiunea diferitor instituţii din cadrul sistemului de asigurare a securităţii naţionale, nu identifică problemele majore care împiedică funcţionarea eficientă a acestui sistem şi soluţiile preconizate, dar conţine numai definiţii academice şi fraze generale despre necesitatea reformării sectorului securităţii naţionale cu includerea componentelor „politic, militar şi de apărare, de politică externă, de informaţii şi de contrainformaţii, de ordine constituţională şi de justiţie, economic, financiar, energetic, industrial, de comunicaţii şi infrastructură, de protecţie socială şi ecologic".
- <u>Structura eronată a Concepţiei şi un conţinut deficitar.</u> Concluzia principală care reiese din analiza structurii Concepţiei[12] şi conţinutului capitolelor respective este

[12] Concepția Securității Naționale conține următoarele capitole:

- Principiile, valorile generale, obiectivele, liniile directorii de bază ale securității naționale. Amenințările, riscurile şi vulnerabilitățile cu impact asupra securității naționale a Republicii Moldova. (Capitolul I)
- Cooperarea internațională, instrument de asigurare şi de consolidare a securității naționale a Republicii Moldova (Captolul II)
- Sistemul securității naționale al Republicii Moldova, reformarea lui. (Capitolul III)

constatarea faptului că instrumentul principal pentru asigurarea securităţii naţionale se preconizează a fi cooperarea internaţională, iar rolul instituţiilor Republicii Moldova şi importanţa efortului pe plan intern în asigurarea securităţii naţionale nu sunt definite. Totodată şi această cooperare se vede una pur formală şi lipsită de consistenţă, dată fiind ruptura dintre declaraţiile de intenţii de participare la eforturi şi organizaţii internaţionale şi capacităţile naţionale limitate, lipsa unor acţiuni pentru consolidarea acestora şi lipsa unor mecanisme constituite pentru a realiza aceste intenţii. O asemenea structură, împreună cu deficienţele principiale de conţinut menţionate mai sus, promovează ancorarea continuă a Republicii Moldova în lista statelor „beneficiare de securitate" şi nu în cea de „producători de securitate".

- Interpretarea statutului de neutralitate permanentă. Concepţia este primul document juridic în care a fost făcută o încercare de a oferi o interpretare mai largă a statutului de neutralitate permanentă, proclamat în Constituţia Republicii Moldova în 1994. În acest sens, Concepţia a introdus două criterii sau condiţii, respectarea cărora ar fi determinată de statutul de neutralitate permanentă: „(1) Republica Moldova nu este parte la blocuri militare şi (2) nu admite dislocarea de trupe militare sau de armamente ale altor state şi ale blocurilor militare pe teritoriul său". Concepţia nu a oferit o definiţie formală a conceptului de neutralitate permanentă al Republicii Moldova, iar respectarea acestui statut de către statele terţe este văzută ca fiind dependentă de „eforturile depuse pentru asigurarea respectării neutralităţii permanente de către subiectele de drept internaţional".[13] În acelaşi timp, Concepţia a determinat statutul de neutralitate permanentă ca principiu de bază al securităţii naţionale stipulând că „toate acţiunile desfăşurate de întregul sistem de securitate naţională al Republicii Moldova, îndreptate spre asigurarea securităţii naţionale, se bazează pe acest principiu".[14]

Astfel, Concepţia Securităţii Naţionale aprobată în 2008, în mare măsură poartă un caracter academic şi confuz şi interpretează eronat riscurile şi ameninţările la adresa securităţii naţionale. Această Concepţie nu a oferit o bază necesară pentru elaborarea politicii de stat în domeniul securităţii naţionale şi al apărării, actelor normative corespunzătoare, pentru optimizarea structurilor de administrare şi organizare a activităţii organelor de asigurare a securităţii naţionale.

3. **Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova** aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 15 iulie 2011 este considerată drept documentul de bază care reflectă politica securităţii naţionale. În conformitate cu definiţiile din preambul, Strategia "*stabileşte obiectivele sistemului de securitate națională, identifică mijloacele şi căile de asigurare a securității naționale. Strategia este totodată un act politico-juridic pe termen mediu ce*

- Elementele Strategiei securității naționale. (Capitolul IV)

[13] Idem.

[14] Idem.

permite adaptarea, în funcție de evoluțiile pe plan intern şi extern, a politicii în domeniul securității naționale, identificarea segmentelor specifice ale sistemului de securitate națională care necesită reformare, elaborarea unui plan realist de implementare a reformelor."

SSN determină interesele naţionale, principalele ameninţări, riscuri şi vulnerabilităţi pentru securitatea naţională; principalele repere ale politicii externe şi politicii de apărare ce ţin de asigurarea securităţii naţionale; căile de asigurare a securităţii naţionale; liniile directoare pentru reformarea sectorului de securitate naţională.

Un capitol aparte din Strategia Securităţii Naţionale este dedicat viziunii şi acţiunilor de consolidare a securităţii naţionale prin intermediul politicii externe şi de apărare (cap.3). Strategia recunoaşte că *„un loc aparte în contextul securității îi revine participării Republicii Moldova la eforturile globale, regionale şi sub-regionale de promovare a stabilității şi securității internaționale prin cooperarea în cadrul ONU, OSCE, cu NATO şi alte organizații internaționale relevante, precum şi participarea la misiunile în cadrul Politicii de Securitate şi Apărare Comună a UE (PSAC)."*

Strategia indică că *„Securitatea națională a Republicii Moldova nu poate fi concepută în afara contextului securității europene"* şi că *„în cadrul eforturilor de integrare, o atenție deosebită va fi acordată intensificării cooperării cu UE pe linia PESC (CFSP) şi PSAC (CSDP), orientată spre consolidarea securității naționale şi celei regionale. RM va coopera cu UE în domeniile prevenirii şi soluționării conflictelor, gestionării crizelor, neproliferării armelor de distrugere în masă."*

Acest set de prevederi-cheie pentru securitatea naţională determină rolul crucial al Strategiei Securităţii Naţionale în definirea şi implementarea politicii de securitate a Republicii Moldova.

Este important de menţionat faptul că Strategia Securităţii Naţionale a Republicii Moldova abordează multe probleme ce ţin de securitate în acelaşi mod ca şi Strategia Securităţii Europene[15], conform căreia *„securitatea națională a unui stat european nu mai poate fi privită ca un fenomen izolat"*, aceasta *„ține cont de abordarea multilaterală a securității naționale, de caracterul ei multidimensional şi interdependent, determinat atât de starea de lucruri din domeniile politic, militar şi cel al ordinii publice din țară, cât şi de situația din sfera economică, socială, ecologică, energetică şi de altă natură."*

Aprobarea Strategiei Securităţii Naţionale a oferit şansa începutului unei faze calitativ noi în politica de securitate şi apărare a Republicii Moldova, iniţierii şi implementării unor reforme adecvate în sectorul de securitate şi apărare în conformitate cu practicile şi standardele europene. Experienţa anterioară de iniţiere şi implementare a reformelor în acest sector indica asupra

[15] **Strategia Securității Europene,** adoptată la Brussels de Consiliul European în data de 12 şi 13 decembrie 2003 reprezintă documentul în care Uniunea Europeană clarifică strategia sa de securitate, care-şi propune drept scop să identifice ameninţările cu care se confruntă Uniunea şi defineşte obiectivele sale strategice.

faptului că valorificarea acestei şanse depinde atît de voinţa politică cît şi de capacităţile instituţiilor din sectorul de securitate, în special cele de gestiune a sectorului de securitate naţională la nivel politic şi cele de planificare strategică. Deşi rolul de monitorizare şi coordonare inter-instituţională a fost atribuit Consiliului Suprem de Securitate, de facto, succesul implementării Strategiei depinde în cea mai mare măsură de eficienţa instituţiei prezidenţiale, or de reforma multaşteptată a aparatului prezidenţial.

Necesitatea reformei aparatului prezidenţial fusese demonstrată inclusiv şi de procesul de elaborare şi aprobare a Strategiei Securităţii Naţionale. Rolul şi importanţa acestui document este cu mult peste atribuţiile Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene care a fost desemnată ca instituţie lider în acest proces şi care a prezentat documentul în şedinţa de aprobare a Parlamentului.

La patru ani de la aprobarea Strategiei suntem nevoiţi să constatăm că de la momentul aprobării acesteia în 2011 alte strategi sectoriale nu au fost aprobate şi nu au fost operate modificări în cadrul legislativ în scopul adaptării acestora la noua strategie.

Mai mult ca atît, contextul internaţional şi regional a generat provocări suplimentare la adresa securităţii naţionale a Republicii Moldova, sistemul european de securitate fiind grav afectat de către Federaţia Rusă prin anexarea Crimeii şi crearea şi alimentarea zonelor de separatism şi conflict militar în regiunile de est ale Ucrainei. În această situaţie a crescut substanţial imprevizibilitatea evoluţiilor în relaţiile dintre actorii regionali şi puterile mondiale, fiind înregistrată emergenţa unor noi riscuri şi ameninţări, caracterul depăşit al conceptelor şi teoriilor naţionale de securitate şi apărare şi incapacitatea sistemelor naţionale de securitate şi apărare de a face faţă noilor provocări.

Aceste evoluţii au impus regîndirea în regim de urgenţă a modului de guvernare a sectorului de securitate la nivel naţional. La 6 mai 2015 Preşedintele Republicii Moldova a emis Decretul Nr. 155216 privind constituirea Comisiei pentru elaborarea Strategiei securităţii naţionale a Republicii Moldova. În conformitate cu art.2. al acestui Decret, Comisia:

a) va elabora proiectul Strategiei securităţii naţionale a Republicii Moldova şi Planul de acţiuni pentru implementarea acesteia şi le va prezenta, pînă la 1 octombrie 2015, Preşedintelui Republicii Moldova;

b) va crea grupuri de lucru interdepartamentale şi va antrena în activitatea sa experţi şi specialişti din cadrul altor autorităţi şi organizaţii care vor acorda asistenţa necesară Comisiei.

4. **Doctrina militară** a Republicii Moldova a fost elaborată în baza prevederilor Concepţiei securităţii naţionale (aprobată la 5 mai 1995), cu scopul de a formula baza necesară pentru elaborarea şi implementarea politicii militare[17]. Aprobată la 6 iunie 1995 Doctrina militară a determinat scopul şi priorităţile politicii militare, principiile de asigurare a securităţii militare,

[16] http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358397

[17] **Parlamentul Republicii Moldova. Hotărârea privind Doctrina militară a Republicii Moldova.** Nr. 482 din 06.06.1995

sursele principale de pericole cu caracter militar, sistemul de măsuri pentru asigurarea securităţii militare, obiectivele şi principiile „construcţiei militare” şi „construcţiei Forţelor Armate”, organizarea sistemului de asigurare a securităţii militare, atribuţiile şi misiunile părţilor componente ale Forţelor Armate şi organelor de conducere militară.

Doctrina a stabilit principiile exclusiv defensive ale politicii militare şi a determinat ca priorităţi „menţinerea capacităţii de apărare a statului la nivel care asigură securitatea militară; întărirea măsurilor de încredere, extinderea colaborării militare reciproc avantajoase, etc.”. Pentru a realiza aceste obiective, Doctrina a stabilit drept prioritate „crearea unui potenţial militar, suficient pentru asigurarea securităţii militate a statului.”

În procesul de evaluare a cadrului legislativ a fost stabilit că Doctrina Militară a rămas un document cu valoare neînsemnată atît în politica de securitate, cît şi în procesul de dezvoltare a sistemului de securitate naţională. Astfel, nu au fost găsite alte acte juridice care ar extinde şi dezvolta prevederile incluse în Doctrina Militară, iar Concepţia Construcţiei Forţelor Armate, care urma să fie elaborată în conformitate cu prevederile Doctrinei şi urmare a adoptării acesteia, aşa şi n-a mai fost elaborată.

În conformitate cu viziunile doctrinale naţionale actuale, Doctrina Militară este un document depăşit şi urmează a fi înlocuită cu **Strategia Militară,** un document care trebuie să fie elaborat drept urmare a adoptării **Strategiei Securității Naționale**. Deşi de la adoptarea Strategiei au trecut deja patru ani, pînă în prezent procesul de elaborare a Strategiei Militare încă nu a fost finalizat, iar perspectivele acestui proces sunt incerte.

5. **Legea securității statului** (adoptată la 31 octombrie 1995) defineşte „securitatea statului” drept „o parte integrantă a securității naționale”, stabileşte sistemul organelor securității statului, stabileşte drepturile şi responsabilităţile autorităţilor publice supreme în acest domeniu, drepturile şi obligațiile cetăţenilor şi agenţilor economici cu privire la securitatea statului.

   În conformitate cu această lege, prin **securitatea statului** se înţelege „protecţia suveranităţii, independenţei şi integrității teritoriale a ţării, a regimului ei constituţional, a potenţialului economic, tehnico-ştiinţific şi defensiv, a drepturilor şi libertăţilor legitime ale persoanei împotriva activității informative şi subversive a serviciilor speciale şi organizaţiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte”.

   Legea prevede drepturile şi responsabilităţile autorităţilor publice supreme în domeniul securității statului (Parlamentul, Şeful Statului, Consiliul Suprem de Securitate şi Guvernul), cât şi definiția sistemului securității statului, care include Serviciul de Informaţii şi Securitate, Serviciul Protecţie şi Paza de Stat, Departamentul Trupelor de Grăniceri şi Departamentul Vamal.

   Dacă e să înțelegem că sistemul este un ansamblu de elemente interdependente aranjate într-o anumită ordine care au un anumit scop final comun, atunci în mod evident din această definiție a sistemului de asigurare a securității statului lipsesc Parlamentul, Şeful statului, Consiliul Suprem de Securitate, Guvernul şi autoritățile judecătoreşti. Totodată,

este incorect că în sistemul organelor securității statului nu a fost inclus Ministerul Apărării, deoarece protecția suveranității, independenței şi a integrității teritoriale este de neimaginat fără Armata Națională.

6. **Legea privind organele securității statului (**adoptată împreună cu Legea securităţii statului la 31 octombrie 1995) se referă la acelaşi domeniu şi conţine multe prevederi ce se repetă. Unica valoare adăugată a acestei legi pare să fie numai definirea mandatelor organelor securităţii statului. Totodată, în cadrul evaluării s-a constatat că unele din aceste atribuţii dublează atribuţiile altor instituţii de securitate, care conform acestei legi nu fac parte din sistemul securităţii statului:
   - apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova *(se referă la atribuțiile Ministerului Apărării);*
   - apărarea regimului constituţional, a drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale persoanei de atentate ilegale (*se referă la atribuțiile Ministerului Afacerilor Interne şi Procuraturii Generale)*;
   - combaterea terorismului, crimei organizate (*se referă la atribuțiile Ministerului Afacerilor Interne),* corupţiei (*Centrul Național Anticorupție*), care subminează securitatea statului, precum şi descoperirea, prevenirea şi contracararea altor infracţiuni, a căror urmărire penală ţine de competenţa organelor securităţii statului *(această atribuție pare a fi una imposibilă, deoarece niciuna din instituțiile menționate în legea privind organele securității statului nu dispun de atribuții de urmărire penală).*

   Comparaţia dintre rolul şi prevederile Legii securităţii statului şi Legii privind organele securităţii statului indică la un şir de repetări, contradicţii şi interpretări depăşite care reduc substanţial din actualitatea şi valoarea fiecărei legi în parte. În acest context se consideră necesară revizuirea acestor două legi şi actualizarea prevederilor la noile realităţi şi viziuni cu privire la securitatea statului.
7. **Legea cu privire la apărarea națională** (adoptată la 25 iulie 2003) este o lege relativ nouă ce stabileşte structura sistemului naţional de apărare, bazele organizării şi asigurării apărării ţării, atribuţiile şi responsabilităţile autorităţilor publice în domeniul apărării, conducerea, organizarea şi destinaţia forţelor sistemului naţional de apărare. Această lege este unul din cele mai importante acte legislative ce reglementează aspectele interne ale politicii de securitate şi apărare a Republicii Moldova. Totodată această lege conţine puţine prevederi care ar determina aspectele externe ale politicii de securitate şi apărare naţională.

Pe lângă aceste legi fundamentale, care definesc mandatele, atribuțiile, sarcinile şi responsabilitățile în domeniul securității naționale, legislația include şi o serie de multe alte legi şi acte departamentale, care stabilesc regulile şi mecanismele de organizare şi funcționare ale instituțiilor sectorului de securitate.

III. SECTORUL DE SECURITATE. ACTORI ŞI ROLURI

Instituţiile responsabile de elaborarea şi implementarea politicilor naţionale în domeniul securităţii şi apărării sunt:

- Parlamentul,
- Preşedintele Republicii,
- Consiliul Suprem de Securitate,
- Guvernul,
- ministerele şi serviciile de resort .

- Parlamentul Republicii Moldova

Constituţia Republicii Moldova investeşte Parlamentul Republicii Moldova atît cu puteri tradiţionale de adoptare a legilor, hotărârilor şi moţiunilor, cît şi cu prerogative specifice care se referă în mod exclusiv la politica de securitate naţională. Astfel Parlamentul Republicii Moldova aprobă direcţiile principale ale politicii interne şi externe a statului; aprobă doctrina militară a statului; exercită controlul parlamentar asupra puterii executive; ratifică, denunţă, suspendă şi anulează acţiunea tratatelor internaţionale încheiate de Republica Moldova.[18]

Atribuţiile constituţionale ale Parlamentului în domeniul securităţii naţionale sunt extinse şi dezvoltate în legislaţia sectorială. Analiza prevederilor constituţionale şi actelor legislative sectoriale indică asupra faptului că Parlamentul Republicii Moldova are un rol suprem în ierarhia instituţiilor de stat cu atribuţii în domeniul securităţii naţionale şi un rol cheie în exercitarea controlului/monitorizării sectorului de securitate.

- Preşedintele Republicii Moldova.

În conformitate cu Constituţia, Preşedintele Republicii Moldova, în calitatea sa de **şef al statului** este „garant al suveranităţii, independenţei naţionale, al unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării”.

Totodată, în calitatea de **Comandant Suprem al Forţelor Armate**, Preşedintele poate declara „mobilizarea parţială sau generală a forţelor armate; în caz de agresiune armată, ia măsuri pentru respingerea agresiunii şi declară stare de război; Preşedintele poate lua şi alte măsuri pentru asigurarea securităţii naţionale şi a ordinii publice, în limitele şi în condiţiile legii.”

Atribuţiile Preşedintelui în domeniul apărării naţionale sunt specificate în continuare în **Legea cu privire la apărarea națională**. Art. 25 din această lege prevede că Preşedintele **poartă răspundere pentru starea sistemului național de apărare** şi are următoarele **atribuții**:

- exercită conducerea generală a sistemului național de apărare şi coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice în domeniul apărării naţionale;
- prezintă Parlamentului spre aprobare proiectele concepţiei securităţii naţionale, doctrinei militare a statului, structurii generale şi efectivelor componentelor Forţelor Armate;

[18] Constituţia Republicii Moldova, Art. 66. Atribuţiile de bază ale Parlamentului.

- aprobă regulamentul Consiliului Suprem de Securitate, regulamentul Statului Major General, programele şi planurile privind construcţia şi dezvoltarea Forţelor Armate, planul de mobilizare a Forţelor Armate; planul de întrebuinţare a Forţelor Armate;
- coordonează activitatea de colaborare militară internaţională;
- efectuează conducerea generală privind acumularea resurselor pentru necesităţile sistemului naţional de apărare;
- poartă tratative, încheie tratate internaţionale în domeniul militar în numele Republicii Moldova şi le prezintă spre ratificarea Parlamentului;
- înaintează Parlamentului propuneri privind participarea cu efective, armament şi tehnică militară la operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii sau în scopuri umanitare.

Atribuţiile constituţionale ale Preşedintelui Republicii Moldova şi cele specificate în Legea cu privire la apărarea naţională plasează instituţia preşedintelui în virful ierarhiei instituţiilor executive responsabile de politica de apărare.

Pe de altă parte, în comparaţie cu domeniul apărării, **atribuțiile Preşedintelui în domeniul ordinii publice şi securității interne sunt cu mult mai limitate**.

De exemplu, în ceea ce priveşte **poliția**, Ministerul Afacerilor Interne sau activităţile poliţieneşti, Preşedintele nu deţine nici o atribuţie specifică.

De fapt, legea de bază cu privire la poliţie şi activităţile poliţieneşti – **Legea nr. 320 cu privire la activitatea Poliției şi statutul polițistului** (care a fost aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 27 decembrie 2012 şi intrat în vigoare din 1 martie 2013) unica menţionare a instituţiei Preşedintelui Republicii Moldova în textul legii este în Articolul 49 „Gradele speciale". În conformitate cu prevederile acestui articol „gradele de general-maior de poliţie, general-locotenent de poliţie, general-colonel de poliţie se acordă de către Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea ministrului afacerilor interne, coordonată cu Prim-ministrul"

Atribuțiile Preşedintelui în ceea ce priveşte Trupele de Carabinieri (subordonate Ministerului Afacerilor Interne) sunt puţin mai extinse şi derivă din atribuţiile Preşedintelui în calitatea sa de Comandat Suprem al Forţelor Armate. Aceste atribuţii sunt limitate la aprobarea structurii, efectivului şi dislocării Trupelor de Carabinieri (la propunerea ministrului afacerilor interne), precum şi utilizarea Trupelor de Carabinieri în misiuni care nu ţin de ordinea publică în situaţii excepţionale sau cele de urgenţă.[19] Legea nu specifică nici-o altă atribuţie adiţională care să-i permită Preşedintelui să intervină în activitatea Trupelor de Carabinieri.

Atribuțiile şi responsabilitățile Preşedintelui în ceea ce priveşte Serviciul de Informații şi Securitate sunt semnificativ mai substanţiale. În conformitate cu Legea cu privire la Serviciul de Informaţii şi Securitate (23.12.1999), Preşedintele **coordonează** activitatea SIS, numeşte în funcţie şefii adjuncţi ai Directorului SIS (Directorul SIS este numit în funcţie de Parlament) şi desemnează membrii Colegiului SIS. Aceste atribuţii sunt de o importanţă crucială şi derivă din rolul Preşedintelui de beneficiar principal al activităţilor SIS şi principal factor de decizie în acest domeniu al securităţii naţionale.

[19] Legea cu privire la Trupele Carabinierilor (12 decembrie 1991)

Astfel, ținând cont de aceste atribuții/drepturi, Preşedintele Republicii Moldova este o instituția cheie în promovarea politicii naționale în domeniul securității şi apărării şi în controlul instituțiilor (agențiilor) naționale de securitate şi apărare. Pe de altă parte, Preşedintele nu deține vreun rol/atribuție majore în domeniul ordinii publice (securității publice) şi controlului organelor de drept, inclusiv a poliției, toate aceste împuterniciri fiind atribuite Guvernului.

- Consiliul Suprem de Securitate (CSS).

Consiliul Suprem de Securitate este un element tradiţional al sistemului de asigurare a securităţii naţionale în ţările cu regim de guvernare democratică. Rolul şi misiunile principale ale acestuia sunt de cele mai multe ori similare. De regulă, Consiliul este punctul cardinal în structura sistemului naţional de securitate şi apărare şi are misiunea de a oferi consultanţă Preşedintelui în integrarea politicilor interne, externe şi militare în legătură cu securitatea naţională. Consiliul este, de asemenea, principalul forum al Preşedintelui pentru examinarea acestor probleme împreună cu consilierii săi principali în domeniul securităţii naţionale şi oficialii din cabinetul de miniştri. El este, totodată, principalul instrument al Preşedintelui pentru coordonarea practică a acestor politici între diferite agenţii guvernamentale.

Conform regulamentului aprobat în 1997, Consiliul Suprem de Securitate este "*un organ consultativ care analizează activitatea ministerelor şi departamentelor în domeniul asigurării securității naționale şi prezintă Preşedintelui Republicii Moldova recomandări în problemele de politică externă şi internă a statului.*"[20]

În conformitate cu art. 6 (1) al acestui Regulament Consiliul este compus din următorii membrii permanenţi din oficiu: Primul-ministru, ministrul apărării, ministrul afacerilor externe, ministrul afacerilor interne, ministrul securităţii naţionale, ministrul finanţelor, şeful Marelui Stat Major al Forţelor Armate, şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale şi secretarul Consiliului Suprem de Securitate. Totodată, în conformitate cu art. 6 (2), Preşedintele poate numi şi alte persoane cu funcţii de răspundere în calitate de membri ai CSS.

În conformitate cu Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr.1702 din 03.08.2015 componenţa Consiliului Suprem de Securitate a fost modificată şi pe lîngă membrii permanenţi din oficiu membri ai Consiliului au fost incluşi adiţional:

- Preşedintele Parlamentului,
- Preşedintele Academiei de Ştiinţe
- Preşedintele Comisiei securitate naţională, apărare şi ordine publică,
- Preşedintele Fracţiunii parlamentare a Partidului Liberal,
- Preşedintele Fracţiunii parlamentare a Partidului Liberal-Democrat,
- Preşedintele Fracţiunii parlamentare a Partidului Democrat,
- Secretarul general al Aparatului Preşedintelui RM,
- Procurorul General,

[20] Regulamentul Consiliului Suprem de Securitate, aprobat prin Decretul Preşedintelui Moldovei nr.331 din 08.10.1997.

- Directorul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei.[21]

Fără a avea trimiteri la o eventuală modificare a Regulamentului CSS, în lista membrilor acestuia nu au fost incluşi şeful Marelui Stat Major al Forţelor Armate (?) şi şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale (?), care conform Regulamentului CSS sunt membri din oficiu ai Consiliului.

Funcţiile sale 'consultative' şi 'analitice' conferă Consiliului Suprem de Securitate un rol potenţial important în elaborarea şi implementarea politicii de securitate. Importanţa Consiliului ţine de poziţia acestuia în vârful ierarhiei instituţiilor de stat cu atribuţii în domeniul politicii de securitate, precum şi de capacitatea sa potenţială de a promova implicări colective, politici şi decizii coordonate la toate nivelele administrative. Totodată, numărul mare de membri non-statutari şi includerea în lista acestora a unor oficiali cu atribuţii neînsemnate în domeniul securităţii naţionale pare să fie un impediment substanţial în eficientizarea activităţii CSS. Pe de altă parte, Secretarul CSS nu deţine careva împuterniciri în raport cu Guvernul şi ţinând cont de faptul că CSS nu are nici capacităţi proprii pentru elaborarea politicilor sau controlul eficienţei instituţiilor din sectorul de securitate, acesta de fapt depinde completamente de voinţa politică a Guvernului, care urmează să ofere analizele necesare şi proiectele de recomandări, care în final urmează a fi executate de însăşi puterea executivă.

Necesitatea de a reexamina rolul şi atribuţiile CSS a fost recunoscută de Strategia Securităţii Naţionale aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 15 iulie 2011. În lista sarcinilor vizând fortificarea capacităţilor de planificare strategică, Strategia prevede următoarele: "consolidarea rolului Consiliului Suprem de Securitate, învestirea sa cu funcţii deliberative, de coordonare şi de elaborare a politicilor în domeniile de securitate şi de apărare, precum şi dezvoltarea următoarelor capacităţi:

- de informare şi comunicare;
- de analiză permanentă a sistemului de securitate naţională şi de ajustare a acestuia în funcţie de evoluţia ameninţărilor şi a riscurilor;
- de coordonare, de monitorizare şi de planificare strategică pentru prevenire şi reacţie în situaţii de criză.

Până la moment, CSS nu a jucat un rol important în definirea politicilor de securitate, deşi rămâne a fi unul din principalele forumuri ale Preşedintelui (şi Guvernului) pentru examinarea problemelor ce ţin de securitatea naţională. Pentru a asigura capacitatea CSS de a-şi îndeplini eficient atribuţiile, este necesar de realizat o revizuire a atribuţiilor, împuternicirilor, mecanismelor de susţinere a activităţii sale şi componenţei acestuia.

- Guvernul

Atribuţiile şi responsabilităţile **Guvernului Republicii Moldova** în domeniul securităţii naţionale nu sunt stipulate într-un act legislativ unic. Acestea pot fi analizate numai prin prisma analizei legislaţiei sectoriale.

---

[21] Decretul Preşedintelui Republicii Moldova cu privire la constituirea Consiliului Suprem de Securitate No.1702 din 03.08.2015.

Astfel, de exemplu, atribuţiile şi responsabilităţile Guvernului **în domeniul apărării** sunt stipulate în Legea cu privire la apărarea naţională care defineşte rolul tuturor organelor de stat în acest domeniu.

Conform art. 27 din Legea cu privire la apărarea naţională, Guvernul deţine funcţii executive, fiind responsabil de organizarea activităţilor şi de realizarea măsurilor de asigurare a capacităţii de apărare a ţării, în limitele prevăzute de lege, şi are următoarele atribuţii:

a) coordonează activitatea ministerelor şi a altor autorităţi ale administraţiei publice pentru realizarea măsurilor de asigurare a capacităţii de apărare a ţării;

b) asigură alocarea şi utilizarea, în condiţiile legii, a resurselor financiare şi materiale necesare organizării, înzestrării şi mobilizării Forţelor Armate, întreţinerii şi pregătirii trupelor, menţinerii în stare de operativitate a tehnicii şi armamentului, pregătirii pentru mobilizare a economiei naţionale;

c) elaborează şi realizează programele de stat privind construcţia şi dezvoltarea Forţelor Armate, direcţiile principale ale colaborării militare internaţionale;

d) propune spre aprobare volumul alocaţiilor bugetare pentru necesităţile apărării.

Într-o modalitate relativ similară ar putea fi descrise atribuţiile şi responsabilităţile Guvernului **în domeniul ordinii publice**[22]. Ministrul Afacerilor Interne, subordonându-se direct Primului-ministru, dirijează şi administrează activitatea Ministerului Afacerilor Interne şi ale subdiviziunilor sale subordonate (Departamentul de Poliţie, Poliţia de Frontieră, Trupele de Carabinieri, etc.). Ministrul este responsabil de elaborarea şi implementarea programelor de stat în domeniul de responsabilitate al MAI şi, în acest sens, este principalul responsabil de securitatea internă şi ordinea publică în Republica Moldova. Aceste atribuţii conferă Guvernului responsabilităţi majore în politica de securitate internă, protecţia/controlul frontierelor şi activitatea poliţiei.

Totodată, Guvernul nu are atribuţii importante (de dirijare, de coordonare a activităţii, de elaborare şi realizare a programelor de dezvoltare, de propunere a volumului alocaţiilor bugetare, etc.) în raport cu mai multe instituţii cu responsabilităţi în sectorul de securitate care nu sunt subordonate în general Guvernului (ex. Serviciul de Informaţii şi Securitate, Serviciul Pază şi Protecţie de Stat, etc), sau sunt subordonate acestuia prin intermediul ministerelor de resort (Poliţia de frontieră, ca instituţie subordonată Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, ca instituţie subordonată Ministerului Finanţelor, etc).

În această situaţie, responsabilităţile Guvernului apar să fie fragmentate, iar rolul acestuia în politica de securitate concentrat numai pe unele aspecte ale acesteia.

---

[22] Putem spune că Legea cu privire la poliţie este legea de bază în acest domeniu. Pe când în domeniul ordinii publice nu avem un cadru legal „concentrat" ca şi în domeniul apărării, astfel responsabilităţile Guvernului şi miniştrilor sunt dispersate în multe acte legale.

IV. CADRUL LEGISLATIV PENTRU ASIGURAREA ORDINII PUBLICE ŞI JUSTIȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Legea nr. 320 cu privire la activitatea Poliției şi statutul polițistului este legea de bază pentru sectorul de asigurare a ordinii publice. Legea a fost aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 27 decembrie 2012 şi a intrat în vigoare din 1 martie 2013. În conformitate cu Articolul 1, această lege a stabilit ”cadrul juridic şi principiile de activitate, organizarea şi funcţionarea, atribuţiile, împuternicirile şi obligaţiile Poliţiei, finanţarea şi asigurarea tehnico-materială a acesteia, precum şi statutul poliţistului”.[23]

În **Nota informativă** la proiectul de lege cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului Ministerul Afacerilor Interne a invocat necesitatea aprobării acestei legi prin prevederile conţinute în:

- Concepţia de reformare a Ministerului Afacerilor Interne şi a structurilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia;[24]
- Strategia de reformare a sectorului justiţiei pentru anii 2011-2016;[25]
- Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova ,,Integrarea Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare” 2011-2014;
- Recomandările experţilor şi evaluatorilor Uniunii Europene în domeniul respectării şi implementării de către Republica Moldova a angajamentelor stipulate în tratatele internaţionale.

În aceeaşi **Notă informativă** Ministerul Afacerilor Interne a indicat că **obiectivul** principal urmărit prin aprobarea Legii nr.320 este ”asigurarea în Republica Moldova a unui serviciu de poliţie profesionist, neutru din punct de vedere politic, demilitarizat, care exercită atribuţiile sale în interesul cetățeanului şi al comunității, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum şi conferirea legală a unui complex de măsuri în vederea protecţiei juridice şi sociale a angajaţilor Poliţiei”.[26]

Astfel, **Legea cu privire la activitatea Poliției şi statutul polițistului,** aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 27 decembrie 2012 cu numărul 320 (în continuare - Legea nr. 320), a fost din start considerată o lege-cheie în procesul de reformare a Ministerului Afacerilor Interne şi Poliţiei, iar de implementarea acesteia au fost şi sunt legate cele mai importante aşteptări cu privire la această reformă.

---

[23] Legea cu privire la activitatea Poliției şi statutul polițistului. Aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 27 decembrie 2012 sub numărul 320. În vigoare din 1 martie 2013.

[24] Concepția de reformare a Ministerului Afacerilor Interne şi a structurilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia. Aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.1109 din 6 decembrie 2010.

[25] Strategia de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016. Aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 25 noiembrie 2011 prin Legea sub numărul 231.

[26] Notă informativă la proiectul de lege cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului.

De la momentul adoptării Legii nr.320 au trecut aproape trei ani şi în această perioadă Ministerul Afacerilor Interne, structurile subordonate şi personalul din aceste instituţii au trecut printr-un proces amplu şi uneori ”destul de dureros”[27] de reorganizare şi adaptare la noile sarcini, misiuni şi condiţii de activitate.

Mai multe acţiuni şi declaraţii publice din această perioadă indicau atît asupra faptului că în procesul de reformă şi implementare a noii Legi au fost înregistrate succese în creşterea eficienţei ministerului şi serviciului poliţienesc sau în creşterea nivelului de încredere a populaţiei în poliţie, cât şi asupra unor deficienţe şi provocări ale procesului de implementare legate de crize interne, probleme în managementul instituţiilor subordonate şi resurselor umane, etc.

Semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană la 27 iunie 2014 şi realizarea acţiunilor vizate de programele de integrare europeană au fost cei mai importanţi factori externi care au influenţat elaborarea, aprobarea şi implementarea Legii nr.320.

Această lege este totalmente un produs al ”voinţei politice”, fiind expresia unui angajament plenar întru reformarea Ministerului Afacerilor Interne şi a Poliţiei. Legea nr.320 este un document inovativ şi complex, iar în procesul de implementare a acesteia sunt necesare eforturi conjugate.

Procesul de implementare a Legii nr.320 a beneficiat de un sprijin important şi de o asistenţă tehnică şi financiară fără precedent din partea partenerilor externi. Programele de asistenţă a reformei Ministerului Afacerilor Interne şi instituţiilor subordonate implementate cu ajutorul partenerilor externi au contribuit în cea mai mare măsură la implementarea Legii nr.320.

Legea nr.320 nu a fost unica intervenţie în procesul de reformare a MAI, inclusiv în divizarea funcţiilor şi atribuţiilor sau în reglementarea statutului personalului ministerului şi instituţiilor subordonate. Mai multe efecte realizate pînă în prezent în domeniile reglementate de Legea nr.320 sunt **cumulative**, rezultante ale adoptării şi implementării mai multor acte juridice, inclusiv în domenii conexe. Printre cele mai importante acte juridice care au generat aceste efecte cumulative pot fi considerate Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea MAI, structurii şi efectivului-limită ale aparatului central al acestuia[28], Legea privind administraţia publică centrală de specialitate[29], Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public[30], Legea cu privire la Poliţia de Frontieră[31], Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea Inspectoratului General al Poliţiei.

Adoptarea şi implementarea Legii nr.320 a avut, în cea mai mare parte, un impact pozitiv asupra funcţionării Ministerului Afacerilor Interne, a instituţiilor subordonate, eficienţei

[27] Din interviul dlui S.Diaconu, viceministru al afacerilor interne. Emisiunea ”Alb și Negru”, Unimedia. 3 noiembrie 2014

[28] Regulamentul privind organizarea şi funcționarea Ministerului Afacerilor Interne, structurii şi efectivului-limită ale aparatului central al acestuia. Hotărîrea Guvernului nr. 778 din 27.11.2009

[29] Legea nr.98 din 04.05.2012 privind administrația publică centrală de specialitate.

[30] Legea nr. 158-XVI din 04 iulie 2008 cu privire la funcția publică şi statutul funcționarului public

[31] Legea nr.283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră

activităţii acestora şi calităţii serviciilor prestate. Această opinie este evidenţiată în rapoartele de activitate a MAI şi în cadrul mai multor evaluări efectuate în această perioadă.

Cele mai importante şi vizibile acţiuni în procesul de implementare a Legii nr. 320 au fost realizate în aplicarea unor noi principii de activitate în cadrul ministerului şi poliţiei, modificarea competenţelor ministrului afacerilor interne, modificarea organizării şi funcţionării ministerului afacerilor interne, modificarea organizării şi modului de funcţionare a Poliţiei.

Există schimbări pozitive importante în modul în care personalul ministerului şi instituţiilor subordonate percepe noua viziune cu privire la rolul şi misiunea Poliţiei. Aceste schimbări în mare parte corespund obiectivelor urmărite de Legea nr. 320 şi reflectă eforturile de transformare a poliţiei într-un serviciu public responsabil, orientat spre interesele societăţii.

De asemenea, schimbări pozitive au fost obţinute în separarea funcţională dintre Minister şi Poliţie, demilitarizarea Ministerului, consolidarea independenţei Poliţiei şi depolitizarea acesteia, asigurarea unei transparenţe mai mari în activitatea Poliţiei şi a Ministerului, în cooperarea Poliţiei cu societatea civilă şi cu organismele internaţionale, nivelul de încredere a populaţiei în instituţiile poliţiei.

Restanțe şi provocări

Eficiența redusă a ministerului în exercitarea funcțiilor de elaborare a politicilor în domeniile de responsabilitate este ceea mai importantă problemă semnalată în procesul de evaluare a efectelor implementării Legii nr.320. Aceasta deficienţă este determinată de capacităţile limitate de analiză strategică şi de elaborare a politicilor, de monitorizare şi evaluare a implementării acestora la nivel de Minister.

Problema **eficienței reduse** a aparatului central în realizarea funcţiilor de bază ale ministerului este cu mult mai dificilă şi complexă **în domeniile de activitate a Poliției de Frontieră, a Trupelor de Carabinieri şi a Serviciului Protecție Civilă şi Situații Excepționale**. Majoritatea funcţiilor strategice, de reglementare şi de dezvoltare instituţională, executate de aceste instituţii, nu au fost preluate de Minister pînă în prezent.

Existență în paralel a mai multor documente cu obiective diferite sau chiar contradictorii în domeniul reformei MAI şi a poliției a fost şi rămîne un factor negativ care alimentează confuzia destul de răspîndită în rîndul personalului MAI şi al instituţiilor subordonate în ceea ce priveşte viitorul instituţiei şi viziunea politică privind finalităţile reformei.

Reformă Trupelor de carabinieri a rămas o restanţă majoră în procesul de reformă a MAI şi a structurilor subordonate, dată fiind interdependenţa obiectivelor şi efectelor urmărite de modificarea concomitentă a cadrului legislativ al celor două instituţii. Stoparea procesului de reformare a Trupelor de carabinieri a generat mai multe deficienţe în organizarea Poliţiei şi în consolidarea şi dezvoltarea capacităţilor acesteia.

Pînă la momentul evaluării nu s-a reuşit **finalizarea procesului de organizare şi completare a Inspectoratului Național de Patrulare** din cadrul Inspectoratului General al Poliţiei în conformitate cu obiectivele urmărite de Legea nr. 320. În consecinţă, INP nu are capacităţile necesare pentru îndeplinirea eficientă a atribuţiilor sale.

Au fost constatate mai multe probleme ce ţin de rolul, locul, subordonarea, atribuţiile şi eficienţa activităţii **Direcţiei Generale Urmărire Penală**, care însă nu au putut fi evaluate calitativ, dat fiind cadrul şi metodologia acestei cercetări.

Sporirea receptivității Poliției la necesitățile comunității a rămas un obiectiv vag în activitatea Poliţiei. Acesta deocamdată nu a fost concretizat în acte normative sau documente oficiale de referinţă, care ar explica înţelegerea şi modul de aplicare a filosofiei şi/sau conceptului de activitate poliţienească comunitară în condiţiile din Republica Moldova.

Revizuirea activității poliției în zonele rurale a rămas o misiune neîndeplinită atît în cadrul procesului de implementare a Legii nr.320, cît şi în procesul de implementare a reformei poliţiei în general. În opinia interlocutorilor intervievaţi acţiunile de reformă au fost axate pe nivelurile ierarhice superioare şi nu au adus modificări substanţiale în activitatea poliţiei din zonele rurale.

Legea nr.320 a păstrat modelul defectuos de reglementare a **statutului personalului diferitor instituții din subordinea ministerului afacerilor interne în baza unor legi separate.** În consecinţă, fiecare dintre aceste entităţi, precum Poliţia, Poliţia de Frontieră, Serviciul de protecţie civilă şi situaţii excepţionale şi Trupele de Carabinieri, oferă un set diferit de beneficii şi garanţii sociale angajaţilor. Această reglementare diferită a statutelor generează dificultăţi de completare cu personal a diferitor subdiviziuni şi instituţii şi migraţia personalului, ceea ce afectează disciplina internă şi cea de execuţie, precum şi eficienţa activităţii întregului sistem de afaceri interne.

Demilitarizarea poliţiei nu are o interpretare univocă şi nici definiţii clare de referinţă. Există un şir de confuzii şi incertitudini privind realizarea obiectivului de demilitarizare a poliţiei care sunt legate de extinderea completării cu funcţionari publici a posturilor din diferite instituţii, trecerea reală de la „supremaţia ordinului" la „supremaţia legii", precum şi de cultura înrădăcinată a gradelor militare în poliţie.

Pe lîngă un şir de succese înregistrate în **depolitizarea** Poliţiei, există un şir de **provocări şi riscuri** care alimentează incertitudinile legate de realizarea calitativă a acestui obiectiv, precum şi de asigurarea sustenabilităţii succeselor obţinute. Cele mai importante dintre acestea sunt următoarele:

- Riscul politizării funcţiei de şef al Inspectoratului General al Poliţiei.
- Riscul politizării funcţiei de şef al Direcţiei de Poliţie a UTA Găgăuzia.
- Riscul exercitării presiunilor politice asupra Inspectoratului General al Poliţiei prin intermediul instituţiilor de control şi inspectare, care rămîn a fi vulnerabile din punct de vedere al independenţei politice (Procuratura Generală, Serviciul Protecţie Internă şi Anticorupţie, Serviciul Dirijare Operaţională şi Inspectare).
- Riscul politizării sistemului de evaluare a activităţii poliţiei şi al celui de evaluare a performanţelor profesionale ale poliţiştilor.
- Riscul stopării sau mimării procesului de angajare şi promovare în funcţiile Poliţiei doar în baza concursului; acelaşi risc se referă şi la testarea integrităţii profesionale

V. CADRUL LEGISLATIV PENTRU DEZVOLTAREA ŞI REFORMAREA FORȚELOR ARMATE ALE REPUBLICII MOLDOVA

Introducere

Aspectele ce ţin de dezvoltarea şi reformarea Forţelor Armate ale Republicii Moldova sunt abordate de către un cadru legislativ naţional care a fost elaborat în condiţii de securitate naţionale şi internaţionale complet diferite de cele curente. O mare parte din documentele legislative respective au o vechime de peste două decenii, iar cele mai recente au fost elaborate peste un deceniu în urmă.

Latura pozitivă a situaţiei prezente este că aceste acte au trecut testarea în timp, iar specialiştii de la instituţiile guvernamentale de resort şi cele neguvernamentale au avut posibilitatea să le evalueze eficienţa în contextul a mai multor condiţii practice. S-a ajuns la o înţelegere privind care elemente legislative funcţionează şi în care condiţii – şi drept rezultat există, într-o oarecare măsură, o percepţie consolidată privind schimbările necesare. Latura negativă este că datorită caracterului său general arhaic şi neadecvat condiţiilor social-politice şi economice cu care se confrunta Republica Moldova în prezent, este nevoie de un volum considerabil de resurse intelectuale şi financiare pentru a moderniza această legislaţie.

Din motivul unor schimbări fundamentale în mediul de securitate european – inclusiv datorită încălcării integrităţii teritoriale pentru prima dată de la terminarea războiului II mondial – se cere revizuirea premizelor logice pe care s-a bazat efortul de construcţie a forţelor armate moldoveneşti. Acestea la rîndul său provoacă revizuiri în abordările tactice, operative şi strategice a angajării instituţiilor de forţă naţionale. Consecutiv, urmează să fie revăzute şi adaptate prevederile legale care ţin de asigurarea logistică şi socială a eforturilor de pregătire pentru posibile confruntări armate, dar şi în suportul acţiunilor în timpul folosirii forţei armate de către Republica Moldova. Exemplul Ukrainei şi problemele majore cu care aceasta se confruntă în încercările de a proteja populaţia civilă de distrugerile conflictului armat, de a-i compensa pierderile, şi de a consolida suportul social şi material al combatanţilor – toate scot în evidenţă importanţa reglării legislative corecte a acestor probleme.

Conflictul în estul Ucrainei indică clar dificultatea de a păstra monopolul asupra folosirii fortei pe teritoriul său, dar şi respectarea rigorilor democratice în timpul ciocnirilor armate. Drept exemplu, guvernul Ucrainean a fost confruntat de nenumărate ori de către organizaţiile internaţioanle umanitare în sensul evitării folosirii nediscriminatorie a armelor în regiunile populate. La fel, au fost înaintate acuzări multiple privind tratarea incorectă a populaţiei civile în zonele de conflict de către structurile de forţă. Aceste probleme ţin atît de instruirea combatanţilor în respectarea dreptului umanitar înternaţional ce ţine de conflictele armate, cât şi de abilitatea statului de a edifica un cadru legal potrivit şi capacitatea lui de a-l implementa eficient. Moldova urmează să examineze experienta Ucrainei, problemele pe care ea le confruntă, şi să le considere în procesul de adaptare a cadrului său legislativ care ghideaza dezvoltarea şi reformarea forteţelor sale armate.

Aspectul de control democratic asupra forţelor armate este esenţial pentru existenţa unei societăţi democratice sănătoase şi reziliente la provocări autoritare. Însă în afară de aceasta este necesar de a considera şi supravieţuirea sistemului democratic, care poate fi asigurată prin protejarea ei de sfidări armate atît pe plan intern cît şi extern. Anume din acest motiv este necesar de a examina controlul democratic asupra forţelor armate în mod holistic, considerînd nu doar mecanizmele de supraveghere a sectorului militar şi paramilitar de către instituţiile civile. Schimbări în mediul de securitate, organizarea consecutivă a structurilor de forţă şi dezvoltarea acestora pentru a le permite să facă faţă provocărilor de securitate în evoluţie, conduc şi la revizuirea mecanizmelor de supraveghere civilă. Este necesar de edificat nişte forţe armate eficiente, care să fie capabile să protejeze conducerea şi sistemul politic alese democratic de către populaţia Republicii Moldova.

Pentru a răspunde la întrebările evidenţiate, acest capitol urmează să examineze un şir de întrebări esenţiale. Printre acestea sunt lacunele în capacităţile forţelor armate de a confrunta eficient provocările la adresa instituţiilor democratice statale, revizuirea condiţiilor de aplicare a forţelor armate, direcţiile generale de dezvoltare şi reformare, precum şi adaptarea cadrului controlului democratic al structurilor de forţă al Republicii Moldova.

Abordarea metodologică

Cea mai fregventă practică la confruntarea aceste probleme analitice este de a identifica care sunt schimbările mediului de securitate, social-politic, şi economic care afectează ţara examinată, în comparaţie cu condiţiile care au dat naştere cadrului legislativ prezent. Abstract, ne-am putea imagina o distanţă între două planuri geometrice, iar diferenţa este segmentul care trebuie abordat prin adaptarea cadrului legislativ. În urma acestui exerciţiu se consideră dacă modelul de asigurare a securităţii care a fost aplicat anterior mai este potrivit şi face faţă condiţiilor noi. În procesul de evaluare a compatibilităţii modelului de securitate cu condiţiile noii ecologii politice experţii se bazează pe cunoştinţe specializate, cazuri practice relevante – cu cît mai fregvente, cu atît mai valide analitic, şi pe calcule adiţionale care ar putea fi necesare în adaptarea unui model exerior la mediul de securitate în care se găseşte ţara examinată.

Este o abordare solidă, care se conformă cu abordările metodologice moderne recomandate în ştiinţile sociale. Însă pentru aplicarea acestui concept de analiză este posibil de selectat din mai multe aplicaţii. În acest comentariu se va urma logica metodei de urmărire a proceselor *(process tracing)* şi celei care ghidează metoda de construire a mecanizmelor sociale *(mechanism design)*. Componenta formală a unei astfel de analize este în afara scopului acestui comentariu, însă el nici nu urmăreşte un nivel de acurateţe analitică foarte ridicat. Aceasta este datorită motivului că nu se intenţionează recomandări exacte privind schimbarea unor legi individuale, dar mai curînd se oferă direcţii generale pentru examinare şi optimizare a cadrului legislativ. Mai mult ca atît, abordările concrete sunt puternic dependente de resursele economice existente pentru sectorul de securitate, dar şi conjunctura politică existentă, care include consensul politic a clasei de guvernanţi. Prin prezentarea problemelor şi direcţiilor în formă mai generală, la această etapă, se

urmăreşte atingerea unei flexibilităţi de comunicare între expert şi guvernant, şi astfel se intenţionează un efect mai substanţial al exerciţiului de consultanţă.

La prima etapă a studierii efectului cadrului legislativ existent asupra capacităţii statului de a face faţă provocărilor politice relevante, se examinează ecologia de securitate existentă, atît la nivel naţional, cît şi extra-naţional. În calitate de al doilea pas se examinează lacunele între efectele cadrului legislativ existent şi cel dorit, în dependentă de percepţia mediului de securitate obţinută în urma exerciţiului precedent. Ulterior sunt considerate direcţiile generale de politici publice care necesită de a fi optimizate prin adaptarea cadrului legislativ.

Tehnicile de urmărire a proceselor reprezintă un instrument eficient pentru analiza calitativă a dinamicilor în interiorului studiului de caz. De fapt, ne permite să înţelegem mai bine logica cauzală care contectează un anumit cadrul legal cu condiţiile sociale ce afectează procesul social de interes (securitatea naţională) şi în continuare cu rezultatul acestei intervenţii sociale, realizat pe urma implementării legii. Adică, suntem în stare să observăm interacţiunea cauzală a tututor acestor variabile şi drept rezultat a mecanizmului social care este iniţiat de ele.

Înarmaţi cu această înţelegere, putem ulterior să folosim metoda designului de mecanizm. Prin intermediul acestuia reuşim să înţelegem cum ar putea fi modificat cadrul legislativ să genereze o intervenţie socială optimală, considerînd restricţiile politice şi economice menţionate anterior. Acest exerciţiu este mult mai uşor cînd există consensul politic pe marginea scopului intervenţiei sociale, dar şi a metodelor prin care acesta urmează să fie atins. Este corect să menţionez totuşi că metoda designului de mecanizm deseori poate facilita atingerea consensului între diferite grupuri politice.

Lacunele în cadrul legislativ

Congruenţa a doi factori geopolitici esenţiali, şi anume deteriorarea rapidă a mediului de securitate în zonele de interes strategic pentru Statele Unite de rînd cu criza economică dar şi identitară în Uniunea Europeană, a creat condiţii favorabile pentru apariţia conflictelor de natură interstatală în spaţiul post-sovietic. Concentrarea de către SUA şi UE asupra propriilor priorităţi în materie de securitate politică şi militară şi canalizarea unui volum mare de resurse în suportul acestora, nu le permite să investească suficientă atenţie asistenţei de securitate ţărilor, care au obţinut independenţa în urma destrămării URSS. Adiţional, şirul de conflicte militare în care SUA şi unele state membre ale UE au fost activ implicate în ultimele două decenii, au erodat suportul popular pentru participare militară activă în afara frontierelor naţionale de rînd cu suportul politic pentru astfel de operaţiuni externe.

Această situaţie a generat două consecinţe cu urmări extrem de grave pentru securitatea Republicii Moldova. În primul rînd, printre elitele politice ruse[32] s-a consolidat percepţia că o politică externă şi de securitate mai agresivă, pentru a-şi reconstrui influenţa în spaţiul post-

[32] Dacă există sensibilităţi politice care previn principiul 'to call spade a spade', atunci am putea metaforiza contextul, sau folosi referinţe impersonale şi indirecte.

sovietic, nu va trezi o rezistenţă puternică din partea comunităţii internaţionale. În special, se pare că răspunsul inert al SUA şi UE la războiul ruso-georgian din 2008 a încurajat Rusia spre promovarea unei politici externe revanşiste şi belicoase, unde aplicarea forţelor de securitate şi militare au un rol primordial. Deci, s-a erodat întrun mod foarte substaţial capacitatea de descurajare militară a agresiunii interstatale, pe care o poseda coaliţia de state occidentale în frunte cu Statele Unite.

A doua consecinţă a slăbirii poţiziilor SUA şi UE în relaţiile internaţionale în general şi în Europa de Est în special, este reducerea capacităţii non-militare a instituţiilor internaţionale de a proteja şi consolida securitatea regională şi internaţională. De fapt, aceste instituţii au fost create de SUA şi menţinute cu suportul financiar şi militar al acestora. Drept rezultat, un şir de actori regionali au început să sfideze şi contesteze autoritatea cadrului de reguli internaţionale supportat de Occident, oferind interpretări proprii şi forţînd manipulări retorice ale dreptului internaţional.

Ca urmare a devenit totalmente inutil şi modelul de asigurare a securităţii naţionale, care conform documentelor strategice se baza pe premiza logică precum că "riscul izbucnirii unei confruntări interstatale de natură militară în regiunea europeană este minim". Drept rezultat, dacă se merge pe ideea de neutralitate, Republica Moldova urmează să investească resurse financiare semnificative pentru a-şi avansa capacităţile naţionale de apărare în termeni cantitativi, dar şi în termeni calitativi. Partea cantitativă se referă la ridicarea bugetului de apărare, care este în prezent unul din cele mai reduse în lume. Partea calitativă ţine de considerarea tendinţelor de agresiune externă care se materializeaza în regiunea post-sovietică sub forme deghizate şi adaptarea aplicării trupelor în modurile optimale. Acest lucru nu poate fi conceput pînă nu va fi creat cadrul juridic necesar.

Un aspect critic al noilor ameninţări regionale este faptul că acestea au o formă ascunsă şi evazivă. Agresiunea militară externă cu care s-a confruntat Georgia, dar şi Ucraina, s-a manifestat întro formă indirectă. Ea a fost mascată drept operaţiune de pacificare întrun caz şi drept conflict intern violent intre periferie şi centru în cazul al doilea. Această formă de agresiune externă, numită de experţii occidentali "război indirect" sau "război hibrid" se caracterizează prin faptul că are un prag de identificare foarte ridicat, invocînd mecanizme democratice sau principii legitime ale dreptului internaţional drept paravan. Oficialii şi experţii militari de rang înalt ai NATO au recunoscut că datorită caracterului său difuz şi obscur, războiul hibrid se manifestă la nivel sub pragul de detecţie şi aplicare a prevederilor de apărare colectivă a Alianţei în caz de agresiune armată externă. Pericolul major este că o dispută domestică poate fi exploatată din exterior, şi folosită drept coridor şi acoperire pentru invazia militară străină.

Faptul dat crează necesitatea de a revizui conceptualizarea teoretică şi legislativă a agresiunii externe, pentru a realiza eficient măsurile naţionale şi internaţionale de protecţie. Pericolul pentru Republica Moldova este dublu, din motivul că ambele condiţii care au creat pretexte de invazie armată externă atît in Georgia cît şi în Ucraina, sunt prezente pe teritoriul acesteia. Moldova a acceptat trupe militare ruseşti sub deghizare de pacificatori, care de facto susţin şi protejază supravieţuirea unui regim secessionist pe territoriul Moldovei. La fel, Moldova are minorităţi

naţionale care sunt segregate după model territorial atît în sudul ţării cît şi în regiunea de nord. Indiferent dacă aceste minorităţi sunt reprezentate în majoritate de către cetăţeni loiali Republicii Moldova, caracterul războiului hibrid presupune exploatarea unor elemente mici ale minorităţilor naţionale, pentru crearea unui paravan de legitimitate. Folosind acoperirea acestui paravan şi pretinzînd astfel să reprezinte minorităţile naţionale, elemente militare externe ar putea sfida violent statalitatea Republicii Moldova.

Drept rezultat, Republca Moldova urmează să considere serios scenarii de agresiune militară externă desfăşurate sub deghizarea acestora în calitate de conflicte între periferie şi centru. Răspunsul eficient la astfel de scenarii necesită reconsiderarea fundamentală a rolului şi strategiei forţelor militare ale Armatei Naţionale.

Condiţiile de aplicare a fortei armate

O scurtă evaluarea a conflictelor violente pe plan internaţional în ultimii 50 de ani ne indică că a crescut rata conflictelor interne, cînd un guvern este sfidat armat de un grup de opoziţie intern, şi a scăzut rata convlictelor interstatale, cînd un stat agresează armat în mod deschis un alt stat. Conflictul armat din Ucraina la fel ne sugerează că tentativele de agresiune externă pot fi deghizate sub forma unor dissensiuni politice naţionale, care se pot transforma în sau ar putea fi incitate să devină rebeliuni armate interne. Adică, este puţin probabil ca Forţele Armate ale Republicii Moldova să se găsească operînd în condiţiile cînd are un inamic extern clar, dar în schimb se aşteaptă că va confrunta forţe paramilitare care vor deţine sau vor pretinde că deţin cetăţenie moldovenească.

În cazul unor agresiuni externe tradiţionale şi clare din punct de vedere al dreptului internaţional, toate resursele ţării ar trece sub administrarea directă a conducerii militare a Armatei Naţionale. Respectiv, în scopul adresării unei potenţiale colizii legale, în cazul agresiunii de tip război hibrid, resursele ţării inclusiv cele militare, ar urma să fie transferate sub administrarea directă a organului administrativ civil, care este responsabil de adresarea conflictelor violente civile.

Legislaţia curentă tinde să limiteze folosirea unui segment semnificativ a Forţelor Armate – al Armatei Naţionale. Este un element important al acelui set de limitări şi echilibre democratice, care e menit să reducă riscul folosirii armatei contra populaţiei civile de către conducerea politică. Însă, din motivul schimbărilor enumerate anterior, se cere o examinare minuţioasă a prevederelor legale care reglează aplicarea armatei pe teritoriul naţional în scopurile protejării securităţii naţionale, dar şi regulile de angajament a acestor forţe şi aplicarea violenţei de către ele. La fel, nu trebuie de uitat necesitatea elaborării unor alte limitări şi echilibre democratice, care să considere astfel de schimbări.

Un alt element fundamental ce urmează a fi revizuit în cadrul legislativ al Republicii Moldova care reglează dinamica construcţiei forţelor sale armate, este contarea exagerată pe doi piloni fundamentali în edificarea sistemului naţional de securititate şi apărare. Aceştea au dominat cadrul naţional de securitate în ultimii douazeci de ani şi sunt miza pe capacitatea de descurajare

a violenţei armate de către instituţiile internaţionale, dar şi speranţa la ajutorul comunităţii internaţionale în asigurarea securităţii, independenţei, şi integrităţii teritoriale ale Republicii Moldova. Experienţa nefastă a vecinului din est, Ucraina, a oferit dovezi solide că astfel de aşteptări au fost nefondate, necătînd la faptul că Ucraina deseori a fost menţionată drept un stat de importanţă strategică pentru Uniunea Europeană şi Statele Unite.

Drept rezultat al acestei realizări este necesar de revizuit bazele politice a securităţii naţionale, care s-au axat pe conceptul de neutralitate permanentă. Însăşi noţiunea de neutralitate în lumea modernă suferă adaptări şi statele cu istorie îndelungată şi tradiţii solide de neutralitate deviază de la interpretările arhaice ale neutralităţii. Datorită motivului că acest subiect poartă o senzitivitate politică înaltă, va fi dificil pentru conducerea politică a Republicii Moldova să-l abordeze eficient. Totuşi, este cert că pentru asigurarea suveranităţii şi apărării teritoriului naţional, este necesar de făcut alegerea între investiţii serioase în apărare, pentru a-şi asigura securitatea independent, în mare măsură, şi între integrarea în alianţe sau blocuri defensive. Atît ştiinţa cît şi practica securităţii internaţionale indică cert că nu există o a treia cale.

Indiferent însă, dacă suntem de acord cu aceste afirmaţii sau nu, este fără îndoială că în lipsa unui paravan extern de securitate, Moldova urmează sau să accepte riscurile de pe urma unor noi provocări interne şi externe de securitate, sau să investească mai multe resurse pentru a le contracara. În caz dacă riscurile sunt acceptate şi nu sunt luate măsuri suficiente de mitigare a acestora, guvernarea se poate trezi în situaţia cînd ar putea fi forţată de la putere de către minorităţi agresive şi armate. Forţele de ordine şi cele militare însă ar putea fi incapabile să intervină eficient, neavînd finanţare şi pregătire adecvată. Fără pregătire acestea ar reacţiona neproporţional – sau prea slab, suferind eşec în protecţia ordinii şi conducerii constituţionale, sau prea puternic, subminînd astel legitimitatea conducerii constituţionale atît pe plan intern cît şi extern. Din nou, cazul Ucrainei unde mii de unităţi de arme de foc au fost sustrase ilegal din unităţi militare şi de poliţie, şi nu au fost recuperate, este foarte ilustrativ. Deci calitatea instruirii, cadrul legal de utilizarea a instituţiilor de forţă la general, dar şi stabilirea exactă a regulilor de aplicare a forţei sunt nişte elemente care necesită examinarea adiţională şi perfectare, cu considerarea nivelului de ameninţări la adresa securităţii naţionale dar şi obligaţiunilor statului faţă de cetăţean.

Direcţii de dezvoltare şi reformare

Adaptarea unui astfel de volum larg de legislaţie va dura mult timp, şi chiar dacă procesul va fi accelerat, aceasta nu va da un rezultat rapid. Toată legislaţia de referinţă necesită investiţii materiale şi intellectale considerabile, care în Moldova există în volum foarte redus. În acest sens guvernarea urmează să abordeze problema realist să şi creeze o listă de preferinţe bazată pe o ierarhie conceptuală strategică, şi pe care să o abordeze treptat, dar consistent şi consecvent. Drept exemplu, nu ar fi eficient să se adapteze cadrele legale ale legilor privind mobilizarea şi pregătirea pentru apărarea patriei, pînă cînd nu s-a determinat caracterul pericolelor de securitate

cele mai probabile, resursele armate necesare pentru a le contracara, aspectelor doctrinei militare, etc.

În caz dacă se decide de a trece de la o strategie militară convenţională de răspuns contra unei agresiuni armate la una non-convenţională, atunci urmează să fie consideratw planuri noi de instruire ale rezeriştilor, modalităţi revizuite de instruire, şi drept urmare şi cadrul legislativ. La fel, în acest caz urmează să fie realizat, că condiţiile economice curente sunt diferite de cele din timpul care a inspirat legea respectivă, şi că în scopul optimizării cheluielilor legate de pregătirea de mobilizare, o nouă versiune a legii ar urma să fie adaptată respectiv. Există o mulţime de aspecte importante care fiind ignorate ar putea pune în pericol existenţa regimului constituţional ales, sau drepturile democratice ale cetăţenilor.

Este cert, că construirea listei de priorităţi legislative urmează să considere constrîngerile de resurse cu care se confruntă Republica Moldova. Va fi necesar ca întrebări foarte dificile să fie răspunse. De exemplu, care urmează să fie planul de acţiuni în cazul în care se va ajunge la concluzia că nu este posibil ca Moldova să îşi asigure un nivel minimal de securitate cu propriile resurse? Se va ignora acest aspect şi se va mima procesul de construire a securităţii naţionale, sau se vor căuta obiectiv răspunsuri şi se vor accepta decizii destul de costisitoare politic? Evident, nu vom cunoaşte la sigur dacă avem de afacere cu mimarea reformelor pînă cînd acestea nu vor fi testate. Însă dacă se ajunge la o astfel de situaţie costurile imitării reformelor în dezvoltarea forţelor armate naţionale ar putea fi prea înalte pentru Republica Moldova. Din nou, experienţa vecinului din răsărit ne serveşte drept o atenţionare dură.

Există desigur măsuri temporare şi superficiale, care prin acest caracter al său crează riscuri adiţionale de securitate dar şi în sensul consolidării şi protecţiei unei societăţi democratice. O abordare în această direcţie ar fi încercarea de a valorifica şi optimiza la maximum capacităţile reduse pe care le are Republica Moldova. Aditional, între timp ce acestea sunt valorificate, urmează să se încerce în paralel angajarea adiţională a resurselor externe fără a face angajări politice externe prea mari. Nu este clar cît de fezabil ar fi o astfel de abordare politică, dar există motive serioase de a considera acest scenaiu la procesul de adaptare a cadrului legislativ.

Cum ar fi posibil de optimizat şi valorificat resursele reduse de apărare ale Republicii Moldova? Unul din răspunsuri este că este necesar de obţinut avantaj compartiv în careva aspecte cheie a pregătirii militare şi de protecţie a ordinii publice. Pentru a face faţă noilor provocări de securitate, forţele militare ale Republicii Moldova urmează să fie reconstruite în scopul optimizării cheltuielilor necesare funcţionării acestora, dar şi pentru a avansa abilitatea lor de a adresa pericolele moderne complexe. Unul dintre aspectele principale ale confruntărilor militare moderne este cunoaşterea continuă în timp real atît a spaţiului de război cît şi a intenţiilor oponenţilor. Datorită acestui avantaj este posibil de a reduce semnificativ inferioritatea cantitativă şi calitativă în forţe militare.

Pentru crearea şi exploatarea acestui avantaj, Republica Moldova va trebui să-şi reconstruiască şi modernizeze capacităţile sale în domeniul serviciului militar de informaţii, atît cu caracter tehnic cît şi uman. Drept exemplu, experienţa războiului hibrid în Ucraina, dar şi a celor indirecte din perioada Războiului rece care au servit drept bază pentru strategia rusă de

agresiune hibridă, sugerează că majoritatea acţiunilor efective de contracarare trebuie conduse în perioada pasivă, de pregătire a agresiunii hibride. Acest fapt face existenţa serviciului militar de informaţii o condiţie necesară pentru succes. Moldova nu are de facto un serviciu militar de informaţii, şi crearea lui necesită un efort legislativ adiţional. În afară de instituirea acestuia, urmează, de exemplu, de a delimita sarcinile diferitor organe de forţă care activează în prezent în spaţiul de informaţii cu caracter militar. În Republica Moldova astfel de acţiuni sunt conduse atît de Ministerul Afacerilor Interne, cît şi de Serviciul de Informaţii şi Securitate. În situaţia Republicii Moldova serviciul militar de informaţii ar putea interacţiona şi coordona cu serviciile similare ale altor ministere de forţă prin intermediul unei structuri administrativ-coordonatoare umbrelă. Datorită caracterului pronunţat militar al războaielor hibride, expertiza unui serviciu militar de informaţii nu poate fi înlocuită prin cea a agenţiilor similare civile.

Însă aici ne ciocnim cu careva limitări serioase pe care Republica Moldova nu le poate soluţiona de una singură. Pentru a-şi avansa capabilităţile în domeniul informaţiilor militare, Republica Moldova urmează să exploreze resursele partenerilor săi străini atît în materie de instruire, asigurare tehnică, dar şi suport continuu în colecţia de informaţii tehnice, inclusiv cele prin satelit. Moldova nu va putea independent să îşi edifice această instituţie militară, pentru că experienţă relevantă este de natură complexă, care necesită o dezvoltare istorică îndelungată şi o memorie instituţională consolidată. Cooperarea bilaterală dar şi multilaterală sunt fără alternativă, urmează să fie exploatată în mod eficient, prin evitarea interacţiunilor în domeniul dat cu actorii externi interesele cărora se ciocnesc cu interesele vitale ale Republicii Moldova.

Dacă să considerăm în continuare ca cel mai probabil scenariu de risk pentru Republica Moldova este un război hibrid, atunci această realizare ar putea necesita schimbări fundamentale în cosntrucţie forţelor armate. Natura războiului hibrid condiţionează la etapele iniţială şi medie, pînă la consolidarea pseudo-statalităţii regiunilor rebele construite din exterior, implicarea unor grupuri armate de nivel tactic şi numeric redus. Din aceste considerente este raţional şi cost-eficient ca Republica Moldova să-şi concentreze eforturile de construire a forţelor militare după modelul războaielor de insurgenţă. Acest model va oferi Moldovei trei avantaje militare care sunt esenţiale pentru victorie conform teoriei moderne a războiului – mobilitate, evazivitate, şi capacitate de foc suficientă pentru atriţiunea rapidă a oponentul militar identificat.

Forţele militare de tip convenţional presupun confruntări poziţionale cu distrugeri masive a infrastructurii economice, pierderi militare foarte ridicate, şi jertve mari printre populaţia civilă. Ultimul aspect reduce şansele guvernului central de a menţine loialitatea populaţiei din regiunile afectate de confruntările armate. Adiţional modelul insurgent va oferi forţelor militare ale Republicii Moldova capacităţi avansate în informaţii militare umane. Acest set de deprinderi militare este unul sofisticat, care după cum deja s-a menţionat, cere importul cunoştinţelor specializate de la partenerii străini. În scopul instruirii şi perfecţionării forţelor militare mobile şi eficiente, conform sistemului modern militar, Republica Moldova urmează să invite specialişti militari ai partnerilor occidentali. Datorită faptului că transferul a aşa deprinderi profesioniste sofisticate necesită timp îndelungat, Moldova urmează să creeze un cadru legislativ pentru a permite prezenţa consultanţilor militari străini pe teritoriul ţării pentru perioada necesară.

Datorită faptului că o altă condiţie a războiului modern este de a menţine superioritate în aer, sau de a refuza aceasta superioritate oponentului, Republica Moldova urmează să iniţieze un şir de măsuri pentru protecţia militară anti-aeriană. Din motivul că astfel de capabilităţi sunt extrem de costisitoare, Moldova urmează să accepte nişte decizii dificile din punct de vedere politic. De exemplu, o opţiune ar fi să examineze experienţa altor state mici în domeniul protecţiei anti-aeriene, care au delegat protecţia spaţiului său aerian unor state mai puternice cu care au construit parteneriate defensive bilaterale. Caracterul neutru al Republicii Moldova condiţionează capacitatea ei de a se proteja militar, atît cu mijloace proprii sau prin intermediul acordurilor bilaterale şi multilaterale ad-hoc. Astfel, este dreptul suveran al Moldovei să selecteze state-partenere cu care să încheie acorduri de asistenţă în domeniul protecţiei anti-aeriene, în special cele de intercepţie aeriană. Riscul ridicat al terorismului aerian este un motiv adiţional pentru Republica Moldova să avanseze în această direcţie.

Toate aceste transformări urmează să fie detaliat justificate şi coordonate în documentele de planificare militară şi instrucţiunile de aplicare a forţelor militare şi pregătire de luptă. Aceste docmente la fel urmează să identifice volumul de forţe necesar pentru un şir de scenarii de război hibrid şi convenţional, strategiile de aplicare a forţei militare, precum şi provocările la care o combinaţie optimală de forţe şi aplicare operaţională a acestora nu poate face faţă. Aşa tip de provocări urmează să fie discutate cu partnerii externi ai Republicii Moldova, pentru identificarea posibilă a măsurilor eficiente de răspuns. Iar toate măsurile indicate necesită eforturi adiţionale pentru adaptarea cadrului legal naţional.

Datorită necesităţii dependenţei în materie de apărare faţă de partenerii străini la nivel bilateral, în urma erodării abilităţii dreptului internaţioal de a descuraja agresiuni interstatale, Republica Moldova va fi nevoită să ofere contribuţii de răspuns. Acestea pot include participarea la operaţiuni de menţinere a păcii sub egida ONU sau cu aprobarea Uniunii Europene, dar şi măsuri de consolidare a securităţii internaţionale la nivel bilateral. Cadrul sugerat de reconstruire a forţelor militare ale Republicii Moldova suportă astfel de contribuţii la costuri inferioare beneficiilor aşteptate din partea parteneriatului extern pentru asigurarea apărării şi securităţii naţionale. Însă în scopul dat urmează să adaptăm legislaţia naţională care reglează participarea militarilor moldoveni la operaţiuni de meniţinere a păcii, pentru a crea un mecanizm eficient de rutină, care nu este vulnerabil conjuncturii politice. Adiţional, urmează să fie examinate oportunităţile deschise contingentelor naţionale de pacificatori în operaţiunile internaţionale, pentru a oferi instruire şi dotare cu tehnică militară forţelor armate la costuri reduse.

Aspectele discutate nu sunt unicele ce urmează a fi abordate, dar sunt nişte domenii de activitate care în opinia autorului cer resurse mai reduse pentru dezvoltarea capacităţilor militare eficiente, sau oferă un randament ridicat de cîştig la investiţiile politice şi materiale. La fel, cu toate că accentul pare a fi pe eficientizarea capacităţilor de apărare şi de protecţie a ordinii publice, analiza dată s-a bazat pe ideea că nişte structuri de fortă profesioniste şi bine dotate sunt capabile să contribuie la caracterul democratic al societăţii, prin protejarea sistemului şi conducerii democratice alese constituţional de către cetăţeni.

Controlul democratic al structurilor de forță

Evoluţia naturii ameninţărilor la adresa securităţii naţionale a Republicii Moldova, care necesită răspunsuri rapide în domeniul adaptării cadrului legislativ, dezvoltării şi reformării forţelor armate, înaintează şi cerinţe faţă de controlul democratic asupra structurilor de forţă. În condiţiile cînd ameninţările convenţionale bine cunoscute sunt schimbate cu provocări la adresa securităţii naţionale care combină aspecte de agresiune externă şi proteste interne, devine imperativ de a privi conceptul de control democratic asupra forţelor armate în mod mai holistic şi inclusiv. O mare parte a experienţei Occidentale s-a limitat la scenariul cînd instituţiile de forţă au preluat sub controlul său statul, înlăturînd de la conducere guverne civile, sau forţîndu-le să se supună ordinelor militare. Însă schimbările rapide social-politice în regiuni instabile precum şi difuziunea acestora peste frontiere spre alte ţări, ne indică că forţele armate la fel pot servi drept garanţie a regimurilor democratice, dacă sunt bine asigurate şi pregătite. Şi din contra, există pericolul în creştere că guverne alese democratic ar putea fi răsturnate din motivul că nu au capacitate solidă de monopol asupra violenţei în teritoriile naţionale. Astfel, unul din mesajele acesui capitol este că existenţă instituţiilor de forţă (inclusiv cele militare) bine pregătite şi asigurate, nu mai reprezintă un lux impermisibil pentru un stat mic, ci o necesitate de supravieţuire. Republica Moldova are foarte multe restanţe la capitolul consolidării forţelor sale armate şi urmează să înceapă de la zero – prin adaptarea legislaţiei sale respective vechi de decenii la condiţiile social-politice regionale şi provocările iminente de securitate care îi bat la uşă.

VI. CADRUL LEGISLATIV PENTRU PARTICIPAREA REPUBLICII MOLDOVA ÎN MISIUNILE ŞI OPERAȚIILE INTERNAȚIONALE DE MENȚINERE A PĂCII ŞI COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII

Introducere

Participarea în operaţiunile şi misiunile internaţionale este o prioritate a Republicii Moldova, pentru că este cea mai bună dovadă a faptului că RM este un partener de încredere, care nu doar promovează, dar şi contribuie la asigurarea stabilităţii şi păcii la nivel regional sau internaţional. În plan intern, participarea la misiuni şi operaţii internaţionale este o investiţie pe termen lung în dezvoltarea capacităţilor ale componentelor Forţelor Armate şi preluarea de cele mai buni practici şi standarde în timp minim şi eficient.

Pentru prima dată, Republica Moldova a detaşat personal în cadrul misiunilor desfăşurate sub egida OSCE. Astfel, în 1997, militari ai RM au participat în misiuni desfăşurate pe teritoriul Ceceniei. A urmat o misiune de verificare în Kosovo şi cea mai mare contribuţie la vreo misiune OSCE în Georgia cu implicarea a opt militari. Anul trecut militarii din RM au participat pentru prima dată la o misiune sub egida OSCE în Ucraina şi Tadjikistan.

Conform legislaţiei în vigoare, adoptată încă în anul 2000, RM participă la misiuni de menţinere a păcii în condiţia existenţei unui mandat clar ONU. Cu toate acestea, prima participare a personalului RM într-o misiune coordonată direct de către ONU a avut loc abia în anul 2003. De atunci, peste 80 de militari moldoveni au luat parte la misiuni ONU în state precum Liberia, Sudan şi Sudanul de Sud, Kosovo, Coasta de Fildeş sau Georgia. Actualmente, sunt 13 militari care participă la misiuni PNU în Sudanul de Sud, Republica Central Africană, Coasta de Fildeş, Kosovo.

Una dintre cele mai cunoscute operaţii în care au participat militari moldoveni este operaţia umanitară şi de reconstrucşie post-conflict din Irak, pentru care au fost detaşaţi 43 de militari timp de 15 luni în perioada 2003-2004.

Pe lîngă o colaborare strânsă cu OSCE şi ONU, Republica Moldova şi-a fortificat acum un an parteneriatul de peste 20 de ani cu Alianţa Nord-Atlantică prin dislocarea a 41 de militari în misiunea KFOR din Kosovo, în conformitate cu rezoluţia 1244 a Consiliului de Securitate ONU. Decizia de detaşare a contingentului a fost aprobată de Parlamentul Republicii Moldova, la 1 noiembrie 2013. Misiunea de menţinere a păcii în Kosovo se desfăşoară. Cadrul legal intern ce permite participarea militarilor moldoveni al misiunea KFOR era format din legea din 2000 cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii, precum şi Hotărîrea Parlamentului nr. 268 din 01.11.2013 cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunea internaţională de menţinere a păcii din Kosovo. Contribuţia RM la această misiune este stipulată în Hotărîrea Parlamentului nr. 268 şi constă dintr-o echipă de 33 militari, care formeaza un pluton de infanterie menit să asigure patrularea în zona de repsonsabilitate, dar şi paza obiectivelor militare şi asigurarea securităţii în general. Suplimentar, este desemnată o echipă din 7 persoane care asigură reconstruirea şi deminarea zonelor unde KFOR îşi exercită misiunea. Coordonarea activităţii militarilor moldoveni şi comunicarea cu alţi membri şi conducerea Forţei Multinaţionale de Menţinere a Păcii din Kosovo este realizată de un

ofiţer de stat-major. Hotărîrea Guvenrului prevede, de asemenea, obligaţia Republicii Moldova de a asigura misiunea cu armament, muniţie şi echipament individual sau special necesar. Cu toate acestea, militarii moldoveni au obţinut doar o parte din suportul logistic din partea Ministerului Apărării, restul echipamentului fiind oferit de forţele armate ale SUA. Suport logistic a fost oferit şi de către contingentul Italian cu care militarii moldoveni îşi exercitau misiunea sub comanda Grupului de Luptă Multinaţional West.

În sfîrşit, una dintre cele mai importante pentru Republica Moldova colaborări în asigurarea păcii şi securităţii este reglementată de Acordul între Uniunea Europeană şi Republica Moldova de stabilire a unui cadru pentru participarea RM la operaţiile Uniunii Europene de gestionare a crizelor, publicat în Monitorul Oficial al UE în 2013. Conform acestui acord, Republica Moldova are aceleaşi drepturi şi obligaţii în ceea ce priveşte gestionarea operaţiei ca şi celelalte state membre ale Uniunii Europene participante. La necesitate, comandantul operaţiei UE poate solicita în orice moment, în urma consultării cu Republica Moldova, retragerea contribuţiei Republicii Moldova. RM este reprezentată în cadrul operaţiei UE de gestionare militară a crizei de către un Înalt Reprezentant Militar, care la rîndul său se consultă cu comandantul forţei UE cu privire la orice aspect legat de operaţie şi este responsabil de disciplina zilnică a contingentului Republicii Moldova.

În baza acestui acord, Republica Moldova a decis să contribuie cu personal în misiunile din Mali şi Republica Central Africană. Astfel, Decizia Comitetului Politic şi de Securitate din 13 mai 2014 privind acceptarea contribuţiilor din partea statelor terţe la misiunea militară a Uniunii Europene în vederea unei contribuţii la instruirea forţelor armate maliene prevede că Republica Moldova, alături de Georgia şi Muntenegru, au o contribuţie semnificativă, ceea ce scuteşte aceste ţări de contribuţii financiare la bugetul EUTM Mali. O decizie similară este şi Decizia Comitetului Politic şi de Securitate din 21 aprilie 2015, privind acceptarea contribuţiilor din partea statelor terţe la misiunea de consiliere militară PSAC a Uniunii Europene în Republica Centrafricană (EUMAM RCA) (EUMAM RCA/2/2015), conform căreia Georgia şi Republica Moldova aveau o contribuşie semnificativă, ceea ce le scuteşte de suportarea costurilor asociate cu participarea în misiune. Printre ultimele decizii de a participa la o misiune condusă de UE este de Hotărîrea Nr. 266 din 18.05.2015 privind detaşarea candidatului Armatei Naţionale la Misiunea Uniunii Europene de consiliere militară în Republica Central Africană, publicată pe 22.05.2015 în Monitorul Oficial Nr. 124-130. În baza acesteia, Republica Moldova, prin intermediul Ministerului Apărării, detaşează o persoană pentru poziţia de ofiţer de legătură pentru o perioadă de 6 luni. Avînd în vedere riscul sporit a delegatului în perioada aflării la Misiunea Uniunii Europene din Republica Centralafricană, Ministerul Finanţelor se obligă să aloce Ministerului Apărării, din fondul de rezervă al Guvernului, suma echivalentă în lei a 15 000 dolari pentru diurnă, asigurare medicală, socială şi indemnizaţie.

Aceste decizii reflectă deschiderea UE în colaborarea cu Republica Moldova în cadrul Politicii de securitate şi apărare comună (PESAC). Misiunile care puteau fi derulate de către UE înaintea Tratatului de la Lisabona se refereau la misiunile umanitare şi de evacuare, misiunile forţelor de luptă pentru gestionarea crizelor, misiunile de prevenire a conflictelor şi de menţinere

a păcii. După intrarea în vigoare a Tratatului, UE are mandat de desfăşurare a acţiunilor comune în materie de dezarmare, operaţiunile de stabilizare după încheierea conflictelor şi misiuni de consiliere şi asistenţă în probleme militare. Acordul dintre RM şi UE se referă atît la participarea RM la operaţii de gestionare civilă, cît şi militară a crizelor. Cu toate acestea, cadrul legal naţional aplicabil nu permite participarea RM la alte operaţiuni decît cele de menţinere a păcii.

Cadrul legal şi instituțional

Cînd ne referim la cadrul legat ce permite Republicii Moldova să participe şi să contribuie la pacea şi securitatea internaţională, trebuie să apelăm mai întăi la Legea Supremă a RM - ţăăConstituţia. Deşi aceasta nu prevede expres vreun articol direct relaţionat contribuţiei la pacea şi securitatea internaţională, inclusiv prin participarea la operaţii sau misiuni, normele care formează cadrul pentru desfăşureare politicii de securitate a RM este Art. 8 ”Respectarea dreptului internaţional şi a tratatelor internaţionale” prin care RM ”se obligă să respecte Carta Organizaţiei Naţiunilor Unite şi tratatele la care este parte, să-şi bazeze relaţiile cu alte state pe principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional”. Caracterul *sui generis* al acestei politici este determinat de Art. 11 al Constituţiei, care prevede că RM este un stat ce şi-a proclamat neutralitatea permanentă şi ” nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său”.

Politica de securitate şi apărare a RM se conturează mai clar datorită prevederilor din Strategia Securităţii Naţionale, care prevede că ”un loc aparte în contextul securităţii îi revine participării Republicii Moldova la eforturile globale, regionale şi sub-regionale de promovare a stabilităţii şi securităţii internaţionale prin cooperarea în cadrul ONU, OSCE, cu NATO şi alte organizaţii internaţionale relevante, precum şi participarea la misiunile în cadrul Politicii de Securitate şi Apărare Comună a UE (PSAC).”

În acelaşi timp, cele mai specifice precizări cu referire la modul în care Republica Moldova poate contribui la pacea şi securitatea internaţională le găsim în Legea Nr. 1156 din 26.06.2000 cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii şi Legea Nr. 1163 din 26.07.2000 cu privire la controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice.

Cea din urmă prevede modul în care RM poate contribui la eforturile internaţionale privind controlul exportului de mărfuri strategice, modul în care este controlat procesul de export, reexport, import şi tranzit de mărfuri strategice, precum şi modul în care aceste activităţi contribuie la asigurarea securităţii naţionale a Republicii Moldova.

Astfel, Art. 4 prevede că Procesul de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice se exercită după următoarele principii:

a) *respectarea orientărilor fundamentale ale politicii externe a Republicii Moldova;*
b) *respectarea intereselor de securitate națională;*
c) *respectarea angajamentelor internaționale privind neproliferarea armelor de distrugere în masă şi altor mărfuri strategice utilizate în scopuri militare;*
d) *respectarea acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte;*

e) controlul utilizării finale a mărfurilor strategice supuse controlului în cadrul regimului neproliferării;
f) accesul liber la actele normative ce reglementează controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
g) participarea la eforturile internaționale privind controlul exportului de mărfuri strategice;
h) păstrarea confidențialității informațiilor secrete.

În acelaşi timp, Legea prevede o listă în care exemplifică în mod neexhaustiv care sunt acele categorii de mărfuri strategice supuse controlului şi anume:

a) armele convenționale, precum şi articolele, materia primă, materialele, echipamentele speciale, tehnologiile şi serviciile legate de producerea şi folosirea lor;

b) materialele, tehnologiile, echipamentele şi instalațiile nucleare, materialele, produsele, echipamentele şi tehnologiile speciale non-nucleare, precum şi serviciile conexe, ce pot avea destinație dublă, sursele de radiație;

c) tehnologiile şi echipamentele cu destinație dublă şi serviciile conexe, precum şi substanțele chimice care pot fi utilizate la producerea şi folosirea armelor chimice;

d) echipamentele, materialele şi tehnologiile utilizate la proiectarea, producerea şi folosirea armelor, precum şi serviciile conexe;

e) armamentul, munițiile, tehnica militară şi articolele speciale de asamblare, precum şi tehnologiile şi serviciile de producere şi folosire a acestora;

f) agenții diferitelor afecțiuni, variantele acestor agenți modificate genetic, fragmentele materialelor genetice, precum şi echipamentul, tehnologiile şi serviciile conexe, care pot fi utilizate la producerea şi folosirea armelor bacteriologice (biologice) şi toxice;

g) materialele şi substanțele explozive, precum şi echipamentele, tehnologiile şi serviciile conexe;

h) informația tehnico-ştiințifică, serviciile şi rezultatele activității intelectuale legate de producția militară;

i) alte articole, tehnologii şi servicii care necesită un control special, în conformitate cu hotărîrile Guvernului.

În sfîrşit, Republica Moldova contribuie la activitatea internaţională în domeniul controlului exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice în calitatea sa de membru ONU, dar şi în cooperare cu alte organizaţii internaţionale activitatea cărora ”ţine de asigurarea şi întărirea regimului de neproliferare a armelor de distrugere în masă, precum şi a altor mărfuri strategice utilizate în scopuri militare”. Totodată, Republica Moldova participă la eforturile internaţionale bilaterale şi multilaterale privind controlul exportului unor astfel de mărfuri.

Legea Nr. 1156 din 26.06.2000 cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii rămîne a fi unica lege care prevede norme specifice privind modul în care RM poate contribui nemijlocit la asigurarea păcii şi securităţii internaţionale. Trebuie evideniat însă că această lege nu reglementează exhaustiv participarea Republicii

Moldova la misiuni şi operaţii internaţionale. Or, ea este aplicabilă doar în cazul operaţiilor internaţionale de menţinere a păcii. În condiţiile în care tipurile de misiuni şi operaţii internaţionale se diversifică permanent, legea în cauză ignoră misiuni şi operaţii de asistenşă post-conflict, misiunile civile de gestionare a crizelor, misiunile de monitorizare, etc. Mai mult decît atît, ea limitează personalul care are permisiunea de a participa la categoria de militari şi colaboratori de poliţie. Este paradoxal că RM a semnat un acord cu UE, acord ce prevede participarea RM la misiuni militare dar şi civile în gestionarea crizelor în condiţiile în care nu exista un cadru legal care ar permite asta.

Din punct de vedere instituţional, procedura de adoptare a deciziei privind participarea RM la operaţiunile internaţionale de pacificare începe cu lansarea propunerii de către Preşedintele RM, decizia finală fiind adoptată de către Parlament. Nu este clar însă raţionamentul legiuitorului în ceea ce priveşte procedura de retragere a forţelor dislocate. În acest caz, decizia de a rechema este luată de Preşedinte, care ulterior informează Parlamentul despre aceasta. Legea prevede şi condiţa de rechemare- cazul în care nerespectarea prevederilor Cartei ONU sau a acordului cu privire la statutul forţelor internaţionale de pacificare alterează situaşia politico-militară internaţională. Această prevedere este vagă, nu se fundeamentează pe un raţionament clar şi nu prevede criterii de apreciere a ce reprezintă schimbare suficient de semnificativă pentru a rechema forţele de pacificare.

În cazul în care este solicitată detaşarea individuală a specialiştilor militari sau a colaboratorilor de poliţie, decizia este luată de către autorităţile în cadrul căruia activează specialistul/colaboratorul- Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării, Serviciul de Informaţii şi Securitate.

Din aceste raţiuni, pentru a răspunde provocărilor lansate de lacunele legislative existente, a fos elaborat un Proiect de Lege privind participarea RM la misiuni şi operaţii internaţionale. O analiză comparativă a celor două acte este propusă în cele ce urmează:

Legea cu privire la participarea RM la operatiunile international de mentinere a pacii	Proiect de Lege privind participarea RM la misiuni si operatii international
Obiectul de reglementare	
Modul de *constituire, instruire* şi *participare* a *forțelor de menținere a păcii* ale RM la *operațiuni internaționale de pacificare.* Obiectul legii limitează *rationae personae* la forţele de menţinere a păcii, adică la personal militar şi de poliţie. În acelaşi timp, aceste forţe pot participa doar la operaţiuni intrnaţionale de pacificare. Prin urmare, sunt excluse alte tipuri de opraţiuni/misiuni.	**Condițiile de participare la *misiuni şi operații internaționale* desfăşurate *în afara teritoriului RM.*** Proiectul de Lege face distincţia dintre operaţii şi misiuni şi, astfel, extinde posibilitatea RM de a participa şi la alte operaţii decît cele de menţinere a păcii. În acelaşi timp, obiectul de reglementare exclude criteriul de *rationae personae,* ceea ce poate duce la interpretări distorsionate. Proiectul adaugă şi un nou criteriu- *rationae*

	loci. Acesta presupune că limitele teritoriale în care se desfăşoară operaţii/misiuni la care RM este parte sunt in afara teritoriului RM. Prin urmare, această lege nu este aplicabilă în ipoteza în care misiuni/operaţii sunt desfăşurate pe teritoriul RM.
Noţiuni	
Legea defineşte patru sintagme, dintre care doar două cu o importanţă semnificativa- **forte de mentinere a pacii si operatiuni international de mentinerea a pacii**. Celelalte doua sunt vagi (**mentinerea pacii si securitatii internationale**) sau redundandante (**mandat**). Legea prevede ca fortele de mentinere a pacii sunt formate din personal militar si de politie, care pot participa atit la actiuni cu caracter strict militar, cit si in detasament medical sau cu alta destinatie. În Art. 2, legea prevede că operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii se desfăşoară sub mandate ONU sau OSCE, ceea ce e cel puţin ciudat luînd în consideraţie caracterul regionale al OSCE şi faptul că deciziile acestei organizaţii au character consultativ.	Proiectul de lege face dinstincţia dintre **operații internaționale** (care se bazeaza pe *actiuni militare* si sunt menite sa *asigure pacea si securitatea internatională, respectarea drepturilor omului, consolidarea capacitatilor institutionale*) şi misiuni internaţionale (care se bazează pe acţiuni de ordin civil şi au drept scop restabilirea ordinii, promovarea democraţiei şi supremaţiei legii, respectarea drepturilor omului, consolidarea capacităţilor insituţionale). În timp ce operaţiile internaţionale sunt condiţionate de existenţa unui mandate ONU, misiunile se pot desfăşura şi de către/sub mandatul altor organizaţii internaţionale, la solicitarea unui stat. Proiectul distinge noţiunea de contigent (militari cu o conducere unică) şi personal (angajaţi ai autorităţilor, inclusiv cu caracter civil).
Temei juridic	
Legiuitorul distinge temei juridic internaţional (Carta ONU) de temei juridic intern (Constituţia RM şi legea în cauză).	Proiectul juridic face distincţia între temei juridic pentru operaţii internaţionale (mandat al Consiliului de Securitate ONUşi tratatele internaţionale la care RM e parte, Constituţia RM şi legea în cauză) şi temei juridic pentru misiuni internaţionale (tratatele internaţioanle la care RM e parte, acordul exprimat de statul solicitant de asistenţă, Constituţia RM şi legea în cauză).
Principii	
Principiile menţionate în prezenta lege nu sunt clare şi se referă mai curînd la condiţiile în care se adoptă decizia de a participa la operaţiuni internaţionale, decît la modul de	• Consimţămîntul statului(elor) pentru desfăţurarea misiunii/operaţiei internaţionale; • Imparţialitatea personalului;

participare propriu-zis. De exemplu, art. 2 prevede drept ”aspecte” ce prevalează consimţămîntul părţilor de a primi contingentul de pacificare, excluderea participării forţelor RM la operaţiuni de impunere a păcii, existenbţa unui mandate clar şi aplicabil, etc.	• Neaplicarea forţei cu excepia cazurilor de auto-apărare şi alte cazuri de excepţie, necesare pentru a evita situaţii de agresiune; • Deşi nu menţionează expres, proectul de lege mai prevede şi aplicarea principiului proporţionalităţii în aplicarea forţei; De altfel, art. 9 al proiectului de lege prevede obligativitatea respectării normelor dreptului internaţional, dreptul conflictelor armate şi drepturile omului, în speţă. Mai mult decît atît, această prevedere este suplimentată de obligativitatea comandamentului de a familiarize efectivul cu aceste norme.
Decizia de la participa la operaţiuni/misiuni internaţionale	
Procedura de adoptare a deciziei privind participarea RM la operaţiunile internaşionale d epacificare începe cu lansarea propunerii de către Preşedintele RM, decizia finală fiind adoptată de către Parlament. Nu este clar însă raţionamentul legiuitorului în ceea ce priveşte procedura de retragere a forţelor dislocate. În acest caz, decizia de a rechema este luată de Preşedinte, care ulterior informează Parlamentul despre aceasta. Legea prevede şi condiţa de rechemare- cazul în care nerespectarea prevederilor Cartei ONU sau a acordului cu privire la statutul forţelor internaţionale de pacificare alterează situaşia politico-militară internaşională. Această prevedere este vagă, nu se fundeamentează pe un raţionament clar şi nu prevede criterii de apreciere a ce reprezintă schimbare suficient de semnificativă pentru a rechema forţele de pacificare În cazul în care este solicitată detaşarea individual a specialiştilor militari sau a colaboratorilor de poliţie, decizia este luată	Proiectul de lege prevede o procedură distinctă pentru adoptarea deciziei privind participarea la operaţii internaţionale. Proiectul remediază situaţia paradoxală prevăzută în Legea Nr. 1156. În mod simetric, Preşedintele RM, în calitatea sa de commandant al Forţelor Armate, decide atît asupra participării, cît şi rechemării contingentului care rperezintă RM, informînd Parlamentul despre aceasta. Detaşarea individuală este decisă de către Ministerele de resort, după ce Ministerul Afacerilor Externe şi integrării Europene, Ministerele de resort urmînd adoptă o decizie privind participarea propriu-zisă la o operaţie internaţională. În cazul participării la misiuni internaţionale, MAEIE se pronunţă asupra oportunităţii participării în cel mult 7 zile din data în care a primit invitaţia, informînd despre aceasta autpritățile de resort. Acestea din urmă decid asupra detaşării personalului în cel mult 10 zile in data în care au fost informaţi de MAEIE privind necesitatea participării. Rechemarea personalului este decisă de către autoritatea de

de către autorităţile în cadrul căruia activează specialistul/colaboratorul- Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării, Serviciul de Informaţii şi Securitate.	resort în coordonare cu MAEIE. Proiectul de lege prevede şi o listă exhaustivă de cazuri în care poate fi rechemat personalul detaşat în misiunile internaţionale: • termenul de detaşare a expirat şi nu a fost prelungit; • la solicitarea angajatului detaşat; • stare de sănătate ce nu permite exercitare de atribuţii; • statul ce găzduieşte misiunea internaşională declară persoana în cauză ca fiind nedezirabilă; • afectează imaginea ţării sau relaţia ţării cu organizaţiile internaţionale ce desfăşoară misiunea/comite fapte pentru car epoate fi tras la răspundere penală conform legislaţiei statului gazdă sau cea a RM;
Instruire	
Forţele de menţinere a păcii sunt instruite conform unui program elaborate de MA. Colaboratorii de poliţie şi alt personal este insturit de instituşia de resort, cu instrucţiuni oferite de MAEIE.	Proiectul de lege prevede că instruirea contingentului care urmează să participle la operaţii internaţionale se desfăşoară în cadrul programelor internaţionale de cooperare. În cazul misiunilor internaţionale, instituţiile de resort sunt responsabile pentru asigurarea instruirii personalului
Garanţii şi protecţie socială	
Legea prevede că garanţiile şi compensaţiile ce se cuvin membrilor forţei de menţinere a păcii şi membrilor familiei acestora sunt stabilite de către Guvern. Aceste compensaţii se referă şi asigurarea obligatorie a vieţii şi sănătăţii. În acelaşi timp, vechimea în muncă a personalului se păstrează, iar o lună de muncă în misiune este echivalată cu trei.	Proiectul de lege prevede explicit păstrarea locului de muncă şi, la întoarcere din misiune/operaţie, transfer la o funcie cel puşin echivalentă cu cea pînă la detaşare pentrupersonalul care pleacă în misiuni sau operaţii internaţionale. De asemenea, proiectul menţionează obligaţia instituţiei de resort să păstreze salariul persoanei detaşate ă=în misiune/operaţie, precum şi achitarea unei ăndemnizaţiii neimpozabile, cuantumul căreia e stabilită de Guvern. Mai mult decît atît, autoritatea de resort este obligată să achite cheltuielile de transport,

	costurile associate vaccinării personalului, cheltuielile legate de spitalizare sau tratament, precum şi cele associate vizitei de către rude apropiate (maxim 2 persoane) î n cazul spitalizării. În sfărşit, proiectul de lege prevede, de asemenea, cuantumul şi modul de achitare a compensaţiilor în caz de deces, incapacitate completă /parţială de muncă. Vechimea în serviciu este calculată în zile. Astfel o zi în misiune echivalează cu trei. În acelaşi timp, proiectul prevede şi concediu suplimentar cu durata de 5 zile pentru fiecare lunp în misiune, dar maxim de 30 zile pentur întregaa perioadă de aflare în misiune

Alte prevederi-cheie ale proiectului de lege care lipsesc în legea actuală şi care trebuie luate în consideraţie:

- Pentru a eficientiza selecţia în viitor a personalului/contingentului pentur misiuni/operaţii internaţionaleautorităţile de resort creează o bază de date cu fiecare participant. Datele personale sunt păstrate pentru o perioadă de 5 ani şi sunt protejate conform legislaţiei.
- Proiectul de lege prevede în mod expres şi exhaustiv drepturile şi obligaţiile personalului în cadrul misiunilor/operaţiilor internaţionale. De exemplu, personalul este informat privind riscurile şi condiţiile asociate detaşării, îi sunt asigurate cursuri şi instruiri, beneficiază de asistenţă şi protecţie din partea statului. În acelaşi timp, personalul e obligat să repsecte legislaţia statului gazdă, să nu acţioneze într-un mod care ar fi calificat drept imixtiune în afacerile interne ale statului, să nu abuzeze de statut privilegiile sau imunităţile ce i-au fost oferite de statul gazdă, etc.
- Propunerea legislativă clarifică incertitudinile ce apar în cazul aspectelor logistice. Bunurile inutilizabile (distruse, degradate, pierdute) sunt casate conform legislaţiei RM. În acelaşi timp, în cazul în care transportarea bunurilor materiale este mai costisitoare decît preţul acestora, ele pot fi donate statului gazdă.

Astfel, există o mare diferenşă de ordin calitate dintre Legea în vigoare şi Proiectul de Lege propus de către MAEIE. În prezent, acest proiect trece expertiza anti-corupţie în cadrul CNA, urmînd să fie adoptată, în cazul unui aviz pozitiv de la toate celelalte instituţii de resort, la sfîrşitul anului 2015.

Probleme identificate şi concluzii

Republica Moldova a încheiat acorduri bilaterale şi şi-a luat angajamentul de a contribui la misiuni şi operaţii internaţionale în pofida unui cadru legal ce i-ar permite acest lucru. Această desincronizare este una periculoasă şi subminează atît legalitatea, cît şi legitimitatea angajamentelor luate. Adoptarea unui noi proiect de lege este, indubitabil, o necesitate stringentă.

Este binevenită menţiunea cu privire la asigurarea socială şi medicală a personalului care participă la misiuni sau operaţii. Cu toate acestea, asumarea răspunderii exclusive pentru acoperirea cheltuielilor financiare ale de către instituţiile de resort care detaşează personal ăn misiuni sau operaţii internaşionale ar putea diminua din capacităţile statului de a participa efectiv la o operaţiune sau misiune. Or, în condiţiile unei fragmentări puternice în ceea ce priveşte orientarea geopolitică a RM, precum şi perpetuare unui mesaj distorsionat cu privire la neutralitatea RM de către unii decidenţi politici, invocarea lipsei banilor în bugetul de stat pentru participarea la misiuni sau operaţii poate deveni iminentă. Mult mai binevenită în acest caz ar fi semnarea de acorduri bilaterale şi cooperarea cu partenerii externi în vedere acoperirii acestor cheltuieli inclusiv din fonduri externe.

Interpretarea greşită a statutului de neutralitate a RM continuă să submineze legitimitatea participării la misiunile şi, mai ales, operaţiile internaţionale, avînd în vedere lipsa unui suport din partea populaţiei RM. Informarea şi promovarea unui mesaj unic, consolidat şi argumentat din partea formatorilor de opinie asupra acestei probleme ar putea diminua efectele negative ale acestei interpretări distorsionate. Prezentarea istoriilor de succes a statelor neutre din Europa care au o contribuie majoră la misiunile şi operaţiile internaţionale conduse de UE în cadrul PESAC sau ONU şi, mai ales, NATO este un imperativ pentru instituţiile de resort.

Cadrul legal actual nu permite participarea Republicii Moldova decît la operaţii de menţinere a păcii, asta în condiţiile în care există un spectru larg de misiuni şi operaţii la care Republica Moldova şi-a luat angajamentul de a participare. Ar fi binevenită în noul proiect de lege o menţiune exemplificativă, dar neexhaustivă de tipuri de misiuni şi operaţii internaţionale la care s-ar permite conform noului cadru legal participarea Republicii Moldova.

Mai mult decît atît, în prezent nu este reglementat în niciun mod participarea RM la misiuni civile, cu personal civil, deşi acesta este un domeniu unde personalul detaşat de instituţiile de resort din RM ar putea contribui semnificativ. Reiteram astfel că adoptarea proeictului de lege ar soluţiona această problemă, permiţînd RM să detaşeze personal pentru misiuni internaţionale, care au drept scop restabilirea ordinii, promovarea democraţiei şi supremaţiei legii, respectarea drepturilor omului, consolidarea capacităţilor insituţionale

Neadoptarea proiectului de lege ar oferi încă un semnal negativ partenerilor externi. Datorită situaţiei economice şi politice interne actuale este mai important ca niciodată ca RM să facă orice eforturi pentru a arăta că mai poate fi considerat un partener de încredere şi că mai poate contribui la asigurare păcii şi securităţii internaţionale.

Adoptarea proiectului nu oferă, evident, o soluţie universală pentru problemele identificate. Instituţiile de resort ale RM, Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene şi Ministerul Apărării în speţă, trebuie să rămînă proactive în încercarea de a stabili noi parteneriate şi a le

consolida şi valorifica pe cele existente pentru a-și asigura vizibilitatea ca partener în asigurarea păcii şi securităţii internaţionale.

În acelaşi timp, metamorfoza rapidă a mediului internaţional de securitate, cu apariţia tot mai frecventă a unor noi ameninţări, condiţionează ţările lumii, inclusiv Republica Moldova, să dezvolte capacităţi de adaptare legală, instituţională, care ar permite să răspundă promt şi eficient la astfel de ameninţări.

VII. CADRUL NORMATIV INTERNAȚIONAL AL REALIZĂRII SECURITĂȚII NAȚIONALE

Abstract

Politica de securitate şi politica externă sunt două domenii interconectate care necesită aceeaşi abordare. Politica externă a tuturor statelor lumii are la bază preocupările de securitate naţională. O bună politică externă duce la garantarea securităţii statului, de aceea între securitate şi politică externă există o intensă interacţiune şi interdependenţă, deşi politica externă este mai mult un instrument în serviciul politicii de securitate.

Pornind de la ideea că securitatea naţională este un obiectiv important al tuturor statelor nu doar în cadrul politicii interne dar şi în cadrul politicii externe, încă de la apariţia sa ca stat independent, Republica Moldova a fost preocupată de consolidarea securităţii naţionale, nu doar prin constituirea unui cadru instituţional dar şi prin dezvoltarea unui cadru normativ intern, care s-a raportat şi se raportează la cadrul normativ internaţional.

Astfel, pentru a-şi consolida politica de securitate Republica Moldova este interesată în dezvoltarea cooperării internaţionale. Politica de securitate internă este influenţată direct de mediul de securitate internaţional, de aceea pentru a-şi întări securitatea naţională, RM are ca scop să influenţeze mediul internaţional de securitate în măsura în care să corespundă intereselor naţionale ale ţării.

Devenind actor al relaţiilor internaţionale, politica externă a Republicii Moldova s-a axat pe obţinerea din partea comunităţii internaţionale a unor garanţii în schimbul aderării la cadrul normativ internaţional. De aceea, acţiunile de politică externă, realizate în contextul implementării politicii de securitate naţională, sunt orientate spre dezvoltarea şi consolidarea unui cadru normativ internaţional, prin formule de cooperare care să diminueze comportamentul unor state în a provoca conflicte şi care ar ameninţa interesele naţionale, iar în cazul unui posibil conflict, să contribuie la soluţionarea acestuia prin eforturi comune cu partenerii externi prin respectarea prevederilor cadrului normativ internaţional.

Securitatea internaţionala depinde în mod direct de calitatea relaţiilor bilaterale între membrii comunităţii internaţionale, deşi viziunea statelor şi contribuţia lor în acest proces este diferită. Rolul esenţial în asigurarea securităţii internaţionale îl deţin statele posesoare a resurselor majore politico-militare, economice şi informaţionale influenţând astfel situaţia atât la nivel regional cât şi cel global.

Republica Moldova doreşte cultivarea relaţiilor de prietenie cu toate statele. Această poziţie a Moldovei este promovată conform principiilor Cartei ONU, avînd scopul obţinerii sprijinului altor state în realizarea priorităţilor naţionale ale Republicii Moldova. Cooperarea cu diverse state, atît pe dimensiunea bilaterală cît şi multilaterală, permite Republicii Moldova abordarea şi soluţionarea problemelor de securitate globală, regională, dar şi naţională. Această cooperare, pe ambele dimensiuni, se constituie pe baza unor relaţii pragmatice, ţinând cont de interesele naţionale ale Republicii Moldova.

Caracterizarea reglementărilor normative existente.

Cooperarea bilaterală. Pentru a înţelege care este rolul cadrului normativ internaţional în asigurarea securităţii naţionale a Republicii Moldova este necesar de a fi enumerare tratatele sau acordurile pe care le-a semnat statul nostru cu anumiţi actori statali sau non-statali. Scopul semnării acestora este de a reglementa o cooperare, a determina drepturile şi obligaţiile lor sau pentru a stabuli norme de conduită pe care ele se obligă să le respecte. Indiferent dacă sunt folosite noţiunile de tratat sau acord, acestea desemnează o înţelegere între Republica Moldova şi cealaltă parte, consemnată printr-un instrument unic, guvernat de dreptul internaţional. Ca urmare a numărului mare de tratate, acorduri, convenţii, pacte, protocoale etc., care Republica Moldova le-a semnat, au fost folosite doar două criterii: după numărulu părţilor contractante – tratate bilaterale şi multilaterale şi după obiectul lor – politice, militate etc.

În ceea ce priveşte cooperarea pe plan bilateral, accentul este pus pe cooperarea cu ţările membre UE, Federaţia Rusă, SUA şi vecinii direcţi ai Republicii Moldova – România şi Ucraina.

Este de menţionat primul **tratat de bună vecinătate semnat între Republica Moldova şi Ucraina pe data de 23 octombrie 1992**[33], care a fost vital pentru statul moldovenesc nou apărut şi mai ales că era într-un context nefavorabil. Relaţiile intrau în aria prevederilor dreptului internaţional şi anume ”după scopurile şi principiile Cartei ONU şi ale altor norme unanim recunoscute ale dreptului internaţional, pentru întărirea sistemului de securitate în Europa şi pentru a respecta integral prevederile Actului Final de la Helsinki, Cartei de la Paris pentru o nouă Europă, precum şi ale altor documente ale CSCE”.

Semnarea acestui Tratat a avut loc după trei luni de la încheierea ostilităţilor militare din zona de est a ţării şi totodată de la aproximativ un an de la destrămarea URSS. Interesul era vital pentru RM ca să stabilească relaţii de bună vecinătate cu Ucraina, care indirect şi neoficial a susţinut forţele separatiste de la Tiraspol.

Actualmente Ucraina confruntându-se cu fenomenul separatismului, similar celui transnistrean, regimul de la Tiraspol este un risc nu doar la adresa securităţii naţionale a Moldovei dar şi a Ucrainei. Pentru a fi eliminat acest risc e necesar ca Ucraina să ”suprime recrutarea, folosirea, instruirea, finanţarea sau tranzitarea mercenarilor”. Totuşi Ucraina a neglijat pentru o lungă perioadă prevederile acestui Tratat, oferind suport regimului de la Tiraspol, contrar mecanismelor ONU şi CSCE.

O importanţă deosebită în consolidarea securităţii naţionale este semnarea **Tratatului între Republica Moldova şi Federaţia Rusă în anul 2001**[34]. Prevederile acestui tratata s-a bazat pe principiile şi normele general recunoscute de drept internaţional şi a devenit documentul juridic internaţional fundamental al relaţiilor moldo-ruse după destrămarea Uniunii Sovietice. Conţinutul stipula dezvoltarea şi consolidarea relaţiilor de prietenie şi parteneriat strategic, recunoscând principiul supremaţiei dreptului internaţional în relaţiile dintre state. Şi-au asumat respectarea principiilor şi normelor generale recunoscute ale dreptului internaţional: ”egalitatea

[33] Tratat nr. 1992 din 23.10.1992 de bună vecinătate, prietenie şi colaborare între Republica Moldova şi Ucraina (http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358325)

[2] La data de 19 noiembrie 2001 a fost semnat Tratatul de prietenie şi cooperare între Republica Moldova şi Federaţia Rusă

suverană, nerecurgerea la forţă sau la ameninţarea cu forţa, inviolabilitatea frontierelor, integritatea teritorială, independenţa politică, reglementarea paşnică a diferendelor, neamestecul în treburile interne, respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului".

În esenţă acest tratat prevede colaborarea dintre Republica Moldova şi Federaţia Rusă, prin îndeplinirea cu bună credinţă a angajamentelor asumate în conformitate cu dreptul internaţional. Contrar prevederilor acestui Tratat, Federaţia Rusă nu şi-a arătat disponibilitatea de a contribui pe toate căile la reglementarea cît mai grabnică a conflictului transnistrean în baza respectării Cartei Organizaţiei Naţiunilor Unite, scopurilor şi principiilor stipulate în documentele Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa. Din contra, a susţinut şi susţine în continuare regimul separatist de la Tiraspol, punând în pericol integritatea teritorială a Republicii Moldova, încălcând prevederile cadrului normativ internaţional la care s-a făcut trimitere în conţinutul tratatului.

Un capitol aparte îl reprezintă Acordurile semnate de către Republica Moldova cu alte state care includ colaborara în diverse domenii, avînd ca scop consolidarea securităţii naţionale. Acordurile conţin prevederi de interacţiune pe domenii specifice:

1. **Acordul colaborare între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Republicii Turcia cu privire la combaterea traficului internaţional ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate**[35], încheiat între Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova şi Ministerul de Interne al Republicii Turcia. Interesul urmărit era să consolideze şi să adîncească colaborarea dintre serviciile de securitate ale ambelor state în combaterea traficului internaţional ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate internaţionale. Acordul s-a bazat pe documentul final al Convenţiei de la Viena, 1989, CSCE şi Carta de la Paris, adoptată la întîlnirea la nivel înalt de la Paris, 1990, precum şi pe articolele declaraţiei semnate la întîlnirea la nivel înalt a CSCE de la Helsinki, din 1992, luînd în consideraţie prevederile Convenţiei Unice cu privire la substanţele narcotice, din 1961, Convenţia Europeană cu privire la combaterea terorismului, din 1977, ţinînd cont de recomandările Comitetului Ministerial al Consiliului Europei R-(82)1, din 15 ianuarie 1982, despre colaborarea internaţională în domeniul urmăririi penale şi executării pedepselor pentru acte de terorism, ţinînd cont de pericolul traficului ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate internaţionale.

Colaborarea între ministerele de interne ale amberlor părţi era necesară în coniţiile apariţiei anumitor riscuri asimetrice noi, care afectau securitatea internă a ambelor state. Republica Moldova, ca stat independent era nevoită să reglementeze cooperarea cu Turcia deoarece la începutul anilor nouăzeci s-au intensificat relaţiile economice şi culturale, iar odată cu acestea au apărut şi anumite fenomene noi, care afectau securitatea internă şi pe care statul moldovenesc nu le cunoscuse.

2. **Acordul de colaborare între Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi**

[35] ACORD Nr. 1994 din 03.06.1994 de colaborare între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Republicii Turcia cu privire la combaterea traficului internaţional ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate* http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358550

Ministerul Apărării al Republicii Bulgaria[36], care reieşea din prevederile Tratatului de prietenie şi colaborare dintre Republica Moldova şi Republica Bulgaria, semnat la Sofia la 7 septembrie 1992, Documentului de la Viena 1994, Actului final de la Helsinki al Conferinţei pentru Securitate şi Colaborare în Europa, Tratatului despre Forţele Armate Convenţionale în Europa, precum şi a altor documente relevante în domeniul întăririi încrederii şi securităţii internaţionale, părţile şi-au exprimat dorinţa de a stabili o colaborare de lungă durată şi reciproc avantajoasă, bazată pe principiile respectului şi încrederii reciproce, în următoarele domenii:(1) aspectele militare ale politicii de securitate; (2) activitatea economică şi tehnico-militară; (3) asigurarea logistică, precum şi alte tipuri de asigurare; (4) legislaţia militară; (5) instruirea cadrelor şi specializarea; (6) ocrotirea sănătăţii şi organizarea odihnei militarilor; (7) informaţiei şi relaţiilor cu publicul; colaborării culturale, activităţilor de educaţie şi socio-psihologice din armată; (8) controlul asupra dezarmării şi acţiunilor de întărire a încrederii şi securităţii în Europa.

Semnarea acordului la acel moment a avut mai mult o valoare simbolică, deoarece în realitate nici Bulgaria şi nici Moldova nu aveau suficient potenţial ca să pună bazele unuei colaborări militare reciproce. Republica Moldova se afla abia la etapa iniţială de creare a Armatei Naţionale, iar armata bulgară trecea printr-o transformare şi adaptare la noile realităţi ale perioadei post război rece şi destrămarea blocului socialist şi Uniunii Sovietice. Acest acord poate fi valorificat de ambele părţi după aderarea Bulgariei la Organizaţia Atlanticului de Nord.

3. **Declarație comună privind principiile relațiilor dintre Republica Moldova şi Republica Federativă Germania**[37], care are ca scop dezvoltarea relaţiilor de prietenie, bună vecinătate şi cooperare, reafirmînd ataşamentul faţă de scopurile şi principiile Cartei Naţiunilor Unite, principiile şi prevederile Actului Final de la Helsinki, Cartei de la Paris pentru o nouă Europă, precum şi celelalte documente ale Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE), dezvoltînd relaţiile în conformitate cu dreptul internaţional, pe baza respectării principiilor egalităţii, suveranităţii, integrităţii teritoriale, inviolabilităţii frontierelor, reglementarii pe cale paşnică a diferendelor, nerecurgerii la forţă şi ameninţarea cu forţa, respectării drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale.

Această Declaraţie care reflectă un act politic bilateral a stabilit principiile politicii externe promovate de ambele părţi, exprimîndu-şi totodată dorinţa de intensificare a colaborării cu accent sporit pe consolidarea încrederii reciproce. După semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană este necesar ca prin intermediul acestei declaraţii să se pună bazele semnării unui perteneriat strategic cu Germania, care să fie folosit ca lobby pentru integrarea Republicii Moldova în structurile euroatlantice.

4. **Acord de colaborare şi interacțiune între Ministerul Securității Naționale al**

[36] ACORD Nr. 1995 din 15.06.1995 de colaborare între Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi Ministerul Apărării al Republicii Bulgaria http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356342

[37] Declarație comună nr. 1995 din 11.10.1995 privind principiile relațiilor dintre Republica Moldova şi Republica Federativă Germania http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358897

Republicii Moldova şi Ministerul Securităţii Naţionale al Republicii Kîrgîze[38], avînd ca scop colaborarea şi interacţiunea pe chestiuni şi linii concrete de activitate informativă şi contrainformativă în interesele securităţii Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze, efectuînd măsuri comune, asupra unor probleme şi programe operative concrete, asigură organizarea realizării şi controlul îndeplinirii lor. Conform textului, părţile îşi asumă obligaţia de a se informa reciproc în termeni oportuni despre aspiraţiile informativ-subversive ale serviciilor şi organizaţiilor speciale din alte ţări către Republica Moldova şi Republica Kîrgîză. Şi-au asumat obligaţia de a efectua măsuri comune de protejare a intereselor economice ale Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze, în combaterea corupţiei, crimei organizate cu caracter interstatal, terorismului internaţional, a contrabandei, şi traficului de droguri, a capturării de ostatici.

Acest acord de o importanţă simbolică, deoarece distanţa dintre cele două părţi este mare, iar efectele colaborării sunt minime. Poate fi avantajos doar prin schimb de experienţă şi colaborare suplimentară în cadrul Comunităţii Statelor Independente.

5. **Scrisoare de Acord nr. 2001 din 28.08.2001 privitor la aplicarea legilor între Guvernul Statelor Unite ale Americii şi Guvernul Republicii Moldova**[39], care are drept scop oferirea asistenţei din partea Statelor Unite ale Americii în asigurarea instruirii şi perfecţionarea capacităţilor organelor de drept din Moldova în domeniile securitate la frontieră şi combaterea crimei organizate, corupţiei şi traficului de fiinţe umane.

Colaborarea cu Statele Unite ale Americii este vitală pentru Republica Moldova deoarece oferă una din cele mai importante asistenţe financiare şi tehnice. Este prea puţin semnarea doar a unui acord doar cu organele de drept ale Republicii Moldova. Este necesar de extins colaborarea cu instituţiile din alte domenii: cu activitate informativă şi contrainformativă, dar şi cu activitate în domeniul militar. Nu este suficient de colaborat cu SUA doar în cadrul organizaţiilor internaţionale pe domeniile enunţate, dar de semnat acorduri şi la nile bilateral.

6. **Acord între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar**[40], prin care se urmăreşte interesul comun pentru stabilitatea şi securitatea regională, avînd ca scop stabilirea cadrului legal necesar cooperării în domeniul militar. Cooperarea militară include politica de apărare; schimburi de cunoştinţe asupra conceptului de securitate şi apărare, precum şi asupra doctrinei de angajare a forţei şi principiilor de pregătire a personalului; controlul armamentelor; pregătirea personalului, precum şi instruirea operativă privind unităţile şi statele majore; legislaţie, reglementări interne şi internaţionale privind apărarea naţională şi categoriile de forţe ale armatei; managementul resurselor bugetare, planificarea şi executarea bugetului apărării; managementul resurselor umane etc. E de menţionat că acordul prevede studierea şi analizarea reciprocă a posibilităţilor de a executa în comun activităţi de menţinere a păcii sau umanitare sub egida ONU, OSCE şi UE.

---

[38] Acord nr. 1998 din 19.09.1998 de colaborare şi interacţiune între Ministerul Securităţii Naţionale al Republicii Moldova şi Ministerul Securităţii Naţionale al Republicii Kîrgîze http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356664

[39] Scrisoare de Acord nr. 2001 din 28.08.2001 privitor la aplicarea legilor între Guvernul Statelor Unite ale Americii şi Guvernul Republicii Moldova http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356694

[40] Acord între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar http://lex.justice.md/UserFiles/File/2015/mo78-83md/romania_207.doc

Acest acord este necesar din următoarele considerente: România este vecinul direct, care este parte atît a UE cît şi a NATO. Prin implementarea acestui Acord Republica Moldova poate reuşi să-şi modernizeze Armata Naţională, care să o apropie de standardele NATO. Este cea mai simplă formă de comunicare în colaborare Republicii Moldova cu alt stat. Este necesar de dezvoltat în contiuare cooperarea în domeniul militar cu România si totodată de sincronizat cu Acordul colaborare între Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi Ministerul Apărării al Republicii Bulgaria. Transferul de experienţă în acederea acestor state în structurile euroatlantice, va ajuta Moldova să măreasc ritmul de modernizare a Armatei Naţionale.

7. **Acordului dintre Republica Moldova şi Regatul Spaniei privind cooperarea în domeniul securităţii şi luptei împotriva criminalităţii**[41], prevede cooperarea în domeniul securităţii şi luptei împotriva criminalităţii, în special terorismul, inclusiv finanţarea şi susţinerea acestuia; producerea, contrabanda şi traficul ilicit de droguri şi substanţe psihotrope, precum şi materii prime, substanţe chimice, biologice şi precursorii lor pentru fabricare; migraţia ilegală şi traficul de fiinţe umane; falsificarea, producerea ilegală, modificarea şi utilizarea ilegală a documentelor de identitate, paşapoartelor, vizelor şi documentelor vehiculelor; spălarea de bani proveniţi din activităţi infracţionale; contrabanda şi toate formele acesteia etc.

Importanţa acestui acord derivă din faptul o o parte din moldoveni au plecat la muncă în Regatul Spaniei, iar acest lucru a contribuit la importul a unor riscuri asimetrice asupra securităţii Republicii Moldova. Spania are experienţă în combaterea fenomenelor enumerate mai sus, deaceia este necesară colaborare din partea Republicii Moldova.

Cooperarea multilaterală

Republica Moldova este interesată să se alăture eforturilor internaţionale care sunt orientate spre gestionarea ameninţărilor şi provocărilor internaţionale. Unul din instrumente îl reprezintă cadrul de cooperare multilaterală, oferit de organizaţiile internaţionale, care permite abordarea şi soluţionarea problemelor de securitate globală şi regională. Acest fapt care contribuie la consolidarea securităţii naţionale. Orice stat apărut pe arena internaţională are ca scop aderarea la **Carta Naţiunilor Unite**[42]. Apartenenţa Republicii Moldova la această organizaţie globală îi oferă legitimitate şi recunoaştere internaţională, totodată asumându-şi şi nişte responsabilităţi în conduita sa pe plan internaţional.

Este necesar de menţionat **Convenţia privind principiile şi modul de îndeplinire a tratatului cu privire la forţele armate convenţionale în Europa**[43], semnată între Republica Azerbaidjan, Republica Armenia, Republia Belarus, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Federaţia Rusă, Ucraina şi Republica Gruzia ca state - succesoare de drepturi ale Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste Statele semnatare şi-au exprimat ataşamentul faţă de scopurile şi prevederile Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, examinînd Tratatul cu

[41] LEGE Nr. 13 din 21.02.2014 pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova şi Regatul Spaniei privind cooperarea în domeniul securităţii şi luptei împotriva criminalităţii http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352163

[42] http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/carta_natiunilor_unite/

[43] Convenţia Nr. 1992 din 15.05.1992 privind principiile şi modul de îndeplinire a tratatului cu privire la forţele armate convenţionale în Europa
http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=291303

privire la forţele armate convenţionale în Europa din 19 noiembrie 1990, ca un element de bază al unui nou sistem de securitate în Europa.

Semnarea acestei Convenţii a fost vitală pentru Republica Moldova, deoarece după destrămarea Uniunii Sovietice, în fostele republici unionale a rămas importante cantităţi de arme convenţionale, care în mare parte depăşeau necesităţile de armament a statelor nou apărut. Totodată acest armament era folosit de anumite forţe separatiste pentru a se înarma şi a-l folosi în provocarea conflictelor armate. Au fost necesare reglementări, în baza dreptului internaţional, de retragere a fostelor baze militare sovietice precum şi a armamentului acestora. Prin semnarea Convenţiei, Moldova dorea retragerea armamentului din depozitele de la Colbasna care aparţinea foste Armate a IV – a sovietice, stationată în stînga Nistrului. Pînă în prezent nu este aplicată Convenţia, deoarece încă aproximati jumătate din cantitatea de armament nu este retrasă, precum şi forţele militare ruse.

Chiar dacă Federaţia Rusă este cosemnatară a acestei Convenţii, aceasta evită să-şi îndeplinească obligaţiile asumate de evacuare a armamentului şi a forţelor sale militare din stînga Nistrului. Acest fapt oferă susţinere regimului separatist de la Tiraspol şi menţine zona militarizată, încălcînd principiul neutralităţii Republicii Moldova.

De asemenea este important **Acordul strategic de cooperare dintre Republica Moldova şi Oficiul European de Poliție**[44], scopul căruia este de a intensifica cooperarea dintre statele membre ale Uniunii Europene, acţionând prin intermediul Europol şi al Republicii Moldova, în vederea prevenirii, detectării, curmării şi investigării formelor grave ale criminalităţii internaţionale internaţionale.

În anul 2007 Uniunea Europeană se extinde pînă la hotar cu Republica Moldova, iar vecinătatea directă a impus necesitatea colaborării prin intermediul Europol, pentru a eradica diverse fenomene care pot apărea la traversarea frontierei în ambele direcţii. Interesul lor comun este de a spori cooperarea în combaterea formelor grave ale criminalităţii. Cooperarea prin intermediul Europol a ajutat Republicii Moldova să eficientizeze capacitatea instituţiilor care activează în combaterea fenomenului criminalităţii şi să ridice standardele în privinţa combaterii traficului de fiinţe umane, crima organizată şi combaterea corupţiei.

Un pas important în dezvoltarea relaţiilor dintre Republica Moldova şi Uniunea Europeană este implementarea **Planul de Acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană**[45]. S-a stabilit cooperare în domeniul politicii externe şi de securitate; prevenirea conflictelor şi managementul crizelor, colaborarea în scopul eficientizării instituţiilor şi convenţiilor multilaterale, astfel consolidînd guvernarea globală, a coordonării în domeniul combaterii ameninţărilor la adresa securităţii şi abordarea problemelor de dezvoltare. Dezvoltarea continuă a cooperării în domeniul combaterii terorismului, neproliferării armelor de distrugere în masă şi exportului ilicit de arme. Continuarea dezvoltării cooperării în vederea combaterii traficului de arme şi distrugerii arsenalelor, inclusiv în contextul situaţiei din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, soluţionarea conflictului transnistrean, respectînd suveranitatea şi integritatea teritorială a

[44] Acordul nr. 2007 din 12.02.2007 strategic de cooperare dintre Republica Moldova și Oficiul European de Poliție http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=357019

[45] Planul de Acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană http://lex.justice.md/UserFiles/File/2014/mo297-309md/plan_808.doc

Republicii Moldova în cadrul hotarelor sale, recunoscute internaţional şi garantînd respectarea democraţiei, supremaţiei legii şi a drepturilor omului.

Implementarea Planului de Acţiuni a fost primul pas în dezvoltarea relaţiilor pe diferite domenii, dar mai ales, intensificarea celor politice şi de securitate, prin intensificarea cooperării în prevenirea şi soluţionarea conflictelor, în special al celui transnistrean. Chiar dacă realizarea a fost modestă, Moldova a demonstrat că integrarea în UE poate fi posibilă prin implementarea legislaţiei europene şi prin cooperare în baza prevederilor dreptului comunitar. UE a înţeles mai bine specificul Republicii Moldova, ceea ce a contribuit la includerea ulterioară a Moldovei în cadrul strategiei Parteneriatului Estic.

O etapă nouă în dezvoltarea relaţiilor între Republica Moldova şi Uniunea Europeană este semnarea **Acordului de Asociere**[46]. În baza acestui Acord, Republica Moldova şi Uniunea Europeană şi-au reafirmat respectul faţă de principiile statului de drept şi ale bunei guvernanţe, precum şi obligaţiile lor internaţionale, în special în cadrul ONU, al Consiliului Europei şi al OSCE. Este cel mai complex acord semnat între cele două părţi, care prevede reglementarea tuturor aspectelor în colaborarea internaţională dintre doi actori. Pe lîngă bunele relaţii de vecinătate este necesar de specificat cooperarea în domeniul prevenirii şi combaterii corupţiei, a activităţilor criminale, organizate sau de alt tip, inclusiv cele cu caracter transnaţional şi a terorismului. Acest angajament constituie un factor-cheie în dezvoltarea relaţiilor şi a cooperării între părţi şi contribuie la menţinerea păcii şi a stabilităţii în regiune, implementând standarde în domeniul securităţii.

Acordul de Asociere este un document juridic foarte important pentru Republica Moldova. Implementarea acestuia va oferi Moldovei posibilitatea de a deveni ţară candidat la UE, dar cel mai important, o va ajuta să corespundă criteriilor de la Copenhaga – standarde necesare de aderare la UE.

La moment, atît Uniunea Europeană cît şi RepublicaMoldova, se află în situaţii nefavorabile, ambele confruntîndu-se cu probleme interne şi externe. Pentru UE strategia Parteneriatului Estic nu este la moment prioritară, dar nici nu este abandonată. Această Strategie se află în proces de adaptare la noile realităţi geopolitice. Pentru Moldova implementarea Acordului de Asociere este unicul mijloc juridic internaţional prin intermediul căruia statul moldovenesc poate să se modernizeze şi să combată o parte din problemele cu care se confruntă din punct de vedere a securităţii naţionale.

Principalul intrument prin care Republica Moldova a manifestat interes de colaborare cu Organizaţia Atlanticului de Nord a fost semnarea **Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO**[47] **(IPAP),** apoi actualizarea IPAP pentru anii 2014-2016. Reieşind din conţinutul acestuia, cooperarea dintre părţi constă din patru capitole de bază: probleme politice şi de securitate; probleme militare şi de apărare; informarea publicului, ştiinţa şi planificarea situaţiilor de urgenţă; aspecte administrative, protejarea informaţiei şi

[46] Acordul de Asociere între Republica Moldova şi Uniunea Europeană http://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf
[47]

resurse, cuprinse în două părţi distincte: principalele obiective politice şi de reformare ale Republicii Moldova şi domeniile de reformare ce constituie obiect al consultărilor cu NATO.

La actualizarea Planului respectiv, autorităţile moldoveneşti au ţinut cont de evenimentele care s-au desfăşurat în regiune: anexarea Crimeei şi conflictul din regiunile ucrainene Lugansk şi Doneţk, dar şi de diversele provocări care apar în interiorul ţării, avînd surse de alimentare din exterior. Măsurile au fost convenite de aliaţi pentru intensificarea cooperării dintre Republica Moldova şi NATO, pentru a contracara fenomenele negative care pun în pericol securtatea naţională a Republicii Moldova şi totodată şi o securizare a spaţiului de la frontiera estică a Alianţei. Chiar dacă principalul obiectiv strategic al Republicii Moldova rămîne integrarea în Uniunea Europeană, este vital de a consolida dialogul politic şi cooperarea cu structurile euroatlantice. Statutul de neutralitate nu-i permite Republicii Moldova să adere la Alianţa Nord-Atlantică, dar prin implementarea Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului, intenţionează să folosească Planul de acţiuni pentru a avansa în procesul de reformare şi modernizare a sectorului de securitate şi apărare naţională în conformitate cu noile evoluţii şi cerinţe ale mediului de securitate actual. În acelaşi timp, în paralel cu implementarea IPAP, Moldova va conlucra cu UE şi alte organizaţii internaţionale reprezentate activ în ţară pentru a asigura complementaritatea dintre IPAP şi Acordul de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană.

Semnarea în anul 2006 a IPAP a fost o mişcare strategică inteligentă din partea Moldovei, deoarece odată cu aderarea României la NATO în anul 2004, Alianţa devine vecină directă cu ţara noastră. Era necesară o formă de colaborare, iar Programul Parteneriatului pentru Pace nu era suficient într-o vecinătatea directă. Avansarea colaborării cu NATO în acea perioadă era necesară printr-un document juridic, dar implementarea acestuia a fost mai mult formală, deoarece partea moldovenească nu şi-a demonstrat interesul pentru realizarea prevederilor IPAP. Interpretarea eronată a principiului neutralităţii a făcut ca Republica Moldova să nu ia în serios implementarea IPAP, pomenindu-se descoperită din punct de vedere a securităţii în conflictul dintre Ucraina şi Rusia.

Comentarii consolidate şi recomandări

Ca urmare a analizei funcţionării cadrului normativ internaţional s-a prefigurat concluzia că comportamentul actorilor este reglementat într-o anumită măsură de prevederile dreptului internaţional, care reprezintă normele juridice ce reglementează relaţiile dintre actori. Însă, nu toţi actorii interacţionează între ei doar prin prisma prevederilor dreptului internaţional. De multe ori, acţiunile actorilor se abat de la principiile juridice. Anume comportamentul aflat în afara regulilor de drept internaţional constituie o problemă pentru viabilitatea cadrului normativ internaţional. Conform dreptului internaţional, statele sau actorii trebuie să respecte, în rezultatul interacţiunilor reciproce, principiul suveranităţii, ceea ce înseamnă neimplicarea în afacerile interne ale altui stat, respectarea integrităţii teritoriale a acestuia şi inviolabilitatea frontierelor. Teoretic, această teză a dreptului internaţională este una corectă, dar – în practică – există o altă situaţie. Dat fiind faptul că sistemului internaţional îi lipseşte o autoritate supremă, dreptul

internaţional este deficient. Statele, care sunt actorii clasici ai sistemului internaţional, sunt diferite din punct de vedere a potenţialului. Anume potenţialul şi determină comportamentul actorilor. Potenţialul generează interese care pot fi de natură economică, politică, militară etc., însă realizarea intereselor pot genera abateri de la principiile dreptului internaţional. Potenţialul mai creează ierarhie între actori. Dreptul internaţional nu prevede ierarhie între actori. Dacă dreptul internaţional prevede egalitatea statelor, realitatea demonstrează contrariul. Dacă ierarhia este generată de potenţial atunci când un stat interacţionează cu altul, iar ei sunt diferiţi ca potenţial, atunci la nivel de percepţie fiecare vede forma de interacţiune prin prisma propriilor interese. Statele nu interacţionează dezinteresat, ele întotdeauna urmăresc satisfacerea anumitor interese. Pentru a-şi satisface interesele, statele cu potenţial înalt pot decide asupra modului de interacţiune cu statele cu potenţial mai mic, afectându-le în acest sens interesele. Dreptul internaţional, în cele mai dese cazuri, este revendicat de statele slabe, care sunt presate de statele puternice sub diferite moduri. Dacă statele slabe se comportă în conformitate cu principiile dreptului internaţional, statele puternice se conduc selectiv. În raport cu cele slabe acţionează în cele mai dese cazuri după principiul politicii de putere. Doar între state cu potenţial echivalent pot funcţiona principiile de drept internaţional, dar şi atunci când interesele vitale ale uneia dintre părţi nu sunt afectate.

Astfel, practica arată că în cele mai multe cazuri, dreptul, în general, poate fi aplicat doar subiecţilor cu poziţii egale, în condiţii de inegalitate domnesc legile puterii, dreptul celui mai tare, iar relaţiile dintre Republica Moldova sau Ucraina pe de o parte şi Federaţia Rusă pe de altă parte reprezină un exemplu elocvent. Dar, astfel de legi guvernează relaţiile dintre unele state, deoarece inegalităţile de potenţial între ele stă la baza specificului relaţiilor bilaterale. Deaceea realităţile demonstrază că interesele geopolitice ale unor actori sunt mai importante decât prevederile cadrului normativ internaţional.

În pofida faptului că Republica Moldova a semnat tratate, acorduri, convenţii care au ca finalitate consolidarea securităţii naţionale, este greu de crezut că prin intermediul acestora pot fi atinse asemenea obiective, deoarece:

- Chiar dacă cadrul normativ internaţional este unul foarte complex şi acoperă o gamă largă de aspecte în garantarea securităţii internaţionale, care se răsfrînge şi asupra securităţii naţionale, totuşi nu elimină sau nu diminuiază toate provocările, ameninţările şi riscurile asupra securităţii naţionale a Republicii Moldova;
- Securitatea naţională a Republicii Moldova poate fi realizată doar prin respectarea cadrului juridic internaţional, totodată, cunoscînd şi conştientizînd provocările, ameninţările şi riscurile la care este supusă din exterior, prin diverse fenomene care nu se regăsesc în conţinutul dreptului internaţional;
- Abordarea securităţii naţionale a Republicii Moldova necestită să fie adaptată transformărilor profunde care se desfăşoară pe continentul Euroasiatic, mai ales la nivel regional: Europa de Sud-Est, Marea Neagră, Orientul Apropiat etc.;
- Cadrul normativ internaţional garantează securitatea Republicii Moldova doar cînd şi cealaltă parte (celelalte părţi) sunt interesate de respectarea prevederilor acestuia;

- Sunt cazuri cînd prevederile cadrului normativ internaţional este interpretat unilateral şi cu rea voinţă de una din părţi sau este neglijat, ceea ce reduce din puterea dreptului internaţional aşa cum este Tratatul dintre Republica Moldova şi Federaţia Rusă;
- Cadrul normativ internaţional poate fi respectat în mod hotărît, doar dacă ar exista o instanţă internaţională investită cu autoritate, care să aibă capacitatea să sancţioneze statul care nu doreşte respectarea prevederilor acestuia, iar instituţiile ONU nu au puterea necesară prin care să pedepsească un stat. Deaceea prevederile Cartei ONU sunt mai mult simbolice decît reale.
- Cadrul normativ internaţional este un instrument juridic care în dependenţă de climatul geopolitic între părţi poate fi mai mult sau mai puţin aplicat, iar ca rezultat, ar putea genera efecte diverse la garantarea securităţii statului moldovenesc;
- RM nu trebuie să se bazeze doar pe reglementările cadrului normativ internaţional în asigurarea propriei securităţi:
- Propria securitate naţională a RM trebuie să fie în mare parte asigurată de propriul potenţial statal;
- Trebuie consolidată capacitatea instituţională şi normativă internă, iar cadrul normativ internaţional să fie ca un instrument suplimentar în asigurarea propriei securităţi;
- Chiar dacă RM a aderat la diverse organizaţii internaţionale care au ca scop menţinerea securităţii internaţionale, oricum acestea sunt în puţină măsură să o asigure;
- Prin instrumente diplomatice Moldova trebuie să convingă Ucraina ca aceasta să implementeze prevederile tratatului;
- Tratatul dintre Republica Moldova şi Federaţia Rusă este mai mult formal, deoarece nu sunt respectate prevederile din partea statului rus;
- Este necesar de încheiat acorduri strategice în domeniul securităţii cu România, Germania, Marea Britanie, SUA;
- E necesară voinţă politică pentru implementarea Acordului de Asociere cu UE, care va avea efecte şi asupra întăririi securităţii naţionale;
- Contextul regional este în defavoarea menţinerii neutralităţii Republica Moldova, iar implementarea IPAP ar duce la eliminarea multor factori de risc la adresa securităţii naţionale şi eventual, la aderarea la NATO.

VIII. CADRUL LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA PENTRU ASIGURAREA INTEGRITĂȚII ŞI COMBATEREA CORUPȚIEI

Introducere

Corupţia este un fenomen care poate fi întîlnit în orice stat, indiferent de regimul său politic. Statele tinere sunt, poate, cele mai vulnerabile în faţa acestui flagel, iar Republica Moldova este un exemplu ce reflectă perfect această realitate. În RM corupţia a devenit un fenomen endemic, o regulă, ci nu o anomalie, iar sectoarele afectate sunt atît cele private, cît şi publice.

Drept urmare, conform Barometrului Global al Corupţiei din anul 2011, mai mult de jumătate din populaţie au calificat drept ineficiente eforturile de combatere a corupţiei, iar 53% au considerat că nivelul corupţiei a crescut în perioada 2007-2010. Din 2010, problema corupţiei nu a ramas doar un subiect de îngrijorare, ci a şi stîrnit nemulţumiri în masă, catalizate de instabilitatea politică şi ilegalităţile din sistemul bancar. Cu toate acestea, corupţia nu trebuie identificată doar cu sistemul judecătoresc, partidele politice sau poliţia. Datele aceluiaşi Barometru reflectă faptul că populaţia considera, la acel moment, că cele mai corupte instituţii sunt Poliţia (4.1), sectorul judecătoresc (3.9), partidele politice (3.8). Sectorului militar i-au fost atribuite 2.9 puncte, ceea ce constituie oricum un scor îngrijorător.[48] În 2013, 42% din respondenţi au considerat că sectorul militar este corupt sau foarte corupt, iar 76% au dat aceleaşi calificative poliţiei. Indicele de Percepţie a Corupţiei pentru anul 2014 are valoarea de 35 în cazul Republicii Moldova.[49] Această valoare situează RM pe locul 103 din cele 175 state care au fost evaluate. Conform rezultatelor Barometrului de Opinie Publică din Aprilie, 2015, lupta împotriva corupţiei se situează pe locul 4 în rîndul problemelor ce trebuie rezolvate în Republica Moldova.[50]

Pentru a putea răspunde, cel puţin parţial, fenomenului sistemic de corupţie, Republica Moldova a încercat să creeze mai întîi un cadru legal şi instituţional propice care să asigure atît combaterea, cît şi prevenirea corupţiei. O serie impunătoare de acte normative au fost elaborate începînd cu anul 2008. Iniţiativele urmăreau scopul de a genera mecanisme de identificare, sancţionare şi prevenire a cazurilor de corupţie din sectorul public şi privat, reponsabilitatea pentrua aceasta revenindu-i Centrului de Combatere a Crimelor Economice şi Corupţiei, reformat şi redenumit ulterior în Centrul Naţional Anticorupţie. CNA cercetează actele de corupţie din orice sferă, inclusiv cea din sectorul de securitate şi apărare.

---

[48]Conform Barometrului Global al Corupției, instituțiilor le-a fostatribuit un scor de la 1 la 5, unde 1 reprezintă ”deloccorupt”, iar 5 ”extrem de corupt”.https://www.transparency.org/country/#MDA_PublicOpinion.

[49]Indicele de Percepţie a Corupţieieste un instrument al Transparency International care măsoară percepția publică referitor la nivelul de corupție în sectorul public. Indicele poate varia între 0 și 100, unde 0 reprezintă ”foarte corupt”, iar 100 ”transparent”.

[50]Barometrul de Opinie Publică este o cercetare de opinie publică realizată de Centrul de InvestigațiiSociologiceși Marketing „CBS-AXA” la comandaInstitutului de PoliticiPublice. RezultateleultimuluiBarometru pot fi accesateaici:http://www.ipp.md/public/files/Barometru/BOP_04.2015_prima_parte_finale.pdf.

Conform Raportului de activitate al Centrului Naţional Anticorupţie pentru anul 2014, ofiţerii CNA au depistat 570 de infracţiuni, cu 20% mai mult decît în anul 2013. Au fost constatate infracţiuni de corupţie în toate instituţiile publice, printre care 7 în organe ale apărării naţionale şi 5 în instituţii vamale.[51] Printre cei împotriva cărora au fost intentate dosare de către procurorii anticorupţie senumără 7 şefi de direcţii/secţii MAI, 55 de poliţişti din cadrul MAI, un director al filialei din cadrul ÎS "Centrul pentru pregătirea specialiştilot pentru Armata Naţională", un şef al punctului tehnic din cadrul ÎS "Centrul pentru pregătirea specialiştilor pentru Armata Naţională", 3 specialişti în domeniul încorporării şi 2 instructori militari.

O nouă abordare a autorităţilor a constat în încercarea de asigura sustenabilitatea politicilor menite să combată corupţia prin introducerea conceptului de integritate. În acest context, 22 de autorităţi din Republica Moldova au decis să implementează Planuri de Integritate. Acestea au fost elaborate ca urmare a autoevaluării riscurilor de corupţie în perioada de activitate 2008-2011 şi cuprind menţiuni de consolidare a integrităţii prin activităţi de instruire-formare pe tematici anticorupţie şi modificarea cadrului normativ intern. O primă evaluare a gradului de realizare a Planului de Integritate a stabilit că un mod bun de implementare a fost demonstrat de Departamentul Poliţiei de Frontieră, în timp ce anumite restanţe mai puţin semnificative au fost înregistrate în cazul Ministerului Afacerilor Interne şi Ministerului Apărării.

Astfel, combaterea corupţiei şi asigurarea integrităţii sunt, în prezent, declarate priorităţi ale guvernanţilor. Datele arată că la acest capitol, însă, *de facto* s-au înregistrat puţine performanţe, în pofida unui cadru de politici şi reglementare destul de promiţător.

Cadrul legal

Printre primele materializări ale luptei cu corupţia, mai ales cea de nivel înalt, apar abia în anul 2002 o dată cu adoptarea Legii Nr. 1264 din 19.07.2002 privind declararea şi controlul veniturilor şi al proprietăţii persoanelor cu funcţii de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcţionarilor publici şi a unor persoane cu funcţie de conducere. Redacţia iniţială a legii nu putea aduce rezultat scontat din mai multe motive, printre care şi mecanismul de implementare ineficient bazat pe comisii ce colectau şi examinau declaraţiile ad-hoc, fără a fi remunerate. Mai mult decît atît, nu se putea pune presiune pe persoanele ce depuneau declaraţiile în lipsa obligaţiei de a le face publice. Modificările menite să redreseze aceste lacune au fost efectuate, în mare parte, în 2011. În anul 2002, fusese creată şi prima instituţie responsabilă de combatarea corupţiei, care avea de altfel mandat destul de extins. Crearea aceste instituţii a avut la bază Legea cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei nr. 1104-XV, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la 6 iunie 2002.

Prima tentativă de a genera politici în domeniul combaterii corupţiei au fost realizate în cooperare cu Uniunea Europeană. În cadrul planului de acţiuni RM-UE, a fost lansată prima din cele două strategii anticorupţie - Strategia naţională de prevenire şi combatere a corupţiei (pe anii

[51]Raportului de activitate al Centrului Naţional Anticorupţie pentru anul 2014, http://www.cna.md/ro/evenimente/raportul-activitate-al-centrului-national-anticoruptie-anul-2014.

2005-2010). În pofida eforturilor, implementarea acestei strategii nu a contribuit la shcimbarea perceţiei cetăţenilor, partenerilor externi cu privire la asumarea responsabilităţii de a lupta împotriva corupţiei. Raportul final Progrese şi Perspective în Remprimarea Corupţiei, publicat în 2013, menţionează că ”[P]artajări şi presiuni politice, deficienţe în derularea reformelor iniţiate în sectorul public, implementarea necorespunzătoare a cadrului legislativ şi formalismul în realizarea activităţilor anticorupţie, se reflectă în percepţia cetăţenilor şi mediului de afaceri, în concluziile diferitor experţi şi instituţii internaţionale vis-a-vis de eficienţa măsurilor anticorupţie.”

În perioada 2007-2008 au fost adoptate o serie de legi cu o importanţă primordială pentru politica de combatere a corupţiei: Legea nr.190-XVI cu privire la prevenirea si combaterea spălării banilor si finanţării terorismului din 26.07.2007, Legea nr.25-XVI privind Codul de conduita a funcţionarului public din 22.02.2008, Legea nr.90-XVI cu privire la prevenirea şi combaterea corupţiei din 25.04.2008, Legea nr.158-XVI cu privire la funcţia publica si statutul funcţionarului public din 04.07.2008. Trei ani mai tîrziu, prin Hotărîrea de Parlament nr.154 a fost aprobată Strategia naţională anticorupţie pe anii 2011-2015 din 21.07.2011.

În sectorul de securitate şi apărare, aceleaşi reglementări sunt aplicabile. Dacă în cazul Ministerului Afacerilor Interne problema corupţiei a ajuns în vizor într-un mod evident, poliţia fiind considerată în urma sondajelor drept una dintre cele mai corupte instituţii, atunci în cazul Ministerului Apărării, corupţia nu este neapărat privită ca o problemă de ordinul întîi. Preocupări precum disciplina, oportunităţile de carieră sau asigurarea socială a militarilor devansează problema corupţiei. Cu toate acestea, coruperea activă, coruperea pasivă, traficul de influenţă, luarea de mită şi darea de mită rămîn un pericol întîlnit, conform unui sondaj intern realizat de CAN în colaborare cu Ministerul Apărării în 2012, în unităţile militare, Spitalul Clinic Militar Central, Direcţia Economico-Financiară, Catedra Militară, Academia Militară a Forţelor Armate.

Un pas important în depăşirea acestor probleme a constat în colaborarea dintre Ministerul Apărării şi Alianţa Nord-Atlantică în iniţiativa ”Consolidarea integrităţii şi reducerea riscurilor de corupţie în instituţiile de apărare”, organizată în cadrul Parteneriatului Euroatlantic şi Programului Parteneriatul pentru Pace. Datorită acestei cooperării, sectorul apărării dispune de instrumente de evaluare a problemelor, capacităţilor şi soluţiilor fezabile în asigurarea integrităţii, prevenirii şi combaterii corupţiei.

De altfel, în colaborare cu CNA, Ministerul Afacerilor Interne şi Ministerul Apărării au elaborat Planuri de Integritate. Acestea au fost dezvoltate în urma evaluării riscului de corupţie în instituţiile respective. În cazul Ministerului Apărării, au fost evaluate şi riscurile de corupţie în instituţiile subordinate precum Departamentul dotări, Centrul militar municipal Chişinău şi Secţiile administrativ-militare Şoldăneşti, Nisporeni, Floreşti. Pentru elaborarea Planurilor de Integritate ce cuprind măsuri specifice de prevenire a corupţiei, experţii au analizat actele normative şi regulamentele interne de activitate ale subdiviziunilor instituţiei, au evaluat practicile legate de managementul resurselor umane, au chestionat angajaţii, au evaluat relaţiile instituţiei cu publicul şi examinat cazurile concrete de corupţie comise de angajaţii instituţiei, etc.

Un aspect foarte important în prevenirea corupţiei îl reprezintă expertiza anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului pentru care este responsabil CNA. Expertiza respectivă este obligatorie inclusiv pentru toate organele din sectorul de securitate şi apărare şi reprezintă un proces de evaluare a corespunderii conţinutului lor standardelor anticorupţie naţionale şi internaţionale în vederea identificării normelor care favorizează sau pot favoriza corupţia şi în vederea elaborării de recomandări pentru excluderea efectelor acestora.

Cadrul instituțional național

În ce priveşte cadrul instituţional naţional, există trei instituţii de bază care au mandat prioritar în combaterea şi prevenirea corupţiei, precum şi asigurarea integrităţii în instituţiile publice: Centrul Naţional Anticorupţie (CNA), Procuratura Anticorupţie şi Comisia Naţională pentru Integritate.

CNA este o instituţie remodelată, fiind anterior cunoscută sub denumirea de Centru pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei (CCCEC). CCCEC avea un mandat extins, fiind responsabil atît de obţinerea informaţiei operative, cît şi de desfăşurarea urmării penale şi transmiterea dosarului în instanţa de judecată. Centrul a fost creat ca urmare a fuzionării Departamentului Control Financiar si Revizie al Ministerului Finanţelor; Direcţiei anticorupţie a Departamentului pentru Combaterea Crimei Organizate si Corupţiei, precum si a Direcţiei poliţiei economico-financiare a Inspectoratului General de Poliţie al Ministerului Afacerilor Interne şi a Gărzii Financiare, care era subordonată Inspectoratului Fiscal Principal de Stat. Astfel, pe 6 iunie 2002, în Republica Moldova a fost înfiinţat un organ de ocrotire a normelor de drept, specializat în contracararea infracţiunilor economico-financiare şi fiscale, precum şi a corupţiei - Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei. Cadrul juridic al activităţii Centrului îl constituia Legea cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei nr. 1104-XV, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la 6 iunie 2002, alte acte normative, inclusiv tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte. Crearea unui organ specializat în combaterea corupţiei şi infracţiunilor economice a fost determinată şi de necesitatea armonizării practicii naţionale cu standardele europene, care presupuneau obligativitatea înfiinţării organelor anticorupţie specializate. Conform datelor CNA, pe parcursul celor 10 ani de existenţă, C.C.C.E.C. a trecut prin 9 procese de reformare şi reorganizare structurală, de 3 ori i-au fost modificate competenţele procesuale şi s-au schimbat 5 directori.[52]

La zece ani după înfiinţarea CCCEC, Parlamentul adoptă Legea nr.120 privind modificarea şi completarea unor acte legislative, prin care a fost reformat C.C.C.E.C. şi redenumit în CNA. Aceste modificări au avut drept scop asigurarea independenţei instituţiei respective. În ceea ce priveşte interacţiunea CNA cu alte instituţii ale statului, acesta prezintă rapoarte Parlamentului şi Guvernului. Directorul C.N.A. se numeşte şi se destituie din funcţie de către Parlament.

[52]Mai multe informații privind evoluția instituționalăa CNA pot fi găsite la adresa http://www.cna.md/ro/istoria.

În prezent, CNA are competenţă în prevenirea corupţiei şi de combatere a infracţiunilor de corupţie, infracţiunilor conexe acestora, infracţiunilor de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului. În conformitate cu Art. 13 din Legea sus-menţionată, Centrul Naţional Anticorupţie este un organ specializat învestit cu atribuţii de prevenire şi de combatere a actelor de corupţie sau a faptelor de comportament corupţional, în ale cărui obligaţii intră:

a) întreprinderea acţiunilor de prevenire, depistare şi de contracarare a corupţiei, efectuarea măsurilor operative de investigaţie şi a măsurilor de urmărire penală privind actele de corupţie;

b) colectarea şi analiza informaţiilor privind faptele de comportament corupţional sau actele de corupţie,colaborarea şi schimbul de informaţii cu autorităţile administraţiei publice, sesizarea organelor competente despre cauzele şi condiţiile care favorizează comiterea de acţiuni ilicite;

c) desfăşurarea activităţilor de prevenire a corupţiei, educarea anticorupţie a cetăţenilor, colaborarea activă cu societatea civilă în vederea propagării în masă a culturii anticorupţie;

d) asigurarea pregătirii, perfecţionării şi reciclării cadrelor;

e) asigurarea protecţiei şi păstrării informaţiei care constituie secret de stat, secret comercial şi secret bancar, alte secrete apărate prin lege, devenite cunoscute în exerciţiul funcţiei;

f) dezvoltarea relaţiilor cu servicii similare străine;

g) elaborarea de propuneri pentru aducerea actelor normative în concordanţă cu reglementările internaţionale în domeniu.

În conformitate cu aceeaşi Lege, alte instituţii conexe domeniului de prevenire şi combatere a corupţiei sunt: a) Parlamentul; b) Preşedintele Republicii Moldova; c) Guvernul; d) Procuratura; e) Serviciul de Informaţii şi Securitate; f) Curtea de Conturi; g) alte organe centrale de specialitate ale administraţiei publice şi autorităţile administraţiei publice locale; h) societatea civilă.

O altă instituţie cu rol primar în combaterea corupţiei este Procuratura specializată. Pe lîngă procuratura de transport şi cea militară, procuratura anticorupţie e o instituţie cu un profil special dedicat unor anumite infracţiuni- cele de corupţie. Deşi procurorii pot intenta dosare şi investiga cazuri *ex oficio*, ei sunt, în primul rînd, responsabili de investigarea cazurilor intentate de către ofiţerii CNA. De altfel, procuratura anticorupţie fusese creată la scurt timp după apariţia CCCEC în 2002.

În sfîrşit, o instituţie *sui generis* menită să asigure politica de integritate în administraţia publică centrală este Comisia Naţională de Integritate. Aceasta a fost înfiinţată în conformitate cu Legea nr.180 din 19.12.2011, conform căreia are rolul de a verifica conformitatea cu standardele de integritate, bunele practici la nivelul administraţiei publice, precum şi descurajarea comportamentelor care generează corupţie în administraţia publică. În conformitate cu Regulamentul CNI, adoptat în cadrul aceleiaşi Legi nr. 180, Comisia Naţională de Integritate este o autoritate publică autonomă şi independentă faţă de alte autorităţi publice, faţă de persoane fizice şi juridice, care îşi exercită atribuţiile ce îi sînt date în competenţă prin Legea nr. 1264-XV din 19 iulie 2002 privind declararea şi controlul veniturilor şi al proprietăţii persoanelor care deţin o funcţie de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcţionarilor publici şi a unor persoane cu funcţie de conducere şi prin Legea nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la

conflictul de interese. La fel, Comisia are drept obiectiv implementarea mecanismului de verificare şi de control al declaraţiilor cu privire la venituri şi proprietate ale persoanelor care deţin o funcţie de demnitate publică, ale judecătorilor, procurorilor, funcţionarilor publici şi ale unor persoane cu funcţie de conducere şi al declaraţiilor de interese personale, precum şi a mecanismului de soluţionare a conflictelor de interese, acţionînd conform principiilor legalităţii, imparţialităţii, independenţei, celerităţii, ale dreptului la apărare şi ale bunei administrări.

Cadrul instituțional sectorial

După cum am menţionat anterior, printre instituţiile care au mandat conex în prevenirea şi combaterea corupţiei se numără Parlamentul, în special Comisia securitate naţională, apărare şi ordine publică, Preşedintele, Curtea de Conturi, Serviciul de Informaşii şi Securitate, etc. Ministerul Afacerilor Interne şi Ministerul Apărării sunt însă instituţiile direct responsabile de transpunerea în practică a politicii de prevenire şi combatere a corupţiei, precum şi cea de promovare a integrităţii în sectorul de securitate şi apărare.

În cazul Ministerului Apărării, Direcţia inspecţie generală este instituţia independentă care are misiunea de a efectua evaluarea de sistem, investigarea unor probleme specifice, precum şi activitatea de prevenire, combatere a corupţiei şi fraudelor în instituţiile Ministerului Apărării şi Marelui Stat Major, a trupelor şi serviciilor din marile unităţi şi unităţile militare ale Armatei Naţionale. Direcţia activează conform dispoziţiilor şi indicaţiilor Ministrului apărării, planurilor anuale şi lunare, aprobate de către Ministrul apărării. Activitatea de bază constă în inspectarea instituţiilor Ministerului Apărării şi Marelui Stat Major, marilor unităţi şi unităţilor militare ale Armatei Naţionale şi se realizează prin controale: complexe, planificate, inopinate şi repetate. În scopul identificării, analizei, evaluării riscurilor şi vulnerabilităţilor la toate nivelurile managementului din structura militară, sporirii transparenţei activităţii Ministerului Apărării, în Direcţia inspecţie generală a fost instalată linia specializată anticorupţie (022 23-28-06) la care pot apela toţi militarii şi funcţionarii Armatei Naţionale, membrii familiilor acestora, precum şi alte categorii de cetăţeni, asigurîndu-li-se acestora confidenţialitatea datelor personale şi a informaţiei comunicate.

Probleme identificate şi concluzii

În general, cadrul legal existent este unul favorabil implementării unor politici de prevenire şi combatere a corupţiei, precum şi asigurării integrităţii în sectorul de securitate şi apărare. În conformitate cu Planurile de acţiuni privind implementarea Strategiei naţionale anticorupţie pe anii 2011-2015, atît Ministerul Afacerilor Interne, cît şi Ministerul Apărării au întreprins acţiuni în vederea:

a) Efectuării şi publicării unor sondaje privind cercetarea percepţiei şi răspîndirii fenomenului corupţiei;

b) Implementarea acţiunilor de prevenire a corupţiei în procesul de recrutare, selectare, angajare şi promovare a personalului în MAI;

c) Asigurarea funcţionării sistemului de linii telefonice anticorupţie;

d) Promovarea dreptului de acces la informaţie prin stabilirea şi consolidarea parteneriatelor cu mass-media şi societatea civilă;

Cu toate acestea, există o multitudine de probleme ce urmează a fi soluţionate. În ceea ce priveşte politica de asigurare a integrităţii, nu putem să nu constatăm, de exemplu, riscul influenţei politice asupra Comisiei de Integritate. Fiind un organ colegial, Comisia este numită în funcţie de către Parlament, cu votul majorităţii deputaţilor aleşi, pentru un mandat de 5 ani. Un singur membru al Comisiei este propus de către societatea civilă, o candidatură este înaintată de către opoziţie, iar trei revin din partea majorităţii parlamentare. Aşadar, politizarea unor instituţii care de altfel ar trebui să exercite control în domeniul anticorupţiei este o problemă stringentă.

O practică înveterată este şi elaborarea unor acte normative cu mecanism de implementare slab sau aproape inexistent. Unui asemenea risc este supusă şi o nouă iniţiativă examinată de către Parlament în prezent. Comisia securitate naţională, apărare şi ordine publică organizează audieri publice cu privire la Proiectul de lege cu privire la obligaţia de raportare a actelor de corupţie, a celor conexe actelor de corupţie şi a faptelor de comportament corupţional. Proiectul are scopul de a asigura drepturilor şi libertăţilor persoanei, a intereselor publice şi a securităţii naţionale, de a identifica actele de corupţie, de a contracara acest fenomen, precum şi de a înlătura consecinţele cazurilor de corupţie. Potrivit proiectul de lege, persoanele ce deţin funcţii publice sunt obligate să depună informaţia, în formă scrisă sau verbală, la Centrul Naţional Anticorupţie, în termen de cel mult trei zile lucrătoare din data în care faptele de corupţie au devenit cunoscute acestora. În cazul în care persoanele obligate nu comunică organelor competente actele de corupţie sau faptele de comportament corupţional la care au fost martori, acestea vor fi trase răspundere disciplinară, conform procedurilor strabilite pentru fiecare categorie de personal. În cazul raportării informaţiei false, care nu corespunde realităţii, se va răspunde penal, potrivit prevederilor legale.

Deşi binevenită ca iniţiativă legislativă, proiectul de lege nu garantează mecanism clar şi, mai ales, eficient de implementare– o ”patologie” frecvent înregistrată în cadrul legal din Republic Moldova. Existenţa unor astfel de prevederi nu asigură funcţionalitatea lor şi nici nu redresează lacunele existente.

O altă problemă ţine de rolul superficial al Comisiei securitate naţională, apărare şi ordine publică în ceea ce priveşte examinarea, adoptarea, optimizarea şi controlul executării bugetului pentru securitate şi apărare. La fel, deciziile şi recomandările Curţii de Conturi nu sunt preluate şi încadrate în politicile şi acţiunile autorităţilor de resort, avînd mai mult o tentă informativă. Mai mult decît atît, verificările efectuate de Curtea de Conturi sunt extrem de rare, ultimul caz pentru Ministerul Afacerilor Interne şi Ministerul Apărării avînd loc în 2012 pentru exerciţiul bugetar din 2011.

În cazul MAI, Curtea de Conturi a înregistrat încălcări şi probleme în asigurarea unei gestiuni corecte a patrimoniului precum:

1. Lipsa unei monitorizări conforme şi controlul intern neadecvat asupra formării şi utilizării regulamentare a mijloacelor speciale au condiţionat neîncasarea veniturilor (1,8 mil.lei)

şi nevalorificarea lor (6,9 mil.lei), fiind evidenţiată planificarea ireală a veniturilor şi cheltuielilor.

2. Lipsa mecanismului de interconexiune între bugetul de stat şi bugetul unităţilor administrativ-teritoriale a determinat, pentru anul 2011, dublarea veniturilor şi cheltuielilor executate din bugetul de stat pentru achiziţionarea centralizată de către MAI a echipamentului destinat întreţinerii poliţiei municipale (3,7 mil.lei).

3. În rezultatul gestionării neconforme, unele instituţii din subordinea MAI nu au asigurat delimitarea, evaluarea şi înregistrarea regulamentară a terenurilor cu suprafaţa de 181,2 ha, a 269 de imobile cu valoarea de 136,1 mil.lei, precum şi a drepturilor asupra lor la organele cadastrale teritoriale şi în evidenţa contabilă, nefiind raportate situaţiile patrimoniale reale, ceea ce poate condiţiona situaţia de neasigurare a integrităţii acestuia.

4. Din patrimoniul administrat nu se utilizează la capacitatea maximă sau integral 38 de obiecte cu suprafaţa de 5,4 mii m2, iar 137 de apartamente proprietate publică a statului au fost privatizate fără permisiunea MAI.

5. Managementul achiziţiilor publice în cadrul MAI şi unele instituţii din subordine este afectat de nereguli, care au impact negativ asupra efectuării unor procurări de bunuri în condiţii de economicitate. Planificarea contractelor de achiziţii publice nu se efectuează prin cunoaşterea exactă a necesităţilor de bunuri, lucrări sau servicii; planurile trimestriale şi anuale de achiziţii nu sînt publicate pe pagina WEB a entităţii; nu s-au întocmit procese-verbale de deschidere a ofertelor; datorită nesolicitării garanţiilor pentru buna execuţie (3,1 mil.lei), unele contracte de achiziţie a mărfurilor şi lucrărilor nu au fost executate în condiţiile iniţial stabilite, fiind întocmite acorduri adiţionale de majorare a costului mărfurilor şi lucrărilor (1,4 mil. lei); unele achiziţii de lucrări s-au efectuat în lipsa documentaţiei de proiect însoţite de calcule de deviz, aprobate şi expertizate în modul stabilit; nu a fost asigurată încasarea penalităţilor calculate pentru neexecutarea contractelor (90,5 mii lei) şi altele.

6. Sistemul de control intern şi audit intern la MAI şi unele instituţii din subordine necesită îmbunătăţiri, care ar asigura o bună guvernare, întru atingerea obiectivelor ministerului.

În cazul Ministerului Apărării, Curtea de Conturi a identificat probleme în efectuarea cheltuielilor, ţinerea evidenţei contabile, raportarea financiară, administrarea patrimoniului public după cum urmează:

1. Managementul financiar irelevant la toate etapele procesului bugetar, inclusiv cu elemente de denaturare a raportului, concomitent neasigurînd: conformitatea organizării sistemului de control intern, activitatea relevantă a auditului intern, organizarea conformă a sistemului de contabilitate şi de raportare financiară potrivit regulilor generale ale contabilităţii.

2. Neracordarea cadrului normativ şi regulator la situaţia reală în care au fost instituite reprezentanţele militare şi menţinerea activităţilor acestora la condiţiile anului 1992 au cauzat cheltuieli ineficiente în sumă totală de 278,9 mii lei.

3. Ministerul n-a asigurat utilizarea conform destinaţiei iniţial aprobate a surselor alocate din fondul de rezervă al Guvernului în sumă totală de 1498,8 mii lei.

4. Utilizarea neregulamentară a mijloacelor publice alocate pentru activitatea Bazei de

Aviaţie în sumă de 469,0 mii lei la întreţinerea unei grădiniţe, care activează în afara cadrului legal.

5. Nerespectarea cadrului legal în domeniul achiziţiilor atestă: neasigurarea de către minister a controlului managerial adecvat asupra întregului proces de achiziţii din banii publici; nedelimitarea competenţelor şi responsabilităţilor între minister (în calitate de autoritate contractantă) şi Departamentul Dotări (structură subordonată); irelevanţa activităţii grupului de lucru privind desfăşurarea achiziţiilor şi monitorizarea executării contractelor, în special la respectarea termenelor de livrare şi a calităţii mărfurilor livrate; admiterea efectuării achiziţiilor publice cu depăşirea planului aprobat în sumă totală de 10091,1 mii lei, precum şi încheierea acordurilor adiţionale – de 2,7 mil.lei, divizarea achiziţiei, suportarea unor cheltuieli ineficiente – de 30,0 mii lei; admiterea livrării/ recepţionării unor produse ce nu corespund condiţiilor contractuale şi standardelor, nefiind întreprinse soluţii de remediere, în special cu neprezentarea către Agenţia Achiziţii Publice a informaţiei pentru includerea în lista interdicţiilor a operatorilor economici în condiţiile art.18 din Legea privind achiziţiile publice.

6. Gestionarea neregulamentară a patrimoniului public, cauzată de prezenţa unui management necorespunzător şi de lipsa elementelor de control intern, exprimate prin: neasigurarea în deplină măsură a înregistrării la organele cadastrale a drepturilor patrimoniale de către instituţiile din subordine asupra 759 de clădiri cu suprafaţa totală de 398,1 mii m2, în valoare totală (iniţială) de 237,8 mil.lei, 29 de terenuri cu suprafaţa de 3464,3 ha şi de către unităţile economice – asupra 34 de terenuri cu suprafaţa de 933,5 ha şi 199 de imobile cu suprafaţa de 7581,1 mii m2. Lipsa înregistrării şi ţinerii în evidenţa contabilă a unor terenuri cantitativ şi valoric nu admite identificarea prin sistemul contabil a operaţiunilor de scoatere din uz a unor terenuri.

7. Nedeterminarea statutului şi modului de administrare a mijloacelor primite de la partenerii străini pentru recuperarea cheltuielilor participanţilor la aplicaţiile militare multinaţionale cauzează mai multe incertitudini la evidenţă şi raportare, care, prin esenţa lor, reprezintă mijloace intrate temporar în posesia instituţiei. Actualmente, soldul acestora constituie 3152,3 mii lei, fiind reflectate ca granturi la contul mijloacelor speciale al Marelui Stat Major.

8. Lipsa unui control intern adecvat asupra achitării pensiilor, cauzată de neincluderea obligaţiilor contractuale între minister şi S.A. ,,Banca de Economii", a condiţionat plăţi nejustificate şi litigii, în cazurile pensionarilor decedaţi. Astfel, în 5 cazuri, după decesul pensionarului, au fost ridicate pensii în sumă de 325,2 mii lei (la momentul actual, nefiind restituită suma de 45,1 mii lei) în baza procurilor. [53]

Toate aceste date indică nu doar faptul că există probleme grave în funcţionarea mecanismelor de control, audit, dar şi lipsa unui control democratic veritabil prin care s-ar asigura transparenţa cheltuielilor bugetare şi implementarea politicilor de prevenire a corupţiei şi asigurare a integrităţii.

[53] Hotărîrea Nr. 20 din 11.05.2012 privind Raportul auditului regularităţii pe exerciţiul bugetar 2011 la Ministerul Apărării, unele unităţi militare şi instituţii din subordine. Publicat: 01.06.2012 în Monitorul Oficial Nr. 104-108.

O problemă nerezolvată rămîne lipsa unor instruiri şi prevederi legale ce ar asigura integritatea personalului civil şi militar care participă în misiuni şi/sau operaţii internaţionale. Un efort adiţionale ar trebui depus pentru a acoperi această lacună, mai ales în condiţiile unei voinţe mai clare a Republicii Moldova de a participa la operaţii şi misiuni internaţionale sub egida ONU, UE sau NATO.

Din punct de vedere al raporturilor cu alte autorităţi, Comisia Parlamentară şi Curtea de Conturi ar trebui să aibă o la dispoziţie pîrghii pentru control şi supraveghere a modului în care este creat, adoptat şi executat bugetul pentru securitate şi apărare. De asemenea, atît Ministerul Afacerilor Interne, cît şi Ministerul Apărării trebuie să adapteze politicile naţionale în domeniu anticorupţiei în practica internă a instituţiilor, cu o organizare clară şi mecanism de control, dar şi de colaborare internă care să funcţioneze în afara contextului politic.

În sfîrşit, instituţiile din sectorul de securitate şi apărare trebuie să înţeleagă necesitatea de a fi actori proactivi în prevenirea şi combaterea corupţiei. Într-un raport efectuat în anul 2014 de Transparency International şi Centrul de Analiză şi Prevenire a Corupţiei, Ministerul Afacerilor Interne şi Ministerul Apărării ocupă poziţii de mijloc în ceea ce priveşte profilul politicilor anticorupţie, avînd un scor de 16.5 şi 16.3, respectiv.[54] Deşi populaţia tinde să catalogheze instituţiile de securitate şi apărare ca fiind mai puţin corupte, rapoartele şi analizele independente sugerează necesitatea eficientizării în aceste instituţii a implementării politicilor de prevenire, combatere a corupţiei, precum şi cele de asigurare a integrităţii. Noua Strategie Naţională Anticorupţie va trebui ia în consideraţie aceste lacune şi provocări şi să fie mai ”intruzivă” în ceea ce priveşte antrenarea autorităţilor din sectorul de securitate şi apărare în implementarea politicii anticorupţionale.

[54] Raportul ”Monitorizarea politicilor anticorupţie în autorităţile publice centrale în anul 2013” poate fi accesat aici http://www.transparency.md/files/docs/Raport%20monitorizare%20politici%20APC%20rom.pdf.

IX. CADRUL LEGISLATIV AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII CIBERNETICE

Abstract

De asemenea, aici ar trebui să fie menţionate şi iniţiative legislative în curs de desfăşurare, precum proiectul Hotărârii Guvernului "Program privind asigurarea securităţii cibernetice a Republicii Moldova", care are drept scop stabilirea şi implementarea unui management coerent al securităţii spaţiului cibernetic în Republica Moldova.

În acelaşi timp, cadrul legal existent nu este perfect, iar realizarea prevederilor legale deseori este împiedicată de un şir de neajunsuri din cadrul acestor documente. De exemplu:

- Legea **nr 20 din 03.02.2009 "privind prevenirea şi combaterea criminalităţii informatice"** reglementează în mod mult prea general responsabilităţile instituţiilor implicate în ancheta de investigaţie, aceasta creează incertitudine privind care instituţie este responsabilă în final de efectuarea unei investigaţii.
- Cooperarea eficientă a autorităţilor competente este împiedicată de faptul că legea enumeră doar participanţii şi tipurile de cooperare, fără a enumera responsabilităţile specifice, criterii şi mijloacele de schimb de informaţii, ceea ce face cooperarea interinstituţională de natură benevolă.
- **Legea privind comunicaţiile electronice** conţine o cerinţă mult prea generală "pentru a stoca toate informaţiile disponibile", ce creează o problemă pentru furnizorii de servicii, care sunt obligaţi să păstreze volume mari de date.
- Un alt impediment este lipsa alocărilor din bugetul de stat pentru implementarea planului de acţiuni adoptat, ceea ce face ca realizarea acestuia în cele din urmă să nu fie posibilă;
- **Cod Nr. 122 din 14.03.2003 "Codul de procedură penală a Republicii Moldova"** nu include procedurile de investigare, cercetare, sechestrare, şi analiza probelor digitale.
- Nu există o Strategie Naţională de Securitate Informaţională.

Având în vedere lipsa unei strategii naţionale în domeniul securităţii cibernetice, nu există principii directoare, care coordonează şi conduc activitatea instituţiilor responsabile în efortul de a atinge nivelul necesar al securităţii statale în spaţiului cibernetic. Ca rezultat, cadrul legal existent este un produs al cerinţelor iniţiate de diferite iniţiative Europene la care Republica Moldova s-a alăturat.

Cadrul legal curent poate fi caracterizat ca fiind concentrat în prim plan asupra doar a unei componente a securităţii cibernetice – cea de combatere şi prevenire a criminalităţii informatice. Deşi realizarea altor componente ale securităţii cibernetice sunt prevăzute în Planul de acţiune al "Strategiei Naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale ‘Moldova digitală 2020’" implementarea efectivă a mai multor sarcini, în conformitate cu ultimul raport, nu este respectată în termenii de timp stabiliţi.

Mai mult decât atât, rezultatele obţinute nu sunt acceptate de legislaţia aferentă, ceea ce le determină să deţină un caracter temporar, deoarece securitatea cibernetică este un stat, care necesită stabilirea procesele de luare a ţării în siguranţă în spaţiul cibernetic de funcţionare în mod constant.

În ceea ce priveşte legislaţia criminalităţii informatice, se poate constata că aceasta se bazează în mare parte pe legea nr. 20 din 03.02.2009 "privind prevenirea şi combaterea criminalităţii informatice", care defineşte organismele competente, noţiunile, responsabilităţile furnizorilor de servicii şi principiile de cooperare internaţională. Legea este susţinută de următoarele acte legislative:

- Cod Nr. 122 din 14.03.2003 "Codul de procedură penală a Republicii Moldova" - permite autorităţilor competente să efectueze activităţi legate de investigarea infracţiunilor informatice;
- Cod Nr. 985 din 18.04.2002 "Codul penal al Republicii Moldova" - defineşte noţiunile şi tipurile de criminalitate informatică, precum şi eventualele pedepse;
- Legea „Comunicaţiilor electronice" Nr. 241 din 15.11.2007 - obligă furnizorii de comunicaţii electronice să stocheze toate informaţiile disponibile, primite sau prelucrate în timpul furnizării de servicii, care ar putea permite să se identifice sursa, destinaţia şi circumstanţele de comunicare.

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE A SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE „MOLDOVA DIGITALĂ 2020"

Analiza evoluției actului normativ

După desfiinţarea URSS, în anul 1991, Republica Moldova, ca un nou stat format, s-a confruntat cu imensa provocare a tranziţiei de la economia centralizată la o economie a pieţei libere. Printre altele, tranziţia cerea şi crearea unui spaţiu informaţional comun, bazat pe tehnologii moderne, societate informaţională dezvoltată şi definirea principiilor de implicare a statului în aceste procese.

Pentru a schimba această situaţie, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Hotărîrea Guvernului nr.415 din 5 iunie 1993 „Cu privire la aprobarea Concepţiei de informatizare a societăţii şi mecanismului ei de realizare", care a hotărât principiile de bază a societăţii, domenii prioritare şi etapele cheie ale realizare. Concepţia avea în vedere, printre altele, şi adoptarea unei legislaţiei de reglementare a procesului de informatizare, crearea unei reţele de transmisii de date naţionale, precum şi modernizarea producţiei de echipamente informatice.

Până în 2004, mai multe probleme au rămas nesoluţionate, iar altele noi nu s-au lăsat mult aşteptate. Legislaţia în domeniul TIC în mare măsură lipsea, în timp ce legile şi regulamentele existente aveau mai multe lacune şi nu-şi puteau îndeplini pe măsură misiunea. În acelaşi timp, specialişti de înaltă calificare părăseau ţara din cauza salariilor mici

A devenit clar că dezvoltarea social-economică a Republicii Moldova şi rezolvarea problemelor existente, a fost imposibilă fără construirea unei societăţi informaţionale. Prin urmare, Preşedintele Republicii Moldova, prin Decretul său Nr. 1743 din 19 martie 2004

”privind edificarea societăţii informaţionale în Republica Moldova” a declarat Edificarea societăţii informaţionale în Republica Moldova drept una din priorităţile naţionale, astfel dezvoltarea unei strategii naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale, precum şi crearea un plan de acţiune pentru realizarea acesteia a devenit o prioritate pentru Republica Moldova. În cele din urmă, documentele ulterioare au fost dezvoltate şi adoptate prin Hotărârea Guvernului Nr. 255 din 09.03.2005 "privind Strategia Naţională de edificare a societăţii informaţionale - "Moldova electronică"”.

Până în 2013, Republica Moldova a realizat progrese semnificative în construirea societăţii informaţionale. Tehnologiile informaţionale şi de comunicare (TIC) au constituit circa 8-10% din produsul intern brut (PIB). Fiecare al doilea cetăţean are acces la internet. Mai mult de 50% din gospodării au cel puţin un calculator. Numărul de studenţi instruiţi în domeniul TIC a crescut semnificativ. Cu toate acestea, în ciuda unui număr mare de absolvenţi, cei mai mulţi din ei nu au abilităţile practice necesare pentru a lucra în domeniul TIC din cauza lipsei de cadre didactice calificate, curriculum şi programe de învăţământ învechite. Care, în combinare cu nivelul scăzut de alfabetizare digitală a populaţiei, a făcut din sectoarele public şi privat ţinte atractive pentru infractorii cibernetici. O altă problemă constă în lipsa unui centru naţional de privind securitatea cibernetică. Aceasta a adus în cele din urmă la o situaţie în care cetăţenii şi întreprinderile sunt lăsate să lupte unu la unu cu atacatorii cibernetici. Astfel, necesitate emergentă de dispozitive noi şi tehnologii noi, precum şi schimbarea paradigmei sectorului TIC, a dictat crearea strategii informaţionale noi.

Noua strategie, poartă denumirea de "Strategia Naţională de Dezvoltare a Societăţii Informaţionale - Moldova Digitală 2020", iar planul de acţiune al acesteia a fost adoptat de Guvern prin Hotărârea Guvernului Nr. 857 din 31 octombrie 2013. Strategia vizează crearea condiţiilor favorabile pentru utilizarea potenţialului TIC pe scară largă de către instituţiile publice, întreprinderile şi cetăţenii cu intervenţii minimale din partea statului. În ceea ce priveşte securitatea cibernetică, strategia include următoarele: dezvoltarea Strategiei de Securitate Cibernetică; instruirea persoanelor care lucrează în domeniul securităţii cibernetice; creşterea gradului de conştientizare a riscurilor din spaţiul digital, şi dezvoltarea cooperării internaţionale în acest domeniu.

REGLEMENTĂRILE DE BAZĂ

Normele principale prevăzute de actul normativ

Strategia Naţională pentru Dezvoltare a Societăţii Informaţionale "Moldova Digitală 2020" vizează realizarea următoarelor obiective:

44. Obiectiv general: Crearea condiţiilor pentru sporirea gradului de securitate şi încredere în spaţiul digital

Obiective specifice:

1) sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naţionale (autorităţi/instituţii publice, reţele de comunicaţii electronice, apeducte, reţele energetice, reţele de transport etc.);

2) sporirea competenţelor în securitatea cibernetică;
3) creşterea gradului de conştientizare a riscurilor spaţiului digital şi a necesităţii măsurilor de asigurare a securităţii cibernetice;
4) promovarea şi dezvoltarea cooperării pe plan internaţional în domeniul securităţii cibernetice.

1.1) În vederea atingerii obiectivelor stabilite va fi elaborat Planul de acţiuni privind asigurarea securităţii cibernetice care va prevedea:
Sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naţionale (autorităţi/instituţii publice, reţele de comunicaţii electronice, apeducte, reţele energetice, reţele de transport etc.), inclusiv:

a) definirea infrastructurilor critice naţionale care urmează să fie protejate de atacuri cibernetice, stabilirea şi aplicarea unor cerinţe minime de securitate pentru infrastructurile critice naţionale, cu relevanţă pentru asigurarea funcţionării acestor infrastructuri, inclusiv constituirea şi operaţionalizarea unui Sistem Naţional de Securitate Cibernetică;
b) completarea şi armonizarea cadrului legislativ naţional în domeniul securităţii cibernetice, precum şi instituţionalizarea responsabilităţii individuale pentru securitatea cibernetică;
c) stimularea schimbului reciproc de informaţii între sectorul public şi privat, privind ameninţări, vulnerabilităţi, riscuri, precum şi incidente şi atacuri cibernetice;
d) fortificarea echipei CERT-GOV-MD (crearea structurii/echipei CERT-GOV-MD la nivel naţional);
e) asigurarea managementului identităţii electronice pentru asigurarea securităţii cibernetice.

2.1) Sporirea competenţelor în securitatea cibernetică:

a) formarea profesională adecvată a persoanelor care îşi desfăşoară activitatea în domeniul securităţii cibernetice şi promovarea pe scară largă a certificărilor profesionale în domeniu;
b) includerea unor elemente referitoare la securitatea cibernetică în programele de formare şi perfecţionare profesională a managerilor din domeniul public şi privat;
c) informarea şi instruirea angajaţilor instituţiilor publice în problemele securităţii cibernetice şi diminuării riscurilor atacurilor cibernetice;
d) elaborarea Ghidului utilizatorului privind cerinţele minime de asigurare a securităţii cibernetice.

3.1) Creşterea gradului de conştientizare a riscurilor spaţiului digital şi a necesităţii măsurilor de asigurare a securităţii cibernetice:

a) realizarea campaniilor naţionale de informare privind riscurile spaţiului digital şi deprinderi de protecţie;

b) includerea în programele mass-media publică a emisiunilor de promovare şi instruire a populaţiei în utilizarea serviciilor electronice.

4.1) Promovarea şi dezvoltarea cooperării pe plan internaţional în domeniul securităţii cibernetice:

a) încheierea de acorduri de cooperare la nivel internaţional pentru îmbunătăţirea capacităţii de răspuns în cazul unor atacuri cibernetice majore;
b) participarea la programe internaţionale care vizează domeniul securităţii cibernetice;
c) promovarea intereselor naţionale de securitate cibernetică în formatele de cooperare internaţională la care Republica Moldova este parte.

Impactul normelor prevăzute asupra sectorului securității naționale

Se aşteaptă că implementarea Strategiei va avea următorul impact asupra sectorului de securitate naţională:

- Cota populaţiei care cunoaşte riscurile spaţiului digital va constitui: 50% către 2015, 65% către 2017, 80% către 2020.
- Ponderea angajaţilor instituţiilor publice responsabili de securitatea cibernetică care deţin certificate ce atestă pregătirea profesională în domeniul dat va constitui: 20% către 2015, 40% către 2017, 80% către 2020.
- Ponderea instituţiilor care utilizează sisteme de protecţie a informaţiei va constitui: 70% către 2015, 85% către 2017, 100% către 2012.
- Cel puţin 70% dintre cetăţeni se vor simţi în siguranţă în spaţiul digital.

Comentarii cu privire la eficiența implementării actului normativ

În procesul implementării Strategiei Naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale ‘Moldova Digitală 2020’ au fost depistate următoarele probleme care împiedicau realizarea eficientă a actului normativ:

- insuficienţa de fonduri materiale;
- insuficienţa de resurse calificate;
- întârzieri;
- inacţiuni.

Comentarii cu privire la prezența instrumentelor de implementare

Instrumentul de realizare al strategiei este Planul de acţiuni, care prevede o serie de măsuri pentru implementarea acesteia.

Comentarii cu privire la impactul real

Potrivit ultimului raport de implementare “Raport de monitorizare a Planului de acţiuni privind implementarea Strategiei Naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale ‘Moldova Digitală 2020’ în anul 2014” realizarea planului de acţiuni a adus la următorul impact asupra sectorului de securitate naţională:

- A fost efectuată analiza cadrului normativ existent şi a practicii internaţionale privind sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naţionale. În

rezultatul analizei, Serviciului de Informaţii şi Securitate a elaborat proiectul Concepţiei Securităţii Informaţionale a Republicii Moldova, care în prezent este în proces de lucru;.

- A fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative în vederea excluderii unui şir de bariere de ordin legislativ în procesul de asigurare a securităţii informaţionale de către organele abilitate. Proiectul prevede completarea Legii cu privire la prevenirea şi combaterea criminalităţii informatice cu prevederi ce ţin de elaborarea unui Plan naţional de prevenire şi combatere a criminalităţii informatice, care va fi aprobat de Guvern atât în scopul prevenirii şi combaterii fenomenului vizat, cât şi în vederea asigurării protecţiei victimelor acesteia. Elaborarea Planului este în proces de lucru;
- S-a iniţiat procesul de elaborare a proiectului de lege privind infrastructura critică naţională a Republicii Moldova în scopul definirii infrastructurilor critice naţionale care urmează să fie protejate de atacuri cibernetice. Instituţiile implicate în combaterea criminalităţii informatice, precum Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informaţii şi Securitate, Procuratura Generală, Centrul de Telecomunicaţii Speciale, de către Inspectoratul General al Poliţiei au elaborat 2 caiete de sarcini în vederea efectuării misiunilor de evaluarea a Sistemului naţional de combatere a criminalităţii informatice "Cyber crime" şi a necesitaţilor tehnice ale subdiviziunilor implicate in combaterea criminalităţii informatice;
- S-a iniţiat procesul de elaborare a unui Sistem Naţional de Securitate În acest sens, s-a decis că instituţia responsabilă de elaborarea Strategiei Securităţii Informaţionale şi a Planului de acţiuni de implementare a Strategiei va fi SIS al RM;
- A fost elaborat un proiect de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative cu privire la perfecţionarea cadrului legislativ în vigoare şi ajustarea acestuia la cerinţele moderne de securitate. Proiectul prevede modificarea şi completarea mai multor norme, în vederea ajustării acestora la cadrul juridic internaţional şi înlăturării deficienţelor constatate în procesul de aplicare a prevederilor legale. Aceste modificări şi completări în principal urmăresc: înlăturarea lacunelor şi barierelor de ordin legislativ, constatate în procesul de prevenire şi combatere a criminalităţii informatice; implementarea prevederilor Convenţiei CE privind criminalitatea informatică, a Convenţiei CE pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi abuzurilor sexuale, a Directivei 2011/92/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 13.12. 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile, a Directivei 2008/114/CE a Consiliului din 8.12.2008 privind identificarea şi desemnarea infrastructurilor critice europene şi evaluarea necesităţii de îmbunătăţire a protecţiei acestora;
- În scopul stimulării schimbului reciproc de informaţii privind ameninţări, vulnerabilităţi, riscuri, incidente şi atacuri cibernetice între sectorul public şi privat, au fost semnate: Acordul de colaborare între MAI şi ÎS “CTS” din 24 februarie 2014 şi Acordul de colaborare între MAI şi Banca Naţională a Moldovei din 03 martie 2014:

- ♣ Prin intermediul Centrului pentru combaterea crimelor informatice al IGP, Acordul privind schimbul de informaţii cu ÎS “CTS” va asigura schimbul eficient de informaţii dintre părţile în scopul prevenirii şi combaterii infracţiunilor, contravenţiilor din domeniul informatic, precum şi asigurarea securităţii spaţiului cibernetic. Conlucrarea dintre IGP şi CTS va avea loc sub formă de schimb de informaţii şi asistenţă reciprocă în domeniul incidentelor cibernetice depistate în cadrul sistemelor informatice administrate, precum şi schimb de metodologii, practice şi altă experienţă în domeniul prevenirii criminalităţii informatice;
- ♣ Acordul semnat între BNM şi IGP prevede realizarea schimbului de informaţii cu privire la fraude, infracţiuni informatice şi contravenţii în domeniul comunicaţiilor aferente activităţii desfăşurate de către prestatorii serviciilor de plată, precum şi cele aferente utilizării instrumentelor de plată fără numerar. Astfel, Acordul încheiat cu BNM va asigura siguranţa şi încrederea în plăţile prin virament cu utilizarea instrumentelor de plată fără numerar, precum şi va contribui la prevenirea şi combaterea faptelor ilicite comise prin intermediul mijloacelor de plată electronice.

- Informarea şi instruirea angajaţilor instituţiilor publice în problemele securităţii cibernetice şi diminuarea riscurilor atacurilor cibernetice. CERT-GOV-MD reprezintă un punct naţional de contact cu structurile de tip CERT care funcţionează în cadrul instituţiilor sau autorităţilor publice şi al altor organizaţii naţionale şi internaţionale. În cadrul CERT-GOV-MD a fost elaborată politica de comunicare strategică privind securitatea cibernetică, situaţiile de criză cibernetică evaluările de strategie, colaborarea cu angajaţii instituţiilor publice-private şi recomandările adresate publicului. În acest sens, au fost organizate campanii de conştientizare a riscurilor de securitate informaţională, fiind atenţionată necesitatea sporirii a nivelului de securitate a reţelelor şi informaţiilor, nu numai în scopul menţinerii serviciilor esenţiale pentru societate şi economie, dar şi pentru protejarea integrităţii fizice a cetăţenilor prin sporirea eficienţii şi funcţionării sigure a infrastructurilor critice. Au fost organizate trening-uri, cursuri pentru formarea profesională în domeniul securităţii sistemelor informatice şi iniţiate programe pentru conştientizarea riscurilor la care sunt supuse SI ale autorităţilor publice;
- În cadrul Academiei de poliţie al MAI a fost instituit un curs nou, care are ca obiect de studiu probleme de tehnologii informaţionale, inclusiv ce vizează problemele securităţii cibernetice şi riscurile atacurilor cibernetice. Cursul este prevăzut pentru studii universitare în calitate de obiect separat, şi pentru studii postuniversitare de reciclare – ca curs distinct;
- A fost alcătuită lista iniţială a standardelor referitoare la securitatea informaţională, prescripţiile cărora ar putea fi puse la baza procedurilor de accesare a informaţiei şi procedurilor de audit al securităţii cibernetice. Lista se va completa şi actualiza în continuare. În prezent această listă include 4 standarde. Totodată, se studiază experienţa implementării procedurilor de control a accesului la informaţii, implementate în cadrul

întreprinderilor din subordine şi a procedurilor de audit în baza standardelor de management a protecţiei informaţiei;

- A fost elaborată versiunea actualizată a subsistemului „Web–Acces”, ce permite efectuarea managementului asupra accesului utilizatorilor. Permanent se monitorizează accesarea de către utilizatorii interni şi externi la resursele informaţionale şi legitimitatea rolurilor utilizatorilor, conform „Regulamentului privind ordinea de acordare a accesului la resursele informaţionale prin intermediul SIA „SGARI”, aprobat prin Ordinul ÎS „CRIS „Registru” nr.48 din 10.02.2014;
- În conformitate cu standardul de firmă SF 37603221-020:2012 au fost efectuate misiuni de audit intern al ÎS “CRIS “Registru”, care au demonstrat concordanţa sistemului de securitate informaţională a întreprinderii cu standardul internaţional ISO / IEC 27001. În perioada 22-25 septembrie 2014 de către compania de audit S.C.„RINA SIMTEX” SRL a fost efectuat auditul extern repetat al întreprinderii, care a confirmat nivelul înalt al Sistemului de management al securităţii informaţionale în concordanţă cu cerinţele standardelor internaţionale ISO/CEI 27001;
- A demarat procesul implementării Planului măsurilor de protecţie şi securitate în M-cloud. La moment sunt stabilite măsurile necesare pentru protecţia infrastructurii şi a serviciilor prestate de M-Cloud, care corespund cerinţelor standardelor naţionale şi internaţionale. La data de 03.11.2014 prin ordinul Secretarului General al Guvernului nr.380/A a fost aprobată Arhitectura de securitate a platformei tehnologice guvernamentale comune (M-Cloud);
- Întru asigurarea managementului identităţii electronice pentru asigurarea securităţii cibernetice au fost implementate Centre de certificare a cheilor publice de nivel superior, CVCA/DVCA, ceea ce permite reglementarea accesului persoanelor abilitate către datele personale prescrise în documentele emise, folosind certificatele digitale. A fost lansat Directoriul Naţional al Cheilor publice (NPKD), care asigură schimbul de certificate digitale cu membrii ICAO;
- Au fost elaborate Acordurile de responsabilitate pentru divulgarea datelor cu character personal de către Centrul Naţional pentru Protecţia Datelor cu Caracter Personal (CNPDC) care în prezent sunt la etapa de avizare şi implementare;
- În prezent la CNPDC sunt înregistraţi 207 operatori de date cu caracter personal şi 506 sisteme informatice şi informaţionale în care sunt prelucrate astfel de date. În acest sens, înregistrarea ca operator în Registru de evidenţă semnifică implementarea Cerinţelor faţă de asigurarea securităţii datelor cu caracter personal şi prelucrarea acestora în cadrul SI de date cu caracter personal (HG nr.1123 din 14.12.2010);
- Platforma escoala.md este plasată în cloud-ul Guvernului şi respectă toate normele de asigurare a protecţiei datelor cu caracter personal;
- Ministerul Afacerilor Interne a iniţiat procedurile de înregistrare SIA, ce conţin date cu caracter personal. La moment sunt înregistrate 4 sisteme gestionate de MAI (nr. Înregistrare 0000081) în SI „Registrul de evidenta al operatorilor de date cu caracter

personal". SI în care sunt prelucrate date cu caracter personal sunt înregistrate conform legii în registrul de stat al operatorilor de date cu caracter personal;

- Realizarea campaniilor naţionale de informare privind riscurile spaţiului digital şi deprinderi de protecţie a avut loc şi în cadrul „Zilelor Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor în Republica Moldova – 2014”, desfăşurate în luna mai prin seminarul „Crearea condiţiilor pentru sporirea gradului de securitate a spaţiului cibernetic”. În cadrul seminarului au fost abordate un şir de probleme, inclusiv problema diminuării riscurilor spaţiului digital în contextul acţiunilor factorului uman;
- În perioada lunii octombrie s-a desfăşurat Luna securităţii cibernetice . În cadrul acesteia sau organizat un şir de evenimente de amploare, menite să atenţioneze importanţa pregătirii instituţiilor din Republica Moldova pentru a riposta atacurilor cibernetice, fiind pe larg discutată situaţia actuală în domeniul securităţii cibernetice a Republicii Moldova, acţiunile care urmează să fie întreprinse pentru asigurarea securităţii cibernetice. Ministerul Afacerilor Interne cu prilejul aniversării Zilei Siguranţei pe Internet, a intervenit către mai multe instituţii, precum şi reprezentanţii societăţii civile în vederea informării publicului larg asupra pericolului victimizării de către abuzatori prin intermediul reţelei Internet, încurajându-se cetăţenii spre utilizarea Internetului şi tehnologiilor on-line în mod sigur şi eficient. Informaţii cu caracter preventiv au fost difuzate în 1350 instituţii pe întreg teritoriul RM, aproximativ 10000 vizitatori ai cinematografului „Patria” au vizionat materiale video cu tematica anunţată, circa 587 130 au primit mesaje sms, iar pe situ-le autohtone a noutăţilor plasate în vederea prevederii crimelor informatice au fost înregistrate 280 vizualizări;
- În prezent, cu susţinerea este asigurată crearea a 2 spoturi video cu privire la riscurile şi ameninţării spaţiului virtual pentru copii, precum şi măsurile de protecţie necesare care urmează a fi realizate pentru diminuarea pericolului şi daunei provocate. Această campanie vizează părinţii, profesorii, instituţiile tutelare, aceştia fiind informaţi despre măsurile necesare care urmează a fi întreprinse în cazul depistării unor fapte socialmente periculoase;
- Întru promovarea şi dezvoltarea cooperării în plan internaţional în domeniul securităţii cibernetice, CERT-GOV-MD a stabilit parteneriate de colaborare cu echipele CERT din Romania şi Georgia, precum şi aderarea la comunitatea echipelor CERT din Europa „Trusted Introducer”, cu acreditarea ca membru deplin.

Având în vedere că raportul a evaluat impactul folosind criterii de măsurare diferite de criteriile stabilite de obiectivele propuse în planul de acţiune, aceasta face imposibilă asocierea rezultatelor cu îndeplinirea pe măsură a obiectivelor propuse în planul de acţiune.

Recomandări de modificare a actului normativ

- De fixat prioritităţile în Planul de acţiuni
- De evaluat posibilităţile autorităţilor responsabile pentru implementarea măsurilor prevăzute în Planul de acţiuni.

- Dezvoltarea unui plan individual de implementare a strategiei pentru fiecare întreprindere în parte.
- Efectuarea ajustărilor în rapoartele viitoare pentru a compara şi evalua progresul.

ANALIZA EVOLUȚIEI ACTULUI NORMATIV

Concepţia securităţii informaţionale a Republicii Moldova reprezintă prima versiune a proiectului de lege, motiv din cauza cărui nu este posibilă de efectuat analiza dinamicii evoluţiei în timp, logica modificărilor legislative şi evalua relevanţa acesteia.

REGLEMENTĂRILE DE BAZĂ

Principalele norme prevăzute în actul normativ

Conceptul implică aplicarea legislaţiei existente în conformitate cu principiile şi funcţiile de asigurare a securităţii informaţionale:

Secțiunea 1

Politica de stat în domeniul asigurării securității informaționale

Direcţiile strategice şi curente ale politicii interne şi externe de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale se formează în baza intereselor naţionale de bază ale Republicii Moldova în domeniul informaţional, precum şi ţinînd cont de pericolele pentru securitatea informaţională a Republicii Moldova.

Politica Republicii Moldova în domeniul asigurării securităţii informaţionale se bazează pe următoarele principii de bază:

a) legalitate;
b) caracter sistematic, complex şi ştiinţific;
c) delimitare a atribuţiilor autorităţilor care asigură securitatea informaţională, prevenirea şi combaterea crimelor informatice;
d) realizare pe etape a programelor tematice privind asigurarea securităţii informaţionale;
e) efectuare a controlului asupra adoptării şi executării deciziilor în chestiunile ce ţin de asigurarea securităţii informaţionale;
f) asigurare a securităţii informaţionale fără a prejudicia interesele persoanei, societăţii şi a statului;
g) transparenţă.

În cadrul exercitării funcţiilor de asigurare a securităţii informaţionale statul, în persoana autorităţilor publice competente:

a) efectuează analiza şi prognoza obiectivă şi multilaterală a pericolelor securităţii informaţionale a Republicii Moldova, elaborează măsuri, metode şi mecanisme de asigurare a securităţii informaţionale;
b) elaborează şi realizează programe tematice de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale, avînd la bază depunerea eforturilor comune ale instituţiilor publice şi private;

c) organizează activitatea autorităţilor administraţiei publice, asociaţiilor obşteşti, societăţilor comerciale în vederea realizării complexului de măsuri orientate spre evitarea sau neutralizarea pericolelor pentru securitatea informaţională a Republicii Moldova;
d) efectuează controlul asupra elaborării, creării, dezvoltării, utilizării, importului şi exportului mijloacelor de protecţie a informaţiei prin certificarea şi licenţierea activităţii în domeniul protecţiei informaţiei;
e) promovează pe teritoriul Republicii Moldova o politica protecţionistă respectivă în privinţa producătorilor naţionali de mijloace de informatizare şi protejare a informaţiei, întreprinde măsuri de protejare a pieţei interne de la pătrunderea unor mijloace de informatizare, produse informaţionale şi mijloace de proastă calitate de protecţie a informaţiei;
f) promovează accesul persoanelor fizice şi juridice la resursele şi reţelele informaţionale globale.
a) Una din direcţiile principale a politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale este asigurarea juridică, în cadrul căreia se elaborează şi perfecţionează legislaţia ce reglementează relaţiile în domeniul vizat, se elaborează şi perfecţionează legislaţia ce reglementează relaţiile în domeniul vizat.

Elaborarea şi perfecţionarea legislaţiei presupune:
a) evaluarea eficienţei aplicării legislaţiei în domeniul informaţional şi al asigurării securităţii informaţionale, elaborarea programului de perfecţionare a legislaţiei;
b) crearea mecanismelor organizaţional-juridice de asigurare a securităţii informaţionale;
c) determinarea statutului juridic al tuturor subiecţilor din domeniul informaţional, inclusiv al deţinătorilor de informaţie şi utilizatorilor resurselor, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice, responsabilităţii lor pentru nerespectarea legislaţiei Republicii Moldova;
d) crearea sistemului de colectare şi analiză a datelor despre sursele pericolelor pentru securitatea informaţională şi consecinţele apariţiei acestora, ţinînd cont de orice tipuri (categorii) de informaţii;
e) elaborarea legislaţiei în care să stipuleze modul de organizare a activităţilor de investigare şi examinare în instanţele de judecată a faptelor ilegale în domeniul informaţional, precum şi a modului de lichidare a consecinţelor acestor acţiuni ilicite;
f) elaborarea componenţelor delictelor ţinînd cont de specificul răspunderii penale, civile, contravenţionale şi disciplinare, includerea normelor de drept respective în codurile penal, civil, contravenţional, al muncii şi alte acte legislative ale Republicii Moldova;
g) perfecţionarea sistemului de pregătire a cadrelor.

Asigurarea juridică a securităţii informaţionale a Republicii Moldova se efectuează pe baza principiilor legalităţii şi echilibrului intereselor cetăţenilor, societăţii şi statului.

Conform principiului legalităţii, autorităţile administraţiei publice a Republicii Moldova urmează să soluţioneze conflictele apărute în domeniul informaţional în strictă conformitate legislaţia Republicii Moldova ce reglementează raporturile în domeniul vizat.

Conform principiului echilibrului intereselor cetăţenilor, societăţii şi statului în domeniul informaţional se impune asigurarea pe cale legislativă a priorităţii acestor interese în diverse domenii de activitate, precum şi utilizarea formelor de control din partea societăţii asupra activităţii autorităţilor administraţiei publice ale Republicii Moldova.

Secțiunea a 6-a
Organizarea sistemului de asigurare a securității informaționale

Componentele de bază ale sistemului de asigurare a securităţii informaţionale sînt autorităţile puterii legislative, executive şi judecătoreşti, întreprinderile, instituţiile, organizaţiile, asociaţiile şi cetăţenii, precum şi legislaţia ce reglementează relaţiile în sfera informaţională, în domeniul asigurării securităţii informaţionale.

Asigurarea securităţii informaţionale se efectuează în baza delimitării atribuţiilor autorităţilor puterii legislative, executive şi judecătoreşti în sfera dată. Competenţa şi funcţiile organelor ce asigură securitatea informaţională sînt stipulate în legislaţia ce reglementează domeniile de activitate a acestor organe.

Securitatea informaţională, reprezentînd o componentă inseparabilă de o importanţă maximă a securităţii naţionale, fiind asigurată de către Parlament, Preşedintele Republicii Moldova, Guvern, Consiliul Suprem de Securitate, Serviciul de Informaţii şi Securitate, Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Procuratură, Ministerul Educaţiei.

Parlamentul Republicii Moldova creează baza legislativă în domeniul asigurării securităţii informaţionale, efectuează reglementarea legislativă şi exercită controlul asupra activităţii autorităţilor executive în domeniul vizat.

Preşedintele Republicii Moldova stabileşte aspectele şi direcţiile principale ale politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale, ca parte componentă a securităţii naţionale.

Guvernul Republicii Moldova promovează şi asigură (inclusiv şi la nivel tehnic) implementarea politicii interne şi externe a statului în domeniul asigurării securităţii informaţionale, stabileşte sursele de finanţare (bugetare/extrabugetare), asigură elaborarea şi executarea programelor şi unor acţiuni separate privind asigurarea securităţii informaţionale, asigură colaborarea mediului guvernamental cu autoritatea naţională cu atribuţii de coordonare a activităţii tuturor autorităţilor publice în domeniul securităţii informaţionale, efectuează conducerea generală şi coordonarea activităţii în acest domeniu a autorităţilor administraţiei publice.

Consiliul Suprem de Securitate formulează recomandări privind luarea deciziilor asupra problemelor politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale, adoptă decizii operative de prevenire a situaţiilor excepţionale în domeniul informaţional şi de organizare a lichidării consecinţelor acestora, înaintează propuneri privind coordonarea activităţii autorităţilor administraţiei publice în procesul de realizare a hotărîrilor aprobate în domeniul asigurării securităţii informaţionale, privind perfecţionarea sistemului de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova.

Serviciul de Informații și Securitate, în limitele competenţei sale:

a) exercită atribuţiile autorităţii naţionale de coordonare a activităţii tuturor autorităţilor publice în domeniul securităţii informaţionale;
b) elaborează şi realizează politica de stat privind crearea sistemului complex unic de protecţie a informaţiei în Republica Moldova, în cadrul căruia asigură crearea, funcţionarea şi dezvoltarea sistemelor de protecţie criptografică şi tehnică a informaţiei, a sistemului securizat de telecomunicaţii speciale al autorităţilor administraţiei publice, a infrastructurii cheilor publice, ale semnăturii electronice şi a sistemului de comunicaţii guvernamentale;
c) culege, verifică, evaluează, analizează, păstrează şi valorifică informaţiile pentru cunoaşterea, prevenirea şi contracararea activităţilor informative şi subversive ale serviciilor speciale străine, ale unor entităţi sau structuri neconstituţionale, precum şi a unor grupuri sau persoane aparte, orientate spre prejudicierea intereselor naţionale ale Republicii Moldova în spaţiul cibernetic;
d) elaborează şi realizează un sistem de măsuri orientate spre identificarea, prevenirea şi contracararea acţiunilor şi premiselor care favorizează, determină sau pot genera situaţii excepţionale în sistemele informaţionale şi de comunicaţii
a) electronice a obiectivelor naţionale esenţiale pentru menţinerea funcţiilor vitale ale statului;
e) efectuează prevenirea şi combaterea crimelor informatice ce prezintă un pericol deosebit pentru securitatea naţională, combaterea şi contracararea terorismului şi extremismului în spaţiul informaţional, activităţii specifice a serviciilor speciale şi de spionaj străine, orientată spre obţinerea nesancţionată a informaţiei şi a controlului asupra spaţiului informaţional al Republicii Moldova;
f) efectuează monitorizarea permanentă a stării securităţii informaţionale în Republica Moldova, asigură pronosticarea, analiza şi depistarea surselor de pericol al securităţii informaţionale, realizează un şir de măsuri de prevenire, contracarare şi neutralizare a acestor pericole, elaborează criteriile şi metodele de evaluare a eficacităţii sistemelor de protecţie şi a mijloacelor securităţii informaţionale.

Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, în limitele competenţei sale:

a) elaborează şi realizează politica de stat în domeniul informaţiei, informatizării, tehnologiei informaţiei, comunicaţiilor electronice şi strategiei de creare a societăţii informaţionale;
b) efectuează monitorizarea, coordonează activitatea privind elaborarea, implementarea şi dezvoltarea proiectelor şi programelor cu privire la aplicarea tehnologiei informaţiei şi de comunicaţii, efectuarea expertizei de stat a proiectelor şi a programelor date;
c) creează un sistem unic de formare, deţinere şi utilizare a resurselor informaţionale de stat, asigură protecţia şi securitatea informaţiei şi resurselor informaţionale şi de comunicaţii electronice, tehnologiilor, sistemelor şi reţelelor ce ţin de competenţa Ministerului.

Ministerul Afacerilor Interne, în limita competenţei sale:

a) realizează măsuri speciale de investigaţii, de urmărire penală şi de expertiză judiciară în vederea depistării, documentării şi investigării crimelor informatice;
b) efectuează măsuri de protecţie civilă şi securitate antiincendiară a resurselor, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice.

Ministerul Apărării, în limita competenţei sale:

a) realizează măsuri de asigure a operaţiunilor de apărare a ţării în spaţiul informaţional în situaţii de asediu sau de război;
b) previne şi contracarează activitatea în spaţiul informaţional, ce contribuie, în mod direct sau indirect, la desfăşurarea de acţiuni militare împotriva ţării sau la declanşarea războiului civil;
c) contribuie şi acordă Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova suportul necesar la prevenirea şi combaterea spionajului cibernetic şi tehnic în sectorul militar.

Procuratura, conduce şi exercită urmărirea penală în privinţa crimelor informatice, terorismului şi extremismului în spaţiul informaţional.

Ministerul Educației, creează, perfecţionează şi dezvoltă un sistem unic de pregătire a cadrelor în domeniul securităţii informaţionale şi al protecţiei informaţiei.

În scopul realizării intereselor statului în domeniul informaţional şi cel al asigurării securităţii informaţionale, pot fi create comisii de stat sau interdepartamentale, care soluţionează sarcinile de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova în conformitate cu atribuţiile acordate.

Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de forma lor de proprietate, soluţionează sarcinile în domeniul asigurării securităţii informaţionale, în modul stabilit de legislaţia Republicii Moldova, în cadrul sistemului complex unic de protecţie a informaţiei în Republica Moldova.

Întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de forma lor de proprietate, specializate în efectuarea lucrărilor în domeniul asigurării securităţii informaţionale sau a lucrărilor cu utilizarea informaţilor ce constituie secret de stat, soluţionează problemele respective în modul stabilit de legislaţie şi în conformitate cu atribuţiile acordate.

Impactul normelor prevăzute asupra sectorului securității naționale

În cazul adoptării şi realizării cu succes a Concepţiei Securităţii Informaţionale a Republicii Moldova se aşteaptă următoarele rezultate:

- Va fi creat sistemul de asigurare a securităţii informaţionale în Republica Moldova;
- Va fi sporit nivelul de securitate informaţională a statului în ansamblu;
- Va fi perfecţionat cadrul legislativ privind securitatea informaţională.

COMENTARII ŞI RECOMANDĂRI

Comentarii cu privire la structura actului normativ

În procesul analizei structurii proiectului de lege au fost identificate următoarele neajunsuri:

- Obiectivele vizate de concepţie nu sunt măsurabile şi nu stabiliţi terminii de implementare a acestora. Din acest considerent nu este posibil de evaluat la justa valoare realizarea acestor obiective.
- În proiectul de lege lipseşte caracteristica generală reglementării în domeniul securităţii informaţionale. Prin urmare, nu este posibil să fie evaluată viabilitatea metodelor prezentate de această concepţie pentru atingerea obiectivelor propuse.
- Proiectul de lege nu include o descriere a problemelor şi contradicţiilor existente în actuala legislaţie, ca de exemplu existenţa unor norme de drept depăşite, dispoziţii ineficiente fără mecanism adecvat de implementare. Prin urmare, nu este posibil de a cunoaşte în ce măsura modificările propuse vor elimina deficienţele existente în legislaţie.
- Nu a fost analizată practica judiciară internaţională relevantă acestui domeniu, astfel, evaluarea eficienţei măsurilor propuse de concepţie nu este posibilă.

Comentarii cu privire la conținutul actului normativ

În procesul de analiză a conţinutului proiectului de lege au fost identificate următoarele neajunsuri:

- Proiectul de lege defineşte organele de stat asupra cărora se aplică efectele, fără a specifica ce fel de drepturi şi obligaţii noi pentru fiecare dintre aceste organe sunt aplicate. Din acest motiv nu este posibil de a determina logica modificării drepturilor şi obligaţiilor existente.
- Nu există o definiţie a termenului «Sistemul de Asigurare a Securităţii Informaţionale», astfel, nu este clar ce se înţelege prin acest termen.

Comentarii cu privire la prezența instrumentelor de implementare

Instrumentele de implementare prezentate în concepţia de securitate informaţională sunt foarte generale, astfel, concepţia nu răspunde la întrebarea cum instrumentele propuse vor atinge scopul acesteia.

Recomandări de modificare a actului normativ

- Reformularea obiectivelor, în aşa mod, încât acestea să devină măsurabile şi limitate în timp.
- Includerea în proiectul de lege a unei caracteristici generale şi analiza legilor existente şi a altor reglementări în domeniul securităţi informaţionale.
- Includerea în proiectul de lege a descrierii problemelor şi a contradicţiilor în cadrul legal existent, a normelor de drept depăşite, dispoziţiilor ineficiente fără mecanism adecvat de implementare.
- Efectuarea unei analize relevante a cadrului legal din practica internaţională, cu scopul evaluării eficienţei măsurilor propuse.
- Specificarea responsabilităţilor şi drepturilor noi care sunt atribuite autorităţilor vizate de proiectul de lege.

- Definirea termenului de «Sistemul de Asigurare a Securităţii Informaţionale».
- Specificarea instrumentelor de implementare. Instrumentele de implementare trebuie sa fie cât mai concrete. (De exemplu: de preciza în care lege, şi ce anume trebuie sa fie adăugat sau modificat).

RECOMANDĂRI ŞI COMENTARII CONSOLIDATE

La momentul de faţă, Strategia de dezvoltarea a societăţii informaţionale ”Moldova Digitală 2020” este singurul document care defineşte politica de stat în domeniul securităţii cibernetice în Republica Moldova. În acelaşi timp, implementarea măsurilor prevăzute de Planul de acţiuni al strategiei este împiedicată de următoarele cauze: insuficienţa de fonduri materiale, insuficienţa de resurse calificate, întârzieri şi inacţiuni. Mai mult ca atât, evaluarea rezultatelor atinse nu poate fi realizată datorită faptului că, rezultatele prezentate în raportul final privind implementarea planului de acţiuni, nu au fost evaluate conform criteriilor stabilite de obiectivele planului de acţiuni. Prin urmare, pentru a corecta situaţia actuală a lucrurilor, se recomandă: identificarea sarcinilor prioritare, evaluarea resurselor disponibile a fiecărei entităţi vizate de Planul de acţiuni, precum şi realizare unui plan individual de lucru pentru fiecare entitate în parte.

Având în vedere că noţiunea de securitate informaţională include un domeniul mult mai vast decât cel investigat - domeniul securităţii cibernetice, analiza conţinutul documentului propus a fost efectuată din perspectiva cât de bine sunt prezentate dispoziţiile aplicabile la protecţia spaţiului cibernetic naţional. Per ansamblu această strategie este caracterizată ca una foarte generală. În strategie lipsesc căile specifice de îndeplinire a obiectivelor propuse, precum şi lipseşte o analiză detaliată a situaţiei. Aceste circumstanţe împiedică dezvoltarea, pe baza acesteia a unei strategii de securitate informaţională, precum şi modificarea legislaţiei existente în domeniul securităţii cibernetice.

X. CADRUL LEGISLATIV ŞI NORMATIV DE REGLEMENTARE A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN

Comentarii

Cadrul legal al procesului de reglementare problemei transnistrene în general cuprinde circa 200 de acte normative, inclusiv cele care au, sau pot avea în diverse particularităţi tangentă nemijlocită la domeniul asigurării securităţii, păcii şi stabilităţii.

Evaluarea cadrului legal şi normativ în acest domeniu, efectuată în baza unei metodologii respective, stabilite de grupul de cercetători al acestui studiu, a scos în evidenţă o serie de probleme şi lacune, printre care:

Contrapunerea viziunilor diametral opuse a conducerii statului, bazate pe p.1 ***Articolului I al Constituţiei Republicii Moldova***, care expres prevede, că Republica Moldova este un stat suveran şi independent, unitar şi indivizibil, cu viziunea actuală a liderilor de la Tiraspol, care nu presupune şi nu admite sub nici-o formă, aflarea regiunii transnistrene în componenţa Republicii Moldova.

Analiza procesului de reglementare a conflictului transnistrean arată că ***Acordul cu privire la principiile reglementarii paşnice a conflictului armat în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, din 21 iulie 1992,*** care a permis încetarea ostilităţilor, este tratat sub diferite sensuri în dependenţă de interesele şi scopurile părţilor. Documentul în cauză a constituit o expresie a înfrângerii politice şi militare a Republicii Moldova în conflictul din 1992, avînd un singur moment pozitiv, stoparea fazei militare si dezangajarea forţelor implicate în conflict.

Acest acord prevede crearea Comisiei Unificate de Control (CUC),[55] Zonei de securitate (ZS) şi Forţelor de menţinere a păcii (FMP).

Conţinutul prevederilor Acordului, era şi a rămas în contradicţie flagranta cu standardele internaţionale referitoare la operaţiunile de menţinere a păcii, stabilind crearea "forţelor de menţinere a păcii" compuse din trupe ce aparţin părţilor implicate în conflict, subordonate Comisiei Unificate de Control,[56] care pe parcurs, potrivit mecanismului activităţii stabilit, a

---

[55] Componenţa nominală a componentei Comisiei Unificată de Control din partea Republicii Moldova a fost stabilită prin Hotărîrea Guvernului Nr. 515 din 22.06.2010 „Cu privire la delegaţia Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control”. (Modificată: HG 126 din 24.02.12, MO42-45/02.03.12 art.154; HG 288 din 30.04.13, MO97-103/03.05.13 art.343; HG 763 din 17.09.14, MO275-281/19.09.14 art.811; HG 468 din 04.08.15, MO206-210/07.08.15 art.532;)

[56] Hotărîrea Nr. 744 din 03.10.2011 “Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea delegaţiei Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control” a fost aprobată în scopul asigurării unui regim sporit de securitate, precum şi al identificării modului de desfăşurare a activităţii delegaţiei Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control. Ea statuează înlesnirile membrilor şi experţilor cu statut permanent al CUC; stabileşte modul de asigure şi acoperire a cheltuielilor aferente activităţii delegaţiei RM în cadrul CUC, precum şi prescrie coordonarea la CUC a tuturor acţiunilor ce pot influenţa situaţia în zona de securitate.

permis reprezentanţilor "rmn" si ai Federaţiei Ruse se formeze, în cadrul acestui organ un front comun împotriva Republicii Moldova.

Acestei probleme s-a acordat o atenţie specială în cadrul întrunirii la nivel înalt din 20 martie 1998 de la Odesa. Înaltul for a indicat CUC să examineze eficienţa operaţiunii de pacificare efectuată în regiunea Transnistreană a Republicii Moldova şi modul în care sînt realizate prevederile Acordului vizat.

Analiza efectuată în iulie 1999 a demonstrat că: prevederile Acordului în general se îndeplinesc, Comisia şi-a demonstrat capacitatea de a asigura pacea şi a deveni în viitor baza unui mecanism, care ar menţine stabilitatea în regiune. Însă, au fost evidenţiate şi unele probleme în procesul de asigurare a păcii, dintre care cea mai gravă este prezenţa masivă în ZS a formaţiunilor militare transnistrene fără acordul CUC. La fel, au fost fixate şi alte probleme cum sînt: plasarea ilegală, fără acordul CUC, de către partea transnistreană în or. Bender (raion cu grad sporit de securitate) a posturilor „vamale" şi de „grăniceri"; construcţia capitală a posturilor miliţiei rutiere în jurul or. Bender şi în alte localităţi; evitarea cooperării între structurile de poliţie şi miliţie în or. Bender, ceea ce a condiţionat stoparea activităţii grupului comun de investigaţii şi anchetă - structură de bază a CUC, formată pentru asigurarea securităţii publice şi stabilităţii în această regiune.

Concomitent, Documentul a permis crearea condiţiilor propice pentru consolidarea regimului separatist în spatele "forţelor de menţinere a păcii", care de facto, s-au transformat în "forte de menţinere a conflictului latent" şi a permis, conducătorilor regimului separatist, în umbra lor, să obţină condiţii confortabile pentru încălcări masive si demonstrative ale drepturilor universale ale omului, crearea si consolidarea "structurilor de stat", întărirea unui regim politic totalitar, declanşarea războiului informaţional împotriva Republicii Moldova etc. În urma activităţii desfăşurate de a lungul anilor pe baza acordului dat, teritoriul "rmn", din 1992, practic este în afara jurisdicţiei oricărui stat ce aduce prejudicii mari stabilităţii şi prezintă pericolul major al securităţii în regiune.

Reieşind din cele menţionate, putem constata faptul depăşirii acordului menţionat, care necesită a fi reziliat sau modificat. Totodată, este necesar de ţinut cont de consecinţele care pot rezulta din acest act, precum şi de necesitatea consultărilor diplomatice în vederea obţinerii suportului politic, economic şi cel de securitate, din partea comunităţii internaţionale, în cazul agravării situaţiei în urma măsurilor de acest gen întreprinse.

Consecinţele posibile în urma rezilierii acordului:

- baza juridică a conflictului va deveni în faza iniţială - de război;
- Republica Moldova va fi învinuită de încălcarea unilaterală a Acordului din 1992, în acţiuni provocatoare şi tentativă de pregătire preliminară către soluţionarea problemei transnistrene prin forţă;
- propaganda transnistreană va declara că Republica Moldova se pregăteşte de a invada Transnistria şi va cere ajutor suplimentar de la aliatul principal din est;
- forţele străine dislocate în zonă pot trece de partea regimului de la Tiraspol şi mări volumul transferului armamentului şi muniţii părţii transnistrene;

- regimul transnistrean, avînd un real pretext, poate declara starea de asediu sau război cu mobilizarea resurselor umane;

- în asemenea condiţii, nu este exclusă sosirea în regiunea transnistreană pe diferite căi a diferitor grupuri de mercenari atît din Rusia, cît şi din formaţiunile nerecunoscute ca Abhazia, Osetia de Sud, Carabahul de Munte şi alre părţi ale lumii;

- Ucraina se va îngrijorată de perspectiva destabilizării situaţiei în regiunea dată şi eventuala posibilitate apariţiei unui nou focar în apropierea frontierelor sale, sau chiar în propriul teritoriu;

- nu este exclus că, în condiţiile date OSCE, UE şi alte organisme internaţionale vor avea unele rezerve faţă de ideea introducerii în zona de securitate unei misiunii internaţionale de observatori civili sub un mandat internaţional;

- situaţia în zona de securitate se va acutiza şi în anumite circumstanţe poate ieşi de sub control precum şi poate duce la reluarea ostilităţilor;

- în acest caz situaţia creată poate să amîne pentru o perioadă nedeterminată reglementarea diferendului transnistrean.

În continuare, Acordul din 21 iulie 1992 a determinat negocierea unui alt acord care urma să joace un rol ulterior crucial în relaţiile moldo-ruse.

Acordul vizat, în articolul 4, specifica că "Problemele privind statutul armatei FR, procedura si termenele retragerii ei pe etape vor fi soluţionate in cadrul tratativelor dintre Federaţia Rusa si Republica Moldova". Acest articol avea să servească drept baza legală pentru staţionarea trupelor ruse pe teritoriul Transnistriei.

Între Republica Moldova si Federaţia Rusă s-au desfăşurat mai multe runde de negocieri privind retragerea trupelor ruse din spaţiul moldav în perioada august 1992 si mai 1996.

În mai 1993 diplomaţia rusă a lansat ideea "sincronizării" retragerii trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova cu soluţionarea politică a conflictului transnistrean. Acest principiu a fost consemnat în mod formal în cadrul articolului 2 din ***"Acordul cu privire la statutul juridic, modul si termenele de retragere a formațiunilor militare ale Federației Ruse, aflate temporar pe teritoriul Republicii Moldova"*** semnat la Moscova, la 21 octombrie 1994. Concomitent, de rînd cu acest acord de bază, au fost încheiate între Ministerele Apărării mai multe acorduri adiţionale cu privire la asigurarea procesului de retragere a trupelor militare ruse de pe teritoriul Republicii Moldova.

În final, Acordul de bază moldo-rus vizat nu a fost ratificat de către Duma de Stat a Federaţiei Ruse în timp ce Chişinăul l-a ratificat la 9 noiembrie 1994. [2] Concomitent, Federaţia Rusa s-a opus propunerii înaintate de către Republica Moldova în cadrul Consiliului Permanent al OSCE de la Viena, în septembrie 1995, privind monitorizarea internaţională a implementării acestui Acord. În urma evoluţiei evenimentelor internaţionale, precum si "războiului declaraţiilor" dintre Republica Moldova, OSCE si Federaţia Rusa, Acordul din 21 octombrie 1994 a devenit caduc.

Totodată, în pofida faptului neligimităţii acordului de bază, acordurile adiţionale[57] au funcţionat un anumit timp, iar Acortul adiţional „Cu privire la activitatea de zbor a aviaţiei formaţiunilor militare ale Federaţiei Ruse, provizoriu dislocate pe teritoriul Republicii Moldova, şi cu privire la utilizarea aerodromului Tiraspol de către Aviaţia de transport a Forţelor Armate ale Federaţiei Ruse", încheiat la 21 octombrie 1994 între Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi Ministerul Apărării al Federaţiei Ruse în or. Moscova, prezintă şi azi un interes sporit pentru Federaţia rusă şi regiunea transnistreană, în special în condiţiile actuale ale relaţiilor Ruso-Ucrainene.

Analiza acestui acord scoate la suprafaţă un şir de lacune. Acordul prevede punerea în aplicare a unui Regulament provizoriu cu privire la dislocarea comună a aviaţiei formaţiunilor militare ale Federaţiei Ruse şi aviaţiei civile ale regiunii transnistrene a Republicii Moldova, care urma să fie coordonat cu Ministerele Apărării a Republicii Moldova, a Federaţiei Ruse şi cu Administraţia de Stat a Aviaţiei Civile a Republicii Moldova. Astfel de document nu a fost pus în aplicare pînă în prezent.

În lipsa Regulamentului provizoriu cu privire la dislocarea comună a aviaţiei formaţiunilor militare a Federaţiei Ruse şi aviaţiei civile a regiunii transnistrene a Republicii Moldova, Federaţia Rusă nu şi-a asumat responsabilitatea asupra zborurilor aviaţiei militare şi civile a segmentului transnistrean, prin ce nu au fost definitivate pe deplin regulile de utilizare a aerodromului militar Tiraspol. În aceste condiţii, aviaţia regiunii transnistrene şi în prezent executa zboruri de pe aerodromul din Tiraspol, neautorizate de nici o parte semnatară a Acordului din 1994. [58]

În scopul stabilirii responsabilităţii părţii ruse asupra întregii activităţi desfăşurate pe aerodromul Tiraspol, în noiembrie 2003 a fost pusă în aplicare Instrucţiunea cu privire la efectuarea zborurilor în raionul aerodromului Tiraspol, prin care aerodromul se află în folosirea formaţiunilor militare ale Federaţiei Ruse pînă la scoaterea acestora de pe teritoriul Republicii Moldova.

La începutul anului 2005 Ministerul Apărării al Republicii Moldova s-a adresat către Ministerul Apărării al Federaţiei Ruse referitor la implicarea acestuia în procesul de stopare a zborurilor aviaţiei autorităţilor transnistrene pe aerodromul Tiraspol, la care Ministerul Apărării al Federaţiei Ruse în loc la regulamentul prevăzut de Acord a propus semnarea ulterioară a unui

---

[57] Acordul „Privind jurisdicţia şi asistenţa juridică reciprocă în materie, legată de aflarea temporară a Formaţiunilor militare ale Federaţiei Ruse pe teritoriul Republicii Moldova", din 21 octombrie 1994;

Acordul „Cu privire la activitatea de zbor a aviaţiei formaţiunilor militare ale Federaţiei Ruse, provizoriu dislocate pe teritoriul Republicii Moldova, şi cu privire la utilizarea aerodromului Tiraspol de către Aviaţia de transport a Forţelor Armate ale Federaţiei Ruse", din 21 octombrie 1994.

[58] În aceste condiţii, pentru evitarea incidentelor în perimetrul ZS, în concordanţă cu: punctul 1 al protocolului nr. 35 din 16 octombrie 1992 şi Punctul 3,4 al protocolului 75 din 5 mai 1993, s-a obţinut informarea Punctului de Comandă Întrunit al apărării antiaeriene al Republicii Moldova şi informarea reciprocă despre zborurile efectuate în zona de securitate. Totodată, partea transnistreană nu le consideră obligatorii prevederile vizate ale CUC.

protocol cu privire la utilizarea aerodromului Tiraspol fără a lua în calcul staţionarea pe acesta a aviaţiei transnistrene. Această iniţiativă nu a fost acceptată de partea moldavă. Măsurile ulterioare întreprinse de către Ministerul Apărării în comun cu Administraţia de stat a Aviaţiei Civile a Republicii Moldova întru coordonarea zborurilor efectuate nu au dat rezultate pozitive. Aviaţia raioanelor de est continue efectuarea zborurilor, fără a lua în consideraţie cerinţele legislaţiei Republicii Moldova şi regulilor internaţionale de zbor. Totodată, administraţia transnistreană mai insistent se pronunţă pentru a deschide curse internaţionale aeronautice civile de pe aerodromul militar Tiraspol.

În acelaşi timp, exploatarea aerodromului Tiraspol (aerodrom militar fără categorie), executarea zborurilor de pe acesta rămîne nelegitimă şi din cauza, că piloţii şi aeronavele nu sunt autorizaţi pentru activitatea de zbor de către Autoritatea Aeronautică Civilă a Republicii Moldova. Concomitent, Republica Moldova între timp a devenit membră a Organizaţiei Internaţionale a Aviaţiei Civile şi a Organizaţiei europene privind securitatea navigaţiei aeriene EUROCONTROL, iar în conformitate cu cerinţele acestor organizaţii, deschiderea aerodromului Tiraspol pentru zborurile aviaţiei civile, poate fi efectuată numai după trecerea procedurilor de certificare a infrastructurii aeroportuare, a personalului navigant şi de deservire a zborurilor, şi a tehnicii de aviaţie, ceea ce poate fi efectuat numai de către un subiect de drept internaţional recunoscut.

De menţionat, că Federaţia Rusă este în căutare insistentă a căilor de repunere activităţii Aerodromului militar de la Tiraspol.

Un rol aparte în identificarea căilor de soluţionare a conflictului transnistrean îl are şi ***„Memorandumul cu privire la bazele normalizării relațiilor dintre Republica Moldova şi Transnistria”, semnat la Moscova la 8 mai 1997*** de către preşedintele moldovean Petru Lucinschi, liderul regiunii transnistrene Igor Smirnov, contrasemnat de preşedintele rus Boris Elţin şi preşedintele ucrainean Leonid Kucima, în prezenţa preşedintelui în exerciţiu al OSCE, ministrul afacerilor externe al Danemarcei Niels Helveg Petersen.

Memorandumul din 1997 a fost rodul, cu precădere, a iniţiativei şi a creativităţii politice şi juridice a diplomaţiei moscovite. În acest document şi-au găsit reflectarea principiile fundamentale ale viziunii ruseşti asupra modelului de reglementare precum ar fi, de exemplu, „egalitatea părţilor în conflict”, care presupunea egalitatea subiecţilor ce urmau să formeze un stat comun, adică a Republicii Moldova şi a Transnistriei. În fond, această abordare era posibilă de a fi calificată ca începutul procesului juridic de renunţare a Republicii Moldova la suveranitatea sa de stat, recunoscută în plan internaţional, fapt care, la rândul său, conducea la dependenţa rigidă a politicii Chişinăului de Tiraspol, iar în realitate – de Moscova. [3]

Pregătit şi prezentat de partea rusă, Memorandumul a impus o formulă de negocieri care asigură protejarea intereselor regimului separatist în detrimentul Republicii Moldova. Potrivit prevederilor memorandumului de la Moscova, Republica Moldova şi Transnistria se angajau să-şi „normalizeze relaţiile” şi să continue „stabilirea relaţiilor juridico-statale” în componenţa unui „stat comun” în cadrul frontierelor Moldovei sovietice, conform situaţiei din ianuarie 1990. Caracterul şi principiile relaţiilor respective urmau să fie definite în „statutul Transnistriei”, la

elaborarea căruia părţile trebuia să purceadă imediat după semnarea memorandumului, cu luarea în considerare a tuturor înţelegerilor de principiu convenite anterior. Anticipând discuţiile de rigoare asupra statutului propriu-zis, Transnistria obţinea dreptul de „a participa la realizarea politicii externe a Republicii Moldova în chestiunile care afectează interesele ei”, deciziile respective urmând „să fie adoptate cu acordul părţilor”. Chişinăul recunoştea, de asemenea, dreptul Transnistriei de „a stabili şi de a întreţine de sine stătător contacte internaţionale în domeniul economic, tehnico-ştiinţific şi cultural, iar în alte domenii - cu acordul părţilor”. Părţile îşi reiterau angajamentele de a nu recurge la forţă sau la ameninţarea cu forţa, de a-şi soluţiona divergenţele exclusiv prin mijloace paşnice. Ele au salutat disponibilitatea Federaţiei Ruse şi Ucrainei de a fi „state-garante privind respectarea prevederilor statutului Transnistriei”, s-au pronunţat în favoarea continuării acţiunilor de menţinere a păcii şi elaborării de către toţi participanţii la negocieri a unui „mecanism de garanţii”.

„Memorandumul Primakov” a fost un document asimetric, avantajând din punct de vedere politic regimul de la Tiraspol în detrimentul autorităţilor de la Chişinău. Ulterior, diplomaţii ruşi şi reprezentanţii transnistreni au utilizat abil prevederile acestui document de referinţă pentru promovarea propriilor modele de soluţionare a conflictului. Expresiile de tipul „normalizarea relaţiilor” sau „conducerea Republicii Moldova şi Transnistriei” puneau pe picior de egalitate autorităţile de la Chişinău cu liderii de la Tiraspol, iar noţiunea confuză şi controversată de „stat comun”, practic impusă de Primakov, oferea oponenţilor Chişinăului posibilitatea de a pleda în continuare pentru o „confederaţie moldovenească” sau o „uniune a două state suverane”. În memorandum nu se spunea nimic despre necesitatea respectării principiului suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova stipulate în art.1 al Constituţiei.

O consolare în acest sens pentru oficialităţile moldoveneşti a constituit-o Declaraţia comună a preşedinţilor Federaţiei Ruse şi Ucrainei cu ocazia semnării memorandumului în care se menţiona că prevederile memorandumului nu pot fi „interpretate sau aplicate ca fiind în contradicţie cu principiul suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova”, iar statutul special al Transnistriei urma să definească această regiune „ca parte componentă a Republicii Moldova, unite şi teritorial integră”.

Semnarea memorandumului de la Moscova nu a impulsionat procesul de negocieri asupra statutului regiunii transnistrene, aşa după cum şi-o dorea Chişinăul. Mulţumiţi în general de concesiile obţinute, mai ales în ceea ce priveşte promovarea autonomă a comerţului exterior, liderii de la Tiraspol se arătau tot mai puţin interesaţi în negocierea constructivă a unui „alt statut special”. În lipsa unor înţelegeri pertinente cu privire la mecanismul de garanţii, „statele-garante” practic n-au fost în stare să asigure realizarea pe deplin a obiectivelor stabilite în memorandumul de la Moscova, precum, de altfel, şi în alte acorduri şi acte normative vizate mai jos.

Analiza realizării prevederilor ***„Acordului cu privire la măsurile de creştere a încrederii şi dezvoltarea contactelor dintre Republica Moldova şi Transnistria"***, semnat la 20.03.1998 la or. Odesa, denotă faptul că iniţial acesta a avut efecte benefice pentru ameliorarea situaţiei în regiune şi micşorarea tensiunii negative între părţi.

Acordul prevede o reducere drastică a numărului de soldaţi din trupele de menţinere a păcii ale părţilor implicate, demilitarizarea zonei de securitate dintre cele două părţi şi introducerea de trupe ucrainene pentru menţinerea păcii (10 observatori militari), reducerea controlului vamal dintre cele două părţi, refacerea podurilor peste Nistru, retragerea echipamentului militar rusesc prin Ucraina, combaterea traficului ilegal de arme şi droguri, informarea obiectivă a opiniei publice din partea ambelor părţi, susţinerea unor programe de investiţii care să relanseze obiectivele industriale şi energetice şi să asigure protecţia mediului, respectarea drepturilor omului în conformitate cu regulile dreptului internaţional. În acest sens, în conformitate cu p.1 al Acordului, Contingentele de pacificatori ale Republicii Moldova şi Transnistriei au fost reduse pînă la 500 de militari. De menţionat, că şi partea rusă şi-a redus contingentul său militar, în mod unilateral, însă acest proces nu a fost fixat în cadrul CUC. Potrivit acordului în cauză au fost lichidate un şir de posturi de pacificare, iar în anul 2003 din unităţile militare ale Republicii Moldova şi a Transnistriei a fost evacuată tehnica grea de luptă.

Cu aceasta realizarea pozitivă a Acordului de la Odesa Practic se finisează. Deciziile de la Odesa au fost date uitării, deoarece delegaţiile Transnistriei şi a Federaţiei Ruse evită discuţiile la acest capitol. Astfel, contrar deciziilor de la Odesa, n-au fost reduse complet posturile fixe ale forţelor de menţinere a păcii, partea transnistreană declarînd că numărul existent de posturi este optimal şi nu mai poate fi redus. Mai mult ca atît, în locul unora din cele reduse au fost instalate unilateral posturi ale structurilor de forţă transnistrene. Concomitent, nu a fost aplicată metoda de patrulare pentru supravegherea situaţiei în Zona de securitate prevăzută de acord. La fel, nu s-a reuşit reducerea confruntării în vederea demilitarizării treptate continue a Zonei de securitate. Mai mult ca atît, ulterior, în pofida ecoului iniţial pozitiv a prevederilor Acordului de la Odesa, Partea transnistreană a recurs la consolidarea prezenţei sale militare în zonă, prin ce au reînvigorat majoritatea problemelor, fapt ce poate fi calificat drept atentat la stabilitate în zona desfăşurării operaţiunii de pacificare.

Pentru asigurarea stabilităţii şi în consecinţă securităţii este mult important domeniul social-economic şi a garanţiilor generale pentru populaţie. În acest sens s-a efectuat analiza Hotărîrilor Guvernului Nr. 814 din 02.08.2005 ***"Privind confirmarea garanțiilor principale pentru populația Transnistriei"*** şi Nr. 815 din 02.08.2005 ***"Cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri ce constituie obiectul activității de comerț exterior a Transnistriei".***

Aceste hotărîri reprezintă un pas hotărîtor al conducerii privind consolidarea statalităţii, acordarea garanţiilor populaţiei din stînga Nistrului, lansarea acţiunilor reciproc avantajoase cu structurile internaţionale de resort şi statele vecine.

Chestiunea garanţiilor pentru populaţia Transnistriei, constituie obiectivul legalizării economiei Transnistriei în spaţiul juridic al Moldovei şi prezintă un mesaj că reunificarea ţării este un avantaj pentru fiecare locuitor şi că în urma reintegrării nu vor exista pierderi materiale şi sociale. Oferind garanţiile vizate, Guvernul a confirmat oamenilor din Transnistria că, toate drepturile de proprietate ale persoanelor fizice şi juridice, toate plăţile sociale, înlesnirile, pensiile nu vor fi micşorate, dar şi vor creşte odată cu îmbunătăţirea calităţii politicii sociale a întregii Moldove. Acest lucru va viza toate categoriile de populaţie şi în acest proces nu vor

exista persoane respinse sau neglijate. Garanţiile se oferă colaboratorilor tuturor structurilor de forţă (miliţiei, vămii, grănicerilor), lucrătorilor Procuraturii, judecătorilor, avocaţilor, notarilor şi altor funcţionari din Transnistria, precum că ei nu numai că îşi vor păstra locurile de muncă, dar şi vechimea în muncă în actualele funcţii va fi calculată pe deplin. Hotărîrea stabileşte clar că toţi aceşti oameni, fireşte, la fel ca şi oricare alt cetăţean al Moldovei, vor trebui să aibă dreptul de a accede în funcţii similare pe întreg teritoriul Moldovei.

Concomitent Guvernul prin hotărîrea sa luînd măsuri privind ***regularizarea fluxurilor de mărfuri ce constituie obiectul activității de comerț exterior a Transnistriei*** a dat dovadă de flexibilitate faţă de întreprinderile transnistrene şi a creat condiţii pentru ca întreprinzătorii transnistreni să revină în spaţiul legislativ al ţării. Situaţia principial nouă a permis în mare parte restabilirea regimului de înregistrare provizorie a agenţilor economici transnistreni în Camera Înregistrării de Stat. De menţionat, că aceste acţiuni au fost corelate cu UE şi Cabinetul de Miniştri al Ucrainei. În urma acestor înţelegeri a urmat o serie de decizii foarte importante, printre care se numără hotărîrea potrivit căreia transportarea mărfurilor din Moldova, inclusiv din Transnistria se poate face doar în cazul în care sînt perfectate actele vamale cu ştampila Moldovei, şi instituirea monitorizării de reprezentanţii UE a segmentului transnistrean al graniţei moldo-ucrainene.

În pofida faptului creării posibilităţilor legalizării comerţului exterior preferenţiat pentru agenţii economici din regiunea transnistreană, liderii de la Tiraspol au calificat aceste măsuri ca acţiuni ostile a Guvernului Republicii Moldova, îndreptate spre blocarea regiunii transnistrene.

Principiile oficiale ale Politicii de Reintegrare a Republicii Moldova sînt expuse în ***Legea Parlamentului Republicii Moldova Nr. 173, din 22 iulie 2005, cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria).*** Aceasta lege la momentul adoptării a prezentat un consens naţional, o viziune comună al tuturor forţelor politice din ţară, precum că a fost votată de 100 din 101 deputaţi ai Parlamentului. [4] Conform acestei Legi pentru realizarea politicii de reintegrare a Republicii Moldova, procesul de negocieri cu Transnistria se desfăşoară în vederea atingerii scopurilor de democratizare şi de demilitarizare a Transnistriei. Numai după îndeplinirea condiţiilor privind demilitarizarea, în special a celor referitoare la onorarea de către Federaţia Rusă a obligaţiilor asumate la Summit-ul OSCE de la Istanbul (1999) privind evacuarea integrală şi transparentă a trupelor şi armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova, şi după formarea, în Transnistria, a unui sistem al puterii alese în mod democratic, procesul de negocieri se va desfăşura pentru elaborarea în comun şi adoptarea Legii organice a Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei. Drept bază pentru elaborarea şi adoptarea acestei Legi vor servi prevederile Legii din 22 iulie 2005, în special: În componenţa Republicii Moldova se va constitui unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special Transnistria; Transnistria va fi parte componentă inalienabilă a Republicii Moldova; Organul reprezentativ al Transnistriei va fi Consiliul Suprem - organul suprem al puterii legislative al Transnistriei cu drept de a adopta legi de importanţă locală şi alte acte normative în limita competenţei sale; Judecătoriile, organele procuraturii, Direcţia Serviciului de Informaţii şi Securitate şi Direcţia Afacerilor Interne ale Transnistriei vor fi părţi componente ale

sistemului unic de instanţe judecătoreşti şi ale sistemului unic de organe de drept ale Republicii Moldova şi îşi vor desfăşura activitatea de înfăptuire a justiţiei, de asigurare a ordinii de drept şi a securităţii statului în baza legislaţiei Republicii Moldova; Transnistria va avea simbolurile sale, care se aplică deopotrivă cu simbolurile Republicii Moldova; Limbile oficiale în Transnistria vor fi limba moldovenească, în baza grafiei latine, limbile ucraineană şi rusă. Republica Moldova garantează funcţionarea şi altor limbi pe teritoriul Transnistriei; Transnistria va soluţiona de sine stătător, în interesul întregii populaţii, problemele ce ţin de dezvoltarea juridică, economică şi socială date în competenţa ei de Constituţia şi de alte legi ale Republicii Moldova şi de legislaţia Transnistriei; Transnistria va avea dreptul să stabilească şi să întreţină, în modul prevăzut de legislaţia Republicii Moldova, relaţii externe în domeniile economic, tehnico-ştiinţific şi umanitar; Pământul, apele, subsolul, regnul vegetal şi cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul Transnistriei vor fi proprietatea întregului popor al Republicii Moldova, constituind, totodată, baza economică a Transnistriei. Adoptarea Legii Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei va fi însoţită de adoptarea unui sistem de garanţii interne care va fi format în baza procesului de negocieri, doar după îndeplinirea condiţiilor de demilitarizare şi democratizare a Transnistriei.

Însă, între timp, viziunea solidară de reintegrare a ţării, expusă în Legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stânga Nistrului (Transnistria), nu se mai bucură de susţinerea şi suportul a întregii clase politice moldoveneşti. Mai mult decât atât, Legea dată a fost încălcată prin semnarea la Moscova, la 18 martie 2009, de către Preşedintele Republicii Moldova, Preşedintele Federaţiei Ruse şi Liderul transnistrean, a unei Declaraţii comune în care, printre altele, părţile semnatare au menţionat rolul stabilizator al actualei misiuni de pacificare din regiune, subliniind, totodată, necesitatea obiectivă a transformării ei într-o misiune de garantare a păcii sub egida OSCE, după soluţionarea politică a problemei transnistrene. Iar acest lucru, contravine flagrant prevederilor Hotărîrii Nr. 117, din 10 iunie 2005, care stipulează condiţiile indispensabile pentru demilitarizarea regiunii transnistrene, printre care se numără şi necesitatea transformării treptate şi depline a operaţiunii de pacificare existente într-un mecanism internaţional de observatori militari şi civili, care vor acţiona cu mandatul OSCE, până la reglementarea deplină a conflictului. Mai mult ca atît, în prezent, liderii forţelor politice din aripa stîngă deschis se pronunţă pentru acordarea regiunii transnistrene a statului de republică în cadrul Republicii Moldova şi resping formula de unitate teritorială autonomă cu statut juridic special, aşa cum este prevăzut în Art. 3 al Legii 173 din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stânga Nistrului (Transnistria). Pe de altă parte, poziţia partidelor din actuală Coaliţie de guvernare Pro-Europeană nu este fără echivocuri. Acestea ultimii ani fiind la guvernare nu se pronunţă prompt asupra condiţionalităţilor prevăzute de Legea din 22 iulie 2005 „Cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stânga Nistrului (Transnistria).”

Rolul important pentru procesul de reintegrare îl are ***şi Declaraţia Parlamentului Republicii Moldova cu privire la procesele de reintegrare teritorială a ţării în contextul parcursului european al Republicii Moldova***. Declaraţia, avînd în vedere semnarea la 27 iunie

2014 şi ratificarea la 2 iulie 2014 a Acordului de Asociere şi crearea Zonei de Comerţ Liber Aprofundat şi Cuprinzător între Republica Moldova şi Uniunea Europeană, pornind de la faptul că procesele de integrare europeană şi reintegrare teritorială reprezintă priorităţi strategice ale Republicii Moldova, conducîndu-se de obiectivul democratizării continue a societăţii, modernizării economiei naţionale, edificării statului de drept şi constatînd că procesul de integrare europeană reprezintă forţa motrice a reformelor majore legislative, instituţionale şi în domeniul realizării politicilor publice, a reiterat faptul că reglementarea politică a conflictului transnistrean prin reintegrarea teritorială a Republicii Moldova reprezintă o prioritate naţională.

Concomitent declaraţia a confirmat angajamentul autorităţilor moldoveneşti de a promova soluţionarea conflictului transnistrean exclusiv pe calea negocierilor, cu respectarea suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova, a exprimat deschidere spre intensificarea legăturilor economice, promovarea libertăţii circulaţiei bunurilor, serviciilor şi persoanelor între cele două maluri ale Nistrului.

Declaraţia a evidenţiat rolul crescînd al Uniunii Europene în reglementarea conflictului transnistrean materializat în sprijinul politic, susţinerea măsurilor de consolidare a încrederii şi rezultatele activităţii misiunii EUBAM.[59]

Guvernul Republicii Moldova prin declaraţia în cauză a exprimat dorinţa asigurării unui nivel mai înalt de sinergie între politicile de integrare europeană şi cele realizate în domeniul reintegrării teritoriale a ţării. În acest sens sa subliniiat că crearea Zonei de Comerţ Liber Aprofundat şi Cuprinzător (ZCLAC) deschide noi oportunităţi de promovare a comerţului extern, contribuie la sporirea competitivităţii producţiei autohtone, îmbunătăţeşte climatul investiţional, facilitează respectarea unor standarde înalte în sfera producţiei, prestării serviciilor, desfăşurării afacerilor,

Declaraţia confirmă că de la începutul negocierilor cu privire la crearea ZCLAC în anul 2012 şi pe tot parcursul acestora autorităţile moldoveneşti au manifestat deschidere deplină oferind informaţii necesare şi asigurînd participarea reprezentanţilor regiunii transnistrene la procesul de tratative cu Uniunea Europeană.

Cu regret, în pofida faptului că Autorităţile constituţionale a statului au îndeamnat liderii de la Tiraspolul să demonstreze o abordare pragmatică şi nepolitizată faţă de parcursul european al ţării, acest process nu afost acceptat

Concluzii

Analiza cadrului legislativ şi normativ efectuată în domeniul reglementării conflictului transnistrean evidenţiază faptul că practic toate proiectele, documentele, iniţiative, declarate şi semnate, au deficienţe semnificative şi nu oferă cadrul normativ pentru rezolvarea integrală a problemei transnistrene.

[59] Misiunea Uniunii Europene de asistenţă la frontieră din Moldova şi Ucraina.

Republica Moldova ar trebui să-şi construiască o argumentare cît se poate de coerentă pentru a obţine rezultate real palpabile în reglementarea conflictului transnistrean.

În pofida divergenţilor şi schimbărilor apărute pe parcursul timpului, documentul principal pentru soluţionarea conflictului transnistrean nu poate fi altul decît Legea Nr.173-XVI din 22.07.2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria), care la rîndul ei, a avut la bază Declaraţia şi două apeluri ale Parlamentului Republicii Moldova din 10 iunie 2005 cu privire la iniţiativa Ucrainei în problema reglementării conflictului transnistrean şi la măsurile pentru democratizarea şi demilitarizarea zonei transnistrene, care în premieră a atins consensul tuturor forţelor politice din Republica Moldova ce ne pune pe gînduri, că înviorarea ideii de realizare a prevederilor acestei legi poate fi implementată în viaţă.

În acest sens, invocarea a tot felul de memorandumuri şi alte iniţiative îndreptate contra intereselor statului şi cetăţenelor Republicii Moldova trebuie ignorată.

Recomandări

În condiţiile cînd, Republică Moldova are nevoie vitală de elaborare şi punere în aplicare a unei politici credibile de reintegrare ţării, considerăm oportun:

Fixarea obiectivelor de reintegrare pe termen mediu şi lung, trasarea sarcinilor şi stabilirea responsabilităţilor în acest sens, mobilizarea resurselor financiare şi de altă natură necesare, lansarea unei comunicări active cu societatea de pe ambele maluri ale Nistrului;

În acest context, să întreprindem măsuri în reconfirmare a sprijinului politic, de către toate partidele parlamentare (extraparlamentare), pentru principiile reglementării politice, stipulate de Legea Parlamentului Republicii Moldova Nr. 173, din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stânga Nistrului (Transnistria);

Luînd în consideraţie importanţa acestei legi pentru reintegrarea ţării şi faptul că ea a rămas în mare parte un act normativ declarativ[5], fără urmări practice, care nu a fost urmat de elaborarea unui document strategic de reintegrare a ţării[60], se propune elaborarea unei Strategii de reintegrare a ţării, care ar ghida toate instituţiile statului şi societatea în aplicarea prevederilor sale. Aceasta ar urma elaborarea unei analize SWOT a situaţiei politice şi social-economice din regiunea transnistreană; să reflecte principalele provocări, ameninţări şi oportunităţi ale reglementării şi reintegrării; să stabilească exact sursele de finanţare; să evalueze posibilul impact al reintegrării; să formuleze expres mecanismele de coordonare şi implementare a politicii de reintegrare a ţării; [6]

[60] În februarie 2012, Biroul de Reintegrare a elaborat proiectul Concepţiei reglementării conflictului transnistrean şi reintegrării Republicii Moldova. Această concepţie urma să fie supusă dezbaterilor publice, iar apoi aprobată de către Guvernul Republicii Moldova. Nici una, nici alta nu s-a întâmplat. Federaţia Rusă şi administraţia transnistreană au ameninţat autorităţile moldovene că nu vor participa la reuniunile în formatul 5+2, în cazul în care această concepţia va fi aprobată. Pentru a nu periclita relansarea dialogului cu administraţia de la Tiraspol, precum şi reuniunile în formatul 5+2, Chişinăul a decis să amâne examinarea şi aprobarea unui astfel de document.

Concomitent, ca parte componentă a strategiei urmează aprobarea unui Plan de acţiuni care ar angaja toate instituţiile guvernamentale în implementarea Strategiei de reintegrare. Planul de acţiuni ar urma să stabilească indicatori concreţi de progres şi să fixeze responsabilităţile ce revin fiecărei instituţii implicate. În conformitate cu acest Plan, Ministerele vor elabora politicile sectoriale de reintegrare pe termen mediu şi lung, care ar formula obiectivele şi acţiunile concrete de realizare.

[1] Cadrul legislativ de reglementare a conflictului transnistrean, http://lex.justice.md/document_rom.

[2] **Conflictul transnistrean - Culegere de documente şi materiale**, Anatol Ţăranu, Mihai Gribincea, volumul 2, paj 3, Lexon-Prim, Chişinău 2014;

[3] **Politica de Reintegrare a Republicii Moldova: analiza deficiențelor,** Victor Chirilă, 2014,

[4] **Trecutul şi perspectiva unui conflict înghețat,** Dr. Constantin Corneanu,

http://aesgs.ro/index.php

http://www.ape.md/download.php%3Ffile%3DcHVibGljL3B1YmxpY2F0aW9ucy8yMDc0MTU2X21kX3JlaW50ZWdyYXJlX3JtLnBkZg%253D%253D&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ved=0CBQQFjAAahUKEwib_O73zpfIAhXBkXIKHak3BJo&usg=AFQjCNEXoXSELYBeanbuF-mYgDzVbO9yyA

[5] **Chişinăul trebuie să evalueze dacă îşi poate asuma problemele Tiraspolului**, opinie, Victor Chirilă, http://www.ipn.md/ro/politica/59272

[6] **Politica de Reintegrare a Republicii Moldova: analiza deficiențelor,** Victor Chirilă, 2014, http://adevarul.ro/moldova/politica/politica-reintegrare-republicii-moldova analizadeficientelor1_52e0e966c7b855ff56ba1899/index.

XI. PREVEDERILE LEGALE PRIVIND ACCESUL LA INFORMAȚIE, SECRETUL DE STAT, TRANSPARENȚA PROCESULUI DECIZIONAL

Dezvoltarea unei relaţii de parteneriat între factorii de decizie şi societatea civilă este un aspect crucial pentru dezvoltarea calitativă a statului în general şi a sectorului de securitate si apărare în particular.

Scopul implicării publicului în procesul decizional constă în îmbunătăţirea calităţii deciziilor adoptate şi legitimitatea socială a acestora. Antrenarea în procesul de elaborare a actelor normative a organizaţiilor nonguvernamentale, cetăţenilor, a diferitor grupuri interesate din toate sectoarele, contribuie la echilibrarea documentelor strategice, elaborate în corespundere cu interesele comunităţii, a societăţii în ansamblu. În afară de aceasta, participarea publicului la luarea deciziilor are o importanţă esenţială şi în ceea ce priveşte educaţia civică, responsabilizarea atît a reprezentanţilor administraţiei publice cît şi a cetăţenilor, prin stabilirea unui dialog proactiv eficient. Societatea civilă este unul dintre actorii cheie care influenţează conţinutul dezbaterilor publice despre politica externă şi cea de securitate naţională a unui stat, iar Republica Moldova nu este o excepţie în acest sens. **I**mplicarea societătii civile în sectorul de securitate este o conditie pentru formarea vointei politice, întrucât vointa politică la nivel de stat poate fi dezvoltată doar prin cooperarea activă cu sectorul civil si cel guvernamental. Misiunea principală a societătii civile la momentul de fată este initierea dezbaterilor pe marginea subiectelor ce vizează sectorul de securitate si apărare.

Conştientizarea acestui fapt a determinat să fie luate un şir de măsuri atît la nivel legislativ, cît şi instituţional pentru a crea un cadru propice de interacţiune dintre societatea civilă şi autorităţile publice. Activitatea celor din urmă trebuie să fie transparentă şi deschisă în relaţia cu cetăţenii, iar luarea deciziilor sa fie nu doar un exerciţiu unilateral al instituţiilor de stat ci să asigure participarea cît mai active în acest process a societăţii civile.

Sub aspect instituţional la nivelul Parlamentului a fost adoptată Concepţia privind cooperarea dintre Parlament şi societatea civilă (Hotărîrea Parlamentului nr. 373 din 29.12.2005) prin care a fost instituitut un mecanism complex de cooperare dintre Parlament şi societatea civilă prin (i) crearea consiliilor de experţi pe lângă Comisiile permanente ale Parlamentului (ii) asigurarea unui mechanism de consultare continuu şi (iii) organizarea întrunirilor ad-hoc, audierilor publice şi conferinţelor anuale.

Totodată, Guvernul Republicii Moldova, care implementează o serie de reforme coordonate cu Comisia Europeană, a instituţionalizat relaţiile cu societatea civilă prin crearea Consiliului Naţional pentru Participare (Hotărârea Guvernului nr. 11 din 19.01.2010) cu scopul promovării acestui parteneriat care să contribuie la adoptarea deciziilor în interesul societăţii.

Sub aspect de legislaţie a fost aprobat un pachet de acte normative avînd drept obiectiv atît asigurarea accesului societăţii civile la deciziile emise de autorităţi, cît şi participarea nemijlocită a acesteia la luarea deciziilor respective:

1) Legea privind accesul la informaţie nr. 982 din 11.05.2000;
2) Legea cu privire la secretul de stat nr. 245 din 27.11.2008;
3) Legea privind transparenţa în procesul decizional nr. 239-VI din 13.11.2008;

4) Hotărîrea nr. 96 din 16.02.2010 cu privire la acţiunile de implementare a Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decisional.

Accesul la informaţiile de interes public şi transparenţa decizională reprezintă două dintre cele mai importante elemente ale unei democraţii funcţionale. Dreptul cetăţenilor de a solicita şi a primi informaţia de interes public este consfinţit în articolul 34 al Constituţiei Republicii Moldova.

Totodată, prin Legea privind accesul la informaţie nr 982 din 11.05.2000 se creează instrumentele juridice concrete necesare exercitării dreptului la informaţie.

Scopul acestei legi constă în crearea cadrului normativ general al accesului la informaţiile oficiale, eficientizarea procesului de informare a populaţiei şi a controlului efectuat de către cetăţeni asupra activităţii autorităţilor publice şi a instituţiilor publice, precum şi stimularea formării opiniilor şi participării active a populaţiei la procesul de luare a deciziilor în spirit democratic.

Legea stabileşte principiile politicii statului în domeniul accesului la informaţie statuînd că oricine are dreptul de a căuta, de a primi şi de a face cunoscute informaţiile oficiale. Exercitarea acestor drepturi, însă, este supusă restricţiilor avînd la bază motive specific ce corespund principiilor dreptului internaţional, inclusiv pentru apărarea securităţii naţionale sau vieţii private a persoanei.

Aceste excepţii şi restricţii, care sunt stabilite prin lege, urmează a fi interpretate astfel încît să ofere acces maxim la informaţiile solicitate.

Legea cu privire la secretul de stat nr. 245 din 27.11.2008 stabileşte cadrul juridic de protecţie a secretului de stat în scopul asigurării intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova. La secret de stat sunt atribuite informaţiile protejate de stat în domeniul apărării naţionale, economiei, ştiinţei şi tehnicii, relaţiilor externe, securităţii statului, asigurării ordinii de drept şi activităţii autorităţilor publice, a căror divulgare neautorizată sau pierdere este de natură să aducă atingere intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova.

La capitolul apărări naţionale au fost stabilite nişte categorii distincte de informaţii care sunt clasificate ca secret de stat:

- conţinutul planurilor strategice şi operative, al documentelor ce ţin de conducerea operaţiunilor de luptă privind pregătirea şi derularea operaţiunilor, desfăşurarea strategică, operativă şi de mobilizare a trupelor, alţi indicatori importanţi ce caracterizează organizarea, efectivul, dislocarea, pregătirea de luptă şi de mobilizare, armamentul şi asigurarea tehnico-materială a Forţelor Armate ale Republicii Moldova;
- direcţiile de dezvoltare a unor tipuri de armament, de tehnică militară şi specială, cantitatea şi caracteristicile lor tehnico-tactice, organizarea şi tehnologiile de producere, lucrările ştiinţifice teoretice şi experimentale legate de crearea modelelor noi de armament, tehnică militară şi specială sau modernizarea acestora, alte lucrări planificate sau efectuate în interesele apărării naţionale;
- forţele şi mijloacele protecţiei civile, capacităţile de care dispun localităţile şi unele obiective separate pentru protecţia,evacuarea şi dispersarea populaţiei, asigurarea

activităţilor sociale vitale ale populaţiei şi a activităţii de producere a persoanelor juridice în perioada de război, de asediu sau de urgenţă, precum şi în cazul situaţiilor excepţionale;

- dislocarea, destinaţia, gradul de pregătire şi de securitate a obiectivelor cu regim special, proiectarea, construirea şi exploatarea acestora, repartizarea terenului, subsolului şi acvatoriului pentru asemenea obiective;
- datele şi caracteristicile geodezice, gravimetrice, cartografice şi hidrometeorologice care prezintă importanţă pentru apărarea statului;
- colaborarea militară, tehnico-ştiinţifică şi de altă natură a Republicii Moldova cu statele străine şi organizaţiile internaţionale, dacă divulgarea acestor informaţii va cauza, inevitabil, prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului.

Dacă prin Legea privind accesul al informaţie se crează mecanismul necesar ca societatea civilă să cunoască informaţiile deţinute de autorităţi, inclusiv cele referitoare la securitatea şi apărarea naţională, atunci prin formulările din Legea cu privire la secretul de stat se instituie un paravan care permite instituţiilor de stat să se eschiveze de la obligaţia de a oferi informaţii acces liber sub pretext că se înadrează în cele clasificate ca secret de stat.

Logic se impune o delimitare mai clara între informaţia ce constituie secret de stat şi cea cu accesibilitate liberă. Accesul limitat la informaţia publică nu permite efectuarea unor analize şi recomandări adecvate, drept consecinţă, la moment, avem foarte puţine ONG-uri în Republica Moldova specializate pe segmetul securităţii şi apărării care să implementeze proiecte dedicate.

Acest lucru determină societatea civilă să considere că instituţiile respective sunt mai puţin deschise şi transparente atît în furnizarea informaţiilor deţinute, cît şi în derularea procesului de luare a deciziilor în cadrul autorităţilor de stat.

Adoptarea Legii privind transparenţa în procesul decisional nr. 239-XVI din 13.11.2008 şi aprobarea Hotărîrii de Guvern nr. 96 din 16.02.2010 cu privire la acţiunile de implementare a Legii susmenţionate, constituie încă un mecanism de implicare a cetăţenilor în luarea deciziilor aceasta având scopul de a spori gradul de conştientizare şi de responsabilitate a administraţiei publice faţă de cetăţean, fiind beneficiar al deciziilor luate de către instituţiile statului, să stimuleze participarea activă a cetăţeanului şi să sporească gradul de transparenţă.

Societatea civilă din Republica Moldova în prezent este mai activă şi mai organizată decât acum cîţiva ani. Apropierea de Uniunea Europeană, inclusiv prin semnarea Acordului de Asociere, a făcut posibilă implicarea reprezentanţilor societăţii civile în platformele de consultare cu instituţiile publice. Mai mult, dialogul cu societatea civilă a devenit obligatoriu. În consecinţă, accesul societăţii la discuţiile pe diferite legi, strategii şi politici publice şi-a pierdut caracterul ”elitist”, iar instituţiile statului nu mai pot ignora recomandările venite din partea experţilor neafiliaţi politic.

Legea sus-menţionată a suferit modificări considerabile în anul 2014 în special ca urmare a recomandărilor venite din partea Consiliului Naţional de Participare. Aceste amendamente au adus o mai mare claritate în parte ace ţine de instituţiile care cad sub incidenţa acesteia. Totodată s-a reuşit introducerea unor prevederi menite să îmbunătăţească şi să faciliteze semnificativ procesul de participare a cetăţenilor în cadrul formulării şi promovării deciziilor de către autorităţile publice prin:

- formularea expresă a obligativităţii consultărilor în cazul propunerilor parvenite de la populaţie şi societatea civilă;
- mesajele recepţionate pe poşta electronica a instituţiilor de stat sînt considerate ca a fi oficiale şi urmează a fi înregistrate şi examinate în modul corespunzător;
- majorarea termenului de prezentare a propunerilor şi recomandărilor;
- informarea de către autorităţi în caz de retragere a unor proiecte de decizii;
- răspunderea pentru nerespectarea transparenţei în procesul decizional.

Faptul că în Republica Moldova există această bază normativă pentru asisgurarea unei interacţiuni eficiente între autorităţile publice şi societatea civilă în partea ce ţine de procesul decizional, deseori practica ne arată că cele mai mari probleme apar din cauza lipsei de iniţiativă şi participare a societăţii civile în procesele la nivel central.

În anul 2012 a fost adoptat primul document cu privire la dezvoltarea societăţii civile - Strategia pentru dezvoltarea societăţii civile 2012-2015 care menţiona ca obiective (i) consolidarea cadrului de participare a societăţii civile la elaborarea şi monitorizarea implementării politicilor publice, (ii) promovarea şi consolidarea durabilităţii financiare a societăţii civile şi (iii) dezvoltarea spiritului civic activ şi a voluntariatului.

Scopul Strategiei este crearea unui cadru favorabil pentru dezvoltarea unei societăţi civile active, capabile să contribuie progresiv la dezvoltarea democratică a Republicii Moldova, să stimuleze coeziunea ei socială şi să dezvolte capitalul ei social.

Necesitaea elaborarii strategiei a fost motivată de nivelul scazut de particpare a societăţii civile la procesul decizional, practici instituţionale defectuoase la nivelul APC (administraţiei publice centrale) şi APL (administraţiei publice locale), capacitatea redusă a organizaţiilor societăţii civile (OSC) de a participa la procesul de luare a deciziilor, deficienţele sistemului educaţional privind cetăţenia democratică, nivelul social economic de dezvoltare şi, în consecinţă, lipsa unei clase de mijloc viguroase şi interesate în participarea publică, problemele de percepţie prin care participarea publică a ONG era privită drept implicare politică, lipsa de programe ale donatorilor care ar fi stimulat mai activ participarea societăţii civile.

In scopul comunicarii eficiente si cooperarii între organizaţiile societăţii civile şi între ong-uri şi autorităţi au fost create platforme mai multe platforme printre care cele mai importante sunt Consiliul Naţional al ONG-urilor, Consiliul Naţional pentru Participare şi Forumul Societăţii Civile-Parteneriatul Estic. Cadrul legal cu privire la funcţionarea organizaţiilor societăţii civile în R. Moldova este asigurat de *Legea cu* privire la asociaţiile obşteşti.

Consiliul Naţional pentru Participare (CNP) a reprezentat o nouă tentativă de a instituţionaliza cooperarea dintre societatea civilă şi autorităţi şi este creat la iniţiativa Guvernului Republicii Moldova în calitate de organ consultativ. Scopul creării acestuia a fost dezvoltarea şi promovarea parteneriatului strategic între autorităţile publice, societatea civilă şi sectorul privat în vederea consolidării democraţiei participative în Republica Moldova şi contribuie la adoptarea deciziilor de politici publice care să răspundă intereselor societăţii.

Obiectivele CNP constau în monitorizarea activităţii Guvernului şi participarea reprezentanţilor societăţii civile la şedinţele de cabinet pentru a veni cu propuneri în sprijinul executivului.

Din componenţa CNP fac parte 30 de reprezentanţi ai societăţii civile. Durata mandatului este de doi ani. CNP are menirea să faciliteze participarea părţilor interesate în procesul de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare şi actualizare a documentelor de planificare strategică.

De asemenea, conform analizei dezvoltării şi activităţii Consiliului Naţional pentru Participare, acesta a devenit politizat în ultima perioadă, pierzîndu-şi din eficienţă şi nu corespunde scopurilor iniţiale pentru care a fost constituit. Această informaţie fiind atestată şi de persoanele implicate în activitatea CNP.

Trebuie de recunoscut faptul că nici societatea civilă nu e suficient de activă în promovarea anumitor politici sau reforme, inclusiv în cadrul Consiliului Naţional pentru Participare sau cu instituţiile de stat. Dar, dincolo de dificultăţile de comunicare cu autorităţile statului şi de rezistenţa generală a societăţii faţă de schimbare, societatea civilă a utilizează toate mecanismele legale disponibile pentru a instituţionaliza dialogul politic şi a contribui la buna funcţionare a instituţiilor statului.

Raportul privind implementarea Strategiei de dezvoltare a societăţii civile pentru perioada 2012-2015 şi executarea prevederilor Planului de acţiuni pentru implementarea Strategiei elaborat de Cancelaria de Stat a constatat o creştere a ponderii propunerilor formulate de societatea civilă şi acceptate de instituţiile publice şi care au fost luate în calcul şi au dus la îmbunătăţirea deciziilor.

Astfel, aproximativ 70% din propunerile CNP şi a mediului de afaceri au fost acceptate, 50% din propunerile asociaţiilor obşteşti, iar la capătul opus al eşichierului se află partidele şi organizaţiile social-politice cu doar aproximativ 26% din propuneri accepate.

Necătînd la o participare relativ activă a societăţii civile în procesul decizional şi procentul mare de propuneri şi recomandări acceptate, de multe ori procesul de consultare a autorităţilor publice cu societatea civilă este unul formal din partea instituţiilor de stat doar pentru a ”bifa” respectarea prevederilor legale în partea ce ţine de obligativitatea consultărilor. Se constată nu interesul autorităţilor de a consulta cetăţeanul, ci mai mult a societăţii civile pentru procesul decizional al instituţiilor.

RECOMANDĂRI:

- Monitorizarea continua a implementării prevederilor legii cu privire la transparenţa decizională;
- Amendarea legislaţiei în vederea determinării concrete a informaţiilor clasificate ca secret de stat şi cele publice în vederea ”deschiderii” sectorului de securitate şi apărare către societatea civilă;
- Modificarea formatului platformelor de comunicare şi cooperare între societatea civilă şi autorităţile publice, precum şi identificarea funcţiilor concrete ale participanţilor;

- Reformarea platformelor de dialog dintre reprezentanţii instituţiilor publice şi societatea civilă în regiuni cu tendinţe separatiste;
- Identificarea formulelor viabile pentru remunerarea participantilor în platformele respective în vederea încurajării participării celor mai valoroşi experţi în domeniu;
- Încurajarea societăţii civile la nivel local şi atragerea fondurilor pentru iniţiative locale;
- Crearea unui Centrul Internaţional de Apărare care să ofere expertiza şi/sau recomandări pentru Parlament şi Guvern pe segmentul apărării şi securităţii;
- Sporirea capacităţii şi transparenţei organizaţionale a ONG-urilor pentru diversificarea resurselor şi serviciilor;
- Intensificarea de către ONG-uri a dialogului şi cooperării cu structurile statale;
- Crearea unor Centre analitice competitive care ar putea să asiste la elaborarea şi implementarea unor politici sectoriale în Republica Moldova, la fel cum o fac experţii străini care consultă Guvernul sau alte instituţii publice. De asemenea, centrele analitice respective ar putea participa, împreună cu Academia de Ştiinţe şi instituţiile de învăţământ superior din Republica Moldova la programele de cercetare şi inovare finanţate din bugetul de stat sau de către Uniunea Europeană;

Comunicarea informativă şi transparentă este esenţială menţinerii unei relaţii productive şi de durată între executiv, legislativ, sistemul judecătoresc şi societatea civilă. Prin urmare, comunicarea are o însemnătate constituţională (sau „strategică" în acest sens), iar procesul democratic poate fi prejudiciat în cazul cînd comunicarea este nesinceră, neadecvată sau incompletă. Comunicarea strategică, pare a fi elementul informaţional indispensabil autorităţilor naţionale şi reprezintă unul dintre instrumentele pe care statul le are la dispoziţie pentru a-şi atinge obiectivele, inclusiv pe cele aflate în spectrul securităţii şi apărării.

Conceptul de "comunicare strategică" presupune nu doar cuvinte care descriu anumite intenţii sau acţiuni ale autorităţilor, dar include şi atingerea scopurilor propuse la nivel de strategii.

E important de conştientizat că activitatea de informare şi comunicare nu reprezintă un şir de activităţi sporadice (organizarea conferinţelor de presă, emiterea comunicatelor ori altor produse media), ci necesită o planificare continuă a acestora întru atingerea obiectivelor strategice ale fiecărei instituţii în parte şi a întregului sistem în general.

În urma unei analize a practicilor de comunicare în instituţiile din sistemul de apărare şi securitate din Republica Moldova am putea concluziona că lipsa de expertiză şi de resurse financiare ar fi unele din cauzele principale ale ineficienţei comunicării strategice. Mai mult ca atît, nefuncţionarea legislaţiei si implementarea aleatorie ale strategiilor deja existente ale instituţiilor, fac ca viziunea acestora să nu se schimbe sau să nu fie auzite de decidenţii politici.

Deşi prin aprobarea Hotărîrii nr. 569 din 03.08.2012 cu privire la Strategia de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale pentru anii 2012-2016 (în continuare – Strategia) au fost făcuţi paşi în promovarea subiectelor de securitate si apărare, la moment instituţiile din acest domeniu se confruntă cu provocări de comunicare.

Strategia sus-menţionată este un document important care desfăşoară aspectele din Constituţia Republicii Moldova, Strategia Securităţii Naţionale a Republicii Moldova, aprobată prin

Hotărîrea Parlamentului nr. 153 din 15 iulie 2011, Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrare Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare” 2011-2014, Planul Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO actualizat, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.746 din 18 august 2010, documentul final al Analizei Strategice a Apărării, precum şi Documentul-cadru al Parteneriatului pentru Pace.

Strategia Securităţii Naţionale a Republicii Moldova şi Planul Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO , în şirul de obiective pe care le trasează, au stabilit expres necesitatea adoptării unei Strategii de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale.

Strategia reflectă modalităţile de percepere generală a mediului de securitate pe plan naţional şi internaţional în care operează Republica Moldova, valorile şi principiile fundamentale ce urmează a fi protejate de stat şi de societatea noastră, avînd la bază următoarele obiective:

a) sporirea gradului de înţelegere şi conştientizare de către opinia publică a importanţei domeniului apărării şi securităţii naţionale, inclusiv prin familiarizarea continuă a acesteia cu specificul activităţilor şi evoluţiilor înregistrate în domeniu;
b) creşterea gradului de transparenţă al Armatei Naţionale şi a instituţiilor cu responsabilităţi în domeniul asigurării securităţii naţionale;
c) informarea exhaustivă a populaţiei despre procesul Analizei Strategice a Apărării, precum şi implicarea societăţii civile în activităţile procesului respectiv;
d) realizarea educării şi informării eficiente a publicului-ţintă în probleme specifice.

Ca rezultat al analizei implementării Strategiei menţionate mai sus, după 3 ani de la aprobare, au fost identificate un şir de provocări şi probleme care fac ca obiectivele stabilite în Strategie să nu poată fi îndeplinite sau să fie îndeplinite parţial sau chiar deloc:

• Strategia este una depăşită şi necesită a fi revizuită, luînd în consideraţie situaţia din regiune şi războiul informaţional;

• nu există planuri de comunicare naţionale sau interdepartamentale în domenii cum ar fi politica externă, de apărare şi de securitate;

• există viziuni diferite asupra unor obiective de securitate naţională, mesajele instituţionale fiind divergente;

• nu există o aliniere interinstituţională a viziunilor de comunicare pe problematici care implica mai multe instituţii (de exemplu: NATO, UE, opţiuni de securitate etc.) Preşedintele este cel care conduce Consiliul Suprem de Securitate din care fac parte şi liderii instituţiilor din domeniul securităţii naţionale şi în care se iau decizii strategice. Premierul este şeful executivului, având în subordine şi ministerele din sistemul securităţii naţionale. Plus ca există şi control de către Comisia Parlamentară de profil. Deseori aceste instituţii pot avea mesaje diferite în ceea ce priveşte subiecte de apărare şi securitate naţională;

• există planuri de acţiune, însă, cel mai frecvent, comunicarea se desfăşoară ad-hoc;

• nu exista principiul ”vocii unice”, aceasta tocmai fiindcă există puţine activităţi de comunicare elaborate, planificate;

• lipsesc parteneriatele dintre instituţii şi grupurile de experţi, ceea ce face ca tehnica folosirii experţilor pentru atingerea obiectivelor de comunicare să nu poată fi folostă corespunzător;

• pregătirea insuficientă a instituţiilor de stat de profil în reforma sectorului de apărare şi securitate;

• insuficienţa de capacităţi ale autorităţilor publice centrale în ceea ce priveşte elaborarea mecanismelor de comunicare eficientă cu mass-media;

• lipsa unei sinergii între instituţiile de resort privind informarea publicului;

• lipsa unui mesaj comun al instituţiilor de resort şi ONG-urilor de profil din cauză că nu există la acest nivel mesajele-cheie şi coerenţă în comunicare la nivel naţional sau interinstituţional între purtătorii de cuvânt;

• lipsa unei monitorizări şi evaluări ale rezultatelor reformei de securitate şi apărare;

• finanţarea foarte modestă atît a instituţiilor guvernamentale, cît şi ONG-urile de profil pentru campanii de informare de anvergură. Comunicarea din instituţiile aparţinând sistemului naţional de securitate nu are un buget distinct, ea fiind de obicei finanţată din cheltuielile de administraţie ale respectivei instituţii

• rolurile experţilor în comunicare nu sunt clar definite. Cazurile când şefii instituţiilor publice fac declaraţii neelaborate şi necoordonate cu specialiştii în comunicare, pentru că sunt convinşi că dispun de mai multă expertiză, decât specialiştii instruiţi din serviciile de presă, referitor la ce trebuie să spună. Lipsa de coeziune a mesajului duce la slăbirea încrederii populaţiei în instituţiile publice şi la o percepţie greşită a unor tematici sensibile de către cetăţeni. Iată de ce rolul comunicatorului este unul incontestabil.

• reprezentanţii instituţiilor publice emit mesaje ”amestecate”, de exemplu pe teme de securitate naţională, în care politicile nu sunt clar şi consistent articulate sau în care nu există o justificare convingătoare pentru o anumită opţiune politică. Asemenea mesaje generează lipsă de încredere în politica naţională, cultivând percepţii precum cea de dezordine, de ezitare sau de slăbiciuni ale unei naţiuni;

• lipsa de transparenţă în cazul unor instituţii (ca exemplu Consiliul Suprem de Securitate şedinţele căruia şi documentele consiliului sunt secrete, iar deseori deciziile nu sunt transparente;

• lipsa culturii de colaborare interinstituţionala în domeniul comunicării şi existenţa puţinelor strategii pentru situaţii de criză care conţin şi componenta de comunicare. Lipsa comunicării strategice devine critică în timpul situaţiilor de criză interne sau externe.

• comunicarea din instituţiile aparţinând sistemului de securitate naţională nu are un buget distinct, ea fiind, de obicei, finanţată din cheltuielile administrative ale respectivei instituţii;

• scepticismul şi lipsa interesului în rîndul populaţiei şi reprezentanţilor mass-media din Republica Moldova pentru subiectele de securitate şi apărare, precum şi cele referitoare la relaţia RM-NATO;

• subiectele de securitate şi apărare nu se regăsesc decît foarte puţin în discursurile publice ale factorilor de decizie;

• propaganda rusească şi retransmiterea informaţiei eronate de către media din RM;

• implementarea fragmentară a SICASN;

• atavisme ale prejudecăţilor din perioada Uniunii Sovietice privind NATO;

RECOMANDĂRI:

• Introducerea in noua Strategie de Securitate Naţională a unui şir de acţiuni concrete cu privire la promovarea culturii de securitate, de schimbare a percepţiei faţă de diverşi actori ce garantează securitatea regională şi internaţională;

• Crearea unui Grup de lucru pentru evaluarea şi monitorizarea actualei SICASN (reprezentanţi ai instituţiilor de resort şi ai societăţii civile) şi propunerea recomandărilor pentru o nouă Strategie de comunicare. Se recomandă participarea: Consiliului Suprem de Securitate (organ principal de monitorizare a SICASN), Consiliului Coordonator al Audiovizualului, Ministerului Tehnologiei, Informaţiei şi Comunicaţiilor, Ministerul Educaţiei;

• Elaborarea unei noi sau actualiyarea Strategiei de Comunicare şi Informare în domeniul de securitate şi apărare Comunicarea strategică ar trebui să constituie interfaţa între strategia naţional şi acţiune;

• Îmbunătăţirea comunicării cu societatea civilă şi publicul larg prin campanii de informare publică;

• Instituirea şi consolidarea parteneriatelor între instituţiile de stat şi societatea civilă, inclusiv cu organizaţiile nonguvernamentale si mass-media;

• Subiectele de securitate naţională, de politică externă şi de apărare să fie introduse pe agenda publică din ţara noastră, prin crearea unui cadru adecvat de dezbateri publice în domeniu;

• Elaborarea unei viziuni de comunicare strategică este o oportunitate de reformare a sectorului securităţii şi apărării naţionale, inclusiv prin transformarea structurilor de comunicare instituţională şi prin elaborarea unor forme de colaborare între aceste structuri;

• Importul de expertiză din sectorul privat în domeniul comunicării strategice;

• Preluarea de concepte noi, modele noi, adaptate mediului de comunicare autohton. Atragerea asistenţei sporite din partea partenerilor străini, în special NATO, Centrelor de excelenţă de profil ale NATO şi elaborarea unei strategii de comunicare comună in regiune (Moldova, Ucraina, Georgia);

• Comunicarea strategică nu se realizează cel mai eficient prin intermediul unei structuri centrale fixate şi separate – cum ar fi un „Oficiu pentru Comunicarea Strategică”. Cu adevărat necesar este o mentalitate comună cu privire la comunicarea strategică, prezentă în toate autorităţile publice şi la nivelul tuturor politicilor şi strategiilor naţionale;

• Crearea unui sistem autonom şi interactiv care permite schimbul de informaţii şi experienţă între lideri, comunicatori, agenţi şi acţionari;

•. Comunicarea strategică trebuie să se extindă de la guvernarea centrală către mediile operaţionale (atît militare, cît şi non-militare) şi către autorităţile publice locale.

• Creşterea gradului de conştientizare/înţelegere şi eliminarea prejudecăţilor în rîndul populaţie privind beneficiului cooperării RM-NATO prin implicarea mediului academic (ca multiplicator) în diseminarea informaţiei obiective şi elaborarea cercetărilor ştiinţifice, cooperare şi voce unică a ONG-urilor de profil, formatorilor de opinie şi comentatorilor politici;

• fortificarea presei pluraliste

• Fortificarea capacităţilor mass-mediei şi a societăţii civile de a interacţiona cu instituţiile publice de resort;

• Instituţiile guvernamentale trebuie să fie mai deschise, mai active în dialoguri, dezbateri, mai participativi şi deschişi la iniţiativele societăţii civile;

• Eficientizarea activităţii serviciului de presă şi instruirea ofiţerilor de presă al instituţiilor de resort;

• Atribuirea unui rol mai important mass-mediei prin colaborări strînse şi întîlniri regulate trimestriale cu reprezentanţii instituţiilor de resort;

• Monitorizarea rezultatelor concrete, analize media şi monitorizarea liderilor de opinie;

• Organizarea de vizite ale jurnaliştilor, formatorilor de opinii la organizaţii regionale şi internaţionale de profil;

CAPITOLUL I. Cadrul Constituţional al Politicii de Securitate Naţională a Republicii Moldova

1. Declaraţia suveranităţii Republicii Sovietice Socialiste Moldova

http://www.constcourt.md/pageview.php?l=ro&id=275&idc=11

D E C L A R A Ţ I A
suveranităţii Republicii Sovietice Socialiste Moldova

nr. 148-XII din 23.06.90

Veştile nr.8/192, 1990

* * *

Sovietul Suprem al R.S.S. Moldova de legislatura a douăsprezecea, întrunit la prima sa sesiune,
recunoscînd adevărul că toţi oamenii sînt egali şi au dreptul inalienabil la viaţă, libertate şi prosperitate,
fiind conştient de responsabilitatea istorică pentru destinul Moldovei ce are istorie, cultură şi tradiţii milenare,
respectînd dreptul la suveranitate al tuturor popoarelor,
în scopul instituirii justiţiei, ocrotirii legalităţii şi stabilităţii sociale,
exprimînd voinţa poporului,
proclamă solemn:
1. Republica Sovietică Socialistă Moldova este un stat suveran. Suveranitatea R.S.S. Moldova este condiţia firească şi necesară a existenţei statalităţii Moldovei.
2. Izvorul şi purtătorul suveranităţii este poporul. Suveranitatea este exercitată în interesul întregului popor de către organul reprezentativ suprem al puterii de stat a republicii. Nici o parte a poporului, nici un grup de cetăţeni, nici un partid politic sau o organizaţie obştească, nici o altă formaţiune, nici o persoană particulară nu poate să-şi asume dreptul de a exercita suveranitatea.
3. Republica Sovietică Socialistă Moldova este un stat unitar indivizibil. Frontierele R.S.S. Moldova pot fi schimbate numai pe baza acordurilor reciproce dintre R.S.S. Moldova şi alte state suverane în corespundere cu voinţa poporului, adevărul istoric şi luînd în consideraţie normele dreptului internaţional general recunoscute.
4. Pămîntul, subsolul, apele, pădurile şi alte resurse naturale aflate pe teritoriul R.S.S. Moldova, precum şi întregul potenţial economic, financiar, tehnico-ştiinţific, valorile patrimoniului naţional constituie proprietatea exclusivă necondiţionată a R.S.S. Moldova şi sînt utilizate în scopul satisfacerii necesităţilor materiale şi spirituale ale poporului republicii.
Întreprinderile, organizaţiile, instituţiile şi alte obiective ce aparţin comunităţii statelor suverane, statelor străine şi cetăţenilor lor, organizaţiilor internaţionale pot fi amplasate pe teritoriul R.S.S. Moldova şi pot utiliza resursele ei naturale numai cu consimţămîntul organelor respective ale puterii de stat a R.S.S. Moldova şi în modul stabilit de legislaţia republicii.
5. Pentru asigurarea garanţiilor social-economice, politice şi juridice ale suveranităţii republicii Sovietul Suprem al R.S.S. Moldova stabileşte:
plenitudinea puterii Republicii Sovietice Socialiste Moldova în rezolvarea tuturor problemelor vieţii de stat şi obşteşti;
supremaţia Constituţiei şi a legilor R.S.S. Moldova pe întreg teritoriul ei. Legile şi alte acte normative unionale acţionează în Moldova numai după ratificarea (confirmarea) lor de către Sovietul Suprem al Republicii, iar cele în vigoare ce contravin suveranităţii Moldovei se suspendează.
6. Republica Sovietică Socialistă Moldova recunoaşte drepturile suverane ale tuturor statelor. Ca stat suveran R.S.S. Moldova are dreptul să intre în uniuni de state, delegîndu-le benevol unele împuterniciri, să retragă aceste împuterniciri, sau să iasă din aceste uniuni în modul stabilit de tratatul respectiv.
7. Republica Sovietică Socialistă Moldova participă la exercitarea împuternicirilor pe care le-a transmis comunităţii statelor suverane, păstrîndu-şi plenipotenţa reprezentativă în alte state

suverane.
Divergenţele dintre R.S.S. Moldova şi comunitatea statelor suverane se aplanează în modul stabilit de Tratatul respectiv.
8. În Republica Sovietică Socialistă Moldova se instituie cetăţenia republicană. Tuturor cetăţenilor republicii, cetăţenilor străini şi persoanelor fără cetăţenie care locuiesc pe teritoriul R.S.S. Moldova se garantează drepturile şi libertăţile prevăzute de Constituţie şi de alte acte legislative ale R.S.S. Moldova, de principiile şi normele dreptului internaţional unanim recunoscute şi ei se supun legilor republicii.
Cetăţenii Moldovei care se află în afara Republicii sînt ocrotiţi de R.S.S. Moldova.
9. Republica Sovietică Socialistă Moldova garantează tuturor cetăţenilor, partidelor politice, organizaţiilor obşteşti, mişcărilor de masă şi organizaţiilor religioase, ce activează în conformitate cu prevederile Constituţiei R.S.S. Moldova, posibilităţi juridice egale de a participa la exercitarea funcţiilor de stat şi obşteşti.
10. Separarea puterii legislative, executive şi celei judiciare constituie principiul de bază al funcţionării R.S.S. Moldova ca stat democratic bazat pe drept.
11. Republica Sovietică Socialistă Moldova respectă Statutul Organizaţiei Naţiunilor Unite şi îşi exprimă adeziunea faţă de principiile şi normele dreptului internaţional unanim recunoscute şi voinţa de a convieţui în pace şi bunăînţelegere cu toate ţările şi popoarele, de a nu admite confruntări în relaţiile internaţionale, interstatale şi interetnice, apărînd, totodată, interesele poporului R.S.S. Moldova.
12. Republica Sovietică Socialistă Moldova, ca subiect egal al relaţiilor şi contractelor internaţionale, se declară zonă demilitarizată, contribuie activ la întărirea păcii şi securităţii mondiale, participă direct la procesul european pentru colaborare şi securitate, în structurile europene.
13. Prezenta Declaraţie serveşte drept bază pentru elaborarea noii Constituţii a R.S.S. Moldova, perfecţionarea legislaţiei republicane şi ca poziţie a R.S.S. Moldova pentru pregătirea şi încheierea Tratatului unional în cadrul comunităţii statelor suverane.

2. Declaraţia de independenţă a Republicii Moldova

http://www.presedinte.md/rom/declaration

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA, constituit în urma unor alegeri libere şi democratice,
AVÎND ÎN VEDERE trecutul milenar al poporului nostru şi statalitatea sa neîntreruptă în spaţiul istoric şi etnic al devenirii sale naţionale;
CONSIDERÎND actele de dezmembrare a teritoriului naţional de la 1775 şi 1812 ca fiind în contradicţie cu dreptul istoric şi de neam şi cu statutul juridic al Ţării Moldovei , acte infirmate de întreaga evoluţie a istoriei şi de voinţa liber exprimată a populaţiei Basarabiei şi Bucovinei;
SUBLINIIND dăinuirea în timp a moldovenilor în Transnistria – parte componentă a teritoriului istoric şi etnic al poporului nostru;
LUÎND ACT de faptul că Parlamentele multor state în declaraţiile lor consideră înţelegerea încheiată la 23 august 1939, între Guvernul URSS şi Guvernul Germaniei, ca nulă ab initio şi cer lichidarea consecinţelor politico-juridice ale acesteia, fapt relevat şi de Conferinţa internaţională „Pactul Molotov-Ribbentrop şi consecinţele sale pentru Basarabia” prin Declaraţia de la Chişinău, adoptată la 28 iunie 1991;
SUBLINIIND că fără consultarea populaţiei din Basarabia, nordul Bucovinei şi ţinutul Herţa, ocupate prin forţă la 28 iunie 1940, precum şi a celei din RASS Moldovenească (Transnistria), formată la 12 octombrie 1924, Sovietul Suprem al URSS, încălcînd chiar prerogativele sale constituţionale; a adoptat la 2 august 1940 „Legea URSS cu privire la formarea RSS Moldoveneşti unionale”, iar Prezidiul său a emis la 4 noiembrie 1940 „Decretul cu privire la stabilirea graniţei între RSS Ucraineană şi RSS Moldovenească”, acte normative prin care s-a încercat, în absenţa oricărui temei juridic real, justificarea dezmembrării acestor teritorii şi apartenenţa noii republici la URSS;
REAMINTIND că în ultimii ani mişcarea democratică de eliberare naţională a populaţiei din Republica Moldova şi-a reafirmat aspiraţiile de libertate, independenţă şi unitate naţională, exprimate prin documentele finale ale Marilor Adunări Naţionale de la Chişinău din 27 august 1989, 16 decembrie 1990

şi 27 august 1991, prin legile şi hotărîrile Parlamentului Republicii Moldova privind decretarea limbii române ca limbă de stat şi reintroducerea alfabetului latin, 31 august 1989, drapelul de stat, din 27 aprilie 1990, stema de stat, din 3 noiembrie 1990, şi schimbarea denumirii oficiale a statului, din 23 mai 1991;
PORNIND de la Declaraţia suveranităţii Republicii Moldova, adoptată de Parlament la 23 iunie 1990, şi de la faptul că populaţia Republicii Moldova, exercitînd dreptul său suveran, nu a participat la 17 martie 1991, în ciuda presiunilor exercitate de organele de stat ale URSS, la referendumul asupra menţinerii URSS;
ŢINÎND SEAMA de procesele ireversibile ce au loc în Europa şi în lume de democratizare, de afirmare a libertăţii, independenţei şi unităţii naţionale, de edificare a statelor de drept şi de trecere la economia de piaţă:
REAFIRMÎND egalitatea în drepturi a popoarelor şi dreptul acestora la autodeterminare, conform Cartei ONU, Actului final de la Helsinki şi normelor de drept internaţional;
APRECIIND, din aceste considerente, că a sosit ceasul cel mare al săvîrşirii unui act de justiţie, în concordanţă cu istoria poporului nostru, cu normele de morală şi de drept internaţional,
PROCLAMĂ solemn, în virtutea dreptului popoarelor la autodeterminare, în numele întregii populaţii a Republicii Moldova şi în faţa întregii lumi:
REPUBLICA MOLDOVA ESTE UN STAT SUVERAN, INDEPENDENT ŞI DEMOCRATIC, LIBER SĂ-ŞI HOTĂRASCĂ PREZENTUL ŞI VIITORUL FĂRĂ NICI UN AMESTEC DIN AFARĂ, ÎN CONFORMITATE CU IDEALURILE ŞI NĂZUINŢELE SFINTE ALE POPORULUI ÎN SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC AL DEVENIRII SALE NAŢIONALE.
În calitatea sa de **STAT SUVERAN** şi **INDEPENDENT, REPUBLICA MOLDOVA:**
SOLICITĂ tuturor statelor şi guvernelor lumii recunoaşterea independenţei sale, astfel cum a fost proclamată de Parlamentul liber ales al Republicii, şi îşi exprimă dorinţa de interes comun cu ţările europene, cu toate statele lumii, fiind gata să procedeze la stabilirea de relaţii diplomatice cu acestea, potrivit normelor de drept internaţional şi practicii existente în lume în această materie.
ADRESEAZĂ Organizaţiei Naţiunilor Unite cererea de a fi admisă ca membru cu drepturi depline în organizaţia mondială şi în agenţiile sale specializate;
DECLARĂ că este gata să adere la Actul final de la Helsinki şi la Carta de la Paris pentru o nouă Europă, solicitînd, totodată, să fie admisă cu drepturi egale la Conferinţa pentru Securitate şi Cooperare în Europa şi la mecanismele sale:
CERE Guvernului Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste să înceapă negocieri cu Guvernul Republicii Moldova privind încetarea stării ilegale de ocupaţie a acesteia şi să retragă trupele sovietice de pe teritoriul naţional al Republicii Moldova;
HOTĂRĂŞTE ca pe întregul său teritoriu să se aplice numai Constituţia, legile şi celelalte acte normative adoptate de organele legal constituite ale Republicii Moldova;
GARANTEAZĂ exercitarea drepturilor sociale, economice, culturale şi a libertăţii politice ale tuturor cetăţenilor Republicii Moldova, inclusiv ale persoanelor aparţinînd grupurilor naţionale, etnice, lingvistice şi religioase, în conformitate cu prevederile Actului final de la Helsinki şi ale documentelor adoptate ulterior, ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă.
Aşa să ne ajute Dumnezeu!
Adoptată la Chişinău, de Parlamentul Republicii Moldova, la 27 august 1991

3. CONSTITUŢIA REPUBLICII MOLDOVA

http://lex.justice.md/document_rom.php?id=44B9F30E:7AC17731
din 27.08.1994

NOI, reprezentanţii plenipotenţiari ai poporului Republicii Moldova, deputaţi în Parlament,

PORNIND de la aspiraţiile seculare ale poporului de a trăi într-o ţară suverană, exprimate prin proclamarea independenţei Republicii Moldova,

AVÎND în vedere continuitatea statalităţii poporului moldovenesc în contextul istoric şi etnic al devenirii lui ca naţiune,

NĂZUIND spre satisfacerea intereselor cetăţenilor de altă origine etnică, care împreună cu moldovenii constituie poporul Republicii Moldova,

CONSIDERÎND statul de drept, pacea civică, democraţia, demnitatea omului, drepturile şi libertăţile lui, libera

dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic valori supreme,

FIIND CONŞTIENŢI de responsabilitatea şi obligaţiile noastre faţă de generaţiile precedente, actuale şi viitoare,

REAFIRMÎND devotamentul nostru faţă de valorile general-umane, dorinţa de a trăi în pace şi bunăînţelegere cu toate popoarele lumii conform principiilor şi normelor unanim recunoscute ale dreptului internaţional,

adoptăm Constituţia Republicii Moldova, declarînd-o

LEGE SUPREMĂ A SOCIETĂŢII ŞI A STATULUI.

Titlul I
PRINCIPII GENERALE

Articolul 1
Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran şi independent, unitar şi indivizibil.

(2) Forma de guvernămînt a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile şi libertăţile lui, libera dezvoltare a personalităţii umane, dreptatea şi pluralismul politic reprezintă valori supreme şi sînt garantate.

Articolul 2
Suveranitatea şi puterea de stat

(1) Suveranitatea naţională aparţine poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct şi prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituţie.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formaţiune obştească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 3
Teritoriul

(1) Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.

(2) Frontierele ţării sînt consfinţite prin lege organică, respectîndu-se principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional.

Articolul 4
Drepturile şi libertăţile omului

(1) Dispoziţiile constituţionale privind drepturile şi libertăţile omului se interpretează şi se aplică în concordanţă cu Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cu pactele şi cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanţe între pactele şi tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte şi legile ei interne, prioritate au reglementările internaţionale.

Articolul 5
Democraţia şi pluralismul politic

(1) Democraţia în Republica Moldova se exercită în condiţiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura şi cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 6
Separaţia şi colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă şi judecătorească sînt separate şi colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituţiei.

Articolul 7
Constituţia, Lege Supremă

Constituţia Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege şi nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituţiei nu are putere juridică.

Articolul 8
Respectarea dreptului internaţional şi a tratatelor internaţionale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizaţiei Naţiunilor Unite şi tratatele la care este parte, să-şi bazeze relaţiile cu alte state pe principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internaţional conţinînd dispoziţii contrare Constituţiei va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

(1) Proprietatea este publică şi privată. Ea se constituie din bunuri materiale şi intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăţilor şi demnităţii omului.

(3) Piaţa, libera iniţiativă economică, concurenţa loială sînt factorii de bază ai economiei.

Articolul 10

Unitatea poporului şi dreptul la identitate

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului Republicii Moldova. Republica Moldova este patria comună şi indivizibilă a tuturor cetăţenilor săi.

(2) Statul recunoaşte şi garantează dreptul tuturor cetăţenilor la păstrarea, la dezvoltarea şi la exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase.

Articolul 11

Republica Moldova, stat neutru

(1) Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă.

(2) Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său.

Articolul 12

Simbolurile statului

(1) Republica Moldova are drapel, stemă şi imn.

(2) Drapelul de Stat al Republicii Moldova este tricolor. Culorile sînt dispuse vertical, în ordinea următoare, începînd de la lance: albastru, galben, roşu. În centru, pe fîşia de culoare galbenă, este imprimată Stema de Stat a Republicii Moldova.

(3) Stema de Stat a Republicii Moldova reprezintă un scut tăiat pe orizontală avînd în partea superioară cromatică roşie, în cea inferioară - albastră, încărcat cu capul de bour avînd între coarne o stea cu opt raze. Capul de bour este flancat în dreapta de o roză cu cinci petale, iar în stînga de o semilună conturnată. Toate elementele reprezentate în scut sînt de aur (galbene). Scutul este plasat pe pieptul unei acvile naturale purtînd în cioc o cruce de aur (acvila cruciată) şi ţinînd în gheara dreaptă o ramură verde de măslin, iar în cea stîngă un sceptru de aur.

(4) Imnul de Stat al Republicii Moldova se stabileşte prin lege organică.

(5) Drapelul, stema şi imnul sînt simbolurile de stat ale Republicii Moldova şi sînt ocrotite de lege.

Articolul 13

Limba de stat, funcţionarea celorlalte limbi

(1) Limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcţionînd pe baza grafiei latine.

(2) Statul recunoaşte şi protejează dreptul la păstrarea, la dezvoltarea şi la funcţionarea limbii ruse şi a altor limbi vorbite pe teritoriul ţării.

(3) Statul facilitează studierea limbilor de circulaţie internaţională.

(4) Modul de funcţionare a limbilor pe teritoriul Republicii Moldova se stabileşte prin lege organică.

Articolul 14

Capitala

Capitala Republicii Moldova este oraşul Chişinău.

Titlul II

DREPTURILE, LIBERTĂŢILE ŞI ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

CAPITOLUL I

DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 15

Universalitatea

Cetăţenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile şi de libertăţile consacrate prin Constituţie şi prin alte legi şi au obligaţiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea şi ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toţi cetăţenii Republicii Moldova sînt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau de origine socială.

Articolul 17

Cetăţenia Republicii Moldova

(1) Cetăţenia Republicii Moldova se dobîndeşte, se păstrează ori se pierde în condiţiile prevăzute de legea organică.

(2) Nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de cetăţenia sa şi nici de dreptul de a-şi schimba cetăţenia.

[Art.17 în redacţia LP1469-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1290]

Articolul 18

Protecţia cetăţenilor Republicii Moldova

(1) Cetăţenii Republicii Moldova beneficiază de protecţia statului atît în ţară, cît şi în străinătate.

(2) Cetăţenii Republicii Moldova nu pot fi extrădaţi sau expulzaţi din ţară.

[Art.18 în redacţia LP1469-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1290]

Articolul 19

Statutul juridic al cetăţenilor străini şi al apatrizilor

(1) Cetăţenii străini şi apatrizii au aceleaşi drepturi şi îndatoriri ca şi cetăţenii Republicii Moldova, cu excepţiile stabilite de lege.

(2) Cetăţenii străini şi apatrizii pot fi extrădaţi numai în baza unei convenţii internaţionale, în condiţii de reciprocitate sau în temeiul hotărîrii instanţei de judecată.

(3) Dreptul de azil se acordă şi se retrage în condiţiile legii, cu respectarea tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

[Art.19 în redacţia LP1469-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1290]

Articolul 20

Accesul liber la justiţie

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacţie efectivă din partea instanţelor judecătoreşti competente împotriva actelor care violează drepturile, libertăţile şi interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiţie.

Articolul 21

Prezumţia nevinovăţiei

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăţia sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanţiile necesare apărării sale.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acţiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decît cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-şi cunoaşte drepturile şi îndatoririle. În acest scop statul publică şi face accesibile toate legile şi alte acte normative.

Capitolul II

DREPTURILE ŞI LIBERTĂŢILE FUNDAMENTALE

Articolul 24

Dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică

(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viaţă şi la integritate fizică şi psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

(3) Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă şi nici executat .

[Art.24 al.(3) modificat prin L185-XVI din 29.06.06, MO106-111/14.07.06 art.502]

[Art.24 al.(3) în redacţia LP351-XV din 12.07.01, MO90-91/02.08.01 art.699]

Articolul 25

Libertatea individuală şi siguranţa persoanei

(1) Libertatea individuală şi siguranţa persoanei sînt inviolabile.

(2) Percheziţionarea, reţinerea sau arestarea unei persoane sînt permise numai în cazurile şi cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reţinerea nu poate depăşi 72 de ore.

[Art.25 al.(3) în redacţia LP351-XV din 12.07.01, MO90-91/02.08.01 art.699]

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalităţii mandatului se poate depune recurs, în condiţiile legii, în instanţa judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanţa judecătorească, în condiţiile legii, cel mult pînă la 12 luni.

[Art.25 al.(4) în redacţia LP351-XV din 12.07.01, MO90-91/02.08.01 art.699]

(5) Celui reţinut sau arestat i se aduc de îndată la cunoştinţă motivele reţinerii sau ale arestării, iar învinuirea - în cel mai scurt termen; motivele reţinerii şi învinuirea se aduc la cunoştinţă numai în prezenţa unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(6) Eliberarea celui reţinut sau arestat este obligatorie dacă motivele reţinerii sau arestării au dispărut.

Articolul 26
Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacţioneze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor şi libertăţilor sale.

(3) În tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul &ˆn activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepseşte prin lege.

Articolul 27
Dreptul la libera circulaţie

(1) Dreptul la libera circulaţie în ţară este garantat.

(2) Oricărui cetăţean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-şi stabili domiciliul sau reşedinţa în orice localitate din ţară, de a ieşi, de a emigra şi de a reveni în ţară.

Articolul 28
Viaţa intimă, familială şi privată

Statul respectă şi ocroteşte viaţa intimă, familială şi privată.

Articolul 29
Inviolabilitatea domiciliului

(1) Domiciliul şi reşedinţa sînt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămîne în domiciliul sau în reşedinţa unei persoane fără consimţămîntul acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în următoarele situaţii:

a) pentru executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărîri judecătoreşti;

b) pentru înlăturarea unei primejdii care ameninţă viaţa, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;

c) pentru prevenirea răspîndirii unei epidemii.

(3) Percheziţiile şi cercetările la faţa locului pot fi ordonate şi efectuate numai în condiţiile legii.

(4) Percheziţiile în timpul nopţii sînt interzise, în afară de cazul unui delict flagrant.

Articolul 30
Secretul corespondenţei

(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poştale, al convorbirilor telefonice şi al celorlalte mijloace legale de comunicare.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în cazurile cînd această derogare este necesară în interesele securităţii naţionale, bunăstării economice a ţării, ordinii publice şi în scopul prevenirii infracţiunilor.

[Art.30 al.(2) introdus prin LP351-XV din 12.07.01, MO90-91/02.08.01 art.699; alineatul unic devine al.(1)]

Articolul 31
Libertatea conştiinţei

(1) Libertatea conştiinţei este garantată. Ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranţă şi de respect reciproc.

(2) Cultele religioase sînt libere şi se organizează potrivit statutelor proprii, în condiţiile legii.

(3) În relaţiile dintre cultele religioase sînt interzise orice manifestări de învrăjbire.

(4) Cultele religioase sînt autonome, separate de stat şi se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenţei religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în aziluri şi în orfelinate.

Articolul 32
Libertatea opiniei şi a exprimării

(1) Oricărui cetăţean îi este garantată libertatea gîndirii, a opiniei, precum şi libertatea exprimării în public prin cuvînt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sînt interzise şi pedepsite prin lege contestarea şi defăimarea statului şi a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură naţională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violenţă publică, precum şi alte manifestări ce atentează la regimul constituţional.

Articolul 33
Libertatea creaţiei

(1) Libertatea creaţiei artistice şi ştiinţifice este garantată. Creaţia nu este supusă cenzurii.

(2) Dreptul cetăţenilor la proprietatea intelectuală, interesele lor materiale şi morale ce apar în legătură cu diverse genuri de creaţie intelectuală sînt apărate de lege.

(3) Statul contribuie la păstrarea, la dezvoltarea şi la propagarea realizărilor culturii şi ştiinţei, naţionale şi mondiale.

Articolul 34
Dreptul la informaţie

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informaţie de interes public nu poate fi îngrădit.

(2) Autorităţile publice, potrivit competenţelor ce le revin, sînt obligate să asigure informarea corectă a cetăţenilor asupra treburilor publice şi asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informaţie nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecţie a cetăţenilor sau siguranţa naţională.

(4) Mijloacele de informare publică, de stat sau private, sînt obligate să asigure informarea corectă a opiniei

publice.

(5) Mijloacele de informare publică nu sînt supuse cenzurii.

Articolul 35

Dreptul la învăţătură

(1) Dreptul la învăţătură este asigurat prin învăţămîntul general obligatoriu, prin învăţămîntul liceal şi prin cel profesional, prin învăţămîntul superior, precum şi prin alte forme de instruire şi de perfecţionare.

(2) Statul asigură, în condiţiile legii, dreptul de a alege limba de educare şi instruire a persoanelor.

(3) Studierea limbii de stat se asigură în instituţiile de învăţămînt de toate gradele.

(4) Învăţămîntul de stat este gratuit.

(5) Instituţiile de învăţămînt, inclusiv cele nestatale, se înfiinţează şi îşi desfăşoară activitatea în condiţiile legii.

(6) Instituţiile de învăţămînt superior beneficiază de drbr /^nbsp; (1) Dreptul la eptul la autonomie.

(7) &Ibr /circ;nvăţămîntul liceal, profesional şi cel superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.

(8) Statul asigură, în condiţiile legii, libertatea învăţămîntului religios. Învăţămîntul de stat este laic.

(9) Dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinţilor.

Articolul 36

Dreptul la ocrotirea sănătăţii

(1) Dreptul la ocrotirea sănătăţii este garantat.

(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

(3) Structura sistemului naţional de ocrotire a sănătăţii şi mijloacele de protecţie a sănătăţii fizice şi mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.

Articolul 37

Dreptul la un mediu înconjurător sănătos

(1) Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viaţă şi sănătate, precum şi la produse alimentare şi obiecte de uz casnic inofensive.

(2) Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber şi la răspîndirea informaţiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condiţiile de viaţă şi de muncă, la calitatea produselor alimentare şi a obiectelor de uz casnic.

(3) Tăinuirea sau falsificarea informaţiilor despre factorii ce sînt în detrimentul sănătăţii oamenilor se interzice prin lege.

(4) Persoanele fizice şi juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătăţii şi avutului unei persoane ca urmare a unor contravenţii ecologice.

Articolul 38

Dreptul de vot şi dreptul de a fi ales

(1) Voinţa poporului constituie baza puterii de stat. Această voinţă se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret şi liber exprimat.

(2) Cetăţenii Republicii Moldova au drept de vot de la vîrsta de 18 ani, împliniţi pînă în ziua alegerilor inclusiv, excepţie făcînd cei puşi sub interdicţie în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleşi le este garantat cetăţenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condiţiile legii.

Articolul 39

Dreptul la administrare

(1) Cetăţenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum şi prin reprezentanţii lor.

(2) Oricărui cetăţean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcţie publică.

Articolul 40

Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstraţiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sînt libere şi se pot organiza şi desfăşura numai în mod paşnic, fără nici un fel de arme.

Articolul 41

Libertatea partidelor şi a altor organizaţii social-politice

(1) Cetăţenii se pot asocia liber în partide şi în alte organizaţii social-politice. Ele contribuie la definirea şi la exprimarea voinţei politice a cetăţenilor şi, în condiţiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele şi alte organizaţii social-politice sînt egale în faţa legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor şi intereselor legitime ale partidelor şi ale altor organizaţii social-politice.

(4) Partidele şi alte organizaţii social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranităţii şi independenţei, a integrităţii teritoriale a Republicii Moldova sînt neconstituţionale.

(5) Asociaţiile secrete sînt interzise.

(6) Activitatea partidelor constituite din cetăţeni străini este interzisă.

(7) Funcţiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.

Articolul 42

Dreptul de a întemeia şi de a se afilia la sindicate

(1) Orice salariat are dreptul de a întemeia şi de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

(2) Sindicatele se constituie şi îşi desfăşoară activitatea potrivit cu statutele lor, în condiţiile legii. Ele contribuie la apărarea intereselor profesionale, economice şi sociale ale salariaţilor.

Articolul 43

Dreptul la muncă şi la protecţia muncii

(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiţii echitabile şi satisfăcătoare de muncă, precum şi la protecţia împotriva şomajului.

(2) Salariaţii au dreptul la protecţia muncii. Măsurile de protecţie privesc securitatea şi igiena muncii, regimul de muncă al femeilor şi al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămînal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiţii grele, precum şi alte situaţii specifice.

(3) Durata săptămînii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă şi caracterul obligatoriu al convenţiilor colective sînt garantate.

Articolul 44

Interzicerea muncii forţate

(1) Munca forţată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forţată:

a) serviciul cu caracter militar sau activităţile desfăşurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;

b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiţii normale, în perioada de detenţie sau de libertate condiţionată;

c) prestaţiile impuse în situaţia creată de calamităţi ori de alt pericol, precum şi cele care fac parte din obligaţiile civile normale, stabilite de lege.

Articolul 45

Dreptul la grevă

(1) Dreptul la grevă este recunoscut. Grevele pot fi declanşate numai în scopul apărării intereselor profesionale cu caracter economic şi social ale salariaţilor.

(2) Legea stabileşte condiţiile de exercitare a dreptului la grevă, precum şi răspunderea pentru declanşarea nelegitimă a grevelor.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată şi protecţia acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum şi creanţele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă şi prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracţiuni ori contravenţii pot fi confiscate numai în condiţiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecţia mediului înconjurător şi asigurarea bunei vecinătăţi, precum şi la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moştenire a proprietăţii private este garantat.

Articolul 47

Dreptul la asistenţă şi protecţie socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare.

(2) Cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrîneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor.

Articolul 48

Familia

(1) Familia constituie elementul natural şi fundamental al societăţii şi are dreptul la ocrotire din partea societăţii şi a statului.

(2) Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimţită între bărbat şi femeie, pe egalitatea lor în drepturi şi pe dreptul şi îndatorirea părinţilor de a asigura creşterea, educaţia şi instruirea copiilor.

(3) Condiţiile de încheiere, de desfacere şi de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege.

(4) Copiii sînt obligaţi să aibă grijă de părinţi şi să le acorde ajutor.

Articolul 49

Protecţia familiei şi a copiilor orfani

(1) Statul facilitează, prin măsuri economice şi prin alte măsuri, formarea familiei şi îndeplinirea obligaţiilor ce îi revin.

(2) Statul ocroteşte maternitatea, copiii şi tinerii, stimulînd dezvoltarea instituţiilor necesare.

(3) Toate preocupările privind întreţinerea, instruirea şi educaţia copiilor orfani şi a celor lipsiţi de ocrotirea părinţilor revin statului şi societăţii. Statul stimulează şi sprijină activitatea de binefacere faţă de aceşti copii.

Articolul 50
Ocrotirea mamei, copiilor şi a tinerilor

(1) Mama şi copilul au dreptul la ajutor şi ocrotire specială. Toţi copiii, inclusiv cei născuţi în afara căsătoriei, se bucură de aceeaşi ocrotire socială.

(2) Copiii şi tinerii se bucură de un regim special de asistenţă în realizarea drepturilor lor.

(3) Statul acordă alocaţiile necesare pentru copii şi ajutoare pentru îngrijirea copiilor bolnavi ori handicapaţi. Alte forme de asistenţă socială pentru copii şi tineri se stabilesc prin lege.

(4) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activităţi care le-ar dăuna sănătăţii, moralităţii sau care le-ar pune în primejdie viaţa ori dezvoltarea normală sînt interzise.

(5) Autorităţile publice asigură condiţii pentru participarea liberă a tinerilor la viaţa socială, economică, culturală şi sportivă a ţării.

Articolul 51
Protecţia persoanelor handicapate

(1) Persoanele handicapate beneficiază de o protecţie specială din partea întregii societăţi. Statul asigură pentru ele condiţii normale de tratament, de readaptare, de învăţămînt, de instruire şi de integrare socială.

(2) Nimeni nu poate fi supus nici unui tratament medical forţat, decît în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 52
Dreptul de petiţionare

(1) Cetăţenii au dreptul să se adreseze autorităţilor publice prin petiţii formulate numai în numele semnatarilor.

(2) Organizaţiile legal constituite au dreptul să adreseze petiţii exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezintă.

Articolul 53
Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptăţită să obţină recunoaşterea dreptului pretins, anularea actului şi repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvîrşite în procesele penale de către organele de anchetă şi instanţele judecătoreşti.

Articolul 54
Restrîngerea exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi cetăţeanului.

(2) Exerciţiul drepturilor şi libertăţilor nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internaţional şi sînt necesare în interesele securităţii naţionale, integrităţii teritoriale, bunăstării economice a ţării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă şi infracţiunilor, protejării drepturilor, libertăţilor şi demnităţii altor persoane, împiedicării divulgării informaţiilor confidenţiale sau garantării autorităţii şi imparţialităţii justiţiei.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporţională cu situaţia care a determinat-o şi nu poate atinge existenţa dreptului sau a libertăţii.

[Art.54 în redacţia LP351-XV din 12.07.01, MO90-91/02.08.01 art.699]

Capitolul III
ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE

Articolul 55
Exercitarea drepturilor şi a libertăţilor

Orice persoană îşi exercită drepturile şi libertăţile constituţionale cu bună-credinţă, fără să încalce drepturile şi libertăţile altora.

[Art.55 al.(4) în redacţia LP351-XV din 12.07.01, MO90-91/02.08.01 art.699]

Articolul 56
Devotamentul faţă de ţară

(1) Devotamentul faţă de ţară este sacru.

(2) Cetăţenii cărora le sînt încredinţate funcţii publice, precum şi militarii, răspund de îndeplinirea cu credinţă a obligaţiilor ce le revin şi, în cazurile prevăzute de lege, depun jurămîntul cerut de ea.

Articolul 57
Apărarea Patriei

(1) Apărarea Patriei este un drept şi o datorie sfîntă a fiecărui cetăţean.

(2) Serviciul militar este satisfăcut în cadrul forţelor militare, destinate apărării naţionale, pazei frontierei şi menţinerii ordinii publice, în condiţiile legii.

Articolul 58
Contribuţii financiare

(1) Cetăţenii au obligaţia sa contribuie, prin impozite şi prin taxe, la cheltuielile publice.

(2) Sistemul legal de impuneri trebuie să asigure aşezarea justă a sarcinilor fiscale.

(3) Orice alte prestaţii sînt interzise, în afara celor stabilite prin lege.

Articolul 59

Protecţia mediului înconjurător şi ocrotirea monumentelor

Protecţia mediului înconjurător, conservarea şi ocrotirea monumentelor istorice şi culturale constituie o obligaţie a fiecărui cetăţean.

Titlul III

AUTORITĂŢILE PUBLICE

Capitolul IV

PARLAMENTUL

Secţiunea 1

Organizare şi funcţionare

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem şi legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova şi unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputaţi.

Articolul 61

Alegerea Parlamentului

(1) Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat.

(2) Modul de organizare şi de desfăşurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

(3) Alegerile deputaţilor în Parlament se desfăşoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.

Articolul 62

Validarea mandatului de deputat

Curtea Constituţională, la propunerea Comisiei Electorale Centrale, hotărăşte validarea mandatului de deputat sau nevalidarea lui în cazul încălcării legislaţiei electorale.

Articolul 63

Durata mandatului

(1) Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, care poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(2) Parlamentul se întruneşte, la convocarea Preşedintelui Republicii Moldova, în cel mult 30 de zile de la alegeri.

(3) Mandatul Parlamentului se prelungeşte pînă la întrunirea legală a noii componenţe. În această perioadă nu poate fi modificată Constituţia şi nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(4) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent îşi continuă procedura în noul Parlament.

Articolul 64

Organizarea internă

(1) Structura, organizarea şi funcţionarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. Resursele financiare ale Parlamentului sînt prevăzute în bugetul aprobat de acesta.

(2) Preşedintele Parlamentului se alege prin vot secret, cu majoritatea voturilor deputaţilor aleşi, pe durata mandatului Parlamentului. El poate fi revocat în orice moment prin vot secret de către Parlament cu o majoritate de cel puţin două treimi din voturile tuturor deputaţilor.

(3) Vicepreşedinţii se aleg la propunerea Preşedintelui Parlamentului, cu consultarea fracţiunilor parlamentare.

Articolul 65

Caracterul public al şedinţelor

(1) Şedinţele Parlamentului sînt publice.

(2) Parlamentul poate hotărî ca anumite şedinţe să fie închise.

Articolul 66

Atribuţiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuţii de bază:

a) adoptă legi, hotărîri şi moţiuni;

b) declară referendumuri;

c) interpretează legile şi asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul ţării;

d) aprobă direcţiile principale ale politicii interne şi externe a statului;

e) aprobă doctrina militară a statului;

f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele şi în limitele prevăzute de Constituţie;

g) ratifică, denunţă, suspendă şi anulează acţiunea tratatelor internaţionale încheiate de Republica Moldova;

h) aprobă bugetul statului şi exercită controlul asupra lui;

i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic şi de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile şi creditele de stat din surse străine;

j) alege şi numeşte persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;

k) aprobă ordinele şi medaliile Republicii Moldova;

l) declară mobilizarea parţială sau generală;

m) declară starea de urgenţă, de asediu şi de război;

n) iniţiază cercetarea şi audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societăţii;

o) suspendă activitatea organelor administraţiei publice locale, în cazurile prevăzute de lege;

p) adoptă acte privind amnistia;

r) îndeplineşte alte atribuţii, stabilite prin Constituţie şi legi.

Articolul 67

Sesiuni

(1) Parlamentul se întruneşte în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie şi nu poate depăşi sfîrşitul lunii iulie. A doua sesiune începe în luna septembrie şi nu poate depăşi sfîrşitul lunii decembrie.

(2) Parlamentul se întruneşte şi în sesiuni extraordinare sau speciale, la cererea Preşedintelui Republicii Moldova, a Preşedintelui Parlamentului sau a unei treimi din deputaţi.

Secţiunea a 2-a

Statutul deputaţilor

Articolul 68

Mandatul reprezentativ

(1) În exercitarea mandatului, deputaţii sînt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

Articolul 69

Mandatul deputaţilor

(1) Deputaţii intră în exerciţiul mandatului sub condiţia validării.

(2) Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou ales, în caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces.

Articolul 70

Incompatibilităţi şi imunităţi

(1) Calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcţii retribuite, cu excepţia activităţii didactice şi ştiinţifice.

(2) Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică.

(3) Deputatul nu poate fi reţinut, arestat, percheziţionat, cu excepţia cazurilor de infracţiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviinţarea Parlamentului, după ascultarea sa.

[Art.70 modificat LP1470-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1292]

Articolul 71

Independenţa opiniilor

Deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

Secţiunea a 3-a

Legiferarea

Articolul 72

Categorii de legi

(1) Parlamentul adoptă legi constituţionale, legi organice şi legi ordinare.

(2) Legile constituţionale sînt cele de revizuire a Constituţiei.

(3) Prin lege organică se reglementează:

a) sistemul electoral;

b) organizarea şi desfăşurarea referendumului;

c) organizarea şi funcţionarea Parlamentului;

d) organizarea şi funcţionarea Guvernului;

c) organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanţelor judecătoreşti, a contenciosului administrativ;

f) organizarea administraţiei locale, a teritoriului, precum şi regimul general privind autonomia locală;

g) organizarea şi funcţionarea partidelor politice;

h) modul de stabilire a zonei economice exclusive;

i) regimul juridic general al proprietăţii şi al moştenirii;

j) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele şi protecţia socială;

k) organizarea generală a învăţămîntului;

l) regimul general al cultelor religioase;

m) regimul stării de urgenţă, de asediu şi de război;

n) infracţiunile, pedepsele şi regimul executării acestora;
o) acordarea amnistiei şi graţierii;
p) celelalte domenii pentru care, în Constituţie, se prevede adoptarea de legi organice;
r) alte domenii pentru care Parlamentul consideră necesară adoptarea de legi organice.
(4) Legile ordinare intervin în orice domeniu al relaţiilor sociale, cu excepţia celor rezervate legilor constituţionale şi legilor organice.

Articolul 73
Iniţiativa legislativă

Dreptul de iniţiativă legislativă aparţine deputaţilor în Parlament, Preşedintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a unităţii teritoriale autonome Găgăuzia.

[Art.73 în redacţia LP344-XV din 25.07.03, MO170-172/08.08.03 art.721]

Articolul 74
Adoptarea legilor şi a hotărîrilor

(1) Legile organice se adoptă cu votul majorităţii deputaţilor aleşi, după cel puţin două lecturi.
(2) Legile ordinare şi hotărîrile se adoptă cu votul majorităţii deputaţilor prezenţi.
(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum şi propunerile legislative ale deputaţilor acceptate de acesta sînt examinate de Parlament în modul şi după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgenţă. Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit.

[Art.74 al.(3) introdus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(3) divine al.(4)]

(4) Legile se trimit spre promulgare Preşedintelui Republicii Moldova.

Articolul 75
Referendumul

(1) Cele mai importante probleme ale societăţii şi ale statului sînt br /br /supuse referetext-align: center;text-align: center;ndumului.
(2) Hotărîrile adoptate potrivit rezultatelor referendumului republican au putere juridică supremă.

[Art.75 al.(2) introdus prin RMO10 din 20.10.94, MO10/20.10.94 pag.2; alineatul întîi se va numerota cu cifra (1)]

Articolul 76
Intrarea în vigoare a legii

Legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistenţa acesteia.

Capitolul V
PREŞEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA
Articolul 77

Preşedintele Republicii Moldova, şeful statului
(1) Preşedintele Republicii Moldova este şeful statului.
(2) Preşedintele Republicii Moldova reprezintă statul şi este garantul suveranităţii, independenţei naţionale, al unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării.

Articolul 78
Alegerea Preşedintelui

(1) Preşedintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.
(2) Poate fi ales Preşedinte al Republicii Moldova cetăţeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniţi, a locuit sau locuieşte permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puţin de 10 ani şi posedă limba de stat.
(3) Este ales candidatul care a obţinut votul a trei cincimi din numărul deputaţilor aleşi. Dacă nici un candidat nu a întrunit numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului descrescător de voturi obţinute în primul tur.
(4) Dacă şi în turul al doilea nici un candidat nu va întruni numărul necesar de voturi, se organizează alegeri repetate.
(5) Dacă şi după alegerile repetate Preşedintele Republicii Moldova nu va fi ales, Preşedintele în exerciţiu dizolvă Parlamentul şi stabileşte data alegerilor în noul Parlament.
(6) Procedura de alegere a Preşedintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.

[Art.78 în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(3) divine al.(4)]

Articolul 79
Validarea mandatului şi depunerea jurămîntului

(1) Rezultatul alegerilor pentru funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova este validat de Curtea Constituţională.
(2) Candidatul a cărui alegere a fost validată depune în faţa Parlamentului şi a Curţii Constituţionale, cel tîrziu la 45 de zile după alegeri, următorul jurămînt:
"Jur să-mi dăruiesc toată puterea şi priceperea propăşirii Republicii Moldova, să respect Constituţia şi legile ţării, să apăr democraţia, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, suveranitatea, independenţa, unitatea şi integritatea teritorială a Moldovei".

Articolul 80
Durata mandatului

(1) Mandatul Preşedintelui Republicii Moldova durează 4 ani şi se exercită de la data depunerii jurămîntului.

(2) Preşedintele Republicii Moldova îşi exercită mandatul pînă la depunerea jurămîntului de către Preşedintele nou ales.

(3) Mandatul Preşedintelui Republicii Moldova poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau de catastrofă.

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova decît pentru cel mult două mandate consecutive.

[Art.80 al.(4) introdus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 81
Incompatibilităţi şi imunităţi

(1) Calitatea de Preşedinte al Republicii Moldova este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcţii retribuite.

(2) Preşedintele Republicii Moldova se bucură de imunitate. El nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

(3) Parlamentul poate hotărî punerea sub acuzare a Preşedintelui Republicii Moldova, cu votul a cel puţin două treimi din numărul deputaţilor aleşi, în cazul în care săvîrşeşte o infracţiune. Competenţa de judecată aparţine Curţii Supreme de Justiţie, în condiţiile legii. Preşedintele este demis de drept la data rămînerii definitive a sentinţei de condamnare.

[Art.82 exclus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

[Art.83 exclus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 84
Mesaje

(1) Preşedintele Republicii Moldova poate lua parte la lucrările Parlamentului.

(2) Preşedintele Republicii Moldova adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme ale naţiunii.

Articolul 85
Dizolvarea Parlamentului

(1) În cazul imposibilităţii formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Preşedintele Republicii Moldova, după consultarea fracţiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.

(2) Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a cel puţin două solicitări de investitură.

(3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Preşedintelui Republicii Moldova, cu excepţia cazului prevăzut la articolul 78 alineatul (5), şi nici în timpul stării de urgenţă, de asediu sau de război.

[Art.85 al.(4) în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 86
Atribuţii în domeniul politicii externe

(1) Preşedintele Republicii Moldova poartă tratative şi ia parte la negocieri, încheie tratate internaţionale în numele Republicii Moldova şi le prezintă, în modul şi în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului.

(2) Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Guvernului, acreditează şi recheamă reprezentanţii diplomatici ai Republicii Moldova şi aprobă înfiinţarea, desfiinţarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Preşedintele Republicii Moldova primeşte scrisorile de acreditare şi de rechemare ale reprezentanţilor diplomatici ai altor state în Republica Moldova.

Articolul 87
Atribuţii în domeniul apărării

(1) Preşedintele Republicii Moldova este comandantul suprem al forţelor armate.

(2) Preşedintele Republicii Moldova poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parţială sau generală.

(3) În caz de agresiune armată îndreptată împotriva ţării, Preşedintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război şi le aduce, neîntîrziat, la cunoştinţa Parlamentului. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanşarea agresiunii.

(4) Preşedintele Republicii Moldova poate lua şi alte măsuri pentru asigurarea securităţii naţionale şi a ordinii publice, în limitele şi în condiţiile legii.

Articolul 88
Alte atribuţii

Preşedintele Republicii Moldova îndeplineşte şi următoarele atribuţii:

a) conferă decoraţii şi titluri de onoare;

b) acordă grade militare supreme prevăzute de lege;

c) soluţionează problemele cetăţeniei Republicii Moldova şi acordă azil politic;

d) numeşte în funcţii publice, în condiţiile prevăzute de lege;

e) acordă graţiere individuală;

f) poate cere poporului să-şi exprime, prin referendum, voinţa asupra problemelor de interes naţional;

g) acordă ranguri diplomatice;

h) conferă grade superioare de clasificare lucrătorilor din procuratură, judecătorii şi altor categorii de funcţionari, în condiţiile legii;

i) suspendă actele Guvernului, ce contravin legislaţiei, pînă la adoptarea hotărîrii definitive a Curţii Constituţionale;

[Art.88 lit.i) introdusă prin RMO1 din 19.08.94, MO1/19.08.94 pag.1; lit.i) dene lit.j)]

j) exercită şi alte atribuţii stabilite prin lege.

Articolul 89

Demiterea

(1) În cazul săvîrşirii unor fapte prin care încalcă prevederile Constituţiei, Preşedintele Republicii Moldova poate fi demis de către Parlament cu votul a două treimi din numărul deputaţilor aleşi.

(2) Propunerea de demitere poate fi iniţiată de cel puţin o treime din deputaţi şi se aduce neîntîrziat la cunoştinţa Preşedintelui Republicii Moldova. Preşedintele poate da Parlamentului şi Curţii Constituţionale explicaţii cu privire la faptele ce i se impută.

[Art.89 în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 90

Vacanţa funcţiei

(1) Vacanţa funcţiei de Preşedinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuţiilor sau de deces.

(2) Cererea de demisie a Preşedintelui Republicii Moldova este prezentată Parlamentului, care se pronunţă asupra ei.

(3) Imposibilitatea exercitării atribuţiilor mai mult de 60 de zile de către Preşedintele Republicii Moldova este confirmată de Curtea Constituţională în termen de 30 zile de la sesizare.

[Art.90 al.(3) introdus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(3) devine al.(4)]

(4) În termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanţa funcţiei de Preşedinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Preşedinte.

[Art.90 al.(4) modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 91

Interimatul funcţiei

Dacă funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova devine vacantă sau dacă Preşedintele este demis ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-şi exercita atribuţiile, interimatul se asigură, în ordine, de Preşedintele Parlamentului sau de Primul-ministru.

[Art.91 modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 92

Răspunderea Preşedintelui interimar

Dacă persoana care asigură interimatul funcţiei de Preşedinte al Republicii Moldova săvîrşeşte fapte grave, prin care încalcă prevederile Constituţiei, se aplică articolul 89 alineatul (1) şi articolul 91.

Articolul 93

Promulgarea legilor

(1) Preşedintele Republicii Moldova promulgă legile.

(2) Preşedintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecţii asupra unei legi, să o trimită, în termen de cel mult două săptămîni, spre reexaminare, Parlamentului. În cazul în care Parlamentul îşi menţine hotărîrea adoptată anterior, Preşedintele promulgă legea.

Articolul 94

Actele Preşedintelui

(1) În exercitarea atribuţiilor sale, Preşedintele Republicii Moldova emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului. Decretele se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Decretele emise de Preşedinte în exercitarea atribuţiilor sale prevăzute în articolul 86 alineatul (2), articolul 87 alineatele (2), (3) şi (4) se contrasemnează de către Primul-ministru.

Articolul 95

Resursele financiare ale aparatului Preşedintelui, indemnizaţia şi alte drepturi

(1) Resursele financiare ale aparatului Preşedintelui Republicii Moldova se aprobă, la propunerea acestuia, de către Parlament şi se includ în bugetul de stat.

(2) Indemnizaţia şi alte drepturi ale Preşedintelui Republicii Moldova se stabilesc prin lege.

Capitolul VI

G U V E R N U L

Articolul 96

Rolul

(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne şi externe a statului şi exercită conducerea generală a administraţiei publice.

(2) În exercitarea atribuţiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.

Articolul 97

Structura

Guvernul este alcătuit din Prim-ministru, prim-viceprim-ministru, viceprim-miniştri, miniştri şi alţi membri stabiliţi prin lege organică.

Articolul 98

Învestitura

(1) După consultarea fracţiunilor parlamentare, Preşedintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcţia de Prim-ministru.

[Art.98 al.(1) în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

(2) Candidatul pentru funcţia de Prim-ministru va cere, în termen de 15 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate şi a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul de activitate şi lista Guvernului se dezbat în şedinţa Parlamentului. Acesta acordă încredere Guvernului cu votul majorităţii deputaţilor aleşi.

[Art.98 al.(3) modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

(4) În baza votului de încredere acordat de Parlament, Preşedintele Republicii Moldova numeşte Guvernul.

[Art.98 al.(4) introdus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(4) devine al.(5)]

(5) Guvernul îşi exercită atribuţiile din ziua depunerii jurămîntului de către membrii lui în faţa Preşedintelui Republicii Moldova.

(6) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanţă a funcţiei, Preşedintele Republicii Moldova revocă şi numeşte, la propunerea Prim-ministrului, pe unii membri ai Guvernului.

[Art.98 al.(6) introdus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 99

Incompatibilităţi

(1) Funcţia de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcţii retribuite.

(2) Alte incompatibilităţi se stabilesc prin lege organică.

Articolul 100

Încetarea funcţiei de membru al Guvernului

Funcţia de membru al Guvernului încetează în caz de demisie, de revocare, de incompatibilitate sau de deces.

[Art.100 modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 101

Prim-ministrul

(1) Prim-ministrul conduce Guvernul şi coordonează activitatea membrilor acestuia, respectînd atribuţiile ce le revin.

[Art.101 al.(1) modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

(2) În cazul imposibilităţii Prim-ministrului de a-şi exercita atribuţiile sau în cazul decesului acestuia, Preşedintele Republicii Moldova va desemna un alt membru al Guvernului ca Prim-ministru interimar pînă la formarea noului Guvern.

Interimatul pe perioada imposibilităţii exercitării atribuţiilor încetează, dacă Prim-ministrul îşi reia activitatea în Guvern.

[Art.101 al.(2) modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

(3) În cazul demisiei Prim-ministrului, demisionează întregul Guvern.

Articolul 102

Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărîri, ordonanţe şi dispoziţii.

(2) Hotărîrile se adoptă pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonanţele se emit în condiţiile articolului 106^2.

(4) Hotărîrile şi ordonanţele adoptate de Guvern se semnează de Prim-ministru, se contrasemnează de miniştrii care au obligaţia punerii lor în executare şi se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Nepublicarea atrage inexistenţa hotărîrii sau ordonanţei.

(5) Dispoziţiile se emit de Prim-ministru pentru organizarea activităţii interne a Guvernului.

[Art.102 în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 103

Încetarea mandatului

(1) Guvernul îşi exercită mandatul pînă la data validării alegerilor pentru un nou Parlament.

(2) Guvernul, în cazul exprimării votului de neîncredere de către Parlament, al demisiei Prim-ministrului sau în condiţiile alineatului (1), îndeplineşte numai funcţiile de administrare a treburilor publice, pînă la depunerea jurămîntului de către membrii noului Guvern.

Capitolul VII

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL

Articolul 104
Informarea Parlamentului

(1) Guvernul este responsabil în faţa Parlamentului şi prezintă informaţiile şi documentele cerute de acesta, de comisiile lui şi de deputaţi.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezenţa, participarea lor este obligatorie.

Articolul 105
Întrebări şi interpelări

(1) Guvernul şi fiecare dintre membrii săi sînt obligaţi să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputaţi.

(2) Parlamentul poate adopta o moţiune prin care să-şi exprime poziţia faţă de obiectul interpelării.

Articolul 106[1]
Angajarea răspunderii Guvernului

(1) Guvernul îşi poate angaja răspunderea în faţa Parlamentului asupra unui program, unei declaraţii de politică generală sau unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis dacă moţiunea de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, declaraţiei de politică generală sau proiectului de lege, a fost votată în condiţiile articolului 106.

(3) Dacă Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat se consideră adoptat, iar programul sau declaraţia de politică generală devine obligatorie pentru Guvern.

[Art.106[1] în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Articolul 106[2]
Delegarea legislativă

(1) În vederea realizării programului de activitate al Guvernului, Parlamentul poate adopta, la propunerea acestuia, o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanţe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul şi data pînă la care se pot emite ordonanţe.

(3) Ordonanţele intră în vigoare la data publicării, fără a fi promulgate.

(4) Dacă legea de abilitare o cere, ordonanţele se supun aprobării Parlamentului. Proiectul de lege privind aprobarea ordonanţelor se prezintă în termenul stabilit în legea de abilitare. Nerespectarea acestui termen atrage încetarea efectelor ordonanţei. Dacă Parlamentul nu respinge proiectul de lege privind aprobarea ordonanţelor, acestea rămîn în vigoare.

(5) După expirarea termenului stabilit pentru emiterea ordonanţelor, acestea pot fi abrogate, suspendate sau modificate numai prin lege.

[Art.106[2] în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

Capitolul VIII
ADMINISTRAŢIA PUBLICĂ

Articolul 107
Administraţia publică centrală de specialitate

(1) Organele centrale de specialitate ale statului sînt ministerele. Ele traduc în viaţă, în temeiul legii, politica Guvernului, hotărîrile şi dispoziţiile lui, conduc domeniile încredinţate şi sînt responsabile de activitatea lor.

(2) În scopul conducerii, coordonării şi exercitării controlului în domeniul organizării economiei şi în alte domenii care nu intră nemijlocit în atribuţiile ministerelor, se înfiinţează, în condiţiile legii, şi alte autorităţi administrative.

Articolul 108
Forţele armate

(1) Forţele armate sînt subordonate exclusiv voinţei poporului pentru garantarea suveranităţii, a independenţei şi a unităţii, a integrităţii teritoriale a ţării şi a democraţiei constituţionale.

(2) Structura sistemului naţional de apărare se stabileşte prin lege organică.

Articolul 109
Principiile de bază ale administrării publice locale

(1) Administraţia publică în unităţile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilităţii autorităţilor administraţiei publice locale şi ale consultării cetăţenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia priveşte atît organizarea şi funcţionarea administraţiei publice locale, cît şi gestiunea colectivităţilor pe care le reprezintă.

(3) Aplicarea principiilor enunţate nu poate afecta caracterul de stat unitar.

Articolul 110
Organizarea administrativ-teritorială

(1) Teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în sate, oraşe, raioane şi unitatea teritorială autonomă Găgăuzia. În condiţiile legii, unele oraşe pot fi declarate municipii.

(2) Localităţilor din stînga Nistrului le pot fi atribuite forme şi condiţii speciale de autonomie în conformitate cu statutul special adoptat prin lege organică.

(3) Statutul capitalei Republicii Moldova oraşul Chişinău se reglementează prin lege organică.

[Art.110 în redacţia LP344-XV din 25.07.03, MO170-172/08.08.03 art.721]

Articolul 111
Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia

(1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă şi inalienabilă a Republicii Moldova şi soluţionează de sine stătător, în limitele competenţei sale, potrivit prevederilor Constituţiei Republicii Moldova, în interesul întregii populaţii, problemele cu caracter politic, economic şi cultural.

(2) Pe teritoriul unităţii teritoriale autonome Găgăuzia sînt garantate toate drepturile şi libertăţile prevăzute de Constituţia şi legislaţia Republicii Moldova.

(3) În unitatea teritorială autonomă Găgăuzia activează organe reprezentative şi executive potrivit legii.

(4) Pămîntul, subsolul, apele, regnul vegetal şi cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul unităţii teritoriale autonome Găgăuzia sînt proprietate a poporului Republicii Moldova şi constituie totodată baza economică a Găgăuziei.

(5) Bugetul unităţii teritoriale autonome Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei.

(6) Controlul asupra respectării legislaţiei Republicii Moldova în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia se exercită de Guvern, în condiţiile legii.

(7) Legea organică care reglementează statutul special al unităţii teritoriale autonome Găgăuzia poate fi modificată cu votul a trei cincimi din numărul deputaţilor aleşi în Parlament.

[Art.111 în redacţia LP344-XV din 25.07.03, MO170-172/08.08.03 art.721]

Articolul 112
Autorităţile săteşti şi orăşeneşti

(1) Autorităţile administraţiei publice, prin care se exercită autonomia locală în sate şi în oraşe, sînt consiliile locale alese şi primarii aleşi.

(2) Consiliile locale şi primarii activează, în condiţiile legii, ca autorităţi administrative autonome şi rezolvă treburile publice din sate şi oraşe.

(3) Modul de alegere a consiliilor locale şi a primarilor, precum şi atribuţiile lor, este stabilit de lege.

Articolul 113
Consiliul raional

(1) Consiliul raional coordonează activitatea consiliilor săteşti şi orăşeneşti în vederea realizării serviciilor publice de interes raional.

(2) Consiliul raional este ales şi funcţionează în condiţiile legii.

(3) Raporturile dintre autorităţile publice locale au la bază principiile autonomiei, legalităţii şi colaborării în rezolvarea problemelor comune.

Capitolul IX
AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ
Secţiunea 1
Instanţele judecătoreşti
Articolul 114
Înfăptuirea justiţiei

Justiţia se înfăptuieşte în numele legii numai de instanţele judecătoreşti.

Articolul 115
Instanţele judecătoreşti

(1) Justiţia se înfăptuieşte prin Curtea Supremă de Justiţie, prin curţile de apel şi prin judecătorii.

[Art.115 al.(1) în redacţia LP1471-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1294]

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcţiona, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înfiinţarea de instanţe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanţelor judecătoreşti, competenţa acestora şi procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 116
Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanţelor judecătoreşti sînt independenţi, imparţiali şi inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanţelor judecătoreşti se numesc în funcţie de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condiţiile legii. Judecătorii care au susţinut concursul sînt numiţi în funcţie pentru prima dată pe un termen de 5 ani.
După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiţi în funcţie pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condiţiile legii.

(3) Preşedinţii şi vicepreşedinţii instanţelor judecătoreşti sînt numiţi în funcţie de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

(4) Preşedintele, vicepreşedinţii şi judecătorii Curţii Supreme de Justiţie sînt numiţi în funcţie de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcţia de judecător de cel puţin 10 ani.

(5) Promovarea şi transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancţionarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

(7) Funcţia de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcţii retribuite, cu excepţia activităţii didactice şi ştiinţifice.

[Art.116 în redacţia LP1471-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1294]

[Art.116 modificat prin LP957-XIII din 19.07.96, MO54-55/15.08.96 art.517; în vigoare 15.08.96]

Articolul 117

Caracterul public al dezbaterilor judiciare

În toate instanţele judecătoreşti şedinţele de judecată sînt publice. Judecarea proceselor în şedinţă închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege, cu respectarea tuturor regulilor de procedură.

Articolul 118

Limba de procedură şi dreptul la interpret

(1) Procedura judiciară se desfăşoară în limba moldovenească.

(2) Persoanele care nu posedă sau nu vorbesc limba moldovenească au dreptul de a lua cunoştinţă de toate actele şi lucrările dosarului, de a vorbi în instanţă prin interpret.

(3) În condiţiile legii, procedura judiciară se poate efectua şi într-o limbă acceptabilă pentru majoritatea persoanelor care participă la proces.

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

Împotriva hotărîrilor judecătoreşti, părţile interesate şi organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condiţiile legii.

Articolul 120

Caracterul obligatoriu al sentinţelor şi al altor hotărîri judecătoreşti definitive

Este obligatorie respectarea sentinţelor şi a altor hotărîri definitive ale instanţelor judecătoreşti, precum şi colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentinţelor şi a altor hotărîri judecătoreşti definitive.

Articolul 121

Resursele financiare ale instanţelor judecătoreşti, indemnizaţia şi alte drepturi

(1) Resursele financiare ale instanţelor judecătoreşti sînt aprobate de Parlament şi sînt incluse în bugetul de stat.

(2) Indemnizaţiile şi alte drepturi ale judecătorilor sînt stabilite prin lege.

(3) Instanţele judecătoreşti dispun de poliţia pusă în serviciul lor.

Secţiunea a 2-a

Consiliul Superior al Magistraturii

Articolul 122

Componenţa

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din judecători şi profesori titulari aleşi pentru o durată de 4 ani.

(2) Din Consiliul Superior al Magistraturii fac parte de drept: Preşedintele Curţii Supreme de Justiţie, ministrul justiţiei şi Procurorul General.

[Art.122 în redacţia LP1471-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1294]

Articolul 123

Atribuţiile

(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detaşarea, promovarea în funcţie şi aplicarea de măsuri disciplinare faţă de judecători.

(2) Modul de organizare şi funcţionare al Consiliului Superior al Magistraturii se stabileşte prin lege organică.

[Art.123 în redacţia LP1471-XV din 21.11.02, MO169/12.12.02 art.1294]

Secţiunea a 3-a

Procuratura

Articolul 124

Atribuţiile şi structura

(1) Procuratura reprezintă interesele generale ale societăţii şi apără ordinea de drept, precum şi drepturile şi libertăţile cetăţenilor, conduce şi exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanţele judecătoreşti în condiţiile legii.

[Art.124 al.(1) în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

(2) Sistemul organelor Procuraturii cuprinde Procuratura Generală, procuraturile teritoriale şi procuraturile specializate.

(3) Organizarea, competenţa şi modul de desfăşurare a activităţii Procuraturii sînt stabilite prin lege.

Articolul 125
Mandatul procurorilor

(1) Procurorul General este numit în funcţie de către Parlament, la propunerea Preşedintelui acestuia.

(2) Procurorii ierarhic inferiori sînt numiţi de Procurorul General şi îi sînt subordonaţi.

(3) Mandatul procurorilor este de 5 ani.

(4) Funcţia de procuror este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia activităţii didactice şi ştiinţifice.

(5) În exercitarea mandatului procurorii se supun numai legii.

T i t l u l IV
ECONOMIA NAŢIONALĂ ŞI FINANŢELE PUBLICE

Articolul 126
Economia

(1) Economia Republicii Moldova este economie de piaţă, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată şi pe proprietatea publică, antrenate în concurenţă liberă.

(2) Statul trebuie să asigure:

a) reglementarea activităţii economice şi administrarea proprietăţii publice ce-i aparţine în condiţiile legii;

b) libertatea comerţului şi activităţii de întreprinzător, protecţia concurenţei loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producţie;

c) protejarea intereselor naţionale în activitatea economică, financiară şi valutară;

d) stimularea cercetărilor ştiinţifice;

e) exploatarea raţională a pămîntului şi a celorlalte resurse naturale, în concordanţă cu interesele naţionale;

f) refacerea şi protecţia mediului înconjurător, precum şi menţinerea echilibrului ecologic;

g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condiţiilor pentru creşterea calităţii vieţii;

h) inviolabilitatea investiţiilor persoanelor fizice şi juridice, inclusiv străine.

Articolul 127
Proprietatea

(1) Statul ocroteşte proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicţie cu interesele societăţii.

(3) Proprietatea publică aparţine statului sau unităţilor administrativ-teritoriale.

(4) Bogăţiile de orice natură ale subsolului, spaţiul aerian, apele şi pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice şi ale platoului continental, căile de comunicaţie, precum şi alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietăţii publice.

Articolul 128
Proprietatea cetăţenilor străini şi a apatrizilor

(1) În Republica Moldova este ocrotită proprietatea altor state, a organizaţiilor internaţionale, a cetăţenilor străini şi a apatrizilor.

(2) Modul şi condiţiile de exercitare a dreptului de proprietate al persoanelor fizice şi juridice străine, precum şi al apatrizilor, pe teritoriul Republicii Moldova sînt reglementate prin lege.

Articolul 129
Activitatea economică externă

(1) Parlamentul aprobă direcţiile principale ale activităţii economice externe, principiile utilizării împrumuturilor şi creditelor străine.

(2) Guvernul asigură protejarea intereselor naţionale în activitatea economică externă, promovează politica liberului schimb sau politica protecţionistă, pornfont stext-align: center;tyle=ind de la interesele naţionale.

Articolul 130
Sistemul financiar-creditar

(1) Formarea, administrarea, utilizarea şi controlul resurselor financiare ale statului, ale unităţilor administrativ-teritoriale şi ale instituţiilor publice sînt reglementate prin lege.

(2) Moneda naţională a Republicii Moldova este leul moldovenesc.

(3) Dreptul exclusiv la emisia monetară aparţine Băncii Naţionale a Republicii Moldova. Emisia se efectuează conform deciziei Parlamentului.

Articolul 131
Bugetul public naţional

(1) Bugetul public naţional cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat şi bugetele raioanelor, oraşelor şi satelor.

(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat şi bugetului asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului. În caz de formare a fondului extrabugetar, el se prezintă spre aprobare Parlamentului.

(3) Dacă bugetul de stat şi bugetul asigurărilor sociale de stat nu au fost adoptate prin lege cu cel puţin trei zile înainte de expirarea exerciţiului bugetar, se aplică în continuare bugetul de stat şi bugetul asigurărilor sociale de stat ale anului precedent, pînă la adoptarea noilor bugete.

(4) Orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum şi majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sînt acceptate de Guvern.

[Art.131 al.(4) introdus prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(4)-(5) devin al.(5)-(6)]

(5) Bugetele raioanelor, oraşelor şi satelor se elaborează, se aprobă şi se execută în condiţiile legii.

(6) Nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanţare.

Articolul 132

Sistemul fiscal

(1) Impozitele, taxele şi orice venituri ale bugetului de stat şi ale bugetului asigurărilor sociale de stat, ale bugetelor raioanelor, oraşelor şi satelor se stabilesc, conform legii, de organele reprezentative respective.

(2) Orice alte prestări sînt interzise.

Articolul 133

Curtea de Conturi

(1) Curtea de Conturi exercită controlul asupra modului de formare, de administrare şi de întrebuinţare a resurselor financiare publice.

(2) Curtea de Conturi este alcătuită din 7 membri.

(3) Preşedintele Curţii de Conturi este numit de Parlament, la propunerea Preşedintelui acestuia, pentru un termen de 5 ani. Membrii Curţii sînt numiţi de Parlament, la propunerea Preşedintelui acesteia.

(4) Curtea de Conturi prezintă anual Parlamentului un raport asupra administrării şi întrebuinţării resurselor financiare publice.

(5) Alte atribuţii, precum şi modul de organizare şi funcţionare a Curţii de Conturi, se stabilesc prin lege organică.

T i t l u l V

CURTEA CONSTITUŢIONALĂ

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituţională este unica autoritate de jurisdicţie constituţională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituţională este independentă de orice altă autoritate publică şi se supune numai Constituţiei.

(3) Curtea Constituţională garantează supremaţia Constituţiei, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă şi putere judecătorească şi garantează responsabilitatea statului faţă de cetăţean şi a cetăţeanului faţă de stat.

Articolul 135

Atribuţiile

(1) Curtea Constituţională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituţionalităţii legilor şi hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Preşedintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor şi ordonanţelor Guvernului, precum şi a tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte;

[Art.135 al.(1), lit.a) modificată prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(4)-(5) devin al.(5)-(6)]

b) interpretează Constituţia;

c) se pronunţă asupra iniţiativelor de revizuire a Constituţiei;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului şi a Preşedintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanţele care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea Preşedintelui Republicii Moldova sau interimatul funcţiei de Preşedinte, precum şi imposibilitatea Preşedintelui Republicii Moldova de a-şi exercita atribuţiile mai mult de 60 de zile;

[Art.135 al.(1), lit.f) în redacţia LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(4)-(5) devin al.(5)-(6)]

g) rezolvă cazurile excepţionale de neconstituţionalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiţie;

h) hotărăşte asupra chestiunilor care au ca obiect constituţionalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituţională îşi desfăşoară activitatea din iniţiativa subiecţilor prevăzuţi de Legea cu privire la Curtea Constituţională.

Articolul 136

Structura

(1) Curtea Constituţională se compune din 6 judecători, numiţi pentru un mandat de 6 ani.

(2) Doi judecători sînt numiţi de Parlament, doi de Guvern şi doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

[Art.136 al.(2) modificat prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; al.(4)-(5) devin al.(5)-(6)]

(3) Judecătorii Curţii Constituţionale aleg, prin vot secret, preşedintele acesteia.

Articolul 137

Independenţa

Judecătorii Curţii Constituţionale sînt inamovibili pe durata mandatului, independenţi şi se supun numai Constituţiei.

Articolul 138

Condiţiile pentru numire

Judecătorii Curţii Constituţionale trebuie să aibă o pregătire juridică superioară, o înaltă competenţă profesională şi o vechime de cel puţin 15 ani în activitatea juridică, în învăţămîntul juridic sau în activitatea ştiinţifică.

Articolul 139

Incompatibilităţi

Funcţia de judecător al Curţii Constituţionale este incompatibilă cu oricare altă funcţie publică sau privată retribuită, cu excepţia activităţii didactice şi ştiinţifice.

Articolul 140

Hotărîrile Curţii Constituţionale

(1) Legile şi alte acte normative sau unele părţi ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărîrii corespunzătoare a Curţii Constituţionale.

(2) Hotărîrile Curţii Constituţionale sînt definitive şi nu pot fi atacate.

T i t l u l VI

REVIZUIREA CONSTITUŢIEI

Articolul 141

Iniţiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constituţiei poate fi iniţiată de:

a) un număr de cel puţin 200 000 de cetăţeni ai Republicii Moldova cu drept de vot. Cetăţeni care iniţiază revizuirea Constituţiei trebuie să provină din cel puţin jumătate din unităţile administrativ-teritoriale de nivelul doi, iar în fiecare din ele trebuie să fie înregistrate cel puţin 20000 de semnături în sprijinul acestei iniţiative;

[Art.141 al.(1), lit.a) modificată prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661]

b) un număr de cel puţin o treime de deputaţi în Parlament;

[Art.141 al.(1), lit.c) exclusă prin LP1115-XIV din 05.07.00, MO88-90/28.07.00 art.661; lit.d) devine lit.c)]

c) Guvern.

(2) Proiectele de legi constituţionale vor fi prezentate Parlamentului numai împreună cu avizul Curţii Constituţionale, adoptat cu votul a cel puţin 4 judecători.

Articolul 142

Limitele revizuirii

(1) Dispoziţiile privind caracterul suveran, independent şi unitar al statului, precum şi cele referitoare la neutralitatea permanentă a statului, pot fi revizuite numai cu aprobarea lor prin referendum, cu votul majorităţii cetăţenilor înscrişi în listele electorale.

(2) Nici o revizuire nu poate fi făcută, dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor sau a garanţiilor acestora.

(3) Constituţia nu poate fi revizuită pe durata stării de urgenţă, de asediu şi de război.

Articolul 143

Legea privind modificarea Constituţiei

(1) Parlamentul este în drept să adopte o lege cu privire la modificarea Constituţiei după cel puţin 6 luni de la data prezentării iniţiativei corespunzătoare. Legea se adoptă cu votul a două treimi din deputaţi.

(2) Dacă, de la prezentarea iniţiativei cu privire la modificarea Constituţiei, Parlamentul nu a adoptat timp de un an legea constituţională corespunzătoare, propunerea se consideră nulă.

T i t l u l VII

DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul I

(1) Prezenta Constituţie este adoptată de Parlament şi se promulgă de către Preşedintele Republicii Moldova în termen de 3 zile.

(2) Constituţia Republicii Moldova intră în vigoare la 27 august 1994. La aceeaşi dată, Constituţia Republicii Moldova din 15 aprilie 1978, cu modificările şi completările ulterioare, este în întregime abrogată.

Articolul II

(1) Legile şi celelalte acte normative rămîn în vigoare în măsura în care nu contravin prezentei Constituţii.

(2) Comisiile permanente ale Parlamentului, Guvernul, în decursul unui an de la data intrării în vigoare a prezentei Constituţii, vor examina conformitatea legislaţiei cu Constituţia şi vor prezenta Parlamentului propunerile respective.

Articolul III

(1) Instituţiile de stat, existente la data intrării în vigoare a prezentei Constituţii, rămîn în funcţiune pînă la constituirea unor instituţii noi.

(2) Parlamentul, constituit din 104 deputaţi, aleşi prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat, în condiţiile pluralismului politic şi pluripartidismului, conform Legii din 14 octombrie 1993 privind alegerea Parlamentului, rămîne în funcţiune pînă la expirarea mandatului, cu excepţia cazurilor prevăzute în prezenta Constituţie.

(3) Preşedintele Republicii Moldova, ales prin vot universal, egal, direct, secret şi liber exprimat, în condiţiile pluralismului politic şi pluripartidismului, pe un termen de 5 ani, conform Legii din 18 septembrie 1991 cu privire la alegerile Preşedintelui Republicii Moldova, rămîne în funcţiune pînă la expirarea mandatului pentru care a fost ales, cu excepţia cazurilor prevăzute în prezenta Constituţie.

(4) Guvernul, învestit în funcţie de către Parlament, rămîne în exercitarea împuternicirilor pînă la expirarea

mandatului, cu excepţia cazurilor prevăzute în prezenta Constituţie.

(5) Organele locale ale puterii de stat şi ale administraţiei de stat rămîn în exercitarea împuternicirilor pînă la expirarea mandatului, cu excepţia cazurilor prevăzute în prezenta Constituţie.

(6) Asupra judecătorilor care, la data intrării în vigoare a prezentei Constituţii, au o vechime în muncă în judecătorii de cel puţin 5 ani, se răsfrînge principiul inamovibilităţii, conform articolului 116 alineatul (1), printr-un decret al Preşedintelui Republicii Moldova, la propunerea ministrului justiţiei şi a Preşedintelui Judecătoriei Supreme.

[Art.III al.(6) modificat prin LP957-XIII din 19.07.96, MO54-55/15.08.96 art.517; în vigoare 15.08.96]

(7) În decursul a 2 ani de la data intrării în vigoare a prezentei Constituţii, sistemul instanţelor judecătoreşti va fi reorganizat, prin lege, conform articolului 115.

Articolul IV

Prevederile articolului 25 alineatul (4), ce ţin de termenul arestării, nu se răsfrîng, pînă la 1 ianuarie 1995, asupra persoanelor care au comis infracţiuni grave prevăzute de articolul 7^1 din Codul penal.*

_____

*Aprobat prin Legea din 24 martie 1961

Articolul V

(1) În decursul a 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei Constituţii se înfiinţează Curtea Constituţională şi Curtea de Conturi.

(2) În prima componenţă a Curţii Constituţionale judecătorii din partea Consiliului Superior al Magistraturii sînt numiţi în funcţie de adunarea generală a judecătorilor populari şi a membrilor Judecătoriei Supreme.

Articolul VI

Pînă la înfiinţarea Curţii Constituţionale, cazurile prevăzute în articolul 135 al prezentei Constituţii pot fi soluţionate, din iniţiativa Parlamentului, de către Judecătoria Supremă.

Articolul VII

(1) Legea din 1 septembrie 1989 cu privire la funcţionarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova rămîne în vigoare în măsura în care nu contravine prezentei Constituţii.

(2) Sus-numita lege poate fi modificată în decursul a 7 ani de la data intrării în vigoare a prezentei Constituţii, cu votul a cel puţin două treimi din deputaţi.

Articolul VIII

Titlul VII, Dispoziţii finale şi tranzitorii, se consideră parte integrantă a prezentei Constituţii şi reglementează problemele ce ţin de intrarea ei în vigoare.

CAPITOLUL II. Cadrul legislativ şi de politici pentru realizarea politicii securităţii naţionale

1. LEGE Nr. 619 din 31.10.1995 privind organele securităţii statului

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311701

NOTĂ:

1) În cuprinsul Legii sintagma "Departamentul Vamal" se substituie prin sintagma "Serviciul Vamal" prin *LP289-XVI din 11.11.05, MO164-167/09.12.05 art.816*

2) În titlul şi în cuprinsul articolelor 7, 11, 12, 18, 21, 23, 24 şi 29, precum şi în titlul capitolului IV, cuvîntul "militari" se substituie prin cuvintele "militari şi colaboratori" prin *LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708*

3) În cuprinsul legii, cuvintele "Ministerul Securităţii Naţionale", "ministrul securităţii naţionale" şi "viceminiştrii" se substituie, respectiv, prin cuvintele "Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova", "directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova", "directorii adjuncţi" prin *LP754-XIV din 23.12.1999*

Parlamentul adoptă prezenta lege.

Prezenta lege stabileşte menirea, cadrul juridic al activităţii, sistemul şi principiile de organizare şi de funcţionare a organelor securităţii statului, modul de exercitare a controlului şi supravegherii asupra activităţii lor.

Capitolul I

DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Menirea organelor securităţii statului

Organele securităţii statului sînt structuri specializate ale puterii executive, menite să asigure, în limita competenţei lor, securitatea statului Republica Moldova.

Articolul 2. Cadrul juridic al activităţii organelor
securităţii statului

Cadrul juridic al activităţii organelor securităţii statului îl constituie Constituţia, prezenta lege, alte acte legislative, decretele Preşedintelui Republicii Moldova şi hotărîrile Guvernului care reglementează relaţiile în domeniul asigurării securităţii statului.

Articolul 3. Atribuţiile organelor securităţii statului

(1) Organele securităţii statului au următoarele atribuţii:

a) apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova, asigurarea pazei frontierei de stat, apărarea regimului constituţional, a drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale persoanei de atentate ilegale;

b) desfăşurarea activităţii informative pentru asigurarea securităţii statului;

c) desfăşurarea activităţii de contrainformaţii pentru descoperirea, prevenirea şi contracararea tentativelor şi acţiunilor informative şi subversive întreprinse de serviciile speciale şi de organizaţiile altor state, asigurarea unui sistem de măsuri de apărare a secretelor de stat;

d) asigurarea Parlamentului, a Preşedintelui Republicii Moldova şi a Guvernului cu informaţii, necesare soluţionării problemelor asigurării securităţii statului (în domeniul activităţii economice şi politice externe, al afacerilor interne ale ţării), dezvoltării social-economice, progresului tehnico-ştiinţific;

e) asigurarea, în limita competenţei lor, a protecţiei economiei de atentate criminale; prevenirea evenimentelor extraordinare în transporturi, telecomunicaţii şi la unităţile de importanţă vitală;

f) combaterea terorismului,a crimei organizate, a corupţiei, care subminează securitatea statului, precum şi descoperirea, prevenirea şi contracararea altor infracţiuni, a căror urmărire penală este de competenţa organelor securităţii statului;

[Art.3 al.(1), lit.f) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

g) asigurarea în condiţiile legii a pazei de stat a persoanelor oficiale supreme din republică şi a oamenilor de stat şi fruntaşilor vieţii publice din alte state aflaţi în Republica Moldova;

h) participarea, în limitele competenţei sale şi în colaborare cu Poliţia de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, la asigurarea controlului frontierei de stat a Republicii Moldova.

[Art.3 al.(1), lit.h) modificată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

[Art.3 al.(1), lit.h) introdusă prin LP754-XIV din 23.12.99]

(2) Alte atribuţii pot fi acordate organelor securităţii statului exclusiv prin legislaţie.

Articolul 4. Principiile de activitate ale organelor
securităţii statului

(1) Organele securităţii statului îşi desfăşoarăactivitateaconform principiilor legalităţii,egalităţii tuturor în faţa legii, respectării drepturilor şi libertăţilor omului, nepartinităţii, corelării metodelor de lucru deschise şi acoperite, conspiraţiei profesionale şi transparenţei.

(2) Organele de securitate a statului colaborează cu alte organe de stat, asociaţii obşteşti şi cetăţeni în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Articolul 5. Activitatea organelor securităţii statului
şi respectarea drepturilor şi libertăţilor
omului

(1) Organele securităţii statului îşi desfăşoară activitatea, respectînd cu stricteţe drepturile şi libertăţile constituţionale ale omului.

(2) Organele securităţii statului pot limita exercitarea drepturilor şi libertăţilor omului numai în cazuri şi în modul expres prevăzute de legislaţie şi numai în interesul asigurării securităţii statului.

(3) La cererea cetăţenilor persoanele cu funcţii de răspundere din organele securităţii statului sînt obligate să dea, în termen de o lună, explicaţii în scris asupra motivului limitării drepturilor şi libertăţilor lor.

(4) Organele securităţii statului au obligaţia să ia măsuri exhaustive în fiecare caz în care lucrătorii lor au încălcat drepturile şi libertăţile legitime ale omului, pentru a restabili aceste drepturi şi libertăţi, a repara prejudiciul cauzat şi a trage vinovaţii la răspundere.

(5) Acţiunile ilegale ale lucrătorilor organelor securităţii statului sau ale organului respectiv al securităţii statului pot fi atacate în justiţie conform legislaţiei.

Articolul 6. Dreptul cetăţenilor la informaţie privind
activitatea organelor securităţii statului

(1) Cetăţenii sînt informaţi asupra activităţii organelor securităţii statului prin mijloacele de informare în masă şi prin alte forme, în modul stabilit de legislaţie.

(2) Informaţia privitoare la drepturile şi obligaţiile, la direcţiile principale de activitate ale organelor securităţii statului este prezentată integral.

(3) Se interzice a face publice informaţii ce constituie secret de stat, secret comercial, precum şi alte informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, a căror divulgare ar putea prejudicia securitatea statului, onoarea şi demnitatea persoanei sau ar putea leza drepturile şi libertăţile acesteia, cu excepţia cazurilor prevăzute de legislaţie în interesul justiţiei.

[Art.6 al.(3) modificat prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

Articolul 7. Nepartinitatea organelor securităţii statului

(1) În organele securităţii statului este interzisă activitatea partidelor şi a altor organizaţii social-politice.

Lucrătorilor din organele securităţii statului (militari şi colaboratori, salariaţi civili) le este interzis să facă parte din partide, mişcări şi alte asociaţii obşteşti care urmăresc scopuri politice.

(2) Se admite ca angajaţii civili să facă parte din sindicate.

Capitolul II
OBLIGAŢIILE ŞI DREPTURILE ORGANELOR SECURITĂŢII STATULUI ŞI ALE LUCRĂTORILOR LOR

Articolul 8. Obligaţiile organelor securităţii statului

Organele securităţii statului sînt obligate:

a) să descopere, să prevină şi să contracareze, în limita competenţei lor, activităţile orientate împotriva regimului constituţional al Republicii Moldova şi care urmăresc răsturnarea prin violenţă a organelor legal constituite ale puterii;

[Art.8 lit.b) exclusă prin LP754-XIV din 23.12.99]

b) să creeze premisele necesare întreţinerii optime a relaţiilor internaţionale ale Republicii Moldova;

c) să informeze regulat autorităţile publice despre problemele securităţii statului;

d) să apere, în limita competenţei lor, drepturile şi libertăţile constituţionale ale cetăţenilor Republicii Moldova, să-şi dea concursul la reabilitarea persoanelor supuse represiunilor în mod ilegal;

e) să ia măsuri, în comun cu alte autorităţi ale administraţiei publice, pentru asigurarea pazei de stat a persoanelor oficiale supreme din republică şi a oamenilor de stat şi fruntaşilor vieţii publice din alte state aflaţi în Republica Moldova;

f) să efectueze acţiuni de contrainformaţii în vederea descoperirii, prevenirii şi contracarării activităţii informative şi subversive împotriva Republicii Moldova şi a cetăţenilor ei;

g) să elaboreze şi să întreprindă măsuri de asigurare a securităţii statului în cadrul Forţelor Armate precum şi în organele de control, vamale şi ale afacerilor interne;

[Art.8 lit.g) modificată prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.70]

h) să ia măsuri, în comun cu Ministerul Afacerilor Interne, pentru asigurarea securităţii misiunilor diplomatice ale statelor străine în Republica Moldova;

i) să acţioneze în vederea asigurării securităţii instituţiilor Republicii Moldova situate pe teritoriul altor state şi a cetăţenilor republicii angajaţi în aceste instituţii;

j) în comun cu alte organe de stat, să elaboreze şi să întreprindă măsuri de asigurare a securităţii transporturilor speciale şi a liniilor speciale de telecomunicaţii;

k) să-şi dea concursul la elaborarea modalităţilor de apărare a secretului de stat şi de contracarare a serviciilor de informaţii străine şi să întreprindă măsuri în acest sens;

l) să acorde, în condiţiile legii, asistenţă unităţilor în păstrarea secretului comercial;

m) să combată terorismul, crima organizată, corupţia care subminează securitatea statului;

n) să descopere, să prevină şi să contracareze tentativele de capturare şi răpire de nave aeriene şi capturare de ostatici;

o) să efectueze urmărire penală în cauzele infracţiunilor a căror urmărire penală ţine de competenţa organelor securităţii statului; să efectueze căutarea persoanelor care au comis asemenea infracţiuni sau sînt suspectate de comiterea lor;

[Art.8 lit.o) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

p) să elaboreze modalităţi de asigurare a funcţionalităţii optime a centrelor de dirijare a statului în situaţii excepţionale şi să întreprindă acţiuni în acest sens;

q) să participe, în limita prevederilor legale, la acţiunile de normalizare a situaţiei în condiţiile stării de urgenţă;

r) să-şi dea concursul, în comun cu alte organe de stat, la asigurarea respectării regimului de intrare şi ieşire din Republica Moldova, de aflare pe teritoriul ei a străinilor ;

[Art.8 lit.r) modificată prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

s) la cererea organelor de stat, să pună la dispoziţia lor informaţii despre cunoaşterea de către unele persoane a informaţiilor ce constituie secret de stat, în legătură cu plecarea lor în străinătate;

t) să asigure conducerea republicii, a ministerelor, departamentelor şi a altor organizaţii de stat cu legătură guvernamentală, cifrată, secretă şi cu alte tipuri de telecomunicaţii, conform nomenclatorului întocmit de Guvern, să organizeze şi să asigure exploatarea şi siguranţa lor;

u) să efectueze pregătirea şi reciclarea cadrelor pentru organele securităţii statului;

v) să-şi dea concursul la proiectarea şi producerea de mijloace tehnice speciale;

w) să emită, în limita competenţei lor, în baza şi pentru executarea prevederilor Constituţiei, ale altor legi şi hotărîri adoptate de Parlament, ale decretelor emise de Preşedintele Republicii Moldova, ale hotărîrilor şi dispoziţiilor Guvernului acte normative privind asigurarea securităţii statului şi să controleze executarea lor;

x) să asigure, în limita competenţei lor, protecţia împotriva divulgării informaţiilor privind sprijinul acordat în mod acoperit de către cetăţeni.

Articolul 9. Drepturile organelor securităţii statului

Organele securităţ ii statului au dreptul:

a) să participe la elaborarea programelor de stat privind asigurarea securităţii ţării şi să controleze realizarea acestora;

b) să înainteze autorităţilor administraţiei publice, unităţilor propuneri privind lichidarea deficienţelor constatate

în problemele de asigurare a securităţii statului, să ceară luarea măsurilor de rigoare şi prezentarea de informaţii privind executarea lor;

c) să întreprindă, deschis sau acoperit, în condiţiile legii, acţiuni operative de investigaţii;

d) să recurgă, întru îndeplinirea atribuţiilor ce le revin, la sprijinul deschis sau acoperit al cetăţenilor;

e) să folosească, în interesul activităţii operative, încăperile unităţilor, precum şi locuinţele sau încăperile de altă natură ale cetăţenilor, cu consimţămîntul lor;

f) să efectueze, cu mandat emis de procuror, controlul corespondenţei şi interceptarea convorbirilor telefonice şi a altor tipuri de comunicaţii, atunci cînd există probe suficiente a indiciilor infracţiunilor, a căror urmărire penală ţine de competenţa organelor securităţii statului; să execute măsuri operativ-tehnice, expertize şi investigaţii criminalistice şi de altă natură; să execute şi să folosească, din raţiuni operative, acte ce cifrează identitatea persoanelor cu funcţii de răspundere şi apartenenţa departamentală a subunităţilor,organizaţiilor, a încăperilor şi mijloacelor de transport, precum şi identitatea persoanelor care acordă sprijin organelor securităţii statului în mod deschis sau acoperit; să acorde, în modul stabilit, organelor Ministerului Afacerilor Interne şi ale Procuraturii asistenţă cu mijloace tehnice şi operative necesare;

[Art.9 lit.f) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

g) să antreneze, cu acordul Ministerului Afacerilor Interne, forţele şi mijloacele acestuia la acţiuni de asigurare a securităţii statului;

h) să controleze actele de identitate ale cetăţenilor, alte documente, dacă aceştia sînt suspectaţi de comiterea unor infracţiuni;

i) să exercite observarea operativă, în mod deschis sau acoperit, inclusiv cu mijloace tehnice speciale, pentru a descoperi şi a documenta faptele şi indiciile infracţiunilor;

j) să obţină de la unităţi informaţia necesară îndeplinirii atribuţiilor ce le revin;

k) să utilizeze, în cazuri care nu suferă amînare, pentru realizarea sarcinilor operative de serviciu, orice mijloc de transport, cu excepţia mijloacelor de transport ale instituţiilor străine şi ale persoanelor cu imunitate diplomatică. La cererea proprietarilor de mijloace de transport, organele securităţii statului le compensează, în condiţiile legii, cheltuielile sau le repară prejudiciile cauzate;

l) să utilizeze liber, în scopuri de serviciu, mijloacele de telecomunicaţii aparţinînd unităţilor ori cetăţenilor, cu excepţia mijloacelor de telecomunicaţii ale instituţiilor străine şi persoanelor cu imunitate diplomatică;

m) să pătrundă în incintele unităţilor, în locuinţele sau încăperile de altă natură ale cetăţenilor în timpul urmăririi nemijlocite a infractorilor;

n) să invite persoanele suspectate la organul de securitate respectiv în scopul prevenirii unor acţiuni ilicite, a căror urmărire penală ţine de competenţa organelor securităţii statului, precum şi în alte cazuri prevăzute de legislaţia de procedură penală;

[Art.9 lit.n) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

o) să exercite controlul asupra păstrării secretelor de stat în organele administraţiei publice, în unităţi;

p) să întreprindă măsuri de profilaxie a infracţiunilor; să avertizeze oficial cetăţenii asupra inadmisibilităţii comiterii acţiunilor ilicite, a căror urmărire penală ţine de competenţa organelor securităţii statului, înştiinţînd ulterior procurorul;

[Art.9 lit.p) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

q) să dispună de un izolator de urmărire penală şi de alte localuri pentru deţinerea, în condiţiile prevăzute de legislaţie, a persoanelor suspectate de comiterea unor infracţiuni şi a personelor asupra cărora este aplicat arestul ca măsură de reprimare;

[Art.9 lit.q) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

r) să creeze, în conformitate cu legislaţia, în scopul îndeplinirii eficiente a atribuţiilor ce le revin, creării şi perfecţionării mijloacelor şi tehnicii speciale, instituţii de învăţămînt, cluburi şi societăţi sportive, precum şi unităţi care să-şi desfăşoare activitatea conform legislaţiei;

s) să păstreze în arhivă materialele operative, materialele de urmărire penală şi de altă natură, ce ţin de activitatea lor; să creeze sisteme informative; să desfăşoare activităţi analitico-informative.

[Art.9 lit.s) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

Articolul 10. Drepturile şi obligaţiile persoanelor care acordă sprijin organelor securităţii statului

(1) Persoanele care acordă sprijin organelor securităţii statului au dreptul:

a) să încheie contract cu organele securităţii statului asupra condiţiilor de colaborare confidenţială;

b) să primească de la colaboratorii organelor securităţii statului explicaţii privitoare la atribuţiile, drepturile şi obligaţiile lor;

c) să utilizeze în scopuri conspirative acte de indentitate cifrate;

d) să primească recompense în cazurile prevăzute de contract;

e) să fie despăgubite pentru daunele aduse sănătăţii sau bunurilor lor în procesul de acordare a sprijinului organelor securităţii statului.

(2) Persoanele care acordă sprijin organelor securităţii statului sînt obligate:

a) să îndeplinească misiunile date de organele securităţii statului;

b) să respecte clauzele contractului încheiat cu organele securităţii statului;

c) să nu divulge informaţiile ocrotite prin lege, de care au luat cunoştinţă în procesul de acordare a sprijinului organelor securităţii statului;

d) să nu admită prezentarea premeditată de informaţii false sau calomnioase.

(3) Pentru prezentarea premeditată de informaţii false sau calomnioase persoanele care acordă sprijin organelor securităţii statului poartă răspundere în conformitate cu legislaţia.

Articolul 11. Dreptul militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului de portarmă, deţinere, aplicare şi folosire a armei

(1) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului au dreptul de portarmă, deţinere, aplicare şi folosire a armei şi muniţiilor.

(2) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului au dreptul să aplice arma pentru:

a) apărarea persoanelor împotriva unor atacuri ce constituie pericol pentru viaţa sau sănătatea lor;

b) respingerea atacurilor asupra persoanelor, a căror pază este încredinţată militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului, în cazul în care viaţa sau sănătatea celor păziţi este expusă pericolului;

c) respingerea atacurilor în grup sau armate asupra clădirilor, încăperilor, construcţiilor, mijloacelor de transport, păzite deorganele securităţii statului, în cazurile în care se pune în pericol viaţa sau sănătatea persoanelor care se află în ele;

[Art.11 al.(2), lit.c) în redacţia LP263-XIV din 24.12.98]

d) respingerea atacurilor asupra militarilor şi colaboratorilor organelor securităţii statului, precum şi asupra persoanelor antrenate în acţiunile de asigurare a securităţii statului, în cazul în care viaţa sau sănătatea lor este expusă pericolului;

[Art.11 al.(2), lit.d) modificată prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

e) reţinerea persoanei care opune rezistenţă armată sau a persoanei surprinse în flagrant delict de crimă gravă, sau a criminalului evadat de sub arest, precum şi a persoanei înarmate care refuză să se conformeze somaţiei legale de a depune arma;

f) eliberarea ostaticilor, dacă viaţa sau sănătatea lor se află în pericol.

[Art.11 al.(2), lit.f) în redacţia LĂ263-XIV din 24.12.98]

(3) Aplicarea armei înseamnă efectuarea de împuşcătură la ţintă.

(4) Aplicarea armei trebuie să fie precedată de avertismentul privind intenţia de aplicare a ei.

(5) Arma poate fi aplicată fără avertisment în caz de atac prin surprindere, de atac cu folosirea tehnicii de luptă, a mijloacelor de transport, a aparatelor de zbor, a navelor fluviale, precum şi în caz de reţinere a criminalului evadat de sub arest.

(6) Se interzice aplicarea armei împotriva femeilor şi minorilor, persoanelor de vîrstă înaintată, cu excepţia cazurilor în care aceştia săvîrşesc un atac în grup sau armat ori opun rezistenţă armată ce periclitează viaţa oamenilor.

(7) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului pot folosi arma pentru a da semnal de alarmă, a chema ajutor, pentru a face inofensiv un animal care periclitează viaţa sau sănătatea oamenilor.

(8) În toate cazurile de aplicare şi folosire a armei, militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului sînt obligaţi să ia toate măsurile posibile pentru a asigura securitatea persoanelor neimplicate, pentru ca dauna cauzată sănătăţii, onoarei, demnităţii şi bunurilor lor să fie cît mai mică, precum şi pentru a acorda victimelor asistenţă medicală urgentă.

[Art.11 al.(8) în redacţia Legii nr.263-XIV din 24.12.98]

(9) Despre fiecare caz de aplicare sau de folosire a armei procurorul va fi informat în decursul a 24 de ore.

Articolul 12. Dreptul militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului de a aplica mijloace speciale şi procedee de luptă

(1) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului au dreptul să aplice cătuşe, bastoane de cauciuc, substanţe lacrimogene şi substanţe colorante speciale, dispozitive audiovizuale cu efect psihologic, dispozitive de deschidere a încăperilor, de oprire forţată a mijloacelor de transport, alte mijloace speciale, forţa fizică, inclusiv procedee de luptă, să folosească mijloace tehnice speciale şi alte mijloace din dotarea organelor securităţii statului, precum şi cîini de serviciu pentru:

a) respingerea atacurilor împotriva militarilor şi colaboratorilor şi altor cetăţeni;

b) respingerea atacurilor împotriva persoanelor a căror pază este încredinţată militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului, în cazul în care viaţa sau sănătatea celor păziţi este expusă pericolului;

c) respingerea atacurilor asupra clădirilor, încăperilor, construcţiilor, mijloacelor de transport păzite de organele securităţii statului, precum şi pentru degajarea acestor obiecte în cazul ocupării lor;

d) reţinerea contravenienţilor care nu se supun militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului aflaţi în exerciţiul funcţiunii;

e) eliberarea ostaticilor.

(2) Aplicarea mijloacelor speciale trebuie să fie precedată de avertismentul privind intenţia de aplicare a lor.

(3) Mijloacele speciale se aplică fără avertisment pentru respingerea atacurilor prin surprindere şi pentru eliberarea ostaticilor.

(4) Se interzice aplicarea mijloacelor speciale împotriva femeilor cu semne vizibile de sarcină, minorilor, persoanelor de vîrstă înaintată şi împotriva persoanelor cu semne vădite de invaliditate.

(5) Tipurile de mijloace speciale şi gradul lor de aplicare se stabilescde militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului, în funcţie de situaţia creată, de caracterul contravenţiei şi de individualitatea contravenientului.

(6) Nomenclatorul mijloacelor speciale şi regulile de aplicare a acestora sînt aprobate de Guvern.

Capitolul III
SISTEMUL ORGANELOR SECURITĂŢII STATULUI ŞI ORGANIZAREA ACTIVITĂŢII ACESTORA

Articolul 13. Sistemul organelor securităţii statului

(1) Sistemul organelor securităţii statului se constituie din Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, Poliţia de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, care îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu legile respective, precum şi din instituţiile de învăţămînt şi alte instituţii şi organizaţii nemilitarizate ale organelor securităţii statului.

[Art.13 al.(1) modificată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]
[Art.13 al.(1) modificat prin LP11-XV din 17.02.05, MO46-50/25.03.05 art.165]
[Art.13 al.(1) modificat prin LP11-XV din 17.02.05, MO46-50/25.03.05 art.165]
[Art.13 al.(1) în redacţia LP754-XIV din 23.12.99]
[Art.13 al.(1) în redacţia LP1456-XIII din 28.01.98]
[Art.13 al.(2) exlus prin LP754-XIV din 23.12.99, celelalte renumerotate]
[Art.13 al.(2) introdus prin LP1456-XIII din 28.01.98]

(2) Nu se admite constituirea organelor securităţii statului neprevăzute de prezenta lege.

(3) Structura organizatorică a organelor securităţii statului este stabilită de Guvern.

(4) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, alte organe, subunităţi, instituţii şi organizaţii din sistemul organelor securităţii statului, precum şi subdiviziunile Poliţiei de Frontieră aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne sînt persoane juridice, au ştampilă cu imaginea stemei de stat şi cu denumirea proprie, alte atribute necesare, conturi în bănci, inclusiv valutare.

[Art.13 al.(4) modificată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

Articolul 14. Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

(1) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova este organul de stat specializat în domeniul asigurării securităţii statului.

[Art.14 al.(1) în redacţia LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

(2) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova emite ordine, dispoziţii, instrucţiuni, dă indicaţii privind asigurarea securităţii statului a căror executare este obligatorie pentru sistemul organelor securităţii statului.

[Art.14 al.(2) completat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

(3) Regulamentul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova este aprobat de Guvern.

Articolul 15. Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat

Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat este un organ de stat cu atribuţii speciale în domeniul securităţii statului, specializat în asigurarea protecţiei demnitarilor Republicii Moldova, a demnitarilor străini pe timpul şederii lor în Republica Moldova, precum şi în asigurarea pazei sediilor de lucru şi a reşedinţelor acestora.

[Art.15 în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
[Art.15 în redacţia LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

Articolul 16. Poliţia de Frontieră

Poliţia de Frontieră este organul administraţiei publice, aflat în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care exercită atribuţiile şi implementează politica statului privind managementul integrat al frontierei de stat, combaterea migraţiei ilegale şi a criminalităţii transfrontaliere.

[Art.16 în redacţia LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]
[Art.16 în redacţia LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]
[Art.16 modificat prin LP754-XIV din 23.12.99]

Articolul 16^{1}. Serviciul Vamal

(1) Serviciul Vamal, fiind un organ specializat al puterii executive, contribuie, în limitele competenţei sale, la asigurarea securităţii economice a statului, la combaterea terorismului internaţional, a contrabandei, a traficului ilicit de droguri, armament şi muniţii.

(2) Regulamentul Serviciului Vamal este aprobat de Guvern.

[Art.16^{1} introdus prin LP11-XV din 17.02.05, MO46-50/25.03.05 art.165]

Articolul 17. Organele serviciului militar de contra informaţii

(1) Organele serviciului militar de contrainformaţii sînt create pentru asigurarea cu contrainformaţii a Forţelor Armate.

(2) Structura şi funcţionarea organelor serviciului militar de contrainformaţii se reglementează în baza regulamentului, aprobat de Guvern.

[Art.17 al.(1) modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 18. Personalul organelor securităţii statului

(1) Personalul organelor securităţii statului se constituie din militari şi colaboratori care îndeplinesc serviciul militar sau special în sistemul organelor securităţii statului, precum şi din salariaţi civili. În funcţie de atribuţiile ce le revin, militarii şi colaboratorii fac parte din personalul scriptic sau din personalul criptic.

(2) Efectivul de militari şi colaboratori şi salariaţi civili angajaţi în organele securităţii statului se stabileşte şi se aprobă prin legile organice care reglementează activitatea acestora.

(3) Pentru soluţionarea problemelor de asigurare a securităţii statului, la ministere, departamente, precum şi la unităţi, indiferent de tipul lor de proprietate, pot fi detaşaţi, cu acordul conducătorilor acestora, în modul prevăzut de Guvern, militari şi colaboratori din organele securităţii statului, pentru a ocupa funcţii în cadrul lor, continuînd să îndeplinească serviciul militar sau special.

(4) În organele securităţii statului sînt angajaţi în serviciu cetăţeni ai Republicii Moldova, în baza obligaţiunii militare şi benevol prin contract, în conformitate cu actele normative.

(5) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului îndeplinesc serviciul militar sau special, în condiţiile legii, regulamentelor militare şi altor acte normative. Militarii şi colaboratorii depun jurămîntul de credinţă poporului Moldovei, aprobat de Parlament.

(6) Personalul organelor securităţii statului este supus înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii, în conformitate cu legislaţia.

(7) Militarilor şi colaboratorilor încadraţi benevol în serviciu în organele securităţii statului li se calculează un an de serviciu militar sau special pentru doi ani de vechime în muncă, dar cel mult 10 ani.

(8) În cazuri excepţionale conducătorii organelor securităţii statului este în drept să decidă asupra includerii în stagiul militar sau special a vechimii în muncă a cetăţenilor Republicii Moldova încadraţi în serviciu militar sau special în organele securităţii statului, calculîndu-se pentru un an de muncă - un an de serviciu militar.

(9) Pregătirea cadrelor pentru organele securităţii statului şi perfecţionarea acestora se efectuează în instituţiile de învăţămînt din republică şi din alte ţări, în conformitate cu acordurile interguvernamentale.

(10) Activitatea de muncă a salariaţilor civili din organele securităţii statului este reglementată de legislaţia muncii şi de alte acte normative.

[Art.18 modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]
[Art.18 modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01art.1095]
[Art.18 modificat prin LP12-XV din 06.02.04, MO35-38/27.02.04 art.190; al.(6)-(9) devin al.(7)-(10)]
[Art.18 modificat prin LP754-XIV din 23.12.1999]
[Art.18 modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.109; al.(11) devine (9)]

Articolul 19. Asigurarea financiară şi tehnico-materială a organelor securităţii statului

(1) Asigurarea financiară a organelor securităţii statului se realizează de la bugetul de stat, în condiţiile legii.

(2) Asigurarea tehnico-materială a organelor securităţii statului o efectuează Guvernul.

(3) Modul şi normele de asigurare tehnico-materială a organelor securităţii statului sînt stabilite de Guvern, la propunerea organelor securităţii statului.

[Art.19 al.(3) modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

Articolul 20. Conlucrarea organelor securităţii statului ale Republicii Moldova cu organele securităţii şi serviciile speciale ale altor ţări

Pentru a asigura securitatea Republicii Moldova şi a îndeplini obligaţiile asumate prin acorduri internaţionale, organele securităţii statului ale Republicii Moldova stabilesc relaţii profesionale cu organele securităţii şi serviciile speciale ale altor ţări.

Capitolul IV
PROTECŢIA JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ A MILITARILOR ŞI COLABORATORILOR DIN ORGANELE SECURITĂŢII STATULUI ŞI A PERSOANELOR CARE LE ACORDĂ SPRIJIN

Articolul 21. Protecţia juridică a militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului

(1) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului sînt reprezentanţi ai puterii executive şi sînt protejaţi de stat. Personalitatea, onoarea şi demnitatea lor sînt apărate de lege.

(2) Executarea cerinţelor legale ale militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului este obligatorie. Nesupunerea faţă de cerinţele legale ale militarilor şi colaboratorilor, ultrajul, opunerea de rezistenţă, ameninţarea, violenţa sau atentatul la viaţa, sănătatea şi bunurile militarului sau colaboratorului, ale membrilor familiei lui sau ale rudelor apropiate atrag răspunderea stabilită de legislaţie.

(3) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului nu poartă răspundere pentru prejudiciul material şi fizic cauzat contravenientului, dacă acesta nu s-a supus sau a opus rezistenţă în timpul reţinerii.

(4) În cazul în care militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului primesc un ordin, o dispoziţie sau o indicaţie care contravine legii, ei sînt obligaţi să acţioneze conform legislaţiei.

(5) Persoana cu funcţii de răspundere care a dat ordinul, dispoziţia sau indicaţia ce contravine legii poartă răspunderea stabilită de legislaţie.

(6) Militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului au dreptul să atace în justiţie acţiunile persoanelor cu funcţii de răspundere, dacă consideră că li se limitează drepturile sau li se lezează demnitatea.

[Art.21 al.(2) modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 22. Protecţia socială a militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului

(1) Protecţia socială a militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului şi a membrilor familiilor lor este garantată de stat.

(2) Asupra militarilor şi colaboratorilor din organele securităţii statului se extinde integral efectul Legii cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară, al art.29-40 din Legea cu privire la poliţie, precum şi al art. 21-27 din Legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne.

[Art.22 modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 23. Drepturile băneşti ale militarilor şi colaboratorilor

Pentru serviciul în organele securităţii statului militarii şi colaboratorii primesc drepturi băneşti care constau din soldă, corespunzătoare funcţiei şi gradului militar sau special, precum şi drepturi suplimentare: spor pentru vechime, spor pentru muncă în condiţii speciale şi alte sporuri, plăţi şi compensaţii stabilite prin acte normative.

[Art.23 modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

[Art.23 modificat prin LP1592-XIII din 27.02.98]

Articolul 24. Protecţia juridică şi socială a cetăţenilor care acordă sprijin organelor securităţii statului

(1) Cetăţenii care acordă sprijin organelor securităţii statului beneficiază de protecţia juridică şi socială a statului. Apărarea vieţii, sănătăţii, onoarei, demnităţii şi a bunurilor acestor cetăţeni de atentate criminale este prevăzută de legislaţie. Asupra cetăţenilor care acordă sprijin organelor securităţii statului se extind garanţiile protecţiei juridice stabilite pentru militarii şi colaboratorii din organele securităţii statului. Acţiunile ilicite săvîrşite împotriva cetăţenilor, membrilor familiilor lor şi rudelor apropiate, în legătură cu acordarea de sprijin de către aceştia organelor securităţii statului, atrag răspundere disciplinară, administrativă, civilă şi penală, stabilită de legislaţie.

(2) Informaţiile despre cetăţenii care au acordat sau acordă sprijin organelor securităţii statului constituie secret de stat.

Capitolul V
CONTROLUL ASUPRA ACTIVITĂŢII ORGANELOR SECURITĂŢII STATULUI

Articolul 25. Controlul exercitat de Parlament

(1) Parlamentul exercită controlul asupra activităţii organelor securităţii statului prin audieri şi cercetări parlamentare, audieri de rapoarte ale conducătorilor organelor securităţii statului în cadrul şedinţelor publice sau închise, precum şi prin participarea preşedintelui Comisiei Parlamentului pentru securitatea naţională ori a vicepreşedintelui acestei comisii la lucrările colegiului Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

[Art. 25 al.(1) modificat prin LP13 din 06.02.03, MO35/07.03.03 art.143]

[Art.25 al.(1) modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

(2) Controlul permanent asupra activităţii organelor securităţii statului este exercitat de Parlament prin Comisia pentru securitatea naţională.

[Art. 25 al.(2) modificat prin LP13 din 06.02.03, MO35/07.03.03 art.143]

(3) Organele securităţii statului prezintă anual rapoarte de activitate Preşedintelui Republicii Moldova, Parlamentului şi Guvernului.

[Art.25 al.(3) modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

(4) Organele securităţii statului răspund, în modul stabilit de legislaţie, la interpelările comisiilor permanente, speciale şi de anchetă ale Parlamentului, precum şi la cele ale deputaţilor în Parlament.

[Art. 25 al.(4) modificat prin LP13 din 06.02.03, MO35/07.03.03 art.143]

(5) Conducătorii organelor securităţii statului poartă răspundere personală pentru oportunitatea, obiectivitatea şi caracterul exhaustiv al informaţiilor prezentate.

[Art.25 al.(5) modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

(6) Deputaţii în Parlament care, în baza interpelărilor, primesc informaţii de la organele securităţii statului poartă răspundere, în condiţiile legii, pentru divulgarea informaţiei ce conţine secret de stat.

Articolul 26. Controlul exercitat de Preşedintele Republicii Moldova şi de Guvern

(1) Preşedintele Republicii Moldova şi Guvernul audiază rapoartele conducătorilor organelor securităţii statului privind rezultatele activităţii organelor, securitatea statului, respectarea drepturilor şi libertăţilor omului şi alte probleme.

[Art.26 al.(1) modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

(2) Preşedintele Republicii Moldova, de comun acord cu Guvernul, aprobă programele de activitate ale organelor securităţii statului, stabileşte tipurile de informaţii prezentate de aceste organe şi modul lor de prezentare.

Articolul 27. Controlul judiciar

Controlul judiciar asupra respectării de către organele securităţii statului a drepturilor şi libertăţilor omului este exercitat în cadrul examinării în instanţele judecătoreşti a cauzelor penale, a căror urmărire penală este de competenţa acestor organe. Un astfel de control este exercitat de asemenea şi în cadrul examinării cauzelor privind infracţiunile şi contravenţiile comise de lucrătorii din organele securităţii statului, precum şi a acţiunilor intentate de

cetăţeni pentru a ataca în justiţie acţiunile organelor securităţii statului şi ale persoanelor cu funcţii de răspundere din aceste organe.

[Art.27 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

Articolul 28. Supravegherea exercitată de procuror

Supravegherea asupra respectării exacte a legilor de către organele securităţii statului este exercitată de Procurorul General şi de procurorii subordonaţi acestuia.

Capitolul VI
RĂSPUNDEREA LUCRĂTORILOR DIN ORGANELE SECURITĂŢII STATULUI

Articolul 29. Răspunderea pentru încălcarea legii

(1) Lucrătorii din organele securităţii statului, precum şi foştii militari şi colaboratori, salariaţii civili din organele securităţii statului poartă răspundere penală, stabilită de legislaţie, pentru divulgarea informaţiilor ce constituie secret de stat, secret comercial, precum şi a altor informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, inclusiv a informaţiilor despre cetăţenii care au acordat sau acordă sprijin în mod acoperit organelor securităţii statului.

[Art.29 al.(1) modificat prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

(2) În cazul comiterii unor acţiuni ilegale militarii şi colaboratorii şi salariaţii civili din organele securităţii statului poartă răspundere disciplinară, administrativă, civilă şi penală stabilită de legislaţie.

Capitolul VII
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 30.

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

Articolul 31.

Guvernul, în termen de 3 luni, va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

VICEPREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Dumitru MOŢPAN**

2. LEGE Nr. 212 din 24.06.2004 privind regimul stării de urgenţă, de asediu şi de război

http://lex.justice.md/document_rom.php?id=9BEC39CF:F109D735

NOTĂ:

În textul legii, sintagma „Departamentul Situaţii Excepţionale” se înlocuieşte cu sintagma „Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale” prin*LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

stare de urgenţă - ansamblu de măsuri cu caracter politic, economic, social şi de menţinere a ordinii publice, care se instituie provizoriu în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării în caz de:

a) iminenţă a declanşării sau declanşare a unor situaţii excepţionale cu caracter natural, tehnogen sau biologico-social, ceea ce face necesarăprevenirea, diminuarea şi lichidarea consecinţelor acestora;

[Art.1 lit.a) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

b) existenţă a unui pericol pentru securitatea naţională sau ordinea constituţională, ceea ce face necesară apărarea statului de drept, menţinerea sau restabilirea stării de legalitate;

stare de asediu - ansamblu de măsuri cu caracter politic, militar, economic şi social, care se instituie în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării în scopul ridicării capacităţii de luptă a trupelor şi a nivelului de pregătire a populaţiei, economiei şi teritoriului respectiv în iminenţa unei agresiuni armate;

stare de război - regim instituit pe întreg teritoriul ţării în cazul notificării declaraţiei de război sau al unei agresiuni armate împotriva Republicii Moldova, în scopul apărării suveranităţii, independenţei, unităţii, integrităţii teritoriale şi ordinii constituţionale;

mobilizare - activitate complexă desfăşurată pe plan politic, economic, administrativ şi militar în scopul asigurării cu resurse umane şi tehnico-materiale necesare apărării ţării şi trecerii statului de la starea de pace la starea de război.

Articolul 2. Obiectul prezentei legi

Prin prezenta lege se stabilesc:

a) temeiurile, modul şi condiţiile declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război, precum şi competenţa autorităţilor care o declară;

b) măsurile ce se aplică în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, precum şi drepturile, obligaţiile şi răspunderea persoanelor juridice şi fizice în această perioadă.

Articolul 3. Cadrul juridic

Cadrul juridic al stării de urgenţă, de asediu şi de război îl constituie Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative, precum şi acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 4. Acţiunea actelor normative

(1) În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, legile şi alte acte normative adoptate pînă la instituirea stării respective acţionează în măsuraîn care nu contravin prezentei legi.

(2) În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, instituite pe întreg teritoriul ţării, nu se admite modificarea Constituţiei, adoptarea, modificarea sau abrogarea legilor organice şi a legislaţiei electorale, precum şi desfăşurarea alegerilor autorităţilor publice centrale şi locale şi a referendumurilor republicane şi locale.

(3) După ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război, actele normative adoptate pentru această perioadă se abrogă fără un preaviz special în acest sens.

Articolul 5. Restrîngerea exerciţiului unor drepturi şi libertăţi

(1) Pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, în funcţie de gravitatea situaţiei ce a determinat instituirea acesteia, poate fi restrîns, dacă este cazul, exerciţiul unor drepturi sau libertăţi ale cetăţenilor în conformitate cu art.54 din Constituţie.

(2) Restrîngerea prevăzută la alin.(1) trebuie să fie conformă cu obligaţiile care rezultă din tratatele internaţionale privind drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte şi nu poate implica discriminarea unor persoane sau a unor grupuri de persoane exclusiv din considerente de rasă, naţionalitate, limbă, religie, sex, convingeri politice sau origine socială.

Articolul 6. Angajamentele internaţionale

(1) În conformitate cu angajamentele internaţionale ale Republicii Moldova care rezultă din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice şi din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în cazul declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război, Parlamentul sau Preşedintele Republicii Moldova informează, în termen de 3 zile, Secretarul General al ONU şi Secretarul General al Consiliului Europei asupra restrîngerii drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor, restrîngere ce constituie o abatere de la angajamentele care decurg din documentele menţionate, precum şi asupra volumului şi cauzelor acestei abateri.

(2) Parlamentul sau Preşedintele Republicii Moldova va informa, de asemenea, Secretarul General al ONU şi Secretarul General al Consiliului Europei despre ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război şi despre reluarea aplicării integrale a prevederilor Pactului internaţional şi ale Convenţiei europene, menţionate la alin.(1).

Articolul 7. Protecţia socială a sinistraţilor

(1) Cetăţenilor care au avut de suferit fie în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, fie în legătură cu efectuarea lucrărilor impuse de declararea acesteia li se atribuie spaţiu locativ, li se repară prejudiciul material cauzat, li se acordă asistenţă pentru încadrarea în muncă şi altă asistenţă necesară.

(2) Modul şi condiţiile de atribuire a spaţiului locativ, de reparare a prejudiciului şi de acordare a altei asistenţe se stabilesc de Guvern.

Articolul 8. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale

(1) Pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, unele atribuţii ale administraţiei publice centrale şi locale se pun în sarcina organelor competente prevăzute de prezenta lege, în modul stabilit de Guvern.

(2) În condiţiile stării de urgenţă, de asediu sau de război, autorităţile administraţiei publice centrale şi locale exercită numai atribuţiile care nu au fost delegate organelor competente menţionate la alin.(1) şi au obligaţia de a acorda sprijin acestora.

Articolul 9. Dispoziţii şi ordine

(1) În exercitarea atribuţiilor ce le revin pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, organele competente emit dispoziţii şi ordine executorii în limitele competenţei lor.

(2) Dispoziţiile şi ordinele trebuie să cuprindă:

a) titlul, numărul şi data;

b) denumirea organului competent emitent;

c) baza legală;

d) perioada de aplicare;

e) regulile şi măsurile care se dispun, precum şi sancţiunile aplicabile în caz de nerespectare a acestora;

f) denumirea autorităţii administraţiei publice centrale şi locale obligate să asigure executarea lor;

g) modul de aducere la cunoştinţa populaţiei;

h) ştampila organului competent emitent şi semnătura conducătorului acestuia.

Articolul 10. Asigurarea financiară

Finanţarea măsurilor legate de declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război se face din mijloacele bugetului de stat, ale bugetelor locale, precum şi din alte surse, conform legislaţiei.

Articolul 11. Activitatea Parlamentului în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, Parlamentul nu poate fi dizolvat. Mandatul Parlamentului se prelungeşte prin lege organică, în conformitate cu art.63 din Constituţie.

Capitolul II
PROCEDURA INSTITUIRII ŞI RIDICĂRII STĂRII DE URGENŢĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI

Articolul 12. Declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) Starea de urgenţă, de asediu sau de război se declară prin hotărîre a Parlamentului.

(2) În caz de agresiune armată împotriva ţării, Preşedintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, instituie starea de război şi le aduce neîntîrziat la cunoştinţa Parlamentului. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanşarea agresiunii.

Articolul 13. Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război

Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război trebuie să prevadă:

a) motivele care au impus declararea stării respective;

b) teritoriul pe care se instituie;

c) durata instituirii;

d) măsurile urgente care urmează a fi luate;

e) organele competente în a căror sarcină este pusă aducerea la îndeplinire a hotărîrii în cauză;

f) alte prevederi şi restricţii care se impun.

[Art.13 lit.f) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 14. Mediatizarea hotărîrii privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război intră în vigoare din momentul adoptării şi se aduce de îndată la cunoştinţa populaţiei prin mijloacele de informare în masă.

(2) Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 15. Prelungirea duratei stării de urgenţă sau de asediu

În funcţie de evoluţia situaţiei, Parlamentul poate prelungi durata stării de urgenţă sau de asediu, poate extinde sau restrînge aria de acţiune a stării de urgenţă.

Articolul 16. Ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) Ridicarea stării de urgenţă sau de asediu are loc la data stabilită în hotărîrea privind declararea sau prelungirea acesteia.

(2) În cazul în care situaţia care a condus la declararea stării de urgenţă sau de asediu a fost înlăturată înainte de expirarea termenului stabilit, Parlamentul adoptă hotărîrea cu privire la ridicarea stării respective.

(3) Ridicarea stării de război se face prin hotărîre a Parlamentului, după încetarea acţiunilor militare şi încheierea păcii.

Capitolul III
STAREA DE URGENŢĂ

Articolul 17. Declararea stării de urgenţă

Starea de urgenţă se declară la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova sau a Guvernului.

Articolul 18. Durata stării de urgenţă

(1) Starea de urgenţă poate fi instituită pe o perioadă care nu va depăşi 60 de zile.

(2) În funcţie de evoluţia situaţiei, Preşedintele Republicii Moldova sau Guvernul poate solicita Parlamentului prelungirea sau reducerea duratei stării de urgenţă, precum şi extinderea sau restrîngerea ariei de acţiune a acesteia.

Articolul 19. Convocarea şedinţei Guvernului

(1) Comisia pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova prezintă Guvernului un raport privind necesitatea declarării stării de urgenţă.

(2) Raportul Comisiei pentru Situaţii Excepţionale este examinat, în regim de urgenţă, la şedinţa Guvernului, la care se adoptă hotărîrea de a înainta Parlamentului propunerea privind declararea stării de urgenţă.

(3) Prim-ministrul remite neîntîrziat Parlamentului propunerea privind declararea stării de urgenţă.

Articolul 20. Măsurile aplicabile pe durata stării de urgenţă

Pe durata stării de urgenţă, în funcţie de situaţia concretă, pot fi aplicate următoarele măsuri:

a) evacuarea provizorie a cetăţenilor din zonele ce prezintă pericol pentru viaţă şi asigurarea obligatorie a acestora cu locuri de cazare permanentă sau provizorie;

b) instituirea unui regim special de intrare şi ieşire din ţară;
c) dispunerea raţionalizării consumului de alimente şi de alte produse de strictă necesitate;
d) introducerea regimului de carantină şi luarea altor măsuri sanitaro-antiepidemice obligatorii;
e) efectuarea, în modul stabilit de lege, a rechiziţiilor de bunuri în scopul prevenirii şi lichidării consecinţelor situaţiilor care au impus declararea stării de urgenţă;
f) stabilirea unui regim special de lucru pentru agenţi economici şi instituţii publice, soluţionarea altor chestiuni privind activitatea acestora, necesare desfăşurării lucrărilor de salvare-deblocare şi a altor lucrări de neamînat;
g) modificarea procedurii de numire în funcţie şi de destituire a conducătorilor agenţilor economici şi ai instituţiilor publice;
h) interzicerea demisiei lucrătorilor, cu excepţia cazurilor prevăzute de actele normative, pentru această perioadă;
i) chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public în condiţiile legii;
j) introducerea unor reguli speciale de utilizare a mijloacelor de telecomunicaţii.

Articolul 21. Autorităţile administrative pe durata stării de urgenţă

(1) În cazul declarării stării de urgenţă la iminenţa declanşării sau la declanşarea unor situaţii excepţionale cu caracter natural, tehnogen sau biologico-social, fapt ce impune necesitatea prevenirii, diminuării şi lichidării consecinţelor acestora, planificarea, organizarea şi coordonarea activităţii de aplicare a măsurilor impuse revin Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova, iar coordonarea aducerii la îndeplinire a măsurilor de rigoare revine Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale.

(2) În cazul declarării stării de urgenţă într-un anumit teritoriu, acesta va fi administrat de comisia pentru situaţii excepţionale a autorităţii administraţiei publice locale respective, care va activa sub conducerea Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova. Coordonarea aducerii la îndeplinire a măsurilor de rigoare revine Ministerului Afacerilor Interne şi Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

(3) Armata Naţională acordă sprijin Ministerului Afacerilor Interne şi Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova în cazurile şi în modul stabilite de legislaţia în vigoare.

[Art.21 în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 22. Atribuţiile Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova pe durata stării de urgenţă

[Art.22 titlul în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(1) Pe durata stării de urgenţă, Comisia pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova are următoarele atribuţii:

[Art.22 al.(1) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

a) emite dispoziţii privind aplicarea măsurilor de protecţie a populaţiei şi bunurilor, de localizare şi lichidare a consecinţelor situaţiilor excepţionale, de apărare a statului de drept şi de menţinere sau restabilire a stării de legalitate;
b) controlează activitatea comisiilor pentru situaţii excepţionale ale autorităţilor administraţiei publice locale şi analizează modul de desfăşurare a operaţiunilor de salvare şi de intervenţie, adoptă măsuri pentru asigurarea oportună a acestor comisii cu forţele şi mijloacele necesare;
c) exercită dreptul exclusiv de a interzice desfăşurarea adunărilor, manifestaţiilor publice şi a altor acţiuni de masă;
d) coordonează activitatea mijloacelor de informare în masă privind informarea populaţiei despre cauzele şi proporţiile situaţiei excepţionale, despre măsurile întreprinse de Guvern pentru prevenirea pericolului, lichidarea urmărilor acestei situaţii şi protecţia populaţiei, precum şi privind familiarizarea populaţiei cu regulile de comportare în timpul situaţiei excepţionale;
e) dispune, în caz de necesitate, sistarea temporară a livrării gazelor, energiei electrice şi apei potabile;
f) limitează sau interzice comercializarea băuturilor alcoolice;
g) stabileşte procedura de numire în funcţie şi de destituire a conducătorilor agenţilor economici şi ai instituţiilor publice, cazurile cînd este permisădemisia lucrătorilor;
h) stabileşte regimul special de folosire a spaţiului aerian.

(2) Dispoziţiile Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova sînt executorii pentru conducătorii autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, ai agenţilor economici, ai instituţiilor publice, precum şi pentru cetăţeni.

[Art.23 exclus prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 24. Atribuţiile Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale pe durata stării de urgenţă

[Art.24 titlul în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale are următoarele atribuţii:
a) conduce nemijlocit forţele protecţiei civile de pe întreg teritoriul ţării;
b) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice centrale de soluţionare a problemelor ce ţin de competenţa Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale în caz de declanşare a situaţiilor excepţionale şi de organizare a lucrărilor de lichidare a consecinţelor acestora;

c) înştiinţează organele de administrare ale protecţiei civile despre pericolul declanşării sau declanşarea situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen şi ecologic;

d) organizează, cu forţele şi mijloacele protecţiei civile, executarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări necesare în cazul declanşării unor situaţii excepţionale;

e) colectează, generalizează şi prezintă Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova informaţia privind situaţiile excepţionale cu caracter natural, tehnogen şi ecologic;

f) direcţionează, în comun cu alte subdiviziuni ale Ministerului Afacerilor Interne persoanele evacuate sau refugiate în localităţile stabilite şi ţine evidenţa acestor persoane.

[Art.24 lit.f) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 25. Atribuţiile Ministerului Afacerilor Interne pe durata stării de urgenţă

[Art.25 titlul în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Ministerul Afacerilor Interne are următoarele atribuţii:

a) efectuează ridicarea armelor, muniţiilor şi materialelor explozibile aflate la populaţie;

b) suspendă activitatea unităţilor care comercializează arme şi muniţii şi asigură paza acestora;

c) interzice sau limitează circulaţia persoanelor în anumite localităţi şi în anumite ore şi eliberează, în cazuri justificate, permise de liberă circulaţie;

d) efectuează percheziţii în condiţiile legii;

e) efectuează razii;

f) evacuează din zona supusă regimului stării de urgenţă persoanele a căror prezenţă poate afecta asigurarea ordinii publice şi a securităţii în aceastăzonă;

g) asigură paza sediilor autorităţilor publice, a misiunilor diplomatice, a staţiilor de alimentare cu apă, energie electrică şi gaze, a staţiilor de radio şi televiziune, precum şi a altor obiective de importanţă naţională;

h) interzice crearea şi activitatea formaţiunilor paramilitare ale cetăţenilor;

i) organizează culegerea, sistematizarea, generalizarea informaţiei despre situaţia operativă creată şi o prezintă Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova.

Articolul 26. Obligaţiile autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, ale agenţilor economici, ale instituţiilor publice şi ale cetăţenilor

(1) Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, agenţii economici şi instituţiile publice sînt obligate să aducă la îndeplinire, în domeniul lor de activitate, măsurile prevăzute de prezenta lege, de alte acte normative şi de planurile corespunzătoare aprobate în modul stabilit.

(2) Cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi apatrizii sînt obligaţi să respecte prevederile prezentei legi şi ale altor acte normative care reglementează regimul stării de urgenţă.

Articolul 27. Participarea cetăţenilor la realizarea măsurilor legate de declararea stării de urgenţă

(1) Rezerviştii Forţelor Armate pot fi chemaţi, în temeiul unei hotărîri de Guvern, la concentrări speciale pentru lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen şi ecologic.

(2) În cazul declarării stării de urgenţă pe întreg teritoriul ţării, în una sau cîteva unităţi administrativ-teritoriale, în unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special, la propunerea conducătorilor autorităţilor administraţiei publice locale de nivelul al doilea, a guvernatorului unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special, sînt desfăşurate formaţiuni ale protecţiei civile prin dispoziţia Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova.

[Art.27 al.(2) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(3) Cetăţenii Republicii Moldova pot fi chemaţi pentru prestări de servicii în interes public, în condiţiile legii.

Capitolul IV
STAREA DE ASEDIU

Articolul 28. Declararea stării de asediu

(1) Starea de asediu se declară la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

(2) Starea de asediu poate fi instituită pe o perioadă ce nu va depăşi 30 de zile.

Articolul 29. Mobilizarea

(1) Mobilizarea în stat se declară de către Parlament, din momentul instituirii stării de asediu, la propunerea Consiliului Suprem de Apărare.

(2) Preşedintele Republicii Moldova poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parţială sau generală.

Articolul 30. Consiliul Suprem de Apărare

(1) La instituirea stării de asediu, în scopul planificării, organizării şi coordonării activităţii de apărare a ţării şi asigurării securităţii statului, Consiliul Suprem de Securitate se transformă în Consiliul Suprem de Apărare, în temeiul unui decret emis de Preşedintele Republicii Moldova.

(2) Consiliul Suprem de Apărare are următoarele atribuţii:

a) înaintează Parlamentului propunerea privind declararea mobilizării;

b) efectuează coordonarea generală a activităţii Forţelor Armate şi a celorlalte componente ale sistemului de apărare a ţării şi aprobă măsurile urgente de respingere a agresiunii armate;

c) precizează planul de mobilizare a Forţelor Armate şi planul de mobilizare a economiei naţionale şi controlează îndeplinirea acestora;

d) dispune trecerea unităţilor militare la o treaptă superioară a capacităţii de luptă, în conformitate cu planurile existente, inclusiv completarea lor cu resurse umane şi tehnico-materiale conform statelor de război;

e) aprobă direcţiile principale în domeniul relaţiilor internaţionale şi mandatul delegaţiilor care participă la negocierea şi încheierea unor acorduri de asigurare a securităţii naţionale;

f) analizează rapoartele în problemele apărării ţării şi asigurării securităţii statului, prezentate de conducătorii autorităţilor administraţiei publice, şi dispune aplicarea măsurilor de rigoare;

g) conduce activitatea consiliilor teritoriale de apărare;

h) exercită alte atribuţii privind apărarea ţării şi asigurarea securităţii statului.

(3) Preşedintele Consiliului Suprem de Apărare este Preşedintele Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

(4) Hotărîrile Consiliului Suprem de Apărare sînt executorii pentru autorităţile publice, agenţii economici, instituţiile publice, cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi pentru apatrizi.

Articolul 31. Consiliile teritoriale de apărare

(1) În scopul planificării, organizării şi coordonării activităţilor de apărare în teritoriu, în unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, în unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special se creează consilii teritoriale de apărare.

(2) Din componenţa consiliilor teritoriale de apărare fac parte:

a) preşedintele raionului, guvernatorul unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special - în calitate de preşedinţi ai consiliilor teritoriale de apărare respective;

b) comandantul centrului militar (organului administrativ-militar) al unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea - în calitate de vicepreşedinţi ai consiliilor teritoriale de apărare respective;

c) vicepreşedintele raionului, preşedintele autorităţii reprezentative a unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special;

d) conducătorul organului teritorial al afacerilor interne;

e) conducătorul organului teritorial al Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova;

f) şeful subdiviziunii teritoriale a Serviciulului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

g) alte persoane, la decizia preşedintelui consiliului teritorial de apărare.

(3) Consiliul teritorial de apărare are următoarele atribuţii:

a) planifică şi organizează aducerea la îndeplinire a măsurilor de pregătire a autorităţilor administraţiei publice locale, a agenţilor economici, a instituţiilor publice, precum şi a populaţiei şi teritoriului respectiv pentru timp de război;

b) asigură regimul stării de asediu în teritoriul din subordine;

c) conduce activitatea formaţiunilor de apărare teritorială.

Articolul 32. Statul Major General al Forţelor Armate

Statul Major General al Forţelor Armate asigură capacitatea de luptă şi de mobilizare a Forţelor Armate, asigură desfăşurarea mobilizării şi pregătirea forţelor destinate apărării naţionale, prezintă Comandamentului Suprem al Forţelor Armate propuneri privind folosirea forţelor pentru respingerea unei eventuale agresiuni armate, efectuează alte activităţi prevăzute de legislaţia în vigoare.

Articolul 33. Forţele Armate

Din momentul declarării stării de asediu, Forţele Armate se desfăşoară pînă la statele pentru timp de război, în conformitate cu Planul de mobilizare a Forţelor Armate, şi aduc la îndeplinire toate măsurile preconizate pentru respingerea unei eventuale agresiuni armate.

Articolul 34. Formaţiunile de apărare teritorială

(1) La declararea stării de asediu, în scopul asigurării regimului stării de asediu şi executării altor lucrări de rigoare, conducerea pregătirii şi desfăşurării formaţiunilor de apărare teritorială se efectuează de către consiliile teritoriale de apărare.

(2) Organizarea, sarcinile, principiile de pregătire, modul de asigurare, completare şi utilizare a formaţiunilor deapărare teritorială se stabilesc de Guvern.

Articolul 35. Durata serviciului militar şi a concentrărilor

(1) Durata serviciului militar în termen şi cu termen redus şi a concentrărilor militare se prelungeşte pînă la ridicarea stării de asediu, dacă nu a fost instituită starea de război.

(2) Pe durata stării de asediu sau de război, contractele militarilor care îndeplinesc serviciul militar prin contract şi al căror termen expiră se consideră prelungite pînă la ridicarea stării de asediu sau de război, întoarcerea militarilor în unităţile militare şi abrogarea ordinului privind aducerea unităţii militare la o treaptă superioară a capacităţii de luptă.

Articolul 36. Atribuţiile Guvernului

Guvernul are următoarele atribuţii:

a) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale în scopul aducerii la îndeplinire a măsurilor legate de asigurarea stării de asediu şi a capacităţii de apărare a ţării;

b) precizează Planul de mobilizare a economiei naţionale şi controlează îndeplinirea acestuia de către autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, agenţii economici şi instituţiile publice;

c) asigură alocarea şi utilizarea resurselor financiare şi materiale necesare pentru organizarea apărării, pentru înzestrarea, întreţinerea şi mobilizarea Forţelor Armate, pentru instruirea efectivelor, pentru pregătirea de mobilizare şi mobilizarea economiei naţionale;

d) asigură completarea Forţelor Armate şi a formaţiunilor de apărare teritorială cu rezervişti, efectuarea rechiziţiilor de bunuri, precum şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public;

e) asigură menţinerea şi completarea rezervelor tehnico-materiale necesare pentru timp de război.

Articolul 37. Atribuţiile Ministerului Afacerilor Interne şi ale Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

Ministerul Afacerilor Interne şi Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova asigură menţinerea regimului stării de asediu, desfăşurarea formaţiunilor din subordine şi sînt responsabili pentru pregătirea lor specială, de luptă şi de mobilizare.

Articolul 38. Atribuţiile Serviciulului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale

Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale efectuează desfăşurarea formaţiunilor specializate din subordine, asigură protecţia populaţiei şi bunurilor, execută lucrări de salvare şi alte lucrări de neamînat.

Articolul 39. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice centrale

Autorităţile administraţiei publice centrale au următoarele atribuţii:

a) asigură pregătirea de mobilizare şi mobilizarea ramurilor din subordine, precum şi funcţionarea normală a acestora;

b) asigură livrarea producţiei necesare sistemului naţional de apărare;

c) sînt responsabile pentru repartizarea resurselor de materii prime, a produselor industriale şi alimentare, a resurselor energetice, a mijloacelor de transport şi de comunicaţie, precum şi pentru executarea lucrărilor publice.

Articolul 40. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice locale

Autorităţile administraţiei publice locale au următoarele atribuţii:

a) asigură resursele de mobilizare, trecerea întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor la regim de lucru în condiţiile stării de asediu, precum şi fabricarea producţiei cu destinaţie militară sau specială;

b) asigură aducerea la îndeplinire a măsurilor preconizate privind pregătirea populaţiei şi a teritoriului respectiv pentru apărare;

c) asigură crearea şi pregătirea formaţiunilor de apărare teritorială.

Articolul 41. Agenţii economici

Agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, sînt obligaţi să execute, cu prioritate, comenzile de stat de fabricare, livrare şi reparaţie a armamentului, tehnicii militare şi speciale, precum şi a altor mijloace materiale pentru necesităţile apărării, conform planurilor de mobilizare aprobate de Guvern.

Articolul 42. Masurile aplicabile în perioada stării de asediu

Pe durata stării de asediu, suplimentar la măsurile prevăzute la art.20, pot fi luate următoarele măsuri:

a) închiderea frontierei de stat a Republicii Moldova şi întărirea controlului acesteia, intensificarea controlului la punctele de trecere a frontierei de stat;

[Art.42 lit.a) în redacţia LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

b) limitarea circulaţiei rutiere, feroviare, fluviale şi aeriene;

c) interzicerea părăsirii de către rezervişti a localităţii în care îşi au domiciliul permanent fără permisiunea comandantului organului administrativ-militar al unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea sau al unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special.

Capitolul V
STAREA DE RĂZBOI

Articolul 43. Declararea stării de război

Starea de război se declară la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

Articolul 44. Mobilizarea

Mobilizarea în stat se declară de către Parlament din momentul instituirii stării de război, la propunerea Consiliului Suprem de Apărare sau de către Preşedintele Republicii Moldova, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului.

Articolul 45. Atribuţiile Consiliului Suprem de Apărare

În afară de atribuţiile prevăzute la art.30, Consiliul Suprem de Apărare organizează şi controlează activitatea de respingere a agresiunii şi de restabilire a suveranităţii, independenţei, unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării.

Articolul 46. Atribuţiile consiliilor teritoriale de apărare

Pe durata stării de război, consiliile teritoriale de apărare, în afară de atribuţiile prevăzute la art.31 alin.(3), organizează şi controlează activitatea de asigurare a necesităţilor Forţelor Armate şi a acţiunilor de luptă ale acestora.

Articolul 47. Statul Major General al Forţelor Armate

Statul Major General al Forţelor Armate asigură conducerea Forţelor Armate în scopul respingerii agresiunii armate.

Articolul 48. Forţele Armate

Din momentul declarării stării de război, Forţele Armate desfăşoară acţiunile de luptă planificate pentru respingerea agresiunii armate.

Articolul 49. Formaţiunile de apărare teritorială

În cazul declarării stării de război, formaţiunile de apărare teritorială asigură regimul stării de război şi îndeplinesc alte sarcini prevăzute în Regulamentul privind apărarea teritorială.

Articolul 50. Durata serviciului militar şi a concentrărilor militare

Durata serviciului militar în termen şi cu termen redus şi a concentrărilor militare se prelungeşte pînă la ridicarea stării de război.

Articolul 51. Atribuţiile Guvernului

Guvernul exercită următoarele atribuţii:

a) efectuează trecerea economiei naţionale la regimul de activitate pentru timp de război;

b) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice centrale în scopul realizării măsurilor ce ţin de asigurarea regimului stării de război;

c) efectuează controlul asupra folosirii mijloacelor financiare, precum şi a rezervelor materiale de stat şi de mobilizare;

d) asigură completarea Forţelor Armate şi a formaţiunilor de apărare teritorială cu rezervişti, efectuarea rechiziţiilor de bunuri, precum şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public;

e) controlează îndeplinirea de către autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, de către agenţii economici şi instituţiile publice a obligaţiilor ce le revin în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 52. Atribuţiile Ministerului Apărării

Ministerul Apărării întreprinde măsuri de asigurare multilaterală a Forţelor Armate în vederea îndeplinirii de către acestea a misiunilor de luptă pentru respingerea agresiunii şi apărarea ţării, asigură interacţiunea cu autorităţile administraţiei publice, agenţii economici şi instituţiile cu atribuţii în domeniul apărării naţionale.

Articolul 53. Atribuţiile Ministerului Afacerilor Interne şi ale Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

Ministerul Afacerilor Interne şi Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova asigură regimul stării de război şi îndeplinirea de către formaţiunile din subordine a misiunilor ce le revin conform destinaţiei.

Articolul 54. Atribuţiile Serviciulului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale

În condiţiile stării de război, Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale asigură aducerea la îndeplinire a măsurilor de protecţie a populaţiei şi bunurilor, desfăşoară lucrările de salvare şi alte lucrări de neamînat.

Articolul 55. Atribuţiile Ministerului Finanţelor

Ministerul Finanţelor asigură executarea bugetului pentru primul an de război, precum şi efectuarea controlului asupra alocării fondurilor necesare pentru realizarea măsurilor vizînd regimul stării de război, identifică alte surse de finanţare.

Articolul 56. Atribuţiile altor autorităţi ale administraţiei publice centrale

Alte autorităţi ale administraţiei publice centrale antrenate în asigurarea securităţii militare sînt responsabile pentru mobilizarea ramurii din subordine în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 57. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice locale

Autorităţile administraţiei publice locale asigură regimul stării de război în teritoriu, îndeplinirea sarcinilor în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale, iau alte măsuri de pregătire a populaţiei şi a teritoriului din subordine pentru apărare.

Articolul 58. Agenţii economici

(1) Agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, sînt obligaţi să execute cu prioritate comenzile de stat de fabricare, livrare şi reparaţie a armamentului, tehnicii militare şi speciale, precum şi a altor mijloace materiale pentru necesităţile apărării, conform planurilor de mobilizare aprobate de Guvern.

(2) Pentru agenţii economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare pentru apărare poate fi stabilit un regim special de muncă. Modul de organizare a activităţii acestor agenţi economici se stabileşte de Guvern.

Articolul 59. Măsuri aplicabile pe durata stării de război

Pe durata stării de război, suplimentar la cele prevăzute la art.20 şi 42, pot fi luate următoarele măsuri:

a) ruperea relaţiilor diplomatice cu statul agresor;

b) încetarea acţiunii majorităţii tratatelor şi acordurilor bilaterale încheiate cu statul agresor şi cu statele implicate în agresiune;

c) introducerea unui statut juridic special pentru cetăţenii statului agresor, aflaţi pe teritoriul Republicii Moldova, şi pentru bunurile proprietate a statului agresor;

d) interzicerea oricăror relaţii cu caracter politic, militar, economic, ştiinţific şi umanitar cu reprezentanţii şi instituţiile, precum şi cu cetăţenii statului agresor.

Capitolul VI
ÎNFĂPTUIREA JUSTIŢIEI ÎN PERIOADA STĂRII DE URGENŢĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI. PARTICULARITĂŢILE PROCEDURII ÎNCAUZELE PENALE ŞI CELE PRIVIND CONTRAVENŢIILE ADMINISTRATIVE

Articolul 60. Înfăptuirea justiţiei în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) În teritoriile unde este instituită starea de urgenţă, de asediu sau de război, justiţia se înfăptuieşte doar de instanţele judecătoreşti constituite în conformitate cu legea. Crearea de instanţe extraordinare este interzisă.

(2) Pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, procedura în cauzele penale şi cele privind contravenţiile administrative se îndeplineşte în acelaşi mod în care se îndeplinea pînă la declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război, ţinînd cont de particularităţile stabilite de prezenta lege.

(3) Pe teritoriul unde este declarată starea de urgenţă, de asediu sau de război, Curtea Supremă de Justiţie poate dispune modificarea competenţei teritoriale în cauzele penale şi în cele privind contravenţiile administrative.

Articolul 61. Activitatea organelor procuraturii

Activitatea organelor procuraturii pe teritoriul unde este instituită starea de urgenţă, de asediu sau de război se desfăşoară în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 62. Termenul efectuării urmăririi penale

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, urmărirea penală trebuie să fie încheiată în termen de cel mult o lună de la data pornirii procesului de urmărire penală.

Articolul 63. Termenul de examinare a cauzelor penale

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, cauzele penale se supun spre examinare în termen de 7 zile de la data trimiterii în instanţa de judecată.

Articolul 64. Termenul de examinare a cauzelor privind contravenţiile administrative

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, cauzele privind contravenţiile administrative se examinează de către persoanele cu funcţii de răspundere din organele abilitate să aplice sancţiuni administrative, precum şi de instanţele de judecată, în termen de 3 zile de la data comiterii contravenţiei.

Articolul 65. Încetarea procedurii în cauzele privind încălcarea regimului stării de urgenţă, de asediu sau de război

Ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război atrage încetarea procedurii în cauzele privind încălcarea regimului stării respective şi eliberarea imediată a persoanelor supuse arestului administrativ.

Capitolul VII
RĂSPUNDEREA ÎN PERIOADA STĂRII DE URGENŢĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI

Articolul 66. Răspunderea

(1) Persoanele care încalcă regimul stării de urgenţă, de asediu sau de război sînt trase la răspundere civilă, penală sau contravenţională.

(2) Modul şi temeiurile tragerii la răspundere civilă, penală sau contravenţională sînt reglementate de legislaţia în vigoare, dacă prezenta lege nustabileşte altfel.

Capitolul VIII
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 67. Executarea legii

(1) Guvernul:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind modificarea şi completarea legislaţiei în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

c) va elabora şi va aproba actele normative prevăzute la art.7 alin.(2), art.8 alin.(1), art.34 alin.(2), art.49 şi 58 alin.(2).

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă:

a) Legea nr.290-XII din 1 octombrie 1990 cu privire la regimul juridic al stării excepţionale şi formele speciale de guvernare în R.S.S.Moldova;

b) articolul III din Legea nr.136-XV din 10 mai 2001 pentru modificarea unor acte legislative.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

3. LEGE Nr. 1192 din 04.07.2002 privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege determină conţinutul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării în Republica Moldova, stabileşte atribuţiile şi responsabilitatea autorităţilor administraţiei publice, instituţiilor publice şi ale agenţilor economici în acest domeniu.

Articolul 2. Noţiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

a) pregătirea de mobilizare - planificare şi realizare, în termene optime, a măsurilor care asigură trecerea, într-o perioadă restrînsă, a economiei naţionale, a teritoriului şi a forţelor sistemului naţional de apărare la regimul de activitate în condiţii de război, în scopul asigurării apărării militare a ţării şi securităţii populaţiei;

b) mobilizarea - proces planificat din timp şi asigurat multilateral de trecere organizată a economiei naţionale, a teritoriului şi a forţelor sistemului naţional de apărare de la starea de pace la starea de război.

Articolul 3. Asigurarea financiară a pregătirii de mobilizare şi a mobilizării

(1) Asigurarea financiară a pregătirii de mobilizare şi a mobilizării se efectuează de la bugetul de stat şi bugetele locale şi din mijloacele agenţilor economici.

(2) Activităţile privind pregătirea de mobilizare la nivel de stat, desfăşurate în scopul asigurării apărării şi securităţii ţării, sînt finanţate de la bugetul de stat.

(3) Activităţile privind pregătirea de mobilizare la nivel local sînt finanţate de la bugetele locale.

(4) Activităţile privind pregătirea de mobilizare desfăşurate din iniţiativa agenţilor economici, în scopul funcţionării lor stabile, sînt finanţate din mijloacele proprii ale agenţilor economici.

(5) Recuperarea de către stat a pierderilor suportate de instituţiile publice şi agenţii economici în legătură cu îndeplinirea sarcinilor de mobilizare se efectuează în modul stabilit de Guvern.

(6) Asigurarea financiară a pregătirii de mobilizare a Forţelor Armate se efectuează din contul alocaţiilor bugetului de stat pentru apărare.

Capitolul II
PREGĂTIREA DE MOBILIZARE

Articolul 4. Conţinutul pregătirii de mobilizare

(1) Pregătirea de mobilizare include pregătirea de mobilizare a economiei naţionale, a teritoriului şi a Forţelor Armate.

(2) Pregătirea de mobilizare prevede:

a) planificarea măsurilor pentru trecerea autorităţilor administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici la activitate pe timp de război;

b) elaborarea planului de mobilizare a economiei naţionale şi a planului de mobilizare a Forţelor Armate;

c) elaborarea proiectului bugetului de stat pentru primul an de război;

d) pregătirea economiei ţării, a economiei unităţilor administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi a unităţilor teritoriale autonome cu statut special, precum şi a agenţilor economici, pentru activitate pe timp de război;

e) crearea, dezvoltarea şi păstrarea capacităţilor de mobilizare pentru fabricarea producţiei necesare satisfacerii nevoilor statului, ale Forţelor Armate şi ale populaţiei pe timp de război;

f) crearea, acumularea, păstrarea şi împrospătarea rezervelor de mobilizare;

g) organizarea punctelor de conducere ale autorităţilor administraţiei publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici, precum şi pregătirea acestor puncte, pentru activitate pe timp de război;

h) pregătirea cetăţenilor în cadrul concentrărilor militare, exerciţiilor şi antrenamentelor de mobilizare;

i) pregătirea teritoriului pentru apărare.

Articolul 5. Dirijarea pregătirii de mobilizare a economiei naţionale

(1) Pregătirea de mobilizare a economiei naţionale este parte componentă a pregătirii ţării pentru apărare.

(2) Conducerea generală şi răspunderea pentru pregătirea de mobilizare a economiei naţionale revin Guvernului, care:

a) organizează, coordonează şi controlează activitatea ministerelor, departamentelor şi altor autorităţi ale administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici în ceea ce priveşte realizarea sarcinilor de pregătire a economiei naţionale pentru mobilizare;

b) elaborează, pe timp de pace, proiectul planului de mobilizare a economiei naţionale şi proiectul bugetului de stat pentru primul an de război;

c) stabileşte, în corespundere cu planul de mobilizare a economiei naţionale, sarcinile ce revin autorităţilor administraţiei publice şi agenţilor economici şi ia măsuri pentru asigurarea Forţelor Armate şi a populaţiei cu toate cele necesare pe timp de război;

d) elaborează programe curente şi de perspectivă privind pregătirea de mobilizare a economiei naţionale;

e) ia măsuri privind finanţarea acţiunilor de pregătire a economiei naţionale pentru mobilizare;

f) determină modul de creare şi păstrare a capacităţilor de mobilizare, modul de creare, acumulare, păstrare şi împrospătare a rezervelor de mobilizare;

g) îndeplineşte alte atribuţii stabilite de lege în acest domeniu.

(3) Realizarea prevederilor alin.(2) revine nemijlocit Ministerului Economiei.

(4) Conducătorii autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale şi ai instituţiilor publice, precum şi ai agenţilor economici, indiferent de tipul de proprietate, răspund de îndeplinirea sarcinilor ce le revin privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea. În acest scop, în subordinea acestora activează specialişti, precum şi organe sau servicii specializate în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării, ale căror componenţă şi structură sînt determinate în funcţie de volumul sarcinilor atribuite.

(5) Serviciile de mobilizare a economiei din unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi din unităţile teritoriale autonome cu statut special sînt organe specializate, desconcentrate în teritoriu, ale Ministerului Economiei.

Articolul 6. Planul de mobilizare a economiei naţionale şi bugetul de stat pentru primul an de război

(1) Urmărind asigurarea unei funcţionări optime a economiei naţionale pe timp de război, asigurarea necesităţilor statului, ale Forţelor Armate şi ale populaţiei, Ministerul Economiei elaborează în prealabil, pe timp de pace, planul de mobilizare a economiei naţionale.

(2) Planul de mobilizare a economiei naţionale cuprinde sarcinile ministerelor, departamentelor şi ale altor autorităţi ale administraţiei publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici privind asigurarea necesităţilor economiei naţionale, ale Forţelor Armate şi ale populaţiei pe timp de război.

(3) În baza proiectului planului de mobilizare a economiei naţionale, Ministerul Finanţelor elaborează proiectul bugetului de stat pentru primul an de război.

(4) Planul de mobilizare a economiei naţionale şi bugetul de stat pentru primul an de război se aprobă de Parlament şi se actualizează după caz.

(5) Ministerele, departamentele şi alte autorităţi ale administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici sînt obligaţi să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea îndeplinirii sarcinilor incluse în planul de mobilizare a economiei naţionale. În acest scop, se stabilesc, se creează şi se păstrează capacităţile şi rezervele de mobilizare.

Articolul 7. Capacităţile de mobilizare

Capacităţile de mobilizare sînt:

a) în industrie - capacităţile de producţie utilizate, la declararea mobilizării, pentru fabricarea şi repararea tehnicii militare şi armamentului;

b) în transporturi şi telecomunicaţii - utilajele, materialele şi piesele de completare necesare asigurării nevoilor de apărare în domeniu;

c) în domeniul ocrotirii sănătăţii - instituţiile curative şi sanitar-profilactice stabilite în planul de mobilizare a economiei naţionale pentru asigurarea necesităţilor sistemului naţional de apărare;

d) în domeniul administrării rezervelor materiale de stat - 30 la sută din suprafaţa de depozitare.

Articolul 8. Rezervele de mobilizare

(1) Rezervele de mobilizare includ:

a) în industrie - materiile prime, materialele, semifabricatele, subansamblurile şi piesele de completare, utilajele speciale, sculele, aparatele de măsurat, dispozitivele, documentaţia tehnică şi alte materiale, necesare pentru fabricarea şi repararea tehnicii militare şi a armamentului;

b) în transporturi şi telecomunicaţii - materialele necesare pentru restabilirea şi menţinerea în stare de funcţionare a mijloacelor de transport şi a telecomunicaţiilor, ce asigură necesităţile de apărare;

c) în domeniul ocrotirii sănătăţii - materialele sanitar-farmaceutice consumabile, materiile prime şi materialele necesare fabricării produselor farmaceutice, aparatura şi instrumentarul medical, precum şi alte materiale, asigurînd buna funcţionare a instituţiilor medicale existente şi a celor înfiinţate pe timp de război;

d) în domeniul comerţului - produsele alimentare şi mărfurile industriale necesare asigurării nevoilor Forţelor Armate şi ale populaţiei;

e) în domeniul agriculturii şi industriei prelucrătoare - materiile prime agricole, preparatele pentru protecţia plantelor şi animalelor.

(2) Pe timp de pace, stocurile intangibile ale rezervelor materiale de stat se consideră rezerve de mobilizare. La declararea mobilizării, toate rezervele materiale de stat devin rezerve de mobilizare.

(3) Volumul rezervelor de mobilizare se stabileşte şi se precizează anual de către Ministerul Economiei în funcţie de necesităţile sistemului naţional de apărare.

(4) Sarcinile autorităţilor administraţiei publice şi ale agenţilor economici privind crearea, păstrarea, împrospătarea şi folosirea rezervelor de mobilizare sînt stabilite de Guvern.

(5) Rezervele de mobilizare, prin hotărîre de Guvern, pot fi folosite, cu restabilirea lor ulterioară, pentru lichidarea consecinţelor calamităţilor naturale, ale avariilor tehnogene şi ale catastrofelor.

Articolul 9. Pregătirea teritoriului pentru apărare

(1) În scopul pregătirii teritoriului ţării pentru apărare, se efectuează amenajarea lui operativă.

(2) Porţiunile din teritoriul ţării şi sarcinile privind amenajarea lor operativă pentru necesităţile apărării sînt determinate de Ministerul Apărării. Sarcinile privind amenajarea teritoriului ţării pentru protejarea populaţiei sînt stabilite de către Departamentul Situaţii Excepţionale.

(3) Modul de amenajare a teritoriului, precum şi autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici, nemijlocit responsabili pentru desfăşurarea acţiunilor de pregătire a teritoriului ţării pentru apărare, se stabilesc de Guvern.

(4) Activităţile privind pregătirea teritoriului ţării pentru apărare sînt specificate în planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 10. Pregătirea de mobilizare a Forţelor Armate

(1) Planificarea şi organizarea activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea Forţelor Armate se realizează de către Statul Major General al Forţelor Armate, în conformitate cu Regulamentul privind mobilizarea Forţelor Armate, aprobat de Guvern.

(2) Pe timp de pace, Statul Major General al Forţelor Armate elaborează planul de mobilizare a Forţelor Armate, în care determină ordinea desfăşurării trupelor şi trecerii lor la structura de organizare pe timp de război, modul şi termenele completării cu efectiv a marilor unităţi şi a unităţilor militare, ale completării acestora cu armament, tehnică şi alte mijloace materiale, modul şi termenele închegării de luptă a trupelor desfăşurate şi aducerii lor la capacitatea necesară îndeplinirii misiunilor de luptă.

(3) Planul de mobilizare a Forţelor Armate se aprobă de Preşedintele Republicii Moldova - Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Capitolul III
MOBILIZAREA

Articolul 11. Conţinutul mobilizării

Mobilizarea include:

a) realizarea acţiunilor de trecere a autorităţilor administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici la activitate pe timp de război;

b) completarea Forţelor Armate în conformitate cu statele de război;

c) mobilizarea la locul de muncă a cetăţenilor cu obligaţii militare care activează în cadrul autorităţilor administraţiei publice, al instituţiilor publice şi al agenţilor economici;

d) chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public;

e) efectuarea, în condiţiile legii, a rechiziţiilor de bunuri materiale necesare pentru asigurarea activităţii economiei naţionale pe timp de război, precum şi completarea Forţelor Armate cu resurse tehnico-materiale la declararea mobilizării;

f) organizarea aprovizionării normate a populaţiei cu produse alimentare şi mărfuri industriale, a asistenţei medicale şi prestării serviciilor de telecomunicaţii şi de transport în perioada mobilizării şi pe timp de război.

Articolul 12. Completarea Forţelor Armate la declararea mobilizării

La declararea mobilizării, completarea Forţelor Armate cu efectiv şi resurse tehnico-materiale se efectuează, conform legislaţiei, în baza planului de completare.

Articolul 13. Mobilizarea la locul de muncă

(1) Mobilizarea la locul de muncă a cetăţenilor cu obligaţii militare are drept scop de a asigura activitatea autorităţilor administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici cu sarcini de mobilizare, funcţionarea eficientă a economiei naţionale în perioada mobilizării şi pe timp de război.

(2) Mobilizarea la locul de muncă a specialiştilor pentru nevoile economiei naţionale prevede luarea cetăţenilor cu obligaţii militare la evidenţa militară specială.

(3) Cetăţenii cu obligaţii militare mobilizaţi la locul de muncă beneficiază de amînarea încorporării în caz de mobilizare.

(4) Organizarea şi modul de mobilizare la locul de muncă a specialiştilor pentru nevoile economiei naţionale sînt determinate de Guvern.

(5) Organele administrativ-militare efectuează controlul privind legalitatea mobilizării la locul de muncă a specialiştilor pentru nevoile economiei naţionale.

Articolul 14. Chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public

Cetăţenii care nu au fost încorporaţi în serviciul militar, la declararea mobilizării, pot fi chemaţi pentru prestări de servicii în interes public în condiţiile legii.

Capitolul IV
ATRIBUŢIILE AUTORITĂŢILOR ADMINISTRAŢIEI PUBLICE, INSTITUŢIILOR PUBLICE ŞI ALE AGENŢILOR ECONOMICI ÎN DOMENIUL PREGĂTIRII DE MOBILIZARE ŞI AL MOBILIZĂRII

Articolul 15. Atribuţiile ministerelor şi departamentelor

Ministerele şi departamentele:

a) înaintează propuneri pentru elaborarea proiectului planului de mobilizare a economiei naţionale şi a proiectului bugetului de stat pentru primul an de război;

b) elaborează planurile de mobilizare ale domeniilor respective, iau măsuri pentru asigurarea funcţionării lor stabile pe timp de război în conformitate cu planul de mobilizare a economiei naţionale;

c) stabilesc, creează şi păstrează capacităţi şi rezerve de mobilizare;

d) îndeplinesc alte sarcini de pregătire a economiei naţionale pentru apărare, stabilite prin acte legislative şi alte acte normative.

Articolul 16. Atribuţiile Ministerului Apărării

Ministerul Apărării planifică şi coordonează activităţile privind completarea Forţelor Armate cu resurse de mobilizare. Cerinţele Ministerului Apărării în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării sînt executorii pentru toate autorităţile centrale de specialitate, autorităţile administraţiei publice locale şi instituţiile publice, pentru toţi agenţii economici şi cetăţenii Republicii Moldova.

Articolul 17. Atribuţiile consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi ale executivului unităţii teritoriale autonome cu statut special

Consiliul unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi executivul unităţii teritoriale autonome cu statut special:

a) asigură realizarea de către consiliile locale, primăriile (preturile), instituţiile publice şi agenţii economici a activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea;

b) acordă ajutor, coordonează şi controlează activitatea consiliilor locale şi a primăriilor (preturilor) în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

c) alocă mijloace financiare necesare pentru efectuarea activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea.

Articolul 18. Atribuţiile conducătorului autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea şi ale guvernatorului unităţii teritoriale autonome cu statut special

Conducătorul autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea şi guvernatorul unităţii teritoriale autonome cu statut special:

a) coordonează şi controlează activitatea subdiviziunilor structurale ale ministerelor şi departamentelor de pe teritoriul unităţii administrativ-teritoriale respective în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

b) controlează îndeplinirea de către autorităţile administraţiei publice locale, instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţenii unităţii administrativ-teritoriale respective a prevederilor legislaţiei în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

c) organizează instruirea conducătorilor autorităţilor administraţiei publice locale şi lucrătorilor organelor de mobilizare din unitatea administrativ-teritorială respectivă în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

d) asigură efectuarea mobilizării resurselor umane şi prezentarea lor în punctele stabilite de organele administrativ-militare;

e) asigură îndeplinirea de către agenţii economici şi instituţiile publice din unitatea administrativ-teritorială respectivă a sarcinilor stabilite în planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 19. Atribuţiile consiliului local

Consiliul local:

a) asigură îndeplinirea de către instituţiile publice şi agenţii economici din municipiu, oraş, sat (comună) a prevederilor legislaţiei şi a hotărîrilor consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, executivului unităţii teritoriale autonome cu statut special în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

b) asigură, la declararea mobilizării, prezentarea cetăţenilor cu obligaţii militare la punctele stabilite de organele administrativ-militare;

c) alocă mijloacele financiare necesare pentru realizarea în teritoriu a activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea;

d) examinează informaţiile şi dările de seamă ale primarului, ale conducătorilor instituţiilor publice şi ale agenţilor economici şi prezintă consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, executivului unităţii teritoriale autonome cu statut special informaţii şi dări de seamă privind pregătirea de mobilizare a resurselor umane şi tehnico-materiale.

Articolul 20. Atribuţiile primarului (pretorului)

Primarul (pretorul):

a) asigură îndeplinirea de către instituţiile publice şi agenţii economici din municipiu (sector), oraş, sat (comună) a prevederilor legislaţiei, a hotărîrilor autorităţilor ierarhic superioare ale administraţiei publice în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

b) numeşte în funcţie, de comun acord cu comandantul centrului militar, specialiştii punctului de recrutare, încorporare şi completare din cadrul primăriei (preturii), conduce, coordonează şi controlează activitatea lor;

c) organizează pentru rezervişti, la declararea mobilizării, înmînarea ordinelor de chemare şi asigură prezentarea lor la data, ora şi locul indicat în ordinul de chemare;

d) organizează înmînarea ordinelor de predare a bunurilor materiale supuse rechiziţiei şi a ordinelor de chemare pentru prestări de servicii în interes public în caz de mobilizare;

e) propune consiliului local spre aprobare volumul mijloacelor financiare necesare pentru organizarea în municipiu (sector), oraş, sat (comună) a activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea.

Articolul 21. Atribuţiile instituţiilor publice şi ale agenţilor economici

(1) Instituţiile publice şi agenţii economici:

a) elaborează planurile de mobilizare în baza sarcinilor de mobilizare ale ministerelor şi departamentelor;

b) îndeplinesc, integral şi în termenele stabilite, sarcinile (comenzile) privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea;

c) îndeplinesc ordinele de predare a bunurilor materiale în conformitate cu legislaţia ce reglementează rechiziţiile;

d) efectuează mobilizarea la locul de muncă a cetăţenilor cu obligaţii militare.

(2) Instituţiile publice şi agenţii economici vor lua măsuri pentru realizarea sarcinilor ce le revin în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării, în care scop îşi vor adapta structura organizatorică.

Articolul 22. Răspunderi

Nerespectarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere penală sau administrativă, după caz.

Capitolul V

DISPOZIŢII FINALE

Articolul 23

Guvernul, în termen de 6 luni:

a) va prezenta propuneri privind armonizarea legislaţiei în vigoare cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

4. LEGE Nr. 112 din 22.05.2008 pentru aprobarea Concepţiei securităţii naţionale a Republicii Moldova

http://lex.justice.md/md/328010/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art.1. - Se aprobă Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova, cuprinsă în anexă.

Art.2. - Se abrogă Hotărîrea Parlamentului nr.445-XIII din 5 mai 1995 cu privire la aprobarea Concepţiei securităţii naţionale a Republicii Moldova şi la formarea Consiliului coordonator pentru elaborarea proiectelor de legi şi altor acte normative care vor reglementa construcţia, pregătirea şi folosirea Forţelor Armate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.35, art.399).

VICEPREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Maria POSTOICO**

Nr.112-XVI. Chişinău, 22 mai 2008.

Anexă

CONCEPŢIA SECURITĂŢII NAŢIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova este un document care reflectă evaluarea generală a mediului de securitate pe plan naţional şi internaţional în care operează Republica Moldova şi care defineşte scopul securităţii naţionale, liniile directorii de bază pentru securitatea naţională, valorile şi principiile generale ce urmează a fi protejate de statul şi de societatea moldovenească.

Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova este un sistem de idei care conturează priorităţile statului în domeniul securităţii naţionale.

1. Principiile, valorile generale, obiectivele, liniile directorii de bază ale securităţii naţionale. Ameninţările, riscurile şi vulnerabilităţile cu impact asupra securităţii naţionale a Republicii Moldova

1.1. Statutul de neutralitate permanentă

Republica Moldova este un stat suveran şi independent, unitar şi indivizibil. Teritoriul ei este inalienabil. În conformitate cu art.11 din Constituţie, Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă, ceea ce presupune că ţara noastră nu este parte la blocuri militare şi nu admite dislocarea de trupe militare sau de armamente ale altor state şi ale blocurilor militare pe teritoriul său.

Statutul de neutralitate permanentă reprezintă principiul de bază, piatra de temelie a conceptului securităţii naţionale. Astfel, toate acţiunile desfăşurate de întregul sistem de securitate naţională al Republicii Moldova, îndreptate spre asigurarea securităţii naţionale, se bazează pe acest principiu.

În acest sens, Republica Moldova depune eforturi pentru asigurarea respectării neutralităţii sale permanente de către subiectele de drept internaţional.

1.2. Obiectivele securităţii naţionale şi liniile directorii de bază în asigurarea securităţii naţionale

Securitatea naţională reprezintă condiţia fundamentală a existenţei poporului din Republica Moldova, a statului moldovenesc şi este un obiectiv al ţării. Obiectivele securităţii naţionale a Republicii Moldova sînt: asigurarea şi apărarea independenţei, suveranităţii, integrităţii teritoriale, ordinii constituţionale, dezvoltării democratice, securităţii interne, consolidarea statalităţii Republicii Moldova. Un loc aparte în acest sens revine apărării şi promovării valorilor, intereselor şi obiectivelor naţionale. Securitatea naţională nu este numai securitatea statului, ci şi securitatea societăţii şi a cetăţenilor Republicii Moldova, atît pe teritoriul Republicii Moldova, cît şi peste hotarele ei.

Securitatea naţională a Republicii Moldova se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă şi militară, prin activitate de informaţii, contrainformaţii, precum şi prin depăşirea eficientă a crizelor, în conformitate cu legislaţia în vigoare şi cu dreptul internaţional.

Calea de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, întreţinerea bunelor relaţii pe plan bilateral, regional, participarea la cooperare multilaterală sînt factorii care fac posibilă apărarea intereselor Republicii Moldova şi atingerea scopului securităţii naţionale.

Pornind de la interesele sale naţionale, precum şi de la angajamentele pe care le impune procesul de integrare europeană, Republica Moldova se ghidează după următoarele linii directorii în politica sa de securitate naţională:

- asigurarea respectării statutului său de neutralitate permanentă;
- restabilirea integrităţii teritoriale a statului, eliminarea prezenţei militare străine, consolidarea independenţei şi suveranităţii statului;
- menţinerea proceselor de integrare europeană într-o stare dinamică avansată;
- asigurarea dezvoltării democratice a societăţii şi consolidarea securităţii ei interne;
- dezvoltarea economică şi socială ascendentă a ţării prin accelerarea reformelor politice, economice şi instituţionale, în primul rînd a celor care permit îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniunea Europeană;
- dezvoltarea şi valorificarea cît mai plenară a potenţialului uman, principală resursă a ţării, apărarea cît mai eficientă a intereselor şi drepturilor cetăţenilor săi în ţară şi peste hotare;
- consolidarea dimensiunii economice, sociale, energetice şi ecologice a securităţii.

Pentru a atinge obiectivul securităţii naţionale, Republica Moldova va asigura, de o manieră coordonată cu restul programelor şi acţiunilor la nivel naţional, implementarea politicii sale externe, politicii de securitate şi de apărare, va consolida ordinea constituţională, securitatea publică şi securitatea domeniilor de importanţă vitală pentru stat. Procesul de evaluare şi de analiză a ameninţărilor şi a riscurilor cu impact asupra securităţii naţionale constituie elementul esenţial în activitatea autorităţilor publice şi a instituţiilor competente, ceea ce determină politica statului în domeniul securităţii naţionale. Totodată, acest proces creează condiţiile necesare planificării pe termen scurt, de către executiv, a acţiunilor coordonate, care urmează a fi întreprinse în domeniile respective de către instituţiile guvernamentale.

1.3. Ameninţări la adresa securităţii naţionale

1.3.1. Conflictul transnistrean

Existenţa regimului separatist amplifică discrepanţa din cadrul juridic unic al Republicii Moldova, condiţionînd imposibilitatea acordării de asistenţă juridică cetăţenilor Republicii Moldova din localităţile din stînga Nistrului (Transnistria), periclitînd totodată cooperarea internaţională judiciară în acest segment. Vor fi intensificate eforturile în vederea soluţionării problemei acordării de asistenţă juridică cetăţenilor Republicii Moldova din localităţile din stînga Nistrului (Transnistria), în circumstanţele garantării drepturilor şi libertăţilor fundamentale consacrate prin instrumente juridice cu conotaţie internaţională şi europeană la care Republica Moldova este parte. Căile de soluţionare a conflictului transnistrean se vor baza pe Constituţia Republicii Moldova.

1.3.2. Riscurile apariţiei unor tensiuni interetnice

Republica Moldova, fiind un stat polietnic şi multinaţional, ameninţarea apariţiei elementelor de şovinism, de naţionalism şi de separatism este persistentă. Deşi legislaţia ţării la acest subiect este suficient de progresistă şi, la moment, aceste elemente nu sînt pronunţate, se va ţine cont de interesele tuturor grupelor etnice de pe teritoriul ţării în promovarea politicii interne şi externe.

1.3.3. Ameninţarea terorismului internaţional

Pe fundalul descreşterii ameninţărilor de ordin militar la adresa securităţii internaţionale, sporesc ameninţările neconvenţionale, în particular globalizarea fenomenului terorismului internaţional şi pericolul proliferării armelor chimice, biologice, radioactive şi nucleare, inclusiv obţinerea acestora de actorii nonstatali.

Diminuarea ameninţării terorismului internaţional şi prevenirea proliferării armelor de distrugere în masă vor fi posibile doar prin realizarea la nivel internaţional a unor acţiuni coordonate şi rapide, care reclamă şi participarea Republicii Moldova în virtutea angajamentelor sale internaţionale. Adiţional la acţiunile întreprinse în contextul cooperării internaţionale, Republica Moldova implementează, pe plan intern, măsuri antiteroriste.

1.3.4. Ameninţările de origine economică

În virtutea amplasării geopolitice a ţării şi creşterii interdependenţei economiei Republicii Moldova faţă de sistemul economic mondial, crizele economice la scară globală şi regională ori instabilitatea de pe pieţele străine tradiţionale sau de interes prioritar pot avea un impact negativ substanţial asupra economiei ţării. Factorii majori de risc de origine economică la adresa securităţii naţionale a Republicii Moldova sînt generaţi de dependenţa excesivă şi unilaterală a sistemelor autohtone electro-energetice şi de distribuţie a gazului natural de cele monopoliste străine, această dependenţă fiind totodată o vulnerabilitate internă a statului.

1.3.5. Ameninţările de origine socială

Narcomania, alcoolismul, răspîndirea virusului HIV/SIDA, alte boli contagioase cu pericol sporit pentru

societate, alături de migraţia externă a forţei de muncă şi de rata scăzută a natalităţii, constituie o ameninţare la adresa bunăstării, stabilităţii sociale şi politice a ţării.

1.3.6. Ameninţările din domeniul tehnologiilor informaţionale

Instabilitatea şi disfuncţionalitatea sistemelor informaţionale pot să reprezinte ameninţări accentuate la adresa securităţii naţionale. Dezvoltarea progresivă a sistemelor electronice de informaţii din Republica Moldova, gradul lor înalt de interconexiune cu sistemele informaţionale internaţionale facilitează activitatea factorului criminogen în sfera informaţională şi fac să sporească vulnerabilitatea sistemelor respective, inclusiv în sferele de importanţă primordială pentru securitatea naţională.

1.3.7. Ameninţările care derivă din activitatea umană. Factorii tehnogeni şi calamităţile naturale

Ameninţările care derivă din activitatea umană cu impact asupra securităţii naţionale a Republicii Moldova sînt: degradarea mediului, exploziile şi incendiile; accidentele la întreprinderile energetice, la întreprinderile care utilizează agenţi radioactivi şi chimici, la întreprinderile de transport, efectele transfrontaliere ale unor astfel de accidente.

Calamităţile naturale care pot determina situaţii de urgenţă în Republica Moldova sînt: cutremurele, inundaţiile şi alunecările de teren.

1.3.8. Ameninţarea crimei organizate şi a corupţiei

Crima organizată, inclusiv cea transfrontalieră, se îmbină uneori cu activitatea organizaţiilor teroriste şi cu proliferarea armelor de distrugere în masă. Persistenţa factorului criminogen creează condiţii pentru activitatea teroristă şi proliferarea de armament. În absenţa unui control asupra localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria) şi a segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, fenomenul crimei organizate devine o ameninţare crescîndă la adresa securităţii naţionale a Republicii Moldova. Acest factor de risc poate produce, de asemenea, efecte negative la nivel subregional şi regional. Fenomenul corupţiei afectează grav securitatea economică a statului, lezează drepturile omului, subminează structurile statale şi realizarea progresului social.

2. Cooperarea internaţională, instrument de asigurare şi de consolidare a securităţii naţionale a Republicii Moldova

Cooperarea internaţională face parte din politica de securitate a Republicii Moldova, avînd drept scop influenţa asupra mediului internaţional de securitate de o manieră care să corespundă intereselor naţionale ale ţării. Activităţile de politică externă, desfăşurate în contextul implementării politicii de securitate naţională, sînt orientate spre stabilirea şi consolidarea unei reţele de relaţii internaţionale şi unei formule cooperative care să diminueze riscul de implicare în conflicte, fapt ce ar ameninţa interesele naţionale, iar în cazul unui astfel de conflict, ar permite soluţionarea lui prin eforturile comune cu partenerii externi.

Stabilitatea, predictibilitatea şi continuitatea poziţiilor fundamentale ale politicii externe moldoveneşti sînt unele din precondiţiile care ar permite Republicii Moldova să devină un stat european democratic, cu economie avansată şi cu un nivel înalt de securitate.

Dimensiunea economică a politicii externe este privită ca un important factor suplimentar în acest context. Diversificarea zonelor de acces pentru exporturile moldoveneşti, asigurarea securităţii energetice, atragerea investiţiilor străine, implementarea standardelor Organizaţiei Mondiale a Comerţului (OMC) şi altor standarde occidentale în comerţul moldovenesc, precum şi extinderea zonelor de comerţ liber se vor afla permanent în vizorul politicii externe a Republicii Moldova.

2.1. Participarea la eforturile internaţionale orientate spre contracararea ameninţărilor şi provocărilor contemporane

Cadrul de cooperare multilaterală, oferit de organizaţiile internaţionale, permite abordarea şi soluţionarea problemelor de securitate globală şi regională, fapt care contribuie la consolidarea securităţii naţionale. Republica Moldova este obiectiv interesată în a susţine activ iniţiativele Organizaţiei Naţiunilor Unite (ONU), Consiliului Europei, Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE), Comunităţii Statelor Independente (CSI) şi ale altor organizaţii internaţionale orientate spre prevenirea şi reglementarea conflictelor regionale şi interne, spre combaterea terorismului internaţional, contracararea crimei transfrontaliere, prevenirea degradării mediului ambiant, prevenirea bolilor contagioase şi a proliferării armelor de distrugere în masă, spre eliminarea sărăciei şi promovarea dezvoltării etc.

2.2. Procesul de integrare în Uniunea Europeană

Extinderea Uniunii Europene este un factor care stabilizează sistemul de securitate europeană şi lărgeşte arealul geografic în care dezvoltarea democratică, politică şi economică este garantată.

Procesul de integrare europeană şi obţinerea calităţii de membru al Uniunii Europene vor influenţa pozitiv şi vor consolida securitatea Republicii Moldova, vor asigura instaurarea stabilităţii şi prosperităţii în ţară.

Cooperarea regională, realizată prin intermediul unor organizaţii subregionale, a cărei finalitate este facilitarea integrării în Uniunea Europeană, este un element suplimentar al procesului de consolidare a securităţii pe continent. Republica Moldova participă activ la activităţile specifice desfăşurate pe linia Procesului de Cooperare în Sud-Estul Europei (SEECP), Iniţiativei de Cooperare în Sud-Estul Europei (SECI), Iniţiativei Central Europene (ICE) etc., care urmăresc sporirea stabilităţii regionale şi consolidarea stării de securitate în Europa.

2.3. Cooperarea cu Organizaţia Tratatului Nord-Atlantic (NATO)

Ţinînd cont de faptul că ţara noastră nu are ca scop aderarea la Organizaţia Tratatului Nord-Atlantic, relaţiile Republicii Moldova cu NATO vor avea un caracter de relaţii pragmatice, pornind de la principiul constituţional de neutralitate permanentă a Republicii Moldova.

2.4. Cooperarea în cadrul Comunităţii Statelor Independente (CSI)

Cooperarea Republicii Moldova în cadrul Comunităţii Statelor Independente (CSI), inclusiv la capitolul securităţii, în limitele statutului ei de neutralitate permanentă, este importantă din considerentul asigurării unui cadru de securitate regională. Un subiect extrem de important este cooperarea în vederea asigurării securităţii economice, securităţii energetice, securităţii ecologice, combaterii terorismului şi asigurării garanţiilor sociale cetăţenilor aflaţi peste hotare în spaţiul CSI.

2.5. Cooperarea la nivel bilateral în domeniul securităţii

Securitatea internaţională depinde în mod direct de calitatea relaţiilor bilaterale dintre membrii comunităţii internaţionale, deşi viziunea statelor şi contribuţia lor în acest proces este diferită. Rolul esenţial în asigurarea securităţii internaţionale îl deţin statele posesoare de resurse majore politico-militare, economice şi informaţionale, care influenţează astfel situaţia atît la nivel regional, cît şi la nivel global.

Republica Moldova doreşte cultivarea relaţiilor de prietenie şi de colaborare cu toate statele. Această poziţie va fi promovată conform principiilor Cartei ONU, pentru obţinerea sprijinului unor alte state în realizarea priorităţilor naţionale ale Republicii Moldova, inclusiv a celor ce ţin de ridicarea standardelor de trai al populaţiei, acordîndu-se o atenţie sporită integrării sociale a cetăţenilor ei din regiunea transnistreană. Totodată, în ceea ce priveşte cooperarea pe plan bilateral, accentul fiind pus pe cooperarea cu ţările membre ale Uniunii Europene, cu Federaţia Rusă, SUA şi cu vecinii Republicii Moldova, această cooperare se va construi ţinîndu-se cont de interesele Republicii Moldova.

Modernizarea europeană a Republicii Moldova, procesul de integrare în Uniunea Europeană condiţionează necesitatea dezvoltării unor relaţii strînse cu statele ei membre, a menţinerii unui dialog activ, unui schimb de experienţă, a realizării proiectelor comune. Republica Moldova se conduce de principiile cooperării deschise, constructive şi ascendente cu statele membre ale Uniunii Europene, implementînd standarde şi practici europene în domeniul securităţii.

Relaţiile bilaterale ale Republicii Moldova cu Federaţia Rusă se vor fundamenta pe Tratatul de bază de colaborare dintre Republica Moldova şi Federaţia Rusă, pe spiritul istoric de cooperare, de respect reciproc şi de parteneriat între cele două state suverane. Republica Moldova îşi va direcţiona politica spre realizarea potenţialului constructiv al relaţiilor bilaterale în sfera politică, economică, socială cu această ţară, spre promovarea consultărilor pe probleme internaţionale de securitate şi a schimbului de informaţii.

Republica Moldova va coopera cu Statele Unite ale Americii atît în cadru bilateral, cît şi în cadru multidimensional. Această cooperare implică menţinerea unui dialog politic intens la toate nivelele, consultări pe probleme internaţionale de securitate, schimb de informaţii, precum şi conlucrare în vederea realizării unor proiecte în domenii importante pentru Republica Moldova.

Relaţiile cu Ucraina şi Rom‘nia, state cu care Republica Moldova are frontiere comune, vor avea un caracter de parteneriat durabil şi constructiv. Republica Moldova se menţine pe poziţia că valorile europene comune, respectul pentru independenţa, suveranitatea şi integritatea teritorială urmează să domine în viitor raporturile sale cu ţările vecine. În context, Republica Moldova consideră importantă încheierea unui tratat de frontieră şi a unui tratat politic de bază cu Rom‘nia. Una din priorităţile cooperării Republicii Moldova cu statele vecine o constituie asigurarea securităţii regionale, inclusiv pe dimensiunile economice, energetice şi ecologice. Împreună cu Ucraina, va depune eforturi în vederea securizării în continuare a frontierei pe segmentul transnistrean. Totodată, cooperarea cu Ucraina şi Rom‘nia va implica menţinerea unui dialog politic intens la toate nivelele, consultări pe probleme internaţionale de securitate, schimb de informaţii.

3. Sistemul securităţii naţionale al Republicii Moldova, reformarea lui

Sistemul securităţii naţionale al Republicii Moldova se defineşte ca ansamblu de concepte, strategii, politici, mijloace, reglementări şi structuri administrative ale statului, precum şi ca ansamblu de instituţii ale societăţii care au rolul de a realiza, a proteja şi a promova interesele naţionale ale ţării. În acelaşi timp, sistemul securităţii naţionale al Republicii Moldova este un mecanism de interacţiune între componentele pe care le include, bazat pe interesele naţionale şi pe valorile societăţii moldoveneşti, menit să asigure realizarea obiectivelor strategice ale ţării, determinate de liniile directorii ale politicii de securitate naţională.

Republica Moldova porneşte de la înţelegerea că are nevoie de un sistem de securitate naţională bazat pe un cadru instituţional definit cu claritate prin acte normative relevante şi pe un personal de înaltă calificare, ce va funcţiona în conformitate cu legislaţia în vigoare. Acest cadru instituţional îl constituie sectorul securităţii naţionale al Republicii Moldova.

Din sectorul securităţii naţionale al Republicii Moldova fac parte instituţiile de stat cu atribuţii în domeniul securităţii statului, care activează în temeiul legislaţiei Republicii Moldova şi care au ca obiectiv îndeplinirea sarcinilor de protecţie a cetăţenilor şi a statului. Sectorul securităţii naţionale este responsabil de realizarea scopului securităţii naţionale.

Datorită caracterului multidimensional al securităţii, funcţionarea sectorului securităţii naţionale este influenţată de factori care determină mediul de securitate şi de activitate a organelor din domeniile de

importanţă vitală pentru stat.

Reformarea sectorului securităţii naţionale al Republicii Moldova reprezintă un proces complex continuu, cu efect atît asupra instituţiilor de stat, cît şi a societăţii în ansamblu. Acest proces include componentul politic, militar şi de apărare, componentele de politică externă, de informaţii şi de contrainformaţii, de ordine constituţională şi de justiţie, componentul economic, financiar, energetic, industrial, componentele de comunicaţii şi infrastructură, de protecţie socială, componentul ecologic, care sînt interdependente.

Procesul de reformare a sectorului securităţii naţionale porneşte de la premisa că Republica Moldova are nevoie de stabilitate şi de securitate suficientă pentru asigurarea dezvoltării statului, de o permanentă dezvoltare economică pentru a se asigura o stare durabilă de securitate şi stabilitate. În procesul de realizare a reformei sectorului securităţii naţionale al Republicii Moldova, va fi încurajată participarea societăţii civile, mass-mediei, organizaţiilor de apărare a drepturilor omului şi organismelor internaţionale relevante.

Procesul de reformare a sectorului securităţii naţionale include în particular, dar nu şi exhaustiv: sporirea eficienţei sectorului securităţii naţionale, care se ghidează după necesităţile, liniile directorii şi scopul securităţii naţionale; consolidarea capacităţii de reacţie a sectorului securităţii naţionale la schimbările mediului de securitate la nivel naţional şi internaţional; asigurarea controlului civil asupra sectorului securităţii naţionale; consolidarea legitimităţii sectorului securităţii naţionale; redimensionarea calitativă şi cantitativă a sectorului securităţii naţionale, în felul în care va face posibilă planificarea activităţii şi alocarea resurselor pentru acest sector în conformitate cu priorităţile societăţii moldoveneşti; prevenirea eficientă a situaţiilor de conflict, de criză şi de urgenţă; reunificarea ţării.

Instituirea mecanismelor unui control civil eficient asupra forţelor armate şi asupra întregului sector de securitate naţională, precum şi crearea unor instrumente adecvate de formare a bugetului sectorului securităţii naţionale constituie obiective ale procesului respectiv de reforme.

Reforma sectorului securităţii naţionale trebuie să ia în considerare procesul de reglementare a conflictului transnistrean şi restabilirea suveranităţii şi integrităţii teritoriale a ţării; necesitatea sporirii încrederii dintre Chişinău şi Tiraspol, pentru a se face paşi concreţi în vederea asigurării libertăţii de circulaţie, inclusiv prin lichidarea posturilor structurilor de forţă instalate în zona de securitate fără acordul Comisiei unificate de control; anularea restricţiilor privind libera circulaţie a persoanelor oficiale şi a celor cu funcţie de răspundere; elaborarea şi implementarea în comun a proiectelor în domeniul restabilirii şi modernizării infrastructurii, în primul rînd în sfera transporturilor şi căilor de comunicaţie; soluţionarea problemelor de ordin social şi umanitar, inclusiv a celor care ţin de funcţionarea instituţiilor de învăţămînt; crearea unor condiţii normale de viaţă şi de activitate pentru cetăţenii de pe ambele maluri ale Nistrului; efectuarea pe etape a unor măsuri în domeniul demilitarizării şi al dezarmării, promovarea programelor de reconversiune şi de reintegrare socială a militarilor.

4. Elementele Strategiei securităţii naţionale

După adoptarea prezentei concepţii, va fi elaborată şi aprobată Strategia securităţii naţionale, în care se vor descrie căile de atingere a stării de securitate naţională, mecanismele de cooperare între componentele sistemului securităţii naţionale, instrumentele de coordonare a activităţii sectorului securităţii naţionale şi instituţiilor cu responsabilităţi în domenii aparte ale securităţii, procedeele de finanţare a sectorului securităţii naţionale şi etapele de reformare a sistemului securităţii naţionale al Republicii Moldova.

Strategia securităţii naţionale va servi drept bază pentru elaborarea Strategiei militare naţionale, Strategiei de informare publică pe probleme de securitate naţională, altor strategii sectoriale în domeniul securităţii naţionale.

5. HOTĂRÎRE PARLAMENT Nr. 153 din 15.07.2011 pentru aprobarea Strategiei securităţiinaţionale a Republicii Moldova

http://lex.justice.md/md/340510/

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se aprobă Strategia securităţii naţionale a Republicii Moldova, expusă în anexă.

Art. 2. – Guvernul va ajusta programele naţionale şi planurile de acţiuni la obiectivele, priorităţile şi politicile expuse în Strategie.

Art. 3. – Consiliul Suprem de Securitate va monitoriza implementarea Strategiei şi va prezenta anual Parlamentului un raport în acest sens.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 153. Chişinău, 15 iulie 2011.

Anexă

STRATEGIA SECURITĂŢII NAŢIONALE
A REPUBLICII MOLDOVA

1. Introducere

Strategia securităţii naţionale a Republicii Moldova (denumită în continuare Strategie) porneşte de la interesele naţionale, răspunde la ameninţările şi la riscurile cu impact asupra securităţii naţionale, stabileşte obiectivele sistemului de securitate naţională, identifică mijloacele şi căile de asigurare a securităţii naţionale. Strategia este totodată un act politico-juridic pe termen mediu ce permite adaptarea la evoluţiile interne şi externe a politicii în domeniul securităţii naţionale, identificarea segmentelor specifice ale sistemului de securitate naţională care necesită reformare, elaborarea unui plan realist de implementare a reformelor.

Bazîndu-se pe Concepţia securităţii naţionale, întregul ansamblu de acţiuni orientate spre asigurarea securităţii ţării porneşte de la înţelegerea faptului că, în prezent, securitatea naţională a unui stat european nu mai poate fi privită ca un fenomen izolat. Instabilităţile şi pericolele din Europa, inclusiv de la periferiile ei, afectează starea de securitate a tuturor statelor europene, impunînd o cooperare internaţională intensă, eforturi comune.

Strategia va servi drept bază în elaborarea Strategiei militare naţionale, Strategiei de informare şi de comunicare cu publicul în domeniul apărării şi al securităţii naţionale, precum şi a unor alte strategii sectoriale în domeniul securităţii naţionale.

Strategia ţine cont de abordarea multilaterală a securităţii naţionale, de caracterul ei multidimensional şi interdependent, determinat atît de starea de lucruri din domeniul politic, militar şi cel al ordinii publice din ţară, cît şi de situaţia din sfera economică, socială, ecologică, energetică şi de altă natură. Astfel, Strategia stabileşte criteriile cărora trebuie să li se conformeze sistemul de securitate naţională, acestea fiind: respectarea principiilor statului de drept şi a normelor de protecţie a drepturilor omului, consolidarea instituţiilor şi a principiilor democratice în ţară, creşterea economică, asigurarea unui control civil asupra forţelor armate şi a structurilor de forţă, implementarea principiului de demilitarizare a instituţiilor în stat care nu au atribuţii de apărare, promovarea bunelor relaţii cu statele vecine, protejarea cuvenită a informaţiilor clasificate. Strategia cuprinde totodată acţiuni necesare în alte sectoare de importanţă majoră pentru securitatea naţională, precum sănătate, ecologie, educaţie, luptă împotriva corupţiei.

2. Interesele naţionale şi politica de securitate

Interesele naţionale vitale ale Republicii Moldova rezidă în asigurarea şi în apărarea independenţei, suveranităţii, integrităţii teritoriale, a frontierelor inalienabile ale statului, a siguranţei cetăţenilor, în respectarea şi în protejarea drepturilor şi a libertăţilor omului, în consolidarea democraţiei, ceea ce permite dezvoltarea unui stat de drept şi a unei economii de piaţă. Prioritate absolută în politica de securitate a Republicii Moldova o are urmărirea acestor interese.

Din punct de vedere strategic, Republica Moldova îşi îndreaptă eforturile spre garantarea dezvoltării statului şi a societăţii în plan de civilizaţie şi economie, spre transformarea lui într-o democraţie funcţională şi stabilă, spre crearea şi promovarea unor condiţii favorabile pentru creşterea bunăstării populaţiei şi a prosperităţii ţării, pentru modernizarea statului prin dezvoltarea ştiinţei, tehnologiilor, învăţămîntului, sistemului şi a infrastructurii de sănătate şi de asigurare socială, pentru protecţia cuvenită a mediului şi a tezaurului naţional. Promovarea intereselor naţionale implică şi eforturi de asigurare a unei poziţionări şi acţiuni adecvate ale statului pe arena internaţională care să permită promovarea şi garantarea intereselor naţionale peste hotarele ţării.

Un element central din instrumentarul necesar pentru apărarea şi promovarea intereselor naţionale ale statului este oferit de procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

Politica de securitate a Republicii Moldova reprezintă un ansamblu de concepte, de norme juridice şi de acţiuni orientate spre promovarea şi protejarea intereselor naţionale prin identificarea, prevenirea şi contracararea ameninţărilor şi a riscurilor cu impact asupra securităţii statului.

Urmare a unei analize a contextului strategic şi a situaţiei din ţară, au fost identificate principalele ameninţări la adresa securităţii naţionale: sărăcia, subdezvoltarea economică şi dependenţa energetică, conflictul transnistrean, tensiunile din zonă şi prezenţa militară străină, coerciţia externă, factorul criminogen, corupţia, problema demografică şi acutizarea fenomenului migraţiei, sănătatea populaţiei, calamităţile naturale, poluarea mediului, accidentele tehnogene, insecuritatea informaţională, instabilitatea sistemului financiar-bancar.

Securitatea Republicii Moldova este afectată şi de o serie de riscuri şi vulnerabilităţi care pot degenera în ameninţări în cazul ignorării şi/sau al gestionării lor inadecvate. La acest capitol se înscriu: insecuritatea societală (polarizarea societăţii, alcoolismul, narcomania, tabagismul etc.), instabilitatea politică şi capacităţile reduse de securizare a frontierei de stat (în particular, lipsa controlului asupra segmentului ei transnistrean), terorismul, insecuritatea alimentară, influenţa crizelor economice şi a celor financiare, inclusiv a celor externe.

Asigurarea unui caracter durabil şi stabil stării de securitate naţională a Republicii Moldova depinde de abilitatea/capacitatea statului de a face faţă provocărilor complexe, care constituie rezultatul mai multor procese transfrontaliere, intercalate şi interpătrunse, de natură politică, economică, socială, demografică şi ecologică. Abilitatea/capacitatea Republicii Moldova de a face faţă acestor provocări va creşte sau va scădea în funcţie de viteza eliminării discrepanţelor, la capitolul dezvoltare democratică, economică şi tehnologică, dintre ţara noastră şi ţările europene dezvoltate.

Astfel, pentru a proteja interesele naţionale, autorităţile publice vor întreprinde măsurile necesare şi vor utiliza mijloacele corespunzătoare în scopul diminuării vulnerabilităţilor sistemului de securitate naţională şi al creşterii capacităţii naţionale de a răspunde la ameninţări şi la riscuri. Se va asigura totodată evaluarea continuă a ameninţărilor şi a riscurilor cu impact asupra securităţii naţionale, proces care va include, de asemenea, formularea de propuneri şi de recomandări menite să actualizeze politica de securitate a statului.

În procesul de promovare a intereselor naţionale se va ţine cont de statutul de neutralitate permanentă al

Republicii Moldova, care presupune că ţara noastră nu este parte la blocuri militare şi nu admite dislocarea pe teritoriul său de trupe militare sau de armamente ale altor state şi ale blocurilor militare.

Realizarea obiectivelor strategice de securitate implică participarea administraţiei publice de toate nivelurile, a societăţii civile şi a organizaţiilor neguvernamentale, precum şi a cetăţenilor.

3. Consolidarea securităţii naţionale prin intermediul politicii externe şi al politicii de apărare

Pornind de la mediul internaţional de securitate şi de la contextul în care este plasată Republica Moldova, politica externă a statului este parte integrantă a politicii de securitate naţională, fiind direcţionată spre asigurarea, pe plan extern, a unor condiţii satisfăcătoare pentru starea de securitate naţională şi a unui mediu propice de promovare a intereselor naţionale peste hotarele ţării.

Principalele repere de politică externă a Republicii Moldova ce ţin de asigurarea stării de securitate naţională şi de promovarea eficientă a intereselor ei naţionale se referă la:

• integrarea ţării în Uniunea Europeană;

• promovarea unor relaţii reciproc avantajoase şi edificarea unor parteneriate strategice cu UE, România, Ucraina, Statele Unite ale Americii şi cu Federaţia Rusă;

• intensificarea cooperării internaţionale în vederea preluării practicilor folosite în ţările UE pentru edificarea unui sector funcţional de securitate naţională.

Pe plan extern, activităţile Republicii Moldova vor fi orientate spre stabilirea şi consolidarea unor relaţii internaţionale şi formule de cooperare care să excludă riscul de implicare în conflicte ce ar ameninţa interesele naţionale şi care, în cazul unor astfel de conflicte, ar permite depăşirea lor prin eforturi comune cu partenerii strategici externi şi prin apelare la mecanismele dreptului internaţional. Astfel, pentru consolidarea securităţii naţionale, vor fi realizate acţiuni specifice de politică externă bazate pe respectarea tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, a obiectivelor şi a principiilor Cartei ONU.

Un loc aparte în contextul securităţii îi revine participării Republicii Moldova la eforturile globale, regionale şi subregionale de promovare a stabilităţii şi a securităţii internaţionale prin cooperare în cadrul ONU, OSCE, precum şi cu NATO, cu alte organizaţii internaţionale relevante, participării la misiunile din cadrul Politicii de Securitate şi Apărare Comună a UE (CSDP).

3.1. Procesul de integrare în Uniunea Europeană

Securitatea naţională a Republicii Moldova nu poate fi concepută în afara contextului securităţii europene. Luînd în considerare faptul că Uniunea Europeană este un factor stabilizator, important pentru sistemul de securitate naţională, Republica Moldova va depune eforturi pentru a avansa în procesul de integrare europeană. Aderarea în perspectivă la Uniunea Europeană va consolida securitatea ţării, Republica Moldova devenind beneficiar şi sursă de stabilitate şi securitate. Negocierea unui cadru de cooperare care să reflecte fără echivoc perspectiva de aderare rămîne un obiectiv strategic pentru Republica Moldova.

O atenţie deosebită în cadrul eforturilor de integrare va fi acordată intensificării cooperării cu UE pe linia Politicii Externe şi de Securitate Comună (CFSP) şi CSDP, orientată spre consolidarea securităţii naţionale şi a celei regionale. Republica Moldova va coopera cu UE în domeniile prevenirii şi soluţionării conflictelor, gestionării crizelor, neproliferării armelor de distrugere în masă.

3.2. Participarea la eforturile internaţionale orientate spre gestionarea ameninţărilor şi a provocărilor contemporane

Republica Moldova va utiliza activ cadrul de cooperare cu Uniunea Europeană, cadrul de cooperare multilaterală, oferit de ONU, de Consiliul Europei, de OSCE, de NATO, de Iniţiativa Central Europeană, de Procesul de Cooperare din Sud-Estul Europei, de alte organizaţii şi iniţiative internaţionale, precum şi programele şi iniţiativele orientate spre prevenirea şi reglementarea conflictelor regionale şi a celor interne, spre abordarea şi soluţionarea problemelor de securitate globală şi regională cu impact asupra securităţii naţionale, spre combaterea terorismului internaţional, contracararea crimelor transfrontaliere, prevenirea degradării mediului ambiant şi bolilor contagioase, a proliferării armelor de distrugere în masă, spre eliminarea sărăciei şi promovarea dezvoltării etc.

Luînd în calcul persistenţa conflictelor ce ameninţă securitatea regională şi afectează integritatea teritorială şi independenţa statelor suverane, Republica Moldova sprijină crearea şi eficientizarea, în cadrul organizaţiilor internaţionale relevante, în particular al ONU, UE şi al OSCE, a mecanismelor de mediere, de prevenire şi de gestiune a crizelor şi a conflictelor, precum şi a mecanismelor de control al onorării angajamentelor asumate de statele membre.

Participarea la operaţiunile internaţionale sub egida ONU, UE şi OSCE se va înscrie în contextul contribuţiei Republicii Moldova la eforturile internaţionale de asigurare a securităţii. Dezvoltarea capacităţilor necesare participării la operaţiunile internaţionale umanitare, de pacificare şi de salvare-deblocare, precum şi mărirea amplorii acestei participări fac parte integrantă a planurilor de dezvoltare şi de reformă a Forţelor Armate şi a structurilor sectorului de securitate naţională.

În calitate de membru responsabil al comunităţii internaţionale, luînd în calcul producerea şi traficul ilegal de arme din zonele aflate în afara controlului guvernelor ţărilor afectate de conflicte interne, Republica Moldova sprijină eforturile care urmăresc sporirea măsurilor de încredere, consolidarea şi extinderea regimurilor internaţionale de control al armamentelor, prevenirea proliferării armelor de distrugere în masă şi a unor categorii de arme convenţionale. Republica Moldova va participa activ la eforturile direcţionate spre revitalizarea regimului de control asupra armamentului convenţional în Europa şi a principiilor fundamentale pe care se bazează acest regim de

control, în primul rînd a principiului internaţional recunoscut al necesităţii acordului liber exprimat al statului gazdă pentru staţionarea de forţe militare străine pe teritoriul său. Implementarea angajamentelor asumate anterior în acest context va crea condiţiile necesare pentru instituirea unui nou regim de control asupra armamentului convenţional în Europa.

Cooperarea în cadrul CSI în domeniile ce ţin de securitate este condiţionată de angajamentele asumate la momentul aderării la această organizaţie, potrivit cărora Republica Moldova nu participă la abordarea problemelor politico-militare. Astfel, prioritate se va acorda dimensiunii economice, comerciale cu impact asupra securităţii economice şi energetice a Republicii Moldova, precum şi cooperării bilaterale cu ţările membre ale CSI.

3.3. Cooperarea cu Organizaţia Tratatului Nord-Atlantic (NATO)

Relaţiile cu NATO se înscriu în limitele Parteneriatului pentru Pace (PfP), ale Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC) şi se realizează în practică potrivit Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova-NATO. Dezvoltarea acestor relaţii reprezintă o contribuţie a ţării noastre la consolidarea securităţii şi stabilităţii europene, care, la rîndul său, are un impact favorabil asupra securităţii naţionale. O asemenea strategie va asigura Republicii Moldova trecerea de la calitatea de consumator la cea de sursă a securităţii şi a stabilităţii regionale, iar participarea în continuare la PfP şi EAPC îi va permite să utilizeze şi să implementeze experienţa internaţională în reformarea sectorului de securitate şi de apărare.

Cooperarea Republicii Moldova cu NATO se înscrie în limitele Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic şi ale Parteneriatului pentru Pace, ceea ce nu aduce atingere statutului constituţional de neutralitate permanentă al ţării şi nu excede cadrul constituţional respectiv.

Prin procesul de individualizare şi de aprofundare a cooperării cu NATO, la care s-a ajuns odată cu lansarea în 2006 a Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului, Republica Moldova urmăreşte să confirme vectorul de acţiune europeană pe care şi l-a asumat, să obţină instrumentele şi practicile necesare pentru edificarea unui sector de securitate naţională funcţional, capabil să facă faţă ameninţărilor şi riscurilor de tip nou, precum şi celor convenţionale, cu care continuă să se confrunte statul şi, implicit, să treacă din categoria de consumator la cea de generator de securitate în regiune.

Implementarea IPAP ţine de reformarea sectorului de securitate naţională în conformitate cu standardele şi cu practicile europene în domeniul securităţii. Principalele obiective IPAP vizează:

• reformarea bazei politico-juridice a sectorului de securitate naţională şi ajustarea ulterioară a actelor normative la baza politico-juridică reformată;

• instituirea capacităţilor naţionale de planificare şi de analiză strategică în domeniul securităţii naţionale şi al apărării, atribuirea de caracter funcţional acestor capacităţi;

• implementarea calitativă a recomandărilor Analizei Strategice a Apărării;

• iniţierea procesului de instituire a mecanismelor moderne de planificare bugetară în domeniul securităţii naţionale şi al apărării;

• instituirea mecanismelor unui control democratic autentic asupra sectorului de securitate naţională.

Realizarea obiectivelor respective şi a măsurilor pe care le implică ele determină necesitatea obţinerii în structurile sectorului de securitate naţională a unui personal calificat în următoarele domenii:

• planificare şi analiză strategică în domeniul securităţii şi al apărării, elaborare a politicilor de securitate;

• planificare bugetară în sectorul de securitate naţională;

• elaborare a structurii de forţă, dislocare a componentelor sectorului de securitate naţională şi desfăşurare a misiunilor de pace;

• management de personal în sectorul de securitate naţională;

• achiziţii pentru sectorul de securitate naţională;

• servicii de informaţii;

• justiţie militară.

Republica Moldova va valorifica, de asemenea, cooperarea cu NATO în scopul dezvoltării capacităţilor naţionale de pregătire, de prevenire şi de gestionare a situaţiilor excepţionale, precum şi a consecinţelor acestora. În acest sens, autorităţile relevante vor intensifica schimbul de experienţă şi consultările cu NATO în vederea preluării şi implementării celor mai bune practici în materie.

Cooperarea cu NATO în domeniul ştiinţific urmăreşte dezvoltarea potenţialului ştiinţific şi tehnic al Republicii Moldova, aplicarea standardelor adecvate cu impact asupra securităţii, precum şi perfecţionarea capacităţii statului de a reacţiona la ameninţările societăţii moderne.

3.4. Cooperarea la nivel bilateral în domeniul securităţii

Republica Moldova promovează relaţii cu toate ţările lumii conform principiilor Cartei ONU pentru a se asigura de sprijinul lor în realizarea priorităţilor naţionale, inclusiv a celor care ţin de securitatea statului. Avînd în vedere rolul esenţial în asigurarea securităţii globale şi regionale pe care îl deţin statele cu resurse politico-militare, economice şi informaţionale majore, relaţiile de cooperare în domeniul securităţii vor fi dezvoltate prioritar şi în continuare cu ţările membre ale Uniunii Europene, cu SUA, cu Federaţia Rusă şi cu statele vecine atît pe plan bilateral, cît şi multilateral oferit de cadrul organizaţiilor internaţionale.

Republica Moldova va promova parteneriate strategice şi parteneriate speciale cu România şi Ucraina în vederea integrării europene şi a consolidării securităţii naţionale şi, implicit, a securităţii regionale. Vor fi continuate eforturile în vederea consolidării cadrului juridic prioritar cu ambele state. O prioritate a cooperării cu statele vecine rămîne asigurarea securităţii regionale, inclusiv pe dimensiunile economice, energetice şi ecologice.

Relaţiile strînse cu statele membre ale Uniunii Europene presupun menţinerea unui dialog activ, constructiv şi ascendent, schimbul de experienţă, realizarea unor proiecte comune, implementarea standardelor şi a practicilor europene în domeniul securităţii.

Cooperarea multidimensională cu SUA implică intensificarea în continuare a dialogului politic ţinut la toate nivelurile, consultările pe probleme de securitate, precum şi atragerea asistenţei din partea SUA pentru realizarea proiectelor din diferitele sfere de dezvoltare ale Republicii Moldova. Un loc important în cooperarea dintre cele două ţări îl ocupă sprijinul politic acordat Republicii Moldova în reglementarea conflictului transnistrean, asistenţa oferită în procesul reformelor democratice, precum şi în modernizarea sectorului de securitate naţională.

Dezvoltarea cooperării bilaterale cu Federaţia Rusă va continua în conformitate cu prevederile Tratatului politic de bază, care corespunde intereselor ambelor state. Republica Moldova va dezvolta potenţialul constructiv al relaţiilor bilaterale în sfera politică, economică, socială şi energetică pe principiile: egalitate suverană, respect mutual şi cooperare reciproc avantajoasă. Va fi dezvoltată o cooperare strînsă cu Federaţia Rusă atît pe plan bilateral, cît şi în cadrul mecanismelor consacrate de negocieri în formatul „5+2” în vederea identificării unei soluţii cuprinzătoare şi viabile privind conflictul transnistrean în condiţiile respectării suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova.

3.5. Promovarea politicii de apărare

Politica de apărare a Republicii Moldova reprezintă un ansamblu de viziuni, de concepţii, de activităţi şi de relaţii care reflectă caracterul complex al apărării şi care definesc capacitatea statului în a asigura modernizarea continuă în vederea dezvoltării posibilităţilor sale de a utiliza defensiv mijloacele militare. Politica de apărare include aspectele externe şi interne, militare şi nonmilitare ale sistemului de securitate naţională şi se bazează pe principiul fundamental de asigurare a controlului democratic asupra forţelor armate prin promovarea transparenţei şi a responsabilităţii sistemului naţional de apărare în faţa societăţii.

Recunoscut fiind faptul că, în momentul de faţă, riscul unei agresiuni armate împotriva Republicii Moldova este unul scăzut, politica de apărare a statului va fi îndreptată spre dezvoltarea capacităţilor militare suficiente pentru asigurarea executării următoarelor misiuni:

• descurajarea şi, după caz, respingerea unei agresiuni armate, prin desfăşurarea operaţiilor de apărare (acţiunilor de luptă);

• asigurarea controlului şi managementului spaţiului aerian;

• acordarea de sprijin autorităţilor civile în gestionarea situaţiilor excepţionale;

• participarea la misiuni de pacificare, inclusiv la cele internaţionale, şi la misiuni umanitare.

Pornind de la necesitatea ajustării structurii forţelor armate la rigorile şi la sarcinile ce derivă din misiunile menţionate, se impune modificarea actualei sale componenţe.

În acest context, Armata Naţională va constitui unicul element al forţelor armate ale Republicii Moldova.

Serviciul Grăniceri şi trupele de carabinieri, fiind în continuare componente ale sectorului de securitate naţională, vor deveni, în mod definitiv, parte a sistemului de justiţie şi de afaceri interne. Trupele de carabinieri vor prelua integral de la organele poliţiei funcţiile de menţinere şi de restabilire a ordinii publice, urmînd calea profesionalizării complete şi a trecerii graduale la serviciul prin contract.

Ţinînd cont de caracterul în mare parte imprevizibil şi urgent al calamităţilor naturale, precum şi de frecventele experienţe recente la capitolul respectiv, se consideră necesară modificarea actualului cadru legal în felul în care să permită conectarea expeditivă a forţelor armate la redresarea situaţiilor excepţionale din ţară. De asemenea, există nevoia de a reglementa acţiunile forţelor armate ale Republicii Moldova în cazul unui atentat terorist îndreptat spre destabilizarea stării ei de securitate.

Pentru dezvoltarea unui sistem naţional de apărare robust, eficient şi pe măsura mijloacelor disponibile, Republica Moldova va întreprinde acţiunile necesare în vederea mai bunei instituţionalizări a procesului de formulare a politicii de apărare. Realizarea acestui deziderat necesită elaborarea unui cadru legal corespunzător, delimitarea rolurilor şi a responsabilităţilor între structurile de stat, existenţa unui mecanism de coordonare şi de planificare strategică, precum şi informarea deplină şi implicarea activă a societăţii în procesul de elaborare a politicii de apărare.

Descrierea detaliată a politicii de apărare a statului şi a aspectelor militare ale securităţii naţionale a Republicii Moldova constituie obiectul Strategiei militare naţionale.

4. Căile de asigurare a securităţii naţionale

4.1. Combaterea sărăciei, asigurarea securităţii economice şi diminuarea dependenţei energetice

Securitatea economică reprezintă o parte componentă indispensabilă a securităţii naţionale. Astfel, acţiunile autorităţilor administraţiei publice centrale vor fi orientate spre crearea unor condiţii interne şi externe care să asigure independenţa economiei naţionale, o creştere economică durabilă, satisfacerea necesităţilor statului şi ale cetăţenilor, combaterea sărăciei, competitivitatea pe pieţele externe. În scopul consolidării sistemului financiar-bancar naţional, autorităţile relevante vor întreprinde, de asemenea, măsuri de sporire a rezistenţei sistemului dat faţă de crizele financiare şi economice externe.

Securitatea energetică, parte integrantă a securităţii economice, reprezintă un ansamblu de măsuri orientate spre consolidarea complexului energetic prin diversificarea surselor de energie, prin extinderea reţelelor de transport şi de distribuţie a energiei şi a resurselor energetice, prin modernizarea capacităţilor de generare amplasate pe teritoriul ţării.

În scopul asigurării securităţii economice şi energetice a ţării, vor fi elaborate: un mecanism eficient de

identificare a factorilor de pericol de ordin intern şi extern, cu stabilirea acţiunilor necesare pentru asigurarea securităţii, şi un sistem adecvat de luare a deciziilor bazat pe programe de dezvoltare social-economică. În acest sens, vor fi depuse eforturi sporite pentru:

• efectuarea de transformări instituţionale care să contribuie la coordonarea acţiunilor de asigurare a securităţii economice;
• dezvoltarea şi implementarea tehnologiilor de fabricare a produselor concurenţiale;
• dezvoltarea infrastructurii economiei naţionale, necesară pentru realizarea transformărilor de structură;
• asigurarea unei utilizări mai eficiente a resurselor;
• dezvoltarea potenţialului tehnico-ştiinţific, inovaţional şi de producţie;
• diversificarea potenţialului de export;
• colaborarea internaţională în domeniul energeticii şi integrarea în sistemul energetic unic european;
• îmbunătăţirea climatului pentru investiţii în generarea de energie electrică;
• diversificarea genurilor de combustibili utilizaţi pe teritoriul ţării, precum şi a căilor de import al resurselor energetice;
• majorarea, în măsura posibilităţilor, a capacităţilor economice competitive de producere a energiei electrice;
• promovarea eficienţei energetice şi utilizarea resurselor energetice regenerabile, în conformitate cu politicile UE în domeniu;
• crearea sau arendarea, în măsura posibilităţilor, a depozitelor de stocare a gazelor naturale;
• inelarea sistemului naţional de gazificare;
• gazificarea integrală a ţării.

4.2. Gestionarea problemelor legate de conflictul transnistrean şi de retragerea trupelor străine

Soluţionarea problemei transnistrene trebuie să fie atinsă exclusiv prin mijloace paşnice în procesul de negocieri în formatul „5+2”.

Obiectivul principal al procesului de reglementare politică a conflictului transnistrean constă în identificarea unei soluţii cuprinzătoare, viabile şi definitive pentru conflictul transnistrean, prin elaborarea şi atribuirea unui statut juridic special regiunii transnistrene ca parte integrantă a Republicii Moldova.

Soluţia conflictului trebuie să fie bazată pe respectarea principiilor suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova în cadrul frontierelor ei internaţional recunoscute.

Reglementarea definitivă a conflictului trebuie să asigure caracterul viabil, democratic, independent şi suveran al statului reunificat, prin reintegrarea spaţiului constituţional, economic, social, de securitate şi de apărare.

Respectarea normelor, valorilor şi practicilor democratice trebuie extinsă pe întreg teritoriul ţării reunificate, prin asigurarea unui stat funcţional bazat pe principiile statului de drept şi protecţiei drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, asistate de o societate civilă liberă şi consolidată.

Soluţia politică a conflictului va fi consecventă vectorului strategic de integrare europeană a ţării. Avansînd pe calea integrării europene, autorităţile Republicii Moldova vor continua să acţioneze în direcţia sporirii atractivităţii politice, economice şi sociale a statului şi a obiectivului de reintegrare.

În promovarea procesului de reglementare, autorităţile Republicii Moldova îşi vor concentra simultan eforturile asupra gestionării măsurilor de consolidare a încrederii şi asupra procesului de negocieri vizînd reglementarea politică a conflictului. Măsurile de încredere au menirea de a contribui la eliminarea suspiciunilor şi la soluţionarea problemelor stringente cu care se confruntă populaţia de pe ambele maluri ale Nistrului.

Transformarea actualei operaţiuni de pacificare într-o misiune multinaţională civilă cu mandat internaţional va contribui la atingerea reglementării politice, creînd mecanismele necesare de consolidare a încrederii şi a securităţii.

Subiectul reglementării conflictului transnistrean va fi promovat consecvent în contextul contactelor bilaterale cu actorii internaţionali implicaţi în procesul de reglementare – OSCE, Rusia, Ucraina, UE şi statele membre ale acesteia, precum şi SUA. Autorităţile Republicii Moldova îşi vor axa atenţia atît pe obţinerea sprijinului partenerilor externi pentru politicile de reintegrare promovate de stat, cît şi pe asigurarea unor abordări comune între actorii internaţionali. Autorităţile Republicii Moldova vor utiliza şi forurile multilaterale de vocaţie universală şi regională, în particular ONU, OSCE, Consiliul Europei etc., în scopul sensibilizării continue şi al asigurării sprijinului necesar pentru eforturile de reintegrare. Vor continua eforturile în vederea securizării segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, inclusiv prin cooperare cu Misiunea EUBAM.

Retragerea din Republica Moldova a prezenţei militare străine este imperativă şi urmează să fie efectuată în virtutea faptului că nu are temei legal, intrînd în contradicţie cu prevederile Constituţiei Republicii Moldova, cu angajamentele şi cu principiile internaţionale din sfera controlului armamentului şi a relaţiilor politico-militare dintre state, care prevăd necesitatea acordului expres exprimat în acest sens de către autorităţile ţării gazdă. Retragerea neîntîrziată şi necondiţionată de pe teritoriul Republicii Moldova a muniţiilor care aparţin Federaţiei Ruse şi a forţelor militare străine care asigură paza acestora este de natură să stimuleze procesul de soluţionare politică a problemei transnistrene.

4.3. Diminuarea şanselor coerciţiei externe

Republica Moldova rămîne a fi expusă ameninţării coerciţiei politice sau de altă natură, generată din exterior în scopul influenţării opţiunilor ei de politică externă şi internă. Coerciţia externă poate fi exercitată sub forma unor măsuri cu caracter economic sau de alt ordin, precum şi prin intermediul serviciilor speciale ale altor state.

Starea actuală a lucrurilor indică necesitatea obţinerii unor capacităţi adecvate în domeniul informaţiilor şi al comunicării. Aceste capacităţi trebuie să includă atît instrumentarul destinat obţinerii calitative de informaţii şi bunei

gestiuni a lucrurilor pe linia de contrainformaţii, cît şi instrumentarul folosit în comunicarea corespunzătoare din interiorul sectorului de securitate naţională şi în analiza informaţiilor ce servesc la luarea deciziilor politice. Un sistem de informaţii resetat conform standardelor şi practicilor folosite în UE va permite o mai bună orientare a Republicii Moldova în actualul mediu de securitate.

4.4. Combaterea factorului criminogen şi a corupţiei

După cum arată analiza ameninţărilor şi a riscurilor cu impact asupra securităţii, în Republica Moldova se atestă o înrăutăţire a situaţiei criminogene pe fundalul diminuării capacităţii de combatere a lor de către structurile abilitate.

Astfel, drept priorităţi vor fi: sporirea eforturilor de prevenire şi de combatere a factorilor criminogeni, inclusiv lichidarea grupărilor criminale organizate ce activează atît pe teritoriul Republicii Moldova, cît şi pe teritoriul altor ţări, distrugerea bazei tehnico-materiale a acestor grupări. Urmează, aşadar, implementarea reformei sectorului de securitate naţională, fapt prin care va fi sporită capacitatea structurilor din sectorul de securitate naţională abilitate cu funcţiile de combatere a factorilor criminogeni.

Structurile abilitate vor continua totodată eforturile în vederea creării de condiţii pentru combaterea eficientă a crimei organizate, a migraţiei ilegale şi a traficului de fiinţe umane, în special în conexiune cu activităţile crimei organizate transnaţionale.

Vor fi întreprinse acţiunile necesare pentru a se asigura, în baza legislaţiei, apărarea vieţii, sănătăţii, onoarei, demnităţii, drepturilor, libertăţilor, intereselor şi averii cetăţenilor de atentate criminale, prevenirea şi curmarea infracţiunilor, menţinerea ordinii publice şi securitatea publică, se va exercita supravegherea de stat în domeniul protecţiei civile şi al apărării împotriva incendiilor pe întreg teritoriul ţării. Se vor intensifica eforturile de reducere a fenomenului infracţional, a gradului de victimizare şi de sporire a securităţii şi a ordinii publice pentru asigurarea protecţiei cetăţenilor, inviolabilităţii proprietăţii şi a celorlalte valori patrimoniale şi nepatrimoniale.

Urmează să se acorde o atenţie sporită utilizării oportunităţilor pe care le oferă Interpolul, Europolul, alte organizaţii de cooperare ale organelor de drept, precum şi intensificării colaborării cu structuri similare din statele vecine. Implementarea sistemului poliţiei comunitare şi preluarea funcţiilor de asigurare şi de restabilire a ordinii publice pe întreg teritoriul ţării sub responsabilitatea trupelor de carabinieri vor fi măsurile de bază în asigurarea ordinii publice.

Un imperativ al timpului constă în dezvoltarea parteneriatului între organele de menţinere a ordinii de drept şi societatea civilă, în ridicarea rolului comunităţii la asigurarea securităţii şi a liniştii publice, în prevenirea fenomenului infracţional, în special a delincvenţei juvenile, precum şi în ridicarea culturii de deţinere şi de folosire a armelor din circuitul civil.

Pornind de la faptul că fenomenul corupţiei afectează grav securitatea economică a statului, lezează drepturile omului, subminează structurile statale şi progresul social, ceea ce periclitează securitatea naţională a Republicii Moldova, instituţiile publice abilitate vor continua abordarea luptei împotriva corupţiei la nivel strategic.

Acest fenomen trebuie ţinut sub un control riguros şi diminuat atît prin aplicarea unor măsuri de prevenire a factorilor criminogeni şi de înlăturare a condiţiilor care generează corupţia, cît şi prin depistarea nemijlocită a actelor de corupţie, prin tragerea la răspundere juridică a vinovaţilor, în temeiul legii, prin mediatizarea cazurilor de corupţie combătute. Documentul de politică ce conţine direcţia orientativă a prevenirii şi a combaterii corupţiei este Strategia naţională anticorupţie. Pentru realizarea acestei politici, instituţiile publice antrenate în lupta împotriva corupţiei vor executa măsurile din Planul de acţiuni pentru realizarea Strategiei naţionale anticorupţie, din Planul naţional de dezvoltare etc.

Un rol important în acest sens îi revine societăţii civile, care urmează a completa aceste măsuri cu acţiuni de monitorizare şi de susţinere a eforturilor.

4.5. Ameliorarea situaţiei demografice şi sănătatea populaţiei

Pornind de la tendinţele negative ale sporului natural în Republica Moldova, vor fi monitorizate în continuare problemele de dezvoltare demografică, se vor adopta politici de eliminare a ameninţărilor şi a vulnerabilităţilor existente şi a celor de viitor, identificînd acţiuni de asigurare a securităţii demografice prin coeziune, dezvoltare şi securitate economică. Autorităţile publice centrale vor elabora şi implementa Strategia naţională în domeniul securităţii demografice.

Reducerea răspîndirii bolilor va fi realizată prin elaborarea şi implementarea unor politici şi programe naţionale de profilaxie primară şi secundară, inclusiv prin promovarea sănătăţii, prin informarea şi modificarea comportamentelor de risc, prin extinderea vaccinării profilactice, prin mărirea potenţialului de intervenţie pentru detectarea, localizarea şi lichidarea focarelor epidemice, prin cooperare internaţională în scopul protecţiei teritoriului ţării de importul şi de răspîndirea maladiilor transmisibile, prin implementarea Regulamentului Sanitar Internaţional.

Sănătatea publică va fi susţinută prin dezvoltarea capacităţilor de adaptare şi de răspuns la un şir de factori ambientali şi sociali, cum ar fi poluarea apei potabile, schimbarea climei, utilizarea substanţelor şi a deşeurilor chimice toxice, şi prin realizarea măsurilor de prevenire a maladiilor condiţionate de aceşti factori. Se preconizează elaborarea şi atribuirea bugetului necesar implementării unui plan de acţiuni pentru sănătate în relaţie cu mediul, cu implicarea tuturor autorităţilor responsabile şi a societăţii civile.

Avînd în vedere tendinţa globală de creştere a infecţiei HIV/SIDA, instituţiile abilitate vor menţine situaţia sub monitorizare permanentă. Un accent deosebit va fi pus pe stabilizarea situaţiei epidemice a tuberculozei.

4.6. Prevenirea, gestionarea şi eliminarea efectelor în caz de calamităţi naturale, de poluare a mediului şi de accidente tehnogene

În vederea asigurării reacţionării prompte şi eficiente la riscurile posibile şi la necesităţile actuale, sistemul protecţiei civile urmează a fi transformat treptat într-un sistem naţional de gestionare a situaţiilor excepţionale. Acest sistem va include în calitate de participanţi toate structurile statului, precum şi instituţiile neguvernamentale, care să interacţioneze în baza unor mecanisme clare, transparente şi interdependente, maximal adaptate la necesităţile şi la aşteptările cetăţenilor. Mecanismele de cooperare se vor baza pe următoarele principii: utilizare în comun a resurselor, intervenţie integrată, flexibilitate, organizare pe module, siguranţă în funcţionare.

În scopul adoptării şi al implementării standardelor Uniunii Europene în domeniul gestionării cazurilor şi a situaţiilor excepţionale, în Republica Moldova vor fi realizate o serie de măsuri ca, de exemplu, telefonul unic european de urgenţă "112".

Toate elementele de intervenţie la situaţiile excepţionale vor fi reformate pentru a deveni compacte, mobile şi rapide, multifuncţionale şi dotate corespunzător, cu funcţionare autonomă pe o perioadă determinată. Pe lîngă intervenţiile efectuate în limitele Republicii Moldova, acestea urmează să aibă capacitatea de a interveni şi a funcţiona peste hotarele ţării, în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte. De asemenea, vor fi intensificate eforturile de creare a unui mecanism eficient de comunicare cu parteneri externi în vederea semnalizării şi prevenirii situaţiilor excepţionale.

O atenţie deosebită se va acorda procesului de instruire, care este unul din pilonii pregătirii multilaterale a serviciilor de intervenţie şi a populaţiei în domeniul prevenirii şi al lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale.

Se va continua colaborarea în contextul tratatelor şi altor documente politice la care Republica Moldova este parte pentru asigurarea securităţii ecologice în context transfrontalier, la nivel regional şi internaţional.

Se vor întreprinde măsuri pentru:

- armonizarea legislaţiei naţionale din domeniul protecţiei mediului la Directivele Europene;
- monitorizarea şi prevenirea proceselor geologice periculoase;
- monitorizarea şi prognozarea hazardurilor naturale periculoase;
- reducerea poluării componentelor de mediu ca rezultat al activităţii antropogene;
- asigurarea informării operative în cazul poluării accidentale a componentelor de mediu;
- reducerea şi eliminarea impactului substanţelor chimice toxice asupra mediului şi a sănătăţii populaţiei;
- remedierea terenurilor contaminate cu poluanţi organici persistenţi.

Va fi consolidată colaborarea cu societatea civilă şi va fi extinsă implicarea publicului în luarea deciziilor în domeniul mediului, asigurîndu-se accesul la informaţia de mediu, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

4.7. Asigurarea securităţii informaţionale

Pornind de la creşterea rolului pe care îl au tehnologiile informaţionale în domeniul securităţii statului, instituţiile abilitate vor întreprinde acţiuni pentru asigurarea securităţii şi administrării eficiente a sistemelor informaţionale naţionale, atît la nivel juridic, cît şi la nivel funcţional, prin reducerea principalilor factori de risc, precum sînt: atacurile pe reţea (cyber-crimes), viruşii informatici, vulnerabilitatea softurilor, neglijenţa sau rea-voinţa utilizatorilor, conectarea neautorizată a persoanelor terţe.

Pentru ameliorarea securităţii tehnologiilor informaţionale, instituţiile abilitate vor elabora soluţii tehnice speciale de sporire a fiabilităţii reţelelor comunicaţionale în cazuri critice, precum şi de creare a arhivelor şi a stocurilor de documente electronice în vederea depozitării securizate a bazei de date de importanţă naţională, în conformitate cu regimul de stocare, păstrare şi de evidenţă stabilit de legislaţie referitor la documentul electronic şi la semnătura digitală, la registre şi la protecţia datelor cu caracter personal. Se va analiza posibilitatea de consolidare a mecanismelor de protecţie a datelor personale în vederea eliminării utilizării acestora în scopuri ilicite sau în scopuri politice. Instituţiile abilitate vor dezvolta totodată capacităţile naţionale necesare pentru efectuarea unui schimb securizat şi pentru stocarea informaţiilor, transmiterea promptă şi eficientă a fluxului de informaţii, inclusiv a celor clasificate, pe plan intern şi extern, în caz de diverse crize ori situaţii excepţionale.

Securitatea informaţională a statului ţine şi de provocările cu caracter mediatic îndreptate împotriva Republicii Moldova. În acest sens, va fi ajustat un cadru normativ relevant, vor fi instituite mecanisme eficiente de monitorizare, de control şi de implementare în vederea diminuării discrepanţelor şi a provocărilor existente, protejării societăţii de eventuale tentative de dezinformare şi/sau de informare manipulatoare din exterior. În acest proces va fi consultată societatea civilă.

4.8. Asigurarea securităţii societale

Consolidarea unei societăţi echilibrate şi democratice în Republica Moldova va fi realizată prin implementarea criteriilor europene, conform obligaţiilor asumate de Republica Moldova în cadrul Consiliului Europei şi altor organizaţii internaţionale.

În Republica Moldova vor fi promovate în continuare garanţiile privind drepturile reprezentanţilor minorităţilor etnice şi ai diferitelor grupuri sociale minoritare. Autorităţile vor continua să sprijine informarea societăţii despre istoria şi cultura ţării, despre procesele politice, despre posibilităţile şi drepturile participării la aceste procese, stimulînd astfel spiritul civic şi implicarea civilă.

În procesul integrării minorităţilor etnice în societate va fi respectată identitatea lor culturală şi lingvistică. Sistemul educaţional va continua să promoveze însuşirea limbii de stat a Republicii Moldova, a limbilor minorităţilor naţionale, facilitînd astfel integrarea socială.

Se va asigura respectarea dreptului cetăţenilor Republicii Moldova la libertatea conştiinţei şi a religiei, se vor crea condiţiile necesare pentru funcţionarea pe teritoriul ţării a cultelor care respectă legislaţia naţională.

În scopul combaterii tabagismului vor fi luate măsuri privind respectarea interdicţiilor legate de fumatul în

locurile publice, de vînzarea articolelor din tutun persoanelor cu vîrstă de pînă la 18 ani, vor fi examinate posibilităţile de majorare a accizelor la importul articolelor din tutun şi a taxei pe valoarea adăugată, vor fi promovate programe de profilaxie şi de tratament al tabagismului etc.

Combaterea consumului abuziv de alcool se va realiza prin interzicerea vînzării producţiei alcoolice minorilor, prin controlul asupra calităţii băuturilor alcoolice, prin informarea corectă şi imparţială a populaţiei cu privire la impactul negativ al abuzului de alcool asupra sănătăţii etc. Se vor prevedea surse bugetare pentru tratamentul bolnavilor de alcoolism şi de narcomanie şi se vor întreprinde măsuri pentru a nu se permite proliferarea narcoticelor, scurgerea din circuitul legal al ocrotirii sănătăţii a substanţelor narcotice, psihotrope şi a precursorilor. Legislaţia naţională în domeniul tutunului, al alcoolului şi al drogurilor va fi ajustată la cerinţele tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

4.9. Asigurarea stabilităţii politice

Frecvenţa excesivă a ciclurilor electorale repetate diminuează stabilitatea sistemului politic şi a ţării în ansamblu. În acest sens, implementarea normelor europene de dialog constructiv între formaţiunile politice, în special între cele implicate în procesele electorale, este necesară pentru depăşirea unor blocaje care generează instabilitate politică. Astfel, se va lua în calcul necesitatea examinării modalităţii de perfecţionare a legislaţiei naţionale, ţinîndu-se cont de obiectivele stabilităţii politice, ale dezvoltării Republicii Moldova, ale integrării europene. În acest proces vor fi consultaţi intens partenerii externi, inclusiv UE, Consiliul Europei şi Comisia de la Veneţia, alţi actori care promovează valorile veritabile ale democraţiei.

4.10. Managementul integrat al frontierei de stat

Managementul integrat al frontierei de stat este unul dintre instrumentele-cheie în menţinerea (protejarea) stării de securitate naţională, fiind îndreptat împotriva migraţiei ilegale şi a infracţiunilor conexe, altor infracţiuni transfrontaliere, inclusiv a celor care se intercalează cu fenomenul terorismului internaţional.

Asigurarea managementului integrat al frontierei de stat constituie, de asemenea, unul din obiectivele importante ale reformării sectorului de securitate naţională şi ale avansării pe calea integrării europene.

În contextul respectiv, la nivel naţional vor fi adoptate măsuri graduale în vederea asigurării managementului integrat al frontierei de stat pe toate sectoarele ei, care trebuie să reunească următoarele aspecte:

• controlul şi supravegherea frontierei de stat în baza analizei riscurilor, a datelor şi a informaţiilor prelucrate privind infracţionalitatea;

• depistarea şi investigarea crimelor transfrontaliere de către Serviciul Grăniceri şi Serviciul Vamal în coordonare cu alte autorităţi din sistemul justiţiei şi al afacerilor interne la nivel naţional;

• implementarea măsurilor pe care le presupune modelul de acces în Republica Moldova structurat pe patru nivele (măsurile în ţările terţe, cooperarea cu ţările vecine, controlul la frontiere, măsurile de control în interiorul ţării, inclusiv readmisia);

• cooperarea dintre autorităţile implicate în managementul integrat al frontierei de stat, inclusiv prin facilitarea schimbului de informaţii necesare pentru punerea în aplicare a măsurilor de securitate la frontieră;

• cooperarea internaţională în domeniul asigurării securităţii frontierei de stat;

• coordonarea şi asigurarea coerenţei activităţilor autorităţilor implicate în asigurarea securităţii frontierei prin Consiliul Naţional pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat.

4.11. Asigurarea securităţii alimentare

Politica de stat va asigura deplina şi eficienta gestionare a resurselor alimentare strategice. Credibilitatea, siguranţa şi calitatea produselor alimentare constituie criterii fundamentale cărora Republica Moldova li se va conforma pentru a asigura protecţia sănătăţii consumatorului şi competitivitatea produselor alimentare pe pieţele interne şi cele externe. Avînd în vedere influenţa acestei politici asupra sferei sociale şi a celei economice, elaborarea şi implementarea unei astfel de politici, precum şi supravegherea politicii de preţuri la produsele de primă necesitate, măsurile concrete de susţinere a producătorilor autohtoni, calitatea produselor importate, inclusiv a celor modificate genetic, vor constitui sarcini prioritare ale instituţiilor din sectorul agroindustrial.

În scopul dezvoltării unui sector agricol cu o producţie conformă cerinţelor pieţei europene şi ale celei globale şi de o calitate competitivă, instituţiile abilitate vor întreprinde măsuri de modernizare a tehnologiilor de producţie, de asigurare a calităţii pe parcursul întregului proces de producţie şi distribuţie, de promovare şi dezvoltare a pieţei de desfacere.

Securitatea alimentară internă va reprezenta una din priorităţile dezvoltării sectorului agroindustrial. Principiul „De la produse alimentare sigure la un regim alimentar sănătos” va sta la baza dezvoltării politicilor şi a planurilor de acţiuni, a elaborării şi adoptării unui cadru normativ în domeniul calităţii, siguranţei şi al securităţii alimentare, precum şi a protecţiei sănătăţii consumatorilor. În scopul protecţiei sănătăţii consumatorilor vor fi elaborate şi implementate programe de monitorizare a ameninţărilor din lanţul alimentar.

4.12. Combaterea terorismului

Autorităţile abilitate cu prevenirea şi combaterea terorismului sau activităţilor conexe lui vor depune în continuare eforturile necesare în vederea implementării programelor şi a strategiilor de evaluare, de monitorizare, de protecţie şi altele asemenea, adoptate pe plan internaţional şi asumate de Republica Moldova. Aceste acţiuni sînt necesare pentru ridicarea funcţionalităţii sistemului de securitate naţională şi pentru eficientizarea operaţionalităţii instituţionale de prevenire şi de combatere a ameninţărilor şi a riscurilor de ordin terorist sau a fenomenelor aferente lor.

Activitatea autorităţilor publice competente urmează să se axeze pe trei segmente de bază: prevenirea şi

neadmiterea manifestărilor de terorism; curmarea şi combaterea finanţării terorismului; combaterea terorismului prin cooperare cu instituţiile abilitate.

În acest sens, Republica Moldova îşi va concentra eforturile asupra abordării integrate a oricărei manifestări teroriste sau activităţi aferente ei, consolidînd sistemul naţional de combatere a terorismului. În plan instituţional, se vor realiza acţiuni de întărire a cooperării internaţionale, inclusiv prin finalizarea eforturilor vizînd: definirea clară şi cuprinzătoare a terorismului şi stabilirea procedurilor-standard de operare, perfecţionarea sistemului de operaţiune antiteroristă pentru acţiunea coerentă a autorităţilor şi a instituţiilor cu responsabilităţi în combaterea terorismului, pentru o mai bună cunoaştere a structurilor, metodelor şi tehnicilor teroriste.

4.13. Cercetarea ameninţărilor, riscurilor şi a vulnerabilităţilor cu impact asupra capacităţii de apărare şi a securităţii naţionale

Organizaţiile din sfera ştiinţei şi a inovării vor identifica, prin intermediul cercetărilor strategice interdisciplinare în domeniul apărării şi al securităţii, mecanismele de asigurare, pe termen scurt şi mediu, a securităţii naţionale, inclusiv a securităţii militare a statului în condiţiile reconfigurării arhitecturii geostrategice.

În sensul respectiv, acestea:

• vor realiza expertize pentru instituţiile abilitate cu asigurarea securităţii naţionale;

• vor elabora scenarii de asigurare a securităţii naţionale prin analiza ameninţărilor, riscurilor şi vulnerabilităţilor atît de provenienţă globală, cît şi de provenienţă regională;

• vor argumenta ştiinţific locul, rolul şi funcţiile securităţii naţionale în documentele strategice de planificare a politicilor de stat;

• vor investiga schimbările ce intervin în evoluţia securităţii naţionale cu impact asupra intereselor naţionale ale Republicii Moldova.

5. Sectorul de securitate naţională şi reforma lui

Sistemul de securitate naţională funcţionează în conformitate cu legislaţia în vigoare. Obiectivele principale ale reformei acestui sistem vor ţine cont de standardele şi de practicile avansate din domeniu implementate în ţările Uniunii Europene.

5.1. Cadrul instituţional al sectorului de securitate naţională

Cadrul instituţional care stă la baza sistemului alcătuieşte sectorul de securitate naţională a Republicii Moldova. Din acest sector fac parte instituţiile de stat cu mandat de forţă destinate implementării sarcinilor de protecţie a cetăţenilor şi a statului (nivel operaţional) şi instituţiile civile de stat care exercită funcţiile de guvernare, de planificare, de control şi de supraveghere în sistemul securităţii naţionale (nivel administrativ).

În conformitate cu legislaţia în vigoare, la formarea şi la realizarea politicii de asigurare a securităţii naţionale participă autorităţile publice supreme în domeniul asigurării securităţii statului (Parlamentul, Preşedintele Republicii Moldova, Guvernul şi Consiliul Suprem de Securitate), organele securităţii şi ale apărării statului (Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informaţii şi Securitate, Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, Serviciul Grăniceri şi Serviciul Vamal), alte autorităţi publice.

5.1.1. Consiliul Suprem de Securitate, mecanism de cooperare şi de coordonare a activităţii sectorului de securitate naţională

Consiliul Suprem de Securitate este un organ consultativ care analizează starea sectorului de securitate naţională şi prezintă Preşedintelui Republicii Moldova, altor autorităţi recomandări în luarea de decizii ce ţin de securitatea naţională.

Consiliul Suprem de Securitate utilizează capacităţile şi expertiza comisiilor interdepartamentale create pentru gestionarea proceselor din domeniul securităţii naţionale, cum ar fi Comisia naţională pentru implementarea Planului individual de acţiuni al parteneriatului, Comisia de stat pentru realizarea analizei strategice a apărării etc.

5.1.2. Forţele armate

Forţele armate sînt destinate asigurării securităţii militare şi au următoarele misiuni: apărarea independenţei, integrităţii teritoriale şi suveranităţii Republicii Moldova, participarea la operaţii internaţionale de pacificare, acordarea de sprijin autorităţilor civile în situaţii de criză.

Forţele armate vor fi pregătite în baza doctrinelor moderne de luptă, pentru o gamă largă de misiuni, în corespundere cu modalităţile moderne de ducere a acţiunilor militare.

Pentru realizarea obiectivelor trasate în Strategie, se stabilesc următoarele sarcini specifice pe termen mediu:

• modernizarea Armatei Naţionale în vederea creării unei structuri de forţă, capabilă să asigure securitatea militară, precum şi folosirea eficientă a resurselor alocate, menţinerea sistemului de serviciu militar mixt, cu majorarea ulterioară a ponderii serviciului militar prin contract;

• îndeplinirea misiunilor corespondente menţinerii păcii în Zona de securitate, pînă la modificarea formatului actual al forţelor mixte de menţinere a păcii;

• dezvoltarea continuă a capabilităţilor naţionale de participare la operaţii internaţionale de pacificare şi extinderea nivelului de participare pînă la o unitate independentă;

• supravegherea şi controlul spaţiului aerian al ţării;

• revizuirea sistemului naţional de mobilizare, necesar pentru asigurarea securităţii militare.

5.1.3. Activitatea Serviciului de Informaţii şi Securitate

Serviciul de Informaţii şi Securitate (SIS) este un organ de stat specializat, căruia îi revine competenţa directă de asigurare a securităţii de stat a Republicii Moldova. În acest context, activitatea SIS se va subordona necesităţii de asigurare, în primul rînd, a unei securităţi funcţionale şi multidimensionale, de curmare a tentativelor informativ-

subversive din străinătate, de prevenire a activităţii anticonstituţionale a unor grupări şi formaţiuni atît din ţară, cît şi din exteriorul ei, de combatere a criminalităţii organizate, a manifestărilor de corupţie, care subminează securitatea statului, şi a terorismului, de asigurare a stabilităţii economice a ţării şi a protejării potenţialului naţional de apărare.

Scopul activităţii SIS îl constituie asigurarea securităţii interne şi externe, apărarea ordinii constituţionale, a sistemului economic naţional şi a capacităţii de apărare, combaterea terorismului şi altor ameninţări la adresa securităţii de stat cu mijloace preventive şi speciale de natură nonmilitară.

Pentru atingerea acestui scop şi realizarea obiectivului general al politicii statului în domeniul securităţii naţionale, SIS obţine, verifică, evaluează, păstrează şi valorifică informaţiile necesare cunoaşterii, prevenirii şi contracarării oricăror acţiuni care constituie sau ar putea constitui ameninţări la adresa suveranităţii, independenţei, securităţii, ordinii constituţionale şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova, precum şi datele cu referire la evoluţiile şi la evenimentele din afara ţării de care se ţine cont la formularea politicii externe, de apărare şi a politicii economice a Republicii Moldova. SIS previne şi contracarează aspiraţiile subversive orientate împotriva Republicii Moldova, acţiunile de subminare violentă a instituţiilor democratice ale statului, alte acţiuni ce prezintă ameninţări la adresa securităţii statului; întreprinde măsuri de prevenire şi de combatere a infracţiunilor cu caracter terorist, a acţiunilor de finanţare şi de asigurare materială a actelor teroriste şi altor activităţi extremiste; edifică şi asigură funcţionarea securizată a sistemelor guvernamentale de comunicaţii, protecţia şi prevenirea divulgării de informaţii ce constituie secret de stat; asigură crearea, funcţionarea şi dezvoltarea sistemelor de protecţie criptografică şi tehnică a informaţiei; întreprinde măsuri de asigurare contrainformativă în condiţiile legii.

5.1.4. Serviciul Grăniceri

Serviciul Grăniceri este o autoritate administrativă centrală care îşi exercită atribuţiile şi promovează politica statului în domeniul supravegherii şi al controlului frontierei de stat în scopul combaterii faptelor specifice criminalităţii transfrontaliere, inclusiv migraţiei ilegale, al asigurării intereselor Republicii Moldova la frontiera de stat, în condiţiile legii. Serviciul Grăniceri promovează politica statului şi în alte domenii prevăzute de legislaţia în vigoare.

Pentru realizarea obiectivelor trasate în Strategie sînt stabilite următoarele priorităţi pe termen mediu:

• elaborarea şi implementarea Strategiei naţionale cu privire la managementul integrat al frontierei de stat;

• armonizarea legislaţiei la acquis-ul Uniunii Europene;

• optimizarea activităţii Serviciului Grăniceri în scopul transformării cu atribuirea capacităţilor depline de combatere a crimelor la frontiera de stat, inclusiv în contextul lansării negocierilor Acordului de asociere cu Uniunea Europeană la compartimentul „Gestionarea frontierei de stat” şi prin prisma liberalizării regimului de vize;

• demilitarizarea şi profesionalizarea treptată a Serviciului Grăniceri;

• dezvoltarea infrastructurii şi a echipamentului frontierei de stat;

• dezvoltarea Sistemului informaţional integrat al Serviciului Grăniceri, a tehnologiilor avansate, în particular în contextul participării în cadrul Iniţiativei europene cu privire la dezvoltarea supravegherii frontierei (EUROSUR).

5.2. Liniile directoare ale reformei sectorului de securitate naţională

Reforma sectorului de securitate naţională constituie un obiectiv-cheie în atingerea unei stări durabile de securitate şi de stabilitate a Republicii Moldova. Reformarea acestui sector reprezintă un proces complex, cu efect asupra întregului sistem de securitate naţională, inclusiv asupra instituţiilor de stat şi a celor nestatale din afara limitelor sectorului de securitate naţională.

Procesul de reformare a sectorului de securitate naţională, în care vor fi antrenate societatea civilă, mass-media, organizaţiile internaţionale relevante, include în perioada de referinţă a Strategiei următoarele obiective: redimensionarea calitativă şi cantitativă a sectorului de securitate naţională, astfel încît să se facă posibile planificarea activităţii şi alocarea resurselor necesare acestui sector în conformitate cu principiile, cu valorile generale, cu obiectivele şi liniile directoare ale securităţii naţionale; consolidarea capacităţilor de analiză şi de reacţie a sectorului de securitate naţională la schimbările mediului de securitate la nivel naţional şi internaţional; asigurarea controlului civil asupra sectorului de securitate naţională; întărirea legitimităţii sectorului de securitate naţională; prevenirea eficientă a situaţiilor de conflict, de criză şi de urgenţă; reunificarea ţării pe cale paşnică.

Reformarea sectorului de securitate naţională al Republicii Moldova în conformitate cu standardele şi cu practicile euro-atlantice se va realiza gradual şi va cuprinde două niveluri: nivelul politic al reformei, care prevede eficientizarea gestiunii sectorului de securitate naţională, şi nivelul tehnic, orientat spre ridicarea nivelului de competenţă operaţională, spre consolidarea capacităţilor instituţionale şi de personal, precum şi a funcţionalităţii structurilor sectorului de securitate naţională.

În scopul derulării corespunzătoare a reformei sînt definite următoarele sarcini:

a) consolidarea capacităţilor de planificare strategică

Scopul acestei sarcini îl constituie dezvoltarea unui sistem eficient de planificare în vederea asigurării securităţii naţionale, învestirea cu putere a acestuia, în funcţie de ameninţările şi de riscurile cu impact asupra securităţii naţionale, precum şi de resursele şi de instrumentele politice disponibile.

Metode de implementare:

• consolidarea rolului Consiliului Suprem de Securitate, învestirea sa cu funcţii deliberative, de coordonare şi de elaborare a politicilor în domeniile de securitate şi de apărare, precum şi dezvoltarea următoarelor capacităţi:

– de informare şi comunicare;

– de analiză permanentă a sistemului de securitate naţională şi de ajustare a acestuia în funcţie de evoluţia ameninţărilor şi a riscurilor;

– de coordonare, de monitorizare şi de planificare strategică pentru prevenire şi reacţie în situaţii de criză;

• implicarea activă în procesul elaborării politicilor de securitate a componentei civile a sectorului de securitate naţională şi a societăţii civile;

• efectuarea periodică a analizei strategice a sistemului de securitate naţională şi de apărare.

b) perfecţionarea cadrului instituţional şi normativ

Scopul acestei sarcini îl constituie consolidarea bazei normative relevante pentru consfinţirea şi implementarea competenţelor structurilor din sectorul de securitate naţională, respectarea ierarhiei administrative din sector, precizarea funcţiilor şi a mandatului structurilor din sectorul de securitate naţională, ierarhizarea sistemului de securitate naţională.

Metode de implementare:

• adoptarea de acte normative sau ajustarea celor existente la necesităţile reformei sistemului de securitate naţională în scopul instituirii unui cadru normativ şi instituţional funcţional şi transparent, al delimitării clare a atribuţiilor şi a competenţelor, pentru evitarea suprapunerilor de competenţe între forţele armate şi celelalte structuri ale sectorului de securitate naţională;

• determinarea competenţelor în domeniul informaţiilor şi al contrainformaţiilor civile şi militare şi al mecanismelor de supraveghere şi de subordonare a serviciilor respective;

• demilitarizarea tuturor instituţiilor publice cu mandat de forţă, cu excepţia forţelor armate.

c) reformarea forţelor armate

Scopul acestei sarcini îl constituie dezvoltarea şi menţinerea permanentă a unor forţe armate credibile, suficiente cantitativ, flexibile, mobile, multifuncţionale şi interoperabile, capabile să asigure îndeplinirea misiunilor.

Pentru atingerea acestui scop va continua reforma forţelor armate, ghidată de analiza strategică a apărării, cu concentrare prioritară asupra următoarelor aspecte-cheie:

• îndeplinirea recomandărilor date în Analiza Strategică a Apărării;

• revizuirea structurii componentelor forţelor armate;

• trecerea la planificarea apărării bazată pe capabilităţile şi capacităţile existente şi pe cele necesare pentru participare la eventuale operaţii, în scopul atingerii obiectivelor de securitate naţională, regională şi internaţională;

• armonizarea procesului de planificare a apărării cu sistemul de planificare strategică şi bugetară al statului în sectorul de securitate naţională;

• delimitarea atribuţiilor între structurile de comandă, realizarea sistemelor moderne de comunicaţii şi de informatică, ajustarea sistemului naţional de mobilizare;

• perfecţionarea bazei conceptuale cu privire la modalităţile de îndeplinire a misiunilor, de planificare şi de organizare a operaţiilor militare;

• modernizarea sistemului de management al resurselor umane, creşterea calităţii vieţii personalului şi perfecţionarea profundă a instruirii şi a învăţămîntului militar;

• promovarea imaginii forţelor armate în societate prin intermediul intensificării educaţiei militar-patriotice a cetăţenilor;

• realizarea programelor de înzestrare cu echipament necesar pentru executarea misiunilor în zona de securitate, asigurarea supravegherii şi a controlului spaţiului aerian, îndeplinirea angajamentelor internaţionale;

• elaborarea unui program naţional de modernizare a tehnicii militare şi a armamentului din dotare, precum şi reînzestrarea forţelor armate în corespundere cu misiunile şi cu sarcinile lor.

În procesul reformării, forţele armate vor realiza structura lor modificată, compusă din următoarele forţe: terestre, aeriene, speciale şi de suport. Pe plan operaţional, forţele vor fi grupate astfel: forţe operaţionale, forţe cu efective reduse şi forţe de rezervă;

d) instituirea unui sistem viabil de informare a populaţiei şi de comunicare

Scopul acestei sarcini îl constituie încurajarea participării societăţii civile la procesul de reformare a sectorului de securitate naţională, stimularea dezbaterilor în societate a problemelor de securitate şi a rolului instituţiilor de securitate, ridicarea nivelului interacţiunii dintre societate şi instituţiile statului.

Informarea adecvată a cetăţenilor despre problemele ce ţin de securitatea naţională este un punct de pornire în promovarea relaţiilor dintre structurile de forţă ale sectorului de securitate naţională şi populaţie, în crearea de condiţii pentru ca marea majoritate a populaţiei să accepte obiectivele de reformare a sectorului de securitate naţională, în instituirea unui climat politic propice susţinerii procesului de reforme.

Realizarea acestor sarcini se va baza pe prevederile Strategiei de informare şi de comunicare cu publicul în domeniul apărării şi securităţii naţionale, care urmează a fi aprobată de Guvern.

Metode de implementare:

• sprijinirea activităţilor educaţionale şi informaţionale privind problematica securităţii naţionale în vederea promovării în rîndurile populaţiei a unei bune înţelegeri a problemelor din sectorul de securitate naţională;

• crearea de condiţii favorabile dezvoltării capacităţilor instituţionale ale exponenţilor societăţii civile pentru a le facilita înţelegerea clară a necesităţilor şi a priorităţilor de securitate şi de apărare, precum şi implicarea lor constructivă în procesul de reforme.

e) reformarea trupelor de carabinieri

Procesul de reformare a trupelor de carabinieri prevede restructurarea lor în forţe capabile să execute misiuni pe timp de pace şi în situaţii de criză. În procesul reformării se preconizează întreprinderea următoarelor măsuri:

• revizuirea structurilor operaţionale din componenţa unităţilor militare existente în timp de pace pentru alocarea

eficientă a resurselor financiare, menţinerea sistemului de serviciu militar mixt, cu majorarea treptată a ponderii serviciului militar prin contract;

• examinarea şi adaptarea, bazate pe rezultatele analizei strategice a apărării, a actualului sistem de mobilizare a trupelor de carabinieri în vederea corespunderii structurii aprobate şi resurselor disponibile;

• adaptarea la cerinţele actuale a sistemului de pregătire iniţială şi de perfecţionare profesională a corpului de subofiţeri al trupelor de carabinieri;

• revizuirea componenţei forţelor destinate să participe la acţiuni în situaţii de criză şi în situaţii excepţionale, la acţiuni antiextremiste (antiteroriste);

• perfecţionarea subunităţilor asigurare de luptă şi logistică (tehnică şi logistică) ale trupelor de carabinieri;

• preluarea asigurării şi restabilirii ordinii publice pe întreg teritoriul ţării.

Planurile de reformare a trupelor de carabinieri vor fi ajustate, după caz, la rezultatele analizei strategice a apărării.

6. Asigurarea cu resurse a sectorului de securitate naţională

Conştientizarea importanţei pe care o are starea satisfăcătoare de securitate naţională pentru Republica Moldova, care va permite dezvoltarea democratică a statului şi a societăţii pînă la transformarea lor într-o democraţie viabilă şi modernă, precum şi asumarea răspunderii pentru asigurarea unei astfel de stări trebuie să conducă la angajarea plenară a politicului şi a societăţii civile în realizarea prevederilor programatice ale Strategiei.

Nu în ultimul rînd, importanţa securităţii naţionale trebuie să indice necesitatea asigurării întregului sistem de securitate naţională şi a sectorului de securitate naţională cu resurse umane de calitate, cu resurse tehnico-materiale, financiare şi ştiinţifice corespunzătoare realizării măsurilor prevăzute în Strategie.

Sînt stabilite următoarele obiective pentru asigurarea economico-financiară, tehnico-materială şi ştiinţifică a implementării Strategiei:

• programarea şi alocarea de resurse pe obiective strategice în strictă conformitate cu prioritătile stabilite în Strategie;

• aplicarea managementului resurselor în baza programelor pentru toate structurile sectorului de securitate naţională;

• dezvoltarea conlucrării instituţiilor implicate în asigurarea resurselor, precum şi exercitarea eficientă a controlului parlamentar;

• promovarea transparenţei în alocarea şi utilizarea resurselor publice menite să ducă la creşterea responsabilităţii faţă de contribuabil.

Instituţiile abilitate vor prevedea în planurile de activitate măsuri adecvate de consolidare a capacităţilor de administrare şi de utilizare eficientă a resurselor pentru implementarea obiectivelor stabilite în Strategie.

7. Etapele de implementare, procedurile de raportare şi de monitorizare

În conformitate cu prevederile Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative, luînd în considerare caracterul dinamic al stării securităţii naţionale, Strategia cuprinde direcţii orientative de activitate în domeniul securităţii naţionale pe un termen mediu de 4–7 ani.

Rolul de monitorizare a procesului de implementare şi de coordonare interinstituţională a activităţilor se atribuie Consiliului Suprem de Securitate. Autorităţile administraţiei publice centrale vor informa semestrial Consiliul Suprem de Securitate despre mersul implementării Strategiei şi vor formula, după caz, propuneri, recomandări, soluţii coordonate. Consiliul Suprem de Securitate va informa anual Parlamentul despre aplicarea Concepţiei Securităţii Naţionale şi despre implementarea Strategiei.

Strategia va fi revizuită şi actualizată, inclusiv prin consultarea societăţii civile, cel puţin o dată la 4 ani de la intrarea ei în vigoare.

6. DECRETUL PREŞEDINTELUI Nr. 331 din 08.10.1997 privind aprobarea RegulamentuluiConsiliului Suprem de Securitate

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=290266

În temeiul art. 12 din Legea securităţii statului,
Preşedintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:
Art. 1. - Se aprobă Regulamentul Consiliului Suprem de Securitate (se anexează).
Art. 2. - Prezentul decret intră în vigoare la data semnării.
PREŞEDINTELE
REPUBLICII MOLDOVA Petru LUCINSCHI
Chişinău, 8 octombrie 1997.
Nr. 331-II.

R E G U L A M E N T U L
Consiliului Suprem de Securitate

Capitolul I
Dispoziţii generale

Art. 1. - Consiliul Suprem de Securitate este un organ consultativ care analizează activitatea ministerelor şi departamentelor în domeniul asigurării securităţii naţionale şi prezintă Preşedintelui Republicii Moldova recomandări în probleme de politică externă şi internă a statului.

Art. 2. - Consiliul Suprem de Securitate îşi desfăşoară activitatea în temeiul Constituţiei Republicii Moldova, Legii securităţii statului, altor acte legislative şi al prezentului regulament.

Capitolul II
ATRIBUŢIILE CONSILIULUI SUPREM DE SECURITATE

Art. 3. - Consiliul Suprem de Securitate are următoarele atribuţii:

1) acordă Preşedintelui Republicii Moldova consultaţii în probleme de securitate naţională;

2) prezintă Preşedintelui Republicii Moldova recomandări în probleme de politică externă şi internă a statului;

3) examinează:

a) proiectele de hotărîri pentru modificarea şi completarea Concepţiei securităţii naţionale, Doctrinei militare şi Concepţiei politicii externe;

b) problemele privind elaborarea şi realizarea Concepţiei reformei Forţelor Armate;

c) planul construcţiei Forţelor Armate;

d) planurile privind dotarea cu armament, tehnică militară a Forţelor Armate, a organelor şi subunităţilor afacerilor interne şi securităţii statului;

e) problemele privind completarea Forţelor Armate;

f) planul de mobilizare a Forţelor Armate;

g) planul de mobilizare a economiei naţionale în caz de război;

h) planurile de interacţiune între Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Securităţii Naţionale şi Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale privind:

- susţinerea Forţelor Armate în timp de pace şi de război;
- diminuarea şi lichidarea efectelor calamităţilor naturale şi ale catastrofelor;
- menţinerea şi restabilirea ordinii de drept;
- paza obiectivelor strategice;

i) direcţiile principale de colaborare a Republicii Moldova cu alte state în domeniul politico-militar;

j) proiectele de acorduri internaţionale în domeniul politico-militar;

k) rapoartele prezentate de conducătorii autorităţilor administraţiei publice cu atribuţii în domeniul securităţii naţionale;

4) prezintă propuneri privind dislocarea şi redislocarea, în timp de pace, pe teritoriul naţional, a unităţilor militare, precum şi privind participarea acestora în cadrul acţiunilor internaţionale de menţinere a păcii;

5) analizează situaţiile care necesită:

a) declararea stării de urgenţă;

b) declararea stării de asediu;

c) declararea stării de război;

d) declararea mobilizării parţiale sau generale şi demobilizării;

e) încheierea păcii după încetarea acţiunilor militare;

6) analizează activitatea Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Securităţii Naţionale, Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, a altor ministere şi departamente în domeniul securităţii naţionale;

7) examinează mersul realizării decretelor şi a altor decizii ale Preşedintelui Republicii Moldova în problemele securităţii naţionale.

Capitolul III
COMPONENŢA CONSILIULUI SUPREM DE SECURITATE

Art. 4. - Consiliul Suprem de Securitate se compune din: preşedinte şi membri ai consiliului.

Art. 5. - (1) Preşedinte al Consiliului Suprem de Securitate este Preşedintele Republicii Moldova.

(2) Interimatul funcţiei de Preşedinte al Consiliului Suprem de Securitate se asigură, în conformitate cu art. 91 din Constituţia Republicii Moldova, de către Preşedintele Parlamentului sau de către Primul-ministru.

Art. 6. - (1) Membri ai Consiliului Suprem de Securitate sînt, din oficiu, Primul-ministru, ministrul apărării, ministrul afacerilor externe, ministrul afacerilor interne, ministrul securităţii naţionale, ministrul finanţelor, şeful Marelui Stat Major al Forţelor Armate, şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale şi secretarul Consiliului Suprem de Securitate.

(2) Preşedintele Republicii Moldova poate numi în calitate de membri ai Consiliului Suprem de Securitate şi alte persoane cu funcţii de răspundere.

Capitolul IV
SERVICIUL CONSILIULUI SUPREM DE SECURITATE

Art. 7. - Serviciul Consiliului Suprem de Securitate este organul de lucru al acestuia.

Art. 8. - De competenţa Serviciului Consiliului Suprem de Securitate ţin:

a) asistenţa organizatorică şi informaţională a activităţii consiliului;

b) examinarea informaţiei şi a materialelor privind problemele de securitate naţională;

c) pregătirea materialelor pentru şedinţele consiliului;
d) organizarea şedinţelor consiliului.
Art. 9. - Componenţa numerică şi nominală a Serviciului Consiliului Suprem de Securitate se aprobă de către Preşedintele Republicii Moldova.
Art. 10. - Serviciul Consiliului Suprem de Securitate funcţionează în cadrul Aparatului Preşedintelui Republicii Moldova.

Capitolul V
SECRETARUL CONSILIULUI SUPREM DE SECURITATE

Art. 11. - Secretarul Consiliului Suprem de Securitate este persoană civilă. El este numit în funcţie şi eliberat din funcţie de către Preşedintele Republicii Moldova şi se subordonează acestuia.
Art. 12. - Secretarul Consiliului Suprem de Securitate are următoarele atribuţii:
a) conduce activitatea Serviciului Consiliului Suprem de Securitate;
b) elaborează de comun acord cu organele de resort proiectele de decrete privind realizarea propunerilor Consiliului Suprem de Securitate şi le prezintă Preşedintelui Republicii Moldova pentru semnare;
c) exercită funcţia de consilier al Preşedintelui Republicii Moldova pentru probleme de securitate naţională şi în această calitate:
- prezintă Preşedintelui Republicii Moldova propuneri privind soluţionarea problemelor ce ţin de securitatea naţională;
- asigură, la indicaţia Preşedintelui Republicii Moldova, pregătirea materialelor pentru şedinţele Parlamentului consacrate problemelor de securitate naţională;
- pregăteşte proiectele de ordine pe care Preşedintele Republicii Moldova le emite în exercitarea atribuţiilor sale de Comandant Suprem al Forţelor Armate.

Capitolul VI
ŞEDINŢELE CONSILIULUI SUPREM DE SECURITATE

Art. 13. - Şedinţele Consiliului Suprem de Securitate se desfăşoară o dată în lună. În caz de necesitate se convoacă şedinţe extraordinare.
Art. 14. - Şedinţele Consiliului Suprem de Securitate sînt deliberative dacă la ele sînt prezenţi cel puţin 2/3 din numărul membrilor acestuia.
Art. 15. - La şedinţele Consiliului Suprem de Securitate în afară de membrii acestuia pot participa Preşedintele Parlamentului şi alte persoane oficiale cu atribuţii în domeniul securităţii naţionale.
Art. 16. - Propunerile consiliului au un caracter de recomandare şi pot servi drept temei pentru emiterea de către Preşdintele Republicii Moldova a decretelor şi luarea altor decizii în probleme de securitate naţională.

7. LEGE Nr. 345 din 25.07.2003 cu privire la apărarea naţională

http://lex.justice.md/md/312812/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Art.1. - (1) Prezenta lege stabileşte structura sistemului naţional de apărare, bazele organizării şi asigurării apărării ţării, atribuţiile şi responsabilităţile autorităţilor publice în domeniul apărării, conducerea, organizarea şi destinaţia forţelor sistemului naţional de apărare.

(2) Sub incidenţa prezentei legi cad autorităţile publice, forţele destinate apărării naţionale, instituţiile publice, agenţii economici cu orice tip de proprietate şi cetăţenii Republicii Moldova.

(3) Apărarea naţională este una din cele mai importante funcţii ale statului şi constituie cauza întregului popor.

Art.2. - În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

apărare naţională - ansamblu de măsuri şi activităţi adoptate şi desfăşurate de Republica Moldova în scopul de a garanta suveranitatea, independenţa şi unitatea statului, integritatea teritorială a ţării şi democraţia constituţională;

sistem naţional de apărare - ansamblu de forţe, mijloace, elemente ale infrastructurii şi acţiuni menite să asigure apărarea ţării;

agresiune armată - folosirea forţei armate de către un stat împotriva suveranităţii, integrităţii teritoriale sau independenţei politice a altui stat ori în orice mod incompatibil cu Carta Naţiunilor Unite;

operaţie - totalitatea acţiunilor militare duse de mari unităţi militare după un plan unic, în vederea îndeplinirii unui scop operativ sau strategic;

acţiune de apărare - formă de bază a acţiunilor de luptă, care are scopul de a zădărnici ofensiva inamicului, a-i provoca pierderi cît mai mari, a păstra cu fermitate poziţiile încredinţate, a cîştiga timp şi a crea condiţiile necesare pentru trecerea la acţiuni militare ofensive în scopul eliberării teritoriului ocupat;

mare unitate militară - grupare de trupe, tactică sau operativă, cu o organizare, de regulă, permanentă, înglobînd forţe şi mijloace de arme întrunite sau de aceeaşi armă, cu o densitate tactică sau operativă bine stabilită;

unitate militară - grupare permanentă de militari, cu o organizare şi înzestrare stabilite în aşa fel încît să poată desfăşura toate activităţile de pregătire de luptă, care dispune de organe de conducere şi logistice proprii, capabilă să îndeplinească misiuni de luptă cu un anumit grad de independenţă.

Art.3. - Cadrul juridic al apărării naţionale îl constituie Constituţia Republicii Moldova, Concepţia securităţii naţionale, Doctrina militară a Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative ale Republicii Moldova, precum şi normele unanim acceptate ale dreptului internaţional.

Art.4. - Organizarea apărării naţionale include:

a) determinarea politicii de apărare şi a principiilor de bază ale construcţiei militare;

b) aprobarea doctrinei militare a statului;

c) dezvoltarea ştiinţei şi artei militare;

d) instituirea cadrului normativ cu privire la apărarea naţională;

e) analiza situaţiei politico-militare, prognozarea riscurilor şi ameninţărilor cu caracer militar la adresa securităţii naţionale;

f) determinarea intereselor naţionale prioritare în domeniul apărării naţionale, stabilirea complexului de măsuri politico-diplomatice şi de altă natură cu caracter nemilitar, crearea unui climat internaţional favorabil în scopul asigurării apărării naţionale;

g) pregătirea forţelor destinate apărării naţionale, menţinerea unui înalt grad al pregătirii de luptă şi de mobilizare;

h) înzestrarea centralizată a forţelor destinate apărării naţionale cu armament şi tehnică modernă, asigurarea lor cu resurse tehnico-materiale în volumul necesar;

i) coordonarea cu alte state şi organisme internaţionale a acţiunilor pentru prevenirea şi reducerea unui posibil pericol militar;

j) perfecţionarea sistemului de instruire a cadrelor militare;

k) pregătirea rezervelor de mobilizare pentru timp de război;

l) pregătirea de mobilizare a economiei naţionale, a autorităţilor publice, a instituţiilor publice, a agenţilor economici, a populaţiei şi a teritoriului pentru apărare;

m) pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei;

n) asigurarea controlului democratic asupra forţelor destinate apărării naţionale;

o) realizarea altor măsuri în domeniul apărării naţionale.

Art.5. - Măsurile adoptate privind apărarea naţională sînt obligatorii pentru autorităţile publice, instituţiile publice, agenţii economici cu orice tip de proprietate, precum şi pentru cetăţenii Republicii Moldova.

Art.6. - (1) În interesul menţinerii păcii, consolidării stabilităţii şi securităţii internaţionale şi potrivit obligaţiilor asumate prin tratatele internaţionale, Republica Moldova poate participa la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii sau în scopuri umanitare în conformitate cu Legea cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii şi cu alte acte normative.

(2) Desfăşurarea exerciţiilor şi altor activităţi comune cu durată determinată, care implică intrarea sau staţionarea unor unităţi militare străine pe teritoriul Republicii Moldova ori tranzitarea de către acestea a teritoriului naţional, sînt reglementate de legislaţie.

Capitolul II
STRUCTURA SISTEMULUI NAŢIONAL DE APĂRARE

Art.7. - Sistemul naţional de apărare cuprinde conducerea, forţele, resursele şi infrastructura teritorială.

Art.8. - Conducerea sistemului naţional de apărare este un atribut exclusiv şi inalienabil al autorităţilor constituţionale ale statului şi se realizează de către Parlament, Preşedintele Republicii Moldova, Guvern, Ministerul Apărării şi alte autorităţi publice cu atribuţii în domeniul apărării naţionale în limitele stabilite de Constituţie şi de alte acte normative.

Art.9. - (1) Forţele destinate apărării naţionale sînt Forţele Armate compuse din Armata Naţională, Trupele de Grăniceri şi Trupele de Carabinieri.

- (1) Forţele destinate apărării naţionale sînt Forţele Armate compuse din Armata Naţională şi Trupele de Carabinieri.

[Art.9 al.(1) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(2) Forţele sistemului naţional de apărare sînt constituite pe principiul suficienţei defensive.

(3) În caz de agresiune armată a cărei amploare depăşeşte capacitatea combativă a forţelor sistemului naţional de apărare se vor angaja toate resursele umane şi materiale disponibile pentru respingerea acesteia.

Art.10. - Dislocarea şi structura marilor unităţi militare, ale unităţilor militare şi ale instituţiilor Armatei Naţionale, ale altor componente ale Forţelor Armate au drept obiectiv menţinerea şi dezvoltarea capacităţii şi pregătirii de luptă ale acestora, necesare ripostei rapide şi decisive împotriva unei eventuale agresiuni sau a altor acţiuni ce pot afecta securitatea naţională.

Art.11. - Completarea cu efectiv a forţelor destinate apărării naţionale se efectuează conform principiului mixt în baza obligaţiunii militare şi a încadrării benevole prin contract.

Art.12. - (1) În scopul completării forţelor destinate apărării naţionale, conform Planului de mobilizare a Forţelor Armate, creării rezervei şi compensării pierderilor probabile pe timp de război, se pregăteşte rezerva Forţelor Armate.

(2) Destinaţia, structura, formele de pregătire şi modul de gestionare a rezervei Forţelor Armate sînt reglementate de Legea cu privire la rezerva Forţelor Armate.

Art.13. - (1) Forţele destinate apărării naţionale desfăşoară activităţi de pregătire specifice, în limitele spaţiului naţional terestru, aerian şi fluvial, cu respectarea normelor de protecţie a mediului.

(2) Pentru desfăşurarea acestor activităţi, forţele destinate apărării naţionale folosesc centre de instruire, poligoane, aerodromuri, terenuri şi alte elemente ale infrastructurii de apărare.

(3) Obiectele şi construcţiile militare, toate categoriile de armament, de tehnică militară şi de alte bunuri militare sînt proprietate a statului, se află în gestiunea Forţelor Armate, care, în baza şi în limitele stabilite de legislaţie, exercită dreptul de posesiune, de folosinţă şi de dispunere de aceste bunuri.

(4) Bunurile statului care asigură necesităţile sistemului naţional de apărare şi îndeplinirea sarcinilor de mobilizare nu pot fi sechestrate şi nu pot trece în proprietate privată.

Art.14. - Resursele sistemului naţional de apărare se constituie din totalitatea resurselor umane, financiare, materiale şi de altă natură, pe care statul le asigură şi le angajează în scopul asigurării apărării naţionale.

Art.15. - Resursele umane se constituie din întreaga populaţie aptă pentru apărarea naţională. Pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei este reglementată prin lege organică.

Art.16. - Persoanele cu funcţie de răspundere din ministere şi departamente, conducătorii autorităţilor administraţiei publice locale, ai instituţiilor publice şi ai agenţilor economici cu sarcini de mobilizare se pregătesc în vederea îndeplinirii atribuţiilor ce le revin în domeniul asigurării apărării naţionale în conformitate cu programele aprobate de Guvern.

Art.17. - Pregătirea economiei naţionale pentru apărare se asigură în conformitate cu Legea privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea.

Art.18. - (1) Resursele financiare destinate asigurării apărării naţionale se constituie din alocaţiile bugetului de stat şi din mijloace speciale şi se utilizează pentru întreţinerea şi pregătirea forţelor destinate apărării naţionale, înzestrarea lor cu armament, tehnică militară şi specială şi alte bunuri tehnico-materiale, finanţarea cercetărilor ştiinţifico-militare, construcţiilor capitale, asigurarea cu pensii, asigurarea obligatorie de stat, asigurarea medicală, pregătirea rezerviştilor, precum şi pentru organizarea mobilizării.

[Art.18 al.(1) modificat prin LP154 din 21.07.05, MO126/23.09.05 art.611]

(2) Controlul folosirii resurselor financiare pentru asigurarea apărării naţionale se efectuează în conformitate cu legislaţia.

Art.19. - (1) Infrastructura teritorială se constituie din ansamblul lucrărilor şi amenajărilor teritoriului care pot fi folosite în scopul asigurării apărării naţionale.

(2) Pregătirea teritoriului pentru apărarea naţională se asigură în conformitate cu prevederile legii.

Art.20. - Forţele Armate acumulează pe timp de pace, în rezervele proprii, armament, tehnică, mijloace tehnico-materiale menite să asigure mobilizarea, desfăşurarea forţelor şi îndeplinirea misiunilor ce le revin, compensarea consumurilor şi a pierderilor probabile pe timp de război.

Art.21. - (1) La declararea stării de asediu, a stării de război sau a mobilizării pot fi rechiziţionate bunuri ce aparţin instituţiilor publice, agenţilor economici şi persoanelor fizice şi pot fi chemaţi cetăţeni apţi de muncă pentru prestări de servicii în interes public, în condiţiile prevăzute de Legea cu privire la rechiziţiile de bunuri şi prestările de servicii în interes public.

(2) În situaţiile prevăzute la alin.(1), prin dispoziţia Consiliului Suprem de Apărare, agenţii economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării trec la un regim special de activitate. Organizarea şi funcţionarea acestora se stabilesc prin hotărîre de Guvern.

Art.22. - Nivelul pregătirii populaţiei, a economiei naţionale şi a teritoriului pentru apărare se verifică prin concentrări militare, exerciţii şi antrenamente de mobilizare, în conformitate cu planul aprobat de Guvern.

Art.23. - (1) Producerea, furnizarea şi repararea armamentului, a tehnicii militare, a pieselor de completare şi a altor bunuri, furnizarea produselor alimentare pentru necesităţile apărării, precum şi executarea lucrărilor de cercetare ştiinţifică, de experimentare, de proiectare şi de construcţii în interesul apărării, crearea, dezvoltarea şi păstrarea capacităţilor de mobilizare şi acumularea rezervelor de mobilizare se includ în comanda de stat.

(2) Executarea comenzilor de stat pentru necesităţile apărării se stimulează prin unele înlesniri fiscale, de credit şi de altă natură.

(3) Autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, au obligaţia de a satisface comenzile necesare asigurării apărării naţionale integral şi în termenele stabilite prin contract pe timp de pace şi cu prioritate pe timp de război.

Capitolul III
Conducerea sistemului naţional de apărare

Art.24. - (1) Parlamentul asigură reglementarea legislativă şi exercită controlul parlamentar în domeniul apărării naţionale în formele şi în limitele prevăzute de Constituţie.

(2) Parlamentul are următoarele atribuţii:

a) aprobă concepţia securităţii naţionale şi doctrina militară a statului;

b) aprobă structura generală şi efectivul componentelor Forţelor Armate;

c) aprobă volumul alocaţiilor bugetare pentru necesităţile apărării;

d) declară starea de asediu sau de război;

e) declară mobilizarea şi demobilizarea;

f) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.25. - (1) Preşedintele Republicii Moldova este Comandantul Suprem al Forţelor Armate şi poartă răspundere pentru starea sistemului naţional de apărare în limitele împuternicirilor prevăzute de Constituţie şi de alte acte normative.

(2) Preşedintele Republicii Moldova are următoarele atribuţii:

a) exercită conducerea generală a sistemului naţional de apărare şi coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice în domeniul apărării naţionale;

b) prezintă Parlamentului spre aprobare proiectele:

- concepţiei securităţii naţionale;
- doctrinei militare a statului;
- structurii generale şi efectivelor componentelor Forţelor Armate;
- regulamentului disciplinei militare;

[Art.25 al.2), lit.b) modificată prin LP224-XVI din 25.10.07, MO184-187/30.11.07 art.715]

c) aprobă:

- regulamentul Consiliului Suprem de Securitate;
- regulamentul Statului Major General;
- programele şi planurile privind construcţia şi dezvoltarea Forţelor Armate;
- planul de mobilizare a Forţelor Armate;
- planul de întrebuinţare a Forţelor Armate;
- regulamentele militare;
- componenţa Colegiului militar al Ministerului Apărării.

[Art.25 al.(2), lit.c) modificată prin LP156 -XVI din 08.06.06, MO98-101/30.06.06 art.463]

d) coordonează activitatea de colaborare militară internaţională;

e) efectuează conducerea generală privind acumularea resurselor pentru necesităţile sistemului naţional de apărare;

f) emite decrete privind încorporarea cetăţenilor în serviciul militar în termen şi în cel cu termen redus şi trecerea lor în rezervă;

g) poartă tratative, încheie tratate internaţionale în domeniul militar în numele Republicii Moldova şi le prezintă, în modul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului;

h) înaintează Parlamentului propuneri privind participarea cu efective, armament şi tehnică militară la operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii sau în scopuri umanitare;

i) numeşte în şi destituie din funcţie, în modul stabilit de legislaţie, ofiţerii Comandamentului Suprem al Forţelor Armate şi viceminiştrii apărării;

j) acordă grade militare supreme prevăzute de lege;

k) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.26. - (1) Pe lîngă Preşedintele Republicii Moldova, în calitate de organ consultativ, activează, pe timp de pace, Consiliul Suprem de Securitate, care elaborează şi prezintă recomandări în probleme ce ţin de asigurarea apărării naţionale.

(2) Atribuţiile şi activitatea Consiliului Suprem de Securitate sînt reglementate de regulamentul acestuia, aprobat prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova.

(3) Din momentul declarării stării de asediu sau a stării de război, Consiliul Suprem de Securitate se transformă în Consiliul Suprem de Apărare şi activează în conformitate cu atribuţiile prevăzute de legislaţie. În această perioadă, în unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea se creează consilii teritoriale de apărare subordonate Consiliului Suprem de Apărare.

Art.27. - (1) Guvernul răspunde de organizarea activităţilor şi de realizarea măsurilor privind apărarea naţională în limitele împuternicirilor prevăzute de legislaţie.

(2) Guvernul are următoarele atribuţii:

a) coordonează activitatea ministerelor şi a altor autorităţi ale administraţiei publice pentru realizarea măsurilor de asigurare a capacităţii de apărare a ţării;

b) asigură alocarea şi utilizarea, în condiţiile legii, a resurselor financiare şi materiale necesare organizării, înzestrării şi mobilizării Forţelor Armate, întreţinerii şi pregătirii trupelor, menţinerii în stare de operativitate a tehnicii şi armamentului, pregătirii pentru mobilizare a economiei naţionale;

c) elaborează şi realizează programele de stat privind construcţia şi dezvoltarea Forţelor Armate, direcţiile principale ale colaborării militare internaţionale;

d) propune spre aprobare volumul alocaţiilor bugetare pentru necesităţile apărării;

e) asigură încorporarea anuală a cetăţenilor în serviciul militar în termen şi în cel cu termen redus;

f) asigură, pe timp de pace, constituirea rezervelor materiale necesare pe timp de război;

g) elaborează şi înaintează Parlamentului spre aprobare planul de mobilizare a economiei naţionale, stabileşte sarcinile ce revin ministerelor, departamentelor şi agenţilor economici în conformitate cu acest plan;

h) creează şi desfiinţează instituţii de învăţămînt militar;

i) ia hotărîri privind asigurarea cu pensii a cetăţenilor eliberaţi din serviciul militar, privind protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea în cadrul rezervei, precum şi a

membrilor familiilor militarilor căzuţi, decedaţi sau daţi dispăruţi în timpul îndeplinirii serviciului militar, în conformitate cu legislaţia;

j) asigură îndeplinirea tratatelor internaţionale în domeniul militar;

k) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.28. - (1) Ministerul Apărării este autoritatea publică centrală de specialitate, care organizează, coordonează şi conduce activităţile în domeniul apărării naţionale şi este responsabil de construcţia şi dezvoltarea Armatei Naţionale şi de pregătirea ei pentru executarea misiunilor de apărare a ţării.

(2) Ministerul Apărării are următoarele atribuţii:

a) studiază şi apreciază situaţia politico-militară, determină riscurile şi ameninţările cu caracter militar, necesităţile ce ţin de asigurarea apărării naţionale şi propune autorităţilor publice competente măsurile privind organizarea şi pregătirea sistemului naţional de apărare;

b) participă la elaborarea doctrinei militare, a direcţiilor principale ale politicii de apărare şi a principiilor construcţiei militare, la întocmirea propunerilor privind completarea şi perfecţionarea cadrului normativ în domeniul apărării, la formarea bugetului militar;

c) organizează cercetările ştiinţifice în domeniul militar, asigură implementarea rezultatelor acestora în activitatea Armatei Naţionale;

d) planifică, organizează şi exercită controlul asupra activităţilor de menţinere a capacităţii permanente de luptă şi de mobilizare a Armatei Naţionale pentru îndeplinirea sarcinilor conform destinaţiei;

e) asigură financiar Armata Naţională, în modul stabilit de legislaţie, din contul alocaţiilor bugetului de stat şi al mijloacelor speciale;

[Art.28 al.(2) lit.e) modificată prin LP154 din 21.07.05, MO126/23.09.05 art.611]

f) realizează măsuri pentru înzestrarea cu armament, tehnică şi resurse tehnico-materiale în volumul necesar; este principalul beneficiar de stat în ce priveşte achiziţionarea, crearea, fabricarea, repararea şi testarea armamentului, a tehnicii militare şi a altor bunuri tehnico-militare; realizează excedentul neutilizat de tehnică militară, armament şi alte bunuri în conformitate cu legislaţia;

g) colaborează cu ministerele, cu alte autorităţi ale administraţiei publice şi cu agenţii economici în ce priveşte fabricarea unor tipuri de armament, tehnică şi altor produse cu destinaţie militară;

h) conduce activitatea organelor administrativ-militare, desfăşoară încorporarea cetăţenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus, chemarea lor la concentrări militare, exerciţii şi antrenamente de mobilizare, la declararea mobilizării, precum şi trecerea în rezervă sau demobilizarea lor;

i) organizează pregătirea efectivului Armatei Naţionale pentru îndeplinirea sarcinilor ce îi revin;

j) organizează, în comun cu alte autorităţi ale administraţiei publice în care este prevăzut serviciul militar, activitatea instituţiilor de învăţămînt militar, pregătirea, reciclarea şi recalificarea cadrelor militare în instituţiile de învăţămînt din ţară şi din străinătate;

k) angajează personalul militar şi civil necesar îndeplinirii sarcinilor ce îi revin;

l) realizează măsuri pentru îmbunătăţirea condiţiilor de îndeplinire a serviciului de către militari, organizează activitatea instituţiilor medicale din subordine, elaborează planuri privind construcţiile capitale şi asigură realizarea lor;

[Art.28 al.(2), lit.l) modificată prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

m) asigură plata pensiilor cetăţenilor care au îndeplinit serviciul militar prin contract în cadrul Armatei Naţionale, protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, în conformitate cu legislaţia;

n) stabileşte şi întreţine relaţii internaţionale de colaborare în conformitate cu atribuţiile ce îi revin;

o) întreţine relaţii cu publicul, cu organizaţiile obşteşti, realizează măsuri de informare a societăţii asupra activităţii Armatei Naţionale;

p) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

(3) Modul de organizare şi structura Ministerului Apărării se stabilesc de Guvern.

(4) Cerinţele Ministerului Apărării în domeniul apărării naţionale sînt executorii pentru toate autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, pentru instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţenii Republicii Moldova.

Art.29. - (1) Pe timp de pace şi de război, conducerea Forţelor Armate se efectuează de către Comandamentul Suprem al Forţelor Armate în frunte cu Preşedintele Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

(2) Întru îndeplinirea atribuţiilor sale, Comandantul Suprem al Forţelor Armate emite ordine şi directive, obligatorii pentru întreg efectivul Forţelor Armate.

(3) În componenţa Comandamentului Suprem intră, de asemenea, ministrul apărării, şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, comandantul Trupelor de Grăniceri, comandantul Trupelor de Carabinieri.

(3) În componenţa Comandamentului Suprem intră, de asemenea, ministrul apărării, şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, comandantul Trupelor de Carabinieri.

[Art.29 al.(3) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(4) Ministrul apărării este locţiitorul Comandantului Suprem al Forţelor Armate.

Art.30. - (1) Organul principal care asigură Comandamentului Suprem, pe timp de pace şi de război, planificarea, organizarea, comanda şi controlul trupelor Forţelor Armate la pregătirea lor şi la executarea misiunilor

de apărare a ţării este Statul Major General al Forţelor Armate condus de şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale.

(2) Statul Major General al Forţelor Armate se constituie în baza Marelui Stat Major al Armatei Naţionale şi activează conform regulamentului aprobat de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

(3) În componenţa Statului Major General al Forţelor Armate intră, de asemenea, şefii statelor majore ale Trupelor de Grăniceri şi Trupelor de Carabinieri, alte persoane cu funcţii de răspundere numite de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

(3) În componenţa Statului Major General al Forţelor Armate intră, de asemenea, şeful statului major al Trupelor de Carabinieri, alte persoane cu funcţii de răspundere numite de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

[Art.30 al.(3) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(4) Conducătorii componentelor Forţelor Armate, conducătorii structurilor de stat ce au în componenţa lor subdiviziuni militarizate sau speciale sînt obligaţi să prezinte, la cererea şefului Statului Major General, date despre starea trupelor (subdiviziunilor) din subordine şi propuneri pentru întrebuinţarea lor în sprijinul Forţelor Armate în operaţii (acţiuni) de apărare sau pentru executarea altor misiuni date de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Art.31 - (1) Departamentul Trupelor de Grăniceri şi Departamentul Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne efectuează conducerea unităţilor (subunităţilor) din subordine privind executarea misiunilor ce le revin în conformitate cu Legea privind frontiera de stat a Republicii Moldova şi Legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne şi asigură pregătirea acestor unităţi (subunităţi) pentru participarea la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării în conformitate cu Planul de întrebuinţare a Forţelor Armate.

- (1) Departamentul Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne efectuează conducerea unităţilor (subunităţilor) din subordine privind executarea misiunilor ce le revin în conformitate Legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne şi asigură pregătirea acestor unităţi (subunităţi) pentru participarea la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării în conformitate cu Planul de întrebuinţare a Forţelor Armate.

[Art.31 al.(1) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(2) La declararea stării de asediu sau de război, unităţile (subunităţile) Trupelor de Grăniceri şi ale Trupelor de Carabinieri participă la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării sub conducerea Statului Major General al Forţelor Armate.

(2) La declararea stării de asediu sau de război, unităţile (subunităţile) Trupelor de Carabinieri participă la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării sub conducerea Statului Major General al Forţelor Armate.

[Art.31 al.(2) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

Capitolul IV
ARMATA NAŢIONALĂ

Art.32. - (1) Armata Naţională este componenta de bază a Forţelor Armate, care asigură, pe timp de pace şi de război, integrarea într-o concepţie unitară a activităţilor tuturor forţelor care participă la acţiunile de apărare a ţării.

(2) Misiunea principală a Armatei Naţionale constă în asigurarea apărării naţionale prin prevenirea, contracararea şi anihilarea ameninţărilor şi agresiunilor cu caracter militar îndreptate împotriva ţării.

Art.33. - (1) Armata Naţională se foloseşte în corespundere cu destinaţia ei constituţională în scopul garantării suveranităţii, independenţei, unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării şi democraţiei constituţionale.

(2) Folosirea Armatei Naţionale în soluţionarea problemelor ce nu ţin nemijlocit de apărarea statului se efectuează în exclusivitate în temeiul hotărîrii Parlamentului, iar în situaţii extreme, prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova.

(3) Participarea unor unităţi (subunităţi) ale Armatei Naţionale în afara teritoriului ţării cu efective, armament şi tehnică militară la exerciţii militare comune cu unităţi militare ale altor state se aprobă de către Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Art.34. - (1) Conducerea nemijlocită a Armatei Naţionale este exercitată de ministrul apărării prin intermediul Marelui Stat Major al Armatei Naţionale.

(2) Atribuţiile şi competenţele Marelui Stat Major al Armatei Naţionale sînt determinate de regulamentul acestuia, aprobat de ministrul apărării.

(3) Ministrul apărării este comandantul Armatei Naţionale.

(4) În cazul numirii în funcţia de ministru al apărării a unei persoane civile, şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale devine concomitent şi comandantul Armatei Naţionale.

Art.35. - (1) Structura generală şi efectivul Armatei Naţionale şi a instituţiilor Ministerului Apărării se aprobă de către Parlament.

(2) Ministrul apărării se învesteşte cu dreptul de a modifica structura organizaţională a statelor Armatei Naţionale şi a instituţiilor Ministerului Apărării în limitele aprobate ale structurii generale şi ale efectivului.

Art.36. - (1) Conform gradului de pregătire, Armata Naţională include:

a) forţe operaţionale (cu capacitate permanentă de intervenţie);

b) forţe cu efectiv redus (cu capacitate redusă de intervenţie);

c) unităţi nou-formate (de rezervă).

(2) Forţele operaţionale includ unităţi militare (subunităţi) completate cu efectiv, armament şi tehnică la un nivel ce asigură executarea misiunilor specifice.

(3) Forţele cu efectiv redus includ mari unităţi şi unităţi militare (subunităţi), baze, depozite de păstrare a armamentului, tehnicii şi patrimoniului militar, care au nevoie de completare cu efectiv, armament şi tehnică, precum şi de interoperabilitate în vederea îndeplinirii misiunilor ce le revin.

(4) Unităţile nou-formate includ unităţi militare de luptă şi de asigurare ce se constituie conform Planului de mobilizare a Forţelor Armate.

(5) Atribuirea forţelor (unităţilor militare) la categoria funcţională respectivă se face de către ministrul apărării.

Capitolul V
Atribuţiile altor autorităţi publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici,drepturile şi obligaţiile cetăţenilor în domeniul apărării naţionale

Art.37. - (1) Serviciul de Informaţii şi Securitate, Ministerul Afacerilor Interne şi Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat planifică, desfăşoară activităţi şi prezintă informaţiile necesare pentru organizarea apărării naţionale.

(2) La declararea stării de asediu sau de război, autorităţile publice menţionate la alin.(1), în conformitate cu atribuţiile ce le revin, coordonează cu Statul Major General al Forţelor Armate măsurile de menţinere a regimului stării de asediu sau al celei de război şi participă la asigurarea operaţiilor de apărare a ţării.

Art.38. - (1) Ministerele şi departamentele antrenate în asigurarea apărării naţionale sînt responsabile, în conformitate cu atribuţiile ce le revin, de realizarea acţiunilor de asigurare a apărării ţării, de livrarea producţiei necesare apărării şi pregătirii de mobilizare a ramurii respective şi iau măsuri pentru asigurarea funcţionării ei stabile pe timp de război în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale.

(2) La declararea mobilizării sau a stării de război, conducătorii autorităţilor administraţiei publice de specialitate răspund personal de repartizarea resurselor de materii prime, produse industriale, bunuri alimentare, energie electrică, precum şi de transporturi, lucrări publice şi comunicaţii.

Art.39. - (1) Autorităţile administraţiei publice locale sînt responsabile, în limitele împuternicirilor stabilite de legislaţie, de îndeplinirea de către instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţeni a prevederilor legale în domeniul asigurării apărării naţionale.

(2) Autorităţile administraţiei publice locale, în raza lor teritorială, au următoarele atribuţii:

a) asigură îndeplinirea de către autorităţile din subordine, instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţeni a dispoziţiilor şi măsurilor privind pregătirea cetăţenilor, economiei şi a teritoriului pentru apărare;

b) asigură livrarea, în bază de contract, a producţiei locale, necesare unităţilor şi instituţiilor militare, aprovizionarea lor cu apă, căldură şi energie electrică, le oferă mijloace de comunicaţii, le acordă servicii comunale şi de altă natură;

c) pun la dispoziţie terenuri pentru necesităţile apărării în conformitate cu legislaţia şi exercită controlul asupra folosirii lor;

d) iau măsuri de prevenire a acţiunilor ilegale îndreptate împotriva obiectivelor militare, militarilor şi membrilor familiilor lor;

e) desfăşoară activităţi administrativ-militare în conformitate cu legislaţia, organizează şi asigură evidenţa militară, pregătirea cetăţenilor pentru serviciul militar şi contribuie la recrutarea şi încorporarea acestora în serviciul militar, asigură centrele militare cu spaţiile, instalaţiile de telecomunicaţii, dotările şi fondurile necesare funcţionării acestora;

f) asigură realizarea măsurilor privind pregătirea de mobilizare, evidenţa şi pregătirea de rechiziţie a bunurilor rechiziţionabile, efectuarea în mod obligatoriu a rechiziţiei mijloacelor de transport şi a altor bunuri şi prestarea de servicii în interes public de către cetăţeni în limitele împuternicirilor stabilite de legislaţie;

g) îndeplinesc alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

(3) La declararea mobilizării sau a stării de război, autorităţile administraţiei publice locale îndeplinesc măsurile prevăzute de Planul de mobilizare a economiei naţionale şi alte dispoziţii privind asigurarea necesităţilor sistemului naţional de apărare, în conformitate cu legislaţia.

Art.40. - (1) Instituţiile publice şi agenţii economici sînt responsabili de crearea capacităţilor şi rezervelor de mobilizare, de îndeplinirea obligaţiilor contractuale privind fabricarea, livrarea şi reparaţia armamentului şi tehnicii militare, precum şi de îndeplinirea altor atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

(2) La declararea mobilizării sau a stării de război, instituţiile publice şi agenţii economici au următoarele atribuţii:

a) efectuează trecerea la regimul de lucru pe timp de război şi la fabricarea producţiei cu destinaţie militară conform planurilor de mobilizare;

b) asigură funcţionarea stabilă a subdiviziunilor de producţie;

c) îndeplinesc alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.41. - (1) Drepturile şi obligaţiile cetăţenilor în domeniul apărării naţionale sînt stabilite de legislaţie.

(2) Statul garantează cetăţenilor condiţii corespunzătoare pentru îndeplinirea obligaţiilor constituţionale pentru apărarea Patriei în conformitate cu legislaţia.

Capitolul VI
RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREVEDERILOR PREZENTEI LEGI

Art.42. - (1) Nerespectarea de către cetăţeni şi persoane cu funcţie de răspundere a prevederilor prezentei legi atrage răspundere penală, administrativă sau civilă, după caz, în conformitate cu legislaţia.

(2) Crearea şi funcţionarea în Republica Moldova a formaţiunilor armate neprevăzute de legislaţie este interzisă şi atrage răspunderea în condiţiile legii.

Capitolul VII
DISPOZIŢII FINALE

Art.43. - (1) Guvernul, în termen de 6 luni:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

va aduce actele sale normative în corespundere cu prezenta lege.

(2) Pînă la aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege, actele normative se vor aplica în măsura în care nu contravin prezentei legi.

Art.44. - La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă:

Legea nr.964-XII din 17 martie 1992 cu privire la apărare;

Legea nr.966-XII din 17 martie 1992 cu privire la Forţele Armate;

Legea nr.1336-XIII din 1 octombrie 1997 pentru modificarea şi completarea Legii cu privire la apărare;

Legea nr.269-XIV din 10 februarie 1999 pentru completarea articolului 5 din Legea cu privire la apărare.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

CAPITOLUL III. Cadrul legislativ pentru asigurarea ordinii publice şi justiţiei în Republica Moldova

1. Legea privind organizarea judecătoreacă din 06.07.1995 nr.514-XIII, MO nr.58/641 din 19.10.1995

Parlamentul adoptă prezenta lege

T i t l u l I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Puterea judecătorească

(1) Puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă şi puterea executivă, are atribuţii proprii, exercitate prin instanţele judecătoreşti, în conformitate cu principiile şi dispoziţiile prevăzute de Constituţie şi de alte legi.

(2) Justiţia se înfăptuieşte în numele legii.

Articolul 2. Baza juridică a organizării judecătoreşti

Organizarea judecătorească este reglementată de Constituţie, de prezenta lege şi de alte acte legislative.

[Art.2 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 3. Formarea instanţelor judecătoreşti

Instanţele judecătoreşti se formează pe principiul numirii judecătorilor.

Articolul 4. Sarcinile instanţelor judecătoreşti

(1) Instanţele judecătoreşti înfăptuiesc justiţia în scopul apărării şi realizării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor şi ale asociaţiilor acestora, ale întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor.

(2) Instanţele judecătoreşti judecă toate cauzele privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenţionale şi penale, precum şi orice alte cauze pentru care legea nu stabileşte o altă competenţă.

[Art.4 al.(2) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.4 al.(2) modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

[Art.4 al.(3) exclus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 5. Înfăptuirea justiţiei în strictă conformitate cu legislaţia

(1) Justiţia se înfăptuieşte în strictă conformitate cu legislaţia.

(2) Legile altor state se aplică numai în modul prevăzut de legislaţia Republicii Moldova şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

[Art.4 al.(2) modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 6. Accesul liber la justiţie

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacţie efectivă din partea instanţelor judecătoreşti competente împotriva actelor care violează drepturile, libertăţile şi interesele sale legitime.

(2) Asociaţiile cetăţenilor, întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile au dreptul, în modul stabilit de lege, la acţiune în instanţă judecătorească pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime care le-au fost încălcate.

Articolul 6[1]. Distribuirea aleatorie a dosarelor şi constituirea completelor de judecată

[Art.6[1]titlul în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(1) Activitatea de judecare a cauzelor se desfăşoară cu respectarea principiului distribuirii aleatorii a dosarelor prin intermediul programului electronic de gestionare a dosarelor. În cazul în care judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza este în imposibilitatea de a continua judecarea acesteia, persoana responsabilă, în temeiul unei încheieri motivate a preşedintelui instanţei judecătoreşti, prin intermediul programului electronic de gestionare a dosarelor, asigură redistribuirea aleatorie a dosarului altui judecător. Fişa cu datele privind distribuirea aleatorie a dosarelor se anexează în mod obligatoriu la fiecare dosar.

[Art.6[1]al.(1) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(1[1]) Constituirea completelor de judecată şi desemnarea preşedinţilor acestora se fac la începutul anului prin dispoziţie a preşedintelui instanţei. Schimbarea membrilor completului se face în cazuri excepţionale, în baza unei încheieri motivate a preşedintelui instanţei judecătoreşti şi potrivit criteriilor obiective stabilite de regulamentul aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii. Încheierea motivată privind schimbarea membrilor completului se anexează la materialele dosarului.

[Art.6[1]al.(1[1]) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(2) Cauzele repartizate unui complet de judecată nu pot fi trecute altui complet decît în condiţiile prevăzute de lege.

[Art.6[1] introdus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 7. Prezumţia nevinovăţiei

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăţia sa va fi dovedită în mod legal, în baza sentinţei definitive a instanţei judecătoreşti.

Articolul 8. Egalitatea în faţa legii

Toţi cetăţenii Republicii Moldova sînt egali în faţa legii şi autorităţii judecătoreşti, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau de origine socială, precum şi de alte împrejurări.

Articolul 9. Limba de procedură şi dreptul la interpret

(1) Procedura judiciară se desfăşoară în limba moldovenească.

(2) Persoanele care nu posedă sau nu vorbesc limba moldovenească au dreptul de a lua cunoştinţă de toate actele şi lucrările dosarului, de a vorbi în instanţă prin interpret.

(3) În cazurile şi în modul prevăzute de legislaţia procesuală, procedura judiciară se poate desfăşura şi în altă limbă, în condiţiile Legii cu privire la funcţionarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova.

[Art.9 al.(3) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

(4) În cazul cînd procedura judiciară se efectuează în altă limbă, documentele procesuale judiciare se întocmesc în mod obligatoriu şi în limba moldovenească.

Articolul 10. Caracterul public al dezbaterilor judecătoreşti şi principiul contradictorialităţii

(1) Şedinţele de judecată sînt publice. Judecarea cauzelor în şedinţă închisă se admite numai în cazurile stabilite prin lege, cu respectarea procedurii.

(2) Hotărîrile instanţelor judecătoreşti se pronunţă public.

(3) Judecarea cauzelor se efectuează pe principiul contradictorialităţii.

(4) Hotărîrile judecătoriilor, ale curţilor de apel şi ale Curţii Supreme de Justiţie se publică pe pagina web din internet.

(5) Modul de publicare a hotărîrilor judecătoreşti este stabilit prin Regulamentul privind modul de publicare a hotărîrilor judecătoreşti, aprobat de către Consiliul Superior al Magistraturii

[Art.10 al. (4)-(5) introduse prin LP258-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.48; va fi pus în aplicare după crearea condiţiilor corespunzătoare, dar nu mai tîrziu de 1 ianuarie 2010]

Articolul 11. Asistenţa juridică la înfăptuirea justiţiei

(1) În tot cursul procesului părţile au dreptul să fie reprezentate sau, după caz, asistate de către un apărător ales sau de către un avocat care acordă asistenţă juridică garantată de stat.

[Art.11 al.(1) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.11 al.(2) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(3) Asistenţa juridică internaţională se solicită sau se acordă în condiţiile prevăzute de lege şi de convenţiile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

[Art.12 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 13. Inadmisibilitatea imixtiunii în înfăptuirea justiţiei

(1) Imixtiunea în înfăptuirea justiţiei este interzisă.

(2) Exercitarea de presiune asupra judecătorilor cu scopul de a împiedica judecarea completă şi obiectivă a cauzei sau de a influenţa emiterea hotărîrii judiciare atrage răspundere contravenţională sau penală conform legii.

[Art.13 al.(2) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(3) Mitingurile, demonstraţiile şi alte acţiuni desfăşurate la o distanţă mai mică de 25 metri de localul în care se înfăptuieşte justiţia, dacă se fac cu scopul de a exercita presiune asupra judecătorilor, se califică drept imixtiune în activitatea lor.

Articolul 14. Înregistrarea şedinţelor

(1) Şedinţele de judecată se înregistrează prin utilizarea mijloacelor tehnice video sau audio ori se consemnează prin stenografiere. Înregistrările şi stenogramele se transcriu de îndată. Înregistrarea audio şi/sau video a şedinţelor de judecată se realizează în modul stabilit de Consiliul Superior al Magistraturii.

[Art.14 al.(1) modificat prin LP15-XVI din 03.02.09, MO57-58/20.03.09 art.163]

(2) Grefierul sau specialistul în stenografie consemnează toate afirmaţiile, întrebările şi susţinerile participanţilor la proces şi ale altor persoane care participă la judecarea cauzei, precum şi ale judecătorilor.

(3) Înregistrarea audio şi video, fotografierea, precum şi utilizarea altor mijloace tehnice, de către participanţii la proces şi de către alte persoane se admit numai în condiţiile legii procesuale.

[Art.14 în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796; va fi pus în aplicare după crearea condiţiilor corespunzătoare, dar nu mai tîrziu de 1 ianuarie 2008]

[Art.14 al. (2) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.14 al.(3)-(4) excluse prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

T i t l u l II
SISTEMUL JUDECĂTORESC
Capitolul 1
DISPOZIŢII PRINCIPALE

Articolul 15. Instanţele judecătoreşti

(1) Justiţia se înfăptuieşte prin intermediul următoarelor instanţe judecătoreşti:

a) Curtea Supremă de Justiţie;

b) curţile de apel;

c) judecătorii.

[Art. 15 al. (1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcţiona judecătorii specializate. În cadrul instanţelor judecătoreşti pot funcţiona colegii sau complete de judecată specializate.

[Art.15 al. (2) în redacţia LP29 din 06.03.12, MO48/13.03.12 art.146; în vigoare13.03.12]

Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12

[Art.15 al. (2) în redacţia LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.09.11]

(2^1) În cadrul judecătoriilor, din rîndul judecătorilor instanţei se numesc judecători de instrucţie cu atribuţii proprii în desfăşurarea procesului penal. Numirea judecătorilor de instrucţie se realizează potrivit procedurii şi condiţiilor prevăzute de regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.15 al.(2^1) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(3) Înfiinţarea de instanţe extraordinare este interzisă.

(4) Instanţele judecătoreşti sînt persoane juridice, au ştampilă cu imaginea stemei de stat şi cu denumirea lor.

[Art.15 al.(5) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.15 al.(5) introdus prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 16. Preşedinţii şi vicepreşedinţii instanţelor judecătoreşti

(1) Instanţele judecătoreşti sînt conduse de cîte un preşedinte.

[Art.16 al.(1) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(2) Preşedinţii instanţelor judecătoreşti sînt asistaţi de vicepreşedinţi. Funcţia de vicepreşedinte se instituie în judecătoriile în care numărul de judecători este mai mare de 6, iar în curţile de apel şi în Curtea Supremă de Justiţie, numărul de vicepreşedinţi se stabileşte potrivit numărului de colegii.

[Art.16 al.(2) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.16 al. (2) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(2^1) Vicepreşedinţii curţilor de apel şi ai Curţii Supreme de Justiţie exercită concomitent şi funcţia de preşedinte al colegiilor formate în cadrul instanţelor.

[Art.16 al.(2^1) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(3) Preşedinţii şi vicepreşedinţii judecătoriilor şi ai curţilor de apel sînt numiţi în funcţie de către Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.Aceştia pot deţine funcţiile respective pe durata a cel mult două mandate succesiv.

[Art.16 al.(3) modificat prin LP174-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.533]

[Art.16 al. (3) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.16 al.(3) modificat prin LP486 din 28.09.01 MO121-123 din 05.10.01]

(4) Preşedintele Republicii Moldova poate respinge propunerea Consiliului Superior al Magistraturii de numire în funcţia de preşedinte sau vicepreşedinte al judecătoriei sau al curţii de apel doar în cazul depistării unor probe

incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcţia respectivă, de încălcare a legislaţiei de către acesta sau de încălcare a procedurilor legale de selectare şi promovare a lui. În cazul respingerii propunerii Consiliului Superior al Magistraturii, Preşedintele Republicii Moldova va aduce la cunoştinţa acestuia motivele temeinice ale respingerii.

[Art.16 al.(4) introdus prin LP174-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.533]

(5) Refuzul de numire în funcţie sau de reconfirmare în funcţie se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii corespunzătoare. În cazul apariţiei unor circumstanţe care necesită o examinare suplimentară, Preşedintele Republicii Moldova anunţă Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile. La propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii, Preşedintele Republicii Moldova emite un decret privind numirea în funcţia de preşedinte sau vicepreşedinte al judecătoriei sau al curţii de apel în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii repetate.

[Art.16 al.(5) introdus prin LP174-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.533]

(6) În cazul survenirii vacanţei funcţiei, inclusiv în cazul expirării mandatului preşedintelui instanţei judecătoreşti, funcţiile acestuia, pînă la numirea unui nou preşedinte, sînt exercitate de către un vicepreşedinte al instanţei sau de către un alt judecător, desemnat de Consiliul Superior al Magistraturii.

[Art.16 al.(6) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 16^1. Competenţa preşedinţilor şi vicepreşedinţilor instanţelor judecătoreşti

(1) Preşedintele instanţei judecătoreşti:

a) participă la examinarea cauzelor distribuite în condiţiile art. 61;

b) aprobă componenţa colegiilor şi coordonează activitatea acestora;

c) coordonează activitatea judecătorilor pentru a asigura judecarea cauzelor în termen rezonabil, distribuie sarcinile între judecători;

d) delimitează atribuţiile vicepreşedinţilor;

e) propune Consiliului Superior al Magistraturii numirea unuia sau mai multor judecători dintre judecătorii instanţei în calitate de judecător de instrucţie;

f) asigură specializarea şi perfecţionarea profesională a judecătorilor instanţei;

g) decide asupra necesităţii de a examina colegial unele cauze privind anumite materii sau categorii de persoane;

h) constituie completele de judecată şi decide asupra schimbării membrilor acestora, în condiţiile art. 6^1 alin. (1^1);

i) verifică procesul de repartizare aleatorie a dosarelor parvenite în instanţă spre examinare;

j) exercită controlul asupra întocmirii şi afişării, în termenul stabilit de norma procesuală, a informaţiei privind cauzele fixate pentru judecare, inclusiv privind obiectul acestora;

k) conduce activitatea de generalizare a practicii judiciare şi de analiză a statisticii judiciare şi prezintă informaţii asupra acestor activităţi Consiliului Superior al Magistraturii şi, respectiv, Departamentului de administrare judecătorească în partea ce ţine de analiza statisticii judiciare;

l) examinează petiţiile, în condiţiile legii, cu excepţia celor care ţin de acţiunile judecătorilor în înfăptuirea justiţiei, precum şi de conduita acestora;

m) aprobă şi prezintă spre informare Consiliului Superior al Magistraturii programul concediilor de odihnă anuale ale judecătorilor, acordă judecătorilor concediile de odihnă anuale şi îi recheamă din concediu;

n) reprezintă instanţa de judecată în relaţiile cu autorităţile publice şi cu mass-media;

o) numeşte în funcţie funcţionarii publici, modifică, suspendă şi încetează, în condiţiile legii, raporturile de muncă ale acestora, angajează, modifică, suspendă şi încetează raporturile de muncă ale personalului contractual al secretariatului instanţei judecătoreşti;

p) aplică sancţiuni disciplinare şi adoptă măsuri de stimulare a personalului secretariatului instanţei judecătoreşti;

q) exercită alte atribuţii, conform legii.

(2) Vicepreşedintele instanţei judecătoreşti exercită funcţiile preşedintelui instanţei judecătoreşti în cazul absenţei acestuia.

[Art.16^1 introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 17. Judecarea cauzelor

Cauzele în materie civilă, penală sau în alte materii se judecă de către instanţele judecătoreşti în condiţiile normelor procesuale.

[Art.17 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.17 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

[Art.18 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.18 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.19 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 20. Hotărîrile instanţei judecătoreşti

(1) Hotărîrile instanţei judecătoreşti se pronunţă în numele legii de către un singur judecător sau, după caz, cu votul majorităţii judecătorilor din complet.

(2) Împotriva hotărîrilor judecătoreşti, părţile interesate şi organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condiţiile legii.

(3) Hotărîrile instanţei judecătoreşti sînt obligatorii şi neexecutarea lor atrage răspundere, conform legii.

Articolul 21. Probleme organizatorice

Localităţile de reşedinţă, circumscripţia instanţelor judecătoreşti şi numărul lor, precum şi numărul judecătorilor din judecătorii şi curţile de apel se stabilesc prin lege.

[Art.21 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.21 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 21. Aspecte organizatorice

(1) Localităţile de reşedinţă şi circumscripţia instanţelor judecătoreşti sînt stabilite conform anexelor la prezenta lege.

(2) Se stabileşte un număr de 504 posturi de judecător pentru toate instanţele judecătoreşti din Republica Moldova, inclusiv 33 de posturi de judecător pentru Curtea Supremă de Justiţie. Numărul total al posturilor de judecător include şi numărul posturilor de judecător pentru instanţele judecătoreşti amplasate în stînga Nistrului.

(3) Instanţele judecătoreşti se asigură cu numărul necesar de judecători, precum şi cu numărul necesar de personal în condiţiile prezentei legi şi ale hotărîrilor Consiliului Superior al Magistraturii.

(4) Numărul necesar de judecători pentru fiecare instanţă se stabileşte în corespundere cu Regulamentul privind criteriile de stabilire a numărului de judecători în instanţele judecătoreşti, aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii. Regulamentul este public, se plasează pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii şi se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(5) În cazul în care buna funcţionare a instanţelor judecătoreşti este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante temporar, acestea pot fi ocupate pe o perioadă nedeterminată, conform legii, în cazul în care posturile de judecător au devenit vacante în urma:

a) detaşării;

b) suspendării din funcţie, în temeiul art. 24 al Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului;

c) altor cauze, pe o perioadă mai mare de un an.

(6) Numărul de posturi vacante temporar, care pot fi ocupate în cazurile prevăzute la alin. (5), se aprobă pentru fiecare instanţă judecătorească de către Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea preşedintelui instanţei, în termen de 15 zile după apariţia vacanţei postului.

(7) După încetarea situaţiilor specificate la alin. (5), în cazul cînd judecătorul revine la instanţa în care a activat anterior, Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea preşedintelui instanţei judecătoreşti, este obligat să-i asigure de îndată un post vacant din fondul de rezervă specificat la alin. (8) şi (9) în cazul în care nu mai există posturi vacante la acea instanţă.

(8) Pentru asigurarea posturilor de judecător necesare la încetarea situaţiilor specificate la alin. (5) se constituie un fond de rezervă de 15 posturi de judecător, care poate fi actualizat prin revizuirea prezentei legi.

(9) Posturile din fondul de rezervă se repartizează instanţelor judecătoreşti prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii dacă în instanţele unde judecătorul a solicitat revenirea pe post nu există posturi vacante.

(10) În cazul apariţiei ulterioare a unor posturi vacante la instanţa respectivă, temporar sau definitiv, posturile de judecător repartizate în condiţiile alin. (6) se reinclud de drept, de la data apariţiei vacanţei postului, în fondul de rezervă, iar judecătorul care a ocupat un astfel de post este considerat încadrat în postul care a devenit vacant. Includerea postului vacant în fondul de rezervă se constată, la propunerea preşedintelui instanţei, prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii, în termen de 15 zile de la apariţia vacanţei postului.

(11) Sumele de bani corespunzătoare finanţării posturilor neocupate prevăzute la alin. (5) se virează la bugetul de stat la sfîrşitul fiecărui an calendaristic.

[Art.21 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620; în vigoare 01.01.13]

Articolul 22. Cheltuielile pentru înfăptuirea justiţiei

(1) Mijloacele financiare necesare bunei funcţionări a instanţelor judecătoreşti sînt aprobate de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, şi sînt incluse la bugetul de stat. Aceste mijloace nu pot fi micşorate fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii şi se alocă în mod regulat.

(2) Cheltuielile de judecată sînt reglementate de lege şi se includ la capitolul cheltuieli în bugetele instanţelor judecătoreşti respective, la un articol aparte.

[Art.22 al.(2) modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art. 22 al.(1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.23 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.23 în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.23 modificat prin L191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.23 completat prin LP84 din 20.04.01, MO52-54 din 17.05.01]

Articolul 23^1. Autoadministrarea judecătorească

(1) Independenţa instanţelor judecătoreşti reprezintă independenţa organizaţională şi funcţională a acestora, care este realizată prin autoadministrare judecătorească.

(2) Autoadministrarea judecătorească este dreptul şi capacitatea reală a instanţelor judecătoreşti şi a judecătorilor de a soluţiona problemele funcţionării sistemului judecătoresc în mod autonom şi responsabil.

(3) Autoadministrarea judecătorească se realizează în baza principiilor reprezentativităţii şi eligibilităţii organelor autorităţii judecătoreşti, precum şi în baza angajării răspunderii organelor autoadministrării judecătoreşti pentru exercitarea în mod corespunzător a funcţiilor delegate.

(4) Organele autoadministrării judecătoreşti sînt Adunarea Generală a Judecătorilor şi Consiliul Superior al

Magistraturii.

[Art.23[1] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 23[2]. Adunarea Generală a Judecătorilor

(1) Adunarea Generală a Judecătorilor asigură realizarea practică a principiului autoadministrării puterii judecătoreşti.

(2) Adunarea Generală a Judecătorilor este constituită din judecătorii tuturor instanţelor judecătoreşti din Republica Moldova.

(3) Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă anual în şedinţă ordinară în prima jumătate a lunii februarie. Adunarea poate fi convocată şi în cazuri excepţionale, la iniţiativa Consiliului Superior al Magistraturii sau a cel puţin 50 de judecători, în cel mult 10 zile lucrătoare de la data înregistrării solicitării.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii anunţă data convocării şedinţei ordinare a Adunării Generale a Judecătorilor cu cel puţin o lună înainte de data şedinţei, elaborează şi distribuie judecătorilor proiectul agendei şedinţei, care se plasează şi pe pagina web a Consiliului, cu anexarea materialelor ce urmează a fi examinate. Propunerile de modificare a agendei şedinţei Adunării Generale a Judecătorilor se admit şi pe parcursul şedinţei.

(5) Şedinţa Adunării Generale a Judecătorilor este deschisă de către Preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii, care transmite apoi conducerea şedinţei preşedintelui acesteia.

(6) Preşedintele şi secretarul şedinţei Adunării Generale a Judecătorilor se aleg la propunerea judecătorilor prezenţi la şedinţă, cu votul deschis al majorităţii simple a acestora.

(7) Adunarea Generală a Judecătorilor este deliberativă dacă la ea participă majoritatea simplă a judecătorilor în exerciţiu. Acelaşi cvorum este necesar şi pentru desfăşurarea şedinţelor extraordinare ale Adunării Generale a Judecătorilor.

(8) Hotărîrile Adunării Generale a Judecătorilor se adoptă cu votul majorităţii simple a judecătorilor prezenţi şi se semnează de către preşedintele şi secretarul şedinţei. Hotărîrile Adunării Generale a Judecătorilor cu privire la alegerea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, colegiului pentru selecţia şi cariera judecătorilor sau colegiului de evaluare a performanţelor judecătorilor se adoptă prin vot secret. La decizia Adunării Generale a Judecătorilor pot fi adoptate prin vot secret şi alte hotărîri.

(9) Hotărîrile Adunării Generale a Judecătorilor se execută de către organele autoadministrării judecătoreşti şi de către judecători şi se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.23[2] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 23[3]. Competenţa Adunării Generale
a Judecătorilor

(1) Adunarea Generală a Judecătorilor:

a) audiază raportul anual de activitate al Consiliului Superior al Magistraturii;

b) aprobă Codul de etică al judecătorului şi modificările operate în acesta;

c) aprobă Regulamentul de funcţionare a Adunării Generale a Judecătorilor;

d) alege, din rîndul judecătorilor, membrii permanenţi şi cîte 2 membri supleanţi în Consiliul Superior al Magistraturii, în colegiul pentru selecţia şi cariera judecătorilor şi în colegiul de evaluare a performanţelor judecătorilor şi ridică mandatul acestora;

e) examinează şi decide asupra altor chestiuni referitoare la activitatea instanţelor judecătoreşti.

(2) Pentru organizarea procedurii de alegere a judecătorilor în Consiliul Superior al Magistraturii, în colegiul pentru selecţia şi cariera judecătorilor şi în colegiul de evaluare a performanţelor judecătorilor, Adunarea Generală a Judecătorilor constituie comisii speciale, ale căror componenţă şi mod de activitate se aprobă la şedinţa Adunării Generale a Judecătorilor.

[Art.23[3] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 24. Consiliul Superior al Magistraturii

Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea constituirii şi funcţionării sistemului judecătoresc, este garantul independenţei autorităţii judecătoreşti şi asigură autoadministrarea judecătorească.

[Art.24 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Capitolul 2
INSTANŢELE JUDECĂTOREŞTI

[Capitolul 2 titlul în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 25. Judecătoriile

(1) Judecătoriile funcţionează în sectoare stabilite prin lege. Judecătoriile şi localităţile din raza de activitate a acestora se stabilesc conform anexei nr. 2.

(2) În cadrul sistemului judecătoresc funcţionează judecătorii specializate:

a) Judecătoria Militară;

b) Judecătoria Comercială de Circumscripţie.

(3) Judecătoria Militară şi Judecătoria Comercială de Circumscripţie judecă cauzele date în competenţa lor prin lege şi îşi desfăşoară activitatea conform normelor generale de organizare judecătorească, cu excepţiile prevăzute de lege.

(4) Structura şi statul de funcţii ale secretariatului Judecătoriei Militare se stabilesc de către Ministerul Justiţiei de comun acord cu Ministerul Apărării.

(5) Crearea de condiţii pentru activitatea conformă a Judecătoriei Militare, asigurarea tehnico-materială şi financiară a acesteia se efectuează de către Ministerul Apărării de comun acord cu Ministerul Justiţiei.

(6) Judecătoria Militară dispune de un serviciu de pază militară, pus la dispoziţia sa de către Ministerul Apărării în mod gratuit. Personalul de pază militară se stabileşte de către Ministerul Justiţiei şi Ministerul Apărării de comun acord.

[Art.25 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.25 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.25 în redacţia LP373 din 19.07.01, MO129/23.10.01 art. 926]
[Art.25 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.25 modificat prin LP762-XIV din 24.12.99]
[Art.26 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.27 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.27 modificat prin LP258-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.48; în vigoare 22.04.08]
[Art.27 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.27 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598 lit.h);i) devin lit.i);j)]
[Art.27 modificat prinLP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.27 modificat prin LP373 din 19.07.01, MO129/23.10.01 art. 926]
[Art.28 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Capitolul 3 exclus prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Capitolul 4 titlul exclus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 35. Curţile de apel

(1) Fiecare curte de apel îşi exercită competenţa într-o circumscripţie care cuprinde mai multe judecătorii.

(2) Curţile de apel, judecătoriile din circumscripţia lor, localitatea lor de reşedinţă sînt prevăzute la anexa nr.3.

[Art.35 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.35 modificat prin LP762-XIV din 24.12.99]
[Art.36 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.36 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 37. Componenţa Curţii de Apel

(1) Curţile de apel pot fi formate din mai multe colegii, după categoria cauzelor, sau dintr-un singur colegiu mixt.

[Art.37 al. (1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.37 al.(1) modificat prin LP970-XIII din 24.07.96]
[Art.37 al.(2) esclus prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(2) Colegiile se constituie din judecători ai curţilor de apel. Componenţa colegiilor se aprobă de către preşedintele curţii, prin ordin, la începutul fiecărui an. Preşedintele curţii de apel are dreptul să dispună, după caz, antrenarea judecătorilor dintr-un colegiu la judecarea unor cauze în alt colegiu.

[Art.37 al.(2) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.37 al.(2) modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.37 al.(3) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.38 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.38 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.39 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.39 modificat prin LP258-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.48; în vigoare 22.04.08]
[Art.39 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.39 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.39 modificat prin LP373 din 19.07.01, MO129/23.10.01 art.926]
[Art.40 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.40 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.40 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.40 modificat prin LP373 din 19.07.01, MO129/23.10.01 art. 926]
[Capitolul 5 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Capitolul 5 în redacţia LP29 din 06.03.12, MO48/13.03.12 art.146; în vigoare13.03.12]
Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12]
[Capitolul 5 abrogat prin LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.03.12]
[Capitolul 5 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Capitolul 6 titlul exlus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 43. Curtea Supremă de Justiţie

(1) Curtea Supremă de Justiţie este instanţa judecătorească supremă, care asigură aplicarea corectă şi unitară a legilor de către toate instanţele judecătoreşti.

(2) Organizarea şi funcţionarea Curţii Supreme de Justiţie este reglementată prin lege.

[Art.44 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.44 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Titlul III

ALTE ASPECTE ALE ORGANIZĂRII INSTANŢELOR JUDECĂTOREŞTI

Capitolul 7
STRUCTURA INSTANŢELOR JUDECĂTOREŞTI

[Capitolul 7 titlul în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620; în vigoare 01.09.12]

Articolul 45. Administrarea instanţelor judecătoreşti

(1) Activitatea instanţei judecătoreşti în domeniul înfăptuirii justiţiei este condusă de către preşedintele instanţei judecătoreşti.

(2) Activitatea organizatorică şi cea administrativă a instanţei judecătoreşti este asigurată de secretariatul instanţei judecătoreşti, condus de un şef numit în funcţie de către preşedintele instanţei judecătoreşti în conformitate cu Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 privind funcţia publică şi statutul funcţionarului public.

(3) Şeful secretariatului instanţei judecătoreşti are următoarele atribuţii:

a) organizează activitatea personalului legată de întocmirea şi afişarea, în termenul stabilit de normele procesuale, a informaţiei privind cauzele fixate pentru judecare, inclusiv privind obiectul acestora;

b) organizează activitatea personalului responsabil de asigurarea distribuirii aleatorii a cauzelor parvenite în instanţa judecătorească;

c) gestionează mijloacele financiare alocate instanţei judecătoreşti;

d) coordonează şi verifică activitatea subdiviziunilor secretariatului instanţei judecătoreşti, asigură administrarea şi utilizarea optimă a resurselor financiare, materiale, intelectuale şi informaţionale în procesul implementării planurilor strategice de activitate a instanţei judecătoreşti;

e) elaborează şi prezintă spre aprobare preşedintelui instanţei judecătoreşti planurile strategice de activitate a instanţei judecătoreşti;

f) organizează şi coordonează dezvoltarea şi implementarea planurilor strategice de activitate a instanţei judecătoreşti;

g) aprobă, după coordonarea cu preşedintele instanţei judecătoreşti, regulamentul de organizare şi funcţionare a secretariatului instanţei judecătoreşti;

h) exercită alte funcţii atribuite prin lege sau delegate de către preşedintele instanţei judecătoreşti.

(4) În caz de absenţă a şefului secretariatului instanţei judecătoreşti, funcţiile acestuia sau o parte din ele sînt delegate de către preşedintele instanţei judecătoreşti unuia dintre conducătorii subdiviziunilor secretariatului instanţei judecătoreşti.

[Art.45 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620; în vigoare 01.09.12]
[Art.45 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.45 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
[Art.45 modificat prin LP1595 din 26.12.02, MO73/18.04.03 art.326]

Articolul 46. Structura, personalul şi salarizarea personalului secretariatului instanţei judecătoreşti

(1) Secretariatul instanţelor judecătoreşti se constituie din grefă şi serviciul administrativ.

(2) Grefa secretariatului instanţei judecătoreşti asistă judecătorii în procesul de înfăptuire a justiţiei. În cadrul grefei se instituie, respectiv, subdiviziuni ale grefierilor, asistenţilor judiciari, traducătorilor, interpreţilor, subdiviziuni pentru generalizarea statisticii judiciare, pentru analiza, sistematizarea şi unificarea practicii judiciare, precum şi subdiviziuni pentru documentarea şi asigurarea desfăşurării procesului judiciar. Personalul grefei este compus din funcţionari publici supuşi reglementărilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public.

(3) Serviciul administrativ al secretariatului instanţei judecătoreşti asigură activitatea organizatorică a instanţei judecătoreşti. În cadrul serviciului administrativ se instituie subdiviziunile: financiar-economică, de tehnologii informaţionale, arhiva, biblioteca, precum şi alte subdiviziuni necesare pentru activitatea instanţei judecătoreşti. Personalul serviciului administrativ este compus din funcţionari publici, supuşi reglementărilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, şi personal contractual care desfăşoară activităţi auxiliare, supus reglementărilor legislaţiei muncii.

(4) Personalul secretariatului instanţei judecătoreşti este salarizat în condiţiile legii.

(5) Personalul secretariatului instanţei judecătoreşti este obligat să respecte atribuţiile de serviciu, etica profesională şi confidenţialitatea informaţiei obţinute în cadrul exercitării atribuţiilor de serviciu.

(6) Pentru nerespectarea atribuţiilor de serviciu şi pentru divulgarea informaţiei confidenţiale de serviciu, personalul secretariatului instanţei judecătoreşti poartă răspundere în condiţiile legii.

[Art.46 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 47. Asistentul judiciar

(1) Asistentul judiciar este angajatul instanţei judecătoreşti care asistă judecătorul la exercitarea de către acesta a funcţiilor sale. Fiecare judecător este asistat în activitatea sa de către un asistent judiciar.

(2) Poate fi asistent judiciar persoana care are diplomă de licenţiat în drept sau echivalentul acesteia, cu o vechime în muncă în specialitate juridică de cel puţin un an, selectată în baza prevederilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public.

(3) Asistentul judiciar are următoarele atribuţii:

a) colectează actele normative necesare judecătorului şi altă informaţie necesară pentru judecarea dosarului distribuit judecătorului;

b) generalizează problemele de drept în dosarele distribuite judecătorului respectiv şi elaborează recomandări pe marginea problemelor legate de interpretarea şi aplicarea legii;

c) verifică prezenţa actelor care urmau a fi prezentate de către participanţii la proces;

d) elaborează, la indicaţia judecătorului, proiectele de acte procesuale;

e) asigură depersonalizarea hotărîrilor judecătoreşti şi publicarea lor pe pagina web a instanţei judecătoreşti;

f) participă în grupuri de lucru şi în comisii, în limitele competenţei sale;

g) îndeplineşte, la indicaţia judecătorului, alte atribuţii legate de înfăptuirea justiţiei.

[Art.47 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620; în vigoare 01.09.12]

Articolul 48. Grefierul instanţei judecătoreşti

(1) Cauzele în materie civilă şi penală, iar în cazurile prevăzute de lege şi alte cauze, se judecă cu participarea grefierului.

(2) Modul de organizare a activităţii grefierilor, drepturile şi îndatoririle acestora se stabilesc în condiţiile legii.

[Art.48 al.(3) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.48 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 48[1]. Interpretul, traducătorul instanţei judecătoreşti

(1) În cazurile prevăzute de legea procesuală, cauzele se judecă cu participarea interpretului, traducătorului. Modul de organizare a activităţii, drepturile şi îndatoririle interpretului, traducătorului se stabilesc în condiţiile legii.

[Art.48[1] al.(2) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.48[1] al.(2) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.49 abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 50. Poliţia judecătorească

(1) Instanţele judecătoreşti dispun de poliţie judecătorească, pusă în serviciul lor de Ministerul Justiţiei.

[Art.50 al.(1) modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796; în vigoare 10.05.07]

[Art.50 al.(1) modificat prin LP1595 din 26.12.02, MO73/18.04.03 art.326]

(2) Necesarul de personal al poliţiei judecătoreşti, mijloacele pentru întreţinerea ei şi regulamentul de serviciu se aprobă de Guvern la propunerea Ministerului Justiţiei şi Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.50 al.(2) modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.50 al.(2)modificat prin LP1595 din 26.12.02, MO73/18.04.03 art.326]

(3) Poliţia judecătorească:

a) asigură paza localurilor, a altor bunuri ale instanţelor judecătoreşti, securitatea judecătorilor, a celorlalţi participanţi la proces, ordinea publică în sediul instanţei şi la şedinţele de judecată;

b) execută aducerea forţată în instanţa judecătorească a persoanelor care se eschivează să se prezinte;

c) exercită controlul persoanelor la intrarea şi la ieşirea din sediul instanţei judecătoreşti, inclusiv controlul corporal, în condiţiile legii;

d) acordă asistenţă, potrivit legii, executorilor judecătoreşti în procesul efectuării actelor de executare;

e) asigură interacţiunea cu serviciile de escortare în instanţele judecătoreşti a persoanelor aflate sub arest, în probleme ce ţin de securitatea şi paza acestora;

f) preîntîmpină şi asigură curmarea infracţiunilor şi contravenţiilor administrative în instanţele judecătoreşti şi în procesul efectuării actelor de executare;

g) execută deciziile şi indicaţiile preşedinţilor instanţelor judecătoreşti, iar în cazul şedinţelor de judecată, deciziile şi indicaţiile preşedintelui completului de judecată;

h) îndeplineşte şi alte însărcinări legate de înfăptuirea justiţiei.

[Art.50 al.(3) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.50 al.(3) modificat prin LP1595 din 26.12.02, MO73/18.04.03 art.326]

[Art.50 modificat prin LP474-XIV din 25.06.99]

[Capitolul 8 abrogat prin LP37 din 07.03.12, MO60-62/30.03.12 art.195]

[Capitolul 8 modificat prin LP64-XVI din 30.03.06, MO66-69/28.04.06]

[Capitolul 8 modificat prin LP1595 din 26.12.02, MO73/18.04.03 art.326]

[Capitolul 8 modificat prin LP1144 din 20.06.02, MO110/01.08.02 art.835]

[Capitolul 8 modificat prin LP1363-XIII din 29.10.97]

Capitolul 9
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 54. Informaţia statistică

Instanţele judecătoreşti prezintă Consiliului Superior al Magistraturii şi Departamentului de administrare judecătorească informaţii statistice referitoare la cauzele examinate în materie civilă, comercială, de contencios administrativ, contravenţională şi penală, în modul stabilit de instanţe.

[Art.54 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 55. Controlul

(1) Ministerul Justiţiei exercită controlul asupra judecătoriilor, curţilor de apel în probleme organizatorice.

[Art.55 al.(1) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.55 al.(1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(1^1) Auditul la instanţele judecătoreşti se efectuează de către Curtea de Conturi în conformitate cu procedura şi competenţele stabilite de lege.

[Art.55 al.(1^1) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(2) Controlul asupra încasării taxei de stat este exercitat de către organele fiscale de stat.

(3) Se interzice exercitarea de presiune, prin efectuarea controlului, asupra judecătorului la înfăptuirea justiţiei sau îngrădirea independenţei judecătorilor şi a instanţelor judecătoreşti prin alte metode.

(4) Încălcările depistate se elimină în modul stabilit.

Articolul 56. Relaţiile cu instituţii similare străine

Instanţele judecătoreşti întreţin relaţii cu instituţii similare din alte state, în modul stabilit.

Articolul 56^1. Simbolurile puterii judecătoreşti

(1) În sălile de şedinţe ale instanţelor judecătoreşti se asigură plasarea/afişarea Declaraţiei de Independenţă, Stemei de Stat, Drapelului de Stat şi Constituţiei Republicii Moldova.

(2) În şedinţele de judecată, judecătorii instanţelor judecătoreşti şi ai curţilor de apel poartă mantii de culoare neagră şi insigne cu imaginea Stemei de Stat. Mantiile şi insignele se eliberează gratuit. Modelul ţinutei vestimentare şi al insignei se aprobă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

[Art.56^1 introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 56^2. Transparenţa activităţii instanţei judecătoreşti

(1) În fiecare instanţă judecătorească este desemnat un angajat al secretariatului responsabil de relaţiile cu publicul.

(2) Orice persoană are dreptul să solicite şi să primească informaţii referitoare la activitatea instanţei judecătoreşti sau la o anumită cauză. Informaţia se acordă în forma solicitată (telefon, fax, poştă, poştă electronică, precum şi în alte forme de furnizare a informaţiei), cu respectarea normelor privind protecţia datelor cu caracter personal şi privind confidenţialitatea procesului.

(3) Lista cauzelor fixate pentru judecare se plasează pe pagina web a instanţei judecătoreşti, precum şi pe un panou public, cu cel puţin 3 zile înainte de data şedinţei de judecată, indicîndu-se numărul dosarului, numele judecătorului (judecătorilor) care examinează cauza, data, ora şi locul desfăşurării şedinţei, numele sau denumirea părţilor, obiectul cauzei, precum şi alte date referitoare la publicitatea şedinţei de judecată.

[Art.56^2 introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

T i t l u l IV
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul I

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării, cu excepţia articolului 15 şi a capitolelor 3, 4, 5 şi 6, care se pun în aplicare de la 1 ianuarie 1996.

Articolul II

Legile şi celelalte acte normative rămîn în vigoare în măsura în care nu contravin legii de faţă.

Articolul III

Guvernul:

- pune actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;
- prezintă Parlamentului spre examinare, în termen de 3 luni, proiectele de legi privind: Consiliul Superior al Magistraturii; Colegiul de calificare; Colegiul de disciplină; Curtea Supremă de Justiţie; puterea judecătorească; unele modificări şi completări în Codul de procedură civilă, Codul de procedură penală şi Codul cu privire la contravenţiile administrative; nomenclatorul de legi şi hotărîri care urmează să fie abrogate;
- prevede în proiectul bugetului pe anul 1996 alocarea de mijloace, luînd în considerare executarea prezentei legi;
- la propunerea Ministerului Justiţiei, asigură finanţarea Curţii de Apel, a tribunalelor şi a judecătoriilor, precum şi înzestrarea lor cu localuri, mobilă, tehnică, mijloace de transport şi cu alte dotări.

Articolul IV

Instanţele judecătoreşti existente la data intrării în vigoare a prezentei legi rămîn în funcţiune pînă la constituirea noilor instanţe.

Articolul V

Judecătoria Supremă şi Ministerul Justiţiei asigură continuitatea activităţii judecătoriilor în perioada reformei judiciare, iar din 1996 - funcţionarea tuturor instanţelor judecătoreşti în conformitate cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

2. Legea cu privire la statutul judecătorului din 20.07.1995 nr.544-XIII, MO nr.59-60/664 din 26.10.1995

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312845

Parlamentul adoptă prezenta lege.

Capitolul I
STATUTUL JUDECĂTORULUI

Articolul 1. Judecătorul, purtător al puterii judecătoreşti

(1) Puterea judecătorească se exercită numai prin instanţa judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri.

(2) Judecătorul este persoana învestită constituţional cu atribuţii de înfăptuire a justiţiei, pe care le execută în baza legii.

(3) Judecătorii instanţelor judecătoreşti sînt independenţi, imparţiali şi inamovibili şi se supun numai legii.

(4) Judecătorii iau decizii în mod independent şi imparţial şi acţionează fără niciun fel de restricţii, influenţe, presiuni, ameninţări sau intervenţii, directe sau indirecte, din partea oricărei autorităţi, inclusiv judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicţiilor nu poate aduce atingere independenţei individuale a judecătorului.

[Art.1 al.(4) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.1 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.1 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 2. Unitatea statutului de judecător

Judecătorii din toate instanţele judecătoreşti au un statut unic şi se disting între ei numai prin împuterniciri şi competenţă.

[Art.2 modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.2 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.2 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

Capitolul II
CORPUL MAGISTRAŢILOR

Articolul 3. Magistraţii

Au calitatea de magistrat şi fac parte din corpul magistraţilor judecătorii de la toate instanţele judecătoreşti din ţară şi de la instanţele judecătoreşti internaţionale.

[Art.3 modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.3 modificat prin LP306-XVI din 25.12.08, MO30-33/13.02.09 art.77]
[Art.3 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.3 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]
[Art.4 exclus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 5. Vechimea în magistratură

Constituie vechime în magistratură perioada în care persoana a îndeplinit funcţiile prevăzute la art.3.

[Art.5 în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.5 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

Capitolul III
ÎNAINTAREA CANDIDATULUI ÎN FUNCŢIA DE JUDECĂTOR.
NUMIREA JUDECĂTORULUI ÎN FUNCŢIE

Articolul 6. Condiţii pentru a candida la funcţia de judecător

(1) La funcţia de judecător poate candida persoana cu o reputaţie ireproşabilă, care deţine cetăţenia Republicii Moldova, are domiciliul în ţară şi întruneşte următoarele condiţii:

a) are capacitate de exerciţiu;
b) are diplomă de licenţiat în drept sau echivalentul acesteia;
c) a absolvit Institutul Naţional al Justiţiei sau are vechimea în muncă prevăzută la alin. (2);
d) nu are antecedente penale;
e) cunoaşte limba de stat;
f) corespunde cerinţelor de ordin medical pentru exercitarea funcţiei.

(2) Se consideră vechime în muncă care oferă persoanei dreptul de a candida la funcţia de judecător activitatea acesteia pe parcursul ultimilor 5 ani în calitate de judecător sau judecător-asistent al Curţii Constituţionale, judecător în instanţele internaţionale, procuror, profesor de drept titular în instituţiile de învăţămînt superior acreditate, avocat, asistent judiciar sau grefier.

(3) Persoanele care au vechimea în muncă prevăzută la alin. (2), cu excepţia judecătorilor în instanţele internaţionale şi a judecătorilor Curţii Constituţionale, susţin un examen în faţa Comisiei de absolvire a Institutului Naţional al Justiţiei conform procedurii şi condiţiilor prevăzute de Legea nr. 152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Naţional al Justiţiei.

(4) Se consideră că nu are reputaţie ireproşabilă, în sensul alin. (1), şi nu poate candida la funcţia de judecător

persoana care:

a) are antecedente penale, inclusiv stinse, sau a fost absolvită de răspundere penală printr-un act de amnistie sau de graţiere;

b) a fost concediată din organele de drept din motive compromiţătoare sau a fost eliberată, din aceleaşi motive, din funcţiile specificate la alin. (2);

c) are un comportament incompatibil cu normele Codului de etică al judecătorilor sau desfăşoară activitate incompatibilă cu normele acestui cod.

(5) Poate candida la funcţia de judecător al curţii de apel sau de judecător al Curţii Supreme de Justiţie persoana cu o vechime în muncă în funcţia de judecător de cel puţin 6 ani şi, respectiv, 10 ani.

(6) Poate fi numită judecător militar persoana care întruneşte condiţiile prevăzute la alin. (1) şi are calitatea de ofiţer activ. Persoanelor care nu au calitatea de ofiţer activ li se atribuie grade militare.

[Art.6 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.6 modificat prinLP29 din 06.03.12, MO48/13.03.12 art.146; în vigoare 13.03.12]

[Art.6 modificat prin LP127-XVIII din 23.12.09, MO197-200/31.12.09 art.664]

[Art.6 modificat prin LP273-XVI din 07.12.07, MO84-85/13.05.08 art.288]

[Art.6 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 6[1]. Verificarea stării de sănătate a candidaţilor la funcţiile de judecător şi a judecătorilor în funcţie

(1) Starea de sănătate a candidaţilor la funcţiile de judecător se verifică pînă la derularea concursului pentru suplinirea funcţiei de judecător.

(2) Verificarea stării de sănătate a judecătorilor în funcţie are loc o dată la 5 ani.

(3) Verificarea stării de sănătate include de asemenea evaluarea psihologică şi psihiatrică a candidaţilor la funcţiile de judecător şi a judecătorilor în funcţie.

(4) Exigenţele şi procedura de determinare a stării de sănătate a candidaţilor la funcţiile de judecător şi a judecătorilor în funcţie, inclusiv lista bolilor care nu permit exercitarea funcţiei de judecător, se aprobă prin ordin al ministrului sănătăţii după coordonare cu Consiliul Superior al Magistraturii.

(5) Starea de sănătate a candidaţilor la funcţiile de judecător şi a judecătorilor în funcţie se verifică de către o comisie specializată a Ministerului Sănătăţii care eliberează certificatul medical privind starea sănătăţii şi concluziile privitor la corespunderea candidaţilor şi a judecătorilor în funcţie exigenţelor pentru exercitarea funcţiei, care ulterior se prezintă Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.6[1] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 6[2]. Registrul participanţilor la concursul pentru suplinirea funcţiilor vacante de judecător, de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti

(1) Candidaţii la funcţiile vacante de judecător, de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti care întrunesc condiţiile prevăzute la art. 6 sînt înscrişi în Registrul participanţilor la concursul pentru suplinirea funcţiilor vacante de judecător, de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti, denumit în continuare Registru.

(2) Registrul se ţine de către secretariatul Consiliului Superior al Magistraturii şi este compus din 4 secţiuni:

a) lista candidaţilor la funcţiile vacante de judecător;

b) lista judecătorilor care solicită transferul în altă instanţă judecătorească de acelaşi nivel sau într-o instanţă judecătorească inferioară;

c) lista judecătorilor care solicită numirea în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti;

d) lista judecătorilor care solicită numirea sau promovarea într-o instanţă judecătorească ierarhic superioară.

(3) Candidaţii se înscriu în Registru indiferent de faptul dacă a fost sau nu a fost anunţat concursul pentru suplinirea funcţiilor de judecător.

(4) Procedura de includere a candidaţilor în Registru se aprobă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

(5) Registrul este public şi se plasează pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.6[2] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.7 exclus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796; va intra în vigoare după absolvirea primei promoţii a Institutului Naţional al Justiţiei]

Articolul 8. Restricţiile de serviciu ale judecătorului

(1) Judecătorul nu poate:

a) să ocupe orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia activităţii didactice şi ştiinţifice;

b) să fie deputat în Parlament sau consilier în autoritatea administraţiei publice locale;

c) să facă parte din partide sau să desfăşoare activităţi cu caracter politic, inclusiv pe perioada detaşării din funcţie;

[Art.8 al.(1), lit.c) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

d) să desfăşoare activitate de întreprinzător;

e) să dea consultaţii scrise sau verbale în probleme litigioase.

f) să efectueze orice activitate legată de îndeplinirea atribuţiilor de serviciu în cazuri care presupun existenţa unui conflict între interesele lui şi interesul public de înfăptuire a justiţiei, cu excepţia cazurilor cînd conflictul de interese a fost adus, în scris, la cunoştinţa preşedintelui instanţei sau, după caz, a fost comunicat Consiliului Superior al Magistraturii.

(2) Judecătorul poate colabora la publicaţii de specialitate cu caracter literar, ştiinţific sau social, ori la emisiuni audiovizuale, fiindu-i interzis ca în studiile, articolele şi intervenţiile sale să se pronunţe cu privire la problemele curente de politică internă.

(3) Judecătorul nu este în drept să prezinte reprezentanţilor mass-mediei informaţii despre cauzele aflate în procedură de examinare în instanţa judecătorească decît prin intermediul persoanei responsabile pentru relaţiile cu mass-media.

[Art.8 al.(3) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(4) Judecătorul care a fost ales în funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova, a fost ales deputat în Parlament, consilier în autoritatea administraţiei publice locale sau a fost numit membru al Guvernului, în termen de 30 de zile de la data validării/acceptării mandatului, depune cerere de demisie în condiţiile art. 26. În cazul în care judecătorul nu depune cerere de demisie, după expirarea termenului de 30 de zile acesta este eliberat de drept din funcţia de judecător.

[Art.8 al.(4) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.8 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.8 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 9. Concursul pentru suplinirea funcţiilor de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti

(1) Funcţiile de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti sînt ocupate în bază de concurs.

(2) Concursul pentru suplinirea funcţiilor de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti este organizat de către Consiliul Superior al Magistraturii în baza regulamentului aprobat de acesta. La concurs participă persoanele înscrise în Registru.

(3) Concursul de selectare a candidaţilor pentru suplinirea funcţiilor vacante de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti sau a funcţiilor care urmează să devină vacante de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti se organizează cu 3 luni înainte de apariţia postului vacant.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii anunţă, prin intermediul publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, în mass-media şi pe pagina sa web, lansarea concursului pentru suplinirea funcţiilor vacante de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti şi stabileşte termenul-limită pentru iniţierea procesului de selectare a candidaţilor.

(5) Persoanele înscrise în Registru vor informa în scris secretariatul Consiliului Superior al Magistraturii despre participarea sau despre refuzul de a participa la concursul pentru suplinirea funcţiilor vacante de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti.

(6) Candidaţii la funcţiile vacante de judecător, de vicepreşedinte şi de preşedinte al instanţei judecătoreşti, înscrişi în Registru, participă la concurs doar după ce depun următoarele acte:

a) cererea de participare la concurs;

b) curriculum vitae;

c) copia diplomei de licenţiat în drept sau echivalentul acesteia;

d) atestatul de absolvire a Institutului Naţional al Justiţiei sau, după caz, certificatul care atestă susţinerea examenului în faţa Comisiei pentru examenele de absolvire a Institutului Naţional al Justiţiei;

e) copia carnetului de muncă;

f) cazierul judiciar;

g) certificatul medical de sănătate;

h) declaraţia cu privire la venituri şi proprietate;

i) declaraţia de interese personale;

j) referinţa de la ultimul loc de muncă sau de studii.

(7) La momentul depunerii setului de acte, solicitantul este informat despre iniţierea verificării conform Legii nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor şi a candidaţilor la funcţii publice şi semnează declaraţia de verificare.

[Art.9 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.9 în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.9 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 10. Selectarea şi criteriile de selectare a candidaţilor la funcţia de judecător

(1) Procesul de selectare a candidaţilor la funcţia de judecător se desfăşoară potrivit unor criterii obiective bazate pe merit, ţinînd seama de pregătirea profesională, de integritatea, capacitatea şi eficienţa candidaţilor.

(2) Candidaţii la funcţia de judecător sînt selectaţi de colegiul pentru selecţia şi cariera judecătorilor în temeiul

prezentei legi, al Legii nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecţia, evaluarea performanţelor şi cariera judecătorilor şi al regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.10 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.10 introdus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.10 exclus prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.10[1] exclus prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 11. Numirea judecătorului în funcţie

(1) Judecătorii judecătoriilor şi judecătorii curţilor de apel se numesc în funcţie, din numărul candidaţilor selectaţi prin concurs, de către Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Candidaţii selectaţi, care întrunesc condiţiile specificate la art.6, se numesc în funcţia de judecător iniţial pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sînt numiţi în funcţie pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani.

[Art.11 al.(1) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.11 al.(1) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.96]

[Art.11 al.(1) modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

(2) Judecătorii Curţii Supreme de Justiţie sînt numiţi de către Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

(3) Preşedintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcţia de judecător pe 5 ani sau pînă la atingerea plafonului de vîrstă şi numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcţia respectivă, de încălcare de către acesta a legislaţiei sau de încălcare a procedurilor legale de selectare şi promovare a lui.

[Art.11 al.(3) în redacţia LP174-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.533]

[Art.11 al.(3) introdus prin LP373 din 19.07.01, MO129/23.10.01 art.926]

(4) Refuzul de numire în funcţie sau de reconfirmare în funcţie trebuie să fie motivat şi se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariţiei unor circumstanţe care necesită o examinare suplimentară, Preşedintele Republicii Moldova anunţă Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile.

[Art.11 al.(4) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.11 al.(4) în redacţia LP174-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.533]

[Art.11 al.(4) modificat prin LP140 din 21.03.03, MO67/11.04.03 art. 293]

[Art.11 al.(4) introdus prin LP373 din 19.07.01, MO129/23.10.01 art.926]

(5) La propunerea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii, Preşedintele Republicii Moldova emite un decret privind numirea în funcţia de judecător pe 5 ani sau pînă la atingerea plafonului de vîrstă în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii repetate.

[Art.11 al.(5) introdus prin LP174-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.533]

Articolul 12. Jurămîntul judecătorului

(1) Înainte de a începe să-şi exercite funcţia, judecătorul este obligat să depună următorul jurămînt:

"Jur să respect Constituţia şi legile ţării, drepturile şi libertăţile omului, să-mi îndeplinesc cu onoare, conştiinţă şi fără părtinire atribuţiile ce-mi revin".

[Art.12 al.(1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

(2) Jurămîntul se depune în termen de 10 zile de la numirea în funcţie, în şedinţă solemnă în faţa Consiliului Superior al Magistraturii, după citirea comunicării actului de numire.

(3) Despre depunerea jurămîntului se încheie un proces-verbal, care se semnează de preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii şi de persoana care a depus jurămîntul.

[Art.12 al.(3) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(4) Depunerea jurămîntului nu e necesară în cazul promovării sau transferării judecătorului în altă funcţie în altă instanţă judecătorească.

[Art.12 al.(4) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

(5)Actele efectuate de judecător înainte de depunerea jurămîntului sînt nule.

(6) Nu se admite la depunerea jurămîntului judecătorul care nu a îndeplinit condiţiile art. 8.

Articolul 13. Evaluarea performanţelor judecătorilor

(1) Performanţele judecătorilor se evaluează în scopul aprecierii nivelului de calificare şi abilităţilor profesionale ale judecătorilor.

(2) Judecătorii în funcţie sînt supuşi evaluării periodice a performanţelor o dată la 3 ani.

(3) În condiţiile legii, judecătorii în funcţie sînt supuşi evaluării performanţelor şi în cazul:

a) numirii în funcţie pînă la atingerea plafonului de vîrstă;

b) promovării la o instanţă superioară;

c) numirii în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei;

d) transferării la o instanţă de acelaşi nivel sau la o instanţă inferioară.

(4) Judecătorii pot fi supuşi evaluării performanţelor şi în mod extraordinar în cazul în care hotărîrile judecătoreşti adoptate de ei pun la îndoială nivelul de calificare şi abilităţile lor profesionale.

(5) Performanţele judecătorilor se evaluează de către colegiul de evaluare a performanţelor judecătorilor în temeiul prezentei legi, al Legii nr.154 din 5 iulie 2012 privind selecţia, evaluarea performanţelor şi cariera

judecătorilor şi al regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

(6) Nu sînt supuşi evaluării performanţelor judecătorii detaşaţi în interes de serviciu, judecătorii instanţelor internaţionale şi judecătorii aflaţi în concediu de maternitate sau în concediu pentru îngrijirea copilului.

(7) Procedura şi criteriile de evaluare a performanţelor judecătorilor sînt stabilite în regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.13 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.13 în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.13 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 13[1]. Gradele de calificare ale judecătorilor

(1) Gradele de calificare ale judecătorilor au un caracter onorific şi sînt conferite pentru înalt profesionalism, merite deosebite în domeniul justiţiei şi îndeplinirea exemplară a atribuţiilor de serviciu.

(2) Modul şi condiţiile de acordare a gradelor de calificare se stabilesc prin regulament al Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.13[1] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Capitolul IV
DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE JUDECĂTORILOR

[Capitolului IV titlul modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 14. Drepturile judecătorilor

(1) Judecătorii au dreptul:

a) să beneficieze de drepturile şi libertăţile consacrate de Constituţia şi legislaţia Republicii Moldova;

b) să fie aleşi în organele autoadministrării judecătoreşti;

c) să beneficieze, în procesul înfăptuirii justiţiei, de drepturile procesuale stabilite de legislaţia procesuală;

d) să întemeieze sindicate şi să se afilieze la sindicate sau la alte organizaţii naţionale sau internaţionale pentru reprezentarea intereselor lor, pentru perfecţionare profesională şi apărarea statutului lor;

e) să beneficieze de instruire continuă în mod gratuit, în limitele stabilite de lege;

f) să participe la elaborarea de publicaţii ori studii de specialitate, de lucrări literare sau ştiinţifice, cu excepţia celor cu caracter politic;

g) să fie membri ai unor comisii de examinare sau de întocmire a proiectelor de acte normative, a unor documente interne sau internaţionale;

h) să fie membri ai societăţilor ştiinţifice sau academice, precum şi ai asociaţiilor sau fundaţiilor care au scop ştiinţific ori profesional.

(2) Cerinţele şi dispoziţiile judecătorilor legate de înfăptuirea activităţii judecătoreşti sînt obligatorii pentru toate persoanele fizice şi juridice. Neîndeplinirea lor atrage răspunderea prevăzută de lege.

[Art.14 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.14 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.14 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 15. Obligaţiile judecătorilor

(1) Judecătorii sînt obligaţi:

a) să fie imparţiali;

b) să asigure apărarea drepturilor şi libertăţilor persoanelor, onoarei şi demnităţii acestora;

c) să respecte întocmai cerinţele legii la înfăptuirea justiţiei şi să asigure interpretarea şi aplicarea uniformă a legislaţiei;

d) să se abţină de la fapte care dăunează intereselor serviciului şi prestigiului justiţiei, care compromit cinstea şi demnitatea de judecător, provoacă îndoieli faţă de obiectivitatea lor;

e) să respecte prevederile Codului de etică al judecătorului;

f) să nu divulge secretul deliberării, informaţiile obţinute în şedinţă închisă, precum şi datele urmăririi penale;

g) să depună declaraţia cu privire la venituri şi proprietate;

h) să depună declaraţia de interese personale;

i) să-şi verifice starea de sănătate în condiţiile prevăzute la art. 6[1].

(2) Judecătorii sînt obligaţi să informeze imediat preşedintele instanţei judecătoreşti şi Consiliul Superior al Magistraturii despre orice tentativă de a fi influenţaţi în procesul de examinare a cauzelor.

(3) Neîndeplinirea de către judecător a obligaţiilor sale atrage răspunderea prevăzută de prezenta lege.

[Art.15 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.15 modificat prin LP257-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.46; în vigoare 01.07.08]
[Art.15 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.15 modificat prin LP136-XV din 06.05.04, MO91-95/11.06.04 art.482]
[Art.15 modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]
[Art.15 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 16. Ţinuta vestimentară

(1) În şedinţe de judecată judecătorul este obligat să aibă ţinuta vestimentară prevăzută de lege.

[Art.16 al.(1) modificat prin LP306-XVI din 25.12.08, MO30-33/13.02.09 art.77]
[Art.16 al.(1) modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

(2) Statul asigură judecătorului în mod gratuit ţinuta vestimentară.

Capitolul V
GARANTAREA INDEPENDENŢEI JUDECĂTORULUI

Articolul 17. Asigurarea independenţei judecătorului

Independenţa judecătorului este asigurată prin:

a) procedura de înfăptuire a justiţiei;

b)procedeul de numire, suspendare, demisie şi eliberare din funcţie;

c) declararea inviolabilităţii lui;

d)secretul deliberărilor şi interzicerea de a cere divulgarea lui;

e) stabilirea răspunderii pentru lipsa de stimă faţă de judecată, judecători şi pentru imixtiune în judecarea cauzei;

f) alocarea resurselor adecvate pentru funcţionarea sistemului judiciar, crearea de condiţii organizatorice şi tehnice favorabile activităţii instanţelor judecătoreşti;

g) asigurarea materială şi socială a judecătorului;

h) alte măsuri, prevăzute de lege.

[Art.17 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 18. Inamovibilitatea judecătorului

(1) Judecătorul instanţei judecătoreşti este inamovibil pe perioada exercitării funcţiilor, cu excepţia cazurilor prevăzute la art. 25.

(2) Împuternicirile lui pot fi suspendate în baza şi în modul stabilit de prezenta lege.

Articolul 19. Inviolabilitatea judecătorului

(1) Personalitatea judecătorului este inviolabilă.

(2) Inviolabilitatea judecătorului se extinde asupra locuinţei şi localului lui de serviciu, vehiculelor şi mijloacelor de telecomunicaţie folosite de el, asupra corespondenţei, bunurilor şi documentelor lui personale.

(3) Judecătorul nu poate fi tras la răspundere pentru opinia sa exprimată în înfăptuirea justiţiei şi pentru hotărîrea pronunţată dacă nu va fi stabilită, prin sentinţă definitivă, vinovăţia lui de abuz criminal.

(4) Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită doar de către Procurorul General, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii, în condiţiile Codului de procedură penală. În cazul săvîrşirii de către judecător a infracţiunilor specificate la art. 324 şi art. 326 ale Codului penal al Republicii Moldova, acordul Consiliului Superior al Magistraturii pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar.

[Art.19 al.(4) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(5) Judecătorul nu poate fi reţinut, supus aducerii silite, arestat, percheziţionat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Acordul Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesar în caz de infracţiune flagrantă şi în cazul infracţiunilor specificate la art. 324 şi art. 326 ale Codului penal al Republicii Moldova.

[Art.19 al.(5) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.19 al.(6) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.19 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.19 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 20. Cariera judecătorilor

(1) Cariera judecătorilor presupune promovarea în funcţia de judecător la o instanţă superioară, numirea în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte de instanţă şi transferarea judecătorului la o instanţă de acelaşi nivel sau la o instanţă inferioară.

(2) Promovarea în funcţia de judecător la o instanţă superioară, numirea în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte de instanţă şi transferarea judecătorului la o instanţă de acelaşi nivel sau la o instanţă inferioară vor fi precedate de evaluarea performanţelor judecătorului în condiţiile art.13 al prezentei legi, Legii nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecţia, evaluarea performanţelor şi cariera judecătorilor şi regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.

(3) Judecătorii pot solicita transferarea la o instanţă de acelaşi nivel doar după expirarea a 5 ani de la numirea în funcţie, iar judecătorii care deţin funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti pot solicita transferarea la o instanţă de acelaşi nivel sau la o instanţă inferioară doar după expirarea mandatelor respective sau revocarea din funcţie.

(4) Promovarea în funcţia de judecător la o instanţă superioară, numirea în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte de instanţă şi transferarea judecătorului la o instanţă de acelaşi nivel sau la o instanţă inferioară se fac numai cu consimţămîntul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Preşedintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament.

(5) În cazul reorganizării sau dizolvării instanţei judecătoreşti, judecătorul este transferat, cu consimţămîntul lui, în temeiul legii, la altă instanţă judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanţă, judecătorul are dreptul la demisie în condiţiile art. 26.

(6) Judecătorul se consideră promovat în funcţia de judecător la o instanţă superioară, se consideră numit în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte de instanţă sau se consideră transferat la o instanţă de acelaşi nivel ori la o instanţă inferioară la data publicării decretului respectiv al Preşedintelui Republicii Moldova sau a hotărîrii respective a Parlamentului.

(7) Judecătorul care a fost supus unei sancţiuni disciplinare sau căruia i-a fost acordat calificativul „insuficient” ca rezultat al evaluării performanţelor nu poate fi promovat în funcţia de judecător la o instanţă superioară, nu poate fi

numit în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte de instanţă, nu poate fi transferat la o altă instanţă, nu poate fi ales în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii şi al colegiilor sau al organelor din subordinea acestuia pe durata unui an de la data adoptării hotărîrii de sancţionare.

[Art.20 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.20 modificat prin LP29 din 06.03.12, MO48/13.03.12 art.146; în vigoare 13.03.12]

Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12

[Art.20 modificat prin LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.09.11]

[Art.20 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.20 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 20[1]. Transferul pe termen limitat al judecătorilor în alte instanţe

(1) În cazul în care instanţele judecătoreşti nu pot funcţiona normal din cauza incapacităţii din motive de sănătate a judecătorilor de a-şi exercita atribuţiile timp de 6 luni, din cauza existenţei unor posturi vacante, din cauza volumului mare de activitate al instanţei judecătoreşti sau din alte asemenea cauze, preşedintele instanţei judecătoreşti poate solicita Consiliului Superior al Magistraturii transferul pe termen limitat al judecătorilor din cadrul altor instanţe.

(2) Transferul pe termen limitat al judecătorilor în alte instanţe, în cazurile specificate la alin. (1), se admite cu consimţămîntul scris al acestora, prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorul se consideră transferat pe termen limitat doar după publicarea hotărîrii Consiliului Superior al Magistraturii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(3) Transferul pe termen limitat al judecătorilor se poate face pe o perioadă de cel mult 6 luni, care poate fi prelungită, cu consimţămîntul scris al acestora, cu încă cel mult 6 luni.

(4) În cazul expirării perioadei transferului pe termen limitat sau în cazul consumării situaţiilor ce au servit drept temei pentru transferul judecătorului în altă instanţă, acesta revine în instanţa în care a activat cu titlu permanent.

(5) Pe perioada transferului pe termen limitat în alte instanţe, judecătorii beneficiază de toate drepturile prevăzute de lege pentru funcţia în care sînt transferaţi. În cazul cînd salariul prevăzut pentru funcţia în care a fost transferat este mai mic, judecătorul beneficiază de salariul stabilit pentru funcţia ocupată anterior.

[Art.20[1] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 20[2]. Listele judecătorilor care solicită promovarea într-o instanţă judecătorească ierarhic superioară, numirea în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti sau transferul în altă instanţă judecătorească de acelaşi nivel sau într-o instanţă judecătorească inferioară

(1) Judecătorii care solicită promovarea într-o instanţă judecătorească ierarhic superioară, numirea în funcţia de preşedinte sau de vicepreşedinte al instanţei judecătoreşti sau transferul în altă instanţă judecătorească de acelaşi nivel sau într-o instanţă judecătorească inferioară se includ în listele specificate la art. 6[2] alin. (2) lit. b)–d), care sînt parte integrantă a Registrului.

(2) Informaţiile privind persoanele incluse în Registru se prezintă de către secretariatul Consiliului Superior al Magistraturii colegiului pentru selecţia şi cariera judecătorilor şi Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.20[2] introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Capitolul VI
RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A JUDECĂTORILOR

[Capitolului VI titlul modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Capitolului VI titlul modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Capitolului VI titlul modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 21. Răspunderea disciplinară a judecătorilor

Judecătorii poartă răspundere disciplinară pentru încălcarea obligaţiilor prevăzute la art.15, pentru comportamentul care dăunează intereselor serviciului şi prestigiului justiţiei, precum şi pentru alte abateri disciplinare specificate la art. 22.

[Art.21 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.21 modificat prin LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

[Art.21 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

[Art.21[1] abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.21[1] introdus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 22. Abaterile disciplinare

(1) Constituie abatere disciplinară:

a) încălcarea obligaţiei de imparţialitate;

b) aplicarea neuniformă a legislaţiei, intenţionat sau din neglijenţă gravă, dacă acest fapt a fost constatat de instanţa ierarhic superioară şi a condus la casarea hotărîrii defectuoase;

[Art.22 al.(1), lit.b) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.22 al.(1), lit.b) declarată neconstituţională prin HCC28 din 14.12.10, MO254-256/24.12.10 art.30; în vigoare 14.12.10]

c) imixtiunea în activitatea altui judecător sau intervenţiile de orice natură pe lîngă autorităţi, instituţii sau funcţionari pentru soluţionarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei altfel decît în limitele prevederilor legale în vigoare;

d) nerespectarea secretului deliberării sau a confidenţialităţii lucrărilor care au acest caracter;

e) activităţile publice cu caracter politic;

f) nerespectarea dispoziţiilor privind distribuirea aleatorie a dosarelor;

f^1) încălcarea, din motive imputabile, a termenelor de examinare a cauzelor aflate în procedură sau încălcarea normelor imperative ale legislaţiei;

[Art.22 al.(1), lit.f^1) modificată prin LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

[Art.22 al.(1), lit.f^1) introdusă prin LP44-XVI din 06.03.08, MO76-77/15.04.08 art.251]

g) încălcarea prevederilor legale referitoare la obligativitatea depunerii declaraţiei cu privire la venituri şi proprietate şi declaraţiei de interese personale;

[Art.22 al.(1), lit.g) modificată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.22 al.(1), lit.g) în redacţia LP257-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.46; în vigoare 01.07.08]

h) refuzul nejustificat de a îndeplini o atribuţie de serviciu;

h^1) încălcarea termenelor de redactare a hotărîrilor judecătoreşti şi de transmitere a copiilor de pe acestea participanţilor la proces;

[Art.22 al.(1), lit.h^1) introdusă prin LP257-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.46, în vigoare 01.07.08]

[Art.22 al.(1), lit.h^2) abrogată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.22 al.(1), lit.h^2) introdusă prin LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

i) absenţele nemotivate de la serviciu, întîrzierea ori plecarea de la program;

j) atitudinea nedemnă, în timpul exercitării atribuţiilor de serviciu, faţă de colegi, avocaţi, experţi, martori sau alţi participanţi la proces;

k) încălcarea normelor Codului de etică al judecătorului;

[Art.22 al.(1), lit.k) în redacţia LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

l) nerespectarea de către preşedintele instanţei a obligaţiei de a raporta Consiliului Superior al Magistraturii abaterile disciplinare ale judecătorilor;

m) exploatarea poziţiei de judecător în scopul obţinerii de foloase necuvenite;

n) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilităţile şi interdicţiile care îi privesc pe judecători;

[Art.22 al.(1), lit.n) în redacţia LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

o) expunerea în public a acordului sau a dezacordului cu hotărîrea colegilor în scopul imixtiunii în activitatea acestora.

[Art.22 al.(1), lit.p) abrogată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.22 al.(1), lit.p) declarată neconstituţională prin HCC12 din 07.06.11, MO102/18.06.11 art.14; în vigoare 07.06.11]

[Art.22 al.(1), lit.p) în redacţia LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

[Art.22 al.(1) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.22 al.(1), lit.f) modificată prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(2) Anularea sau modificarea hotărîrii judiciare nu atrage răspundere, dacă judecătorul care a pronunţat-o nu a încălcat intenţionat legea. Excepţie fac cazurile în care legea a fost încălcată cu neglijenţă, cauzînd persoanelor prejudicii materiale sau morale esenţiale.

Articolul 23. Sancţiunile disciplinare

(1) În condiţiile legii, judecătorului îi pot fi aplicate următoarele sancţiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) mustrare aspră;

[Art.23 al.(1), lit.d) abrogată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

e) eliberare din funcţie;

f) eliberare din funcţia de preşedinte sau vicepreşedinte.

[Art.23 al.(1) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

(2) Eliberarea din funcţie se aplică în cazul comiterii de către judecător a unei abateri disciplinare care dăunează intereselor serviciului şi prestigiului justiţiei, în cazul comiterii repetate a abaterilor disciplinare specificate la art. 22, precum şi în cazul în care, la evaluarea performanţelor, s-a stabilit necorespunderea lui evidentă funcţiei deţinute.

[Art.23 al.(2) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.23 al.(2) în redacţia LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

(3) În cazul în care, din motive neîntemeiate, preşedinţii (vicepreşedinţii) instanţelor judecătoreşti nu îndeplinesc obligaţiile prevăzute la art.16^1 al Legii nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, au comis

abaterea disciplinară specificată la art. 22 lit. l) din prezenta lege ori au eşuat la evaluarea performanţelor, ei sînt eliberaţi din funcţia de conducere în instanţă.

[Art.23 al.(3) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.23 al.(3) introdus prin LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

(4) Sancţiunea disciplinară se aplică în termen de 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare, dar nu mai tîrziu de un an de la data comiterii ei. În cazul în care dintr-o hotărîre definitivă a unei instanţe judecătoreşti naţionale sau internaţionale rezultă comiterea de către judecător a unei abateri disciplinare, sancţiunea disciplinară se aplică în termen de un an de la data devenirii definitive a hotărîrii instanţei judecătoreşti naţionale sau internaţionale.

[Art.23 al.(4) introdus prin LP152 din 08.07.10, MO155-158/03.09.10 art.547]

Capitolul VII
SUSPENDAREA, DETAŞAREA ŞI ELIBERAREA DIN FUNCŢIE A JUDECĂTORULUI

[Capitolul VII titlul modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

Articolul 24. Suspendarea din funcţie

(1) Judecătorul poate fi suspendat din funcţie, prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii, dacă:

a) în privinţa lui se începe urmărirea penală, pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii în cauza respectivă;

b) este recunoscut absent fără veste prin hotărîre judecătorească definitivă;

c) participă la campania preelectorală în calitate de candidat pentru autoritatea publică sau autoritatea administraţiei publice locale;

[Art.24 al.(lit.c) modificată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

d) i se acordă concediu de maternitate şi pentru îngrijirea copilului pe un termen de pînă la 3 ani.

(2) În cazul prevăzut la alin.(1) lit.b), salariul judecătorului se plăteşte familiei acestuia, iar în cazurile prevăzute la lit.a), c) şi d) din acelaşi alineat, salariul se plăteşte judecătorului în condiţiile legii.

(3) Suspendarea din funcţie a judecătorului din cauzele enumerate la alin. (1), cu excepţia lit. a), nu atrage anularea inviolabilităţii personale şi a garanţiilor materiale şi sociale.

(4) În cazul prevăzut la alin.(1) lit.a), dacă nu a fost probată vinovăţia judecătorului sau a fost pronunţată o hotărîre de achitare ori de încetare a procesului penal, suspendarea din funcţie încetează şi judecătorul este repus în toate drepturile avute anterior.

(5) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit.c) şi d), la expirarea termenului pentru care judecătorul a fost suspendat din funcţie, acestuia i se acordă funcţia de judecător pe care a deţinut-o pînă la suspendare sau, cu consimţămîntul judecătorului, i se acordă o altă funcţie de judecător echivalentă.

(6) Hotărîrea privind suspendarea din funcţie a judecătorului poate fi atacată în Curtea Supremă de Justiţie în condiţiile legii.

[Art.24 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 24[1]. Detaşarea judecătorului

[Art.24[1] titlul în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.24[1] al.(1) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(2) Judecătorul poate fi detaşat din funcţie, cu consimţămîntul său, prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii, în scopul îndeplinirii unei funcţii în cadrul secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii sau al Institutului Naţional al Justiţiei, pe un termen de pînă la 18 luni, care poate fi prelungit cu cel mult 18 luni. Pentru asigurarea activităţii Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorii aleşi în calitate de membri ai consiliului şi în funcţia de inspector-judecător în inspecţia judiciară se detaşează din funcţie pentru toată perioada mandatului.

[Art.24[1] al.(2) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.24[1] al.(2) modificat prin LP229-XVI din 06.11.08, MO208-209/21.11.08 art.768]

[Art.24[1] al.(3) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.24[1] al.(3) în redacţia LP306-XVI din 25.12.08, MO30-33/13.02.09 art.77]

[Art.24[1] al.(3) modificat prin LP65-XVI din 27.03.08, MO86-87/16.05.08 art.302]

(4) În cazurile specificate la alin.(2), judecătorului i se menţine salariul mediu anterior pentru întreaga perioadă de activitate în inspecţia judiciară, în cadrul aparatului Consiliului Superior al Magistraturii sau al Institutului Naţional al Justiţiei. În cazul detaşării prevăzute la alin.(3), salariul judecătorului se stabileşte la nivelul salariului judecătorului Curţii Supreme de Justiţie.

[Art.24[1] al.(4) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.24[1] al.(4) modificat prin LP229-XVI din 06.11.08, MO208-209/21.11.08 art.768]

(5) Judecătorului detaşat i se menţine statutul de judecător, iar perioada de activitate în instituţiile specificate la alin.(2) se include în vechimea în muncă în funcţia de judecător.

[Art.24[1] al.(5) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(6) La expirarea termenului pentru care judecătorul a fost detaşat din funcţie prin hotărîre a Consiliului Superior al Magistraturii, acestuia i se acordă funcţia anterioară de judecător pe care a deţinut-o pînă la detaşare sau, cu consimţămîntul său, i se acordă o altă funcţie de judecător echivalentă.

[Art.24[1] în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Articolul 25. Eliberarea judecătorului din funcţie

(1) Judecătorul este eliberat din funcţie de organul care l-a numit în cazul:

a) depunerii cererii de demisie;
[Art.25 al.(1), lit.a) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
b) stabilirii necorespunderii evidente funcţiei deţinute, ca rezultat al evaluării performanţelor;
[Art.25 al.(1), lit.b) în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
[Art.25 al.(1), lit.c) abrogată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
d) transferului într-o altă funcţie în condiţiile legii;
[Art.25 al.(1), lit.e) abrogată prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
f) comiterii unei abateri disciplinare specificate la art.22 alin.(1);
g) pronunţării hotărîrii definitive de condamnare;
h) pierderii cetăţeniei Republicii Moldova;
i) nerespectării prevederilor art.8;
j) constatării incapacităţii de muncă, dovedite prin certificat medical;
k) expirării împuternicirilor în legătură cu nenumirea judecătorului pînă la atingerea plafonului de vîrstă, precum şi în legătură cu atingerea de către acesta a plafonului de vîrstă;
l) constatării, prin hotărîre judecătorească definitivă, a capacităţii de exerciţiu restrînse sau a incapacităţii de exerciţiu;
[Art.25 al.(1), lit.m) abrogată prin LP29 din 06.03.12, MO48/13.03.12 art.146; în vigoare 13.03.12]
Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12
[Art.25 al.(1) modificat prin LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.09.11]
[Art.25 al.(1) modificat prin LP306-XVI din 25.12.08, MO30-33/13.02.09 art.77]
[Art.25 al.(1) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.25 al.(1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]
(2) Propunerea privind eliberarea judecătorului din funcţie este înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii Preşedintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului.
(3) Modul de eliberare din funcţie a judecătorului şi de contestare a hotărîrii de eliberare se stabileşte de legislaţie.
(3^1) Eliberarea din funcţie a judecătorului în baza temeiurilor specificate la alin. (1) lit. b), f), g) şi i) atrage lipsirea acestuia de dreptul la indemnizaţia unică de concediere, prevăzută la art. 26 alin. (3), şi la stabilirea pensiei în condiţiile art. 32. Judecătorii care cad sub incidenţa prezentului alineat vor avea dreptul la pensie pentru limită de vîrstă conform condiţiilor generale stabilite de Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.
[Art.25 al.(3^1) introdus prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
(4) În cazul anulării hotărîrii de eliberare din funcţie a judecătorului acesta va fi repus în toate drepturile avute anterior, plătindu-i-se, în modul stabilit de lege, drepturile băneşti de care a fost lipsit.
(5) În caz de deces al judecătorului, Consiliul Superior al Magistraturii declară funcţia vacantă.
[Art.25 al.(5) introdus prin LP306-XVI din 25.12.08, MO30-33/13.02.09 art.77]
Articolul 26. Demisia judecătorului
(1) Se consideră demisie a judecătorului plecarea onorabilă a acestuia din funcţie dacă, în exerciţiul funcţiunii şi în afara relaţiilor de serviciu, el nu a comis fapte care discreditează justiţia sau compromit cinstea şi demnitatea de judecător.
(2) Judecătorul are dreptul la demisie prin depunerea cererii de demisie, inclusiv în cazul reorganizării sau dizolvării instanţei judecătoreşti.
(3) Judecătorului demisionat sau pensionat i se plăteşte o indemnizaţie unică de concediere egală cu produsul înmulţirii salariului său mediu lunar la numărul de ani complet lucraţi în funcţia de judecător. Totodată, în calculul indemnizaţiei unice de concediere pentru judecătorul demisionat şi reîntors în funcţie se ia timpul activităţii în funcţia de judecător de la data încetării ultimei demisii.
(4) Judecătorul demisionat are dreptul la pensie pentru vechime în muncă sau la o indemnizaţie lunară viageră în condiţiile prezentei legi.
(5) Dacă judecătorul demisionat are o vechime în funcţia de judecător de cel puţin 20 de ani, acesta beneficiază de o indemnizaţie lunară viageră de 80%; de la 25 la 30 de ani – de 85%; de la 30 la 35 de ani – de 90%; de la 35 la 40 de ani – de 95%; de la 40 de ani şi mai mult – de 100% faţă de salariul mediu plătit în funcţia respectivă de judecător, ţinîndu-se cont de indexarea salariului.
(6) Judecătorul este considerat demisionat atîta timp, cît respectă prevederile art.8, păstrează cetăţenia Republicii Moldova şi nu comite fapte ce discreditează justiţia sau compromit cinstea şi demnitatea de judecător.
(7) În cazul în care constată că judecătorul demisionat nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de prezenta lege, Consiliul Superior al Magistraturii sistează demisia judecătorului, acesta fiind în drept să atace hotărîrea de sistare în instanţa judecătorească într-un termen de 10 zile de la data primirii copiei de pe hotărîre.
(8) Demisia judecătorului se sistează şi în cazul numirii repetate a acestuia în funcţia de judecător.
[Art.26 în redacţia LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]
Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12
[Art.26 modificat prin LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.09.11]
[Art.26 al.(5) -(6), (8) declarate neconstituţionale prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare

20.12.11]

[Art.26 modificat prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

[Art.26 modificat prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

[Art.26 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.26 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art. 432]

[Art.26 modificat prin LP1099-XV din 06.06.02; în vigoare 01.01.03]

Articolul 26[1]. Menţinerea împuternicirilor judecătorului

Împuternicirile judecătorului transferat, detaşat, suspendat în perioada examinării de către acesta a unei cauze penale sau civile aflate în faza de terminare se menţin pînă la încheierea judecării cauzei respective.

[Art.26[1] modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.26[1] modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Capitolul VIII
PROTECŢIA DE STAT A JUDECĂTORULUI, ASIGURAREA LUI MATERIALĂ ŞI SOCIALĂ

Articolul 27. Protecţia de stat a judecătorului şi a membrilor familiei lui

(1) Judecătorul, membrii familiei lui şi averea lor se află sub protecţia statului. La cererea judecătorului sau a preşedintelui instanţei judecătoreşti, organele afacerilor interne sînt obligate să ia măsurile de rigoare pentru asigurarea securităţii judecătorului şi a membrilor familiei lui, integrităţii bunurilor acestora.

[Art.27 al.(1) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(2) Atentarea la viaţa şi sănătatea judecătorului, distrugerea sau deteriorarea bunurilor, ameninţarea lui cu omor, violenţă sau cu deteriorarea bunurilor, calomnierea ori insultarea acestuia, precum şi atentarea la viaţa şi sănătatea rudelor apropiate (părinţilor, soţiei, soţului, copiilor), atrag răspunderea stabilită de lege. Judecătorul are dreptul să fie asigurat de către organele afacerilor interne cu mijloace de apărare.

Articolul 28. Salarizarea judecătorului

(1) Judecătorii instanţelor judecătoreşti sînt salarizaţi în condiţiile şi în modul stabilite de Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

(2) Salarizarea şi alte drepturi cuvenite personalului militar şi civil al instanţelor judecătoreşti militare se asigură de către Ministerul Apărării, în conformitate cu legislaţia în vigoare şi cu reglementările referitoare la drepturile materiale de care beneficiază militarii activi. Ofiţerilor din rîndul magistraţilor militari care au lucrat fără întrerupere în instanţe judecătoreşti, în organe de anchetă şi în procuratură sau care au fost aleşi în organele de stat vechimea în muncă în aceste instanţe li se include în vechimea în serviciul militar şi se calculează în conformitate cu legislaţia în vigoare referitoare la militari.

[Art.28 al.(2) introdus prin LP29 din 06.03.12, MO48/13.03.12 art.146 alineat unic devine al.(1); în vigoare 13.03.12]

[Art.28 în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.28 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

Articolul 29. Concediul judecătorului

(1) Judecătorul are dreptul la un concediu de odihnă anual de 30 de zile calendaristice.

[Art.29 al.(1) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

(2) Dacă judecătorul are o vechime în funcţia publică de pînă la 5 ani, concediul lui se majorează cu 2 zile lucrătoare, de la 5 ani la 10 ani - cu 5 zile lucrătoare, de la 10 la 15 ani - cu 10 zile lucrătoare, de peste 15 ani - cu 15 zile lucrătoare.

[Art.29 al.(2) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

(3) Concediul de odihnă anual se acordă judecătorilor de către preşedinţii instanţelor respective, în conformitate cu programul concediilor de odihnă anuale aprobat de către aceştia. Preşedinţilor şi vicepreşedinţilor instanţelor judecătoreşti concediul de odihnă anual se acordă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

[Art.29 al.(3) modificat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.29 al.(3) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.29 al.(3) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

(4) Concediul de odihnă anual se acordă judecătorului Curţii Supreme de Justiţie în conformitate cu programul aprobat, cu cel puţin două săptămîni înainte de sfîrşitul fiecărui an calendaristic, de către Plenul Curţii Supreme de Justiţie. Preşedintelui Curţii Supreme de Justiţie concediul de odihnă anual se acordă prin hotărîre a Plenului Curţii Supreme de Justiţie. Vicepreşedinţilor preşedinţi ai colegiilor, vicepreşedinţilor colegiilor şi judecătorilor Curţii Supreme de Justiţie concediul de odihnă anual se acordă de către Preşedintele Curţii Supreme de Justiţie.

[Art.29 al.(4) în redacţia LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

[Art.29 al.(4) modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]

5) Judecătorul poate fi rechemat din concediul de odihnă anual numai cu consimţămîntul scris al acestuia şi doar în situaţii neprevăzute, care fac necesară prezenţa lui la serviciu. În acest caz, judecătorul nu este obligat să restituie indemnizaţia pentru zilele de concediu nefolosite. Rechemarea din concediu se efectuează în ordinea stabilită pentru acordarea lui. În lipsa preşedintelui judecătoriei, curţii de apel sau Curţii Supreme de Justiţie, inclusiv în cazul interimatului, rechemarea din concediu se efectuează, după caz, de către Consiliul Superior al Magistraturii sau Plenul Curţii Supreme de Justiţie.

[Art.29 al.(5) introdus prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]
[Art.30 exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]
Articolul 31. Alte garanţii sociale
Judecătorul şi membrii familiei sale beneficiază de asistenţă medicală gratuită la nivel minim necesar şi de alte garanţii sociale prevăzute de lege.
[Art.31 modificat prin LP191 din 08.05.03, MO97/31.05.03 art.432]
Articolul 32. Asigurarea cu pensie
Judecătorul are dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.
[Art.32 declarat neconstituţionale prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare 20.12.11]
[Art.32 în redacţia LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]
[Art.32 modificat prin LP1099-XV din 06.06.202, în vigoare 01.01.03]
Articolul 32[1]. Organele care efectuează stabilirea şi plata indemnizaţiilor lunare viagere
[Art.32[1] denumirea declarată neconstituţională prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare 20.12.11]
[Art.32[1] denumirea modificată prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]
(1) Indemnizaţiile lunare viagere se stabilesc şi se plătesc de organele de asigurări sociale.
[Art.32[1] al.(1) declarat neconstituţional prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare 20.12.11]
[Art.32[1] al.(1) modificat prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]
(2) Organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticităţii actelor ce confirmă stagiul de muncă şi venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.
[Art.32[1] introdus prin LP399-XVI din 14.12.06, MO39-42/23.03.07 art.169]
Articolul 32[2]. Sursa de finanţare a indemnizaţiilor lunare viagere
Cheltuielile pentru achitarea indemnizaţiilor lunare viagere sînt suportate după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat şi 50% – de la bugetul de stat.
[Art.32[2] declarat neconstituţionale prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare 20.12.11]
[Art.32[2] în redacţia LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]
[Art.32[2] în redacţia LP139-XVIII din 29.12.09, MO197-200/31.12.09 art.674; în vigoare 01.01.10]
[Art.32[2] introdus prin LP399-XVI din 14.12.06, MO39-42/23.03.07 art.169]
Articolul 33. Asigurarea de stat şi plăţile de compensare
(1) Viaţa, sănătatea şi bunurile judecătorului sînt supuse asigurării de stat obligatorii de la bugetul de stat. Viaţa şi sănătatea judecătorului sînt supuse asigurării de stat obligatorii la o sumă egală cu suma mijloacelor lui băneşti de întreţinere pe 15 ani la ultimul loc de lucru.
(2) Suma de asigurare se plăteşte în caz de:
a) moarte violentă sau deces al judecătorului în exerciţiul funcţiunii, dacă decesul a survenit ca urmare a unor leziuni corporale sau altei vătămări violente a sănătăţii ori a unui accident de muncă, - succesorilor lui, sub forma unei indemnizaţii unice egale cu produsul înmulţirii salariului mediu anual al decedatului la numărul de ani compleţi pe care acesta nu i-a supravieţuit pînă la atingerea plafonului de vîrstă, dar nu mai puţin de 15 salarii medii anuale;
b) mutilare a judecătorului sau de o altă vătămare violentă a sănătăţii ori mutilare, sau o altă vătămare a sănătăţii judecătorului ca urmare a unui accident de muncă care exclude posibilitatea de a continua activitatea profesională şi a provocat pierderea capacităţii depline de muncă - sub forma unei indemnizaţii unice egale cu suma mijloacelor lui băneşti de întreţinere pe 15 ani;
c) cauzare judecătorului în exerciţiul funcţiunii de leziuni corporale sau de o altă vătămare violentă a sănătăţii ori cauzare de leziuni corporale ca urmare a unui accident de muncă ce nu au provocat pierderea capacităţii de muncă, dar exclud posibilitatea de a continua activitatea profesională - sub forma unei indemnizaţii unice egale cu suma mijloacelor lui băneşti de întreţinere pe un an;
d) mutilare a judecătorului în exerciţiul funcţiunii sau de o altă vătămare violentă a sănătăţii ori mutilare, sau o altă vătămare a sănătăţii judecătorului ca urmare a unui accident de muncă ce exclude posibilitatea de a continua activitatea profesională - sub forma unei compensaţii lunare egale cu salariul pe care l-a avut în funcţia de judecător. Pensia de invaliditate sau alte tipuri de pensii stabilite pînă sau după pierderea capacităţii de a continua activitatea profesională nu se includ în calculul despăgubirii. În această despăgubire nu se include nici salariul primit de către judecător după vătămare şi despăgubirile de asigurare de stat;
e) moarte violentă sau deces al judecătorului ca urmare a unor leziuni corporale sau a altei vătămări violente a sănătăţii, sau a unui accident de muncă - membrilor familiei acestuia inapţi de muncă, aflaţi la întreţinerea lui, sub forma unei indemnizaţii lunare egale cu diferenţa dintre partea ce le revenea din salariul celui decedat şi pensia stabilită în legătură cu pierderea întreţinătorului, fără a se lua în calcul ajutorul unic.
[Art.33 al.(3) declarat neconstituţional prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare 20.12.11]
[Art.33 al.(3) abrogat prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]
(4) În caz de deces al judecătorului demisionat sau pensionat, familiei lui sau persoanei care dovedeşte că a suportat cheltuielile ocazionate de deces i se plăteşte un ajutor de deces în cuantumul echivalent cu cel stabilit anual

prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

[Art.33 al.(4) în redacţia LP48 din 26.03.11, MO53/04.04.01 art.114; în vigoare 04.04.11]

(5) Prejudiciul material cauzat în legătură cu activitatea de serviciu a judecătorului prin deteriorarea sau nimicirea bunurilor acestuia, bunurilor membrilor familiei lui sau ale rudelor apropiate se repară integral de la bugetul de stat.

Articolul 34. Legitimaţia judecătorului

(1) Judecătorul primeşte legitimaţie de un model aprobat de Preşedintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament.

(2) Legitimaţia judecătorului este eliberată de Consiliul Superior al Magistraturii şi serveşte ca document de identitate pe întreg teritoriul republicii.

[Art.34 al.(3) abrogat prin LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620]

[Art.34 modificat prin LP247-XVI din 21.07.06, MO174-177/10.11.06 art.796]

Capitolul X

DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul I

Prezenta lege intră în vigoare de la data publicării.

Articolul II

Legile şi alte acte normative rămîn în vigoare în partea care nu contravine prezentei legi.

Articolul III

(1) Se consideră că preşedinţii, vicepreşedinţii şi judecătorii din judecătoriile raionale, municipale (de sector), în exerciţiul funcţiunii la data adoptării prezentei legi îndeplinesc toate condiţiile prevăzute pentru aceste funcţii şi sînt inamovibili în perioada pentru care au fost numiţi.

(2) Prevederile prezentei legi referitoare la indemnizaţii se extind asupra judecătorilor pensionaţi sau eliberaţi după expirarea împuternicirilor, cu condiţia unei vechimi în funcţia de judecător de cel puţin 15 ani.

(3) Sub incidenţa art. 26 şi art. 32 cad judecătorii pensionaţi din această funcţie, indiferent de data pensionării.

(4) Persoanelor menţionate la alin. (3) li se stabileşte şi li se plăteşte o indemnizaţie lunară viageră în condiţiile art. 26 şi 32^2.

[Art.III al.(4) declarat neconstituţional prin HCC27 din 20.12.11, MO1-6/06.01.12 art.1; în vigoare 20.12.11]

[Art.III al.(4) în redacţia LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

[Art.III al.(4) modificat prin LP139-XVIII din 29.12.09, MO197-200/31.12.09 art.674; în vigoare 01.01.10]

Articolul IV

(1) Judecătorilor Curţii Supreme de Justiţie transferaţi în interes de serviciu, în condiţiile prezentei legi, în funcţii cu nivel de salarizare mai mic li se păstrează salariul funcţiei, adaosurile şi suplimentele anterioare.

(2) Funcţionarii din aparatul Curţii Supreme de Justiţie transferaţi în interes de serviciu în funcţii cu nivel de salarizare mai mic beneficiază timp de 3 luni de la data transferului de salariul funcţiei anterior.

Articolul V

Consiliul Superior al Magistraturii, pînă la 1 decembrie 1995, va prezenta Parlamentului lista de candidaţi la funcţia de judecători ai Curţii Supreme de Justiţie şi Preşedintelui Republicii Moldova lista de candidaţi la funcţia de judecători ai tribunalelor şi Curţii de Apel.

Articolul VI

Guvernul, în termen de 3 luni de la data adoptării prezentei legi:

- aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

Chişinău, 20 iulie 1995.
Nr. 544-XIII.

3. Legea Republicii Moldova nr. 294/25.12.2008 cu privire la Procuratură Monitorul Oficial 55-56/155, 17.03.2009

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=331011

NOTĂ:

În tot cuprinsul legii, cuvintele „activitate operativă de investigaţii” se substituie cu cuvintele „activitate specială de investigaţii”, prin *LP222 din 27.09.13, MO238-242/25.10.13 art.674*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Titlul I

ORGANIZAREA PROCURATURII

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Procuratura

Procuratura este o instituţie autonomă în cadrul autorităţii judecătoreşti, care, în limitele atribuţiilor şi competenţei, apără interesele generale ale societăţii, ordinea de drept, drepturile şi libertăţile cetăţenilor, conduce şi exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanţele de judecată, în condiţiile legii.

Articolul 2. Principiile de organizare a activităţii Procuraturii

(1) Procuratura îşi desfăşoară activitatea pe principiul legalităţii.

(2) Activitatea Procuraturii este transparentă şi presupune garantarea accesului societăţii şi al mijloacelor de informare în masă la informaţiile despre această activitate, cu excepţia restricţiilor prevăzute de lege.

(3) Principiul independenţei exclude posibilitatea de subordonare a Procuraturii autorităţii legislative şi celei executive, precum şi de influenţă sau de imixtiune a unor alte organe şi autorităţi ale statului în activitatea Procuraturii.

(4) Procurorul îşi organizează activitatea şi o desfăşoară pe principiul autonomiei, asigurat prin independenţă procesuală şi control judecătoresc, care îi oferă posibilitatea de a lua de sine stătător decizii în cauzele şi în cazurile pe care le examinează.

(5) În activitatea Procuraturii, controlul ierarhic intern şi controlul judecătoresc sînt principii care asigură exercitarea dreptului procurorului ierarhic superior de a verifica legalitatea deciziilor emise de procurorul ierarhic inferior, precum şi posibilitatea contestării în instanţă de judecată a deciziilor şi a acţiunilor cu caracter procesual ale procurorului.

Articolul 3. Cadrul juridic de activitate a Procuraturii

Activitatea Procuraturii este reglementată de Constituţia Republicii Moldova, de prezenta lege, de alte acte legislative, precum şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 4. Procurorul

Procurorul este persoana cu funcţie de răspundere prin al cărei intermediu Procuratura îşi exercită atribuţiile.

Capitolul II
Domeniile de activitate şi de competenţă
Secţiunea 1. Atribuţii şi competenţe

Articolul 5. Atribuţiile Procuraturii

Procuratura:

a) în numele societăţii şi în interes public, asigură aplicarea legii, apără ordinea de drept, drepturile şi libertăţile cetăţeanului atunci cînd încălcarea acestora atrage sancţiune penală;

b) conduce şi exercită urmărirea penală;

c) reprezintă învinuirea în instanţă de judecată;

d) participă, în condiţiile legii, la judecarea cauzelor civile, inclusiv de contencios administrativ, şi contravenţionale în care procedura a fost intentată de ea;

e) asigură asistenţa juridică şi colaborarea internaţională în domeniul său de activitate;

f) implementează politica penală a statului;

g) asigură protecţie eficientă martorilor, victimelor infracţiunii şi altor participanţi la proces;

h) intentează acţiune civilă în cazurile prevăzute de lege;

i) exercită controlul respectării legilor în locurile de detenţie preventivă şi în penitenciare;

j) exercită controlul legalităţii în Forţele Armate;

k) exercită controlul asupra executării hotărîrilor judecătoreşti în cauzele penale.

Articolul 6. Competenţele procurorului

În scopul exercitării atribuţiilor care îi revin Procuraturii, procurorul, în condiţiile legii, este în drept:

a) să solicite şi să primească de la persoanele juridice şi fizice informaţii, materiale şi date ce constituie secret comercial şi bancar, necesare pentru exercitarea atribuţiilor sale, doar în cadrul unui proces penal pornit, cu autorizaţia judecătorului de instrucţie;

[Art.6 lit.a) în redacţia LP195 din 15.07.10, MO160-162/07.09.10 art.590]

b) să dispună organelor abilitate efectuarea controlului, a reviziei privind activitatea agenţilor economici şi a altor persoane juridice; să antreneze specialişti pentru elucidarea unor probleme de specialitate apărute în exerciţiul funcţiei; să dispună efectuarea unor expertize, controale asupra materialelor, informaţiilor, comunicărilor primite de organele Procuraturii şi să ceară prezentarea rezultatelor acestor acţiuni;

c) să citeze orice persoană şi să solicite explicaţii verbale sau scrise în cazul urmăririi penale sau al lezării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, precum şi în cazul încălcării ordinii de drept;

d) să aibă acces liber în localurile instituţiilor publice, ale agenţilor economici, ale altor persoane juridice, precum şi la documentele şi materialele lor.

Secţiunea a 2-a. Conducerea şi exercitarea urmăririi penale

Articolul 7. Atribuţiile procurorului în cadrul investigaţiilor de constatare a acţiunilor care urmează a fi sancţionate penal

La examinarea sesizărilor, petiţiilor şi materialelor parvenite în Procuratură de la persoane fizice şi juridice,

precum şi la autosesizare în cazul investigaţiilor efectuate din oficiu, procurorul, în limita competenţei sale, investighează cazul în vederea constatării existenţei sau inexistenţei încălcării de lege care atrage răspundere penală, identificării persoanelor vinovate şi, în funcţie de rezultate, decide asupra pornirii urmăririi penale sau asupra unor alte măsuri de reacţionare la încălcările de lege depistate.

Articolul 8. Atribuţiile procurorului în exercitarea urmăririi penale

Procurorul exercită urmărirea penală în numele statului în privinţa infracţiunilor atribuite în competenţă, iar în caz de necesitate poate exercita sau poate prelua urmărirea penală privind orice categorie de infracţiuni, în condiţiile Codului de procedură penală.

Articolul 9. Atribuţiile procurorului în conducerea urmăririi penale

(1) Pentru asigurarea aplicării legii penale de către organele de urmărire penală, de organele de constatare şi de organele care exercită activitate specială de investigaţii, procurorul conduce urmărirea penală, controlează corespunderea acţiunilor procesuale ale acestor organe prevederilor Codului de procedură penală, ale altor acte normative, precum şi ale actelor internaţionale.

(2) Pentru realizarea atribuţiilor menţionate la alin.(1), procurorul este în drept:

a) să exercite atribuţiile prevăzute de Codul de procedură penală;

b) să iniţieze sancţionarea încălcărilor de lege, neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligaţiilor de serviciu, comise de ofiţerii de urmărire penală, de lucrătorii organelor de constatare şi ai organelor care exercită activitate specială de investigaţii.

(3) Procurorul General şi procurorii ierarhic inferiori coordonează activitatea de combatere a criminalităţii desfăşurată de organele de urmărire penală, de organele de constatare şi de organele care exercită activitate specială de investigaţii.

(4) Pentru a asigura coordonarea activităţii organelor menţionate la alin.(3), procurorii:

a) planifică activităţi comune în vederea exercitării atribuţiilor acestor organe;

b) convoacă şedinţe de coordonare;

c) formează grupuri de lucru;

d) stabilesc criterii de evaluare a activităţii organelor de urmărire penală şi modul de evidenţă şi de mişcare a cauzelor penale, solicită informaţii statistice şi de alt gen de care au nevoie;

e) emit instrucţiuni metodologice şi de reglementare, executorii pentru organele de urmărire penală, pentru organele de constatare şi pentru organele care exercită activitate specială de investigaţii, în probleme ce ţin de aspectele de aplicare a legislaţiei şi de eficienţa activităţii de combatere şi de prevenire a criminalităţii.

Articolul 10. Aplicarea măsurilor de alternativă urmăririi penale

În cadrul urmăririi penale, în condiţiile Codului penal şi ale Codului de procedură penală, procurorul poate decide liberarea de răspundere penală a persoanei care a săvîrşit o faptă ce conţine elementele constitutive ale infracţiunii.

Articolul 11. Implementarea politicii penale a statului

Pentru realizarea unitară a politicii penale a statului, procurorul acţionează în vederea prevenirii şi combaterii criminalităţii, studiază cauzele care generează sau favorizează criminalitatea, elaborează şi prezintă propuneri în vederea eliminării acestora, precum şi în vederea perfecţionării legislaţiei în domeniu.

Articolul 12. Protecţia martorilor şi altor participanţi la procesul penal

Pentru asigurarea unei protecţii eficiente martorilor şi altor participanţi la procesul penal, procurorul:

a) ia măsuri, prevăzute de legislaţie, pentru repunerea persoanelor în drepturile în care au fost lezate prin acţiunile ilegale ale organelor de urmărire penală;

b) solicită organelor de urmărire penală să ia măsuri pentru protejarea vieţii şi pentru siguranţa martorilor, a victimelor infracţiunii şi a membrilor lor de familie, precum şi a altor persoane care acordă ajutor în procesul penal, ori se asigură că astfel de măsuri au fost luate.

Secţiunea a 3-a. Participarea procurorului la înfăptuirea justiţiei

Articolul 13. Atribuţiile procurorului la înfăptuirea justiţiei în cauze penale

Procurorul, în limitele competenţei sale, sesizează instanţele de judecată în vederea judecării cauzelor penale, reprezintă învinuirea de stat în toate cauzele penale pe principiul contradictorialităţii, exercită căile de atac împotriva hotărîrilor judecătoreşti, în condiţiile prevăzute de lege.

Articolul 14. Atribuţiile procurorului la înfăptuirea justiţiei în cauze civile

Procurorul participă, în condiţiile legii, la examinarea cauzelor civile şi contravenţionale în calitate de participant la proces, în care procedura a fost intentată de Procuratură sau în care participarea procurorului este prevăzută de lege.

Articolul 15. Controlul respectării legilor în locurile de detenţie

(1) Procurorul exercită, în modul stabilit de lege, controlul asupra legalităţii aflării persoanelor în instituţiile care asigură detenţia şi în instituţiile de executare a măsurilor de constrîngere, inclusiv în spital în cazul acordării de

asistenţă psihiatrică fără liberul consimţămînt al persoanei.

(2) În cazul în care procurorul depistează deţinerea fără temeiurile prevăzute de lege care ar dovedi deţinerea legală a persoanei în locurile menţionate la alin.(1), aceasta este eliberată imediat prin ordonanţă a procurorului, care urmează a fi executată necondiţionat şi imediat.

Articolul 16. Controlul executării hotărîrilor judecătoreşti

Procurorul exercită, în modul stabilit de lege, controlul asupra respectării legislaţiei în activitatea de punere în executare a hotărîrilor judecătoreşti în cauzele penale, precum şi în cauzele civile şi contravenţionale pe care le-a intentat.

Secţiunea a 4-a. Actele procurorului

Articolul 17. Actele procurorului

La desfăşurarea investigaţiilor în vederea constatării încălcărilor de lege care urmează a fi sancţionate penal, la exercitarea şi la conducerea urmăririi penale, la aplicarea unor măsuri de alternativă urmăririi penale, la implementarea politicii penale a statului şi la asigurarea protecţiei martorilor infracţiunii şi a altor participanţi la procesul penal, precum şi în cazul participării la înfăptuirea justiţiei, procurorul este în drept, în limita competenţei, să adopte acte prevăzute de legea procesual penală, civilă, de legea contravenţională şi de alte legi, să înainteze sesizări şi să conteste cu recurs actul administrativ.

Articolul 18. Sesizarea procurorului

(1) În cadrul exercitării atribuţiilor, în cazurile în care apreciază că fapta prejudiciabilă ar putea atrage măsuri ori sancţiuni altele decît cele prevăzute de legea penală, procurorul sesizează instituţia sau persoana cu funcţie de răspundere competentă pentru:

a) lichidarea încălcărilor de lege, înlăturarea cauzelor şi condiţiilor care le-au favorizat;

b) sancţionarea încălcărilor de lege, neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligaţiilor care le revin în cadrul urmăririi penale, comise de ofiţerii de urmărire penală, de lucrătorii organelor de constatare şi de cei ai organelor care exercită activitate specială de investigaţii;

c) ridicarea imunităţii unor persoane şi tragerea lor la răspundere în condiţiile legii.

(2) Procurorul înaintează sesizarea privind lichidarea încălcărilor de lege instituţiei respective sau persoanei cu funcţie de răspundere spre a fi examinată imediat.

(3) Instituţia respectivă sau persoana cu funcţie de răspundere va lua măsuri concrete în vederea lichidării încălcărilor de lege menţionate în sesizare, înlăturării cauzelor şi a condiţiilor care le-au favorizat, în vederea aplicării sancţiunilor prevăzute de lege, fapt care îl va comunica în scris procurorului în termen de o lună de la data primirii sesizării.

Articolul 19. Contestarea actului administrativ

(1) Dacă în exercitarea atribuţiilor a depistat acte administrative ilegale cu caracter normativ sau individual, emise de un organ sau de o persoană cu funcţie de răspundere, care încalcă drepturile şi libertăţile cetăţeanului, procurorul este în drept să le conteste cu recurs.

(2) Recursul va fi examinat de organul respectiv sau de persoana cu funcţie de răspundere în termen de 10 zile de la data primirii lui, iar în cazul examinării de un organ colegial, la prima lui şedinţă. Rezultatele examinării recursului se comunică imediat în scris procurorului.

(3) În caz de respingere neîntemeiată sau de neexaminare a recursului, procurorul este în drept să reclame actul administrativ în instanţă de judecată competentă pentru a fi declarat nul.

Articolul 20. Contestarea hotărîrilor judecătoreşti

În cadrul examinării în instanţă de judecată a cauzelor penale, precum şi a cauzelor civile, inclusiv de contencios administrativ, şi contravenţionale în care procedura a fost intentată de procuror sau la care participarea lui este prevăzută de lege, acesta este în drept să utilizeze, după caz, căi ordinare şi extraordinare de atac împotriva hotărîrilor pe care le consideră ilegale sau neîntemeiate.

Articolul 21. Sesizarea Curţii Constituţionale

Procurorul General este în drept să sesizeze Curtea Constituţională pentru a se pronunţa asupra constituţionalităţii legilor, decretelor Preşedintelui Republicii Moldova, hotărîrilor şi ordonanţelor Guvernului.

Capitolul III
Structura şi personalul Procuraturii

Articolul 22. Sistemul organelor Procuraturii

(1) Procuratura este un sistem unic, centralizat şi ierarhic, care include:

a) Procuratura Generală;

b) procuraturile teritoriale;

c) procuraturile specializate.

(2) Numărul organelor Procuraturii, personalul lor, localităţile de reşedinţă şi circumscripţiile în care activează ele se aprobă şi se modifică de Parlament, la propunerea Procurorului General.

Articolul 23. Procuratura Generală

(1) Procuratura Generală este condusă de Procurorul General şi este ierarhic superioară tuturor organelor Procuraturii. Procuratura Generală organizează şi coordonează activitatea procuraturilor din subordine, gestionează bugetul Procuraturii.

(2) Subdiviziunile Procuraturii Generale sînt conduse de procurori-şefi, care pot fi ajutaţi de adjuncţi. Serviciile

economico-administrative sînt conduse de persoane cu statut de funcţionar public.

Articolul 24. Procuraturile teritoriale

(1) În categoria procuraturilor teritoriale intră procuraturile unităţii teritoriale autonome Găgăuzia (denumită în continuare UTA Găgăuzia), ale municipiului Chişinău, ale raioanelor, municipiilor, oraşelor şi sectoarelor.

(2) Procuratura UTA Găgăuzia exercită atribuţiile Procuraturii în teritoriul respectiv şi este ierarhic superioară procuraturilor teritoriale din UTA Găgăuzia.

(3) Procuratura municipiului Chişinău exercită atribuţiile Procuraturii în teritoriul respectiv şi este ierarhic superioară procuraturilor de sector din municipiu.

Articolul 25. Procuraturile specializate

(1) În categoria procuraturilor specializate intră procuraturile care activează în anumite domenii speciale.

(2) Procuratura anticorupţie este specializată în combaterea infracţiunilor de corupţie şi îşi exercită atribuţiile pe întreg teritoriul ţării.

(3) Procuraturile militare, prin procurorii militari:

a) exercită urmărirea penală în cauzele penale privind infracţiunile prevăzute în Partea specială a Codului penal, săvîrşite de persoane din efectivul de soldaţi, din corpul de sergenţi şi din corpul de ofiţeri al Armatei Naţionale, din efectivul trupelor de carabinieri (trupele de interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, din efectivul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, al Serviciului de Informaţii şi Securitate, al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, de persoane atestate din efectivul instituţiilor penitenciare, de supuşi ai serviciului militar în timpul concentrărilor şi de alte persoane referitor la care există indicaţii speciale în legislaţie;

[Art.25 al.(3), lit.a) modificată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12

[Art.25 al.(3), lit.a) modificată prin LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.09.11]

b) reprezintă învinuirea în instanţa de judecată în cauzele prevăzute la lit. a);

Notă: Legea №163 din 22.07.2011 (art.III-XV) declarate neconstituţionale prin HCC3 din 09.02.12, MO38-41/24.02.12 art.7; în vigoare 09.02.12

[Art.25 al.(3), lit.b) modificată prin LP163 din 22.07.11, MO146/28.08.11 art.448; în vigoare 12.09.11]

c) exercită atribuţiile Procuraturii în Forţele Armate.

(4) Procuratura de transport exercită atribuţiile Procuraturii în transportul feroviar, aerian şi naval pe întreg teritoriul ţării.

(5) Procuraturile de nivelul curţii de apel exercită atribuţiile stabilite la art.26.

(6) Pot fi create prin lege şi alte procuraturi specializate, ale căror competenţe vor fi stabilite de Procurorul General în condiţiile legii.

Articolul 26. Procuraturile de nivelul curţii de apel

Procuraturile de nivelul curţii de apel sînt instituite pentru asigurarea bunei funcţionări a justiţiei în cauzele penale a căror examinare în fond este de competenţa curţilor de apel şi contribuie la înfăptuirea justiţiei în aceste instanţe, în condiţiile legii. Statutul procuraturii de nivelul curţii de apel se stabileşte într-un regulament, aprobat de Procurorul General.

Articolul 27. Procurorul General

(1) Procurorul General conduce Procuratura.

(2) Procurorul General:

a) reprezintă Procuratura în relaţiile cu celelalte autorităţi publice, cu persoane juridice şi fizice din ţară şi din străinătate;

b) numeşte procurorii inferiori, exercită, direct sau prin intermediul adjuncţilor săi ori al procurorilor subordonaţi, controlul asupra activităţii procurorilor;

c) emite în scris ordine, dispoziţii şi instrucţiuni metodologice şi de reglementare executorii, aprobă regulamente;

d) revocă, suspendă sau anulează actele emise de procurori care contravin legii;

e) stabileşte, în corespundere cu structura aprobată de Parlament, organizarea interioară a organelor Procuraturii, repartizează mijloace pentru funcţionarea lor;

f) solicită organelor care au competenţe legale în descoperirea şi urmărirea infracţiunilor, precum şi în exercitarea activităţii operative de investigaţii, delegarea de persoane specializate în domeniu pentru a îndeplini, sub directa conducere şi sub controlul nemijlocit al procurorilor, actele procesuale conferite de lege;

g) sesizează Curtea Constituţională privind constituţionalitatea legilor, decretelor Preşedintelui Republicii Moldova, hotărîrilor şi ordonanţelor Guvernului;

h) conferă procurorilor, în condiţiile legii, grade de clasificare şi grade militare speciale;

i) decide asupra atribuţiilor şi obligaţiilor prim-adjunctului şi adjuncţilor săi, precum şi ale altor procurori din subordine;

j) convoacă procurorii inferiori în şedinţe, anual sau de cîte ori este nevoie;

k) este ordonatorul mijloacelor financiare, administrează bunurile Procuraturii.

(3) Procurorul General prezintă anual Parlamentului raport despre starea legalităţii şi ordinii de drept din ţară, precum şi despre măsurile întreprinse pentru redresarea ei. Raportul Procurorului General este făcut public şi se plasează în internet pe pagina oficială a Procuraturii.

Articolul 28. Prim-adjunctul şi adjuncţii

Procurorului General

(1) Prim-adjunctul şi doi adjuncţi ai Procurorului General:

a) organizează şi conduc activităţile de bază ale organelor Procuraturii potrivit competenţei;

b) exercită alte atribuţii la decizia Procurorului General.

(2) În absenţa Procurorului General sau în imposibilitatea de exercitare a funcţiilor sale, atribuţiile lui sînt exercitate de prim-adjunctul, iar în lipsa acestuia, de un adjunct, în temeiul unui ordin emis de Procurorul General.

Articolul 29. Procurorii-şefi ai subdiviziunilor organelor Procuraturii

(1) Subdiviziunile organelor Procuraturii sînt conduse de procurori-şefi, ajutaţi de adjuncţi.

(2) Procurorii-şefi ai subdiviziunilor organelor Procuraturii:

a) organizează şi coordonează activitatea procurorilor şi a personalului auxiliar din subordine, decid asupra atribuţiilor şi obligaţiilor acestora;

b) exercită alte atribuţii la indicaţia procurorului ierarhic superior şi a adjuncţilor lui.

Articolul 30. Procurorii teritoriali şi procurorii specializaţi

Procurorii teritoriali şi procurorii specializaţi reprezintă Procuratura în teritoriu şi în domeniul respectiv, exercită atribuţiile care le revin potrivit legislaţiei şi sînt ajutaţi de adjuncţi.

Articolul 31. Ierarhia funcţiilor de procuror

(1) Ierarhia procurorilor, în raport cu funcţia ocupată în sistemul organelor Procuraturii, se stabileşte în următoarea ordine:

a) Procurorul General;

b) prim-adjunctul şi adjuncţii Procurorului General;

c) procurorii-şefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale şi adjuncţii lor;

d) procurorii teritoriali şi procurorii specializaţi şi adjuncţii lor.

(2) Procurorul UTA Găgăuzia, procurorul municipiului Chişinău şi adjuncţii lor sînt ierarhic superiori procurorilor din teritoriul respectiv.

(3) Procurorii-şefi ai subdiviziunilor organelor Procuraturii, procurorii teritoriali, procurorii specializaţi şi adjuncţii lor sînt ierarhic superiori procurorilor din subordine.

(4) Procurorii enumeraţi în ordine descrescătoare sînt ierarhic superiori procurorilor indicaţi după ei.

(5) Procurorul ierarhic superior poate să îndeplinească oricare dintre atribuţiile procurorilor din subordine.

(6) Ierarhia procurorilor constă în subordonarea procurorilor cu o funcţie inferioară celor cu o funcţie superioară, precum şi în obligaţia procurorilor de a executa şi a respecta ordinele, dispoziţiile, indicaţiile şi instrucţiunile metodologice şi de reglementare pe care le primesc de la procurorii ierarhic superiori.

Articolul 32. Personalul Procuraturii

(1) În cadrul Procuraturii activează procurori, personal auxiliar şi personal tehnic.

(2) Statutul procurorilor este reglementat prin lege.

(3) Personalul auxiliar funcţionează în subdiviziunile Procuraturii Generale, în procuraturile teritoriale, în procuraturile specializate şi contribuie la exercitarea atribuţiilor Procuraturii.

(4) Personalul tehnic efectuează deservirea tehnică a organelor Procuraturii.

Titlul II
STATUTUL PROCURORULUI
Capitolul IV
Incompatibilităţi şi interdicţii

Articolul 33. Statutul procurorului

(1) În exercitarea atribuţiilor, procurorul este autonom, imparţial şi se supune numai legii.

(2) Promovarea, delegarea, detaşarea şi transferul procurorului se fac numai cu acordul lui, dacă legea nu prevede altfel.

(3) Procurorul poate fi sancţionat, suspendat şi eliberat din funcţie numai în temeiurile şi în condiţiile stabilite de lege.

Articolul 34. Incompatibilităţi

Funcţia de procuror este incompatibilă cu orice altă funcţie publică sau privată, cu excepţia activităţilor didactice şi ştiinţifice.

Articolul 35. Interdicţii

(1) Procurorul este obligat să se abţină de la orice activitate legată de exercitarea funcţiei sale în cazuri care presupun existenţa unui conflict între interesele sale, pe de o parte, şi interesul public, al justiţiei sau al apărării intereselor generale ale societăţii, pe de alta, cu excepţia cazurilor în care conflictul de interese a fost adus în scris la cunoştinţă conducătorului organului Procuraturii în care activează şi s-a considerat că existenţa conflictului de interese nu afectează îndeplinirea imparţială a atribuţiilor de serviciu.

(2) Procurorul este supus unui regim de interdicţii conform căruia nu are dreptul:

a) să participe în proces de judecată dacă se află cu judecătorul, cu avocatul sau cu un alt participant la proces interesat în rezultatele procesului în relaţii de căsătorie, de rudenie sau de afinitate de pînă la gradul II inclusiv;

b) să facă parte din partide sau din formaţiuni politice, să desfăşoare ori să participe la activităţi cu caracter politic, iar în exercitarea atribuţiilor să exprime sau să manifeste în orice mod convingerile sale politice;

c) să fie ofiţer de investigaţii, inclusiv sub acoperire, informator sau colaborator al organului care exercită activitate specială de investigaţii;

[Art.35 al.(2), lit.c) modificată prin LP222 din 27.09.13, MO238-242/25.10.13 art.674]

d) să-şi exprime public opinia cu privire la dosare, la procese, la cauze aflate în curs de desfăşurare sau cu privire la cele despre care dispune de informaţie în legătură cu funcţia exercitată, altele decît cele care sînt în gestiunea sa;

e) să desfăşoare activitate de întreprinzător sau activitate comercială, direct sau prin persoane interpuse;

f) să desfăşoare activitate de arbitraj în litigii civile, comerciale sau de altă natură;

g) să acorde consultaţii scrise sau verbale în probleme litigioase, chiar în cazul în care cauza respectivă este examinată de un organ al Procuraturii, altul decît acela în cadrul căruia îşi exercită funcţia, cu excepţia soţului (soţiei), copiilor şi părinţilor, şi nu poate îndeplini nici o altă activitate care, potrivit legii, este efectuată de avocat;

h) să aibă calitatea de asociat sau de membru în organul de conducere, de administrare sau de control al unei societăţi comerciale, inclusiv în bancă sau în o altă instituţie de credit, în societate de asigurări ori în societate financiară, în companie naţională, în societate naţională sau în regie autonomă.

Capitolul V
Numirea procurorului în funcţie

Articolul 36. Condiţiile de numire în funcţia de procuror

(1) Poate fi numită în funcţia de procuror persoana care întruneşte următoarele condiţii:

a) deţine cetăţenia Republicii Moldova şi este domiciliată pe teritoriul ei;

b) are capacitate de exerciţiu deplină;

c) este licenţiată în drept;

d) are vechimea în muncă necesară pentru a fi numită în funcţia respectivă şi se bucură de o bună reputaţie sau a absolvit cursurile de formare iniţială a procurorilor la Institutul Naţional al Justiţiei;

e) nu are antecedente penale;

f) cunoaşte limba de stat;

g) este aptă din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuţiilor;

h) a fost supusă testării cu utilizarea detectorului comportamentului simulat (poligrafului).

[Art.36 al.(1), lit.h) introdusă prin LP326 din 23.12.13, MO47-48/25.02.14 art.92; care va intra în vigoare după crearea condiţiilor necesare pentru aplicarea testării la poligraf a candidaţilor la funcţia de judecător sau de procuror, dar nu mai tîrziu de 1 ianuarie 2015]

(2) În funcţia de Procuror General poate fi numită persoana a cărei calificare profesională şi experienţă de lucru din ultimii 15 ani sînt corespunzătoare realizării sarcinilor Procuraturii, iar în funcţia de adjunct al acestuia, persoana care a activat în funcţia de procuror cel puţin 10 ani.

[Art.36 al.(2) modificat prin LP22 din 04.03.10, MO41-43/26.03.10 art.112]

(3) În funcţia de procuror teritorial sau de procuror specializat, de procuror-şef al subdiviziunii organului Procuraturii pot fi numiţi procurorii care au o vechime de muncă în funcţia de procuror de cel puţin 5 ani, iar în funcţia de adjunct al acestora, de cel puţin 4 ani.

[Art.36 al.(3) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

Articolul 37. Candidatul la funcţia de procuror

(1) La funcţia de procuror poate candida persoana care a absolvit cursurile de formare iniţială a procurorilor la Institutul Naţional al Justiţiei.

(2) Prin derogare de la prevederile alin.(1), la funcţia de procuror poate candida persoana care, anterior, a activat în calitate de procuror sau, în ultimii 5 ani, a activat în calitate de judecător, anchetator, ofiţer de urmărire penală, de avocat, avocat parlamentar, de notar, jurisconsult, de consultant (consilier) al instanţei de judecată, în funcţiile de specialitate juridică din aparatul Curţii Constituţionale, al Consiliului Superior al Magistraturii, al autorităţilor publice. În vechimea în specialitatea juridică se includ, de asemenea, perioadele în care persoana licenţiată în drept a exercitat mandatul de deputat, a activat în calitate de membru al Curţii de Conturi, de profesor titular de drept în instituţiile de învăţămînt superior, de executor judecătoresc, de grefier.

Articolul 38. Concursul pentru ocuparea funcţiei de procuror

(1) Concursul pentru ocuparea funcţiei de procuror se organizează anual sau ori de cîte ori este nevoie, la data şi în locul stabilit de Consiliul Superior al Procurorilor. Informaţia despre data, locul, modul de desfăşurare a concursului de admitere şi numărul de locuri scoase la concurs se plasează în publicaţiile oficiale, în internet pe pagina oficială a Procuraturii şi pe cea a Institutului Naţional al Justiţiei, cu cel puţin 30 de zile înainte de data stabilită pentru concurs.

[Art.38 al.(1) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) Consiliul Superior al Procurorilor stabileşte în fiecare an numărul de candidaţi la funcţia de procuror, în dependenţă de locurile vacante, precum şi de locurile care vor fi înfiinţate.

(3) Concursul pentru ocuparea funcţiei de procuror include etapa examenului de capacitate, care este susţinut de candidat în faţa Colegiului de calificare, şi etapa de evaluare a rezultatelor examenului de capacitate, urmate de acceptarea candidaţilor pentru a fi numiţi în funcţia de procuror.

(4) Absolvenţii Institutului Naţional al Justiţiei participă la concurs în baza actului de absolvire fără a susţine examen de capacitate.

(5) Persoanele care au exercitat funcţia de procuror, avocat, ofiţer de urmărire penală (anchetator)şi/sau de judecător cel puţin 10 ani şi care şi-au încheiat activitatea din motive neimputabile lor pot fi numite în funcţia de procuror fără susţinerea examenului de capacitate dacă perioada în care nu au activat în funcţiile menţionate nu este mai mare de 5 ani.

[Art.38 al.(5) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(6) Rezultatele concursului se validează de Colegiul de calificare, urmînd să fie afişate în termen de 24 de ore la loc vizibil în sediul Procuraturii Generale şi să fie plasate în internet pe pagina oficială a Procuraturii.

(7) Candidaţii care nu sînt de acord cu rezultatele concursului pot formula contestaţii în Consiliul Superior al Procurorilor în termen de 7 zile calendaristice de la anunţarea rezultatelor. Contestaţia se va soluţiona în termen de 15 zile calendaristice. Hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor poate fi contestată în instanţă de contencios administrativ în condiţiile legii.

[Art.38 al.(7) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(8) Numărul de locuri pentru candidaţii enumeraţi la art.37 alin.(2) nu poate depăşi proporţia de 20% din numărul total de locuri oferite la concurs într-o perioadă de 3 ani.

(9) Modul de organizare şi de desfăşurare a concursului pentru ocuparea funcţiei de procuror este stabilit în regulament, aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor.

Articolul 39. Înregistrarea la concursul pentru ocuparea funcţiei de procuror

(1) Pentru a participa la concursul pentru ocuparea funcţiei de procuror, persoana depune, în termen de 30 de zile de la publicarea anunţului, o cerere scrisă la Consiliul Superior al Procurorilor, care o înregistrează în calitate de participant la concurs.

[Art.39 al.(1) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) Pentru a participa la concurs, persoana depune următoarele acte:

a) curriculum vitae;

b) copia de pe diploma de studii;

c) atestatul de absolvire a Institutului Naţional al Justiţiei (în cazul candidaţilor din rîndul absolvenţilor cursurilor de formare iniţială a procurorilor);

d) copia de pe carnetul de muncă (în cazul candidaţilor care au carnet de muncă);

e) cazierul judiciar;

f) certificatul medical de sănătate de o formă stabilită;

g) declaraţia cu privire la venituri şi la proprietate;

h) referinţa de la ultimul loc de lucru sau de studii.

(2^1) La momentul depunerii setului de acte, solicitantul este informat despre iniţierea verificării conform Legii nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor şi a candidaţilor la funcţii publice şi despre obligaţia de trecere obligatorie a testării la poligraf conform Legii nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf). Solicitantul este obligat să semneze declaraţia de verificare şi să prezinte consimţămîntul în formă scrisă privind trecerea testării la poligraf.

[Art.39 al.(2^1) introdus prin LP326 din 23.12.13, MO47-48/25.02.14 art.92; care va intra în vigoare după crearea condiţiilor necesare pentru aplicarea testării la poligraf a candidaţilor la funcţia de judecător sau de procuror, dar nu mai tîrziu de 1 ianuarie 2015]

(3) Modul de înregistrare la concursul pentru ocuparea funcţiei de procuror se stabileşte de Consiliul Superior al Procurorilor.

Articolul 40. Numirea în funcţie a procurorilor

(1) Procurorul General este numit în funcţie de către Parlament, la propunerea Preşedintelui Parlamentului, pentru un mandat de 5 ani.

(2) După numirea în funcţie, Procurorul General depune în faţa Parlamentului următorul jurămînt:

„În exercitarea atribuţiilor de Procuror General, jur să respect cu stricteţe Constituţia, legile Republicii Moldova, să apăr ordinea de drept, drepturile şi libertăţile omului, interesele generale ale societăţii”.

(3) Prim-adjunctul şi adjuncţii Procurorului General sînt numiţi în funcţie de către Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, pentru un mandat de 5 ani.

(4) Procurorii ierarhic inferiori sînt numiţi în funcţie de Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.

(5) Procurorul UTA Găgăuzia este numit în funcţie de Procurorul General, la propunerea Adunării Populare a Găgăuziei.

(6) Mandatul de procuror teritorial şi cel de procuror specializat sînt de 5 ani. Aflarea în funcţiile menţionate în aceeaşi procuratură nu poate depăşi 2 mandate consecutive.

(7) Procurorul General, prim-adjunctul şi adjuncţii Procurorului General nu pot deţine mai mult de 2 mandate consecutive în aceeaşi funcţie.

(8) Plafonul de vîrstă pentru exercitarea funcţiei de procuror este de 65 de ani.

Articolul 41. Jurămîntul procurorului

(1) După numire în funcţie, procurorul depune următorul jurămînt:

„Jur să respect cu stricteţe Constituţia, legile Republicii Moldova, să apăr ordinea de drept, drepturile şi libertăţile

omului, interesele generale ale societăţii, să îndeplinesc conştiincios obligaţiile ce îmi revin”.

(2) Refuzul de a depune jurămîntul atrage de drept nulitatea numirii în funcţie.

(3) Jurămîntul se depune în şedinţă solemnă, în faţa Consiliului Superior al Procurorilor.

(4) Depunerea jurămîntului se consemnează în proces-verbal, care se semnează de membrii Consiliului Superior al Procurorilor şi de persoana care a depus jurămîntul.

(5) Depunerea jurămîntului nu este necesară în cazul transferului sau al promovării procurorului în altă funcţie.

Articolul 42. Atestarea procurorului

(1) Pentru verificarea responsabilităţii şi evaluarea corespunderii criteriilor de competenţă profesională şi de performanţă, procurorul este atestat o dată la 5 ani.

[Art.42 al.(1) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) Procurorul este atestat:

a) la expirarea perioadei de 5 ani pentru care a fost atestat;

[Art.42 al.(2), lit.a) modificată prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

b) la promovarea într-o funcţie superioară după aplicarea sancţiunii disciplinare de retrogradare în funcţie.

(3) Prima atestare a procurorului se face la 2 ani de la numire în funcţie.

(4) Procurorul susţine atestarea în faţa Colegiului de calificare.

(5) Rezultatele atestării pot fi contestate de procuror în Consiliul Superior al Procurorilor în termen de 3 zile de la comunicare.

(6) Nu sînt supuşi atestării: Procurorul General şi adjuncţii săi, procurorii membri ai Consiliului Superior al Procurorilor, ai Colegiului de calificare şi ai Colegiului disciplinar pe perioada exercitării mandatului.

(7) Prin reglementări la nivel instituţional pot fi instituite şi alte modalităţi de evaluare intermediară a rezultatelor activităţii procurorilor pe parcursul a 5 ani dintre atestările ordinare, rezultatele fiind puse la baza deciziei despre atestare. Prin hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor, procurorii sancţionaţi disciplinar pot fi supuşi atestării înainte de termen.

[Art.42 al.(7) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(8) Perioada de atestare include şi perioada de suspendare a activităţii de muncă pentru care se menţine salarizarea.

Articolul 43. Formarea profesională continuă
a procurorului

(1) Formarea profesională continuă a procurorului constituie garanţia independenţei şi imparţialităţii lui în exercitarea funcţiei.

(2) În formarea profesională continuă trebuie să se ţină cont de dinamica procesului legislativ. Această formare constă mai ales în aprofundarea cunoaşterii legislaţiei interne, a actelor europene şi internaţionale la care Republica Moldova este parte, a jurisprudenţei instanţelor de judecată naţionale şi internaţionale.

(3) Responsabilitatea de formarea profesională continuă a procurorilor revine Institutului Naţional al Justiţiei, conducătorilor procuraturilor, în care aceştia îşi desfăşoară activitatea, precum şi fiecărui procuror prin pregătire individuală.

(4) Procurorii participă cel puţin o dată în an la programe de formare profesională continuă organizate de Institutul Naţional al Justiţiei, precum şi la programe organizate de alte instituţii de învăţămînt superior din ţară sau din străinătate, ori la alte forme de perfecţionare profesională.

(5) Formarea profesională continuă a procurorilor se realizează ţinîndu-se cont de necesitatea specializării lor.

(6) În cadrul fiecărui organ al Procuraturii se organizează periodic activităţi de formare profesională continuă, constînd în seminare, sesiuni, consultări, dezbateri sau mese rotunde, inclusiv cu antrenarea cadrelor didactice de la Institutul Naţional al Justiţiei.

(7) În elaborarea programelor şi a tematicii pentru formarea continuă a procurorilor trebuie să se ţină cont de sugestiile şi de necesităţile individuale ale procurorilor şi să fie oferite posibilităţi ca procurorii să-şi poată alege domeniul în care doresc să se perfecţioneze.

Capitolul VI
Gradele de clasificare şi gradele militare speciale ale procurorilor

Articolul 44. Gradele de clasificare şi gradele
militare speciale

(1) Pentru procurori se stabilesc următoarele grade de clasificare:

a) pentru corpul juridic suprem:

consilier juridic de stat de rangul I;

consilier juridic de stat de rangul al II-lea;

consilier juridic de stat de rangul al III-lea;

b) pentru corpul juridic superior:

consilier juridic de rangul I;

consilier juridic de rangul al II-lea;

consilier juridic de rangul al III-lea;

c) pentru corpul juridic inferior:

jurist de rangul I;

jurist de rangul al II-lea;

jurist de rangul al III-lea.

(2) Pentru procurorii din procuraturile militare şi din subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate se stabilesc următoarele grade militare speciale:

a) pentru corpul juridic superior:

colonel de justiţie;

locotenent-colonel de justiţie;

maior de justiţie;

b) pentru corpul juridic mediu:

căpitan de justiţie;

locotenent-major de justiţie;

locotenent de justiţie.

Articolul 45. Condiţiile de conferire a gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale

(1) Gradele de clasificare şi gradele militare speciale se conferă procurorilor consecutiv la expirarea termenului de deţinere a gradului precedent, în conformitate cu funcţia şi cu vechimea în muncă, ţinîndu-se cont de gradul de profesionalism, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenele de deţinere a gradelor se calculează luîndu-se în considerare şi perioadele de suspendare a activităţii de muncă şi de detaşare pentru care se menţine salariul în Procuratură.

Articolul 46. Termenele de deţinere a gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale

(1) Termenele de deţinere a gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale sînt următoarele:

a) jurist de rangul al III-lea, locotenent de justiţie – 2 ani;

b) jurist de rangul al II-lea, locotenent-major de justiţie – 3 ani;

c) jurist de rangul I, căpitan de justiţie – 3 ani;

d) consilier juridic de rangul al III-lea, maior de justiţie – 4 ani;

e) consilier juridic de rangul al II-lea, locotenent-colonel de justiţie – 5 ani.

(2) Nu se stabilesc termene de deţinere a gradelor de clasificare de consilier juridic de stat de rangurile I, II şi III şi de consilier juridic de rangul I şi nici a gradului militar de colonel de justiţie.

Articolul 47. Corelaţia gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale cu funcţiile de procuror

Gradele de clasificare şi gradele militare speciale corespund funcţiilor de procuror după cum urmează:

Gradul de clasificare, gradul militar special	Funcţia
Consilier juridic de stat de rangul I	Procuror General
Consilier juridic de stat de rangul al II-lea	Adjunct al Procurorului General
Consilier juridic de stat de rangul al III-lea	Şef al Aparatului Procurorului General, procuror al UTA Găgăuzia, procuror al municipiului Chişinău, membru al Colegiului Procuraturii
Consilier juridic de rangul I	Procuror-şef al direcţiei Procuraturii Generale, procuror pentru misiuni speciale al Procuraturii Generale, procuror-şef al secţiei Procuraturii Generale şi adjunct al lui, procuror-şef al serviciului Procuraturii Generale, procuror teritorial, procuror specializat, adjunct al procurorului UTA Găgăuzia, adjunct al procurorului municipiului Chişinău, adjunct al procurorului Procuraturii anticorupţie, adjunct al procurorului procuraturii de nivelul curţii de apel
Consilier juridic de rangul al II-lea	Procuror în direcţia, procuror în secţia şi procuror în serviciul Procuraturii Generale, procuror-şef al secţiei Procuraturii UTA Găgăuzia, procuror-şef al secţiei Procuraturii municipiului Chişinău, procuror-şef al secţiei Procuraturii anticorupţie şi procuror-şef al procuraturii de nivelul curţii de apel, adjunct al procurorului teritorial, adjunct al procurorului specializat
Consilier juridic de rangul al III-lea	Procuror în secţia şi procuror în serviciul Procuraturii UTA Găgăuzia, procuror în secţia şi procuror în serviciul Procuraturii municipiului Chişinău, procuror în secţia şi procuror în serviciul Procuraturii anticorupţie, procuror în secţia şi procuror în serviciul procuraturii de nivelul curţii

	de apel
Jurist de rangul I	Procuror în procuratura teritorială şi procuror în procuratura specializată
Jurist de rangul al II-lea	Procuror al cărui termen de deţinere a gradului precedent a expirat
Jurist de rangul al III-lea	Procuror numit în funcţie pentru prima dată
Colonel de justiţie	Procuror-şef al subdiviziunii Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate şi adjunct al lui, procuror al procuraturii militare
Locotenent-colonel de justiţie	Procuror în subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate, adjunct al procurorului procuraturii militare
Maior de justiţie	Procuror în procuratura militară
Căpitan de justiţie, locotenent-major de justiţie	Procuror în procuratura militară al cărui termen de deţinere a gradului militar special precedent a expirat
Locotenent de justiţie	Procuror în procuratura militară numit în funcţie pentru prima dată

Articolul 48. Conferirea gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale

(1) Gradele de jurist de rangul al III-lea şi de locotenent de justiţie se conferă procurorilor la numirea în funcţie.

[Art.48 al.(1) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) Conferirea gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale este de competenţa Procurorului General, cu excepţia gradelor de consilier juridic de stat de rangurile I, II şi III, care se conferă de Preşedintele Republicii Moldova.

(3) Gradele de clasificare de consilier juridic de stat de rangurile I, II şi III se conferă la numirea procurorului în funcţia respectivă, prevăzută la art.47.

Articolul 49. Corelaţia gradelor de clasificare şi gradelor militare speciale din domeniul justiţiei cu cele din alte domenii

Persoanelor din rîndul celor enumerate la art.37 alin.(2) care, la momentul numirii în funcţia de procuror, deţineau grade de clasificare sau grade militare li se conferă grade de clasificare sau grade militare speciale similare celor deţinute anterior, ţinîndu-se cont de funcţia în care se numesc în Procuratură, de gradul de profesionalism şi de vechimea în muncă.

Articolul 50. Conferirea gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale în caz de transfer

(1) În caz de transfer în procuraturile militare şi de transfer în subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate, procurorilor care au grade de clasificare li se conferă grade militare speciale, ţinîndu-se cont de funcţia în care se numesc, de gradul pe care îl deţin şi de vechimea în acest grad.

(2) În aceleaşi condiţii se conferă grade de clasificare procurorilor transferaţi în alte organe ale Procuraturii din procuraturile militare şi din subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate.

Articolul 51. Atribuţii suplimentare

(1) În vederea conferirii gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale, Procurorul General are dreptul:

a) să acorde înainte de termen, pentru acţiuni pătrunse de spirit de sacrificiu, pentru exercitare exemplară a obligaţiilor de serviciu şi pentru succese remarcabile în activitatea de consolidare a legalităţii şi de combatere a criminalităţii, următorul grad de clasificare sau grad militar special ori gradul de clasificare sau gradul militar special de o treaptă mai înaltă decît prevede funcţia, însă după cel puţin jumătate din termenul aflării în gradul precedent;

b) să confere, la avansare într-o funcţie superioară, grad de clasificare fără a ţine cont de succesiune, însă nu mai mult de două grade faţă de cel deţinut;

c) să prezinte Preşedintelui Republicii Moldova propuneri privind conferirea gradelor de clasificare care ţin de competenţa acestuia.

(2) Conferirea gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale prevăzută la alin.(1) lit.a) şi b) se face o singură dată în întreaga perioadă de serviciu în organele Procuraturii.

Articolul 52. Termenele de păstrare a gradelor de clasificare şi a gradelor militare speciale

(1) Gradele de clasificare şi gradele militare speciale se conferă lucrătorilor din organele Procuraturii pe viaţă.

(2) Procurorul poate fi degradat numai prin hotărîre a Colegiului disciplinar, validată de Consiliul Superior al Procurorilor, care poate fi contestată în instanţă de judecată, pentru săvîrşirea unor fapte ce compromit titlul de

procuror sau a unor infracţiuni premeditate, precum şi pentru că i s-a conferit grad de clasificare sau grad militar special prin încălcarea prezentei legi.

Capitolul VII
Drepturile şi obligaţiile procurorilor

Articolul 53. Drepturile procurorilor

(1) Procurorul beneficiază de drepturile şi libertăţile stabilite pentru cetăţenii Republicii Moldova de Constituţie, de legislaţie şi de acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte, cu restricţiile condiţionate de particularităţile serviciului în organele Procuraturii.

(2) În cadrul activităţii profesionale, procurorul are dreptul:

a) să examineze cauzele şi cazurile ce ţin de exercitarea atribuţiilor sale de serviciu şi să emită decizii în limitele competenţei sale;

b) să fie avansat în serviciu corespunzător pregătirii profesionale, calificării şi performanţelor personale;

c) să fie salarizat conform legislaţiei în vigoare;

[Art.53 al.(2), lit.c) în redacţia LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

d) să-şi aleagă domeniul de formare continuă în care crede că trebuie să se perfecţioneze profesional;

e) să se asocieze în organizaţii profesionale sau în alte organizaţii care au drept scop reprezentarea şi protejarea intereselor profesionale;

f) să aibă acces liber la dosarul său profesional şi la datele personale din alte acte ţinute în cadrul Procuraturii;

g) să fie informat despre toate deciziile care îl vizează;

h) să i se asigure măsuri speciale de protecţie împotriva ameninţărilor, violenţelor sau oricăror fapte ce creează pericol pentru el, pentru familia sa ori pentru bunurile sale;

i) să i se asigure, conform legislaţiei, condiţii adecvate de lucru, de natură să-i ocrotească sănătatea şi integritatea fizică şi psihică;

j) să primească despăgubiri în situaţia în care a suferit un prejudiciu în legătură cu îndeplinirea atribuţiilor de serviciu;

k) să beneficieze efectiv de garanţiile sociale acordate de lege.

Articolul 54. Obligaţiile procurorilor

Procurorul este obligat:

a) să îndeplinească obligaţiile de serviciu în strictă conformitate cu Constituţia şi cu legile Republicii Moldova;

b) să respecte regulile deontologice ale procurorilor şi să se abţină de la fapte care ar discredita imaginea Procuraturii sau ar compromite titlul de procuror;

c) să depună, în condiţiile legii, declaraţie cu privire la venituri şi la proprietate;

d) să respecte regimul de incompatibilităţi şi restricţii impus procurorilor şi funcţionarilor publici prin lege;

e) să execute prevederile actelor cu caracter normativ adoptate în cadrul Procuraturii;

f) să întreprindă măsuri în vederea relevării şi înregistrării tuturor încălcărilor de lege care i-au devenit cunoscute atît în exerciţiul funcţiei, cît şi în timpul în care nu se află în acest exerciţiu.

Articolul 55. Ţinuta vestimentară

(1) În exerciţiul funcţiei, procurorul este obligat să aibă ţinuta vestimentară prevăzută de lege.

(2) Statul asigură gratuit procurorului uniformă.

(3) Procurorii din procuraturile militare şi din subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate poartă uniformă de modelul stabilit pentru militari.

(4) Descrierea uniformei procurorilor, precum şi a însemnelor de distincţie, a însemnelor gradelor de clasificare şi ale gradelor militare speciale ale procurorilor este prevăzută în regulament, aprobat de Parlament.

Capitolul VIII
Garantarea autonomiei procurorului

Articolul 56. Asigurarea autonomiei procurorului

(1) Autonomia procurorului este asigurată prin:

a) determinarea strictă, prin lege, a statutului procurorului, delimitarea atribuţiilor Procuraturii, a atribuţiilor şi a competenţelor procurorului în cadrul exercitării funcţiilor Procuraturii;

b) procedura de numire, suspendare şi de eliberare din funcţie;

c) declararea inviolabilităţii lui;

d) discreţia decizională acordată prin lege procurorului în exerciţiul funcţiei;

e) stabilirea prin lege a interdicţiilor privind imixtiunea unor alte persoane sau autorităţi în activitatea procurorului;

f) alocarea de mijloace adecvate pentru funcţionarea sistemului organelor Procuraturii, crearea de condiţii organizatorice şi tehnice favorabile activităţii acestor organe;

g) asigurarea materială şi socială a procurorului;

h) alte măsuri prevăzute de lege.

(2) La luarea de decizii, procurorul este autonom, în condiţiile legii.

(3) Dispoziţiile procurorului ierarhic superior, date în scris şi în conformitate cu legea, sînt obligatorii pentru procurorii din subordine. Procurorul poate cere ca dispoziţia să-i fie dată în scris. Procurorul este în drept să refuze executarea unei dispoziţii care este vădit ilegală sau care vine în contradicţie cu conştiinţa sa juridică şi o poate contesta procurorului ierarhic superior procurorului care a emis-o.

(4) În cazul în care deciziile luate de procuror sînt considerate ca ilegale, acestea pot fi anulate motivat de către procurorul ierarhic superior.

[Art.56 al.(4) în redacţia LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(5) Acţiunile şi actele procurorului pot fi atacate în instanţă de judecată în cazul respingerii plîngerii de către procurorul ierarhic superior.

[Art.56 al.(5) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

Articolul 57. Inviolabilitatea procurorului

(1) Inviolabilitatea procurorului asigură garanţii de protecţie împotriva oricăror intervenţii şi imixtiuni în activitatea sa.

(2) Pătrunderea în locuinţa sau în încăperea de serviciu a procurorului, în mijlocul de transport personal sau de serviciu, efectuarea la faţa locului a controlului, percheziţiei sau a ridicării obiectelor, interceptarea convorbirilor telefonice, percheziţia corporală, controlul şi ridicarea corespondenţei, a obiectelor şi a documentelor care îi aparţin se admit numai după pornirea urmăririi penale şi în condiţiile Codului de procedură penală.

(3) Procurorul nu poate fi tras la răspundere disciplinară sau patrimonială pentru opinia sa exprimată în cadrul urmăririi penale şi în procesul contribuirii la înfăptuirea justiţiei şi nici pentru decizia luată dacă vinovăţia lui nu va fi stabilită prin sentinţă definitivă de condamnare.

(4) Urmărirea penală împotriva procurorului poate fi pornită numai de Procurorul General.

(5) Urmărirea penală împotriva Procurorului General poate fi pornită doar de un procuror numit de Parlament, la propunerea Preşedintelui Parlamentului.

(6) În cazul în care este bănuit că a săvîrşit o contravenţie sau o infracţiune, procurorul reţinut urmează a fi eliberat imediat după identificare, cu excepţia comiterii unei infracţiuni flagrante.

Articolul 58. Promovarea în serviciu

(1) Procurorul poate fi promovat în serviciu în vederea ocupării unei funcţii vacante pentru îndeplinirea corespunzătoare a obligaţiilor de serviciu, pentru capacităţile organizatorice şi decizionale atestate.

(2) Propunerea de promovare în serviciu a procurorului poate fi făcută de procurorul ierarhic superior, de Procurorul General, de adjuncţii săi sau de Consiliul Superior al Procurorilor. Candidaturile pentru numire în funcţiile de prim-adjunct şi de adjunct al Procurorului General se înaintează Consiliului Superior al Procurorilor de către Procurorul General.

(3) Regulamentul privind modul de promovare în serviciu a procurorilor se aprobă de Consiliul Superior al Procurorilor.

(4) Promovarea în serviciu a procurorului se face pe principiul liberului consimţămînt, al transparenţei, al aprecierii performanţelor profesionale şi personale.

(5) Evoluţia în cariera de procuror se consemnează în fişa din dosarul profesional, care se întocmeşte şi se păstrează la Consiliul Superior al Procurorilor.

(6) Procurorul căruia i s-a aplicat o sancţiune disciplinară sau care nu a susţinut atestarea pentru funcţia deţinută nu poate fi promovat în serviciu sau ales membru al unui organ colegial din cadrul Procuraturii în termen de un an de la data emiterii deciziei de rigoare.

Capitolul IX
Măsurile de încurajare. răspunderea disciplinară şi patrimonială a procurorilor

Articolul 59. Măsurile de încurajare

(1) Pentru îndeplinirea exemplară a obligaţiilor de serviciu, pentru iniţiativă, operativitate şi pentru alte merite relevante în serviciu, procurorii pot fi încurajaţi prin:

a) exprimarea unei mulţumiri;

b) oferirea unui cadou simbolic;

c) acordarea unui premiu;

d) conferirea unui grad de clasificare sau grad militar special mai înalt;

e) conferirea „Diplomei de Onoare a Procuraturii”;

f) decorarea cu insigna „Lucrător de Onoare al Procuraturii”;

g) acordarea unor alte distincţii instituite de Procurorul General.

(2) Măsurile prevăzute la alin.(1) se aplică prin ordin al Procurorului General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.

(3) Pentru merite deosebite în serviciu, procurorii pot fi propuşi spre decorare cu distincţii de stat. Propunerile de decorare cu distincţii de stat le înaintează Consiliul Superior al Procurorilor.

Articolul 60. Răspunderea disciplinară

(1) Procurorii pot fi traşi la răspundere disciplinară pentru abatere de la îndatoririle de serviciu, precum şi pentru comportament care prejudiciază interesele de serviciu şi discreditează imaginea Procuraturii.

(2) Abaterile disciplinare pentru care procurorii sînt traşi la răspundere disciplinară sînt stabilite de lege în mod exhaustiv.

(3) Procurorii din procuraturile militare şi din subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate sînt traşi la răspundere disciplinară în condiţiile prezentei legi.

Articolul 61. Abaterile disciplinare

Constituie abatere disciplinară:

a) îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor de serviciu;
b) interpretarea sau aplicarea incorectă sau tendenţioasă, în mod intenţionat sau din neglijenţă gravă, a legislaţiei, dacă acest lucru nu este justificat de schimbarea practicii de aplicare a normelor juridice stabilite în actualul sistem de drept sau în sistemul practicii judiciare;
c) imixtiunea în activitatea altui procuror sau intervenţiile de orice natură pe lîngă autorităţi, instituţii sau funcţionari pentru o soluţionare alta decît în limitele prevederilor legale în vigoare a unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei sale;
d) încălcarea intenţionată, în exerciţiul funcţiei, a legii, dacă aceasta nu atrage răspundere penală, civilă sau contravenţională;
e) participarea la activităţi publice cu caracter politic;
f) încălcarea prevederilor legale referitoare la declaraţia cu privire la venituri şi la proprietate;
g) refuzul nejustificat de a îndeplini o atribuţie de serviciu;
h) absenţele nemotivate de la serviciu, întîrzierea ori plecarea înainte de program;
i) atitudinea nedemnă, în exerciţiul funcţiei, faţă de colegi, judecători, avocaţi, experţi, martori sau faţă de alţi participanţi la proces;
j) încălcarea normelor din Codul de etică al procurorului;
k) folosirea statutului de procuror în scopul obţinerii de foloase sau de avantaje necuvenite;
l) expunerea în public a acordului sau a dezacordului cu hotărîrea unor alţi procurori în scopul imixtiunii în activitatea lor;
m) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilităţile şi interdicţiile care îi privesc pe procurori;
n) emiterea/adoptarea de către procuror a unui act administrativ sau încheierea unui act juridic cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese, fapt stabilit prin actul de constatare rămas definitiv.
[Art.61 lit.n) introdusă prin LP181 din 19.12.11, MO1-6/06.01.12 art.4; în vigoare 01.03.12]
Articolul 62. Sancţiunile disciplinare
În condiţiile legii şi în funcţie de gravitatea abaterilor, procurorului îi pot fi aplicate, prin hotărîre a Colegiului disciplinar, următoarele sancţiuni disciplinare:
a) avertismentul;
b) mustrarea;
c) mustrarea aspră;
d) retrogradarea în funcţie;
e) retrogradarea în grad de clasificare sau în grad militar special;
f) retragerea insignei „Lucrător de Onoare al Procuraturii”;
g) concedierea din organele Procuraturii.
Articolul 63. Răspunderea patrimonială
(1) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile comise de procurori în exerciţiul funcţiei.
(2) Pentru repararea prejudiciului, persoana are dreptul să înainteze acţiune numai împotriva statului, reprezentat de Ministerul Justiţiei.
[Art.63 al.(2) modificat prin LP222 din 27.09.13, MO238-242/25.10.13 art.674]
(3) Răspunderea statului nu înlătură răspunderea procurorului care şi-a exercitat cu rea-credinţă atribuţiile.
(4) Termenul de prescripţie a dreptului la acţiune în cazurile prevăzute de prezentul articol este de 3 ani de la data apariţiei dreptului, dacă legea nu prevede alte termene.
[Art.63 al.(4) modificat prin LP222 din 27.09.13, MO238-242/25.10.13 art.674]

Capitolul X
Transferul, delegarea, detaşarea, suspendarea şi eliberarea din funcţie a procurorului

Articolul 64. Transferul, delegarea şi detaşarea
(1) Transferul procurorului pe un termen nelimitat sau pe un termen limitat în locul unui procuror suspendat, transferat sau detaşat din funcţie se face numai în condiţiile prevăzute de prezenta lege şi de legislaţia muncii.
(2) În cazul în care un organ al Procuraturii nu poate funcţiona din cauza lipsei temporare a unor procurori, existenţei unor funcţii vacante, precum şi în alte cazuri, Procurorul General, la propunerea conducătorului organului, poate delega procurori de la alte procuraturi, fără acordul lor, pe o durată de pînă la o lună pe parcursul unui an. Cu consimţămîntul scris al procurorului, delegarea poate fi prelungită şi peste acest termen. Salariul mediu al procurorului delegat nu poate fi mai mic decît cel primit în funcţia anterioară.
(3) Procurorul poate fi detaşat din funcţie, cu consimţămîntul său, pentru îndeplinirea unei funcţii în cadrul Institutului Naţional al Justiţiei, pe un termen de pînă la 18 luni, care poate fi prelungit cu cel mult 18 luni. Pentru îndeplinirea atribuţiilor Procuraturii, procurorul poate fi detaşat şi în alte instituţii. În perioada detaşării, procurorului i se păstrează statutul. El beneficiază de drepturile prevăzute de lege pentru personalul detaşat.
(4) Dacă salariul prevăzut pentru funcţia în care procurorul se deleagă ori se detaşează este inferior celui de care beneficia în funcţia anterioară, se va păstra salariul funcţiei de bază.
(5) Perioada de detaşare în alte instituţii se include în vechimea în muncă în funcţia de procuror.
(6) La expirarea termenului pentru care a fost detaşat, procurorului i se acordă funcţia de pînă la detaşare sau, cu consimţămîntul său, i se acordă o altă funcţie de procuror echivalentă.
(7) Deciziile privind transferarea, delegarea şi detaşarea procurorului se iau de către Procurorul General.

[Art.64 al.(7) modificat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

Articolul 65. Suspendarea din funcţie

(1) Procurorul poate fi suspendat din funcţie prin ordin al Procurorului General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, dacă:

a) în privinţa lui se porneşte urmărire penală, pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii în cauza respectivă;

b) este declarat prin hotărîre judecătorească definitivă dispărut fără urmă;

c) participă la campanie electorală în calitate de candidat pentru o autoritate publică sau pentru autoritatea administraţiei publice locale şi este ales în una din ele;

d) i se acordă concediu de maternitate şi concediu pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 6 ani.

[Art.65 al.(1), lit.a) modificată prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a), c) şi d), salariul se plăteşte procurorului în condiţiile legii.

(3) Suspendarea din funcţie a procurorului din cauzele enumerate la alin.(1), cu excepţia lit.a), nu atrage anularea inviolabilităţii personale şi a garanţiilor materiale şi sociale.

(4) În cazul prevăzut la alin.(1) lit.a), dacă nu a fost probată vinovăţia procurorului sau dacă a fost pronunţată o sentinţă de achitare ori de încetare a procesului penal pe motiv de reabilitare, suspendarea din funcţie încetează, iar procurorul este restabilit în toate drepturile anterioare.

(5) În cazurile prevăzute la alin.(1) lit.c) şi d), la expirarea termenului de suspendare din funcţie, procurorului i se acordă funcţia pe care a deţinut-o pînă la suspendare sau, cu consimţămîntul lui, i se acordă o altă funcţie de procuror echivalentă.

(6) Hotărîrea privind suspendarea sa din funcţie procurorul o poate ataca în instanţă de judecată în condiţiile legii.

Articolul 66. Eliberarea din funcţie

(1) Procurorul este eliberat din funcţie în cazul:

a) demisiei în condiţiile art.67 alin.(2);

b) depunerii cererii de eliberare din proprie iniţiativă;

c) demisiei în legătură cu atingerea plafonului de vîrstă;

d) expirării termenului de numire în funcţie;

e) comiterii sistematice de abateri disciplinare sau comiterii unei abateri disciplinare grave;

f) necorespunderii funcţiei deţinute din cauza calificării insuficiente, fapt constatat prin atestare;

g) pronunţării unei sentinţe definitive de condamnare;

h) pierderii cetăţeniei Republicii Moldova;

i) refuzului de a fi transferat în alt organ al Procuraturii dacă organul în care a lucrat se lichidează ori se reorganizează;

j) decesului sau declarării decesului procurorului prin hotărîre judecătorească definitivă.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. c), g), h) şi j), hotărîrea privind eliberarea procurorului din funcţie se emite de către Procurorul General. În celelalte cazuri prevăzute de lege, procurorul va fi eliberat din funcţie de către Procurorul General în baza hotărîrii Consiliului Superior al Procurorilor. Hotărîrile de eliberare din funcţie pot fi contestate în instanţa de judecată în modul stabilit de lege.

[Art.66 al.(2) în redacţia LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(3) În cazul anulării hotărîrii de eliberare din funcţie, procurorul va fi repus în toate drepturile, plătindu-i-se, conform legii, drepturile băneşti de care a fost privat.

(4) Procurorul General poate fi eliberat din funcţie înainte de expirarea mandatului de către Parlament, la propunerea Preşedintelui Parlamentului, în cazurile prevăzute la alin.(1) lit.a), b), g), h).

(5) Prim-adjunctul şi adjuncţii Procurorului General pot fi eliberaţi din funcţie în temeiurile prevăzute la alin.(1) lit.a), b), c), e), g), h), i).

Articolul 67. Demisia procurorului

(1) Procurorul are dreptul la demisie în cazul depunerii cererii de demisie.

(2) Se consideră demisie a procurorului plecarea lui onorată din funcţie dacă, în exerciţiul funcţiei şi în afara relaţiilor de serviciu, nu a comis fapte care ar discredita imaginea Procuraturii sau care ar compromite titlul de procuror.

(3) Procurorul care se află în demisie are dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat sau la o indemnizaţie lunară viageră în condiţiile prezentei legi.

[Art.67 al.(3) modificat prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

(4) Dacă procurorul care se află în demisie are în funcţia de procuror o vechime: de cel puţin 20 de ani, beneficiază de o indemnizaţie lunară viageră de 80%; de la 25 la 30 de ani – de 85%; de la 30 la 35 de ani – de 90%; de la 35 la 40 de ani – de 95%; de la 40 de ani şi mai mult – de 100% din suma tuturor plăţilor lunare asigurate ale procurorului în exerciţiu în ultima funcţie deţinută.

[Art.67 al.(4) modificat prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

(4^1) Indemnizaţiile lunare viagere se stabilesc şi se plătesc de organele de asigurări sociale.

[Art.67 al.(4^1) introdus prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

(4^2) Organele de asigurări sociale au dreptul de control asupra autenticităţii actelor ce confirmă stagiul de muncă/cotizare şi venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.

[Art.67 al.(4^2) introdus prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

(5) Procurorul care se află în demisie este în drept să activeze în alte funcţii în organele Procuraturii sau în

domeniul justiţiei.

[Art.67 al.(6) abrogat prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

(7) Se consideră că procurorul se află în demisie atît timp cît respectă prevederile art.34 şi 35, păstrează cetăţenia Republicii Moldova şi nu comite fapte care ar discredita imaginea Procuraturii sau care ar compromite titlul de procuror.

(8) În cazul în care Consiliul Superior al Procurorilor constată că procurorul care se află în demisie nu îndeplineşte condiţiile prevăzute în prezenta lege, propune Procurorului General sistarea demisiei. Procurorul poate ataca hotărîrea de sistare a demisiei în instanţă de judecată.

(9) În cazul în care procurorul cere eliberarea din funcţie prin demisie, Consiliul Superior al Procurorilor poate stabili un termen de cel mult 30 de zile de la care demisia devine efectivă dacă aflarea procurorului în funcţie este necesară lichidării restanţelor.

(10) Problemele privind demisia procurorilor sînt examinate de Consiliul Superior al Procurorilor, care propune soluţii Procurorului General spre a decide.

Capitolul XI
Protecţia de stat a procurorului. Asigurarea lui materială şi socială

Articolul 68. Protecţia de stat a procurorului şi a membrilor lui de familie

(1) Procurorul, membrii lui de familie şi averea lor se află sub protecţia statului. La cererea motivată a procurorului, în care invocă existenţa unui pericol pentru viaţa, sănătatea sa ori a familiei sale, pentru integritatea averii sale, organele afacerilor interne sînt obligate să ia măsurile de rigoare în vederea asigurării securităţii procurorului şi a membrilor lui de familie, a integrităţii bunurilor acestora.

(2) Atentarea la viaţa şi la sănătatea procurorului, distrugerea sau deteriorarea bunurilor, ameninţarea cu omor, cu violenţă sau cu deteriorarea bunurilor, calomnierea ori insultarea lui, precum şi atentarea la viaţa şi la sănătatea rudelor lui apropiate (părinţi, soţ, soţie, copii), în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, atrag răspundere penală.

(3) Procurorul în exerciţiul funcţiei are dreptul să poarte armă şi mijloace de autoapărare.

(4) Procurorul are dreptul la compensarea cheltuielilor efectuate în interes de serviciu.

Articolul 69. Salarizarea

(1) Salarizarea procurorului se efectuează în modul, în condiţiile şi în cuantumul prevăzute de legislaţie.

[Art.69 al.(2) abrogat prin LP83-XVIII din 03.12.09, MO177-179/05.12.09 art.552]

[Art.69 al.(3) abrogat prin LP83-XVIII din 03.12.09, MO177-179/05.12.09 art.552]

Articolul 70. Concediul

(1) Procurorul are dreptul la un concediu anual plătit de 30 de zile lucrătoare.

(2) În cazul în care procurorul are o vechime în muncă în funcţia de procuror de pînă la 5 ani, concediul se măreşte cu 2 zile lucrătoare, de la 5 la 10 ani – cu 5 zile, de la 10 la 15 ani – cu 10 zile, de peste 15 ani – cu 15 zile lucrătoare.

(3) Procurorului i se acordă concediu prin ordin al Procurorului General, în conformitate cu programul de acordare a concediilor de odihnă anuale procurorilor, aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor.

(4) Se interzice neacordarea de concediu anual procurorului.

Articolul 71. Asigurarea cu locuinţă

(1) Dacă nu deţine spaţiu locativ, procurorul are dreptul la locuinţă de serviciu.

[Art.71 al.(2) exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

Articolul 72. Alte garanţii sociale

(1) În exerciţiul funcţiei, procurorii beneficiază de asistenţă medicală gratuită din contul bugetului de stat.

(2) Procurorii care se află în demisie sau la pensie, dacă nu sînt angajaţi la altă muncă, beneficiază de asistenţă medicală în condiţiile alin.(1).

(3) Procurorului care demisionează sau care întruneşte condiţiile pensionării i se plăteşte o indemnizaţie unică egală cu produsul înmulţirii salariului său mediu lunar la numărul de ani complet lucraţi în funcţia de procuror. Totodată, procurorului care a primit indemnizaţia unică în condiţiile specificate în prezentul alineat şi fie continuă să activeze, fie este reangajat în funcţia de procuror i se va acorda indemnizaţie unică la încetarea raporturilor de serviciu, în mărimea cuvenită, pentru anii compleţi de activitate de după perioada pentru care a fost achitată indemnizaţia unică anterioară.

(4) Viaţa, sănătatea şi bunurile procurorului sînt supuse asigurării de stat obligatorii de la bugetul de stat.

(5) Suma de asigurare se plăteşte în caz:

a) de moarte violentă sau deces al procurorului în exerciţiul funcţiei, dacă decesul a survenit ca urmare a unor leziuni corporale sau a altor vătămări violente ale sănătăţii, succesorilor lui sub forma unei indemnizaţii unice egale cu produsul înmulţirii salariului mediu anual al decedatului la numărul de ani compleţi pe care acesta nu i-a supravieţuit pînă la atingerea limitei de vîrstă, dar nu mai puţin de 15 salarii medii anuale;

b) de mutilare a procurorului sau de o altă vătămare violentă a sănătăţii, care exclude posibilitatea de a continua activitatea profesională şi care a provocat pierderea totală a capacităţii de muncă, sub forma unei indemnizaţii unice egale cu suma mijloacelor lui băneşti de întreţinere pe 10 ani;

c) de mutilare a procurorului sau de o altă vătămare violentă a sănătăţii în exerciţiul funcţiei, ce exclude

posibilitatea de a continua activitatea profesională, sub forma unei compensaţii lunare egale cu salariul pe care l-a avut în funcţia de procuror. (În calculul compensaţiei nu se includ: pensia de invaliditate sau alte tipuri de pensii stabilite pînă sau după pierderea capacităţii de a continua activitatea profesională, salariul primit de procuror după vătămare, compensaţiile de asigurare de stat);

d) de moarte violentă sau deces al procurorului ca urmare a unor leziuni corporale sau a altor vătămări violente ale sănătăţii, membrilor lui de familie inapţi pentru muncă, aflaţi în întreţinerea lui, sub forma unei indemnizaţii lunare egale cu diferenţa dintre partea ce le revenea din salariul celui decedat şi pensia stabilită în legătură cu pierderea întreţinătorului, fără a se lua în calcul indemnizaţia unică.

(6) Prejudiciul material cauzat în legătură cu activitatea de serviciu a procurorului prin deteriorarea sau nimicirea bunurilor acestuia, a bunurilor membrilor lui de familie sau ale rudelor apropiate se repară integral de la bugetul de stat.

Articolul 73. Asigurarea cu pensie

(1) Procurorii, cu excepţia procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

[Art.73 al.(1) în redacţia LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

(2) Procurorii militari cad sub incidenţa Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne. Vechimea în muncă a procurorilor transferaţi în procuraturile militare şi în subdiviziunea Procuraturii Generale învestită cu atribuţii în Forţele Armate se include în vechimea totală în muncă a militarului.

[Art.73 al.(3)-(10) abrogate prin LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

Articolul 74. Legitimaţia de procuror

(1) La numire în funcţie, procurorul primeşte legitimaţie de un model aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor.

(2) Legitimaţia de procuror este eliberată de Procurorul General şi serveşte ca document care confirmă identitatea şi funcţia procurorului.

(3) Procurorilor aflaţi în demisie sau eliberaţi din funcţia de procuror cărora li s-a stabilit pensie li se eliberează legitimaţie prin care se confirmă acest statut al lor.

Titlul III
ORGANELE CONSULTATIVE ŞI ORGANELE DE AUTOADMINISTRARE DIN CADRUL PROCURATURII
Capitolul XII
Colegiul Procuraturii

Articolul 75. Colegiul Procuraturii

Colegiul Procuraturii este un organ consultativ în organizarea activităţii Procurorului General.

Articolul 76. Structura Colegiului Procuraturii

(1) Colegiul Procuraturii este compus din 9 procurori.

(2) Din componenţa Colegiului Procuraturii fac parte: Procurorul General, prim-adjunctul şi cei doi adjuncţi ai Procurorului General, procurorul UTA Găgăuzia, alţi procurori.

(3) Preşedinte al Colegiului Procuraturii este Procurorul General.

Articolul 77. Numirea membrilor Colegiului Procuraturii

Componenţa nominală a Colegiului Procuraturii, propusă de Procurorul General, se confirmă pentru durata mandatului său de către Parlament în decursul unei luni de la numirea Procurorului General.

Articolul 78. Atribuţiile Colegiului Procuraturii

(1) Colegiul Procuraturii prezintă recomandări şi opinii asupra problemelor abordate de Procurorul General ori asupra problemelor generale privind conducerea şi organizarea activităţii Procuraturii, cooperarea juridică internaţională, consolidarea supremaţiei legii, combaterea criminalităţii etc.

(2) În cazul unor probleme importante de consolidare a legalităţii şi de coordonare a activităţii, de apărare a drepturilor şi a libertăţilor omului şi de combatere a criminalităţii, pot fi organizate şedinţe comune ale Colegiului Procuraturii şi ale organelor colegiale ale altor autorităţi publice din ţară.

(3) Atribuţiile detaliate şi modul de activitate al Colegiului Procuraturii sînt prevăzute în regulamentul lui, aprobat de Procurorul General.

Articolul 79. Deciziile Colegiului Procuraturii

(1) Şedinţa Colegiului Procuraturii este deliberativă dacă la ea participă cel puţin 2/3 din membrii lui.

(2) Decizia Colegiului Procuraturii se consideră adoptată dacă pentru ea a votat majoritatea membrilor lui prezenţi la şedinţă.

(3) Deciziile Colegiului Procuraturii se realizează prin acte normative, emise de Procurorul General.

Capitolul XIII
Consiliul Superior al Procurorilor
Secţiunea 1. Dispoziţii generale

Articolul 80. Consiliul Superior al Procurorilor

(1) Consiliul Superior al Procurorilor este un organ reprezentativ şi de autoadministrare a procurorilor.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor este garantul autonomiei, obiectivităţii şi imparţialităţii procurorilor.

Articolul 81. Componenţa Consiliului Superior
al Procurorilor

(1) Consiliul Superior al Procurorilor este constituit din 12 membri.

(2) Din Consiliul Superior al Procurorilor fac parte de drept: Procurorul General, preşedintele Consiliului Superior al Magistraturii, ministrul justiţiei.

(3) Şase membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sînt aleşi de procurorii în funcţie prin vot secret, direct şi liber exprimat, după cum urmează:

[Art.81 al.(3) modificat prin LP281 din 21.11.13, MO284-289/06.12.13 art.784]

a) doi membri din rîndul procurorilor Procuraturii Generale;

b) patru membri din rîndul procurorilor de la procuraturile teritoriale şi de la cele specializate.

[Art.81 al.(3), lit.b) modificată prin LP281 din 21.11.13, MO284-289/06.12.13 art.784]

4) Trei membri ai Consiliului Superior al Procurorilor din rîndul profesorilor de drept titulari, selectaţi în mod deschis şi transparent de către Comisia juridică, numiri şi imunităţi a Parlamentului în urma unui concurs public, sînt aleşi de către Parlament cu votul majorităţii deputaţilor aleşi.

[Art.81 al.(4) în redacţia LP281 din 21.11.13, MO284-289/06.12.13 art.784]

Articolul 82. Competenţa Consiliului Superior
al Procurorilor

(1) Referitor la cariera procurorilor, Consiliul Superior al Procurorilor are următoarele competenţe:

a) examinează criteriile de corespundere a candidaţilor la funcţia de procuror;

b) solicită informaţiile necesare soluţionării problemelor ce ţin de competenţa sa;

c) face propuneri Procurorului General de numire, promovare, încurajare, suspendare sau eliberare din funcţie a procurorilor;

[Art.82 al.(1), lit.c) modificată LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

d) primeşte jurămîntul procurorilor;

e) organizează concursuri pentru ocuparea funcţiei de procuror, selectează candidaturi pentru locurile vacante;

f) numeşte componenţa nominală a comisiei de alegere a membrilor în Consiliul Superior al Procurorilor, în Colegiul de calificare şi în Colegiul disciplinar.

(2) În domeniul instruirii iniţiale şi continue a procurorilor, Consiliul Superior al Procurorilor are următoarele competenţe:

a) propune Procurorului General desemnarea procurorilor în cadrul Consiliului Institutului Naţional al Justiţiei;

b) aprobă strategia privind formarea iniţială şi continuă a procurorilor, prezintă avizul asupra planului de acţiuni pentru implementarea acestei strategii;

c) examinează contestaţiile la hotărîrile emise de Colegiul de calificare şi de Colegiul disciplinar;

d) decide validarea hotărîrilor Colegiului de calificare şi ale Colegiului disciplinar.

(3) În domeniul respectării disciplinei şi eticii de procuror, Consiliul Superior al Procurorilor are următoarele competenţe:

a) examinează petiţiile cetăţenilor în probleme ce ţin de etica procurorilor;

b) coordonează programele de acordare a concediilor de odihnă anuale procurorilor.

(4) Consiliul Superior al Procurorilor aprobă regulamente cu privire la activitatea sa.

Articolul 83. Preşedintele Consiliului Superior
al Procurorilor

(1) Preşedintele Consiliului Superior al Procurorilor este ales prin vot secret, pe un termen de 4 ani, cu votul majorităţii membrilor lui.

(2) În absenţa preşedintelui, funcţiile lui sînt exercitate de un membru al Consiliului Superior al Procurorilor, numit prin hotărîre a acestuia din urmă.

(3) Funcţia de preşedinte al Consiliului Superior al Procurorilor nu poate fi deţinută sau exercitată de persoanele specificate la art.81 alin.(2).

Articolul 84. Atribuţiile preşedintelui Consiliului
Superior al Procurorilor

Preşedintele Consiliului Superior al Procurorilor are următoarele atribuţii:

a) reprezintă Consiliul Superior al Procurorilor în relaţiile interne şi cele internaţionale;

b) coordonează activitatea Consiliului Superior al Procurorilor;

c) prezidează şedinţele Consiliului Superior al Procurorilor;

d) propune măsuri de iniţiere a procedurilor de revocare a membrilor Consiliului Superior al Procurorilor şi de ocupare a locurilor devenite vacante;

e) desemnează membrii Consiliului Superior al Procurorilor care pot fi consultaţi pentru elaborarea unor proiecte de acte normative;

f) semnează actele emise de Consiliul Superior al Procurorilor;

g) prezintă Consiliului Superior al Procurorilor raport anual de activitate a consiliului, care se dă publicităţii.

Articolul 85. Sesizarea Consiliului Superior al Procurorilor

Oricare procuror poate sesiza Consiliul Superior al Procurorilor privitor la activitatea sau la conduita necorespunzătoare, la încălcarea obligaţiilor profesionale ori la abaterile disciplinare ale unui membru ales al

Consiliului, al Colegiului de calificare sau al Colegiului disciplinar, precum şi ale oricărui alt procuror.

[Art.85 în redacţia LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

Secţiunea a 2-a.

Statutul de membru al Consiliului Superior al Procurorilor

Articolul 86. Durata mandatului

(1) Mandatul de membru al Consiliului Superior al Procurorilor este de 4 ani.

(2) Sub incidenţa alin.(1) nu cade mandatul de membru de drept al Consiliului Superior al Procurorilor.

Articolul 87. Drepturile membrilor

Membrii Consiliului Superior al Procurorilor au dreptul:

a) să ia cunoştinţă de materialele prezentate Consiliului Superior al Procurorilor spre examinare;

b) să participe la examinarea lor;

c) să facă demersuri, să expună argumente şi să prezinte materiale suplimentare;

d) să propună spre examinare în şedinţă probleme ce ţin de competenţa Consiliului Superior al Procurorilor;

e) să participe prin vot la adoptarea de hotărîri şi să-şi expună, după caz, opinia separată;

f) să efectueze alte acţiuni în condiţiile legii.

Articolul 88. Obligaţiile membrilor

Membrii Consiliului Superior al Procurorilor sînt obligaţi:

a) să-şi exercite atribuţiile în conformitate cu legea;

b) să asigure ocrotirea drepturilor şi a libertăţilor procurorilor, a onoarei şi a demnităţii lor în condiţiile legii;

c) să contribuie la promovarea principiului independenţei Procuraturii;

d) să păstreze secretul deliberărilor şi confidenţialitatea lucrărilor;

e) să voteze la adoptarea de hotărîri.

Articolul 89. Încetarea calităţii de membru

(1) Calitatea de membru al Consiliului Superior al Procurorilor încetează, după caz:

a) la depunerea cererii de demisie;

b) la expirarea mandatului;

c) la suspendarea sau la eliberarea din funcţia de procuror;

d) la retragere;

e) în imposibilitatea exercitării atribuţiilor pe o perioadă mai mare de 4 luni;

f) la deces.

(2) Retragerea calităţii de membru ales al Consiliului Superior al Procurorilor se propune de preşedintele lui ori de o treime din membri, în situaţia în care persoana nu mai îndeplineşte condiţiile legale pentru a fi membru ales al Consiliului Superior al Procurorilor, în cazul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a atribuţiilor în cadrul acestuia.

Articolul 90. Secretarul Consiliului Superior al Procurorilor

(1) Funcţiile de secretariat sînt exercitate de secretarul Consiliului Superior al Procurorilor, care este ales de consiliu pentru perioada mandatului. Secretarul este procuror, dar nu este membru al Consiliului Superior al Procurorilor şi se detaşează în condiţiile art. 64 alin. (3).

[Art.90 al.(1) modificat LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) Secretarul Consiliului Superior al Procurorilor asigură:

a) colaborarea cu procuraturile teritoriale şi cu cele specializate, cu Institutul Naţional al Justiţiei, cu alte instituţii şi autorităţi;

b) comunicarea hotărîrilor pronunţate de Consiliul Superior al Procurorilor în materie disciplinară;

c) redactarea şi comunicarea ordinii de zi a şedinţelor Consiliului Superior al Procurorilor şi redactarea proceselor-verbale ale şedinţelor;

d) ţinerea în registre speciale a evidenţei lucrărilor, precum şi arhivarea dosarelor.

Secţiunea a 3-a. Organizarea activităţii Consiliului Superior al Procurorilor

Articolul 91. Şedinţele Consiliului Superior al Procurorilor

(1) Şedinţele Consiliului Superior al Procurorilor sînt publice, cu excepţia celor în care se decide aplicarea măsurilor disciplinare.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor se întruneşte ori de cîte ori este nevoie, dar nu mai rar decît o dată în lună.

(3) Hotărîrile se adoptă cu votul majorităţii membrilor Consiliului Superior al Procurorilor.

(4) Şedinţa Consiliului Superior al Procurorilor este deliberativă dacă la ea participă cel puţin 2/3 din membrii lui.

Articolul 92. Recuzarea şi autorecuzarea

(1) Membrul Consiliului Superior al Procurorilor nu poate participa la examinarea problemei şi urmează să fie recuzat dacă există circumstanţe care exclud participarea lui la examinare sau care ar trezi îndoieli privind obiectivitatea lui. În cazul în care există astfel de circumstanţe, membrul Consiliului Superior al Procurorilor este obligat să declare autorecuzarea.

(2) Pentru aceleaşi motive, recuzarea poate fi făcută de persoana a cărei problemă se examinează, precum şi de persoana care a prezentat materialele spre examinare.

(3) Recuzarea trebuie să fie argumentată şi expusă în cerere scrisă sau verbală.
(4) Membrul recuzat al Consiliului Superior al Procurorilor nu participă la votarea cererii de recuzare.
Articolul 93. Propunerea de numire în funcţie
(1) Consiliul Superior al Procurorilor face propuneri Procurorului General referitor la numirea în funcţia de procuror, de procuror-şef, de procuror teritorial, de procuror specializat şi de procuror adjunct al acestora.
(2) Selectarea candidaţilor pentru funcţia de procuror, de procuror-şef, de procuror teritorial, de procuror specializat şi de procuror adjunct al acestora se face pe bază de concurs, conform unei proceduri stabilite prin regulament, aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor.
Articolul 94. Propuneri privind cariera procurorilor
(1) Propunerile Consiliului Superior al Procurorilor prezentate Procurorului General pentru decizie în probleme ce ţin de numirea, promovarea, încurajarea, suspendarea sau eliberarea din funcţie a procurorilor pot fi respinse de ultimul.
[Art.94 al.(1) modificat LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]
(2) În cazul în care Consiliul Superior al Procurorilor propune repetat aceeaşi candidatură, Procurorul General urmează să se conformeze.
[Art.94 al.(2) în redacţia LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]
[Art.94 al.(3) abrogat prin LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]
Articolul 95. Adoptarea hotărîrilor Consiliului Superior al Procurorilor
(1) Hotărîrile Consiliului Superior al Procurorilor se adoptă prin vot direct şi, după caz, se argumentează.
(2) În termen de 20 de zile de la adoptare, hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor se redactează şi se plasează în internet pe pagina oficială a Procuraturii şi pe cea a Consiliului Superior al Procurorilor.
Articolul 96. Contestarea hotărîrii Consiliului Superior al Procurorilor
Hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor poate fi contestată în instanţă de judecată de orice persoană interesată în termen de 10 zile din data comunicării.
Articolul 97. Sigiliul şi sediul
(1) Consiliul Superior al Procurorilor aplică sigiliul Procuraturii.
(2) Consiliul Superior al Procurorilor are sediu în municipiul Chişinău.

Capitolul XIV
COLEGIUL DE CALIFICARE
Secţiunea 1. Dispoziţii generale

Articolul 98. Colegiul de calificare
(1) Colegiul de calificare se instituie pe lîngă Consiliul Superior al Procurorilor şi are drept scop promovarea politicii de stat în domeniul selectării cadrelor în organele Procuraturii, evaluarea nivelului de pregătire şi a capacităţilor profesionale ale procurorilor, corespunderii funcţiilor ocupate, respectării interdicţiilor şi a exigenţelor faţă de procuror.
(2) Mandatul Colegiului de calificare este de 4 ani.
Articolul 99. Componenţa Colegiului de calificare
(1) Colegiul de calificare se compune din 11 membri:
a) trei membri aleşi din rîndul procurorilor de la Procuratura Generală;
b) şase membri aleşi din rîndul procurorilor de la procuraturile teritoriale şi de la cele specializate;
c) doi profesori titulari în drept numiţi de Consiliul Superior al Procurorilor.
(2) Preşedintele Colegiului de calificare este ales prin vot secret din rîndul membrilor acestuia la prima lui şedinţă.
Articolul 100. Informaţia despre activitatea Colegiului de calificare
Colegiul de calificare prezintă anual Consiliului Superior al Procurorilor un raport de activitate, care se plasează în internet pe pagina oficială a Procuraturii şi pe cea a Consiliului Superior al Procurorilor.

Secţiunea a 2-a. Împuternicirile Colegiului de calificare. Modul lui de a activa

Articolul 101. Împuternicirile Colegiului de calificare
Colegiul de calificare:
a) organizează examenul de capacitate al candidaţilor la funcţia de procuror, în condiţiile legii;
b) examinează materialele prezentate în şedinţa colegiului, concluziile şi recomandările procurorului ierarhic superior ori ale unei alte persoane împuternicite să prezinte persoana supusă atestării, precum şi opinia acesteia;
c) audiază persoana supusă atestării şi, după caz, procurorul ierarhic superior sau persoana împuternicită să o prezinte;
d) apreciază rezultatele activităţii procurorului supus atestării, face propuneri de promovare a acestuia în serviciu;
e) adoptă hotărîri şi face recomandări;
f) propune aplicarea măsurilor de încurajare a prestaţiei profesionale.
Articolul 102. Împuternicirile preşedintelui Colegiului de calificare

(1) Preşedintele organizează lucrul Colegiului de calificare, conduce activitatea de secretariat, distribuie obligaţiile între membrii lui.

(2) În cazul absenţei preşedintelui, funcţiile acestuia, conform hotărîrii Colegiului de calificare, le îndeplineşte unul din membrii lui.

Articolul 103. Modul de activitate

(1) Preşedintele Colegiului de calificare stabileşte timpul şi locul şedinţei, anunţînd procurorul sau candidatul la funcţia de procuror al cărui caz urmează a fi examinat.

(2) Colegiul de calificare se întruneşte în şedinţe ori de cîte ori este nevoie.

(3) Şedinţa Colegiului de calificare este deliberativă dacă la ea participă cel puţin 2/3 din membrii lui.

Articolul 104. Recuzarea şi autorecuzarea

(1) Membrul Colegiului de calificare nu poate participa la examinarea problemei dacă există circumstanţe care ar trezi îndoieli privind obiectivitatea sa.

(2) Recuzarea sau autorecuzarea trebuie să fie argumentată şi expusă în scris înainte de examinarea problemei.

(3) Hotărîrea privind recuzarea sau autorecuzarea se adoptă cu votul majorităţii membrilor Colegiului de calificare prezenţi la şedinţă, în lipsa membrului a cărui recuzare sau autorecuzare se soluţionează.

Articolul 105. Adoptarea hotărîrilor Colegiului de calificare

(1) Hotărîrile Colegiului de calificare se adoptă cu majoritatea de voturi ale membrilor prezenţi. Procedura de votare se stabileşte cu votul majorităţii membrilor prezenţi ai colegiului.

[Art.105 al.(1) în redacţia LP146 din 02.07.10, MO126-128/23.07.10 art.418]

(2) Hotărîrea Colegiului de calificare se emite în scris, se semnează de preşedintele şedinţei şi de membrii colegiului care au participat la şedinţă.

(3) Hotărîrea Colegiului de calificare şi materialele care motivează propunerea lui se înaintează Consiliului Superior al Procurorilor spre validare.

Articolul 106. Contestarea hotărîrii Colegiului de calificare

Hotărîrea Colegiului de calificare poate fi contestată în Consiliul Superior al Procurorilor în termen de 10 zile din data comunicării.

Secţiunea a 3-a. Examenul de capacitate

Articolul 107. Depunerea cererii de înscriere la examenul de capacitate

(1) Cererea de înscriere la examenul de capacitate se depune la Consiliul Superior al Procurorilor.

(2) Modul de organizare şi de desfăşurare a examenului de capacitate se stabileşte prin regulament, aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor.

Articolul 108. Examenul de capacitate

(1) Examenul de capacitate constă în verificarea cunoştinţelor teoretice şi practice prin probe scrise şi orale.

(2) Persoana care nu a promovat examenul de capacitate îl poate repeta după 6 luni.

Articolul 109. Rezultatele examenului de capacitate

(1) După examenul de capacitate, Colegiul de calificare adoptă o hotărîre privind promovarea lui.

(2) Hotărîrea Colegiului de calificare privind promovarea examenului de capacitate serveşte temei pentru participarea persoanei la concursul de ocupare a funcţiei vacante de procuror.

Secţiunea a 4-a. Atestarea procurorilor

Articolul 110. Scopul atestării

Atestarea are drept scop evaluarea nivelului profesional, stimularea ascensiunii profesionale, precum şi responsabilizarea procurorilor în exercitarea funcţiei lor.

Articolul 111. Atestarea

(1) Pentru atestarea procurorului, procurorul în a cărui subordine se află primul sau membrul Consiliului Superior al Procurorilor îndeplineşte fişa de atestare, relevînd calităţile profesionale şi morale, activitatea lui profesională, şi o expediază Colegiului de calificare.

(2) Procurorul supus atestării trebuie să ia act de fişa de atestare cu 15 zile înainte de atestare.

(3) Atestarea se efectuează în prezenţa persoanei supuse atestării.

Articolul 112. Hotărîrea privind atestarea

(1) În funcţie de nivelul cunoştinţelor profesionale, de rezultatele activităţii şi de capacităţile organizatorice ale procurorului supus atestării, Colegiul de calificare poate recomanda Procurorului General:

a) încurajarea;

b) includerea în rezerva de cadre;

c) conferirea unui grad de clasificare sau grad militar special;

d) repetarea procedurii de atestare în termenele stabilite de Colegiul de calificare, după lichidarea neajunsurilor constatate în activitatea profesională;

e) retrogradarea;

f) eliberarea din funcţie, în cazul necorespunderii funcţiei deţinute din cauza calificării insuficiente, fapt constatat prin atestare.

(2) Rezultatele atestării se aduc la cunoştinţă procurorului imediat după adoptarea hotărîrii Colegiului de

calificare. Despre validarea acestei hotărîri de către Consiliul Superior al Procurorilor, procurorul este informat în termen de 3 zile.

Capitolul XV
COLEGIUL DISCIPLINAR
Secţiunea 1. Dispoziţii generale

Articolul 113. Colegiul disciplinar

(1) Colegiul disciplinar se instituie pe lîngă Consiliul Superior al Procurorilor şi are drept scop examinarea cazurilor de răspundere disciplinară a procurorilor.

(2) Mandatul Colegiului disciplinar este de 4 ani.

Articolul 114. Componenţa Colegiului disciplinar

(1) Colegiul disciplinar se compune din 9 membri:

a) trei membri aleşi de procurorii de la Procuratura Generală din rîndul lor;

b) şase membri aleşi de procurorii de la procuraturile teritoriale şi de la cele specializate din rîndul lor.

(2) În componenţa Colegiului disciplinar nu pot fi aleşi membri ai Consiliului Superior al Procurorilor şi nici membri ai Colegiului de calificare.

(3) Preşedintele Colegiului disciplinar este ales prin vot secret din rîndul membrilor acestuia la prima lui şedinţă.

Articolul 115. Informaţia despre activitatea
Colegiului disciplinar

Colegiul disciplinar prezintă Consiliului Superior al Procurorilor raport de activitate semestrial şi anual, care se plasează în internet pe pagina oficială a Procuraturii şi pe cea a Consiliului Superior al Procurorilor.

Secţiunea a 2-a. Împuternicirile Colegiului disciplinar. Modul lui de a activa

Articolul 116. Împuternicirile Colegiului disciplinar
Colegiul disciplinar:

a) examinează cazurile privind răspunderea disciplinară a procurorilor şi aplică, după caz, sancţiuni disciplinare;

b) soluţionează cazurile privind stingerea înainte de termen a sancţiunilor disciplinare.

Articolul 117. Împuternicirile preşedintelui
Colegiului disciplinar

(1) Preşedintele Colegiului disciplinar organizează lucrul colegiului, conduce activitatea lui de secretariat, distribuie obligaţiile între membrii acestuia.

(2) În cazul absenţei preşedintelui Colegiului disciplinar, atribuţiile lui sînt exercitate de unul dintre membrii colegiului.

Articolul 118. Dreptul de a intenta procedură
disciplinară

(1) Dreptul de a intenta procedură disciplinară împotriva procurorului îl are orice membru al Consiliului Superior al Procurorilor, procurorii-şefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, procurorii teritoriali şi procurorii specializaţi.

(2) Procedura disciplinară în privinţa membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, a membrilor Colegiului de calificare şi a membrilor Colegiului disciplinar se intentează la iniţiativa a cel puţin 4 membri ai Consiliului Superior al Procurorilor.

Articolul 119. Termenele de aplicare a sancţiunilor
disciplinare

Sancţiunea disciplinară se aplică în cel mult 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare, fără a se lua în calcul timpul în care procurorul a fost bolnav ori s-a aflat în concediu, dar nu mai tîrziu de un an de la data comiterii ei.

Articolul 120. Intentarea procedurii disciplinare

(1) La intentarea procedurii disciplinare, subdiviziunea securitate internă a Procuraturii Generale verifică în prealabil temeiul tragerii la răspundere a procurorului şi îi cere acestuia explicaţii scrise.

(2) Înainte de a fi trimise spre examinare, materialele privind procedura disciplinară se aduc la cunoştinţă persoanei căreia i se intentează procedura. Aceasta este în drept să dea explicaţii, să prezinte probe şi să solicite efectuarea unor verificări suplimentare.

Articolul 121. Revocarea procedurii disciplinare

(1) Procedura disciplinară poate fi revocată de persoana care a intentat-o, înainte ca dosarul să fie examinat în Colegiul disciplinar.

(2) Procurorul în a cărui privinţă se revocă procedura disciplinară este în drept să ceară examinarea cazului, iar Colegiul disciplinar sau, după caz, Consiliul Superior al Procurorilor este obligat să-l soluţioneze în fond.

Articolul 122. Deliberarea Colegiului disciplinar
în exerciţiul procedurii disciplinare

Colegiul disciplinar examinează cazurile disciplinare în componenţa a cel puţin 2/3 din membrii săi.

Articolul 123. Termenele de examinare
a cazului disciplinar

Cazul disciplinar se examinează în termen de o lună de la data remiterii lui Colegiului disciplinar.

Articolul 124. Participanţii la procedura disciplinară

(1) În timpul examinării cazului disciplinar, participarea procurorului tras la răspundere disciplinară este

obligatorie. Dacă acesta lipseşte nejustificat de la şedinţă, Colegiul disciplinar este în drept să decidă examinarea cazului în lipsa lui.

(2) Persoana care a intentat procedura disciplinară are dreptul să participe la examinarea cazului disciplinar. Au dreptul să asiste la şedinţă şi alţi procurori.

Articolul 125. Hotărîrile privind cazurile disciplinare

(1) Colegiul disciplinar este în drept:

a) să aplice o sancţiune disciplinară;

b) să respingă propunerea de aplicare a sancţiunii disciplinare şi să dispună încetarea procedurii disciplinare;

c) să remită materialele privind procedura disciplinară Consiliului Superior al Procurorilor pentru intentarea procedurii de suspendare a împuternicirilor procurorului.

(2) Colegiul disciplinar încheie procedura disciplinară în cazul:

a) lipsei temeiului de tragere la răspundere disciplinară;

b) expirării termenelor de tragere la răspundere disciplinară;

c) inoportunităţii aplicării sancţiunii disciplinare dacă va considera că se poate limita doar la examinarea în şedinţă a materialelor de procedură.

Articolul 126. Adoptarea hotărîrilor Colegiului disciplinar

(1) Hotărîrea privind cazul disciplinar se adoptă cu votul majorităţii membrilor Colegiului disciplinar care participă la examinarea cazului.

(2) Membrul Colegiului disciplinar care a intentat procedura disciplinară nu poate participa la vot.

(3) Hotărîrea Colegiului disciplinar se emite în scris şi se semnează de preşedintele şedinţei şi de membrii colegiului care au participat la şedinţă.

(4) Hotărîrea Colegiului disciplinar şi materialele care motivează aplicarea sancţiunii disciplinare se înaintează Consiliului Superior al Procurorilor spre validare. Despre validarea acestei hotărîri, procurorul sancţionat este informat în termen de 3 zile.

Articolul 127. Contestarea hotărîrii Colegiului disciplinar

(1) Hotărîrea Colegiului disciplinar poate fi contestată în Consiliul Superior al Procurorilor de către procurorul căruia i s-a aplicat sancţiunea disciplinară, de persoana care a intentat procedura disciplinară sau de orice altă persoană care consideră că prin hotărîrea în cauză este lezată în anumite drepturi.

(2) Hotărîrea Consiliului Superior al Procurorilor poate fi contestată în contencios administrativ în modul stabilit de lege.

Articolul 128. Stingerea sancţiunii disciplinare

(1) Dacă timp de un an de la data aplicării sancţiunii disciplinare procurorului nu i se aplică o nouă sancţiune disciplinară, sancţiunea se consideră stinsă.

(2) La propunerea persoanei care a intentat procedura disciplinară, precum şi din iniţiativa sa, Colegiul disciplinar, la expirarea a cel puţin 6 luni de la data la care a aplicat sancţiunea disciplinară, o poate declara stinsă înainte de termen dacă procurorul sancţionat nu a comis o nouă abatere disciplinară, a dat dovadă de un comportament ireproşabil şi de atitudine conştiincioasă faţă de îndeplinirea obligaţiilor sale.

(3) În perioada de acţiune a sancţiunii disciplinare, persoana sancţionată nu beneficiază de nici o măsură de încurajare.

Capitolul XVI
Alegerea membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, ai Colegiului de calificare şi ai Colegiului disciplinar

Articolul 129. Modul de alegere

(1) Alegerea membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, ai Colegiului de calificare şi ai Colegiului disciplinar are loc la adunarea generală a procurorilor. Acestora nu le va fi îngrădit dreptul la alegeri.

(2) Consiliul Superior al Procurorilor formează o comisie de alegeri, compusă din 6 persoane, care va examina şi va valida rezultatele votării. Membrii comisiei vor alege preşedintele ei.

(3) Se consideră aleşi membri ai Consiliului Superior al Procurorilor, ai Colegiului de calificare şi ai Colegiului disciplinar procurorii care au acumulat cel mai mare număr de voturi.

(4) Dacă mai mulţi candidaţi au acumulat un număr egal de voturi, se vor organiza alegeri repetate numai pentru candidaţii cu acelaşi număr de voturi.

(5) Consiliul Superior al Procurorilor va elabora şi va aproba regulamentul cu privire la alegeri.

Articolul 130. Completarea locurilor vacante

În caz de încetare a mandatului de membru al Consiliului Superior al Procurorilor, alegerea sau numirea unui nou membru se efectuează în termen de 30 de zile de la data vacanţei, conform unei proceduri, stabilită prin lege.

Articolul 131. Asigurarea activităţii Consiliului Superior al Procurorilor, a Colegiului de calificare şi a Colegiului disciplinar

Activitatea Consiliului Superior al Procurorilor, a Colegiului de calificare şi a Colegiului disciplinar este asigurată de subdiviziunea personal şi subdiviziunea securitate internă ale Procuraturii Generale.

Articolul 132. Lucrările de secretariat

(1) Ordinea de zi a şedinţelor Consiliului Superior al Procurorilor, ale Colegiului de calificare şi ale Colegiului disciplinar se plasează în internet pe pagina oficială a Procuraturii şi pe cea a Consiliului Superior al Procurorilor cu 6 zile înainte de ziua şedinţei. Hotărîrile Consiliului Superior al Procurorilor, ale Colegiului de calificare şi ale Colegiului disciplinar se plasează în internet pe pagina oficială a Procuraturii şi pe cea a Consiliului Superior al Procurorilor.

(2) Lucrările şedinţelor Consiliului Superior al Procurorilor, ale Colegiului de calificare şi ale Colegiului disciplinar se consemnează în procese-verbale.

(3) Procesul-verbal se încheie în decursul a 6 zile, se semnează de preşedintele şedinţei şi se contrasemnează de secretarul ei.

Titlul IV
PERSONALUL AUXILIAR ŞI PERSONALUL TEHNIC. BUGETUL PROCURATURII
Capitolul XVII
Personalul auxiliar şi personalul tehnic

Articolul 133. Personalul auxiliar

(1) În organele Procuraturii funcţionează personal auxiliar juridic, economic şi administrativ. Personalul auxiliar poate avea calitatea de funcţionar public în condiţiile Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public.

(2) Personalul auxiliar al organelor Procuraturii este format din: consultanţi ai procurorului, specialişti principali, specialişti coordonatori şi specialişti.

(3) Personalul auxiliar al organelor Procuraturii este obligat, prin întreaga sa activitate, să respecte drepturile şi libertăţile persoanelor, egalitatea lor în faţa legii, să respecte normele deontologice şi să participe la formare profesională continuă.

(4) Organizarea şi funcţionarea compartimentelor auxiliare ale organelor Procuraturii, atribuţiile personalului din aceste compartimente se stabilesc prin regulament, aprobat de Procurorul General.

Articolul 134. Condiţiile de numire în funcţie

Pot fi numite în funcţiile indicate la art.133 alin.(2) persoanele care îndeplinesc următoarele condiţii:

a) au cetăţenia Republicii Moldova, sînt domiciliate pe teritoriul ei, dispun de capacitate deplină de exerciţiu;

b) nu au antecedente penale şi se bucură de o bună reputaţie;

c) cunosc limba de stat;

d) sînt apte din punct de vedere medical pentru exercitarea funcţiei;

e) au studii superioare de specialitate ori studii medii speciale;

f) posedă cunoştinţe de operare pe calculator sau de dactilografiere.

Articolul 135. Numirea în funcţie

(1) Numirea în funcţie a personalului auxiliar se face pe bază de concurs, organizat la nivelul organelor Procuraturii.

(2) Modul de organizare şi de desfăşurare a concursului se stabileşte prin regulament, aprobat de Procurorul General.

(3) Persoanele care au susţinut cu succes concursul sînt numite în funcţie de Procurorul General, la propunerea conducătorului organului Procuraturii.

Articolul 136. Drepturile şi obligaţiile personalului auxiliar

(1) Stabilirea drepturilor şi obligaţiilor personalului auxiliar se face în funcţie de locul şi de rolul acestuia în desfăşurarea activităţii Procuraturii, de responsabilitatea şi de complexitatea funcţiei, de incompatibilităţile şi de interdicţiile prevăzute de lege pentru persoanele încadrate în instituţii publice.

(2) Personalul auxiliar are dreptul:

a) la o salarizare adecvată, stabilită în raport cu nivelul organului Procuraturii, cu funcţia deţinută, cu vechimea în muncă şi în specialitate, cu alte criterii prevăzute de lege;

b) la formare profesională continuă, conformă unui regulament, aprobat de Procurorul General;

c) la asociere ori aderare la organizaţii sindicale, precum şi la organizaţii profesionale, locale, naţionale sau internaţionale, în scopul apărării intereselor profesionale, sociale şi economice;

d) la avansare corespunzător pregătirii profesionale şi calităţilor individuale;

e) la concediu anual de odihnă plătit, la concediu medical, la concediu neplătit, la concediu de studii sau la concedii în alte cazuri, precum şi la alte beneficii, potrivit legislaţiei în vigoare.

(3) Personalul auxiliar trebuie să-şi îndeplinească obligaţiile de serviciu cu profesionalism, imparţialitate şi în conformitate cu legea, să se abţină de la orice faptă care ar prejudicia persoanele fizice sau juridice ori ar discredita imaginea Procuraturii.

Articolul 137. Personalul tehnic

(1) Personalul tehnic nu are statut de funcţionar public. Raporturile lui de muncă sînt reglementate de legislaţia muncii.

(2) Conducătorii organelor Procuraturii organizează activitatea personalului tehnic, îl angajează, îl promovează, îl transferă şi îl eliberează din funcţie, îi aplică măsuri de încurajare şi sancţiuni disciplinare în condiţiile legii.

Capitolul XVIII
Bugetul Procuraturii. Asigurarea ei organizatorică şi tehnico-materială

Articolul 138. Bugetul Procuraturii

(1) Activitatea Procuraturii este finanţată de la bugetul de stat.

(2) Bugetul Procuraturii se aprobă de Parlament, la aprobarea bugetului de stat pentru anul respectiv, în conformitate cu legislaţia privind procesul bugetar.

Articolul 139. Asigurarea tehnico-materială a organelor Procuraturii

(1) Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale sînt obligate să asigure organele Procuraturii cu încăperi de serviciu.

(2) Asigurarea organelor Procuraturii cu tehnică criminalistică, cu mijloace de telecomunicaţie şi computere, cu mijloace de transport auto de serviciu se efectuează de către Procuratura Generală din mijloace de la bugetul de stat.

[Art.139 al.(2) modificat prin LP222 din 27.09.13, MO238-242/25.10.13 art.674]

Articolul 140. Asigurarea activităţilor economico- financiare, administrative, de secretariat şi de arhivă

Activităţile economico-financiare, administrative, de secretariat şi de arhivă sînt asigurate de subdiviziunile respective ale Procuraturii Generale ale căror atribuţii se stabilesc prin regulament, aprobat de Procurorul General.

Articolul 141. Informaţia statistică

Procuratura Generală, prin subdiviziunile sale specializate, asigură:

a) culegerea, prelucrarea, sistematizarea, analizarea, difuzarea şi publicarea informaţiei statistice privind starea criminalităţii şi activitatea organelor Procuraturii;

b) coordonarea activităţii statistice a tuturor organelor Procuraturii în conformitate cu standardele statistice în vigoare;

c) organizarea gestiunii statistice, constituirea pronosticurilor, efectuarea estimărilor curente şi de perspectivă, elaborarea de propuneri;

d) elaborarea metodologiei statistice.

Articolul 142. Relaţiile internaţionale

Procuratura poate să întreţină relaţii internaţionale directe, să încheie contracte şi acorduri cu instituţii similare străine, în limitele stabilite de lege.

Articolul 143. Sigiliul

Organele Procuraturii au sigiliu cu imaginea Stemei de Stat şi cu denumirea lor.

Articolul 144. Paza

(1) Paza sediilor şi a altor bunuri ale organelor Procuraturii, securitatea lucrătorilor acestora, ordinea publică în sediul procuraturii, controlul persoanelor la intrare şi la ieşire din sediul procuraturii, inclusiv controlul personal, sînt asigurate gratuit de o subunitate de poliţie, stabilită de Ministerul Afacerilor Interne.

(2) Efectivul subunităţii de poliţie se stabileşte de Guvern, la propunerea Procurorului General coordonată cu ministrul afacerilor interne.

(3) Paza de stat a sediului Procuraturii Generale, a subdiviziunilor ei şi, după caz, a Procurorului General este asigurată în condiţiile legii.

Titlul V
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 145. Intrarea în vigoare

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării, cu excepţia art.38 alin.(4), care va intra în vigoare după prima promoţie a Institutului Naţional al Justiţiei.

(2) Persoanele care, la data intrării în vigoare a prezentei legi, deţin funcţia de procuror nu cad sub incidenţa prevederilor art.40 referitoare la numirea în funcţie a procurorilor.

(3) În termen de 4 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, se vor constitui organe de autoadministrare a procurorilor. Modalitatea desfăşurării alegerilor iniţiale în organele de autoadministrare a procurorilor va fi stabilită de o comisie de alegeri, numită de Colegiul Procuraturii.

Articolul 146. Sursa de finanţare a indemnizaţiilor lunare viagere

Cheltuielile pentru achitarea indemnizaţiilor lunare viagere sînt suportate după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat şi 50% – de la bugetul de stat.

[Art.146 în redacţia LP56 din 09.06.11, MO107-109/01.07.11 art.280; în vigoare 01.07.11]

[Art.146 în redacţia LP139-XVIII din 29.12.09, MO197-200/31.12.09 art.674; în vigoare 01.01.10]

Articolul 147. Aducerea legislaţiei în conformitate cu prezenta lege

Guvernul, în termen de 3 luni:

a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

Articolul 148. Acte care se abrogă

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă:

Legea nr.118-XV din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură;
Legea nr.920-XIII din 11 iulie 1996 privind gradele de clasificare şi gradele militare ale lucrătorilor din Procuratura Republicii Moldova;
Legea nr.921-XIII din 11 iulie 1996 privind stimularea procurorilor şi anchetatorilor din Procuratură şi răspunderea lor disciplinară.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.294-XVI. Chişinău, 25 decembrie 2008.

4. Legea nr.320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului

http://lex.justice.md/md/346886/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul şi sfera de reglementare
(1) Prezenta lege stabileşte cadrul juridic şi principiile de activitate, organizarea şi funcţionarea, atribuţiile, împuternicirile şi obligaţiile Poliţiei, finanţarea şi asigurarea tehnico-materială a acesteia, precum şi statutul poliţistului.
(2) Prevederile prezentei legi se aplică poliţiştilor – persoane angajate la serviciu în Poliţie, învestite cu drepturi şi obligaţii pentru exercitarea atribuţiilor Poliţiei şi cărora li se acordă grade speciale în condiţiile prezentei legi.
Articolul 2. Poliţia
Poliţia este o instituţie publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile şi libertăţile fundamentale ale persoanei prin activităţi de menţinere, asigurare şi restabilire a ordinii şi securităţii publice, de prevenire, investigare şi de descoperire a infracţiunilor şi contravenţiilor.
Articolul 3. Cadrul juridic
Poliţia activează în conformitate cu Constituţia Republicii Moldova, cu prezenta lege, cu alte acte normative în vigoare şi cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.
Articolul 4. Principiile de activitate a Poliţiei
(1) Activitatea Poliţiei se desfăşoară exclusiv în baza şi pentru executarea legii, în interesul persoanei, al comunităţii şi în sprijinul instituţiilor statului, pentru apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale şi demnităţii umane, prevăzute în Declaraţia universală a drepturilor omului, în Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, în Codul european de etică al poliţiei şi în alte acte internaţionale, în conformitate cu principiile legalităţii, respectării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, imparţialităţii şi nediscriminării, controlului ierarhic permanent, răspunderii personale şi profesionalismului, transparenţei, respectării secretului de stat şi al altor informaţii oficiale cu accesibilitate limitată.
(2) Poliţia nu aplică, nu încurajează şi nu tolerează tortura, tratamentul inuman sau degradant.
(3) Aplicarea forţei fizice, mijloacelor speciale şi a armelor de foc se admite doar în strictă conformitate cu legea şi în cazul în care metodele nonviolente nu asigură îndeplinirea atribuţiilor Poliţiei.
Articolul 5. Transparenţa activităţii Poliţiei
(1) Poliţia, fără a prejudicia interesele legitime ale persoanei sau comunităţii şi în modul prevăzut de legislaţie, va informa autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, precum şi populaţia, despre activităţile sale. Şeful Inspectoratului General al Poliţiei, o dată în 6 luni, va prezenta prin intermediul mijloacelor de informare în masă un raport privind activitatea desfăşurată, conform structurii şi formatului aprobat de ministrul afacerilor interne.
(2) Poliţia, la cererea persoanei, în modul prevăzut de legislaţie, trebuie să ofere informaţiile despre această persoană conţinute în registrele instituţionale, sistemele informaţionale şi în bazele de date deţinute. Se interzice dezvăluirea către alte persoane a informaţiilor cu caracter personal conţinute în registrele instituţionale, sistemele informaţionale şi în bazele de date deţinute de Poliţie, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.
(3) Poliţia nu poate oferi sau face publice informaţii ce sînt atribuite la secretul de stat sau comercial, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege. Se interzice dezvăluirea informaţiilor ce ar prejudicia onoarea, demnitatea sau siguranţa unei persoane, interesele legitime ale persoanelor fizice şi juridice, ar împiedica prevenirea, investigarea unor infracţiuni sau contravenţii sau ar favoriza comiterea acestora.
(4) Poliţia nu furnizează informaţii ce ar încălca prezumţia de nevinovăţie, normele de etică poliţienească, interesele de securitate a persoanei, a publicului sau a statului.
Articolul 6. Cooperarea Poliţiei cu autorităţi
ale administraţiei publice centrale
şi locale, cu mass-media, societatea
civilă şi cu organismele internaţionale
(1) Poliţia cooperează cu alte organe de drept în modul stabilit de legislaţie şi de actele normative ale Ministerului

Afacerilor Interne şi ale Inspectoratului General al Poliţiei.

(2) Poliţia cooperează cu autorităţi ale administraţiei publice centrale şi locale în vederea realizării atribuţiilor sale, prevederilor documentelor de politici naţionale în domeniul de prevenire şi combatere a infracţionalităţii, de menţinere a ordinii şi securităţii publice, implicînd în aceste activităţi şi societatea civilă.

(3) Poliţia cooperează cu asociaţiile obşteşti şi cu organizaţiile neguvernamentale, cu mass-media, precum şi cu persoanele fizice şi juridice, în modul stabilit de legislaţie şi de actele normative ale Ministerului Afacerilor Interne.

(4) Pentru îndeplinirea sarcinilor care îi revin, Poliţia cooperează cu organele similare din alte state, cu Organizaţia Internaţională a Poliţiei Criminale (Interpol), precum şi cu alte organizaţii poliţieneşti internaţionale, participă la constituirea forţelor internaţionale de poliţie, destinate unor misiuni de instruire, de asistenţă şi cooperare poliţienească sau unor acţiuni umanitare, în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 7. Competenţele ministrului afacerilor interne în domeniul de activitate a Poliţiei

Ministrul afacerilor interne determină direcţiile strategice de activitate a Poliţiei în realizarea Programului de activitate al Guvernului, elaborează şi promovează politica statului în activitatea Poliţiei. Ministrul afacerilor interne are următoarele competenţe în domeniul de activitate a Poliţiei:

a) prezintă în Guvern proiectele de legi şi hotărîri de Guvern care reglementează activitatea Poliţiei;

b) propune spre aprobare Guvernului, conform competenţei prevăzute de legislaţie, documentele de politici în domeniul de activitate a Poliţiei şi asigură controlul realizării acestor politici;

c) asigură implementarea tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte în activitatea subdiviziunilor Poliţiei;

d) la propunerea şefului Inspectoratului General al Poliţiei, numeşte în funcţie şi eliberează din funcţie şeful adjunct al Inspectoratului General al Poliţiei, şefii subdiviziunilor specializate, şeful Direcţiei de Poliţie a municipiului Chişinău;

e) la propunerea guvernatorului Găgăuziei şi cu acordul Adunării Populare a acesteia, numeşte în funcţie şi eliberează din funcţie şeful Direcţiei de Poliţie a UTA Găgăuzia;

f) abrogă actele normative, aprobate de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei sau de către conducătorii subdiviziunilor Poliţiei, care contravin prevederilor legislaţiei în vigoare;

g) aprobă statele de personal al Inspectoratului General al Poliţiei, al subdiviziunilor specializate şi teritoriale;

h) asigură elaborarea cadrului juridic de activitate a Poliţiei;

i) propune autorităţilor abilitate spre examinare, în modul stabilit, proiectul bugetului anual al Poliţiei;

j) asigură examinarea petiţiilor împotriva acţiunilor poliţiştilor şi constată în acţiunile acestora abaterile de la normele stabilite;

k) organizează pregătirea şi formarea profesională continuă a poliţiştilor;

l) numeşte şi eliberează din funcţie poliţiştii din cadrul subdiviziunilor subordonate Ministerului Afacerilor Interne, care nu intră în componenţa Inspectoratului General al Poliţiei şi a subdiviziunilor subordonate acestuia;

m) acordă grade speciale poliţiştilor prevăzuţi la lit. l);

n) stabileşte reguli unice pentru organizarea lucrărilor de secretariat în Poliţie;

o) organizează dotarea tehnico-materială şi desfăşurarea achiziţiilor pentru necesităţile Poliţiei conform normelor stabilite;

p) îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute de prezenta lege şi de alte acte normative privind activitatea Poliţiei.

Articolul 8. Controlul asupra activităţii Poliţiei

(1) Controlul asupra activităţii Poliţiei este exercitat de Ministerul Afacerilor Interne, procuratură, alte autorităţi ale administraţiei publice, precum şi de organizaţiile naţionale şi internaţionale care asigură protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, în temeiul şi în limitele prevăzute de legislaţie şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Controlul asupra utilizării mijloacelor bugetare alocate pentru întreţinerea Poliţiei se efectuează de Ministerul Afacerilor Interne şi de alte autorităţi abilitate cu asemenea atribuţii.

Articolul 9. Petiţiile împotriva acţiunilor Poliţiei

(1) Persoanele au dreptul de a contesta acţiunile Poliţiei, în conformitate cu procedurile stabilite de legislaţie, la Ministerul Afacerilor Interne, la alt organ abilitat cu competenţe de control asupra activităţilor Poliţiei sau în instanţa de judecată.

(2) Petiţiile împotriva acţiunilor Poliţiei, depuse la Ministerul Afacerilor Interne, sînt investigate şi soluţionate de subdiviziunea specializată subordonată Ministerului Afacerilor Interne.

Articolul 10. Finanţarea şi asigurarea tehnico-materială a Poliţiei

(1) Poliţia este finanţată de la bugetul de stat şi din alte surse neinterzise de lege.

(2) Modul şi normele de asigurare tehnico-materială a Poliţiei se stabilesc de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(3) Autorităţile administraţiei publice locale pot finanţa din bugetele proprii realizarea unor acţiuni ale subdiviziunilor teritoriale ale Poliţiei legate de asigurarea ordinii şi securităţii publice în teritoriu.

Capitolul II
ORGANIZAREA ŞI FUNCŢIONAREA POLIŢIEI

Articolul 11. Tipurile şi structura Poliţiei

(1) Poliţia este constituită din Poliţia pentru combaterea criminalităţii şi Poliţia ordine publică, care au următoarele sarcini:

a) Poliţia pentru combaterea criminalităţii (poliţia criminală) – asigurare, prin măsuri speciale de investigaţie şi prin acţiuni procesual-penale, exercitate în condiţii legale, a prevenirii şi combaterii criminalităţii, constatării şi investigării infracţiunilor, identificării persoanelor care le-au comis şi, după caz, a căutării acestora;

b) Poliţia ordine publică – menţinere, asigurare şi restabilire a ordinii şi securităţii publice, asigurare a siguranţei persoanei, prevenire a infracţiunilor şi contravenţiilor, constatare a contravenţiilor şi aplicare a sancţiunilor contravenţionale, potrivit legislaţiei.

(2) Poliţia reprezintă un sistem unic şi centralizat, care include:

a) Inspectoratul General al Poliţiei;

b) subdiviziuni specializate;

c) subdiviziuni teritoriale.

Articolul 12. Inspectoratul General al Poliţiei

(1) Inspectoratul General al Poliţiei reprezintă unitatea centrală de administrare şi control a Poliţiei, cu statut de persoană juridică şi cu competenţă pe tot teritoriul Republicii Moldova.

(2) Inspectoratul General al Poliţiei este condus de un şef numit de Guvern, pe un termen de 5 ani, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(3) Şeful Inspectoratului General al Poliţiei este asistat de un adjunct numit, la propunerea sa, prin ordinul ministrului afacerilor interne.

(4) Structura, efectivul-limită şi regulamentul Inspectoratului General al Poliţiei se aprobă de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne.

Articolul 13. Şeful Inspectoratului General al Poliţiei

(1) Şeful Inspectoratului General al Poliţiei:

a) conduce, coordonează şi controlează activitatea Poliţiei;

b) aprobă regulamentele de activitate a subdiviziunilor teritoriale subordonate;

c) gestionează bugetul aprobat de ministrul afacerilor interne;

d) organizează dotarea tehnico-materială a activităţii subdiviziunilor subordonate;

e) propune ministrului afacerilor interne proiectul bugetului anual al Inspectoratului General al Poliţiei şi proiectele de rectificare a acestuia;

f) este responsabil pentru realizarea atribuţiilor Poliţiei, precum şi pentru organizarea activităţii subdiviziunilor subordonate;

g) numeşte şi eliberează din funcţie personalul Inspectoratului General al Poliţiei, şefii şi personalul subdiviziunilor, cu excepţia celor specificaţi la art. 7 lit. d) şi e);

h) numeşte şi eliberează din funcţie şeful adjunct al Direcţiei de Poliţie a municipiului Chişinău, responsabil de ordinea publică, cu acordul sau la propunerea Primarului general al municipiului Chişinău şi cu acordul Consiliului municipal Chişinău;

i) acordă stimulări şi aplică sancţiuni disciplinare angajaţilor Inspectoratului General al Poliţiei, cu excepţia celor specificaţi la art. 7 lit. d) şi e);

j) raportează despre activitatea sa ministrului afacerilor interne şi Prim-ministrului, la solicitarea acestora;

k) exercită alte funcţii în conformitate cu legislaţia.

(2) Şeful Inspectoratului General al Poliţiei trebuie să întrunească următoarele condiţii:

a) să deţină cetăţenia Republicii Moldova;

b) să aibă vîrsta minimă de 35 de ani;

c) să deţină studii superioare de profil juridic;

d) să aibă vechime în funcţii manageriale de cel puţin 5 ani;

e) să cunoască limba de stat şi o altă limbă de circulaţie internaţională;

f) să aibă starea de sănătate fizică şi psihică corespunzătoare exercitării funcţiei, confirmată prin concluzia comisiei medicale speciale a Ministerului Afacerilor Interne.

(3) Încetarea exercitării funcţiei şefului Inspectoratului General al Poliţiei se dispune de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne, în cazurile de:

a) demisie;

b) atingere a limitei de vîrstă pentru serviciul în Poliţie;

c) expirare a termenului de numire în funcţie;

d) comitere repetată de abateri disciplinare (de minimum 2 ori în decursul unui an) sau comitere a unei abateri disciplinare grave;

e) rezultat nesatisfăcător obţinut în cadrul evaluării performanţelor, desfăşurată în baza unui regulament aprobat de Guvern;

f) rezultat negativ al testului de integritate profesională;

g) pronunţare a unei sentinţe definitive de condamnare;

h) pierdere a cetăţeniei Republicii Moldova;

i) alte cazuri prevăzute de prezenta lege.

(4) În aplicarea legii, şeful Inspectoratului General al Poliţiei emite ordine şi dispoziţii obligatorii pentru personalul din subordine.

Articolul 14. Subdiviziunile specializate ale Poliţiei

(1) În vederea îndeplinirii atribuţiilor specifice Poliţiei, prin ordinul ministrului afacerilor interne, la propunerea şefului Ispectoratului General al Poliţiei, se înfiinţează subdiviziuni specializate. Subdiviziunile specializate sînt unităţi ale Poliţiei de competenţă teritorială generală, subordonate Inspectoratului General al Poliţiei, care pot crea servicii publice desconcentrate şi se instituie conform specificului unor sectoare şi direcţii concrete de activitate.

(2) Prin ordinul ministrului afacerilor interne se înfiinţează subdiviziunea specializată a Poliţiei, care va avea calitatea de organ de urmărire penală.

(3) Efectivul-limită al subdiviziunilor specializate se aprobă de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(4) Structura şi regulamentele de activitate a subdiviziunilor specializate se stabilesc prin ordinul ministrului afacerilor interne.

Articolul 15. Subdiviziunile teritoriale ale Poliţiei

(1) Poliţia se organizează în subdiviziuni teritoriale – unităţi ale Poliţiei cu personalitate juridică, de competenţă teritorială corespunzător împărţirii administrativ-teritoriale a ţării, subordonate Inspectoratului General al Poliţiei, care sînt amplasate şi îşi desfăşoară activitatea în teritoriul unităţii administrativ-teritoriale în baza regulamentelor de organizare şi funcţionare aprobate de şeful Inspectoratului General al Poliţiei.

(2) În municipiul Chişinău şi în UTA Găgăuzia se organizează şi funcţionează direcţii de poliţie, conduse de şefi asistaţi de cîte un adjunct.

(3) În cadrul Direcţiei de Poliţie a municipiului Chişinău se organizează şi funcţionează unităţi de poliţie ale sectoarelor, secţii şi servicii, corespunzător organizării administrativ-teritoriale a municipiului, în funcţie de întinderea teritoriului, de numărul populaţiei, de numărul şi de importanţa obiectivelor economice şi sociale.

(4) În cadrul Direcţiei de Poliţie a UTA Găgăuzia se organizează şi funcţionează inspectorate raionale de poliţie (Comrat, Ceadîr-Lunga şi Vulcăneşti), secţii şi servicii, corespunzător organizării administrativ-teritoriale, în funcţie de întinderea teritoriului, de numărul populaţiei, de numărul şi de importanţa obiectivelor economice şi sociale.

(5) În municipii şi raioane se organizează şi funcţionează inspectorate de poliţie, iar în sate (comune) – posturi de poliţie, arondate inspectoratelor municipale, de sector şi raionale de poliţie.

(6) În municipii şi raioane pot fi înfiinţate secţii de poliţie potrivit criteriilor prevăzute la alin. (3) şi (4).

(7) Subdiviziunile teritoriale ale Poliţiei informează, periodic sau la cerere, autorităţile administraţiei publice locale despre starea infracţională, despre măsurile luate pentru prevenirea şi descoperirea infracţiunilor, pentru menţinerea ordinii şi securităţii publice şi solicită sprijinul acestor autorităţi în legătură cu măsurile ce se impun pentru combaterea criminalităţii şi menţinerea ordinii şi securităţii publice în unitatea administrativ-teritorială respectivă.

(8) Subdiviziunile teritoriale ale Poliţiei şi efectivul-limită al acestora se aprobă de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(9) Structura subdiviziunilor teritoriale ale Poliţiei se aprobă de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei.

Articolul 16. Prelucrarea datelor cu caracter personal

(1) Pentru exercitarea atribuţiilor care îi revin, Poliţia are dreptul să constituie şi să administreze, în modul prevăzuit de legislaţie, registre instituţionale, sisteme informaţionale şi baze de date care conţin informaţii cu privire la:

a) persoanele condamnate pe teritoriul Republicii Moldova şi pe teritoriile altor state;

b) persoanele puse sub învinuire;

c) persoanele eliberate de răspundere penală: ca urmare a unui act de amnistie sau de graţiere, dacă prin acesta a fost anulată aplicarea pedepsei pentru infracţiunea săvîrşită; în legătură cu expirarea termenului de prescripţie; în caz de deces; în legătură cu schimbarea situaţiei;

d) persoanele care au săvîrşit infracţiuni aflîndu-se în stare de iresponsabilitate;

e) persoanele anunţate în căutare de către organele de urmărire penală ale Republicii Moldova sau ale altor state;

f) persoanele reţinute şi arestate pe teritoriul Republicii Moldova în scop de extrădare;

g) persoanele reţinute şi arestate ca fiind bănuite sau învinuite de săvîrşirea unei infracţiuni;

h) minorii cărora li s-au aplicat măsuri de constrîngere cu caracter educativ;

i) părinţii sau alţi reprezentanţi legali ai minorilor, care nu îşi îndeplinesc obligaţiile de educare, instruire şi/sau de întreţinere a acestora;

j) persoanele dispărute fără urmă;

k) persoanele neidentificate, aflate în incapacitate fizică sau psihică de a comunica date despre sine;

l) deţinătorii de unităţi de transport;

m) titularii permiselor de conducere a unităţilor de transport;

n) gardienii şi detectivii particulari;

o) deţinătorii de arme;

p) persoanele care au fost supuse înregistrării dactiloscopice de stat;

q) străinii în privinţa cărora s-a aplicat expulzarea;

r) persoanele care consumă substanţe narcotice sau psihotrope, persoanele predispuse la violenţă în familie;

s) victimele infracţiunii;
t) măsurile speciale de investigaţii.
(2) Poliţia asigură protejarea informaţiei deţinute împotriva accesului ilegal, distrugerii, copierii sau difuzării neautorizate.
(3) Prelucrarea, transmiterea şi distrugerea datelor cu caracter personal deţinute de Poliţie se efectuează în conformitate cu legislaţia.
Articolul 17. Formarea profesională a poliţiştilor
(1) Formarea profesională iniţială şi continuă a poliţiştilor se efectuează în cadrul Academiei „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne.
(2) În cazul angajării unor persoane care au absolvit alte instituţii de învăţămînt, înainte de a începe exercitarea atribuţiilor conform fişei postului, aceste persoane urmează un curs de instruire iniţială la Academia „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne în modul stabilit de ministrul afacerilor interne.
(3) Pe durata studiilor, studenţii Academiei „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne se consideră angajaţi în serviciul Poliţiei.
(4) Participarea studenţilor Academiei „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne la activităţi de menţinere şi asigurare a ordinii şi securităţii publice şi de descoperire a infracţiunilor reprezintă o componentă a formării lor profesionale, prevăzută de programele de instruire.
(5) Persoana admisă la studii în Academia „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne semnează un angajament de continuare a serviciului în subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne, după absolvirea instituţiei, pe un termen de 5 ani.
(6) Studentul exmatriculat pentru indisciplină sau nereuşită, precum şi poliţistul care a absolvit Academia „Ştefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne din contul bugetului de stat şi a încetat raporturile de serviciu în primii 5 ani de activitate din motive specificate la art. 47 alin. (1) lit. a), h), k)–m) restituie cheltuielile pentru studii proporţional cu perioada rămasă pînă la 5 ani, în modul stabilit de ministrul afacerilor interne.

Capitolul III
ATRIBUŢIILE, ÎMPUTERNICIRILE, OBLIGAŢIILE, RESTRICŢIILE ŞI INTERDICŢIILE ÎN ACTIVITATEA POLIŢIEI

Articolul 18. Atribuţiile Poliţiei
(1) Poliţia apără viaţa, integritatea corporală, sănătatea şi libertatea persoanei, proprietatea privată şi publică, alte drepturi legitime ale persoanei şi comunităţii, exercitînd atribuţiile prevăzute la art. 19–23.
(2) Nu se admite punerea în seama Poliţiei a altor atribuţii decît a celor prevăzute de lege.
(3) Nu se admite stabilirea în legi a unor atribuţii suplimentare pentru Poliţie fără acoperirea bugetară a cheltuielilor aferente.
(4) Ofiţerii de urmărire penală nu pot fi antrenaţi în exercitarea altor atribuţii ale Poliţiei decît a celor de urmărire penală, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.
Articolul 19. Prevenirea infracţiunilor şi contravenţiilor
În domeniul prevenirii infracţiunilor şi a contravenţiilor, Poliţia are următoarele atribuţii:
a) culege informaţii în scop de cunoaştere, prevenire şi combatere a infracţiunilor, precum şi a altor fapte ilicite;
b) elaborează şi întreprinde măsuri de prevenire a infracţiunilor şi contravenţiilor, atribuite Poliţiei, conform legii;
c) deţine evidenţe proprii de prevenţie, criminalistice şi operative în vederea susţinerii activităţii proprii;
d) asigură reacţionarea promptă la sesizările şi comunicările despre infracţiuni şi contravenţii, aduce la cunoştinţa autorităţilor administraţiei publice respective evenimentele care i-au devenit cunoscute şi care pun în pericol siguranţa personală, socială şi a statului şi cer o reacţionare promptă;
e) constată cauzele şi condiţiile ce pot genera sau contribui la săvîrşirea infracţiunilor şi contravenţiilor care sînt în competenţa Poliţiei, cu sesizarea, potrivit legii, a organului competent sau a persoanei cu funcţii de răspundere cu privire la necesitatea de întreprindere a măsurilor de înlăturare a acestor cauze şi condiţii;
f) colaborează cu instituţiile de învăţămînt şi cu organizaţiile neguvernamentale în scop de pregătire antiinfracţională a populaţiei;
g) asigură supravegherea şi organizează controlul, potrivit legii, asupra deţinerii, portului şi folosirii armelor şi muniţiilor, a materialelor explozive cu destinaţie industrială şi pirotehnice, asupra modului în care se efectuează operaţiunile cu arme, muniţii şi cu materii explozive, asupra funcţionării atelierelor de reparaţie a armelor şi a tirurilor de tragere, precum şi asupra efectuării tragerilor experimentale din arme, indiferent de forma de proprietate şi destinaţie;
h) exercită controlul, potrivit legii, asupra respectării de către instituţiile abilitate a normelor legale referitoare la circulaţia substanţelor narcotice, toxice şi radioactive, precum şi a altor obiecte şi substanţe supuse autorizării, care prezintă un pericol public avansat sau care pot fi folosite la săvîrşirea unor fapte ilicite;
i) întreprinde măsuri pentru asigurarea integrităţii averii fără stăpîn, în posesia căreia a intrat, pînă la transmiterea acesteia persoanelor îndreptăţite de a o poseda.
Articolul 20. Investigarea infracţiunilor şi contravenţiilor, urmărirea penală
În domeniul investigării infracţiunilor şi contravenţiilor şi al urmăririi penale, Poliţia are următoarele atribuţii:
a) realizează măsuri speciale de investigaţii în condiţiile legii;
b) desfăşoară, potrivit competenţei, activităţi de constatare a infracţiunilor şi efectuează urmărirea penală în

legătură cu acestea;

c) îndeplineşte însărcinările şi dispoziţiile în formă scrisă ale procurorului, ofiţerului de urmărire penală privind înfăptuirea acţiunilor de urmărire penală, precum şi hotărîrile judecătoreşti;

d) constată contravenţii şi aplică sancţiuni contravenţionale potrivit legii;

e) caută persoanele care se eschivează de la urmărirea penală şi judecată, persoanele dispărute, precum şi bunurile care au servit la săvîrşirea infracţiunii, au păstrat asupra lor urmele acţiunilor criminale sau au constituit obiectul acestor acţiuni;

f) reţine persoane în condiţiile stabilite de legislaţie;

g) asigură măsurile de protecţie a martorilor şi a altor participanţi la procesul penal în condiţiile legii;

h) foloseşte metode şi mijloace tehnico-ştiinţifice la cercetarea locului de săvîrşire a infracţiunilor şi la examinarea probelor şi a mijloacelor materiale de probă, efectuînd, prin laboratoare şi de specialişti proprii acreditaţi, expertize judiciare şi constatări tehnico-ştiinţifice, dispuse în condiţiile legii.

Articolul 21. Menţinerea, asigurarea şi restabilirea ordinii şi securităţii publice, protecţia drepturilor şi a intereselor legitime ale persoanei şi comunităţii

În domeniul de menţinere, asigurare şi restabilire a ordinii şi securităţii publice, al protecţiei drepturilor şi intereselor legitime ale persoanei şi comunităţii, Poliţia are următoarele atribuţii:

a) desfăşoară activităţi de menţinere a ordinii şi securităţii publice, a siguranţei persoanelor, de identificare şi contracarare a acţiunilor ce atentează la viaţa, libertatea, sănătatea şi integritatea persoanelor, a proprietăţii private sau publice, precum şi a altor interese legitime ale comunităţii;

b) desfăşoară acţiuni de asigurare a ordinii publice cu ocazia întrunirilor, manifestaţiilor cultural-sportive şi a altor activităţi similare, precum şi de restabilire a ordinii publice în situaţiile prevăzute de legislaţia în vigoare;

c) supraveghează şi controlează circulaţia pe drumurile publice, în afara cazurilor exceptate prin lege, şi colaborează cu alte autorităţi publice, instituţii, asociaţii obşteşti şi organizaţii neguvernamentale pentru îmbunătăţirea organizării şi sistematizării circulaţiei, asigurarea stării tehnice a autovehiculelor, menţinerea infrastructurii drumurilor, perfecţionarea pregătirii conducătorilor auto şi luarea unor măsuri de educaţie rutieră a participanţilor la trafic, respectarea de către autorităţile publice, persoanele fizice şi juridice a normelor legale din domeniul siguranţei traficului rutier;

d) execută misiuni de asigurare a ordinii publice în timpul vizitelor oficiale sau al altor activităţi la care participă înalţi demnitari de stat;

e) asigură, în condiţiile legii, paza sau protecţia obiectivelor, a bunurilor şi valorilor de importanţă deosebită, a căror listă se aprobă de Guvern;

f) asigură, în condiţiile legii, ordinea publică şi paza zonelor în care s-au produs ori există pericol iminent de producere a unor incendii, explozii ori a altor situaţii excepţionale ce pun în pericol viaţa, integritatea corporală a persoanelor sau bunurile acestora;

g) participă la lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale de caracter natural, tehnogen ori ecologic în localităţi şi la obiectivele păzite;

h) asigură paza la transportarea armelor, muniţiilor, materialelor explozive, a substanţelor narcotice, psihotrope, toxice sau radioactive ori a altor materiale sau substanţe periculoase, în condiţiile stabilite prin lege;

i) desfăşoară activităţi de căutare a persoanelor care se sustrag de la executarea pedepselor sau a hotărîrilor judecătoreşti;

j) asigură paza şi funcţionarea, în condiţiile legii, a locurilor de reţinere organizate în cadrul unităţilor de poliţie;

k) escortează persoanele reţinute şi deţinute;

l) contribuie la aducerea în autorităţile sau instituţiile publice respective, la solicitarea acestora, a persoanelor care se sustrag de la prezentarea obligatorie, în conformitate cu legislaţia;

m) execută controlul asupra comportamentului persoanelor arestate la domiciliu, eliberate provizoriu sub control judiciar sau pe cauţiune;

n) asigură protecţia victimelor violenţei în familie şi supraveghează executarea ordonanţei de protecţie în conformitate cu legislaţia;

o) verifică respectarea regulilor de şedere a cetăţenilor străini şi a apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova, emite decizii de returnare a străinilor, de revocare şi de anulare a dreptului de şedere şi de declarare a străinului drept persoană indezirabilă, de reducere a termenului de şedere a străinilor, aplică şi ridică interdicţii de intrare şi ieşire în/din Republica Moldova;

p) reţine şi deţine în locuri special stabilite străinii care au intrat clandestin, se află ilegal şi sînt supuşi expulzării de pe teritoriul Republicii Moldova;

q) exercită obligaţiile ce reies din acordurile de readmisie încheiate între Guvernul Republicii Moldova şi guvernele altor state.

Articolul 22. Asigurarea înfăptuirii justiţiei

În domeniul de asigurare a înfăptuirii justiţiei, Poliţia are următoarele atribuţii:

a) execută mandatele şi deciziile instanţelor de judecată pentru punerea persoanelor în stare de arest preventiv, hotărîrile instanţelor de judecată, ale procurorilor şi ofiţerilor de urmărire penală pentru aducerea silită a persoanelor care, fiind citate, se sustrag de la prezentarea în organele respective;

b) asigură securitatea judecătorilor şi a participanţilor la proces în instanţele judecătoreşti, iar în caz de necesitate, şi în afara lor, în condiţiile legii;

c) îndeplineşte indicaţiile preşedintelui şedinţei de judecată privind aplicarea faţă de inculpat şi faţă de alte persoane a măsurilor procesuale de constrîngere prevăzute de lege;

d) asigură paza sediilor instanţelor judecătoreşti;

e) asigură aducerea la locul procesului judiciar a materialelor cauzei penale, a corpurilor delicte, precum şi integritatea lor;

f) asigură ordinea publică în sediul instanţelor judecătoreşti;

g) acordă asistenţă executorilor judecătoreşti în procesul de îndeplinire a acţiunilor executorii.

Articolul 23. Asistenţa populaţiei şi a autorităţilor administraţiei publice locale

În domeniul de acordare a asistenţei populaţiei şi autorităţilor administraţiei publice locale, Poliţia are următoarele atribuţii:

a) acordă sprijin, potrivit legii, autorităţilor administraţiei publice locale în vederea desfăşurării activităţii acestora; participă la activităţile consiliilor şi comisiilor create pe lîngă autorităţile administraţiei publice locale în domeniul ordinii de drept, protecţiei drepturilor şi a libertăţilor omului;

b) asigură informarea oportună a populaţiei cu privire la măsurile de securitate necesare pentru prevenirea victimizării, siguranţa personală şi protecţia bunurilor materiale;

c) acordă primul ajutor, în caz de necesitate, persoanelor care se află în stare de neputinţă fizică sau psihologică, precum şi persoanelor care au avut de suferit în urma acţiunilor criminale sau contravenţionale, situaţiilor excepţionale de diferit caracter şi a altor incidente;

d) este antrenată în acţiuni de salvare şi evacuare a persoanelor şi a bunurilor în caz de accidente, catastrofe, incendii, calamităţi naturale, în condiţiile legislaţiei.

Articolul 24. Competenţa teritorială a poliţistului

(1) În îndeplinirea activităţilor specifice, poliţistul are competenţă teritorială corespunzătoare unităţii de poliţie din care face parte.

(2) În caz de continuare a unei măsuri sau activităţi specifice, poliţistul poate acţiona, în condiţiile legii, şi în raza teritorială a altor unităţi de poliţie în modul prevăzut de actele normative departamentale.

(3) În caz de detaşare sau de misiune ordonată pe raza teritorială a altei unităţi de poliţie, poliţistul are competenţa teritorială stabilită pentru acea unitate. Poliţistul care activează în una din subdiviziunile specializate subordonate Inspectoratului General al Poliţiei are competenţă teritorială generală.

(4) Fiecare poliţist, pe tot teritoriul ţării, indiferent de funcţia pe care o deţine, de locul în care se află în timpul sau în afara orelor de program, în cazul în care sesizează existenţa unor circumstanţe sau fapte care periclitează ordinea de drept, viaţa sau sănătatea persoanelor ori alte valori sociale, este obligat să comunice despre aceasta celei mai apropiate subdiviziuni de poliţie şi să întreprindă măsurile posibile pentru prevenirea şi curmarea infracţiunii sau contravenţiei, acordarea primului ajutor persoanelor aflate în pericol, reţinerea şi identificarea făptuitorilor, depistarea martorilor oculari şi pentru paza locului în care s-a produs evenimentul.

Articolul 25. Împuternicirile poliţistului

(1) Poliţistul îşi exercită atribuţiile, dispune de drepturile şi îndeplineşte obligaţiile, care îi revin potrivit legii, în limitele competenţei şi conform funcţiei deţinute.

(2) Cerinţele legale ale poliţistului înaintate în procesul exercitării atribuţiilor de serviciu sînt obligatorii pentru executare de către toate persoanele fizice şi juridice.

(3) Neîndeplinirea cerinţelor legale ale poliţistului, precum şi alte acţiuni sau inacţiuni ce împiedică exercitarea atribuţiilor sale atrag după sine răspunderea stabilită de legislaţie.

(4) Cerinţele poliţistului şi acţiunile întreprinse de el în exerciţiul funcţiunii se prezumă a fi legitime atît timp cît, în condiţiile şi ordinea prevăzute de lege, nu se stabileşte contrariul.

(5) În realizarea atribuţiilor de serviciu, poliţistul are următoarele împuterniciri:

1) să solicite persoanelor, inclusiv persoanelor cu funcţie de răspundere şi persoanelor publice, respectarea ordinii publice şi încetarea acţiunilor ilegale, iar, în caz de necesitate, pentru asigurarea respectării cerinţelor legale să intervină prin aplicarea forţei fizice, mijloacelor speciale sau a armei de foc din dotare, în condiţiile stabilite de lege;

2) să exercite drepturile ce rezultă din procedura penală sau contravenţională în cazul în care poliţistul exercită funcţia respectivă în cadrul procesului;

3) să stabilească identitatea persoanelor care încalcă dispoziţiile legale ori sînt indicii că acestea pregătesc sau au comis o fapta ilegală;

4) să ceară legitimarea persoanelor care solicită intrarea într-un perimetru restricţionat;

5) să efectueze controlul corporal preventiv asupra persoanei participante la întruniri publice sau în alte locuri în care este interzis accesul cu arme, produse ori cu substanţe periculoase, precum şi al bagajului acesteia;

6) să efectueze controlul corporal preventiv asupra persoanei care se află în stare de inconştienţă şi este necesară identificarea acesteia, precum şi al bagajului acesteia;

7) să efectueze imprimări audio şi video, să fotografieze persoanele care încalcă ordinea publică;

8) să folosească gratuit mijloacele de informare în masă în scop de prevenire a tulburărilor grave ale ordinii publice sau a altor situaţii excepţionale;

9) să utilizeze mijloacele speciale sonore şi luminiscente instalate pe unităţile de transport conform normelor

stabilite;

10) să reţină persoanele în condiţiile stabilite de legislaţie, cu explicarea drepturilor acestora;

11) să invite în sediul Poliţiei persoanele a căror prezenţă este necesară pentru îndeplinirea atribuţiilor Poliţiei, cu aducerea la cunoştinţă, în formă scrisă, a scopului şi motivului invitaţiei;

12) să sesizeze organele competente, conform legii, cu privire la înlăturarea cauzelor şi a condiţiilor ce pot genera sau contribui la săvîrşirea infracţiunilor şi contravenţiilor;

13) să intre sau să pătrundă, în modul stabilit de lege, utilizînd la necesitate mijloace speciale, în orice încăpere sau proprietate în scop de curmare a infracţiunilor, urmărire a persoanelor suspectate de comiterea infracţiunilor, a persoanelor care se ascund de organele de urmărire penală, se sustrag de la executarea pedepsei penale, de la arestul contravenţional sau dacă, în baza unor date suficiente, se ştie că în aceste localuri a fost comisă sau se comite o infracţiune, precum şi în caz de calamităţi naturale şi în alte împrejurări excepţionale care pun în pericol securitatea publică şi siguranţa persoanelor;

14) să limiteze sau să interzică temporar circulaţia transportului şi a pietonilor pe străzi şi pe drumuri, precum şi accesul persoanelor pe anumite porţiuni de teren sau spre anumite locuri în scop de asigurare a securităţii publice, de ocrotire a vieţii, sănătăţii şi bunurilor persoanelor, de efectuare a unor acţiuni de urmărire penală sau speciale de investigaţii;

15) să oprească în trafic şi să efectueze controlul permiselor de conducere ale conducătorilor de vehicule, al certificatelor de înmatriculare (înregistrare) a vehiculelor, al altor acte cu caracter permisiv în cazul încălcării regulilor de circulaţie, existenţei probelor de încălcare a legislaţiei sau desfăşurării unei operaţiuni speciale, precum şi în vederea verificării legalităţii transporturilor de mărfuri şi persoane, identificării persoanelor şi a vehiculelor aflate în căutare, interzicerii exploatării vehiculelor a căror stare tehnică prezintă pericol pentru siguranţa traficului;

16) să limiteze sau să interzică efectuarea lucrărilor de reparaţie şi de construcţie a drumurilor, precum şi alte lucrări rutiere, dacă nu se respectă cerinţele de asigurare a securităţii rutiere;

17) să folosească orice mijloace de transport şi comunicaţii, indiferent de proprietar sau deţinător, persoană fizică ori persoană juridică, cu excepţia celor care aparţin misiunilor diplomatice, oficiilor consulare şi reprezentanţelor organizaţiilor internaţionale acreditate în Republica Moldova, precum şi membrilor personalului acestora acreditaţi în Republica Moldova şi care au însemne speciale, pentru luarea unor măsuri legale ce nu pot fi amînate şi nu pot fi aduse la îndeplinire altfel;

18) să solicite şi să primească gratuit, în modul stabilit, informaţia şi materialele care sînt păstrate de autorităţile publice, agenţii şi companii, de întreprinderile de stat şi private, de alte persoane juridice şi sînt necesare pentru îndeplinirea atribuţiilor Poliţiei;

19) să gestioneze registre informaţionale instituţionale, fişiere de date şi sisteme informaţionale şi registre de stat conţinînd informaţia necesară pentru îndeplinirea atribuţiilor Poliţiei, cu respectarea legislaţiei în domeniul protecţiei datelor cu caracter personal şi cu privire la registre;

20) să poarte asupra sa arma din dotare şi muniţia necesară, indiferent dacă este în uniformă sau în ţinută civilă, precum şi să aplice forţa fizică, mijloacele tehnice şi speciale, arma din dotare în modul şi în cazurile prevăzute de lege;

21) să verifice persoana care conduce mijlocul de transport atunci cînd se bănuieşte că persoana respectivă este sub influenţa alcoolului, substanţelor narcotice, psihotrope, toxice sau este afectată de medicamente pentru a nu admite la conducerea mijlocului de transport această persoană, precum şi persoana care nu are dreptul de a conduce vehicule sau care, din cauza stării sale de sănătate, creează pericol pentru siguranţa traficului;

22) să apeleze la instituţiile medico-sanitare pentru testarea obligatorie, conform prevederilor legislaţiei, a persoanelor aflate în stare de ebrietate produsă de alcool, substanţe narcotice, psihotrope sau toxice, precum şi, în scopul de a preveni răspîndirea bolilor venerice şi a altor boli infecţioase, a persoanelor atribuite la grupul de risc sporit, care sînt incluse în evidenţele profilactice ale instituţiilor medico-sanitare sau de poliţie;

23) să aducă din locuri publice ori aglomerate într-o instituţie medico-sanitară persoanele aflate sub influenţa alcoolului, substanţelor narcotice, psihotrope sau toxice ori a altor substanţe care acţionează grav asupra stării fizice şi psihice a persoanei, precum şi persoanele care sînt incapabile să se mişte sau sînt susceptibile de a dăuna sieşi ori celor din jur;

23^1) să solicite respectarea legislaţiei privind interzicerea fumatului în mijloacele de transport public, în mijloacele de transport private în care se află minori, sub acoperişul staţiilor de transport public, în parcurile de distracţii şi pe terenurile de joacă pentru copii, pe stadioane, arene, în pieţe şi alte spaţii publice deschise pe durata evenimentelor publice distractive sau de alt gen;

[Art.25 pct.23^1) introdus prin LP124 din 29.05.15, MO185-189/17.07.15; în vigoare 17.09.15]

23^2) să constate, la solicitarea angajatorilor, proprietarilor, managerilor, personalului întreprinderilor şi a populaţiei, încălcarea legislaţiei privind interzicerea fumatului în spaţiile publice de către persoane fizice şi să aplice sancţiunile prevăzute de legislaţia în vigoare;

[Art.25 pct.23^2) introdus prin LP124 din 29.05.15, MO185-189/17.07.15; în vigoare 17.09.15]

24) să ia decizii de reducere a termenului de şedere a străinilor, să aplice şi să ridice interdicţii de intrare şi ieşire în/din Republica Moldova;

25) să reţină şi să deţină în locuri special stabilite străinii care au intrat clandestin, se află ilegal şi sînt supuşi expulzării de pe teritoriul Republicii Moldova;

26) să exercite obligaţiile ce reies din acordurile de readmisie încheiate între Guvernul Republicii Moldova şi

guvernele altor state;

27) să ridice şi să depoziteze arme de foc, muniţii, explozive, substanţe narcotice şi psihotrope şi alte obiecte şi substanţe supuse autorizării sau licenţierii ori scoase din circuitul civil în cazul în care obiectul sau substanţa respectivă este păstrată sau utilizată cu încălcarea normelor stabilite;

28) să fotografieze, să facă înregistrări audio şi video în scop de asigurare a realizării atribuţiilor Poliţiei fără încălcarea inviolabilităţii vieţii private a persoanei, garantată de legislaţie;

29) să efectueze filmarea şi înregistrarea audio a persoanelor reţinute penal sau contravenţional, să le fotografieze, să le dactiloscopieze şi să colecteze alte mostre pentru cercetare comparativă sau identificare.

(6) Poliţiştii care au calitatea de ofiţer de urmărire penală şi au împuternicirile respective prevăzute de legislaţie sînt numiţi prin ordinul şefului Inspectoratului General al Poliţiei.

(7) Alte împuterniciri ale poliţistului pot fi prevăzute de lege.

Articolul 26. Obligaţiile poliţistului

(1) Poliţistul îşi desfăşoară activitatea profesională în interesul şi în sprijinul persoanei, comunităţii şi al instituţiilor statului, exclusiv pe baza şi în executarea legii, fiind obligat:

a) să respecte cu stricteţe drepturile, libertăţile omului şi demnitatea umană, să aibă comportament demn şi respectuos pentru persoane, o atitudine fermă faţă de cei care încalcă legile;

b) să se conducă, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, de legislaţie, asigurînd îndeplinirea sarcinilor ce stau în faţa Poliţiei;

c) să execute la timp şi întocmai atribuţiile conform funcţiei deţinute;

d) să manifeste, în exercitarea atribuţiilor de serviciu, iniţiativă şi perseverenţă, obiectivitate şi imparţialitate;

e) să execute ordinele, dispoziţiile şi indicaţiile superiorilor;

f) să păstreze secretul de stat şi al altor informaţii oficiale cu accesibilitate limitată;

g) să protejeze informaţiile privind datele cu caracter personal de care ia cunoştinţă în exercitarea atribuţiilor de serviciu;

h) să perfecţioneze în permanenţă nivelul său de pregătire profesională;

i) să depună declaraţii cu privire la venituri şi proprietate, precum şi declaraţii de interese personale, în modul şi în condiţiile prevăzute de lege;

j) să declare orice donaţie, directă sau indirectă, primită în legătură cu exercitarea funcţiei;

k) să informeze pe şeful ierarhic superior şi autorităţile competente cu privire la faptele de corupţie de care a luat cunoştinţă, săvîrşite de alte persoane, inclusiv de poliţişti;

l) să se adreseze unei persoane doar după ce s-a prezentat, cu indicarea funcţiei, gradului special şi a numelui, legitimîndu-se în acest sens cu legitimaţia de serviciu;

m) să informeze persoana căreia i se adresează despre scopul şi motivul adresării;

n) în cazul aplicării unor măsuri de natură să restrîngă drepturile şi libertăţile persoanei, să aducă la cunoştinţa acesteia cauza şi temeiurile de aplicare a măsurilor de rigoare, precum şi drepturile şi obligaţiile apărute în aceste condiţii;

o) să aibă o atitudine responsabilă faţă de legitimaţia de serviciu, arma, mijloacele speciale din dotare şi faţă de alte bunuri transmise în scopul exercitării atribuţiilor;

p) la eliberarea din serviciu, precum şi în cazul suspendării din funcţie sau efectuării anchetei de serviciu în privinţa sa, să predea arma din dotare şi muniţia aferentă în modul stabilit de ministrul afacerilor interne.

(2) Relaţiile dintre poliţist şi reprezentanţii altor organe de drept se bazează pe colaborarea şi sprijinul reciproc în vederea exercitării calitative a atribuţiilor de serviciu.

(3) Atribuţiile de serviciu ale poliţistului sînt specificate în actele normative departamentale şi în fişa postului, aprobate în modul stabilit.

(4) După eliberarea din serviciu, persoana este obligată să păstreze, în condiţiile prevăzute de legislaţie, secretul de stat şi al altor informaţii cu accesibilitate limitată, secretul surselor de informaţii şi al activităţilor desfăşurate. Această obligaţie se menţine pe durata de secretizare a informaţiei, stabilită de legislaţie.

Articolul 27. Inadmisibilitatea imixtiunii în activitatea poliţistului

Nimeni altcineva decît persoanele împuternicite prin lege nu are dreptul să intervină în activitatea poliţistului. Nimeni nu-l poate obliga pe poliţist să îndeplinească acţiuni ce nu sînt stabilite prin lege.

Articolul 28. Restricţiile şi interdicţiile în activitatea poliţistului

(1) Poliţistului îi este interzis:

a) să facă parte din partide, formaţiuni sau organizaţii social-politice ori să desfăşoare propagandă în favoarea acestora;

b) să organizeze sau să participe la greve;

c) să organizeze mitinguri şi alte întruniri cu caracter politic;

d) să promoveze opinii sau preferinţe politice în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, la locul de muncă sau în timpul orelor de serviciu;

e) să adere la culte religioase neînregistrate conform legislaţiei;

f) să utilizeze în interese personale sau în alte scopuri decît cele de serviciu mijloacele financiare, tehnico-materiale, informaţionale şi alte bunuri ale statului, precum şi informaţia de serviciu pusă la dispoziţia sa pentru

exercitarea funcţiilor ori la care are acces în virtutea acestora;

g) să abuzeze de calitatea oficială şi să compromită, prin activitatea sa privată ori publică, prestigiul funcţiei sau al autorităţii din care face parte;

h) să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitaţii sau orice alt avantaj, destinate personal acestuia sau familiei sale;

i) să întreprindă alte acţiuni interzise poliţistului prin lege.

(2) Poliţistul nu poate exercita activitatea într-o funcţie în subordinea nemijlocită a unei rude pe linie dreaptă sau colaterală (părinte, frate, soră, fiu, fiică) ori a unei rude prin afinitate (soţ/soţie, părinte, frate sau soră a soţului/soţiei).

(3) Interdicţia prevăzută la alin. (2) se aplică şi în situaţia în care conducătorul superior nemijlocit al poliţistului are calitatea de persoană ce exercită funcţie de demnitate publică.

(4) Poliţistul, în termen de 30 de zile calendaristice, va întreprinde acţiuni în vederea încetării raporturilor ierarhice nemijlocite prevăzute la alin. (2) şi (3).

(5) În cazul în care poliţistul nu a respectat condiţiile prevăzute la alin. (4), angajatorul va decide transferul acestuia într-o funcţie cel puţin similară sau de acelaşi nivel, care ar exclude o astfel de subordonare, iar dacă transferul nu este posibil, acesta va fi eliberat din funcţia deţinută.

(6) La angajarea în Poliţie, persoana ia cunoştinţă, contra semnătură, de restricţiile şi interdicţiile impuse prin prezenta lege şi de alte acte normative care reglementează activitatea Poliţiei.

Articolul 29. Incompatibilităţi generale pentru statutul poliţistului

(1) Poliţistul nu are dreptul să desfăşoare alte activităţi remunerate:

a) în cadrul autorităţilor publice;

b) în funcţie de demnitate publică sau în funcţie din cadrul cabinetului persoanei care exercită funcţie de demnitate publică, cu excepţia cazului în care raporturile de serviciu sînt suspendate pe perioada respectivă, în condiţiile legii;

c) prin contract individual de muncă sau prin alt contract civil, în cadrul societăţilor comerciale, cooperativelor, întreprinderilor de stat sau municipale, precum şi al organizaţiilor necomerciale, din sectorul privat sau public, cu excepţia activităţilor didactice sau ştiinţifice.

(2) Poliţistul nu are dreptul să desfăşoare personal sau prin intermediul unei terţe persoane activitatea de întreprinzător sau să fie membru al organizaţiei de conducere a unei întreprinderi.

(3) Poliţistul nu poate fi reprezentant al unor terţe persoane în autoritatea publică în care îşi desfăşoară activitatea, inclusiv în ceea ce priveşte efectuarea unor acte în legătură cu funcţia pe care o exercită.

(4) Poliţistul antrenat în una din activităţile incompatibile enumerate la alin. (1)–(3) este obligat, în termen de 30 de zile calendaristice de la data apariţiei acestei situaţii, să abandoneze activitatea incompatibilă cu funcţia sa ori, după caz, să depună cerere de demisie din funcţia de poliţist. Dacă în termenul menţionat nu întreprinde acţiuni în vederea lichidării incompatibilităţii, poliţistul este concediat.

Articolul 30. Executarea dispoziţiilor conducătorului

(1) Poliţistul este obligat să se conformeze dispoziţiilor legale (ordinelor, indicaţiilor obligatorii spre executare) primite de la conducătorul său direct şi de la conducătorul subdiviziunii din care face parte.

(2) La primirea unui ordin, în formă scrisă sau verbal, ori a unor indicaţii ce contravin legislaţiei, poliţistul este obligat să refuze executarea cerinţei ilegale şi să aplice prevederile legii. Refuzul de a executa ordinul sau indicaţiile care contravin legii poate fi expus iniţial verbal, urmînd a fi motivat obligatoriu în formă scrisă de îndată ce a devenit posibil.

(3) Dispoziţia se consideră ilegală dacă aceasta este în contradicţie cu legislaţia în vigoare, depăşeşte competenţa autorităţii publice sau necesită acţiuni pe care destinatarul dispoziţiei nu are dreptul să le îndeplinească.

(4) Poliţistul nu poate fi sancţionat sau prejudiciat pentru sesizarea cu bună-credinţă cu privire la dispoziţiile ilegale ale conducătorului.

(5) Şefii poartă răspundere pentru legalitatea şi oportunitatea dispoziţiilor pe care le dau poliţiştilor din subordine, fiind obligaţi, totodată, să verifice modul de îndeplinire a acestora.

Capitolul IV
STATUTUL POLIŢISTULUI

Articolul 31. Personalul Poliţiei şi statutul poliţistului

(1) Personalul Poliţiei se constituie din poliţişti, funcţionari publici, salariaţi civili şi personal de deservire tehnică.

(2) În limitele competenţelor stabilite de legislaţie, poliţistul este învestit cu împuterniciri pe timpul şi în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, prevăzute de prezenta lege.

(3) Poliţistul este funcţionar public cu statut special.

(4) Statutul poliţistului se aplică şi angajaţilor subdiviziunilor subordonate Ministerului Afacerilor Interne care exercită atribuţiile Poliţiei, conform prevederilor prezentei legi, precum şi corpului profesoral didactic din cadrul catedrelor cu disciplini de specialitate poliţienească din cadrul instituţiilor de învăţămînt ale Ministerului Afacerilor Interne. Subdiviziunile subordonate Ministerului Afacerilor Interne, în cadrul cărora se instituie funcţii poliţieneşti, sînt specificate în Regulamentul Ministerului Afacerilor Interne, aprobat de Guvern.

(5) Raporturile de serviciu ale funcţionarilor publici, ale salariaţilor civili şi ale personalului de deservire tehnică

sînt reglementate, respectiv, de legislaţia cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, de Codul muncii şi de alte acte normative.

(6) Acţiunea Codului muncii se extinde asupra raporturilor de serviciu ale poliţiştilor în măsura în care nu este reglementată de prezenta lege.

Articolul 32. Uniforma, legitimaţia de serviciu
şi însemnele distinctive

(1) Poliţistul poartă uniformă atribuită gratuit. Modelul uniformei, însemnele şi normele de asigurare cu uniformă sînt aprobate de Guvern.

(2) Regulile de purtare a uniformei sînt stabilite de ministrul afacerilor interne.

(3) Persoanele care nu cad sub incidenţa prezentei legi nu au dreptul de port al uniformei de poliţist.

(4) Identificarea poliţistului în cadrul exercitării atribuţiilor de serviciu se face prin legitimaţia de serviciu. Modelul şi ordinea de eliberare a legitimaţiei de serviciu sînt stabilite de ministrul afacerilor interne.

(5) Legitimaţia de serviciu confirmă statutul şi împuternicirile poliţistului, inclusiv dreptul de a purta armă.

(6) La eliberarea din serviciu, precum şi în perioada de suspendare din funcţie, poliţistul este obligat să predea legitimaţia de serviciu.

(7) Poliţistul poate purta şi semne distinctive ale Poliţiei şi ale subdiviziunilor acesteia, atribuite gratuit, potrivit modului stabilit de ministrul afacerilor interne.

(8) Se interzice ca uniforma, legitimaţia sau însemnele distinctive ale persoanelor juridice să fie identice ori similare cu cele ale poliţistului.

Articolul 33. Funcţiile poliţieneşti

(1) Tipurile funcţiilor în subdiviziunile Poliţiei se instituie potrivit Nomenclatorului funcţiilor aprobat de ministrul afacerilor interne.

(2) Poliţiştii sînt numiţi în funcţie conform specialităţii şi calificării.

(3) Atribuţiile, drepturile, răspunderea şi raporturile de subordonare ale poliţistului sînt descrise în fişa postului, aprobată de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei sau de către persoana împuternicită de acesta.

(4) Fişa postului şefului Inspectoratului General al Poliţiei este aprobată de către ministrul afacerilor interne.

Articolul 34. Raporturile de serviciu

(1) Raporturile de serviciu ale poliţistului sînt prevăzute de prezenta lege. În măsura în care acestea nu sînt reglementate de prezenta lege se aplică prevederile Codului muncii.

(2) Raporturile de serviciu apar odată cu încheierea contractului individual de muncă, confirmat prin actul administrativ de numire în funcţie.

(3) Actul administrativ de numire în funcţie are formă scrisă şi conţine temeiul de numire, numele persoanei, funcţia, data de la care aceasta urmează să exercite funcţia poliţienească şi, după caz, alte elemente stabilite de legislaţie.

(4) Contractul individual de muncă se încheie în formă scrisă între candidat şi Inspectoratul General al Poliţiei, în persoana şefului Inspectoratului General al Poliţiei, în condiţiile prevăzute de legislaţie.

(5) Pentru funcţiile specificate la art. 7 lit. d) şi e), contractul individual de muncă se încheie între candidat şi ministrul afacerilor interne.

(6) Pentru persoanele care au atins limita de vîrstă pentru serviciu în Poliţie, contractul individual de muncă poate fi prelungit, prin acordul părţilor, pe o perioadă de cel mult 5 ani.

(7) Hotărîrea privind prelungirea termenului de aflare în serviciu peste limita de vîrstă, stabilită la alin. (6), nu exclude posibilitatea încetării serviciului în baza altor temeiuri.

(8) Poliţistul poate cumula, conform legislaţiei, funcţia şi îndeplini obligaţiile de serviciu ale poliţistului absent temporar.

Articolul 35. Jurămîntul

(1) După încheierea contractului individual de muncă, în termen de cel mult o lună, poliţistul depune jurămîntul solemn cu următorul conţinut:

„Eu (prenumele, numele), încadrîndu-mă în serviciul Poliţiei, jur solemn să fiu devotat poporului Republicii Moldova, să fiu onest, disciplinat, vigilent şi curajos, să păstrez secretele de stat şi alte informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, să respect şi să aplic în mod corect şi fără părtinire legile Republicii Moldova. Jur să exercit în mod conştiincios şi cu exactitate obligaţiile încredinţate, ordinele superiorilor şi prevederile statutelor şi regulamentelor, să respect şi să ocrotesc interesele şi autoritatea statului, drepturile, libertăţile şi interesele legitime ale persoanelor, să apăr ordinea de drept şi patrimoniul statului şi al persoanelor. Dacă voi încălca acest jurămînt, sînt gata să port răspundere cu toată rigoarea legii.”

(2) Modul de depunere a jurămîntului este stabilit de ministrul afacerilor interne.

(3) Refuzul de a depune jurămîntul serveşte temei de încetare a contractului individual de muncă.

Articolul 36. Timpul de muncă

(1) Pentru poliţişti se stabileşte durata săptămînii de muncă de 40 de ore.

(2) Formele de organizare a timpului de muncă, programul de muncă şi acordarea repausului săptămînal pentru poliţişti se stabilesc de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei, în conformitate cu legislaţia.

(3) În caz de necesitate, poliţiştii sînt obligaţi să se prezinte la serviciu în baza dispoziţiei în formă scrisă, iar în cazuri de urgenţă, şi a dispoziţiei verbale, a conducerii subdiviziunii de Poliţie, pentru exercitarea atribuţiilor de serviciu, în afara orelor de program stabilite, inclusiv pe timp de noapte, în zile de odihnă, de sărbătoare nelucrătoare

în legătură cu interesele de serviciu sau în alte situaţii temeinic justificate, astfel încît să se asigure şi continuitatea serviciului şi restabilirea capacităţii de muncă.

(4) În cazurile prevăzute la alin. (3), poliţistul beneficiază, la alegere, de remunerare suplimentară sau de timp de odihnă suplimentar în modul stabilit de legislaţie.

(5) În subdiviziuni poate fi introdusă evidenţa globală a timpului de muncă, astfel încît durata timpului de muncă să nu depăşească numărul de ore lucrătoare stabilit de prezenta lege. Modul de aplicare a evidenţei globale a timpului de muncă, inclusiv a timpului lucrat peste program, se stabileşte de către ministrul afacerilor interne.

(6) Condiţiile de retribuire a muncii şi a orelor suplimentare se stabilesc în conformitate cu legislaţia.

Articolul 37. Concediile

(1) Poliţiştii au dreptul la concediu de odihnă anual plătit, concediu de odihnă anual suplimentar şi concediu neplătit, precum şi la concedii sociale, prevăzute de legislaţia în vigoare.

(2) Poliţiştii, în funcţie de vechimea în serviciu, au dreptul la concediu de odihnă anual plătit, cu următoarea durată:

a) cu vechimea de pînă la 5 ani – 35 de zile calendaristice;

b) cu vechimea de la 5 pînă la 10 ani – 38 de zile calendaristice;

c) cu vechimea de la 10 pînă la 15 ani – 40 de zile calendaristice;

d) cu vechimea de la 15 pînă la 20 de ani – 42 de zile calendaristice;

e) cu vechimea de peste 20 de ani – 45 de zile calendaristice.

(3) În durata concediului de odihnă anual plătit nu se includ zilele de sărbătoare nelucrătoare.

(4) Concediul de maternitate şi concediul pentru îngrijirea copilului se acordă poliţistului conform dispoziţiilor generale. Baza de calcul al indemnizaţiilor de maternitate, al indemnizaţiei pentru creşterea copilului şi al indemnizaţiei pentru îngrijirea copilului bolnav o constituie venitul mediu lunar realizat de către poliţist în ultimele 6 luni calendaristice anterioare lunii în care s-a produs evenimentul. Baza de calcul al indemnizaţiei de maternitate acordate soţiei aflate la întreţinerea poliţistului o constituie venitul mediu lunar al poliţistului. Indemnizaţiile se plătesc la locul de serviciu al poliţistului, din bugetul de stat.

Articolul 38. Angajarea în Poliţie

(1) Pentru ocuparea funcţiilor în cadrul Poliţiei pot fi angajate persoane cu studii corespunzătoare cerinţelor specificate în fişa postului, care întrunesc cerinţele legale de angajare.

(2) Admiterea în instituţiile de învăţămînt ale Ministerului Afacerilor Interne, precum şi angajarea se realizează prin concurs, care se efectuează conform unei proceduri stabilite de către ministrul afacerilor interne. Procedura concursului nu se efectuează pentru persoanele angajate prin transfer.

(3) La concursul de admitere în instituţiile de învăţămînt ale Ministerului Afacerilor Interne, precum şi la concursul de angajare, are acces orice persoană, indiferent de rasă, naţionalitate, sex, religie, cuantum al averii sau origine socială, care întruneşte condiţiile speciale prevăzute la art. 39.

(4) Litigiile cu privire la concurs se soluţionează în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(5) La angajarea în serviciu, poliţistul ia cunoştinţă, contra semnătură, de normele deontologice ale poliţistului, de restricţiile şi interdicţiile stabilite.

(6) Angajarea în serviciu se efectuează în baza contractului individual de muncă, prin ordin de numire în funcţie, emis de şeful Inspectoratului General al Poliţiei sau, în cazurile prevăzute de prezenta lege, de ministrul afacerilor interne.

Articolul 39. Condiţiile speciale pentru a candida
la o funcţie în cadrul Poliţiei

(1) Poate fi angajat în Poliţie candidatul care are cetăţenia Republicii Moldova, domiciliu în ţară şi care întruneşte, pe lîngă condiţiile stabilite de prezenta lege, şi următoarele condiţii speciale:

a) a atins vîrsta de 18 ani şi are capacitate deplină de exerciţiu;

b) este apt din punct de vedere medical pentru exercitarea funcţiei, conform deciziei comisiei medicale speciale a Ministerului Afacerilor Interne;

c) posedă studiile şi calificarea corespunzătoare pentru funcţia în care urmează să fie numit;

d) se bucură de o bună reputaţie, are un comportament corespunzător cerinţelor de conduită acceptate de societate;

e) nu are antecedente penale sau nu se află sub urmărire penală pentru săvîrşirea de infracţiuni.

(2) Înainte de a fi angajat în Poliţie, precum şi ulterior la promovarea în funcţii superioare, candidatul este supus unui control special în modul stabilit de ministrul afacerilor interne, precum şi testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), testului psihologic şi testului de aptitudini profesionale. Candidatul este obligat să prezinte, în condiţiile legii, declaraţii cu privire la venituri şi proprietate, precum şi declaraţii de interese personale.

(3) Candidatul care a susţinut concursul urmează să fie angajat în funcţie numai după exprimarea în formă scrisă a acordului cu privire la:

a) testarea integrităţii sale profesionale şi monitorizarea stilului său de viaţă în conformitate cu prevederile art. 40 şi 41;

b) testarea periodică a menţinerii aptitudinilor psihologice necesare pentru exercitarea atribuţiilor;

c) testarea la poligraf în timpul efectuării controlului periodic sau selectiv al activităţii de serviciu în conformitate cu prevederile Legii nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).

(4) La angajarea în serviciu, candidatul este supus înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii în conformitate cu legislaţia.

(5) În funcţia de poliţist nu poate fi angajată persoana care:

a) este membru al unui partid politic;

b) are antecedente penale, are calitatea de bănuit, învinuit, inculpat sau condamnat în legătură cu săvîrşirea unei infracţiuni;

c) este privată de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate ca pedeapsă principală sau complementară aplicată prin hotărîre judecătorească definitivă.

Articolul 40. Testarea integrităţii profesionale

(1) Testarea integrităţii profesionale reprezintă o metodă de verificare periodică a conduitei sau a modului de respectare a obligaţiilor profesionale de către poliţişti, precum şi de identificare, evaluare şi înlăturare a vulnerabilităţilor şi a riscurilor care determină angajatul Poliţiei să comită acte de corupţie, acte conexe corupţiei sau fapte de comportament corupţional ori să admită influenţe necorespunzătoare în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, constînd în crearea situaţiilor virtuale, similare celor cu care se confruntă poliţistul în exercitarea atribuţiilor de serviciu, materializate prin operaţiuni disimulate, circumstanţiate de comportamentul acestuia, în vederea stabilirii reacţiei şi conduitei adoptate.

(2) Testarea integrităţii profesionale a poliţiştilor este efectuată de subdiviziunea specializată din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, ai cărei angajaţi sînt testaţi, la rîndul lor, de către Centrul Naţional Anticorupţie.

(3) Periodicitatea şi condiţiile de desfăşurare a testării integrităţii profesionale sînt stabilite în regulamentul aprobat de ministrul afacerilor interne.

(4) Rezultatul testării integrităţii profesionale se remite şefului Inspectoratului General al Poliţiei, care examinează comportamentul poliţistului manifestat în cadrul testului de integritate profesională şi, după caz, ia decizia de aplicare a sancţiunii disciplinare prevăzute la art. 54. Rezultatul testării integrităţii profesionale a şefului Inspectoratului General al Poliţiei şi a adjunctului său se remite ministrului afacerilor interne, care examinează comportamentul manifestat în cadrul testului de integritate profesională şi decide asupra existenţei motivului de revocare din funcţie.

(5) Materialele care fixează comportamentul poliţiştilor pe parcursul desfăşurării testului de integritate profesională se păstrează:

a) în cazul rezultatului pozitiv al testului de integritate profesională – pînă la constatarea rezultatului testului de către angajator;

b) în cazul rezultatului negativ al testului de integritate profesională – în dosarul personal al poliţistului, pînă la rămînerea irevocabilă a hotărîrii instanţei de judecată, dacă decizia de aplicare a sancţiunii disciplinare este contestată, sau pînă la expirarea termenului de contestare în instanţa de judecată.

Articolul 41. Măsuri pentru asigurarea integrităţii profesionale

(1) Subdiviziunea specializată subordonată Ministerului Afacerilor Interne întreprinde măsuri pentru asigurarea integrităţii profesionale a poliţistului, prin monitorizarea stilului de viaţă, cu respectarea dreptului la viaţa intimă, familială şi privată a acestuia, pentru identificarea corespunderii:

a) nivelului de trai al poliţistului cu nivelul legal de remunerare a acestuia şi a persoanelor cu care locuieşte împreună;

b) conduitei poliţistului cu exigenţele de conduită ireproşabilă, stabilite în Codul de etică şi deontologie al poliţistului.

(2) Procedura de desfăşurare a monitorizării stilului de viaţă al poliţistului se stabileşte prin ordinul ministrului afacerilor interne.

(3) Rezultatul monitorizării stilului de viaţă al poliţistului se remite angajatorului care examinează materialele prezentate şi apreciază ca pozitiv sau negativ rezultatul acesteia.

Articolul 42. Dosarul personal

(1) Pentru fiecare poliţist se întocmeşte un dosar personal. Modul de completare, păstrare şi consultare a dosarului personal se stabileşte de către ministrul afacerilor interne.

(2) Dosarul personal conţine informaţii cu privire la funcţiile deţinute pe parcursul carierei poliţistului, avansările în grade speciale şi categorii de calificare, stimulările acordate, sancţiunile disciplinare aplicate, declaraţiile cu privire la venituri şi proprietate, documentele (sau copiile de pe acestea) privind evaluarea activităţii, rezultatele controlului special efectuat în condiţii legale în privinţa poliţistului şi alte documente stabilite de către ministrul afacerilor interne.

(3) Se interzice introducerea în dosarul personal a oricăror informaţii referitoare la opiniile politice, religioase sau de orice altă natură ale poliţistului.

(4) Poliţistul poate consulta dosarul personal, i se eliberează, la cerere, copii de pe actele existente care nu conţin informaţii atribuite la secretul de stat, în condiţiile legii.

Articolul 43. Exerciţiul funcţiunii

Se consideră exerciţiu al funcţiunii îndeplinirea obligaţiilor de serviciu prevăzute de fişa postului, de prezenta lege şi de alte acte normative.

Articolul 44. Transferul şi deplasarea în interes de serviciu

(1) Transferul poliţistului presupune numirea, pe termen nelimitat, într-o altă funcţie în cadrul Poliţiei, precum şi angajarea prin transfer într-o altă autoritate publică.

(2) Nu constituie transfer trimiterea în deplasare în interes de serviciu sau detaşarea poliţistului. Deplasarea în interes de serviciu se efectuează fără acordul poliţistului şi se permite pe o perioadă de cel mult 60 de zile calendaristice pe parcursul unui an.

(3) Exercitarea temporară a unei funcţii vacante se dispune, în cazurile şi în condiţiile stabilite de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei, pe o durată de cel mult 6 luni, stabilindu-se drepturile salariale pentru funcţia ocupată temporar.

(4) În caz de transfer sau de eliberare din funcţie sau din serviciu, predarea funcţiei se efectuează în cel mult 10 zile lucrătoare, în modul stabilit de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei.

(5) Poliţistului, în caz de transfer la un alt loc permanent pentru exercitarea serviciului care necesită mutarea într-o altă localitate, i se plăteşte o indemnizaţie de transfer în mărimea unui salariu de bază plus sporul pentru grad special şi sporul pentru vechimea în muncă, iar pentru fiecare membru al familiei – în mărime de 50% din salariul de bază, de asemenea i se compensează cheltuielile pentru transportarea averii şi a lucrurilor personale.

Articolul 45. Suspendarea din serviciu

Suspendarea din serviciu a poliţistului poate fi efectuată prin ordinul şefului Inspectoratului General al Poliţiei, în conformitate cu prevederile Codului muncii cu privire la suspendarea contractului individual de muncă.

Articolul 46. Detaşarea

Detaşarea se efectuează prin ordinul ministrului afacerilor interne, cu acordul în formă scrisă al poliţistului, în conformitate cu prevederile Codului muncii, în temeiul unui contract individual de muncă încheiat pe un termen determinat.

Articolul 47. Încetarea serviciului în Poliţie

(1) Încetarea serviciului în Poliţie, precum şi a contractului individual de muncă al poliţistului, poate avea loc:

a) la depunerea cererii personale;

b) la atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciu, cu excepţia situaţiei specificate la art. 34 alin. (6);

c) la împlinirea vechimii în muncă ce permite dreptul la pensie;

d) la expirarea termenului contractului individual de muncă;

e) din cauza stării de sănătate, în cazul recunoaşterii incapacităţii de a exercita serviciul în Poliţie, în conformitate cu decizia comisiei medicale speciale a Ministerului Afacerilor Interne;

f) în legătură cu lichidarea subdiviziunii Poliţiei sau cu reducerea statelor de personal, dacă poliţistul refuză transferul într-o altă funcţie;

g) din cauza necorespunderii funcţiei deţinute, constatată de comisia de evaluare, în cazul lipsei unei funcţii inferioare vacante sau al refuzului de a fi transferat în funcţia propusă;

h) în legătură cu acordarea, de două ori consecutiv, a calificativului „nesatisfăcător” la evaluări;

i) pentru rezultatul negativ al testului de integritate;

j) în legătură cu transferul în altă autoritate publică;

k) pentru încălcarea sistematică a disciplinei de serviciu sau pentru comiterea unei încălcări grave;

l) pentru nerespectarea restricţiilor şi interdicţiilor pentru funcţia de poliţist prevăzute de prezenta lege;

m) pentru prezentarea unor documente false la încheierea contractului individual de muncă sau pentru tăinuirea unor fapte care ar împiedica angajarea în serviciu;

n) în legătură cu condamnarea în baza sentinţei judecătoreşti definitive;

o) la pierderea cetăţeniei Republicii Moldova;

p) în legătură cu restabilirea în serviciu a poliţistului care a îndeplinit anterior această funcţie, în cazul în care se refuză transferul într-o altă funcţie;

q) pentru a exclude ocuparea unei funcţii în subordinea unei rude, dacă transferul se refuză sau este imposibil;

r) în caz de deces;

s) pentru alte motive prevăzute de legislaţie.

(2) Încetarea serviciului în Poliţie în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. d), h) şi k) are loc prin concedierea poliţistului la iniţiativa şi în baza ordinului angajatorului.

(3) Încetarea serviciului în Poliţie în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b), e)–g), i), j) şi l)–r) are loc prin concedierea poliţistului în circumstanţe ce nu depind de voinţa părţilor.

(4) Încetarea serviciului în Poliţie în cazul prevăzut la alin. (1) lit. a) are loc prin demisia poliţistului. De asemenea, poliţistul îşi poate prezenta demisia în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b) şi c). Demisia poliţistului se efectuează în baza raportului acestuia, prin ordinul angajatorului.

Articolul 48. Limita de vîrstă pentru serviciul în Poliţie

Poliţiştii se pot afla în serviciu în Poliţie pînă la atingerea următoarelor limite de vîrstă:

a) 50 de ani – pentru subofiţeri;

b) 55 de ani – pentru ofiţeri, cu excepţia gradelor de general pentru care limita de vîrstă este de 60 de ani.

Articolul 49. Gradele speciale

(1) Poliţistului i se acordă grad special în condiţiile prezentei legi.

(2) Gradele speciale ale Poliţiei nu constituie echivalentul gradelor militare.

(3) Poliţiştilor li se stabilesc următoarele grade speciale:

a) pentru funcţiile poliţieneşti de subofiţeri:

– sergent-inferior de poliţie;
– sergent de poliţie;
– sergent-major de poliţie;
– plutonier de poliţie;
– plutonier-major de poliţie;
– plutonier adjutant de poliţie;
b) pentru funcţiile poliţieneşti de ofiţeri:
– locotenent de poliţie;
– locotenent-major de poliţie;
– căpitan de poliţie;
– maior de poliţie;
– locotenent-colonel de poliţie;
– colonel de poliţie;
– general-maior de poliţie;
– general-locotenent de poliţie;
– general-colonel de poliţie.

(4) Gradele speciale se acordă poliţiştilor, ţinîndu-se cont de calificare, studii, funcţia deţinută şi de alte condiţii prevăzute de prezenta lege, după cum urmează:

a) gradele de general-maior de poliţie, general-locotenent de poliţie, general-colonel de poliţie – de către Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea ministrului afacerilor interne, coordonată cu Prim-ministrul;

b) gradul de colonel de poliţie – de către ministrul afacerilor interne, la propunerea şefului Inspectoratului General al Poliţiei;

c) gradele de pînă la colonel de poliţie – de către şeful Inspectoratului General al Poliţiei.

(5) Gradele speciale pentru şeful Inspectoratului General al Poliţiei se acordă de către ministrul afacerilor interne, cu excepţia celor prevăzute la alin. (4) lit. a).

(6) Gradul special iniţial se acordă poliţistului la angajarea în Poliţie şi se stabileşte potrivit limitei minime a funcţiei în care se angajează.

(7) Gradul special următor poate fi acordat poliţistului la expirarea termenului de aflare în gradul anterior, dacă poliţistul ocupă funcţia care permite acordarea gradului special următor, conform Nomenclatorului funcţiilor aprobat de ministrul afacerilor interne, luîndu-se în considerare nivelul de pregătire profesională.

(8) Prezentarea pentru conferirea gradului special următor nu se efectuează în perioada:

a) acţiunii sancţiunii disciplinare aplicate poliţistului;

b) anchetei de serviciu efectuate în privinţa poliţistului;

c) urmăririi penale efectuate în privinţa poliţistului;

d) altor concedii decît cele de odihnă anuale, de studii şi medicale.

(9) Termenele de aflare în gradele speciale în limita funcţiei deţinute se stabilesc după cum urmează:

a) în gradul special de sergent-inferior de poliţie – 3 ani;

b) în gradul special de sergent de poliţie – 4 ani;

c) în gradul special de sergent-major de poliţie – 4 ani;

d) în gradul special de plutonier de poliţie – 5 ani;

e) în gradul special de plutonier-major de poliţie – 4 ani;

f) în gradul special de locotenent de poliţie – 3 ani;

g) în gradul special de locotenent-major de poliţie – 4 ani;

h) în gradul special de căpitan de poliţie – 4 ani;

i) în gradul special de maior de poliţie – 4 ani;

j) în gradul special de locotenent-colonel de poliţie – 5 ani.

(10) Nu se stabileşte un termen de aflare în gradele speciale de plutonier adjutant de poliţie, colonel de poliţie, general-maior de poliţie, general-locotenent de poliţie şi general-colonel de poliţie.

(11) În termenul de aflare în grad special nu se includ perioadele:

a) suspendării contractului individual de muncă;

b) altor concedii decît cele de odihnă anuale, de studii şi medicale;

c) acţiunii sancţiunii disciplinare sub formă de retrogradare în grad special.

(12) Gradele speciale de general-maior de poliţie, general-locotenent de poliţie şi general-colonel de poliţie pot fi acordate în virtutea funcţiei deţinute, indiferent de termenul de deţinere a gradului precedent.

(13) La întîrzierea neîntemeiată a acordării gradului special, în calculul vechimii pentru gradul special următor se include perioada întîrzierii de acordare a gradului special anterior.

Articolul 50. Retragerea gradului special
şi retrogradarea în grad special

(1) Poliţiştilor li se pot retrage gradele speciale doar prin decizie definitivă a instanţei judecătoreşti.

(2) Retrogradarea în grad special cu o treaptă a poliţiştilor se poate opera ca sancţiune disciplinară, în conformitate cu prezenta lege, de către persoanele care au dreptul de acordare a acestor grade.

(3) Poliţiştii retrogradaţi în grad special sînt restabiliţi în gradul special, indiferent de funcţia ocupată, dar nu mai devreme de un an din momentul de retrogradare, prin ordinul şefului care a luat hotărîrea privind retrogradarea în

grad special sau al ministrului afacerilor interne.

(4) Pînă în momentul de restabilire în gradul special şi de acordare a gradului special următor este inadmisibilă retrogradarea repetată a poliţistului.

Articolul 51. Evaluarea de serviciu a poliţistului

(1) Activitatea şi conduita poliţistului sînt evaluate o dată pe an, iar concluziile se consemnează în evaluarea de serviciu, cu acordarea unuia din următoarele calificative: „foarte bine”, „bine”, „satisfăcător”, „nesatisfăcător”.

(2) Rezultatele evaluării de serviciu a poliţistului se iau în considerare la luarea deciziilor cu privire la:

a) stabilirea indemnizaţiilor, sporurilor şi a altor suplimente la salariu;

b) promovarea în funcţie;

c) acordarea gradelor speciale;

d) eliberarea din funcţie.

(3) Deciziile specificate la alin. (2) se confirmă prin actul administrativ al persoanei care are competenţa legală de numire în funcţie.

(4) Modul, condiţiile şi criteriile privind evaluarea de serviciu a şefului Inspectoratului General al Poliţiei sînt stabilite de Guvern, iar pentru ceilalţi sînt stabilite de ministrul afacerilor interne.

Capitolul V
DISCIPLINA MUNCII

Articolul 52. Stimulări

(1) Pentru îndeplinirea conştiincioasă a atribuţiilor de serviciu, angajatorul poate stimula poliţistul sub formă de:

a) exprimare de mulţumiri;

b) acordare de premii;

c) expunere a fotografiei pe Panoul de onoare;

d) ridicare a sancţiunii disciplinare;

e) decorare cu insigne ale Poliţiei sau ale Ministerului Afacerilor Interne;

f) decernare a diplomelor de onoare;

g) decorare cu arme cu incrustarea textului de decorare;

h) includere în Cartea de onoare a Poliţiei.

(2) Pentru merite deosebite, poliţistul poate fi propus de către ministrul afacerilor interne spre decorare cu una din distincţiile de stat ale Republicii Moldova.

(3) Despre acordarea stimulărilor poliţistul este anunţat personal în cadrul adunării efectivului.

Articolul 53. Abateri disciplinare

Se consideră abateri disciplinare acţiunile sau inacţiunile poliţistului prin care se încalcă prevederile legii, ale altor acte normative, restricţiile şi interdicţiile stabilite, clauzele contractului individual de muncă, cerinţele fişei postului, prevederile Codului de etică şi deontologie al poliţistului.

Articolul 54. Tipurile de sancţiuni disciplinare

Comiterea de abateri disciplinare, în funcţie de gravitatea lor şi de gradul de vinovăţie, atrage aplicarea următoarelor sancţiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) mustrare aspră;

d) retrogradare cu un grad special;

e) retrogradare în funcţie;

f) concediere.

Articolul 55. Condiţiile de aplicare a sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunile disciplinare se aplică prin ordinul angajatorului numai după efectuarea anchetei de serviciu privitor la abaterea disciplinară.

(2) La examinarea abaterii disciplinare, audierea poliţistului şi consemnarea susţinerilor sale sînt obligatorii.

(3) Concluziile anchetei de serviciu referitoare la abateri, din care rezultă date şi indicii că au fost săvîrşite infracţiuni, se remit spre examinare organelor Procuraturii.

(4) Poliţistul în privinţa căruia se desfăşoară ancheta de serviciu are dreptul să cunoască integral materialele anchetei, să solicite şi/sau să prezinte probe în apărare.

(5) La aplicarea sancţiunii disciplinare se ţine seama de activitatea desfăşurată anterior de către poliţist, de împrejurările în care a fost săvîrşită abaterea disciplinară, de cauzele, gravitatea şi consecinţele acesteia, de gradul de vinovăţie, precum şi de preocuparea pentru înlăturarea consecinţelor faptei comise.

(6) Pentru o singură abatere disciplinară se aplică o singură sancţiune disciplinară.

(7) Faptele care constituie abateri disciplinare, modul de aplicare, atenuare şi ridicare a sancţiunilor disciplinare sînt prevăzute în Statutul disciplinar al poliţistului, aprobat de Guvern.

(8) Aplicarea sancţiunii disciplinare nu exclude răspunderea penală, contravenţională sau civilă.

(9) În cazul în care împotriva poliţistului este pornită urmărirea penală sau acesta a fost pus sub învinuire, are loc suspendarea provizorie din funcţie în condiţiile prevăzute la art. 200 din Codul de procedură penală.

(10) În cazul în care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală ori achitarea, precum şi în cazul încetării urmăririi penale pe motiv de reabilitare, poliţistul este repus în toate drepturile anterioare, compensîndu-i-se şi cele

de care a fost privat pe perioada suspendării din funcţie.

Articolul 56. Termenul de valabilitate a sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunile disciplinare se consideră stinse după o perioadă de un an de la data aplicării lor.

(2) Ca formă de stimulare, sancţiunea disciplinară poate fi ridicată peste cel puţin 6 luni de la data aplicării, prin ordinul şefului care a aplicat-o sau al ministrului afacerilor interne, cu excepţia celor prevăzute la art. 54 lit. d)–f).

(3) După expirarea valabilităţii sancţiunii disciplinare de retrogradare în funcţie, poliţistul nu este restabilit în funcţia deţinută anterior, dar poate fi promovat potrivit dispoziţiilor generale.

(4) După expirarea valabilităţii sancţiunii disciplinare de retrogradare cu un grad special, poliţistului i se va acorda gradul special următor, prin ordinul conducătorului învestit cu acest drept, în legătură cu expirarea termenului de valabilitate a sancţiunii disciplinare.

Articolul 57. Contestarea deciziei de aplicare a sancţiunii disciplinare

(1) Actul administrativ de sancţionare disciplinară poate fi contestat de către poliţist în instanţa de contencios administrativ în modul prevăzut de legislaţie.

(2) În caz de contestare, executarea sancţiunii disciplinare nu se suspendă.

Articolul 58. Repararea daunei cauzate de poliţist

(1) În cazul încălcării de către poliţist a drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale persoanelor fizice şi juridice, Poliţia ia măsuri pentru restabilirea acestor persoane în drepturi şi pentru repararea daunei în conformitate cu legislaţia, iar poliţistul va repara dauna în ordine de regres.

(2) Poliţistul nu va despăgubi în ordine de regres dauna cauzată doar dacă a comis-o în limita riscului profesional întemeiat sau în condiţiile stabilite de lege pentru exonerarea de răspundere civilă pentru cauzarea de daune.

Capitolul VI
PROTECŢIA JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ A POLIŢISTULUI

Articolul 59. Drepturi şi libertăţi fundamentale

Poliţistul beneficiază de drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţeanului Republicii Moldova, cu restricţiile prevăzute de prezenta lege şi de alte acte legislative.

Articolul 60. Dreptul la protecţie din partea statului

(1) Poliţistul se află sub protecţia statului şi a legii. Persoana, onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională ale acestuia sînt ocrotite prin lege.

(2) Poliţistul şi membrii familiei sale au dreptul la protecţie din partea statului împotriva ameninţărilor şi violenţelor la care sînt sau ar putea fi supuşi ca urmare a exercitării atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu aceasta.

(3) La sesizarea poliţistului despre ameninţările şi violenţele la care sînt sau ar putea fi supuşi poliţistul şi membrii familiei sale ca urmare a exercitării atribuţiilor de serviciu sau în legătură cu aceasta, Inspectoratul General al Poliţiei ia sub protecţie poliţistul şi membrii familiei sale şi întreprinde măsurile necesare pentru înlăturarea pericolului.

(4) Prejudiciul material cauzat poliţistului sau unui membru al familiei sale, determinat de activitatea de serviciu, se repară pe contul bugetului din care este salarizat poliţistul, urmînd să fie recuperat în ordine regresivă din contul celui vinovat, în conformitate cu legislaţia.

(5) Poliţistul care a cauzat suferinţe sau daune materiale în timpul exercitării atribuţiilor de serviciu, acţionînd în limitele legii, este absolvit de răspundere.

(6) Pentru a apăra drepturile şi interesele sale, poliţistul nu poate fi limitat în dreptul de a se adresa în instanţa judecătorească.

(7) Poliţiştii au dreptul de a întemeia sindicate şi de a se afilia la sindicate, pentru apărarea intereselor lor, dreptului la remunerare corespunzătoare a muncii, dreptului la protecţie socială şi la măsuri specifice de protecţie a sănătăţii şi securităţii, ţinînd cont de caracterul particular al serviciului în cadrul Poliţiei.

(8) Poliţiştii se pot asocia şi pot constitui asociaţii cu caracter profesional, umanitar, tehnico-ştiinţific, cultural, religios şi sportiv-recreativ, fără a aduce atingere exercitării atribuţiilor de serviciu.

(9) Poliţistul, indiferent de gradul special şi de funcţia deţinută, are dreptul să fie ales într-o funcţie electivă. Odată cu înregistrarea în calitate de candidat, poliţistul este suspendat din funcţie pentru perioada campaniei electorale. În cazul alegerii în funcţie electivă, poliţistul este eliberat din serviciu, dacă legislaţia nu stabileşte altfel.

Articolul 61. Asigurarea de stat obligatorie

(1) Viaţa, sănătatea şi capacitatea de muncă a poliţistului sînt supuse asigurării de stat obligatorii din bugetul de stat.

(2) Plata pentru asigurarea poliţistului nu se efectuează dacă evenimentul asigurat a survenit în urma săvîrşirii de către poliţist a:

a) infracţiunii sau contravenţiei;

b) faptei care constituie o consecinţă a consumului benevol de băuturi alcoolice, de substanţe narcotice sau toxice;

c) actului de sinucidere sau a tentativei de sinucidere, dacă aceste acţiuni nu au fost provocate de o stare patologică sau de acţiuni de determinare la sinucidere;

d) altor fapte ce nu au legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu.

(3) În caz de deces al poliţistului survenit în legătură cu exerciţiul funcţiunii sau ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiunii, familiei celui decedat sau persoanelor întreţinute de acesta li se plăteşte o indemnizaţie unică în mărime de 120 de salarii lunare, conform ultimei funcţii deţinute (de decedat). Timp de 5 ani din ziua decesului, persoanelor care s-au aflat la întreţinerea poliţistului li se plăteşte o indemnizaţie lunară în mărime egală cu salariul lunar conform ultimei funcţii deţinute de acesta. La expirarea a 5 ani, se stabileşte pensie în legătură cu pierderea întreţinătorului, în modul prevăzut de legislaţie.

(4) În caz de mutilare (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiunii, poliţistului i se plăteşte o indemnizaţie unică, în dependenţă de gravitatea mutilării, în următoarele mărimi:

a) uşoară – 3 salarii lunare;

b) medie – 5 salarii lunare;

c) gravă – 7 salarii lunare.

(5) În caz de eliberare din serviciu pe motiv de clasare ca fiind inapt pentru serviciu ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiunii, poliţistului i se plăteşte o indemnizaţie unică determinată din calculul unui salariu mediu lunar pe parcursul ultimelor 6 luni pînă la survenirea cazului asigurat, pentru fiecare procent de pierdere a capacităţii profesionale, calculată conform ultimei funcţii deţinute.

(6) În caz de invaliditate a poliţistului survenită în exerciţiul funcţiunii sau în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, sau după încetarea serviciului în Poliţie, însă ca urmare a unei afecţiuni din perioada serviciului, în lipsa de temei pentru primirea pensiei de vechime în muncă, pînă la restabilirea capacităţii de muncă poliţistului i se plăteşte o compensaţie lunară, raportată la salariul lunar conform ultimei funcţii deţinute, în următoarele proporţii:

a) de 100% – pentru gradul I de invaliditate;

b) de 80% – pentru gradul II de invaliditate;

c) de 60% – pentru gradul III de invaliditate.

(7) Poliţistul care primeşte compensaţia prevăzută la alin. (6) nu beneficiază concomitent şi de pensia de invaliditate.

Articolul 62. Dreptul la ocrotirea sănătăţii şi la asistenţa medicală

(1) Poliţistul beneficiază de asistenţă medicală şi tratament (ambulatoriu şi staţionar) gratuit în orice instituţie medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne. Dacă asistenţa medicală nu poate fi acordată în instituţiile medico-sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne, aceasta se acordă în altă instituţie medico-sanitară publică, cu rambursarea cheltuielilor suportate din contul mijloacelor prevăzute în bugetul instituţiilor medico-sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne, în modul şi în condiţiile stabilite prin ordinul ministrului afacerilor interne.

(2) Poliţistul este supus anual examenului medical profilactic în instituţiile medico-sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne.

(3) Tratamentul poliţistului peste hotarele Republicii Moldova se efectuează, în caz de necesitate, în condiţiile stabilite de Guvern.

(4) Poliţistul care a pierdut sau căruia i s-a diminuat capacitatea de muncă în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu beneficiază de tratament, iar în caz de necesitate – şi de protezare gratuită în instituţiile medico-sanitare, în condiţiile prevăzute la alin. (1).

(5) În cazurile în care maladia contractată sau trauma suportată de poliţist este legată de încălcarea de către acesta a legislaţiei ori de consumul băuturilor alcoolice sau al substanţelor narcotice, tratamentul, cu excepţia asistenţei medicale de urgenţă, se achită din cont propriu.

(6) Poliţiştii eliberaţi din serviciu cu dreptul la pensie beneficiază de asistenţă medicală în conformitate cu Legea nr. 1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistenţă medicală.

(7) Soţul/soţia şi copiii minori ai poliţistului au dreptul la tratament în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne dacă poliţa de asigurare obligatorie este înregistrată la această instituţie.

Articolul 63. Asigurarea cu spaţiu locativ de serviciu

(1) Poliţia îşi creează fondul locativ de serviciu în modul stabilit de Guvern.

(2) Dacă poliţistul şi soţia/soţul acestuia nu deţin în proprietate locuinţă în localitatea unde activează, poliţistul are dreptul la spaţiu locativ de serviciu pentru perioada de activitate în localitatea respectivă, care se repartizează în limita disponibilului, în modul stabilit de ministrul afacerilor interne.

(3) Spaţiul locativ de serviciu repartizat poliţistului nu poate fi supus privatizării. În caz de încetare a raporturilor de serviciu, poliţistul este obligat să elibereze spaţiul locativ de serviciu, indiferent de perioada de activitate în Poliţie.

Articolul 64. Dreptul la călătorie fără plată

(1) Poliţiştii au dreptul să călătorească gratuit pe tot teritoriul ţării, în toate tipurile de transport public urban, suburban şi interurban (cu excepţia taximetrelor) în vederea exercitării atribuţiilor de serviciu.

(2) Cheltuielile suportate de transportatori în legătură cu acordarea dreptului prevăzut la alin. (1) în transportul urban, suburban şi interurban sînt compensate de la bugetul de stat, în modul stabilit de Guvern.

(3) Modul de identificare a cazurilor în care acest drept nu a fost realizat în vederea exercitării atribuţiilor de serviciu este stabilit prin regulamentul aprobat de ministrul afacerilor interne.

Articolul 65. Remunerarea muncii şi dreptul la indemnizaţii

(1) Remunerarea muncii poliţistului se efectuează de la bugetul de stat, conform legislaţiei în vigoare.

(2) În cazul eliberării din serviciu în legătură cu pensionarea sau din cauza reducerii personalului ori a lichidării subdiviziunii, poliţistului i se acordă o indemnizaţie unică în corespundere cu vechimea calendaristică în serviciu în Poliţie:

a) de la 5 la 10 ani – în mărime de 6 salarii lunare;

b) de la 10 la 15 ani – în mărime de 8 salarii lunare;

c) de la 15 la 20 de ani – în mărime de 10 salarii lunare;

d) de la 20 la 25 de ani – în mărime de 14 salarii lunare;

e) de la 25 la 30 de ani – în mărime de 16 salarii lunare;

f) de la 30 de ani şi mai mult – în mărime de 18 salarii lunare.

Articolul 66. Dreptul la pensie

Poliţistul beneficiază de dreptul la pensie în condiţiile stabilite de Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993.

Articolul 67. Protecţia socială a membrilor de familie

(1) Copiii poliţistului decedat în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu se înmatriculează în instituţiile de învăţămînt ale Ministerului Afacerilor Interne în afara concursului, cu condiţia că corespund cerinţelor de sănătate.

(2) Membrii familiei poliţistului decedat în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu pot beneficia de asistenţă medicală în instituţiile medico-sanitare ale Ministerului Afacerilor Interne în baza poliţelor de asigurare medicală obligatorie.

(3) Funeraliile poliţistului decedat în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu se efectuează din contul subdiviziunii în care a activat.

Capitolul VII
DISPOZIŢII TRANZITORII ŞI FINALE

Articolul 68. Dispoziţii tranzitorii

(1) Angajaţii Ministerului Afacerilor Interne, ai subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale Ministerului Afacerilor Interne care deţin grade speciale de poliţie, care, pînă la data intrării în vigoare a prezentei legi, au vechime în muncă, conform Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993, în organele apărării naţionale, securităţii statului şi ordinii publice de cel puţin 12 ani şi 6 luni şi care continuă să activeze în cadrul Ministerului Afacerilor Interne şi al subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia, deşi funcţia deţinută de către aceştia nu mai constituie o funcţie poliţienească, beneficiază de drepturile prevăzute la art. 62 alin. (1) şi la art. 65 şi 66 din prezenta lege pînă la momentul de împlinire a termenului de vechime în serviciu, care dă dreptul la pensie conform Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993.

(2) După împlinirea termenului de vechime în serviciu, care dă dreptul la pensie pentru vechime în serviciu în Poliţie, de către persoanele enumerate la alin. (1) din prezentul articol, prevederile prezentei legi nu li se vor aplica. Persoanei în cauză i se va aplica statutul care reiese din funcţia nepoliţienească deţinută, iar persoana care are dreptul la pensie va beneficia de dreptul la pensie pentru vechimea în serviciu începînd cu momentul de depunere a cererii.

(3) Angajaţii Ministerului Afacerilor Interne, ai subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale Ministerului Afacerilor Interne care deţin grade speciale de poliţie şi nu au vechime în muncă prevăzută la alin. (1) din prezentul articol, dar care vor continua să activeze într-o funcţie nepoliţienească în cadrul Ministerului Afacerilor Interne şi al subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia, vor fi retribuiţi, de la data intrării în vigoare a prezentei legi, în cuantum nu mai mic decît ultimul salariu stabilit în funcţia poliţienească pe perioada exercitării aceloraşi activităţi. Modul şi condiţiile de trecere în funcţie nepoliţienească se stabilesc de Guvern.

(4) Prevederile art. 63 din prezenta lege nu se aplică în privinţa poliţistului care, după intrarea în vigoare a prezentei legi, şi-a înstrăinat, prin acte juridice, spaţiul locativ pe care îl deţinea cu drept de proprietate în localitatea în care activează.

(5) Persoanelor asupra cărora, după intrarea în vigoare a prezentei legi, nu se va aplica statutul de poliţist, dar vor continua să exercite aceleaşi activităţi în cadrul Ministerului Afacerilor Interne şi al subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia într-o funcţie publică, li se vor echivala gradele speciale cu gradele de calificare ale funcţionarilor publici după cum urmează:

a) general-colonel de poliţie – consilier de stat al Republicii Moldova de clasa I;

b) general-locotenent de poliţie – consilier de stat al Republicii Moldova de clasa a II-a;

c) general-maior de poliţie – consilier de stat al Republicii Moldova de clasa a III-a;

d) colonel de poliţie – consilier de stat de clasa I;

e) locotenent-colonel de poliţie – consilier de stat de clasa a II-a;

f) maior de poliţie – consilier de stat de clasa a III-a;

g) căpitan de poliţie – consilier de clasa I;

h) locotenent-major de poliţie – consilier de clasa a II-a;

i) locotenent şi sublocotenent de poliţie – consilier de clasa a III-a.

(6) Poliţiştilor care, la momentul intrării în vigoare a prezentei legi, deţineau alte grade speciale decît cele prevăzute de prezenta lege li se conferă gradele speciale următoare stabilite de prezenta lege conform funcţiei

deţinute.

(7) Vechimea în serviciu în cadrul organelor afacerilor interne stabilită poliţiştilor pînă la data intrării în vigoare a prezentei legi se include în vechimea în serviciu în Poliţie.

(8) Angajaţii Ministerului Afacerilor Interne, ai subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale Ministerului Afacerilor Interne ale căror funcţii nu mai constituie funcţii poliţieneşti, dar care, pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, deţin grade speciale de poliţie şi continuă să activeze în cadrul Ministerului Afacerilor Interne şi al subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia, vor constitui rezerva Poliţiei şi vor dispune de dreptul de transfer într-o funcţie poliţienească pe parcursul următorilor 3 ani, cu includerea vechimii în muncă de pînă la transfer în vechimea în serviciul poliţienesc.

(9) Dreptul de transfer în condiţiile alin. (8) din prezentul articol încetează odată cu atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciul Poliţiei.

(10) Regulamentul cu privire la rezerva Poliţiei este aprobat de ministrul afacerilor interne.

Articolul 69. Dispoziţii finale

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 5 martie 2013.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

c) va elabora şi va prezenta Parlamentului cadrul legal privind reorganizarea trupelor de carabinieri şi integrarea lor în cadrul Poliţiei.

(3) Atribuţiile de menţinere, asigurare şi restabilire a ordinii şi securităţii publice vor fi exercitate de către trupele de carabinieri (trupele interne) în colaborare cu Poliţia pînă la momentul de reorganizare a trupelor de carabinieri cu integrarea în cadrul Poliţiei.

(4) Autorităţile administraţiei publice locale vor asigura subdiviziunile Poliţiei cu sedii necesare pentru desfăşurarea activităţii acestora în caz că bunurile imobile în care este amplasată subdiviziunea Poliţiei, la data intrării în vigoare a prezentei legi, nu sînt în posesia Ministerului Afacerilor Interne sau a subdiviziunilor acestuia.

(5) Atribuţiile în domeniul de asigurare a înfăptuirii justiţiei vor fi cesionate către Ministerul Justiţiei la 1 ianuarie 2015 conform prevederilor legislaţiei în vigoare.

(6) La intrarea în vigoare a prezentei legi se abrogă:

a) Legea nr. 416-XII din 18 decembrie 1990 cu privire la poliţie (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 17–19, art. 56);

b) Hotărîrea Parlamentului nr. 637-XII din 10 iulie 1991 cu privire la gradele speciale pentru efectivul de trupă şi corpul de comandă al organelor afacerilor interne (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr. 11–12, art. 112);

c) Hotărîrea Parlamentului nr. 654-XII din 22 iulie 1991 privind aprobarea textului Jurămîntului efectivului de trupă, corpului de comandă al poliţiei şi al altor subunităţi ale organelor de interne ale Republicii Moldova şi a Regulamentului privind modul de depunere a jurămîntului.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 320. Chişinău, 27 decembrie 2012.

5. Legea nr.333-XVI din 10.11.2006 cu privire la statutul ofiţerului de urmărire penală

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=319077

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Ofiţerul de urmărire penală

(1) Ofiţerul de urmărire penală este persoana care, în numele statului şi în limitele competenţei sale, efectuează nemijlocit urmărirea penală în cauze penale şi exercită alte activităţi prevăzute expres de lege.

[Art.1 al.(1) modificat prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

(2) Nu pot avea calitatea de ofiţer de urmărire penală angajaţii organelor de urmărire penală abilitaţi cu funcţii de menţinere a ordinii publice, de control sau de exercitare a activităţii operative de investigaţii, care au statut de persoane învestite cu funcţii de constatare a infracţiunilor, stabilit prin lege.

Articolul 2. Cadrul juridic

Activitatea ofiţerului de urmărire penală este reglementată de Constituţia Republicii Moldova, de Codul de procedură penală, de prezenta lege, de alte legi şi acte normative, precum şi de normele dreptului internaţional.

Articolul 3. Principiile de activitate

(1) În exercitarea atribuţiilor, ofiţerul de urmărire penală este independent, se supune numai legii, indicaţiilor scrise ale conducătorului organului de urmărire penală, ale procurorului şi hotărîrilor instanţei de judecată, emise în limitele competenţei lor şi în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(2) Urmărirea penală în cauze penale se efectuează în strictă conformitate cu prevederile Constituţiei Republicii Moldova, ale Codului penal şi ale Codului de procedură penală, ale altor legi, cu principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional.

(3) Activitatea ofiţerului de urmărire penală se bazează pe principiul legalităţii, egalităţii tuturor persoanelor în faţa legii şi prezumţiei nevinovăţiei.

(4) Ofiţerul de urmărire penală este obligat să asigure participanţilor la proces deplina exercitare a drepturilor procesuale, în condiţiile legii.

(5) Urmărirea penală se efectuează pe principiul egalităţii cetăţenilor în faţa legii, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere, origine socială sau orice altă situaţie.

(6) Ofiţerul de urmărire penală are obligaţia de a porni, în limitele competenţei, urmărirea penală în cazul în care este sesizat, în modul prevăzut de legislaţie, că s-a săvîrşit o infracţiune şi de a efectua acţiunile necesare în vederea constatării faptei penale şi a persoanei vinovate.

(7) Ofiţerul de urmărire penală apreciază probele în conformitate cu propria convingere, formată în urma cercetării tuturor probelor administrate, dobîndite în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 4. Organele administraţiei publice centrale
în care activează ofiţeri de urmărire penală

(1) Ofiţerii de urmărire penală sînt desemnaţi şi îşi desfăşoară activitatea în organele de urmărire penală constituite, conform legii, în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal şi Centrului Naţional Anticorupţie.

[Art.4 al.(1) modificat prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

(2) Sistemul organelor de urmărire penală include, după caz, departamente, direcţii generale, direcţii, secţii, servicii sau birouri de urmărire penală constituite în cadrul instituţiilor menţionate la alin.(1) şi al subdiviziunilor teritoriale ale acestora.

(3) Constituirea, reorganizarea şi lichidarea organelor de urmărire penală de toate nivelurile se efectuează, în condiţiile legii, de către conducătorii instituţiilor menţionate la alin.(1).

(4) Angajaţii unor alte subdiviziuni din instituţiile menţionate la alin.(1) pot avea atribuţii de ofiţer de urmărire penală numai în cazul desemnării lor prin ordonanţă a procurorului, la propunerea ofiţerului de urmărire penală.

Capitolul II
ORGANIZAREA ACTIVITĂŢII OFIŢERULUI DE URMĂRIRE PENALĂ

Articolul 5. Atribuţiile

(1) Atribuţiile ofiţerului de urmărire penală sînt stabilite în Codul de procedură penală.

(2) În cadrul urmăririi penale, ofiţerul de urmărire penală ia în mod independent hotărîrile prin care dispune asupra acţiunilor sau măsurilor procesuale, cu excepţia cazurilor cînd legea prevede încuviinţarea, autorizarea sau confirmarea de către procuror ori, după caz, de către judecătorul de instrucţie.

(3) Ofiţerul de urmărire penală este responsabil de efectuarea urmăririi penale în conformitate cu prevederile legale, în termenele stabilite, în volum deplin şi în mod obiectiv.

(4) La desfăşurarea urmăririi penale, ofiţerul de urmărire penală dispune asupra acţiunilor sau măsurilor procesuale, în condiţiile Codului de procedură penală, prin ordonanţă, rezoluţie sau proces-verbal. Ordonanţele ofiţerului de urmărire penală emise, în condiţiile legii, în cauzele penale în care efectuează urmărirea penală sînt executorii pentru toate autorităţile publice, persoanele juridice, persoanele cu funcţie de răspundere şi persoanele fizice.

(5) Informaţia statistică şi de altă natură, certificatele, documentele şi copiile de pe ele solicitate de ofiţerul de urmărire penală în cauzele în care efectuează urmărirea penală se prezintă gratuit.

(6) Neîndeplinirea cerinţelor ofiţerului de urmărire penală care derivă din atribuţiile lui, precum şi neprezentarea la citaţia acestuia atrag răspunderea stabilită de legislaţie.

Articolul 6. Conducătorul organului de urmărire penală
şi atribuţiile luI

(1) În cauzele penale, atribuţiile de conducător al organului de urmărire penală le execută ofiţerul de urmărire penală din Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul Naţional Anticorupţie, numit în această funcţie în conformitate cu legislaţia.

[Art.6 al.(1) modificat prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

(2) În funcţia de conducător al organului de urmărire penală poate fi numită persoana care are o vechime în muncă în funcţia de ofiţer de urmărire penală de cel puţin 3 ani şi posedă calităţi profesionale şi organizatorice necesare.

(3) Atribuţiile de conducător al organului de urmărire penală nu pot fi exercitate în cumul cu atribuţiile de conducător al instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală şi de conducător al subdiviziunii în care activează acest organ.

(4) Sarcinile şi atribuţiile conducătorului organului de urmărire penală în cauze penale sînt stabilite în Codul de procedură penală.

(5) În exercitarea atribuţiilor, conducătorul organului de urmărire penală:

a) transmite ofiţerului de urmărire penală spre soluţionare sesizările şi materialele referitoare la săvîrşirea infracţiunilor;

b) transmite ofiţerului de urmărire penală spre executare cererea de comisie rogatorie, delegaţia privind efectuarea acţiunilor de urmărire penală parvenite de la alte organe de urmărire penală;

c) repartizează, prin rezoluţie, ofiţerilor de urmărire penală cauze penale pentru efectuarea urmăririi penale ;

[Art.6 al.(5), lit.c) modificată prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

d) dispune, cu încuviinţarea procurorului, efectuarea urmăririi penale de către mai mulţi ofiţeri de urmărire penală;

e) retrage, în condiţiile Codului de procedură penală, prin ordonanţă, materialele şi cauza penală de la un ofiţer de urmărire penală şi le transmite altui ofiţer de urmărire penală pentru efectuarea urmăririi penale, informînd despre acest fapt procurorul care conduce urmărirea penală;

[Art.6 al.(5), lit.e) în redacţia LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

f) are dreptul să reţină pentru sine sesizările, cauzele penale pentru ca personal să efectueze urmărirea penală, emiţînd o ordonanţă de primire a cauzei. În acest caz, el exercită atribuţiile ofiţerului de urmărire penală;

[Art.6 al.(5), lit.f) în redacţia LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

[Art.6 al.(5), lit.g) abrogată prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

h) înaintează procurorului demersuri cu privire la anularea unor acte juridice nelegitime ale ofiţerului de urmărire penală;

i) efectuează şi alte acţiuni prevăzute de legislaţie.

(6) Indicaţiile conducătorului organului de urmărire penală în cauzele penale se dau în scris ofiţerului de urmărire penală sau, după caz, conducătorului organului de urmărire penală ierarhic inferior, poartă caracter obligatoriu şi sînt executorii, cu excepţia cazurilor în care au fost contestate imediat şi au fost anulate de procurorul care conduce urmărirea penală sau de procurorul ierarhic superior.

[Art.6 al.(6) în redacţia LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

(7) Conducătorul organului de urmărire penală coordonează activitatea ofiţerilor de urmărire penală şi acordă asistenţă metodică şi ajutor practic la efectuarea urmăririi penale, contribuie la obţinerea datelor şi materialelor necesare, ia măsuri în vederea executării în termen a misiunilor ofiţerilor de urmărire penală privind efectuarea măsurilor speciale de investigaţii.

[Art.6 al.(7) modificat prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

(8) Dacă nu este de acord cu deciziile sau cu indicaţiile conducătorului organului de urmărire penală privind efectuarea acţiunilor de urmărire penală, ofiţerul de urmărire penală are dreptul să le conteste în condiţiile stabilite de Codul de procedură penală, înaintînd procurorului care conduce urmărirea penală materialele aferente şi obiecţiile sale în scris.

[Art.6 al.(8) modificat prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

(9) Conducătorul organului de urmărire penală ierarhic superior este în drept să solicite, în baza sesizării procurorului, organului ierarhic inferior cauzele penale pentru control.

[Art.6 al.(9) modificat prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

(10) Conducătorul organului de urmărire penală ierarhic inferior este obligat, în baza sesizării procurorului, să prezinte cauzele penale pentru control, aducînd faptul la cunoştinţă procurorului care conduce urmărirea penală.

[Art.6 al.(10) modificat prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

Articolul 7. Controlul legalităţii acţiunilor de urmărire penală

Controlul asupra respectării dispoziţiilor legale în efectuarea urmăririi penale, în conformitate cu legislaţia în vigoare, se exercită de judecată şi de procuror.

Articolul 8. Relaţiile dintre procuror şi ofiţerul de urmărire penală

(1) Relaţiile dintre procuror şi ofiţerul de urmărire penală în cadrul urmăririi penale se întemeiază pe respectarea strictă a Codului de procedură penală.

(2) Dacă nu este de acord cu deciziile sau cu indicaţiile procurorului privind efectuarea unor acţiuni procesuale, ofiţerul de urmărire penală are dreptul să le conteste, în condiţiile stabilite de Codul de procedură penală, procurorului ierarhic superior.

[Art.8 al.(2) modificat prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

Articolul 9. Subordonarea ofiţerului de urmărire penală

(1) Ofiţerul de urmărire penală se subordonează organizatoric conducătorului instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală şi conducătorului de subdiviziune teritorială, în măsura în care nu afectează exercitarea atribuţiilor sale procesuale.

(2) Conducătorul instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală, conducătorul subdiviziunii teritoriale sînt obligaţi să întreprindă măsuri de asigurare a ofiţerului de urmărire penală cu mijloace tehnico-materiale necesare activităţii lui operative, exercitării atribuţiilor ce îi revin, să contribuie la completarea funcţiilor de ofiţeri de urmărire penală şi la asigurarea perfecţionării profesionale şi ridicării prestigiului activităţii lor.

Articolul 10. Interzicerea imixtiunii în activitatea de urmărire penală

(1) Ofiţerul de urmărire penală nu este obligat să dea explicaţii referitor la cauzele penale în care efectuează urmărirea penală şi nici să le prezinte spre a se lua cunoştinţă de ele decît în cazul şi modul prevăzute de legislaţie.

(2) Divulgarea datelor urmăririi penale de către ofiţerul de urmărire penală sau de către persoana abilitată cu control asupra activităţii de urmărire penală, dacă această acţiune a cauzat daune morale sau materiale martorului, părţii vătămate sau reprezentanţilor acestora sau dacă a prejudiciat procesul de urmărire penală, atrage răspunderea prevăzută de legislaţie.

(3) Imixtiunea sub orice formă în activitatea organelor de urmărire penală atrage răspunderea stabilită de legislaţie.

Articolul 11. Inadmisibilitatea atragerii ofiţerului de urmărire penală în unele activităţi

Nu se admite atragerea ofiţerului de urmărire penală în activităţi de menţinere a ordinii publice, în alte activităţi ale instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală care nu sînt legate nemijlocit de efectuarea urmăririi penale în cauze penale decît în cazul unor situaţii excepţionale care pun în pericol integritatea, suveranitatea, capacitatea de apărare şi securitatea statului, drepturile şi libertăţile constituţionale ale cetăţenilor şi numai la indicaţia scrisă a conducătorului instituţiei respective.

Capitolul III
DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE OFIŢERULUI DE URMĂRIRE PENALĂ

Articolul 12. Drepturile

(1) Cerinţele ofiţerului de urmărire penală legate de efectuarea urmăririi penale, în condiţiile legii, sînt obligatorii pentru toate persoanele fizice şi juridice.

(2) În exerciţiul funcţiunii, ofiţerul de urmărire penală are dreptul:

a) să sesizeze persoanele cu funcţie de răspundere din autorităţi publice, întreprinderi, instituţii sau organizaţii, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, cu privire la luarea de măsuri pentru înlăturarea cauzelor şi condiţiilor care au contribuit la săvîrşirea infracţiunilor;

b) să păstreze şi să poarte armă de foc, alte mijloace de apărare din dotare;

c) să ceară compensarea, de către instituţia în care este constituit organul de urmărire penală, a tuturor cheltuielilor de deplasare în interes de serviciu.

(3) Ofiţerii de urmărire penală au dreptul la întemeierea unor organizaţii obşteşti ori la afiliere la astfel de organizaţii pentru reprezentarea intereselor lor, perfecţionare profesională şi apărarea statutului lor, cu excepţia cazurilor în care interdicţia este stabilită direct de legislaţie.

(4) Ofiţerul de urmărire penală dispune şi de alte drepturi prevăzute de legislaţie.

Articolul 13. Obligaţiile

(1) Ofiţerul de urmărire penală este obligat:

a) să exercite atribuţiile de serviciu în strictă conformitate cu legislaţia;

b) să pornească urmărirea penală după înregistrarea sesizării despre comiterea infracţiunii şi verificarea informaţiei, în cazul prezenţei indicilor infracţiunii, şi, potrivit dispoziţiilor din Codul de procedură penală, să efectueze acţiuni de urmărire penală în vederea descoperirii infracţiunii şi fixării probelor care confirmă sau infirmă săvîrşirea ei, să ia măsuri de asigurare a acţiunii civile sau a unei eventuale confiscări de bunuri dobîndite ilicit;

c) să primească plîngeri sau denunţuri referitoare la infracţiunile săvîrşite, pregătite sau în curs de pregătire, chiar şi în cazul în care cauza nu este de competenţa lui;

d) să explice participanţilor la proces penal drepturile şi obligaţiile lor;

e) să examineze cererile şi demersurile participanţilor la proces penal în condiţiile stabilite în Codul de procedură penală;

f) să ia măsurile prevăzute de legislaţie pentru ocrotirea vieţii, sănătăţii, onoarei, demnităţii şi bunurilor părţii vătămate, ale martorului sau ale altor participanţi la proces, ale membrilor de familie ai acestora ori ale rudelor apropiate dacă există temeiuri suficiente de a considera că pot fi ori sînt ameninţate cu moartea, cu aplicarea violenţei, cu deteriorarea sau distrugerea bunurilor ori cu alte acte ilegale;

g) să stabilească, în cursul urmăririi penale, cauzele şi condiţiile săvîrşirii infracţiunii;

h) să respecte regulamentul intern, disciplina muncii, normele de conduită şi ţinuta vestimentară stabilită;

i) să aibă un comportament demn în societate şi să se abţină de la fapte ce ar compromite demnitatea şi onoarea de ofiţer de urmărire penală.

(2) Ofiţerul de urmărire penală are şi alte obligaţii prevăzute de legislaţie.

(3) Neîndeplinirea de către ofiţerul de urmărire penală a obligaţiilor sale atrage răspunderea prevăzută de legislaţie.

Capitolul IV
SERVICIUL ÎN ORGANELE DE URMĂRIRE PENALĂ

Articolul 14. Reglementarea raporturilor de muncă

Raporturile de muncă ale ofiţerilor de urmărire penală sînt reglementate de Codul muncii, de alte acte legislative şi normative care conţin norme ale dreptului muncii, precum şi de actele legislative şi normative care reglementează activitatea instituţiilor în cadrul cărora sînt constituite organe de urmărire penală, luîndu-se în vedere particularităţile prevăzute de prezenta lege.

Articolul 15. Condiţiile pentru numire în funcţia de

ofiţer de urmărire penală

(1) În funcţia de ofiţer de urmărire penală poate fi numit cetăţeanul Republicii Moldova care are studii juridice superioare şi cunoaşte limba de stat, dispune de calităţile profesionale şi morale necesare, este apt din punctul de vedere al stării de sănătate să exercite atribuţiile care îi revin.

(2) Nu poate fi numită în funcţia de ofiţer de urmărire penală persoana care:

[Art.15 al.(2), lit.a) abrogată prin LP229 din 25.11.11, MO7-12/13.01.12 art.24]

b) a fost declarată, în modul stabilit de legislaţie, incapabilă sau limitată în capacitatea de exerciţiu;

c) este privată, prin hotărîre judecătorească definitivă, de dreptul de a ocupa funcţii în cadrul autorităţilor publice;

d) a fost trasă la răspundere penală;

e) suferă de o maladie care, potrivit concluziei medicale, împiedică exercitarea atribuţiilor de serviciu;

f) refuză să treacă procedura privind întocmirea accesului la informaţia ce constituie secret de stat, dacă exercitarea atribuţiilor de serviciu este legată de folosirea unei asemenea informaţii.

Articolul 16. Restricţii

Pe lîngă restricţiile prevăzute de legislaţie, ofiţerului de urmărire penală i se interzice:

a) să fie membru al unor organe elective sau organe constituite în cadrul autorităţilor publice;

b) să desfăşoare activitate de întreprinzător ori altă activitate remunerată sau neremunerată, cu excepţia activităţii didactice, ştiinţifice sau de creaţie;

c) să fie membru al unor partide, altor organizaţii social-politice care urmăresc scopuri politice şi să participe la activitatea acestora, să facă uz de situaţia de serviciu în interesul lor.

Articolul 17. Termenul de încercare

(1) Persoanei angajate pentru prima dată în serviciul organului de urmărire penală în funcţia de ofiţer de urmărire penală i se poate da, cu acordul ei, un termen de încercare de pînă la 6 luni, stabilit de conducătorul instituţiei în a cărei competenţă intră numirea în funcţie. Termenul de încercare se include în vechimea în muncă în organul de urmărire penală.

(2) Persoana specificată la alin.(1) se numeşte în funcţia de ofiţer de urmărire penală - interimar şi exercită, în termenul de încercare, atribuţiile de serviciu în conformitate cu Codul de procedură penală.

(3) Rezultatele încercării sînt evaluate de o comisie de atestare, creată prin ordin al conducătorului instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală. Pentru evaluarea acestor rezultate, comisia va solicita şi opinia conducătorului organului procuraturii de nivelul organului de urmărire penală.

(4) Persoana care a trecut cu succes termenul de încercare este numită în funcţia de ofiţer de urmărire penală.

(5) Regulamentul comisiei de atestare se aprobă de conducătorul instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

Articolul 18. Gradele speciale

Ofiţerilor de urmărire penală li se conferă grade speciale conform actelor normative care reglementează modul şi ordinea de acordare a gradelor speciale angajaţilor din instituţiile în cadrul cărora sînt constituite organe de urmărire penală.

Articolul 19. Jurămîntul

(1) Persoana numită pentru prima dată în funcţia de ofiţer de urmărire penală depune jurămînt în conformitate cu legislaţia care reglementează activitatea instituţiei în care activează.

(2) Modalitatea de depunere a jurămîntului se stabileşte de conducătorul instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

Articolul 20. Numirea şi eliberarea din funcţie

Ofiţerul de urmărire penală este numit şi eliberat din funcţie de către conducătorul instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

Articolul 21. Atestarea

(1) Atestarea ofiţerului de urmărire penală se face pentru constatarea corespunderii lui funcţiei ocupate, ridicarea nivelului de calificare şi întărirea disciplinei de muncă.

(2) Ofiţerul de urmărire penală este atestat în condiţiile legislaţiei care reglementează activitatea instituţiei respective.

Articolul 22. Legitimaţia de serviciu

(1) Ofiţerului de urmărire penală i se eliberează legitimaţie de serviciu de modelul şi în modul stabilite pentru angajaţii instituţiei în care activează.

(2) Legitimaţia de serviciu conţine date despre gradul special al ofiţerului de urmărire penală, despre dreptul la portarmă, despre alte drepturi şi atribuţii acordate prin lege.

Articolul 23. Stimularea ofiţerului de urmărire penală

(1) Pentru îndeplinirea exemplară a obligaţiilor de serviciu, pentru activitate îndelungată şi impecabilă în organele de urmărire penală, pentru executarea unor misiuni de importanţă şi complexitate deosebită, pentru alte merite în serviciu, ofiţerului de urmărire penală i se acordă stimulările prevăzute de legislaţia muncii, precum şi:

a) grad special mai înalt;

b) grad special ulterior mai înalt cu o treaptă decît gradul special corespunzător funcţiei deţinute;

c) insignă onorifică de modelul stabilit în instituţia în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală;

d) anularea, înainte de termen, a unei sancţiuni disciplinare;

e) alte stimulări prevăzute de actele legislative sau normative care reglementează modul de stimulare a angajaţilor instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

(2) Pentru merite deosebite faţă de societate şi stat, pentru succese în serviciu, ofiţerul de urmărire penală poate fi propus spre decorare cu distincţie de stat.

Articolul 24. Răspunderea disciplinară

(1) Pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor de serviciu, inclusiv pentru emiterea/adoptarea unui act administrativ sau încheierea unui act juridic cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese, fapt stabilit prin actul de constatare rămas definitiv, pentru încălcarea disciplinei de muncă şi săvîrşirea unor acţiuni care dezonorează angajatul organului de urmărire penală, ofiţerului de urmărire penală i se aplică:

[Art.24 al.(1) modificat prin LP181 din 19.12.11, MO1-6/06.01.12 art.4; în vigoare 01.03.12]

a) observaţia;

b) mustrarea;

c) mustrarea aspră;

d) retrogradarea din grad special;

e) retragerea insignei onorifice;

f) concedierea;

g) alte sancţiuni disciplinare prevăzute de actele legislative sau normative care reglementează modul de sancţionare disciplinară a angajaţilor instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

(2) Sancţiunea disciplinară se aplică în termen de o lună de la data depistării abaterii disciplinare, dar nu mai tîrziu de 6 luni de la data săvîrşirii ei.

(3) În cazul încălcării art.16 sau săvîrşirii unor fapte care au drept rezultat cauzarea nejustificată a unui prejudiciu în proporţii mari statului, ofiţerul de urmărire penală este concediat indiferent de timpul care a trecut de la încălcare sau săvîrşire.

Articolul 25. Împuternicirile privind acordarea stimulărilor şi aplicarea măsurilor de sancţionare

(1) Stimulările ofiţerului de urmărire penală enumerate la art.23 se acordă prin ordin al conducătorului instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

(2) Sancţiunile disciplinare se aplică ofiţerului de urmărire penală de către conducătorul instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală, în baza concluziei cercetării de serviciu, efectuate de organul de urmărire penală sau cu participarea lui.

(3) Ordinul privind aplicarea sancţiunii disciplinare poate fi contestat în instanţă de judecată, în condiţiile legislaţiei.

(4) Stimularea ori sancţionarea ofiţerului de urmărire penală poate fi iniţiată şi de procurorul care conduce urmărirea penală, prin demers sau sesizare adresate conducătorului instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

Articolul 26. Tragerea la răspundere penală sau administrativă

(1) Urmărirea penală a ofiţerului de urmărire penală se porneşte şi se efectuează de procuror.

(2) Pornirea urmăririi penale, precum şi reţinerea, controlul corporal al ofiţerului de urmărire penală, controlul bunurilor care îi aparţin şi al mijloacelor de transport de care se foloseşte pot fi efectuate doar în condiţiile şi cu respectarea procedurii prevăzute de Codul de procedură penală.

(3) Ofiţerul de urmărire penală poartă răspundere administrativă în conformitate cu legislaţia, cu excepţia cazurilor în care asupra lui se extinde acţiunea regulamentelor sau statutelor disciplinare ale instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală în care activează.

Articolul 27. Suspendarea din funcţie

(1) Ofiţerul de urmărire penală poate fi suspendat din funcţie prin ordin al conducătorului instituţiei în care este constituit organul de urmărire penală în cazul în care:

a) în privinţa lui este pornită urmărire penală, pînă la adoptarea unei hotărîri definitive privind vinovăţia sau nevinovăţia lui;

b) suferă de o maladie, constatată în concluzia unei comisii medicale speciale, care nu-i permite să-şi exercite atribuţiile de serviciu;

c) este considerat dispărut fără urmă, pînă la declararea acestui fapt prin hotărîre judecătorească;

d) a comis o abatere disciplinară gravă ori a săvîrşit acţiuni compromiţătoare pentru care poate fi concediat, pînă la adoptarea unei hotărîri definitive;

e) participă la campanie electorală în calitate de candidat pentru o funcţie electivă în autorităţile publice;

f) nu corespunde funcţiei, fapt constatat de comisia de atestare, pînă la soluţionarea problemei transferului în o altă funcţie sau la eliberare din organul de urmărire penală.

(2) La confirmarea sau infirmarea temeiurilor pentru care a fost suspendat din funcţie, ofiţerul de urmărire penală este eliberat din organul de urmărire penală ori este repus în toate drepturile, plătindu-i-se, conform legislaţiei, drepturile băneşti de care a fost privat.

Articolul 28. Încetarea serviciului în organele de

urmărire penală

(1) Serviciul ofiţerului de urmărire penală în organul de urmărire penală încetează la eliberare din funcţie sau la transfer în o altă funcţie. Pe lîngă temeiurile prevăzute de legislaţia muncii şi de legile speciale care reglementează activitatea instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală, ofiţerul de urmărire penală este eliberat din funcţie la cerere, precum şi la iniţiativa conducătorului acestei instituţii, în cazul în care:

a) a atins limita de vîrstă de aflare în serviciu în organele de urmărire penală, iar termenul de aflare în serviciu nu a fost prelungit;

b) a pierdut cetăţenia Republicii Moldova;

[Art.28 al.(1), lit.b) modificată prin LP229 din 25.11.11, MO7-12/13.01.12 art.24]

c) a încălcat jurămîntul, depus în conformitate cu art.19, a comis abateri care compromit onoarea de angajat al organului de urmărire penală;

d) a încălcat prevederile privind incompatibilitatea funcţiei;

e) a divulgat date ce constituie secret de stat sau un alt secret apărat prin lege;

f) există alte situaţii prevăzute de legislaţia care reglementează activitatea instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

(2) Limita de vîrstă de aflare în serviciu a ofiţerului de urmărire penală este stabilită prin legi care reglementează activitatea instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală. Prin decizie a conducătorului instituţiei respective, se admite prelungirea termenului de aflare în serviciu a ofiţerului de urmărire penală care a atins limita de vîrstă, perioadă în care este apt să-şi exercite atribuţiile.

(3) Ordinul de eliberare din funcţie a ofiţerului de urmărire penală poate fi contestat în instanţă de judecată, în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 29. Perfecţionarea profesională

(1) Ridicarea nivelului de profesionalitate este o obligaţie de serviciu a ofiţerului de urmărire penală. Atitudinea ofiţerului de urmărire penală faţă de studii şi de perfecţionarea profesională se ia în considerare la examinarea corespunderii funcţiei ocupate, la stimularea şi promovarea lui.

(2) Nivelul înalt de pregătire profesională se asigură printr-un sistem de studii şi de ridicare a calificării care include stagierea în organele de urmărire penală ierarhic superioare şi pregătirea profesională în instituţiile şi centrele de perfecţionare specializate, în instituţiile de învăţămînt superior cel puţin o dată la 4 ani.

(3) Instruirea şi perfecţionarea profesională continuă a ofiţerului de urmărire penală au loc în instituţia în care este constituit organul de urmărire penală.

Capitolul V
PROTECŢIA DE STAT, ASIGURAREA MATERIALĂ ŞI GARANŢIILE SOCIALE ALE OFIŢERULUI DE URMĂRIRE PENALĂ

Articolul 30. Protecţia de stat

(1) Ofiţerul de urmărire penală, membrii lui de familie, averea sa se află sub protecţia statului.

(2) Prejudiciul material cauzat ofiţerului de urmărire penală sau rudelor lui apropiate în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu se repară integral de la bugetul de stat cu drept de regres împotriva persoanelor culpabile.

Articolul 31. Asigurarea materială şi garanţiile sociale

Salarizarea, asistenţa medicală, asigurarea cu pensii, acordarea de concedii, alte măsuri de asigurare materială şi socială a ofiţerilor de urmărire penală, a pensionarilor din rîndul lor se efectuează în volumul, mărimea, condiţiile şi ordinea stabilite pentru angajaţii instituţiei în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală.

Capitolul VI
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 32

Guvernul, în termen de 3 luni:

a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.333-XVI. Chişinău, 10 noiembrie 2006.

6. Legea Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale nr.93-XVI din 5.04.2007

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=325146&lang=1

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Obiectul legii şi noţiunile de bază

(1) Prezenta lege stabileşte cadrul juridic, principiile de activitate, atribuţiile, obligaţiile şi drepturile efectivului Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, precum şi condiţiile îndeplinirii serviciului/activităţii în subdiviziunile lui.

(2) În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

situaţie excepţională - întreruperea condiţiilor normale de viaţă şi activitate a populaţiei la un obiectiv sau pe un anumit teritoriu în urma unei avarii, catastrofe, calamităţi cu caracter natural sau biologico-social, care au condus sau pot conduce la pierderi umane şi materiale;

protecţie civilă - un sistem de măsuri şi acţiuni întreprinse, pe scara întregului stat, pe timp de pace şi de război, în scopul asigurării protecţiei populaţiei, a proprietăţii în condiţiile calamităţilor naturale şi ecologice, avariilor şi catastrofelor, epifitotiilor, epizootiilor, incendiilor şi în cazul aplicării mijloacelor de nimicire moderne;

stare de urgenţă - ansamblu de măsuri cu caracter politic, economic, social şi de menţinere a ordinii publice, care se instituie provizoriu în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării.

Articolul 2. Sistemul Serviciului Protecţiei Civile
şi Situaţiilor Excepţionale

Sistemul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale (în continuare - Serviciu) reprezintă un complex de instituţii specializate ale statului, ce intră în componenţa Ministerului Afacerilor Interne, care execută, în condiţiile legii, sarcini în domeniul protecţiei populaţiei, teritoriului, mediului înconjurător şi proprietăţii în caz de pericol sau declanşare a situaţiilor excepţionale.

Articolul 3. Efectivul Serviciului

(1) Corpul de comandă şi efectivul de trupă ale Serviciului se constituie din colaboratori atestaţi, cărora li s-au conferit grade speciale (în continuare - colaboratori), şi din angajaţi civili.

(2) Efectivul de angajaţi civili ai Serviciului este compus din funcţionari publici, supuşi reglementărilor Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, şi personal contractual, care desfăşoară activităţi auxiliare, supus reglementărilor legislaţiei muncii.

[Art.3 al.(2) în redacţia LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]

Articolul 4. Cadrul juridic

Cadrul juridic al Serviciului îl constituie Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative, precum şi tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 5. Principiile de bază

Principiile de bază ale activităţii Serviciului sînt legalitatea, conducerea unică, egalitatea în faţa legii, publicitatea, asigurarea protecţiei juridice şi sociale, respectarea intereselor cetăţenilor şi ale statului.

Articolul 6. Colaborarea regională şi internaţională

Serviciul, în limita competenţei sale, reprezintă Guvernul Republicii Moldova peste hotare, stabileşte şi menţine relaţii de colaborare cu instituţiile similare din alte state şi cu organizaţiile internaţionale de profil.

Capitolul II
Structura şi organizarea activităţii Serviciului

Articolul 7. Structura Serviciului

(1) Serviciul constituie un sistem unic şi centralizat, care include:

a) organul central al Serviciului;

b) organele teritoriale ale Serviciului.

(2) Efectivul-limită al Serviciului se aprobă de Guvern.

(3) Statul de personal al Serviciului se aprobă de ministrul afacerilor interne, la propunerea şefului Serviciului.

Articolul 8. Sarcinile de bază

(1) Sarcinile de bază ale Serviciului sînt:

a) conducerea nemijlocită a sistemului protecţiei civile;

b) organizarea şi executarea lucrărilor de salvare, a altor lucrări de urgenţă, în cazul declanşării situaţiilor excepţionale şi a incendiilor, şi lichidarea consecinţelor lor;

c) organizarea pregătirii prealabile şi multilaterale a populaţiei, a obiectivelor economiei naţionale şi a forţelor Protecţiei Civile, care includ formaţiunile Protecţiei Civile, Direcţia serviciului de salvatori şi pompieri, formaţiunile specializate ale organelor centrale de specialitate ale administraţiei publice, instituţiile şi organizaţiile speciale, pentru acţiuni în caz de pericol sau declanşare a situaţiilor excepţionale şi a incendiilor;

d) exercitarea supravegherii de stat în domeniul protecţiei civile şi asigurării apărării împotriva incendiilor pe întreg teritoriul ţării;

e) efectuarea măsurilor în regimul stării de urgenţă, de asediu sau de război.

(2) Antrenarea forţelor şi mijloacelor Serviciului în acţiuni neprevăzute de prezenta lege se interzice.

Articolul 9. Organizarea activităţii

(1) Conducerea Serviciului este exercitată de şeful Serviciului, care se numeşte în funcţie prin hotărîre a Guvernului.

(2) Șeful Serviciului este vicepreşedinte al Comisiei pentru situaţii excepţionale a Republicii Moldova.

(3) Şeful Serviciului:
a) exercită conducerea generală a activităţii Serviciului;
b) elaborează structura organizatorică şi statul de personal ale Serviciului în limitele personalului şi fondurilor stabilite;
c) aprobă regulamentele subdiviziunilor Serviciului;
d) repartizează obligaţiile de serviciu între adjuncţii săi, stabileşte împuternicirile altor persoane cu funcţie de răspundere şi sarcinile subdiviziunilor;
e) emite directive, ordine şi dispoziţii în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor;
f) reprezintă Serviciul în relaţiile cu autorităţile administraţiei publice şi în acţiunile de colaborare interstatală în domeniul protecţiei civile, apărării împotriva incendiilor şi lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale;
g) organizează cooperarea forţelor şi mijloacelor ţării destinate lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale cu forţele şi mijloacele similare din alte ţări;
h) creează organele de conducere, formaţiunile de intervenţie, le menţine în stare permanentă de pregătire pentru soluţionarea optimă a sarcinilor de prevenire a situaţiilor excepţionale şi lichidare a consecinţelor acestora;
i) prezintă, în modul stabilit, proiecte de acte legislative şi de alte acte normative în probleme ce ţin de competenţa Serviciului;
j) organizează pregătirea şi supravegherea funcţionării sistemelor de transmisiuni şi înştiinţare;
k) organizează planificarea măsurilor de protecţie civilă şi apărare împotriva incendiilor, conduce nemijlocit forţele antrenate în vederea prevenirii situaţiilor excepţionale şi lichidării consecinţelor acestora;
l) organizează instruirea autorităţilor administraţiei publice şi agenţilor economici, indiferent de tipul de proprietate, pentru derularea acţiunilor de protecţie civilă şi de apărare împotriva incendiilor;
m) determină, în conformitate cu legislaţia, modul de utilizare a alocaţiilor bugetare, a mijloacelor speciale, a resurselor tehnico-materiale destinate întreţinerii Serviciului, încheie contracte de achiziţionare a tehnicii, a mijloacelor speciale şi a mărfurilor industrial-tehnice, necesare pentru asigurarea activităţii Serviciului;
n) în limitele competenţei sale, angajează şi eliberează efectivul Serviciului.

Articolul 10. Controlul asupra activităţii

(1) Controlul asupra activităţii Serviciului este exercitat de Guvern în conformitate cu legislaţia.
(2) Auditul public extern al utilizării mijloacelor bugetare alocate pentru întreţinerea Serviciului este exercitat de Curtea de Conturi.
[Art.10 al.(2) modificat prin LP63 din 23.04.10, MO75-77/18.05.10 art.213]

Articolul 11. Interacţiunea Serviciului cu autorităţile administraţiei publice, cu persoane juridice şi fizice

(1) Serviciul îşi desfăşoară activitatea în cooperare cu organele centrale de specialitate ale administraţiei publice şi autorităţile administraţiei publice locale, cu persoanele juridice, indiferent de forma juridică de organizare, şi cu cetăţenii.
(2) Organele centrale de specialitate ale administraţiei publice şi autorităţile administraţiei publice locale, persoanele juridice, indiferent de forma juridică de organizare, şi persoanele cu funcţie de răspundere din cadrul acestora sînt obligate să asigure necondiţionat, în limitele competenţei lor, acces liber în orice timp la obiectivele subordonate şi să acorde sprijin Serviciului în activitatea ce ţine de prevenirea şi lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale.

Capitolul III
Competenţa, drepturile şi obligaţiile Serviciului

Articolul 12. Competenţa Serviciului

(1) Serviciul:
a) planifică, organizează, coordonează şi execută măsurile de protecţie civilă;
b) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice în domeniul prevenirii şi lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale;
c) coordonează şi realizează investigaţii ştiinţifice, cercetări şi certificări de stat în domeniul prevenirii şi lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale;
d) emite prescripţii privind înlăturarea încălcărilor depistate ale normelor şi regulilor în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor;
e) efectuează supravegherea de stat în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor;
f) organizează efectuarea expertizei de stat în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor;
g) coordonează activitatea privind crearea rezervelor de resurse tehnico-materiale, depozitarea, păstrarea, renovarea şi utilizarea acestora în cazul situaţiilor excepţionale;
h) ca organ de control, întocmeşte acte de procedură în conformitate cu legislaţia;
i) cercetează cauzele avariilor, catastrofelor, calamităţilor care au condus la declanşarea situaţiilor excepţionale;
j) înaintează autorităţilor administraţiei publice, persoanelor juridice, indiferent de forma juridică de organizare, propuneri referitor la prevenirea şi/sau lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale şi exercită controlul asupra executării deciziilor adoptate pe marginea acestora;
k) editează literatură tehnică, informativă şi altă literatură privind prevenirea situaţiilor excepţionale;
l) propagă cunoştinţe în domeniul prevenirii şi lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale, participă la

pregătirea populaţiei şi angajaţilor pentru acţiuni în condiţii de situaţii excepţionale;

m) efectuează, în conformitate cu legislaţia, verificarea cunoştinţelor cetăţenilor în domeniul ce ţine de metodele de bază de protecţie a populaţiei şi teritoriului în cazul pericolului declanşării situaţiilor excepţionale, de asigurarea apărării împotriva incendiilor, de securitatea chimică şi radiativă, precum şi de cunoaşterea regulilor de utilizare a mijloacelor colective şi individuale de protecţie;

n) coordonează şi organizează măsurile subdiviziunilor de ramură, a căror activitate ţine de lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale şi de pregătirea specialiştilor în domeniu, create în modul stabilit de lege pentru îndeplinirea sarcinilor Serviciului;

o) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice locale în problemele ce ţin de prevenirea şi lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale, de asigurarea apărării împotriva incendiilor, a securităţii chimice şi radiative.

(2) Organele teritoriale ale Serviciului sînt învestite cu dreptul de a realiza activităţile prevăzute la alin.(1), cu excepţia lit.a) şi c) ale căror prevederi se extind numai asupra organului central.

(3) Serviciul deţine dreptul exclusiv de informare a populaţiei despre situaţiile excepţionale prognozate ori deja produse, despre consecinţele acestora, precum şi despre asigurarea apărării împotriva incendiilor, securităţii chimice şi radiative, protecţiei medico-biologice şi genistice.

Articolul 13. Drepturile Serviciului

În scopul realizării sarcinilor ce îi revin, Serviciul este în drept:

a) să ceară de la organele centrale de specialitate ale administraţiei publice şi de la autorităţile administraţiei publice locale, de la persoanele juridice, indiferent de forma juridică de organizare, informaţii despre starea protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor în localităţi, la obiectivele economiei naţionale şi despre pregătirea populaţiei pentru acţiuni în caz de pericol sau declanşare a situaţiilor excepţionale şi/sau incendiilor;

b) să elaboreze şi să aprobe acte normative departamentale privind protecţia civilă şi apărarea împotriva incendiilor;

c) să negocieze şi să încheie, în condiţiile legii, contracte şi acorduri cu persoane juridice şi fizice, atît din ţară, cît şi de peste hotare, în probleme ce ţin de competenţa sa;

d) să examineze, în orice împrejurare, starea protecţiei genistice, chimice, radiative, medico-biologice şi de apărare împotriva incendiilor în localităţi, la obiectivele economiei naţionale, să emită dispoziţii, hotărîri privind înlăturarea încălcărilor legislaţiei în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor, precum şi ale standardelor, normelor şi regulilor în acest domeniu;

e) să verifice nivelul de cunoştinţe în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor, cu atestarea persoanelor cu funcţie de răspundere, a specialiştilor de la obiectivele economiei naţionale;

f) să verifice, în localităţi şi la obiectivele economiei naţionale, starea mijloacelor individuale şi colective de protecţie, precum şi nivelul de pregătire a formaţiunilor protecţiei civile şi a formaţiunilor benevole de pompieri pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin;

g) să aplice, în conformitate cu legislaţia, persoanelor cu funcţie de răspundere şi cetăţenilor sancţiuni pentru încălcarea sau nerespectarea prevederilor standardelor, normelor şi regulilor de protecţie radiativă, chimică, medico-biologică, genistică şi de apărare împotriva incendiilor la obiectivele economiei naţionale şi în alte locuri;

h) să emită, în limitele competenţei, decizii necesare pentru organizarea şi coordonarea lucrărilor de prevenire şi lichidare a situaţiilor excepţionale, a incendiilor şi consecinţelor acestora, obligatorii pentru autorităţile administraţiei publice, persoanele juridice, indiferent de forma juridică de organizare, precum şi pentru cetăţeni;

i) să utilizeze mijloace de transport speciale cu semne distinctive, cu dispozitive de semnalizare şi mijloace de comunicaţii;

j) să solicite şi să primească de la autorităţile administraţiei publice, de la persoanele juridice, indiferent de forma juridică de organizare, informaţii necesare pentru organizarea şi coordonarea lucrărilor de prevenire sau lichidare a consecinţelor situaţiilor excepţionale, incendiilor, precum şi rapoarte statistice anuale despre activitatea laboratoarelor şi instituţiilor Reţelei naţionale de observare şi control de laborator;

k) să antreneze, pe bază legală, specialişti din cadrul unităţilor de cercetări ştiinţifice şi de proiectare, specialişti practicieni şi alţi angajaţi din cadrul agenţilor economici la elaborarea măsurilor de protecţie civilă şi apărare împotriva incendiilor, la efectuarea expertizelor respective, iar în caz de necesitate - la exercitarea controlului asupra respectării cerinţelor standardelor, normelor şi regulilor protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor;

l) să examineze şi să coordoneze programe de instruire în instituţiile de învăţămînt în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor;

m) în cazul declanşării situaţiilor excepţionale şi a incendiilor, să limiteze temporar sau să interzică accesul cetăţenilor şi circulaţia transportului pe un anumit teritoriu;

n) în cazul declanşării situaţiilor excepţionale, a incendiilor, să solicite, în modul stabilit de legislaţie, de la autorităţile administraţiei publice şi de la persoanele juridice asigurarea cu mijloace de transport, cu tehnică, combustibil, lubrifianţi, utilaj, mijloace de comunicare şi cu resurse umane;

o) să acorde, în bază de contract, servicii cu plată persoanelor juridice şi populaţiei. Lista serviciilor cu plată se aprobă de Guvern.

Articolul 14. Obligaţiile Serviciului

Serviciul este obligat:

a) să participe la elaborarea şi realizarea politicii de stat în domeniul protecţiei populaţiei şi teritoriului în caz de

pericol sau declanşare a situaţiilor excepţionale şi/sau incendiilor, asigurării securităţii chimice şi radiative;

b) să elaboreze şi să aplice acte normative ce ţin de asigurarea protecţiei populaţiei şi teritoriilor în caz de pericol sau declanşare a situaţiilor excepţionale şi/sau incendiilor;

c) să contribuie la elaborarea normelor şi regulilor în domeniul protecţiei civile şi apărării împotriva incendiilor, să facă avize asupra proiectelor de standarde, de condiţii tehnice, de norme şi reguli ce conţin reglementări în acest domeniu;

d) să desfăşoare activităţi de salvare-deblocare şi alte lucrări de urgenţă pentru lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale;

e) să realizeze programe tehnico-ştiinţifice cu destinaţie specială, orientate spre prevenirea situaţiilor excepţionale;

f) să informeze autorităţile administraţiei publice, alte instituţii şi populaţia despre problemele ce ţin de prevenirea sau lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale, incendiilor, de asigurarea securităţii chimice şi radiative;

g) să menţină în stare permanentă de pregătire forţele Serviciului;

h) să consolideze baza tehnico-materială a Serviciului;

i) să participe la lucrările comisiilor de recepţie finală a construcţiilor şi a instalaţiilor aferente finanţate din bugetul de stat sau bugetele locale.

[Art.14 lit.i) în redacţia LP153 din 30.07.15, MO223/14.08.15 art.443]

Articolul 15. Răspunderea Serviciului

(1) Serviciul poartă răspundere penală, administrativă şi materială, în conformitate cu legislaţia, pentru prejudiciul cauzat prin acţiunile incorecte în timpul lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale şi/sau incendiilor.

(2) Serviciul nu poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat prin acţiuni justificate în timpul lichidării consecinţelor situaţiilor excepţionale şi/sau incendiilor, ca urmare a activităţii în stare de extremă necesitate pentru înlăturarea pericolului la declanşarea situaţiei excepţionale.

Articolul 16. Asigurarea financiară, tehnico-materială şi de altă natură a Serviciului

(1) Asigurarea financiară a Serviciului se realizează din contul mijloacelor bugetului de stat şi din alte surse prevăzute de legislaţie.

(2) Serviciul se asigură cu echipament, tehnică specială, utilaj şi cu alte bunuri necesare în conformitate cu normele aprobate de Guvern.

(3) Serviciul dispune de fond locativ de serviciu, creat în modul stabilit de legislaţie.

(4) Organele centrale de specialitate ale administraţiei publice şi autorităţile administraţiei publice locale repartizează gratuit Serviciului, în conformitate cu legislaţia, clădiri şi încăperi necesare pentru desfăşurarea activităţii acestuia.

Capitolul IV
Încadrarea în serviciu

Articolul 17. Condiţiile de încadrare în serviciu

(1) În Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale se încadrează, pe principii benevole, cetăţeni ai Republicii Moldova care au împlinit vîrsta de 18 ani, sînt apţi prin starea sănătăţii şi care au studiile necesare pentru executarea obligaţiilor de serviciu. Persoanele supuse serviciului militar angajate în Serviciu se radiază din evidenţa militară şi se trec la evidenţa specială a Ministerului Afacerilor Interne.

(2) Pentru serviciu prin contract se stabilesc următoarele limite de vîrstă:

a) la angajarea primară în serviciu - 30 de ani;

b) de aflare în serviciu:

- efectivul de trupă - 45 de ani;
- corpul de comandă: inferior - 50 de ani; superior - 55 de ani; suprem - 60 de ani.

(3) Colaboratorii care au atins limita de vîrstă de aflare în serviciu urmează să fie trecuţi în rezervă sau în retragere în modul stabilit de legislaţie. Termenul de aflare în serviciu peste limita de vîrstă poate fi prelungit, la cererea personală a colaboratorului, pentru o perioadă de pînă la 5 ani, de către persoana împuternicită cu dreptul de a numi în funcţie, cu condiţia că acesta corespunde cerinţelor profesionale prevăzute pentru funcţia respectivă şi, în temeiul concluziei comisiei medicale speciale, este considerat apt pentru a-şi continua serviciul.

[Art.17 al.(3) modificat prin LP193 din 30.09.11, MO222-226/16.12.11 art.617]

(4) Pentru determinarea aptitudinilor profesionale, la încadrarea în serviciu persoanei i se stabileşte o perioadă de probă în condiţiile legii.

(5) Nu pot fi încadrate în serviciu persoanele care au ispăşit pedeapsa pentru săvîrşirea unei infracţiuni.

Articolul 18. Angajarea în cadrul Serviciului

Angajarea în cadrul Serviciului se face în bază de contract individual de muncă (în continuare - contract), în conformitate cu legislaţia.

Articolul 19. Depunerea jurămîntului

După absolvirea cursului de pregătire iniţială, colaboratorii Serviciului depun următorul jurămînt:

“Eu (numele, prenumele), angajîndu-mă în cadrul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, depun jurămîntul de devotament Republicii Moldova şi poporului ei.

Jur să respect cu sfinţenie Constituţia şi legile Republicii Moldova, să port cu cinste onoarea şi demnitatea de

colaborator al Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, să-mi onorez cu bună credinţă obligaţiile de serviciu.”

Capitolul V
Gradele speciale

Articolul 20. Gradele speciale

Pentru colaboratorii Serviciului se stabilesc următoarele grade speciale:

a) efectivul de trupă:

- ostaş al serviciului de salvare;
- sergent inferior al serviciului de salvare;
- sergent al serviciului de salvare;
- sergent-major al serviciului de salvare;
- plutonier al serviciului de salvare;
- plutonier-major al serviciului de salvare;
- plutonier-adjutant al serviciului de salvare;

b) corpul de comandă:

inferior:

- sublocotenent al serviciului de salvare;
- locotenent al serviciului de salvare;
- locotenent-major al serviciului de salvare;
- căpitan al serviciului de salvare;

superior:

- maior al serviciului de salvare;
- locotenent-colonel al serviciului de salvare;
- colonel al serviciului de salvare;

suprem:

- general-maior al serviciului de salvare.

Articolul 21. Modul de conferire a gradelor speciale

(1) Gradele speciale se conferă colaboratorilor încadraţi în serviciu prin contract, ţinîndu-se cont de calificare, studii, funcţia deţinută şi de alte condiţii prevăzute de prezenta lege, după cum urmează:

a) începînd cu efectivul de trupă şi pînă la corpul de comandă superior - de conducătorul Serviciului;

b) corpului de comandă superior - de ministrul afacerilor interne.

(2) Termenele aflării în gradele speciale şi modul de acordare a gradelor speciale efectivului de trupă şi corpului de comandă se stabilesc de Guvern.

(3) Gradele speciale pentru corpul de comandă suprem se acordă de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(4) Prezentarea pentru conferirea gradului special următor nu se efectuează în perioada:

a) acţiunii sancţiunii disciplinare;

b) anchetei de serviciu sau urmăririi penale.

Articolul 22. Retragerea gradului special
şi retrogradarea în gradul special

(1) Colaboratorii nu pot fi privaţi de gradele speciale, cu excepţia cazurilor de comitere a infracţiunilor, cînd ei sînt privaţi de grade în baza sentinţei instanţei de judecată, în conformitate cu legislaţia.

(2) Retrogradarea în gradul special cu o treaptă a efectivului de trupă şi a corpului de comandă se efectuează în calitate de sancţiune disciplinară. Retrogradarea în gradele speciale se efectuează în condiţiile Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a serviciului în cadrul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, aprobat de Guvern.

(3) În cazul rezultatului pozitiv al atestării, colaboratorilor retrogradaţi în gradul special li se conferă gradul următor. Perioada de retrogradare nu se include în limita vechimii în grad.

Capitolul VI
Numirea în funcţie, transferul în altă funcţie, trecerea la dispoziţie, atestarea şi instruirea colaboratorilor

Articolul 23. Modul de numire în funcţie

(1) Numirea în funcţie a colaboratorilor se efectuează de către ministrul afacerilor interne sau de către şeful Serviciului, în condiţiile prezentei legi.

(2) La numirea în funcţie a colaboratorilor se vor respecta următoarele condiţii:

a) existenţa specialităţii sau a experienţei de lucru corespunzătoare în sfera de activitate respectivă;

b) numirea în funcţie a persoanei care urmează să profeseze o nouă specialitate trebuie să fie precedată, în mod obligatoriu, de recalificarea profesională a acesteia;

c) serviciul în comun al persoanelor care se află în relaţii de rudenie sau afinitate apropiată între ele (părinţi, soţi, fraţi, surori, fii, fiice, precum şi fraţi, surori, părinţi, copii ai soţilor) dacă, în cadrul serviciului, una dintre ele este subordonată sau se află sub controlul direct al alteia nu se admite.

Articolul 24. Transferul în altă funcţie

(1) Transferul colaboratorilor în altă funcţie se efectuează cu acordul acestora, cu excepţia cazurilor de aplicare a

sancţiunii disciplinare sub formă de retrogradare în funcţie.

(2) Transferul colaboratorilor în altă funcţie poate fi efectuat după cum urmează:

a) în funcţii superioare - în ordinea avansării în serviciu. Funcţia se consideră superioară dacă aceasta prevede un grad special mai înalt decît cel al funcţiei deţinute, iar în cazul gradelor speciale egale - un salariu al funcţiei mai mare;

b) în funcţii egale - în legătură cu reducerea numărului sau a statului de personal;

c) în funcţii inferioare - în legătură cu reducerea numărului sau a statului de personal şi imposibilităţii transferului într-o funcţie egală. Funcţia se consideră inferioară dacă aceasta prevede un grad special mai inferior decît gradul aferent funcţiei deţinute, iar în cazul gradelor speciale egale - un salariu al funcţiei mai mic.

Articolul 25. Trecerea la dispoziţie

(1) Colaboratorii pot fi trecuţi la dispoziţia serviciului resurse umane pe un termen stabilit, conform ordinului (dispoziţiei, deciziei, hotărîrii) şefului abilitat cu dreptul de a numi în funcţie, pentru îndeplinirea unor misiuni de serviciu în afara locului dislocării permanente a Serviciului.

(2) Trecerea colaboratorilor la dispoziţia serviciului resurse umane poate fi efectuată în următoarele cazuri şi pe următoarele termene:

a) în legătură cu trimiterea la studii în instituţiile de învăţămînt de profil (la cursuri) a căror durată depăşeşte un an - pe întreaga perioadă a studiilor;

b) în baza încheierii instanţei judecătoreşti privind suspendarea provizorie din funcţie în legătură cu pornirea urmăririi penale - pînă la pronunţarea hotărîrii definitive pe cauza penală;

c) în legătură cu efectuarea măsurilor de organizare - pe o perioadă ce nu va depăşi 2 luni;

d) în legătură cu înregistrarea în calitate de candidat pentru o funcţie electivă - pe durata campaniei electorale;

e) în legătură cu aflarea la tratament în instituţia medicală - pînă la stabilirea de către comisia medico-militară a Ministerului Afacerilor Interne a aptitudinii colaboratorului pentru îndeplinirea serviciului;

f) în legătură cu aflarea în concediu parţial plătit pentru îngrijirea copilului sau în concediul suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului - pe întreaga perioadă a concediului.

Articolul 26. Atestarea

(1) Atestarea colaboratorilor se efectuează, de regulă, o dată la 5 ani.

(2) Atestarea colaboratorilor se efectuează de către comisiile de atestare, în conformitate cu regulamentul aprobat de ministrul afacerilor interne.

Articolul 27. Instruirea

(1) Instruirea efectivului se efectuează în scopul obţinerii şi perfecţionării cunoştinţelor teoretice şi abilităţilor practice în domeniul protecţiei populaţiei şi teritoriului împotriva consecinţelor situaţiilor excepţionale.

(2) Instruirea efectivului se efectuează în instituţiile de învăţămînt de profil din Republica Moldova şi din alte state.

(3) Instruirea profesională a efectivului se efectuează în corespundere cu programele de pregătire aprobate de şeful Serviciului.

Capitolul VII
Încetarea serviciului

Articolul 28. Temeiurile încetării serviciului prin contract

Drept temeiuri pentru încetarea serviciului prin contract servesc:

a) concedierea sau demisia din Serviciu;

[Art.28 lit.a) modificată prin LP61 din 30.03.12, MO103/29.05.12 art.345]

b) renunţarea la cetăţenie, pierderea cetăţeniei Republicii Moldova;

[Art.28 lit.b) modificată prin LP229 din 25.11.11, MO7-12/13.01.12 art.24]

c) declararea, în modul stabilit, a dispariţiei fără urmă;

d) decesul (moartea) colaboratorului.

Articolul 28[1]. Demisia

Colaboratorul Serviciului are dreptul la demisie – desfacere a contractului individual de muncă din proprie iniţiativă, în conformitate cu prevederile Codului muncii.

[Art.28[1] introdus prin LP61 din 30.03.12, MO103/29.05.12 art.345]

Articolul 29. Concedierea

(1) Concedierea colaboratorilor se dispune:

a) în legătură cu constatarea faptului necorespunderii cu funcţia deţinută sau cu munca efectuată din cauza stării de sănătate, în baza deciziei comisiei medico-militare a Ministerului Afacerilor Interne;

b) în legătură cu reducerea numărului sau a statului de personal;

c) în legătură cu rezultatul nesatisfăcător al perioadei de probă;

d) în cazul necorespunderii funcţiei deţinute sau muncii efectuate ca urmare a calificării insuficiente, confirmate prin decizia comisiei de atestare;

e) în cazul comiterii unei încălcări grave a disciplinei de serviciu;

f) la împlinirea vechimii în serviciu ce permite dreptul de ieşire la pensie.

g) în legătură cu transferarea colaboratorului, în conformitate cu prevederile Codului muncii;

[Art.29 lit.g) introdusă prin LP61 din 30.03.12, MO103/29.05.12 art.345]

h) la atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciu;

[Art.29 lit.h) introdusă prin LP61 din 30.03.12, MO103/29.05.12 art.345]

i) în cazul aplicării pedepsei penale prin hotărîre a instanţei de judecată, care exclude posibilitatea continuării serviciului prin contract, de la data rămînerii definitive a hotărîrii judecătoreşti.

[Art.29 lit.i) introdusă prin LP61 din 30.03.12, MO103/29.05.12 art.345]

(2) Colaboratorul se consideră concediat de la data indicată în ordinul de concediere. El urmează să predea gestiunea şi documentaţia de serviciu în decurs de cel mult 3 zile de la data emiterii ordinului de concediere, dacă în ordin nu este indicat un alt termen.

(3) Concedierea colaboratorului în perioada aflării lui în concediu medical, în concediu de odihnă anual, în concediu de studii, în concediu pentru îngrijirea copilului în vîrstă de pînă la 6 ani, precum şi în perioada detaşării, cu excepţia cazurilor de lichidare a unităţii, nu se admite.

Capitolul VIII
Asigurarea de stat

Articolul 30. Asigurarea obligatorie de stat

Colaboratorii Serviciului sînt supuşi asigurării obligatorii de stat în condiţiile şi în modul stabilite de legislaţie.

Articolul 31. Asigurarea cu pensii

Asigurarea cu pensii a colaboratorilor se efectuează în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993.

Articolul 32. Asigurarea cu echipament şi raţie alimentară

Colaboratorii se asigură cu echipament şi raţie alimentară din contul mijloacelor bugetului de stat, în cazurile stabilite de Guvern.

[Art.32 modificat prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

Articolul 33. Asigurarea medicală

Colaboratorii beneficiază de dreptul la asistenţă medicală în conformitate cu Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistenţă medicală.

Articolul 34. Asigurarea cu spaţiu locativ

Colaboratorii se asigură cu spaţiu locativ în conformitate cu legislaţia.

[Art.34 exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

Capitolul IX
Drepturile colaboratorilor

Articolul 35. Timpul de muncă

(1) Ordinea interioară în Serviciu se stabileşte în corespundere cu legislaţia, pornindu-se de la particularităţile activităţii Serviciului, şi în modul stabilit de şeful acestuia.

(2) Durata zilei de muncă pentru colaboratorii Serviciului se stabileşte în conformitate cu legislaţia şi este de 8 ore. Avîndu-se în vedere specificul activităţii, colaboratorii pot fi atraşi la executarea obligaţiilor de serviciu în afara orelor de program stabilite, precum şi pe timp de noapte, în zile de odihnă şi de sărbătoare.

Articolul 36. Concediul de odihnă anual

Colaboratorii Serviciului au dreptul la concediu de odihnă anual plătit, cu o durată de 35 de zile calendaristice. În cazul în care vechimea în serviciu depăşeşte 15 ani, concediul de odihnă anual plătit se măreşte cu 5 zile, dacă depăşeşte 20 de ani - cu 10 zile calendaristice.

Articolul 37. Remunerarea muncii

Remunerarea muncii colaboratorilor Serviciului se efectuează în conformitate cu Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

Articolul 38. Ocrotirea sănătăţii

(1) Examenul medical şi acordarea asistenţei medicale colaboratorilor Serviciului se efectuează, în conformitate cu Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistenţă medicală, în instituţiile medicale ale Ministerului Afacerilor Interne.

(2) Asistenţa medicală urgentă se acordă necondiţionat şi gratuit în orice instituţie medico-sanitară publică, indiferent de apartenenţa ei, cu rambursarea cheltuielilor suportate din mijloacele Serviciului prevăzute în aceste scopuri.

[Art.38 al.(3) exclus prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

Articolul 39. Plăţile de compensare şi indemnizaţia unică

(1) Plăţile de compensare colaboratorilor se stabilesc în conformitate cu legislaţia.

(2) În cazul eliberării din serviciul prin contract în temeiul art.29 alin.(1) lit.f), colaboratorului i se acordă o indemnizaţie unică de concediere în mărime de 15 solde lunare.

(3) Colaboratorilor eliberaţi din serviciul prin contract în temeiul art.29 alin.(1) lit.a) sau b), care nu au vechimea în serviciu necesară pentru stabilirea pensiei, li se acordă o indemnizaţie unică de concediere în mărime de 6 solde lunare.

(4) În cazul eliberării repetate din serviciul prin contract, cu excepţia eliberării din serviciu în legătură cu reducerea numărului sau a statului de personal, indemnizaţia unică se acordă ţinîndu-se cont de indemnizaţia unică de concediere primită anterior.

Articolul 40. Uniforma, legitimaţia şi însemnele distinctive

(1) Colaboratorii poartă uniformă atribuită gratuit. Modelul uniformei, însemnele şi normele de asigurare cu uniformă se aprobă de Guvern. Regulile de port al uniformei sînt stabilite de ministrul afacerilor interne.

(2) Colaboratorii, drept confirmare a împuternicirilor, primesc legitimaţie de serviciu de modelul şi în modul care se stabilesc de ministrul afacerilor interne.

(3) Folosirea gradelor speciale, însemnelor distinctive, a uniformei sau legitimaţiei de serviciu de către o persoană care nu are atribuţiile respective atrage răspundere conform legislaţiei.

(4) Serviciul are drapel şi emblemă, aprobate de Guvern.

Capitolul X
Protecţia juridică şi socială a membrilor familiilor colaboratorilor

Articolul 41. Garanţii şi compensaţii suplimentare acordate membrilor familiilor colaboratorilor

(1) În cazul decesului colaboratorului în exerciţiul funcţiunii, familiei decedatului, persoanelor întreţinute de el li se plăteşte o indemnizaţie unică în mărimea salariului pe 10 ani al decedatului şi, în cazul pierderii întreţinătorului, li se stabileşte pensie de urmaş în modul stabilit de legislaţie.

[Art.41 al.(2) exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

(3) În cazul decesului colaboratorului în urma schilodirilor (rănilor, traumelor, contuziilor) în exerciţiul funcţiunii peste hotarele ţării, cheltuielile legate de transportare şi serviciile funerare se efectuează din contul bugetului de stat.

Capitolul XI
Obligaţiile de bază ale colaboratorilor

Articolul 42. Obligaţiile de bază faţă de stat şi societate

Colaboratorii sînt obligaţi:

a) să fie devotaţi ţării şi poporului Republicii Moldova;

b) să respecte drepturile, interesele legitime şi demnitatea altor cetăţeni;

c) să protejeze populaţia şi proprietatea în condiţiile situaţiilor excepţionale;

d) să păstreze secretul de stat şi altă informaţie oficială cu accesibilitate limitată care le-a devenit cunoscută în activitatea de serviciu;

[Art.42 lit.d) modificată prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

e) să execute cu conştiinciozitate datoria lor profesională;

f) să menţină în stare permanentă de pregătire echipamentul şi tehnica, să păstreze patrimoniul încredinţat;

g) să execute prevederile regulamentelor şi ordinele şefilor.

Articolul 43. Obligaţiile de serviciu

În scopul executării practice a sarcinilor ce ţin de desfăşurarea activităţii de serviciu, efectivului Serviciului îi revin obligaţii funcţionale.

Capitolul XII
Disciplina de serviciu

Articolul 44. Disciplina de serviciu

Disciplina de serviciu reprezintă obligaţia colaboratorilor de a respecta şi a executa întocmai prevederile prezentei legi şi ale altor acte normative, inclusiv ale ordinelor (dispoziţiilor, deciziilor, hotărîrilor) respective ale şefilor.

Articolul 45. Stimulări

(1) Pentru îndeplinirea conştiincioasă a atribuţiilor de serviciu, colaboratorul poate fi stimulat cu:

a) mulţumire;

b) acordarea premiilor, cadourilor de preţ;

c) expunerea fotografiei pe Panoul de onoare;

d) ridicarea înainte de termen a sancţiunii disciplinare;

e) decorarea cu insigne ale Ministerului Afacerilor Interne;

f) acordarea înainte de termen a gradului special următor;

g) acordarea gradului special cu o treaptă superioară celui prevăzut pentru funcţia deţinută;

h) diplome de onoare.

(2) Stimulările se consemnează într-un ordin (dispoziţie, decizie, hotărîre) al şefului Serviciului.

(3) Despre acordarea stimulărilor colaboratorul este anunţat personal, în faţa formaţiei în linie sau în cadrul adunării efectivului.

(4) Pentru merite deosebite, colaboratorul poate fi propus de către ministrul afacerilor interne pentru decorare cu distincţie de stat a Republicii Moldova.

Articolul 46. Răspunderea disciplinară

(1) Răspunderea disciplinară a colaboratorului intervine în cazurile de îndeplinire necorespunzătoare a atribuţiilor şi de încălcare a disciplinei de serviciu.

(2) Sancţiunile disciplinare trebuie să corespundă gravităţii încălcării săvîrşite şi gradului de vinovăţie a colaboratorului. La aplicarea sancţiunii disciplinare se ia în considerare caracterul, cauzele, circumstanţele şi consecinţele faptei, termenul aflării colaboratorului în serviciu, precum şi acţiunile întreprinse de el pentru a înlătura consecinţele faptei săvîrşite.

(3) În cazul în care colaboratorul a săvîrşit o infracţiune, şeful Serviciului poate aplica, pînă la stabilirea caracterului infracţional al faptei, sancţiune disciplinară pentru comiterea acţiunii ce constituie încălcare a disciplinei de serviciu.

(4) Colaboratorul sancţionat disciplinar nu este absolvit de răspundere penală dacă acţiunile lui conţin elementele constitutive ale infracţiunii.

(5) Pentru una şi aceeaşi abatere se aplică o singură sancţiune disciplinară.

(6) Aplicarea sancţiunii disciplinare colaboratorului aflat în concediu se suspendă pînă la revenirea acestuia la serviciu.

Articolul 47. Încălcarea gravă a disciplinei de serviciu

(1) Drept încălcare gravă a disciplinei în serviciu se consideră:

a) comiterea de către colaboratorul care administrează nemijlocit valori băneşti sau materiale a unor acţiuni culpabile dacă aceste acţiuni au servit drept temei pentru pierderea încrederii angajatorului faţă de colaboratorul respectiv;

b) săvîrşirea la locul de serviciu a unei sustrageri de bunuri materiale, inclusiv în proporţii mici;

c) apariţia la serviciu în stare de ebrietate alcoolică, narcotică sau toxică;

d) absenţa de la serviciu fără motive întemeiate mai mult de 4 ore consecutive în timpul unei zile de muncă.

(2) Colaboratorul care a comis o încălcare gravă a disciplinei în serviciu poate fi înlăturat de la îndeplinirea atribuţiilor de serviciu sau din funcţie, cu ridicarea legitimaţiei de serviciu, prin ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) şefului care a dispus efectuarea anchetei de serviciu, pînă la adoptarea unei hotărîri definitive în legătură cu fapta respectivă.

(3) Durata înlăturării din funcţie nu poate depăşi termenele stabilite pentru soluţionarea cazului.

Articolul 48. Sancţiuni disciplinare

Pentru încălcarea disciplinei în serviciu pot fi aplicate următoarele sancţiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) mustrare aspră;

d) retrogradare în funcţie;

e) retrogradare în gradul special cu o treaptă;

f) concediere.

Articolul 49. Persoanele abilitate cu aplicarea sancţiunilor disciplinare

(1) Şeful Serviciului are dreptul să aplice sancţiuni disciplinare tuturor colaboratorilor.

(2) Lista funcţiilor şefilor şi competenţele acestora de a aplica sancţiuni disciplinare se aprobă de ministrul afacerilor interne.

(3) Dacă şeful consideră că este necesar să aplice sancţiuni disciplinare care îi depăşesc competenţele, el face un demers şefului ierarhic imediat superior.

(4) Şeful superior este în drept să modifice sancţiunea disciplinară aplicată dacă va stabili că aceasta nu corespunde gravităţii abaterii disciplinare sau gradului de vinovăţie.

(5) Şeful Serviciului este în drept să înăsprească, să reducă, să ridice sau să anuleze orice sancţiune disciplinară aplicată colaboratorului.

Articolul 50. Modul de aplicare a sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunile disciplinare se aplică prin ordin (dispoziţie, decizie, hotărîre) numai după constatarea faptelor în cadrul unei anchete de serviciu. În acest caz, colaboratorul este în drept să dea explicaţii şi să prezinte toate probele şi justificările pe care le consideră necesare.

(2) Persoanei supuse răspunderii disciplinare i se solicită explicaţiile respective în scris. Refuzul de a da explicaţii se consemnează într-un proces-verbal, care se semnează de colaboratorul care efectuează ancheta de serviciu şi de alte două persoane neinteresate.

(3) Persoana supusă anchetei de serviciu este în drept de a lua cunoştinţă de materialele anchetei de serviciu în termen de 5 zile din momentul finisării anchetei.

(4) În perioada efectuării anchetei de serviciu se interzice promovarea în funcţie, acordarea gradelor speciale, a gradelor de calificare şi a concediilor, cu excepţia aflării în concediu medical.

(5) Ordinul de aplicare a sancţiunii disciplinare se aduce la cunoştinţa colaboratorului, contra semnătură, în termen de 5 zile de la data emiterii.

Articolul 51. Termenele de aplicare a sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunea disciplinară se aplică în termen de 30 de zile de la constatarea abaterii disciplinare, fără a lua în calcul timpul aflării colaboratorului în concediul de odihnă anual, în concediul de studii sau în concediul medical, dar nu mai tîrziu de 6 luni de la data comiterii faptei, iar în urma reviziei sau controlului activităţii economico-financiare - nu mai tîrziu de 2 ani de la data comiterii abaterii.

(2) Termenul anchetei de serviciu sau aplicării sancţiunii disciplinare poate fi suspendat dacă vinovăţia colaboratorului urmează a fi constatată în cadrul unor investigaţii efectuate de alte organe de drept, dacă persoana în cauză se află în deplasare sau în concediu ori dacă există alte împrejurări ce fac imposibilă adoptarea unei concluzii definitive.

(3) În cazul existenţei sau lipsei documentelor care confirmă (retractează) fapta, ancheta de serviciu anterior suspendată poate fi reluată sau încetată.

Articolul 52. Termenul de valabilitate şi efectele

sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunea disciplinară se consideră stinsă dacă, în termen de un an de la data aplicării acesteia, colaboratorul nu a fost supus unei noi sancţiuni disciplinare. Sub formă de stimulare, sancţiunea poate fi ridicată, însă nu mai devreme de 6 luni din data aplicării, cu excepţia cazului prevăzut la art.48 lit.f).

(2) Ridicarea sancţiunii disciplinare, ca formă de stimulare, se efectuează de către şeful care a aplicat-o sau de către şeful imediat superior. Pentru ridicarea sancţiunii aplicate de un şef superior, şeful nemijlocit îi înaintează un demers.

(3) Ridicarea sancţiunii disciplinare se efectuează prin ordin scris şi se aduce la cunoştinţă colaboratorului respectiv, în modul stabilit.

(4) Persoana retrogradată în funcţie poate fi promovată pe baze generale, însă nu mai devreme de 6 luni de la data aplicării sancţiunii disciplinare.

Articolul 53. Contestarea deciziei de aplicare a sancţiunii disciplinare

(1) Colaboratorul sancţionat disciplinar este în drept să facă o contestaţie în adresa conducătorului de rang superior sau în instanţa de judecată în conformitate cu legislaţia.

(2) În caz de contestare, executarea sancţiunii disciplinare nu se suspendă.

Capitolul XIII
Răspunderea materială

Articolul 54. Condiţiile răspunderii materiale

(1) Colaboratorii poartă răspundere materială numai pentru prejudiciul real cauzat din vina lor.

(2) Colaboratorii nu poartă răspundere materială pentru prejudiciul cauzat ca urmare a executării întocmai a ordinelor (dispoziţiilor, deciziilor, hotărîrilor) date de şefi, inclusiv de şefii ierarhic superiori. În acest caz, răspunderea materială pentru prejudiciul cauzat revine şefilor care au emis ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea).

(3) Colaboratorii care, avînd posibilitatea de a înlătura, parţial sau total, urmările păgubitoare ale ordinului (dispoziţiei, deciziei, hotărîrii) şefului, nu au raportat despre aceasta imediat sau în decurs de 24 de ore, sau la întoarcerea din misiune, sau din neglijenţă ori cu rea-credinţă şi nu au luat măsuri pentru evitarea pagubei poartă răspundere solidară cu şeful.

(4) Răspunderea materială a colaboratorilor nu survine în cazul săvîrşirii acţiunilor în stare de extremă necesitate, precum şi în cazul săvîrşirii acţiunilor legale.

Articolul 55. Răspunderea materială limitată

(1) Pentru prejudiciul cauzat din imprudenţă în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu, colaboratorii răspund material în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 salarii lunare, cu excepţia cazurilor prevăzute la art.56.

(2) Colaboratorii culpabili de cauzarea unui prejudiciu legat de achitarea de către Serviciu a amenzilor poartă răspundere materială în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 salarii lunare, dacă acţiunile lor nu conţin semnele componenţei de infracţiune.

(3) Şefii care, prin ordinele (dispoziţiile, deciziile, hotărîrile) lor, au încălcat modul stabilit de evidenţă, păstrare, utilizare, consum, transportare a patrimoniului Serviciului sau care nu au luat măsurile necesare pentru prevenirea sustragerii, nimicirii, deteriorării, degradării acestuia ori pentru prevenirea supraplăţilor, fapt ce a cauzat prejudiciu, sau nu au luat măsurile necesare pentru repararea de către persoanele culpabile a prejudiciului cauzat poartă răspundere materială în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 salarii lunare, dacă acţiunile lor nu conţin semnele componenţei de infracţiune.

(4) Şefii culpabili de eliberarea nelegitimă a colaboratorului din serviciu, de transferul nelegitim al acestuia la un alt loc de serviciu, de numirea nelegitimă a lui într-o funcţie care nu este prevăzută de statul de personal sau într-o funcţie mai bine plătită decît cea deţinută efectiv poartă răspundere materială pentru prejudiciul cauzat de supraplăţile efectuate ca urmare a eliberării nelegitime a colaboratorului, a transferului nelegitim al colaboratorului la un alt loc de serviciu, a numirii nelegitime a lui în funcţie în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 salarii lunare, dacă acţiunile lor nu conţin semnele componenţei de infracţiune.

Articolul 56. Răspunderea materială integrală

Colaboratorii poartă răspundere materială în mărimea integrală a prejudiciului în cazurile în care acesta este cauzat:

a) de lipsa, distrugerea, deteriorarea patrimoniului transmis colaboratorului în evidenţă pentru păstrare, transportare, eliberare, utilizare sau în alte scopuri;

b) de acţiunile (inacţiunile) ilicite intenţionate ale colaboratorului, dacă acest fapt este constatat prin hotărîrea instanţei de judecată;

c) în urma sustragerii, nimicirii, deteriorării, degradării intenţionate, consumului şi/sau utilizării nelegitime a patrimoniului Serviciului sau a altor acţiuni (inacţiuni) intenţionate, indiferent de faptul dacă ele conţin sau nu semnele componenţei de infracţiune prevăzute de Codul penal al Republicii Moldova;

d) de acţiunile intenţionate ale colaboratorului, care au provocat cheltuieli pentru tratamentul în instituţiile medicale al persoanelor ce au suferit în urma acestor acţiuni.

Articolul 57. Determinarea mărimii prejudiciului cauzat

(1) Mărimea prejudiciului cauzat se determină în funcţie de cheltuielile suportate, în baza datelor de evidenţă a patrimoniului Serviciului, pornindu-se de la preţurile de piaţă la data depistării prejudiciului şi de la gradul de uzură

al patrimoniului, conform normelor stabilite la ziua depistării prejudiciului, însă nu mai mici decît preţul deşeurilor (resturilor) acestui patrimoniu.

(2) În cazul numirii colaboratorului într-o funcţie neprevăzută de statul de personal, mărimea prejudiciului cauzat se determină de mărimea drepturilor băneşti plătite colaboratorului, iar în cazul numirii nelegitime a colaboratorului într-o funcţie mai bine plătită decît cea deţinută efectiv - de diferenţa dintre drepturile băneşti plătite şi drepturile băneşti ale funcţiei deţinute efectiv.

(3) Mărimea prejudiciului cauzat, în cazul prevăzut la art.56 lit.d), se determină în funcţie de cheltuielile reale pentru tratamentul persoanelor vătămate în instituţiile medicale.

(4) Mărimea prejudiciului cauzat din vina mai multor colaboratori, ce urmează a fi restituit, se determină pentru fiecare în parte, în funcţie de gradul vinovăţiei, de forma şi de limitele răspunderii materiale.

(5) În cazul tragerii colaboratorului la răspundere materială, mărimea reţinerii din salariul lui lunar se stabileşte la data emiterii ordinului (dispoziţiei, deciziei, hotărîrii) şefului sau pronunţării de către instanţa de judecată a hotărîrii privind repararea prejudiciului.

Articolul 58. Efectuarea anchetei de serviciu
în cazul depistării prejudiciului

(1) În cazul depistării prejudiciului, şeful, în limitele competenţei sale, este obligat să iniţieze de îndată o anchetă de serviciu pentru stabilirea cauzelor prejudiciului, mărimii lui şi a persoanelor vinovate. Ancheta de serviciu se efectuează în termen de o lună de la data depistării prejudiciului. Acest termen poate fi prelungit, după caz, de către şeful ierarhic superior, însă nu mai mult decît cu o lună.

(2) Ancheta de serviciu poate să nu fie efectuată în cazul în care cauzele prejudiciului, mărimea lui şi persoanele vinovate au fost stabilite de instanţa de judecată sau în urma reviziei, controlului sau urmăririi penale.

Articolul 59. Repararea prejudiciului

(1) Repararea prejudiciului a cărui mărime nu depăşeşte 2 salarii lunare se face la ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) şefului, prin reţinerea sumelor cuvenite colaboratorului care a cauzat prejudiciul.

(2) Ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) cu privire la repararea prejudiciului cauzat de către şef se emite de şeful ierarhic superior.

(3) Chestiunea reparării prejudiciului a cărui mărime depăşeşte 2 salarii lunare se examinează de instanţa de judecată, la cererea şefului.

(4) Acţiunea de reparare a prejudiciului cauzat de şef se intentează de şeful ierarhic superior.

(5) Ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) şefului privind repararea prejudiciului se emite în termen de o lună de la data încheierii anchetei de serviciu, a reviziei, a controlului şi se aduce la cunoştinţă colaboratorului contra semnătură. Ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) se înaintează spre executare la expirarea a 7 zile după aducerea lui la cunoştinţa colaboratorului. Dacă ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) privind repararea prejudiciului nu a fost emis în termen de o lună, chestiunea privind tragerea la răspundere materială a colaboratorului se examinează de instanţa de judecată, la cererea şefului.

(6) Ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) şefului privind repararea prejudiciului poate fi contestat de colaborator la şeful superior şi/sau în instanţa de judecată. Contestarea ordinului (dispoziţiei, deciziei, hotărîrii) privind repararea prejudiciului nu suspendă reţinerile din drepturile băneşti ale colaboratorului. În cazul anulării ordinului (dispoziţiei, deciziei, hotărîrii) privind repararea prejudiciului, mijloacele băneşti reţinute se restituie colaboratorului.

(7) Repararea prejudiciului se efectuează indiferent de tragerea la răspundere disciplinară, administrativă sau penală a colaboratorului pentru acţiunile (inacţiunile) care au avut drept urmare cauzarea prejudiciului.

(8) Colaboratorii pot repara benevol, în formă bănească, integral sau parţial, prejudiciul cauzat.

(9) Reţinerile din drepturile băneşti ale colaboratorului, conform hotărîrii instanţei de judecată, se efectuează în baza ordinului şefului sau a titlului executoriu eliberat de instanţă.

(10) Diferenţa dintre mărimea prejudiciului cauzat şi mărimea reţinerilor din drepturile băneşti ale colaboratorului se casează de către şef în modul stabilit, în limitele competenţei sale sau în baza hotărîrii instanţei de judecată.

Articolul 60. Repararea prejudiciului în cazul eliberării
colaboratorului din serviciu sau al
transferării la un nou loc de serviciu

(1) În cazul în care colaboratorul tras la răspundere materială nu a reparat prejudiciul la data eliberării din serviciu, repararea prejudiciului se face în conformitate cu legislaţia.

(2) În cazul în care colaboratorul ce a cauzat prejudiciul a fost eliberat din serviciu fără a fi tras la răspundere materială, repararea prejudiciului se efectuează în baza titlului executoriu eliberat de instanţa de judecată, ca rezultat al examinării acţiunii înaintate de şef.

(3) În cazul transferării colaboratorului tras la răspundere materială la un nou loc de serviciu, acesta repară prejudiciul la noul loc de serviciu, în baza înregistrării în certificatul de acordare a drepturilor băneşti.

(4) Dacă decizia privind tragerea la răspundere materială a colaboratorului care a cauzat prejudiciu nu a fost luată pînă la momentul transferării lui la noul loc de serviciu, şeful, în termen de 5 zile de la data încheierii anchetei de serviciu, reviziei, controlului sau a emiterii hotărîrii instanţei de judecată, este obligat să expedieze materialele necesare la noul loc de serviciu al colaboratorului. Repararea prejudiciului, în acest caz, se efectuează la noul loc de serviciu al colaboratorului.

(5) Ordinul (dispoziţia, decizia, hotărîrea) şefului privind repararea prejudiciului se emite în termen de 2

săptămîni din ziua primirii de la locul precedent de serviciu a materialelor indicate la alin.(4).

Articolul 61. Repararea prejudiciului cauzat de colaborator unor terţe persoane

Colaboratorii care au cauzat unor terţe persoane prejudiciu, care, în conformitate cu legislaţia, a fost reparat de Serviciu, îl repară în favoarea Serviciului în modul şi în mărimile prevăzute de prezenta lege.

Articolul 62. Condiţiile de micşorare a mărimii prejudiciului care urmează a fi reparat

Mărimea mijloacelor băneşti care urmează a fi reţinute de la colaborator pentru repararea prejudiciului cauzat poate fi micşorată de şef, cu permisiunea şefului ierarhic superior, sau de instanţa de judecată, ţinîndu-se cont de circumstanţele concrete, de gradul de culpabilitate şi de starea materială a colaboratorului, cu excepţia cazului prevăzut la art.56 lit.d).

Articolul 63. Modul de efectuare a reţinerilor băneşti

Reţinerile băneşti lunare în scopul reparării prejudiciului cauzat de colaborator se efectuează în mărime de pînă la 50% din salariul lunar.

Capitolul XIV
Dispoziţii finale

Articolul 64. Intrarea în vigoare

Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării.

Articolul 65. Organizarea executării

(1) Guvernul, în termen de 3 luni:

a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va elabora actele normative necesare pentru executarea prezentei legi;

c) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

(2) Pînă la aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege, actele normative se vor aplica în măsura în care nu contravin prezentei legi.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.93-XVI. Chişinău, 5 aprilie 2007.

7. Hotărîrea Guvernului nr.1109 din 06.12.2010 „Pentru aprobarea Concepţiei de reformare a MinisteruluiAfacerilor Interne şi a structurilor subordinate şi desconcentrate ale acestora

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=337008

În scopul fortificării capacităţilor Ministerului Afacerilor Interne de asigurare a ordinii de drept şi atingerii unor standarde europene în activitatea de menţinere a ordinii publice şi de combatere a criminalităţii, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Concepţia de reformare a Ministerului Afacerilor Interne şi a structurilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia (se anexează).

2. Ministerul Afacerilor Interne, în termen de trei luni, va elabora şi prezenta Guvernului Planul de acţiuni pentru implementarea Concepţiei sus-menţionate.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Ministerului Afacerilor Interne şi Cancelariei de Stat.

PRIM-MINISTRU **Vladimir FILAT**

Contrasemnează:
Ministrul afacerilor interne **Victor Catan**
Ministrul de stat **Victor Bodiu**
Ministrul finanţelor **Veaceslav Negruţa**
Ministrul justiţiei **Alexandru Tănase**

Nr. 1109. Chişinău, 6 decembrie 2010.

Anexă
la Hotărîrea Guvernului nr.1109
din 6 decembrie 2010

CONCEPŢIA
de reformare a Ministerului Afacerilor Interne şi a structurilor subordonate şi desconcentrate ale acestuia

Capitolul I
Definirea problemei şi descrierea situaţiei

1. Aspiraţiile de integrare europeană, rigorile statului de drept şi principiile democratice la care Republica Moldova se aliniază generează necesitatea iniţierii unui amplu proces de reformare a Ministerului Afacerilor Interne (în continuare – MAI), în vederea apropierii acestuia de comunitate.

În timp ce exigenţele populaţiei faţă de calitatea serviciilor publice cresc, structurile MAI, în formula lor actuală, nu întotdeauna sînt în stare să ofere rezultate de calitatea corespunzătoare.

Analiza aprofundată a situaţiei a permis să se constate următoarele:

a) legislaţia care reglementează activitatea poliţiei şi a carabinierilor este depăşită moral şi nu mai corespunde cerinţelor timpului. Situaţia este caracteristică în special Legii cu privire la poliţie, care conţine reglementări improprii acesteia, precum şi prevederi ce formează obiectul altor legi. Legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, în forma actuală, nu corespunde rigorilor şi obiectivelor care stau în faţa acestei structuri. Din aceste considerente se impune necesitatea elaborării şi adoptării, în regim de urgenţă, a unor acte legislative care să reglementeze, pe bază de principii moderne şi democratice, activitatea structurilor de menţinere a ordinii publice şi de luptă cu criminalitatea.

b) metodele de relaţionare cu populaţia ale poliţiei, carabinierilor şi altor subdiviziuni ale MAI sînt, de asemenea, învechite, generînd necesitatea atît a revizuirii formelor de colaborare cu societatea civilă, cît şi a modificării criteriilor de evaluare a activităţii subdiviziunilor MAI.

c) iniţial, MAI reprezenta o structură cu un aparat poliţienesc (de fapt, un minister de poliţie) cu structuri dispersate, fără un centru unic de administrare şi dirijare, cu dublări de funcţii, care – în consecinţă – generau conflicte de competenţă. În acest sens, se cere operarea unei reformări conceptuale, instituţionale şi funcţionale, astfel încît poliţia să reprezinte o structură separată, cu competenţe speciale, distincte de cele ale organelor de urmărire penală, ale carabinierilor şi ale Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţilor Excepţionale. Reforma iniţiată urmează să asigure delimitarea structurilor de elaborare a documentelor de politici (aparatul central al MAI) de cele de implementare a acestora.

d) instrumentele existente de prevenire a politizării structurilor poliţieneşti sînt ineficiente, fapt ce impune elaborarea şi implementarea unor metode ce ar garanta în mod efectiv prevenirea oricăror imixtiuni în activitatea instituţiilor MAI.

e) actualul statut al Serviciului Grăniceri nu permite examinarea la faţa locului, multilateral şi sub toate aspectele, a cazurilor de încălcare a legislaţiei, de comitere a infracţiunilor sau contravenţiilor, deoarece acest serviciu, conform prevederilor legislaţiei în vigoare, nu este subiect de urmărire penală, iar competenţele stabilite de lege nu oferă posibilitatea asigurării depline a ordinii publice şi combaterii eficiente a fenomenelor criminale cu caracter transfrontalier. Cadrul funcţional al MAI cuprinde sarcina de a interveni direct în activitatea de prevenire şi combatere a fenomenului infracţional, precum şi sarcina de menţinere a ordinii publice pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv pe segmentul de frontieră. Totodată, MAI nu dispune de structuri funcţionale specializate, care să intervină în permanenţă în contracararea faptelor ilegale, acest lucru fiind posibil doar ocazional, la solicitarea Serviciului Grăniceri. Aceasta creează dificultăţi în combaterea unor fenomene negative, cum ar fi crima organizată, migraţia ilegală, traficul de fiinţe umane, armament şi droguri etc., care sînt cauzate, în mare măsură, de lipsa unui control nemijlocit şi continuu pe acest spaţiu. Situaţia creată poate fi soluţionată prin învestirea Serviciului Grăniceri cu funcţii de asigurare a ordinii publice şi de urmărire penală şi interconexiunea bazelor de date cu cele ale MAI. În final, acest fapt va asigura integrarea Serviciului Grăniceri în sistemul organelor de asigurare a ordinii publice şi de luptă cu criminalitatea, precum şi implementarea unui management integrat al frontierei de stat.

f) pentru executarea sarcinii de asigurare a securităţii circulaţiei rutiere, MAI îşi exercită competenţele pe segmentul de funcţii care presupune influenţa cu caracter administrativ-contravenţional. Instituţia trebuie să-şi consolideze prezenţa şi influenţa pe unul dintre cele mai importante segmente în realizarea acestei sarcini – şcolarizarea şi pregătirea candidatului care doreşte să obţină dreptul de a conduce unităţile de transport. Contribuţia MAI la instruirea viitorilor conducători auto poate fi determinantă în ceea ce priveşte influenţarea pozitivă a securităţii traficului rutier.

g) implicarea trupelor de carabinieri, în formula funcţională existentă la momentul actual, în menţinerea ordinii publice este ineficientă din cauza faptului că personalul acestei structuri de ordine este format, prioritar, din militari (carabinieri) care satisfac serviciul militar în termen, iar calificarea acestora este insuficientă şi poate atinge un nivel minim suficient doar în timp de un an, termen la care aceştia urmează a fi trecuţi în rezervă.

Situaţia dată impune crearea unor trupe de carabinieri bazate pe principiul de profesionalism, prin îndeplinirea serviciului militar în bază de contract.

h) pînă în momentul de faţă nu este finalizat procesul de excludere din componenţa MAI a subdiviziunilor cu funcţii de asigurare a bunei funcţionări a justiţiei. Aceasta impune necesitatea cesiunii funcţiilor poliţiei judecătoreşti cu atribuţii improprii activităţii pur poliţieneşti în subordinea Ministerului Justiţiei.

2. Situaţia creată cere identificarea unui mecanism eficient de conlucrare între poliţie şi administraţia publică în vederea consolidării parteneriatului cu societatea civilă, precum şi asigurării unui serviciu poliţienesc transparent, accesibil şi responsabil pe întreg teritoriul ţării. Realizarea acestui obiectiv de importanţă majoră poate avea loc, pentru MAI, prin lichidarea stereotipului unei instituţii militarizate şi de represiune, care, în prezent, nu corespunde cerinţelor europene şi nu contribuie la îmbunătăţirea semnificativă a serviciilor prestate societăţii. Totodată, în procesul realizării acestui obiectiv, urmează a fi menţinut specificul tradiţional pozitiv de activitate, evitîndu-se, astfel, dublările şi conflictele de competenţă. Obiectivul-cheie al reformei MAI se încadrează în tendinţa de modernizare a sistemului afacerilor interne, avînd drept scop sporirea receptivităţii acestuia la necesităţile comunităţii.

3. În calitate de fundament al acestor obiective servesc prevederile şi cerinţele principalelor documente de politici internaţionale, naţionale şi sectoriale care au drept scop reformarea şi dezvoltarea structurală a MAI. Totodată, la elaborarea Concepţiei s-au luat în considerare recomandările UE, OSCE, Consiliului Europei, EUBAM, DCAF şi altor organizaţii internaţionale.

Capitolul II
Principiile de bază şi cadrul juridic relevant pentru soluţionarea problemei

4. Concepţia de reformare a MAI (în continuare – Concepţie), avînd ca fundament cerinţele unui şir de documente de politici naţionale, are drept obiectiv consacrarea principiilor de îmbunătăţire radicală a cadrului instituţional, organizaţional şi funcţional al MAI, trasînd, totodată, căile principale de realizare a acestora.

Realizarea reformei MAI va avea la bază următoarele principii:

a) *transparenţa, parteneriatul şi orientarea socială* – care presupune desfăşurarea tuturor activităţilor de către MAI şi structurile funcţionale ale acestuia într-un mod transparent, fiind discutate în mod public, cu luarea în considerare a necesităţilor de interes public şi aspiraţiilor cetăţenilor, ca urmare a implementării reformei MAI;

b) *armonizarea cadrului juridic la rigorile şi standardele internaţionale* – prin elaborarea actelor legislative ce ar reglementa activitatea structurilor funcţionale ale MAI (Legea cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului, Legea cu privire la carabinieri etc.);

c) *prioritatea intereselor persoanei şi societăţii în ansamblu asupra celor de partid (neutralitatea politică) şi de nomenclatură* – prin excluderea totală a posibilităţii de politizare sau de implicare în acţiuni politice a structurilor funcţionale ale MAI, precum şi prin aplicarea unui sistem de evaluare a priorităţilor de activitate;

d) *asigurarea protecţiei eficiente a drepturilor de muncă şi sociale ale angajaţilor MAI* – prin consacrarea legislativă şi asigurarea instituţională, funcţională şi organizaţională a drepturilor specifice acestor categorii de angajaţi;

e) *principiul unităţii în acţiuni şi administrării riscului* – ce presupune implementarea, prin prisma reformei instituţionale a MAI, a sistemului de coordonare eficientă a acţiunilor tuturor structurilor de stat de menţinere şi restabilire a ordinii publice, de combatere a criminalităţii şi sporire a responsabilităţii acestora pentru eficienţa activităţii;

f) *principiul specialităţii* – prin delimitarea clară, ca structuri separate, a poliţiei, carabinierilor, organelor de urmărire penală şi Serviciului Protecţiei Civilă şi Situaţiilor Excepţionale, potrivit specificului activităţii lor, precum şi a competenţelor acestora;

g) *principiul descentralizării* – ce are drept obiectiv crearea condiţiilor reale de antrenare a comunităţilor şi autorităţilor locale în activitatea de menţinere a ordinii publice, prin implementarea poliţiei comunitare şi a principiilor de colaborare instituţională.

5. Recunoscînd că apropierea Republicii Moldova de Uniunea Europeană se poate face doar în condiţiile unui stat de drept, în care structurile puternic ierarhizate sînt înlocuite cu structuri descentralizate, transparente şi flexibile, fundamentate pe supremaţia drepturilor şi libertăţilor civile, constatăm că prezenta Concepţie îşi găseşte motivarea de bază în Programul de stabilizare şi relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009-2011, precum şi în Programul de activitate a Guvernului Republicii Moldova „Integrare Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare” 2009-2013, care au ca obiectiv demontarea verticalei puterii şi aplicarea principiilor şi normelor europene în domeniul administraţiei publice. În calitate de suport servesc actele normative internaţionale, cum ar fi Declaraţia Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948, Pactul internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale şi Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice din 16 decembrie 1966, Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale din 4 noiembrie 1950 şi protocoalele sale, Convenţia împotriva torturii şi altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane şi degradante din 10 decembrie 1984, Acordul strategic de cooperare dintre Republica Moldova şi Europol, Codul european de etică al poliţiei, precum şi alte acte internaţionale, inclusiv priorităţile de integrare europeană.

Capitolul III
Obiectivele Concepţiei

6. Obiectivele Concepţiei reformei MAI sînt următoarele:

a) perfecţionarea cadrului legal al activităţii poliţiei şi carabinierilor prin elaborarea Legii cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului, Legii cu privire la carabinieri, altor acte legislative relevante în domeniu şi aducerea actelor normative subordonate legii în corespundere cu acestea;

b) crearea structurilor de dirijare (de politici) şi de executare, asigurînd delimitarea strictă a funcţiilor subdiviziunilor MAI, potrivit specializării lor, cu identificarea şi stabilirea clară a competenţelor acestora:

Departamentul poliţie, Departamentul trupelor de carabinieri, Departamentul de urmărire penală, Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

c) implementarea principiilor activităţii poliţieneşti comunitare prin consacrarea legislativă şi delimitarea competenţelor poliţiei de stat şi ale poliţiei locale şi implementarea principiilor de colaborare instituţională;

d) realizarea procesului de „demilitarizare" a poliţiei şi delimitarea statutului de poliţist de cel al altor categorii de funcţionari care asigură activitatea poliţiei;

e) reformarea trupelor de carabinieri prin preluarea integrală de la poliţie a funcţiilor de menţinere şi restabilire a ordinii publice, precum prin şi trecerea la serviciul militar exclusiv prin contract;

f) reformarea sistemului de pregătire şi promovare a personalului MAI prin crearea unui ciclu continuu de instruire profesională;

g) revigorarea sistemului de evaluare a activităţii poliţiei şi altor subdiviziuni ale MAI pornind de la criteriile ce se vor referi la receptivitatea şi percepţia poliţiei faţă de necesităţile concrete ale comunităţii, participarea societăţii civile la identificarea şi soluţionarea problemelor ce ţin de securitatea comunităţii, nivelul de încredere şi respect faţă de poliţie etc.;

h) sporirea rolului MAI şi al Serviciului Grăniceri în procesul de consolidare a cooperării organelor de drept în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, inclusiv prin optimizarea activităţii Serviciului Grăniceri, prin atribuirea împuternicirilor depline de combatere a criminalităţii transfrontaliere;

i) cesiunea funcţiilor poliţiei judecătoreşti către Ministerul Justiţiei;

j) consolidarea capacităţii MAI în procesul de instruire a conducătorilor auto, inclusiv prin procedurile de monitorizare a instituţiilor care realizează această pregătire în vederea asigurării, în mod eficient şi continuu, a funcţiei de securitate a traficului rutier.

Obiectivul I. Perfecţionarea cadrului normativ

7. Cadrul normativ ce reglementează activitatea poliţiei şi a carabinierilor a fost elaborat şi adoptat încă la începutul anilor 90 ai secolului trecut. Pe parcursul perioadei care s-a scurs de atunci au fost adoptate Constituţia Republicii Moldova, Codul penal, Codul de procedură penală, precum şi alte acte legislative care, implicit, reglementează anumite categorii de raporturi ce privesc activitatea autorităţilor ce au în sarcină lupta cu criminalitatea şi menţinerea ordinii publice (Legea privind statutul ofiţerului de urmărire penală, Legea privind statutul ofiţerului de informaţie şi securitate etc.). În acelaşi timp, au avut loc evenimente ce au schimbat viziunile referitor la poliţie, rolul acesteia şi modul de acţiune a trupelor de carabinieri în menţinerea ordinii publice şi lupta cu criminalitatea. A demarat „demilitarizarea" poliţiei. Aceste procese au relevat faptul că Legea cu privire la poliţie şi Legea cu privire la trupele de carabinieri sînt învechite din punct de vedere moral şi, în mare parte, inaplicabile, impunîndu-se necesitatea elaborării unor noi legi cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului şi cu privire la carabinieri, care să reflecte aspiraţiile democratice şi moderne ale structurilor de menţinere a ordinii publice şi de combatere a criminalităţii.

8. Proiectul legii cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului urmează să definească clar natura juridică a activităţii poliţieneşti, delimitînd-o de alte genuri de activitate, cum ar fi cea de urmărire penală, gestionare a situaţiilor de criză sau de altă natură, iar prin prisma acesteia, să separe statutul poliţistului de statutul altor angajaţi ai poliţiei. Acesta urmează să consacre principiile de activitate a poliţiei, statutul ei de organizaţie şi structură nemilitarizată, precum şi alte reglementări în acest sens.

9. Proiectul legii cu privire la carabinieri urmează să reglementeze preluarea de la poliţie a funcţiei de menţinere şi restabilire a ordinii publice şi de pază a obiectivelor de importanţă majoră. În proiectul legii vizate urmează a fi reglementat principiul îndeplinirii serviciului militar în trupele de carabinieri pe bază de contract, astfel încît activitatea de menţinere şi restabilire a ordinii publice să fie realizată de un personal profesionist, cu experienţă în activitate.

Obiectivul II. Delimitarea strictă a atribuţiilor şi competenţelor subdiviziunilor subordonate ale MAI, potrivit specializării

10. Situaţia constatată la finele anului 2009 cu referinţă la structura organizaţională a MAI denotă faptul că aparatul MAI reprezinta o formaţiune poliţienească, avînd în subordine atît structuri poliţieneşti, cît şi structuri improprii acestui specific de activitate (Trupele de Carabinieri şi Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale).

11. Avînd în vedere faptul că MAI reprezintă o autoritate a administraţiei publice centrale de specialitate, în subordinea căreia intră formaţiuni poliţieneşti şi nepoliţieneşti, urmează a fi delimitat strict, din punct de vedere structural şi funcţional, efectivul poliţienesc, care se va afla sub conducerea unică şi nemijlocită a Departamentului poliţie.

12. În acelaşi sens, se impune necesitatea asigurării unei independenţe structurale şi funcţionale a organului de urmărire penală, prin reorganizarea lui într-un departament independent de cel al poliţiei, şi anume Departamentul urmărire penală.

13. În urma reorganizării structurale, MAI va dispune de un mecanism eficient de asigurare a implementării documentelor de politici elaborate de aparatul central şi, totodată, va exercita organizarea şi coordonarea activităţii tuturor subdiviziunilor sale în domeniile de activitate – poliţie, urmărire penală, carabinieri, protecţie civilă. La nivel local vor fi create comisariate raionale ale afacerilor interne, care vor cuprinde structuri desconcentrate ale poliţiei, carabinierilor, Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, precum şi altor servicii din cadrul organelor afacerilor interne. Comisariatul raional al afacerilor interne va fi condus de un comisar, care va fi reprezentantul

MAI în raion, asigurînd managementul tuturor subdiviziunilor desconcentrate ale MAI în teritoriu.

14. Reforma organizaţională a MAI, avînd ca efect crearea Departamentului poliţie, Departamentului urmărire penală, Departamentului trupelor de carabinieri, Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, va permite delimitarea clară a atribuţiilor ce urmează a fi exercitate de fiecare dintre aceste subdiviziuni, asigurînd, totodată, independenţa uneia faţă de alta şi coordonarea efectivă a activităţilor de combatere a criminalităţii şi de menţinere a ordinii publice.

Obiectivul III. Implementarea principiilor activităţii poliţieneşti comunitare prin delimitarea competenţelor poliţiei de stat şi ale poliţiei locale

15. În ultimii ani se constată o ruptură a legăturii dintre activitatea poliţiei şi interesele locale ale entităţilor teritoriale ce se autoadministrează. Aceasta se datorează faptului că, în majoritatea cazurilor, conceptul de divizare a poliţiei în poliţie de stat şi cea municipală nu şi-a atins scopul preconizat, de cele mai multe ori activitatea poliţiei limitîndu-se la protejarea intereselor de ordin general-statal. În acest sens, orientarea atenţiei şi a eforturilor poliţiei spre interesele comunitare reprezintă un obiectiv primordial pentru etapa actuală de reformare a MAI.

16. Activitatea poliţienească comunitară, definită ca „activitate poliţienească în parteneriat” şi „activitate poliţienească bazată pe comunitate”, este un concept şi un model de modernizare instituţională, care are drept obiectiv sporirea receptivităţii poliţiei faţă de necesităţile comunităţii. Acest model de activitate poliţienească încurajează o participare sporită a publicului la identificarea şi soluţionarea problemelor de securitate ale comunităţii prin intermediul activităţii în parteneriat. Activitatea poliţienească comunitară este o completare majoră, de ordin strategic, a practicilor poliţieneşti tradiţionale în ţările din spaţiul european.

Aceste obiective vor fi orientate preponderent spre menţinerea liniştii şi ordinii publice, aplicarea şi impunerea legii, protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, protecţia vieţii private, prevenirea şi combaterea criminalităţii, acordarea asistenţei calitative şi a serviciilor necesare societăţii pentru a reduce dezordinea şi declinul social.

17. Un element esenţial în edificarea principiilor de poliţie comunitară este implementarea reglementărilor ce ar asigura delimitarea poliţiei de stat de cea locală. În acest sens, poliţia de stat va cuprinde structuri care vor avea în sarcină activităţi de interes public general-statal, iar poliţia locală va avea drept obiectiv de activitate asigurarea realizării intereselor de nivel local. De asemenea, poliţia locală va fi diriguită în activitatea sa de autorităţile administraţiei publice locale, iar controlul legalităţii actelor realizate de către acestea va aparţine MAI, precum şi altor organe, potrivit legislaţiei. Astfel, fără a modifica sistemul de finanţare a poliţiei în cadrul MAI (de stat – de la bugetul de stat şi locală – de la bugetul local), prin implementarea acestui sistem se va realiza o strictă delimitare a competenţelor poliţieneşti, evitîndu-se dublarea în funcţii şi atribuţii.

MAI va trebui să-şi revizuiască, în acest sens, managementul de organizare şi funcţionare a activităţii sale, urmînd să întreprindă o serie de acţiuni, precum:

a) delegarea responsabilităţilor şi descentralizarea procesului de luare a deciziilor şi de management al resurselor de la nivelul de conducere către colaboratorii de poliţie aflaţi în contact direct cu populaţia;

b) optimizarea responsabilităţilor, astfel încît pînă şi entităţile locale şi colaboratorii de nivel inferior să dispună de libertate în luarea deciziilor, iar persoanele ce deţin funcţii de conducere să-şi asume un rol de coordonare, dirijare şi suport al colaboratorilor aflaţi în contact direct cu populaţia;

c) modificarea procesului de comunicare din cadrul organului de poliţie de la un model de comunicare cu caracter predominant „de sus - în jos” către o comunicare cu un caracter mai pronunţat „de jos - în sus” sau „de la egal la egal”;

d) evaluarea performanţelor care trebuie să fie concentrată pe abilităţile colaboratorilor de poliţie de a aborda, în mod eficient, problemele reale ale comunităţii şi de a implica societatea civilă în acest efort.

18. Conceptul activităţii poliţieneşti comunitare urmează a fi implementat în cîteva etape. Prima etapă presupune elaborarea bazei legale a diferenţierii poliţiei de stat de cea locală, odată cu determinarea competenţelor. Aceasta va fi posibil prin elaborarea şi adoptarea unei legi cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului, precum şi prin operarea modificărilor şi completărilor corespunzătoare în Codul contravenţional, Codul de procedură penală, Legea privind administraţia publică locală, alte acte legislative şi normative subordonate legii. Etapa a doua va presupune reorganizarea poliţiei în ansamblu (a Departamentului poliţie şi a subdiviziunilor desconcentrate ale poliţiei în teritoriu – comisariatele) în aşa fel încît să fie delimitate clar structurile poliţieneşti care acţionează în interesul general al statului şi cele care acţionează în interes local. În acest sens, în proiectul legii cu privire la activitatea poliţiei şi statutul poliţistului urmează a fi identificate principiile de delimitare a competenţelor între poliţia de stat şi cea locală, acestea fiind privite ca entităţi diferite şi nesubordonate una alteia. Concomitent, se va ţine cont de faptul că poliţia locală va fi încadrată în activitate potrivit competenţei jurisdicţionale şi teritoriale, iar poliţia de stat – doar potrivit competenţei jurisdicţionale. Astfel, poliţia de stat se va deosebi de poliţia locală, în ceea ce ţine de competenţe, doar după competenţa jurisdicţională. Specializarea structurilor poliţieneşti va reieşi din categoria interesului protejat şi a teritoriului deservit. Corespunzător, în comisariatele raionale ale afacerilor interne vor exista structuri ale poliţiei locale şi structuri ale poliţiei de stat. Comisarul va fi reprezentantul statului care va conduce activitatea atît a poliţiei de stat, cît şi a celei locale, însă atît structurile poliţieneşti locale, cît şi cele de stat vor avea conducători desemnaţi sau aleşi, după caz.

Obiectivul IV. Realizarea procesului de „demilitarizare” a poliţiei

19. Practicile internaţionale au demonstrat că eficienţa în realizarea scopurilor principale ale structurilor poliţieneşti – asigurarea respectării şi protejării drepturilor omului – poate fi atinsă prin formarea unei structuri nemilitarizate a poliţiei. Principiul de bază în activitatea acesteia reprezintă obligativitatea respectării necondiţionate a drepturilor omului.

20. Avînd în vedere faptul că una dintre condiţiile de asigurare a legalităţii în activitatea poliţienească este desfăşurarea procesului de demilitarizare a poliţiei şi constatînd că, de fapt şi de drept, acest proces este deja în curs de realizare, urmează a fi întreprinse unele măsuri pentru eficientizarea şi accelerarea acestuia.

21. Necesitatea finalizării procesului de demilitarizare a poliţiei rezultă dintr-o serie de reglementări implementate deja în practica activităţii poliţieneşti. Astfel, potrivit Concepţiei reformei militare, aprobate prin Hotărîrea Parlamentului nr.1315-XV din 26 iulie 2002, Forţele Armate sînt compuse din Armata Naţională, Trupele de Grăniceri şi Trupele de Carabinieri. Drept urmare, poliţia nu face parte din structurile militare, iar poliţiştii nu au statut de militari, la fel ca şi colaboratorii Centrului Naţional Anticorupţie, Serviciului de Informaţii şi Securitate, Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, Departamentului instituţiilor penitenciare, Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale. Această prevedere este conţinută şi în alte acte legislative. Astfel, statutul militarilor în termen şi al celor angajaţi prin contract cade sub incidenţa Legii nr.1245-XV din 18 iulie 2002 cu privire la pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei şi Legii nr.162-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor care reglementează, printre altele, şi acordarea gradelor militare. Statutul juridic al poliţiştilor este stabilit prin Legea nr.416-XII din 18 decembrie 1990 cu privire la poliţie, precum şi prin alte acte normative, iar acordarea gradelor speciale este reglementată de Hotărîrea Parlamentului nr.637-XII din 10 iulie 1991 „Cu privire la gradele speciale pentru efectivul de trupă şi corpul de comandă al organelor afacerilor interne”. O altă diferenţă ce se desprinde din cadrul legal este faptul că, potrivit articolului 9 din Regulamentul disciplinei militare, aprobat prin Legea nr.52-XVI din 2 martie 2007, militarul execută necondiţionat, întocmai şi în termen ordinul (dispoziţia) comandantului (şefului). În acelaşi timp, potrivit articolului 31 din Legea nr.416-XII din 18 decembrie 1990 cu privire la poliţie, „la primirea unui ordin sau a unor indicaţii ale şefului şi ale persoanelor oficiale ce vin în contradicţie cu legea, colaboratorul poliţiei este dator să se călăuzească de lege”. Potrivit Regulamentului disciplinei militare menţionat mai sus, în privinţa militarului, ca sancţiune disciplinară, poate fi aplicat, pe lîngă alte sancţiuni disciplinare, şi arestul. În cadrul poliţiei această sancţiune nu poate fi aplicată. Potrivit Codului de procedură penală, judecarea cauzelor penale privind infracţiunile săvîrşite de militari este dată în competenţa judecătoriilor militare, iar a cauzelor privind infracţiunile săvîrşite de poliţişti – a judecătoriilor de drept comun. De asemenea, conform Legii cu privire la poliţie, colaboratorii poliţiei au dreptul să se asocieze în sindicate, pentru apărarea drepturilor şi intereselor lor, acest drept nefiind acordat militarilor.

[Pct.21 modificat prin HG868 din 19.11.12, MO242-244/23.11.12 art.938]

22. Astfel, pentru garantarea scopului general al reformei MAI, se impune necesitatea stabilirii obiectivului de demilitarizare a poliţiei, prin acţiuni ce urmează să se axeze pe restructurarea subdiviziunilor MAI, în aşa fel încît statutul de poliţist să fie acordat doar categoriilor de angajaţi ce exercită funcţii poliţieneşti. Procesul de demilitarizare a poliţiei va fi realizat şi prin implementarea unui sistem care să asigure diferenţierea funcţiilor şi atribuţiilor de poliţist de celelalte categorii de funcţii. În acest sens, atestarea şi acordarea gradelor speciale de poliţist se vor efectua doar pentru categoriile de funcţionari care exercită activităţi poliţieneşti. Alte categorii de funcţii care, chiar dacă asigură activitatea poliţienească, dar nu cad sub incidenţa statutului de poliţist, nu pot fi considerate drept funcţii poliţieneşti.

23. Acest proces cere schimbări la fiecare nivel de subdiviziune poliţienească şi în fiecare domeniu de activitate. Procesul de demilitarizare a poliţiei este unul ciclic, format din următoarele faze consecutive şi continue: faza de evaluare şi faza de implementare. Faza de evaluare cuprinde aprecierea globală a tuturor funcţiilor şi activităţilor înscrise în fişa de post. Această evaluare va permite separarea funcţiilor specifice statutului de poliţist. Faza de implementare va presupune identificarea funcţiilor din cadrul structurilor poliţieneşti care nu cad sub incidenţa statutului de poliţist, astfel încît acestea să reprezinte cadrul de funcţii ce asigură activitatea poliţienească, dar nu o realizează.

24. Unul dintre obiectivele procesului de demilitarizare este delimitarea strictă în cadrul statelor de personal a funcţiilor care se bucură de statutul de poliţist, cu facilităţile, dar şi obligaţiile şi rigorile ce reies din acesta. Identificarea cadrului de funcţii poliţieneşti în cadrul MAI şi, în special, în cadrul Departamentului poliţie se va solda cu reducerea numărului de poliţişti, ceea ce va permite finanţarea şi salarizarea adecvată a acestora.

Obiectivul V. Reformarea trupelor de carabinieri

25. Dinamica proceselor de dezvoltare, generate de aspiraţiile de integrare europeană ale Republicii Moldova, cerinţele obligatorii ale unui stat de drept şi democratic impun un complex de măsuri în domeniul reformării forţelor de ordine, inclusiv a trupelor de carabinieri ale MAI.

26. Scopul reformei trupelor de carabinieri (trupelor interne) este operaţionalizarea structurii de forţe la nivelul cerinţelor impuse de necesitatea asigurării unei capacităţi suficiente pentru a contracara riscurile la adresa securităţii şi ordinii publice, pentru a realiza sarcinile principale ale trupelor de carabinieri – menţinerea ordinii de drept, apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, restabilirea ordinii publice, paza obiectivelor de importanţă majoră, precum şi, în caz de asediu sau de război, contracararea tentativelor de destabilizare a ordinii publice. Deoarece prezenta Concepţie vizează doar reformarea pe plan structural, organizaţional şi funcţional, aceasta nu atinge obiectivele de apărare a statului, iar reformarea trupelor de carabinieri nu va avea ca rezultat afectarea capacităţii de apărare a statului. Carabinieirii urmează să exercite funcţiile stabilite în cadrul sistemului

naţional de apărare.

27. Reforma instituţională a trupelor de carabinieri va cuprinde următoarele măsuri:

Modificarea principiilor şi criteriilor de selectare a persoanelor care urmează să-şi îndeplinească serviciul în trupele de carabinieri. Această etapă va presupune aprobarea la nivel de Guvern a criteriilor de selectare a tinerilor ce urmează să îndeplinească serviciul militar în termen în cadrul trupelor de carabinieri. Aceştia vor trebui să corespundă unor exigente ce privesc aspectul fizic şi capacităţile intelectuale (înălţimea de cel puţin 175 cm; studii cel puţin de nivel liceal etc.);

Trecerea trupelor de carabinieri la serviciul pe bază de contract prin angajarea treptată a cîte 25% din efectiv pe bază de contract anual şi micşorarea proporţională a contingentului de recruţi în termen. Realizarea acestei etape va permite crearea unui efectiv profesionist de carabinieri, prioritar în baza subdiviziunilor poliţieneşti care exercită funcţiile de menţinere şi restabilire a ordinii publice, precum şi a subdiviziunilor ce asigură paza obiectivelor de importanţă majoră. Totodată, aceasta va avea ca efect optimizarea cheltuielilor pentru crearea efectivului de carabinieri pe bază de contract, precum şi a cheltuielilor de întreţinere a trupelor de carabinieri. În acelaşi sens, trupele de carabinieri vor constitui o rezervă de cadre pentru poliţie;

Revigorarea competenţelor trupelor de carabinieri în ceea ce priveşte locul şi rolul acestora în menţinerea ordinii publice şi combaterea criminalităţii.

28. Aceste măsuri trebuie să fie precedate de elaborarea şi adoptarea Legii cu privire la carabinieri, prin care se va modifica statutul carabinierilor, rolul şi locul lor în structura organelor de menţinere a ordinii publice, reglementînd competenţa exclusivă a carabinierilor de a menţine şi a interveni la restabilirea ordinii publice, cu preluarea în totalitate a funcţiei în cauză de la poliţie. Aceasta va exclude dublarea de funcţii şi crearea artificială a unui vid de competenţă în soluţionarea problemelor de ordine publică şi de drept.

29. Ca urmare a reformelor preconizate, trupele de carabinieri vor deveni o structură capabilă să facă faţă cu succes activităţilor de menţinere a ordinii publice, de pază a obiectivelor de importanţă majoră şi în situaţii de urgenţă. Reformarea trupelor de carabinieri va avea şi sarcina de a exclude din competenţele poliţiei unele funcţii exercitate la moment, cum ar fi cea de pază a obiectivelor, permiţînd o specializare mai clară a poliţiei în profilaxia şi combaterea criminalităţii. Trupele de carabinieri urmează să deţină un rol activ în domeniul menţinerii ordinii publice şi chiar al constatării contravenţiilor.

30. Reforma şi reorganizarea formaţiunii nu trebuie limitată la schimbarea structurii organizatorice a statelor şi a modului lor de completare, ci şi să cuprindă un plan de măsuri concrete de ordin economic, social, politic şi de altă natură.

31. La baza reformei stă ideea creării unor trupe regulate, bine pregătite şi dotate, cu un înalt nivel de profesionalism, precum şi a unei rezerve de cadre bine consolidate.

32. În vederea realizării acestor sarcini, se va pune accent pe acţiuni orientate în următoarele direcţii:

a) perfecţionarea sistemului de încorporare şi instruire prin aplicarea unui concept unic de completare a trupelor de carabinieri cu efectiv în termen; elaborarea şi implementarea noului principiu de instruire a efectivului militar, bazat pe pregătirea iniţială a efectivului încorporat în trupele de carabinieri;

b) crearea condiţiilor ce ar spori motivaţia pentru serviciul pe contract a categoriilor de soldaţi, sergenţi şi subofiţeri prin majorarea soldei, asigurarea medicală şi facilităţi la efectuarea studiilor în instituţiile de învăţămînt superior de stat;

c) realizarea unui sistem unic, care să cuprindă toate elementele de logistică în aceeaşi structură; implementarea unui sistem informatic de logistică compatibil cu cel al Armatei Naţionale.

33. Ca urmare a procesului de reformare, trupele de carabinieri vor reprezenta o structură militarizată cu personal bine pregătit, capabil să asigure menţinerea ordinii publice şi paza obiectivelor de importanţă majoră, iar la necesitate – să intervină prompt în situaţii de criză pentru restabilirea ordinii publice.

Obiectivul VI. Stabilirea criteriilor de evaluare a activităţii poliţiei şi altor structuri funcţionale ale MAI

34. Denaturarea criteriilor de apreciere a activităţii organelor afacerilor interne a favorizat, în lanţ, implementarea unei practici vicioase de mascare a ratei criminalităţii, modificînd artificial nivelul de infracţionalitate pentru a demonstra că lupta cu criminalitatea dă roade.

35. Necesitatea identificării unor criterii logice de evaluare a activităţii poliţieneşti, bazate pe principii ştiinţifice, este determinată de imperativul asigurării unei cunoaşteri a situaţiei reale privind numărul de infracţiuni comise pe teritoriul ţării, excluderii posibilităţilor de tăinuire a informaţiilor despre infracţiuni, parvenite în organele de poliţie, asigurării transparenţei în activitatea poliţiei naţionale şi obţinerii încrederii societăţii civile, fără a fi lezate astfel drepturile constituţionale ale cetăţenilor.

36. Elaborarea unui nou sistem de evaluare, care să ofere o imagine clară a nivelului şi evoluţiei criminalităţii în ţară, va garanta excluderea unui şir de abateri şi exerciţii eronate de obţinere a indicilor de activitate, iar cel mai important lucru care urmează a fi obţinut în urma acestei revigorări va fi asigurarea unui comportament decent al poliţiştilor faţă de cetăţeni, eradicarea fenomenului de tăinuire a cazurilor de comitere a infracţiunilor şi contravenţiilor, precum şi de aplicare a torturii şi altor tratamente inumane de către poliţie, în scopul obţinerii mărturiilor (recomandare insistent promovată şi de către Comitetul ONU împotriva torturii).

37. La elaborarea unui document special în acest sens se va ţine cont de practicile internaţionale de calculare şi apreciere metodologică a indicilor care să ofere informaţii reale despre activitatea MAI în general şi aportul fiecărui angajat în parte. Drept criteriu prioritar de apreciere va fi opinia publică şi gradul de încredere al populaţiei.

38. Implementarea consecventă a criteriilor noi de evaluare a activităţii MAI va avea ca efect schimbarea în esenţă a aprecierii activităţii organelor afacerilor interne, va asigura obţinerea rezultatelor scontate, aprecierea priorităţilor şi actualizarea cadrului strategic de funcţionare instituţională, iar ca rezultat – aprecierea adecvată a impactului rezultatelor activităţii asupra funcţionării ulterioare a instituţiei.

39. Metodele de apreciere pe baza indicatorilor de performanţă le vor constitui sondajele de opinii, desfăşurate la nivelul MAI şi al organizaţiilor neguvernamentale, analiza informaţională a rezultatelor activităţii organelor afacerilor interne, reieşind din datele statistice, concluziile inspecţiilor şi atestării personalului.

Obiectivul VII. Sporirea rolului MAI şi Serviciului Grăniceri în procesul de consolidare a cooperării organelor de drept de domeniul managementului integrat al frontierei de stat

40. Actualmente MAI nu dispune de structuri specializate care să asigure menţinerea ordinii publice şi combaterea criminalităţii la frontieră. Totodată, statutul Serviciului Grăniceri nu presupune competenţa de examinare a cazurilor de comitere a infracţiunilor, deoarece acesta, conform prevederilor legislaţiei în vigoare, nu este subiect de exercitare a urmăririi penale. În acest sens, se impune sporirea rolului MAI şi Serviciului Grăniceri în procesul de consolidare a cooperării organelor de drept în domeniul managementului integrat al frontierei de stat.

41. Identificarea şi stabilirea competenţelor în domeniul combaterii criminalităţii la frontiera de stat, inclusiv a migraţiei ilegale pe întreg teritoriul ţării, şi asigurarea efectivă a procesului de readmisie impun consolidarea acţiunilor Ministerul Afacerilor Interne, Serviciului Grăniceri, cu concursul Ministerului Tehnologiilor Informaţionale şi Comunicaţiilor, în vederea creării mecanismului de reacţionare coordonată şi de interconexiune a bazelor de date ale ambelor structuri, cu scopul schimbului de informaţii în regim real de timp în ambele sensuri, pe diferite dimensiuni (persoane, mijloace de transport, vize).

42. Ţinînd cont de experienţa statelor membre ale Uniunii Europene, argumentată pe aspecte comparative, implementarea unui management integrat al frontierei de stat, prin reformarea structurilor abilitate cu competenţe în domeniul supravegherii şi controlului frontierei de stat, va reuşi doar odată cu integrarea Serviciului Grăniceri în sistemul organelor de drept la nivel naţional, în particular în combaterea criminalităţii transfrontaliere, ceea ce va permite consolidarea acestei subdiviziuni într-un serviciu competent, cu atribuţii largi şi argumentate juridic, în sensul alinierii sistemului de asigurare a securităţii la standardele europene.

43. Strategia naţională de dezvoltare pe anii 2008-2011, aprobată prin Legea nr.295-XVI din 21 decembrie 2007, trasează în compartimentul „Managementul frontierei de stat” principalele obiective de dezvoltare a managementului frontierei de stat pe toate sectoarele de frontieră ale Republicii Moldova, inclusiv armonizarea reglementărilor legislaţiei naţionale la acquis-ul comunitar, elaborarea şi implementarea strategiei naţionale cu privire la managementul integrat al frontierei de stat. Tranziţia de la trupele de grăniceri la Serviciul Grăniceri, care este autoritatea profesională în domeniul supravegherii şi controlului frontierei de stat, poate fi considerată un prim pas spre ajustarea managementului frontierei de stat la standardele UE. Asigurarea realizării acestui obiectiv poate fi pusă în sarcina unei structuri ce are competenţe clare în domeniul combaterii criminalităţii la frontiera de stat. Una dintre soluţiile optime pentru această problemă este învestirea Serviciului Grăniceri cu competenţe de urmărire penală, fapt care să-i permită implicarea în activitatea de prevenire şi combatere a criminalităţii la frontiera de stat, precum şi transformarea acestuia în organ de ocrotire a normelor de drept.

44. Învestirea cu funcţii de urmărire penală şi de menţinere a ordinii publice are drept scop înlăturarea deficienţelor juridice cu care se confruntă în prezent Serviciul Grăniceri în organizarea eficientă a activităţii în domeniul supravegherii şi controlului frontierei de stat conform exigenţelor europene şi armonizarea legislaţiei Republicii Moldova la practica internaţională, care va facilita cooperarea cu alte organe de drept la nivel naţional şi internaţional. Totodată, aceasta prevede stabilirea unui mecanism eficient de cooperare şi schimb de informaţii între toate instituţiile implicate în combaterea criminalităţii la nivel internaţional, regional şi local, prin semnarea acordurilor, memorandumurilor de cooperare şi schimb de informaţii, inclusiv în regim real de timp.

Obiectivul VIII. Cesiunea funcţiilor poliţiei judecătoreşti către Ministerului Justiţiei

45. Dezvoltarea sistemului organelor de drept presupune executarea strictă a obligaţiilor funcţionale ale fiecărei autorităţi publice, fără dublarea funcţiilor şi activităţilor. În acest sens, pentru buna funcţionare a justiţiei a fost creată poliţia judecătorească, cu atribuţii legate nemijlocit de asigurarea ordinii în instanţele de judecată, intervenţia la cererea judecătorilor etc. Deşi activitatea acestei structuri poliţieneşti ţine exclusiv de asigurarea funcţionării normale a sistemului de justiţie, urmînd a fi încadrată ca structură funcţională a Ministerului Justiţiei, la momentul actual ea se regăseşte încă în cadrul sistemului MAI.

46. Pentru executarea prevederilor Legii nr. 514-VIII din 17 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, MAI urmează să cesioneze Ministerului Justiţiei funcţiile şi structurile poliţiei judecătoreşti.

47. Concomitent, pentru asigurarea activităţii poliţieneşti, MAI va executa atribuţiile de căutare a debitorilor de stat, debitorilor de pensie alimentară, persoanelor care au întrerupt relaţiile de rudenie, persoanelor condamnate la închisoare, persoanelor condamnate la pedepse nonprivative de libertate şi a persoanelor eliberate înainte de termen din instituţiile penitenciare.

Obiectivul IX. Consolidarea capacităţii MAI în procesul de instruire a conducătorilor auto

48. Analiza dinamicii accidentelor rutiere denotă tendinţe alarmante de agravare. Gradul redus de siguranţă rutieră diminuează esenţial atractivitatea ţării pe plan european la capitolul dezvoltării traficului internaţional, turismului şi

a diferitelor ramuri ale economiei. Situaţia creată se datorează nivelului redus de disciplină a conducătorilor de vehicule în trafic, de cele mai multe ori condiţionat de pregătirea insuficientă în cadrul instituţiilor de profil. Recentele îmbunătăţiri în procesul de examinare a viitorilor conducători auto, prin excluderea factorului uman, testarea la calculator şi înregistrarea audio şi video a procesului de examinare teoretică şi practică trebuie implementate în toate secţiile de examinare a conducătorilor auto din ţară.

49. Funcţia de asigurare a securităţii rutiere, pe care o are MAI, presupune implementarea unui sistem al siguranţei rutiere care să asigure continuitatea procesului de formare a conducătorului auto, începînd cu cultivarea unui comportament corect la trafic în cadrul instituţiilor preşcolare şi preuniversitare, urmată de studierea în cadrul instituţiilor de profil cu susţinerea examenului de absolvire a acestora şi finalizînd cu prevenirea şi sancţionarea abaterilor comise de conducătorii auto în traficul rutier.

50. MAI are funcţia de asigurare a securităţii rutiere şi trebuie să intervină mai activ în gestionarea procesului de pregătire a conducătorilor auto, care la momentul actual nu este clar reglementat. Astfel, competenţele privind supravegherea procesului de instruire a conducătorilor de autovehicule la diferite etape sînt distribuite între diverse autorităţi publice centrale, nefiind asigurat controlul corespunzător al procesului, începînd cu etapa de autorizare a instituţiei, de admitere la instruire şi finalizînd cu examenul de absolvire.

51. Pentru consolidarea capacităţii instituţionale şi sporirea fiabilităţii conducătorilor de autovehicule, este necesar ca MAI să sporească influenţa asupra pregătirii şi instruirii şoferilor, care sînt factorii de bază ai securităţii circulaţiei rutiere. Această activitate urmează să fie realizată prin prisma contribuţiei organului responsabil de securitatea circulaţiei rutiere al MAI.

52. Realizarea acestei sarcini implică atît creşterea rolului MAI în sistemul de pregătire, instruire şi examinare a conducătorilor auto, cît şi implicarea activă şi directă în formarea programei de studii, autorizarea şcolilor, prezenţa în comisiile de examinare.

Obiectivul X. Reformarea sistemului de pregătire şi promovare a cadrelor în cadrul MAI

53. Sistemul de instruire a personalului MAI (poliţişti, carabinieri, ofiţeri de urmărire penală şi alţi angajaţi) va fi modernizat, pentru a oferi mai mult decît deprinderi şi aptitudini tehnice tradiţionale şi criterii privind activitatea profesională. Acesta va include un set mai vast de abilităţi şi priceperi, cum ar fi: comunicarea, crearea şi promovarea încrederii, medierea conflictelor, dezvoltarea unei abordări creative în abordarea problemelor comunităţii, gestionarea acţiunilor de soluţionare a problemelor şi colectare a informaţiilor, transformarea împuternicirilor acordate în acţiuni adecvate, comunicarea îngrijorărilor comunităţii către conducerea ierarhic superioară şi alţi factori interesaţi.

54. Formarea acestor deprinderi şi abilităţi urmează a fi realizată în cadrul instruirii la Academia „Ştefan cel Mare” a MAI, la facultăţile de drept, în cadrul formării profesionale continue şi în alte structuri funcţionale.

55. Modernizarea instruirii poliţiştilor, carabinierilor, ofiţerilor de urmărire penală şi a altor angajaţi se va baza pe următoarele principii:

a) în funcţiile de ofiţer vor fi angajaţi doar persoane cu studii superioare în drept;

b) înainte de angajare, candidatul la funcţiile poliţieneşti ce ţin de lucrul operativ sau de menţinerea ordinii publice, inclusiv la funcţiile similare din cadrul trupelor de carabinieri, cu excepţia absolvenţilor Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI, vor urma un curs de instruire pentru o perioadă determinată, unde vor trece pregătirea specială;

c) promovarea la funcţii de conducere de orice nivel va fi precedată de urmarea unui curs de instruire după un program special, pe un termen de cel puţin o lună. Acest program va include studierea legislaţiei muncii, principiilor şi regulilor de management în organele afacerilor interne, a ordinelor şi instrucţiunilor MAI etc.;

d) la Facultatea de Drept a Academiei „Ştefan cel Mare” a MAI va fi reanimată instituţia lectorului asociat, care va presupune participarea lucrătorilor practicieni la procesul de instruire a studenţilor;

e) instruirea candidaţilor la angajare în funcţiile poliţieneşti din contingentul absolvenţilor altor instituţii decît Academia „Ştefan cel Mare” a MAI va fi efectuată în mod prioritar de către corpul de ofiţeri activi ai subdiviziunilor subordonate şi desconcentrate ale MAI (Departamentului poliţie, Departamentului carabinieri etc.)

56. Ca urmare a reformării sistemului de instruire a personalului MAI se va obţine o unificare a cunoştinţelor specifice poliţieneşti şi, concomitent, ridicarea nivelului de pregătire profesională. Prin implementarea participării lucrătorilor practicieni în sistemul de instruire se va realiza continuitatea promovării experienţei practice de la generaţie la generaţie, precum şi menţinerea valorilor poliţieneşti.

Capitolul IV
Evaluarea impactului economico-social

57. Realizarea obiectivelor preconizate presupune atingerea unor succese la capitolul calitate în menţinerea şi restabilirea ordinii publice, combaterea criminalităţii şi asigurarea exercitării altor funcţii ce ţin de activitatea MAI.

58. Implementarea principiilor şi realizarea obiectivelor enumerate vor avea ca rezultat:

a) asigurarea transparenţei în activitatea MAI şi a subdiviziunilor sale, consultarea necesităţilor de interes public şi a propunerilor societăţii civile, MAI devenind o structură mai flexibilă, orientîndu-şi activitatea potrivit interesului concret al societăţii;

b) fundamentarea activităţii structurilor funcţionale ale MAI pe legi noi, cu orientare europeană, axate pe activităţi reale şi profesionalizarea personalului, în scopul evitării posibilităţii de politizare. Aceste legi vor oferi şi posibilitatea reală, din punct de vedere financiar, de a asigura protecţia socială a poliţiştilor, ofiţerilor de urmărire penală, carabinierilor şi altor funcţionari;

c) realizarea efectivă a principiului descentralizării şi profesionalismului în activitatea poliţiei şi a carabinierilor prin delimitarea structurilor funcţionale ale MAI (departamentele) potrivit specializării. Aceste deziderate vor produce efectul scontat prin implementarea principiilor activităţii poliţieneşti comunitare, odată cu consacrarea legislativă şi delimitarea competenţelor poliţiei de stat şi ale poliţiei locale. Acţiunile în cauză nu vor necesita alocaţii speciale pentru implementare;

d) realizarea procesului de „demilitarizare" a poliţiei şi delimitarea atribuţiilor poliţieneşti de cele ale altor categorii de funcţionari ce asigură activitatea poliţiei, ceea ce va permite identificarea unui număr-limită (mult mai mic decît cel considerat la moment) de funcţionari care realizează activităţi poliţieneşti. În aşa fel, de obligaţiile, drepturile şi facilităţile rezultate din statutul de poliţist vor beneficia un număr restrîns de funcţionari ai poliţiei – doar poliţiştii – cei care realizează o activitate poliţienească, nu şi funcţionarii care asigură activitatea poliţienească. Realizarea acestui obiectiv presupune şi unele economii, care reies din excluderea facilităţilor, inclusiv financiare, care rezultă din statutul poliţistului. De aceste facilităţi vor beneficia un număr mai redus de personal angajat – doar cei care vor cădea sub incidenţa statutului de poliţist. Ca urmare, în termen de aproximativ 5 ani se presupune realizarea de economii la capitolul facilităţilor financiare de care beneficiau categoriile de personal angajaţi ce nu efectuau activităţi poliţieneşti (grad special, chirie ş.a.);

e) reformarea trupelor de carabinieri prin învestirea acestora cu funcţii de menţinere şi restabilire a ordinii publice, precum şi prin trecerea acestora la serviciul militar pe bază de contract, ceea ce va oferi posibilitatea de a crea un efectiv de profesionişti în menţinerea şi restabilirea ordinii publice. Realizarea acestui obiectiv va permite, pe de o parte, reducerea cheltuielilor bugetare pentru întreţinerea efectivului de militari (carabinieri) în termen (cazare, servicii comunale, alimentaţie, personal de supraveghere şi control), iar pe de altă parte, realizarea sarcinii de menţinere şi restabilire a ordinii publice de către cadre profesioniste, care îndeplinesc serviciul militar pe bază de contract. Trecerea la serviciul în trupele de carabinieri prin contract se va realiza prin transferarea subdiviziunilor poliţieneşti de menţinere şi restabilire a ordinii publice (formaţiunile de front de patrulă şi santinelă şi cele de intervenţie în forţă) din cadrul Departamentului poliţie în cadrul Departamentului trupelor de carabinieri. Aceasta va asigura realizarea obiectivului de exercitarea a funcţiei de menţinere şi restabilire a ordinii publice exclusiv de către carabinieri, precum şi excluderea cheltuielilor legate de angajarea şi instruirea unui personal nou al trupelor de carabinieri. Astfel, nu va exista necesitatea unor cheltuieli financiare pentru trecerea la serviciul prin contract a trupelor de carabinieri;

f) revigorarea sistemului de evaluare a activităţii poliţiei şi a altor structuri funcţionale ale MAI, care va avea ca efect excluderea fenomenelor negative legate de aplicarea torturii şi tratamentelor degradante, de refuzul înregistrării infracţiunilor şi a altor fenomene negative datorate sistemului vechi de evaluare, asigurîndu-se în schimb receptivitatea în activitatea poliţiei, carabinierilor şi a altor servicii ale MAI;

g) sporirea rolului MAI şi Serviciului Grăniceri în procesul de consolidare a cooperării organelor de drept în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, inclusiv prin optimizarea activităţii Serviciului Grăniceri, cu atribuirea capacităţilor depline de combatere a criminalităţii transfrontaliere, ceea ce se va solda cu acoperirea vidului funcţional în combaterea criminalităţii şi menţinerii ordinii publice pe segmentul de frontieră, precum şi cu crearea unui sistem integrat de gestionare a problemelor migraţiei şi azilului. Acest obiectiv poate fi realizat din contul resurselor financiare ale autorităţilor în sarcina cărora este pusă executarea, evitînd cheltuielile suplimentare de la buget;

h) consolidarea capacităţii MAI în procesul de instruire a conducătorilor auto, inclusiv prin procedurile de autorizare a instituţiilor care realizează această pregătire, în vederea asigurării, în mod eficient şi continuu, a funcţiei de securitate a traficului rutier, prin implicarea activă şi directă în formarea programei de studii, autorizarea şcolilor, prezenţa în comisiile de examinare.

59. Avînd în vedere faptul că asigurarea financiară a organelor afacerilor interne ale Republicii Moldova se efectuează din contul bugetului de stat, bugetului local şi din mijloace speciale (art.41 din Legea cu privire la poliţie nr.416-XII din 18 decembrie 1990), iar posibilitatea finanţării lor este limitată, ar fi oportună şi rezonabilă implicarea donatorilor şi consultanţilor externi în realizarea procesului de reformare a organelor afacerilor interne, în proiecte de promovare a procesului de reformare, pentru facilitarea realizării priorităţilor propuse.

60. Transmiterea funcţiilor poliţiei judecătoreşti de la MAI către Ministerul Justiţiei presupune transmiterea numărului de efectiv existent, cu baza materială şi mijloacele financiare de întreţinere ce le revin acestora prin redistribuire Ministerului Justiţiei.

CAPITOLUL V
Lista actelor legislative şi normative de relevanţă ce urmează a fi elaborate, abrogate sau modificate în contextul implementării Concepţiei

61. Pentru implementarea cu succes a prezentei Concepţii, MAI va elabora şi va prezenta spre aprobare proiecte de acte legislative şi normative privind modificarea, completarea sau, după caz, abrogarea unor acte legislative şi normative în vigoare, după cum urmează:

a) Legea nr. 416-XII din 18 decembrie 1990 cu privire la poliţie;

b) Legea nr. 806-XII din 12 decembrie 1991 cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne;

c) Legea nr. 162-XVI din 13 iulie 2007 cu privire la Serviciul Grăniceri;

d) Legea nr.131-XVI din 6 iulie 2007 privind siguranţa traficului rutier;

e) Legea nr. 1245-XV din 18 iulie 2002 cu privire la pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei;
f) Hotărîrea Parlamentului nr. 637-XII din 10 iulie 1991 „Cu privire la gradele speciale pentru efectivul de trupă şi corpul de comandă al organelor afacerilor interne”;
g) Hotărîrea Guvernului nr. 334 din 8 iulie 1991 „Despre aprobarea Regulamentului cu privire la serviciul în organele afacerilor interne”;
h) Hotărîrea Guvernului nr. 2 din 4 ianuarie 1996 „Cu privire la aprobarea Statutului disciplinar al organelor afacerilor interne”;
i) Hotărîrea Guvernului nr. 596 din 20 iunie 2000 „Cu privire la uniforma şi normele de echipare a colaboratorilor poliţiei ale Ministerului Afacerilor Interne”;
j) Hotărîrea Guvernului nr. 735 din 16 iunie 2003 „Cu privire la structura şi efectivul-limită ale serviciilor publice desconcentrate ale ministerelor, departamentelor şi altor autorităţi administrative centrale”;
k) Hotărîrea Guvernului nr. 746 din 12 iunie 2002 „Cu privire la Concepţia pregătirii cadrelor de jurişti pentru sistemul organelor afacerilor interne”;
l) Hotărîrea Guvernului nr. 1169 din 22 octombrie 2004 „Cu privire la aprobarea Concepţiei Sistemului informaţional geografic al Departamentului Situaţii Excepţionale”;
m) Hotărîrea Guvernului nr. 40 din 12 ianuarie 2007 „Privind crearea Sistemului informaţional integrat automatizat în domeniul migraţiei”;
n) Hotărîrea Guvernului nr. 768 din 27 iunie 2008 „Cu privire la aprobarea Planului de acţiuni pentru consolidarea managementului migraţiei şi al sistemului de azil din Republica Moldova pe anii 2008-2009”;
o) Hotărîrea Guvernului nr. 1452 din 24 decembrie 2007 „Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la permisul de conducere, organizarea şi desfăşurarea examenului pentru obţinerea permisului de conducere şi condiţiile de admitere la traficul rutier”;
p) Hotărîrea Guvernului nr. 633 din 6 iunie 2007 „Cu privire la aprobarea Concepţiei Sistemului informaţional automatizat “Registrul informaţiei criminalistice şi criminologice”;
q) Hotărîrea Guvernului nr. 834 din 7 iulie 2008 „Cu privire la Sistemul informaţional integrat al Serviciului Grăniceri”.

CAPITOLUL IV. Cadrul legislativ pentru dezvoltarea şi reformarea Forţelor Armate ale Republicii Moldova

1. Legea Republicii Moldova cu privire la apărarea naţională (nr.345-XV din 25.07.2003)

http://lex.justice.md/md/312812/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Art.1. - (1) Prezenta lege stabileşte structura sistemului naţional de apărare, bazele organizării şi asigurării apărării ţării, atribuţiile şi responsabilităţile autorităţilor publice în domeniul apărării, conducerea, organizarea şi destinaţia forţelor sistemului naţional de apărare.

(2) Sub incidenţa prezentei legi cad autorităţile publice, forţele destinate apărării naţionale, instituţiile publice, agenţii economici cu orice tip de proprietate şi cetăţenii Republicii Moldova.

(3) Apărarea naţională este una din cele mai importante funcţii ale statului şi constituie cauza întregului popor.

Art.2. - În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

apărare naţională - ansamblu de măsuri şi activităţi adoptate şi desfăşurate de Republica Moldova în scopul de a garanta suveranitatea, independenţa şi unitatea statului, integritatea teritorială a ţării şi democraţia constituţională;

sistem naţional de apărare - ansamblu de forţe, mijloace, elemente ale infrastructurii şi acţiuni menite să asigure apărarea ţării;

agresiune armată - folosirea forţei armate de către un stat împotriva suveranităţii, integrităţii teritoriale sau independenţei politice a altui stat ori în orice mod incompatibil cu Carta Naţiunilor Unite;

operaţie - totalitatea acţiunilor militare duse de mari unităţi militare după un plan unic, în vederea îndeplinirii unui scop operativ sau strategic;

acţiune de apărare - formă de bază a acţiunilor de luptă, care are scopul de a zădărnici ofensiva inamicului, a-i provoca pierderi cît mai mari, a păstra cu fermitate poziţiile încredinţate, a cîştiga timp şi a crea condiţiile necesare pentru trecerea la acţiuni militare ofensive în scopul eliberării teritoriului ocupat;

mare unitate militară - grupare de trupe, tactică sau operativă, cu o organizare, de regulă, permanentă, înglobînd forţe şi mijloace de arme întrunite sau de aceeaşi armă, cu o densitate tactică sau operativă bine stabilită;

unitate militară - grupare permanentă de militari, cu o organizare şi înzestrare stabilite în aşa fel încît să poată desfăşura toate activităţile de pregătire de luptă, care dispune de organe de conducere şi logistice proprii, capabilă să îndeplinească misiuni de luptă cu un anumit grad de independenţă.

Art.3. - Cadrul juridic al apărării naţionale îl constituie Constituţia Republicii Moldova, Concepţia securităţii naţionale, Doctrina militară a Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative ale Republicii Moldova, precum şi normele unanim acceptate ale dreptului internaţional.

Art.4. - Organizarea apărării naţionale include:

a) determinarea politicii de apărare şi a principiilor de bază ale construcţiei militare;

b) aprobarea doctrinei militare a statului;

c) dezvoltarea ştiinţei şi artei militare;

d) instituirea cadrului normativ cu privire la apărarea naţională;

e) analiza situaţiei politico-militare, prognozarea riscurilor şi ameninţărilor cu caracer militar la adresa securităţii naţionale;

f) determinarea intereselor naţionale prioritare în domeniul apărării naţionale, stabilirea complexului de măsuri politico-diplomatice şi de altă natură cu caracter nemilitar, crearea unui climat internaţional favorabil în scopul asigurării apărării naţionale;

g) pregătirea forţelor destinate apărării naţionale, menţinerea unui înalt grad al pregătirii de luptă şi de mobilizare;

h) înzestrarea centralizată a forţelor destinate apărării naţionale cu armament şi tehnică modernă, asigurarea lor cu resurse tehnico-materiale în volumul necesar;

i) coordonarea cu alte state şi organisme internaţionale a acţiunilor pentru prevenirea şi reducerea unui posibil pericol militar;

j) perfecţionarea sistemului de instruire a cadrelor militare;

k) pregătirea rezervelor de mobilizare pentru timp de război;

l) pregătirea de mobilizare a economiei naţionale, a autorităţilor publice, a instituţiilor publice, a agenţilor economici, a populaţiei şi a teritoriului pentru apărare;

m) pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei;

n) asigurarea controlului democratic asupra forţelor destinate apărării naţionale;

o) realizarea altor măsuri în domeniul apărării naţionale.

Art.5. - Măsurile adoptate privind apărarea naţională sînt obligatorii pentru autorităţile publice, instituţiile publice, agenţii economici cu orice tip de proprietate, precum şi pentru cetăţenii Republicii Moldova.

Art.6. - (1) În interesul menţinerii păcii, consolidării stabilităţii şi securităţii internaţionale şi potrivit obligaţiilor asumate prin tratatele internaţionale, Republica Moldova poate participa la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii sau în scopuri umanitare în conformitate cu Legea cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii şi cu alte acte normative.

(2) Desfăşurarea exerciţiilor şi altor activităţi comune cu durată determinată, care implică intrarea sau staţionarea unor unităţi militare străine pe teritoriul Republicii Moldova ori tranzitarea de către acestea a teritoriului naţional, sînt reglementate de legislaţie.

Capitolul II
STRUCTURA SISTEMULUI NAŢIONAL DE APĂRARE

Art.7. - Sistemul naţional de apărare cuprinde conducerea, forţele, resursele şi infrastructura teritorială.

Art.8. - Conducerea sistemului naţional de apărare este un atribut exclusiv şi inalienabil al autorităţilor constituţionale ale statului şi se realizează de către Parlament, Preşedintele Republicii Moldova, Guvern, Ministerul Apărării şi alte autorităţi publice cu atribuţii în domeniul apărării naţionale în limitele stabilite de Constituţie şi de alte acte normative.

Art.9. - (1) Forţele destinate apărării naţionale sînt Forţele Armate compuse din Armata Naţională, Trupele de Grăniceri şi Trupele de Carabinieri.

- (1) Forţele destinate apărării naţionale sînt Forţele Armate compuse din Armata Naţională şi Trupele de Carabinieri.

[Art.9 al.(1) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(2) Forţele sistemului naţional de apărare sînt constituite pe principiul suficienţei defensive.

(3) În caz de agresiune armată a cărei amploare depăşeşte capacitatea combativă a forţelor sistemului naţional de apărare se vor angaja toate resursele umane şi materiale disponibile pentru respingerea acesteia.

Art.10. - Dislocarea şi structura marilor unităţi militare, ale unităţilor militare şi ale instituţiilor Armatei Naţionale, ale altor componente ale Forţelor Armate au drept obiectiv menţinerea şi dezvoltarea capacităţii şi pregătirii de luptă ale acestora, necesare ripostei rapide şi decisive împotriva unei eventuale agresiuni sau a altor acţiuni ce pot afecta securitatea naţională.

Art.11. - Completarea cu efectiv a forţelor destinate apărării naţionale se efectuează conform principiului mixt în baza obligaţiunii militare şi a încadrării benevole prin contract.

Art.12. - (1) În scopul completării forţelor destinate apărării naţionale, conform Planului de mobilizare a Forţelor Armate, creării rezervei şi compensării pierderilor probabile pe timp de război, se pregăteşte rezerva Forţelor Armate.

(2) Destinaţia, structura, formele de pregătire şi modul de gestionare a rezervei Forţelor Armate sînt reglementate de Legea cu privire la rezerva Forţelor Armate.

Art.13. - (1) Forţele destinate apărării naţionale desfăşoară activităţi de pregătire specifice, în limitele spaţiului naţional terestru, aerian şi fluvial, cu respectarea normelor de protecţie a mediului.

(2) Pentru desfăşurarea acestor activităţi, forţele destinate apărării naţionale folosesc centre de instruire, poligoane, aerodromuri, terenuri şi alte elemente ale infrastructurii de apărare.

(3) Obiectele şi construcţiile militare, toate categoriile de armament, de tehnică militară şi de alte bunuri militare sînt proprietate a statului, se află în gestiunea Forţelor Armate, care, în baza şi în limitele stabilite de legislaţie, exercită dreptul de posesiune, de folosinţă şi de dispunere de aceste bunuri.

(4) Bunurile statului care asigură necesităţile sistemului naţional de apărare şi îndeplinirea sarcinilor de mobilizare nu pot fi sechestrate şi nu pot trece în proprietate privată.

Art.14. - Resursele sistemului naţional de apărare se constituie din totalitatea resurselor umane, financiare, materiale şi de altă natură, pe care statul le asigură şi le angajează în scopul asigurării apărării naţionale.

Art.15. - Resursele umane se constituie din întreaga populaţie aptă pentru apărarea naţională. Pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei este reglementată prin lege organică.

Art.16. - Persoanele cu funcţie de răspundere din ministere şi departamente, conducătorii autorităţilor administraţiei publice locale, ai instituţiilor publice şi ai agenţilor economici cu sarcini de mobilizare se pregătesc în vederea îndeplinirii atribuţiilor ce le revin în domeniul asigurării apărării naţionale în conformitate cu programele aprobate de Guvern.

Art.17. - Pregătirea economiei naţionale pentru apărare se asigură în conformitate cu Legea privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea.

Art.18. - (1) Resursele financiare destinate asigurării apărării naţionale se constituie din alocaţiile bugetului de stat şi din mijloace speciale şi se utilizează pentru întreţinerea şi pregătirea forţelor destinate apărării naţionale, înzestrarea lor cu armament, tehnică militară şi specială şi alte bunuri tehnico-materiale, finanţarea cercetărilor ştiinţifico-militare, construcţiilor capitale, asigurarea cu pensii, asigurarea obligatorie de stat, asigurarea medicală, pregătirea rezerviştilor, precum şi pentru organizarea mobilizării.

[Art.18 al.(1) modificat prin LP154 din 21.07.05, MO126/23.09.05 art.611]

(2) Controlul folosirii resurselor financiare pentru asigurarea apărării naţionale se efectuează în conformitate cu legislaţia.

Art.19. - (1) Infrastructura teritorială se constituie din ansamblul lucrărilor şi amenajărilor teritoriului care pot fi folosite în scopul asigurării apărării naţionale.

(2) Pregătirea teritoriului pentru apărarea naţională se asigură în conformitate cu prevederile legii.

Art.20. - Forţele Armate acumulează pe timp de pace, în rezervele proprii, armament, tehnică, mijloace tehnico-materiale menite să asigure mobilizarea, desfăşurarea forţelor şi îndeplinirea misiunilor ce le revin, compensarea consumurilor şi a pierderilor probabile pe timp de război.

Art.21. - (1) La declararea stării de asediu, a stării de război sau a mobilizării pot fi rechiziţionate bunuri ce aparţin instituţiilor publice, agenţilor economici şi persoanelor fizice şi pot fi chemaţi cetăţeni apţi de muncă pentru prestări de servicii în interes public, în condiţiile prevăzute de Legea cu privire la rechiziţiile de bunuri şi prestările de servicii în interes public.

(2) În situaţiile prevăzute la alin.(1), prin dispoziţia Consiliului Suprem de Apărare, agenţii economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării trec la un regim special de activitate. Organizarea şi funcţionarea acestora se stabilesc prin hotărîre de Guvern.

Art.22. - Nivelul pregătirii populaţiei, a economiei naţionale şi a teritoriului pentru apărare se verifică prin concentrări militare, exerciţii şi antrenamente de mobilizare, în conformitate cu planul aprobat de Guvern.

Art.23. - (1) Producerea, furnizarea şi repararea armamentului, a tehnicii militare, a pieselor de completare şi a altor bunuri, furnizarea produselor alimentare pentru necesităţile apărării, precum şi executarea lucrărilor de cercetare ştiinţifică, de experimentare, de proiectare şi de construcţii în interesul apărării, crearea, dezvoltarea şi păstrarea capacităţilor de mobilizare şi acumularea rezervelor de mobilizare se includ în comanda de stat.

(2) Executarea comenzilor de stat pentru necesităţile apărării se stimulează prin unele înlesniri fiscale, de credit şi de altă natură.

(3) Autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, au obligaţia de a satisface comenzile necesare asigurării apărării naţionale integral şi în termenele stabilite prin contract pe timp de pace şi cu prioritate pe timp de război.

Capitolul III
Conducerea sistemului naţional de apărare

Art.24. - (1) Parlamentul asigură reglementarea legislativă şi exercită controlul parlamentar în domeniul apărării naţionale în formele şi în limitele prevăzute de Constituţie.

(2) Parlamentul are următoarele atribuţii:

a) aprobă concepţia securităţii naţionale şi doctrina militară a statului;

b) aprobă structura generală şi efectivul componentelor Forţelor Armate;
c) aprobă volumul alocaţiilor bugetare pentru necesităţile apărării;
d) declară starea de asediu sau de război;
e) declară mobilizarea şi demobilizarea;
f) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.25. - (1) Preşedintele Republicii Moldova este Comandantul Suprem al Forţelor Armate şi poartă răspundere pentru starea sistemului naţional de apărare în limitele împuternicirilor prevăzute de Constituţie şi de alte acte normative.

(2) Preşedintele Republicii Moldova are următoarele atribuţii:

a) exercită conducerea generală a sistemului naţional de apărare şi coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice în domeniul apărării naţionale;

b) prezintă Parlamentului spre aprobare proiectele:
- concepţiei securităţii naţionale;
- doctrinei militare a statului;
- structurii generale şi efectivelor componentelor Forţelor Armate;
- regulamentului disciplinei militare;

[Art.25 al.2), lit.b) modificată prin LP224-XVI din 25.10.07, MO184-187/30.11.07 art.715]

c) aprobă:
- regulamentul Consiliului Suprem de Securitate;
- regulamentul Statului Major General;
- programele şi planurile privind construcţia şi dezvoltarea Forţelor Armate;
- planul de mobilizare a Forţelor Armate;
- planul de întrebuinţare a Forţelor Armate;
- regulamentele militare;
- componenţa Colegiului militar al Ministerului Apărării.

[Art.25 al.(2), lit.c) modificată prin LP156 -XVI din 08.06.06, MO98-101/30.06.06 art.463]

d) coordonează activitatea de colaborare militară internaţională;

e) efectuează conducerea generală privind acumularea resurselor pentru necesităţile sistemului naţional de apărare;

f) emite decrete privind încorporarea cetăţenilor în serviciul militar în termen şi în cel cu termen redus şi trecerea lor în rezervă;

g) poartă tratative, încheie tratate internaţionale în domeniul militar în numele Republicii Moldova şi le prezintă, în modul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului;

h) înaintează Parlamentului propuneri privind participarea cu efective, armament şi tehnică militară la operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii sau în scopuri umanitare;

i) numeşte în şi destituie din funcţie, în modul stabilit de legislaţie, ofiţerii Comandamentului Suprem al Forţelor Armate şi viceminiştrii apărării;

j) acordă grade militare supreme prevăzute de lege;

k) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.26. - (1) Pe lîngă Preşedintele Republicii Moldova, în calitate de organ consultativ, activează, pe timp de pace, Consiliul Suprem de Securitate, care elaborează şi prezintă recomandări în probleme ce ţin de asigurarea apărării naţionale.

(2) Atribuţiile şi activitatea Consiliului Suprem de Securitate sînt reglementate de regulamentul acestuia, aprobat prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova.

(3) Din momentul declarării stării de asediu sau a stării de război, Consiliul Suprem de Securitate se transformă în Consiliul Suprem de Apărare şi activează în conformitate cu atribuţiile prevăzute de legislaţie. În această perioadă, în unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea se creează consilii teritoriale de apărare subordonate Consiliului Suprem de Apărare.

Art.27. - (1) Guvernul răspunde de organizarea activităţilor şi de realizarea măsurilor privind apărarea naţională în limitele împuternicirilor prevăzute de legislaţie.

(2) Guvernul are următoarele atribuţii:

a) coordonează activitatea ministerelor şi a altor autorităţi ale administraţiei publice pentru realizarea măsurilor de asigurare a capacităţii de apărare a ţării;

b) asigură alocarea şi utilizarea, în condiţiile legii, a resurselor financiare şi materiale necesare organizării, înzestrării şi mobilizării Forţelor Armate, întreţinerii şi pregătirii trupelor, menţinerii în stare de operativitate a tehnicii şi armamentului, pregătirii pentru mobilizare a economiei naţionale;

c) elaborează şi realizează programele de stat privind construcţia şi dezvoltarea Forţelor Armate, direcţiile principale ale colaborării militare internaţionale;

d) propune spre aprobare volumul alocaţiilor bugetare pentru necesităţile apărării;

e) asigură încorporarea anuală a cetăţenilor în serviciul militar în termen şi în cel cu termen redus;

f) asigură, pe timp de pace, constituirea rezervelor materiale necesare pe timp de război;

g) elaborează şi înaintează Parlamentului spre aprobare planul de mobilizare a economiei naţionale, stabileşte sarcinile ce revin ministerelor, departamentelor şi agenţilor economici în conformitate cu acest plan;

h) creează şi desfiinţează instituţii de învăţămînt militar;

i) ia hotărîri privind asigurarea cu pensii a cetăţenilor eliberaţi din serviciul militar, privind protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea în cadrul rezervei, precum şi a membrilor familiilor militarilor căzuţi, decedaţi sau daţi dispăruţi în timpul îndeplinirii serviciului militar, în conformitate cu legislaţia;

j) asigură îndeplinirea tratatelor internaţionale în domeniul militar;

k) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.28. - (1) Ministerul Apărării este autoritatea publică centrală de specialitate, care organizează, coordonează şi conduce activităţile în domeniul apărării naţionale şi este responsabil de construcţia şi dezvoltarea Armatei Naţionale şi de pregătirea ei pentru executarea misiunilor de apărare a ţării.

(2) Ministerul Apărării are următoarele atribuţii:

a) studiază şi apreciază situaţia politico-militară, determină riscurile şi ameninţările cu caracter militar, necesităţile ce ţin de asigurarea apărării naţionale şi propune autorităţilor publice competente măsurile privind organizarea şi pregătirea sistemului naţional de apărare;

b) participă la elaborarea doctrinei militare, a direcţiilor principale ale politicii de apărare şi a principiilor construcţiei militare, la întocmirea propunerilor privind completarea şi perfecţionarea cadrului normativ în domeniul apărării, la formarea bugetului militar;

c) organizează cercetările ştiinţifice în domeniul militar, asigură implementarea rezultatelor acestora în activitatea Armatei Naţionale;

d) planifică, organizează şi exercită controlul asupra activităţilor de menţinere a capacităţii permanente de luptă şi de mobilizare a Armatei Naţionale pentru îndeplinirea sarcinilor conform destinaţiei;

e) asigură financiar Armata Naţională, în modul stabilit de legislaţie, din contul alocaţiilor bugetului de stat şi al mijloacelor speciale;

[Art.28 al.(2) lit.e) modificată prin LP154 din 21.07.05, MO126/23.09.05 art.611]

f) realizează măsuri pentru înzestrarea cu armament, tehnică şi resurse tehnico-materiale în volumul necesar; este principalul beneficiar de stat în ce priveşte achiziţionarea, crearea, fabricarea, repararea şi testarea armamentului, a tehnicii militare şi a altor bunuri tehnico-militare; realizează excedentul neutilizat de tehnică militară, armament şi alte bunuri în conformitate cu legislaţia;

g) colaborează cu ministerele, cu alte autorităţi ale administraţiei publice şi cu agenţii economici în ce priveşte fabricarea unor tipuri de armament, tehnică şi altor produse cu destinaţie militară;

h) conduce activitatea organelor administrativ-militare, desfăşoară încorporarea cetăţenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus, chemarea lor la concentrări militare, exerciţii şi antrenamente de mobilizare, la declararea mobilizării, precum şi trecerea în rezervă sau demobilizarea lor;

i) organizează pregătirea efectivului Armatei Naţionale pentru îndeplinirea sarcinilor ce îi revin;

j) organizează, în comun cu alte autorităţi ale administraţiei publice în care este prevăzut serviciul militar, activitatea instituţiilor de învăţămînt militar, pregătirea, reciclarea şi recalificarea cadrelor militare în instituţiile de învăţămînt din ţară şi din străinătate;

k) angajează personalul militar şi civil necesar îndeplinirii sarcinilor ce îi revin;

l) realizează măsuri pentru îmbunătăţirea condiţiilor de îndeplinire a serviciului de către militari, organizează activitatea instituţiilor medicale din subordine, elaborează planuri privind construcţiile capitale şi asigură realizarea lor;

[Art.28 al.(2), lit.l) modificată prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

m) asigură plata pensiilor cetăţenilor care au îndeplinit serviciul militar prin contract în cadrul Armatei Naţionale, protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, în conformitate cu legislaţia;

n) stabileşte şi întreţine relaţii internaţionale de colaborare în conformitate cu atribuţiile ce îi revin;

o) întreţine relaţii cu publicul, cu organizaţiile obşteşti, realizează măsuri de informare a societăţii asupra activităţii Armatei Naţionale;

p) îndeplineşte alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

(3) Modul de organizare şi structura Ministerului Apărării se stabilesc de Guvern.

(4) Cerinţele Ministerului Apărării în domeniul apărării naţionale sînt executorii pentru toate autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, pentru instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţenii Republicii Moldova.

Art.29. - (1) Pe timp de pace şi de război, conducerea Forţelor Armate se efectuează de către Comandamentul Suprem al Forţelor Armate în frunte cu Preşedintele Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

(2) Întru îndeplinirea atribuţiilor sale, Comandantul Suprem al Forţelor Armate emite ordine şi directive, obligatorii pentru întreg efectivul Forţelor Armate.

(3) În componenţa Comandamentului Suprem intră, de asemenea, ministrul apărării, şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, comandantul Trupelor de Graniceri, comandantul Trupelor de Carabinieri.

(3) În componenţa Comandamentului Suprem intră, de asemenea, ministrul apărării, şeful Marelui Stat

Major al Armatei Naţionale, comandantul Trupelor de Carabinieri.

[Art.29 al.(3) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(4) Ministrul apărării este locţiitorul Comandantului Suprem al Forţelor Armate.

Art.30. - (1) Organul principal care asigură Comandamentului Suprem, pe timp de pace şi de război, planificarea, organizarea, comanda şi controlul trupelor Forţelor Armate la pregătirea lor şi la executarea misiunilor de apărare a ţării este Statul Major General al Forţelor Armate condus de şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale.

(2) Statul Major General al Forţelor Armate se constituie în baza Marelui Stat Major al Armatei Naţionale şi activează conform regulamentului aprobat de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

(3) În componenţa Statului Major General al Forţelor Armate intră, de asemenea, şefii statelor majore ale Trupelor de Grăniceri şi Trupelor de Carabinieri, alte persoane cu funcţii de răspundere numite de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

(3) În componenţa Statului Major General al Forţelor Armate intră, de asemenea, şeful statului major al Trupelor de Carabinieri, alte persoane cu funcţii de răspundere numite de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

[Art.30 al.(3) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(4) Conducătorii componentelor Forţelor Armate, conducătorii structurilor de stat ce au în componenţa lor subdiviziuni militarizate sau speciale sînt obligaţi să prezinte, la cererea şefului Statului Major General, date despre starea trupelor (subdiviziunilor) din subordine şi propuneri pentru întrebuinţarea lor în sprijinul Forţelor Armate în operaţii (acţiuni) de apărare sau pentru executarea altor misiuni date de Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Art.31 - (1) Departamentul Trupelor de Grăniceri şi Departamentul Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne efectuează conducerea unităţilor (subunităţilor) din subordine privind executarea misiunilor ce le revin în conformitate cu Legea privind frontiera de stat a Republicii Moldova şi Legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne şi asigură pregătirea acestor unităţi (subunităţi) pentru participarea la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării în conformitate cu Planul de întrebuinţare a Forţelor Armate.

- (1) Departamentul Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne efectuează conducerea unităţilor (subunităţilor) din subordine privind executarea misiunilor ce le revin în conformitate Legea cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne şi asigură pregătirea acestor unităţi (subunităţi) pentru participarea la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării în conformitate cu Planul de întrebuinţare a Forţelor Armate.

[Art.31 al.(1) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

(2) La declararea stării de asediu sau de război, unităţile (subunităţile) Trupelor de Grăniceri şi ale Trupelor de Carabinieri participă la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării sub conducerea Statului Major General al Forţelor Armate.

(2) La declararea stării de asediu sau de război, unităţile (subunităţile) Trupelor de Carabinieri participă la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării sub conducerea Statului Major General al Forţelor Armate.

[Art.31 al.(2) modificat prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

Capitolul IV
ARMATA NAŢIONALĂ

Art.32. - (1) Armata Naţională este componenta de bază a Forţelor Armate, care asigură, pe timp de pace şi de război, integrarea într-o concepţie unitară a activităţilor tuturor forţelor care participă la acţiunile de apărare a ţării.

(2) Misiunea principală a Armatei Naţionale constă în asigurarea apărării naţionale prin prevenirea, contracararea şi anihilarea ameninţărilor şi agresiunilor cu caracter militar îndreptate împotriva ţării.

Art.33. - (1) Armata Naţională se foloseşte în corespundere cu destinaţia ei constituţională în scopul garantării suveranităţii, independenţei, unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării şi democraţiei constituţionale.

(2) Folosirea Armatei Naţionale în soluţionarea problemelor ce nu ţin nemijlocit de apărarea statului se efectuează în exclusivitate în temeiul hotărîrii Parlamentului, iar în situaţii extreme, prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova.

(3) Participarea unor unităţi (subunităţi) ale Armatei Naţionale în afara teritoriului ţării cu efective, armament şi tehnică militară la exerciţii militare comune cu unităţi militare ale altor state se aprobă de către Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Art.34. - (1) Conducerea nemijlocită a Armatei Naţionale este exercitată de ministrul apărării prin intermediul Marelui Stat Major al Armatei Naţionale.

(2) Atribuţiile şi competenţele Marelui Stat Major al Armatei Naţionale sînt determinate de regulamentul acestuia, aprobat de ministrul apărării.

(3) Ministrul apărării este comandantul Armatei Naţionale.

(4) În cazul numirii în funcţia de ministru al apărării a unei persoane civile, şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale devine concomitent şi comandantul Armatei Naţionale.

Art.35. - (1) Structura generală şi efectivul Armatei Naţionale şi a instituţiilor Ministerului Apărării se aprobă de către Parlament.

(2) Ministrul apărării se învesteşte cu dreptul de a modifica structura organizaţională a statelor Armatei Naţionale şi a instituţiilor Ministerului Apărării în limitele aprobate ale structurii generale şi ale efectivului.

Art.36. - (1) Conform gradului de pregătire, Armata Naţională include:

a) forţe operaţionale (cu capacitate permanentă de intervenţie);

b) forţe cu efectiv redus (cu capacitate redusă de intervenţie);

c) unităţi nou-formate (de rezervă).

(2) Forţele operaţionale includ unităţi militare (subunităţi) completate cu efectiv, armament şi tehnică la un nivel ce asigură executarea misiunilor specifice.

(3) Forţele cu efectiv redus includ mari unităţi şi unităţi militare (subunităţi), baze, depozite de păstrare a armamentului, tehnicii şi patrimoniului militar, care au nevoie de completare cu efectiv, armament şi tehnică, precum şi de interoperabilitate în vederea îndeplinirii misiunilor ce le revin.

(4) Unităţile nou-formate includ unităţi militare de luptă şi de asigurare ce se constituie conform Planului de mobilizare a Forţelor Armate.

(5) Atribuirea forţelor (unităţilor militare) la categoria funcţională respectivă se face de către ministrul apărării.

Capitolul V
Atribuţiile altor autorităţi publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici,drepturile şi obligaţiile cetăţenilor în domeniul apărării naţionale

Art.37. - (1) Serviciul de Informaţii şi Securitate, Ministerul Afacerilor Interne şi Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat planifică, desfăşoară activităţi şi prezintă informaţiile necesare pentru organizarea apărării naţionale.

(2) La declararea stării de asediu sau de război, autorităţile publice menţionate la alin.(1), în conformitate cu atribuţiile ce le revin, coordonează cu Statul Major General al Forţelor Armate măsurile de menţinere a regimului stării de asediu sau al celei de război şi participă la asigurarea operaţiilor de apărare a ţării.

Art.38. - (1) Ministerele şi departamentele antrenate în asigurarea apărării naţionale sînt responsabile, în conformitate cu atribuţiile ce le revin, de realizarea acţiunilor de asigurare a apărării ţării, de livrarea producţiei necesare apărării şi pregătirii de mobilizare a ramurii respective şi iau măsuri pentru asigurarea funcţionării ei stabile pe timp de război în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale.

(2) La declararea mobilizării sau a stării de război, conducătorii autorităţilor administraţiei publice de specialitate răspund personal de repartizarea resurselor de materii prime, produse industriale, bunuri alimentare, energie electrică, precum şi de transporturi, lucrări publice şi comunicaţii.

Art.39. - (1) Autorităţile administraţiei publice locale sînt responsabile, în limitele împuternicirilor stabilite de legislaţie, de îndeplinirea de către instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţeni a prevederilor legale în domeniul asigurării apărării naţionale.

(2) Autorităţile administraţiei publice locale, în raza lor teritorială, au următoarele atribuţii:

a) asigură îndeplinirea de către autorităţile din subordine, instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţeni a dispoziţiilor şi măsurilor privind pregătirea cetăţenilor, economiei şi a teritoriului pentru apărare;

b) asigură livrarea, în bază de contract, a producţiei locale, necesare unităţilor şi instituţiilor militare, aprovizionarea lor cu apă, căldură şi energie electrică, le oferă mijloace de comunicaţii, le acordă servicii comunale şi de altă natură;

c) pun la dispoziţie terenuri pentru necesităţile apărării în conformitate cu legislaţia şi exercită controlul asupra folosirii lor;

d) iau măsuri de prevenire a acţiunilor ilegale îndreptate împotriva obiectivelor militare, militarilor şi membrilor familiilor lor;

e) desfăşoară activităţi administrativ-militare în conformitate cu legislaţia, organizează şi asigură evidenţa militară, pregătirea cetăţenilor pentru serviciul militar şi contribuie la recrutarea şi încorporarea acestora în serviciul militar, asigură centrele militare cu spaţiile, instalaţiile de telecomunicaţii, dotările şi fondurile necesare funcţionării acestora;

f) asigură realizarea măsurilor privind pregătirea de mobilizare, evidenţa şi pregătirea de rechiziţie a bunurilor rechiziţionabile, efectuarea în mod obligatoriu a rechiziţiei mijloacelor de transport şi a altor bunuri şi prestarea de servicii în interes public de către cetăţeni în limitele împuternicirilor stabilite de legislaţie;

g) îndeplinesc alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

(3) La declararea mobilizării sau a stării de război, autorităţile administraţiei publice locale îndeplinesc măsurile prevăzute de Planul de mobilizare a economiei naţionale şi alte dispoziţii privind asigurarea necesităţilor sistemului naţional de apărare, în conformitate cu legislaţia.

Art.40. - (1) Instituţiile publice şi agenţii economici sînt responsabili de crearea capacităţilor şi rezervelor de mobilizare, de îndeplinirea obligaţiilor contractuale privind fabricarea, livrarea şi reparaţia armamentului şi tehnicii militare, precum şi de îndeplinirea altor atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

(2) La declararea mobilizării sau a stării de război, instituţiile publice şi agenţii economici au următoarele atribuţii:

a) efectuează trecerea la regimul de lucru pe timp de război şi la fabricarea producţiei cu destinaţie militară conform planurilor de mobilizare;

b) asigură funcţionarea stabilă a subdiviziunilor de producţie;

c) îndeplinesc alte atribuţii în domeniul apărării naţionale prevăzute de legislaţie.

Art.41. - (1) Drepturile şi obligaţiile cetăţenilor în domeniul apărării naţionale sînt stabilite de legislaţie.

(2) Statul garantează cetăţenilor condiţii corespunzătoare pentru îndeplinirea obligaţiilor constituţionale pentru apărarea Patriei în conformitate cu legislaţia.

Capitolul VI
RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREVEDERILOR PREZENTEI LEGI

Art.42. - (1) Nerespectarea de către cetăţeni şi persoane cu funcţie de răspundere a prevederilor prezentei legi atrage răspundere penală, administrativă sau civilă, după caz, în conformitate cu legislaţia.

(2) Crearea şi funcţionarea în Republica Moldova a formaţiunilor armate neprevăzute de legislaţie este interzisă şi atrage răspunderea în condiţiile legii.

Capitolul VII
DISPOZIŢII FINALE

Art.43. - (1) Guvernul, în termen de 6 luni:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

va aduce actele sale normative în corespundere cu prezenta lege.

(2) Pînă la aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege, actele normative se vor aplica în măsura în care nu contravin prezentei legi.

Art.44. - La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă:

Legea nr.964-XII din 17 martie 1992 cu privire la apărare;

Legea nr.966-XII din 17 martie 1992 cu privire la Forţele Armate;

Legea nr.1336-XIII din 1 octombrie 1997 pentru modificarea şi completarea Legii cu privire la apărare;

Legea nr.269-XIV din 10 februarie 1999 pentru completarea articolului 5 din Legea cu privire la apărare.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 25 iulie 2003.
Nr.345-XV.

2. Legea Republicii Moldova cu privire la pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei (nr.1245-XV din 18.07.2002)

http://lex.justice.md/md/312749/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul reglementării şi sfera de aplicare a legii

(1) Prezenta lege stabileşte formele, condiţiile şi modul de pregătire a cetăţenilor Republicii Moldova pentru apărarea Patriei.

(2) Acţiunea prezentei legi se extinde asupra recruţilor, militarilor care îndeplinesc serviciul militar în cadrul Forţelor Armate şi a rezerviştilor luaţi în evidenţa militară.

(3) Prezenta lege stabileşte atribuţiile autorităţilor publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici în ce priveşte pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei.

Articolul 2. Obligaţiunea militară

(1) Obligaţiunea militară este o datorie constituţională a cetăţenilor Republicii Moldova.

(2) Obligaţiunea militară prevede:

a) aflarea în evidenţa militară;

b) îndeplinirea serviciului militar;

c) participarea la alte forme de pregătire pentru apărarea Patriei.

(3) Cetăţenii care, din motive de conştiinţă, se eliberează de la îndeplinirea obligaţiunii militare (a serviciului militar sub arme) execută serviciul civil, ce înlocuieşte serviciul militar, în modul stabilit de lege. Serviciul civil poate fi executat şi de alţi cetăţeni, în conformitate cu legislaţia.

Articolul 3. Evidenţa militară

(1) Evidenţa militară a cetăţenilor este o parte componentă a sistemului general de stat de evidenţă şi analiză a resurselor umane şi materiale necesare pentru apărarea Patriei.

(2) Bărbaţii sînt luaţi în evidenţa militară la atingerea vîrstei de 16 ani şi excluşi din evidenţa militară la atingerea vîrstei-limită de aflare în rezervă sau în alte cazuri prevăzute de prezenta lege.

(3) Femeile sînt luate în evidenţa militară numai în cazul trecerii lor în rezervă după îndeplinirea serviciului militar prin contract şi excluse din evidenţa militară la atingerea vîrstei-limită de aflare în rezervă sau în alte cazuri prevăzute de prezenta Lege.

Articolul 4. Serviciul militar

(1) Serviciul militar este o formă specială a serviciului public ce rezidă în îndeplinirea de către cetăţeni a datoriei constituţionale privind pregătirea pentru apărare şi apărarea Patriei exclusiv în cadrul Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

(2) Serviciul militar este obligatoriu pentru toţi bărbaţii, cetăţeni ai Republicii Moldova, şi se îndeplineşte în următoarele forme:

a) serviciul militar prin contract;

b) serviciul militar în termen;

c) serviciul militar cu termen redus;

d) serviciul militar ca rezervişti concentraţi sau mobilizaţi.

(3) Sînt consideraţi în serviciul militar şi studenţii instituţiilor militare de învăţămînt.

(4) Femeile cu pregătire specială necesară pot îndeplini serviciul militar prin contract.

Articolul 5. Alte forme de pregătire pentru apărarea Patriei

Prin alte forme de pregătire a cetăţenilor pentru apărarea Patriei se înţelege pregătirea premilitară a tineretului, instruirea la catedre militare, pregătirea cetăţenilor în cadrul formaţiunilor de protecţie civilă şi al formaţiunilor sanitare voluntare ale Crucii Roşii , pregătirea în cadrul centrelor de instruire a rezervei Forţelor Armate.

[Art.5 modificat prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

Articolul 6. Comisiile de recrutare şi încorporare în serviciul militar şi în cel civil

(1) Pentru organizarea recrutării cetăţenilor şi încorporării lor în serviciul militar şi în cel civil, în unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi în unităţile teritoriale autonome cu statut special se instituie comisii teritoriale de recrutare şi încorporare în serviciul militar şi în cel civil (denumite în continuarecomisii de recrutare-încorporare). În caz de necesitate, pot fi create comisii de recrutare-încorporare de sector.

(2) În scopul coordonării activităţii comisiilor de recrutare-încorporare se creează Comisia de Stat pentru Încorporare.

Articolul 7. Recruţii. Militarii. Rezerviştii

(1) Cetăţenii luaţi în evidenţa militară pînă la încorporarea lor în serviciul militar ori în cel civil sau pînă la trecerea lor în rezervă se numesc recruţi.

(2) Cetăţenii care îndeplinesc serviciul militar se numesc militari.

(3) Cetăţenii trecuţi în rezervă se numesc rezervişti.

Articolul 8. Examenul medical

În cazul luării în evidenţa militară, al încorporării în serviciul militar în termen sau cu termen redus, al încadrării în serviciul militar prin contract, al chemării recruţilor şi rezerviştilor la centrele militare pentru clarificarea situaţiei medico-militare, cetăţenii sînt supuşi examenului medical din contul bugetului local, conform cerinţelor Regulamentului cu privire la expertiza medico-militară în Forţele Armate ale Republicii Moldova, aprobat de Guvern.

[Art.8 modificat prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

Articolul 9. Protecţia socială şi juridică

Cetăţenii care îndeplinesc serviciul militar ori execută serviciul civil beneficiază de protecţie socială şi juridică din partea statului în condiţiile legii.

Articolul 10. Cadrul juridic al pregătirii cetăţenilor pentru apărarea Patriei

Reglementările privind pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei se întemeiază pe respectarea prevederilor Constituţiei Republicii Moldova, ale prezentei legi, ale altor acte normative cu privire la apărare, precum şi ale acordurilor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Capitolul II
EVIDENŢA MILITARĂ A CETĂŢENILOR

Articolul 11. Organizarea evidenţei militare

(1) Organele specializate în ţinerea evidenţei militare sînt centrele militare şi punctele de recrutare, încorporare şi completare.

(2) Pe plan local, evidenţa militară a recruţilor şi rezerviştilor se organizează şi se ţine de către primării (preturi), instituţii publice şi agenţi economici, indiferent de tipul de proprietate, în conformitate cu prezenta lege.

(3) Evidenţa militară a cetăţenilor include:

a) evidenţa militară a recruţilor;

b) evidenţa militară a rezerviştilor.

(4) Evidenţă militară a cetăţenilor este coordonată cu sistemul de documentare a populaţiei.

(5) Evidenţa militară a recruţilor şi rezerviştilor se ţine conform domiciliului.

(6) Documentul de evidenţă militară aflat asupra recruţilor este adeverinţa de recrutare, iar asupra rezerviştilor – livretul militar.

(7) Pierderea livretului militar se anunţă la punctul de recrutare, încorporare şi completare în termen de 5 zile şi se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile de la data constatării pierderii.

(8) Centrele militare pot chema recruţii şi rezerviştii pentru clarificarea situaţiei militare de cel mult 3 ori pe an.

(9) Asigurarea financiară a măsurilor de organizare a evidenţei militare în centrele militare şi în primării (preturi)

se efectuează din contul bugetului local, iar la instituţii publice şi agenţi economici, indiferent de tipul de proprietate – din mijloacele acestora.

(10) Controlul asupra organizării şi ţinerii evidenţei militare se pune în sarcina Marelui Stat Major al Armatei Naţionale.

[Art.11 al.(10) modificat prin LP234-XVI din 08.11.07, MO184-187/30.11.07 art.715]

Articolul 12. Evidenţa militară a recruţilor

(1) Tinerii care în anul curent ating vîrsta de 16 ani sînt obligaţi să se prezinte, în termenele stabilite, la centrul militar pentru a fi luaţi în evidenţa militară.

(2) În procesul luării în evidenţa militară a cetăţenilor, comisia de recrutare-încorporare:

a) organizează şi efectuează examenul medical, testarea psihologică şi selectarea profesională a cetăţenilor în vederea determinării gradului aptitudinii lor pentru serviciul militar şi repartizării preliminare pe genuri de arme şi componente ale Forţelor Armate;

b) adoptă hotărîrea privind luarea cetăţeanului în evidenţa militară.

(3) Cetăţenilor luaţi în evidenţa militară li se înmînează adeverinţa de recrutare şi li se explică drepturile şi obligaţiile, regulile de evidenţă militară şi de îndeplinire a serviciului militar.

(4) Nu sînt luaţi în evidenţa militară cetăţenii care sînt recunoscuţi de către comisia medico-militară inapţi pentru serviciul militar din motive de sănătate, cu excludere din evidenţa militară.

(5) Evidenţa militară a recruţilor care beneficiază de dreptul de amînare a încorporării în legătură cu necesitatea continuării studiilor se ţine conform domiciliului acestora.

(6) Recruţii se află în evidenţa militară pînă la încorporarea în serviciul militar sau în serviciul civil ori pînă la trecerea în rezerva Forţelor Armate sau în rezerva serviciului civil.

[Art.12 al.(6) modificat prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

Articolul 13. Evidenţa militară a rezerviştilor

(1) În evidenţa militară, în calitate de rezervişti, sînt luaţi cetăţenii:

a) care au îndeplinit serviciul militar;

[Art.13 al.(1), lit.a) modificată prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

b) care au absolvit cursul deplin de instruire la catedra militară;

c) apţi pentru serviciul militar care nu au îndeplinit această obligaţiune pînă la atingerea vîrstei de 27 de ani.

(2) Rezerviştii sînt luaţi în evidenţa militară de către centrele militare.

(3) Evidenţa militară a ofiţerilor şi a subofiţerilor care au îndeplinit serviciul în cadrul Serviciului de Informaţii şi Securitate este ţinută de către serviciul în cauză, conform legislaţiei.

[Art.13 al.(3) modificat prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

Articolul 14. Scoaterea şi excluderea din evidenţa militară

(1) Sînt scoşi din evidenţa militară cetăţenii care:

a) îndeplinesc serviciul militar sau un alt serviciu asimilat, potrivit legislaţiei, cu serviciul militar – pe perioada îndeplinirii acestui serviciu;

[Art.14 al.(1), lit.a) modificată prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

b) sînt condamnaţi la privaţiune de libertate – pînă la expirarea termenului de privaţiune;

c) pleacă peste hotarele Republicii Moldova pe un termen de peste 30 zile - pînă la revenirea în ţară.

(2) Sînt excluşi din evidenţa militară cetăţenii care:

a) sînt recunoscuţi de către comisiile medico-militare inapţi, conform stării de sănătate, pentru serviciul militar pe timp de pace şi de război;

b) au atins vîrsta-limită de aflare în rezervă;

c) au pierdut cetăţenia Republicii Moldova;

d) domiciliază permanent peste hotarele Republicii Moldova;

e) au rang religios;

e^1) au executat serviciul civil;

[Art.14 al.(2), lit.e^1) introdusă prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

f) au decedat.

(3) Evidenţa circulaţiei recruţilor şi rezerviştilor, în caz de schimbare a domiciliului, se efectuează de către primării (preturi).

Capitolul III
SERVICIUL MILITAR

Articolul 15. Îndeplinirea serviciului militar

(1) Cetăţenii Republicii Moldova îndeplinesc serviciul militar în conformitate cu prezenta lege şi cu alte acte normative cu privire la asigurarea securităţii militare.

(2) Cetăţenii care îndeplinesc serviciul militar au statut special, stabilit de lege.

(3) Militarilor li se conferă grade militare. Ei sînt numiţi în funcţii militare, poartă uniformă militară şi beneficiază de drepturile şi libertăţile acordate cetăţenilor Republicii Moldova, în conformitate cu legislaţia.

[Art.15 al.(4) exclus prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

Articolul 16. Jurămîntul militar

(1) Cetăţenii care îndeplinesc serviciul militar depun jurămîntul militar.

(2) Se stabileşte următorul text al jurămîntului militar: “Eu, (numele, prenumele), cetăţean al Republicii Moldova,

jur credinţă Republicii Moldova şi poporului ei. Jur să-mi apăr Patria chiar şi cu preţul propriei vieţi, să respect legile Republicii Moldova şi regulamentele militare”.

(3) Procedura depunerii jurămîntului militar se stabileşte în regulamentele militare.

Articolul 17. Îndeplinirea obligaţiilor serviciului militar

(1) Prin îndeplinirea de către militar a obligaţiilor serviciului militar se are în vedere:

a) participarea la acţiuni militare;

b) exercitarea funcţiilor de serviciu;

c) executarea serviciului de alarmă;

d) participarea la exerciţii şi antrenamente militare;

e) aflarea pe teritoriul unităţii militare pe durata stabilită de orarul zilnic sau în orice timp, dacă aceasta este în interes de serviciu;

f) aflarea în misiune, participarea la operaţiuni de menţinere a păcii sau aflarea la tratament;

g) deplasarea la şi de la locul de serviciu, de tratament sau locul misiunii;

h) participarea la concentrări militare;

i) apărarea vieţii, sănătăţii, onoarei şi demnităţii persoanei;

j) acordarea de ajutor organelor de drept pentru asigurarea legalităţii şi ordinii de drept;

k) participarea la acţiunile de prevenire şi lichidare a consecinţelor calamităţilor naturale, ale avariilor tehnogene şi ale catastrofelor;

l) alte acţiuni ale militarului, calificate de instanţa de judecată ca fiind săvîrşite în interesul persoanei, societăţii şi statului;

m) aflarea în prizonierat (cu excepţia cazurilor de predare benevolă), în situaţia de ostatic sau de persoană internată;

n) dispariţia militarului pînă la declararea dispariţiei sau morţii sale, în modul stabilit de lege.

[Art.17 al.(2) exclus prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

(3) Militarii sînt supuşi asigurării obligatorii de stat. În caz de deces în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar, pentru militarii prin contract se achită o sumă de asigurare echivalentă cu solda lunară în luna decesului, dar nu mai mică decît salariul mediu pe ţară, pentru 10 ani de serviciu militar, iar pentru militarii în termen se achită o sumă de asigurare echivalentă cu salariul mediu pe ţară în primul trimestru al anului decesului, pentru 10 ani. Cuantumurile procentuale de la sumele de asigurare a militarilor, rezerviştilor concentraţi şi mobilizaţi, în caz de pierdere a capacităţii de muncă în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar, se stabilesc de Guvern.

[Art.17 al.(3) modificat prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

(4) Militarul nu se consideră în exerciţiul obligaţiilor serviciului militar şi asigurat, iar achitarea pentru asigurarea lui nu se efectuează în cazurile cînd evenimentul de asigurare a survenit în urma:

a) comiterii de fapte socialmente periculoase prevăzute de legislaţie;

b) comiterii de fapte care sînt urmare a consumului benevol de băuturi alcoolice, substanţe toxice sau droguri;

c) săvîrşirii actului de sinucidere sau tentativei de sinucidere, dacă aceste acţiuni nu au fost provocate de o stare patologică sau de acţiuni de constrîngere;

d) aflării în afara locului de staţionare a unităţii militare - la odihnă, în învoire sau în concediu, ori aflării fără învoire în afara locului de staţionare a unităţii militare, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin.(1) lit.i)-n);

e) comiterii altor fapte ce nu au legătură cu îndeplinirea obligaţiilor serviciului militar.

[Art.17 al.(4) modificat prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

Articolul 18. Durata serviciului militar

(1) Durata serviciului militar este:

a) pentru militarii care îndeplinesc serviciul militar în termen - 12 luni;

b) pentru militarii care îndeplinesc serviciul militar cu termen redus – 3 luni;

c) pentru militarii care îndeplinesc serviciul militar prin contract - perioada indicată în contract;

d) pentru rezerviştii concentraţi – durata concentrărilor.

(2) În caz de mobilizare, durata serviciului militar nu se stabileşte.

(3) Durata serviciului militar se socoteşte:

a) pentru cetăţenii încorporaţi în serviciul militar în termen sau în serviciul cu termen redus – din ziua includerii în tabelul nominal al unităţii militare;

b) pentru cetăţenii încadraţi în serviciul militar prin contract – din momentul intrării în vigoare a contractului;

c) pentru cetăţenii înmatriculaţi în instituţiile de învăţămînt militar – din ziua înmatriculării;

d) pentru rezerviştii concentraţi sau mobilizaţi – din ziua încorporării de către centrul militar.

(4) Perioada aflării cetăţeanului în serviciul militar se socoteşte din ziua în care acesta, prin ordinul comandantului centrului militar, este încorporat sau încadrat în serviciul militar şi trimis în unitatea militară şi pînă în ziua în care militarul, prin ordinul comandantului unităţii militare, este exclus din tabelul nominal al unităţii militare în legătură cu trecerea în rezervă sau în retragere. Pe durata aflării în serviciul militar, toţi militarii dispun de legitimaţie de serviciu, eliberată de comandantul unităţii militare sau serviciul personal al organelor centrale ale componentelor Forţelor Armate.

(5) Militarul nu este exclus din tabelul nominal al unităţii militare în cazul cînd:

a) se află la tratament într-o instituţie medicală;

b) se află în concediu;

c) este detaşat în interes de serviciu;
d) este eliberat din funcţie pentru a urma diferite forme de instruire, perfecţionare sau pentru a desfăşura activitate ştiinţifică în interes de serviciu;
e) se află în prizonierat (cu excepţia cazurilor de predare benevolă), în situaţia de ostatic sau de persoană internată;
[Art.18 al.(5), lit. f)-g) excluse prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]
(6) Perioada aflării cetăţeanului în serviciul militar se include în vechimea lui de muncă generală şi specială neîntreruptă.
(7) Militarul care a părăsit fără voie unitatea militară sau locul de serviciu militar este radiat din tabelul nominal al unităţii militare în modul stabilit de Legea cu privire la statutul militarilor.
(8) Perioada în care militarul lipseşte, fără motive întemeiate, din unitatea militară sau de la locul de serviciu militar sau nu se prezintă la serviciu mai mult de 10 zile, termenul de executare de către militarul în termen sau militarul cu termen redus a pedepsei penale munca neremunerată în folosul comunităţii,precum şi termenul de executare a sancţiunii disciplinare sub forma ţinerii în arest, nu se includ în durata serviciului militar.
[Art.18 al.(8) modificat prin LP53-XVI din 13.03.08, MO84-85/13.05.08 art.290]
[Art.18 al.8) modificat prin LP224-XVI din 25.10.07, MO184-187/30.11.07 art.715]
Articolul 19. Gradele militare
(1) În Forţele Armate se stabilesc următoarele grade militare:
a) pentru efectivul de soldaţi:
- soldat;
- caporal;
b) pentru efectivul de sergenţi:
- sergent inferior;
- sergent;
- sergent major;
c) pentru efectivul de subofiţeri:
- plutonier;
- plutonier major;
- plutonier adjutant;
d) pentru corpul de ofiţeri cu grade inferioare:
- locotenent;
- locotenent major;
- căpitan;
e) pentru corpul de ofiţeri cu grade superioare:
- maior;
- locotenent-colonel;
- colonel;
f) pentru corpul de ofiţeri cu grade supreme:
- general de brigadă;
- general de divizie;
- general de corp de armată.
(2) Gradele militare supreme – “general de corp de armată”, “general de divizie” şi “general de brigadă” – se conferă prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova. Specimenul legitimaţiei pentru ofiţerii cu grade militare supreme ai Forţelor Armate şi Regulamentul cu privire la legitimaţia pentru ofiţerii cu grade militare supreme ai Forţelor Armate se aprobă de către Preşedintele Republicii Moldova.
[Art.19 al.(2) modificat prin LP438 din 06.11.03, MO239/05.12.03 art.960]
(3) Modul de conferire a gradelor militare altele decît cele supreme, de retrogradare şi de restabilire în grad a militarilor se stabileşte de Legea cu privire la statutul militarilor.
(4) Gradele militare ale ofiţerilor pot fi retrase numai în temeiul hotărîrii instanţei de judecată rămase definitive.
(5) La gradele militare ale cetăţenilor aflaţi în rezervă se adaugă cuvintele “în rezervă”, iar ale celor aflaţi în retragere – cuvintele “în retragere”.
[Art.19 al.(6)-(7) excluse prin LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]
Articolul 20. Funcţiile militare
(1) Funcţiile militare sînt prevăzute în statele de personal ale organelor de conducere militare, ale unităţilor şi instituţiilor militare şi ale instituţiilor de învăţămînt militar ale Forţelor Armate.
(2) Funcţiile care urmează să fie suplinite de militari, conform statelor de personal, se aprobă de către conducătorii autorităţilor administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar.
(3) Militarii pot fi transferaţi pentru continuarea serviciului în cadrul altei structuri de stat în care este prevăzut serviciul militar sau cel special.
(4) Militarii pot fi detaşaţi, cu menţinerea lor în serviciul militar, în organizaţii internaţionale, în autorităţile publice, în instituţii publice, pentru executarea unor funcţii în interesul statului şi al Forţelor Armate, beneficiind de toate drepturile şi înlesnirile prevăzute de legislaţie pentru militari.
(5) Modul de numire în şi eliberare din funcţie a militarilor se stabileşte prin Legea cu privire la statutul

militarilor.

Articolul 21. Uniforma militară şi însemnele militarilor

(1) Militarii poartă uniformă militară cu însemnele gradului militar, ale genului de arme şi ale apartenenţei departamentale.

(2) Uniforma militară, regulile de purtare a acesteia şi însemnele militarilor se stabilesc prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova.

(3) Se interzice introducerea uniformei şi însemnelor similare celor ale militarilor pentru lucrătorii instituţiilor publice şi ale agenţilor economici, indiferent de tipul de proprietate şi apartenenţa departamentală.

Articolul 22. Vîrsta-limită de aflare în serviciul militar

(1) Vîrsta-limită de aflare în serviciul militar prin contract se stabileşte după cum urmează:

a) pentru efectivul de soldaţi, sergenţi şi subofiţeri - 45 de ani;

b) pentru corpul de ofiţeri cu grade inferioare şi superioare - 50 de ani;

c) pentru corpul de ofiţeri cu grade supreme:

- pentru general de brigadă, general de divizie - 55 de ani;
- pentru general de corp de armată - 60 de ani.

(2) La atingerea vîrstei-limită de aflare în serviciul militar prin contract, termenul serviciului militar poate fi prelungit în modul stabilit de Legea cu privire la statutul militarilor.

(3) În caz de mobilizare, vîrsta-limită de aflare în serviciul militar este echivalentă cu vîrsta-limită de aflare în rezervă.

Articolul 23. Eliberarea din serviciul militar

(1) Eliberarea militarilor din serviciul militar în termen sau din cel cu termen redus se efectuează în temeiul decretului Preşedintelui Republicii Moldova prin hotărîre de Guvern şi prin ordinul conducătorilor autorităţilor administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar. Eliberarea din alte forme ale serviciului militar se efectuează în modul stabilit de Legea cu privire la statutul militarilor.

(2) Eliberarea militarului din serviciul militar se efectuează în legătură cu:

a) expirarea duratei serviciului militar;

b) starea sănătăţii, în temeiul deciziei comisiei medico-militare privind inaptitudinea militarului pentru serviciul militar;

c) atingerea vîrstei-limită de aflare în serviciul militar;

d) condamnarea, prin hotărîre a instanţei de judecată rămasă definitivă, la privaţiune de libertate;

e) rezilierea contractului din motive prevăzute de Legea cu privire la statutul militarilor.

(3) Eliberarea înainte de termen a militarilor din serviciul militar în termen sau din cel cu termen redus poate fi efectuată în cazul în care, în timpul îndeplinirii de către ei a serviciului militar, a apărut una din situaţiile prevăzute la art.31 alin.(2) şi art.32 lit.a) şi d).

[Art.23 al.(3) modificat prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

(4) Cetăţenii care, la momentul eliberării din serviciul militar prin contract, nu au îndeplinit integral durata prevăzută pentru serviciul militar în termen sau pentru cel cu termen redus sînt trimişi pentru continuarea serviciului militar pînă la expirarea, respectiv, a 12 sau a 3 luni, în condiţiile prezentei legi.

(5) Cetăţenii eliberaţi din serviciul militar sînt trecuţi în rezerva Forţelor Armate, iar cetăţenii care, la momentul eliberării, au atins vîrsta-limită de aflare în cadrul rezervei sau au fost recunoscuţi de către comisia medico-militară inapţi pentru serviciul militar sînt trecuţi în retragere, cu excluderea din evidenţa militară.

(6) La declararea mobilizării, toţi militarii se consideră mobilizaţi şi eliberarea lor se efectuează în conformitate cu prevederile art.39 alin.(2).

[Art.23 al.(2) modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Capitolul IV
SERVICIUL MILITAR PRIN CONTRACT

Articolul 24. Organizarea încadrării în serviciul militar prin contract

(1) Încadrarea cetăţenilor în serviciul militar prin contract se efectuează de către centrele militare în baza extraselor din ordinele pe efectiv cu privire la numirea în funcţie, parvenite:

a) pentru soldaţi, sergenţi şi subofiţeri – de la comandanţii unităţilor şi marilor unităţi militare;

b) pentru ofiţeri – de la autorităţile administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar.

(2) Cetăţenii Republicii Moldova care solicită încadrarea în serviciul militar prin contract trebuie să corespundă cerinţelor medicale şi profesional-psihologice ale serviciului militar pentru o specialitate militară concretă, precum şi nivelului de pregătire fizică, determinate de Ministerul Apărării şi de alte autorităţi ale administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar.

(3) Selectarea cetăţenilor pentru încadrarea în serviciul militar prin contract se efectuează de centrele militare şi de către comandanţii unităţilor şi marilor unităţi militare, în modul stabilit de Legea cu privire la statutul militarilor.

Articolul 25. Contractul de îndeplinire a serviciului militar

(1) Contractul de îndeplinire a serviciului militar reprezintă un acord între cetăţean şi autoritatea administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar, acord prin care părţile contractante stabilesc termenul încadrării şi condiţiile îndeplinirii serviciului militar, obligaţiile şi responsabilitatea părţilor.

(2) Contractul de îndeplinire a serviciului militar se încheie în formă scrisă.

(3) Contractul de îndeplinire a serviciului militar nu poate fi încheiat de cetăţenii:
a) care au antecedente penale nestinse sau care nu au fost reabilitaţi, în modul stabilit de lege;
b) care se află sub urmărire penală.
(4) Drept temei pentru refuzul încadrării în serviciul militar prin contract pot servi:
a) lipsa în Forţele Armate a locurilor vacante conform profilului de pregătire a candidatului într-o specialitate de evidenţă militară;
b) necorespunderea persoanei care solicită încadrarea în serviciul militar prin contract cerinţelor prevăzute de prezenta lege şi de Legea cu privire la statutul militarilor.
(5) Contractul de îndeplinire a serviciului militar poate fi încheiat pe o durată de:
a) 3 sau 5 ani - pentru efectivul de soldaţi şi sergenţi;
b) 5 sau 10 ani - pentru efectivul de subofiţeri şi corpul de ofiţeri.
(6) Contractul intră în vigoare la data semnării şi îşi încetează acţiunea la data radierii militarului din tabelul nominal al unităţii militare.
(7) Modul de încheiere a contractului de îndeplinire a serviciului militar, încetarea acţiunii lui, precum şi drepturile şi obligaţiile părţilor contractante, sînt reglementate de prezenta lege, de Legea cu privire la statutul militarilor, de alte acte normative.

Articolul 26. Vîrsta-limită de încadrare în serviciul militar prin contract

(1) Vîrsta-limită pînă la care cetăţenii pot fi încadraţi în serviciul militar prin contract este de 40 de ani.
(2) În scopul completării Forţelor Armate cu cetăţeni cu specialităţi deficitare, vîrsta-limită de încadrare în serviciul militar prin contract poate fi majorată în modul stabilit de Legea cu privire la statutul militarilor, dar nu poate depăşi vîrsta-limită de aflare în serviciul militar prin contract.

Articolul 27. Instruirea în instituţiile de învăţămînt militar

(1) Condiţiile de admitere în instituţiile de învăţămînt militar se stabilesc de către ministerele în a căror subordine se găsesc instituţiile respective.
(2) Tinerii admişi în instituţiile de învăţămînt militar superior se numesc studenţi, iar cei admişi în liceele militare - elevi.
(3) Tinerii înmatriculaţi în instituţiile de învăţămînt militar, cu excepţia celor din liceele militare, se consideră încadraţi şi încheie contractul de îndeplinire a serviciului militar din momentul înmatriculării, pe un termen care cuprinde durata studiilor în această instituţie şi 5 ani de serviciu militar după absolvirea ei.
(4) Tinerii înmatriculaţi în instituţiile de învăţămînt militar care refuză să încheie contractul de îndeplinire a serviciului militar în conformitate cu alin.(3) sînt exmatriculaţi din aceste instituţii.
(5) Studenţii exmatriculaţi din instituţiile de învăţămînt militar pentru restanţe academice, încălcarea disciplinei sau refuzul de a-şi continua studiile sînt trimişi în unităţi militare pentru a continua îndeplinirea serviciului militar în termen pînă la expirarea a 12 luni. Studenţii care la momentul exmatriculării au îndeplinit integral durata prevăzută pentru serviciul militar în termen sînt trecuţi în rezervă.
(6) Militarii eliberaţi din serviciul militar care, după încheierea tuturor tipurilor de instruire, au îndeplinit serviciul militar în Forţele Armate mai puţin de 5 ani achită cheltuielile pentru instruire, independent de sursa de finanţare, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la statutul militarilor.

[Art.27 al.(6) sintagma "achită cheltuielile pentru instruire", se subînţelege ca acoperirea cheltuielilor, calculate în mod proporţional, ce cuprind mijloace băneşti achitate personalului(militar şi civil) implicat în procesul de instruire, cheltuielile pentru cazare, echipament, alimentaţie şi asigurare medicală prin LP250-XV din 09.07.04, MO125-129/30.07.04 art.659]

Capitolul V
SERVICIUL MILITAR ÎN TERMEN

Articolul 28. Organizarea încorporării

(1) Bărbaţii, cetăţeni ai Republicii Moldova, care au împlinit vîrsta de 18 ani sînt încorporaţi în serviciul militar în termen.

[Art.28 al.(1) modificat prin LP45 din 24.03.11, MO54-57/08.04.11 art.125]

(2) Încorporarea în serviciul militar în termen se efectuează de două ori pe an: în aprilie-iulie şi în octombrie-ianuarie (anul următor).

[Art.28 al.(2) modificat prin LP45 din 24.03.11, MO54-57/08.04.11 art.125]

(3) Încorporarea cetăţenilor în serviciul militar în termen se efectuează de către autorităţile administraţiei publice locale, în comun cu centrele militare, în temeiul decretului Preşedintelui Republicii Moldova şi hotărîrii Guvernului.
(4) Asigurarea financiară a activităţilor ce ţin de pregătirea cetăţenilor pentru încorporare şi încorporarea propriu-zisă, de funcţionarea punctelor de recrutare, încorporare şi completare, precum şi de selectarea şi transportarea recruţilor la centrele militare, se efectuează din contul bugetului local.
(5) Cetăţeanul se consideră încorporat în serviciul militar în termen din momentul prezentării la centrul militar pentru a fi trimis în unitatea militară.
(6) Selectarea recruţilor pentru serviciul militar în termen, repartizarea lor pe genuri de arme şi componente ale Forţelor Armate se efectuează de către comisiile de recrutare-încorporare.
(7) Criteriile de selectare şi repartizare sînt stabilite de Regulamentul cu privire la încorporarea cetăţenilor în serviciul militar în termen sau în cel cu termen redus, aprobat de Guvern.

Articolul 29. Comisia de recrutare-încorporare

(1) Comisia de recrutare-încorporare se creează prin decizia consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, a organului executiv al unităţii teritoriale autonome cu statut special.

(2) Comisia de recrutare-încorporare este compusă din:

a) preşedinte- locţiitorul conducătorului autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea, locţiitorul guvernatorului unităţii teritoriale autonome cu statut special;

b) locţiitori ai preşedintelui:

- comandantul centrului militar;
- reprezentantul serviciului civil;

c) membri:

- reprezentantul organelor afacerilor interne,
- reprezentantul Departamentului Trupelor de Carabinieri,
- preşedintele comisiei medico-militare;

[Art.29 lit.c) modificată prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

d) secretar – reprezentantul centrului militar.

În componenţa comisiei de recrutare-încorporare pot fi incluşi şi reprezentanţi ai altor autorităţi publice, instituţii şi organizaţii.

(3) Funcţionarea comisiei de recrutare-încorporare este asigurată de consiliul unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, de organul executiv al unităţii teritoriale autonome cu statut special şi este finanţată din contul bugetului local.

(4) Comisia de recrutare-încorporare are următoarele sarcini:

a) pregătirea şi realizarea activităţilor de organizare a recrutării şi încorporării;

b) efectuarea examenului medical al tinerilor pentru recrutare şi al recruţilor pentru încorporare;

c) adoptarea hotărîrii privind încorporarea pentru fiecare recrut în parte;

d) informarea recruţilor asupra hotărîrilor luate;

e) selectarea şi repartizarea recruţilor pe genuri de arme şi pe componente ale Forţelor Armate, pe locuri de îndeplinire a serviciului militar sau de executare a serviciului civil;

f) încorporarea şi prezentarea recruţilor reprezentanţilor unităţilor militare, care le asigură deplasarea la locul de îndeplinire a serviciului militar;

g) selectarea candidaţilor pentru înmatriculare în instituţiile de învăţămînt militar;

h) adoptarea deciziilor de trimitere în organele de urmărire penală a materialelor privind recruţii care se eschivează de la încorporare.

(5) Comisia de recrutare-încorporare examinează rezultatele examenului medical, aptitudinile profesionale şi calităţile morale ale recruţilor, nivelul de studii şi starea familială a acestora şi adoptă, referitor la fiecare recrut, una din următoarele hotărîri:

a) încorporarea în serviciul militar în termen, în cel cu termen redus sau în cel civil şi repartizarea la locurile de îndeplinire a serviciului;

b) amînarea încorporării în serviciul militar în termen, în cel cu termen redus sau în cel civil;

c) scutirea de serviciul militar sau de cel civil;

d) excluderea din evidenţa militară.

(6) Cetăţenii pot contesta hotărîrea comisiei de recrutare-încorporare în Comisia de Stat pentru Încorporare sau o pot ataca în instanţa de judecată, în modul stabilit de lege, în termen de 10 zile de la data comunicării ei. Executarea hotărîrii contestate sau atacate se suspendă.

Articolul 30. Comisia de Stat pentru Încorporare

(1) Comisia de Stat pentru Încorporare se instituie, prin hotărîre de Guvern, în scopul coordonării activităţii comisiilor de recrutare-încorporare, exercitării controlului asupra desfăşurării încorporării şi examinării contestărilor înaintate de cetăţeni.

(2) Comisia de Stat pentru Încorporare se constituie din:

a) preşedinte - viceprim-ministru;

b) vicepreşedinţi:

- şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale;
- conducătorul serviciului civil;

[Art.30 al.(2), lit.b) modificată prin LP234-XVI din 08.11.07, MO184-187/30.11.07 art.715]

c) membri:

- reprezentantul Ministerului Apărării,
- reprezentantul Departamentului Trupelor de Carabinieri,
- reprezentantul Ministerului Sănătăţii;

[Art.30 lit.c) modificată prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

d) secretar.

(3) În componenţa Comisiei de Stat pentru Încorporare pot fi incluşi şi reprezentanţi ai altor autorităţi publice, instituţii şi organizaţii.

Articolul 31. Amînarea încorporării în serviciul militar
în termen

[Art.31 titlul modificat prin LP199-XVI din 02.10.08, MO187-188/17.10.08 art.666]

(1) Amînarea încorporării în serviciul militar în termen se acordă recruţilor de către comisiile de recrutare-încorporare din motive familiale, de sănătate, în legătură cu necesitatea continuării studiilor, desfăşurării activităţii de deputat în Parlament sau consilier al autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea, precum şi în cazurile prevăzute la alin.(6).

(2) Amînarea încorporării în serviciul militar în termen din motive familiale se acordă recrutului care:

a) are la întreţinere părinţi (foşti tutori, curatori) inapţi pentru muncă, dacă aceştia nu sînt întreţinuţi de stat şi nu există alte persoane care locuiesc împreună cu ei şi care, conform legii, sînt obligate să-i întreţină. În sensul prezentei legi, părinţii (foştii tutori, curatori) sînt consideraţi inapţi pentru muncă dacă sînt invalizi de gradul I sau II ori au atins limita de vîrstă care le acordă dreptul la pensionare;

b) are soţie invalid de gradul I sau II;

c) are la întreţinere unul sau mai mulţi copii pînă la 8 ani;

d) are la întreţinere fraţi, surori care nu au atins vîrsta de 18 ani sau mai în vîrstă, dar care sînt invalizi de gradul I sau II, dacă aceştia nu sînt întreţinuţi de stat şi nici de alte persoane care, conform legii, sînt obligate să-i întreţină;

e) are un singur părinte cu doi sau mai mulţi copii pînă la 8 ani.

(3) Amînarea încorporării în serviciul militar în termen din motive de sănătate se acordă recruţilor care, în baza examenului medical, sînt recunoscuţi temporar inapţi pentru îndeplinirea serviciului militar. Comisia medico-militară trimite persoana care necesită o examinare medicală suplimentară sau tratament în instituţia medicală de la locul de trai, iar în caz de necesitate - într-o instituţie curativă specializată. Tratamentul medical al recruţilor care suferă de boli ce îi fac temporar inapţi pentru serviciul militar se asigură în mod gratuit.

(4) Amînarea încorporării în serviciul militar în termen dictată de necesitatea continuării studiilor se acordă recruţilor care îşi fac studiile în instituţii de învăţămînt secundar general, secundar profesional, mediu de specialitate şi superior universitar cu orice formă de instruire, pe termenul stabilit de programa de studii.

[Art.31 al.(4) modificat prin LP153-XV din 14.05.04, MO88/04.06.04 art.465]

(5) Amînarea încorporării în serviciul militar în termen dictată de necesitatea desfăşurării activităţii de deputat în Parlament sau de consilier al autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea se acordă pînă la expirarea mandatului.

(6) Amînarea încorporării în serviciul militar în termen se acordă şi cetăţenilor supuşi urmăririi penale ori a căror cauză penală se examinează în instanţa de judecată pînă la încetarea urmăririi penale sau pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii instanţei de judecată.

[Art.31 modificat prin LP199-XVI din 02.10.08, MO187-188/17.10.08 art.666]

Articolul 32. Scutirea de serviciul militar în termen

Este scutit de serviciul militar în termen cetăţeanul care:

a) a fost recunoscut, conform stării de sănătate, inapt pentru serviciul militar pe timp de pace;

b) a absolvit cursul deplin de instruire la catedra militară;

c) este eliberat de la îndeplinirea serviciului militar din motive de conştiinţă;

d) şi-a pierdut tatăl (mama), fratele (sora) care au decedat în timpul îndeplinirii serviciului militar. Recrutul poate să nu se folosească de acest drept;

e) are antecedente penale nestinse sau nu a fost reabilitat, în modul stabilit de lege.

Articolul 33. Vîrsta-limită de încorporare în serviciul militar în termen

(1) Vîrsta-limită pînă la care cetăţenii pot fi încorporaţi în serviciul militar în termen este de 27 de ani.

(2) Cetăţenii care nu au fost încorporaţi în serviciul militar în termen pînă la atingerea vîrstei de 27 de ani sînt trecuţi în rezerva Forţelor Armate.

Capitolul VI
SERVICIUL MILITAR CU TERMEN REDUS

Articolul 34. Organizarea încorporării

(1) Absolvenţii instituţiilor civile de învăţămînt superior universitar care nu şi-au îndeplinit obligaţiunea militară pînă la finalizarea studiilor îndeplinesc serviciul militar cu termen redus în centrele de instruire ale Forţelor Armate sau la concentrări speciale organizate de centrele militare dacă nu au atins vîrsta de 27 de ani.

[Art.34 al.(1) modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

(2) Încorporarea în serviciul militar cu termen redus se efectuează în conformitate cu prevederile capitolului V aplicate în mod corespunzător.

(3) Persoanele care frecventează cursurile celei de a doua facultăţi şi au absolvit cel puţin un an al acesteia beneficiază de amînarea încorporării. Amînarea respectivă se acordă numai pînă la absolvirea cursurilor celei de a doua facultăţi.

(4) Absolvenţii instituţiilor civile de învăţămînt superior universitar pot opta pentru serviciul civil cu durata de 6 luni, în condiţiile legii.

[Art.34 al.(4) modificat prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

Articolul 35. Acordarea gradelor militare

După îndeplinirea serviciului militar cu termen redus, în funcţie de necesităţile Forţelor Armate şi de rezultatele obţinute în pregătirea militară, absolvenţilor instituţiilor de învăţămînt superior universitar li se pot acorda grade de ofiţer, subofiţer sau sergent în rezervă în condiţiile stabilite de Legea cu privire la statutul militarilor.

Capitolul VII
SERVICIUL MILITAR CA REZERVIŞTI CONCENTRAŢI SAU MOBILIZAŢI

Articolul 36. Încorporarea rezerviştilor chemaţi la concentrări

(1) Rezerviştii pot fi chemaţi pentru instrucţie la concentrări militare la data şi pe durata stabilită prin hotărîre de Guvern în temeiul Legii cu privire la rezerva Forţelor Armate.

(2) Chemarea rezerviştilor la concentrări militare se efectuează de către centrele militare prin ordine de chemare.

(3) La declararea mobilizării, toţi rezerviştii concentraţi se consideră mobilizaţi şi rămîn în continuare în unităţile militare.

Articolul 37. Încorporarea rezerviştilor la mobilizare

(1) Încorporarea rezerviştilor la mobilizare se efectuează de către autorităţile administraţiei publice locale, în comun cu centrele militare, conform Planului de completare a Forţelor Armate aprobat de către ministrul apărării.

(2) La declararea mobilizării, toţi rezerviştii sînt obligaţi să se afle la domiciliu sau la locul de muncă, asigurînd, astfel, primirea ordinului de chemare al centrului militar.

(3) Pe timp de pace, rezerviştii repartizaţi în funcţii în unităţile militare primesc şi păstrează asupra lor ordinul de repartizare la mobilizare, în care se stabilesc funcţia şi unitatea militară unde este repartizat rezervistul.

Articolul 38. Amînarea încorporării în serviciul militar la mobilizare

(1) Amînarea încorporării în serviciul militar la mobilizare se acordă cetăţenilor:

a) recunoscuţi temporar inapţi pentru îndeplinirea serviciului militar din motive de sănătate – pe termen de 6 luni;

b) mobilizaţi la locul de muncă în modul stabilit de Guvern;

c) în a căror întreţinere se află tatăl, mama, soţia (soţul), fratele, sora, bunicul sau bunica, care, conform stării lor de sănătate, potrivit concluziilor consiliului de expertiză medicală a vitalităţii, necesită îngrijiri permanente sau sînt invalizi de gradul I, precum şi alţi membri ai familiei care nu au atins vîrsta de 18 ani, în cazul în care nu există alte persoane obligate prin lege să întreţină aceste categorii de cetăţeni;

d) supuşi urmăririi penale sau a căror cauză penală se examinează în instanţa de judecată – pînă la încetarea urmăririi penale sau pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii instanţei de judecată.

(2) Amînarea încorporării în serviciul militar în caz de mobilizare poate fi acordată şi altor categorii de cetăţeni în temeiul decretului Preşedintelui Republicii Moldova.

Articolul 39. Eliberarea din serviciul militar a rezerviştilor concentraţi sau mobilizaţi

(1) Eliberarea din serviciul militar a rezerviştilor concentraţi se efectuează în legătură cu:

a) expirarea termenului de concentrare;

b) condamnarea, prin hotărîre a instanţei de judecată rămasă definitivă, la privaţiune de libertate.

(2) Eliberarea din serviciul militar a rezerviştilor mobilizaţi se efectuează în legătură cu:

a) declararea demobilizării;

b) atingerea vîrstei-limită de aflare în rezervă;

c) inaptitudinea militarului pentru serviciul militar pe timp de război conform stării de sănătate;

d) condamnarea, prin hotărîre a instanţei de judecată rămasă definitivă, la privaţiune de libertate.

(3) Eliberarea din serviciul militar în legătură cu declararea demobilizării se efectuează în temeiul decretului Preşedintelui Republicii Moldova.

Capitolul VIII
ALTE FORME DE PREGĂTIRE PENTRU APĂRAREA PATRIEI

Articolul 40. Pregătirea premilitară a tineretului

(1) Pregătirea premilitară se organizează, pe bază de voluntariat, cu recruţii apţi din punct de vedere medical, în scopul însuşirii cunoştinţelor şi formării deprinderilor militare şi tehnico-aplicative, dezvoltării sentimentelor patriotice şi formării principiilor morale, precum şi în scopul educării lor civice.

(2) Organizarea centrelor de pregătire premilitară, a cercurilor tehnico-aplicative, conţinutul programelor de instruire, numărul de ore necesare şi alte chestiuni privind participarea recruţilor la pregătirea premilitară sînt prevăzute în regulamentele elaborate de Ministerul Apărării în comun cu alte autorităţi ale administraţiei publice centrale.

(3) Pregătirea cetăţenilor în specialităţi tehnice militare se efectuează în şcolile tehnice militare specializate ale Ministerului Apărării şi ale altor autorităţi ale administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar. Programele de instruire în aceste şcoli sînt elaborate de Ministerul Apărării, iar numărul recruţilor selectaţi pentru pregătire este coordonat cu structurile de stat respective. Selectarea recruţilor pentru pregătirea în specialităţi tehnice militare se efectuează de către centrele militare. Pregătirea specialiştilor este finanţată din contul Ministerului Apărării şi al altor autorităţi ale administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar.

(4) Educaţia civică a tineretului se organizează în procesul de instruire a generaţiei în creştere şi include activitatea multilaterală, sistematică şi coordonată a autorităţilor administraţiei publice, a persoanelor cu funcţie de răspundere ale instituţiilor publice şi agenţilor economici, în comun cu Ministerul Apărării şi alte autorităţi ale administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar, în scopul formării unei înalte conştiinţe

patriotice, a unui sentiment de devotament profund faţă de Patrie.

Articolul 41. Pregătirea la catedrele militare

(1) În instituţiile de învăţămînt superior universitar de stat pot fi create catedre militare. Programele de instruire ale catedrelor militare sînt aprobate de Ministerul Apărării. Asigurarea tehnico-materială şi financiară a catedrelor militare se efectuează din contul instituţiei de învăţămînt.

(2) Studenţii audiază cursul de instruire la catedra militară în mod benevol.

(3) După absolvirea cursului deplin de instruire la catedra militară, în funcţie de necesităţile Forţelor Armate şi de rezultatele obţinute în pregătirea militară, absolvenţilor instituţiilor civile de învăţămînt superior li se pot acorda grade de ofiţer, subofiţer sau sergent în rezervă în condiţiile Legii cu privire la statutul militarilor.

(4) Cetăţenilor care au absolvit cursul deplin de instruire la catedra militară, dar nu au absolvit instituţia de învăţămînt, li se pot acorda grade de subofiţer sau sergent în rezervă.

Articolul 42. Pregătirea în cadrul formaţiunilor de protecţie civilă

(1) Cetăţenii au obligaţia de a participa la activitatea de pregătire pentru protecţia civilă în vederea cunoaşterii şi aplicării regulilor şi măsurilor de protecţie civilă.

(2) Formaţiunile de protecţie civilă se constituie, conform legii, în cadrul autorităţilor publice şi instituţiilor publice, precum şi al agenţilor economici, indiferent de tipul de proprietate.

Articolul 43. Pregătirea în cadrul formaţiunilor sanitare voluntare ale Crucii Roşii

(1) Organizarea, completarea şi funcţionarea formaţiunilor sanitare voluntare şi pregătirea surorilor medicale ale Crucii Roşii sînt realizate de Societatea de Cruce Roşie din Republica Moldova.

(2) Înzestrarea formaţiunilor sanitare voluntare ale Crucii Roşii cu materialele necesare instruirii şi acordării de prim ajutor este asigurată, în condiţiile legii, de primării (preturi), de instituţiile publice şi agenţii economici, pe lîngă care acestea funcţionează.

Articolul 43[1]. Pregătirea în cadrul centrelor de instruire a rezervei Forţelor Armate

(1) În cadrul Centrului de pregătire a specialiştilor pentru Armata Naţională pot fi create centre de instruire a rezervei Forţelor Armate. Pregătirea rezervei Forţelor Armate se efectuează conform regulamentului şi programelor de instruire ale centrelor de instruire aprobate de Ministerul Apărării, din contul bugetului de stat, în baza comenzii Marelui Stat Major al Armatei Naţionale la specialităţile de profil necesare.

(2) În vederea însuşirii şi formării deprinderilor militare, educaţiei militaro-patriotice, recruţii care au atins vîrsta de 23 de ani şi care, din diferite motive, nu au îndeplinit serviciul militar, precum şi rezerviştii din rezerva neinstruită, pot frecventa în mod benevol cursurile de pregătire a rezerviştilor în cadrul centrelor de instruire, în dependenţă de necesităţile de completare a rezervei active a Forţelor Armate. Asigurarea tehnico-materială şi financiară a cursurilor de pregătire a rezerviştilor se efectuează din contul mijloacelor speciale provenite din plata pentru instruire achitată de persoanele menţionate.

(3) După absolvirea cursurilor de pregătire a rezerviştilor, în funcţie de necesităţile Forţelor Armate şi de rezultatele obţinute în pregătirea militară, absolvenţii cursurilor respective sînt trecuţi în rezerva instruită a Forţelor Armate.

[Art.43[1] introdus prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

Capitolul IX
OBLIGAŢIILE AUTORITĂŢILOR PUBLICE, ALE INSTITUŢIILOR PUBLICE ŞI ALE AGENŢILOR ECONOMICI, OBLIGAŢIILE ŞI DREPTURILE CETĂŢENILOR CARE PARTICIPĂ LA PREGĂTIREA PENTRU APĂRAREA PATRIEI

Articolul 44. Obligaţiile autorităţilor publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici

(1) Autorităţile publice, instituţiile publice şi agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, în privinţa salariaţilor proprii, sînt obligaţi:

a) să ţină evidenţa la zi şi să comunice lunar centrelor militare datele privind încadrările şi eliberările din serviciu. Instituţiile de învăţămînt sînt obligate, de asemenea, să comunice centrelor militare, în termen de 10 zile de la data începerii studiilor, numele studenţilor şi elevilor care nu au îndeplinit serviciul militar şi audiază cursurile anului I de învăţămînt pe facultăţi şi specializări, în termen de 30 zile – numele studenţilor şi elevilor (recruţilor) care şi-au întrerupt studiile, au fost exmatriculaţi sau au rămas repetenţi, să întocmească anual tabelele nominale ale studenţilor şi elevilor din ultimul an de studii şi să le prezinte, la cerere, centrelor militare;

b) să încadreze în serviciu recruţi şi rezervişti numai dacă aceştia au fost luaţi în evidenţă de centrul militar;

c) să întocmească anual tabelele nominale ale tinerilor care urmează să fie recrutaţi şi să le prezinte, la cerere, centrelor militare.

d) să verifice dacă recruţii şi rezerviştii respectă regulile de evidenţă militară şi să ia măsurile necesare în acest sens;

e) să acorde, la solicitarea recruţilor chemaţi pentru încorporare, un concediu plătit de 5 zile, în scopul rezolvării problemelor personale şi familiale;

f) să acorde recruţilor şi rezerviştilor, chemaţi la centrele militare pentru clarificarea situaţiei militare, un concediu

plătit de cel mult 3 zile;

g) să înmîneze cetăţenilor ordinele de chemare ale centrelor militare şi să asigure prezentarea lor la data, ora şi locul prevăzut în ordin.

(2) Primăriile (preturile) sînt obligate:

a) să ţină evidenţa nominală a recruţilor şi rezerviştilor;

b) să facă în documentele de evidenţă ale recruţilor şi rezerviştilor menţiunea privind luarea în şi scoaterea din evidenţă;

c) să comunice lunar centrelor militare numele recruţilor şi rezerviştilor luaţi în sau scoşi din evidenţă;

d) să verifice anual tinerii care urmează a fi recrutaţi, să întocmească tabelele nominale ale acestora şi, la termenele stabilite, să le expedieze centrelor militare respective;

e) să înmîneze tinerilor ordinele de chemare la recrutare pentru luarea lor în evidenţa militară (însoţirea şi prezentarea recruţilor comisiei de recrutare-încorporare se va efectua de către şeful punctului de recrutare, încorporare şi completare);

f) să înmîneze ordinele de chemare la încorporare, la concentrare sau la mobilizare ori pentru clarificarea situaţiei militare, organizînd expedierea recruţilor şi rezerviştilor la data, ora şi locul stabilit de centrele militare.

(3) Pentru îndeplinirea obligaţiilor menţionate la alin.(2), în cadrul fiecărei primării (preturi) se instituie puncte de recrutare, încorporare şi completare, în care vor fi încadraţi salariaţi cu statut de funcţionar public. Structura şi componenţa acestor puncte, în funcţie de numărul populaţiei din teritoriu, se stabilesc de Regulamentul privind activitatea administrativ-militară, aprobat de Guvern. Punctele de recrutare, încorporare şi completare pot avea şi alte atribuţii pe lîngă cele prevăzute în prezentul articol.

(4) Organele afacerilor interne sînt obligate:

a) să acorde ajutor autorităţilor administraţiei publice locale şi centrelor militare pentru luarea cetăţenilor în evidenţa militară, încorporarea lor în serviciul militar în termen, în cel cu termen redus sau în serviciul civil, pentru prezentarea rezerviştilor la concentrări militare şi să exercite controlul asupra respectării de către cetăţeni a regulilor de evidenţă militară;

b) să caute şi să reţină rezerviştii şi recruţii care nu s-au prezentat, conform ordinului de chemare, la centrele militare, precum şi militarii care au părăsit fără permisiune unitatea militară sau locul serviciului.

[Art.44 al.(5) abrogat prin LP187 din 11.07.12, MO186-189/07.09.12 art.625; în vigoare 07.09.12]

(6) În termen de 7 zile, organele menţionate mai jos vor comunica centrelor militare:

a) organele de înregistrare a actelor de stare civilă – despre schimbarea datelor privind starea civilă şi cazurile de înregistrare a decesului recruţilor şi rezerviştilor;

b) consiliile de expertiză medicală a vitalităţii – numele recruţilor şi rezerviştilor recunoscuţi invalizi;

c) organele de urmărire penală – despre intentarea sau clasarea dosarelor penale deschise recruţilor şi rezerviştilor;

d) instanţele de judecată – despre rămînerea definitivă a hotărîrilor pronunţate recruţilor şi rezerviştilor.

Articolul 45. Obligaţiile tinerilor, recruţilor şi rezerviştilor

(1) Tinerii chemaţi la recrutare, recruţii şi rezerviştii sînt obligaţi să se prezinte, la primirea ordinelor de chemare emise de centrele militare, la data, ora şi locul menţionat de acestea.

(2) Recruţii şi rezerviştii sînt obligaţi să se prezinte la punctul de recrutare, încorporare şi completare pentru:

a) scoaterea din sau luarea în evidenţă la schimbarea domiciliului;

b) anunţarea pierderii sau deteriorării adeverinţei de recrutare, a livretului militar sau a ordinului de chemare la mobilizare;

c) predarea, înainte de a pleca în străinătate, a adeverinţei de recrutare, a livretului militar şi a ordinului de repartizare la mobilizare, precum şi ridicarea lor la revenirea în ţară;

d) anunţarea absenţei de la domiciliu pe timp de pace pe o durată de peste 45 de zile;

e) anunţarea modificărilor privind locul de muncă sau de studii, calificarea, starea sănătăţii, starea civilă şi schimbarea numelui.

(3) Militarii, la trecerea în rezervă, sînt obligaţi să se prezinte la centrul militar pentru luarea în evidenţă.

(4) În cazul producerii uneia dintre situaţiile prevăzute la alin.(2) şi (3), termenul de prezentare la organul de evidenţă militară este de 5 zile pe timp de pace şi de 2 zile – la mobilizare ori pe timp de război.

(5) Tinerii şi recruţii care, din diferite motive, nu au primit ordinul de chemare sînt obligaţi să se prezinte la centrele militare nu mai tîrziu de sfîrşitul anului în care împlinesc vîrsta de recrutare sau încorporare.

(6) Drept motive întemeiate ale neprezentării cetăţeanului la recrutare, încorporare, concentrare sau mobilizare ori pentru clarificarea situaţiei militare, la data fixată prin ordinul de chemare, pot servi:

a) starea gravă a sănătăţii, confirmată prin certificatul medical eliberat de instituţia medicală competentă;

b) decesul unui membru al familiei (părinte, soţie, copil, frate sau soră, unul dintre socri), confirmat prin certificatul de deces;

c) evenimentele de forţă majoră, confirmate prin actele doveditoare eliberate de autorităţile administraţiei publice locale.

(7) Cetăţenii chemaţi la recrutare, încorporare, concentrare sau mobilizare ori pentru clarificarea situaţiei militare, iar în caz de necesitate, şi membrii familiilor lor, precum şi autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici, ai căror salariaţi sînt persoanele respective, au obligaţia de a anunţa de îndată centrele militare despre motivele neprezentării la data, ora şi locul prevăzut în ordinele de chemare, urmînd ca, în termen de 3 zile, să prezinte actele doveditoare de rigoare.

(8) La mobilizare şi pe timp de război, recruţilor şi rezerviştilor li se interzice deplasarea de la locul de trai fără permisiunea comandantului centrului militar.

Articolul 46. Drepturile cetăţenilor care participă la pregătirea pentru apărarea Patriei

(1) Drepturile militarilor şi ale membrilor familiilor lor sînt stabilite în Legea cu privire la statutul militarilor.

(2) Recruţii şi rezerviştii internaţi în instituţii medicale pentru stabilirea situaţiei medico-militare au dreptul la asistenţă medicală, medicamente şi întreţinere gratuită.

(3) Cetăţenilor pregătiţi în perioada îndeplinirii serviciului militar în termen pentru anumite specialităţi echivalente celor civile li se recunoaşte calificarea obţinută în baza actelor de atestare, eliberate de unităţile militare.

(4) Tinerii chemaţi la recrutare, recruţii şi rezerviştii salariaţi, chemaţi la centrele militare pentru clarificarea situaţiei militare, au dreptul la concediu plătit de cel mult 3 zile, acordat de autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici în care sînt încadraţi.

(5) Salariaţilor chemaţi pentru îndeplinirea serviciului militar în termen sau al celui cu termen redus ori pentru executarea serviciului civil, precum şi salariaţilor concentraţi, li se păstrează locul de muncă în condiţiile prevăzute de lege. Contractele de muncă nu pot fi desfăcute decît în urma desfiinţării instituţiilor publice ori a lichidării agenţilor economici. Funcţiile deţinute de persoanele menţionate pot fi ocupate numai pe durata îndeplinirii serviciului militar sau a executării celui civil.

(6) Rezerviştii care, la momentul concentrării, erau încadraţi în muncă cu titlu permanent beneficiază de concediu de odihnă integral plătit sau de compensaţia în bani a acestuia.

CAPITOLUL X
RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

Articolul 47. Responsabilitatea recruţilor, rezerviştilor şi militarilor

(1) Recruţii şi rezerviştii care nu îndeplinesc obligaţiile prevăzute la art.45, precum şi alte prevederi ale prezentei legi, poartă răspundere în conformitate cu legislaţia.

(2) Responsabilitatea cetăţenilor care îndeplinesc serviciul militar se stabileşte de regulamentele militare, precum şi de alte acte normative.

Articolul 48. Responsabilitatea persoanelor cu funcţie de răspundere

Medicii specialişti care participă la examinarea medicală a cetăţenilor în cazurile prevăzute de prezenta lege, membrii comisiei de recrutare-încorporare, persoanele cu funcţie de răspundere ale autorităţilor administraţiei publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici, conducătorii organizaţiilor obşteşti, care nu îndeplinesc obligaţiile prevăzute de prezenta lege, favorizînd prin acţiunile sau inacţiunile lor sustragerea cetăţenilor de la îndeplinirea obligaţiilor militare, încorporarea sau eliberarea nelegitimă a cetăţenilor de la încorporare în serviciul militar sau în cel civil, poartă răspundere în conformitate cu legislaţia.

Capitolul XI
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 49. Acţiunea legii asupra militarilor în termen

(1) Militarii încorporaţi în serviciul militar în termen, în conformitate cu Legea despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova, care, la momentul intrării în vigoare a prezentei legi, au îndeplinit 12 luni de serviciu militar sînt trecuţi în rezervă la prima încorporare în serviciul militar.

(2) Militarii încorporaţi în serviciul militar în termen în noiembrie-decembrie 2001 sînt trecuţi în rezervă începînd cu data de 20 decembrie 2002.

Articolul 50. Amînarea încorporării şi scutirea de serviciul militar

Persoanele care, conform Legii despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova, au beneficiat de amînare a încorporării sau de scutire de serviciul militar în termen continuă să beneficieze de aceste drepturi pînă la expirarea acţiunii lor.

Articolul 51. Acţiunea contractelor privind îndeplinirea serviciului militar

Contractele privind îndeplinirea serviciului militar încheiate pînă la adoptarea prezentei legi acţionează pe durata termenelor indicate în aceste contracte.

Articolul 52. Gradele militare care nu sînt prevăzute de prezenta lege

Cetăţenilor aflaţi în rezervă sau în retragere li se păstrează gradele militare care nu sînt prevăzute de prezenta lege, conferite anterior.

Articolul 53. Aducerea legislaţiei în concordanţă cu prezenta lege

(1) Guvernul, în termen de 6 luni:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în corespundere cu prezenta lege.

(2) Pînă la aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege, actele normative se vor aplica în partea ce nu contravine acestei legi.

(3) Pînă la intrarea în vigoare a Legii cu privire la statutul militarilor, se va aplica Regulamentul cu privire la îndeplinirea serviciului militar de către corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor Forţelor Armate în partea ce nu

contravine prezentei legi.

Articolul 54. Abrogarea şi modificarea unor acte legislative

(1) De la data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă următoarele acte legislative:

Legea nr.968-XII din 17 martie 1992 despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1992, nr.3, art.691);

Hotărîrea Prezidiului Parlamentului nr.1009-XIII din 8 aprilie 1992 cu privire la jurămîntul militar al cetăţenilor Republicii Moldova.

(2) La articolul 4 din Legea serviciului în organele vamale nr.1150-XIV din 20 iulie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.106-108, art.765), cu modificările ulterioare, alineatul (5) se exclude.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 18 iulie 2002.
Nr. 1245-XV.

3. Legea Republicii Moldova cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară (nr.970-XII din 17.03.92)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=310922

Prezenta Lege stabileşte normele de protecţie socială şi juridică a militarilor Forţelor Armate ale Republicii Moldova şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară, inclusiv a efectivului rezervei chemat la concentrare şi a cetăţenilor care trec pregătirea militară obligatorie în centrele de instrucţie ale Ministerului Apărării.

Ofiţerii activi şi ofiţerii de rezervă ai Armatei Sovietice care au dobîndit cetăţenia Republicii Moldova şi sînt încadraţi în statele Forţelor ei Armate beneficiază de drepturile şi libertăţile prevăzute de prezenta Lege.

Factorii de decizie vinovaţi de încălcarea legislaţiei privind protecţia socială şi juridică a militarilor şi a memebrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară poartă răspundere în conformitate cu legislaţia.

Capitolul I
ASIGURAREA DREPTURILOR ŞI LIBERTĂŢILOR POLITICE

Articolul 1. Drepturile şi libertăţile politice.

Militarii şi cetăţenii care trec pregătirea militară au dreptul de a participa la referendumuri, la alegeri şi la alte acţiuni politice, beneficiind totodată de toate celelalte drepturi şi libertăţi politice ale cetăţenilor, stabilite de legislaţie. Militarii nu pot fi membri ai vreunui partid ori vreunei alte organizaţii social-politice.

Militarul care satisface serviciul militar prin contract, indiferent de grad militar şi de funcţie, are dreptul de a candida pentru o funcţie electivă în organele puterii de stat. El va comunica faptul acesta comandantului (şefului) nemijlocit şi va fi degrevat de obligaţiile de serviciu pentru perioada campaniei electorale, fără a fi eliberat din funcţie, şi i se va păstra salariul conform gradului militar. În cazul în care militarul va fi ales în funcţie electivă în organul puterii de stat, el se va elibera din rîndurile Forţelor Armate. După expirarea termenului de aflare în funcţie electivă, va putea fi reangajat în seviciu militar în conformitate cu Legea despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova.

Articolul 2. Dreptul confesional.

Militarii şi cetăţenii care trec pregătirea militară au dreptul de a profesa orice religie şi de a practica ritualuri religioase în afara orelor de program.

Capitolul II
ASIGURAREA DREPTURILOR SOCIALE

Articolul 3. Asigurarea inviolabilităţii persoanei.

Militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară li se garantează inviolabilitatea persoanei, ce constă în apărarea specială a drepturilor şi demnităţii lor personale de către stat.

Arestarea militarului sau a cetăţeanului care trece pregătirea militară pentru infracţiuni de drept comun sau în alt temei se face în modul prevăzut de legislaţia de procedură penală, iar arestarea pentru contravenţii disciplinare se va opera în conformitate cu Regulamentul disciplinar al Forţelor Armate.

Articolul 4. Dreptul la muncă.

Timpul aflării în Forţele Armate a militarilor şi a cetăţenilor care trec pregătirea militară se va include în vechimea totală şi specială neîntreruptă în muncă. În această perioadă ei nu au dreptul să lucreze în cumul. Statul garantează plasarea în cîmpul muncii (de regulă, după specialitate) a militarilor trecuţi în rezerva Forţelor Armate

fără dreptul la pensie pentru vechime în muncă, în legătură cu reducerea cadrelor, din motive de sănătate sau familiale.

Articolul 5. Dreptul la odihnă.

În Forţele Armate se stabileşte săptămîna de lucru de cinci zile. Timpul de lucru se reglementează de orarul zilnic, care nu poate fi modificat decît de comandantul (şeful) care l-a aprobat. Pentru îndeplinirea atribuţiilor de serviciu în afara orelor de program, comandanţii (şefii) sînt obligaţi să acorde militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară recuperări pentru odihna în alte zile.

În timpul satisfacerii serviciului militar prin contract militarilor li se acordă în mod obligatoriu concediu anual plătit cu o durată de cel puţin 30 de zile.

La decizia comandantului (şefului) unităţii, militarilor li se pot acorda, ca stimulare, concedii suplimentare plătite şi concedii din motive familiale.

Modul de acordare a concediilor pentru militari se stabileşte de Ministerul Apărării şi se aprobă de Guvern.

Costul drumului, pentru deplasare la odihnă şi retur, se achită militarilor din contul Ministerului Apărării.

Articolul 6. Dreptul la ocrotirea sănătăţii.

Militarii şi cetăţenii care trec pregătirea militară beneficiază de gratuitatea asistenţei medicale calificate în instituţiile medicale militare ale Ministerului Apărării. În caz de necesitate, la decizia comisiilor medicale militare, militarii, cetăţenii care trec pregătirea militară şi persoanele cărora li s-a constatat invaliditatea de pe urma unor mutilări, traume sau răniri cauzate în timpul exercitării atribuţiilor serviciului militar, pot fi trataţi la instituţii curative civile (private, cooperatiste sau de stat) din contul Ministerului Apărării.

Militarii care satisfac serviciul militar prin contract beneficiază de dreptul la asigurarea în condiţii avantajoase cu bilete la sanatorii, case de odihnă, pensiuni şi staţiuni turistice din Republică.

Drepturile (înlesnirile) prevăzute mai sus se extind asupra militarilor care au satisfăcut serviciul militar prin contract şi sînt trecuţi în rezervă sau în retragere pentru vechime în muncă, limită de vîrstă sau din motive de sănătate.

Modul de asigurare a militarilor cu asistenţă medicală şi sanatorială se stabileşte de Ministerul Apărării şi se aprobă de Guvern.

Costul drumului pentru deplasare la tratament şi retur se achită militarilor din contul Ministerului Apărării.

Articolul 7. Dreptul la învăţătură.

Instruirea cetăţenilor în instituţiile de învăţămînt militar este gratuită şi se efectuează în baza contractului între ei şi Ministerul Apărării.

Militarii care satisfac serviciul militar prin contract au dreptul să studieze în instituţii de învăţămînt la secţia serală sau fără frecvenţă. Comandantul (şeful) este obligat să acorde militarului, în baza cererii acestuia, un concediu de scurtă durată, plătit, pentru susţinerea examenelor de concurs sau a sesiunii de examene.

Militarul care a satisfăcut serviciul militar prin contract timp de 10 ani şi mai mult are dreptul să studieze în instituţia de învăţămînt aleasă, din contul Ministerului Apărării.

Rezerviştii care se înscriu la instituţii de învăţămînt la secţia serală şi fără frecvenţă sînt scutiţi de concentrări, în baza cererii depuse, în timpul examenelor de concurs, iar după înmatriculare şi în timpul sesiunii de examene.

Cetăţenilor care urmează să fie încorporaţi în serviciul militar în termen (pregătire militară obligatorie) şi care studiază în instituţii de învăţămînt superior, mediu de specialitate, profesional tehnic şi de cultură generală, la secţia de zi şi serală, li se permite amînarea încorporării pînă la absolvirea instituţiei de învătămînt respective.

Articolul 8. Dreptul la asigurarea de stat.

Militarii şi cetăţenii care trec pregătirea militară sînt supuşi asigurării de stat obligatoriu, în caz de pierdere a vieţii sau a capacităţii de muncă în timpul exercitării atribuţiilor de serviciu, pe o sumă egală cu suma mijloacelor băneşti de întreţinere pe 10 ani, din contul bugetului militar.

Modul şi condiţiile de achitare a sumei de asigurare se stabileşte de Ministerul Apărării şi se aprobă de Guvern.

Articolul 9. Dreptul la asigurare materială.

Militarii se asigură complet de către stat: cu soldă, cu raţie alimentară şi cu echipament, din contul bugetului militar.

1. Solda

Cuantumul soldei militarilor se stabileşte de Ministerul Apărării în dependenţă de grad militar, funcţie şi de vechime în muncă. Solda de funcţie minimă a militarilor care satisfac serviciul militar prin contract nu poate fi mai mică de trei salarii minime stabilite în Republică. Indexarea soldei militarilor se efectuează în conformitate cu Legea privind indexarea veniturilor băneşti ale populaţiei.

Pentru efectivul rezervei chemat la concentrare se păstrează salariul mediu la locul principal de lucru şi se acordă o remunerare bănească din partea Ministerului Apărării.

2. Raţia alimentară şi echipamentul

Militarii se asigură gratuit cu raţie alimentară şi cu echipament în conformitate cu normele stabilite de Ministerul Apărării şi aprobate de Guvern. Totodată, militarii care satisfac serviciul militar prin contract au dreptul ca, în baza cererii depuse, să primească, în schimbul raţiei alimentare şi al echipamentului, o compensaţie exprimată în bani, produse sau materii prime.

3. Asigurarea cu spaţiu locativ

Militarilor care satisfac serviciul militar în termen, efectivului rezervei chemat la concentrare, precum şi cetăţenilor care trec pregătirea militară obligatorie, li se repartizează necondiţionat spaţiu locativ din fondul de

cazarmă la locul de satisfacere a serviciului. Locuinţele de serviciu trebuie să corespundă normelor stabilite de Ministerul Apărării şi aprobate de Guvern.

Militarul care satisface serviciul militar prin contract are dreptul de-a primi, din partea Ministerului Apărării, spaţiu locativ împreună cu membrii familiei sale care locuiesc cu el din momentul angajării în serviciul militar şi pînă la expirarea termenului de serviciu conform contractului încheiat. În acest caz ofiţerii se asigură cu spaţiu locativ în termen de un an de la data semnării contractului, sergenţii în termen de trei ani, iar persoanele din efectivul de soldaţi în termen de cinci ani de serviciu militar neîntrerupt.

În cazul în care militarului angajat prin contract nu i se acordă spaţiu locativ în termenul stabilit şi în condiţiile prevăzute de legislaţie, în perioada de pînă la primirea locuinţei, el are dreptul la compensarea din contul instituţiei în care activează a cheltuielilor pentru închirierea (subînchirierea) unei locuinţe provizorii, în cuantumul prevăzut de contractul de închiriere (subînchiriere) a locuinţei, dar care să nu depăşească salariul de funcţie al chiriaşului.

[Art.9 pct.3) al.(3) în redacţia LP934 din 14.04.00, MO70/22.06.00 art.509]

În cazul vechimii de 15 ani şi mai mult în serviciul militar prin contract Ministerul Apărării este obligat să acorde militarului spaţiu locativ în conformitate cu normele stabilite de legislaţie cu drept de proprietate privată.

[Art. 9 pct.3 alin.5 exclus prin L934/14.04.2000, MO70/22.06.2000 art.509, alin.-7 devin alin.5-6]

Se suspendă în anul 1997 acţiunea art.9 alin.5 din pct.3 prin L1127/21.03.97, MO25/24.04.97 art.252

În cazul eliberării militarului din serviciu militar în urma pierderii capacităţii de muncă în timpul executării atribuţiilor de serviciu, Ministerul apărării este obligat să-i acorde la cerere spaţiu locativ în conformitate cu normele stabilite de legislaţie sau să-i plătească o compensaţie bănească în schimbul suprafeţei locative ce i se cuvine, indiferent de termenul de serviciu în Forţele Armate.

Modul de asigurare a militarului cu spaţiu locativ se stabileşte de Ministerul Apărării şi se aprobă de Guvern.

4. Asigurarea cu pensii

Asigurarea cu pensii a militarilor se face în conformitate cu Legea privind asigurarea militarilor cu pensii.

[Art. 9 pct.4 alin.2 exclus prin L934/14.04.2000, MO70/22.06.2000 art.509]

Se suspendă alin.2 al pct.4 art.9 prin L209/25.11.98, MO116/30.12.98 art.709

5. Dreptul la alte feluri de asigurare

Militarii care satisfac serviciul militar prin contract au dreptul să primească terenuri, indemnizaţii, plăţi unice, compensaţii băneşti, asigurări, stabilite de Guvern pentru cetăţenii Republicii Moldova, pe baze generale.

Militarilor din aparatul Ministerului Apărării, precum şi şefilor de state majore şi comandanţilor de unităţi militare, li se instalează telefoane în apartamente în termen de şase luni, iar altor categorii de militari în termen de trei ani de la data acordării spaţiului locativ.

Capitolul III
ASIGURAREA PROTECŢIEI SOCIALE A MEMBRILOR FAMILIILOR DE MILITARI

Articolul 10. Dreptul la protecţie socială.

Membrii familiei militarului asupra cărora se extinde efectul prezentei Legi sînt: soţia (soţul), părinţii şi copiii care se află în întreţinerea acestuia.

Membrii familiilor de militar beneficiează de toate drepturile şi libertăţile politice şi sociale ale cetăţenilor Republicii Moldova. Dificultăţile şi lipsurile, condiţionate de specificul serviciului militar prin contract se compensează de către stat, stabilindu-li-se privilegii speciale.

Articolul 11. Dreptul la ocrotirea sănătăţii.

Membrii familiei militarului care satisface serviciul militar prin contract beneficiază de gratuitatea asistenţei medicale calificate în instituţiile medicale militare ale Ministerului Apărării, de asigurarea în condiţii avantajoase cu bilete la sanatorii, case de odihnă, pensiuni şi la staţiuni turistice din Republică din contul Ministerului Apărării.

Modul de asigurare cu asistenţă medicală şi balneo-climaterică a membrilor familiei militarului care satiface serviciul militar prin contract se determină de Ministerul Apărării şi se aprobă de Guvern.

Costul drumului, pentru deplasarea la locul de tratament şi retur a membrilor familiei militarului care satisface serviciul militar prin contract, se achită din contul Ministerului Apărării.

Membrilor salariaţi ai familiei militarului care satisface serviciul militar prin contract se acordă concedii la locul de lucru de către conducerea întreprinderii, instituţiei şi organizaţiei concomitent cu concediul militarului pentru a se asigura odihna lor în comun. Pe lîngă acestea, o dată pe an costul drumului, pentru deplasare la locul de odihnă şi retur, li se achită din contul Ministerului Apărării.

Articolul 12. Dreptul la învăţătură.

Copiii de vîrstă preşcolară şi şcolară, în baza cererii depuse de militarii care satisfac serviciul militar prin contract, se înmatriculează în modul obligatoriu în instituţii de stat pentru preşcolari şi în şcoli de cultură generală.

Copiii militarilor care şi-au pierdut viaţa sau capacitatea de muncă în timpul exercitării atribuţiilor de serviciu se înmatriculează în mod obligatoriu în instituţii pentru preşcolari, şcoli-internat şi în instituţii de învăţămînt similare şi se întreţin în ele din contul statului, iar după susţinerea examenelor de admitere în instituţiile de stat de învăţămînt superior şi mediu de specialitate se înmatriculează în afara concursului şi se instruiesc gratuit.

Articolul 13. Dreptul la plăţi de compensare.

În cazul morţii violente a militarului în timpul satisfacerii serviciului militar prin contract familia lui primeşte din partea Ministerului Apărării un ajutor unic echivalent cu suma mijloacelor băneşti de întreţinere pe zece ani

ale militarului şi spaţiul locativ în conformitate cu normele stabilite de legislaţie, indiferent de termenul serviciului satisfăcut de militar în Forţele Armate. În acest caz familiei lui i se stabileşte o pensie pentru pierderea întreţinătorului, în conformitate cu legislaţia.

Articolul 14. Dreptul de plasare în cîmpul muncii.

Membrii familiei militarului care satisface serviciul militar prin contract au dreptul prioritar la plasare în cîmpul muncii în cazul transferării lui la un nou loc de lucru şi la recalificare în cazul reducerii statelor sau încetării activităţii întreprinderii sau instituţiei în care acestia lucrează.

În vechimea totală în muncă a membrilor familiei militarului care satisface serviciul militar prin contract intră şi timpul aflării acestora în localităţile în care s-au deplasat împreună cu el şi unde nu au avut posibilitatea plasării în cîmpul muncii conform specialităţii lor.

Articolul 15. Alte tipuri de protecţie socială.

În cazul în care militarul, care satisface serviciul militar prin contract în virtutea necesităţii de serviciu sau la dorinţa sa, satisfăcută de comandament, militarul şi familia sa au dreptul să-şi transporte obiectele personale şi casnice pe contul Ministerului Apărării.

Guvernul şi Ministerul Apărării, organele de autoadministrare locală, întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile pot stabili şi alte măsuri de protecţie socială membrilor familiilor de militari.

Preşedintele
Republicii Moldova **M. SNEGUR**

or. Chişinău,
17 martie 1992.
Nr.970-XII.

4. Legea Republicii Moldova cu privire la răspunderea materială a militarilor (nr.1477-XV din 22 noiembrie 2002)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312778

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul reglementării şi domeniul de aplicare a prezentei legi

(1) Prezenta lege stabileşte condiţiile şi limitele răspunderii materiale a militarilor în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar şi a rezerviştilor concentraţi sau mobilizaţi (denumiţi în continuare militari) pentru prejudiciul pe care l-au cauzat patrimoniului unităţii militare, precum şi modul derecuperare a prejudiciului cauzat.

(2) Acţiunea prezentei legi se extinde asupra militarilor care îndeplinesc serviciul militar în Forţele Armate.

Articolul 2. Noţiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

unităţi militare - organele de conducere, marile unităţi şi unităţile militare ale Forţelor Armate, precum şi întreprinderile şi instituţiile acestora;

comandanţi (şefi) - comandanţii (şefii) unităţilor militare;

patrimoniul unităţii militare - armamentul, tehnica militară şi specială, muniţiile, carburanţii şi lubrifianţii, echipamentul, produsele alimentare şi alte tipuri de patrimoniu militar, terenurile, edificiile, construcţiile, banii şi hîrtiile de valoare, alte mijloace materiale, ce constituie proprietate de stat şi sînt încredinţate unităţii militare cu drept de administrare ori sînt obţinute în urma activităţii economice a acesteia;

prejudiciu - pierderea sau deteriorarea patrimoniului unităţii militare, cheltuielile pe care le-a suportat sau urmează să le suporte unitatea militară pentru recuperarea ori recondiţionarea patrimoniului pierdut sau deteriorat, precum şi supraplăţile efectuate de unitatea militară;

soldă lunară de întreţinere - suma de bani constituită din salariul de funcţie, salariul conform gradului militar şi sporul la salariu pentru vechimea în serviciul militar.

Articolul 3. Condiţiile răspunderii materiale a militarilor

(1) Apărarea integrităţii patrimoniului unităţii militare este o obligaţie a fiecărui militar.

(2) Militarii poartă răspundere materială numai pentru prejudiciul real cauzat din vina lor.

(3) Militarii nu poartă răspundere materială pentru prejudiciul cauzat în urma executării întocmai a ordinelor (dispoziţiilor) date de comandanţi (şefi), inclusiv de cei ierarhic inferiori. În acest caz, răspunderea materială pentru prejudiciul cauzat revine comandanţilor (şefilor) care au dat aceste ordine (dispoziţii).

(4) Militarii care, avînd posibilitatea de a înlătura, parţial sau total, urmările păgubitoare ale ordinului (dispoziţiei) comandantului (şefului), nu au raportat despre aceasta de îndată ori în decurs de 24 de ore, ori la întoarcerea din misiune, ori din neglijenţă sau rea-credinţă şi nu au luat măsuri pentru evitarea pagubei, poartă răspundere împreună cu comandantul (şeful).

(5) Răspunderea materială a militarilor nu survine în cazul săvîrşirii acţiunilor în stare de extremă necesitate, precum şi în cazul săvîrşirii acţiunilor legale.

(6) Termenul tragerii la răspundere materială de către comandant (şef) este de 3 luni din momentul depistării prejudiciului, iar de către instanţa de judecată - de 3 ani din momentul depistării prejudiciului.

Capitolul II
RĂSPUNDEREA MATERIALĂ A MILITARILOR

Articolul 4. Răspunderea materială limitată a militarilor

(1) Pentru prejudiciul cauzat din imprudenţă în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar, militarii răspund material în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 solde lunare de întreţinere, cu excepţia cazurilor prevăzute la art.5.

(2) Militarii care îndeplinesc serviciul militar prin contract, culpabili de cauzarea prejudiciului legat de achitarea de către unitatea militară a amenzilor pentru staţionarea containerelor, vagoanelor, navelor şi/sau automobilelor, de majorarea volumului lucrărilor îndeplinite, de vărsarea cu întîrziere a impozitelor şi altor plăţi obligatorii în bugetele corespunzătoare, poartă răspundere materială în mărimea prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 solde lunare de întreţinere, dacă acţiunile lor nu conţin semnele componenţei de infracţiune.

(3) Comandanţii (şefii) care prin ordinele (dispoziţiile) lor au încălcat modul stabilit de evidenţă, păstrare, utilizare, consum, transportare a patrimoniului unităţii militare sau care nu au luat măsurile necesare pentru prevenirea sustragerii, nimicirii, deteriorării, degradării acestuia ori pentru prevenirea supraplăţilor, fapt care a cauzat prejudiciu, sau nu au luat măsurile necesare pentru recuperarea de către persoanele vinovate a prejudiciului cauzat unităţii militare poartă răspundere materială în limita prejudiciului cauzat, însă nu mai mult de 2 solde lunare de întreţinere, dacă acţiunile lor nu conţin semnele componenţei de infracţiune.

(4) Comandanţii (şefii) culpabili de eliberarea nelegitimă a militarului (angajatului civil) din serviciul militar (cîmpul muncii), de transferul nelegitim al militarului (angajatului civil) la un alt loc de serviciu (de muncă), de numirea nelegitimă a militarului (angajatului civil) într-î funcţie care nu este prevăzută de statele unităţii militare (schema de încadrare) sau într-î funcţie retribuirea căreia este mai înaltă decît a celei deţinute efectiv poartă răspundere materială pentru prejudiciul cauzat de efectuarea supraplăţilor rezultate din eliberarea nelegitimă a militarului (angajatului civil), din transferul nelegitim al militarului (angajatului civil) la un alt loc de serviciu (de muncă), din numirea nelegitimă a militarului (angajatului civil) în funcţie în mărimea prejudiciului cauzat, dar nu mai mult de 2 solde lunare de întreţinere, dacă acţiunile lor nu conţin semnele componenţei de infracţiune.

Articolul 5. Răspunderea materială integrală a militarilor

Militarii poartă răspundere materială în mărimea integrală a prejudiciului în cazurile în care acesta este cauzat:

a) de lipsa, distrugerea, deteriorarea patrimoniului transmis militarului în evidenţă pentru păstrare, transportare, eliberare, utilizare sau în alte scopuri;

b) de acţiunile (inacţiunile) militarului care conţin semnele componenţei de infracţiune;

c) în urma sustragerii, nimicirii, deteriorării, degradării intenţionate, consumului şi/sau utilizării nelegitime a patrimoniului unităţii militare sau altor acţiuni (inacţiuni) intenţionate, indiferent de faptul dacă ele conţin sau nu semnele componenţei de infracţiune prevăzută de Codul penal al Republicii Moldova;

d) de către militarul care şi-a provocat în mod conştient starea de ebrietate alcoolică, narcotică sau toxică;

e) de acţiunile intenţionate ale militarului care au provocat cheltuieli pentru tratamentul în instituţiile medico-militare şi în alte instituţii medicale al militarului sau al persoanelor ce au suferit în urma acestor acţiuni. *[Art.5 lit.e) modificată prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]*

Capitolul III
DETERMINAREA MĂRIMII PREJUDICIULUI CAUZAT ŞI MODUL DE RECUPERARE A ACESTUIA

Articolul 6. Determinarea mărimii prejudiciului cauzat

(1) Mărimea prejudiciului cauzat se determină în funcţie de cheltuielile suportate, în baza datelor de evidenţă a patrimoniului unităţii militare, reieşind din preţurile de piaţă la data depistării prejudiciului şi din gradul de uzură al patrimoniului, conform normelor stabilite la ziua depistării prejudiciului, însă nu mai mici decît preţul deşeurilor (resturilor) acestui patrimoniu.

(2) Preţurile pentru armament, tehnică militară, muniţii, alte bunuri livrate centralizat unităţilor militare se determină de către organele de stat împuternicite pentru aceasta.

(3) În cazul numirii nelegitime a militarului (angajatului civil) într-o funcţie neprevăzută de statele unităţii militare (schema de încadrare), mărimea prejudiciului se determină în funcţie de mărimea drepturilor băneşti (salariului) plătite militarului (angajatului civil), iar în cazul numirii nelegitime într-o funcţie retribuirea căreia este mai înaltă decît a celei deţinute efectiv de către militar (angajatul civil) - în funcţie de diferenţa dintre drepturile băneşti (salariul) plătite şi drepturile băneşti (salariul) ale funcţiei deţinute efectiv.

(4) Mărimea prejudiciului cauzat în cazul prevăzut la art.5 lit.e) se determină în funcţie de cheltuielile reale pentru tratamentul militarului sau alpersoanelor vătămate în instituţiile medico-militare şi în alte instituţii medicale. *[Art.6 al.(4) modificat prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]*

(5) Mărimea prejudiciului cauzat din vina mai multor militari, ce urmează a fi restituit, se determină pentru fiecare în parte, în funcţie de gradul vinovăţiei, de forma şi limitele răspunderii materiale.

(6) În cazul tragerii la răspundere materială a militarilor, mărimea soldei lunare se stabileşte la data emiterii ordinului (dispoziţiei) comandantului (şefului) sau pronunţării de către instanţa de judecată a hotărîrii privind recuperarea prejudiciului.

Articolul 7. Desfăşurarea cercetării administrative în cazul depistării prejudiciului

(1) Comandantul (şeful), în limita competenţei sale, este obligat, în cazul depistării prejudiciului, să iniţieze de îndată o cercetare administrativă pentru stabilirea cauzelor survenirii şi mărimii prejudiciului, precum şi a persoanelor vinovate. Cercetarea administrativă se efectuează în termen de o lună de la data depistării prejudiciului. Acest termen poate fi prelungit, după caz, de către comandantul (şeful) ierarhic superior, însă nu mai mult decît cu o lună.

(2) Cercetarea administrativă poate să nu fie efectuată dacă cauzele prejudiciului, mărimea lui şi persoanele vinovate au fost stabilite de către instanţa de judecată sau în urma reviziei, controlului sau urmăririi penale.

[Art.7 al.(2) modificat prin LP206/29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

~~(2) Cercetarea administrativă poate să nu fie efectuată dacă cauzele prejudiciului, mărimea lui şi persoanele vinovate au fost stabilite de către instanţa de judecată sau în urma reviziei, controlului, cercetării penale sau anchetei preliminare.~~

Articolul 8. Recuperarea prejudiciului

(1) Recuperarea prejudiciului a cărui mărime nu depăşeşte 2 solde lunare de întreţinere se efectuează, conform ordinului (dispoziţiei) comandantului (şefului), prin reţinere din drepturile băneşti ale militarului care a cauzat prejudiciul.

(2) Ordinul (dispoziţia) cu privire la recuperarea prejudiciului cauzat de către comandant (şef) se emite de comandantul (şeful) ierarhic superior.

(3) Problema recuperării prejudiciului a cărui mărime depăşeşte 2 solde lunare de întreţinere se examinează de către instanţa de judecată, la cererea comandantului (şefului).

(4) Acţiunea privind recuperarea prejudiciului cauzat de către comandant (şef) se intentează de către comandantul (şeful) ierarhic superior.

(5) Ordinul (dispoziţia) comandantului (şefului) privind recuperarea prejudiciului se emite în termen de o lună de la data încheierii cercetării administrative, reviziei, controlului sau a emiterii hotărîrii instanţei de judecată şi se aduce la cunoştinţă militarului contra semnătură. Ordinul (dispoziţia) se înaintează spre executare la expirarea termenului de 7 zile de la anunţarea militarului. În cazul în care ordinul (dispoziţia) privind recuperarea prejudiciului nu a fost emis în termen de o lună, problema privind tragerea la răspundere materială a militarului se examinează de către instanţa de judecată, la cererea comandantului (şefului).

(6) Ordinul (dispoziţia) comandantului (şefului) privind recuperarea prejudiciului poate fi contestat de către militar în faţa comandantului (şefului) superior şi/sau în instanţa de judecată. Contestarea ordinului (dispoziţiei) privind recuperarea prejudiciului nu suspendă reţinerile din drepturile băneşti ale militarului. În cazul anulării ordinului (dispoziţiei) privind recuperarea prejudiciului, mijloacele băneşti reţinute se restituie militarului.

(7) Recuperarea prejudiciului se efectuează indiferent de tragerea la răspundere disciplinară, administrativă sau penală a militarului pentru acţiunile (inacţiunile) care au avut drept urmare cauzarea prejudiciului.

(8) Militarii pot recupera benevol, în formă bănească, complet sau parţial, prejudiciul cauzat.

(9) Reţinerile din drepturile băneşti ale militarului, conform hotărîrii instanţei de judecată, se efectuează în baza ordinului comandantului (şefului) sau a titlului executoriu eliberat de către instanţa de judecată.

(10) Diferenţa dintre mărimea prejudiciului cauzat şi mărimea reţinerilor din drepturile băneşti ale militarului se casează de către comandant (şef) în modul stabilit, în limitele competenţei sale sau în baza hotărîrii instanţei de judecată.

Articolul 9. Recuperarea prejudiciului în cazul eliberării militarului din serviciul militar sau al transferării la un nou loc de serviciu

(1) În cazul în care militarul tras la răspundere materială nu a recuperat prejudiciul la data eliberării din serviciul militar, acesta este recuperat în conformitate cu legislaţia.

(2) În cazul în care militarul care a cauzat prejudiciul a fost eliberat din serviciul militar şi nu a fost tras la răspundere materială, recuperarea prejudiciului se efectuează în baza titlului executoriu eliberat de instanţa de judecată, ca rezultat al examinării acţiunii înaintate de către comandant (şef).

(3) În cazul transferării la noul loc de serviciu militar, recuperarea prejudiciului de către militarul tras la răspundere materială se efectuează la noul loc de serviciu, în baza înregistrării în certificatul de alocare a drepturilor băneşti.

(4) Dacă decizia privind tragerea la răspundere materială a militarului care a cauzat prejudiciu nu a fost luată pînă la momentul transferării lui la noul loc de serviciu militar, comandantul (şeful) este obligat să expedieze, în termen de 5 zile de la data încheierii cercetării administrative, reviziei, controlului sau a emiterii hotărîrii instanţei de judecată, materialele necesare la noul loc de serviciu. Recuperarea prejudiciului, în acest caz, se efectuează la noul loc de serviciu al militarului, în modul prevăzut la art.8.

(5) Ordinul (dispoziţia) comandantului (şefului) privind recuperarea prejudiciului se emite în termen de 2 săptămîni din ziua primirii de la locul precedent de serviciu militar a materialelor indicate la alin.(4).

Articolul 10. Recuperarea prejudiciului cauzat de către militari unor terţe persoane

Militarii care au cauzat prejudiciu unor terţe persoane, prejudiciu care, în conformitate cu legislaţia, a fost recuperat de către unitatea militară, îl restituie acesteia în modul şi în mărimea prevăzute de prezenta lege.

Articolul 11. Condiţiile de micşorare a mărimii prejudiciului care urmează a fi recuperat

Mărimea sumei băneşti care urmează a fi reţinută de la militar pentru recuperarea prejudiciului cauzat poate fi micşorată de către comandant (şef), cu permisiunea comandantului (şefului) ierarhic superior, sau de către instanţa de judecată, ţinîndu-se cont de circumstanţele concrete, de gradul de culpabilitate şi starea materială a militarului, cu excepţia cazului prevăzut la art.5 lit.e)

Articolul 12. Modul de efectuare a reţinerilor băneşti

(1) Reţinerile băneşti lunare pentru recuperarea prejudiciului cauzat de militar se efectuează în mărime de 20 la sută din solda lunară de întreţinere, iar pentru recuperarea prejudiciului în cazurile prevăzute la art.5 - în mărime de pînă la 50 la sută din solda lunară de întreţinere.

(2) Dacă din drepturile băneşti ale militarului se efectuează şi alte reţineri, prevăzute de legislaţie, mărimea generală a tuturor reţinerilor băneşti nu poate depăşi 50 la sută din drepturile băneşti lunare ale militarului. Totodată, succesiunea reţinerilor indicate este determinată în conformitate cu legislaţia.

Capitolul IV
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 13. Aducerea actelor normative în concordanţă cu prezenta lege

Guvernul, în termen de 3 luni, va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 22 noiembrie 2002.
Nr. 1477-XV.

5. Legea Republicii Moldova privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea (nr.1192-XV din 04.07.2002)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312927

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege determină conţinutul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării în Republica Moldova, stabileşte atribuţiile şi responsabilitatea autorităţilor administraţiei publice, instituţiilor publice şi ale agenţilor economici în acest domeniu.

Articolul 2. Noţiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

a) pregătirea de mobilizare - planificare şi realizare, în termene optime, a măsurilor care asigură trecerea, într-o perioadă restrînsă, a economiei naţionale, a teritoriului şi a forţelor sistemului naţional de apărare la regimul de activitate în condiţii de război, în scopul asigurării apărării militare a ţării şi securităţii populaţiei;

b) mobilizarea - proces planificat din timp şi asigurat multilateral de trecere organizată a economiei naţionale, a teritoriului şi a forţelor sistemului naţional de apărare de la starea de pace la starea de război.

Articolul 3. Asigurarea financiară a pregătirii de mobilizare şi a mobilizării

(1) Asigurarea financiară a pregătirii de mobilizare şi a mobilizării se efectuează de la bugetul de stat şi bugetele locale şi din mijloacele agenţilor economici.

(2) Activităţile privind pregătirea de mobilizare la nivel de stat, desfăşurate în scopul asigurării apărării şi securităţii ţării, sînt finanţate de la bugetul de stat.

(3) Activităţile privind pregătirea de mobilizare la nivel local sînt finanţate de la bugetele locale.

(4) Activităţile privind pregătirea de mobilizare desfăşurate din iniţiativa agenţilor economici, în scopul funcţionării lor stabile, sînt finanţate din mijloacele proprii ale agenţilor economici.

(5) Recuperarea de către stat a pierderilor suportate de instituţiile publice şi agenţii economici în legătură cu îndeplinirea sarcinilor de mobilizare se efectuează în modul stabilit de Guvern.

(6) Asigurarea financiară a pregătirii de mobilizare a Forţelor Armate se efectuează din contul alocaţiilor bugetului de stat pentru apărare.

Capitolul II
PREGĂTIREA DE MOBILIZARE

Articolul 4. Conţinutul pregătirii de mobilizare

(1) Pregătirea de mobilizare include pregătirea de mobilizare a economiei naţionale, a teritoriului şi a Forţelor Armate.

(2) Pregătirea de mobilizare prevede:

a) planificarea măsurilor pentru trecerea autorităţilor administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici la activitate pe timp de război;

b) elaborarea planului de mobilizare a economiei naţionale şi a planului de mobilizare a Forţelor Armate;

c) elaborarea proiectului bugetului de stat pentru primul an de război;

d) pregătirea economiei ţării, a economiei unităţilor administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi a unităţilor teritoriale autonome cu statut special, precum şi a agenţilor economici, pentru activitate pe timp de război;

e) crearea, dezvoltarea şi păstrarea capacităţilor de mobilizare pentru fabricarea producţiei necesare satisfacerii nevoilor statului, ale Forţelor Armate şi ale populaţiei pe timp de război;

f) crearea, acumularea, păstrarea şi împrospătarea rezervelor de mobilizare;

g) organizarea punctelor de conducere ale autorităţilor administraţiei publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici, precum şi pregătirea acestor puncte, pentru activitate pe timp de război;

h) pregătirea cetăţenilor în cadrul concentrărilor militare, exerciţiilor şi antrenamentelor de mobilizare;

i) pregătirea teritoriului pentru apărare.

Articolul 5. Dirijarea pregătirii de mobilizare a economiei naţionale

(1) Pregătirea de mobilizare a economiei naţionale este parte componentă a pregătirii ţării pentru apărare.

(2) Conducerea generală şi răspunderea pentru pregătirea de mobilizare a economiei naţionale revin Guvernului, care:

a) organizează, coordonează şi controlează activitatea ministerelor, departamentelor şi altor autorităţi ale administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici în ceea ce priveşte realizarea sarcinilor de pregătire a economiei naţionale pentru mobilizare;

b) elaborează, pe timp de pace, proiectul planului de mobilizare a economiei naţionale şi proiectul bugetului de stat pentru primul an de război;

c) stabileşte, în corespundere cu planul de mobilizare a economiei naţionale, sarcinile ce revin autorităţilor administraţiei publice şi agenţilor economici şi ia măsuri pentru asigurarea Forţelor Armate şi a populaţiei cu toate cele necesare pe timp de război;

d) elaborează programe curente şi de perspectivă privind pregătirea de mobilizare a economiei naţionale;

e) ia măsuri privind finanţarea acţiunilor de pregătire a economiei naţionale pentru mobilizare;

f) determină modul de creare şi păstrare a capacităţilor de mobilizare, modul de creare, acumulare, păstrare şi împrospătare a rezervelor de mobilizare;

g) îndeplineşte alte atribuţii stabilite de lege în acest domeniu.

(3) Realizarea prevederilor alin.(2) revine nemijlocit Ministerului Economiei.

(4) Conducătorii autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale şi ai instituţiilor publice, precum şi ai agenţilor economici, indiferent de tipul de proprietate, răspund de îndeplinirea sarcinilor ce le revin privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea. În acest scop, în subordinea acestora activează specialişti, precum şi organe sau servicii specializate în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării, ale căror componenţă şi structură sînt determinate în funcţie de volumul sarcinilor atribuite.

(5) Serviciile de mobilizare a economiei din unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi din unităţile teritoriale autonome cu statut special sînt organe specializate, desconcentrate în teritoriu, ale Ministerului Economiei.

Articolul 6. Planul de mobilizare a economiei naţionale şi bugetul de stat pentru primul an de război

(1) Urmărind asigurarea unei funcţionări optime a economiei naţionale pe timp de război, asigurarea necesităţilor statului, ale Forţelor Armate şi ale populaţiei, Ministerul Economiei elaborează în prealabil, pe timp de pace, planul de mobilizare a economiei naţionale.

(2) Planul de mobilizare a economiei naţionale cuprinde sarcinile ministerelor, departamentelor şi ale altor autorităţi ale administraţiei publice, ale instituţiilor publice şi ale agenţilor economici privind asigurarea necesităţilor economiei naţionale, ale Forţelor Armate şi ale populaţiei pe timp de război.

(3) În baza proiectului planului de mobilizare a economiei naţionale, Ministerul Finanţelor elaborează proiectul bugetului de stat pentru primul an de război.

(4) Planul de mobilizare a economiei naţionale şi bugetul de stat pentru primul an de război se aprobă de Parlament şi se actualizează după caz.

(5) Ministerele, departamentele şi alte autorităţi ale administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici sînt obligaţi să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea îndeplinirii sarcinilor incluse în planul de mobilizare a economiei naţionale. În acest scop, se stabilesc, se creează şi se păstrează capacităţile şi rezervele de mobilizare.

Articolul 7. Capacităţile de mobilizare

Capacităţile de mobilizare sînt:

a) în industrie - capacităţile de producţie utilizate, la declararea mobilizării, pentru fabricarea şi repararea tehnicii militare şi armamentului;

b) în transporturi şi telecomunicaţii - utilajele, materialele şi piesele de completare necesare asigurării nevoilor de apărare în domeniu;

c) în domeniul ocrotirii sănătăţii - instituţiile curative şi sanitar-profilactice stabilite în planul de mobilizare a economiei naţionale pentru asigurarea necesităţilor sistemului naţional de apărare;

d) în domeniul administrării rezervelor materiale de stat - 30 la sută din suprafaţa de depozitare.

Articolul 8. Rezervele de mobilizare

(1) Rezervele de mobilizare includ:

a) în industrie - materiile prime, materialele, semifabricatele, subansamblurile şi piesele de completare, utilajele speciale, sculele, aparatele de măsurat, dispozitivele, documentaţia tehnică şi alte materiale, necesare pentru fabricarea şi repararea tehnicii militare şi a armamentului;

b) în transporturi şi telecomunicaţii - materialele necesare pentru restabilirea şi menţinerea în stare de funcţionare a mijloacelor de transport şi a telecomunicaţiilor, ce asigură necesităţile de apărare;

c) în domeniul ocrotirii sănătăţii - materialele sanitar-farmaceutice consumabile, materiile prime şi materialele necesare fabricării produselor farmaceutice, aparatura şi instrumentarul medical, precum şi alte materiale, asigurînd buna funcţionare a instituţiilor medicale existente şi a celor înfiinţate pe timp de război;

d) în domeniul comerţului - produsele alimentare şi mărfurile industriale necesare asigurării nevoilor Forţelor Armate şi ale populaţiei;

e) în domeniul agriculturii şi industriei prelucrătoare - materiile prime agricole, preparatele pentru protecţia plantelor şi animalelor.

(2) Pe timp de pace, stocurile intangibile ale rezervelor materiale de stat se consideră rezerve de mobilizare. La declararea mobilizării, toate rezervele materiale de stat devin rezerve de mobilizare.

(3) Volumul rezervelor de mobilizare se stabileşte şi se precizează anual de către Ministerul Economiei în funcţie de necesităţile sistemului naţional de apărare.

(4) Sarcinile autorităţilor administraţiei publice şi ale agenţilor economici privind crearea, păstrarea, împrospătarea şi folosirea rezervelor de mobilizare sînt stabilite de Guvern.

(5) Rezervele de mobilizare, prin hotărîre de Guvern, pot fi folosite, cu restabilirea lor ulterioară, pentru lichidarea consecinţelor calamităţilor naturale, ale avariilor tehnogene şi ale catastrofelor.

Articolul 9. Pregătirea teritoriului pentru apărare

(1) În scopul pregătirii teritoriului ţării pentru apărare, se efectuează amenajarea lui operativă.

(2) Porţiunile din teritoriul ţării şi sarcinile privind amenajarea lor operativă pentru necesităţile apărării sînt determinate de Ministerul Apărării. Sarcinile privind amenajarea teritoriului ţării pentru protejarea populaţiei sînt stabilite de către Departamentul Situaţii Excepţionale.

(3) Modul de amenajare a teritoriului, precum şi autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici, nemijlocit responsabili pentru desfăşurarea acţiunilor de pregătire a teritoriului ţării pentru apărare, se stabilesc de Guvern.

(4) Activităţile privind pregătirea teritoriului ţării pentru apărare sînt specificate în planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 10. Pregătirea de mobilizare a Forţelor Armate

(1) Planificarea şi organizarea activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea Forţelor Armate se realizează de către Statul Major General al Forţelor Armate, în conformitate cu Regulamentul privind mobilizarea Forţelor Armate, aprobat de Guvern.

(2) Pe timp de pace, Statul Major General al Forţelor Armate elaborează planul de mobilizare a Forţelor Armate, în care determină ordinea desfăşurării trupelor şi trecerii lor la structura de organizare pe timp de război, modul şi termenele completării cu efectiv a marilor unităţi şi a unităţilor militare, ale completării acestora cu armament, tehnică şi alte mijloace materiale, modul şi termenele încheegării de luptă a trupelor desfăşurate şi aducerii lor la capacitatea necesară îndeplinirii misiunilor de luptă.

(3) Planul de mobilizare a Forţelor Armate se aprobă de Preşedintele Republicii Moldova - Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Capitolul III
MOBILIZAREA

Articolul 11. Conţinutul mobilizării

Mobilizarea include:

a) realizarea acţiunilor de trecere a autorităţilor administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici la activitate pe timp de război;

b) completarea Forţelor Armate în conformitate cu statele de război;

c) mobilizarea la locul de muncă a cetăţenilor cu obligaţii militare care activează în cadrul autorităţilor administraţiei publice, al instituţiilor publice şi al agenţilor economici;

d) chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public;

e) efectuarea, în condiţiile legii, a rechiziţiilor de bunuri materiale necesare pentru asigurarea activităţii economiei naţionale pe timp de război, precum şi completarea Forţelor Armate cu resurse tehnico-materiale la declararea mobilizării;

f) organizarea aprovizionării normate a populaţiei cu produse alimentare şi mărfuri industriale, a asistenţei medicale şi prestării serviciilor de telecomunicaţii şi de transport în perioada mobilizării şi pe timp de război.

Articolul 12. Completarea Forţelor Armate la declararea mobilizării

La declararea mobilizării, completarea Forţelor Armate cu efectiv şi resurse tehnico-materiale se efectuează, conform legislaţiei, în baza planului de completare.

Articolul 13. Mobilizarea la locul de muncă

(1) Mobilizarea la locul de muncă a cetăţenilor cu obligaţii militare are drept scop de a asigura activitatea autorităţilor administraţiei publice, a instituţiilor publice şi a agenţilor economici cu sarcini de mobilizare, funcţionarea eficientă a economiei naţionale în perioada mobilizării şi pe timp de război.

(2) Mobilizarea la locul de muncă a specialiştilor pentru nevoile economiei naţionale prevede luarea cetăţenilor cu obligaţii militare la evidenţa militară specială.

(3) Cetăţenii cu obligaţii militare mobilizaţi la locul de muncă beneficiază de amînarea încorporării în caz de mobilizare.

(4) Organizarea şi modul de mobilizare la locul de muncă a specialiştilor pentru nevoile economiei naţionale sînt determinate de Guvern.

(5) Organele administrativ-militare efectuează controlul privind legalitatea mobilizării la locul de muncă a specialiştilor pentru nevoile economiei naţionale.

Articolul 14. Chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public

Cetăţenii care nu au fost încorporaţi în serviciul militar, la declararea mobilizării, pot fi chemaţi pentru prestări de servicii în interes public în condiţiile legii.

Capitolul IV
ATRIBUŢIILE AUTORITĂŢILOR ADMINISTRAŢIEI PUBLICE, INSTITUŢIILOR PUBLICE ŞI ALE AGENŢILOR ECONOMICI ÎN DOMENIUL PREGĂTIRII DE MOBILIZARE ŞI AL MOBILIZĂRII

Articolul 15. Atribuţiile ministerelor şi departamentelor

Ministerele şi departamentele:

a) înaintează propuneri pentru elaborarea proiectului planului de mobilizare a economiei naţionale şi a proiectului bugetului de stat pentru primul an de război;

b) elaborează planurile de mobilizare ale domeniilor respective, iau măsuri pentru asigurarea funcţionării lor stabile pe timp de război în conformitate cu planul de mobilizare a economiei naţionale;

c) stabilesc, creează şi păstrează capacităţi şi rezerve de mobilizare;

d) îndeplinesc alte sarcini de pregătire a economiei naţionale pentru apărare, stabilite prin acte legislative şi alte acte normative.

Articolul 16. Atribuţiile Ministerului Apărării

Ministerul Apărării planifică şi coordonează activităţile privind completarea Forţelor Armate cu resurse de mobilizare. Cerinţele Ministerului Apărării în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării sînt executorii pentru toate autorităţile centrale de specialitate, autorităţile administraţiei publice locale şi instituţiile publice, pentru toţi agenţii economici şi cetăţenii Republicii Moldova.

Articolul 17. Atribuţiile consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi ale executivului unităţii teritoriale autonome cu statut special

Consiliul unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi executivul unităţii teritoriale autonome cu statut special:

a) asigură realizarea de către consiliile locale, primăriile (preturile), instituţiile publice şi agenţii economici a activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea;

b) acordă ajutor, coordonează şi controlează activitatea consiliilor locale şi a primăriilor (preturilor) în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

c) alocă mijloace financiare necesare pentru efectuarea activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea.

Articolul 18. Atribuţiile conducătorului autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea şi ale guvernatorului unităţii teritoriale autonome cu statut special

Conducătorul autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea şi guvernatorul unităţii teritoriale autonome cu statut special:

a) coordonează şi controlează activitatea subdiviziunilor structurale ale ministerelor şi departamentelor de pe teritoriul unităţii administrativ-teritoriale respective în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

b) controlează îndeplinirea de către autorităţile administraţiei publice locale, instituţiile publice, agenţii economici şi cetăţenii unităţii administrativ-teritoriale respective a prevederilor legislaţiei în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

c) organizează instruirea conducătorilor autorităţilor administraţiei publice locale şi lucrătorilor organelor de mobilizare din unitatea administrativ-teritorială respectivă în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

d) asigură efectuarea mobilizării resurselor umane şi prezentarea lor în punctele stabilite de organele administrativ-militare;

e) asigură îndeplinirea de către agenţii economici şi instituţiile publice din unitatea administrativ-teritorială respectivă a sarcinilor stabilite în planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 19. Atribuţiile consiliului local

Consiliul local:

a) asigură îndeplinirea de către instituţiile publice şi agenţii economici din municipiu, oraş, sat (comună) a prevederilor legislaţiei şi a hotărîrilor consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, executivului unităţii teritoriale autonome cu statut special în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

b) asigură, la declararea mobilizării, prezentarea cetăţenilor cu obligaţii militare la punctele stabilite de organele administrativ-militare;

c) alocă mijloacele financiare necesare pentru realizarea în teritoriu a activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea;

d) examinează informaţiile şi dările de seamă ale primarului, ale conducătorilor instituţiilor publice şi ale agenţilor economici şi prezintă consiliului unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, executivului unităţii teritoriale autonome cu statut special informaţii şi dări de seamă privind pregătirea de mobilizare a resurselor umane şi tehnico-materiale.

Articolul 20. Atribuţiile primarului (pretorului)

Primarul (pretorul):

a) asigură îndeplinirea de către instituţiile publice şi agenţii economici din municipiu (sector), oraş, sat (comună) a prevederilor legislaţiei, a hotărîrilor autorităţilor ierarhic superioare ale administraţiei publice în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării;

b) numeşte în funcţie, de comun acord cu comandantul centrului militar, specialiştii punctului de recrutare, încorporare şi completare din cadrul primăriei (preturii), conduce, coordonează şi controlează activitatea lor;

c) organizează pentru rezervişti, la declararea mobilizării, înmînarea ordinelor de chemare şi asigură prezentarea lor la data, ora şi locul indicat în ordinul de chemare;

d) organizează înmînarea ordinelor de predare a bunurilor materiale supuse rechiziţiei şi a ordinelor de chemare pentru prestări de servicii în interes public în caz de mobilizare;

e) propune consiliului local spre aprobare volumul mijloacelor financiare necesare pentru organizarea în municipiu (sector), oraş, sat (comună) a activităţilor privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea.

Articolul 21. Atribuţiile instituţiilor publice şi ale agenţilor economici

(1) Instituţiile publice şi agenţii economici:

a) elaborează planurile de mobilizare în baza sarcinilor de mobilizare ale ministerelor şi departamentelor;

b) îndeplinesc, integral şi în termenele stabilite, sarcinile (comenzile) privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea;

c) îndeplinesc ordinele de predare a bunurilor materiale în conformitate cu legislaţia ce reglementează rechiziţiile;

d) efectuează mobilizarea la locul de muncă a cetăţenilor cu obligaţii militare.

(2) Instituţiile publice şi agenţii economici vor lua măsuri pentru realizarea sarcinilor ce le revin în domeniul pregătirii de mobilizare şi al mobilizării, în care scop îşi vor adapta structura organizatorică.

Articolul 22. Răspunderi

Nerespectarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere penală sau administrativă, după caz.

Capitolul V

DISPOZIŢII FINALE

Articolul 23

Guvernul, în termen de 6 luni:

a) va prezenta propuneri privind armonizarea legislaţiei în vigoare cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE

PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 4 iulie 2002.

Nr. 1192-XV.

6. Legea Republicii Moldova cu privire la rechiziţiile de bunuri şi prestările de servicii în interes public (nr.1384-XV din 11.10.2002)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312965

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Art.1. - În sensul prezentei legi se definesc următoarele noţiuni principale:

rechiziţie de bunuri - măsură excepţională prin care autorităţile administraţiei publice împuternicite prin lege obligă instituţiile publice, agenţii economici, precum şi cetăţenii la cedarea temporară a unor bunuri mobile sau imobile, în condiţiile prezentei legi;

prestări de servicii - măsură excepţională prin care anumite categorii de cetăţeni sînt chemate, în condiţiile prezentei legi, pentru îndeplinirea unor lucrări sau desfăşurarea unor activităţi în interes public şi de apărare a ţării.

Art.2. - (1) Bunurile rechiziţionate sînt puse la dispoziţia forţelor destinate apărării naţionale sau a autorităţilor publice, la declararea mobilizării, a stării de război, a stării de asediu sau de urgenţă, precum şi în caz de concentrări militare, exerciţii sau antrenamente de mobilizare ori pentru prevenirea, localizarea sau înlăturarea consecinţelor calamităţilor naturale, a avariilor tehnogene şi a catastrofelor.

(2) Bunurile consumptibile şi cele perisabile pot fi rechiziţionate definitiv, cu plata despăgubirilor prevăzută de lege.

(3) Cetăţenii apţi de muncă pot fi chemaţi pentru prestări de servicii în vederea efectuării unor lucrări sau desfăşurării unor activităţi în situaţiile prevăzute la alin.(1).

Art.3. - Rechiziţiile de bunuri şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii se efectuează în scopul:

a) soluţionării problemelor materiale de orice natură, asigurării cu forţă de muncă şi cu clădiri, necesare forţelor destinate apărării şi autorităţilor administraţiei publice;

b) creării de condiţii pentru funcţionarea stabilă a economiei naţionale şi a instituţiilor publice;

c) asigurării cu încăperi pentru cazare, cu alimente şi medicamente a sinistraţilor, refugiaţilor şi populaţiei afectate de consecinţele războiului.

Art.4. - Rechiziţionarea de bunuri şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii se dispune după cum urmează:

a) la declararea mobilizării sau a stării de război - prin hotărîre a Parlamentului sau prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova;

b) la declararea stării de asediu sau de urgenţă - prin hotărîre a Parlamentului;

c) în caz de concentrări militare, exerciţii sau antrenamente de mobilizare - prin hotărîre de Guvern;

d) în caz de prevenire, localizare sau înlăturare a consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor tehnogene şi catastrofelor - prin hotărîre de Guvern.

Art.5. - (1) Pot fi rechiziţionate:

a) mijloace de transport;

b) sisteme, instalaţii şi tehnică de aerodrom, de comunicaţii şi telecomunicaţii;

c) surse de alimentare energetice;

d) tehnică de calcul;

e) utilaje şi materiale tipografice;

f) tehnică şi materiale topografice şi de construcţie;

g) carburanţi şi lubrifianţi, utilaje pentru transportul şi depozitarea acestora;

h) utilaje şi materiale pentru dotarea atelierelor de reparaţii;

i) clădiri;

j) terenuri;

k) articole de echipament şi de protecţie;

l) alimente şi utilaje pentru prepararea şi transportarea hranei;

m) animale;

n) furaje;

o) tehnică, aparatură şi materiale sanitar-veterinare;

p) medicamente, produse parafarmaceutice şi dispozitive medicale, exceptînd rechiziţionarea acestora de la cetăţeni.

[Art.5 al.(1), lit.p) introdusă prin LP219-XVI din 24.10.08, MO204-205/14.11.08 art.746]

(2) Bunurile se rechiziţionează de la proprietarii sau deţinătorii acestora.

(3) Bunurile rechiziţionabile vor avea starea tehnică şi calitatea necesare folosirii lor în scopul pentru care se rechiziţionează.

(4) Odată cu bunurile rechiziţionate se predau şi echipamentele aferente, fără de care acestea nu pot fi utilizate.

Art.6. - (1) Rechiziţionarea bunurilor şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii, în situaţiile prevăzute de prezenta lege, se efectuează de către centrele militare.

(2) În mod excepţional, pe timp de război, orice comandant de subunitate sau unitate militară similară sau superioară batalionului, care, în luptă, acţionează independent, are dreptul să decidă rechiziţionarea bunurilor ori chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii numai prin intermediul autorităţilor administraţiei publice locale şi cu asumarea răspunderii proprii.

Art.7. - (1) Pot fi chemaţi pentru prestări de servicii cetăţenii apţi de muncă, în vîrstă de 18 - 60 de ani - bărbaţii şi de 18 - 55 de ani - femeile.

(2) Unii specialişti - ingineri, tehnicieni, economişti, medici, farmacişti, asistenţi medicali - pot fi chemaţi să presteze servicii la specialităţile lor şi peste limita maximă de vîrstă prevăzută la alin.(1), dar nu mai mult de 65 de ani - bărbaţii şi 60 de ani - femeile.

Capitolul II
EVIDENŢA BUNURILOR RECHIZIŢIONABILE ŞI A CETĂŢENILOR CARE POT FI CHEMAŢI PENTRU PRESTĂRI DE SERVICII

Art.8. - (1) Autorităţile administraţiei publice sînt obligate să asigure, pe raza lor teritorială, efectuarea rechiziţiilor de bunuri şi chemarea persoanelor pentru prestări de servicii.

(2) Pentru realizarea scopului prevăzut la alin.(1), autorităţile administraţiei publice verifică:

a) ţinerea de către instituţiile publice şi agenţii economici a evidenţei bunurilor rechiziţionabile aflate în proprietate sau în deţinere;

b) starea tehnică a mijloacelor de transport şi a tehnicii de construcţie rechiziţionabile;

c) disponibilul forţei de muncă care poate fi chemată pentru prestări de servicii.

Art.9. - (1) Instituţiile publice şi agenţii economici ţin, în permanenţă, evidenţa bunurilor rechiziţionabile pe care le au în proprietate sau deţinere.

(2) Persoanele juridice prevăzute la alin.(1) sînt obligate să informeze, la cerere, centrele militare corespunzătoare despre numărul şi starea bunurilor rechiziţionabile.

(3) Evidenţa bunurilor rechiziţionabile, aflate în proprietatea sau deţinerea persoanelor fizice, se ţine de către autorităţile publice locale, iar a mijloacelor de transport - de către organele de poliţie corespunzătoare.

Art.10. - (1) Organele de poliţie care, pe raza lor teritorială, ţin evidenţa mijloacelor de transport, sînt obligate să comunice, la cerere, centrelor militare datele privind numărul, starea tehnică şi caracteristicile mijloacelor de transport.

(2) Schimbările privind înstrăinarea sau starea bunurilor rechiziţionabile, survenite în datele de evidenţă, se comunică de către proprietarii sau deţinătorii acestora centrelor militare, în cel mult 45 de zile de la producerea lor.

Art.11. - (1) Guvernul organizează periodic inventarierea anumitor categorii de bunuri rechiziţionabile.

(2) Proprietarii sau deţinătorii de bunuri rechiziţionabile sînt obligaţi să le declare şi, la cerere, să le prezinte comisiilor de inventariere.

(3) Autorităţile administraţiei publice sînt obligate să participe la operaţiile de inventariere.

Art.12. - Beneficiarii de bunuri rechiziţionate sînt obligaţi să ţină evidenţa acestora în unităţi fizice şi valorice.

Capitolul III
EFECTUAREA RECHIZIŢIEI ŞI CHEMAREA CETĂŢENILOR PENTRU PRESTĂRI DE SERVICII

Art.13. - (1) Bunurile se rechiziţionează numai în baza ordinului de predare emis de către autoritatea militară prevăzută la art. 6.

(2) Ordinul de predare a bunurilor supuse rechiziţiei va cuprinde în mod obligatoriu:

a) denumirea autorităţii militare emitente şi a unităţii beneficiare;

b) temeiul legal al rechiziţiei;

c) datele de identificare a bunurilor, a proprietarului sau a deţinătorului acestora;

d) locul şi termenul de predare a bunurilor.

(3) La predarea bunurilor supuse rechiziţiei se întocmeşte un act în care sînt înscrise, pe lîngă datele de identificare menţionate în ordinul de predare, starea şi valoarea bunurilor la momentul rechiziţiei.

Art.14. - (1) Aeronavele şi instalaţiile de aeroport sînt preluate împreună cu echipajele şi personalul care le deservesc, iar mijloacele de transport auto şi tehnica de construcţie - cu şoferii şi, respectiv, mecanicii conductori.

(2) Bunurile, altele decît cele prevăzute la alin.(1), care nu pot fi folosite decît cu personal calificat, sînt preluate, de asemenea, împreună cu personalul care le deserveşte.

(3) Persoanele aflate în situaţiile prevăzute la alin.(1) şi (2) sînt considerate mobilizate sau chemate pentru prestări de servicii, în condiţiile prezentei legi.

(4) Proprietarii sau deţinătorii de imobile incluse în Nomenclatorul bunurilor rechiziţionabile sînt obligaţi să le pună la dispoziţia beneficiarilor împreunăcu utilităţile auxiliare existente la data rechiziţionării.

Art.15. - (1) Înştiinţarea cetăţenilor privind chemarea la prestări de servicii se efectuează prin ordin de chemare individual sau colectiv.

(2) Ordinul de chemare va cuprinde în mod obligatoriu:

a) denumirea autorităţii militare emitente şi a unităţii beneficiare;

b) temeiul legal al chemării;

c) numele, prenumele şi domiciliul persoanei chemate;

d) termenul şi locul de prezentare.

(3) Ordinul de chemare al salariaţilor se expediază la locul de muncă al acestora şi se înmînează persoanei în cauză de către conducătorul instituţiei publice sau al agentului economic.Pentru celelalte persoane, ordinul de chemare se transmite de către autorităţile administraţiei publice locale pe a căror rază teritorială persoanele în cauză domiciliază.

Art.16. - (1) La declararea mobilizării sau a stării de război, persoanele chemate pentru prestări de servicii sînt supuse regulamentelor, disciplinei şi jurisdicţiei militare.

(2) Pentru situaţiile menţionate la alin.(1), persoanele în cauză sînt considerate militari mobilizaţi, cu gradele din evidenţa militară. Persoanele care nu au fost luate în evidenţa militară sînt considerate militari cu gradul de soldat.

Capitolul IV
RESTITUIRI. DESPĂGUBIRI. PREŢURI ŞI TARIFE. CONTESTAŢII

Art.17. - După expirarea termenelor de rechiziţie sau la încetarea cauzelor care au determinat rechiziţia, bunurile se restituie persoanelor de la care au fost rechiziţionate, cu întocmirea actului de restituire.

Art.18. - (1) Proprietarii sau deţinătorii bunurilor rechiziţionate au dreptul la despăgubiri, în condiţiile prezentei legi, dacă bunurile au suferit deteriorări sau devalorizări.

(2) Pe perioada rechiziţiei, obligaţiile care decurg din contractele legal încheiate se suspendă.

(3) Proprietarii sau deţinătorii mijloacelor de transport rechiziţionate pentru participarea la concentrări militare, exerciţii sau antrenamente de mobilizare au dreptul la o dreaptă şi prealabilă plată pentru folosirea acestor mijloace.

(4) Deteriorările produse terenurilor productive rechiziţionate vor fi despăgubite în caz de concentrări militare, exerciţii sau antrenamente de mobilizare.

(5) Pentru imobilele folosite la cazare nu se plăteşte chirie pe timpul mobilizării, precum şi pe timpul stării de urgenţă, de asediu sau de război, indiferent de durata de folosire a acestora.

(6) În celelalte situaţii prevăzute de prezenta lege, cazarea dă dreptul la încasarea unei chirii, în conformitate cu legislaţia.

[Pct.18 modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

Art.19. - Pentru stabilirea cantităţilor şi preţurilor la bunurile rechiziţionabile, a tarifelor la prestările de servicii, precum şi pentru soluţionarea diverselor litigii ce ţin de efectuarea rechiziţiilor, se instituie:

a) comisii mixte de rechiziţii - în unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea şi în municipiul Bălţi;

b) Comisia Centrală de Rechiziţii.

[Pct.19 modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

Art.20. - (1) Comisia mixtă de rechiziţii este compusă din:

a) conducătorul autorităţii administraţiei publice locale de nivelul al doilea - preşedintele comisiei;

b) comandantul centrului militar;

c) reprezentantul subdiviziunii teritoriale a Serviciului de Informaţii şi Securitate;

d) reprezentantul organului teritorial de poliţie;

e) şeful compartimentului juridic al consiliului local;

f) şeful direcţiei teritoriale finanţe;

g) reprezentantul organului teritorial control financiar şi revizie - specialist în preţuri;

h) şeful serviciului de mobilizare a economiei;

i) şeful compartimentului responsabil pentru efectuarea rechiziţiilor al centrului militar;

j) alte persoane, la decizia preşedintelui comisiei.

(2) Comisia mixtă de rechiziţii poate fi convocată trimestrial sau, după caz, la solicitarea comandantului centrului militar. (3) Comisia mixtă de rechiziţii stabileşte, pe localităţi, instituţii publice şi agenţi economici, cantităţile de bunuri supuse rechiziţiei şi numărul de persoane care pot fi chemate pentru prestări de servicii.

(4) Comisiile mixte de rechiziţii propun anual Comisiei Centrale de Rechiziţii limitele preţurilor folosite la plata despăgubirilor în caz de rechiziţie, precumşi tarifele prestărilor de servicii.

(5) Hotărîrile comisiei mixte de rechiziţii sînt obligatorii pentru toate persoanele fizice şi juridice menţionate în prezenta lege.

Art.21. - (1) Comisia Centrală de Rechiziţii se află în subordinea Guvernului şi este compusă din:

a) viceprim-ministru - preşedintele comisiei;

b) reprezentantul Ministerului Economiei;

c) reprezentantul Ministerului Justiţiei;

d) reprezentantul Ministerului Finanţelor;

e) reprezentantul Ministerului Apărării;

f) reprezentantul Ministerului Afacerilor Interne;

f^1) reprezentantul Ministerului Sănătăţii;

[Art.21al.(1), lit.f^1) introdusă prin LP219-XVI din 24.10.08, MO204-205/14.11.08 art.746]

g) reprezentantul Serviciului de Informaţii şi Securitate;

h) reprezentantul Marelui Stat Major al Armatei Naţionale;

[Art.21 al.(1), lit.h) modificată prin LP234-XVI din 08.11.07, MO184-187/30.11.07 art.715]

[Art.21 al.(1), lit.i) abrogată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

j) reprezentantul Băncii Naţionale a Moldovei;

k) alte persoane, la propunerea preşedintelui comisiei.

(2) Comisia Centrală de Rechiziţii se convoacă anual sau, după caz, de către preşedintele acesteia.

(3) Comisia centrală de Rechiziţii, în baza propunerilor comisiilor mixte de rechiziţii, elaborează Nomenclatorul bunurilor rechiziţionabile, stabileşte preţurile la aceste bunuri şi tarifele prestărilor de servicii, unitare pe întreaga ţară.

(4) Nomenclatorul, preţurile şi tarifele menţionate la alin.(3) se aprobă de Guvern şi se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(5) Comisia Centrală de Rechiziţii examinează şi soluţionează contestaţiile privind hotărîrile comisiilor mixte de rechiziţii.

(6) Hotărîrile Comisiei Centrale de Rechiziţii se pun în executare de către Ministerul Economiei, prin intermediul comisiilor mixte de rechiziţii.

Art.22. - Despăgubirile pentru bunurile rechiziţionate se acordă după cum urmează:

a) pentru bunurile neconsumptibile, care din motive obiective nu mai pot fi restituite proprietarilor sau deţinătorilor - prin acordarea unor bunuri similare sau prin plata contravalorii acestora, calculată în funcţie de starea tehnică şi de gradul de uzură la momentul rechiziţionării;

b) bunurile consumptibile se achită la preţurile în vigoare în funcţie de calitatea lor la momentul preluării;

c) chiria pentru clădiri şi terenuri fără culturi sau plantaţii se plăteşte la nivelul stabilit prin hotărîre de Guvern;

d) pentru plantaţiile şi semănăturile existente pe terenurile rechiziţionate se achită echivalentul producţiei necomercializate de proprietar sau deţinător, calculat la preţurile publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, din care se scad cheltuielile ce ar fi fost necesare pentru obţinerea recoltei;

e) în cazul distrugerii semănăturilor se plăteşte echivalentul necesar pentru refacerea acestora;

f) pentru terenurile neproductive nu se acordă despăgubiri;

g) în cazul în care pentru unele bunuri nu există preţuri publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, evaluarea despăgubirilor se face de către reprezentantul unităţii beneficiare şi cel al autorităţii administraţiei publice locale, prin comparaţie cu preţurile produselor similare.

Art.23. - (1) Plata pentru prestările de servicii se efectuează conform schemei de salarizare întocmite de unitatea beneficiară.

(2) În caz de îmbolnăvire sau accident de muncă, survenite în cadrul prestării de servicii la mobilizare sau pe timp de război, persoanele respective beneficiază de drepturile prevăzute în acest sens pentru militari.

(3) În cazul prestărilor de servicii în localităţi, altele decît cele în care domiciliază persoanele chemate, cheltuielile de transport, cazare şi hrană vor fi suportate de unităţile beneficiare.

Art.24. - Plata despăgubirilor în caz de rechiziţie şi pentru prestări de servicii se efectuează după cum urmează:

a) de către centrele militare - din fondurile cu această destinaţie puse la dispoziţie de la bugetul de stat sau din alte fonduri constituite potrivit legii - în cazul declarării mobilizării, a stării de război, de asediu sau de urgenţă;

b) de către ministerele şi departamentele în folosul cărora s-au efectuat rechiziţiile de bunuri sau prestările de servicii - din mijloacele alocate acestora din bugetul de stat - în cazul concentrărilor militare, exerciţiilor şi antrenamentelor de mobilizare;

c) de către autorităţile administraţiei publice locale - din mijloacele alocate din bugetele locale sau din bugetul de stat - în cazul prevenirii, localizării sau lichidării consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor tehnogene şi catastrofelor.

Art.25. - (1) Distrugerea actului de rechiziţie se efectuează în modul şi în termenele stabilite prin hotărîre de Guvern.

2) În cazul pierderii actului de rechiziţie, Comisia Centrală de Rechiziţii poate decide eliberarea unui duplicat numai după declararea nulităţii actului primar în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Art.26. - (1) Reclamaţiile privind preţurile stabilite, valoarea bunurilor rechiziţionate înscrise în documentele oficiale şi achitarea despăgubirilor se prezintă comisiei mixte care a adoptat hotărîrea cu privire la rechiziţie, în cel mult 90 de zile de la data semnării actului de restituire.

(2) Hotărîrea comisiei mixte de rechiziţii poate fi contestată la Comisia Centrală de Rechiziţii în cel mult 90 de zile de la adoptarea ei. În cazul admiterii contestaţiei, Comisia Centrală de Rechiziţii anulează hotărîrea comisiei mixte şi stabileşte suma care urmează a fi achitată.

(3) Hotărîrea Comisiei Centrale de Rechiziţii poate fi atacată în instanţa de judecată în conformitate cu legislaţia.

Capitolul V
SCUTIRI DE RECHIZIŢII ŞI DE PRESTĂRI DE SERVICII

Art.27. - (1) Nu sînt supuse rechiziţiei următoarele categorii de bunuri:

a) obiectele de uz personal şi de gospodărie casnică;

b) bunurile personale strict necesare exercitării profesiei sau ocupaţiei prin care persoana respectivă îşi asigură existenţa;

c) cantităţile de cereale, legume şi fructe, de alte alimente, necesare consumului proprietarului şi familiei sale, seminţele pentru însămînţări;

d) părţile din imobilele strict necesare proprietarilor;

e) mijloacele de transport care aparţin invalizilor, precum şi cele ale instituţiilor medicale de stat destinate asistenţei medicale urgente;

f) bunurile instituţiilor pentru întreţinerea de stat a copiilor, a persoanelor cu deficienţe fizice şi mintale şi a bătrînilor;

g) clădirile penitenciarelor;

h) bunurile care aparţin bisericilor, mănăstirilor şi caselor de rugăciuni ale cultelor sau ale asociaţiilor religioase, recunoscute de stat;

i) bunurile misiunilor diplomatice şi ale oficiilor consulare străine;

j) bunurile din patrimoniul cultural - naţional sau internaţional;

k) bunurile aflate în rezervele materiale şi în cele de mobilizare ale statului, constituite în conformitate cu legislaţia.

(2) Rechiziţiile de bunuri în caz de concentrări militare, exerciţii sau antrenamente de mobilizare pot fi efectuate de la unul şi acelaşi proprietar sau deţinător nu mai des decît o dată la 2 ani.

Art.28. - (1) Sînt scutite de prestări de servicii:

a) persoanele inapte pentru muncă;

b) femeile gravide;

c) persoanele care întreţin şi îngrijesc copii, părinţi, fraţi sau surori, inapţi pentru muncă, în cazul în care prezenţa întreţinătorului este strict necesară;

d) persoanele care întreţin şi îngrijesc copii sub vîrsta de 8 ani;

e) persoanele mobilizate la locul de muncă.

(2) Situaţiile în care se află persoanele menţionate la lit.a), b) şi c) se certifică de instituţiile medicale competente.

Capitolul VI

RĂSPUNDEREA

Art.29. - (1) Persoanele care, la declararea mobilizării sau a stării de război, refuză să pună la dispoziţie bunurile rechiziţionabile, nu le declară la inventariere sau se sustrag de la îndeplinirea acestor obligaţii sînt trase la răspundere în conformitate cu legislaţia.

(2) Neîndeplinirea de către un funcţionar public a îndatoririlor sale de serviciu prevăzute de prezenta lege se pedepseşte conform legislaţiei.

Art.30. - (1) Constituie contravenţii administrative la normele privind rechiziţiile şi prestările de servicii, dacă acestea, potrivit legii, nu constituie infracţiuni, următoarele fapte:

a) necomunicarea, în termen, centrelor militare a datelor de evidenţă privind cantitatea şi starea bunurilor rechiziţionabile, precum şi a modificărilor survenite în aceste date;

b) absenţa nejustificată sau refuzul persoanelor legal chemate de a presta servicii în caz de concentrări militare, exerciţii şi antrenamente de mobilizare, precum şi la prevenirea, localizarea sau înlăturarea consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor tehnogene şi catastrofelor.

(2) Contravenţiile prevăzute la alin.(1) se sancţionează în conformitate cu legislaţia.

Capitolul VII

DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Art.31. - Cantităţile de bunuri rechiziţionabile, durata rechiziţiei, procedura de rechiziţionare şi de chemare pentru prestări de servicii în scopul prevenirii, localizării sau înlăturării consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor tehnogene şi catastrofelor se stabilesc prin hotărîre de Guvern.

Art.32. - Marelui Stat Major al Armatei Naţionale şi Ministerul Economiei sînt autorizate să controleze periodic modul de ţinere a evidenţei şi deîntreţinere de către instituţiile publice şi agenţii economici a bunurilor supuse rechiziţiei, veridicitatea datelor comunicate de către proprietarii sau deţinătorii lor, precum şi modul de întreţinere şi starea tehnică a bunurilor rechiziţionabile care aparţin persoanelor fizice.

[Art.32 modificat prin LP234-XVI din 08.11.07, MO184-187/30.11.07 art.715]

Art.33. - Guvernul, în termen de 6 luni:

va prezenta Parlamentului propuneri privind modificarea şi completarea legislaţiei în vigoare;

va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 11 octombrie 2002.
Nr. 1384-XV.

7. Legea Republicii Moldova cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii (nr.1156-XIV din 26.07.2000)

8. Legea Republicii Moldova cu privire la rezerva Forţelor Armate (nr.1244-XV din 18.07.2002)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312936

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege stabileşte, în conformitate cu Constituţia Republicii Moldova, Legea cu privire la pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei şi alte acte normative, destinaţia, formarea şi structura rezervei Forţelor Armate, formele de pregătire a rezerviştilor, modul de gestionare a rezervei Forţelor Armate, precum şi drepturile şi garanţiile cetăţenilor aflaţi în rezerva Forţelor Armate.

Articolul 2. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

a) rezerva Forţelor Armate - totalitatea resurselor umane care se află în evidenţa militară în calitate de rezervişti;

b) aflarea în rezervă - îndeplinirea de către cetăţeni a unor obligaţii specifice care asigură pregătirea lor pentru apărarea Patriei.

Articolul 3. Destinaţia rezervei

(1) Rezerva Forţelor Armate este destinată pentru completarea Forţelor Armate la mobilizare.

(2) Subunităţi ale rezervei, precum şi rezervişti aparte, pot fi antrenaţi pentru participare la lichidarea consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor tehnogene şi catastrofelor.

Articolul 4. Formarea rezervei

(1) Rezerva Forţelor Armate o formează cetăţenii care:

a) sînt trecuţi în rezervă după îndeplinirea serviciului militar;

b) au absolvit cursul deplin de instruire la catedra militară;

[Art. 4 al.(1), lit.c) exclusă prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

d) sînt apţi pentru serviciul militar, dar nu au îndeplinit această obligaţiune pînă la împlinirea vîrstei de 27 de ani.

e) au absolvit cursurile de pregătire a rezerviştilor în cadrul centrelor de instruire a rezervei Forţelor Armate.

[Art. 4 al.(1), lit.e) introdusă prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

(2) Luarea în evidenţa militară a cetăţenilor menţionaţi la alin.(1) se efectuează de către organele administrativ-militare teritoriale.

(3) La luarea în evidenţa militară a cetăţenilor în calitate de rezervişti, în funcţie de nivelul de pregătire militară şi de indicele de vîrstă al acestora, se ia decizia privind includerea rezervistului în una din structurile rezervei.

(4) Nu pot fi luaţi în evidenţa militară în calitate de rezervişti cetăţenii care sînt recunoscuţi inapţi pentru îndeplinirea serviciului militar, conform stării de sănătate, cu excluderea din evidenţa militară.

Articolul 5. Structura rezervei şi limita de vîrstă de aflare în rezervă

(1) În funcţie de gradul de pregătire militară, rezerva Forţelor Armate se împarte în:

a) rezervă instruită, alcătuită din cetăţenii care au îndeplinit serviciul militar, au absolvit cursurile de pregătire a rezerviştilor în cadrul centrelor de instruire a rezervei Forţelor Armate sau au absolvit cursul deplin de instruire la catedra militară;

[Art. 5 al.(1), lit.a) modificată prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

b) rezervă neinstruită, alcătuită din cetăţenii apţi pentru serviciul militar, dar care nu au îndeplinit această obligaţiune pînă la împlinirea vîrstei de 27 de ani. Rezerviştii neinstruiţi care au îndeplinit serviciul militar în calitate de rezervişti concentraţi sînt transferaţi în rezerva instruită.

[Art. 5 al.(1), lit.b) modificată prin LP199-XVI din 02.10.08,MO187-188/17.10.08 art.666]

(2) În funcţie de faptul dacă rezerviştii sînt sau nu repartizaţi în funcţii în unităţile militare, rezerva Forţelor Armate se împarte în:

a) rezervă activă, alcătuită din rezerviştii repartizaţi în funcţii militare în marile unităţi, unităţi şi instituţii ale Forţelor Armate în corespundere cu planul de completare;

b) rezervă pasivă (resurse disponibile), alcătuită din rezerviştii care nu sînt repartizaţi în funcţii şi care pot completa, în caz de necesitate, rezerva activă.

(3) Conform indicelui de vîrstă, rezerva Forţelor Armate se împarte în:

a) rezervă de clasa I, în care se află rezerviştii pînă la împlinirea vîrstei:

soldaţii, sergenţii şi subofiţerii - de 45 de ani;

ofiţerii - de 55 de ani;

generalii - de 60 de ani;

b) rezerva de clasa II, în care se află rezerviştii:

soldaţii, sergenţii şi subofiţerii - de la 45 de ani pînă la împlinirea vîrstei de 50 de ani;

ofiţerii - de la 55 de ani pînă la împlinirea vîrstei de 60 de ani;

generalii - de la 60 de ani pînă la împlinirea vîrstei de 65 de ani.

(4) După atingerea limitei de vîrstă de aflare în rezerva de clasa I, cetăţenii sînt trecuţi în rezerva de clasa II. În acest caz, rezerviştii aflaţi în componenţa rezervei active sînt trecuţi, de regulă, în componenţa rezervei pasive.

(5) Limita de vîrstă de aflare în rezerva de clasa II este, concomitent, şi limita de vîrstă de aflare în rezerva Forţelor Armate. După atingerea limitei de vîrstă de aflare în rezerva Forţelor Armate, rezerviştii sînt trecuţi în retragere şi excluşi din evidenţa militară.

Articolul 6. Pregătirea rezervei

(1) Pregătirea rezervei Forţelor Armate se efectuează în conformitate cu prevederile prezentei legi, potrivit planurilor şi programelor aprobate de Guvern.

(2) Conducătorul organului administrativ-militar teritorial poate, în conformitate cu legea, lua decizia privind amînarea concentrării rezervistului.

Articolul 7. Evidenţa militară a rezerviştilor

(1) Evidenţa militară a rezerviştilor este asigurată de organele administrativ-militare, de organele şi structurile Ministerului Afacerilor Interne, ale Serviciului de Informaţii şi Securitate şi ale altor ministere şi departamente, de autorităţile administraţiei publice locale, de conducătorii instituţiilor publice şi ai agenţilor economici, indiferent de tipul de proprietate.

(2) Evidenţa militară a rezerviştilor se organizează conform prevederilor Legii cu privire la pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei şi potrivit Regulamentului cu privire la evidenţa militară, elaborat de Ministerul Apărării şi aprobat de Guvern.

Articolul 8. Mobilizarea rezerviştilor la locul de muncă

(1) Rezerviştii pot fi mobilizaţi la locul de muncă în modul stabilit de Regulamentul cu privire la mobilizarea la locul de muncă, aprobat de Guvern.

(2) În caz de mobilizare la locul de muncă a rezervistului aflat în componenţa rezervei active, acesta este transferat în rezerva pasivă.

Articolul 9. Examenul medical al rezerviştilor

Examenul medical al rezerviştilor se organizează şi se efectuează de către comisiile medico-militare de pe lîngă organele administrativ-militare teritoriale conform Regulamentului cu privire la expertiza medico-militară în Forţele Armate ale Republicii Moldova, aprobat de Guvern.

Articolul 10. Protecţia socială şi juridică a rezerviştilor

Protecţia socială şi juridică a rezerviştilor se efectuează în conformitate cu legislaţia.

Capitolul II
Rezerva activă a forţelor armate

Articolul 11. Componenţa rezervei active

Rezerva activă a Forţelor Armate se constituie din rezerva Armatei Naţionale şi rezerva altor componente ale Forţelor Armate.

Articolul 12. Modul de includere a rezerviştilor în componenţa rezervei active

(1) În componenţa rezervei active a Forţelor Armate sînt incluşi, de regulă, rezerviştii instruiţi militar şi care se referă, conform indicelui de vîrstă, la rezerva de clasa I.

(2) La includerea rezervistului în componenţa rezervei active se examinează calităţile lui morale şi psihologice, nivelul pregătirii militare, starea sănătăţii şi, în baza rezultatelor examinării, se stabileşte funcţia pentru care acesta este repartizat.

(3) În cazul includerii în componenţa rezervei active a rezervistului neinstruit militar, acesta este concentrat pentru instruire militară nu mai tîrziu de 6 luni din momentul includerii lui în componenţa rezervei active.

(4) Rezervistul inclus în componenţa rezervei active poate încheia un contract de aflare în rezerva activă. În acest caz, rezervistul beneficiază de drepturi suplimentare stabilite de legislaţie.

(5) Principiile şi modul de încheiere a contractului, lista marilor unităţi şi unităţilor militare ale Forţelor Armate, care se completează cu rezervişti prin contract, precum şi termenele de trecere a acestor unităţi la principiul mixt de completare cu rezervişti, se stabilesc de către Statul Major General al Forţelor Armate.

(6) Contractul de aflare în rezerva activă se încheie între rezervist, unitatea militară şi conducătorul organului administrativ-militar teritorial pe un termen de 5 ani. La expirarea termenului contractului, cu acordul părţilor contractante, contractul poate fi prelungit.

[Art. 12, al.(6) modificat prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

Articolul 13. Pregătirea rezerviştilor din componenţa rezervei active

(1) Pregătirea rezerviştilor din componenţa rezervei active se efectuează în conformitate cu planul de pregătire a rezervei, elaborat anual de Statul Major General al Forţelor Armate şi aprobat de Guvern.

(2) Pregătirea rezerviştilor se efectuează la concentrări militare, exerciţii şi antrenamente de mobilizare, stabilite în planul de pregătire a rezervei.

(3) Concentrările militare, în funcţie de scopul pregătirii, se efectuează:

a) pentru obţinerea unei specialităţi militare;

b) pentru perfecţionarea cunoştinţelor militare şi avansarea în funcţie;

c) pentru pregătirea pe specialităţi deficitare.

(4) Efectuarea concentrărilor militare în alte scopuri este interzisă.

(5) Durata unei concentrări militare este de cel mult 45 de zile. Rezervistul, în timpul aflării în rezervă, poate fi chemat la concentrări militare de cel mult 5 ori.

(6) Concentrările militare se organizează şi se efectuează în baza unităţilor militare şi a centrelor de instruire ale Ministerului Apărării şi ale altor autorităţi ale administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar.

(7) În scopul verificării deprinderilor şi efectuării închegării de luptă, rezerviştii pot fi chemaţi la exerciţii de mobilizare, dar nu mai des decît o dată la 5 ani. Durata unui exerciţiu de mobilizare nu poate depăşi 10 zile.

(8) Rezerviştii pot fi chemaţi la antrenamentele de mobilizare în scopul verificării capacităţii de luptă a unităţilor militare pe un termen de o zi, dar nu mai des decît o dată pe an.

(9) Participarea rezerviştilor la exerciţiile şi antrenamentele de mobilizare nu influenţează condiţiile de chemare la concentrările militare.

Articolul 14. Asigurarea materială şi financiară a pregătirii rezervei active

(1) Asigurarea pregătirii rezerviştilor cu armament, tehnică, muniţii şi alte mijloace tehnico-materiale se efectuează din contul mijloacelor de aprovizionare curentă a unităţilor militare. Modul de folosire temporară în aceste scopuri a rezervelor tehnico-materiale, limita consumului resurselor tehnicii şi armamentului, precum şi modul de recuperare a mijloacelor materiale consumate şi cel de deservire a armamentului, a tehnicii militare şi speciale utilizate la pregătirea rezerviştilor, se stabilesc de către conducătorii autorităţilor administraţiei publice centrale în care este prevăzut serviciul militar.

(2) Asigurarea financiară a rezerviştilor concentraţi se efectuează din contul bugetului de stat, în modul stabilit de Guvern.

Articolul 15. Acordarea gradelor militare rezerviştilor din componenţa rezervei active

(1) Gradele militare ordinare pot fi acordate rezerviştilor aflaţi în componenţa rezervei active numai după efectuarea concentrărilor militare sau a exerciţiilor de mobilizare şi susţinerea examenelor, în modul stabilit de Ministerul Apărării.

(2) Termenele de aflare a rezerviştilor în gradele militare pentru conferirea următorului grad militar se stabilesc:

a) pentru subofiţerii în rezervă (în fiecare grad militar) - 2 ani;

b) pentru ofiţerii în rezervă cu gradul militar de:

locotenent în rezervă - 3 ani;

locotenent major în rezervă - 4 ani;

căpitan în rezervă - 4 ani;

maior în rezervă - 5 ani;

locotenent-colonel în rezervă - 6 ani.

(3) Gradele militare se acordă rezerviştilor după cum urmează:

a) soldaţilor şi sergenţilor în rezervă, pînă la gradul militar "sergent major în rezervă" inclusiv - de către conducătorul organului administrativ-militar teritorial;

b) subofiţerilor în rezervă, pînă la gradul militar "plutonier adjutant" inclusiv - de către conducătorul organului administrativ-militar central;

c) ofiţerilor în rezervă, pînă la gradul militar "colonel în rezervă" inclusiv - de către ministrul apărării.

(4) Gradul militar maximal care poate fi acordat rezervistului aflat în componenţa rezervei active este "colonel în rezervă".

(5) Acordarea gradelor militare în rezervă înainte de termen nu se prevede.

Articolul 16. Protecţia socială a rezerviştilor aflaţi în componenţa rezervei active în bază de contract

Rezerviştii aflaţi în componenţa rezervei active în bază de contract, în caz de îndeplinire a condiţiilor contractului, beneficiază de:

a) premii băneşti în mărimea stabilită de Ministerul Apărării - la încheierea concentrărilor militare sau a exerciţiilor de mobilizare;

b) 5 zile de concediu suplimentar la concediul ordinar la locul de muncă (inclusiv la agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate) - rezerviştii aflaţi în componenţa rezervei active mai mult de 15 ani;

c) asistenţă medicală gratuită în instituţiile medico-militare - rezerviştii aflaţi în componenţa rezervei active mai mult de 20 de ani;

[Art. 16, lit.d-e) excluse prin LP252-XVI din 22.11.07, MO203-206/28.12.07 art.782]

f) alte drepturi stabilite de legislaţie.

[Art. 16, lit.f) introdusă prin LP104 din 20.04.07, MO90-93/29.06.07 art.397]

Capitolul III
REZERVA PASIVĂ A FORŢELOR ARMATE

Articolul 17. Componenţa rezervei pasive

(1) Rezerviştii care nu sînt incluşi în componenţa rezervei active formează rezerva pasivă a Forţelor Armate.

(2) Rezervistul aflat în componenţa rezervei pasive nu poate fi chemat la concentrări, exerciţii şi antrenamente de mobilizare.

Articolul 18. Acordarea gradelor militare rezerviştilor aflaţi în componenţa rezervei pasive

(1) Rezerviştii aflaţi în componenţa rezervei pasive pot fi avansaţi în gradele militare ordinare, dar nu mai mult de două grade militare, pe parcursul aflării lor în componenţa rezervei pasive.

(2) Acordarea gradelor militare rezerviştilor aflaţi în rezerva pasivă se efectuează potrivit prevederilor art.15 alin.(3).

(3) Gradul militar maximal care poate fi acordat rezervistului aflat în componenţa rezervei pasive este "căpitan în rezervă".

Capitolul IV
GESTIONAREA REZERVEI FORŢELOR ARMATE

Articolul 19. Modul de gestionare a rezervei Forţelor Armate la declararea mobilizării

Rezerva Forţelor Armate, la declararea mobilizării, se gestionează conform destinaţiei, în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 20. Concentrările speciale

(1) Rezerviştii pot fi chemaţi la concentrări speciale pentru participare la lichidarea consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor tehnogene şi catastrofelor.

(2) Numărul rezerviştilor chemaţi la concentrări speciale şi durata concentrărilor se stabilesc prin hotărîre de Guvern.

(3) Asigurarea financiară şi materială a rezerviştilor chemaţi la concentrări speciale se efectuează din contul bugetului de stat.

(4) Rezerviştii care participă la concentrări speciale pot beneficia de drepturi suplimentare conform hotărîrii Guvernului.

(5) Participarea rezerviştilor la concentrări speciale nu influenţează condiţiile de chemare a acestora la concentrări militare.

Capitolul V
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 21

Guvernul, în termen de 6 luni:

a) va înainta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 18 iulie 2002.
Nr. 1244-XV.

9. Legea Republicii Moldova privind regimul stării de urgenţă, de asediu şi de război (nr. 212-XV din 24.06.2004).

http://lex.justice.md/document_rom.php?id=9BEC39CF:F109D735

NOTĂ:

În textul legii, sintagma „Departamentul Situaţii Excepţionale” se înlocuieşte cu sintagma „Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale” prin*LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

stare de urgenţă - ansamblu de măsuri cu caracter politic, economic, social şi de menţinere a ordinii publice, care se instituie provizoriu în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării în caz de:

a) iminenţă a declanşării sau declanşare a unor situaţii excepţionale cu caracter natural, tehnogen sau biologico-social, ceea ce face necesarăprevenirea, diminuarea şi lichidarea consecinţelor acestora;
[Art.1 lit.a) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

b) existenţă a unui pericol pentru securitatea naţională sau ordinea constituţională, ceea ce face necesară apărarea statului de drept, menţinerea sau restabilirea stării de legalitate;

stare de asediu - ansamblu de măsuri cu caracter politic, militar, economic şi social, care se instituie în unele localităţi sau pe întreg teritoriul ţării în scopul ridicării capacităţii de luptă a trupelor şi a nivelului de pregătire a populaţiei, economiei şi teritoriului respectiv în iminenţa unei agresiuni armate;

stare de război - regim instituit pe întreg teritoriul ţării în cazul notificării declaraţiei de război sau al unei agresiuni armate împotriva Republicii Moldova, în scopul apărării suveranităţii, independenţei, unităţii, integrităţii teritoriale şi ordinii constituţionale;

mobilizare - activitate complexă desfăşurată pe plan politic, economic, administrativ şi militar în scopul asigurării cu resurse umane şi tehnico-materiale necesare apărării ţării şi trecerii statului de la starea de pace la starea de război.

Articolul 2. Obiectul prezentei legi

Prin prezenta lege se stabilesc:

a) temeiurile, modul şi condiţiile declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război, precum şi competenţa autorităţilor care o declară;

b) măsurile ce se aplică în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, precum şi drepturile, obligaţiile şi răspunderea persoanelor juridice şi fizice în această perioadă.

Articolul 3. Cadrul juridic

Cadrul juridic al stării de urgenţă, de asediu şi de război îl constituie Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative, precum şi acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 4. Acţiunea actelor normative

(1) În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, legile şi alte acte normative adoptate pînă la instituirea stării respective acţionează în măsuraîn care nu contravin prezentei legi.

(2) În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, instituite pe întreg teritoriul ţării, nu se admite modificarea Constituţiei, adoptarea, modificarea sau abrogarea legilor organice şi a legislaţiei electorale, precum şi desfăşurarea alegerilor autorităţilor publice centrale şi locale şi a referendumurilor republicane şi locale.

(3) După ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război, actele normative adoptate pentru această perioadă se abrogă fără un preaviz special în acest sens.

Articolul 5. Restrîngerea exerciţiului unor drepturi şi libertăţi

(1) Pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, în funcţie de gravitatea situaţiei ce a determinat instituirea acesteia, poate fi restrîns, dacă este cazul, exerciţiul unor drepturi sau libertăţi ale cetăţenilor în conformitate cu art.54 din Constituţie.

(2) Restrîngerea prevăzută la alin.(1) trebuie să fie conformă cu obligaţiile care rezultă din tratatele internaţionale privind drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte şi nu poate implica discriminarea unor persoane sau a unor grupuri de persoane exclusiv din considerente de rasă, naţionalitate, limbă, religie, sex, convingeri politice sau origine socială.

Articolul 6. Angajamentele internaţionale

(1) În conformitate cu angajamentele internaţionale ale Republicii Moldova care rezultă din Pactul internaţional cu privire la drepturile civile şi politice şi din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în cazul declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război, Parlamentul sau Preşedintele Republicii Moldova informează, în termen de 3 zile, Secretarul General al ONU şi Secretarul General al Consiliului Europei asupra restrîngerii drepturilor şi libertăţilor cetăţenilor, restrîngere ce constituie o abatere de la angajamentele care decurg din documentele menţionate, precum şi asupra volumului şi cauzelor acestei abateri.

(2) Parlamentul sau Preşedintele Republicii Moldova va informa, de asemenea, Secretarul General al ONU şi Secretarul General al Consiliului Europei despre ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război şi despre reluarea aplicării integrale a prevederilor Pactului internaţional şi ale Convenţiei europene, menţionate la alin.(1).

Articolul 7. Protecţia socială a sinistraţilor

(1) Cetăţenilor care au avut de suferit fie în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, fie în legătură cu efectuarea lucrărilor impuse de declararea acesteia li se atribuie spaţiu locativ, li se repară prejudiciul material cauzat, li se acordă asistenţă pentru încadrarea în muncă şi altă asistenţă necesară.

(2) Modul şi condiţiile de atribuire a spaţiului locativ, de reparare a prejudiciului şi de acordare a altei asistenţe se stabilesc de Guvern.

Articolul 8. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale

(1) Pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, unele atribuţii ale administraţiei publice centrale şi locale se pun în sarcina organelor competente prevăzute de prezenta lege, în modul stabilit de Guvern.

(2) În condiţiile stării de urgenţă, de asediu sau de război, autorităţile administraţiei publice centrale şi locale exercită numai atribuţiile care nu au fost delegate organelor competente menţionate la alin.(1) şi au obligaţia de a acorda sprijin acestora.

Articolul 9. Dispoziţii şi ordine

(1) În exercitarea atribuţiilor ce le revin pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, organele competente emit dispoziţii şi ordine executorii în limitele competenţei lor.

(2) Dispoziţiile şi ordinele trebuie să cuprindă:

a) titlul, numărul şi data;

b) denumirea organului competent emitent;

c) baza legală;

d) perioada de aplicare;

e) regulile şi măsurile care se dispun, precum şi sancţiunile aplicabile în caz de nerespectare a acestora;

f) denumirea autorităţii administraţiei publice centrale şi locale obligate să asigure executarea lor;

g) modul de aducere la cunoştinţa populaţiei;

h) ştampila organului competent emitent şi semnătura conducătorului acestuia.

Articolul 10. Asigurarea financiară

Finanţarea măsurilor legate de declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război se face din mijloacele bugetului de stat, ale bugetelor locale, precum şi din alte surse, conform legislaţiei.

Articolul 11. Activitatea Parlamentului în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, Parlamentul nu poate fi dizolvat. Mandatul Parlamentului se prelungeşte prin lege organică, în conformitate cu art.63 din Constituţie.

Capitolul II
PROCEDURA INSTITUIRII ŞI RIDICĂRII STĂRII DE URGENŢĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI

Articolul 12. Declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) Starea de urgenţă, de asediu sau de război se declară prin hotărîre a Parlamentului.

(2) În caz de agresiune armată împotriva ţării, Preşedintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, instituie starea de război şi le aduce neîntîrziat la cunoştinţa Parlamentului. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanşarea agresiunii.

Articolul 13. Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război

Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război trebuie să prevadă:

a) motivele care au impus declararea stării respective;

b) teritoriul pe care se instituie;

c) durata instituirii;

d) măsurile urgente care urmează a fi luate;

e) organele competente în a căror sarcină este pusă aducerea la îndeplinire a hotărîrii în cauză;

f) alte prevederi şi restricţii care se impun.

[Art.13 lit.f) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 14. Mediatizarea hotărîrii privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război intră în vigoare din momentul adoptării şi se aduce de îndată la cunoştinţa populaţiei prin mijloacele de informare în masă.

(2) Hotărîrea privind declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 15. Prelungirea duratei stării de urgenţă sau de asediu

În funcţie de evoluţia situaţiei, Parlamentul poate prelungi durata stării de urgenţă sau de asediu, poate extinde sau restrînge aria de acţiune a stării de urgenţă.

Articolul 16. Ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) Ridicarea stării de urgenţă sau de asediu are loc la data stabilită în hotărîrea privind declararea sau prelungirea acesteia.

(2) În cazul în care situaţia care a condus la declararea stării de urgenţă sau de asediu a fost înlăturată înainte de expirarea termenului stabilit, Parlamentul adoptă hotărîrea cu privire la ridicarea stării respective.

(3) Ridicarea stării de război se face prin hotărîre a Parlamentului, după încetarea acţiunilor militare şi încheierea păcii.

Capitolul III
STAREA DE URGENŢĂ

Articolul 17. Declararea stării de urgenţă

Starea de urgenţă se declară la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova sau a Guvernului.

Articolul 18. Durata stării de urgenţă

(1) Starea de urgenţă poate fi instituită pe o perioadă care nu va depăşi 60 de zile.

(2) În funcţie de evoluţia situaţiei, Preşedintele Republicii Moldova sau Guvernul poate solicita Parlamentului prelungirea sau reducerea duratei stării de urgenţă, precum şi extinderea sau restrîngerea ariei de acţiune a acesteia.

Articolul 19. Convocarea şedinţei Guvernului

(1) Comisia pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova prezintă Guvernului un raport privind necesitatea declarării stării de urgenţă.

(2) Raportul Comisiei pentru Situaţii Excepţionale este examinat, în regim de urgenţă, la şedinţa Guvernului, la care se adoptă hotărîrea de a înainta Parlamentului propunerea privind declararea stării de urgenţă.

(3) Prim-ministrul remite neîntîrziat Parlamentului propunerea privind declararea stării de urgenţă.

Articolul 20. Măsurile aplicabile pe durata stării de urgenţă

Pe durata stării de urgenţă, în funcţie de situaţia concretă, pot fi aplicate următoarele măsuri:

a) evacuarea provizorie a cetăţenilor din zonele ce prezintă pericol pentru viaţă şi asigurarea obligatorie a acestora cu locuri de cazare permanentă sau provizorie;

b) instituirea unui regim special de intrare şi ieşire din ţară;

c) dispunerea raţionalizării consumului de alimente şi de alte produse de strictă necesitate;

d) introducerea regimului de carantină şi luarea altor măsuri sanitaro-antiepidemice obligatorii;

e) efectuarea, în modul stabilit de lege, a rechiziţiilor de bunuri în scopul prevenirii şi lichidării consecinţelor situaţiilor care au impus declararea stării de urgenţă;

f) stabilirea unui regim special de lucru pentru agenţi economici şi instituţii publice, soluţionarea altor chestiuni privind activitatea acestora, necesare desfăşurării lucrărilor de salvare-deblocare şi a altor lucrări de neamînat;

g) modificarea procedurii de numire în funcţie şi de destituire a conducătorilor agenţilor economici şi ai instituţiilor publice;

h) interzicerea demisiei lucrătorilor, cu excepţia cazurilor prevăzute de actele normative, pentru această perioadă;

i) chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public în condiţiile legii;

j) introducerea unor reguli speciale de utilizare a mijloacelor de telecomunicaţii.

Articolul 21. Autorităţile administrative pe durata stării de urgenţă

(1) În cazul declarării stării de urgenţă la iminenţa declanşării sau la declanşarea unor situaţii excepţionale cu caracter natural, tehnogen sau biologico-social, fapt ce impune necesitatea prevenirii, diminuării şi lichidării consecinţelor acestora, planificarea, organizarea şi coordonarea activităţii de aplicare a măsurilor impuse revin Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova, iar coordonarea aducerii la îndeplinire a măsurilor de rigoare revine Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale.

(2) În cazul declarării stării de urgenţă într-un anumit teritoriu, acesta va fi administrat de comisia pentru situaţii excepţionale a autorităţii administraţiei publice locale respective, care va activa sub conducerea Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova. Coordonarea aducerii la îndeplinire a măsurilor de rigoare revine Ministerului Afacerilor Interne şi Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

(3) Armata Naţională acordă sprijin Ministerului Afacerilor Interne şi Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova în cazurile şi în modul stabilite de legislaţia în vigoare.

[Art.21 în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 22. Atribuţiile Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova pe durata stării de urgenţă

[Art.22 titlul în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(1) Pe durata stării de urgenţă, Comisia pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova are următoarele atribuţii:

[Art.22 al.(1) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

a) emite dispoziţii privind aplicarea măsurilor de protecţie a populaţiei şi bunurilor, de localizare şi lichidare a consecinţelor situaţiilor excepţionale, de apărare a statului de drept şi de menţinere sau restabilire a stării de legalitate;

b) controlează activitatea comisiilor pentru situaţii excepţionale ale autorităţilor administraţiei publice locale şi analizează modul de desfăşurare a operaţiunilor de salvare şi de intervenţie, adoptă măsuri pentru asigurarea oportună a acestor comisii cu forţele şi mijloacele necesare;

c) exercită dreptul exclusiv de a interzice desfăşurarea adunărilor, manifestaţiilor publice şi a altor acţiuni de masă;

d) coordonează activitatea mijloacelor de informare în masă privind informarea populaţiei despre cauzele şi proporţiile situaţiei excepţionale, despre măsurile întreprinse de Guvern pentru prevenirea pericolului, lichidarea urmărilor acestei situaţii şi protecţia populaţiei, precum şi privind familiarizarea populaţiei cu regulile de comportare în timpul situaţiei excepţionale;

e) dispune, în caz de necesitate, sistarea temporară a livrării gazelor, energiei electrice şi apei potabile;

f) limitează sau interzice comercializarea băuturilor alcoolice;

g) stabileşte procedura de numire în funcţie şi de destituire a conducătorilor agenţilor economici şi ai instituţiilor publice, cazurile cînd este permisădemisia lucrătorilor;

h) stabileşte regimul special de folosire a spaţiului aerian.

(2) Dispoziţiile Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova sînt executorii pentru conducătorii autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, ai agenţilor economici, ai instituţiilor publice, precum şi pentru cetăţeni.

[Art.23 exclus prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 24. Atribuţiile Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale pe durata stării de urgenţă

[Art.24 titlul în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale are următoarele atribuţii:

a) conduce nemijlocit forţele protecţiei civile de pe întreg teritoriul ţării;

b) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice centrale de soluţionare a problemelor ce ţin de competenţa Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale în caz de declanşare a situaţiilor excepţionale şi de organizare a lucrărilor de lichidare a consecinţelor acestora;

c) înştiinţează organele de administrare ale protecţiei civile despre pericolul declanşării sau declanşarea situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen şi ecologic;

d) organizează, cu forţele şi mijloacele protecţiei civile, executarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări necesare în cazul declanşării unor situaţii excepţionale;

e) colectează, generalizează şi prezintă Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova informaţia privind situaţiile excepţionale cu caracter natural, tehnogen şi ecologic;

f) direcţionează, în comun cu alte subdiviziuni ale Ministerului Afacerilor Interne persoanele evacuate sau refugiate în localităţile stabilite şi ţine evidenţa acestor persoane.

[Art.24 lit.f) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 25. Atribuţiile Ministerului Afacerilor Interne pe durata stării de urgenţă

[Art.25 titlul în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Ministerul Afacerilor Interne are următoarele atribuţii:

a) efectuează ridicarea armelor, muniţiilor şi materialelor explozibile aflate la populaţie;

b) suspendă activitatea unităţilor care comercializează arme şi muniţii şi asigură paza acestora;

c) interzice sau limitează circulaţia persoanelor în anumite localităţi şi în anumite ore şi eliberează, în cazuri justificate, permise de liberă circulaţie;

d) efectuează percheziţii în condiţiile legii;

e) efectuează razii;

f) evacuează din zona supusă regimului stării de urgenţă persoanele a căror prezenţă poate afecta asigurarea ordinii publice şi a securităţii în aceastăzonă;

g) asigură paza sediilor autorităţilor publice, a misiunilor diplomatice, a staţiilor de alimentare cu apă, energie electrică şi gaze, a staţiilor de radio şi televiziune, precum şi a altor obiective de importanţă naţională;

h) interzice crearea şi activitatea formaţiunilor paramilitare ale cetăţenilor;

i) organizează culegerea, sistematizarea, generalizarea informaţiei despre situaţia operativă creată şi o prezintă Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova.

Articolul 26. Obligaţiile autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, ale agenţilor economici, ale instituţiilor publice şi ale cetăţenilor

(1) Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, agenţii economici şi instituţiile publice sînt obligate să aducă la îndeplinire, în domeniul lor de activitate, măsurile prevăzute de prezenta lege, de alte acte normative şi de planurile corespunzătoare aprobate în modul stabilit.

(2) Cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi apatrizii sînt obligaţi să respecte prevederile prezentei legi şi ale altor acte normative care reglementează regimul stării de urgenţă.

Articolul 27. Participarea cetăţenilor la realizarea măsurilor legate de declararea stării de urgenţă

(1) Rezerviştii Forţelor Armate pot fi chemaţi, în temeiul unei hotărîri de Guvern, la concentrări speciale pentru lichidarea consecinţelor situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen şi ecologic.

(2) În cazul declarării stării de urgenţă pe întreg teritoriul ţării, în una sau cîteva unităţi administrativ-teritoriale, în unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special, la propunerea conducătorilor autorităţilor administraţiei publice locale de nivelul al doilea, a guvernatorului unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special, sînt desfăşurate formaţiuni ale protecţiei civile prin dispoziţia Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova.

[Art.27 al.(2) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(3) Cetăţenii Republicii Moldova pot fi chemaţi pentru prestări de servicii în interes public, în condiţiile legii.

Capitolul IV
STAREA DE ASEDIU

Articolul 28. Declararea stării de asediu

(1) Starea de asediu se declară la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

(2) Starea de asediu poate fi instituită pe o perioadă ce nu va depăşi 30 de zile.

Articolul 29. Mobilizarea

(1) Mobilizarea în stat se declară de către Parlament, din momentul instituirii stării de asediu, la propunerea Consiliului Suprem de Apărare.

(2) Preşedintele Republicii Moldova poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parţială sau generală.

Articolul 30. Consiliul Suprem de Apărare

(1) La instituirea stării de asediu, în scopul planificării, organizării şi coordonării activităţii de apărare a ţării şi asigurării securităţii statului, Consiliul Suprem de Securitate se transformă în Consiliul Suprem de Apărare, în temeiul unui decret emis de Preşedintele Republicii Moldova.

(2) Consiliul Suprem de Apărare are următoarele atribuţii:

a) înaintează Parlamentului propunerea privind declararea mobilizării;

b) efectuează coordonarea generală a activităţii Forţelor Armate şi a celorlalte componente ale sistemului de apărare a ţării şi aprobă măsurile urgente de respingere a agresiunii armate;

c) precizează planul de mobilizare a Forţelor Armate şi planul de mobilizare a economiei naţionale şi controlează îndeplinirea acestora;

d) dispune trecerea unităţilor militare la o treaptă superioară a capacităţii de luptă, în conformitate cu planurile existente, inclusiv completarea lor cu resurse umane şi tehnico-materiale conform statelor de război;

e) aprobă direcţiile principale în domeniul relaţiilor internaţionale şi mandatul delegaţiilor care participă la negocierea şi încheierea unor acorduri de asigurare a securităţii naţionale;

f) analizează rapoartele în problemele apărării ţării şi asigurării securităţii statului, prezentate de conducătorii autorităţilor administraţiei publice, şi dispune aplicarea măsurilor de rigoare;

g) conduce activitatea consiliilor teritoriale de apărare;

h) exercită alte atribuţii privind apărarea ţării şi asigurarea securităţii statului.

(3) Preşedintele Consiliului Suprem de Apărare este Preşedintele Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

(4) Hotărîrile Consiliului Suprem de Apărare sînt executorii pentru autorităţile publice, agenţii economici, instituţiile publice, cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi pentru apatrizi.

Articolul 31. Consiliile teritoriale de apărare

(1) În scopul planificării, organizării şi coordonării activităţilor de apărare în teritoriu, în unităţile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, în unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special se creează consilii teritoriale de apărare.

(2) Din componenţa consiliilor teritoriale de apărare fac parte:

a) preşedintele raionului, guvernatorul unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special - în calitate de preşedinţi ai consiliilor teritoriale de apărare respective;

b) comandantul centrului militar (organului administrativ-militar) al unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea - în calitate de vicepreşedinţi ai consiliilor teritoriale de apărare respective;

c) vicepreşedintele raionului, preşedintele autorităţii reprezentative a unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special;

d) conducătorul organului teritorial al afacerilor interne;

e) conducătorul organului teritorial al Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova;

f) şeful subdiviziunii teritoriale a Serviciulului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

g) alte persoane, la decizia preşedintelui consiliului teritorial de apărare.

(3) Consiliul teritorial de apărare are următoarele atribuţii:

a) planifică şi organizează aducerea la îndeplinire a măsurilor de pregătire a autorităţilor administraţiei publice locale, a agenţilor economici, a instituţiilor publice, precum şi a populaţiei şi teritoriului respectiv pentru timp de război;

b) asigură regimul stării de asediu în teritoriul din subordine;

c) conduce activitatea formaţiunilor de apărare teritorială.

Articolul 32. Statul Major General al Forţelor Armate

Statul Major General al Forţelor Armate asigură capacitatea de luptă şi de mobilizare a Forţelor Armate, asigură desfăşurarea mobilizării şi pregătirea forţelor destinate apărării naţionale, prezintă Comandamentului Suprem al Forţelor Armate propuneri privind folosirea forţelor pentru respingerea unei eventuale agresiuni armate, efectuează alte activităţi prevăzute de legislaţia în vigoare.

Articolul 33. Forţele Armate

Din momentul declarării stării de asediu, Forţele Armate se desfăşoară pînă la statele pentru timp de război, în conformitate cu Planul de mobilizare a Forţelor Armate, şi aduc la îndeplinire toate măsurile preconizate pentru respingerea unei eventuale agresiuni armate.

Articolul 34. Formaţiunile de apărare teritorială

(1) La declararea stării de asediu, în scopul asigurării regimului stării de asediu şi executării altor lucrări de rigoare, conducerea pregătirii şi desfăşurării formaţiunilor de apărare teritorială se efectuează de către consiliile teritoriale de apărare.

(2) Organizarea, sarcinile, principiile de pregătire, modul de asigurare, completare şi utilizare a formaţiunilor deapărare teritorială se stabilesc de Guvern.

Articolul 35. Durata serviciului militar şi a concentrărilor

(1) Durata serviciului militar în termen şi cu termen redus şi a concentrărilor militare se prelungeşte pînă la ridicarea stării de asediu, dacă nu a fost instituită starea de război.

(2) Pe durata stării de asediu sau de război, contractele militarilor care îndeplinesc serviciul militar prin contract şi al căror termen expiră se consideră prelungite pînă la ridicarea stării de asediu sau de război, întoarcerea militarilor în unităţile militare şi abrogarea ordinului privind aducerea unităţii militare la o treaptă superioară a capacităţii de luptă.

Articolul 36. Atribuţiile Guvernului

Guvernul are următoarele atribuţii:

a) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale în scopul aducerii la îndeplinire a măsurilor legate de asigurarea stării de asediu şi a capacităţii de apărare a ţării;

b) precizează Planul de mobilizare a economiei naţionale şi controlează îndeplinirea acestuia de către autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, agenţii economici şi instituţiile publice;

c) asigură alocarea şi utilizarea resurselor financiare şi materiale necesare pentru organizarea apărării, pentru înzestrarea, întreţinerea şi mobilizarea Forţelor Armate, pentru instruirea efectivelor, pentru pregătirea de mobilizare şi mobilizarea economiei naţionale;

d) asigură completarea Forţelor Armate şi a formaţiunilor de apărare teritorială cu rezervişti, efectuarea rechiziţiilor de bunuri, precum şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public;

e) asigură menţinerea şi completarea rezervelor tehnico-materiale necesare pentru timp de război.

Articolul 37. Atribuţiile Ministerului Afacerilor Interne şi ale Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

Ministerul Afacerilor Interne şi Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova asigură menţinerea regimului stării de asediu, desfăşurarea formaţiunilor din subordine şi sînt responsabili pentru pregătirea lor specială, de luptă şi de mobilizare.

Articolul 38. Atribuţiile Serviciulului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale

Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale efectuează desfăşurarea formaţiunilor specializate din subordine, asigură protecţia populaţiei şi bunurilor, execută lucrări de salvare şi alte lucrări de neamînat.

Articolul 39. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice centrale

Autorităţile administraţiei publice centrale au următoarele atribuţii:

a) asigură pregătirea de mobilizare şi mobilizarea ramurilor din subordine, precum şi funcţionarea normală a acestora;

b) asigură livrarea producţiei necesare sistemului naţional de apărare;

c) sînt responsabile pentru repartizarea resurselor de materii prime, a produselor industriale şi alimentare, a resurselor energetice, a mijloacelor de transport şi de comunicaţie, precum şi pentru executarea lucrărilor publice.

Articolul 40. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice locale

Autorităţile administraţiei publice locale au următoarele atribuţii:

a) asigură resursele de mobilizare, trecerea întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor la regim de lucru în condiţiile stării de asediu, precum şi fabricarea producţiei cu destinaţie militară sau specială;

b) asigură aducerea la îndeplinire a măsurilor preconizate privind pregătirea populaţiei şi a teritoriului respectiv pentru apărare;

c) asigură crearea şi pregătirea formaţiunilor de apărare teritorială.

Articolul 41. Agenţii economici

Agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, sînt obligaţi să execute, cu prioritate, comenzile de stat de fabricare, livrare şi reparaţie a armamentului, tehnicii militare şi speciale, precum şi a altor mijloace materiale pentru necesităţile apărării, conform planurilor de mobilizare aprobate de Guvern.

Articolul 42. Masurile aplicabile în perioada stării de asediu

Pe durata stării de asediu, suplimentar la măsurile prevăzute la art.20, pot fi luate următoarele măsuri:

a) închiderea frontierei de stat a Republicii Moldova şi întărirea controlului acesteia, intensificarea controlului la punctele de trecere a frontierei de stat;

[Art.42 lit.a) în redacţia LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

b) limitarea circulaţiei rutiere, feroviare, fluviale şi aeriene;

c) interzicerea părăsirii de către rezervişti a localităţii în care îşi au domiciliul permanent fără permisiunea comandantului organului administrativ-militar al unităţii administrativ-teritoriale de nivelul al doilea sau al unităţii teritoriale autonome cu statut juridic special.

Capitolul V
STAREA DE RĂZBOI

Articolul 43. Declararea stării de război

Starea de război se declară la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate.

Articolul 44. Mobilizarea

Mobilizarea în stat se declară de către Parlament din momentul instituirii stării de război, la propunerea Consiliului Suprem de Apărare sau de către Preşedintele Republicii Moldova, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului.

Articolul 45. Atribuţiile Consiliului Suprem de Apărare

În afară de atribuţiile prevăzute la art.30, Consiliul Suprem de Apărare organizează şi controlează activitatea de respingere a agresiunii şi de restabilire a suveranităţii, independenţei, unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării.

Articolul 46. Atribuţiile consiliilor teritoriale de apărare

Pe durata stării de război, consiliile teritoriale de apărare, în afară de atribuţiile prevăzute la art.31 alin.(3), organizează şi controlează activitatea de asigurare a necesităţilor Forţelor Armate şi a acţiunilor de luptă ale acestora.

Articolul 47. Statul Major General al Forţelor Armate

Statul Major General al Forţelor Armate asigură conducerea Forţelor Armate în scopul respingerii agresiunii armate.

Articolul 48. Forţele Armate

Din momentul declarării stării de război, Forţele Armate desfăşoară acţiunile de luptă planificate pentru respingerea agresiunii armate.

Articolul 49. Formaţiunile de apărare teritorială

În cazul declarării stării de război, formaţiunile de apărare teritorială asigură regimul stării de război şi îndeplinesc alte sarcini prevăzute în Regulamentul privind apărarea teritorială.

Articolul 50. Durata serviciului militar şi a concentrărilor militare

Durata serviciului militar în termen şi cu termen redus şi a concentrărilor militare se prelungeşte pînă la ridicarea stării de război.

Articolul 51. Atribuţiile Guvernului

Guvernul exercită următoarele atribuţii:

a) efectuează trecerea economiei naţionale la regimul de activitate pentru timp de război;

b) coordonează activitatea autorităţilor administraţiei publice centrale în scopul realizării măsurilor ce ţin de asigurarea regimului stării de război;

c) efectuează controlul asupra folosirii mijloacelor financiare, precum şi a rezervelor materiale de stat şi de mobilizare;

d) asigură completarea Forţelor Armate şi a formaţiunilor de apărare teritorială cu rezervişti, efectuarea rechiziţiilor de bunuri, precum şi chemarea cetăţenilor pentru prestări de servicii în interes public;

e) controlează îndeplinirea de către autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, de către agenţii economici şi instituţiile publice a obligaţiilor ce le revin în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 52. Atribuţiile Ministerului Apărării

Ministerul Apărării întreprinde măsuri de asigurare multilaterală a Forţelor Armate în vederea îndeplinirii de către acestea a misiunilor de luptă pentru respingerea agresiunii şi apărarea ţării, asigură interacţiunea cu autorităţile administraţiei publice, agenţii economici şi instituţiile cu atribuţii în domeniul apărării naţionale.

Articolul 53. Atribuţiile Ministerului Afacerilor Interne şi ale Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

Ministerul Afacerilor Interne şi Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova asigură regimul stării de război şi îndeplinirea de către formaţiunile din subordine a misiunilor ce le revin conform destinaţiei.

Articolul 54. Atribuţiile Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale

În condiţiile stării de război, Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale asigură aducerea la îndeplinire a măsurilor de protecţie a populaţiei şi bunurilor, desfăşoară lucrările de salvare şi alte lucrări de neamînat.

Articolul 55. Atribuţiile Ministerului Finanţelor

Ministerul Finanţelor asigură executarea bugetului pentru primul an de război, precum şi efectuarea controlului asupra alocării fondurilor necesare pentru realizarea măsurilor vizînd regimul stării de război, identifică alte surse de finanţare.

Articolul 56. Atribuţiile altor autorităţi ale administraţiei publice centrale

Alte autorităţi ale administraţiei publice centrale antrenate în asigurarea securităţii militare sînt responsabile pentru mobilizarea ramurii din subordine în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale.

Articolul 57. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice locale

Autorităţile administraţiei publice locale asigură regimul stării de război în teritoriu, îndeplinirea sarcinilor în conformitate cu Planul de mobilizare a economiei naţionale, iau alte măsuri de pregătire a populaţiei şi a teritoriului din subordine pentru apărare.

Articolul 58. Agenţii economici

(1) Agenţii economici, indiferent de tipul de proprietate, sînt obligaţi să execute cu prioritate comenzile de stat de fabricare, livrare şi reparaţie a armamentului, tehnicii militare şi speciale, precum şi a altor mijloace materiale pentru necesităţile apărării, conform planurilor de mobilizare aprobate de Guvern.

(2) Pentru agenţii economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare pentru apărare poate fi stabilit un regim special de muncă. Modul de organizare a activităţii acestor agenţi economici se stabileşte de Guvern.

Articolul 59. Măsuri aplicabile pe durata stării de război

Pe durata stării de război, suplimentar la cele prevăzute la art.20 şi 42, pot fi luate următoarele măsuri:

a) ruperea relaţiilor diplomatice cu statul agresor;

b) încetarea acţiunii majorităţii tratatelor şi acordurilor bilaterale încheiate cu statul agresor şi cu statele implicate în agresiune;

c) introducerea unui statut juridic special pentru cetăţenii statului agresor, aflaţi pe teritoriul Republicii Moldova, şi pentru bunurile proprietate a statului agresor;

d) interzicerea oricăror relaţii cu caracter politic, militar, economic, ştiinţific şi umanitar cu reprezentanţii şi instituţiile, precum şi cu cetăţenii statului agresor.

Capitolul VI
ÎNFĂPTUIREA JUSTIŢIEI ÎN PERIOADA STĂRII DE URGENŢĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI. PARTICULARITĂŢILE PROCEDURII ÎNCAUZELE PENALE ŞI CELE PRIVIND CONTRAVENŢIILE ADMINISTRATIVE

Articolul 60. Înfăptuirea justiţiei în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război

(1) În teritoriile unde este instituită starea de urgenţă, de asediu sau de război, justiţia se înfăptuieşte doar de instanţele judecătoreşti constituite în conformitate cu legea. Crearea de instanţe extraordinare este interzisă.

(2) Pe durata stării de urgenţă, de asediu sau de război, procedura în cauzele penale şi cele privind contravenţiile administrative se îndeplineşte în acelaşi mod în care se îndeplinea pînă la declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război, ţinînd cont de particularităţile stabilite de prezenta lege.

(3) Pe teritoriul unde este declarată starea de urgenţă, de asediu sau de război, Curtea Supremă de Justiţie poate dispune modificarea competenţei teritoriale în cauzele penale şi în cele privind contravenţiile administrative.

Articolul 61. Activitatea organelor procuraturii

Activitatea organelor procuraturii pe teritoriul unde este instituită starea de urgenţă, de asediu sau de război se desfăşoară în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 62. Termenul efectuării urmăririi penale

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, urmărirea penală trebuie să fie încheiată în termen de cel mult o lună de la data pornirii procesului de urmărire penală.

Articolul 63. Termenul de examinare a cauzelor penale

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, cauzele penale se supun spre examinare în termen de 7 zile de la data trimiterii în instanţa de judecată.

Articolul 64. Termenul de examinare a cauzelor privind contravenţiile administrative

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, cauzele privind contravenţiile administrative se examinează de către persoanele cu funcţii de răspundere din organele abilitate să aplice sancţiuni administrative, precum şi de instanţele de judecată, în termen de 3 zile de la data comiterii contravenţiei.

Articolul 65. Încetarea procedurii în cauzele privind încălcarea regimului stării de urgenţă, de asediu sau de război

Ridicarea stării de urgenţă, de asediu sau de război atrage încetarea procedurii în cauzele privind încălcarea regimului stării respective şi eliberarea imediată a persoanelor supuse arestului administrativ.

Capitolul VII
RĂSPUNDEREA ÎN PERIOADA STĂRII DE URGENŢĂ, DE ASEDIU SAU DE RĂZBOI

Articolul 66. Răspunderea

(1) Persoanele care încalcă regimul stării de urgenţă, de asediu sau de război sînt trase la răspundere civilă, penală sau contravenţională.

(2) Modul şi temeiurile tragerii la răspundere civilă, penală sau contravenţională sînt reglementate de legislaţia în vigoare, dacă prezenta lege nustabileşte altfel.

Capitolul VIII
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 67. Executarea legii

(1) Guvernul:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind modificarea şi completarea legislaţiei în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

c) va elabora şi va aproba actele normative prevăzute la art.7 alin.(2), art.8 alin.(1), art.34 alin.(2), art.49 şi 58 alin.(2).

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă:

a) Legea nr.290-XII din 1 octombrie 1990 cu privire la regimul juridic al stării excepţionale şi formele speciale de guvernare în R.S.S.Moldova;

b) articolul III din Legea nr.136-XV din 10 mai 2001 pentru modificarea unor acte legislative.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 24 iunie 2004.
Nr.212-XV.

10. Legea Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului

Parlamentul adoptă prezenta lege.

Art.1. - Se aprobă Regulamentul disciplinar al Forţelor Armate (se anexează).

Art.2. - Acţiunea Regulamentului disciplinar al Forţelor Armate se extinde asupra militarilor din:

a) Armata Naţională;

b) trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne;

c) Departamentul Trupelor de Grăniceri;

d) Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

e) Serviciul Protecţiei şi Pazei de Stat.

f) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

[Art.2 modificat prin L543/12.10.2001, MO141/22.11.2001 art.1095]

Art.3. - Ministerele şi departamentele în care se prevede serviciul militar vor aduce actele lor normative în concordanţă cu Regulamentul disciplinar al Forţelor Armate.

Art.4. - Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

Chişinău, 13 martie 1996.
Nr. 776-XIII.

Aprobat
prin Legea nr.776-XIII
din 13 martie 1996

REGULAMENTUL DISCIPLINAR AL FORŢELOR ARMATE

Regulamentul disciplinar al Forţelor Armate stabileşte esenţa disciplinei militare, obligaţiile militarilor de menţinere şi respectare a ei, tipurile de recompense şi de pedepse disciplinare, drepturile comandanţilor (şefilor) de a le acorda şi aplica, precum şi modul de depunere şi de examinare a propunerilor, cererilor şi reclamaţiilor făcute de militari.

Toţi militarii sînt obligaţi să menţină şi să respecte disciplina militară, să se conducă cu stricteţe de prevederile prezentului regulament.

Titlul I
DISPOZIŢII GENERALE

Art.1. - Apărarea Patriei - Republica Moldova - este dreptul şi datoria sfîntă a fiecărui cetăţean al ei, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau de origine socială. Interesele apărării Patriei obligă toţi militarii să respecte cu stricteţe cerinţele disciplinei militare.

Art.2. - Disciplina militară înseamnă respectarea cu stricteţe şi exactitate de către toţi militarii a Constituţiei şi a altor legi, a regulamentelor militare generale, a altor acte normative ce reglementează serviciul militar.

Art.3. - Disciplina militară se bazează pe conştientizarea de către fiecare militar a datoriei militare şi a responsabilităţii personale pentru apărarea Patriei sale.

Art.4. - Disciplina militară pune în faţa fiecărui militar următoarele obligaţii:

a) să cunoască şi să respecte Constituţia şi alte legi, să execute întocmai jurămîntul militar, regulamentele militare generale, ordinele (dispoziţiile) comandanţilor (şefilor);

b) să suporte cu dîrzenie toate greutăţile şi privaţiunile serviciului militar, să nu-şi cruţe viaţa pentru apărarea Patriei, independenţei şi suveranităţii ei;

c) să păstreze cu stricteţe secretul militar şi cel de stat, alte secrete protejate de lege;

d) să însuşească şi să păstreze integritatea armamentului, tehnicii de luptă şi de alt fel, încredinţate lui;

e) să fie cinstit, cu dreptate, sincer şi principial;

f) să-i stimeze pe comandanţi (şefi), pe superiori şi inferiori, să-i apere în orice condiţii, să contribuie la menţinerea şi la restabilirea ordinii regulamentare;

g) să se comporte cu demnitate în unitatea militară şi în afara ei, să nu-şi permită şi să nu permită nici altora să încalce ordinea publică, să contribuie pe toate căile la apărarea onoarei şi demnităţii cetăţenilor, la menţinerea prestigiului Forţelor Armate.

Art.5. - Înalta disciplină militară se realizează prin:

a) lucru educativ permanent efectuat de comandanţi (şefi) pentru formarea şi cultivarea la militar a unor înalte calităţi morale şi de luptă, necesare în executarea obligaţiilor lui de serviciu;

b) menţinere în unitate (subunitate) militară a ordinii regulamentare;

c) exigenţă a comandanţilor (şefilor) faţă de subalterni, respectare a demnităţii lor personale, grijă permanentă faţă de ei, îmbinare iscusită a metodelor de convingere şi constrîngere şi aplicare a lor corectă;

d) creare în unitate (subunitate) militară a unei atmosfere de responsabilitate, de ajutor reciproc şi de mîndrie pentru colectivul de militari;

e) organizare excelentă a procesului de pregătire militară şi prin încadrare deplină a efectivului în acest proces.

Art.6. - (1) Fiecare comandant (şef) poartă răspundere de starea disciplinei militare şi este obligat să-şi educe subalternii în spiritul executării întocmai a cerinţelor disciplinei militare, să le cultive demnitatea personală, conştiinţa de onoare militară şi datorie militară, să-i stimuleze pe merituoşi şi să aplice pedepse severe celor care dau dovadă de neglijenţă; trebuie să obţină ca fiecare militar să-şi îndeplinească conştiincios, cu abnegaţie sarcinile; este obligat să studieze opinia publică a colectivului de militari, să susţină pe toate căile iniţiativa şi propunerile subalternilor, îndreptate spre perfecţionarea capacităţii de luptă şi pregătirii de luptă a subunităţii, unităţii şi marii unităţi militare.

(2) Comandanţii (şefii) trebuie să acorde o atenţie deosebită studierii calităţilor subalternilor, respectării relaţiilor regulamentare, coeziunii colectivului de militari, consolidării prieteniei dintre militari, depistării la timp a cauzei şi prevenirii abaterilor comise de subalterni şi creării unei atitudini de intoleranţă faţă de cei care încalcă disciplina militară, faţă de cazurile de inechitate socială. Comandantul (şeful) este obligat să analizeze starea disciplinei militare, să facă bilanţul lucrului efectuat şi să stabilească măsuri concrete de îmbunătăţire a disciplinei, să nu admită tăinuirea cazurilor de încălcare a disciplinei militare, infracţiunilor şi incidentelor.

(3) Comandantul (şeful) trebuie să fie apropiat de subalterni, să le cunoască problemele şi necesităţile, să obţină satisfacerea acestora, să nu permită brutalizarea subalternilor şi înjosirea demnităţii lor personale, să le servească permanent drept exemplu de respectare cu stricteţe a Constituţiei, altor legi, jurămîntului militar, regulamentelor şi ordinelor (dispoziţiilor) militare, să fie exemplu de puritate morală, onestitate, modestie şi echitate.

Art.7. - (1) Interesele apărării Patriei îl obligă pe comandant (şef) să ceară, cu hotărîre şi fermitate, respectarea disciplinei militare şi a ordinii, să creeze în acest scop toate condiţiile şi să nu treacă cu vederea nici o abatere comisă de subaltern.

(2) Comandantul (şeful) care nu asigură condiţii pentru respectarea ordinii regulamentare şi a cerinţelor disciplinei militare, care nu ia măsuri de influenţă pentru restabilirea lor poartă răspundere.

(3) Fiecare militar este obligat să acorde asistenţă comandantului (şefului) la restabilirea ordinii şi disciplinei.

Art.8. - (1) În interesul apărării Patriei, comandantul (şeful) are dreptul să dea ordine (dispoziţii) subalternilor. Ordinul (dispoziţia) trebuie să se execute necondiţionat, exact şi în termen.

(2) Comandantul (şeful) este obligat să dea ordinul (dispoziţia) în strictă conformitate cu legea. Pentru ordinul dat (dispoziţia dată) comandantul (şeful) poartă răspundere.

Art.9. - (1) Recompensele şi pedepsele disciplinare pot fi acordate şi aplicate doar de şeful direct sau de şefii indicaţi la cap.8.

(2) De autoritatea disciplinară acordată şefilor inferiori dispun şi şefii superiori.

Art.10. - (1) Comandanţii (şefii) ale căror funcţii nu sînt indicate în prezentul regulament au faţă de subalterni, în conformitate cu gradul militar prevăzut de funcţia deţinută, autoritate disciplinară:

a) de comandant de grupă - caporalul şi sergentul;

b) de locţiitor de comandant de pluton - sergentul major;

c) de plutonier de companie - plutonierul, plutonierul major şi plutonierul adjutant;

d) de comandant de pluton - locotenentul şi locotenentul major;

e) de comandant de companie - căpitanul;

f) de comandant de batalion - maiorul şi locotenent-colonelul;

g) de comandant de regiment - colonelul;

h) de comandant de brigadă - generalul de brigadă.

(2) Comandanţii (şefii) deţinători de funcţii pentru care statele prevăd două grade militare au autoritate disciplinară în conformitate cu gradul militar superior.

Art.11. - Locţiitorii (ajutorii) de comandanţi de subunităţi, de unităţi militare, şefii de stat major, de servicii au faţă de subalterni autoritate disciplinară inferioară cu o treaptă decît cea acordată şefilor lor direcţi.

Art.12. - În perioada de exercitare temporară a obligaţiilor, comandantul (şeful) are autoritate disciplinară conform funcţiei respective, dacă faptul este consemnat prin ordin.

Art.13. - (1) Ofiţerii care se află în deplasare cu subunităţi sau echipe în calitate de comandanţi ai acestora, precum şi în îndeplinirea

unei misiuni independente, consemnate prin ordin al comandantului de unitate militară, în afara dislocării unităţii lor, au autoritate disciplinară cu o treaptă mai înaltă decît cea prevăzută de funcţia deţinută.

(2) Militarii numiţi ca şefi de echipe în cazurile indicate la alin.(1) au autoritate disciplinară:

a) de plutonier de companie - ostaşii şi sergenţii;

b) de comandant de pluton - plutonierii;

c) de comandant de companie - plutonierii care deţin funcţii de comandant de pluton şi funcţii egale lor.

Art.14. - Ofiţerii, comandanţi de unităţi independente, de subunităţi de instrucţie în instituţiile de învăţămînt militar, au autoritate disciplinară cu o treaptă mai înaltă decît cea prevăzută de funcţia deţinută.

Art.15. - Ofiţerul numit şef de comisie de inspectare (control) a unităţii militare, instituţiei de învăţămînt militar are autoritate disciplinară cu o treaptă mai înaltă decît cea a comandantului unităţii inspectate (dacă altfel nu este prevăzut de prezentul regulament).

Art.16. - Viceministrul apărării, viceministrul afacerilor interne directorul adjunct al Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, locţiitorii şefului Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale ai şefului Departamentului Trupelor de Grăniceri au autoritate disciplinară de comandant de brigadă.

[Art.16 modificat prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

Art.17. - Ministrul apărării, ministrul afacerilor interne, directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova şi şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, precum şi şeful Cartierului General al Armatei Naţionale, şeful Departamentului Trupelor de Carabinieri, şeful Departamentului Trupelor de Grăniceri şi şeful Serviciului de pază de stat au autoritate disciplinară în volumul deplin al prezentului regulament.

[Art.17 modificat prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

Titlul II
RECOMPENSELE

Art.18. - (1) Recompensele reprezintă un mijloc important de stimulare a faptelor de arme, de educare a militarilor şi de întărire a disciplinei militare.

(2) Fiecare comandant (şef) este obligat să stimuleze, în limitele drepturilor acordate de prezentul regulament, militarii din subordine pentru iniţiativă raţională, străduinţă şi distincţie în serviciu.

(3) În cazul în care comandantul (şeful) consideră că drepturile acordate lui sînt insuficiente, el poate să facă un demers în vederea stimulării militarilor distinşi de autoritatea disciplinară a comandantului superior.

Art.19. - Pentru bărbăţie şi eroism în timpul îndeplinirii datoriei militare, pentru indici înalţi în pregătirea de luptă, pentru însuşirea excelentă a noii şi complexei tehnici de luptă şi pentru alte merite deosebite faţă de Republica Moldova şi de Forţele sale Armate, şefii, de la comandantul de regiment, egalii lor şi superiorii, precum şi comandanţii (şefii) de unităţi militare independente, care au, în conformitate cu art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion, pot propune subalterni pentru a li se conferi distincţii de stat ale Republicii Moldova.

Capitolul 1
RECOMPENSELE CARE POT FI ACORDATE MILITARILOR ÎN TERMEN

Art.20. - Militarilor în termen li se pot acorda următoarele recompense:

a) ridicarea pedepselor disciplinare aplicate anterior;

b) exprimarea de mulţumiri;

c) permisia peste rînd, o dată în lună, din amplasamentul unităţii militare;

d) înştiinţarea la domiciliu sau la locul de muncă (de studii) anterior despre satisfacerea exemplară a serviciului militar;

e) acordarea de diplome, cadouri de preţ sau bani;

f) înmînarea fotografiei personale executate lîngă Drapelul de Luptă desfăşurat al unităţii militare;

g) acordarea gradului militar de caporal ostaşilor;

h) acordarea următorului grad militar sergenţilor, cu o treaptă mai înaltă decît cel conform funcţiei deţinute;

i) înscrierea numelui în Cartea de Onoare a unităţii militare;

j) acordarea de concediu de scurtă durată (de pînă la 5 zile), plus la aceasta timpul necesar pentru tur-retur (numai o dată pentru 6 uni de serviciu militar).

Dreptul comandanţilor (şefilor) de a acorda recompense militarilor în termen

Art.21. - Comandantul de grupă, de echipaj, de echipă de servanţi şi locţiitorul comandantului de pluton au dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-au aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri;

c) să acorde o dată în lună o permisie peste rînd din amplasamentul unităţii militare (ostaşilor - de pînă la 12 ore).

Art.22. - Plutonierul companiei şi comandantul de pluton au dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-au aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri;

c) să acorde o dată în lună o permisie peste rînd din amplasamentul unităţii militare de pînă la 24 de ore.

Art.23. - Comandantul de companie are dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-a aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri;

c) să acorde o dată în lună o permisie peste rînd din amplasamentul unităţii militare de pînă la 48 de ore.

Art.24. - (1) Comandantul de batalion are dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-a aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri;

c) să acorde o dată în lună o permisie peste rînd din amplasamentul unităţii militare de pînă la 72 de ore (3 zile);

d) să înştiinţeze la domiciliu sau la locul de muncă (de studii) al militarului despre satisfacerea exemplară a serviciului militar;

e) să acorde diplome.

(2) Comandanţii (şefii) unităţilor militare independente care au, conform art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion pot acorda recompensele menţionate la art.25 literele d) şi i).

Art.25. - Comandantul de brigadă şi comandantul de regiment au dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-au aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri;

c) să înştiinţeze la domiciliu sau la locul de muncă (de studii) anterior al militarului despre satisfacerea exemplară a serviciului militar;

d) să acorde diplome, cadouri de preţ sau bani;

e) să înmîneze militarului fotografia acestuia executată lîngă Drapelul de Luptă desfăşurat al unităţii militare;

f) să acorde ostaşilor gradul militar de caporal;

g) să acorde sergenţilor grade militare pînă la cel de sergent major inclusiv, cu o treaptă mai înaltă decît cele prevăzute de funcţia deţinută;

h) să înscrie numele militarilor în Cartea de Onoare a unităţii militare;

i) să acorde concediu de scurtă durată de pînă la 5 zile, plus la aceasta timpul necesar pentru tur-retur (numai o dată pentru 6 luni de serviciu militar).

Capitolul 2
RECOMPENSELE CARE POT FI ACORDATE MILITARILOR PRIN CONTRACT (SOLDAŢI ŞI SERGENŢI)

Art.26. - Militarilor prin contract (soldaţi şi sergenţi) li se pot acorda următoarele recompense:

a) ridicarea pedepselor disciplinare aplicate anterior;

b) exprimarea de mulţumiri;

c) acordarea de diplome, cadouri de preţ sau bani;

d) înscrierea numelui în Cartea de Onoare a unităţii militare;

e) acordarea următorului grad militar înainte de termen;

f) acordarea de concediu de pînă la 10 zile.

Art.27. - (1) Comandantul de pluton, comandantul de companie şi comandantul de batalion au dreptul:

a) să ridice pedeapsa disciplinară pe care au aplicat-o anterior;

b) să exprime mulţumiri.

(2) Comandanţii (şefii) de unităţi militare independente care au, în conformitate cu art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion, comandanţii de regiment, comandanţii de brigadă mai au şi dreptul de a acorda recompensele indicate la art.26 literele c)-f).

Capitolul 3
RECOMPENSELE CARE POT FI ACORDATE OFIŢERILOR ŞI GENERALILOR

Art.28. - Ofiţerilor şi generalilor li se pot acorda următoarele recompense:

a) ridicarea pedepselor disciplinare aplicate anterior;

b) exprimarea de mulţumiri;

c) acordarea de diplome, cadouri de preţ (inclusiv nominale) sau bani;

d) înscrierea numelui în Cartea de Onoare a unităţii militare;

e) acordarea următorului grad militar, de pînă la colonel inclusiv, înainte de termen;

f) acordarea următorului grad militar, de pînă la locotenent-colonel inclusiv, cu o treaptă mai înaltă decît gradul prevăzut de funcţia deţinută;

g) decorarea cu armă albă sau cu armă de foc nominală;

h) acordarea de concediu de pînă la 10 zile.

Dreptul comandanţilor (şefilor) de a acorda recompense ofiţerilor şi generalilor din subordine

Art.29. - (1) Comandantul de companie şi comandantul de batalion au dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-au aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri.

(2) Comandanţii (şefii) de unităţi militare independente care au, în conformitate cu art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion mai au şi dreptul de a acorda recompensele indicate la art.30 literele c) şi d).

Art.30. - Comandantul de brigadă şi comandantul de regiment au dreptul:

a) să ridice pedepsele disciplinare pe care le-au aplicat anterior;

b) să exprime mulţumiri;

c) să acorde diplome, cadouri de preţ (inclusiv nominale) sau bani;

d) să înscrie numele ofiţerilor şi generalilor în Cartea de Onoare a unităţii militare;

e) să acorde concediu de pînă la 10 zile.

Capitolul 4
MODUL DE ACORDARE A RECOMPENSELOR

Art.31. - (1) La stabilirea tipului de recompensă, comandanţii (şefii) ţin cont de meritele sau evidenţierea militarului, precum şi de atitudinea lui faţă de serviciu.

(2) Recompensele se acordă verbal sau prin ordin, în faţa formaţiei sau la adunarea (consfătuirea) militarilor.

Art.32. - Mulţumirea se exprimă pentru executare impecabilă a misiunilor sau pentru atitudine exemplară faţă de funcţie.

Art.33. - (1) Permisia şi concediul de scurtă durată se acordă militarilor pentru indici înalţi în exercitarea funcţiei, pentru executarea impecabilă a prevederilor legilor şi regulamentelor militare, pentru executarea în termen şi calitativă a misiunilor.

(2) Permisia se acordă pentru o durată de pînă la 72 de ore în timpul liber de instrucţii, în zilele şi orele indicate de comandantul (şeful) de unitate. În zilele de odihnă, permisia se acordă, de regulă, pentru cel mult 25% din efectiv.

(3) Concediul de scurtă durată se acordă pînă la 5 - 10 zile. La acest termen se adaugă şi timpul pentru tur-retur.

Art.34. - Scrisoarea de mulţumire se expediază părinţilor militarului din partea comandantului (şefului) de unitate pentru indici excelenţi în pregătirea de luptă, pentru comportament exemplar în unitate şi în afara ei.

Art.35. - Diplomele se acordă pentru indici înalţi în pregătirea de luptă, la competiţiile militare de aplicaţie şi sportive, în perfecţionarea bazei didactico-materiale şi pentru propuneri de raţionalizare implementate în domeniul militar.

Art.36. - Premiile băneşti se acordă pentru indici înalţi în exercitarea funcţiei, la serviciul de gardă şi de alarmă, în competiţiile de specialitate şi acţiunile cultural-sportive, pentru descoperiri ştiinţifice, invenţii şi propuneri de raţionalizare în domeniul militar, în asigurarea integrităţii bunurilor militare.

Art.37. - Cadourile de preţ (inclusiv cele nominale) se acordă pentru indici înalţi în exercitarea funcţiei şi la instrucţii, pentru participare la manevre, competiţii de specialitate şi cultural-sportive, precum şi la trecere în rezervă.

Art.38. - Fotografierea militarilor în termen lîngă Drapelul de Luptă desfăşurat al unităţii şi înmînarea fotografiilor se efectuează pentru serviciu exemplar sau pentru executarea unor misiuni deosebit de complexe.

Art.39. - Diploma de Onoare (diploma) se acordă pentru indici excelenţi în pregătirea de luptă şi pentru comportament impecabil.

Art.40. - Înscrierea numelui în Cartea de Onoare a unităţii se efectuează pentru indici excelenţi în pregătirea de luptă, pentru iniţiativă în executarea unor misiuni deosebit de complexe, pentru bărbăţie şi eroism, pentru participare la lichidarea consecinţelor de calamităţi.

Art.41. - Cu armă albă sau armă de foc nominală se decorează ofiţerii şi generalii pentru merite deosebite la asigurarea securităţii naţionale a Republicii Moldova. Decorarea se efectuează de către ministrul apărării, ministrul de interne ,directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, de şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, de şeful Departamentului Trupelor de Grăniceri.

[Art.41 modificat prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

Titlul III
PEDEPSELE DISCIPLINARE

Art.42. - În cazul în care militarul încalcă disciplina militară sau ordinea publică, comandantul (şeful) trebuie să-i amintească de obligaţiile serviciului militar, iar în caz de necesitate să aplice pedeapsă disciplinară. În limitele autorităţii disciplinare acordate, el poate aplica orice pedeapsă care, după părerea sa, poate avea o acţiune educativă maximă asupra militarului care a comis abaterea.

Art.43. - (1) Pentru ca persoanele care încalcă disciplina militară şi ordinea publică să fie condamnate în colectiv, abaterile militarilor, la decizia comandanţilor (şefilor), pot fi examinate: ale soldaţilor - la adunarea efectivului; a le sergenţilor - la adunarea sergenţilor; ale ofiţerilor - la adunarea ofiţerilor.

(2) În afară de aceasta, abaterile comise de militarii prin contract pot fi examinate la consiliile de onoare, la hotărîrea comandanţilor (şefilor) unităţilor militare (instituţiilor, instituţiilor de învăţămînt militar) în care există astfel de consilii, precum şi a şefilor acestora.

(3) Este interzisă examinarea abaterilor la consiliul de onoare în paralel cu aplicarea de pedepse disciplinare pentru aceleaşi abateri.

(4) Hotărîrea privind demersul consiliului de onoare privitor la retrogradarea în funcţie sau la retrogradare, exmatriculare din instituţia de învăţămînt militar, trecere în rezervă este emisă de către comandantul (şeful) învestit cu acest drept, în termen de o lună de la data la care a primit demersul.

Art.44. - (1) Pentru comiterea de crime, militarii poartă răspundere penală conform legislaţiei în vigoare.

(2) În cazul în care pentru crimă militară legea prevede posibilitatea aplicării de pedeapsă disciplinară, comandantul (şeful), în funcţie de circumstanţele şi consecinţele crimei, decide asupra remiterii materialelor inculpatului către procurorul militar sau aplică pedeapsă disciplinară. Soluţionarea cauzei şi stabilirea de pedeapsă disciplinară în astfel de cazuri revin comandantului (şefului), de care, conform legii, depinde transmiterea materialelor procurorului militar.

(3) Militarul asupra căruia a fost aplicată pedeapsă disciplinară pentru săvîrşire de crimă nu este scutit de răspundere penală.

Art.45. - (1) În cazuri excepţionale, a căror examinare nu poate fi amînată, poate fi efectuată suspendarea din funcţie a ofiţerilor pentru un termen de pînă la 30 de zile.

(2) Suspendarea din funcţie a ofiţerilor se efectuează de către comandanţii (şefii) învestiţi cu dreptul de a-i numi în funcţie.

(3) Comandantul (şeful) care a suspendat din funcţie subalternul este obligat să raporteze faptul imediat, în modul stabilit, expunînd în detalii cauzele şi circumstanţele suspendării.

(4) Comandantul (şeful) care a suspendat din funcţie subalternul fără motive suficiente poartă răspundere.

Capitolul 5
PEDEPSELE DISCIPLINARE APLICABILE MILITARILOR ÎN TERMEN

Art.46. - Militarilor în termen li se pot aplica următoarele pedepse disciplinare:

a) observaţia;

b) mustrarea;

c) mustrarea aspră;

d) neacordarea permisiei cuvenite din amplasamentul unităţii;

e) numirea peste rînd de serviciu (cu excepţia serviciului de gardă şi de alarmă) sau la munci de gospodărie - de pînă la 5 servicii (durata zilei de muncă nu va depăşi 8 ore);

f) ţinerea la arest - de pînă la 10 zile;

g) retrogradarea în funcţie;

h) retrogradarea cu un grad;

i) ridicarea gradului de sergent.

Dreptul comandanţilor (şefilor) de a aplica pedepse disciplinare militarilor în termen

Art.47. - Comandantul de grupă, comandantul de echipaj şi comandantul echipei de servanţi au dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze soldaţii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească soldaţii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - un serviciu.

Art.48. - Locţiitorul comandantului de pluton are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze militarii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească soldaţii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - cel mult 2 servicii.

Art.49. - Plutonierul de companie (echipă) are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze militarii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească soldaţii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - cel mult 3 servicii.

Art.50. - Comandantul de pluton (echipă) are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze militarii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească soldaţii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - cel mult 4 servicii.

Art.51. - Comandantul de companie are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze militarii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească soldaţii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - cel mult 4 servicii, sergenţii - cel mult 2 servicii;

d) să aplice militarilor pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 72 de ore (3 zile).

Art.52. - (1) Comandantul de batalion are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze militarii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească soldaţii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - cel mult 5 servicii, sergenţii - cel mult 3 servicii;

d) să aplice militarilor pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 5 zile.

(2) Comandanţii (şefii) unităţilor militare independente care au, în conformitate cu art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion au dreptul, în afară de aceasta, să aplice pedepsele disciplinare indicate în art.53 literele e) şi h).

Art.53. - Comandantul de regiment are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să priveze militarii de permisia cuvenită din amplasamentul unităţii militare;

c) să numească militarii peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - pînă la 5 servicii;

d) să aplice militarilor pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 7 zile;

e) să retrogradeze în funcţie sergenţii în termen;

f) să ridice gradul militar de caporal;

g) să retrogradeze militarii cu un grad, de la sergent major şi mai jos, inclusiv cu retrogradarea în funcţie;

h) să ridice gradul sergenţilor în termen, inclusiv să-i retrogradeze în funcţie.

Art.54. - Comandantul de brigadă, în afară de drepturile acordate comandantului de regiment, are dreptul să aplice soldaţilor şi sergenţilor pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 10 zile.

Capitolul 6
PEDEPSELE DISCIPLINARE APLICABILE MILITARILOR PRIN CONTRACT (SOLDAŢI ŞI SERGENŢI)

Art.55. - Militarilor prin contract pot să li se aplice următoarele pedepse disciplinare:

a) observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) ţinerea la arest (cu excepţia femeilor militari) - pînă la 10 zile;

c) prevenirea despre necorespunderea parţială funcţiei;

d) retrogradarea în funcţie;

e) trecerea în rezervă înainte de expirarea contractului.

Drepturile comandanţilor (şefilor) de a aplica pedepse disciplinare militarilor prin contract (soldaţi şi sergenţi)

Art.56. - Comandantul de pluton are dreptul să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră.

Art.57. - Comandantul de companie are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să aplice pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 2 zile.

Art.58. - (1) Comandantul de batalion are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să aplice pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 3 zile.

(2) Comandanţii (şefii) de unităţi militare independente care au, în conformitate cu art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion mai au şi dreptul de a aplica pedepsele indicate la art.59 literele c) şi d).

Art.59. - Comandantul de regiment are dreptul:

a) să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) să aplice pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 5 zile;

c) să prevină despre necorespunderea parţială funcţiei;

d) să treacă în rezervă înainte de expirarea contractului soldaţi, caporali, sergenţi inferiori, sergenţi, sergenţi majori.

Art.60. - Comandantul de brigadă, în afară de drepturile prevăzute la art.59, mai are dreptul:

a) să aplice pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 7 zile;

b) să retrogradeze cu un grad.

Capitolul 7
PEDEPSELE DISCIPLINARE APLICABILE OFIŢERILOR ŞI GENERALILOR

Art.61. - Ofiţerilor li se pot aplica următoarele pedepse disciplinare:

a) observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) ţinerea ofiţerilor inferiori la arest - pînă la 10 zile;

c) arestul ofiţerilor superiori - pînă la 5 zile;

d) prevenirea despre necorespunderea parţială funcţiei;

e) retrogradarea în funcţie cu o treaptă;

f) retrogradarea cu un grad.

Art.62. - Generalilor şi coloneilor li se pot aplica următoarele pedepse disciplinare:

a) observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră;

b) prevenirea despre necorespunderea parţială funcţiei;

c) retrogradarea în funcţie cu o treaptă.

Drepturile comandanţilor (şefilor) de a aplica pedepse disciplinare ofiţerilor şi generalilor din subordine.

Art.63. - (1) Comandantul de companie şi comandantul de batalion au dreptul să aplice observaţia, mustrarea şi mustrarea aspră.

(2) Comandanţii de unităţi militare independente care au, în conformitate cu art.10, autoritate disciplinară de comandant de batalion mai au şi dreptul de a aplica ofiţerilor inferiori pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 3 zile şi de a preveni despre necorespunderea parţială funcţiei.

Art.64. - Comandantul de regiment, în afară de drepturile prevăzute la art.63, are dreptul să aplice ofiţerilor inferiori pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 5 zile.

Art.65. - Comandantul de brigadă, în afară de drepturile prevăzute la art.64, are dreptul:

a) să aplice ofiţerilor inferiori pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 7 zile, iar ofiţerilor superiori pedeapsa arestului - pînă la 3 zile;

b) să retrogradeze în funcţie cu o treaptă ofiţerii inferiori.

Art.66. - Viceminiştrii apărării, viceminiştrii afacerilor interne directorii adjuncţi ai Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, locţiitorii şefului Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, locţiitorii şefului Departamentului Trupelor de Grăniceri, în afară de drepturile prevăzute la art.65, au dreptul:

[Alin. modificat prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

a) să aplice ofiţerilor inferiori pedeapsa ţinerii la arest - de pînă la 10 zile, ofiţerilor superiori pedeapsa arestului - de pînă la 5 zile;

b) să retrogradeze în funcţie cu o treaptă ofiţerii, începînd cu locţiitorii comandanţilor de unităţi militare şi mai jos.

Capitolul 8
APLICAREA PEDEPSELOR DISCIPLINARE ÎN CAZURI SPECIALE

Art.67. - (1) Comandanţii de garnizoane şi şefii comenduirilor de garnizoane au dreptul de a aplica pedepse disciplinare militarilor din garnizoane sau celor care se află temporar în garnizoane în cazul în care:

a) abaterile ţin de serviciul de garnizoană sau de gardă;

b) s-a comis o abatere de la disciplina militară sau de la ordinea publică în afara unităţii militare;

c) abaterea este comisă în concediu, în deplasare sau la arest în garnizoană.

(2) Şefii de comunicaţii militare, şefii de inspecţii automilitare şi şefii comenduirilor de toate denumirile de la căile de comunicaţie au dreptul să aplice pedepse disciplinare militarilor pentru abateri comise în timpul deplasării pe aceste căi de comunicaţie.

Art.68. - Faţă de militarii care au comis abateri în cazurile menţionate la art.67 şefii au autoritatea disciplinară:

a) conformă funcţiei de bază - şefii de garnizoane;

b) conformă gradului militar prevăzut de funcţie în conformitate cu art.10 - şefii de comunicaţii militare şi şefii de inspecţii automilitare;

c) mai înaltă cu un grad decît cea acordată în conformitate cu gradul militar potrivit funcţiei de bază - şefii comenduirilor de garnizoane şi şefii comenduirilor de toate denumirile de la căile de comunicaţie;

d) mai înaltă cu un grad decît cea acordată în conformitate cu gradul militar potrivit funcţiei de bază - şefii comenduirilor de garnizoane în afara statelor.

Art.69. - (1) Şefii care au aplicat pedepse conform articolelor 67 şi 68 informează despre acest lucru comandanţii unităţilor militare, şefii de instituţii, şefii instituţiilor de învăţămînt militar unde îşi fac serviciul sau studiile militarii care au comis abaterile şi fac însemnările respective în biletul de concediu sau în ordinul de serviciu (legitimaţie).

(2) La sosirea la locul de serviciu permanent, militarul este obligat să raporteze şefului nemijlocit despre pedeapsa disciplinară ce i s-a aplicat.

(3) Militarul care nu a raportat despre pedeapsa disciplinară ce i s-a aplicat lui poartă răspundere disciplinară.

Art.70. - Plutonierii, ofiţerii şi generalii trecuţi în rezervă sau în retragere în caz de comitere a abaterilor ce discreditează onoarea militară pot fi lipsiţi de dreptul de a purta uniformă militară:

a) plutonierii - prin autoritatea şefului departamentului administrativ-militar;

b) ofiţerii, generalii - prin autoritatea ministrului apărării, ministrului afacerilor interne, directorului Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, şefului Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, şefului Departamentului Trupelor de Grăniceri.

[Lit.b) modificată prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

Art.71. - Dacă în cazul serviciului în comun al militarilor care nu se subordonează unul altuia relaţiile lor de serviciu nu sînt stabilite de comandant (şef), superiorul după funcţie dintre aceştia, iar dacă sînt egali - superiorul în grad este şef şi are autoritatea disciplinară conform funcţiei.

Art.72. - (1) Pentru încălcarea disciplinei militare, ordinii publice sau regulilor de salut militar de către inferior în prezenţa superiorului, superiorul este obligat să facă observaţie inferiorului, iar dacă aceasta nu are efect, va aplica alte măsuri stabilite de lege şi de regulamentele militare, chiar şi arestul.

(2) Dreptul de a aplica pedeapsa arestului în astfel de cazuri îl au: generalii, coloneii - faţă de ofiţerii inferiori; generalii, ofiţerii superiori - faţă de plutonieri; generalii şi toţi ofiţerii care au acest drept - faţă de soldaţi ş i sergenţi.

(3) Modul de executare a pedepsei arestului este stabilit în anexa nr.3 punctul 7.

Art.73. - Persoana care nu execută cerinţele prevăzute la art.72 poartă răspundere ca pentru neexecutarea ordinului dat de şef.

Capitolul 9
MODUL DE APLICARE ŞI EXECUTARE A PEDEPSEI DISCIPLINARE

Art.74. - Orice pedeapsă disciplinară ca măsură de întărire a disciplinei militare şi de educare a militarilor trebuie să corespundă gravităţii abaterii şi gradului de vinovăţie. La stabilirea tipului de pedeapsă disciplinară şi a mărimii ei se va ţine cont de: caracterul abaterii, circumstanţele în care a fost comisă, consecinţele ei, comportamentul anterior al persoanei vinovate, precum şi de vechimea în serviciu şi de cunoştinţele pe care le posedă despre ordinea de serviciu.

Art.75. - La aplicarea pedepsei disciplinare comandantul (şeful) nu trebuie să admită graba în stabilirea tipului şi mărimii pedepsei şi nici lezarea demnităţii subalternului.

Art.76. - Se interzice aplicarea pentru aceeaşi abatere a cîtorva pedepse disciplinare, aplicarea pedepsei asupra întregului efectiv al subunităţii în loc de pedepsirea persoanelor vinovate nemijlocit, aplicarea arestului ca pedeapsă disciplinară fără indicarea duratei lui.

Art.77. - Severitatea pedepsei disciplinare creşte dacă persoana a comis mai multe încălcări sau a participat la încălcare în grup a disciplinei militare, a ordinii publice, dacă a comis abaterea în exerciţiul funcţiunii, în timpul serviciului de alarmă, în stare de ebrietate, fapt soldat cu încălcarea gravă a ordinii.

Art.78. - În cazul în care comandantul (şeful) consideră că autoritatea disciplinară pe care o are nu acoperă gravitatea abaterii comise de subaltern, face demers comandantului (şefului) superior în vederea aplicării de pedeapsă prin autoritatea disciplinară a comandantului (şefului) superior.

Art.79. - Comandantul (şeful) care a făcut abuz de autoritatea disciplinară acordată poartă răspundere.

Art.80. - (1) Comandantul (şeful) superior nu are dreptul să anuleze sau să micşoreze pedeapsa disciplinară aplicată de comandantul (şeful) inferior din cauza severităţii ei dacă ultimul nu şi-a depăşit autoritatea disciplinară.

(2) Comandantul (şeful) superior are dreptul să anuleze pedeapsa disciplinară aplicată de comandantul (şeful) inferior în cazul în care consideră că ea nu corespunde gravităţii abaterii comise şi poate aplica o pedeapsă mai aspră.

Art.81. - Orice pedeapsă disciplinară trebuie să fie aplicată pînă la expirarea a 10 zile de la data la care comandantul (şeful) a aflat despre comiterea abaterii, dar nu mai tîrziu de o lună de la data comiterii ei, iar dacă s-a procedat la urmărire penală - pînă la expirarea a 10 zile de la data încheierii ei.

[Art. 81 modificat prin L206/29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

Art.82. - Prevenirea despre necorespunderea parţială funcţiei se aplică numai o dată în perioada aflării militarului prin contract în funcţie. Dacă această pedeapsă nu a avut efectul scontat, militarul este trecut în rezervă.

Art.83. - (1) Arestul este una dintre cele mai severe măsuri de influenţă şi se aplică, de regulă, cînd alte măsuri nu dau rezultatul scontat (anexa nr.3).

(2) Ţinerea militarilor prin contract la arest se aplică pentru tentativa de a dispărea sau pentru refuzul de a prezenta documentele în caz de comitere de abateri, pentru comportament amoral, beţie, huliganism şi alte încălcări.

(3) Arestul nu se aplică generalilor, coloneilor şi comandanţilor de unităţi militare independente, indiferent de gradul militar, şi nici femeilor militari.

Art.84. - Trecerea în rezervă înainte de termen a militarilor prin contract se aplică în caz de atitudine neglijentă faţă de funcţii şi de pregătire profesională nesatisfăcătoare.

Art.85. - Pedeapsa disciplinară faţă de militarii care se află în serviciul de zi (de alarmă) pentru abateri comise în timpul serviciului se aplică după încheierea serviciului sau după schimbarea lor de către alţi militari.

Art.86. - Aplicarea pedepsei disciplinare militarului aflat în stare de ebrietate, precum şi darea de explicaţii, se va efectua după dezalcoolizare, în care scop acesta poate fi dus, după caz, la arest sau în camera pentru reţinuţii temporar pe un termen de pînă la 24 de ore, după care fapt se decide asupra responsabilităţii lui.

Art.87. - Pedeapsa disciplinară se pune în execuţie, de regulă, imediat, iar în cazuri excepţionale cel mai tîrziu în decursul unei luni de la data aplicării ei. După expirarea termenului de o lună, pedeapsa nu se pune în execuţie, dar în fişa de serviciu se păstrează înscrierea respectivă. În astfel de cazuri, persoana din a cărei vină nu a fost aplicată pedeapsa poartă răspundere.

Art.88. - (1) Aplicarea pedepsei disciplinare - numirea peste rînd de serviciu sau la munci de gospodărie - o efectuează plutonierul companiei sau locţiitorul comandantului de pluton.

(2) Soldaţii numiţi peste rînd la munci de gospodărie le execută în subunitatea sau unitatea lor, în orice zi a săptămînii, în timpul liber de instrucţii, pînă la stingere.

Art.89. - (1) Despre pedepsele disciplinare aplicate se anunţă: soldaţii - personal sau în faţa formaţiei, sergenţii - personal, la consfătuire sau în faţa formaţiei de sergenţi, ofiţerii şi generalii - personal, în prescripţii sau la consfătuire (ofiţerii superiori - în prezenţa ofiţerilor superiori şi generalilor, generalii - în prezenţa generalilor).

(2) Tuturor categoriilor de militari indicate pedepsele disciplinare pot fi aplicate prin ordin.

(3) Se interzice aplicarea pedepsei disciplinare comandanţilor (şefilor) în prezenţa subalternilor.

Art.90. - Modul de executare la arest a pedepsei arestului aplicat soldaţilor, sergenţilor, militarilor prin contract este prevăzut la anexa nr.3.

Titlul IV
EVIDENŢA RECOMPENSELOR ŞI A PEDEPSELOR DISCIPLINARE

Art.91. - Şefii nemijlociţi trebuie să raporteze ierarhic despre acordarea recompenselor şi aplicarea pedepselor disciplinare faţă de:

a) soldaţii şi sergenţii în termen - comandanţilor de companii şi asimilaţilor lor, zilnic;

b) militarii prin contract - şefilor de state majore ale unităţilor militare, săptămînal.

Art.92. - Evidenţa recompenselor şi a pedepselor disciplinare este ţinută în toate subunităţile (de la companie şi mai sus), în unităţi militare, instituţii, instituţii de învăţămînt militar.

Art.93. - (1) Toate recompensele şi pedepsele disciplinare prevăzute de prezentul regulament, inclusiv recompensele acordate de comandant (şef) pentru întreg efectivul subunităţii, unităţii militare, instituţiei, instituţiei de învăţămînt militar sînt fixate în fişa de serviciu (anexa nr.2) în termen de cel mult 7 zile.

(2) În cazul în care pedeapsa disciplinară se ridică, în fişa de serviciu a militarului la rubrica "Pedepse" se notează cînd şi de către cine a fost ridicată.

(3) Fişele de serviciu se completează:

a) în companie - pentru soldaţii şi sergenţii în termen;

b) în statul major al unităţii militare - pentru militarii prin contract;

c) la statul major ierarhic superior - pentru comandanţii unităţilor militare şi pentru generali.

Art.94. - (1) Fiecare înscris în fişa de serviciu pentru soldaţii şi sergenţii în termen trebuie să fie confirmat (vizat) de comandantul de companie (subunitatea respectivă).

(2) Fiecare înscris în fişa de serviciu pentru militarii prin contract este confirmat de şeful de stat major al unităţii militare, iar pentru comandanţii de unităţi militare, pentru generali - de şeful statului major ierarhic superior.

Art.95. - (1) Comandanţii de batalioane, de unităţi militare şi şefii asimilaţi lor sînt obligaţi să verifice de două ori pe an fişele de serviciu pentru asigurarea corectitudinii acordării de recompense şi aplicării de pedepse disciplinare. Fiecare militar, de două ori pe an, precum şi în cazul mutării în serviciu sau transferării la un nou loc de serviciu, va lua cunoştinţă de fişa sa de serviciu contra semnătură.

(2) În caz de mutare sau de transferare a militarului, fişa de serviciu se expediază la noul loc de serviciu.

Titlul V
PROPUNERI, CERERI ŞI RECLAMAŢII

Art.96. - Dacă militarul constată sustragere sau deteriorare de bunuri militare, cheltuieli nelegitime de mijloace băneşti, abuzuri în aprovizionarea trupelor, neajunsuri în ţinerea în starea cuvenită a armamentului şi a tehnicii, nerespectare a drepturilor stabilite de lege şi a normelor de asigurare a militarilor sau alte cazuri de prejudiciere a Forţelor Armate, el este obligat să raporteze despre faptele acestea şefului nemijlocit, dar poate să facă o propunere în scris sau o cerere privind lichidarea acestor neajunsuri către superior, inclusiv către ministrul apărării, ministrul afacerilor interne, directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, şeful Departamentului Trupelor de Grăniceri.

[Art.96 modificat prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

Art.97. - Fiecare militar are dreptul să facă reclamaţie asupra acţiunilor nelegitime ale comandanţilor (şefilor) faţă de el, asupra încălcării drepturilor şi a avantajelor stabilite sau asupra faptului că drepturile sale cuvenite nu sînt satisfăcute.

Art.98. - Reclamaţia este prezentată şefului direct al persoanei ale cărei acţiuni sînt contestate, iar dacă reclamantul nu ştie cine a încălcat drepturile sale, va prezenta reclamaţia comandantului ierarhic superior.

Art.99. - (1) Reclamaţia poate fi făcută verbal sau prezentată în scris.

(2) Reclamaţia asupra acţiunilor comandantului de unitate militară sau ale superiorilor se prezintă numai în scris, cu excepţia reclamaţiilor făcute în timpul chestionării militarilor.

Art.100. - (1) Militarul are dreptul să facă reclamaţii doar din partea sa, personal. Reclamaţiile făcute în grup sau în numele altor persoane, precum şi reclamaţiile anonime, nu se examinează.

(2) Se interzice prezentarea reclamaţiei fiind în formaţie (cu excepţia reclamaţiilor făcute în timpul chestionării militarilor), de gardă, de serviciu de alarmă, precum şi în serviciu de zi şi la lecţii.

Art.101. - (1) În timpul chestionării militarilor reclamaţia poate fi făcută verbal sau prezentată în scris nemijlocit comandantului (şefului) care efectuează chestionarea.

(2) Militarii care, din anumite motive, au absentat la chestionare pot prezenta reclamaţiile în scris nemijlocit pe numele comandantului (şefului) care a efectuat chestionarea.

Art.102. - (1) Comandantul (şeful) trebuie să acorde atenţia cuvenită propunerilor, cererilor şi reclamaţiilor primite. El poartă răspundere personală pentru examinarea lor la timp şi pentru luarea măsurilor de rigoare.

(2) Comandantul (şeful) este obligat să examineze în termen de 3 zile propunerea (cererea, reclamaţia) primită, iar dacă propunerea (cererea, reclamaţia) va fi considerată întemeiată, va lua fără întîrziere măsuri pentru satisfacerea ei; va lua măsuri pentru depistarea şi lichidarea cauzelor ce au condiţionat reclamaţiile motivate ale militarilor şi ale altor cetăţeni; va utiliza mai complet informaţia pe care o conţin pentru a cunoaşte starea de lucruri din subunităţi.

(3) Dacă comandantul (şeful) care a primit propunerea (cererea, reclamaţia) nu are suficiente drepturi de a o satisface, el o va expedia, într-un termen de cel mult 5 zile de la data primirii, comandantului ierarhic superior sau instituţiei respective, lucru despre care va anunţa militarul.

(4) Se interzice trimiterea cererilor şi reclamaţiilor spre examinare acelor persoane ale căror acţiuni sînt contestate.

Art.103. - (1) Propunerile (cererile, reclamaţiile) militarilor se soluţionează:

a) în direcţiile Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, Departamentului Trupelor de Grăniceri în termen de pînă la 15 zile de la data intrării;

[Lit.a) modificată prin Legea nr.754-XIV din 23.12.1999]

b) în unităţile militare, instituţiile, instituţiile de învăţămînt militar, fără amînare, dar nu mai tîrziu de 7 zile de la data intrării.

(2) În cazurile în care soluţionarea propunerii (cererii, reclamaţiei) implică un control special, solicitarea de materiale suplimentare şi luarea altor măsuri, termenele de soluţionare pot fi, ca excepţie, prelungite de către comandant (şef), dar cu cel mult 15 zile, fapt despre care va fi informat autorul propunerii (cererii, reclamaţiei).

Art.104. - Comandanţii (şefii) sînt obligaţi să efectueze, cel puţin o dată în trimestru, controlul intern al lucrului de examinare a propunerilor (cererilor, reclamaţiilor), în care scop este numită o comisie. Despre rezultatele controlului se întocmeşte actul respectiv.

Art.105. - Propunerile (cererile, reclamaţiile) sînt considerate soluţionate dacă au fost examinate toate problemele abordate în ele, dacă au fost luate măsurile de rigoare şi au fost date răspunsuri conform legislaţiei în vigoare.

Art.106. - Comandantul (şeful) care a comis nedreptate sau acţiuni nelegitime faţă de subaltern pentru cererea (reclamaţia) făcută poartă răspundere.

Art.107. - Toate propunerile, cererile şi reclamaţiile sînt înregistrate în ziua intrării, în cartea de propuneri, cereri şi reclamaţii (anexa nr.4), care se ţine şi se păstrează în fiecare unitate militară, instituţie, instituţie de învăţămînt militar.

Art.108. - (1) În cartea de propuneri, cereri şi reclamaţii se fixează hotărîrea emisă asupra fiecărei propuneri, cereri, reclamaţii.

(2) Cartea de propuneri, cereri şi reclamaţii se prezintă pentru control: comandantului de unitate militară - lunar, iar persoanelor care inspectează (controlează) - la cerere.

Art.109. - Cartea de propuneri, cereri şi reclamaţii trebuie să fie numerotată, şnuruită, sigilată şi semnată de către comandant (şef).

Anexa nr.1
la articolul 10

TABELUL COMPARATIV
al drepturilor disciplinare conform funcţiilor-tip
ale militarilor din Forţele Armate

Armata Naţională	Trupele de carabinieri	Trupele de grăniceri	Formaţiunile P.C.
1	2	3	4
SUBUNITĂŢI			
Comandant de grupă, echipaj, echipă, instalaţie, tun	Comandant de grupă, echipaj, echipă, tun	Comandant de grupă, echipaj, echipă, echipă	Comandant de grupă, echipaj, echipă, echipă
Plutonier de batalion, divizion, companie, baterie, escadrilă	Plutonier de companie, centru de transmisiuni, pluton independent	Plutonier de companie, pichet	Plutonier de companie
Comandant de pluton, echipă de cercetare,echipaj de aviaţie	Comandant de pluton	Comandant de pluton	Comandant de pluton
Comandant de companie, baterie, pluton independent, patrulă de aviaţie	Comandant de companie, pluton independent	Comandant de companie, pluton independent	Comandant de companie

Comandant de batalion, divizion, escadrilă	Comandant de batalion, şef de centru de transmisiuni	Şef de pichet, şef de punct de control	-
UNITĂŢI MILITARE			
Comandant de regiment, batalion independent (divizion,escadrilă)	Comandant de regiment, batalion independent centru de de instruire independent	Comandant de sector de frontieră, şef de punct de control	Comandant de batalion
Comandant de companie independentă (baterie, patrulă de aviaţie)	-	-	-
MARI UNITĂŢI MILITARE			
Comandant de brigadă	Comandant de brigadă	Comandant de detaşament de grăniceri	-
Comandant de regiment independent	-	-	-

Anexa nr.2 la art. 93

Recto

FIŞĂ DE SERVICIU
Compania_____unitatea militară_____
Funcţia_____
Gradul militar_____
Numele, prenumele_____
Anul în care a început serviciul militar_____
RECOMPENSELE

Meritul	Tipul de recompensă	Data acordării recompensei, data şi numărul ordinului	Persoana care a acordat recompensa

Verso
PEDEPSELE DISCIPLINARE

Încălcarea (abaterea)	Data comiterii încălcării (abaterii)	Tipul de pedeapsă discip linară	Data aplicării pedepsei disciplinare, data şi numărul ordinului	Persoana care a aplicat pedeapsa disciplinară	Persoana care a ridicat pedeap sa disciplinară, data ridicării ei

Anexa nr.3 la art.72 şi 83

MODUL DE PUNERE ÎN EXECUTARE A PEDEPSEI DISCIPLINARE A ARESTULUI

1. Pedeapsa ţinerii la arest poate fi pusă în executare de către:
a) plutonierul companiei (echipei) - soldaţilor şi sergenţilor în termen;
b) militarul de serviciu pe unitatea militară - militarilor prin contract.

2. Nota de arest al soldaţilor şi sergenţilor în termen este semnată de comandantul de companie (subunitatea respectivă), iar în absenţa lui - de unul dintre ofiţerii companiei (subunităţii respective) şi este autentificată prin aplicarea ştampilei unităţii militare.

Şeful care aplică pedeapsa arestului este obligat să indice în ce cameră (celulă, cameră comună) va fi deţinut militarul arestat, iar comandantul de companie să consemneze această indicaţie în nota de arest.

Nota de arest al militarului prin contract este semnată de comandantul de unitate militară sau şeful de stat major al unităţii militare, de şeful de direcţie (instituţie, instituţie de învăţămînt militar) şi este autentificată prin aplicarea ştampilei unităţii militare.

3. Persoanele care vor pune în executare pedeapsa arestului sînt obligate să se informeze în prealabil asupra existenţei de locuri libere la arest şi să ceară escortă în caz de necesitate.

Recto

NOTĂ DE AREST
"___"_____19____
Nr. companiei_____
Funcţia_____
Gradul militar_____
Numele, prenumele_____
Persoana care a efectuat arestul şi data arestării _____
_____

Cauza arestului_____
Termenul de arest_____
Camera de detenţie_____
Data îmbăierii_____
Concluzia medicală_____
Comandantul de companie_____
(gradul militar, semnătura)
Ştampila unităţii militare

ÎNSEMNĂRILE ŞEFULUI DE AREST

Primit_____
Pentru eliberare_____
Şeful de arest (ofiţerul de serviciu în unitatea militară)
_____
(gradul militar, semnătura)
Schimbări în regimul de întreţinere la arest_____
_____
Eliberat_____
Şeful de arest (ofiţerul de serviciu în unitatea militară)
_____
(gradul militar, semnătura) Verso
_____
Comandantul de companie (echipă)_____
_____
(gradul militar, semnătura)
Obiectele persoanei arestate se restituie:
integral sau cu excepţia_____
_____
Şeful de arest (şeful de gardă)
_____
(gradul militar, semnătura)

4. Militarilor arestaţi, înainte de a fi trimişi la arest, li se ridică, de către persoanele care pun în executare pedeapsa arestului, armele şi muniţiile, iar soldaţilor şi sergenţilor în termen, în afară de aceasta, li se ridică banii ş i obiectele nepermise în perioada de arest, întocmindu-se lista acestora.

Militarii arestaţi predau ordinele, medaliile, baretele şi insignele militare spre păstrare în statul major al unităţii militare sau la comenduirea militară a garnizoanei.

Militarii prin contract arestaţi trebuie să fie în ţinută de serviciu, iar soldaţii, sergenţii în termen - în ţinută de lucru şi să aibă mantale. În afară de aceasta, fiecare persoană arestată trebuie să aibă ştergar, batiste, guleraşe de rezervă curate şi accesorii de toaletă (săpun, periuţă de dinţi, pieptene), iar dacă militarul va fi deţinut mai mult de 7 zile, va avea şi lenjerie de corp pentru schimb.

Soldaţilor şi sergenţilor în termen arestaţi li se interzice să aibă ţigări sau tutun, chibrituri sau brichetă.

Toate persoanele arestate, înainte de a fi trimise la arest, trec examenul medical, iar dacă e nevoie - şi tratarea sanitară (spălatul la baie, dezinfectarea echipamentului), lucru despre care medicul face o înscriere în nota de arest.

5. Soldaţii în termen pedepsiţi disciplinar cu arest sînt trimişi la arestul unităţii sau al garnizoanei însoţiţi de soldaţi sau sergenţi, sergenţii în termen - însoţiţi de sergenţi.

Militarii prin contract şi ofiţerii arestaţi sînt trimişi la arestul garnizoanei fără pază sau însoţitori.

6. Modul de trimitere la arest a persoanelor pedepsite, paza (însoţirea) lor, predarea şi primirea lor, întreţinerea şi eliberarea de la arest sînt expuse în Regulamentul serviciilor de garnizoană şi de gardă ale Forţelor Armate.

7. La arestarea militarului conform art.72, superiorul este obligat să trimită pe cel arestat la şeful comenduirii de garnizoană sau să-i ordone să plece singur acolo. Persoana pedepsită cu arest raportează şefului comenduirii de garnizoană cine a arestat-o şi pentru ce. Persoana care a pus în executare arestul este obligată să înştiinţeze în aceeaşi zi şeful comenduirii de garnizoană (personal, telefonic sau în scris) despre cauzele arestului. La rîndul său, şeful comenduirii de garnizoană este obligat să aducă acest fapt la cunoştinţa comandantului (şefului) militarului arestat.

Se permite ca persoana arestată să fie trimisă la comandantul (şeful) său dacă faptul acesta e cel mai potrivit; în acest caz, se aduce la cunoştinţa comandantului (şefului) celui arestat cauzele arestului.

Termenul de arest este stabilit de şeful comenduirii de garnizoană sau de comandantul (şeful) militarului arestat.

Anexa nr.4 la art.107

CARTEA DE PROPUNERI, CERERI ŞI RECLAMAŢII A UNITĂŢII MILITARE

Nr. crt.	Data intrării (anul, luna,data)	Numele, prenumele persoanei care a înaintat propunerea (cererea, reclamaţia) şi raportul acesteiafaţă de serviciul militar	Expunerea pe scurt a propunerii (cererii, reclamaţiei)	Executantul, data intrării şi semnătura executantului	Termenul de executare	Decizia şi data emiterii ei	Dosarul în ca au fost îndosariate al documente

11. Legea cu privire la Trupele de Carabineri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, nr. 806 din 12 decembrie 1991

NOTĂ:
În cuprinsul legii sintagma "organele autoadministrării locale" se înlocuieşte cu sintagma "autorităţile administraţiei publice locale" conform *LP474-XIV din 25.06.99*

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne

Trupele de carabinieri (trupele interne) sînt destinate să asigure, împreună cu poliţia sau independent, ordinea publică, apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, avutului proprietarului, prevenirea faptelor de încălcare a legii.

Trupele de carabinieri sînt componentă a Forţelor Armate şi participă la acţiunile de apărare a ţării, în condiţiile legii.

Trupele de carabinieri fac parte din structura organizatorică a Ministerului Afacerilor Interne, fiind constituite într-un Departament îşi exercită atribuţiile sub autoritatea şi controlul acestuia pe întreg teritoriul republicii.

Ministerul Afacerilor Interne poartă întrega răspundere pentru conducerea trupelor de carabinieri, pentru organizarea executării misiunilor, pregătirea efectivului, pentru respectarea disciplinei militare şi ordinii interioare, pentru asigurarea materială, tehnică, financiară şi medicală a unităţilor.

Întreaga activitate a trupelor de carabinieri este depolitizată şi se desfăşoară exclusiv pe baza şi în executarea legii.

[Art.1 modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 2. Sarcinile principale ale trupelor de carabinieri

Trupele de carabinieri:

a) veghează permanent, potrivit legii, împreună cu poliţia, la asigurarea măsurilor pentru menţinerea ordinii de drept, apărarea drepturilor, libertăţilor fundamentale şi intereselor legitime ale cetăţenilor;

b) sprijină organele de poliţie sau activează independent în menţinerea ordinii publice şi în combaterea criminalităţii;

[Art.2 lit.b) modificată prin LP474-XIV din 25.06.99]

[Art.2 lit.c) exclusă prin LP1374-XIII din 19.11.97]

[Art.2 lit.c) modificată prin LP1374-XIII din 19.11.97]

d) asigură paza şi apărarea unor obiective şi transporturi de importanţă deosebită;

e) participă la asigurarea regimului juridic stabilit pentru durata stării de urgenţă, de asediu şi de război;

f) participă la lichidarea consecinţelor avariilor sau ale situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen ori ecologic.

[Art.2 lit.e)-f) în redacţia LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]

Folosirea trupelor de carabinieri la soluţionarea problemelor ce nu ţin nemijlocit de asigurarea ordinii publice, de apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, a avutului proprietarului, de prevenirea faptelor de încălcare a legii se efectuează în exclusivitate în temeiul hotărîrii Parlamentului, iar în situaţii extreme - prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova.

[Art.2 alineat modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 3. Principiile activităţii trupelor de carabinieri

Trupele de carabinieri îşi desfăşoară activitatea pe baza principiilor legalităţii, conducerii centralizate şi unice, echităţii sociale, umanităţii şi respectării drepturilor persoanei.

Articolul 4. Structura trupelor de carabinieri şi principiile conducerii lor

Trupele de carabinieri sînt organizate pe principii militare şi au în structura lor Comandament al trupelor, brigăzi (regimente) şi batalioane teritoriale.

Structura şi efectivul trupelor de carabinieri se aprobă de Preşedintele Republicii Moldova.

Unităţile trupelor de carabinieri, în funcţie de misiunile lor, pot fi: mobil-operative, de pază la obiecte de importanţă deosebită, de pază la transporturi speciale, de patrulare şi santinelă.

[Art.4 alineat modificat prin LP1374 din 19.11.97]

Statele de organizare ale unităţilor şi subunităţilor trupelor de carabinieri se aprobă de ministrul afacerilor interne.

Conducerea trupelor de carabinieri o exercită vice-ministrul afacerilor interne - comandant al Departamentului Trupelor de Carabinieri, prin intermediul comandanţilor de unităţi.

Dreptul de a da ordine unităţilor mobil-operative de carabinieri pentru executarea misiunilor în perioada stării de urgenţă îl au:

a) ministrul afacerilor interne tuturor unităţilor de carabinieri;

b) comandantul Departamentului Trupelor de Carabinieri pînă la nivel de brigadă (regiment);

c) comandantul brigăzii (regimentului), subunităţii pînă la nivel de batalion;

d) comandantul de batalion la nivel de companie.

În perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, cînd există pericolul iminent al unei acţiuni care afectează securitatea naţională, ordinea constituţională sau viaţa cetăţenilor, în cazul unor calamităţi naturale sau catastrofe, unităţile şi subunităţile de carabinieri pot fi utilizate şi la iniţiativa comandanţilor de brigăzi (regimente), batalioane, care vor raporta ulterior eşaloanelor superioare despre acţiunile întreprinse.

[Art.4 al.6-7 modificate prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]

Batalionul este unitatea operativă de bază a trupelor de carabinieri care asigură ordinea publică în raza unui raion sau a mai multor raioane.

[Art.4 al.8 modificat prin LP482 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.48]

Batalionul are în subordonare un număr variabil de companii, plutoane şi grupe de carabiieri.

Compania de carabinieri asigură ordinea publică pe teritoriul unui număr variabil de comune. Ea este comandată de un ofiţer superior.

Acesta are în subordine un număr variabil de plutoane. În locul de dislocare dispune de numărul necesar de ofiţeri pentru conducerea şi controlarea serviciului şi o rezervă de militari în termen pentru necesităţi operative.

Plutonul de carabinieri asigură ordinea publică pe teritoriul a 3-5 comune. El este comandat de un ofiţer inferior. Acesta are în subordine un număr variabil de grupe de carabinieri. În locul de dislocare dispune de o rezervă de militari în termen pentru necesităţi operative.

Grupa de carabinieri asigură ordinea publică pe teritoriul unei singure comune şi se află în subordinea postului de poliţie. Grupa de carabinieri se compune din 3-5 carabinieri şi este comandată de un subofiţer (sergent), care se află în subordinea operativă a inspectorului de sector al poliţiei.

Articolul 5. Dislocarea trupelor de carabinieri

Dislocarea trupelor de carabinieri se aprobă de către Preşedintele Republicii Moldova la propunerea ministrului afacerilor interne.

Articolul 6. Baza juridică a activităţii trupelor de carabinieri

Trupele de carabinieri se conduc în activitatea lor de Constituţie, de prezenta Lege şi de alte acte legislative, de decretele Preşedintelui Republicii Moldova, de hotărîrile Guvernului, de regulamentele militare,de ordinele şi dispoziţiile ministrului afacerilor interne şi ale comandantului Departamentului Trupelor de Carabinieri.

La îndeplinirea misiunilor de menţinere a ordinii publice şi de combatere a criminalităţii, trupele de carabinieri se conduc şi de Legea Republicii Moldova cu privire la poliţie, de alte acte legislative care reglementează această activitate.

Relaţiile reciproce între trupele de carabinieri şi autorităţile administraţiei publice locale se întemeiază pe principiile prezentei Legi. Nimeni, în afara organelor de stat şi persoanelor oficiale autorizate direct de legislaţie, nu este în drept să intervină în activitatea trupelor de carabinieri în exerciţiul funcţiunii.

Articolul 7. Obligaţia persoanelor oficiale de a sprijini trupele de carabinieri în exerciţiul funcţiunii

Conducătorii organelor de stat, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, alte persoane oficiale sînt obligaţi să nu întreprindă nimic ce ar împedica trupelor de carabinieri şi să le acorde sprijin la îndeplinirea misiunii lor.

Articolul 8. Dotarea trupelor de carabinieri

Prin grija Ministerului Afacerilor Interne, trupele de carabinieri au la dispoziţie: case de locuit şi alte clădiri necesare unităţilor şi subunităţilor militare, instituţii de învăţămînt militar, bază materială didactică, terenuri, poligoane, mijloace materiale şi financiare, destinate instruirii şi îndeplinirii atribuţiilor de serviciu.

Autorităţile administraţiei publice locale pun în mod gratuit la dispoziţia trupelor de carabinieri:

a) încăperi de serviciu pentru cazarea temporară a efectivului care execută serviciul de menţinere a ordinii publice în localităţile din afara locurilor de dislocare permanentă, inventar tehnic şi mijloace de telecomunicaţii;

b) mijloace de transport pentru deplasarea efectivului la şi de la locurile de executare a serviciului;

c) terenuri şi clădiri în folosinţă permanentă sau temporară, în conformitate cu legislaţia în vigoare, pentru tabere militare permanente poligoane de instrucţie, depozite, instituţii social-culturale, medicale şi sportive, gospodării agricole auxiliare.

[Art.8 al.2) în redacţia Legii nr.474-XIV din 25.06.99]

Trupele de carabinieri primesc cota-parte din profitul, obţiunut în activitatea de producţie, al obiectivelor cărora le asigură pază militară.

Capitolul II
CONDUCEREA TRUPELOR DE CARABINIERI

Articolul 9. Competenţa ministrului afacerilor interne

Ministrul afacerilor interne:

a) conduce trupele de carabinieri de pe întreg teritoriul republicii;
b) înaintează propuneri Preşedintelui Republicii Moldova şi Guvernului privind efectivul, structura organizatorică şi dislocarea trupelor de carabinieri;
c) prezintă propuneri privind numirea comandantului trupelor de carabinieri;
d) numeşte, la propunerea comandantului trupelor de carabinieri, locţiitorii acestuia, comandanţii de brigăzi (regimente), batalioane independente şi centre de instrucţie;
e) emite ordine, dispoziţii şi instrucţiuni privind activitatea trupelor de carabinieri;
f) în condiţiile regimului juridic al stării de urgenţă formează, prin dispoziţia Preşedintelui Republicii Moldova, un stat-major comun şi numeşte comandantul localităţii date pentru conducerea şi coordonarea acţiunilor unităţilor de carabinieri, antrenate la lichidarea consecinţelor avariilor sau ale situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen ori ecologic, şi pentru asigurarea interacţiunii cu alte forţe atrase în acest scop.
[Art.9 lit.f) modificată prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]
Articolul 10. Competenţa comandantului trupelor de carabinieri
Comandantul trupelor de carabinieri este responsabil de:
a) menţinerea permanentă a gradului de mobilizare şi de luptă a trupelor;
b) îndeplinirea misiunilor şi îndatoririlor de serviciu, instruirea militară a trupelor;
c) aplicarea experienţei înaintate, înaintarea bazei tehnico- materiale şi asigurarea condiţiilor necesare de trai pentru întregul efectiv;
d) elaborarea de propuneri privind organizarea şi structura trupelor de carabinieri şi luarea de măsuri organizatorice în conformitate cu ordinile ministrului afacerilor interne;
e) elaborarea planurilor de completare a trupelor de carabinieri cu militari în termen prin recrutare sau prin contract;
f) trecerea în rezervă a militarilor în termen în conformitate cu ordinele ministerului afacerilor interne;
g) rezolvarea problemelor legate de satisfacerea serviciului de către ofiţerii trupelor de carabinieri;
h) numirea ofiţerilor în posturi pînă la gradul de comandant de batalion, conferirea gradelor pînă la cel de maior inclusiv.
La cererea şefului Statului Major General al Forţelor Armate, comandantul trupelor de carabinieri prezintă date prevăzute de Legea cu privire la apărarea naţională.
[Art.10 alineat introdus prin L262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]
Articolul 11. Consiliul militar
În Departamentul Trupelor de Carabinieri se constituie Consiliul militar, organ consultativ al comandantului, care elaborează recomandări în principalele probleme de activitate.
Componenţa Consiliului militar, organizarea şi funcţionarea lui se stabilesc în regulamentul său, aprobat de ministerul afacerilor interne.

Capitolul III
ATRIBUŢIILE ŞI DREPTURILE TRUPELOR DE CARABINIERI

Articolul 12. Atribuţiile trupelor de carabinieri
Trupele de carabinieri:
a) efectuează servicii de patrulare şi santinelă şi de menţinere a ordinii publice în raza teritorială de competenţă;
b) desfăşoară împreună cu organele de poliţie, o activitate de prevenire a faptelor antisociale, conform ordinelor ministerului afacerilor interne;
c) participă la menţinerea ordinii publice în timpul acţiunilor social-politice cu caracter de masă, sportive şi de altă natură;
d) asigură paza şi apărarea unor obiecte de stat de importanţă deosebită şi a transporturilor speciale conform listei stabilite de Guvern;
[Art.12 lit.e) exclusă prin LP1374-XIII din 19.11.97; în vigoare01.01.99]
[Art.12 lit.f) abrogată prin LP1374-XIII din 19.11.97; în vigoare 01.01.02]
g) păzesc depozitele unităţilor lor militare şi depozitele Direcţiei pentru Aprovizionarea Tehnico-Materială şi Militară a Ministerului Afacerilor Interne;
h) participă la asigurarea regimului juridic al stării de urgenţă, de asediu sau de război;
[Art.12 lit.h) modificată prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]
i) colaborează cu organele de poliţie la curmarea încălcărilor ordinii publice, dacă acesta au un caracter de masă, prezintă pericol pentru viaţa şi integritatea corporală a cetăţenilor, dezorganizează activitatea social-economică sau sînt orientate împotriva avutului proprietarului;
j) participă la restabilirea ordinii în caz de nesupunere în grup şi de tulburări în masă ale arestaţilor şi deţinuţilor;
k) caută în comun cu alte forţe ale Ministerului Afacerilor Interne, persoanele arestate sau condamnate care au evadat de sub pază; caută şi reţin persoanele care au pătruns în incinta obiectivelor păzite;
l) participă la stingerea incendiilor, la lichidarea consecinţelor avariilor sau ale situaţiilor excepţionale cu caracter natural, tehnogen ori ecologic în localităţi şi la obiectivele păzite;
[Art.12 lit.l) modificată prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]
m) păzesc şi apără localuri ale misiunilor diplomatice, reprezentanţelor consulare sau ale altor reprezentanţe ale statelor străine;
n) participă, împreună cu alte forţe ale Ministerului Afacerilor Interne, la prevenirea, neutralizarea şi la curmarea

acţiunilor elementelor teroriste şi de diverisiune;

o) la declararea stării de asediu sau de război, în cooperare cu armata naţională şi trupele de grăniceri, participă, sub conducerea Statului Major General al Forţelor Armate, la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării, în special la prevenirea acţiunilor îndreptate împotriva independenţei şi integrităţii Republicii Moldova, la paza căilor de comunicaţie, la evacuarea populaţiei din zonele supuse atacurilor, la lupta împotriva grupurilor de cercetare-diversiune etc.

o) la declararea stării de asediu sau de război, în cooperare cu armata naţională, participă, sub conducerea Statului Major General al Forţelor Armate, la operaţii (acţiuni) de apărare a ţării, în special la prevenirea acţiunilor îndreptate împotriva independenţei şi integrităţii Republicii Moldova, la paza căilor de comunicaţie, la evacuarea populaţiei din zonele supuse atacurilor, la lupta împotriva grupurilor de cercetare-diversiune etc.

[Art.12 lit.o) modificată prin LP283 din 28.12.11, MO76-80/20.04.12 art.245; în vigoare 01.07.12]

[Art.12 lit.o) modificată prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

[Art.12 lit.o) modificată prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

Articolul 13. Drepturile trupelor de carabinieri

În realizarea atribuţiilor trupele de carabinieri sînt învestite cu exerciţiul autorităţii de stat.

Efectivul trupelor de carabinieri în exerciţiul funcţiunii are dreptul:

a) să ceară cetăţenilor şi persoanelor oficiale respectarea ordinii publice, întreruperea acţiunilor ce duc la tulburarea ei sau le împiedică să-şi exercite atribuţiile, iar în cazul neîndeplinirii acestor cerinţe să aplice măsuri de constrîngere, prevăzute de lege;

b) să verifice actele de identitate ale cetăţenilor în cazul în care aceştea sînt suspecţi de comiterea unor contravenţii;

c) după caz, să conducă la poliţie persoanele care au comis contravenţii, încearcă să dispară de la locul incidentului sau care nu posedă acte de indentitate şi sînt suspecte de comiterea contravenţiilor;

[Art.13 lit.c) modificată prin LP474-XIV din 25.06.99]

d) să întocmească procese-verbale, să reţină pînă la trei ore în încăperile de serviciu ale trupelor de carabinieri persoanele care au săvîrşit contravenţii împotriva obiectivelor păzite, pentru întocmirea formelor de predare a acestora organelor poliţiei, Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova sau altor organe competente; să efectueze percheziţii corporale şi controlul bunurilor aflate asupra persoanelor menţionate la subpunctele b, c, şi în prezentul subpunct;

[Art.13 lit.d) modificată prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

[Art.13 lit.d) modificată prin LP474-XIV din 25.06.99]

e) să efectueze controlul mijloacelor de transport terestre, navale şi aeriene, ce aparţin persoanelor care au încălcat cu acestea regulile, stabilite pentru obiectivele păzite de trupele de carabinieri;

f) să intre în cazuri de neamînat în orice oră a zilei sau nopţii pe teritoriul şi în interiorul clădirilor întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor şi altor persoane juridice sau fizice, pentru a le examina în scopul curmării infracţiunilor ce ameninţă ordinea publică şi securitatea cetăţenilor, pentru a urmări persoanele suspecte de comiterea unor asemenea fapte, a căuta persoanele arestate sau condamnate care au evadat, iar în locuinţe pentru a curma nemijlocit infracţiunile contra vieţii şi integrităţii corporale a cetăţenilor. Despre toate cazurile de pătrundere forţată a carabinierilor în clădirile menţionate procurorul se înştiinţează în scris în termen de douăzeci şi patru de ore;

g) să încercuiască (blocheze) raioane, localităţi, instituţii şi alte obiective pe timpul căutării persoanelor arestate sau condamnate care au evadat, urmăririi persoanelor suspecte de săvîrşirea unor contravenţii, curmării tulburărilor de masă şi încălcării în grup a ordinii publice, precum şi alte situaţii extraordinare;

[Art.13 lit.h) exclusă prin LP1374-XIII din 19.11.97; în vigoare 01.01.99]

i) să reţină militarii care au încălcat ordinea publică, să-i predea comenduirii de garnizoană sau comandanţilor de unităţi;

j) să folosească fără restricţii mijloacele de transport ce aparţin întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor sau cetăţenilor cu consimţămîntul lor (cu excepţia mijloacelor de transport ale misiunilor diplomatice, reprezentanţelor consulare şi ale altor reprezentanţe ale statelor străine, precum şi a mijloacelor de transport cu destinaţie specială) pentru a se deplasa la locul unde s-a instituit starea de urgenţă, pentru a urmări pe infractori şi a-i aduce la poliţie, pentru a-i însoţi la instituţii medicale pe cetăţenii care au nevoie de asistenţă medicală urjentă. În ultimul caz consimţămîntul cetăţeanului proprietar al mijlocului de transport nu se cere;

[Art.13 lit.j) modificată prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]

k) să folosească în interes de serviciu mijloace de telecomunicaţii care aparţin întreprinderilor,instituţiilor, organizaţiilor, altor persoane juridice;

l) să primească de la întreprinderi, instituţii şi organizaţii informaţiile necesare pentru îndeplinirea obligaţiilor de serviciu.

Daunele pricinuite persoanelor juridice şi fizice în cazurile indicate în subunctele j şi k se repară din contul mijloacelor bugetului de stat.

În timpul acţiunii regimului juridic al stării de urgenţă, de asediu sau de război trupele de carabinieri pot fi învestite cu drepturi speciale, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

[Art.13 alineat modificat prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]

Capitolul IV
FOLOSIREA MIJLOACELOR SPECIALE ŞI A ARMEI DE FOC

Militarii trupelor de carabinieri au dreptul să deţină, să poarte şi să folosească mijloace speciale şi arme de foc la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu şi la apărare individuală.

Articolul 14. Folosirea mijloacelor speciale

Militarii trupelor de carabinieri au dreptul să folosească cătuşe, bastoane de cauciuc, substanţe lacrimogene, dispozitive audio-vizuale, mijloace tehnice pentru deschiderea încăperilor ocupate de infractori, pentru oprirea forţată a mijloacelor de transport, tunuri de apă şi alte mijloace speciale, procedee de luptă, cîini de serviciu, maşini blindate alte mijloace de transport în următoarele cazuri:

a) la răspingerea atacurilor asupra cetăţenilor, asupra militarilor trupelor de carabinieri şi asupra altor persoane aflate în exerciţiul funcţiunii sau la datoria obştească de menţinere a ordinii publice şi de combatere a infracţiunilor;

b) la curmarea tulburărilor de masă şi încălcării în grup a ordinii publice;

c) la respingerea atacurilor asupra unor clădiri, încăperi, construcţii şi mijloace de transport, indiferemt de apartenenţa lor, sau la eliberarea obiectivelor deja ocupate, precum şi la respingerea atacurilor asupra locurilor de dislocare a unităţilor militare sau asupra obiectivelor păzite;

d) la reţinerea şi aducerea la sediul poliţiei sau în altă încăpere deserviciu a persoanelor ce au săvîrşit infracţiuni, la escortarea şi paza persoanelor arestate sau condamnate, dacă ele manifestă nesupunere sau opun rezistenţă militarilor trupelor de carabinieri şi altor persoane aflate în exerciţiul funcţiunii sau la datoria obştească de menţinere a ordinii publice şi de combatere a infracţiunilor, sau dacă există destule temeiuri pentru a presupune că ele pot evada ori cauza prejudicii cuiva, precum şi a persoanelor care împedică intenţionat militarii trupelor de carabinieri să-şi exercite atribuţiile;

e) la curmarea încercărilor de a lua ostatici, la eliberarea ostaticilor;

f) la ridicarea armelor, muniţiilor, substanţelor explozibile, chimice cu acţiune puternică şi toxice de la persoanele care le deţin în mod ilegal.

Folosirea mijloacelor speciale trebue să fie precedată de un avertisment privind intenţia recurgerii la ele şi dacă circumstanţele permit să se acorde timpul necesar pentru încetarea infracţiunii cu excepţia cazurilor de respingere a unui atac prin suprindere, de reţinere a persoanelor care au fost surprinse în momentul săvîrşirii unei infracţiuni grave sau bănuite de săvîrşirea unor asemenea infracţiuni şi de eliberare a ostaticilor.

Tipul mijlocului special şi intensitatea folosirii lui se stabilesc de persoana oficială împuternicită anume, avînduse în vedere împrejurările create, caracterul infracţiunii şi persoana infractorului.

În cazul în care acţionează de unul singur carabinierul decide în mod independent.

Se interzice folosirea mijloacelor speciale contra femeilor cu semne proeminente de sarcină, persoanelor cu semne evidente de invaliditate gravă sau a minorilor, cu excepţia cazurilor cînd aceştea săvîrşesc atacuri în grup sau opun rezistenţă armată.

Nomenclatorul mijloacelor speciale şi regulile de aplicare a lor se aprobă de Prezidiul Parlamentului.

Articolul 15. Folosirea armei de foc

Militarii trupelor de carabinieri au dreptul să folosească arma de foc ca măsură extremă:

a) pentru apărarea cetăţenilor şi pentru autoapărare contra unor atacuri care ameninţă iminent viaţa şi integritatea corporală a acestora precum şi pentru eliberarea ostaticilor şi a unor obiective;

b) pentru răspingerea atacului în grup sau armat asupra santinelelor asupra locurilor de dislocare a unităţilor şi subunităţilor militare, sediilor organelor de stat şi obşteşti, întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor şi locuinţelor cetăţenilor;

c) pentru respingerea atacului asupra militarilor sau a echipelor de serviciu ale organelor Ministerului Afacerilor Interne, asupra lucrătorilor instituţiilor penitenciare;

d) pentru reţinerea persoanei care opune rezistenţă armată sau care a fost suprinsă în momentul săvîrşirii unei infracţiuni grave, a criminalului evadat de sub pază, precum şi a pesoanei înarmate care refuză să se supună somaţiei legate de a preda arma.

Folosirea armei de foc trebue să fie precedată de un avertisment privind intenţia recurgerii la ea.

Arma de foc poate fi folosită fără avertizare în caz de:

- atac prin surprindere;
- opunere a rezistenţei armate;
- atac în scopul evadării prin folosirea tehnicii, a mijloacelor de transport terestre, navale şi aeriene;
- evadare prin folosirea armei de foc, precum şi în condiţii de vizibilitate redusă;
- eliberare a ostaticilor.

Se interzice folosirea armei de foc împotriva femeilor şi minorilor, cu excepţia cazurilor în care ei săvîrşesc un atac armat, opun rezistenţă armată sau întreprind un atac în grup, ce ameninţă viaţa militarilor trupelor de carabinieri.

Militarii trupelor de carabinieri au dreptul să folosească arma de foc pentru a da semnal de alarmă sau a chema ajutor, precum şi pentru a face inofensiv un animal care pune în pericol viaţa şi integritatea corporală a cetăţenilor.

În toate cazurile de folosire a armei de foc militarul trupelor de carabinieri este dator să comunice faptul comandantului nemijlocit pentru înştiinţarea ulterioară a procurorului şi să întreprindă măsurile necesare în vederea asigurării securităţii cetăţenilor, acordării ajutorului urjent victimelor.

Capitolul V
SERVICIUL ÎN TRUPELE DE CARABINIERI

Articolul 16. Efectivul trupelor de carabinieri

Trupele de carabinieri se alcătuiesc din militari şi salariaţi civil.

Militarii trupelor de carabinieri au grade militare semne de distincţie şi uniformă. Asupra lor se extinde acţiunea legilor ce reglementează serviciul militar. Militarii se călăzuesc în activitatea lor de Regulamentul cu privire la serviciul efectivului de trupă, al corpului de sergenţi şi ofiţeri ai trupelor de carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne, aprobat de Guvern, precum şi de regulamentele trupelor de carabinieri.

Salariaţii civil din trupele de carabinieri îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu legislaţia muncii, cu ordinele, dispoziţiile şi instrucţiile ministrului afacerilor interne.

Articolul 17. Serviciul în trupele de carabinieri

Trupele de carabinieri se completează cu cetăţeni ai Republicii Moldova, încorporaţi în armată în conformitate cu legislaţia în vigoare. În funcţiile de soldaţi şi sergenţi pot fi angajaţi militarii pe bază de contract în conformitate cu ordinele ministrului afacerilor interne.

Ordinea de satisfacere a serviciului de către militarii trupelor de carabinieri, drepturile şi obligaţiile lor, modul de conferire a gradelor, de atestare, încadrare şi trecere în rezervă este stabilit de Regulamentul cu privire la serviciul efectivului de trupă, al corpului de sergrnţi şi ofiţeri ai trupelor de carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne.

Cetăţenii care se angajează în serviciul trupelor de carabinieri depun jurămînt de credinţă Republicii Moldova. Textul jurămîntului se aprobă de Prezidiul Parlamentului.

Persoanele care se angajează în serviciul trupelor de carabinieri sînt supuse înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii, în conformitate cu legislaţia.

[Art.17 al.4) introdus prin LP12-XV din 06.02.04, MO35-38/27.02.04 art.190]

Articolul 18. Pregătirea cadrelor pentru trupele de carabinieri

Pregătirea şi instruirea ofiţerilor pentru trupele de carabinieri se efectuează în instituţiile de învăţămînt militar ale Ministerului Afacerilor Interne, în instituţiile de învăţămînt superior din Republica Moldova şi din alte ţări.

Articolul 19. Statutul juridic al efectivului trupelor de carabinieri

Efectivul trupelor de carabinieri beneficiază de drepturile şi libertăţile cetăţenilor Republicii Moldova, cu excepţiile şi restricţiile stabilite de legislaţie.

În timpul exercitării îndatoriilor, stabilite de prezenta Lege şi de alte acte legislative, efectivul trupelor de carabinieri reprezintă puterea de stat şi se află sub protecţia statului.

Cerinţele legitime ale militarilor trupelor de carabinieri sînt obligatorii pentru cetăţeni şi persoanele oficiale. Nesubordonarea cerinţelor legitime ale militarilor trupelor de carabinieri implică răspundere conform legii.

Efectivul trupelor de carabinieri este asigurat material, beneficiază de înlesniri şi privilegii, care compensează greutăţile şi lipsele legate de serviciu. Aceste înlesniri şi privilegii se stabilesc de prezenta Lege, de alte acte legislative.

Articolul 20. Răspunderea efevtivului trupelor de carabinieri

Efectivul trupelor de carabinieri poartă răspundere juridică în conformitate cu legislaţia în vigoare.

În timpul satisfacerii serviciului militarii trupelor de carabinieri poartă, conform legii, întreaga răspundere pentru neîndeplinirea îndatoriilor ce le revin.

În cazul în care militarii trupelor de carabinieri încalcă drepturile şi interesele legitime alecetăţenilor, comandanţii şi şefii lor sînt datori să ia măsuri în vederea restabilirii acestor drepturi şi interese tragerii la răspundere a vinovaţilor şi reparării în conformitate cu legea, a daunei cauzate. În caz de dezacord cu decizia luată cetăţeanul are dreptul să se plîngă instanţelor judecătoreşti.

Capitolul VI
APĂRAREA JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ A MILITARILOR TRUPELOR DE CARABINIERI

Articolul 21. Apărarea juridică a militarilor trupelor de carabinieri

Realizarea drepturilor şi intereselor legitime ale militarilor trupelor de carabinieri şi ale membrilor familiilor acestora se asigură de către Guvern, de autorităţile administraţiei publice locale, de conducătorii de întreprinderi, instituţii şi organizaţii, de comandamentul trupelor de carabinieri.

Persoana, onarea şi demnitatea militarului trupelor de carabinieri sînt ocrotite de lege.

Insultarea, opunerea de rezistenţă, ameninţarea, actul de violenţă sau atentarea la viaţa lui, precum şi alte acţiuni ce-l împedică să-şi îndeplinească atribuţiile de serviciu, atrag după sine responsabilitatea stabilită de lege.

Militarii trupelor de carabinieri nu poartă răspundere pentru dauna materială şi fizică pricinuită infractorului în legătură cu nesupunerea sau opunerea de rezistenţă în timpul reţinerii.

Comandanţii, persoanele oficiale ale autorităţilor administraţiei publice locale, conducătorii întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor vinovate de neîndeplinirea îndatoriilor privind realizarea drepturilor,libertăţilor şi intereselor legitime ale militarilor trupelor de carabinieri şi ale membrilor familiilor acestora poartă răspundere în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Articolul 22. Asigurarea de stat şi plăţile de compensare
în cazul morţii violente sau mutilării militarului
trupelor de carabinieri

Toţi militarii trupelor de carabinieri sînt supuşi asigurării persoanelor de stat obligatorii pe o sumă egală cu suma mijloacelor băneşti de întreţinere pe zece ani care se acordă din contul bugetelor respective.

În cazul în care militarul trupelor de carabinieri îşi pierde viaţa în exerciţiul funcţiunii, familiei acestuia,

persoanelor înputernicite de el li se plăteşte ajutor unic echivalent cu suma mijloacelor băneşti de întreţinere pe zece ani ale celui căzut. În cazul morţii violente a militarului în termen familiei acestuia, persoanelor întreţinute de el li se plăteşte un ajutor unic echivalent cu suma salariului mediu anual pe zece ani, dar nu mai mic de nivelul mediu al salariilor anuale din republică. În afară de aceasta, timp de cinci ani din ziua morţii violente a militarului trupelor de carabinieri membrilor familiei lui, persoanelor întreţinute de el li se plătesc lunar mijloacele lui băneşti de întreţinere. La expirarea a cinci ani se stabileşte pensie de urmaşi, conform legislaţiei, indiferent de mărimea compensaţiei plătite.

În caz de mutilare a militarului trupelor de carabinieri în exerciţiul funcţiunii, de invaliditate survenită în perioada satisfacerii serviciului sau cel mult după trei luni de la elibirarea din serviciu, sau după expirarea acestui termen, însă ca urmare a unei afecţiuni din perioada satisfacerii serviciului, el beneficiază lunar de mijloace de întreţinere pînă la restabilirea capacităţii de muncă, însă pe parcursul a cel mult zece ani. În caz de mutilare militarului în termen i se plăteşte un ajutor unic echivalent cu suma salariului mediu anual ce l-a avut, dar nu mai mic de nivelul mediu al salariilor anuale din republică. După expirarea a zece ani se stabileşte pensie de invaliditate.

Paguba materială cauzată militarului trupelor de carabinieri sau rudei lui apropiate în legătură cu activitatea lui de serviciu se repară pe cele judiciară în întregime de la bugetul Ministerului Afacerilor Interne.

Articolul 23. Cazarea militarilor trupelor de carabinieri

Militarii în termen ai trupelor de carabinieri sînt încartiruiţi în cazarme sau cămine pentru carabinieri.

[Art.23 în redacţia LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

[Art. 23 modificat prin LP934 din 14.04.00, MO70/22.06.00]

Articolul 24. Asigurarea militarlor trupelor de carabinieri
cu telefon şi cu locuri pentru copii în instituţiile
preşcolare

Comandanţilor de unităţi şi subunităţi şi militarilor serviciilor operative din trupele de carabinieri li se instalează telefon la domiciliu în decurs de şase luni din ziua depunerii cererii, altor categorii de militari ai trupelor de carabinieri (cu excepţia militarilor în termen), stabilite de Guvern şi de autorităţile administraţiei publice locale, cel tîrziu după trei ani.

Militarilor trupelor de carabinieri li se asigură locuri pentru copii în instituţiile preşcolare în termen de trei luni de la data depunerii cererii.

Articolul 25. Dreptul militarilor trupelor de carabinieri
la concediu suplimentar plătit

Militarii trupelor de carabinieri au dreptul la un concediu suplimentar, plătit, după zece ani de serviciu cu o durată de pînă la cinci zile, după cincisprezece ani cu o durată de pînă la zece zile, după douăzeci de ani cu o durată de pînă la cincisprezece zile.

Articolul 26. Drepturile militarilor trupelor de carabinieri
aflaţi în delegaţie în interes de serviciu

Militarilor trupelor de carabinieri, aflaţi în delegaţie în interes de serviciu, beneficiază de dreptul de a procura cu prioritate bilete de călătorie la toate felurile de transport, precum şi de a fi cazaţi în hoteluri pe baza legitimaţiei de serviciu.

Articolul 27. Efectele nerespectării garanţiilor de protecţia
socială a militarilor trupelor de carabinieri

În cazul nerespectării garanţiilor de protecţie socială, prevăzute de prezenta Lege, militarul trupelor de carabinieri are dreptul să primească recompensă din mijloacele bujetului respectiv.

[Art.27 al.2) exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

[Art.27 al.2) modificat prin LP934 din 14.04.00, MO70/22.06.00]

În cazul în care militarului trupelor de carabinieri nu i se repartizează în termenul stabilit locuri pentru copii în instituţiile preşcolare, i se plătesc din mijloacele bugetului local o recompensă echivalentă cu preţurile medii de piaţă, existente în localitatea respectivă, pentru serviciile de îngrijire a copilului.

[Se suspendă acţiunea alin.3 art.27 pentru anul 1999 prin LP216-XIV din 12.12.98]

[Se suspendă în anul 1998 acţiunea art. 27 alin. 3 prin LP96-XIV din 16.07.98]

Autorităţile administraţiei publice locale pot stabili şi alte garanţii de apărare juridică a militarilor trupelor de carabinieri neprevăzute de prezenta Lege.

Capitolul VII
FINANŢAREA ŞI APROVIZIONAREA TEHNICO-MATERIALĂ A TRUPELOR DE CARABINIERI

Articolul 28. Finanţarea trupelor de carabinieri

Trupele de carabinieri se finanţează din contul mijloacelor speciale alocate de la bugetul de stat. La acest buget se varsă şi mijloacele ministerilor, departamentelor, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor ale căror obiective le păzesc în conformitate cu hotărîrile şi dispoziţiile Guvernului. Cuantumul tarifelor pentru serviciile cu plată se stabilesc prin lege (cu indicarea serviciilor şi a mărimii taxei pentru aceste servicii), în cazul în care acestea poartă un caracter obligatoriu, sau prin hotărîre de Guvern, în celelalte cazuri.

[Art.28 al.1) modificat prin LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349]

Tratamentul victimelor, plata pensiilor pentru familiile militarilor căzuţi şi pentru cei rămaşi invalizi se efectuează din contul bugetului de stat.

Articolul 29. Aprovizionarea tehnico-materială a trupelor de carabinieri

Aprovizionarea tehnico-materială a trupelor de carabinieri se efectuiază din contul mijloacelor alocate de Guvern la, propunerea Ministerului Afacerilor Interne.

Construcţia obiectivelor sau punerea încăperilor la dispoziţia unităţilor militare ale trupelor de carabinieri în scopul cazării, repararea acestor obiective şi deservirea lor se realizează în modul şi în conformitate cu normele stabilite de Guvern, ţinîndu-se cont de particularităţile determinate de Ministerul Afacerilor Interne, din contul bugetului de stat.

Trupele de carabinieri, care îşi îndeplinesc îndatoriile de menţinere a ordinii publice, în condiţiile instituirii regimului juridic al stării de urgenţă, se asigură cu încălcări de locuit cu servicii comunale, cu mijloace de telecomunicaţii, transport auto, combustibil şi librifianţi, cu alimentaţie suplimentară, din contul bugetului local (raionului, municipiului, comunei), care de asemenea suportă despăgubirea pierderilor materiale ale trupelor.

[Art.29 al.3) modificat prin LP74 din 12.05.05, MO80/10.06.05 art.357]

[Art.29 al.3) modificat prin LP482 din 04.12.03, MO6-12/01.01.04 art.48]

Capitolul VIII
CONTROLUL ŞI SUPRAVEGHEREA RESPECTĂRII LEGALITĂŢII ÎN TRUPELE DE CARABINIERI

Articolul 30. Controlul asupra respectării legalităţii în trupele de carabinieri

Ministrul afcerilor interne efectuează controlul asupra folosirii raţionale a forţelor şi mijloacelor puse la dispoziţia trupelor de carabinieri, asupra gradului în care structura organizatorică corespunde volumului şi caracterului sarcinilor încredinţate lor, precum şi asupra respectării legalităţii în activitatea operativă de serviciu.

Comandantul trupelor de carabinieri şi comandanţii unităţilor asigură apărarea fermă a legalităţii de către subalterni.

Articolul 31. Supravegherea respectării legalităţii în trupele de carabinieri

Supavegherea respectării întocmai şi uniforme a legalităţii în trupele de carabinieri este exercitată de către Procurorul General şi de către procirorii din subordine.

[Art.31 modificat prin LP474-XIV din 25.06.99]

Capitolul IX
RESPECTAREA NORMELOR DE DREPT INTERNAŢIONAL

Articolul 32. Respectarea de către militarii trupelor de carabinieri a normelor de drept internaţional la menţinerea ordinii publice

Militarii trupelor de carabinieri în exerciţiul funcţiunii respectă demnitatea personei, drepturile, libertăţile şi interesele legitime ale cetăţenilor în conformitate cu normele de drept internaţional şi obligaţiile contractuale ale Republicii Moldova în domeniul apărării drepturilor omului şi combaterii criminalităţii.

[Art.33 abrogat prin LP1374-XIII din 19.11.97; în vigoare 01.01.02]

PREŞEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA **Mircea SNEGUR**

Chişinău, 12 decembrie 1991
Nr. 806-XII

12. Legea Republicii Moldova asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne (nr. 1544-XII din 23.06.93)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=311617

NOTĂ:

În cuprinsul legii, cuvintele “a satisface” şi “satisfacere” se substituie, respectiv, prin cuvintele “a îndeplini” şi “îndeplinire” prin *LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378*

În cuprinsul legii, cuvintele "Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova" se înlocuiesc cu cuvintele "Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat", iar cuvintele "Ministerul Securităţii Naţionale" se înlocuiesc cu cuvintele "Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Departamentul Trupelor de Grăniceri", prin *LP543-XV din 12.10.2001, MO141/22.11.2001 art.1095*

Modificările, operate la art.2,8,9,13,14,18,44,47,50,51,52,53,61 prin Legea nr.1426-XIII din 23.12.97, se suspendă pentru anul 1999 prin *LP216-XIV din 12.12.98, MO119/31.12.98*

Modificările, operate la art.2,8,9,13,14,18,44,47,50,51,52,53,61 prin Legea nr.1426-XIII din 23.12.97, se suspendă pentru anul 1998 prin *LP96-XIV din 16.07.98, MO74/08.08.98 art.505*

Prezenta lege stabileşte, în conformitate cu Constituţia şi cu Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, condiţiile de asigurare cu pensii a cetăţenilor Republicii Molodva: militari ai Forţelor Armate, ai Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, ai Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei, trupelor de carabinieri (trupele interne), persoane din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, din alte formaţiuni militare, create la Hotărîrea Parlamentului pensionari din rîndurile militarilor forţelor armate, organelor securităţii de stat, securităţii naţionale, Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri şi persoane din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne ale fostei U.R.S.S. şi familiile acestora.

[Preambulul modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]
[Preambulul modificat prin LP1146-XV din 20.06.02, MO96-99/05.07.02 art.707]
[Preambulul modificat prin LP754-XIV din 23.12.99, MO156/31.12.99]

C a p i t o l u l I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Tipurile de asigurare cu pensii

(1) Militarii care satisfac serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne beneficiază de dreptul la pensie viageră pentru vechime în muncă, dacă au vechimea respectivă în serviciu militar şi în organele afacerilor interne.

(2) Militarii, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au devenit invalide în condiţiile prezentei legi au dreptul la pensie de invaliditate.

(3) Familiile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne decedate sau căzute la datorie au dreptul la pensie în cazul pierderii întreţinătorului.

Articolul 2. Condiţiile de asigurare cu pensii

(1) Militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au dreptul la pensie li se stabileşte pensie după eliberare din serviciu.

(2) Persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, stabilită de legislaţie, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne şi care au dreptul la pensie în conformitate cu art.13 lit. a) din prezenta lege li se acordă, de la data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în mărime de 50 procente din suma pensiei cuvenite.

[Art.2 al.(2) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]
[Art.2 al.(3) exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]
[Art.2 al.(3) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97, al.(2) devine al.(4)]

(4) Militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne li se stabileşte pensie de invaliditate, iar familiilor acestora pensie în cazul pierderii întreţinătorului, independent de durata serviciului.

Articolul 3. Persoanele care au dreptul la pensie în aceleaşi codiţii cu militarii în termen şi familiile lor

De dreptul la pensie în condiţiile stabilite pentru militarii în termen şi familiile lor (dacă nu există o altă clauză) beneficiază:

a) partizanii şi ilegaliştii recunoscuţi ca atare de legislaţia în vigoare (cu excepţia celor prevăzuţi în art.4);

b) muncitorii şi funcţionarii de categoriile respective, stabilite de Guvern, care au devenit invalizi ca urmare a unei răniri, contuzii, schilodiri sau afecţiuni contractate în timpul satisfacerii serviciului militar în cel de al doilea război mondial sau exercitării obligaţiilor de muncă în zonele operaţiunilor de luptă (pe sectoarele de cale ferată din imediata apropiere a frontului, la construcţiile genistice de pe liniile de apărare, la bazele maritime militare, pe aerodromuri etc.) şi familile lor;

c) participanţi la cel de al doilea război mondial în componenţa armatei române şi familiilor lor;

d) cetăţenii care au făcut parte din efectivul batalioanelor de vînătoare, plutoanelor şi detaşamentelor de apărare a populaţiei şi familiile lor;

e) supuşii serviciului militar chemaţi la concentrări de instruire, de control sau speciale şi familiile lor;

f) lucrătorii pazei militarizate care nu beneficiază de asigurări sociale de stat şi familiile lor.

Articolul 4. Persoanele care au dreptul la pensie în aceleaşi condiţii cu militarii care satisfac serviciu prin contract şi familiile lor

(1) Persoanele care, în detaşamente şi unităţi de partizani, au avut funcţii de comandă echivalente funcţiilor pentru corpul de ofiţeri şi familiile lor au dreptul la pensie în condiţiile stablite pentru corpul de ofiţeri şi familiile lor.

(2) Persoanele de sex femenin care s-au angajat benevol în serviciu militar activ în funcţii din efectivul de soldaţi şi corpul de sergenţi beneficiază de pensie în condiţiile stabilite pentru militarii de aceste categorii care satisfac serviciul militar prin contract.

[Art.5 exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

Articolul 6. Pensiile pentru familiile pensionarilor decedaţi

Familiile pensionarilor decedaţi din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne au dreptul la pensie în cazul pierderii întreţinătorului în aceleaşi condiţii cu familiile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne.

Articolul 7. Dreptul de alegere a pensiei

Militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, familiilor lor care au concomitent dreptul la diferite pensiii de stat li se stabileşte o singură pensie la alegerea lor.

Articolul 8. Mijloacele de plată a pensiilor, ajutoarelor băneşti şi compensaţiilor.

[Art.8 titlul modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

Pensiile, ajutoarele băneşti şi compensaţiile se plătesc de la bugetul de stat.

[Art.8 al.(2) exclus prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

[Art.8 în redacţia LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

Articolul 9. Ajutoarele băneşti şi compensaţiile

[Art.9 titlul modificat prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

Militarii, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne eliberate din serviciu, familiile de militari, de persoane din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pensionarii din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care şi-au peirdut întreţinătorul primesc ajutoare băneşti şi compensaţiile în modul şi în mărimele stabilite de Guvern.

[Art.9 modificat prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

Articolul 10. Organele care efectuează asigurarea cu pensii

(1) Pensiile militarilor în termen şi a familiilor lor se stabilesc de către organele de asigurări sociale.

[Art.10 al.(1) în redacţia LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.10 al.(1) modificat prin LP543-XV din 12.10.01, MO141/22.11.01 art.1095]

[Art.10 al.(1) modificat prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

(2) Asigurarea cu pensii a militarilor care satisfac serviciu prin contract, a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi a familiilor acestora este efectuată de Ministerul Apărării, Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri, Departamentul Instituţiilor Penitenciare al Ministerului Justiţiei, Serviciul Protecţie şi Pază de Stat, Ministerul Afacerilor Interne şi Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei, în modul stabilit de Guvern.

[Art.10 al.(2) modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

[Art.10 lit.d) modificată prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

[Art.10 al.(2) modificat prin LP1146-XV din 20.06.02, MO96-99/05.07.02 art.707]

Articolul 11. Asigurarea cu pensii a pensionarilor din forţele armate, din organele securităţii de stat şi ale afacerilor interne ale fostei U.R.S.S. şi ale altor state, familiilor lor

(1) Asigurarea cu pensii a ofiţerilor, praporşcicilor, micimanilor şi militarilor reangajaţi, militarilor de sex femenin, plutonierilor, sergenţilor, caporalilor, marinarilor şi soldaţilor pensionari din forţele armate, din organele securităţii de stat şi ale afacerilor interne ale fostei U.R.S.S., precum şi a familiilor lor, se efectuează în condiţiile prevăzute pentru militarii care satisfac serviciu prin contract, în conformitate cu categoria respectivă.

(2) Asigurarea cu pensii a militarior din forţele armate, din organele securităţii de stat şi ale afacerilor interne ale altor state, precum şi a familiilor acestora, se efctuează în baza contractelor (acordurilor) bilaterale privind asigurarea socială.

Articolul 12. Pensiile pentru persoanele care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl

Condiţiile de asigurare cu pensii a militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl sînt stabilite în Legea privind protecţia socială a cetăţenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl sau de prezenta lege.

C a p i t o l u l II
PENSIILE PENTRU VECHIME ÎN MUNCĂ

Articolul 13. Condiţiile de stabilire a pensiei

Dreptul la pensie pentru vechime în serviciu îl au:

a) militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au o vechime în serviciu de cel puţin 20 de ani;

b) militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne eliberate din serviciu pentru limită de vîrstă sau din motive de boală care în ziua eliberării din serviciu au o vechime totală în muncă de cel puţin 25 de ani calendaristici, din care cel puţin 12 ani şi 6 luni în serviciu militar sau în serviciu în organele afacerilor interne;

c) militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne eliberate din serviciu din motive de sănătate limitată sau în caz de reorganizare a statelor care în ziua eliberării au atins limita de vîrstă în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne şi

au o vechime totală în muncă de cel puţin 25 de ani calendaristici, din care cel puţin 12 ani şi 6 luni în serviciu militar sau în serviciu în organele afacerilor interne;

d) militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne eliberate din serviciu din alte motive decît cele expuse la lit.b) şi c) din prezentul articol care au o vechime totală în muncă de cel puţin 25 de ani, din care cel puţin12 ani şi 6 luni în serviciu militar sau în serviciu în organele afacerilor interne, la atingerea vîrstei de pensionare stabilite de Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat.

[Art.13 în redacţia LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

Articolul 14. Mărimea pensiilor

Mărimea pensiilor pentru vechime în muncă se stabileşte în următoarele proporţii:

a) pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor intrne care au o vechime în muncă de cel puţin 20 de ani (art.13 lit.a)): pentru o vechime în muncă de 20 de ani - 50 procente, iar pentru cei pensionaţi la limită de vîrstă sau de motive de boală - 55 procente din sumele respective ale soldei; pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani - 3 procente din sumele respective ale soldei, dar în total nu mai mult de 75 procente din aceste sume;

b) pentru militarii care satisfac serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au o vechime totală în muncă de cel puţin 25 de ani calendaristici, din care cel puţin 12 ani şi6 luni în serviciu militar sau în serviciu în organele afacerilor interne (art.13, lit. b), c) şi d): pentru vechime totală în muncă de 25 de ani - 50 procente şi pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 25 de ani - 1 procent din suma respectivă a soldei sau a salariului, dar în total nu mai mult de 75 procente din aceste sume.

[Art.14 lit.b) în redacţia LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

[Art.15 exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]
[Art.15 modificat prin LP543-XV din 12.10.01, MO141-143/22.11.01 art.1095]

Articolul 16. Majorarea pensiei pentru vechime în muncă pentru participanţii la acţiuni de luptă în timp de pace, pentru persoanele supuse represiunilor nedrepte şi pentru familiile acestora

(1) Se majorează pensia pentru vechime în muncă:

a) militarilor care au îndeplinit serviciu prin contract şi persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au luat parte la acţiuni de luptă în timp de pace - cu 135 lei;

b) persoanelor supuse pe nedrept represiunilor, recluziunii sau tratamentului în instituţii de psihiatrie - cu 75 lei;

c) persoanelor supuse represiunilor nedrepte şi familiilor acestora, care s-au aflat în locuri de exil (deportare) - cu 35 lei;

d) persoanelor condamnate pentru infracţiuni politice şi ulterior reabilitate care s-au aflat în locuri de recluziune şi foştilor deţinuţi în lagăre de concentrare fasciste, în ghetouri şi în alte locuri de deţinere forţată - cu 300 lei.

(2) Majorările prevăzute în prezentul articol nu se acordă concomitent şi nu se stabilesc persoanelor care primesc alocaţie lunară de stat conform Legii cu privire la protecţia socială suplimentară a unor categorii de populaţie.

[Art.16 în redacţia LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]
[Art.16 lit.a) modificată prin LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; în vigoare 01.05.95]
[Art.16 lit.b) în redacţia LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; în vigoare 01.05.95]
[Art.16 al.(1), lit.d) modificată prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]
[Art.16 al.(1), lit.e) introdusă prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96, lit.e) devine lit.f)]
[Art.16 lit.e) introdusă prin LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; în vigoare 01.05.95]
[Art.17 exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]
[Art.17 al.(1), lit.a) modificată prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]]
[Art.17 al.(1) modificat prin LP543-XV din 12.10.01, MO141-143/22.11.01 art.1095]
[Art.17 al.(1), lit.c) introdusă prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

Articolul 18. Calcularea vechimii în muncă

La calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei în conformitate cu art.13 lit.a) militarilor care statisfac servicu prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, al cărui mod este stabilit de Guvern, se ia în calcul:

a) serviciul militar activ, serviciul în organele afacerilor interne în funcţiile corpului de comandă şi în trupe, serviciul în detaşamentele şi formaţiunile de partizani; timpul lucrat în ministere şi departamente, instituţii şi organizaţii civile, cu încadrare în serviciu militar activ sau în organele afacerilor interne; timpul aflării în prizonierat, dacă acesta nu a fost benevol şi dacă militarul nu a săvîrşit în prizonierat infracţiuni împotriva Patriei; timpul aflării sub arest şi ispăşirii de pedeapsă al militarilor, al persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne,deferiţi fără temei justiţiei sau supuşi represiunilor nedrepte şi reabilitaţi ulterior; timpul lucrat în

Departamentul de Stat pentru problemele Militare şi în Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;
[Art.18 lit.a) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]
b) timpul de studii în instituţii de învăţămînt superior civil, dar nu mai mult de cinci ani, calculîndu-se 6 luni de serviciu pentru un an de studii - persoanelor din corpul de ofiţeri militari şi din corpul de comandă (cu excepţia corpului de ofiţeri inferiori) al organelor afacerilor interne;
c) timpul de îndeplinire a serviciului în condiţii deosibite - în condiţiile avantajoase respective inclusiv în condiţiile stabilite de legislaţie pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi;
d) serviciul în forţele armate, în organele securităţii de stat şi în organele afacerilor interne ale fostei U.R.S.S. şi ale altor state, dacă militarii, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne au fost transferate, în modul stabilit, în Forţele Armate, în organele securităţii statului şi în organele afacerilor interne ale Republicii Moldova;
[Art.18 lit.d) modificată prin LP543-XV din 12.10.01, MO141-143/22.11.01 art.1095]
e) 2 ani de vechime în muncă în ramurile civile înrudită cu specialitatea lor militară pentru un an de serviciu, dar nu mai mult de 10 ani de serviciu - persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne.
[Art.18 lit.e) în redacţia LP543-XV din 12.10.01, MO141-143/22.11.01 art.1095]
[Art.18 lit.e) în redacţia LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]
e^1) alte perioade de activitate prevăzute de legislaţie.

C a p i t o l u l III
PENSIILE DE INVALIDITATE

Articolul 19. Condiţiile de stabilire a pensiei
Militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au devenit invalizi li se stabilesc pensii de invaliditate, dacă invaliditatea a survenit în timpul satesfacerii serviciului sau cel mult după trei luni de la eliberare din serviciu, sau după expirarea acestui termen, dacă a fost cauzată de o rănire, contuzie, schilodire sau afecţiune contractată în perioada satesfacerii serviciului.
Articolul 20. Stabilirea invalidităţii
(1) Gradele de invaliditate, cauzele şi timpul survenirii ei sunt stabilite de consiliile de expertiză medicală a vitalităţii.
(2) În funcţie de gradul pierderii capacităţii de muncă invalizii se clasifică în trei grupe.
Articolul 21. Cauzele invalidităţii
În funcţie de cauzele invalidităţii, invalizii din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne se clasifică în două categorii:
a) invalizi de răsboi - în cazul în care invaliditatea este cauzată de rănire, contuzionare sau schilodire în perioada celui de la doilea răsboi mondial, în cazul lichidării urmărilor catastrofei de la Cernobăl, îndeplinirii altor îndatoriri de serviciu militar (de servicu) ori de afecţiuni legate de aflare pe front, în detaşamente şi formaţiuni de partizani, în organizaţii şi grupe ilegale în cel de al doilea război mondial, precum şi de participare la lichidarea urmărilor catastrofei de la Cernobăl sau la acţiuni de luptă în timp de pace;
b) invalizi - în cazul în care invaliditatea este cauzată de o schilodire în accident nelegat de îndeplinirea îndatoririlor de serviciu militar (de serviciu) sau de o afecţiune contractată în perioada satesfacerii serviciului .
Articolul 22. Mărimea pensiei
(1) Mărimea pensiei de invaliditate se stabileşte în următoarele proporţii:
a) invalizilor de război de grupa I şi a II-a - 75 procente, de grupa a III-a - 50 procente din sumele respective ale soldei (cîştigului);
b) invalizilor indicaţi în art. 21 lit. b) de grupa I - 75 procente, de grupa a II-a - 55 procente, de grupa a III-a - 30 procente.
(2) Prevederile prezentului articol nu se extind asupra militarilor în termen.
[Art.22 al.(2) introdus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]
Articolul 23. Mărimea minimă a pensiei
Mărimea minimă a pensiei de invaliditate se stabileşte la următoarele proporţii:
a) pentru invalizii de război de grupa I şi a II-a din rîndurile soldaţilor în termen - 504 lei, de grupa a III-a - 252 lei din pensia minimă pentru limită de vîrstă, pentru invalizii indicaţi în art.21 lit.b) de grupa I şi a II-a din rîndurile soldaţilor în termen - 336 lei, de grupa a III-a - 168 lei din pensia minimă pentru limită de vîrstă;
[Art.23 lit.a) modificată prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]
b) pentru invalizii din rîndurile caporalilor, sergenţilor şi plutonierilor în termen - 110 procente din sumele prevăzute la lit.a).
[Art.23 lit.b) în redacţia LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]
Articolul 24. Stabilirea pensiei de invaliditate
în mărimea pensiei pentru vechime
în muncă
[Art.24 titlul modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]
Dacă invalizii din rîndurile militarilor care au satisfăcut serviciu prin contract, ale persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne au vechimea în muncă necesară stabilirii pensiei pentru vechime

în muncă (art. 13 lit. a)) li se poate stabili pensie de invaliditate în mărimea pensiei pentru vechime în muncă în conformitate cu art. 14 lit.a).

[Art.24 al.(1) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2; al.(2) devine alineat unic]

[Art.25 exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.25 al.(1) lit.a) modificată prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]]

[Art.25 al.(1), lit.c) introdusă prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

Articolul 26. Majorarea pensiei de invaliditate pentru participanţii la acţiuni de luptă în timp de pace şi pentru persoanele supuse represiunilor nedrepte

(1) Militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne care au luat parte la acţiuni de luptă în timp de pace pensia de invaliditate li se majorează cu 135 lei.

(2) Persoanelor supuse pe nedrept represiunilor, recluziunii sau tratamentului în instituţii de psihiatrie pensia de invaliditate li se majorează cu 75 lei.

(3) Persoanelor supuse represiunilor nedrepte şi familiilor acestora, care s-au aflat în locuri de exil (deportare), pensia de invaliditate li se majorează cu 35 lei.

(4) Persoanelor condamnate pentru infracţiuni politice şi ulterior reabilitate care s-au aflat în locuri de recluziune şi foştilor deţinuţi în lagăre de concentrare fasciste, în ghetouri şi în alte locuri de deţinere forţată pensia de invaliditate li se majorează cu 300 lei.

(5) Majorările prevăzute în prezentul articol nu se acordă concomitent şi nu se stabilesc persoanelor care primesc alocaţie lunară de stat conform Legii cu privire la protecţia socială suplimentară a unor categorii de populaţie.

[Art.26 în redacţia LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.26 al.(1) în redacţia LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; în vigoare 01.05.95]

[Art.26 al.(2) introdus prin LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; al.2)-4) devine al.3)-5), în vigoare 01.05.95]

[Art.26 al.(4) modidficat prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

[Art.26 al.(5) introdus prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96, al.(5) devine al.(6)]

[Art.26[1] exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.26[1] introdus prin LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; în vigoare 01.05.95]

[Art.27 exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

Articolul. 28. Recalcularea pensiei în cazul schimbării grupei de invaliditate

La schimbarea grupei de invaliditate după stabilirea pensiei se schimbă şi mărimea pensiei. Dacă starea sănătăţii invalidului de război se agravează ca urmare a unei afecţiuni generale, infirmităţi de muncă sau boli profesionale, pensia se recalculează conform noii grupe de invaliditate, păstrîndu-se cauzele invalidităţii.

Articolul 29. Reluarea plăţii pensiei în cazul întreruperii invalidităţii

(1) Dacă invalidul din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă sau din organelor afacerilor interne a depăşit termenul de reexaminare în consiliul de expertiză medicală a vitalităţii, plată pensiei lui se suspendă, iar în cazul recofinfărmării invalidităţii se reia din ziua suspendării, însă cel mult pentru o lună înainte de data reexaminării.

(2) În cazul în care invalidul a depăşit motivat termenul de reexaminare, plata pensiei se reia din ziua suspendărtii ei, însă cel mult pentru trei ani înainte de ziua reexaminării, atunci cînd consiliul de expertiză mediacală a vitalităţii îi confirmă invaliditatea pentru acestă prioadă.

[Art.29 al.(3) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

C a p i t o l u l IV
PENSIILE ÎN CAZUL PIERDERII ÎNTREŢINĂTORULUI

Articolul 30. Condiţiile de stabilire a pensiei

(1) Pentru familiile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne se stabilesc pensii în cazul pierderii întreţinătorului, dacă acesta a decedat în timp ce satisfăcea serviciul sau ce mult peste trei luni de la data eliberării din serviciu, sau după expirarea acestui termen dacă decesul a fost cauzat de rănire, contuzionare, schilodire sau de o afecţiune contractată în perioada satesfacerii serviciului, iar pentru familiile de pensionari din categoria acestor militari, ale persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne dacă întreţinătorul a decedat în perioada în care primea pensie sau cel tîrziu peste 5 ani de la încetarea plăţii pensiei.

(2) Familiile militarilor dispăruţi fără urmă în perioada operaţiunilor de luptă sunt asimilate familiilor celor căzuţi pe front.

Articolul 31. Membrii de familie care au dreptul la pensie în cazul pierderii întreţinătorului

(1) Dreptul la pensie în cazul pierderii întreţinătorului îl au membrii inapţi pentru muncă din familiile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afcerilor interne decedate sau căzute la datorie, întreţenuţi de acestea. Pensia se acordă, indiferent dacă au fost sau nu întreţenuţi de cel decedat: copiilor inapţi

pentru muncă; părinţelor inapţi pentru muncă şi soţiei (soţului), dacă după moartea întreţinătorului aceştia şi-au pierdut sursa de existenţă; părinţelor inapţi pentru muncă şi soţiilor (soţilor) inapte pentru muncă ale militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne căzuţi pe front sau în timpul participării la operaţiuni de luptă pe timp de pace.

(2) La stabilirea dreptului la pensie în cazul pierderii întreţinătorului, inapţi pentru muncă sînt consideraţi următorii membri de familie.

a) copii, fraţii, surorile şi nepoţii care nu au atins vîrsta de18 ani sau care au depăşit acestă vărstă, dacă au devenit invalizi înainte de a fi împlinit 18 ani, iar elevii din şcolile profisional-tehnice şi licee, colegii, studenţii, din instituţiile de învăţămînt superior beneficiază de dreptul la pensie pînă la absolvirea acestor instituţii, dar cel mult pînă la atingerea vărstei de 23 ani. Totodată, fraţii, surorile şi nepoţii se bucură de dreptul la pensie doar în cazul în care nu au părinţi apţi de muncă;

b) tatăl, mama şi soţia (soţul) care au atins vîrsta pensionării prevăzută de Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat sau sînt invalizi, precum şi mamele şi soţiile în vîrstă de 50 ani ale militarilor şi ale persoanelor din corpul de conamdă şi din trupele organelor afacerilor interne care au decedat în urma unei răniri, contuzii, schilodiri sau afecţiuni contractate în timpul participării la operaţiuni de luptă pe timp de pace;

[Art.31 al.(2), lit.b) modificată prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

c) soţia (soţul) sau unul dintre părţrinţi, bunelul, bunica, fratele sau sora, indefernt de vîrstă sau de capacitate de muncă, dacă ea (el) îngrijeşte copiii, fraţii, surorile sau nepoţii întreţinătorului decedat, atunci cînd aceştia nu au atins vîrsta de 8 ani, indiferent dacă au fost sau nu întreţinuţi de cel decedat, şi nu lucrează, iar soţia (soţul) militarilor, persoanei din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pensionarului din categoria lor, decedaţi ca urmare a cauzelor indicate în art.21 lit.a) care îngrijesc copii ce nu au atins vîrsta de 8 ani ai militarului, persoanei din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne (pensionarului) decedat - indiferent dacă lucrează sau nu;

d) bunelul şi bunica în cazul în care nu există persoane obligate, conform legii, să-i întreţină.

(3) Pentru părinţii şi soţiile (soţii) unor categorii aparte de militari, persoane din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne căzute la datorie Guvernul poate stabili alte condiţii de asigurare cu pensie în cazul pierderii întreţinătorului.

Articolul 32. Membrii de familie care sunt consideraţi
persoane întreţinute

(1) Membrii de familie ai celui decedat sunt consideraţi că au fost întreţinuţi de el, dacă au fost întreţinuţi pe deplin sau au primit din partea lui ajutor care constituia sursa lor de existenţă permanentă şi de bază.

(2) Membrii de familie ai celui decedat pentru care ajutorul acestuia constituia sursă de existenţă permanentă şi de bază dar care primeau o altă pensie au dreptul de obţiune.

Articolul 33. Plata pensiei copiilor întreţinuţi pe deplin de stat

(1) Copii care şi-au pierdut ambii părinţi primesc în periaoda în care sînt întreţinuţi pe deplin de stat pensii integrale.

(2) Ceilalţi copii întreţinuţi pe deplin de stat primesc 50 procernte din pensia stabilită.

Articolul 34. Dreptul la pensie al părinţelor adoptivi
şi al copiilor adoptivi

(1) Părinţii adoptivi beneficiază de aceleaşi drepturi la pensie ca şi părinţii fireşti, iar copii adoptivi - ca şi copii de sînge.

(2) Copii minori care au dreptul la pensie în cazul pierderii întreţinătorului îşi menţin acest drept şi în cazul în care sunt adoptaţi.

Articolul 35. Dreptul la pensie al tatălui vitreg şi al mamei
vitrege, al fiului vitreg şi al fiicei vitrege

(1) Tatăl vitreg şi mama vitregă au acelaşi drept la pensie ca şi părinţii fireşti dacă au educat sau întreţinut cel puţin 5 ani fiul vitreg sau fiica vitregă decedată.

(2) Fiul vitreg sau fiica vitregă, dacă nu au primit pensie alimentară de la părinţii fireşti, au dreptul la pensie ca şi copiii de sînge.

Articolul 36. Păstrarea pensiei în caz de recăsătorire

Pensia stabilită în legătură cu decesul soţului (soţiei) se păstrează şi în cazl în care pensionarul se recăsătoreşte.

Articolul 37. Mărimea pensiei

(1) Pensia în cazul pierderii întreţinătorului se stabileşte în următoarele mărimi:

a) pentru familiile militarilor, ale persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, care au decedat în urma unei răniri, contuzionări sau schilodiri, produse în perioada celui de la doilea răsboi mondial sau în timpul îndeplinirii altor îndatoriri de serviciu militar (de serviciu), sau în urma unei afecţiuni contractate în timpul aflării pe front, în detaşamente şi unităţi de partizani, în organizaţii şi grupuri ilegale în perioada celui de al doilea război mondial sau de participare la acţiuni de luptă în timpde pace - 40 procente din cîştigul întreţinătorului pentru fiecare membru de familie inapt pentru muncă. Pentru membrii de familie ai pensionarilor decdaţi din rîndurile invalizilor de război şi pentru membrii de familie în a cărei componenţă intră copii orfani de ambii părinţi pensia se calculează în aceeaşi mărime, indifirent de cauza morţii întreţinătorului;

b) pentru familiile militarilor, ale persoanelor din corpul de comandă şi din truple organelor afacerilor interne, decedate în urma schilodirii în accident nelegat de îndeplinirea îndatoririlor de serviciu militar (de srviciu) sau în

urma unei afecţiuni contractate în timpul satisfacerii serviciului - 30 procente din cîştigul întreţinătorului pentru fiecare membru inapt pentru muncă.

(2) Pentru familiile mlitarilor, ale persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacrilor interne, decedate ca urmare a schilodirilor sau afecţiunilor cauzate de catastrofa de la Cernobîl pensia în cazul pierderii întreţinătorului, se acordă, la dorinţă, în modul şi mărimea stabilită de Legea privind protecţia socială a cetăţenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobăl.

Articolul 38. Mărimea minimă a pensiei pentru familiile militarilor în termen

Pensia minimă în cazul pierderii întreţinătorului pentru familiile militarilor în termen, calculată pentru fiecare membru al familiei inapt de muncă, se stabileşte:

a) la calcularea pensiei în conformitate cu art.37 lit.a): pentru familiile soldaţilor în termen - 336 lei, pentru familiile caporalilor, sergenţilor şi plutonierilor în termen - 369,6 lei;

b) la calcularea pensiei în conformitate cu art.37 lit.b): pentru familiile categoriilor respective de militari în termen - 75 procente din mărimea prevăzută la lit.a).

[Art.38 în redacţia LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.38 lit.a) modificată prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.39 exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

Articolul 39[1]. Majorarea pensiei văduvelor

[Art.39 al.(1) exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

(2) Văduvelor persoanelor condamnate pentru infracţiuni politice şi ulterior reabilitate care s-au aflat în locuri de recluziune şi văduvelor foştilor deţinuţi în lagăre de concentrare fasciste,în ghetouri şi în alte locuri de deţinere forţată ce beneficiază de pensie în cazul pierderii întreţinătorului şi care nu s-au recăsătorit, pensia li se majorează cu 150 lei, cu excepţia persoanelor care primesc alocaţie lunară de stat conform Legii cu privire la protecţia socială suplimentară a unor categorii de populaţie.

[Art.39 al.(2) modificat prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.39[1] al.(2) introdus prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

[Art.39[1] introdus prin LP451-XIII din 06.05.95, MO33/15.06.95; în vigoare 01.05.95]

Articolul 40. Perioada pentru care se stabileşte pensia

Pensia în cazul pierderii întreţinătorului se stabileşte pentru întreaga perioadă în care membrul familiei decedatului este considerat inapt pentru muncă, iar membrilor care au atins vîrsta prevăzută în art.41 alin.(1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat li se stabileşte pensie viageră.

[Art.40 modificat prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

Articolul 41. Stabilirea unei pensii comune pentru toţi membrii de familie. Separarea cotei de pensie

(1) Se stabileşte o singură pensie comună pentru toţi membrii de familie care au dreptul la ea.

(2) La solicitarea membrului de familie cota de pensie ce-i aparţine se separă şi i se plăteşte aparte. Separarea cotei de pensie se efectuează de la data de 1 a lunii, următoare celei în care a fost depusă cererea de separare a cotei de pensie.

Articolul 42. Modificarea mărimii pensiei şi încetarea plăţii ei

Dacă în familia căreia i s-a stabilit pensie în cazul pierderii întreţinătorului se produc schimbări în urma cărora unii membri sau familia pierde dreptul la pensie, pensia se recalculează sau nu se mai plăteşte de la data de 1 a lunii, următoare celei în care s-au produs schimbările.

Articolul 43. Modul şi termenele de stabilire a invalidităţii membrilor de familie

Regulile privind modul şi termenul de stabilire a invalidităţii, expuse în art.20, 27, şi 29, se extind şi asupra membrilor de familie invalizi.

C a p i t o l u l V
CALCULAREA PENSIILOR

Articolul 44. Cîştigul (solda) din care se calculează pensia

(1) Pensia pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pentru familiile lor se calculează din solda acestora.

(2) Pensia pentru persoanele menţionate se calculează din: salariul funcţiei, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum şi din media lunară a altor recompense, plăţi, sporuri şi suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepţia plăţilor compensatorii şi a indemnizaţiei băneşti unice în mărimea sumei mijloacelor băneşti de întreţinere pe un an.

[Art.44 al.(1)-(3) excluse prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2; al.(4)-(5) devin al.(1)-(2)]

[Art.44 al.(5) în redacţia LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

[Art.45 exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

Articolul 46. Calcularea pensiei pentru familiile pensionarilor

Pensia în cazul pierderii întreţinătorului pentru familiile pensionarilor din rîndurile militarilor, persoanler din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne se calculează din acelaşi cîştig (soldă) din care s-a calculat pensia pentru întreţinător.

[Art.46 al.(2) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.47 exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]
[Art.47 al.(1) modificat prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]
[Art.47 al.(2) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

C a p i t o l u l VI
STABILIREA PENSIILOR

Articolul 48. Solicitarea pensiei

Militarii în termen şi membrii familiilor lor depun cerere de stabilire a pensiei la organele teritoriale de asigurări sociale de la locul de trai, iar militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi membrii familiilor acestora - în organele de pensionare ale Ministerului Apărării, Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri, Departamentul Instituţiilor Penitenciare al Ministerului Justiţiei, Serviciul Protecţie şi Pază de Stat, Ministerului Afacerilor Interne şi ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei.

[Art.48 modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.48 modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]
[Art.48 modificat prin LP1146-XV din 20.06.02, MO96-99/05.07.02 art.707]
[Art.48 modidficat prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

Articolul 49. Organele de stabilire a pensiilor.
Termenele de examinare a actelor
pentru stabilirea pensiilor

(1) Pensiile pentru militarii în termen şi pentru familiile lor se stabilesc de organele de asigurări sociale, iar pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pentru familiile lor de cătrte organele de pensionare ale Ministerului Apărării, Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciului Grăniceri, Departamentului Instituţiilor Penitenciare al Ministerului Justiţiei, Serviciului Protecţie şi Pază de Stat, Ministerului Afacerilor Interne şi ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei, ţinîndu-se cont de art. 10 alin (1).

[Art.49 al.(1) modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]
[Art.49 al.(1) modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]
[Art.49 al.(1) modificat prin LP1146-XV din 20.06.02, MO96-99/05.07.02 art.707]
[Art.49 al.(1) modificat prin LP543-XV din 12.10.01, MO141-143/22.11.01 art.1095]

(2) Actele pentru stabilirea pensiilor sunt examinate de către organele de stabilire a pensiilor într-un termen de 19 zile din ziua depunerii lor.

Articolul 50. Termenele de stabilire a pensiilor

(1) Pensiile se stabilesc:

a) pentru militarii în termen - de la data ieşirii din spital, dar nu mai devreme de la data eliberării din serviciu, dacă stabilirea invalidităţii de către consiliul de expertiză medicală a vitalităţii şi solicitarea pensiei s-au produs cel tîrziu peste trei luni, respectiv, de la data ieşirii din spital sau eliberării din serviciu, iar pentru familiile militarilor în termen şi ale pensionarilor din rîndurile acestor militari - de la data decesului întreţinătorului sau a apariţiei dreptului la pensie, dar cel mult cu 12 luni înainte de solicitarea pensiei. Pentru părinţii şi soţia (soţul) militarilor şi pensionarilor indicaţi care au obţinut dreptul la pensie în legătură cu pierderea sursei de existenţă - de la data solicitării pensiei;

b) pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne - de la data eliberării din serviciu, dar nu mai devreme de ultima zi în care au fost asiguraţi cu soldă, iar pentru familiile acestor militari, ale persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi ale pensionarilor din rîndurile lor - de la data decesului întreţinătorului, dar nu mai înaunte de data, următoare celei în care acestuia i s-a plătit solda sau pensia, cu excepţia următoarelor cazuri în care pensia se poate stabili mai tîrziu:

- pentru militarii enumeraţi, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, atestaţi drept invalizi după expirarea a trei luni de la data eliberării din serviciu sau în urma unui accident, sau a unei afecţiuni survenite după eliberarea din serviciu - de la data stabilirii invalidităţii;
- pentru membrii de familie ai militarilor enumeraţi, ai persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, precum şi ai pensionarilor din rîndurile acestora, care au obţinut dreptul la pensie după decesul întreţinătorului - de la data apariţiei dreptului la pensie, iar pentru părinţii sau soţia (soţul) care au obţinut dreptul la pensie în legătură cu pierderea sursei de existenţă - de la data solicitării pensiei;

c) persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, stabilită de legislaţie, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne - de la data emiterii ordinului de prelungire a termenului de aflare în serviciu.

[Art.50 al.(1), lit.c) introdusă prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

(2) În cazul adresării tardive, pensia pentru perioada precedentă se stabileşte de la data apariţiei dreptului la pensie, dar cel mult cu 12 luni înainte de solicitarea pensiei.

Articolul 51. Termenile de recalculare a pensiilor

(1) În cazul apariţiei unor circumstanţe care implică modificarea mărimilor pensiilor stabilite pentru militarii în termen şi familiile acestora, recalcularea pensiilor se efectuează în termenele stabilite de Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat.

(2) Recalcularea pensiilor pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pentru familiile acestora se efectuează de la data de 1a lunii, următoare celei care au survenit circumstanţele ce cauzează modificarea mărimii pensiei. Totodată, dacă pensionarul beneficiază de dreptul la majorarea pensiei, diferenţa de pensie i se poate plăti doar pentru 12 luni trecute.

[Art.51 al.(3) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.51 al.(3) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

C a p i t o l u l VII
PLATA PENSIILOR

Articolul 52. Organele care efectuează plata pensiilor

(1) Plata pensiilor pensionarilor din rîndurile militarilor în termen şi familiilor acestora le efectuează organele de asigurări sociale la locul de trai permanent al pensionarului.

[Art.52 al.(1) modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.52 al.(1) modificat prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

(2) Plata pensiilor militarilor care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi familiilor lor se efectuează prin Ministerul Apărării, Ministerului Afacerilor Interne şi Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei, Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciul Grăniceri, Departamentul Instituţiilor Penitenciare al Ministerului Justiţiei, Serviciul Protecţie şi Pază de Stat.

[Art.52 al.(2) modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

[Art.52 al.(2) modificat prin LP1146-XV din 20.06.02, MO96-99/05.07.02 art.707]

[Art.52 al.(2) în redacţia LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

(3) Persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne în perioada îndeplinirii serviciului peste limita de vîrstă, stabilită de legislaţie, de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne pensia li se plăteşte la locul de serviciu.

[Art.52 al.(3) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

Articolul 53. Plata pensiei în caz de cîştig sau alt venit

(1) Pensiile se achită integral, indiferent dacă pensionarii au sau nu cîştig sau alt venit, cu excepţia cazurilor expuse la alin.(2) şi (3).

[Art.53 al.(1) sintagma "cu excepţia cazurilor expuse la alin.(2) şi (3)" se declară neconstituţională prin HCC10 din 02.06.09, MO101/10.06.09 art.10; în vigoare 02.06.09]

(2) Persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne care au fost reîncadrate şi cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă stabilită de legislaţie termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne li se plăteşte, pe lîngă drepturile băneşti, pensia în mărime de 50 procente din suma pensiei cuvenite pînă la reîncadrare.

[Art.53 al.(2) se declară neconstituţional prin HCC10 din 02.06.09, MO101/10.06.09 art.10; în vigoare 02.06.09]

(3) Persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne care nu au atins limita de vîrstă de aflare în serviciu militar prin contract şi au fost reîncadrate în serviciul militar sau special plata pensiilor se sistează din ziua reîncadrării.

[Art.53 al.(3) se declară neconstituţională prin HCC10 din 02.06.09, MO101/10.06.09 art.10; în vigoare 02.06.09]

[Art.53 în redacţia LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.53 al.(2) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]

Articolul 54. Plata pensiilor pentru perioada precedentă

Suma pensiei calculată pentru pensionarii din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pentru familiile acestora şi nesolicitată la timp se plăteştre pentru perioada precedentă, însă cel mult pentru 3 ani premergători datei solicitării pensiei. Sumele pensiei neprimite la timp din vina organelor care au stabilit sau care plătesc pensia se plătesc pentru perioada precedentă fără limite în timp.

Articolul 55. Plata pensiilor pensionarilor
care trăiesc la aziluri

(1) Pensionarilor fără familie din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afcerilor interne care trăiesc în aziluri li se plăteşte diferenţa dintre pensie şi costul întreţeinerii, dar nu mai puţin de 25 procente din pensia stabilită. Dacă pensionarul care trăieşte în azil întreţine membri de familie inapţi pentru muncă din categoria persoanelor asigurate cu pensie în cazul pierderii întreţinătorului, pensia se plăteşte în felul următor: 25 procente din pensia stabilită se plătesc pensionarului, iar cealaltă parte, însă nu mai mult de 50

procente din mărimea stabilită acestor membri.

[Art.55 al.(1) modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

(2) Pensionarilor membri ai familiei militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne li se plătesc, în perioada domicilierii în azil, 10 procente din pensia stabilită. Dacă mărimea pensiei depăşeşte costul întreţinerii în azil, se plăteşte diferenţa dintre pensie şi costul întreţinerii, dar nu mai puţin de 10 procente din pensie .

[Art.55 al.(2) modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

Articolul 56. Plata pensiilor în perioada de tratament staţionar

Pensia se plăteşte integral pentru întreaga periadă de tratament staţionar (în spital, clinică, în alte instituţii medicale) şi de aflare în leprozerie.

[Art.57 exclus prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

Articolul 58. Reţinerile din pensii

(1) Reţinerile din pensiile militarilor în termen, familiilor acestora se efectuează în condiţiile Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

[Art.58 al.(1) modificat prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

(2) Suma pensiei plătite în plus pensionarilor din rîndurile militarilor care au satisfăcut serviciu prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi familiei lor, ca urmare a abuzului pensionarilor, se reţin în temeiul hotărîrii organelor de pensionare ale Ministerului Apărării, Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciului Grăniceri, Departamentului Instituţiilor Penitenciare al Ministerului Justiţiei, Serviciului Protecţie şi Pază de Stat, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei şi Ministerului Afacerilor Interne.

[Art.58 al.(2) modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

Articolul 59. Plata pensiilor şi indemnizaţiilor
în caz de deces

(1) Suma pensiei ce se cuvine pensionarului din rîndurile militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, precum şi membrilor familiilor acestora, neîncasată din cauza încetăriii din viaţa a pensionarului, nu constituie o moştenire, ci se plăteşete membrilor familiei din categoria persoanelor asigurate cu pensie în cazul pierderii întreţinătorului.

(2) Pensia neplătită la timp beneficiarului decedat se plăteşte soţului supravieţuitor, părinţilor sau copiilor acestuia, iar în cazul lipsei acestora - persoanei care dovedeşte că a suportat cheltuielile ocazionate de deces.

[Art.59 al.(2) în redacţia LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2]

[Art.59 al.(3) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2; al.(4) (5) devin al.(3)-(4)]

(3) În cazul încetării din viaţă a pensionarului, familiei i se plăteşte o indemnizaţie de înmormîntare egală cu suma a două pensii, dar nu mai mică decît cea stabilită de legislaţie. Dacă pensionarul a fost înmormîntat de persoane străine, acestora li se plăteşte o indemnizaţie care nu depăşeşte cheltuielile de înmormîntare, în limitele stabilite (două pensii).

[Art.59 al.(4) modificat prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

(4) Sumele indicate se plătesc dacă cererea a fost depusă cel tîrziu la 1 an de la data decesului.

[Art.59 al.(4) modificat prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

[Art.59 modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

Articolul 60. Plata pensiei la plecare în străinătate

(1) Nu se stabilesc pensii militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organellor afacerilor interne şi nici familiilor acestora care au plecat în străinătate pentru domiciliere permanentă.

(2) Pensiile stabilite persoanelor indicate la alin.(1) înainte de a pleca în străinătate pentru domiciliere permanentă li se plătesc anticipat pe 6 luni, începînd cu luna următoare celei în care beneficiarul a fost scos din evidenţă în localitatea de domiciliu, cu sistarea pensiei pe toată perioada aflării pensionarului peste hotare.

[Art.60 al.(2) modificat prin LP94-XVI din 08.05.08, MO102/10.06.08 art.378]

C a p i t o l u l VIII
PROCEDURA RECALCULĂRII PENSIILOR

Articolul 61. Recalcularea pensiilor stabilite anterior

(1) Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada perecedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data de punerii actelor suplimentare şi nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

(2 Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofiţeri şi din corpul de comandă (cu excepţia celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, stabilită de legislaţie, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere.

[Art.61 al.(2) modificat prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]

[Art.61 al.(2) exclus prin LP439 -XVI din 28.12.06, MO1-2/05.01.07 art.2, al.(3) devine al.(2)]
[Art.61 al.(2) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]
[Art.61 al.(3) introdus prin LP1426-XIII din 23.12.97, MO9/05.02.98; în vigoare 23.12.97]
[Art.62 exclus prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]
[Art.63 exclus prin LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]
[Art.63 modificat prin LP335-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.886]

Articolul 64. Indexarea pensiilor

Pensiile stabilite conform prezentei legi se indexează anual, în mărime integrală, la 1 aprilie. Coeficientul de indexare constituie creşterea medie anuală a indicelui preţurilor de consum pentru anul precedent. Indexarea se efectuează din contul bugetului de stat.

[Art.64 în redacţia LP268 -XVI din 28.07.06, MO142-145/08.09.06 art.702]
[Art.64 introdus prin LP335-XV din 07.10.04, MO193-198/29.10.04 art.886]
[Art.64 exclus prin LP65-XV din 04.03.04, MO53-55/02.04.04 art.304]
[Art.64 introdus prin LP709-XIII din 26.12.95, MO8/08.02.96; în vigoare 01.01.96]

PREŞEDINTELE
REPUBLICII MOLDOVA **MIRCEA SNEGUR**

Chişinău, 23 iunie 1993.
Nr.1544-XII.

13. Legea Republicii Moldova cu privire la instanţele judecătoreşti militare (nr. 836 - XIII din 17 mai 1996)

http://lex.justice.md/document_rom.php?id=E03F558A:A0AEA807

Parlamentul adoptă prezenta lege.

T i t l u l I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Statutul juridic al instanţelor judecătoreşti militare

Parte componentă a sistemului judecătoresc, instanţele judecătoreşti militare sînt instanţe judecătoreşti specializate care înfăptuiesc justiţia, în modul stabilit de lege, asupra militarilor şi colaboratorilor care îndeplinesc serviciul special.

[Art.1 modificat prin L262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 2. Baza juridică a organizării instanţelor judecătoreşti militare

Organizarea, modul de activitate şi competenţa instanţelor judecătoreşti militare sînt definite în Constituţie, în legile: privind organizarea judecătorească; cu privire la statutul judecătorului; cu privire la Curtea Supremă de Justiţie, precum şi în codurile: penal; de procedură penală; civil; de procedură civilă, în prezenta lege şi în alte acte normative.

Articolul 3. Sarcinile instanţelor judecătoreşti militare

Instanţele judecătoreşti militare înfăptuiesc justiţia pentru a proteja de orice atentat securitatea statului, capacitatea de luptă şi de apărare a forţelor lui armate, drepturile şi libertăţile militarilor.

Articolul 4. Competenţa instanţelor judecătoreşti militare

(1) Instanţele judecătoreşti militare judecă în primă instanţă cauzele privind infracţiunile săvîrşite de categoriile de persoane nominalizate la art.37 din Codul de procedură penală.

(2) Instanţele judecătoreşti militare, pe lîngă cauze penale, judecă şi cauzele civile ale unităţilor militare, ale persoanelor fizice şi juridice privind repararea prejudiciului material cauzat prin infracţiuni militare.

[Art.4 al.(1) modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]
[Art.4 lit.a) modificată prin LP543/12.10.01, MO141/22.11.01 art. 1095]

T i t l u l II
SISTEMUL INSTANŢELOR JUDECĂTOREŞTI MILITARE
Capitolul 1
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 5. Sistemul instanţelor judecătoreşti militare

Din sistemul instanţelor judecătoreşti militare fac parte:

1) judecătoriile militare;

2) colegiile Curţii de Apel şi colegiile Curţii Supreme de Justiţie.

Articolul 6. Înfăptuirea justiţiei

Instanţele judecătoreşti militare înfăptuiesc justiţia la sediile lor. Se poate dispune, din motive temeinice, ca judecata să se desfăşoare la sediile altor instanţe judecătoreşti din teritoriu.

Articolul 7. Judecarea cauzelor

(1) Cauzele sînt judecate de completul de judecată al judecătoriei militare în modul prevăzut de lege - personal de către un judecător sau în complet de cel puţin trei judecători.

(2) În instanţă de apel şi în instanţă de recurs cauzele se judecă de un complet format din trei judecători ai instanţei respective.

Articolul 8. Pronunţarea hotărîrilor

Instanţele judecătoreşti militare pronunţă hotărîri în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Capitolul 2
JUDECĂTORIA MILITARĂ

Articolul 9. Judecătoria militară

(1) Judecătoria militară funcţionează în municipiul Chişinău.

(2) În circumscripţia judecătoriei militare sînt cuprinse toate raioanele, oraşele, municipiile republicii.

(3) În caz de necesitate, se pot institui, conform legii, şi alte judecătorii militare cu circumscripţii, stabilite prin actul legislativ prin care se vor institui judecătoriile militare respective.

Articolul 10. Competenţa judecătoriei militare

Judecătoria militară examinează cauzele şi soluţionează cererile date prin lege în competenţa ei.

Articolul 11. Stabilirea numărului de judecători militari

Numărul de judecători militari din Judecătoria Militară se aprobă de către Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în baza avizului dat de Ministerul Justiţiei.

[Art.11 modificat prin LP191 din 08.05.2003, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 12. Structura şi statul de funcţii al aparatului judecătoriei militare

Structura şi statul de funcţii al aparatului judecătoriei militare se stabilesc de către Ministerul Justiţiei de comun acord cu Ministerul Apărării.

Articolul 13. Conducerea judecătoriei militare

(1) Judecătoria militară este condusă de un preşedinte numit în funcţie de către Preşedintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

[Art.13 modificat prin LP191 din 08.05.2003, MO97/31.05.03 art. 432]

(2) În absenţa preşedintelui judecătoriei, atribuţiile acestuia sînt exercitate de un judecător numit de preşedinte.

Articolul 14. Competenţa preşedintelui judecătoriei militare

Preşedintele judecătoriei militare:

a) judecă procesele şi prezidează şedinţele de judecată, distribuie judecătorilor spre judecare cauzele în materie administrativă, civilă, penală şi de altă natură;

b) constituie complete de judecată pentru judecarea unor anumite cauze, distribuie judecătorilor alte sarcini;

c) conduce activitatea de generalizare a practicii judiciare şi de ţinere la zi a statisticii judiciare;

d) numeşte şi eliberează din funcţie angajaţi ai aparatului judecătoriei militare, cu excepţia executorilor judecătoreşti;

e) conduce activitatea aparatului judecătoriei;

f) organizează munca de perfecţionare a judecătorilor şi a funcţionarilor din aparatul judecătoriei;

f^1) exercită controlul asupra întocmirii şi afişării, în termenul stabilit de norma procesuală, a informaţiei privind cauzele fixate pentru judecare, inclusiv obiectul acestora

[Art. 14 lit.f^1) introdusă prin LP258-XVI din 29.11.07, MO14-15/22.01.08 art.48; în vigoare 22.04.08]

g) exercită alte atribuţii prevăzute de lege.

[Art.15 exclus prin LP191 din 08.05.2003, MO97/31.05.03 art. 432]

Capitolul 3
CURTEA DE APEL

Articolul 16. Colegiile Curţii de Apel

(1) În Curtea de Apel cauzele militare sînt judecate, după caz, de către colegiul penal şi cel civil.

(2) Preşedinţii colegiilor desemnează judecătorii în a căror competenţă intră judecarea cauzelor militare.

Articolul 17. Competenţa colegiilor Curţii de Apel

Colegiile Curţii de Apel:

a) judecă în primă instanţă cauzele militare date în competenţa lor prin lege;

b) judecă apelurile declarate împotriva hotărîrilor pronunţate în primă instanţă de judecătoria militară;

c) judecă recursurile declarate împotriva hotărîrilor pronunţate de judecătoria militară, precum şi în alte cauze prevăzute de lege;

d) judecă în limita competenţei lor cauzele militare supuse căilor extraordinare de atac;

e) generalizează practica judiciară, analizează statistica judiciară exercită alte atribuţii conform legii.

T i t l u l III
STATUTUL MAGISTRAŢILOR MILITARI

Articolul 18. Judecătorii militari

(1) Judecătorii militari au calitatea de magistraţi şi fac parte din corpul magistraţilor.

(2) Condiţiile speciale vizînd numirea,avansarea în funcţie şi inamovibilitatea judecătorilor militari, reglementările referitoare la drepturile şi îndatoririle magistraţilor şi răspunderea lor disciplinară pentru îndeplinirea îndatoririlor de serviciu, prevăzute în Legea privind organizarea judecătorească şi în Legea cu privire la statutul judecătorului, sînt aplicate conform legislaţiei în vigoare şi judecătorilor militari.

Articolul 19. Cerinţe suplimentare pentru numirea judecătorilor militari

(1) Poate fi numit judecător militar persoana care întruneşte condiţiile prevăzute de Legea cu privire la statutul judecătorului şi are calitatea de ofiţer activ.

(2) Persoanelor care nu au calitatea de ofiţer activ li se atribuie grade militare.

Articolul 20. Inamovibilitatea judecătorilor militari

Judecătorii militari numiţi în condiţiile prezentei legi sînt inamovibili şi inviolabili în conformitate cu legea. Ei nu pot fi cercetaţi, reţinuţi sau arestaţi fără avizul Consiliului Superior al Magistraturii.

Articolul 21. Răspunderea disciplinară a magistraţilor militari

Comiterea de către magistraţii militari a unor abateri disciplinare în legătură cu îndeplinirea atribuţiilor atrage răspunderea acestora în condiţiile şi după procedurile prevăzute de Legea privind organizarea judecătorească şi Legea cu privire la statutul judecătorului.

Articolul 22. Condiţii suplimentare de asigurare a magistraţilor militari

(1) Magistraţii militari sînt militari activi şi au toate drepturile şi obligaţiunile ce decurg din această calitate.

(2) Salarizarea şi alte drepturi cuvenite personalului militar şi civil al instanţelor judecătoreşti militare se asigură de Ministerul Apărării în conformitate cu legislaţia în vigoare şi cu reglementările referitoare la drepturile materiale de care beneficiază militarii activi.

[Art.22 al.(2) modificat prin LP447-XVI din 28.12.06, MO51-53/13.04.07 art.239]

(3) Acordarea de grade militare şi avansarea în grad a magistraţilor militari se reglementează de legislaţia în vigoare referitoare la militari.

(4) Ofiţerilor din rîndul magistraţilor militari care au lucrat fără întrerupere în instanţe judecătoreşti, în organe de anchetă şi în procuratură sau care au fost aleşi în organele de stat vechimea în muncă în aceste instanţe li se include în stagiul militar şi se calculează în conformitate cu legislaţia în vigoare referitoare la militari.

Articolul 23. Ţinuta vestimentară a magistraţilor militari

În şedinţele de judecată magistraţii militari sînt obligaţi să poarte mantie judecătorească.

T i t l u l IV
ALTE ASPECTE ALE ORGANIZĂRII INSTANŢELOR JUDECĂTOREŞTI MILITARE

Articolul 24. Structura aparatului judecătoriei militare

(1) Judecătoria militară are cancelarie, arhivă, serviciu documentare, serviciu administrativ şi serviciu de pază militară.

(2) Activitatea cancelariei şi a arhivei este reglementată de Legea privind organizarea judecătorească.

Articolul 25. Executarea hotărîrilor instanţelor judecătoreşti militare

Hotărîrile instanţelor judecătoreşti militare privind urmărirea patrimoniului, precum şi alte hotărîri judiciare, sînt puse în executare prin intermediul executorilor judecătoreşti .

[Art.25 modificat prin LP191 din 08.05.2003, MO97/31.05.03 art. 432]

Articolul 26. Paza militară

(1) Judecătoria militară dispune de un serviciu de pază militară pus la dispoziţia sa de Ministerul Apărării în mod gratuit. Necesarul personalului de pază militară se stabileşte de către Ministerul Justiţiei şi Ministerul Apărării, de comun acord.

(2) Paza militară este subordonată preşedintelui judecătoriei militare.

(3) Paza sediului judecătoriei militare se asigură de către Ministerul Apărării.

Articolul 27. Asigurarea activităţii instanţei judecătoreşti militare

Crearea de condiţii pentru activitatea conformă a instanţelor judecătoreşti militare, asigurarea lor tehnico-materială şi financiară se efectuează de către Ministerul Apărării de comun acord cu Ministerul Justiţiei şi autorităţile administraţiei publice locale din contul mijloacelor alocate de Guvern în aceste scopuri.

Articolul 28. Ştampila judecătoriei militare

Judecătoria militară este persoană juridică, are ştampilă cu imaginea Stemei de Stat şi cu denumirea sa.

Articolul 29. Relaţii internaţionale

Judecătoria militară întreţine relaţii oficiale cu instanţe similare din alte ţări, în modul stabilit de legislaţie.

T i t l u l V
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 30

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

Articolul 31

Se abrogă Hotărîrea Parlamentului nr.1150-XII din 4 august 1992 despre aprobarea Regulamentului cu privire la tribunalele militare.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

Chişinău, 17 mai 1996.
Nr. 836-XIII.

14. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Regulamentului cu privire la satisfacerea serviciului militar de către corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor Forţelor Armate (nr. 925 din 21.12.94 sau Ordinul Ministrului Apărării al Republicii Moldova nr. 20 din 05 februarie 1995)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=296947

NOTĂ:
În denumirea, textul, precum şi în cuprinsul anexei cuvintele "satisfacerea serviciului militar" se substituie prin cuvintele "îndeplinirea serviciului militar", la cazul gramatical corespunzător, prin *HG363 din 08.04.04, MO61-63/16.04.04 art.499*

În temeiul Legii Republicii Moldova nr. 968-XII din 17 martie 1992 "Despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova" şi Legii Republicii Moldova nr. 970-XII din 17 martie 1992 "Cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară", Guvernul Republicii Moldova HOTĂRĂŞTE:

Se aprobă Regulamentul cu privire la îndeplinirea serviciului militar de către corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor Forţelor Armate (se anexează).

PRIM-MINISTRU
AL REPUBLICII MOLDOVA **ANDREI SANGHELI**

Aprobat
prin Hotărîrea Guvernului
Republicii Moldova
nr. 925 din 21 decembrie 1994

R E G U L A M E N T
cu privire la îndeplinirea serviciului militar de către corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor Forţelor Armate
Principii generale

Regulamentul cu privire la îndeplinirea serviciului militar de către corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor Forţelor Armate (în continuare - Regulamentul) stabileşte, în conformitate cu legile Republicii Moldova "Despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova" şi "Cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară", modul de îndeplinire a serviciului militar de către militarii Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

Serviciul militar este un tip special de serviciu de stat, care constă în îndeplinirea de către cetăţenii Republicii Moldova a datoriei constituţionale de apărare a statului în rîndurile Forţelor Armate pe baza obligaţiunii militare sau angajării benevole prin contract. Prezentul Regulament reglementează serviciul militar al corpului soldaţilor, sergenţilor, ofiţerilor şi elevilor din instituţiile militare de învăţămînt.

Serviciul militar este îndeplinit de către cetăţenii Republicii Moldova, indifirent de naţionalitate, apartenenţă socială sau religie.

Cetăţenii care îndeplinesc serviciul militar se numesc militari. Toţi militarii depun jurămînt de credinţă Republicii Moldova şi poporului ei. Lor li se conferă grad militar. La înrolarea în serviciul militar, militarii sînt numiţi în funcţii militare ale corpului soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor, prevăzute în statele unităţilor militare, organelor de conducere militare, instituţiilor militare şi instituţiilor militare de învăţămînt.

Militarii beneficiază de toate drepturile şi libertăţile cetăţenilor Republicii Moldova, prevăzute de lege. Militarilor li se interzice organizarea sau participarea la acţiuni de protest (greve, demonstraţii, manifestaţii), cît şi oricare forme colective de exprimare a protestului.

Militarii, detaşaţi prin decizia Parlamentului, Preşedintelui sau Guvernului Republicii Moldova în organele administraţiei publice, instituţii, organizaţii şi întreprinderi de stat pentru exercitarea unor funcţii în interesele statului şi ale Forţelor Armate şi lăsaţi în serviciul militar, beneficiază de toate drepturile, inclusiv cele băneşti, şi înlesnirile prevăzute pentru militari prin legislaţia în vigoare. În acest caz la locul de serviciu lor li se plăteşte solda de funcţie în conformitate cu schema de salarizare, dar nu mai mică decît solda de funcţie primită pînă la momentul detaşării. La locul nou de serviciu militarii au dreptul să primească premii băneşti prevăzute pentru angajaţii instituţiilor în care au fost detaşaţi

[Al.6 în redacţia HG656 din 27.11.1996, MO8-10/25.01.2001]

Normele de protecţie socială, juridică şi materială a militarilor sînt stabilite de Legea Republicii Moldova "Cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară", precum şi alte acte normative.

Secţiunea I
Îndeplinirea serviciului militar prin contract de către corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor
I. Particularităţile serviciului militar prin contract

1. Modul de îndeplinire a serviciului militar prin contract se stabileşte de legile Republicii Moldova "Despre obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova", "Cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi a membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară", de prezentul Regulament şi alte acte normative.

Serviciul militar prin contract are prioritate faţă de alte tipuri de servicii de stat şi de activitate a cetăţenilor şi se asigură prin:

apărarea prin lege a drepturilor, onoarei şi demnităţii personale a militarului;

acordarea de către stat a înlesnirilor şi avantajelor pentru militari şi membrii familiilor lor, protecţia socială şi juridică, acordarea de ajutor material.

Militari ai Forţelor Armate ale Republicii Moldova se consideră cetăţenii Republicii Moldova cărora li se conferă grade militare (de la soldat pînă la general de corp de armată).

2. Militarii Forţelor Armate ale Republicii Moldova, în dependenţă de gradul militar, sînt subdivizaţi în:

corpul soldaţilor (de la soldat pînă la caporal);
corpul sergenţilor (de la sergent inferior pînă la plutonier adjutant inclusiv);
corpul ofiţerilor inferiori (de la locotenent pînă la căpitan inclusiv);
corpul ofiţerilor superiori (de la maior pînă la colonel inclusiv);
corpul generalilor (de la general de brigadă pînă la general de corp de armată inclusiv).

În termenul serviciului militar prin contract se include, de asemenea serviciul în subunităţile Armatei Sovietice şi F.M.M. pentru militarii care au dobîndit cetăţenia şi au depus jurămîntul militar de credinţă Republicii Moldova, precum şi serviciul militar în termen, timpul de studii al elevilor instituţiilor militare de învăţămînt, o jumătate din timpul studiilor în instituţiile civile de învăţămînt superior şi în alte cazuri prevăzute de lege.

3. În Forţele Armate ale Republicii Moldova se stabilesc următoarele grade miltare:

pentru corpul soldaţilor:
soldat,
caporal;
pentru corpul sergenţilor:
sergent inferior,
sergent,
sergent major,
plutonier,
plutonier major,
plutonier adjutant;
pentru corpul ofiţerilor inferiori:
locotenent,
locotenent major,
căpitan;
pentru corpul ofiţerilor superiori:
maior,
locotenet-colonel,
colonel;
pentru corpul generalilor:
general de brigadă,
general de divizie,
general de corp de armată.

Note: 1. La gradele militare ale persoanelor din corpul ofiţerilor care îndeplinesc serviciul în rezervă se adaugă cuvintele "în rezervă" (căpitan în rezervă etc.), iar la gradele militare ale persoanelor din corpul ofiţerilor aflate în retragere se adaugă cuvintele "în retragere" (maior în retragere etc.).

2. Ofiţerilor cu studii medicale sau juridice, numiţi în funcţie conform specialităţii, li se adaugă la gradul militar cuvintele "medic" sau "de justiţie" (maior-medic, colonel de justiţie est.).

4. În Forţele Armate se stabilesc următoarele limite de vîrstă pentru serviciul militar prin contract:

a) de încorporare:

pentru corpul soldaţilor - 27 ani,

pentru corpul sergenţilor - 30 ani,

pentru corpul ofiţerilor - 30 ani;

b) de aflare în serviciul militar:

pentru corpul soldaţilor - 30 ani,

pentru corpul sergenţilor - 45 ani,

pentru corpul ofiţerilor inferiori - 45 ani,

pentru corpul ofiţerilor superiori - 50 ani,

pentru corpul generalilor - 55 ani.

Pentru generalii de corp de armată limita de vîrstă de aflare în serviciul militar este stabilită de Parlamentul Republicii Moldova.

5. Militarii, care au atins limita de vîrstă de aflare în funcţie, urmează să fie trecuţi în rezerva Forţelor Armate ale Republicii Moldova sau în retragere în modul stabilit.

Cu consimţămîntul militarului (prin prezentarea unui raport), susţinut printr-un demers al comandantului (şefului) nemijlocit, ministrul apărării are dreptul să-i prelungească termenul de serviciu în Forţele Armate pînă la cinci ani după atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciul militar prin contract.

Militarii lăsaţi în serviciul militar peste limita de vîrstă de aflare în serviciul militar pot fi eliberaţi din funcţie în baze generale, pînă la expirarea termenului de serviciu în Forţele Armate prelungit.

Eliberarea militarilor din serviciul militar pînă la expirarea termenului de contract, inclusiv a militarilor care n-au atins limita de vîrstă de aflare în serviciul militar, este admisă în baza punctului 44 din capitolul VIII al prezentului Regulament.

II. Angajarea în serviciul militar prin contract

6. În serviciul militar prin contract în corpul soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor Forţelor Armate ale Republicii Moldova pot fi angajaţi cetăţenii Republicii Moldova, apţi pentru îndeplinirea serviciului militar, care au studii gimnaziale medii, medii speciale sau superioare şi care s-au manifestat pozitiv la serviciile anterioare, locul de studii ori domiciliu, din rîndul:

[Pct.6 al.1) modificat prin HG1411 din 05.11.02, M151/14.11.02 art.1554]

Persoanele cu studii gimnaziale, angajate în serviciul militar prin contract, care şi-au îndeplinit serviciul militar în termen, urmează să-şi prelungească studiile, în mod obligatoriu, în şcolile de seară pentru adulţi;

[Pct.6 al.2) introdus pein HG1411 din 05.11.02, M151/14.11.02 art.1554]

soldaţilor, sergenţilor şi ofiţerilor în rezervă;

militarilor în termen după şase luni de serviciu militar;

tinerilor ce au atins vîrsta de 18 ani.

Persoana se consideră angajată în serviciu militar prin contract din ziua semnării de către ambele părţi a contractului, iar eliberarea - din ziua în care, prin, ordinul comandantului de unitate, este exclusă din listele personalului, în legătură cu trecerea în rezerva Forţelor Armate sau în retragere.

7. Contractul se încheie între cetăţeanul care doreşte să se angajeze în Forţele Armate ale Republicii Moldova şi Ministerul Apărării în persoana comandantului de unitate. În contract sînt stabilite toate condiţiile privind îndeplinirea serviciului militar prin contract şi părţile contractante determină modul îndeplinirii serviciului. La angajarea în serviciul militar în Forţele Armate sînt stabilite următoarele tipuri de contracte:

pentru corpul soldaţilor pe un termen de 3 sau 5 ani;

pentru corpul sergenţilor şi ofiţerilor pe un termen de 5 sau 10 ani.

La angajarea primară în serviciul militar a persoanelor din corpul soldaţilor contractul se încheie pe un termen de 3 ani; al sergenţilor - pe 5 ani, al ofiţeilor - pe 10 ani.

La angajarea în serviciul militar a persoanelor din corpul soldaţilor cu studii gimnaziale, contractul se va încheia pe un termen de 3 ani cu condiţia absolvirii obligatorie în această perioadă a şcolii medii. În cazul neobţinerii documentului respectiv de studii medii contractul urmează a fi reziliat din momentul expirării lui.

[Pct.7 al.3) introdus prin HG1411 din 05.11.02, M151/14.11.02 art.1554]

La expirarea termenului de acţiune a contractului, cu acordul reciproc al părţilor, el poate fi prelungit: pentru corpul soldaţilor - pe 3 sau 5 ani; pentru corpul sergenţilor şi ofiţerilor - pe 5 sau 10 ani, ţinîndu-se cont de limita de vîrstă de aflare în serviciul militar.

Cu două luni înainte de expirarea termenului contractului, ambele părţi se obligă să se informeze reciproc despre intenţia de a anula contractul sau de a-l reînnoi.

Durata ultimului contract este determinată de termenul rămas pînă la atingerea de către militar a limitei de vîrstă de aflare în serviciul militar.

Dacă în perioada îndeplinirii serviciului militar militarul trece dintr-un corp în altul, el este obligat să reînnoiască contractul reieşind din noile condiţii ale servicliului.

8. Dreptul de a angaja în serviciul militar prin contract îl posedă:

pentru corpul soldaţilor şi sergenţilor pînă la sergent major inclusiv comandantul de unitate militară independentă şi mai sus;

pentru corpul sergenţilor de la "plutonier" şi mai sus - comandantul de brigadă şi mai sus;

pentru corpul ofiţerilor - ministrul apărării.

III. Pregătirea şi instruirea militarilor care îndeplinesc serviciul militar prin contract

9. Pregătirea corpului soldaţilor după angajarea lor în serviciul militar prin contract se efectuează în centrele de instruire ale Ministerului Apărării conform planurilor şi programelor, aprobate de ministrul apărării, precum şi nemijlocit în unităţile militare.

10. Pregătirea sergenţilor după angajarea lor în serviciul militar prin contract se efectuează în şcoala de sergenţi a Ministerului Apărării în conformitate cu planurile şi programele aprobate de ministrul apărării.

11. Pregătirea ofiţerilor după angajarea lor în serviciul militar prin contract se efectuează în instituţiile militare de învăţămînt ale Ministerului Apărării conform planurilor şi programelor aprobate de ministrul apărării, în instituţiile militare de învăţămînt ale altor ţări - în conformitate cu contractele bilaterale încheiate. Ridicarea nivelului profesional al ofiţerilor, inclusiv înainte de a fi numiţi în funcţia superioară, are loc la cursurile organizate de Ministerul Apărării.

Militarilor, ţinîndu-se cont de nivelul lor de pregătire şi vechimea în serviciu, li se acordă categorii de calificare în modul stabilit de ministerele şi departamentele în cadrul cărora, conform legislaţiei în vigoare, este prevăzut serviciul militar.

[Pct.11 al.2) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

12. Pregătirea şi instruirea militarilor se realizează din contul mijloacelor bugetului de stat, precum şi din contul altor mijloace de care dispun ministerele şi departamentele.

[Pct.12 în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

IV. Conferirea gradelor militare

13. Gradul militar "caporal" se conferă soldaţilor care-şi îndeplinesc exemplar obligaţiile de serviciu, obţin indici înalţi la instruire, manifestă o disciplină exemplară. Gradul primar "sergent inferior" se conferă persoanelor care au absolvit şcoala de sergenţi şi au susţinut cu succes examenele de absolvire.

Gradul militar "sergent" şi "sergent major" se conferă sergenţilor inferiori caracterizaţi pozitiv la serviciu şi numiţi în funcţiile respective prin ordinul comandantului de unitate.

Gradul militar "plutonier" se conferă militarilor caracterizaţi pozitiv la serviciu şi numiţi în funcţiile respective prin ordinul comandantului de brigadă şi al egalilor cu el.

Gradele militare "plutonier major" şi "plutonier adjutant" se conferă persoanelor care au absolvit şcoala de sergenţi şi au studii medii speciale prin ordinul ministrului apărării la prezentarea făcută de către comandanţii de mari unităţi şi unităţii independente.

14. Gradele militare, de la locotenent pînă la colonel inclusiv, se acordă ofiţerilor personal, în ordine succesivă, prin ordinele ministrului apărării la prezentarea comandanţilor de unităţi mari şi unităţi militare, atunci cînd gradul militar următor corespunde gradului militar al funcţiei exercitate, şi după expirarea termenului de vechime în serviciu stabilit pentru gradul militar anterior.

[Pct.14 al.1) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

Nu sînt înaintaţi pentru conferirea gradului militar următor ofiţerii care au avut anterior sancţiuni disciplinare: avertizări despre necorespunderea în funcţie sau retrogradare, precum şi ofiţerii care ei personal şi subunităţile subordonate au o pregătire insuficientă, de asemenea, ofiţerii aflaţi sub urmărire penală sau dacă cauza penală a lor se află în examinare la tribunalul militar.

[Pct.14 al.2) modificat prin HG1110 din 11.09.03, MO204/26.09.03, art.1177]

Termenele de aflare în gradele militare pentru conferirea următoarelor grade militare ofiţerilor aflaţi în serviciu militar sînt stabilite după cum urmează:

Gradul militar	Pentru ofiţerii aflaţi în serviciu militar (în afară de corpul de aviatori) (ani)	Pentru ofiţerii din corpul de aviaţie, conform listei funcţiilor aprobate de Ministerul Apărării (ani)
1	2	3
Locotenent	2	2
Locotenent major	3	2
Căpitan	3	3
Maior	4	3
Locotenent-colonel	5	4

În cazurile cînd în conformitate cu statele de personal se prevăd două grade militare, termenele de aflare în grad militar pentru conferirea celui de-al doilea grad militar se majorează de 1,5 ori.

Termenle de vechime în serviciu în gradul de colonel şi mai sus nu se stabilesc.

Termenul de vechime în serviciu în gradul militar conferit ofiţerului se calculează din ziua semnării ordinului cu privire la conferirea acestui grad. Timpul aflării ofiţerului în gradul militar retrogradat nu intră în calculul termenului de vechime în serviciu în gradul militar restabilit. În termenul pentru gradul militar nu intră nici cel de încercare în cazul condamnării condiţionate sau termenul de amînare a executării sentinţei.

Gradul militar următor pînă la colonel inclusiv poate fi conferit de către ministrul apărării înainte de termen, ca stimul, după ce a expirat cel puţin o jumătate din termenul vechimii în serviciu stabilit pentru gradul militar anterior, iar pentru merite deosebite la apărarea Republicii Moldova sau la executarea altor obligaţii ale serviciului militar- indiferent de termenul vechimii în serviciu pentru gradul militar.

Gradul militar următor pînă la colonel inclusiv cu treaptă mai sus decît gradul militar prevăzut pentru funcţia de state pe care o ocupă se conferă de către ministrul apărării în cazuri excepţionale, în urma unui demers al Consiliului militar al Ministerului Apărării.

Persoanelor din corpul ofiţerilor, care au absolvit instituţiile militare de învăţămînt superior cu termenul de studii de cinci ani şi mai mult, gradul militar următor "locotenent major" se conferă după expirarea unui an de la conferirea primului grad militar - "locotenent".

Gradul militar următor se acordă ofiţerilor încorporaţi în Forţele Armate din rezervă, luîndu-se în consideraţie vechimea în gradul militar anterior în perioada aflării în rezervă.

[Pct.14 al.10 în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

15. Gradul militar primar "locotenent" pentru corpul ofiţerilor se conferă:

1) absolvenţilor instituţiilor militare de învăţămînt;

2) absolvenţilor instituţiilor civile de învăţămînt superior care în perioada de studii au frecventat pregătirea militară şi au susţinut examenele stabilite (la încadrare în corpul ofiţerilor în rezervă);

3) rezerviştilor cu studii superioare înrudite cu o specialitate militară, după frecventarea cursului de reciclare la profilul dat cu durata de 3 luni (la atestarea în corpul ofiţerilor în rezervă);

4) sergenţilor cu studii superioare, care au susţinut extern examenle conform programei instituţiei militare de învăţămînt, precum şi cei care au absolvit facultatea la cursurile fără frecvenţă a instituţiei militare de învăţămînt sau au absolvit o facultate civilă înrudită cu o specialitate militară - numiţi în modul stabilit în funcţii ale corpului ofiţerilor şi care în decurs de cel puţin şase luni au îndeplinit acest serviciu, dacă sînt necesari ofiţeri pentru această specialitate;

5) femeilor cu studii superioare civile, specialitatea cărora este înrudită ca profil cu specialitatea militară, la angajarea în serviciul militar prin contract pentru numirea în funcţii ale corpului ofiţerilor sau care sînt transferate din funcţii de soldaţi şi sergenţi în funcţii ale corpului ofiţerilor şi îndeplinesc cu succes sarcinile prevăzute de aceste funcţii.

Vîrsta candidaţilor înaintaţi pentru conferirea primului grad de ofiţeri nu va depăşi, de regulă:

a) pentru îndeplinirea serviciului în funcţii de comandanţi - 30 ani;

b) pentru îndeplinirea serviciului în alte funcţii - 32 ani.

16. Persoanele din corpul sergenţilor şi ofiţerilor pot fi retrogradate cu o treaptă prin ordinul comandantului (şefului), care conform Regulamentului disciplinei militare al Forţelor Armate ale Republicii Moldova au dreptul să aplice pedeapsa disciplinară sergenţilor şi ofiţerilor - retrogradarea în gradul militar.

Persoanele din corpul sergenţilor şi ofiţerilor retrogradate sînt restabilite în gradul militar anterior, indiferent de funcţia exercitată dacă au disciplină exemplară şi o atitudine conştiincioasă faţă de datorie, prin ordinul comandantului (şefului) care le-a retrogradat:

sergenţii - nu mai devreme de 6 luni de la retrogradare;

ofiţerii - nu mai devreme de 1 an de la retrogradare.

În perioada acţiunii pedepsei disciplinare aceste persoane nu vor fi stimulate.

17. Sergenţii şi ofiţerii, care au comis delicte ce discreditează onoarea militarului şi sînt incompatibile cu apartenenţa la corpul sergenţilor şi ofiţerilor, pot fi retrogradaţi:

1) persoanele din corpul sergenţilor pînă la plutonier inclusiv - de către comandamnaţii (şefii) care au dreptul în conformitate cu prezentul Regulament să confere gradele militare respective;

2) restul corpului sergenţilor şi persoanele din corpul ofiţerilor, inclusiv colonel - de către ministrul apărării;

3) persoanele din corpul generalilor - de către Preşedintele Republicii Moldova.

Sergenţii şi ofiţerii, care au comis delicte, pot fi retrogradaţi prin sentinţa tribunalului militar (judecăţii).

V. Numirea în funcţii şi mutarea în interes de sericiu

18. Funcţiile militare în Forţele Armate ale Republicii Moldova sînt prevăzute în statele unităţilor militare, instituţiilor militare, instituţiilor militare de învăţămînt, aprobate de către ministrul apărării în baza unor liste speciale.

Lista funcţiilor care urmează a fi suplinite de general este aprobată de către Preşedintele Republicii Moldova, iar cele ale funcţiilor deţinute de alte categorii de militari şi rezervişti - de către ministerul apărării.

19. Ofiţerii sînt numiţi în funcţii prevăzute de state la prezentarea şefilor nemijlociţi;

1) comandantul de pluton, locţiitorul (ajutorul) comandantului de companie, comandantul de companie - de către comandantul de brigadă;

2) toate celelalte funcţii, pînă la viceministrul apărării - de către ministrul apărării;

3) viceminiştrii apărării - la prezentarea ministrului apărării - sînt numiţi în funcţie de către Guvernul Republicii Moldova;

4) ministrul apărării este numit în funcţie de către Preşedintele Republicii Moldova la prezentarea Prim-ministrului cu votul de încredere acordat de Parlament.

20. La numirea în funcţie şi mutarea în serviciu a militarilor sînt respectate următoarele condiţii:

1) funcţiile corpului ofiţerilor sînt completate cu persoane din corpul ofiţerilor, care îndeplinesc serviciul militar prin contract; completarea acestor funcţii cu alte persoane este admisă în modul determinat de ministrul apărării;

2) la numirea în funcţii şi în toate cazurile de mutare în serviciu a militarilor se asigură folosirea lor la specialitatea de bază sau la una înrudită, ori conform experienţei acumulate; dacă este necesar să se folosească militarii în funcţii la o specialitate nouă pentru ei, atunci înainte de numirea lor în aceste funcţii trebuie în mod obligator să se efectueze reciclarea la cursurile respective;

3) militarii care au absolvit instituţii militare de învăţămînt şi cei încadraţi în serviciul militar din rezervă sînt numiţi după absolvire (repartiţie din rezervă), de regulă, la trupe. Femeile-militari sînt numite în funcţii pe timpde pace conform listei de funcţii aprobate de către ministrul apărării. Persoanele din corpul ofiţerilor care au absolvit academii militare sînt numite în funcţie ce urmează a fi suplinite de persoane cu studii militare superioare conform listelor aprobate de ministrul apărării;

4) mutarea în serviciu a militarilor, care nu depinde de acţiuni organizatorice, de trimiterea la studii, de numirea în funcţie a absolvenţilor instituţiilor militare de învăţămînt, de trecerea în rezervă, se efectuează, de regulă, după încheierea perioadelor de iarnă şi vară ale instruirii în Forţele Armate ale Republicii Moldova, iar a corpului de comandă şi a celui de lectori şi profesori din instituţiile militare de învăţămînt şi catedrele (secţiile) militare ale instituţiilor civile de învăţămînt - la încheierea anului de studii;

5) mutarea în serviciu a militarilor se efectuează fără trecerea în dispoziţia comandantului (şefului) respectiv într-un termen pe cît posibil de scurt, dar cel tîrziu cu o lună după eliberarea din funcţie. Absolvenţii instituţiilor militare de învăţămînt sînt numiţi în funcţiile vacante după absolvirea instituţiei şi după expirarea concediului cuvenit după absolvire;

6) dacă este necesară suplinirea urgentă a unui post vacant, se permite şefului direct, cu acordul şefului care dispune de dreptul să numească personal în acest post, să admită militarul la exercitarea temporară a obligaţiilor în această funcţie;

7) militarilor aflaţi în legături de rudenie (părinţi, soţi, fraţi, surori, fii, fiice, precum şi fraţii, surorile, părinţii şi copiii soţilor) li se interzice să fie încadraţi în acelaşi serviciu, dacă această funcţie este legată de subordonarea sau de controlul unuia din ei faţă de altul, inclusiv în cazul cînd unul din ei nu este militar;

8) numirea militarilor în funcţii prin cumul în unităţi, instituţii, instituţii militare de învăţămînt, la întreprinderi şi organizaţii este interzisă.

21. Mutarea în serviciu a militarilor se efectuează:

în funcţii superioare;

în funcţii egale;

în funcţii inferioare;

în legătură cu înscrierea la studii cu eliberarea din funcţie sau după terminarea instruirii.

În ordinul comandanţilor (şefilor) cu privire la mutarea în serviciu se indică în ce funcţie (superioară, egală sau inferioară) este mutat militarul şi temeiurile acestei mutări, prevăzute în punctele 22, 23, şi 24 ale prezentului Regulament.

Militarii mutaţi în serviciu urmează să fie trimişi la locul nou de serviciu în decurs de şapte zile după predarea documentelor şi eliberarea postului în termenele prevăzute de regulamente.

Funcţia militarului se consideră: superioară - dacă ea prevede un grad militar superior celui din funcţia în care se afla, iar dacă gradele militae sînt egale - o soldă de funcţie mai mare; inferioară - dacă în această funcţie este prevăzut un grad militar inferior celui prevăzut în funcţia în care se află, iar în caz de grade militare egale - o soldă de funcţie mai mică. În cazul cînd în state sînt prevăzute două grade militare sau solde de la minimum la maximum, se ia în considerare gradul militar superior sau solda de funcţie maximă.

22. Promovarea militarilor în funcţii superioare se efectuează în ordinea avansării în serviciu.

La atribuirea funcţiilor superioare se iau în considerare calităţile morale şi profesionale ale militarului, nivelul de pregătire, rezultatele obţinute de unităţile şi subunităţile din subordine, aptitudinile lui pentru exercitarea obligaţiunilor într-un post superior.

În unităţile mari şi unităţile militare, în organizaţiile, instituţiile şi la direcţiile Ministerului Apărării se elaborează, pentru perioada dintre atestări, planuri de perspectivă privind realizarea concluziilor atestării şi crearea unei rezerve bine pregătite pentru avansarea în serviciu şi trimiterea la studii.

Militarii care dau dovadă de înalte calităţi morale şi profesionale şi sînt recomandaţi pentru a fi promovaţi în serviciu se bucură de prioritate la numirea în posturile superioare. Decizia privind numirea lor se ia de către comandanţii respectivi, reieşind din concluziile atestării, caracteristicile de serviciu (prezentările) şi pe bază de concurs.

[Pct.22 în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

23. Mutarea militarilor în funcţii egale se efectuează în următoarele cazuri:

1) la reducerea statelor sau în legătură cu măsurile organizatorice;

2) pentru folosirea mai raţională a specialiştilor sau în conformitate cu experienţa de serviciu;
3) la necesitatea completării funcţiilor;
4) din motive de stare a sănătăţii;
5) din motive familiale.

24. Mutarea militarilor din funcţii superioare în cele inferioare se efectuează în următoarele cazuri:

1) în caz de restructurare a statelor - dacă este imposibilă transferarea militarului într-o funcţie similară şi cu consimţămîntul acestuia;

2) dacă prin calităţile sale morale şi profesionale militarul nu corespunde funcţiei deţinute - la prezentarea comandantului (şefului) nemijlocit sau la decizia şefului superior;

3) în scopul realizării pedepsei disciplinare, aplicate militarului în conformitate cu Regulamentul disciplinar al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

[Pct.24 subpct.1),2),3) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

4) din motiv de stare a sănătăţii ş în conformitate cu concluziile comisiei medico-militare despre faptul dacă este apt pentru serviciul în aviaţie sau satisfacerea altor obligaţii în postul ocupat, cu acordul militarului;

5) la rugămintea personală - din motive familiale sau de altă natură.

Mutarea militarilor în funcţii inferioare conform subpunctelor 2 şi 3 se fectuează prin ordinul comandantului (şefului), care conform Statutului disciplinar al Forţelor Armate ale Republicii Moldova, are dreptul să aplice pedeapsa disciplinară faţă de militari - retrogradarea în funcţie, cu excepţia cazurilor de mutare în afara unităţii militare, instituţiei, organizaţiei Ministerului Apărării.

6) în scopul realizării concluziilor comisiei superioare de atestare, instituită prin ordinul ministrului apărării, sau decizia Colegiului militar al Ministerului Apărării.

În cazul în care militarul nu este de acord cu decizia comandantului privind transferul lui din funcţia superioară într-o funcţie inferioară conform subpunctelor 2) şi 3) ale prezentului punct, el are dreptul să se adreseze în comisia superioară de atestare.

[Pct.24 subpct.6) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

VI. Atestarea

25. Pentru a asigura selectarea, amplasarea şi educaţia justă a militarilor se efectuează atestarea lor.

Periodicitatea, termenele concrete şi modul efectuării atestării se stabilesc prin ordinul ministrului apărării.

La atestare se apreciază calităţile profesionale şi morale ale militarului, se determină corespunderea lui funcţiei ocupate şi perspectiva folosirii în serviciu, se descoperă cadrele de rezervă pentru înaintarea în serviciu şi trimiterea la studii.

26. Atestarea militarilor se efectuează de către comandanţii (şefii) lor nemijlociţi. Concluziile comandanţilor (şefilor), formulate în procesul de atestare, se aprobă în modul stabilit de ministrul apărării.

Examinarea problemelor litigioase şi soluţionarea altor chestiuni privind îndeplinirea serviciului militar de către militarii angajaţi prin contract în unităţile mari şi în unităţile militare ţine de competenţa comisiilor de atestare ale acestor unităţi şi a comisiei superioare de atestare a Ministerului Apărării, care îşi organizează activitatea în baza regulamentului aprobat de ministru.

Concluziile comisiilor de atestare poartă caracter de recomandare pentru comandanţii (şefii) respectivi. Concluziile Comisiei superioare de atestare, aprobate de ministrul apărării, sînt obligatorii pentru toţi comandanţii (şefii).

[Pct.26 în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

27. Şefii direcţiei sînt datori să ceară de la subordonaţi înlăturarea neajunsurilor constatate la atestare, asigurarea realizării concluziilor atestării, numirea la timp a militarilor în funcţii superioare şi trimiterea lor la studii.

VII. Concediile

28. Militarilor prin contract li se acordă:

1) concediu anual obligatoriu;

2) concedii suplimentare:

pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii nocive;

pentru caracterul deosebit al serviciului;

pentru participarea la acţiuni de luptă, în conflictele armate şi la lichidarea consecinţelor avariei de la CAE Cernobîl;

3) concediu de boală;

4) concediu pe motive familiale;

5) concediu în legătură cu studiile la instituţia de învăţămînt şi după absolvirea ei;

6) concediu de creaţie;

7) concediu de stimulare se acordă militarilor la oblinerea unor rezultate înalte la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu pe o durată de pînă la 10 zile. Concediu de stimulare nu intră în contul concediului obligator şi se acordă cel mult o dată pe an;

8) concediu de maternitate şi îngrijire a copiilor.

Durata concediilor se calculează în zile (24 ore). La acordarea concediului obligatoriu şi a celui suplimentar, proporţional timpului aflat în serviciu, durata lor se determină în următorul mod: fiecare concediu complet se împarte la 12 şi se înmulţeşte cu numărul de luni complete de serviciu.

Toate felurile de concediu acordate militarilor prin contract sînt plătite. Concediul femeilor-militari acordat pentru îngrijirea copiilor se plăteşte în baze generale.

29. Militarilor, în dependenţă de vechimea în serviciu în calcul calendaristic, de particularităţile şi condiţiile serviciului militar, li se acordă concedii obligatorii de următoarea durată:

1) pentru vechimea în serviciu:

pînă la 15 ani - 35 zile,

de la 15 la 20 ani - 40 zile,

20 de ani şi peste - 45 zile;

b) personalului navigant - 45 zile.

Lista funcţiilor personalului navigant pentru care ofiţerilor li se acordă concediu anual obligatoriu cu durata de 45 zile se stabileşte de către ministrul apărării.

Corpului profesoral-didactic (de cicluri, de secţii) de la instituţiile civile de învăţămînt, care îşi îndeplinesc serviciul militar, li se acordă concedii anuale obligatorii conform duratei stabilite de prezentul articol.

Durata concediului planificat în anul încadrării în serviciul militar acordat militarilor încorporaţi în serviciu din rezervă, se calculează proporţional timpului aflării în serviciu, luîndu-se în considerare vechimea în serviciu, condiţiile şi particularităţile serviciului. Acest concediu, la dorinţa militarului, poate fi adăugat la concediul planificat pentru anul următor.

Militarii încorporaţi în serviciul militar activ nemijlocit din rezervă, după absolvirea unei instituţii civile de învăţămînt superior sau mediu special, concediul obligatoriu în anul angajării în serviciu va avea o durată de 30 zile. Acest concediu trebuie folosit pînă la trimiterea militarului la locul îndeplinirii serviciului.

30. Concediul anual obligatoriu se acordă militarilor în orice timp al anului calendaristic, ţinîndu-se cont de asigurarea menţinerii stării permanente a pregătirii în vederea luptei a unităţilor militare şi conform planului pentru concediile anuale, Concediul obligatoriu se acordă, la dorinţă, în timpul verii sau în timp convenabil lor pentru următoarele categorii de militari:

femei-militari, care au doi şi mai mulţi copii pînă la vîrsta de 14 ani sau un copil invalid pînă la vîrsta de 16 ani;

militari-soţi, în măsura posibilităţilor, concomitent;

militari-părinţi solitari, care educă unul şi mai mulţi copii în vîrsta de pînă la 14 ani.

31. Militarilor care s-au îmbolnăvit în timpul concediului anual, inclusiv al concediului acordat pînă la primirea în unitate a extrasului din ordinul despre trecerea din serviciul militar în rezervă sau în retragere, concediul li se prelungeşte după însănătoşire cu numărul de zile cît a fost bolnav în timpul concediului. Prelungirea concediului este aprobată de către comandantul militar al garnizoanei (în lipsa lui - de către comisarul militar) cu înştiinţarea despre aceasta a comandantului de unitate sau de către comandantul (şeful), care a acordat concediu, în baza certificatului medical prezentat, legalizat de medicul curant şi şeful (medicul-şef) instituţiei medicale. În afară de aceasta, militarilor veniţi în concediul anual din alte garnizoane concediul le poate fi prelungit de către comandantul militar al garnizoanei (în lipsa lui - de către comisarul militar) pe un termen de pînă la 7 zile cu înştiinţarea imediată a comandantului unităţii din care au venit, în caz de deces sau boală gravă a membrilor familiei (tată, mamă, soţie, copii, fraţi, surori) sau altor persoane, sub tutela cărora s-au aflat, precum şi în caz de nenorocire pentru familiile acestor militari.

Concediul anual nu se prelungeşte, dacă militarul, aflat în concediu, s-a îmbolnăvit după primirea în unitate a extrasului din ordinul despre trecerea din serviciul militar în rezervă sau în retragere. De asemenea nu se prelungeşte concediul planificat acordat militarului cu excluderea ulterioară a lui din listele efectivului unităţii militare în legătură cu concendierea din serviciul militar. Concediul anual nu se prelungeşte în cazul cînd militarul a fost traumat fiind în stare de ebrietate sau a comis o infracţiune.

În cazuri excepţionale, dacă plecarea militarului în concediu în anul curent ar putea fi defavorabilă pentru realizarea sarcinilor ce stau în faţa unităţii mari (unităţii militare, organizaţiei şi instituţiei respective) sau dacă există alte cauze obiective, se admite transferarea concediului pe anul următor, prin decizia ministrului apărării. Concediul poate fi amînat cel mult doi ani la rînd. Concediul amînat se acordă la dorinţa militarului separat, împreună cu concediul legal sau în locul concediului legal, în cazul cînd concediul legal este amînat pentru anul următor.

În cazul trecerii în rezervă la dorinţa militarului, pentru fiecare zi de concediu acestuia i se plăteşte o compensaţie bănească în mărime proporţională, reieşind din solda lunară pe care o primea pînă la momentul concedierii.

[Pct.31 al.3) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

32. Concediul suplimentar pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii nocive este o înlesnire şi se acordă militarilor pentru profilaxia bolilor profesionale.

Dreptul la concediu suplimentar pentru exercitarea obligaţiilor în condiţii nocive îl au militarii îndeplinirea obligaţiilor de serviciu ale cărora este legată de acţiunile nefavorabile asupra sănătăţii omului ale factorilor fizic, chimic etc.

Durata concediului suplimentar pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii nocive, este determinată potrvit duratei concediilor suplimentare, pentru activitate în condiţii nocive şi grele de muncă, stabilită de legislaţia Republii Moldova.

Modul acordării concediului suplimentar militarilor pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii dăunătoare se stabileşte prin ordinul ministrului apărării. În cazul acesta concediul suplimentar li se acordă militarilor în volum deplin numai cu condiţia că pe parcursul întregului an calendaristic folosesc deplin timpul de serviciu în funcţiile

stabilite în listă. În alte condiţii durata concediului suplimentar este calculată proporţional cu timpul ocupat pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii nocive pe parcursul anului calendaristic curent.

33. Concediul suplimentar pentru caracterul deosebit al serviciului este o înlesnire şi se acordă unor categorii aparte de militari în scopul de a le crea condiţii pentru restabilirea completă a capacităţii de muncă profesională.

Dreptul la concediu suplimentar pentru caracterul deosebit al serviciului îl au militarii, condiţiile de serviciu ale cărora nu sînt nocive, dar necesită un grad înalt de încordare nervoasă, emoţională, mintală, fizică şi alţi factori nefavorabili.

Concediu suplimentar pentru caracterul deosebit al serviciului se acordă pe durata de pînă la 15 zile militarilor care în permanenţă fac serviciul de alarmă (schimb de luptă).

Durata concretă a concediului suplimentar pentru caracterul special al serviciului, lista funcţiilor militarilor, în care îndeplinirea obligaţiilor le dă dreptul la acest concediu, modul şi condiţiile acordării acestui concediu sînt stabilite de către ministrul apărării.

Militarilor recunoscuţi, conform legislaţiei în vigoare, ca participanţi ai războiului şi altor acţiuni de luptă, numiţi participanţi la lichidarea consecinţelor avariei de la C.A.E. Cernobîl li se acordă un concediu suplimentar plătit pe o durată de 14 zile în perioada anului convenabilă pentru ei.

34. Concediile suplimentare se sumează cu concediul anual şi pot fi acordate concomitent cu el sau separat. Militarilor care au dreptul concomitent la concedii suplimentare pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii dăunătoare şi pentru caracterul special al serviciului, concediu suplimentar li se acordă numai pentru unul din temeiuri, la alegerea lor.

Durata tuturor concediilor suplimentare acordate în anul curent nu poate fi mai mare de 30 zile.

35. Concediul anual acordat separat sau în ansamblu cu concediile suplimentare cu durata de 40 zile şi mai mult, după dorinţa militarului, poate fi împărţit în două perioade egale.

Chemarea militarilor din concediu anual se admite numai la declararea stării de război şi stării excepţionale în republică, în alte cazuri - la decizia ministrului apărării.

36. Militarilor care nu s-au prezentat la serviciu fără motiv întemeiat concediul obligator şi concediile suplimentare pentru îndeplinirea obligaţiilor în coniţii dăunătoare sau pentru caracterul special al se rviciului, acordate pentru anul curent sau cel următor, li se micşorează cu numărul de zile de neprezentare, dacă acţiunile lor nu conţin elemente de delict.

37. Militarii care nu au folosit pînă la primirea în unitate a extrasului din ordinul despre trecerea în rezervă sau în retragere, concediul pentru anul în care este semnat ordinul de eliberare, se acordă după predarea documentaţiei şi a postului, cu excluderea ulterioară a lor din listele efectivului unităţii militare.

În acest caz concedul anual se acordă:

celor trecuţi în rezervă din motive de vîrstă, starea sănătăţii, reducerea statelor - cu durata stabilită de punctul 29 al prezentului Regulament;

celor trecuţi în rezervă din alte motive - cu durata calculată proporţional cu timpul de serviciu în anul trecerii în rezervă. În aceaşi mod se acordă şi concediul suplimentar pentru îndeplinirea obligaţiilor în condiţii dăunătoare sau pentru caracterul special al serviciului.

38. Concediile de boală le acordă comandantul unităţii, în baza deciziei comisiei medico-militare, militarilor prin contract care după tratamentul în instituţia medicală nu sînt apţi să-şi îndeplinească serviciul militar din motive de sănătate.

Concediul de boală se acordă cu durata de pînă la 30 zile. În unele cazuri de mutilări şi maladii, în funcţie de caracterul acestora, concediul de boală de acordă cu durata de 45 sau 60 zile. Dacă există anumite indicaţii medicale, concediul de boală poate fi prelungit prin decizia ministrului apărării.

La trecerea militarului în rezervă concediu de boală nu se acordă.

Concediul de boală nu se include în concediul obligatoriu.

39. Pentru rezolvarea problemelor sociale şi de trai de neamînat, în primul rînd celor legate de ocrotirea sănătăţii, îndeplinirea datoriilor de familie, precum şi din alte motive întemeiate, comandanţii unităţilor militare pot acorda militarilor concediu din motive familiale cu durata de pînă la 10 zile, care, de asemenea, nu se include în concediul anual.

40. Militarilor care îşi fac studiile în instituţiile militare de învăţămînt la cursurile de zi li se acordă următoarele concedii:

1) vacanţă de iarnă - 14 zile;

2) vacanţă de vară - 30 zile;

3) la absolvirea instituţiei militare de învăţămînt - cu durata stabilită în litera "a" a punctului 29 al prezentului Regulament.

Militarilor-elevi ai instituţiilor militare de învăţămînt, care au restanţe, vacanţa li se acordă după lichidarea restanţelor în limitele termenelor de concedii, stabilite de programa de studii. Totodată, vacanţa de vară va avea o durată nu mai mică de 15 zile. Concediile prevăzute în punctele 29, 32, 33 şi 41 ale prezentului Regulament nu se acordă militarilor-elevi. Concediul la absolvirea instituţiei militare de învăţămînt se acordă pînă la trimiterea militarului la locul de îndeplinire a serviciului, din contul concediului planificat.

Militarilor care îşi fac studiile la cursurile fără frecvenţă a instituţiilor civile de învăţămînt li se acordă concediu, conform legislaţiei în vigoare.

41. Concediile de creaţie se acordă militarilor, cu excepţia celor care îşi fac studiile la adjuncturi cu frecvenţă sau la doctorantură, pentru finisarea disertaţiilor, elaborarea manualelor şi în alte cazuri prevăzute de legislaţia Republicii Moldova. Durata concediilor de creaţie se stabileşte în modul prevăzut de legislaţia în vigoare.

42. Femeilor-militari li se acordă următoarele concedii de maternitate:

1) de graviditate şi naştere - cu menţinerea drepturilor băneşti şi naturale;

2) parţial plătit pentru îngrijirea copilului - la dorinţă;

3) suplimentare pentru îngrijirea copilului - la cerinţă, fără menţinerea drepturilor băneşti şi naturale.

Durata concediilor menţionate este stabilită de legislaţia în vigoare. Perioada acestor concedii se include în termenele vechimii în serviciu pentru conferirea gradelor militare, în vechimea în serviciu pentru plata sporului de vechime, precum şi în vechimea în serviciu pentru stabilirea pensiei.

Concediul de graviditate şi naştere nu intră în concediul anual. Pînă la concediul de graviditate şi naştere sau imediat după acesta femeilor-militari li se acordă concediul obligatoriu pentru anul curent.

Concediul anual în anul încheierii concediului pentru îngrijirea copilului se calculează proporţional cu timpul din ziua încheierii acestui concediu pînă la sfîrşitul anului calendaristic reieşind din calculul: două zile şi jumătate de concediul pentru fiecare lună de serviciu.

VIII. Trecerea în rezervă

43. Trecerea în rezervă a militarilor prin contract se efectuează în conformitate cu Legea Republicii Moldova "Cu privire la serviciul militar obligatoriu şi satisfacerea serviciului militar de către cetăţenii Republicii Moldova":

a) în rezerva Forţelor Armate ale Republicii Moldova - dacă militarul n-a atins vîrsta limită de aflare în rezervă şi a fost apreciat de comisia medico-militară ca apt pentru serviciul militar pe timp de pace ori de război;

b) în retragere - dacă militarul a atins vîrsta limită de aflare în rezervă sau dacă comisia medico-militară a constatat că din cauza stării sănătăţii este inapt pentru serviciul militar, fiind scos de la evidenţa militară.

44. Trecerea în rezervă sau în retragere a militarilor se efectuează:

1) În legătură cu expirarea termenului contractului;

2) în legătură cu starea sănătăţii - în baza deciziei comisiei medico-militare, care a constatat că persoana nu este aptă pentru serviciul militar pe timp de pace;

3) la atingerea vîrstei limită de aflare în serviciul militar;

4) în legătură cu rezilierea contractului:

a) în caz de restructurare a statelor - dacă este imposibilă folosirea militarului la serviciul militar într-o funcţie similară şi dacă el nu doreşte să fie trecut într-o funcţie inferioară în legătură cu restructurarea statelor sau cu alte măsuri organizatorice, precum şi la decizia comandantului (şefului), atunci cînd folosirea militarului în serviciul militar este considerată neraţională.

b) din motiv de stare limitată a sănătăţii - declaraţi de către comisiile medico-militare apţi pentru serviciul necombatant pe timp de pace (pe timp de război - apţi cu limitare de gradul 1), în cazul cînd nu pot fi folosiţi pentru serviciul militar din cauza lipsei de funcţii vacante în serviciul necombatant sau la decizia comandantului (şefului), atunci cînd folosirea lor în serviciul militar este considerată neraţională.

[Pct.44 subpct.5) lit.a),b) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

c) din motive familiale - la cererea militarului, dacă din cauza condiţiilor familiale create este imposibilă exercitarea serviciului militar, în cazurile cînd apare necesitatea de o îngrijire permanentă a membrilor familiei. Pentru femei-militari condiţiile familiale pot avea şi alt caracter;

d) din motiv de necorespundere funcţională - prin decizia comandantului (şefului), în cazul în care folosirea în continuare a militarului la serviciul militar nu este raţională.

[Pct.44 subpct.4) lit.d) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01] e) în legătură cu naturalizarea militarului;

f) în legătură cu tăinuirea faptelor care împiedică recrutarea în Forţele Armate;

g) din iniţiativa persoanlă a militarului fără motive întemeiate;

h) în legătură cu comiterea delictelor care discreditează titlul de militar al Forţelor Armate ale Republicii Moldova;

5) în legătură cu condamnarea de către judecată pentru săvîrşirea unei infracţiuni.

Militarii condamnaţi de tribunal pentru infracţiunile comise la pedepse neprivative de libertate, inclusiv cei condamnaţi convenţional sau cu amînarea executării sentinţei, de regulă, nu sînt eliberaţi din Forţele Armate, cu excepţia cazurilor cînd eliberarea lor este propusă de către comandanţii respectivi.

În cazul în care militarul nu este de acord cu decizia comandantului privind eliberarea lui din Forţele Armate din motivele prevăzute în subpunctele 1), 4) şi 5) ale prezentului punct, el are dreptul să se adreseze în Comisia superioară de atestare.

[Pct.44 subpct.5) în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

45. În cazul cînd militarul este eliberat din serviciul militar din motivele prevăzute în subpunctele 1, 4 (d-h) şi 5 ale punctului 44, el se achită cu unitatea militară pînă la ziua radierii lui din tabelul nominal al unităţii, plătind în mod obligatoriu valoarea restantă a uniformei, iar cei care şi-au îndeplinit serviciul în Forţele Armate mai puţin de 5 ani achită, după încheierea tuturor tipurilor de instruire, şi cheltuielile pentru instruire, mărimea lor fiind dedusă prin împărţirea sumei cheltuielilor generale la perioada aflării lui în serviciul militar.

[Pct.45 în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

46. Militarii cărora li s-a prelungit termenul serviciului militar peste vîrstă limită de aflare în serviciul militar pot fi trecuţi în rezervă în legătură cu atingerea vîrstei limită de aflare în serviciul militar înainte de expirarea termenului de acţiune a contractului.

Militarii atestaţi pozitiv, care au temeiuri de a fi trecuţi în rezervă pe motive de vîrstă şi stare a sănătăţii, sînt prezentaţi spre trecere în rezervă conform unuia din aceste temeiuri, luîndu-se în considerare dorinţa militarului.

47. Trecerea în rezervă a soldaţilor şi sergenţilor, pînă la sergent major inclusiv, aflaţi la serviciul militar prin contract se efectuează numai din unităţile militare prin ordinele comandanţilor care au dreptul de a angaja în serviciul militar prin contract.

Militarii cu serviciul militar prin contract avînd gradele militare de la plutonier şi mai sus sînt trecuţi în rezervă sau retragere de către ministrul apărării.

48. Militarii decedaţi, căzuţi, absenţi din motive necunoscute, dispăruţi fără urmă, precum şi cei care au părăsit fără voie unităţile militare sînt radiaţi din tabelele nominale ale unităţilor, prin ordinul ministrului apărării, la expirarea termenului de două luni din momentul constatării faptului ca atare. Ordinul ministrului apărării este emis în baza materialelor cercetării, efectuate de către comandanţii respectivi.

Urmărirea militarilor pînă la radierea lor din tabelele nominale ale unităţilor militare este organizată de către comandanţii marilor unităţi şi ai unităţilor militare. După radierea militarilor din tabelele nominale ale unităţilor militare, la prezentarea comandanţilor, urmărirea lor în continuare, reţinerea, iar în caz de necesitate - deferirea justiţiei sînt organizate de către organele de drept abilitate de la locul lor de trai.

[Pct.48 în redacţia HG656 din 27.11.96, MO8-10/25.01.01]

49. Militarilor, care şi-au îndeplinit în mod ireproşabil serviciul militar timp de 20 ani şi mai mult (în calcul calendaristic) şi care au merite deosebite faţă de Forţele Armate ale Republicii Moldova, şi participanţilor la acţiunile de luptă, indiferent de vechimea în serviciu, la trecerea în rezervă sau în retragere, conform ordinului ministrului apărării, li se acordă dreptul de a purta uniforma militară.

IX. Particularităţile îndeplinirii serviciului militar pe timp de război

50. Militarii îşi îndeplinesc serviciul militar pe timp de război, ţinîndu-se cont de specificul stabilit în prezentul capitol şi alte acte normative pentru timpul de război.

51. La declararea mobilizării:

1) toţi militarii, aflaţi către acest moment în rîndurile Forţelor Armate ale Republicii Moldova, inclusiv rezerviştii chemaţi la concentrări, sînt reţinuţi pînă la anunţarea dispoziţiilor speciale. Ordinele despre trecerea în rezervă a militarilor care nu sînt excluşi din listele unităţii sînt anulate, în afara celor despre trecerea în retragere sau pe motiv de boală. Aceşti militari intră în îndeplinirea îndatoriilor de serviciu conform funcţiunilor directe, iar în cazul suplinirii acestor funcţiuni cu alţi militari - sînt folosiţi la indicaţiile respective ale şefilor direcţi;

2) toate concediile, în afara concediilor pe motiv de boală, graviditate şi naştere, sînt întrerupte: militarii aflaţi în concediu sînt obligaţi să se prezinte urgent la locul de îndeplinire a serviciului militar;

3) rezerviştii se prezintă la punctele de mobilizare în termenele indicate în ordinele de mobilizare, de chemare sau în ordinele şefilor organelor administrativ-militare;

4) militarii predestinaţi în funcţii conform statelor pe timp de război intră în exerciţiul funcţiunii în conformitate cu destinaţia de mobilizare.

Militarii care nu s-au întors la timp din motive neîntemeiate din concediu la locul serviciului militar şi rezerviştii care nu s-au prezentat la mobilizare în punctele şi în termenele indicate răspund după legile timpului de război.

52. Recrutarea rezerviştilor la serviciul militar prin mobilizare şi recrutările ulterioare pe timp de război sînt efectuate de organele administrativ-militare conform ordinelor ministrului apărării, emise în baza decretelor Preşedintelui Republicii Moldova.

53. Termenele de vechime în serviciu în gradele militare pentru ofiţerii armatei active se stabilesc:

a) în gradul de locotenent pînă la maior - 6 luni;

b) în gradul de locotenent-colonel - 10 luni.

Termenele vechimii în serviciu în gradele militare pentru ofiţerii subunităţilor din spatele frontului se stabilesc ca pentru timp de pace.

54. Comandanţii şi şefii, care au dreptul să numească militari în funcţiuni pe timp de război, sînt obligaţi să dispună în permanenţă de o rezervă de candidaţi pentru avansarea în serviciu cu scopul de a completa la timp posturile vacante. În primul rînd, pe timp de război sînt avansaţi în serviciu militarii care au dat dovadă de înalte calităţi morale şi de luptă, de capacităţi organizatorice la conducerea trupelor, asigurarea capacităţii de luptă, de iniţiativă la îndeplinirea misiunilor de luptă. Completarea cu militari se efectuează în primul rînd în subunităţile, unităţile şi organele de conducere ale armatei active.

Modul trimiterii în unităţile militare şi numirii în funcţiuni a militarilor care au absolvit instituţiile militare de învăţămînt şi cursurile de ofiţeri inferiori, chemaţi din rezervă, care au terminat cursul de tratament în instituţiile medico-militare, precum şi modul de mutare în serviciu a militarilor sînt stabilite prin ordinul ministrului apărării.

55. Pe timp de război, atestarea militarilor se efectuează la mutarea lor în serviciu în alte unităţi militare, precum şi la cererea şefilor superiori direcţi. Atestarea este aprobată de cel mai apropiat şef direct al persoanei ce a semnat actele privind atestarea, nu mai jos de comandantul batalionului (divizionului) şi omologii lor, fără examinare în comisia de atestare.

56. Pe timp de război, încaz de necesitate, pot fi acordate de către comandanţii de unităţi concedii pe un termen de pînă la 10 zile, fără timpul necesar pentru deplasare la locul de efectuare a concediului şi retur.

57. Pe timp de război tratamentul militarilor se va efectua în cadrul instituţiilor medicale. În cazuri excepţionale, în baza concluziilor comisiei medico-militare, comandantul unităţii militare, iar în cazul excluderii din listele efectivului unităţii - şeful instituţiei medico-militare, poate acorda concediu de boală cu o durată de pînă la 30 zile. La expirarea acestei termen în baza concluziilor comisiei medico-militare concediul de boală poate fi prelungit pentru acelaşi termen, iar în baza indicaţiilor medicale corespunzătoare concediul va fi prelungit încă o dată. Concediul de boală, însă, nu trebuie să depăşească 3 luni. La încheierea concediului de boală comisia medico-militară ia decizia privind gradul aptitudinii militarului pentru serviciul militar.

58. Militarii consideraţi de către comisiile medico-militare inapţi pentru serviciul militar pe timp de război şi excluşi de la evidenţa militară sînt trecuţi în retragere pe motiv de boală, iar cei consideraţi inapţi pentru serviciul militar cu reexaminare peste 12 luni sînt trecuţi în rezervă pe motiv de boală cu indicarea respectivă în ordinul de trecere în rezervă privind reexaminarea la expirarea termenelor menţionate.

Secţiunea II

Îndeplinirea de către militari a serviciului militar în termen

59. Serviciul militar în termen este stabilit în scopul asigurării completării Forţelor Armate şi pregătirii unei rezeve militare instruite.

Serviciul militar în termen este îndeplinit de către cetăţenii Republicii Moldova de sex masculin, indiferent de naţionalitate, situaţia socială şi religia confesată, care în ziua recrutării au împlinit vîrsta de 18 ani şi care după starea sănătăţii sînt apţi pentru îndeplinirea serviciului militar pe timp de pace şi nu au dreptul la amînarea sau eliberarea de la recrutare conform Legii "Cu privire la obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova".

Cetăţenii apţi după starea sănătăţii pentru serviciul militar pe timp de pace şi de război, dar care se eschivează de la serviciul militar din convingeri religioase şi pacifiste sînt obligaţi să îndeplinească un serviciu de alternativă.

60. Aflarea în serviciul militar în termen.

Durata serviciului militar în termen este de 18 luni, recrutarea în serviciul militar în termen are loc de 2 ori pe an în lunile mai şi noiembrie.

Durata serviciului militar în termen al militarilor se calculează:

pentru cei recrutaţi în mai - de la 1 iunie;

pentru cei recrutaţi în noiembrie - de la 1 decembrie.

Începutul aflării în serviciul militar în termen se consideră ziua venirii recrutului în organul local al conducerii militare pentru trimiterea lui în unitatea militară, iar încheierea serviciului militar în termen - ziua în care militarul, prin ordinul comandantului unităţii militare, este exclus din liste în legătură cu trecerea în rezerva Forţelor Armate.

61. Gradele militare pentru militarii în termen.

Militarilor ce îşi îndeplinesc serviciul militar în termen li se conferă următoarele grade militare:

soldat,

caporal,

sergent inferior,

sergent,

sergent major.

Persoanelor recrutate pentru serviciul militar în termen concomitent cu înscrierea lor în listele centrului de instruire (unităţii militare) li se conferă gradul militar "soldat".

Gradul militar "caporal" se conferă soldaţilor ce-şi îndeplinesc exemplar obligaţiile de serviciu, care au note bune şi foarte bune la instrucţie şi o disciplină militară exemplară.

Gradele "soldat" şi "caporal" sînt conferite de către comandanţii unităţilor militare cu drept de a emite ordine.

Dreptul de a-i retrograda pe "caporal", "sergent inferior", "sergent", "sergent major" se acordă comandanţilor unităţilor militare cu drept de a emite ordine.

Gradul militar primar "sergent inferior" se conferă persoanelor care au absolvit şcoala de sergenţi prin ordinul şefului şcolii.

Gradul militar "sergent", "sergent major" se conferă sergenţilor inferiori ce sînt caracterizaţi pozitiv la serviciu şi sînt numiţi în funcţiile respective prin ordinul comandantului unităţii.

Persoanele retrogradate din gradul "caporal", "sergent inferior", "sergent", "sergent major" continuă îndeplinirea serviciului militar în gradul de "soldat".

62. Numirea în funcţii a militarilor în termen.

Numirea în funcţii a militarilor în termen şi eliberarea lor din funcţii se efectuează prin ordinul comandantului de unitate.

Numirea în funcţii se efectuează conform specialităţilor militarilor şi corespunderii lor în serviciu.

În cazul unui deficit de sergenţi în unităţile militare, în funcţii de comandanţi de grupe pot fi numiţi caporali bine instruiţi şi cu o disciplină ireproşabilă. La reducerea statelor sau cînd se fac schimbări şi reorganizări, cînd militarii nu pot fi numiţi în funcţii conform specialităţii şi nivelului de pregătire, se admite numirea lor în alte funcţii, reieşind din necesităţile de serviciu.

63. Mutarea în serviciu a militarilor în termen.

Militarii în termen trebuie să-şi îndeplinească, de regulă, serviciul în acele unităţi unde au fost repartizaţi după recrutare sau pregătirea în centrele de instruire. Mutarea militarilor care îşi îndeplinesc serviciul militar în termen, dintr-o unitate militară în alta se admite atunci cînd au loc acţiuni organizatorice sau în interes de serviciu.

Mutarea nelegată de acţiuni organizatorice se efectuează, de regulă, numai în perioada de pregătire (iunie, decembrie). Mutările militarilor pe motiv de boală au loc în baza hotărîrii comisiei medico-militare pe parcursul întregului an.

Mutarea militarilor în termen se efectuează:

în cadrul marilor unităţi, unităţilor - prin ordinul comandantului de mare unitate, de unitate;

dintr-o mare unitate, unitate în alta - la dispoziţia şefului Marelui Stat Major al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

64. Militarii în termen ai Forţelor Armate ale Republicii Moldova pot fi trimişi temporar în misiune de unitatea militară unde-şi îndeplinesc serviciul militar pentru:

susţinerea examenelor de admitere în instituţiile militare de învăţămînt;

instruirea în centrele de pregătire a specialiştilor;

asigurarea măsurilor legate de pregătirea de luptă;

paza şi însoţirea încărcăturilor militare, tehnicii de luptă, averii trupelor, precum şi însoţirea documentelor secrete;

însoţirea bolnavilor sau echipelor şi excortarea arestaţilor şi condamnaţilor;

prezentarea în organele juridice şi de urmărire penală în calitate de inculpaţi, victime, martori, experţi, traducători sau asistenţi;

[Pct.64 al.1) modificat prin HG1110 din 11.09.03, MO204/26.09.03, art.1177]

participarea la activităţile sportive şi culturale de masă.

Trimiterea militarilor în misiune se efectuează de către comandantul unităţii prin ordinul de zi pe unitate. Cei aflaţi sub urmărire penală, precum şi trecuţi în proces ca victime, martori, experţi, traducători, asistenţi se deleghează numai cu acordul în comun cu organele de anchetă şi judiciare corespunzătoare.

[Pct.64 al.2) modificat prin HG1110 din 11.09.03, MO204/26.09.03, art.1177]

Peste hotarele Republicii Moldova echipele sînt trimise în misiune prin hotărîrea ministrului apărării. Militarilor trimişi în misiune li se eliberează ordinul de serviciu de forma stabilită. La plecarea în misiune sau la întoarcere sînt interzise abaterile de a rută şi opririle arbitrare în punctele intermediare. În cazul cînd se reţine în drum din motive ce nu depind de cel timis în misiune, el este obligat să obţină în ordinul de serviciu viza sau alt document ce motivează reţinerea. În caz de pierdere a documentelor în drum persoana aflată în misiune este obligată să înştiinţeze despre aceasta cel mai apropiat comisar al organului administrativ-militar, comandantul militar al garnizoanei căii ferate sau aeroportului, iar în lipsa acestora - primăria. În caz de survenire a motivelor întemeiate care fac imposibilă reîntoarcerea în termen la locul de serviciu permanent se va raporta despre aceasta şefului. Motive întemeiate, cînd militarul se reţine mai mult decît termenul stabilit, se consideră doar circumstanţele excepţionale (boală, calamităţi naturale etc.).Motivul reţinerii trebuie confirmat prin documentele respective. Cînd este declarată mobilizarea, militarii aflaţi în misiuni, cu acordul şefilor la dispoziţia cărora au sosit, sînt obligaţi imediat să se întoarcă în unitatea unde-şi îndeplinesc serviciul. Dacă unitatea militară nu mai este dislocată la locul vechi, militarii sînt obligaţi să se prezinte la cea mai apropiată comenduire sau la secţia administrativ-militară.

65. Concediile militarilor în termen.

Militarilor care îşi îndeplinesc serviciul militar în termen li se acordă următoarele concedii:

obligatoriu,

de stimulare,

pe motiv de boală,

în legătură cu situaţia familială.

Concediul obligatoriu se acordă militarilor cu menţinerea asigurării materiale după nouă luni de serviciu - pentru 10 zile.

Concediul de stimulare pe un termen de pînă la 10 zile în perioada serviciului poate fi acordat pentru disciplina militară exemplară şi evidenţierea în pregătirea de luptă sau la executarea serviciului de gardă şi de garnizoană - după 6 luni de serviciu.

Concediul pe motiv de boală se acordă în baza deciziei comisiei medico-militare din spitalul militar pe termen de la o lună pînă la două. Cei plecaţi în concediu de boală rămîn în listele de efectiv ale unităţii.

În cazul imposibilităţii de a folosi din anumite motive concediul de boală în afara unităţii militarului i se permite să se afle în unitate cu eliberarea lui de la lucru, instrucţie, serviciul de zi.

Militarilor în termen nu li se acordă concediu de boală, dacă pînă la expirarea termenului de serviciu au rămas mai puţin de două luni. În aceste cazuri ei sînt trecuţi în rezervă.

Concediul în legătură cu situaţia familială militarilor se poate acorda:

în cazul unei boli grave sau decesul unui membru al familiei sau unei rude apropiate (tată, mamă, soţie, copii, fraţi, surori) militarului sau altor persoane sub tutela cărora se află;

în caz de incendiu, inundaţii sau alte calamităţi naturale, care au lovit familia militarului;

în alte cazuri excepţionale, cînd prezenţa militarului în familie este necesară neapărat - la decizia comandantului unităţii militare.

Necesitatea acordării concediului din motive familiale trebuie confirmă de comandantul militar al garnizoanei sau al şefului organului local de conducere militară de la locul de trai al familiei militarului prin documentele confirmate de primărie ori instituţia curativă.

Concediul în legătură cu situaţia familială se acordă pe o durată de pînă la 10 zile.

Dreptul de a acorda concedii îl are comandantul unităţii.

Plecarea şi întoarcerea din concediu este anunţată prin ordinul pe unitate; la plecare se eliberează biletul de concediu.

Cei aflaţi sub urmărire penală sau în judecată, precum şi cei calificaţi în proces în calitate de vechime, martori, experţi, traducători sau asistenţi, concediul îl pot primi numai cu permisiunea organelor judiciare şi de anchetă. La prezentarea la locul efectuării concediului militarii sînt obligaţi să se pună la evidenţă, iar la plecare să se radieze din evidenţă în modul stabilit de Regulamentul serviciului în garnizoană şi de gardă al Forţelor Aramate ale Republicii Moldova.

[Pct.65 al.12) modificat prin HG1110 din 11.09.03, MO204/26.09.03, art.1177]

În caz de pierdere a biletului de concediu în drum sau la locul efectuării concediului, militarul este obligat să raporteze despre aceasta celui mai apropiat comandant militar al căii ferate, comandantului garnizoanei, comisarului secţiei administrativ-militare.

Concediul poate fi prelungit:

în caz de boală a militarului care pleacă în concediu, fiind certificat de persoanele indicate în punctul 65 al prezentului Regulament pentru termenul reţinerii reale:

în caz de incendiu, inundaţii şi alte calamităţii naturale, care au lovit familia militarului, deces ori boală gravă a unor membri ai familiei (tată, mamă, soţie, frate, soră, copii) sau alte persoane sub tutela cărora se află - pe un termen de pînă la 7 zile.

La declararea mobilizării, militarii aflaţi în concediu, cu excepţia celor eliberaţi din motive de boală, sînt obligaţi să revină de urgenţă în unitatea sa. Dacă unitatea militară nu este dislocată la locul vechi militarii sînt obligaţi să se prezinte la cea mai apropiată comenduire militară sau la secţia asministrativ-militară. Cei aflaţi în concediu pe motive de boală sînt obligaţi să se prezinte la secţia administrativ-militară pentru a fi reexaminaţi, iar dacă este imposibil de a se prezenta din cauza bolii, să anunţe imediat în scris despre aceasta cu anexarea certificatului medical respectiv.

66. Militarii aflaţi sub urmărire penală nu sînt excluşi din listele unităţii în care ei îşi îndeplineau serviciul în termen pînă la sentinţa judecăţii. În cazul dacă procesul penal al militarului condamnat de judecată este casat sau dacă militarul e achitat, timpul aflării în locurile de privaţiune a libertăţii sau în unitatea disciplinară se include în termenul serviciului în termen. Dacă el către timpul acesta încă nu şi-a împlinit termenul cuvenit în serviciu, atunci este îndreptat în unitatea militară în care îşi îndeplinea serviciul pînă la judecată.

[Pct.66 al.1) modificat prin HG1110 din 11.09.03, MO204/26.09.03, art.1177]

Militarii care şi-au ispăşit pedeapsa în unităţile disciplinare sau eliberaţi din ele înainte de termen sînt îndreptaţi pentru a continua serviciul în unităţi la indicaţia şefului Marelui Stat Major al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

Militarilor care şi-au ispăşit pedeapsa în unităţile disciplinare timpul de privaţiune nu li se include în termenul serviciului militar în termen.

67. Militarii care şi-au îndeplinit serviciul conform Legii Republicii Moldova "Cu privire la obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova" sînt trecuţi în rezervă în termenul stabilit.

Trecerea în rezervă din serviciul militar în termen este realizată de unitatea militară, în baza ordinului ministrului apărării.

Militarii care şi-au manifestat dorinţa de a-şi prelungi serviciul militar peste termenul stabilit pot fi primiţi în serviciul militar prin contract. Militarii în termen pot fi trecuţi în rezervă înainte de termen:

în caz de boală, dacă militarul a fost recunoscut de comisia medico-militară ca inapt pentru serviciul militar în continuare;

în legătură cu situaţia familială, dacă în perioada serviciului militar în termen în familia militarului au survenit schimbări care-i dau dreptul de a i se amîna recrutarea conform Legii Republicii Moldova "Cu privire la obligaţiunea militară şi serviciul militar al cetăţenilor Republicii Moldova".

Militarii trecuţi în rezervă din serviciul în termen sînt trimişi la secţiile administrativ-militare de la locul de trai pe care ei şi l-au ales.

Militarii trecuţi în rezervă din cadrul Forţelor Armate ale Republicii Moldova, la sosirea la domiciliu, sînt obligaţi să se prezinte la secţiile administrativ-militare pentru a fi luaţi la evidenţa militară şi repartizaţi pentru îndeplinirea serviciului militar într-o subunitate de rezervă.

15. Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova cu privire la asigurarea obligatorie de stat a militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară (nr.214 din 10.04.96)

Întru executarea Legii Republicii Moldova nr. 970-XII din 17 martie 1992 "Cu privire la protecţia socială şi juridică a militarilor şi membrilor familiilor lor, a cetăţenilor care trec pregătirea militară" şi a Legii Republicii Moldova nr. 1508-XII din 15 iunie 1993 "Cu privire la asigurare", Guvernul Republicii Moldova HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Regulamentul cu privire la modul de efectuare a asigurării obligatorii de stat a militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară (se anexează).

2. Se stabileşte că asigurarea obligatorie a militarilor se efectuează de către companiile (organizaţiile) de asigurare, titulare de licenţe, eliberate de Camera de Licenţiere, care dispun de un capital social minim stabilit în Legea cu privire la asigurări.

[Pct.2 modificat prin HG895 din 03.08.04, MO138-146/13.08.04 art.1069]

3. Ministerul Apărării:

va întocmi lista rănilor, contuziilor, traumelor şi mutilărilor, clasificate în grave, medii şi uşoare;

de comun acord cu Serviciul de stat pentru supravegherea asigurărilor pe lîngă Ministerul Finanţelor, va aproba lista documentelor necesare pentru prezentarea în organizaţiile de asigurare în cazul survenirii riscului asigurat.

4. Se abrogă: Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 512 din 3 august 1992 "Cu privire la asigurarea obligatorie de stat a militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară" (Monitorul Parlamentului, 1992, nr. 8, art. 231);

punctul 5 din Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 372 din 18 iunie 1993 "Cu privire la principiile de activitate şi protecţia socială a observatorilor militari şi contingentului pentru regimul de încetare a focului şi securitate în zona de conflict".

PRIM-MINISTRU
AL REPUBLICII MOLDOVA **Andrei SANGHELI**
Contrasemnată:
Ministrul finanţelor **V.Chiţan**
Ministrul apărării **P.Creangă**

Aprobat
prin Hotărîrea Guvernului
Republicii Moldova
nr.214 din 10 aprilie 1996

R E G U L A M E N T
cu privire la modul de efectuare a asigurării obligatorii de stat a militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară

1. Asigurarea obligatorie de stat a militarilor şi cetăţenilor care trec pregătirea militară se efectuează de către companiile (organizaţiile) de asigurare,care dispun de fonduri de rezervă necesare pentru tipurile de risc de asigurare şi licenţe eliberate de Camera de Licenţiere.

[Pct.1 modificat prin HG895 din 03.08.04, MO138-146/13.08.04 art.1069]

2. Mărimea primelor de asigurare pentru categoriile de militari se stabileşte de către companiile (organizaţiile) de asigurare de comun acord cu Serviciul de stat pentru supravegherea asigurărilor şi Ministerul Apărării.

Asigurarea se efectuează din contul mijloacelor alocate Ministerului Apărării din bugetul de stat.

3. Sumele ratelor de asigurare se transferă de către Ministerul Apărării companiilor (organizaţiilor) de asigurare cu care s-a încheiat contractul corespunzător.

4. Modul şi termenele de transferare a ratelor de asigurare se stabilesc în contractul încheiat între companiile (organizaţiile) de asigurare şi Ministerul Apărării.

Controlul asupra transferărilor depline şi în termen a ratelor de asigurare se efectuează de două ori pe an de către companiile de asigurare şi se consemnează într-un act, semnat de reprezentanţii companiilor de asigurare şi ai Ministerului Apărării şi Serviciului de stat pentru supravegherea asigurărilor.

În caz de netransferare a ratelor de asigurare în termenul stabilit, ele sînt percepute fără accept, prin dispoziţii incaso.

5. Condiţiile, normele şi modul asigurării, prevăzute de prezentul Regulament, se referă la:

a) militarii din cadrul Ministerului Apărării, indiferent de locul îndeplinirii serviciului militar,care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova şi în afara hotarelor ei;

[Pct.5 lit.a) modificat prin HG940 din 04.08.03, MO177/15.08.03 art.991]

b) militarii din cadrul Ministerului Apărării trecuţi în rezervă;

c) cetăţenii care îndeplinesc serviciul militar cu termen redus şi rezerviştii chemaţi la concentrări de către Ministerul Apărării.

[Pct.5 lit.c) modificat prin HG940 din 04.08.03, MO177/15.08.03 art.991]

6. La cazurile de asigurare se referă:

a) decesul asiguratului în în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar;

b) decesul asiguratului înainte de expirarea unui an după trecerea în rezervă, ca urmare a vătămării sănătăţii în în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar;

c) stabilirea invalidităţii asiguratului ca urmare a vătămării sănătăţii în în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar;

d) stabilirea invalidităţii asiguratului înainte de expirarea unui an după trecerea în rezervă, ca urmare a vătămării sănătăţii în în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar;

e) căpătarea de către asigurat în în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar a mutilărilor, rănilor, traumelor şi contuziilor incluse în lista aprobată de Ministerul Apărării.

[Pct.6 modificat prin HG1446 din 21.12.07, MO1-4/01.01.08 art.6]

7. Prin îndeplinirea de către militar a obligaţiilor serviciului militar se are în vedere:

a) participarea la acţiuni militare;

b) exercitarea funcţiilor de serviciu;

c) executarea serviciului de alarmă;

d) participarea la exerciţii şi antrenamente militare;

e) aflarea pe teritoriul unităţii militare pe durata stabilită de orarul zilnic sau în orice timp, dacă aceasta este în interes de serviciu;

f) aflarea în misiune, participarea la operaţiuni de menţinere a păcii sau aflarea la tratament;

g) deplasarea la şi de la locul de serviciu, de tratament sau locul misiunii;

h) participarea la concentrări militare;

i) apărarea vieţii, sănătăţii, onoarei şi demnităţii persoanei;

j) acordarea de ajutor organelor de drept pentru asigurarea legalităţii şi ordinii de drept;

k) participarea la acţiunile de prevenire şi lichidare a consecinţelor calamităţilor naturale, ale avariilor tehnogene şi ale catastrofelor;

l) alte acţiuni ale militarului, calificate de instanţa de judecată ca fiind săvîrşite în interesul persoanei, societăţii şi statului;

m) aflarea în prizonierat (cu excepţia cazurilor de predare benevolă), în situaţia de ostatic sau de persoană internată;

n) dispariţia militarului pînă la declararea dispariţiei sau morţii sale, în modul stabilit de lege.

[Pct.7 în redacţia HG1446 din 21.12.07, MO1-4/01.01.08 art.6]

8. Militarul nu se consideră asigurat şi plata pentru asigurarea lui nu se efectuează în cazurile similare, enumerate în punctul 7, dar parvenite în urma sau drept urmare a:

a) comiterii de fapte socialmente periculoase prevăzute de legislaţie;

b) comiterii de fapte care sînt urmare a consumului benevol de băuturi alcoolice, substanţe toxice sau droguri;

c) săvîrşirii actului de sinucidere sau tentativei de sinucidere, dacă aceste acţiuni nu au fost provocate de o stare patologică sau de acţiuni de constrîngere;

d) aflării în afara locului de staţionare a unităţii militare - la odihnă, în învoire sau în concediu, ori aflării fără învoire în afara locului de staţionare a unităţii militare, cu excepţia cazurilor prevăzute la punctul 7 lit.i)-n);

e) comiterii altor fapte ce nu au legătură cu îndeplinirea obligaţiilor serviciului militar.

[Pct.8 în redacţia HG1446 din 21.12.07, MO1-4/01.01.08 art.6]

[Pct.8 modificat prin HG940 din 04.08.03, MO177/15.08.03 art.991]

[Pct.9 exclus prin HG940 din 04.08.03, MO177/15.08.03 art.991; pct.10 devine 9]

9. Companiile (organizaţiile) de asigurare achită sumele de asigurare în următoarele mărimi:

1) în caz de deces al militarului sau al cetăţeanului care trece pregătirea militară (concentrarea rezerviştilor), ce s-a produs în timpul exerciţiului funcţiunii, sau în caz de deces al acestuia, înainte de expirarea unui an din ziua trecerii în rezervă (înainte de încheierea concentrărilor rezerviştilor), ca urmare a mutilărilor (rănirilor, traumelor, contuziilor), bolilor, cauzate în exerciţiul funcţiunii (sumele se achită familiilor acestora);

a) pentru militarul prin contract - suma de asigurare echivalentă cu solda lunară în luna decesului, dar nu mai mică decît salariul mediu pe republică, pentru 10 ani de serviciu militar;

[Pct.9 subpct.1), lit.a) în redacţia HG1446 din 21.12.07, MO1-4/01.01.08 art.6]

[Pct.9 subpct.1), lit.a) modificată prin HG940 din 04.08.03, MO177/15.08.03 art.991]

b) pentru militarul în termen - o sumă egală cu solda pe 10 ani, reieşind din mărimea salariului mediu pe republică în I trimestru al anului morţii ori trecerii în rezervă;

c) pentru persoana care trece pregătirea militară (concentrarea rezerviştilor) - salariul pe 10 ani, reieşind din salariul mediu de care a beneficiat acesta în I trimestru al anului morţii (încheierii concentrărilor), dar nu mai mic decît salariul mediu pe republică în trimestrul în cauză;

d) pentru persoana neîncadrată în cîmpul muncii - salariul pe 10 ani, reieşind din mărimea salariului mediu pe republică în I trimestru al anului morţii (încheierii concentrărilor);

2) în cazul pierderii capacităţii de muncă a militarului sau cetăţeanului asigurat care trece pregătirea militară (concentrarea rezerviştilor), aceştia fiind asiguraţi în perioada îndeplinirii serviciului militar (concentrărilor rezerviştilor) ori pînă la expirarea unui an după trecerea în rezervă (încheierea concentrărilor rezerviştilor), în urma rănirii, traumelor, contuziilor, mutilărilor ori bolilor cauzate în exerciţiul funcţiunii, dacă acestora li s-a stabilit invaliditatea - în următoarele cuantumuri procentuale de la suma de asigurare:

[Pct.9 subpct.2)modificat prin HG940/04.08.03, MO177/15.08.03 art.991]

invalidului de gradul I - 60 procente;

invalidului de gradul II - 40 procente;

ivalidului de gradul III - 20 procente;

3) în cazul în care persoana asigurată a fost traumată, rănită, contuzionată sau mutilată în exerciţiul funcţiunii - cu următoarele procente din suma de asigurare:

grav - 4 procente

mediu - 3 procente

uşor - 2 procente.

Achitarea sumei de asigurare în conformitate cu subpunctele 2)-3) ale prezentului punct se efectuează luîndu-se în calcul plăţile acordate anterior. Totodată, suma de asigurare pentru acest tip de asigurare se plăteşte independent de achitarea sumelor conform altor tipuri de asigurare şi de plăţile cu titlu de acoperire a daunelor.

Mărimile sumelor de asigurare enumerate în subpunctele 2)-3) ale prezentului punct se calculează reieşind din cuantumul soldei lunare (salariul mediu în trimestrul I; salariul mediu pe republică în I trimestru) salariul mediu pe republică în luna survenirii riscului asigurat primite de militari (rezerviști), la momentul survenirii riscului asigurat (trecerii în rezervă).

[Pct.9 subpct.3) modificat prin HG1446 din 21.12.07, MO1-4/01.01.08 art.6]

[Pct.9 subpct.3) completat prin HG181 din 01.03.2000]

16. Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepţiei securităţii naţionale a Republicii Moldova şi la formarea Consiliului coordonator pentru elaborarea proiectelor de legi şi altor acte normative care vor reglementa construcţia, pregătirea şi folosirea Forţelor Armate (nr. 445-XIII din 05.05.95)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=306767

Abrogată prin LP112-XVI din 22.05/08, MO97-98/03.06.08 art.357

MODIFICAT

LP754-XIV din 23.12.99, MO156/31.12.99

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. - Se aprobă Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova (se anexează).

Art. 2. - Se formează Consiliul coordonator pentru elaborarea proiectelor de legi şi altor acte normative care vor reglementa construcţia, pregătirea şi folosirea Forţelor Armate în următoarea componenţă:

Preşedinte

ANDRONIC Nicolae - vicepreşedinte al Parlamentului

Vicepreşedinte

UNGUREANU Ion - preşedinte al Comisiei pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice Secretar

ZAVGORODNÎI Vitalie - consultant în Comisia pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice

Membrii

BEZNOŞCENCO Serghei - preşedinte al subcomisiei pentru securitatea statului a Comisiei pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice

BUTESCU Grigore - consultant în Comisia pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice

CHIRĂU Pavel - şef al Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, prim-viceministrul apărării

CIBOTARU Viorel - reprezentant al Ministerului Apărării

CIOBANU Anatolie - consilier al Preşedintelui Republicii Moldova

COCIUG Anatolie - şeful Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale

COŞEVAIA Tamara - reprezentant al Ministerului Justiţiei

COVALENCO Vladimir - consultant în Comisia pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice

CREANGĂ Ion - consultant principal la Direcţia juridică a Aparatului Parlamentului

CRÎLOV Valentin - preşedinte al subcomisiei pentru apărarea statului a Comisiei pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice
DRUŢĂ Mihai - reprezentant al Ministerului Apărării
LOZOVAN Constantin - reprezentant al Ministerului Securităţii Naţionale
MĂMĂLIGĂ Mihai - viceministrul afacerilor interne, comandant al trupelor de carbinieri ale Ministerului Afacerilor Interne
ORGAN Silviu - reprezentant al Ministerului Afacerilor Interne
ORJUHOVSCHI Pavel - reprezentant al Ministerului Finanţelor
PATRATI Ion - reprezentant al Ministerului Economiei
ROMAN Gheorghe - secretar al Comisiei pentru securitatea statului şi asigurarea ordinii publice
ŞTIRBUL Gheorghe - reprezentant al Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale
TURTUREANU Nicolae - reprezentant al Ministerului Apărării
URAZOV Iurii - şeful Departamentului de frontieră al Ministerului Securităţii Naţionale.

Art. 3. - Consiliul coordonator, pînă la 1 septembrie 1995, va prezenta Parlamentului proiecte de legi şi alte acte normative care vor reglementa construcţia, pregătirea şi folosirea Forţelor Armate:

Concepţia construcţiei Forţelor Armate, legile privind securitatea militară, securitatea de stat, statutul militarilor şi al membrilor familiilor lor, Regulamentul cu privire la modul de satisfacere a serviciului militar activ de către militarii Forţelor Armate, regulamentele militare generale.

Art. 4. - Guvernul:

va asigura Consiliul coordonator cu informaţia şi documentele necesare;

va interzice conducătorilor de ministere, departamente şi instituţii militare, în care conform legislaţiei se satisface serviciul militar, să modifice statele şi efictivul subdiviziunilor şi formaţiunilor militare şi speciale pînă la adoptarea de către Parlament a actelor normative elaborate de Consiliul coordonator.

Art. 5. - Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

Chişinău, 5 mai 1995.
Nr. 445-XIII.

Notă: în cuprinsul Concepţiei Securităţii Naţionale, cuvintele "Ministerul Securităţii Naţionale" şi "ministrul securităţii naţionale" se substituie, respectiv, prin cuvintele "Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova" şi "directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova" conform LP754/23.12.99, MO156/31.12.99

C O N C E P Ţ I A
SECURITĂŢII NAŢIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

Crearea şi afirmarea Republicii Moldova ca stat suveran şi independent, democratic şi de drept, adoptarea Constituţiei Republicii Moldova determină necesitatea stringentă a corelării sistemului de asigurare a securităţii naţionale cu stipulările Legii supreme a statului, cu principiile politicii externe şi interne, cu normeleinternaţionale privind securitatea naţională, regională şi generală, stabilirii priorităţilor şi separării competenţelor autorităţilor publice în domeniul asigurării securităţii naţionale.

Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova serveşte drept bază pentru elaborarea politicii de stat în domeniul securităţii naţionale, actelor normative corespunzătoare, pentru optimizarea structurilor de administrare şi organizare a activităţii organelor de asigurare a securităţii naţionale.

Pornind de la priorităţile naţionale, precum şi de la factorii a căror acţiune ar putea periclita securitatea naţională, Republica Moldova:

se menţine pe poziţia excluderii din arsenalele politicii mondiale a recurgerii la forţa, se pronunţă ferm pentru soluţionarea oricăror conflicte prin mijloace paşnice;

respectă principiul inviolabilităţii frontierelor şi recunoaşte abordarea problemei frontierelor numai conform prevederilor Actului final de la Helsinki;

promovează o politică de neutralitate permanentă;

nu consideră nuci un stat drept duşman al său;

nu permite folosirea teritoriului său pentru acţiuni agresive contra altor state, se pronunţă categoric împotriva dislocării pe teritoriul său a forţelor armate străine;

sprijină încheierea şi respectarea cu sticteţe a acordurilor în domeniul neproliferării armelor nucleare, controlului asupra armamentului susţine eforturile îndreptate spre dezarmare.

Titlul I
DIPOZIŢII GENERALE

1. Noţiunea de securitate naţională

Prin securitate naţională se subîngelege protecţia persoanei, societăţii şi statului, drepturilor şi intereselor lor, stabilite de Constituţie şi alte legi ale republicii împotriva pericolelor externe şi interne.

2. Eventualele pericole pentru securitatea naţională

Prin pericol pentru securitatea naţională se subînţelege intenţia forţelor ostile, manifestată sub orice formă, sau factorul de ordin ecologic, tehnic şi de altă natură, a căror realizare sau influenţă poate constitui o ameninţare pentru persoană, societate şi stat.

Drept pericole principale pentru securitatea naţională se consideră:

agresiunea directă şi revendicările teritoriale ale altor state;

conflictele locale sau regionale în apropierea nemijlocită a frontierelor Republicii Moldova;

transportarea necontrolată a armamentelor, precum şi a componentelor armelor nucleare, bacteriologice şi chimice pe teritoriul Republicii Moldova şi în aproprierea nemijlocită a frontierelor ei;

acţiunile îndreptate spre schimbarea prin violenţă a orînduirii constituţionale, subminarea sau lichidarea suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a republicii;

acţiunile îndreptate spre subminarea sau lichidarea potenţialului economic, tehnico-ştiinţific şi defensiv al ţării, precum şi crearea situaţiilor de pericol ecologic;

acţiunile îndreptate spre tensionarea situaţiei sociale şi provocarea conflictelor sociale;

terorismul, crima organizată, traficul de droguri, imigraţia ilegală;

acţiunile avînd drept scop lezarea drepturilor şi libertăţilor constituţionale ale cetăţenilor.

3. Principiile fundamentale şi căile de asigurare a securităţii naţionale

Politica Republicii Moldova în domeniul asigurării securităţii naţionale se bazează pe următoarele principii:

legalitatea;

separarea competenţelor organelor de asigurarea a securităţii naţionale;

crearea şi perfecţionarea cadrului juridic şi mecanismului de elaborare a politicii, de executare a controlului asupra adoptării şi executării deciziilor în problemele asigurării securităţii naţionale;

coordonarea cu alte state a eforturilor în scopul depistării, prevenirii şi suprimării eventualelor pericole pentru securitatea naţională a republicii;

asigurarea securităţii republicii fără a aduce prejudicii securităţii altor state şi securităţii generale;

menţinerea la nivel a pregătirii de luptă, speciale şi de mobilizare a Forţelor Armate;

transparenţa;

caracterul ştiinţific.

Securitatea naţională se asigură prin:

crearea şi perfecţionarea cadrului juridic de asigurare a securităţii naţionale care stabileşte bazele securităţii, competenţele autorităţilor publice, drepturile şi obligaţiile cetăţenilor, întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor şi asociaţiilor obşteşti în domeniul asigurării în domeniul asigurării securităţii naţionale;

crearea organelor de asigurare a securităţii naţionale;

elaborarea şi realizarea programelor de stat care includ măsuri de ordin economic, politic, juridic, militar, organizatoric şi de alt ordin orientare spre depistarea, prevenirea şi suprimarea la timp a pericolelor pentru securitatea naională.

Titlul II
SISTEMUL DE ASIGURARE A SECURITĂŢII NAŢIONALE

4. Caracteristica generală a sistemului de asigurare a securităţii naţionale

Sistemul de asigurare a securităţii naţionale reprezintă integrarea organizatorică a organelor de administrare a formaţiunilor militare şi speciale, asigurate financiar, material şi tehnic în limitele disponibilităţilor economiei naţionale, a bugetelor de stat şi locale, precum şi totalitatea actelor normative şi a programelor de activitate, asigurînd stabilitatea autorităţilor publice şi protecţia persoanei, societăţii şi a statului împotriva pericolelor externe şi interne.

Subiectul principal al asigurării securităţii naţionale este statul.

Elemente ale sistemului de asigurare a securităţii naţionale sînt organele legislative, executive şi juridice, întreprinderile, instituţiile,organizaţiile şi asociaţiile obşteşti, legislaţia ce reglementează raporturile în domeniul securităţii naţionale, precum şi cetăţenii.

Sarcinile principale ale sistemului de asigurare a securităţii naţionale sînt:

prognozarea şi depistarea pericolelor pentru securitatea naţională, aplicarea unui complex de măsuri pentru prevenirea şi suprimarea acestora;

crearea şi pregătirea forţelor şi mijloacelor de asigurare a securităţii naţionale;

dirijarea forţelor şi mijloacelor de asigurare a securităţii naţionale, inclusiv în situaţii excepţionale.

Securitatea naţională este asigurată de Preşedintele Republcii Moldova, Parlament, Guvern, instanţele judecătoreşti şi Procuratura Republicii Moldova.

Preşedintele Republicii Moldova răspunde de starea securităţii naţionale în limitele împuternicirilor prevăzute de Constituţie şi de alte legi.

Parlamentul realizează reglementarea legislativă în domeniul securităţii naţionale şi exercită controlul direct asupra executării legislaţiei de către organele de asigurare a securităţii naţionale.

Guvernul promovează politică externă şi internă a statului în funcţie de interesele securităţii naţionale, exercită conducerea generală a organelor de asigurare a securităţii naţionale.

Instanţele judecătoreşti asigură examinarea operativă a materialelor din dosarele penale asupra infracţiunilor contra statului, analizează cauzele şi condiţiile care le generează.

Procuratura republicii, în conformitate cu Legea cu privire la Procuratura Republicii Moldova, exercită supravegherea de procuror asupra respectării legislaţiei de asigurare a securităţii naţionale.

5. Organele de asigurare a securităţii naţionale

Organele de asigurare a securităţii naţionale sînt:

Consiliul Suprem de Securitate;

Ministerul Afacerilor Externe;

Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova;

Ministerul Afacerilor Interne,

Ministerul Apărării;

Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

Serviciul de Protecţie şi Pază.

Consiliul Suprem de Securitate este un organ consultativ al securităţii naţionale pe lîngă Preşedintele Republici Moldova, care elaborează şi prezintă acestuia recomandări asupra problemelor politicii externe şi interne, coordonează activitatea ministerelor, departamentelor în domeniul securităţii naţionale.

În componenţa Consiliului Suprem de Securitate intră:

Preşedintele Republicii Moldova -preşedinte al Consiliului Suprem de Securitate, Prim-ministrul - vicepreşedinte al Consiliului Suprem de Securitate, ministrul afacerilor externe, directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, ministrul afacerilor interne, ministrul apărării, ministrul finanţelor, precum şi alte persoane oficiale, desemnate de Preşedintele republicii.

Consiliul Suprem de Securitate funcţionează în condiţiile legii organice.

Pe lîngă Consiliul Suprem de Securitate se formează Comitetul consultativ de inspecţie, în atribuţiile căruia intră pregătirea pentru Preşedintele Republicii Moldova şi Consiliul Suprem de Securitate a materialelor informative şi proiectelor de documente asupra problemelor asigurării securităţii naţionale şi construcţiei militare, precum şi inspectarea activităţii formaţiunilor militare şi speciale.

Componenţa şi condiţiile de activitate ale Comitetului consultativ de inspecţie se stabilesc prin regulament, aprobat de Preşedintele Republicii Moldova.

Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării şi Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale exercită conducerea directă a formaţiunilor militare şi speciale, poartă întreaga răspundere pentru pregătirea lor de luptă, specială şi de mobilizare şi pentru capacitatea de a îndeplini sarcinile ce le revin.

Competenţele ministerelor şi departamentelor ce asigură securitatea naţională se stabilesc prin legi organice, precum şi prin regulamente ale ministerelor şi departamentelor, aprobate de Guvern.

Serviciul de Protecţie şi Pază asigură paza de stat a autorităţilor publice supreme şi a persoanelor oficiale în condiţiile legii.

6. Securitatea de stat

Prin securitate de stat se subînţelege acea parte a securităţii naţionale care asigură protecţia suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a republicii, regimului ei constituţional, potenţialului economic, tehnico-ştiinţific şi defensiv, a drepturilor şi intereselor legitime ale persoanei împotriva activităţilor informative şi subversive ale serviciilor speciale şi organizaţiilor străine şi atentatelor criminale ale unor grupuri şi indivizi aparte.

Sarcinile principale ale securităţii de stat sînt:

apărarea suveranităţii, integrităţii teriroriale şi frontierei de stat a Republicii Moldova;

efectuarea de activităţi informative în scopul dobîndirii informaţiilor cu caracter politic, economic, tehnico-ştiinţific şi militar, necesare Preşedintelui Republicii Moldova, Parlamentului şi Guvernului pentru îndeplinirea sarcinilor securităţii naţionale, activităţii politice externe, economice externe şi militare;

efectuarea de activităţi contrainformative în scopul cunoaşterii şi contracarării activităţilor informative şi subversive ale serviciilor speciale şi organizaţiilor străine şi ale unor grupuri şi indivizi aparte cu intenţii ostile.

Securitatea de stat este asigurată de către organele şi subunităţile Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova în cooperare cu formaţiunile corespunzătoare ale Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării şi Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale.

Conducerea generală a activităţii de asigurare a securităţii de stat este exercitată de către Preşedintele Republicii Moldova şi de Guvern.

Conducerea directă a activităţii organelor şi subunităţilor de asigurare a securităţii de stat este exercitată de Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, condus de directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova (de regulă, persoană civilă).

Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova îşi desfăşoară activitatea în temeiul Constituţiei şi altor legi în domeniul asigurării securităţii naţionale. În limitele competenţei sale, Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova face propuneri Guvernului şi întreprinde măsurile necesare pentru optimizarea sistemului securităţii de stat, răspunzînd de asemenea, pentru asigurarea protecţiei drepturilor şi intereselor legitime ale persoanei, societăţii şi statului.

7. Securitatea publică

Prin securitate publică se subînţelege acea partea a securităţii naţionale care reprezintă un sistem de măsuri statale şi nestatale, bazate pe lege, cu caracter politic, social, economic, juridic şi organizatoric, orientate spre suprimarea cauzelor şi condiţiilor ce favorizează săvîrşirea infracţiunilor şi a altor contravenţii, prevenirea, curmarea, anchetarea lor, precum şi înfăptuirea justiţiei.

Sarcinile principale ale securităţii publice sînt:

apărarea vieţii, sănătăţii, demnităţii, drepturilor şi libertăţilor omului, precum şi a averii lui împotriva atentatelor criminale şi a altor atentate ilegale;

descoperirea şi anchetarea crimelor, urmărirea persoanelor care le-au săvîrşit;

menţinerea ordinii publice şi asigurarea securităţii publice în localităţi, în transportul auto, feroviar, aerian, precum şi a regimului juridic al stării excepţionale;

paza şi apărarea obiectelor şi transporturilor de importanţă deosebită, penitenciarelor, escortarea arestaţilor şi condamnaţilor în timpul deplasării lor;

participarea la lichidarea efectelor calamităţilor naturale, catastrofelor şi ale altor situaţii excepţionale;

acordarea de ajutor persoanelor fizice şi juridice în condiţiile şi modul stabilite de lege, în vederea ocrotirii drepturilor şi exercitării obligaţiilor ce le revin.

Asigurarea securităţii publice este pusă în sarcina unui şir de organe de stat şi structuri nestatale, ce constituie sistemul asigurării securităţii publice.

Structurile de bază ce asigură securitatea publică sînt organele judecătoriei, procuraturii, afacerilor interne, securităţii de stat, apărării, transportului, protecţiei mediului înconjurător etc.

Sistemul organelor afacerilor interne include: organele de conducere, subunităţile de poliţie, unităţile trupelor de carabinieri, subdiviziunile de asigurare, instituţiile de învăţămînt.

Conducerea directă a activităţii organelor afacerilor interne este exercitată de Ministerul Afacerilor Interne, condus de ministrul afacerilor interne (de regulă, persoană civilă).

8. Securitatea militară

Prin securitate militară se subînţelege acea parte a securităţii naţionale care asigură apărarea militară a statului împotriva pericolelor militare externe şi interne prin promovarea politicii de apărare, crearea Forţelor Armate capabile să respingă o eventuală agresiune armată.

Sarcinile principale ale securităţii militare sînt:

apărarea armată a statului împotriva agresiunii externe;

localizarea conflictelor armate şi reprimarea violenţei militare ilegale la frontiera de stat şi în interiorul ţării;

apărarea frontierilor aeriene;

sprijinirea organelor şi subunităţilor securităţii de stat, afacerilor interne, protecţiei civile în timpul îndeplinirii misiunilor de asigurare a securităţii naţionale.

Securitatea militară este asigurată de Forţele Armate, menite să asigure apărarea naţională, paza frontierelor, menţinerea ordinii publice.

Principala formaţiune militară a Forţelor Armate este Armata Naţională, formată din trupe regulate, rezervă, subunităţi şi unităţi ale apărării teritoriale.

Conducerea generală a activităţii de asigurare a securităţii militare este exercitată de Preşedintele Republicii Moldova, care este comandantul suprem al Forţelor Armate.

Conducerea directă a Armatei Naţionale este exercitată de Ministerul Apărării, condus de ministerul apărării (de regulă, persoană civilă).

Conducerea operativă a Armatei Naţionale este exercitată de Marele Stat Major al Armatei Naţionale. În cazul în care în funcţia de ministru al apărării este numită o persoană civilă, şeful Marelui Stat Major este comandantul Armatei Naţionale.

Pe timp de război, Împreună cu Armata Naţională, acţionează trupele de grăniceri, trupele de carabinieri, formaţiunile militarizate de protecţie civilă. Marele Stat Major al Armatei Naţionale devine organul de planificare şi executiv al Consiliului Suprem de Securitate.

Din componenţa Forţelor Armate fac parte de asemenea rezervele militare instruite ale Armatei Naţionale, trupelor de grăniceri, trupelor de carabinieri, formaţiunilor militarizate de protecţie civilă.

Toate formaţiunile militare şi speciale ale ministerelor şi departamentelor, în care conform legislaţiei se satisface serviciul militar, sînt parte integrantă a Forţelor Armate.

Pe timp de pace toate formaţiunile militare şi speciale ale Forţelor Armate funcţionează în structurile ministerelor şi departamentelor respective.

Principiile de conducere, pregătire a cadrelor, instruire a efectivului, aplicare, completare a Forţelor Armate, satisfacere a serviciului militar de către militari şi asigurare tehnico-materială, funcţiileşi împuternicirile, precum şi controlul şi supravegherea activităţii formaţiunilor militare şi speciale, se stabilesc în baza prezentei Concepţii,

Regulamentul cu privire la modul de satisfacere a serviciului militar activ de către militarii Forţelor Armate, regulamentelor militare generale.

9. Protecţia civilă

Prin protecţie civilă se subînţelege acea parte a securităţii naţionale care reprezintă un sistem de activităţi şi măsuri generale de stat, executate pe timp de pace şi de război pentru asigurarea protecţiei populaţiei, a valorilor materiale şi culturale împotriva efectelor situaţiilor excepţionale (calamităţi naturale şi ecologice, avarii, catastrofe, epifiţii, epizootii), precum şi împotriva aplicării mijloacelor de nimicire moderne.

Sarcinile principale ale protecţiei civile sînt:

protecţia populaţiei şi economiei naţionale în condiţiile situaţiilor excepţionale şi în timpul lichidării efectelor acestora;

crearea organelor de conducere, a forţelor şi mijloacelor de protecţie civilă, cooptarea întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor la acţiunile de prevenire a situaţiilor excepţionale şi de lichidare a efectelor acestora;

executarea lucrărilor de salvare în condiţiile situaţiilor excepţionale şi în timpul lichidării efectelor acestora;

instruirea corpului de conducere, formaţiunilor militarizate şi populaţiei pentru protecţia civilă.

Protecţia civilă este asigurată de serviciile, forţele şi mijloacele de protecţie civilă, centrele de pregătire pentru protecţia civilă, organele de asigurare tehnico-materială şi organele de evacuare.

Conducerea generală a protecţiei civile este exercitată de Prim-ministru, care este şeful protecţiei civile.

Conducerea directă a protecţiei civile este exercitată de Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale în frunte cu şeful acestuia.

Activitatea organelor, forţelor şi mijloacelor de protecţie civilă se reglementează prin Legea cu privire la protecţia civilă şi alte acte normative.

Titlul III
CONTRIBUŢIA LA ASIGURAREA SECURITĂŢII NAŢIONALE

10. Subiecţii care contribuie la asigurarea securităţii naţionale şi sarcinile lor

Ministerele şi departamentele ce nu asigură nemijlocit securitatea naţională, autorităţile administraţiei publice locale, întreprinderile, instituţiile, organizaţiile, asociaţiile obşteşti, precum şi cetăţenii contribuie la asigurarea securităţii persoanei, societăţii şi statului în cadrul prevăzut de Constituţie şi alte acte legislative.

Sarcinile principale ale subiecţilor care contribuie, în limitele competenţei lor, la asigurarea securităţii naţionale, sînt:

depistarea, prevenirea şi suprimarea cauzelor şi condiţiilor ce conduc la scăderea nivelului de protecţie a persoanei, societăţii şi statului;

asigurarea păstrării secretului de stat în domeniile lor de activitate;

satisfacerea cerinţelor organelor de asigurare a securităţii nationale;

alte sarcini, stabilite prin actele normative.

11. Formele contribuţiei

Subiecţii care contribuie la asigurarea securităţii naţionale pot:

face Consiliului Suprem de Securitate, în mod direct sau prin intermediul organelor ierarhic superioare, propuneri privind perfecţionarea legislaţiei, căilor şi mijloacelor de asigurare a securităţii;

face propagandă îndereptată spre întărirea protecţiei persoanei, societăţii şi statului;

crea servicii de securitate cu plată, din contul mijloacelor unei sau mai multor întreprinderi, în scopul asigurării ordinii publice, păstrării securităţii de stat, inviolabilităţii patrimoniului lor.

Cetăţenii au dreptul de a se reuni în asociaţii de menţinere a ordinii publice şi de asigurare a securităţii la locul de trai,de a crea secţii obşteşti pe lîngă formaţiunile militare şi cele speciale, de a acorda ajutor organelor de asigurare a securităţii naţionale în calitate de colaboratori netitulari sau sub altă formă.

Cetăţenii care acordă ajutor organelor de asigurare a securităţii naţionale beneficiază de garanţiile apărării juridice, stabilite pentru colaboratorii organelor în cauză.

17. Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova privind Doctrina militară a Republicii Moldova (nr.482-XIII din 06.06.95)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=306988

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. - Se aprobă Doctrina militară a Republicii Moldova (se anexează).

Art. 2. - Guvernul, Consiliul coordonator pentru elaborarea proiectelor de legi şi altor acte normative care vor reglementa construcţia, pregătirea şi folosirea Forţelor Armate vor elabora proiectele de legi privind asigurarea securităţii militare în concordanţă cu Doctrina militară, vor asigura sincronizarea procesului de creare a unui cadru legislativ în domeniul securităţii militare a statului cu realizarea de acţiuni cu caracter organizatoric, tehnico-material, financiar şi de altă natură.

Art. 3. - Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI Petru LUCINSCHI
Chişinău, 6 iunie 1995.
Nr. 482-XIII.

DOCTRINA MILITARĂ A REPUBLICII MOLDOVA

DISPOZIŢII GENERALE

Doctrina militară a Republicii Moldova este determinată de politica ei externă şi internă, de neutralitatea permanentă proclamată constituţional, poartă un caracter exclusiv defensiv şi are la bază următoarele priorităţi:

în domeniul politic - soluţionarea paşnică a contradicţiilor apărute între state şi excluderea confruntării militare prin eforturile colective ale ţărilor, pornind de la principiile şi normele dreptului internaţional; stabilirea relaţiilor politice, economice şi militare, care exclud lezarea suveranităţii şi independenţei statului;

în domeniul militar - menţinerea capacităţii de apărare a statului la nivelul care asigură securitatea militară; întărirea măsurilor de încredere, extinderea colaborării militare reciproc avantajoase bazată pe principiile respectării suveranităţii, independenţei şi neamestecului în treburile interne ale altor state.

Prevederile Doctrinei militare servesc drept călăuză în coordonarea eforturilor autorităţilor publice în domeniul asigurării securităţii militare.

ASPECTUL MILITAR-POLITIC

Scopul principal al politicii militare a Republicii Moldova este asigurarea securităţii militare a poporului şi statului, prevenirea războaielor şi conflictelor armate prin mijloacele de drept internaţional.

Pentru atingerea acestui scop, Republica Moldova aplică un sistem de măsuri care preconizează:

la nivel global - participarea la activitatea comunităţii mondiale în vederea prevenirii războaielor şi conflictelor armate şi soluţionării paşnice a problemelor litigioase; crearea condiţiilor care, în cazul unui pericol militar extern, vor asigura realizarea dreptului republicii la asistenţa organizaţiilor internaţionale; participarea activă la edificarea sistemului internaţional unic de securitate colectivă;

la nivel regional - stabilirea relaţiilor prieteneşti bilaterale şi multilaterale cu statele din regiune, care vor asigura un nivel înalt de încredere reciprocă şi deschidere în domeniul militar, precum şi ajutorul reciproc în cazul periclitării securităţii colective;

la nivel naţional - crearea unui potenţial militar, suficient pentru asigurarea securităţii militare a statului.

Realizînd cursul său militar-politic, Republica Moldova:

nu acceptă războiul (cu excepţia cazurilor de autoapărare) ca mijloc de atingere a scopurilor politice;

promovează o politică externă de pace;

asigură securitatea sa militară fără a prejudicia securitatea altor state şi securitatea generală;

nu admite folosirea teritoriului propriu pentru acţiuni agresive contra altor state şi pentru dislocarea trupelor străine, cu excepţia cazurilor prevăzute de acordurile internaţionale privitor la dislocarea contingentelor forţelor pacificatoare.

Republica Moldova consideră parteneri în activităţile de menţinere a păcii şi securităţii internaţionale, de prevenire a conflictelor armate toate statele şi organizaţiile internaţionale, politica cărora nu cauzează prejudicii intereselor ei şi nu contravine Statutului Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Pornind de la aceasta, Republica Moldova:

respectă principiile inviolabilităţii frontierelor de stat şi reglementării paşnice a litigiilor internaţionale;

nu consideră nici un stat drept inamic al său;

nu înaintează pretenţii teritoriale altor state şi nu acceptă nici un fel de pretenţii teritoriale faţă de sine;

nu admite utilizarea armatei sale pentru atingerea scopurilor politice în interesul unor factori de răspundere, partide, organizaţii şi mişcări social-politice aparte;

nu va începe prima acţiuni militare.

Totodată, Republica Moldova este nevoită să ţină cont de sursele potenţiale existente ale pericolului militar pentru suveranitatea, independenţa şi integritatea teritorială, inclusiv de cele ce ţin de relaţiile nereglementate dintre diferite state din regiune. Surse potenţiale ale pericolului militar pot fi:

pretenţii teritoriale ale altor state;

tentative de amestec în treburile interne, de destabilizare a situaţiei politice interne din republică;

prezenţa pe teritoriul republicii a trupelor străine;

activitatea organizaţiilor separatiste, orientarea spre violarea armată a integrităţii teritoriale a republicii;

crearea formaţiunilor militare ilegale.

Ţinînd cont de cele expuse, Republica Moldova îşi realizează dreptul inalienabil la autoapărare şi îşi asigură securitatea militară prin toate mijloacele de care dispune, prin urmare consideră legal şi necesar de a avea Forţe Armate pentru apărarea suveranităţii, independenţei, integrităţii teritoriale şi altor interese vitale ale ţării dacă va deveni obiectul unei agresiuni pentru localizarea şi lichidarea conflictelor armate, precum şi a oricăror altor acte de violenţă militară în interiorul republicii care periclitează orînduirea ei de stat.

Statul asigură crearea şi optimizarea cadrului legislativ al securităţii militare, perfecţionează mecanismul elaborării politicii militare, al controlului asupra adoptării deciziilor militar-politice, are grijă de pregătirea cetăţenilor şi Forţelor Armate pentru apărarea Patriei, de creşterea prestigiului serviciului militar, de asigurarea socială a militarilor.

Republica Moldova consideră drept sarcină primordială a statului activitatea pentru puritatea mediului înconjurător şi, în legătură cu aceasta, acceptă numai acele feluri de activităţi miltare, armamente, tehnologii militare care nu pun în pericol ecilibrul ecologic. Ea nu produce, nu păstrează şi nu va procura arme de nimicire în masă, precum şi nu va admite dislocarea, tranzitarea şi depozitarea pe teritoriul său a mijloacelor de nimicire în masă care aparţin altor state.

Responsabilitatea pentru asigurarea securităţii militare a statului, perfecţionarea şi dezvoltarea Forţelor Armate o poartă Preşedintele Republicii Moldova, Parlamentul şi Guvernul.

ASPECTUL MILITAR-ORGANIZATORIC

Republica Moldova efectuează construcţia militară în volum suficient pentru asigurarea securităţii militare a statului.

Pregătirea statului pentru apărare este asigurată pe timp de pace prin crearea infrastructurii militare şi Forţelor Armate, a unui sistem stabil al administraţiei publice şi militare, acumularea rezervelor resurselor materiale de mobilizare, precum şi prin pregătirea din timp a economiei naţionale pentru asigurarea necesităţilor populaţiei şi ale Forţelor Armate pe timp de război.

Infrastructura militară a republicii, structura şi efectivul Forţelor Armate, înzestrarea şi pregătirea lor sînt determinate de caracterul pericolului militar posibil, nu depăşesc dar nu pot fi nici sub nivelul necesar pentru organizarea apărării eficiente a statului.

Forţele Armate se compun din Armata Naţională, Trupele de grăniceri şi Trupele de carbinieri,care au menirea să asigure securitatea militară paza frontierei şi menţinerea ordinii publice.

Conducerea supremă a Forţelor Armate este exercitată de Preşedintele Republicii Moldova, Parlament şi Guvern; administrarea publică centrală de specialitate este exercitată de ministerele în structurile cărora funcţionează unităţile şi instituţiile militare; conducerea militară este exercitată de Marele Stat Major al Armatei Naţionale, de Departamentul Trupelor de grăniceri şi Departamentul Trupelor de carabinieri.

Pe timp de pace, Marele Stat Major al Armatei Naţionale elaborează planurile operative şi de mobilizare ale Forţelor Armate, organizează pregătirea lor pentru apărarea statului, iar în cazul apariţiei unui pericol militar sau pe timp de război acesta se transformă în Marele Stat Major al Forţelor Armate pe lîngă Comandantul Suprem al Forţelor Armate - Preşedintele Republicii Moldova şi conduce toate unităţile militare pe parcursul organizării şi desfăşurării acţiunilor de apărare a ţării.

Construcţia Forţelor Armate se efectuează în corespundere cu următoarele principii:

controlul democratic asupra sferei apărării, controlul asupra organelor de conducere militară şi factorilor de răspundere ai Forţelor Armate de către autorităţile publice supreme;

respectarea drepturilor şi libertăţilor de cetăţean, asigurarea protecţiei sociale a militarilor în corespundere cu specificul serviciului militar;

centralizarea conducerii militare şi conducerea unică pe baze legale; divizarea atribuţiilor şi împuternicirilor ministerelor ca organe ale administraţiei publice centrale de specialitate şi ale Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, Departamentul Trupelor de grăniceri, Departamentului Trupelor de carabinieri ca organe de conducere militară;

corespunderea structurii de organizare a efectivului numeric şi de luptă al trupelor cu sarcinile ce le revin, legislaţia, posibilităţile economiei naţionale, precum şi cu obligaţiunile internaţionale ale Republicii Moldova;

asigurarea unui nivel înalt al profesionalismului efectivului Forţelor Armate;

asigurarea materială şi financiară prioritară a subunităţilor de luptă şi tehnice;

completarea Forţelor Armate pe baza principiului mixt - atît prin recrutare, cît şi prin contract, cu trecerea treptată în viitor la completarea trupelor în volum deplin pe bază de contract;

educaţia militaro-patriotică a tineretului, a efectivului Forţelor Armate pe baza tradiţiilor de istorie militară;

departidizarea Forţelor Armate.

Indicii calitativi ce caracterizează construcţia Forţelor Armate sînt: capacitatea de luptă, eficacitatea, rezistenţa, mobilitatea, informatizarea, capacitatea de dirijare a acţiunilor, capacitatea de manevră, vitalitatea, pregătirea de mobilizare şi de executare a sarcinilor de luptă.

Asigurarea financiară a Forţelor Armate se efectuează exclusiv de la bugetul de stat.

Înregistrarea tehnico-materială a Forţelor Armate se efectuează cu sisteme eficiente de arme, tehnică militară şi specială, precum şi cu alt echipament, în cantităţile necesare şi suficiente pentru realizarea sarcinilor ce le revin. Armamentul, tehnica militară şi specială se procură după hotare, iar în cazuri justificate din punct de vedere economic se produc în republică. Colaborarea tehnico-militară a Republicii Moldova cu alte ţări este prerogativa statului şi se efectuează în baza legislaţiei în vigoare şi acordurilor internaţionale la care republica este parte.

Sistemul de instruire şi educaţie a cadrelor militare pentru Forţele Armate este parte componentă a sistemului de învăţămînt de stat şi asigură pregătirea cadrelor militare în instituţiile de învăţămînt

militar din republică şi de peste hotare, precum şi din rîndurile absolvenţilor instituţiilor de învăţămînt civile, la cursuri speciale de pregătire militară.

Temelia potenţialului militar al republicii o constituie Armata Naţională, care se compune din trupe regulate şi din rezervă de militari instruiţi. Pregătirea şi folosirea lor combinată va permite de a mobiliza în timp scurt şi a folosi eficient resursele umane şi economice ale republicii în scopul reţinerii şi respingerii posibile, localizării şi lichidării împreună cu Trupele de grăniceri şi Trupele de carabineri a conflictelor armate, precum şi contracarării altor pericole militare.

În cazul unei agresiuni împotriva Republicii Moldova, Armatei Naţionale îi revin sarcinile de a respinge loviturile aeriene şi terestre ale inamicului şi de a aduce distrugeri maximal posibile agresorului, de a nu admite pătrunderea lui în adîncul teritoriului ţării şi de a crea condiţii pentru încetarea acţiunilor de luptă la un stadiu începător şi încheierea păcii cu condiţii ce corespund intereselor Moldovei.

Unităţi şi subunităţi aparte ale Armatei Naţionale pot fi utilizate în scopul sprijinirii formaţiunilor Trupelor de grăniceri şi Trupelor de carabinieri la paza frontierei de stat, la protecţia populaţiei contra violenţei armate, la localizarea, blocarea raioanelor conflictelor posibile şi prevenirea ciocnirilor armate, la paza şi apărarea obiectelor importante, precum şi formaţiunilor protecţiei civile la lichidarea avariilor, catastrofelor şi calamităţilor naturale, în corespundere cu legislaţia.

Caracterul local al acţiunilor militare posibile nu admite şi face lipsită de sens utilizarea armei nucleare împotriva republicii. O agresiune armată împotriva Republicii Moldova poate fi declanşată cu aplicarea mijloacelor convenţionale de distrugere şi va fi respinsă prin acţiuni de apărare ale Armatei Naţionale cu organizarea şi desfăşurarea concomitentă a apărării teritoriale pe o parte sau pe întreg teritoriul ţării. În acest caz poate să fie efectuată mobilizarea parţială sau generală a resurselor umane şi economice şi trecerea economiei naţionale şi autorităţilor administraţiei publice pe picior de război.

Principalul gen al acţiunilor de luptă ale Armatei Naţionale, indiferent de forma lor de declanşare şi desfăşurare, este apărarea efectuată de trupele regulate şi unităţile apărării teritoriale în formă de operaţie de apărare. Totodată, o atenţie deosebită se acordă apărării mobile.

În acelaşi timp, marile unităţi şi unităţi ale Armatei Naţionale vor fi pregătite pentru desfăşurarea acţiunilor ofensive de luptă în cadrul operaţiei de apărare.

Conducerea generală a Armatei Naţionale este exercitată de Preşedintele Republicii Moldova.

Conducerea nemijlocită a Armatei Naţionale este exercitată de ministrul apărării (de regulă, persoană civilă).

Conducerea operativă a Armatei Naţionale este exercitată de marele Stat Major al Armatei Naţionale. În cazul numirii în funcţia de ministru al apărării a unei persoane civile, şeful Marelui Stat Major este concomitent şi Comandantul Armatei Naţionale.

x x x

Doctrina militară se va completa, concretiza şi se va perfecţiona în procesul devenirii statului moldovenesc şi formării noului sistem de relaţii internaţionale.

În baza Doctrinei militare se elaborează Concepţia Construcţiei Forţelor Armate şi legislaţia în problemele militare.

18. Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepţiei reformei militare (nr.1315-XV din 26.07.2002)

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=307788

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art.1. - Se aprobă Concepţia reformei militare (se anexează).

Art.2. - Guvernul va elabora şi va aproba, în termen de 3 luni, Planul de activităţi privind realizarea Concepţiei reformei militare.

Art.3. - Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI Eugenia OSTAPCIUC
Chişinău, 26 iulie 2002.
Nr. 1315-XV.

CONCEPŢIA REFORMEI MILITARE

I. DISPOZIŢII GENERALE

Concepţia reformei militare reprezintă un complex de idei, obiective, direcţii, principii, sarcini şi mecanisme de perfecţionare a sistemului de asigurare a securităţii militare a statului.

Republica Moldova efectuează construcţia militară în volum suficient pentru asigurarea securităţii militare a statului.

Sistemul de asigurare a securităţii militare a statului reprezintă un ansamblu de forţe, mijloace şi acţiuni care asigură prevenirea, descurajarea, contracararea şi lichidarea riscurilor, ameninţărilor şi agresiunilor cu caracter militar la adresa suveranităţii, independenţei, unităţii, integrităţii teritoriale a ţării şi a democraţiei constituţionale. Elemente ale acestui sistem sînt organele conducerii civile şi militare, forţele şi mijloacele militare, potenţialele de mobilizare, politico-moral, militar-ştiinţific, militar-economic, social şi informaţional ale statului.

Reforma militară prevede un complex de măsuri politice, economice, juridice, propriu-zis militare, tehnico-militare, sociale şi de altă natură, direcţionate spre reorganizarea calitativă a sistemului organelor conducerii civile şi militare, a Forţelor Armate, a sistemelor de mobilizare şi de asigurare a infrastructurii militare în concordanţă cu condiţiile actuale şi perspectivele geopolitice, social-politice şi economice ale statului.

Reforma militară este condiţionată de următorii factori:

a) imperfecţiunea sistemului actual de asigurare a securităţii militare a statului;

b) adoptarea statutului de neutralitate permanentă şi promovarea unei politici externe adecvate;

c) situaţia geopolitică actuală şi necesitatea adaptării la noile realităţi, riscuri, ameninţări şi misiuni;

d) insuficienţa resurselor şi mijloacelor disponibile şi necesitatea corelării sistemului de asigurare a securităţii militare a statului cu posibilităţile actuale şi perspectivele dezvoltării economice a ţării;

e) starea calitativă relativ joasă a Forţelor Armate şi a potenţialului militar al ţării.

Insuficienţele sistemului actual de asigurare a securităţii militare a statului sînt consecinţele:

a) lipsei unor principii teoretice şi a experienţei practice în domeniul construcţiei militare şi al dirijării acestui sistem;

b) erorilor comise în procesul de constituire şi perfecţionare a sistemului în cauză;

c) ignorării valorilor naţionale, a rolului şi importanţei organismului militar, substituirii frecvente a valorilor civice şi a patriotismului prin opinii pacifiste eronate;

d) impactului negativ al crizelor economice, politice şi social-psihologice asupra organismului militar;

e) insuficienţei resurselor şi mijloacelor alocate.

II. MEDIUL STRATEGIC ÎN CARE SE EFECTUEAZĂ REFORMA MILITARĂ

Constituirea statalităţii Republicii Moldova şi dezvoltarea sistemului ei naţional de apărare s-au desfăşurat într-un mediu geopolitic şi geostrategic în continuă schimbare.

Republica Moldova nu are inamici declaraţi, se bucură de relaţii paşnice cu vecinii, iar probabilitatea apariţiei unei ameninţări majore la adresa securităţii sale este minimă. Totuşi, instabilitatea regională poate determina accentuarea riscurilor pe termen scurt. În acest context, interesele de securitate ale Republicii Moldova sînt nemijlocit legate de următorii factori:

a) poziţia ei la confluenţa unor spaţii geografice purtătoare de tensiuni latente sau evidente (peninsula Balcanică cu proliferarea aspectelor negative din ex-Iugoslavia, spaţiul caucazian-caspic, Orientul Apropiat);

b) împărţirea sferelor de influenţă între C.S.I. şi NATO;

c) dislocarea pe teritoriul ţării a trupelor militare străine;

d) existenţa în ţară a aspiraţiilor separatiste şi a formaţiunilor militare subordonate unor structuri neconstituţionale.

În acelaşi timp, spiritul de deschidere, parteneriatul şi cooperarea în Europa, unde Republica Moldova are în prezent un rol mai activ, au contribuit la întărirea stabilităţii. Astăzi posibilitatea unei agresiuni externe directe împotriva Republicii Moldova s-a diminuat considerabil. Însă există unele riscuri greu de prevăzut, cum ar fi riscurile regionale, asimetrice şi transnaţionale, precum şi evenimentele neprevăzute cu implicări directe asupra securităţii militare.

Riscurile regionale cuprind:

a) dezechilibrele strategice ale potenţialelor militare din regiune;

b) prezenţa unor tensiuni şi conflicte militare ce se pot extinde;

c) separatismul şi condiţiile politice şi social-economice interne care afectează direct potenţialul militar şi care ştirbesc prestigiul autorităţilor publice;

d) apariţia unor disfuncţii în sistemele financiar, informaţional, energetic, de comunicaţii şi telecomunicaţii ale statelor;

e) rivalităţile politico-militare dintre statele nou-apărute.

Riscurile asimetrice vizează riscurile directe pentru teritoriul şi populaţia ţării, legate de expansiunea reţelelor teroriste, de proliferarea necontrolată a tehnologiilor şi a materialelor nucleare, a mijloacelor de distrugere în masă, a armamentelor şi a altor mijloace neconvenţionale de distrugere, precum şi de războiul informaţional.

Riscurile transnaţionale sînt cele care depăşesc graniţele naţionale. Unele îşi au originea în separatism sau extremism, altele - în disputele etnice sau rivalităţile religioase. Crima organizată, traficul ilegal de droguri, arme şi materiale strategice reprezintă riscuri noi. Evenimentele din Kosovo şi Cecenia au scos la iveală consecinţele fluxurilor masive de refugiaţi. Actele teroriste de la 11 septembrie 2001 din S.U.A. au demonstrat necesitatea revizuirii conceptelor de asigurare a securităţii. Nu mai puţin importante sînt şi riscurile de mediu.

La evenimentele neprevăzute se raportă riscurile ce ar putea fi generate de noile tehnologii, de schimbarea relaţiilor internaţionale, de dezastre şi calamităţi naturale (inundaţii, secete, cutremure etc.).

Fiind necontrolate, riscurile regionale, asimetrice şi transnaţionale, precum şi evenimentele neprevăzute pot afecta grav dezvoltarea economică sau pot genera conflicte regionale. Pentru a face faţă acestor riscuri, trebuie să dispunem de forţe suficiente, cu o înaltă pregătire. Tergiversările în pregătirea acestor forţe vor accentua riscurile şi vor spori costul acţiunilor de înlăturare a lor.

III. CONDIŢIILE DE REALIZARE A REFORMEI MILITARE

Experienţa promovării reformelor militare demonstrează că acestea au şanse de izbîndă doar în cazul în care vor fi direcţionate spre reorganizarea întregului sistem militar, vor avea un caracter continuu şi coerent şi vor fi susţinute de voinţa fermă a conducerii politice şi militare a statului.

Realizarea reformei militare numai prin eforturile structurilor de forţă şi prin reorganizarea în interior a Forţelor Armate este imposibilă. Pentru a obţine rezultatele scontate, este necesară reorganizarea cardinală a întregului sistem de planificare, finanţare, conducere şi organizare a apărării, iar în ceea ce priveşte reforma militară, aceasta trebuie să fie ridicată la rangul celor mai importante reforme politice şi economice.

Condiţiile obligatorii pentru realizarea cu succes a reformei militare sînt:

1. Conducerea reformei militare de către stat

Importanţa şi caracterul complex al acestui proces impun asumarea de către Preşedintele Republicii Moldova, în calitatea sa de şef al statului şi Comandant Suprem al Forţelor Armate, a conducerii generale şi a responsabilităţii pentru promovarea reformei militare şi rezultatele ei, precum şi implicarea activă în acest proces a Parlamentului şi Guvernului.

2. Abordarea ştiinţifică a procesului de realizare a reformei militare

Succesul reformei militare depinde de respectarea strictă a ansamblului de metode, reguli şi principii de efectuare a acesteia, de nivelul fundamentării şi asigurării ei ştiinţifice, de calitatea cercetărilor teoretice conceptuale, a analizelor şi pronosticurilor în acest sens, de expertiza şi verificarea în permanenţă a mersului reformei şi a rezultatelor obţinute, precum şi de corectările efectuate pe parcurs. Obiective prioritare ale acestei activităţi sînt studierea, analiza şi pronosticul permanent al evoluţiei situaţiei geopolitice, geostrategice şi politico-militare din regiune, determinarea factorilor potenţiali de risc pentru securitatea militară a statului şi elaborarea metodelor de prevenire şi contracarare a acestora, examinarea teoriei, practicii şi experienţei militare.

3. Planificarea şi caracterul complex al reformei militare

Pentru folosirea eficientă a potenţialului uman, a mijloacelor materiale şi financiare, pentru conjugarea eforturilor şi orientarea acţiunilor spre atingerea scopurilor propuse, se impune crearea unui sistem de planificare curentă şi de perspectivă, cu determinarea sarcinilor, măsurilor, termenelor şi executanţilor responsabili.

Reforma militară trebuie să se înscrie în cadrul general al acţiunilor reformatoare desfăşurate la nivel de stat. Caracterul complex al reformei militare presupune corelarea tuturor activităţilor privind optimizarea sistemului de asigurare a securităţii militare.

4. Asigurarea financiară a reformei militare

Experienţa construcţiei militare demonstrează convingător necesitatea asigurării financiare a reformei militare. Lansarea unei reforme militare care nu este asigurată financiar duce la distrugerea Forţelor Armate şi a întregului sistem de asigurare a securităţii militare, precum şi la discreditarea ideii unei asemenea reforme. Folosirea rezervelor interne ale Forţelor Armate, care rezultă din vînzarea patrimoniului militar neutilizat şi reducerea efectivului, nu va asigura nici pe departe necesarul de fonduri. Prin urmare, găsirea surselor de finanţare a reformei militare trebuie să rămînă un obiectiv prioritar al activităţii Guvernului pe întreaga perioadă de derulare a acesteia.

IV. SCOPUL ŞI DIRECŢIILE PRINCIPALE ALE REFORMEI MILITARE

1. Scopul reformei militare

Scopul reformei militare este instituirea unui sistem calitativ nou, eficient şi flexibil de asigurare a securităţii militare, care ar garanta apărarea suveranităţii, independenţei, unităţii şi integrităţii teritoriale a ţării şi ar asigura securitatea cetăţenilor ei.

Eficienţa şi flexibilitatea sistemului de asigurare a securităţii militare a statului sînt determinate de capacitatea lui de a acţiona în corespundere cu esenţa, amploarea şi natura riscurilor, ameninţărilor şi agresiunilor cu caracter militar, în condiţiile unor cheltuieli minime pe timp de pace. Luînd în considerare problemele economice actuale şi resursele limitate, reforma militară are sarcina de a optimiza procesul construcţiei militare şi de a-l orienta spre formarea unui sistem naţional unitar de asigurare a securităţii militare.

Temelia sistemului naţional unitar de asigurare a securităţii militare o vor constitui Forţele Armate calitativ reformate, conduse eficient de autorităţile civile şi militare şi asigurate cu resurse de mobilizare şi cu o infrastructură militară adecvată.

2. Direcţiile principale ale reformei militare

1) Asigurarea ştiinţifică a apărării naţionale

Asigurarea ştiinţifică a apărării naţionale reprezintă un complex de cercetări multilaterale ale problemelor ce ţin de organizarea militară a statului şi presupune crearea potenţialului militaro-ştiinţific naţional, care va uni eforturile intelectuale ale teoreticienilor şi practicienilor, ale persoanelor civile şi militare într-un sistem unitar, menit să satisfacă necesităţile securităţii militare a statului.

Domenii ale cercetărilor ştiinţifice urmează să devină problemele militar-strategice (elaborarea teoriei securităţii generale şi militare, fundamentarea conceptelor de prevenire a războaielor şi conflictelor militare, definirea

direcţiilor de construcţie militară, teoria aplicării de luptă a Forţelor Armate etc.), militar-sociale (studierea relaţiilor în sistemul "societate-armată"), economico-militare şi tehnico-militare. Realizarea acestei direcţii va determina în mare măsură succesul reformei militare şi, în ultimă instanţă, constituirea noului sistem naţional de apărare.

2) Dezvoltarea şi perfecţionarea cadrului juridic al sistemului de asigurare a securităţii militare a statului

Conţinutul şi importanţa activităţilor în acest domeniu al reformei militare sînt dictate de necesitatea aducerii actelor normative vizînd domeniul militar în concordanţă cu nivelul evoluat al relaţiilor militare şi de drept constituite în stat, a lichidării divergenţelor dintre actele normative şi ale acestora cu Constituţia, a dezvoltării cadrului juridic al activităţii organelor conducerii civile şi militare, precum şi al activităţii Forţelor Armate.

3) Perfecţionarea sistemului de conducere în domeniul apărării

Direcţia în cauză a reformei militare prevede perfecţionarea, în conformitate cu normele statului de drept, a sistemului conducerii de stat în domeniul apărării naţionale, delimitarea strictă a atribuţiilor şi responsabilităţilor autorităţilor civile şi militare pe timp de pace şi de război, precum şi excluderea dublării nejustificate a funcţiilor de asigurare a securităţii militare.

4) Reforma Forţelor Armate

Forţele Armate constituie temelia şi componenta principală a întregului sistem de asigurare a securităţii militare a statului. Iată de ce reforma Forţelor Armate trebuie să constituie conţinutul esenţial al reformei militare.

Reforma Forţelor Armate nu trebuie limitată doar la schimbarea structurii organizaţionale a statelor şi a modului lor de completare. Ea trebuie să reprezinte un complex de măsuri interdependente şi reciproc condiţionate de ordin economic, social-politic şi de altă natură, îndreptate spre dezvoltarea Forţelor Armate în vederea preîntîmpinării unor posibile agresiuni şi asigurării apărării armate a ţării.

5) Perfecţionarea sistemului de mobilizare

Sistemul de mobilizare constituie un complex de măsuri efectuate în stat pe timp de pace în vederea asigurării apărării naţionale în caz de agresiune. Perfecţionarea acestui sistem include pregătirea de mobilizare şi mobilizarea economiei naţionale şi a Forţelor Armate.

6) Asigurarea economico-financiară a Forţelor Armate

Reforma militară prevede elaborarea şi promovarea unei politici, fundamentate şi coordonate la nivel de stat, privind asigurarea tehnico-materială, economică şi financiară a Forţelor Armate. Direcţiile de bază ale politicii de stat în acest domeniu sînt unificarea şi standardizarea armamentelor, a tehnicii militare şi a mijloacelor tehnico-materiale, asigurarea deplină cu acestea a trupelor regulate şi a formaţiunilor de rezervă, crearea rezervei de stat de mobilizare.

7) Dezvoltarea colaborării internaţionale în domeniul militar

În cadrul colaborării internaţionale în domeniul militar, Republica Moldova porneşte de la interesele sale naţionale şi de la statutul de neutralitate permanentă, acţionînd în conformitate cu normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional şi cu prevederile tratatelor internaţionale la care este parte. În procesul reformei militare se va ţine cont de experienţa construcţiei militare a altor state, experienţă care trebuie ajustată la condiţiile politice şi social-economice ale Republicii Moldova.

V. MECANISMUL DE REALIZARE A DIRECŢIILOR PRINCIPALE ALE REFORMEI MILITARE

1. Asigurarea ştiinţifică a apărării naţionale

Asigurarea ştiinţifică a apărării naţionale prevede, mai întîi de toate, constituirea şi dezvoltarea unei baze ştiinţifico-teoretice militare proprii.

Ştiinţa militară are drept sarcini de bază:

a) prognozarea situaţiei politico-militare;

b) evaluarea experienţei altor state privind construcţia militară şi a posibilităţii aplicării ei în condiţiile Republicii Moldova;

c) analiza multilaterală a posibilităţilor şi necesităţilor apărării naţionale;

d) elaborarea bazei conceptuale a construcţiei militare în strictă corespundere cu interesele naţionale şi posibilităţile ţării;

e) fundamentarea ştiinţifică a structurii, componenţei şi efectivului Forţelor Armate, a modalităţilor aplicării lor de luptă etc.

În cadrul cercetărilor ştiinţifico-militare sînt necesare determinarea programelor de importanţă naţională, coordonarea temelor de cercetare în vederea evitării unor dublări nejustificate, studierea posibilităţilor de modernizare a tehnicii şi armamentului din dotare.

În scopul asigurării ştiinţifice a apărării naţionale se impune crearea unor structuri ştiinţifice permanente sau provizorii pentru investigaţii pe probleme concrete, care vor uni eforturile teoreticienilor şi practicienilor, al civililor şi militarilor într-un sistem unitar.

2. Dezvoltarea şi perfecţionarea cadrului juridic al sistemului de asigurare a securităţii militare a statului

În procesul realizării reformei militare se impune elaborarea şi adoptarea unui set de legi militare care, în corespundere cu noile realităţi politice, economice şi sociale, vor reglementa:

a) bazele politicii militare;

b) principiile construcţiei militare;

c) funcţiile interne şi externe ale Forţelor Armate;

d) conducerea sistemului naţional de apărare;
e) controlul democratic asupra Forţelor Armate;
f) cadrul juridic şi condiţiile de aplicare a forţei militare;
g) modul de completare a Forţelor Armate şi de îndeplinire a serviciului militar;
h) asigurarea tehnico-materială a trupelor;
i) principiile pregătirii de mobilizare a economiei naţionale, creării rezervelor de mobilizare şi a infrastructurii militare;
j) protecţia socială şi juridică a militarilor.

3. Perfecţionarea sistemului de conducere în domeniul apărării

Conducerea supremă şi controlul în domeniul apărării se efectuează de către Parlament, Preşedintele Republicii Moldova şi Guvern, în limita atribuţiilor prevăzute de legislaţie.

Pe lîngă Preşedintele Republicii Moldova, în calitate de organ consultativ, activează, pe timp de pace, Consiliul Suprem de Securitate, care elaborează recomandări în problemele ce ţin de asigurarea securităţii militare. Din momentul declarării stării de asediu sau de război, Consiliul Suprem de Securitate se transformă în Consiliul Suprem de Apărare, care activează în conformitate cu atribuţiile prevăzute de legislaţie.

Pe timp de pace şi de război, conducerea Forţelor Armate se efectuează de către Comandamentul Suprem al Forţelor Armate în frunte cu Preşedintele Republicii Moldova - Comandant Suprem al Forţelor Armate. În componenţa Comandamentului Suprem al Forţelor Armate intră, de asemenea, ministrul apărării, şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, Comandantul Trupelor de Grăniceri, Comandantul Trupelor de Carabinieri. Ministrul apărării (militar) este primul locţiitor al Comandantului Suprem al Forţelor Armate. În cazul cînd în funcţia de ministru al apărării este numită o persoană civilă, primul locţiitor al Comandantului Suprem al Forţelor Armate devine şeful Statului Major General al Forţelor Armate.

Organul executiv al Comandamentului Suprem care efectuează planificarea strategică şi conducerea Forţelor Armate este Statul Major General al Forţelor Armate. Şeful Statului Major General al Forţelor Armate este şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale. În componenţa Statului Major General al Forţelor Armate intră, de asemenea, şefii marilor state majore ale Trupelor de Grăniceri şi Trupelor de Carabinieri, şeful Departamentului administrativ-militar al Ministerului Apărării şi alte persoane cu funcţii de răspundere numite de către Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Statul Major General al Forţelor Armate activează în baza Regulamentului aprobat de către Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Statul Major General al Forţelor Armate este organul care coordonează planurile construcţiei şi aplicării Forţelor Armate, pregătirea lor operativă şi de mobilizare, precum şi amenajarea teritoriului ţării în interese de apărare.

Ofiţerii Comandamentului Suprem, viceminiştrii apărării se numesc în funcţie şi se destituie de către Comandantul Suprem al Forţelor Armate.

Atribuţiile, drepturile şi responsabilităţile organelor de conducere în domeniul apărării sînt reglementate de Constituţia Republicii Moldova şi legislaţia în vigoare.

În scopul dirijării centralizate a sistemului de securitate militară se efectuează planificarea strategică şi operativă unică a construcţiei militare, care include planificarea pe termen lung (10 - 15 ani), mediu (4 - 5 ani) şi scurt (1 - 2 ani).

Asigurarea activităţii structurilor militare în strictă conformitate cu Constituţia Republicii Moldova implică perfecţionarea controlului democratic asupra Forţelor Armate. Realizarea acestui control de către societatea civilă are la bază următoarele principii:
a) alegerea democratică a autorităţilor publice şi răspunderea lor în faţa poporului;
b) delimitarea atribuţiilor autorităţilor publice în domeniul apărării naţionale;
c) reglementarea legislativă a organizării şi funcţionării Forţelor Armate;
d) asistenţa juridică acordată autorităţilor civile la efectuarea controlului.

În scopul organizării şi desfăşurării activităţilor care asigură pregătirea ţării pentru apărare, al realizării prevederilor legislaţiei în vigoare privind evidenţa, pregătirea şi completarea Forţelor Armate cu resurse umane şi tehnico-materiale necesare pe timp de pace, la mobilizare şi pe timp de război, precum şi al organizării altor activităţi stabilite de legislaţie, în stat este desfăşurată activitatea administrativ-militară.

Principalele măsuri ce ţin de activitatea administrativ-militară şi de principiile de organizare a acesteia se stabilesc de către Guvern.

Pentru realizarea măsurilor administrativ-militare se instituie organul administrativ-militar central şi organele administrativ-militare teritoriale. Organul administrativ-militar central este Departamentul administrativ-militar al Ministerului Apărării. Organe administrativ-militare teritoriale sînt centrele militare cu statut de direcţie a consiliului unităţii administrativ-teritoriale de gradul doi, care activează în teritoriu sub conducerea Departamentului administrativ-militar al Ministerului Apărării.

La dispoziţia Prim-ministrului, conducătorii autorităţilor administraţiei publice locale, organele administrativ-militare elaborează un complex de măsuri privind asigurarea încorporării cetăţenilor în serviciul militar, privind mobilizarea resurselor umane şi materiale, privind alte probleme în domeniul apărării, măsuri executorii pentru toate autorităţile administraţiei publice, instituţiile publice şi agenţii economici (indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare).

4. Reforma Forţelor Armate

Forţele Armate constituie fundamentul întregului sistem de asigurare a securităţii militare a statului. La baza reformei Forţelor Armate se află ideea creării unor trupe regulate, bine pregătite şi dotate, cu un înalt nivel de profesionalism, optimizate numeric, precum şi a rezervei.

Reforma Forţelor Armate prevede realizarea următoarelor sarcini principale:

a) optimizarea structurii, a modului de completare şi a efectivului Forţelor Armate;

b) ridicarea nivelului de cooperare între componentele Forţelor Armate;

c) reorganizarea pregătirii de luptă a Forţelor Armate;

d) micşorarea termenului serviciului militar în termen;

e) crearea unei noi structuri de organizare şi pregătire a rezervei;

f) eficientizarea sistemului de pregătire a cadrelor militare;

g) demilitarizarea structurilor ce nu au atribuţii de asigurare a securităţii militare.

Construcţia Forţelor Armate se efectuează pe baza următoarelor principii:

a) controlul democratic asupra Forţelor Armate;

b) conducerea unică şi centralizată;

c) asigurarea unui nivel înalt al profesionalismului efectivului Forţelor Armate;

d) completarea cu efectiv a Forţelor Armate după principiul mixt;

e) asigurarea materială şi financiară în conformitate cu necesităţile reale;

f) respectarea drepturilor şi libertăţilor, asigurarea protecţiei sociale şi juridice a militarilor şi membrilor familiilor lor.

Misiunile strategice ale Forţelor Armate rezidă în realizarea capacităţilor militare necesare garantării (prin folosirea, în ultimă instanţă, a mijloacelor militare) suveranităţii, independenţei, unităţii, integrităţii teritoriale a ţării şi democraţiei constituţionale, precum şi în continuarea eforturilor de pregătire pentru participarea la operaţiunile de menţinere a păcii în conformitate cu angajamentele internaţionale ale Republicii Moldova. Pornind de la aceste orientări fundamentale şi de la principiile strategiei militare, obiectivele militare naţionale constau în:

a) prevenirea, descurajarea şi contracararea unei eventuale agresiuni împotriva ţării;

b) sporirea contribuţiei la menţinerea stabilităţii în regiune.

Misiunile strategice ale Forţelor Armate pot fi grupate în trei categorii:

a) misiuni realizate pe timp de pace;

b) misiuni realizate în situaţii de criză;

c) misiuni realizate pe timp de război.

Pe timp de pace, Forţelor Armate le revin următoarele misiuni strategice:

a) pregătirea pentru curmarea unei eventuale agresiuni - prin menţinerea capacităţii de luptă a trupelor, prin dezvoltarea sistemului de conducere, prin pregătirea populaţiei şi a economiei naţionale pentru mobilizare şi prin amenajarea operativă a teritoriului pentru apărare;

b) participarea la operaţiunile multinaţionale de menţinere a păcii, desfăşurate sub egida ONU sau O.S.C.E.;

c) pregătirea pentru prevenirea crizelor interne, în cooperare cu instituţiile corespunzătoare.

În situaţii de criză, Forţele Armate pot participa, în conformitate cu prevederile legislaţiei în vigoare şi în cooperare cu alte instituţii de stat, la următoarele acţiuni:

a) prevenirea acţiunilor destabilizatoare;

b) neutralizarea elementelor terorist-diversioniste şi a altor formaţiuni armate ilegale;

c) paza căilor de comunicaţie ce duc spre anumite obiective;

d) prevenirea proliferării armelor convenţionale şi de distrugere în masă;

e) intervenţia în scopul protejării cetăţenilor şi a infrastructurii de bază.

Forţele Armate pot fi utilizate în cazul unor calamităţi naturale, avarii şi catastrofe, la solicitarea Guvernului, în condiţiile legii.

Pe timp de război, misiunile Forţelor Armate se stabilesc în conformitate cu obiectivul politic declarat şi cu evaluarea situaţiei strategice. Obiectivul politic trebuie să fie definit de autorităţile publice constituţionale şi să reflecte voinţa poporului.

Structura şi efectivul Forţelor Armate, înzestrarea şi pregătirea lor sînt determinate de caracterul pericolului militar posibil şi trebuie să corespundă nivelului necesar pentru organizarea unei apărări garantate a ţării.

Forţele Armate se compun din Armata Naţională, Trupele de Grăniceri şi Trupele de Carabinieri şi se menţin în componenţa şi structura care le permite, pe timp de pace, de a fi garantul statalităţii, neutralităţii şi democraţiei constituţionale, iar din momentul apariţiei premiselor unei agresiuni reale, de a se desfăşura în măsura care ar garanta apărarea ţării şi constrîngerea agresorului de a renunţa la planurile sale.

Pentru timp de război se va prevedea o asemenea structură a Forţelor Armate a cărei desfăşurare ar obliga agresorul să depună eforturi suplimentare considerabile pentru realizarea intenţiilor sale, transformîndu-l într-un factor destabilizator în zonă, fapt ce ar impune implicarea organismelor internaţionale competente în acţiunile de stopare sau contracarare a unei eventuale agresiuni.

Componenta principală a Forţelor Armate este Armata Naţională, ale cărei sarcini sînt de a respinge loviturile aeriene şi terestre ale forţelor agresoare, de a aduce agresorului distrugeri maximal posibile, de a nu permite pătrunderea lui în adîncul teritoriului ţării, de a crea premise pentru încetarea acţiunilor militare şi încheierea păcii în condiţii care corespund intereselor naţionale ale Republicii Moldova.

Trupele de Grăniceri asigură securitatea militară a statului prin executarea misiunilor de pază a frontierei de stat şi pregătirea trupelor pentru participarea la acţiuni de luptă în conformitate cu planul de aplicare a Forţelor Armate.

Pe timp de pace, Trupele de Grăniceri activează în componenţa Departamentului Trupelor de Grăniceri de pe lîngă Guvern. Din momentul declarării stării de asediu sau a stării de război, Trupele de Grăniceri trec în subordonarea operativă a Statului Major General al Forţelor Armate şi, în caz de necesitate, sînt folosite ca unităţi (subunităţi) de trupe terestre.

Trupele de Carabinieri asigură securitatea militară a statului prin executarea misiunilor de menţinere a ordinii constituţionale şi de drept, de pază a obiectivelor importante şi de pregătire a trupelor pentru participarea la acţiuni de luptă în conformitate cu planul de aplicare a Forţelor Armate.

Pe timp de pace, Trupele de Carabinieri activează în componenţa Departamentului Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne. Din momentul declarării stării de asediu sau a stării de război, Trupele de Carabinieri trec în subordonarea operativă a Statului Major General al Forţelor Armate şi asigură menţinerea regimului stării de asediu sau de război, paza şi apărarea obiectivelor de importanţă de stat şi a celor ale infrastructurii militare, contracararea tentativelor de destabilizare a ordinii constituţionale, distrugerea grupelor diversioniste şi a desanturilor inamicului.

Pe timp de pace, Trupele de Grăniceri şi Trupele de Carabinieri activează în structura şi conform planurilor de aplicare, aprobate de conducerea departamentelor respective, incluzînd unele elemente ale pregătirii de luptă determinate de Statul Major General al Forţelor Armate.

Din punct de vedere operativ-tactic, Forţele Armate sînt constituite din trupe regulate şi trupe de rezervă.

Trupele regulate includ:

a) unităţile şi subunităţile cu capacitate permanentă de intervenţie (de reacţie rapidă) ale Armatei Naţionale, ale Trupelor de Grăniceri şi ale Trupelor de Carabinieri, completate cu efectiv şi tehnică potrivit statelor de război şi capabile să-şi îndeplinească misiunile conform destinaţiei. Structura şi efectivul lor se determină de către Statul Major General al Forţelor Armate şi se aprobă de Comandantul Suprem al Forţelor Armate;

b) unităţile şi subunităţile cu capacitate redusă de intervenţie, care au nevoie de 10-15 zile pentru completarea cu efectiv şi cu tehnică şi pentru închegarea de luptă în vederea îndeplinirii misiunilor conform destinaţiei.

Trupele de rezervă includ organele de conducere şi unităţile terestre create din momentul declarării în stat a stării de asediu sau a stării de război, care au nevoie de 30-40 de zile pentru completarea cu militari din rezerva activă şi cu tehnică şi pentru închegarea de luptă în vederea folosirii lor conform destinaţiei.

Trupele de rezervă se desfăşoară în conformitate cu Planul de mobilizare a Forţelor Armate. Componenţa, structura, principiile de completare, pregătire, desfăşurare şi aplicare ale trupelor de rezervă se stabilesc de către Statul Major General al Forţelor Armate.

Completarea cu efectiv a Forţelor Armate se efectuează pe baza principiului mixt, cu perspectiva completării unităţilor cu capacitate permanentă de intervenţie (de reacţie rapidă) preponderent cu militari prin contract.

Completarea unităţilor cu capacitate redusă de intervenţie se efectuează pe baza principiului mixt, precum şi cu rezervişti prin contract.

O parte componentă a sistemului de apărare a statului este apărarea teritorială, care se organizează şi se înfăptuieşte de către Statul Major General al Forţelor Armate, în comun cu autorităţile administraţiei publice locale, în baza unui regulament aprobat de Guvern.

Apărarea teritorială se efectuează în scopul:

a) acordării de sprijin Forţelor Armate la ducerea acţiunilor de luptă;

b) asigurării regimului stării de asediu, de război sau al stării de urgenţă;

c) apărării obiectivelor importante şi a comunicaţiilor;

d) acordării de sprijin structurilor Departamentului Situaţii Excepţionale la lichidarea consecinţelor calamităţilor naturale, ale avariilor, catastrofelor şi acţiunilor de luptă; precum şi

e) în alte scopuri, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

La decizia Statului Major General al Forţelor Armate, formaţiunile de apărare teritorială pot fi implicate în acţiuni de luptă împreună cu unităţile militare.

Structura, sarcinile, principiile de pregătire, ordinea de asigurare şi completare a formaţiunilor de apărare teritorială pe timp de pace se stabilesc de Statul Major General al Forţelor Armate.

Asigurarea formaţiunilor de apărare teritorială cu armament, muniţii, tehnică militară şi specială se efectuează de către Ministerul Apărării din contul alocaţiilor bugetare pentru apărare. Asigurarea formaţiunilor menţionate cu echipament, cu alte resurse tehnico-materiale, iar din momentul desfăşurării, şi cu hrană şi încăperi necesare pentru crearea unor condiţii normale de trai şi de organizare a serviciului militar se efectuează de către autorităţile administraţiei publice locale din contul bugetelor locale.

Una din sarcinile principale ale reformei Forţelor Armate - reorganizarea pregătirii de luptă a acestora - este determinată de modificarea structurii şi a modului de completare cu efectiv a Forţelor Armate, precum şi de asigurarea lor financiară şi tehnico-materială nesatisfăcătoare. Scopul reorganizării pregătirii de luptă a Forţelor Armate constă în crearea unui sistem unitar şi flexibil de instruire a trupelor regulate şi a rezervei, care ar asigura nivelul necesar de pregătire a organelor de conducere, a unităţilor şi marilor unităţi militare şi ar permite coordonarea aplicării lor conform destinaţiei.

Organul central de conducere a pregătirii de luptă în cadrul Forţelor Armate este Statul Major General al Forţelor Armate, căruia îi revin următoarele sarcini de bază în domeniu:

a) elaborarea documentelor de directivă în ceea ce priveşte pregătirea de luptă a Forţelor Armate;

b) crearea unui sistem unic de planificare a pregătirii de luptă;

c) coordonarea pregătirii de luptă a formaţiunilor militare ale tuturor componentelor Forţelor Armate în scopul asigurării unor viziuni unice şi al pregătirii practice a efectivului conform misiunilor de apărare;

d) controlul asupra îndeplinirii măsurilor planificate privind pregătirea de luptă a componentelor Forţelor Armate.

Realizarea sarcinilor privind perfecţionarea sistemului de pregătire de luptă a Forţelor Armate necesită un suport material-tehnic şi instructiv-metodic modern. În acest context, este necesară crearea unui centru unic de instruire pentru Forţele Armate, care ar exclude dublarea nejustificată în pregătirea specialiştilor la specialităţi conexe şi ar asigura economisirea resurselor materiale şi financiare.

Perfecţionarea sistemului de pregătire a cadrelor militare prevede ridicarea nivelului potenţialului intelectual al Forţelor Armate. Această sarcină urmează a fi realizată în baza unor principii ştiinţifice şi în strînsă legătură cu sistemul învăţămîntului public.

Reorganizarea sistemului de învăţămînt militar prevede dezvoltarea bazei existente de pregătire a specialiştilor militari, formarea specialiştilor pentru Forţele Armate în instituţiile de învăţămînt civile, precum şi organizarea instruirii militare a persoanelor cu funcţii de răspundere din instituţiile de stat cu atribuţii în domeniul apărării şi securităţii naţionale.

În procesul realizării reformei militare este necesară crearea, în baza Colegiului militar, a unui institut militar specializat, care ar asigura perfecţionarea cadrelor de ofiţeri din verigile superioară şi medie ale Forţelor Armate.

Pregătirea militară în instituţiile de învăţămînt superior civile se va efectua benevol, la catedrele militare, după programe de pregătire a ofiţerilor, elaborate de comun acord cu Ministerul Apărării. Absolvenţii instituţiilor de învăţămînt superior care nu au trecut cursul de instruire la catedra militară vor face pregătirea militară în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Potenţialul instituţiilor de învăţămînt superior civile va fi folosit şi pentru predarea unor discipline speciale în cadrul reciclării specialiştilor militari.

Instruirea militară a funcţionarilor publici cu atribuţii în domeniul apărării şi securităţii naţionale se va efectua în baza Academiei de administrare publică, precum şi în cadrul unor cursuri de perfecţionare organizate pe lîngă Ministerul Apărării.

5. Perfecţionarea sistemului de mobilizare

Sistemul de mobilizare include pregătirea de mobilizare şi mobilizarea economiei naţionale şi a Forţelor Armate în scopul asigurării apărării naţionale.

Pregătirea de mobilizare a economiei naţionale are drept scop dezvoltarea capacităţilor de mobilizare a ţării pentru pregătirea trecerii de la starea de pace la cea de război şi include pregătirea de mobilizare a economiei şi populaţiei, precum şi amenajarea operativă a teritoriului ţării (dezvoltarea infrastructurii militare).

Mobilizarea economiei naţionale prevede trecerea ei organizată şi în termene reduse, în caz de pericol militar, la producţia de război şi asigurarea structurilor respective cu mijloace tehnico-materiale necesare.

Pregătirea de mobilizare şi mobilizarea Forţelor Armate constă în desfăşurarea planificată şi pregătită din timp a trupelor (forţelor) şi trecerea lor la structura de organizare conform statelor de război, în completarea deplină cu efectiv în termenele stabilite, în asigurarea completă cu armament, tehnică şi cu resurse materiale, în închegarea de luptă a trupelor (forţelor) desfăşurate şi în aducerea lor la capacitatea de luptă completă în scopul îndeplinirii misiunilor conform destinaţiei.

Organul central care asigură pregătirea de mobilizare a ţării este Guvernul.

Pregătirea de mobilizare şi mobilizarea Forţelor Armate este efectuată de Statul Major General al Forţelor Armate.

Activităţile de bază privind pregătirea de mobilizare şi mobilizarea cuprind:

a) determinarea sarcinilor de mobilizare în corespundere cu necesităţile de apărare şi posibilităţile de mobilizare ale statului;

b) planificarea şi coordonarea activităţii autorităţilor publice privind pregătirea de mobilizare;

c) elaborarea şi controlul realizării comenzilor de stat în domeniul pregătirii de mobilizare;

d) acumularea, pregătirea, păstrarea şi destinaţia resurselor umane şi tehnico-materiale;

e) crearea şi perfecţionarea infrastructurii militare.

Modul de organizare şi desfăşurare a pregătirii de mobilizare şi a mobilizării se stabileşte prin lege organică.

6. Asigurarea economico-financiară a Forţelor Armate

Asigurarea economico-financiară a Forţelor Armate include asigurarea lor financiară şi materială, inclusiv dotarea cu sisteme eficiente de armament, tehnică militară şi specială, cu alte resurse materiale în volum necesar pentru garantarea securităţii militare a statului.

Perfecţionarea asigurării economico-financiare a Forţelor Armate se realizează prin promovarea de către stat a unei politici tehnico-militare şi financiare fundamentate, care constă în:

a) organizarea producerii unor tipuri de armament şi tehnică sub un nomenclator comun, a pieselor de schimb şi a accesoriilor, a mijloacelor de transmisiuni şi automatizare, a altor bunuri tehnico-militare avantajoase şi realizabile pentru economia naţională, precum şi crearea bazei de reparaţie;

b) reducerea nomenclatorului armamentelor, tehnicii militare şi a bunurilor tehnico-militare, unificarea şi standardizarea lor, raţionalizarea cheltuielilor pentru întreţinerea şi utilizarea acestora, ţinînd cont de calităţile de luptă şi de exploatare, de condiţiile de folosire în limitele frontierelor naţionale, precum şi de normele ecologice;

c) stabilirea şi dezvoltarea relaţiilor internaţionale de colaborare tehnico-militară în vederea achiziţionării, inclusiv prin leasing, a armamentului şi tehnicii militare, pornindu-se de la avantajele economice maxime şi interesele securităţii naţionale.

Promovarea politicii economico-financiare se va face centralizat, prin formarea şi executarea comenzilor de stat, finanţarea şi reglementarea de către stat a colaborării tehnico-militare. Drept suport economic al acestei politici va servi potenţialul naţional de apărare, constituit în baza economiei naţionale, cu folosirea prioritară a tehnologiilor cu destinaţie dublă, precum şi a colaborării militare internaţionale avantajoase.

În procesul realizării reformei militare este necesară revizuirea cardinală a principiilor asigurării financiare a Forţelor Armate, majorîndu-se treptat alocaţiile bugetare de la 0,7 la sută din produsul intern brut în anul 2002 la 2,5 la sută în anul 2014. Mijloacele financiare pentru realizarea reformei militare vor fi prevăzute în conformitate cu etapele acesteia şi cu Planul de stat de construcţie şi dezvoltare a Forţelor Armate.

În vederea optimizării asigurării economico-financiare a Forţelor Armate este necesară crearea în cadrul Ministerului Apărării a unei structuri unice cu atribuţii în domeniul menţionat.

7. Dezvoltarea colaborării internaţionale în domeniul militar

Colaborarea internaţională a Republicii Moldova în domeniul militar are drept obiective principale asigurarea securităţii naţionale, întărirea încrederii între state, consolidarea păcii, securităţii şi stabilităţii europene şi internaţionale.

Luînd în considerare contextul geopolitic regional şi european, Republica Moldova va desfăşura în continuare colaborarea sa internaţională în domeniul militar pe baza statutului său de neutralitate permanentă şi a neaderării la alianţele şi blocurile politico-militare.

Totodată, interesele securităţii naţionale impun promovarea unor relaţii internaţionale în domeniul militar care ar exclude autoizolarea ţării în ceea ce priveşte securitatea şi apărarea. în acest scop, Republica Moldova va întreţine relaţii militare bilaterale cu alte state şi va participa la realizarea activităţilordin cadrul Parteneriatului pentru Pace, precum şi a altor programe bazate pe Carta ONU şi pe principiile O.S.C.E.

Colaborarea cu forţele armate ale altor state se va desfăşura pe următoarele direcţii de bază:

a) conducerea şi controlul democratic asupra Forţelor Armate;

b) învăţămîntul militar şi pregătirea lingvistică a militarilor;

c) cercetările ştiinţifice în domeniul politicii de apărare şi securitate;

d) pregătirea şi participarea la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii;

e) interoperabilitatea cu forţele armate ale ţărilor partenere în domeniile conducerii, transmisiunilor, instruirii şi înzestrării;

f) protecţia socială.

O sarcină de primă importanţă în colaborarea internaţională a Republicii Moldova în domeniul militar este pregătirea unui batalion moldovenesc independent de menţinere a păcii pentru participarea nemijlocită la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii.

Principiile participării Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii decurg din interesele fundamentale şi din angajamentele internaţionale ale ţării. Aceste principii rezidă în:

a) desfăşurarea operaţiunilor internaţionale de menţinere a păcii cu mandatul ONU sau O.S.C.E. după determinarea statutului forţelor internaţionale de menţinere a păcii;

b) excluderea participării directe a Republicii Moldova la operaţiunile de impunere a păcii.

La luarea de către Republica Moldova a oricărei decizii în acest domeniu, drept repere esenţiale vor servi:

a) consimţămîntul părţilor aflate în conflict de a primi contingentul multinaţional de menţinere a păcii; încheierea şi intrarea în vigoare a unui acord de încetare a focului între părţile beligerante;

b) existenţa unui mandat internaţional clar şi aplicabil;

c) finalizarea pregătirii multilaterale a Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova pentru misiunea de menţinere a păcii, luîndu-se în considerare caracterul acesteia.

VI. ETAPELE REALIZĂRII REFORMEI MILITARE

Obiectivele de bază ale reformei militare se vor realiza treptat, iar activităţile principale ale reformei militare se vor efectua în cadrul a trei etape.

Etapă I (2002-2004) include:

a) elaborarea şi adoptarea Planului de stat de construcţie şi dezvoltare a Forţelor Armate, precizarea direcţiilor prioritare ale politicii tehnico-militare şi economico-militare a statului, efectuarea de măsuri privind planificarea pe termen mediu şi scurt;

b) determinarea şi asigurarea unui nivel garantat de cheltuieli pentru reforma militară;

c) efectuarea de măsuri organizatorice direcţionate spre crearea sistemului de asigurare ştiinţifică a apărării naţionale şi elaborarea aspectelor conceptuale ale construcţiei militare, ale direcţiilor, formelor şi metodelor de realizare a reformei militare, ale formelor şi metodelor de aplicare a Forţelor Armate;

d) elaborarea şi adoptarea de acte normative în domeniul securităţii naţionale şi al construcţiei militare;

e) aducerea structurilor organizaţionale ale organelor de conducere şi ale trupelor, a sistemului lor de pregătire de luptă, de pregătire operativă, de mobilizare şi de completare în corespundere cu noile cerinţe privind destinaţia, componenţa, starea şi efectivul Forţelor Armate;

f) asigurarea logistică adecvată a subunităţilor cu capacitate permanentă de intervenţie;

g) desfăşurarea unor acţiuni de primă necesitate pentru pregătirea de mobilizare a economiei naţionale, crearea şi acumularea resurselor de mobilizare şi formarea infrastructurii militare;

h) finalizarea pregătirii batalionului moldovenesc independent de menţinere a păcii în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Parteneriatului pentru Pace;

i) demilitarizarea structurilor ce nu au atribuţii de asigurare a securităţii militare a statului.

Etapa a II-a (2005-2008) include:

a) crearea sistemului conducerii civile şi militare a Forţelor Armate, cu delimitarea detaliată a atribuţiilor în sfera conducerii politice, administrative şi militare;

b) finalizarea constituirii sistemului de pregătire a cadrelor militare în instituţiile de învăţământ din ţară şi de peste hotare;

c) crearea de noi elemente şi perfecţionarea celor existente în cadrul sistemului naţional de învăţământ militar şi de reciclare a cadrelor militare;

d) definitivarea sistemului de producere a articolelor militare, de reparaţie a armamentului şi tehnicii militare şi speciale;

e) lansarea procesului de reînzestrare cu armament şi tehnică militară calitativ noi;

f) trecerea la noua structură de organizare şi noul principiu de completare a rezervei Forţelor Armate;

g) definitivarea sistemului unic de pregătire de luptă a Forţelor Armate.

Etapa a III-a (2009-2014) include:

a) încheierea creării tuturor elementelor sistemului naţional de asigurare a securităţii militare;

b) trecerea la completarea forţelor cu pregătire permanentă de luptă (de reacţie rapidă) pe principii benevole în bază de contract;

c) finalizarea procesului de reînzestrare cu armament şi tehnică militară moderne;

d) asigurarea pregătirii de mobilizare şi satisfacerea necesităţilor Forţelor Armate conform programelor de înzestrare şi asigurare a acestora.

19. Regulamentul serviciului interior al Forţelor Armate ale Republicii Moldova, aprobat prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr. 322 din 06.10.1995

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326611

În scopul delimitării drepturilor şi obligaţiunilor generale ale militarilor Forţelor Armate ale Republicii Moldova, reglementării relaţiilor reciproce dintre ei, determinării atribuţiilor persoanelor cu funcţii de răspundere din marile unităţi şi unităţile militare, precum şi a regulilor de ordine interioară în ele, în temeiul art. 87 din Constituţia Republicii Moldova,

Preşedintele Republici Moldova d e c r e t e a z ă:

Art. 1. - Se aprobă şi se pune în aplicare cu începere de la 1 ianuarie 1996 Regulamentul serviciului interior al Forţelor Armate ale Republicii Moldova, Regulamentul serviciului în garnizoană şi de gardă al Forţelor Armate ale Republicii Moldova şi Regulamentul instrucţiei de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

Art. 2. - Acţiunea regulamentelor militare ale Forţelor Armate ale Republicii Moldova se extinde asupra:

militarilor şi trupelor de graniceri ale Ministerului Securităţii Naţionale;

trupelor de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne;

militarilor Departamentului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

militarilor Serviciului de securitate a Preşedintelui Republicii Moldova.

Art. 3. - Ministerele şi departamentele, în care se prevede serviciul militar, vor aduce actele lor normative în concordanţă cu prevederile regulamentelor militare.

Art. 4. - Prezentul Decret intră în vigoare la data semnării.

PREŞEDINTELE
REPUBLICII MOLDOVA **Mircea SNEGUR**

Chişinău, 6 octombrie 1995.
Nr. 322.

20. Regulamentul serviciului în garnizoană şi de gardă al Forţelor Armate.

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=339753

TITLUL I

ORGANIZAREA ŞI EXECUTAREA SERVICIULUI DE GARNIZOANĂ

PRINCIPII GENERALE

1. Prezentul regulament stabileşte destinaţia, modul de organizare şi executare a serviciului de garnizoană şi a serviciului de gardă, drepturile şi obligaţiile persoanelor cu funcţii de răspundere ale garnizoanei şi ale militarilor care execută aceste servicii, precum şi reglementează desfăşurarea activităţilor din garnizoană cu participarea trupelor.

Prevederile prezentului regulament se aplică de autorităţile de specialitate ale administraţiei publice centrale, denumite în continuare ***structuri militare***, în care, conform legislaţiei în vigoare, se prevede îndeplinirea serviciului militar, precum şi de organele de conducere, marile unităţi şi unităţile militare ale Forţelor Armate, întreprinderile şi instituţiile acestora, denumite în continuare ***unităţi militare***.

Prevederile prezentului regulament sînt aplicabile următoarelor categorii de militari:

1) militarilor prin contract;
2) militarilor în termen;
3) militarilor cu termen redus;
4) studenţilor instituţiilor de învăţămînt militar;
5) rezerviştilor concentraţi sau mobilizaţi.

Unităţile militare amplasate permanent sau temporar în localităţi sau în afara lor constituie garnizoane.

Garnizoana mare include, de regulă, toate unităţile militare amplasate în localităţile mai apropiate.

2. În fiecare garnizoană sînt organizate serviciul de garnizoană şi serviciul de gardă.

Serviciul de garnizoană are drept scop asigurarea menţinerii disciplinei militare în garnizoană, condiţiilor necesare pentru activitatea cotidiană, pregătirea şi desfăşurarea măsurilor de garnizoană cu participarea trupelor.

Serviciul de gardă este destinat pazei şi apărării magaziilor cu muniţii, tehnicii militare, obiectivelor militare şi de stat, altor mijloace militare, precum şi pazei persoanelor deţinute în arest.

3. Hotarele teritoriului în care este organizat serviciul de garnizoană sînt stabilite prin ordinul ministrului apărării. Pe lîngă punctele de amplasament al trupelor, acestea includ şi unele localităţi şi raioane mai apropiate, care au importanţă mare pentru asigurarea realizării sarcinilor ce stau în faţa unităţilor militare ale garnizoanei. Hotarele garnizoanei vor fi bine cunoscute de întreg efectivul garnizoanei.

4. Conducerea serviciului de garnizoană şi a serviciului de gardă, în limitele garnizoanei, este exercitată de către şeful (comandantul) garnizoanei.

Ordinele şefilor (comandanţilor) de garnizoană sînt obligatorii pentru toate unităţile militare aflate în limitele garnizoanei.

5. La amplasarea trupelor pe poligoane şi în tabere, măsurile privind menţinerea disciplinei militare şi paza obiectivelor sînt realizate conform Regulamentului serviciului interior al Forţelor Armate ale Republicii Moldova şi prezentului regulament.

6. Serviciile de garnizoană şi de gardă sînt asigurate de unităţile militare ce intră în componenţa garnizoanei.

Lista unităţilor militare care nu sînt antrenate în serviciul de garnizoană şi serviciul de gardă este stabilită de către conducătorul structurii militare.

Succesivitatea executării serviciului de garnizoană şi serviciului de gardă de către unităţile militare este stabilită de şeful garnizoanei în funcţie de efectivul şi destinaţia lor.

Instituţiile de învăţămînt militar sînt antrenate în executarea serviciului de garnizoană şi serviciului de gardă în timpul prevăzut în acest scop de planul de instrucţie.

7. Fiecare militar este obligat să acorde asistenţă persoanelor care execută serviciul de garnizoană sau serviciul de gardă.

Militarul care a observat încălcarea regulilor de executare a serviciului de către cineva din componenţa patrulei sau a gărzii, de către inspectorii poliţiei militare rutiere este obligat să informeze imediat despre aceasta comandantul comenduirii militare a garnizoanei sau militarul de serviciu pe gărzi (ofiţerul de serviciu pe unitatea militară, şeful gărzii) şi să raporteze şefului său nemijlocit.

CAPITOLUL I

PERSOANELE CU FUNCŢII DE RĂSPUNDERE ALE GARNIZOANEI ŞI OBLIGAŢIILE ACESTORA

8. În fiecare garnizoană sînt numiţi:

1) şeful (comandantul) garnizoanei;

2) comandantul comenduirii militare;

3) locţiitorul comandantului comenduirii militare;

4) şeful arestului;

5) şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare.

9. Şeful (comandantul) garnizoanei este numit prin ordinul ministrului apărării. Pînă la primirea ordinului, obligaţiile funcţionale ale şefului garnizoanei le exercită ofiţerul (şeful) mai mare în funcţie, iar dacă funcţiile sînt echivalente – ofiţerul cu grad superior.

Despre începerea exercitării obligaţiilor funcţionale, şeful garnizoanei raportează şefului nemijlocit, ofiţerului operativ al Ministerului Apărării şi înştiinţează organele administraţiei publice locale.

Dacă în tabăra militară permanentă sînt amplasate cîteva unităţi militare, prin ordinul conducătorului structurii militare, este numit comandantul taberei militare permanente.

Şeful (comandantul) garnizoanei

10. În problemele privind serviciul de garnizoană şi serviciului de gardă, şeful garnizoanei este şef nemijlocit pentru toţi militarii din garnizoană, inclusiv pentru comandanţii de unităţi militare din cadrul garnizoanei.

În cazurile necesare, şeful (comandantul) garnizoanei are dreptul, să folosească, pentru îndeplinirea sarcinilor, efectivul şi mijloacele de transport ale unităţilor militare ale garnizoanei.

11. Şeful garnizoanei are următoarele obligaţii:

1) să conducă zilnic activitatea persoanelor cu funcţii de răspundere ale garnizoanei;
2) să analizeze trimestrial starea disciplinei militare, executarea serviciului de garnizoană şi a serviciului de gardă în garnizoană şi să facă bilanţul activităţii comandanţilor de unităţi militare, să stabilească măsurile de prevenire a infracţiunilor şi incidentelor, de sporire a vigilenţei şi de păstrare a secretului de stat;
3) să menţină o legătură strînsă cu organele administraţiei publice locale şi să soluţioneze împreună cu ele toate problemele legate de organizarea serviciului de garnizoană, de protecţia civilă şi locală, de realizarea măsurilor în comun, precum şi de îmbunătăţirea condiţiilor de trai, de satisfacerea altor necesităţi şi cerinţe ale militarilor şi membrilor familiilor lor;
4) să organizeze paza şi apărarea obiectivelor de garnizoană;
5) să stabilească modul de acces la obiectivele aflate sub paza serviciului de gardă al garnizoanei;
6) să efectueze, cel puţin o dată pe lună, controlul asupra executării serviciului de către garda de garnizoană şi cea interioară, de către patrulele de garnizoană şi posturile poliţiei militare rutiere, precum şi asupra corectitudinii deţinerii militarilor în arestul de garnizoană;
7) să elaboreze, la indicaţia ministrului apărării, planul de măsuri al garnizoanei pentru caz de declarare a mobilizării, aducere a trupelor în starea gata de luptă şi să asigure executarea acestui plan;
8) să organizeze protecţia trupelor, obiectivelor de apărare locală şi orăşelelor militare, precum şi protecţia antiincendiară în garnizoană şi să verifice starea acestora;
9) să amplaseze, la indicaţiile şefului superior, unităţile militare (subunităţile, echipele) sosite în garnizoană;
10) să stabilească pentru unităţile militare ale garnizoanei modul de utilizare a obiectivelor bazei materiale de instrucţie şi a resurselor de apă pentru aprovizionarea trupelor;
11) să examineze şi să aprobe planurile de desfăşurare a manifestaţiilor culturale şi sportive în cadrul garnizoanei, precum şi planul de colaborare a unităţilor militare ale garnizoanei cu instituţiile civile;
12) să efectueze controlul asupra realizării măsurilor privind protecţia mediului ambiant şi utilizarea raţională a resurselor naturale, să verifice corectitudinea exploatării de către militari a clădirilor, teritoriului taberelor militare permanente şi a edificiilor de uz general din garnizoană, iar la părăsirea acestora de către unităţile militare, să organizeze paza lor;
13) să asigure cu subunităţi (unităţi) militare procesul de lichidare a consecinţelor accidentelor grave, catastrofelor şi calamităţilor naturale şi acordarea de ajutor populaţiei care a avut de suferit în aceste cazuri (pct.326);
14) să stabilească timpul de trecere a militarilor garnizoanei la ţinuta de iarnă sau de vară;
15) să aducă la cunoştinţă începutul şi încheierea perioadei de încălzire în garnizoană;
16) să desfăşoare parade ale trupelor garnizoanei şi alte acţiuni cu participarea trupelor, să numească, în cazurile necesare, garda de onoare, să manifeste grijă faţă de menţinerea în starea cuvenită a cimitirelor militare, a mormintelor comune şi a mormintelor militarilor, precum şi a monumentelor înălţate în cinstea militarilor;
17) să participe la cercetarea administrativă a încălcărilor comise de militarii care îşi îndeplinesc serviciul în afara unităţilor garnizoanei, să-i tragă la răspundere, iar în caz de comitere de către aceştia a infracţiunilor să înştiinţeze imediat procurorul militar.

Şeful garnizoanei organizează elaborarea planurilor şi instrucţiunilor conform obligaţiilor de serviciu, recurgînd la serviciul statului major al marii unităţi (unităţii) al cărei comandant este conform funcţiei deţinute. În procesul de planificare pot fi antrenaţi comandanţii unităţilor militare ale garnizoanei şi ai statelor majore.

12. Şeful garnizoanei întîmpină şi însoţeşte următoarele persoane sosite în garnizoană: Preşedintele Republicii Moldova - Comandant suprem al Forţelor Armate, ministrul apărării, precum şi pe comandanţii (şefii) săi nemijlociţi.

În cazul în care în garnizoană sosesc ofiţeri pentru a îndeplini misiuni de serviciu, date de şefii nemijlociţi, în problemele privind serviciul de garnizoană şi serviciului de gardă, şeful garnizoanei se prezintă doar celui în grad militar superior.

13. În caz de absenţă temporară din garnizoană (concediu, deplasare), şeful (comandantul) garnizoanei transmite exercitarea obligaţiilor sale persoanei care va exercita provizoriu funcţia prevăzută de state, anunţă despre aceasta prin ordinul emis pe garnizoană şi raportează şefului superior.

Comandantul comenduirii militare

14. Întru realizarea hotărîrilor luate de şeful garnizoanei, comandantul comenduirii militare are dreptul să dea ordine în numele acestuia, raportîndu-i despre cele mai importante.

15. Comandantul comenduirii militare are următoarele obligaţii:

1) să organizeze serviciul de gardă privind paza şi apărarea obiectivelor garnizoanei, în conformitate cu tabelul pentru organizarea gărzilor, şi de patrulare în garnizoană;

2) să efectueze controlul asupra respectării de către militari a disciplinei militare, a regulilor de purtare a uniformei militare şi de executare a salutului militar;

3) să analizeze sistematic starea disciplinei militare, executarea serviciilor de gardă şi de patrulare în garnizoană şi să raporteze lunar şefului garnizoanei concluziile şi propunerile privind lichidarea cauzelor ce duc la comiterea încălcărilor;

4) să elaboreze, la indicaţia şefului garnizoanei, tabelul cu organizarea gărzilor de garnizoană, precum şi, tabelul de posturi al gărzii, tabelele de posturi (Anexele nr.1, nr.2 şi nr.3), schemele de amplasament al posturilor, instrucţiunile pentru şefii gărzilor, pentru ajutorii şefilor gărzilor (operatorilor) pentru mijloacele tehnice de pază, pentru militarul de serviciu pe gărzile de garnizoană şi pentru ajutorii lui, schema de patrulare şi instrucţiunile pentru patrule;

5) să raporteze şefului garnizoanei propunerile privind utilarea obiectivelor cu mijloace tehnice de pază, reducerea personalului de serviciu în garnizoană şi îmbunătăţirea modului de executare a serviciului;

6) să elaboreze graficul de control al gărzilor de către persoanele cu funcţii de răspundere ale garnizoanei şi să exercite controlul asupra respectării lui;

7) să controleze personal, nu mai rar de două ori pe lună, pregătirea subunităţilor şi a persoanelor numite în garda de garnizoană, executarea apelului gărzilor de garnizoană şi executarea serviciului de către gărzile de garnizoană, patrulele şi posturile de control ale poliţiei militare rutiere, gradul de pregătire a subunităţii de serviciu a garnizoanei, precum şi posturile şi încăperile serviciului de gardă;

8) să controleze, nu mai rar de o dată pe lună, rezerva de muniţii din încăperea pentru gardă şi starea acestora, precum şi să facă însemnările respective în registrul de evidenţă;

9) să descopere la timp incidentele şi încălcările de disciplină militară comise de militarii din efectivul garnizoanei, să ţină evidenţa şi să raporteze despre acestea şi despre măsurile întreprinse şefului garnizoanei, iar despre infracţiuni, în afară de aceasta, să informeze şi procurorul militar; să acorde ajutor la căutarea şi reţinerea militarilor care au săvîrşit infracţiuni;

10) să participe, la indicaţia şefului garnizoanei, la elaborarea planului de măsuri pentru caz de anunţare a mobilizării, de situaţie excepţională şi de aducere a trupelor în stare gata de luptă, a planului de protecţie antiincendiară a garnizoanei, precum şi a instrucţiunilor pentru caz de alarmă în garnizoană, de incendiu şi calamităţi naturale;

11) să participe la elaborarea planurilor de apărare locală şi de interacţiune cu echipele de protecţie civilă în garnizoană; să exercite controlul asupra pregătirii forţelor şi mijloacelor de apărare locală;

12) împreună cu şeful pentru comunicaţii şi informatică al garnizoanei, să stabilească mijloacele de legătură cu garda de garnizoană, patrulele şi posturile de control ale poliţiei militare;

13) să examineze tabelele cu rîndul la serviciu ale orchestrelor unităţilor militare şi să le prezinte pentru aprobare comandantului (şefului) garnizoanei;

14) să instruiască militarii de serviciu pe gărzi, ajutorii acestora şi personalul patrulelor înainte de începerea serviciului, să înmîneze militarilor de serviciu pe gărzi fişele cu parole, iar şefilor de patrule să le elibereze documentele şi mijloacele de legătură necesare;

15) să menţină legătura cu organele de interne în problemele privind menţinerea disciplinei şi ordinii în garnizoană;

16) să ia zilnic cunoştinţă de tabelele de post ale gărzilor de garnizoană şi să lichideze imediat neajunsurile depistate;

17) nu mai rar de o dată pe săptămînă, să controleze respectarea legalităţii şi a regulilor de deţinere a militarilor în arestul garnizoanei; să dea şefului arestului în scris ordin privind trimiterea militarilor arestaţi la munci, la baie, iar la cererea ofiţerului de urmărire penală, a organului de anchetă penală sau a judecătoriei – la interogatoriu sau la judecătorie, precum şi privind trimiterea militarilor arestaţi bolnavi la tratament (Anexa nr.14);

18) să organizeze şedinţele de instrucţie de front şi de studiere a regulamentelor de către militarii reţinuţi pentru neexecutarea salutului militar şi încălcarea regulilor de purtare a uniformei militare;

19) la cererea şefului (comandantului) garnizoanei, să urmărească respectarea de către militari a cerinţelor privind interzicerea scăldatului;

20) să ţină evidenţa unităţilor militare ale garnizoanei, subunităţilor (echipelor) independente, precum şi a militarilor sosiţi în delegaţie sau concediu (Anexa nr.13) şi să efectueze controlul asupra plecării lor la timp la locul de serviciu;

21) să ţină evidenţa şi să organizeze păstrarea armelor şi muniţiilor ridicate de la militarii arestaţi;

22) să încartiruiască subunităţile (echipele) şi militarii în trecere, precum şi gărzile ce însoţesc transporturile cu încărcături militare, asigurîndu-le cu drepturi conform atestatelor;

23) să controleze paza unităţilor militare la ieşirile de campanie sau excluse din componenţa garnizoanei;

24) să organizeze, în interacţiune cu organele poliţiei rutiere, îndrumarea deplasării coloanelor, iar, în caz de necesitate, şi a unor maşini cu roţi sau pe şenile ale unităţilor militare;

25) să controleze pregătirea trupelor garnizoanei pentru parade şi să asigure, de comun acord cu organele administraţiei publice locale, ordinea în timpul pregătirii şi desfăşurării paradelor şi altor acţiuni de garnizoană cu participarea trupelor;

26) să numească şi să pregătească, la indicaţia şefului garnizoanei, gărzile de onoare din partea unităţilor militare, să organizeze înmormîntarea militarilor decedaţi;

27) să ţină evidenţa cimitirelor militare, mormintelor comune şi monumentelor ridicate în cinstea militarilor, aflate pe teritoriul garnizoanei, şi să urmărească îngrijirea lor.

16. Comandantul comenduirii militare este obligat să ceară personal şi prin intermediul persoanelor din subordine respectarea cu stricteţe de către militari a disciplinei militare şi a ordinii pe străzi şi în alte locuri publice, fără a lăsa nepedepsit nici un caz de încălcare.

În caz de încălcare de către militari a disciplinei militare, comandantul comenduirii militare este obligat să-i avertizeze pe cei inferiori sau egali în grad sau să-i reţină şi să-i sancţioneze disciplinar în conformitate cu Regulamentul disciplinei militare, iar în caz de încălcare a disciplinei militare în stare de ebrietate – să-i reţină şi să-i deţină în arest (camera pentru persoanele temporar reţinute) pînă la dezalcoolizare, dar nu mai mult de 24 de ore, iar apoi să ia decizia privind sancţionarea acestor militari.

În caz de încălcare a disciplinei militare de către militarul în grad militar superior, comandantul comenduirii militare se adresează către acesta şi, în numele şefului garnizoanei, îi cere să înceteze încălcarea disciplinei. Dacă sînt necesare măsuri mai energice pentru ca acest militar să înceteze încălcarea disciplinei, comandantul comenduirii militare raportează imediat despre aceasta şefului garnizoanei şi acţionează conform dispoziţiilor date de acesta.

Dacă este necesar, comandantul comenduirii militare cere de la militarul care a încălcat disciplina să prezinte documentele personale, iar dacă acestea lipsesc sau nu sînt completate corect, îl reţine pe militar în camera pentru persoanele temporar reţinute.

In caz de încălcare a disciplinei militare de către militarul în termen care se află în concediu sau delegaţie, comandanţii centrelor militare au dreptul să întrerupă concediul (delegaţia) acestuia şi să-l trimită în unitatea sa militară.

Comandantul comenduirii militare informează comandantul unităţii militare despre toate măsurile luate faţă de militarul care a comis încălcarea de disciplină militară, face inscripţia respectivă în biletul de concediu, în legitimaţie sau în prescripţie şi raportează şefului garnizoanei.

17. Dacă militarul reţinut nu poate fi imediat identificat din cauza lipsei documentelor corespunzătoare, comandantul comenduirii militare este obligat să ia, în termen de 24 de ore din momentul reţinerii, măsuri pentru identificarea militarului. Despre toate aceste persoane, comandantul comenduirii militare raportează fără întîrziere şefului garnizoanei şi informează procurorul militar. Decizia privind aceste persoane trebuie luată nu mai tîrziu de 24 de ore din momentul reţinerii.

18. Militarii suspectaţi de comiterea unei infracţiuni şi reţinuţi în modul prevăzut de Codul de procedură penală sînt trimişi în camera pentru persoanele temporar reţinute sau în arest.

Reţinerea nu poate depăşi 72 de ore. Deţinerea sub pază un termen mai mare se va efectua numai în cazurile în care, conform legii, persoana poate fi supusă arestării preventive.

Evidenţa acestor persoane se ţine: de comenduirea militară a garnizoanei – în registrul de evidenţă a militarilor reţinuţi în ordinea stabilită (gradul militar, numele, prenumele, patronimicul, numărul unităţii militare şi adresa ei poştală, persoanele înştiinţate, măsurile luate), la arest – în registrul cu militarii sancţionaţi cu arest (Anexa nr.14).

19. In caz de afectare a unităţilor militare ale garnizoanei sau a obiectivelor garnizoanei de incendiu sau de calamităţi naturale, precum şi în caz de incidente în gărzile de garnizoană, comandantul comenduirii militare este

obligat să raporteze imediat despre aceasta şefului garnizoanei, să sosească la locul incidentului şi să ia măsurile necesare.

20. Dacă militarul aflat în concediu sau în delegaţie nu se poate prezenta la locul de serviciu din cauza bolii sau a altor circumstanţe ce nu depind de el, comandantul comenduirii militare informează comandantul unităţii militare din care a sosit militarul despre cauza din care militarul se reţine. În caz de îmbolnăvire a militarului, conform dispoziţiei comandantului comenduirii militare, acesta este supus examenului medical şi trimis (dacă este necesar) la tratament în staţionar.

În caz de deces sau de boală gravă a membrilor familiei militarului (tată, mamă, soţie, copii, fraţi şi surori) sau a altor persoane care l-au educat, precum şi în caz de o nenorocire ce a lovit familia militarului sosit în concediu din altă garnizoană, comandantul comenduirii militare are dreptul să prelungească concediul acestuia cu cel mult 7 zile, informînd imediat despre aceasta comandantul unităţii din care a sosit militarul.

Despre timpul plecării militarului la locul de serviciu, termenele şi cauzele din care acesta s-a reţinut, comandantul comenduirii militare face însemnări în documentele militarului şi în registrul de evidenţă (Anexa nr.13).

21. Locul de amplasare a comenduirii militare a garnizoanei va fi bine cunoscut în toate unităţile militare ale garnizoanei şi accesibil pentru toate persoanele.

Indicaţiile privind amplasarea şi utilarea comenduirii militare a garnizoanei sînt expuse în anexa nr.12.

În cazul lipsei mijloacelor de transport prevăzute de state, comenduirea militară a garnizoanei este asigurată cu acestea din contul unităţilor militare conform planului aprobat de şeful garnizoanei.

Locţiitorul comandantului comenduirii militare

22. Locţiitorul comandantului comenduirii militare este subordonat comandantului comenduirii militare. În activitatea sa, acesta se conduce de pct.15 şi de indicaţiile comandantului comenduirii militare.

Şeful arestului

23. Şefului arestului i se subordonează şeful gărzii arestului.

24. Şeful arestului are următoarele obligaţii:

1) să-i primească în arest pe cei arestaţi, să verifice documentaţia respectivă, corectitudinea completării ei, precum şi să ţină evidenţa persoanelor arestate şi să urmărească respectarea strictă a regulilor de deţinere a lor (Anexa nr.14);

2) să păstreze notele de arest (hotărîrea ofiţerului de urmărire penală, a persoanei care a efectuat cercetările, a procurorului militar şi copiile sentinţelor sau deciziei judecătoriei militare) şi să asigure integritatea documentelor şi obiectelor persoanei arestate;

3) să instruiască şeful gărzii arestului la sosirea gărzii la locul de serviciu;

4) să înmîneze şefului gărzii listele nominale cu persoanele arestate şi deţinute în arest, separat pentru soldaţi, sergenţi şi subofiţeri; să introducă la timp în listele nominale cu persoanele arestate schimbările necesare;

5) să controleze, cel puţin o dată pe săptămînă, efectuarea inspecţiilor de dimineaţă şi a apelurilor de seară ale persoanelor arestate în celule;

6) să stabilească modul de scoatere a persoanelor din arest şi paza acestora în timpul în care îşi fac toaleta şi în timpul plimbării;

7) să dea şefului gărzii ordine în scris privind eliberarea persoanelor deţinute în arest, la expirarea termenului de deţinere, precum şi privind trimiterea, conform dispoziţiei comandantului comenduirii militare a

garnizoanei, a persoanelor arestate la lucrări, la baie şi la cererea ofiţerului de urmărire penală, organului de cercetare sau a judecătoriei – la interogatoriu sau la judecată;

8) să ţină evidenţa lucrărilor executate de persoanele arestate, indicînd timpul, locul şi felul lucrărilor;

9) să organizeze şi să desfăşoare cu subofiţerii şi cu sergenţii deţinuţi în arest disciplinar, precum şi cu soldaţii, cînd aceştia nu sînt trimişi la lucrări, instrucţii de front şi şedinţe de studiere a regulamentelor; să desfăşoare munca educativă cu persoanele deţinute în arest;

10) să ţină sub control respectarea cerinţelor sanitare şi antiincendiare în arest, dereticarea la timp, iluminarea şi încălzirea acestuia;

11) să informeze conducerea unităţilor militare despre persoanele bolnave din arest; dacă dispune de concluzia medicală privind necesitatea de a trimite persoana bolnavă la instituţia medico-militară, să raporteze despre aceasta comandantului comenduirii militare a garnizoanei;

12) să controleze condiţia camerelor pentru persoanele arestate, a mijloacelor tehnice de pază, a utilajului şi inventarului arestului, a încăperii pentru gardă şi a posturilor, precum şi reparaţia lor în timp util; să ia măsuri pentru perfecţionarea utilării arestului;

13) să primească şi să transmită ierarhic cererile şi plîngerile parvenite de la persoanele aflate în arest;

14) să controleze zilnic corectitudinea executării serviciului de către garda arestului, făcînd menţiunile respective în foaia de stare a gărzii;

15) să raporteze comandantului comenduirii militare a garnizoanei: zilnic – despre starea disciplinei militare în arest, numărul de persoane arestate primite în arest, numărul de locuri libere; şi fără întîrziere – despre incidentele ce au avut loc;

16) să păstreze şi să ţină evidenţa regulamentelor, literaturii militar-instructive şi să le pună la dispoziţie pentru desfăşurarea instrucţiunilor cu persoanele arestate;

17) să-i întîmpine pe şeful garnizoanei, pe şefii săi nemijlociţi şi pe comandantul comenduirii militare a garnizoanei, precum şi pe persoanele sosite pentru inspecţia (controlul) trupelor, pe ofiţerii din echipa de inspecţie (control), să li se prezinte şi să-i însoţească la locul de amplasament al arestului.

Şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare

25. Şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare exercită obligaţiile şefului comenduirii militare în ceea ce priveşte respectarea de către militari a disciplinei militare în limitele teritoriului sectorului şi staţiei sale. În exercitarea acestor obligaţii, şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare este subordonat şefului garnizoanei şi interacţionează cu comandantul comenduirii militare. Lui i se supun şefii garniturilor de tren militare, echipele şi gărzile ce însoţesc transporturile cu încărcături militare aflate pe căile de comunicaţie, patrulele de garnizoană, numite pentru patrulare la staţiile de cale ferată.

26. Şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare are următoarele obligaţii:

1) să întîmpine trenurile de pasageri cu echipe militare, garniturile de tren militare şi transporturile cu încărcături militare sosite la staţie, însoţite de gărzi, sau să trimită în acest scop ajutorii săi; să exercite controlul asupra stării disciplinare a militarilor, asupra asigurării lor social-materiale, precum şi asupra fixării armamentului, tehnicii militare, mijloacelor materiale şi altor încărcături;

2) să exercite controlul asupra respectării disciplinei militare şi regulilor de purtare a uniformei militare şi de executare a salutului militar de către militarii care se află pe teritoriul sectorului şi staţiei de cale ferată;

3) să reţină, iar dacă este necesar, să scoată din trenuri militarii care au comis grave încălcări de disciplină militară sau au săvîrşit crime;

4) să stabilească şi să menţină ordinea în sălile de aşteptare pentru militari, să stabilească ordinea de prioritate la primirea de către militari şi membrii familiilor lor a biletelor la casele de bilete;

5) să trimită fără întîrziere gărzile pentru a primi şi a păzi încărcăturile pe itinerar sau cele ce se întorc în unităţile lor militare;

6) să instruiască personalul patrulelor de garnizoană, numite pentru patrulare la staţiile de cale ferată, şi să controleze executarea serviciului de către acestea;

7) să organizeze deservirea social-culturală şi odihna militarilor aflaţi în punctele de transbordare;

8) să controleze efectuarea serviciului de către gărzile de garnizoană amplasate pe teritoriul sectorului şi staţiei de cale ferată, precum şi de către gărzile ce însoţesc transporturile cu încărcături militare;

9) să instruiască şefii de garnituri de tren, de echipe şi de gărzi privind regulile de transportare şi cerinţele de securitate, să controleze respectarea regulilor de protecţie antiincendiară pe garniturile de tren în tranzit şi transporturile cu încărcături militare;

10) să raporteze şefului garnizoanei despre toate incidentele, încălcările de disciplină militară, comise de către militari, precum şi despre staţionările neprevăzute ale vagoanelor cu încărcături militare, sosite pe adresa unităţilor militare ale garnizoanei, şi despre măsurile luate;

11) să informeze procurorul militar despre infracţiunile comise şi incidentele ce au avut loc.

27. În caz de încălcare a disciplinei militare de către militari, şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare se conduce de indicaţiile pct.17 din prezentul regulament. Militarul reţinut pentru încălcarea disciplinei militare este trimis la comenduirea militară a garnizoanei cu mijlocul de transport şi garda pe care le-a chemat şeful secţiei respective.

Şeful taberei militare permanente

28. În problemele ce ţin de organizarea serviciului de zi şi în cele administrativ-gospodăreşti şefului taberei militare permanente i se subordonează comandamentele unităţilor militare situate pe teritoriul taberei şi întregul efectiv al taberei.

Şeful taberei militare permanente are următoarele obligaţii:

1) să organizeze ordinea interioară în tabăra militară permanentă; în caz de necesitate, să numească patrule interioare pentru a ţine sub observare comportamentul militarilor în raza taberei militare permanente;

2) să adopte măsuri pentru menţinerea în stare satisfăcătoare a sistemelor inginereşti şi a clădirilor din tabără şi să ceară aceasta de la toţi comandanţii unităţilor militare;

3) să organizeze paza, iar, la necesitate, şi apărarea taberei militare permanente, să controleze, personal şi prin intermediul ofiţerilor statului major din subordine, executarea serviciului de gardă, serviciului interior şi a celorlalte servicii ce asigură activitatea taberei militare permanente;

4) să controleze şi să ceară de la toţi comandanţii unităţilor aflate pe teritoriul taberei militare menţinerea în ordine a teritoriilor atribuite unităţilor militare, precum şi efectuarea măsurilor de protecţie a mediului şi a celor sanitar-igienice;

5) să stabilească ţinuta efectivului taberei militare permanente;

6) să participe la efectuarea bilanţurilor lunare în unităţile militare din tabără, formulînd propuneri şi sarcini pentru îmbunătăţirea disciplinei militare, serviciului trupe şi ordinii de drept.

Indicaţiile şefului taberei militare permanente în aceste probleme sînt obligatorii pentru toţi comandanţii unităţilor şi subdiviziunilor militare amplasate pe teritoriul taberei militare permanente.

Militarul de serviciu superior pe tabăra militară este numit prin ordinul şefului taberei militare permanente.

CAPITOLUL II

POLIŢIA MILITARĂ

Principii generale

29. Poliţia militară are următoarele sarcini de bază:

1) asigurarea pazei obiectivelor militare, trupelor şi persoanelor oficiale, conform legislaţiei în vigoare;

2) cercetarea cazurilor de încălcare a disciplinei militare ce au loc în unităţile militare, pregătirea rapoartelor, informărilor şi propunerilor referitoare la rezultatele cercetărilor, care să conţină analiza cauzelor şi premiselor ce au dus la săvîrşirea lor, cu scopul preîntîmpinării cazurilor de încălcare a disciplinei militare;

3) interacţiunea cu organele de drept, procuraturile militare şi administraţia publică locală în zonele de dispunere a trupelor Forţelor Armate ale Republicii Moldova;

4) paza militarilor arestaţi şi reţinuţi de către ofiţerul de urmărire penală sau de organul de urmărire penală, a inculpaţilor şi a celor condamnaţi de Judecătoria Militară şi de alte instanţe de judecată, precum şi a militarilor reţinuţi pentru identificare, iar, la necesitate, şi a celor sancţionaţi disciplinar cu arest;

5) controlul şi inspectarea unităţilor militare în scopul profilaxiei încălcărilor şi infracţiunilor, efectuarea patrulării, controalelor inopinate, escortării, pazei şi însoţirii coloanelor militare;

6) acordarea de ajutor metodic comandanţilor unităţilor militare la capitolele privind disciplina militară şi ordinea de drept;

7) escortarea persoanelor deţinute în locurile de detenţie, la solicitarea organului de urmărire penală şi a instanţei de judecată.

POLIŢIA MILITARĂ RUTIERĂ (PMR)

30. Poliţia militară rutieră (PMR) are ca sarcini exercitarea controlului asupra respectării regulilor de circulaţie rutieră de către conducătorii (mecanicii-conductori) mijloacelor de transport ale unităţilor militare pe drumurile naţionale şi în localităţi, precum menţinerea ordinii la utilizarea tehnicii militare, exercitarea controlului asupra respectării ordinii stabilite, examinarea şi soluţionarea materialelor privind încălcarea regulilor de circulaţie rutieră. Din componenţa poliţiei militare rutiere fac parte: şeful PMR şi inspectorii PMR.

Militarii poliţiei militare rutiere sînt obligaţi să cunoască regulile de circulaţie rutieră, caracteristicile tehnice ale mijloacelor de transport şi actele ce reglementează exploatarea tehnicii auto.

Militarii PMR îşi exercită funcţiile în conformitate cu prevederile prezentului regulament şi ale altor instrucţiuni.

31. Inspectorii PMR execută serviciul în componenţa posturilor de control PMR staţionare, mobile, permanente şi provizorii, timp de 24 de ore sau pe parcursul timpului prevăzut de grafic.

Inspectorul PMR este asigurat cu mijloc de transport şi mijloace de legătură.

32. Personalul de serviciu şi mijloacele de transport ale posturilor de control PMR sînt amplasate pe itinerar conform schemei de posturi de control PMR permanente şi provizorii.

Pe schemă se indică componenţa, amplasarea şi itinerarele posturilor de control PMR, timpul de serviciu, locurile de aflare a telefoanelor pentru legătura cu şeful PMR, comenduirea militară şi procuratura militară, precum şi amplasarea posturilor şi subunităţilor poliţiei rutiere şi a comisariatelor de poliţie.

Concomitent cu schema de posturi de control, sînt elaborate şi instrucţiunile pentru personalul posturilor PMR, în care sînt expuse misiunile, obligaţiile şi drepturile inspectorilor PMR şi ale patrulelor, particularităţile serviciului la fiecare post şi modalităţile de legătură cu şeful PMR, cu comenduirea militară şi cu comisariatele de poliţie.

În baza schemei de amplasament al posturilor staţionare şi itinerarelor posturilor mobile PMR este elaborat, pentru fiecare lună, graficul de serviciu al inspectorilor PMR, care este prezentat comandantului comenduirii militare a garnizoanei pentru aprobare. În graficul pentru fiecare post de control PMR se indică: efectivul, mijloacele de transport, timpul de serviciu şi unitatea (subunitatea) militară care asigură personalul şi mijloacele de transport.

Schema de amplasament al posturilor PMR staţionare şi itinerarele posturilor mobile, instrucţiunile pentru personalul posturilor de control PMR sînt semnate de şeful PMR, comandantul comenduirii militare a garnizoanei şi aprobate de către şeful garnizoanei.

Şeful PMR al garnizoanei

33. Şeful PMR al garnizoanei are următoarele obligaţii:

1) să organizeze controlul sistematic asupra respectării în unităţile militare ale garnizoanei a cerinţelor privind asigurarea exploatării fără accidente a tehnicii militare şi modul de utilizare a acesteia, asupra respectării de către conducătorii de autovehicule a regulilor de circulaţie rutieră şi a disciplinei militare pe itinerar, precum şi asupra stării tehnice a mijloacelor de transport, a existenţei şi corectitudinii completării documentaţiei de parcurs;

2) să analizeze lunar cauzele şi condiţiile care au dus la accidente cu implicarea mijloacelor de transport ale unităţilor militare, precum şi starea disciplinei conducătorilor de autovehicule şi să raporteze şefului garnizoanei rezultatele analizei;

3) să examineze în modul stabilit dosarele privind încălcările regulilor de circulaţie rutieră, comise de conducătorii de autovehicule ale unităţilor militare, să predea materialele referitoare la aceste încălcări comandanţilor unităţilor respective pentru soluţionarea cazurilor privind tragerea la răspundere disciplinară a persoanelor culpabile;

4) să elaboreze şi să prezinte şefului garnizoanei, pentru aprobare, planul de măsuri de prevenire a accidentelor cu implicarea mijloacelor de transport militare în garnizoană şi planul de lucru al PMR şi să asigure executarea lor;

5) să controleze inopinat sau în conformitate cu planul aprobat de şeful garnizoanei activitatea punctelor de revizie tehnică ale unităţilor militare;

6) să instruiască inspectorii PMR, înainte de intrarea în serviciu, să-i distribuie la posturile de control, să efectueze controlul asupra executării serviciului şi să primească rapoartele în scris ale acestora;

7) să stopeze utilizarea mijloacelor de transport care nu corespund cerinţelor tehnice sau ale căror acte ce reglementează exploatarea tehnicii auto nu sînt completate corespunzător şi să le trimită în unităţile militare;

8) să organizeze ţinerea evidenţei accidentelor cu implicarea mijloacelor de transport, încălcărilor regulilor de circulaţie rutieră comise de către conducătorii autovehiculelor şi documentaţiei temporar ridicate;

9) să raporteze fără întîrziere şefului garnizoanei şi să informeze comandantul comenduirii militare, precum şi procurorul militar despre accidentele în care au fost implicate mijloacele de transport ale unităţilor militare şi care s-au soldat cu decesul sau traumatizarea de personal şi cu alte consecinţe grave, să participe personal la cercetarea cauzelor şi circumstanţelor la locul accidentelor;

10) să pună de acord cu organele poliţiei rutiere şi să prezinte pentru aprobare şefului garnizoanei schema străzilor şi drumurilor utilizate pentru circulaţie şi conducerea practică a autovehiculelor unităţilor militare şi să o aducă la cunoştinţa unităţilor militare;

11) să prezinte şefului garnizoanei propunerile privind crearea punctelor de revizie tehnică ale garnizoanei şi să exercite controlul asupra funcţionării lor;

12) să efectueze (conform graficului) revizia tehnică a mijloacelor de transport destinate transportării efectivului ale acelor unităţi militare care nu dispun de mijloace de întreţinere tehnică şi de reparaţii, a mijloacelor de transport utilate cu semnale acustice şi luminoase speciale, precum şi a tuturor autoturismelor ce aparţin unităţilor militare ale garnizoanei;

13) să trimită toate materialele privind încălcările comise de către conducătorii de autovehicule ale unităţilor militare din alte garnizoane comandanţilor acestor unităţi militare sau şefului PMR al garnizoanei respective;

14) să realizeze interacţiunea perfectă cu organele de poliţie rutieră şi ale procuraturii militare în vederea asigurării securităţii circulaţiei rutiere, să organizeze serviciul în comun al inspectorilor PMR cu patrulele de garnizoană şi cu colaboratorii organelor de poliţie rutieră.

34. Locţiitorul şefului PMR al garnizoanei este responsabil de organizarea serviciului de către personalul posturilor de control PMR şi de controlul asupra executării serviciului**,** de ţinerea evidenţei accidentelor în care au fost implicate mijloace de transport ale unităţilor militare, de ţinerea evidenţei bunurilor materiale şi documentaţiei temporar ridicate şi de integritatea acestora.

El se află în subordinea comandantului comenduirii militare a garnizoanei, iar în ceea ce priveşte serviciul în PMR **–** şefului PMR al garnizoanei şi execută indicaţiile lui privind controlul asupra respectării regulilor de circulaţie rutieră de către conducătorii de autovehicule ale unităţilor militare şi asupra menţinerii ordinii la utilizarea mijloacelor de transport militare în garnizoană.

35. Inspectorul PMR se află în subordinea şefului PMR al garnizoanei şi a locţiitorului acestuia.

Inspectorul PMR are următoarele obligaţii:

1) să se prezinte la ora indicată la şeful PMR al garnizoanei pentru instructaj şi să ia cunoştinţă de documentaţia necesară;

2) să cunoască misiunea postului de control PMR, modul de acţiune la locul accidentelor în care au fost implicate mijloacele de transport;

3) să controleze respectarea de către conducătorii autovehiculelor, superiorii de maşini a regulilor de circulaţie rutieră şi a regulilor de exploatare a mijloacelor de transport ale unităţilor militare şi să stopeze încălcarea acestor reguli;

4) să controleze starea tehnică a mijloacelor de transport ale unităţilor militare, documentele de parcurs şi respectarea de către conducătorii de autovehicule a regulilor circulaţiei rutiere şi respectarea de către personalul aflat în vehicule a regulilor de purtare a uniformei militare;

5) să ia măsuri pentru reţinerea autovehiculelor militare (în caz de necesitate), iar în caz de imposibilitate a reţinerii – să noteze marca mijlocului de transport, numărul de înmatriculare, timpul şi caracterul încălcării şi să raporteze despre aceasta şefului PMR;

6) să raporteze imediat şefului PMR informaţiile privind accidentele rutiere în care au fost implicate mijloacele de transport ale unităţilor militare şi să acţioneze conform algoritmului;

7) la încheierea serviciului, să prezinte şefului PMR al garnizoanei un raport în scris, să se întoarcă cu personalul de serviciu în unitatea militară şi să raporteze ofiţerului de serviciu pe unitatea militară despre executarea misiunii.

36. Şeful PMR, locţiitorul acestuia şi inspectorii PMR au dreptul:

1) să amintească, în cazurile necesare, conducătorilor de autovehicule şi superiorilor de maşini – celor egali sau inferiori în grad – despre respectarea regulilor de circulaţie şi a regulilor de exploatare a mijloacelor de transport, să noteze în foaia de parcurs neajunsurile depistate sau, dacă este nevoie, să modifice itinerarul;

2) să-i înlăture de la conducere pe conducătorii de autovehicule militare referitor la care sînt suficiente motive pentru a-i considera în stare de ebrietate, în stare de narcotism, obosiţi sau bolnavi.

3) să întocmească procese-verbale privind încălcările regulilor de circulaţie rutieră comise de conducătorii de autovehicule ale unităţilor militare;

4) să ridice de la conducătorii de autovehicule fişa tehnică şi împreună cu procesul-verbal privind încălcarea regulilor de circulaţie rutieră să o transmită PMR pentru examinarea cazului.

37. Pentru control, inspectorul PMR opreşte mijlocul de transport, se prezintă în modul stabilit (funcţia, gradul militar, numele), verifică actele, explică cauza opririi şi în caz de necesitate, verifică starea tehnică a acestuia.

De exemplu: „Domnule sergent, sînt inspector PMR, căpitan Vlaicu. Actele la control”.

În caz de constatare a încălcării regulilor de utilizare a tehnicii militare, de utilizare contrar destinaţiei sau dacă aceasta este defectată, inspectorul PMR notează observaţiile în foaia de parcurs şi cere înlăturarea defectelor. În funcţie de caracterul încălcării, mijlocul de transport poate fi reţinut sau întors în unitatea militară, sau îşi poate continua deplasarea.

La oprirea şi reţinerea mijlocului de transport, inspectorul PMR nu va crea prin acţiunile sale situaţii de pericol pentru efectivul aflat în vehicul, pentru pietoni şi pentru alţi factori de circulaţie.

38. Pentru a amplasa mijloacele de transport reţinute lîngă comenduirea militară sau în una dintre unităţile militare ale garnizoanei, la ordinul şefului garnizoanei, se organizează un punct de staţionare în garnizoană a maşinilor reţinute. Şef al acestui punct este numit locţiitorul şefului PMR al garnizoanei.

Primirea mijloacelor de transport o efectuează şeful punctului de staţionare în garnizoană a maşinilor reţinute, conform procesului-verbal.

Modul de pază a mijloacelor de transport în punctul de staţionare în garnizoană a maşinilor reţinute este stabilit de şeful garnizoanei.

Mijloacele de transport reţinute şi documentaţia respectivă se restituie după primirea permisiunii de la şeful PMR al garnizoanei.

CAPITOLUL III

PERSONALUL PENTRU SERVICIUL ÎN GARNIZOANĂ

Principii generale

39. Personalul pentru serviciul în garnizoană este numit pentru paza şi apărarea obiectivelor de garnizoană, pentru asigurarea respectării disciplinei militare şi a ordinii regulamentare de către militari pe străzi şi în alte locuri publice ale garnizoanei, precum şi pentru controlul asupra respectării regulilor de circulaţie rutieră de către conducătorii (mecanicii-conductori) mijloacelor de transport ale unităţilor militare şi pentru realizarea altor sarcini de serviciu în garnizoană.

Pentru serviciul în garnizoană este prevăzut următorul personal:

1) ofiţerul de serviciu pe gărzi;
2) ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi;
3) subunitatea de serviciu;
4) gărzile de garnizoană;
5) patrulele de garnizoană;
6) inspectorii şi patrulele poliţiei militare rutiere.

40. Personalul pentru serviciul în garnizoană este numit cu cel puţin 24 de ore înainte de intrarea în serviciu. El este asigurat cu mijloace de transport de acele unităţi militare care au numit acest personal.

41. Comandanţii de unităţi (subunităţi) militare, care numesc personalul de serviciu în garnizoană, sînt responsabili pentru selectarea efectivului şi pregătirea lui pentru executarea serviciului, şi prezenţa la timp la instructaj şi la apel.

42. Comandantul comenduirii militare, împreună cu şeful PMR al garnizoanei, alcătuieşte, pentru fiecare lună, tabelul cu rîndul la serviciu în garnizoană (Anexa nr.2), care este aprobat de către şeful garnizoanei.

Extrasele din aceste tabele sînt expediate în toate subunităţile militare antrenate în executarea serviciului cu 10 zile înainte de începutul lunii următoare.

Despre fiecare modificare în tabelele respective, comandantul comenduirii militare a garnizoanei comunică la timp unităţilor militare.

43. Înainte de intrarea în serviciu în statul major al unităţii militare, ofiţerului de serviciu pe gărzi şi şefilor patrulelor de garnizoană li se înmînează prescripţiile în baza cărora comandantul comenduirii militare a garnizoanei eliberează ofiţerului de serviciu pe gărzi fişele cu secretele vechi şi cele noi, iar şefilor de patrule – legitimaţiile de şef de patrulă, în care este indicat itinerarul, timpul de patrulare şi obligaţiile speciale.

44. Ofiţerul de serviciu pe gărzi şi ajutorul său, personalul patrulei şi al serviciului posturilor de control ale PMR trebuie să poarte pe piept, în partea stîngă, insigne cu inscripţiile respective. Inspectorul PMR, în afară de aceasta, va avea şi legitimaţia de inspector al PMR, şi bastonul de agent de circulaţie.

Ofiţerul de serviciu pe gărzi

45. Pentru conducerea nemijlocită a gărzilor de garnizoană, este numit ofiţerul de serviciu pe gărzi – dintre ofiţerii unităţilor militare ale garnizoanei, care ocupă o funcţie nu mai inferioară decît cea de comandant de companie (baterie), şi ajutorul acestuia – dintre ofiţerii care deţin o funcţie nu mai inferioară decît cea de comandant de pluton.

Ofiţerul de serviciu pe gărzi şi ajutorul acestuia se află pe lîngă comenduirea militară a garnizoanei. Ei sînt înarmaţi cu pistoale cu muniţii.

46. Ofiţerul de serviciu pe gărzi este răspunzător de executarea corectă a serviciului de către gărzile de garnizoană. El se află în subordinea şefului garnizoanei şi a comandantului comenduirii garnizoanei.

Ofiţerul de serviciu pe gărzi are următoarele obligaţii:

1) să se prezinte la timpul indicat la comandantul comenduirii militare a garnizoanei, să prezinte prescripţia de numire în calitate de ofiţer de serviciu pe gărzi; să primească fişele cu secretele vechi şi cele noi şi indicaţiile necesare;

2) să se prezinte vechiului ofiţer de serviciu pe gărzi şi să-i comunice secretul vechi;

3) să studieze tabelul cu rîndul la serviciu în garnizoană, schema de amplasare a posturilor, tabelele de posturi, instrucţiunile pentru şefii gărzilor şi instrucţiunea pentru ofiţerul de serviciu pe gărzi;

4) să execute apelul gărzilor de garnizoană;

5) să se afle în încăperea ofiţerului de serviciu; plecînd în interes de serviciu, să lase în loc pe ajutorul său, comunicîndu-i unde şi pentru cît timp pleacă;

6) să controleze personal, nu mai rar de două ori în 24 de ore (din care o dată noaptea) executarea serviciului de către garda de garnizoană, totodată, noaptea, iar pe timp cu vizibilitate redusă, şi ziua, să controleze şi locurile de staţionare a maşinilor de luptă (a altui armament şi a tehnicii militare) şi să ia măsurile necesare pentru lichidarea imediată a neajunsurilor depistate;

7) să dea indicaţii privind schimbarea duratei aflării la post în dependenţă de condiţiile climaterice;

8) să-i întîmpine pe şeful garnizoanei şi pe şefii săi direcţi, precum şi pe comandantul comenduirii militare a garnizoanei şi să le prezinte raportul.

De exemplu: „Domnule colonel, în timpul serviciului meu nu s-a întîmplat nimic deosebit (sau s-a întîmplat ...). Sînt ofiţerul de serviciu pe gărzi, căpitan Ursu”;

9) să însoţească persoanele sosite pentru controlul gărzilor sau să trimită ajutorul pentru a le însoţi, controlînd, în prealabil, dacă acestea au actele de identitate şi legitimaţiile ce permit controlul gărzilor, valabile o singură dată (pct. 233);

10) să controleze starea de pregătire a subunităţii de serviciu a garnizoanei pentru acţiuni în caz de alarmă sau de apel.

47. După încheierea apelului, noul ofiţer de serviciu pe gărzi primeşte de la vechiul ofiţer de serviciu pe gărzi documentaţia conform listei. După rapoartele şefilor de gărzi privind executarea schimbului, ofiţerii de serviciu pe gărzi raportează comandantul comenduirii militare despre predarea şi primirea serviciului.

De exemplu: „Domnule colonel, sînt căpitanul Ciobanu, am predat serviciul de gardă”, „Domnule colonel, sînt căpitanul Ursu, am primit serviciul de gardă”.

Apoi noul ofiţer de serviciu pe gărzi informează despre toate neajunsurile înregistrate la primirea serviciului, iar cel vechi – despre executarea serviciului de către gărzi, neajunsurile înregistrate şi măsurile luate pentru lichidarea acestora, precum şi despre incidentele care au avut loc în timpul serviciului. După raport, noul ofiţer de serviciu pe gărzi prezintă comandantului comenduirii militare a garnizoanei registrul de primire şi predare a serviciului cu însemnările respective.

48. În caz de incidente la una din gărzile de garnizoană, ofiţerul de serviciu pe gărzi soseşte imediat la locul incidentului, iar dacă este necesar, cu permisiunea şefului garnizoanei sau a comandantului comenduirii militare, cheamă subunitatea de serviciu, iar în caz de incendiu – şi echipa de pompieri.

Despre incidentele din gărzi şi măsurile întreprinse, ofiţerul de serviciu pe gărzi raportează imediat comandantului comenduirii militare a garnizoanei şi şefului garnizoanei, precum şi comunică comandantului unităţii militare care a asigurat garda.

49. Dacă ofiţerul de serviciu pe gărzi s-a îmbolnăvit, va raporta despre aceasta comandantului comenduirii militare şi va acţiona conform indicaţiilor lui.

În caz de îmbolnăvire a şefului gărzii, ofiţerul de serviciu pe gărzi pune obligaţiile acestuia în sarcina ajutorului şefului gărzii (caporalului de schimb) sau cheamă, în acest scop, din unitatea militară, un nou şef al gărzii, îl însoţeşte în încăperea pentru gărzi şi conduce primirea gărzii. Ofiţerul de serviciu pe gărzi comunică noului şef al gărzii secretele şi raportează comandantului comenduirii militare despre incidentele care au avut loc.

50. Ofiţerul de serviciu pe gărzi şi ajutorul său au voie să se odihnească în timpul serviciului pe rînd, culcaţi (să doarmă) cîte 4 ore fiecare, în timpul stabilit de comandantul comenduirei militare, descălţaţi, fără a-şi scoate echipamentul.

51. În ceea ce priveşte gărzile interioare, obligaţiile ofiţerului de serviciu pe gărzi le exercită ofiţerul de serviciu pe unitatea militară, iar obligaţiile ajutorului ofiţerului de serviciu pe gărzi – ajutorul ofiţerului de serviciu pe unitatea militară.

Ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi

52. Ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi se subordonează ofiţerului de serviciu pe gărzi.

Ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi are următoarele obligaţii:

1) să se prezinte la timpul indicat pentru instructaj la comandantul comenduirii militare;
2) să studieze tabelul cu rîndul la serviciu al gărzilor de garnizoană, schemele de amplasare a posturilor, tabelele de posturi, instrucţiunile pentru şefii de gărzi şi instrucţiunea pentru ofiţerul de serviciu pe gărzi;
3) să participe la apelul gărzilor în conformitate cu prevederile din pct. 178-192;
4) să primească conform listei documentaţia nesecretă, bunurile materiale şi inventarul aflat în camera ofiţerului de serviciu pe gărzi;
5) să controleze, la ordinul ofiţerului de serviciu pe gărzi, executarea serviciului de către gărzi, să ia măsuri pentru lichidare a neajunsurilor şi să raporteze despre aceasta ofiţerului de serviciu pe gărzi;
6) să exercite obligaţiile ofiţerului de serviciu pe gărzi în absenţa acestuia.

Subunitatea de serviciu a garnizoanei

53. Subunitatea de serviciu a garnizoanei este numită, prin ordinul şefului garnizoanei, în scopul întăririi gărzilor de garnizoană sau în caz de chemare urgentă pentru lichidarea incendiului, urmărilor calamităţii naturale şi altor incidente în garnizoană.

În ordin se indică personalul, armamentul, asigurarea cu muniţii, materialele necesare, mijloacele de transport, ţinuta şi modul de odihnă.

Antrenarea subunităţii de serviciu în lucrări de gospodărie se interzice.

În garnizoanele mari pot fi numite cîteva subunităţi de serviciu.

54. Subunitatea de serviciu este numită pentru fiecare 24 de ore şi se subordonează şefului garnizoanei, comandantului comenduirii militare şi ofiţerului de serviciu pe gărzi.

Subunitatea de serviciu este alarmată de şeful garnizoanei, comandantul comenduirii militare sau, cu permisiunea lor – de către ofiţerul de serviciu pe gărzi.

La chemarea subunităţii de serviciu, se indică locul, ora şi la dispoziţia cui trebuie să se prezinte, precum şi bunurile materiale, armamentul de care trebuie să dispună, cantitatea de muniţii şi modul de eliberare a lor.

Muniţiile subunităţii de serviciu sînt eliberate la ordinul comandantului (şefului de stat major) unităţii militare sau al ofiţerului de serviciu pe unitatea militară.

Concomitent cu chemarea subunităţii de serviciu, prin ordinul şefului garnizoanei se numeşte, dacă este necesar, o nouă subunitate de serviciu.

55. Instrucţia pentru subunitatea de serviciu este desfăşurată în apropierea amplasamentului unităţii militare care a asigurat-o. Locul de aflare a subunităţii de serviciu şi modul de chemare a ei trebuie să le cunoască ofiţerul de serviciu pe unitatea militară şi ofiţerul de serviciu pe gărzi.

56. La sosirea în locul indicat, subunitatea de serviciu acţionează conform indicaţiilor comandantului comenduirii militare a garnizoanei, ofiţerului de serviciu pe gărzi sau ale persoanei la dispoziţia căreia s-a prezentat.

Patrulele de garnizoană

57. În fiecare garnizoană, pentru menţinerea ordinii şi efectuarea controlului asupra respectării disciplinei militare de către militari pe străzi şi în alte locuri publice, la staţii, gări, aeroporturi, precum şi în localităţile adiacente garnizoanei, la ordinul şefului garnizoanei, se organizează patrularea.

58. Patrulele sînt numite pentru 24 de ore sau numai pentru o anumită perioadă a zilei sau a nopţii şi pot acţiona pe jos sau pe mijloace de transport.

La comenduirea militară este numită şi patrula de rezervă, asigurată cu mijloc de transport.

59. Patrulele de garnizoană se află în subordinea comandantului comenduirii militare a garnizoanei şi ofiţerului de serviciu pe gărzi.

60. Patrula e formată din şeful patrulei şi doi – trei militari de patrulă.

Şef al patrulei, în funcţie de sarcinile primite de patrulă, poate fi numit un ofiţer, subofiţer sau un sergent prin contract.

Militarii de patrulă sînt numiţi dintre soldaţii, sergenţii disciplinaţi, exigenţi, cu bună pregătire de front şi fizică, de regulă din aceeaşi subunitate.

61. Ţinuta patrulelor este stabilită prin ordinul şefului garnizoanei. Personalul patrulelor este dotat cu arme doar în caz de necesitate.

În caz de necesitate, pe itinerarele de importanţă deosebită, patrulele se asigură cu staţie radio portativă, pentru legătura cu comenduirea militară.

62. Schema de patrulare şi instrucţiunile pentru patrule sînt elaborate de comandantul comenduirii militare a garnizoanei şi aprobate de şeful garnizoanei.

În schema de patrulare se indică: cîteva variante de itinerare, locul de amplasare a teatrelor, caselor de cultură, cinematografelor etc., locurile de agrement public, telefoanele pentru legătura cu comenduirea militară, precum şi cu secţiile de poliţie.

În instrucţiunile pentru patrule se indică: sarcinile patrulelor, particularităţile executării serviciului pentru fiecare itinerar, modul de interacţiune cu poliţia, mijloacele de legătură cu comenduirea militară a garnizoanei, cu cele mai apropiate posturi de poliţie şi modul de raport.

63. Şeful patrulei de garnizoană este răspunzător de executarea corectă a serviciului de către militarii din patrulă, de menţinerea ordinii şi de respectarea de către militari a disciplinei militare pe itinerar.

Şeful patrulei are următoarele obligaţii:

1) să se prezinte la timpul indicat la comandantul comenduirii militare a garnizoanei pentru instructaj şi să studieze documentaţia necesară;
2) să cunoască sarcina patrulei şi să conducă executarea serviciului de către militarii din patrulă;
3) să urmărească respectarea de către militari a disciplinei militare, respectarea regulilor de purtare a uniformei militare;
4) să avertizeze militarii în acelaşi grad sau inferiori în grad care au încălcat disciplina militară, să le controleze documentele, iar în caz de necesitate, să-i reţină şi să-i însoţească la comenduirea militară a garnizoanei;
5) să acorde şefilor şi superiorilor asistenţa necesară pentru restabilirea ordinii şi la cererea lor, să trimită la comenduirea militară a garnizoanei militarii care au încălcat disciplina militară;
6) să cunoască locurile de amplasare a telefoanelor pentru legătura cu comenduirea militară a garnizoanei (cu ofiţerii de serviciu pe gărzi), precum şi cu posturile de poliţie de pe itinerar şi să raporteze în timpul indicat comandantului comenduirii militare (ofiţerului de serviciu pe gărzi) despre executarea serviciului;
7) să întocmească lista militarilor reţinuţi şi trimişi la comenduirea militară a garnizoanei conform prevederilor pct.18. După încheierea serviciului de patrulare, să prezinte ofiţerului de serviciu pe gărzi lista

militarilor reţinuţi, să se întoarcă cu personalul patrulei în unitatea sa şi să raporteze ofiţerului de serviciu pe unitate despre executarea misiunii;

8) la reţinerea militarului în stare de ebrietate, şeful patrulei întreprinde măsurile necesare pentru aducerea lui la comenduirea militară a garnizoanei, dar nu va cere de la acesta nici un fel de explicaţii.

64. Militarul de patrulă are următoarele obligaţii:

1) să execute cu vigilenţă serviciul, să urmărească comportamentul militarilor şi să raporteze şefului patrulei despre toate încălcările de disciplină militară şi de ordine publică;

2) să execute prompt şi cu exactitate ordinele şefului patrulei şi să nu plece nicăieri fără permisiunea lui;

3) să nu primească nimic de la persoanele reţinute şi să nu le transmită nimic fără permisiunea şefului patrulei; să raporteze şefului patrulei despre solicitările persoanelor reţinute;

4) la finalizarea serviciului de patrulare şi prezentarea în unitatea militară, să se întoarcă, cu permisiunea şefului patrulei, în subunitatea sa şi să raporteze militarului de serviciu despre sosire.

65. În exercitarea obligaţiilor, personalul patrulei trebuie să servească drept exemplu de respectare a disciplinei militare, a regulilor de purtare a uniformei militare, de executare a salutului militar şi ca exemplu de politeţe militară. În timpul serviciului, acestuia i se interzice să intre în discuţii cu persoane străine, să se distragă de la exercitarea atribuţiilor de serviciu.

66. Adresîndu-se militarului în grad echivalent sau în grad inferior, şeful patrulei numeşte gradul şi funcţia pe care le deţine şi face observaţiile necesare.

De exemplu: „Domnule sergent, sînt şeful patrulei, maior Popa. Aţi încălcat regulile de purtare a uniformei militare. Faceţi...”

67. Dacă militarii în termen, aflîndu-se în permisie, au comis încălcări grave ale regulilor de purtare a uniformei militare, n-au dat salutul militar sau au comis alte încălcări de disciplină militară, şeful patrulei are dreptul să le suspendeze permisia şi să-i trimită, însoţiţi de militarul de patrulă, la comenduirea militară sau la unitatea lor, pentru a fi luate măsurile corespunzătoare. Vor fi reţinuţi şi trimişi la comenduirea militară şi militarii sosiţi în permisii din alte garnizoane. Despre timpul şi cauza reţinerii, şeful patrulei face însemnări în biletul de voie al militarului.

În caz de refuz de a se supune sau de împotrivire a militarului în timpul reţinerii, şeful patrulei are dreptul să aplice personal sau cu personalul patrulei forţa.

Aplicarea armei este o măsură extremă şi se permite doar în cazurile şi în modul expuse în Regulamentul serviciului interior al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

De la militarii reţinuţi se ridică armele albe, armele de foc şi muniţiile, precum şi actele de identitate, pe care şeful patrulei le predă ofiţerului de serviciu pe gărzi.

68. În caz de încălcare a disciplinei militare de către militarii în grad superior, şeful patrulei se adresează acestora cu rugămintea de a înceta încălcarea disciplinei. Dacă rugămintea lui nu este îndeplinită, şeful patrulei este obligat să raporteze fără întîrziere ofiţerului de serviciu pe gărzi şi să acţioneze la indicaţia acestuia.

69. Militarii aduşi la comenduirea militară a garnizoanei pentru încălcarea disciplinei militare şi a ordinii publice sînt primiţi de către ofiţerul de serviciu pe gărzi, sînt înregistraţi în registrul de evidenţă a persoanelor reţinute şi închişi în camera pentru militarii reţinuţi temporar, pe un termen de cel mult 24 de ore, pînă la luarea deciziei de către comandantul comenduirii militare.

Primind militarii reţinuţi, ofiţerul de serviciu pe gărzi examinează lucrurile şi echipamentul acestora, le ia centurile, lucrurile şi obiectele de preţ, pe care nu se permite de a le avea în cameră, precum şi toate documentele de serviciu.

Despre ridicarea armelor, muniţiilor, documentelor, lucrurilor şi obiectelor de preţ se întocmeşte un proces-verbal, care este semnat de ofiţerul de serviciu pe gărzi, ajutorul comandantului comenduirii militare, de persoanele care l-au adus pe cel reţinut şi de persoana reţinută.

Militarii aduşi la comenduirea militară a garnizoanei în stare de ebrietate semnează procesul-verbal după dezalcoolizare.

70. În comenduirea militară, pe timp de zi, militarii reţinuţi pentru încălcarea regulilor de purtare a uniformei militare şi neexecutarea salutului militar sînt antrenaţi în şedinţe de instrucţie de front şi de studiere a regulamentelor militare cu durata de pînă la 3 ore.

71. Militarii deţinuţi în camerele pentru persoanele temporar reţinute sînt păziţi de garda de pază a arestului garnizoanei. Dacă arestul garnizoanei se află la o depărtare considerabilă de comenduirea militară a garnizoanei, militarii reţinuţi pot fi păziţi de patrule înarmate, special repartizate pentru aceasta, care execută serviciul conform pct.172.

72. După încheierea serviciului de patrulare, prescripţia cu însemnările necesare ale comandantului comenduirii militare a garnizoanei este restituită şefului patrulei pentru a fi transmisă statului major al unităţii militare.

TITLUL II

ORGANIZAREA ŞI EXECUTAREA SERVICIULUI DE GARDĂ

CAPITOLUL IV

ORGANIZAREA SERVICIULUI DE GARDĂ ŞI PREGĂTIREA GĂRZILOR

Principii generale

73. Serviciul de gardă constă în executarea misiunii de luptă şi impune personalului respectarea întocmai a tuturor cerinţelor prezentului regulament, vigilenţă înaltă, fermitate şi spirit de iniţiativă.

Persoanele vinovate de încălcarea cerinţelor privind serviciul de gardă poartă răspundere disciplinară sau penală.

74. Pentru executarea serviciului de gardă, este numit personalul gărzii. Garda este subunitatea înarmată şi destinată executării misiunii de luptă privind paza şi apărarea obiectivelor militare şi de stat, precum şi paza persoanelor deţinute în arest.

Garda poate fi de garnizoană şi interioară, precum şi permanentă sau provizorie.

Garda de garnizoană este destinată pazei şi apărării obiectivelor de importanţă generală pentru garnizoană, amplasate în apropiere nemijlocită unul de altul, precum şi pazei persoanelor deţinute în arestul garnizoanei.

Garda interioară este destinată pazei şi apărării obiectivelor unităţii militare, precum şi a avioanelor (elicopterelor) de pe aerodrom.

Gărzile permanente sînt prevăzute de tabelul cu organizarea gărzilor. Gărzile provizorii nu sînt incluse în tabel; ele sînt numite prin ordinul şefului garnizoanei sau al comandantului unităţii pentru paza şi apărarea bunurilor militare la încărcarea (descărcarea) sau depozitarea temporară a acestora, pentru însoţirea încărcăturilor militare, transportate cu diferite mijloace de transport, precum şi pentru paza persoanelor arestate şi condamnate.

75. Gărzile de garnizoană se subordonează şefului garnizoanei, comandantului comenduirii militare a garnizoanei, ofiţerului de serviciu pe gărzi şi ajutorului acestuia; garda de pază a arestului, în afară de persoanele enumerate, se subordonează şi şefului de arest.

Gărzile interioare se subordonează comandantului unităţii militare, ofiţerului de serviciu pe unitatea militară şi ajutorului său, dacă acesta este ofiţer. Garda interioară, care păzeşte obiectivele batalionului (divizionului) amplasat separat de celelalte subunităţi ale unităţii militare, se subordonează şi comandantului acestui batalion (divizion) în grad militar echivalent cu al şefului gărzii sau cu grad superior.

Ajutorului ofiţerului de serviciu pe unitatea militară, numit dintre subofiţeri, i se subordonează gărzile, şefii cărora nu sînt ofiţeri, iar ajutorului ofiţerului de serviciu pe unitatea militară, numit dintre sergenţi, i se subordonează gărzile, şefii cărora sînt numiţi dintre sergenţi.

Gărzile trec în subordinea acestor persoane din momentul în care, în timpul apelului, se dă comanda „DREPŢI" pentru întîmpinarea ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi ies din subordinea lor din moment ce şeful gărzii a dat comanda „Înainte – MARŞ" pentru a pleca la unitatea (subunitatea) militară.

76. În componenţa gărzii sînt numiţi: şeful gărzii, militarii de gardă – după numărul de posturi şi schimburi, caporalii de schimb, ajutorul şefului gărzii, dacă este nevoie – ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază sau schimbul operatorilor (două - trei persoane, una din care poate fi numită ajutor al şefului gărzii pentru mijloacele tehnice de pază), ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază şi conducătorii mijloacelor de transport (în funcţie de necesitate), iar în componenţa gărzii de pază a arestului – însoţitorii.

77. Pentru paza şi apărarea nemijlocită a obiectivelor, sînt numite santinele din personalul gărzii.

Santinela este militarul de gardă înarmat, care execută misiunea de luptă privind paza și apărarea postului încredinţat.

Postul constituie tot ce este încredinţat santinelei pentru pază şi apărare, precum şi locul sau sectorul de teren unde santinela îşi execută obligaţiile. Posturile includ şi obiectele, şi sectoarele de teren unde sînt montate mijloacele tehnice de pază ale gărzii.

Paza obiectivelor este executată de santinele prin patrulare între împrejmuirile exterioară şi interioară din jurul obiectivului sau de-a lungul împrejmuirii de partea interioară, dacă este o singură împrejmuire, precum şi prin observare de pe foişoare. Unele obiective pot fi păzite de santinele care supraveghează de pe loc.

78. Şefii de garnizoane, comandanţii de mari unităţi şi unităţi militare, şefii de obiective militare, precum şi toţi şefii lor nemijlociţi sînt obligaţi să obţină în permanenţă reducerea personalului necesar pentru paza şi apărarea obiectivelor.

Aceasta se poate obţine :

1) prin trecerea la paza posturilor cu utilizarea mijloacelor tehnice şi a cîinilor de pază sau prin alte metode de pază, fără a instala santinele;
2) prin întrunirea sub paza unei gărzi a tuturor magaziilor, depozitelor, parcurilor şi altor obiective păzite ce se află în apropiere unul de altul, cu împrejmuire comună, dar care aparţin diferitelor unităţi militare;
3) prin reducerea numărului de posturi cu santinele care supraveghează de pe loc şi organizarea pazei obiectivelor prin patrulare pe jos şi pe mijloace de transport.

79. La organizarea pazei obiectivelor prin metoda patrulării, santinelei, în funcţie de împrejmuirea obiectivului şi condiţiile de relief, i se încredinţează pentru pază şi apărare pe parcursul unei anumite perioade de timp un itinerar cu lungimea de: ziua - pînă la 2 km, noaptea - pînă la 1 km, iar a obiectivelor utilate cu mijloace tehnice de pază: ziua - pînă la 3 km, noaptea - pînă la 2 km. Pentru întărirea pazei obiectivelor pe timp nefavorabil (ceaţă densă, ploaie, ninsoare), la ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militară), pot fi numite gărzi sau patrule suplimentare pe mijloace de transport. În acest caz, modul de executare a serviciului de către gărzile suplimentare şi modul de patrulare sînt stabilite de şeful garnizoanei (comandantul unităţii militare).

Santinelele se deplasează pe itinerar pe jos, cu o viteza ce asigură paza sigură a obiectivului, făcînd opriri scurte pentru a cerceta teritoriul şi împrejmuirea, precum şi pentru a raporta, utilizînd mijloacele de legătură, şefului gărzii despre executarea serviciului.

Dacă vizibilitatea este bună şi condiţiile de relief permit, santinelele pot efectua observarea obiectivului şi a căilor de acces spre el de pe foişoarele de observare.

80. Pentru acordarea de ajutor santinelelor, în fiecare încăpere pentru gardă, din personalul schimburilor de veghe şi care se odihneşte al gărzii sînt formate grupe de rezervă, care, la chemarea gărzii „La arme”, sub comanda şefului gărzii, ajutorului său sau a caporalului de schimb, sosesc la locul încălcării regulilor şi acţionează în funcţie de situaţie. Pentru aducerea rapidă a acestor grupe la locul de destinaţie, pot fi utilizate mijloace de transport, iar în condiţii speciale - transportoare blindate (maşini de luptă).

81. Personalul gărzii va fi în ţinuta pentru gardă (Anexa nr.8), înarmat cu pistoale-mitralieră cu baionete-cuţit sau cu carabine cu baionete. Şefii de gărzi şi ajutorii lor vor fi înarmaţi cu arma prevăzută de state.

Garda este asigurată cu cartuşe de luptă după cum urmează: pentru fiecare pistol-mitralieră şi pistol – cîte două încărcătoare pline; pentru fiecare carabină – cîte 30 de cartuşe în încărcătoare. În afară de aceasta, la ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare), gărzile pot fi înarmate cu mitraliere cu cîte trei încărcătoare pline pentru fiecare şi cu grenade de mînă, cîte două pentru fiecare militar al gărzii.

Personalul gărzii, cu excepţia militarilor înarmaţi cu pistoale, primeşte muniţii în tabăra pentru serviciul de gardă, după instructajul practic.

82. Armele se încarcă înainte de plecarea la posturi – pentru paza militarilor arestaţi şi reţinuţi de către organul de urmărire penală, paza inculpaţilor şi condamnaţilor, precum şi pentru însoţirea persoanelor care controlează gărzile.

Încărcarea şi descărcarea armei se execută la comanda şefului gărzii sau a ajutorului acestuia (caporalului de schimb) şi sub observaţia lor nemijlocită, în apropierea încăperii pentru gardă, într-un loc special utilat şi iluminat, cu captor de gloanţe, iar la plecarea schimbului la posturi pe maşini – în locurile indicate în instrucţiunile pentru şeful gărzii, utilate, de asemenea, cu captor de gloanţe. La încărcare şi descărcare, ţeava armei va fi orientată în sus (sub unghi de 45-60°) şi într-o parte de la încăperile de locuit şi obiectivul păzit. Dacă în apropierea şi în jurul încăperii pentru gardă sînt încăperi de locuit şi de serviciu, încărcarea şi descărcarea armei pot fi executate în încăperea pentru gardă, într-un loc special, utilat cu captor de gloanţe.

Descărcarea şi examinarea armei se efectuează imediat după întoarcerea în încăperea pentru gardă sau în locurile indicate în instrucţiunile pentru şeful gărzii.

Pistoalele se încarcă după primirea cartuşelor în subunitate, se descarcă după schimbul gărzii, la sosirea ei în subunitate.

83. Arma se încarcă conform instrucţiunii de tragere, dar cartuşul nu este trimis în camera cartuşului.

Pistolul-mitralieră se încarcă cu încărcătorul plin. Înainte de încărcare, arma se examinează (trăgaciul se apasă) şi se pune piedica de siguranţă. După cuplarea încărcătorului, port-închizătorul nu se mişcă înapoi.

Carabina se încarcă cu magazia plină. După încărcare, se închide lin închizătorul (cartuşul nu este trimis în camera cartuşului), se pune piedica, trăgaciul se apasă şi carabina e pusă la piedica de siguranţă.

Pistolul se încarcă cu încărcătorul plin. La încărcare, închizătorul nu se mişcă înapoi. Înainte de încărcare pistolul se pune la piedica de siguranţă.

Mitralierele şi grenadele de mînă se încarcă nemijlocit înaintea utilizării.

84. La ordinul şefului (comandantului) garnizoanei (comandantului unităţii militare), în încăperea pentru gardă se creează o rezervă de muniţii: pentru fiecare pistol-mitralieră sau carabină - cîte 150 de cartuşe, pentru pistol - cîte 16 cartuşe, care se păstrează în cutii etanşe în lăzi metalice.

Grenadele de mînă se păstrează în lăzi metalice separate, amorsoarele se păstrează în ambalaj special hidroimpermeabil, separat de grenade. Registrul de evidenţă a cartuşelor de luptă al gărzii (Anexa nr.7), registrul de evidenţă a grenadelor de mînă şi amorsoarelor, actul de ridicare a muniţiei şi formularele necompletate, precum şi cuţitul pentru deschiderea ambalajului de zinc se păstrează în aceleaşi lăzi. Lăzile se închid cu lacăte, se sigilează de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare) şi se înscriu în lista materialelor şi inventarului gărzii, aflate în încăperea pentru gardă. Cheile şi mulajele sigiliilor de la lăzile cu

muniţii se păstrează în seiful şefului gărzii (în sertarul ce se închide cu cheia al mesei). Se interzice de a transmite cheile către alte persoane.

Şeful gărzii poartă răspundere personală de integritatea lăzilor cu rezerva de cartuşe de luptă, de grenade şi de amorsoare.

85. Existentul rezervei de muniţii şi condiţiile de păstrare a acestuia se controlează cel puţin o dată pe lună: în gărzile de garnizoană – de către comandantul comenduirii militare a garnizoanei, în gărzile interioare – de către şeful statului major al unităţii militare.

Rezultatele controlului sînt consemnate în Registrul de evidenţă a rezervei de muniţii şi în foaia de stare a gărzii.

86. Asigurarea încăperilor pentru gardă şi a posturilor cu utilaj, mijloace tehnice de pază şi mijloace de legătură, precum şi împrejmuirea obiectivelor păzite (anexele nr.5 şi nr.6) şi asigurarea lor cu inventarul prevăzut de prezentul regulament se pun în sarcina şefului obiectivului militar (comandantului unităţii militare).

Şeful obiectivului militar (comandantul unităţii militare) este, de asemenea, răspunzător de iluminarea încăperii pentru gardă şi de asigurarea ei cu combustibil şi îmbrăcăminte pentru posturi.

87. Pentru a confirma că garda sosită pentru schimb este într-adevăr numită în acest scop, precum şi că persoana sosită, care deţine ordinul şefului garnizoanei sau al ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), este cea cu adevărat împuternicită de către şeful respectiv, se va stabili parola.

Parola constă în denumirea unui oraş, se stabileşte pentru fiecare zi, separat pentru fiecare gardă: pentru garda de garnizoană – de comandantul comenduirii militare, pentru garda interioară – de şeful statului major al unităţii militare.

Parolele sînt stabilite cu cel mult 10 zile înainte şi sînt consemnate în registrul de secrete, care se păstrează la comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare) într-o mapă sigilată în safeu.

Parolele pentru gărzile noi, care intră în serviciu la alarmare, sînt păstrate într-un pachet sigilat la ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

Persoanele care cunosc parola sînt obligate s-o păstreze în secret şi s-o comunice, la cerere, prin fişă, fără a o pronunţa, fişa urmînd să fie imediat distrusă.

În caz de pierdere a fişei cu parola sau în alte cazuri de deconspirare a parolei, acţiunea ei este imediat sistată de către ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară). Despre aceasta se raportează comandantului comenduirii militare a garnizoanei (şefului statului major al unităţii militare).

88. Deschiderea magaziilor (depozitelor, parcurilor) sau accesul în locurile de staţionare a maşinilor de luptă, a altui armament şi a tehnicii militare, aflate în paza gărzii, se admite în baza permisului valabil o singură dată sau a permisului permanent, semnat de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare) şi autentificat prin ştampila cu stema ţării.

În permis se indică: numărul acestuia şi numărul gărzii pentru al cărei şef este eliberat; denumirea obiectivului păzit, care urmează să fie deschis (închis); data şi timpul deschiderii (închiderii); gradul militar, numele, prenumele şi patronimicul persoanei sosite pentru deschidere (închidere).

Lista de persoane care au dreptul să deschidă anumite magazii (depozite, parcuri) sau care pot fi admise la primirea de la gardă a maşinilor de luptă, a altui armament şi a tehnicii militare aflate în locurile de staţionare, este adusă la cunoştinţă prin ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare).

Modelele de permise cu semnăturile autentice, lista persoanelor cu funcţii de răspundere, care au dreptul să deschidă magaziile (depozitele, parcurile) sau au acces la ele, precum şi modelele mulajelor de sigilii (amprentele plumburilor pentru sigilat), semnate de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al

unităţii militare) şi autentificate prin ştampila cu stema ţării, trebuie să se afle în încăperea pentru gardă (Anexa nr.6).

89. Modul de acces pe teritoriul tehnic al depozitelor, la obiectivele ce prezintă pericol de inflamabilitate şi la cele de importanţă deosebită este stabilit de şefii direcţiilor respective ale structurilor militare, conform instrucţiunilor speciale.

90. Permisul pentru deschiderea locurilor de staţionare a navelor aeriene şi a altor obiective ale unităţii de aviaţie de pe aerodrom este semnat de către şeful statului major al unităţii.

Modul de pază a navelor aeriene după deschiderea locurilor de staţionare şi pînă la predarea lor sub paza gărzii este stabilit de instrucţiunile pentru Forţele Armate ale Republicii Moldova cu privire la cerinţele prezentului regulament.

91. Modul de executare a serviciului de gardă în vederea pazei şi apărării obiectivelor militare în condiţii speciale este stabilit, suplimentar, de conducătorul structurii militare.

Executarea serviciului de gardă cu utilizarea mijloacelor tehnice de pază

92. Mijloacele tehnice de pază sînt utilizate în scopul sporirii siguranţei pazei obiectivelor şi al reducerii personalului gărzilor. Ele includ: mijloacele de descoperire perimetrice şi de obiect, semnalizarea de pază a obiectivelor, mijloacele tehnice de prevenire şi acţionare, semnalizarea antiincendiară, aparatura de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază şi reţeaua de semnalizare prin cablu, radio sau video.

Siguranţa pazei obiectivelor cu utilizarea mijloacelor tehnice de pază este asigurată: prin selectarea corectă a mijloacelor tehnice de pază şi utilizarea lor în complex cu barajele inginereşti; prin instalarea în ascuns a mijloacelor de pază; prin calitatea înaltă a montajului, prin întreţinerea tehnică permanentă şi controlul asupra stării acestora; prin vigilenţa şi acţiunile oportune întreprinse de personalul gărzilor la semnalele mijloacelor tehnice de pază.

93. Tipul şi numărul de mijloace tehnice de pază utilizate la obiectiv sînt stabilite în funcţie de importanţa lui: obiectivul de prima categorie este utilat cu două şi mai multe aliniamente de mijloace perimetrice de descoperire, cu semnalizare de pază de obiect şi cu alte mijloace; obiectivul de categoria a doua – cu un aliniament de mijloace perimetrice de descoperire şi semnalizare de pază de obiect; obiectivul de categoria a treia – cu semnalizare de pază de obiect.

Semnalizarea antiincendiară este instalată în conformitate cu normele şi specificaţiile stabilite.

94. Modul de instalare şi de întreţinere a mijloacelor tehnice de pază este stabilit în funcţie de caracteristicile şi paşapoartele lor tactico-tehnice.

Aparatajul de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază şi a semnalelor de incendiu este instalat în încăperea pentru gardă, în camera şefului gărzii sau într-o cameră specială pentru panoul de recepţie.

Pentru asigurarea funcţionării fără întrerupere a mijloacelor tehnice de pază se instalează o sursă de alimentare autonomă.

Dacă garnizoana (unitatea militară) dispune de echipă de pompieri şi salvatori militari, aparatajul de recepţie a semnalelor de la semnalizarea antiincendiară poate fi instalat în încăperea pentru această echipă.

Menţinerea în stare bună de funcţionare a mijloacelor tehnice de pază este realizată de către specialişti în domeniu, numiţi prin ordin pe unitate (pe garnizoană).

95. Paza şi apărarea obiectivelor utilate cu mijloace tehnice de pază pot fi asigurate prin instalarea de santinele, prin metoda executării serviciului de către echipele de control-pază sau prin metoda mixtă. Metoda executării serviciului de către echipele de control-pază este considerată de bază. În toate aceste cazuri, pentru întărirea pazei obiectivelor pot fi utilizaţi cîinii de pază (Anexa nr.11).

Decizia privind aplicarea mijloacelor tehnice de pază şi necesitatea instalării santinelelor, precum şi privind utilizarea cîinilor de pază este luată de comandanţii (şefii) care au dreptul să aprobe tabelul cu organizarea gărzilor.

96. Santinelele se instalează în vederea pazei depozitelor cu armament, muniţii şi altor obiective care necesită observare permanentă şi care sînt utilate cu mijloace tehnice de pază. În aceste cazuri, santinelele execută serviciul după cum este indicat în pct. 159-169.

Controlul asupra funcţionării aparatajului de recepţionare a semnalelor mijloacelor tehnice de pază este exercitat de şeful gărzii sau de ajutorul său (caporalul de schimb).

97. Serviciul echipelor de control-pază constă în exercitarea de către operator a controlului permanent asupra funcţionării aparatajului de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază, iar controlul periodic se efectuează de către echipele de control-pază ale posturilor, care sînt permanent gata de a acţiona în caz de declanşare nesancţionată a mijloacelor tehnice de pază.

Controlul posturilor este efectuat conform graficului echipei de control-pază, în componenţa căreia intră: şeful gărzii sau ajutorul său pentru mijloacele tehnice de pază, unu-doi militari din gardă, iar la utilizarea cîinilor de pază – şi ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază.

Pe parcursul controlului exterior sînt verificate starea împrejmuirii, fîşiei de control al urmelor, uşilor (porţilor), geamurilor şi pereţilor magaziilor (depozitelor), numărul şi corespunderea sigiliilor (plumburilor), precum şi funcţionarea mijloacelor tehnice de pază.

98. Metoda mixtă de pază a obiectivelor constă în îmbinarea metodei executării serviciului de către echipele de control-pază cu instalarea concomitentă a santinelelor pe anumite sectoare ale perimetrului sau la posturile de pe lîngă clădiri (încăperi). Controlul mijloacelor tehnice de pază poate să-l exercite şeful gărzii sau ajutorul său, iar în locul echipei de control-pază poate să acţioneze echipa de rezervă a gărzii.

Executarea serviciul de către gărzi

99. Serviciul în garnizoană se execută în baza tabelului cu organizarea gărzilor (Anexa nr.1).

Gărzile se schimbă în fiecare zi.

Pentru perioada aflării unităţii militare la instrucţii, prin ordinul şefilor care au dreptul să aprobe tabelele cu organizarea gărzilor, pe un termen de pînă la 7 zile, poate fi numită o garda fără schimb în frunte cu un ofiţer.

100. Tabelul cu organizarea gărzilor de garnizoană este întocmit de comandantul comenduirii militare, iar tabelul cu organizarea gărzilor interioare – de şeful statului major al unităţii militare, în baza indicaţiilor şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare) privind organizarea pazei şi apărării obiectivelor în funcţie de importanţa acestora, de utilarea cu mijloace tehnice de pază, de împrejmuire şi de asigurarea pazei de siguranţă cu un personal cît mai mic al gărzii. Personalul gărzii trebuie să cunoască condiţiile şi particularităţile de amplasament şi de pază ale obiectivelor.

Şeful obiectivului militar (magazie, depozit, bază) ce urmează să fie păzit, de comun acord cu comandantul subunităţii (unităţii) care numeşte garda, alcătuieşte tabelul cu organizarea gărzilor la obiectivele păzite.

101. Concomitent cu tabelul cu organizarea gărzilor, pentru fiecare gardă sînt elaborate: schema de amplasare a posturilor, tabelul de posturi (Anexa nr.3), instrucţiunile pentru şeful gărzii; pentru gărzile ce se schimbă pe timp de alarmă, în afară de aceasta – documentaţia pentru caz de alarmă, iar pentru gărzile în

componenţa personalului cărora intră ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază – documentaţia pentru ajutorul şefului gărzii (operator) pentru mijloacele tehnice de pază.

În schema de amplasare a posturilor se indică: hotarele posturilor şi ale zonelor interzise, tipurile de împrejmuiri; obiectivele utilate cu mijloace tehnice de pază; itinerarele schimburilor de posturi şi ale patrulelor pe mijloace de transport; itinerarele santinelelor şi echipelor de control-pază pe timp de zi şi de noapte, locul de amplasare a tranşeelor, foişoarelor de observare, mijloacelor de transmisiuni şi de stingere a incendiilor, posturilor cu cîini de pază; cele mai periculoase căi de acces la posturi.

În tabelele de posturi se indică: ce trebuie păzit şi apărat la fiecare post; obligaţiile speciale ale santinelei, ţinîndu-se cont de condiţiile concrete de serviciu la post şi de termenele de raportare prin mijloacele de legătură; timpul în care santinelei i se permite să execute observarea de pe foişor; distanţa minimă la care santinela poate permite apropierea de post a persoanelor străine; acţiunile santinelei în caz de atac asupra posturilor vecine şi în caz de incendiu la post; cazurile în care santinela poate face uz de armă. Pentru posturile utilate cu mijloace tehnice de pază se indică tipul şi marca mijloacelor tehnice de pază la fiecare post, particularităţile funcţionării lor, modul de control al postului de către echipa de control-pază şi uzul de armă de către această echipă.

În instrucţiunile pentru şeful gărzii se indică: misiunea gărzii, obligaţiile speciale ale şefului gărzii privind paza şi apărarea obiectivelor, modul de acţiune a persoanelor cu funcţii de răspundere ale gărzii la primirea sub pază şi la predarea obiectivelor, inclusiv a mijloacelor tehnice de pază, graficul şi modul de verificare a acestora de către echipele de control-pază; măsurile privind întărirea pazei obiectivelor pe timp de noapte şi pe timp nefavorabil; acţiunile gărzii în caz de atac asupra obiectivului păzit, santinelelor sau încăperii pentru gardă, de declanşare şi ieşire din funcţie a mijloacelor tehnice de pază, precum şi indicaţiile privind modul de asigurare a integrităţii armelor şi de deschidere a lăzilor cu muniţii.

Documentaţia cu privire la darea alarmei include: tabelul de posturi, schema de amplasare a posturilor, instrucţiunile pentru şeful gărzii, foaia de stare a gărzii şi parola. Aceste documente stabilesc modul de pază şi apărare a obiectivelor de către gardă, ţinîndu-se cont de acţiunile trupelor conform planului de asigurare a pregătirii de luptă şi de mobilizare.

Documentaţia ajutorului şefului gărzii (operatorului) pentru mijloacele tehnice de pază constă: din instrucţiunile (indicaţiile) privind modul de primire sub pază şi de predare a obiectivelor, exercitarea controlului asupra aparatajului, precum şi privind particularităţile acţiunilor întreprinse la declanşarea sau întreruperea funcţionării mijloacelor tehnice de pază; lista obiectivelor păzite, utilate cu mijloace tehnice de pază (numărul postului, denumirea obiectivului, timpul de deschidere şi închidere); registrul de control al funcţionării mijloacelor tehnice de pază (denumirea obiectivului, timpul de luare sub pază şi de predare a obiectivului, starea tehnică a mijloacelor instalate, timpul de control al funcţionării şi însemnările privind starea lor, timpul şi locul de declanşare a mijloacelor tehnice de pază şi măsurile luate) şi îndrumarul privind exploatarea mijloacelor tehnice de pază instalate la obiectiv.

Documentele indicate în acest punct se aprobă de şeful garnizoanei (comandantul unităţii militare).

În baza tabelului cu organizarea gărzilor, comandantul comenduirii militare (şeful statului major al unităţii) stabileşte lunar succesivitatea executării serviciului de către unităţi, care este aprobată de şeful garnizoanei (comandantul unităţii militare).

102. Extrasele din schema de amplasare a posturilor, din tabelul de posturi, din instrucţiunile pentru şefii gărzilor şi din documentaţia ajutorului şefului gărzii (operatorului) pentru mijloacele tehnice de pază, împreună cu extrasul din tabelul cu organizarea gărzilor sînt expediate tuturor unităţilor militare ale garnizoanei care participă la executarea serviciului în garnizoană nu mai tîrziu decît cu 10 zile înainte de începutul lunii următoare.

Statul major al unităţii militare, cu 5-6 zile înainte de începutul lunii următoare, informează comandanţii subunităţilor care vor asigura gărzile, despre zilele de intrare în serviciu şi componenţa gărzilor lor.

Despre fiecare schimbare în schema de amplasare a posturilor şi în tabelele de posturi, comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare) anunţă la timp unităţile (subunităţile) militare.

Documentaţia pentru caz de dare a alarmei se păstrează la şeful gărzii într-un pachet sigilat cu ştampila cu stema ţării. Al doilea exemplar al documentaţiei se află la comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare) pentru executarea instructajului şefului gărzii numit pentru schimb în caz de dare a alarmei.

103. Dacă la obiectiv sînt cinci sau mai multe posturi, şef al gărzii este numit un ofiţer sau un subofiţer, iar dacă numărul de posturi este mai mic – un sergent.

Şef al gărzii care păzeşte un obiectiv de importanţă deosebită, este numit un ofiţer sau un subofiţer, indiferent de numărul de posturi.

Şef al gărzii de pază a arestului garnizoanei este numit un ofiţer (subofiţer).

Ajutor al şefului gărzii este numit un subofiţer sau un sergent. Dacă ajutorul şefului gărzii nu este numit, obligaţiunile acestuia le va exercita primul caporal de schimb.

Ajutor al şefului gărzii (operator) pentru mijloacele tehnice de pază este numit dintre specialiştii în mijloacele tehnice de pază sau dintre alţi militari, numiţi prin ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare).

Ajutor al şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază este numit dintre conducătorii superiori de cîini de pază (Anexa nr.11).

104. În componenţa gărzii sînt numiţi caporalii de schimb dintre sergenţi sau caporali.

Numărul caporalilor de schimb este în funcţie de numărul şi de amplasarea posturilor, astfel încît fiecare caporal de schimb să instaleze la posturi nu mai mult de cinci santinele, iar deplasarea spre posturi, schimbul santinelelor şi întoarcerea în corpul de gardă să nu dureze mai mult de o oră.

Dacă în gardă sînt numiţi cîţiva caporali de schimb, ei se vor numi: primul caporal de schimb, al doilea caporal de schimb etc.

Dacă garda păzeşte un post, caporalul de schimb nu se numeşte, iar obligaţiunile lui le execută şeful gărzii.

105. Militarii de gardă sînt numiţi dintre soldaţi.

Dacă numărul de soldaţi este insuficient în calitate de militari de gardă pot fi numiţi sergenţi în termen. În acest caz, ei vor constitui toate schimburile posturilor, întregul personal al echipei de control-pază, iar caporali de schimb vor fi militarii în grad nu mai jos decît cel al militarilor de gardă.

Numărul militarilor de gardă se stabileşte în funcţie de numărul de posturi ale gărzii. Pentru paza unui post timp de 24 de ore se numesc trei schimburi de santinele, iar pentru paza postului doar pe timp de noapte (de la amurg pînă în zori sau de la închiderea pînă la deschiderea depozitului) – două schimburi de santinele.

Însoţitorii sînt numiţi în funcţie de numărul de persoane arestate şi de amplasarea în arest a locurilor de uz general, calculîndu-se un însoţitor pentru 10-15 persoane arestate.

106. Personalul gărzii, inclusiv şeful gărzii, este numit cu cel puţin 24 de ore înainte de începerea serviciului, de la o subunitate, care, la rîndul său, este de la o unitate militară.

Pregătirea gărzilor

107. Comandanţii de unităţi şi subunităţi militare, care asigură personalul de gardă, sînt răspunzători de selectarea lui şi de pregătirea pentru executarea serviciului, precum şi de starea bună a armelor, cartuşelor de luptă şi de prezentarea la timp a gărzilor la apel.

Se interzice de a numi în gardă militari care încă nu au depus Jurămîntul Militar, nu au însuşit programele respective de pregătire a contingentului nou-sosit, care au comis delicte pasibile de urmărire penală, referitor la care are loc anchetarea, militarii bolnavi şi alţi militari, care, la acel moment, din cauza stării moral-psihologice nu pot executa serviciul de gardă, precum şi militarii sancţionaţi disciplinar cu arest.

108. Şefii statelor majore ale unităţilor militare, cu trei zile înainte de începerea serviciului de către garda de garnizoană sau cea interioară, sînt obligaţi să înmîneze comandanţilor de subunităţi, care asigură personalul de gardă: schemele de amplasare a posturilor, tabelele de posturi şi instrucţiunile pentru şefii gărzilor, pentru ca acestea să fie studiate de personalul gărzilor.

109. În noaptea care precede intrarea în serviciu, militarii numiţi în gardă nu vor executa nici un fel de serviciu, nu vor fi antrenaţi în instrucţie şi munci.

În ziua intrării în serviciu, în orele indicate în programul zilei, personalul de gardă va dispune de cel puţin 3 ore de pregătire pentru serviciu, iar dacă intră în serviciu peste 24 de ore – de cel puţin 4 ore, inclusiv cel puţin o oră pentru odihnă (somn).

În cazul în care schimbul gărzilor se efectuează dimineaţa, orele pentru odihnă (somn), nu se acordă. Totodată, şedinţele (instructajul) teoretice se desfăşoară în ajunul zilei intrării în serviciu, şedinţele (instructajul) practice – în ziua intrării în serviciu.

110. Pregătirea personalului gărzii numit de companie (baterie) este organizată personal de comandantul de companie (baterie); a gărzii numite de batalion (divizion) – personal de comandantul de batalion (divizion); a gărzii numite de unitatea militară – de către unul dintre locţiitorii comandantului unităţii.

Pregătirea gărzii pentru executarea serviciului se execută în trei etape:

1) prima etapă – cu două-trei zile înainte de intrarea în serviciu se face selectarea şi distribuirea personalului gărzii conform tabelelor de posturi;

2) a doua etapă – în ziua ce precedă intrarea în serviciu, în orele indicate în programul zilei, personalul gărzii este antrenat în şedinţe de studiere a prevederilor regulamentelor şi tabelelor de posturi, precizîndu-se pe machetele obiectivelor păzite obligaţiile speciale şi variantele de acţiuni ale santinelelor la posturi, precum şi a instrucţiunilor respective şi a exigenţelor de securitate;

3) a treia etapă – în ziua de intrare în serviciu se desfăşoară şedinţa practică la care sînt însuşite acţiunile santinelelor la posturi.

Şedinţa de studiere a regulamentelor şi a obligaţiilor speciale ale santinelelor se desfăşoară în clasa pentru pregătirea gărzilor, şedinţa practică – în tabăra pentru serviciul de gardă a unităţii militare (Anexa nr.10).

Pregătirea ajutorului şefului gărzii (operatorului) pentru mijloacele tehnice de pază este realizată la şedinţele lunare, organizate de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare), şi pe parcursul şedinţelor practice înainte de apelul gărzii.

În caz de executare a serviciului de gardă peste una-două zile de către acelaşi personal de gardă, timpul de realizare a măsurilor primei şi celei de-a doua etapă de pregătire a gărzilor este stabilit de comandantul unităţii militare, astfel încît să nu fie în detrimentul calităţii pregătirii gărzii.

Cînd garda execută serviciul fără schimb, la ora stabilită (ora primirii serviciului), şeful gărzii adună personalul gărzii (cu excepţia santinelelor la posturi) şi anunţă despre începerea unui nou serviciu, apoi efectuează instructajul teoretic, reaminteşte regulile tehnicii de securitate, verifică şi completează documentaţia gărzii. Despre intrarea în serviciu a unui nou schimb, şeful gărzii raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

111. Comandantul de companie (baterie) sau de batalion (divizion), care numeşte personalul gărzii, este obligat**:**

1) să controleze înainte de intrarea în serviciu selectarea şi distribuirea personalului gărzii conform tabelelor de posturi;

2) să desfăşoare şedinţele prevăzute pentru etapele a doua şi a treia de pregătire a gărzilor şi să obţină cunoaşterea la perfecţie şi îndeplinirea cu încredere de către personalul gărzii a obligaţiilor personale şi a cerinţelor privind securitatea la mînuirea armei;

3) înainte de plecarea personalului gărzii la apel, să controleze starea armelor şi cartuşelor de luptă, accesoriile de toaletă, ţinuta fiecărui militar, precum şi să completeze şi să semneze foaia de stare a gărzii (Anexa nr.4);

4) să asigure sosirea la timp a gărzii la apel;

5) să controleze executarea serviciului de către garda al cărei personal 1-a numit compania (bateria) sau batalionul (divizionul);

6) după schimbul gărzilor, să primească raportul şefului gărzii privind executarea misiunii, să ia cunoştinţă de toate observaţiile din foaia de stare a gărzii, nu mai tîrziu decît în ziua următoare, să facă analiza serviciului cu întregul efectiv al subunităţii care a numit personalul gărzii, să trimită foaia de stare a gărzii la statul major al unităţii militare, indicînd măsurile luate în baza observaţiilor.

112. Cu 15 minute înainte de prezentarea la apel, gărzile trebuie să fie gata de executarea serviciului şi să treacă în subordinea şefului gărzii. Către acest moment şefii gărzilor sînt obligaţi:

1) să primească armele, cartuşele de luptă, să le elibereze, contra semnătură, personalului conform foii de distribuire, să controleze corectitudinea umplerii încărcătoarelor;

2) să examineze armele;

3) să controleze, după foaia de stare a gărzii, repartiţia personalului gărzilor;

4) să controleze ţinuta şi echipamentul;

5) să verifice ca personalul gărzii să nu dispună de aparate telefonice mobile, aparate de fotografiat şi alte dispozitive electronice interzise.

6) să raporteze comandantului de companie (baterie) sau de batalion (divizion) despre pregătirea gărzii pentru executarea serviciului.

Din tabăra pentru serviciul de gardă, gărzile pleacă cu armele neîncărcate, avînd încărcătoarele în portîncărcătoare (în afară de militarii înarmaţi cu pistoale).

113. Toate gărzile de garnizoană sînt trimise din unitatea militară de către ofiţerul de serviciu pe unitate. Despre trimiterea gărzilor, acesta raportează comandantului (şefului statului major) şi comandantului comenduirii militare.

CAPITOLUL V

DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE PERSONALULUI GĂRZII

Şeful gărzii şi obligaţiile generale ale acestuia

114. Şeful gărzii este răspunzător de paza şi apărarea obiectivelor de către gardă, de capacitatea de luptă a personalului gărzii, de executarea corectă a serviciului, de integritatea şi starea bună de funcţionare a mijloacelor tehnice de pază, a împrejmuirilor, a mijloacelor de legătură şi de stingere a incendiilor la posturi şi în încăperea pentru gardă, a mijloacelor de transport, precum şi a armelor aflate în încăperea pentru gardă, a muniţiilor şi altor materiale, conform listei.

115. Şeful gărzii are dreptul să aplice arma personal sau recurgînd la personalul gărzii în caz de atac asupra obiectivelor păzite, santinelelor, schimbului de santinele (echipei de control-pază), asupra încăperii pentru gardă sau asupra persoanei arestate care a evadat.

Aplicarea armei va urma după somarea de uz de armă. Fără somare, se poate face uz de armă în caz de atac prin surprindere sau armat, atac cu utilizarea tehnicii de luptă, mijloacelor de transport, aparatelor de zbor, precum şi în caz de evadare a persoanelor arestate cu arme şi din mijloacele de transport în timpul deplasării.

116. Şeful gărzii are următoarele obligaţii**:**

1) să cunoască misiunea gărzii, instrucţiunile pentru şeful gărzii şi obligaţiile personalului gărzii;

2) să ceară de la personalul gărzii cunoaşterea şi executarea întocmai a obligaţiilor sale, vigilenţă şi disciplină înaltă;

3) să primească, conform listei, de la şeful gărzii vechi documentele, lăzile cu muniţii, cheile de la ele şi sigiliile, precum şi mijloacele tehnice de pază, mijloacele de legătură şi de stingere a incendiilor;

4) să efectueze personal, împreună cu şeful gărzii vechi, controlul exterior al stării celor mai importante obiective păzite, indicate în instrucţiune, funcţionalitatea sistemului de iluminare, împrejmuirilor şi tranşeelor, precum şi starea încăperii pentru gardă şi a arestului, iar prin caporalii de schimb sau ajutorul său – starea celorlalte obiective păzite. Despre toate neajunsurile la posturi şi în împrejmuirile obiectivelor păzite, va face însemnări în foaia de stare a gărzii;

5) să trimită la timp schimburile la posturi, să controleze dacă caporalii de schimb şi militarii de gardă cunosc obligaţiile personale şi să le amintească particularităţile executării serviciului la fiecare post;

6) să ţină sub control pregătirea permanentă de luptă a echipelor de rezervă (de control-pază), funcţionalitatea mijloacelor de transport şi mijloacelor de legătură, starea bună a armelor şi cartuşelor de luptă ale personalului gărzii, respectarea regulilor de încărcare şi descărcare a armei şi respectarea cerinţelor privind securitatea, precum şi să urmărească ca întreg personalul gărzii ce pleacă la posturi să lase în încăperea pentru gardă accesoriile de aprindere şi de fumat;

7) să menţină ordinea interioară în încăperea pentru gardă (Capitolul 7);

8) să stabilească, la întoarcerea de la posturi a fiecărui schimb, ordinea de bătaie de luptă a personalului gărzii pe grupe de rezervă, să le dea misiunea pentru caz de atac asupra obiectivelor păzite sau asupra încăperii pentru gardă şi pentru caz de stingere a incendiului în conformitate cu indicaţiile expuse în instrucţiuni;

9) să controleze personal nu mai rar decît de patru ori în 24 ore (două ori noaptea) executarea serviciului de către santinele, starea obiectivelor păzite, a împrejmuirilor, funcţionalitatea mijloacelor de legătură şi de stingere a incendiilor, făcînd însemnările respective în foaia de stare a gărzii; să-i trimită periodic în acest scop pe ajutorul său şi pe caporalii de schimb;

10) în caz de chemare de către santinelă sau de neprezentare de către aceasta în timpul indicat a raportului, să trimită la post caporalul de schimb (ajutorul său) sau să plece personal la post;

11) să nu permită nici unei persoane străine accesul în încăperea pentru gardă, în afară de persoanele care au acest drept conform prevederilor pct. 124 şi 125;

12) să identifice persoanele reţinute, să le supună unui mic interogatoriu, iar dacă este necesar, să şi percheziţioneze persoanele suspecte reţinute şi cele care au încercat să pătrundă la obiectiv, încălcînd regimul de acces; să raporteze despre acestea ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară);

13) să stabilească cauza declanşării nesancţionate a semnalizării de pază a dulapului cu armele personale ale ofiţerilor, care se află în camera ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), iar în caz de necesitate să-l trimită într-acolo pe ajutorul său (caporalul de schimb);

14) să trimită, cu permisiunea ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) sau a ajutorului acestuia, în unitatea (subunitatea) militară sau la cea mai apropiată instituţie medico-militară militarii din personalul gărzii, care s-au îmbolnăvit, şi să ceară prin ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) schimbarea lor; să ia măsuri de prevenire a degerării personalului pe timp de iarnă;

15) să investigheze la faţa locului fiecare caz de aplicare a armei de către santinelă şi să raporteze fără întîrziere despre aceasta ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

117. Dacă la schimbarea santinelei s-a constatat vreun neajuns la post, şeful gărzii va veni la chemare la post şi stabilind caracterul şi cauzele neajunsului, va ordona santinelei să execute schimbul. Despre neajunsul depistat la post, va raporta fără întîrziere ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

118. In caz de neexecutare de către un militar din personalul gărzii a obligaţiilor de serviciu sau de depistare a altor abateri, şeful gărzii va lua măsurile necesare şi va raporta despre aceasta ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

Dacă, în funcţie de caracterul încălcării (abaterilor) comise, militarul nu poate fi admis în continuare la serviciu, la ordinul ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) el este trimis în unitatea (subunitatea) militară fără armă şi muniţii pentru a fi schimbat cu alt militar. El este însoţit de ajutorul şefului gărzii (caporalul de schimb) sau de persoana chemată special în acest scop din unitatea (subunitatea) militară. Analiza şi aprecierea încălcării se efectuează în subunitate.

119. Dacă şeful gărzii s-a îmbolnăvit, el raportează despre aceasta ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi acţionează conform indicaţiilor acestuia.

În caz de îmbolnăvire a unuia dintre caporalii de schimb, şeful gărzii pune obligaţiile acestuia în sarcina ajutorului său sau le execută personal şi raportează despre aceasta ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

120. Şeful gărzii este obligat să ridice garda „La arme” în cazurile:

1) atacului asupra obiectivelor păzite, santinelelor, schimbului de santinele (echipei de control-pază) sau asupra încăperii pentru gardă;
2) declanşării nesancţionate a mijloacelor tehnice de pază;
3) dezordinilor între persoanele arestate, pentru prevenirea evadării lor;
4) izbucnirii incendiului la obiectivul păzit sau în încăperea pentru gardă, al pericolului unei calamităţi naturale;
5) alarmării garnizoanei (unităţii militare);
6) la ordinul persoanelor care exercită controlul gărzilor (pct. 230- 233).

Pentru ridicarea „La arme”, şeful gărzii dă comanda „GARDĂ, LA ARME!”. La această comandă, personalul gărzii acţionează după cum este indicat în pct. 224.

121. În caz de atac asupra obiectivelor păzite, santinelelor sau asupra încăperii pentru gardă, şeful gărzii acţionează în conformitate cu instrucţiunile şi în dependenţă de circumstanţe, ia măsuri pentru respingerea atacului; despre atac, raportează fără întîrziere ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

În caz de necesitate, şeful gărzii deschide lăzile cu rezerve de cartuşe de luptă, grenade şi amorsoare. Despre ridicarea muniţiilor din lăzi, se va întocmi actul respectiv.

122. Dacă în apropierea obiectivului păzit sau a încăperii pentru gardă se încalcă ordinea publică, astfel apărînd pericolul de reducere a siguranţei de executare a serviciului de către gardă, şeful gărzii ia măsuri pentru reinstaurarea ordinii cu forţele gărzii şi raportează fără întîrziere ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

123. Stingerea incendiului la obiectivul păzit sau în încăperea pentru gardă este organizată de şeful gărzii cu forţele gărzii, totodată, el cheamă echipa de pompieri şi ia măsuri pentru salvarea bunurilor materiale. Despre cele întîmplate, raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

Dacă incendiul a izbucnit pe teritoriul tehnic al obiectivului păzit sau la obiectivul ce are împrejmuire exterioară şi interioară, precum şi în apropierea lui, şeful gărzii raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi acţionează conform indicaţiilor lui.

Dacă obiectivul păzit este ameninţat de consecinţele unei calamităţi naturale, şeful gărzii raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi ia măsuri de salvare a bunurilor materiale aflate sub pază.

Santinelelor a căror viaţă este ameninţată de incendiu sau inundaţii, şeful gărzii le ordonă să treacă într-un loc fără pericol, de unde să poată continua observarea obiectivului păzit, iar cînd pericolul va trece, să revină la locurile vechi.

124. Şeful gărzii admite în încăperea pentru gardă doar persoanele, cărora garda le este subordonată (pct. 75) şi cele care le însoţesc, precum şi comandantul de companie (baterie) care a numit personalul gărzii, locţiitorii săi şi toţi şefii nemijlociţi ai comandantului de companie (baterie), dacă îi cunoaşte personal. Despre sosirea acestor persoane în încăperea pentru gardă, şeful gărzii raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

Alte persoane pot fi admise de către şeful gărzii în încăperea pentru gardă doar după ce constată scopul sosirii lor, le identifică după documente şi controlează permisul de acces.

Persoanele sosite pentru controlul gărzii la ordinul şefilor (pct. 231) sînt admise în încăperea pentru gardă doar fiind însoţite de ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) sau de ajutorul acestuia (ajutorul ofiţerului de serviciu pe unitatea militară, dacă garda e în subordinea lui).

Ofiţerii din unitatea militară care a numit garda, sosiţi pentru controlul gărzii interioare, sînt admişi de către şeful gărzii în încăperea pentru gardă la prezentarea actului de identitate şi a legitimaţiei pentru controlul gărzii, valabile o singură dată.

Persoanele sosite pentru controlul gărzii cu documente imperfecte sînt reţinute de şeful gărzii, care raportează fără întîrziere despre acestea ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi acţionează conform indicaţiilor acestuia.

Despre accesul în încăperea pentru gardă, în afară de cel al persoanelor sosite pentru controlul gărzii, şeful gărzii face însemnările respective în foaia de stare a gărzii.

În timpul schimbului gărzilor, accesul în încăperea pentru gardă şi la obiectivele păzite nu este permis, excepţie fac doar persoanele sosite pentru controlul gărzilor.

125. La sosirea în gardă a persoanelor în a căror subordine se află garda sau a şefilor lor nemijlociţi, precum şi la sosirea în garda de garnizoană a comandantului unităţii, şeful gărzii le raportează. De exemplu: „Domnule colonel, în timpul serviciului meu nu s-a întîmplat nimic deosebit (sau s-a întîmplat ...). Sînt şeful gărzii, locotenent Mihalache”. Dacă şeful gărzii raportează în încăperea pentru gardă, schimbul de veghe ia poziţia „drepţi” fără comandă.

În caz de sosire în încăperea pentru gardă a altor persoane în grad militar echivalent cu cel al şefului gărzii sau în grad mai înalt, şeful gărzii se apropie şi se prezintă. De exemplu: „Domnule maior, sînt şeful gărzii, locotenent Pîntea”, apoi acţionează după cum este indicat în pct.124.

126. La primirea ordinului şefilor, cărora li se subordonează garda, prin alte persoane, şeful gărzii este obligat să ceară ca acestea să spună parola. Dacă are îndoieli în privinţa corectitudinii ordinului primit, şeful gărzii este în drept să se convingă de aceasta prin orice mijloc pe care îl va găsi potrivit.

127. La darea alarmei, şeful gărzii cheamă garda „la arme”; dă (precizează) misiunea caporalilor de schimb şi militarilor de gardă, întăreşte paza posturilor şi a încăperii pentru gardă; asigură deschiderea rapidă a obiectivelor păzite de către şefii de magazii (depozite); raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) despre măsurile întreprinse, despre starea gata de schimb a gărzii şi acţionează în continuare conform indicaţiilor lui.

128. Şefului gărzii i se interzice:

1) să părăsească încăperea pentru gardă, cu excepţia cazurilor cînd efectuează schimbul santinelelor, controlul asupra executării serviciului de către santinele sau dacă este chemat de acestea, precum şi în caz de incidente sau calamităţi naturale în raionul obiectivului păzit. Plecînd din încăperea pentru gardă, el îl lasă în locul său pe ajutor, iar dacă acesta este absent, pe caporalul de schimb sau pe un militar de gardă;
2) să întreţină personal la telefon alte discuţii decît cele de serviciu sau să permită aceasta altor militari din gardă;
3) să acorde permisiune vreunui militar din gardă, fără permisiunea ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară);
4) să schimbe fără permisiunea ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) ordinea de schimb al santinelelor, prevăzută în foaia de stare a gărzii;
5) să utilizeze în alt scop decît cel cuvenit mijloacele de transport rezervate pentru gardă.

Obligaţiile speciale ale şefului gărzii privind paza obiectivelor utilate cu mijloace tehnice de pază

129. Şeful gărzii care păzeşte obiectivele utilate cu mijloace tehnice de pază, în afară de exercitarea obligaţiilor generale, prevăzute de (pct.114-118), are următoarele obligaţii:

1) să elaboreze graficul executării serviciului la aparatajul de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază şi să ţină evidenţa în foaia de stare a gărzii;
2) să controleze executarea de către ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază a serviciului la aparatajul de recepţie a semnalelor;
3) să controleze personal funcţionarea mijloacelor tehnice de pază în conformitate cu graficul şi să-l trimită în acest scop pe ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază;
4) să exercite controlul asupra funcţionării aparatajului de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază în procesul de pază şi apărare a obiectivelor utilate cu aceste mijloace, cu instalarea de santinele.

130. La schimbul gărzilor care păzesc obiectivul prin metoda executării serviciului de către echipe de control-pază, şeful gărzii noi, în afară de cele expuse în pct. 193 şi 194, elaborează ordinea de bătaie, primeşte

personal obiectivul şi împreună cu ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază, controlează funcţionarea mijloacelor tehnice de pază.

Dacă în componenţa gărzii este numit un schimb de operatori, şeful gărzii elaborează ordinea de bătaie, numeşte operatorul care să primească documentaţia şi aparatajul de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază, apoi, împreună cu alt operator şi cu şeful gărzii vechi, primeşte obiectivul pentru pază. În timpul primirii obiectivului, şeful gărzii noi soluţionează, împreună cu operatorul care primeşte aparatajul, toate problemele legate de funcţionarea mijloacelor tehnice de pază.

131. La primirea sub pază a obiectivului utilat cu mijloace de descoperire, şeful gărzii (ajutorul acestuia sau caporalul de schimb) primeşte obiectivul şi, împreună cu ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază, controlează funcţionalitatea mijloacelor de pază. Apoi sînt acţionate mijloacele de pază, iar şeful gărzii face însemnarea respectivă în foaia de stare a gărzii în conformitate cu pct.137. După ce a fost deschis obiectivul şi făcută însemnarea respectivă în foaia de stare a gărzii, mijloacele de descoperire pot fi deconectate.

Mijloacele tehnice de semnalizare antiincendiară funcţionează în permanenţă, fapt ce se confirmă prin însemnările făcute la schimbul gărzilor.

132. În caz de declanşare nesancţionată a mijloacelor tehnice de pază, şeful gărzii cheamă garda „La arme”, informează despre aceasta ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi pleacă imediat într-acolo împreună cu echipa de control-pază (de rezervă) sau îi trimite pe caporalul de schimb şi pe ajutorul (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază pentru a elucida situaţia şi a lua măsurile necesare asigurării pazei obiectivului.

La primirea semnalului de incendiu prin mijloacele tehnice de semnalizare antiincendiară, şeful gărzii cheamă garda „La arme” şi acţionează conform pct. 123.

133. În caz de defectare a mijloacelor tehnice de pază, şeful gărzii raportează fără întîrziere ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi întăreşte paza obiectivului în conformitate cu indicaţiile din instrucţiunile pentru şeful gărzii.

Obligaţiile speciale ale şefului gărzii privind paza statelor majore, punctelor de comandă şi a instituţiilor

134. În afară de obligaţiile generale pe care le exercită conform pct.114-118, şeful gărzii are următoarele obligaţii privind paza statelor majore, punctelor de comandă şi a instituţiilor:

1) să cunoască sistemul de permise, semnalmentele şi valabilitatea lor, actele de identitate ale persoanei, modul de trecere prin posturi a militarilor, personalului civil, vizitatorilor şi a mijloacelor de transport;
2) să cheme garda „La arme” în caz de pătrundere a infractorilor sau a trecerii postului fără permis;
3) să ia măsuri pentru reţinerea persoanelor care încearcă să pătrundă la obiectiv (de la obiectiv) încălcînd regimul de permise.

Obligaţiile speciale ale şefului gărzii privind accesul în magazii (depozite, parcuri) şi luarea lor sub pază

135. La permiterea accesului în magazii (depozite, parcuri) aflate sub pază, şeful gărzii este obligat:

1) să compare permisul prezentat cu modelul respectiv aflat în încăperea pentru gardă şi să controleze actul de identitate al persoanei sosite;
2) să verifice dacă numele şi funcţia persoanei sosite corespund cu cele din lista ce se află în încăperea pentru gardă (pct. 88);

3) să compare sigiliul prezentat cu modelul mulajului sigiliului ce se află în încăperea pentru gardă.

Pînă la sosirea caporalului de schimb (şefului gărzii, ajutorului acestuia) care predă (primeşte) obiectivul, persoana sosită pentru deschiderea (închiderea) magaziei (depozitului, parcului) se află în anticamera încăperii pentru gardă.

136. Dacă toate documentele prezentate, precum şi sigiliul (cleştele pentru sigilat) sînt perfecte, şeful gărzii ordonă caporalului de schimb să permită accesul persoanei sosite pentru deschiderea magaziei (depozitului). Permisul prezentat se va afla la şeful gărzii.

După schimbarea gărzilor, permisul valabil o singură dată este predat împreună cu foaia de stare a gărzii, iar permisul permanent se restituie persoanei care 1-a prezentat, după închiderea obiectivului păzit.

Şeful gărzii permite accesul în magazie (depozit), parc respectînd cu stricteţe cerinţele indicate în tabelele de posturi. Şeful gărzii permite accesul în magaziile (depozitele) ce prezintă pericol de incendiu doar celor care poartă încălţămintea indicată în tabelele de posturi, fără lămpi cu petrol, arme de foc sau albe şi fără accesoriile de fumat şi de aprindere. Despre toate acestea se indică în tabelele de posturi.

Şeful gărzii poate primi sub pază magazia (depozitul) doar dacă persoana sosită pentru închidere prezintă fişa de control antiincendiar.

137. La deschiderea şi închiderea magaziei (depozitului), parcului şeful gărzii face înscrierea respectivă în foaia de stare a gărzii, de exemplu: „Pe data... luna, anul..., la ora... magazia (depozitul, casa cu bani) a fost deschisă (închisă), mijloacele tehnice de pază au fost deconectate (conectate)” şi, împreună cu persoana sosită pentru deschiderea (închiderea) magaziei (depozitului), semnează sub această înscriere.

În cazul în care o magazie (un depozit) nu este predată sub pază pînă la schimbul gărzii, despre aceasta se face înscrierea respectivă în noua foaie de stare a gărzii, sub înscriere semnează noul şi vechiul şef al gărzii, iar permisul se transmite noului şef al gărzii.

138. În cazul în care magazia (depozitul) este deschisă pentru cel mult o oră, şeful gărzii lasă santinela la postul său, iar dacă magazia (depozitul) este deschisă pentru mai mult de o oră, acţionează în conformitate cu indicaţiile din tabelele de posturi.

Despre ridicarea din post a santinelei în timpul deschiderii magaziei (depozitului) şi despre instalarea ei din nou la acest post, şeful gărzii face înscrierea respectivă în foaia de stare a gărzii.

139. Şeful gărzii nu permite accesul în magazie (depozit) în cazurile în care:

1) persoana numită în permis soseşte în alte zi şi oră decît celea indicate sau fără documentele respective;

2) în locul persoanei indicate în listă sau în permis soseşte altă persoană;

3) permisul sau actul de identitate nu este perfect, precum şi în caz de necorespundere a sigiliului cu mulajul (a cleştelor pentru sigilare cu plumb cu amprentele plumburilor) sau a permisului cu modelul.

În toate cazurile enumerate, şeful gărzii reţine persoana sosită, face despre aceasta însemnări în foaia de stare a gărzii, raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi acţionează în continuare conform indicaţiilor acestuia.

140. Accesul în parcuri sau în locurile de staţionare a maşinilor de luptă (a altui armament şi a tehnicii militare) ce se află sub paza gărzii se permite în conformitate cu prevederile pct. 135-139.

Obligaţiile speciale ale şefului gărzii pentru paza arestului

141. Şeful gărzii pentru paza arestului are următoarele obligaţii:

1) să primească, la indicaţia şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitatea militară), sub pază persoanele arestate, în baza notei de arest, procesului-verbal de reţinere, încheierii instanţei de judecată şi mandatului de arest;

2) să primească, la indicaţia comandantului comenduirii militare (ofiţerului de serviciu pe gărzi, pe unitatea militară), sub pază militarii deţinuţi în camera pentru persoanele reţinute temporar, militarii reţinuţi pentru încălcarea disciplinei militare în stare de ebrietate, precum şi pe cei care n-au prezentat actele de identitate sau au prezentat acte de identitate imperfecte;

3) la schimbul gărzii vechi, să primească personal persoanele arestate pe camere, conform listei nominale, semnate de şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe unitatea militară);

4) să controleze starea camerelor în timpul schimbului gărzilor şi în timpul serviciului, acordînd atenţie integrităţii pereţilor, tavanului, podelei, geamurilor, zăbrelelor, siguranţei zăvoarelor şi lacătelor la uşi, funcţionalităţii mijloacelor tehnice de pază; în caz de declanşare nesancţionată a mijloacelor tehnice de pază ale camerelor cu persoane arestate, să constate personal cauza declanşării lor;

5) să examineze dimineaţa şi seara persoanele arestate în camere, verificînd dacă acestea n-au obiecte interzise; să raporteze şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitatea militară) despre arestaţii bolnavi;

6) să supravegheze respectarea cu exactitate a regimului zilei, stabilit pentru persoanele din arest, a modului de deţinere a acestora (Anexa nr.14);

7) să păstreze cheile de la camere;

8) să numească, în caz de necesitate, ajutori ai însoţitorului dintre militarii schimbului de veghe;

9) să trimită persoanele arestate la lucrări, baie etc., doar la ordinul în scris al şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitatea militară); la întoarcerea persoanelor arestate, să verifice prezenţa lor, precum şi dacă nu au obiecte interzise; în afara arestului, paza persoanelor arestate (sancţionate disciplinar) se va efectua cu armele neîncărcate, iar a persoanelor arestate şi reţinute de către ofiţerul de urmărire penală sau de organul de urmărire penală, precum şi a celor reţinute, care sînt suspectare de comitere de crimă – cu armele încărcate (pct. 83); să controleze personal încărcarea armelor de către însoţitori (militarii de gardă);

10) să controleze aducerea şi distribuirea la timp a hranei pentru persoanele arestate;

11) să primească cererile şi plîngerile persoanelor arestate şi să le transmită şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitatea militară).

142. În caz de dezordine în rîndurile persoanelor arestate şi de prevenire a evadării lor, şeful gărzii cheamă garda „La arme”, raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), ia măsuri pentru încetarea dezordinilor. Dacă prevenirea nu are efectul scontat, el este în drept să aplice forţa, iar în cazuri extreme, să facă uz de armă.

143. În caz de incendiu în arest sau de calamitate naturală în zona arestului, şeful gărzii este obligat să cheme garda „La arme”, să înştiinţeze echipa de pompieri, să scoată persoanele arestate şi reţinute într-un loc fără pericol şi să organizeze paza lor. Persoanele arestate şi reţinute pentru încălcări disciplinare vor fi mobilizate la stingerea incendiului (la lichidarea consecinţelor calamităţii naturale) şi la salvarea bunurilor materiale; să raporteze ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi şefului arestului despre cele întîmplate.

Ajutorul şefului gărzii

144. Ajutorul şefului gărzii se află în subordinea şefului gărzii.

Ajutorul şefului gărzii are următoarele obligaţii:

1) să cunoască sarcinile gărzii, instrucţiunile pentru şeful gărzii şi obligaţiile tuturor militarilor din gardă;

2) să primească, la schimbul gărzilor, încăperea pentru gardă, utilajul, inventarul şi bunurile materiale, conform listei;

3) în absenţa sau în timpul odihnei şefului gărzii, să exercite obligaţiile acestuia;

4) să trimită, la ordinul şefului gărzii, schimburile la posturi şi să efectueze controlul asupra executării serviciului de către santinele;

5) să întocmească graficul pentru schimbul santinelelor de la intrarea în încăperea pentru gardă şi să execute schimbul lor;

6) să aibă grijă de alimentarea la timp a personalului gărzii; de întreţinerea în stare bună a utilajului, inventarului şi bunurilor materiale, de întreţinere a curăţeniei şi ordinii în încăperea pentru gardă şi pe teritoriul adiacent, precum şi de încălzirea la timp a sobelor şi de iluminare;

7) să însoţească, la ordinul şefului gărzii, persoanele care execută controlul privind executarea serviciului de către santinele.

145. Ajutorul şefului gărzii pentru paza arestului este obligat să controleze de cel puţin patru ori în 24 de ore (de două ori noaptea) starea camerelor, funcţionarea mijloacelor tehnice de pază şi respectarea de către persoanele arestate a regulilor stabilite (Anexa nr.14).

146. În caz de îmbolnăvire gravă (rănire gravă) sau de deces al şefului gărzii, ajutorul şefului gărzii exercită obligaţiile acestuia şi raportează despre acest fapt ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

Ajutorul şefului gărzii

(operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază

147. Ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază se află în subordinea şefului gărzii (operatorul – şi în subordinea ajutorului şefului gărzii) şi este răspunzător de asigurarea regimului de funcţionare a mijloacelor tehnice de pază, de prezentarea la timp şefului gărzii a informaţiei despre funcţionarea mijloacelor tehnice de pază, de primirea corectă sub pază a obiectivelor utilate cu mijloace tehnice de pază, de integritatea aparatajului aflat în încăperea pentru gardă.

Ajutorul şefului gărzii (operatorul) pentru mijloacele tehnice de pază are următoarele obligaţii:

1) să cunoască particularităţile de pază a obiectivelor utilate cu mijloace tehnice de pază, să asigure regimul de funcţionare a acestor mijloace;
2) să primească, în timpul schimbului gărzilor, documentaţia, să controleze starea şi funcţionarea mijloacelor tehnice de pază şi să raporteze despre aceasta şefului gărzii;
3) în timpul serviciului, să ţină sub control permanent aparatajul de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază şi să ţină registrul de control al funcţionării lor; în caz de declanşare a mijloacelor tehnice de pază sau de ieşire a acestora din funcţie, să raporteze fără întîrziere şefului gărzii;
4) să controleze, conform graficului stabilit şi cu permisiunea şefului gărzii starea mijloacelor tehnice de pază pe perimetrul obiectivului; în timpul pazei obiectivelor la care sînt instalate santinele, să exercite controlul, fiind însoţit de ajutorul şefului gărzii sau de caporalul de schimb respectiv;
5) să raporteze, la întoarcerea grupei de control-pază, despre starea posturilor, mijloacelor tehnice de pază, despre neajunsuri şi măsurile luate pentru lichidarea lor;
6) să respecte regulile tehnicii de securitate.

148. Serviciul ajutorului şefului gărzii (operatorului) pentru mijloacele tehnice de pază la aparatajul de recepţie a semnalelor, după importanţa şi gradul de răspundere pe care îl comportă, este asimilat celui al santinelei la post. În timpul serviciului, acestuia i se interzice să lase aparatajul fără supraveghere şi să se distragă de la executarea serviciului.

Caporalul de schimb

149. Caporalul de schimb este răspunzător de executarea corectă şi vigilentă a serviciului de către santinelele din subordine, de schimbul şi instalarea lor la post la timp, de predarea şi primirea corectă a posturilor. El se subordonează şefului gărzii şi ajutorului acestuia şi execută doar ordinele lor.

150. Caporalul de schimb are dreptul să facă uz de armă personal sau să permită aceasta personalului de schimb al gărzii, pentru respingerea atacului asupra obiectivului păzit şi santinelei, asupra schimbului gărzii în timpul plecării la post sau la întoarcerea în încăperea pentru gardă.

151. Caporalul de schimb are următoarele obligaţii:

1) să cunoască posturile sale, amplasarea şi hotarele lor, itinerarele, condiţiile de pază şi apărare (observarea, cîmpul de tragere, împrejmuirile) şi obligaţiile speciale ale santinelei la fiecare post;
2) să primească de la caporalul de schimb al gărzii vechi mulajele ştampilelor (amprentele plumburilor pentru sigilat), iar la instalarea santinelelor la posturi, să primească obiectivele pentru pază conform tabelelor de posturi şi să raporteze despre aceasta şefului gărzii;
3) să controleze înainte de plecarea militarilor de gardă la posturi cunoaşterea de către aceştia a obligaţiilor lor, precum şi dacă au lăsat în încăperea pentru gardă accesoriile de fumat şi de aprindere;

4) să urmărească corectitudinea încărcării armelor înainte de plecarea la posturi şi descărcarea lor după sosirea de la posturi (pct. 82 şi 83);

5) să raporteze, la întoarcerea fiecărui schimb, şefului gărzii despre executarea schimbului, starea posturilor, despre toate neajunsurile şi măsurile luate pentru lichidarea lor;

6) să controleze, cu permisiunea şefului gărzii, executarea serviciului de către santinelele din subordine.

Caporalul de schimb al gărzii pentru paza arestului, în afară de aceasta, trebuie să cunoască numărul persoanelor arestate, aflate sub paza santinelelor din subordinea lui.

152. La instalarea santinelelor la posturi sau la schimbarea lor, caporalul de schimb are următoarele obligaţii:

1) să respecte cu stricteţe itinerarul de deplasare a schimbului la posturi şi de la posturi, indicat în schema de amplasare a posturilor;

2) să controleze ca santinela şi militarul de gardă ce ia în primire postul, să execute corect predarea şi primirea postului; să controleze personal, împreună cu santinela şi cu militarul de gardă, care ia în primire postul, iluminarea, împrejmuirile, uşile (porţile), geamurile şi gratiile, pereţii magaziilor (depozitelor), existenţa şi starea lacătelor, şnururilor, sigiliilor (plumburilor) şi corespunderea lor mulajelor (amprentelor) sau numărul de maşini de luptă (de alt armament şi tehnică militară) aflate sub pază, precum şi starea mijloacelor tehnice de pază şi a mijloacelor de legătură, de stingere a incendiilor şi îmbrăcămintea pentru post;

3) să indice santinelei, care ia în primire postul, momentele cărora trebuie să le acorde o atenţie deosebită, unde se află posturile vecine, cele mai periculoase căi de acces la obiectivul păzit; să indice pe teren hotarele postului şi hotarul de interdicţie, marcat pe teren în conformitate cu distanţele indicate în tabelele de posturi, pînă la care santinela poate permite accesul la post al persoanelor străine; să controleze dacă santinela ştie cum să procedeze în caz de atac asupra ei, asupra obiectivului păzit sau asupra postului vecin, precum şi în caz de incendiu;

4) să controleze dacă santinela cunoaşte modul de prezentare a raportului şi de legătură cu încăperea pentru gardă.

153. La deschiderea magaziei (depozitului, parcului), caporalul de schimb soseşte la post, avînd mulajele sigiliilor (amprentele plumburilor pentru sigilat) şi, împreună cu persoana sosită pentru deschidere, examinează magazia (depozitul, parcul). Dacă conform tabelului de post santinela trebuie să se afle la post, caporalul de schimb îi va aminti obligaţiile speciale prevăzute de tabelul de post pentru acest timp. Caporalul de schimb permite accesul în magazie (depozit, parc), respectînd cu exactitate cerinţele indicate în tabelul de posturi.

154. În timpul schimbării santinelei la magazia (depozitul, parcul) deschisă, caporalul de schimb indică santinelei, care a luat în primire postul, cine a deschis-o sau cine are acces la locul de staţionare a maşinilor de luptă (a altui armament şi a tehnicii militare).

La închiderea magaziei (depozitului, parcului), caporalul de schimb este obligat să sosească la post cu mulajele de sigilii (amprentele plumburilor pentru sigilat) şi personal, în prezenţa santinelei şi a persoanei care predă magazia (depozitul, parcul) sub pază, să controleze sigiliile (plumburile) şi starea geamurilor, zăbrelelor, uşilor, pereţilor; la primirea sub pază a maşinilor de luptă (a altui armament şi a tehnicii militare) în locurile de staţionare, să verifice numărul lor, iar dacă sînt sigilii (plumburi), să le confrunte cu mulajele (amprentele).

155. În caz de îmbolnăvire gravă (rănire gravă) sau de deces al şefului gărzii şi al ajutorului său, exercitarea provizorie a obligaţiilor şefului gărzii revine caporalului de schimb. Despre cele întîmplate, el raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

Santinela

156. Santinela este o persoană inviolabilă.

Inviolabilitatea santinelei constă în următoarele:

1) apărarea deosebită prin lege a drepturilor şi demnităţii ei;

2) subordonarea ei persoanelor concret stabilite – şefului gărzii, ajutorului şefului gărzii şi caporalului de schimb;

3) executarea necondiţionată de către toate persoanele a cerinţelor legate de serviciu ale santinelei;

4) dreptul ei de a face uz de armă în cazurile indicate în prezentul regulament.

157. Santinela poate fi schimbată sau scoasă din post doar de către şeful gărzii, de către ajutorul şefului gărzii şi de către caporalul de schimb în subordinea căruia se află.

În caz de deces al şefului gărzii, al ajutorului acestuia şi al caporalului de schimb sau în cazul în care aceste persoane sînt în imposibilitate de a-şi exercita obligaţiile, santinela poate fi scoasă din post sau schimbată de către ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), în prezenţa comandantului său de companie (baterie) sau batalion (divizion).

158. Primind postul, militarul de gardă, în prezenţa caporalului de schimb (şefului gărzii sau ajutorului acestuia) şi a santinelei care se schimbă, trebuie să examineze şi să controleze personal existenţa şi funcţionalitatea a tot ce trebuie luat sub pază conform tabelelor de posturi; la primirea postului de pază a persoanelor arestate, el trebuie să controleze funcţionalitatea zăvoarelor, zăbrelelor, precum şi numărul de persoane arestate aflate în camere.

159. Santinela are următoarele obligaţii:

1) să păzească cu vigilenţă şi stoicism postul său;
2) să execute serviciul vioi, să nu se distragă, să nu lase din mîini arma şi să nu o dea nimănui, inclusiv persoanelor în subordinea cărora se află;
3) deplasîndu-se pe itinerarul indicat sau aflîndu-se în foişorul de observare, să ţină sub observare căile de acces la post, împrejmuirile şi să raporteze prin mijloacele de legătură despre executarea serviciului în termenele indicate în tabelele de posturi;
4) să nu părăsească postul pînă nu va fi schimbată sau scoasă din post, chiar dacă viaţa sa se află în pericol; părăsirea fără permisiune a postului constituie crimă militară;
5) să aibă la post arma încărcată conform regulilor indicate în pct. 83, întotdeauna gata de uz;
6) să nu permită la post, mai aproape de distanţa indicată în tabelele de posturi şi marcată pe teren cu indicatoare de limită interzisă, accesul nimănui, cu excepţia şefului gărzii, ajutorului şefului gărzii, caporalului de schimb şi a persoanelor pe care ei le însoţesc;
7) să cunoască itinerarul şi graficul de deplasare a mijloacelor de transport, precum şi semnele de recunoaştere şi semnalele lor;
8) să poată aplica la post mijloacele de stingere a incendiului;
9) să cheme şeful gărzii în caz de depistare a defectelor în împrejmuirile obiectivului (la post) şi de încălcare a ordinii în apropierea postului său ori a postului vecin;
10) auzind lătratul cîinelui de pază, să comunice fără întîrziere despre aceasta în încăperea pentru gardă.

160. La post, santinela trebuie să aibă arma cu baioneta pusă (pistolul-mitralieră cu pat pliabil – fără baionetă-cuţit; baioneta-cuţit în teacă la centură): pe timp de noapte – în poziţia de tragere în picioare; ziua – în poziţia „Arma la umăr” sau în poziţia de tragere în picioare (Anexa nr. 9); la posturile interioare, pistoalele-mitralieră cu pat din lemn – în poziţia „Arma la umăr”, cu pat pliabil – în poziţia „La piept”, carabina - „La picior”, portîncărcătorul cu încărcătorul plin va fi închis. Pistoalele vor fi în tocuri închise, la centură.

In caz de stingere a incendiului sau de lichidare a consecinţelor calamităţii naturale, santinela poate să ţină arma în poziţia „La spate”.

161. Santinelei i se interzice: să doarmă, să şadă, să se sprijine de ceva, să scrie, să citească, să cînte, să vorbească, să mănînce, să bea, să fumeze, să-şi satisfacă necesităţile fiziologice, să se distragă în alt mod de la exercitarea obligaţiilor, să primească de la cineva sau să transmită cuiva vreun obiect; să împingă cartuşul în camera cartuşului, dacă nu este nevoie.

Santinela trebuie să răspundă doar la întrebările şefului gărzii, ajutorului acestuia, caporalului de schimb şi persoanelor sosite pentru control.

162. Santinela este obligată să facă uz de armă fără somaţie în caz de atac evident asupra sa sau asupra obiectivului păzit.

163. Santinela va opri prin somaţia „Stai, înapoi” sau „Stai, ocoleşte la dreapta (stingă)” toate persoanele care se apropie de post sau de limita interzisă a postului, în afară de şeful gărzii, ajutorul acestuia, caporalul de schimb şi persoanele pe care aceştia le însoţesc.

Dacă persoana care se apropie de post sau de limita interzisă nu execută cerinţele santinelei, aceasta o va soma prin „Stai, că trag” şi va chema imediat şeful gărzii sau caporalul de schimb. Dacă infractorul continuă să se apropie de post sau de limita interzisă, santinela împinge cartuşul în camera cartuşului şi trage un foc de avertizare în sus. Dacă infractorul nu se supune nici în acest caz somaţiei şi încearcă să pătrundă la post (să treacă limita interzisă) sau o ia la fugă, santinela face uz de armă.

164. În condiţii de vizibilitate redusă, cînd de la distanţa indicată în tabelele de posturi santinela nu poate identifica persoanele ce se apropie de post sau de limita interzisă, ea le va opri prin somaţia „Stai, cine vine ?”. Dacă nu primeşte răspuns, urmează somaţia „Stai, că trag” – şi îl reţine pe infractor. Despre persoanele reţinute, santinela raportează în încăperea pentru gardă, ţine sub control comportamentul lor şi fără a întrerupe supravegherea lor, continuă paza postului.

Dacă infractorul continuă să se apropie de post sau de limita interzisă, santinela execută un foc de avertizare în sus. Iar dacă infractorul nu se supune nici acestei somaţii şi încearcă să pătrundă la post (să treacă limita interzisă) sau o ia la fugă după aceasta, santinela face uz de armă.

Dacă la somaţia santinelei urmează răspunsul: „Şeful gărzii (ajutorul şefului gărzii, caporalul de schimb)”, santinela ordonă: „Şeful gărzii (ajutorul şefului gărzii, caporalul de schimb), la mine, ceilalţi - pe loc”. Dacă este necesar, santinela cere ca persoana ce se apropie să-şi lumineze faţa şi însoţitorii. Convingîndu-se că persoana ce se apropie este într-adevăr şeful gărzii (ajutorul şefului gărzii, caporalul de schimb), santinela permite accesul la post tuturor persoanelor sosite.

Iar dacă persoana care s-a prezentat ca şef al gărzii (ajutor al şefului gărzii, caporal de schimb) este un necunoscut, iar persoanele care îl însoţesc nu execută somaţia santinelei să stea pe loc, santinela le va avertiza prin somaţia „Stai, că trag”. Dacă infractorii nu execută nici această somaţie, santinela face uz de armă.

165. În caz de necesitate de a intra în lupta corp la corp pentru paza şi apărarea sa sau a obiectivului păzit, santinela va acţiona curajos cu baioneta şi cu patul armei.

166. În caz de incendiu la post, santinela comunică imediat despre aceasta în încăperea pentru gardă şi fără a întrerupe supravegherea obiectivului păzit, întreprinde măsuri de stingere a incendiului. În caz de incendiu pe teritoriul tehnic al obiectivului păzit sau al obiectivului cu împrejmuiri externă şi internă, precum şi în apropierea postului, santinela comunică despre aceasta în încăperea pentru gardă, continuînd exercitarea serviciului la post.

167. În caz de îmbolnăvire (rănire) a santinelei, aceasta cheamă caporalul de schimb sau şeful gărzii, continuînd exercitarea serviciului la post.

168. În cazuri extreme ce nu suportă amînare sau în caz de ieşire din funcţiune a mijloacelor de legătură, santinela poate să cheme la post pe şeful gărzii sau pe caporalul de schimb, trăgînd un foc în sus.

169. Santinela salută şefii în a căror subordine se află şi alţi şefi sosiţi la post însoţiţi de aceştia, conform regulilor expuse în Regulamentul privind instrucţia de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova. Totodată, pistolul-mitralieră din poziţia de tragere în picioare este pus, în prealabil, în poziţia „La umăr”, iar carabina – în poziţia „La picior”.

170. Santinela la punctul de control, în afară de obligaţiile expuse în pct. 156-169, are următoarele obligaţii:

1) să cunoască semnalmentele şi perioada de valabilitate a permiselor, a actelor de identitate, precum şi obligaţiile expuse în tabelele de posturi;
2) să permită trecerea persoanelor prin post doar la prezentarea permiselor ce corespund modelelor respective de la post, permisul fiind în mod obligatoriu luat în mînă;
3) în caz de scoatere (aducere) a bunurilor materiale, inclusiv cu mijloace de transport, să controleze după permisul pentru materiale (foaia de parcurs) ce bunuri şi în ce cantitate (număr de locuri) se permite de a scoate (aduce); să permită accesul maşinilor ai căror conducători prezintă foaia de parcurs;
4) să reţină persoanele care încearcă să pătrundă la obiectiv (de la obiectiv), încălcînd regimul de acces, precum şi pe cele care prezintă permise (documente) nevalabile, şi să cheme şeful gărzii.

Santinelei de la punctul de control i se interzice: să dea informaţii privind permisele şi cifrurile la ele, să intre în discuţii nelegate de controlul permiselor, să permită aflarea la post a persoanelor şi obiectelor străine.

171. Santinela la magazia (depozitul, parcul) deschisă sau în timpul executării lucrărilor în locul de staţionare a maşinilor de luptă (a altui armament şi a tehnicii militare) exercită obligaţiile indicate în tabelele de posturi.

Santinela la magazia (depozitul) ce prezintă pericol de incendiu, în afară de aceasta, are următoarele obligaţii:

1) să nu permită ca cineva să fumeze, să aprindă focul, să tragă din arme, precum şi să folosească aparate de iluminat neprevăzute în tabelele de posturi la o distanţă mai mică de obiectivul păzit decît cea prevăzută în tabele;
2) să nu permită accesul în magazie (depozit) în încălţămintea şi cu lanterne neprevăzute în tabelele de posturi; precum şi cu arme albe şi de foc.

172. Santinela care păzeşte persoanele deţinute în arest are următoarele obligaţii:

1) să cunoască numărul persoanelor arestate aflate sub paza ei;
2) să se afle în exterior lîngă uşile camerelor şi să urmărească prin fereastra de observaţie ca persoanele arestate să nu încalce regulile stabilite, să urmărească acţiunile şi comportamentul lor, să nu admită deteriorarea de către acestea a ramelor, zăbrelelor de la geamuri, podelelor şi pereţilor;
3) să urmărească ca pe timp de noapte camerele cu persoane arestate să fie iluminate;
4) să nu permită ieşirea persoanelor arestate din camere şi accesul la ele fără ordinul personal al şefului gărzii, ajutorului şefului gărzii şi caporalului de schimb;
5) să nu intre în discuţie cu persoanele arestate, să nu le transmită şi să nu ia nimic de la ele;
6) să nu permită ca persoanele arestate să primească de la cineva colete, să arunce prin geam în stradă obiecte sau scrisorele, precum şi să discute cu persoane străine;
7) primind rugămintea persoanei din arest privind chemarea însoţitorului, să raporteze despre aceasta caporalului de schimb (şefului gărzii sau ajutorului acestuia);
8) să cheme imediat şeful gărzii, ajutorul acestuia sau caporalul de schimb în caz de neexecutare de către persoanele arestate a cerinţelor lui;
9) să prevină persoanele arestate care evadează prin somaţia „Stai, că trag”, iar dacă somaţia nu este executată, să facă uz de armă.

La transportarea persoanelor arestate dintr-un punct în altul, precum şi la deplasarea lor în afara teritoriului arestului, obligaţiile santinelei pentru paza arestaţilor le exercită militarul de gardă numit. Obligaţiile speciale şi modul de pază în aceste cazuri a persoanelor arestate sînt expuse în anexa nr.14.

173. Santinela de la intrarea în încăperea pentru gardă are următoarele obligaţii:

1) să păzească şi să apere încăperea pentru gardă;
2) să nu permită nimănui accesul în încăperea pentru gardă, în afară de persoanele cărora li se subordonează garda, dacă le cunoaşte, şi de persoanele care le însoţesc. Despre apropierea acestor persoane, santinela raportează, prin semnalul stabilit, şefului gărzii şi permite acestor persoane accesul în încăpere;
3) să oprească la distanţa indicată în tabelele de posturi toate persoanele care s-au apropiat de încăperea pentru gardă şi să cheme şeful gărzii sau ajutorul acestuia;
4) să oprească prin somaţia „Stai” persoana care se apropie de încăperea pentru gardă, dacă din cauza vizibilităţii reduse, ea nu poate fi recunoscută de la distanţa indicată în tabelele de posturi şi să cheme şeful gărzii sau ajutorul acestuia;
5) să anunţe imediat şeful gărzii sau ajutorul acestuia despre toate incidentele din vecinătatea încăperii pentru gardă şi despre tot ce poate împiedica executarea misiunii de către gardă, precum şi despre semnalele auzite de la posturile din vecinătate.

174. Obligaţiile speciale ale santinelelor, în funcţie de condiţiile de apărare a fiecărui obiectiv, sînt indicate în tabelele de posturi.

Conducătorul mijlocului de transport

175. Conducătorul mijlocului de transport este responsabil de starea tehnică a mijlocului de transport care transportă personalul gărzii. El se află în subordinea şefului gărzii şi a ajutorului acestuia.

Conducătorul mijlocului de transport are următoarele obligaţii:

1) să întreţină mijlocul de transport în stare permanentă de funcţionare;

2) la ordinul şefului gărzii sau al ajutorului acestuia, să transporte pe itinerarul indicat în schema de amplasare a posturilor schimbul de militari de gardă şi persoanele care exercită controlul asupra executării serviciului de către santinele;

3) să execute comenzile caporalului de schimb în timpul plecării la posturi şi întoarcerii de la posturi.

Conducătorului mijlocului de transport i se interzice să transmită conducerea mijlocului de transport altei persoane, inclusiv celor cărora li se subordonează.

Însoţitorul

176. Însoţitorul este răspunzător de paza persoanelor arestate la însoţirea lor în limitele arestului. El se află în subordinea şefului gărzii şi a ajutorului acestuia.

Însoţitorul are următoarele obligaţii:

1) să păzească persoanele arestate la comanda şefului gărzii sau a ajutorului acestuia în timpul cînd acestea îşi fac toaleta de dimineaţă şi de seară, îşi satisfac necesităţile fiziologice şi la plimbare, precum şi în timpul dereticării camerelor şi încăperilor arestului, ţinînd arma „La umăr”;

2) să urmărească ca persoanele arestate să nu fumeze fără permisiune şi să nu comunice cu persoane străine;

3) să prevină persoana arestată care evadează prin somaţia „Stai, că trag”, iar dacă această somaţie nu este executată, să facă uz de armă.

177. În timpul pazei persoanelor arestate, însoţitorului i se interzice să discute cu acestea, să primească de la ele sau să le transmită lor ceva, precum şi să mănînce, să bea, să fumeze, să cînte, să se aşeze, să-şi satisfacă necesităţile fiziologice şi să se distragă pe orice altă cale de la executarea obligaţiilor de serviciu.

Pentru însoţirea persoanelor arestate, însoţitorul le adună în coloană cîte una şi le urmează la doi-trei paşi dinapoia sau puţin la stînga (dreapta) de acestea. Toate comenzile le dă însoţitorul.

CAPITOLUL VI

APELUL ŞI SCHIMBUL GĂRZILOR

Apelul gărzilor

178. Apelul gărzilor constă în controlul stării gata de executare a serviciului, trecerea lor în subordinea persoanelor indicate în pct. 78 şi în acordarea dreptului de schimb al gărzilor vechi. Apelul gărzilor durează cel mult 40 de minute.

179. Locul şi timpul apelului gărzilor de garnizoană este stabilit de şeful garnizoanei, iar al gărzilor interioare – de comandantul unităţii militare, avînd în vedere ca timpul pentru deplasarea gărzilor spre locul de apel şi de la locul de apel spre încăperea pentru gardă să nu depăşească o oră. Dacă pentru deplasarea spre locul de apel sau de la locul de apel spre încăperea pentru gardă este nevoie de mai mult de 30 de minute, prin ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare), gărzii i se acordă un mijloc de transport.

180. Pentru apel, se află în formaţie întreg personalul gărzilor şi orchestra, care se prezintă la apel cu cel puţin 10 minute înainte de începutul lui.

181. Apelul gărzilor de garnizoană este executat de către ofiţerul de serviciu pe gărzi.

Apelul gărzilor interioare este executat de către ofiţerul de serviciu pe unitatea militară.

Apelul gărzilor provizorii este executat concomitent cu apelul gărzilor permanente. Dacă gărzile provizorii sînt numite după apelul gărzilor permanente, apelul lor se va executa separat.

182. La sosirea la locul de apel, fiecare şef al gărzii raportează noului ajutor al ofiţerului de serviciu pe gărzi, de exemplu: „Domnule locotenent, garda numărul unu s-a prezentat în personal complet. Şeful gărzii, locotenent Vlaicu”.

183. Noul ajutor al ofiţerului de serviciu pe gărzi notează gradul militar şi numele şefilor de gărzi, pune gărzile în formaţie în ordinea numerelor lor, cu pistoalele-mitralieră în poziţia „La umăr”, carabinele – în poziţia „La picior” şi anunţă personalului gărzilor gradul militar, numele ofiţerului de serviciu pe gărzi şi numele său.

La flancul drept al fiecărei gărzi stă şeful gărzii, iar la flancul stîng – ajutorul acestuia; caporalii de schimb stau la dreapta de militarii de gardă ai acestora, în prima linie. Militarii de gardă stau în ordinea numerelor de posturi de la dreapta la stînga, unul după altul conform numerelor schimburilor, însoţitorii – la stînga de ei. Mijloacele de transport ale gărzilor cu conducătorii lor sînt parcate în locul stabilit.

FORMAŢIA GĂRZII LA APEL

AŞG Ajutorul şefului gărzii

AJ GT Ajutorul şefului pentru mijloace tehnice de pază

AŞ CP Ajutorul şefului pentru serviciul cu cîini de pază

CS Caporalul de schimb

MG Militar de gardă

Î Însoţitor de gardă

O Operator pentru mijloace tehnice de pază

DM Dirijor militar

ASG Ajutorul ofiţerului de serviciu pe

ŞG Şef al gărzii

La apelul serviciului de zi, la stînga de gărzile interioare stă în formaţie restul serviciului de zi în ordinea indicată în Regulamentul serviciului interior al Forţelor Armate ale Republicii Moldova. În comenzile date la apelul serviciului de zi, cuvîntul „Gardă” este înlocuit prin cuvintele „Serviciul de zi”.

Orchestra (toboşarul-gornist) stă la flancul drept al gărzilor, cu trei paşi la dreapta de ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi.

184. Pentru întîmpinarea ofiţerului de serviciu pe gărzi, ajutorul acestuia, odată cu apropierea ofiţerului de serviciu pe gărzi la 20-30 paşi de formaţie, dă comanda: „Gărzi - V-aliniaţi, DREPŢI. Pentru onor spre dreap -TA (stîn-GA, CENTRU)”, iar dacă gărzile sînt înarmate cu carabine, dă comanda: „Gărzi - V-aliniaţi, DREPŢI. Pentru onor spre dreapta (stînga, centru), prezentaţi ARM”. La comanda „V-aliniaţi”, dirijorul militar iese cu pas de defilare la centrul formaţiei orchestrei şi se opreşte la doi-trei paşi de prima linie, cu faţa spre front. La prima comandă, şefii gărzilor, înarmaţi cu pistoale, duc mîna la coifură; toţi întorc capul în partea ofiţerului de serviciu pe gărzi şi îl însoţesc cu privirea. La comanda a doua, în afară de aceasta, carabinele sînt luate în poziţia „prezentaţi – ARM”. Orchestra intonează „Marşul de întîmpinare” (toboşarii-gornişti bat „Marşul de campanie”).

Ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi, ducînd mîna la coifură, se apropie cu pas de front de ofiţerul de serviciu pe gărzi, se opreşte la doi-trei paşi de el şi raportează, de exemplu: „Domnule maior, gărzile sînt prezente pentru apel. Ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi, locotenent Ciobanu”. Terminînd raportul, ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi, fără a lăsa mîna de la coifură, face cu piciorul stîng (drept) un pas în lături, întorcîndu-se concomitent la dreapta (stînga) şi lăsîndu-1 pe ofiţerul de serviciu pe gărzi să treacă înainte, îl urmează la unu-doi paşi dinapoia, din partea exterioară a formaţiei.

Cînd ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi se opreşte pentru raport, orchestra (toboşarii-gornişti) încetează interpretarea (bătăile de tobă), iar dirijorul militar duce mîna la coifură.

185. Primind raportul, ofiţerul de serviciu pe gărzi stă la centrul formaţiei şi salută personalul gărzilor: „Bună ziua, domnilor”, iar după răspunsul la salut dă comanda „Pe loc REPAUS” şi lasă mîna de la coifură. Ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi dublează comanda „Pe loc repaus” şi lasă mîna de la coifură. Şefii gărzilor şi dirijorul militar lasă mînile de la coifură.

Dacă gărzile sînt înarmate cu carabine, ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi dă comanda: „La picior – ARM”, apoi „Pe loc repaus”.

186. Dacă ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi nu este numit, obligaţiile acestuia la apel (pct.183-185) sînt exercitate de şeful gărzii în grad superior, iar dacă şefii gărzii au grade militare echivalente – de şeful gărzii numărul unu. La comanda „Pe loc repaus”, el ocupă locul său în formaţie.

187. Pentru controlul gărzilor, ofiţerul de serviciu pe gărzi, dacă este necesar, depărtează liniile la un pas una de alta şi împreună cu ajutorul său controlează personalul gărzilor, ţinuta personalului, cunoaşterea obligaţiilor de serviciu, precum şi starea armelor, şi dă indicaţii privind lichidarea neajunsurilor depistate.

La apropierea ofiţerului de serviciu pe gărzi, şeful gărzii, ieşind din formaţie, i se prezintă, iar în timpul controlului personalului gărzii sale îl însoţeşte pe ofiţerul de serviciu pe gărzi, apoi, cu permisiunea acestuia, ocupă locul său în formaţie.

188. Dacă se constată că o gardă nu este pregătită pentru executarea serviciului, ofiţerul de serviciu pe gărzi o trimite în unitatea militară respectivă pentru pregătire suplimentară sau schimbare şi raportează fără întîrziere comandantului comenduirii militare. Apelul acestei gărzi va fi executat aparte de către ofiţerul de serviciu pe gărzi sau de către ajutorul acestuia.

189. La finele controlului, ofiţerul de serviciu pe gărzi iese la centrul formaţiei şi stă înaintea gărzilor cu faţa la ele; ajutorul ofiţerului de serviciu pe gărzi stă la un pas în urma lui, mai la stînga. Ofiţerul de serviciu pe gărzi dă comanda: „Gărzi, V-aliniaţi, DREPŢI”, „Orchestră”, intonează adunarea” („Toboşari - adunarea”). La comanda „DREPŢI”, ofiţerul de serviciu pe gărzi, ajutorul acestuia şi şefii gărzilor, înarmaţi cu pistoale, duc mîna la coifură.

190. La sfîrşitul intonării „Adunării”, ofiţerul de serviciu pe gărzi, ajutorul acestuia şi şefii gărzilor lasă mîna de la coifură. Ofiţerul de serviciu pe gărzi dă comanda: „Şefii gărzilor, la mine”. Şefii gărzilor se apropie cu pas de defilare de ofiţerul de serviciu pe gărzi, trec la doi-trei paşi de el în linie (cu intervale de un pas) în ordinea numerelor gărzilor şi se prezintă. De exemplu: „Şeful gărzii numărul unu, locotenent Ţurcanu”.

Ofiţerul de serviciu pe gărzi aminteşte fiecărui şef al gărzii particularităţile de serviciu şi le înmînează fişa cu parola.

191. Înmînînd fişele cu parola şi convingîndu-se că parolele au fost înţelese corect, ofiţerul de serviciu pe gărzi dă comanda „Şefii de gărzi, în formaţie – MARŞ”. La această comandă, şefii gărzilor trec la locurile lor; orchestra (toboşarii-gornişti) iese înainte la 10-15 paşi şi, ocolind spre stînga, trec cu frontul la gărzi. Ofiţerul de serviciu pe gărzi dă comanda: „Orchestra, executaţi apelul gărzilor”. În timpul cît orchestra militară intonează, ofiţerul de serviciu pe gărzi, ajutorul acestuia şi şefii gărzilor, înarmaţi cu pistoale, duc mîna la coifură.

După ce orchestra încetează intonarea „adunarea”, ofiţerul de serviciu pe gărzi dă comanda: „Gărzi, la dreap-Ta, înainte – MARŞ”. Dacă gărzile sînt înarmate cu carabine, după comanda „Gărzi, la dreapta” urmează comanda „La umăr ARM”. La comanda „Marş”, gărzile trec în pas de front prin faţa ofiţerului de serviciu pe gărzi şi se deplasează spre încăperile pentru gardă; şefii gărzilor merg la doi paşi înaintea gărzilor; caporalii de schimb – la un pas înaintea militarilor de gardă; ajutorii şefilor gărzilor merg din urma gărzilor. Orchestra (toboşarii-gornişti), rămînînd pe loc, execută marşul.

Executarea marşului încetează la comanda (semnalul) ofiţerului de serviciu pe gărzi.

192. Dacă în timpul apelului soseşte şeful garnizoanei, şeful comenduirii militare (la apelul gărzilor interioare – şeful unităţii militare) sau şefii lor nemijlociţi, precum şi persoana care conduce inspecţia sau controlul unităţilor militare ale garnizoanei (unităţii militare), ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) dă comanda: „Gărzi, V-aliniaţi, DREPŢI”, „Pentru onor spre dreap-TA (stîn-GA, CENTRU)”, iar dacă gărzile (garda) sînt înarmate cu carabine, dă comanda: „Gărzi, V-aliniaţi, DREPŢI. Pentru onor spre dreapta (stînga, centru) prezentaţi ARM”. Orchestra intonează „Marşul de întîmpinare” (toboşarii-gornişti - „Marşul de campanie”), ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), ducînd mîna la coifură, se apropie cu pas de defilare de şef, se opreşte la doi-trei paşi de el şi raportează. De exemplu: „Domnule colonel, executăm apelul gărzilor (serviciului de zi). Ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), maior Ursu”.

Cînd ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) se opreşte pentru raport, orchestra (toboşarii-gornişti) încetează intonarea. Primind permisiunea şefului gărzii, ofiţerul de serviciu pe gărzi (unitatea militară) dă comanda „Pe loc REPAUS” sau „La picior ARM” şi continuă executarea apelului.

Pentru întîmpinarea şefului gărzii, militarii prezenţi la apel, dar care nu fac parte din personalul gărzilor stau în formaţie în dreapta orchestrei (toboşarilor-gornişti) în unul sau două rînduri.

Schimbul gărzilor

193. După apelul gărzilor, garda se prezintă la locul de amplasare a gărzii ce urmează să fie schimbată. Şeful gărzii noi opreşte personalul înaintea intrării pe teritoriul obiectivului păzit sau a corpului de gardă la distanţa indicată în instrucţiunile pentru şeful gărzii, se prezintă şefului gărzii vechi şi îi comunică parola veche. După aceasta, adună garda sa în faţa corpului de gardă, cu frontul spre aceasta.

194. Şeful gărzii vechi, convingîndu-se de corectitudinea parolei, scoate garda sa din încăperea pentru gardă, lăsînd în încăpere ajutorul sau un caporal de schimb, adună garda în formaţie la şase-opt paşi de frontul gărzii noi. După aranjarea în formaţie, şefii de gărzi pe rînd, începînd cu şeful gărzii noi, dau comanda „Gardă, V-aliniaţi, DREPŢI”.

Dînd comenzile, şefii gărzilor, înarmaţi cu pistoale, duc mîna la coifură şi se apropie cu pas de defilare unul de altul şi începînd cu şeful gărzii noi, raportează, de exemplu: „Domnule locotenent, garda nouă e prezentă pentru schimb. Şeful gărzii, locotenent Onofrei”; „Domnule locotenent, garda veche e gata de schimb. Şeful gărzii, locotenent Munteanu”, apoi lasă mînile de la coifură.

Şefii gărzilor, înarmaţi cu pistoale-mitralieră sau cu carabine, nu duc mîna la coifură, iar după comanda „DREPŢI” merg în întîmpinare unul altuia, ţinînd pistoalele-mitralieră „La umăr”, iar carabinele „La picior”.

După prezentarea rapoartelor, şefii gărzilor dau comanda „Pe loc REPAUS”, schimbă santinela de la intrarea în corpul de gardă, dacă ea este instalată, apoi dau gărzilor comanda: „La dreapta, înainte – MARŞ”.

Şeful gărzii noi introduce garda sa în corpul de gardă, iar şeful gărzii vechi scoate garda veche din corpul de gardă, în locul (încăperea) indicat în instrucţiunile pentru şeful gărzii, dă comanda privind punerea armelor în rastel, lasă în locul său un superior şi împreună cu caporalii de schimb intră în corpul de gardă.

Dacă temperatura aerului este de -15°C şi mai joasă, precum şi pe timp nefavorabil, şi personalul gărzii este mai mic de şase persoane, şeful gărzii noi, după prezentarea şefului gărzii vechi şi comunicarea parolei, introduce garda sa în corpul de gardă pentru schimb. Schimbul gărzilor are loc în corpul de gardă fără a respecta regulile expuse în prezentul punct.

195. Personalul gărzii noi, intrînd în corpul de gardă, pune armele în rastel (pistoalele în safeu), apoi şeful gărzii noi şi şeful gărzii vechi ordonă caporalilor de schimb să predea şi să primească mulajele de sigilii (amprentele plumburilor pentru sigilat), iar ajutorilor – să predea şi să primească corpul de gardă şi urmăresc corectitudinea predării. Ajutorul şefului gărzii vechi predă, iar ajutorul şefului gărzii noi primeşte corpul de gardă cu tot utilajul, inventarul şi bunurile materiale conform listei. În gărzile ce nu au ajutor al şefului gărzii primirea şi predarea corpului de gardă, a utilajului, inventarului şi bunurilor materiale sînt efectuate de către şeful gărzii. Şeful gărzii vechi informează şeful gărzii noi despre toate observaţiile şi indicaţiile primite de garda veche.

196. După primirea mulajelor de sigilii (amprentelor plumburilor pentru sigilat), şeful gărzii noi dă comanda: „Primul schimb, STAI”. La această comandă, caporalii de schimb şi militarii de gardă ai primului schimb, luînd armele, stau într-o linie, în ordinea numerelor posturilor, de la dreapta spre stînga. Caporalii de schimb stau la flangul drept al schimburilor lor, avînd mulajele de sigilii (amprentele plumburilor pentru sigilat), iar pe întuneric – şi lanterne.

Caporalii de schimb ai gărzii vechi stau alături, mai la dreapta, de caporalii de schimb respectivi ai gărzii noi.

Şeful gărzii noi controlează cunoaşterea obligaţiilor de către caporalii de schimb şi santinele, aminteşte militarilor de gardă particularităţile de executare a serviciului la fiecare post, acordînd atenţie deosebită modalităţii aplicării armei, scoate schimbul din corpul de gardă şi punîndu-1 în front pentru încărcarea armelor, dă comanda: „Schimb, de la dreapta cîte unul, ÎNCĂRCAŢI”. La această comandă, militarul de la flangul drept face un pas înainte, pune baioneta, trage portînchizătorul, prezintă arma la control. Caporalul de schimb controlează arma, apoi militarul lasă portînchizătorul în poziţia iniţială, percutează, pune arma în piedica de siguranţă şi o încarcă (asamblează încărcătorul), iar şeful gărzii controlează corectitudinea încărcării. Încărcînd arma, militarul raportează: „Arma încărcată, pusă în piedica de siguranţă”, o pune de sine stătător „La umăr” şi face un pas în urmă.

În aceeaşi consecutivitate încarcă armele şi ceilalţi caporali de schimb şi militari de gardă.

197. După ce schimbul a încărcat armele, şeful gărzii noi dă comanda: „Schimb, la dreap – TA”, „La posturi, înainte - MARŞ”. Fiecare caporal de schimb dă comanda: „Schimb, după mine - MARŞ” şi conduce schimbul la posturi.

După plecarea primului schimb din corpul de gardă, şeful gărzii (ajutorul şefului gărzii) efectuează ordinea de bătaie a celuilalt personal al gărzii, pe grupe de rezervă, şi dă misiunile pentru caz de respingere a atacului asupra obiectivelor păzite sau asupra corpului de gardă şi pentru caz de stingere a incendiului.

198. Deplasarea schimburilor (grupelor de control-pază) la posturi şi de la posturi se execută în coloană cîte unul. Caporalul de schimb merge în fruntea coloanei. La posturile de la monumente, schimbul se deplasează cu pas de defilare.

Caporalul de schimb al gărzii vechi merge alături şi mai la stînga de cel al gărzii noi.

Toate comenzile le dă caporalul de schimb al gărzii noi.

Dacă gărzile au un număr mare de posturi, precum şi dacă acestea sînt amplasate la depărtare considerabilă unul de altul sau de corpul de gardă, schimburile se pot deplasa la posturi cu mijloace de transport.

199. Cînd ultimul militar al primului schimb este instalat la post, caporalul de schimb al gărzii vechi conduce militarii de gardă schimbaţi spre corpul de gardă, aflîndu-se în fruntea coloanei. Caporalul de schimb al gărzii noi merge alături, mai la stînga de caporalul de schimb al gărzii vechi.

Toate comenzile le dă caporalul de schimb al gărzii vechi.

200. Schimburile de santinele care merg la posturi şi de la posturi execută salutul militar după regulile expuse în Regulamentul privind instrucţia de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

201. La schimbul gărzilor, şeful gărzii noi, împreună cu şeful gărzii vechi, controlează prin rond şi control exterior starea celor mai importante obiective păzite, indicate în instrucţiunile pentru şeful gărzii, şi corectitudinea iluminării, împrejmuirii lor, tranşeele, corpul de gardă şi arestul, apoi primeşte, conform listei documentele, lăzile cu muniţii, sigiliile şi cheile de la ele, permisele pentru deschiderea obiectivelor păzite, precum şi mijloacele de legătură şi de stingere a incendiilor.

202. La întoarcerea de la posturi, armele sînt descărcate în succesiunea indicată în pct.82. La început descarcă armele caporalii de schimb ai ambelor gărzi, apoi caporalul de schimb al gărzii vechi şi comandă: „De la dreapta, cîte unul - DESCĂRCAŢI”.

La această comandă, militarul din flancul drept face un pas înainte, sub controlul caporalului de schimb, descarcă arma, pune încărcătorul plin în cartuşieră şi raportează: „Arma descărcată”, mişcă portînchizătorul în urmă şi prezintă arma pentru control. Caporalul de schimb controlează arma, apoi militarul de gardă lasă portînchizătorul în poziţia iniţială, apasă pe trăgaci, pune piedica, scoate baioneta, ia arma în poziţia „La umăr” şi, făcînd un pas în urmă, trece la locul său.

În aceeaşi consecutivitate descarcă pe rînd armele şi celelalte schimburi de gardă. Apoi militarii de gardă, sub comanda superiorului, se îndreaptă spre locul de aflare a vechii gărzii, iar caporalii de schimb – spre corpul de gardă.

203. Caporalii de schimb al gărzii noi şi al celei vechi raportează pe rînd despre executarea schimbului, fiecare şefului gărzii sale, de exemplu: „Domnule locotenent, schimbul gărzilor a fost executat. Posturile predate (primite) fără neajunsuri. Primul caporal de schimb, sergent Onea”.

Primind rapoartele, şefii gărzilor, începînd cu cel vechi, semnează foaia de stare a gărzii, iar şeful gărzii noi introduce în ea observaţiile privind neajunsurile depistate în timpul schimbului.

Dacă la schimbul gărzilor a fost prezentă persoana sosită pentru controlul gărzii, caporalii de schimb, cerîndu-i permisiunea, raportează şefilor gărzilor despre schimbul executat. După primirea rapoartelor de la caporalii de schimb, şeful gărzii noi dă comanda „DREPŢI”, apoi şefii gărzilor raportează pe rînd persoanei sosite pentru control despre executarea schimbului.

Despre executarea schimbului, şefii gărzilor raportează în toate cazurile ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) prin mijloacele de comunicaţie sau sosesc personal pentru raport.

204. După schimbarea gărzilor, şeful gărzii vechi conduce garda veche în unitatea (subunitatea) sa militară.

La sosirea în subunitate după schimbul gărzilor, şeful gărzii pune personalul în formaţie şi raportează comandantului de subunitate despre executarea misiunii, de exemplu: „Domnule căpitan, garda a sosit în componenţă deplină, în timpul serviciului nu s-a întîmplat nimic (sau s-a întîmplat...) deosebit, sînt locotenent Grosu”, apoi raportează despre rezultatele controlului fixate în foaia de stare a gărzii şi predă foaia de stare a gărzii împreună cu alte documente. După aceasta personalul gărzii, sub controlul personal al şefului gărzii predă armele şi cartuşele de luptă.

Militarii de gardă care au păzit obiectivele doar noaptea, la expirarea termenului de pază a obiectivului şi predarea muniţiilor şefului gărzii, sînt trimişi în unitatea (subunitatea) lor militară sub comanda superiorului, fără a aştepta schimbarea gărzilor. Despre aceasta, şeful gărzii face o menţiune în foaia de stare a gărzii şi raportează ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară). Sosind în subunitate, superiorul este obligat să raporteze plutonierului de subunitate şi să controleze predarea armelor de către militarii de gardă.

205. În ziua schimbului, personalul gărzii schimbate este eliberat de instrucţii şi lucrări; militarii de gardă care au păzit obiectivul numai noaptea sau care au predat serviciul de gardă dimineaţa sînt eliberaţi de instrucţii şi lucrări pentru 4 ore după sosirea în subunitate.

206. La alarmare, schimbul de gărzi este executat de subunităţile de rezervă, numite conform planului de pregătire de luptă şi mobilizare. În acest caz, apelul nu se execută. După instructajul efectuat de către ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) şi primirea parolei vechi pentru schimb, garda soseşte în corpul de gardă.

Schimbul gărzilor se execută în ordinea indicată şi în termene restrînse. Numărul de posturi, obligaţiile speciale ale personalului gărzii şi parola nouă sînt stabilite în documentaţia pentru caz de alarmă (pct.101).

207. Ridicarea gărzii de la obiectivul păzit este executată de către ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară) conform ordinului în scris al şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare), confirmat prin ştampilă în prezenţa şefului obiectivului păzit. Despre ridicarea gărzii, se întocmeşte un act care este semnat de ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), de şeful gărzii şi de şeful obiectivului păzit. În act se consemnează informaţia privind predarea obiectivului păzit, a corpului de gardă, a utilajului şi inventarului aflat în el şi la posturi.

Despre ridicarea gărzii de garnizoană permanente, comandantul garnizoanei raportează şefului Marelui Stat Major, iar despre ridicarea gărzii interioare permanente, comandantul de unitate militară raportează şefului care a aprobat graficul gărzilor.

Schimbarea santinelelor

208. Schimbarea santinelelor se execută peste 2 ore, la ore pare sau impare.

Cînd temperatura aerului este de - 20°C şi mai joasă, iar pe timp cu vînt chiar şi la o temperatură mai înaltă, schimbarea santinelelor la posturile exterioare, precum şi la posturile interioare, care se află în încăperi neîncălzite, se execută peste fiecare oră. Cînd temperatura aerului este de +30°C şi mai înaltă (la umbră), schimbarea santinelelor se execută, de asemenea, peste fiecare oră. Indicaţiile privind schimbarea santinelelor peste fiecare oră le dă ofiţerul de serviciu pe gărzi (comandantul unităţii militare).

Dacă schimbarea santinelelor se execută peste fiecare oră, şeful gărzii face în foaia de stare a gărzii menţiuni despre faptul că santinelele, începînd cu ora ...., s-au schimbat peste fiecare oră, iar începînd cu ora ...., la intrarea în serviciu a schimbului numit – la fiecare 2 ore.

Schimbarea santinelelor de la intrarea în corpul de gardă se execută la fiecare 30 de minute de către ajutorul şefului gărzii sau de şeful gărzii.

209. La apropierea schimbului de santinelă la distanţa de 10-15 paşi, caporalul de schimb al gărzii noi comandă: „Schimb - STAI” şi ordonă unuia dintre militarii din gardă să execute observarea (la deplasarea cu maşina

– să încarce arma şi să execute observarea) asupra postului şi a căilor de acces la el. De exemplu: „Soldat Mihai, primiţi postul şi căile de acces la el sub control provizoriu”.

La apropierea schimbului, santinela stă cu faţa la el şi ia de sine stătător pistolul-mitralieră „la umăr” (carabina - „la picior”). La comanda caporalului de schimb al gărzii noi, de exemplu: „Soldat Ursu, la post – MARŞ”, santinela ia poziţia „drepţi”, face un pas la dreapta, militarul din gardă se apropie de santinelă şi trece în locul ei cu faţa în partea opusă (carabina - „la picior”).

Caporalii de schimb al gărzii vechi şi al gărzii noi stau de ambele părţi ale santinelei şi militarului din gardă, la unu-doi paşi de ei, faţă în faţă.

La comanda caporalului de schimb al gărzii vechi: „Santinelă, predă postul”, santinela execută predarea verbală a postului. În acest timp santinela şi militarul de gardă întorc capul unul spre altul. Predarea verbală a postului constă în faptul că santinela, numind numărul postului, enumără pentru militarul din garda ce primeşte postul tot ce trebuie păzit conform tabelului de posturi, precum şi menţionează tot ce a observat în apropierea postului în timpul serviciului.

După predarea verbală a postului, santinela, la comanda caporalului de schimb: „Soldat ____, primiţi postul”, este obligată să ocolească, împreună cu caporalul de schimb al gărzii noi, în prezenţa santinelei şi a caporalului de schimb al gărzii vechi, obiectivul păzit şi să controleze funcţionarea iluminării, împrejmuirile, uşile (porţile), magaziile (depozitele), starea lacătelor, şnururilor, sigiliilor (plumburilor pentru sigilat) şi corespunderea lor mulajelor şi amprentelor, sau numărul de maşini de luptă (de alt armament şi de tehnică militară) aflate sub pază, precum şi funcţionalitatea mijloacelor tehnice de pază, mijloacelor de legătură, de stingere a incendiilor şi a îmbrăcămintei pentru post. La primirea postului de la camerele cu persoane arestate, militarul de gardă, în afară de aceasta, este obligat să controleze numărul de arestaţi.

Dacă este necesar, militarul din gardă care primeşte postul, cu ajutorul caporalului de schimb, îmbracă îmbrăcămintea pentru post (Anexa nr.8).

210. Dacă la primirea şi la predarea postului se vor constata nereguli (deteriorarea împrejmuirilor sau a sigiliilor, a plumburilor pentru sigilat, a şnururilor, a lacătelor, a uşilor şi a geamurilor, sau necorespunderea amprentelor (plumbului pentru sigilat), precum şi a numărului de maşini de luptă (de alt armament şi tehnică militară) luate sub pază numărului indicat în tabelul de post, caporalul de schimb cheamă şeful gărzii; în aceste cazuri, la primirea posturilor de către garda nouă, sînt chemaţi şeful gărzii vechi şi şeful gărzii noi.

211. După predarea şi primirea postului, santinela şi militarul de gardă, care ia postul în primire, se întorc cu faţa la caporalul de schimb şi raportează, pe rînd. De exemplu: „Domnule sergent. Soldat Onea postul ___l-a predat”; „Domnule sergent. Soldat Ciobanu postul ___l-a primit”.

După raport şi după primirea indicaţiilor de la caporalul de schimb, santinela ia arma după cum este indicat în pct.160 şi începe serviciul la post.

212. Trecerea militarului de gardă în calitate de santinelă (a santinelei în calitate de militar de gardă) este determinată de raportul despre primirea (predarea) postului.

213. La comanda caporalului de schimb al gărzii vechi, de exemplu: „Soldat Ursu, de la post – MARŞ” –, militarul de garda care s-a schimbat trece dinapoia schimbului şi ia independent pistolul-mitralieră în poziţia „la umăr”, iar militarul din gardă, care a ţinut sub observaţie postul şi căile de acces spre el, trece în formaţie.

După aceasta, caporalul de schimb al gărzii noi dă comanda: „Schimb, după mine – MARŞ” şi duce schimbul la postul următor.

214. La schimbarea santinelelor la posturile interne, caporalul de schimb, aducînd schimbul la intrarea în încăpere, dă comanda: „Schimb, Stai” lasă un militar din gardă în calitate de superior şi comandă: „Soldaţii Ursu şi Vidraşcu, după mine – MARŞ”. Caporalul de schimb cu militarii din gardă, intrînd în încăpere, schimbă santinelele conform prevederilor pct. 208-210.

215. La amplasarea posturilor pe ambele părţi ale corpului de gardă, caporalul de schimb, la început, schimbă santinelele la posturile amplasate pe o parte a corpului de gardă, pune în formaţie ceilalţi militari din gardă şi îi aduce la posturi.

216. Formaţia schimbului doi şi a celor ulterioare ale gărzii noi pentru trimiterea la posturi şi schimbarea santinelelor, precum şi pentru încărcarea şi descărcarea armelor se execută ca şi în cazul primului schimb.

La întoarcerea schimburilor de la posturi şi după descărcarea armelor, în afară de pistoale, caporalul de schimb ordonă militarilor din gardă să pună pistoalele-mitralieră (carabinele) în rastel (pistoalele – în safeu) şi raportează despre executarea schimbului şefului gărzii.

217. Instalarea santinelelor la posturile noi, precum şi scoaterea santinelelor de la posturile lichidate se execută de către şeful gărzii în baza ordinului în scris cu ştampila şefului garnizoanei (comandantului unităţii militară) în prezenţa ofiţerului de serviciu pe gărzi (unităţii militare) şi şefului obiectivului păzit; despre instalarea (scoaterea) santinelelor se fac notiţele respective în foaia de stare a gărzii.

CAPITOLUL VII

ORDINEA INTERIOARĂ ÎN CORPUL DE GARDĂ

Principii generale

218. Nimeni din componenţa gărzii nu are dreptul să părăsească corpul de gardă fără permisiunea şefului gărzii.

219. În corpul de gardă trebuie să fie respectate liniştea şi ordinea. Se interzice de a cînta şi de a interpreta melodii la instrumente muzicale. Se permite de a asculta radioul prin căşti, de a citi, de a scrie, de a juca şah şi dame. Fumatul şi curăţarea încălţămintei se permit doar în locurile special amenajate.

Efectivului care execută serviciul în corpul de gardă peste 1-2 zile li se permite să aibă televizor şi să vizioneze programele televizate în timpul determinat de instrucţiunea pentru şeful gărzii, pentru a nu crea dificultăţi gărzii în executarea sarcinilor şi somnului schimbului de odihnă.

220. Pistoalele-mitralieră şi mitralierele sînt puse în rastel fără încărcătoare, iar carabinele sînt puse în rastel neîncărcate, cu trăgaciul apăsat. Rastelurile în corpul de gardă, la necesitate, se încuie cu lacăt.

Cartuşierele cu încărcătoarele pline pentru pistoalele-mitralieră (magaziile pentru carabine) şi tecile cu baioneta-cuţit nu se scot de pe centuri. Şefii gărzilor înarmaţi cu pistoale, în timpul executării serviciului, nu le scot de pe centură.

Încărcătoarele pentru mitraliere se păstrează într-o ladă specială a rastelului, încuiată cu lacăt, iar cheia se află la şeful gărzii.

Armele din rastel se iau doar cu permisiunea şefului gărzii sau a ajutorului lui. Curăţarea armelor se efectuează fără demontare, sub conducerea şefului gărzii sau a ajutorului lui.

221. Personalului gărzii i se permite în corpul de gardă să fie fără coifură şi mantale (scurte îmblănite, scurte încălzite de campanie), dar echipat. Mantalele scoase (scurtele îmblănite, scurtele de campanie încălzite) şi coifura vor fi în garderobă.

222. Personalului gărzii, cu excepţia şefului gărzii şi a ajutorului lui, i se interzice să intre în contact cu persoanele sosite în corpul de gardă; li se permite doar să răspundă la întrebările persoanelor care exercită controlul gărzii.

223. În timpul odihnei (somnului) se permite descălţarea, fără scoaterea echipamentului şi îmbrăcămintei, dar numai descheind gulerul şi slăbind centura:

1) şefului gărzii – 4 ore pe timp de zi, determinat de instrucţiune (la arest – pe timp de noapte);
2) ajutorului şefului gărzii, ajutorului şefului gărzii (operatorului) pentru mijloacele tehnice de pază – 4 ore fiecăruia, cu permisiunea şefului gărzii;
3) ajutorului şefului gărzii pentru serviciul cîinilor de pază, caporalilor de schimb, însoţitorilor şi conducătorilor mijloacelor de transport - în timpul liber de serviciu, cu permisiunea şefului gărzii;

4) personalului unui schimb de militari din gardă - înainte de plecarea la posturi, după ce s-a întors în corpul de gardă schimbul precedent şi gărzii i se anunţă ordinea de bătaie (pct.116);

5) schimbului de militari din gardă care execută paza obiectivelor doar noaptea, la întoarcerea lor în corpul de gardă, pînă la plecarea din nou la posturi;

6) militarilor din garda echipei de control-pază: pe rînd, cîte 4 ore, cu permisiunea şefului gărzii.

224. La chemarea gărzii „La arme”, personalul gărzii aflat în corpul de gardă, inclusiv schimbul ce se odihneşte, îşi pune coifura, ia armele şi se adună în interiorul corpului de gardă în ordine numerică.

Mantalele (scurtele) sînt îmbrăcate la indicaţia specială a şefului gărzii.

În toate cazurile de scoatere a gărzii din corpul de gardă (în afară de incendiu sau calamitate naturală) în încăpere rămîne ajutorul şefului gărzii sau unul dintre caporalii de schimb, iar în gărzile unde aceştia lipsesc - unul dintre militarii din gardă.

225. În gărzile de garnizoană, precum şi în gărzile interioare, aflate în afara amplasamentului unităţii militare, aducerea hranei este organizată de către comandanţii de subunităţi, de la care sînt numite, sau de către ofiţerii de serviciu pe unitatea militară.

Hrana pentru personalul gărzii, amplasat pe teritoriul unităţii militare, este adusă la ordinul şefului gărzii de către militarii de gardă din schimbul de veghe.

226. De menţinerea în ordine a corpului de gardă şi a teritoriului adiacent, precum şi de încălzirea sobelor răspunde personalul de gardă. Controlul executării acestor obligaţii de către gardă, precum şi al integrităţii utilajului, bunurilor şi inventarului revine ajutorului şefului gărzii, iar în gărzile unde acesta nu este – şefului gărzii.

227. În afară de menţinerea ordinii interioare zilnice, cel puţin o dată pe săptămînă în zilele stabilite de comandantul comenduirii militare (şeful statului major al unităţii militare) se execută dezinfecţia profilactică a corpului de gardă.

228. Corpul de gardă, în perioada rece a anului, este aerisit cel puţin de 4 ori în 24 de ore, iar pe timp cald oberlihturile sau geamurile sînt deschise pe o parte a încăperii. Iarna temperatura aerului în corpul de gardă va fi nu mai joasă de 18°C. Încălzirea sobelor se întrerupe nu mai tîrziu de termenul indicat de şeful garnizoanei. Aprinderea plitei pentru încălzirea hranei pentru personalul gărzii şi a sobei în uscătorie este permisă de şeful gărzii la necesitate. Personalul gărzii va avea la dispoziţie în permanenţă ceai (cafea) fierbinte.

Odată cu lăsarea întunericului în corpul de gardă, în coridoare şi toaletă va fi iluminaţie completă, iar în camera pentru schimbul ce se odihneşte - iluminaţie de serviciu.

229. Pentru paza corpului de gardă aflat în afara unităţilor militare, precum şi a celor ce au sub pază obiective de importanţă deosebită, la intrarea în corpul de gardă va fi instalată o santinelă din rîndul militarilor din schimbul de veghe al gărzii.

În cazurile în care santinela de la corpul de gardă nu este instalată, uşile de intrare ale corpului de gardă sînt utilate cu ferestruici şi întotdeauna vor fi încuiate din interior.

CAPITOLUL VIII

CONTROLUL GĂRZILOR

Principii generale

230. Sînt obligate să execute controlul gărzilor persoanele, cărora aceste gărzi le sînt subordonate (pct.75), comandanţii de companii (baterii), comandanţii de batalioane (divizioane), precum şi locţiitorii lor şi toţi şefii direcţi ai acestor comandanţi.

Gărzile amplasate pe teritoriul sectorului (staţiei) de cale ferată, al aeroportului, precum şi gărzile ce însoţesc transporturile cu încărcături militare, care trec prin staţie sau aeroport sînt controlate de şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare a sectorului (staţiei) sau a aeroportului sau de ajutorii acestuia.

Controlul gărzilor de către persoanele cu funcţii din garnizoană (unitatea militară) se efectuează după graficul aprobat de şeful garnizoanei (comandantul de unitate militară).

Cel puţin jumătate din controale vor fi efectuate pe timp de noapte.

231. Gărzile sînt controlate şi de:

1) persoanele desemnate de conducătorul structurii militare sau de şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale, comandant al Armatei Naţionale;
2) persoanele desemnate de comandanţii unităţilor militare – cînd gărzile sînt numite de către unităţile militare aflate în subordinea lor;
3) persoanele desemnate de şeful garnizoanei – cînd gărzile sînt de garnizoană sau interioare ale garnizoanei respective;
4) persoanele sosite pentru conducerea inspectării (controlului) trupelor şi la indicaţia lor, ofiţerii din personalul grupei de inspecţie (control) – cînd gărzile sînt din unităţile militare inspectate (controlate) de către acestea.

Controlul gărzilor este permis doar persoanelor ce cunosc bine serviciul de gardă. Militarii numiţi pentru controlul gărzilor vor fi instruiţi în mod corespunzător.

232. Persoanele indicate la pct.231 sînt obligate să prezinte şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare) dispoziţiunile în scris cu ştampila şefilor, care au dispus numirea lor pentru controlul gărzilor. In baza dispoziţiunilor menţionate, acestora li se eliberează legitimaţie de o singură dată, care acordă dreptul de control al gărzilor, este semnată de comandantul comenduirii militare (comandantul unităţii militare), are ştampila cu stemă, care se prezintă ofiţerului de serviciu pe gărzi (unitatea militară). Legitimaţia de o singură dată menţionată este eliberată de către şeful garnizoanei persoanelor numite de el pentru controlul atît al gărzilor pe garnizoană, cît şi al celor interioare, iar de către comandantul unităţii militare – pentru controlul gărzilor interioare.

În legitimaţia de o singură dată se indică persoana căreia ea îi este eliberată, pentru controlul căror gărzi şi în cît timp acest control va fi efectuat. La expirarea termenului de valabilitate a legitimaţiei, ea este predată de către persoana ce efectuează controlul la comenduirea militară a garnizoanei (în statul major al unităţii militare).

Comandantului companiei (bateriei), din partea căreia a fost numit personalul gărzii, cît şi locţiitorului lui şi tuturor şefilor nemijlociţi ai comandantului de companie (baterie) legitimaţia cu drept de control al gărzilor interioare nu li se eliberează.

Şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare a sectorului şi staţiei de cale ferată, aeroportului şi ajutorii săi exercită controlul gărzilor amplasate pe teritoriul sectorului şi staţiei de cale ferată, aeroportului şi fără legitimaţia ce dă dreptul de control al gărzilor, doar prezentînd legitimaţia de serviciu.

233. Toate persoanele sosite pentru controlul gărzilor la indicaţia şefilor, enumeraţi la pct.231, exercită controlul fiind însoţiţi de ofiţerul de serviciu pe gărzi (unitatea militară) sau de ajutorul acestuia (ajutorul ofiţerului de serviciu pe unitatea militară, dacă garda se află în subordinea lui). La aceste persoane, ofiţerul de serviciu pe gărzi (unitatea militară) controlează legitimaţiile de serviciu şi legitimaţiile de o singură dată, care acordă dreptul de control al gărzilor.

Ofiţerii din unitatea militară respectivă pot să exercite controlul gărzilor fără a fi însoţiţi de ofiţerul de serviciu pe unitatea militară sau de ajutorul acestuia în baza legitimaţiei cu dreptul de efectuare a controlului.

234. În corpul gărzilor sînt controlate:

1) starea de pregătire în vederea luptei a gărzii, cunoaşterea obligaţiilor şi executarea lor practică de către personalul gărzii;
2) ordinea interioară în corpul gărzii, respectarea regulilor de păstrare a armelor şi muniţiilor, corectitudinea perfectării documentaţiei stabilite şi completării foii de stare a gărzii;
3) corespunderea utilajului corpului de gardă şi al posturilor conform cerinţelor prezentului regulament, funcţionarea, starea bună a mijloacelor tehnice de pază, mijloacelor de legătură şi iluminaţie;
4) utilarea arestului şi ordinea de întreţinere în el a persoanelor arestate.

235. Persoanele care controlează serviciul santinelelor sînt însoţite la posturi de şeful gărzii sau de ajutorul său şi de 1-2 militari din gardă înarmaţi.

Pentru controlul serviciului santinelelor, precum şi în cazul chemării la post a şefului gărzii sau a ajutorului acestuia, caporalul de schimb pleacă la post fiind însoţit de 1-2 militari de gardă înarmaţi cu arme încărcate.

236. Persoanele ce efectuează controlul serviciului santinelelor (cu excepţia persoanelor cărora santinelele li se subordonează) nu le fac observaţii acestora; referitor la toate neajunsurile ele dau indicaţii persoanelor care le însoţesc. Rezultatele controlului şi indicaţiile lor controlorii le notează în foaia de stare a gărzii.

În timpul controlului serviciului santinelelor, pentru sporirea observaţiei asupra postului şi a căilor de acces spre el, şeful gărzii (ajutorul şefului gărzii) numeşte militarul de gardă care îl însoţeşte.

Se interzice controlul serviciului santinelelor prin apropiere neobservată de post, prin tentative de a-i lua santinelei arma şi prin alte procedee care se pot solda cu accidente.

CAPITOLUL IX

PARTICULARITĂŢILE SERVICIULUI DE GARDĂ ÎN SUBUNITĂŢILE RADIOTEHNICE ŞI ÎN ALTE SUBUNITĂŢI SPECIALE AMPLASATE IZOLAT ŞI LA TRANSPORTAREA TRUPELOR ŞI ÎNCĂRCĂTURILOR MILITARE

Particularităţile organizării şi executării serviciului de gardă în subunităţile radiotehnice şi în alte subunităţi speciale amplasate izolat

237. Organizarea pazei şi apărării armamentului, tehnicii militare şi a altor mijloace materiale din subunităţile radiotehnice şi din alte subunităţi speciale amplasate izolat este pusă în sarcina comandanţilor de subunităţi şi se realizează prin mijloacele tehnice de pază, militarii de patrulă înarmaţi cu armament conform statelor, numiţi din aceste subunităţi, sau, concomitent, cu mijloacele tehnice de pază şi de patrule.

La utilarea obiectivelor cu mijloace tehnice de pază, aparatajul de recepţie a semnalelor de la acestea este instalat în camera şefului schimbului de serviciu (militarului de serviciu pe subunitate) şi se află sub observaţia lui.

Militarii de patrulă sînt incluşi în personalul serviciului de zi al subunităţii, se află în subordinea comandantului, subofiţerului şi militarului de serviciu pe subunitate, şefului schimbului de serviciu (tehnicianului superior) şi execută serviciul ca santinele în conformitate cu instrucţia aprobată de comandantul unităţii militare.

238. Instrucţiile pentru militarul de serviciu pe subunitate şi pentru patrulă sînt elaborate de către comandantul de subunitate, ţinîndu-se cont de caracterul obiectivului şi de condiţiile de pază a lui.

În instrucţii sînt expuse obligaţiile militarului de serviciu pe subunitate şi ale patrulelor pentru paza şi apărarea obiectivelor; este determinat timpul şi ordinea de patrulare, numărul militarilor de patrulă, obligaţiile speciale ale militarilor de patrulă pe anumite sectoare ale itinerarelor, modul de acţiune a lor în caz de atac asupra obiectivelor aflate sub pază, de acţionare nesancţionată a mijloacelor tehnice de pază pentru caz de incendiu, de calamitate naturală şi dare a semnalului de alarmă; se indică cazurile în care militarilor de patrulă li se permite să facă uz de armă, ordinea accesului persoanelor la armamentul, tehnica militară şi la alte mijloace materiale păzite, precum şi pe teritoriul păzit.

La instrucţiile pentru militarul de serviciu pe subunitate sînt anexate schema de patrulare aprobată de comandantul de subunitate, lista persoanelor ce au dreptul să deschidă magaziile sau să fie admise la primirea armamentului, tehnicii militare şi a altor mijloace materiale, modelele de permise şi amprentele de pe sigilii (plumbul pentru sigilat), în conformitate cu pct.88.

239. Pentru executarea serviciului de către patrule se elaborează grafice care exclud monotonia mişcării patrulelor în timp.

Graficele patrulării sînt aprobate de către comandantul subunităţii şi se păstrează închise în ladă (dulap) la militarul de serviciu pe subunitate. Timpul de acţiune a fiecărui grafic este determinat de către comandantul subunităţii.

240. În cazuri excepţionale, prin ordinul şefilor superiori, militarii de patrulă sînt înarmaţi şi asiguraţi cu cartuşe de luptă în conformitate cu pct.81.

241. Pregătirea militarilor de patrulă pentru serviciu se efectuează în conformitate cu pct.107-110.

242. Militarul de patrulă execută serviciul pe itinerarul indicat în schema de mişcare a patrulei.

Pe itinerarele de mişcare a patrulelor sînt instalate mijloace de legătură, prin intermediul cărora militarul de patrulă raportează militarului de serviciu pe subunitate despre executarea serviciului.

Ziua, militarii de patrulă pot executa paza prin observare din locuri comode sau de pe turnuri utilate cu mijloace de legătură.

243. Militarul de patrulă are următoarele obligaţii:

1) să păzească cu vigilenţă obiectivele, armamentul, tehnica militară şi alte mijloace materiale ale subunităţii şi să nu întrerupă executarea misiunii pînă ce nu va fi schimbat sau scos din post;
2) să cunoască semnalele stabilite pentru legătura cu militarul de serviciu pe subunitate şi să-l cheme în cazul depistării vreunei nereguli în împrejmuirea obiectivului sau al oricărei alte încălcări;
3) să respecte cu stricteţe graficul şi itinerarul de patrulare stabilite pentru el;
4) în timpul executării serviciului să aibă arma încărcată conform regulilor indicate la pct.83 şi întotdeauna gata de a fi pusă în acţiune.

Militarului de patrulă, în timpul executării serviciului, i se interzice să se distragă de la executarea misiunii stabilite, să doarmă, să şadă, să citească, să scrie, să mănînce, să bea, să cînte, să fumeze, să vorbească cu persoane străine.

Militarul de patrulă trebuie să răspundă doar la întrebările persoanelor, în subordinea cărora se află, şi ale persoanelor sosite pentru control împreună cu ele.

244. În caz de atac asupra militarului de patrulă sau asupra obiectivului păzit de acesta, precum şi în cazul apropierii unor persoane străine de hotarul obiectivului aflat în pază, marcat prin indicatoare, militarul de patrulă procedează conform indicaţiilor cuprinse în pct.162-165.

245. Controlul executării serviciului de către militarii de patrulă este, efectuat de comandantul de subunitate, de locţiitorii săi, de persoane la indicaţia sa, precum şi de către toţi şefii lui nemijlociţi. In afară de aceasta, controlul este efectuat de către şeful schimbului de serviciu (tehnicianul superior) şi de militarul de serviciu pe subunitate.

Persoanele care controlează executarea serviciului de către militarii de patrulă sînt însoţite de către militarul de serviciu pe subunitate cu un militar de patrulă din schimbul liber.

Rezultatul controlului, cît şi timpul de deschidere şi închidere a magaziilor (depozitelor) sînt notate în registrul de primire şi predare a serviciului.

Militarul de serviciu pe subunitate este obligat să controleze serviciul militarilor de patrulă cel puţin de 4 ori în 24 de ore (din ele de 2 ori noaptea), conducîndu-se de instrucţiunile enumerate la pct.235 şi 236.

246. Schimbul militarilor de patrulă se execută ca şi în cazul schimbului santinelelor (pct.208-211) de către ofiţerul de serviciu pe unitate, în conformitate cu graficul stabilit de către comandant.

247. Trimiţînd următorul militar de patrulă să execute serviciul, militarul de serviciu pe subunitate, în conformitate cu ordinea stabilită, îi eliberează armamentul respectiv, îi dă instrucţiuni privind modul de executare a serviciului (aplicare a armei) şi măsurile de securitate.

248. La întoarcerea de pe itinerarul de patrulare militarul de patrulă cheamă militarul de serviciu pe subunitate pe terenul de încărcare a armei, raportează acestuia rezultatele patrulării, descarcă sub observaţia lui arma, apoi o predă, cu cartuşele de luptă în încărcătoare (magazii) militarului de serviciu. Despre eliberarea şi primirea

armelor şi cartuşelor de luptă militarul de serviciu pe subunitate face notiţe în registrul de eliberare a armelor şi muniţiilor.

249. Modul şi locul de odihnă a militarilor de patrulă sînt stabilite de comandantul subunităţii, în funcţie de condiţiile de amplasare conform pct.223.

Particularităţile organizării şi executării serviciului de gardă

la paza armamentului, tehnicii militare şi a altor mijloace materiale

ale garniturilor de tren militare la transportarea trupelor

250. Armamentul, tehnica militară şi alte mijloace materiale ale trupelor transportate în garniturile de tren militare sînt păzite de gărzi numite din unităţile (subunităţile) militare care execută transportarea.

Personalul gărzii este determinat în funcţie de garnitura trenului militar şi de condiţiile de transport.

251. Garda garniturii de tren militar este amplasată în vagonul utilat pentru transportarea oamenilor sau în secţii separate ale vagonului de pasageri. În acelaşi vagon este stabilit postul la Drapelul de luptă. Împreună cu Drapelul de luptă se pot afla sub pază casa de bani şi fişetul cu documente secrete.

Cu posturile se menţine legătura prin cablu sau radio.

252. Foaia de serviciu a gărzilor, tabelul de posturi şi instrucţia pentru şeful gărzii sînt elaborate de către statul major al unităţii militare pentru fiecare garnitură de tren separat, sînt aprobate de către comandantul unităţii militare şi sînt înmînate şefului de garnitură de tren militar la pregătirea de transportare.

253. Modul, locul, timpul de apel şi de schimb al gărzilor le stabileşte şeful de garnitură de tren militar. Instalarea primului schimb de santinele, schimbul şi scoaterea gărzii se execută în prezenţa militarului de serviciu pe garnitura de tren militar sau a ajutorului său.

Schimbul santinelelor se execută în funcţie de staţionări şi de posibilităţi: pe timp de vară - peste fiecare două ore; pe timp de iarnă - peste fiecare oră.

254. Şeful gărzii se află în subordinea şefului garniturii de tren militar, militarului de serviciu pe trenul militar şi ajutorului său. În afară de executarea obligaţiilor generale prevăzute de prezentul regulament, şeful gărzii are următoarele obligaţii:

1) să primească (la număr) în prezenţa militarului de serviciu pe garnitura de tren militar armamentul, tehnica militară şi alte mijloace materiale, precum şi vagoanele ce urmează a fi păzite de la comandanţii subunităţilor transportate sau de la şeful gărzii schimbate, controlînd siguranţa închiderii uşilor, starea bună a pereţilor vagoanelor şi integritatea plumburilor;

2) să controleze fixarea armamentului, tehnicii militare şi a altor mijloace materiale, numărul de locuri, starea ambalajului, corectitudinea legării pînzelor de cort pentru acoperirea lor, siguranţa închiderii uşilor şi obloanelor, precum şi integritatea plumburilor; să ceară lichidarea neajunsurilor constatate;

3) să execute schimbul santinelelor la staţionările trenului, indicate de către militarul de serviciu pe tren; dacă timpul de staţionare a trenului pentru schimbul santinelelor va fi insuficient, schimbarea va fi întrerupt pînă la următoarea staţionare a trenului;

4) să întărească paza trenului militar la staţii, numind suplimentar santinele din personalul schimbului de veghe al gărzii;

5) să nu permită accesul şi călătoria persoanelor străine în vagoanele păzite şi pe platformele de frînare, cu excepţia responsabililor respectivi ai transportului, accesul cărora este permis de către militarul de serviciu pe garnitura de tren militar;

6) să permită sub observaţia caporalului de schimb sau a santinelei accesul lucrătorilor din transporturi pentru examinarea, ungerea şi reparaţia echipamentului de rulare a vagoanelor păzite şi pentru fixarea încărcăturilor;

7) să întreprindă imediat măsuri pentru oprirea trenului în cazul izbucnirii unui incendiu, observării vreunui pericol pentru securitatea deplasării (urnirea din loc a tehnicii de pe platforme, schimbarea orientării turelelor maşinilor de luptă, ţevilor sistemelor de artilerie, defecţiuni ale ambalajelor etc.) sau pentru integritatea mijloacelor materiale şi să raporteze cele întîmplate ofiţerului de serviciu pe garnitura de tren militar;

8) la sosirea în punctul de destinaţie, să predea, în prezenţa militarului de serviciu pe garnitura de tren militar, vagoanele reprezentanţilor organului de cale ferată, iar armamentul, tehnica militară şi alte mijloace materiale păzite - comandanţilor de subunităţi ale garniturii de tren militar sau destinatarilor şi în continuare, să acţioneze la indicaţia ofiţerului de serviciu pe garnitura de tren militar.

255. În timpul mişcării trenului, santinelele sînt amplasate conform tabelului de posturi pe platformele de frînare ale vagoanelor păzite sau ale celor din vecinătate, iar în caz de lipsă a platformelor de frînare – pe platforme cu îngrădire specială, în vagonul unde este amplasată garda sau în vagonul cel mai apropiat de el. În timpul staţionării, santinelele sînt instalate lîngă vagoanele păzite, pe ambele părţi ale lor; fiecare santinelă păzeşte o parte a vagoanelor.

256. Santinela, în afară de executarea prevederilor pct.156-169, are următoarele obligaţii:

1) să controleze, la primirea postului, prin examinare exterioară, fixarea armamentului, tehnicii militare şi a altor mijloace materiale pe platforme şi în semivagoane, numărul de locuri, ambalajul, siguranţa fixării foii de cort pentru acoperirea lor, precum şi integritatea plumburilor pe uşile vagoanelor acoperite;

2) să supravegheze atent în timpul mersului trenului şi la staţionări, vagoanele păzite;

3) în caz de incendiu sau de depistare a altor pericole pentru securitatea mişcării sau integritatea armamentului, tehnicii militare şi a altor mijloace materiale, să întreprindă imediat măsuri pentru oprirea trenului, iar în cazul în care nu poate face aceasta, să informeze şeful gărzii prin telefon (radio) şi să dea semnale de oprire prin mişcări circulare cu braţul întins cu fanion roşu, iar noaptea – cu lanterna de lumină roşie sau împuşcături în sus;

4) să nu permită, fără permisiunea şefului gărzii, călătoria vreunei persoane în vagoanele păzite, pe platformele de frînare, cît şi în cabinele şi caroseriile maşinilor transportate;

5) să permită, doar cu acordul şefului gărzii sau al caporalului de schimb, accesul lucrătorilor din transporturi pentru examinarea, ungerea şi reparaţia echipamentului de rulare a vagoanelor păzite, iar în timpul executării lucrărilor – să-i ţină sub observaţie.

257. Şeful gărzii se odihneşte, de regulă, în timpul mersului trenului, schimbîndu-se cu caporalul de schimb sau cu unul din militarii de gardă.

Militarii din gardă se odihnesc pe rînd, cu permisiunea şefului gărzii.

Particularităţile de organizare şi executare a serviciului de gardă la paza încărcăturilor militare în timpul transportării lor

258. Paza şi apărarea transporturilor cu încărcături militare sînt executate de gărzile numite de la unităţile şi subunităţile militare de însoţire a încărcăturilor militare sau de la alte unităţi militare.

Garda execută serviciul fără schimb, de la punctul de încărcare (pornire) pînă la punctul indicat de şeful gărzii.

259. Lista încărcăturilor militare care, la transportare, sînt păzite de gărzi, cît şi componenţa gărzilor sînt stabilite prin ordinele ministrului apărării al Republicii Moldova.

260. Garda este amplasată în vagon utilat acoperit sau special pentru însoţire, în salonul navei aeriene.

Armele şi muniţiile gărzii se păstrează în ladă metalică ce are închizători de siguranţă şi poate fi sigilată. Lada se încuie cu lacăt şi se sigilează de către şeful gărzii. Pe ladă, în diagonală, se scrie cu vopsea roşie „MILITAR”.

Şefului comenduirii militare a sectorului şi a staţiei de cale ferată, a aeroportului i se permite să amplaseze într-un vagon (la bordul navei aeriene) cîteva gărzi ce se deplasează spre aceeaşi staţie (acelaşi aeroport).

Amplasarea santinelelor în timpul mişcării trenului, întărirea pazei încărcăturilor militare în timpul staţionării şi schimbului santinelei se efectuează conform indicaţiilor de la pct. 253-255.

La paza încărcăturilor militare transportate pe cale aeriană santinelele sînt amplasate: în timpul zborului - în saloane; la aeroport - lîngă nava aeriană.

261. Şeful gărzii trebuie să primească în unitatea militară:

1) delegaţia şi legitimaţia de şef al gărzii, autentificată prin semnătura şefului statului major al unităţii militare şi ştampila unităţii cu lista personalului gărzii şi indicarea pe versoul legitimaţiei a tipului, a numărului armelor şi a cantităţii de muniţii eliberate;

2) armele şi muniţiile, precum şi lada metalică pentru păstrarea lor;

3) foaia de stare a gărzii cu menţiunea privind efectuarea instructajului;

4) alimente sau bani pentru procurarea lor pe itinerarul tur-retur, caietul de avans şi bonul de subzistenţă (pentru fiecare militar de gardă);

5) bani pentru îmbăiere şi cumpărare de ziare pe itinerar, aparat de radio;

6) veselă pentru pregătirea şi servirea hranei, precum şi pentru păstrarea apei potabile;

7) seturi suplimentare de lenjerie de corp (un set pentru 7 zile), seturi de îmbrăcăminte de post, lenjerie de pat pentru întregul personal al gărzii (dacă durata deplasării va depăşi 24 de ore), trusă medicală;

8) steguleţe roşii şi lanterne de lumină roşie pentru semnalizare;

9) documente militare de transport pentru întoarcerea în unitatea militară şi alte documente şi bunuri conform regulamentului de pază şi însoţire a încărcăturilor militare.

262. La transportarea încărcăturilor, care necesită cunoştinţe speciale la încărcarea şi descărcarea lor, este numit un însoţitor dintre ofiţeri (subofiţeri), iar gradul şi numele lui sînt incluse în foaia de stare a gărzii. Acesta se află într-un vagon cu garda, de la staţia de pornire pînă la staţia de destinaţie.

263. Înainte de trimiterea gărzii, militarul de serviciu pe unitatea militară verifică personalul şi asigurarea gărzii, cunoaşterea de către membrii ei a obligaţiilor, starea armamentului şi muniţiilor, ţinuta fiecărui militar de gardă.

Militarul de serviciu pe unitatea militară raportează şefului de stat major sau comandantului unităţii militare despre pregătirea gărzii. Şeful de stat major sau comandantul unităţii militare inspectează garda, controlează aprovizionarea ei, face instructajul membrilor gărzii, inclusiv privind regulile de păstrare a armelor şi muniţiilor, respectarea regulilor de securitate, în special pe sectoarele de cale ferată electrificată, şi de protecţie antiincendiară pe itinerar. El asigură sosirea la timp a gărzii în locul de primire a încărcăturii, repartizîndu-i, la necesitate, un mijloc de transport.

264. Expeditorul încărcăturii militare are următoarele obligaţii**:**

1) să întîmpine şi să amplaseze garda sosită pentru paza încărcăturilor pe itinerar, să asigure personalul gărzii cu hrană caldă şi ajutor medical, precum şi integritatea armelor şi muniţiilor gărzii;

2) să nu folosească garda la lucrări de gospodărie, de încărcare şi fixare a tehnicii pe materialul rulant;

3) să utileze postul de pe materialul rulant cu îngrădiri speciale;

4) în cazul în care gărzii i se repartizează un vagon special, să-l asigure cu apă, cu combustibili şi cu mijloace de iluminare;

5) să anunţe şeful secţiei transporturi şi comunicaţii militare despre faptul că transportul este pregătit pentru plecare.

265. Şeful gărzii se află în subordinea şefului secţiei transporturi şi comunicaţii militare pe itinerarul transportului şi a ofiţerului (subofiţerului) care însoţeşte încărcătura.

În afară de executarea obligaţiilor generale şi a celor indicate la pct.194, şeful gărzii are următoarele obligaţii:

1) să sosească la expeditorul încărcăturii militare împreună cu garda cu cel puţin 3 ore înainte de încărcare şi să prezinte legitimaţia privind numirea sa în calitate de şef al gărzii;

2) să primească de la expeditorul încărcăturii militare două exemplare ale listelor de vagoane (saloane ale navelor aeriene) şi locurilor pe platforme şi în semivagoane cu menţiunea în ele că încărcătura a fost adusă în stare de transport, precum şi tabelul de posturi, instrucţiile şi indicaţiile privind specificul încărcăturii, condiţiile de transportare şi predare;

3) să instruiască personalul gărzilor cu privire la modul şi specificul pazei încărcăturii, precum şi la respectarea regulilor de securitate pe itinerar; să comunice numărul transportului militar şi locul de destinaţie;

4) să instaleze santinele în conformitate cu tabelul de posturi şi să stabilească ordinea de schimb a lor;

5) să urmărească respectarea regulilor stabilite de transportare a încărcăturilor;

6) să raporteze şefului secţiei transporturi şi comunicaţii militare, personal sau prin telefon (telegraf, radio), despre sosirea gărzii la staţie (aeroport), despre primirea şi starea încărcăturii luate sub pază, despre incidentele, încălcările de reguli de transportare, reţinerile pe itinerar, necesitatea de a primi produse, combustibil, mijloace de iluminare, asistenţă sanitară pentru personal, despre sosirea transportului în punctul de destinaţie şi despre predarea încărcăturii destinatarului;

7) să nu admită delapidări din averea de stat din partea personalului gărzii şi să respecte regulile contra incendiilor, indicate în tabelul de posturi;

8) la reorganizarea garniturii, să urmărească ca toate vagoanele sub pază să fie incluse în ea;

9) să primească de la lucrătorii de transport utilajul demontabil, conform listei şi sub semnătură; la terminarea transportării – să-l predea;

10) să menţină în vagonul pentru gardă ordinea şi curăţenia şi să asigure protecţia antiincendiară;

11) să controleze, la destinatari, actele ce reglementează primirea încărcăturilor şi să predea conform listei vagoanele, cu plumburile expeditorului, precum şi încărcăturile transportate pe platforme şi în vagoane deschise (în saloanele navelor aeriene) conform numărului de locuri, iar tehnica - la număr; să păstreze un exemplar al listei cu ştampila unităţii asupra sa;

12) în timpul deplasării în trenuri de pasageri, precum şi în timpul aflării în gări (aeroporturi), să asigure paza sigură a armelor şi muniţiilor.

266. În caz de incendiu, de observare a unor pericole pentru securitatea circulaţiei (zborului) sau pentru integritatea încărcăturii, şeful gărzii este obligat să întreprindă toate măsurile necesare pentru lichidarea incendiului sau eliminarea neregulilor.

267. În cazul unei defecţiuni a vagonului, care face imposibilă deplasarea lui în continuare, este reţinut întregul transport aflat sub paza gărzii, pînă la încheierea reparaţiei sau a transferării încărcăturii într-un vagon aflat în stare bună. Decuplarea vagoanelor transportului militar pe itinerar nu se permite. În caz de transbordare a încărcăturilor în alt vagon, şeful gărzii este obligat să ceară administraţiei căii ferate întocmirea unui act în două exemplare şi să-l certifice la comandantul comenduirii militare sau la şeful staţiei. La sosirea în punctul de destinaţie, şeful gărzii înmînează destinatarului, sub semnătură, al doilea exemplar al actului privind vagonul în care s-a efectuat transbordarea.

268. Şefului gărzii i se interzice să prezinte altor persoane lista vagoanelor (saloanelor de nave aeriene) păzite, excepţie făcînd persoanele cărora li se subordonează.

Şeful gărzii are dreptul de a folosi gratis mijloacele de transmisiuni de pe transport pentru a raporta şi a prezenta informaţii pe probleme ce ţin de paza şi deplasarea transporturilor.

269. Santinelele sînt amplasate şi execută obligaţiile de pază a încărcăturilor militare în conformitate cu pct.255 şi pct.256.

270. Personalul gărzii se odihneşte în conformitate cu indicaţiile expuse la pct.257.

271. Comandantul unităţii militare (destinatarul încărcăturii) are următoarele obligaţii:

1) să elibereze garda în cel mult 8 ore de la sosire, iar la primirea încărcăturii, să semneze în lista şefului gărzii şi să aplice sigiliul unităţii;

2) să asigure integritatea armelor şi muniţiilor, amplasarea şi odihna personalului gărzii, iar, la necesitate, şi asistenţa lui sanitară;

3) să asigure garda, în caz de necesitate, cu bani pentru alimentaţie şi pentru drum;

4) să transporte garda la staţia de cale ferată (aeroport) şi s-o trimită la unitatea ei militară.

272. Organizarea pazei provizorii a transportului pînă la sosirea gărzii noi se pune în sarcina şefului garnizoanei, pe teritoriul căreia staţionează transportul.

Schimbul gărzilor sau al unor persoane din ele este executat prin dispoziţiunea şefului statului major.

273. La întoarcerea în unitatea sa militară, şeful gărzii este obligat să raporteze şefului statului major (comandantului unităţii militare) despre executarea serviciului de către personalul gărzii; să predea armele, muniţiile şi bunurile materiale primite înainte de plecare şi să prezinte o dare de seamă despre produsele alimentare consumate şi mijloacele băneşti cheltuite; să predea documentele de însoţire a încărcăturilor.

Paza încărcăturilor transportate cu mijloace auto este executată conform prevederilor pct.262-270. În funcţie de condiţiile de transportare şi de importanţa încărcăturilor, un post poate include pînă la 10 automobile.

Şeful gărzii se află în subordinea şefului coloanei şi a ofiţerului (subofiţerului) ce însoţeşte încărcătura.

274. Santinelele, în timpul deplasării, se află în caroseriile automobilelor, care intră în componenţa posturilor: una - în maşina din frunte, alta - în cea de la mijloc, iar a treia - în ultima maşină.

În timpul staţionărilor coloanei, santinelele execută paza transportului, aflîndu-se pe ambele părţi ale coloanei.

În timpul deplasării şi în timpul staţionărilor scurte, santinelele execută serviciul concomitent, iar în timpul staţionărilor de lungă durată - pe schimburi.

Santinela are următoarele obligaţii:

1) să asigure integritatea încărcăturilor transportate şi observarea laterală pe direcţia de deplasare;
2) să nu permită, fără aprobarea şefului gărzii, deplasarea la bordul automobilelor a persoanelor străine;
3) să dea, în caz de necesitate, semnalele stabilite conducătorilor de automobile şi şefului gărzii;
4) în timpul staţionării coloanelor, să ţină sub control permanent încărcăturile aflate sub pază, să nu permită accesul la ele a persoanelor străine, precum şi fumatul şi aprinderea focului mai aproape de distanţa indicată în tabelul posturilor;
5) să permită, cu asentimentul şefului gărzii, accesul militarilor pentru efectuarea reparaţiei automobilelor.

TITLUL III

EFECTUAREA ACTIVITĂŢILOR DE GARNIZOANĂ CU PARTICIPAREA TRUPELOR

CAPITOLUL X

PARADELE TRUPELOR

Principii generale

275. Paradele trupelor din garnizoană se efectuează în baza unor indicaţii speciale pentru celebrarea unor evenimente de importanţă statală şi militară.

276. Componenţa trupelor ce participă la paradă, ora şi locul paradei, ţinuta de paradă, itinerarele de deplasare a unităţilor, ordinea de încolonare şi de trecere a acestora sînt stabilite în fiecare caz aparte, printr-un ordin al şefului garnizoanei. În ordin se dau, de asemenea, indicaţii privind modul de efectuare a focurilor de artificii, dacă ele sînt prevăzute.

Comandantul paradei este numit printr-o dispoziţie specială.

277. Acţiunile militarilor, subunităţilor şi unităţilor militare care participă la paradă se execută conform regulilor prevăzute în Regulamentul instrucţiei de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

278. La apropierea de locul încolonării pentru paradă, orchestrele ce însoţesc trupele încetează să cînte. Unităţile militare îşi ocupă locurile conform schemei formaţiei. Comandanţii unităţilor militare şi locţiitorii acestora trec în formaţie la flancul drept al unităţilor militare într-un singur rînd.

Orchestrele unităţilor militare se adună sub comanda dirijorului militar superior în formaţie de orchestră mixtă vizavi de cel ce primeşte parada şi ceva mai aproape de poziţia de plecare a trupelor; muzicanţii la alămuri se situează în fruntea orchestrei mixte. Toboşarii desemnaţi cu tobe mici se dispun într-un singur rînd sau în cîteva rînduri în urma subunităţii din capul coloanei.

279. Unităţile (subunităţile) militare înarmate cu pistoale-mitralieră se încolonează pentru paradă, ţinîndu-le în poziţia „La piept”, iar cele înarmate cu carabine - în poziţia „La picior”.

Comandanţii unităţilor militare raportează despre sosirea şi încolonarea unităţilor lor celui mai mare în grad dintre comandanţii marilor unităţi (unităţilor militare) ce participă la paradă.

280. Pentru marcarea locurilor de încolonare a unităţilor militare, cît şi pentru marcarea liniei de trecere a trupelor în defilare, la dispoziţia comandantului comenduirii militare sînt numiţi jaloneri.

Instalarea jalonerilor pe locul de încolonare a trupelor trebuie să fie terminată înainte de sosirea trupelor. După ce unităţile militare îşi ocupă locurile de încolonare, jalonerii trec în formaţiile subunităţilor lor.

281. Pînă la sosirea persoanei ce primeşte parada, trupele de pe locul de încolonare pentru paradă salută numai unităţile militare, care trec prin faţa frontului unităţilor încolonate, şi pe comandantul paradei.

Militarii care se găsesc în afara formaţiei iau poziţia de „drepţi” şi duc mîna la coifură, atunci cînd se raportează comandantului paradei şi persoanei care primeşte parada. De asemenea, ei în acest mod salută drapelele de luptă la trecerea trupelor în defilare.

Intîmpinarea de către trupe a comandantului paradei şi a persoanei ce primeşte parada

282. Pentru întîmpinarea comandantului paradei, superiorul din rîndul comandanţilor de mari unităţi (de unităţi militare) ce participă la paradă dă comenzile: „V-aliniaţi”, „DREPŢI” „Pentru onor spre dreap-TA (stîn-GA, CENTRU)” şi raportează despre încolonarea trupelor. Primind raportul, comandantul paradei dă comanda „Pe loc REPAUS”. La întîmpinarea comandantului paradei orchestra mixtă nu cîntă.

283. Pentru întîmpinarea persoanei ce primeşte parada, comandantul paradei dă comenzile: „V-aliniaţi”, „DREPŢI”, „Pentru onor spre dreap-TA (stîn-GA, CENTRU)”, iar dacă sînt unităţi militare înarmate - „V-aliniaţi”, „DREPŢI”, „Pentru onor spre dreapta (stînga, centru), prezentaţi ARM”.

Toţi comandanţii duc mîna la coifură. Orchestra mixtă execută „Marşul de întîmpinare”.

284. Comandantul paradei, ducînd mîna la coifură, se apropie de cel ce primeşte parada şi raportează. De exemplu: „Domnule general de brigadă, trupele garnizoanei Chişinău pentru parada de celebrare a aniversării a XII-a a formării Armatei Naţionale sînt adunate. Comandantul paradei, colonel Ţurcanu”.

Cînd comandantul paradei se opreşte pentru a prezenta raportul, orchestra mixtă încetează să cînte. Terminînd raportul, comandantul paradei, fără a lăsa mîna de la coifură, îl însoţeşte pe cel ce primeşte parada, trecînd prin faţa frontului formaţiei ceva mai din urma acestuia.

285. Persoana ce primeşte parada, primind raportul, trece trupele în revistă, salutîndu-le şi felicitîndu-le. Orchestra mixtă execută „Marşul de întîmpinare”, încetînd să cînte în timpul opririlor celui ce primeşte parada, pentru salut şi felicitare.

La salut şi felicitare trupele răspund conform Regulamentului instrucţiei de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova, strigînd, totodată, „Ura” de trei ori, prelungit şi cu glas tare.

286. La indicaţia persoanei ce primeşte parada, comandantul paradei dă comanda: „Pe loc repaus”. Comandanţii unităţilor militare repetă comanda: „Pe loc repaus” sau comanda: „La picior – ARM”, apoi: „Pe loc repaus”.

Orchestra mixtă execută semnalul „Ascultaţi toţi”.

287. După executarea semnalului „Ascultaţi toţi”, persoana care primeşte parada ţine o cuvîntare (dă citire ordinului). La sfîrşitul cuvîntării (citirii ordinului) trupele strigă de trei ori „Ura”, orchestra mixtă intonează Imnul de Stat, simultan, se trag focuri de artificii, dacă ele sînt prevăzute; toţi comandanţii de la comandantul de pluton în sus duc mîna la coifură, iar trupele iau poziţia „drepţi”, fără comandă şi cîntă Imnul de Stat.

După intonarea Imnului de Stat, orchestra execută semnalul „Încetarea”, toţi comandanţii de la comandantul de pluton în sus lasă mîna de la coifură, iar trupele iau poziţia „Pe loc repaus”.

Ordinea de trecere a trupelor în defilare

288. Trupele trec în defilare în formaţii şi în succesiunea indicate în ordinul şefului garnizoanei.

Pentru trecerea în defilare comandantul paradei dă comenzile: „DREPŢI”, „Pentru defilare, pe companii (batalioane), la distanţa de un jaloner (doi jaloneri) compania (batalionul) întîi înainte, celelalte. La dreap-TA”, „Pe umăr - ARM”, „Onor spre dreapta", „Înainte MARŞ”.

289. La comanda „Pentru defilare” comandanţii de subunităţi ies din formaţie şi se aliniază în faţa frontului subunităţilor lor, iar comandanţii unităţilor (subunităţilor) militare şi locţiitorii acestora - înaintea comandanţilor subunităţilor (unităţilor militare) de cap la distanţele stabilite. Echipa portdrapel şi asistenţii trec înainte şi se aliniază la distanţa stabilită.

Toboşarii desemnaţi ies şi se aliniază la 15-20 paşi înaintea comandantului marii unităţi (unităţii militare) fruntaşe.

Jalonerii desemnaţi pentru marcarea liniei de trecere a trupelor în defilare ies în pas alergător (pas de front) şi îşi ocupă locurile de-a lungul acestei linii la o distanţă de 15-20 paşi unul de altul.

La comanda comandantului unităţii militare „Pe umăr – ARM”, militarii înarmaţi cu carabine le iau în poziţia „Pe umăr” (pistoalele-mitralieră, în poziţia „La piept”, se apucă cu mîna stîngă de uluc şi apărătoarea ţevii); echipa portdrapel ridică drapelele, introduc capătul inferior al lancei drapelului în locaşul portdrapelului şi ţin lancea cu mîinile. Orchestra şi toboşarii se pregătesc să cînte.

290. Dînd comenzile pentru trecerea în pas de defilare, comandantul de paradă se deplasează la 30 de paşi înaintea comandantului marii unităţi (unităţii militare) fruntaşe, înaintea toboşarilor. Neajungînd cu unul-doi jaloneri pînă la cel ce primeşte parada, el duce mîna la coifură şi întoarce capul spre acesta; trecînd de cel ce primeşte parada, el coboară din maşină (din formaţie) şi se instalează la dreapta şi la 5 paşi mai în urmă de persoana ce primeşte parada.

291. La comanda comandantului paradei „Marş”, subunitatea fruntaşă, din urma comandantului şi toboşarilor, începe mişcarea în pas de manevră cadenţat sub bătaia toboşarilor. Celelalte subunităţi vin pînă la locul unde stătea subunitatea fruntaşă, la comanda comandanţilor lor se întorc la stînga (execută ocolirea), se aliniază, formează distanţele stabilite şi la comanda „Înainte”, se deplasează după subunităţile ce merg în faţă.

Cei de la flancul drept al subunităţilor merg de-a lungul liniei marcate de jaloneri la un pas de aceştia.

292. La trecerea marii unităţi în defilare, în faţa mijlocului frontului subunităţii ce merge în fruntea unităţii militare fruntaşe merge comandantul marii unităţi, după aceasta la trei paşi - locţiitorii lui (într-un singur rînd), la doi paşi după locţiitori - portdrapelul cu Drapelul de luptă al marii unităţi şi asistenţii, la patru paşi după drapel merg unităţile (subunităţile) militare ale marii unităţi, una după alta, la distanţe stabilite.

293. Cînd subunitatea fruntaşă se apropie de persoana ce primeşte parada la o distanţă de patru-cinci jaloneri, orchestra mixtă începe să intoneze marşul; toboşarii ce merg în fruntea coloanei încetează bătaia de tobe şi continuă deplasarea în direcţia indicată.

294. Neajungînd cu unu-doi jaloneri pînă la cel ce primeşte parada, comandanţii marilor unităţi, unităţilor şi subunităţilor militare duc mîna la coifură şi întorc capul spre persoana ce primeşte parada; toţi cei care se află în formaţie, cu excepţia celor de la flancul drept, întorc simultan capul în aceeaşi direcţie. Cînd ultimul rînd al subunităţii trece de persoana ce primeşte parada, comandanţii lasă mîna de la coifură şi întorc capul înainte; toţi cei din formaţie întorc simultan capul înainte.

Portdrapelul şi asistenţii la trecerea de defilare nu întorc capul spre persoana ce primeşte parada.

295. Comandanţii unităţilor militare care trec în defilare pe maşini, merg înaintea unităţilor lor în automobile şi la doi-trei jaloneri înainte de a ajunge în faţa persoanei ce primeşte parada, o salută, ducînd mîna la coifură şi întorcînd simultan capul spre aceasta.

Militarii care se găsesc în cabinele automobilelor (autotractoarelor), la trecerea de defilare, nu execută salutul militar.

Militarii care se găsesc în caroserii deschise ale maşinilor, la doi-trei jaloneri de persoana care primeşte parada, o salută, întorcînd capul spre aceasta.

296. Fiecare unitate militară, trecînd pe lingă persoana care primeşte parada, se deplasează în aceeaşi formaţie pînă la locul indicat, de unde, după schimbarea formaţiei, se îndreaptă spre locul său de dislocare permanentă.

Cînd ultima unitate militară trece de persoana care primeşte parada, orchestra mixtă încetează să cînte, se întoarce la dreapta şi se deplasează la poziţia de plecare, de unde trece în defilare, cîntînd.

CAPITOLUL XI

DAREA ONORURILOR MILITARE
Principii generale

297. Garda de onoare poate fi desemnată pentru darea onorurilor militare, pentru scoaterea Drapelului de luptă la şedinţele solemne, la dezvelirea monumentelor statale, pentru înmormîntare, precum şi pentru întîmpinarea şi petrecerea reprezentanţilor statelor străine.

Garda de onoare desemnată pentru a participa la înmormîntare, în unele cazuri, poate fi transformată în escortă de onoare.

298. În componenţa gărzii de onoare, sînt desemnate subunităţi de la grupă pînă la companie în formaţie pe jos însoţită de orchestră. Garda de onoare poate fi desemnată din rîndul militarilor prin contract sau în termen.

Şef al gărzii de onoare este numit un ofiţer.

In caz de necesitate, din componenţa gărzii de onoare pot fi instalate perechi de santinele şi portdrapele.

299. Garda de onoare este desemnată printr-un ordin al şefului garnizoanei sau comandantului unităţii militare. În ordin se indică ţinuta şi armamentul personalului gărzii de onoare. Garda de onoare nu primeşte muniţii.

Pentru întîmpinarea şi conducerea reprezentanţilor din ţări străine garda de onoare este desemnată de fiecare dată printr-o dispoziţie specială a ministrului apărării al Republicii Moldova.

Garda de onoare este subordonată comandantului (şefului) garnizoanei şi comandantului comenduirii militare sau comandantului unităţii militare.

300. Schimbarea santinelelor gărzii de onoare şi portdrapelelor lor se efectuează cel tîrziu peste 15 minute. Comenzi pentru schimbare şi predarea postului nu se dau.

Santinelele gărzilor de onoare şi portdrapelele execută salutul militar.

Darea onorurilor militare la întîmpinarea persoanelor în cinstea cărora este desemnată garda de onoare şi la dezvelirea monumentelor

301. Pentru întîmpinarea şi conducerea reprezentanţilor ţărilor străine, garda de onoare cu Drapelul de luptă se adună într-o formaţie pe două rînduri în linie. Portdrapelul şi asistenţii se instalează la doi paşi de la flancul drept al gărzii, orchestra - la trei paşi în dreapta de la Drapelul de luptă.

La apropierea persoanei întîmpinate la o distanţă de 40-50 de paşi, şeful gărzii de onoare înarmate cu carabine comandă: „Gardă, V-aliniaţi", „DREPŢI", „Pentru onor spre dreapta (stînga, centru), prezentaţi ARM", iar gărzii înarmate cu pistoale-mitralieră: „Gardă, V-aliniaţi", „DREPŢI", „Pentru onor spre dreap-TA (stîn-GA, CENTRU)".

La aceste comenzi, garda de onoare prezintă armele pentru onor sau numai întoarce capul spre persoana întîmpinată; orchestra intonează „Marşul de întîmpinare"; şeful gărzii de onoare, ducînd mîna la coifură, se apropie cu pas de defilare de persoana întîmpinată şi oprindu-se la doi-trei paşi de aceasta, îi raportează. De exemplu: „Domnule _____, garda de onoare în cinstea sosirii Dumneavoastră este adunată. Şeful gărzii, maior Grosu”.

Cînd şeful gărzii se opreşte pentru prezentarea raportului, orchestra încetează intonarea marşului.

Încheind raportul, şeful gărzii, fără a lăsa mîna de la coifură, face un pas într-o parte cu piciorul stîng (drept), întorcîndu-se simultan la dreapta (la stînga). Orchestra intonează Imnul de Stat al ţării reprezentanţii căreia sînt întîmpinaţi, după care intonează Imnul de Stat al Republicii Moldova.

După încheierea intonării Imnului de Stat, şeful gărzii însoţeşte persoana întîmpinată de-a lungul frontului gărzii, urmînd-o la unu-doi paşi din partea exterioară a formaţiei şi ţinînd mîna la coifură.

După salutarea şi trecerea gărzii în revistă, şeful gărzii lasă mîna de la coifură, şi pentru cei înarmaţi cu carabine, comandă: „La picior – ARM” şi schimbă formaţia gărzii, în coloană cîte trei (cîte patru). După aceasta, garda trece în defilare sub intonarea marşului pe lîngă persoana întîmpinată.

302. Întîmpinarea şi însoţirea persoanei împuternicite cu dezvelirea monumentului se efectuează conform regulilor stabilite la pct.301.

Dacă persoana împuternicită cu dezvelirea monumentului este un militar, atunci, la salutul acestuia, personalul gărzii de onoare răspunde în conformitate cu Regulamentul serviciului interior al Forţelor Armate ale Republicii Moldova, iar la salutul celorlalte persoane - conform unei indicaţii speciale.

Înainte de a scoate învelitoarea de pe monument, şeful gărzii comandă: „Gardă, DREPŢI”, „Pentru onor spre CENTRU”; dacă garda este înarmată cu carabine, atunci comandă: „Gardă, DREPŢI”, „Pentru onor spre Centru, prezentaţi – ARM”; garda de onoare înarmată cu carabine prezintă armele pentru onor; orchestra intonează Imnul de Stat.

După încheierea intonării Imnului de Stat, şeful gărzii dă comanda „Pe loc REPAUS”(pentru cei înarmaţi cu carabine - „La picior, ARM”, apoi „Pe loc REPAUS”.

La sfîrşitul mitingului, garda de onoare şi orchestra (dacă permite situaţia), la comanda şefului gărzii, îşi schimbă formaţia în coloană cîte trei (cîte patru) şi trec în defilare, sub intonarea marşului, prin faţa monumentului. Santinelele gărzii de onoare sînt scoase printr-o dispoziţie specială.

303. La drapelul de luptă, în conformitate cu ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militare), se desemnează o gardă de onoare, două-trei portdrapele în funcţie de numărul schimburilor de santinele, pentru efectuarea schimbului concomitent al acestora. Santinelele gărzii de onoare se instalează pe ambele părţi, alături de Drapelul de luptă în poziţia „drepţi”, avînd pistoalele-mitralieră în poziţia „La piept” (carabinele - în poziţia „La picior”).

Pentru însoţirea Drapelului de luptă spre locul de organizare a şedinţei solemne şi înapoi spre unitatea militară se desemnează un pluton portdrapel.

Scoaterea Drapelului de luptă din unitatea militară şi aducerea acestuia înapoi se efectuează în conformitate cu prevederile Regulamentului instrucţiei de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

Onorul militar la înmormîntare

304. Trupele numite pentru darea onorului militar la înmormîntarea militarilor constituie o escortă de onoare.

Înmormîntarea militarilor decedaţi (căzuţi) se efectuează la locul ultimului loc de serviciu al acestora. În cazuri excepţionale, transportarea corpurilor neînsufleţite ale militarilor, care au căzut pe timp de pace în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar sau care au decedat din cauza unor maladii, spre alte locuri de înmormîntare (reînmormîntare) se efectuează pe contul statului, la decizia conducătorului structurii militare.

Se stabilesc categoriile de persoane decedate pentru care ceremonia funerară se desfăşoară în Casa Centrală a Armatei Naţionale (sau alte locuri de onoare stabilite):

1) în baza deciziei Preşedintelui Republicii Moldova – Comandant Suprem al Forţelor Armate:

a) persoanele cu merite deosebite faţă de stat;

b) persoane decorate cu cele mai înalte distincţii de stat.

2) în baza deciziei ministrului apărării al Republicii Moldova:

a) ofiţerii cu grade supreme, ofiţerii cu grade superioare, precum şi ofiţerii cu grade supreme şi superioare trecuţi în rezervă (retragere), eliberaţi cu dreptul de a purta ţinută militară;

b) militarii decedaţi (căzuţi) în timpul îndeplinirii obligaţiilor serviciului militar.

305. Escorta de onoare este desemnată la înmormîntarea militarilor decedaţi, la decizia şefilor direcţi ai acestora, precum şi la înmormîntarea persoanelor decedate, care au avut merite deosebite faţă de stat.

În afară de aceasta, la decizia conducătorului structurii militare, escorta de onoare este desemnată: la înmormîntarea ofiţerilor cu grade supreme, ofiţerilor cu grade superioare, precum şi ofiţerilor cu grade supreme şi superioare trecuţi în rezervă (retragere), eliberaţi cu dreptul de a purta ţinută militară, la înmormîntarea participanţilor la război, conflicte armate şi a ostaşilor internaţionalişti.

Organizarea înmormîntării militarilor, care au decedat în perioada aflării în serviciul militar activ, intră în obligaţiile şefilor direcţi ai acestora, iar a celorlalte persoane, la înmormîntarea cărora se numeşte escortă de onoare – în obligaţiile şefului (comandantului) garnizoanei.

306. Escorta de onoare are următoarea componenţă:

1) la înmormîntarea soldaţilor, sergenţilor şi subofiţerilor decedaţi - o grupă, un pluton sau o subunitate asimilată acestora;
2) la înmormîntarea ofiţerilor, precum şi a persoanelor supuse serviciului militar, care au decedat în timpul aflării în serviciul militar - un pluton, o companie sau o subunitate asimilată acestora;
3) la înmormîntarea participanţilor la război şi a ostaşilor internaţionalişti cu grad militar de soldat, sergent şi ofiţer inferior decedaţi - reieşind din posibilităţile organizatorice ale unităţilor militare şi de depărtarea acestora de la locul înmormîntării, escorta de onoare este desemnată în componenţă de o grupă.

Escorta de onoare în componenţă de un pluton şi mai mult trebuie să aibă un drapel fără husă şi cu panglică de doliu.

307. În afară de escorta de onoare, pentru înmormîntare se desemnează:

1) orchestră;
2) gardă de onoare la sicriu;
3) soldaţi pentru coborîrea sicriului în mormînt (8-10 persoane), fără arme, sub comanda unui sergent (subofiţer).

Pentru transportarea sicriului cu corpul neînsufleţit al defunctului se repartizează un automobil sau un afet de tun.

Pentru a duce ordinele şi medaliile se desemnează cîte o persoană la fiecare pernuţă cu ordin sau cu medalii. În cazul înmormîntării ofiţerilor pentru aceasta sînt desemnaţi ofiţeri, iar la înmormîntarea subofiţerilor, sergenţilor şi soldaţilor - subofiţeri, sergenţi sau soldaţi.

Fiecare ordin se fixează pe o pernuţă separată. Medaliile se pot fixa cîteva pe o pernuţă.

Pe capacul sicriului se fixează Drapelul de Stat al Republicii Moldova.

308. Escorta de onoare şi personalul desemnat pentru serviciul de înmormîntare a militarului ce a decedat în unitatea sa militară sînt desemnate de comandantul unităţii respective. Timpul şi locul scoaterii şi înmormîntării decedatului se aduc la cunoştinţa comandantului comenduirii militare.

Dacă militarul a decedat în afara locului de serviciu permanent, escorta de onoare şi personalul de serviciu pentru înmormîntare sînt numite de şeful garnizoanei de la locul unde a decedat militarul.

309. Dacă înmormîntarea militarului decedat va avea loc în alt oraş sau localitate, sicriul cu corpul neînsufleţit al acestuia este însoţit de escorta de onoare şi de orchestră pînă la ieşirea din oraş (gară, aeroport).

Pentru însoţirea sicriului cu corpul decedatului pînă la locul de înmormîntare, printr-un ordin al comandantului unităţii militare sau al şefului garnizoanei, sînt desemnate două-patru persoane, care au primit instrucţiunile respective şi cărora li s-au înmînat: anunţul de deces; certificatul de deces; o scrisoare către familia decedatului, semnată de comandantul unităţii militare cu expunerea circumstanţelor decesului; obiectele personale, valorile materiale şi decoraţiile decedatului, împachetate şi sigilate.

Ajungînd la locul de destinaţie, însoţitorii trebuie să predea comandantului centrului militar documentele şi obiectele decedatului, întocmind procesul-verbal respectiv, şi să participe la înmormîntare. Cotorul comunicatului despre deces cu indicarea în acesta a datei şi a locului înmormîntării, avînd ştampila centrului militar, este predat, la reîntoarcere, de către însoţitori la statul major al unităţii lor militare.

Despre data sosirii sicriului cu corpul decedatului în localitatea, unde va avea loc înmormîntarea, sau în punctele de transbordare de pe un tip de transport pe altul, comandantul comenduirii militare sau şeful garnizoanei respective trebuie să fie informat de către comandantul unităţii militare în care a decedat militarul cel puţin cu 24 de ore înainte de sosire.

Pentru întîmpinarea şi însoţirea sicriului cu corpul decedatului spre locul înmormîntării se numeşte o escortă de onoare şi un personal în serviciu de înmormîntare în conformitate cu pct.306-307.

310. Comandantul unităţii militare (comandantul comenduirii militare) este obligat să informeze în aceeaşi zi despre decesul militarului rudele apropiate ale decedatului şi centrul militar (raional, orăşenesc) de la locul de trai al familiei sau de recrutare a decedatului.

311. Comandantul comenduirii militare informează din timp comandantul unităţii militare, de la care se numeşte escorta de onoare şi personalul în serviciu de înmormîntare, despre timpul, locul prezentării şi ţinuta lor.

Subofiţerii şi ofiţerii trebuie să se prezinte la înmormîntare în ţinută de fiecare zi şi, la indicaţia comandantului comenduirii militare, cu brasardă de doliu pe mîneca stîngă.

312. Ora instalării gărzii de onoare la sicriul cu corpul decedatului este stabilită de şeful garnizoanei (comandantul unităţii militare).

Garda instalează din componenţa sa două perechi de santinele. O pereche de santinele se instalează de ambele părţi ale sicriului cu corpul decedatului la doi paşi de acesta la cap, cealaltă pereche - la picioare. Fiecare pereche de santinele se instalează cu faţa spre cealaltă pereche, avînd pistoalele-mitralieră în poziţia „La piept” (carabinele - în poziţia „La picior”) şi ia poziţia „drepţi”. Santinelele trebuie să aibă brasarde de doliu pe mîneca stîngă. Santinelele la sicriu se schimbă după cum este indicat la pct.300.

În timpul deplasării cortegiului funerar şi la coborîrea sicriului în mormînt santinelele nu se schimbă.

313. Pentru darea onorurilor decedatului pot fi instalate santinele de onoare din rîndul reprezentanţilor unităţii militare şi organizaţiilor obşteşti. Aceştia se instalează fără arme şi fără coifură, cu brasarde de doliu, alături de santinelele gărzii de onoare la distanţa de unu-doi paşi din partea exterioară a acestora şi se schimbă peste fiecare 3-5 minute.

314. La sosirea la locul de scoatere a sicriului, escorta de onoare se aliniază în formaţie în linie cu frontul spre ieşirea, pe care va fi scos sicriul. Orchestra se aliniază din dreapta, la trei paşi de la escortă.

În timpul înmormîntării, escorta de onoare nu execută salutul militar.

315. La scoaterea sicriului din clădire, în frunte merge un militar cu portretul defunctului, după acesta, la o distanţă de trei-cinci paşi, merg unul după altul militarii cu coroane, după dînşii, la aceeaşi distanţă - militarii cu ordinele şi medaliile răposatului, apoi merg militarii cu sicriul, persoanele ce îl însoţesc pe defunct şi garda de onoare.

În momentul scoaterii sicriului cu corpul decedatului, şeful gărzii de onoare, fără a părăsi locul său în formaţie, comandă: „DREPŢI" (dacă escorta este înarmată cu carabine: „DREPŢI. Pentru onor, prezentaţi – ARM" şi duce mîna la coifură. Toţi militarii care se găsesc în formaţie întorc capul spre sicriu. Orchestra intonează marşul funebru.

Militarii care se află în afara formaţiei, la scoaterea sicriului, iau poziţia de „drepţi" şi duc mîna la coifură.

316. Cortegiul funerar se deplasează în ordinea indicată la pct.312. Garda de onoare merge după persoanele care îl însoţesc pe decedat, apoi merge orchestra şi escorta de onoare.

La deplasarea cortegiului funerar pe jos, orchestra intonează cu întreruperi, marşul funebru.

Santinelele gărzii de onoare merg de ambele părţi ale sicriului cu pistoalele-mitralieră în poziţia „La piept" (cu carabinele – în poziţia „Pe umăr"); la însoţirea sicriului cu automobilul santinelele în poziţia şezînd ţin carabinele între genunchi, iar în poziţia în picioare - la picior.

317. În unele cazuri, în urma unei indicaţii speciale a şefului garnizoanei, la locul de scoatere a sicriului şi în apropierea locului înmormîntării de ambele părţi ale drumului, pe care va trece cortegiul funerar, pot fi aliniate trupe în formaţie pe jos pe un rînd sau pe două rînduri.

318. La sosire la locul înmormîntării, orchestra încetează intonarea marşului funebru. Escorta de onoare şi orchestra se aliniază, după cum permite locul cu frontul spre mormînt.

Militarii cu coroane, cu ordine şi cu medalii, cît şi santinelele gărzii de onoare trec lîngă mormînt.

319. Înaintea coborîrii sicriului cu corpul defunctului în mormînt, se desfăşoară mitingul de doliu. La sfîrşitul mitingului de doliu, Drapelul de Stat al Republicii Moldova se desprinde de pe capacul sicriului şi se împăturește în conformitate cu Regulamentul instrucţiei de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova. Comandantul gărzii de onoare înmînează solemn drapelul împăturit familiei decedatului sau celor mai apropiate rude (soţie, copii, părinţi), rostind solemn: "În calitate de reprezentant al Forţelor Armate ale Republicii Moldova, am onoarea de a Vă oferi acest drapel, ca un simbol al gratitudinii şi aprecierii din partea poporului nostru pentru distinsul serviciu pe care l-a oferit ţării persoana dragă Dumneavoastră." Ulterior, comandantul gărzii de onoare transmite rudelor acestuia ordinele, medaliile, insignele, precum şi documentele de decorare.

Decoraţiile militarilor decedaţi pot fi transmise muzeelor pentru păstrare şi expunere.

320. După încheierea mitingului de doliu, orchestra intonează marşul funebru. La coborîrea sicriului, escorta de onoare dă aceleaşi onoruri defunctului ca şi la scoaterea sicriului (pct.312). Subunitatea desemnată din componenţa escortei de onoare execută salutul de trei salve cu cartuşe de manevră, în acest caz, dacă în formaţie se află o companie, salutul este executat de un pluton, dacă în formaţie e un pluton sau o grupă, execută salutul toată subunitatea.

Cu prima salvă de salut orchestra intonează Imnul de Stat. După intonarea Imnului de Stat, trupele, dacă locul permite, trec în marş pe lingă mormînt. Santinelele sînt ridicate cînd orchestra termină intonarea Imnului de Stat sau după trecerea trupelor.

321. În cazul incinerării corpului decedatului, escorta de onoare se aliniază lîngă crematoriu cu frontul paralel pe direcţia de deplasare a cortegiului funerar. Orchestra se aliniază la trei paşi în dreapta (stînga) escortei.

La apropierea cortegiului funerar de crematoriu, orchestra, executînd marşul funebru, însoţeşte sicriul cu corpul decedatului în încăperea crematoriului.

În timpul mitingului de doliu, orchestra încetează să cînte. La coborîrea sicriului cu corpul decedatului pentru incinerare, orchestra execută marşul funebru, subunitatea numită execută salutul, de trei salve cu cartuşe de manevră. La începutul salutului, orchestra încetează să cînte. După salut orchestra intonează Imnul de Stat.

Onorurile militare la depunerea coroanelor

la mormintele şi la monumentele ostaşilor căzuţi în

luptele pentru integritatea şi independenţa Patriei

322. Delegaţiile unităţilor militare depun coroane la monumentele şi mormintele ostaşilor căzuţi în luptele pentru integritatea şi independenţa Patriei în baza deciziei conducătorului structurii militare.

323. La depunerea coroanelor de către delegaţiile statale, guvernamentale şi militare, printr-un ordin al şefului garnizoanei, se desemnează o gardă de onoare înarmată, care are unul sau cîteva Drapele de luptă ale unităţilor militare din garnizoană şi o orchestră.

Ţinuta gărzii de onoare, a orchestrei şi a militarilor ce participă la depunerea coroanelor este cea de paradă.

324. Înaintea depunerii coroanelor la monument (mormînt), din componenţa gărzii de onoare se instalează una-două perechi de santinele. Santinelele iau poziţia de „drepţi”, avînd pistoalele-mitralieră în poziţia „La piept” (carabinele - în poziţia „La picior”). Ora instalării şi ridicării santinelelor o fixează şeful garnizoanei.

Garda de onoare se aliniază în două rînduri în faţa monumentului (mormîntului) cu frontul sau flancul drept spre acesta (în funcţie de locul monumentului sau mormîntului). Drapelele de luptă se instalează la flancul drept al gărzii de onoare, orchestra se aliniază mai la dreapta de drapele.

325. Delegaţia cu coroana se aliniază în locul stabilit şi începe să se deplaseze spre monument (mormînt), trecînd de-a lungul formaţiei gărzii de onoare. Înaintea delegaţiei merge comandantul comenduirii militare sau ofiţerul gărzii de onoare. Din urma acestuia, la o distanţă de doi-trei paşi, persoanele ce duc coroana (două persoane), mai departe, la aceeaşi distanţă - delegaţia în coloană cîte trei-cinci persoane.

Cînd delegaţia cu coroana se apropie la 40-50 paşi de garda de onoare, şeful gărzii înarmate cu pistoale-mitralieră aflate în poziţia „La piept” comandă: „Gardă, V-aliniaţi”, „DREPŢI” „Pentru onor spre dreap-TA (stîn-GA)”, iar celei cu carabine „Gardă, V-aliniaţi”, „DREPŢI”, „Pentru onor spre dreapta (stînga, centru), prezentaţi – ARM”.

Garda de onoare, după ce execută comanda, însoţeşte delegaţia în mişcare prin întoarcerea capului. Orchestra intonează melodii funebre solemne. Drapelele de luptă se înclină înainte.

326. Cînd ajunge la monument (mormînt), delegaţia depune coroana şi îi comemorează pe cei căzuţi printr-un moment de reculegere. Orchestra încetează să cînte.

După păstrarea momentului de reculegere, orchestra intonează Imnul de Stat. După terminarea intonării Imnului, delegaţia se retrage de la monument (mormînt) şi se aliniază cu faţa spre gardă, iar garda de onoare, la comanda şefului gărzii, îşi schimbă formaţia în coloană de marş şi trece în defilare însoţită de marşul orchestrei prin faţa monumentului (mormîntului) şi persoanelor care au depus coroana.

327. În cazul depunerii coroanelor de către şefii unor state şi guverne străine, precum şi de către miniştrii apărării şi delegaţiile militare oficiale, se respectă ordinea expusă la pct.319-323. În acest caz, melodiile funebre solemne se intonează numai cu aprobarea şefului delegaţiei. După păstrarea momentului de reculegere, se intonează Imnul de Stat al ţării, delegaţia căreia a depus coroana. Delegaţiile militare din străinătate sînt însoţite de reprezentantul Ministerului Apărării al Republicii Moldova şi de comandantul comenduirii militare.

În cazul depunerii coroanelor la monumentele şi mormintele ostaşilor de către alte delegaţii din străinătate, gardă de onoare şi orchestră nu se desemnează. In acest caz, prin ordinul şefului garnizoanei sau al comandantului

comenduirii militare, la monument (mormînt) se instalează una-două perechi de santinele şi dacă e necesar, se numeşte un ofiţer cu doi militari pentru aducerea coroanei spre locul depunerii acesteia.

CAPITOLUL XII

PARTICIPAREA TRUPELOR LA LICHIDAREA CONSECINŢELOR UNOR SITUAŢII EXCEPŢIONALE

Principii generale

328. Unităţile militare ale Forţelor Armate ale Republicii Moldova participă la lichidarea consecinţelor unor situaţii excepţionale (calamităţilor naturale, avariilor de mari proporţii, catastrofelor, epidemiilor, epizootiilor) sau la acordarea ajutorului populaţiei sinistrate în baza unui ordin al conducătorului structurii militare. În cazuri excepţionale, cînd nu este timp pentru primirea permisiunii, unităţile militare pot participa la asemenea acţiuni în baza deciziei şefului garnizoanei, care raportează imediat despre aceasta.

329. Trupelor repartizate pentru lichidarea consecinţelor unor situaţii excepţionale sau pentru acordarea ajutorului populaţiei şeful garnizoanei le stabileşte sarcina, în care indică: în subordinea cărui comandant (şef) intră fiecare unitate (subunitate) militară, modul de deplasare, mijloacele tehnice date ca întărire, termenul de executare a sarcinii stabilite, armamentul, ţinuta şi modul de asigurare a drepturilor.

330. Sosind la locul de destinaţie, comandantul unităţii (subunităţii) militare se prezintă imediat la persoana, în subordinea căreia a fost pusă, şi la indicaţiile acesteia, organizează îndeplinirea sarcinii stabilite.

Dacă la locul avariei, catastrofei sau calamităţii naturale lipseşte persoana în subordinea căreia au fost trimise trupele, comandantul unităţii (subunităţii) militare întreprinde de sine stătător măsuri pentru îndeplinirea sarcinii stabilite, coordonînd acţiunile sale cu organele locale ale puterii de stat şi cu forţele repartizate la indicaţia acestora.

Despre îndeplinirea sarcinii stabilite, comandantul unităţii (subunităţii militare) raportează şefului garnizoanei şi şefului său nemijlocit.

331. Este interzisă subordonarea unităţilor, subunităţilor sau formaţiunilor militare reprezentanţilor organelor locale ale puterii de stat.

Pentru efectuarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări urgente, unităţile militare şi subunităţile de apărare civilă pot fi trecute temporar în subordinea şefului corespunzător al apărării civile.

332. Pentru paza bunurilor materiale ce au rămas sau au fost scoase de la locul avariei, catastrofei sau calamităţii naturale, sînt numite, printr-un ordin al comandantului unităţii (subunităţii) militare, repartizate pentru lichidarea consecinţelor unor situaţii excepţionale, gărzi temporare. Aceste gărzi sînt subordonate comandantului unităţii (subunităţii) militare, de la care au fost numite, şefului garnizoanei, comandantului comenduirii militare şi ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

ANEXE

APROB

Comandantul_____

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

“____”_____20____

Anexa nr. 1

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

secret

(la complectare)

TABEL CU ORGANIZAREA GĂRZILOR

Garnizoana_____

(denumirea localităţii)

u	en	Numărul de posturi	Personalul gărzilor

		Cu trei schimburi de santinele	Cu două schimburi de santinele	Cu utilizarea mijloacelor tehnice de pază (fără santinele)	În total posturi	Posturile cu cîini de pază	Şeful gărzii	Ajutorul şefului gărzii	Caporalii de schimb	Militarii de gardă	Etc.	Întreg personalul	Notă
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Şeful garnizoanei _____

(gradul militar, semnătura, numele**)**

Comandantul comenduirii militare a garnizoanei _____

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Notă: În coloana 8 se indică cine este numit şef de gardă (ofiţer, subofiţer, sergent).

APROB

Şeful garnizoanei

(Comandantul unităţii militare)

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

"____"_____20____

Anexa nr.2

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova secret

(la complectare)

TABEL CU RÎNDUL LA SERVICIU

al gărzii_____

în garnizoană (de zi)

_____

în garnizoană (unitatea militară)

la data de "_____"_____20____

Unităţile militare (subunităţile)	Personalul gărzii şi timpul începerii serviciului													Notă
	Ofiţerul de serviciu pe gărzi şi ajutorul său	Subunităţile de serviciu		Gărzile		Patrulele	Inspectorii PMR	Militarii de patrulă ai posturilor de control ale PMR	Mijloacele de transport pentru PMR	Militarul de serviciu şi plantonii pe parc	Militarul de serviciu şi ajutorii săi la punctele de control şi trecere	Militarul de serviciu şi personalul de asigurare pe cantină	Etc.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Comandantul comenduirii militare al garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare)

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Notă: 1. În coloanele 6, 7 şi 9 se pot indica personalul gărzii, categoria de militari numiţi în calitate de sef al gărzii şi timpul executării serviciului.

2. În coloana 8 se indică categoria de militari numiţi inspectori ai PMR.

3. În coloanele 9, 10 şi 11 poate fi indicat timpul executării serviciului.

APROB

Şeful garnizoanei

(Comandantul unităţii militare)

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

"____"_____20____

Anexa nr.3

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului

de gardă al Forţelor Armate

ale Republicii Moldova

TABELUL DE POSTURI AL GĂRZII nr. _____

(în garnizoană, interioară)

Personalul gărzii şi numărul de posturi	Numărul caporalilor de schimb şi al posturilor lor	Numărul postului ce se află sub pază	Consemnele de serviciu speciale ale santinelelor
1	2	3	4

Comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare)

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Notă:

1. În coloana 1 se enumeră întregul personal al gărzii. De exemplu: şeful gărzii (ofiţer, subofiţer, sergent) – 1; ajutorii şefului gărzii – 2; caporalii de schimb – 3; însoţitorii – 2 etc., după care se indică numărul de posturi cu 3 şi cu 2 schimburi de santinele, de posturi cu utilizarea mijloacelor tehnice de pază (fără santinele) şi de posturi cu cîini de pază.

2. În coloana 3 se indică denumirea obiectivelor la post şi se notează ce fel de sigilii (plumb pentru sigilat, numărul lor) sînt utilizate la fiecare obiectiv.

3. În coloana 4 se indică obligaţiile speciale de serviciu ale santinelelor în funcţie de condiţiile de pază şi apărare a fiecărui post, cazurile în care santinelei i se permite să facă uz de armă şi modul de ţinere a legăturii cu şeful gărzii (corpul de gardă).

Anexa nr.4

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

(prima pagină a foii de stare a gărzii)

FOAIA DE STARE A GĂRZII nr. _____

(în garnizoană, interioară)

_____

(data, luna, anul)

Data, ora, minutele	Conform cărei autorizaţii s-a permis accesul şi nr. autorizaţiei de acces	Denumirea obiectivului	Deschis, închis	Gr. militar, numele persoanei căreia i s-a permis accesul	Semnătura persoanei căreia i s-a permis accesul	Semnătura şefului gărzii
1	2	3	4	5	6	7

Pe această pagină se înscriu:

1. Menţiunile privind accesul în corpul de gardă şi la obiectivele aflate sub pază, semnăturile şefului gărzii şi ale persoanelor admise la deschiderea magaziilor.

2. Semnăturile şefilor gărzii noi şi celei vechi cu privire la schimbul gărzilor şi neregulile constatate în cadrul schimbului.

3. Menţiunile comandantului companiei (bateriei) cu privire la măsurile luate pentru lichidarea neregulilor din serviciul gărzii.

(paginile 2 şi 3 ale foii de stare a gărzii)

GRAFICUL POSTURILOR

Garda nr._____ de la_____

(subunitatea, denumirea convenţională a unităţii militare)

Şeful gărzii _____ (gradul militar, numele, prenumele)

Ajutorul şefului gărzii_____

(gradul militar, numele, prenumele)

Numerele posturilor	Gradul militar, numele şi prenumele caporalilor de schimb	Gradul militar, numele şi prenumele santinelelor		
		Schimbul 1	Schimbul 2	Schimbul 3

Însoţitorii_____
(gradul militar, prenumele şi numele)
Timpul instalării militarilor la posturi:
Cu trei schimburi_____
Cu două schimburi_____
Comandantul companiei (bateriei) _____
(gradul militar, semnătura, numele)
Locţiitor şef secţie S1 (A1) pentru lucrul educativ (sociolog-psiholog)_____
_____
(gradul militar, semnătura, numele)
Controlul medical efectuat de _____
(gradul militar, semnătura, numele)

Notă:

1. Dacă santinelele se schimbă peste o oră, se indică ora efectuării schimbării lor şi persoana care a efectuat-o.

2. În cazul modificării componenţei personalului schimburilor acest lucru se consemnează în coloanele respective.

3. În coloana a doua, suplimentar, se consemnează: dacă personalul gărzii include operatori pentru mijloacele tehnice de pază - gradele lor militare, numele şi prenumele, iar dacă sînt posturi cu cîini de pază - gradele militare, numele şi iniţialele instructorilor de cîini de pază.

4. Dacă gărzii i se atribuie mijloace de transport, marca şi numărul lor, cît şi gradele militare, numele şi prenumele conducătorilor auto sînt consemnate înaintea consemnării privind însoţitorii.

EVIDENŢA RAPOARTELOR SANTINELELOR
DESPRE EXECUTAREA SERVICIULUI

Nr. posturilor	Ora primirii rapoartelor											
	9-21	21-23	23-01	01-03	03-05	05-07	07-09	09-11	11-13	13-15	15-17	17-19

Notă: În lipsa raportului, seful gărzii este obligat să anunţe imediat caporalul de schimb sau să sosească personal la post pentru constatarea cauzelor.

LISTĂ PRIVIND REPARTIZAREA ARMELOR ŞI EFECTUAREA INSTRUCTAJULUI
PRIVIND TEHNICA SECURITĂŢII LA MÎNUIREA ARMELOR

Nr. crt.	Gradul militar	Numele şi iniţialele	Categoria, seria şi numărul armei	Cantitatea de muniţii	Semnătura privind preluarea	Semnătura privind instructajul

Şeful gărzii _____
(gradul militar, semnătura, numele)

(pagina 4 a foii de stare a gărzii)

LISTĂ
PENTRU APRECIEREA SERVICIULUI EFECTUAT DE PERSONALUL GĂRZII

Nr. crt.	Gradul militar	N.P.P.	Aprecierea											
			Pentru cunoaşterea regulamentului									Pentru cunoaşterea tabelului de post	Pentru acţiunile la post	Pentru serviciul practic
			Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.			

Şeful gărzii _____
(gradul militar, semnătura, numele)

(paginile 5-8 ale foii de stare a gărzii)

Pe această pagină se fac următoarele menţiuni:

1. Despre rezultatele controlului gărzii.
2. Despre timpul instalării în (schimbării din) post a santinelelor la deschiderea (închiderea) magaziilor.
3. Despre incidentele care au avut loc în timpul gărzii.
4. Despre accesul pentru vizitarea inculpaţilor şi a persoanelor condamnate.
5. Despre scoaterea cîinilor de pază la posturi şi de la posturi.
6. Despre toate neregulile constatate la mijloacele tehnice de pază, la împrejmuirile obiectivelor păzite şi despre timpul eliminării lor.

Data, ora, minutele	Rezultatele controlului

Analiza serviciului de gardă a fost efectuată de:

Comandantul companiei (bateriei)_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Foaia de stare a gărzii a fost verificată de:

şeful statului major_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Comandantul unităţii militare_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Notă:

1. Toate menţiunile în foaia de stare a gărzii se fac cu stiloul, fără corectări.

2. Şeful statului major al unităţii militare prezintă zilnic foile de stare ale gărzilor ce s-au schimbat comandantului unităţii pentru a lua cunoştinţă şi a lua decizie. După aceasta, şeful statului major al unităţii, în termen de 2 zile, restituie comandantului comenduirii militare foile de stare ale gărzii, cu consemnarea măsurilor luate pentru eliminarea neregulilor constatate.

3. Foile de stare ale gărzilor se păstrează la comenduirea militară (statul major al unităţii militare) timp de un an după anul în curs.

Anexa nr. 5

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

ÎMPREJMUIREA OBIECTIVELOR ŞI

UTILAREA POSTURILOR

1. Teritoriul pe care sînt amplasate obiectivele de pază trebuie să fie împrejmuit cu gard (din lemn, sîrmă ghimpată etc.).

Teritoriul pe care sînt amplasate obiectivele importante (magazii cu substanţe explozive, muniţii, combustibil etc.), trebuie să aibă împrejmuire exterioară şi interioară cu înălţimea de cel puţin 2 m şi distanţa dintre sîrme de cel mult 15 cm. Distanţa dintre împrejmuirea exterioară şi cea interioară este determinată de condiţiile locale şi poate fi de 10 m şi mai mare. Între împrejmuiri este amenajat un culoar de itinerar pentru mişcarea santinelelor şi un culoar de control, lîngă partea exterioară a împrejmuirii, cu lăţimea de cel puţin 5 m.

Pentru comoditatea controlului căilor de acces la obiectivul păzit, între împrejmuiri (lîngă împrejmuirea exterioară) pot fi instalate foişoare de observare, utilate cu mijloace de legătură, semnalizare, proiectoare şi instalaţii paratrăsnet.

La obiectivele de importanţă deosebită, în baza deciziei şefului statului major, pot fi executate construcţii inginereşti speciale cu armament şi aparate de observare sau foişoare de observare cu împrejmuire antiglonţ.

Pe căile de acces spre teritoriul obiectivelor păzite, în caz de necesitate, sînt puse indicatoare ce se văd bine ziua şi noaptea, cu inscripţiile: „Trecerea (circulaţia) interzisă”. Calea de ocolire se indică printr-o săgeată. Aceste indicatoare pot fi instalate doar pentru o anumită perioadă a zilei.

2. În jurul obiectivelor amplasate în exteriorul unităţii militare, de comun acord cu organele puterii de stat şi cu cele de autoadministrare locală, pot fi stabilite, în conformitate cu legislaţia, zone şi raioane interzise. Limitele

zonei (raionului) interzise vor fi marcate pe teren cu indicatoare ce se văd bine, în limba de stat. De exemplu: „Zonă interzisă (raion interzis), trecerea (circulaţia) interzisă”. Despre stabilirea limitelor zonei interzise (raionului interzis) şeful garnizoanei (comandantul unităţii militare, şeful obiectivului păzit) este obligat să anunţe, prin intermediul organelor administraţiei locale, populaţia localităţilor din apropiere. În limitele zonelor (raioanelor) interzise nu vor intra drumurile de circulaţie generală, construcţiile de locuit şi de serviciu, terenurile agricole etc.

3. Pe teritoriul postului, în funcţie de condiţiile locale, santinela va fi asigurată cu un cîmp vizual şi de tragere maxim (cel puţin 50 m). De aceea, teritoriul din jurul postului va fi curăţat de arbuşti, copacii vor fi tăiaţi parţial – crengile de jos pînă la înălţimea de 2,5 m, iarba – cosită, iar obiectele de prisos – înlăturate. Limita interzisă, ce stabileşte distanţa după care accesul persoanelor străine nu este admis, se marchează cu indicatoare vizibile pentru santinelă ziua şi noaptea şi în condiţii de vizibilitate redusă.

Pe teritoriile obiectivelor ce au cîteva posturi limitele fiecărui post sînt marcate pe teren cu indicatoare. De exemplu: „Hotarul (limita) postului nr. 2”.

4. Pentru paza şi apărarea celor mai importante obiective şi a corpului de gardă, aflate în afara taberelor militare, sînt săpate şi utilate tranşee, astfel ca din ele să fie deschis cîmpul de tragere asupra căilor de acces la post (corpul de gardă) şi să fie asigurată, în măsura posibilităţilor, legătura de foc cu posturile învecinate. Tranşeea este utilată cu mijloace de legătură (semnalizare) cu corpul de gardă.

5. Noaptea căile de acces la post şi la obiectivul de păzit vor fi iluminate. Iluminaţia va fi asigurată în aşa fel, ca santinela, stînd la post sau mişcîndu-se pe itinerar, să se afle tot timpul în umbră.

FOIŞOR DE OBSERVAŢIE

UMBRELĂ – CIUPERCĂ PENTRU SANTINELĂ

6. Postul este utilat cu mijloace de legătură, care îi vor permite santinelei (cel puţin din două puncte, iar la paza obiectivelor prin patrulare - peste fiecare 250 m de itinerar) să raporteze la corpul de gardă despre executarea serviciului.

7. Posturile interioare vor avea împrejmuire cu înălţimea de 0,7 - 1m şi iluminaţie. Punctul de control trebuie să dispună de o împrejmuire, care să apere santinela contra unui atac prin surprindere.

8. La fiecare post exterior (în caz de necesitate, şi la cel interior), nemijlocit în apropierea depozitului, magaziei etc., se vor afla mijloace de stingere a incendiului: stingătoare de flăcări, lăzi cu nisip, butoaie cu apă, căldări şi inventar (hîrleţe, topoare, răngi, cängi).

9. La postul exterior se va afla o umbrelă-ciupercă special utilată pentru păstrarea îmbrăcămintei de post; la postul interior - dulap sau cuier pentru scurta îmblănită (manta). Umbrela-ciupercă este vopsită în culoarea obiectivului păzit sau a terenului din jur.

10. Indicaţiile privitoare la utilarea obiectivelor cu mijloace tehnice de pază sînt expuse în compartimentul „Serviciul de gardă cu aplicarea mijloacelor tehnice de pază”.

Anexa nr.6

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

UTILAREA CORPULUI DE GARDĂ

1. Corpul de gardă constă din:

1) camera comună pentru întreg personalul gărzii;
2) camera şefului gărzii şi a ajutorului acestuia, care comunică printr-o uşă cu geam cu camera comună pentru personalul gărzii;
3) camera pentru schimbul ce se odihneşte al gărzii, care comunică printr-o uşă cu camera comună pentru personalul gărzii.

În afară de aceasta, în corpul de gardă vor fi: o sufragerie cu utilaj pentru încălzirea hranei, locuri (camere) de spălat, pentru fumat, pentru curăţarea armelor şi încălţămintei, cameră de uscare, loc pentru activităţi de menaj, veceu, magazie pentru combustibili. Corpurile de gardă ale gărzilor cu personal mic pot să nu aibă sufragerie. În aceste cazuri, se va utila un loc pentru păstrarea veselei şi produselor şi pentru încălzirea hranei.

În corpul de gardă al gărzii, majoritatea obiectivelor păzite ale căreia sînt utilate cu mijloace tehnice de pază, trebuie să existe o cameră în care se va afla panoul deservit de ajutorul (operatorul) şefului gărzii pentru mijloacele tehnice de pază. Panoul de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază va fi în cîmpul vizual al şefului gărzii.

2. În camera comună pentru personalul gărzii se vor afla:

1) o planşă cu textul Jurămîntului militar;
2) tabelul de posturi;
3) regulamentele militare;
4) ziare şi reviste;
5) desene sau planşe ce ilustrează regulile de executare a serviciului de gardă, precum şi imagini şi descrieri ale faptelor de eroism ale personalului gărzilor la executarea serviciului de gardă, fotografii ale militarilor eminenţi în executarea serviciului de gardă;
6) căşti telefonice pentru două treimi din personalul schimbului de veghe pentru audierea transmisiunilor radio;
7) seturi jocuri de şah şi de dame;
8) ceasornic;
9) lanterne pentru toţi caporalii de schimb;
10) termometre interior şi exterior;
11) trusă medicală şi pachete individuale de bandaje pentru întreg personalul gărzii;
12) Dulap pentru obiectele personale şi accesoriile de toaletă ale personalului gărzii.
13) rastelul pentru arme, utilat cu semnalizare luminoasă-acustică cu transmiterea semnalelor în camera şefului gărzii;
14) masă şi scaune pentru schimbul de veghe;
15) cuier pentru îmbrăcămintea personalului gărzii şi pentru al doilea set de îmbrăcăminte de post;
16) pubele.

Se permite ca dulapul şi cuierul să se afle în alte camere (coridor), în funcţie de amplasamentul corpului de gardă.

În camera comună, în afară de aceasta, poate fi instalat un televizor.

3. În camera şefului gărzii se vor afla:

1) lista documentelor primite de şeful gărzii;
2) lista utilajului, inventarului şi materialelor care se află în corpul de gardă;

3) schema de amplasare a posturilor, tabelul de posturi;
4) instrucţia pentru şeful gărzii;
5) pachetul cu documentaţie pentru caz de alarmă;
6) modele de permise de acces în funcţie de numărul persoanelor ce au dreptul să le semneze şi de semnături ale acestora;
7) modelul legitimaţiei de o singură dată ce permite controlul gărzii;
8) modele de sigilii (plumb pentru sigilat) aflate în lăzi speciale (safeuri) - pentru toţi caporalii de schimb;
9) lista persoanelor cu funcţii de răspundere, care au dreptul să deschidă magaziile (depozitele, parcurile) sau au dreptul să primească de la gardă maşinile de luptă (alt armament şi tehnică militară) aflate în remize; de regulă, în liste se indică gradul militar, funcţia, numele, prenumele, numărul documentului de identitate (paşaportului) al acestora, obiectivul la deschiderea (închiderea) cărui sînt admişi, ce sigiliu (plumb pentru sigilat) se aplică şi timpul deschiderii (închiderii) obiectivului;
10) cheile de la camerele arestului;
11) regulamentele;
12) telefonul de legătură directă cu ofiţerul de serviciu pe gărzi (unitatea militară) şi mijloacele de legătură cu posturile;
13) safeul metalic pentru pistoalele militarilor de gardă la punctele de control;
14) rezerva de muniţii în lăzi metalice cu lacătele şi cheile de la ele;
15) safeul de metal pentru păstrarea muniţiilor la posturile cu două schimburi;
16) rechizite de birou;
17) vas pentru apă şi pahare;
18) masă cu sertar ce se încuie şi două scaune;
19) cuier;
20) lanternă;
21) pat pentru odihnă.

4. În camera pentru schimbul de odihnă se vor afla paturi amenajate pentru odihnă; numărul lor va asigura odihna concomitentă a unui schimb de militari de gardă şi a altor persoane din gardă, cărora li se cuvine să se odihnească (pct.223).

5. În sufragerie vor fi:

1) mese şi scaune (taburete) pentru două treimi din personalul gărzii;
2) dulap pentru veselă şi produse ;
3) set de veselă şi vase pentru aducerea şi luarea mesei de către întreg personalul;
4) rezervor cu apă potabilă;
5) plită electrică sau aragaz pentru încălzirea hranei;
6) plonjor sau ceainic pentru fierberea apei;
7) chiuvetă sau vas pentru spălarea veselei.

6. În camera cu panoul de recepţie a semnalelor se vor afla:

1) aparatajul de recepţie a semnalelor de la mijloacele tehnice de pază;
2) documentaţia ajutorului şefului gărzii (operatorului) pentru mijloacele tehnice de pază;
3) masă şi scaune ;
4) rechizite de birou.

7. În locurile (camerele) pentru fumat, curăţare a armelor şi încălţămintei se vor afla: o masă pentru curăţarea armelor, o ladă metalică pentru cîrpe, rechizite pentru curăţarea încălţămintei.

8. Toată documentaţia gărzii, precum şi placatele vor fi în rame sau pe planşete.

9. În fiecare cameră va fi fixată pe perete lista bunurilor şi inventarului ce se află în ea.

10. Corpul de gardă se asigură cu surse electrice (de rezervă) de iluminare în funcţie de numărul camerelor şi cu mijloace de stingere a incendiilor: stingătoare de flăcări, lăzi cu nisip, butoaie cu apă, căldări şi inventar (hîrleţe, topoare, răngi, cängi).

Dacă corpul de gardă e amplasat în afara unităţii militare, la necesitate, ferestrele vor fi utilate cu plase metalice sau cu obloane de lemn ce se închid din interior.

11. Uşa de intrare în corpul de gardă este utilată cu zăvor ce exclude accesul neautorizat în corpul de gardă al persoanelor sosite pentru deschiderea (închiderea) obiectivelor păzite.

12. Teritoriul adiacent corpului de gardă va avea împrejmuire cu înălţimea de cel puţin 2 m. La intrarea în corpul de gardă va fi utilat locul pentru curăţarea încălţămintei (răzătoare metalice sau de lemn); în apropierea corpului de gardă se va instala un container pentru gunoi cu capac ce se închide.

13. Rezerva necesară de combustibili, de mijloace de iluminat (lumînări, lămpi de petrol, lanterne) şi inventarul pentru efectuarea curăţeniei se vor păstra în magazie.

14. În faţa corpului de gardă sînt amenajate terenuri pentru alinierea gărzii şi pentru încărcarea armelor, cu captor de gloanţe, care, pe timp de noapte, sînt bine iluminate, de asemenea, un loc (încăpere) pentru amplasarea personalului gărzii schimbate, cu rastel pentru păstrarea armelor. Corpul de gardă ce dispune de mijloc de transport va avea loc pentru parcarea lui.

Anexa nr. 7

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

REGISTRUL DE EVIDENŢĂ A REZERVEI DE CARTUŞE DE LUPTĂ

GARDA nr._____

Unitatea militară					
Data primirii şi consumării cartuşelor	Stocul de cartuşe de luptă		Denumirea ei, numărul documentului de ridicare şi completare a stocului de cartuşe	Controlul stocului de cartuşe	
	Pentru pistoale – mitralieră şi carabine	Pentru pistoale		Data controlului şi nota persoanei ce l-a efectuat, privind starea stocului de cartuşe	Nota privind lichidarea neajunsurilor constatate

Stocul de cartuşe la _____

Eliberate_____

Comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii) _____

(gradul militar, semnătura, numele)

Stocul de cartuşe la _____

Completat_____

Comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii)_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Stocul de cartuşe la_____

Comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţi)_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Notă:

1. La eliberarea (completarea) stocului de cartuşe se întocmeşte un act semnat de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii), şeful serviciului armament şi muniţii al unităţii militare, care a eliberat stocul de cartuşe, militarul de serviciu pe gărzi (unitatea militară) şi de şeful gărzii. Stocul de cartuşe de luptă se completează pînă la nivelul normei, lada se resigilează şi se predă spre păstrare şefului gărzii.

2. Aproximativ de aceeaşi formă este şi registrul de evidenţă a setului de grenade şi focoase. La rubricile respective, sînt indicate denumirile corespunzătoare.

Anexa nr. 8

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

ŢINUTA GĂRZILOR

1. Ţinuta gărzilor constă din scurtă de campanie călduroasă (scurtă îmblănită, manta), un set de ţinută de campanie curată şi îngrijită, încălţăminte, coifură, centură şi cartuşieră.

În calitate de îmbrăcăminte de post sînt folosite: pe timp de iarnă – cojoc şi pîslari; pe timp de vară – manta de ploaie cu glugă sau foaie de cort şi încălţăminte specială impermeabilă. Îmbrăcămintea de post, în afară de cojoc, constă din două complete pentru fiecare post, unul dintre care se află în corpul de gardă, iar altul - la post. În afară de aceasta, în corpul de gardă trebuie sa fie mantale de ploaie cu glugă sau foi de cort şi încălţăminte specială impermeabilă pentru întreg personalul gărzii.

În cazuri speciale, la indicaţia şefului statului major, santinelele pot executa serviciul în veste antiglonţ şi căşti de oţel.

2. Gărzile vor sosi la locul de apel în mantale (scurte îmblănite, scurte de campanie călduroase). Pe timp călduros, la indicaţia comandantului comenduirii militare (şefului statului major) gărzile se pot prezenta la apel fără mantale (scurte îmblănite, scurte de campanie călduroase).

Modul de purtare a mantalei (scurtei îmblănite, scurtei de campanie călduroase) poate fi schimbat; în timpul apelului – de către ofiţerul de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară), iar după apel – de către şeful gărzii.

3. Pe timp de vară cu vînt rece şi ploaie, schimburile pleacă la posturi în mantale (scurte de campanie călduroase). Dacă temperatura aerului depăşeşte + 15°C la umbră, schimburilor li se permite să lase mantalele (scurtele de campanie călduroase) în cuiere în corpul de gardă.

4. Pe timp nefavorabil, schimburile pleacă la posturi în mantale de ploaie cu glugi (foi de cort) şi în încălţăminte impermeabilă.

La post, santinelele dezbracă (îmbracă) mantalele de ploaie (foile de cort)în funcţie de situaţie.

5. Cojocul de post se îmbracă şi se dezbracă doar în timpul efectuării schimbului la posturi. Pîslarii se încalţă în corpul de gardă.

Se permite a îmbrăca cojocul şi a încălţa pîslarii dacă temperatura aerului e sub - 5°C şi dacă e vînt rece.

Cojocul se îmbracă peste manta (scurta de campanie călduroasă) .

Cojoacele şi mantalele de ploaie (foile de cort) dezbrăcate se pun în cui sub umbrela-ciupercă sau în foişorul de observare.

Mantalele de ploaie (foile de cort) şi pîslarii, după întoarcerea de la posturi, se scot şi se usucă.

6. Santinelele din interiorul încăperilor încălzite, la temperatura de cel puţin +18°C, vor fi întotdeauna fără mantale (scurte îmblănite, scurte de campanie călduroase).

Anexa nr. 9

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

POZIŢIA ARMEI SANTINELEI LA POST

Poziţia pistolului-mitralieră la pregătirea de tragere stînd în

Poziţia pistolului-mitralieră la pregătirea de tragere stînd în picioare utilizînd cureaua

Poziţia carabinei la pregătirea de tragere stînd în picioare

Poziţia armei: santinela a îmbrăcat foaia de cort

Notă:

1. Mişcîndu-se, santinela ţine arma conform poziţiei în figuri.

2. Santinelei cu pistol-mitralieră i se permite să lase în jos braţul drept sau cel stîng, iar santinelei cu carabină - să ţină arma cu mîna dreaptă înaintea gărzii trăgaciului.

3. Arma în poziţia „La umăr”, „La piept” sau „La picior” se ţine respectînd regulile indicate în Regulamentul instrucţiei de front al Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

Anexa nr. 10

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

AMENAJAREA TABEREI DE GARDĂ

PENTRU PREGĂTIREA PERSONALULUI GĂRZILOR

ÎN VEDEREA EXECUTĂRII SERVICIULUI

Locurile de instrucţie:

A - clasa de pregătire teoretică;

B- locul pentru desfăşurarea antrenamentelor de încărcare şi descărcare a armei;

C – locul de primire şi predare a postului, de schimbare a santinelelor;

D – locul pentru acţiunile pe care santinela urmează să le întreprindă în caz de incendiu;

E – locul pentru acţiunile pe care santinela aflată la post urmează să le întreprindă în diverse circumstanţe;

F – locul pentru însuşirea procedeelor luptei corp la corp;

G – locul pentru pregătirea gărzii pentru paza transporturilor cu încărcături militare (pentru unităţile militare ce dispun de asemenea gărzi).

Dotările:

1 - plafonieră;

2 - panouri pentru planşe (consacrate problemelor de instrucţie);

3 - stingătoare;

4 - mijloace de transmisiuni;

5 - indicatori ai limitelor interzise (distanţele minime pînă la care se pot apropia persoanele străine);

6 - elemente ale perimetrului postului cu mijloace tehnice de pază, fişie de control şi cu itinerar de deplasare a santinelei şi a mijlocului de transport;

7 - umbrelă-ciupercă de post;

8 - panou de conducere;

9 - locul pentru însușirea procedeelor luptei corp la corp;

10 - terenul pentru formaţia gărzii;

11 - planşă (poziţia armei la santinelă, modul de întrebuinţare a armei);

12 - împrejmuire pentru santinelă;

13 - planşă (obligaţiile personalului de gardă şi exigenţele privind securitatea la paza transporturilor cu încărcături militare);

14 - planul instrucţiunilor pentru personalul gărzii;

15 - casa cu bani;

16 - locul de încărcare a încărcătoarelor;

17 - locul pentru curăţarea încălţămintei.

Anexa nr. 11

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

PAZA OBIECTIVELOR CU CÎINII DE PAZĂ

1. Cîinii de pază, pentru întărirea pazei obiectivului, sînt folosiţi, de regulă, noaptea şi în condiţii de vizibilitate redusă (ploaie, ceaţă etc.).

2. La apelul gărzilor se prezintă doar ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază.

3. Durata aflării cîinilor la posturi nu va depăşi 12 din 24 ore, iar la temperatura aerului de -20°C şi mai joasă durata aflării cîinilor la post se va reduce pînă la 6 ore, şeful gărzii menţionînd acest lucru în registrul de serviciu al cîinilor de pază şi în foaia de stare a gărzii.

4. Drept post pentru cîinele de pază este considerat un sector de teren special utilat, în care pentru întărirea pazei obiectivului este folosit cîinele.

Posturile pentru cîinii de pază sînt situate în cele mai periculoase căi de acces la obiectiv, în faţa împrejmuirii exterioare (a posturilor), la distanţa de pînă la 80 m sau între împrejmuirea exterioară şi primul aliniament dotat cu mijloace tehnice de pază, ţinîndu-se seama de posibilitatea de a supune tirului terenul din faţă cîinelui.

5. Ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază amplasează cîinii la posturi la ordinul şefului gărzii. Amplasarea cîinilor o execută însoţit de ajutorul şefului gărzii sau de caporalul de schimb respectiv. Fiecare instructor de cîini duce cel mult doi cîini, neapărat cu botniţe.

La instalarea cîinilor la posturi botniţele se scot.

După încheierea amplasării cîinilor la posturi, ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cîinilor de pază raportează şefului gărzii.

6. Primind semnal de la santinelă sau auzind lătratul cîinelui, şeful gărzii, pentru clarificarea situaţiei, trimite imediat ajutorul său pentru serviciul cu cîini de pază, instructorul cîinilor de la acest post şi caporalul de schimb respectiv.

7. Odată cu zorii sau cu îmbunătăţirea condiţiilor de vizibilitate (după ploaie, ceaţă, ninsoare), cîinii sînt scoşi de la posturi de către ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază, fiind însoţit de ajutorul şefului gărzii sau de caporalul de schimb respectiv, şi duşi de instructorul de cîini la locul de amplasare permanentă. Despre scoaterea din posturi sau schimbarea cîinilor în posturi, şeful gărzii dă indicaţii ajutorului său pentru serviciul cu cîini de pază.

8. Controlul serviciului cîinilor de pază şi stării posturilor este exercitat, cu permisiunea şefului gărzii, de ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază (de instructor) în componenţa echipei de control-pază sau însoţit de ajutorul şefului gărzii (caporalului de schimb respectiv).

9. Modul de întreţinere şi de pregătire a cîinilor de pază, precum şi indicaţiile privitoare la utilarea posturilor pentru cîinii de pază şi modul de efectuare a controlului asupra îndeplinirii serviciului de către cîinii de pază sînt expuse într-o instrucţiune specială.

Ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază

10. Ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază este numit din rîndul instructorilor de cîini de pază superiori. El se află în subordinea şefului gărzii şi răspunde de amplasarea la timp la posturi a cîinilor de pază şi de serviciul instructorilor de cîini de pază.

11. Ajutorul şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază are următoarele obligaţii:

1) să cunoască exact amplasamentul posturilor de cîini de pază şi să conducă repartizarea lor în posturi;

2) înainte ca instructorii cîinilor de pază să fie trimişi la posturi, să verifice cunoaşterea de către ei a obligaţiilor lor şi starea echipamentului cîinilor;

3) cel puţin o dată în timpul aflării la post a cîinilor, să controleze comportamentul lor;

4) să completeze catalogul serviciului cîinilor de pază (numărul postului, numele cîinelui, numele şi prenumele instructorului, timpul instalării cîinelui la post, timpul efectuării controlului şi rezultatele îndeplinirii serviciului de către cîine, condiţiile meteo, timpul scoaterii cîinelui de la post).

Instructorul cîinilor de pază

12. Instructorul cîinilor de pază este răspunzător de menţinerea în bună stare a posturilor de cîini de pază. El se află în subordinea şefului gărzii şi a ajutorului acestuia pentru serviciul cu cîini de pază.

13. Instructorul cîinilor de pază are următoarele obligaţii:

1) să nu părăsească subunitatea fără permisiunea ajutorului şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază;

2) să cunoască amplasamentul posturilor cîinilor de pază şi condiţiile de serviciu la ele ;

3) să cunoască cîinii de pază ai schimbului său şi comportamentul lor la posturi;

4) să controleze, la ordinul ajutorului şefului gărzii pentru serviciul cu cîini de pază, comportamentul cîinilor la posturi, precum şi starea posturilor ;

5) să ia măsuri pentru lichidarea neîntîrziată a neregulilor depistate la posturi (ruperea lanţurilor, încîlcirea lor).

Anexa nr.12

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

AMPLASAREA ŞI UTILAREA

COMENDUIRII MILITARE A GARNIZOANEI

1. Pentru amplasarea comenduirii militare a garnizoanei este necesară o clădire sau o încăpere separată, un loc special pentru instrucţiile la pregătirea de front cu militarii reţinuţi pentru încălcarea regulilor privind ţinuta militară sau pentru neexecutarea salutului militar.

Suprafaţa generală a clădirii (încăperii) va corespunde normelor stabilite pentru amplasarea instituţiilor Ministerului Apărării al Republicii Moldova.

2. În clădirea (încăperea) comenduirii militare a garnizoanei trebuie să fie următoarele camere: pentru ofiţerul de serviciu pe gărzi şi ajutorul lui; pentru înregistrarea militarilor sosiţi în garnizoană; camere pentru militarii reţinuţi provizoriu: una pentru soldaţi şi sergenţi; alta – pentru subofiţeri, şi o cameră pentru servicii de menaj.

Împreună cu comenduirea militară poate fi amplasat serviciul poliţiei militare rutiere (PMR) al garnizoanei. Pentru serviciul dat în comenduire sînt utilate birouri pentru personal (şeful PMR, inspectorii PMR**),** pentru şedinţele comisiei militare de calificare a PMR a garnizoanei, de asemenea, clase de pregătire şi instructaj ale serviciului PMR şi de verificare a cunoaşterii de către conducătorii auto a regulilor de circulaţie rutieră.

Lîngă comenduirea militară este utilat un loc de parcare a mijloacelor de transport ale patrulelor şi PMR**.**

3. În camera ofiţerului de serviciu pe gărzi şi a ajutorului lui se vor afla:

1) instrucţia pentru ofiţerul de serviciu pe gărzi;
2) schema garnizoanei cu indicarea amplasamentelor unităţilor militare, organelor Ministerului Afacerilor Interne, itinerarelor de patrulare, posturilor de control ale PMR şi locurilor publice din oraş;
3) registrul de primire şi de predare a serviciului;
4) agenda cu numerele telefoanelor orăşeneşti;
5) tabelele de posturi ale gărzilor pe garnizoană;
6) modelele legitimaţiilor ce dau dreptul de a controla gărzile;
7) set de regulamente militare;
8) safeul metalic pentru păstrarea documentelor;
9) safeu sau ladă metalică pentru păstrarea armelor şi muniţiilor gărzii (echipei) sosite în garnizoană;
10) dulapul pentru păstrarea staţiilor radio;
11) biroul de cancelarie cu rechizite de scris;
12) trei-patru scaune;
13) patul pentru odihnă;
14) ceasornicul;
15) termometrele interioare şi exterioare;
16) dulapul sau cuierul pentru îmbrăcămintea călduroasă;
17) vasul pentru apă şi paharele;
18) telefonul pentru legătura cu şeful garnizoanei, cu comandantul comenduirii militare, cu gărzile, cu unităţile de pompieri ale oraşului şi cu comandanţii unităţilor militare ale garnizoanei, precum şi staţia radio pentru asigurarea legăturii cu patrulele şi cu posturile de control ale PMR;
19) sursele de iluminare de rezervă.

În camera pentru militarii de patrulă se vor afla:

1) schema itinerarelor de patrulare;

2) planşele (desenele) cu ţinuta militarilor;

3) masa;

4) scaunele (după numărul militarilor de patrule);

5) paturi pentru odihnă;

6) dulap sau cuier pentru îmbrăcămintea călduroasă;

7) vas pentru apă şi pahare;

8) ziare şi reviste.

În garnizoanele în care patrulele se înarmează, în camera pentru militarii de patrulă vor fi rasteluri pentru păstrarea armelor şi masă pentru curăţarea lor.

Camerele pentru militarii reţinuţi provizoriu vor fi dotate cu paturi de scîndură şi vor avea gratii la geamuri.

6. Modul de asigurare şi deservire gospodărească a încăperii comenduirii militare a garnizoanei este determinat de şeful garnizoanei.

Anexa nr. 13

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

ORDINEA DE EVIDENŢĂ A MILITARILOR

CE SE AFLĂ IN DELEGAŢIE ŞI IN CONCEDIU

EVIDENŢA UNITĂŢILOR MILITARE ALE GARNIZOANEI

1. La sosirea sa în locul de delegare sau concediu fiecare militar este obligat să se pună la evidenţă la comenduirea militară a garnizoanei (dacă aceasta lipseşte – la centrul militar apropiat), iar înainte de plecarea sa la locul de serviciu – să se scoată de la evidenţă.

Dacă locul de sosire a militarului este situat departe de comenduirea militară a garnizoanei sau de centrul militar (peste 10 km), militarul poate să se pună la evidenţă (să se scoată de la evidenţă) la organul administraţiei publice local.

Militarii delegaţi într-o unitate militară se pun la evidenţă în acea unitate militară.

La punerea la evidenţă sau la scoaterea de la evidenţă în documentul de delegaţie sau în biletul de concediu se efectuează inscripţia respectivă. Inscripţia de sosire trebuie făcută cel tîrziu a doua zi după sosire, iar inscripţia de plecare – în ajunul sau în ziua plecării.

2. Generalii şi coloneii anunţă despre sosire sau plecare comandantul comenduirii militare a garnizoanei prin telefon sau în scris, iar foaia de delegaţie sau biletul de concediu pentru notarea datelor de sosire sau de plecare le expediază acestuia prin curier special.

Militarilor angajaţi prin contract sau aflaţi în concediu li se permite să se prezinte la comenduirea militară a garnizoanei la centrul militar în haine civile.

3. Toţi militarii, în timpul aflării în delegaţie sau concediu, sînt obligaţi să aibă bilet de concediu sau foaie de delegaţie şi să le prezinte la cererea şefilor şi superiorilor. In cazul schimbării adresei, primirii permisiei de prelungire a concediului sau a termenului delegaţiei, în caz de boală sau în alte cazuri care nu permit plecarea la timp, militarii sînt obligaţi să informeze despre aceasta imediat comenduirea militară a garnizoanei, centrului militar sau organului administraţiei publice locale (unde a fost pus la evidenţă) .

4. Pentru evidenţa militarilor sosiţi în concediu sau în deplasare, în comenduirea militară (centrul militar) se ţine un registru de evidenţă:

REGISTRUL DE EVIDENŢĂ A MILITARILOR AFLAŢI ÎN DELEGAŢIE SAU CONCEDIU

Numărul curent	Gradul militar	Numele, prenumele	Unitatea militară (denumirea convenţională)	Scopul sosirii în garnizoană	Numărul şi data foii de delegaţie, biletului de concediu	Cînd trebuie să se întoarcă în unitatea militară	Inscripţia privitor la cauzele reţinerii, pentru cît timp	Inscripţia privind scoaterea de la evidenţă

5. La declararea mobilizării, toţi militarii aflaţi în concediu (cu excepţia celor aflaţi în concediu pe motiv de boală) sau în deplasare trebuie să se scoată de la evidenţă şi să plece fără întîrziere la locul de serviciu, fără a aştepta dispoziţii speciale. Dacă unitatea militară nu se va afla în locul vechi de dispunere, militarii sînt obligaţi să se prezinte la cea mai apropiată comenduire militară sau centrul militar. Militarii aflaţi în concediu din motive de sănătate sînt obligaţi să se prezinte la centrul militar pentru examinare, iar în caz de imposibilitate de a se prezenta din cauza stării sănătăţii – vor înştiinţa fără întîrziere în scris despre aceasta, anexînd certificatul medical.

6. Evidenţa unităţilor militare (subunităţilor, echipelor independente) ale garnizoanei este ţinută de către comandantul comenduirii militare a garnizoanei conform regulilor stabilite.

Comandanţii (şefii) care trimit unităţi (subunităţi, echipe) militare în altă garnizoană sau în puncte învecinate cu ea, sînt obligaţi să înştiinţeze comandantul (şeful) acesteia, despre sosirea lor.

Comandantul unităţii (subunităţii, echipei), la sosirea unităţii (subunităţii, echipei) în punctul indicat, este obligat să raporteze despre aceasta şefului garnizoanei şi s-o pună la evidenţă la comenduirea militară a garnizoanei în ziua sosirii.

Anexa nr. 14

la Regulamentul serviciului

de garnizoană şi serviciului de gardă

al Forţelor Armate ale Republicii Moldova

ARESTUL

Principii generale

1. Pentru deţinerea militarilor în arest se utilează o încăpere specială – arestul. Arestul poate fi al garnizoanei sau al unităţii militare.

2. În arest, pot fi deţinuţi:

1) militarii sancţionaţi pentru încălcări disciplinare;

2) militarii reţinuţi în stare de ebrietate, pentru încălcarea disciplinei militare şi cei fără acte de identitate – cel mult de 24 ore;

3) militarii reţinuţi de organul de urmărire penală, fiind suspectaţi de săvîrşirea unei infracţiuni – cel mult trei zile (72 ore);

4) inculpaţii militari şi militarii arestaţi preventiv de către instanţa de judecată, faţă de care se exercită urmărirea penală – cel mult 30 de zile;

5) militarii condamnaţi de judecătoria militară – pînă la primirea sentinţei.

3. Dacă în arestul garnizoanei nu sînt locuri libere, militarii prin contract sancţionaţi disciplinar cu deţinere în arest pot fi deţinuţi, într-o încăpere special amenajată, la comenduirea militară a garnizoanei (unitatea militară), sub observaţia ofiţerului de serviciu pe gărzi (pe unitatea militară).

4. Arestul unităţii militare se creează în cazul în care arestul garnizoanei nu dispune de locuri suficiente, el fiind utilizat doar pentru aflarea în arest a soldaţilor şi sergenţilor în termen, conform instrucţiilor pentru arestul de garnizoană. Arestul unităţii militare se instituie în baza ordinului şefului garnizoanei (comandantului de mare unitate).

5. În unităţile militare aflate la distanţă mare de arestul garnizoanei, prin ordinul şefului garnizoanei (comandantului de mare unitate) poate fi utilată o încăpere pentru deţinerea temporară, pînă la 24 ore, a militarilor aflaţi în stare de ebrietate. Cerinţele faţă de paza şi utilarea lui sînt aceleaşi ca şi pentru celula celor reţinuţi temporar.

Trimiterea şi escortarea (însoţirea) în arest

a persoanelor arestate

6. Militarul se consideră arestat din momentul primirii şi luării acestuia sub pază de către şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe unitate).

Militarii sancţionaţi disciplinar cu arest sînt trimişi în arest cu nota de arest privind ordonarea sancţiunii.

Militarii reţinuţi de organul de urmărire penală sînt transmişi spre supraveghere în baza procesului-verbal de reţinere al procurorului sau, după caz, în baza încheierii instanţei de judecată.

7. Militarii în termen sancţionaţi disciplinar sînt trimişi în arest în grupe de cel mult trei persoane, în coloane cîte unul, fiind însoţiţi de militari prin contract.

Sergenţii sînt trimişi separat de soldaţi.

8. Militarii prin contract sancţionaţi disciplinar cu arest se prezintă singuri la arest.

9. Pentru trimiterea persoanelor arestate în arestul garnizoanei, prin ordinul comandantului comenduirii militare (şefului statului major al unităţii militare), se repartizează, în caz de necesitate, un mijloc de transport (mijloc de transport special amenajat).

În mijloacele de transport, militarii arestaţi sînt amplasaţi cu faţa în sensul opus mişcării; lor li se interzice să se ridice şi să se întoarcă cu faţa în sensul mişcării. Însoţitorii se află în partea anterioară a caroseriei, astfel încît să-i poată ţine pe arestaţi sub control vizual permanent.

10. Militarii reţinuţi de organul de urmărire penală, precum şi militarii reţinuţi pentru identificare şi cei sancţionaţi disciplinar cu arest sînt trimişi în arest, la organul de urmărire penală, în instanţa de judecată etc. sub escortă.

Componenţa escortei şi obligaţiile ei, precum şi modul de asigurare a pazei sînt stabilite de comandantul comenduirii militare (şeful statului major al unităţii militare) în fiecare caz concret.

Însoţitorul va ţine arma „la umăr”. Arma se încarcă doar la ordinul şefului, care a numit însoţitorul, după regulile expuse la pct.82 şi pct.83.

11. Deplasarea pe jos cu militarii arestaţi prin oraşe şi localităţi mari, precum şi circulaţia lor în transportul public este interzisă.

Primirea în arest a militarilor arestaţi

12. Militarii arestaţi, sînt primiţi în arestul garnizoanei de către şeful arestului, iar în lipsa acestuia – de şeful gărzii; în arestul unităţii militare – de militarul de serviciu pe unitate.

13. Şeful arestului (şeful gărzii, ofiţerul de serviciu), la primirea soldaţilor şi sergenţilor arestaţi, controlează prezenţa obiectelor pe care aceştia trebuie să le aibă asupra lor, execută personal percheziţia acestora, ridică spre păstrare centurile, obiectele şi lucrurile preţioase ce nu pot fi deţinute în arest, precum şi toate documentele de serviciu, notează toată informaţia din nota de arest (încheierea instanţei de judecată) şi alte date necesare în registrul militarilor arestaţi şi în lista nominală a militarilor arestaţi.

LISTA NOMINALĂ A MILITARILOR ARESTAŢI

Numărul curent	Gradul militar	Numele, prenumele	În ce cameră este deţinut	Data		Semnătura şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitate) privind eliberarea militarului din arest
				Intrării în arest	Eliberării din arest	

Şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe unitate)_____

_____ (gradul militar, semnătura, numele)

Notă: După primirea militarilor arestaţi, şeful gărzii noi face în listă următoarea inscripţie:

Pe data ____ luna _____ anul _____ , la ora _____, conform prezentei liste, am primit militari arestaţi în număr de _____ şi semnează.

Şeful gărzii vechi semnează mai jos.

REGISTRUL MILITARILOR DEŢINUŢI ÎN ARESTUL GARNIZOANEI ÎN 20_____

Numărul curent	Funcţia, gradul militar, numele, prenumele	Unitatea (denumirea convenţională a unităţii militare)	De către cine a fost arestat	Cauza arestării	Pentru cît timp şi în ce cameră este deţinut	Obiectele, documentele	Data intrării în arest	Data la care expiră termenul de aflare în arest	Data controlului medical şi îmbăierii	Consemnarea eliberării	Semnătura privind primirea la plecare a obiectelor, documentelor şi banilor

Notă:

La rubrica „De către cine a fost arestat”, în cazul persoanelor condamnate, se specifică „condamnat de judecătoria militară _____ ”, iar în cazul persoanelor arestate şi reţinute de către organele de urmărire penală – „Arestat de organul de urmărire penală (se indică care) _____ ”.

RECIPISĂ DE PRIMIRE
A MILITARULUI IN AREST

Arestatul _____

(gradul militar, numele, prenumele,

_____

subunitatea, unitatea)

este primit în arest pentru termen de _____ zile de la _____ pînă la _____ cu deţinere în cameră _____

_____

(ora, data, luna)

L.Ş.

Şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe unitatea militară)_____

_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Pe versoul recipisei se indică:

Asupra militarului arestat sînt toate obiectele (lipsesc sau nu sînt permise următoarele obiecte)_____

Şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe unitatea militară)_____

(gradul militar, semnătura, numele)

Menţiunile din recipisă privind obiectele aflate asupra militarilor trimişi în arestul garnizoanei se fac de către şeful arestului şi se semnează de către acesta.

Lista obiectelor, documentelor şi suma banilor ridicate şi primite sînt trecute de şeful arestului în registrul militarilor arestaţi în prezenţa militarului arestat, eliberîndu-i recipisa de primire şi trimiţîndu-l cu nota de arest la şeful gărzii pentru a fi plasat în cameră.

În cazul în care în arestul garnizoanei militarul arestat este primit de şeful gărzii, acesta îi eliberează arestatului o recipisă cu privire la obiectele primite de la el. Nota de arest şi obiectele, împreună cu lista lor, militarul le prezintă şefului arestului.

14. La primirea în arest a militarilor prin contract sancţionaţi disciplinar cu arest, obiectele lor nu sînt cercetate, fiind însă preveniţi ce obiecte pot avea asupra lor în cameră.

15. Şeful gărzii, primind militarul arestat, semnează în nota de arest şi o întoarce şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitatea militară).

Şeful arestului (ofiţerul de serviciu) păstrează la sine nota de arest şi eliberează însoţitorului recipisa de primire a militarului arestat, care va fi prezentată persoanei care 1-a trimis pe militar în arest.

Întreţinerea în arest a militarilor sancţionaţi disciplinar cu arest

16. Soldaţii, sergenţii şi subofiţerii sancţionaţi disciplinar cu arest sînt deţinuţi în camere comune sau în celule, dorm pe paturi şi sînt asiguraţi cu lenjerie de pat (plapumă, două cearşafuri, pernă cu faţă de pernă şi saltea).

Sergenţii sînt deţinuţi la arest separat de soldaţi, iar militarii pin contract sînt deţinuţi sub observarea şefului gărzii.

17. Militarii arestaţi sînt obligaţi să respecte întocmai regulile stabilite pentru arest, să execute cerinţele şefului arestului (ofiţerului de serviciu) şi ale personalului gărzii.

Militarilor arestaţi, care nu respectă regulile de ordine interioară stabilite în arest sau care comit încălcări de disciplină militară şi au o atitudine neglijentă faţă de lucru, le sînt aplicate sancţiuni adăugătoare de către comandantul comenduirii militare a garnizoanei (în arestul garnizoanei) sau de către comandantul unităţii militare (în arestul unităţii). La ordinul acestor persoane şi al şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitate), militarii arestaţi, care au comis încălcări, sînt trecuţi în celule. Şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe unitate) face menţiunea respectivă în nota de arest.

Detenţia suplimentară a militarilor, ordonată în arest, este confirmată printr-o notă corespunzătoare de arest. Durata aflării în arest fără întrerupere pentru militarii în termen nu va depăşi 15 zile, iar pentru militarii prin contract – 10 zile.

18. Regimul zilei în arestul garnizoanei este stabilit de comandantul comenduirei militare a garnizoanei, iar în arestul unităţii – de comandantul unităţii militare.

Pentru soldaţii, sergenţii şi subofiţerii deţinuţi în arest sînt organizate zilnic, timp de 7 ore, instrucţii şi activităţi de studiere a regulamentelor.

Sergenţii deţinuţi în camere comune participă la instrucţii şi activităţi în calitate de superiori.

Soldaţii şi sergenţii deţinuţi în arest în camere comune pot fi antrenaţi în munci de amenajare a arestului sau în cadrul unităţii (instituţiilor) militare pentru o perioadă de pînă la 6 ore pe zi.

Militarii deţinuţi în celule nu sînt antrenaţi în munci şi în alte activităţi.

Controlul matinal şi apelul de seară al militarilor arestaţi sînt executate de către şeful gărzii sau de către ajutorul său după listele nominale pe camere.

Durata somnului pentru toţi militarii arestaţi este de 7 ore în 24 ore. Pe timpul zilei, somnul sau aflarea în poziţie culcat sînt interzise.

19. Pe parcursul a 24 ore, cu excepţia timpului de executare a muncilor (instrucţiilor) şi plimbărilor, arestaţii se află încuiaţi în camere. Camerele pentru militarii pin contract nu se încuie.

Lacătele pentru toate camerele vor fi la fel, se vor încuia cu aceleaşi chei. Două chei se vor păstra în camera şefului gărzii, iar una – în camera şefului arestului.

20. Militarii deţinuţi în arest trebuie să aibă în camere lenjerie de corp, ţinută de lucru şi încălţăminte. Celelalte obiecte se păstrează în afara camerelor, în conformitate cu ordinea stabilită în arest.

Militarilor prin contract arestaţi li se permite să aibă cărţi personale, bani, accesorii de toaletă şi pentru scris. Pentru somn, ei primesc lenjerie de pat (plapumă, două cearşafuri, pernă cu faţă de pernă şi saltea).

21. În camerele comune, dintre militarii arestaţi sînt numiţi superiorii pe camere, care răspund pentru ordinea în camere. Ei sînt obligaţi să-i adune pe cei arestaţi în formaţie pentru controlul matinal, pentru apel în timpul schimbării gărzilor, pentru apelul nominal de seară al arestaţilor, de asemenea, să controleze ca ei să se culce la timp, să nu deterioreze pereţii şi geamurile, să nu facă inscripţii pe paturi, pe pereţi şi să nu stingă lumina.

22. Militarii, deţinuţi în arest, zilnic se scot la plimbare pentru cel puţin 60 de minute, cu însoţitori.

Soldaţii arestaţi sînt scoşi separat de sergenţi.

Pentru toaleta matinală şi cea de seară, soldaţii şi sergenţii arestaţi sînt scoşi din camere cu însoţitori: militarii arestaţi în camere comune – pe camere, iar cei din celule – cîte unul.
Chemarea însoţitorului se efectuează prin santinelă.

23. Militarii prin contract arestaţi, în timpul stabilit de regimul zilei, ies zilnic la plimbare, aparte de ceilalţi militari arestaţi. La plimbare şi pentru satisfacerea necesităţilor fiziologice ei ies singuri, fără însoţitor.

24. Soldaţilor şi sergenţilor, la scoaterea lor în limitele arestului, nu se eliberează centuri.

În timpul ieşirii din arest (la munci, la baie) militarii arestaţi trebuie să fie în ţinuta militară.

Sergenţii şi soldaţii în termen arestaţi, la ieşirea din arest pe teritoriul unităţii militare, merg cu pas de front, în grupe nu mai mari de 15 persoane, însoţiţi de un militar de gardă (însoţitor).

Pentru trimiterea militarilor arestaţi în afara arestului (unităţii), la ordinul comandantului comenduirii militare (şefului statului major al unităţii), se atribuie un mijloc de transport.

Militarii prin contract arestaţi, dacă sînt chemaţi de comandantul comenduirii militare sau sînt trimişi la instituţia medicală sau baie, pleacă singuri cu permisiunea şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitate).

25. In cazul în care atribuirea din personalul gărzii a unui militar de gardă pentru însoţirea arestaţilor în afara arestului (la munci, la baie etc.) nu este posibilă, la ordinul comandantului comenduirii militare (şefului statului major), se numeşte un serviciu adăugător.

26. La executarea de către militarii arestaţi a muncilor, militarul de gardă are următoarele obligaţii:

1) să nu permită efectuarea lucrărilor concomitent în cîteva locuri, dacă aceasta face mai dificilă paza şi observarea arestaţilor;
2) să urmărească ca, în timpul lucrărilor sau la întreruperi, militarii arestaţi să nu comunice cu persoane străine, să nu fumeze şi să nu părăsească locul de muncă;
3) la terminarea lucrărilor să primească de la persoana care a beneficiat de munca arestaţilor o notă informativă privind executarea şi calitatea lucrărilor;
4) la întoarcerea în arest, să raporteze şefului arestului (ofiţerului de serviciu pe unitate) despre comportamentul arestaţilor şi să prezinte nota informativă despre lucrările executate.

27. Militarii arestaţi vor face îmbăierea o dată pe săptămînă în zilele şi la orele stabilite de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii militare). Tot în aceste zile se efectuează controlul medical al militarilor din arest.

Militarii arestaţi, trimişi la instituţiile de tratament, după însănătoşire, se întorc în unitatea lor. Decizia privind continuarea deţinerii lor în arest o ia şeful care a ordonat sancţiunea disciplinară.

Militarii deţinuţi în arest vor fi întotdeauna tunşi îngrijit şi bărbieriţi. Ordinea tunsului şi bărbieritului va fi stabilită de comandantul comenduirii militare a garnizoanei (şeful statului major al unităţii).

28. Militarii sancţionaţi disciplinar cu arest sînt asiguraţi în arest cu hrană conform normei stabilite pentru raţia militară de bază.

Acordarea de hrană militarilor deţinuţi în arest se efectuează conform bonului de subzistenţă. Militarii prin contract, care nu au dreptul la raţie alimentară sau la hrană fără plată, sînt alocaţi la drepturi alimentare conform bonului de subzistenţă la arest. Dacă hrana nu este preparată în arest, modul de aducere a ei pentru arestaţi este stabilit de comandantul comenduirii militare (şeful statului major al unităţii).

Militarii în arest iau masa în camere sau la cantina arestului. În cantină soldaţii şi sergenţii servesc masa separat.

Militarii deţinuţi în celule iau masa în celule.

29. În arest, dereticarea zilnică şi cea generală (o dată pe săptămînă) a celulelor şi toaletelor, precum şi spălatul podelelor şi focul în sobe se efectuează de către militarii arestaţi, sub controlul ajutorului şefului gărzii.

Camerele se aerisesc zilnic, atunci cînd arestaţii se află la plimbare sau la lucrări.

Dezinfectarea încăperilor arestului şi a toaletelor se efectuează o dată pe săptămînă. Cu lăsarea întunericului, camerele, coridoarele şi toaletele se iluminează. În timpul somnului, camerele vor fi iluminate.

Iarna în camere temperatura va fi de cel puţin $+18^0$ C.

30. Militarilor, în timpul aflării în arest, li se interzice: orice fel de jocuri, să discute pe fereastră, să facă zgomot, să cînte, să cînte la instrumente muzicale, să încalce ordinea în camere, să fumeze, să primească vizita cuiva, colete, să trimită şi să primească scrisori.

Militarilor, în timpul aflării în arest, li se permite să citească ziare, regulamente, literatură militară şi didactică şi să audieze emisiuni radio.

Militarilor prin contract, aflaţi în arest, fumatul le este permis doar în locuri special amenajate.

În fiecare arest, trebuie să se afle în număr suficient regulamente, literatură militară şi didactică. De asemenea, arestul trebuie să primească zilnic ziare proaspete. Distribuirea cărţilor şi ziarelor o efectuează şeful gărzii.

Deţinerea în arest a militarilor reţinuţi de organele de urmărire penală, aflaţi sub urmărire penală sau condamnaţi

31. Militarii (reţinuţi, arestaţi, condamnaţi) sînt deţinuţi în arest separat de cei sancţionaţi disciplinar. Militarii condamnaţi, aflaţi sub urmărire penală, sînt deţinuţi separat de cei reţinuţi de organele de urmărire penală, iar ofiţerii şi subofiţerii – separat de soldaţi şi sergenţi.

32. Militarilor condamnaţi, aflaţi sub urmărire penală sau reţinuţi de organele de urmărire penală, pentru somn, li se eliberează lenjerie, saltele şi perne cu coşuri de pernă; de asemenea, au dreptul să fumeze numai în locurile special amenajate.

În arest, condiţiile de detenţie ale militarilor condamnaţi sînt identice cu cele ale militarilor sancţionaţi disciplinar cu arest.

Vizitarea (transmiterea coletelor, scrisorilor) militarilor reţinuţi de organele de urmărire penală, celor condamnaţi şi a celor aflaţi sub urmărire penală este permisă doar cu acceptul organului sau al persoanei care conduce sau efectuează urmărirea penală, al judecătoriei militare cu mandate speciale de permitere a vizitei.

33. Modul de deţinere şi de pază în arest, precum şi la deplasarea în afara arestului a militarilor reţinuţi de organele de urmărire penală, a celor aflaţi sub urmărire penală şi a celor condamnaţi, pînă la trimiterea lor în locurile de detenţie, este

stabilit de comandantul comenduirii militare a garnizoanei de comun acord cu organul de urmărire penală, cu procurorul militar sau cu judecătoria militară.

34. Procurorii militari de toate nivelurile, în scopul realizării controlului asupra respectării legislaţiei, ofiţerii de urmărire penală şi organele de urmărire penală, exercitînd examinarea dosarelor penale, precum şi apărătorii, la prezentarea documentului de identitate, sînt admişi la orice oră în arestul garnizoanei de către şeful arestului (ofiţerul de serviciu pe gărzi), acest lucru urmînd a fi adus la cunoştinţa comandantului comenduirii militare. Despre accesul apărătorului în arest este informat procurorul militar, care exercită controlul respectării legislaţiei în arestul respectiv. În acelaşi mod, aceste persoane pot avea acces în camerele pentru militarii reţinuţi temporar.

Eliberarea din arest a militarilor

35. Militarii sancţionaţi disciplinar cu arest sînt eliberaţi la expirarea termenului stabilit pentru aflarea lor în arest: din arestul garnizoanei – de către şeful arestului, iar din arestul unităţii – de către ofiţerul de serviciu pe unitatea militară; în cazul decesului sau unei grave îmbolnăviri a membrilor familiilor lor (tata, mama, soţia, copiii, fraţii, surorile) ori a altor persoane care i-au educat, precum şi în cazul unei nenorociri, care a lovit familia lor, ei pot fi eliberaţi înainte de expirarea termenului stabilit pentru aflarea lor în arest: din arestul garnizoanei, la solicitarea comandantului unităţii – prin ordinul comandantului comenduirii militare, din arestul unităţii – la ordinul comandantului unităţii militare.

În ajunul zilelor de sărbătoare, precum şi în ajunul zilelor de desfăşurare a alegerilor parlamentare, alegerilor sau referendumurilor, militarii sancţionaţi disciplinar cu arest prin ordinul şefului garnizoanei (comandantului unităţii militară) sînt eliberaţi din arest.

36. Militarii reţinuţi de organele de urmărire penală şi cei aflaţi sub urmărire penală sînt eliberaţi de comandantul comenduirii militare sau de şeful arestului în baza deciziei organului de urmărire penală, iar militarii aflaţi sub urmărire penală şi cei condamnaţi – în baza încheierii sau hotărîrii judecătoriei militare. În afară de aceasta, la indicaţia procurorului militar, pot fi eliberaţi militarii deţinuţi nelegitim în arest.

37. Pentru eliberarea militarului arestat din arestul garnizoanei şeful arestului, în ajunul expirării termenului de deţinere în arest, îi trimite şefului gărzii o notă privind eliberarea militarului arestat şi îi comunică comandantului subunităţii (unităţii) acestuia timpul eliberării, pentru a trimite după el un reprezentant.

NOTĂ DE ELIBERARE A MILITARULUI ARESTAT DIN

ARESTUL GARNIZOANEI

Şefului gărzii

Militarul deţinut în arest _____

(gradul militar, numele, prenumele)

să fie eliberat_____ (ora, data, luna)

în baza: _____

Şeful arestului _____

(gradul militar, semnătura, numele)

L.Ş. „ ___ ” _____20___

Şeful gărzii, primind nota de eliberare, eliberează militarul arestat în termenul indicat în notă şi îl trimite la şeful arestului. Şeful arestului face în registrul militarilor sancţionaţi cu arest şi în lista nominală a militarilor arestaţi o menţiune privind timpul eliberării militarului arestat şi îi eliberează, contra semnătură, obiectele personale, banii şi documentele. Recipisa eliberată anterior militarului cu privire la ridicarea obiectelor, banilor şi documentelor sale se lichidează.

Şeful gărzii prezintă ierarhic notele de eliberare, împreună cu foaia de stare a gărzii.

38. Pentru eliberarea militarului arestat din arestul unităţii, ofiţerul de serviciu pe unitatea militară, la expirarea termenului de deţinere în arest, comunică despre aceasta comandantului subunităţii şi trimite şefului gărzii nota de arest cu menţiunea privind eliberarea militarului arestat. Şeful gărzii eliberează militarul arestat, iar nota de arest o prezintă ierarhic, împreună cu foaia de stare a gărzii.

39. La eliberarea din arest a militarilor arestaţi preventiv ori reţinuţi de organele de urmărire penală, şeful arestului le eliberează note de eliberare, semnate de comandantul comenduirii militare privind timpul şi motivul eliberării.

Utilarea arestului

40. Arestul garnizoanei are două secţii: secţia generală – pentru deţinerea soldaţilor şi sergenţilor arestaţi şi secţia pentru deţinerea militarilor prin contract, care se poate afla în aceeaşi sau în altă clădire, dar avînd intrare separată.

Dacă arestul se află în acelaşi local cu corpul de gardă, accesul militarilor arestaţi în corpul de gardă va fi exclus.

41. În secţia generală a arestului vor fi:

1) camere comune pentru soldaţii sancţionaţi disciplinar cu arest;
2) camere comune pentru sergenţii sancţionaţi disciplinar cu arest;
3) celule;
4) camere comune şi celule pentru soldaţii şi sergenţii arestaţi şi reţinuţi de organele de urmărire penală;
5) camere comune pentru soldaţii şi sergenţii condamnaţi;
6) camere pentru militarii reţinuţi provizoriu.

În camere vor fi paturi, mese, taburete şi scuipătoare, iar în camerele comune, în afară de aceasta, locuri cu apă potabilă utilate cu havuzuri.

42. În localul arestului garnizoanei vor mai fi:

1) camere speciale pentru interogarea militarilor arestaţi;
2) camere pentru desfăşurarea activităţii efectivului reglementat al arestului;
3) încăpere pentru spălarea veselei;
4) cantină;
5) magazie utilată cu poliţe (cuiere) pentru păstrarea obiectelor militarilor arestaţi;
6) lavoar;
7) toalete interioare sau exterioare.

43. În camera şefului arestului vor fi: o masă, două-trei scaune, pat, cuier şi safeu fixat de podea sau de perete, pentru documentele, banii şi obiectele preţioase primite de la militarii arestaţi pentru păstrare.

44. În camerele pentru arestaţi şi în locurile de folosinţă comună (lavoar, toaletă) uşile şi geamurile sînt utilate cu mijloace tehnice de pază. În afară de aceasta, în aceste încăperi geamurile vor avea zăbrele, iar în caz de necesitate, şi plase metalice din interior. Uşile camerelor vor avea ferestre de observaţii. În coridoarele arestului vor fi dulapuri care se încuie pentru a ţine în ele obiectele de toaletă şi cele de curăţare a încălţămintei, precum şi mantalele şi coifura. Cheile de la dulapuri se vor afla la şeful gărzii.

45. Fiecare arest trebuie să dispună de o curte pentru plimbarea militarilor arestaţi, împrejmuită cu gard compact, înalt de cel puţin 2 metri.

21. Regulamentul cu privire la expertiza medico-militară în Forţele Armate ale Republicii Moldova, aprobat prin ordinel M.A. al R.M., nr. 230 din 15.2.1997

22. Regulamentul procuraturii militare aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1633-XII din 2 noiembrie 1993

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=308309

Prezidiul Parlamentului Republicii Moldova h o t ă r ă ş t e :

Art.1. - Se aprobă Regulamentul procuraturii militare (se anexează).

Art.2. - Procurorul Republicii Moldova va dispune includerea în schema de încadrare a Procuraturii Republicii Molodva a unei unităţi de anchetator militar superior pentru cauze excepţionale şi a două unităţi de anchetator militar pentru cauze excepţionale.

Art.3. - Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA Petru LUCINSCHI

Chişinău, 2 noiembrie 1993.
Nr. 1633 - XII

A P R O B A T
prin Hotărîrea Prezidiului
Parlamentului nr. 1633-XII
din 2 noiembrie1993

R E G U L A M E N T U L
procuraturii militare

I. DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Supravegherea executării legilor în Forţele Armate

Conform Constituţiei şi Legii cu privire la Procuratura Republicii Moldova supravegherea executării exacte şi univoce a legilor în Forţele Armate este dispusă Procurorului Republicii Moldova şi procurorilor militari subordonaţi lui.

Activitatea procuraturii militare este dirijată de către Procurorul Republicii Moldova atît nemijlocit, cît prin Procurorul militar al Republicii Moldova - Şeful Direcţiei de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate.

Articolul 2. Sarcinile procuraturii militare

Procuratura militară realizîndu-şi sarcinile atribuite prin Legea cu privire la Procuratura Republicii Moldova exercită supravegherea executării exacte şi univoce a legislaţiei în vigoare în Forţele Armate, trupele de carabinieri ale Ministerului Afacerilor Interne (în continuare M.A.I.) şi trupele de grăniceri ale Ministerului Securităţii Naţionale (în continuare M.S.N.), contribuie la consolidarea legalităţii şi ordinii de drept, în scopul:

a) asigurării republicii, capacităţii de luptă şi gătinţei de luptă a Forţelor Armate, a trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N.;

b) menţinerii disciplinei militare şi ordinii stabilite de satisfacere a serviciului militar;

c) protejării drepturilor social-economice, politice şi personale ale militarilor, carabinierilor, rezerviştilor chemaţi la concentrare, membrilor familiilor acestora, muncitorilor şi funcţionarilor, precum şi a drepturilor şi intereselor legale ale unităţilor militare, instituţiilor, instituţiilor de învăţămînt militar, întreprinderilor şi organizaţiilor, serviciilor Forţelor Armate, trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N.

Prin toată activitatea sa procuratura militară contribuie la educarea factorilor de decizie ai Forţelor Armate, tuturor militarilor, carabinierilor şi rezerviştilor chemaţi la concentrare în spiritul executării exacte şi consecvente a Constituţiei, legilor, jurămîntului militar şi statutelor militare.

Articolul 3. Direcţiile principale ale activităţii procuraturii militare

Procuratura militară, în conformitate cu sarcinile sale supraveghează:

a) executarea legilor, statutelor militare şi altor acte ale legislaţiei militare de către toate organele de conducere militare, unităţile militare, instituţiile, instituţiile de învăţămînt militar, întreprinderile, organizaţiile, comandanţii (şefii) şi alţi factori de decizie ai Forţelor Armate, de către toţi militarii, carabinierii şi rezerviştii chemaţi la concentrare şi de alte persoane în privinţa cărora există o indicaţie specială în legislaţia în vigoare, precum şi de către muncitorii şi funcţionarii Forţelor Armate la exercitarea de către ei a obligaţiunilor lor (supravegherea generală);

b) executarea legilor de către organele de cercetare penală ce funcţionează în Forţele Armate, trupele de carabinieri ale M.A.I. şi trupele de grăniceri ale M.S.N., anchetatorilor procuraturilor militare, precum şi de către organele de cercetare penală şi anchetatorii organelor de securitate naţională la anchetarea cauzelor ce ţin de competenţa tribunalului militar;

c) legalitatea deciziilor judiciare în cauzele examinate de tribunalele militare;

d) respectarea legilor şi statutelor militare în camerele de arest, în alte locuri de detenţie a militarilor reţinuţi şi arestaţi, carabinierilor şi rezerviştilor chemaţi la concentrare şi în unităţile disciplinare, precum şi la ispăşirea în unităţile militare a pedepselor pronunţate de tribunalele militare.

Asupra procuraturii militare se dispune:

a) efectuarea anchetei prealabile a cauzelor panale;

b) tragerea la răspundere penală a persoanelor ce au comis infracţiuni;

c) asigurarea inevitabilităţii pedepsei pentru infracţiuni;

d) luarea de măsuri de prevenire a infracţiunilor, de depistare şi lichidare a cauzelor şi condiţiilor ce le favorizează.

Articolul 4. Principiile activităţii procuraturii militare

Procuratura militară:

a) acţionează pe bază de legalitate, în conformitate cu Constituţia;

b) exercită supravegherea aplicării corecte şi univoce a legilor independent de particularităţi locale şi în pofida oricăror influenţe de ordin local şi departamental;

c) ia măsuri pentru depistarea şi lichidarea la timp a încălcărilor legii, oricare ar fi persoana care a comis încălcarea, pentru restabilirea drepturilor lezate şi tragerea la răspundere a persoanelor vinovate în modul stabilit;

d) conlucrează cu comandamentul militar, statele majore, tribunalul militar, organizaţiile obşteşti şi colectivele de militari, se sprijină pe ajutorul activ al militarilor şi altor persoane în vederea consolidării legalităţii şi ordinii de drept în Forţele Armate, trupele de carabinierii ale M.A.I. şi trupele de grăniceri ale M.S.N.

Procuratura militară îşi exercită împuternicirile sale independent de careva organe locale şi militare, supunîndu-se numai Procurorului Republicii Moldova.

Articolul 5. Legislaţia privind procuratura militară

Organizarea şi modul de activitate a procuraturii militare sînt determinate de Legea cu privire la Procuratura Republicii Moldova, prezentul Regulament, alte acte legislative. Modul de exercitare de către procurorii militari şi anchetatorii procuraturii militare a împuternicirilor în procedura judiciară este determinat de legislaţia în vigoare.

II. STRUCTURA PROCURATURII MILITARE

Articolul 6. Organizarea procuraturii militare

Conform Legii cu privire la Procuratura Republicii Moldova procuratura militară este inclusă într-un sistem unic şi centralizat de organe ale Procuraturii republicii, condusă de Procurorul Republicii Moldova în cadrul căruia procurorii militari inferiori şi anchetatorii se subordonează Procurorului militar al Republicii Moldova şi Procurorului Republicii Moldova.

Procuratura militară este constituită din Direcţia de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate şi procuraturile militare teritoriale.

Articolul 7. Direcţia de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate

Direcţia de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate se formează în cadrul Procuraturii Republicii Moldova şi este condusă de Procurorul militar al Republicii Moldova.

Procurorul militar al Republicii Moldova - Şeful Direcţiei de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate are adjuncţi - şefi de secţii, în cadrul cărora activează procurori militari superiori şi procurori militari, anchetatori militari superiori pentru cauze exepţionale şi anchetatori militari pentru cauze exepţionale.

Articolul 8. Procuratura militară teritorială

Procuratura militară teritorială este condusă de procurorul militar, care are un adjunct (adjuncţi), ajutori superiori şi ajutori. În procuraturile militare activează anchetatori militari superiori şi anchetatori militari.

Articolul 9. Numirea procurorilor militari şi durata împuternicirilor lor

Procurorul militar al Republicii Moldova este membru al Colegiului Procuraturii Republicii Moldova, fiind confirmat în această calitate de Parlament la prezentarea Procurorului Republicii Moldova.

Procurorii militari inferiori sînt numiţi de Procurorul Republicii Moldova avînd o durată a împuternicirilor de cinci ani.

Articolul 10. Împuternicirile Procurorului militar al Republicii Moldova

Procurorul militar al Republicii Moldova conduce şi exercită controlul asupra activităţii procuraturilor militare, organizează munca de educare şi ridicare a calificării cadrelor acestora, în limitele competenţei sale, dă dispoziţii obligatorii pentru toate procuraturile militare.

Articolul 11. Împuternicirile procurorilor militari

Procurorul militar al Republicii Moldova şi procurorii militari subordonaţi lui beneficiază de toate împuternicirile de procuror, determinate de Legea cu privire la Procuratura Republicii Moldova, de prezentul regulament, precum şi de alte acte legislative.

III. SUPRAVEGHEREA EXERCITATĂ DE PROCURORUL MILITAR

Articolul 12. Împuternicirile procurorului militar la exercitarea supravegherii generale

Procurorul militar în limitele competenţei sale:

a) cere ordine, instrucţiuni, regulamente, hotărîri, dispoziţii şi alte acte emise de organele de conducere militare, de comandanţi (şefi) şi alţi factori de decizie ai Forţelor Armate, ai trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N. pentru a controla concordanţa lor cu Constituţia, cu statutele militare, aprobate de Prezidiul Parlamentului, cu alte acte ale legislaţiei militare, precum şi cu hotărîrile Guvernului;

b) cere de la organele de conducere militare, comandanţi (şefi) şi alţi factori de decizie ai Forţelor Armate, ai trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N. să prezinte documentele, materialele, datele statistice şi altă informaţie necesară, să organizeze controluri şi revizii ale activităţii unităţilor militare, subordonate lor, instituţiilor, instituţiilor de învăţămînt militar întreprinderilor, organizaţiilor, serviciilor şi factorilor de decizie, să repartizeze specialişti pentru soluţionarea chestiunilor apărute pe parcursul sup- ravegherii, să efectuieze expertize, controlul materialelor, comunicărilor, parvenite la procuratură, şi-i obligă să-l informeze despre rezulta- tele controlului;

c) controlează executarea legilor de către organele de conducere militară, unităţile militare, instituţiile, instituţiile de învăţămînt militar, întreprinderile, organizaţiile şi factorii de decizie ai Forţelor Armate, trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N. în legătură cu cererile, plîngerile şi alte comunicări despre delicte;

d) controlează legalitatea reţinerii administrative a persoanelor şi a aplicării de către organele respective şi factorii de decizie a pedepselor pentru contravenţii administrative; eliberează persoanele ce au fost ilegal supuse reţinerii administrative;

e) citează factori de decizie, militari şi alte persoane şi le solicită explicaţii orale şi scrise cu privire la încălcările legii, audiază comunicările şi explicaţiile comandanţilor (şefilor) şi altor factori de decizie ai Forţelor Armate, trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N., privind starea legalităţii în unităţi militare, instituţii, instituţii de învăţămînt militar, întreprinderi, organizaţii şi servicii, aflate în subordinea şi sub controlul lor;

f) atacă prin recurs ordinele şi alte acte de drept care contravin legii, emise de organele de conducere şi de control militar ale Forţelor Armate, trupele de carabinieri ale M.A.I. şi trupele de grăniceri ale M.S.N., precum şi actele şi acţiunile ilegale ale comandanţilor (şefilor) şi altor factori de decizie ai Forţelor Armate, trupelor de carabinieri ale M.A.I. şi trupelor de grăniceri ale M.S.N.;

g) trage la răspundere infractorii în modul stabilit, intentează dosare penale, proceduri disciplinare sau administrative, remite, în cazurile prevăzute de lege, aceste materiale colectivelor de militari, organizaţiilor obşteşti pentru soluţionarea problemei de aplicare a măsurilor de influenţă publică;

h) adresează acţiuni în arbitraj şi în instanţă judecătorească;

i) ia măsuri în modul stabilit pentru recuperarea pagubelor, cauzate de lezarea legii;

j) înaintează sesizări organelor de conducere militare, comandanţilor (şefilor), altor factori de decizie şi organizaţiilor obşteşti cu privire la lichidarea încălcărilor de lege, cauzelor şi condiţiilor ce le-au favorizat.

În exercitarea supravegherii asupra respectării legalităţii procurorul militar este în drept să intre fără nici un obstacol pe teritoriul şi în încăperile Ministerului Apărării (în continuare M.A.), trupelor de carabinieri ale M.A.I., trupelor de grăniceri ale M.S.N., unităţilor militare, instituţiilor, instituţiilor de învăţămînt militar, întreprinderilor, organizaţiilor, serviciilor, să aibă acces neîngrădit la documentele şi materialele lor, care necesită controlul.

Procurorul militar al Republicii Moldova este în drept să asiste la şedinţele colegiilor M.A., M.A.I. M.S.N. (privind chestiunile consolidării legalităţii şi ordinii de drept în trupe).

Articolul 13. Împuternicirile procurorului militar
la supravegherea respectării legilor
de către organele de cercetare penală
şi anchetă prealabilă

Supravegherea respectării legilor de către organele de cercetare penală, ce activează în Forţele Armate, trupele de carabinieri ale M.A.I. trupele de grăniceri ale M.S.N. şi organele de anchetă prealabilă se efectuează în conformitate cu art.23, 24 şi 25 ale Legii cu privire la Procuratura Republicii Moldova.

Articolul 14. Împuternicirile procurorului militar
la supravegherea legalităţii deciziilor

tribunalelor militare

Supravegherea legalităţii deciziilor tribunalelor militare se efectuează în conformitate cu art.28, 29, 30, 32, 33, 34 şi 35 ale Legii cu privire la Procuratura Republicii Moldova.

Articolul 15. Împuternicirile procurorului militar la supravegherea respectării legilor în camerele de arest şi în unităţile disciplinare

Exercitînd supravegherea respectării legilor şi statutelor militare în camerele de arest, în alte locuri de detenţie a militarilor, carabinierilor, rezerviştilor chemaţi la concentrare, reţinuţi şi arestaţi, şi în unităţile disciplinare, precum şi executării pedepselor pronunţate de tribunale militare în unităţile militare, procurorul militar în limitele competenţei sale:

a) vizitează în mod regulat şi la orice oră cu scopul controlului respectării legilor şi statutelor militare, camerele de arest, alte locuri de detenţie a militarilor, carabinierilor,rezerviştilor chemaţi la concentrare, reţinuţi şi arestaţi, şi unităţile disciplinare;

b) ia cunoştinţă de documentele, în baza cărora persoanele au fost reţinute ca fiind suspectate de săvîrşirea infracţiunii, puse sub baza preventivă, reţinute sau arestate în ordine disciplinară, sau îşi ispăşesc pedeapsa în unitatea disciplinară sau în camera de arest;

c) eliberează de îndată persoana deţinută ilegal în camera de arest, în alt loc de detenţie a reţinuţilor şi arestaţilor sau în unitatea disciplinară sau prin încălcarea legii a fost reţinută, pusă sub pază preventivă sau arestată în ordine disciplinară, cere explicaţii comandanţilor (şefilor) şi altor factori de decizie;

d) interoghează pe cei reţinuţi, arestaţi şi condamnaţi;

e) controlează concordanţa ordinelor şi dispoziţiilor comandanţilor (şefilor) şi altor factori de decizie cu legile şi prevederile statutelor militare ce reglamentează ordinea şi condiţiile de detenţie a celor reţinuţi, arestaţi şi condamnaţi, sistează executarea unor asemenea acte şi le atacă cu recurs dacă ele contravin legii sau statutului militar.

Ordonanţele şi dispoziţiile procurorului militar referitoare la respectarea ordinii şi condiţiilor de detenţie a reţinuţilor, arestaţilor şi condamnaţilor, stabilite de lege şi statute militare, urmează a fi executate în mod obligatoriu de către comandanţii (şefii) respectivi şi alţi factori de decizie.

IV. CAUZELE PENALE CE ŢIN DE COMPETENŢA PROCURATURII MILITARE

Articolul 16. Cauzele penale ce ţin de competenţa anchetatorilor procuraturii militare

Anchetatorii procuraturii militare efectuează ancheta prealabilă a cauzelor penale pe care legea le referă la competenţa lor, precum şi a cauzelor remise lor de către Procurorul Republicii Moldova.

Anchetatorii procuraturii militare cercetează cauzele penale privind infracţiunile comise de:

a) militari ai Forţelor Armate, precum şi de rezerviști chemaţi la concentrare;

b) efectivul de soldaţi, de sergenţi şi ofiţeri ai M.S.N.;

c) carabinieri ai M.A.I.;

d) muncitori şi funcţionari ai Forţelor Armate la exercitarea de către ei a obligaţiunilor lor.

În cazul în care unei persoane sau unui grup de persoane se inculpă săvîrşirea unei sau a cîtorva infracţiuni, iar cauza a cel puţin unui inculpat este de competenţa anchetatorului procuraturii militare, cauza este examinată de către anchetatorul procuraturii militare cu respectarea regulilor de unire şi divizare a dosarelor penale, stabilite de legislaţia de procedură penală.

V. CADRELE, ASIGURAREA TEHNICO-MATERIALĂ A PROCURATURII MILITARE

Articolul 17. Statutul lucrătorilor procuraturii militare

În procuratura militară sînt angajaţi lucrători atestaţi ai procuraturilor teritoriale, ofiţeri-juriști, absolvenţi ai instituţiilor de învăţămînt juridic superior şi ai facultăţilor de drept prin decizia Procurorului Republicii Moldova conform Legii cu privire la Procuratura Republicii Moldova.

Lucrătorilor operativi din procuratura militară li se atribuie statutul de militar printr-un ordin special emis de către ministrul apărării.

Stagiul de muncă (vechimea în muncă) al lucrătorilor procuraturilor teritoriale , precum şi al ofiţerilor juriști, ce au fost trecuţi în Direcţia de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate şi la procuraturile militare teritoriale se include în vechimea în muncă de aflare în serviciul militar.

Conferirea gradelor militare speciale ordinare a contingentului inferior şi superior de ofiţeri militarilor din procuratura militară se realizează de către Procurorul Republicii Moldova în conformitate cu Regulamentul privind gradele de clasificare ale lucrătorilor din Procuratură, aprobat de Prezidiul Parlamentului.

Prin decizia Procurorului Republicii Moldova lucrătorilor din procuratură, transferaţi în procuratura militară li se conferă grad militar special, ţinîndu-se cont de gradul militar în rezervă şi de gradul de clasificare al lucrătorului procuraturii.

Gradul militar special "general de brigadă de justiţie" este conferit Procurorului militar al Republicii Moldova de Prezidiul Parlamentului la prezentarea Procurorului Republicii Moldova.

Articolul 18. Asigurarea materială şi socială a lucrătorilor procuraturii militare

Remunerarea lucrătorilor din procuratura militară (ofiţerilor) se stabileşte luîndu-se în considerare funcţia deţinătoare, gradul militar şi vechimea în muncă care este calculată în conformitate cu art.18 al Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne.

Organele M.A., cele de autoadministrare locală sînt obligate în termen nu mai mare de un an după numirea în funcţie a procurorului militar sau anchetatorului procuraturii militare să-i asigure cu locuinţă sau casă individuală şi să le instaleze telefon.

Aprovizionarea tehnico-materială a organelor procuraturii miltare, asigurarea lor cu încăperi de serviciu, mijloace de transport, mijloace de telecomunicaţii se efectuează din contul mijloacelor M.A.

Lucrătorii organelor procuraturii militare sînt asiguraţi cu uniformă din contul mijloacelor M.A. conform modelelor stabilite pentru ofiţerii Forţelor Armate.

Paza încăperilor de serviciu ale organelor procuraturii militare este realizată de subunităţile militare.

Lucrătorii procuraturii militare (ofiţerii atestaţi) au dreptul la un concediu anual de 30 zile calendaristice.

Durata concediului procurorilor militari şi anchetatorilor procuraturii militare cu vechime în muncă de zece ani se măreşte cu 5 zile, iar după fiecare cinci ani lucraţi ulterior încă cu 5 zile, astfel încît durata concediului să nu depăşească 45 zile calendaristice.

Asigurarea ofiţerilor procuraturii militare cu pensii se realizează în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne.

Articolul 19. Structura şi statele procuraturii militare

Efectivul procuraturii militare este parte componentă a personalului Procuraturii Republicii Moldova şi este asigurat cu toate felurile de aprovizionare în rînd cu efectivul unităţilor militare şi instituţiilor M.A.

Structura şi statele Direcţiei de supraveghere a executării legilor în Forţele Armate şi a procuraturilor militare teritoriale sînt stabilite de Procurorul Republicii Moldova.

Articolul 20. Paza şi escortarea reţinuţilor şi arestaţilor

Paza şi escortarea în procuraturile militare a persoanelor deţinute sub strajă în camerele de arest ale trupelor şi garnizoanelor se realizează respectiv de subunităţile militare sau comenduirile militare ale garnizoanelor.

Escortarea persoanelor, ce se află în alte locuri de detenţie a reţinuţilor şi arestaţilor, precum şi în izolatoarele de anchetă penală, în penitenciare se face în modul stabilit de subunităţile trupelor de carabinieri, organelor şi instituţiilor de interne.

CAPITOLUL V. Cadrul Legislativ pentru asigurarea securităţii naţionale a Republicii

1. LEGE Nr. 753 din 23.12.1999 privind Serviciul de Informaţiişi Securitate al Republicii Moldova

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=311721

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege stabileşte scopul, cadrul juridic, principiile, direcţiile de activitate, împuternicirile, forţele şi mijloacele Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, precum şi modalităţile de exercitare a controlului şi de supraveghere a activităţii lui.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

(1) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova (denumit în continuare Serviciu) este organul de stat specializat în domeniul asigurării securităţii de stat.

(2) Activitatea Serviciului este coordonată de către Preşedintele Republicii Moldova, în limitele competenţei sale, şi este supusă controlului parlamentar.

(3) Serviciul reprezintă un organ unitar centralizat, constituit din subunităţile aparatului central al Serviciului şi organele lui teritoriale.

(4) Efectivul Serviciului este stabilit şi aprobat de Parlament la propunerea directorului Serviciului.

(5) Organele teritoriale sînt subordonate direct conducerii Serviciului. Amplasarea lor poate să nu corespundă cu împărţirea administrativ-teritorială a Republicii Moldova.

(6) Serviciul este persoană juridică, are denumire oficială şi convenţională, dispune de alte atribute necesare, conturi în bănci, inclusiv valutare.

Articolul 2. Cadrul juridic al activităţii Serviciului

(1) Cadrul juridic al activităţii Serviciului îl constituie Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte legislative, decretele Preşedintelui Republicii Moldova şi hotărîrile Guvernului.

(2) Activitatea Serviciului se desfăşoară şi în conformitate cu acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 3. Principiile de activitate a Serviciului

Serviciul îşi desfăşoară activitatea conform principiilor:

- legalităţii;
- respectării drepturilor şi libertăţilor omului;
- umanismului;
- nonpartidismului;
- oportunităţii;
- conspiraţiei, îmbinării metodelor şi mijloacelor de activitate deschisă şi acoperită;
- centralizării conducerii Serviciului, îmbinării conducerii unipersonale şi colegiale.

Articolul 4. Respectarea drepturilor şi libertăţilor omului în activitatea Serviciului

(1) În activitatea sa, Serviciul asigură respectarea drepturilor şi libertăţilor omului. Nu se admite limitarea drepturilor şi libertăţilor omului, cu excepţia cazurilor prevăzute de Constituţie şi de alte acte legislative.

(2) Cetăţenii ale căror drepturi şi libertăţi au fost încălcate de către persoane cu funcţii de răspundere ale Serviciului sînt în drept să reclame acţiunile persoanelor în cauză în organul ierarhic superior al Serviciului, la procuratură sau în instanţa judecătorească.Conducătorulorganului respectiv al Serviciului, procurorul sau judecătorul este obligat să întreprindă măsuri pentru repunerea în aceste drepturi şi libertăţi, pentru repararea prejudiciului cauzat şi tragerea la răspundere a celor vinovaţi, conform legislaţiei.

(3) Autorităţile administraţiei publice, precum şi întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de tipul de proprietate, formaţiunile politice, obşteşti şi cetăţenii au dreptul, în conformitate cu legislaţia, să obţină explicaţii şi informaţii de la Serviciu, în cazul lezării drepturilor şi libertăţilor lor, şi să ceară de la acesta repararea prejudiciului cauzat de acţiunile ilegale ale persoanelor cu funcţii de răspundere ale Serviciului aflate în exerciţiul funcţiunii.

(4) Datele privind viaţa particulară care aduc atingere onoarei şi demnităţii cetăţeanului sau de natură să-i lezeze interesele legitime, obţinute în procesul activităţii Serviciului, nu pot fi făcute publice decît cu consimţămîntul cetăţeanului, cu excepţia cazurilor prevăzute de legislaţie.

(5) Persoanele cu funcţii de răspundere ale Serviciului vinovate de abuz de putere sau de abuz de serviciu, fie de excesul de putere sau de depăşirea atribuţiilor de serviciu poartă răspunderea prevăzută de legislaţie.

Articolul 5. Dreptul cetăţenilor la informaţie privind activitatea Serviciului

(1) Cetăţenii sînt informaţi despre activitatea Serviciului prin intermediul mass-media şi prin alte forme, în modul stabilit de legislaţie.

(2) Informaţiile privind drepturile şi obligaţiile, direcţiile principale de activitate ale Serviciului sînt prezentate integral.

(3) Se interzice de a face publice informaţiile ce constituie secret de stat, secret comercial, precum şi alte informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, a căror divulgare ar putea prejudicia securitatea de stat, onoarea şi demnitatea persoanei sau ar putea leza drepturile şi libertăţile acesteia, cu excepţia cazurilor prevăzute de legislaţie în interesul justiţiei.

[Art.5 al.(3) modificat prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

Articolul 6. Apărarea informaţiilor referitoare la activitatea Serviciului

(1) Cetăţenii angajaţi în Serviciu, precum şi cei admişi la informaţiile referitoare la activitatea Serviciului, sînt supuşi procedurii de acces la informaţiile ce constituie secret de stat, dacă altă modalitate nu este prevăzută de legislaţie.

[Art.6 al.(1) modificat prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

(2) Cetăţenii admişi, în condiţiile legii, la informaţiile referitoare la activitatea Serviciului ce constituie secret de stat poartă răspundere pentru divulgarea lor conform legislaţiei.

(3) Documentele şi materialele ce conţin informaţii referitoare la efectivul Serviciului, persoanele ce îi acordă sau i-au acordat în secret sprijin, precum şi informaţiile despre organizarea, tactica, metodele şi mijloacele de desfăşurare a activităţii operative de investigaţii de către Serviciu, constituie secret de stat şi se păstrează în arhiva Serviciului. Materialele din arhiva Serviciului care prezintă valoare istorică şi ştiinţifică sînt scoase de la secret şi sînt remise spre păstrare la Arhiva Naţională a Republicii Moldova în modul stabilit de legislaţie.

[Art.6 al.(3) modificat prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

Capitolul II
ATRIBUŢIILE ŞI DIRECŢIILE DE ACTIVITATE ALE SERVICIULUI

Articolul 7. Atribuţiile Serviciului

Serviciului îi revin atribuţiile:

a) elaborarea şi realizarea, în limita competenţei sale, a unui sistem de măsuri orientate spre descoperirea, prevenirea şi contracararea următoarelor acţiuni care, conform legislaţiei, periclitează securitatea de stat, publică şi a persoanei:

- acţiunile îndreptate spre schimbarea prin violenţă a orînduirii constituţionale, subminarea sau lichidarea suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a ţării. (Aceste acţiuni nu pot fi interpretate în detrimentul pluralismului politic, realizării drepturilor şi libertăţilor constituţionale ale omului.);
- activitatea ce contribuie, în mod direct sau indirect, la desfăşurarea de acţiuni militare împotriva ţării sau la declanşarea războiului civil;
- acţiunile militare sau alte acţiuni violente care subminează temeliile statului;
- acţiunile care au ca scop răsturnarea prin violenţă a autorităţilor publice legal alese;
- acţiunile care favorizează apariţia de situaţii excepţionale în transport, telecomunicaţii, la unităţile economice şi cele de importanţă vitală;
- spionajul, adică transmiterea informaţiilor ce constituie secret de stat altor state, precum şi obţinerea ori deţinerea ilegală a informaţiilor ce constituie secret de stat în vederea transmiterii lor unor state străine sau structuri anticonstituţionale;
- trădarea manifestată prin acordarea de ajutor unui stat străin în desfăşurarea de activităţi ostile împotriva Republicii Moldova;
- acţiunile care lezează drepturile şi libertăţile constituţionale ale cetăţenilor şi pun în pericol securitatea de stat;
- pregătirea şi comiterea atentatelor la viaţa, sănătatea şi inviolabilitatea persoanelor oficiale supreme ale ţării, a oamenilor de stat şi fruntaşilor vieţii publice din alte state aflaţi în Republica Moldova;
- sustragerea de armament, muniţii, tehnică de luptă, substanţe explozive, radioactive, otrăvitoare, narcotice, toxice şi de altă natură, contrabanda cu acestea, producerea, folosirea, transportarea şi păstrarea lor ilegală, dacă prin aceasta se aduce atingere intereselor de asigurare a securităţii de stat;
- constituirea de organizaţii sau grupări ilegale care periclitează securitatea de stat sau participarea la activitatea acestora;

b) protecţia secretului de stat, exercitarea controlului privind asigurarea păstrării şi prevenirii scurgerii informaţiilor ce constituie secret de stat şi altor informaţii importante pentru stat;

c) crearea, asigurarea funcţionării şi securităţii sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii, elaborarea strategiei şi realizarea politicii naţionale în domeniul creării, administrării şi asigurării funcţionării şi securităţii sistemelor speciale de telecomunicaţii;

d) desfăşurarea activităţii de combatere a terorismului, finanţării şi asigurării materiale a actelor teroriste;

e) asigurarea tehnică a interceptării comunicărilor efectuate prin intermediul reţelelor de comunicaţii electronice, cu utilizarea unor mijloace tehnice speciale, conectate, în caz de necesitate, la echipamentul furnizorilor de reţele şi/sau servicii de comunicaţii electronice.

[Art.7 lit.e) introdusă prin LP85 din 19.04.13, MO104-108/10.05.13 art.327]

[Art.7 în redacţia LP177-XVI din 22.07.05, MO107-109/12.08.05 art.537]

Articolul 8. Direcţiile de activitate ale Serviciului

(1) Pentru îndeplinirea atribuţiilor ce ţin de asigurarea securităţii de stat, Serviciul desfăşoară:

a) activităţi informative;

b) activităţi contrainformative;

c) combaterea infracţiunilor ale căror urmărire penală sînt atribuite, conform legislaţiei, Serviciului. Alte atribuţii în domeniul combaterii criminalităţii pot fi acordate Serviciului prin legi şi alte acte normative.

[Art.8 al.(1), lit.c) modificată prin LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

(2) Modul de desfăşurare a măsurilor informative şi contrainformative, precum şi condiţiile de utilizare a metodelor şi mijloacelor secrete în desfăşurarea activităţii informative şi contrainformative sînt stabilite de legislaţie.

Capitolul III
OBLIGAŢIILE ŞI DREPTURILE SERVICIULUI ŞI ALE COLABORATORILOR SĂI

Articolul 9. Obligaţiile Serviciului

Serviciul este obligat:

a) să informeze Parlamentul, Preşedintele Republicii Moldova, Guvernul şi alte autorităţi publice asupra problemelor ce ţin de interesele securităţii de stat;

b) să obţină date informative în interesul asigurării securităţii Republicii Moldova, sporirii potenţialului ei economic, tehnico-ştiinţific şi defensiv, creării condiţiilor pentru promovarea politicii ei externe şi interne;

c) să descopere, să prevină şi să contracareze activitatea informativă şi subversivă a serviciilor şi organizaţiilor speciale străine, precum şi a unor persoane aparte, orientată spre prejudicierea securităţii Republicii Moldova;

d) să descopere, să prevină şi să contracareze infracţiunile ale căror urmărire penală ţin, conform legislaţiei, de competenţa Serviciului, să caute persoanele care au comis ori sînt suspectate de comitere a unor atare infracţiuni;

[Art.9 lit.d) modificată prin LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

e) să întreprindă măsuri de asigurare contrainformativă a Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne, altor

formaţiuni militare, create în condiţiile legii, precum şi a organelor de control şi vamale;
[Art.9 lit.e) modificată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

f) să asigure conducerea ţării, a ministerelor, departamentelor şi a altor autorităţi publice, inclusiv şi în străinătate, conform Nomenclatorului întocmit de Guvern, cu legătură guvernamentală, cifrată, secretă şi cu alte tipuri de telecomunicaţii; să organizeze şi să asigure siguranţa exploatării lor;

g) să asigure, în limita competenţei sale, siguranţa obiectivelor complexului defensiv, sistemului financiar-bancar, energetic, de transport şi telecomunicaţii şi a obiectivelor de importanţă vitală, a sistemelor informaţionale şi de telecomunicaţii, a cercetărilor ştiinţifice;

h) să exercite controlul privind asigurarea păstrării informaţiilor ce constituie secret de stat; să participe la elaborarea şi realizarea măsurilor de protejare a informaţiilor ce constituie secret de stat în autorităţile publice, formaţiunile militare, la întreprinderi, instituţii şi organizaţii, indiferent de tipul de proprietate; să întreprindă, în modul stabilit, măsuri legate de accesul cetăţenilor la informaţiile ce constituie secret de stat;

i) la cererea conducătorilor autorităţilor publice, în condiţiile legii, să verifice şi să ofere date cu privire la persoanele ce urmează a fi încadrate în autorităţile publice;

j) să întreprindă, în comun cu alte autorităţi publice, măsuri de asigurare a securităţii instituţiilor Republicii Moldova situate pe teritoriul altor state şi a cetăţenilor ei aflaţi în străinătate;

k) să participe, în limita competenţei sale şi în colaborare cu Poliţia de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, la asigurarea controluluifrontierei de stat a Republicii Moldova;
[Art.9 lit.k) modificată prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

l) să acorde, prin forţe şi mijloace disponibile, inclusiv tehnice, sprijin organelor afacerilor interne şi altor organe de drept la combaterea criminalităţii;

m) să depisteze emiterile radio ale mijloacelor radioelectronice emiţătoare a căror activitate periclitează securitatea de stat;

n) să participe, în conformitate cu legislaţia, la soluţionarea problemelor ce ţin de acordarea şi retragerea cetăţeniei Republicii Moldova, intrarea/ieşirea în/din ţară a cetăţenilor republicii, şi a străinilor, precum şi de respectarea regimului de şedere a străinilor în ţară;
[Art.9 lit.n) modificată prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

o) să menţină în stare bună pregătirea de mobilizare a Serviciului, să formeze necesităţile şi să ţină evidenţa rezervelor efectivului.

p) în limita competenţei sale, să planifice, să desfăşoare activităţi şi să prezinte organelor abilitate informaţiile necesare pentru asigurarea securităţii militare a statului;

q) la declararea stării de asediu sau de război, în limita competenţei sale, să coordoneze cu Statul Major General al Forţelor Armate măsurile de menţinere a regimului stării de asediu sau de război şi să participe la asigurarea operaţiilor de apărare a ţării.
[Art.9 lit. p)-q) introduse prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 10. Drepturile Serviciului

(1) Serviciul are dreptul:

a) să efectueze, în conformitate cu legislaţia, măsuri operative de investigaţii;

b) să întreprindă măsuri de profilaxie a infracţiunilor, care, conform legislaţiei, ţin de competenţa Serviciului;
[Art.10 al.(1), lit.c) exclusă prin LP177-XVI din 22.07.05, MO107/12.08.05 art.57 lit.d)-w) devin c)-v)]
[Art.10 al.(1), lit.c) modificată prin LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

c) să antreneze, în condiţiile prevăzute de legislaţie, în mod deschis sau secret (inclusiv şi în calitate de colaboratori netitulari), persoane, cu acordul acestora, în vederea contribuirii la îndeplinirea atribuţiilor ce-i revin Serviciului. Împuternicirile colaboratorilor netitulari sînt stabilite prin actele departamentale ale Serviciului;

d) să folosească, în bază de contract sau înţelegere verbală, în limitele necesare pentru efectuarea măsurilor operative de investigaţii, încăperile de serviciu, alte bunuri ale întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor de stat, ale formaţiunilor militare, precum şi încăperile şi alte bunuri ale cetăţenilor;

e) să utilizeze, în caz de extremă necesitate, în interes de serviciu, mijloacele de telecomunicaţii ale întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, indiferent de tipul de proprietate, precum şi ale asociaţiilor obşteşti şi cetăţenilor, cu consimţămîntul acestora;

f) să utilizeze, în cazurile care nu suferă amînare, mijloacele de transport ale întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, indiferent de tipul de proprietate, precum şi ale asociaţiilor obşteşti, cetăţenilor, cu excepţia celor ce aparţin instituţiilor străine şi persoanelor cu imunitate diplomatică. La cererea proprietarilor mijloacelor de transport, Serviciul le compensează, în modul stabilit de legislaţie, cheltuielile sau prejudiciile pricinuite;

g) să efectueze reţinerea administrativă a persoanelor care au comis delicte ce ţin de tentativa de pătrundere şi de pătrunderea pe teritoriul pus sub pază specială al obiectivelor cu regim special şi al altor obiective păzite, precum şi să controleze actele de identitate ale acestor persoane, să le ceară explicaţii, să efectueze percheziţia lor corporală, controlul şi ridicarea obiectelor şi actelor ce le aparţin; să întocmească procese-verbale cu privire la contravenţii administrative;

h) să înainteze autorităţilor publice, administraţiei întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, indiferent de tipul de proprietate, precum şi asociaţiilor obşteşti, indicaţii executorii privind înlăturarea cauzelor şi condiţiilor care contribuie la realizarea ameninţărilor securităţii de stat.
[Art.10. al.(1), lit.i) modificată prin LP177-XVI din 22.07.05, MO107/12.08.05 art.537; lit.d)-w) devin lit.c)-v)]

[Art.10 al.(1), lit.i) modificată prin LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

i) să obţină, pe gratis, de la autorităţile publice, întreprinderi, instituţii şi organizaţii, indiferent de tipul de proprietate, informaţii necesare pentru exercitarea atribuţiilor ce revin Serviciului;

j) să elaboreze coduri de stat şi mijloace tehnice de cifrare, să execute lucrări de cifru în cadrul Serviciului, precum şi să exercite controlul asupra respectării regimului de secretizare la manipularea informaţiilor cifrate în cadrul subdiviziunilor de cifru ale autorităţilor publice, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, indiferent de tipul de proprietate;

k) să creeze, în modul stabilit de legislaţie, întreprinderi, instituţii, organizaţii şi subdiviziuni necesare pentru îndeplinirea atribuţiilor ce revin Serviciului şi pentru asigurarea activităţii lui;

l) să antreneze, de comun acord cu Ministerul Afacerilor Interne, forţele şi mijloacele acestuia la acţiuni de asigurare a securităţii de stat;

m) să creeze subdiviziuni publice şi acoperite cu destinaţie specială în scopul executării atribuţiilor ce revin Serviciului;

n) să efectueze expertize criminalistice şi de altă natură, precum şi cercetări ce ţin de competenţa Serviciului;

o) să detaşeze în autorităţile publice, la întreprinderi, instituţii şi organizaţii de stat, în modul prevăzut de Guvern, şi în cele private cu acordul conducătorilor acestora, ofiţeri de informaţii şi securitate pentru a ocupa funcţii în cadrul lor, aceştia continuînd să îndeplinească serviciul special;

[Art.10 al.(1) lit.o) modificată prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

[Art.10 al.(1), lit. p) modificată prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.4 art.708]

p) să stabilească relaţii cu serviciile speciale şi organele de drept străine; să încheie, în modul stabilit şi în limitele competenţei sale, acorduri internaţionale;

q) să dispună de reprezentanţi oficiali ai Serviciului în ţări străine, de comun acord cu serviciile speciale sau cu organele de drept ale acestor ţări, în scopul combaterii mai eficiente a infracţiunilor cu caracter internaţional;

r) să întreprindă măsuri pentru asigurarea securităţii proprii;

s) să se folosească, în scop conspirativ, de acte care codifică identitatea persoanelor cu funcţii de răspundere, apartenenţa departamentală a subdiviziunilor, organizaţiilor, încăperilor şi mijloacelor de transport ale organelor care exercită activitate operativă de investigaţii, precum şi identitatea persoanelor care colaborează cu aceste organe în mod confidenţial;

t) să desfăşoare cercetări ştiinţifice pe probleme ce ţin de securitatea de stat;

u) să creeze grupuri de lucru în componenţa ofiţerilor de informaţii şi securitate şi specialiştilor invitaţi de la alte autorităţi publice pentru desfăşurarea cercetărilor pe probleme importante ce ţin de asigurarea securităţii de stat;

[Art.10 al.(1) lit.u) modificată prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

v) să efectueze pregătirea şi reciclarea personalului Serviciului, inclusiv în străinătate, să pregătească, în bază de compensare sau gratuit, cadre pentru serviciile speciale străine.

(2) Nu este admisă utilizarea drepturilor acordate Serviciului pentru îndeplinirea unor obligaţii care nu sînt prevăzute de legislaţie.

Articolul 11. Dreptul la aplicarea forţei fizice, a armei de foc, a muniţiilor şi a mijloacelor speciale

Ofiţerul de informaţii şi securitate are dreptul la aplicarea forţei fizice, a armei de foc, a muniţiilor şi a mijloacelor speciale în condiţiile Legii nr. 170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate.

[Art.11 în redacţia LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

Articolul 12. Conlucrarea Serviciului cu instituţii din ţară şi din străinătate

(1) Serviciul îşi desfăşoară activitatea în conlucrare cu autorităţile publice din Republica Moldova, cu întreprinderi, instituţii şi organizaţii, indiferent de tipul de proprietate.

(2) Modul şi condiţiile conlucrării Serviciului cu alte autorităţi ale administraţiei publice se stabilesc în baza acordurilor între ele sau în baza unor acte normative comune.

(3) Serviciul poate utiliza disponibilităţile altor organe din sistemul organelor de securitate ale Republicii Moldova în condiţiile prevăzute de legislaţie.

(4) Autorităţile publice, precum şi întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de tipul de proprietate, sînt obligate să acorde sprijin Serviciului în vederea îndeplinirii atribuţiilor ce îi revin, inclusiv să ofere, potrivit listei aprobate de Guvern, funcţii pentru încadrarea ofiţerilor de informaţii şi securitateangajaţi în rezolvarea sarcinilor de asigurare a securităţii de stat.

[Art.12 al.(4) modificat prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

(5) Organele de drept şi de urmărire penală sînt obligate să comunice Serviciului orice date şi informaţii, rezultate din activitatea lor de serviciu, ce ţin de asigurarea securităţii de stat.

[Art.12 al.(5) modificată prin LP206-XV din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

(6) Cetăţenii, întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de tipul de proprietate, prestatoare de servicii poştale, de telecomunicaţii de toate tipurile, inclusiv de servicii în sistemul de legătură cifrată, confidenţială, prin satelit, prin reţelele informaţionale globale, regionale şi departamentale, sînt obligate, în conformitate cu legislaţia, să creeze condiţiile necesare pentru efectuarea de către Serviciu a măsurilor operative de investigaţii.

(7) Conlucrarea Serviciului cu serviciile şi organizaţiile speciale străine, cu organele de drept şi alte organizaţii din străinătate are loc în baza acordurilor internaţionale.

Capitolul IV
CONDUCEREA ŞI PERSONALUL SERVICIULUI

Articolul 13. Conducerea Serviciului

(1) Serviciul este condus de un director, numit în funcţie de Parlament, la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova, pe un termen de 5 ani. Eliberarea din funcţie a directorului se face de Parlament la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova sau a deputaţilor în Parlament, în special în caz de emitere/adoptare de către acesta a unui act administrativ sau încheiere a unui act juridic cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese ori în caz de aflare în incompatibilitate, fapt stabilit prin actul de constatare rămas definitiv.

[Art.13 al.(1) modificat prin LP181 din 19.12.11, MO1-6/06.01.12 art.4; în vigoare 01.03.12]

[Art.13 al.(1) în redacţia LP1276-XIV din 06.10.00, MO144/16.11.00]

(2) La data numirii în funcţie, directorul Serviciului depune în faţa Parlamentului în prezenţa Preşedintelui Republicii Moldova următorul jurămînt:

"Jur să-mi dăruiesc toată puterea şi priceperea propăşirii Republicii Moldova, să respect Constituţia şi legile ţării, să apăr democraţia, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, suveranitatea, independenţa, unitatea şi integritatea teritorială a Moldovei."

[Art.13 al.(2) introdus prin LP13-XV din 06.02.03, MO35/07.03.03 art.143; al.(2)-(5) devin al.(3)-(6)]

(3) Directorul Serviciului este în drept să participe la şedinţele Guvernului.

(4) Directorul Serviciului are directori adjuncţi, care sînt numiţi în funcţie de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea directorului Serviciului.

(5) Pentru îndeplinirea atribuţiilor ce revin Serviciului, se constituie un colegiu în a cărui componenţă intră: directorul (preşedinte), directorii adjuncţi, alte persoane cu funcţii de conducere ale Serviciului.

(6) Membrii Colegiului Serviciului sînt confirmaţi de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea directorului Serviciului.

Articolul 14. Personalul Serviciului

(1) Personalul Serviciului este format din ofiţeri de informaţii şi securitate şi din salariaţi civili (în continuare – *colaboratori*), angajaţi în bază de contract. În funcţie de atribuţiile ce le revin, ofiţerii de informaţii şi securitate fac parte din personalul scriptic sau din cel criptic.

(2) Statutul juridic, modul de îndeplinire a serviciului special prin contract, regimul disciplinar, interdicţiile şi răspunderea ofiţerului de informaţii şi securitate sînt reglementate prin Legea nr. 170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate.

(3) Activitatea de muncă, condiţiile de odihnă, salarizarea şi normarea muncii salariaţilor civili sînt reglementate de legislaţia muncii, de legislaţia privind statutul funcţionarului public şi de alte acte normative, ţinînd cont de particularităţile prevăzute de prezenta lege.

(4) În calitate de salariat civil poate fi angajată persoana care întruneşte condiţiile generale de angajare, are pregătire profesională, calificare şi stare de sănătate necesare ocupării funcţiei şi corespunde criteriilor de securitate.

(5) Pe perioada activităţii în Serviciu colaboratorii nu pot deţine cetăţenia altor state.

(6) Colaboratorii Serviciului nu pot face parte din partide şi din alte organizaţii social-politice. Salariaţii civili pot întemeia şi se pot afilia la sindicate.

(7) Colaboratorii Serviciului nu pot să desfăşoare sau să fie implicaţi în vreun fel în activitate de întreprinzător, să acorde sprijin altor persoane în astfel de activităţi, să fondeze societăţi comerciale, cooperative şi organizaţii necomerciale şi să participe la administrarea lor, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

(8) La încadrarea în serviciu şi ulterior în fiecare an, ofiţerii de informaţii şi securitate şi funcţionarii publici ai Serviciului sînt obligaţi să depună declaraţie cu privire la venituri şi proprietate în condiţiile prevăzute de lege.

(9) Colaboratorii Serviciului sînt supuşi înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii, în conformitate cu legislaţia.

(10) Colaboratorii Serviciului sînt obligaţi să păstreze cu stricteţe secretul de stat, alte informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, inclusiv după părăsirea, indiferent din care motiv, a Serviciului. Divulgarea datelor şi a informaţiilor care le-au devenit cunoscute pe parcursul activităţii în Serviciu, cu excepţia cazurilor prevăzute de legislaţie, este interzisă şi se pedepseşte conform legii.

[Art.14 în redacţia LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

Capitolul V
PERSOANELE CARE ACORDĂ SPRIJIN SERVICIULUI

Articolul 15. Persoanele care acordă sprijin Serviciului

(1) Persoanele care acordă sprijin Serviciului au dreptul:

a) să încheie cu Serviciul, în cazurile prevăzute de actele departamentale ale Serviciului, contracte de colaborare secretă;

b) să primească de la colaboratorii Serviciului explicaţii ce ţin de atribuţiile, drepturile şi obligaţiile lor;

c) să utilizeze, în scopuri conspirative, acte de identitate cifrate;

d) să primească recompensă;

e) să fie despăgubite pentru daunele aduse sănătăţii sau bunurilor lor în procesul de colaborare cu Serviciul.

(2) Persoanele care acordă sprijin Serviciului sînt obligate:

a) să respecte clauzele contractului sau înţelegerii de colaborare cu Serviciul;

b) să îndeplinească misiunile date de Serviciu, îndreptate spre realizarea obligaţiilor ce le revin;

c) să nu admită prezentarea premeditată a informaţiilor necomplete, neobiective, false sau calomnioase;

d) să nu divulge datele ce constituie secret de stat, precum şi alte date de care au luat cunoştinţă în procesul colaborării cu Serviciul.

(3) Informaţiile privind persoanele care au acordat sau acordă sprijin Serviciului în mod confidenţial constituie secret de stat şi pot fi făcute publice numai cu acordul scris al acestor persoane şi numai în cazurile prevăzute de legislaţie.

Capitolul VI
PROTECŢIA SOCIALĂ ŞI JURIDICĂ A COLABORATORILOR SERVICIULUI

Articolul 16. Protecţia socială şi juridică a colaboratorilor Serviciului

(1) Protecţia socială şi juridică a colaboratorilor Serviciului şi membrilor familiilor lor este asigurată de stat.

(2) Protecţia socială şi juridică a ofiţerului de informaţii şi securitate este reglementată de Legea nr. 170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate.

[Art.16 al.(2) în redacţia LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

(3) Protecţia socială şi juridică a salariaţilor civili este reglementată de Codul muncii şi de alte acte normative ce conţin norme ale dreptului muncii.

[Art.16 al.(3) în redacţia LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

(4) Informaţiile privind colaboratorii Serviciului care îndeplinesc sau au îndeplinit misiuni speciale privind asigurarea securităţii statului constituie secret de stat şi pot fi făcute publice numai în cazurile prevăzute de legislaţie.

(5) Perioada îndeplinirii de către colaboratorii Serviciului a misiunilor speciale legate de asigurarea securităţii de stat, precum şi de executarea obligaţiilor de serviciu în alte condiţii ce periclitează viaţa şi sănătatea lor, se include în vechimea în muncă generală, în vechimea în muncă specială, în vechimea în serviciul public, în stagiul de cotizare, precum şi în stagiul ce acordă dreptul la spor pentru vechime în muncă, în conformitate cu legislaţia.

[Art.16 al.(5) în redacţia LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

Capitolul VII
ASIGURAREA INFORMAŢIONALĂ, FINANCIARĂ ŞI TEHNICO-MATERIALĂ A SERVICIULUI

Articolul 17. Asigurarea informaţională a Serviciului

(1) Pentru realizarea activităţii sale, Serviciul are dreptul să elaboreze, să creeze şi să exploateze, în condiţiile legii, sisteme informaţionale, de comunicaţii şi de transmitere a datelor, precum şi mijloace de apărare a informaţiilor, inclusiv mijloace de protecţie criptografică.

(2) În interesul asigurării securităţii de stat, Serviciul, în modul stabilit de legislaţie, are drept de acces, pe gratis, la sistemele informaţionale ale întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, indiferent de tipul de proprietate.

Articolul 18. Mijloacele de înarmare şi echipare a Serviciului

(1) Serviciul elaborează, creează, achiziţionează şi utilizează mijloace de înarmare şi echipare, inclusiv mijloace tehnice speciale şi de altă natură, procură şi foloseşte armamentul de luptă intrat în dotarea Serviciului prin hotărîre de Guvern, precum şi alt armament şi muniţii pentru el.

(2) Vînzarea, transmiterea, scoaterea de pe teritoriul Republicii Moldova şi introducerea pe teritoriul ei a mijloacelor de înarmare şi echipare, inclusiv a celor tehnice speciale, precum şi a altor mijloace, a armelor de foc şi muniţiilor pentru ele, pentru folosire în activitatea Serviciului, se efectuează în modul stabilit de Guvern.

Articolul 19. Asigurarea financiară şi tehnico-materială a Serviciului

(1) Finanţarea şi asigurarea tehnico-materială a Serviciului se efectuează din bugetul de stat.

(2) Bunurile Serviciului, inclusiv clădirile, construcţiile, utilajele, create sau care vor fi create, procurate sau care vor fi procurate din contul mijloacelor bugetului de stat, precum şi al altor mijloace, sînt proprietate publică.

(3) Finanţarea Serviciului poate fi efectuată şi din contul mijloacelor speciale, în condiţiile prevăzute de legislaţie.

[Art.19 al.(3) modificat prin LP154-XVI din 21.07.05, MO126-128/23.09.05 art.611]

(4) Serviciul poate deţine un fond locativ de serviciu, format în condiţiile stabilite de legislaţie.

Capitolul VIII
CONTROLUL ŞI SUPRAVEGHEREA ACTIVITĂŢII SERVICIULUI

Articolul 20. Controlul asupra activităţii Serviciului

(1) Controlul asupra activităţii Serviciului este exercitat de Parlament, Procuratură şi instanţele judecătoreşti, în limita competenţei lor.

(2) Serviciul prezintă, în modul stabilit, anual şi în caz de necesitate la cerere, Parlamentului, în şedinţă plenară, Preşedintelui Republicii Moldova şi Guvernului rapoarte privind desfăşurarea activităţii sale.

[Art.20 al.(2) modificat prin LP12 din 11.02.11, MO34-36/04.03.11 art.58]

(3) Auditul public extern al parlamentar asupra activităţii Serviciului se efectuează de către Comisia pentru securitatea naţională, conform regulamentului acesteia.

[Art.20 al.(3) în redacţia LP333-XV din 05.07.01, MO89 din 31.07.01]

(4) Controlul activităţii financiare a Serviciului este exercitat de Curtea de Conturi.

[Art.20 al.(4) modificat prin LP63 din 23.04.10, MO75-77/18.05.10 art.213]

Articolul 21. Supravegherea exercitată de procuror

(1) Supravegherea respectării legislaţiei Republicii Moldova de către Serviciu este exercitată de Procuratura Generală.

(2) Activitatea persoanelor care au acordat sau acordă, în modul stabilit, sprijin Serviciului se află în supravegherea Procurorului General sau a unui procuror împuternicit special prin ordin al Procurorului General.

(3) Informaţiile privind organizarea, tactica, metodele şi mijloacele de desfăşurare a activităţii Serviciului nu fac obiectul supravegherii procurorului.

Capitolul IX
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 22

(1) Serviciul este creat prin reorganizarea Ministerului Securităţii Naţionale, fiind succesorul de drepturi al acestuia.

(2) Colaboratorii Ministerului Securităţii Naţionale se consideră că îndeplinesc serviciul special (lucrează) în Serviciu în funcţiile pe care le deţin, fără reatestare.

[Art.22 al.(2) modificat prin LP65 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.297]

[Art.22 al.(2) modificat prin LP262-XV din 15.07.04, MO132-137/06.08.04 art.708]

Articolul 23

Pînă la punerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege, actele normative ce reglementează activitatea Serviciului se aplică în măsura în care nu contravin prezentei legi.

[Art.24 exclus prin LP333-XV din 05.07.01, MO89/31.07.01; art.25-26 devin art.24-25]

Articolul 24

Directorul Serviciului, în termen de 2 luni după numirea în funcţie, va prezenta Parlamentului spre aprobare efectivul Serviciului.

Articolul 25

Guvernul:

- va asigura, în conformitate cu legislaţia în vigoare, plasarea în cîmpul muncii a funcţionarilor disponibilizaţi în legătură cu reorganizarea Ministerului Securităţii Naţionale;
- va aduce, în termen de 2 luni, actele sale normative în conformitate cu prezenta lege;
- va adopta actele normative necesare pentru realizarea prevederilor prezentei legi;
- va prezenta Parlamentului, în termen de 3 luni, propuneri privind modificarea şi completarea legislaţiei în vigoare;
- va asigura revizuirea şi abrogarea de către ministere şi departamente a actelor lor normative ce contravin prezentei legi.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Dumitru DIACOV**

Chişinău, 23 decembrie 1999.
Nr. 753-XIV.

2. LEGE Nr. 170 din 19.07.2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi Securitate

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325623

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul reglementării

(1) Prezenta lege reglementează statutul juridic al ofiţerului de informaţii şi securitate din Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova (denumit în continuare *ofiţer de informaţii*), stabileşte modul de îndeplinire a serviciului special prin contract în funcţia de ofiţer de informaţii, regimul disciplinar, drepturile, obligaţiile, interdicţiile, protecţia şi răspunderea lui.

(2) În sensul prezentei legi, ofiţer de informaţii este persoana angajată în bază de contract în Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova (denumit în continuare *Serviciu*) care desfăşoară, în condiţiile legii, activitate specializată în vederea exercitării atribuţiilor Serviciului, efectuează asigurarea logistică şi juridică a acestei activităţi, selecţia, formarea, specializarea şi perfecţionarea ofiţerilor de informaţii.

(3) Domeniile de activitate ale ofiţerilor de informaţii şi funcţiile încadrate cu aceştia sînt stabilite prin acte normative ale Serviciului.

Articolul 2. Scopul prezentei legi

Prezenta lege urmăreşte:

a) conferirea şi garantarea statutului juridic al ofiţerului de informaţii potrivit importanţei activităţii sale;

b) stabilirea responsabilităţilor speciale ale ofiţerului de informaţii;

c) promovarea normelor deontologice ale ofiţerului de informaţii;

d) dezvoltarea şi consolidarea mijloacelor de protecţie, asigurarea independenţei ofiţerului de informaţii în exercitarea atribuţiilor legale.

Articolul 3. Serviciul în funcţia de ofiţer de informaţii

Serviciul în funcţia de ofiţer de informaţii este o formă specială a serviciului public prin care se exercită atribuţiile, drepturile şi obligaţiile Serviciului în domeniul securităţii naţionale.

Articolul 4. Statutul ofiţerului de informaţii

(1) Statutul ofiţerului de informaţii reprezintă o totalitate a drepturilor şi libertăţilor garantate de stat, precum şi a obligaţiilor şi responsabilităţilor cetăţeanului angajat în funcţia de ofiţer de informaţii.

(2) Ofiţerul de informaţii aflat în exerciţiul funcţiei este reprezentantul autorităţii publice şi se află sub protecţia legilor Republicii Moldova.

(3) Ofiţerul de informaţii are un statut special, conferit de prezenta lege. Acţiunea legilor care reglementează statutul funcţionarului public se extinde asupra ofiţerului de informaţii doar în partea nereglementată de prezenta lege.

(4) În raport cu atribuţiile funcţionale şi cu misiunile încredinţate, ofiţerul de informaţii desfăşoară şi activităţi cu caracter militar - pregătirea de mobilizare şi mobilizarea, asigurarea operaţiilor de apărare a ţării la declararea stării de asediu sau de război şi altele.

Articolul 5. Principiile statutului ofiţerului de informaţii

Statutul ofiţerului de informaţii se bazează pe următoarele principii:

a) legalitate;

b) reglementarea exclusiv prin lege a restrîngerii exerciţiului unor drepturi sau al unor libertăţi ale persoanei care are statut de ofiţer de informaţii;

c) egalitatea în faţa legii a ofiţerilor de informaţii, indiferent de grad şi funcţie;

d) asigurarea, în condiţiile legii, a stabilităţii şi continuităţii în activitatea ofiţerului de informaţii;

e) protecţia de stat a ofiţerului de informaţii şi a membrilor lui de familie.

Articolul 6. Principiile şi criteriile de bază în activitatea

ofiţerului de informaţii

(1) Ofiţerul de informaţii îşi subordonează conduita profesională exclusiv apărării şi promovării valorilor şi intereselor naţionale ale Republicii Moldova.

(2) Ataşamentul necondiţionat faţă de principiile şi normele constituţionale, devotamentul faţă de Republica Moldova, competenţa, probitatea şi eficienţa profesională constituie criteriile de bază pentru selecţia, promovarea şi menţinerea în activitate a ofiţerului de informaţii.

Capitolul II CARIERA PROFESIONALĂ

Secţiunea 1. Angajarea în Serviciu. Formarea profesională

Articolul 7. Condiţiile de angajare

(1) În funcţia de ofiţer de informaţii poate fi angajată persoana care întruneşte cumulativ următoarele condiţii:

a) a atins vîrsta de cel puţin 21 de ani şi are capacitate deplină de exerciţiu;

b) este cetăţean al Republicii Moldova şi nu deţine cetăţenia unui alt stat;

c) este devotată Republicii Moldova;

d) are pregătire profesională, calificare, stare de sănătate, capacităţi fizice şi psihologice necesare ocupării funcţiei;

e) corespunde criteriilor de securitate;

f) posedă limba moldovenească;

g) se obligă, pînă la angajare în Serviciu, să renunţe, după caz, la calitatea de membru al unui partid, al unei alte organizaţii social-politice, de membru al unui organ de conducere sau de fondator al unui agent economic, precum şi la orice altă calitate incompatibilă cu statutul de ofiţer de informaţii.

(2) Condiţiile privind pregătirea profesională, calificarea, starea de sănătate, capacităţile fizice şi psihologice, precum şi criteriile de securitate necesare ocupării funcţiei de ofiţer de informaţii se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

(3) Nu poate fi angajată în funcţia de ofiţer de informaţii persoana care:

a) nu întruneşte condiţiile prevăzute la alin.(1);

b) a atins vîrsta limită de încadrare în serviciu, de 40 de ani, cu excepţia cazurilor stabilite prin act normativ al Serviciului în vederea completării lui cu specialităţi deficitare, dar nu mai mult de vîrsta limită de aflare în serviciu;

c) este bănuită, învinuită, inculpată sau condamnată;

d) este privată, prin hotărîre judecătorească definitivă, de dreptul de a ocupa funcţie în cadrul autorităţilor publice;

e) are antecedente penale, inclusiv stinse sau anulate de instanţa de judecată.

(4) Dacă există un impediment pentru a fi angajată în serviciul public, persoana nu poate fi angajată nici în funcţia de ofiţer de informaţii.

(5) Pentru a candida la funcţia de ofiţer de informaţii, persoana prezintă:

a) cerere, autobiografie şi un chestionar completat;

b) buletinul de identitate;

c) carnetul de muncă, cu excepţia cazului cînd se încadrează în cîmpul muncii pentru prima dată;

d) documentele de evidenţă militară, dacă este recrut sau rezervist;

e) diploma de studii, certificatul de calificare ce confirmă pregătirea specială, în cazul funcţiei care cere cunoştinţe sau calităţi speciale;

f) declaraţie cu privire la venituri şi la proprietate;

g) cazier judiciar.

Articolul 8. Selectarea candidaţilor

(1) Anunţul public despre funcţiile vacante în Serviciu nu este obligatoriu.

(2) Angajarea în funcţia de ofiţer de informaţii are loc în urma unei selecţii, care se efectuează după o procedură stabilită prin act normativ al Serviciului.

(3) Dacă un candidat nu corespunde criteriilor de securitate necesare ocupării funcţiei, Serviciul nu este obligat să explice motivele pentru care candidatul nu este angajat.

Articolul 9. Examenul medical

Candidatul este supus unui examen medical complex de o comisie specializată din cadrul instituţiei medico-sanitare a Serviciului, din contul bugetului de stat, pentru a se stabili aptitudinea lui de îndeplinire a serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii.

Articolul 10. Verificarea de securitate

(1) Verificarea de securitate are loc cu acordul candidatului şi se extinde asupra soţiei/soţului, rudelor pînă la al doilea grad inclusiv, precum şi asupra unor alte persoane care domiciliază împreună cu candidatul. Refuzul de a fi verificat are ca efect neangajarea în funcţia de ofiţer de informaţii.

(2) Procedura verificării de securitate se stabileşte prin act normativ al Serviciului şi presupune verificarea datelor din evidenţele şi înregistrările operative, criminale şi de altă natură, testarea obligatorie a candidatului la detectorul comportamentului simulat (poligraf), verificarea datelor cuprinse în declaraţia cu privire la venituri şi la proprietate, culegerea de informaţii pe care legea le desemnează ca reprezentînd obstacole în vederea numirii într-o funcţie sau desfăşurării anumitelor activităţi, precum şi examinarea unor alte informaţii în vederea constatării eligibilităţii candidatului pentru îndeplinirea funcţiei de ofiţer de informaţii şi pentru lucrul cu informaţii secrete.

Articolul 11. Angajarea în Serviciu

(1) Angajarea în Serviciu se efectuează prin încheierea unui contract de îndeplinire a serviciului, prin semnarea unui angajament de nedivulgare a secretului de stat şi prin emiterea unui ordin de numire în funcţie.

(2) La angajare în Serviciu, persoana ia cunoştinţă, contra semnătură, de normele deontologice ale ofiţerului de informaţii şi securitate, prevăzute la anexa nr.1, parte integrantă a prezentei legi.

(3) La angajare în Serviciu, nu se stabileşte perioadă de probă.

(4) Persoana supusă serviciului militar este radiată, la angajare în Serviciu, din evidenţa militară.

Articolul 12. Contractul de îndeplinire a serviciului

(1) Contractul de îndeplinire a serviciului reprezintă un acord scris, încheiat între cetăţean şi Serviciu, prin care se stabilesc termenul şi condiţiile îndeplinirii serviciului, obligaţiile şi responsabilităţile părţilor.

(2) Contractul de îndeplinire a serviciului se încheie succesiv, pe o durată de 5 ani, pînă la atingerea vîrstei limită de aflare în serviciu. Durata ultimului contract este determinată de această vîrstă limită.

(3) După îndeplinirea a cel puţin 10 ani de serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii, ofiţerul beneficiază de dreptul de a încheia contract pe o durată, determinată de atingerea vîrstei limită de aflare în serviciu.

(4) Cu 2 luni pînă la expirarea contractului de îndeplinire a serviciului, ofiţerul este informat în scris despre posibilitatea încheierii unui contract succesiv. Ofiţerul de informaţii are obligaţia să comunice în scris despre intenţia sa de a încheia sau nu un contract succesiv. Dacă, la expirarea contractului, ofiţerul nu a fost eliberat din serviciu, contractul se consideră încheiat de drept pentru o nouă durată de 5 ani.

(5) Audientul Institutului Naţional de Informaţii şi Securitate încheie contract de îndeplinire a serviciului pe o durată care cuprinde durata studiilor în această instituţie şi 5 ani de serviciu de după absolvirea ei.

Articolul 13. Jurămîntul

(1) La angajare în Serviciu, ofiţerul de informaţii depune următorul jurămînt:

"Eu, (prenumele şi numele), conştient de drepturile şi obligaţiile ce-mi revin în calitatea de ofiţer de informaţii, jur să fiu devotat Patriei mele Republica Moldova, să respect Constituţia şi legile ţării, să apăr şi să promovez valorile şi interesele naţionale ale Republicii Moldova, să apăr securitatea naţională, onoarea şi prestigiul Serviciului de Informaţii şi Securitate, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, să păstrez cu stricteţe secretul activităţii şi misiunilor încredinţate."

(2) Procedura depunerii jurămîntului se stabileşte prin act normativ al Serviciului.

Articolul 14. Formarea profesională

(1) Formarea iniţială, specializarea şi perfecţionarea profesională continuă a ofiţerului de informaţii se realizează în Institutul Naţional de Informaţii şi Securitate, în sistemul de învăţămînt naţional, precum şi în parteneriat cu servicii similare din alte ţări.

(2) Conţinutul şi durata formării profesionale a ofiţerului de informaţii se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

Secţiunea a 2-a. Conferirea gradelor speciale şi atribuirea categoriilor de calificare

Articolul 15. Gradele speciale ale ofiţerilor de informaţii

(1) În Serviciu se stabilesc următoarele grade speciale:

a) pentru efectivul de subofiţeri:
- plutonier al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- plutonier-major al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- plutonier adjutant al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
b) pentru corpul de ofiţeri cu grade inferioare:
- locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- locotenent-major al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- căpitan al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
c) pentru corpul de ofiţeri cu grade superioare:
- maior al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- locotenent-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
d) pentru corpul de ofiţeri cu grade supreme:
- general-maior al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- general-locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- general-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

(2) Gradele speciale se conferă pe viaţă. La gradele speciale ale rezerviştilor se adaugă cuvintele “în rezervă”, iar la gradele celor aflaţi în retragere, cuvintele “în retragere”.

Articolul 16. Corelarea gradelor speciale şi militare

[Art.16 titlul în redcaţia LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]

(1) În caz de încadrare în serviciul militar prin contract, persoanei care are grad special al ofiţerului de informaţii i se conferă gradul militar corespunzător, conform tabelului de echivalare prevăzut în anexa nr.2, parte integrantă a prezentei legi, luîndu-se în considerare vechimea în gradul special.

[Art.16 al.(2) exclus prin LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]

(3) La angajare în Serviciu, cetăţeanului care îndeplineşte sau a îndeplinit serviciu militar ori serviciu special i se conferă grad special al ofiţerului de informaţii corespunzător gradului militar sau gradului special deţinut.

[Art.16 al.(3) modificat prin LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]

Articolul 17. Condiţiile generale de conferire a gradelor speciale

(1) Gradul special se conferă ofiţerului de informaţii personal, luîndu-se în considerare calificarea şi nivelul de pregătire profesională, vechimea în gradul special precedent, funcţia şi alte condiţii stabilite de prezenta lege.

(2) Gradele speciale supreme, precum şi gradele speciale pentru directorul Serviciului, se conferă prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova. Specimenul legitimaţiei de ofiţer cu grad special suprem al Serviciului, precum şi Regulamentul cu privire la legitimaţia de ofiţer cu grad special suprem al Serviciului se aprobă de Preşedintele Republicii Moldova.

(3) Gradele speciale de pînă la gradul de colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate inclusiv se conferă prin ordin al directorului Serviciului.

(4) Gradele speciale se clasifică în grade speciale primare şi grade speciale succesive.

(5) Modul, forma şi conţinutul prezentării pentru conferirea gradelor speciale, cu excepţia celor supreme, se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

Articolul 18. Conferirea gradelor speciale primare

(1) Gradele speciale primare sînt următoarele:
a) plutonier al Serviciului de Informaţii şi Securitate pentru efectivul de subofiţeri;
b) locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate pentru corpul de ofiţeri.

(2) Gradul special primar de plutonier al Serviciului de Informaţii şi Securitate se conferă persoanei la angajare în Serviciu, fiind numită în funcţia pentru care este prevăzut gradul special pentru efectivul de subofiţeri.

(3) Gradul special primar de locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate se conferă persoanei cu studii superioare numite în funcţia pentru care este prevăzut gradul special pentru corpul de ofiţeri.

Articolul 19. Conferirea gradelor speciale succesive

(1) Gradul special succesiv se conferă ofiţerului de informaţii în ziua expirării termenului de aflare în gradul special precedent dacă deţine funcţia pentru care este prevăzut un grad special egal sau mai înalt decît gradul special care i se conferă.

(2) La numirea într-o funcţie superioară pentru care este prevăzut un grad special mai înalt decît cel deţinut, ofiţerului de informaţii i se conferă concomitent gradul special succesiv cu condiţia expirării termenului de aflare în gradul special precedent.

(3) Ofiţerului de informaţii aflat la dispoziţie i se conferă, în conformitate cu art.27 alin.(1) lit.a) şi b), gradul special succesiv cu condiţia că funcţia din care a fost trecut la dispoziţie, conform statelor de personal, prevede un grad special egal sau mai înalt decît cel conferit. În celelalte cazuri din articolul menţionat, gradul special succesiv se conferă după numire în funcţie.

(4) Nu se conferă grad special succesiv ofiţerului de informaţii care:
a) este bănuit, învinuit sau inculpat într-un proces penal sau în privinţa căruia se efectuează cercetare de serviciu;
b) este sancţionat disciplinar, pînă la ridicarea sancţiunii;
c) nu posedă nivelul necesar de pregătire profesională, fapt confirmat prin decizie a comisiei de atestare.

(5) În cazul pronunţării sentinţei de achitare sau în cazul neconfirmării faptelor imputate în cadrul cercetării de serviciu, gradul special succesiv se conferă din ziua apariţiei temeiului de conferire.

(6) Ofiţerul de informaţii care şi-a sacrificat viaţa săvîrşind act de devotament excepţional poate fi înaintat post-mortem în gradul special succesiv. Ofiţerului de informaţii care deţinea gradul special de plutonier adjutant al Serviciului de Informaţii şi Securitate i se poate conferi gradul special primar pentru corpul de ofiţeri.

Articolul 20. Termenul de aflare în grad special

(1) Se stabilesc următoarele termene de aflare în grade speciale:

a) pentru efectivul de subofiţeri:

- 1 an, în gradul special de plutonier al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- 2 ani, în gradul special de plutonier-major al Serviciului de Informaţii şi Securitate;

b) pentru corpul de ofiţeri:

- 2 ani, în gradul special de locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- 3 ani, în gradul special de locotenent-major al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- 3 ani, în gradul special de căpitan al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- 4 ani, în gradul special de maior al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- 5 ani, în gradul special de locotenent-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

(2) Termenele de aflare în gradele speciale supreme, precum şi în gradele speciale de plutonier adjutant şi de colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate, nu se stabilesc.

(3) Termenul de aflare în grad special se calculează din ziua conferirii lui.

(4) În termenul de aflare în grad special se include termenul de îndeplinire a serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii, inclusiv perioada aflării la dispoziţie, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin.(5). În acest termen se include, de asemenea, durata întreruperii serviciului în cazul tragerii ilegale la răspundere penală şi eliberării ilegale din serviciu.

(5) În termenul de aflare în grad special nu se include perioada aflării ofiţerului de informaţii:

a) în calitate de bănuit, învinuit sau inculpat într-un proces penal, în cazul pronunţării sentinţei de condamnare sau încetării procesului penal din alte motive decît cele de reabilitare - din momentul pornirii urmăririi penale pînă la rămînerea definitivă a sentinţei;

b) în concediu de îngrijire a copilului;

c) în grad special retrogradat.

(6) Gradul special succesiv, pînă la gradul de colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate inclusiv, poate fi conferit înainte de termen, o singură dată pe timpul activităţii în Serviciu, pentru indici înalţi în activitatea profesională, după ce a expirat cel puţin jumătate din termenul de aflare în gradul special deţinut, iar pentru contribuţii substanţiale la asigurarea securităţii naţionale în timp de război - indiferent de termenul de aflare în gradul special deţinut, cu respectarea condiţiilor stabilite de prezenta lege.

(7) Pentru contribuţii substanţiale la asigurarea securităţii naţionale, ofiţerului de informaţii al cărui termen de aflare în grad special a expirat i se poate conferi gradul special succesiv cu o treaptă mai înaltă decît gradul special prevăzut de funcţia deţinută, dar nu mai înalt decît gradul special de plutonier adjutant al Serviciului de Informaţii şi Securitate pentru efectivul de subofiţeri, şi gradul special de locotenent-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate pentru corpul de ofiţeri.

Articolul 21. Conferirea gradelor speciale cetăţenilor
aflaţi în rezerva Serviciului

(1) Conferirea gradelor speciale cetăţenilor aflaţi în rezerva Serviciului (denumiţi în continuare rezerviştі) se efectuează prin ordin al directorului Serviciului.

(2) Gradele speciale succesive se conferă rezerviştilor numai după efectuarea concentrărilor sau a exerciţiilor de mobilizare şi după susţinerea examenelor, în modul stabilit prin act normativ al Serviciului.

(3) Termenele de aflare a rezerviştilor în grade speciale pentru conferirea gradului special succesiv sînt următoarele:

a) 3 ani, locotenent în rezervă al Serviciului de Informaţii şi Securitate;

b) 4 ani, locotenent-major în rezervă al Serviciului de Informaţii şi Securitate;

c) 4 ani, căpitan în rezervă al Serviciului de Informaţii şi Securitate;

d) 5 ani, maior în rezervă al Serviciului de Informaţii şi Securitate;

e) 6 ani, locotenent-colonel în rezervă al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

(4) Gradul special maxim care poate fi conferit rezerviştilor este cel de colonel în rezervă al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

(5) Conferirea înainte de termen a gradelor speciale în rezervă nu se prevede.

Articolul 22. Retragerea, retrogradarea şi restabilirea
în grad special

(1) Gradul special al ofiţerului de informaţii poate fi retras numai în temeiul unei hotărîri judecătoreşti definitive.

(2) Ofiţerului de informaţii căruia i s-a retras gradul special i se poate conferi grad special primar pentru efectivul de subofiţeri, la decizia directorului Serviciului, în condiţiile prezentei legi, numai după stingerea antecedentelor penale sau după reabilitare judecătorească.

(3) În caz de abatere disciplinară gravă, ofiţerul de informaţii poate fi retrogradat (trecut în grad special inferior cu o treaptă celui deţinut înainte de săvîrşirea abaterii) prin ordin al directorului Serviciului.

(4) Ofiţerul de informaţii retrogradat care a dat dovadă de disciplină exemplară şi de atitudine conştiincioasă faţă de exerciţiul funcţiei poate fi restabilit, prin ordin al directorului Serviciului, în gradul special de pînă la retrogradare, dar nu mai devreme de un an de la data retrogradării.

(5) Procedura de retrogradare şi de restabilire în grad special se stabileşte prin act normativ al Serviciului.

Articolul 23. Atribuirea categoriilor de calificare

(1) În funcţie de nivelul de pregătire profesională şi de rezultatele din activitate, ofiţerului de informaţii i se atribuie categoria de calificare a II-a, I ori superioară.

(2) Modul şi condiţiile de atribuire a categoriilor de calificare se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

Secţiunea a 3-a. Serviciul în funcţia de ofiţer de informaţii

Articolul 24. Numirea în funcţie

(1) Ofiţerul de informaţii este numit în funcţia din statele de personal ale Serviciului prin ordin al directorului. Directorul şi directorii adjuncţi ai Serviciului sînt numiţi în funcţie în modul prevăzut de Legea nr.753-XIV din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

(2) Ofiţerul de informaţii poate fi numit în funcţie superioară, egală sau inferioară.

(3) Funcţia se consideră:

a) superioară dacă prevede un grad special superior celui stabilit pentru funcţia deţinută, iar în cazul egalităţii gradelor speciale, un salariu de funcţie mai mare;

b) egală dacă prevede un grad special egal cu cel stabilit pentru funcţia deţinută şi un salariu de funcţie egal;

c) inferioară dacă prevede un grad special inferior celui stabilit pentru funcţia deţinută, iar în cazul egalităţii gradelor speciale, un salariu de funcţie mai mic.

(4) Numirea ofiţerului de informaţii într-o funcţie superioară se efectuează în ordinea promovării în serviciu.

(5) Numirea ofiţerului de informaţii într-o funcţie egală se efectuează:

a) la necesitate de serviciu;

b) în urma unor măsuri de organizare, prin modificarea statelor de personal;

c) pentru folosirea lui mai raţională;

d) în legătură cu starea de sănătate, confirmată în avizul comisiei medicale;

e) prin concurs (în cazul numirii în funcţie prevăzută pentru cadre ştiinţifice sau ştiinţifico-didactice);

f) din motive familiale.

(6) Numirea ofiţerului de informaţii într-o funcţie inferioară se efectuează, cu acordul acestuia:

a) la necesitate de serviciu;

b) în urma unor măsuri de organizare, prin modificarea statelor de personal, dacă este imposibilă numirea acestuia într-o funcţie egală;

c) în legătură cu starea de sănătate, confirmată în avizul comisiei medicale;

d) pentru necorespunderea exigenţelor funcţiei, la recomandarea comisiei de atestare;

e) la cerere personală.

(7) Predarea gestiunii şi a funcţiei se efectuează în cel mult 10 zile, în modul stabilit prin act normativ al Serviciului.

(8) Ofiţerul de informaţii poate respinge numirea în funcţie care implică schimbarea localităţii de domiciliu dacă se află în una dintre următoarele situaţii:

a) graviditate;

b) îşi creşte singur copilul minor;

c) starea de sănătate, dovedită cu certificat medical, face contraindicată schimbarea localităţii de domiciliu;

d) este singurul întreţinător de familie;

e) din alte motive familiale temeinic justificate.

(9) Persoanele aflate în legătură de rudenie (părinţi, fraţi, surori, fii, fiice; părinţii, fraţii, surorile soţiei/soţului), precum şi soţii nu pot fi numiţi în funcţii ce implică subordonarea sau controlul între ei.

(10) Exercitarea temporară a unei funcţii vacante se dispune în cazurile şi în condiţiile stabilite prin act normativ al Serviciului, pe o durată de cel mult 6 luni.

Articolul 25. Exerciţiul funcţiei

(1) Se consideră exerciţiu al funcţiei:

a) îndeplinirea obligaţiilor de serviciu în timpul sau în afara orelor de program;

b) executarea ordinelor şi dispoziţiilor date de şefii superiori;

c) executarea serviciului de alarmă;

d) participarea la întruniri, exerciţii, competiţii şi la alte activităţi al căror iniţiator sau participant este Serviciul;

e) aflarea în misiune, în detaşare sau la studii, inclusiv peste hotare;

f) aflarea la tratament medical;

g) deplasarea la locul serviciului, misiunii, detaşării, studiilor sau tratamentului şi retur;

h) apărarea vieţii, sănătăţii, onoarei şi demnităţii persoanei;

i) acordarea de ajutor organelor de prevenire şi combatere a infracţiunilor pentru asigurarea legalităţii şi ordinii de drept;

j) participarea la acţiunile de prevenire şi lichidare a consecinţelor calamităţilor naturale, ale avariilor tehnogene şi ale altor catastrofe;

k) aflarea în prizonierat (cu excepţia cazurilor de predare benevolă), în situaţia de ostatic sau de persoană internată;

l) dispariţia pînă la declararea dispariţiei fără urmă sau pînă la declararea decesului, în modul stabilit de lege;

m) alte acţiuni calificate de instanţa de judecată ca fiind săvîrşite în interesul persoanei, societăţii şi statului.

(2) Ofiţerul de informaţii nu se consideră în exerciţiul funcţiei şi nici asigurat, iar achitarea pentru asigurarea lui nu se efectuează dacă evenimentul de asigurare a survenit în urma:

a) comiterii de infracţiune, cu excepţia acţiunilor săvîrşite într-o situaţie de risc profesional întemeiat;

b) comiterii de fapte care sînt urmare a consumului benevol de băuturi alcoolice, substanţe toxice sau droguri;

c) săvîrşirii unui act sau unei tentative de sinucidere dacă aceste acţiuni nu au fost provocate de o stare patologică sau de acţiuni de constrîngere.

Articolul 26. Detaşarea

(1) Ofiţerul de informaţii poate fi detaşat:

a) în temeiul unei hotărîri a Parlamentului, la decizia Preşedintelui Republicii Moldova, în temeiul unei hotărîri a Guvernului ori al unui tratat internaţional, pentru îndeplinirea unor funcţii în interesele securităţii naţionale, într-o organizaţie internaţională, misiune diplomatică, autoritate publică, organizaţie, întreprindere sau instituţie;

b) cu acordul instituţiei interesate, pentru îndeplinirea unor funcţii în interesul securităţii naţionale într-o autoritate publică, organizaţie, întreprindere sau instituţie, pe un termen de pînă la 2 ani, care poate fi prelungit;

c) fără eliberare din funcţie, pe un termen stabilit, conform dispoziţiei directorului Serviciului, pentru îndeplinirea unor misiuni în afara locului de serviciu permanent.

(2) Ofiţerul de informaţii poate refuza detaşarea care implică schimbarea localităţii de domiciliu dacă se află în una dintre situaţiile menţionate la art.24 alin.(8).

(3) În perioada detaşării, ofiţerul de informaţii este menţinut în serviciu şi beneficiază de drepturile stabilite în prezenta lege şi în alte acte normative.

(4) Dacă drepturile salariale pentru funcţia în care este detaşat ofiţerul de informaţii sînt inferioare celor stabilite pentru funcţia deţinută anterior, diferenţa se plăteşte din contul Serviciului.

Articolul 27. Trecerea la dispoziţie

(1) Trecerea la dispoziţie a ofiţerului de informaţii, cu eliberarea lui din funcţie şi menţinerea în serviciu, se efectuează în următoarele cazuri şi termene:

a) trimitere la studii de formare profesională a căror durată depăşeşte un an - pe întreaga perioadă a studiilor;

b) detaşare conform art.26 alin.(1) lit.a) şi b) - pe întreaga perioadă a detaşării;

c) pornire a urmăririi penale în privinţa sa - pînă la soluţionarea definitivă a cauzei penale;

d) eliberare din funcţie în legătură cu efectuarea măsurilor de organizare - pe o perioadă, ce nu va depăşi 4 luni, în care urmează să fie numit în o altă funcţie, detaşat sau eliberat din serviciu, în modul stabilit;

e) aflare în concediul de îngrijire a copilului - pe durata concediului;

f) aflare în prizonierat (cu excepţia cazurilor de predare benevolă), în situaţia de ostatic sau de persoană internată - pînă la eliberare;

g) dispariţie - pînă la declararea dispariţiei fără urmă sau declararea decesului, în modul stabilit de lege;

h) aflare la tratament într-o instituţie medico-sanitară pe un termen ce depăşeşte 4 luni - pînă la constatarea medicală a aptitudinii de îndeplinire a serviciului;

i) în alte cazuri de eliberare din funcţie, la decizia directorului Serviciului - pe cel mult 4 luni, perioadă în care urmează numirea în o altă funcţie, detaşarea sau eliberarea din serviciu, în modul stabilit.

(2) În perioada aflării la dispoziţie, calitatea de ofiţer de informaţii se menţine.

(3) Dacă în perioada aflării la dispoziţie a survenit unul din cazurile prevăzute la art.36 alin.(1), ofiţerul de informaţii este eliberat din serviciu în condiţiile prezentei legi.

(4) În perioada aflării la dispoziţie în conformitate cu alin.(1) lit.d) şi i) nu se include concediul de odihnă şi concediul medical.

(5) În ordinul de trecere la dispoziţie în conformitate cu alin.(1) lit.b), d) şi i), ofiţerului de informaţii i se pot stabili, după caz, atribuţii şi sarcini de serviciu speciale.

Articolul 28. Înlăturarea provizorie de la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu

În cazul săvîrşirii unei abateri disciplinare grave, la decizia directorului Serviciului, pe perioada cercetării de serviciu, ofiţerul de informaţii poate fi înlăturat provizoriu de la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, fără a fi eliberat din funcţie, dacă se constată că îndeplinirea acestor obligaţii poate influenţa desfăşurarea cercetării de serviciu sau că fapta imputată este incompatibilă cu statutul de ofiţer de informaţii.

Articolul 29. Atestarea

(1) Atestarea ofiţerului de informaţii, cu excepţia directorului şi directorilor adjuncţi ai Serviciului, se efectuează pentru evaluarea nivelului de pregătire profesională, a perspectivei de dezvoltare şi promovare, a rezultatelor activităţii de serviciu şi a corespunderii funcţiei deţinute.

(2) Atestarea se efectuează de regulă o dată la 4 ani de la aprobarea atestării precedente. Atestarea iniţială se efectuează cel mai devreme la 2 ani de la angajare în Serviciu. Poate fi efectuată atestare înainte de termen la depistarea unor grave deficienţe în exercitarea obligaţiilor de serviciu, precum şi în cazurile prevăzute la art.36 alin.(6).

(3) Modul şi condiţiile de atestare se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

Secţiunea a 4-a. Stimulări şi sancţiuni disciplinare

Articolul 30. Stimulări

(1) Pentru contribuţie substanţială la asigurarea securităţii naţionale, ofiţerului de informaţii i se poate conferi distincţie de stat a Republicii Moldova, în conformitate cu legislaţia.

(2) Pentru îndeplinire exemplară a obligaţiilor de serviciu şi pentru rezultate meritorii, ofiţerul de informaţii poate fi stimulat prin:

a) ridicare înainte de termen a sancţiunii disciplinare;

b) exprimare de mulţumiri;

c) premiere cu bani, cu cadou de preţ sau cu diplomă de onoare;

d) conferire a insignei, medaliei sau a titlului onorific al Serviciului;

e) conferire a gradului special succesiv înainte de termen;

f) conferire a gradului special succesiv cu o treaptă mai înaltă decît gradul special prevăzut de funcţia deţinută;

g) decorare cu armă albă sau cu armă de foc nominală - pentru corpul de ofiţeri;

h) înscriere în Cartea de Onoare a Serviciului.

(3) Modul de propunere a ofiţerului de informaţii pentru a fi stimulat, Regulamentul privind insignele, medaliile şi titlurile onorifice ale Serviciului, precum şi Regulamentul Cărţii de Onoare a Serviciului se aprobă de către director.

Articolul 31. Abaterile disciplinare

(1) Sînt abateri disciplinare acţiunile sau inacţiunile săvîrşite cu vinovăţie de către ofiţerul de informaţii, prin care încalcă prevederile contractului de îndeplinire a serviciului, ale actelor normative, dispoziţiile şefilor superiori.

(2) Prevederile legale privind faptele care constituie abateri disciplinare ale funcţionarului public se aplică în modul corespunzător ofiţerului de informaţii.

(3) Sînt abateri disciplinare specifice şi următoarele fapte:

a) depăşirea competenţelor de serviciu sau abuzul de putere;

b) cheltuirea iraţională a mijloacelor băneşti;

c) comportamentele, activităţile sau orice alte fapte de natură a crea vulnerabilităţi pentru securitatea internă a Serviciului şi securitatea ofiţerului de informaţii;

d) furnizarea cu bună-ştiinţă a unor informaţii false;

e) dezvăluirea de informaţii unor persoane neautorizate sau alte încălcări ale regulilor de păstrare şi protecţie a informaţiilor cu accesibilitate limitată;

f) imixtiunea în activitatea altui ofiţer de informaţii;

g) determinarea unui alt ofiţer de informaţii să comită abateri disciplinare sau acoperirea unor astfel de fapte;

h) alte fapte ce discreditează titlul de ofiţer de informaţii.

(4) Tipurile de abateri disciplinare grave se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

Articolul 32. Sancţiuni disciplinare

(1) Comiterea de abateri disciplinare, în funcţie de gravitatea lor şi de gradul de vinovăţie, atrage următoarele sancţiuni disciplinare:

a) avertismentul;

b) mustrarea;

c) mustrarea aspră;

d) retrogradarea;

e) prevenirea despre necorespundere parţială funcţiei;

f) eliberarea din serviciu.

(2) Aplicarea sancţiunii disciplinare are ca efect privarea parţială sau integrală de indemnizaţiile băneşti legate de rezultatele activităţii de serviciu, în modul stabilit prin act normativ al Serviciului.

Articolul 33. Aplicarea sancţiunilor disciplinare

(1) Pentru o abatere disciplinară se poate aplica doar o singură sancţiune disciplinară.

(2) Prevenirea despre necorespundere parţială funcţiei se aplică o singură dată în perioada aflării ofiţerului de informaţii în funcţie. Dacă această sancţiune nu a avut efectul scontat, ofiţerul de informaţii este eliberat din serviciu în modul stabilit de lege.

(3) Eliberarea din serviciu se aplică în cazul comiterii unei fapte ce discreditează titlul de ofiţer de informaţii, precum şi în cazul în care ofiţerul de informaţii a încetat să corespundă cerinţelor prezentei legi.

(4) Sancţiunea disciplinară se aplică prin ordin al directorului Serviciului.

(5) Sancţiunile disciplinare prevăzute la art.32 alin.(1) lit.d)-f) se aplică la propunerea comisiei de disciplină, după examinarea prealabilă a cauzei.

(6) Sancţiunea disciplinară se aplică în cel mult 30 de zile de la data constatării abaterii disciplinare, fără a se lua în calcul timpul aflării în concediu de odihnă anual, în concediu de studii sau în concediu medical. Sancţiunea disciplinară nu poate fi aplicată după expirarea a 6 luni din ziua comiterii abaterii disciplinare, iar în urma reviziei sau a controlului activităţii economico-financiare, după expirarea a 2 ani de la data comiterii. În termenele indicate nu se include durata procedurii penale.

(7) Modul de organizare şi funcţionare a comisiei de disciplină, procedura cercetării prealabile, modul de aplicare a sancţiunilor disciplinare şi de soluţionare a contestaţiilor se stabilesc prin actele normative ale Serviciului.

(8) Aplicarea sancţiunii disciplinare nu înlătură răspunderea penală, administrativă sau materială.

(9) Dacă în faptele ofiţerului de informaţii se constată elementele constitutive ale unei infracţiuni, acestea se aduc imediat la cunoştinţă directorului Serviciului în vederea sesizării organelor competente. Pornirea urmăririi penale nu împiedică cercetarea abaterii disciplinare, decizia definitivă fiind luată după soluţionarea cauzei penale.

(10) Ofiţerul de informaţii este în drept să conteste aplicarea sancţiunii disciplinare în modul stabilit de Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10 februarie 2000.

Articolul 34. Ridicarea sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunile disciplinare prevăzute la art.32 alin.(1) lit.a)-c) şi e) se ridică de drept după o perioadă de 6 luni de la data aplicării lor, cu excepţia cazurilor de ridicare înainte de termen.

(2) Ridicarea sancţiunii disciplinare de retrogradare se dispune prin ordin al directorului Serviciului, în termen ce nu poate depăşi termenul de aflare în gradul special în care a fost retrogradat ofiţerul de informaţii, dar nu mai devreme de un an de la data retrogradării.

(3) Sancţiunea disciplinară poate fi ridicată la cererea ofiţerului de informaţii, a şefului său nemijlocit sau la iniţiativa conducerii Serviciului.

(4) Pînă la ridicarea sancţiunii disciplinare, ofiţerul de informaţii nu poate fi numit într-o funcţie superioară şi nu i se pot acorda stimulări.

Articolul 35. Cercetări de serviciu

(1) Pentru cercetarea faptelor ce pot constitui abateri disciplinare, precum şi în alte cazuri stabilite prin actele normative ale Serviciului, pot fi efectuate cercetări de serviciu.

(2) Cercetarea de serviciu se efectuează în cel mult 20 de zile, cu posibilitatea prelungirii acestui termen în cazul în care cercetarea nu poate fi efectuată sau finalizată din motive întemeiate.

(3) În cadrul cercetărilor de serviciu în privinţa faptelor ce pot constitui abateri disciplinare grave, ofiţerii de informaţii depun lămuriri cu utilizarea detectorului comportamentului simulat.

Secţiunea a 5-a. Eliberarea din serviciu. Rezerva Serviciului

Articolul 36. Eliberarea din serviciu

(1) Eliberarea din serviciu a ofiţerului de informaţii se efectuează în caz de:

a) expirare a contractului de îndeplinire a serviciului, la cererea lui;

b) atingere a vîrstei limită de aflare în serviciu;

c) clasare de către comisia medicală ca fiind inapt pentru serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii;

d) transfer în o altă autoritate publică, cu acordul lui şi al conducătorilor instituţiilor interesate;

e) efectuare a unor măsuri de organizare, prin modificarea statelor de personal, dacă este imposibilă numirea ofiţerului de informaţii într-o funcţie egală celei deţinute şi dacă el nu acceptă să fie numit într-o funcţie inferioară;

f) restabilire în funcţie, conform unei hotărîri judecătoreşti, a deţinătorului anterior al funcţiei, dacă este imposibilă numirea ofiţerului de informaţii într-o funcţie egală celei deţinute şi dacă acesta nu acceptă să fie numit într-o funcţie inferioară;

g) refuz neîntemeiat de a fi detaşat sau numit în altă funcţie;

h) refuz de a depune jurămîntul;

i) tăinuire a faptelor ce împiedică angajarea în Serviciu;

j) pierdere a cetăţeniei Republicii Moldova sau dobîndire a cetăţeniei unui alt stat;

k) retragere a dreptului de acces la secretul de stat;

l) necorespundere funcţiei deţinute, constatată prin decizie a comisiei de atestare;

m) nepromovare a examenului intermediar sau de absolvire a cursului de formare profesională iniţială;

n) săvîrşire a faptei ce discreditează titlul de ofiţer de informaţii;

o) încălcare a restricţiilor sau interdicţiilor prevăzute la art.40;

p) condamnare prin hotărîre judecătorească definitivă pentru săvîrşirea unei infracţiuni;

q) cerere personală;

r) motive familiale temeinic justificate.

(2) Eliberarea din serviciu se efectuează prin ordin al directorului Serviciului, care se emite în termen de pînă la o lună din data apariţiei temeiului de eliberare. Ofiţerul de informaţii este eliberat din serviciu la data radierii lui din tabelul nominal al Serviciului, după predarea gestiunii şi a funcţiei.

(3) Nu se admite eliberarea din serviciu în perioada aflării ofiţerului de informaţii în concediu de odihnă anual, în concediu medical, în concediu de studii, în concediu de îngrijire a copilului, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin.(1) lit.i), j), o)-r).

(4) Nu se admite eliberarea din serviciu a ofiţerului de informaţii la cerere în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război.

(5) Ofiţerul de informaţii decedat sau declarat dispărut fără urmă este radiat din tabelul nominal al Serviciului la data constatării faptului.

(6) În interes de serviciu, ofiţerul de informaţii care a atins vîrsta limită de aflare în serviciu, clasat de comisia medicală ca fiind apt pentru serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii, şi care dovedeşte o înaltă competenţă profesională, constatată prin decizie a comisiei de atestare, cu acordul lui, la decizia directorului Serviciului, poate fi lăsat în serviciu pînă la atingerea vîrstei de pensionare în sistemul public de asigurări sociale. Contractele succesive de îndeplinire a serviciului peste limita de vîrstă de aflare în serviciu se încheie pe o durată de pînă la 2 ani.

(7) La eliberare din serviciu, în cazurile prevăzute la alin.(1) lit.g)-q), ofiţerul de informaţii care, după încheierea tuturor tipurilor de instruire, a îndeplinit serviciul în cadrul Serviciului mai puţin de 5 ani achită cheltuielile pentru instruire,

independent de sursa de finanţare, mărimea lor fiind dedusă prin împărţirea sumei cheltuielilor la perioada de îndeplinire a serviciului. Cheltuielile de instruire cuprind mijloacele băneşti achitate personalului implicat în procesul de instruire, cheltuielile pentru cazare, echipament, alimentaţie şi asistenţă medicală.

(8) La eliberare din serviciu în cazurile prevăzute la alin.(1) lit.g)-q), ofiţerul de informaţii achită valoarea restantă a uniformei.

Articolul 37. Vîrsta limită de aflare în serviciu

Vîrsta limită de aflare în serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii se stabileşte după cum urmează:

a) 50 de ani, pentru efectivul de subofiţeri, corpul de ofiţeri cu grade speciale inferioare şi superioare;

b) pentru corpul de ofiţeri cu grade speciale supreme:

- 55 de ani, pentru general-maior al Serviciului de Informaţii şi Securitate şi general-locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate;

- 60 de ani, pentru general-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

Articolul 38. Rezerva Serviciului

(1) Rezerva Serviciului este destinată completării lui la mobilizare.

(2) În rezerva Serviciului intră ofiţerii de informaţii care, la eliberare din serviciu, nu au atins vîrsta limită de aflare în rezerva Serviciului şi sînt clasaţi de comisia medicală ca fiind apţi pentru serviciu.

(3) În rezerva Serviciului nu intră ofiţerii de informaţii eliberaţi în temeiurile prevăzute la art.36 alin.(1) lit.h)-p).

(4) Vîrsta limită de aflare în rezerva Serviciului se stabileşte după cum urmează:

a) 60 de ani, pentru efectivul de subofiţeri, corpul de ofiţeri cu grade speciale inferioare şi superioare;

b) 65 de ani, pentru corpul de ofiţeri cu grade speciale supreme.

(5) Evidenţa militară a rezerviştilor este ţinută de Serviciu.

(6) Modul de organizare a concentrărilor şi a exerciţiilor de mobilizare pentru rezervişti se stabileşte prin act normativ al Serviciului.

(7) Persoanele care au atins vîrsta limită de aflare în rezerva Serviciului sau care au fost clasate de comisia medicală ca fiind inapte pentru serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii sînt trecute în retragere.

(8) Rezerviştii, în condiţiile actelor normative ale Serviciului, pot fi antrenaţi, cu acordul lor, pe bază de contract, în misiunile speciale ale Serviciului, avînd dreptul de a deţine armă în dotare. Pe timpul misiunii, rezerviştii beneficiază de asigurarea de stat obligatorie prevăzută pentru ofiţerii de informaţii, iar membrii lor de familie beneficiază de protecţie socială în conformitate cu prezenta lege.

Capitolul III
OBLIGAŢII. RESTRICŢII ŞI INTERDICŢII. DREPTURI ŞI GARANŢII
Secţiunea 1. Obligaţii. Restricţii şi interdicţii

Articolul 39. Obligaţii

(1) Ofiţerul de informaţii are următoarele obligaţii:

a) să respecte Constituţia şi legile Republicii Moldova, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului;

b) să acţioneze cu competenţă, responsabilitate şi devotament pentru asigurarea securităţii naţionale, apărarea suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a ţării, pentru protejarea şi promovarea valorilor şi intereselor naţionale ale Republicii Moldova, chiar în condiţiile unei ameninţări pentru viaţa, sănătatea şi proprietatea sa;

c) să respecte jurămîntul depus şi normele deontologice ale ofiţerului de informaţii;

d) să îndeplinească în bune condiţii atribuţiile funcţiei;

e) să fie disciplinat şi vigilent, să manifeste iniţiativă şi perseverenţă;

f) să respecte principiile, normele şi regulile specifice activităţii Serviciului;

g) să asigure protecţia secretului de stat şi altor informaţii cu accesibilitate limitată, a surselor de obţinere a acestora, să păstreze secretul activităţii desfăşurate;

h) să-şi perfecţioneze în permanenţă pregătirea profesională;

i) să depună declaraţie cu privire la venituri şi proprietate, în modul şi în condiţiile prevăzute de lege;

j) să declare orice donaţie, directă sau indirectă, primită în legătură cu exercitarea funcţiei;

k) să cunoască şi să întreţină în stare regulamentară tehnica şi armamentul din dotare, să păstreze şi să administreze eficient patrimoniul încredinţat.

(2) Ofiţerul de informaţii este obligat să execute ordinele şi dispoziţiile şefilor superiori, cu excepţia cazului în care consideră că ordinul sau dispoziţia sînt ilegale. În acest caz, ofiţerul de informaţii prezintă în scris un raport motivat. El este obligat să execute un ordin repetat scris, dar nu poartă răspundere de consecinţele executării, cu excepţia cazurilor cînd comite o infracţiune. Răspunderea pentru consecinţele executării unui ordin ilegal o poartă persoana care a dispus executarea.

(3) În cazul în care consideră că prin executarea unui ordin sau a unui ordin repetat scris ar comite o infracţiune, ofiţerul de informaţii nu trebuie să-l îndeplinească, informînd în scris conducerea Serviciului şi Comisia parlamentară pentru securitatea naţională, apărare şi ordine publică. În privinţa ofiţerului de informaţii care a procedat în conformitate cu prezentul alineat nu poate fi luată nici o măsură contrară drepturilor şi intereselor lui legitime.

(4) După eliberare din serviciu, persoana este obligată să păstreze secretul de stat şi alt secret protejat de lege, secretul surselor de informaţii, al activităţilor desfăşurate. Această obligaţie se menţine pe durata de secretizare a informaţiei. Scrierile cu caracter memorialistic pot deveni publice numai cu avizul Serviciului, fără restrîngerea libertăţii opiniei şi a exprimării.

Articolul 40. Restricţii şi interdicţii

(1) Ofiţerului de informaţii se restrînge exerciţiul următoarelor drepturi şi libertăţi:

a) dreptul la libera circulaţie. Deplasarea ofiţerului de informaţii pe teritoriul Republicii Moldova şi peste hotarele ei se autorizează în modul stabilit în act normativ al Serviciului;

b) libertatea conştiinţei. Ofiţerului de informaţii se interzice propagarea vreunei atitudini faţă de religie, aderarea la cultele religioase care încalcă ordinea publică, bunele moravuri, afectează exercitarea funcţiei sau contravin normelor deontologice. Ofiţerul de informaţii are dreptul, în afara timpului de îndeplinire a obligaţiilor de serviciu, să practice cult religios şi să participe la ritualuri religioase;

c) libertatea opiniei şi a exprimării. Ofiţerului de informaţii se interzice să exprime în public opinii contrare intereselor securităţii naţionale a Republicii Moldova, să prezinte public, fără aprobarea directorului Serviciului, informaţii care privesc activitatea Serviciului ori au legătură cu ea;

d) dreptul de a fi ales şi de a desfăşura activităţi politice, cu excepţia dreptului la vot. Opiniile politice pot fi exprimate numai în afara serviciului. La locul de serviciu al ofiţerului de informaţii se interzice propagarea ideilor de natură să determine ofiţerii să încalce neutralitatea politică;

e) libertatea întrunirilor. Ofiţerului de informaţii se interzice să participe la mitinguri, demonstraţii, manifestări, procesiuni, la alte întruniri cu caracter politic ori sindical, altele decît cele la care se îndeplinesc obligaţiile de serviciu;

f) dreptul la asociere în partide şi în alte organizaţii social-politice;

g) dreptul de a întemeia şi de a se afilia la sindicate, precum şi dreptul la grevă.

(2) Ofiţerului de informaţii este interzis:

a) să iniţieze, să dea şi să transmită dispoziţii ilegale;

b) să îndeplinească alte funcţii decît cele în care este numit sau detaşat, să desfăşoare alte activităţi remunerate, cu excepţia activităţilor ştiinţifice, didactice şi de creaţie care nu împiedică îndeplinirea obligaţiilor de serviciu. Ofiţerul de informaţii poate fi desemnat în calitate de membru de comisie, consiliu, grup de lucru, permanente sau ad-hoc, cu acordul conducerii Serviciului;

c) să desfăşoare sau să fie implicat în orice fel în activitate de întreprinzător, să acorde sprijin altor persoane în astfel de activităţi, să fondeze societăţi comerciale, cooperative şi organizaţii necomerciale şi să participe la administrarea lor. Ofiţerul de informaţii poate îndeplini funcţia de membru al consiliului de administraţie din întreprinderile de stat, funcţia de fondator al căreia o exercită Serviciul;

d) să utilizeze informaţii, mijloace şi metode specifice activităţii Serviciului în alte scopuri decît cele de serviciu;

e) să facă uz de calitatea ori de activitatea profesională pentru obţinerea de avantaje pentru sine sau pentru alte persoane;

f) să accepte fără acordul Preşedintelui Republicii Moldova distincţii ale statelor străine, ale organizaţiilor internaţionale şi străine;

g) să săvîrşească alte fapte interzise persoanelor încadrate în serviciul public.

Secţiunea a 2-a. Drepturi şi garanţii

Articolul 41. Drepturi şi libertăţi fundamentale

Ofiţerul de informaţii beneficiază de drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţeanului Republicii Moldova, cu restricţiile prevăzute de prezenta lege şi de alte acte legislative.

Articolul 42. Drepturi profesionale

În raport cu atribuţiile şi competenţele Serviciului, ofiţerul de informaţii aflat în exerciţiul funcţiei are următoarele drepturi:

a) să cunoască drepturile şi obligaţiile de serviciu;

b) să ia decizii şi să participe la elaborarea proiectelor de decizii, în limitele competenţei;

c) să utilizeze mijloace şi metode specifice activităţii Serviciului pentru obţinerea de informaţii necesare asigurării securităţii naţionale, prevenirii şi contracarării acţiunilor ce prezintă ameninţare pentru securitatea naţională;

d) să dispună de acces la registre, bănci de date, sisteme informaţionale şi la alte informaţii documentate, direct sau printr-o interfaţă corespunzătoare;

e) să solicite oricărei persoane sprijin pentru asigurarea securităţii naţionale. Sprijinul solicitat nu trebuie să pună în pericol persoana;

f) să someze orice persoană să înceteze infracţiunea sau alte acţiuni ce prezintă ameninţare pentru securitatea naţională;

g) în cazuri excepţionale, care impun înlăturarea unei ameninţări iminente pentru securitatea naţională, să folosească, în condiţiile legii, bunuri, inclusiv imobile, publice sau private, cu excepţia celor ce aparţin misiunilor diplomatice sau persoanelor cu imunitate diplomatică ale statelor străine şi organizaţiilor internaţionale;

h) să pătrundă în spaţii publice sau private în timpul urmăririi nemijlocite a infractorului;

i) să verifice actele de identitate şi alte documente ale persoanei fizice bănuite de săvîrşirea de infracţiuni sau de alte acţiuni ce prezintă ameninţare pentru securitatea naţională;

j) în caz de necesitate absolută, să reţină persoana în legătură cu care există motive rezonabile de a crede, în funcţie de comportamentul ei, de indiciile materiale sau de circumstanţe, că se pregăteşte a săvîrşi o infracţiune sau care comite o infracţiune, pentru a o împiedica să săvîrşească o astfel de infracţiune sau pentru a face să înceteze infracţiunea şi a o preda imediat, în mod obligatoriu, organelor competente;

k) să efectueze acţiuni de constatare a infracţiunilor a căror prevenire şi contracarare este atribuită în competenţă Serviciului, în condiţiile legii;

l) să intre în locuri şi în spaţii publice cu acces restricţionat pentru îndeplinirea obligaţiilor de serviciu;

m) să folosească acte de identitate şi alte documente de acoperire, eliberate de Serviciu;

n) să deţină, să păstreze, să poarte şi să aplice armă de foc din dotare, muniţii şi mijloace speciale, precum şi să aplice forţă fizică, în condiţiile prezentei legi. Tipurile de arme admise ca arme în dotare se stabilesc prin act normativ al Serviciului;

o) să-şi perfecţioneze pregătirea profesională din contul mijloacelor Serviciului prevăzute în acest scop;

p) să avanseze în serviciu corespunzător pregătirii profesionale, capacităţilor intelectuale, rezultatelor atestării şi altor criterii de evaluare a activităţii de ofiţer de informaţii;

q) să ia cunoştinţă de materialele din dosarul personal, de avize şi de alte documente referitoare la activitatea sa, cu excepţia materialelor aferente verificărilor de securitate şi altor documente a căror cunoaştere poate prejudicia securitatea internă a Serviciului sau interesele persoanelor care colaborează confidenţial cu Serviciul, să prezinte lămuriri pentru a fi anexate la acest dosar;

r) să solicite efectuarea unei cercetări de serviciu pentru a contesta informaţiile care îi lezează drepturile, onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională;

s) să beneficieze de protecţie şi de asistenţă prevăzute de prezenta lege.

Articolul 43. Legitimaţia şi insigna de serviciu

(1) Ofiţerul de informaţii se identifică cu legitimaţia de serviciu sau cu insigna de serviciu, avînd un număr de înregistrare, şi cu rostirea denumirii “Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova”. Modelul de legitimaţie şi modelul insignei de serviciu, categoriile de ofiţeri de informaţii care se identifică cu insigne de serviciu le aprobă directorul Serviciului.

(2) Legitimaţia şi insigna de serviciu confirmă statutul şi împuternicirile ofiţerului de informaţii, inclusiv dreptul la portarmă, la muniţii şi la mijloace speciale.

(3) La eliberare din serviciu, precum şi în perioada suspendării din funcţie sau înlăturării provizorii a ofiţerului de informaţii de la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, legitimaţia şi insigna de serviciu se retrag.

Articolul 44. Uniforma şi raţia alimentară

(1) Ofiţerul de informaţii este asigurat cu uniformă şi cu raţie alimentară din contul bugetului de stat în cazurile stabilite de Guvern.

[Art.44 al.(1) în redacţia LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

(2) Modelul uniformei de ofiţer de informaţii se aprobă de Preşedintele Republicii Moldova.

(3) Regulile de purtare a uniformei, categoriile de ofiţeri de informaţii pentru care portul uniformei este obligatoriu în îndeplinirea obligaţiilor de serviciu se stabilesc prin act normativ al Serviciului.

(4) Se interzice ca uniforma şi însemnele angajaţilor autorităţilor publice sau ale altor persoane juridice să fie identice ori similare celor ale ofiţerului de informaţii. Portul uniformei şi al însemnelor de ofiţer de informaţii de către persoana care nu are acest statut atrage răspunderea prevăzută de lege.

(5) Ofiţerul de informaţii este asigurat cu echipament de protecţie şi de lucru în condiţii generale.

Articolul 45. Dreptul la risc profesional

(1) Riscul este considerat întemeiat dacă acţiunea decurge în mod obiectiv din informaţia, din faptele şi din circumstanţele cunoscute ofiţerului de informaţii, dacă scopul legitim urmărit nu a putut fi atins fără un anumit risc şi dacă ofiţerul de informaţii a întreprins măsurile necesare pentru a preveni cauzarea de daune intereselor ocrotite de lege.

(2) Riscul nu poate fi considerat întemeiat dacă este îmbinat cu bună-ştiinţă cu pericolul pentru viaţa unei alte persoane sau cu pericolul provocării unui dezastru ecologic ori social.

Articolul 46. Dreptul la apărare

Ofiţerul de informaţii are dreptul la apărarea drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime prin adresare în instanţă de judecată sau în alte autorităţi publice competente, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Articolul 47. Dreptul la învăţătură

(1) Ofiţerul de informaţii are dreptul să-şi continue studiile în instituţie de învăţămînt superior, postuniversitar ori să urmeze alte forme de instruire.

(2) Ofiţerul de informaţii cu vechime de 10 ani şi mai mult în serviciu are dreptul de a-şi perfecţiona pregătirea profesională din contul Serviciului în instituţie de învăţămînt superior, postuniversitar sau prin alte forme de instruire, în limita alocaţiilor bugetare.

Articolul 48. Timpul de serviciu

(1) Timpul de serviciu şi programul de lucru al ofiţerului de informaţii se stabilesc prin act normativ al Serviciului, în condiţii generale.

(2) Durata săptămînală a timpului de serviciu al ofiţerului de informaţii nu va depăşi, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin.(5), durata normală a timpului de muncă stabilită de legislaţia muncii.

(3) Ofiţerul de informaţii, conform dispoziţiilor şefului superior, este obligat să îndeplinească obligaţiile de serviciu şi după orele de program dacă trebuie îndeplinită cu succes şi în termen o misiune de serviciu.

(4) Antrenarea ofiţerului de informaţii la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu peste durata săptămînală a timpului de serviciu, inclusiv în zilele de odihnă şi de sărbătoare nelucrătoare, se compensează prin acordarea timpului corespunzător de odihnă în alte zile ale săptămînii. În cazul imposibilităţii de acordare a compensării menţionate, timpul de îndeplinire a obligaţiilor de serviciu peste durata săptămînală se însumează şi se acordă sub formă de zile de odihnă suplimentare care, la cererea ofiţerului de informaţii, se adaugă la concediul lui de odihnă anual ori se compensează în bani în mărimea salariului mediu pentru fiecare

zi de odihnă suplimentară, calculat în funcţie de adaosuri, sporuri, suplimente şi indemnizaţii stabilite conform actelor normative în vigoare. Modul de evidenţă a timpului de serviciu şi de acordare a zilelor de odihnă suplimentare se stabileşte prin act normativ al Serviciului.

(5) Timpul de serviciu nu se limitează în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, a executării serviciului de alarmă, a realizării acţiunilor ce ţin de asigurarea capacităţii de mobilizare şi a îndeplinirii altor măsuri legate de asigurarea securităţii naţionale, conform nomenclatorului aprobat de directorul Serviciului.

Articolul 49. Vechimea în serviciu

(1) Perioada îndeplinirii serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii se include în vechimea în muncă generală, în vechimea în muncă specială, în vechimea în serviciul public, precum şi în stagiul ce acordă dreptul la spor pentru vechime în muncă, indiferent de timpul care a trecut de la data eliberării din serviciu pînă la data angajării în cîmpul muncii.

(2) Perioada de îndeplinire a serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii cu risc sporit pentru viaţă şi sănătate se include în vechimea în muncă specială, care acordă dreptul la pensie de asigurări sociale de stat pentru limită de vîrstă în condiţii avantajoase, conform listei respective aprobate de Guvern.

Articolul 50. Concedii

(1) Ofiţerilor de informaţii se acordă următoarele concedii plătite integral:

a) concediu de odihnă anual cu durată de 30 de zile lucrătoare, care se măreşte:

- cu 5 zile lucrătoare pentru vechime în serviciu de 10 ani;
- cu 10 zile lucrătoare pentru vechime în serviciu de 15 ani;
- cu 15 zile lucrătoare pentru vechime în serviciu de 20 de ani şi mai mult.

Absolvenţilor instituţiilor de învăţămînt specializat se acordă, imediat după absolvire, concediu de odihnă cu o durată de 30 de zile calendaristice;

b) concedii suplimentare:

- de 15 zile calendaristice, pentru participare la operaţiuni antiteroriste, pentru îndeplinire a obligaţiilor de serviciu în zone cu pericol sporit pentru viaţă şi sănătate. Zonele cu pericol sporit pentru viaţă şi sănătate se stabilesc de Guvern;
- cu o durată stabilită de legislaţie, pentru participanţii la lichidarea consecinţelor avariei de la C.A.E. Cernobîl, în zona de înstrăinare;
- cu o durată stabilită în condiţii generale, pentru lucru în condiţii vătămătoare, conform nomenclatorului aprobat de Guvern;
- cu o durată stabilită de legislaţie, pentru veteranii de război;
- cu o durată de 4 zile calendaristice, pentru femeile care au 2 şi mai mulţi copii în vîrstă de pînă la 14 ani (sau un copil invalid în vîrstă de pînă la 16 ani);

c) concediu medical cu o durată de pînă la 30 de zile. În unele cazuri de mutilări şi maladii, în funcţie de caracterul lor, se acordă concediu medical cu o durată de pînă la 60 de zile. Dacă există indicaţii medicale, concediul medical poate fi prelungit pe baza deciziei comisiei medicale. Dacă, pe parcursul unui an calendaristic, durata eliberărilor de la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu pe motiv de boală depăşeşte 36 de zile, ofiţerul de informaţii este trimis la comisia medicală pentru stabilirea aptitudinii pentru serviciu;

d) concediu pe motive familiale cu o durată de pînă la 10 zile calendaristice pe an, pentru soluţionarea problemelor sociale şi de trai stringente, în primul rînd a celor legate de fortificarea sănătăţii, îndeplinirea îndatoririlor de familie, precum şi din alte motive întemeiate, confirmate documentar.

(2) Ofiţerul de informaţii care îmbină serviciul cu studiile în instituţie de învăţămînt mediu de specialitate, superior sau postuniversitar beneficiază de concediu suplimentar, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(3) Ofiţerul de informaţii care face studii în instituţie de învăţămînt specializat beneficiază de vacanţă, conform programei de învăţămînt a instituţiei.

(4) Concediul de maternitate şi concediul pentru îngrijirea copilului, inclusiv pentru soţia aflată la întreţinerea ofiţerului de informaţii, se acordă conform dispoziţiilor generale. Baza de calcul a indemnizaţiilor de maternitate, a indemnizaţiei pentru creşterea copilului şi a indemnizaţiei pentru îngrijirea copilului bolnav o constituie venitul mediu lunar realizat de către ofiţerul de informaţii în ultimele 6 luni calendaristice anterioare lunii în care s-a produs evenimentul. Baza de calcul a indemnizaţiei de maternitate acordate soţiei aflate la întreţinerea soţului ofiţer de informaţii este venitul mediu lunar al soţului. Indemnizaţiile se plătesc la locul de serviciu, de la bugetul de stat.

(5) Femeii care are 2 şi mai mulţi copii în vîrstă de pînă la 14 ani (sau un copil invalid în vîrstă de pînă la 16 ani), părintelui singur necăsătorit care are un copil de vîrsta nominalizată i se acordă anual, în bază de cerere scrisă, concediu neplătit cu o durată de cel puţin 14 zile calendaristice. Acest concediu poate fi adăugat la concediul de odihnă anual sau poate fi folosit aparte (în întregime sau divizat) în perioade stabilite de comun acord cu administraţia Serviciului.

(6) Ofiţerul de informaţii poate fi rechemat din concediul de odihnă anual, fără consimţămîntul său, la declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război, precum şi în alte cazuri justificate, la decizia directorului Serviciului. Concediul de odihnă anual şi concediile suplimentare nefolosite pot fi reportate pe anul următor, dar nu mai mult de 2 ani consecutivi, sau, la cererea ofiţerului de informaţii, se compensează în mărimea salariului mediu pentru fiecare zi de concediu nefolosit, calculat în funcţie de adaosuri, sporuri, suplimente şi indemnizaţii stabilite conform actelor normative în vigoare.

Articolul 51. Dreptul la ocrotirea sănătăţii şi la

asistenţă medicală

(1) Ofiţerul de informaţii are dreptul la asistenţă medicală, psihologică şi la tratament (ambulatoriu şi staţionar) gratuit, inclusiv la medicamente şi proteze gratuite, acordate din contul statului în instituţia medico-sanitară a Serviciului.

(2) În cazul în care maladia contractată sau trauma primită de ofiţerul de informaţii este legată de încălcarea legislaţiei, de consumul de băuturi alcoolice sau de substanţe narcotice, tratamentul, cu excepţia asistenţei medicale urgente, se achită din cont propriu.

(3) Asistenţa medicală urgentă se acordă ofiţerului de informaţii de orice instituţie medico-sanitară, în conformitate cu legislaţia în vigoare. Dacă nu poate fi acordată în instituţia medico-sanitară a Serviciului, asistenţa medicală planificată se acordă în alte instituţii medico-sanitare, cu rambursarea din contul Serviciului a cheltuielilor suportate.

(4) Trimiterea, în caz de necesitate, a ofiţerului de informaţii la tratament în străinătate se efectuează în modul stabilit de Guvern.

[Art.51 al.(5) exclus prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

(6) Soţia (soţul) şi copiii minori ai ofiţerului de informaţii au dreptul la tratament în instituţia medico-sanitară a Serviciului.

[Art.51 al.(6) modificat prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

(7) De drepturile prevăzute la alin.(1)–(4) şi (6) beneficiază ofiţerii de informaţii trecuţi în rezervă (retragere):

[Art.51 al.(7) modificat prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

a) clasaţi ca fiind inapţi pentru serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii, dacă inaptitudinea a fost cauzată de mutilare (rănire, traumă, contuzie) primită sau de maladie contractată în legătură cu exerciţiul funcţiei;

b) la atingerea vîrstei limită de aflare în serviciu, dacă au îndeplinit serviciul în funcţia de ofiţer de informaţii timp de 20 de ani şi mai mult;

c) indiferent de motivele trecerii în rezervă (retragerii), cu excepţia cazurilor prevăzute la art.36 alin.(1) lit.i)-k), n) şi p), dacă au îndeplinit serviciul timp de 25 de ani şi mai mult.

(8) Modul de acordare a asistenţei medicale în instituţia medico-sanitară a Serviciului se stabileşte prin actul lui normativ.

Articolul 52. Dreptul la transport

(1) Asigurarea dreptului la transport din contul Serviciului se efectuează în următoarele cazuri:

a) transportul ofiţerului de informaţii, inclusiv al membrilor de familie şi bunurilor lor personale, la numire sau detaşare legată de schimbarea localităţii de domiciliu, precum şi transportul la locul de trai anterior;

[Art.52 al.(1), lit.b) exclusă prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

c) transportul corpului neînsufleţit al ofiţerului de informaţii decedat în timpul îndeplinirii serviciului şi transportul persoanelor care îl însoţesc, transportul membrilor lui de familie şi al bunurilor lor personale în localitatea în care vor domicilia pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Ofiţerul de informaţii are dreptul să se deplaseze gratuit în transport pe teritoriul Republicii Moldova şi să folosească în exerciţiul funcţiei mijloace de transport personal potrivit reglementărilor stabilite de Guvern.

[Art.52 al.(2) în redacţia LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

[Art.52 al.(3) exclus prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

Articolul 53. Dreptul la asigurare financiară

(1) Salarizarea ofiţerului de informaţii se efectuează în modul, în condiţiile şi în mărimile prevăzute de Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

(2) Ofiţerul de informaţii beneficiază de salariu lunar, compus din: salariul funcţiei, adaosuri, sporuri, suplimente, indemnizaţii şi de alte drepturi de plată permanente. Alte drepturi de plată se stabilesc în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(3) Asigurarea financiară a ofiţerului de informaţii detaşat, trecut la dispoziţie sau care îndeplineşte misiuni speciale în afara teritoriului Republicii Moldova se efectuează în modul stabilit de Guvern.

Articolul 54. Indemnizaţii acordate la eliberare din serviciu

(1) Pentru compensarea interdicţiilor din perioada serviciului, la eliberare din serviciu în temeiul art.36 alin.(1) lit.a), dacă are dreptul la pensie, sau la eliberare din serviciu în temeiul aceluiaşi articol şi alineat lit.b), c), e) şi f), ofiţerul de informaţii beneficiază de o indemnizaţie unică în corespundere cu vechimea calendaristică în serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii:

a) de la 5 la 10 ani - de 6 salarii lunare;

b) de la 10 la 15 ani - de 10 salarii lunare;

c) de la 15 la 20 de ani - de 15 salarii lunare;

d) de la 20 de ani şi mai mult - de 20 salarii lunare.

(2) În cazul eliberării repetate din serviciu, se acordă indemnizaţie unică în mărimea care exclude mărimea indemnizaţiei unice primite anterior.

(3) Ofiţerilor de informaţii eliberaţi din serviciu din diverse motive, cu excepţia celor eliberaţi conform art.36 alin.(1) lit.h)-q), care nu au vechimea în muncă necesară stabilirii pensiei în condiţiile prezentei legi li se acordă 3 salarii lunare.

(4) Indemnizaţia unică a ofiţerului de informaţii decorat cu distincţii de stat în perioada serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii se majorează cu 2 salarii lunare.

(5) În caz de deces al ofiţerului de informaţii sau de declarare a dispariţiei lui fără urmă, se acordă indemnizaţie unică soţiei (soţului), copiilor sau părinţilor defunctului/dispărutului, iar în lipsa acestora, altor moştenitori, în conformitate cu legislaţia în vigoare, în mărimea prevăzută de prezentul articol. În cazul în care ofiţerul de informaţii decedat sau dispărut a avut vechimea calendaristică în serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii de pînă la 5 ani, se acordă indemnizaţie unică în mărimea a 3 salarii lunare.

Articolul 55. Asigurarea de stat obligatorie

(1) Viaţa, sănătatea şi bunurile ofiţerului de informaţii sînt supuse asigurării de stat obligatorii de la bugetul de stat.

(2) În caz de deces al ofiţerului de informaţii survenit în legătură cu exerciţiul funcţiei sau în caz de deces ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după trecere în rezervă (retragere), soţiei (soţului),

copiilor minori şi părinţilor lui se plăteşte, în cote egale, o indemnizaţie unică în mărimea a 120 de salarii lunare, calculate conform ultimei funcţii deţinute de ofiţer.

(3) În caz de mutilare (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiei, ofiţerului de informaţii i se plăteşte o indemnizaţie unică, în raport cu gravitatea mutilării, în următoarele mărimi:

a) uşoară - 3 salarii lunare;

b) medie - 5 salarii lunare;

c) gravă - 7 salarii lunare.

(4) În caz de eliberare din serviciu pe motiv de clasare ca fiind inapt pentru serviciu ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiei, ofiţerului de informaţii i se plăteşte o indemnizaţie unică de 60 de salarii lunare, calculate conform ultimei funcţii deţinute.

(5) În caz de invaliditate survenită în legătură cu exerciţiul funcţiei, ofiţerului de informaţii i se plăteşte o compensaţie lunară, raportată la salariul lunar conform ultimei funcţii deţinute, în următoarele proporţii:

a) de 100 % pentru gradul I de invaliditate;

b) de 80 % pentru gradul II de invaliditate;

c) de 60 % pentru gradul III de invaliditate.

(6) Pensia de invaliditate şi alte tipuri de pensii stabilite pînă sau după pierderea capacităţii de muncă nu se includ în calculul compensaţiei de la alin.(5).

(7) În caz de deces al ofiţerului de informaţii survenit în legătură cu exerciţiul funcţiei sau în caz de deces ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după trecere în rezervă (retragere), membrilor familiei inapţi pentru muncă aflaţi la întreţinerea lui li se plătesc indemnizaţii lunare, egale cu diferenţa dintre partea ce le revenea din salariul celui decedat şi pensia stabilită în legătură cu pierderea întreţinătorului, fără a se lua în calcul indemnizaţia unică.

(8) Prejudiciul material cauzat în legătură cu activitatea de serviciu a ofiţerului de informaţii prin deteriorarea sau nimicirea bunurilor lui, bunurilor membrilor lui de familie sau ale rudelor sale apropiate se repară integral de la bugetul de stat, cu drept de regres împotriva persoanelor culpabile. Prejudiciul se repară în temeiul unei hotărîri judecătoreşti sau în temeiul deciziei organului de urmărire penală ori a procurorului în cazul clasării cauzei penale, suspendării sau încetării urmăririi penale.

[Art.56 exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

Articolul 57. Dreptul la pensie

(1) Ofiţerul de informaţii are dreptul la pensie în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993.

(2) În calculul vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei se iau 2 ani de vechime în muncă civilă de pînă la încadrare în Serviciu pentru un an de serviciu în funcţia de ofiţer de informaţii.

(3) În cazuri excepţionale, stabilite prin act normativ al Serviciului, directorul Serviciului este în drept să decidă asupra includerii în stagiul special a vechimii în muncă civilă a persoanei încadrate în funcţia de ofiţer de informaţii, calculîndu-se pentru un an de muncă civilă un an de serviciu.

(4) Vechimea în muncă calculată în condiţiile alin.(2) şi (3) nu va depăşi 10 ani.

(5) Ofiţerului de informaţii căruia s-a prelungit termenul de aflare în serviciu şi care are dreptul la pensie în condiţiile Legii nr.1544-XII din 23 iunie 1993 i se acordă, de la data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în proporţie de 50 % faţă de pensia cuvenită.

(6) Ofiţerului de informaţii cu grad special de colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate numit într-o funcţie inferioară (la necesitate de serviciu, în urma unor măsuri de organizare sau în legătură cu starea sănătăţii) dintr-o funcţie pe care a deţinut-o cel puţin 3 ani şi care, la ziua numirii în funcţia inferioară, avea vechime în serviciu necesară stabilirii pensiei, aceasta i se calculează, la eliberare din serviciu, din salariul lunar de care a beneficiat pînă la numire în funcţia inferioară, dacă el este mai mare decît salariul lunar al funcţiei pe care o deţine la data eliberării din serviciu.

Secţiunea a 3-a. Aplicarea forţei fizice, armei de foc, muniţiilor şi a mijloacelor speciale

Articolul 58. Tipul de forţe şi condiţiile generale

de aplicare a lor

(1) Ofiţerul de informaţii are dreptul să aplice forţă fizică, armă de foc, muniţii şi mijloace speciale (denumite în continuare *forţă*), cu excepţia armelor şi muniţiilor interzise în temeiul tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Tipul forţei şi intensitatea aplicării ei se determină de către ofiţerul de informaţii în funcţie de situaţia concretă, de tipul şi gradul de pericol, precum şi de caracteristicele individuale ale delincventului.

(3) În orice situaţie, la aplicarea forţei se interzice utilizarea metodelor de tortură, de pedepse sau tratamente inumane ori degradante.

(4) Aplicarea forţei trebuie să fie precedată de un avertisment privind intenţia de a recurge la ea, cu acordarea unui timp suficient pentru conformare cerinţelor legitime ale ofiţerului de informaţii, cu excepţia cazurilor în care tergiversarea aplicării forţei generează un pericol direct pentru viaţa, sănătatea sau libertatea lui ori a unei alte persoane, poate duce la alte urmări grave sau în care o astfel de avertizare nu este posibilă. Arma de foc poate fi folosită fără avertizare şi în caz de atac prin

surprindere, de atac cu utilizarea tehnicii de luptă, mijloacelor de transport sau altor dispozitive periculoase, de eliberare a ostaticilor, de evadare a delincventului cu o armă sau cu un mijloc de transport.

(5) Cînd aplicarea forţei nu poate fi evitată, ofiţerul de informaţii este obligat să întreprindă toate măsurile posibile pentru a asigura securitatea persoanelor, a minimaliza daunele aduse sănătăţii, onoarei, demnităţii şi proprietăţii lor, precum şi pentru a acorda asistenţă medicală urgentă victimelor.

(6) Despre fiecare caz de aplicare a forţei, ofiţerul de informaţii este obligat să informeze imediat, dar cel tîrziu în 24 de ore, conducerea Serviciului, iar în cazul aplicării forţei care a provocat decesul persoanei sau vătămarea integrităţii ei corporale, să informeze în acelaşi mod şi Procurorul General.

(7) Aplicarea forţei de către ofiţerul de informaţii prin care se cauzează daune vieţii, sănătăţii sau proprietăţii persoanelor, în limitele şi în condiţiile stabilite de prezenta lege, nu atrage răspunderea acestuia.

(8) Arma de foc şi mijloacele speciale pot fi retrase ofiţerului de informaţii de către conducerea Serviciului sau de un alt ofiţer de informaţii, desemnat de directorul Serviciului. Dacă arma de foc sau mijloacele speciale au fost retrase de o altă persoană împuternicită prin lege, aceasta, precum şi ofiţerul de informaţii, informează în cel mai scurt timp conducerea Serviciului.

(9) Serviciul organizează cursuri de iniţiere şi cursuri periodice de antrenament special, controlează capacitatea ofiţerilor de informaţii de a acţiona în situaţii în care este necesară aplicarea forţei.

Articolul 59. Aplicarea forţei fizice şi a mijloacelor speciale

(1) Ofiţerul de informaţii poate aplica forţa fizică, inclusiv procedeele speciale de luptă, precum şi mijloacele speciale (cătuşe, bastoane de cauciuc, mijloace de imobilizare, substanţe lacrimogene şi colorante, dispozitive audio-vizuale de influenţă psihologică, mijloace de distrugere a obstacolelor şi de stopare forţată a mijloacelor de transport, cîini de serviciu, maşini blindate, alte mijloace de protecţie activă şi pasivă din dotare):

a) pentru curmarea unei infracţiuni, înfrîngerea rezistenţei opuse cerinţelor sale legitime sau ale unor alte persoane aflate în exerciţiul funcţiei, dacă metodele nonviolente nu asigură executarea cerinţelor;

b) pentru respingerea unui atac asupra sa, a persoanelor care se află în exerciţiul funcţiei sau asupra altor persoane;

c) pentru eliberarea ostaticilor;

d) pentru respingerea unui atac asupra clădirilor, încăperilor, mijloacelor de transport, curmarea tentativei de a pune stăpînire pe arme de foc, mijloace de comunicaţii speciale, mijloace de apărare pasivă ori activă, documente ce conţin secret de stat sau pe orice altă proprietate de importanţă în asigurarea securităţii naţionale, precum şi pentru recuperarea acestora;

e) în timpul urmăririi, reţinerii şi predării către organele competente a persoanei care a săvîrşit infracţiuni dacă aceasta nu se subordonează, opune rezistenţă şi dacă există temeiuri de a presupune că ea poate să evadeze, să cauzeze daune persoanelor din jur sau ei însăşi.

(2) Procedeele speciale de luptă şi mijloacele speciale nu se aplică împotriva femeilor gravide, minorilor, persoanelor de vîrstă înaintată sau cu handicap, dacă caracteristicele lor sînt cunoscute ofiţerului de informaţii sau dacă sînt evidente, cu excepţia cazurilor în care aceştia atacă ofiţerul sau o altă persoană, inclusiv în grup ori cu utilizarea armelor, opun rezistenţă armată sau orice alt tip de rezistenţă periculoasă pentru viaţa sau sănătatea oamenilor, dacă acţiunile de acest fel nu pot fi respinse pe alte căi şi cu alte mijloace.

Articolul 60. Aplicarea armei de foc

(1) Ofiţerul de informaţii are dreptul să aplice arma de foc, ca o măsură extremă:

a) pentru apărarea sa ori a altor persoane împotriva unui atac ce constituie un pericol real pentru viaţă, sănătate sau libertate;

b) pentru respingerea unui atac în grup sau atac armat asupra sa, asupra persoanei care se află în exerciţiul funcţiei sau asupra altor persoane;

c) împotriva unei persoane care încearcă în mod ilegal, prin forţă, să-i sustragă arma de foc sau altei persoane autorizate să poarte armă de foc;

d) pentru eliberarea ostaticilor;

e) pentru respingerea unui atac în grup sau atac armat asupra clădirilor, încăperilor, mijloacelor de transport, pentru curmarea tentativei de a pune stăpînire pe mijloace de comunicaţii speciale, mijloace de apărare pasivă ori activă, documente ce conţin secret de stat sau pe oricare altă proprietate de importanţă în asigurarea securităţii naţionale, precum şi pentru recuperarea acestora;

f) pentru reţinerea persoanei care opune rezistenţă armată, a persoanei care a fost surprinsă în momentul săvîrşirii unei infracţiuni grave, deosebit de grave sau excepţional de grave sau a delincventului care evadează;

g) pentru reţinerea persoanei care refuză să se supună somaţiei sale de a depune armele sau alte obiecte periculoase, a căror utilizare reprezintă o ameninţare pentru viaţa, sănătatea sau libertatea sa ori ale altor persoane, cînd este imposibilă înfrîngerea rezistenţei şi reţinerea persoanei pe alte căi şi cu alte mijloace.

(2) Pentru eliberarea ostaticilor şi neutralizarea teroriştilor, ofiţerul de informaţii din subunitatea specială de combatere a terorismului poate aplica arme albe şi muniţii speciale.

(3) Ofiţerul de informaţii poate folosi armă de foc pentru a da semnal de alarmă ori a solicita ajutor, pentru a neutraliza un animal care ameninţă viaţa sau sănătatea persoanelor.

(4) Aplicarea armei de foc înseamnă efectuarea împuşcăturii la ţintă.

(5) Arma de foc nu se aplică împotriva femeilor, minorilor, persoanelor de vîrstă înaintată sau cu handicap, dacă caracteristicele lor sînt cunoscute ofiţerului de informaţii sau dacă sînt evidente, cu excepţia cazurilor în care aceştia săvîrşesc

un atac armat ori un atac în grup ce ameninţă viaţa şi sănătatea oamenilor sau opun rezistenţă armată, dacă acţiunile de acest fel nu pot fi respinse pe alte căi şi cu alte mijloace.

Capitolul IV
PROTECŢIA OFIŢERULUI DE INFORMAŢII ŞI A MEMBRILOR LUI DE FAMILIE

Articolul 61. Inadmisibilitatea imixtiunii în activitatea ofiţerului de informaţii

(1) În exerciţiul funcţiei, ofiţerul de informaţii se supune numai legii şi execută indicaţiile şefilor superiori.

(2) Nici o persoană nu este în drept să intervină în activitatea profesională a ofiţerului de informaţii.

(3) Este interzisă antrenarea ofiţerului de informaţii în exerciţiul unor funcţii ce nu ţin de obligaţiile lui de serviciu.

(4) Personalitatea ofiţerului de informaţii este inviolabilă. Împiedicarea lui de a-şi îndeplini obligaţiile de serviciu, atingerea demnităţii şi onoarei, opunerea de rezistenţă, ameninţarea, uzul de violenţă, atentatul la viaţa, la sănătatea şi la bunurile lui şi ale membrilor săi de familie atrag răspunderea prevăzută de lege.

(5) Cerinţele legitime ale ofiţerului de informaţii sînt executorii. Cerinţele ofiţerului de informaţii şi acţiunile întreprinse de el sînt legitime atîta timp cît organul sau persoana cu funcţie de răspundere învestite cu exercitarea controlului asupra activităţii lui şi asupra respectării legalităţii acestei activităţi nu demonstrează contrariul.

Articolul 62. Procedurile speciale aplicabile ofiţerului de informaţii

(1) În timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu, ofiţerul de informaţii, dacă prezintă legitimaţia sau insigna de serviciu, nu poate fi reţinut, audiat, percheziţionat, inclusiv mijlocul lui personal de transport sau cel folosit de el, nu pot fi ridicate documentele şi obiectele aflate asupra sa decît în modul stabilit de lege, cu avizul prealabil al Procurorului General şi în prezenţa unui reprezentant al Serviciului, cu excepţia cazurilor de infracţiune flagrantă.

(2) În caz de reţinere a ofiţerului de informaţii, organul care a efectuat măsurile în cauză este obligat să informeze Serviciul în decurs de o oră din momentul reţinerii.

Articolul 63. Protecţia şi asistenţa acordată ofiţerului de informaţii

(1) Ofiţerul de informaţii are dreptul la protecţie faţă de pericolele la care este expus ca urmare a îndeplinirii obligaţiilor de serviciu sau în legătură cu ele.

(2) Dacă împotriva ofiţerului de informaţii este pornită urmărire penală sau o altă acţiune în justiţie în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, inclusiv după eliberare din serviciu, Serviciul îi acordă asistenţă juridică, cu excepţia cazului în care acţiunea în justiţie a fost iniţiată la cererea sa.

Articolul 64. Protecţia datelor despre ofiţerul de informaţii

(1) Datele despre identitatea şi calitatea ofiţerului de informaţii constituie secret de stat. Termenul de secretizare a acestor date este de 50 de ani de la data eliberării din serviciu a ofiţerului, dar nu mai puţin de 25 de ani de la data decesului acestuia. Termenul poate fi prelungit pe perioade consecutive a cîte 10 ani, la decizia directorului Serviciului, în cazul în care desecretizarea datelor contravine intereselor asigurării securităţii naţionale şi/sau a drepturilor şi intereselor legitime ale urmaşilor ofiţerului de informaţii.

(2) Autorităţile publice, persoanele fizice şi juridice cărora le-au devenit cunoscute datele despre identitatea şi calitatea ofiţerului de informaţii sînt obligate să protejeze secretul lor.

(3) Serviciul, în comun cu autorităţile administraţiei publice vizate, stabileşte normele de protecţie a identităţii şi calităţii ofiţerului de informaţii pentru situaţiile ce privesc drepturile salariale, de pensie, de asistenţă medicală şi alte situaţii similare.

(4) Datele despre ofiţerul de informaţii nu se includ în registrul funcţionarilor publici.

(5) Datele despre identitatea şi calitatea ofiţerului de informaţii nu pot fi incluse în resursele informaţionale, publice sau în resursele cu accesibilitate limitată ale autorităţilor publice, ale persoanelor fizice şi juridice, cu excepţia bazelor de date ale Serviciului. La solicitarea Serviciului, autorităţile publice, persoanele fizice şi juridice sînt obligate să excludă din resursele lor informaţionale datele care ar putea dezvălui identitatea şi calitatea ofiţerului de informaţii.

(6) Autorităţile publice şi persoanele juridice care efectuează înscrieri despre accesele la bazele lor de date, la registre, documente sau în încăperi menţionează doar numărul legitimaţiei sau insignei de serviciu a ofiţerului de informaţii.

(7) Ofiţerul de informaţii poate folosi, în exerciţiul funcţiei, nume de serviciu. Modul de atribuire şi de folosire a numelui de serviciu se stabileşte prin act normativ al Serviciului.

Articolul 65. Protecţia socială a membrilor de familie ai ofiţerului de informaţii

[Art.65 al.(2)-(3) excluse prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

(3) Copiii ofiţerului de informaţii decedat în legătură cu exerciţiul funcţiei sau ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după trecere în rezervă (retragere), au prioritate la acordarea de locuri în tabere de odihnă, la înscriere în instituţii preşcolare, în şcoli-internat şi în instituţii de învăţămînt similare, iar în instituţii de învăţămînt mediu de specialitate şi de învăţămînt superior se înmatriculează în afară de concurs, cu condiţia corespunderii cerinţelor de înmatriculare.

(4) Membrii de familie ai ofiţerului de informaţii decedat în legătură cu exerciţiul funcţiei sau ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după trecere în rezervă (retragere), beneficiază de asistenţă medicală în instituţia medico-sanitară a Serviciului, cu înlesnirile prevăzute de prezenta lege.

(5) Ofiţerul de informaţii decedat în legătură cu exerciţiul funcţiei sau ca urmare a unei mutilări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după trecere în rezervă (retragere), este înmormîntat în locul desemnat de familia sa. Funeraliile se efectuează din contul Serviciului.

[Art.65 al.(6) abrogat prin LP48 din 26.03.11, MO53/04.04.11, art.114; în vigoare 04.04.11]

Capitolul V
RĂSPUNDEREA

Articolul 66. Răspunderea juridică

(1) Pentru acţiunile sale, ofiţerul de informaţii poartă răspundere disciplinară, administrativă, materială şi penală, în condiţiile legii.

(2) Pentru abateri disciplinare, ofiţerul de informaţii poartă răspundere în conformitate cu prevederile prezentei legi. Şefii nu poartă răspundere disciplinară pentru faptele subalternilor dacă au întreprins măsurile necesare pentru preîntîmpinarea acestor fapte şi pentru sancţionarea persoanelor vinovate.

(3) Pentru prejudiciile materiale cauzate Serviciului, ofiţerul de informaţii poartă răspundere materială, în condiţii generale.

Articolul 67. Obligaţia de recuperare a prejudiciului

(1) Statul răspunde pentru daunele cauzate persoanelor fizice şi juridice prin activităţile ilegale săvîrşite cu intenţie sau din neglijenţă de către ofiţerul de informaţii în exerciţiul funcţiei.

(2) Statul, în persoana Ministerului Finanţelor, înaintează acţiune de regres împotriva ofiţerului de informaţii culpabil.

Capitolul VI
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 68

Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2008.

Articolul 69

(1) Militarii Serviciului se eliberează din serviciul militar şi trec în rezervă (retragere) în condiţiile Legii nr.162-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la statutul militarilor, fără a fi eliberaţi din funcţiile deţinute.

(2) Încheierea contractelor de îndeplinire a serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii cu persoanele eliberate din serviciul militar se efectuează la cererea lor.

(3) Militarii Serviciului care au drept la pensie în condiţiile Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993 pot decide în privinţa pensionării sau continuării serviciului în funcţia de ofiţer de informaţii.

Articolul 70

(1) În termen de 6 luni, Guvernul:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

(2) Pînă la aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege, actele normative se vor aplica în măsura în care nu contravin prezentei legi.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI Marian LUPU

Nr.170-XVI. Chişinău, 19 iulie 2007.

Anexa nr.1

NORMELE DEONTOLOGICE
ALE OFIŢERULUI DE INFORMAŢII ŞI SECURITATE

Ofiţerul de informaţii şi securitate:

a) va exercita profesia cu patriotism, ataşament faţă de valorile şi interesele naţionale ale Republicii Moldova, în condiţiile respectului deplin faţă de drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului;

b) va desfăşura activitatea cu profesionalism, responsabilitate şi bună credinţă;

c) va acţiona în conformitate cu prevederile legale şi cu exigenţele profesiei;

d) nu va lua parte la nici o activitate ilegală şi nu se va angaja în acte care discreditează titlul de ofiţer de informaţii şi securitate sau autoritatea Serviciului de Informaţii şi Securitate;

e) va contribui la îndeplinirea obiectivelor legitime ale Serviciului de Informaţii şi Securitate;

f) nu se va implica în nici o activitate sau relaţie contrară intereselor Serviciului de Informaţii şi Securitate capabilă să afecteze evaluarea obiectivă a faptelor la care se referă informaţiile;

g) nu va accepta nici un fel de promisiune sau avantaj care ar putea afecta integritatea sa morală şi exercitarea profesiei;

h) nu va utiliza metode de tortură, de pedepse sau tratamente inumane ori degradante;

i) va continua să-şi perfecţioneze pregătirea profesională, eficienţa şi calitatea activităţii de serviciu.

Anexa nr. 2

TABEL DE ECHIVALARE
A GRADELOR SPECIALE ALE OFIȚERILOR DE INFORMAȚII
ŞI SECURITATE ŞI A GRADELOR MILITARE

Gradele speciale ale ofiţerilor de informaţii şi securitate	Gradele militare
general-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate	general de corp de armată
general-locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate	general de divizie
general-maior al Serviciului de Informaţii şi Securitate	general de brigadă
colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate	colonel
locotenent-colonel al Serviciului de Informaţii şi Securitate	locotenent-colonel
maior al Serviciului de Informaţii şi Securitate	maior
căpitan al Serviciului de Informaţii şi Securitate	căpitan
locotenent-major al Serviciului de Informaţii şi Securitate	locotenent-major
locotenent al Serviciului de Informaţii şi Securitate	locotenent
plutonier adjutant al Serviciului de Informaţii şi Securitate	plutonier adjutant
plutonier-major al Serviciului de Informaţii şi Securitate	plutonier-major
plutonier al Serviciului de Informaţii şi Securitate	plutonier

[Anexa nr.2 modificată prin LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]

3. LEGE Nr. 539 din 12.10.2001 cu privire la combaterea terorismului

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312844

NOTĂ:
În textul legii, sintagma “Centrul antiteror” se substituie prin sintagma “Centrul antiterorist” prin *LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege determină cadrul juridic şi organizatoric al activităţii de combatere a terorismului în Republica Moldova, modul de coordonare a activităţii structurilor specializate pentru combaterea terorismului, a acţiunilor întreprinse de autorităţile publice centrale şi locale, de asociaţiile şi organizaţiile obşteşti, de persoanele cu funcţii de răspundere şi de unele persoane aparte, precum şi drepturile, obligaţiile şi garanţiile persoanelor în legătură cu desfăşurarea activităţii de combatere a terorismului.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Cadrul juridic al activităţii de combatere a terorismului

Cadrul juridic al activităţii de combatere a terorismului îl constituie Constituţia Republicii Moldova, Convenţia europeană pentru reprimarea terorismului, principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional, tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, prezenta lege şi alte acte normative care reglementează raporturile în acest domeniu.

[Art.1 modificat prin LP384-XV din 25.11.04, MO233-236/17.12.04 art.1001]

Articolul 2. Noţiunile principale

În sensul prezentei legi, se utilizează următoarele noţiuni principale:

terorism - ideologia violenţei şi practica de a influenţa prin violenţă luarea unor decizii de către autorităţile publice sau organizaţiile internaţionale, însoţite de intimidarea populaţiei şi/sau de alte acţiuni violente ilegale;

[Art.2 noţiunea în redacţia LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

act terorist - provocarea unei explozii, a unui incendiu sau săvîrşirea altei fapte care creează pericolul de a cauza moartea ori vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii, daune esenţiale proprietăţii sau mediului ori alte urmări grave, dacă această faptă este săvîrşită în scopul de a intimida populaţia ori o parte din ea, de a atrage atenţia societăţii asupra ideilor politice, religioase ori de altă natură ale făptuitorului sau de a sili statul, organizaţia internaţională, persoana juridică sau fizică să săvîrşească sau să se abţină de la săvîrşirea vreunei acţiuni, precum şi ameninţarea de a săvîrşi astfel de fapte în aceleaşi scopuri;

[Art.2 noţiunea introdusă prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

activitate teroristă - acţiuni care includ:

- planificarea, pregătirea, tentativa de a săvîrşi şi săvîrşirea unui act terorist;
- instigarea la un act terorist, la violenţă împotriva unor persoane fizice şi juridice, la distrugerea obiectelor materiale în scopuri teroriste, precum şi justificarea publică a terorismului;

[Art.2 al.2) modificată prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

- constituirea unei formaţiuni armate ilegale, a unei comunităţi (organizaţii) criminale, a unei grupe organizate în scopul săvîrşirii unui act terorist, precum şi participarea la un astfel de act;
- înrolarea, înarmarea, instruirea şi folosirea teroriştilor;
- finanţarea pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte infracţiuni cu caracter terorist, finanţarea unei organizaţii teroriste, a unei grupe teroriste sau a unui terorist, precum şi acordarea de sprijin acestora pe alte căi;

[Art.2 lin.5) modificată prin LP243-XVI din 16.11.07, MO194-197/14.12.07 art.747]

activitate teroristă internaţională - acţiuni teroriste înfăptuite:

- de un terorist, de o grupă teroristă sau de o organizaţie teroristă pe teritoriul a 2 sau mai multe state, aducînd prejudicii intereselor acestor state;
- de cetăţenii unui stat împotriva cetăţenilor altui stat sau pe teritoriul altui stat;
- în cazul în care atît teroristul, cît şi victima terorismului sînt cetăţeni ai aceluiaşi stat sau ai unor state diferite, dar infracţiunea a fost săvîrşită în afara teritoriilor acestor state;

infracţiuni cu caracter terorist - infracţiunile prevăzute la art. 13411 din Codul penal al Republicii Moldova;

[Art.2 noţiunea în redacţia LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

terorist - persoană implicată într-o activitate teroristă sub orice formă;

grupă teroristă - două sau mai multe persoane care s-au asociat cu scopul de a desfăşura activitate teroristă;

organizaţie teroristă - organizaţie creată în scopul desfăşurării activităţii teroriste sau organizaţie care admite recurgerea la terorism în activitatea sa. Organizaţia se consideră teroristă dacă măcar una din subdiviziunile sale structurale desfăşoară activitate teroristă;

combaterea terorismului - activitate de prevenire, depistare, curmare a activităţii teroriste şi de atenuare a urmărilor acesteia;

operaţie antiteroristă - măsuri speciale îndreptate spre curmarea unui act terorist, spre asigurarea securităţii persoanelor fizice, spre neutralizarea teroriştilor şi spre atenuarea urmărilor acestuia;

zonă de desfăşurare a operaţiei antiteroriste - anumite sectoare ale unei localităţi, un mijloc de transport, o clădire, o construcţie, o amenajare, o încăpere şi teritoriul din preajma acestora, în ale căror perimetre se desfăşoară operaţia antiteroristă;

capturare de ostatici - reţinerea forţată de către un terorist sau o grupă teroristă a unor persoane în scopul constrîngerii persoanelor fizice, juridice, autorităţilor publice de a îndeplini cerinţele lor.

Articolul 3. Principiile fundamentale ale combaterii terorismului

Combaterea terorismului în Republica Moldova se întemeiază pe următoarele principii:

a) legalitate;
b) prioritatea măsurilor de prevenire a terorismului;
c) inevitabilitatea pedepsei pentru săvîrşirea unui act terorist;
d) îmbinare a metodelor publice şi secrete de combatere a terorismului;
e) folosire în complex a măsurilor de profilaxie, juridice, politice şi social-economice;
f) prioritatea protejării drepturilor persoanelor puse în pericol de un act terorist, minimizarea pierderilor de vieţi omeneşti;
g) cedări minime în faţa teroristului;
h) dirijare unipersonală a forţelor şi mijloacelor antrenate în desfăşurarea operaţiilor antiteroriste;
i) publicitate minimă a procedeelor tehnice, a tacticii de desfăşurare a operaţiilor antiteroriste şi a componenţei participanţilor la aceste operaţii.

Articolul 4. Cooperarea internaţională în domeniul combaterii terorismului

(1) Republica Moldova, în conformitate cu tratatele internaţionale la care este parte, cooperează în domeniul combaterii terorismului cu organele de drept şi serviciile speciale ale altor state, precum şi cu organizaţiile internaţionale care activează în acest domeniu.

(2) În interesul asigurării securităţii persoanei, societăţii şi statului, Republica Moldova urmăreşte pe teritoriul său persoanele implicate în activităţi teroriste, inclusiv în cazurile în care actele teroriste au fost planificate ori săvîrşite în afara teritoriului său, dar au adus daune ţării, precum şi în alte cazuri prevăzute de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(3) În caz de necesitate, Republica Moldova, în conformitate cu tratatele internaţonale la care este parte, poate solicita, în

modul stabilit, asistenţa necesară din partea altor state la desfăşurarea acţiunilor de eliberare a ostaticilor, precum şi poate participa la astfel de acţiuni.

[Art.4 modificat prin LP384-XV din 25.11.04, MO233-236/17.12.04 art.1001]

Capitolul II
BAZELE ORGANIZĂRII ACTIVITĂŢII DE COMBATERE A TERORISMULUI

Articolul 5. Obiectivele activităţii de combatere a terorismului

Activitatea de combatere a terorismului are următoarele obiective:

a) protecţia persoanei, societăţii şi statului împotriva terorismului;

b) prevenirea, depistarea, curmarea activităţii teroriste şi atenuarea urmărilor acesteia;

c) depistarea şi eliminarea cauzelor şi condiţiilor de desfăşurare a activităţii teroriste.

Articolul 6. Autorităţile care desfăşoară activitate de combatere a terorismului

(1) Preşedintele Republicii Moldova coordonează întreaga activitate de combatere a terorismului.

(2) Guvernul este principala autoritate responsabilă de organizarea activităţii de combatere a terorismului şi de asigurarea acesteia cu forţele, mijloacele şi resursele necesare.

(3) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova este autoritatea naţională care desfăşoară nemijlocit activitatea de combatere a terorismului.

(4) Centrul antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova este organul abilitat cu dirijarea, coordonarea şi realizarea măsurilor de combatere a terorismului. Regulamentul centrului se aprobă de Guvern.

[Art.6 al.(4) modificat prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

(5) Autorităţile care desfăşoară activitate de combatere a terorismului, în limitele împuternicirilor lor, sînt:

a) Procuratura Generală;

b) Ministerul Afacerilor Interne;

c) Ministerul Apărării;

d) Poliţia de Frontieră;

[Art.6 al.(4), lit.d) în redacţia LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

e) Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale;

f) Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat;

g) Serviciul Vamal;

h) Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor;

[Art.6 al.(4), lit.h) în redacţia LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

i) Departamentul instituţiilor penitenciare al Ministerului Justiţiei;

j) Serviciul prevenirea şi combaterea spălării banilor al Centrului Naţional Anticorupţie.

[Art.6 al.(5), lit.j) modificată prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

[Art.6 al.(5) modificat prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

[Art.6 al.(5), lit.j) introdusă prin LP243-XVI din 16.11.07, MO194-197/14.12.07 art.747]

(6) Din componenţa Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat şi a Departamentului instituţiilor penitenciare al Ministerului Justiţiei fac parte structuri specializate pentru combaterea terorismului, care activează în colaborare cu Centrul antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

[Art.6 al.(6) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(7) Autorităţile administraţiei publice locale participă la combaterea terorismului în limitele împuternicirilor lor, stabilite prin acte legislative şi alte acte normative.

(8) La activitatea de prevenire, depistare şi curmare a activităţii teroriste pot participa, în limitele împuternicirilor lor, şi alte autorităţi ale administraţiei publice, în modul stabilit de Guvern.

[Art.6 al.(9) exclus prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

[Art.6 în redacţia LP384-XV din 25.11.04, MO233-236/17.12.04 art.1001]

Articolul 7. Împuternicirile autorităţilor care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului

(2) Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova combate terorismul prin acţiunile de prevenire, depistare şi curmare a activităţilor teroriste, inclusiv a celor internaţionale, prin desfăşurarea operaţiilor antiteroriste. Serviciul contribuie la asigurarea securităţii instituţiilor Republicii Moldova amplasate pe teritoriul altor state, a cetăţenilor ei angajaţi în aceste instituţii şi a membrilor familiilor lor, culege date referitoare la organizaţiile teroriste internaţionale, întreprinde alte măsuri specifice de prevenire şi combatere a terorismului atribuite prin lege în competenţa sa.

[Art.7 al.(2) în redacţia LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

(3) Ministerul Afacerilor Interne combate terorismul prin exercitarea urmăririi penale în privinţa infracţiunilor cu caracter terorist atribuite prin lege în competenţa sa.

[Art.7 al.(3) în redacţia LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

(4) Ministerul Apărării asigură protecţia armamentului, muniţiilor, substanţelor explozive, obiectelor militare şi a spaţiului aerian al ţării în caz de desfăşurare a operaţiilor antiteroriste.

(5) Poliţia de Frontieră combate terorismul internaţional prin asigurarea securităţii frontierei de stat, reţinerea persoanelor

bănuite de participare la organizarea infracţiunilor cu caracter terorist, neadmiterea trecerii frontierei de stat de către persoane în privinţa cărora există informaţii că prezintă pericol pentru securitatea naţională, ordinea şi sănătatea publică sau care au fost date în consemn nominal privind interzicerea intrării în Republica Moldova.

[Art.7 al.(5) în redacţia LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

(6) Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale desfăşoară acţiuni de protecţie civilă, organizează lucrări de salvare, înfăptuieşte alte măsuri urgente de lichidare a urmărilor actelor teroriste.

(7) Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat asigură securitatea persoanelor fizice şi a obiectelor aflate în pază, acumulează, analizează şi utilizează informaţii referitoare la activitatea teroristă în scopul prevenirii, depistării şi curmării tentativelor teroriste. Serviciul colaborează şi îşi coordonează acţiunile cu toate autorităţile care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului, inclusiv cu serviciile similare din alte state.

(8) Serviciul Vamal combate terorismul prin acţiunile de prevenire, depistare şi curmare a tentativelor de trecere peste frontiera de stat a Republicii Moldova a armelor, a substanţelor explozive, toxice, radioactive şi a altor obiecte care pot fi folosite pentru săvîrşirea infracţiunilor cu caracter terorist.

(9) Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor asigură asistenţa informaţională a autorităţilor care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului, punînd la dispoziţia acestora resurse informaţionale, acordînd asistenţă tehnică specializată, necesară la crearea băncilor de date şi reţelelor informaţionale.

[Art.7 al.(9) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

(10) Departamentul instituţiilor penitenciare al Ministerului Justiţiei va acorda suportul necesar la curmarea actului terorist, punînd la dispoziţia autorităţilor competente subdiviziunea cu destinaţie specială din subordine.

[Art.7 al.(10) introdus prin LP384-XV din 25.11.04, MO233-236/17.12.04 art.1001]

(11) Serviciul prevenirea şi combaterea spălării banilor al Centrului Naţional Anticorupţie asigură prevenirea şi combaterea finanţării terorismului în limitele competenţelor stabilite de legislaţie.

[Art.7 al.(11) modificat prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

[Art.7 modificat prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

[Art.7 al.11) introdus prin LP243-XVI din 16.11.07, MO194-197/14.12.07 art.747]

Articolul 8. Atribuţiile principale ale autorităţilor care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului

Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, prevăzute la art.6, participă, în modul stabilit, la combaterea terorismului prin:

a) elaborarea şi înfăptuirea măsurilor preventive, speciale, organizatorice, educative şi de altă natură, în scopul prevenirii, depistării şi curmării activităţii teroriste;

b) crearea sistemelor departamentale de contracarare a infracţiunilor cu caracter terorist şi menţinerea stării de pregătire a unor asemenea sisteme;

c) punerea la dispoziţie a informaţiei, a mijloacelor materiale, tehnice şi financiare, a mijloacelor de transport şi a mijloacelor de telecomunicaţie, a utilajului medical şi a medicamentelor;

d) exercitarea altor atribuţii, în funcţie de cerinţele activităţii de combatere a terorismului.

[Art.8[1] exclus prin LP243-XVI din 16.11.07, MO194-197/14.12.07 art.747]

[Art.8[1] modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

[Art.8[1] introdus prin LP1120 din 13.06.02, MO100/11.02.02 art. 743]

Articolul 9. Acordarea de ajutor autorităţilor care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului

(1) Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, persoanele juridice, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, persoanele cu funcţii de răspundere sînt obligate să acorde ajutor autorităţilor care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului.

(2) De datoria fiecărui cetăţean al Republicii Moldova este comunicarea oricărei informaţii aflate despre activitatea teroristă şi despre împrejurările ce ţin de aceasta organelor de drept, informaţie ce poate contribui la prevenirea, depistarea şi curmarea activităţii teroriste, precum şi la atenuarea urmărilor acesteia.

Capitolul III
DESFĂŞURAREA OPERAŢIILOR ANTITERORISTE

Articolul 10. Dirijarea operaţiei antiteroriste

(1) Pentru dirijarea nemijlocită a operaţiunii antiteroriste se creează o grupă operativă condusă de reprezentantul Centrului antiteror al Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

(2) Activitatea grupei operative este reglementată de Regulamentul-tip al grupei operative pentru dirijarea operaţiei antiteroriste, aprobat de Guvern.

(3) Militarii, colaboratorii şi specialiştii, antrenaţi în operaţia antiteroristă, din momentul începerii acesteia, sînt subordonaţi conducătorului grupei operative.

(4) Conducătorul grupei operative stabileşte perimetrul zonei de desfăşurare a operaţiei antiteroriste şi decide asupra utilizării forţelor şi mijloacelor antrenate în acest scop.

(5) Nu se admite intervenţia oricărei alte persoane, indiferent de funcţia pe care o deţine, în dirijarea operaţiei antiteroriste.

[Art.10 modificat prin LP384-XV din 25.11.04, MO233-236/17.12.04 art.1001]

Articolul 11. Forţele şi mijloacele antrenate în operaţia antiteroristă

Pentru desfăşurarea operaţiei antiteroriste, grupa operativă este în drept să antreneze, în modul stabilit de Guvern, forţele şi mijloacele autorităţilor administraţiei publice cu atribuţii de combatere a terorismului. Aceste autorităţi îi pun la dispoziţie forţe umane, armament, mijloace speciale, mijloace de telecomunicaţie şi mijloace de transport, alte resurse tehnico-materiale necesare pentru desfăşurarea operaţiei antiteroriste.

Articolul 12. Regimul juridic în zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste

(1) În zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste, persoanele care participă la operaţia antiteroristă au dreptul:

a) să ia, după caz, măsuri de limitare sau interzicere temporară a circulaţiei mijloacelor de transport şi a pietonilor;

b) să controleze actele de identitate şi alte documente, iar în cazul lipsei acestora - să reţină persoanele respective pentru a le stabili identitatea şi alte circumstanţe;

c) să reţină şi să aducă la organele afacerilor interne persoanele care au săvîrşit sau săvîrşesc infracţiuni, sau se împotrivesc cerinţelor legitime ale persoanelor care participă la operaţia antiteroristă, precum şi persoanele care au săvîrşit sau săvîrşesc acţiuni de pătrundere ori tentative de pătrundere neautorizată în zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste;

d) să intre (pătrundă) nestingherit în locuinţe, în alte încăperi şi pe terenurile ce aparţin persoanelor fizice, precum şi pe teritoriile şi în încăperile persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, să utilizeze mijloacele de transport ale persoanelor fizice şi juridice în scopul curmării actului terorist, urmăririi persoanelor suspectate de săvîrşirea unui act terorist, dacă tărăgănarea poate crea un pericol real pentru viaţa şi sănătatea oamenilor;

e) să efectueze, inclusiv cu utilizarea mijloacelor tehnice, la intrarea şi ieşirea din zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste, controlul mijloacelor de transport, al persoanelor şi al bunurilor ce le aparţin;

f) să utilizeze în interes de serviciu mijloacele de telecomunicaţie şi mijloacele de transport aparţinînd persoanelor fizice şi juridice, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare.

(2) Activitatea reprezentanţilor mijloacelor de informare în masă în zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste este dirijată de conducătorul grupei operative.

Articolul 13. Negocierea cu teroriştii

(1) În timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste, pentru a salva viaţa şi sănătatea oamenilor, valorile materiale, pentru a evalua posibilitatea de a curma actul terorist fără a recurge la forţă, se admite negocierea cu teroriştii.

(2) La negocierea cu teroriştii se admit numai persoane special împuternicite în acest scop de către conducătorul grupei operative.

(3) Nu poate constitui obiect al negocierii extrădarea unor persoane, transmiterea armelor, altor obiecte şi mijloace a căror utilizare ar pune în pericol viaţa şi sănătatea oamenilor, precum şi satisfacerea unor revendicări politice înaintate de terorişti.

(4) Negocierea cu teroriştii nu poate servi drept temei sau condiţie pentru absolvirea acestora de răspundere pentru faptele săvîrşite.

Articolul 14. Informarea opiniei publice asupra actelor teroriste

(1) În timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste, informarea opiniei publice asupra unui act terorist se face în modul şi în măsura stabilite de conducătorul grupei operative sau de reprezentantul acesteia responsabil pentru relaţiile cu publicul.

(2) Nu se admite difuzarea informaţiei care:

a) destăinuie procedeele tehnice speciale şi tactica desfăşurării operaţiei antiteroriste;

b) poate să stingherească desfăşurarea operaţiei antiteroriste şi să pericliteze viaţa şi sănătatea persoanelor surprinse în zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste sau aflate în afara acestei zone;

c) propagă sau justifică terorismul şi extremismul;

d) se referă la colaboratorii structurilor specializate pentru combaterea terorismului, la membrii grupei operative, precum şi la persoanele care îşi dau concursul la desfăşurarea operaţiei.

(3) În activitatea de informare a opiniei publice se va asigura respectarea prevederilor legislaţiei cu privire la secretul de stat, precum şi la protecţia adecvată a surselor secrete de informaţii.

Articolul 15. Încheierea operaţiei antiteroriste

(1) Operaţia antiteroristă se consideră încheiată din momentul în care a fost curmat (a încetat) actul terorist şi lichidat pericolul pentru viaţa şi sănătatea persoanelor aflate în zona de desfăşurare a operaţiei antiteroriste.

(2) Operaţia antiteroristă se declară încheiată de conducătorul grupei operative.

Capitolul IV
REPARAREA PREJUDICIILOR CAUZATE DE ACTUL TERORIST. REABILITAREA SOCIALĂ A PERSOANELOR CARE AU AVUT DE SUFERIT DE PE URMA UNUI ACT TERORIST

Articolul 16. Repararea prejudiciilor cauzate de actul terorist

(1) Prejudiciile cauzate de un act terorist se repară din bugetele unităţilor administrativ-teritoriale pe al căror teritoriu a fost săvîrşit actul terorist, cu perceperea ulterioară, în conformitate cu legislaţia, a sumelor corespunzătoare de la persoanele care au cauzat aceste prejudicii.

(2) Dacă volumul prejudiciilor cauzate de un act terorist săvîrşit pe teritoriul unei sau a cîtorva unităţi administrativ-teritoriale depăşeşte posibilităţile de compensare a acestuia de la bugetele unităţilor administrativ-teritoriale respective, repararea se face din bugetul de stat, cu perceperea ulterioară, în conformitate cu legislaţia, a sumelor corespunzătoare de la

persoanele care au cauzat aceste prejudicii.

(3) Prejudiciile cauzate unor cetăţeni străini în urma unui act terorist săvîrşit pe teritoriul Republicii Moldova se repară din bugetul de stat, cu perceperea ulterioară a sumelor corespunzătoare de la persoanele care au cauzat aceste prejudicii.

Articolul 17. Reabilitarea socială a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist

(1) Reabilitarea socială a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist are drept scop revenirea acestora la viaţa normală şi prevede acordarea asistenţei juridice persoanelor menţionate, reabilitarea lor psihologică, medicală şi profesională (inclusiv restabilirea capacităţii de muncă), plasarea în cîmpul muncii, asigurarea cu spaţiu locativ.

(2) Reabilitarea socială a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist, precum şi a persoanelor prevăzute la art.18, se face din contul mijloacelor bugetului de stat şi ale bugetului unităţii administrativ-teritoriale pe al cărei teritoriu a fost săvîrşit actul terorist.

(3) Modul de reabilitare a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist este stabilit de Guvern.

Capitolul V
PROTECŢIA JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ A PERSOANELOR CARE PARTICIPĂ LA COMBATEREA TERORISMULUI

Articolul 18. Protecţia juridică şi socială a persoanelor care participă la combaterea terorismului

(1) Persoanele care participă la combaterea terorismului sînt protejate de stat. Beneficiază de protecţie juridică şi socială:

a) militarii, colaboratorii şi specialiştii autorităţilor administraţiei publice care participă (au participat) nemijlocit la combaterea terorismului;

b) persoanele care acordă ajutor permanent sau temporar autorităţilor care desfăşoară activitatea de combatere a terorismului în prevenirea, depistarea şi curmarea activităţii teroriste, precum şi în atenuarea urmărilor acesteia;

c) membrii familiilor persoanelor prevăzute la lit.a) şi b) ale prezentului alineat, în legătură cu participarea acestora la combaterea terorismului.

(2) Protecţia juridică şi socială a persoanelor care participă la combaterea terorismului este asigurată în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Articolul 19. Repararea prejudiciilor cauzate persoanelor care participă la combaterea terorismului

(1) Prejudiciile cauzate sănătăţii sau bunurilor persoanelor prevăzute la art.18, în legătură cu participarea acestora la combaterea terorismului, sînt reparate în modul stabilit de legislaţie.

(2) În cazul în care, în timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste, persoana care participă la combaterea terorismului îşi pierde viaţa, familiei acesteia sau persoanelor întreţinute de ea li se plăteşte un ajutor unic echivalent cu suma mijloacelor băneşti de întreţinere pe 10 ani ale persoanei decedate. În afară de aceasta, timp de 5 ani din ziua decesului persoanei menţionate persoanelor întreţinute de aceasta li se plătesc lunar mijloacele băneşti de întreţinere ale persoanei decedate, cu indexarea salariului. La expirarea a 5 ani, persoanelor întreţinute de către persoana decedată li se stabileşte pensie de urmaş în modul stabilit de legislaţie, păstrîndu-li-se, totodată, înlesnirile de care a beneficiat persoana decedată.

(3) Persoanei care a participat la combaterea terorismului şi care în timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste a fost mutilată, în urma cărui fapt a survenit invaliditatea ei, i se acordă, în conformitate cu legislaţia în vigoare, un ajutor unic din contul mijloacelor bugetului de stat, în funcţie de statutul ei juridic, şi i se stabileşte pensia respectivă.

(4) Persoanei care a participat la combaterea terorismului şi care în timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste a fost rănită, însă această rană nu i-a cauzat invaliditatea, i se acordă, în modul stabilit de legislaţia în vigoare, un ajutor unic din contul mijloacelor bugetului de stat.

Articolul 20. Absolvirea de răspundere pentru cauzarea prejudiciilor

(1) În timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste se admite, în temeiul şi în limitele stabilite de lege, prejudicierea forţată a sănătăţii (inclusiv uciderea) şi a bunurilor teroriştilor.

(2) Persoanele care participă la combaterea terorismului sînt absolvite de răspundere pentru prejudiciile cauzate în timpul desfăşurării operaţiei antiteroriste.

Articolul 21. Facilităţi la calcularea vechimii în muncă

Militarilor, colaboratorilor şi specialiştilor care îndeplinesc (au îndeplinit) serviciul în structurile specializate pentru combaterea terorismului vechimea în muncă pentru stabilirea pensiei li se calculează astfel: o zi şi jumătate pentru o zi de serviciu; trei zile pentru o zi de serviciu în perioada participării nemijlocite la operaţiile antiteroriste.

[Art.21 moldificat prin LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

Capitolul VI
RĂSPUNDEREA PENTRU DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII TERORISTE

Articolul 22. Răspunderea pentru desfăşurarea activităţii teroriste

Persoanele vinovate de desfăşurarea activităţii teroriste poartă răspunderea prevăzută de legislaţia în vigoare.

Articolul 23. Particularităţile procedurii judiciare penale şi civile la examinarea cauzelor de terorism

Prin decizie a instanţei de judecată, cauzele de terorism, precum şi de reparare a prejudiciilor cauzate de actele teroriste, pot

fi examinate în şedinţe judiciare închise, cu respectarea normelor de procedură judiciară.

Articolul 24. Răspunderea persoanei juridice pentru desfăşurarea activităţii teroriste

(1) În Republica Moldova este interzisă crearea şi activitatea persoanelor juridice ale căror scopuri sau acţiuni sînt îndreptate spre propagarea, justificarea, finanţarea ori susţinerea terorismului sau spre comiterea infracţiunilor cu caracter terorist.

(2) Persoana juridică se consideră drept teroristă şi este supusă lichidării, iar activitatea ei este interzisă, în temeiul hotărîrii irevocabile a instanţei de judecată, la cererea Procurorului General sau a procurorilor subordonaţi acestuia, în cazul în care, în numele sau în interesul persoanei juridice, se efectuează organizarea, pregătirea, finanţarea sau comiterea unei infracţiuni cu caracter terorist, precum şi în cazul în care aceste acţiuni au fost admise, sancţionate, aprobate sau utilizate de organul sau persoana abilitată cu funcţii de conducere a persoanei juridice. Hotărîrea instanţei de judecată privind lichidarea persoanei juridice (interzicerea activităţii) se extinde şi asupra filialelor şi reprezentanţelor acesteia. În cazul recunoaşterii persoanei juridice drept teroristă, bunurile acesteia sînt supuse confiscării speciale, conform Codului penal al Republicii Moldova.

(3) Prevederile prezentului articol se extind şi asupra persoanelor juridice străine şi organizaţiilor internaţionale, precum şi asupra oficiilor, filialelor şi reprezentanţelor lor în Republica Moldova.

[Art.24 în redacţia LP136-XVI din 19.06.08, MO145-151/08.08.08 art.591]

Capitolul VII
CONTROLUL ŞI SUPRAVEGHEREA

Articolul 25. Controlul asupra activităţii de combatere a terorismului

Controlul asupra activităţii de combatere a terorismului este exercitat de Parlament, de Preşedintele Republicii Moldova, de Guvern şi de organele judiciare, în limitele împuternicirilor lor.

Articolul 26. Supravegherea respectării legislaţiei în combaterea terorismului

(1) Supravegherea respectării legislaţiei în combaterea terorismului este exercitată de Procuratura Generală şi de instanţele judecătoreşti în modul prevăzut de procedura penală.

[Art.26 al.(1) modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

(2) Procuratura Generală, în limitele împuternicirilor sale, înfăptuieşte măsuri de prevenire a activităţii teroriste, conduce sau, după caz, efectuează urmărirea în cauzele penale de terorism.

[Art.26 al.(2) modificat prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

Capitolul VIII
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 27

Guvernul, în termen de 2 luni:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

va adopta actele normative necesare pentru realizarea prevederilor prezentei legi;

va asigura revizuirea şi abrogarea de către ministere şi departamente a actelor lor normative ce contravin prezentei legi.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 12 octombrie 2001.
Nr. 539-XV.

4. LEGE Nr. 190 din 26.07.2007 cu privire la prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului

http://lex.justice.md/md/325094/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Scopul legii

Prezenta lege instituie măsuri de prevenire şi de combatere a spălării banilor şi a finanţării terorismului avînd ca scop apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor fizice şi juridice, precum şi ale statului.

Articolul 2. Domeniul de aplicare a legii

Sub incidenţa prezentei legi cad acţiunile de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului săvîrşite, direct sau indirect, de cetăţeni ai Republicii Moldova, de cetăţeni străini, de apatrizi, de persoane juridice rezidente sau nerezidente pe teritoriul Republicii Moldova, precum şi, în conformitate cu tratatele internaţionale, acţiunile săvîrşite în afara teritoriului Republicii Moldova.

Articolul 3. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni principale semnifică:

spălare a banilor – acţiuni, stabilite în Codul penal la art.243, orientate spre atribuirea unui aspect legal sursei şi provenienţei veniturilor ilicite ori spre tăinuirea originii sau apartenenţei unor astfel de venituri;

finanţare a terorismului – acţiuni, stabilite în Codul penal la art.279, orientate spre punerea la dispoziţie ori spre colectarea intenţionată, efectuată de orice persoană fizică sau persoană juridică prin orice metodă, direct sau indirect, a bunurilor de orice natură, dobîndite prin orice mijloc, fie spre oferirea de suport material sau financiar de orice natură, în scopul utilizării acestor bunuri ori servicii sau în cunoştinţa faptului că vor fi utilizate, parţial sau integral, în activităţi teroriste;

bunuri – mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, acte sau alte instrumente juridice în orice formă, inclusiv în formă electronică ori digitală, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active);

venituri ilicite – bunuri destinate, folosite sau rezultate, direct sau indirect, din săvîrşirea unei infracţiuni, orice beneficiu obţinut din aceste bunuri, precum şi bunuri convertite sau transformate, parţial sau integral, din bunuri destinate, folosite sau rezultate din săvîrşirea unei infracţiuni şi din beneficiul obţinut din aceste bunuri;

beneficiar efectiv – persoană fizică ce controlează în ultimă instanţă o persoană fizică sau juridică ori persoană în al cărei nume se realizează o tranzacţie sau se desfăşoară o activitate şi/sau care deţine direct sau indirect dreptul de proprietate sau controlul asupra a cel puţin 25% din acţiuni sau din dreptul de vot al persoanei juridice;

persoane expuse politic – persoane fizice care exercită sau care au exercitat funcţii publice importante la nivel naţional şi/sau internaţional, precum şi membrii familiilor şi persoanele asociate lor;

[Art.3 noţiunea în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

persoane fizice care exercită funcţii publice importante la nivel internaţional – şefi de stat, de guverne şi de cabinete ministeriale, membri ai guvernelor, parlamentari, conducerea Adunării Populare a Găgăuziei şi organul executiv al Găgăuziei, persoane de conducere ale partidelor politice, judecători, oficiali militari, membri ai organelor de conducere şi de administrare ale companiilor de stat, membri ai familiilor regale;

[Art.3 noţiunea introdusă prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

persoane fizice care exercită funcţii publice importante la nivel naţional – persoane fizice care au deţinut sau care deţin funcţii publice în conformitate cu prevederile Legii nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică, inclusiv membrii organelor de conducere şi de administrare ale societăţilor comerciale cu capital majoritar de stat;

[Art.3 noţiunea introdusă prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

membri ai familiilor persoanelor expuse politic – soţul/soţia, copiii şi soţii/soţiile acestora şi părinţii lor;

[Art.3 noţiunea introdusă prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

persoane asociate persoanelor expuse politic – persoane fizice cunoscute ca fiind beneficiari efectivi ai unei persoane juridice, împreună cu persoanele fizice care exercită funcţii publice importante la nivel naţional şi/sau internaţional sau despre care se ştie că au relaţii de afaceri strînse cu aceste persoane, precum şi persoanele fizice cunoscute ca fiind singurul beneficiar efectiv al unei persoane juridice despre care se ştie că a fost înfiinţată în beneficiul de facto al persoanelor fizice care exercită funcţii publice importante la nivel naţional şi/sau internaţional;

[Art.3 noţiunea introdusă prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

relaţie de afaceri – gestiune a afacerilor, reprezentare sau orice raport profesional ori comercial, despre care, la momentul iniţierii, se consideră că va fi de o anumită durată;

activitate sau tranzacţie suspectă – activitate sau tranzacţie despre care entitatea raportoare ştie sau indică temei rezonabil de suspiciune că acţiunile de spălare a banilor sau de finanţare a terorismului sînt în curs de pregătire, de realizare ori sînt deja realizate;

[Art.3 noţiunea introdusă prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

sistare a tranzacţiei – interzicere temporară a transferului, lichidării, transformării, plasării sau mişcării bunurilor ori asumare temporară a custodiei sau a controlului asupra bunului;

bancă fictivă – instituţie financiară care nu are prezenţă fizică, nu efectuează conducere şi gestiune reală şi care nu este afiliată unui grup financiar reglementat.

Capitolul II
PREVENIREA SPĂLĂRII BANILOR ŞI FINANŢĂRII TERORISMULUI

Articolul 4. Entităţile raportoare

(1) Sub incidenţa prezentei legi cad următoarele persoane juridice şi fizice, denumite în continuare entităţi raportoare:

a) instituţiile financiare;

b) unităţile de schimb valutar (altele decît băncile);

c) participanţii profesionişti la piaţa financiară nebancară, cu excepţia asociaţiilor de economii şi împrumut care deţin licenţă de categoria A;

d) instituţiile care legitimează ori înregistrează dreptul de proprietate;

e) cazinourile (inclusiv internet-cazinourile);

f) localurile de odihnă dotate cu aparate pentru jocuri de noroc, instituţiile care organizează şi desfăşoară loterii sau jocuri de noroc;

g) agenţii imobiliari;

h) dealerii de metale preţioase ori de pietre preţioase;

i) avocaţii, notarii, auditorii, contabilii independenţi şi alţi liberi profesionişti, în perioada pregătirii, efectuării sau realizării, în numele clienţilor, a tranzacţiilor referitoare la următoarele activităţi: vînzarea-cumpărarea imobilelor, gestionarea mijloacelor financiare, valorilor mobiliare şi altor active financiare, gestionarea conturilor bancare, ţinerea contabilităţii şi raportarea financiară în conformitate cu Standardele Naţionale de Contabilitate, crearea şi gestionarea persoanelor juridice, precum şi procurarea şi vînzarea acestora;

j) persoanele care acordă asistenţă investiţională sau fiduciară;

k) organizaţiile care au dreptul de a presta servicii legate de schimbul mandatelor poştale şi telegrafice sau de transferul de bunuri;

l) locatorii persoane fizice sau juridice care practică activitate de întreprinzător şi transmit, în condiţiile contractului de leasing, locatarilor, la solicitarea acestora, pentru o anumită perioadă, dreptul de posesiune şi de folosinţă asupra unui bun al cărui proprietar sînt, cu sau fără transmiterea dreptului de proprietate asupra bunului la expirarea contractului.

m) societăţile de plată;

[Art.4 al.(1), lit.m) introdusă prin LP43 din 27.03.14, MO99-102/25.04.14 art.247]

n) societăţile emitente de monedă electronică;

[Art.4 al.(1), lit.n) introdusă prin LP43 din 27.03.14, MO99-102/25.04.14 art.247]

o) furnizorii de servicii poştale care activează în conformitate cu Legea poştei nr. 463-XIII din 18 mai 1995 şi care prestează servicii de plată în conformitate cu Legea nr. 114 din 18 mai 2012 cu privire la serviciile de plată şi moneda electronică.

[Art.4 al.(1), lit.o) introdusă prin LP43 din 27.03.14, MO99-102/25.04.14 art.247]

(2) Serviciul Vamal, cel tîrziu la data de 15 a lunii imediat următoare lunii de gestionare, va comunica Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor toate informaţiile privind valorile valutare (cu excepţia cardurilor) declarate de către persoanele fizice şi juridice în conformitate cu prevederile art. 33 şi 34 din Legea nr. 62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară. Prevederile în cauză nu se aplică în cazul sumelor valorilor valutare declarate de Banca Naţională a Moldovei, de băncile licenţiate şi băncile nerezidente.

(3) Serviciul Vamal va comunica imediat, dar nu mai tîrziu de 24 de ore, Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor informaţiile referitoare la cazurile identificate de introducere şi/sau scoatere ilegală în/din ţară a valorilor valutare (cu excepţia cardurilor).

[Art.4 în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Articolul 5. Cerinţele identificării persoanelor fizice sau juridice şi a beneficiarului efectiv

(1) Entităţile raportoare aplică măsurile de identificare a persoanelor fizice sau juridice, precum şi a beneficiarului efectiv:

a) pînă la stabilirea relaţiilor de afaceri sau pînă la deschiderea conturilor bancare;

b) la efectuarea tranzacţiilor ocazionale în valoare de cel puţin 50 de mii de lei, precum şi la efectuarea tranzacţiilor electronice în valoare de cel puţin 15 mii de lei, indiferent de faptul că tranzacţia se efectuează printr-o singură operaţiune sau prin mai multe operaţiuni;

[Art.5 al.(1), lit.b) modificată prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

c) dacă există o suspiciune de spălare a banilor sau de finanţare a terorismului, independent de derogări, scutiri sau limite stabilite;

d) dacă există îndoieli privind veridicitatea şi precizia datelor de identificare obţinute.

(2) Măsurile de identificare cuprind:

a) identificarea şi verificarea identităţii persoanelor fizice sau juridice, a beneficiarului efectiv pe baza actelor de identitate, precum şi a documentelor, datelor sau informaţiilor obţinute dintr-o sursă reală şi independentă, pentru posibilitatea de raportare a activităţilor sau tranzacţiilor în modul stabilit la art.8. La deschiderea oricărui cont sau la iniţierea relaţiilor de afaceri, se va solicita prezentarea actului de identitate, iar dacă deschiderea contului sau tranzacţia se efectuează de către o persoană împuternicită, se va solicita şi procura, legalizată în modul stabilit;

b) identificarea beneficiarului efectiv şi adoptarea de măsuri adecvate şi bazate pe risc pentru verificarea identităţii lui, astfel încît entitatea raportoare să aibă certitudinea că ştie cine este beneficiarul efectiv pentru a înţelege structura proprietăţii şi structura de control al persoanelor fizice şi juridice;

c) obţinerea de informaţii privind scopul şi natura relaţiei de afaceri, privind tranzacţiile complexe şi neordinare;

d) monitorizarea continuă a tranzacţiei sau a relaţiei de afaceri, inclusiv examinarea tranzacţiilor încheiate pe toată durata relaţiei respective, pentru a se asigura că acestea sînt conforme informaţiilor furnizate de entităţile raportoare referitor la persoanele fizice sau juridice, la profilul activităţii şi la profilul riscului, inclusiv, după caz, la sursa bunurilor şi că documentele, datele sau informaţiile deţinute sînt actualizate.

(3) Prin derogare de la alin.(1) lit.a), b), d) şi alin.(2), măsurile de identificare după criteriile stabilite de organele de supraveghere nu se aplică în cazul:

a) efectuării operaţiunilor de deservire a autorităţilor publice prin Trezoreria de Stat;

b) obţinerii unei polițe de asigurare a vieţii, cu condiţia că prima de asigurare sau ratele anuale de plată sînt de pînă la 15 mii lei sau că o singură primă de asigurare plătită nu depăşeşte 30 de mii de lei;

c) subscrierii la polițele de asigurare, emise de fondul de pensii, în baza unui contract de angajare sau în virtutea ocupaţiei, cu condiţia că o asemenea poliţă nu poate fi răscumpărată înainte de termen şi nu poate fi utilizată drept garanţie sau gaj pentru obţinerea unui împrumut.

Articolul 6. Măsurile de precauţie sporită

(1) Entităţile raportoare aplică măsurile de identificare stabilind amploarea lor în funcţie de riscul asociat tipului de client,

relaţiei de afaceri, bunului sau tranzacţiei. Entităţile raportoare trebuie să poată demonstra autorităţilor competente, inclusiv organelor de supraveghere, că amploarea măsurilor de precauţie este adecvată, avînd în vedere riscurile de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului.

(2) Entităţile raportoare aplică măsuri de precauţie sporită, pe lîngă cele prevăzute la art.5, în situaţiile care, prin natura lor, pot prezenta un risc sporit de spălare a banilor sau de finanţare a terorismului, cel puţin în modul stabilit la alin.(3)–(6) din prezentul articol, precum şi în alte situaţii, conform criteriilor stabilite de organele de supraveghere.

(3) În cazul în care persoana fizică sau juridică nu este prezentă personal la identificare, entităţile raportoare întreprind una sau mai multe dintre următoarele tipuri de măsuri:

a) garantarea că identitatea persoanei este stabilită prin documente, date sau informaţii suplimentare;

b) verificarea şi certificarea suplimentară a documentelor furnizate sau confirmarea lor de către o instituţie financiară;

c) garantarea că prima plată a operaţiunilor se efectuează printr-un cont deschis în numele persoanei la o instituţie financiară.

(4) În relaţiile bancare transfrontaliere, instituţiile financiare întreprind una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

a) acumularea de informaţii suficiente despre o instituţie corespondentă pentru înţelegerea deplină a naturii activităţii acesteia şi pentru constatarea, din informaţii disponibile public, a reputaţiei sale şi a calităţii supravegherii;

b) evaluarea politicilor de prevenire şi de combatere a spălării banilor şi finanţării terorismului aplicate de instituţia corespondentă;

c) obţinerea aprobării din partea conducerii superioare înainte de stabilirea unor relaţii cu bănci corespondente;

d) stabilirea prin documente a responsabilităţii fiecărei instituţii;

e) constatarea faptului, în privinţa conturilor corespondente, că instituţia corespondentă a verificat identitatea clienţilor ale căror operaţiuni se efectuează prin conturile sale, a aplicat măsuri de precauţie permanentă şi este în măsură să furnizeze, la cerere, date relevante privind precauţia.

(5) În tranzacţiile sau în relaţiile de afaceri cu persoane expuse politic, entităţile raportoare asigură:

a) proceduri corespunzătoare, în funcţie de risc, pentru a stabili dacă persoana este expusă politic;

b) obţinerea aprobării conducerii superioare pentru stabilirea sau continuarea unor relaţii de afaceri cu astfel de persoane;

c) adoptarea de măsuri adecvate pentru a stabili sursa bunurilor implicate în relaţia de afaceri sau în tranzacţie;

d) efectuarea unei monitorizări sporite şi permanente a relaţiei de afaceri.

(6) Entităţile raportoare vor adopta măsuri de precauţie sporită:

a) în situaţia în care persoane fizice sau juridice primesc sau remit bunuri din/în ţările ce nu dispun de norme contra spălării banilor şi finanţării terorismului ori dispun de norme inadecvate în acest sens, ori reprezintă un risc sporit datorită nivelului înalt de infracţionalitate şi de corupţie şi/sau sînt implicate în activităţi teroriste;

b) în cazul transferurilor electronice, dacă nu există informaţii suficiente despre identitatea expeditorului, precum şi în tranzacţiile care ar putea favoriza anonimatul.

(7) Instituţiilor financiare li se interzice să ţină conturi anonime sau conturi pe nume fictive, să stabilească ori să continue o relaţie de afaceri cu o bancă fictivă sau cu o bancă despre care se ştie că permite unei bănci fictive să utilizeze conturile sale.

8) Entităţile raportoare sînt obligate să nu deschidă contul, să nu stabilească relaţii de afaceri, să nu efectueze tranzacţii cu persoane fizice sau juridice în cazul în care nu este posibilă conformarea la cerinţele art. 5 alin. (2) lit. a), b) şi c). Iar în cazul unei relaţii de afaceri existente, entităţile raportoare, conform legislaţiei în vigoare şi actelor normative ale organelor de supraveghere, termină relaţia de afacere dacă se constată faptul că datele şi informaţia obţinute la identificarea şi verificarea persoanelor fizice şi juridice sînt neautentice sau neveridice. În conformitate cu art. 8, entităţile raportoare sînt obligate să raporteze astfel de circumstanţe Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor.

[Art.6 al.(8) în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Articolul 7. Păstrarea datelor despre tranzacţiile persoanelor fizice şi juridice şi ale beneficiarului efectiv

(1) Entităţile raportoare ţin evidenţa informaţiei şi a documentelor persoanelor fizice şi juridice, ale beneficiarului efectiv, ţin registrul persoanelor fizice şi juridice identificate, arhiva conturilor şi documentelor primare, inclusiv a corespondenţei de afaceri, pe o perioadă de cel puţin 5 ani, pentru perioada activă a relaţiei de afaceri şi după terminarea acesteia sau după închiderea contului bancar. Entităţile raportoare ţin evidenţa tuturor tranzacţiilor în decursul a cel puţin 5 ani după finalizarea acestora, iar, la solicitarea parvenită din partea organelor cu funcţii de supraveghere a entităţilor raportoare, ele extind termenul de menţinere a evidenţei pe perioada solicitată.

(2) La cererea Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor şi altor autorităţi de supraveghere, entităţile raportoare sînt obligate să prezinte toate informaţiile disponibile privind relaţiile de afaceri dintre aceste entităţi şi anumite persoane fizice sau juridice, precum şi natura acestor relaţii.

[Art.7 introdus prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Articolul 8. Raportarea activităţilor sau tranzacţiilor care cad sub incidenţa prezentei legi

(1) Entităţile raportoare sînt obligate să informeze imediat Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor despre orice activitate sau despre orice tranzacţie suspectă de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului în curs de pregătire, de realizare sau deja realizată. Datele privind activităţile sau tranzacţiile suspecte sînt indicate într-un formular special, care se remite Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor în cel mult 24 de ore de la primirea cererii.

(2) Datele privind activităţile sau tranzacţiile realizate în numerar, printr-o operaţiune cu o valoare de cel puţin 100 de mii de

lei (sau echivalentul acesteia) ori prin mai multe operaţiuni în numerar care par a avea o legătură între ele, sînt indicate într-un formular special, ce se remite Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor în decurs de 10 zile lucrătoare.

(3) Datele privind activităţile sau tranzacţiile realizate prin virament, printr-o operaţiune cu o valoare ce echivalează sau depăşeşte 500 de mii de lei, sînt indicate într-un formular special, ce se remite Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor cel tîrziu la data de 15 a lunii imediat următoare lunii de gestiune.

(4) Sînt exceptate de la obligaţiile de raportare operaţiunile desfăşurate între instituţiile financiare, între instituţiile financiare şi Banca Naţională a Moldovei, între instituţiile financiare şi Trezoreria de Stat, între Banca Naţională a Moldovei şi Trezoreria de Stat, precum şi comisionul de la deservirea conturilor bancare şi spezele bancare.

(5) În formularul special privind tranzacţiile care cad sub incidenţa prezentei legi, conţinînd date despre acestea, confirmate prin semnătura persoanei care l-a completat sau printr-o altă modalitate de identificare, se indică cel puţin următoarele informaţii:

a) seria, numărul şi data eliberării actului de identitate, adresa şi alte date necesare identificării persoanei care a efectuat tranzacţia;

b) denumirea/numele, codul fiscal/IDNP, sediul/domiciliul, numărul şi seria documentului de identificare, necesare identificării persoanei în al cărei nume s-a efectuat tranzacţia;

c) datele de identificare juridică şi conturile clienţilor participanţi la tranzacţie;

d) tipul tranzacţiei;

e) datele despre entitatea raportoare care a efectuat tranzacţia;

f) data şi ora efectuării tranzacţiei, valoarea acesteia;

g) numele şi funcţia persoanei care a înregistrat tranzacţia;

h) motivele suspiciunii.

(6) Entităţile raportoare şi angajaţii acestora sînt obligaţi să nu comunice persoanelor fizice sau juridice care efectuează tranzacţia ori terţilor despre transmiterea informaţiilor către Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor.

(7) Entităţile raportoare asigură protecţia angajaţilor lor contra oricărei ameninţări sau acţiuni ostile în legătură cu raportarea tranzacţiilor suspecte.

[Art.8 introdus prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

[Art.8 modificat prin HCC27 din 25.11.10, MO247-251/17.12.10 art.28; în vigoare 25.11.10]

Articolul 9. Proceduri de control intern

(1) Entităţile raportoare stabilesc politici şi metode adecvate în materie de precauţie privind clientela, în domeniul păstrării evidenţelor, al controlului intern, al evaluării şi gestionării riscurilor, în managementul de conformitate şi de comunicare pentru a preîntîmpina şi a împiedica activităţile şi tranzacţiile legate de spălarea banilor sau de finanţarea terorismului.

(2) Entităţile raportoare desemnează persoanele învestite cu atribuţii de executare a prezentei legi, ale căror nume vor fi comunicate Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor şi altor organe de supraveghere, împreună cu natura şi limitele responsabilităţilor.

[Art.9 al.(2) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(3) Entităţile raportoare aprobă programe proprii pentru prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului, conform recomandărilor şi actelor normative aprobate de organele de supraveghere, care vor include cel puţin următoarele:

[Art.9 al.(3) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

a) metodele, procedurile şi măsurile de control intern, inclusiv programele proprii de primire a informaţiilor de la organele abilitate, în scopul verificării persoanelor fizice sau juridice;

b) numele salariaţilor cu funcţie de conducere responsabili de asigurarea conformării politicilor şi procedurilor cu cerinţele legale contra spălării banilor şi finanţării terorismului;

c) regulile de cunoaştere a clientului, avînd drept scop promovarea normelor etice şi profesionale în sectorul respectiv şi prevenirea folosirii entităţii raportoare, în mod intenţionat sau nu, de către grupuri criminale organizate sau de către asociaţiile lor;

d) un program continuu de instruire a angajaţilor, selecţia riguroasă a cadrelor, pentru a se asigura profesionalismul lor înalt;

e) auditul pentru exercitarea controlului asupra sistemului intern.

Capitolul III
COMPETENŢA AUTORITĂŢILOR ABILITATE CU EXECUTAREA LEGII

Articolul 10. Organele cu funcţii de supraveghere a entităţilor raportoare

(1) Reglementarea şi controlul modului de executare a prezentei legi sînt asigurate de următoarele instituţii cu funcţii de supraveghere a entităţilor raportoare, conform competenţei stabilite de legislaţie:

a) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor;

[Art.10 al.(1), lit.a) în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

b) Banca Naţională a Moldovei;

c) Comisia Naţională a Pieţei Financiare;

d) Ministerul Justiţiei;

e) Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor;

[Art.10 al.(1), lit.e) în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

f) Ministerul Finanţelor;

g) Camera de Licenţiere.

[Art.10 al.(1), lit.g) în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(2) Organele cu funcţii de supraveghere a entităţilor raportoare, în limitele competenţei lor, în scopul executării prevederilor prezentei legi şi recomandărilor internaţionale în domeniu:

a) emit ordine, hotărîri, recomandări şi alte acte normative;

b) aprobă Ghidul activităţilor sau tranzacţiilor suspecte, instrucţiunile cu privire la modul de completare şi transmitere a formularelor speciale privind activităţile sau tranzacţiile raportate, Formularul special pentru entităţile raportoare, Ghidul privind identificarea tranzacţiilor suspecte de finanţare a terorismului, Ghidul privind identificarea persoanelor expuse politic, instrucţiunile privind prevenirea utilizării sistemului bancar şi nonbancar autohton în scopul legalizării mijloacelor provenite ilicit şi finanţării terorismului, precum şi alte instrucţiuni pentru implementarea politicilor privind recuperarea veniturilor provenite ilicit, privind prevenirea şi combaterea finanţării terorismului;

c) verifică şi monitorizează aplicarea prevederilor prezentei legi referitor la respectarea exigenţelor faţă de culegerea, înregistrarea, păstrarea, identificarea şi prezentarea de informaţii privind efectuarea tranzacţiilor, precum şi referitor la executarea măsurilor şi procedurilor aferente controlului intern.

[Art.10 al.(2) în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(3) În cazul în care entităţile raportoare nu respectă obligaţiile prevăzute de prezenta lege, organele cu funcţii de supraveghere a entităţilor raportoare pot aplica măsuri şi sancţiuni de remediere, stabilite de legislaţie, iar la identificarea semnelor de spălare a banilor sau de finanţare a terorismului, informează şi expediază imediat materialele respectiveServiciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor. Aplicarea acţiunilor menţionate nu exclude posibilitatea realizării, conform legislaţiei în vigoare, a unor alte măsuri în scopul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului.

[Art.10 al.(3) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(4) Pentru prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului, organele cu funcţii de supraveghere a entităţilor raportoare sînt obligate:

a) să constate că entităţile raportoare utilizează politici, practici şi proceduri scrise, inclusiv reguli stricte cu privire la cunoaşterea persoanelor fizice sau juridice, avînd drept scop promovarea normelor etice şi profesionale în sectorul respectiv şi prevenirea folosirii acestuia, în mod intenţionat sau nu, de către grupuri criminale organizate sau de asociaţiile lor;

b) să determine că entităţile raportoare se conformează politicilor, practicilor şi procedurilor proprii, orientate spre depistarea activităţii de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului;

c) să informeze entităţile raportoare despre tranzacţiile de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului, inclusiv despre noile metode şi tendinţe în acest domeniu;

d) să identifice posibilităţile de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului ale entităţilor raportoare, să întreprindă, după caz, măsuri suplimentare pentru prevenirea folosirii ilegale a acestora şi să informeze entităţile raportoare despre eventualele abuzuri.

(5) Autorităţile administraţiei publice, în limitele competenţelor stabilite de legislaţie, vor întreprinde măsuri adecvate pentru a preveni instituirea controlului asupra entităţii raportoare sau obţinerea pachetului de acţiuni de control şi/sau cotelor părţi de control ale acesteia de către grupuri criminale organizate sau asociaţiile lor.

[Art.11 abrogat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Articolul 12. Limitarea acţiunii secretelor apărate de lege

(1) Informaţia obţinută de la entităţile raportoare, în condiţiile prezentei legi, poate fi utilizată numai în scopul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului.

(2) Transmiterea de către entităţile raportoare de informaţii (documente, materiale etc.) Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor, organelor de urmărire penală, organelor procuraturii, instanţelor judecătoreşti sau altor autorităţi competente, în modul stabilit de legislaţie, nu poate fi calificată drept divulgare a secretului comercial, bancar sau profesional.

[Art.12 al.(2) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(3) Prevederile legale cu privire la secretul comercial, bancar sau profesional nu pot servi drept obstacol pentru recepţionarea sau ridicarea, în scopul executării prezentei legi, de către autorităţile indicate la alin.(2), a informaţiei (documente, materiale etc.) despre activitatea economico-financiară şi tranzacţiile persoanelor fizice şi juridice.

Articolul 13. Cooperarea şi asistenţa internaţională

(1) În sensul prezentei legi, cooperarea internaţională în domeniile de contracarare a spălării banilor şi finanţării terorismului se desfăşoară pe principiul asistenţei reciproce, conform legislaţiei Republicii Moldova, şi în baza tratatelor internaţionale.

(2) Centrul pentru Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilori din cadrul Centrului Naţional Anticorupţie poate efectua, din oficiu sau la solicitare, expedierea, recepţionarea ori schimbul de informaţii şi de documente cu servicii similare străine pe principiul de reciprocitate, cu condiţia conformării aceloraşi exigenţe privind confidenţialitatea, în baza acordurilor de cooperare.

[Art.13 al.(2) modificat prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

[Art.13 al.(2) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Capitolul IV
SERVICIUL PREVENIREA ŞI COMBATEREA SPĂLĂRII BANILOR

[Capitolul IV titlul în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Articolul 13[1]. Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor

(1) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor funcţionează ca organ de specialitate, cu statut de subdiviziune independentă în cadrul Centrului Naţional Anticorupţie, în baza prevederilor prezentei legi şi ale Regulamentului de activitate al serviciului, aprobat de Colegiul Centrului.

[Art.13[1] al.(1) în redacţia LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

(2) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor îndeplineşte următoarele atribuţii:

a) primeşte, analizează, prelucrează şi transmite informaţiile privind activităţile şi tranzacţiile suspecte, prezentate de entităţile raportoare, conform prevederilor prezentei legi;

b) sesizează organele de urmărire penală imediat ce s-au stabilit suspiciuni rezonabile cu privire la spălarea banilor, la finanţarea terorismului sau la alte infracţiuni ce s-au soldat cu obţinerea de venituri ilicite, precum şi Serviciul de Informaţii şi Securitate în partea ce ţine de finanţarea terorismului;

c) elaborează regulamente, recomandări şi acte normative în vederea aducerii legislaţiei în concordanţă cu reglementările internaţionale în domeniu;

d) solicită şi primeşte informaţiile şi documentele necesare de care dispun entităţile raportoare şi autorităţile administraţiei publice, în vederea determinării caracterului suspect al activităţilor sau tranzacţiilor;

e) emite decizii de sistare a activităţilor sau tranzacţiilor suspecte;

f) comunică entităţilor raportoare, ori de cîte ori este posibil, rezultatele examinării informaţiilor prezentate de ele, publică rapoarte periodice despre activităţile desfăşurate;

g) efectuează asigurarea metodologică a entităţilor raportoare în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului;

h) cooperează şi efectuează schimb de informaţii cu servicii similare străine, cu organizaţii internaţionale în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului;

i) creează un sistem informaţional în domeniul său de activitate şi asigură funcţionarea lui;

j) la solicitarea altor organe cu funcţii de supraveghere ale entităţilor raportoare, participă la efectuarea controlului şi verificării modului în care entităţile raportoare respectă prevederile prezentei legi;

k) colectează şi analizează materialul statistic referitor la eficienţa sistemului de prevenire şi de combatere a spălării banilor şi a finanţării terorismului, inclusiv numărul declarărilor de tranzacţii suspecte, numărul de cauze penale şi de persoane condamnate, datele despre sistarea tranzacţiilor, despre sechestrarea şi confiscarea veniturilor provenite din infracţiuni de spălare a banilor şi de finanţare a terorismului;

l) elaborează Strategia naţională de prevenire şi de combatere a spălării banilor şi a finanţării terorismului şi coordonează activitatea instituţiilor implicate în realizarea acestei strategii;

m) constată încălcările legislaţiei în domeniul său de activitate şi aplică sancţiuni, în limitele competenţei sale;

n) exercită alte atribuţii, în funcţie de sarcinile stabilite de legislaţie.

(3) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor coordonează activitatea autorităţilor, abilitate cu executarea prezentei legi, în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului.

(4) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor participă la activitatea organismelor internaţionale de specialitate şi poate fi membru al acestora.

(5) În vederea executării atribuţiilor sale, Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor are constituit un aparat propriu, ale cărui efectiv-limită şi structură în cadrul Centrului Naţional Anticorupţie se aprobă de către Guvern.

[Art.13[1] al.(5) modificat prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

(6) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor este condus de un şef, care este numit în funcţie de către directorul Centrului Naţional Anticorupţie şi este eliberat din funcţie în conformitate cu procedura stabilită de legislaţie.

[Art.13[1] al.(6) modificat prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12]

[Art.13[1] introdus prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

Articolul 14. Măsuri asigurătorii

(1) La decizia Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor, entităţile raportoare sînt obligate să sisteze executarea activităţilor sau tranzacţiilor suspecte pe un termen indicat în decizie, dar nu mai mare de 5 zile lucrătoare. Dacă acest termen este insuficient, Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor, înainte de expirarea lui, prin demers motivat, solicită judecătorului de instrucţie prelungirea termenului de sistare a activităţilor sau a tranzacţiilor suspecte. La expirarea termenului de 5 zile lucrătoare din data emiterii deciziei, entitatea raportoare este obligată să execute tranzacţia sistată nu mai tîrziu de ziua lucrătoare imediat următoare zilei în care expiră termenul de sistare.

[Art.14 al.(1) în redacţia LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(1[1]) Judecătorul de instrucţie, prin încheiere, dispune prelungirea sau respingerea sistării executării activităţii sau tranzacţiei suspecte în baza demersului motivat, care se înaintează de către Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor cu cel puţin o zi înainte de expirarea termenului de sistare stabilit de serviciu. Termenul de sistare stabilit de judecătorul de instrucţie nu poate depăşi 30 de zile. Încheierea judecătorului de instrucţie privind prelungirea sistării executării activităţii sau tranzacţiei suspecte este adusă la cunoştinţa persoanei fizice sau juridice subiect al sistării.

[Art.14 al.(1[1]) introdus prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(1[2]) Decizia Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor privind sistarea executării activităţii sau tranzacţiei suspecte poate fi contestată în procedura de contencios administrativ, iar încheierea judecătorului de instrucţie privind prelungirea sau respingerea sistării executării activităţii sau tranzacţiei suspecte poate fi atacată cu recurs, în modul stabilit de legislaţie, de către persoana care se consideră lezată în drepturi.

[Art.14 al.(1[2]) în redacţia LP179 din 25.07.14, MO231-237/08.08.14 art.537]

[Art.14 al.(1^2) introdus prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(1^3) Instanţa de contencios administrativ sau, după caz, instanţa de recurs poate dispune suspendarea executării deciziei Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor privind sistarea executării activităţii sau tranzacţiei suspecte sau, respectiv, a încheierii judecătorului de instrucţie privind prelungirea sistării executării activităţii sau tranzacţiei suspecte, numai la cererea reclamantului, depusă concomitent sau după depunerea contestaţiei, şi doar în cazul în care sînt întrunite cumulativ următoarele condiţii:

a) motivele invocate de reclamant în susţinerea contestaţiei sînt pertinente şi bine întemeiate;

b) reclamantul prezintă argumente că circumstanţele litigiului reclamă dispunerea urgentă a suspendării executării actului contestat pentru a evita prejudicierea gravă şi ireparabilă a intereselor reclamantului;

c) prejudiciul care ar putea fi cauzat reclamantului depăşeşte interesul public urmărit prin emiterea actului contestat.

[Art.14 al.(1^3) introdus prin LP179 din 25.07.14, MO231-237/08.08.14 art.537]

(1^4) Cererea de suspendare a executării actelor contestate, depusă în condiţiile alin.(13), se examinează în termen de cel mult 5 zile de la depunere, cu citarea obligatorie a părţilor, instanţa urmînd să pronunţe o încheiere motivată privind suspendarea sau refuzul de suspendare a executării actelor contestate.

[Art.14 al.(1^4) introdus prin LP179 din 25.07.14, MO231-237/08.08.14 art.537]

(2) Entităţile raportoare sistează, pentru 2 zile lucrătoare, tranzacţiile cu bunuri, exceptînd tranzacţiile de suplimentare a contului, ale persoanelor şi entităţilor implicate în activităţi teroriste, în finanţarea şi în acordarea de sprijin acestora pe alte căi; ale persoanelor juridice dependente sau controlate direct ori indirect de astfel de persoane şi entităţi; ale persoanelor fizice şi juridice care acţionează în numele sau la indicaţia unor asemenea persoane şi entităţi, inclusiv mijloacele derivate sau generate de proprietatea care le aparţine sau care este controlată, direct sau indirect, de persoanele şi entităţile menţionate, precum şi de persoanele fizice şi juridice asociate lor, informînd imediat Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor, dar nu mai tîrziu de 24 de ore de la primirea cererii. Dacă în termenul de 2 zile menţionat nu primesc decizia Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei de sistare a tranzacţiei, entităţile raportoare execută tranzacţia.

[Art.14 al.(2) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(3) După primirea şi verificarea prealabilă a informaţiei menţionate la alin.(2), Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor dispune, după caz, sistarea tranzacţiilor suspecte pe un termen de pînă la 5 zile lucrătoare şi execută de urgenţă acţiunile necesare examinării cazului depistat, notificînd entitatea raportoare despre decizia luată.

[Art.14 al.(3) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(4) Lista persoanelor şi entităţilor implicate în activităţi teroriste se elaborează, se actualizează şi se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova de către Serviciul de Informaţii şi Securitate.

(5) Drept temei pentru includerea unei persoane sau a unei organizaţii în lista menţionată la alin.(4) servesc:

a) listele elaborate de organizaţiile internaţionale la care Republica Moldova este parte şi de organele Uniunii Europene privind persoanele şi entităţile implicate în activităţi teroriste;

b) hotărîrea definitivă a instanţei de judecată din Republica Moldova privind declararea organizaţiei din Republica Moldova sau din alt stat ca fiind teroristă;

c) hotărîrea judecătorească definitivă privind încetarea sau suspendarea activităţii organizaţiei implicate în activităţi teroriste sau extremiste;

d) hotărîrea judecătorească definitivă privind condamnarea persoanei pentru comiterea de act terorist sau de altă infracţiune cu caracter terorist;

e) ordonanţa de pornire a urmăririi penale în privinţa persoanei care a comis act terorist sau o altă infracţiune cu caracter terorist;

f) hotărîrea penală definitivă pronunţată de o instanţă de judecată străină, recunoscută, în modul stabilit, de instanţele judecătoreşti naţionale, în privinţa persoanelor şi entităţilor implicate în activităţi teroriste.

Articolul 15. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară, contravenţională, civilă sau penală, după caz, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(2) Serviciul Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor, alte autorităţi abilitate cu executarea prezentei legi, persoanele cu funcţie de răspundere din cadrul lor sînt obligate să asigure păstrarea secretului comercial, bancar sau profesional. Divulgarea unor astfel de secrete contrar prevederilor stabilite atrage răspundere, în conformitate cu legislaţia în vigoare, ca pentru prejudiciul cauzat prin divulgarea nelegitimă a datelor obţinute în exerciţiul funcţiunii. Transmiterea în modul stabilit a informaţiilor către servicii similare străine nu constituie divulgare a secretelor apărate de lege.

[Art.15 al.(2) modificat prin LP67 din 07.04.11, MO69/23.04.11 art.173]

(3) Entităţile raportoare şi angajaţii lor sînt exoneraţi de răspundere disciplinară, contravenţională, civilă şi penală ca urmare a transmiterii cu bună credinţă a informaţiei organelor abilitate întru executarea prevederilor prezentei legi, chiar dacă această executare a avut drept urmare cauzarea de prejudicii materiale sau morale.

Capitolul V
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 16

(1) Prevederile prezentei legi se aplică tuturor clienţilor noi ai entităţii raportoare. Pentru relaţiile de afaceri existente, noile obligaţii trebuie îndeplinite în decursul a 6 luni, începînd cu clienţii care prezintă riscul cel mai înalt.

(2) La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă Legea nr.633-XV din 15 noiembrie 2001 cu privire la prevenirea şi

combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.139-140, art.1084).

Articolul 17

în termen de 2 luni, Guvernul:

va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

va asigura revizuirea de către ministere şi alte autorităţi administrative centrale a actelor lor normative.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.190-XVI. Chişinău, 26 iulie 2007.

5. LEGE Nr. 134 din 13.06.2008 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat

http://lex.justice.md/md/328417/

NOTĂ:

În titlul şi în cuprinsul legii, cuvintele „efectivul Serviciului” se substituie cu cuvintele „personalul Serviciului”, iar cuvîntul „colaborator”– cu cuvintele „ofiţer de protecţie” conform *LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat

(1) Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat (denumit în continuare *Serviciu*) este un organ de stat cu atribuţii speciale în domeniul securităţii statului, specializat în asigurarea protecţiei demnitarilor Republicii Moldova, a demnitarilor străini pe timpul şederii lor în Republica Moldova, a membrilor lor de familie, în limitele competenţelor legale, precum şi în asigurarea pazei sediilor de lucru şi a reşedinţelor acestora.

[Art.1 al.(1) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(2) Îndeplinirea serviciului în funcţia de ofiţer de protecţie cu grad special (denumit în continuare *ofiţer de protecţie)* în cadrul Serviciului este o formă specială a serviciului public prin care se exercită drepturile şi obligaţiile Serviciului în domeniul securităţii statului.

[Art.1 al.(2) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(3) Serviciul este subordonat Preşedintelui Republicii Moldova.

Articolul 2. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni principale semnifică:

[Art.2 noţiunea "măsuri de protecţie şi pază" exclusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

măsuri de securitate – totalitate a măsurilor organizatorice, de protecţie, de pază, de regim control-acces, tehnico-operative, de investigaţie, realizate de către Serviciu în scop de îndeplinire a obligaţiilor ce îi revin;

[Art.2 noţiunea introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

misiune de protecţie – ansamblu de măsuri şi teste de securitate necesare pentru asigurarea stării de siguranţă a persoanelor beneficiare de protecţie de stat;

[Art.2 noţiunea introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

persoane beneficiare de protecţie de stat – demnitari ai Republicii Moldova, demnitari străini pe timpul şederii lor în Republica Moldova, membrii lor de familie, cărora li se asigură protecţie în conformitate cu prezenta lege;

sedii de lucru şi reşedinţe aflate în pază – clădiri în care îşi desfăşoară activitatea şi locuiesc, permanent sau temporar, persoanele beneficiare de protecţie de stat, precum şi teritoriile aferente.

test de securitate – totalitate a acţiunilor de examinare, verificare sau de probare a obiectelor (piese, aparate, utilaje, dispozitive, instalaţii, construcţii, unităţi de transport) aflate în folosinţă sau pentru a fi folosite de către persoanele beneficiare de protecţie de stat, desfăşurate în scop de determinare a inofensivităţii sanitaro-igienice, epidemice, ecologice, de radiaţie ionizantă şi de altă natură asupra vieţii şi sănătăţii acestora.

[Art.2 noţiunea introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 3. Cadrul juridic

Cadrul juridic al activităţii Serviciului îl constituie Constituţia Republicii Moldova, Legea securităţii statului, Legea privind organele securităţii statului, prezenta lege, alte acte normative, precum şi tratatele internaţionale la care Republica Moldova

este parte.

Articolul 4. Principiile de bază

Serviciul îşi desfăşoară activitatea pe principiile:

a) legalităţii;

b) egalităţii în faţa legii;

c) respectării drepturilor, libertăţilor şi intereselor legitime ale omului;

d) interacţiunii şi cooperării;

e) îmbinării metodelor de activitate deschise cu cele secrete;

f) răspunderii personale;

g) conducerii unice;

h) nepărtinirii;

i) controlului şi supravegherii.

Articolul 5. Cooperarea la nivel naţional şi internaţional

[Art.5 titlul în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(1) Pentru îndeplinirea obligaţiilor ce îi revin, Serviciul colaborează cu Ministerul Afacerilor Interne, cu Serviciul de Informaţii şi Securitate, cu Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene, cu alte autorităţi ale administraţiei publice centrale şi locale, cu societăţi şi instituţii avînd orice formă juridică de organizare, cu persoane fizice, precum şi cu instituţii similare din alte ţări, inclusiv organizaţii internaţionale de profil.

(2) Instituţiile prevăzute la alin.(1) acordă Serviciului, în limitele competenţelor legale, sprijin necesar îndeplinirii obligaţiilor prevăzute de lege.

Capitolul II
PERSOANELE BENEFICIARE DE PROTECŢIE DE STAT. SEDIILE DE LUCRU ŞI REŞEDINŢELE AFLATE ÎN PAZĂ

Articolul 6. Persoanele beneficiare de protecţie de stat

(1) Din categoria demnitarilor Republicii Moldova care beneficiază de protecţie de stat fac parte: Preşedintele Republicii Moldova, Preşedintele Parlamentului, Prim-ministrul, ex-Preşedintele Republicii Moldova, ex-Preşedintele Parlamentului, ex-Prim-ministrul, pe perioada stabilită de legislaţie.

[Art.6 al.(1) modificat prin LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(2) Pe durata mandatului Preşedintelui Republicii Moldova, al Preşedintelui Parlamentului şi al Prim-ministrului se acordă protecţie şi membrilor lor de familie.

(3) Preşedintele Republicii Moldova dispune acordarea protecţiei şi altor demnitari sau membrilor lor de familie, la solicitarea scrisă a instituţiilor interesate sau din iniţiativă proprie, dacă se constată o stare de pericol sau dacă există informaţii despre organizarea de acţiuni prin care s-ar atenta la viaţa, integritatea fizică, libertatea de acţiune şi sănătatea lor.

[Art.6 al.(3) în redacţia LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(4) În afara teritoriului naţional, protecţia demnitarilor Republicii Moldova prevăzuţi în prezenta lege se asigură de către personalul Serviciului în cooperare cu serviciile speciale cu atribuţii în domeniu din ţara gazdă.

(5) Demnitarilor străini şi membrilor lor de familie li se asigură protecţie pe durata şederii în Republica Moldova în conformitate cu legislaţia naţională, cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte. La solicitarea scrisă a instituţiilor interesate, directorul Serviciului poate dispune acordarea protecţiei altor demnitari străini, aflaţi în vizită pe teritoriul Republicii Moldova, pe o perioadă ce nu va depăşi 30 de zile calendaristice, cu informarea Preşedintelui Republicii Moldova.

[Art.6 al.(5) în redacţia LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(6) Persoanele menţionate la alin.(1)–(5) pot refuza pe un termen limitat protecţia acordată, informînd în scris despre refuz directorul Serviciului, cu excepţia timpului pentru care a fost declarată starea de urgenţă, de asediu sau de război.

Articolul 7. Sediile de lucru reşedinţele şi obiectele aflate în pază

[Art.7 titlul modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Lista sediilor de lucru, a reşedinţelor şi obiectelor aflate în paza Serviciului este stabilită prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova.

[Art.7 modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Capitolul III
CONDUCEREA ŞI ORGANIZAREA SERVICIULUI

Articolul 8. Conducerea Serviciului

(1) Serviciul este condus de un director, numit şi eliberat din funcţie de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Prim-ministrului.

(2) Adjuncţii directorului sînt numiţi şi eliberaţi din funcţie de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea directorului Serviciului.

(3) Directorul Serviciului şi adjuncţii lui deţin funcţii de demnitate publică, obţinute prin numire.

[Art.8 al.(3) introdus prin LP222 din 17.09.10, MO210/26.10.10 art.696]

(4) În cadrul Serviciului se constituie şi funcţionează Colegiul Serviciului, care este un organ consultativ în organizarea activităţii lui.

[Art.8 al.(4) introdus prin LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(5) Colegiul Serviciului este compus din 11 membri. Componenţa Colegiului se aprobă prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova, la propunerea directorului Serviciului.

[Art.8 al.(5) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.8 al.(5) introdus prin LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(6) Şedinţa Colegiului este deliberativă dacă la ea participă cel puţin 2/3 din membrii acestuia. Modul de activitate al Colegiului este prevăzut în regulamentul intern, care este aprobat de directorul Serviciului.

[Art.8 al.(6) introdus prin LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(7) Deciziile Colegiului se adoptă cu votul majorităţii membrilor acestuia. Deciziile se înregistrează şi se fac publice prin ordin al directorului Serviciului.

[Art.8 al.(7) introdus prin LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

Articolul 9. Organizarea Serviciului

(1) Structura şi limita personalului Serviciului se stabilesc prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova.

(2) Serviciul este persoană juridică şi dispune de cont trezorerial, de ştampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova şi de simboluri corporative.

[Art.9 al.(2) în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 10. Obligaţiile directorului Serviciului

Directorul Serviciului are următoarele obligaţii:

a) organizează şi conduce activitatea Serviciului şi îl reprezintă în relaţiile cu autorităţile administraţiei publice, cu instituţii şi organizaţii din ţară, precum şi cu instituţii şi organizaţii similare din străinătate;

b) elaborează şi prezintă Preşedintelui Republicii Moldova spre aprobare structura şi limita personalului Serviciului;

c) stabileşte modul de utilizare a alocaţiilor bugetare, a mijloacelor materiale şi tehnice destinate întreţinerii şi funcţionării Serviciului, încheie contracte privind achiziţionarea de tehnică, de mijloace speciale şi de mărfuri industrial-tehnice privind efectuarea unor lucrări necesare activităţii acestuia, stabileşte cuantumul sporurilor, adaosurilor şi altor plăţi suplimentare pentru personalul Serviciului, în conformitate cu legislaţia în vigoare;

d) stabileşte obligaţiile directorilor adjuncţi şi ale personalului Serviciului, determină gradul lor de responsabilitate;

e) încadrează şi eliberează din serviciu, conform legislaţiei;

f) stimulează şi aplică sancţiuni disciplinare, conform legislaţiei;

g) emite ordine, dispoziţii şi instrucţiuni;

h) este responsabil de îndeplinirea obligaţiilor Serviciului;

i) detaşează ofiţerii de protecţie în misiuni de serviciu peste hotare, inclusiv la studii;

j) negociază şi încheie, în condiţiile legii, contracte şi acorduri cu persoane juridice şi fizice din ţară şi străinătate în probleme ce ţin de competenţa Serviciului;

k) aprobă devizul de cheltuieli al Serviciului;

l) îndeplineşte alte obligaţii stabilite de legislaţie.

Capitolul IV
OBLIGAŢIILE ŞI DREPTURILE SERVICIULUI

Articolul 11. Obligaţiile Serviciului

Serviciul are următoarele obligaţii:

a) să prevină, să depisteze şi să anihileze orice acţiune, risc sau ameninţare prin care s-ar atenta la viaţa, integritatea fizică, libertatea de acţiune şi la sănătatea persoanelor beneficiare de protecţie de stat, indiferent de locul lor de aflare, să asigure paza sediilor de lucru şi a reşedinţelor acestor persoane;

[Art.11 lit.a) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

b) să întreprindă acţiunile prevăzute la art.2, necesare asigurării securităţii persoanelor beneficiare de protecţie de stat şi pazei sediilor de lucru şi a reşedinţelor acestor persoane;

[Art.11 lit.b) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

c) să menţină, în limitele competenţei, ordinea publică în locurile de aflare permanentă sau temporară a persoanelor beneficiare de protecţie de stat şi să excludă cauzele ce împiedică asigurarea acestei ordini;

d) să asigure însoţirea sau escortarea mijloacelor de transport auto cu care se deplasează persoanele beneficiare de protecţie de stat;

e) să întreprindă, în limitele competenţei, măsuri de asigurare a fiabilităţii, securităţii informaţionale şi operativităţii sistemelor de telecomunicaţii;

f) să organizeze şi să coordoneze, pe timpul misiunilor de protecţie, activitatea tuturor părţilor participante din instituţiile prevăzute la art.5 alin.(1);

[Art.11 lit.f) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

g) să participe, în limitele competenţei, la combaterea terorismului;

h) să întreprindă, în colaborare cu Serviciul de Informaţii şi Securitate, acţiuni pentru prevenirea scurgerii de informaţii care nu sînt destinate publicităţii;

i) să execute, independent sau în cooperare cu alte organe specializate, acţiuni de căutare, identificare şi neutralizare a obiectelor suspecte care ar periclita persoanele beneficiare de protecţie de stat, sediile de lucru sau reşedinţele aflate în pază;

j) să asigure propria securitate şi activitate;

k) la declararea stării de urgenţă, de asediu sau de război, să coordoneze, în limitele competenţei, cu Statul Major General al

Forţelor Armate acţiunile de menţinere a regimului stării de urgenţă, de asediu sau de război;

l) să organizeze, potrivit legii, activitatea de apărare a secretului de stat şi a altor informaţii oficiale cu accesibilitate limitată;

[Art.11 lit.l) modificată prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

m) să îndeplinească alte obligaţii în conformitate cu legislaţia.

Articolul 12. Drepturile Serviciului

Serviciul are următoarele drepturi:

a) să desfăşoare, în conformitate cu legislaţia, activităţi speciale de investigaţii pentru culegerea, verificarea şi valorificarea informaţiilor necesare îndeplinirii obligaţiilor prevăzute la art. 11 lit. a); să informeze în mod obligatoriu, printr-un act de sesizare, cu remiterea materialelor confirmative, alte autorităţi care desfăşoară activităţi speciale de investigaţii despre faptele ilicite devenite cunoscute ce ţin de competenţa acestor autorităţi;

[Art.12 lit.a) în redacţia LP23 din 01.03.13, MO64-68/29.03.13 art.205]

b) să solicite şi să primească, în modul stabilit de legislaţia în vigoare, de la autorităţile publice, agenţiile şi companiile de la întreprinderile de stat şi de la întreprinderile private, precum şi de la alte persoane juridice, informaţii necesare pentru îndeplinirea obligaţiilor Serviciului;

[Art.12 lit.b) în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

c) să efectueze verificarea specială a locurilor de aflare permanentă sau temporară a persoanelor beneficiare de protecţie de stat şi să supună testelor de securitate obiectele aflate în folosinţa acestora, utilizînd în acest scop cîini detectori şi mijloace speciale din dotare;

[Art.12 lit.c) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

d) să reţină şi să predea organelor competente persoanele care comit sau care au comis fapte ilegale în locurile de aflare permanentă sau temporară a persoanelor beneficiare de protecţie de stat ori care au intenţia de a pătrunde sau care au pătruns ilegal în zonele cu acces interzis;

e) să înainteze autorităţilor publice, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor propuneri de înlăturare a cauzelor şi a situaţiilor ce pun în pericol securitatea persoanelor beneficiare de protecţie de stat;

[Art.12 lit.e) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

f) să pătrundă pe teritoriile şi în incintele întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor pentru prevenirea şi combaterea acţiunilor ilegale ce pun în pericol securitatea persoanelor beneficiare de protecţie de stat, precum şi pentru urmărirea persoanelor suspecte de comiterea acestor acţiuni, aducînd neîntîrziat la cunoştinţă organelor competente toate cazurile de pătrundere în aceste teritorii şi incinte contrar voinţei proprietarului;

g) să utilizeze unităţi de transport cu numere de înmatriculare speciale, dotate cu mijloace speciale de comunicaţii, de protecţie, de semnalizare sonoră şi luminoasă;

h) să întreprindă, după caz, măsuri în vederea limitării sau interzicerii temporare a circulaţiei vehiculelor şi a accesului persoanelor în anumite zone din localitate şi în imobile de orice natură, precum şi în vederea eliberării zonelor respective de mijloacele de transport care împiedică întreprinderea măsurilor de securitate, prin remorcarea acestora;

[Art.12 lit.h) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

i) să efectueze schimb de informaţii şi de tehnică specială şi să coopereze cu alte instituţii cu atribuţii în domeniu din Republica Moldova şi din alte ţări pentru îndeplinirea atribuţiilor prevăzute la art.11 lit.a);

j) să antreneze, în limitele competenţei, cu acordul Serviciului de Informaţii şi Securitate, al Ministerului Afacerilor Interne, forţele şi mijloacele acestora, necesare stabilirii şi realizării măsurilor de securitate;

[Art.12 lit.j) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

k) să legitimeze şi să efectueze cu ajutorul mijloacelor speciale din dotare examinarea corporală şi controlul bunurilor persoanelor aflate în perimetrul desfăşurării misiunii de protecţie;

[Art.12 lit.k) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

l) să poarte armă, să deţină, să aplice şi să folosească arma şi muniţiile din dotare, să aplice forţa fizică şi mijloacele speciale, în cazurile şi în modul prevăzute de legislaţie;

m) în executarea unor misiuni care nu pot fi amînate şi care nu pot fi aduse la îndeplinire altfel, să folosească orice mijloc de transport şi de telecomunicaţie proprietate publică sau privată, cu excepţia celor care aparţin corpului diplomatic, cheltuielile de folosire urmînd să fie suportate de Serviciu sau, după caz, de persoanele care au provocat intervenţia.

Capitolul V
ÎNCADRAREA ÎN SERVICIU

Articolul 13. Condiţiile de încadrare în calitate de ofiţer de protecţie

(1) Încadrarea în calitate de ofiţer de protecţie este benevolă prin concursul candidaţilor care întrunesc condiţiile specifice funcţiei şi criteriilor stabilite de Serviciu.

(2) În calitate de ofiţer de protecţie poate fi încadrată persoana care întruneşte cumulativ următoarele condiţii:

a) este cetăţean al Republicii Moldova;

b) a atins vîrsta de 21 de ani;

c) posedă limba de stat;

d) a îndeplinit serviciul militar prin contract sau serviciul special, serviciul militar în termen sau cu termen redus ori a urmat cursul deplin de instruire la catedra militară;

e) este apt după calităţile individuale şi profesionale, starea de sănătate, capacităţile fizice şi psihologice pentru îndeplinirea funcţiei la care candidează;

f) corespunde criteriilor de încadrare în Serviciu, ca urmare a controlului special.

(3) Nu poate fi încadrată în calitate de ofiţer de protecţie persoana care:

a) nu întruneşte condiţiile prevăzute la alin. (2);

b) a atins limita de vîrstă pentru încadrarea primară în Serviciu de 30 de ani;

c) nu a renunţat la calitatea sa de membru al unui partid, al unei organizaţii social-politice, al unui organ de conducere sau de fondator al unui agent economic, precum şi la orice altă calitate incompatibilă cu funcţia de ofiţer de protecţie prevăzută de Statutul disciplinar;

d) a fost declarată anterior, prin hotărîre judecătorească definitivă, culpabilă de comiterea unei infracţiuni şi care se află sub urmărire penală;

e) este privată, prin hotărîre judecătorească definitivă, de dreptul de a ocupa funcţii în cadrul autorităţilor publice.

(4) Pentru a fi încadrat în calitate de ofiţer de protecţie, candidatul este supus unui control special conform actelor normative ale Serviciului.

(5) Serviciul efectuează, cu acordul candidatului, controlul special al acestuia, care se extinde şi asupra soţiei/soţului, rudelor pînă la al doilea grad de rudenie inclusiv, precum şi asupra persoanelor cu care domiciliază sau cu care se află în relaţii de concubinaj candidatul, cu respectarea drepturilor subiecţilor datelor cu caracter personal în conformitate cu legislaţia privind protecţia datelor cu caracter personal. Procedura controlului special presupune prelucrarea datelor din evidenţele şi înregistrările operative şi de altă natură, testarea, în caz de necesitate, a candidatului la detectorul comportamentului simulat (poligraf), verificarea datelor cuprinse în declaraţia cu privire la venituri şi la proprietate, declaraţia de interese personale, culegerea de informaţii privind faptele care, conform legislaţiei, constituie impedimente la numirea într-o funcţie sau la desfăşurarea anumitor activităţi, precum şi examinarea altor informaţii în vederea constatării eligibilităţii candidatului pentru îndeplinirea funcţiei respective.

(6) Refuzul candidatului de a fi supus controlului special constituie impediment la încadrarea acestuia în Serviciu.

(7) Dacă, în urma efectuării controlului special sau a concursului, se constată că respectivul candidat nu corespunde condiţiilor de încadrare în calitate de ofiţer de protecţie, Serviciul este obligat să-l informeze despre motivul refuzului de angajare.

(8) La încadrarea în calitate de ofiţer de protecţie, candidatul este supus unui examen medical complex, efectuat de către o comisie medicală de specialitate în instituţia medico-sanitară cu care Serviciul are încheiat un contract.

(9) În cazul deciziei pozitive a comisiei medicale de specialitate, candidatul este supus verificării în vederea corespunderii cerinţelor de pregătire generală şi fizice necesare funcţiei la care candidează.

(10) La încadrarea în calitate de ofiţer de protecţie, candidatul semnează angajamentul de a nu divulga informaţia ce constituie secret de stat, precum şi altă informaţie oficială cu accesibilitate limitată.

(11) Persoanele care urmează să fie încadrate în calitate de ofiţer de protecţie sînt supuse dactiloscopiei de stat obligatorii în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(12) La încadrarea în Serviciu şi, ulterior, în fiecare an, ofiţerii de protecţie sînt obligaţi să prezinte, în condiţiile legii, declaraţii cu privire la venituri şi la proprietate, precum şi declaraţia de interese personale.

(13) Persoanele încadrate în calitate de ofiţer de protecţie sînt radiate din evidenţa militară şi se includ în evidenţa specială a Serviciului.

(14) În funcţiile stabilite pentru subofiţeri se încadrează persoane care au studii liceale sau medii de cultură generală, profesional tehnice ori secundare sau postsecundare.

(15) În funcţiile stabilite pentru ofiţerii cu grade medii, superioare şi supreme se încadrează persoanele care au studii superioare.

(16) La angajarea persoanei în cadrul Serviciului în calitate de ofiţer de protecţie, acesteia i se poate stabili o perioadă de probă de cel mult 6 luni. Procedura de evaluare a activităţii angajatului privind susţinerea perioadei de probă se stabileşte printr-un act normativ al Serviciului.

[Art.13 în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.13 modificat prin LP127-XVIII din 23.12.09, MO197-200/31.12.09 art.664]

Articolul 14. Contractul de îndeplinire a serviciului special
în cadrul Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat

(1) Încadrarea în Serviciu se efectuează prin contract de îndeplinire a serviciului special în cadrul Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat (denumit în continuare contract), încheiat în scris, prin care se stabilesc condiţiile de îndeplinire a serviciului, obligaţiile, drepturile şi responsabilitatea părţilor.

(2) Contractul se încheie între cetăţeanul Republicii Moldova care urmează a fi încadrat şi directorul Serviciului, pe un termen de pînă la 5 ani.

(3) Forma contractului se aprobă de către directorul Serviciului.

(4) Contractul intră în vigoare la data semnării sau la data stabilită în el şi îşi încetează acţiunea în conformitate cu prezenta lege.

Articolul 15. Limita de vîrstă

(1) Limita de vîrstă de încadrare în Serviciu pentru subofiţeri şi ofiţeri este de 30 de ani. În vederea completării Serviciului cu specialităţi deficitare, la decizia directorului, poate fi încadrată persoana care a depăşit limita de vîrstă de încadrare, dar nu mai mult de limita de vîrstă de aflare în serviciu.

[Art.15 al.(1) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(2) Pentru ofiţerii de protecţie al Serviciului este stabilită următoarea limită de vîrstă de aflare în serviciu:

a) pentru subofiţeri şi ofiţeri cu grade medii – 50 de ani;
b) pentru ofiţerii cu grade superioare – 55 de ani;
c) pentru ofiţerii cu grade supreme – 60 de ani.
(3) Aflarea în serviciu peste limita de vîrstă poate fi prelungită, la cerere, de către directorul Serviciului, pe un termen de pînă la 5 ani, dacă solicitantul întruneşte condiţiile prevăzute pentru funcţia respectivă.

Capitolul VI
GRADELE SPECIALE ŞI CATEGORIILE DE CALIFICARE

[Capitolul VI titlul în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 16. Gradele speciale deţinute de ofiţer de protecţie a Serviciului

(1) Se stabilesc următoarele grade speciale pentru ofiţerii de protecţie a Serviciului:
a) pentru subofiţeri:
plutonier al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
plutonier-major al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
plutonier-adjutant al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
b) pentru ofiţerii cu grade medii:
locotenent al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
locotenent-major al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
căpitan al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
c) pentru ofiţerii cu grade superioare:
maior al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
locotenent-colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
d) pentru ofiţerii cu grade supreme:
general-maior al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat.
general-locotenent al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat;
general-colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat.
[Art.16 al.(1), lit.d) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
(2) Gradele speciale conferite ofiţerilor de protecţie a Serviciului sînt echivalente gradelor militare sau gradelor speciale din alte domenii de activitate.

Articolul 17. Condiţiile de conferire a gradelor speciale

(1) Gradul special se conferă ofiţerului de protecţie luînd în considerare calificarea şi nivelul pregătirii profesionale, termenul de deţinere a gradului special precedent, funcţia, gradul special prevăzut pentru funcţie, conform statelor şi altor condiţii stabilite de prezenta lege.
(2) Gradele speciale supreme, precum şi gradul special pentru directorul Serviciului se conferă prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova.
(3) Gradele speciale pînă la gradul special de colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat inclusiv se conferă prin ordin al directorului Serviciului.
(4) Modul de conferire a gradelor speciale, cu excepţia gradului special suprem, este stabilit de către directorul Serviciului.
(5) La încadrarea în Serviciu, candidatului i se conferă gradul special corespunzător gradului militar sau gradului special deţinut.
(6) La încadrarea în Serviciu a candidatului care a obţinut cetăţenia Republicii Moldova şi care deţine grad militar sau special conferit de alt stat, la decizia directorului Serviciului, i se poate conferi gradul special corespunzător gradului militar sau gradului special deţinut.
(7) Gradul special primar de plutonier al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat se conferă candidatului la încadrarea în Serviciu în funcţia pentru care, conform statului de personal, este prevăzut gradul special de subofiţer.
(8) Gradul special primar de locotenent al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat se conferă candidatului sau ofiţerului de protecţie numit în funcţia pentru care, conform statului de personal, este prevăzut gradul special de ofiţer.
(9) Gradul special următor se conferă ofiţerului de protecţie la expirarea termenului de aflare în gradul special deţinut dacă acesta ocupă funcţia pentru care este prevăzut un grad special echivalent sau mai înalt.
(10) Termenul de deţinere a gradului special se calculează în ani, începînd cu data de emitere a ordinului privind conferirea acestui grad.
(11) În termenul de deţinere a gradului special se include termenul de îndeplinire a serviciului în calitate de ofiţer de protecţie, inclusiv perioada aflării la dispoziţia directorului Serviciului, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin. (15). În acest termen se include, de asemenea, perioada întreruperii serviciului în cazul în care ofiţerul de protecţie a fost ilegal tras la răspundere penală sau concediat ilegal din Serviciu.
(12) La încadrarea (reîncadrarea) în Serviciu, termenul de deţinere a gradului special se va calcula reieşind din timpul real de activitate în gradul special (militar) respectiv pînă la concediere.
(13) Nu se includ în termenul de deţinere a gradului special perioadele în care ofiţerul de protecţie:
a) a fost supus urmăririi penale – din momentul intentării procesului penal pînă la pronunţarea hotărîrii definitive pe cauza penală, în cazul condamnării acestuia;

b) a deţinut un grad special inferior în urma retrogradării;
c) s-a aflat în alte concedii decît în cele de odihnă anuale şi de odihnă suplimentare, de studii şi medicale;
d) i-a fost suspendat contractul de îndeplinire a serviciului special în cadrul Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat.
(14) Nu se conferă grad special următor ofiţerului de protecţie:
a) în privinţa căruia se efectuează urmărirea penală sau ancheta de serviciu – pînă la adoptarea hotărîrii judecătoreşti definitive;
b) care este sancţionat disciplinar – pînă la ridicarea sau expirarea sancţiunii disciplinare;
c) în privinţa căruia există decizia negativă a comisiei de acordare a gradelor speciale.
(15) În cazul pronunţării sentinţei de achitare sau al neconfirmării în procesul anchetei de serviciu a faptelor imputate, gradul special următor se conferă de la data apariţiei temeiului de conferire.
(16) Ofiţerului de protecţie care şi-a sacrificat viaţa îndeplinind datoria de serviciu i se poate conferi post-mortem gradul special următor. Ofiţerului de protecţie care deţinea gradul special de plutonier adjutant al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat i se poate conferi gradul special primar de ofiţer.
(17) La decizia Colegiului Serviciului, ofiţerului de protecţie i se poate conferi grad special înainte de termen numai după expirarea a jumătate din termenul de aflare în gradul special deţinut.
(18) Gradul special mai înalt cu o treaptă decît cel prevăzut în statul de personal pentru funcţia ocupată de ofiţerul de protecţie poate fi conferit după ce a expirat cel puţin un termen şi jumătate de deţinere a gradului special deţinut sau la expirarea termenului de aflare în gradul special deţinut, în cazul în care ofiţerul de protecţie se concediază (demisionează) cu dreptul de a beneficia de pensie. Pentru indicatori înalţi în activitatea de serviciu, la decizia Colegiului Serviciului, ofiţerului de protecţie al cărui termen de aflare în grad special a expirat i se poate conferi gradul special următor mai înalt cu o treaptă decît gradul special prevăzut pentru funcţia deţinută.
[Art.17 în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
Articolul 17[1]. Retragerea, retrogradarea şi restabilirea în grad special
(1) Ofiţerului de protecţie îi poate fi retras gradul special numai în temeiul unei hotărîri judecătoreşti definitive şi irevocabile.
(2) Retrogradarea în grad special cu o treaptă a ofiţerului de protecţie, cu excepţia gradelor supreme, poate fi aplicată ca sancţiune disciplinară în caz de abatere disciplinară gravă, în conformitate cu prezenta lege, prin ordinul directorului Serviciului.
(3) Ofiţerul de protecţie retrogradat care a dat dovadă de disciplină exemplară şi de atitudine conştiincioasă la îndeplinirea serviciului poate fi restabilit, prin ordinul directorului Serviciului, în gradul special de pînă la retrogradare, dar nu mai devreme de 6 luni de la data retrogradării.
(4) Sancţiunea disciplinară care constă în retrogradarea în grad special cu o treaptă este considerată ridicată de la data la care ofiţerul de protecţie este restabilit, prin ordinul directorului Serviciului, în gradul special deţinut pînă la retrogradare.
[Art.17[1] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
Articolul 18. Termenele de deţinere a gradelor speciale
(1) Pentru ofiţerii de protecţie a Serviciului se stabilesc următoarele termene de deţinere a gradelor speciale:
a) pentru subofiţeri:
plutonier al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat – 3 ani;
plutonier-major al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat – 4 ani;
[Art.18 al.(1), lit.a) în redacţia LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]
b) pentru ofiţeri:
locotenent al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat - 2 ani;
locotenent-major al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat – 3 ani;
căpitan al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat – 3 ani;
maior al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat – 4 ani;
locotenent-colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat – 5 ani.
(2) Nu se stabilesc termene de deţinere a gradelor speciale de plutonier-adjutant al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, de colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, de general-maior al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, de general-locotenent al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat şi de general-colonel al Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat.
[Art.18 al.(2) în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
[Art.18 al.(3) abrogat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
Articolul 18[1]. Conferirea categoriilor de calificare
(1) În funcţie de nivelul de pregătire profesională şi de rezultatele activităţii, ofiţerului de protecţie i se atribuie una dintre categoriile de calificare a II, I sau superioară.
(2) Modul şi condiţiile de atribuire a categoriilor de calificare, precum şi de eliberare a adeverinţelor şi insignelor confirmative, se stabilesc prin act normativ al Serviciului.
[Art.18[1] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Capitolul VII
ACTIVITATEA ÎN CADRUL SERVICIULUI

[Capitolul VII titlul modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
Articolul 19. Efectivul Serviciului

(1) Personalul Serviciului se constituie din persoane cu funcţii de demnitate publică, ofiţeri de protecţie, funcţionari publici şi personal care desfăşoară activităţi auxiliare.

[Art.19 al.(1) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.19 al.(1) în redacţia LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(2) Colaboratorii Serviciului sînt persoane cu funcţii de demnitate publică şi funcţionari publici cu statut special şi se conduc de prezenta lege, de instrucţiunile şi actele normative ce reglementează activitatea lor.

[Art.19 al.(2) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(3) Raporturile de serviciu ale persoanelor cu funcţii de demnitate publică sînt reglementate de Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică, ale funcţionarilor publici sînt reglementate de Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, iar raporturile de muncă ale personalului care desfăşoară activităţi auxiliare sînt reglementate de Codul muncii al Republicii Moldova.

[Art.19 al.(3) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.19 al.(3) în redacţia LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]

(4) În exerciţiul funcţiei, ofiţerii de protecţie a Serviciului sînt reprezentanţi ai autorităţii publice şi se află sub protecţia legilor Republicii Moldova.

(5) Cerinţele legitime ale ofiţerlor de protecţie a Serviciului sînt executorii. Impedimentele care nu permit ofiţerilor de protecţie a Serviciului să-şi îndeplinească obligaţiile de serviciu, acţiunile prin care s-ar atenta la viaţa, integritatea fizică, libertatea de acţiune şi la sănătatea lor, la bunurile acestora atrag răspunderea prevăzută de legislaţie.

(6) În exerciţiul funcţiei, ofiţerii de protecţie a Serviciului se supun legii şi se subordonează ordinelor conducerii Serviciului şi şefilor direcţi. Antrenarea acestora, de către orice persoană, în exercitarea unor activităţi ce nu ţin de obligaţiile lor de serviciu este interzisă.

[Art.19 al.(7) abrogat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(8) Colaboratorii Serviciului pot fi detaşaţi, cu menţinerea lor în funcţie, în organizaţii internaţionale şi autorităţi ale administraţiei publice pentru executarea unor funcţii în interesul statului, beneficiind de toate drepturile şi înlesnirile prevăzute de legislaţie.

[Art.19 al.(9) abrogat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.19 al.(10) abrogat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.19 al.(11) abrogat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.19 al.(11) modificat prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

[Art.19 al.(12) abrogat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 19[1]. Legitimaţia de serviciu

(1) Ofiţerului de protecţie i se eliberează legitimaţie şi insignă de serviciu de modelul şi în ordinea stabilite de Serviciu.

(2) Legitimaţia de serviciu confirmă dreptul ofiţerului de protecţie de a purta şi a deţine armă din dotare şi mijloace speciale, precum şi alte drepturi şi împuterniciri acordate prin legislaţie.

[Art.19[1] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 19[2]. Restricţii şi interdicţii

(1) Ofiţerul de protecţie este restrîns în exerciţiul următoarelor drepturi şi libertăţi:

a) propagarea ideilor de natură să îl determine pe ofiţerul de protecţie să încalce neutralitatea politică. Opiniile politice pot fi exprimate numai în afara Serviciului, dar nu în public;

b) asocierea în partide şi în alte organizaţii social-politice.

(2) Ofiţerul de protecţie nu poate exercita o funcţie în subordinea nemijlocită a unei rude directe.

(3) Ofiţerului de protecţie îi este interzis:

a) să practice activităţi incompatibile cu funcţia publică;

b) să iniţieze, să dea şi să transmită dispoziţii ilegale;

c) să îndeplinească alte funcţii decît cele în care este numit sau detaşat, să desfăşoare activităţi remunerate, cu excepţia activităţilor ştiinţifice, didactice şi de creaţie, care nu împiedică îndeplinirea obligaţiilor de serviciu;

d) să desfăşoare sau să fie implicat în activitate de întreprinzător, să acorde sprijin altor persoane în astfel de activităţi, să fondeze societăţi comerciale şi cooperative sau să fie asociat, să participe la administrarea acestora;

e) să utilizeze informaţii, mijloace şi metode specifice activităţii Serviciului în alte scopuri decît cele de serviciu;

f) să facă uz de calitatea ori de activitatea sa profesională în scop de obţinere de avantaje pentru sine sau pentru alte persoane;

g) să accepte, fără acordul Preşedintelui Republicii Moldova, distincţii ale altor state, organizaţii internaţionale şi străine;

h) să tăinuiască informaţii despre acţiuni care ar periclita securitatea persoanelor beneficiare de protecţie de stat, a obiectelor păzite, precum şi despre tentativele persoanelor neautorizate de a primi informaţii cu caracter de serviciu sau secret;

i) să susţină sau să tolereze acte de trădare a intereselor de serviciu;

j) să tăinuiască date biografice, inclusiv despre rudele apropiate;

k) să intervină pe lîngă persoanele beneficiare de protecţie de stat cu probleme personale sau de grup;

l) să aibă comportament necinstit, amoral şi josnic sau alt comportament ce ar denigra imaginea şi prestigiul Serviciului;

m) să organizeze greve sau să participe la acestea;

n) să utilizeze în alte scopuri decît cele de serviciu mijloacele financiare, tehnico-materiale, informaţionale şi alte bunuri ale statului.

[Art.19[2] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 19[3]. Testarea integrităţii profesionale a ofiţerului de protecţie

Testarea integrităţii profesionale a ofiţerului de protecţie se efectuează în conformitate cu Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrităţii profesionale.

[Art.19[3] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 19[4] . Protecţia şi prelucrarea datelor cu caracter personal

(1) Pentru exercitarea obligaţiilor care îi revin, Serviciul are dreptul să creeze şi să administreze registre, sisteme informaţionale şi baze de date, precum şi să prelucreze date cu caracter personal, în modul prevăzut de legislaţie.

(2) Personalul Serviciului care are acces la datele cu caracter personal ale persoanei supuse măsurii speciale de investigaţii este obligat să păstreze confidenţialitatea datelor respective.

(3) Datele despre ofiţerul de protecţie nu se includ în registrul funcţiilor publice şi al funcţionarilor publici.

[Art.19[4] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 20. Jurămîntul

(1) În termen de 10 zile de la conferirea gradului special, ofiţerul de protecţie a Serviciului depune următorul jurămînt:

„Eu (numele, prenumele), conştient de drepturile şi obligaţiile ce îmi revin, încadrîndu-mă în Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, jur să fiu devotat Patriei mele Republica Moldova, să respect Constituţia şi legile ţării, să apăr şi să promovez interesele naţionale ale Republicii Moldova, să apăr securitatea naţională, viaţa şi sănătatea demnitarilor, onoarea şi prestigiul Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, să păstrez cu stricteţe secretul activităţii şi misiunilor încredinţate.”

(2) Modul de depunere a jurămîntului este stabilit prin actul normativ al Serviciului.

Articolul 21. Atestarea

(1) Atestarea ofiţerilor de protecţie a Serviciului se efectuează în scopul evaluării nivelului de pregătire profesională, a corespunderii funcţiei deţinute, în scopul selectării pentru trimitere la studii, al promovării în serviciu şi educaţiei efectivului.

(2) Atestarea are loc, de regulă, o dată la 2 ani.

(3) Colaboratorii care îndeplinesc nesatisfăcător obligaţiile de serviciu sau nu îşi ridică nivelul profesional pot fi supuşi atestării înainte de termenul indicat la alin.(2), dar nu mai des de o dată pe an.

(4) Modul de atestare este stabilit prin actul normativ al Serviciului.

Articolul 22. Timpul de aflare în exerciţiul funcţiei

(1) Prin aflarea ofiţerului de protecţie a Serviciului în exerciţiul funcţiei se subînţelege:

a) îndeplinirea obligaţiilor de serviciu;

b) executarea serviciului de alarmă;

c) executarea ordinelor şi dispoziţiilor conducerii Serviciului şi ale şefilor direcţi;

d) aflarea pe teritoriul subdiviziunii în timpul serviciului stabilit de orar sau aflarea pe acest teritoriu determinată de necesităţile de serviciu;

e) aflarea în deplasare de serviciu;

f) deplasarea la şi de la locul de serviciu;

g) participarea la acţiuni de prevenire şi combatere a acţiunilor ilicite, de menţinere a ordinii publice, inclusiv în afara orelor de program;

h) participarea la acţiuni de prevenire şi lichidare a consecinţelor calamităţilor naturale şi ale catastrofelor;

i) efectuarea altor acţiuni declarate de către instanţa de judecată ca fiind săvîrşite în interesul societăţii şi al statului.

(2) Colaboratorul Serviciului nu se consideră în exerciţiul funcţiei în timpul în care a comis:

a) infracţiune;

b) acţiuni ilicite ca urmare a consumului benevol de băuturi alcoolice, de substanţe toxice şi de droguri;

c) un act sau o tentativă de sinucidere dacă aceste acţiuni nu au fost provocate de o stare patologică sau de acţiuni de constrîngere.

Articolul 23. Calcularea vechimii în muncă

(1) Calcularea vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei ofiţerilor de protecţie a Serviciului se efectuează în conformitate cu legislaţia.

(2) La calcularea vechimii în muncă a ofiţerilor de protecţie care îndeplinesc serviciul în condiţii extreme de risc se ia în calcul o zi şi jumătate vechime în muncă pentru o zi de serviciu, în condiţiile stabilite prin actul normativ al Guvernului.

Capitolul VII[1]
NUMIREA ÎN FUNCŢIE, TRANSFERUL, DELEGAREA ŞI TRECEREA LA DISPOZIŢIA DIRECTORULUI SERVICIULUI

Articolul 23[1]. Numirea în funcţie şi transferul

(1) Ofiţerul de protecţie este numit în funcţie şi eliberat din funcţie de către directorul Serviciului în condiţiile legii.

(2) Statul de personal al Serviciului este aprobat de către directorul Serviciului conform structurii organizatorice şi limitei de personal stabilite de către Preşedintele Republicii Moldova.

(3) Pentru fiecare funcţie, cu excepţia celei de director, se elaborează o fişă a postului, în care sînt stabilite condiţiile faţă de angajat, relaţiile ierarhice şi atribuţiile de serviciu ale acestuia pe parcursul îndeplinirii serviciului special în funcţia respectivă. Fişa postului se aprobă de către directorul Serviciului.

(4) Numirea în funcţie a ofiţerului de protecţie se efectuează reieşind din necesităţile Serviciului, respectînd criteriile şi condiţiile prevăzute la art. 13 alin. (14) şi (15).

(5) Transferul ofiţerului de protecţie în altă funcţie se efectuează cu acordul acestuia, exceptînd cazurile de aplicare a

sancţiunii disciplinare – retrogradarea în funcţie.

(6) Ofiţerul de protecţie poate fi numit într-o funcţie superioară, echivalentă sau inferioară.

Funcţia se consideră:

a) superioară – dacă pentru ea este prevăzut un grad special superior celui stabilit pentru funcţia deţinută, iar în cazul echivalenţei gradelor speciale – un salariu de funcţie mai mare;

b) echivalentă – dacă pentru ea este prevăzut un grad special echivalent cu cel stabilit pentru funcţia deţinută şi un salariu de funcţie egal;

c) inferioară – dacă pentru ea este prevăzut un grad special inferior celui stabilit pentru funcţia deţinută, iar în cazul echivalenţei gradelor speciale – un salariu de funcţie mai mic.

(7) Numirea ofiţerului de protecţie într-o funcţie superioară se efectuează ca măsură de promovare în serviciu. Preferinţă la promovarea în funcţie superioară se acordă ofiţerului de protecţie care:

a) în urma atestării, este inclus în rezerva candidaţilor la promovare;

b) pe parcursul îndeplinirii serviciului, a dat dovadă de profesionalism înalt.

(8) Numirea ofiţerului de protecţie într-o funcţie echivalentă se efectuează:

a) din necesitate de serviciu, cu acordul ofiţerului de protecţie;

b) în urma unor măsuri de reorganizare, cu modificarea statului de personal, cu acordul ofiţerului de protecţie;

c) în cazul necorespunderii stării de sănătate condiţiilor funcţiei deţinute, confirmată în avizul comisiei medicale de specialitate, cu acordul ofiţerului de protecţie;

d) la cererea personală.

(9) Numirea ofiţerului de protecţie într-o funcţie inferioară se efectuează:

a) din necesitate de serviciu, cu acordul ofiţerului de protecţie;

b) în legătură cu modificarea statului de personal, dacă numirea ofiţerului de protecţie într-o funcţie echivalentă este imposibilă, cu acordul acestuia;

c) în cazul necorespunderii stării de sănătate condiţiilor funcţiei deţinute, confirmată în avizul comisiei medicale de specialitate, cu acordul ofiţerului de protecţie;

d) în legătură cu necorespunderea aptitudinilor ofiţerului de protecţie exigenţelor funcţiei, confirmată prin decizia comisiei de atestare;

e) la cererea personală;

f) în legătură cu refuzul de acordare ofiţerului de protecţie a dreptului de acces la secretul de stat;

g) ca sancţiune disciplinară – retrogradarea în funcţie.

(10) Numirea în funcţie şi transferul ofiţerului de protecţie se efectuează cu respectarea următoarelor condiţii:

a) respectarea procedurii de prezentare a ofiţerului de protecţie la numirea în funcţie în modul stabilit de către directorul Serviciului;

b) numirea în funcţie a ofiţerului de protecţie aflat la dispoziţia directorului Serviciului se efectuează într-o perioadă de timp redusă, dar nu mai tîrziu de 2 luni de la trecerea acestuia la dispoziţia directorului Serviciului;

c) numirea ofiţerului de protecţie căruia i-a fost refuzat accesul la secretul de stat într-o funcţie ce nu presupune acces la informaţia vizată;

d) transferul ofiţerului de protecţie în cadrul Serviciului fără trecerea acestuia la dispoziţia directorului Serviciului;

e) transferul ofiţerului de protecţie dintr-o subdiviziune a Serviciului în alta, în funcţie de necesităţile Serviciului, cu acordul acestuia.

(11) În cazul în care ofiţerul de protecţie consimte să fie numit într-o funcţie superioară, echivalentă sau inferioară, predarea gestiunii se efectuează în cel mult 10 zile de la data stabilită de către directorul Serviciului.

(12) Persoanele aflate în legătură de rudenie confirmată documentar nu pot fi numite în funcţii ce implică subordonarea sau controlul între acestea.

(13) În legătură cu necesitatea de serviciu sau cu modificarea statului de personal, ofiţerul de protecţie poate fi admis, pe o perioadă de cel mult 6 luni, la îndeplinirea temporară a obligaţiilor de serviciu atribuite unei funcţii vacante.

Articolul 23^2. Delegarea

1) Ofiţerul de protecţie poate fi delegat, prin ordinul directorului Serviciului, fără eliberarea din funcţie, pe un termen stabilit, pentru îndeplinirea unor misiuni de serviciu, efectuarea diferitor tipuri de instruire şi perfecţionare, participarea la conferinţe, congrese, aplicaţii, antrenamente, competiţii sportive în afara locului de muncă permanent sau peste hotarele ţării etc.

(2) Ofiţerul de protecţie poate fi delegat pentru o perioadă de cel mult 60 de zile calendaristice.

(3) Delegarea ofiţerului de protecţie se efectuează prin ordinul directorului Serviciului, eliberîndu-i-se delegaţia în modul stabilit de legislaţia în vigoare.

(4) Delegaţia, precum şi inscripţiile despre plecarea în/sosirea din locurile de destinaţie sînt autentificate prin semnătura directorului şi prin ştampila Serviciului.

(5) La declararea stărilor de urgenţă, de asediu sau de război, delegarea ofiţerului de protecţie este întreruptă, acesta urmînd să revină la Serviciu, cu excepţia cazurilor cînd ofiţerul de protecţie este delegat în misiune de protecţie a persoanei beneficiare de protecţie de stat.

Articolul 23^3. Trecerea la dispoziţie

(1) Trecerea ofiţerului de protecţie la dispoziţia directorului Serviciului se efectuează în următoarele cazuri:

a) aflarea în concediul parţial plătit de îngrijire a copilului pînă la vîrsta de 3 ani sau în concediul suplimentar neplătit de

îngrijire a copilului de la vîrsta de 3 ani la 6 ani – pe întreaga perioadă a concediului;
b) aflarea la tratament într-o instituţie medico-sanitară pe o perioadă ce depăşeşte 2 luni – pînă la decizia definitivă a comisiei medicale de specialitate;
c) înregistrarea în calitate de candidat pentru o funcţie electivă – pe durata campaniei electorale;
d) efectuarea măsurilor de reorganizare – pe o perioadă ce nu va depăşi 2 luni, timp în care ofiţerul de protecţie urmează să fie numit în altă funcţie, detaşat sau eliberat din Serviciu, în modul stabilit de legislaţia în vigoare;
e) trimiterea în instanţa de judecată a cauzei penale privind comiterea de către ofiţerul de protecţie a unei infracţiuni;
f) aflarea în prizonierat (cu excepţia cazurilor de predare benevolă) în situaţie de ostatic sau de persoană internată – pînă la eliberare;
g) dispariţia sau decesul – pînă la constatarea dispariţiei fără urmă sau a decesului, în modul stabilit de legislaţia în vigoare;
h) în alte cazuri de imposibilitate a exercitării obligaţiilor de serviciu, în legătură cu expirarea mandatului persoanei beneficiare de protecţie de stat sau pierderea calităţii de persoană protejată, pe o perioadă de cel mult 2 luni, perioadă în care urmează numirea ofiţerului de protecţie în altă funcţie, detaşarea sau încetarea îndeplinirii serviciului.
(2) În perioada aflării la dispoziţia directorului Serviciului, calitatea de ofiţer de protecţie se menţine.
(3) Dacă, în perioada aflării la dispoziţia directorului Serviciului, a survenit unul din cazurile prevăzute la art. 24–26, ofiţerul de protecţie este eliberat din Serviciu în condiţiile prezentei legi.
(4) În termenul de aflare a ofiţerului de protecţie la dispoziţia directorului Serviciului nu se includ:
a) perioada aflării în concediul de odihnă anual;
b) perioada aflării în concediul medical.
(5) În ordinul de trecere la dispoziţia directorului Serviciului, în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. d) şi h), ofiţerului de protecţie îi pot fi stabilite atribuţii şi sarcini de serviciu speciale.
(6) În ordinul de trecere a ofiţerului de protecţie la dispoziţia directorului Serviciului vor fi indicate drepturile băneşti de care acesta va beneficia în perioada respectivă.
[Capitolul VII[1] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Capitolul VIII
ÎNCETAREA ÎNDEPLINIRII SERVICIULUI

Articolul 24. Temeiurile de încetare a îndeplinirii serviciului
Drept temeiuri de încetare a îndeplinirii serviciului sînt:
a) concedierea sau demisia din Serviciu;
b) declararea, în modul stabilit, a dispariţiei fără urmă;
c) decesul (moartea) ofiţerului de protecţie;
d) expirarea contractului.
Articolul 25. Demisia
Colaboratorii Serviciului au dreptul la demisie – desfacere a contractului în conformitate cu prevederile Codului muncii şi cu legislaţia care reglementează activitatea Serviciului.
Articolul 26. Concedierea
(1) Concedierea ofiţerului de protecţie se efectuează:
a) la atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciu;
b) la clasarea de către comisia medicală de specialitate ca fiind inapt pentru îndeplinirea obligaţiilor de serviciu în funcţia de ofiţerilor de protecţie;
c) în cazul lichidării Serviciului sau al reducerii statului de personal;
[Art.26 al.(1), lit.c) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
d) în legătură cu transferul în o altă autoritate a administraţiei publice, cu acordul ofiţerului de protecţie şi al conducătorilor instituţiilor interesate;
[Art.26 al.(1), lit.e) abrogată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
f) pentru încălcarea gravă a disciplinei de serviciu;
g) în cazul necorespunderii funcţiei, confirmate prin decizie a comisiei de atestare;
h) la condamnare, în temeiul unei hotărîri judecătoreşti definitive, pentru săvîrşire de infracţiune;
h[1]) în cazul aflării în incompatibilitate, fapt stabilit prin actul de constatare rămas definitiv;
[Art.26 al.(1), lit.h[1]) introdusă prin LP181 din 19.12.11, MO1-6/06.01.12 art.4; în vigoare 01.03.12]
i) la renunţarea la cetăţenia Republicii Moldova sau la pierderea ei.
[Art.26 al.(1), lit.i) modificată prin LP122 din 25.05.12, MO143-148/13.07.12 art.469]
j) în legătură cu rezultatul nesatisfăcător obţinut în perioada de probă;
[Art.26 al.(1), lit.j) introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
k) în legătură cu prezentarea de către ofiţerul de protecţie, la încheierea contractului de îndeplinire a serviciului special, a unor documente false, fapt confirmat în modul stabilit;
[Art.26 al.(1), lit.k) introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
l) în legătură cu restabilirea în serviciu, conform hotărîrii instanţei de judecată, a ofiţerului de protecţie care a îndeplinit anterior această funcţie, dacă acesta refuză transferul într-o altă funcţie;
[Art.26 al.(1), lit.l) introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]
m) în alte cazuri prevăzute de Codul muncii.

[Art.26 al.(1), lit.m) introdusă prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(2) Colaboratorul Serviciului care cade sub incidenţa art.24 lit.d), a art.25 şi a prezentului articol alin.(1) urmează să predea gestiunea în termen de 3 zile de la data emiterii ordinului, dacă în acesta nu este indicat un alt termen.

(3) Nu se admite concedierea ofiţerului de protecţie în perioada aflării lui în concediu medical, în concediu de odihnă anual, de studii, în concediu plătit parţial de îngrijire a copilului pînă la vîrsta de 3 ani, în concediu suplimentar neplătit de îngrijire a copilului de la vîrsta de 3 la 6 ani, precum şi în perioada detaşării, cu excepţia cazului de lichidare a Serviciului.

[Art.26 al.(3) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(4) La încetarea îndeplinirii serviciului în baza art.25, cu excepţia ofiţerilor de protecţie care beneficiază de dreptul la pensie pentru vechime în muncă şi a prezentului articol alin.(1) lit. f)–m), ofiţerul de protecţie a Serviciului achită valoarea restantă a uniformei.

[Art.26 al.(4) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 26[1]. Modul de încetare a îndeplinirii serviciului

(1) Îndeplinirea serviciului încetează la data emiterii ordinului de eliberare din Serviciu, dacă în ordin nu este indicată o altă dată. Ofiţerul de protecţie urmează să predea documentaţia de serviciu gestionată pînă la data emiterii ordinului de eliberare.

(2) În cazul încetării îndeplinirii serviciului conform art. 24 lit. d), Serviciul este obligat să îl informeze pe ofiţerul de protecţie, în scris, cu 2 luni înainte de expirarea contractului, despre intenţia de a încheia sau nu un contract succesiv. Ofiţerul de protecţie al cărui termen de aflare în serviciu a fost prelungit peste limita de vîrstă de aflare în serviciu şi al cărui contract a expirat este concediat din Serviciu.

(3) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. a) în cazul în care acesta atinge limita de vîrstă de aflare în serviciu stabilită pentru ofiţerul de protecţie. Serviciul este obligat să îl informeze, cu 2 luni înainte, pe ofiţerul de protecţie despre atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciu. În cazul dorinţei părţilor de încheiere a unui nou contract, ofiţerul de protecţie este supus examinării de comisia medicală de specialitate pentru aprecierea stării de sănătate necesare îndeplinirii serviciului.

(4) În interesul completării personalului Serviciului, ofiţerii de protecţie consideraţi de comisia medicală de specialitate ca fiind apţi pentru serviciu şi care demonstrează o înaltă competenţă profesională, la solicitarea acestora şi la decizia directorului Serviciului, pot fi lăsaţi pentru continuarea serviciului pînă la 5 ani peste limita de vîrstă de aflare în serviciu.

(5) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. b) în cazul în care acesta a fost considerat de către comisia medicală de specialitate ca fiind inapt pentru îndeplinirea obligaţiilor de serviciu.

(6) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. c) în conformitate cu dispoziţiile Codului muncii.

(7) În cazul reorganizării Serviciului (subdiviziunii), de dreptul preferenţial de a fi lăsaţi în serviciu beneficiază ofiţerii de protecţie cu o calificare mai înaltă. Dacă aceştia au calificări şi rezultate în serviciu egale, dar nu beneficiază de dreptul la pensie, de dreptul de a fi lăsaţi în serviciu beneficiază ofiţerii de protecţie care:

a) au o vechime mai mare în serviciu;

b) au suferit în timpul îndeplinirii serviciului un accident sau au contractat o boală profesională;

c) se află la studii şi urmează să fie promovaţi;

d) au participat la acţiuni de luptă pentru apărarea suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova;

e) mai au cel mult 2 ani pînă la stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă;

f) au fost stimulaţi pentru succese în serviciu şi nu au sancţiuni disciplinare în vigoare;

g) au obligaţii familiale şi întreţin două sau mai multe persoane şi/sau o persoană cu dizabilităţi.

(8) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. d) în cazul în care există consimţămîntul în scris al acestuia de a fi transferat şi un acord în scris al directorului Serviciului care permite efectuarea transferului, precum şi solicitarea autorităţii publice adresată conducerii Serviciului.

(9) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. f) în cazul încălcării grave a disciplinei de serviciu, fapt ce a cauzat un prejudiciu material şi/sau a denigrat imaginea, onoarea ori reputaţia Serviciului. Concedierea ofiţerului de protecţie se efectuează în baza ordinului respectiv, ca urmare a anchetei de serviciu aprobate de către directorul Serviciului.

(10) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. g) în cazul în care acesta nu corespunde funcţiei deţinute ca urmare a calificării insuficiente, fapt confirmat prin decizia comisiei de atestare. Procedura de efectuare a atestării este stabilită în actul normativ al Serviciului.

(11) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. h) în cazul în care instanţa de judecată a pronunţat o hotărîre definitivă şi irevocabilă. Ofiţerul de protecţie este concediat de la data intrării în vigoare a hotărîrii judecătoreşti.

(12) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. h[1]) în cazul aflării acestuia în incompatibilitate, fapt stabilit prin actul de constatare rămas definitiv.

(13) În cazul pierderii calităţii de cetăţean al Republicii Moldova, ofiţerul de protecţie este obligat să informeze despre aceasta în scris conducerea Serviciului şi să înceteze îndeplinirea serviciului în temeiul prevăzut la art. 25 pînă la pierderea calităţii de cetăţean al Republicii Moldova. În cazul în care ofiţerul de protecţie nu a informat în scris conducerea Serviciului şi s-a constatat că acesta a pierdut calitatea de cetăţean al Republicii Moldova, el este concediat, conform art. 26 alin. (1) lit. i), în timp de 3 zile de la data constatării acestor fapte.

(14) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. j) în cazul în care rezultatul perioadei de probă este nesatisfăcător.

(15) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. k) în cazul în care a tăinuit intenţionat sau a denaturat datele biografice ori a prezentat documente false la încheierea contractului de îndeplinire a serviciului special.

(16) Ofiţerul de protecţie este concediat în temeiul art. 26 alin. (1) lit. l) în cazul în care a fost restabilit, conform hotărîrii

instanţei de judecată, ofiţerul de protecţie care a îndeplinit anterior această funcţie, dacă acesta refuză transferul într-o altă funcţie.

(17) Ofiţerilor de protecţie care au îndeplinit ireproşabil, cumulativ în calcul calendaristic, serviciul special şi inclusiv serviciul militar prin contract timp de 20 de ani şi mai mult, la eliberarea din Serviciu, prin ordinul directorului Serviciului, li se poate acorda dreptul de a purta uniforma de serviciu şi însemnele distinctive ale ofiţerului de protecţie.

[Art.26[1] introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Capitolul IX
PROTECŢIA JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ

Articolul 27. Dreptul la apărare

(1) Apărarea vieţii, integrităţii fizice, libertăţii de acţiune, sănătăţii, demnităţii şi a bunurilor ofiţerului de protecţie a Serviciului şi ale membrilor lui de familie este asigurată în modul stabilit de legislaţie.

(2) Reţinerea ofiţerului de protecţie a Serviciului în timpul exercitării obligaţiilor de serviciu, aducerea forţată, examinarea corporală şi controlul bunurilor lui, precum şi a mijloacelor de transport folosite de el, se admit numai în temeiul unei hotărîri judecătoreşti şi în prezenţa unui reprezentant al Serviciului.

(3) Ofiţerul de protecţie are dreptul să se adreseze în instanţă de judecată în vederea soluţionării litigiilor de muncă şi revendicării drepturilor încălcate.

Articolul 28. Drepturile electorale

(1) Ofiţerii de protecţie a Serviciului îşi exercită drepturile electorale în condiţiile legislaţiei în vigoare.

(2) Ofiţeriii de protecţie au dreptul de a fi aleşi într-o funcţie electivă în conformitate cu prevederile Codului electoral. În cazul alegerii în funcţie electivă,ofiţerul de protecţie va fi concediat din Serviciu. La expirarea termenului de aflare în funcţia electivă, ofiţerul de protecţie este încadrat, la solicitare, în Serviciu în condiţiile legislaţiei.

[Art.28 al.(2) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 29. Timpul de muncă

(1) Durata săptămînală a timpului de muncă în Serviciu este stabilită de Codul muncii, de prezenta lege şi de actele normative ale Serviciului şi nu va depăşi, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin.(4), durata săptămînală a timpului de muncă stabilită de legislaţia în vigoare.

(2) Reieşind din specificul activităţii Serviciului, ofiţerii de protecţie pot fi antrenaţi în executarea obligaţiilor de serviciu în afara orelor de program stabilite, precum şi pe timp de noapte, în zile de odihnă şi de sărbătoare.

(3) Colaboratorilor antrenaţi în îndeplinirea obligaţiilor de serviciu în afara duratei săptămînale a timpului de muncă li se acordă timp de odihnă în alte zile ale săptămînii. În cazul imposibilităţii de a compensa timpul lucrat în afara duratei stabilite cu timpul de odihnă cuvenit, timpul necompensat se poate însuma la concediul anual de odihnă ori se compensează în bani în mărimea salariului mediu pentru fiecare zi de odihnă suplimentară, calculat în funcţie de adaosuri, sporuri, suplimente şi indemnizaţii stabilite conform actelor normative în vigoare. Modul de evidenţă a timpului de muncă şi de acordare a zilelor de odihnă suplimentare se stabileşte prin actul normativ al Serviciului.

(4) În perioada stării de urgenţă, de asediu şi de război, a executării serviciului de alarmă şi altor acţiuni ce ţin de îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, timpul de muncă este nelimitat, cu acordarea ulterioară a timpului pentru odihnă.

Articolul 30. Timpul de odihnă. Concediile

(1) Ofiţerii de protecţie au dreptul la odihnă asigurată prin acordarea zilelor de odihnă şi de sărbătoare nelucrătoare, concediului de odihnă anual şi concediilor suplimentare, concediilor sociale (medicale, de maternitate şi de îngrijire a copiilor) şi a altor concedii (pe motive familiale, pentru studii etc.), conform legislaţiei.

(2) Ofiţerii de protecţie au dreptul la concediu de odihnă anual de 35 de zile calendaristice. Programarea concediilor de odihnă anuale, acordarea lor şi rechemarea din concediu se fac în condiţiile generale stabilite de Codul muncii.

(3) În cazul în care vechimea în serviciu depăşeşte 10, 15 şi 20 de ani, concediul de odihnă anual plătit se măreşte, respectiv, cu 5, 10 şi 15 zile calendaristice.

(4) În anul încadrării, după expirarea a 6 luni de muncă sau în anul eliberării din Serviciu, durata concediului de odihnă se calculează prin împărţirea la 12 a duratei concediilor prevăzute la alin. (2) şi (3) şi prin înmulţirea numărului de zile cu numărul de luni complete de serviciu. Numărul de zile se rotunjeşte prin creşterea acestuia.

(5) În cazul în care ofiţerul de protecţie s-a îmbolnăvit în timpul concediilor prevăzute la alin. (2) şi (3), durata acestora se prelungeşte, după însănătoşire, cu numărul de zile de boală din timpul concediului, cu excepţia cazului în care a fost emis ordinul de trecere la dispoziţia directorului Serviciului. Prelungirea concediilor este aprobată prin ordinul directorului Serviciului şi are drept temei certificatul medical.

(6) Concediul medical plătit se acordă în temeiul certificatului medical sau al concluziei comisiei medicale de specialitate, eliberate de către instituţia medicală care deserveşte Serviciul, şi este plătit integral. Durata concediului medical este determinată de timpul de aflare neîntreruptă la tratament staţionar sau ambulatoriu.

(7) Dacă, pe parcursul unui an calendaristic, durata eliberărilor de la îndeplinirea obligaţiilor de serviciu pe motiv de boală depăşeşte 36 de zile, ofiţerul de protecţie este supus examenului comisiei medicale de specialitate pentru stabilirea aptitudinii necesare îndeplinirii obligaţiilor de serviciu conform funcţiei deţinute. Timpul de aflare la tratament a ofiţerului de protecţie traumatizat în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu nu este limitat.

(8) Concediul de maternitate şi concediul pentru îngrijirea copilului, inclusiv indemnizaţia pentru soţia aflată la întreţinerea ofiţerului de protecţie, se acordă conform dispoziţiilor generale. Baza de calcul al indemnizaţiilor de maternitate, al indemnizaţiei pentru creşterea copilului şi al indemnizaţiei pentru îngrijirea copilului bolnav o constituie venitul mediu lunar realizat de către ofiţerul de protecţie în ultimele 12 luni calendaristice anterioare lunii în care s-a produs evenimentul. Baza de

calcul al indemnizaţiei de maternitate acordate soţiei aflate la întreţinerea soţului ofiţer de protecţie este venitul mediu lunar al soţului. Indemnizaţiile se plătesc la locul de serviciu, din mijloacele bugetului de stat.

(9) Unuia dintre părinţi angajaţi ai Serviciului care au 2 şi mai mulţi copii în vîrstă de pînă la 14 ani (sau un copil invalid), părinţilor singuri necăsătoriţi care au un copil de aceeaşi vîrstă li se acordă anual, în baza unei cereri în scris, un concediu neplătit cu o durată de cel puţin 14 zile calendaristice. Acest concediu poate fi alipit la concediul de odihnă anual sau poate fi folosit aparte (în întregime sau divizat) în perioadele stabilite de comun acord cu directorul Serviciului.

(10) Ofiţerilor de protecţie li se acordă concediu pentru studii în scop de susţinere a:

a) examenelor de admitere în instituţii de învăţămînt superior;

b) sesiunii de examinare, a examenelor de stat şi a lucrării de diplomă. Durata concediului pentru studii este stabilită în conformitate cu legislaţia în vigoare. După încheierea sesiunii, ofiţerul de protecţie prezintă la serviciu o confirmare în scris privind participarea la sesiune.

[Art.30 în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 01.01.16]

Articolul 31. Dreptul la asistenţă medicală

(1) Colaboratorii Serviciului beneficiază de asistenţă medicală şi de tratament (ambulatoriu şi staţionar) gratuite, acordate din contul statului, în instituţii medicale competente ce deservesc ofiţerii de protecţie în baza unui contract cu Serviciul.

(2) În cazul în care maladia contractată sau trauma primită de ofiţerul de protecţie a Serviciului este legată de încălcarea legislaţiei, de consumul benevol de băuturi alcoolice sau de substanţe narcotice, tratamentul, cu excepţia asistenţei medicale urgente, se plăteşte din cont propriu.

(3) În cazul în care ofiţerii de protecţie a Serviciului necesită asistenţă medicală urgentă, aceasta li se acordă necondiţionat la toate instituţiile medico-sanitare. Dacă nu poate fi acordată în instituţiile medicale stabilite pentru ofiţerii de protecţie a Serviciului, asistenţa medicală planificată se acordă în alte instituţii medicale, cu rambursarea cheltuielilor din mijloacele financiare ale Serviciului prevăzute în acest scop.

[Art.31 al.(4) exclus prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

(5) De drepturile prevăzute la alin.(1)–(3) beneficiază şi ofiţerii de protecţie al Serviciului trecuţi în rezervă (retragere):

a) clasaţi ca fiind inapţi pentru îndeplinirea obligaţiilor în funcţia de ofiţer de protecţie al Serviciului, ca urmare a unei mutilări (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiei;

b) la atingerea limitei de vîrstă de aflare în serviciu, dacă au, în funcţia de ofiţer de protecţie, o vechime calendaristică de 20 de ani şi mai mult;

c) indiferent de motivele încetării îndeplinirii serviciului, cu excepţia cazurilor prevăzute la art.26 lit. f)–m), dacă au o vechime calendaristică în serviciu de 25 de ani şi mai mult.

[Art.31 al.(5), lit.c) modificată prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.31 al.(6) exclus prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

Articolul 32. Dreptul la echipament şi la raţie alimentară

(1) Colaboratorii Serviciului sînt asiguraţi cu echipament şi cu raţie alimentară din contul bugetului de stat în cazurile stabilite de Guvern.

[Art.32 al.(1) în redacţia LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

[Art.32 al.(2) exclus prin LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

(3) Modelul uniformei, însemnele distinctive, normele de asigurare cu uniformă sînt aprobate prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova. Regulile de port al uniformei sînt stabilite de către directorul Serviciului.

[Art.31 al.(3) în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(4) Folosirea gradelor speciale, a însemnelor distinctive, a uniformei sau a legitimaţiei de serviciu de către o persoană care nu are atribuţiile respective atrage răspundere conform legislaţiei.

Articolul 33. Drepturile băneşti

(1) Salarizarea personalului Serviciului se efectuează în modul, condiţiile şi în mărimile prevăzute de legislaţia în vigoare.

[Art.33 al.(1) în redacţia LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(2) Colaboratorii Serviciului beneficiază de salariu lunar, care se constituie din salariul funcţiei, adaosuri, sporuri, suplimente, indemnizaţii şi din alte drepturi băneşti cu caracter permanent stabilite de legislaţie. Colaboratorilor Serviciului li se pot stabili şi alte drepturi băneşti în conformitate cu legislaţia.

(3) Asigurarea financiară a ofiţerilor de protecţie al Serviciului care îndeplinesc misiuni speciale în afara teritoriului Republicii Moldova se efectuează conform normelor şi modului stabilite de Guvern.

Articolul 34. Dreptul la risc profesional

(1) Nu este faptă ilegală acţiunea ofiţerului de protecţie al Serviciului săvîrşită într-o situaţie de risc profesional întemeiat, deşi are semnele acţiunilor pentru care este prevăzută răspundere disciplinară, administrativă sau penală.

(2) Riscul este considerat întemeiat dacă scopul socialmente util urmărit de ofiţerul de protecţie al Serviciului nu a putut fi realizat fără acest risc şi dacăofiţerul de protecţiea luat măsurile necesare pentru a preveni încălcarea drepturilor şi libertăţilor ocrotite de lege.

Articolul 35. Asigurarea cu pensii

Asigurarea cu pensii a ofiţerilor de protecţie al Serviciului se efectuează în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993.

Articolul 36. Asigurarea de stat obligatorie

(1) Viaţa, sănătatea şi bunurile ofiţerului de protecţie al Serviciului sînt supuse asigurării de stat obligatorii de la bugetul de stat.

(2) În caz de deces al ofiţerului de protecţie al Serviciului în legătură cu exerciţiul funcţiei sau în caz de deces ca urmare a unei mutilări (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după încetarea îndeplinirii serviciului, familiei decedatului sau persoanelor pe care le-a întreţinut li se plăteşte suma de asigurare în mărimea salariului pentru 10 ani al decedatului şi salariul lunar al acestuia pe parcursul a 5 ani, luîndu-se în considerare indexarea salariului. La expirarea a 5 ani, se stabileşte pensie de urmaş în modul prevăzut de legislaţie.

[Art.36 al.(2) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

(3) În caz de mutilare (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiei, ofiţerului de protecţie al Serviciului i se plăteşte o indemnizaţie unică, în raport cu gravitatea mutilării, în următoarele mărimi:

a) de 3 salarii lunare, în cazul mutilării uşoare;

b) de 5 salarii lunare, în cazul mutilării medii;

c) de 7 salarii lunare, în cazul mutilării grave.

(4) În caz de concediere a ofiţerului de protecţie din Serviciu pe motiv de clasare ca fiind inapt pentru îndeplinirea obligaţiilor de serviciu ca urmare a unei mutilări (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiei, ofiţerului de protecţie al Serviciului i se plăteşte o indemnizaţie unică de 60 de salarii lunare, calculate conform ultimei funcţii deţinute.

(5) În caz de invaliditate survenită în legătură cu exerciţiul funcţiei, ofiţer de protecţie al Serviciului i se plăteşte o compensaţie lunară, raportată la salariul lunar conform ultimei funcţii deţinute, în următoarele proporţii:

a) de 100% pentru gradul I de invaliditate;

b) de 80% pentru gradul II de invaliditate;

c) de 60% pentru gradul III de invaliditate.

(6) Pensia de invaliditate şi alte tipuri de pensii stabilite pînă sau după pierderea capacităţii de muncă nu se includ în calculul compensaţiei de la alin.(5).

[Art.37 exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

Articolul 38. Dreptul la indemnizaţii

(1) La încetarea îndeplinirii serviciului în temeiul art.24 lit.d), art.25 şi art.26 alin.(1) lit.a)–d), dacă are dreptul la pensie, ofiţerului de protecţie i se plăteşte indemnizaţie de concediere în corespundere cu vechimea calendaristică în serviciu după cum urmează:

[Art.38 al.(1) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

a) de la 5 la 10 ani - de 6 salarii lunare;

b) de la 10 la 15 ani - de 10 salarii lunare;

c) de la 15 la 20 de ani - de 15 salarii lunare;

d) de la 20 de ani şi mai mult - de 20 salarii lunare.

(2) La încetarea îndeplinirii serviciului în temeiul art.24 lit.d) şi art.26 alin.(1) lit.a)–c), dacă nu are dreptul la pensie, ofiţerului de protecţiei se plăteşte o indemnizaţie de concediere de 6 salarii lunare.

(3) În cazul eliberării repetate din serviciu (militar sau special), se acordă indemnizaţie de concediere din care este exclusă mărimea indemnizaţiei primite anterior.

(4) Indemnizaţia de concediere a ofiţerului de protecţie decorat cu distincţii de stat în perioada îndeplinirii serviciului se majorează cu două salarii lunare.

[Art.38 al.(4) introdus prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 39. Dreptul ofiţerilor de protecţie al Serviciului la transport

Colaboratorii Serviciului au dreptul să se deplaseze gratuit în transport pe teritoriul Republicii Moldova potrivit reglementărilor stabilite de Guvern.

[Art.39 în redacţia LP108-XVIII din 17.12.09, MO193-196/29.12.09 art.609; în vigoare 01.01.10]

Articolul 40. Protecţia juridică şi socială a membrilor de familie ai ofiţerilor de protecţie

(1) În caz de deces al ofiţerului de protecţie al Serviciului în legătură cu exerciţiul funcţiei sau ca urmare a unei mutilări (rănire, traumă, contuzie) în legătură cu exerciţiul funcţiei, inclusiv după încetarea îndeplinirii serviciului, cheltuielile legate de transport şi de serviciile funerare se efectuează din contul Serviciului.

[Art.40 al.(1) modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

[Art.40 al.(1) în redacţia LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

[Art.40 al.(2) exclus prin LP90-XVIII din 04.12.09, MO187-188/18.12.09 art.584]

(3) În condiţiile prevăzute la alin.(1), membrii de familie ai decedatului, în cazul trecerii lor la un alt loc de trai, au dreptul la o singură utilizare, din contul Serviciului, a transportului auto sau a celui feroviar pentru transportarea bunurilor personale în teritoriul Republicii Moldova.

Capitolul X
STIMULĂRI ŞI SANCŢIUNI DISCIPLINARE

Articolul 41. Modul de stimulare şi de aplicare a sancţiunilor disciplinare

Modul de stimulare şi de aplicare a sancţiunilor disciplinare este stabilit prin decret al Preşedintelui Republicii Moldova.

[Art.41 modificat prin LP101 din 18.06.15, MO161-165/26.06.15 art.337; în vigoare 26.06.15]

Articolul 42. Stimularea ofiţerilor de protecţie al Serviciului

(1) Pentru îndeplinirea conştiincioasă a obligaţiilor de serviciu, ofiţerii de protecţie pot fi stimulaţi prin:

a) exprimare de mulţumiri;
b) premiere;
c) înmînare de cadouri de preţ;
d) înmînare de diplome de onoare;
e) ridicare înainte de termen a sancţiunilor disciplinare;
f) decorare cu insigne şi medalii ale Serviciului;
g) conferire a gradului special înainte de termen;
h) decorare cu armă gravată cu numele posesorului.

(2) Pentru vitejie în exerciţiul funcţiei şi pentru alte merite deosebite faţă de Patrie, ofiţerii de protecţie pot fi propuşi spre decorare cu distincţii de stat ale Republicii Moldova în conformitate cu legislaţia.

Articolul 43. Sancţiuni disciplinare

(1) Pentru încălcarea disciplinei de serviciu, pentru emiterea/adoptarea unui act administrativ sau încheierea unui act juridic cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese, fapt stabilit prin actul de constatare rămas definitiv, ofiţerilor de protecţie le pot fi aplicate următoarele sancţiuni disciplinare:

[Art.26 al.(1) modificat prin LP181 din 19.12.11, MO1-6/06.01.12 art.4; în vigoare 01.03.12]

a) avertisment;
b) mustrare;
c) mustrare aspră;
d) prevenire asupra corespunderii parţiale funcţiei;
e) retrogradare în grad special cu o treaptă;
f) retrogradare în funcţie;
g) concediere.

(2) Pentru aceeaşi abatere disciplinară se poate aplica numai o singură sancţiune disciplinară.

(3) Colaboratorii sancţionaţi disciplinar nu sînt scutiţi de răspundere materială.

(4) La aplicarea sancţiunii disciplinare se va ţine cont de gravitatea faptei comise şi de alte circumstanţe.

Capitolul XI
FINANŢAREA ŞI ASIGURAREA TEHNICO-MATERIALĂ A SERVICIULUI

Articolul 44. Finanţarea şi asigurarea tehnico-materială

Finanţarea şi asigurarea tehnico-materială a Serviciului se efectuează de la bugetul de stat.

Capitolul XII
RĂSPUNDEREA

Articolul 45. Răspunderea ofiţerilor de protecţie al Serviciului

(1) Pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligaţiilor de serviciu, precum şi pentru comiterea de acţiuni ilicite, ofiţerii de protecţie alServiciului poartă răspundere în conformitate cu legislaţia.

(2) Prejudiciile cauzate de ofiţerii de protecţie al Serviciului aflaţi în misiune, dacă nu este dovedită vinovăţia acestora, nu angajează răspunderea lor materială, aceasta fiind suportată de la bugetul Serviciului.

(3) Acţiunile ofiţerilor de protecţie al Serviciului vor fi examinate de persoane cu funcţie de răspundere din cadrul Serviciului şi pot fi atacate în instanţă de judecată.

Capitolul XIII
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 46

(1) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr.1457-XIII din 28 ianuarie 1998 cu privire la Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr.12–13, art.54), cu modificările ulterioare.

(2) Guvernul, în termen de 6 luni:
a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;
b) va elabora actele normative necesare executării prezentei legi;
c) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

(3) Pînă la aducerea legislaţiei în vigoare în corespundere cu prezenta lege, actele normative se vor aplica în măsura în care nu contravin acesteia.

(4) Militarii Serviciului sînt radiaţi din evidenţa militară şi incluşi în evidenţa specială a Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat fără a fi eliberaţi din funcţie.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI Marian LUPU

Nr.134-XVI. Chişinău, 13 iunie 2008.

6. LEGE Nr. 245 din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat
http://lex.justice.md/md/330847

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Noţiuni

În sensul prezentei legi se definesc următoarele noţiuni:

certificat de securitate – document ce atestă dreptul persoanei juridice, cu excepţia autorităţii publice, de a desfăşura activităţi ce ţin de utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, de crearea mijloacelor de protejare a informaţiei, de realizarea măsurilor şi/sau prestarea serviciilor de protecţie a secretului de stat;

dreptul de acces la secretul de stat – dreptul persoanei fizice de acces la secretul de stat, iar al persoanei juridice – de a efectua lucrări cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, perfectat în modul stabilit;

grad de secretizare – categorie ce caracterizează importanţa informaţiilor atribuite la secret de stat, gradul de limitare a accesului la ele şi gradul de protecţie a lor de către stat;

mijloace de protejare a informaţiilor – mijloace tehnice, criptografice, de program şi de altă natură menite să protejeze informaţiile atribuite la secret de stat, mijloacele prin care acestea sînt realizate, precum şi mijloacele de verificare a eficienţei protejării informaţiilor;

parafă de secretizare – menţiune aplicată pe purtătorul material de informaţii atribuite la secret de stat şi/sau indicată în documentaţia de însoţire a acestuia, care atestă gradul de secretizare a informaţiilor conţinute de purtător;

pierderea informaţiilor atribuite la secret de stat – ieşirea, inclusiv temporară, din posesia sau folosirea legală a informaţiilor atribuite la secret de stat drept rezultat al pierderii, sustragerii sau distrugerii neautorizate a acestora;

protecţia secretului de stat – complex de măsuri organizatorico-juridice, tehnico-inginereşti, criptografice, operative de investigaţii şi de altă natură, destinate prevenirii divulgării sau pierderii informaţiilor atribuite la secret de stat;

purtători materiali de informaţii atribuite la secret de stat – obiecte materiale, inclusiv cîmpuri fizice, în care informaţiile atribuite la secret de stat sînt expuse în formă de texte, semne, simboluri, imagini, semnale, soluţii tehnice, procese etc.;

secret de stat – informaţii protejate de stat în domeniul apărării naţionale, economiei, ştiinţei şi tehnicii, relaţiilor externe, securităţii statului, asigurării ordinii de drept şi activităţii autorităţilor publice, a căror divulgare neautorizată sau pierdere este de natură să aducă atingere intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova.

Articolul 2. Scopul şi sfera de aplicare a legii

(1) Prezenta lege stabileşte cadrul juridic de protecţie a secretului de stat în scopul asigurării intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova. Protejarea secretului de stat se realizează prin organizarea sistemului naţional de protecţie a secretului de stat.

(2) Prevederile prezentei legi sînt executorii şi pentru cetăţenii străini şi apatrizii care şi-au asumat obligaţia sau sînt obligaţi, conform statutului lor, să execute prevederile legislaţiei Republicii Moldova cu privire la secretul de stat.

(3) Informaţiile transmise Republicii Moldova, ce constituie secret al unui stat străin sau al unei organizaţii internaţionale, sînt protejate în modul stabilit de prezenta lege. În cazul în care tratatul internaţional la care Republica Moldova este parte conţine alte prevederi referitoare la protecţia secretului unui stat străin sau al unei organizaţii internaţionale, se aplică prevederile tratatului internaţional.

Articolul 3. Legislaţia cu privire la secretul de stat

Legislaţia cu privire la secretul de stat are la bază Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative ce reglementează protecţia secretului de stat, precum şi tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 4. Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat

(1) Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat include totalitatea organelor de protecţie a secretului de stat, a metodelor şi mijloacelor de protejare a informaţiilor şi a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat, precum şi totalitatea măsurilor întreprinse în acest domeniu.

(2) Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat vizează:

a) protecţia juridică – ansamblul prevederilor conţinute în actele legislative şi normative ce reglementează protecţia secretului de stat;

b) protecţia prin măsuri procedurale – ansamblul reglementărilor prin care deţinătorii de informaţii atribuite la secret de stat stabilesc măsuri interne de lucru şi de ordine interioară în vederea realizării protecţiei informaţiilor;

c) protecţia fizică – ansamblul activităţilor de pază, de asigurare a securităţii şi de apărare a informaţiilor atribuite la secret de stat prin măsuri şi mijloace de control fizic;

d) protecţia sistemelor informaţionale şi de telecomunicaţii – ansamblul activităţilor de asigurare a securităţii informaţiilor atribuite la secret de stat prin aplicarea metodelor şi mijloacelor criptografice şi tehnice de protecţie a informaţiilor, precum şi a procedurilor tehnico-organizatorice;

e) protecţia personalului – ansamblul verificărilor şi al măsurilor ce vizează cetăţenii cărora li se perfectează dreptul de acces la secretul de stat sau care au acces la acesta în scopul prevenirii şi înlăturării riscurilor pentru securitatea şi protecţia secretului de stat.

(3) Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat este destinat:

a) să prevină accesul neautorizat, divulgarea şi pierderea secretului de stat;

b) să identifice împrejurările, precum şi persoanele care, prin acţiunile sau inacţiunile lor, pot pune în pericol securitatea

secretului de stat;

c) să garanteze că informaţiile atribuite la secret de stat sînt accesibile exclusiv persoanelor îndreptăţite să le cunoască în legătură cu îndeplinirea atribuţiilor de serviciu sau în baza unui alt temei legal;

d) să asigure securitatea sistemelor de telecomunicaţii, a sistemelor informaţionale şi a reţelelor de transmitere a secretului de stat.

Articolul 5. Atribuţiile autorităţilor publice în domeniul protecţiei secretului de stat

(1) Parlamentul:

a) reglementează din punct de vedere legislativ relaţiile în domeniul secretului de stat;

b) stabileşte atribuţiile persoanelor cu funcţii de răspundere din cadrul Secretariatului Parlamentului privind asigurarea protecţiei secretului de stat în Parlament;

[Art.5 al.(1), lit.b) modificată prin LP8 din 10.02.11, MO31/22.02.11 art.46; în vigoare 22.02.11]

c) exercită controlul parlamentar asupra executării legislaţiei privind secretul de stat.

(2) Preşedintele Republicii Moldova:

a) încheie tratate internaţionale privind utilizarea în comun şi protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat;

b) stabileşte atribuţiile persoanelor responsabile de asigurarea protecţiei secretului de stat în cadrul Aparatului Preşedintelui Republicii Moldova;

c) în limita competenţelor sale, exercită alte atribuţii ce ţin de soluţionarea problemelor care apar în legătură cu secretizarea, desecretizarea şi protecţia informaţiei.

(3) Guvernul:

a) organizează executarea prezentei legi;

b) aprobă structura, componenţa şi regulamentul Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat;

c) aprobă Nomenclatorul persoanelor cu funcţii de răspundere cu împuterniciri de atribuire a informaţiilor la secret de stat, precum şi Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat;

d) încheie acorduri interguvernamentale privind protecţia reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat;

e) aprobă Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice;

f) aprobă Regulamentul cu privire la obiectivele cu regim special, lista obiectivelor cu regim special, lista obiectivelor a căror vizitare este temporar interzisă cetăţenilor străini;

g) stabileşte tipurile de compensaţii, mărimea şi modul de acordare a acestora cetăţenilor care efectuează lucrări legate de accesul la secretul de stat;

h) stabileşte modul de determinare a mărimii prejudiciului cauzat sau care poate fi cauzat intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova ori intereselor autorităţilor publice prin divulgarea sau pierderea informaţiilor atribuite la secret de stat, precum şi a prejudiciului cauzat proprietarului informaţiilor în urma secretizării lor;

i) adoptă decizii privind transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat unor state străine sau organizaţii internaţionale;

j) poate modifica, prin hotărîre, modul de acces la secretul de stat în cazul declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război;

k) în limita competenţelor, exercită şi alte atribuţii în domeniul secretului de stat.

(4) Autorităţile publice centrale şi locale, în colaborare cu Serviciul de Informaţii şi Securitate:

a) asigură protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat elaborate de ele, precum şi a informaţiilor atribuite la secret de stat ce le sînt transmise de către alte autorităţi publice sau persoane juridice;

b) asigură protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat în unităţile din subordine, conform prevederilor legislaţiei;

c) aprobă nomenclatoarele departamentale de informaţii ce urmează a fi secretizate şi nomenclatoarele funcţiilor colaboratorilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat;

d) organizează funcţionarea subdiviziunilor interioare de protecţie a secretului de stat;

e) asigură, în limita competenţei lor, realizarea măsurilor de control în privinţa cetăţenilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat şi solicită Serviciului de Informaţii şi Securitate realizarea măsurilor de control ce ţin de competenţa acestuia;

f) prezintă organelor competente propuneri privind perfecţionarea sistemului naţional de protecţie a secretului de stat;

g) în limita competenţei, exercită şi alte atribuţii în domeniul secretului de stat.

(5) Serviciul de Informaţii şi Securitate:

a) elaborează, împreună cu autorităţile administraţiei publice şi Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat, şi prezintă Guvernului spre aprobare proiecte de acte normative în domeniul protecţiei secretului de stat;

b) acordă asistenţă de specialitate autorităţilor publice şi altor persoane juridice în organizarea protecţiei secretului de stat;

c) participă la elaborarea şi realizarea măsurilor de protecţie a secretului de stat în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice;

d) efectuează controlul asupra asigurării protecţiei secretului de stat în cadrul autorităţilor publice (controlul interdepartamental) şi în cadrul altor persoane juridice;

e) la cererea conducătorilor autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice, întreprinde măsuri de control în privinţa cetăţenilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat;

f) participă, în modul stabilit, la eliberarea certificatelor de securitate pentru persoanele juridice în vederea efectuării lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat şi la controlul asupra respectării de către titularii certificatelor de securitate a condiţiilor care au constituit temei pentru acordarea acestora;

g) efectuează controlul şi expertiza obiectivelor cu regim special în partea ce ţine de respectarea cerinţelor privind protecţia secretului de stat;

h) organizează şi coordonează certificarea şi expertiza mijloacelor de protejare criptografică şi tehnică a secretului de stat;

i) creează sisteme guvernamentale de telecomunicaţii, asigură funcţionarea, securitatea, întreţinerea, dezvoltarea şi modernizarea acestor sisteme în scopul asigurării unui schimb protejat de informaţii atribuite la secret de stat;

j) conlucrează cu Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat în chestiuni ce ţin de aplicarea prezentei legi;

k) constată cazurile de încălcare a normelor privind protecţia secretului de stat;

l) în limita competenţelor, exercită şi alte atribuţii în domeniul secretului de stat.

(6) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat:

a) elaborează principiile conceptuale ale politicii de stat în domeniul protecţiei secretului de stat;

b) creează şi perfecţionează sistemul de protecţie a secretului de stat, baza lui organizatorico-juridică;

c) asigură dirijarea metodico-organizatorică a sistemului de protecţie a secretului de stat, funcţionarea lui;

d) exercită controlul tehnic privind aplicarea legislaţiei cu privire la protecţia secretului de stat în cadrul organelor administraţiei publice, la întreprinderi, instituţii, organizaţii şi subdiviziunile lor structurale, indiferent de forma de proprietate, la reprezentanţele diplomatice şi alte instituţii ale Republicii Moldova din străinătate;

e) organizează şi coordonează activitatea organelor administraţiei publice, întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor şi subdiviziunilor structurale ale acestora, indiferent de forma de proprietate, privind asigurarea regimului secret şi a protecţiei tehnice a informaţiilor despre comenzile de stat, contractele şi programele referitoare la apărarea naţională, lucrările de mobilizare, securitate, mărimea rezervelor de stat, precum şi la realizarea unor decizii din domeniul politicii externe;

f) elaborează, împreună cu autorităţile administraţiei publice şi cu Serviciul de Informaţii şi Securitate, şi prezintă Guvernului spre aprobare proiecte de acte normative în domeniul protecţiei secretului de stat;

g) organizează investigaţii ştiinţifice cu privire la elaborarea bazelor conceptuale ale politicii de stat în domeniul protecţiei secretului de stat, a criteriilor de evaluare a prejudiciului adus statului în cazul scurgerii informaţiei care constituie secret de stat;

h) efectuează, împreună cu organele administraţiei publice şi organizaţiile ştiinţifice, o analiză a dezvoltării mijloacelor tehnice în domeniul protecţiei informaţiei;

i) înregistrează, în conformitate cu prezenta lege, nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate;

j) elaborează Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat şi îl prezintă Guvernului spre aprobare, face propuneri privind modificarea şi completarea acestui nomenclator;

k) eliberează certificate de securitate în modul stabilit de prezenta lege;

l) controlează termenele de acţiune a parafei de secretizare stabilite anterior pentru informaţiile păzite, informează Guvernul despre necesitatea prelungirii termenelor de secretizare a informaţiilor ce prezintă o valoare deosebită pentru stat;

m) elaborează şi prezintă Guvernului propuneri de pronosticare a cheltuielilor bugetului de stat pentru măsurile de protecţie a secretului de stat;

n) colaborează, în limita competenţelor, cu organele similare ale altor state în domeniul protecţiei reciproce a informaţiei secrete transmise în baza contractelor (acordurilor) internaţionale, soluţionează chestiunile protecţiei organizatorico-juridice a informaţiilor, participă la expertiza proiectelor contractelor (acordurilor) menţionate.

Capitolul II
Atribuirea informaţiilor la secret de stat

Articolul 6. Principiile de atribuire a informaţiilor la secret de stat şi de secretizare a acestor informaţii

(1) Atribuirea informaţiilor la secret de stat şi secretizarea acestora se efectuează în baza principiilor legalităţii, argumentării şi oportunităţii.

(2) Legalitatea atribuirii informaţiilor la secret de stat şi a secretizării acestora constă în corespunderea acestor informaţii cu prevederile art.7 şi 8 din prezenta lege şi cu legislaţia privind secretul de stat.

(3) Argumentarea atribuirii informaţiilor la secret de stat şi a secretizării acestora constă în stabilirea caracterului raţional al secretizării unor informaţii concrete, a eventualelor consecinţe economice şi de altă natură ale acestei acţiuni, ţinînd cont de echilibrul dintre interesele primordiale ale statului, ale societăţii şi ale cetăţeanului.

(4) Oportunitatea atribuirii informaţiilor la secret de stat şi a secretizării acestora constă în stabilirea unor restricţii privind accesul şi răspîndirea informaţiilor respective fie din momentul elaborării/primirii lor, fie din timp.

Articolul 7. Informaţiile atribuite la secret de stat

(1) În modul stabilit de prezenta lege sînt atribuite la secret de stat informaţiile:

1) din domeniul apărării naţionale privind:

a) conţinutul planurilor strategice şi operative, al documentelor ce ţin de conducerea operaţiunilor de luptă privind pregătirea şi derularea operaţiunilor, desfăşurarea strategică, operativă şi de mobilizare a trupelor, alţi indicatori importanţi ce caracterizează organizarea, efectivul, dislocarea, pregătirea de luptă şi de mobilizare, armamentul şi asigurarea tehnico-materială a Forţelor Armate ale Republicii Moldova;

b) direcţiile de dezvoltare a unor tipuri de armament, de tehnică militară şi specială, cantitatea şi caracteristicile lor tehnico-tactice, organizarea şi tehnologiile de producere, lucrările ştiinţifice teoretice şi experimentale legate de crearea modelelor noi

de armament, tehnică militară şi specială sau modernizarea acestora, alte lucrări planificate sau efectuate în interesele apărării naţionale;

c) forţele şi mijloacele protecţiei civile, capacităţile de care dispun localităţile şi unele obiective separate pentru protecţia, evacuarea şi dispersarea populaţiei, asigurarea activităţilor sociale vitale ale populaţiei şi a activităţii de producere a persoanelor juridice în perioada de război, de asediu sau de urgenţă, precum şi în cazul situaţiilor excepţionale;

d) dislocarea, destinaţia, gradul de pregătire şi de securitate a obiectivelor cu regim special, proiectarea, construirea şi exploatarea acestora, repartizarea terenului, subsolului şi acvatoriului pentru asemenea obiective;

e) datele şi caracteristicile geodezice, gravimetrice, cartografice şi hidrometeorologice care prezintă importanţă pentru apărarea statului;

2) din domeniul economiei, ştiinţei şi tehnicii privind:

a) planurile şi potenţialul de mobilizare a economiei naţionale, rezervele şi volumul livrărilor de materiale strategice, datele generalizate despre nomenclatura şi nivelul stocurilor, volumul livrărilor, alocării, depunerii, împrospătării acestora, amplasarea şi volumul real al rezervelor materiale de stat;

b) utilizarea transporturilor, comunicaţiilor, a potenţialului altor ramuri şi obiective ale infrastructurii naţionale în scopul asigurării capacităţii de apărare şi a securităţii statului;

c) planurile, conţinutul, volumul, finanţarea şi îndeplinirea comenzilor de stat pentru asigurarea securităţii statului şi a necesităţilor sale de apărare;

d) planurile, volumul şi alte caracteristici importante privind extragerea, producerea şi realizarea unor tipuri strategice de materie primă şi produse;

e) operaţiunile ce ţin de confecţionarea semnelor băneşti şi a titlurilor de valoare emise de stat, păstrarea şi protecţia lor contra falsificării, emiterea, schimbul şi retragerea lor din circulaţie;

f) lucrările ştiinţifice teoretice, experimentale de construcţii şi proiectare, în baza cărora pot fi create tehnologii avansate, tipuri noi de producţie, produse şi procese tehnologice, care prezintă importanţă pentru apărarea şi economia naţională sau care influenţează esenţial activitatea economică externă, interesele şi/sau securitatea statului;

3) din domeniul relaţiilor externe privind:

a) activitatea de politică externă, relaţiile economice externe ale Republicii Moldova, a căror divulgare prematură poate cauza prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului;

b) colaborarea militară, tehnico-ştiinţifică şi de altă natură a Republicii Moldova cu statele străine şi organizaţiile internaţionale, dacă divulgarea acestor informaţii va cauza, inevitabil, prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului;

c) activitatea externă a statului în domeniile financiar, creditar şi valutar, dacă divulgarea acestor informaţii va cauza prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului;

4) din domeniul securităţii statului şi asigurării ordinii de drept privind:

a) efectivul, forţele, conţinutul, planurile, organizarea, finanţarea şi asigurarea tehnico-materială, formele, tactica, metodele, mijloacele şi rezultatele activităţilor de informaţii, de contrainformaţii şi operative de investigaţii;

b) persoanele care colaborează sau au colaborat confidenţial cu organele care desfăşoară activităţi de informaţii, de contrainformaţii şi operative de investigaţii;

c) forţele, mijloacele şi metodele de asigurare a protecţiei de stat părţii vătămate, martorilor şi altor persoane care acordă ajutor în procesul penal;

d) paza frontierei de stat a Republicii Moldova;

e) planurile, organizarea, finanţarea, efectivul, forţele, mijloacele şi metodele de asigurare a securităţii persoanelor beneficiare de protecţie de stat, precum şi paza sediilor de lucru şi a reşedinţelor acestora;

f) sistemele de telecomunicaţii guvernamentale şi alte tipuri de reţele de telecomunicaţii electronice care asigură necesităţile autorităţilor publice, apărării naţionale, securităţii statului şi menţinerii ordinii publice;

g) organizarea, conţinutul, starea şi planurile de dezvoltare a protecţiei criptografice şi tehnice a secretului de stat, conţinutul şi rezultatele cercetărilor ştiinţifice în domeniul criptografiei referitor la protecţia secretului de stat;

h) sistemele şi mijloacele de protecţie criptografică a secretului de stat, proiectarea, producerea, tehnologiile de producere şi utilizarea acestora;

i) cifrurile de stat, elaborarea, crearea, tehnologiile de producere şi utilizarea acestora;

j) organizarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi în al altor persoane juridice, planurile şi măsurile în domeniul protecţiei secretului de stat;

k) alte metode, forme şi mijloace de protecţie a secretului de stat;

5) din sfera activităţii autorităţilor publice privind:

a) conţinutul extraselor, comentariilor, proiectelor, părţilor acestora, al altor acte de uz intern ale autorităţilor publice, a căror divulgare ar putea conduce la divulgarea informaţiilor atribuite la secret de stat;

b) activitatea de elaborare, modificare, completare, definitivare a actelor oficiale, alte proceduri şi activităţi ale autorităţilor publice de colectare şi prelucrare a informaţiilor care, în modul prevăzut de legislaţie, urmează să fie atribuite la secret de stat;

c) activitatea de examinare şi deliberare în cadrul autorităţilor publice şi între acestea în probleme din domeniile în care informaţiile sînt atribuite la secret de stat.

(2) Motivarea necesităţii de a atribui informaţiile la secret de stat, în baza principiilor de atribuire a informaţiilor la secret de stat şi secretizare a acestora, revine autorităţilor publice şi altor persoane juridice care au elaborat/primit aceste informaţii.

Articolul 8. Informaţiile care nu se atribuie la secret de stat

(1) Nu se atribuie la secret de stat şi nu pot fi secretizate informaţiile privind:
a) faptele de încălcare a drepturilor şi libertăţilor omului şi ale cetăţeanului;
b) starea mediului înconjurător, calitatea produselor alimentare şi a obiectelor de uz casnic;
c) accidentele, catastrofele, fenomenele naturale periculoase şi alte evenimente extraordinare care periclitează securitatea cetăţenilor;
d) starea sănătăţii populaţiei, nivelul ei de trai, inclusiv alimentaţia, îmbrăcămintea, deservirea medicală şi asigurarea socială, indicatorii sociodemografici;
e) starea sănătăţii persoanelor care ocupă funcţii de demnitate publică;
f) faptele de încălcare a legii de către autorităţile publice şi persoanele cu funcţii de răspundere din cadrul acestora;
g) starea reală de lucruri în domeniul învăţămîntului, culturii, comerţului, agriculturii şi al ordinii de drept.
Nu se atribuie la secret de stat şi nu pot fi secretizate şi alte informaţii conform legislaţiei naţionale şi tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.
(2) Se interzice secretizarea informaţiilor în cazul în care aceasta ar putea limita accesul la informaţiile de interes public, s-ar putea răsfrînge negativ asupra realizării programelor de stat şi de ramură ale dezvoltării social-economice şi culturale sau ar putea reţine concurenţa dintre agenţii economici.

Articolul 9. Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat

(1) În scopul promovării unei politici de stat unice în domeniul atribuirii informaţiilor la secret de stat şi al secretizării lor, Guvernul aprobă Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat în care sînt incluse şi autorităţile publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii.
(2) Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi poate fi revizuit în caz de necesitate.

Articolul 10. Nomenclatoare departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate

(1) În baza şi în limitele Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat şi în scopul concretizării şi sistematizării informaţiilor în domeniile lor de activitate, autorităţile publice indicate în Nomenclator elaborează nomenclatoare departamentale detaliate de informaţii care urmează a fi secretizate. În caz de necesitate, pot fi elaborate nomenclatoare interdepartamentale detaliate de informaţii care urmează a fi secretizate.
(2) Persoanele juridice care efectuează lucrări cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat elaborează, după caz, în coordonare cu beneficiarul acestor lucrări, nomenclatoare detaliate separate de informaţii care urmează a fi secretizate.
(3) Nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate conţin informaţii asupra cărora au împuterniciri de dispoziţie autorităţile publice în cauză, în acestea stabilindu-se gradele şi termenele de secretizare a informaţiilor. Nomenclatoarele menţionate trebuie să corespundă Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat.
(4) Nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate, precum şi modificările şi completările la acestea, coordonate cu Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat, se aprobă de către conducătorii autorităţilor publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor în cauză şi nu sînt date publicităţii. Cîte un exemplar al nomenclatoarelor departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate se transmite pentru înregistrare Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat şi Serviciului de Informaţii şi Securitate.
(5) Conducătorii autorităţilor publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor atribuite la secret de stat sînt obligaţi să revizuiască periodic, cel puţin o dată la 5 ani, conţinutul nomenclatoarelor departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate în ceea ce priveşte argumentarea secretizării informaţiilor şi corespunderea cu gradele de secretizare stabilite anterior.

Capitolul III
Secretizarea şi desecretizarea informaţiilor

Articolul 11. Gradele de secretizare a informaţiilor atribuite la secret de stat şi parafele de secretizare pentru purtătorii materiali de asemenea informaţii

(1) Gradul de secretizare a informaţiilor atribuite la secret de stat trebuie să corespundă gravităţii prejudiciilor ce pot fi cauzate intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova în cazul divulgării sau pierderii acestor informaţii.
(2) Sînt stabilite 4 grade de secretizare a informaţiilor atribuite la secret de stat şi 4 parafe de secretizare corespunzătoare pentru purtătorii materiali de asemenea informaţii:
a) „Strict secret” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate aduce prejudicii deosebit de grave intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;
b) „Secret” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate dăuna grav intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;
c) „Confidenţial” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate dăuna intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;
d) „Restricţionat” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate fi în dezavantajul intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova sau poate să conducă la divulgarea unei informaţii secretizate cu parafa „Strict secret”, „Secret” sau „Confidenţial”.
(3) Nu se admite aplicarea parafelor de secretizare menţionate la alin.(2) în vederea secretizării informaţiilor care nu sînt atribuite la secret de stat.

(4) Pagini, paragrafe, secţiuni dintr-un anumit document sau din anexele la acesta pot necesita atribuirea unor grade diferite de secretizare şi trebuie, în acest caz, să poarte menţiunea corespunzătoare. Gradul de secretizare atribuit documentului ca întreg coincide cu acela al părţii sale căreia i s-a atribuit gradul de secretizare cel mai înalt.

(5) Purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat destinate unor anumite persoane sînt marcaţi suplimentar cu menţiunea „Personal”, iar cei ce se referă la mobilizare – cu litera „M”.

Articolul 12. Modul de secretizare a informaţiilor

(1) Drept temei pentru secretizarea informaţiilor elaborate/primite în cadrul activităţii de administrare, de producţie, ştiinţifice şi de altă natură a autorităţilor publice şi a altor persoane juridice este corespunderea lor cu art.7 şi 8 din prezenta lege, cu Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat şi cu nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate. La secretizarea acestor informaţii, pe purtătorii lor materiali se aplică parafa de secretizare corespunzătoare.

(2) În cazul în care informaţiile elaborate/primite nu pot fi identificate cu informaţiile ce se conţin în nomenclatorul corespunzător, persoanele cu funcţii de răspundere din cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice sînt obligate să asigure secretizarea preliminară a informaţiilor elaborate/primite conform gradului de secretizare estimat şi, în termen de o lună, să prezinte persoanei cu funcţie de răspundere care a aprobat nomenclatorul menţionat propuneri privind modificarea/completarea lui.

(3) Conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice care au aprobat nomenclatorul respectiv sînt obligaţi, în termen de 3 luni, să organizeze evaluarea de către experţi a propunerilor primite şi să ia decizia de modificare/completare a nomenclatorului în vigoare sau de eliminare a parafei de secretizare atribuite preliminar. În caz de necesitate şi în modul stabilit, se înaintează propuneri argumentate privind modificarea şi/sau completarea Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat.

(4) Nomenclatoarele funcţiilor angajaţilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat se întocmesc cu consultarea Serviciului de Informaţii şi Securitate şi se aprobă de către conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice care elaborează/primesc asemenea informaţii.

Articolul 13. Termenele de secretizare a informaţiilor

(1) Pentru informaţiile avînd gradul de secretizare „Strict secret” se stabileşte un termen de secretizare de pînă la 25 de ani, pentru informaţiile cu gradul „Secret” – un termen de pînă la 15 ani, pentru informaţiile cu gradul „Confidenţial” – de pînă la 10 ani şi pentru informaţiile cu gradul „Restricţionat” – de pînă la 5 ani.

(2) Pentru informaţiile despre persoanele care colaborează sau au colaborat confidenţial cu organe ce desfăşoară activităţi de informaţii, de contrainformaţii şi operative de investigaţii se stabileşte un termen de secretizare nelimitat.

(3) În cazuri excepţionale, pentru anumite informaţii atribuite la secret de stat, Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat poate prelungi termenul de secretizare.

(4) Termenul de secretizare a informaţiilor începe din ziua în care pe purtătorul material de informaţii atribuite la secret de stat a fost aplicată parafa de secretizare.

Articolul 14. Menţiunile aplicate pe purtătorii materiali
de informaţii atribuite la secret de stat

(1) Purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat trebuie să conţină:

a) parafa de secretizare;

b) numărul de înregistrare;

c) data şi termenul de secretizare a informaţiilor;

d) funcţia, numele, prenumele şi semnătura persoanei cu funcţie de răspundere care a secretizat informaţiile.

(2) Parafa de secretizare trebuie să fie aplicată în partea superioară a fiecărei pagini, iar fiecare pagină va fi numerotată. Dacă documentul urmează să fie distribuit în mai multe exemplare, fiecare dintre acestea va purta un număr de exemplare, care apare pe prima pagină împreună cu numărul total de pagini.

(3) În cazul în care menţiunile nu pot fi aplicate nemijlocit pe purtătorul material de informaţii atribuite la secret de stat, ele se indică în documentaţia de însoţire a acestuia.

Articolul 15. Modificarea parafei de secretizare
a purtătorilor materiali de informaţii
atribuite la secret de stat

(1) Modificarea parafei de secretizare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat se face în cazurile în care se modifică gradul de secretizare al informaţiilor conţinute de aceştia.

(2) Modificarea parafei de secretizare în legătură cu reducerea gradului de secretizare al categoriilor de informaţii prevăzute în Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat şi în nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate se efectuează în termen de 6 luni. În toate celelalte cazuri, modificarea parafei de secretizare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat se efectuează în termen de 3 luni de la reducerea gradului de secretizare al informaţiilor conţinute de ele.

(3) În cazul majorării gradului de secretizare al informaţiilor, modificarea parafei de secretizare se face imediat.

(4) Decizia de modificare a parafei de secretizare se adoptă de către persoana cu funcţie de răspundere care a secretizat informaţia sau de către succesorul ei de drept. Despre modificarea parafei de secretizare se informează alte autorităţi publice sau persoane juridice cărora le-a fost expediat documentul.

(5) Dacă documentul primit de la o altă autoritate publică sau persoană juridică urmează a fi secretizat sau acestui document i-a fost atribuită incorect parafa de secretizare, atunci destinatarul trebuie să informeze expeditorul imediat, dar nu mai tîrziu de

3 zile de la data înregistrării documentului, expunînd motivele secretizării ori modificării parafei de secretizare. Destinatarul care a înaintat propunerea de secretizare sau de modificare a parafei de secretizare este înştiinţat asupra deciziei luate de către expeditor.

(6) Modificarea parafei de secretizare a documentelor secrete selectate pentru arhivele de stat se efectuează de către arhivele de stat împreună cu autorităţile publice sau cu alte persoane juridice, iar, după caz, cu succesorii lor de drept, ale căror documente se păstrează în arhive.

Articolul 16. Limitarea drepturilor de proprietate ale persoanelor juridice şi cetăţenilor asupra informaţiilor în legătură cu secretizarea lor

(1) Conducătorii autorităţilor publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor atribuite la secret de stat sînt în drept să adopte decizii privind secretizarea informaţiilor aflate în proprietatea persoanelor juridice şi a cetăţenilor (în continuare - proprietarul informaţiilor) dacă aceste informaţii sînt atribuite, în modul stabilit, la secret de stat. Informaţiile în cauză sînt secretizate la propunerea proprietarului informaţiilor sau din iniţiativa autorităţii publice interesate.

(2) Prejudiciul material cauzat proprietarului informaţiilor în legătură cu secretizarea lor urmează a fi reparat de către stat în modul stabilit în contractul încheiat între proprietar şi autoritatea publică în dispoziţia căreia trec aceste informaţii. Contractul prevede, de asemenea, obligaţia proprietarului informaţiilor de a nu le divulga, modul şi condiţiile protecţiei secretului de stat, consimţămîntul proprietarului informaţiilor privind exercitarea dreptului de proprietate cu restricţiile prevăzute de prezenta lege.

(3) Dacă proprietarul informaţiilor refuză să încheie contract sau încalcă prevederile acestuia, în temeiul unei hotărîri definitive a instanţei de judecată, informaţiile atribuite la secret de stat şi purtătorii lor materiali sînt trecuţi în proprietatea statului, cu condiţia restituirii preliminare şi depline a costului informaţiilor proprietarului. Fostul proprietar este preavizat în scris privind răspunderea pentru divulgarea secretului de stat, prevăzută de legislaţia în vigoare.

(4) Proprietarul informaţiilor este în drept să atace în instanţa de judecată acţiunile persoanelor cu funcţii de răspundere care, în opinia sa, îi lezează drepturile. Dacă instanţa de judecată recunoaşte că acţiunile persoanelor cu funcţii de răspundere sînt nelegitime, modul de reparare a prejudiciului cauzat proprietarului informaţiilor este stabilit printr-o hotărîre a instanţei de judecată, conform legislaţiei.

Articolul 17. Contestarea deciziei de secretizare a informaţiilor

(1) Orice cetăţean sau persoană juridică are dreptul să se adreseze persoanelor cu funcţii de răspundere care au secretizat anumite informaţii cu o cerere motivată privind desecretizarea acestor informaţii. Persoanele cu funcţii de răspundere în cauză sînt obligate, în termen de o lună, să dea un răspuns scris cetăţeanului sau persoanei juridice la această cerere.

(2) Persoanele cu funcţii de răspundere care se eschivează de la examinarea în fond a cererii poartă răspundere conform legislaţiei.

(3) Decizia de secretizare a informaţiilor poate fi contestată la organul sau la persoana cu funcţie de răspundere ierarhic superioară, la Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat sau în instanţa de contencios administrativ. În cazul respingerii cererii înaintate în ordine ierarhică, cetăţeanul sau persoana juridică are dreptul să conteste în instanţa de contencios administrativ decizia organului sau a persoanei cu funcţie de răspundere ierarhic superioară. Dacă una dintre aceste autorităţi recunoaşte secretizarea drept neîntemeiată, informaţiile respective urmează a fi desecretizate în modul stabilit de prezenta lege.

(4) Instanţa de contencios administrativ examinează cererea conform prevederilor Legii contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10 februarie 2000.

Articolul 18. Desecretizarea informaţiilor

(1) Drept temei pentru desecretizarea informaţiilor servesc:

a) expirarea termenului de secretizare a informaţiilor;

b) schimbarea circumstanţelor obiective, ca urmare a căreia protecţia ulterioară a anumitor informaţii atribuite la secret de stat devine inoportună;

c) modificarea art.7 şi 8 din prezenta lege, modificarea Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat sau a nomenclatoarelor departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate;

d) existenţa unei decizii care constată drept neîntemeiată secretizarea informaţiilor.

(2) Desecretizarea informaţiilor se face de către persoanele cu funcţii de răspundere cu împuterniciri de secretizare a informaţiilor respective.

(3) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat, precum şi conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice sînt împuterniciţi să desecretizeze informaţiile care au fost secretizate în mod neîntemeiat de către persoanele cu funcţii de răspundere din subordine.

(4) Conducătorii arhivelor de stat sînt împuterniciţi să desecretizeze purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat care se păstrează în fondurile închise ale arhivelor, cu condiţia că organizaţia întemeietoare a fondului sau succesorul ei de drept le deleagă astfel de împuterniciri. În caz de lichidare a organizaţiei întemeietoare a fondului şi de lipsă a succesorului ei de drept, chestiunea desecretizării purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat este examinată de către Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat.

Capitolul IV
Dispunerea de informaţii atribuite la secret de stat

Articolul 19. Transmiterea reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat între autorităţile publice şi alte persoane juridice

(1) Transmiterea reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat între autorităţile publice şi alte persoane juridice care nu sînt în raporturi de subordonare şi nu execută lucrări comune se efectuează cu permisiunea autorităţii publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii.

(2) Autorităţile publice şi alte persoane juridice care solicită furnizarea unor informaţii atribuite la secret de stat sînt obligate să creeze condiţii ce ar asigura protecţia acestor informaţii. Conducătorii lor poartă răspundere personală pentru încălcarea restricţiilor privind familiarizarea cu informaţii atribuite la secret de stat.

(3) Drept condiţie obligatorie de transmitere a informaţiilor atribuite la secret de stat autorităţilor publice este îndeplinirea de către acestea a cerinţelor prevăzute la art.32 alin.(3), iar în cazul celorlalte persoane juridice – prezenţa certificatului de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat.

(4) Modul de transmitere reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat între autorităţile publice şi alte persoane juridice este stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în autorităţile publice şi alte persoane juridice.

Articolul 20. Transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat în legătură cu efectuarea unor lucrări comune şi a altor lucrări

(1) Transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat persoanelor juridice sau cetăţenilor, în legătură cu efectuarea unor lucrări comune şi a altor lucrări, se face de către beneficiarul acestor lucrări, cu permisiunea autorităţii publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii şi numai în volumul necesar pentru efectuarea lucrărilor respective. Totodată, înainte de a transmite informaţiile atribuite la secret de stat, beneficiarul este obligat să se convingă că persoana juridică dispune de certificat de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor avînd un anumit grad de secretizare, iar cetăţenii – au dreptul de acces la informaţiile atribuite la secret de stat în forma corespunzătoare.

(2) În timpul efectuării lucrărilor comune şi a altor lucrări şi a apariţiei, în legătură cu aceasta, a necesităţii de a utiliza informaţii atribuite la secret de stat, persoanele juridice, inclusiv cele cu capital privat, pot încheia cu alte persoane juridice care dispun de certificat de securitate contracte de folosire a serviciilor prestate de către subdiviziunile lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat, fapt ce se notifică în certificatul de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat.

(3) Contractul pentru efectuarea lucrărilor comune şi a altor lucrări, încheiat în modul stabilit de lege, prevede obligaţiile reciproce ale părţilor de a asigura integritatea informaţiilor atribuite la secret de stat atît în procesul efectuării lucrărilor, cît şi după încheierea lor, precum şi condiţiile de finanţare a lucrărilor (serviciilor) de protecţie a secretului de stat.

(4) Dacă în timpul efectuării lucrărilor comune şi a altor lucrări executantul încalcă obligaţiile de protecţie a secretului de stat, beneficiarul are dreptul să suspende executarea comenzii pînă la lichidarea încălcărilor, iar în cazul încălcărilor repetate – să solicite anularea comenzii şi a certificatului de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat şi tragerea la răspundere a persoanelor vinovate. Prejudiciul material cauzat de către executant statului, în persoana beneficiarului, urmează a fi reparat conform legislaţiei.

(5) Modul de transmitere a informaţiilor atribuite la secret de stat în legătură cu efectuarea unor lucrări comune şi a altor lucrări este stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

Articolul 21. Transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat altor state sau organizaţiilor internaţionale

(1) Pentru a fi adoptată decizia privind transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat altor state sau organizaţiilor internaţionale, autoritatea publică prezintă Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat o propunere motivată, avizată de către Serviciul de Informaţii şi Securitate şi de autoritatea publică cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii.

(2) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat adoptă o concluzie de expertiză privind posibilitatea şi oportunitatea transmiterii informaţiilor atribuite la secret de stat.

(3) Decizia privind transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat altor state sau organizaţiilor internaţionale se adoptă de Guvern în baza concluziei de expertiză a Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat, dacă tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel.

(4) Obligaţiile părţii care primeşte informaţiile atribuite la secret de stat privind protecţia acestora sînt stipulate în acordul (contractul) încheiat.

Capitolul V
Protecţia secretului de stat

Articolul 22. Organele de protecţie a secretului de stat

(1) Organele de protecţie a secretului de stat sînt:

a) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat;

b) Serviciul de Informaţii şi Securitate;

c) autorităţile publice şi alte persoane juridice şi subdiviziunile lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat.

(2) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat este un organ colegial care coordonează activitatea autorităţilor publice în domeniul protecţiei secretului de stat. Comisia interdepartamentală îşi exercită atribuţiile potrivit unui regulament aprobat de Guvern.

(3) Serviciul de Informaţii şi Securitate organizează şi asigură protecţia secretului de stat conform atribuţiilor ce îi revin şi potrivit legislaţiei şi tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(4) Autorităţile publice şi alte persoane juridice asigură protecţia secretului de stat conform sarcinilor ce le revin şi în limitele competenţelor lor. De asigurarea protecţiei secretului de stat în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice răspund conducătorii acestora. În funcţie de volumul lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice formează subdiviziuni de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat şi le stabilesc atribuţiile în conformitate cu Regulamentul privind asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice, ţinînd cont de specificul lucrărilor efectuate.

Articolul 23. Condiţiile de păstrare a purtătorilor materiali
de informaţii atribuite la secret de stat

(1) Condiţiile de păstrare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat se stabilesc prin Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

(2) În funcţie de specificul activităţii autorităţii publice şi a altor persoane juridice şi în conformitate cu condiţiile menţionate la alin.(1), conducătorii acestora pot stabili condiţii speciale de păstrare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat.

Articolul 24. Perfectarea şi reperfectarea dreptului
de acces la secretul de stat

(1) Perfectarea dreptului de acces la secretul de stat al cetăţenilor Republicii Moldova se realizează în mod benevol, potrivit cu Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice, şi prevede:

a) stabilirea necesităţii de a lucra cu informaţii atribuite la secret de stat;

b) consimţămîntul scris al cetăţeanului pentru aplicarea măsurilor de verificare din partea organelor competente;

c) verificarea cetăţeanului în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat;

d) asumarea în scris de către cetăţean a obligaţiei privind păstrarea secretului de stat care îi va fi încredinţat;

e) acordul scris al cetăţeanului pentru limitarea drepturilor sale în legătură cu accesul la secretul de stat, prevăzută de prezenta lege;

f) familiarizarea cetăţeanului, contra semnătură, cu normele ce prevăd răspunderea pentru încălcarea legislaţiei privind secretul de stat;

g) determinarea tipurilor, mărimii şi a modului de acordare a compensaţiilor în legătură cu efectuarea lucrărilor legate de accesul la secretul de stat;

h) luarea deciziei de către conducătorul autorităţii publice sau al altei persoane juridice privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat.

(2) În funcţie de gradul de secretizare a informaţiilor sînt stabilite:

a) următoarele forme de acces la secretul de stat:

- forma 1 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradele de secretizare „Strict secret”, „Secret”, „Confidenţial” şi „Restricţionat”;
- forma 2 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradele de secretizare „Secret”, „Confidenţial” şi „Restricţionat”;
- forma 3 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradul de secretizare „Confidenţial” şi „Restricţionat”;
- forma 4 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradul de secretizare „Restricţionat”;

b) şi următoarele termene pentru care se perfectează dreptul de acces la secretul de stat:

- pentru forma 1 – 5 ani;
- pentru forma 2 – 7 ani;
- pentru forma 3 – 9 ani;
- pentru forma 4 – 12 ani.

(3) Durata dreptului de acces la secretul de stat nu poate depăşi durata atribuţiilor care au servit drept temei pentru acordarea acestuia.

(4) Dreptul de acces la secretul de stat se acordă cetăţenilor Republicii Moldova cu capacitatea de exerciţiu deplină, începînd cu vîrsta de 18 ani, care solicită acest drept în legătură cu activitatea lor de serviciu, de producere, ştiinţifico-teoretică, sau în legătură cu studiile, printr-un ordin sau dispoziţie scrisă a conducătorului autorităţii publice sau al altei persoane juridice în care acest cetăţean lucrează, îşi îndeplineşte serviciul sau studiază.

(5) Dreptul de acces la secretul de stat i se acordă conducătorului autorităţii publice sau al altei persoane juridice printr-un ordin sau dispoziţie scrisă a persoanei cu funcţie de răspundere care îl numeşte în funcţie, iar în cazul în care autoritatea publică sau persoana juridică nu este subordonată altei autorităţi publice sau altei persoane juridice ori nu intră în domeniul lor de administrare, dreptul de acces la secretul de stat se acordă prin ordinul sau dispoziţia scrisă a conducătorului autorităţii publice sau al altei persoane juridice care este beneficiară a lucrărilor legate de secretul de stat.

(6) Dacă solicitarea cetăţeanului de a dispune de informaţii atribuite la secret de stat nu este legată de locul său de muncă, de serviciu sau de studii, dreptul de acces la secretul de stat poate fi acordat la locul desfăşurării activităţii legate de secretul de stat.

(7) Decizia de acordare a dreptului de acces la secretul de stat este luată în termen de 5 zile de la primirea de către autoritatea publică sau altă persoană juridică a încheierii asupra materialelor verificării cetăţeanului în legătură cu perfectarea dreptului de acces la secretul de stat.

(8) Obligaţiile reciproce ale administraţiei şi ale persoanei căreia i se perfectează dreptul de acces la secretul de stat se

stipulează în contractul de angajare în muncă (în serviciu).

(9) Reperfectarea dreptului de acces la secretul de stat se face în cazurile:

a) expirării termenului pentru care a fost perfectat acest drept, dacă este necesar să se lucreze în continuare cu informaţii atribuite la secret de stat;

b) perfectării unei alte forme de acces la secretul de stat în legătură cu necesitatea de a lucra cu informaţii atribuite la secret de stat cu un grad mai înalt de secretizare.

(10) Fiecare dintre autorităţile publice sau alte persoane juridice care lucrează cu secrete de stat trebuie să ţină un registru privind personalul său cu drept de acces la secretul de stat.

(11) În activitatea cu utilizarea secretelor interstatale, la realizarea colaborărilor pot fi atraşi savanţi, specialişti, traducători, lucrători tehnici şi alţi specialişti care, conform legislaţiei în vigoare a statului lor, au acces la secretele de stat.

Articolul 25. Refuzul de acordare a dreptului de acces la secretul de stat

(1) Dreptul de acces la secretul de stat îi este refuzat cetăţeanului în cazurile:

a) în care acesta nu expune o necesitate motivată de a lucra cu informaţii atribuite la secret de stat;

b) sprijinirii de către acesta a activităţii unui stat străin, a unei organizaţii străine sau a reprezentanţilor acestora, precum şi a unor cetăţeni străini sau apatrizi ce cauzează prejudicii intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova sau în cazul participării cetăţeanului la activitatea unor partide sau asociaţii obşteşti a căror activitate este suspendată, limitată sau interzisă în modul stabilit de lege;

c) descoperirii, în urma măsurilor de verificare, a altor acţiuni ale acestuia care prezintă pericol pentru securitatea Republicii Moldova;

d) refuzului acestuia de a-şi da consimţămîntul scris pentru aplicarea măsurilor de verificare din partea organelor competente, pentru limitarea drepturilor sale în legătură cu accesul la secretul de stat, prevăzută de prezenta lege, sau refuzului de a-şi asuma obligaţia scrisă privind păstrarea secretului de stat ce îi va fi încredinţat;

e) prezenţei la acesta a antecedentelor penale pentru infracţiuni săvîrşite cu intenţie, aflării acestuia sub urmărire penală sau al limitării de către instanţa de judecată a capacităţii sale de exerciţiu;

f) depunerii la autoritatea publică competentă a cererii de renunţare la cetăţenia Republicii Moldova;

[Art.25 al.(1), lit.g) exclusă prin LP127-XVIII din 23.12.09, MO197-200/31.12.09 art.664]

h) prezenţei la acesta a unor contraindicaţii medicale pentru lucrul cu informaţiile atribuite la secret de stat, conform nomenclatorului aprobat de Ministerul Sănătăţii;

i) comunicării de către cetăţean a unor date incomplete sau neautentice la perfectarea dreptului de acces la secretul de stat;

j) domicilierii permanente a cetăţeanului peste hotare sau al perfectării documentelor pentru plecarea cu traiul permanent într-o altă ţară;

k) neexecutării de către cetăţean a obligaţiilor privind păstrarea secretului de stat care i-a fost încredinţat.

(2) Decizia privind refuzul de a acorda dreptul de acces la secretul de stat se adoptă de către conducătorul autorităţii publice sau al altei persoane juridice ţinîndu-se cont de rezultatele verificării fiecărui cetăţean în parte, se comunică în scris cetăţeanului şi poate fi atacată în organul ierarhic superior sau în instanţa de judecată.

Articolul 26. Verificarea cetăţenilor în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat

(1) Verificarea cetăţenilor în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat se efectuează de către Serviciul de Informaţii şi Securitate, în termen de o lună, în modul stabilit de prezenta lege şi de Legea privind activitatea operativă de investigaţii. Numărul măsurilor de verificare este în dependenţă directă de gradul de secretizare al informaţiilor la care va avea acces persoana.

(2) În cadrul verificării, Serviciul de Informaţii şi Securitate stabileşte prezenţa sau lipsa circumstanţelor prevăzute la art.25 alin.(1) lit.b), c), f), g), i), j) şi k).

(3) Prezenţa sau lipsa circumstanţelor prevăzute la art.25 alin.(1) lit.a), d), e) şi h) se stabileşte de către autoritatea publică sau o altă persoană juridică care perfectează dreptul cetăţeanului de acces la secretul de stat.

(4) Concluzia Serviciului de Informaţii şi Securitate privind imposibilitatea de a acorda cetăţeanului dreptul de acces la secretul de stat este executorie pentru persoanele cu funcţii de răspundere împuternicite să adopte decizia privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat, însă nu exclude o solicitare repetată în cazul înlăturării împrejurărilor care fac imposibilă acordarea dreptului de acces la secretul de stat.

(5) Nu se admite numirea (angajarea) cetăţeanului într-o funcţie care implică lucrul cu informaţii atribuite la secretul de stat sau accesul la secretul de stat înainte de prezentarea concluziei asupra materialelor verificării cetăţeanului.

Articolul 27. Suspendarea şi încetarea dreptului de acces la secretul de stat

(1) Dreptul de acces la secretul de stat este suspendat în cazurile:

a) punerii sub învinuire a cetăţeanului pentru săvîrşirea unei infracţiuni incompatibile cu activitatea ce presupune utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, pînă la pronunţarea unei hotărîri judecătoreşti definitive şi irevocabile;

b) iniţierii unei investigaţii de serviciu în legătură cu încălcarea obligaţiei de nedivulgare a secretului de stat, pînă la terminarea investigaţiei şi adoptarea unei decizii definitive, dar nu pentru mai mult de 30 de zile.

(2) Dreptul de acces la secretul de stat poate fi suspendat în cazul necesităţii efectuării unei verificări suplimentare în legătură cu posibila apariţie a circumstanţelor prevăzute la art.25, pînă la terminarea verificării, dar nu mai mult de 30 de zile.

(3) Dreptul de acces la secretul de stat încetează în cazurile:
a) apariţiei sau descoperirii circumstanţelor prevăzute la art.25;
b) eliberării din funcţia (încetării contractului individual de muncă) care implică lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat;
c) încălcării, chiar şi o singură dată, a obligaţiilor prevăzute în contractul individual de muncă ce ţin de protecţia secretului de stat;
d) pierderii cetăţeniei Republicii Moldova.
(4) Decizia privind suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat se adoptă de către persoana cu funcţie de răspundere împuternicită să adopte decizia privind acordarea acestui drept şi poate fi atacată în organul ierarhic superior sau în instanţa de contencios administrativ.
(5) Cetăţeanul al cărui drept de acces la secretul de stat a încetat, dacă îndeplinirea obligaţiilor lui funcţionale necesită acest drept, în modul prevăzut de legislaţia muncii, urmează să fie transferat la un alt loc de muncă (la o altă funcţie), care nu are nici o legătură cu informaţiile atribuite la secret de stat, iar în cazul imposibilităţii transferului, urmează a fi concediat (eliberat din funcţie) conform legislaţiei în vigoare.
(6) Suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat nu eliberează cetăţeanul de obligaţiile asumate privind nedivulgarea secretului de stat.
(7) Modul de perfectare, reperfectare şi încetare a dreptului de acces la secretul de stat se stabileşte în Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

Articolul 28. Modul special de acces la secretul de stat

(1) Preşedintele Republicii Moldova, Preşedintele Parlamentului şi deputaţii în Parlament, Prim-ministrul, membrii Guvernului, secretarul general al Guvernului, preşedintele Curţii Constituţionale, preşedintele Curţii Supreme de Justiţie, Procurorul General, directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate, directorul Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, guvernatorul Băncii Naţionale a Moldovei, preşedintele Curţii de Conturi, Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, preşedintele Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare, preşedinţii de raioane şi conducătorii altor autorităţi administrative centrale prevăzute de Legea nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern au dreptul de acces la secretul de stat de la numirea (alegerea) lor în funcţie. Accesul acestor persoane la secretul de stat de toate gradele de secretizare li se acordă în virtutea funcţiei deţinute şi după întocmirea obligaţiei scrise privind nedivulgarea secretului de stat.
[Art.28 al.(1) modificat prin LP166 din 31.07.15, MO267-273/02.10.15 art.508]
[Art.28 al.(1) modificat prin LP58 din 01.04.11, MO65-68/22.04.11 art.167]
(2) Prevederile alin.(1) nu se aplică persoanelor care deţin cetăţenia altui stat.
(3) Modul de acces la secretul de stat în cazul declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război poate fi modificat prin hotărîre de Guvern.
(4) Accesul cetăţenilor străini şi al apatrizilor la secretul de stat se acordă în cazuri excepţionale în temeiul tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte sau în temeiul dispoziţiei scrise a Prim-ministrului, adoptată în baza propunerilor Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat, ţinînd cont de necesitatea asigurării intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova.

Articolul 29. Obligaţiile cetăţeanului privind nedivulgarea secretului de stat

Cetăţeanul căruia i s-a perfectat dreptul de acces la secretul de stat este obligat:
a) să nu admită divulgarea, prin orice metodă, a secretului de stat care i-a fost încredinţat sau i-a devenit cunoscut în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor funcţionale;
b) să nu participe la acţiunile partidelor şi asociaţiilor obşteşti a căror activitate a fost suspendată, limitată sau interzisă în modul stabilit de lege;
c) să nu sprijine activitatea unui stat străin, a unei organizaţii străine sau a reprezentanţilor acestora, precum şi a cetăţenilor străini şi apatrizilor ce cauzează prejudicii intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;
d) să execute cerinţele asigurării regimului secret;
e) să comunice persoanei cu funcţie de răspundere care i-a acordat dreptul de acces la secretul de stat şi subdiviziunii de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat despre apariţia circumstanţelor prevăzute la art.25 sau a altor împrejurări ce împiedică păstrarea secretului de stat care i-a fost încredinţat, precum şi despre ieşirea sa de pe teritoriul Republicii Moldova;
f) să respecte alte prevederi ale legislaţiei privind secretul de stat.

Articolul 30. Restrîngerea exerciţiului unor drepturi ale cetăţeanului în legătură cu dreptul de acces şi accesul la secretul de stat

Restrîngerea exerciţiului unor drepturi ale cetăţeanului în legătură cu dreptul de acces şi accesul la secretul de stat se poate referi la:
a) restricţii de utilizare a descoperirilor şi invenţiilor ce conţin informaţii atribuite la secret de stat şi de răspîndire a acestor informaţii;
b) restrîngerea dreptului la inviolabilitatea vieţii private în timpul efectuării măsurilor de control în perioada perfectării (reperfectării) dreptului de acces la secretul de stat.

Articolul 31. Compensaţiile acordate cetăţenilor în legătură cu efectuarea lucrărilor

legate de accesul la secretul de stat

(1) În cazul în care, în virtutea activităţii sale profesionale, cetăţeanul lucrează permanent cu informaţii atribuite la secret de stat, acestuia i se stabileşte un spor la salariu în funcţie de gradul de secretizare a informaţiilor la care are acces.

(2) Colaboratorilor subdiviziunilor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat, suplimentar la sporul prevăzut la alin.(1), li se stabilesc sporuri la salariu pentru vechimea în muncă (în serviciu) în cadrul acestor subdiviziuni.

(3) Mărimile şi modul de acordare a sporurilor prevăzute la alin.(1) şi (2), precum şi alte tipuri de compensaţii acordate cetăţenilor care lucrează în condiţii de regim secret se stabilesc de Guvern.

Articolul 32. Certificatul de securitate pentru
efectuarea lucrărilor cu utilizarea
informaţiilor atribuite la secret de stat

(1) Activitatea persoanelor juridice, exceptînd autorităţile publice, ce ţine de utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, crearea mijloacelor de protejare a informaţiei, realizarea măsurilor şi/sau prestarea serviciilor de protecţie a secretului de stat se desfăşoară în baza certificatului de securitate eliberat de Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat în modul stabilit de prezenta lege.

(2) Certificatul de securitate se eliberează după efectuarea unei expertize speciale a persoanei juridice privind existenţa condiţiilor pentru desfăşurarea activităţii legate de secretul de stat şi după atestarea conducătorului ei. Atestarea conducătorului persoanei juridice se efectuează în modul stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

(3) Certificatul de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat se eliberează persoanei juridice cu condiţia că ea:

a) trebuie să execute lucrările menţionate în conformitate cu actele normative, competenţa, sarcinile, comenzile sau acordurile (contractele) de stat;

b) dispune de o încăpere pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, locuri de păstrare a documentelor secrete şi a altor purtători materiali de informaţii atribuite la secret de stat, care corespund cerinţelor de asigurare a caracterului secret al lucrărilor menţionate, exclud posibilitatea accesului la ele al persoanelor neautorizate, garantează păstrarea purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat;

c) respectă cerinţele legislaţiei privind regimul secret al lucrărilor şi al altor acţiuni legate de utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, privind modul de perfectare a dreptului de acces la secretul de stat şi de organizare a accesului la informaţiile atribuite la secret de stat, de primire a cetăţenilor străini, de utilizare a cifrurilor de stat şi a mijloacelor criptografice etc.;

d) dispune de subdiviziuni de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat şi/sau de colaboratori special pregătiţi pentru activitatea de protecţie a secretului de stat;

e) dispune de mijloace certificate de protejare a informaţiilor.

Articolul 33. Protecţia secretului de stat în caz
de schimbare a funcţiilor subiecţilor
raporturilor juridice

(1) În caz de reorganizare sau lichidare fie de încetare a lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, autorităţile publice şi alte persoane juridice care deţin informaţii atribuite la secret de stat sînt obligate să întreprindă măsuri pentru asigurarea protecţiei acestor informaţii şi a purtătorilor lor materiali.

(2) Purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat se distrug, se predau spre păstrare la arhivă sau se transmit în modul stabilit:

a) succesorului de drept al autorităţii publice sau al altei persoane juridice deţinătoare de informaţii atribuite la secret de stat, în cazul în care acest succesor dispune de împuterniciri (certificat de securitate) pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea acestor informaţii;

b) autorităţii publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii;

c) altei autorităţi publice sau persoane juridice, la decizia Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat.

Articolul 34. Protecţia secretului de stat
în cadrul şedinţelor judiciare

Cauzele penale, civile şi cele de contencios administrativ în cadrul cărora sînt prezentate informaţii atribuite la secret de stat se examinează în şedinţă închisă, cu respectarea regulilor de procedură, precum şi a prevederilor prezentei legi.

Articolul 35. Protejarea tehnică şi criptografică
a informaţiilor atribuite la secret de stat.
Certificarea mijloacelor de protejare a
informaţiilor atribuite a secret de stat

(1) Protejarea tehnică şi criptografică a informaţiilor atribuite la secret de stat se efectuează în modul stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

(2) Mijloaicele de protejare a informaţiilor atribuite la secret de stat trebuie să dispună de certificat privind corespunderea lor cu cerinţele de protecţie a informaţiilor avînd gradul corespunzător de secretizare.

(3) Organizarea şi coordonarea certificării şi expertizei mijloacelor de protejare a informaţiilor atribuite la secret de stat revin Serviciului de Informaţii şi Securitate. Certificarea se efectuează conform actelor normative în domeniu şi standardelor naţionale ale Republicii Moldova.

Articolul 36. Finanţarea măsurilor de protecţie
a secretului de stat

(1) Activitatea autorităţilor publice, a altor persoane juridice finanţate din bugetul de stat şi bugetele unităţilor administrativ-teritoriale, precum şi a subdiviziunilor lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat, se finanţează de la bugetele respective, iar activitatea celorlalte persoane juridice – din mijloacele proprii.

(2) Controlul asupra cheltuielilor financiare pentru realizarea măsurilor de protecţie a secretului de stat îl exercită conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice, subdiviziunile lor de control financiar intern, precum şi reprezentanţi special împuterniciţi ai Curţii de Conturi şi ai Ministerului Finanţelor. Dacă acest control implică accesul la secretul de stat, persoanele menţionate trebuie să posede dreptul de acces la informaţii avînd gradul de secretizare corespunzător.

Capitolul VI
Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat şi răspunderea pentru încălcarea legislaţiei cu privire la secretul de stat

Articolul 37. Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat

(1) Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat se efectuează în scopul studierii şi aprecierii stării reale privind păstrarea secretelor de stat, al depistării neajunsurilor şi încălcărilor regimului secret, al constatării cauzelor apariţiei acestor neajunsuri şi elaborării propunerilor în vederea prevenirii şi lichidării acestora.

(2) Conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice, precum şi subdiviziunile lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat sînt obligaţi să exercite controlul permanent privind asigurarea protecţiei informaţiilor respective deţinute de ele sau de persoanele juridice din subordine.

(3) Serviciul de Informaţii şi Securitate este abilitat să efectueze controlul privind starea protecţiei secretului de stat în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice. Concluziile Serviciului de Informaţii şi Securitate, întocmite în baza rezultatelor controlului, sînt obligatorii spre executare pentru persoanele cu funcţii de răspundere ale autorităţilor publice şi ale altor persoane juridice.

(4) Serviciul de Informaţii şi Securitate este obligat să informeze Parlamentul asupra constatărilor şi concluziilor rezultate din activitatea desfăşurată pentru protecţia secretului de stat.

(5) Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat în aparatele Parlamentului, Preşedintelui Republicii Moldova şi Guvernului este organizat de către conducătorii acestor organe.

(6) Autorităţile publice şi alte persoane juridice, în calitate de beneficiari ai lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, sînt obligate să controleze starea protecţiei acestor informaţii transmise antreprenorilor în legătură cu executarea comenzilor.

Articolul 38. Răspunderea pentru încălcarea legislaţiei cu privire la secretul de stat

(1) Persoanele vinovate de încălcarea prezentei legi poartă răspundere penală, civilă, administrativă sau disciplinară conform legislaţiei.

(2) Persoanele cu funcţii de răspundere avînd împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor atribuite la secret de stat poartă răspundere penală, civilă, administrativă sau disciplinară, conform legislaţiei, pentru atribuirea neîntemeiată a informaţiilor la secret de stat, pentru neluarea intenţionată a deciziei privind atribuirea informaţiilor la secret de stat, a căror divulgare poate cauza prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului, precum şi pentru luarea unor decizii neîntemeiate privind excluderea din nomenclatorul departamental a informaţiilor atribuite la secret de stat.

Capitolul VII
Dispoziţii finale

Articolul 39.

(1) Prezenta lege intră în vigoare după expirarea termenului de 3 luni de la data publicării.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

va elabora actele normative necesare executării prezentei legi;

va asigura ajustarea actelor normative ale organelor administraţiei publice la prevederile prezentei legi.

Articolul 40.

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr.106-XIII din 17 mai 1994 cu privire la secretul de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.2, art.5), cu modificările ulterioare.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.245-XVI. Chişinău, 27 noiembrie 2008.

7. LEGE Nr. 54 din 21.02.2003 privind contracararea activităţii extremist

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313209

În scopul apărării drepturilor şi libertăţilor omului, a bazelor regimului constituţional, asigurării integrităţii şi securităţii Republicii Moldova, stabilirii cadrului juridic şi organizatoric pentru contracararea activităţii extremiste şi răspunderii pentru desfăşurarea unei atare activităţi,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul 1. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, noţiunile de mai jos au următoarele semnificaţii:

extremism - atitudinea, doctrina unor curente politice, care, pe bază de teorii, idei sau opinii extreme, caută, prin măsuri violente sau radicale, săimpună programul lor;

activitate extremistă:

a) activitate a asociaţiei obşteşti sau religioase, a mijlocului de informare în masă sau a unei alte organizaţii ori a persoanei fizice în vederea planificării, organizării, pregătirii sau înfăptuirii unor acţiuni orientate spre:

- schimbarea, prin violenţă, a bazelor regimului constituţional şi violarea integrităţii Republicii Moldova;
- subminarea securităţii Republicii Moldova;
- uzurparea puterii de stat sau a calităţilor oficiale;
- crearea de formaţiuni armate ilegale;
- desfăşurarea activităţii teroriste;
- provocarea urii rasiale, naţionale sau religioase, precum şi a urii sociale, legate de violenţă sau de chemări la violenţă;
- umilirea demnităţii naţionale;
- provocarea dezordinilor în masă, comiterea faptelor de huliganism sau actelor de vandalism pe motive de ură sau vrajbă ideologică, politică, rasială, naţională sau religioasă, precum şi pe motive de ură sau vrajbă faţă de vreun grup social;
- propagarea exclusivismului, superiorităţii sau a inferiorităţii cetăţenilor după criteriul atitudinii lor faţă de religie sau după criteriul rasei, naţionalităţii, originii etnice, limbii, religiei, sexului, opiniei, apartenenţei politice, averii sau originii sociale;

b) propagarea şi demonstrarea în public a atributelor sau a simbolicii naziste, a unor atribute sau simbolici asemănătoare, pînă la confundare, cu atributele sau simbolica nazistă;

c) finanţarea ori contribuirea în alt mod la desfăşurarea activităţii sau a acţiunilor menţionate la lit.a) şi b), inclusiv prin acordarea de mijloace financiare, punerea la dispoziţie a imobilelor, a bazelor didactice, poligrafice şi tehnico-materiale, a mijloacelor de legătură prin telefon, fax şi a altor mijloace de legătură şi tehnico-materiale, precum şi a serviciilor informaţionale;

d) chemările în public la desfăşurarea activităţii sau acţiunilor menţionate la lit.a), b) şi c);

organizaţie extremistă - asociaţie obştească sau religioasă, mijloc de informare în masă ori o altă organizaţie referitor la care, în temeiurile prevăzute de prezenta lege, instanţa de judecată a pronunţat o hotărîre definitivă privind încetarea sau suspendarea activităţii în legătură cu desfăşurarea activităţii extremiste;

materiale cu caracter extremist - documente ori informaţii pe un alt suport, inclusiv anonime, destinate să fie făcute publice, avînd scopul de aîndemna la desfăşurarea activităţii extremiste, de a argumenta sau a justifica necesitatea desfăşurării unei asemenea activităţi ori de a justifica practica comiterii unor crime de război sau a unor alte crime întru nimicirea totală sau parţială a vreunui grup etnic, social, rasial, naţional sau religios.

Articolul 2. Principiile de bază ale contracarării activităţii extremiste

Contracararea activităţii extremiste se bazează pe următoarele principii:

a) recunoaşterea, respectarea şi apărarea drepturilor şi libertăţilor omului, precum şi a intereselor legitime ale organizaţiilor;

b) legalitate;

c) transparenţă;

d) asigurarea securităţii Republicii Moldova;

e) prioritatea măsurilor menite să prevină activitatea extremistă;

f) colaborarea statului cu asociaţiile obşteşti şi religioase, cu mijloacele de informare în masă, cu alte organizaţii şi cu persoane fizice în contracararea activităţii extremiste;

g) inevitabilitatea pedepsei pentru desfăşurarea activităţii extremiste.

Articolul 3. Direcţiile principale în contracararea activităţii extremiste

Contracararea activităţii extremiste se înfăptuieşte pe următoarele direcţii principale:

a) adoptarea unor măsuri de profilaxie menite să prevină activitatea extremistă, inclusiv să identifice şi să înlăture cauzele şi condiţiile ce conduc la desfăşurarea activităţii extremiste;

b) depistarea, prevenirea şi curmarea activităţii extremiste a asociaţiilor obşteşti şi religioase, a mijloacelor de informare în masă, a unor alte organizaţiişi a persoanelor fizice.

Articolul 4. Subiectele contracarării activităţii extremiste

Autorităţile publice centrale şi locale participă la contracararea activităţii extremiste în limitele competenţei lor.

Articolul 5. Profilaxia activităţii extremiste

În scopul contracarării activităţii extremiste, autorităţile publice centrale şi locale realizează, în limitele competenţei lor, în mod prioritar, măsuri de profilaxie, inclusiv educative şi propagandistice, menite să prevină activitatea extremistă.

Articolul 6. Răspunderea asociaţiei obşteşti sau
religioase ori a unei alte organizaţii
pentru desfăşurarea activităţii extremiste

(1) În Republica Moldova se interzic înfiinţarea şi activitatea asociaţiilor obşteşti şi religioase, precum şi a altor organizaţii, ale căror scopuri sau acţiuni au ca orientare desfăşurarea activităţii extremiste.

(2) În cazul în care în activitatea asociaţiei obşteşti sau religioase ori a unei alte organizaţii, inclusiv în activitatea a cel puţin unei subdiviziuni teritoriale sau a unei alte subdiviziuni a acesteia, se depistează fapte ce denotă extremism, aceasta este sesizată/avertizată în scris asupra inadmisibilităţii desfăşurării unei asemenea activităţi, indicîndu-se temeiurile concrete ale sesizării/avertizării, inclusiv încălcările comise. În cazul în care este posibilă adoptarea unor măsuri pentru înlăturarea încălcărilor comise, în sesizare/avertisment se vor indica, de asemenea, termenul de înlăturare a acestora, care va fi de o lună de la data sesizării/avertizării.

(3) Sesizarea/avertizarea asociaţiei obşteşti sau religioase ori a unei alte organizaţii se face de către Procurorul General sau procurorii subordonaţi acestuia, ori de către Ministerul Justiţiei sau Serviciul de Stat pentru Problemele Cultelor.

(4) Sesizarea/avertismentul pot fi contestate, în modul stabilit, în instanţa de judecată.

(5) Dacă sesizarea/avertismentul nu au fost contestate în instanţă, în modul stabilit, sau nu au fost declarate ilegale de instanţă, precum şi dacă, în termenul stabilit, respectiva asociaţie obştească sau religioasă ori organizaţie, subdiviziune teritorială ori o altă subdiviziune a acesteia nu a înlăturatîncălcările comise care au servit drept temei pentru sesizare/avertizare sau dacă, în curs de 12 luni de la data sesizării/avertizării, au fost depistate noi fapte ce denotă existenţa unor indicii de extremism în activitatea lor, în temeiul cererii Procurorului General sau procurorilor subordonaţi acestuia, a Ministerului Justiţiei sau a Serviciului de Stat pentru Problemele Cultelor, instanţa de judecată pronunţă o hotărîre privind încetarea sau suspendarea pe un termen de pînă la un an a activităţii respectivelor asociaţii obşteşti sau religioase ori a unei alte organizaţii.

(6) În cazul în care instanţa de judecată a pronunţat, în temeiurile prevăzute de prezenta lege, hotărîrea privind încetarea sau suspendarea activităţii asociaţiei obşteşti sau religioase ori a unei alte organizaţii, activitatea subdiviziunilor teritoriale sau a altor subdiviziuni ale acesteia, de asemenea, va fiîncetată sau suspendată.

Articolul 7. Răspunderea mijlocului de informare
în masă pentru difuzarea materialelor
cu caracter extremist şi desfăşurarea
activităţii extremiste

(1) În Republica Moldova se interzice difuzarea prin mijloace de informare în masă a materialelor cu caracter extremist şi desfăşurarea de către acestea a activităţii extremiste.

(2) În cazul în care un mijloc de informare în masă difuzează materiale cu caracter extremist ori în activitatea acestuia se depistează fapte ce denotăextremism, organul de stat abilitat care a înregistrat acest mijloc de informare în masă ori Procurorul General sau procurorii subordonaţi acestuia sesizează/avertizează în scris fondatorul şi/sau redacţia/redactorul-şef al acestui mijloc de informare în masă asupra inadmisibilităţii unor asemenea acţiuni ori a unei asemenea activităţi, indicînd temeiurile concrete în baza cărora s-a făcut sesizarea/avertizarea, inclusiv încălcările comise. Dacă este posibilăluarea de măsuri pentru înlăturarea încălcărilor comise, în sesizare/avertisment se stabileşte şi termenul de înlăturare a acestora, care va fi de pînă la o lunăde la data sesizării/avertizării.

(3) Sesizarea/avertismentul pot fi contestate, în modul stabilit, în instanţa de judecată.

(4) Dacă sesizarea/avertismentul nu au fost contestate în instanţă, în modul stabilit, sau nu au fost declarate ilegale de instanţă, precum şi dacă, în termenul stabilit, nu au fost luate măsuri pentru înlăturarea încălcărilor comise care au servit drept temei pentru sesizare/avertizare ori dacă, în decurs de 12 luni de la data sesizării/avertizării, au fost depistate noi fapte ce denotă existenţa unor indicii de extremism în activitatea mijlocului de informare în masă, în temeiul cererii organului de stat abilitat care a înregistrat acest mijloc de informare în masă ori a Procurorului General sau a procurorilor subordonaţi acestuia, instanţa de judecată pronunţă hotărîrea privind încetarea sau suspendarea, pe un termen de pînă la un an, a activităţii acestui mijloc de informareîn masă.

(5) În scopul neadmiterii continuării difuzării de materiale cu caracter extremist, instanţa de judecată poate suspenda comercializarea numărului respectiv al publicaţiei periodice ori a tirajului înregistrărilor audio sau video ale programului respectiv ori lansarea programului audiovizual respectiv, în modul prevăzut pentru adoptarea de măsuri în vederea asigurării acţiunii.

(6) Hotărîrea instanţei de judecată constituie temei pentru confiscarea părţii necomercializate a tirajului producţiei mijlocului de informare în masă ce conţine materiale cu caracter extremist din locurile de păstrare, din unităţile de comerţ cu ridicata şi cu amănuntul.

Articolul 8. Inadmisibilitatea utilizării reţelelor
de telecomunicaţii de utilitate publică
pentru desfăşurarea activităţii extremiste

(1) Utilizarea reţelelor de telecomunicaţii de utilitate publică pentru desfăşurarea activităţii extremiste se interzice.

(2) În cazul în care reţelele de telecomunicaţii de utilitate publică sînt utilizate pentru desfăşurarea activităţii extremiste, se aplică măsurile prevăzute de prezenta lege, ţinîndu-se cont de particularităţile relaţiilor în domeniul telecomunicaţiilor, reglementate de legislaţie.

Articolul 9. Contracararea difuzării materialelor
cu caracter extremist

(1) Pe teritoriul Republicii Moldova se interzice editarea sau difuzarea materialelor tipărite, audiovizuale şi a altor materiale cu caracter extremist.

(2) Constatarea caracterului extremist al materialului informaţional se face de către instanţa de judecată, în temeiul sesizării procurorului.

(3) Hotărîrea instanţei de judecată privind constatarea caracterului extremist al materialului informaţional constituie temei pentru confiscarea părţii necomercializate a tirajului.

(4) În cazul în care organizaţia, pe parcursul a 12 luni, a editat de două ori materiale cu caracter extremist, instanţa de judecată pronunţă hotărîrea privind încetarea activităţii ei editoriale.

Articolul 10. Registrul materialelor cu caracter extremist

(1) Ministerul Justiţiei ţine registrul materialelor cu caracter extremist.

(2) Copia de pe hotărîrea instanţei de judecată rămasă definitivă privind declararea materialului informaţional ca avînd caracter extremist se expediazăMinisterului Justiţiei care, prin ordin, include materialul indicat în hotărîrea instanţei de judecată în registrul materialelor cu caracter extremist.

(3) Ordinul privind includerea materialului în registrul materialelor cu caracter extremist se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi în mijloacele de informare în masă republicane.

(4) Ordinul privind includerea materialului în registrul materialelor cu caracter extremist poate fi atacat, în modul stabilit, în instanţa de judecată.

(5) Difuzarea pe teritoriul Republicii Moldova a materialelor incluse în registrul materialelor cu caracter extremist se interzice.

(6) Persoanele vinovate de pregătirea, difuzarea sau păstrarea ilegală, în scopul difuzării ulterioare, a materialelor menţionate sînt trase la răspundere penală ori administrativă.

Articolul 11. Răspunderea persoanei cu funcţie de răspundere pentru desfăşurarea activităţii extremiste

(1) Afirmaţiile unei persoane cu funcţie de răspundere privind necesitatea, admisibilitatea, posibilitatea sau oportunitatea desfăşurării activităţii extremiste, făcute în public sau în exerciţiul funcţiunii ori cu indicarea funcţiei ocupate, precum şi neluarea de către persoana cu funcţie de răspundere a măsurilor ce ţin de competenţa sa pentru curmarea activităţii extremiste, atrag răspunderea prevăzută de legislaţie.

(2) Organele de stat competente şi persoanele cu funcţii de răspundere ierarhic superioare sînt obligate să ia neîntîrziat măsurile necesare pentru tragerea la răspundere a persoanelor care au admis acţiunile indicate în alin.(1).

Articolul 12. Răspunderea cetăţenilor Republicii Moldova, a cetăţenilor străini şi a apatrizilor pentru desfăşurarea activităţii extremiste

(1) Pentru desfăşurarea activităţii extremiste, cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi apatrizii poartă răspundere penală, administrativă ori civilă,în modul stabilit de legislaţie.

(2) În scopul asigurării securităţii statului şi securităţii publice, în temeiurile şi în modul prevăzute de legislaţie, prin hotărîrea instanţei de judecată, persoanei care a participat la desfăşurarea activităţii extremiste îi poate fi limitat, pe un termen de pînă la 5 ani, accesul la serviciul public, la serviciul militar prin contract şi la serviciul în organele de drept, precum şi la activitate în instituţii de învăţămînt şi la practicarea activităţii nestatale de depistare-protecţie.

(3) În cazul în care conducătorul sau un membru al organului de conducere al asociaţiei obşteşti sau religioase ori al unei alte organizaţii face în public o declaraţie în care cheamă la desfăşurarea activităţii extremiste, fără a menţiona că aceasta este opinia sa personală, precum şi în cazul rămînerii definitive a sentinţei instanţei de judecată în privinţa acestei persoane pentru o infracţiune cu caracter extremist, respectiva asociaţie obştească sau religioasă ori o altăorganizaţie este obligată, în termene cît mai restrînse, să-şi exprime în public dezacordul său în legătură cu afirmaţiile sau cu acţiunile acestei persoane. Dacă respectiva asociaţie obştească sau religioasă ori o altă organizaţie nu va face o asemenea declaraţie, acest fapt poate fi interpretat ca unul ce denotăexistenţa în activitatea acesteia a indiciilor de extremism.

Articolul 13. Inadmisibilitatea desfăşurării activităţii extremiste în cadrul întrunirilor

(1) În cadrul întrunirilor nu se admite desfăşurarea activităţii extremiste. Organizatorii întrunirii sînt răspunzători pentru respectarea prevederilor Legii nr.560-XIII din 21 iulie 1995 cu privire la organizarea şi desfăşurarea întrunirilor şi prevederilor altor acte normative referitoare la neadmiterea desfăşurării activităţii extremiste, precum şi pentru curmarea ei la timp.

(2) În cadrul întrunirilor nu se admite antrenarea în aceste acţiuni a organizaţiilor extremiste, utilizarea atributelor sau a simbolicii lor, precum şi difuzarea materialelor cu caracter extremist.

(3) În cazul constatării unor circumstanţe prevăzute la alin.(2), organizatorii întrunirii sau alte persoane responsabile pentru desfăşurarea ei sînt obligaţi să ia imediat măsuri pentru înlăturarea încălcărilor menţionate. Nerespectarea acestei obligaţii atrage sistarea întrunirii, la cererea reprezentanţilor organelor afacerilor interne, şi răspunderea organizatorilor întrunirii sau a altor persoane responsabile pentru desfăşurarea ei în temeiurile şi în modul prevăzute de legislaţie.

Articolul 14. Cooperarea internaţională în domeniul combaterii extremismului

(1) În Republica Moldova se interzice activitatea asociaţiilor obşteşti, religioase, altor organizaţii străine şi a subdiviziunilor acestora, a căror activitate este recunoscută ca fiind extremistă în conformitate cu actele de drept internaţional şi cu legislaţia Republicii Moldova.

(2) După rămînerea definitivă a hotărîrii instanţei de judecată privind încetarea sau suspendarea activităţii organizaţiei străine, organul de stat abilitat al Republicii Moldova este obligat să anunţe, în termen de 10 zile, reprezentanţa diplomatică sau instituţia consulară a statului străin respectiv în Republica Moldova despre încetarea sau suspendarea activităţii acestei organizaţii pe teritoriul Republicii Moldova, despre cauzele încetării sau suspendării activităţii, precum şi despre consecinţele ei.

(3) Republica Moldova, în conformitate cu tratatele internaţionale la care este parte, colaborează în domeniul combaterii extremismului cu statele străine, cu organele de drept şi cu serviciile speciale ale acestora, precum şi cu organizaţiile internaţionale care luptă contra extremismului.

Articolul 15. Dispoziţii tranzitorii

Guvernul, în termen de o lună, va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în corespundere cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 21 februarie 2003.
Nr. 54-XV.

8. LEGE Nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigaţii

http://lex.justice.md/md/343452/

NOTĂ:

În cuprinsul legii sintagma „Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei” se substituie cu sintagma „Centrul Naţional Anticorupţie” prin*LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Noţiunea şi domeniul de reglementare
a activităţii speciale de investigaţii

(1) Activitatea specială de investigaţii reprezintă o procedură cu caracter secret şi/sau public, efectuată de autorităţile competente, cu sau fără utilizarea echipamentelor tehnice speciale, în scopul culegerii de informaţii necesare pentru prevenirea şi combaterea criminalităţii, asigurarea securităţii statului, ordinii publice, apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea şi cercetarea infracţiunilor.

(2) Prezenta lege reglementează măsurile speciale de investigaţii, modalitatea de dispunere şi de efectuare a acestora, precum şi efectuarea controlului asupra legalităţii lor.

Articolul 2. Sarcinile activităţii speciale de investigaţii

Sarcinile activităţii speciale de investigaţii sînt:

a) relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracţiunilor şi identificarea persoanelor care le organizează şi/sau le comit;

b) descoperirea şi cercetarea infracţiunilor;

c) căutarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanţa de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei;

c[1]) depistarea bunurilor provenite din activităţi ilegale şi colectarea probelor privind aceste bunuri;

[Art.2 lit.c[1]) introdusă prin LP326 din 23.12.13, MO47-48/25.02.14 art.92; în vigoare 25.02.14]

d) colectarea de informaţii despre posibile evenimente şi/sau acţiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului.

Articolul 3. Principiile activităţii speciale
de investigaţii

Activitatea specială de investigaţii se bazează pe principiile:

a) legalităţii;

b) respectării drepturilor şi libertăţilor persoanei;

c) oportunităţii şi inofensivităţii;

d) îmbinării metodelor publice şi secrete;

e) cooperării cu alte autorităţi de stat;

f) deideologizării şi nepărtinităţii.

Articolul 4. Activitatea specială de investigaţii

și drepturile omului

(1) Orice persoană supusă măsurii speciale de investigaţii are dreptul să fie informată, după efectuarea acesteia, de către procuror sau de către judecătorul de instrucţie care a autorizat măsura dacă aceasta nu a atras dispunerea unei alte măsuri speciale de investigaţii.

(2) Orice persoană supusă măsurii speciale de investigaţii are dreptul la repararea prejudiciului material şi moral cauzat prin încălcarea prezentei legi.

(3) Înfăptuirea măsurii speciale de investigaţii pentru realizarea altor scopuri şi sarcini decît cele prevăzute de prezenta lege nu se admite.

(4) Activitatea specială de investigaţii exercitată cu încălcarea prezentei legi atrage răspunderea prevăzută de lege.

(5) Orice informaţie, orice probă care au fost acumulate cu încălcarea drepturilor şi libertăţilor omului sînt nule şi se consideră inexistente.

Articolul 5. Protecţia datelor cu caracter personal
în procesul exercitării activităţii speciale
de investigaţii

(1) Persoanele care au acces la datele cu caracter personal ale persoanei supuse măsurii speciale de investigaţii sînt obligate să păstreze confidenţialitatea datelor respective.

(2) Accesul la dosarul special sau la materialele din dosar al altor persoane decît cele care investighează dosarul special este interzis, cu excepţia conducătorului subdiviziunii specializate a organului respectiv, în limitele competenţei, şi a procurorului care a autorizat măsura specială de investigaţii sau a solicitat autorizarea acesteia de către judecătorul de instrucţie, precum şi cu excepţia judecătorului de instrucţie care a autorizat măsura specială de investigaţii.

Capitolul II
SUBIECŢII CARE EFECTUEAZĂ ACTIVITATEA SPECIALĂ DE INVESTIGAŢII

Articolul 6. Subiecţii care efectuează activitatea
specială de investigaţii

(1) Activitatea specială de investigaţii se efectuează de către ofiţerii de investigaţii ai subdiviziunilor specializate din cadrul ori subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Naţional Anticorupţie, Serviciului de Informaţii şi Securitate, Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, Serviciului Vamal şi Departamentului instituţiilor penitenciare al Ministerului Justiţiei.

(2) Se interzice efectuarea măsurilor speciale de investigaţii de către alte autorităţi decît cele prevăzute la alin. (1).

(3) Ofiţerul de investigaţii care efectuează activitatea specială de investigaţii îşi realizează sarcinile în mod independent, cu excepţia cazului cînd acţiunea specială de investigaţii este dispusă şi coordonată sau este condusă în cadrul procesului penal de către procuror sau de către ofiţerul de urmărire penală, în interacţiune sau în conlucrare cu colaboratorii confidenţiali.

Articolul 7. Competenţa autorităţilor ale căror
subdiviziuni specializate efectuează
activitatea specială de investigaţii

(1) În scopul organizării şi realizării activităţii speciale de investigaţii, autorităţile ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigaţii au competenţa de:

a) a crea sisteme informaţionale pentru a asigura realizarea sarcinilor activităţii speciale de investigaţii;

b) a încheia acorduri cu privire la folosirea încăperilor de serviciu, a locuinţelor, a mijloacelor de transport, a bunurilor întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor, unităţilor militare, precum şi a altor bunuri ale persoanelor fizice şi juridice;

c) a confecţiona şi a folosi, în cadrul efectuării măsurilor speciale de investigaţii, acte care codifică identitatea persoanelor cu funcţii de răspundere, a subdiviziunilor, organizaţiilor, încăperilor şi mijloacelor de transport, precum şi identitatea colaboratorilor confidenţiali;

d) a achiziţiona mijloace tehnice speciale, cum ar fi: aparate de înregistrare video şi audio, de fotografiat, alte mijloace tehnice moderne pentru obţinerea în secret a informaţiei;

e) a înfiinţa, în modul stabilit de lege, întreprinderi, organizaţii şi subdiviziuni în vederea soluţionării sarcinilor prevăzute de prezenta lege.

(2) Competenţele specificate la alin. (1) lit. c) şi d) revin numai subdiviziunilor specializate ale Ministerului Afacerilor Interne, Centrului Naţional Anticorupţie şi Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

(3) Subdiviziunile specializate ale autorităţilor care efectuează activitatea specială de investigaţii, în limitele competenţei lor, au dreptul să colecteze informaţiile necesare ce caracterizează persoanele supuse verificării privind:

a) accesul la informaţiile ce constituie secret de stat;

b) admiterea la muncă la obiectivele care prezintă un pericol sporit pentru viaţa şi sănătatea oamenilor;

c) admiterea la organizarea şi desfăşurarea unor măsuri speciale de investigaţii sau accesul la materialele primite pe parcursul executării acestor măsuri;

d) stabilirea sau întreţinerea relaţiilor de colaborare la organizarea şi desfăşurarea măsurilor speciale de investigaţii;

e) examinarea de către Camera de Licenţiere a cererii de eliberare a licenţei pentru activitatea particulară de detectiv şi/sau de pază;

f) asigurarea securităţii interne.

Articolul 8. Conducătorii subdiviziunilor specializate
ale autorităţilor care efectuează activitatea

specială de investigaţii

(1) Conducătorul subdiviziunii specializate a autorităţii care efectuează activitatea specială de investigaţii, denumită în continuare subdiviziune specializată, repartizează actele prin care se dispune efectuarea măsurilor speciale de investigaţii, coordonează activitatea ofiţerilor de investigaţii din subordine şi exercită controlul departamental asupra lor.

(2) Conducătorul subdiviziunii specializate autorizează măsurile prevăzute la art. 18 alin. (1) pct. 3) şi exercită controlul asupra executării lor.

(3) Conducătorul subdiviziunii specializate poartă răspundere pentru organizarea activităţii şi pentru respectarea termenului de efectuare a acesteia.

(4) În cazul efectuării activităţii speciale de investigaţii de către conducătorul subdiviziunii specializate, asupra acestuia se răsfrîng drepturile şi obligaţiile ofiţerului de investigaţii.

(5) În exercitarea funcţiilor administrative, conducătorul subdiviziunii specializate dă indicaţii care sînt obligatorii pentru ofiţerii de investigaţii.

Articolul 9. Ofiţerul de investigaţii

(1) Ofiţerul de investigaţii este persoana împuternicită care, în numele statului, efectuează măsurile speciale de investigaţii în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(2) La efectuarea măsurilor speciale de investigaţii în cadrul procesului penal, ofiţerul de investigaţii se supune indicaţiilor scrise ale procurorului sau ale ofiţerului de urmărire penală.

(3) Identitatea ofiţerilor de investigaţii din cadrul subdiviziunilor specializate, care efectuează măsuri speciale de investigaţii şi activează în calitate de investigatori sub acoperire, constituie secret de stat şi poate fi dezvăluită numai cu acordul scris al acestor ofiţeri şi în conformitate cu Legea cu privire la secretul de stat.

(4) Ofiţerul de investigaţii poartă răspundere pentru realizarea nemijlocită a măsurii speciale de investigaţii pe care o efectuează.

Articolul 10. Grupul de ofiţeri de investigaţii

(1) În cazul unor măsuri complexe, grupul de ofiţeri de investigaţii poate fi constituit:

a) de către procuror, în baza ordonanţei, în cazul cînd măsura a fost autorizată de către acesta sau autorizarea a fost solicitată de la judecătorul de instrucţie;

b) de către conducătorul subdiviziunii specializate, cu includerea ofiţerilor de investigaţii din cadrul aceleiaşi subdiviziuni specializate, sau de către conducătorul autorităţii a cărei subdiviziune specializată efectuează activitatea specială de investigaţii, cu includerea ofiţerilor de investigaţii din cadrul diferitelor subdiviziuni specializate, în cazul cînd măsura a fost autorizată de către conducătorul subdiviziunii specializate.

(2) La momentul constituirii grupului ce efectuează activitatea specială de investigaţii, persoanele specificate la alin. (1) îl numesc pe unul din ofiţerii de investigaţii conducător al grupului, care coordonează activitatea ofiţerilor de investigaţii din cadrul acestuia.

Articolul 11. Obligaţiile ofiţerului de investigaţii

Ofiţerul de investigaţii are următoarele obligaţii:

a) să respecte drepturile şi interesele legitime ale persoanei;

b) să întreprindă, în limitele competenţei, toate măsurile în vederea apărării drepturilor şi libertăţilor omului, protecţiei tuturor formelor de proprietate ocrotite de lege pentru asigurarea securităţii statului şi a ordinii publice;

c) să execute ordonanţele ofiţerului de urmărire penală, indicaţiile scrise sau ordonanţele procurorului şi încheierile instanţei de judecată;

d) să informeze alte autorităţi care efectuează activitatea specială de investigaţii despre faptele ilicite devenite cunoscute, ce ţin de competenţa acestor autorităţi, şi să le acorde ajutorul necesar;

e) să respecte regulile de conspiraţie la exercitarea activităţii speciale de investigaţii;

f) să respecte confidenţialitatea datelor cu caracter personal ce au devenit cunoscute în timpul efectuării măsurii speciale de investigaţii;

g) să respecte proporţionalitatea dintre dreptul lezat şi necesitatea măsurii ce se efectuează.

Articolul 12. Drepturile ofiţerului de investigaţii

(1) Ofiţerul de investigaţii are următoarele drepturi:

a) să efectueze măsurile speciale de investigaţii potrivit competenţei şi în limitele legii;

b) să stabilească relaţii cu persoanele care şi-au dat consimţămîntul de a colabora, în mod confidenţial, cu subdiviziunile specializate;

c) să utilizeze sistemele informaţionale ce asigură realizarea sarcinilor activităţii speciale de investigaţii;

d) să folosească, pe parcursul efectuării măsurilor speciale de investigaţii, în bază de contract sau prin acord scris, încăperile de serviciu, locuinţele, mijloacele de transport, bunurile întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor, unităţilor militare, precum şi alte bunuri ale persoanelor fizice şi juridice;

e) să fie instruit iniţial şi continuu.

(2) Ofiţerul de investigaţii este independent în stabilirea tehnicilor aplicate, a modalităţii şi a tacticii de efectuare a măsurii speciale de investigaţii.

(3) Ofiţerul de investigaţii are dreptul să refuze executarea indicaţiilor scrise ale procurorului, ale ofiţerului de urmărire penală dacă acestea sînt ilegale sau dacă există circumstanţe reale ce pun în pericol viaţa şi sănătatea ofiţerului. Refuzul de a executa indicaţiile scrise se adresează procurorului ierarhic superior.

Articolul 13. Răspunderea ofiţerului de investigaţii

Ofiţerul de investigaţii răspunde disciplinar, contravenţional sau penal pentru faptele ilegale săvîrşite în timpul efectuării măsurii speciale de investigaţii.

Articolul 14. Împuternicirile procurorului în cadrul activităţii speciale de investigaţii

În cadrul activităţii speciale de investigaţii, procurorul are următoarele competenţe:

a) autorizează măsurile speciale de investigaţii care, potrivit prezentei legi, urmează a fi autorizate de procuror;

b) coordonează sau conduce măsurile speciale de investigaţii efectuate în cadrul unui proces penal pe care le-a autorizat sau asupra cărora a solicitat autorizarea judecătorului de instrucţie;

c) controlează legalitatea efectuării măsurilor speciale de investigaţii, precum şi rezultatele măsurilor speciale de investigaţii pe care le-a autorizat sau asupra cărora a solicitat autorizarea judecătorului de instrucţie;

d) examinează contestaţiile asupra legalităţii măsurilor speciale de investigaţii efectuate de ofiţerul de investigaţii;

e) solicită conducătorului subdiviziunii specializate desemnarea ofiţerilor de investigaţii în grupul de ofiţeri de investigaţii;

f) în cadrul urmăririi penale, solicită conducătorului subdiviziunii specializate efectuarea de măsuri speciale de investigaţii concrete.

Articolul 15. Colaboratorii confidenţiali

(1) Colaboratorii confidenţiali sînt persoane care, printr-un acord scris sau verbal, se obligă să ofere ofiţerului de investigaţii informaţii, să participe la pregătirea şi efectuarea măsurilor speciale de investigaţii, precum şi să contribuie într-un alt mod, neinterzis de lege, la activităţile speciale de investigaţii.

(2) Antrenarea colaboratorilor confidenţiali la efectuarea măsurilor speciale de investigaţii poate fi realizată cu titlu oneros sau gratuit.

(3) Ofiţerii de investigaţii, după caz, pot încheia acorduri cu colaboratorii confidenţiali în numele autorităţii ale cărei subdiviziuni efectuează activitatea specială de investigaţii.

(4) Colaboratorii confidenţiali sînt obligaţi să păstreze secretul informaţiilor ce le-au devenit cunoscute în timpul efectuării măsurilor speciale de investigaţii şi să prezinte informaţii veridice.

(5) În scopul asigurării securităţii colaboratorilor confidenţiali, a membrilor familiilor şi a rudelor acestora, se permite efectuarea de măsuri speciale de investigaţii în vederea protecţiei lor în modul stabilit de lege. Informaţia despre colaboratorul confidenţial poate fi făcută publică doar cu acordul scris al acestuia.

(6) Ofiţerilor de investigaţii li se interzice să antreneze în activitatea specială de investigaţii, în calitate de colaboratori confidenţiali, deputaţi, judecători, procurori, ofiţeri de urmărire penală şi avocaţi.

(7) Activitatea colaboratorilor confidenţiali se află sub controlul conducătorilor autorităţilor ale căror subdiviziuni efectuează activitatea specială de investigaţii şi al conducătorilor subdiviziunilor specializate respective.

Articolul 16. Asistenţa acordată subiecţilor activităţii speciale de investigaţii

(1) Persoanele fizice şi juridice, indiferent de forma de proprietate, sînt obligate să acorde asistenţă subdiviziunilor specializate, să pună imediat la dispoziţia acestora informaţiile solicitate, precum şi, în măsura posibilităţilor, bunuri mobile şi imobile, alte obiecte şi documente necesare pentru realizarea măsurilor speciale de investigaţii.

(2) Persoanele juridice prestatoare de servicii poştale şi de comunicaţii electronice sînt obligate să asigure echipamentele şi condiţiile tehnice necesare pentru înfăptuirea de către subdiviziunile specializate a măsurilor speciale de investigaţii, precum şi să întreprindă acţiuni pentru păstrarea confidenţialităţii conţinutului, metodelor şi tacticii acestor măsuri.

Articolul 17. Garanţiile şi protecţia socială a ofiţerilor de investigaţii

(1) Asupra ofiţerilor de investigaţii se extind garanţiile protecţiei juridice şi sociale a colaboratorilor autorităţilor în care sînt încadraţi.

(2) Nimeni nu are dreptul să intervină în acţiunile legitime ale ofiţerilor de investigaţii, cu excepţia persoanelor nemijlocit împuternicite prin lege.

Capitolul III
MĂSURILE SPECIALE DE INVESTIGAŢII
Secţiunea 1
Procedura de dispunere a măsurilor speciale de investigaţii

Articolul 18. Măsurile speciale de investigaţii

(1) Pentru realizarea sarcinilor prevăzute de prezenta lege pot fi efectuate următoarele măsuri speciale de investigaţii:

1) cu autorizarea judecătorul de instrucţie, la demersul procurorului:

a) cercetarea domiciliului şi/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea şi înregistrarea audio şi video, a celor de fotografiat şi de filmat;

b) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea;

c) interceptarea şi înregistrarea comunicărilor şi imaginilor;

d) reţinerea, cercetarea, predarea, percheziţionarea sau ridicarea trimiterilor poştale;

e) monitorizarea conexiunilor comunicaţiilor telegrafice şi electronice;

f) monitorizarea sau controlul tranzacţiilor financiare şi accesul la informaţia financiară;

g) documentarea cu ajutorul metodelor şi mijloacelor tehnice, precum şi localizarea sau urmărirea prin sistem de poziţionare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;

h) colectarea informaţiei de la furnizorii de servicii de comunicaţii electronice;

2) cu autorizarea procurorului:
a) identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicaţii electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic;
b) urmărirea vizuală;
c) controlul transmiterii banilor sau a altor valori materiale extorcate;
d) investigaţia sub acoperire;
e) supravegherea transfrontalieră;
f) livrarea controlată;
g) colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată;
h) cercetarea obiectelor şi documentelor;
i) achiziţia de control;
3) cu autorizarea conducătorului subdiviziunii specializate:
a) chestionarea;
b) culegerea informaţiei despre persoane şi fapte;
c) identificarea persoanei.
(2) Lista măsurilor specificate la alin. (1) este exhaustivă şi poate fi modificată sau completată doar prin lege.
(3) Măsurile prevăzute la alin. (1) pct. 1), precum şi cele prevăzute la alin. (1) pct. 2) lit. c), e), şi f) se efectuează numai în cadrul unui proces penal, conform Codului de procedură penală al Republicii Moldova. Celelalte măsuri prevăzute la alin. (1) pct. 2) se efectuează atît în cadrul unui proces penal, cît şi în afara acestuia. Măsurile prevăzute la alin. (1) pct. 3) se efectuează în afara procesului penal.
(4) Măsura specială de investigaţii prevăzută la alin. (1) pct. 2) lit. c) se efectuează doar de către subdiviziunile specializate ale Ministerului Afacerilor Interne şi ale Centrului Naţional Anticorupţie.
(5) În procesul efectuării măsurilor speciale de investigaţii se face uz de sisteme informaţionale, de aparate de înregistrare video şi audio, de aparate de fotografiat şi de filmat, de alte mijloace tehnice, dacă acestea au fost autorizate în modul stabilit de lege.
(6) Organizarea, metodele efectuării măsurilor speciale de investigaţii, procedurile interne de autorizare, regulile de întocmire a proceselor-verbale cu privire la gestionarea, păstrarea şi distrugerea materialelor obţinute, măsurile de asigurare a integrităţii şi confidenţialităţii acestora şi a confidenţialităţii activităţilor speciale de investigaţii, regulile de înfăptuire a operaţiunilor sub acoperire şi cu privire la conducerea şi gestionarea activităţii efectuate sub acoperire, modul de înregistrare a dosarelor speciale, precum şi utilizarea resurselor financiare alocate pentru efectuarea măsurilor speciale de investigaţii, sînt stabilite printr-un regulament comun al autorităţilor care efectuează activitate specială de investigaţii de comun acord cu Procuratura Generală.

Articolul 19. Temeiurile pentru efectuarea măsurilor speciale de investigaţii

(1) Temeiurile pentru efectuarea măsurilor speciale de investigaţii sînt:
1) circumstanţele neclare în legătură cu pornirea urmăririi penale;
2) informaţiile, devenite cunoscute, privind:
a) fapta prejudiciabilă în curs de pregătire, de comitere sau comisă, precum şi persoanele care o pregătesc, o comit ori au comis-o;
b) persoanele care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanţa de judecată ori care se eschivează de la executarea pedepsei penale;
c) persoanele dispărute fără urmă şi necesitatea stabilirii identităţii cadavrelor neidentificate;
d) circumstanţele care pun în pericol ordinea publică, securitatea militară, economică, ecologică sau de altă natură a statului;
e) circumstanţele ce pun în pericol securitatea investigatorului sub acoperire sau a membrilor familiei acestuia;
3) actele procesuale ale ofiţerului de urmărire penală, ale procurorului sau ale judecătorului de instrucţie în cauzele penale aflate în procedura acestora;
4) interpelările organizaţiilor internaţionale şi ale autorităţilor de drept ale altor state în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte;
5) raportul ofiţerului de investigaţii privind circumstanţele ce pun în pericol securitatea proprie, a familiei sale şi a persoanelor apropiate lui.
(2) Măsurile speciale de investigaţii se autorizează şi se înfăptuiesc în cazul cînd sînt îndeplinite cumulativ următoarele condiţii:
a) realizarea scopului procesului penal este imposibilă pe altă cale ori există un pericol pentru securitatea statului; şi
b) măsura specială de investigaţii este proporţională cu restrîngerea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Articolul 20. Procedura autorizării măsurilor speciale de investigaţii

(1) Măsurile speciale de investigaţii specificate la art. 18 alin. (1) pct. 1) se autorizează în condiţiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova.
(2) Măsurile speciale de investigaţii specificate la art. 18 alin. (1) pct. 2) se autorizează de către procuror din oficiu sau la demersul ofiţerului de urmărire penală, al ofiţerului de investigaţii sau al conducătorului subdiviziunii specializate în cadrul unui dosar special format şi înregistrat. În ordonanţa procurorului se va indica:

a) măsura concretă autorizată;
b) perioada pentru care a fost autorizată măsura;
c) identitatea atribuită investigatorului sub acoperire, precum şi activităţile pe care acesta le va desfăşura;
d) numele, prenumele, numărul de identificare al persoanei supuse măsurii speciale de investigaţii sau datele de identificare ale acesteia, dacă sînt cunoscute;
e) motivul efectuării măsurii speciale de investigaţii;
f) informaţia cu privire la aparatele tehnice necesare pentru efectuarea măsurii speciale de investigaţii.
(3) Măsurile prevăzute la art. 18 alin. (1) pct. 3) se dispun prin rezoluţie de către conducătorul subdiviziunii specializate din oficiu, precum şi la solicitarea ofiţerului de investigaţii, ofiţerului de urmărire penală sau a procurorului.
(4) Măsurile speciale de investigaţii autorizate trebuie să înceapă la data indicată în actul de dispunere sau cel tîrziu la data expirării termenului pentru care a fost autorizată.
(5) Ofiţerul de investigaţii care efectuează măsurile speciale de investigaţii, în termen de o lună de la data dispunerii măsurilor sau în termenul stabilit în actul de dispunere, va informa printr-un raport procurorul sau, după caz, conducătorul subdiviziunii specializate care a autorizat măsura specială de investigaţii despre rezultatele obţinute la implementarea măsurilor speciale de investigaţii.
(6) Dacă, în cadrul examinării raportului, procurorul sau conducătorul subdiviziunii specializate constată că nu sînt respectate condiţiile de efectuare a măsurii speciale de investigaţii sau că, prin măsura dispusă, se încalcă disproporţionat ori în mod vădit drepturile şi interesele legitime ale persoanelor, el dispune încetarea acesteia.
(7) Măsura specială de investigaţii se dispune pe o perioada de 30 de zile, cu posibilitatea prelungirii întemeiate pînă la 6 luni. Fiecare prelungire a duratei măsurii speciale de investigaţii nu poate depăşi termenul de 30 de zile. În cazul în care termenul de autorizare a efectuării măsurii speciale de investigaţii a fost prelungit pînă la 6 luni, se interzice autorizarea repetată a măsurii speciale de investigaţii pe acelaşi temei şi asupra aceluiaşi subiect, cu excepţia cazurilor de utilizare a investigatorilor sub acoperire sau de apariţie a circumstanţelor noi, precum şi a cazurilor de cercetare a faptelor legate de investigarea crimelor organizate şi a finanţării terorismului.
(8) Procurorul sau, după caz, conducătorul subdiviziunii specializate va dispune încetarea măsurii speciale de investigaţii înainte de expirarea termenului pentru care aceasta a fost autorizată imediat ce au dispărut temeiurile şi motivele ce au justificat autorizarea ei.
(9) În cazul în care temeiuri pentru efectuarea măsurilor speciale de investigaţii nu mai există, ofiţerul de investigaţii solicită procurorului sau, după caz, conducătorului subdiviziunii specializate încetarea imediată a acestor măsuri.
Articolul 21. Dosarul special
(1) La efectuarea măsurii speciale de investigaţii, ofiţerul de investigaţii este obligat să formeze dosar special în care include toate materialele acumulate. Formarea dosarului este supusă înregistrării obligatorii.
(2) Dosarul special nu poate servi drept temei pentru limitarea drepturilor şi libertăţilor omului prevăzute de lege.
(3) Categoriile dosarelor speciale, modul de gestionare, de încetare şi de nimicire a acestora sînt stabilite prin acte normative departamentale ale autorităţilor ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigaţii.
(4) Prin derogare de la alin. (3), dosarele speciale care conţin secret de stat se nimicesc după desecretizarea acestora conform Legii cu privire la secretul de stat.
(5) Fiecare dosar special va include un borderou al persoanelor care au luat cunoştinţă de materialele dosarului, în care se înscrie:
a) numele şi prenumele persoanei;
b) funcţia persoanei;
c) ziua, luna, anul şi ora aducerii la cunoştinţă a materialelor dosarului şi ziua, luna, anul şi ora finalizării acesteia;
d) semnătura persoanei.
Articolul 22. Consemnarea activităţii speciale de investigaţii
(1) Ofiţerul de investigaţii care efectuează măsura specială de investigaţii întocmeşte un proces-verbal pentru fiecare măsură autorizată de judecătorul de instrucţie sau de procuror, în care consemnează:
a) locul şi data efectuării măsurii, precum şi ora începerii şi finalizării acesteia;
b) funcţia, numele şi prenumele subiectului care întocmeşte procesul-verbal;
c) numele, prenumele şi statutul persoanelor care au participat la efectuarea măsurilor şi, după caz, adresele acestora, obiecţiile şi explicaţiile lor, cu excepţia datelor privind colaboratorii confidenţiali;
d) descrierea detaliată a faptelor constatate, precum şi a acţiunilor întreprinse în cadrul efectuării măsurii;
e) menţiunea privind fotografierea, filmarea, înregistrarea audio, utilizarea mijloacelor tehnice, condiţiile şi modalităţile de aplicare a acestora, obiectele faţă de care au fost aplicate aceste mijloace, precum şi rezultatele obţinute.
(2) La procesul-verbal se anexează, în plic sigilat, purtătorul material de informaţii care conţine rezultatele măsurilor speciale de investigaţii.
(3) Procesul-verbal şi purtătorul material de informaţii se anexează la dosarul special, format în condiţiile prezentei legi.
(4) La încetarea măsurii speciale de investigaţii sau la solicitarea procurorului, ofiţerul de investigaţii care a efectuat măsura transmite acestuia procesul-verbal, la care se anexează toate materialele acumulate în cadrul efectuării măsurii speciale de investigaţii autorizate. Procurorul examinează şi se pronunţă, prin ordonanţă, asupra legalităţii implementării măsurii efectuate.
(5) În cazul în care constată că măsura specială de investigaţii s-a efectuat cu încălcarea vădită a drepturilor şi libertăţilor

omului sau că ofiţerul de investigaţii a acţionat cu depăşirea prevederilor ordonanţei de autorizare, procurorul declară nulă măsura întreprinsă şi dispune, prin ordonanţă, nimicirea imediată a purtătorului material de informaţii şi a materialelor acumulate pe parcursul efectuării măsurii speciale de investigaţii. Ordonanţa procurorului poate fi atacată la procurorul ierarhic superior.

(6) În cazul în care se constată, prin ordonanţă, legalitatea efectuării măsurii speciale de investigaţii, procurorul informează persoanele care au fost supuse măsurii speciale de investigaţii.

(7) Din momentul informării, prevăzută la alin. (6), persoana supusă măsurii speciale de investigaţii are dreptul să ia cunoştinţă de procesul-verbal privind efectuarea măsurii speciale de investigaţii şi de ordonanţa procurorului cu privire la legalitatea măsurii efectuate.

(8) Măsurile speciale de investigaţii autorizate de către conducătorul subdiviziunii specializate se consemnează într-un raport şi se prezintă acestuia.

Articolul 23. Accesul la sistemele informaţionale

Ofiţerii de investigaţii, în limitele dosarului special, au acces gratuit la datele sistemelor informaţionale, cu excepţiile prevăzute de legile respective.

Articolul 24. Utilizarea rezultatelor măsurilor speciale de investigaţii

(1) Rezultatele măsurilor speciale de investigaţii pot servi drept temei pentru efectuarea altor măsuri speciale de investigaţii în scopul prevenirii criminalităţii şi asigurării securităţii statului, ordinii publice, precum şi în calitate de probe dacă au fost efectuate în cadrul unei cauze penale.

(2) Informaţia despre forţele (cu excepţia persoanelor care acordă sprijin autorităţilor ce efectuează măsuri speciale de investigaţii), mijloacele, sursele, metodele, planurile şi rezultatele activităţii speciale de investigaţii, precum şi despre organizarea şi tactica desfăşurării măsurilor speciale de investigaţii, care constituie secret de stat, poate fi desecretizată numai în conformitate cu legislaţia.

(3) În cazul în care ofiţerul de investigaţii constată o bănuială rezonabilă cu privire la săvîrşirea sau la pregătirea săvîrşirii unei infracţiuni, el transmite imediat, prin raport, toate materialele organului de urmărire penală.

(4) Utilizarea rezultatelor unei măsuri speciale de investigaţii specificate la art. 18 alin. (1) pct. 2) din cadrul unui dosar special într-un alt dosar special se efectuează doar cu autorizarea procurorului care a autorizat măsura iniţială.

Articolul 25. Confidenţialitatea datelor cu privire la măsurile speciale de investigaţii

(1) Toate datele acumulate în timpul efectuării măsurii speciale de investigaţii constituie informaţie oficială cu accesibilitate limitată sau secret de stat.

(2) Orice divulgare a datelor specificate la alin. (1) atrage răspunderea prevăzută de lege.

Articolul 26. Procedura de contestare a măsurilor speciale de investigaţii efectuate în afara urmăririi penale

(1) Ordonanţa procurorului prin care a fost autorizată măsura specială de investigaţii sau prin care s-a constatat legalitatea efectuării ei se contestă la procurorul ierarhic superior de către:

a) ofiţerul de investigaţii care a solicitat autorizarea măsurii speciale de investigaţii şi/sau care a efectuat măsura specială de investigaţii;

b) persoana căreia, prin efectuarea măsurii speciale de investigaţii, i s-au încălcat drepturile şi libertăţile fundamentale.

(2) Persoanele menţionate la alin. (1) sînt în drept să atace ordonanţa cu privire la:

a) refuzul procurorului de a autoriza măsura specială de investigaţii;

b) legalitatea implementării măsurii speciale de investigaţii;

c) declararea nulă a rezultatelor măsurilor speciale de investigaţii.

(3) Cererea de contestare se adresează procurorului ierarhic superior în termen de 15 zile de la data aducerii la cunoştinţă a ordonanţei şi se depune direct acestuia sau procurorului care a emis actul contestat. În cazul cînd cererea de contestare a fost depusă procurorului care a emis actul contestat, acesta este obligat ca, în termen de 48 de ore de la primirea ei, să o înainteze procurorului ierarhic superior, însoţită de explicaţiile sale, de procesul-verbal privind efectuarea măsurilor speciale de investigaţii şi de materialele acumulate în legătură cu efectuarea acesteia, după caz.

(4) Pentru a asigura examinarea cererii de contestare, ofiţerul de investigaţii sau conducătorul subdiviziunii specializate va pune la dispoziţia procurorului ierarhic superior materialele necesare în legătură cu cererea de contestare, cu excepţia datelor despre persoanele care au contribuit în mod substanţial la efectuarea măsurii speciale de investigaţii.

(5) Procurorul ierarhic superior examinează cererea de contestare în termen de 5 zile şi dispune:

a) anularea ordonanţei procurorului, cu indicarea acţiunilor ce urmează a fi întreprinse de către acesta; sau

b) menţinerea ordonanţei în vigoare.

(6) Ordonanţa procurorului ierarhic superior este irevocabilă.

(7) Măsurile speciale de investigaţii autorizate de către conducătorul subdiviziunii specializate se contestă la conducătorul autorităţii a cărei subdiviziune efectuează activitatea specială de investigaţii.

Secţiunea a 2-a
Definirea măsurilor speciale de investigaţii

Articolul 27. Măsurile speciale de investigaţii ce se efectuează doar în cadrul urmăririi penale

Măsurile speciale de investigaţii ce se autorizează doar în cadrul urmăririi penale se efectuează în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova.

Articolul 28. Identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicaţii electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic

(1) Identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicaţii electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic constă în solicitarea unui furnizor de servicii de a identifica abonatul, proprietarul sau utilizatorul unui sistem de telecomunicaţii, al unui mijloc de telecomunicaţii ori al unui punct de acces la un sistem informatic sau de a oferi informaţii despre faptul că un anumit mijloc de comunicaţii sau un anumit punct de acces la un sistem informatic este folosit sau este activ ori a fost folosit sau a fost activ la o anumită dată.

(2) Ordonanţa de dispunere a măsurii speciale de investigaţii, pe lîngă elementele prevăzute la art. 20 alin. (2), va mai conţine:

a) datele de identificare ale furnizorului de servicii care dispune sau care ţine la control informaţiile specificate la alin. (1);

b) datele de identificare ale abonatului, proprietarului sau utilizatorului, în cazul cînd sînt cunoscute, motivarea îndeplinirii condiţiilor de dispunere a măsurii speciale de investigaţii;

c) menţiunea cu privire la obligaţia persoanei sau a furnizorului de servicii de a comunica imediat, în condiţii de confidenţialitate, informaţiile solicitate.

Articolul 29. Urmărirea vizuală

Urmărirea vizuală reprezintă relevarea şi fixarea acţiunilor persoanei, a unor imobile, a mijloacelor de transport şi a altor obiecte.

Articolul 30. Investigaţia sub acoperire

(1) Investigaţia sub acoperire se autorizează pe perioada necesară descoperirii faptului existenţei infracţiunii.

(2) Investigaţia sub acoperire se dispune prin ordonanţă, în care se va indica:

a) măsura specială de investigaţii autorizată;

b) perioada pentru care a fost autorizată măsura specială de investigaţii;

c) identitatea atribuită investigatorului sub acoperire, precum şi activităţile pe care acesta le va desfăşura;

d) persoana sau persoanele supuse măsurii speciale de investigaţii ori datele de identificare ale acestora dacă sînt cunoscute.

(3) În cazul în care apreciază necesitatea folosirii investigatorului sub acoperire, a dispozitivelor tehnice pentru obţinerea fotografiilor ori a înregistrărilor audio sau video, procurorul sesizează judecătorul de instrucţie în vederea emiterii unei încheieri pentru efectuarea măsurii speciale de investigaţii.

(4) Investigatorii sub acoperire sînt angajaţi, special desemnaţi în acest scop, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informaţii şi Securitate, Centrului Naţional Anticorupţie, Departamentului instituţiilor penitenciare al Ministerului Justiţiei ori sînt persoane antrenate pentru efectuarea unei măsuri speciale de investigaţii concrete. Investigatorii sub acoperire efectuează măsura specială de investigaţii pe durata perioadei determinate în ordonanţa procurorului.

(5) Investigatorul sub acoperire culege date şi informaţii pe care le pune, în totalitate, la dispoziţia procurorului care a autorizat măsura specială de investigaţii.

(6) Investigatorului sub acoperire i se interzice să provoace comiterea de infracţiuni.

(7) Autorităţile publice pot folosi sau pot pune la dispoziţia investigatorului sub acoperire orice înscrisuri sau obiecte necesare pentru efectuarea măsurii speciale de investigaţii autorizate. Persoana care foloseşte sau pune la dispoziţie înscrisurile sau obiectele nu poartă răspundere pentru aceasta.

(8) Investigatorii sub acoperire pot fi audiaţi ca martori în cadrul procesului penal. Pentru motive întemeiate, investigatorul sub acoperire poate fi audiat în condiţiile Legii cu privire la protecţia martorilor şi altor participanţi la procesul penal.

Articolul 31. Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată

Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată constă în depistarea, ridicarea fizică şi conservarea suportului material de informaţie (obiecte, substanţe) în scopul comparării acestor mostre cu materialele de care deja dispun subdiviziunile specializate sau în scopul depistării ulterioare a obiectelor identice cu obiectele ce prezintă interes special.

Articolul 32. Cercetarea obiectelor şi documentelor

(1) Cercetarea obiectelor şi documentelor constă în aprecierea acestora, din punct de vedere ştiinţific, pentru a depista semnele activităţii criminale, în studierea conţinutului, în contrapunerea cu alte obiecte şi acte necesare pentru determinarea realităţii obiective.

(2) Cercetarea obiectelor şi documentelor se efectuează de către ofiţerii de investigaţii cu participarea, după caz, a specialistului care posedă cunoştinţe necesare pentru studierea lor.

Articolul 33. Achiziţia de control

Achiziţia de control constă în cumpărarea de servicii sau bunuri aflate în circulaţie liberă, limitată sau interzisă, în scopul efectuării unor constatări tehnico-ştiinţifice sau expertize judiciare ori în scopul investigării unei infracţiuni sau identificării făptuitorilor care au săvîrşit această infracţiune

Articolul 34. Chestionarea

Chestionarea constă în comunicarea nemijlocită a ofiţerului de investigaţii şi a altor persoane împuternicite de către acesta cu persoanele care posedă sau care dispun de informaţii despre fapte, evenimente, circumstanţe sau persoane care prezintă interes.

Articolul 35. Culegerea informaţiei despre persoane şi fapte

Culegerea informaţiei despre persoane şi fapte constă în dobîndirea informaţiei despre persoane fizice şi juridice, despre faptele, evenimentele, circumstanţele care prezintă interes prin studierea nemijlocită a documentelor, a materialelor, a bazelor de date, prin întocmirea de solicitări adresate persoanelor fizice şi juridice care posedă sau care dispun de informaţia nominalizată.

Articolul 36. Identificarea persoanei

Identificarea persoanei constă în stabilirea persoanei după semnalmentele statice (amprente digitale, componenţa sîngelui şi a salivei, urme de miros şi urme lăsate la locul infracţiunii) şi dinamice (mers, gesticulare, mimică etc.), precum şi prin intermediul fotorobotului şi al altor metode ce dau posibilitate de a stabili persoana cu o probabilitate sporită.

Capitolul IV
ASIGURAREA FINANCIARĂ A ACTIVITĂŢII SPECIALE DE INVESTIGAŢII

Articolul 37. Finanţarea activităţii speciale de investigaţii

(1) Autorităţilor ale căror subdiviziuni specializate sînt împuternicite cu efectuarea activităţii speciale de investigaţii li se alocă de la bugetul de stat mijloace financiare în scopul realizării prezentei legi.

(2) Controlul asupra utilizării mijloacelor financiare alocate pentru activitatea specială de investigaţii este exercitat de către conducătorii autorităţilor respective, precum şi de către un reprezentant al Ministerului Finanţelor special împuternicit, conform regulilor speciale aprobate de Guvern.

Capitolul V
CONTROLUL ŞI COORDONAREA ACTIVITĂŢII SPECIALE DE INVESTIGAŢII

Articolul 38. Controlul parlamentar

(1) Controlul parlamentar asupra activităţii speciale de investigaţii este exercitat de către Comisia securitate naţională, apărare şi ordine publică.

(2) Autorităţile care efectuează activitatea specială de investigaţii sînt obligate să prezinte Procurorului General, pînă la data de 15 ianuarie a anului următor, un raport cu privire la activitatea specială de investigaţii, care va cuprinde:

a) numărul de măsuri speciale de investigaţii autorizate;

b) numărul de măsuri speciale de investigaţii anulate;

c) rezultatele măsurilor speciale de investigaţii.

(3) Procurorul General, în baza rapoartelor prezentate şi în baza informaţiei de care dispune procuratura, prezintă Comisiei securitate naţională, apărare şi ordine publică raportul final al activităţii speciale de investigaţii pînă la data de 15 februarie a fiecărui an.

(4) Comisia securitate naţională, apărare şi ordine publică poate solicita, în limitele competenţei, orice informaţie suplimentară cu privire la activitatea specială de investigaţii, cu excepţia dosarelor speciale, dacă consideră că raportul prezentat este incomplet.

Articolul 39. Controlul exercitat de procuror

(1) Controlul asupra executării prezentei legi se efectuează de către procurorii ierarhic superiori.

(2) Controlul se efectuează în baza plîngerilor depuse de către persoanele ale căror drepturi şi interese legitime se presupune că au fost încălcate sau din oficiu în cazul cînd activitatea specială de investigaţii a fost autorizată de procuror ori autorizarea a fost solicitată de către judecătorul de instrucţie.

(3) Procurorii ierarhic superiori care efectuează controlul au drept de acces la informaţiile ce constituie secret de stat în modul stabilit de lege.

(4) Activitatea colaboratorilor confidenţiali se află sub controlul Procurorului General sau al unui procuror special împuternicit prin ordinul Procurorului General.

Articolul 40. Controlul departamental

(1) Controlul departamental asupra activităţii ofiţerilor de investigaţii se realizează de către conducătorul organului ce efectuează activitatea specială de investigaţii.

(2) Conducătorul organului ce efectuează activitatea specială de investigaţii exercită controlul prin solicitarea la control a dosarelor speciale.

Articolul 41. Coordonarea activităţii special de investigaţii

(1) Activitatea specială de investigaţii este coordonată de către Consiliul de coordonare, constituit pe lîngă Procurorul General.

(2) Din componenţa Consiliului de coordonare fac parte Procurorul General, care este, concomitent, şi preşedintele Consiliului, şi conducătorii subdiviziunilor specializate. Consiliul de coordonare îşi exercită activitatea în baza regulamentului aprobat de către Procurorul General.

Capitolul VI
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 42

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 6 luni de la data publicării.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi,va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea

legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege.

(3) Măsurile speciale de investigaţii aflate în proces de implementare vor fi efectuate, pînă la încetarea acestora, în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova şi ale Legii nr. 45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigaţii.

(4) La data intrării în vigoare a prezentei legi, persoanele care, conform Legii nr. 45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigaţii, au activat în cadrul subdiviziunilor specializate vor continua să activeze în calitate de ofiţeri de investigaţii.

(5) La data intrării în vigoare a prezentei legi, Legea nr. 45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigaţii (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 11–13, art. 38), cu modificările şi completările ulterioare, se abrogă.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 59. Chişinău, 29 martie 2012.

9. HOTĂRÎRE privind aprobarea Strategiei de reformare a Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova şi a Planului de acţiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a Serviciului de Informaţiişi Securitate al Republicii Moldova pentruAnii 2014–2018 nr. 230 din 10.10.2013

http://sis.md/sites/default/files/legislatie/strategia.pdf

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art.1. – Se aprobă:

a) Strategia de reformare a Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, conform anexei nr.1;

b) Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova pentru Anii 2014–2018, conform anexei nr.2.

Art.2. – Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova va prezenta anual Preşedintelui Republicii Moldova şi Parlamentului un raport despre măsurile întreprinse în vederea realizării Strategiei şi a Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia.

Art.3. – Consiliul Suprem de Securitate va monitoriza procesul de realizare deplină a Strategiei şi a Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia, va evalua măsurile întreprinse şi rezultatele obţinute.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Igor CORMAN**

Chişinău, 10 octombrie 2013.
Nr.230.

Anexa nr.1

STRATEGIA
de reformare a Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova

Capitolul I
DESCRIEREA SITUAŢIEI ŞI DEFINIREA PROBLEMEI

Secţiunea 1
Descrierea situaţiei actuale

1. Evoluţia principalelor riscuri şi ameninţări privind securitatea naţională şi angajamentele Republicii Moldova în vederea consolidării mediului general de stabilitate impun amplificarea rolului statului în calitatea sa

de generator de securitate.

2. Agenda strategică globală este marcată de tranziţia spre o percepere mai largă a ceea ce înseamnă "securitate" ca paradigmă a acţiunii statului. În acest sens, drept imperativ al politicilor de securi tate în plan naţional poate fi conturată redirecţionarea funcţiilor Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova (în continuare – *Serviciu*) de pe segmentul securităţii statului pe un palier mai larg – cel al securităţii naţionale. Aceasta condiţionează extrapolarea conceptului "securitate de stat" la cel de "securitate naţională" prin ajustarea reglementărilor juridice în domeniu. Modificarea respectivă de concept şi conţinut se impune şi în vederea implementării principiilor democratice. Or asocierea noţiunii

de “securitate” în exclusivitate cu “securitatea statului”, fără a lua în calcul securitatea cetăţeanului şi a societăţii, constituie o abordare specifică sistemului autoritar, unei mentalităţi vechi, manifestată inclusiv printr-un conservatism avansat.

În această ordine de idei, documentele de politici naţionale ale Republicii Moldova determină Serviciul să se adapteze conceptual şi funcţional la modelul structurilor moderne de intelligence, prin perfecţionarea cadrului legislativ, prin aplicarea unor viziuni, practici, procedee şi mecanisme mai performante în activitatea informativă şi contrainformativă.

3. Excluderea Serviciului din componenţa executivului, delegarea funcţiei de coordonare a activităţii către Preşedintele Republicii Moldova, instituirea controlului parlamentar asupra activităţii acestuia, detaşarea din componenţă a Trupelor de Grăniceri, excluderea competenţei de urmărire penală, precum şi demilitarizarea Serviciului au fost etape de reformare, modernizare şi adaptare a instituţiei la rigorile statului de drept. În acelaşi timp, aceste acţiuni au reuşit să asigure echilibrul în exercitarea actului decizional de către instituţiile abilitate.

4. Actualmente, potrivit art.1 alin.(1) şi (2) din Legea nr.753-XIV din 23 decembrie 1999, Serviciul este organul de stat specializat în domeniul asigurării securităţii de stat. Activitatea Serviciului este coordonată de către Preşedintele Republicii Moldova, în limitele competenţei sale, şi este supusă controlului parlamentar. Reglementările specificate, în mare parte, corespund rigorilor caracteristice serviciilor de informaţii şi securitate moderne. Cu toate acestea, locul Serviciului în sistemul organelor administraţiei publice centrale de specialitate nu este clar determinat, ceea ce impune ajustarea normelor juridice relevante la standardele europene.

5. Eficacitatea funcţionării sistemului naţional de securitate este condiţionată de influenţa unui şir de factori externi, interni şi instituţionali.

1) Dintre factorii externi pot fi evidenţiaţi:

a) diversificarea fenomenelor cu potenţial de periclitare a securităţii naţionale şi apariţia unor pericole asimetrice (de exemplu: criminalitatea organizată, inclusiv cea transfrontalieră, infracţiunile cibernetice, terorismul etc.);

b) caracterul transnaţional al unor ameninţări;

c) evoluţia tehnologiei informaţiei, apariţia noilor ameninţări cibernetice şi utilizarea frecventă a instrumentelor/tehnologiilor/sistemelor informaţionale la săvîrşirea infracţiunilor contra securităţii de stat;

d) intensificarea proceselor de migraţie;

e) schimbările de ordin politic, geostrategic, economic, ecologic etc., atestate pe arena internaţională, care pot leza interesele naţionale de securitate; f)

încercările de ingerinţă în politica statului.

2) Dintre factorii interni pot fi identificaţi:

a) obiectivul de integrare europeană – scop strategic major care determină necesitatea ajustării Serviciului la standardele serviciilor speciale europene din ţările cu democraţie consolidată;

b) nivelul de democratizare a societăţii şi transformările democratice din societate;

c) antrenarea Republicii Moldova în cadrul unor noi iniţiative, organisme, structuri regionale şi internaţionale, unde sînt abordate subiecte de securitate;

d) polarizarea şi fragmentarea societăţii cu privire la definirea clară a vectorului de orientare social-politică şi economică a Republicii Moldova;

e) existenţa, pe teritoriul din stînga Nistrului al Republicii Moldova, a unei structuri pseudostatale. 3)

Dintre factorii instituţionali se disting:

a) calitatea politicilor instituţionale;

b) disfuncţiile managementului şi ale activităţii interne a Serviciului;

c) percepţia personalului cu privire la locul, rolul şi misiunea Serviciului;

d) abilităţile profesionale ale efectivului Serviciului de a gestiona riscurile, provocările şi ameninţările privind securitatea naţională;

e) gradul de eficienţă funcţională a Serviciului;

f) nivelul de dotare cu echipament şi mijloace tehnice speciale a Serviciului;

g) nivelul de asigurare financiară a Serviciului.

6. Serviciului îi revine rolul-cheie în prevenirea, minimalizarea şi anihilarea proceselor de insecuritate prin identificarea anticipată a ameninţărilor şi a riscurilor, prin evaluarea provocărilor şi a oportunităţilor strategice, prin aplicarea unor mijloace tehnice eficiente, prin informarea autorităţilor competente în vederea adoptării deciziilor ce se impun.

7. Pe lîngă factorii enumeraţi mai sus, în mediul actual de securitate există anumite circumstanţe care dictează reformarea Serviciului. Printre acestea pot fi menţionate:

1) imperfecţiunea cadrului normativ care determină locul, rolul, competenţa şi responsabilitatea Serviciului în sistemul de securitate naţională;

2) încercările de influenţare politică;

3) modificarea cadrului normativ la iniţiativa unor autorităţi, altele decît Serviciul, fără a lua în calcul necesitatea relaţionării cu cerinţele procesului de asigurare a securităţii naţionale, ceea ce poate afecta reforma demarată şi succesul altor activităţi de importanţă statală;

4) interferenţa de competenţe cu alte autorităţi publice în anumite domenii de activitate (securitate economică, corupţie, terorism etc.);

5) suprapunerea acţiunilor, coordonarea deficientă a lor, prevalarea intereselor instituţionale, conflictul de interese;

6) apariţia unor noi obligaţii în procesul de integrare europeană;

7) posibilităţile operaţionale reduse, condiţionate de capacităţile umane, profesionale, financiare, materiale, tehnice limitate;

8) protecţia socială şi asigurarea financiară insuficiente ale personalului în raport cu condiţiile specifice de activitate, cu interdicţiile şi restricţiile ce survin în exercitarea unor drepturi şi libertăţi;

9) finanţarea bugetară insuficientă a Serviciului, absenţa de mecanisme care să asigure direcţionarea resurselor financiare în virtutea principiului eficienţei, decalajul dintre necesităţile financiare şi acoperirea reală a acestora;

10) aşteptările ascendente ale cetăţeanului, ale societăţii şi ale statului faţă de Serviciu, care necesită reacţii prompte şi calitative;

11) transparenţa insuficientă a Serviciului, precum şi percepţia eronată a opiniei publice cu privire la rolul, locul şi competenţa Serviciului;

12) încrederea scăzută a cetăţeanului în instituţiile statului.

8. Direcţiile de reformare a Serviciului se axează, în special, pe dezvoltarea abilităţii instituţional-funcţionale de a preveni şi a contracara acţiunile cu potenţial de periclitare a intereselor de securitate naţională.

9. Procesul de reformare urmează a fi realizat prin sporirea calităţii politicilor instituţionale şi a managementului funcţional, prin antrenarea mai eficientă a potenţialului uman, informativ, contrainformativ şi operativ-tehnic în soluţionarea sarcinilor de competenţă, prin crearea şi implementarea de noi sisteme de culegere şi prelucrare a informaţiilor relevante pentru asigurarea securităţii naţionale, prin flexibilizarea cadrului de acţiune şi anihilarea factorilor ce creează disfuncţii în mecanismul operaţional şi administrativ.

Secţiunea a 2-a
Contextul şi factorii determinanţi ai reformei

10. Strategia de reformare a Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova (în continuare – *Strategie*) oferă cadrul de politici pe termen mediu privind dezvoltarea Serviciului în scopul atingerii unui nivel calitativ superior, corespunzător rigorilor mediului actual de securitate.

11. Obiectivul reformării Serviciului se regăseşte în diverse documente de politici naţionale, cum ar fi: Programul de activitate al Guvernului "Integrarea Europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare" 2009– 2013, Programul de activitate al Guvernului "Integrarea europeană: Libertate, Democraţie, Bunăstare" 2011–2014, Planul individual de acţiuni al parteneriatului Republica Moldova – NATO, actualizat. Decizia de a ajusta atribuţiile şi funcţiile Serviciului la rigorile statului de drept şi ale comunităţilor informative moderne a fost impulsionată şi de necesitatea realizării prevederilor Concepţiei securităţii naţionale a Republicii Moldova, aprobată prin Legea nr.112-XVI din 22 mai 2008, care stabileşte principiile, valorile generale, obiectivele, liniile directorii de bază ale securităţii naţionale, precum şi ameninţările, riscurile şi vulnerabilităţile cu impact asupra securităţii naţionale a Republicii Moldova, precum şi a prevederilor Strategiei securităţii naţionale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.153 din 15 iulie 2011.

Capitolul II
SCOPUL ŞI OBIECTIVELE GENERALE

12. Scopul principal al reformării Serviciului constă în consolidarea capacităţilor de asigurare eficientă a securităţii naţionale a Republicii Moldova.

13. Strategia de reformare a Serviciului este axată pe amplificarea dimensiunii calitative a activităţii acestuia, pe optimizarea funcţională şi pe ameliorarea proceselor de management, cu delimitarea clară a competenţelor şi responsabilităţilor instituţionale, atît în plan naţional, cît şi departamental, exercitarea eficientă şi transparentă a atribuţiilor. Pentru aceasta, Strategia îşi propune realizarea următoarelor obiective generale:

1) asigurarea independenţei în activitate a Serviciului;

2) eficientizarea capacităţilor instituţionale în principalele domenii de activitate;

3) responsabilizarea Serviciului în raport cu societatea şi consolidarea controlului democratic asupra Serviciului.

Capitolul III
ASIGURAREA INDEPENDENŢEI ÎN ACTIVITATE A SERVICIULUI

Secţiunea 1
Analiza problemei

14. Caracterul ambiguu al unor prevederi din Legea nr.753-XIV din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova generează premize de incertitudine în legătură cu poziţionarea Serviciului în sistemul naţional de securitate. Potrivit art.1 din lege, activitatea Serviciului este coordonată de către Preşedintele Republicii Moldova, în limitele competenţei sale, şi este supusă controlului parlamentar. Prin urmare, legea nu stabileşte limitele coordonării activităţii Serviciului de către Preşedinte şi nu determină expres procedura de efectuare a controlului parlamentar.

În acest sens, se impune reglementarea, prin lege, a limitelor coordonării activităţii Serviciului de către şeful statului, a procedurii de efectuare a controlului parlamentar asupra activităţii Serviciului de către o comisie specială a Parlamentului, precum şi reglementarea constituirii, organizării şi funcţionării acestei comisii printr-un regulament aprobat de Parlament.

15. Independenţa în activitate a Serviciului presupune libertatea de a acţiona, în limita competenţelor instituţionale, în strictă conformitate cu prevederile legislaţiei în vigoare, fără a fi influenţat de factori subiectivi atît externi, cît şi/sau instituţionali. În calitate de factori subiectivi de influenţă externă pot fi considerate constrîngerile exercitate de exponenţii clasei politice, ai mediului de afaceri şi ai societăţii civile etc. Din categoria factorilor subiectivi instituţionali de influenţă internă pot fi menţionaţi: conflictul de interese instituţionale, vulnerabilitatea faţă de fenomenul corupţiei, insuficienţa garantării condiţiilor clare de avansare în carieră, fluxul de cadre etc.

16. Cadrul legal trebuie să asigure îndeplinirea calitativă a atribuţiilor Serviciului, delegate prin legislaţia în vigoare, indiferent de posibilele constrîngeri exercitate de unii exponenţi ai clasei politice, ai mediului de afaceri sau ai societăţii civile, astfel încît Serviciul să nu poată fi utilizat drept instrument de realizare a intereselor personale sau de grup, ci exclusiv la asigurarea intereselor securităţii naţionale.

Pentru a asigura independenţa în activitate a Serviciului se impune delimitarea clară a funcţiilor:

- de coordonare, prin elaborarea politicilor de securitate naţională şi prin identificarea clară a sarcinilor şi priorităţilor Serviciului, şi de evaluare a implementării acestora (funcţii atribuite Preşedintelui Republicii Moldova);
- de realizare a sarcinilor şi priorităţilor identificate şi de asigurare nemijlocită a securităţii naţionale (misiune ce revine Serviciului);
- de control asupra activităţilor desfăşurate (funcţie atribuită Parlamentului, Procuraturii, instanţelor judecătoreşti şi Curţii de Conturi).

Secţiunea a 2-a
Obiective specifice

17. Asigurarea independenţei în activitate a Serviciului implică următoarele obiective specifice:

1) perfecţionarea cadrului normativ în vederea integrării organice a politicilor de dezvoltare instituţională cu cele naţionale de securitate, care prevede:

a) delimitarea competenţelor Serviciului şi ajustarea lor la standardele serviciilor speciale din ţările cu democraţie consolidată (inclusiv prin elaborarea şi adoptarea unui ca dru normativ distinct, stabilirea concretă a misiunii Serviciului, revizuirea structurii, denumirii, simbolicii acestuia etc.);

b) neadmiterea implicărilor din exterior în activitatea Serviciului, precum şi prevenirea antrenării angajaţilor Serviciului în manifestări cu caracter incompatibil funcţiei exercitate;

c) definirea clară a funcţiilor de coordonare şi evaluare a activităţii Serviciului, exercitate de către Preşedintele Republicii Moldova, şi eficientizarea controlului parlamentar;

d) revizuirea mandatului conducerii Serviciului în vederea asigurării stabilităţii acestuia;

2) consolidarea componentei de securitate organizaţională (protecţia fizică, procedurală şi informaţională a personalului), care prevede:

a) revizuirea managementului resurselor umane la toate etapele de accedere în funcţie şi de exercitare a serviciului special (selectarea, verificarea, angajarea, îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, instruirea personalului etc.);

b) consolidarea metodelor şi mijloacelor de implementare a politicilor de securitate şi de respectare a regimului secret în cadrul Serviciului;

c) perfecţionarea sistemului de garanţii sociale şi juridice ale ofiţerului de informaţii şi securitate (în continuare – *ofiţer de informaţii*).

Capitolul IV
EFICIENTIZAREA CAPACITĂŢILOR INSTITUŢIONALE ÎN PRINCIPALELE DOMENII DE ACTIVITATE

Secţiunea 1
Analiza problemei

18. Posibilităţile şi capacităţile relativ limitate ale Serviciului, în raport cu evoluţia principalelor riscuri şi ameninţări privind securitatea naţională şi cu necesităţile de asigurare a securităţii naţionale, impun ajustarea competenţelor Serviciului la rigorile mediului actual de securitate.

19. Eficientizarea capacităţilor instituţionale presupune redimensionarea calitativă şi cantitativă a activităţii Serviciului prin sporirea potenţialului la culegerea operativă de informaţii, procesarea, analiza, prognozarea, evaluarea, planificarea, utilizarea şi diseminarea lor, elaborarea produsului finit, prin perfecţionarea managementului intern şi alocarea resurselor necesare acestui sector în vederea obţinerii unor rezultate palpabile.

20. Ineficienţa mecanismului actual de planificare strategică a activităţii Serviciului, condiţionată inclusiv de imperfecţiunea modului de stabilire a direcţiilor prioritare de către Preşedintele Republicii Moldova (de comun acord cu Consiliul Suprem de Securitate), precum şi lipsa reacţiilor de răspuns din partea beneficiarilor produselor de intelligence generează neconcordanţe între abordarea instituţională şi vectorii de politică internă şi externă ai statului. Astfel, stabilirea de către Serviciu a obiectivelor prioritare pe termen scurt sau mediu poate fi subiectivă şi diferită faţă de accentele fixate prin politicile naţionale de securitate. În acest sens, este necesară delimitarea clară a prerogativelor de coordonare a activităţii Serviciului şi revizuirea criteriilor de planificare a ei (elaborarea, în limita competenţelor Serviciului stabilite prin lege, a unui caiet de sarcini pe un termen determinat).

21. Ritmul de dezvoltare a fenomenelor cu potenţial de periclitare a securităţii naţionale şi apariţia noilor ameninţări şi riscuri depăşesc posibilităţile tehnico-materiale ale Serviciului. Resursele umane ale Serviciului sînt în imposibilitate de a răspunde corespunzător pericolelor asimetrice fără utilizarea mijloacelor care să corespundă nivelului mondial contemporan de dezvoltare a tehnologiilor informaţionale şi gradului înalt de utilizare a acestora în activitatea de subminare a securităţii naţionale.

Lipsa de softuri, tehnologii şi utilaje speciale performante constituie un factor obiectiv ce reduce potenţialul de reacţie al Serviciului. Aşadar, asigurarea financiară insuficientă, care nu acoperă necesităţile tehnice, operativ-tehnice şi ale activităţii speciale de investigaţii, în raport cu sarcinile trasate, stagnează realizarea plenară a atribuţiilor stabilite prin legislaţia în vigoare.

22. Diversificarea formelor şi metodelor de periclitare a intereselor naţionale şi/sau a securităţii naţionale condiţionează necesitatea perfecţionării politicilor instituţional-operaţionale, inclusiv a tacticilor de efectuare a acţiunilor de informare, contrainformare şi speciale de investigaţii.

23. Lipsa personalului specializat pe domenii separate de activitate sau insuficienţa personalului existent impune necesitatea completării statelor de personal ale Serviciului cu specialişti calificaţi în

diferite domenii şi/sau antrenarea acestora în activitatea de asigurare a securităţii naţionale în bază contractuală. Pentru asigurarea procesului de selectare a cadrelor competente, inclusiv cu specialităţi deficitare, se impune responsabilizarea serviciului resurse umane.

24. Posibilităţile tehnico-materiale reduse diminuează eficienţa şi operativitatea realizării unor sarcini potrivit competenţelor. Utilizarea unor procedee informaţionale performante, de exemplu şedinţe şi conferinţe on-line pe probleme curente şi în situaţii de criză, ar contribui la înlăturarea acestor neajunsuri.

25. Fluxul mare de informaţii şi absenţa delimitărilor clare între componenta operaţională şi cea analitică, îmbinarea, în unele cazuri, a acestora, reduc calitatea produselor finite de intelligence. De asemenea, imperfecţiunea mecanismului intern de cooperare între unele subunităţi duce la dublarea de competenţe şi, uneori, la ineficienţă în activitate.

26. Intervenţia pe palierele menţionate are ca finalitate atingerea unui nivel calitativ superior al activităţii Serviciului şi dezvoltarea potenţialului acestuia în scopul transformării şi ajustării permanente a capacităţilor sale la evoluţia mediului de securitate şi la apariţia noilor ameninţări şi riscuri, asigurînd, concomitent, funcţionarea eficientă a tuturor verigilor procesului de operare cu informaţia (planificare, obţinere, procesare, analiză, produs finit, diseminare către beneficiari, feedback).

Secţiunea a 2-a
Obiective specifice

27. Eficientizarea capacităţilor instituţionale în principalele domenii de activitate a Serviciului implică următoarele obiective specifice:

1) garantarea unei activităţi profesioniste şi responsabile în conformitate cu principiile statului de drept, bazată pe respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, care prevede:

a) desfăşurarea activităţilor şi exercitarea atribuţiilor funcţionale în strictă conformitate cu competenţele stabilite de legislaţia în vigoare;

b) asigurarea respectării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în cadrul acţiunilor întreprinse în domeniile de competenţă ale Serviciului;

2) asigurarea unui management eficient al activităţii funcţionale în vederea oferirii unor produse calitative de securitate (informative şi contrainformative), care prevede:

a) evaluarea activităţii funcţionale în dinamică a Serviciului;

b) consolidarea instituţională a componentelor de analiză, evaluare şi prognoză;

c) ajustarea procesului informativ şi contrainformativ la dinamica riscurilor şi ameninţărilor cu impact asupra securităţii naţionale;

3) optimizarea procesului decizional, care prevede:

a) centralizarea adoptării deciziilor în domeniile de interes strategic şi responsabilizarea, sub aspect operaţional, a subunităţilor Serviciului;

b) perfecţionarea mecanismelor de interacţiune între subunităţile Serviciului în vederea promovării unei politici coerente de securitate;

4) consolidarea capacităţilor de a răspunde eficient şi prompt riscurilor şi ameninţărilor privind securitatea Republicii Moldova, care prevede:

a) instituirea unui mecanism flexibil de revizuire şi adaptare a structurii interne a Serviciului la dinamica riscurilor şi ameninţărilor privind securitatea naţională, cu aprobarea acestuia de către Preşedintele Republicii Moldova;

b) dotarea tehnico-materială a Serviciului conform cerinţelor actuale de securitate, în scopul realizării obiectivelor de asigurare complexă a securităţii naţionale şi a propriei securităţi;

c) consolidarea mecanismului de interacţiune a Serviciului cu alte autorităţi ale administraţiei publice;

d) dezvoltarea relaţiilor de parteneriat cu structurile de informaţii şi securitate ale altor state;

5) optimizarea capacităţilor de monitorizare a fluxurilor informaţionale şi adaptarea la dinamica mediului actual de securitate, care prevede:

a) instituirea unui nou sistem de planificare şi determinare a direcţiilor prioritare sub aspect informativ şi contrainformativ, în funcţie de sectoarele ce prezintă vulnerabilităţi sporite pentru securitatea naţională şi de gravitatea riscurilor şi ameninţărilor existente;

b) sporirea responsabilităţii în procesul de prelucrare a informaţiilor puse la dispoziţia beneficiarilor legali;

6) dezvoltarea unui concept modern privind managementul cunoaşterii bazat pe o infrastructură informaţională integrată, fiabilă şi eficientă, care prevede:

a) adaptarea procesului de instruire a ofiţerilor de informaţii la necesităţile actuale ale mediului de securitate;

b) consolidarea profilului şi valorificarea potenţialului ofiţerului de informaţii, educarea specialistului de calificare înaltă, identificarea unor noi principii şi criterii eficiente de evaluare a indicilor de performanţă, bazate pe competenţa profesională atestată şi pe rezultatele atinse;

c) reformarea Institutului Naţional de Informaţii şi Securitate "Bogdan Întemeietorul Moldovei", inclusiv prin definitivarea cadrului legal, revizuirea statutului juridic şi a structurii instituţiei;

d) dezvoltarea cooperării Institutului Naţional de Informaţii şi Securitate "Bogdan Întemeietorul Moldovei" cu centre academice şi experţi în domeniu din ţară şi de peste hotare.

Capitolul V
RESPONSABILIZAREA SERVICIULUI ÎN RAPORT CU SOCIETATEA ŞI CONSOLIDAREA CONTROLULUI DEMOCRATIC ASUPRA SERVICIULUI

Secţiunea 1
Analiza problemei

28. Insuficienţa de informaţii obiective şi sistematice despre locul, rolul, funcţia şi importanţa Serviciului în domeniul de asigurare a securităţii naţionale generează premise pentru interpretare eronată şi creează o imagine distorsionată a Serviciului, inclusiv la nivelul conducerii statului. Astfel, în pofida schimbărilor profunde care au avut loc în interiorul sectorului de securitate, după cele două decenii care au trecut de la prăbuşirea URSS, "umbra KGB-ului" mai planează asupra serviciului special, în mare măsură din cauza specificului activităţii Serviciului, manifestat printr-un caracter închis, şi a relaţiilor defectuoase cu publicul larg, deseori generate de speculaţiile cu referire la stereotipurile perioadei sovietice.

29. Responsabilizarea Serviciului în raport cu societatea şi consolidarea controlului democratic se pot realiza printr-un dialog constructiv şi transparent cu societatea, ceea ce ar încuraja participarea ei, în ansamblu, şi a fiecărui cetăţean, în parte, la procesul de asigurare a securităţii naţionale.

30. Analiza situaţiei actuale conturează existenţa unor practici pozitive de deschidere a Serviciului, şi anume publicarea proiectelor de acte normative şi discuţiile cu societatea civilă pe marginea acestora,

transmiterea unei părţi impunătoare de dosare ce vizează represiunile politice din timpul regimului totalitar (Anii 1920–1959) către Arhiva Naţională, asigurarea accesului succesorilor (rudelor) persoanelor supuse represiunilor la informaţia din dosarele personale cu privire la condamnările/represiunile politice din timpul regimului totalitar, asigurarea accesului la informaţia de interes public, precum şi la modul de depunere şi examinare a petiţiilor etc.

31. Aceste practici, odată cu avansarea procesului de democratizare a Republicii Moldova, devin insuficiente, aşteptările societăţii faţă de Serviciu fiind în ascendenţă permanentă. De asemenea, lipsa clarităţii în stabilirea priorităţilor în activitatea Serviciului şi a procedurilor de raportare obligă la perfecţionarea formei de comunicare cu societatea civilă şi cu beneficiarii produselor informaţionale oferite de către Serviciu, prin sporirea gradului de transparenţă şi receptivitate faţă de aceştia, în scopul conjugării eforturilor în problemele de securitate naţională.

32. Deficienţa sistemului de informare a societăţii reduce gradul de încredere în capacităţile Serviciului şi creează dificultăţi în formarea unui dialog eficient şi util procesului de asigurare a securităţii naţionale. În acelaşi timp, cadrul de interacţiune a Serviciului cu societatea civilă este condiţionat de specificul activităţii acestuia şi de necesitatea limitării rezonabile a accesului la unele informaţii despre măsurile desfăşurate şi rezultatele obţinute, evitînd categoric scurgerile de informaţii referitoare la surse, personalul propriu, operaţiuni, forme, metode şi mijloace de activitate ale Serviciului.

Secţiunea a 2-a
Obiective specifice

33. Responsabilizarea Serviciului în raport cu societatea şi consolidarea controlului democratic asupra lui implică realizarea următoarelor obiective specifice:

1) creşterea nivelului de transparenţă a Serviciului, care prevede:

a) extinderea dialogului cu societatea prin intermediul unui centru de comunicare şi relaţii publice;

b) reconfigurarea platformei tehnologice şi de conţinut a paginii web oficiale a Serviciului;

c) promovarea viziunilor strategice cu privire la problemele de securitate naţională;

2) responsabilizarea Serviciului în raport cu societatea, care prevede:

a) consultarea opiniei publice cu privire la anumite probleme de securitate şi evaluarea feedback-ului;

b) crearea parteneriatelor durabile cu societatea civilă, mass-media, cu mediul academic şi universitar;

c) organizarea unor seminare, conferinţe, mese rotunde etc. la tema asigurării securităţii naţionale cu participarea reprezentanţilor mediului academic şi a altor exponenţi ai societăţii civile;

d) organizarea trainingurilor şi seminarelor de profil, destinate reprezentanţilor societăţii civile, mass-media, blogosferei, liderilor de opinie, mediului de experţi, în vederea consolidării opiniei publice în spiritul statului de drept şi al culturii securităţii naţionale.

Capitolul VI
REZULTATELE PRECONIZATE ŞI IMPACTUL IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Secţiunea 1
Rezultatele preconizate

34. Implementarea măsurilor propuse pentru asigurarea independenţei în activitate a Serviciului are drept finalitate:

1) cadrul normativ distinct asigurat în domeniile de activitate ale Serviciului;

2) competenţele Serviciului ajustate la misiunea sa;

3) orice implicări interne sau externe în activitatea Serviciului sau a ofiţerilor de informaţii, înlăturate;

4) activitatea Serviciului, coordonată şi evaluată efectiv de către Preşedintele Republicii Moldova, în baza obiectivelor şi priorităţilor de asigurare a securităţii naţionale;

5) controlul parlamentar eficientizat;

6) stabilitatea mandatului conducerii Serviciului, asigurată;

7) managementul revizuit al resurselor umane;

8) efectivul de ofiţeri de informaţii profesionist şi onest;

9) politicile de securitate şi de respectare a regimului secret în cadrul Serviciului, consolidate şi implementate;

10) bugetul suficient în raport cu necesităţile operaţionale, funcţionale, organizaţionale şi logistice ale Serviciului, alocat;

11) salarii decente pentru personalul Serviciului, asigurate;

12) garanţii sociale şi juridice asigurate pentru ofiţerii de informaţii.

35. Implementarea măsurilor propuse pentru eficientizarea capacităţilor instituţionale în principalele domenii de activitate are drept finalitate:

1) activităţile informative, contrainformative şi speciale de investigaţii, documentate corespunzător şi efectuate cu respectarea strictă a cadrului legal, a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului;

2) activitatea funcţională a Serviciului, evaluată în dinamică;

3) componentele de analiză, evaluare şi prognoză, consolidate instituţional;

4) procesul informativ şi/sau contrainformativ ajustat la dinamica riscurilor şi pericolelor cu impact asupra securităţii naţionale;

5) principiul centralizării, bazat pe interesul strategic, şi al responsabilizării subunităţilor, sub aspect operaţional, implementate;

6) mecanismul de interacţiune eficientă a subunităţilor Serviciului cu alte autorităţi publice, consolidat;

7) dotarea tehnico-materială a Serviciului, conform cerinţelor actuale de securitate, asigurată;

8) mecanismul flexibil de adaptare a structurii interne a Serviciului la dinamica mediului de securitate, instituit;

9) mecanismul de cooperare cu alte instituţii cu competenţe în sectorul de securitate, consolidat;

10) formele de interacţiune cu partenerii externi, consolidate;

11) sistemul nou de planificare şi determinare a direcţiilor prioritare sub aspect informativ şi contrainformativ, instituit;

12) responsabilitatea sporită în procesul de prelucrare a informaţiilor puse la dispoziţia beneficiarilor legali;

13) statutul juridic al Institutului Naţional de Informaţii şi Securitate "Bogdan Întemeietorul Moldovei", definitivat;

14) cooperarea eficientizată a Institutului Naţional de Informaţii şi Securitate "Bogdan Întemeietorul Moldovei" cu centre academice şi experţi în domeniu din ţară şi de peste hotare;

15) mecanismul de instruire a ofiţerilor de informaţii, adaptat la necesităţile mediului actual de securitate;

16) mecanismele de angajare şi menţinere în Serviciu a persoanelor de înaltă calificare profesională,

create;

17) cadrele promovate în baza principiului profesionalismului atestat.

36. Implementarea măsurilor propuse pentru responsabilizarea Serviciului în raport cu societatea şi pentru consolidarea controlului democratic are drept finalitate:

1) dialogul cu societatea, extins;

2) platforma tehnologică şi de conţinut a paginii web oficiale a Serviciului, reconfigurată;

3) cooperarea cu societatea academică şi universitară, eficientizată;

4) problemele, pericolele de securitate şi realizările Serviciului aduse la cunoştinţă societăţii şi feedback-ul evaluat;

5) credibilitatea sporită a Serviciului în faţa societăţii;

6) parteneriatele cu societatea civilă, mass-media, mediul academic şi universitar, consolidate.

Secţiunea a 2-a
Impactul implementării Strategiei

37. Realizarea obiectivelor preconizate urmăreşte consolidarea unui serviciu special fiabil, competent şi eficient, în raport cu ameninţările existente şi/sau posibile privind securitatea naţională, precum şi asigurarea protecţiei eficiente a societăţii, a statului, a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului şi cetăţeanului.

Atingerea acestei finalităţi urmează a fi asigurată prin capacităţi şi competenţe instituţionale consolidate, resurse financiare alocate, control eficient, prin sporirea profesionalismului şi a gradului de responsabilitate a ofiţerului de informaţii.

38. Implementarea cu succes a Strategiei este orientată spre îmbunătăţirea modului de percepere a problemelor de securitate de către societate. Aceasta urmează să sporească încrederea în capacităţile şi produsele de intelligence oferite de către Serviciu, atît la nivelul conducerii, în procesul de adoptare a deciziilor, cît şi la nivelul cetăţeanului simplu.

39. Neimplementarea prezentei Strategii, în contextul situaţiei geostrategice şi operative actuale, riscă să diminueze considerabil funcţionalitatea Serviciului şi, în consecinţă, să afecteze capacitatea de asigurare a securităţii cetăţeanului, societăţii şi statului.

40. Punerea în practică a prezentei Strategii presupune cheltuieli financiare, reflectate în Planul de acţiuni pentru implementarea acesteia, prevăzut în anexa nr.2.

Capitolul VII
ETAPELE DE IMPLEMENTARE. PROCEDURI DE RAPORTARE ŞI MONITORIZARE

41. Punerea în practică a Strategiei urmează a fi realizată etapizat, pe parcursul a patru ani, conform Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia.

42. Rapoartele cu privire la implementarea Strategiei vor fi prezentate anual Preşedintelui Republicii Moldova şi Parlamentului.

43. Monitorizarea procesului de realizare deplină a Strategiei va fi efectuată de către Preşedintele Republicii Moldova (prin intermediul Consiliului Suprem de Securitate sau al unei comisii speciale cu atribuţii în domeniu instituită pe lîngă Consiliul Suprem de Securitate), care va asigura evaluarea măsurilor întreprinse şi a rezultatelor obţinute.

44. Informaţia cu caracter public ce vizează implementarea Strategiei va fi adusă la cunoştinţă societăţii civile.

10.HOTĂRÎRE Nr. 1295 din 13.11.2006 privind Centrul Antiterorist al Serviciului de Informaţiişi Securitate

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=318410

NOTĂ:

În titlul şi textul hotărîrii şi al anexei nr. 1, sintagma "Centrul Antiteror" se substituie prin sintagma "Centrul Antiterorist", la cazul gramatical respectiv prin*HG1485 din 26.12.08, MO237-240/31.12.08 art.149*

În temeiul articolului 6 alineatul (4) al Legii nr. 539-XV din 12 octombrie 2001 cu privire la combaterea terorismului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 147-149, art. 1163), cu modificările şi completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se creează Centrul Antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

2. Se aprobă Regulamentul Centrului Antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate (se anexează).

3. Structura organizatorică şi efectivul-limită ale Centrului Antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate se stabilesc de către directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate.

[Pct.2-3 în redacţia HG1485 din 26.12.08, MO237-240/31.12.08 art.1497]

4. Ministerul Finanţelor va aloca, din contul veniturilor generale ale bugetului de stat, Serviciului de Informaţii şi Securitate 1125,0 mii lei pentru realizarea măsurilor prioritare de organizare a activităţii Centrului Antiterorist, cu stabilirea sursei de finanţare la rectificarea bugetului de stat pe anul 2006.

5. Autorităţile administraţiei publice care desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a terorismului, în termen de 15 zile, vor desemna:

persoanele responsabile, la nivel de adjunct al conducătorului autorităţii, pentru realizarea măsurilor de politică antiteroristă naţională;

persoanele de contact pentru schimbul de informaţii şi menţinerea legăturii cu Centrul Antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate.

Prim-ministru **Vasile TARLEV**
Contrasemnează:
Ministrul finanţelor **Mihail Pop**

Nr. 1295. Chişinău, 13 noiembrie 2006.

Anexa nr. 1
la Hotărîrea Guvernului nr. 1295
din 13 noiembrie 2006

REGULAMENTUL
Centrului Antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate

I. Dispoziţii generale

1. Prezentul Regulament determină statutul, sarcinile de bază, drepturile şi modul de organizare a activităţii Centrului Antiterorist al Serviciului de Informaţii şi Securitate (în continuare - Centrul Antiterorist).

2. Centrul Antiterorist este organul abilitat cu coordonarea tehnică a măsurilor de prevenire şi combatere a terorismului desfăşurate de către autorităţile publice competente.

3. În activitatea sa Centrul Antiterorist se conduce de Constituţia Republicii Moldova, legislaţia în domeniul prevenirii şi combaterii terorismului, actele normative ale Serviciului de Informaţii şi Securitate, tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, precum şi de prezentul Regulament.

4. Centrul Antiterorist are statut de subunitate în componenţa Serviciului de Informaţii şi Securitate (în continuare - Serviciul).

[Pct.4 modificat prin HG1485 din 26.12.08, MO237-240/31.12.08 art.1497]

5. Activitatea Centrului Antiterorist este finanţată din contul mijloacelor bugetare alocate Serviciului şi al altor surse de finanţare prevăzute de legislaţie.

II. Sarcinile de bază ale Centrului Antiterorist

6. Centrului Antiterorist îi revin următoarele sarcini de bază:

a) coordonarea tehnică a măsurilor de prevenire şi combatere a terorismului desfăşurate de către autorităţile publice competente;

b) analiza mersului realizării măsurilor antiteroriste de către autorităţile publice care desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a terorismului, evaluarea forţelor antrenate în realizarea politicii antiteroriste naţionale şi înaintarea propunerilor privind ajustarea lor la condiţiile reale;

c) aprecierea factorilor de risc şi ameninţărilor teroriste la securitatea naţională a Republicii Moldova, acumularea şi analiza informaţiilor despre starea, dinamica şi tendinţele extinderii fenomenului terorismului şi a altor manifestări de extremism;

d) elaborarea şi punerea în aplicare a sistemului naţional de înştiinţare în caz de alertă teroristă, determinarea nivelului de alertă teroristă pe teritoriul Republicii Moldova;

e) analiza informaţiilor din diferite surse cu privire la procesele şi evenimentele ce se referă la terorism şi informarea autorităţilor publice competente privind situaţia operativă în domeniul prevenirii şi combaterii terorismului;

f) efectuarea pronosticului de evoluare a situaţiei operative în domeniul prevenirii şi combaterii terorismului la nivel naţional şi internaţional;

g) verificarea stării de protecţie antiteroristă la obiectele de importanţă strategică şi înaintarea propunerilor privind sporirea nivelului securităţii acestora;

h) aprecierea nivelului de protecţie contra atacurilor teroriste a misiunilor diplomatice ale statelor străine în Republica Moldova şi a misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova în statele străine, conlucrarea în acest scop cu autoritățile publice competente şi înaintarea propunerilor respective pentru ridicarea acestui nivel;

i) crearea şi gestionarea băncii specializate de date privind starea, dinamica şi tendinţele extinderii terorismului internaţional, despre teroriști, organizaţii teroriste, inclusiv internaţionale, liderii lor, persoanele implicate în activitatea acestor organizaţii, persoanele fizice şi juridice care acordă sprijin teroriştilor, inclusiv financiar;

j) elaborarea şi avizarea proiectelor de acte normative şi tratate internaţionale în domeniul prevenirii şi combaterii terorismului, analiza cadrului juridic naţional şi înaintarea propunerilor respective în vederea realizării prevederilor tratatelor internaţionale, implementării standardelor şi recomandărilor în acest domeniu;

k) generalizarea practicilor naţionale şi internaţionale de prevenire şi combatere a terorismului, înaintarea propunerilor de utilizare a acestora în activitatea autorităţilor publice competente;

l) asigurarea schimbului de informaţii cu autoritățile publice care desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a terorismului, cu structurile antiteroriste similare ale altor state, precum şi cele internaţionale, realizarea altor forme de cooperare;

m) conlucrarea cu persoanele responsabile pentru realizarea măsurilor de politică antiteroristă naţională din cadrul autorităţilor publice competente, în scopul coordonării eficiente a acestor măsuri;

n) acordarea de asistenţă autorităţilor publice competente la realizarea măsurilor de prevenire a terorismului, conlucrarea cu mijloacele de informare în masă şi societatea civilă în scopul promovării măsurilor antiteroriste, cultivării atitudinii de respingere a ideologiilor teroriste şi extremiste;

o) acordarea de asistenţă autorităţilor publice care desfăşoară activitate de combatere a terorismului la organizarea procesului de pregătire şi instruire a specialiştilor din subdiviziunile antiteroriste;

p) acordarea de asistenţă la pregătirea şi desfăşurarea aplicaţiilor speciale de comandă şi operativ-tactice organizate la nivel local, naţional, regional şi internaţional;

q) participarea la pregătirea şi desfăşurarea conferinţelor practico-ştiinţifice şi a seminarelor, precum şi schimbul de experienţă pe tematica antiteroristă.

III. Drepturile Centrului Antiterorist

7. Centrul Antiterorist are dreptul:

a) să emită, în limitele competenţei, prescripţii obligatorii şi recomandări pentru autoritățile publice, persoanele fizice şi juridice privind realizarea măsurilor în scopul prevenirii şi combaterii terorismului, să înainteze propuneri privind înlăturarea cauzelor şi condiţiilor ce împiedică realizarea politicii antiteroriste naţionale;

b) să solicite şi să obţină, în mod gratuit, de la autoritățile publice, întreprinderi, instituţii şi organizaţii, indiferent de tipul de proprietate, informaţiile necesare ce ţin de competenţa acestora pentru exercitarea atribuţiilor ce-i revin;

c) să efectueze pregătirea şi perfecţionarea profesională a personalului, inclusiv în străinătate;

d) să dispună de alte împuterniciri ce-i revin în calitate de subunitate a Serviciului.

IV. Organizarea activităţii Centrului Antiterorist

8. În activitatea sa Centrul Antiterorist se subordonează directorului Serviciului.

9. Directorul Serviciului are dreptul, în limitele fondului de retribuire a muncii şi efectivului aprobat, să introducă modificări în structura internă a subdiviziunilor Centrului Antiterorist, determinate de necesitatea optimizării activităţii Centrului Antiterorist, precum şi să aprobe schema de încadrare a personalului Centrului Antiterorist.

10. Conducerea Centrului Antiterorist este exercitată de către şeful Centrului Antiterorist, numit în şi eliberat din funcţie de către directorul Serviciului.

11. Şeful Centrului Antiterorist are un adjunct, numit în şi eliberat din funcţie de către directorul Serviciului. Atribuţiile funcţionale ale adjunctului se aprobă de către şeful Centrului Antiterorist.

12. Şeful Centrului Antiterorist:

a) organizează şi conduce activitatea Centrului Antiterorist, poartă răspundere personală pentru exercitarea atribuţiilor ce revin Centrului Antiterorist;

b) reprezintă Centrul Antiterorist în relaţiile sale cu autoritățile publice, persoanele fizice şi juridice din Republica Moldova şi din străinătate;

[Pct.12 lit.c) exclusă prin HG1485 din 26.12.08, MO237-240/31.12.08 art.1497]

d) întreprinde măsuri în vederea asigurării securităţii interne a Centrului Antiterorist şi a personalului, protecţiei secretului de stat şi a altor informaţii protejate de lege;

e) prezintă, în modul stabilit, directorului Serviciului rapoarte, informaţii, recomandări şi propuneri în probleme ce ţin de prevenirea şi combaterea terorismului, de optimizarea structurii interne a subdiviziunilor Centrului Antiterorist;

f) înaintează propuneri directorului Serviciului în vederea stimulării, promovării în grad şi funcţii, precum şi aplică, în limitele competenţei sale, sau propune aplicarea de sancţiuni disciplinare personalului Centrului Antiterorist;

g) îndeplineşte alte obligaţii ce ţin de specificul funcţiei.

V. Personalul Centrului Antiterorist

13. Personalul Centrului Antiterorist este încadrat în conformitate cu prevederile Legii nr. 753-XIV din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova şi ale Legii nr. 170-XVI din 19 iulie 2007 privind statutul ofiţerului de informaţii şi securitate. Numirea în şi eliberarea din funcţii a personalului Centrului Antiterorist se efectuează de către directorul Serviciului.

[Pct.13 modificat prin HG1485 din 26.12.08, MO237-240/31.12.08 art.1497]

14. Asupra personalului Centrului Antiterorist se extind drepturile, garanţiile şi obligaţiile prevăzute de legislaţie pentru personalul Serviciului.

15. Salarizarea personalului Centrului Antiterorist se efectuează în conformitate cu actele normative ce reglementează condiţiile de salarizare a personalului Serviciului.

VI. Controlul activităţii Centrului Antiterorist

16. Controlul asupra activităţii Centrului Antiterorist este exercitat de către directorul Serviciului.

17. Şeful Centrului Antiterorist prezintă directorului Serviciului, anual sau la cerere, rapoarte privind activitatea Centrului Antiterorist.

[Anexa nr.2 exclusă prin HG1485 din 26.12.08, MO237-240/31.12.08 art.1497]
[Anexa nr.2 modificată prin HG1235 din 13.11.07, MO180-183/23.11.07 art.1292, în vigoare 01.01.08]

11.HOTĂRÎRE GUVERN Nr. 962 din 21.08.2006 cu privire la mijloacele speciale ale Serviciului de Informaţii şi Securitate

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=317146

Pentru implementarea prevederilor articolului 12 alineatul (3) din Legea nr. 847-XIII din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar şi procesul bugetar (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, ediţie specială), Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă:

Nomenclatorul lucrărilor efectuate şi serviciilor prestate contra plată de către Serviciul de Informaţii şi Securitate, conform anexei nr. 1;

Regulamentul privind modul de formare şi direcţiile de utilizare a mijloacelor speciale ale Serviciului de Informaţii şi Securitate, conform anexei nr. 2.

2. Serviciul de Informaţii şi Securitate va aduce actele sale normative în concordanţă cu prevederile prezentei hotărîri.

Prim-ministru **Vasile TARLEV**
Contrasemnează:
Ministrul finanţelor **Mihail Pop**
Ministrul economiei şi comerţului **Valeriu Lazăr**

Nr. 962. Chişinău, 21 august 2006.

Anexa nr. 1
la Hotărîrea Guvernului nr.962
din 21 august 2006

Nomenclatorul lucrărilor efectuate şi serviciilor prestate contra plată de către Serviciul de Informaţii şi Securitate

Nr. d/o	Tipul de venituri de la efectuarea lucrărilor şi prestarea serviciilor contra plată	Denumirea lucrărilor şi serviciilor	Baza de calculare a tarifelor
1	2	3	4
1.	Veniturile de la prestarea serviciilor medicale şi a serviciilor înrudite cu cele medicale	Acordarea serviciilor medicale şi a serviciilor înrudite cu cele medicale de către Direcţia medico-militară a Serviciului de Informaţii şi Securitate	Regulamentul cu privire la tarifele pentru serviciile medico-sanitare şi Metodologia stabilirii tarifelor pentru prestarea serviciilor medico-

			sanitare, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr. 1128 din 28 august 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 124-125, art. 1253); Catalogul unificat de tarife pentru serviciile medico-sanitare acordate de către instituţiile me-dicosanitare publice republicane, munici-pale şi raionale, coordonat cu Guvernul prin procesul-verbal nr. 1 din 10 martie 2004 şi aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătăţii nr. 76 din 12 martie 2004 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 46-49, art. 112)
2.	Veniturile de la activitatea farmaciei din cadrul Direcţiei medico-militare a Serviciului de Informaţii şi Securitate	Comercializarea medicamentelor şi materialelor pentru pansamente de către farmacia din cadrul Direcţiei medico -militare a Serviciului de Informaţii şi Securitate	Regulamentul cu privire la formarea preţurilor la medicamente, articole de uz medical şi alte produse farmaceutice, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 603 din 2 iulie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 51-52, art. 562)
3.	Veniturile de la efectuarea expertizelor judiciare şi a constatărilor tehnico-ştiinţi-fice	Efectuarea expertizelor judiciare şi a constatărilor tehnico-ştiinţifice	Legea nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-ştiinţifice şi medico-legale (Monito-rul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 144-145, art. 1056) şi tarifele în vigoare pentru serviciile cu plată prestate de către Centrul Naţional de Expertize Judiciare de pe lîngă Ministerul Justiţiei, aprobate de Guvern
4.	Veniturile de la activitatea ospătăriei Serviciului de Informaţii şi Securitate	Asigurarea planificată şi suplimentară cu produse alimentare a efectivului Serviciului de Informaţii şi Securitate	Tarifele sînt stabilite în raport cu preţurile de piaţă sau în condiţii contractuale
5.	Veniturile de la exploatarea mijloacelor de transpor	Darea în locaţiune a mijloacelor de transport efectivului Serviciului de Informaţii şi Securitate şi agenţilor economici, conform	Codul civil nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 (Monitorul Ofi-cial alRepublicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661)

		contractelor încheiate	şi legea bugetului de stat pe anul respectiv
6.	Veniturile de la prestarea serviciilor în domeniul sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii	Prestarea serviciilor în domeniul sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii	Regulamentul cu privire la sis-temele speciale de telecomuni-caţii ale Republicii Moldova, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 735 din 11 iunie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 79-81, art. 833)
7.	Veniturile de la oferirea documentelor de tender	Oferirea documentelor de tender	Regulamentul privind formarea şi utilizarea mijloacelor speciale ale instituţiilor publice de la oferirea documentelor de tender, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 98 din 31 ianuarie 2005 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 20-23, art. 150)

[Anexa nr.1 modificată prin HG50 din 16.01.07, MO10-13/26.01.07 art.65]

Anexa nr. 2
la Hotărîrea Guvernului nr. 962
din 21 august 2006

REGULAMENTUL
privind modul de formare şi direcţiile de utilizare a mijloacelor speciale
ale Serviciului de Informaţii şi Securitate

I. Dispoziţii generale

1. Prezentul Regulament stabileşte modul de formare şi direcţiile de utilizare a mijloacelor speciale intrate legal în posesia Serviciului de Informaţii şi Securitate (în continuare Serviciul) de la efectuarea lucrărilor şi prestarea serviciilor contra plată, precum şi de la transmiterea în locaţiune a bunurilor proprietate publică.

2. Regulamentul este elaborat în vederea executării articolului 12 alineatul (3) din Legea nr. 847-XIII din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar şi procesul bugetar (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, ediţie specială).

3. Mijloacele speciale ale Serviciului sînt parte componentă a bugetului de stat, se consideră venituri şi sînt utilizate pentru acoperirea cheltuielilor legate de desfăşurarea activităţii Serviciului, conform principiilor şi regulilor de elaborare, aprobare şi executare a bugetului de stat.

II. Modul de formare şi planificare a mijloacelor speciale

4. Mijloacele speciale ale Serviciului se formează de la:

efectuarea lucrărilor şi prestarea serviciilor contra plată de către Serviciu, conform nomenclatorului aprobat de Guvern;

veniturile de la darea în locaţiune a încăperilor, precum şi a bazelor de odihnă, în conformitate cu Codul civil nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661) şi legea bugetului de stat pe anul respectiv;

veniturile de la activitatea întreprinderilor de stat al căror fondator este Serviciul, în conformitate cu Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1994, nr. 2, art. 33);

veniturile de la serviciile filantropice, mijloacele financiare şi alte bunuri oferite Serviciului cu titlu de sponsorizare, în conformitate cu Legea nr.1420-XV din 31 octombrie 2002 cu privire la filantropie şi sponsorizare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 185-189, art. 1394).

veniturile de la prestarea serviciilor în cadrul asigurărilor obligatorii de asistenţă medicală, în conformitate cu Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistenţă medicală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 38-39, art. 280).

[Pct.4 modificat prin HG902 din 25.07.08, MO140-142/01.08.08 art.906]

5. Clasificarea şi monitorizarea mijloacelor speciale ale Serviciului se efectuează în conformitate cu actele legislative şi normative în vigoare.

6. Mijloacele speciale se acumulează separat pentru fiecare categorie de mijloace speciale pe conturile trezoreriale deschise, în modul stabilit, la trezoreria teritorială.

7. Persoanele juridice şi fizice achită plata pentru lucrările efectuate şi serviciile prestate prin virament la contul trezorerial, în baza bonurilor eliberate şi întocmite în conformitate cu indicatorul de preţuri în vigoare.

8. Primirea, păstrarea şi eliberarea numerarului de mijloace băneşti din casieria Serviciului şi controlul asupra respectării disciplinei de casă se efectuează în conformitate cu Normele pentru efectuarea operaţiunilor de casă în economia naţională a Republicii Moldova, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr. 764 din 25 noiembrie 1992 (Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1992, nr. 11, art. 351).

Nu se admite utilizarea mijloacelor speciale, încasate în numerar, direct din casierie, fără depunerea lor prealabilă la conturile trezoreriale.

9. Estimarea veniturilor şi cheltuielilor din mijloacele speciale se efectuează ţinînd cont de taxele, tarifele, volumele fizice ale lucrărilor îndeplinite şi serviciilor prestate, normele şi normativele stabilite în actele legislative şi normative, contractele/acordurile respective. Veniturile şi cheltuielile planificate se includ în devizul de cheltuieli şi planurile de finanţare care se întocmesc şi se aprobă în modul stabilit.

III. Utilizarea şi evidenţa mijloacelor speciale

10. Mijloacele financiare acumulate se utilizează în următoarele scopuri:

retribuirea muncii;

plata mărfurilor şi serviciilor;

deplasări în interes de serviciu;

procurarea mijloacelor fixe;

reparaţii capitale;

formarea capitalului social al întreprinderilor al căror fondator este Serviciul.

[Pct.10 al.(7) introdus prin HG163 din15.02.08, MO40-41/26.02.08 art.234]

11. Gestionarea mijloacelor speciale se efectuează în conformitate cu Ordinul Ministerului Finanţelor nr. 94 din 31 decembrie 2004 "Despre aprobarea Regulamentului cu privire la gestionarea mijloacelor speciale ale instituţiilor publice finanţate de la buget" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 39-41, art. 125).

12. Evidenţa contabilă a mijloacelor speciale se ţine în conformitate cu Legea contabilităţii nr. 426-XIII din 4 aprilie 1995 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 87-90, art. 398) şi alte acte normative în domeniu.

IV. Dispoziţii finale

13. Soldul neutilizat la finele anului este tranzitoriu şi accesibil pentru utilizare în anul bugetar următor, dacă legislaţia în vigoare nu prevede altfel.

14. Darea de seamă privind executarea devizului pe mijloace speciale se prezintă în modul şi termenele stabilite de către Ministerul Finanţelor.

12.HOTĂRÎRE GUVERN Nr. 833 din 07.07.2008 cu privire la aprobarea Planului de măsuri pentru modernizarea şi eficientizarea protecţiei fizice a obiectivelor de importanţă vitală şi a celor ce prezintă pericol sporit contra unor eventuale atacuri teroriste pe anii 2008-2010

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=328497

În temeiul Legii nr. 539-XV din 12 octombrie 2001 cu privire la combaterea terorismului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 147-149, art. 1163), cu modificările şi completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Planul de măsuri pentru modernizarea şi eficientizarea protecţiei fizice a obiectivelor de importanţă vitală şi a celor ce prezintă pericol sporit contra unor eventuale atacuri teroriste pe anii 2008-2010 (se anexează).

2. Ministerele, alte autorităţi administrative centrale, instituţiile şi organizaţiile vizate vor întreprinde măsurile necesare în vederea executării integrale şi în termen a Planului aprobat şi vor prezenta semestrial Serviciului de Informaţii şi Securitate rapoarte despre măsurile întreprinse şi rezultatele obţinute.

PRIM-MINISTRU **Zinaida GRECEANÎI**

Contrasemnează:

Prim-viceprim-ministru,

ministrul economiei şi comerţului **Igor Dodon**

Ministrul afacerilor interne **Valentin Mejinschi**

Ministrul apărării **Vitalie Vrabie**

Ministrul agriculturii şi industriei alimentare **Anatolie Gorodenco**
Ministrul ecologiei şi resurselor naturale **Violeta Ivanov**
Ministrul finanţelor **Mariana Durleşteanu**
Ministrul sănătăţii **Larisa Catrinici**
Ministrul transporturilor
şi gospodăriei drumurilor **Vasile Ursu**

Nr. 833. Chişinău, 7 iulie 2008.

13.HOTĂRÎRE GUVERN Nr. 735 din 11.06.2002 cu privire la sistemele speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=296725

Pentru asigurarea schimbului de informaţii protejat între autorităţile publice ale Republicii Moldova, precum şi cu autorităţile altor state, protejarea informaţiilor importante pentru stat, crearea, administrarea şi asigurarea funcţionării şi dezvoltării sistemelor naţionale speciale de telecomunicaţii, Guvernul Republicii Moldova HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Regulamentul cu privire la sistemele speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova (se anexează).

2. Se acceptă propunerea Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova privind crearea în subordinea lui a Centrului de telecomunicaţii speciale cu statut de întreprindere autogestionară de stat, necesar pentru îndeplinirea atribuţiilor legal încredinţate serviciului.

3. Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova:

va aproba statutul Centrului de telecomunicaţii speciale nou-creat şi va transmite în fondul statutar al acestuia mijloacele circulante şi fondurile fixe necesare pentru desfăşurarea conformă a activităţii lui;

va înregistra Centrul de telecomunicaţii speciale la Camera Înregistrării de Stat în modul stabilit;

va exercita controlul asupra activităţii sus-numitului centru.

4. Se abrogă Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.556 din 26 august 1992 "Cu privire la aprobarea Regulamentului de funcţionare a telecomunicaţiilor guvernamentale ale Republicii Moldova şi unele măsuri pentru perfecţionarea lor".

PRIM-MINISTRU
AL REPUBLICII MOLDOVA **Vasile TARLEV**
Contrasemnată:
Ministrul finanţelor **Zinaida Grecianîi**
Ministrul justiţiei **Ion Morei**

Chişinău, 11 iunie 2002.
Nr. 735.

Aprobat
prin Hotărîrea Guvernului
Republicii Moldova nr. 735
din 11 iunie 2002

REGULAMENTUL
cu privire la sistemele speciale de telecomunicaţii
ale Republicii Moldova
I. Dispoziţii generale

1. Regulamentul cu privire la sistemele speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova (denumit în cele ce urmează Regulamentul) determină cadrul juridico-organizaţional al creării, administrării, funcţionării şi asigurării securităţii sistemelor speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova.

2. În sensul prezentului Regulament următoarele noţiuni semnifică:

sistemele speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova - sistemele de telecomunicaţii, sistemele informaţionale şi reţelele de transmitere a datelor protejate, destinate pentru păstrarea, prelucrarea şi transmiterea informaţiilor importante pentru stat;

telecomunicaţii guvernamentale - telecomunicaţiile speciale pentru necesităţile autorităţilor publice;

radiocomunicaţii speciale mobile - radiocomunicaţiile guvernamentale sau speciale cu obiectele mobile sau mijloacele mobile de abonat;

telecomunicaţii guvernamentale de campanie - telecomunicaţii guvernamentale cu puncte de comandă de cîmp;

informaţii importante pentru stat - informaţiile atribuite la secret de stat, datele cu caracter de serviciu ale autorităţilor publice, informaţiile ce constituie secret comercial al întreprinderilor şi instituţiilor financiare cu capital preponderent de stat;

[Pct.1 noţiune modificată prin HG709 din 06.08.10, MO145-147/13.08.10 art.792]

protejarea criptografică şi tehnică a informaţiilor - protejarea informaţiilor cu aplicarea metodelor speciale matematice (criptografice), mijloacelor de program, de program şi aparataj, de aparataj, tehnice şi altor mijloace, precum şi a măsurilor tehnico-organizaţionale.

3. Sistemele speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova (în continuare - sistemele speciale) sînt create de autorităţile administraţiei publice, organizaţiile, instituţiile şi întreprinderile cu orice tip de proprietate şi organizare juridică, în cazul cînd acestea păstrează, prelucrează şi transmit informaţii importante pentru stat.

4. Protejarea sistemelor speciale se asigură prin efectuarea măsurilor speciale tehnico-organizaţionale, aplicarea mijloacelor de protecţie criptografică şi tehnică a informaţiilor, prin reglementarea şi controlul de stat.

5. Sistemele speciale se bazează pe instalaţii tehnice speciale (staţii, noduri, centre de radiocomunicaţii, centre de comandă, linii de abonat şi de conectare), complexe de telecomunicaţii şi mijloace cu destinaţie specială, destinate organizării schimbului informaţional şi interconexiunilor, inclusiv în perioada specială şi situaţii excepţionale, alte mijloace de telecomunicaţii ale autorităţilor administraţiei publice şi ale organizaţiilor, instituţiilor şi întreprinderilor cu orice tip de proprietate şi organizare juridică (în continuare - organizaţii).

6. Un gen deosebit al sistemelor speciale îl constituie sistemele guvernamentale de telecomunicaţii, care includ:

a) sistemul telecomunicaţiilor guvernamentale (telecomunicaţiile secretizate internaţionale, interurbane, urbane, radiocomunicaţiile speciale mobile şi telecomunicaţiile guvernamentale de campanie);

b) sistemele informaţionale şi reţelele de transmitere a datelor din aparatele Parlamentului, Preşedintelui şi Guvernului Republicii Moldova;

c) sistemele informaţionale de telecomunicaţii, destinate schimbului informaţional protejat între autorităţile publice, reprezentanţele din străinătate ale Republicii Moldova şi organizaţiile autohtone precum şi cu autorităţile publice ale altor state;

d) alte sisteme speciale de telecomunicaţii şi schimb informaţional protejat, destinate necesităţilor autorităţilor publice.

7. Lucrările privind crearea, funcţionarea şi asigurarea securităţii sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii sînt organizate de Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

II. Administrarea sistemelor speciale

8. Elaborarea strategiei şi realizarea politicii naţionale în domeniul creării, administrării şi asigurării, funcţionării şi securităţii sistemelor speciale de telecomunicaţii constituie sarcini ale Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

9. În scopul realizării politicii naţionale în domeniul sistemelor speciale, Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova:

a) participă la determinarea direcţiilor prioritare ale activităţii statului în domeniul sistemelor speciale şi al asigurării securităţii informaţiei în Republica Moldova şi a reprezentanţelor ei din străinătate;

b) creează sistemele guvernamentale de telecomunicaţii şi asigură funcţionarea, securitatea, întreţinerea, dezvoltarea şi modernizarea lor;

c) asigură conducerea ţării, ministerelor, departamentelor şi altor autorităţi publice (inclusiv în străinătate) şi administraţia organizaţiilor cu tipuri speciale de telecomunicaţii, în conformitate cu nomenclatorul aprobat de Guvern;

d) coordonează proiectele de acte normative ale autorităţilor publice cu privire la protejarea informaţiilor, proiectele de creare a sistemelor speciale, sarcinile tehnice pentru proiectarea, construcţia şi reconstrucţia obiectelor ce asigură funcţionarea acestor sisteme şi elaborarea tehnologiilor şi mostrelor de tehnică specială, în procesul exploatării sau aplicării cărora sînt vehiculate informaţii importante pentru stat; efectuează evaluarea de expertiză şi controlul executării acestor obiecte, tehnologii şi mostre;

e) determină modul şi cerinţele cu privire la protejarea criptografică şi tehnică a informaţiilor vehiculate în sistemele speciale, întreprinde măsurile cuvenite, controlează şi coordonează activitatea autorităţilor publice şi a organizaţiilor în acest domeniu;

f) stabileşte modul de desfăşurare a unor genuri de activitate în domeniul protecţiei criptografice şi tehnice a informaţiilor, coordonează condiţiile schimbului informaţional internaţional, exportului şi importului de sisteme criptografice şi mijloace de protejare criptografică şi tehnică a informaţiilor (inclusiv cele ce se conţin în mostrele de tehnică specială), a documentaţiei lor tehnice, exercită controlul asupra activităţii organizaţiilor în acest domeniu;

g) organizează şi coordonează realizarea cercetărilor de certificare şi efectuează expertiza mijloacelor de protejare criptografică şi tehnică a informaţiilor;

h) determină cerinţele speciale de aplicare a mijloacelor de protejare criptografică şi tehnică a informaţiilor, utilizate în sistemele speciale;

i) prezintă propuneri privind standardizarea şi participă la elaborarea standardelor naţionale în domeniul protecţiei criptografice şi tehnice a informaţiilor în sistemele speciale de telecomunicaţii;

j) ţine evidenţa sistemelor criptografice, mijloacelor de protejare criptografică şi tehnică a informaţiilor utilizate în autorităţile publice, exercită controlul asupra respectării normelor şi cerinţelor înaintate procesului de elaborare, fabricare, difuzare, exploatare, păstrare şi nimicire a acestora;

k) organizează şi coordonează desfăşurarea lucrărilor de cercetare ştiinţifică, de construcţie şi experimentare în problemele ce ţin de crearea şi exploatarea sistemelor speciale, protejarea criptografică şi tehnică a informaţiilor, contribuie la implementarea rezultatelor acestora;

l) creează şi asigură funcţionarea centrului de certificare a cheilor publice de nivel superior, exercită controlul asupra respectării legislaţiei în domeniul utilizării semnăturii digitale;

m) coordonează şi controlează, în limitele competenţelor sale, activitatea autorităţilor publice şi organizaţiilor în contracararea acţiunilor de spionaj tehnic, estimează starea şi eficienţa acestei activităţi;

n) asigură, în colaborare cu Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, protecţia încăperilor deosebit de importante ale autorităţilor publice supreme şi a mijloacelor tehnice aflate în aceste încăperi contra scurgerii de informaţii importante pentru stat prin canalele tehnice;

[Pct.9 lit.n) modificată prin HG709 din 06.08.10, MO145-147/13.08.10 art.792]

o) asigură protejarea încăperilor reprezentanţelor Republicii Moldova de peste hotare şi a mijloacelor tehnice aflate în aceste încăperi contra scurgerii de informaţii importante pentru stat prin canalele tehnice;

[Pct.9 lit.o) modificată prin HG709 din 06.08.10, MO145-147/13.08.10 art.792]

p) colaborează, în limitele competenţelor sale, cu organizaţii şi servicii speciale străine în domeniul securităţii informaţiilor, protecţiei criptografice şi tehnice a informaţiilor, asigurării funcţionării sistemelor speciale şi încheie, în modul stabilit de lege şi potrivit atribuţiilor sale, tratate internaţionale;

q) participă la coordonarea problemelor privind amplasarea în teritoriul Republicii Moldova a reprezentanţelor diplomatice şi instituţiilor consulare ale statelor străine;

r) organizează şi efectuează dirijarea metodologică şi ştiinţifică a pregătirii cadrelor în domeniul protecţiei criptografice şi tehnice a informaţiilor în sistemele speciale;

s) exercită, conform legii, funcţiile de administrare a obiectelor proprietăţii publice ce se află în gestiunea sa, creează, reorganizează şi lichidează organizaţii menite să asigure funcţionarea sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii;

t) exercită, în limitele competenţelor sale, şi alte atribuţii în domeniul sistemelor speciale.

10. În cadrul exercitării atribuţiilor sale stabilite prin prezentul Regulament, Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova este în drept:

a) să emită, în limitele competenţelor încredinţate, acte normative şi prescripţii privind organizarea, funcţionarea şi asigurarea securităţii sistemelor speciale;

b) să efectueze verificări în autorităţile administraţiei publice şi organizaţiile ce creează şi exploatează sistemele speciale pentru a controla respectarea normelor şi cerinţelor înaintate;

c) să ceară de la autorităţile administraţiei publice şi organizaţii şi să i se pună la dispoziţie în mod gratuit informaţiile necesare pentru îndeplinirea sarcinilor ce-i revin;

d) să obţină în modul stabilit accesul la obiectele cu orice apartenenţă departamentală şi tip de proprietate, prin care trec liniile sau în care sînt amplasate mijloacele sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii, şi să execute lucrările necesare la aceste obiecte;

e) să antreneze forţele şi mijloacele de telecomunicaţii ale autorităţilor publice şi organizaţiilor pentru a soluţiona problemele privind asigurarea funcţionării sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii pe timpul instituirii perioadei speciale şi în situaţii excepţionale;

f) să atragă specialişti din autorităţile publice şi din organizaţii, cu acordul conducătorilor acestora şi în bază de contract, la îndeplinirea sarcinilor ce-i revin;

g) să obţină în mod gratuit şi prioritar în organele competente benzi de frecvenţe radio pentru utilizarea lor exclusivă de către radiocomunicaţiile sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii pe întreg teritoriul Republicii Moldova, să încheie contracte de arendă a liniilor şi canalelor de comunicaţii, de deservire a reţelelor de cablu şi dispozitivelor antenă fider;

h) să ceară de la posesorii mijloacelor radioelectronice, care încalcă normele şi cerinţele stabilite sau care creează bruiaje în funcţionarea mijloacelor sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii, înlăturarea imediată a încălcărilor şi bruiajelor, iar în cazul neexecutării acestei cerinţe - să suspende în modul stabilit utilizarea mijloacelor în cauză;

i) să efectueze controlul radiotehnic, să detecteze radioemisiile mijloacelor electronice, să desfăşoare activităţi informative în domeniul telecomunicaţiilor cifrate, secretizate şi altor tipuri de telecomunicaţii speciale, cu utilizarea metodelor şi mijloacelor radioelectronice;

j) să aibă calitatea de beneficiar pentru proiectarea, construcţia şi modernizarea sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii şi ale altor obiecte ce se află în gestiunea lui operativă.

11. Autorităţile administraţiei publice şi organizaţiile, care creează şi exploatează sisteme speciale, sînt obligate:

a) să coordoneze cu Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova proiectele de creare a sistemelor speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova, sarcinile tehnice de proiectare, construcţie şi reconstrucţie a obiectelor, de elaborare a tehnologiilor şi mostrelor de tehnică specială, în procesul exploatării sau aplicării cărora sînt vehiculate informaţii importante pentru stat;

b) să asigure funcţionarea sistemelor speciale şi protejarea informaţiilor în aceste sisteme în conformitate cu normele şi cerinţele stabilite;

c) să depisteze pericolele interne şi externe pentru securitatea informaţiilor;

d) să utilizeze mijloace certificate de protejare criptografică şi tehnică a informaţiilor;

e) să exercite un control permanent asupra măsurilor tehnice şi tehnico-organizaţionale, întreprinse pentru asigurarea protecţiei informaţiilor, şi să le sporească eficienţa;

f) să asigure pregătirea, reciclarea şi recalificarea personalului în domeniul creării, funcţionării şi asigurării securităţii sistemelor speciale;

g) să furnizeze, la cererea Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, informaţiile necesare pentru îndeplinirea atribuţiilor lui şi să asigure colaboratorilor acestui serviciu accesul la ele pentru efectuarea controlului respectiv.

III. Prestarea serviciilor în domeniul sistemelor speciale

12. Dreptul de a presta servicii în domeniul sistemelor speciale se acordă autorităţilor administraţiei publice şi organizaţiilor, autorizate prin hotărîre de Guvern.

Serviciile în domeniul sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii sînt acordate de Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova.

13. Serviciile sistemelor speciale se acordă contra plată în baza contractului de prestări - servicii speciale, încheiat între beneficiar şi executant.

14. Nomenclatorul serviciilor de bază şi suplimentare, prestate beneficiarilor de către executant, se aprobă de către executant şi este determinat de posibilităţile tehnice ale sistemelor speciale gestionate de el.

15. Executantul este obligat să aprobe regulile de prestare a serviciilor, drepturile şi obligaţiile părţilor, modul de determinare a plăţii pentru serviciile prestate şi alte condiţii de furnizare a serviciilor şi să ţină evidenţa beneficiarilor şi a serviciilor prestate.

16. Executantul furnizează beneficiarilor serviciile în domeniul sistemelor speciale în condiţii nediscriminatorii şi contra plată, cu excepţia cazurilor cînd legislaţia admite facilitarea anumitor categorii de beneficiari.

17. În situaţii excepţionale şi în alte cazuri prevăzute de lege, autorităţile publice abilitate au dreptul să suspende prestarea serviciilor de către executant, indiferent de apartenenţa lui departamentală şi tipul de proprietate.

18. În cazurile cînd beneficiarul încalcă regulile de exploatare a sistemelor speciale, nu achită la timp serviciile prestate, executantul este în drept să suspende accesul beneficiarului la serviciile prestate (să suspende executarea contractului de prestare a serviciilor) pînă la lichidarea abaterilor, cu recuperarea de către beneficiar a prejudiciilor cauzate. Nu se admite suspendarea accesului Parlamentului, Preşedintelui şi Guvernului Republicii Moldova la serviciile de telecomunicaţii guvernamentale.

19. Tarifele la serviciile de bază se stabilesc de către autorităţile administraţiei publice şi organizaţiile abilitate cu dreptul de prestare a serviciilor în domeniul sistemelor speciale de telecomunicaţii, în coordonare cu Ministerul Economiei. Tarifele la serviciile suplimentare se stabilesc în contract prin acordul părţilor. După încheierea contractului de prestare a serviciilor, modificarea tarifelor se admite doar în cazurile şi în condiţiile prevăzute în contract.

20. Interconectarea sistemelor speciale şi arendarea canalelor de la operatorii naţionali sau departamentali se efectuează în bază de contract.

IV. Asigurarea financiară şi tehnico-materială a sistemelor speciale

21. Asigurarea financiară şi tehnico-materială a creării, funcţionării şi dezvoltării sistemelor speciale se efectuează pentru:

a) autorităţile publice centrale şi reprezentanţele Republicii Moldova din străinătate - din contul mijloacelor bugetului de stat;

b) autorităţile administraţiei publice locale - din contul mijloacelor bugetelor locale;

c) organizaţii - din contul mijloacelor proprii.

22. Asigurarea financiară şi tehnico-materială a sistemelor speciale poate fi efectuată de către autorităţile publice şi din contul mijloacelor extrabugetare şi altor surse de finanţare, neinterzise de legislaţia în vigoare.

23. Proiectarea şi construcţia instalaţiilor tehnice speciale şi desfăşurarea complexelor de telecomunicaţii se efectuează din contul mijloacelor autorităţilor publice şi ale organizaţiilor, ce se dotează cu sisteme speciale.

24. Asigurarea financiară şi tehnico-materială a Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova pentru organizarea, exploatarea şi dezvoltarea sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii (inclusiv plata pentru serviciile în domeniul sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii prestate instituţiilor bugetare) se face în mod centralizat, din contul mijloacelor bugetului de stat.

Serviciile în domeniul sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii, prestate instituţiilor bugetare peste limitele alocaţiilor centralizate din bugetul de stat, se achită din contul bugetelor acestor instituţii.

25. Subdiviziunea Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, ce asigură funcţionarea sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii şi protecţia informaţiilor, este persoană juridică care dispune de ştampilă şi cont extrabugetar, pe care se acumulează încasările pentru serviciile prestate. Aceste mijloace băneşti sînt folosite expres pentru întreţinerea, exploatarea, dezvoltarea şi modernizarea sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii.

26. Autorităţile administraţiei publice, întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile care sînt asigurate cu sisteme guvernamentale de telecomunicaţii, organizaţiile de stat implicate în crearea acestor sisteme, operatorul naţional de telecomunicaţii S.A."Moldtelecom", Întreprinderea de Stat "Radiocomunicaţii" oferă, cu titlu gratuit, Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Departamentului Poliţiei de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne şi Întreprinderii de Stat "Centrul de telecomunicaţii speciale" încăperi, platforme şi alte obiecte pentru amplasarea utilajului, liniilor de comunicaţii şi a dispozitivelor antenă fider ale sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii.

[Pct.26 modificat prin HG602 din 14.08.13, MO177-181/16.08.13 art.688]
[Pct.26 modificat prin HG1236 din 10.11.04, MO208-211/19.11.04 art.1434]
[Pct.26 modificat prin HG840 din 26.07.04, MO130/30.07.04 art.1013]

27. Întreprinderile, terenurile, clădirile, instalaţiile, încăperile, utilajele şi alte obiecte, create sau care urmează să fie create, procurate sau preconizate spre achiziţie din contul bugetului de stat ori din alte mijloace pentru asigurarea funcţionării sistemelor guvernamentale de telecomunicaţii, constituie exclusiv proprietate publică.

CAPITOLUL VI. Cadrul legislativ pentru demilitarizarea, democratizarea şi dezvoltarea Organizaţiei Militare de Stat

1. LEGE Nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliţia de Frontieră

http://lex.justice.md/md/342897/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul şi sfera de reglementare

(1) Prezenta lege reglementează atribuţiile şi funcţionarea Poliţiei de Frontieră, finanţarea şi asigurarea logistică a ei, statutul juridic şi protecţia socială a poliţiştilor de frontieră.

(2) Poliţia de Frontieră este organul administraţiei publice, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care exercită atribuţiile şi implementează politica statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, al combaterii migraţiei ilegale şi a criminalităţii transfrontaliere.

Articolul 2. Cadrul juridic

Poliţia de Frontieră activează în conformitate cu Constituţia Republicii Moldova, cu prezenta lege şi cu alte acte normative în vigoare, precum şi cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 3. Principiile de bază ale activităţii

Principiile de bază ale activităţii Poliţiei de Frontieră sînt: legalitatea, imparţialitatea, respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, continuitatea, îmbinarea metodelor publice şi secrete, îmbinarea metodelor de conducere unipersonale şi colegiale, descentralizarea, cooperarea, transparenţa, răspunderea personală, profesionalismul.

Articolul 4. Competenţa Ministerului Afacerilor Interne

Ministerul Afacerilor Interne exercită controlul şi coordonează activitatea Poliţiei de Frontieră, elaborează şi promovează politica statului în activitatea Poliţiei de Frontieră, în domeniul combaterii migraţiei ilegale, exercită alte atribuţii prevăzute de legislaţia în vigoare.

Capitolul II
STRUCTURA ŞI ORGANIZAREA ACTIVITĂŢII POLIŢIEI DE FRONTIERĂ

Articolul 5. Structura şi efectivul-limită ale Poliţiei de Frontieră

(1) Poliţia de Frontieră are următoarea structură:

a) Departamentul Poliţiei de Frontieră;

b) direcţii regionale ale Poliţiei de Frontieră;

c) Colegiul Naţional al Poliţiei de Frontieră.

(2) Regulamentul Departamentului Poliţiei de Frontieră, efectivul-limită şi structura organizatorică ale Poliţiei de Frontieră se aprobă de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(3) Unităţile prevăzute la alin. (1) sînt persoane juridice şi dispun de conturi trezoreriale.

(4) Direcţiile regionale ale Poliţiei de Frontieră pot fi amplasate astfel încît amplasarea lor să nu corespundă organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova.

(5) Poliţia de Frontieră este condusă de şeful Departamentului Poliţiei de Frontieră, numit în şi eliberat din funcţie de Guvern, la propunerea ministrului afacerilor interne. Şeful Departamentului Poliţiei de Frontieră are doi şefi adjuncţi.

(6) Şefii adjuncţi ai Departamentului Poliţiei de Frontieră sînt numiţi în şi eliberaţi din funcţie de ministrul afacerilor interne, la propunerea şefului Departamentului Poliţiei de Frontieră.

(7) Regulamentul, structura şi efectivul unităţilor specificate la alin. (1) lit. b) şi c) se aprobă de şeful Departamentului Poliţiei de Frontieră.

(8) Poliţia de Frontieră dispune de simbolică proprie aprobată de ministrul afacerilor interne.

Capitolul III
ATRIBUŢIILE, DREPTURILE, OBLIGAŢIILE, RESTRICŢIILE ŞI INTERDICŢIILE POLIŢIEI DE FRONTIERĂ
Secţiunea 1
Atribuţii şi drepturi

Articolul 6. Atribuţiile Poliţiei de Frontieră

(1) În domeniul supravegherii şi controlului trecerii frontierei de stat, Poliţia de Frontieră:

a) asigură neadmiterea schimbării ilegale a frontierei de stat în teren;

b) asigură menţinerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, precum şi a regimului şi ordinii publice în punctele de trecere a frontierei de stat;

c) efectuează, în colaborare cu alte autorităţi ale administraţiei publice, în modul stabilit de legislaţie, controlul frontierei şi autorizează trecerea frontierei de stat a Republicii Moldova de către persoane şi mijloace de transport;

d) asigură evidenţa, inclusiv automatizată, a persoanelor şi mijloacelor de transport care au traversat frontiera de stat;

e) nu permite intrarea în şi ieşirea din Republica Moldova a persoanelor şi a mijloacelor de transport cărora, conform legislaţiei, le este interzisă intrarea în Republica Moldova, care nu întrunesc condiţiile de intrare în Republica Moldova sau care temporar sînt limitate în dreptul de a ieşi din Republica Moldova;

f) participă, în modul stabilit, la asigurarea ordinii de drept internaţionale la frontieră, la încheierea tratatelor în probleme de frontieră, precum şi la activitatea reprezentativă de frontieră;

g) participă, în limitele competenţei, la implementarea Regulamentului sanitar internaţional;

h) eliberează vize, în cazuri de excepţie, la punctele de trecere a frontierei de stat în conformitate cu legislaţia.

(2) În domeniul combaterii migraţiei ilegale şi a criminalităţii transfrontaliere, Poliţia de Frontieră:

a) realizează, în limitele competenţelor, acţiuni de prevenire, depistare şi contracarare a migraţiei ilegale şi a altor infracţiuni transfrontaliere legate de circulaţia ilegală a persoanelor şi mijloacelor de transport, constată contravenţiile legate de şederea ilegală a străinilor şi de trecerea ilegală a frontierei de stat de către persoane şi mijloace de transport, efectuează măsurile speciale de investigaţie;

b) aplică măsura de nepermitere a intrării în Republica Moldova a străinului, în conformitate cu legislaţia;

c) asigură controlul asupra migraţiei în punctele de trecere a frontierei de stat.

(3) În domeniul promovării politicii privind combaterea migraţiei ilegale, managementul integrat al frontierei de stat şi gestionarea sistemelor informaţionale de evidenţă a datelor, Poliţia de Frontieră:

a) participă la elaborarea şi implementarea politicilor de reformă;

b) participă la elaborarea proiectelor de legi şi de alte acte normative ce ţin de domeniul de activitate, aprobă acte normative departamentale;

c) gestionează şi dezvoltă sisteme informaţionale integrate, culege, stochează, prelucrează, valorifică şi face schimb de informaţii cu alte autorităţi în vederea executării atribuţiilor sale;

d) cooperează cu autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, cu alte instituţii, indiferent de tipul de proprietate şi de forma juridică de organizare a lor;

e) acordă, în condiţiile legii, asistenţă şi servicii cetăţenilor, inclusiv prin eliberarea informaţiei cu privire la trecerea frontierei de stat de către persoane şi mijloace de transport, precum şi alte servicii în domeniile stabilite de Guvern;

f) asigură aplicarea prevederilor convenţiilor, tratatelor, acordurilor şi protocoalelor în domeniul de competenţă semnate între Republica Moldova şi alte state, comunităţi de state, organizaţii internaţionale sau regionale;

g) asigură cooperarea, în domeniile specifice de activitate, cu organele similare ale statelor vecine, ale altor state sau comunităţi de state conform acordurilor la care Republica Moldova este parte;

h) coordonează, în comun cu Serviciul Vamal, activitatea autorităţilor publice în domeniul managementului integrat al frontierei de stat.

(4) În exercitarea atribuţiilor care îi revin, Poliţia de Frontieră are următoarele obligaţii:

a) să nu permită trecerea frontierei de stat prin punctele de trecere persoanelor care nu deţin acte valabile sau care au încălcat legislaţia ce reglementează intrarea, ieşirea, tranzitul şi şederea pe teritoriul Republicii Moldova;

b) să reţină, la solicitarea autorităţilor competente, persoanele date în căutare în cazul în care acestea se eschivează de la urmărire sau de la pedeapsa penală, precum şi să reţină persoane în alte cazuri prevăzute de legislaţie;

c) să asigure autorizarea trecerii frontierei de stat, inclusiv în mod simplificat, în condiţiile şi în modul stabilit de tratatele încheiate cu statele vecine şi de legislaţie;

d) să asigure autorizarea trecerii frontierei de stat de către formaţiunile de salvare şi de restabilire în cazul situaţiilor excepţionale, generate de accidente de proporţii, catastrofe sau calamităţi naturale, în condiţiile prevăzute de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, precum şi de actele normative în vigoare;

e) să însoţească mijloacele de transport şi să plaseze în acestea patrule pentru excluderea posibilităţii de îmbarcare/debarcare a persoanelor înainte sau după efectuarea controlului;

f) să oprească, să controleze şi să reţină mijloacele de transport pentru a împiedica încălcarea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră sau a regimului în punctele de trecere a frontierei de stat în zona de competenţă.

[Art.6 al.(4), lit.f) modificată prin LP324 din 23.12.13, MO320-321/31.12.13 art.871; în vigoare 01.01.14]

(5) Pentru asigurarea realizării sarcinilor de prevenire şi combatere a criminalităţii transfrontaliere, inclusiv traficul de fiinţe umane, organizarea migraţiei ilegale, trecerea ilegală a frontierei de stat, contrabanda (în afara

teritoriului punctelor de trecere a frontierei de stat), falsificarea şi folosirea frauduloasă a documentelor, Poliţia de Frontieră, în limitele stabilite de legislaţie, constată şi examinează contravenţiile, întreprinde expertiza judiciară a documentelor, efectuează măsuri speciale de investigaţie.

(6) Poliţia de Frontieră îşi execută atribuţiile prevăzute în limitele zonei de frontieră şi ale punctelor de trecere a frontierei de stat.

Articolul 7. Drepturile Poliţiei de Frontieră

(1) În exercitarea atribuţiilor care îi revin, Poliţia de Frontieră are dreptul:

a) să controleze documentele persoanelor şi ale mijloacelor de transport necesare pentru trecerea frontierei de stat şi să efectueze în ele însemnările de rigoare. Documentele nevalabile prezentate la control, precum şi cele care nu aparţin posesorului sînt ridicate. Documentele ridicate nefolosite la săvîrşirea unei infracţiuni sau contravenţii se transmit organelor emitente sau posesorului în condiţiile legii. Documentele folosite la săvîrşirea unei infracţiuni sau contravenţii sînt ridicate în conformitate cu Codul de procedură penală şi cu Codul contravenţional;

b) să construiască instalaţii tehnico-genistice în scop de supraveghere şi control la trecerea frontierei de stat, să instaleze reţele speciale de comunicaţie, să amplaseze şi să folosească tehnica, armamentul şi alte mijloace pe terenurile atribuite în condiţiile legii;

c) să folosească mijloacele electronice de comunicaţie, precum şi mijloacele de transport din posesia persoanelor, cu compensarea ulterioară, în modul stabilit de lege, a cheltuielilor sau a prejudiciului cauzat. Excepţie fac mijloacele de telecomunicaţie şi de transport care sînt proprietate a misiunilor diplomatice, oficiilor consulare şi ale reprezentanţelor organizaţiilor internaţionale în Republica Moldova;

d) în cazuri excepţionale, să solicite proprietarilor şi beneficiarilor de terenuri din zona de frontieră accesul pentru circulaţia patrulelor;

e) să limiteze temporar executarea oricăror lucrări în zona de frontieră în caz de periclitare a intereselor Republicii Moldova la frontiera de stat, cu excepţia lucrărilor legate de înlăturarea consecinţelor calamităţilor naturale sau ale bolilor infecţioase deosebit de periculoase, informînd despre aceasta autorităţile administraţiei publice locale şi alte autorităţi competente;

f) să aplice temporar restricţii ori să interzică circulaţia persoanelor şi a mijloacelor de transport, să nu permită accesul lor pe unele terenuri în timpul operaţiunilor de frontieră;

g) să determine, în comun cu unităţile interesate, indiferent de tipul de proprietate şi de forma juridică de organizare a lor, locul şi durata staţionării în punctele de trecere a mijloacelor de transport de trafic internaţional, care asigură circulaţia pasagerilor şi a mărfurilor;

h) să ţină evidenţa persoanelor, a mijloacelor de transport şi a datelor reale necesare pentru asigurarea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră şi a regimului în punctele de trecere a frontierei de stat şi să deţină în acest scop sisteme informaţionale;

i) să solicite de la transportatori, în modul stabilit de Guvern, efectuarea controlului prealabil al documentelor de trecere a frontierei de stat şi transmiterea prealabilă a informaţiei cu privire la pasageri în conformitate cu legislaţia cu privire la frontiera de stat;

j) să solicite şi să primească gratuit din partea autorităţilor publice, persoanelor fizice şi juridice informaţii care prezintă interes pentru activitatea sa;

k) să utilizeze, în interes de serviciu, în conformitate cu legislaţia, mijloacele statale de informare în masă pentru transmiterea informaţiei;

l) să organizeze serviciul de cifrare şi reţelele departamentale de transmisiuni cifrate, să participe la crearea şi asigurarea funcţionării reţelelor interstatale şi interdepartamentale de transmisiuni cifrate;

m) să conlucreze cu cetăţenii pentru a obţine informaţii despre încălcarea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră şi a regimului în punctele de trecere a frontierei de stat;

n) să organizeze şi să efectueze operaţiuni de frontieră, precum şi să desfăşoare activităţi informaţional-analitice, măsuri profilactice pentru asigurarea managementului integrat al frontierei de stat;

o) să reţină în sectorul Republicii Moldova al apelor de frontieră şi să escorteze la cel mai apropiat port (chei) sau la un alt punct navele nemilitare străine care au încălcat regimul frontierei de stat dacă acestea comit un act de ostilitate faţă de Republica Moldova, efectuează ilegal îmbarcarea/debarcarea persoanelor, încărcarea/descărcarea mărfurilor şi a altor bunuri în locuri interzise, practică ilicit pescuitul, recoltarea produselor lemnoase şi a produselor accesorii ale pădurii, alte activităţi interzise, efectuează deversări de substanţe nocive, de deşeuri şi de materiale, dacă membrii echipajului sau alte persoane de pe nave deteriorează semnele de frontieră, instalaţiile de navigaţie, alte obiecte de suprafaţă sau obiecte submersibile proprietate a Republicii Moldova. Navele nemilitare străine reţinute sînt predate, în modul stabilit de legislaţie, reprezentanţilor împuterniciţi ai statelor respective ori sînt expulzate din sectorul Republicii Moldova al apelor de frontieră, ori sînt confiscate conform unei hotărîri judecătoreşti;

p) să poarte şi să folosească armele din dotare şi mijloacele speciale, să aplice forţa fizică, să folosească animalele de serviciu în cazul şi în modul stabilit de legislaţie;

q) să întreprindă măsuri de contracarare la trecerea ilegală a frontierei de stat a mărfurilor şi a altor bunuri interzise sau cu acces limitat de trecere, conform legislaţiei;

r) să efectueze cercetări ştiinţifice, să formeze grupuri de lucru din colaboratori şi din experţi invitaţi pentru desfăşurarea acestora, precum şi pentru elaborarea de acte în probleme prioritare;

s) să expedieze, în modul stabilit, autorităţilor publice, persoanelor fizice şi juridice propuneri de înlăturare a cauzelor şi a condiţiilor care favorizează săvîrşirea contravenţiilor ce ţin de competenţa sa;

t) să atragă, pe principii benevole, la executarea atribuţiilor sale persoane fizice şi juridice, precum şi să le stimuleze conform legislaţiei privind activitatea specială de investigaţie. Criteriile şi modul de stimulare se stabilesc de ministrul afacerilor interne în conformitate cu legislaţia;

u) să negocieze şi să încheie, în condiţiile legii, contracte şi acorduri cu persoane fizice şi juridice în probleme ce ţin de competenţa sa.

(2) Folosirea de către Poliţia de Frontieră a drepturilor stabilite pentru îndeplinirea unor funcţii neprevăzute de legislaţie nu se permite.

Articolul 8. Drepturile profesionale ale poliţistului de frontieră

În corespundere cu atribuţiile şi competenţele Poliţiei de Frontieră, poliţistul de frontieră aflat în exerciţiul funcţiunii are următoarele drepturi:

a) să-şi cunoască drepturile şi obligaţiile de serviciu;

b) să ia decizii şi să participe la elaborarea proiectelor de decizii în limitele competenţei;

c) să utilizeze, în conformitate cu legislaţia, mijloace şi metode specifice activităţii Poliţiei de Frontieră în scop de obţinere a informaţiilor pentru asigurarea executării atribuţiilor de serviciu;

d) să dispună, în limitele competenţei, de acces la registre, bănci de date, sisteme informaţionale şi la alte informaţii documentate, direct sau printr-o interfaţă corespunzătoare;

e) să folosească acte de identitate şi alte documente de acoperire eliberate de către Departamentul Poliţiei de Frontieră;

f) să-şi perfecţioneze pregătirea profesională din contul mijloacelor Poliţiei de Frontieră prevăzute în acest scop;

g) să avanseze în serviciu corespunzător pregătirii profesionale, capacităţilor intelectuale, rezultatelor evaluării şi altor criterii de apreciere a activităţii poliţistului de frontieră;

h) să ia cunoştinţă de avize şi de alte documente referitoare la activitatea sa, cu excepţia materialelor aferente verificărilor de securitate şi a altor documente a căror cunoaştere poate prejudicia securitatea Poliţiei de Frontieră sau interesele persoanelor cu care aceasta colaborează confidenţial, să prezinte explicaţii pentru a fi anexate la dosarul personal;

i) să conteste informaţiile care îi lezează drepturile, onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională, inclusiv să solicite efectuarea unei anchete de serviciu în acest sens;

j) să beneficieze de protecţie şi de asistenţă prevăzute de prezenta lege.

Articolul 9. Colaborarea

(1) Pentru asigurarea executării eficiente a atribuţiilor, Poliţia de Frontieră colaborează cu organele centrale de specialitate ale administraţiei publice, cu autorităţile administraţiei publice locale, cu organele de drept şi cu alte instituţii, indiferent de tipul de proprietate şi de forma juridică de organizare a lor, în modul stabilit de legislaţie.

(2) Poliţia de Frontieră acordă, în zona de frontieră, asistenţa necesară organelor împuternicite cu activitate de control în domeniul protecţiei sănătăţii publice, mediului înconjurător, precum şi în domeniul de asigurare a securităţii ecologice.

(3) Poliţia de Frontieră colaborează cu organele cu atribuţii în domeniul de combatere a migraţiei ilegale, de supraveghere şi control al trecerii frontierei de stat, de schimb de informaţii ale statelor străine, precum şi cu organizaţiile internaţionale, în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(4) Poliţia de Frontieră cooperează, în limitele competenţei, cu misiunile diplomatice şi oficiile consulare, cu autorităţile respective ale altor state, deleagă reprezentanţi oficiali sau poliţişti de frontieră de legătură la acestea în modul stabilit de legislaţie.

(5) Poliţia de Frontieră încheie acorduri de colaborare cu autorităţile şi instituţiile cu atribuţii în domeniul managementului integrat al frontierei de stat.

(6) Poliţia de Frontieră poate participa la misiuni şi operaţiuni speciale în conformitate cu tratatele internaţionale încheiate de Republica Moldova. Participarea Poliţiei de Frontieră la misiunile şi operaţiunile internaţionale se aprobă de Guvern.

(7) Pe lîngă Poliţia de Frontieră pot fi create centre de coordonare la nivel naţional, regional şi local, care să asigure organizarea în comun a operaţiunilor de frontieră, schimbul de informaţii, alte activităţi necesare pentru executarea atribuţiilor.

Articolul 10. Dispoziţii speciale privind utilizarea şi protecţia informaţiei, inclusiv a datelor cu caracter personal

(1) Pentru executarea eficientă a atribuţiilor sale, Poliţia de Frontieră are dreptul de a colecta, prelucra şi păstra informaţiile despre persoanele şi mijloacele de transport care traversează frontiera de stat, de a crea şi utiliza baze de date informaţionale proprii, de a utiliza bazele de date ale altor unităţi în conformitate cu prevederile legislaţiei cu privire la protecţia datelor cu caracter personal.

(2) Poliţia de Frontieră, în limitele stabilite de legislaţie, are dreptul să prelucreze date cu caracter personal.

(3) Poliţia de Frontieră asigură protecţia informaţiei împotriva nimicirii, pierderii, accesului neautorizat la aceasta.

Articolul 11. Transparenţa activităţii

(1) Poliţia de Frontieră acordă informaţii oficiale persoanelor fizice şi juridice în condiţiile legii. Dreptul de acces la informaţie poate fi limitat în conformitate cu legislaţia privind accesul la informaţie.

(2) Transparenţa activităţii Poliţiei de Frontieră se asigură prin colaborarea cu societatea civilă, prin plasarea

informaţiei de utilitate publică în mass-media şi pe pagina-web oficială a Departamentului Poliţiei de Frontieră, precum şi în conformitate cu legislaţia privind transparenţa în procesul decizional.

Secţiunea a 2-a

Obligaţii, restricţii şi interdicţii

Articolul 12. Obligaţii

(1) Poliţistul de frontieră are următoarele obligaţii:

a) să respecte Constituţia şi legile Republicii Moldova, drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului;

b) să acţioneze cu competenţă, responsabilitate şi devotament pentru asigurarea ordinii şi liniştii publice, protejarea şi promovarea valorilor şi intereselor naţionale ale Republicii Moldova, inclusiv în condiţiile unei ameninţări pentru viaţa, sănătatea şi proprietatea sa;

c) să respecte jurământul depus şi normele deontologice;

d) să fie disciplinat şi vigilent, să manifeste iniţiativă şi perseverenţă, să-şi consacre activitatea profesională îndeplinirii competente, integre, corecte şi conştiincioase a îndatoririlor de serviciu prevăzute de lege;

e) să respecte principiile, normele şi regulile specifice activităţii;

f) să asigure protecţia secretului de stat şi a altor informaţii cu accesibilitate limitată, a secretului surselor de obţinere a acestora, să păstreze secretul activităţii desfăşurate;

g) să-şi perfecţioneze în permanenţă pregătirea profesională;

h) să depună declaraţie cu privire la venituri şi proprietate în modul şi în condiţiile prevăzute de lege;

i) să declare orice donaţie, directă sau indirectă, primită în legătură cu exercitarea funcţiei;

j) să cunoască şi să întreţină în stare regulamentară tehnica şi mijloacele din dotare, să păstreze şi să administreze eficient patrimoniul încredinţat;

k) să demonstreze solicitudine şi respect faţă de orice persoană, în special faţă de grupurile vulnerabile;

l) să fie respectuos, cuviincios şi corect în raporturile cu şefii, colegii, subalternii;

m) să acorde sprijin colegilor în executarea atribuţiilor de serviciu;

n) să informeze pe şeful ierarhic superior şi autorităţile competente cu privire la faptele de corupţie săvîrşite de alţi poliţişti de frontieră, fapte de care a luat cunoştinţă;

o) să se manifeste cu demnitate în raport cu consideraţia şi încrederea impuse de profesia de poliţist de frontieră;

p) să asigure, potrivit competenţelor, informarea corectă a cetăţenilor cu privire la informaţiile de utilitate publică şi de interes personal ale acestora.

(2) Poliţistul de frontieră este obligat să se prezinte la serviciu conform programului de lucru, precum şi în afara acestuia, în situaţii temeinic justificate, pentru exercitarea atribuţiilor de serviciu, cu compensarea timpului lucrat potrivit legislaţiei.

(3) În situaţii de catastrofă, calamitate sau tulburări de amploare ale ordinii şi liniştii publice ori de alte asemenea situaţii, poliţistul de frontieră este obligat să se prezinte imediat la unitatea Poliţiei de Frontieră, anunţînd nemijlocit pe şeful acesteia.

(4) La instituirea stării de urgenţă sau a stării de asediu ori în caz de mobilizare şi de război, poliţistul de frontieră acţionează conform legii.

(5) În cazul producerii vreuneia dintre situaţiile prevăzute la alin. (3) şi (4), poliţistul de frontieră care se află într-o altă localitate se prezintă la cea mai apropiată unitate a Poliţiei de Frontieră, informînd despre aceasta pe superiorii săi.

(6) După eliberarea din serviciu, persoana este obligată să păstreze secretul de stat şi alte informaţii de accesibilitate limitată, secretul surselor de informaţii şi al activităţilor desfăşurate. Această obligaţie se menţine pe durata de secretizare a informaţiei, stabilită de legislaţie.

(7) Poliţistul de frontieră îşi desfăşoară activitatea profesională în interesul şi în sprijinul persoanei, comunităţii şi al instituţiilor statului, exclusiv pe baza şi în executarea legii, cu respectarea principiilor imparţialităţii, nediscriminării, proporţionalităţii şi gradualităţii.

(8) Relaţiile dintre poliţistul de frontieră şi reprezentanţii autorităţilor care îşi desfăşoară activitatea la frontieră se bazează pe colaborarea şi sprijinul reciproc în vederea exercitării calitative a atribuţiilor lor de serviciu.

(9) În cazul adresării către participanţii la trafic ori către alte persoane, poliţistul de frontieră are obligaţia de a se prezenta. Poliţistul de frontieră de la punctul de trecere a frontierei de stat deţine legitimaţie care conţine informaţii cu privire la nume, prenume, funcţie, precum şi fotografia acestuia. Condiţiile de purtare a legitimaţiei sînt stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

Articolul 13. Restricţii şi interdicţii

(1) Poliţistul de frontieră poate prezenta în public, numai în condiţiile stabilite de Departamentul Poliţiei de Frontieră, informaţii şi date obţinute în exercitarea atribuţiilor de serviciu sau poate face comentarii referitoare la astfel de informaţii şi date dacă prin acestea nu este încălcat principiul prezumţiei de nevinovăţie, nu este lezat dreptul la propria imagine, demnitate, viaţă intimă, familială ori privată a persoanei şi nu sînt afectate interesele şi/sau securitatea statului.

(2) Poliţistul de frontieră nu trebuie să utilizeze în scopuri personale datele confidenţiale obţinute în calitatea sa oficială.

(3) Autoritatea funcţiei poliţistului de frontieră nu poate fi exercitată în interes personal.

(4) Poliţistul de frontieră nu trebuie să abuzeze de calitatea oficială şi să compromită, prin activitatea sa publică ori privată, prestigiul funcţiei sau al autorităţii din care face parte.

Capitolul IV
STATUTUL JURIDIC AL POLIŢISTULUI DE FRONTIERĂ
Secţiunea 1
Dispoziţii generale

Articolul 14. Personalul Poliţiei de Frontieră

(1) Personalul Poliţiei de Frontieră se constituie din poliţişti de frontieră, funcţionari publici, salariaţi civili şi personal de deservire tehnică.

(2) Raporturile de serviciu ale funcţionarilor publici şi raporturile de muncă ale salariaţilor civili şi ale personalului de deservire tehnică sînt reglementate, respectiv, de legislaţia cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, de Codul muncii şi de alte acte normative.

(3) Acţiunea Codului muncii se extinde asupra poliţiştilor de frontieră doar în partea nereglementată de prezenta lege.

Articolul 15. Statutul poliţistului de frontieră

(1) În limitele competenţelor stabilite de legislaţie, poliţistul de frontieră este învestit cu împuterniciri pe timpul şi în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu.

(2) Poliţistul de frontieră aflat în exerciţiul funcţiunii este reprezentantul Poliţiei de Frontieră şi se află sub protecţia statului.

Secţiunea a 2-a
Angajarea în serviciu. Formarea profesională

Articolul 16. Condiţiile de angajare

(1) În funcţia de poliţist de frontieră poate fi angajată persoana care întruneşte cumulativ următoarele condiţii:

a) a atins vîrsta de 18 ani şi are capacitate deplină de exerciţiu;

b) deţine cetăţenia Republicii Moldova;

c) posedă studii necesare şi este apt din punct de vedere al sănătăţii;

d) posedă limba de stat.

(2) Pot fi înmatriculate în instituţiile de învăţămînt de profil persoanele care au atins vîrsta de 17 ani şi întrunesc cumulativ condiţiile prevăzute la alin. (1) lit. b)–d).

(3) În funcţia de poliţist de frontieră nu poate fi angajată persoana care:

a) este membru al unui partid politic, desfăşoară activităţi remunerate, cu excepţia activităţilor ştiinţifice, didactice, de creaţie, dispune de altă calitate incompatibilă cu statutul poliţistului de frontieră;

b) a atins vîrsta de 40 de ani;

c) are antecedente penale nestinse, are calitatea de bănuit, învinuit, inculpat sau condamnat în legătură cu săvîrşirea unei infracţiuni;

d) este privată de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate, ca pedeapsă principală sau complementară aplicată prin hotărîre judecătorească definitivă.

(4) Pentru a candida la funcţia de poliţist de frontieră, persoana, suplimentar la documentele stabilite în Codul muncii ce se depun la încheierea contractului individual de muncă, prezintă şi certificatul de cazier judiciar.

(5) Candidatul este supus controlului special în modul stabilit de către Departamentul Poliţiei de Frontieră, cu concursul altor autorităţi împuternicite de lege.

Articolul 17. Selectarea candidaţilor

(1) Pentru ocuparea unor funcţii pot fi încadraţi specialişti cu studii corespunzătoare cerinţelor specificate în fişa postului şi care îndeplinesc cerinţele legale de angajare. Lista funcţiilor pentru a căror ocupare nu este necesară absolvirea instituţiilor de învăţămînt de profil se aprobă de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(2) Admiterea în instituţiile de învăţămînt de profil, precum şi angajarea se realizează prin concurs, care se efectuează conform unei proceduri stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră. Concursul nu se efectuează pentru persoanele angajate prin transfer.

Articolul 18. Angajarea

(1) Angajarea în serviciu se efectuează prin ordin de numire în funcţie, emis de şeful Departamentului Poliţiei de Frontieră sau de persoana împuternicită de acesta, în baza contractului individual de muncă. Poliţiştilor de frontieră angajaţi li se acordă grade speciale.

(2) La angajare în serviciu, poliţistul de frontieră ia cunoştinţă, contra semnătură, de normele deontologice ale poliţistului de frontieră, de restricţiile şi interdicţiile stabilite.

(3) În primul an de activitate, poliţistul de frontieră angajat trebuie să urmeze un curs de formare profesională în instituţiile de învăţămînt de profil, stabilite de Ministerul Afacerilor Interne. Condiţiile de urmare a cursurilor de formare se stabilesc de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(4) Dacă în perioada desfăşurării activităţii sau a studiilor intervine una din condiţiile prevăzute la art. 39, persoana este eliberată din serviciu ori este exmatriculată, după caz. În situaţiile în care elevul, studentul sau poliţistul de frontieră se află sub urmărire penală ori în proces de judecată în legătură cu săvîrşirea unei infracţiuni, decizia de exmatriculare, respectiv cea de eliberare, se ia după rămînerea definitivă a sentinţei de condamnare.

(5) Cu excepţia absolvenţilor instituţiilor de învăţămînt de profil, precum şi a angajaţilor prin transfer, poliţiştilor de frontieră la angajare li se stabileşte o perioadă de probă de 6 luni. În perioada de probă nu se include perioada de aflare a poliţistului de frontieră în concediul medical şi alte perioade în care a absentat de la lucru din motive întemeiate, confirmate documentar.

(6) La expirarea perioadei de probă, poliţistul de frontieră susţine examenul de definitivare în profesie. Poliţistul de frontieră care nu a susţinut examenul de definitivare este eliberat din serviciu.

(7) Condiţiile pentru îndeplinirea perioadei de probă, precum şi metodologia de organizare şi de desfăşurare a examenului de definitivare în profesie se stabilesc de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(8) Funcţiile de conducere se ocupă prin concurs, în condiţiile stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

Articolul 19. Formarea profesională

(1) Poliţia de Frontieră asigură formarea profesională continuă a poliţiştilor de frontieră.

(2) Formele, modul de desfăşurare şi durata formării profesionale continue a poliţistului de frontieră se stabilesc de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(3) În programele de pregătire a elevilor şi studenţilor din instituţiile de învăţămînt de profil se prevede, pentru primul an de studiu, cursul deplin de instruire la catedra militară.

Articolul 20. Contractul individual de muncă

Contractul individual de muncă se încheie pe o durată nedeterminată şi încetează de drept la atingerea de către poliţistul de frontieră a limitei de vîrstă de aflare în serviciu prevăzută la art. 40.

Articolul 21. Jurămîntul

(1) La angajare, poliţistul de frontieră depune următorul jurămînt:

„Eu, (numele şi prenumele), jur să respect Constituţia şi legile Republicii Moldova, să apăr şi să promovez valorile şi interesele naţionale ale ţării, să asigur securitatea frontierei de stat a Republicii Moldova, să apăr onoarea şi prestigiul Poliţiei de Frontieră, să respect drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, să păstrez secretul încredinţat.”

(2) Procedura de depunere a jurămîntului se stabileşte de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

Articolul 22. Dosarul personal

(1) Pentru fiecare poliţist de frontieră se întocmeşte un dosar personal. Modul de completare, păstrare şi consultare a dosarului personal se stabileşte de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(2) Dosarul personal conţine informaţii în privinţa funcţiilor deţinute pe parcursul carierei poliţistului de frontieră, avansărilor în grade speciale şi categorii de calificare, stimulărilor acordate, sancţiunilor disciplinare aplicate, declaraţii cu privire la venituri şi proprietate, documente (sau copii de pe acestea) privind evaluarea activităţii şi alte documente stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(3) Se interzice introducerea în dosarul personal a oricăror informaţii referitoare la opiniile politice, religioase sau de orice altă natură ale poliţistului de frontieră.

(4) Poliţistul de frontieră poate consulta dosarul personal, iar la cerere, i se eliberează copii de pe actele existente care nu conţin informaţii atribuite la secretul de stat, în condiţiile legii.

Secţiunea a 3-a
Conferirea gradelor speciale şi atribuirea categoriilor de calificare

Articolul 23. Gradele speciale

(1) Poliţiştii de frontieră se încadrează în două categorii de grade speciale, definite în raport cu nivelul studiilor necesare, după cum urmează:

a) corpul de subofiţeri – pentru persoanele care au cel puţin studii liceale sau studii medii de cultură generală;

b) corpul de ofiţeri – pentru persoanele cu studii superioare.

(2) În Poliţia de Frontieră se stabilesc următoarele grade speciale:

a) pentru corpul de subofiţeri:

sergent-inferior;
sergent;
sergent-major;
plutonier;
plutonier-major;
plutonier adjutant;

b) pentru corpul de ofiţeri:

locotenent;
locotenent-major;
căpitan;
maior;
locotenent-colonel;
colonel;
general-maior.

Articolul 24. Condiţiile generale de conferire a gradelor speciale

(1) Gradul special se conferă poliţistului de frontieră luîndu-se în considerare calificarea şi nivelul de pregătire profesională, termenul de aflare în gradul special precedent, funcţia şi alte condiţii stabilite de prezenta lege.

(2) Gradul special de general-maior se conferă prin decretul Preşedintelui Republicii Moldova, la propunerea ministrului afacerilor interne.

(3) Gradele speciale pînă la gradul de colonel inclusiv se conferă prin ordinul şefului Departamentului Poliţiei de

Frontieră sau al persoanei împuternicite de acesta.

(4) Şefii subdiviziunilor conferă grade speciale conform competenţei stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(5) Modul, forma, conţinutul prezentării şi condiţiile de conferire a gradelor speciale, cu excepţia gradului de general-maior, se stabilesc de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

Articolul 25. Conferirea gradelor speciale primare şi succesive

(1) Gradul special primar de sergent-inferior sau de locotenent se conferă persoanei la angajare în serviciu după absolvirea instituţiei de învăţămînt şi numirea în funcţia pentru care este prevăzut gradul special respectiv.

(2) Gradul special succesiv se conferă poliţistului de frontieră în ziua expirării termenului de aflare în gradul precedent dacă deţine funcţia pentru care este prevăzut un grad egal sau mai înalt decît cel care i se conferă.

(3) În cazul aflării la studiu sau în detaşare, gradul special succesiv i se conferă poliţistului de frontieră cu condiţia că funcţia din care este suspendat, conform statelor de personal, prevede un grad egal sau mai înalt decît cel conferit. În celelalte cazuri, gradul special succesiv se conferă după numirea în funcţie.

(4) Nu se conferă grad special succesiv poliţistului de frontieră:

a) care se află sub urmărire penală sau în proces de judecată în legătură cu săvîrşirea unei infracţiuni ori în privinţa căruia se efectuează ancheta de serviciu;

b) care este sancţionat disciplinar, pînă la ridicarea sancţiunii;

c) în perioada de probă.

(5) În cazul pronunţării sentinţei de achitare sau al definitivării anchetei de serviciu fără aplicarea sancţiunii disciplinare, gradul special succesiv se conferă în ziua apariţiei temeiului de conferire.

Articolul 26. Termenele de aflare în grad special

(1) Se stabilesc următoarele termene de aflare în grad special:

a) pentru efectivul de subofiţeri:

1 an – în gradul de sergent-inferior;

2 ani – în gradul de sergent;

3 ani – în gradul de sergent-major;

4 ani – în gradul de plutonier;

5 ani – în gradul de plutonier-major;

b) pentru corpul de ofiţeri:

2 ani – în gradul de locotenent;

3 ani – în gradul de locotenent-major;

3 ani – în gradul de căpitan;

4 ani – în gradul de maior;

5 ani – în gradul de locotenent-colonel.

(2) Termenele de aflare în gradele speciale de plutonier-adjutant şi colonel nu se stabilesc.

(3) Termenul de aflare în grad special se calculează din ziua conferirii lui.

(4) În termenul de aflare în grad special se include termenul de exercitare a serviciului, inclusiv perioada aflării în detaşare, cu excepţia cazurilor prevăzute la alin. (5). De asemenea, în acest termen se include durata întreruperii serviciului în cazul tragerii ilegale la răspundere penală şi eliberării ilegale din serviciu.

(5) În termenul de aflare a poliţistului de frontieră în grad special nu se include:

a) perioada de efectuare a urmăririi penale şi de aflare în proces de judecată în legătură cu săvîrşirea unei infracţiuni – din momentul pornirii urmăririi penale pînă la rămînerea definitivă a sentinţei de condamnare;

b) perioada de retrogradare în grad special cu o treaptă.

(6) Gradul special succesiv pînă la gradul de colonel inclusiv poate fi conferit înainte de termen o singură dată în timpul carierei pentru indici înalţi în activitatea profesională sau pentru contribuţii substanţiale la asigurarea securităţii frontierei.

(7) În cazurile menţionate la alin. (6), poliţistului de frontieră al cărui termen de aflare în grad special a expirat i se poate conferi gradul special succesiv mai înalt cu o treaptă decît gradul prevăzut de funcţia deţinută, dar nu mai înalt decît cel de plutonier-adjutant pentru efectivul de subofiţeri şi de colonel pentru corpul de ofiţeri.

Articolul 27. Evaluarea activităţii şi atribuirea categoriilor de calificare

(1) Activitatea şi conduita poliţistului de frontieră sînt evaluate o dată pe an, concluziile consemnîndu-se în evaluarea de serviciu, cu acordarea calificativelor respective.

(2) Regulamentul privind modul, condiţiile, criteriile de evaluare, precum şi modul de conferire a categoriilor de calificare poliţistului de frontieră se coordonează cu Ministerul Afacerilor Interne şi Ministerul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei şi se aprobă de către Departamentul Poliţiei de Frontieră. Poliţiştilor de frontieră li se stabilesc categoriile de calificare a II-a, I şi superioară.

(3) Condiţiile de selectare, pregătire şi evoluţie profesională a poliţiştilor de frontieră se aprobă de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(4) Rezultatele evaluării pot fi folosite pentru luarea următoarelor decizii:

a) eliberarea din serviciu pentru necorespundere funcţiei exercitate, în cazul obţinerii calificativului nesatisfăcător de două ori consecutiv;

b) numirea în altă funcţie (superioară, egală, inferioară);
c) trimiterea poliţistului de frontieră pentru ridicarea calificării.

Secţiunea a 4-a
Funcţiile poliţiştilor de frontieră

Articolul 28. Dispoziţii generale

(1) Poliţiştii de frontieră sînt numiţi în şi eliberaţi din funcţie conform specialităţii şi calificării.

(2) Atribuţiile, drepturile, răspunderea şi raporturile de subordonare ale poliţistului de frontieră sînt descrise în fişa postului aprobată de şeful Departamentului Poliţiei de Frontieră sau de persoana împuternicită de acesta.

Articolul 29. Numirea în funcţie, transferul

(1) Transferul poliţistului de frontieră presupune numirea, pe termen nelimitat, într-o altă funcţie în cadrul Poliţiei de Frontieră, precum şi angajarea prin transfer într-o altă autoritate publică.

(2) Nu constituie transfer trimiterea în deplasare în interes de serviciu sau detaşarea poliţistului de frontieră. Deplasarea în interes de serviciu se efectuează fără acordul poliţistului de frontieră şi se permite pe o perioadă de cel mult 60 de zile pe parcursul unui an.

(3) Persoanele aflate în legătură de rudenie (părinţi, fraţi, surori, fii, fiice) sau de rudenie prin afinitate (soţ/soţie, părinte, frate, sora soţului/soţiei) nu pot fi numite în funcţii ce implică subordonarea nemijlocită sau controlul reciproc. Atunci cînd survine o astfel de situaţie, unul dintre poliţiştii de frontieră este transferat într-o altă subdiviziune apropiată de domiciliu, după posibilităţi.

(4) Exercitarea temporară a unei funcţii vacante se dispune, în cazurile şi în condiţiile stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră, pe o durată de cel mult 6 luni, stabilindu-se drepturile salariale pentru funcţia ocupată temporar.

(5) În caz de transfer sau de eliberare din funcţie ori din serviciu, predarea funcţiei se efectuează în cel mult 10 zile lucrătoare, în modul stabilit de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(6) Poliţiştilor de frontieră, în caz de transfer la un alt loc permanent pentru exercitarea serviciului care necesită mutarea într-o altă localitate, li se plăteşte o indemnizaţie de transfer în mărimea unui salariu de bază plus sporul pentru grad special şi sporul pentru vechimea în muncă, iar pentru fiecare membru al familiei – în mărime de 50% din salariul de bază, de asemenea li se compensează cheltuielile pentru transportarea averii şi a lucrurilor personale.

Articolul 30. Exerciţiul funcţiunii

(1) Se consideră exerciţiu al funcţiunii îndeplinirea obligaţiilor de serviciu prevăzute de fişa postului, de prezenta lege şi de alte acte normative.

(2) Poliţistul de frontieră nu se consideră în exerciţiul funcţiunii, iar achitarea pentru asigurarea lui nu se efectuează în cazurile în care evenimentul de asigurare a survenit în urma:

a) comiterii de fapte socialmente periculoase prevăzute de legislaţie;

b) comiterii de fapte care constituie o consecinţă a consumului benevol de băuturi alcoolice, substanţe toxice sau droguri;

c) săvîrşirii actului de sinucidere sau a tentativei de sinucidere, dacă aceste acţiuni nu au fost provocate de o stare patologică sau de acţiuni de determinare la sinucidere;

d) aflării în afara locului de dislocare a subdiviziunii – la odihnă, în permisie sau în concediu, ori a aflării fără permisiune în afara locului de dislocare a subdiviziunii;

e) comiterii altor fapte ce nu au legătură cu îndeplinirea obligaţiilor de serviciu.

Secţiunea a 5-a
Suspendarea raporturilor de serviciu

Articolul 31. Suspendarea din serviciu

Suspendarea din serviciu a poliţistului de frontieră poate fi efectuată prin ordinul şefului Departamentului Poliţiei de Frontieră sau al persoanei împuternicite de acesta în conformitate cu prevederile Codului muncii cu privire la suspendarea contractului individual de muncă.

Articolul 32. Detaşarea

Detaşarea poate fi efectuată prin hotărîrea Parlamentului, decretul Preşedintelui Republicii Moldova, hotărîrea Guvernului, ordinul ministrului afacerilor interne ori prin ordinul şefului Departamentului Poliţiei de Frontieră, în temeiul unui tratat internaţional, pentru îndeplinirea unor funcţii în interesul serviciului în cadrul unor organizaţii, instituţii. Detaşarea se efectuează doar cu acordul în scris al poliţistului de frontieră, pe o perioadă determinată, în conformitate cu prevederile Codului muncii, în temeiul unui contract individual de muncă încheiat pe un termen determinat.

Secţiunea a 6-a
Disciplina muncii

Articolul 33. Stimulări

(1) Poliţistului de frontieră i se pot conferi distincţii de stat ale Republicii Moldova în conformitate cu legislaţia.

(2) Poliţistul de frontieră poate fi stimulat prin:

a) ridicare înainte de termen a sancţiunii disciplinare;

b) exprimare de mulţumiri;

c) premiere cu bani, cu un cadou de preţ sau cu diplomă de onoare;

d) conferire a insignei, medaliei sau a titlului onorific;

e) conferire a gradului special succesiv înainte de termen;

f) conferire a gradului special succesiv mai înalt cu o treaptă decît gradul prevăzut de funcţia deţinută;

g) înscriere în Cartea de Onoare a Poliţiei de Frontieră.

(3) Ministrul afacerilor interne aprobă Regulamentul privind insignele, medaliile şi titlurile onorifice, precum şi Regulamentul Cărţii de Onoare a Poliţiei de Frontieră.

(4) Modul de aplicare a stimulărilor se stabileşte de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

Articolul 34. Abateri disciplinare

Se consideră abateri disciplinare acţiunile sau inacţiunile săvîrşite cu vinovăţie ale poliţistului de frontieră, prin care se încalcă prevederile legii, ale altor acte normative, restricţiile şi interdicţiile stabilite, clauzele contractului individual de muncă, cerinţele fişei postului, prevederile Codului deontologic al poliţistului de frontieră.

Articolul 35. Tipurile de sancţiuni disciplinare

Comiterea de abateri disciplinare, în funcţie de gravitatea lor şi de gradul de vinovăţie, atrage aplicarea următoarelor sancţiuni disciplinare:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) mustrare aspră;

d) retrogradare cu un grad;

e) retrogradare în funcţie cu o treaptă;

f) eliberare din serviciu.

Articolul 36. Condiţiile de aplicare a sancţiunilor disciplinare

(1) Sancţiunile disciplinare se aplică prin ordin numai după efectuarea anchetei de serviciu şi după consultarea consiliilor de disciplină privitor la abaterea disciplinară, în cazurile şi în condiţiile stabilite de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(2) La examinarea abaterii disciplinare, audierea poliţistului de frontieră şi consemnarea susţinerilor sale sînt obligatorii.

(3) Concluziile anchetei de serviciu referitoare la abateri, din care rezultă date şi indici că au fost săvîrşite infracţiuni, se remit spre examinare organelor procuraturii.

(4) Poliţistul de frontieră în privinţa căruia se desfăşoară ancheta de serviciu are dreptul să cunoască integral materialele anchetei, să solicite şi/sau să prezinte probe în apărare.

(5) În faţa consiliului de disciplină, poliţistul de frontieră are dreptul de a fi asistat de un alt poliţist de frontieră sau de un jurist.

(6) La aplicarea sancţiunii disciplinare se ţine seama de activitatea desfăşurată anterior de către poliţistul de frontieră, de împrejurările în care a fost săvîrşită abaterea disciplinară, de cauzele, gravitatea şi consecinţele acesteia, de gradul de vinovăţie, precum şi de preocuparea pentru înlăturarea consecinţelor faptei comise.

(7) Sancţiunea disciplinară se aplică în termen de 30 de zile de la finalizarea anchetei de serviciu, dar nu mai tîrziu de 6 luni de la data comiterii faptei. Perioada de aflare în concediul anual de odihnă, în concediul de studiu sau în concediul medical şi durata desfăşurării procedurii penale nu se iau în calcul.

(8) Pentru o singură abatere disciplinară se aplică o singură sancţiune disciplinară.

(9) Sancţiunile disciplinare prevăzute la art. 35 lit. d)–f) se aplică doar la propunerea consiliului de disciplină.

(10) Procedura anchetei de serviciu, modul de aplicare a sancţiunilor disciplinare şi de soluţionare a contestaţiilor se stabilesc de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(11) Aplicarea sancţiunii disciplinare nu exclude răspunderea penală, contravenţională sau materială.

(12) Poliţistul de frontieră are dreptul să conteste aplicarea sancţiunii disciplinare în modul stabilit de legislaţia cu privire la contenciosul administrativ.

(13) În cazul în care împotriva poliţistului de frontieră este pornită urmărirea penală sau acesta a fost pus sub învinuire, menţinerea sa în activitate se decide după emiterea hotărîrii judecătoreşti definitive, cu excepţia situaţiei în care poliţistul de frontieră a comis şi abateri disciplinare, cînd se aplică procedura disciplinară obişnuită.

(14) În cazul în care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală ori achitarea, precum şi în cazul încetării urmăririi penale pe motiv de reabilitare, poliţistul de frontieră este repus în toate drepturile anterioare, compensîndu-i-se şi cele de care a fost privat pe perioada suspendării din funcţie.

Articolul 37. Termenul de valabilitate şi ridicarea sancţiunii disciplinare

(1) Sancţiunile disciplinare prevăzute la art. 35 se ridică de drept după o perioadă de 6 luni de la data aplicării lor, cu excepţia cazurilor de ridicare înainte de termen. Sancţiunile disciplinare prevăzute la art. 35 lit. a)–c) se ridică fără emiterea ordinului.

(2) Sancţiunea disciplinară poate fi ridicată ca măsură de stimulare la cererea poliţistului de frontieră, a şefului său nemijlocit ori la iniţiativa conducerii Poliţiei de Frontieră.

Articolul 38. Consiliul de disciplină

(1) La nivelul Departamentului Poliţiei de Frontieră se constituie Consiliul superior de disciplină, iar la nivelul direcţiilor regionale se constituie consilii de disciplină.

(2) Consiliile de disciplină se constituie şi funcţionează pe lîngă şefii unităţilor. Deciziile lor au caracter consultativ.

(3) Consiliile de disciplină îşi desfăşoară activitatea în baza unui regulament aprobat de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

Secţiunea a 7-a
Eliberarea din serviciu

Articolul 39. Eliberarea din serviciu

(1) Eliberarea din serviciu a poliţistului de frontieră se efectuează în următoarele cazuri:

a) demisie;

b) atingere a limitei de vîrstă de aflare în serviciu;

c) stabilire a incapacităţii pentru serviciu din cauza stării de sănătate, constatată prin decizia comisiei medicale;

d) transfer într-o altă autoritate publică;

e) efectuare a unor măsuri de reorganizare, prin reducerea statelor de personal, dacă este imposibilă numirea poliţistului de frontieră într-o funcţie egală celei deţinute şi dacă el nu acceptă să fie numit într-o funcţie inferioară;

f) restabilire la locul de muncă, conform hotărîrii judecătoreşti, a persoanei care a îndeplinit anterior munca respectivă, dacă permutarea sau transferul poliţistului de frontieră la o altă muncă nu este posibilă;

g) apariţie a situaţiei specificate la art. 29 alin. (3), dacă transferul poliţistului de frontieră la altă subdiviziune este imposibil;

h) tăinuire sau survenire a faptelor ce împiedică angajarea în serviciu, chiar dacă această situaţie s-a produs ulterior;

i) obţinere a calificativului nesatisfăcător de două ori consecutiv în urma evaluării;

j) întrerupere (nefinalizare) de către poliţistul de frontieră a studiilor necesare echivalării în gradele speciale deţinute;

k) nepromovare a examenului intermediar sau de absolvire a cursului de instruire profesională iniţială;

l) aplicare a sancţiunii de eliberare din serviciu;

m) încălcare a restricţiilor sau interdicţiilor prevăzute în prezenta lege;

n) condamnare, prin hotărîre judecătorească definitivă, pentru săvîrşirea unei infracţiuni;

o) eşuare a perioadei de probă;

p) deces al poliţistului de frontieră sau declarare a acestuia dispărut fără urmă.

(2) Eliberarea din serviciu se efectuează prin ordinul şefului Departamentului Poliţiei de Frontieră sau al persoanei împuternicite de acesta, sub semnătura persoanei eliberate. Poliţistul de frontieră este obligat să îndeplinească obligaţiile sale funcţionale pînă la data indicată în ordinul de eliberare.

(3) Demisia se efectuează în termen de 14 zile calendaristice din momentul apariţiei temeiului de demisie. Curgerea termenului începe din ziua imediat următoare zilei în care a fost înregistrată cererea de demisie.

(4) Poliţistul de frontieră este eliberat din serviciu după predarea funcţiei, achitîndu-i-se toate drepturile salariale, inclusiv compensaţiile şi indemnizaţiile stabilite conform legii.

(5) Conducătorul unităţii, adjuncţii săi şi şeful subdiviziunii financiare au dreptul să demisioneze, anunţînd despre aceasta, prin cerere în formă scrisă, cu o lună înainte.

(6) Dacă, după expirarea termenelor indicate la alin. (3) şi (5), poliţistul de frontieră nu a fost de fapt eliberat din funcţie şi îşi continuă activitatea fără să reafirme în scris dorinţa de a desface contractul individual de muncă, eliberarea acestuia nu se admite.

(7) Nu se admite concedierea poliţistului de frontieră în perioada aflării sale în concediul medical, în concediul anual de odihnă, în concediul de studiu, în concediul de maternitate, în concediul parţial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani, în concediul suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului cu vîrsta de la 3 la 6 ani, în perioada îndeplinirii obligaţiilor de stat sau obşteşti, precum şi în perioada detaşării, cu excepţia cazurilor de lichidare a unităţii.

(8) Nu se admite demisia poliţistului de frontieră în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război.

(9) Poliţistul de frontieră decedat sau declarat dispărut fără urmă este eliberat din serviciu de la data constatării faptului respectiv.

(10) La eliberarea poliţistului de frontieră din motivele prevăzute la alin. (1) lit. a), dacă nu are dreptul la pensie, şi la alin. (1) lit. h)–o), acesta achită valoarea restantă a uniformei.

(11) Poliţistul de frontieră care a fost exmatriculat ori a absolvit o instituţie de învăţămînt sau cursuri de instruire din contul Poliţiei de Frontieră şi căruia raporturile de serviciu i-au încetat în primii 5 ani de activitate din motive imputabile lui este obligat să restituie cheltuielile aferente pregătirii sale proporţional cu perioada rămasă pînă la 5 ani, potrivit angajamentului încheiat în acest sens.

Articolul 40. Limita de vîrstă de aflare în serviciu

(1) Limita de vîrstă de aflare în serviciu a poliţistului de frontieră se stabileşte de 50 de ani pentru corpul de subofiţeri şi de ofiţeri, cu excepţia ofiţerilor cu grad special de general-maior pentru care această vîrstă este de 60 de ani.

(2) În interes de serviciu, poliţistului de frontieră care a atins limita de vîrstă de aflare în serviciu, calificat de comisia medicală ca fiind apt pentru serviciu, şi care dovedeşte o înaltă competenţă profesională, constatată prin decizie a comisiei de evaluare, cu acordul său, la decizia şefului Departamentului Poliţiei de Frontieră, i se poate prelungi termenul de aflare în serviciu pentru maximum 5 ani.

(3) Contractele de îndeplinire a serviciului peste limita de vîrstă de aflare în serviciu se încheie pe o durată de 1 an.

Capitolul V
PROTECŢIA JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ A POLIŢIŞTILOR DE FRONTIERĂ ŞI A MEMBRILOR FAMILIILOR LOR

Secţiunea 1
Drepturi şi garanţii

Articolul 41. Drepturi şi libertăţi fundamentale

Poliţistul de frontieră beneficiază de drepturile şi libertăţile fundamentale ale cetăţeanului Republicii Moldova, cu restricţiile prevăzute de prezenta lege şi de alte acte legislative.

Articolul 42. Legitimaţia de serviciu

(1) Poliţistul de frontieră se identifică cu legitimaţia de serviciu, care are număr de înregistrare. Tipurile şi modelele de legitimaţie se aprobă de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(2) Legitimaţia de serviciu confirmă statutul şi împuternicirile poliţistului de frontieră, inclusiv dreptul de a purta armă.

(3) La eliberarea din serviciu, precum şi în perioada de suspendare din funcţie, poliţistul de frontieră este obligat să predea legitimaţia de serviciu.

Articolul 43. Uniforma

(1) Poliţistul de frontieră este asigurat cu uniformă din bugetul de stat.

(2) Normele de asigurare cu uniformă se stabilesc de Guvern. Modelul uniformei, regulile de purtare a ei, categoriile de poliţişti de frontieră pentru care portul uniformei este obligatoriu la exercitarea obligaţiilor de serviciu se stabilesc de ministrul afacerilor interne, la propunerea şefului Departamentului Poliţiei de Frontieră.

Articolul 44. Drepturi politice şi social-politice

(1) Poliţiştii de frontieră se pot asocia şi pot constitui asociaţii cu caracter profesional, umanitar, tehnico-ştiinţific, cultural, religios şi sportiv-recreativ fără a aduce atingere exercitării atribuţiilor de serviciu.

(2) Poliţiştii de frontieră, indiferent de gradul special şi de funcţia deţinută, au dreptul de a fi aleşi într-o funcţie electivă. Odată cu înregistrarea în calitate de candidat, poliţistul de frontieră este suspendat din funcţie pentru perioada campaniei electorale. În cazul alegerii în funcţie electivă, poliţistul de frontieră este eliberat din serviciu, dacă legislaţia nu stabileşte altfel.

Articolul 45. Timpul de muncă

(1) Formele de organizare a timpului de muncă, programul de muncă şi acordarea repausului săptămînal pentru poliţistul de frontieră se stabilesc de către Departamentul Poliţiei de Frontieră, în conformitate cu legislaţia.

(2) Durata săptămînală a timpului de muncă al poliţistului de frontieră nu va depăşi 40 de ore.

(3) Timpul de muncă nu se limitează în perioada stării de urgenţă, de asediu sau de război, a executării serviciului de alarmă, a realizării acţiunilor ce ţin de asigurarea capacităţii de mobilizare şi a îndeplinirii altor măsuri legate de asigurarea ordinii publice, conform nomenclatorului aprobat de către şeful Departamentului Poliţiei de Frontieră.

(4) În unităţi poate fi introdusă evidenţa globală a timpului de muncă, aplicîndu-se condiţia ca durata timpului de muncă să nu depăşească numărul de ore lucrătoare stabilit de prezenta lege. Modul de aplicare a evidenţei globale a timpului de muncă se stabileşte de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(5) Modalitatea prin care se ţine evidenţa timpului de muncă, inclusiv a timpului lucrat peste program, şi se acordă zilele de odihnă suplimentare se stabileşte de către Departamentul Poliţiei de Frontieră.

(6) Condiţiile de retribuire a muncii pe timp de noapte se stabilesc în conformitate cu legislaţia.

Articolul 46. Vechimea în muncă

Modul de calculare a vechimii în muncă în vederea determinării sporului pentru vechime în muncă şi stabilirii pensiei pentru vechime în muncă, precum şi cazurile de calculare a vechimii în muncă în condiţii avantajoase se stabilesc de Guvern.

Articolul 47. Concediile

(1) Poliţiştii de frontieră au dreptul la concedii anuale de odihnă plătite, concedii anuale suplimentare de odihnă plătite şi concedii neplătite, precum şi la concedii sociale prevăzute de Codul muncii.

(2) Poliţiştilor de frontieră li se acordă concediu anual de odihnă cu durată de 35 de zile calendaristice, care se măreşte:

a) cu 5 zile calendaristice – pentru vechimea în muncă de 10 ani;

b) cu 10 zile calendaristice – pentru vechimea în muncă de 15 ani;

c) cu 15 zile calendaristice – pentru vechimea în muncă de 20 de ani.

Articolul 48. Dreptul la ocrotirea sănătăţii
şi la asistenţa medicală

(1) Poliţiştii de frontieră au dreptul la asistenţă medicală şi psihologică şi la tratament (ambulatoriu şi staţionar) gratuit, din contul statului, în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne.

(2) Dacă asistenţa medicală, inclusiv urgentă, nu poate fi acordată în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne, ea se acordă în alte instituţii medicale din Republica Moldova, cu rambursarea cheltuielilor suportate din contul Poliţiei de Frontieră.

(3) În cazul în care maladia contractată sau trauma primită de poliţistul de frontieră este legată de încălcarea legislaţiei, de consumul de băuturi alcoolice sau de substanţe narcotice, tratamentul se achită de poliţistul de frontieră din cont propriu.

(4) Trimiterea, în caz de necesitate, a poliţistului de frontieră la tratament în străinătate se efectuează în modul stabilit de Guvern.

(5) Soţia (soţul) şi copiii minori ai poliţistului de frontieră au dreptul la tratament în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne dacă poliţa de asigurare obligatorie este înregistrată la această instituţie.

(6) Modul de acordare a asistenţei medicale în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne se

stabileşte de Ministerul Afacerilor Interne.

(7) Poliţiştii de frontieră sînt supuşi anual examenului medical profilactic în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne.

Articolul 49. Dreptul la transport

Dreptul la transport gratuit se asigură din contul Poliţiei de Frontieră în următoarele cazuri:

a) transportul poliţistului de frontieră, inclusiv al membrilor familiei sale şi al bunurilor lor personale, legat de transferul poliţistului de frontieră în altă unitate;

b) transportul corpului neînsufleţit al poliţistului de frontieră decedat în exerciţiul funcţiunii şi transportul persoanelor care îl însoţesc, transportul membrilor familiei sale şi al bunurilor lor personale în localitatea în care vor domicilia pe teritoriul Republicii Moldova;

c) călătoria poliţistului de frontieră în interes de serviciu pe întreg teritoriul ţării, în toate tipurile de transport public, în modul şi în condiţiile stabilite de Guvern.

Articolul 50. Dreptul la asigurare financiară

Salarizarea poliţistului de frontieră se efectuează în modul, în condiţiile şi în mărimile prevăzute de legislaţia cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.

Articolul 51. Indemnizaţia acordată la eliberarea din serviciu

La eliberarea din serviciu, poliţistul de frontieră beneficiază de o indemnizaţie unică în corespundere cu durata calendaristică a serviciului, în modul şi în cuantumul stabilit de Guvern.

Articolul 52. Asigurarea obligatorie de stat

Poliţiştii de frontieră sînt supuşi asigurării obligatorii de stat în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 53. Dreptul la pensie

Poliţistul de frontieră are dreptul la pensie în conformitate cu legislaţia cu privire la asigurarea cu pensii a militarilor şi persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne.

Secţiunea a 2-a
Protecţia poliţistului de frontieră şi a membrilor familiei sale

Articolul 54. Inadmisibilitatea imixtiunii în activitatea poliţistului de frontieră

(1) În exerciţiul funcţiunii, poliţistul de frontieră se supune numai legii şi execută indicaţiile superiorilor.

(2) Nicio persoană nu are dreptul să intervină în activitatea profesională a poliţistului de frontieră.

(3) Se interzice antrenarea poliţistului de frontieră în executarea unor funcţii ce nu ţin de obligaţiile sale de serviciu.

(4) Împiedicarea poliţistului de frontieră de a-şi îndeplini obligaţiile de serviciu, atingerea demnităţii şi a onoarei, opunerea de rezistenţă, ameninţarea, recurgerea la violenţă, atentatul la viaţa, la sănătatea şi la bunurile sale şi ale membrilor familiei sale atrag răspunderea prevăzută de lege.

(5) Cerinţele legitime ale poliţistului de frontieră sînt executorii. Cerinţele poliţistului de frontieră şi acţiunile întreprinse de el sînt considerate legitime atît timp cît organul sau persoana cu funcţie de răspundere învestite cu exercitarea controlului asupra activităţii sale şi asupra respectării legalităţii acestei activităţi nu vor stabili contrariul.

Articolul 55. Protecţia socială a membrilor de familie ai poliţistului de frontieră

(1) Membrii de familie ai poliţistului de frontieră sînt soţia (soţul), copiii în vîrstă de pînă la 18 ani sau, dacă sînt studenţi în instituţiile de învăţămînt de zi, pînă la absolvirea acestora, fără a depăşi vîrsta de 23 de ani, părinţii, inclusiv adoptatorii aflaţi la întreţinerea sa.

(2) Membrii de familie ai poliţistului de frontieră decedat în legătură cu exerciţiul funcţiunii sau ca urmare a unei vătămări (răniri, traume, contuzii) în legătură cu exerciţiul funcţiunii beneficiază de asistenţă medicală în instituţia medico-sanitară a Ministerului Afacerilor Interne.

(3) La decesul poliţistului de frontieră, Poliţia de Frontieră acordă familiei acestuia sau persoanei care a suportat cheltuielile ocazionate de deces un ajutor de deces conform legislaţiei.

Capitolul VI
FINANŢAREA ŞI ASIGURAREA ACTIVITĂŢII POLIŢIEI DE FRONTIERĂ

Articolul 56. Finanţarea

Activitatea Poliţiei de Frontieră este finanţată de la bugetul de stat şi din alte surse conform legislaţiei.

Articolul 57. Asigurarea materială şi tehnică

(1) Patrimoniul aflat în gestiunea Poliţiei de Frontieră include: spaţii locative şi de serviciu, edificii şi construcţii ale organelor de conducere şi ale altor subdiviziuni, ale organizaţiilor şi instituţiilor de învăţămînt pentru pregătirea şi specializarea personalului, utilaje, baza instructiv-materială şi mijloace tehnice de instruire, armament, tehnică specială, construcţii şi baraje, alte bunuri utilizate de Poliţia de Frontieră la executarea atribuţiilor care îi revin.

(2) Asigurarea materială şi tehnică a Poliţiei de Frontieră, crearea infrastructurii la obiectivele şi subdiviziunile sale se efectuează din contul bugetului de stat, din alte surse, conform legislaţiei.

(3) Normele de asigurare cu principalele tipuri de armament, cu tehnică specială, muniţii, echipament, cu produse alimentare şi cu alte bunuri, precum şi normele de consum al carburanţilor şi lubrifianţilor, modul de primire în dotare, de procurare a armamentului, tehnicii speciale şi a altui patrimoniu se stabilesc de legislaţie.

(4) Construcţia, reconstrucţia sau punerea la dispoziţie spre folosinţă a obiectivelor destinate amplasării subdiviziunilor Poliţiei de Frontieră se efectuează în modul şi potrivit normelor stabilite de Guvern, cu finanţare de la bugetul de stat, precum şi din mijloacele autorităţilor administraţiei publice locale, la a căror iniţiativă se efectuează construcţia, reconstrucţia sau transmiterea bunurilor în proprietatea Poliţiei de Frontieră.

(5) Poliţia de Frontieră are dreptul să primească în folosinţă (sau în proprietate), în modul stabilit de legislaţie, din partea organelor centrale de specialitate ale administraţiei publice şi autorităţilor administraţiei publice locale, din partea structurilor internaţionale, a persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate şi de forma juridică de organizare a lor, din partea asociaţiilor obşteşti şi a cetăţenilor Republicii Moldova, obiective pentru amplasarea subdiviziunilor, mijloace de transport, alt tip de tehnică şi bunuri, necesare pentru executarea atribuţiilor care îi revin.

Capitolul VII
RĂSPUNDEREA ŞI CONTROLUL

Articolul 58. Răspunderea poliţiştilor de frontieră

(1) Poliţiştii de frontieră iau decizii, în limitele împuternicirilor, călăuzindu-se de prevederile Constituţiei Republicii Moldova, ale legislaţiei în vigoare şi ale tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Daunele materiale şi morale aduse persoanelor prin acţiunile ilegale ale poliţiştilor de frontieră se repară în conformitate cu legislaţia.

(3) Pentru acţiuni ilegale sau inacţiuni prejudiciabile, poliţiştii de frontieră poartă răspundere disciplinară, civilă, contravenţională şi penală.

Articolul 59. Controlul activităţii Poliţiei de Frontieră

(1) Controlul activităţii Poliţiei de Frontieră este exercitat de Parlament, de Preşedintele Republicii Moldova, de Guvern şi de Ministerul Afacerilor Interne, în limitele competenţelor.

(2) Auditul public extern al activităţii financiare, al modului de formare, de administrare şi de utilizare a mijloacelor financiare ale Poliţiei de Frontieră este exercitat de Curtea de Conturi.

Capitolul VIII
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 60

(1) Prezenta lege intră în vigoare cu începere de la 1 iulie 2012.

(2) Serviciul Grăniceri se reorganizează în Poliţia de Frontieră şi se transmite în subordinea Ministerului Afacerilor Interne. Poliţia de Frontieră este succesorul misiunii, funcţiilor, atribuţiilor, drepturilor şi obligaţiilor Serviciului Grăniceri.

(3) Militarii Serviciului Grăniceri sînt eliberaţi din serviciul militar şi trec în rezervă (retragere) în condiţiile legislaţiei cu privire la statutul militarilor.

(4) Încheierea contractelor individuale de muncă în cadrul Poliţiei de Frontieră cu persoanele eliberate din serviciul militar în condiţiile alin. (3) se efectuează la cererea lor, fiind numiţi, fără atestare, în funcţiile similare sau corespondente în cadrul Poliţiei de Frontieră. Persoanelor care, la eliberarea din serviciul militar prin contract, deţin grade militare pentru efectivul de soldaţi, la angajare în serviciul prin contract individual de muncă, li se conferă gradul primar pentru subofiţeri.

(5) La data intrării în vigoare a prezentei legi, gradele militare ale colaboratorilor Serviciului Grăniceri se echivalează cu gradele speciale ale poliţiştilor de frontieră conform următoarei formule de echivalare:

Gradul militar	**Gradul special al poliţistului de frontieră**
general de brigadă	general-maior
colonel	colonel
locotenent-colonel	locotenent-colonel
maior	maior
căpitan	căpitan
locotenent-major	locotenent-major
locotenent	locotenent
plutonier-adjutant	plutonier-adjutant
plutonier-major	plutonier-major
plutonier	plutonier
sergent-major	sergent-major
sergent	sergent
sergent-inferior	sergent-inferior

(6) La data intrării în vigoare a prezentei legi, poliţiştilor de frontieră aflaţi în funcţie nu li se aplică dispoziţiile acesteia privind condiţiile de studii iniţiale şi de vechime în grad special, cu excepţia cazurilor în care aceştia fac obiectul unei avansări în grad sau promovări în funcţie.

(7) Poliţiştii de frontieră care nu au studiile necesare vor fi încadraţi în funcţie potrivit gradelor echivalente sau eliberaţi din serviciu în condiţiile legii, cu excepţia cazului cînd solicită termen pentru absolvirea instituţiilor de învăţămînt de profil. Perioada acordată poliţiştilor de frontieră pentru definitivarea studiilor este de 5 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Dacă, după expirarea perioadei de 5 ani, poliţiştii de frontieră nu şi-au definitivat studiile necesare echivalării în gradele speciale pe care le au, vor fi angajaţi în funcţii conform categoriilor şi

gradelor speciale corespunzătoare pregătirii, iar subofiţerii – eliberaţi din serviciu.
(8) La conferirea gradelor speciale se ia în calcul vechimea în serviciul militar avut la data echivalării.
(9) Poliţiştilor de frontieră li se aplică dispoziţiile legale referitoare la salarizare şi la alte drepturi ale personalului militar, pînă la amendarea cadrului legal privind salarizarea şi alte drepturi patrimoniale.
(10) În termen de 3 luni de la publicarea prezentei legi, Guvernul:
- va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;
- va elabora actele normative necesare pentru executarea prezentei legi;
- va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.
(11) La intrarea în vigoare a prezentei legi:
- la articolul 24 punctul 2) din Legea nr. 64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 131–133, art. 1018), cu modificările ulterioare, poziţia „Serviciul Grăniceri” se exclude;
- la articolul 12 litera o) din Legea nr. 806-XII din 12 decembrie 1991 cu privire la trupele de carabinieri (trupele interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, cu modificările ulterioare, cuvintele „şi trupele de grăniceri” se exclud;
- la articolul 29 alineatul (2) litera c) şi la articolul 30 alineatul (2) litera c) din Legea nr. 1245-XV din 18 iulie 2002 cu privire la pregătirea cetăţenilor pentru apărarea Patriei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 137–138,art. 1054), cu modificările ulterioare, liniuţa „- reprezentantul Departamentului Trupelor de Grăniceri;” se exclude;
- Legea nr. 345-XV din 25 iulie 2003 cu privire la apărarea naţională (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 200–203, art. 775), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:
1. La articolul 9 alineatul (1), sintagma „ , Trupele de Grăniceri” se exclude.
2. La articolul 29 alineatul (3), cuvintele „comandantul Trupelor de Grăniceri,” se exclud.
3. La articolul 30 alineatul (3), cuvintele „şefii statelor majore ale Trupelor de Grăniceri şi Trupelor de Carabinieri” se substituie cu cuvintele „şeful statului major al Trupelor de Carabinieri”.
4. Articolul 31:
la alineatul (1), textul „Departamentul Trupelor de Grăniceri şi” şi textul „cu Legea privind frontiera de stat a Republicii Moldova şi” se exclud;
la alineatul (2), cuvintele „Trupelor de Grăniceri şi ale” se exclud;
- Legea nr. 52-XVI din 2 martie 2007 cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 78–81, art. 356) se modifică după cum urmează:
1. La articolul 2, litera b) se abrogă.
2. La anexa nr. 1 la Regulamentul disciplinei militare, coloana a doua (Trupele de Grăniceri) se exclude.
- Legea nr. 162-XVI din 13 iulie 2007 cu privire la Serviciul Grăniceri (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157–160, art. 612), cu modificările şi completările ulterioare, se abrogă.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 283. Chişinău, 28 decembrie 2011

2. LEGE Nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova

http://lex.justice.md/md/342894/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.
Prezenta lege transpune Regulamentul (EC) nr. 562/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului Uniunii Europene din 15 martie 2006 de instituire a unui Cod comunitar privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul Frontierelor Schengen), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 105 din 13 aprilie 2006, şi creează cadrul necesar de aplicare a Directivei 2004/82/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind obligaţia operatorilor de transport de a comunica datele privind pasagerii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 261 din 6 august 2004.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul şi scopul
(1) Prezenta lege reglementează raporturile juridice, organizaţionale, administrative şi de altă natură, apărute în procesul de stabilire, întreţinere şi asigurare a regimurilor frontierei de stat.
(2) Scopul prezentei legi este de a determina sistemul de control al frontierei de stat, regimurile frontierei de stat, zonei de frontieră şi ale punctelor de trecere pentru a asigura securitatea frontierei de stat pe uscat, pe apă şi în spaţiul aerian.
(3) Acţiunea prezentei legi se extinde asupra cetăţenilor Republicii Moldova, străinilor şi asupra persoanelor juridice.
Articolul 2. Frontiera de stat a Republicii Moldova

(1) Frontiera de stat a Republicii Moldova reprezintă linia naturală sau convenţională care marchează limitele externe ale teritoriului asupra căruia Republica Moldova îşi exercită suveranitatea exclusivă pe uscat, pe sectoarele acvatice, subterane, aeriene şi care trece, în linie dreaptă, de la un semn de frontieră la altul ori, acolo unde frontiera de stat nu este marcată în teren cu semne de frontieră, de la un punct de coordonate la altul. Pe fluvii şi pe celelalte ape curgătoare frontiera de stat este cea stabilită prin tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine, respectîndu-se principiul dreptului internaţional, conform căruia frontiera de stat trece pe mijlocul şenalului navigabil principal, iar pe apele curgătoare nenavigabile, pe la mijlocul pînzei de apă.

(2) Frontiera de stat se stabileşte şi se modifică prin lege organică, în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, respectîndu-se principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional.

Articolul 3. Noţiuni generale

În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni utilizate semnifică:

act de călătorie – orice tip de document ce acordă dreptul pentru trecerea frontierei de stat persoanelor şi mijloacelor de transport, prevăzut de actele legislative în vigoare, precum şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte;

apă de frontieră – porţiunea de apă curgătoare sau stătătoare pe care trece linia frontierei de stat;

consemn nominal – informaţie despre persoana căreia, în conformitate cu legislaţia în vigoare, nu i se permite intrarea sau ieşirea în/din Republica Moldova, care este introdusă în sistemele informaţionale integrate naţionale;

control al frontierei – activitate desfăşurată la frontiera de stat, în conformitate şi în scopurile prezentei legi, ca răspuns, în exclusivitate, la o intenţie de a trece sau la un act de trecere a frontierei de stat şi care constă în supravegherea frontierei şi controlul trecerii frontierei;

control în linia a doua – control suplimentar al persoanelor (inclusiv corporal), al documentelor şi bagajelor, ce poate fi efectuat într-un loc special, separat de locul efectuării controlului în prima linie, conform actelor normative în vigoare;

control la trecerea frontierei – control efectuat la punctele de trecere a frontierei de stat pentru a garanta că persoanele, inclusiv mijloacele lor de transport şi obiectele pe care le deţin, pot fi autorizate să intre pe sau să părăsească teritoriul Republicii Moldova;

culoar de frontieră – fîşie de teren situată de o parte şi de alta a frontierei de stat, stabilită în baza tratatelor încheiate de Republica Moldova cu statele vecine în scopul de marcare a frontierei de stat cu semne de frontieră;

demarcare a frontierei de stat – desemnare, în conformitate cu materialele de delimitare, a liniei frontierei de stat în teren cu semne de frontieră stabilite;

fîşie de protecţie a frontierei de stat – fîşie de teren, începînd de la linia frontierei de stat în interior, pentru întreţinerea în bune condiţii a frontierei de stat, de protejare a semnelor de frontieră şi de asigurare a controlului accesului în apropierea frontierei de stat;

întreţinere a frontierei de stat – activitate de creare a condiţiilor necesare pentru menţinerea regimurilor frontierei de stat;

mic trafic la frontieră – trecerea frontierei de stat a Republicii Moldova şi a statelor vecine de către rezidenţi în zona de frontieră a unui stat care intenţionează să rămînă în zona de frontieră a celuilalt stat pe o perioadă de timp determinată, în conformitate cu acordurile bilaterale încheiate în acest sens;

navigaţie – activitate legată de utilizarea navelor pe căile navigabile pentru transportarea încărcăturilor, pasagerilor şi bagajelor lor, a corespondenţei poştale, pentru remorcarea navelor şi a altor mijloace plutitoare, pentru efectuarea explorării, cercetării şi extragerii minereurilor, executarea lucrărilor de amenajare a şenalului, lucrărilor hidrotehnice, tehnice subacvatice şi a altor lucrări de acest gen, pentru efectuarea pilotajului şi a pilotajului prin gheţuri, a lucrărilor de salvare, pentru realizarea măsurilor de protecţie a obiectivelor acvatice, protejarea împotriva poluării şi inundaţiilor, pentru ranfluarea bunurilor scufundate, efectuarea cercetărilor ştiinţifice, a activităţilor de studiu, sportive, de agrement etc.;

navigaţie de agrement – folosirea ambarcaţiunilor şi a altor mijloace plutitoare pe apele de frontieră pentru practicarea sportului sau în scopuri turistice;

pază a frontierei de stat – parte integrantă a sistemului de stat de asigurare a securităţii Republicii Moldova, una din formele de apărare naţională;

punct de trecere – orice loc organizat şi autorizat de Guvernul Republicii Moldova pentru trecerea frontierei de stat;

regim al frontierei de stat – totalitate a regulilor de întreţinere şi trecere a frontierei de stat de către persoane, mijloace de transport, de trecere peste frontiera de stat a mărfurilor şi a altor bunuri în limitele fîşiei de protecţie a acesteia, precum şi de soluţionare a incidentelor la frontieră;

regim al punctelor de trecere – reguli de intrare, şedere şi ieşire de către persoane şi/sau de mijloace de transport, precum şi reguli de desfăşurare a activităţilor economice şi de altă natură în punctele de trecere;

regim al zonei de frontieră – reguli de intrare, şedere şi ieşire a persoanelor şi a mijloacelor de transport, de evidenţă, întreţinere şi utilizare a mijloacelor plutitoare, de vînătoare, pescuit, păşunat şi agrement, de desfăşurare a activităţilor economice şi de altă natură în zona de frontieră şi în spaţiul acvatic de frontieră;

semn de frontieră – construcţie genistică pentru marcarea frontierei de stat în teren;

spaţiu acvatic de frontieră – ansamblu total al apelor interne de frontieră şi al apelor de frontieră;

supraveghere a frontierei – supraveghere a frontierei de stat între punctele de trecere şi supraveghere a punctelor de trecere în afara orelor fixe de program pentru a preveni evitarea controalelor de trecere a frontierei;

zonă de frontieră – teritoriu stabilit de-a lungul sectoarelor de uscat şi al apelor de frontieră în adîncimea frontierei de stat, cu lăţimea de 10 kilometri, în scop de asigurare a supravegherii şi a controlului la trecerea frontierei.

Articolul 4. Principiile controlului frontierei

Republica Moldova, la organizarea controlului frontierei, se călăuzeşte de următoarele principii:

a) asigurarea securităţii naţionale şi internaţionale;

b) colaborarea multilaterală reciproc avantajoasă cu statele străine;

c) respectul reciproc al suveranităţii, integrităţii teritoriale a statelor şi indestructibilităţii frontierelor de stat;

d) inviolabilitatea frontierei de stat;

e) soluţionarea amiabilă a incidentelor la frontieră;

f) respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Capitolul II
TRASAREA ŞI MARCAREA FRONTIEREI DE STAT

Articolul 5. Trasarea şi marcarea frontierei de stat

(1) Frontiera de stat se stabileşte în tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine în baza totalurilor activităţii comisiei mixte de demarcare a frontierei de stat şi se marchează în teren cu semne de frontieră clar vizibile. Tratatul privind trasarea şi marcarea frontierei de stat în teren se ratifică de către Parlament.

(2) Frontiera de stat se trasează:

a) pe uscat – pe liniile distinctive de relief;

b) pe sectoarele acvatice – pe linie dreaptă, frîntă sau curbă, de la un semn de frontieră la altul, precum urmează:

- pe sectoarele navigabile – pe mijlocul rîului ori pe mijlocul braţului său, pe mijlocul şenalului navigabil principal sau pe talvegul rîului;

- pe sectoarele nenavigabile – de regulă, pe axa care uneşte punctele de ieşire a frontierei de stat la malurile bazinului de apă sau pe mijlocul pînzei de apă a bazinului.

(3) Frontiera de stat care trece pe apele de frontieră nu se modifică nici la schimbarea conturului malurilor lor sau a nivelului apei, nici la devierea albiei acestora într-o parte ori alta, dacă Republica Moldova şi statele vecine nu vor conveni altfel.

(4) Pe podurile, construcţiile hidrotehnice care trec peste apele de frontieră, frontiera de stat se trasează prin mijlocul acestor construcţii sau pe axa lor tehnologică, indiferent de trecerea frontierei de stat pe apă.

Articolul 6. Semnele de frontieră şi fîşia de protecţie a frontierei

(1) Forma, dimensiunile, coloritul semnelor de frontieră şi modul de instalare a acestora se stabilesc de către Guvern în baza documentelor de demarcare.

(2) Pentru stabilirea semnelor de frontieră se instituie culoarul de frontieră. Terenurile culoarului de frontieră fac parte din domeniul public al statului. Culoarul de frontieră şi lăţimea acestuia se convin prin tratate încheiate de către Republica Moldova cu statele vecine.

(3) Fîşia de protecţie a frontierei de stat se stabileşte de la frontiera de stat în interior şi are o lăţime de 15 metri. În apele de frontieră sau în locurile din imediata apropiere a acestora, în zonele forestiere, precum şi acolo unde terenurile sînt mlăştinoase sau supuse erodărilor şi alunecărilor de teren, fîşia de protecţie a frontierei de stat poate fi stabilită de o lăţime mai mare. Fîşia de protecţie a frontierei de stat este proprietate a statului şi se acordă în folosinţă Poliţiei de Frontieră, pe un termen nelimitat, în conformitate cu legislaţia în vigoare. Fîşia de protecţie a frontierei de stat se determină şi se marchează de către Poliţia de Frontieră. Pe fîşia de protecţie a frontierei de stat, Poliţia de Frontieră are dreptul să instaleze mijloace tehnice de supraveghere a frontierei.

Capitolul III
SISTEMUL DE CONTROL AL FRONTIEREI

Articolul 7. Noţiunea sistemului de control al frontierei

(1) Sistemul de control al frontierei reprezintă totalitatea activităţilor de coordonare şi efectuare a supravegherii frontierei, pe întreg teritoriul Republicii Moldova, şi a controlului trecerii frontierei, a activităţilor de schimb de informaţii, de cooperare în domeniul combaterii criminalităţii organizate transfrontaliere, de analiză şi constatare a ameninţărilor şi riscurilor. Sistemul de control al frontierei asigură menţinerea ordinii la frontiera de stat, în zona de frontieră şi la punctele de trecere pentru a efectua controlul persoanelor, mijloacelor de transport, al mărfurilor şi al altor bunuri, precum şi pentru a asigura inviolabilitatea frontierei de stat şi a infrastructurii acesteia.

(2) Controlul frontierei pe uscat şi pe apele de frontieră este efectuat de către Poliţia de Frontieră. În limitele stabilite de prevederile prezentei legi şi de alte acte legislative relevante, controlul frontierei poate fi efectuat în comun cu Serviciul Vamal.

(3) Regulile suplimentare privind controlul frontierei se stabilesc de Guvern în conformitate cu prezenta lege şi cu alte acte legislative. Regulile specifice privind controlul frontierei se stabilesc de Poliţia de Frontieră.

(4) La executarea atribuţiilor de control al frontierei, în caz de necesitate, poliţiştii de frontieră au dreptul să aplice forţa fizică, mijloacele speciale şi arma de foc din dotare în conformitate cu actele normative în vigoare.

(5) În scop de menţinere a securităţii statului şi a ordinii publice, poliţistul de frontieră poate transmite organelor securităţii statului sau organelor de drept datele cu caracter personal referitoare la pasageri şi altă informaţie pentru prelucrarea acesteia în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(6) Poliţia de Frontieră poate colecta date cu privire la persoanele şi mijloacele de transport supuse controlului la trecerea frontierei, care urmează a fi stocate direct în sistemele de evidenţă şi păstrate în conformitate cu legislaţia în

vigoare. În acest scop pot fi folosite dispozitive tehnice şi alte date decît cele înregistrate.

Articolul 8. Supravegherea frontierei

(1) Supravegherea frontierei presupune monitorizarea prin mijloace statice sau dinamice a frontierei de stat pe segmentele dintre punctele de trecere în scop de prevenire, depistare, constatare şi cercetare a acţiunilor ilegale la frontiera de stat, precum şi de combatere a criminalităţii transfrontaliere, şi constă dintr-un complex de acţiuni operative şi de serviciu (pază, urmărire, observaţie şi control), coordonate şi planificate în timp, spaţiu şi conform scopului, care pot fi executate cu folosirea dispozitivelor electronice moderne şi a cîinilor de serviciu.

(2) În scop de realizare a supravegherii frontierei sînt folosite unităţile fixe şi mobile, care îşi îndeplinesc atribuţiile prin patrulare sau prin prezenţa în locuri cu risc sporit. Efectivul şi metodele de activitate sînt adaptate riscurilor şi ameninţărilor existente sau previzibile.

(3) Supravegherea frontierei este efectuată de o manieră care să prevină şi să descurajeze activitatea ilegală la frontiera de stat şi sustragerea de la control la punctele de trecere.

(4) În baza tratatelor internaţionale poate fi autorizată patrularea în comun a frontierei de stat de către subdiviziunile naţionale de control al frontierei şi de cele ale statelor vecine.

Articolul 9. Controlul la trecerea frontierei

(1) Controlul la trecerea frontierei reprezintă un complex de măsuri efectuate de către Poliţia de Frontieră – pentru a autoriza trecerea frontierei de stat de persoane şi mijloace de transport, de către Serviciul Vamal – pentru a autoriza trecerea peste frontiera de stat a mărfurilor şi a altor bunuri şi de către alte organe de control stabilite de lege.

(2) În scop de combatere a migraţiei ilegale, criminalităţii organizate, contrabandei, terorismului internaţional şi a altor infracţiuni, poliţiştii de frontieră au dreptul să efectueze controlul mărfurilor şi al altor bunuri. Excepţie fac punctele de trecere unde aceste activităţi se efectuează de către organele vamale, în limitele competenţelor stabilite de legislaţia în vigoare.

(3) În timpul desfăşurării controlului la trecerea frontierei se pot utiliza mijloace tehnice şi dispozitive necesare. De asemenea, la punctele de trecere, în zona de frontieră şi în alte sectoare de-a lungul frontierei de stat se pot instala aparate de înregistrare audio, video, fotografice şi alte mijloace de înregistrare. Informaţia obţinută cu ajutorul dispozitivelor tehnice şi electronice poate fi folosită numai în scop de serviciu.

Articolul 10. Paza frontierei de stat

(1) În caz de agresiune armată împotriva Republicii Moldova, Forţele Armate efectuează paza frontierei de stat în conformitate cu prevederile legislaţiei cu privire la apărarea naţională.

(2) Paza frontierei de stat în spaţiul aerian se efectuează de către Forţele Aeriene ale Armatei Naţionale, în conformitate cu legislaţia în vigoare, şi constă în supravegherea spaţiului aerian, pe timp de pace şi în situaţii de criză, în scop de depistare a încălcărilor frontierei de stat în spaţiul aerian şi de reprimare a acestora. Colaborarea Poliţiei de Frontieră cu Forţele Aeriene ale Armatei Naţionale cuprinde schimbul reciproc de informaţii privind zborurile tuturor aeronavelor (aparatelor de zbor) la altitudini joase, precum şi zborurile planificate în zona de frontieră.

(3) Efectuînd paza frontierei de stat, Forţele Aeriene ale Armatei Naţionale aplică, în modul stabilit de lege, armele şi tehnica de luptă asupra aeronavelor care utilizează neautorizat spaţiul aerian al Republicii Moldova.

Capitolul IV
REGIMUL FRONTIEREI DE STAT
Secţiunea 1
Regimul frontierei de stat, întreţinerea frontierei de stat

Articolul 11. Dispoziţii generale

(1) Regimul frontierei de stat este format dintr-un ansamblu de reguli şi măsuri prevăzute de prezenta lege şi stabilite în conformitate cu prevederile prezentei legi, precum şi din norme şi principii de drept internaţional referitoare la:

a) întreţinerea frontierei de stat;

b) trecerea frontierei de stat de către persoane, mijloace de transport, trecerea peste frontiera de stat a mărfurilor şi a altor bunuri; decolarea şi aterizarea navelor aeriene; intrarea, aflarea şi ieşirea navelor şi a altor mijloace plutitoare în spaţiul acvatic de frontieră;

c) desfăşurarea activităţilor economice şi de altă natură la frontiera de stat;

d) soluţionarea incidentelor legate de încălcarea regimului frontierei de stat.

(2) În porturile şi aeroporturile deschise pentru traficul internaţional, suprafaţa acestora cu platformele, imobilele şi instalaţiile aferente reprezintă zona supusă regimului frontierei de stat.

(3) Regulile de construcţie, exploatare şi reparaţie a căilor de comunicaţie, inclusiv a celor electronice, a construcţiilor hidrotehnice, care traversează frontiera de stat pe uscat sau pe apele de frontieră se stabilesc de Guvern, respectîndu-se tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine.

(4) Regimul frontierei de stat poate restricţiona activităţile care împiedică supravegherea frontierei sau tulbură ordinea şi securitatea la frontiera de stat, cum ar fi utilizarea armelor de foc şi a substanţelor explozibile, lucrările în imediata apropiere a frontierei de stat, vînătoarea şi pescuitul, păşunatul vitelor, iluminarea şi focul deschis. Drepturile, obligaţiile şi restricţiile regimului frontierei de stat neprevăzute de prezenta lege sau de tratatele internaţionale se stabilesc de Guvern.

(5) Nu constituie încălcări ale regimului frontierei de stat trecerea forţată a frontierei de stat de către persoane şi mijloace de transport pe uscat, intrarea neintenţionată în apele de frontieră a navelor şi a altor mijloace plutitoare,

zborul forţat în spaţiul aerian al Republicii Moldova al aeronavelor şi al altor aparate de zbor, efectuate în următoarele cazuri de forţă majoră: accident, avarie, calamitate naturală, navigaţie în condiţii de gheaţă, necesitate de transportare a persoanelor salvate, acordarea de ajutor medical de urgenţă unor membri ai echipajului sau pasagerilor, precum şi în alte cazuri de forţă majoră.

(6) În cazul apariţiei pericolului de răspîndire a unor boli infecţioase deosebit de periculoase pe teritoriul Republicii Moldova sau pe teritoriul altui stat, a altui eveniment care poate pune în pericol viaţa sau sănătatea populaţiei, prin decizia conducătorilor Poliţiei de Frontieră, ai Serviciului Vamal, precum şi ai altor organe de control stabilite de lege, după caz – a administraţiei porturilor şi aeroporturilor, traficul peste frontiera de stat poate fi limitat temporar sau suspendat. Autorităţile menţionate pot institui regim de carantină pentru persoane, animale, material semincer şi săditor, precum şi pentru alte produse. Autorităţile menţionate informează urgent toate punctele de trecere, organele interesate şi statele vecine despre situaţia excepţională creată şi despre măsurile luate.

Articolul 12. Întreţinerea frontierei de stat

(1) Regulile de întreţinere a frontierei de stat se convin în tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine. În acestea sînt specificate măsurile necesare pentru întreţinerea corespunzătoare a semnelor de frontieră, de verificare a lor, de întreţinere a culoarului de frontieră, de verificare, în comun cu statul vecin, a traseului frontierei de stat. Documentele cu rezultatele verificărilor în comun ale traseului frontierei de stat, care nu prevăd modificarea acesteia, se aprobă de Guvern.

(2) Poliţia de Frontieră asigură curăţarea de vegetaţie a culoarului de frontieră şi a fîşiei de protecţie a frontierei de stat, paza, întreţinerea şi reparaţia semnelor de frontieră, înlocuirea acestora, conform prevederilor tratatelor încheiate de către Republica Moldova cu statele vecine. Activităţile menţionate se desfăşoară în termenele stabilite în tratatele respective.

Secţiunea a 2-a
Trecerea frontierei de stat de către persoane, mijloace de transport, trecerea peste frontiera de stat a mărfurilor şi a altor bunuri

Articolul 13. Dispoziţii generale

(1) Persoanele şi mijloacele de transport care intră sau ies în/din Republica Moldova pot trece frontiera de stat, iar mărfurile şi alte bunuri care urmează să fie introduse sau scoase din Republica Moldova pot fi transportate peste frontiera de stat doar prin punctele de trecere în timpul programului de lucru.

(2) Procedura stabilită la alin. (1) nu se aplică navelor aeriene care traversează spaţiul aerian al Republicii Moldova fără escală.

(3) Prin derogare de la prevederile alin. (1), de către Poliţia de Frontieră pot fi permise excepţii de la obligaţia de a trece frontiera de stat doar prin punctele de trecere în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, precum şi în cazurile prevăzute de prezenta lege sau de alte acte legislative. De asemenea, pot fi permise excepţii de la obligaţia de a trece frontiera de stat doar prin punctele de trecere:

a) în cazul navigaţiei de agrement;

b) în cazul marinarilor care coboară pe ţărm în zona portului în care sînt ancorate navele lor sau în localităţile adiacente;

c) pentru persoane sau grupuri de persoane, în cazul în care există o necesitate de natură deosebită şi care sînt în posesia documentelor de trecere a frontierei de stat şi nu există nici un conflict de interese legate de securitatea statului şi de ordinea publică;

d) pentru persoane şi grupuri de persoane, în situaţii excepţionale.

(4) În baza tratatelor încheiate de Republica Moldova cu statele vecine, frontiera de stat poate fi trecută prin punctele de mic trafic la frontieră, precum şi prin punctele de trecere comune instituite pe teritoriul unuia dintre state.

Articolul 14. Particularităţile de trecere a frontierei de stat

(1) Navele şi alte mijloace plutitoare ale Republicii Moldova şi ale altor state navighează şi trec frontiera de stat pe apele de frontieră în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Aeronavele care sosesc în Republica Moldova şi care traversează frontiera de stat pentru a face escală vor naviga spre un aeroport deschis pentru traficul internaţional conform procedurii stabilite.

(3) Încărcarea şi descărcarea mărfurilor şi a altor bunuri şi îmbarcarea şi debarcarea persoanelor în/din trenuri, nave sau aeronave pe sectorul aflat între punctul de trecere şi frontiera de stat sînt interzise. Această interdicţie nu se aplică pentru salvarea vieţilor umane şi în situaţiile excepţionale.

(4) Căpitanul navei, comandantul aeronavei, cetăţenii, în caz de trecere forţată a frontierei de stat, sînt obligaţi să comunice imediat despre aceasta la cea mai apropiată subdiviziune a Poliţiei de Frontieră şi să acţioneze conform indicaţiilor.

Articolul 15. Condiţiile de trecere a frontierei de stat

(1) Autorizarea trecerii frontierei de stat constă în recunoaşterea legalităţii privind trecerea frontierei de stat de către persoane, mijloace de transport, trecerea peste frontiera de stat a mărfurilor şi a altor bunuri.

(2) Temei pentru autorizarea trecerii frontierei de stat servesc actele de călătorie valabile prevăzute de legislaţia cu privire la ieşirea şi intrarea în Republica Moldova, privind regimul străinilor în Republica Moldova, precum şi alte documente stabilite în actele normative.

(3) Pot fi permise excepţii de la prevederile alin. (1) în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte. În tratatele încheiate cu statele vecine poate fi stabilită o modalitate simplificată de trecere a frontierei de

stat de către cetăţenii Republicii Moldova şi de către cetăţenii statelor vecine.

(4) Autorizarea trecerii frontierei de stat de către persoane, mijloace de transport, trecerii peste frontiera de stat a mărfurilor şi a altor bunuri prevede efectuarea controlului la trecerea frontierei, a controlului vamal şi a altor tipuri de control instituite de lege.

(5) În caz de apariţie a situaţiilor excepţionale, formaţiunile de salvare şi de recuperare ale altor state trec frontiera de stat, pentru a localiza şi lichida aceste situaţii, în condiţiile stabilite de Guvern şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(6) La trecerea frontierei, controlul trenurilor, garniturilor de tren şi al aeronavelor se efectuează în locuri special amenajate, iar al navelor se efectuează în porturi.

Articolul 16. Circulaţia armelor şi muniţiilor

(1) Introducerea pe şi scoaterea de pe teritoriul Republicii Moldova a armelor şi muniţiilor de către persoane fizice sau juridice sînt admise numai în baza unui permis sau autorizaţii speciale eliberate în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(2) Însoţitorii delegaţiilor străine, la nivelul şefilor de stat sau de guvern, ai altor demnitari străini care beneficiază de protecţie pot introduce, purta şi folosi pe teritoriul Republicii Moldova arme de apărare şi pază în conformitate cu legislaţia privind regimul armelor şi muniţiilor cu destinaţie civilă.

(3) Autorizarea trecerii frontierei de stat de către unităţile şi subunităţile militare ale Republicii Moldova sau ale altui stat, precum şi a armelor, muniţiilor, tehnicii de luptă şi a încărcăturilor militare, se efectuează în temeiul tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte şi al legislaţiei cu privire la statutul forţei militare străine în Republica Moldova.

Articolul 17. Condiţii specifice de intrare în Republica Moldova

(1) În cazuri de excepţie, la solicitarea poliţistului de frontieră de a justifica scopul intrării în Republica Moldova, străinii pot prezenta unul din următoarele documente:

a) pentru călătorii de afaceri:

- o invitaţie din partea unei întreprinderi, organizaţii sau a unei instituţii;
- documente ce confirmă un interes economic (de exemplu: procură, contract de muncă, bilete sau invitaţii de participare la expoziţii);

b) pentru călătorii în scop de studiu sau alte tipuri de instruire:

- un document ce atestă înscrierea la o instituţie de învăţămînt sau la alte forme de instruire;
- carnet de student sau certificat privind frecventarea cursului;

c) pentru călătorii turistice sau motive personale:

- voucher turistic;
- document justificativ privind cazarea la hotel, invitaţia din partea gazdei în care se va consemna adresa cazării invitatului;
- confirmarea privind rezervarea locului pentru o călătorie organizată sau orice alt document corespunzător indicînd planurile călătoriei ce va fi întreprinsă;
- biletul de întoarcere sau de circuit;

d) pentru călătoriile întreprinse în scopuri politice, ştiinţifice, culturale, sportive, cu ocazia unor evenimente religioase sau în alte scopuri: invitaţii, bilete de intrare, programe în care să fie înscris, acolo unde este posibil, numele organizaţiei-gazdă şi durata vizitei sau orice alt document corespunzător care să indice scopul vizitei;

e) pentru călătoria în scopul îmbarcării la bordul navei, debarcării şi repatrierii membrului de echipaj – actul de identitate al personalului navigant.

(2) Guvernul va stabili cazurile în care poliţistul de frontieră are dreptul să solicite justificarea scopului intrării în Republica Moldova.

Articolul 18. Efectuarea controlului la trecerea frontierei

(1) Controlul la trecerea frontierei se efectuează de către poliţiştii de frontieră în comun cu colaboratorii vamali.

(2) În punctele de trecere portuare, la controlul trecerii frontierei participă reprezentantul căpităniei portului, precum şi alte persoane autorizate conform legii. În punctele de trecere aeroportuare, la efectuarea controlului la trecerea frontierei, în caz de necesitate, participă un reprezentant al companiei aeriene.

(3) Controlul la trecerea frontierei este efectuat înainte de trecerea frontierei de stat sau imediat după traversarea acesteia. Pentru direcţia de ieşire din ţară, controlul la trecere se efectuează pînă la traversarea frontierei de stat, iar pentru direcţia de intrare în ţară, controlul la trecerea frontierei se efectuează pînă la traversarea frontierei de stat sau imediat după traversarea acesteia. Controlul la trecerea frontierei poate fi efectuat în alt mod, în conformitate cu prevederile tratatelor încheiate de Republica Moldova cu ţările vecine.

(4) În temeiul tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, Guvernul poate stabili proceduri simplificate pentru trecerea frontierei de stat unor anumite categorii de persoane.

(5) La identificarea persoanelor şi a transportului se utilizează Registrul de stat al populaţiei şi Registrul de stat al transporturilor. Identificarea biometrică a cetăţenilor Republicii Moldova care pleacă în statele membre ale Uniunii Europene se efectuează în baza datelor electronice ce se conţin în paşapoarte.

Articolul 19. Poliţiştii de frontieră şi respectarea normelor de etică la efectuarea controlului la trecerea frontierei

(1) Decizia de a autoriza trecerea persoanei peste frontiera de stat o iau poliţiştii de frontieră.
(2) Poliţiştii de frontieră sînt profesionişti specializaţi şi instruiţi corespunzător.
(3) Poliţiştii de frontieră poartă uniformă şi insigne sau ecusoane, care îi identifică.
(4) Orice măsură întreprinsă în timpul controlului la trecerea frontierei va fi în concordanţă cu obiectivele urmărite de aceasta.
(5) Controlul la trecerea frontierei este efectuat cu respectarea deplină a demnităţii umane, fără deosebire de rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, sex, religie, opinie, apartenenţă politică, avere sau origine socială.

Articolul 20. Controlul minim şi amănunţit

(1) La efectuarea controlului la trecerea frontierei, toate persoanele şi mijloacele de transport trebuie să fie supuse unui control minim pentru stabilirea identităţii acestora în baza prezentării actelor de călătorie. Controalele minime presupun verificarea, rapidă şi imediată, prin folosirea mijloacelor tehnice corespunzătoare şi prin consultarea, în bazele de date relevante, a informaţiilor cu privire la documentele furate, deţinute fără drept, pierdute sau anulate, a valabilităţii actelor de călătorie care îl autorizează pe posesorul legitim să traverseze frontiera de stat şi a prezenţei semnelor de falsificare sau contrafacere.
(2) Controlul minim stabilit la alin. (1) constituie regula în cazul cetăţenilor Republicii Moldova. Pe parcursul efectuării controalelor minime, poliţiştii de frontieră pot consulta bazele de date naţionale pentru a se asigura că acele persoane nu reprezintă o ameninţare reală, prezentă şi suficient de serioasă la adresa securităţii naţionale şi ordinii publice. Se consideră a fi o ameninţare reală la adresa securităţii statului şi ordinii publice situaţia în care a fost introdus un consemn nominal.
(3) În caz de necesitate, cetăţenii Republicii Moldova şi mijloacele de transport înmatriculate în Republica Moldova vor fi supuse controalelor amănunţite.
(4) Pentru străini, controlul amănunţit la intrare include verificarea îndeplinirii condiţiilor de intrare şi, cînd este cazul, a documentelor care autorizează şederea şi exercitarea activităţilor profesionale. Controlul amănunţit include examinarea detaliată care să acopere următoarele aspecte:
a) verificarea faptului că străinul întruneşte condiţiile de intrare şi şedere pe teritoriul Republicii Moldova;
b) cercetarea completă a actelor de călătorie cu scop de depistare a unor semne de falsificare sau contrafacere;
c) examinarea ştampilelor de intrare şi ieşire aplicate pe actele de călătorie ale persoanei pentru a verifica dacă nu s-a depăşit termenul legal de şedere în Republica Moldova, în acest scop fiind consultat Sistemul informaţional integrat al Poliţiei de Frontieră, aprobat de Guvern;
d) verificarea punctului de plecare şi de destinaţie, a scopului intrării şi verificarea altor documente însoţitoare;
e) verificarea faptului dacă persoana, mijlocul de transport şi obiectele pe care le transportă nu prezintă pericol pentru securitatea statului sau pentru ordinea publică. Această verificare presupune consultarea directă a informaţiilor şi consemnelor nominale referitoare la persoane şi, în caz de necesitate, a obiectelor introduse în Sistemul informaţional integrat al Poliţiei de Frontieră şi în alte baze de date naţionale şi internaţionale, precum şi acţiunile care trebuie întreprinse, dacă este indicat, în urma unui consemn nominal.
(5) Pentru străini, controlul amănunţit la ieşire cuprinde următoarele aspecte:
a) verificarea faptului dacă persoana este în posesia unui act de călătorie valabil pentru trecerea frontierei de stat;
b) verificarea actelor de călătorie, inclusiv a vizei sau permisului legal de şedere, pentru depistarea unor semne de falsificare sau contrafacere;
c) verificarea faptului dacă persoana nu este considerată a fi o ameninţare la adresa securităţii statului şi a ordinii publice;
d) examinarea ştampilelor de intrare şi ieşire aplicate pe actele de călătorie ale persoanei la verificarea dacă nu a depăşit termenul legal de şedere în Republica Moldova, în acest scop fiind consultat Sistemul informaţional integrat al Poliţiei de Frontieră;
e) consultarea consemnelor nominale cu privire la persoanele şi obiectele introduse în sistemele informaţionale automatizate naţionale şi internaţionale.

Articolul 21. Controlul în linia a doua

(1) Străinii supuşi controlului în linia a doua sînt informaţi cu privire la scopul şi procedura de efectuare a unui asemenea control. Aceste informaţii sînt disponibile în limbile de circulaţie internaţională şi în limba statului cu care Republica Moldova are frontiera de stat comună şi cuprind, de asemenea, menţiunea că străinul poate solicita să i se comunice numele şi numărul de identificare al poliţistului de frontieră care efectuează acest control, denumirea punctului de trecere şi data la care a fost traversată frontiera de stat.
(2) La decizia poliţistului de frontieră sau la cererea persoanei, controalele amănunţite se efectuează într-o încăpere separată.

Articolul 22. Controlul şi tranzitul persoanelor fără documente

(1) Persoanei care soseşte la punctul de trecere fără documente de identitate, se declară cetăţean al Republicii Moldova şi solicită intrarea în ţară i se autorizează trecerea frontierei de stat după identificarea acesteia. Dacă nu este posibilă identificarea persoanei în baza altor documente şi a datelor din sistemele informaţionale, aceasta este reţinută în condiţiile Codului contravenţional al Republicii Moldova. Persoanei i se autorizează trecerea frontierei de stat dacă se adevereşte faptul că aceasta deţine cetăţenia Republicii Moldova. În caz contrar, persoana este îndepărtată de pe teritoriul Republicii Moldova în condiţiile legislaţiei privind regimul străinilor în Republica Moldova, fapt consemnat în Sistemul informaţional integrat al Poliţiei de Frontieră. Condiţiile şi procedura de identificare a persoanei se stabilesc de Poliţia de Frontieră.

(2) Persoanelor aflate în tranzit nu li se efectuează controlul actelor de călătorie dacă nu părăsesc zona de tranzit a aeroportului, cu excepţia situaţiilor deosebite ce impun efectuarea acestui control. Prevederile prezentului alineat se aplică şi în porturi, şi în transportul maritim.

Articolul 23. Ştampilarea documentelor de trecere a frontierei de stat

(1) Documentele valabile de trecere a frontierei de stat ale străinilor se ştampilează sistematic la intrarea şi la ieşirea în/din Republica Moldova. Ştampilele de intrare şi de ieşire se aplică pe:

a) documentele de trecere a frontierei de stat care conţin o viză valabilă şi care le permit străinilor să traverseze frontiera de stat;

b) documentele de trecere a frontierei de stat care permit străinilor, nesupuşi cerinţei de a fi în posesia unei vize, să traverseze frontiera de stat.

(2) Ştampilele nu se vor aplica pe:

a) documentele de trecere a frontierei de stat ale şefilor de stat şi ale demnitarilor a căror sosire a fost anunţată oficial, anterior, prin intermediul canalelor diplomatice;

b) licenţele piloţilor sau pe certificatele membrilor de echipaj al aeronavelor;

c) documentele de călătorie ale marinarilor şi pe documentele de călătorie ale pasagerilor incluşi în lista de pasageri ai navelor care urmează un anumit itinerar, potrivit unui program stabilit în prealabil, care cuprinde activităţi turistice în diverse porturi şi care, în principiu, nu îmbarcă şi nu debarcă pasageri în decursul călătoriei;

d) paşapoartele cetăţenilor Republicii Moldova;

e) documentele de trecere a frontierei de stat pentru alte categorii de persoane stabilite de Guvern.

(3) În scop de protecţie a securităţii şi vieţii private, la cererea străinului, se poate renunţa la aplicarea ştampilei dacă aceasta i-ar crea dificultăţi. În acest caz, intrarea sau ieşirea se înregistrează pe o foaie separată, unde se indică numele persoanei şi numărul paşaportului. Foaia se înmînează străinului. Faptul de neaplicare a ştampilei se consemnează în Sistemul informaţional integrat al Poliţiei de Frontieră.

(4) Cetăţenii Republicii Moldova şi străinii pentru care ştampilarea actelor de călătorie nu este obligatorie pot cere poliţiştilor de frontieră ştampilarea acestora.

(5) Procedura de aplicare a ştampilei, modelul foii şi condiţiile şi procedura de eliberare a foii sînt stabilite de Poliţia de Frontieră.

Articolul 24. Refuzul intrării şi ieşirii în/din Republica Moldova

(1) Persoanelor şi mijloacelor de transport care nu întrunesc condiţiile de intrare sau ieşire în/din Republica Moldova nu li se autorizează trecerea frontierei de stat.

(2) Refuzul intrării sau ieşirii se dispune în conformitate cu legislaţia în vigoare şi se face în baza unei decizii luate de poliţistul de frontieră, care trebuie să conţină motivele refuzului. Decizia argumentată se emite conform unui formular standard aprobat de Poliţia de Frontieră şi completat de poliţistul de frontieră care a luat respectiva decizie. Formularul standard completat se înmînează persoanei interesate. Poliţia de Frontieră ţine Registrul de evidenţă a persoanelor în privinţa cărora a fost emisă o decizie de refuz al intrării sau ieşirii în/din Republica Moldova.

(3) Persoana căreia nu i s-a autorizat intrarea sau ieşirea în/din Republica Moldova are dreptul să conteste decizia în instanţa de judecată în modul stabilit de lege. În acest scop, persoanei i se oferă datele de contact ale Uniunii Avocaţilor care poate să ofere informaţii despre reprezentanţii săi competenţi să acţioneze în interesul persoanei.

(4) Depunerea contestaţiei în instanţa de judecată nu suspendă executarea deciziei de refuz. Dacă instanţa de judecată anulează decizia de refuz, persoanei i se vor corecta orice modificări aplicate în actele de călătorie în legătură cu executarea deciziei de refuz, fiindu-i autorizată trecerea frontierei de stat.

(5) Persoana căreia nu i-a fost autorizată trecerea frontierei de stat este obligată să părăsească imediat punctul de trecere, acest fapt consemnîndu-se în Sistemul informaţional integrat al Poliţiei de Frontieră şi în Sistemul informaţional integrat automatizat în domeniul migraţiei şi azilului.

(6) Prevederile prezentului articol nu limitează aplicarea dispoziţiilor speciale privind dreptul la azil şi la protecţie internaţională.

Secţiunea a 3-a
Desfăşurarea activităţilor economice şi de altă natură la frontiera de stat

Articolul 25. Desfăşurarea activităţilor economice şi de altă natură la frontiera de stat

(1) Desfăşurarea activităţilor economice şi de altă natură la frontiera de stat, inclusiv folosirea apelor de frontieră, de către persoane fizice şi juridice autohtone şi ale statelor străine, efectuate la o distanţă de 15 metri de la frontiera de stat, precum şi legate de trecerea acesteia, nu trebuie:

a) să dăuneze sănătăţii populaţiei, securităţii Republicii Moldova şi a altor state sau să conţină pericolul unui astfel de prejudiciu;

b) să împiedice întreţinerea şi supravegherea frontierei.

(2) Activităţile menţionate la alin. (1) se efectuează cu acordul Poliţiei de Frontieră, în conformitate cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, cu legislaţia în vigoare şi cu regulile de trecere a frontierei de stat. La obţinerea acordului vor fi coordonate locurile, după caz, timpul de trecere a frontierei de stat şi desfăşurarea activităţilor, numărul şi datele de identificare ale participanţilor, mijloacele de transport, mecanismele şi instrumentele de producţie.

(3) Întreţinerea în stare corespunzătoare a apelor de frontieră şi luarea măsurilor necesare pentru prevenirea distrugerii intenţionate a malurilor acestora se realizează conform prevederilor tratatelor încheiate de către Republica Moldova cu statele vecine.

(4) Pe apele de frontieră navigabile, navele au dreptul să navigheze fără restricţii pe şenalul navigabil principal, indiferent de traseul frontierei de stat pe acesta. Altor mijloace de navigaţie li se permite să navigheze pe apele de frontieră numai pînă la frontiera de stat şi numai pe timp de zi. Pe timp de noapte şi în condiţii de vizibilitate redusă, acestea trebuie să fie acostate la malul propriu. Navigaţia în apele de frontieră a navelor militare se efectuează în baza principiilor unanim admise în practica internaţională şi în legislaţia în vigoare.

(5) Toate mijloacele de navigaţie care navighează în apele de frontieră trebuie să dispună: navele – de pavilioane, de denumire sau de numere de înregistrare ale acestora; ambarcaţiunile – de pavilioane sau de simboluri ale drapelelor de stat la pupă sau la proră şi de numere de înregistrare ale acestora. Denumirile şi numerele trebuie să fie clar vizibile de pe ambele maluri. Pe timp de noapte, navele trebuie să-şi semnalizeze prezenţa cu lumini de navigaţie.

(6) Regulile de exploatare şi întreţinere a podurilor, căilor ferate şi a drumurilor auto, a liniilor de telecomunicaţii, apelor care intersectează frontiera de stat ori au axă comună cu aceasta sînt stabilite prin tratate încheiate de Republica Moldova cu statele vecine.

Articolul 26. Reguli specifice cu privire la pescuit, vînătoare, silvicultură, exploatarea subsolului şi la protecţia mediului

(1) Pescuitul în apele de frontieră este permis pînă la frontiera de stat, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(2) Vînătoarea la frontiera de stat, pe culoarul de frontieră şi în fîşia de protecţie a frontierei de stat este interzisă. Tragerea cu arma şi urmărirea animalelor peste frontiera de stat sînt interzise.

(3) Recoltarea produselor lemnoase în apropierea frontierei de stat se efectuează în conformitate cu legislaţia în vigoare. Dacă din cauza unor fenomene naturale sau cînd se efectuează tăierea pădurilor copacii cad peste frontiera de stat, Poliţia de Frontieră întreprinde măsuri pentru transportul acestora pe teritoriul statului de unde provin.

(4) Lucrările de prospectare şi exploatare a subsolului se efectuează în condiţiile prevăzute de legislaţia în vigoare, la o distanţă de cel puţin 20 de metri de la frontiera de stat, cu excepţia lucrărilor de menţinere a şenalului navigabil.

Secţiunea a 4-a
Soluţionarea incidentelor la frontiera de stat

Articolul 27. Soluţionarea incidentelor la frontiera de stat

(1) Pentru asigurarea respectării regimului frontierei de stat şi pentru soluţionarea incidentelor la frontiera de stat, din cadrul Poliţiei de Frontieră şi al altor autorităţi se desemnează reprezentanţi de frontieră. Regulamentul cu privire la activitatea reprezentanţilor de frontieră se aprobă de Guvern.

(2) Modul de soluţionare a incidentelor de frontieră este stabilit de tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine, de prezenta lege şi de alte acte normative.

(3) Problemele şi incidentele neaplanate de către reprezentanţii de frontieră se soluţionează pe cale diplomatică.

(4) Reprezentanţii de frontieră pot fi incluşi în componenţa comisiilor interstatale a căror activitate este legată nemijlocit de frontiera de stat.

Capitolul V
REGIMUL ZONEI DE FRONTIERĂ

Articolul 28. Dispoziţii generale

(1) Regimul zonei de frontieră se instituie în zona de frontieră în scop de asigurare a supravegherii frontierei. Zona de frontieră se marchează prin semne şi panouri cu inscripţii informative.

(2) Regimul zonei de frontieră include regulile de:

a) intrare, şedere şi ieşire a persoanelor şi mijloacelor de transport;

b) evidenţă, întreţinere şi utilizare a mijloacelor plutitoare;

c) vînătoare, pescuit, păşunat şi agrement;

d) desfăşurare a activităţilor economice şi de altă natură în zona de frontieră şi în spaţiul acvatic de frontieră.

(3) Regulile specifice ale regimului zonei de frontieră se aprobă de Guvern în condiţiile prezentei legi.

(4) În zona de frontieră, poliţiştii de frontieră se pot deplasa liber pe jos sau cu mijloace de transport din dotare.

Articolul 29. Intrarea, şederea, ieşirea persoanelor şi mijloacelor de transport în zona de frontieră

(1) Cetăţenii Republicii Moldova şi străinii pot intra şi pot să se afle liber în zona de frontieră dacă nu sînt prevăzute restricţii.

(2) În zona de frontieră şi în localităţile din apropierea acesteia, poliţiştii de frontieră au dreptul să controleze mijloacele de transport şi actele de identitate ale persoanelor.

(3) Accesul în zona de frontieră poate fi limitat pentru persoanele cu antecedente penale nestinse, pentru persoanele care anterior au încălcat regimul frontierei de stat sau regimul zonei de frontieră, precum şi pentru alte persoane care nu pot justifica necesitatea aflării în zona de frontieră ori pot prezenta pericol pentru securitatea statului sau ordinea publică. Decizia de limitare a accesului în zona de frontieră poate fi contestată în instanţa judecătorească competentă în modul stabilit de lege.

(4) Persoanelor care se deplasează sau desfăşoară diferite activităţi în zona de frontieră le este interzis:

a) să tragă cu arma în direcţia frontierei de stat;
b) să deterioreze sau să distrugă semnele de frontieră, instalaţiile ori mijloacele tehnice de supraveghere şi control al frontierei;
c) să producă sau să extindă incendii în limita fîşiei de protecţie a frontierei de stat;
d) să desfăşoare activităţi care pot polua apele, aerul sau solul în zona de frontieră, precum şi în apele de frontieră;
e) să fixeze pe hîrtie sau pe alt suport imagini care să redea porţiuni din teritoriul statelor vecine;
f) să facă schimb de obiecte sau corespondenţă peste frontiera de stat în alte puncte decît în cele destinate prin lege în acest scop;
g) să poarte convorbiri neautorizate peste linia frontierei de stat.
(5) Restricţiile prevăzute la alin. (4) lit. e)–g) se aplică doar în situaţia în care acestea sînt prevăzute în tratatele privind frontiera de stat încheiate de Republica Moldova cu statele vecine.
(6) În temeiul unei decizii motivate, Poliţia de Frontieră poate limita temporar accesul în zona de frontieră, informînd despre aceasta autorităţile administraţiei publice şi persoanele interesate.

Articolul 30. Autorizarea accesului în zona de frontieră

(1) Pentru autorizarea accesului în zona de frontieră, persoanele urmează să dispună de permis eliberat de Poliţia de Frontieră. Permisul nu este necesar pentru:
a) persoanele care locuiesc permanent în zona de frontieră sau în localităţile ale căror hotare se află în acea zonă;
b) persoanele care călătoresc pe drumurile ce traversează zona de frontieră;
c) angajaţii autorităţilor publice centrale şi locale care activează în zona de frontieră.
(2) Poliţia de Frontieră eliberează permise permanente şi temporare. Permisul permanent se eliberează pe un termen de cel puţin un an pentru persoanele care activează permanent, precum şi pentru persoanele care dispun de imobile în zona de frontieră, însă nu dispun de viză de reşedinţă în acel loc. Permisul temporar se eliberează, pe o perioada de pînă la un an, persoanelor care solicită acces în zona de frontieră.
(3) Poliţia de Frontieră are dreptul să refuze eliberarea permisului:
a) dacă au fost introduse măsuri de intensificare a supravegherii frontierei;
b) în caz de situaţii excepţionale apărute în zona de frontieră;
c) dacă persoana are antecedente penale nestinse ori a încălcat anterior regimul frontierei de stat sau regimul zonei de frontieră.
(4) Poliţia de Frontieră anulează permisul în caz de falsificare sau de folosire abuzivă a acestuia.

Articolul 31. Evidenţa, întreţinerea şi utilizarea mijloacelor plutitoare

(1) Mijloacele plutitoare înmatriculate potrivit legislaţiei în vigoare, aflate în spaţiul acvatic de frontieră, staţionează în locurile stabilite de căpităniile de port sau, după caz, de autorităţile administraţiei publice locale, cu avizul Poliţiei de Frontieră, luîndu-se măsuri de către posesorii acestora pentru a preveni utilizarea ilegală a lor.
(2) Poliţia de Frontieră eliberează posesorilor de mijloace plutitoare permise de model stabilit. Ieşirea şi revenirea mijloacelor plutitoare din/în punctele de amplasare se efectuează cu înştiinţarea Poliţiei de Frontieră. Modelul permiselor şi regulile de aflare a mijloacelor plutitoare în zona de frontieră se aprobă de Poliţia de Frontieră.
(3) În cazul navigaţiei de agrement, itinerarul şi regulile de deplasare în apele de frontieră se convin cu Poliţia de Frontieră.

Articolul 32. Vînătoarea, pescuitul, păşunatul şi agrementul în zona de frontieră

(1) Vînătoarea de-a lungul frontierei de stat, pe o adîncime de 500 metri de la linia frontierei de stat către interior, este interzisă.
(2) Vînătoarea organizată în zona de frontieră pînă la limita prevăzută la alin. (1) se admite numai în perioada luminoasă a zilei, cu avizul prealabil al Poliţiei de Frontieră, respectîndu-se regulile şi restricţiile prevăzute de legislaţia în vigoare.
(3) Pescuitul în zona de frontieră este permis numai pe timp de zi, cu avizul prealabil al Poliţiei de Frontieră, respectîndu-se regulile şi restricţiile prevăzute de legislaţia în vigoare.
(4) Păşunatul animalelor este permis, conform legislaţiei de mediu, în locurile stabilite de autorităţile administraţiei publice locale şi cu avizul Poliţiei de Frontieră, pe timp de zi – pînă la fîşia de protecţie a frontierei de stat, iar pe timp de noapte – la cel puţin 500 metri faţă de aceasta.
(5) Activităţile sportive şi de agrement în apele de frontieră şi în apropierea acestora se pot desfăşura cu aprobarea Poliţiei de Frontieră.
(6) În situaţii excepţionale, activităţile menţionate la alin. (2)–(5) pot fi temporar interzise de către Poliţia de Frontieră.

Articolul 33. Activităţi economice şi de altă natură în zona de frontieră

(1) Cu excepţia localităţilor, desfăşurarea activităţilor economice şi de altă natură în zona de frontieră se coordonează cu Poliţia de Frontieră.
(2) Pentru autorizarea accesului în zona de frontieră se prezintă copia de pe certificatul de înregistrare ori de pe un alt act care atestă constituirea agentului economic sau a organizaţiei, copia de pe actul care permite desfăşurarea activităţii, lista lucrătorilor, la care se anexează copiile de pe actele de identitate ale acestora.

(3) Autorizaţia poate fi anulată în cazul în care agentul sau angajaţii acestuia încalcă regulile regimului zonei de frontieră.

Capitolul VI
REGIMUL PUNCTELOR DE TRECERE

Articolul 34. Dispoziţii generale

Regimul punctelor de trecere este format din ansamblul regulilor şi măsurilor stabilite de lege, care include următoarele componente:

a) instituirea punctelor de trecere şi regulile de desfăşurare a activităţilor economice şi de altă natură;

b) regulile de intrare, şedere şi ieşire din punctele de trecere a persoanelor şi mijloacelor de transport.

Articolul 35. Instituirea punctelor de trecere

(1) Decizia de deschidere sau închidere a punctelor de trecere se aprobă de Guvern, în conformitate cu tratatele încheiate de Republica Moldova cu statele vecine.

(2) Deschiderea punctelor de trecere se efectuează după construcţia, înzestrarea şi darea în exploatare a construcţiilor, încăperilor şi edificiilor conform proiectului aprobat de către Poliţia de Frontieră în comun cu Serviciul Vamal şi cu alte servicii competente. La elaborarea proiectelor trebuie să fie prevăzute încăperi şi edificii, necesare pentru efectuarea controlului la trecerea frontierei, a controlului vamal şi a altor tipuri de control.

(3) Punctele de trecere trebuie să fie amenajate astfel încît să permită aplicarea eficientă, simplă şi la costuri reduse a controlului la trecerea frontierei.

(4) Cheltuielile de construcţie şi amenajare a punctelor de trecere internaţionale şi interstatale sînt suportate de Guvern, iar a celor locale – de autorităţile administraţiei publice locale.

(5) Lista punctelor de trecere, inclusiv a celor în care controlul la trecerea frontierei se efectuează de una din autorităţile responsabile de control, precum şi normele tehnice de înzestrare a lor se aprobă de Guvern.

(6) În punctele de trecere funcţionează, în comun, subdiviziunile Poliţiei de Frontieră şi ale Serviciului Vamal, precum şi alte organe de control stabilite prin lege, care efectuează controlul şi răspund, în limitele competenţei, de controlul la trecerea frontierei de către persoane, mijloace de transport, a mărfurilor şi a altor bunuri, precum şi de desfăşurarea în bune condiţii a traficului acestora. Poliţia de Frontieră şi Serviciul Vamal asigură coordonarea activităţii tuturor serviciilor în conformitate cu prezenta lege şi, în limitele competenţei lor, iau decizii definitive privind autorizarea sau neautorizarea trecerii frontierei de stat.

(7) Administraţia gărilor, porturilor (cheiurilor), aeroporturilor (aerodromurilor), a altor întreprinderi şi organizaţii, prin care se autorizează trecerea frontierei de stat, atribuie, în mod gratuit, autorităţilor menţionate la alin. (6) încăperi necesare şi locuri special amenajate, inclusiv comodităţi, pentru îndeplinirea serviciului, asigură facilităţi adecvate şi măsuri organizatorice, încît controalele la trecerea frontierei de stat să fie efectuate în conformitate cu prevederile prezentei legi. Punctele de trecere trebuie să fie dotate cu instalaţii care să permită diferenţierea dintre pasagerii curselor interne şi ceilalţi pasageri. Administraţiile specificate în prezentul alineat trebuie să prevadă pentru angajaţii Poliţiei de Frontieră, ai Serviciului Vamal şi ai altor organe de control, stabilite de lege, spaţii adecvate pentru birouri şi un număr suficient de parcări, precum şi accesul gratuit la facilităţile respective, dispozitive şi transport gratuit pentru realizarea sarcinilor lor în zona de competenţă a acestei administraţii, în timp util şi în mod gratuit să furnizeze informaţii necesare pentru efectuarea controlului la trecerea frontierei de stat.

(8) Poliţia de Frontieră şi Serviciul Vamal aprobă Normele tehnologice de efectuare a controlului la punctul de trecere. În punctele de trecere situate în limitele gărilor şi porturilor, Normele tehnologice se coordonează cu administraţia acestora. Denumirea, suprafaţa, specificul de activitate şi orarul de funcţionare a punctului de trecere care nu este deschis 24 de ore se afişează la intrare într-un loc vizibil.

(9) Orice activitate la punctele de trecere care nu contravine legislaţiei în vigoare, cu excepţia controlului la trecerea frontierei şi a controlului vamal, se efectuează cu acordul şefilor subdiviziunilor Poliţiei de Frontieră şi ai Serviciului Vamal, eliberîndu-se în acest scop permise. La punctele de trecere situate în gări şi porturi, permisele se eliberează de către administraţia acestora, cu acordul şefilor subdiviziunilor Poliţiei de Frontieră şi ai Serviciului Vamal. Condiţiile de eliberare a permisului se aprobă de Guvern.

(10) Activitatea Poliţiei de Frontieră şi a Serviciului Vamal în aeroporturi nu trebuie să contravină prevederilor actelor normative ce reglementează facilitarea transporturilor aeriene şi securitatea aeronautică.

Articolul 36. Culoare de trecere a frontierei de stat

(1) În scop de fluidizare a traficului la frontiera de stat, în punctele de trecere se creează culoare separate. Culoarele vor fi diferenţiate prin intermediul indicatoarelor clar vizibile, inclusiv în situaţia în care se renunţă la folosirea culoarelor separate. Condiţiile de creare, categoriile de persoane şi regulile de trafic prin culoare se stabilesc de Guvern.

(2) În cazul survenirii unui dezechilibru în trafic la un anumit punct de trecere, regulile aplicabile pentru folosirea diferitelor culoare pot fi suspendate de Poliţia de Frontieră şi de Serviciul Vamal pentru o perioadă de timp necesară eliminării acelui dezechilibru.

Articolul 37. Regulile de intrare, şedere şi ieşire în/din punctele de trecere a persoanelor şi mijloacelor de transport

(1) Regulile de intrare, şedere şi ieşire în/din punctele de trecere a persoanelor şi mijloacelor de transport se publică şi se expun pe panourile informaţionale din punctele de trecere. Regulile specifice de regim în cazul controalelor la frontieră pentru anumite tipuri de frontieră de stat, anumite categorii de persoane, mijloace de transport se aprobă de Guvern.

(2) Intrarea în punctele de trecere a persoanelor, mijloacelor de transport, precum şi introducerea mărfurilor şi a altor bunuri se efectuează cu acordul poliţistului de frontieră.

(3) Ieşirea din punctele de trecere a persoanelor, mijloacelor de transport, precum şi scoaterea mărfurilor şi a altor bunuri se efectuează cu acordul poliţistului de frontieră şi al colaboratorului vamal după efectuarea controlului la trecerea frontierei şi al celui vamal.

(4) Intrarea şi ieşirea navelor şi a altor mijloace plutitoare din porturi se efectuează cu acordul căpităniei portului şi al şefilor subdiviziunilor Poliţiei de Frontieră, Serviciului Vamal, precum şi al altor organe de control stabilite prin lege.

(5) În punctele de trecere, informaţia de serviciu şi orice alte informaţii de interes public trebuie să fie înregistrate manual sau electronic. Informaţia de interes public se expune pe panouri informaţionale.

Articolul 38. Staţionarea în punctele de trecere a persoanelor şi mijloacelor de transport

(1) Locurile şi durata de staţionare în punctele de trecere a persoanelor şi mijloacelor de transport se stabilesc de poliţistii de frontieră şi de colaboratorii vamali, iar în cele situate în porturi şi aeroporturi – şi de administraţia acestora.

(2) Circulaţia persoanelor şi mijloacelor de transport în punctele de trecere se efectuează cu acordul poliţistilor de frontieră şi al colaboratorilor vamali.

(3) Accesul persoanelor la mijloacele de transport şi în încăperi, pe perioada efectuării controlului trecerii frontierei şi a altor tipuri de control, este limitat, iar în caz de necesitate, este interzis.

(4) Îmbarcarea/debarcarea pasagerilor, încărcarea/descărcarea bagajelor, corespondenţei, mărfurilor şi a altor bunuri în mijloace de transport se efectuează cu acordul poliţistului de frontieră, colaboratorului vamal şi al reprezentanţilor altor organe de control stabilite de lege, iar în porturi şi aeroporturi – şi cu acordul administraţiei acestora.

(5) Conducătorul mijlocului de transport, precum şi alte persoane care traversează frontiera de stat sînt obligate să nu părăsească pista de control şi să nu schimbe locul de staţionare fără acordul poliţistului de frontieră ori al colaboratorului vamal.

(6) Persoanele aflate în punctele de trecere sînt obligate:

a) să dispună şi să prezinte, la solicitare, actele de călătorie valabile, precum şi alte documente necesare la trecerea frontierei de stat;

b) să asigure, la solicitare, accesul poliţiştilor de frontieră şi al colaboratorilor vamali pentru controlul mijloacelor de transport, navelor, aeronavelor şi al documentelor de înmatriculare a acestora;

c) să-i informeze pe poliţiştii de frontieră şi pe colaboratorii vamali despre posesia armelor, muniţiilor, substanţelor explozibile, substanţelor narcotice şi psihotrope, radioactive şi alte bunuri pentru importul sau exportul cărora este necesar permis special;

d) să prezinte, la solicitare, informaţia, în formă scrisă sau verbală, cu privire la necesitatea aflării în punctul de trecere, precum şi justificarea scopului călătoriei;

e) să se deplaseze conform rîndului, semnelor informative şi instrucţiunilor poliţiştilor de frontieră;

f) să îndeplinească alte cerinţe legale ale poliţiştilor de frontieră şi ale altor autorităţi competente.

Articolul 39. Ordinea de trecere a frontierei de stat

Persoanele şi mijloacele de transport sînt supuse controlului la trecerea frontierei de stat conform rîndului. Pot fi supuse controlului fără rînd următoarele categorii de persoane:

a) minorii pînă la 3 ani şi persoanele care îi însoţesc;

b) persoanele traumatizate sau bolnave care necesită asistenţă medicală urgentă, persoanele care le însoţesc, inclusiv lucrătorii medicali;

c) posesorii paşapoartelor diplomatice;

d) delegaţiile oficiale de stat sau departamentale, grupele organizate de copii şi turişti, dacă Poliţia de Frontieră a fost informată cu 24 de ore înainte de sosirea acestora;

e) pietonii, cu excepţia celor de la punctele de trecere portuare şi aeroportuare, dacă în tratatele internaţionale nu este prevăzut altfel;

f) persoanele care trec frontiera de stat cu autobuze de rută internaţională; automobilele de asistenţă medicală urgentă; automobilele care transportă animale sau persoanele care trec frontiera de stat cu bicicleta;

g) persoanele care transportă mărfuri perisabile şi alte bunuri care necesită transportare în regim de urgenţă. Lista bunurilor este stabilită de Guvern;

h) persoanele care participă la operaţiuni de salvare sau căutare;

i) alte persoane, în cazurile stabilite de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 40. Relaxarea controalelor la trecerea frontierei

(1) Controalele la trecerea frontierei pot fi obiectul unor relaxări produse de circumstanţe excepţionale şi neprevăzute. Drept circumstanţe excepţionale şi neprevăzute sînt considerate acele evenimente care provoacă o intensificare a traficului, încît timpul de aşteptare la punctul de trecere devine excesiv de îndelungat, iar resursele privind personalul au epuizat posibilităţile şi organizarea.

(2) În caz de relaxare a controalelor la trecerea frontierei conform alin. (1), prioritare sînt controalele efectuate la trecerea frontierei la intrare. În caz de relaxare a controalelor la trecerea frontierei, se va efectua cel puţin controlul minim.

(3) Decizia de relaxare a controalelor la trecerea frontierei se ia de către şeful punctului de trecere. Relaxarea controalelor este temporară, adaptată circumstanţelor care au justificat-o şi se introduce gradual.

(4) În cazul relaxării controalelor la trecerea frontierei, poliţistul de frontieră aplică ştampila pe documentele de călătorie în conformitate cu prevederile art. 23.

Capitolul VII
MĂSURI DE ASIGURARE ÎN DOMENIUL SUPRAVEGHERII ŞI CONTROLULUI LA TRECEREA FRONTIEREI

Articolul 41. Obligaţiile specifice ale transportatorilor

(1) Transportatorii sînt obligaţi să transmită Poliţiei de Frontieră, pînă la începerea controlului la trecerea frontierei, informaţiile privind pasagerii pe care urmează să-i transporte, precum şi lista personalului care deserveşte ruta. Aceste informaţii trebuie să includă:

a) numărul şi tipul documentului de călătorie;

b) cetăţenia;

c) numele, prenumele, patronimicul;

d) data de naştere;

e) punctul de trecere;

f) codul transportului;

g) ora de plecare şi ora de sosire a transportului;

h) numărul total de persoane transportate;

i) punctul iniţial de îmbarcare.

(2) Modul şi condiţiile de transmitere şi procesare a informaţiei de către transportatori se stabilesc de Guvern.

(3) Netransmiterea, transmiterea incompletă sau eronată a informaţiei prevăzute la alin. (1) de către transportatori atrag răspunderea contravenţională.

(4) Transportatorul este obligat să distrugă informaţia colectată şi transmisă Poliţiei de Frontieră în decurs de 24 de ore după sosirea persoanei în Republica Moldova. După intrarea pasagerilor, Poliţia de Frontieră distruge datele în decurs de 24 de ore de la transmiterea lor, cu excepţia cazului în care aceste date vor fi necesare ulterior pentru a permite exercitarea atribuţiilor legale.

Articolul 42. Răspunderea juridică

Încălcarea regulilor regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, regimului punctelor de trecere, precum şi a altor reguli stabilite de prezenta lege, de alte acte normative din domeniu, atrage răspunderea civilă, contravenţională sau penală conform legislaţiei în vigoare.

Articolul 43. Prelucrarea datelor cu caracter personal

(1) La înregistrarea persoanelor care au trecut frontiera de stat sau procedura de identificare pot fi colectate şi păstrate următoarele date cu caracter personal:

a) numele şi prenumele;

b) data şi locul de naştere;

c) domiciliul;

d) cetăţenia;

e) numărul documentului de călătorie şi valabilitatea acestuia;

f) numărul de identificare a persoanei conform datelor documentului de călătorie;

g) locul, timpul şi direcţia de trecere a frontierei de stat.

(2) Datele colectate în conformitate cu alin. (1) se păstrează respectîndu-se legislaţia cu privire la protecţia datelor cu caracter personal.

(3) Autorităţile administraţiei publice care prelucrează date cu caracter personal în procesul controlului la trecerea frontierei iau, în conformitate cu legislaţia în vigoare, măsurile organizatorice şi tehnice necesare pentru protecţia datelor cu caracter personal împotriva distrugerii, modificării, blocării, copierii, răspîndirii, precum şi a altor acţiuni ilicite.

(4) Poliţia de Frontieră, Serviciul Vamal şi alte organe de control, stabilite prin lege, asigură subiecţilor de date cu caracter personal, gratuit, realizarea drepturilor pe care le deţin în calitate de subiecţi ai datelor cu caracter personal.

Capitolul VIII
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 44

Guvernul, în termen de 6 luni:

a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege.

Articolul 45

Prezenta lege intră în vigoare la 1 iulie 2012.

Articolul 46

La data intrării în vigoare a prezentei legi, Legea nr. 108-XIII din 17 mai 1994 privind frontiera de stat a Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 12, art. 107), cu modificările şi completările ulterioare, se abrogă.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 215. Chişinău, 4 noiembrie 2011.

3. LEGE Nr. 271 din 09.11.1994 cu privire la protecţia civilă

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=311639&lang=

NOTĂ:

În textul legii, cuvîntul „departamente” se înlocuieşte cu cuvintele „alte autorităţi administrative centrale”, sintagmele „formaţiuni militarizate ale Protecţiei Civile”, „formaţiuni nemilitarizate ale Protecţiei Civile” şi „formaţiuni nemilitarizate” se înlocuiesc cu sintagma „formaţiuni ale Protecţiei Civile” prin *LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529*

În cuprinsul legii, sintagma “Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale” se înlocuieşte cu sintagma “Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne" prin *LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349*

Prezenta lege stabileşte principiile fundamentale de organizare a protecţiei civile în republică, sarcinile ei, cadrul juridic al activităţii în acest domeniu a autorităţilor publice, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor (denumite în continuare unităţi economice), indiferent de tipul de proprietate şi forma organizaţional- juridică, precum şi a cetăţenilor.

Capitolul I
PRINCIPII GENERALE

Articolul 1. Sistemul protecţiei civile

(1) Protecţia civilă a Republicii Moldova reprezintă un sistem de măsuri şi acţiuni, întreprinse pe scara întregului stat pe timp de pace şi de război, în vederea asigurării protecţiei populaţiei, proprietăţii în condiţiile calamităţilor naturale şi ecologice, avariilor şi catastarofelor, epifitotiilor, epizootiilor, incendiilor, precum şi în cazul aplicării mijloacelor de nimicire mederne (denumite în continuare în condiţiile situaţiilor excepţionale).

(2) În caz de apariţie a situaţiei excepţionale, autorităţile publice elaborează şi aprobă măsuri şi acţiuni adecvate, reflectate în planurile speciale şi în programele protecţiei civile.

(3) Protecţia civilă include organele de conducere, de administrare, Reţeaua Naţională de Observare şi Control de Laborator (R.N.O.C.L.) asupra stării mediului înconjurător şi obiectelor potenţial periculoase, forţele şi mijloacele de lichidare a efectelor situaţiilor excepţionale, sistemul de instruire pentru protecţia civilă.

[Art.1 al.(3) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(4) Protecţia civilă se organizează conform principiului teritorial de producţie în corespundere cu organizarea administrativ-teritorială a republicii, cuprinzînd toate ramurile economiei naţioanle. Organizarea protecţiei civile poartă un caracter obligatoriu.

(5) Răspunderea de pregătirea organelor Protecţiei Civile pentru a desfăşura acţiuni în condiţiile situaţilor execpţionale este pusă peseama Guvernului, conducătorilor ministerilor, altor autorităţi administrative centrale, administraţiei publice locale, unităţilor economice.

(6) Activitatea ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, autorităţilor administraţiei publice locale, unităţilor economice în domeniul protecţiei civile este coordonată de Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, creat pe lîngă Guvern.

(7) Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne este organul central de specialitate al administraţiei publice în domeniul protecţiei civile. Organele lui principale sînt Aparatul Serviciului, Direcţia Protecţiei Civile, Direcţia salvatori şi pompieri şi Direcţia operativă.

[Art.1 al.(7) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 2. Publicitatea în problemele protecţiei civile

(1) Activitatea autorităţilor publce, administraţiei unităţilor economice în domeniul protecţiei civile şi asigurării securităţii populaţiei în condiţiile situaţiilor excepţionale este deschisă opiniei publice şi mijloacelor de informare în masă.

(2) Autorităţile publice, conform competenţelor stabilite de lege, sînt obligate să asigure informarea corectă a populaţiei, prin intermediul mijloacelor de informare în masă, despre gradul de protecţie a ei, iar în caz de apariţie a situaţiilor excepţionale, despre caracterul pericolului apărut, despre acţiunele populaţiei în situaţia creată şi măsurile luate în vederea protecţiei ei.

Articolul 3. Cadrul juridic al activităţii Protecţiei Civile

(1) Cadrul juridic al activităţii protecţiei Civile se constituie din Constituţie, prezenta lege, alte acte normative, precum şi din acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Organele de conducere şi de administrare ale Protecţiei Civile emit, în limitele competenţei lor, acte normative

care intră în vigoare la momentul publicării lor.

(3) Deciziile organelor de conducere ale Protecţiei Civile, ce nu ţin de competenţa lor, pot fi contestate în modul stabilit de legislaţie.

[Art.3 al.(3) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Articolul 4. Sarcinile principale ale Protecţiei Civile

(1) Sarcinile principale ale Protecţiei Civile sînt:

a) protecţia populaţiei şi a proprietăţii în condiţiile situaţiilor excepţionale;

b) executarea lucrărilor de salvare şi altor lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor exepţionale şi la lichidarea efectelor acestora;

c) organizarea pregătirii prealabile şi multilaterale a populaţiei, a obiectelor economiei naţionale, forţelor Protecţiei Civile pentru desfăşurarea acţiunelor în cazul apariţiei pericolului situaţiilor excepţionale şi în condiţiile lor.

(2) Protecţia Civilă, în conformitate cu sarcinile ce îi revin:

a) organizarea forţelor necesare, capabile să asigure protecţia de nădejde a populaţiei, a proprietăţii în condiţiile situaţiilor excepţionale, realizează înzestrarea lor tehnico-materială şi pregătirea specială, le menţine în stare permanentă de pregătire pentru acţiuni în condiţiile situaţiilor excepţionale;

b) creează şi menţine în stare permanentă de pregătire sistemele de comandă, înştiinţare şi comunicaţii, organizează controlul şi supravegherea situaţiei radiative, chimice, bacteriologice şi antiincendiare pe teritoriul republicii;

c) acumulează fondul necesar de construcţii de protecţie, le menţine în stare permanentă de pregătire pentru adopostirea persoanelor supuse pericolului;

d) acumulează şi păstrează în siguranţă mijloacele de protecţie, produsele alimentare şi medicamentele, mijloacele tehnico-materiale, financiare şi de altă natură, sursele autonome de aprovizionare cu energie electrică şi cu apă, prevăzute pentru situaţii execepţionale;

e) protejează sursele de apă şi sistemele de aprovizionare cu apă, produsele alimentare şi materia prima alimentară, furajele, animalele agricole şi plantele de poluare radiativă, chimică şi bacteriologică, iar mediul înconjurător de poluare cu substanţe radioactive, otrăvitoare, cu acţiune puternică, toxice şi cu mijloace bacteriologice;

[Art.4 al.(2), lit.e) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

f) pregăteşte din timp evacurea, iar în caz de apariţie a pericolului nemijlocit, evacuează populaţia şi proprietatea din zonele periculoase;

g) înştiinţează organele de conducere şi populaţia republicii despre pericolul şi apariţia situaţiilor excepţionale, aduce în stare de pregătire complectă forţele şi mijloacele Protecţiei Civile şi conduce acţiunelle lor la executarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat;

h) acordă ajutor multelateral sinistraţilor;

i) antrenează unităţile economice în acţiunile de preîntîmpinare şi lichidare a efectelor situaţiilor excepţionale;

j) exercită controlul asupra efectuării măsurilor de profilaxie, menite să zădărnicească sau să diminueze probabilitatea apariţeiei situaţiilor excepţionaleşi să reducă proprietăţile efectelor lor, să sporească securitatea şi stabilitatea funcţionării tuturor ramurilor şi obiectivelor economiei naţionale;

k) asigură securitatea antiincendiară a obiectivelor economiei naţionale, a populaţiei şi stingerea incendiilor;

l) organizarea şi efectuează învăţarea de către lucrătorii unităţilor economice şi cetăţeni a procedeelor de apărare şi acţiune în condiţiile situaţiilor excepţionale.

Capitolul II
ATRIBUŢIILE AUTORITĂŢILOR PUBLICE ÎM DOMENIUL PROTECŢIEI CIVILE

Articolul 5. Atribuţiile Parlamentului

Parlamentul:

a) adoptă acte legislative în domeniul protecţiei civile;

b) organizează cercetarea şi audierea chestiunilor ce ţin de protecţia civilă;

c) ratifică, denunţă, suspendă şi anulează acţiunea acordurilor intrenaţionale în domeniul protecţiei civile încheiate de Republica Moldova;

d) aprobă constituirea organului public administrativ central de specialitate în domeniul protecţiei civile;

e) declară starea de urgenţă în cazul pericolului şi apariţiei situaţiilor excepţionale;

f) declară mobilizarea parţială sau generală a cetăţenilor pentru îndeplinirea sarcinilor protecţiei civile;

g) stabileşte volumul alocaţiilor bugetare pentru protecţia civilă.

Articolul 6. Atribuţile Preşedintelui Republicii Moldova

Preşedintele Republicii Moldova:

a) coordonează activitatea autorităţilor publice în domeniul proteţiei civile;

b) declară, în conformitate cu legislaţia, mobilizarea parţială sau generală a cetăţenilor pentru îndeplinirea sarcinilor protecţiei civile.

Articolul 7. Atribuţiile Guvernului

Guvernul:

a) aprobă concepţia dezvoltării protecţiei civile în republică;

b) adoptă hotărîri şi emite ordine şi dispoziţii privind organizarea şi activitatea Protecţiei Civile:

c) aprobă planurile protecţiei civile;
d) efectuează conducerea generală şi exercită controlul asupra activităţii ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, autorităţilor administraţiei publice locale în domeniul protecţiei civile;
e) stabileşte sarcinile, direcţiile, prioritare şi principiile activităţii organelor Protecţiei Civile, modul de organizare şi exercitare a supravegherii de stat în domeniul protecţiei civile, creează organele ei;
f) conduce activitatea de înzestrare a forţelor Protecţiei Civile cu tehnică specială şi alte mijloace tehnico-materiale, crearea fondurilor republicane de rezerve de produse alimentare, medcamente, mijloace energetice, tehnico-materiale, financiare şi de alte mijloace pentru protecţia populaţiei şi asigurarea funcţionării stabile a economiei naţionale în condiţiile situaţiilor excepţionale;
g) atribuie alocaţii bugetare pentru întreţinerea Protecţei Civile şi înzestararea forţelor ei cu tehnică specială şi alte mijloace tehnico-metriale;
h) înştiinţează Parlamentul şi Preşedintele Republicii Moldova despre pericolul apariţiei şi apariţia situaţiilor excepţionale;
i) aprobă Regulamentul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, structura lui organizatorică şi efectivul forţelor Protecţiei Civile.

Articolul 8. Atribuţiile Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne

Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne:
a) exercită conducerea nemijlocită a Protecţiei Civile în republică şi este responsabil pentru lichidarea efectelor situaţiilor excepţionale;
b) efecuează coordonarea activităţii ministerelor, altor autorităţi administrative centrale şi autorităţilor administraţiei publice locale în domeniul protecţiei civile;
c) înştiinţează autorităţile administraţiei publice locale despre pericolul apariţiei şi apariţia situaţiilor excepţionale;
[Art.8 lit.c) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]
d) adoptă în limitele competenţei sale decizii în problmele organizării şi realizării protecţiei civile;
e) organizează elaborarea şi realizarea programelor speciale de protecţie a populaţiei şi economiei naţionale, de pregătire şi dotare a formaţiunilor ale Protecţiei Civile;
f) organizează efectuarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat de către formaţiuni ale Protecţiei Civile în condiţiile situaţiilor excepţionale;
g) elaborează proiecte de acte normative şi de planuri cu privire la protecţia civilă şi le prezintă Guvernului spre examinare în modul stabilit de lege;
h) elaborează programe şi organizează pregătirea organelor de administrare, forţelor Protecţiei Civile, precum şi instruirea populaţiei pentru protecţia civilă;
i) coordonează cercetările ştiinţifice în domeniul protecţiei genistice, radiative, chimice, medico-biologice şi securităţii antiincendiare a obiectivelor economiei naţionale şi a populaţei;
j) elaborează proiectul comenzii de stat pentru livrarea tehnicii speciale şi a altor mijloace tehnico-materiale de înzestarae a forţelor Protecţiei Civile;
k) exercită supravegherea de stat asupra executării acţiunelor de protecţie civilă;
l) organizează şi susţine colaborarea internaţională în domeniul protecţiei civile;
m) realizează alte măsuri în conformitate cu legislaţia.

Articolul 9. Atribuţiile ministerelor şi altor autorităţi administrative centrale

Ministerele, alte autorităţi administrative centrale:
a) exercită, în limitele competenţei, conducerea activităţii de realizare a sarcinilor în domeniul protecţiei civile, asigură starea de pregătire permanentă a obiectivelor din subordinea Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne pentru desfăşurarea acţiunilor în condiţiile situaţiilor excepţionale;
b) elaborează, în comun cu Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, regulamente, standarde, norme, reguli, instrucţiuni şi îndreptare privind protecţia civilă şi le prezintă spre aprobare în modul stabilit;
c) planifică şi realizează măsuri profilactice de diminuare a probabilităţii apariţiei situaţiilor excepţionale, de reducere a proporţiilor efectelor lor, de sporire a securităţii funcţionării obiectivelor economiei naţionale în condiţiile situaţiilor excepţionale;
d) asigură starea permanentă de pregătire pentru acţiuni în condiţiile situaţiilor excepţionale a instituţiilor şi laboratoarelor R.N.O.C.L. , completarea lor, pregătirea cadrelor şi dotarea tehnico-materială;
[Art.9 lit.d) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]
e) creează rezerve altei autorităţi administrative centrale de mijloace ale protecţiei civile;
f) asigură executarea lucrărilor de salvare şi altor lucrări în condiţiile situaţiilor excepţionale;
g) organizează activitatea de cercetări ştiinţifice în domeniul protecţiei civile;
h) prezintă Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne informaţii în modul stabilit de lege;
i) organizează, în modul stabilit de lege, pregătirea şi verificarea cunoştinţelor lucrătorilor de conducere şi ale specialiştilor din unităţile economice în domeniul protecţiei civile.
[Art.9 în redacţia LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349]

Articolul 10. Atribuţuule autorităţilor administraţiei publice locale

Autorităţile administarţiei publice locale:

a) exercită, în limitele competenţei lor, conducerea activităţii de îndeplinire a sarcinilor în domeniul protecţiei civile şi asigură starea permanentă de pregătire a obiectivelor din subordinea Protecţiei Civile pentru acţiuni în condiţiile situaţiilor excepţionale;

b) asigură realizarea concepţiei protecţiei civile la unităţile economice;

c) creează şi menţin în stare permanentă de pregătire organele de administare necesare, forţele şi mijloacele Protecţiei Civile, precum şi sistemele ei de comandă, înştiinţare şi comunicaţii, conform normelor stabilite de Guvern;

d) organizează executarea lucrărilor de salvare şi altor lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor excepţionale;

e) asigură înştiinţarea la timp a populaţiei în cazul apariţeiei pericolului şi apariţiei situaţiilor excepţionale, aduc la cunoştinţă regulile de comportare şi modul de acţionare în situaţia creată;

f) realizează măsuri profilactice de zădărnicire sau diminuare a probabilităţii apariţeiei situaţiilor excepţionale, de reducere a proporţiilor efectelor lor;

g) organizează pregătirea formaţiunilor ale Protecţiei Civile şi instruirea populaţiei pentru protecţia civilă;

h) creează, în scopul asigurării protecţiei civile, rezerve de produse alimentare, medicamente, mijloace tehnico-materiale şi alte mijloace, asigură acumularea menţinerea fondului necesar de construcţii de protecţie în stare permanentă de pregătire pentru adăpostirea persoanelor supuse pericolului;

i) prezintă Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne informaţii, în modul stabilit de lege.

Capitolul III
DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIIILE UNITĂŢILOR ECONOMICE ŞI ALE CETĂŢENILOR ÎN DOMENIUL PROTECŢIEI CIVILE

Articolul 11. Drepturile lucrătorilor protecţiei civile

(1) Lucrătorilor protecţiei civile, în timpul executării lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat, în vederea îndeplinirii obligaţiilor ce le revin, li se acordă dreptul:

a) în cazurile de pericol pentru viaţa şi sănătatea oamenilor şi mediului înconjurător, în scopul soluţionării problemelor de protecţie civilă, să intre nestingherit la orice oră de zi sau de noapte în toate încăperile unităţilor economice, precum şi în locuinţele persoanelor fizice;

b) să forţeze, în caz de necesitate, uşile şi ferestrele închise, construcţiile de îngrădire, să demonteze şi să demoleze construcţii, să întreprindă alte acţiuni pentru protecţia civilă;

c) să limiteze sau să interzică temporar circulaţia mijloacelor de transport, precum şi accesul persoanelor fizice la unele sectoare de teren sau la obiective, să oblige persoanele fizice să părăsească anumite locuri;

d) să folosească mijloacele de telecomunicaţii care aparţin unităţilor economice şi persoanelor fizice;

e) să primească de la persoanele cu funcţie de răspundere de la obiectivul unde a apărut o situaţie excepţională informaţii necesare pentru executarea eficientă a lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat;

f) să antreneze forţele şi mijloacele unităţilor economice, precum şi formaţiunile protecţiei civile, în modul stabilit de lege.

[Art.11 al.(1), lit.f) modificată prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(2) Lucrătorii protecţiei civile participă la preîntîmpinarea şi lichidarea efectelor situaţiilor excepţionale pe teritoriile altor state în conformitate cu acordurile interguvernamentale.

[Art.11 în redacţia LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349]

Articolul 12. Asigurarea socială şi personală a lucrătorilor Protecţiei Civile

(1) Lucrătorii Protecţiei Civile sînt supuşi asigurării sociale şi personale obligatorii contra accidentelor de muncă, contra bolilor profesionale, dobîndite în timpul executării lucrătorilor de salvare şi a altor lucrări de neamănat în condiţiile situaţiilor excepţionale, în modul şi în codiţiile stabilite de legislaţie.

(2) Condiţiile de asigurare socială şi personală obligatorie, indicate la alineatul (1), chiar dacă nu au fost încheiate în prealabil cu patronii, intră în vigoare cu momentul începerii executării lucrărilor de prevenire a situaţiei excepţionale sau de lichidare a efectelor ei.

Articolul 13. Drepturile şi obligaţiile cetăţenilor

(1) Cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi apatrizii, care locuiesc pe teritoriul republicii, în condiţiile situaţiilor execpţionale, au dreptul la protecţia vieţii şi sănătăţii lor, la ajutor material şi financiar, la folosirea fără plată a mijloacelor de protecţie individuală şi colectivă.

(2) Persoanelor care participă nemijlocit la salvarea populaţiei şi lichidarea efectelor situaţiiilor excepţionale li se acordă drepturi şi înlesniri suplimentare:

a) asigurare gratuită cu hrană, îmbrăcăminte, mijloace speciale de protecţie, locuinţe şi transport în perioada executării lucrărilor de salvare şi altor lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor excepţionale;

b) asistenţa medicală şi tratament fără plată;

c) compensaţie bănească, în cazul decedării în timpul îndeplinirii sarcinilor protecţiei civile, care este achitată de stat sau de patron în conformitate cu legislaţia;

d) asigurare cu pensie, în conformitate cu legislaţia, în cazul survenirii invalidităţii ca urmare a rănirii,

contuzionării, schilodirii în timpul îndeplinirii sarcinilor protecţiei civile;

e) decorare cu ordine, medalii, diplome, acordare de premii băneşti şi cadouri de preţ pentru bărbăţie şi vitejie manifestate în condiţiile situaţiilor excepţionale.

(3) Persoanelor, care participă la lichidarea efectelor situaţiilor excepţionale, pentru perioada de executare a lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat, li se păstrează salariul mediu lunar, locul de muncă şi vechimea în muncă, iar în cazul îndeplinirii acestor lucrări peste programul normal de lucru şi în condiţii deosibit de complicate remunerarea se efectuează în conformitate cu legislaţia.

(4) Persoanele, care în timpul îndeplinirii sarcinilor protecţiei civile au fost rănite, contuzioanate, schilodite sau au devenit invalide şi au fost trimise la examen sau tratament medical de dispensar, de ambulatoriu sau clinic, li se păstrează, pentru timpul aflării în instituţia medicală, locul de muncă, de studii, funcţia scriptică şi salariul mediu lunar, precum şi li se restituie cheltuielile de deplasare la şi de la locul de examen, tratament.

(5) Colaboratorii Protecţiei Civile şi membrii familiilor lor beneficiază de drepturile şi înlesnirile prevăzute de Legea Serviciului Protecţiei Sociale şi Situaţiilor Excepţionale nr.93-XVI din 5 aprilie 2007.

[Art.13 al.(5) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(6) Cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi apatrizii care locuiesc pe teritoriul republicii sînt obligaţi:

a) să respecte cu stricteţe actele legislative şi alte acte normative privind protecţia civilă;

b) să cunoască semnalele Protecţiei Civile, regulile de comportare şi ordinea acţiunilor în condiţiile situaţiilor excepţionale;

c) să îndeplinească cerinţele Protecţiei Civile în viaţa cotidiană, în activitatea de producţie şi socială;

d) să înştiinţeze conducătorii obiectivelor economiei naţionale şi autorităţile administraţiei publice locale despre semnele depistate ale pericolului capabil să conducă la apariţia situaţiei excepţionale;

e) să participe activ la lichidarea efectelor situaţiilor excepţionale, să acorde ajutor multilateral sinistraţilor;

f) să manifeste atitudine grijulie faţă de obiectivele şi mijloacele Protecţiei Civile.

Articolul 14. Asigurarea drepturilor cetăţenilor

(1) Autorităţile publice de toate nivelurile, organele de conducere ale Protecţiei Civile, unităţile economice asigură realizarea drepturilor şi înlesnirilor stabilite de legislaţie pentru persoanele antrenate la îndeplinirea sarcinilor Protecţiei Civile.

[Art.14 al.(1) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(2) Mărimea ajutorului şi modul de acordare al acestuia sinistraţilor în condiţiile situaţiilor excepţionale şi la lichidarea efectelor lor sînt stabilite de Guvern.

Articolul 15. Drepturile organizaţiilor obşteşti

(1) Organizaţiile obşteşti, în conformitate cu statutele lor, au dreptul să participe la îndeplinirea sarcinilor Protecţiei Civile, să acorde ajutor sinistraţilor.

(2) Specialiştii de protecţie civilă şi alte persoane se pot asocia în conformitate cu legislaţia, în organizaţii obşteşti speciale în vederea îndeplinirii sarcinilor protecţiei civile.

Articolul 16. Obligaţiile conducătorilor administraţiei publice locale şi ai unităţilor economice

Conducătorii administarţiei publice locale şi ai unităţilor economice sînt obligaţi:

a) să exercite conducerea activităţii de asigurare a protecţiei civile în teritoriile şi la obiectivele economiei naţionale din subordine şi să poarte răspundere pentru starea protecţiei civile la ele;

b) să ia măsuri la timp şi să desfăşoare întregul volum de acţiuni pentru protecţia civilă;

c) să realizeze un complex de măsuri şi acţiuni de sporire a securităţii şi stabilităţii funcţionării unităţilor economice, de zădărnicire sau diminuare a probabilităţii apariţiei situaţiilor excepţionale;

d) să ia măsuri necesare de protecţie a salariaţilor şi populaţiei în condiţiile situaţiilor excepţionale;

e) să creeze, să instruiască şi să menţină în stare de pregătire formaţiuni ale Protecţiei Civile, să înveţe lucrătorii şi populaţia procedeele de apărare şi acţiune în condiţiile situaţiilor excepţionale;

f) să organizeze şi să efectueze lucrări de salavare şi alte lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor excepţionale;

g) să creeze rezerve de mijloace tehnico-materiale, medicamente şi alte mijloace necesare pentru asigurarea securităţii şi stabilităţii funcţionării unităţilor economice, să acumuleze fondul necesar de construcţii de protecţie, să le menţină în stare de pregătire permanentă pentru adăpostirea persoanelor supuse pericolului.

Capitolul IV
CONDUCEREA PROTECŢIEI CIVILE, ORGANELE ADMINISTRATIVE, ALE SUPRAVEGHERII DE STAT ŞI FORŢELE PROTECŢIEI CIVILE, INSTRUIREA PRIVIND PROTECŢIA CIVILĂ

Articolul 17. Conducerea Protecţiei Civile

(1) Conducerea generală a Protecţiei Civile este exercitată de Guvern, care determină caracterul, volumul şi termenele desfăşurării activităţilor ce asigură îndeplinirea sarcinilor protecţiei civile. Guvernul exercită funcţiile de conducere prin Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne prin alte autorităţi publice. În scopul îndeplinirii de către autorităţile publice a funcţiilor executive şi de dispoziţie în vederea prevenirii şi acţiunii în situaţii excepţionale, generate de calamităţi naturale, avarii de mari proporţii, catastrofe, incendii, epidemii, epizootii, epifitotii şi alte fenomene periculoase, se instituie Comisia pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova, al cărei preşedinte este prim-ministrul. Componenţa nominală a comisiei şi Regulamentul de activitate al acesteia se aprobă prin hotărîre de Guvern. Deciziile şi dispoziţiile comisiei sînt executorii pentru

persoanele fizice şi juridice.

[Art.17 al.(1) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(2) Conducerea nemijlocită a Protecţiei Civile este exercitată de Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, care se completează cu colaboratori şi persoane civile şi poartă răspundere pentru pregătirea generală la îndeplinirea sarcinilor ce îi revin.

[Art.17 al.(2) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(3) Şeful Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne este vicepreşedintele Comisiei pentru Situaţii Excepţionale a Republicii Moldova, totodată, este Inspector principal de stat al Protecţiei Civile şi are dreptl să dea dispoziţii (ordine) din numele lui.

[Art.17 al.(3) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(4) Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne exercită conducerea nemijlocită a activităţii ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, autorităţilor administraţiei publice locale şi unităţilor economice în domeniul protecţiei civile.

[Art.17 al.(4) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(5) Conducerea Protecţiei Civile în raioane, oraşe (sectoarele lor) şi în sate este exercitată de conducătorii administraţiei publice locale; în ministere, alte autorităţi administrative centrale, la unităţile economice - corespunzător miniştrii, şefii altor autorităţi administrative centrale şi unităţilor econimice. Conducătorii menţionaţi, conform funcţiilor, sînt preşedinţi ai comisiilor pentru situaţii excepţionale în structurile corespunzătoare.

Articolul 18. Organele administrative ale Protecţiei Civile

(1) Conducerea Protecţiei Civile este exercitată de conducătorii ministerrelor şi altor autorităţi administrative centrale personal, precum şi prin comisiile, inspectoratele, direcţiile şi secţiile Protecţiei Civile. Comisiile, inspectoratele, direcţiile şi secţiile sînt organele administrative principale ale Protecţiei Civile.

(2) Direcţiile şi secţiile Protecţiei Civile din raioane, oraşe (sectoarele lor) sînt persoane juridice, dispun de ştampilă cu Stema de Stat a Republicii Moldova şi cu denumirea lor.

(3) În primăriile săteşti conducerea nemijlocită a Protecţiei Civile se pune pe seama specialiştilor titulari (inspectorilor) pentru protecţia civilă.

(4) În ministere, alte autorităţi administrative centrale, la unităţile economice se crează comisii pentru situaţii excepţionale din numărul persoanelor de conducere şi colaboratorii aparatului administrativ fără eliberarea lor de la locul de muncă de bază. Structura organizatorică şi componenţa numerică a comisiilor se stabilesc de către autorităţile publice respective.

(5) Pentru îndeplinirea muncii curente în domeniul protecţiei civile la ministere, alte autorităţi administrative centrale, la unităţile economice care au mai mult de 300 de lucrători şi la toate obiectivele economiei naţionale potenţial periculoase se numesc specialişti titulari (inspectori) pentru protecţia civilă, la celelalte obiective ale economiei naţionale se numesc persoane responsabile, care cumulează munca de bază în domeniul protecţiei civile şi sînt remunerate pentru aceasta cu o plată suplimentară în mărime de pînă la 50% din salariul de bază.

(6) Conducătorii comisiilor, inspectoratelor, direcţiilor de toate nivelurile sînt obligaţi să raporteze la timp şi obiectiv, în modul stabilit de lege, despre toate cazurile de apariţie a situaţiilor excepţionale, despre cauzele, efectele lor şi despre măsurile întreprinse pentru lichidarea efectelor.

Articolul 19. Organele Supravegherii de Stat
în domeniul protecţiei civile

(1) Supravegherea de stat în domeniul protecţiei civile este exercitată de organele Inspectoratului de Stat al Protecţiei Civile din cadrul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne.

[Art.19 al.(1) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(2) Organele Inspectoratului de Stat al Protecţiei Civile asigură supravegherea asupra stării de protecţie genistică, radiativă, chimică şi medico-biologică a populaţiei, obiectivelor economiei naţionale şi se divizează în organe republicane şi locale.

(3) Organul republican al Inspectoratului de Stat al Protecţiei Civile este Direcţia Protecţiei Civile. Organele locale sînt direcţiile, secţiile şi inspectoratele Protecţiei Civile ale oraşelor şi raioanelor.

[Art.19 al.(3) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(4) Şeful Direcţiei Protecţiei Civile este locţiitor al Inspectorului principal de stat al Protecţiei Civile.

[Art.19 al.(4) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(5) Şeful Direcţiei Protecţiei Civile şi Supravegherii de Stat în domeniul protecţiei civile este totodată, conform funcţiei deţinute, locţiitor al Inspectoratului principal de stat al Protecţiei Civile.

[Art.19 al.(5) exclus prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(6) Şeful secţiilor şi subdiviziunilor subordonate Direcţiei Protecţiei Civile sînt totodată, conform funţiilor deţinute, inspectori superiori (principali), ceilalţi lucrători ai Protecţiei Civile sînt inspectori ai protecţiei civile.

[Art.19 al.(6) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(7) Dispoziţiile, avizele, hotărările Supravegherii de Stat în domeniul protecţiei civile sînt obligatorii pentru executare de către toţi cetăţrenii, precum şi de către ministere, alte autorităţi administrative centrale, unităţi economice. Ele pot fi modificate sau anulate numai de persoana cu funcţii de răspundere ierarhic superiară a Surpavegherii de Stat în domeniul protecţiei civile sau de instanţa de judecată. Contestarea dispoziţiilor, avizelor, hotărîrilor nu sistează acţiunea lor.

(8) Sisitemul de standarde şi norme al protecţiei civile este condiţionat de cerinţele protecţiei genistice, radiative, chimice şi medico-biologice a populaţiei şi proprietăţii, stabilite de standardele normele, regulile protecţiei civile.

(9) Cerinţele sistemului de standarde şi norme al protecţiei civile sînt obligatorii pentru executare.

(10) Standardele, normele şi regulile protecţiei civile urmează a fi coordonate cu organele Supravegherii de Stat în domeniul protecţiei civile.

[Art.19 alin.(11)-(13) excluse prin LPC33 din 24.07.03, MO200/19.09.03 art.773; al.(14) devine al.(11)]

[Art.19 al.(14) exclus prin LP523 din 11.10.01, MO131/31.10.01 art. 981]

[Art.19 al.(14) completat prin LP493-XIV din 09.07.99]

[Art.19 al.(14) completat prin LP1592-XIII din 27.02.98]

(11) În activitatea lor organele Supravegherii de Stat în domeniul protecţiei civile colaborează cu alte organe ale Supravegherii de Stat.

[Art.19 al.(14) introdus prin LP523 din 11.10.01, MO131/31.10.01 art. 981]

Articolul 20. Obligaţiile organelor supravegherii de stat
în domeniul protecţiei civile

Organele supravegherii de stat în domeniul protecţiei civile sînt obligate:

a) să exercite supravegherea asupra respectării de către ministere, alte autorităţi publice, instituţii, unităţi economice, precum şi de către persoanele fizice, a cerinţelor prezentei legi, a altor acte normative privind protecţia civilă;

b) să informeze populaţia despre starea protecţiei civile a obiectivelor economiei naţionale şi despre rezultatele activităţii de supraveghere;

c) să acorde ajutor la elaborarea standardelor, normelor şi regulilor protecţiei civile;

d) să exercite supravegherea asupra îndeplinirii de către organizaţiile de proiectare şi de construcţii, precum şi de către unităţile economice şi persoanele fizice a cerinţelor protecţiei genistice, radiative, chimice, medico-biologice a populaţiei la proiectarea, construcţia, reconstrucţia şi reutilarea tehnică a obiectivelor;

e) să participe la lucrările comisiilor de recepţie finală a construcţiilor şi a instalaţiilor aferente finanţate din bugetul de stat sau bugetele locale.

[Art.20 lit.e) în redacţia LP153 din 30.07.15, MO223/14.08.15 art.443]

[Art.20 în redacţia LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349]

Articolul 21. Drepturile organelor supravegherii de stat
în domeniul protecţiei civile

(1) Pentru îndeplinirea obligaţiilor ce le revin, organele supravegherii de stat în domeniul protecţiei civile au dreptul:

a) să efectueze la orice oră de zi sau de noapte cercetarea genistică, radiativă, chimică, medico-biologică a obiectivelor economiei naţionale, să emită dispoziţii, avize, hotărîri pentru înlăturarea încălcărilor prezentei legi, standardelor, normelor şi regulilor protecţiei civile;

b) să controleze în unităţile administrativ-teritoriale şi la obiectivele economiei naţionale starea mijloacelor individuale şi colective de protecţie, precum şi pregătirea formaţiunilor protecţiei civile pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin;

c) să verifice nivelul de cunoştinţe privind protecţia civilă al personalului de conducere, de comandă, al specialiştilor economiei naţionale şi al persoanelor fizice;

d) să ceară de la ministere, alte autorităţi, instituţii şi unităţi economice informaţii privind starea protecţiei civile a obiectivelor economiei naţionale şi a populaţiei, precum şi date despre situaţiile excepţionale apărute şi efectele lor;

e) să antreneze, în modul stabilit de lege, specialişti de la institutele şi organizaţiile de cercetări ştiinţifice şi de proiectare, ingineri şi tehnicieni, alţi lucrători de la obiectivele economiei naţionale pentru a participa la elaborarea măsurilor de protecţie civilă, la efectuarea expertizelor corespunzătoare, iar în caz de necesitate, şi pentru a participa la exercitarea controlului asupra respectării standardelor, normelor şi regulilor protecţiei civile;

f) să prezinte autorităţilor publice proiecte de acte legislative şi de alte acte normative privind protecţia civilă;

g) să elaboreze standarde, norme şi reguli de protecţie genistică, radiativă, chimică, medico-biologică a obiectivelor economiei naţionale şi a populaţiei, să coordoneze actele normative în domeniul protecţiei civile;

h) să sisteze total sau parţial activitatea unităţii economice (a unui domeniu de producţie aparte), să interzică exploatarea clădirilor, construcţiilor, unor încăperi separate, sectoarelor de producţie sau agregatelor în cazul depistării încălcărilor cerinţelor privind protecţia civilă, precum şi a cauzelor şi condiţiilor care pot conduce la apariţia situaţiei excepţionale, creează pericol pentru viaţa şi sănătatea omului, conduc la distrugerea (contaminarea) valorilor materiale;

i) să sisteze construcţia sau reconstrucţia clădirilor şi construcţiilor în caz de depistare a abaterilor de la documentele de deviz şi proiectare sau de la cerinţele standardelor, normelor şi regulilor protecţiei civile;

j) să sisteze, conform lit. h) şi i), în baza hotărîrii judecătoreşti, iar în cazul unui pericol iminent pentru viaţa şi sănătatea oamenilor, pentru mediul înconjurător şi valorile materiale - imediat şi cu adresarea, în termen de 3 zile lucrătoare, în instanţa judecătorească pentru confirmarea legalităţii sistării;

k) să aplice, în corespundere cu legislaţia, sancţiuni, sub formă de amendă, persoanelor cu funcţie de răspundere şi persoanelor fizice pentru încălcarea sau nerespectarea cerinţelor, standardelor, normelor şi regulilor protecţiei genistice, radiative, chimice, medico-biologice a obiectivelor economiei naţionale şi a populaţiei, să emită dispoziţii, avize, hotărîri cu privire la sistarea activităţii obiectivului economiei naţionale, sectorului, agregatului, cu respectarea prevederilor lit. j) şi a următoarelor principii:

- legalitatea şi respectarea competenţei stabilite de lege;
- neadmiterea aplicării sancţiunilor care nu sînt stabilite de lege;

- tratarea dubiilor, apărute la aplicarea legislaţiei, în favoarea persoanei;
- efectuarea cheltuielilor de control din contul statului;
- prescrierea recomandărilor pentru înlăturarea încălcărilor constatate în urma controlului;
- dreptul de a ataca acţiunile organului de control.

[Art.21 în redacţia LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349]
[Art.21 modificat prin LP333 din 24.07.03, MO200/19.09.03 art.773]

Articolul 22. Forţele Protecţiei Civile

(1) Forţele protecţiei Civile includ unităţile şi subunităţile, formaţiunile ale Protecţiei Civile, Direcţiei serviciului de salvatori şi pompieri, formaţiunile specializate ale ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, formaţiuni ale Protecţiei Civile, instutuţiile şi organizaţiile speciale.

[Art.22 al.(1) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(2) Baza forţelor Protecţiei Civile o constituie unităţile şi subunităţile, formaţiunile ale Protecţiei Civile şi Direcţiei serviciului de salvatori şi pompieri, destinate să execute lucrări de salvare şi alte lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor excepţionale la obiectivele şi sectoarele deosebit de importante, în circumstanţe deosebit de complicate.

[Art.22 al.(2) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]
[Art.22 al.(2) în redacţia LP621-XIII din 31.10.95 (se introduc unele cuvinte)]

(3) Subunităţile de salvare-deblocare ale Protecţiei Civile, detaşamentele de salvatori şi pompieri, unităţile şi posturile Protecţiei Civile intră în componenţa Serviciului de salvare-deblocare al Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, se folosesc prin dispoziţa şefului altei autorităţi administrative centrale şi se completează cu colaboratori şi persoane civile pe bază de contract.

[Art.22 al.(3) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]
[Art.22 al.(3) în redacţia LP621-XIII din 31.10.95]

(4) Conducerea nemijlocită a Forţelor Protecţiei Civile, destinate pentru lichidarea efectelor situaţiilor excepţionale se exercită prin intermediul Statului Major al Forţelor Protecţiei Civile.

(5) Formaţiunile specializate ale ministerelor şi altor autorităţi administrative centrale, menite să exercite controlul permanent asupra stării mediului înconjurător, obiectivelor potenţial periculoase ale economiei naţionale şi să lichideze efectele situaţiilor excepţionale, la aceste obiective, sînt folosite conform dispoziţiilor conducătorilor ministerelor şi altor autorităţi administrative centrale respective, care poartă răspndere pentru starea de pregătire a formaţiunilor menţionate pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin.

(6) Regulamentele formaţiunilor specializate ale ministerelor şi altor autorităţi administrative centrale se elaborează de către autorităţile publice respective şi se coordonează cu Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne.

(7) Formaţiuni ale Protecţiei Civile se completează din rîndul populaţiei apte pentru muncă. Ele se creează conform principiului teritorial de producţie: formaţunele teritoriale se organizează la nivel de republică, raion, oraş (sectoare ale oraşului), sat; celelalte - la nivel de unitate economică.

(8) În componenţa formaţiunilor ale Protecţiei Civile se includ în mod obligatoriu cetăţenii Republicii Moldova; bărbaţi - în vîrstă de la 18 la 60 ani, femei - în vîrstă de la 18 la 55 de ani, cu excepţia invalizilor de gradul I şi la II, femeilor gravide şi celor care au copii sub 8 ani.

(9) Numărul formaţiunilor ale Protecţiei Civile, structura scriptică de organizare a lor, asigurarea tehnico-materială şi modul de folosire se stabilesc în Regulamentul formaţiuni ale Protecţiei Civile.

(10) Răspunderea pentru starea de pregătire a formaţiuni ale Protecţiei Civile pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin o poartă conducătorii obiectivelor economiei naţionale, pe baza cărora sînt create aceste formaţiuni.

(11) Observaţiile asupra poluării mediului înconjurător cu substanţe radioactive, otrăvitoare, puternic toxice şi agenţi biologici se efectuează de către R.N.O.C.L. Numărul de instituţii şi laboratoare ale R.N.O.C.L. este aprobat de Guvern.

[Art.22 al.(11) în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]
[Art.22 al.(12) exclus prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(13) Observările şi controlul de laborator se organizează şi se efectuează în conformitate cu Regulamentul R.N.O.C.L. Răspunderea pentru activitatea instituţiilor şi laboratoarelor ce intră în componenţa R.N.O.C.L. revine conducătorilor respectivi.

(14) Coordonarea şi controlul asupra activităţii R.N.O.C.L. le exercită Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne.

(15) Conform dispoziţiei Guvernului la executarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor excepţionale şi la lichidarea efectelor lor pot fi antrenate unităţile militare ale Ministerului Apărării, subunităţile, unităţile şi organele din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, ale Serviciului de Informaţii şi Securitate.

[Art.22 al.(15) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]
[Art.22 al.(15) modificat prin LP543 din 12.10.01, MO141/22.11.01 art. 1095]

Articolul 23. Conducerea executării lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat

(1) Conducerea operativă a forţelor şi mijloacelor Protecţiei Civile la executarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamănat în cazul apariţiei situaţiei excepţionale de proporţie republicană, locală şi la nivel de obiectiv se efectuiează corespunzător decătre Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, conducătorii administraţiei publice locale şi ai unităţilor economice.

(2) Conducătorului lucrărilor de salavare şi ai altor lucrări de neamînat i se subordonează toate forţele şi mijloacele sosite pentru lichidarea situaţiei excepţionale, indiferent de apartenenţa altei autorităţi administrative centrale. Nimeni dintre persoanele cu funcţii de răspundere nu este în drept să intervină la acţiunile conducătorului lucrărilor de salvare şi al altor lucrări de neamînat sau să anuleze comenzile şi dispoziţiile lui de conducere a forţelor şi mijloacelor Protecţiei Civile.

Articolul 24. Instruirea pentru protecţia civilă.

(1) Instruirea tuturor categorilor de populaţie pentru protecţia civilă are un caracter general şi este obligatorie de la vîrsta de 8 ani în şcolile de cultură generală, precum şi în instituţiile de învăţămînt mediu de specialitate şi de învăţămînt superior din contul timpului de studii, la unităţile economice din contul timpului de muncă şi la locul de trai în afara orelor de program, conform programelor special elaborate.

(2) Instruirea pentru protecţia civilă a aparatului administrativ, a lucrătorilor şi a efectivului formaţiunilor ale Protecţiei Civile ale unităţilor economice se asigură de către conducătorii acestor unităţi economice, ţinîndu-se cont de specificul lor, din contul timpului de lucru, în conformitate cu prezenta lege şi cu dispoziţia Guvernului.

(3) Lucrătorii de conducere şi specialiştii unităţilor economice, după confirmarea lor în funcţie, sînt obligaţi să treacă instruirea pentru protecţia civilă, în măsura în care ar asigura îndeplinirea obligaţiilor de serviciu în domeniul protecţiei civile. Specializarea lor ulterioară pentru protecţia civilă se efectuează nu mai rar de o dată în trei ani fiind scoşi din producţie la centrele specializate de instruire în domeniul protecţiei civile.

[Art.24 al.(3) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Capitolul V
ASIGURAREA FINANCIARĂ ŞI TEHNICO-MATERIALĂ A PROTECŢIEI CIVILE

Articolul 25. Asigurarea financiară a protecţiei civile

(1) Finanţarea protecţiei civile se efectuează:

a) în republică în întregime şi în unităţile ei administrativ-teritoriale - din contul mijloacelor bugetului de stat şi ale bugetelor locale alocate în mod centralizat Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne;

b) în ministere, alte autorităţi şi instituţii publice - din contul mijloacelor bugetului de stat alocate Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, precum şi din fondurile sale centralizate şi din mijloacele de rezervă;

c) în unităţile economice - din contul mijloacelor unităţilor economice.

(2) Activităţile de protecţie civilă pot fi finanţate şi din alte surse, stabilite prin lege, în cazul achitării taxelor cu caracter obligatoriu pentru acţiunile (serviciile) organelor supravegherii de stat în domeniul protecţiei civile, ori aprobate în condiţiile legii de Guvern - în celelalte cazuri.

(3) Cheltuielile legate de desfăşurarea activităţilor de protecţie a populaţiei şi de lichidare a efectelor situaţiilor excepţionale se acoperă din contul fondurilor centralizate şi mijloacelor de rezervă.

(4) Cheltuielile pentru protecţia civilă în bugetul de stat, bugetele locale, bugetele ministerelor, altor autorităţi şi instituţii, unităţilor economice constituie un compartiment (articol) aparte.

[Art.25 în redacţia LP280-XVI din 14.12.07, MO94-96/30.05.08 art.349]

Articolul 26. Asigurarea tehnico-materială a Protecţiei Civile

(1) Asigurarea tehnico-materială a Protecţiei Civile se efectuează don contul mijloacelor alocate Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne.

(2) Asigurarea Protecţiei Civile cu tehnică specială şi cu alte mijloace tehnico-materiale necesare se efectuează prin intermediul Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, Ministerelor şi altor autorităţi administrative centrale, autorităţilor administraţiei publice locale, costul mijloacelor primite fiind achitat de către beneficiar.

(3) Pentru protecţia populaţiei, efectuarea lucrărilor de salvare şi a altor lucrări de neamînat în condiţiile situaţiilor excepţionale şi la lichidarea efectelor lor în republică se creează rezerve de mijloace de protecţie şi rezerve de alte mijloace tehnico-materiale.

(4) Componenţa, modul de completare şi utilizare a rezervelor de stat în domeniul protecţiei civile sînt stabilite de către Guvern, conducătorii ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, administraţiei publice locale, unităţilor economice.

Articolul 27. Averea protecţiei Civile

(1) Averea Protecţiei Civile se constituie din clădirile şi încăperile Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne şi ale subdiviziunilor lui, edificiile de protecţie civilă, instalaţiile de înştiinţare şi de telecomunicaţii, laboratoarele, depozitele, mijloacele de protecţie individuală, de stingere a incendiilor, medicamentele, aparatele de cercetare şi control radioactiv şi chimic, alte mijloace tehnico-materiale - proprietate publică, precum şi cele formate sau achiziţionate contra mijloacelor ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, unităţilor economice şi cele folosite pentru protecţia civilă.

[Art.27 al.(1) modificat prin LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

(2) Se interzice folosirea averii Protecţiei Civile, schimbarea sau comercializarea ei, darea în arendă fără a coordona cu şefii respectivi ai Protecţiei Civile.

(3) Conducătorii unităţilor economice poartă răspundere pentru întreţinerea, păstrarea şi folosirea averii Protecţiei Civile în conformitate cu legislaţia.

Articolul 28. Întreţinerea organelor administrative, formaţiunilor şi instituţiilor Protecţiei Civile

(1) Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne, Centrul Republican de Instruire pentru Protecţia Civilă şi filialele lui, salariaţii organelor administrative, formaţiunilor, instituţiilor şi organizaţiilor Protecţiei Civile se întreţin din contul bugetului de stat.

(2) Guvernul, autorităţile administraţiei publice locale asigură organele administrative, formaţiunile, instituţiile şi organizaţiile Protecţiei Civile cu clădiri şi încăperi de serviciu, mijloace de telecomunicaţii şi transport auto.

(3) Colaboratorii organelor administrative, formaţiunilor, instituţiilor şi organizaţiilor Protecţiei Civile îşi satisfac serviciul special pe bază de contract, beneficiind în chestiunile privind satisfacerea serviciului, asigurarea bănească şi alte feluri de asigurare, de drepturile şi înlesnirile stabilite de legislaţia în vigoare.

(4) Asigurarea tehnico-materială şi întreţinerea formaţiunilor Protecţiei Civile la unităţile economice se efectuează din contul mijloacelor unităţilor economice.

[Art.28 în redacţia LP146-XVI din 27.06.08, MO134-137/25.07.08 art.529]

Capitolul VI
RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAŢIEI CU PRIVIRE LA PROTECŢIE CIVILĂ. CONTROLUL ASUPRA PRESTĂRII EI.

Articolul 29. Răspundea unităţilor economice

(1) Unităţile economice din vina cărora s-au produs situaţii excepţionale poartă răspundere materială în mărimea prejudiciului cauzat altor întreprinderi, cetăţenilor şi mediului înconjurător, în conformitate cu legislaţia.

(2) Accidentele în care au nimerit cetăţenii Republicii Moldova, cetăţenii străini şi apatrizii, ca rezultat al apariţiei situaţiilor excepţionale, se califică drept accidente de muncă.

(3) Unităţile economice din vina cărora s-au produs situaţiile excepţionale sînt obligate să recupereze prejudiciul adus sinistraţilor şi să le plătească indemnizaţii unice, în conformitate cu legislaţia.

Articolul 30. Răspunderea cetăţenilor

Persoanele cu funcţii de răspundere şi alte persoane, vinovate de încălcarea prezentei legi şi a altor acte normative privind protecţia civilă, poartă răspundere disciplinară, materială, administrativă şi penală, în conformitate cu legislaţia.

Articolul 31. Controlul asupra respectării legislaţiei privind protecţia civilă

Controlul asupra respectării legislaţiei privind protecţia civilă este exercitat de Serviciul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale al Ministerului Afacerilor Interne.

Capitolul VII
COLABORAREA INTERNAŢIONALĂ ÎN DOMENIUL PROTECŢIEI CIVILE

Articolul 32. Colaborarea Republicii Moldova cu alte state în domeniul protecţiei civile

(1) Colaborarea Republicii Moldova cu alte state în domeniul protecţiei civile este efectuată de către autorităţile publice în limitele drepturilor şi împuternicirilor stabilite de legislaţie.

(2) În cazul în care cetăţenii Republicii Moldova execută lucrări în domeniul protecţiei civile peste hotare în baza tratatelor şi acordurilor interstatale se aplică prevederile acestor documente.

(3) Particularităţile reglementării relaţiilor în domeniul protecţiei civile pentru cetăţenii străini care lucrează în Republica Moldova se stabilesc prin acordul părţilor interesate.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

Chişinău, 9 noiembrie 1994.
Nr. 271-XIII.

4. Legea nr.269-XIII din 9.11.1994 cu privire la ieşirea şi intrarea în Republica Moldova

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=311638&lang=1

Parlamentul adoptă prezenta lege.

Prezenta lege garantează cetăţenilor Republicii Moldova, cetăţenilor străini şi apatrizilor dreptul de ieşire şi intrare în Republica Moldova stabileşte restricţii temporare la acest drept, reglementează modul de eliberare a actelor de ieşire şi intrare şi de soluţionare a litigiilor privind eliberarea acestor acte.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Dreptul de ieşire şi intrare în Republica Moldova

(1) Cetăţenii Republicii Moldova au dreptul de a ieşi şi intra în Republica Moldova în baza paşaportului, iar apatrizii, refugiaţii şi beneficiarii de protecţie umanitară - în baza documentului de călătorie, eliberate de organele competente.

[Art.1 al.(1) modificat prin LP113 din 09.06.11, MO110-112/08.07.11 art.303]

[Art.1 al.(1) modificat prin LP266 - XVI din 07.12.07, MO203-206/28.12.07 art.790]

[Art.1 al.(1) modificat prin LP309 din 01.12.05, MO176/30.12.05 art.871]

[Art.1 al.(1) modificat prin LP447 din 13.11.03, MO244/12.12.03 art.974; în vigoare 13.02.04]

(1^1) Cetăţenii Republicii Moldova, indiferent de domiciliul sau reşedinţa acestora, apatrizii şi cetăţenii străini cu drept de şedere permanentă sau provizorie în Republica Moldova care se află în străinătate şi nu sînt în posesia unui document de călătorie valabil pentru revenirea în Republica Moldova au dreptul de a intra în Republica Moldova în baza titlului de călătorie eliberat de misiunile diplomatice sau de oficiile consulare ale Republicii Moldova. Modul de solicitare şi de eliberare a titlului de călătorie, precum şi forma, conţinutul şi termenul de valabilitate ale acestuia se stabilesc într-un regulament aprobat de Guvern.

[Art.1 alin.(1^1) introdus prin LP40 din 15.03.12, MO92/15.05.12 art.294]

(2) Minorii au dreptul de a ieşi şi de a intra în Republica Moldova numai însoţiţi de unul dintre reprezentanţii lor legali sau de un însoţitor, desemnat prin declaraţie de către reprezentantul legal a cărui semnătură se legalizează notarial. În declaraţie se indică scopul călătoriei, durata acesteia şi ţara de destinaţie.

(3) Minorii (elevii şi studenţii) care au împlinit vîrsta de 14 ani şi sînt înmatriculaţi la studii în instituţii de învăţămînt din alte state, la ieşirea şi intrarea în Republica Moldova, prezintă actul de înmatriculare la instituţia de învăţămînt respectivă şi declaraţia eliberată de unul dintre părinţi, autentificată notarial, care conţine consimţămîntul acestuia pentru ieşirea şi intrarea minorului în Republica Moldova, cu indicarea ţării de destinaţie, scopului călătoriei, perioadei de aflare a minorului în ţara de destinaţie, iar în cazul altor reprezentanţi legali - consimţămîntul acestora, exprimat prin decizie a autorităţii tutelare. Declaraţia este valabilă pe o perioadă de un an de studii.

[Art.1 al.(3) introdus prin LP357 din 23.12.05, MO1/06.01.06 art.32, al.(3)-(5) devin (4)-(6)]

(4) În cazul în care minorul pleacă să se domicilieze în străinătate, este necesar consimţămîntul, exprimat prin declaraţie, al ambilor părinţi ale căror semnături se legalizează notarial, iar în cazul altor reprezentanţi legali - consimţămîntul acestora, exprimat prin decizie a autorităţii tutelare.

[Art.1 al.(2)-(3) introduse prin LP252-XV din 09.07.04, MO131/31.07.04 art.692; al.(2)-(3) devin (4)-(5), în vigoare 01.09.04]

[Art.1 al.(4) în redacţia LP309 din 01.12.05, MO176/30.12.05 art.871]

[Art.1 al.(5) abrogat prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

(6) Modul de intrare pe teritoriul altui stat este reglementat de legislaţia acestuia.

Capitolul II
CEREREILE DE IEŞIRE ŞI INTRARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Articolul 2. Temeiul eliberării paşaportului
şi a documentului de călătorie

[Art.2 titlul modificat prin L447/13.11.03, MO244-247/12.12.03 art.974; în vigoare 13.02.04]

(1) Temei pentru eliberarea paşaportului cetăţenilor Republicii Moldova, a documentului de călătorie apatrizilor domiciliaţi în Republica Moldova este cererea lor sau a reprezentanţilor lor legali, depusă în modul stabilit.

[Art. al.(1) modificat prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

[Art.2 al.(1) modificat prin LP113 din 09.06.11, MO110-112/08.07.11 art.303]

[Art.2 al.(1) modificat prin LP309 din 01.12.05, MO176/30.12.05 art.871]

(2) Temei pentru eliberarea documentului de călătorie refugiaţilor şi beneficiarilor de protecţie umanitară este cererea lor sau a reprezentanţilor lor legali, depusă în modul stabilit, cu prezentarea copiei de pe decizia Direcţiei refugiaţi a Biroului migraţie şi azil al Ministerului Afacerilor Interne, împuternicite cu acordarea statutului de refugiat sau protecţiei umanitare.

[Art.2 al.(2) modificat prin LP266 -XVI din 07.12.07, MO203-206/28.12.07 art.790]

[Art.2 al.(2) modificat prin LP137-XVI din 21.06.07, MO112-116/03.08.07 art.504]

[Art.2 al.(2) introdus prin LP447 din 13.11.03, MO244-247/12.12.03 art.974; în vigoare 13.02.04]

Articolul 3. Depunerea cererii

(1) Cererea scrisă, de un model stabilit, privind eliberarea paşaportului sau a documentului de călătorie este depusă personal la organele competente de la domiciliu.

(1) Cererea privind eliberarea paşaportului sau a documentului de călătorie se depune la organele competente în modul stabilit de Guvern.

[Art.3 al.(1) în redacţia LP187 din 11.07.12, MO186-189/07.09.12 art.625; în vigoare 07.03.13]

[Art.3 al.(1) modificat prin LP447 din 13.11.03, MO244-247/12.12.03 art.974; în vigoare 13.02.04]

(2) Copiilor în vîrstă de pînă la18 ani şi persoanelor declarate incapabile de către instanţa de judecată li se eliberează paşapoarte în temeiul cererii unuia dintre reprezentanţii lor legali.

[Art.3 al.(2) modificat prin LP252-XV din 09.07.04, MO131/31.07.04 art.692; în vigoare 01.09.04]

(3) Copiii în vîrstă de 10-18 ani care pleacă să se domicilieze în străinătate îşi prezintă consimţămîntul exprimat prin declaraţie, în care semnătura lor se legalizează notarial.

[Art.3 al.(3) modificat prin LP252-XV din 09.07.04, MO131/31.07.04 art.692; în vigoare 01.09.04]

[Art.3 al.(3) modificat prin LP806-XIV din 11.02.2000]

(4) Prevederile alineatelor (2) şi (3) nu se aplică persoanelor care au încheiat o căsătorie legală pînă la atingerea vîrstei de 18 ani.

[Art.3 al.(4) introdus prin LP806-XIV din 11.02.2000]

(5) În cazul în care unul dintre părinţii copiilor în vîrstă de pînă la 18 ani nu acceptă ieşirea acestora din Republica Moldova, refuzul se contestă în instanţa judecătorească de drept comun competentă.

[Art.3. modificat prin LP240 din 13.06.03, MO138/08.07.03 art.557]

Articolul 4. Examinarea cererii

(1) Cererea de ieşire şi intrare în Republica Moldova este examinată în termen de pînă la o lună, iar în cazul în care călătoria ţine de tratamentul urgent al solicitantului, de starea gravă a sănătăţii unei rude apropiate de peste hotare sau de decesul acestuia - în decursul a 3 zile.

(2) Cererea de ieşire din Republica Moldova pentru domiciliere în altă ţară se examinează în termen de pînă la 3 luni.

(3) Rezultatele examinării cererii se aduc la cunoştinţa solicitantului în scris. În cazul respingerii cererii, cererea repetată se examinează după înlăturarea cauzelor care au generat refuzul.

[Capitolul III abrogat prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

Capitolul IV
REFUZUL ELIBERĂRII PAŞAPOARTELOR, ŞI A DOCUMENTELOR DE CĂLĂTORIE

[Capitolul IV denumirea modificată prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

[Capitolul IV denumirea modificată prin LP447 din 13.11.03, MO244-247/12.12.03; în vigoare 13.02.04]

Articolul 8. Refuzul eliberării paşaportului şi a documentului de călătorie

Se refuză eliberarea paşaportului şi a documentului de călătorie sau prelungirea termenului de valabilitate a acestuia dacă solicitantul:

a) prezintă pericol pentru securitatea naţională;

b) a comis crime contra umanităţii;

c) execută pedeapsă în temeiul sentinţei instanţei de judecată sau este tras la răspundere penală;

d) a încălcat regulile de import-export şi de tranzitare a substanţelor şi obiectelor la care sînt stabilite restricţii;

e) satisface serviciul în formaţiuni armate străine sau de mercenari;

f) a comunicat cu premeditate informaţii false despre sine;

g) are obligaţiuni patrimoniale faţă de stat, de persoane fizice şi juridice, conform hotărîrii instanţei de judecată.

[Art.8 modificat prin LP447 din 13.11.03, MO244-247/12.12.03 art.974; în vigoare 13.02.04]

[Art.8 modificat prin LP20 din 29.03.2001]

[Art.8 lit.f) în redacţia LP806-XIV din 11.02.2000]

[Art.8 modificat prin LP263-XIV din 24.12.98]

[Art.9 abrogat prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

Articolul 10. Contestarea acţiunilor nelegitime ale persoanelor oficiale

Refuzul neîntemeiat de a primi cererile de eliberare a paşaportului, sau a documentului de călătorie poate fi contestat, în modul stabilit, în ordinea contenciosului administrativ.

[Art.10 modificat prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

[Art.10 modificat prin LP447 din 13.11.03, MO244-247/12.12.03 art.974; în vigoare 13.02.04

[Art.10 modificat prin LP240 din 13.06.03, MO138/08.07.03 art.557]

Capitolul V
STATUTUL JURIDIC AL PERSOANELOR CARE IES ŞI CARE INTRA ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Articolul 11. Drepturile şi obligaţiile persoanelor care ies şi care intră în Republica Moldova

(1) Persoanele care ies şi care intră în Republica Moldova pentru domiciliere sau şedere provizorie au drepturi şi obligaţii stabilite de legislaţia în vigoare.

(2) Orice limitate arbitrară a drepturilor civile, a drepturilor la muncă şi la locuinţă este interzisă.

[Art.11 al.(3) abrogat prin LP151 din 15.07.11, MO131-133/12.08.11 art.403]

(4) Cetăţenii Republica Moldova, apatrizii , refugiaţii şi beneficiarii de protecţie umanitară domiciliaţi în Republica Moldova care vor să se domicilieze în alte ţări obţin paşaportul sau documentul de călătorie după ce şi-au onorat obligaţiunile patrimoniale faţă de alte persoane fizice şi juridice, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

[Art.11 al.(4) modificat prin LP266 -XVI din 07.12.07, MO203-206/28.12.07 art.790]

[Art.11 al.(4) modificat prin LP447 din 13.11.03, MO244-247/12.12.03; în vigoare 13.02.04]

(5) Responsabili pentru viaţa, sănătatea şi asigurarea drepturilor şi intereselor persoanelor în vîrstă de pînă la 18 ani care au ieşit din ţară sînt reprezentanţii legali ai acestora. În lipsa reprezentanţilor legali în cadrul unor grupe

organizate, răspunderea o poartă conducătorii grupelor.
[Art.11 al.(5) introdus prin LP806-XIV din 11.02.00]

Capitolul VI
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 12. Tratatele internaţionale
În cazul în care tratatul internaţional la care Republica Moldova este parte stabileşte alte norme decît cele prevăzute de prezenta lege, sînt aplicate normele tratatului internaţional.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Petru LUCINSCHI**

Chişinău, 9 noiembrie 1994.
Nr. 269-XIII.

5. Legea nr.241-XVI din 20.10.2005 privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=313051

NOTĂ:
În cuprinsul legii, textele „cetăţean străin sau apatrid", „Ministerul Tehnologiilor Informaţionale şi Comunicaţiilor" şi „un răgaz de reflecţie" se înlocuiesc, respectiv, cu textele „străin", „Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor" şi „o perioadă de reflecţie" prin *LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849*

Prezenta lege asigură transpunerea parţială a următoarelor acte:
Convenţia CoE din 3 mai 2005 privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane;
Convenţia Naţiunilor Unite din 15 noiembrie 2000 împotriva criminalităţii transnaţionale organizate;
Decizia-cadru a Consiliului 2002/629/JAI din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de persoane;
Decizia-cadru a Consiliului 2001/220/JAI din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale;
Directiva Consiliului 2004/81/CE din 29 aprilie 2004 privind permisul de şedere eliberat resortisanţilor ţărilor terţe care sînt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigraţiei ilegale şi care cooperează cu autorităţile competente.
[Preambul în redacţia LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Obiectul de reglementare
Prezenta lege reglementează raporturile juridice privind:
a) prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane;
b) cadrul de asistenţă la prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, la protecţia şi acordarea de ajutor victimelor acestui trafic;
c) colaborarea autorităţilor administraţiei publice cu organizaţiile neguvernamentale şi cu alţi reprezentanţi ai societăţii civile în activitatea de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane;
d) cooperarea cu alte state şi cu organizaţii internaţionale şi regionale competente în domeniu.

Articolul 2. Noţiuni principale
În sensul prezentei legi, se utilizează următoarele noţiuni principale:
1) *trafic de fiinţe umane* - recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin ameninţare cu forţa sau prin folosirea forţei ori a unor alte mijloace de constrîngere, prin răpire, fraudă, înşelăciune, abuz de putere sau de situaţie de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen pentru a obţine consimţămîntul unei persoane care deţine controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării acesteia;
2) *trafic de copii* - recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scop de exploatare, chiar dacă aceste acţiuni nu se realizează cu aplicarea vreunuia din mijloacele specificate la pct.1);
3) *exploatare a persoanei* - abuz faţă de persoană pentru a obţine un profit, şi anume:
a) obligarea de a executa anumite munci sau de a presta servicii prin recurgere la forţă, ameninţări sau prin alte mijloace de constrîngere, contrar prevederilor legale privind condiţiile de muncă, salarizare, sănătate şi securitate;
b) ţinerea în sclavie, aplicarea anumitor practici similare sclaviei sau recurgerea la alte procedee pentru privarea de libertate;

c) obligarea la practicarea prostituţiei, la participarea la reprezentări pornografice în vederea producerii, difuzării şi punerii în circulaţie a acestora pe orice cale, achiziţionării, comercializării sau posedării de materiale pornografice, practicarea unor alte forme de exploatare sexuală;

d) obligarea la prelevarea de organe sau ţesuturi pentru transplant ori prelevarea de alte părţi componente ale corpului uman;

e) folosirea femeii în calitate de mamă-surogat ori în scop de reproducere;

f) abuzarea de drepturile copilului în scop de adopţie ilegală;

g) folosirea în conflicte armate sau în formaţiuni militare ilegale;

h) folosirea în activităţi criminale;

i) obligarea de a practica cerşetoria;

j) vînzarea către o altă persoană;

k) obligarea de a desfăşura activităţi prin care se încalcă drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului.

Consimţămîntul victimei traficului de fiinţe umane la exploatări intenţionate, consemnate în punctul 3), nu este relevant atunci cînd se aplică orice mijloc de constrîngere din cele specificate la pct.1);

4) *copil* - persoană care nu a atins vîrsta de 18 ani;

5) *document* - paşaport sau buletin de identitate, orice fel de documente de călătorie ale persoanei supuse exploatării;

6) *confiscare a documentelor* - deposedare sub orice formă a persoanei supuse exploatării de documentele prevăzute la pct.5);

7) *ţinere în servitute pentru achitarea datoriei* - privare a persoanei de libertate, inclusiv de libertatea de mişcare, reţinerea ca ostatic pînă cînd ea sau un terţ va achita datoria stabilită legal sau ilegal;

8) *sclavie* - stare sau condiţie a persoanei asupra căreia se exercită unul sau mai multe drepturi ce derivă din dreptul de proprietate;

9) *practici similare sclaviei* - stare a persoanei ţinute sau puse în situaţia în care o altă persoană are stăpînire asupra ei sau o impune, prin înşelăciune, prin ameninţare cu forţa, prin violenţă sau prin alte mijloace de constrîngere, să presteze anumite servicii, inclusiv să se angajeze ori să rămînă în raport de concubinaj sau de căsătorie;

10) *stare de vulnerabilitate* - stare specială în care se află persoana astfel încît este dispusă să se supună abuzului sau exploatării, în special din cauza:

a) situaţiei precare din punctul de vedere al supravieţuirii sociale;

b) situaţiei condiţionate de vîrstă, sarcină, boală, infirmitate, deficienţă fizică sau mintală;

c) situaţiei precare şi ilegale de intrare sau de şedere în ţara de tranzit sau de destinaţie;

11) *victimă a traficului de fiinţe umane* - persoană fizică prezumată sau constatată ca fiind supusă acţiunilor de trafic consemnate la pct.1) şi 2);

12) *traficant de fiinţe umane* - persoană care participă la organizarea şi desfăşurarea activităţilor de trafic de fiinţe umane;

13) *identificare a victimelor traficului de fiinţe umane* - proces de verificare a persoanelor care se prezumă a fi victime ale traficului de fiinţe umane;

14) *perioadă de reflecţie* – interval de timp de 30 de zile, acordat victimei traficului de fiinţe umane pentru ca aceasta să poată să se recupereze, să evite influenţa traficanţilor şi/sau să ia o decizie în cunoştinţă de cauză în privinţa faptului dacă va coopera sau nu cu organele de drept.

[Art.2 pct.14) introdus prin LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

Articolul 3. Cadrul juridic

Cadrul juridic al activităţii de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane şi de protecţie a victimelor traficului îl formează Constituţia Republicii Moldova, tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, prezenta lege, alte acte normative care reglementează relaţiile în domeniu.

Articolul 4. Principiile de bază ale combaterii traficului de fiinţe umane

Combaterea traficului de fiinţe umane se efectuează în baza următoarelor principii:

a) respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului;

b) declararea traficului de fiinţe umane ca fiind o infracţiune ce atentează la drepturile fundamentale ale omului, la demnitatea, libertatea şi integritatea fiinţei umane;

c) inevitabilitatea pedepsei pentru traficanţii de fiinţe umane;

d) legalitatea;

e) accesul liber la justiţie;

f) siguranţa victimelor traficului de fiinţe umane, atitudinea echitabilă faţă de ele;

g) utilizarea complexă a măsurilor de profilaxie: juridice, politice, social-economice şi informaţionale;

h) parteneriatul social, colaborarea autorităţilor administraţiei publice cu organizaţii internaţionale, organizaţii neguvernamentale, cu alţi reprezentanţi ai societăţii civile;

i) proporţionalitatea între respectarea drepturilor fundamentale ale victimelor traficului de fiinţe umane şi condiţiile de urmărire penală, astfel încît să nu fie aduse prejudicii drepturilor părţii apărării;

j) abordarea egală a tuturor formelor şi tipurilor de trafic naţional sau transnaţional de fiinţe umane, legat sau nu de crima organizată etc.;

k) colaborarea cu autorităţile administraţiei publice şi cu organizaţiile competente ale altor state, cu organizaţii internaţionale în vederea realizării obiectivelor de combatere a traficului de fiinţe umane.

Articolul 5. Nediscriminarea

Executarea prevederilor prezentei legi, în special a măsurilor de protecţie a drepturilor victimelor traficului de fiinţe umane, este asigurată fără nici o discriminare pe vreun criteriu, cum ar fi: sexul, rasa, limba, religia, opinia politică sau de altă natură, originea socială sau naţională, cetăţenia, apartenenţa la o minoritate etnică etc.

Capitolul II
Cadrul instituţional.
Prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane

Articolul 6. Autorităţile competente în prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane

(1) Pentru eficientizarea activităţii de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, în special de femei şi copii, autorităţile administraţiei publice menţionate în prezentul capitol, organizaţiile neguvernamentale şi alţi reprezentanţi ai societăţii civile desfăşoară, separat sau în comun, o astfel de activitate.

(2) În cadrul activităţilor de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, autorităţile administraţiei publice menţionate în prezentul capitol colaborează între ele prin schimb de informaţii, de experţi, prin activităţi comune de cercetare şi identificare a victimelor, de instruire a personalului, prin realizarea unor iniţiative social-economice, precum şi prin alte activităţi în domeniu.

(3) Organizaţiile neguvernamentale şi organismele internaţionale cu atribuţii în domeniu care au reprezentanţe în Republica Moldova beneficiază de acces liber la crearea cadrului instituţional, la activitatea de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane.

Articolul 7. Planul naţional de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane

(1) Pentru prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane şi protecţia victimelor acestui trafic, Guvernul aprobă Planul naţional de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane (în continuare - Plan naţional).

(2) Planul naţional se aprobă periodic pentru un termen de 2 ani. El prevede implementarea unor acţiuni complexe şi realizarea de iniţiative social-economice orientate spre prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, precum şi spre protecţia victimelor unui astfel de trafic, inclusiv colaborarea cu organizaţiile internaţionale, organizaţiile neguvernamentale, cu alte instituţii şi reprezentanţi ai societăţii civile.

(3) Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale cu atribuţii în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane adoptă planuri de acţiuni proprii pentru realizarea Planului naţional în domeniile lor de activitate.

Articolul 8. Comitetul naţional pentru combaterea traficului de fiinţe umane

(1) Coordonarea activităţii de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, de cooperare a autorităţilor administraţiei publice cu organizaţii internaţionale, organizaţii neguvernamentale, cu alte instituţii şi cu reprezentanţi ai societăţii civile se realizează de către Comitetul naţional pentru combaterea traficului de fiinţe umane (în continuare - Comitet naţional).

(2) Comitetul naţional este un organ consultativ al Guvernului.

(3) Componenţa nominală a Comitetului naţional şi Regulamentul lui se aprobă prin hotărîre de Guvern. Procedura de numire şi revocare a membrilor Comitetului naţional este reglementată de Regulamentul Comitetului naţional.

(4) Comitetul naţional are următoarele atribuţii:

a) prezintă Guvernului propuneri privind bazele politicii de stat în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane şi recomandări orientate spre perfecţionarea activităţii de depistare şi lichidare a cauzelor şi condiţiilor care contribuie la apariţia traficului de fiinţe umane şi la activităţile de trafic de fiinţe umane;

b) controlează realizarea Planului naţional şi executarea legislaţiei de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane de către organizaţiile şi instituţiile de stat, prezintă Guvernului informaţie despre modul de realizare a Planului naţional;

c) colectează şi analizează informaţii despre dimensiunile, starea şi tendinţele traficului de fiinţe umane la nivel naţional;

d) înaintează propuneri de perfecţionare a legislaţiei de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane şi de protecţie a victimelor acestui trafic;

e) organizează campanii de informare a populaţiei despre problemele traficului de fiinţe umane şi pericolul social al acestui fenomen;

f) coordonează activitatea comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de fiinţe umane şi a instituţiilor specializate privitor la realizarea Planului naţional şi la îndeplinirea acţiunilor de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane;

g) evaluează şi monitorizează periodic procesul de realizare a Planului naţional, informează Guvernul şi societatea civilă despre rezultatele obţinute.

(5) În componenţa Comitetului naţional se includ reprezentanţi ai autorităţilor administraţiei publice, inclusiv ai organelor de drept şi organizaţiilor care desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane.

(6) Reprezentanţii organizaţiilor neguvernamentale şi cei ai organizaţiilor internaţionale care au reprezentanţe în Republica Moldova şi care desfăşoarăactivităţi de combatere a traficului de fiinţe umane şi de acordare a asistenţei victimelor acestui trafic pot participa la şedinţele Comitetului naţional cu drept de vot consultativ, urmînd să fie incluşi în componenţa acestuia şi a comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de fiinţe umane.

(7) Activitatea Comitetului naţional este asigurată de Secretariatul permanent.

[Art.8 al.(7) în redacţia LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

(8) Comitetul naţional prezintă Guvernului periodic, dar nu mai rar de o dată în an, pînă la 1 februarie, şi la solicitare, raport despre activitatea sa. Autorităţile administraţiei publice centrale pot solicita Comitetului naţional informaţii despre respectarea legislaţiei de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane la orice altă dată.

Articolul 9. Comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de fiinţe umane

(1) Pentru coordonarea activităţii de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, în raioane, municipii şi în unitatea teritorială autonomăGăgăuzia, pe lîngă organele executive ale autorităţilor reprezentative respective, se creează comisii teritoriale pentru combaterea traficului de fiinţe umane.În municipiul Chişinău, astfel de comisii se creează şi în sectoare.

(2) Comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de fiinţe umane au următoarele atribuţii:

a) organizează şi coordonează activitatea de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, de protecţie şi asistenţă a victimelor acestui trafic, de colaborare între autorităţile administraţiei publice locale, organele de drept, organizaţiile neguvernamentale şi alţi reprezentanţi ai societăţii civile care activează în teritoriu;

b) întreprind la nivel local acţiunile stipulate în Planul naţional;

c) evaluează şi monitorizează periodic activităţile de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane în teritoriu, exercitate de organele statale, informînd autorităţile reprezentative respective, Comitetul naţional şi înaintînd propuneri privind eficientizarea acestor activităţi;

d) acordă asistenţă la elaborarea programelor de cercetare, analiză şi colectare a datelor statistice privind traficul de fiinţe umane;

e) implementează programe de instruire privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane pentru persoanele vulnerabile şi pentru funcţionarii antrenaţi în aceste activităţi.

(3) Regulamentul comisiilor teritoriale de combatere a traficului de fiinţe umane se aprobă de către consiliile raionale, municipale, de Adunarea Populară a unităţii teritoriale autonome Găgăuzia în baza unui regulament-cadru, aprobat prin hotărîre de Guvern.

(4) Comisia teritorială prezintă periodic autorităţii reprezentative respective şi Comitetului naţional raport de activitate, dar nu mai rar decît o dată în an, către 15 ianuarie.

Articolul 10. Atribuţiile autorităţilor administraţiei publice în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane

(1) În conformitate cu atribuţiile ce le revin:

1) Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene, Serviciul de Informaţii şi Securitate întocmesc lista ţărilor care reprezintă un risc sporit din punctul de vedere al traficului de fiinţe umane, listă care se aduce la cunoştinţă organelor interesate;

[Art.10 al.(1), pct.1) modificat prin LP137 -XVI din 21.06.07, MO112-116/03.08.07 art.504]

2) Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene, Serviciul de Informaţii şi Securitate, Ministerul Afacerilor Interne întreprind acţiunile necesare pentru interzicerea accesului pe teritoriul Republicii Moldova al străinilor dacă dispun de informaţii veridice că aceştia sînt traficanţi de fiinţe umane;

[Art.10 al.(1), pct.2) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]
[Art.10 al.(1), pct.2) modificat prin LP137 -XVI din 21.06.07, MO112-116/03.08.07 art.504]

3) Ministerul Afacerilor Interne întreprinde acţiuni de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane prin prevenirea, depistarea şi curmarea tentativelor de trecere a frontierei de stat de către traficanţii de fiinţe umane, precum şi de trecere a frontierei de stat de către victimele traficului de fiinţe umane cu încălcarea legislaţiei în vigoare;

[Art.10 al.(1), pct.3) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

4) Ministerul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei:

[Art.10 al.(1), pct.4) în redacţia LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]
[Art.10 al.(1), pct.4 modificat prin LP107-XVI din 16.05.08, MO107-109/20.06.08 art.417]

a) cu concursul Agenţiei Naţionale pentru Ocuparea Forţei de Muncă, desfăşoară activităţi de informare despre situaţia de pe piaţa forţei de muncă, de pregătire profesională, de stimulare a ocupării forţei de muncă, prin prestarea serviciilor de mediere a muncii, de informare şi consiliere profesională, de orientare şi formare profesională, precum şi de consultanţă şi asistenţă în iniţierea într-o activitate de întreprinzător;

b) prin intermediul organelor de asistenţă socială, asigură victimelor traficului de fiinţe umane informaţii şi consiliere, acordîndu-le facilităţile prevăzute de lege pentru persoanele marginalizate social;

[Art.10 al.(1), pct.4 lit.c) exclusă prin LP107-XVI din 16.05.08, MO107-109/20.06.08 art.417]

4^1) Ministerul Sănătăţii elaborează programe de acordare a asistenţei medicale, inclusiv psihiatrice, stabileşte instituţiile medicale care vor acorda această asistenţă victimelor traficului de fiinţe umane;

[Art.10 al.(1) pct.4^1 introdus prin LP107-XVI din 16.05.08, MO107-109/20.06.08 art.417]

5) Ministerul Educaţiei elaborează şi desfăşoară, în comun cu celelalte ministere interesate, cu autorităţile administraţiei publice locale şi cu organizaţiile neguvernamentale avînd atribuţii în domeniu, programe educative şi de instruire pentru pedagogi, părinţi şi copii, pentru grupurile de risc, orientate spre lichidarea cauzelor şi condiţiilor care favorizează traficul de fiinţe umane, în special de femei şi copii;

[Art.10 al.(1), pct.5) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

[Art.10 al.(1), pct.(6) abrogat prin LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

[Art.10 al.(1), pct.(6) modificat prin LP137 -XVI din 21.06.07, MO112-116/03.08.07 art.504]

7) Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene contribuie la prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, în special prin organizarea şi participarea la negocieri în vederea încheierii tratatelor cu alte state şi cu organisme internaţionale în domeniul traficului de fiinţe umane, precum şi prin acordarea de protecţie şi asistenţă persoanelor traficate, aflate peste hotare, în limitele prevăzute de dreptul internaţional;

8) Ministerul Afacerilor Interne asigură identificarea victimelor traficului de fiinţe umane şi eliberează permise de şedere provizorie străinilor victime ale traficului de fiinţe umane în cazul în care şederea acestora este necesară în legătură cu situaţia lor personală sau cu participarea lor la procesul penal împotriva traficantului, în condiţiile art. 24 alin.(6);

[Art.10 al.(1), pct.(8) în redacţia LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

[Art.10 al.(1), pct.8) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

9) Ministerul Economiei, în comun cu alte ministere şi departamente interesate, elaborează şi implementează programe social-economice, orientate spre înlăturarea cauzelor şi condiţiilor de ordin economic ce favorizează migraţiunea ilegală, inclusiv traficul de fiinţe umane;

[Art.10 al.(1), pct.9) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

10) Ministerul Justiţiei prezintă, o dată la 6 luni, lista organizaţiilor neguvernamentale care practică activităţi legate de prevenirea şi combaterea fenomenului de trafic, de acordare a protecţiei şi asistenţei victimelor traficului. Ministerul Justiţiei, în comun cu alte autorităţi ale administraţiei publice centrale, indicate în prezentul articol, elaborează proiecte de acte normative pentru reglementarea relaţiilor din domeniul prevenirii, combaterii traficului de fiinţe umane şi acordării de protecţie şi asistenţă victimelor;

11) centrele de asistenţă şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane eliberează documente de identitate provizorii pentru perioada de cazare, cu posibilitatea prelungirii acestora în condiţiile art.17.

(2) Autorităţile administraţiei publice centrale abilitate cu funcţii de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, autorităţile administraţiei publice locale şi comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de fiinţe umane organizează sistematic campanii informaţionale de sensibilizare a populaţiei, realizează şi difuzează, colaborînd activ cu mass-media, materiale publicitare privind riscurile la care pot fi expuse potenţialele victime ale traficului de fiinţe umane.

(3) Autorităţile administraţiei publice menţionate în prezentul articol informează periodic Comitetul naţional despre acţiunile întreprinse în prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, înaintînd propuneri de eficientizare a acestor activităţi.

Articolul 11. Atribuţiile organelor de drept în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane

(1) Ministerul Afacerilor Interne şi subdiviziunile lui centrale şi teritoriale:

a) desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane prin intermediul profilaxiei, prevenirii, depistării şi curmării infracţiunilor legate de traficul de fiinţe umane, în conformitate cu legislaţia în vigoare, efectuînd urmărirea penală în cauzele penale de trafic şi de alte acţiuni legate de acestea;

b) asigură, la cerere, protecţia fizică a victimei traficului de fiinţe umane pe perioada procesului penal, îi acordă altă protecţie şi asistenţă conform prezentei legi, altor acte normative în domeniu.

(2) Ministerul Afacerilor Interne, prin organele sale specializate în prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, desfăşoară activităţi operative de investigaţie, de urmărire penală, de cooperare internaţională, de identificare şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane, de analiză şi informaţie, stimulează crearea unor centre zonale de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane.

(3) Ministerul Afacerilor Interne, cu sprijinul unor alte ministere şi departamente, elaborează, administrează şi actualizează baza de date privind fenomenul traficului de fiinţe umane, cu respectarea confidenţialităţii datelor personale ale victimelor acestui trafic, în conformitate cu prevederile art.21.

(4) Ministerul Afacerilor Interne, în comun cu Procuratura Generală, efectuează studii în vederea depistării şi înlăturării cauzelor şi condiţiilor ce favorizează traficul de fiinţe umane şi publică semestrial în mass-media informaţii statistice şi rapoarte de analiză privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane şi protecţia victimelor lui.

(5) Procuratura Generală, în limitele competenţei, desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane în conformitate cu legislaţiaîn vigoare, coordonează, conduce şi exercită urmărirea penală în cauze

legate de acest trafic, reprezintă învinuirea, în numele statului, în instanţă de judecată, supraveghează respectarea drepturilor omului, inclusiv ale victimelor traficului, întreprinde alte măsuri necesare în domeniu. În cadrul Procuraturii Generale, se creează o subdiviziune specializată în prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane.

(6) Serviciul de Informaţii şi Securitate şi organele lui teritoriale desfăşoară activităţi de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane prin intermediul depistării legăturilor organizaţiilor internaţionale şi ale grupurilor criminale organizate cu traficanţii de fiinţe umane, prin alte activităţi desfăşurateîn limitele competenţei sale.

(7) Pe lîngă Procurorul General, se va crea un consiliu coordonator al organelor de drept cu atribuţii în domeniul combaterii traficului de fiinţe umane.

(8) Organele de drept prezintă anual, nu mai tîrziu de 10 ianuarie, consiliului coordonator de pe lîngă Procurorul General rapoarte despre respectareaîn ţară a legislaţiei privind prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, iar Procurorul General prezintă, pînă la 20 ianuarie, rapoartele respective Comitetului naţional.

Articolul 12. Activitatea organizaţiilor neguver-namentale în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane

(1) Pentru prevenirea şi combaterea traficului de fiinţe umane, pentru acordarea de protecţie şi asistenţă victimelor lui, pentru coordonarea activităţilor curente, organizaţiile internaţionale care au reprezentanţe în Republica Moldova şi cele neguvernamentale cu atribuţii în domeniu pot coopera cu autorităţile administraţiei publice şi cu organele competente, în conformitate cu statutele şi regulamentele lor, şi pot organiza campanii informaţionale despre traficul de fiinţe umane şi riscurile la care sînt expuse victimele acestui trafic.

(2) Organizaţiile neguvernamentale pot crea centre de asistenţă şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane.

(3) Organizaţiile neguvernamentale desfăşoară activităţi de identificare a victimelor traficului de fiinţe umane, le acordă protecţie şi asistenţă juridică şi de altă natură, întreprind alte acţiuni de prevenire şi combatere a unui astfel de trafic, în conformitate cu statutul lor.

Articolul 13. Prevederi speciale în domeniul transportului internaţional

Agenţiile şi structurile respective din domeniul transportului internaţional sînt obligate să verifice dacă toţi pasagerii posedă documentele necesare pentru a intra în statul de destinaţie.

Articolul 14. Pregătirea profesională şi instruirea c adrelor

(1) Statul asigură pregătirea profesională şi instruirea lucrătorilor din organele de drept, organele migraţionale şi din alte autorităţi în materia prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane.

(2) Pregătirea profesională şi instruirea cadrelor se axează pe metodele prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane, pe cele mai avansate procedee de exercitare a urmăririi penale în cauzele de trafic de fiinţe umane, inclusiv de copii, pe respectarea drepturilor şi intereselor victimelor traficului, pe cele mai performante forme de protecţie a acestora.

(3) Pregătirea profesională şi instruirea cadrelor va cuprinde metode şi forme de colaborare a autorităţilor administraţiei publice cu reprezentanţele organizaţiilor internaţionale şi regionale în Republica Moldova, cu organizaţiile neguvernamentale, cu alte instituţii şi reprezentanţi ai societăţii civile, metode şi forme de cooperare şi colaborare a autorităţilor administraţiei publice, organizaţiilor şi instituţiilor din Republica Moldova cu autorităţile, organizaţiile şi instituţiile interesate ale altor state, cu organisme internaţionale şi regionale.

Capitolul III
Protecţia şi asistenţa victimelor traficului de fiinţe umane

Articolul 15. Identificarea victimelor traficului de fiinţe umane

Identificarea victimelor traficului de fiinţe umane se efectuează de către autorităţile publice competente cu concursul organizaţiilor neguvernamentale sau de către organizaţiile neguvernamentale care au motive rezonabile să creadă că persoana este victimă a unui astfel de trafic.

Articolul 16. Reabilitarea socială a victimelor traficului de fiinţe umane

Reabilitarea socială a victimelor traficului de fiinţe umane se efectuează pentru reintegrarea lor într-un mod de viaţă normal, incluzînd acordarea de asistenţă juridică şi materială, reabilitarea psihologică, medicală şi profesională, angajarea în cîmpul muncii şi acordarea de spaţiu pentru trai.

Articolul 17. Centrele de asistenţă şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane

(1) Centrele de asistenţă şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane (în continuare - centre) sînt instituţii specializate care oferă condiţii civilizate de cazare şi de igienă personală, hrană, asistenţă juridică, socială, psihologică şi medicală de urgenţă, pază şi protecţie, precum şi asistenţă pentru contactarea rudelor.

(2) Centrele pot fi create de:

a) Guvern, la propunerea Comitetului naţional;

b) autorităţile administraţiei publice locale, la propunerea comisiei teritoriale specificate la art.9;

c) organizaţiile internaţionale şi organizaţiile neguvernamentale, cu informarea Comitetului naţional;

d) autorităţile administraţiei publice şi organizaţiile neguvernamentale sau private, în baza unui acord de activitate comună.

(3) Centrele acordă cazare victimelor traficului de fiinţe umane la cererea lor personală, pe o perioadă de cel mult 30 de zile.

(4) Durata cazării prevăzute la alin.(3) poate fi prelungită:

a) la solicitarea medicului, pe perioada tratamentului, dar nu mai mult de 6 luni;

b) la solicitarea organelor de urmărire penală sau a instanţelor judecătoreşti, pe perioada procesului penal, iar în cazul în care viaţa şi sănătatea victimei sînt ameninţate de un pericol real, durata cazării poate fi prelungită şi după finalizarea procesului penal, pe o durată considerată necesară pentru protecţia victimei, în baza unei sesizări din partea procurorului;

c) la cererea victimei traficului de fiinţe umane, cu indicarea motivaţiei argumentate, pe o perioadă de cel mult 30 de zile.

(5) Femeile gravide victime ale traficului de fiinţe umane au dreptul de cazare în centru pentru o perioadă de pînă la un an.

(6) Regulamentul de organizare şi funcţionare a centrelor se aprobă de către fondatori, în baza regulamentului-cadru, aprobat prin hotărîre de Guvern.

(7) Cheltuielile ce ţin de activitatea centrelor sînt suportate de la bugetele comune ale fondatorilor.

(8) Organizarea şi funcţionarea centrelor pot fi susţinute material şi financiar şi de către agenţi economici şi întreprinzători în condiţiile Legii cu privire la filantropie şi sponsorizare.

(9) Pentru asigurarea securităţii încăperilor în care sînt cazate victimele traficului de fiinţe umane, centrele vor beneficia de asistenţa gratuită a poliţiei.

Articolul 18. Integrarea profesională a victimelor traficului de fiinţe umane

(1) Integrarea profesională a victimelor traficului de fiinţe umane se realizează cu suportul agenţiilor pentru ocuparea forţei de muncă, în condiţiile legislaţiei în vigoare.

(2) Agenţiile pentru ocuparea forţei de muncă acordă victimelor traficului de fiinţe umane cu prioritate servicii gratuite de mediere a muncii, de informare şi consiliere profesională, de orientare şi formare profesională, precum şi de consultanţă şi asistenţă în iniţierea într-o activitate de întreprinzător.

(3) Victimele traficului de fiinţe umane sînt în drept să audieze un curs de pregătire profesională, finanţat din mijloacele fondului de şomaj.

(4) Beneficiari ai serviciilor prevăzute la alin.(2) şi (3) sînt victimele traficului de fiinţe umane care au atins vîrsta de 16 ani.

Articolul 19. Repatrierea victimelor traficului de fiinţe umane

(1) Republica Moldova contribuie la repatrierea şi primirea fără întîrzieri nejustificate, ţinînd cont de necesitatea asigurării securităţii lor, a victimelor traficului de fiinţe umane cetăţeni ai săi şi apatrizi care aveau dreptul de a locui permanent în Republica Moldova la momentul intrării pe teritoriul unui alt stat.

(2) La solicitarea unei ţări de destinaţie, autorităţile competente ale Republicii Moldova verifică, fără întîrzieri nejustificate, dacă victima traficului de fiinţe umane are cetăţenia Republicii Moldova sau avea dreptul de a locui permanent pe teritoriul ei în momentul intrării în ţara de destinaţie, despre care fapt comunică ţării solicitante, luînd concomitent măsuri de repatriere a victimei.

(3) În scopul facilitării repatrierii victimei traficului de fiinţe umane care are cetăţenia Republicii Moldova sau care avea dreptul de a locui permanent în Republica Moldova la momentul intrării în ţara de destinaţie, dar care nu posedă documentele necesare, autorităţile competente ale Republicii Moldova, la solicitarea ţării de destinaţie, eliberează documentele de călătorie sau orice alt act necesar repatrierii.

(4) Dispoziţiile prezentului articol se aplică fără prejudicierea vreunui drept acordat victimei traficului de fiinţe umane prin orice lege a ţării de destinaţie.

(5) Regulamentul privind procedura de repatriere a victimelor traficului de fiinţe umane cetăţeni ai Republicii Moldova sau apatrizi care aveau dreptul de a locui permanent în Republica Moldova la momentul intrării în ţara de destinaţie se aprobă de Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene, în comun cu Ministerul Afacerilor Interne şi cu Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor.

[Art.19 al.(5) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

Articolul 20. Protecţia şi asistenţa victimelor traficului de fiinţe umane

(1) Victimelor traficului de fiinţe umane li se acordă asistenţă pentru recuperare fizică, psihologică şi socială, prin acţiuni speciale medicale, psihologice, juridice şi sociale.

(2) Persoana prezumată a fi victimă a traficului de fiinţe umane se consideră vulnerabilă, beneficiind de pachetul minim de asistenţă socială şi medicalăasigurat de instituţiile Ministerului Sănătăţii şi ale Ministerului Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei. Persoanele constatate drept victime ale acestui trafic sînt asigurate cu asistenţă gratuită în instituţiile medicale stabilite de Ministerul Sănătăţii.

[Art.20 al.(2) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

[Art.20 al.(2) modificat prin LP107-XVI din 16.05.08, MO107-109/20.06.08 art.417]

(3) Statul, prin organele şi organizaţiile competente, întreprinde măsuri prompte şi adecvate de identificare şi referire a victimelor traficului de fiinţe umane la serviciile de protecţie şi asistenţă, acordîndu-le o perioadă de

reflecţie de 30 de zile. În această perioadă, este interzisă punerea în executare a oricărui ordin de expulzare emis împotriva acestor persoane.

(4) Acordarea serviciilor de protecţie şi asistenţă nu este condiţionată de dorinţa victimelor de a face declaraţii şi de a participa la procesul de urmărire a traficanţilor.

(5) Autorităţile administraţiei publice competente sînt obligate să informeze victimele traficului de fiinţe umane despre drepturile lor, despre autorităţile, organizaţiile şi instituţiile cu funcţii de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, de protecţie a victimelor traficului.

(6) Victimelor traficului de fiinţe umane li se acordă protecţie şi asistenţă din partea autorităţilor administraţiei publice, Comitetului naţional, comisiilor teritoriale de combatere a traficului de fiinţe umane, în limitele competenţelor acestora şi în conformitate cu prezenta lege şi cu alte acte normative.

(7) Organizaţiile neguvernamentale cu atribuţii în domeniu sînt în drept să acorde victimelor traficului de fiinţe umane protecţie şi asistenţă, inclusiv săapere interesele lor în cadrul procesului penal sau civil.

(8) Ori de cîte ori autoritatea competentă, organizaţia internaţională sau neguvernamentală cu atribuţii în domeniu au motive întemeiate de a crede că o persoană este victimă a traficului de fiinţe umane, îi vor acorda protecţia şi asistenţa prevăzute de lege.

Articolul 21. Confidenţialitatea vieţii private
a victimei traficului de fiinţe umane

(1) Viaţa privată şi identitatea victimei traficului de fiinţe umane sînt protejate. Înregistrarea, păstrarea şi utilizarea informaţiilor cu caracter personal privind victima traficului de fiinţe umane se efectuează cu respectarea regulilor speciale de confidenţialitate, în scopul exercitării justiţiei şi protecţiei victimei doar în perioada procesului penal.

(2) Este interzisă răspîndirea informaţiilor despre viaţa privată şi identitatea victimei traficului de fiinţe umane şi despre condiţiile în care a fost traficată.

(3) Este interzisă răspîndirea informaţiilor despre măsurile de protecţie de stat a victimelor traficului de fiinţe umane, despre persoanele care acordăastfel de protecţie, precum şi despre persoanele care acordă ajutor în combaterea traficului de fiinţe umane.

(4) Respectarea confidenţialităţii informaţiei prevăzute la alin.(1)-(3) este o obligaţie a tuturor persoanelor, inclusiv a celor implicate în activităţi de prevenire şi combatere a traficului de fiinţe umane, de protecţie şi asistenţă a victimelor, din organele de drept, instanţele judecătoreşti, din centrele prevăzute la art.17, precum şi a asistenţilor sociali.

(5) În cazul în care viaţa şi sănătatea victimei traficului de fiinţe umane sînt ameninţate de un pericol real, acesteia i se asigură, la solicitarea sa, în temeiul unei hotărîri judecătoreşti, la demersul procurorului, al organului de urmărire penală, posibilitatea de a-şi schimba numele, prenumele, data şi locul naşterii, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

[Art.21 al.(5) modificat prin LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

(6) Divulgarea informaţiilor despre măsurile de siguranţă şi a datelor confidenţiale despre victimele traficului de fiinţe umane, precum şi divulgarea informaţiilor despre urmărirea penală şi măsurile de asigurare a securităţii aplicate faţă de participanţii la procesul penal se pedepsesc în conformitate cu legislaţia penală şi cea contravenţională.

Articolul 22. Atribuţiile misiunilor diplomatice şi ale
oficiilor consulare ale Republicii Moldova
în acordarea de protecţie şi asistenţă
victimelor traficului de fiinţe umane

(1) Misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale Republicii Moldova au următoarele atribuţii:

a) desfăşoară activităţi de protecţie a drepturilor şi intereselor cetăţenilor Republicii Moldova care au devenit victime ale traficului de fiinţe umane înţara de reşedinţă sau în ţările unde au misiuni acreditate, contribuie la repatrierea acestora în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova şi cu legislaţiaţării de reşedinţă;

b) eliberează cu titlu gratuit, în termene restrînse, în comun cu subdiviziunile Ministerului Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor, documente sau orice alte acte necesare repatrierii în Republica Moldova a cetăţenilor Republicii Moldova care au devenit victime ale traficului de fiinţe umane, în cazul pierderii sau imposibilităţii ridicării de la traficanţii de fiinţe umane a actelor de identitate;

[Art.22 al.(1), lit.b) modificată prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

c) difuzează către cei interesaţi materiale informative privind drepturile victimelor traficului de fiinţe umane potrivit legislaţiei Republicii Moldova şi legislaţiei statului de reşedinţă;

d) asigură autorităţile administraţiei publice şi organele judiciare ale statului de reşedinţă sau din ţările unde au misiuni acreditate cu informaţii despre legislaţia Republicii Moldova în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane, privind drepturile victimelor, protecţia şi asistenţa acestora, inclusiv adresele centrelor de asistenţă şi protecţie a victimelor traficului de fiinţe umane.

(2) Şefii misiunilor diplomatice şi ai oficiilor consulare vor desemna un diplomat din cadrul lor ca responsabil de aplicarea procedurii de repatriere a cetăţenilor moldoveni victime ale traficului de fiinţe umane, de protecţia şi asistenţa acestora pe durata şederii lor în ţara de tranzit sau destinaţie, precum şi de cooperarea în acest domeniu cu autorităţile administraţiei publice şi organizaţiile din Republica Moldova.

Articolul 23. Garanţiile de stat acordate victimelor traficului de fiinţe umane

(1) Instanţele judecătoreşti şi organele de urmărire penală aplică în privinţa victimelor traficului de fiinţe umane măsurile de asigurare a securităţii fiziceşi a drepturilor prevăzute de legislaţia în vigoare.

[Art.23 al.(1) modificat prin LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

(2) Victimele traficului de fiinţe umane au dreptul la reparaţia prejudiciului în condiţiile legii.

Articolul 24. Protecţia şi asistenţa cetăţenilor străini şi apatrizilor victime ale traficului de fiinţe umane

(1) Republica Moldova acordă protecţie şi asistenţă străinilor victime ale traficului de fiinţe umane la repatrierea benevolă a acestora în ţara de origine,în regim de urgenţă, şi asigură transportarea în deplină securitate a acestora pînă la frontiera de stat a Republicii Moldova, dacă tratatele internaţionale nu prevăd altfel. Victima traficului de fiinţe umane nu poate fi repatriată sau expulzată în ţara de origine sau într-un stat terţ dacă, în urma aprecierii riscului şi securităţii, s-au constatat motive de a presupune că securitatea ei sau a familiei sale este în pericol.

(2) Pentru a asigura protecţie şi asistenţă străinilor victime ale traficului de fiinţe umane, aceştia pot fi trimişi în centrele menţionate la art.17.

(3) Străinii victime ale traficului de fiinţe umane, specificaţi la alin.(1) şi (2), vor fi informaţi, într-o limbă pe care o înţeleg, despre procedurile judiciareşi administrative aplicate în Republica Moldova şi în ţările de reşedinţă.

(4) Străinii victime ale traficului de fiinţe umane specificaţi la alin.(1) pot beneficia de o perioadă de reflecţie de 30 de zile, de conciliere psihică şi psihologică, precum şi de asistenţă medicală şi socială. De asemenea, ei pot beneficia de asistenţă juridică gratuită pentru a-şi realiza drepturile la toate etapele procesului penal şi a susţine cererile şi acţiunile civile faţă de persoanele care au săvîrşit infracţiuni legate de traficul de fiinţe umane prevăzute de Codul penal. În această perioadă, este interzisă punerea în executare a oricărui ordin de expulzare emisîmpotriva acestor victime.

(5) În cazul în care străinii victime ale traficului de fiinţe umane nu dispun de acte de identitate din cauza pierderii, sustragerii sau distrugerii lor, Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene le acordă, la solicitarea statului străin, asistenţă în primirea unor asemenea acte sau a unor permise, necesare întoarcerii în ţara de reşedinţă.

(6) În cazul în care străinii victime ale traficului de fiinţe umane, datorită statutului de victimă, sînt amplasaţi în centrele menţionate la art.17 sau în cazulîn care aceştia participă la procesul penal împotriva traficantului, indiferent de amplasarea lor în aceste centre, ei vor beneficia de permise de şedereprovizorie, eliberate în mod gratuit, care pot fi prelungite în caz de necesitate.

[Art.24 al.(6) modificat prin LP236 din 26.10.12, MO263-269/21.12.12 art.849]

Capitolul IV
Prevenirea şi combaterea traficului de copii. Protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de fiinţe umane

Articolul 25. Prevenirea şi combaterea traficului de copii

(1) Prevenirea şi combaterea traficului de copii, protecţia şi asistenţa copilului victimă a traficului de fiinţe umane constituie în Republica Moldova o preocupare politică, socială şi economică de ordin primordial.

(2) Activitatea autorităţilor administraţiei publice şi organizaţiilor cu atribuţii în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane se va axa pe interesul superior al copilului.

(3) Autorităţile administraţiei publice, agenţiile sociale, de ocrotire a sănătăţii şi de educaţie, precum şi organizaţiile neguvernamentale, alte instituţii şi alţi reprezentanţi ai societăţii civile vor contacta neîntîrziat organele de drept în cazul în care se cunoaşte ori se suspectează că un copil este exploatat sau traficat ori este expus riscului de a fi exploatat sau traficat.

Articolul 26. Principiile speciale de combatere a traficului de copii

Pe lîngă principiile de bază, specificate la art.4, în activitatea de prevenire şi combatere a traficului de copii, de protecţie şi asistenţă a copiilor victime ale acestui trafic se va ţine cont de următoarele principii speciale:

a) respectarea strictă a drepturilor copilului, stipulate în Convenţia ONU cu privire la drepturile copilului şi în Legea Republicii Moldova cu privire la drepturile copilului;

b) luarea de măsuri speciale de protecţie şi de asistenţă copilului victimă a traficului de fiinţe umane;

c) respectarea opiniei copilului victimă a traficului de fiinţe umane cu vîrsta mai mare de 10 ani în toate acţiunile care îl afectează, ţinîndu-se cont de vîrsta, gradul de maturitate şi interesul lui superior;

d) informarea copilului victimă a traficului de fiinţe umane despre situaţia şi drepturile lui, despre măsurile de protecţie şi de asistenţă, despre serviciile disponibile, despre procedura de repatriere şi procesul de reunificare a familiei;

e) asigurarea nedivulgării în nici un caz a identităţii şi a detaliilor care permit identificarea copilului victimă a traficului de fiinţe umane.

Articolul 27. Prezumţia de vîrstă

În cazul în care nu se cunoaşte vîrsta victimei traficului de fiinţe umane, dar există motive a se considera că victima nu a atins vîrsta de 18 ani, se prezumă că victima este copil şi, pînă la constatarea exactă a vîrstei, ea va fi

tratată drept copil, aplicîndu-i-se toate măsurile speciale de protecţie prevăzute de prezenta lege şi de alte acte normative.

Articolul 28. Repatrierea copilului victimă a traficului de fiinţe umane

(1) Copilul victimă a traficului de fiinţe umane va fi repatriat în ţara sa de origine dacă, anterior returnării, un părinte, o altă rudă sau un tutore au dat consimţămîntul să primească în îngrijire copilul ori dacă o agenţie guvernamentală, o agenţie de protecţie a copiilor din ţara de origine şi-au dat consimţămîntul şi sînt în stare să-şi asume responsabilitatea pentru copil şi să-i acorde protecţie şi asistenţă adecvată.

(2) Luarea unei declaraţii de trafic de la copii de către organul de urmărire penală sau instanţa de judecată nu va stopa sau tergiversa reunificarea familiei ori returnarea copilului victimă în ţara de origine dacă aceasta este în interesul superior al copilului.

(3) În situaţia în care returnarea copilului în ţara de origine ori integrarea în ţara de destinaţie nu sînt posibile, ori cînd aceste soluţii nu sînt în interesul superior al copilului, autorităţile ambelor ţări, în baza unor tratate internaţionale, vor asigura reaşezarea copilului victimă într-o ţară terţă, obţinînd acordul acesteia din urmă.

(4) Opinia copilului victimă a traficului de fiinţe umane cu vîrsta mai mare de 10 ani se va lua în considerare la adoptarea deciziei de repatriere sau de reaşezare într-o ţară terţă.

(5) Copilul victimă a traficului de fiinţe umane nu poate fi returnat în ţara sa de origine ori transferat într-o ţară terţă dacă, în urma evaluării riscurilor şi a securităţii, se stabilesc motive de a considera că siguranţa copilului sau cea a familiei lui este în pericol.

(6) Copilul victimă a traficului de fiinţe umane care este străin are dreptul la o viză temporară, care îi garantează dreptul de şedere legală pe teritoriul Republicii Moldova pînă la momentul găsirii unei soluţii durabile privind întoarcerea lui în ţara de origine.

Articolul 29. Acordarea de protecţie şi asistenţă copiilor victime ale traficului de fiinţe umane

(1) Statul asigură protecţie şi asistenţă copiilor victime ale traficului de fiinţe umane din momentul în care apar temeiuri de a crede că ei sînt victime ale traficului, pînă la identificarea, integrarea şi recuperarea lor deplină, independent de cooperarea acestora cu autorităţile, conform art.20 alin.(4).

(2) După identificare ca victimă a traficului de fiinţe umane, copilul este referit de urgenţă serviciilor competente de protecţie, asistenţă şi reabilitare a copiilor.

(3) Comitetul naţional, autorităţile administraţiei publice, inclusiv organele de drept, comisiile teritoriale de combatere a traficului de fiinţe umane, centrele, organizaţiile neguvernamentale şi alte organizaţii competente, în cazul în care dispun de informaţii despre un copil victimă a traficului de fiinţe umane, sînt obligate să informeze imediat organele de tutelă şi curatelă pentru a se asigura protecţia drepturilor copilului.

(4) Dacă copilul victimă a traficului de fiinţe umane este lipsit de îngrijire părintească, organele de tutelă şi curatelă vor numi, în condiţiile legii, un tutore, care va asigura ca toate deciziile luate să fie în interesul copilului, va face declaraţii în numele lui, va participa împreună cu el la toate acţiunile procesual-penale şi judiciare, pînă la găsirea unei soluţii conforme interesului superior al copilului.

(5) Copilului identificat drept victimă a traficului de fiinţe umane i se acordă o perioadă de reflecţie de 30 de zile pentru a decide personal sau prin reprezentantul său legal ori tutore dacă va face declaraţie împotriva traficantului.

(6) În cazul cazării copiilor victime ale traficului de fiinţe umane în centre, aceştia trebuie să fie amplasaţi separat de adulţi.

(7) Copiii victime ale traficului de fiinţe umane au dreptul de cazare în centru pe o perioadă de pînă la 6 luni sau pe durata procesului judiciar.

(8) Toate agenţiile şi instituţiile a căror activitate vizează copiii victime ale traficului de fiinţe umane vor stabili practici şi programe speciale de identificare, referire, protecţie şi asistenţă a acestora, respectînd confidenţialitatea informaţiei personale şi statutului de victimă al copilului.

(9) Copiilor victime ale traficului de fiinţe umane li se asigură dreptul de a frecventa instituţiile de învăţămînt de stat în condiţiile Legii învăţămîntului.

(10) Copiilor victime ale traficului de fiinţe umane care au rămas fără îngrijirea părinţilor sau care nu cunosc locul unde se află părinţii li se asigurăposibilitatea căutării urgente a familiei ori li se instituie tutela sau curatela în condiţiile legii.

(11) Copiii care au suferit în urma traficului de fiinţe umane au dreptul de a primi îngrijire şi protecţie pe termen lung, pînă la recuperare deplină. Copiii privaţi de mediu familial au dreptul la o îngrijire de alternativă de tip familial sau comunitar.

Capitolul V
Răspunderea pentru traficul de fiinţe umane

Articolul 30. Răspunderea pentru traficul de fiinţe umane

(1) Persoanele care participă la organizarea şi desfăşurarea activităţilor de trafic de fiinţe umane sînt trase la răspundere penală conform Codului penal.

(2) Infracţiunile de trafic de fiinţe umane au un caracter atît naţional, cît şi transnaţional. În ultimul caz, se aplică formele şi procedeele de investigare şi urmărire penală prevăzute de legislaţia internaţională şi naţională pentru astfel de infracţiuni.

(3) Consimţămîntul victimei traficului de fiinţe umane la exploatare intenţionată nu este relevant pentru tragerea la răspundere penală a traficanţilor dacăau fost utilizate oricare din mijloacele specificate la art.2 pct.1).

(4) Străinilor implicaţi în traficul de fiinţe umane li se refuză intrarea pe teritoriul Republicii Moldova sau vizele lor vor fi revocate.

Articolul 31. Răspunderea persoanei juridice pentru traficul de fiinţe umane

(1) În cazul în care se constată că au avut loc acţiuni de trafic de fiinţe umane prin intermediul persoanei juridice care dispune de licenţă pentru desfăşurarea activităţii de întreprinzător ce a servit drept paravan pentru săvîrşirea acţiunilor ilegale menţionate, licenţa se retrage, iar persoana juridică se lichidează în temeiul unei hotărîri judecătoreşti.

(2) Pentru prejudiciul cauzat în urma acţiunilor menţionate la alin.(1), persoana juridică poartă răspundere civilă faţă de victimele traficului.

(3) Tragerea la răspundere a persoanelor juridice nu exclude tragerea la răspundere a persoanelor fizice care au comis infracţiunea de trafic de fiinţe umane.

Articolul 32. Absolvirea victimei traficului de fiinţe umane de răspundere pentru infracţiunile săvîrşite în legătură cu acest statut

Victima traficului de fiinţe umane este absolvită, în condiţiile legislaţiei în vigoare, de răspundere penală, contravenţională sau civilă pentru acţiunile pe care le-a săvîrşit în legătură cu statutul de victimă dacă aceste acţiuni cad sub incidenţa Codului penal, Codului contravenţional al Republicii Moldova sau a Codului civil.

[Art.32 modificat prin LP131-XVIII din 23.12.09, MO23-24/12.02.10 art.35]

Capitolul VI
Cooperarea internaţională

Articolul 33. Cooperarea internaţională

Cooperarea internaţională în domeniul prevenirii şi combaterii traficului de fiinţe umane, acordării protecţiei şi asistenţei victimelor acestui trafic, inclusiv repatrierii lor, se realizează în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 34. Ofiţerii de legătură

(1) Prin prezenta lege se instituie calitatea de ofiţer de legătură în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, precum şi de procuror de legătură în cadrul Procuraturii Generale, care vor asigura consultarea reciprocă cu ofiţerii de legătură sau, după caz, cu procurorii de legătură care funcţionează în alte state, în scopul coordonării acţiunilor comune în activitatea de depistare, descoperire şi urmărire penală a cazurilor de trafic de fiinţe umane, de protecţie şi asistenţă a victimelor traficului în cursul urmăririi penale.

(2) În vederea schimbului de date privind investigarea şi urmărirea penală în cazurile infracţiunilor prevăzute în prezenta lege, ofiţerii de legătură şi procurorii de legătură vor fi persoanele de contact ale organelor respective cu organizaţii şi instituţii similare din alte state.

Capitolul VII
Dispoziţii finale şi tranzitorii

Articolul 35

(1) Guvernul, în termen de 3 luni:

va înainta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

va adopta actele normative necesare executării prezentei legi;

va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

va asigura revizuirea şi abrogarea de către ministere şi alte autorităţi administrative centrale a actelor lor normative ce contravin prezentei legi.

(2) La propunerea autorităţilor responsabile de executarea prezentei legi, în legea bugetului vor fi prevăzute anual mijloacele financiare necesare.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Chişinău, 20 octombrie 2005.
Nr.241-XVI.

6. LEGE Nr. 92 din 05.04.2007 privind securitatea aeronautică

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=324130

NOTĂ:

În cuprinsul legii, sintagma În cuprinsul legii, sintagma „Ministerul Transporturilor şi Infrastructurii Drumurilor” se substituie cu sintagma „Autoritatea Aeronautică Civilă” prin *LP212 din 12.07.13, MO186/24.08.13 art.611*

În cuprinsul legii, sintagma „Agenţia Transporturi” şi cuvîntul „Agenţie” se substituie prin sintagma „Ministerul Transporturilor şi Infrastructurii Drumurilor” prin *LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii şi domeniul de aplicare

(1) Obiectul prezentei legi este asigurarea protecţiei pasagerilor, personalului aeronautic, aeronavelor, aeroporturilor şi persoanelor fizice împotriva actelor de intervenţie ilicită, prin aplicarea normelor, reglementărilor, procedurilor şi practicilor stabilite.

(2) Prezenta lege se aplică tuturor persoanelor fizice şi juridice care desfăşoară activităţi în domeniul aviaţiei civile, aeronavelor civile aflate pe teritoriul Republicii Moldova, precum şi aeronavelor înmatriculate în Republica Moldova, oriunde s-ar afla acestea.

Articolul 2. Noţiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

acte de intervenţie ilicită - acţiuni sau tentative de acţiuni care pun în pericol securitatea aviaţiei civile, şi anume:

a) deturnarea unei aeronave în zbor;

b) capturarea unei aeronave la sol;

c) luarea de ostatici la bordul navelor aeriene sau în aeroporturi;

d) pătrunderea cu forţa la bordul unei aeronave, într-un aeroport sau în incinta unei instalaţii aeronautice ori a unui serviciu al aviaţiei civile;

e) plasarea la bordul unei aeronave sau într-un aeroport a armelor, obiectelor sau substanţelor periculoase menite unor scopuri criminale;

f) comunicarea de informaţii false, care pun în pericol siguranţa unei aeronave în zbor sau la sol, a pasagerilor, a echipajelor, a personalului aeronautic sau a persoanelor fizice într-un aeroport sau în incinta unei instalaţii aeronautice ori a unui serviciu al aviaţiei civile;

alimente de bord - alimente, băuturi, alte mărfuri şi echipamente destinate utilizării la bordul aeronavei;

articol interzis - obiect care poate fi folosit pentru comiterea unui act de intervenţie ilicită, a cărui aducere în zonele de securitate cu acces limitat a aeroporturilor şi transportare la bordul aeronavelor sînt interzise, conform actelor normative în vigoare;

autoritate centrală pentru securitatea aeronautică - organ de stat competent, responsabil pentru elaborarea şi asigurarea îndeplinirii normelor naţionale de securitate aeronautică;

bagaj de cabină - bagaj care este transportat în cabina de pasageri a unei aeronave;

bagaj rătăcit - bagaj care, din greşeală sau din neatenţie, a fost separat de pasageri sau de echipaj;

bagaj de cală însoţit - bagaj acceptat pentru transportare în compartimentul de bagaje al navei aeriene, cu condiţia că posesorul acestuia se află la bordul aceleiaşi aeronave;

bagaj de cală neînsoţit - bagaj care este transportat în calitate de încărcătură la bordul aeronavei în care se află posesorul acestuia sau la bordul altei aeronave;

control de securitate - procedură de control cu ajutorul mijloacelor tehnice speciale sau procedură de control manual al aeronavelor, pasagerilor, membrilor echipajelor şi altor persoane, bagajelor, încărcăturilor şi proviziilor de bord în scopul depistării armelor, substanţelor explozive, altor obiecte şi dispozitive periculoase, care pot fi folosite pentru comiterea actelor de intervenţie ilicită;

diversiune - acţiune sau inacţiune care conduce la distrugerea sau avarierea intenţionată a aeronavelor, clădirilor, construcţiilor, mijloacelor de comunicaţie şi altor bunuri ale agenţilor aeronautici şi prin care este periclitată activitatea aviaţiei civile;

echipamente de securitate - dispozitive speciale destinate utilizării independente sau ca părţi componente ale unui sistem în scopul protejării împotriva actelor de intervenţie ilicită;

evaluare de securitate - examinare a funcţionării agenţilor aeronautici cu scopul de a determina vulnerabilitatea lor faţă de actele de intervenţie ilicită şi de a recomanda măsuri de protecţie adecvate nivelului de pericol;

inspecţie de securitate - examinare a măsurilor şi procedurilor de securitate în vigoare ale agenţilor aeronautici şi ale autorităţilor publice care participă la asigurarea securităţii aeronautice în scopul determinării nivelului de eficacitate a implementării prezentei legi;

permis - legitimaţie sau alt document eliberat unor persoane care lucrează în aeroport sau care, din anumite motive, au nevoie de acces autorizat în zona supravegheată, inclusiv documentele pentru mijloacele de transport eliberate în acelaşi scop;

persoană deportată - persoană care a intrat, legal sau ilegal, pe teritoriul unui stat şi care, ulterior, pe baza deciziilor adoptate de autorităţile competente, urmează să părăsească teritoriul acelui stat;

persoană inadmisibilă - persoană căreia i-a fost interzisă, de către autorităţile competente, intrarea pe teritoriul unui stat;

program de securitate - ansamblu de măsuri adoptate pentru protejarea aviaţiei civile împotriva actelor de intervenţie ilicită;

provizii de bord - bunuri, altele decît alimentele de bord, destinate utilizării sau vînzării la bordul aeronavei în timpul zborului, cum ar fi ziarele, revistele, jocurile, trusele de voiaj etc.;

punct vulnerabil - orice mijloc sau echipament situat în aeroport sau legat de activitatea acestuia, a cărui avariere sau distrugere ar conduce la dereglări grave ale activităţii aeroportului;

securitate aeronautică - ansamblu de măsuri, resurse materiale şi forţe umane destinate protecţiei aviaţiei civile împotriva actelor de intervenţie ilicită;

test de securitate - act de intervenţie ilicită simulat de către organele abilitate, efectuat în mod confidenţial, cu scopul de a determina eficacitatea măsurii de securitate aplicate în momentul şi în locul efectuării testului;

zonă supravegheată - zonă de activitate a unui aeroport, teritoriul şi clădirile aferente sau o parte din ele, accesul în care este supravegheat;

zonă de securitate cu acces limitat - zonă a unui aeroport, accesul în care este controlat în scopul asigurării securităţii aviaţiei civile. De regulă, această categorie include toate zonele destinate sosirii şi plecării pasagerilor, zona cuprinsă între punctul de control de securitate şi aeronavă, peronul, pistele, zonele de prelucrare a bagajelor, depozitele cargo, centrele de prelucrare a poştei, ale facilităţilor de catering şi ale serviciilor de îngrijire a aeronavei;

zonă cu acces nelimitat - zonă a aeroportului în care persoanele au acces liber;

zonă sterilă - zonă între punctele de control de securitate al pasagerilor şi aeronavă, accesul în care este strict controlat.

Articolul 3. Cadrul juridic

(1) Reglementarea juridică privind securitatea aeronautică se realizează în temeiul Constituţiei Republicii Moldova, al legilor şi hotărîrilor Parlamentului, al decretelor Preşedintelui Republicii Moldova, al ordonanţelor şi hotărîrilor Guvernului, al tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte, al prezentei legi şi al altor acte normative în domeniu.

(2) În cazul în care un tratat internaţional la care Republica Moldova este parte conţine alte prevederi decît legislaţia naţională privind securitatea aeronautică, se vor aplica prevederile tratatului internaţional.

Capitolul II
COMPETENŢA AUTORITĂŢILOR ŞI AGENŢILOR AERONAUTICI ÎN DOMENIUL SECURITĂŢII AERONAUTICE

Articolul 4. Administrarea publică în domeniul securităţii aeronautice

(1) Autoritatea pentru securitatea aeronautică este Autoritatea Aeronautică Civilă, care are următoarele atribuţii:

[Art.4 al.(1) în redacţia LP212 din 12.07.13, MO186/24.08.13 art.611]

[Art.4 al.(1) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

a) determină, în colaborare cu autorităţile publice competente din domeniul asigurării securităţii aeronautice, modalităţile de realizare a prezentei legi;

b) asigură condiţii de funcţionare a statului-major operativ pentru reglementarea situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită;

c) examinează şi coordonează, în comun cu autorităţile publice abilitate, proiectele de construcţie a unor clădiri şi edificii noi şi de reconstrucţie a celor existente ale agenţilor aeronautici, în scopul asigurării securităţii aeronautice;

d) elaborează propuneri de modificare şi completare a prezentei legi pentru menţinerea eficacităţii acesteia, inclusiv reevaluează, în comun cu autorităţile publice, măsurile şi procedurile de securitate aeronautică după comiterea unui act de intervenţie ilicită;

e) elaborează şi publică reglementări, alte acte normative în domeniul securităţii aeronautice, executorii pentru toţi subiecţii care asigură realizarea prezentei legi.

(2) Autoritatea publică de certificare, supraveghere şi control în domeniul securităţii aeronautice este Autoritatea Aeronautică Civilă, care are următoarele atribuţii:

a) examinează şi aprobă programele de securitate aeronautică ale agenţilor aeronautici;

b) elaborează şi asigură executarea programului de instruire şi perfecţionare a specialiştilor în domeniul securităţii aeronautice, coordonează şi aprobă programele de instruire în domeniul securităţii aeronautice ale agenţilor aeronautici şi ale autorităţilor publice care participă la asigurarea securităţii aeronautice;

c) acordă asistenţă metodologică şi consultativă agenţilor aeronautici şi autorităţilor publice care participă la asigurarea securităţii aeronautice;

d) efectuează controlul asupra nivelului de asigurare a securităţii aeronautice şi de respectare a normelor, a reglementărilor şi a procedurilor naţionale în domeniul securităţii aeronautice civile în limitele activităţilor supuse procedurilor de supraveghere, certificare, autorizare sau aprobare, conform prevederilor Legii aviaţiei civile.

[Art.4 în redacţia LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 5. Operatorii de aeroport

(1) Operatorii de aeroport sînt responsabili pentru determinarea, organizarea şi realizarea măsurilor de securitate aeronautică în aeroport în scopul prevenirii actelor de intervenţie ilicită.

(2) Operatorii de aeroport elaborează, în conformitate cu prevederile prezentei legi şi ale altor acte normative în vigoare, programe de securitate aeronautică, care se aprobă de către Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.5 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 6. Operatorii aerieni

(1) Operatorii aerieni sînt responsabili pentru determinarea, organizarea şi realizarea măsurilor de securitate aeronautică în scopul protecţiei pasagerilor, echipajelor, personalului de deservire la sol şi a aeronavelor împotriva actelor de intervenţie ilicită.

(2) Operatorii aerieni elaborează, în conformitate cu prevederile prezentei legi şi ale altor acte normative în vigoare, programe de securitate aeronautică, care se aprobă de către Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.6 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 7. Persoanele juridice care desfăşoară activitate în domeniul aviaţiei civile pe teritoriul aeroportului

Persoanele juridice care desfăşoară activitate în domeniul aviaţiei civile pe teritoriul aeroportului, în limitele zonei supravegheate, elaborează, în conformitate cu prevederile prezentei legi şi ale altor acte normative în vigoare, programe de securitate aeronautică, care se aprobă de către Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.7 modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 8. Alte autorităţi competente în domeniul securităţii aeronautice

(1) Serviciul de Informaţii şi Securitate:

a) desfăşoară, în limitele competenţei sale, activităţi operative de investigaţii în scopul prevenirii, depistării şi reprimării actelor de intervenţie ilicită în activitatea aviaţiei civile;

b) elaborează, în colaborare cu autorităţile publice abilitate, planuri de reglementare a situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită pentru fiecare aeroport în parte;

c) organizează şi dirijează activitatea statelor-majore operative pentru reglementarea situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită;

d) colectează şi evaluează datele, informează la timp persoanele cu funcţie de răspundere asupra pericolului de comitere a unor acte de intervenţie ilicită în activitatea aviaţiei civile.

(2) Ministerul Afacerilor Interne:

a) desfăşoară, în limitele competenţei sale, măsuri operative în scopul prevenirii, depistării şi investigării actelor sau tentativelor de intervenţie ilicită în activitatea aviaţiei civile;

b) asigură menţinerea ordinii publice şi, după caz, paza obiectivelor aviaţiei civile;

c) efectuează controlul de securitate al pasagerilor, bagajelor, încărcăturilor, personalului aeronautic, iar în colaborare cu serviciul de securitate aeronautică - protecţia zonelor de securitate cu acces limitat;

d) asigură instruirea colaboratorilor săi în domeniul securităţii aeronautice;

e) participă, după caz, la depistarea şi neutralizarea dispozitivelor explozive, la ridicarea articolelor şi substanţelor interzise pentru transportare;

f) participă la realizarea măsurilor prevăzute de planul de reglementare a situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită;

g) acordă sprijin serviciilor de securitate aeronautică pentru prevenirea plasării ilegale la bordul aeronavelor a articolelor şi substanţelor ce pot periclita securitatea aeronautică şi colaborează cu autorităţile competente în domeniul securităţii aeronautice şi cu serviciile de securitate aeronautică în vederea identificării persoanelor care prezintă pericol din punctul de vedere al securităţii aeronautice.

[Art.8 al.(2), lit.g) introdusă prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

(3) Ministerul Apărării:

a) organizează şi poartă răspundere pentru executarea, de către unităţile militare situate pe aerodromurile mixte de staţionare, a măsurilor, regulilor şi procedurilor stabilite de prezenta lege;

b) organizează colaborarea unităţilor şi subdiviziunilor aviaţiei militare şi a altor unităţi militare cu instituţiile aviaţiei civile în vederea realizării măsurilor de prevenire a actelor de intervenţie ilicită în activitatea aviaţiei civile.

(4) Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene:

a) participă, în comun cu alte autorităţi centrale de specialitate, la realizarea prevederilor prezentei legi referitoare la colaborarea internaţională;

b) exercită funcţiile autorităţii centrale de specialitate în soluţionarea problemelor de ordin interstatal privind reglementarea situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită în activitatea aviaţiei civile.

(5) Serviciul Vamal, în procesul efectuării controlului vamal al pasagerilor şi mărfurilor, acordă sprijin serviciilor de securitate aeronautică la prevenirea plasării ilicite la bordul navelor aeriene a armelor, substanţelor explozive, otrăvitoare, radioactive şi altor substanţe şi articole care pot periclita securitatea aeronautică.

[Art.8 al.(6) abrogat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

Articolul 9. Comisiile aeroportuare de securitate aeronautică

(1) În scopul coordonării activităţii tuturor autorităţilor publice abilitate, elaborării şi realizării măsurilor şi procedurilor în domeniul securităţii aeronautice, în toate aeroporturile din Republica Moldova activează comisii aeroportuare de securitate aeronautică.

(2) În componenţa comisiei aeroportuare de securitate aeronautică intră şeful aeroportului, reprezentanţii Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informaţii şi Securitate, Serviciului Vamal, care îşi desfăşoară activitatea în aeroport, comandantul unităţii de aviaţie a Ministerului Apărării pe aeroporturile mixte de staţionare, şefii serviciilor de securitate aeronautică ale aeroportului şi ale operatorilor aerieni care activează pe teritoriul aeroportului. În activitatea comisiei aeroportuare pot fi antrenaţi, după caz, şi alte persoane cu funcţie de răspundere, precum şi specialişti în domeniu. Comisia este condusă de şeful aeroportului. Componenţa nominală a comisiei şi regulamentul acesteia se aprobă de Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.9 al.(2) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

[Art.9 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(3) Comisia aeroportuară de securitate aeronautică exercită următoarele funcţii:

a) coordonează activitatea ce ţine de aplicarea în aeroport a prevederilor prezentei legi;

b) exercită controlul asupra realizării programului de securitate aeronautică al aeroportului;

c) asigură corespunderea principalelor măsuri de securitate nivelului de pericol existent, evaluarea permanentă a acestora în raport cu condiţiile normale, perioadele cu grad sporit de pericol şi situaţiile excepţionale.

(4) Comisia aeroportuară de securitate aeronautică se conduce, în activitatea sa, de prezenta lege şi de alte acte normative în vigoare.

(5) Hotărîrile comisiei sînt executorii pentru persoanele fizice şi juridice care îşi desfăşoară activitatea în aeroportul în cauză.

(6) Comisiile aeroportuare de securitate aeronautică prezintă anual Autoritatea Aeronautică Civilă informaţia privind starea securităţii aeronautice în aeroporturi, măsurile realizate şi cele planificate în vederea ridicării nivelului acesteia.

[Art.9 al.(6) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Capitolul III
COOPERAREA INTERNAŢIONALĂ ÎN DOMENIUL SECURITĂŢII AERONAUTICE

Articolul 10. Cooperarea internaţională

(1) În scopul eficientizării cooperării internaţionale în domeniul securităţii aeronautice, Autoritatea Aeronautică Civilă:

a) colaborează cu autorităţile competente ale statelor interesate în vederea perfecţionării cadrului juridic, metodelor şi mijloacelor de combatere a actelor de intervenţie ilicită în activitatea aviaţiei civile;

b) conform practicii Organizaţiei Aviaţiei Civile Internaţionale, în scopul ridicării nivelului de securitate aeronautică internaţională, pune la dispoziţia altor state, la cererea acestora, extrase din actele normative naţionale în domeniul securităţii aeronautice;

c) în cazul în care dispune de informaţii autentice referitoare la un pericol care ameninţă interesele aviaţiei civile a altui stat, transmite aceste informaţii, prin canale stabilite, autorităţii competente a statului respectiv.

(2) În domeniul cooperării internaţionale, Autoritatea Aeronautică Civilă:

a) colaborează cu autorităţile competente ale statelor interesate în materie de instruire şi schimb de informaţii privind programele de instruire în domeniul securităţii aeronautice;

b) asigură protecţia necesară şi determină modalităţile de procesare a informaţiilor clasificate din domeniul securităţii aeronautice, inclusiv a informaţiilor oferite de alte state sau referitoare la alte state, pentru a nu admite utilizarea inadecvată sau divulgarea acestor informaţii;

c) îndeplineşte, în limitele posibilităţilor practice, cererile autorităţilor competente ale altor state privind aplicarea unor măsuri speciale de securitate pentru anumite curse efectuate de operatorii aerieni ai acestor state;

d) examinează, în colaborare cu autorităţile publice abilitate, cererile altor state de a permite prezenţa personalului înarmat la bordul aeronavelor operatorilor aerieni ai statului respectiv, care operează zboruri în Republica Moldova.

[Art.10 în redacţia LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Capitolul IV
SECURITATEA AEROPORTURILOR, AERONAVELOR ŞI INSTALAŢIILOR DE NAVIGAŢIE AERIANĂ

Articolul 11. Stabilirea şi protecţia zonelor de securitate cu acces limitat

(1) În scopul asigurării securităţii aeronautice în aeroport, neadmiterii cazurilor de acces neautorizat la aeronave şi obiecte de importanţă deosebită, se stabilesc zone de securitate cu acces limitat.

(2) Amplasarea şi destinaţia zonelor de securitate cu acces limitat se stabilesc de către operatorii de aeroport de comun acord cu autorităţile competente în domeniul securităţii aeronautice şi se specifică în compartimentele respective ale programelor de securitate aeronautică ale aeroporturilor.

(3) Protecţia zonelor de securitate cu acces limitat se efectuează de către colaboratorii serviciului de securitate aeronautică al aeroportului şi de către personalul specializat al organului de poliţie, în atribuţiile căruia intră controlul accesului, cu aplicarea mijloacelor tehnice şi barierelor de protecţie.

(4) Accesul autorizat al personalului şi mijloacelor de transport în zonele de securitate cu acces limitat se efectuează prin aplicarea sistemului de permise. Decizia de acordare a accesului în zonele de securitate cu acces limitat va fi adoptată de către operatorii de aeroporturi, în conformitate cu cerinţele stabilite de Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.11 al.(4) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(5) Operatorii de aeroport poartă răspundere, în conformitate cu legislaţia în vigoare, pentru organizarea protecţiei zonelor de securitate cu acces limitat şi asigurarea regimului de permise.

(6) Persoanele care încalcă regulile de acces în zonele de securitate cu acces limitat poartă răspundere conform legislaţiei în vigoare.

Articolul 12. Securitatea aeronavelor

(1) Operatorii aerieni organizează protecţia aeronavelor şi asigură securitatea acestora.

(2) Modul de protecţie a aeronavelor în aeroport este stabilit de serviciul de securitate aeronautică al aeroportului, în comun cu operatorii aerieni, în conformitate cu cerinţele actelor legislative şi ale altor acte normative în vigoare.

(3) Protecţia aeronavelor se asigură prin utilizarea mijloacelor tehnice de supraveghere şi organizarea sistemului de patrulare de către angajaţii serviciilor de securitate aeronautică.

(4) Operatorii aerieni asigură efectuarea controlului de securitate al aeronavelor în conformitate cu cerinţele

prezentei legi şi cu propriile programe de securitate aeronautică.

(5) Operatorul aerian, în scopul prevenirii accesului neautorizat, asigură securitatea cabinei de pilotaj a aeronavei pe timpul zborului.

Articolul 13. Securitatea instalaţiilor de navigaţie aeriană

(1) Instalaţiile de navigaţie aeriană de pe teritoriul aeroportului sau din afara acestuia, care au o importanţă deosebită pentru activitatea continuă a aviaţiei civile, sînt protejate de serviciul de securitate aeronautică al organului de dirijare a traficului aerian şi/sau de cel al operatorului de aeroport.

(2) Lista instalaţiilor de navigaţie aeriană şi modul de protecţie a acestora sînt specificate în programul de securitate aeronautică al organului de dirijare a traficului aerian, ţinîndu-se cont de măsurile de securitate ale aeroportului în care sînt situate.

(3) Organul de dirijare a traficului aerian elaborează planul de acţiuni în caz de situaţii excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită şi îl prevede în programul său de securitate.

Capitolul V
CONTROLUL DE SECURITATE ÎNAINTE DE ZBOR

Articolul 14. Controlul de securitate al pasagerilor şi bagajelor

(1) În scopul asigurării siguranţei zborurilor, protecţiei vieţii şi sănătăţii pasagerilor şi echipajului, operatorii de aeroport şi operatorii aerieni vor asigura ca pasagerii şi bagajele acestora să fie supuse unui control de securitate înainte de zbor. Pasagerii care refuză să se supună controlului de securitate nu vor fi admişi la îmbarcare în aeronave. În caz de necesitate, controlul de securitate al pasagerilor şi bagajelor de cabină poate fi efectuat, la decizia comandantului aeronavei, şi în timpul zborului.

(2) Securitatea zonei sterile este asigurată prin utilizarea dispozitivelor de blocare şi a altor mijloace de control în toate punctele de acces.

(3) Pentru efectuarea controlului de securitate al pasagerilor, bagajelor şi încărcăturilor, operatorul de aeroport va dispune de echipamente de securitate care vor asigura depistarea articolelor interzise ce pot fi folosite la comiterea actelor de intervenţie ilicită.

(4) Controlul manual al pasagerilor la plecare şi al bagajelor acestora se efectuează în cazul în care utilajul necesar lipseşte sau este defectat, precum şi pentru identificarea obiectelor suspecte depistate cu ajutorul echipamentelor de securitate.

(5) Pasagerii care au fost supuşi controlului de securitate nu trebuie să intre în contact cu persoanele care nu au trecut controlul. În cazul nerespectării acestor condiţii, se întreprind, după caz, următoarele măsuri:

a) se efectuează un control repetat al zonei sterile;

b) înainte de îmbarcare, pasagerii şi bagajele lor de cabină sînt supuse unui control repetat;

c) dacă pasagerii care au trecut controlul de securitate au urcat la bordul aeronavei după contactarea persoanelor care nu au fost supuse controlului, aeronava în cauză este supusă unui control repetat.

(6) Pasagerii care necesită un control special, precum sînt pasagerii cu stimulator cardiac şi cei cu handicap, vor fi supuşi controlului de securitate separat de ceilalţi pasageri, fără aplicarea echipamentelor de securitate. Bagajele de cabină ale acestor pasageri vor fi supuse controlului de securitate în modul stabilit.

(7) Obiectele care prezintă pericol pentru securitatea aeronautică, depistate în urma efectuării controlului de securitate, sînt ridicate de către organele abilitate în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(8) Conform actelor normative în vigoare, unele obiecte interzise pentru transportare în bagajele de cabină pot fi transportate în compartimentul de bagaje al aeronavei. Procedurile aplicate în aceste cazuri sînt indicate în programele de securitate aeronautică ale operatorilor de aeroport şi operatorilor aerieni.

Articolul 15. Controlul de securitate al pasagerilor în tranzit şi transfer

(1) Operatorii de aeroport şi operatorii aerieni vor prevedea în programele lor de securitate măsuri de control de securitate al pasagerilor în tranzit şi în transfer, care vor exclude accesul acestora la bagajele de cală, contactarea cu persoanele care nu au fost supuse controlului de securitate pentru a exclude aducerea la bordul aeronavei a obiectelor interzise.

(2) În cazul în care nu este posibilă respectarea în totalitate a prevederilor alin.(1), pasagerii în tranzit şi în transfer vor fi supuşi, la îmbarcare, unui control de securitate repetat.

(3) Bagajele înregistrate care aparţin pasagerilor în transfer sînt supuse controlului de securitate în acelaşi mod ca şi bagajele înregistrate ale pasagerilor îmbarcaţi în punctul iniţial de călătorie. Operatorii aerieni nu vor admite transportul bagajelor în transfer pînă nu va fi confirmată prezenţa pasagerului respectiv la bordul aeronavei.

Articolul 16. Controlul de securitate al personalului şi al mijloacelor de transport care au acces autorizat în zona de securitate cu acces limitat

(1) Personalul care are acces autorizat în zona de securitate cu acces limitat, la intrare în zona respectivă, va fi supus controlului de securitate în modul stabilit.

(2) Personalul care are acces autorizat în zona sterilă, la intrare în zona respectivă, va fi supus controlului de securitate în modul stabilit pentru pasageri.

(3) Mijloacele de transport care au acces autorizat în zona de securitate cu acces limitat se supun, la intrare în

această zonă, controlului de securitate în modul stabilit.

Articolul 17. Controlul de securitate al pasagerilor cu statut special

(1) Pasagerii ce dispun de imunitate diplomatică sînt supuşi controlului de securitate.

(2) Valizele diplomatice (poşta diplomatică) cu însemnele statului nu sînt supuse controlului, cu condiţia ca acestea să fie sigilate, iar persoana în a cărei responsabilitate se află aceste valize să prezinte actul de identitate sau autorizaţia corespunzătoare. Celelalte bagaje de cabină ale persoanei respective vor fi supuse controlului de securitate în modul stabilit.

(3) Nu se supun controlului de securitate Preşedintele Republicii Moldova, Preşedintele Parlamentului, Prim-ministrul, precum şi şefii de state, de parlamente şi de guverne aflaţi în vizită oficială în Republica Moldova.

Articolul 18. Transportarea autorizată a armelor

(1) Transportarea armelor în salonul de pasageri al aeronavei se permite personalului autorizat:

a) la asigurarea securităţii persoanelor care beneficiază de protecţie şi pază de stat;

b) la însoţirea încărcăturilor speciale sau diplomatice;

c) la escortarea persoanelor aflate sub arest;

d) în alte cazuri prevăzute de legislaţia în vigoare.

(2) Aplicarea armelor de foc la bordul aeronavei în timpul zborului este interzisă.

(3) Comandantul aeronavei şi membrii echipajului trebuie să fie informaţi referitor la numărul persoanelor de la bordul aeronavei care poartă arme şi la locurile ocupate de acestea.

(4) Se admite transportarea autorizată a armelor de foc şi armelor albe în afara salonului de pasageri, cu respectarea următoarelor condiţii:

a) pasagerul în a cărui posesie se află arma va deţine toate documentele necesare pentru transportarea acesteia;

b) arma va fi transportată descărcată, cu plasarea acesteia într-un loc inaccesibil oricărei persoane pe întreaga durată a zborului.

Articolul 19. Transportarea persoanelor aflate sub arest, a persoanelor deportate şi a persoanelor cu dereglări psihice

(1) În cazul transportării persoanelor aflate sub arest, se vor respecta următoarele măsuri şi proceduri de securitate:

a) organul competent informează în prealabil operatorul aerian despre data transportării, numărul cursei, numărul persoanelor aflate sub arest şi al celor din escortă;

b) persoanele aflate sub arest sînt transportate la bordul aeronavei numai sub escorta colaboratorilor organelor de drept;

c) reprezentantul operatorului aerian informează escorta despre eventualul pericol pentru securitatea zborului în cazul în care aceasta ar întreprinde acţiuni în timpul comiterii actului de intervenţie ilicită fără indicaţia comandantului aeronavei;

d) escorta asigură ca persoana aflată sub arest să nu aibă asupra sa articole a căror transportare la bordul aeronavei este interzisă;

e) escorta va dispune de mijloacele necesare pentru limitarea libertăţii de acţiune a persoanelor escortate pe întreaga durată a zborului;

f) despre transportarea persoanei aflate sub arest şi a escortei, inclusiv despre locurile ocupate de acestea, sînt informaţi comandantul aeronavei şi membrii echipajului, precum şi pasagerii autorizaţi să transporte cu această cursă arme de foc în cabina de pasageri;

g) îmbarcarea persoanelor escortate se efectuează înaintea îmbarcării pasagerilor, iar debarcarea - după ce toţi pasagerii vor părăsi aeronava.

(2) În cazul transportării persoanelor deportate, organul competent al Republicii Moldova va comunica organelor competente ale statelor de tranzit şi de destinaţie motivul transportării şi riscul pe care îl prezintă transportarea unor astfel de persoane. În asemenea cazuri, operatorul aerian va întreprinde măsurile necesare pentru asigurarea siguranţei zborului. Transportarea persoanelor deportate se efectuează numai după consultarea prealabilă cu operatorul aerian pentru a se stabili dacă aceste persoane ar putea prezenta pericol pentru siguranţa zborului şi dacă trebuie luate măsuri de securitate suplimentare.

(3) Persoana cu dereglări psihice evidente, considerată drept sursă de pericol pentru siguranţa zborului, poate fi transportată la bordul aeronavei numai cu un însoţitor capabil, din punct de vedere fizic, de a curma acţiunile nedorite ale acesteia pe durata zborului. Operatorul aerian este în drept să refuze îmbarcarea acestei persoane în baza recomandărilor serviciului medical al aeroportului ori ale serviciului său de securitate aeronautică.

Articolul 20. Controlul de securitate al bagajelor de cală însoţite

(1) Operatorii de aeroport sau operatorii aerieni vor accepta bagaje numai de la pasagerii care dispun de bilete de călătorie. După primirea şi înregistrarea bagajelor de cală însoţite, se va asigura protecţia acestora împotriva accesului neautorizat pînă în momentul încărcării la bordul aeronavei. Accesul în zona de prelucrare a bagajelor este permis numai personalului autorizat. Nu se admite încărcarea la bordul aeronavei a bagajelor neînregistrate.

(2) Operatorii de aeroport şi operatorii aerieni elaborează măsuri şi proceduri de stabilire a apartenenţei bagajelor, specificîndu-le în compartimentele corespunzătoare ale programelor de securitate aeronautică.

(3) Înainte de a fi încărcate la bordul aeronavei, toate bagajele înregistrate se supun controlului de securitate, cu aplicarea echipamentelor de securitate sau, în cazul defectării acestora, manual. Procedurile de control al bagajelor

înregistrate sînt specificate în programele de securitate aeronautică ale operatorilor de aeroport şi ale operatorilor aerieni.

Articolul 21. Controlul de securitate al bagajelor de cală neînsoţite, al încărcăturilor, al expedierilor prin curier şi al poştei

(1) Bagajele de cală neînsoţite, încărcăturile, expedierile prin curier şi poşta, care urmează să fie transportate cu o aeronavă de pasageri, sînt supuse controlului de securitate, după care, pentru prevenirea accesului neautorizat, se asigură protecţia acestora pînă în momentul încărcării la bordul aeronavei.

(2) Măsurile de control de securitate al bagajelor de cală neînsoţite, al încărcăturilor, al expedierilor prin curier şi al poştei, aplicate în condiţii normale şi în perioadele cu grad sporit de pericol, se stabilesc în programele de securitate aeronautică ale operatorilor de aeroport şi ale operatorilor aerieni.

(3) Bagajele de cală neînsoţite, încărcăturile, expedierile prin curier şi poşta, care urmează să fie transportate cu o aeronavă de pasageri, se procesează şi se depozitează în încăperi păzite pentru a evita plasarea în acestea a armelor, dispozitivelor explozive şi a altor articole periculoase.

Articolul 22. Controlul de securitate al alimentelor şi proviziilor de bord

(1) Operatorii de aeroport şi operatorii aerieni stipulează în programele lor de securitate aeronautică şi realizează măsurile şi procedurile de control necesare pentru a asigura securitatea şi a preveni plasarea armelor, dispozitivelor explozive şi altor articole periculoase în alimentele şi proviziile de bord.

(2) Companiile producătoare de alimente de bord stipulează în programele lor de securitate aeronautică şi realizează măsurile şi procedurile de control necesare pentru a preveni plasarea armelor, dispozitivelor explozive şi a altor articole periculoase în alimentele de bord. Companiile producătoare de alimente de bord situate în afara aeroportului asigură paza alimentelor de la punctul de preparare pînă la aeroport.

Capitolul VI
ECHIPAMENTELE DE SECURITATE

Articolul 23. Clasificarea echipamentelor de securitate

(1) În scopul asigurării securităţii aeronautice, în aeroporturi sînt utilizate următoarele echipamente de securitate:

a) detectoare fixe de metale pentru depistarea armelor metalice de foc şi a armelor albe;

b) detectoare portabile de metale, destinate controlului repetat în scopul depistării obiectelor metalice înregistrate de detectoarele fixe de metale, precum şi controlului pasagerilor la scară sau la bordul aeronavei;

c) aparate fixe de control cu raze X, destinate controlului de securitate al bagajelor de cabină, bagajelor înregistrate şi încărcăturilor, în baza proiecţiei în siluetă a conţinutului lor pe ecranul monitorului;

d) aparate portabile de control cu raze X, destinate controlului de securitate al unor articole aparte în afara punctelor de control special;

e) detectoare de substanţe explozive şi narcotice, destinate controlului de securitate al bagajelor de cabină, bagajelor înregistrate şi încărcăturilor în baza analizei vaporilor sau particulelor emise de aceste substanţe.

(2) Echipamentele de securitate vor fi amplasate în încăperi (puncte de control) care corespund condiţiilor de operare a mijloacelor tehnice respective, cum ar fi planificarea spaţiului, parametrii tehnici, temperatura şi umiditatea.

Articolul 24. Selectarea echipamentelor de securitate

(1) Autoritatea Aeronautică Civilă stabileşte cerinţele tehnice referitoare la echipamentele de securitate, care vor fi respectate de către agenţii aeronautici în procesul selectării acestora.

[Art.24 al.(1) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(2) Echipamentele de securitate trebuie să dispună de certificate validate de Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.24 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(3) Operarea echipamentelor de securitate se efectuează doar prin coordonare cu Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.24 al.(3) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 25. Operarea şi întreţinerea tehnică a echipamentelor de securitate

(1) Pentru menţinerea capacităţii de funcţionare a echipamentelor de securitate, acestea vor fi operate numai de către personalul instruit şi autorizat pentru lucrul cu astfel de echipamente.

(2) Echipamentele de securitate sînt operate conform documentaţiei tehnice a producătorului şi procedurilor specificate în programele de securitate aeronautică ale agenţilor aeronautici.

(3) Întreţinerea tehnică a echipamentelor de securitate este efectuată în conformitate cu graficele de revizii tehnice şi reparaţii, specificate în programele de securitate aeronautică ale agenţilor aeronautici.

Capitolul VII
PERSONALUL SECURITĂŢII AERONAUTICE

Articolul 26. Criterii de selectare a personalului securităţii aeronautice

(1) În scopul selectării calitative a personalului serviciilor de securitate aeronautică, Autoritatea Aeronautică Civilă stabileşte cerinţele referitoare la studiile generale şi speciale, cunoaşterea limbii de stat şi a limbilor străine, experienţa de lucru, vîrstă şi starea sănătăţii.

[Art.26 al.(1) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(2) Agenţii aeronautici, în procesul angajării personalului serviciilor de securitate aeronautică, sînt obligaţi să asigure controlul candidaţilor în conformitate cu cerinţele stabilite şi să coordoneze candidaturile cu Serviciul de Informaţii şi Securitate.

Articolul 27. Instruirea în domeniul securităţii aeronautice

(1) Autoritatea Aeronautică Civilă asigură elaborarea şi implementarea programului de instruire şi perfecţionare în domeniul securităţii aeronautice pentru toate categoriile de angajaţi care participă la asigurarea securităţii aeronautice.

(2) Agenţii aeronautici şi autorităţile publice responsabile pentru diferite aspecte ale securităţii aeronautice elaborează şi implementează programe de instruire a personalului lor în domeniul securităţii aeronautice, care sînt aprobate de Autoritatea Aeronautică Civilă.

(3) Personalul care efectuează controlul de securitate va activa în baza certificatelor de calificare eliberate de Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.27 modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Capitolul VIII
ACŢIUNILE DE RĂSPUNS LA ACTELE DE INTERVENŢIE ILICITĂ

Articolul 28. Planificarea, organizarea şi dirijarea acţiunilor de răspuns

(1) Agenţii aeronautici şi autorităţile publice competente în domeniul securităţii aeronautice elaborează instrucţiuni pentru personalul lor şi asigură pregătirea acestuia în scopul întreprinderii acţiunilor de răspuns în conformitate cu planurile de reglementare a situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită.

(2) În scopul asigurării eficienţei planurilor de reglementare a situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită, Serviciul de Informaţii şi Securitate asigură organizarea şi desfăşurarea cu regularitate a exerciţiilor în vederea formării deprinderilor de interacţiune ale tuturor participanţilor implicaţi în acţiunile de curmare a actelor de intervenţie ilicită.

(3) În cazul în care s-a comis un act de intervenţie ilicită, Autoritatea Aeronautică Civilă asigură notificarea autorităţilor publice interesate, după care întreprinde acţiunile de răspuns conform planului de reglementare a situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită.

[Art.26 al.(1) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(4) Dirijarea acţiunilor de răspuns în cazul situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită se efectuează de către statul-major operativ.

(5) În cazul în care o aeronavă supusă unui act de intervenţie ilicită a aterizat pe teritoriul Republicii Moldova, autorităţile publice competente în domeniul securităţii aeronautice vor întreprinde măsurile necesare pentru a reţine aeronava la sol, dacă decolarea acesteia nu este impusă de necesitatea majoră de protejare a vieţii oamenilor.

Articolul 29. Acţiunile de răspuns întreprinse de către organul de dirijare a traficului aerian

(1) Orice aeronavă supusă unui act de intervenţie ilicită poate intra în spaţiul aerian al Republicii Moldova şi poate ateriza pe orice aerodrom fără permisiunea prealabilă a organului de dirijare a traficului aerian. Această aeronavă va fi deservită de către organul de dirijare a traficului aerian în mod prioritar.

(2) După aterizare, aeronava supusă unui act de intervenţie ilicită va fi direcţionată spre locul izolat de staţionare şi toate acţiunile ulterioare vor fi întreprinse în conformitate cu planul de reglementare a situaţiilor excepţionale legate de actele de intervenţie ilicită al aeroportului.

(3) În cazul în care o aeronavă supusă unui act de intervenţie ilicită survolează spaţiul aerian al Republicii Moldova, organul de dirijare a traficului aerian va asigura siguranţa zborului pentru perioada aflării acesteia în spaţiul aerian al Republicii Moldova, precum şi transmiterea operativă a informaţiei corespunzătoare organelor de dirijare a traficului aerian ale statelor vecine şi aeroportului de destinaţie, cunoscut sau presupus, pentru a întreprinde în timp util acţiunile de răspuns.

(4) Modalităţile de informare despre faptul deturnării, de schimb de informaţii, precum şi acţiunile care urmează a fi întreprinse de către organul de dirijare a traficului aerian sînt specificate în programul de securitate aeronautică al acestuia.

Articolul 30. Informarea organizaţiilor şi statelor interesate despre actele de intervenţie ilicită

(1) În cazul în care o aeronavă supusă unui act de intervenţie ilicită a aterizat pe teritoriul Republicii Moldova, Autoritatea Aeronautică Civilă va informa operativ:

[Art.30 al.(1) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

[Art.30 al.(1), lit.a) abrogată prin LP212 din 12.07.13, MO186/24.08.13 art.611]

[Art.30 al.(1), lit.a) introdusă prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149; lit.a) devine lit.a[1])]

a[1]) statul de înmatriculare a aeronavei;

b) statul operatorului aerian;

c) statul ai cărui cetăţeni au fost implicaţi în incident;

d) statul ai cărui cetăţeni se află la bordul aeronavei în calitate de ostatici;

e) Organizaţia Aviaţiei Civile Internaţionale.

(2) După curmarea actului de intervenţie ilicită comis pe teritoriul Republicii Moldova, Autoritatea Aeronautică Civilă informează în cel mai scurt timp Organizaţia Aviaţiei Civile Internaţionale despre toate aspectele privind asigurarea securităţii aeronautice legate de acest act.

[Art.30 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Capitolul IX
EVALUAREA EFICIENŢEI MĂSURILOR DE SECURITATE AERONAUTICĂ

Articolul 31. Programul naţional de control al calităţii în domeniul securităţii aeronautice

(1) Pentru a asigura îndeplinirea eficientă a prevederilor prezentei legi, Autoritatea Aeronautică Civilă elaborează şi implementează un program naţional de control al calităţii în domeniul securităţii aeronautice, care se aprobă de Guvern.

[Art.31 al.(1) modificat prin LP212 din 12.07.13, MO186/24.08.13 art.611]

[Art.31 al.(1) în redacţia LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(2) Programul naţional de control al calităţii în domeniul securităţii aeronautice stabileşte activităţile de control şi condiţiile de desfăşurare a acestora. Controlul calităţii se efectuează prin desfăşurarea următoarelor activităţi: audit de securitate, evaluări de securitate, inspecţii de securitate, teste de securitate, investigări.

(3) Neconformităţile cu standardele şi procedurile de securitate aeronautică, depistate în cadrul desfăşurării activităţilor de control, urmează a fi remediate, în mod obligatoriu, în volumul şi în termenele stabilite de către Autoritatea Aeronautică Civilă.

[Art.31 al.(3) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 32. Auditul de securitate

Autoritatea Aeronautică Civilă efectuează, cu o periodicitate prestabilită, audite de securitate, care reprezintă o examinare amănunţită a tuturor aspectelor programelor de securitate în vigoare ale agenţilor aeronautici, cu scopul de a stabili dacă acestea sînt aplicate în mod continuu şi dacă se respectă un nivel uniform de îndeplinire a cerinţelor.

[Art.32 modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 33. Inspecţii de securitate

Autoritatea Aeronautică Civilă efectuează, cu o periodicitate prestabilită sau inopinat, inspecţii de securitate ale măsurilor şi procedurilor de securitate aeronautică aplicate de agenţii aeronautici şi autorităţile publice, implicate în asigurarea securităţii aeronautice, în scopul stabilirii nivelului de aplicare şi de eficienţă a acestora.

[Art.33 modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 34. Evaluări de securitate

Autoritatea Aeronautică Civilă întreprinde cu regularitate evaluări ale nivelului de securitate al agenţilor aeronautici în scopul stabilirii necesităţilor în domeniul securităţii aeronautice. Evaluarea presupune depistarea eventualelor neajunsuri ale sistemului de asigurare a securităţii aeronautice, care pot fi folosite pentru comiterea actelor de intervenţie ilicită, şi elaborarea recomandărilor privind măsurile de protecţie care să corespundă nivelului de pericol, menite să înlăture factorii de risc depistaţi.

[Art.34 modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Articolul 35. Teste de securitate

(1) Autoritatea Aeronautică Civilă efectuează testarea componentelor sistemului de securitate aeronautică, inclusiv a utilajelor, personalului, procedurilor etc., în scopul stabilirii eficienţei aplicării acestora.

(2) Autoritatea Aeronautică Civilă poate antrena la efectuarea testelor, după caz, reprezentanţi ai altor autorităţi publice competente în domeniul securităţii aeronautice.

[Art.35 modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

Capitolul X
EVALUAREA NIVELULUI DE PERICOL ŞI INVESTIGAREA INCIDENTELOR

Articolul 36. Evaluarea nivelului de pericol

(1) Autoritatea Aeronautică Civilă evaluează în mod continuu nivelul de pericol pentru aviaţia civilă, luînd în considerare situaţia internă şi internaţională, generalizînd informaţia recepţionată de la organizaţiile internaţionale în domeniul aviaţiei civile, de la organele de drept, din alte surse.

[Art.36 al.(1) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(2) Autoritatea Aeronautică Civilă informează în timp util toate părţile interesate despre pericolul existent pentru aviaţia civilă.

[Art.36 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(3) Agenţii aeronautici şi autorităţile publice implicate în asigurarea securităţii aeronautice întreprind toate măsurile necesare pentru înlăturarea pericolului apărut.

Articolul 37. Investigarea incidentelor legate de actele de intervenţie ilicită

(1) În scopul determinării eficienţei măsurilor şi procedurilor de securitate aeronautică şi introducerii corectărilor necesare după comiterea actului de intervenţie ilicită, Autoritatea Aeronautică Civilă organizează investigarea incidentului, cu participarea autorităţilor publice competente în domeniul securităţii aeronautice.

[Art.37 al.(1) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(2) În baza rezultatelor investigării incidentelor legate de actele de intervenţie ilicită, Autoritatea Aeronautică

Civilă coordonează cu autorităţile publice competente în domeniul securităţii aeronautice propunerile de modificare şi completare a prezentei legi.

[Art.37 al.(2) modificat prin LP12-XVI din 03.02.09, MO53-54/13.03.09 art.149]

(3) La investigarea incidentului pot participa experţi internaţionali în domeniul securităţii aeronautice, precum şi reprezentanţi ai statelor implicate.

Articolul 38. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

Încălcarea prezentei legi atrage răspundere disciplinară, materială, civilă, administrativă şi penală conform legislaţiei în vigoare.

Capitolul XI
FINANŢAREA MĂSURILOR DE ASIGURARE A SECURITĂŢII AERONAUTICE

Articolul 39. Taxe pentru asigurarea securităţii aeronautice

(1) Cheltuielile operatorilor de aeroport pentru asigurarea securităţii aeronautice se acoperă din contul taxelor achitate de către operatorii aerieni.

(2) Taxele pentru asigurarea securităţii aeronautice se stabilesc în funcţie de numărul de pasageri sau de greutatea aeronavei şi se încasează de la operatorii aerieni suplimentar la celelalte taxe aeroportuare. Unor categorii de operatori aerieni li se pot asigura, la cerere, măsuri de securitate suplimentare, cu achitarea cheltuielilor aferente.

(3) Taxele pentru asigurarea securităţii aeronautice vor fi folosite numai pentru realizarea măsurilor de securitate aeronautică şi nu vor depăşi cheltuielile suportate.

Capitolul XII
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 40

Guvernul, în termen de 3 luni, va aduce actele sale normative în concordanţă cu dispoziţiile prezentei legi.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.92-XVI. Chişinău, 5 aprilie 2007.

CAPITOLUL VII. Cadrul legislativ pentru participarea Republicii Moldova în misiunile internaţionale de menţinere a păcii şi cooperare internaţională în domeniul securităţii

1. LEGE Nr. 1156 din 26.06.2000 cu privire la participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii

Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.

Prezenta lege determină modul de participare a Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de pacificare, precum şi modalitatea constituirii şi instruirii acestor forţe.

Articolul 1. Noţiuni de bază

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

menţinerea păcii şi securităţii internaţionale - prevenirea, limitarea, moderarea sau încetarea ostilităţilor între state sau în interiorul unui stat prin implicarea unei terţe părţi, autorizată de către organismele internaţionale abilitate, aceste acţiuni fiind organizate şi conduse de către comunitatea internaţională prin folosirea unor forţe multinaţionale de militari, poliţişti şi civili pentru susţinerea procesului de soluţionare politică a conflictelor şi restaurarea păcii;

forţe de menţinere a păcii (de pacificare) - contingentul militar (personalul militar şi de poliţie) destinat participării la operaţiunile de menţinere a păcii şi securităţii internaţionale. Personalul militar poate participa la asemenea operaţiuni fie în calitate de militari ai subdiviziunilor completate după principiul multinaţional, fie în detaşament (medical sau cu altă destinaţie), fie în subdiviziuni (pluton, companie, batalion) sau unităţi aparte (batalion independent, brigadă). Subdiviziunile şi unităţile militare pot fi detaşate în componenţă deplină sau completate în unităţi la locul desfăşurării operaţiunii. Componenţa participanţilor depinde de proporţiile conflictului şi este stabilită în mandatul corespunzător;

operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii (de pacificare) - acţiuni de securitate colectivă, autorizate de către organismele internaţionale abilitate, efectuate cu consimţămîntul părţilor beligerante şi menite să asigure respectarea

unui armistiţiu negociat şi să contribuie la crearea premiselor de susţinere a eforturilor diplomatice în vederea stabilirii în zona de conflict a unei păci durabile şi prevenirii unor noi conflicte internaţionale sau interne, precum şi în scopul asigurării securităţii cetăţenilor, respectării drepturilor lor şi acordării de asistenţă la lichidarea consecinţelor conflictelor armate;

mandat - asigurarea juridică a amplasării forţelor de menţinere a păcii. Prevederile mandatului se bazează pe principiile Cartei O.N.U., pe rezultatele negocierilor cu părţile implicate în conflict, inclusiv cu guvernul ţării care a acceptat forţele de pacificare, precum şi cu guvernele ţărilor care şi-au declarat disponibilitatea de a participa la operaţiunea internaţională de menţinere a păcii.

Articolul 2. Principiile de participare a Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii

(1) Principiile de participare a Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii derivă din interesele fundamentale ale ţării şi din angajamentele ei internaţionale, prevalînd următoarele aspecte:

a) operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii se desfăşoară cu mandatul O.N.U sau O.S.C.E, după ce se determină statutul forţelor internaţionale de pacificare;

b) Republica Moldova exclude participarea directă la operaţiunile internaţionale de impunere a păcii.

(2) Reperele esenţiale pentru adoptarea de către Republica Moldova a oricărei decizii în acest domeniu sînt:

a) consimţămîntul părţilor aflate în conflict de a primi contingentul multinaţional de pacificare; încheierea şi intrarea în vigoare a unui acord de încetare a focului între părţile beligerante;

b) existenţa unui mandat internaţional clar şi aplicabil;

c) finalizarea pregătirii multilaterale a Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova pentru misiunea de menţinere a păcii, în conformitate cu caracterul acesteia.

Articolul 3. Componenţa Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova

În componenţa Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova se selectează specialişti militari, colaboratori de poliţie şi formaţiuni militare ale forţelor armate ale ţării (unităţi şi subdiviziuni militare cu armamentul, tehnica militară şi mijloacele de susţinere şi asigurare logistică corespunzătoare).

Articolul 4. Temeiurile juridice de participare a Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii

(1) Drept temei juridic internaţional pentru participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii serveşte Carta O.N.U. (cap.V-VII).

(2) Drept temei juridic intern pentru participarea Republicii Moldova la operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii serveşte Constituţia Republicii Moldova şi prezenta lege.

Articolul 5. Luarea deciziei privind participarea Republicii Moldova la operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii

(1) Hotărîrea privind trimiterea contingentului militar al Republicii Moldova peste hotare pentru participare la o operaţiune internaţională de menţinere a păcii se adoptă de către Parlament, la propunerea Preşedintelui Republicii Moldova, Comandant Suprem al forţelor armate.

(2) Propunerea, înaintată spre examinare Parlamentului de către Preşedintele Republicii Moldova, va conţine date privind teritoriul unde va acţiona contingentul militar detaşat, sarcinile şi efectivul acestuia, genul şi compunerea armamentului din dotare, subordonarea, termenul de aflare în misiune şi modalitatea de prelungire a acestuia, ordinea de rotaţie a efectivului şi condiţiile revenirii în ţară.

(3) Deciziile privind detaşarea, în mod individual, a specialiştilor militari şi a colaboratorilor de poliţie în vederea participării la operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii şi privind rechemarea acestora se adoptă de către autorităţile de resort (Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informaţii şi Securitate).

(4) Preşedintele Republicii Moldova decide rechemarea Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova în cazul în care situaţia politico-militară internaţională suferă schimbări condiţionate de nerespectarea prevederilor acordului cu privire la statutul forţelor internaţionale de pacificare, precum şi a prevederilor Cartei O.N.U.

(5) Preşedintele Republicii Moldova informează Parlamentul despre deciziile luate.

Articolul 6. Contingentul militar al Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova

(1) Contingentul militar al Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova se constituie în componenţa forţelor armate, în scopul instruirii adecvate a personalului militar pentru participare la operaţiunile internaţionale de pacificare.

(2) Contingentul militar se completează, pe principii benevole, cu persoane care îşi îndeplinesc serviciul militar pe bază de contract.

(3) Selecţia candidaţilor pentru contingentul militar se face conform rezultatelor examenului medical, prin care se certifică aptitudinea acestora pentru executarea unor misiuni specifice.

(4) Modalitatea formării, structura şi efectivul contingentului militar al Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova se aprobă de către Comandantul Suprem al forţelor armate ale ţării.

Articolul 7. Instruirea Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova

(1) Efectivul Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova este instruit în baza unui program special, elaborat de Ministerul Apărării.

(2) Personalul de poliţie şi alte cadre sînt instruite de către ministerele şi departamentele de resort, instrucţiunile finale primindu-le la Ministerul Afacerilor Externe.

Articolul 8. Asigurarea financiară a Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova

(1) Cheltuielile destinate instruirii, dotării, întreţinerii şi salarizării contingentului militar al Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova, în perioada pregătirii pentru operaţiunile internaţionale de pacificare şi a participării la acestea, se efectuează din contul bugetului Ministerului Apărării, precum şi din mijloacele alocate de instituţiile şi organizaţiile internaţionale. Cheltuielile pentru întreţinerea altor specialişti antrenaţi în operaţiunile internaţionale de menţinere a păcii se efectuează din mijloacele alocate Ministerului Afacerilor Externe pentru activităţi internaţionale.

(2) Mijloacele alocate de instituţiile şi organizaţiile internaţionale pentru pregătirea Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova şi participarea lor la operaţiunile de pacificare, precum şi pentru recuperarea cheltuielilor aferente acestor activităţi, se transferă pe contul Ministerului Apărării şi se utilizează de către acesta conform destinaţiei.

Articolul 9. Protecţia socială şi juridică a personalului Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova

(1) Personalul Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova, în timpul aflării sale în misiunea de pacificare, se bucură de statutul, privilegiile şi imunităţile personalului O.N.U. în conformitate cu Convenţia asupra privilegiilor şi imunităţilor Naţiunilor Unite şi Convenţia cu privire la privilegiile şi imunităţile instituţiilor specializate, adoptate de către Adunarea Generală O.N.U., respectiv, la 13 februarie 1946 şi 21 noiembrie 1947, în privinţa aderării la care Parlamentul Republicii Moldova a adoptat hotărîrile respective.

(2) Garanţiile şi compensaţiile pentru persoanele din componenţa Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova şi pentru membrii familiilor lor, inclusiv asigurarea obligatorie a vieţii şi sănătăţii, se stabilesc şi se asigură prin hotărîre de Guvern, în conformitate cu legislaţia.

(3) Vechimea în muncă a personalului Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova pentru perioada aflării lui în misiune se calculează în mod preferenţial: o lună de aflare în misiune echivalînd cu 3 luni.

(4) Garanţiile sociale şi juridice, prevăzute de prezenta lege, nu se acordă persoanelor din componenţa contingentului Forţelor de menţinere a păcii ale Republicii Moldova care au dezertat din locul de dislocare pentru executarea misiunii, nici persoanelor care au comis infracţiuni.

Articolul 10. Dispoziţii finale şi tranzitorii

(1) Acţiunea prezentei legi nu se extinde asupra dreptului inalienabil al Republicii Moldova la apărare individuală şi colectivă în caz de respingere a unui atac armat, în conformitate cu cap.VII art.51 din Carta O.N.U.

(2) Guvernul, în termen de 6 luni:

va aduce actele sale normative în corespundere cu prezenta lege;

va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI Dumitru DIACOV

Chişinău, 26 iulie 2000.
Nr. 1156-XIV.

2. LEGE Nr. 1163 din 26.07.2000 cu privire la controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice

http://lex.justice.md/md/311550/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul şi subiecţii prezentei legi

(1) Prezenta lege reglementează principiile şi procedura de control asupra exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice, stabileşte dispoziţiile generale privind activitatea de acest gen pentru asigurarea securităţii naţionale a Republicii Moldova, promovarea politicii externe a ţării şi participarea la eforturile internaţionale privind controlul exportului.

(2) Subiecţi ai prezentei legi sînt:

a) Comisia Interdepartamentală de Control asupra Exportului, Reexportului, Importului şi Tranzitului de Mărfuri Strategice, denumită în continuareComisie Interdepartamentală de Control, care activează în conformitate cu legislaţia în vigoare;

b) organele de stat angajate în controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
c) persoanele care desfăşoară activităţi de export, reexport, import şi tranzit de mărfuri strategice.

Articolul 2. Noţiuni principale
În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni semnifică:
mărfuri strategice :
a) produsele, tehnologiile şi serviciile care au utilizare dublă (civilă şi militară);
b) armamentele, muniţiile, echipamentele militare, tehnologiile şi serviciile aferente;
c) produsele, tehnologiile şi serviciile care pot fi utilizate la fabricarea şi folosirea de arme nucleare, chimice, biologice şi de rachete care pot fi purtătoare de astfel de arme;
d) alte produse, tehnologii şi servicii care necesită un control special în interesul securităţii naţionale sau al politicii externe, în conformitate cu acordurile şi aranjamentele internaţionale la care Republica Moldova este parte;
arme de distrugere în masă - armele chimice, bacteriologice (biologice) radiologice, nucleare sau rachetele care pot fi purtătoare de asemenea arme;
produse cu destinaţie dublă - totalitatea cunoştinţelor tehnico-ştiinţifice, a proceselor, materialelor şi utilajelor folosite la elaborarea, producerea şi exploatarea producţiei de menire civilă, care pot fi utilizate şi la fabricarea de producţie militară, de armament nuclear, chimic, biologic, precum şi de alte tipuri de armament de distrugere în masă şi mijloace purtătoare de astfel de arme şi de arme convenţionale;
export - scoaterea mărfurilor strategice de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova în scopul amplasării lor pe teritoriul unor alte ţări sau transferul de informaţie şi tehnologii secrete;
import - introducerea în teritoriul vamal al Republicii Moldova de mărfuri strategice pentru a fi amplasate permanent pe teritoriul ţării;
tranzit - trecerea mărfurilor strategice prin teritoriul Republicii Moldova sub control vamal;
reexport - exportul de mărfuri strategice, provenite din alte ţări, de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova sau exportul de pe teritoriul unei alte ţări de mărfuri strategice, originare din Republica Moldova, într-o ţară terţă;
persoană - orice persoană fizică sau juridică, indiferent de ţara de reşedinţă, cetăţenii Republicii Moldova din străinătate care efectuează operaţiuni de export, reexport, import şi tranzit cu mărfuri strategice.

Articolul 3. Domeniul de aplicare a legii
(1) Prevederile prezentei legi se aplică tuturor persoanelor care desfăşoară activităţi de export, reexport, import sau tranzit de mărfuri strategice.
(2) Se supun prevederilor prezentei legi şi operaţiunile comerciale cu străinătatea de vînzare-cumpărare a mărfurilor strategice, transferul de informaţii şi tehnologii secrete, realizate fără atingerea fizică a teritoriului Republicii Moldova.
(3) Dacă acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte stabilesc alte reguli decît cele stipulate în prezenta lege, prioritate au regulile acordurilor internaţionale.

Articolul 4.Principiile de exercitare a controlului asupra
exportului, reexportului, importului şi
tranzitului de mărfuri strategice
Controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice se exercită după următoarele principii:
a) respectarea orientărilor fundamentale ale politicii externe a Republicii Moldova;
b) respectarea intereselor de securitate naţională;
c) respectarea angajamentelor internaţionale privind neproliferarea armelor de distrugere în masă şi altor mărfuri strategice utilizate în scopuri militare;
d) respectarea acordurilor internaţionale la care Republica Moldova este parte;
e) controlul utilizării finale a mărfurilor strategice supuse controlului în cadrul regimului neproliferării;
f) accesul liber la actele normative ce reglementează controlul exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
g) participarea la eforturile internaţionale privind controlul exportului de mărfuri strategice;
h) păstrarea confidenţialităţii informaţiilor secrete.

Capitolul II
MĂRFURILE STRATEGICE SUPUSE CONTROLULUI

Articolul 5. Categoriile de mărfuri strategice supuse
controlului
(1) Obiect al controlului exportului, reexportului, importului şi tranzitului îl constituie următoarele categorii de mărfuri strategice:
a) armele convenţionale, precum şi articolele, materia primă, materialele, echipamentele speciale, tehnologiile şi serviciile legate de producerea şi folosirea lor;

b) materialele, tehnologiile, echipamentele şi instalaţiile nucleare, materialele, produsele, echipamentele şi tehnologiile speciale non-nucleare, precum şi serviciile conexe, ce pot avea destinaţie dublă, sursele de radiaţie;
[Art.5 al.(1), lit.b) modificată prin LP115-XVI din 22.05.08, MO106/17.06.08 art.407]
c) tehnologiile şi echipamentele cu destinaţie dublă şi serviciile conexe, precum şi substanţele chimice care pot fi utilizate la producerea şi folosirea armelor chimice;
d) echipamentele, materialele şi tehnologiile utilizate la proiectarea, producerea şi folosirea armelor, precum şi serviciile conexe;
e) armamentul, muniţiile, tehnica militară şi articolele speciale de asamblare, precum şi tehnologiile şi serviciile de producere şi folosire a acestora;
f) agenţii diferitelor afecţiuni, variantele acestor agenţi modificate genetic, fragmentele materialelor genetice, precum şi echipamentul, tehnologiile şi serviciile conexe, care pot fi utilizate la producerea şi folosirea armelor bacteriologice (biologice) şi toxice;
g) materialele şi substanţele explozive, precum şi echipamentele, tehnologiile şi serviciile conexe;
h) informaţia tehnico-ştiinţifică, serviciile şi rezultatele activităţii intelectuale legate de producţia militară;
i) alte articole, tehnologii şi servicii care necesită un control special, în conformitate cu hotărîrile Guvernului.
(2) Produsele specificate la alin.(1) se supun controlului la export, reexport, import şi tranzit, indiferent de deţinătorul şi de originea lor.
(3) Importul, tranzitul şi reexportul de pe teritoriul Republicii Moldova al agenţilor de afecţiuni umane, animale şi vegetale, al variantelor acestor agenţi, modificate genetic, sînt interzise.

[Art.5 al.(3) în redacţia LP115-XVI din 22.05.08, MO106/17.06.08 art.407]
[Art.5 al.(3) modificat prin L145/27.03.03, MO59/28.03.03 art.258]

Capitolul III
COMPETENŢA AUTORITĂŢILOR PUBLICE ÎN DOMENIUL CONTROLULUI EXPORTULUI, REEXPORTULUI, IMPORTULUI ŞI TRANZITULUI DE MĂRFURI STRATEGICE

Articolul 6. Competenţa Parlamentului
Parlamentul:
a) determină politica statului în domeniul controlului exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
b) aprobă lista ţărilor cărora pot fi instituite restricţii la operaţiunile de export, reexport, import şi tranzit de mărfuri strategice.

Articolul 7. Competenţa Guvernului
Guvernul:
a) creează şi dezvoltă sistemul naţional de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
b) elaborează şi aprobă nomenclatorul mărfurilor strategice supuse controlului, care se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;
c) aprobă componenţa nominală şi regulamentul Comisiei Interdepartamentale de Control, coordonează activitatea ei;
d) prezintă Parlamentului propuneri în vederea instituirii de restricţii la exportul, reexportul, importul şi tranzitul de mărfuri strategice;
e) stabileşte procedura de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
f) elaborează acte normative privind reglementarea regimului de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
g) stabileşte competenţa autorităţilor publice centrale de specialitate în domeniul controlului mărfurilor strategice;
h) elaborează politica de eliberare a autorizaţiilor pentru exportul, reexportul, importul şi tranzitul de mărfuri strategice.

Capitolul IV
CONTROLUL EXPORTULUI, REEXPORTULUI, IMPORTULUI ŞI TRANZITULUI DE MĂRFURI STRATEGICE

Articolul 8. Sistemul naţional de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice

(1) În sensul prezentei legi, prin sistem naţional de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice se înţelege totalitatea măsurilor privind:

a) punerea în aplicare de către autorităţile administraţiei publice centrale a prevederilor prezentei legi, ale regulamentelor şi ale altor acte normative ce ţin de exportul, reexportul, importul şi tranzitul de mărfuri strategice;

b) preîntîmpinarea, depistarea şi contracararea încălcărilor din această sferă de activitate;

c) aplicarea de sancţiuni în cazul încălcării reglementărilor de control.

(2) Sistemul naţional de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice include:

a) stabilirea nomenclatorului de mărfuri strategice supuse regimului de control în conformitate cu normele internaţionale şi cu interesele naţionale;

b) stabilirea politicii şi reglementărilor de autorizare pentru ţări sau grupuri de ţări;

c) autorizarea exportului/importului de mărfuri strategice;

d) controlul tranzitului de mărfuri strategice prin teritoriul vamal al Republicii Moldova;

e) garantarea din partea statului că mărfurile strategice importate vor fi folosite în scopurile declarate anterior şi că reexportul lor se va face numai cu permisiunea structurilor abilitate din ţara de origine a mărfurilor strategice;

f) inspectarea pre- şi post-autorizare a mărfurilor strategice şi a documentelor relevante în operaţiunile de export, reexport, import şi tranzit;

g) schimbul de informaţii şi alte genuri de conlucrare cu organismele internaţionale şi cu structurile specializate în domeniu din alte state;

h) elaborarea unui program de furnizare a informaţiilor relevante către persoanele care desfăşoară operaţiuni de export, reexport, import şi tranzit de mărfuri strategice, inclusiv sprijinirea acestor persoane în vederea elaborării unor programe de control intern în cadrul întreprinderii.

Articolul 9. Controlul exportului/importului

(1) Mărfurile care constituie obiectul controlului sînt exportate/importate în conformitate cu legislaţia în vigoare, cu politica naţională şi cu angajamentele internaţionale ale Republicii Moldova privind neproliferarea armelor de distrugere în masă, altor tipuri de armament, precum şi a mărfurilor enumerate în documentele respective pentru exercitarea controlului asupra exportului lor.

(2) Mărfurile care constituie obiectul controlului sînt exportate/importate în temeiul autorizaţiilor eliberate de organul abilitat de Guvern în baza argumentării, în termenele şi conform procedurii stabilite de Regulamentul cu privire la regimul de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice. Organul abilitat de Guvern este creat în cadrul Ministerului Economiei.

[Art.9 al.(2) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

(3) Originalele autorizaţiilor şi ale contractelor notificate de organul abilitat de Guvern sînt prezentate autorităţilor vamale de către persoanele care efectuează operaţiuni de export/import.

(4) Controlul asupra îndeplinirii obligaţiilor şi respectării termenelor referitoare la autorizaţiile emise este efectuat de un organ abilitat de Guvern, precum şi de alte structuri guvernamentale în limita competenţei lor.

(5) Organul abilitat de Guvern este în drept să retragă sau să suspende autorizaţia în cazul în care exportatorul/importatorul a încălcat procedura operaţiunilor de export/import de mărfuri strategice, precum şi în cazul schimbării condiţiilor care justifică autorizaţia sau din raţiuni esenţiale privind interesele de securitate naţională sau de politică externă.

Articolul 10. Controlul reexportului şi tranzitului

(1) Mărfurile originare din Republica Moldova ce fac obiectul controlului sînt reexportate din alte ţări numai cu permisul Comisiei Interdepartamentale de Control, a cărei activitate, care se desfăşoară în regim special confidenţial, este asigurată de Ministerul Economiei.

[Art.10 al.(1) modificat prin LP109 din 04.06.10, MO131-134/30.07.10 art.443]

(2) Mărfurile care fac obiectul controlului la export şi care sînt aduse pe teritoriul vamal al Republicii Moldova vor fi reexportate în conformitate cu permisul instituţiei abilitate străine, precum şi în baza autorizaţiei acordate de organul abilitat de Guvernul Republicii Moldova.

(3) Tranzitul prin teritoriul vamal al Republicii Moldova de mărfuri care fac obiectul controlului va fi efectuat în bază de permis, eliberat de Comisia Interdepartamentală de Control, în care vor fi indicate posturile vamale, ruta şi timpul tranzitului.

Articolul 11. Regimul de autorizare

(1) Pe teritoriul Republicii Moldova funcţionează un regim unic de licenţiere a exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice, stabilit de Guvern.

(2) Coordonarea interacţiunilor autorităţilor publice centrale în domeniul controlului exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice, perfectarea şi eliberarea autorizaţiilor, altor documente legate de trecerea prin teritoriul vamal al Republicii Moldova a acestor mărfuri, controlul pre- şi post-autorizare sînt efectuate de organul abilitat de Guvern.

Articolul 12. Restricţii

(1) Republica Moldova îşi asumă dreptul de a institui restricţii la export, reexport, import şi tranzit de mărfuri strategice pînă la declararea de embargo unor ţări în cazul în care acestea nu îndeplinesc obligaţiile asumate faţă de Republica Moldova, precum şi în interesul securităţii naţionale şi al politicii externe sau la decizia organizaţiilor internaţionale din care Republica Moldova face parte. Astfel de restricţii se stabilesc la utilizarea finală sau ultimului beneficiar, precum şi la exportul oricăror mărfuri strategice şi oricăror servicii care ar putea contribui la fabricarea sau folosirea armelor de distrugere în masă sau a mijloacelor purtătoare de un asemenea armament.

(2) Guvernul, pornind de la interesele asigurării securităţii naţionale şi îndeplinirii angajamentelor internaţionale, stabileşte lista ţărilor faţă de care pot fi instituite restricţii la exportul şi reexportul de mărfuri strategice de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova şi prezintă propuneri spre aprobare Parlamentului.

Articolul 13. Securitatea informaţiei utilizate în procedura controlului

(1) Autorităţile administraţiei publice centrale şi persoanele cu funcţii de răspundere abilitate cu efectuarea controlului asupra exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice au dreptul de a primi de la persoanele care desfăşoară astfel de activităţi documente şi informaţii ce ţin de obiectul controlului, fiind obligate să respecte confidenţialitatea informaţiei primite.

(2) Prevederea alin.(1) privind respectarea confidenţialităţii informaţiei nu se aplică dacă această acţiune ar putea dăuna intereselor securităţii naţionale.

(3) Nu poate fi obiect al secretului de stat informaţia privind existenţa sau lipsa în ţară a mărfurilor enumerate la art.5, destinate exportului, reexportului, importului sau tranzitului. Totodată, informaţia privind amplasamentul, termenele şi metodele de transport al acestora poate fi confidenţială.

Articolul 14. Participarea Republicii Moldova la activitatea internaţională în domeniul controlului exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice

Republica Moldova participă la activitatea internaţională în domeniul controlului exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice în cadrul O.N.U. şi în alte organizaţii internaţionale a căror activitate ţine de asigurarea şi întărirea regimului de neproliferare a armelor de distrugere în masă, precum şi a altor mărfuri strategice utilizate în scopuri militare. Totodată, Republica Moldova participă la eforturile internaţionale bilaterale şi multilaterale privind controlul exportului unor astfel de mărfuri.

Articolul 15. Răspunderea pentru încălcarea actelor normative privind mărfurile strategice

Încălcarea actelor normative privind exportul, reexportul, importul şi tranzitul de mărfuri strategice atrage răspundere civilă şi penală, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Capitolul V
DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 16

(1) Cererile privind obţinerea de licenţe şi autorizaţii pentru exportul, reexportul, importul şi tranzitul de mărfuri strategice, aflate în proces de examinare la Comisia Interdepartamentală de Control la data intrării în vigoare a prezentei legi, vor fi restituite solicitanţilor pentru a fi aduse, împreună cu actele anexate, în concordanţă cu prezenta lege.

(2) Guvernul:

în termen de o lună:

- va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;
- va asigura revizuirea şi anularea de către ministere şi departamente a actelor lor normative ce contravin prezentei legi;

în termen de 3 luni, va aproba:

- Regulamentul şi componenţa nominală a Comisiei Interdepartamentale de Control asupra Exportului, Reexportului, Importului şi Tranzitului de Mărfuri Strategice;
- Regulamentul cu privire la regimul de control al exportului, reexportului, importului şi tranzitului de mărfuri strategice;
- Nomenclatorul mărfurilor strategice supuse controlului.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Dumitru DIACOV**

Chişinău, 26 iulie 2000.
Nr. 1163-XIV.

CAPITOLUL VIII. Cadrul legislativ al Republicii Moldova pentru combaterea corupţiei

1. Lege nr.90-XVI cu privire la prevenirea şi combaterea corupţiei din 25.04.2008

http://lex.justice.md/md/328131/

În cuprinsul legii sintagma „Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei” se substituie cu sintagma „Centrul Naţional Anticorupţie” prin*LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art.353; în vigoare 01.10.12.*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de aplicare şi scopul legii

Prezenta lege stabileşte acţiuni de prevenire şi de combatere a corupţiei, asigurînd apărarea drepturilor şi libertăţilor persoanei, intereselor publice, securităţii naţionale şi înlăturarea consecinţelor actelor de corupţie.

Articolul 2. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni principale semnifică:

corupţie -faptă ilegală care afectează exercitarea normală a funcţiei şi care constă fie în folosirea de către subiectul actelor de corupţie sau al faptelor de comportament corupţional a funcţiei sale pentru solicitarea, primirea sau acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase sau avantaje necuvenite subiecţilor actelor de corupţie;

[Art.2 noţiunea în redacţia LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

folos material - valoare corporală sau incorporală, mobilă sau imobilă, dobîndită prin orice mijloc, precum şi acte juridice sau alte documente care atestă un titlu ori un drept cu privire la aceasta;

avantaj necuvenit - servicii, privilegii, favoruri, scutiri de obligaţii şi alte foloase care ameliorează nemeritat situaţia în raport cu aceea pe care persoana o avusese înaintea comiterii actului de corupţie sau faptului de comportament corupţional.

Articolul 3. Cadrul juridic

(1) Raporturile juridice din domeniul prevenirii şi combaterii corupţiei sînt reglementate de prezenta lege, de alte acte legislative, precum şi de tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Măsurile de prevenire şi de combatere a corupţiei pot fi reglementate şi de alte acte normative emise în conformitate cu prezenta lege.

Articolul 4. Subiecţii actelor de corupţie sau ai faptelor de comportament corupţional

Prevederile prezentei legi se aplică:

a) funcţionarilor publici, persoanelor cu funcţii de demnitate publică, personalului din cabinetul persoanelor cu funcţii de demnitate publică şi celui din autorităţile publice autonome sau de reglementare, concurenţilor electorali, persoanelor de încredere ale concurenţilor electorali, altor persoane prevăzute de legislaţie;

b) persoanelor care gestionează o organizaţie comercială, obştească sau altă organizaţie nestatală;

c) persoanelor publice străine şi funcţionarilor internaţionali.

[Art.4 în redacţia LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

Capitolul II

MĂSURILE DE PREVENIRE A CORUPŢIEI

Articolul 5. Garanţiile prevenirii corupţiei

(1) Garanţiile prevenirii corupţiei sînt politicile şi practicile din domeniul respectiv care reprezintă un complex de măsuri legislative, instituţionale, economice, sociale şi morale, realizate prin reglementarea:

a) organizării activităţii autorităţilor publice;

[Art.5 al.(1), lit.a) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

b) conduitei funcţionarilor publici, a persoanelor cu funcţii de demnitate publică şi a altor persoane care prestează servicii publice;

[Art.5 al.(1), lit.b) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

c) organizării expertizei anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului, discutării publice a proiectelor elaborate, evaluării riscurilor instituţionale de corupţie;

d) modului de formare şi de administrare a finanţelor publice;

e) participării societăţii civile şi accesului la informaţie în procesul decizional;

f) accesului la informaţia despre măsurile de prevenire a corupţiei şi rezultatele aplicării lor;

g) sectorului privat al economiei naţionale;

h) prevenirii legalizării veniturilor obţinute ilicit;
i) activităţii politice şi procesului electoral;
j) altor măsuri necesare pentru realizarea scopurilor prezentei legi.
(2) Autorităţile publice adoptă programe proprii în domeniile lor de activitate pentru realizarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei.

Articolul 6. Organizarea activităţii autorităţilor publice şi a funcţionarilor publici

(1) Organizarea activităţii autorităţilor publice şi a funcţionarilor publici se asigură prin reglementările legislaţiei care prevăd:
a) delimitarea strictă a atribuţiilor autorităţilor publice şi ale funcţionarilor acestora, bazată pe principiile transparenţei şi obiectivităţii;
[Art.6 al.(1), lit.a) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
b) controlul ierarhic şi controlul societăţii civile asupra activităţii autorităţilor publice şi a funcţionarilor acestora;
[Art.6 al.(1), lit.b) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
c) perfecţionarea structurii serviciului public şi a procedurii de soluţionare a problemelor ce vizează interesele persoanelor fizice şi juridice;
d) baza materială şi garanţiile sociale pentru desfăşurarea activităţii, în raport cu competenţa şi responsabilităţile aferente funcţiei;
e) stabilirea unor exigenţe speciale, restricţii şi interdicţii, criterii de angajare, de numire şi de promovare în funcţie, necesare excluderii conflictelor de interese, apărării regimului constituţional, a drepturilor şi intereselor legitime ale persoanelor fizice şi juridice;
f) echilibrul adecvat între imunităţile de jurisdicţie acordate diverselor categorii de funcţionari publici.
(2) Exercitarea funcţiilor publice urmează să asigure:
a) stabilirea regulilor de conduită în raport cu specificul exercitării fiecărei funcţii publice sau de demnitate publică;
[Art.6 al.(2), lit.a) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
b) respectarea regulilor deontologice în cadrul autorităţilor publice prin aplicarea măsurilor disciplinare şi de altă natură persoanelor care încalcă normele instituite;
c) cunoaşterea şi respectarea cu stricteţe a actelor normative care reglementează activitatea funcţionarului public, a persoanelor cu funcţii de demnitate publică şi a altor persoane care prestează servicii publice;
[Art.6 al.(2), lit.c) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
d) aprobarea de măsuri care ar înlesni semnalarea de către funcţionarii publici, de persoanele cu funcţii de demnitate publică şi de alte persoane care prestează servicii publice a actelor de corupţie de care au luat cunoştinţă în exerciţiul funcţiei.
[Art.6 al.(2), lit.d) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

Articolul 7. Expertiza anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului, evaluarea riscurilor instituţionale de corupţie

(1) Expertiza anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului este obligatorie.
(2) Expertiza anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului este un proces de evaluare a corespunderii conţinutului lor standardelor anticorupţie naţionale şi internaţionale în vederea identificării normelor care favorizează sau pot favoriza corupţia şi în vederea elaborării de recomandări pentru excluderea efectelor acestora.
(3) Expertiza anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului se efectuează în modul stabilit de Guvern, după următoarele criterii:
a) ponderea, în cuprinsul proiectului, şi eventualul efect al normelor de trimitere şi al normelor de blanchetă;
b) nivelul atribuţiilor de reglementare date în competenţa autorităţilor administraţiei publice;
c) identificarea conflictelor normelor de drept;
d) gradul responsabilităţilor şi atribuţiilor date funcţionarilor publici;
e) evaluarea procedurilor administrative de control (interior sau ierarhic superior);
f) nivelul cerinţelor impuse beneficiarilor de anumite drepturi;
g) gradul de transparenţă a funcţionării autorităţilor publice.
(4) Evaluarea riscurilor instituţionale de corupţie se efectuează în modul stabilit de Guvern, care prevede şi procesul de identificare a factorilor organizatorici, favorizanţi sau capabili de a favoriza corupţia, elaborarea de recomandări în vederea excluderii efectelor riscurilor menţionate.

Articolul 8. Sistemul de achiziţii publice, modul de formare şi de administrare a finanţelor publice

Sistemul de achiziţii publice, modul de formare şi de administrare a finanţelor publice se asigură prin:
a) transparenţa şi publicitatea informaţiilor privind procedurile de achiziţie;
b) utilizarea unor criterii obiective la emiterea deciziilor;
c) garantarea aplicării căilor de atac în caz de încălcare a regulilor sau a procedurilor stabilite;

d) aplicarea unor norme eficiente de contabilitate, de audit şi de control;
e) utilizarea legală şi la destinaţie a patrimoniului public, în condiţii de economicitate şi eficienţă.

Articolul 9. Participarea societăţii civile la prevenirea şi combaterea corupţiei, accesul la informaţie în procesul decizional

(1) Participarea activă a persoanelor şi a grupurilor care nu aparţin sectorului public la prevenirea şi combaterea corupţiei se asigură prin:
a) participare la procesul decizional;
b) acces la informaţiile privind organizarea şi funcţionarea autorităţilor administraţiei publice, privind procesele lor de emitere a deciziilor şi de adoptare a actelor juridice care privesc aceste persoane şi grupuri;
c) publicare de informaţii, de rapoarte periodice despre riscurile de corupţie din cadrul administraţiei publice;
d) informare a societăţii în scopul creării unei atmosfere de intoleranţă faţă de corupţie, precum şi prin implementare a programelor educaţionale;
e) furnizare de către autorităţile administraţiei publice a informaţiilor de interes public şi prestare a serviciilor publice prin mijloace electronice în paginile web oficiale.
(2) Decizia de refuz a pornirii urmăririi penale sau de încetare a acestei urmăriri în caz de corupţie, a cărei verificare a fost iniţiată la sesizare din partea unei persoane fizice ori juridice sau a unei autorităţi competente, se aduce la cunoştinţă iniţiatorului în termen de 15 zile de la data emiterii, conform Codului de procedură penală.
(3) Hotărîrile pronunţate de instanţa de judecată în cauze penale şi contravenţionale ce ţin de corupţie se publică în termen de 30 de zile pe pagina web oficială a instanţei judecătoreşti, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Articolul 10. Cooperarea între sectorul privat şi autorităţile publice

Prevenirea corupţiei cu implicarea sectorului privat urmează să asigure:
a) reducerea dependenţei întreprinzătorilor de presiunea administrativă la eliberarea de licenţe, autorizaţii, permise;
b) promovarea cooperării între subdiviziunile de investigaţie operativă şi persoanele juridice de drept privat;
c) ridicarea responsabilităţii persoanelor juridice de drept privat pentru desfăşurarea corectă, onorabilă şi adecvată a activităţii întreprinzătorilor, astfel încît aceştia să preîntîmpine conflictele de interese şi să încurajeze aplicarea bunelor practici comerciale între întreprinderi, precum şi în relaţiile lor contractuale cu statul;
d) stabilirea unor norme eficiente în domeniul contabilităţii şi auditului în vederea prevenirii corupţiei prin excluderea posibilităţii de ţinere a unei evidenţe contabile neveridice, de înregistrare a unor cheltuieli inexistente, de utilizare a unor acte false, de distrugere intenţionată a evidenţei contabile etc.

Articolul 11. Prevenirea legalizării veniturilor obţinute ilicit

Sistemul de supraveghere a veniturilor trebuie să asigure:
a) declararea veniturilor şi a proprietăţii de către toate persoanele fizice şi juridice;
b) exercitarea regulilor de control al operaţiunilor financiare efectuate de persoane fizice şi juridice, prin sistemul bancar sau în afara lui, în scopul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului, în conformitate cu actele normative în vigoare şi cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte;
c) aplicarea normelor privind declararea, controlul veniturilor şi proprietăţii.
[Art.11 lit.(c) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

Articolul 12. Procesul politic şi procesul electoral

Prevenirea corupţiei în procesul politic şi procesul electoral se asigură prin:
a) stabilirea unor reguli de activitate şi de control al partidelor politice în conformitate cu legislaţia în vigoare;
b) excluderea posibilităţii de exercitare a unei influenţe necuvenite de către factorii interni şi externi, care impun interese de grup la luarea deciziilor;
c) organizarea procesului electoral pe baza apărării principiilor democratice.

Capitolul III
ORGANELE CU ATRIBUŢII DE PREVENIRE ŞI DE COMBATERE A CORUPŢIEI

Articolul 13. Autoritatea abilitată cu executarea prezentei legi

Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei este un organ specializat învestit cu atribuţii de prevenire şi de combatere a actelor de corupţie sau a faptelor de comportament corupţional, în ale cărui obligaţii intră:

Centrul Naţional Anticorupţie este un organ specializat învestit cu atribuţii de prevenire şi de combatere a actelor de corupţie sau a faptelor de comportament corupţional, în ale cărui obligaţii intră:

a) întreprinderea acţiunilor de prevenire, depistare şi de contracarare a corupţiei, efectuarea măsurilor operative de investigaţie şi a măsurilor de urmărire penală privind actele de corupţie;
b) colectarea şi analiza informaţiilor privind faptele de comportament corupţional sau actele de corupţie,colaborarea şi schimbul de informaţii cu autorităţile administraţiei publice, sesizarea organelor competente despre cauzele şi condiţiile care favorizează comiterea de acţiuni ilicite;
c) desfăşurarea activităţilor de prevenire a corupţiei, educarea anticorupţie a cetăţenilor, colaborarea activă cu societatea civilă în vederea propagării în masă a culturii anticorupţie;

d) asigurarea pregătirii, perfecţionării şi reciclării cadrelor;
e) asigurarea protecţiei şi păstrării informaţiei care constituie secret de stat, secret comercial şi secret bancar, alte secrete apărate prin lege, devenite cunoscute în exerciţiul funcţiei;
f) dezvoltarea relaţiilor cu servicii similare străine;
g) elaborarea de propuneri pentru aducerea actelor normative în concordanţă cu reglementările internaţionale în domeniu.

Articolul 14. Alte organe şi persoane abilitate cu atribuţii în domeniul prevenirii şi combaterii corupţiei

(1) Exercită atribuţii de prevenire şi de combatere a corupţiei prin realizarea politicilor şi practicilor în domeniu, în limitele competenţei stabilite de legislaţie:
a) Parlamentul;
b) Preşedintele Republicii Moldova;
c) Guvernul;
d) Procuratura;
e) Serviciul de Informaţii şi Securitate;
f) Curtea de Conturi;
g) alte organe centrale de specialitate ale administraţiei publice şi autorităţile administraţiei publice locale;
h) societatea civilă.

(2) Autorităţile administraţiei publice evaluează periodic instrumentele juridice şi măsurile administrative pentru a determina dacă sînt adecvate prevenirii şi combaterii corupţiei, organizînd, în limitele competenţei:
a) controlul interior asupra respectării de către funcţionarii publici, de persoanele cu funcţii de demnitate publică şi de alte persoane care prestează servicii publice a cerinţelor legislaţiei pentru prevenirea actelor de corupţie;
[Art.14 al.(2), lit.a) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
b) recepţionarea informaţiei din diferite surse (audienţă, scrisori anonime, prin intermediul telefonului de încredere, poştei electronice etc.) referitor la comiterea faptelor de comportament corupţional sau actelor de corupţie de către salariaţi, examinarea administrativă a acestei informaţii şi întreprinderea măsurilor de rigoare, inclusiv prezentarea materialelor respective organului specializat;
c) prezentarea trimestrială la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei a notelor informative privind măsurile întreprinse, inclusiv cele realizate în comun cu alte autorităţi, precum şi a propunerilor de ameliorare a situaţiei existente.
c) prezentarea trimestrială la Centrul Naţional Anticorupţie a notelor informative privind măsurile întreprinse, inclusiv cele realizate în comun cu alte autorităţi, precum şi a propunerilor de ameliorare a situaţiei existente.

(3) Autorităţile administraţiei publice, organizaţiile necomerciale, alţi reprezentanţi ai societăţii civile desfăşoară, separat sau în comun, activităţi în domeniul prevenirii corupţiei prin schimb de informaţii, de experţi, prin cercetarea şi identificarea cauzelor corupţiei, instruirea personalului, organizarea sistematică a campaniilor informaţionale de sensibilizare a populaţiei, realizarea şi difuzarea materialelor publicitare privind riscurile corupţiei, realizarea unor iniţiative social-economice şi prin alte acţiuni în domeniu.

Capitolul IV
RĂSPUNDEREA PENTRU ACTELE DE CORUPŢIE

Articolul 15. Faptele de comportament corupţional

Se consideră fapte de comportament corupţional al persoanelor care cad sub incidenţa prezentei legi:
a) implicarea în activitatea unor alte organe, întreprinderi, instituţii şi organizaţii, indiferent de tipul de proprietate şi forma lor juridică de organizare, în cazul în care faptul acesta nu ţine de competenţa lor, făcînd uz de serviciu, care conduce la conflict de interese;
b) participarea cu drept de vot sau de decizie la examinarea şi soluţionarea problemelor ce vizează interesele lor personale sau interesele persoanelor cu care se află în raporturi de rudenie;
c) acordarea de sprijin, neprevăzut de actele normative, în activitatea de întreprinzător sau de alt gen privat sau calitatea de a fi însărcinat cu afaceri al unor terţi în autoritatea administraţiei publice în care lucrează sau care li se subordonează, sau a cărei activitate o controlează;
d) acordarea fără just temei a preferinţei unor persoane fizice sau juridice la elaborarea şi emiterea deciziei;
e) beneficierea de privilegii pentru a obţine pentru sine sau pentru alte persoane credite şi împrumuturi, procurarea hîrtiilor de valoare, a bunurilor imobiliare şi altor bunuri profitînd de situaţia de serviciu;
f) folosirea ilicită, în interese proprii sau în interesul unor alte persoane, a bunurilor publice puse la dispoziţie pentru exercitarea funcţiei;
g) folosirea informaţiei recepţionate în exercitarea funcţiei în interes personal sau în interesul unor alte persoane în cazul în care această informaţie nu poate fi divulgată;
h) refuzul, în interes personal sau în interesul unor alte persoane, de a acorda persoanelor fizice sau juridice informaţia permisă prin acte normative, tărăgănarea acordării unei astfel de informaţii ori prezentarea intenţionată a unor informaţii eronate sau selective;
i) gestionarea resurselor materiale şi financiare publice contrar destinaţiei lor, în interes propriu sau în interesul unor alte persoane;
j) primirea de la orice persoană fizică sau juridică de cadouri sau avantaje care le pot influenţa corectitudinea în exercitarea funcţiei, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

[Art.15 lit.j) în redacţia LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
[Art.15 lit.k) abrogată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
Articolul 16. Răspunderea pentru actele de corupţie
(1) Subiecţii actelor de corupţie sau ai faptelor de comportament corupţional, persoanele fizice şi persoanele juridice sînt trase la răspundere, în conformitate cu Codul penal, pentru săvîrşirea cu vinovăţie a actelor de corupţie.
[Art.16 al.(1) modificat prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
(2) Sînt acte de corupţie:
a) coruperea activă;
b) coruperea pasivă;
c) traficul de influenţă;
d) luarea de mită;
e) darea de mită;
[Art.16 al.(2), lit.f) abrogată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
(3) Sînt acte conexe actelor de corupţie următoarele acţiuni săvîrşite în legătură directă cu actele de corupţie:
a) abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
b) excesul de putere sau depăşirea atribuţiilor de serviciu;
c) legalizarea veniturilor obţinute din acte de corupţie;
d) împiedicarea înfăptuirii justiţiei;
e) însuşirea de bunuri;
f) cauzarea de daune materiale prin înşelăciune sau prin abuz de încredere;
g) distrugerea sau deteriorarea de bunuri;
h) protecţionismul;
i) falsificarea rezultatelor votării.
j) coruperea alegătorilor;
[Art.16 al.(3) ,lit.j) introdus prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
k) falsul în acte publice;
[Art.16 al.(3), lit.k) introdus prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
l) falsul în documente contabile.
[Art.16 al.(3), lit.l) introdus prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
[Art.16 al.(4) abrogat prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
Articolul 17. Alte forme de răspundere
Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere civilă, disciplinară, contravenţională, după caz, conform legislaţiei în vigoare, inclusiv pentru:
a) comiterea de către persoane fizice sau juridice a unui act de corupţie sau a unui fapt de comportament corupţional, dacă aceste acţiuni nu întrunesc elementele constitutive ale infracţiunii;
b) nerespectarea restricţiilor şi interdicţiilor stabilite de actele normative care reglementează statutul special al funcţionarilor publici, al persoanelor cu funcţii de demnitate publică şi al altor persoane care prestează servicii publice;
[Art.17 lit.b) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
c) încălcarea prevederilor legale referitoare la declararea veniturilor şi a proprietăţii, precum şi a obligaţiilor legale privind conflictul de interese;
[Art.17 lit.c) modificată prin LP277 din 27.12.11, MO25-28/03.02.12 art.85; în vigoare 01.02.12]
[Art.17 lit.c) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
d) nedenunţarea actelor de corupţie de către persoanele care au această obligaţie;
e) neasigurarea realizării măsurilor de prevenire şi de combatere a corupţiei de către persoanele care au asemenea atribuţii;
[Art.17 lit.e) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]
e^1) neasigurarea de către persoanele sau organele competente a măsurilor de protecţie stabilite de lege pentru funcţionarul public care informează cu bună- credinţă despre comiterea actelor de corupţie şi a celor conexe corupţiei, a faptelor de comportament corupţional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor şi a proprietăţii şi despre încălcarea obligaţiilor legale privind conflictul de interese;
[Art.17 lit.e^1) introdusă prin LP277 din 27.12.11, MO25-28/03.02.12 art.85; în vigoare 01.02.12]
f) alte cazuri prevăzute de legislaţie.
Articolul 18. Informarea cu bună-credinţă despre comiterea actelor de corupţie şi a celor conexe corupţiei, a faptelor de comportament corupţional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor şi a proprietăţii şi despre încălcarea obligaţiilor legale privind conflictul de interese
(1) Funcţionarul public care a aflat despre comiterea actelor de corupţie şi a celor conexe corupţiei, a faptelor de comportament corupţional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor şi a proprietăţii şi despre încălcarea obligaţiilor legale privind conflictul de interese are dreptul să informeze cu bună-credinţă despre aceasta, în formă verbală sau scrisă, conducătorul ierarhic superior, structura specializată, conducătorul autorităţii sau al

instituţiei publice, autoritatea abilitată cu controlul veridicităţii informaţiilor din declaraţiile de interese personale, organul de urmărire penală, procurorul, organizaţiile neguvernamentale şi mass-media.

(2) Funcţionarul public care informează cu bună-credinţă despre comiterea actelor de corupţie şi a celor conexe corupţiei, a faptelor de comportament corupţional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor şi a proprietăţii şi despre încălcarea obligaţiilor legale privind conflictul de interese beneficiază de măsurile stabilite de Legea nr. 25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcţionarului public, necesare pentru a asigura protecţia sa.

[Art.18 în redacţia LP277 din 27.12.11, MO25-28/03.02.12 art.85; în vigoare 01.02.12]

[Art.18 modificat prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

Articolul 19. Garanţiile pentru exercitarea atribuţiilor de serviciu

(1) Prevederile referitoare la independenţa îndeplinirii anumitor funcţii nu pot constitui un impediment în tragerea la răspundere în caz de comitere a actelor de corupţie sau de protecţionism.

[Art.19 al.(1) modificat prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

(2) Imunităţile de jurisdicţie în privinţa urmăririi penale constituie un echilibru adecvat, cu posibilitatea cercetării şi judecării efective a actelor de corupţie.

[Art.19 al.(2) modificat prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

Articolul 20. Protecţia de stat juridică şi socială

(1) Autorităţile publice sînt obligate să informeze persoanele fizice şi juridice despre drepturile şi obligaţiile lor, despre organizaţiile şi instituţiile cu funcţii de prevenire şi de combatere a corupţiei.

(2) Victimelor actelor de corupţie li se acordă protecţie şi asistenţă din partea autorităţilor administraţiei publice în limitele competenţei acestora, în conformitate cu prezenta lege şi cu alte acte normative.

Capitolul V
LICHIDAREA CONSECINŢELOR ACTELOR DE CORUPŢIE

Articolul 21. Măsurile de combatere a corupţiei

Autorităţile abilitate cu combaterea corupţiei sînt învestite, conform legislaţiei, cu următoarele atribuţii:

a) efectuarea măsurilor operative de investigaţie;

b) efectuarea urmăririi penale;

c) aplicarea măsurilor procesuale de constrîngere, de siguranţă şi a altor măsuri de securitate;

d) asigurarea confidenţialităţii în procesul penal;

e) aplicarea măsurilor de protecţie de stat pentru asigurarea securităţii participanţilor la proces şi a altor persoane, inclusiv a celor care aduc la cunoştinţă organelor competente sau superiorilor posibila săvîrşire a actelor de corupţie, a actelor conexe acestora sau a faptelor de comportament corupţional;

[Art.21 lit.e) modificată prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

f) aplicarea măsurilor de înlăturare a condiţiilor care au contribuit la săvîrşirea infracţiunilor şi altor încălcări ale legislaţiei, întreprinderea acţiunilor de reparare a prejudiciului;

g) exercitarea asistenţei juridice internaţionale.

Articolul 22. Limitarea acţiunii informaţiilor protejate de stat

Prevederile legislaţiei cu privire la secretul de stat, la secretul comercial, bancar nu pot servi drept obstacol pentru recepţionarea sau ridicarea, de către autorităţile administraţiei publice abilitate cu atribuţii de combatere a corupţiei, a informaţiei în cazul în care există indicii de săvîrşire a unui act de corupţie sau a unui fapt de comportament corupţional. Furnizarea, în condiţiile legii, a unor astfel de informaţii nu poate fi calificată drept divulgare a informaţiilor protejate de stat.

Articolul 23. Înlăturarea consecinţelor actelor de corupţie

(1) În cazul săvîrşirii actelor de corupţie, banii, valorile sau orice alte bunuri care au fost date pentru a determina comiterea infracţiunii sau pentru a-l răsplăti pe infractor ori bunurile dobîndite prin săvîrşirea infracţiunii, dacă nu sînt restituite persoanei vătămate, în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia se confiscă, iar dacă bunurile nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. În toate aceste cazuri, luarea măsurilor asigurătoare este obligatorie.

(2) Deciziile adoptate, contractele încheiate, alte acţiuni sau orice clauză a unei convenţii viciate de un act de corupţie sînt nule din faza lor incipientă şi nu au efect juridic nici pentru una din părţi, indiferent de faptul dacă ele au fost sau nu în cunoştinţă de cauză.

(3) Orice parte la contract al cărei consimţămînt a fost viciat de un act de corupţie poate reclama, în modul stabilit de lege, rezilierea lui, fără a-şi prejudicia dreptul la despăgubiri.

Articolul 23[1]. Responsabilitatea şi repararea prejudiciului

(1) Persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art. 256, 324, 325, 327, 332, 333, 334, 335 din Codul penal are dreptul la repararea acestui prejudiciu în conformitate cu prevederile Codului civil.

(2) După repararea prejudiciului din contul bugetului respectiv, pîrîtul are dreptul de regres faţă de persoana vinovată în mărimea despăgubirii plătite.

[Art.23[1] introdus prin LP245 din 02.12.11, MO25-28/03.02.12 art.77]

Capitolul VI
COOPERAREA INTERNAŢIONALĂ

Articolul 24. Cooperarea şi asistenţa internaţională

(1) Cooperarea internaţională în domeniile de prevenire şi de combatere a corupţiei se desfăşoară pe principiile de asistenţă reciprocă, conform legislaţiei Republicii Moldova, precum şi în baza tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei, alte autorităţi abilitate cu atribuţii de combatere a corupţiei pot efectua, din oficiu sau în baza unei solicitări, expedierea, recepţionarea sau schimbul de informaţii cu servicii străine avînd funcţii similare, pe bază de reciprocitate şi cu condiţia confirmării aceloraşi exigenţe privitor la confidenţialitate, în temeiul acordurilor de cooperare reciprocă.

(2) Centrul Naţional Anticorupţie, alte autorităţi abilitate cu atribuţii de combatere a corupţiei pot efectua, din oficiu sau în baza unei solicitări, expedierea, recepţionarea sau schimbul de informaţii cu servicii străine avînd funcţii similare, pe bază de reciprocitate şi cu condiţia confirmării aceloraşi exigenţe privitor la confidenţialitate, în temeiul acordurilor de cooperare reciprocă.

Capitolul VII
DISPOZIŢII FINALE

Articolul 25

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr.900-XIII din 27 iunie 1996 privind combaterea corupţiei şi protecţionismului, cu modificările şi completările ulterioare.

Articolul 26

Guvernul, în termen de 2 luni:

- va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;
- va aduce în concordanţă cu prezenta lege actele sale normative;
- va asigura revizuirea de către autorităţile administraţiei publice centrale a actelor lor normative;
- va întreprinde alte măsuri de punere în aplicare a prezentei legi, de studiere şi de aplicare a acesteia de către subiectele de drept.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.90-XVI. Chişinău, 25 aprilie 2008.

2. LEGE Nr. 1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Naţional Anticorupţie*

http://lex.justice.md/md/344902/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege stabileşte cadrul juridic, principiile de activitate, atribuţiile, obligaţiile şi drepturile Centrului Naţional Anticorupţie, precum şi condiţiile serviciului în organele lui.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Centrul Naţional Anticorupţie

(1) Centrul Naţional Anticorupţie (denumit în continuare Centru) este un organ specializat în prevenirea şi combaterea corupţiei, a actelor conexe corupţiei şi a faptelor de comportament corupţional.

(2) Centrul este persoană juridică de drept public, finanţat integral din bugetul de stat, dispune de conturi trezoreriale, de ştampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova şi de alte atribute necesare.

(3) Centrul este un organ apolitic, nu acordă asistenţă şi nu sprijină niciun partid politic.

(4) Centrul este independent în activitatea sa şi se supune doar legii. Centrul dispune de independenţă organizaţională, funcţională şi operaţională în condiţiile stabilite de lege.

Articolul 2. Cadrul juridic

(1) Cadrul juridic al activităţii Centrului îl constituie Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative, precum şi tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Prezenta lege se completează cu prevederile Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, ale Legii nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică, ale legislaţiei muncii, cu reglementările de drept comun civile, administrative sau penale, după caz, în măsura în care nu contravin legislaţiei speciale ce reglementează activitatea angajaţilor Centrului.

Articolul 3. Principiile de activitate

Centrul îşi desfăşoară activitatea pe principiile:

a) legalităţii;

b) independenţei;

c) imparţialităţii;
d) aplicării prioritare a metodelor de prevenire a corupţiei faţă de cele de combatere;
e) respectării drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului;
f) oportunităţii;
g) îmbinării metodelor şi mijloacelor publice şi secrete de activitate;
h) îmbinării conducerii unipersonale şi colegiale;
i) colaborării cu alte autorităţi publice, cu organizaţii obşteşti şi cu cetăţeni.

Capitolul II
ATRIBUŢIILE, OBLIGAŢIILE ŞI DREPTURILE CENTRULUI

Articolul 4. Atribuţiile Centrului

(1) În atribuţiile Centrului intră:

a) prevenirea, depistarea, cercetarea şi curmarea contravenţiilor şi infracţiunilor de corupţie şi a celor conexe corupţiei, precum şi a faptelor de comportament corupţional;

[Art.4 al.(1), lit.b) abrogată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

c) prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului, în condiţiile Legii nr. 190-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului;

d) efectuarea expertizei anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum şi a altor iniţiative legislative prezentate în Parlament, în vederea corespunderii lor cu politica statului de prevenire şi combatere a corupţiei.

e) asigurarea desfăşurării evaluării riscurilor de corupţie în cadrul autorităţilor şi instituţiilor publice prin instruire şi consultare, monitorizare şi analiză a datelor referitoare la evaluarea riscurilor de corupţie, precum şi coordonarea elaborării şi executării planurilor de integritate.

(2) Atribuţiile Centrului sînt exhaustive şi nu pot fi modificate sau completate decît prin lege.

Articolul 5. Obligaţiile Centrului

În executarea atribuţiilor, Centrul este obligat:

a) să activeze în strictă conformitate cu Constituţia Republicii Moldova, cu prezenta lege şi cu alte acte normative;

b) să întreprindă acţiuni speciale de investigaţii în conformitate cu legislaţia;

c) să întreprindă acţiuni de prevenire şi combatere a corupţiei, a actelor conexe corupţiei şi a faptelor de comportament corupţional, date în competenţa sa, inclusiv prin efectuarea expertizei anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum şi a altor iniţiative legislative prezentate în Parlament, cu respectarea principiilor, criteriilor şi procedurii de efectuare a acesteia;

d) să efectueze urmărire penală în cazul infracţiunilor a căror contracarare ţine de competenţa sa;

e) să efectueze proceduri în cazul contravenţiilor administrative, atribuite competenţei sale;

f) să întreprindă acţiuni în vederea reparării prejudiciilor cauzate statului prin infracţiuni a căror contracarare ţine de competenţa sa;

g) să primească şi să înregistreze declaraţii, comunicări, sesizări şi alte informaţii privind infracţiunile, să le verifice în conformitate cu legislaţia;

h) să asigure securitatea activităţii şi protecţia angajaţilor săi în executarea obligaţiilor de serviciu;

i) să asigure pregătirea, reciclarea şi perfecţionarea cadrelor;

j) să ţină, în conformitate cu legislaţia, evidenţa persoanelor supuse serviciului militar care sînt în serviciul Centrului în calitate de colaboratori;

k) să asigure protecţia şi păstrarea informaţiei care constituie secret de stat, bancar şi comercial, precum şi a altor secrete apărate prin lege, care au devenit cunoscute în executarea atribuţiilor. Această informaţie poate fi prezentată altor autorităţi publice în condiţiile legii.

l) să prezinte anual Parlamentului şi Guvernului, pînă la data de 31 martie, raportul privind desfăşurarea activităţii sale. Raportul anual se publică pe pagina web a Centrului cu o lună înainte de a fi transmis Parlamentului şi Guvernului. În caz de necesitate, Parlamentul sau Guvernul poate cere prezentarea unor rapoarte suplimentare privind activitatea Centrului.

Articolul 6. Drepturile Centrului

În exercitarea atribuţiilor şi obligaţiilor, Centrul are dreptul:

[Art.6 lit.a)-b) abrogate prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

c) să dispună de izolator de urmărire penală în condiţiile legii;

d) să întocmească procese-verbale privind contravenţiile ce ţin de competenţa sa;

e) să solicite şi să primească de la autorităţile publice, de la persoanele juridice şi fizice documente, înscrisuri, informaţii şi date necesare pentru exercitarea atribuţiilor de prevenire şi analiză a actelor de corupţie şi a celor conexe, precum şi de examinare a cererii sau a comunicării despre contravenţiile sau infracţiunile ce ţin de competenţa sa, înregistrate în modul stabilit;

[Art.6 lit.e) modificată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

f) să efectueze expertize criminalistice şi de altă natură, precum şi cercetări ce ţin de competenţa sa, să solicite autorităţilor publice, întreprinderilor, organizaţiilor şi instituţiilor de stat antrenarea de specialişti şi experţi la verificări sau expertize, la elucidarea unor probleme de specialitate;

g) să efectueze fotografierea, înregistrarea audio şi video, dactiloscopia şi înregistrarea persoanelor reţinute sau ţinute sub arest, conform legislaţiei;

h) să iniţieze acţiuni de citare în faţa instanţei de judecată în conformitate cu legislaţia;

i) să participe la elaborarea şi perfecţionarea cadrului legislativ vizînd prevenirea şi combaterea infracţiunilor de corupţie, a celor conexe corupţiei şi a faptelor de comportament corupţional;

j) să solicite şi să primească din partea autorităţilor publice suportul informaţional şi consultativ necesar pentru efectuarea expertizei anticorupţie a proiectelor de acte legislative şi a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum şi a altor iniţiative legislative prezentate în Parlament;

k) să înainteze, conform legii, sesizări privind înlăturarea cauzelor şi condiţiilor care au favorizat comiterea de infracţiuni a căror contracarare ţine de competenţa sa;

l) să folosească mijloacele de informare în masă pentru stabilirea circumstanţelor în care s-au comis infracţiunile, precum şi pentru urmărirea persoanelor care se eschivează de la urmărire penală şi judecată.

Capitolul III
ORGANIZAREA ACTIVITĂŢII CENTRULUI

Articolul 7. Organizarea activităţii Centrului

(1) Centrul este un organ unitar, centralizat şi ierarhic, constituit din aparat central şi subdiviziuni teritoriale.

(2) Centrul este independent în elaborarea programului de activitate şi în exercitarea funcţiilor sale.

(3) Structura şi efectivul-limită ale Centrului, numărul şi reşedinţa subdiviziunilor teritoriale şi raza lor de activitate se aprobă de către Guvern la propunerea directorului Centrului.

[Art.7 al.(3) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

(4) Centrul este persoană juridică, dispune de un cont trezorerial şi de alte atribute necesare.

[Art.7 al.(4) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(5) Subdiviziunile teritoriale sînt conduse de şefi, numiţi în funcţie în bază de concurs de directorul Centrului. Concursul se organizează şi se desfăşoară în modul stabilit de Guvern.

[Art.7 al.(5) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

(6) Şef de subdiviziune teritorială poate fi numită persoana care are o vechime în muncă în organele de drept de cel puţin 5 ani şi posedă calităţile profesionale şi organizatorice necesare.

Articolul 8. Numirea şi eliberarea din funcţie
a directorului Centrului

(1) Centrul este condus de un director, numit în funcţie de Preşedintele Republicii Moldova, la propunerea Prim-ministrului, pe un termen de 4 ani.

[Art.8 al.(1) în redacţia LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

(2) Funcţia de director este incompatibilă cu orice altă activitate remunerată.

(3) Candidatul la funcţia de director este selectat pe bază de concurs organizat de Comisia juridică, numuri şi imunităţi a Parlamentului.

(4) Candidatul la funcţia de director trebuie să întrunească următoarele cerinţe:

a) deţine cetăţenia Republicii Moldova şi este domiciliat pe teritoriul ei;

b) are capacitate deplină de exerciţiu;

c) are studii superioare juridice;

d) are o vechime în muncă în domeniul juridic de cel puţin 10 ani;

e) se bucură de o reputaţie ireproşabilă;

f) nu este şi nu a fost în ultimii 2 ani membru al vreunui partid politic;

g) nu are antecedente penale;

h) cunoaşte limba de stat;

i) este apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuţiilor

[Art.8 al.(5)-(7) abrogate prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

[Art.8 al.(7) modificat prin LP93 din 19.04.13, MO91/20.04.13 art.300]

(8) Directorul Centrului se eliberează din funcţie de Preşedintele Republicii Moldova la propunerea Prim-ministrului.

[Art.8 al.(8) în redacţia LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

[Art.8 al.(8) modificat prin LP93 din 19.04.13, MO91/20.04.13 art.300]

[Art.8 al.(9) abrogat prin LP93 din 19.04.13, MO91/20.04.13 art.300]

(10) În exercitarea atribuţiilor sale, directorul este asistat de doi adjuncţi, numiţi în funcţie de Guvern la propunerea directorului. Adjuncţii directorului Centrului trebuie să întrunească cerinţele stabilite la alin. (4). Eliberarea din funcţie a adjunctului directorului se aprobă de Guvern la propunerea directorului.

[Art.8 al.(10) în redacţia LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

[Art.8 al.(10) modificat prin LP93 din 19.04.13, MO91/20.04.13 art.300]

Articolul 9. Atribuţiile directorului

Directorul:

a) organizează şi asigură activitatea Centrului, inclusiv a subdiviziunilor lui teritoriale şi a Colegiului, şi este responsabil de exercitarea atribuţiilor Centrului;

b) stabileşte şi repartizează atribuţiile adjuncţilor, şefilor de subdiviziuni din aparatul central şi teritoriale;

c) participă la şedinţele Guvernului;

[Art.9 lit.c) în redacţia LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

d) aprobă schema de încadrare a aparatului central şi a subdiviziunilor teritoriale în conformitate cu structura şi în limitele efectivului aprobate de Guvern;

[Art.9 lit.d) modificată prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

e) aprobă planurile de finanţare în limita alocaţiilor prevăzute în legea bugetului de stat pe anul respectiv şi le înaintează Ministerului Finanţelor spre coordonare;

[Art.9 lit.e) în redacţia LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

f) aprobă regimul de ordine interioară al Centrului;

g) emite, în temeiul şi în vederea executării legii, ordine, dispoziţii şi instrucţiuni;

h) organizează selectarea, repartizarea şi instruirea cadrelor;

i) asigură regimul de conspiraţie şi confidenţialitate;

j) acordă grade angajaţilor Centrului;

k) emite ordine de numire şi de eliberare din funcţie;

l) stimulează şi sancţionează disciplinar angajaţii conform actelor legislative;

m) reprezintă Centrul în relaţiile cu alte autorităţi publice din ţară şi cu organe similare din alte state, iniţiază şi semnează, în condiţiile legii, acorduri de cooperare cu instituţii similare din alte state;

[Art.9 lit.m) modificată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

n) abrogă sau modifică ordinele, deciziile, hotărîrile şi dispoziţiile conducătorilor de subdiviziuni teritoriale în cazul necorespunderii lor legii şi altor acte normative.

Articolul 10. Colegiul Centrului

(1) Conducerea colegială a Centrului este exercitată de către Colegiul Centrului. Din componenţa Colegiului Centrului fac parte: directorul, adjuncţii lui, şefii subdiviziunilor Centrului (cu statut de direcţie generală), procurorul anticorupţie, preşedintele Comisiei Naţionale de Integritate, un reprezentant al comisiei parlamentare de profil care este şi reprezentant al fracţiunii de opoziţie, un reprezentant desemnat de Guvern, un reprezentant al sindicatului Centrului, un reprezentant al societăţii civile selectat prin concurs public de către comisia parlamentară de profil, un reprezentant al Consiliului Civil.

[Art.10 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) Colegiul Centrului se întruneşte trimestrial în şedinţe ordinare sau, după caz, în şedinţe extraordinare, care pot fi convocate la propunerea membrilor săi.

(3) Atribuţiile Colegiului Centrului sînt:

a) aprobarea Regulamentului de activitate al Colegiului Centrului;

[Art.10 al.(3), lit.a) modificată prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

b) aprobarea politicilor de dezvoltare strategică a Centrului;

c) aprobarea indicatorilor de performanţă în activitatea Centrului;

d) aprobarea planurilor de activitate şi aprecierea periodică a rezultatelor activităţii Centrului;

e) emiterea avizului asupra raportului de activitate a Centrului, care se anexează la raport;

f) aprobarea Regulamentului de activitate al Serviciului Prevenirea şi Combaterea Spălării Banilor din cadrul Centrului;

[Art.10 al.(3), lit.f) modificată prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

g) elaborarea recomandărilor cu privire la modul de organizare a activităţii Centrului;

h) exercitarea altor atribuţii prevăzute de prezenta lege.

Articolul 11. Finanţarea şi asigurarea tehnico-materială

(1) Finanţarea şi asigurarea tehnico-materială a Centrului se efectuează de la bugetul de stat şi trebuie să acopere costul estimativ al tuturor activităţilor sale, astfel încît acesta să exercite efectiv, eficient şi plenar activităţile sale.

(2) Bugetul Centrului se aprobă de Parlament nu mai tîrziu de 1 iulie şi se remite Guvernului pentru includerea acestuia în proiectul bugetului de stat pentru anul bugetar următor.

[Art.11 în redacţia LP49 din 22.03.13, MO82/12.04.13 art.260]

Capitolul IV
ANGAJAREA ÎN CADRUL CENTRULUI

Articolul 12. Angajaţii Centrului

(1) Colaborator al Centrului este persoana angajată în funcţie prin concurs în organele acestuia, învestită cu drepturi şi obligaţii pentru exercitarea atribuţiilor Centrului, căreia i se acordă grad special, în modul stabilit de prezenta lege.

[Art.12 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) În cadrul Centrului activează funcţionari publici, supuşi reglementărilor Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, şi personal contractual, care desfăşoară activităţi auxiliare, supus reglementărilor legislaţiei muncii.

[Art.12 al.(2) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

[Art.12 al.(2) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(3) La încadrarea în serviciu şi ulterior în fiecare an, colaboratorul Centrului este obligat să prezinte, în condiţiile legii, declaraţie cu privire la venituri şi proprietate.

Articolul 13. Condiţiile de angajare

(1) Pot fi angajaţi în cadrul Centrului cetăţeni ai Republicii Moldova care posedă limba de stat, sînt apţi după calităţile individuale şi profesionale, au studii superioare economice sau juridice, a căror stare a sănătăţii le permite să exercite obligaţiile conform funcţiilor deţinute. Pentru funcţionarii publici şi angajaţii Centrului, cu excepţia efectivului de subofiţeri, este obligatorie posedarea studiilor superioare corespunzătoare activităţii subdiviziunii în care urmează a fi angajaţi.

[Art.13 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) Nu poate fi angajată într-o funcţie pentru care se conferă grad special persoana în vîrstă de peste 40 de ani.
[Art.13 al.(3) abrogat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
(4) Pentru a fi angajat în cadrul Centrului, candidatul trece un control special, o testare a aptitudinilor psihologice pentru exercitarea atribuţiilor şi o testare la detectorul comportamentului simulat (poligraf) în conformitate cu prevederile Legii nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008.
(5) La angajare în serviciu, colaboratorii sînt supuşi înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii, în conformitate cu legislaţia.
(6) Candidatul care a susţinut concursul urmează să fie angajat în funcţie numai după exprimarea în scris a acordului cu privire la:
a) testarea integrităţii sale profesionale şi monitorizarea stilului său de viaţă în conformitate cu prevederile art.14 din prezenta lege;
b) testarea periodică a menţinerii aptitudinilor psihologice necesare exercitării atribuţiilor;
c) testarea la detectorul comportamentului simulat (poligraf) în timpul efectuării controlului periodic sau selectiv al activităţii de serviciu, în conformitate cu prevederile Legii nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).
Articolul 13[1]. Perioada de probă
(1) La angajarea unei persoane în cadrul Centrului, acesteia i se poate stabili o perioadă de probă de 6 luni. Perioada de probă nu va include perioada aflării angajatului în concediu medical sau alte perioade în care acesta a absentat de la serviciu din motive întemeiate, confirmate documentar.
(2) Clauza privind perioada de probă trebuie să fie prevăzută în ordinul de angajare. În lipsa acestei clauze, se consideră că angajatului nu i s-a stabilit o perioadă de probă.
(3) Pe durata activităţii angajatului nu poate fi stabilită decît o singură perioadă de probă.
(4) Perioada de probă are drept scop integrarea angajatului în activitatea Centrului, formarea sa profesională sub aspect practic, cunoaşterea specificului şi a exigenţelor Centrului, precum şi verificarea cunoştinţelor, abilităţilor şi aptitudinilor sale profesionale în procesul de exercitare a funcţiei.
(5) Nu se aplică perioada de probă persoanei numite într-o funcţie de conducere.
(6) În perioada de probă, activitatea angajatului se desfăşoară sub îndrumarea unui mentor. În calitate de mentor este desemnat un angajat experimentat din cadrul aceleiaşi subdiviziuni în care a fost angajat debutantul.
(7) Cu cel puţin 18 zile lucrătoare înainte de expirarea perioadei de probă, se iniţiază procedura de evaluare a activităţii angajatului, care constă în evaluarea nivelului de cunoaştere a specificului şi a exigenţelor din activitatea Centrului, a experienţei practice obţinute, a comportamentului manifestat în îndeplinirea sarcinilor şi atribuţiilor stipulate în fişa de post pentru a se determina dacă acesta a susţinut sau nu perioada de probă.
(8) Procedura de evaluare a activităţii angajatului privind susţinerea perioadei de probă se stabileşte printr-un act normativ al Centrului.
[Art.13[1] introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
Articolul 14. Testarea integrităţii profesionale
(1) Testarea integrităţii profesionale reprezintă o metodă de verificare periodică a modului de respectare a obligaţiilor profesionale sau de conduită de către angajaţii Centrului, precum şi de identificare, evaluare şi înlăturare a vulnerabilităţilor şi a riscurilor care determină angajatul Centrului să comită acte de corupţie, acte conexe corupţiei sau fapte de comportament corupţional ori să admită influenţe necorespunzătoare în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu, constînd în crearea situaţiilor virtuale, similare celor cu care se confruntă personalul în exercitarea atribuţiilor de serviciu, materializate prin operaţiuni disimulate, circumstanţiate de comportamentul acestuia, în vederea stabilirii reacţiei şi conduitei adoptate.
(2) Testarea integrităţii profesionale este efectuată de Serviciul de Informaţii şi Securitate cu autorizarea procurorului.
(3) Rezultatul testării integrităţii profesionale se remite Colegiului disciplinar al Centrului, care va examina comportamentul angajatului Centrului manifestat în cadrul testului de integritate profesională şi, după caz, va lua o decizie de aplicare a sancţiunii disciplinare prevăzute la art. 33 alin. (9). Rezultatul testării integrităţii profesionale a directorilor adjuncţi se remite comisiei parlamentare de profil, care va examina comportamentul manifestat în cadrul testului de integritate profesională şi va decide asupra existenţei motivului de demitere din funcţie.
[Art.14 al.(3) modificat prin LP93 din 19.04.13, MO91/20.04.13 art.300]
(4) Materialele care fixează comportamentul angajaţilor Centrului pe parcursul desfăşurării testului de integritate profesională se păstrează:
a) în cazul rezultatului pozitiv al testului de integritate profesională – pînă la constatarea rezultatului testului de către Colegiul disciplinar;
b) în cazul rezultatului negativ al testului de integritate profesională – pînă la rămînerea irevocabilă a hotărîrii instanţei de judecată, dacă decizia Colegiului disciplinar este contestată, sau pînă la expirarea termenului de prescripţie de contestare în instanţa de judecată.
Articolul 15. Monitorizarea stilului de viaţă
(1) Monitorizarea stilului de viaţă al angajatului Centrului se efectuează de către subdiviziunea de securitate internă a Centrului pentru identificarea corespunderii:
a) nivelului de trai al angajatului Centrului cu nivelul legal de remunerare a acestuia şi a persoanelor împreună cu care duce un trai comun;
b) conduitei angajatului Centrului cu exigenţele de conduită ireproşabilă, stabilite în Codul de conduită al

angajatului Centrului, aprobat de Guvern.

[Art.15 al.(1), lit.b) modificată prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

(2) Procedura de desfăşurare a monitorizării stilului de viaţă al angajatului Centrului se stabileşte prin act departamental al Centrului.

(3) Rezultatul monitorizării stilului de viaţă al angajatului Centrului se remite Colegiului disciplinar al Centrului, care va examina materialele prezentate şi, după caz, va lua o decizie de aplicare a sancţiunii disciplinare prevăzute la art. 33 alin. (8).

Articolul 16. Restricţii

(1) Nu poate fi angajată în organele Centrului persoana cu antecedente penale, inclusiv stinse, fie absolvită de răspundere penală printr-un act de amnistie, fie declarată, în modul stabilit, ca incapabilă sau limitată în capacitatea de exerciţiu.

(2) Angajatul Centrului nu este în drept:

a) să exercite o altă funcţie remunerată, cu excepţia activităţii didactice, ştiinţifice sau de creaţie;

b) să desfăşoare personal sau prin intermediul unui terţ activitate de întreprinzător;

c) să fie membru al organului de conducere al unei întreprinderi;

d) să fie împuternicitul sau reprezentantul unui terţ în organele Centrului;

e) să utilizeze în alte scopuri decît cele de serviciu mijloacele financiare, tehnico-materiale, informaţionale şi alte bunuri ale statului, precum şi informaţia de serviciu;

f) să facă uz de serviciu în interesul unor partide, altor organizaţii social-politice, unor asociaţii obşteşti, inclusiv sindicale, şi comunităţi religioase;

g) să fie membru al unei formaţiuni politice sau să participe la colectarea de fonduri pentru activitatea unei formaţiuni politice, de asemenea să acorde sprijin logistic candidaţilor la funcţii de demnitate publică.

[Art.16 al.(2), lit.g) introdusă prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(3) Angajatul Centrului este obligat să transmită în administrare fiduciară unei alte persoane, pe perioada serviciului în organele Centrului, cota sa (pachetul de acţiuni) în capitalul social al întreprinderii, în modul stabilit de lege.

(4) În cazul în care a încălcat prevederile prezentului articol şi a comis vreo acţiune incompatibilă cu funcţia deţinută în Centru, angajatul este concediat, indiferent de vechimea acţiunii.

Articolul 17. Legitimaţia de serviciu şi uniforma

(1) Angajatul Centrului primeşte legitimaţie de serviciu, jeton şi sigiliu personal de un model şi în ordinea stabilită de Centru.

[Art.17 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) Legitimaţia de serviciu confirmă dreptul colaboratorului de port şi deţinere a armei din dotare şi a mijloacelor speciale, alte drepturi şi împuterniciri acordate prin legislaţie. Colaboratorii Centrului poartă uniformă care se atribuie gratuit. Modelul uniformei, însemnele, normele de asigurare cu uniformă sînt aprobate de Guvern. Regulile de port al uniformei sînt stabilite de directorul Centrului.

[Art.17 al.(2) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

[Art.17 al.(2) în redacţia LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Capitolul V
ACORDAREA GRADELOR SPECIALE

Articolul 18. Gradele speciale

(1) Colaboratorii sînt ofiţeri şi subofiţeri. Lor li se conferă următoarele grade speciale:

a) plutonier;

b) plutonier major;

c) locotenent;

d) locotenent major;

e) căpitan;

f) maior;

g) locotenent-colonel;

h) colonel;

i) general-maior;

j) general-locotenent;

k) general-colonel.

(2) Efectivul de colaboratori şi gradele speciale care le corespund sînt următoarele:

a) efectivul de subofiţeri: plutonier şi plutonier major;

b) efectivul de ofiţeri inferiori: locotenent, locotenent major şi căpitan;

c) efectivul de ofiţeri superiori: maior, locotenent-colonel şi colonel;

d) efectivul de comandă suprem: general-maior, general-locotenent şi general-colonel.

(3) Lista funcţiilor din cadrul Centrului şi gradele speciale ce le corespund se stabilesc de Guvern.

[Art.18 al.(3) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

(4) Gradele speciale conferite colaboratorilor Centrului sînt echivalente gradelor speciale corespunzătoare din alte domenii de activitate, cu excepţia gradelor de calificare ale funcţionarilor publici.

[Art.18 al.(4) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(5) Gradele speciale se acordă pe viaţă. La pensionare, gradului special se adaugă cuvintele “în retragere”.

Articolul 19. Condiţiile generale de acordare
a gradelor speciale

(1) Gradele speciale se acordă personal, luîndu-se în considerare concluziile comisiei speciale, creată prin ordinul directorului, referitoare la calificarea şi nivelul de pregătire profesională ale angajatului, vechimea în muncă şi funcţia, alte condiţii stabilite de prezenta lege.

(2) Gradele speciale de la gradul de general-maior în sus, precum şi gradul special pentru director se acordă de Preşedintele Republicii Moldova.

(3) Gradele speciale de pînă la gradul de colonel inclusiv se acordă de către director.

(4) Gradele speciale se clasifică în grade speciale iniţiale şi grade speciale ulterioare.

(5) La numire în funcţia pentru care se prevede grad special de la cel de maior în sus, iniţial se poate conferi un grad special nu mai înalt de gradul de maior în cazul în care persoana nu a deţinut grad special sau grad militar mai înalt.

(6) Gradele speciale ulterioare se acordă succesiv, în corespundere cu gradul special prevăzut de funcţia deţinută, la expirarea termenului stabilit de deţinere a gradului special precedent.

(7) Prin derogare de la prevederile alin. (6), pentru merite deosebite în exercitarea atribuţiilor de serviciu, pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter deosebit, gradul special ulterior poate fi acordat, prin decizie a directorului, înainte de termen, la expirarea a nu mai puţin de jumătate din termenul de vechime stabilit pentru gradul special propus spre acordare, iar gradul mai înalt decît cel prevăzut pentru funcţia deţinută poate fi acordat la expirarea unui termen şi jumătate în gradul precedent. Gradul special ulterior sau gradul special mai înalt decît cel prevăzut pentru funcţia deţinută poate fi acordat înainte de termen numai o dată în întreaga perioadă de aflare în serviciul pentru care se prevăd grade speciale.

(8) Gradele speciale ulterioare de pînă la cel de colonel inclusiv pot fi acordate şi în perioada de studii în instituţii de învăţămînt de profil (cu îndreptarea Centrului) în conformitate cu funcţia deţinută pînă la începutul studiilor. După absolvirea instituţiei de învăţămînt sau a doctoranturii, următorul grad special se acordă indiferent de funcţia deţinută anterior.

(9) Se interzice stabilirea unui alt mod de acordare a gradelor speciale decît cel prevăzut în prezenta lege.

Articolul 20. Acordarea gradelor speciale iniţiale

(1) Gradul special iniţial de plutonier se acordă la angajare în cadrul Centrului şi la numire în funcţia ce corespunde gradului special de plutonier sau de plutonier major.

(2) Gradul special de locotenent se acordă angajaţilor cu studii superioare, numiţi în funcţia ce corespunde gradului special începînd cu cel de locotenent în sus.

(3) Persoanei angajate în organul Centrului şi numită în funcţie care are grad militar sau grad special al unei alte autorităţi publice i se acordă gradul special corespunzător gradului militar sau special pe care îl deţine.

(4) Condiţiile de corespundere a gradelor militare şi speciale gradelor speciale ale Centrului se stabilesc de Guvern.

[Art.20 al.(4) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

Articolul 21. Jurămîntul

(1) În termen de 10 zile de la data conferirii gradului special iniţial, colaboratorul depune următorul jurămînt:

"Încadrîndu-mă în serviciul Centrului Naţional Anticorupţie, jur credinţă poporului Republicii Moldova. Jur să respect cu stricteţe Constituţia, celelalte legi ale ţării, să apăr drepturile şi libertăţile cetăţeanului, să îndeplinesc conştiincios obligaţiile de serviciu.

Jur să suport cu destoinicie greutăţile, să fiu cinstit, curajos şi vigilent, să aplic toate cunoştinţele mele la diminuarea corupţiei în Republica Moldova, să păstrez cu stricteţe secretul de stat şi altă informaţie oficială cu accesibilitate limitată, care îmi vor deveni cunoscute în activitatea de serviciu. Dacă încalc acest jurămînt, voi purta răspunderea prevăzută de lege ".

(2) Modul de depunere a jurămîntului este stabilit de directorul Centrului.

Articolul 22. Termenele de deţinere a gradelor speciale

(1) Se stabilesc următoarele termene de deţinere a gradelor speciale:

a) plutonier - 1 an;
b) locotenent - 2 ani;
c) locotenent major - 3 ani;
d) căpitan - 3 ani;
e) maior - 4 ani;
f) locotenent-colonel - 4 ani.

(2) Pentru gradul special de plutonier major şi gradele speciale de la colonel în sus nu se stabilesc termene de deţinere.

(3) Pentru colaboratorii cu studii superioare care exercită serviciul în cadrul Centrului în specialitatea specifică activităţii Centrului termenul de deţinere a gradului special de locotenent este de un an.

(4) Gradul special ulterior corespunzător funcţiei deţinute se acordă după expirarea termenului de deţinere a gradului precedent, cu excepţia cazurilor prevăzute la art. 19 alin. (7).

(5) În calculul termenului de aflare în grad special nu se includ următoarele perioade:

a) de aflare în concediu parţial plătit pentru îngrijirea copilului cu vîrsta de pînă la 3 ani;
b) de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului cu vîrsta de pînă la 6 ani;
c) de retrogradare din gradul special.

[Art.22 al.(5) introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Articolul 23. Limita de vîrstă

(1) Colaboratorii se află în serviciul Centrului în următoarele limite de vîrstă:

a) de la plutonier la căpitan - 50 de ani;

b) de la maior la colonel - 55 de ani;

c) general-maiorul - 60 de ani;

d) general-locotenentul şi general-colonelul - 65 de ani.

(2) Funcţionarii publici şi personalul tehnic se află în serviciul Centrului în limita de vîrstă prevăzută de legislaţie.

(3) Persoanele supuse serviciului militar, angajate în cadrul Centrului în calitate de colaboratori, se scot de la evidenţa militară, conform legislaţiei, şi se includ în statele de personal ale Centrului.

Articolul 24. Neacordarea în termen a gradului special ulterior

Nu se acordă grad special ulterior colaboratorului:

a) în privinţa căruia există concluzia negativă a comisiei de acordare a gradelor speciale;

b) sancţionat disciplinar - pînă la ridicarea sancţiunii;

c) în a cărui privinţă se efectuează anchetă de serviciu pentru încălcare a disciplinei de serviciu sau care se află sub urmărire penală ca învinuit - pînă la închiderea anchetei de serviciu sau clasarea cauzei penale (cu excepţia înlăturării răspunderii penale în baza actului de amnistie) sau pînă la pronunţarea sentinţei de achitare. În cazul neconfirmării învinuirii de încălcare a disciplinei de serviciu, clasării cauzei penale pe criterii de reabilitare, pronunţării sentinţei de achitare, gradul special ulterior se acordă începînd cu ziua apariţiei temeiului de acordare.

Articolul 24[1]. Categoriile de calificare

(1) Conferirea categoriilor de calificare colaboratorilor Centrului are drept scop aprecierea şi stimularea perfecţionării profesionale, îmbunătăţirea calităţii şi eficienţei muncii, sporirea responsabilităţii în exercitarea atribuţiilor de serviciu, precum şi aplicarea unui sistem de motivare a colaboratorilor.

(2) În funcţie de pregătirea profesională, de vechimea în muncă, de cunoştinţele teoretice şi abilităţile practice, se stabilesc următoarele categorii de calificare pentru colaboratorii Centrului:

a) specialist de categoria II;

b) specialist de categoria I;

c) specialist de categorie superioară.

(3) Modul şi condiţiile de conferire a categoriilor de calificare colabo-ratorilor Centrului, precum şi de acordare a adeverinţelor şi insignelor aferente acestora, se stabilesc printr-un act normativ al Centrului.

[Art.24[1] introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Capitolul VI
SERVICIUL ÎN CADRUL CENTRULUI

Articolul 25. Drepturile angajatului

(1) În exercitarea obligaţiilor de serviciu, angajatul Centrului, în limita împuternicirilor funcţiei pe care o deţine, are dreptul:

a) să primească informaţia şi materialele necesare îndeplinirii obligaţiilor, avînd autorizaţia conducătorului structurii specializate;

[Art.25 al.(1), lit.a) modificată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

b) să ia cunoştinţă de documentele care stabilesc drepturile şi obligaţiile sale, de criteriile de apreciere a calităţii serviciului;

c) să ia decizii şi/sau să participe la elaborarea proiectelor de hotărîri;

d) să înainteze propuneri de perfecţionare a activităţii Centrului;

e) să participe la concurs pentru a ocupa o funcţie vacantă în cadrul Centrului;

f) să ia cunoştinţă de materialele din dosarul personal, de avize şi de alte documente referitoare la activitatea sa şi să prezinte lămuriri pentru a fi anexate la acest dosar;

g) să-şi ridice nivelul de profesionalitate din mijloacele Centrului prevăzute în acest scop;

h) să solicite efectuarea unei anchete de serviciu pentru a contesta informaţiile care îl lezează în demnitate şi în drepturi;

i) să participe la adunările din cadrul Centrului;

j) să dispună de armă din dotare şi să aplice forţa fizică, mijloacele speciale şi arma din dotare în modul şi în cazurile prevăzute de prezenta lege;

k) să beneficieze de asigurare financiară, materială, medicală, de pensie şi de alte tipuri de asigurări prevăzute de legislaţie.

(2) Angajatul Centrului beneficiază şi de alte drepturi prevăzute de lege.

Articolul 26. Obligaţiile angajatului Centrului

(1) Angajatul Centrului este obligat:

a) să respecte Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege şi alte acte normative;

b) să asigure respectarea şi apărarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului;

c) să execute ordinele şi dispoziţiile legale ale şefilor;

d) să respecte Regulamentul de ordine interioară al Centrului, modul de utilizare a informaţiei de serviciu, instrucţiile, alte regulamente şi acte normative;

e) să păstreze secretul de stat, alte secrete apărate de lege şi să nu divulge informaţia care i-a devenit cunoscută în

exerciţiul funcţiunii, inclusiv informaţia referitoare la viaţa personală, la onoarea şi demnitatea persoanei.

f) să consemneze în registrul special ţinut de subdiviziunea de securitate internă încercările terţilor de a-l influenţa în exercitarea atribuţiilor de serviciu şi să informeze în scris directorul;

g) să asigure integritatea tuturor documentelor şi materialelor primite şi gestionate în exerciţiul funcţiei;

[Art.26 al.(1), lit.g) introdusă prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

h) să nu se lase influenţat în luarea deciziilor de către persoane sau structuri din interiorul sau din afara instituţiei, iar comportamentul său, atît în timpul serviciului cît şi în viaţa privată, să fie legal, rezervat, respectuos şi să demonstreze disponibilitate.

[Art.26 al.(1), lit.h) introdusă prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) Obligaţiile de serviciu ale angajatului sînt prevăzute în instrucţia de serviciu aprobată de director.

(3) Se consideră exerciţiu al funcţiunii:

a) executarea prevederilor actelor normative ale Centrului şi ale autorităţilor publice care ţin de activitatea acestuia;

b) executarea ordinelor şi dispoziţiilor emise de superiori, în limitele competenţei, cu excepţia celor evident nelegitime;

c) îndeplinirea obligaţiilor de serviciu în timpul sau în afara orelor de program în caz de necesitate stringentă, studiul în instituţii de învăţămînt cu îndreptare din partea Centrului;

d) participarea la întruniri, exerciţii, competiţii şi la alte activităţi al căror iniţiator ori participant este Centrul;

e) participarea la acţiunile de prevenire şi lichidare a consecinţelor calamităţilor naturale, avariilor sau catastrofelor;

f) apărarea vieţii, sănătăţii, onoarei şi demnităţii proprii şi ale altor persoane;

g) deplasarea (tur-retur) la serviciu, executarea misiunii de serviciu sau aflarea la tratament;

h) aflarea în calitate de ostatic în legătură cu executarea atribuţiilor de serviciu;

i) dispariţia fără veste - pînă la declararea dispariţiei fără veste sau declararea morţii în modul stabilit de legislaţie;

j) alte acţiuni declarate de instanţa de judecată ca fiind săvîrşite în executarea atribuţiilor de serviciu.

Articolul 27. Atestarea

(1) Atestarea colaboratorilor Centrului se efectuează în scopul evaluării performanţelor profesionale ale acestora prin determinarea nivelului de realizare a obiectivelor trasate, de manifestare a abilităţilor profesionale, în scopul sporirii calităţii şi a eficienţei muncii prestate, prin determinarea responsabilităţii în exercitarea atribuţiilor de serviciu în vederea aprecierii rezultatelor obţinute, a corespunderii cu funcţia deţinută şi a identificării necesităţilor de dezvoltare profesională şi de promovare.

(2) Atestarea se efectuează în baza următoarelor criterii:

a) cunoştinţe şi aptitudini folosite în exercitarea funcţiei deţinute;

b) activism şi spirit de iniţiativă;

c) perfecţionare pe plan profesional şi implementarea practicilor avansate;

d) elaborarea şi implementarea metodelor performante de lucru;

e) nivel adecvat de cultură juridică;

f) posedarea limbilor de circulaţie internaţională;

g) manifestarea iniţiativei personale şi principialitate în luarea deciziilor;

h) creativitate şi comunicare;

i) capacitate de organizare eficientă a muncii şi de asumare a răspunderii pentru rezultatele ei.

(3) Atestarea colaboratorilor se efectuează o dată la 4 ani.

(4) Nu se supun atestării colaboratorii care au comis acţiuni ce fac obiectul unei cercetări de serviciu sau care se află sub urmărire penală. Atestarea acestora se va efectua după finalizarea cercetării de serviciu sau după pronunţarea deciziei organului competent privind încetarea urmăririi penale sau achitarea.

(5) Pentru organizarea procesului de atestare, prin ordinul directorului Centrului se creează Comisia de atestare care are statut permanent. Şedinţele Comisiei sînt deliberative dacă la ele sînt prezenţi 2/3 din membrii ei. Deciziile Comisiei se adoptă în lipsa colaboratorilor supuşi atestării, în mod deschis, luîndu-se în considerare fişele de atestare şi interviurile, cu majoritatea simplă a voturilor membrilor prezenţi la şedinţă.

(6) În funcţie de rezultatele atestării, Comisia decide asupra corespunderii sau necorespunderii colaboratorului cu funcţia deţinută. Decizia Comisiei se aduce la cunoştinţă colaboratorului vizat imediat după adoptare.

(7) Modul şi condiţiile de atestare a colaboratorilor Centrului se stabilesc printr-un act normativ al Centrului.

(8) Procedura de evaluare a performanţelor profesionale ale funcţionarilor publici este stabilită prin Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public.

[Art.27 în redacţia LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Articolul 27[1]. Detaşarea

(1) Colaboratorul Centrului poate fi detaşat la o organizaţie internaţională, misiune diplomatică, autoritate publică, organizaţie, întreprindere sau instituţie pentru o perioadă de cel mult 2 ani, care poate fi prelungită prin acordul părţilor.

(2) Colaboratorul poate refuza detaşarea ce implică schimbarea localităţii de domiciliu dacă se află în una dintre următoarele situaţii:

a) detaşarea se face pe o funcţie inferioară celei deţinute;

b) detaşarea se face într-o localitate în care nu i se asigură condiţii de trai;

c) graviditate;

d) îşi creşte singur copilul minor;
e) starea de sănătate, dovedită cu certificat medical, face contraindicată detaşarea;
f) este singurul întreţinător de familie;
g) la expirarea perioadei prevăzute la alin. (1);
h) în alte situaţii temeinic justificate.
(3) În perioada detaşării, colaboratorul îşi păstrează locul de muncă şi beneficiază de drepturile stabilite de prezenta lege şi de alte acte normative.
(4) Dacă drepturile salariale aferente funcţiei pentru care este detaşat colaboratorul sînt inferioare celor deţinute anterior, diferenţa va fi plătită de Centru.
(5) Colaboratorul care refuză detaşarea ce implică schimbarea localităţii de domiciliu fără a avea motivele specificate la alin. (2) poate fi eliberat din funcţie din cadrul Centrului.
[Art.27[1] introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
Articolul 28. Condiţiile şi limitele aplicării forţei fizice,
mijloacelor speciale şi armei din dotare
(1) Colaboratorii Centrului au dreptul, după o pregătire corespunzătoare, să deţină şi să folosească arme din dotare şi mijloace speciale în limita şi în modul stabilit de lege.
[Art.28 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
[Art.28 al.(2) -(12) abrogate prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
Articolul 29. Responsabilitatea angajaţilor
Pentru activităţi nelegale, angajaţii Centrului poartă răspundere disciplinară, civilă, contravenţională sau penală în conformitate cu legislaţia.
Articolul 30. Contestarea acţiunilor angajaţilor
Contestările acţiunilor întreprinse de angajaţii Centrului prin care cetăţenii sînt lezaţi în drepturile, libertăţile şi interesele lor legitime sînt examinate şi soluţionate conform legislaţiei.
Articolul 31. Repararea daunei cauzate de angajaţi
În cazul în care angajaţii Centrului încalcă drepturile, libertăţile şi interesele legitime ale persoanelor juridice şi fizice, Centrul trebuie să ia măsuri pentru restabilirea lor în drepturi şi pentru repararea daunei în conformitate cu legislaţia.
Articolul 32. Stimularea angajaţilor
(1) Pentru îndeplinirea conştiincioasă a obligaţiilor de serviciu, angajaţii pot fi stimulaţi prin:
a) exprimare de mulţumiri;
b) premiere;
c) dar de preţ;
d) acordare a Diplomei de Onoare a Centrului Naţional Anticorupţie;
e) decorare cu insignele: “Eminent al Centrului Naţional Anticorupţie” sau “Colaborator de onoare al Centrului Naţional Anticorupţie”;
f) anulare, înainte de termen, a unei sancţiuni disciplinare.
(2) Pentru merite deosebite în exercitarea atribuţiilor de serviciu, pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter deosebit, angajatului Centrului i se poate acorda gradul special ulterior înainte de termen sau un grad mai înalt decît cel prevăzut pentru funcţia deţinută, în condiţiile stabilite la art. 19 alin. (7).
(3) Pentru vitejie în exerciţiul funcţiunii în vederea asigurării securităţii economice a Republicii Moldova, pentru alte merite deosebite faţă de Patrie, angajaţii pot fi propuşi spre decorare cu distincţii de stat sau spre acordare de titluri onorifice ale Republicii Moldova în conformitate cu legislaţia.
(4) Regulamentul privind conferirea Diplomei de Onoare a Centrului Naţional Anticorupţie, a insignelor „Eminent al Centrului Naţional Anticorupţie”, „Colaborator de Onoare al Centrului Naţional Anticorupţie” şi a altor însemne faleristice se aprobă de directorul Centrului, conform legislaţiei.
[Art.32 al.(4) în redacţia LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
Articolul 33. Răspunderea disciplinară
(1) Încălcarea obligaţiilor profesionale, disciplinei de serviciu, conduitei profesionale a angajaţilor Centrului se examinează de către Colegiul disciplinar.
(2) Colegiul disciplinar este constituit din:
a) un reprezentant al subdiviziunii securitate internă;
b) un reprezentant al subdiviziunii resurse umane;
c) un reprezentant al sindicatului Centrului;
d) un reprezentant al serviciului juridic al Centrului;
e) doi reprezentanţi ai Consiliului Civil;
f) un reprezentant al mediului academic.
(3) Colegiul disciplinar îşi desfăşoară activitatea în baza unui regulament aprobat de director. Colegiul disciplinar raportează semestrial directorului despre activitatea sa.
(4) Directorul Centrului intentează procedura disciplinară la cererea subdiviziunii securitate internă sau a şefului direct al angajatului Centrului.
[Art.33 al.(4) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]
(5) În timpul examinării cauzei disciplinare, participarea angajatului Centrului în privinţa căruia s-a intentat o procedură disciplinară este obligatorie. Dacă angajatul lipseşte în mod nejustificat, Colegiul disciplinar poate să

decidă examinarea cauzei disciplinare în lipsa lui.

(6) Angajatul Centrului în privinţa căruia s-a intentat o procedură disciplinară are dreptul ori i se poate solicita să dea explicaţii în faţa Colegiului disciplinar personal sau asistat de un avocat.

(7) Sancţiunea disciplinară se aplică prin ordin al directorului, în baza deciziei majorităţii membrilor Colegiului disciplinar, în termen de 6 luni de la constatarea faptei, dar nu mai tîrziu de un an de la comiterea ei.

(8) Pentru încălcarea obligaţiilor profesionale, a disciplinei de serviciu, a conduitei profesionale, angajatului Centrului îi pot fi aplicate următoarele sancţiuni:

a) avertisment;

b) mustrare;

c) retrogradare în grad special ori în funcţie;

d) preîntîmpinare asupra corespunderii parţiale serviciului;

e) eliberare din serviciu.

(9) În cazul în care cauza disciplinară s-a intentat în legătură cu faptele, circumstanţele constatate ca urmare a testării integrităţii profesionale, efectuată în conformitate cu art. 14, Colegiul disciplinar propune ca sancţiune eliberarea din serviciu.

Capitolul VII
ÎNCETAREA SERVICIULUI ÎN CADRUL CENTRULUI

Articolul 34. Temeiurile încetării serviciului

(1) Serviciul în cadrul Centrului încetează în caz de eliberare ori deces.

(2) Eliberarea poate avea loc:

a) în caz de demisie;

[Art.34 al.(2), lit.a) în redacţia LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

b) pentru limită de vîrstă;

c) la expirarea contractului individual de muncă;

d) în caz de transfer în o altă autoritate publică;

e) în cazul alegerii într-o funcţie electivă în o altă autoritate publică;

f) în cazul lichidării subdiviziunii Centrului sau reducerii statelor de funcţie în cadrul subdiviziunii Centrului;

g) în cazul incapacităţii de îndeplinire a atribuţiilor constatate prin examen medical de specialitate;

h) din cauza necorespunderii funcţiei deţinute constatate de comisia de atestare, în cazul lipsei unei funcţii inferioare vacante sau respingerii funcţiei propuse;

h^1) în cazul nesusţinerii perioadei de probă;

[Art.34 al.(2), lit.h1) introdusă prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

i) pentru încălcarea gravă sau încălcarea sistematică a disciplinei;

j) în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art. 14;

k) în legătură cu tăinuirea unor fapte care împiedică angajarea în serviciu;

l) pentru comiterea unei infracţiuni şi condamnare prin sentinţă judecătorească definitivă;

m) în cazul rămînerii definitive a actului de constatare prin care s-a stabilit emiterea/adoptarea de către angajatul Centrului a unui act administrativ sau încheierea unui act juridic cu încălcarea dispoziţiilor legale privind conflictul de interese;

n) în cazul retragerii cetăţeniei Republicii Moldova;

o) în alte cazuri prevăzute de legislaţie.

(3) Nu se admite eliberarea angajatului în timpul aflării lui în concediu de odihnă sau concediu medical, cu excepţia cazului prevăzut la alin.(2) lit.h).

Articolul 35. Indemnizaţiile în cazul eliberării din serviciu

(1) În cazul eliberării din serviciu în temeiul art.34 alin.(2) lit.b), g) sau în cazul pensionării, colaboratorul primeşte o indemnizaţie unică pentru vechime în muncă în cadrul Centrului, după cum urmează:

[Art.35 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

a) de la 2 la 10 ani - 5 salarii medii lunare;

b) de la 10 la 15 ani - 10 salarii medii lunare;

c) de la 15 la 20 de ani - 15 salarii medii lunare;

d) de peste 20 de ani - 20 de salarii medii lunare.

(2) Indemnizaţia unică a colaboratorului decorat cu distincţie de stat în perioada serviciului din cadrul Centrului se majorează cu 2 salarii medii lunare.

Capitolul VIII
PROTECŢIA DE STAT JURIDICĂ ŞI SOCIALĂ

Articolul 36. Protecţia juridică

(1) Angajatul Centrului este persoană inviolabilă şi se află sub protecţia statului. Persoana, onoarea şi demnitatea lui sînt ocrotite de lege.

(2) Urmărirea penală a angajaţilor Centrului se exercită de către procuror.

[Art.36 al.(2) modificat prin LP106 din 03.05.13, MO109/10.05.13 art.342]

(3) Pentru a-şi apăra drepturile şi interesele, angajatul are dreptul să se adreseze în instanţă judecătorească.

(4) Colaboratorul nu poartă răspundere pentru dauna materială şi fizică adusă infractorului din cauza nesubordonării sau opunerii de rezistenţă din partea acestuia în timpul reţinerii.

Articolul 37. Inadmisibilitatea imixtiunii în activitatea

angajatului

(1) În exercitarea atribuţiilor, angajatul se subordonează numai şefului său nemijlocit şi direct. Nimeni altcineva nu are dreptul de a interveni în activitatea angajatului.

[Art.37 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) În caz de primire din partea şefului sau a altor persoane cu funcţie de răspundere a unor ordine sau indicaţii ce vin în contradicţie cu legea, angajatul este dator să se călăuzească de lege.

(3) Cerinţele angajatului Centrului adresate cetăţenilor şi persoanelor cu funcţie de răspundere şi acţiunile întreprinse de el se consideră legitime atît timp cît organul sau persoana cu funcţie de răspundere, împuternicite să exercite controlul asupra activităţii lui şi asupra respectării legalităţii în timpul acestei activităţi, nu demonstrează contrariul.

Articolul 38. Dreptul la risc profesional

(1) Nu constituie infracţiune acţiunea colaboratorului săvîrşită într-o situaţie de risc profesional justificat, chiar şi în prezenţa elementelor constitutive pentru care este prevăzută răspundere disciplinară, administrativă sau penală.

(2) Riscul este considerat justificat dacă acţiunea decurge în mod obiectiv din informaţia, faptele şi circumstanţele cunoscute colaboratorului, iar scopul legitim nu poate fi atins prin acţiuni ce nu ar implica riscul, iar colaboratorul a întreprins toate măsurile posibile pentru a preîntîmpina consecinţele negative.

Articolul 39. Asigurarea cu pensii

Pensionarea angajaţilor Centrului se efectuează în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Articolul 40. Protecţia socială

(1) Protecţia socială a funcţionarului public angajat în cadrul Centrului se efectuează în conformitate cu Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public şi cu Legea nr. 289-XV din 22 iulie 2004 privind indemnizaţiile pentru incapacitate temporară de muncă şi alte prestaţii de asigurări sociale.

[Art.40 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) În cazul decesului colaboratorului în exerciţiul funcţiunii, familia lui şi persoanele întreţinute de el primesc un ajutor unic echivalent cu mijloacele băneşti de întreţinere pe 10 ani ale defunctului în ultima lui funcţie în organele Centrului. Minorilor care au fost întreţinuţi de cel decedat li se acordă un ajutor lunar suplimentar echivalent cu suma medie a salariului lunar al acestuia în ultima lui funcţie, pînă la atingerea vîrstei de 18 ani.

[Art.40 al.(2) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(3) Dacă în exerciţiul funcţiunii colaboratorului i se cauzează vătămare a integrităţii corporale care îl fac incapabil să-şi exercite atribuţiile de serviciu, lui i se acordă un ajutor unic echivalent cu mijloacele băneşti de întreţinere pe 5 ani în ultima lui funcţie din cadrul Centrului şi i se mai acordă timp de 10 ani diferenţa dintre salariul mediu lunar din ultima lui funcţie şi cuantumul pensiei.

[Art.40 al.(3) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(4) Dacă i se cauzează o vătămare a integrităţii corporale care are urmări mai uşoare decît cele prevăzute la alin.(3), colaboratorului i se acordă un ajutor unic echivalent cu 5 salarii medii lunare.

[Art.40 al.(4) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(5) Prejudiciul cauzat bunurilor colaboratorului sau celor ale rudelor lui apropiate în legătură cu exercitarea atribuţiilor sale de serviciu în cadrul Centrului se repară integral.

[Art.40 al.(5) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(6) Acordarea de ajutor şi repararea prejudiciilor se efectuează de la bugetul de stat, cu drept de regres împotriva persoanelor culpabile.

(7) Ajutorul se acordă în temeiul hotărîrii instanţei de judecată sau deciziei organelor de urmărire penală ori a procurorului în cazul clasării dosarului penal sau al suspendării urmăririi penale.

(8) Angajatul Centrului neasigurat cu locuinţă de serviciu are dreptul la compensarea cheltuielilor pentru închirierea (subînchirierea) unei locuinţe în cuantumul prevăzut de contractul de închiriere (subînchiriere) a locuinţei, dar care nu poate depăşi salariul lui de funcţie.

(9) Angajatul Centrului are dreptul la compensarea cheltuielilor de transport folosit în legătură cu exercitarea atribuţiilor de serviciu.

(10) Colaboratorul Centrului beneficiază de următoarele prestaţii sociale:

a) indemnizaţie pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obişnuite sau de accidente nelegate de muncă, sau în legătură cu protezarea ortopedică;

b) prestaţie de asigurări sociale pentru prevenirea îmbolnăvirilor (carantină);

c) indemnizaţie de maternitate, inclusiv pentru soţia aflată la întreţinerea colaboratorului;

d) indemnizaţie unică la naşterea copilului;

e) indemnizaţie pentru creşterea copilului pînă la împlinirea vîrstei de 3 ani;

f) indemnizaţie pentru îngrijirea copilului bolnav în vîrstă de pînă la 7 ani;

g) ajutor de deces.

[Art.40 al.(10) în redacţia LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(11) Pentru colaboratorii Centrului, calculul indemnizaţiilor prevăzute la alin. (10) lit. a)–c) din prezentul articol se face în temeiul art. 43 alin. (2) lit. c) din prezenta lege. Mărimea indemnizaţiei prevăzute la alin. (10) lit. d) din prezentul articol se stabileşte anual prin legea bugetului de stat. Baza de calcul al indemnizaţiilor prevăzute la alin. (10) lit. e) şi f) din prezentul articol este similară cu cea a prestaţiilor corespunzătoare prevăzute în Legea nr. 289-XV din 22 iulie 2004 privind indemnizaţiile pentru incapacitate temporară de muncă şi alte prestaţii de asigurări sociale. Mărimea indemnizaţiei prevăzute la alin. (10) lit. g) se stabileşte în temeiul alin. (2) din prezentul articol.

[Art.40 al.(11) introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(12) Plata indemnizaţiilor prevăzute pentru colaboratorii Centrului se face la locul efectuării serviciului, din bugetul de stat.

[Art.40 al.(12) introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Articolul 40[1]. Ocrotirea sănătăţii şi asistenţa medicală

(1) Colaboratorii Centrului au dreptul la asistenţă medicală şi la tratament medical (ambulatoriu şi staţionar) din contul statului în modul stabilit de Guvern.

(2) Colaboratorii Centrului care s-au pensionat pentru limită de vîrstă sau pentru vechime în muncă şi colaboratorii aflaţi în incapacitate de a-şi îndeplini atribuţiile, fapt constatat prin examen medical de specialitate, au dreptul, în mod gratuit, o dată la 3 ani, la bilete de tratament balneo-sanatorial.

(3) Acordarea biletelor de tratament balneosanatorial se efectuează în conformitate cu Legea nr. 190-XV din 8 mai 2003 cu privire la veterani.

[Art.40[1] introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Articolul 41. Asigurarea obligatorie

(1) Angajaţii Centrului sînt asiguraţi obligatoriu de la bugetul de stat şi din alte surse prevăzute în acest scop.

(2) Pentru colaboratori, suma asigurată se plăteşte:

[Art.41 al.(2) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

a) în caz de deces al asiguratului în exerciţiul funcţiunii sau în decursul unui an de după eliberare din organele Centrului din cauza vătămării integrităţii corporale, contuziilor, bolilor contractate în exerciţiul funcţiunii - moştenitorilor lui în cuantum de 10 salarii medii lunare calculate pentru ultimul an;

b) în cazul stabilirii gradului de invaliditate contractată în exerciţiul funcţiunii sau în decursul unui an de la eliberare din organele Centrului a colaboratorului asigurat:

- în cuantum de 7,5 salarii medii lunare - invalidului de gradul I;
- în cuantum de 5 salarii medii lunare - invalidului de gradul II;
- în cuantum de 2,5 salarii medii lunare - invalidului de gradul III;

[Art.41 al.(2), lit.b) modificată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

c) în cazul vătămării grave a integrităţii corporale în exerciţiul funcţiunii - în cuantum egal cu mijloacele băneşti de întreţinere anuală şi în cazul vătămării medii a integrităţii corporale în exerciţiul funcţiunii - în cuantum egal cu mijloacele băneşti de întreţinere semestrială.

(3) Mijloacele băneşti de întreţinere anuală a colaboratorului se calculează conform ultimei funcţii din cadrul Centrului şi includ toate drepturile băneşti cuvenite în anul producerii cazului asigurat.

[Art.41 al.(3) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(4) Alte condiţii de asigurare obligatorie a angajatului Centrului se stabilesc în contractul încheiat între Centru şi organizaţia de asigurare.

Articolul 42. Retribuirea muncii angajaţilor Centrului

(1) Pentru serviciul în cadrul Centrului, colaboratorul primeşte salariu lunar, raţie alimentară şi echipament.

[Art.42 al.(1) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(2) Salariul lunar al colaboratorului Centrului se constituie din salariul funcţiei, sporul pentru grad special, suplimentul la salariu, calculat în procente, pentru vechimea în muncă, pentru muncă în condiţii deosebite, din alte plăţi, sporuri şi recompense stabilite de legislaţie.

[Art.42 al.(2) modificat prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

(3) Funcţionarii publici din cadrul Centrului sînt remuneraţi în conformitate cu Legea nr. 48 din 22 martie 2012 privind sistemul de salarizare a funcţionarilor publici.

[Art.42 al.(3) în redacţia LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Articolul 42[1]. Calcularea vechimii în muncă/ stagiului de cotizare pentru stabilirea pensiilor

(1) Vechimea în muncă/stagiul de cotizare pentru stabilirea pensiilor angajaţilor Centrului se calculează în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne nr. 1544-XII din 23 iunie 1993 şi cu Legea nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.

(2) Perioada de serviciu în cadrul Centrului în calitate de colaborator al subdiviziunii specializate cu risc sporit pentru viaţă şi sănătate se include în vechimea în muncă specială care acordă dreptul la pensie şi se calculează de la coeficientul 1 la 1,5 conform legislaţiei în vigoare.

[Art.42[1] introdus prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

Articolul 43. Concediul

(1) Funcţionarilor publici şi personalului tehnic se acordă concediu conform legislaţiei.

(2) Colaboratorilor se acordă:

a) concediu anual de 35 de zile calendaristice;

[Art.43 al.(2), lit.a) modificată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

b) concediu suplimentar:

de 6 zile calendaristice – pentru vechime în muncă de la 5 ani la 10 ani;

de 12 zile calendaristice – pentru vechimea în muncă de la 10 la 15 ani;

de 18 zile calendaristice – pentru vechime în muncă de peste 15 ani;

[Art.43 al.(2), lit.b) modificată prin LP319 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.154]

c) concediu medical în baza unui certificat eliberat de instituţia medicală. Pentru perioada concediului medical colaboratorului se păstrează salariul mediu lunar.

(3) Angajaţilor Centrului se acordă şi alte concedii în condiţiile legii.

Capitolul IX

CONTROLUL ŞI SUPRAVEGHEREA

Articolul 44. Controlul şi supravegherea activităţii Centrului

(1)Activitatea Centrului este supusă monitorizării din partea societăţii, supravegherii parlamentare şi controlului autorităţii judiciare în limitele competenţelor stabilite.

(2) Controlul şi supravegherea modului în care angajaţii Centrului în exerciţiul funcţiunii respectă legea este exercitat de procuratură în condiţiile legii.

(3) Auditul public extern al utilizarii mijloacelor bugetare alocate pentru întreţinerea Centrului îl efectuează Curtea de Conturi.

Capitolul X

DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 45

Guvernul:

a) va asigura, în conformitate cu legislaţia în vigoare, plasarea în cîmpul muncii a lucrătorilor disponibilizaţi în legătură cu crearea Centrului;

b) în termen de 2 luni:

- va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;
- va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;
- va asigura aducerea actelor normative ale ministerelor şi departamentelor în concordanţă cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Nr. 1104-XV. Chişinău, 6 iunie 2002

3. Hotărîre de Parlament nr.154 – Aprobarea Strategiei naţionale anticorupţie pe anii 2011-2015 din 21.07.2011

http://lex.justice.md/md/340429/

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se aprobă Strategia naţională anticorupţie pe anii 2011–2015 cuprinsă în anexă.

Art. 2. – Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei hotărîri, va elabora şi va prezenta Parlamentului spre examinare Planul de acţiuni pentru realizarea Strategiei naţionale anticorupţie pe anii 2011–2013.

Art. 3. – La data intrării în vigoare a prezentei hotărîri, se abrogă Hotărîrea Parlamentului nr. 421-XV din 16 decembrie 2004 pentru aprobarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei şi Planului de acţiuni pentru realizarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 13–16, art. 58), cu modificările şi completările ulterioare.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 154. Chişinău, 21 iulie 2011.

Anexă

STRATEGIA NAŢIONALĂ ANTICORUPŢIE PE ANII 2011–2015

Capitolul I

DESCRIEREA SITUAŢIEI

Corupţia a constituit o preocupare permanentă pe plan intern, fapt care a impus autorităţilor publice şi diverselor grupuri sociale active promovarea proceselor şi mecanismelor de prevenire şi de combatere a fenomenului, pornind de la declaraţii generale formulate în discursurile şi în alte intervenţii publice ale oficialilor de cel mai înalt rang,

continuînd prin campanii de educare civică şi de propagare a intoleranţei faţă de fenomenul vizat, avînd ca finalităţi dosare intentate, aduse în faţa justiţiei.

Tematica anticorupţie s-a aflat pe agenda permanentă a relaţiilor externe ale Republicii Moldova, fiind abordată aparte în cadrul proceselor de promovare şi de evaluare a reformelor.

Importanţa acordată domeniului a fost pusă în evidenţă prin menţiuni exprese în acordurile bilaterale încheiate cu Uniunea Europeană, precum şi în documentele de cooperare cu Consiliul Europei, ONU, NATO şi cu alte organisme internaţionale, majoritatea evaluărilor externe privind implementarea reformelor democratice în Republica Moldova conţinînd recomandări ce vizează necesitatea sporirii şi a eficientizării eforturilor anticorupţie.

Toate programele de guvernare au compartimente dedicate prevenirii şi combaterii corupţiei, prioritătile stabilite anterior materializîndu-se în Strategia naţională de prevenire şi combatere a corupţiei, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 421-XV din 16 decembrie 2004.

Strategia naţională de prevenire şi combatere a corupţiei a fost implementată prin intermediul a 4 planuri de acţiuni consecutive pentru anii 2005, 2006, 2007–2009 şi 2010. În perioada de implementare a acestei strategii, Guvernul a beneficiat de asistenţă externă considerabilă pentru implementarea programelor anticorupţie.

În cadrul Planului Preliminar de Ţară[1], guvernul SUA a alocat 24,7 milioane dolari pentru promovarea reformelor de reducere a corupţiei în domeniile: justiţie, ocrotire a sănătăţii, administraţie fiscală, administraţie vamală, organe ale afacerilor interne, precum şi pentru optimizarea activităţii Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei (CCCEC).

[1] Hotărîrea Guvernului nr. 32 din 11 ianuarie 2007 „Pentru aprobarea Programului de acţiuni privind implementarea Planului Preliminar de Ţară al Republicii Moldova în cadrul Programului SUA „Provocările Mileniului”.

Un alt proiect anticorupţie important a fost Proiectul comun al Comisiei Europene şi Consiliului Europei împotriva corupţiei, spălării banilor şi finanţării terorismului în Republica Moldova (MOLICO), în valoare de 3,5 milioane euro, o componentă a căruia a avut drept obiectiv susţinerea implementării Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a corupţiei.

Printre succesele implementării strategiei nominalizate se numără: elaborarea şi actualizarea cadrului normativ anticorupţie; demararea procesului de expertizare anticorupţie a proiectelor de acte normative; demararea procesului de evaluare a riscurilor de corupţie în majoritatea autorităţilor publice; consolidarea parteneriatului între autorităţile publice şi societatea civilă, extinderea colaborării internaţionale în domeniu.

Cu toate acestea, succesele nu au condus la realizarea corespunzătoare a scopului şi a obiectivelor strategiei, fiind necesar un nou document de politici în acest domeniu, bazat pe identificarea obiectivă a riscurilor instituţionale şi a necesităţilor.

Concluziile unor cercetări şi rapoarte privitoare la corupţie relevă însă că acest fenomen continuă să submineze stabilitatea politică a Republicii Moldova, încrederea societăţii în sistemul politic şi în cel judiciar, supremaţia legii, dezvoltarea economică, promovarea investiţiilor străine şi integrarea în comunitatea europeană.

Indicele de Percepere a Corupţiei (IPC), calculat anual de Transparency International (TI), demonstrează că populaţia ţării şi comunitatea internaţională percep Republica Moldova ca pe o ţară în care corupţia este foarte răspîndită. În ultimii 12 ani, valoarea acestui indice pentru Republica Moldova, pe o scară de la 0 la 10, în care valorile mai mici indică o răspîndire mai mare a corupţiei, a înregistrat nivele cuprinse între 2,1 şi 3,3, în anul 2010 indicele fiind estimat cu 2,9 puncte.

Potrivit Barometrului Global al Corupţiei (BGC), realizat, de asemenea, anual de TI, 37% din respondenţii din Republica Moldova au menţionat, în anul 2010, că, în ultimele 12 luni, au oferit mită (media pentru statele CSI fiind de 32%, iar pentru statele UE de 5%). Potrivit aceluiaşi sondaj, pe o scară de la 1 la 5, cele mai corupte sînt considerate a fi: organele afacerilor interne – 4,1, justiţia – 3,9, partidele politice şi funcţionarii publici – 3,8, Parlamentul, educaţia şi sectorul privat – 3,7.

Barometrul Opiniei Publice, efectuat semestrial de Institutul pentru Politici Publice, relevă că, în ultimii 10 ani, corupţia se menţine în topul îngrijorărilor populaţiei, ocupînd locul cinci după problemele preţurilor, sărăciei, viitorului copiilor şi şomajului. Practic, corupţia este prima problemă socială identificată de populaţie în lista preocupărilor sale, ce urmează imediat după problemele ce ţin de supravieţuirea individului şi a familiei sale. În ultimii 10 ani, procentul cetăţenilor mulţumiţi de ceea ce întreprinde conducerea ţării pentru a combate corupţia a fost de la 6% la 17%, constituind în anul 2010 aproximativ 10%. Barometrul Opiniei Publice relevă că societatea consideră lupta împotriva corupţiei una dintre cele mai importante sarcini care stau în faţa Republicii Moldova, pe lîngă dezvoltarea economiei, ridicarea nivelului de trai şi întărirea ordinii în ţară.

Potrivit sondajului realizat de Institutul de Marketing şi Sondaje (IMAS-Inc Chişinău) în anul 2009, 75% din cetăţeni consideră că toţi funcţionarii sau majoritatea lor sînt implicaţi în corupţie, printre cei mai corupţi fiind consideraţi poliţiştii, vameşii, procurorii, judecătorii, miniştrii şi deputaţii. Astfel, populaţia percepe corupţia ca fiind răspîndită în special printre funcţionarii de rang înalt. Un specific al fenomenului corupţiei în Republica Moldova este răspîndirea ei în domeniile sociale, cea mai semnificativă presiune fiind exercitată de cadrele didactice (26–40%) şi de medici (35%). Pentru comparaţie, o presiune mai mare este exercitată de vameşi (45%), de poliţişti (44%), iar o presiune mai mică, de judecători (33%) şi de procurori (27%). Răspîndirea corupţiei în domeniile sociale alimentează percepţia despre nivelul corupţiei în ţară şi duce la creşterea nemulţumirii populaţiei. Toleranţa recunoscută de cetăţeni faţă de actele de corupţie este la fel de înaltă, 37% din respondenţi declarîndu-şi disponibilitatea de a se angaja în acţiuni de corupţie, în cazul în care ar ocupa funcţii publice, iar între 36–44% din respondenţi ar oferi funcţionarilor recompense ilegale. Populaţia se arată relativ optimistă faţă de perspectivele reducerii corupţiei, 66% din respondenţi considerînd că acest lucru este posibil, deşi încrederea în autorităţile publice antrenate în combaterea corupţiei este destul de modestă: Ministerul Afacerilor Interne (MAI) – 8%, procuratura – 6%, instanţele de judecată – 5% şi CCCEC – 15%.

Indicatorii Mondiali de Guvernare (IMG), calculaţi anual de proiectul Băncii Mondiale, includ indicatorul „Controlul asupra corupţiei". Valoarea acestui indicator pentru Republica Moldova s-a aflat în scădere constantă în perioada anilor 1996–2004, de la 55% la 16%. Din anul 2005 pînă în 2007 s-a înregistrat o creştere de la 31% la 35%, urmată de un declin pe parcursul următorilor ani, astfel încît în 2009 indicatorul nominalizat a ajuns la 26%.

Indexul Global al Libertăţii Economice, calculat anual de Heritage Foundation (HF), în perioada anilor 2005–2007 a cunoscut o uşoară ameliorare a scorului libertăţii, de la 57,4 la 58,7, după care s-a aflat în declin, ajungînd în anul 2011 la nivelul de 55,7, motiv pentru care Republica Moldova a fost inclusă în lista statelor cu economie preponderent lipsită de libertate. Răspîndirea corupţiei şi capacităţile reduse ale statului de a o reprima eficient se numără printre cauzele pauperizării populaţiei şi ale stagnării economice.

Concluziile rapoartelor şi ale studiilor naţionale şi internaţionale denotă că reformele anticorupţie aplicate nu s-au soldat cu rezultatele aşteptate de cetăţeni, evidenţiind următoarele probleme şi sectoare vulnerabile în faţa corupţiei: lipsa unui cadru legislativ anticorupţie stabil, coerent şi armonizat la standardele internaţionale; lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legilor; utilizarea redusă a instrumentelor administrative de prevenire şi de combatere a corupţiei; credibilitatea scăzută a populaţiei în prestaţia organelor de drept şi a celor judiciare; activitatea insuficient de transparentă a autorităţilor şi instituţiilor publice, a organizaţiilor politice; lipsa de transparenţă în achiziţiile publice; surse bugetare insuficiente pentru buna activitate a organelor de drept şi a sistemului judiciar; educare şi instruire anticorupţie deficitară a funcţionarilor şi a populaţiei; absenţa de cercetări sectoriale care ar releva amploarea fenomenului corupţiei.

Strategia naţională de dezvoltare pe anii 2008–2011, aprobată prin Legea nr. 295-XVI din 21 decembrie 2007, relevă necesitatea unor măsuri de ordin normativ, organizatoric şi practic pentru a reduce nivelul de corupţie şi pentru a genera o mai mare încredere din partea populaţiei în sectoarele percepute ca fiind cele mai afectate de acest fenomen. Reiterînd consecinţele social-economice nefaste şi stagnarea în dezvoltarea statului, Strategia naţională de dezvoltare califică drept domeniu prioritar prevenirea şi combaterea corupţiei şi a fenomenelor conexe, cum ar fi birocratismul excesiv, protecţionismul, traficul de influenţă, reglementările şi controalele de stat excesive, concurenţa neloială etc.

Planul „Relansăm Moldova”, unul dintre principalele documente care conţine priorităţile de dezvoltare pe termen mediu şi în a cărui bază a fost negociată o asistenţă externă considerabilă şi indispensabilă pentru promovarea reformelor şi asigurarea dezvoltării ţării, prevede aprobarea şi implementarea unei noi strategii anticorupţie.

Obiectivul anticorupţie este inclus în Programul de stabilizare şi relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009–2011, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.790 din 1 decembrie 2009, care a permis deblocarea finanţării externe şi extinderea colaborării cu donatorii străini.

Programul de activitate al Guvernului pentru anii 2011–2014 „Integrarea Europeană: Libertate. Democraţie. Bunăstare” trasează drept prioritate consolidarea sistemului naţional de integritate şi de luptă împotriva corupţiei, stabilind următoarele obiective de guvernare:

- crearea unui cadru legislativ şi instituţional eficient de prevenire şi de combatere a corupţiei în sistemul public;
- optimizarea sistemului de achiziţii publice;
- crearea unui mecanism de cooperare între autorităţile publice, societatea civilă şi partenerii de dezvoltare pentru reducerea fenomenului corupţiei.

În aceste condiţii, cînd voinţa politică de a combate fenomenul corupţiei rămîne ferm declarată, eforturile anticorupţie trebuie să capete o dimensiune nouă, bazată pe experienţa acumulată şi pe continuitatea reformelor instituţionale.

Capitolul II
CAUZELE ŞI CONSECINŢELE CORUPŢIEI

Pentru prevenirea şi combaterea eficientă a corupţiei sînt importante: definirea corectă a fenomenului, identificarea cauzelor şi analiza consecinţelor lui.

În sensul prezentei Strategii, prin corupţie se înţelege utilizarea funcţiei, atribuţiilor ori însărcinărilor încredinţate, proprii sau ale unei alte persoane, în sectorul public sau privat, în scopul obţinerii de bunuri, de avantaje sau de alte foloase necuvenite, pentru sine sau pentru o altă persoană.

În orice societate, manifestarea corupţiei este determinată de o pluralitate complexă de factori economici, instituţionali, de ordin legal, politici, sociali şi morali, iar lupta eficientă împotriva corupţiei necesită o bună înţelegere a fiecărui factor în parte şi a modalităţilor prin care influenţa lui poate fi diminuată.

Bunele practici internaţionale de contracarare a corupţiei au utilizat teoria economică a înţelegerii fenomenului vizat, a cauzelor şi a consecinţelor lui. Potrivit acestei teorii, principala motivaţie a persoanelor care săvîrşesc acte de corupţie este dorinţa de a se îmbogăţi, de a obţine beneficii, foloase sau avantaje. Astfel, din perspectiva teoriei economice, corupţia este o „afacere”, iar persoanele care se angajează în activităţi de corupţie cîntăresc, pe de o parte, avantajele pe care le vor obţine şi le compară, pe de altă parte, cu riscurile la care se expun.

În Republica Moldova practicarea corupţiei rămîne a fi o „afacere convenabilă” atîta timp cît va continua să aducă beneficii considerabile persoanelor corupte fără ca riscurile aferente, în cazul depistării acţiunii lor, să fie prea mari. Dacă profiturile ilicite obţinute din corupţie sînt inestimabile, riscurile ei pot fi clar calculate:

- cercul subiecţilor care pot fi traşi la răspundere este limitat;
- procedura de ridicare a imunităţii de care beneficiază anumite grupe de persoane este disproporţionată în raport cu interesele urmăririi penale, inclusiv în cazul faptelor de corupţie;
- sancţiunile aplicate nu descurajează persoana coruptă, majoritatea reducîndu-se la amenzi a căror valoare nu depăşeşte „cîştigul” realizat din activitate coruptorie, confiscarea veniturilor şi a proprietăţilor obţinute ilicit nefiind aplicată datorită protecţiei oferite de prezumţia constituţională a legalităţii dobîndirii proprietăţii;
- riscul de a pierde locul de muncă nu este prea înalt, deoarece legea penală limitează posibilitatea de a ocupa

anumite funcţii o perioadă, însă nu exclude totalmente posibilitatea persoanei condamnate pentru infracţiuni de corupţie de a rămîne în serviciul public.

Consecinţele nefaste ale corupţiei în Republica Moldova sînt resimţite mai curînd de societate decît de indivizii corupţi, iar practicarea corupţiei oferă beneficii imediate celor corupţi şi periclitează pe termen lung bunăstarea populaţiei, subminînd încrederea societăţii în autorităţile publice şi eficienţa funcţionării democratice a unui stat de drept.

O consecinţă gravă a corupţiei este sărăcia, care, la rîndul ei, sporeşte atractivitatea corupţiei. Pentru a rupe cercul vicios „corupţie-sărăcie-corupţie", abordarea activităţilor anticorupţie trebuie să fie ghidată de intoleranţa faţă de corupţie şi de transformarea acesteia din activitate cu avantaje mari şi riscuri mici într-o activitate cu avantaje mici şi riscuri mari, astfel doar fiind posibilă diminuarea (controlul) fenomenului.

Capitolul III
PRINCIPIILE IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Implementarea prezentei Strategii se întemeiază pe un sistem de principii, descrise în cele ce urmează.

Principiul respectării drepturilor omului. Acţiunile de prevenire şi de combatere a corupţiei vor fi întreprinse cu respectarea plenară a drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, consacrate în legislaţia Republicii Moldova, în instrumentele juridice internaţionale, mai ales în Declaraţia universală a drepturilor omului şi în Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Principiul consolidării sistemului naţional de integritate. Implementarea Strategiei şi elaborarea planurilor de acţiuni vor consolida pilonii pe care se bazează procesul de prevenire şi de combatere a corupţiei în Republica Moldova:

- Parlamentul;
- Preşedintele Republicii Moldova, Guvernul, autorităţile administraţiei publice centrale şi locale;
- organele de drept şi organele de control;
- autoritatea judecătorească;
- societatea civilă: asociaţiile obşteşti, mass-media, sindicatele;
- sectorul privat.

Principiul priorităţii măsurilor de prevenire a corupţiei. Acţiunile de prevenire sînt îndreptate spre înlăturarea sau neutralizarea cauzelor şi a condiţiilor care generează sau favorizează fenomenul corupţiei. Prioritatea măsurilor de prevenire este justificată prin efectele acestora, şi anume: creşterea veniturilor, îmbunătăţirea calităţii serviciilor publice, stimularea încrederii în activitatea anticorupţie şi a participării publicului la această activitate. Mai mult decît atît, măsurile de prevenire sînt lipsite de deficienţele „metodelor de luptă" cum ar fi repulsia socială.

Principiul cooperării cu societatea civilă şi cu organismele internaţionale. La implementarea Strategiei, autorităţile publice urmează să colaboreze în mod deschis, corect şi cît mai eficient cu societatea civilă şi cu organismele internaţionale. Colaborarea este necesară, deoarece efectele nefaste ale corupţiei se extind în mod universal asupra colectivităţilor şi indivizilor, asupra sectorului public şi privat, în plan naţional şi internaţional.

Principiul continuităţii şi realităţii. Diminuarea corupţiei este eficientă doar în cazul implementării unor măsuri continue, focalizate asupra necesităţilor. Acţiunile îndreptate împotriva corupţiei sînt eficiente doar în măsura în care priorităţile şi termenele lor de executare au fost stabilite în mod realist.

Principiul transparenţei. Strategia se implementează în interesul şi spre beneficiul tuturor cetăţenilor şi instituţiilor, astfel încît realizarea ei va fi transparentă la toate etapele.

Principiul consecvenţei şi al coordonării eforturilor. Prevenirea, depistarea, combaterea şi pedepsirea corupţiei se vor efectua prin coordonarea tuturor acestor activităţi, neglijenţa şi inacţiunea în acest sens contribuind la creşterea fenomenului. În baza Strategiei vor fi planificate activităţi complexe, coordonate cu toţi subiecţii interesaţi, care se vor desfăşura plenar şi consecvent de la etapa de pregătire pînă la ultimele etape de implementare. Măsurile anticorupţie se vor corela cu politicile sectoriale şi cu factorii de risc din domeniile vulnerabile.

Capitolul IV
ELEMENTELE-CHEIE ALE STRATEGIEI

Elementele-cheie ale prezentei Strategii sînt: scopul, obiectivele generale şi obiectivele specifice, rezultatele scontate şi priorităţile de acţiune.

Pentru scop şi obiectivele generale sînt specificaţi indicatorii de performanţă (ilustrează schimbarea produsă), iar pentru obiectivele specifice, rezultatele scontate şi priorităţile de acţiune sînt specificaţi indicatorii de progres (ilustrează eforturile cantitative şi calitative depuse la producerea schimbării).

Implementarea priorităţilor de acţiune se va solda cu rezultatele scontate, contribuind astfel la atingerea obiectivelor specifice, care, la rîndul lor, determină progresul în atingerea obiectivelor generale, iar în final a scopului Strategiei.

Indicatorii de performanţă şi de progres facilitează monitorizarea implementării Strategiei.

Scopul, obiectivele generale şi obiectivele specifice, rezultatele scontate şi priorităţile de acţiune sînt elementele indispensabile ale Strategiei, corelate într-un cadru logic, potrivit anexei nr. 1.

4.1. Scopul. Obiectivele generale

Scopul Strategiei rezidă în reducerea nivelului corupţiei în sectorul public şi în cel privat.

Obiectivele generale ale Strategiei sînt:

1) transformarea corupţiei din activitate avantajoasă şi puţin riscantă în activitate dezavantajoasă şi foarte riscantă;
2) contribuirea la crearea climatului „zero toleranţă” faţă de corupţie.

Indicatorii de performanţă sînt expuşi în tabel.

Scop şi obiective generale	**Aşteptări**	**Indicatori de performanţă (organizaţie)**	**Indicator la începutul implementării Strategiei**	**Indicator scontat la finele implementării Strategiei**	**Performanţă**		**Limite variabile posibile ale indicatorului**
			unitate/ (an)	unitate/ (an)	unităţi	%	minimă÷ maximă
Scop (aşteptări finale)	Reducerea nivelului corupţiei în sectorul public şi în cel privat	Indicele de Percepere a Corupţiei (TI)	*2,9/ (2010)*	*4,0/ (2015)*	*1,1*	*11,0*	*0÷10*
		Indexul Global al Libertăţii Economice (HF)	*55,7/ (2011)*	*62,0/ (2015)*	*6,3*	*6,3*	*0÷100*
		Volumul estimat al mitei plătite de gospodăriile casnice şi de oamenii de afaceri (TI-Moldova)	*894 milioane lei (2008-2009)*	*570 milioane lei (2015)*	*324 milioane lei*	*36,2*	-

Obiective generale(aşteptări interme-diare)	Transformarea corupţiei din activitate avantajoasă şi puţin riscantă în activitate dezavantajoasă şi foarte riscantă	Indicatorul „Controlul asupra corupţiei” (IMG)	*-0,74/ (2009)*	*-0,24/ (2015)*	*0,5*	*10,0*	*-2,5÷2,5*
		Indicatorul „Calitatea regulatorie” (IMG)	*-0,15/ (2009)*	*0,15/ (2015)*	*0,3*	*6,0*	*-2,5÷2,5*
	Contribuirea la crearea climatului „zero toleranţă” faţă de corupţie	Ponderea persoanelor care afirmă că au oferit mită în ultimele 12 luni (BGC-TI)	*28% (2009)*	*18% (2015)*	*10*	*10,0*	*0÷100*
		Ponderea persoanelor din mediul gospodăriilor casnice (GC) şi al oamenilor de afaceri (OA) disponibili să recurgă la mită (TI-Moldova)	*64,3% - GC 76,5% - OA (2008-2009)*	*50% - GC 45% - OA (2015)*	*14,3 31,5*	*14,3 31,5*	*0÷100*

4.2. Obiectivele specific

Obiectivele specifice ale Strategiei sînt:

1) adaptarea permanentă a eforturilor anticorupţie la noile tendinţe şi realităţi ale manifestărilor de corupţie;
2) sancţionarea persoanelor implicate în corupţie, inclusiv după ridicarea imunităţii. Aplicarea pedepsei sub forma privării de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate, complementar la pedeapsa principală, precum şi asigurarea prin confiscare a reparaţiei prejudiciului cauzat prin infracţiuni de corupţie şi prin cele conexe;
3) sporirea probităţii şi credibilităţii autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, a organelor de drept şi a justiţiei antrenate în contracararea corupţiei, în special: CCCEC, procuratura, instanţele de judecată; climat favorabil pentru desfăşurarea onestă a afacerilor;
4) o mai bună informare a populaţiei despre fenomenul corupţiei, despre caracterul ilicit al manifestărilor lui, dezaprobare publică şi denunţare la organele de resort a cazurilor de corupţie.

4.3. Rezultatele scontate

Rezultatele scontate ale implementării Strategiei sînt:

1) tendinţele de dezvoltare a formelor de corupţie descoperite prin analiza integrată a datelor privind perceperea

corupţiei de către populaţie, a domeniilor vulnerabile la corupţie şi a statisticii oficiale de contracarare a corupţiei;
2) cadrul normativ naţional ajustat la standardele internaţionale anticorupţie;
3) legislaţie anticorupţie funcţională şi aplicabilă plenar pentru prevenirea şi combaterea eficientă a corupţiei;
4) activitatea autorităţilor, instituţiilor şi a organizaţiilor din sectorul public şi din cel privat transparentă şi etică, personalul recrutat şi promovat în bază de concurs, conducerea conştientă de riscurile corupţiei în autoritate, instituţie şi organizaţie, implicată în prevenirea şi curmarea lor;
5) colaboratorii CCCEC, procurorii şi judecătorii independenţi de influenţe politice, instruiţi corespunzător, asiguraţi financiar pentru a activa cu profesionalism, demnitate şi integritate;
6) capacitatea Curţii de Conturi, în calitate de instituţie supremă de audit, consolidată, impactul activităţii de audit sporit; răspunderea pentru managementul finanţelor publice stabilită; funcţiile de control asupra utilizării resurselor publice, activităţii economico-financiare şi fiscale strict delimitate; Comisia Naţională de Integritate funcţională;
7) percepţia de către populaţie a necesităţii de oferire a recompenselor ilicite redusă;
8) frica cetăţenilor de a se adresa direct organelor de drept depăşită;
9) jurnalismul de investigaţie încurajat; organele de drept autosesizate ca rezultat al mediatizării investigaţiilor jurnalistice; activităţi comune anticorupţie ale autorităţilor şi societăţii civile desfăşurate.

4.4. Prioritățile de acţiune

În tratarea faptelor de comportament coruptibil, precum şi în soluţionarea cazurilor de corupţie şi a celor conexe, sînt antrenaţi: pe de o parte statul, iar pe de altă parte cetăţeanul. În prevenirea apariţiei manifestărilor cu caracter coruptibil, rolul statului este a asigura un cadru legislativ şi instituţional adecvat, iar cel al cetăţeanului a nu tolera fenomenele de corupţie şi a da dovadă de responsabilitate civică, denunţîndu-le. Fenomenul corupţiei urmează a fi analizat şi studiat în mod sistematic pentru a adapta permanent tacticile de combatere şi procesele de prevenire a corupţiei la evoluţia fenomenului.

Prioritățile de acţiune în implementarea Strategiei sînt sistematizate în patru componente: componenta de cercetare, componenta legislativă, componenta instituţională, componenta educaţională şi de comunicare publică.

A. Componenta de cercetare

Cunoaşterea aprofundată a premiselor apariţiei corupţiei, a formelor de manifestare şi a circumstanţelor care determină perpetuarea, transformarea, extinderea sau, dimpotrivă, reducerea diverselor ei forme este deosebit de importantă pentru prevenirea şi combaterea eficientă a fenomenului. Din aceste considerente, componenta de cercetare include măsurile primordiale a căror realizare asigură succesul Strategiei.

1) Elaborarea, prezentarea şi publicarea sondajelor pentru cercetarea percepţiei şi a răspîndirii fenomenului corupţiei

Organizaţiile internaţionale şi cele naţionale efectuează periodic diverse cercetări sociologice pentru a cuantifica, sub diverse aspecte, percepţiile şi experienţele populaţiei, ale mediului de afaceri legate de corupţie. Practica de aplicare pe parcursul unei perioade îndelungate a aceleiaşi metodologii de cercetare oferă posibilitatea de a analiza în dinamică evoluţia percepţiei fenomenului corupţiei. Autorităţile publice trebuie să se antreneze în cercetări similare, contribuind cu propria experienţă, valoroasă, de abordare a fenomenului corupţiei la elaborarea unor noi metodologii de cercetare.

2) Efectuarea de analize, de cercetări şi de studii tematice despre corupţie şi despre domeniile conexe

Analizele, cercetările şi studiile tematice despre fenomenul corupţiei şi domeniile conexe rămîn a fi necesare. Majoritatea studiilor în domeniul vizat sînt generate de mediul societăţii civile, de organizaţiile internaţionale şi de anumite autorităţi publice. Pentru a-şi spori competenţa, autorităţile publice specializate pot organiza dezbateri şi discuţii interne sau, după caz, pot face schimb de opinii cu autorii şi cu persoanele antrenate nemijlocit în activităţile de prevenire sau de combatere a proceselor negative cercetate. Este important şi util pentru autorităţile publice să colaboreze în procesul de efectuare a studiilor şi să utilizeze ulterior în activitate rezultatele, propunerile şi recomandările experţilor.

3) Întocmirea şi publicarea rapoartelor organelor de drept, ale procuraturii şi ale justiţiei despre contracararea corupţiei, precum şi a rapoartelor autorităţilor publice privind implementarea măsurilor anticorupţie prevăzute de documentele de politici

Rezultatele procesului de combatere a corupţiei trebuie generalizate, analizate în profunzime şi publicate, astfel încît societatea să-şi poată forma o impresie corectă, obiectivă despre eficienţa luptei împotriva corupţiei. În lipsa unor asemenea date publice, prezentarea lor de o manieră capabilă să inducă în eroare sau oferirea unor date contradictorii aprofundează neîncrederea socială şi face dificilă efectuarea unor studii independente asupra fenomenului corupţiei. Pentru ameliorarea situaţiei, organele de drept antrenate în combaterea corupţiei trebuie să aplice o terminologie şi metodologie unitare, precum şi să convină asupra unui set de indicatori ai eficienţei luptei împotriva corupţiei în reflectarea acestor date. Avîndu-se în vedere caracterul actual al fenomenului corupţiei şi interesul public legitim faţă de informaţiile privind combaterea lui, nu doar organele de urmărire penală, dar şi organele judiciare trebuie să prezinte cu regularitate publicului mai multe informaţii despre persoanele condamnate sau achitate în cazuri de corupţie, despre pedepsele aplicate. Pe lîngă aceasta, trebuie să fie asigurată o evidenţă statistică separată a acestor categorii de infracţiuni.

B. Componenta legislativă

Întrucît actele de corupţie şi cele conexe, faptele de comportament coruptibil se săvîrşesc prin abuz de funcţie, de putere şi de atribuţii, prevăzute de lege, iar organele de urmărire penală nu pot acţiona decît în limitele legii, a doua componentă grupează principalele măsuri de ordin legislativ ce urmează a fi întreprinse pentru implementarea Strategiei.

4) Conformarea legislaţiei naţionale standardelor internaţionale anticorupţie

Incapacitatea de a ajusta legislaţia la standardele anticorupţie internaţionale echivalează cu restanţele autorităţilor publice către cetăţenii Republicii Moldova şi către comunitatea internaţională, faţă de care sînt asumate anumite angajamente. Pentru redresarea situaţiei se cere studierea neconcordanţelor din legislaţie şi elaborarea unor proiecte de acte normative corespunzătoare. Un filtru eficient de neadmitere a noi neconcordanţe în legislaţie este expertiza anticorupţie efectuată de CCCEC şi de societatea civilă, care, în virtutea rolului important ce îi revine, urmează a fi susţinută şi promovată în continuare.

5) Perfecţionarea legislaţiei anticorupţie şi îmbunătăţirea mecanismelor ei de funcţionare, inclusiv prin exercitarea controlului parlamentar

Cadrul legislativ al Republicii Moldova în domeniul anticorupţie a cunoscut în ultimii ani o extindere considerabilă, fiind adoptate acte importante, precum: Legea nr.16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese, Legea nr. 25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcţionarului public, Legea nr. 90-XVI din 25 aprilie 2008 cu privire la prevenirea şi combaterea corupţiei, Legea nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional, Legea nr. 271-XVI din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor şi a candidaţilor la funcţii publice etc. Deşi au fost legi multaşteptate, efectul lor a întîrziat să apară în primii ani de după adoptare, principalul motiv fiind lipsa unor mecanisme clare de aplicare. Ţinînd cont şi de existenţa unor reglementări ineficiente mai vechi, este necesară perfecţionarea, elaborarea şi aprobarea unor mecanisme de funcţionare a legislaţiei anticorupţie în următoarele domenii: declararea veniturilor şi a proprietăţilor, controlul provenienţei acestora; declararea conflictelor de interese; transparenţa decizională; regimul cadourilor.

Perfecţionarea mecanismelor de funcţionare a cadrului legislativ special va depinde şi de exercitarea controlului parlamentar asupra legislaţiei anticorupţie. În acest sens, Parlamentul şi comisiile parlamentare de profil urmează să verifice periodic eficienţa legilor în domeniul vizat.

6) Ajustarea cadrului normativ la necesităţile justificate de sporire a eficienţei activităţii organelor de drept şi a organelor de control

Pentru a spori eficienţa activităţii organelor de combatere a corupţiei şi de exercitare a controlului în domeniile conexe, necesităţile justificate ale acestor organe trebuie luate în considerare, respectîndu-se deopotrivă interesul public şi drepturile omului. Printre aceste necesităţi se numără: evaluarea eficienţei procedurilor de ridicare a imunităţii judecătorilor şi a deputaţilor în cazul săvîrşirii unor infracţiuni de corupţie, eventualele propuneri de modificare în acest sens; instituirea răspunderii penale pentru declararea necorespunzătoare a veniturilor şi a proprietăţilor; extinderea posibilităţilor de aplicare a măsurilor operative de investigaţii la cercetarea cazurilor de corupţie; aplicarea pedepsei sub forma privării de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate complementar la pedeapsa principală, precum şi asigurarea prin confiscare a reparaţiei prejudiciului cauzat prin infracţiuni de corupţie şi acţiuni conexe; examinarea posibilităţii de excludere a obligaţiei de a demonstra interesul material la săvîrşirea anumitor infracţiuni conexe corupţiei; amendarea legislaţiei în vederea tragerii la răspundere penală a membrilor organelor decizionale colective; revizuirea sistemului de sancţionare a persoanelor implicate în cazuri de corupţie prin asigurarea unui efect descurajant.

C. Componenta instituţională

Măsurile de consolidare a capacităţii instituţiilor în a preveni corupţia în rîndul angajaţilor lor şi de eficientizare a activităţii organelor de drept şi a organelor de control antrenate nemijlocit în procesul de prevenire şi de combatere a corupţiei sînt sistematizate în componenta instituţională.

7) Prevenirea şi combaterea corupţiei în cadrul autorităţilor, instituţiilor şi organizaţiilor

Pentru îmbunătăţirea imaginii şi sporirea credibilităţii autorităţilor, instituţiilor şi a organizaţiilor urmează să fie realizate următoarele măsuri:

- înfiinţarea şi funcţionarea unităţilor de audit intern, instruirea corespunzătoare a auditorilor interni, examinarea concluziilor prezentate de auditorii interni şi executarea recomandărilor formulate de ei;
- autoevaluarea riscurilor de corupţie, elaborarea şi punerea în aplicare a planurilor de integritate instituţională;
- modificarea Legii privind Codul de conduită a funcţionarului public şi actualizarea codurilor de etică sectoriale prin prisma normelor şi a principiilor recunoscute pe plan internaţional: obligativitatea raportării abaterilor de la cod şi sancţionarea neraportării, răspunderea superiorilor pentru nerespectarea codului; reglementarea statutului organului independent de supraveghere asupra implementării, aplicării şi respectării legislaţiei;
- asigurarea transparenţei în procesul de elaborare şi de adoptare a deciziilor prin publicarea pe paginile web a anunţurilor şi a proiectelor de decizii, prin iniţierea de consultări publice;
- respectarea cerinţelor de angajare şi de promovare în bază de merit, prin concurs public;
- evitarea conflictelor de interese şi tratarea unor astfel de conflicte apărute în autoritatea şi în instituţia publică, declararea intereselor personale;

- respectarea procedurilor de verificare a titularilor şi a candidaţilor la funcţii publice.

În cadrul **autorităţilor administraţiei publice locale**, pe lîngă măsurile menţionate, urmează a fi întreprinse acţiuni de sensibilizare şi de instruire a funcţionarilor privitor la îndatoririle ce le revin în legătură cu lărgirea şi cu actualizarea cadrului normativ anticorupţie. O importanţă aparte trebuie acordată dezvoltării şi aprobării de către consiliile locale a strategiilor şi a planurilor de acţiuni anticorupţie la nivel local, pornind de la formele de corupţie răspîndite în comunitatea locală respectivă. CCCEC va susţine acest proces prin întocmirea de ghiduri şi de norme metodologice de elaborare a strategiilor anticorupţie la nivel local sau de strategii model.

Pentru a preveni fenomenul corupţiei **în sectorul politic** este necesar:

- să fie adoptate norme de etică şi reguli de tratare a conflictelor de interese pentru persoanele ce deţin funcţii de demnitate publică (deputaţi, miniştri, conducători etc.);
- să fie promovată şi asigurată transparenţa finanţării partidelor politice;
- să fie eficientizat controlul asupra finanţării partidelor politice şi a campaniilor electorale;
- să fie introdus auditul independent al conturilor partidelor, efectuat de experţi autorizaţi;

- să fie definite clar şi însoţite de sancţiuni eficiente, proporţionale şi descurajatoare toate încălcările regulilor de finanţare a partidelor politice şi a campaniilor electorale.

Pentru prevenirea actelor de corupţie şi a faptelor de comportament coruptibil **în interacţiunea sectorului privat cu sectorul public** sînt necesare următoarele acţiuni:

- definitivarea proceselor de simplificare a reglementării activităţii agenţilor economici;
- debirocratizarea procedurilor de acordare a serviciilor publice pentru mediul de afaceri, asigurarea serviciilor on-line şi continuarea promovării principiului ghişeului unic;
- perfecţionarea procedurilor de achiziţii publice (excluderea exercitării de influenţă de către agenţii economici interesaţi asupra condiţiilor de înaintare a ofertelor, sporirea transparenţei organizării şi desfăşurării licitaţiilor publice, prevenirea apariţiei conflictelor de interese şi tratarea lor corespunzătoare în procesul de selectare a cîştigătorului la licitaţie, evitarea, de către agenţii economici cu care au fost încheiate contracte, a creşterii preţurilor şi a cheltuielilor pe parcursul executării lor, servicii on-line etc.).

Domeniile sociale în care manifestările de corupţie alimentează perceperea de către populaţie a răspîndirii largi a fenomenului sînt educaţia şi medicina. O măsură prioritară de reprimare a corupţiei în instituţiile de învăţămînt este clarificarea statutului asociaţiilor de părinţi, astfel încît acestea să nu mai fie percepute ca paravan pentru colectarea forţată a fondurilor de la părinţi. Urmează a fi introdusă practica de aderare benevolă la asociaţiile respective, transparenţa informaţiei despre statutul asociaţiilor şi rapoartele financiare de utilizare a fondurilor acumulate prin intermediul lor. Urmează, de asemenea, a fi întreprinse măsuri de excludere a practicilor corupte din susţinerea tezelor, a examenelor anuale şi a examenelor de absolvire atît în instituţiile de învăţămînt preuniversitar, cît şi în cel universitar. În sfera medicinei urmează a fi întreprinse măsuri de combatere a situaţiilor în care lucrătorii medicali condiţionează acordarea de tratament medical cu obţinerea unor remunerări necuvenite de la pacienţi, precum şi măsuri de excludere a abuzurilor din sistemul de asigurări obligatorii de asistenţă medicală, de achiziţii publice pentru necesităţile instituţiilor medicale.

8) Consolidarea capacităţii organelor de drept şi a justiţiei de a contracara corupţia

Printre acţiunile prioritare de consolidare a capacităţii organelor de drept şi a justiţiei este sporirea credibilităţii CCCEC, a procuraturii şi a justiţiei în faţa societăţii. Pentru aceasta sînt necesare anumite măsuri, cum ar fi:

- delimitarea competenţelor organelor de drept în investigarea şi urmărirea penală a infracţiunilor de corupţie şi a celor conexe;

- extinderea coordonării şi a schimbului de informaţii între autorităţile responsabile de lupta împotriva corupţiei;
- reformarea organelor procuraturii prin asigurarea unei activităţi funcţionale şi transparente;
- reevaluarea instituţiei imunităţii judecătorilor şi a deputaţilor pentru a se permite investigarea şi urmărirea penală a infracţiunilor de corupţie şi a celor conexe (în conformitate cu exigenţele art. 30 al Convenţiei ONU împotriva corupţiei (New-York, 31 octombrie 2003), ratificată prin Legea nr. 158-XVI din 6 iulie 2007);
- optimizarea activităţii CCCEC, inclusiv prin: asigurarea independenţei instituţionale; consolidarea funcţiei de prevenire a corupţiei ca parte a mandatului CCCEC, în special prin asigurarea cu resurse umane, financiare şi materialesuplimentare;
- promovarea unui sistem judiciar integru, inclusiv prin: revizuirea actelor normative în vigoare în vederea stabilirii procedurilor şi criteriilor clare de selectare, de promovare şi de evaluare a performanţelor judecătorilor; consolidarea capacităţilor instituţionale ale instanţelor judecătoreşti şi ale Consiliului Superior al Magistraturii în vederea minimalizării riscurilor de corupţie; dezvoltarea unor mecanisme specifice care să asigure răspunderea, inclusiv penală, a procurorilor şi a judecătorilor fără a se prejudicia independenţa şi imparţialitatea lor; instruirea profesională a tuturor procurorilor şi judecătorilor în problemele de combatere a corupţiei şi a infracţiunilor conexe; eficientizarea mecanismului de repartizare aleatorie a dosarelor în instanţele de judecată;
- asigurarea unor salarii proporţionate responsabilităţilor pentru colaboratorii CCCEC, ai procuraturii şi pentru judecătorii implicaţi în lupta cu corupţia. Salarizarea şi asigurarea acestora trebuie să fie mai mare în comparaţie cu alte categorii de funcţionari, pentru a fi protejaţi de tentaţiile care pot apărea[2];

[2] În conformitate cu exigenţele art. 20 din Convenţia penală privind corupţia (Strasbourg, 27 ianuarie 1999), ratificată prin Legea nr.428-XV din 30 octombrie 2003.

- dotarea corespunzătoare a CCCEC şi a Procuraturii Anticorupţie cu echipament şi tehnici performante.

9) Sporirea eficienţei activităţii organelor de control

Un rol deosebit în domeniul anticorupţie revine organelor de control, eficienţa activităţii cărora asigură acumularea regulamentară a plăţilor la bugetul public naţional (Curtea de Conturi, Serviciul Fiscal de Stat şi Serviciul Vamal), şi autorităţilor abilitate cu funcţii de control al declaraţiilor de venituri şi proprietăţi, precum şi al declaraţiilor de interese personale. Un organ specializat, menit să contribuie la implementarea politicii cu privire la conflictul de interese, este Comisia Naţională de Integritate.

Măsurile importante ce se impun în vederea consolidării capacităţilor acestor organe de control sînt:

- asigurarea unui mecanism de evaluare a rezultatelor activităţii de audit desfăşurat de către Curtea de Conturi, eficientizarea managementului finanţelor publice prin evaluarea sistemelor de control intern şi auditului intern în autorităţile şi instituţiile publice audiate de către Curtea de Conturi, ceea ce asigură acumularea şi utilizarea mijloacelor bugetului public naţional, precum şi ale entităţilor ce gestionează patrimoniul public;
- modificarea legislaţiei în vederea sancţionării contravenţionale şi penale a iresponsabilităţii manageriale în acumularea şi utilizarea mijloacelor publice la exercitarea atribuţiilor funcţionale de către persoanele cu funcţie de răspundere, precum şi a neexecutării cerinţelor/recomandărilor Curţii de Conturi;

- optimizarea activităţii organelor de control prin delimitarea strictă a funcţiilor acestora în efectuarea controalelor asupra utilizării resurselor publice, asupra activităţii economico-financiare şi fiscale;
- consolidarea capacităţilor subdiviziunilor de securitate internă din cadrul organelor de control în scopul transformării lor în structuri proactive cu un personal calificat şi stabil;
- eficientizarea sistemului declaraţiilor de avere şi de interese pentru deţinătorii de funcţii publice şi a controlului declaraţiilor, instituţionalizarea şi asigurarea funcţionării eficiente a Comisiei Naţionale de Integritate.

D. Componenta educaţională şi de comunicare public

Schimbarea mentalităţii individului şi a întregii societăţi de la tolerare şi tăinuire a corupţiei la repulsie faţă de corupţie şi de asigurare a divulgării ei este crucială pentru succesul reducerii fenomenului corupţiei. Această schimbare este posibilă doar prin aplicarea unor măsuri cu caracter instructiv şi informativ din componenta educaţională şi de comunicare publică.

10) Cultivarea intoleranţei faţă de corupţie

Educarea cetăţenilor în spiritul intoleranţei faţă de corupţie necesită conjugarea eforturilor societăţii civile şi ale autorităţilor publice în desfăşurarea unor campanii de sensibilizare anticorupţie şi unor activităţi de educare civică a copiilor şi a tinerilor din instituţiile de învăţămînt, avîndu-se în vedere faptul că, potrivit sondajelor, această categorie socială prezintă cea mai înaltă toleranţă faţă de corupţie. O modalitate ar fi introducerea în curricula şcolară a orelor anticorupţie predate în cadrul unui curs de educaţie civică. De asemenea, funcţionarii publici ar trebui să beneficieze în mod constant de instruiri în domeniul respectării normelor deontologiei profesionale şi a Codului de conduită a funcţionarului public.

O altă modalitate de cultivare a intoleranţei faţă de corupţie este organizarea de seminare şi conferinţe cu tematici anticorupţie.

11) Încurajarea denunţării corupţiei

În afară de toleranţă faţă de fenomenul corupţiei, cetăţenii simt neîncrederea şi frica de a se adresa direct, prin intermediul liniilor fierbinţi, organelor de drept, recurgînd de cele mai multe ori la scrierea de petiţii demnitarilor de cel mai înalt rang. Pentru eficientizarea liniilor fierbinţi este necesară adoptarea unui regulament în care să fie statuate clar obligaţiile ce incumbă funcţionarilor responsabili de activitatea liniilor fierbinţi.

De asemenea, se cere crearea unui mecanism de asigurare a confidenţialităţii persoanelor care denunţă acte de corupţie pentru a-i ajuta să depăşească frica de răzbunare. În acest sens, se impun măsuri în vederea protecţiei avertizorilor care aduc la cunoştinţă persoanelor competente, inclusiv superiorilor, posibilitatea săvîrşirii unor acte de corupţie, acte conexe sau fapte de comportament coruptibil, precum şi reglementarea obligaţiei de examinare a petiţiilor anonime în care se conţin informaţii despre pretinse acte de corupţie.

12) Conlucrarea autorităţilor publice cu societatea civilă şi cu mass-media

Pentru a îmbunătăţi conlucrarea cu societatea civilă şi cu mass-media, autorităţile publice urmează să adopte reguli de comunicare publică, să încurajeze jurnalismul de investigaţie, iar societatea civilă şi mass-media să-şi asume un rol mai activ de informare corectă şi echidistantă a societăţii despre fenomenul corupţiei, contribuind în acest mod la formarea opiniei publice de percepere a corupţiei ca pe un fenomen social negativ şi rușinos.

Capitolul V
IMPLEMENTAREA STRATEGIEI

Strategia se va încununa cu succes numai dacă sînt îndeplinite anumite condiţii (premise) şi dacă se respectă etapele de implementare stabilite în planurile de acţiuni.

5.1. Premisele unei implementări eficiente

Pentru ca implementarea elementelor-cheie ale Strategiei să fie posibilă şi eficientă este necesară existenţa premiselor descrise în cele ce urmează.

Voinţă politică. Corupţia periclitează stabilitatea politică, afectează încrederea societăţii în sistemul de guvernare, în justiţie, aduce atingere supremaţiei legii, economiei de piaţă şi dezvoltării economice, minimalizează atractivitatea investiţiilor străine şi îndepărtează perspectivele integrării europene. Anvergura pericolului generat de fenomenul corupţiei urmează a fi clar conştientizată, prevenirea, relevarea şi reprimarea cu succes a corupţiei depinzînd de o voinţă politică clară, manifestată în practică.

Implementare eficientă. Pentru ca activitatea anticorupţie să producă impact, toate autorităţile şi instituţiile publice implicate trebuie să întreprindă acţiunile de care sînt responsabile conform documentului de politici şi să evite o atitudine formală, neglijentă.

Monitorizarea implementării. Realizarea cu succes a Strategiei necesită un sistem coerent de măsuri şi de acţiuni concrete, o distribuire clară a responsabilităţilor în implementarea acestor acţiuni. Înainte însă de a distribui unui cerc larg de subiecţi responsabilităţile în pregătirea şi implementarea acţiunilor concrete din Strategie şi a planurilor de acţiuni, urmează a fi stabilite organe responsabile de supravegherea implementării. Funcţionarea eficientă şi continuă a organelor de monitorizare a implementării Strategiei şi a planurilor de acţiuni în cadrul CCCEC şi al autorităţilor administraţiei publice centrale este o premisă esenţială. Organele responsabile de supravegherea implementării Strategiei vor colabora în acest proces cu publicul larg, cu societatea civilă şi cu instituţiile independente. Va fi asigurată transparenţa rapoartelor despre procesul de implementare şi evaluările periodice efectuate în acest sens de CCCEC.

Flexibilitate în abordare. Întrucît fenomenul corupţiei este divers, luînd continuu noi forme de manifestare, este necesară aplicarea unor metodologii de cercetare şi de observare a condiţiilor în care aceste forme apar şi se dezvoltă. Metodologia de cercetare şi de observare se va baza pe precepte ştiinţifice şi va asigura ajustarea măsurilor şi acţiunilor concrete prevăzute de Strategie şi de planurile de acţiuni la tendinţele evolutive ale manifestării corupţiei.

Întreprinderea măsurilor de corectare necesare va eficientiza măsurile implementate.

Asigurarea financiară. Implementarea Strategiei şi realizarea planurilor de acţiuni impun anumite implicaţii financiare. Succesul implementării Strategiei şi al realizării planurilor de acţiuni depinde în mare măsură de asigurarea cu mijloace financiare suficiente, identificate şi aprobate ca parte componentă a bugetului propriu al fiecărei instituţii, precum şi de finanţările externe.

5.2. Planurile de acţiuni

Strategia va fi pusă în aplicare prin intermediul unor planuri de acţiuni aprobate de Parlament. Aceste planuri trebuie să indice acţiunile ce urmează a fi executate în perioada respectivă, responsabilii de executare, rezultatele scontate, indicatorii de progres şi termenele de realizare.

Acţiunile sînt incluse în planuri în dependenţă de priorităţile lor în implementarea Strategiei şi de gruparea lor pe componente.

În funcţie de termenul de realizare se disting acţiuni temporare şi acţiuni permanente.

Acţiunile temporare se includ în planurile de acţiuni pe termen scurt sau mediu, fiind elaborate şi aprobate pînă la finele anului precedent celui de implementare a planului. Neefectuarea unor acţiuni din aceste planuri urmează a fi foarte bine argumentată şi, în cazul în care îşi menţin actualitatea, acţiunile se preiau în următorul plan.

Acţiunile permanente se includ în planurile de acţiuni pe întreaga perioadă de implementare a Strategiei după cum urmează:

A. Componenta de cercetare

- Elaborarea, prezentarea şi publicarea sondajelor pentru cercetarea percepţiei şi a răspîndirii fenomenului corupţiei (Executori: autorităţile publice competente şi ONG-uri. Indicatori de progres: numărul de sondaje publicate. Rezultat scontat: evoluţia percepţiei de către populaţie a răspîndirii şi a formelor corupţiei este cunoscută);
- Efectuarea de analize, de cercetări şi de studii tematice despre corupţie şi despre domeniile conexe (Executori: instituţiile publice şi ONG-uri. Indicatori de progres: numărul de publicaţii. Rezultat scontat: manifestările corupţiei în diverse domenii şi neajunsurile autorităţilor în contracararea lor sînt expuse în detalii);
- Întocmirea şi publicarea rapoartelor organelor de drept, ale procuraturii şi ale justiţiei despre contracararea corupţiei (Executori: CCCEC, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiţie. Indicatori de progres: numărul de rapoarte publicate. Rezultat scontat: statisticile oficiale privind intentarea, urmărirea penală, trimiterea în judecată, sentinţele şi pedepsele aplicate sînt cunoscute în detalii pentru anul calendaristic încheiat).

B. Componenta legislativă

- Întocmirea rapoartelor de expertiză anticorupţie pe marginea proiectelor de acte normative (Executori: CCCEC, ONG-uri. Indicatori de progres: numărul de proiecte expertizate din totalul proiectelor, numărul rapoartelor de expertiză, numărul recomandărilor formulate în rapoarte şi eficienţa lor. Rezultat scontat: înlăturarea factorilor şi a riscurilor coruptibile din proiectele de legi şi din actele normative ale Guvernului;
- Exercitarea controlului parlamentar asupra implementării legislaţiei anticorupţie (Executori: comisia parlamentară de profil. Indicatori de progres: rapoartele autorităţilor publice şi ale societăţii civile prezentate, concluziile comisiei parlamentare de profil. Rezultat scontat: mecanismele de funcţionare a legislaţiei anticorupţie îmbunătăţite).

C. Componenta instituţională

- Elaborarea planurilor de integritate instituţională şi implementarea lor în cadrul autorităţilor publice (Executori: autorităţi publice. Indicatori de progres: numărul de planuri elaborate şi puse în aplicare în coraport cu numărul de

instituţii. Rezultat scontat: riscurile de corupţie identificate şi diminuate prin aplicarea sistematică a planurilor de integritate);

- Asigurarea respectării transparenţei în procesul decizional în cadrul autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale (Executori: Cancelaria de Stat, ministerele şi alte autorităţi administrative centrale, autorităţile administraţiei publice locale. Indicatori de progres: recomandările rapoartelor de monitorizare ale Cancelariei de Stat şi ale ONG-urilor implementate. Rezultat scontat: informarea multilaterală asupra procesului decizional, participarea părţilor interesate în procesul decizional asigurată, gradul de răspundere al autorităţilor publice sporit);

- Implementarea acţiunilor de prevenire a corupţiei în procesul de recrutare, selectare, angajare şi promovare a personalului în funcţii publice (Executori: ministerele şi alte autorităţi administrative centrale, autorităţile administraţiei publice locale, Serviciul de Informaţii şi Securitate. Indicatori de progres: numărul de anunţuri publicate privind funcţiile vacante şi concursurile de angajare, numărul de concursuri desfăşurate. Rezultat scontat: nivelul corupţiei în procesul de recrutare, selectare, angajare şi promovare a personalului în funcţii publice redus, riscul ocupării funcţiilor publice de către persoane care prezintă o ameninţare pentru interesele securităţii naţionale exclus);

- Instruirea judecătorilor, a procurorilor şi a colaboratorilor organelor de drept în domeniul instrumentării şi judecării cauzelor de corupţie şi celor conexe (Executori: Institutul Naţional al Justiţiei, CCCEC, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne. Indicatori de progres: numărul de instruiri efectuate, numărul de persoane instruite. Rezultat scontat: cunoştinţele şi aptitudinile practice ale judecătorilor, procurorilor şi ale colaboratorilor organelor de drept în domeniul vizat consolidate).

D. Componenta educaţională şi de comunicare public

- Organizarea Conferinţei Naţionale Anticorupţie (Executori: CCCEC, Grupul de monitorizare. Indicatori de progres: conferinţă desfăşurată, materiale distribuite, rezultatele evenimentului mediatizate. Rezultat scontat: probleme şi deficienţe în domeniu identificate şi puse în discuţii, priorităţi de viitor stabilite);

- Desfăşurarea campaniilor de sensibilizare a populaţiei asupra fenomenului corupţiei (Executori: CCCEC, ONG-uri. Indicatori de progres: mesajele anticorupţie ale campaniilor de sensibilizare, perioada de desfăşurare, mijloacele de mediatizare şi amploarea campaniilor. Rezultat scontat: gradul de transmitere a mesajului anticorupţie îmbunătăţit, conştientizarea de către populaţie a costurilor şi a impactului negativ al corupţiei sporită, disponibilitatea de a oferi remunerări coruptibile redusă);

- Instruirea angajaţilor din autorităţile şi instituţiile publice pe teme anticorupţie (Executori: CCCEC, ONG-uri. Indicatori de progres: tematica instruirii, numărul de instruiri, numărul şi categoriile de participanţi. Rezultat scontat: cunoştinţele în domeniul anticorupţie ale angajaţilor din autorităţile şi instituţiile publice aprofundate);

- Asigurarea funcţionării liniilor fierbinţi anticorupţie guvernamentale şi neguvernamentale (Executori: ministerele şi alte autorităţi administrative centrale, autorităţile administraţiei publice locale, ONG-uri. Indicatori de progres: numărul de persoane care apelează la liniile fierbinţi, ponderea celor ce relatează despre corupţie. Rezultat scontat: cazurile de corupţie comunicate şi examinate de autorităţile competente);

- Promovarea dreptului de acces la informaţie prin stabilirea şi consolidarea parteneriatelor cu mass-media şi societatea civilă (Executori: ministerele şi alte autorităţi administrative centrale, autorităţile administraţiei publice locale, ONG-uri şi mass-media. Indicatori de progres: concepţii de comunicare publică elaborate şi puse în aplicare, rapoarte de monitorizare elaborate de Cancelaria de Stat şi ONG-uri. Rezultat scontat: mecanism intern privind comunicarea cu publicul şi asigurarea accesului la informaţie implementat).

Autorităţile şi instituţiile publice vor prezenta Secretariatului Grupului de monitorizare note informative despre rezultatele îndeplinirii fiecărei acţiuni şi despre dificultăţile întîmpinate la efectuarea acţiunilor de realizare a planurilor, precum şi propuneri de ameliorare a situaţiei existente, trimestrial, pînă la data de 15 a lunii imediat următoare trimestrului de gestiune.

Capitolul VI
CADRUL INSTITUŢIONAL

Mecanismul de realizare a Strategiei este asigurat prin desemnarea responsabililor de supravegherea implementării şi de efectuarea acţiunilor organizatorice, de coordonare, monitorizare, raportare şi de planificare corespunzătoare.

Responsabili de supravegherea implementării Strategiei sînt:

- conducătorii autorităţilor şi instituţiilor responsabile de realizarea planurilor de acţiuni;
- comisia parlamentară;
- Grupul de monitorizare;
- Secretariatul Grupului de monitorizare.

6.1. Comisia parlamentară

Comisia parlamentară permanentă, responsabilă de domeniul securităţii naţionale, al apărării şi al ordinii publice, inclusiv de domeniul anticorupţie, va efectua coordonarea generală a procesului de implementare a Strategiei şi altor documente de politici în domeniu şi va asigura controlul parlamentar asupra activităţii autorităţilor şi instituţiilor de realizare a acţiunilor ce ţin de competenţa lor.

6.2. Grupul de monitorizare

Principalele responsabilităţi ale Grupului de monitorizare sînt: examinarea şi verificarea informaţiilor prezentate de autorităţile şi instituţiile publice, aprobarea raportului trimestrial şi a raportului anual de monitorizare, elaborarea raportului anual de evaluare a implementării Strategiei. Grupul va monitoriza şi implementarea prevederilor anticorupţie ale documentelor de politici sectoriale.

Membrii Grupului de monitorizare se întrunesc în şedinţe în măsura necesităţii, cel puţin o dată în trimestru, pentru a examina progresele autorităţilor şi instituţiilor responsabile de implementarea Strategiei şi a planurilor de acţiuni şi pentru a formula propuneri şi recomandări de depăşire a dificultăţilor. Şedinţele Grupului de monitorizare sînt publice.

Grupul de monitorizare este constituit din reprezentanţi ai autorităţilor publice, ai societăţii civile şi ai sectorului privat. În componenţa Grupului de monitorizare intră:
- un membru al Comisiei parlamentare securitate naţională, apărare şi ordine publică;
- consilierul Preşedintelui Republicii Moldova în domeniul apărării şi al securităţii;
- secretarul general al Guvernului;
- un membru al Curţii de Conturi;
- directorul adjunct al Serviciului de Informaţii şi Securitate;
- procurorul Procuraturii Anticorupţie;
- şeful delegaţiei Republicii Moldova la GRECO;
- un reprezentant al Consiliului Superior al Magistraturii;
- un reprezentant al Băncii Naţionale;
- vicedirectorul CCCEC;
- viceministrul justiţiei;
- viceministrul finanţelor;
- doi reprezentanţi ai asociaţiilor autorităţilor locale;
- cinci reprezentanţi ai Alianţei Anticorupţie;
- cîte un reprezentant al Camerei de Comerţ şi Industrie, al Asociaţiei Oamenilor de Afaceri din Moldova.

Conducătorii autorităţilor şi instituţiilor vizate vor comunica Secretariatului Grupului de monitorizare numele reprezentanţilor desemnaţi.

Membrii Grupului de monitorizare adoptă cadrul normativ intern, aleg preşedintele şi vicepreşedintele grupului.

6.3. Secretariatul Grupului de monitorizare

CCCEC va îndeplini funcţia de Secretariat al Grupului de monitorizare şi va asigura coordonarea realizării cotidiene a planurilor de acţiuni.

Secretariatul Grupului de monitorizare:
- va ţine evidenţa (lista) membrilor Grupului de monitorizare;
- va organiza şedinţele Grupului de monitorizare;
- va întocmi procesul-verbal al şedinţelor, va informa comisia parlamentară şi va publica un comunicat de presă;
- va recepţiona, stoca şi generaliza informaţiile prezentate de autorităţile şi instituţiile publice despre realizarea planurilor de acţiuni şi va elabora rapoarte de monitorizare trimestriale şi anuale;
- va asista Grupul de monitorizare în pregătirea rapoartelor anuale de evaluare a implementării Strategiei;
- va acorda consultaţii şi asistenţă metodologică la raportarea implementării planurilor de acţiuni;
- va organiza anual conferinţă naţională anticorupţie.

Secretariatul este responsabil de elaborarea planurilor de acţiuni pentru implementarea Strategiei.

Secretarul Grupului de monitorizare este numit de către directorul CCCEC.

Capitolul VII
PROCEDURILE DE MONITORIZARE ŞI EVALUARE

Monitorizarea internă în cadrul autorităţii şi instituţiei responsabile de realizarea planurilor de acţiuni este asigurată de adjunctul conducătorului instituţiei ori autorităţii publice sau de o altă persoană, desemnată responsabilă pentru acţiuni anticorupţie.

Monitorizarea externă şi evaluarea realizării planurilor de acţiuni sînt efectuate de Grupul de monitorizare după Metodologia de monitorizare şi de evaluare a implementării Strategiei, conform anexei nr. 2.

Capitolul VIII
RESURSE FINANCIARE

Resursele financiare necesare pentru atingerea obiectivelor din Strategie se planifică în condiţiile legii. Surse de finanţare pot fi:

1) bugetul de stat şi bugetele unităţilor administrativ-teritoriale, în limitele cheltuielilor alocate/aprobate autorităţilor şi instituţiilor implicate;

2) proiectele şi programele de asistenţă tehnică şi financiară externă din partea donatorilor;

3) sponsorizările şi alte surse acceptate în condiţiile legii.

anexa nr.1

Anexa nr. 2
la Strategia naţională anticorupţie
pe anii 2011–2015

METODOLOGIA
de monitorizare şi de evaluare a implementării Strategiei naţionale anticorupţie pe anii 2011-2015
Introducere

Managementul Strategiei naţionale anticorupţie pe anii 2011–2015, denumită în continuare Strategie, se realizează într-o succesiune de etape, ale căror părţi componente sînt monitorizarea şi evaluarea implementării, raportarea rezultatelor. Etapele de monitorizare şi de evaluare desfăşurate corect şi eficient vor determina în mare parte succesul Strategiei.

Conform capitolului VI din Strategie, responsabili de supravegherea implementării prezentului document de politici sînt: conducătorii autorităţilor şi instituţiilor responsabile de realizarea planurilor de acţiuni, comisia parlamentară de profil, Grupul de monitorizare şi Secretariatul Grupului de monitorizare.

Rolul principal în activitatea de monitorizare şi de evaluare a Strategiei îi revine Grupului de monitorizare. Funcţia de Secretariat al Grupului de monitorizare este exercitată de Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei.

Prezenta Metodologie a fost elaborată în vederea eficientizării activităţii Grupului de monitorizare şi acordării unui suport metodologic în desfăşurarea activităţilor.

Metodologia include o serie de instrumente şi de metode a căror aplicare furnizează date cu privire la modul în care Strategia a fost implementată. Aceste activităţi creează baza raportării rezultatelor, estimării impactului şi identificării priorităţilor de viitor, materializate într-un nou document de politici.

Accentul principal în Metodologie se pune pe aspectele specifice procesului de monitorizare şi de evaluare: *periodicitatea colectării informaţiei şi standardizarea rapoartelor, metodele şi sursele de colectare a informaţiei, periodicitatea elaborării rapoartelor de monitorizare şi de evaluare, responsabilităţile în procesul de monitorizare şi de evaluare.*

Procesul de monitorizare şi de evaluare va fi realizat prin respectarea următoarelor principii:

- principiul **responsabilităţii,** care presupune atît responsabilitatea membrilor Grupului de monitorizare în desfăşurarea activităţii, cît şi responsabilitatea subiecţilor Strategiei de prezentarea unor informaţii calitative, conform criteriilor solicitate de raportare;

- principiul **transparenţei**, care obligă Grupul de monitorizare şi Secretariatul să asigure transparenţa activităţilor prin actualizarea permanentă a site-ului Grupului de monitorizare (site-ul www.cccec.md încorporează un modul aparte atribuit Grupului de monitorizare), prin desfăşurarea de şedinţe deschise publicului şi organizarea unor conferinţe de presă;

- principiul **cooperării**, care impune membrilor Grupului de monitorizare şi Secretariatului să coopereze prin antrenarea reprezentanţilor societăţii civile şi ai mass-mediei în activităţile de monitorizare şi de evaluare;

- principiul **eficienţei,** care implică utilizarea de către Grupul de monitorizare şi Secretariat a multiplelor surse de

informare şi metode de estimare în scopul evidenţierii corecte a rezultatelor pozitive şi negative, al asigurării unei evaluări imparţiale a impactului acţiunilor întreprinse.

I. Monitorizarea

Monitorizarea implementării Strategiei reprezintă un proces continuu de colectare şi de analiză a informaţiei relevante modului de realizare a politicii anticorupţie în scopul fundamentării procesului decizional, asigurîndu-se transparenţă şi furnizînd o bază pentru viitoarele acţiuni de evaluare.

Instrumentul de bază în implementarea Strategiei îl constituie Planul de acţiuni. În vederea monitorizării implementării Strategiei şi realizării planurilor de acţiuni, atingerii obiectivelor generale şi specifice, luării de măsuri, necesare atingerii lor şi efectuării acţiunilor concrete din plan, a fost elaborat un sistem de control, care include o serie de indicatori măsurabili.

Indicatorii de progres reprezintă caracteristici cantitative sau calitative, care oferă mijloace simple de măsurare a succesului activităţilor desfăşurate:

- indicatorii cantitativi sînt exprimaţi în termeni numerici sau procentuali;
- indicatorii calitativi pot măsura percepţia şi pot descrie anumite comportamente.

Monitorizarea implementării Strategiei are drept scop:

- desfăşurarea adecvată şi promptă a activităţilor incluse în Planul de acţiuni;
- acordarea de suport subiecţilor Strategiei în implementarea practicilor pozitive şi eliminarea factorilor de risc;
- informarea Parlamentului, a Guvernului şi a publicului larg despre realizările obţinute, deficienţele depistate şi despre sectoarele care necesită atenţie;
- creşterea credibilităţii în faţa donatorilor care realizează diferite proiecte în Republica Moldova în vederea susţinerii activităţilor anticorupţie.

Subiecţii supuşi monitorizării sînt:

- organele centrale de specialitate ale administraţiei publice;
- autorităţile administraţiei publice locale;
- alte instituţii publice şi organizaţii;
- beneficiari şi grupuri-ţintă ale diferitelor proiecte în domeniul anticorupţie.

Mecanismul de monitorizare include monitorizarea de birou şi monitorizarea pe teren, precum şi întocmirea rapoartelor de monitorizare.

Monitorizarea de birou constă în acumularea şi în examinarea diferitelor informaţii în cadrul şedinţelor Grupului, raportarea Secretariatului Grupului de monitorizare, audieri ale subiecţilor implicaţi în implementarea Strategiei, ale diferiţilor experţi în domeniu.

Monitorizarea pe teren constă în acumularea şi verificarea informaţiilor în cadrul vizitelor efectuate la autorităţile şi instituţiile responsabile de implementarea Strategiei, conform hotărîrii Grupului de monitorizare. Această monitorizare se efectuează ulterior monitorizării de birou, în cazul în care raportul prezentat de subiecţii supuşi monitorizării este superficial, necalitativ.

Rapoartele de monitorizare reprezintă produsul activităţii Grupului de monitorizare şi pot fi de 3 tipuri: raport de monitorizare pe teren (pentru fiecare vizită la autorităţi şi instituţii publice), raport de monitorizare trimestrial şi raport de monitorizare anual, întocmite în baza informaţiilor din diferite surse

Sursele de colectare a informaţiilor

Surse de colectare a informaţiilor sînt:

- rapoartele trimestriale, prezentate de autorităţile şi instituţiile publice responsabile (conform prevederilor din compartimentul 5.2 din Strategie, informaţia despre rezultatele îndeplinirii fiecărei acţiuni din Plan şi despre dificultăţile întîmpinate la realizarea acestor acţiuni va fi prezentată Secretariatului Grupului de monitorizare pînă la data de 15 a lunii imediat următoare trimestrului de gestiune);
- informaţiile acumulate în deplasările pe teren;
- audierile din cadrul şedinţelor Grupului de monitorizare;
- paginile web oficiale ale subiecţilor supuşi monitorizării;
- rapoartele de monitorizare a autorităţilor şi instituţiilor publice, elaborate de reprezentanţi ai societăţii civile (consilii civile);
- mass-media;
- sondajele, cercetările şi rapoartele de progres, elaborate atît de experţi naţionali, cît şi de cei internaţionali.

Rapoartele trimestriale vor fi prezentate în mod obligatoriu de autorităţile şi instituţiile responsabile în formă tabelară, după următorul model:

Nr. crt. Acţiunea din plan	Indicatorii de progres	Nivelul de realizare	Măsurile întreprinse	Dificultăţile, problemele
1	2	3	4	5

La îndeplinirea tabelului se vor respecta următoarele cerinţe:

la rubrica 1 se indică numărul curent şi fiecare acţiune din perioada raportată;

la rubrica 2 se scriu indicatorii de progres incluşi în plan şi cei real obţinuţi, aferenţi fiecărei acţiuni;

la rubrica 3 se consemnează calificativele nivelului de realizare: realizat, în proces de derulare, nerealizat;

la rubrica 4 se descriu măsurile întreprinse pentru realizarea acţiunii, indicîndu-se perioada (luna) în care au fost îndeplinite. Activităţile vor fi expuse clar, concludent, estimate cantitativ şi calitativ conform indicatorilor prevăzuţi;

la rubrica 5 se elucidează, după caz, dificultăţile din procesul de realizare a acţiunii, problemele care au favorizat tergiversarea realizării acţiunii, se va indica modul lor de soluţionare.

Audierile din cadrul şedinţelor se vor efectua după un grafic, aprobat de Grupul de monitorizare la începutul anului calendaristic. Rapoartele de activitate ale autorităţilor şi instituţiilor privind implementarea Strategiei le vor prezenta factorii decizionali responsabili de prevenirea corupţiei în cadrul autorităţii sau al instituţiei publice. Raportorii vor fi informaţi cu cel puţin 3 zile înainte de şedinţă privitor la tematică, la timpul regulamentar de raportare etc.

În cadrul audierii vor fi respectate următoarele cerinţe:

- se vor face referiri la toate acţiunile din perioada raportată (indicîndu-se termenul de realizare) şi se va nominaliza autoritatea sau instituţia publică raportoare – executor sau coexecutor – conform Planului de acţiuni;
- se va califica nivelul de executare a acţiunilor în baza următorului indicator: executat, în proces de derulare, neexecutat;
- se vor menţiona măsurile întreprinse de autoritatea şi instituţia publică pentru realizarea acţiunii respective, indicîndu-se perioada (luna) în care au fost îndeplinite;
- se vor elucida dificultăţile din procesul de realizare a acţiunii, problemele care au favorizat tergiversarea realizării acţiunii, se va indica modul lor de soluţionare;
- se vor expune suplimentar măsurile întreprinse de autoritatea sau instituţia publică pentru implementarea politicii conflictului de interese, rezultatele autoevaluării riscurilor de corupţie şi implementarea planurilor interne de integritate.

Raportul de monitorizare

Raportul de monitorizare pe teren reprezintă produsul activităţii comisiei, formată prin hotărîre a Grupului de monitorizare, care efectuează verificarea în teritoriu în scopul evaluării plenitudinii realizării Planului de acţiuni.

În aceste activităţi, Grupul de monitorizare poate antrena experţi din exterior, inclusiv reprezentanţi ai ONG-urilor, cu activităţi specifice în domeniu.

Comisia de verificare în teritoriu va activa conform unui plan, aprobat de preşedintele (vicepreşedintele) Grupului de monitorizare. Pe lîngă sarcinile specifice puse în faţa comisiilor, planul de control va include în mod obligatoriu:

- evaluarea nivelului de desfăşurare a activităţii de autoevaluare a riscurilor de corupţie/de realizare a planurilor de integritate;
- evaluarea sistemelor şi a procedurilor de soluţionare a conflictelor de interese;
- evaluarea funcţionării mecanismului de sesizare a actelor de corupţie;
- evaluarea nivelului de cunoştinţe al funcţionarilor publici în domeniul anticorupţie (integritate instituţională, etică în serviciul public şi politică a conflictului de interese). Pentru executarea acestei măsuri din plan va fi aplicat un chestionar special.

Raportul de monitorizare pe teren va include în mod obligatoriu concluzii şi recomandări referitoare la înlăturarea deficienţelor depistate.

Raportul de monitorizare pe teren se plasează pe site-ul Grupului de monitorizare şi se examinează în şedinţă de lucru. Despre înlăturarea deficienţelor nominalizate în raport autoritatea sau instituţia publică va raporta suplimentar.

Raportul trimestrial şi raportul anual de monitorizare se elaborează de Secretariatul Grupului de monitorizare, se examinează şi se aprobă de Grupul de monitorizare.

Rapoartele nominalizate au următoarele componente:

- priorităţile de acţiuni;
- acţiunile concrete de realizare;
- termenele stabilite şi nivelul de executare;

- responsabilii de realizarea planurilor de acţiuni;
- indicatorii care descriu caracteristicile măsurabile ale acţiunilor din plan;
- informaţia generalizată şi analizată sub aspectul nivelului de executare, acumulată din sursele menţionate mai sus.

Raportul de monitorizare se remite comisiei parlamentare de profil spre dezbatere, precum şi Guvernului cu titlu de informare, şi se plasează pe site-ul Grupului de monitorizare.

II. Evaluarea

Evaluarea reprezintă aprecierea activităţilor sau a rezultatelor implementării Strategiei, utilizîndu-se informaţiile obţinute pe parcursul monitorizării. Evaluarea include analiza modului de implementare a Strategiei şi a eficienţei acesteia, fiind un mijloc care contribuie la îmbunătăţirea politicii anticorupţie.

Evaluarea răspunde la întrebările: care este efectul, impactul activităţilor desfăşurate şi gradul de atingere a rezultatului scontat.

Evaluarea activităţilor se va efectua în anumite etape conform schemei de mai jos:

Evaluarea intermediară este activitatea desfăşurată pe parcursul perioadei de implementare a Strategiei.

Obiectivele evaluării intermediare sînt:
- oferirea unui suport în luarea deciziilor cu privire la activităţile desfăşurate în vederea implementării Strategiei;
- obţinerea, din toate sursele existente, a informaţiilor despre realizările, insuccesele şi cauzele lor;
- îmbunătăţirea calităţii activităţilor desfăşurate;
- identificarea practicilor de succes care ar putea fi extinse;
- elaborarea de recomandări pentru perfecţionarea Strategiei şi a planurilor de acţiuni.

Rezultatele evaluării intermediare se reflectă în *Raportul naţional „Progrese şi perspective în reprimarea corupţiei”*.

Raportul de evaluare se elaborează anual de către Grupul de monitorizare cu asistenţa Secretariatului, se mediatizează pe larg şi se remite spre informare Parlamentului.

Pentru evitarea factorilor de risc ale evaluării (raport superficial şi necalitativ, efort speculativ ce nu corespunde realităţii, victimă a manipulării politice), proiectul Raportului de evaluare va fi examinat de diferiţi experţi şi actori ai implementării documentului de politici, de publicul larg prin plasarea proiectului pe site-ul Grupului de monitorizare.

Raportul de evaluare va ţine cont în mod obligatoriu de concluziile Conferinţei Naţionale Anticorupţie şi se va centra nu doar pe enumerarea activităţilor întreprinse, dar şi pe progresele realizate şi pe compararea progreselor cu planul. Raportul va conţine, de asemenea, explicarea succintă a devierilor de la plan şi descrierea acţiunilor de remediere întreprinse sau care ar trebui sa fie întreprinse.

Raportului de evaluare trebuie să conţină:
- obiectivele;
- activităţile desfăşurate în vederea atingerii obiectivelor;
- evaluarea proceselor prin viziunea obiectivelor atinse;
- evaluarea situaţiei prin prisma opiniei diferiţilor experţi naţionali şi internaţionali, sondaje şi cercetări;
- deficienţele înregistrate şi priorităţile de implementare.

Evaluarea finală se va face la finele anului 2015 şi va oferi o imagine clară a atingerii obiectivelor propuse în Strategie. Prin concluziile expuse în Raportul de evaluare finală vor fi identificate problemele prioritare existente în ţară la capitolul „corupţie”. Concluziile vor specifica obiectivele şi direcţiile de activităţi necesare implementării acestora în noul document de politici.

Raportul de evaluare finală va fi elaborat cu antrenarea unor experţi independenţi.

III. Conferinţa Naţională Anticorupţie

Conferinţa Naţională Anticorupţie reprezintă un for naţional, organizat anual de Secretariatul Grupului de monitorizare, cu asistenţa factorilor interesaţi.

Conferinţa se organizează cu suportul Guvernului şi al proiectelor externe de finanţare a implementării documentelor de politici anticorupţie (în cazul în care există).

Participanţi la conferinţă sînt:

- responsabilii de supravegherea implementării Strategiei;
- reprezentanţii subiecţilor implementării Strategiei;
- diferite persoane oficiale;
- reprezentanţi ai ONG-urilor, mass-mediei, organismelor internaţionale;
- experţi naţionali şi internaţionali.

Agenda conferinţei va fi coordonată cu Grupul de monitorizare şi comisia parlamentară de profil. Tematicile sesiunilor de lucru vor corespunde elementelor-cheie stipulate în Strategie.

Scopul principal al conferinţei rezidă în evaluarea eforturilor anticorupţie depuse de autorităţile publice şi de societatea civilă pe parcursul anului de gestiune în consolidarea practicilor de monitorizare anticorupţie şi în identificarea priorităţilor strategice pentru anul următor. În acest sens, conferinţa va finaliza cu adoptarea unei rezoluţii, căreia i se va da citire în faţa audienţei şi care va fi publicată. Aceste concluzii vor constitui baza modificărilor în documentele de politici planificate spre realizare în perioada ulterioară.

IV. Responsabilităţi

Subiecţii procesului de monitorizare şi de evaluare a Strategiei sînt: comisia parlamentară de profil, Grupul de monitorizare, Secretariatul Grupului de monitorizare, autorităţi, instituţii şi organizaţii, ale căror responsabilităţi sînt prezentate în tabelul următor:

tabel

Instrumentele de monitorizare şi de evaluare	**Responsabilităţi**			
	Autorităţile, instituţiile şi organizaţiile	**Secretariatul Grupului de monitorizare**	**Grupul de monitorizare**	**Comisia parlamentară de profil**
1	2	3	4	5
1. Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei	Participarea la elaborarea şi la avizarea proiectului de plan sau a propunerilor de modificare a planului existent, conform procedurii stabilite *Termen:* octombrie-noiembrie, anual	Elaborarea, expunerea spre dezbateri publice şi transmiterea proiectului spre coordonare finală şi aprobare *Termen:* pînă la 15 decembrie, anual	Avizarea / completarea proiectului de plan *Termen:* pînă la 10 decem-brie, anual	Este informată *Termen:* pînă la 10 decembrie, anual
2. Documente de politici sectoriale /planuri de integritate	Elaborarea / actualizarea anuală *Termen:* la început de an / la finele autoevaluării riscurilor de corupţie	Acordarea de asistenţă metodologică *Termen:* la solicitare	Este informat *Termen:* trimestrial	Este informată *Termen:* trimestrial
3. Raport de monitorizare pe teren	Asigurarea unei bune desfăşurări a controalelor şi furnizarea informaţiilor *Termen:* pe parcursul	Acordarea de asistenţă tehnică în desfăşurarea controalelor şi	Elaborarea raportului *Termen*: la finele fiecărui control	Este informată *Termen:* trimestrial

1	2	3	4	5
	controlului Înlăturarea deficienţelor constatate şi raportarea *Termen:* întermenul stabilit prin hotărîre a Grupului de monitorizare	elaborarea raportului *Termen:* pe parcursul controlului Controlul asupra înlăturării deficienţelor depistate *Termen:* în trimestrul următor celui de gestiune	conform termenului stabilit Examinarea raportului la şedinţă şi adoptarea unei hotărîri *Termen:* în termenul stabilit	
4. Rapoarte de monitorizare, trimestriale şi anuale	Prezentarea rapoartelor în corespundere cu cerinţele unificate, propunere de soluţii pentru înlăturarea deficienţelor *Termen:* în decursul a 15 zile de la finalizarea perioadei de gestiune	Recepţionarea şi stocarea datelor, generalizarea informaţiilor şi elaborarea rapoartelor de monitorizare *Termen:* trimestrial, pînă la finele lunii următoare perioadei de gestiune Asigurarea coordonării acţiunilor întreprinse de autorităţile şi instituţiile responsabile *Termen:* permanent	Examinarea/ completarea rapoartelor de monito-rizare Evaluarea nivelului de îndeplinire a planurilor Aprobarea rapoartelor de monitorizare şi publicarea acestora *Termen: la* finele lunii următoare perioadei de gestiune	Este informată *Termen:* trimestrial, anual
5. Şedinţe ordinare de lucru	Rapoarte la şedinţe *Termen:* conform graficului stabilit Furnizarea de informaţii Secretariatului *Termen:* la solicitare	Organizarea şedinţelor şi distribuirea materialelor *Termen:* cel puţin cu 4 zile înainte de şedinţă Asigurarea transparenţei şedinţelor prin invitarea mass-mediei, plasarea pe site a comunicatelor de presă, a rapoartelor şi a hotărîrilor adoptate *Termen:* în 3 zile	Analiza succeselor obţinute şi a problemelor identificate Adoptarea de hotărîri pe marginea acestora *Termen:* în cadrul şedinţei	Este informată *Termen:* trimestrial

1	2	3	4	5
		după şedinţă		
6. Raport anual de evaluare	Furnizarea informaţiilor solicitate *Termen:* la solicitare	Asistarea Grupului de monitorizare în pregătirea raportului *Termen*: ianuarie–februarie, luna următoare anului supus evaluării	Aprobarea structurii raportului, elaborarea proiectului de raport şi plasarea pe pagina web a Grupului de monitorizare *Termen*: pînă la 15 ianuarie Examinarea şi completarea raportului cu obiecţiile parvenite *Termen*: pînă la 1 februarie Mediatizarea şi remiterea raportului către Parlament spre informare *Termen*:pînă la 10 februarie	Dezbaterea raportului / identificarea succeselor şi luarea deciziilor referitoare la politicile anticorupţie *Termen:* pînă la 25 februarie
7. Conferinţa Naţională Anticorupţie	Participarea la lucrările conferinţei *Termen:* prima decadă a lunii decembrie	Organizarea conferinţei *Termen:* iniţierea lucrărilor începînd cu 1 octombrie, anual	Luarea deciziilor privitoare la agenda conferinţei *Termen:* cel tîrziu pînă la 15 noiembrie Participarea activă la lucrările conferinţei	Participarea la lucrări, prezentarea rezoluţiei conferinţei *Termen:* în cadrul lucrărilor, inclusiv în ziua de încheiere a conferinţei

CAPITOLUL IX. Cadrul legislativ al asigurării securităţii cibernetice a Republicii Moldova

1. HOTĂRÎRE Nr. 857 din 31.10.2013 cu privire la Strategia naţională de dezvoltare a societăţii informaţionale "Moldova Digitală 2020"

http://lex.justice.md/md/350246/

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Strategia naţională de dezvoltare a societăţii informaţionale "Moldova Digitală 2020" (se anexează).
2. Ministerele, autorităţile administrative centrale şi Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia vor prezenta Ministerului Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor, anual, pînă la data de 1 februarie, informaţia despre executarea Planului de acţiuni privind implementarea Strategiei naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale „Moldova Digitală 2020", conform competenţelor stabilite.
3. Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor va generaliza informaţia recepţionată şi va prezenta Guvernului, anual, pînă la data de 1 martie, raportul privind implementarea Strategiei naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale "Moldova Digitală 2020".
4. Se recomandă autorităţilor administraţiei publice locale să întreprindă acţiunile de rigoare pentru realizarea Planului de acţiuni privind implementarea Strategiei naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale "Moldova Digitală 2020".
5. Monitorizarea şi coordonarea procesului de realizare a Strategiei naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale "Moldova Digitală 2020" şi Planului de acţiuni privind implementarea Strategiei se pune în sarcina Ministerului Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor.
6. Se abrogă Hotărîrea Guvernului nr.255 din 9 martie 2005 "Privind Strategia Naţională de edificare a societăţii informaţionale – "Moldova electronică" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.46-50, art.336).

PRIM-MNISTRU Iurie LEANCĂ

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul economiei Valeriu Lazăr
Ministrul tehnologiei
informaţiei şi comunicaţiilor Pavel Filip
Ministrul finanţelor Anatol Arapu

Nr. 857. Chişinău, 31 octombrie 2013.

2. Proiectul Legii cu privire la Concepţia Securităţii Informaţionale

http://www.sis.md/sites/default/files/transparenta/legea_privind_aprobarea_conceptiei_si_rm.pdf

Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.

Articol unic. - Se aprobă Concepţia securităţii informaţionale a Republicii Moldova, cuprinsă în anexă.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Andrian CANDU**

SECURITĂŢII INFORMAŢIONALE
A REPUBLICII MOLDOVA

I. INTRODUCERE

Etapa actuală de dezvoltare a Republicii Moldova se caracterizează prin dezvoltarea şi răspândirea rapidă a

tehnologiei informaţiei, prin rolul avansat al domeniului informaţional, ce include totalitatea informaţiei, infrastructurii tehnologiei informaţiei şi comunicaţiilor (TIC), instituţiilor care prelucrează informaţia şi a sistemului ce reglementează relaţiile sociale apărute în acest context.

Fiind o parte importantă şi indispensabilă a vieţii societăţii moderne, domeniul informaţional influenţează activ asupra stării componentelor de stat, sociale, militare, economice şi a altor componente ale securităţii naţionale. Totodată, asigurarea eficientă a securităţii naţionale este interdependentă de nivelul asigurării securităţii informaţionale a persoanei, societăţii şi statului.

Pe parcursul ultimilor ani a crescut semnificativ necesitatea unei abordări complexe şi eficiente a procesului de asigurare a securităţii spaţiului informaţional naţional, inclusiv al obiectivelor complexului defensiv, sistemului financiar-bancar, energetic, de transport şi telecomunicaţii şi a celor de importanţă vitală, de asigurare şi protecţie a informaţiei atribuite la secret de stat, de prevenire şi combatere a crimelor informatice, extremismului şi terorismului în spaţiul informaţional.

Importanţa problemei a fost conturată în Concepţia securităţii naţionale şi Strategia securităţii naţionale a Republicii Moldova, care, stabilind obiectivele sistemului de securitate naţională, au reflectat atît ameninţările din domeniul tehnologiilor informaţionale, cît şi asigurarea securităţii informaţionale.

Perfecţionarea bazei normative în domeniul dat este determinată de elaborarea şi consolidarea normativă a anumitor drepturi şi obligaţii ale statului, instituţiilor administraţiei publice, persoanelor cu funcţii de răspundere, organizaţiilor care asigură securitatea informaţională, mecanismelor de realizare a drepturilor şi obligaţiilor date. Consolidarea acestora va permite sistematizarea relaţiilor sociale privind asigurarea securităţii informaţionale, înlăturarea incertitudinilor şi limitelor discreţionare în domeniul dat.

Adoptarea Concepţiei este determinată de necesitatea protecţiei intereselor persoanelor, societăţii, statului în domeniul informaţional, gravitatea şi multitudinea pericolelor la adresa securităţii informaţionale în societatea modernă, de necesitatea menţinerii unui echilibru între interesele persoanelor, societăţii şi statului pentru asigurarea securităţii informaţionale.

II. DISPOZIŢII GENERALE

Secţiunea 1
Definiţia

Concepţia securităţii informaţionale a Republicii Moldova (în continuare - Concepţie) reprezintă un sistem integrat de opinii referitoare la scopurile, sarcinile, principiile şi direcţiile de bază ale activităţii de asigurare a nivelului necesar de securitate informaţională şi de protecţie a informaţiei în Republica Moldova.

În prezenta Concepţie, asigurarea securităţii informaţionale şi protecţia informaţiei se consideră drept părţi componente ale sistemului naţional de securitate.

Concepţia securităţii informaţionale desfăşoară Concepţia securităţii naţionale a Republicii Moldova în domeniul informaţional.

Secţiunea a 2-a
Noţiuni principale

În prezenta Concepţie se utilizează următoarele noţiuni de bază:

armă informaţională – tehnologie informaţională, mijloace şi metode utilizate în scopul desfăşurării războiului informaţional;

interesele naţionale de bază ale Republicii Moldova în domeniul informaţional – totalitatea intereselor de bază în domeniu ale persoanei, societăţii şi statului;

interesele societăţii în domeniul informaţional– asigurarea drepturilor şi intereselor de bază ale persoanei, realizarea drepturilor şi libertăţilor constituţionale în domeniul vizat, democratizare, atingerea şi menţinerea concilierii sociale, crearea unui stat de drept dezvoltat şi stabil din punct de vedere economic; *interesele statului în domeniul asigurării securităţii informaţionale* – asigurarea protecţiei resurselor informaţionale, tehnologiei informaţiei, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice, a obiectivelor naţionale esenţiale pentru menţinerea funcţiilor vitale ale statului, a spaţiului informaţional al Republicii Moldova, a secretului de stat şi sistemelor speciale de telecomunicaţii, a secretului comercial, a datelor cu caracter personal şi a proprietăţii intelectuale, respectarea incontestabilă a legislaţiei şi ordinii publice, prevenirea, combaterea şi contracararea riscurilor şi ameninţărilor ce prezintă un pericol deosebit pentru securitatea informaţională a Republicii Moldova;

interesele de bază ale statului în domeniul informaţional– asigurarea intereselor societăţii şi ale persoanei în domeniul vizat, crearea resurselor informaţionale, utilizarea tehnologiei informaţiei şi de comunicaţii electronice moderne, dezvoltarea armonioasă a infrastructurii informaţionale şi de comunicaţii electronice în scopul consolidării regimului constituţional, asigurării suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale, stabilităţii politice şi sociale, precum şi prosperării economice a Republicii Moldova, dezvoltării unei colaborări echitabile şi reciproc avantajoase;

interesele de bază ale persoanei în domeniul informaţional – realizarea drepturilor constituţionale ce ţin de crearea şi accesarea informaţiei, utilizarea acesteia pentru dezvoltarea spirituală şi intelectuală, pentru desfăşurarea activităţii neinterzise, în scopul protecţiei proprietăţii intelectuale şi a informaţiei personale, ce asigură securitatea personală;

război informaţional - confruntare dintre două sau mai multe state în spaţiul informaţional cu scopul provocării daunelor la sistemele informaţionale, procesele şi resursele, obiectivele complexului defensiv, sistemului financiar-bancar, energetic, de transport şi telecomunicaţii şi a cele de importanţă vitală, subminării sistemelor politice, economice şi sociale, manipulării psihologice masive a populaţiei pentru a destabiliza societatea şi statul, precum şi constrîngerii pentru a lua decizii în interesul părţii adverse;

securitate informaţională a Republicii Moldova – protecţia persoanei, societăţii şi a statului, a drepturilor şi intereselor acestora în domeniul informaţional, stipulate de Constituţie şi alte legi ale Republicii Moldova, precum şi a drepturilor şi intereselor ce ţin de căutarea, crearea, recepţionarea, expedierea, distribuirea, prelucrarea, stocarea, utilizarea şi protecţia informaţiei în spaţiul informaţional;

spaţiul informaţional – mediu de activitate asociat cu formarea, crearea, transformarea, transmiterea, utilizarea, stocarea informaţiilor, care produce efecte la nivel de conştiinţă individuală şi socială, infrastructură informaţională şi informaţie;

pericol pentru securitatea informaţională – intenţia, acţiunea (inacţiunea), manifestată real sau potenţial sau factorul cu caracter ecologic, tehnic sau de alt gen, realizarea sau dezvoltarea căruia contravine sau poate să contravină intereselor de bază ale persoanei, societăţii şi statului în domeniul informaţional;

politica de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova – determină direcţiile de bază a activităţii autorităţilor administraţiei publice, obligaţiile şi responsabilităţile acestora privind protejarea intereselor naţionale în domeniul informaţional, în limitele competenţelor ce le revin şi direcţiilor de activitate, şi se bazează pe respectarea echilibrului intereselor individului, societăţii şi ale statului în domeniul vizat.

Secţiunea a 3-a
Destinaţia

Concepţia serveşte drept bază pentru elaborarea legislaţiei Republicii Moldova, inclusiv a politicii de stat, în domeniul asigurării securităţii informaţionale, pentru asigurarea coordonării şi sporirii nivelului de eficienţă a activităţii autorităţilor administraţiei publice şi a altor organizaţii din sectorul public şi privat, pentru elaborarea programelor speciale de asigurare a securităţii informaţionale, precum şi pentru crearea unui sistem unic de protecţie a informaţiei ce întruneşte măsurile legale, organizatorice, tehnice, tehnologice şi fizice de protecţie.

Secţiunea a 4-a
Scopul

Concepţia are drept scopuri principale crearea sistemului de asigurare a securităţii informaţionale în Republica Moldova, sporirea nivelului de securitate informaţională a statului în ansamblu şi perfecţionarea în continuare a cadrului legislativ privind securitatea informaţională, fundamentată de prevederile

Constituţiei Republicii Moldova, Concepţiei securităţii naţionale şi Strategiei de securitate naţională. Concepţia determină scopurile, principiile şi sarcinile de activitate a organelor administraţiei publice în asigurarea securităţii informaţionale, componentele de bază ale securităţii informaţionale, pericolele principale şi metodele de prevenire a acestora.

III DOCUMENTE DE POLITICI ŞI ACTE LEGISLATIVE RELEVANTE PENTRU SOLUŢIONAREA PROBLEMEI ABORDATE ÎN CONCEPŢIE

Secţiunea 1
Cadrul juridic în vigoare

Baza normativ-legislativă pentru adoptarea Concepţiei se bazează pe legislaţia naţională în vigoare şi este reglementată de următoarele acte legislative şi normative:

Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994;

Decretul Preşedintelui nr.1743 din 19.03.2004 privind edificarea societăţii informaţionale în Republica Moldova;

Legea nr.112-XVI din 22.05.2008 pentru aprobarea Concepţiei securităţii naţionale a Republicii Moldova;

Legea nr. 619-XIII din 31.10.1995 privind organele securităţii statului; Legea nr. 1069-XIV din 22.06.2000 cu privire la informatică;

Legea nr. 467-XV din 21.11.2003 cu privire la informatizare şi la resursele informaţionale de stat;

Legea nr. 91 din 29.05.2014 privind semnătura digitală şi documentul electronic;

Legea comunicaţiilor electronice nr.241-XVI din 15.11.2007; Legea nr. 245-XVI din 27.11.2008 cu privire la secretul de stat;

Legea nr. 20-XVI din 03.02.2009 privind prevenirea şi combaterea criminalităţii informatice;

Legea nr.133 din 08.07.2011 privind protecţia datelor cu caracter personal;

Hotărîrea Parlamentului nr.153 din 15.07.2011 pentru aprobarea Strategiei securităţii naţionale a Republicii Moldova;

Hotărîrea Guvernului nr.857 din 31.10.2013 „Cu privire la aprobarea Strategiei naţionale de dezvoltare a societăţii informaţionale „Moldova digitală 2020”;

Hotărîrea Guvernului nr. 480 din 30.06.2011 „Pentru aprobarea Strategiei naţionale de prevenire şi combatere a crimei organizate pe anii 2011-2016”;

Hotărîrea Guvernului nr. 256 din 09.03.2005 „Cu privire la unele măsuri de creare a Sistemului de telecomunicaţii al autorităţilor administraţiei publice”;

Hotărîrea Guvernului nr. 1123 din 14.12.2010 „Privind aprobarea Cerinţelor faţă de asigurarea securităţii datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaţionale de date cu caracter personal”;

Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 1176 din 22.12.2010 „Pentru

aprobarea Regulamentului cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice”;

Hotărîrea Guvernului nr. 710 din 20.09.2011 „Cu privire la aprobarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e - Transformare)” Hotărîrea Guvernului nr. 840 din 26.07.2004 „Cu privire la crearea Sistemului de telecomunicaţii al autorităţilor administraţiei publice”;

Hotărîrea Guvernului nr. 735 din 11.06.2002 „Cu privire la sistemele speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova”;

Hotărîrea Guvernului nr. 546 din 20.07.2011 „Privind aprobarea Regulamentului cu privire la acordarea serviciilor Sistemului de telecomunicaţii al autorităţilor administraţiei publice şi operarea modificărilor în unele hotărîri ale Guvernului”;

Hotărîrea Guvernului nr. 320 din 28.03.2006 „Pentru aprobarea Regulamentului privind ordinea de aplicare a semnăturii digitale în documentele electronice ale autorităţilor publice”;

Hotărîrea Guvernului nr. 945 din 05.09.2005 „Cu privire la centrele de certificare a cheilor publice”;

Hotărîrea Guvernului nr. 841 din 30.10.2013 „Privind punerea în aplicare a buletinului de identitate electronic”;

alte acte legislative şi normative în vigoare

Secţiunea a 2-a
Dezvoltarea cadrului juridico-normativ

După adoptarea prezentei Concepţii, va fi elaborată şi aprobată Strategia securităţii informaţionale a Republicii Moldova, în care se vor descrie căile de atingere a stării de securitate informaţională, mecanismele de cooperare între componentele sistemului de asigurare a securităţii informaţionale, instrumentele de coordonare a activităţii sectorului securităţii informaţionale şi instituţiilor cu responsabilităţi în domenii aparte ale securităţii, procedeele de finanţare a sectorului securităţii informaţionale şi etapele de reformare a sistemului securităţii informaţionale al Republicii Moldova.

IV. PERICOLELE PENTRU SECURITATEA INFORMAŢIONALĂ ŞI SURSELE ACESTOR PERICOLE

Secţiunea 1
Pericolele pentru securitatea informaţională

1.1 Pericolele de bază de lezare a drepturilor şi libertăţilor constituţionale ale cetăţenilor în domeniul informaţional:

c) adoptarea legislaţiei care lezează drepturile şi libertăţile constituţionale ale cetăţenilor în domeniul informaţional;

d) imperfecţiunea legislaţiei în vigoare ce reglementează relaţiile în domeniul informaţional;

3. neîndeplinirea de către autorităţile administraţiei publice, instituţii şi cetăţeni a cerinţelor legislaţiei în vigoare ce reglementează relaţiile în domeniul informaţional;

4. acţiunile ilegale ale reprezentanţilor corupţi ai administraţiei publice sau ai structurilor criminale care încalcă drepturile constituţionale ale cetăţenilor privind protecţia informaţiei cu acces limitat, secretului corespondenţei, convorbirilor telefonice şi altor genuri de comunicaţii;

5. blocarea informaţiei de importanţă socială;

6. restricţiile ilegale privind accesul cetăţenilor la resursele, tehnologia informaţiei, sistemele şi reţelele informaţionale de stat publice, la materialele din arhivă şi la altă informaţie;

7. dezorganizarea şi distrugerea sistemului de stocare şi păstrare a informaţiei şi a valorilor culturale, inclusiv a arhivelor;

8. stabilirea monopolului asupra formării, primirii şi răspândirii informaţiei, inclusiv cu utilizarea sistemelor de comunicaţii electronice;

9. manipularea informaţiei (dezinformarea, tăinuirea sau falsificarea informaţiei).

1.2 Pericolele de bază de împiedicare a dezvoltării industriei naţionale a informaţiei, informatizării şi comunicaţiilor electronice:

f) imperfecţiunea legislaţiei în vigoare ce reglementează relaţiile în domeniul informaţional, protecţia informaţiilor cu accesibilitate limitat şi proprietăţii intelectuale, precum şi minimizarea riscurilor şi ameninţărilor la adresa securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

g) neexecutarea de către autorităţile administraţiei publice, instituţii şi cetăţeni a legislaţiei ce reglementează relaţiile în domeniul informaţional;

h) monopolizarea de către structurile naţionale şi internaţionale a pieţei informaţionale şi a sectoarelor sale;

i) limitarea accesului Republicii Moldova la noua tehnologie a informaţiei şi de comunicaţii electronice, crearea condiţiilor pentru intensificarea dependenţei tehnologice în acest domeniu;

j) eliminarea de pe piaţa informaţională a producătorilor autohtoni de mijloace de informatizare şi de asigurare cu programe, orientarea exclusivă la procurarea mijloacelor de import de informatizare, comunicaţii electronice sau protecţie a informaţiei;

k) plecarea peste hotare a cadrelor calificate şi a titularilor de drepturi ai proprietăţii intelectuale, nivelul general insuficient de cunoştinţe al cetăţenilor în domeniul tehnologiei informaţiei.

1.3 Pericolele de bază de împiedicare a utilizării şi administrării eficiente şi securizate a resurselor, tehnologiei informaţiei, sistemelor, reţelelor şi mijloacelor informaţionale:

e) culegerea şi utilizarea ilicită a informaţiei;

f) activitatea ilegală orientată spre efectuarea controlului asupra funcţionării resurselor, tehnologiei informaţiei, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice, obţinerea accesului nesancţionat la informaţie;

c) încălcarea tehnologiilor stabilite pentru prelucrarea informaţiei şi

schimbul informaţional;

h) erorile personalului, refuzul de funcţionare a mijloacelor tehnice, defectele softului;

i) distrugerea, deteriorarea sau furtul suporturilor de informaţii;

j) elaborarea şi distribuirea programelor dăunătoare care perturbă funcţionarea normală a resurselor informaţionale şi de comunicaţii electronice, tehnologiei informaţiei şi reţelelor, precum şi a sistemelor de protecţie a informaţiei;

k) prezenţa în mijloacele tehnice şi de program a componentelor ce realizează funcţii nedocumentate ale acestor mijloace;

l) compromiterea mijloacelor şi cheilor pentru protecţia criptografică a informaţiei, influenţa asupra sistemelor parolă-cheie de protecţie a sistemelor automatizate de prelucrare şi transmitere a informaţiei;

m) scurgerea informaţiei prin canale tehnice, care apare la exploatarea mijloacelor tehnice de prelucrare şi transmitere a informaţiei;

n) conectarea nereglementată a resurselor, sistemelor şi reţelelor naţionale şi sistemelor speciale de telecomunicaţii la reţelele informaţionale externe, inclusiv la reţele internaţionale;

o) utilizarea tehnologiei informaţiei necertificate, mijloacelor de informatizare, de comunicaţii electronice şi de protecţie a informaţiei la crearea şi dezvoltarea infrastructurii naţionale informaţionale;

p) implantarea dispozitivelor electronice de obţinere ascunsă a informaţiei în mijloacele tehnice de prelucrare, păstrare şi transmitere a informaţiei, în încăperile de serviciu ale autorităţilor administraţiei publice, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor, indiferent de forma lor de proprietate;

q) distrugerea, deteriorarea sau suprimarea radioelectronică a resurselor şi reţelelor informaţionale şi de comunicaţii electronice,precum şi a sistemelor de protecţie a informaţiei;

r) captarea informaţiei în reţelele de transmitere a datelor, descifrarea ei şi impunerea informaţiei false;

s) încălcarea restricţiilor stabilite privind divulgarea informaţiei.

Secţiunea a 2-a
Sursele de pericol pentru securitatea informaţională

2.1 Principalele surse externe ale pericolelor:

4) criminalitatea informatică transnaţională, activitatea structurilor criminale internaţionale, a unor grupuri sau persoane, orientată spre obţinerea accesului nesancţionat la resursele de reţea şi informaţie;

5) activitatea organizaţiilor teroriste şi extremiste internaţionale, interesul acestora faţă de posedarea şi utilizarea armei informaţionale;

6) activitatea structurilor politice, economice, militare, de spionaj şi a serviciilor speciale străine, orientată spre efectuarea controlului global şi obţinerea neautorizată a informaţiei;

d) avansarea tehnologică a structurilor mondiale, înteţirea concurenţei

mondiale pentru deţinerea celor mai importante tehnologii şi resurse;

e) elaborarea de către un şir de state a concepţiei de război informaţional;

2.2 Principalele surse interne ale pericolelor:

7) imperfecţiunea cadrului normativ în domeniul organizării şi funcţionării sistemului unic complex de protecţie a informaţiei în Republica Moldova, inclusiv a subsistemelor de protecţie tehnică şi criptografică a informaţiei;

8) activitatea ilegală a unor grupuri sau persoane, orientată spre obţinerea neautorizată a accesului la resursele informaţionale, tehnologii sau efectuarea controlului asupra funcţionării resurselor, tehnologiei informaţiei sistemelor şi reţelelor informaţionale şi de comunicaţii electronice;

9) imperfecţiunea legislaţiei referitore la prevenirea şi combaterea crimelor informatice;

10) coordonarea insuficientă a activităţii, delimitarea neclară a atribuţiilor autorităţilor administraţiei publice ce ţin de elaborarea şi realizarea politicii de stat
în vederea asigurării securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

11) utilizarea silită a mijloacelor tehnice şi de program importate pentru crearea şi resurselor, tehnologiei informaţiei, sistemelor şi reţelelor informaţionale şi de comunicaţii electronice, cauzată de dezvoltarea întîrziată a industriei autohtone;

12) nivelul redus de informatizare a autorităţilor administraţiei publice, a domeniului financiar de creditare, a industriei, agriculturii, educaţiei, sănătăţii, de deservire a cetăţenilor, precum şi de instruire a populaţiei pentru lucrul cu tehnica de calcul;

13) finanţarea bugetară necorespunzătoare a activităţilor ce ţin de securitatea informaţională în Republica Moldova.

V. SISTEMUL DE ASIGURARE A SECURITĂŢII INFORMAŢIONALE

Secţiunea 1
Politica de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale

Direcţiile strategice şi curente ale politicii interne şi externe de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale se formează în baza intereselor naţionale de bază ale Republicii Moldova în domeniul informaţional, precum şi ţinînd cont de pericolele pentru securitatea informaţională a Republicii Moldova.

Politica Republicii Moldova în domeniul asigurării securităţii informaţionale se bazează pe următoarele principii de bază:

10) legalitate;

11) caracter sistematic, complex şi ştiinţific;

12) delimitare a atribuţiilor autorităţilor care asigură securitatea informaţională, prevenirea şi combaterea crimelor informatice;

13) realizare pe etape a programelor tematice privind asigurarea securităţii informaţionale;

14) efectuare a controlului asupra adoptării şi executării deciziilor în chestiunile ce ţin de asigurarea securităţii informaţionale;

13) asigurare a securităţii informaţionale fără a prejudicia interesele persoanei, societăţii şi a statului;
14) transparenţă.

În cadrul exercitării funcţiilor de asigurare a securităţii informaţionale statul, în persoana autorităţilor publice competente:

14. efectuează analiza şi prognoza obiectivă şi multilaterală a pericolelor securităţii informaţionale a Republicii Moldova, elaborează măsuri, metode şi mecanisme de asigurare a securităţii informaţionale;

15. elaborează şi realizează programe tematice de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale, avînd la bază depunerea eforturilor comune ale instituţiilor publice şi private;

16. organizează activitatea autorităţilor administraţiei publice, asociaţiilor obşteşti, societăţilor comerciale în vederea realizării complexului de măsuri orientate spre evitarea sau neutralizarea pericolelor pentru securitatea informaţională a Republicii Moldova;

17. efectuează controlul asupra elaborării, creării, dezvoltării, utilizării, importului şi exportului mijloacelor de protecţie a informaţiei prin certificarea şi licenţierea activităţii în domeniul protecţiei informaţiei;

18. promovează pe teritoriul Republicii Moldova o politica protecţionistă respectivă în privinţa producătorilor naţionali de mijloace de informatizare şi protejare a informaţiei, întreprinde măsuri de protejare a pieţei interne de la pătrunderea unor mijloace de informatizare, produse informaţionale şi mijloace de proastă calitate de protecţie a informaţiei;

19. promovează accesul persoanelor fizice şi juridice la resursele şi reţelele informaţionale globale.

Una din direcţiile principale a politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale este asigurarea juridică, în cadrul căreia se elaborează şi perfecţionează legislaţia ce reglementează relaţiile în domeniul vizat, se elaborează şi perfecţionează legislaţia ce reglementează relaţiile în domeniul vizat.

Elaborarea şi perfecţionarea legislaţiei presupune:

12. evaluarea eficienţei aplicării legislaţiei în domeniul informaţional şi al asigurării securităţii informaţionale, elaborarea programului de perfecţionare a legislaţiei;

13. crearea mecanismelor organizaţional-juridice de asigurare a securităţii informaţionale;

14. determinarea statutului juridic al tuturor subiecţilor din domeniul informaţional, inclusiv al deţinătorilor de informaţie şi utilizatorilor resurselor, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice, responsabilităţii lor pentru nerespectarea legislaţiei Republicii Moldova;

15. crearea sistemului de colectare şi analiză a datelor despre sursele pericolelor pentru securitatea informaţională şi consecinţele apariţiei acestora, ţinînd cont de orice tipuri (categorii) de informaţii;

16. elaborarea legislaţiei în care să stipuleze modul de organizare a activităţilor de investigare şi examinare în instanţele de judecată a faptelor ilegale
în domeniul informaţional, precum şi a modului de lichidare a consecinţelor

acestor acţiuni ilicite;

14. elaborarea componenţelor delictelor ţinînd cont de specificul răspunderii penale, civile, contravenţionale şi disciplinare, includerea normelor de drept respective în codurile penal, civil, contravenţional, al muncii şi alte acte legislative ale Republicii Moldova;

15. perfecţionarea sistemului de pregătire a cadrelor.

Asigurarea juridică a securităţii informaţionale a Republicii Moldova se efectuează pe baza principiilor legalităţii şi echilibrului intereselor cetăţenilor, societăţii şi statului.

Conform principiului legalităţii, autorităţile administraţiei publice a Republicii Moldova urmează să soluţioneze conflictele apărute în domeniul informaţional în strictă conformitate legislaţia Republicii Moldova ce reglementează raporturile în domeniul vizat.

Conform principiului echilibrului intereselor cetăţenilor, societăţii şi statului

în domeniul informaţional se impune asigurarea pe cale legislativă a priorităţii acestor interese în diverse domenii de activitate, precum şi utilizarea formelor de control din partea societăţii asupra activităţii autorităţilor administraţiei publice ale Republicii Moldova.

Secţiunea a 2-a
Obiectivele principale ale sistemului de asigurare a securităţii informaţionale

Sistemul de asigurare a securităţii informaţionale este destinat elaborării şi realizării politicii de stat în domeniul vizat.

Obiectivele principale ale sistemului de asigurare a securităţii informaţionale
4) Republicii Moldova sînt următoarele:

elaborarea legislaţiei în domeniul informaţional;

crearea condiţiilor de realizare a drepturilor persoanelor fizice şi juridice în practicarea activităţilor neinterzise prin lege în domeniul informaţional;

stabilirea şi menţinerea echilibrului între cerinţele cetăţenilor, societăţii şi statului în utilizarea şi schimbul de informaţie şi limitarea distribuirii informaţiei;

monitorizarea permanentă şi evaluarea nivelului securităţii informaţionale în Republica Moldova, identificarea surselor interne şi externe de pericole pentru securitatea informaţională, determinarea direcţiilor prioritare de prevenire şi neutralizare a acestor pericole;

coordonarea activităţii autorităţilor administraţiei publice, instituţiilor de drept public şi privat care execută sarcini de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

controlul activităţii autorităţilor administraţiei publice, comisiilor de stat

şi interdepartamentale, altor structuri care participă la soluţionarea sarcinilor de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

prevenirea , depistarea şi curmarea delictelor care atentează la securitatea intereselor legale ale persoanei, societăţii şi statului în domeniul informaţional, realizarea procedurilor pe cauzele legate în privinţa crimelor informatice, acţiunilor

extremiste şi teroriste în spaţiul informaţional;

h) dezvoltarea infrastructurii–informaţionale naţionale, industriei mijloacelor informaţionale şi de comunicaţii electronice, ridicarea nivelului lor de competitivitate pe pieţele interne şi externe;

i) elaborarea programelor naţionale în domeniul asigurării securităţii informaţionale, coordonarea lucrărilor de realizare a lor;

j) promovarea unei politici unice în domeniul asigurării securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

k) organizarea cercetărilor ştiinţifice fundamentale şi aplicative în domeniul securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

l) protejarea spaţiului informaţional al Republicii Moldova, a resurselor, tehnologiei informaţiei, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice a obiectivelor naţionale esenţiale pentru menţinere a funcţiilor vitale ale statului , a sistemelor speciale de telecomunicaţii ale Republicii Moldova, a informaţiei cu acces limitat;

m) asigurarea controlului asupra creării şi utilizării mijloacelor de protecţie a informaţiei prin licenţierea în domeniul protecţiei informaţiei şi certificarea mijloacelor de protecţie a informaţiei;

n) perfecţionarea şi dezvoltarea sistemului unic de pregătire a cadrelor în domeniul securităţii informaţionale;

o) realizarea colaborării internaţionale în domeniul securităţii informaţionale, reprezentarea intereselor Republicii Moldova în organizaţiile internaţionale de profil.

Secţiunea a 3-a
Sarcinile privind asigurarea securităţii informaţionale

Sarcinile de bază în domeniul asigurării securităţii informaţionale sînt următoarele:

a) elaborarea direcţiilor prioritare ale politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale a Republicii Moldova, măsurilor şi mecanismelor necesare pentru realizarea acestei politici;

b) dezvoltarea şi perfecţionarea unui sistem unic de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova, care va realiza politica de stat în domeniul vizat;

c) depistarea, analizarea şi prognozarea pericolelor pentru securitatea informaţională, realizarea unui complex de măsuri în vederea prevenirii, combaterii şi lichidării acestora;

d) elaborarea programelor orientate spre asigurarea securităţii informaţionale;

e) perfecţionarea legislaţiei ce ţine de asigurarea securităţii informaţionale a Republicii Moldova, inclusiv realizarea drepturilor cetăţenilor la accesul la informaţie, protecţia datelor cu caracter personal şi a proprietăţii intelectuale;

f) armonizarea standardelor naţionale din domeniul securităţii informaţionale cu cele internaţionale;

g) elaborarea criteriilor şi metodelor de evaluare a eficienţei sistemelor de

protecţie şi a mijloacelor de securitate informaţională;

h) crearea şi perfecţionarea sistemului de stat de certificare a mijloacelor de protecţie tehnică şi criptografică a informaţiei;

i) elaborarea, promovarea politicii de stat şi exercitarea controlului în domeniul aplicării tuturor tipurilor de semnături electronice;

j) dezvoltarea bazei ştiinţifico-practice de asigurare a securităţii informaţionale, elaborarea unor metode moderne de asigurare a securităţii resurselor, tehnologiei informaţiei, sistemelor şi reţelelor informaţionale, crearea sistemelor şi mijloacelor autohtone de protecţie a informaţiei, a tehnicii de calcul specializate;

k) crearea unui sistem unic de pregătire a cadrelor în domeniul securităţii informaţionale şi protecţiei informaţiei;

l) intensificarea colaborării cu structurile din alte state şi cele internaţionale în soluţionarea problemelor tehnico-ştiinţifice şi juridice de asigurare a securităţii informaţionale, inclusiv a informaţiei transmise prin reţelele de comunicaţii electronice cu conexiunile internaţionale.

Secţiunea a 4-a
Metodele de asigurare a securităţii informaţionale

În scopul prevenirii şi neutralizării pericolelor pentru securitatea informaţională a Republicii Moldova se elaborează şi se aplică metode juridice, tehnico-organizatorice şi economice.

4.1 Metodele juridice prevăd:

a) perfecţionarea şi elaborarea legislaţiei ce reglementează relaţiile în sfera informaţională şi în domeniul asigurării securităţii informaţionale;

b) excluderea contradicţiilor în legislaţia naţională, precum şi a contradicţiilor legislaţiei naţională cu prevederile tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte;

c) concretizarea normelor juridice ce stabilesc responsabilitatea persoanelor fizice şi juridice pentru comiterea crimelor informatice, a acţiunilor extremiste şi teroriste în spaţiul informaţional, inclusiv obţinerea accesului neautorizat la informaţie, copierea ilegală, falsificarea, folosirea sau distrugerea ilegală, distribuirea premeditată a informaţiei neveridice, dezvăluirea ilegală a informaţiei cu accesibilitate limitată, folosirea în scopuri criminale sau de profit a acestor informaţii;

d) concretizarea normelor juridice ce stabilesc responsabilitatea pentru contravenţii şi infracţiuni în domeniul asigurării securităţii informaţionale;

e) delimitarea legală a atribuţiilor autorităţilor administraţiei publice în domeniul asigurării securităţii informaţionale, prevenirii şi combaterii crimelor informatice, formarea mecanismelor de participare la această activitate a organizaţiilor obşteşti, structurilor comerciale şi a populaţiei;

f) ajustarea standardelor naţionale în domeniul asigurării securităţii informaţionale la standardele internaţionale.

4.2 Metodele tehnico-organizatorice prevăd:

a) dezvoltarea şi perfecţionarea unui sistem complex de asigurare a

securităţii informaţionale a Republicii Moldova;

b) eficientizarea activităţii organelor puterilor executive şi judecătoreşti, incluzînd prevenirea, combaterea şi contracararea acţiunilor extremiste şi teroriste în spaţiul informaţional, crimelor informatice şi incidentelor de securitate informaţională, preîntîmpinarea şi suprimarea infracţiunilor în domeniul informaţional, depistarea şi tragerea la răspundere a persoanelor ce au comis aceste fapte;

c) crearea unui sistem de stat unic de monitorizare a spaţiului informaţional al Republicii Moldova, a stării de securitate informaţională în cele mai importante domenii de activitate a societăţii şi statului, a sistemelor de contracarare a atacurilor cibernetice, răspîndirii codului maliţios şi a mesajelor nesolicitate ce privează de dreptul la opţiune;

d) elaborarea, utilizarea şi perfecţionarea mijloacelor de protecţie a informaţiei, a metodelor de control al eficacităţii acestor mijloace, formarea şi aplicarea resurselor, tehnologiilor, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice protejate, ridicarea fiabilităţii mijloacelor tehnice speciale şi a asigurării de program;

e) crearea sistemelor şi a mijloacelor de prevenire a acţiunilor speciale exercitate asupra complexelor tehnice şi de program şi de comunicaţii electronice ce provoacă distrugerea, lichidarea, distorsiunea informaţiei sau modificarea regimurilor de funcţionare a sistemelor şi mijloacelor de informatizare şi comunicaţie;

f) depistarea dispozitivelor tehnice speciale de obţinere ascunsă a informaţiei şi a programelor dăunătoare, prevenirea captării informaţiei pe canalele tehnice, utilizarea mijloacelor criptografice de protecţie la păstrarea, prelucrarea şi transmiterea informaţiei prin reţele de comunicaţii electronice, controlul asupra executării cerinţelor speciale de protecţie a informaţiei;

g) certificarea mijloacelor de protecţie a informaţiei, licenţierea activităţii în domeniul asigurării securităţii informaţionale, standardizarea metodelor şi mijloacelor de protecţie a informaţiei;

h) exercitarea controlului în domeniul aplicării tuturor tipurilor de semnături electronice;

i) perfecţionarea sistemului de certificare a utilajului de comunicaţii electronice şi asigurării cu programe a sistemelor automatizate de prelucrare a informaţiei în scopul corespunderii acesteia cu cerinţele securităţii informaţionale;

j) elaborarea sistemului de atestare a obiectelor de informatizare la

îndeplinirea cerinţelor cu privire la asigurarea protecţiei informaţiei în timpul efectuării lucrărilor ce ţin de elaborarea şi păstrarea informaţiei cu acces limitat;

k) perfecţionarea sistemului de control al acţiunilor personalului şi utilizatorilor resurselor, sistemelor şi reţelelor informaţionale şi de comunicaţii electronice protejate, pregătirea personalului - specialiştilor în domeniul asigurării
securităţii informaţionale.

4.3 Metodele economice prevăd:

a) stabilirea volumului şi modului de finanţare a programelor speciale de asigurare a securităţii informaţionale, a altor lucrări legate de realizarea metodelor

legale şi tehnico-organizatorice de protecţie a informaţiei;

b) crearea sistemului de asigurare a riscurilor informaţionale ale persoanelor fizice şi juridice.

Secţiunea a 5-a
Colaborarea internaţională în problemele asigurării securităţii informaţionale

Direcţiile principale de colaborare internaţională a Republicii Moldova în problemele asigurării securităţii informaţionale sînt:

a) interzicerea elaborării, răspîndirii şi aplicării „armei informaţionale”;

b) asigurarea securităţii schimbului informaţional internaţional, inclusiv securitatea informaţiei la transmiterea ei prin sisteme de comunicaţii electronice naţionale şi internaţionale;

c) coordonarea activităţilor organelor de drept ale statelor în lupta împotriva crimelor informatice, acţiunilor extremiste şi teroriste în spaţiul informaţional;

d) prevenirea accesului nesancţionat la informaţia cu acces limitat din reţelele de comunicaţii electronice bancare internaţionale şi sistemele de comerţ electronic, la informaţia organelor de drept internaţionale ce luptă împotriva crimei organizate internaţionale, terorismului şi extremismului, răspîndirii drogurilor, substanţelor psihotrope şi precursorilor, traficului de fiinţe umane şi comerţului ilegal de armament.

Pentru realizarea direcţiilor menţionate este necesar de a intensifica colaborarea Republicii Moldova cu organizaţiile internaţionale ce îşi desfăşoară activitatea în domeniile securităţii informaţionale, standardizării, certificării mijloacelor de informatizare şi de protecţie a informaţiei şi cu organizaţiile ce previn şi contracarează crimele informatice, acţiunile extremiste şi teroriste în spaţiul informaţional, precum şi de a intensifica participarea specialiştilor autorităţilor competente la conferinţe internaţionale, seminare, cursuri şi expoziţii dedicate securităţii informaţionale.

Colaborarea internaţională în problemele asigurării securităţii informaţionale trebuie să contribuie la sporirea nivelului de securitate informaţională a Republicii Moldova şi altor state-membre ale comunităţii mondiale.

Secţiunea a 6-a
Organizarea sistemului de asigurare a securităţii informaţionale

Componentele de bază ale sistemului de asigurare a securităţii informaţionale sînt autorităţile puterii legislative, executive şi judecătoreşti, întreprinderile, instituţiile, organizaţiile, asociaţiile şi cetăţenii, precum şi legislaţia ce reglementează relaţiile în sfera informaţională, în domeniul asigurării securităţii informaţionale.

Asigurarea securităţii informaţionale se efectuează în baza delimitării atribuţiilor autorităţilor puterii legislative, executive şi judecătoreşti în sfera dată. Competenţa şi funcţiile organelor ce asigură securitatea informaţională sînt stipulate în legislaţia ce reglementează domeniile de activitate a acestor organe.

Securitatea informaţională, reprezentînd o componentă inseparabilă de o importanţă maximă a securităţii naţionale, fiind asigurată de către Parlament,

Preşedintele Republicii Moldova, Guvern, Consiliul Suprem de Securitate, Serviciul de Informaţii şi Securitate, Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Procuratură, Ministerul Educaţiei.

Parlamentul Republicii Moldova creează baza legislativă în domeniul asigurării securităţii informaţionale, efectuează reglementarea legislativă şi exercită controlul asupra activităţii autorităţilor executive în domeniul vizat.

Preşedintele Republicii Moldova stabileşte aspectele şi direcţiile principale ale politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale, ca parte componentă a securităţii naţionale.

Guvernul Republicii Moldova promovează şi asigură (inclusiv şi la nivel tehnic) implementarea politicii interne şi externe a statului în domeniul asigurării securităţii informaţionale, stabileşte sursele de finanţare (bugetare/extrabugetare), asigură elaborarea şi executarea programelor şi unor acţiuni separate privind asigurarea securităţii informaţionale, asigură colaborarea mediului guvernamental cu autoritatea naţională cu atribuţii de coordonare a activităţii tuturor autorităţilor publice în domeniul securităţii informaţionale, efectuează conducerea generală şi coordonarea activităţii în acest domeniu a autorităţilor administraţiei publice.

Consiliul Suprem de Securitate formulează recomandări privind luarea deciziilor asupra problemelor politicii de stat în domeniul asigurării securităţii informaţionale, adoptă decizii operative de prevenire a situaţiilor excepţionale în domeniul informaţional şi de organizare a lichidării consecinţelor acestora, înaintează propuneri privind coordonarea activităţii autorităţilor administraţiei publice în procesul de realizare a hotărîrilor aprobate în domeniul asigurării securităţii informaţionale, privind perfecţionarea sistemului de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova.

Serviciul de Informaţii şi Securitate, în limitele competenţei sale:

a) exercită atribuţiile autorităţii naţionale de coordonare a activităţii tuturor autorităţilor publice în domeniul securităţii informaţionale;

b) elaborează şi realizează politica de stat privind crearea sistemului complex unic de protecţie a informaţiei în Republica Moldova, în cadrul căruia asigură crearea, funcţionarea şi dezvoltarea sistemelor de protecţie criptografică şi tehnică a informaţiei, a sistemului securizat de telecomunicaţii speciale al autorităţilor administraţiei publice, a infrastructurii cheilor publice, ale semnăturii electronice şi a sistemului de comunicaţii guvernamentale;

c) culege, verifică, evaluează, analizează, păstrează şi valorifică informaţiile pentru cunoaşterea, prevenirea şi contracararea activităţilor informative şi subversive ale serviciilor speciale străine, ale unor entităţi sau structuri neconstituţionale, precum şi a unor grupuri sau persoane aparte, orientate spre prejudicierea intereselor naţionale ale Republicii Moldova în spaţiul cibernetic;

d) elaborează şi realizează un sistem de măsuri orientate spre identificarea, prevenirea şi contracararea acţiunilor şi premiselor care favorizează, determină sau
pot genera situaţii excepţionale în sistemele informaţionale şi de comunicaţii

electronice a obiectivelor naţionale esenţiale pentru menţinerea funcţiilor vitale ale statului;

e) efectuează prevenirea şi combaterea crimelor informatice ce prezintă un pericol deosebit pentru securitatea naţională, combaterea şi contracararea terorismului şi extremismului în spaţiul informaţional, activităţii specifice a serviciilor speciale şi de spionaj străine, orientată spre obţinerea nesancţionată a informaţiei şi a controlului asupra spaţiului informaţional al Republicii Moldova;

f) efectuează monitorizarea permanentă a stării securităţii informaţionale în Republica Moldova, asigură pronosticarea, analiza şi depistarea surselor de pericol al securităţii informaţionale, realizează un şir de măsuri de prevenire, contracarare şi neutralizare a acestor pericole, elaborează criteriile şi metodele de evaluare a eficacităţii sistemelor de protecţie şi a mijloacelor securităţii informaţionale.

Ministerul Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor, în limitele competenţei sale:

a) elaborează şi realizează politica de stat în domeniul informaţiei, informatizării, tehnologiei informaţiei, comunicaţiilor electronice şi strategiei de creare a societăţii informaţionale;

b) efectuează monitorizarea, coordonează activitatea privind elaborarea, implementarea şi dezvoltarea proiectelor şi programelor cu privire la aplicarea tehnologiei informaţiei şi de comunicaţii, efectuarea expertizei de stat a proiectelor şi a programelor date;

c) creează un sistem unic de formare, deţinere şi utilizare a resurselor informaţionale de stat, asigură protecţia şi securitatea informaţiei şi resurselor informaţionale şi de comunicaţii electronice, tehnologiilor, sistemelor şi reţelelor ce ţin de competenţa Ministerului.

Ministerul Afacerilor Interne, în limita competenţei sale:

a) realizează măsuri speciale de investigaţii, de urmărire penală şi de expertiză judiciară în vederea depistării, documentării şi investigării crimelor informatice;

b) efectuează măsuri de protecţie civilă şi securitate antiincendiară a resurselor, sistemelor informaţionale şi de comunicaţii electronice. *Ministerul Apărării*, în limita competenţei sale:

a) realizează măsuri de asigure a operaţiunilor de apărare a ţării în spaţiul informaţional în situaţii de asediu sau de război;

b) previne şi contracarează activitatea în spaţiul informaţional, ce contribuie, în mod direct sau indirect, la desfăşurarea de acţiuni militare împotriva ţării sau la declanşarea războiului civil;

c) contribuie şi acordă Serviciului de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova suportul necesar la prevenirea şi combaterea spionajului cibernetic şi tehnic în sectorul militar.

Procuratura, conduce şi exercită urmărirea penală în privinţa crimelor informatice, terorismului şi extremismului în spaţiul informaţional.

Ministerul Educaţiei, creează, perfecţionează şi dezvoltă un sistem unic de pregătire a cadrelor în domeniul securităţii informaţionale şi al protecţiei informaţiei.

În scopul realizării intereselor statului în domeniul informaţional şi cel al asigurării securităţii informaţionale, pot fi create comisii de stat sau interdepartamentale, care soluţionează sarcinile de asigurare a securităţii informaţionale a Republicii Moldova în conformitate cu atribuţiile acordate.

Autorităţile administraţiei publice centrale şi locale, întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de forma lor de proprietate, soluţionează sarcinile în domeniul asigurării securităţii informaţionale, în modul stabilit de legislaţia Republicii Moldova, în cadrul sistemului complex unic de protecţie a informaţiei în Republica Moldova.

Întreprinderile, instituţiile şi organizaţiile, indiferent de forma lor de proprietate, specializate în efectuarea lucrărilor în domeniul asigurării securităţii informaţionale sau a lucrărilor cu utilizarea informaţilor ce constituie secret de stat, soluţionează problemele respective în modul stabilit de legislaţie şi în conformitate cu atribuţiile acordate.

Secţiunea a 7-a

Măsurile primordiale de realizare a politicii de stat privind asigurarea securităţii informaţionale

Măsurile primordiale de realizare a politicii de stat privind asigurarea securităţii informaţionale a Republicii Moldova sînt:

a) perfecţionarea legislaţiei privind asigurarea securităţii informaţionale a Republicii Moldova, prevenirea şi combaterea crimelor informatice, prevenirea şi combaterea terorismului şi extremismului în spaţiul informaţional, protecţia proprietăţii intelectuale şi a datelor cu caracter personal;

b) elaborarea şi realizarea programului naţional privind crearea sistemului complex unic de protecţie a informaţiei în Republica Moldova, crearea sistemelor de stat de protecţie tehnică şi criptografică a informaţiei;

c) elaborarea şi realizarea programului naţional de creare a sistemului naţional modern de comunicaţii guvernamentale (legătura securizată internaţională (pe segmentul naţional), interurbană, orăşenească, mobilă, specială, de campanie);

d) elaborarea şi realizarea programului naţional de pregătire a cadrelor în domeniul asigurării securităţii informaţionale;

e) armonizarea standardelor naţionale în domeniul informatizării şi securităţii informaţionale cu standardele internaţionale;

f) elaborarea şi promovarea politicii de stat şi de exercitare a controlului în domeniul aplicării tuturor tipurilor de semnături electronice.

Capitolul X. Cadrul legislativ de reglementare a conflictului transnistrean

LEGE Nr. 173 din 22.07.2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria)

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313004&lang=1

Călăuzindu-se de prevederile Constituţiei Republicii Moldova, în scopul întăririi unităţii poporului, restabilirii integrităţii teritoriale a statului, creării spaţiilor juridic, economic, de apărare, social, vamal, umanitar şi a altor spaţii unice, precum şi al asigurării păcii civice, încrederii, înţelegerii reciproce şi concordiei în societate, stabilităţii, securităţii şi dezvoltării democratice a statului;

Bazîndu-se pe respectarea supremaţiei legii, a drepturilor omului şi minorităţilor naţionale şi fiind convins că reglementarea politică a problemei transnistrene poate fi realizată doar în baza unei soluţii paşnice, care să excludă acţiunile militare şi alte acţiuni de forţă, precum şi pe principiile democratizării şi demilitarizării Transnistriei;

Sprijinindu-se pe eforturile colective depuse de comunitatea internaţională în vederea realizării de către Republica Moldova a reintegrării sale teritoriale, a unităţii civice şi a asigurării accesului întregii populaţii a ţării la instituţiile democratice în vigoare;

Luînd în considerare necesitatea de a acorda populaţiei Transnistriei asistenţă umanitară, politică, social-economică şi juridică în vederea depăşirii urmărilor conflictului,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. - (1) Întru realizarea politicii de reintegrare a Republicii Moldova, sprijinindu-se pe Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 117-XVI din 10 iunie 2005, procesul de negocieri cu Transnistria se desfăşoară în vederea atingerii scopurilor de democratizare şi de demilitarizare a Transnistriei.

(2) După îndeplinirea condiţiilor privind demilitarizarea, stipulate în Hotărîrea Parlamentului nr. 117-XVI din 10 iunie 2005, în special a celor referitoare la onorarea de către Federaţia Rusă a obligaţiilor asumate la Summitul OSCE de la Istanbul (1999) privind evacuarea integrală, urgentă şi transparentă a trupelor şi armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova, şi după formarea, în Transnistria, a unui sistem al puterii alese în mod democratic, procesul de negocieri se desfăşoară pentru elaborarea în comun şi adoptarea Legii organice a Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei.

Art. 2. - Drept bază pentru elaborarea şi adoptarea Legii Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei vor servi principalele prevederi ale prezentei legi.

Art. 3. - (1) În componenţa Republicii Moldova se va constitui unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special Transnistria.

(2) Transnistria este parte componentă inalienabilă a Republicii Moldova şi, în limita împuternicirilor stabilite de Constituţia şi alte legi ale Republicii Moldova, soluţionează problemele date în competenţa ei.

(3) Pot intra în componenţa Transnistriei sau ieşi din componenţa ei localităţile din stînga Nistrului în baza referendumurilor locale organizate în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova.

Art. 4. - (1) Organul reprezentativ al Transnistriei este Consiliul Suprem. Consiliul Suprem este organul suprem al puterii legislative al Transnistriei cu drept de a adopta legi de importanţă locală şi alte acte normative în limita competenţei sale.

(2) Consiliul Suprem este ales în baza unor alegeri libere, transparente şi democratice. Pregătirea şi desfăşurarea alegerilor în Consiliul Suprem al Transnistriei de legislatura I-a se vor face, cu acordul OSCE, de către Comisia Electorală Internaţională sub mandatul OSCE, cu monitorizarea Consiliului Europei şi în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova. Temei pentru desfăşurarea alegerilor libere şi democratice îl constituie realizarea condiţiilor privind democratizarea şi demilitarizarea Transnistriei, adoptate prin Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 117-XVI din 10 iunie 2005.

(3) Consiliul Suprem al Transnistriei adoptă Legea fundamentală a Transnistriei.

(4) Legea fundamentală a Transnistriei, modificările şi completările operate în ea nu pot contraveni Constituţiei Republicii Moldova.

(5) Împuternicirile Consiliului Suprem al Transnistriei, precum şi funcţiile organului executiv al Transnistriei se stabilesc în baza procesului de negocieriîn conformitate cu art. 1 alin. (2) şi art. 4 alin. (2) din prezenta lege.

Art. 5. - Judecătoriile, organele procuraturii, Direcţia Serviciului de Informaţii şi Securitate şi Direcţia Afacerilor Interne ale Transnistriei sînt părţi componente ale sistemului unic de instanţe judecătoreşti şi ale sistemului unic de organe de drept ale Republicii Moldova şi îşi desfăşoară activitatea deînfăptuire a justiţiei, de asigurare a ordinii de drept şi a securităţii statului în baza legislaţiei Republicii Moldova.

Art. 6. - (1) Transnistria are simbolurile sale, care se aplică deopotrivă cu simbolurile Republicii Moldova.

(2) Limbile oficiale în Transnistria sînt limba moldovenească, în baza grafiei latine, limbile ucraineană şi rusă. Republica Moldova garantezăfuncţionarea şi altor limbi pe teritoriul Transnistriei.

(3) În Transnistria, lucrările de secretariat şi corespondenţa cu autorităţile publice ale Republicii Moldova, cu întreprinderile, cu organizaţiile şi cu instituţiile situate în afara Transnistriei se ţin în limba moldovenească, în baza grafiei latine, şi în limba rusă.

Art. 7. - Transnistria, în persoana puterilor ei legislativă şi executivă şi a organelor administraţiei locale, respectă pe teritoriul său Constituţia, alte legi şi acte normative ale Republicii Moldova, îndeplineşte programele naţionale de dezvoltare social-economică şi culturală.

Art. 8. - Transnistria soluţionează de sine stătător, în interesul întregii populaţii, problemele ce ţin de dezvoltarea juridică, economică şi socială date în competenţa ei de Constituţia şi de alte legi ale Republicii Moldova şi de legislaţia Transnistriei.

Art. 9. - Transnistria are dreptul să stabilească şi să întreţină, în modul prevăzut de legislaţia Republicii Moldova, relaţii externe în domeniile economic, tehnico-ştiinţific şi umanitar.

Art. 10. - Pămîntul, apele, subsolul, regnul vegetal şi cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul Transnistriei sînt proprietate a întregului popor al Republicii Moldova, constituind, totodată, baza economică a Transnistriei.

Art. 11. - Delimitarea atribuţiilor între autorităţile publice centrale ale Republicii Moldova şi autorităţile Transnistriei se va face în baza Legii Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei şi în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova.

Art. 12. - Adoptarea Legii Republicii Moldova cu privire la statutul juridic special al Transnistriei va fi însoţită de adoptarea unui sistem de garanţii interne care va fi format în baza procesului de negocieri, în conformitate cu art. 1 alin. (2) şi art. 4 alin. (2) din prezenta lege.

Art. 13. - Modificările şi completările la prezenta lege se adoptă cu votul a trei cincimi din numărul deputaţilor aleşi în Parlamentul Republicii Moldova.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Chişinău, 22 iulie 2005.
Nr. 173-XVI.

2. HOTĂRÎRE Nr. 815 din 02.08.2005 cu privire la regularizarea traficului de mărfuri şi servicii ce constituie obiectul activităţii de comerţ exterior a agenţilor economici din Transnistria

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=304897&lang=1

Întru executarea Legii nr.173-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria), care stabileşte necesitatea acordării de asistenţă umanitară, politică, social-economică şi juridică populaţiei Transnistriei în vederea depăşirii consecinţelor conflictului, precum şi în legătură cu apropiata instituire a controlului internaţional şi a monitorizării segmentului transnistrean de frontieră dintre Republica Moldova şi Ucraina şi cu adoptarea de către Cabinetul de Miniştri al Ucrainei a Hotărîrii nr.400 din 26 mai 2005 şi a dispoziţiilor nr.164-p şi nr.165-p din 26 mai 2005, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Începînd cu data de 25 ianuarie 2006, Camera înregistrării de Stat a Ministerului Dezvoltării Informaţionale va ţine evidenţa agenţilor economici din Transnistria care efectuează operaţiuni de export-import şi servicii de transport auto, atribuindu-le codul IDNO şi înscriind provizoriu datele în Registrul de Stat al Întreprinderilor şi în Registrul de Stat al Organizaţiilor (în continuare - Registru de Stat).

[Pct.1 modificat prin HG723 din 17.06.08, MO110-111/24.06.08 art.721]

[Pct.1 modificat prin HG48 din 18.01.06, MO9-12/20.01.06 art.76]

2. Pentru înscrierea în Registrul de Stat, agenţii economici menţionaţi vor prezenta oficiilor teritoriale ale Camerei Înregistrării de Stat copiile de pe actele de constituire şi certificatele de înregistrare.

3. Întru confirmarea luării în evidenţă a agenţilor economici din Transnistria, Camera Înregistrării de Stat va elibera acestora un extras din Registrul de Stat privind înregistrarea provizorie, care va permite obţinerea unor licenţe pentru genurile de activitate care se licenţiază şi perfectarea documentelor necesare efectuării operaţiilor de export-import şi servicii de transport auto în organele vamale şi fiscale şi în instituţiile financiare din Republica Moldova.

[Pct.3 modificat prin HG723 din 17.06.08, MO110-111/24.06.08 art.721]

[Pct.3 modificat prin HG48 din 18.01.06, MO9-12/20.01.06 art.76]

4. Pentru a obţine licenţa, agenţii economici din Transnistria trebuie să depună la autoritatea de licenţă o cerere de modelul stabilit, anexînd la ea extrasul din Registrul de Stat, eliberat de Camera Înregistrării de Stat. Licenţa se eliberează pe un termen de pînă la 6 luni cu posibilitatea primirii unei noi licenţe la expirarea termenului de valabilitate a celei precedente, fără achitarea taxei pentru licenţă.

[Pct.4 modificat prin HG202 din 22.02.06, MO31-34/24.02.06 art.234]

5. Declararea mărfurilor, introduse pe sau scoase de pe teritoriul vamal al Republicii Moldova de către agenţii economici din Transnistria, se face în conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr.1001 din 19 septembrie 2001 "Cu privire la declararea mărfurilor de către agenţii economici din raioanele de Est ale Republicii Moldova" (cu modificările şi completările ulterioare).

[Pct.5 modificat prin HG258 din 25.04.12, MO81/26.04.12 art.274]

6. Serviciul Vamal al Republicii Moldova:

a) va efectua operaţiunile vamale privind mărfurile de import-export introduse în Transnistria şi scoase din Transnistria, înfăptuind în mod obligatoriu controlul vamal;

[Pct.6 lit.a) modificată prin HG258 din 25.04.12, MO81/26.04.12 art.274]

b) va stabili punctele de trecere a frontierei moldo-ucrainene pentru mărfurile cărora li se aplică taxa de acciz şi pentru mărfurile atribuite, conform Nomenclatorului de mărfuri al Republicii Moldova, la grupele 1-24, în conformitate cu legislaţia în vigoare şi acordurile bilaterale încheiate în acest sens cu Ucraina.

[Pct.6 lit.b) modificată prin HG258 din 25.04.12, MO81/26.04.12 art.274]

[Pct.7-8 abrogate prin HG258 din 25.04.12, MO81/26.04.12 art.274]

9. Organele împuternicite cu eliberarea certificatelor de origine la export vor elibera certificatele de origine de forma "C", "A", "CT-1" şi "EUR.1" pentru agenţii economici din Transnistria cu înregistrare permanentă sau temporară la Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova, cu respectarea prevederilor acordurilor Organizaţiei Mondiale a Comerţului, angajamentelor internaţionale asumate de Republica Moldova şi a legislaţiei naţionale în vigoare.

[Pct.9 în redacţia HG743 din 29.06.07, MO94-97/06.07.07 art.776]

[Pct.9 modificat prin HG301 din 17.03.07, MO39-42/23.03.07 art.316]

[Pct.9 al.2 introdus prin HG202 din 22.02.06, MO31-34/24.02.06 art.234]

[Pct.7-9 modificate prin HG48 din 18.01.06, MO9-12/20.01.06 art.76]

10. Camera Înregistrării de Stat va primi de la agenţii economici din Transnistria, care au depus cereri de înregistrare permanentă conform legislaţiei în vigoare, actele de proprietate eliberate în Transnistria pînă la intrarea în vigoare a Legii nr.173-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria). Actele în cauză urmează să fie reperfectate la organele cadastrale ale Republicii Moldova în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a Legii cu privire la statutul juridic special al Transnistriei.

10. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Ministerului Economiei şi Serviciului Vamal.

[Pct.11 modificat prin HG258 din 25.04.12, MO81/26.04.12 art.274]

[Pct.11 în redacţia HG743 din 29.06.07, MO94-97/06.07.07 art.776]

PRIM-MINISTRU	**Vasile TARLEV**
Contrasemnează:	
Ministrul economiei şi comerţului	**Valeriu Lazăr**
Ministrul dezvoltării informaţionale	**Vladimir Molojen**
Ministrul reintegrării	**Vasile Şova**
Ministrul justiţiei	**Victoria Iftodi**

Chişinău, 2 august 2005.
Nr. 815.

3. LEGE Nr. 448 din 13.11.2003 cu privire la statutul forţei militare străine în Republica Moldova

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313183&lang=1

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege stabileşte condiţiile de intrare, de staţionare temporară şi de ieşire de pe teritoriul Republicii Moldova ori de tranzitare a acestuia a forţei militare străine în conformitate cu acordurile internaţionale (denumite în continuare Acord) la care Republica Moldova este parte.

Articolul 2. Noţiuni principale

În sensul prezentei legi, se definesc următoarele noţiuni:

forţă militară - efectivul trupelor militare ale uneia dintre părţile la Acord, cu armamentul şi tehnica militară din dotare, în timpul aflării lor provizorii pe teritoriul Republicii Moldova sau al tranzitării acestuia în legătură cu participarea la activităţi comune;

componentă civilă - personalul civil care însoţeşte forţa militară, fiind angajat de statul trimiţător (în această categorie nu intră apatrizii, cetăţenii statelor care nu sînt parte la Acord şi cetăţenii Republicii Moldova);

membru de familie - soţia (soţul) membrului forţei militare sau al componentei civile ori copiii aflaţi la întreţinerea acestuia;

stat trimiţător - parte la Acord căreia îi aparţine forţa militară şi componenta civilă trimise să staţioneze pe

teritoriul Republicii Moldova sau să tranziteze teritoriul acesteia;

autorităţi ale statului trimiţător - autorităţile statului trimiţător învestite cu atribuţii de comandă şi de aplicare a legislaţiei statului respectiv faţă de membrii forţei militare şi ai componentei civile;

taxe vamale - taxe vamale sau orice alte taxe şi impozite pe import sau export, cu excepţia sumelor care constituie plata pentru serviciile prestate;

activităţi comune - participarea la:

a) operaţiuni de menţinere a păcii, efectuate sub egida Organizaţiei Naţiunilor Unite şi a Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa;

b) lichidarea consecinţelor calamităţilor naturale;

c) acordarea ajutorului umanitar;

d) operaţiuni de căutare şi salvare;

e) exerciţii, aplicaţii militare bilaterale sau multinaţionale în conformitate cu acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte;

admitere temporară - regim vamal în care se permite introducerea şi scoaterea armamentului, a tehnicii militare din dotare, a mijloacelor de susţinere şi asigurare, a echipamentului militar, a altor bunuri, inclusiv a obiectelor necesare exclusiv uzului personal, cu exonerarea lor totală de taxe şi fără aplicarea măsurilor de politică economică. Bunurile admise temporar trebuie să fie reexportate în aceeaşi stare, cu excepţia uzurii lor normale şi a pierderilor naturale aferente transportării şi păstrării lor în condiţii bune.

Articolul 3. Restricţiile activităţii politice

(1) Forţa militară, componenta civilă, precum şi membrii de familie sînt obligaţi să respecte legislaţia Republicii Moldova şi să nu participe la nici un fel de activităţi politice pe teritoriul ei.

(2) Statul trimiţător poartă răspundere pentru respectarea strictă de către forţa sa militară, de către componenta civilă, precum şi de către membrii de familie, a stipulărilor alin.(1).

Articolul 4. Negocierea acordurilor separate

În scopul stabilirii condiţiilor concrete de desfăşurare a activităţilor comune pe teritoriul Republicii Moldova, Guvernul, prin intermediul Ministerului Apărării, negociază şi încheie acorduri separate cu statele participante la activităţile comune respective.

Capitolul II
INTRAREA PE ŞI IEŞIREA DE PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA A FORŢEI MILITARE, COMPONENTEI CIVILE ŞI A MEMBRILOR DE FAMILIE

Articolul 5. Modul de intrare şi de ieşire

(1) Forţa militară şi componenta civilă nu sînt supuse reglementărilor privind regimul de vize la intrarea pe sau ieşirea de pe teritoriul Republicii Moldova.

(2) Forţa militară şi componenta civilă se scutesc de înregistrare la organele Ministerului Tehnologiei Informaţiei şi Comunicaţiilor din teritoriu, fără drept de domiciliu sau de reşedinţă pe teritoriul Republicii Moldova.

[Art.5 al.(2) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

(3) Poliţia de Frontieră din subordinea Ministerului Afacerilor Interne este autorizată să solicite de la forţa militară a statului trimiţător, la trecerea frontierei de stat a Republicii Moldova, următoarele documente:

[Art.5 al.(3) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

a) actul de identitate personal, emis de către statul trimiţător şi prevăzut cu o fotografie, care conţine numele, prenumele, data naşterii, gradul militar, tipul şi numărul armei individuale (dacă există);

b) ordinul de deplasare, individual sau colectiv, redactat în limba statului trimiţător şi în limba engleză, franceză sau rusă, emis de instituţia competentă a statului trimiţător, care certifică statutul persoanei sau al grupului forţei militare, calitatea de membru sau membri ai forţei militare, precum şi ruta şi modul stabilit de deplasare. Modul de deplasare a forţei militare pe teritoriul Republicii Moldova se coordonează cu Ministerul Apărării al Republicii Moldova.

(4) Componenta civilă trece frontiera de stat a Republicii Moldova pe bază de paşaport.

(5) Membrii de familie sînt supuşi regimului de paşapoarte şi vize în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova.

(6) Forţa militară, componenta civilă, membrii de familie, precum şi bunurile şi mijloacele de transport ale acestora intră pe teritoriul Republicii Moldova prin punctele de trecere a frontierei de stat.

(7) Trecerea frontierei de stat a Republicii Moldova se efectuează şi prin alte locuri în condiţiile stabilite de acordurile dintre Republica Moldova şi alte state, precum şi prin aeroporturile care nu operează în trafic internaţional, cu aprobarea Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Transporturilor şi Infrastructurii Drumurilor şi Serviciului Vamal, solicitată de Ministerul Apărării cu 10 zile înaintea sosirii forţei militare în punctul stabilit.

[Art.5 al.(7) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

(8) Ministerul Apărării, cu 10 zile înainte de sosirea forţei militare, asigură cu informaţia necesară autorităţile corespunzătoare ale administraţiei publice centrale şi locale implicate în această activitate.

(9) Serviciul Vamal are dreptul de a efectua controlul corporal al efectivului forţei militare, al personalului componentei civile şi al membrilor de familie, controlul bagajelor şi vehiculelor lor, precum şi de a confisca bunuri, în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova.

[Art.5 al.(9) modificat prin LP304 din 26.12.12, MO48/05.03.13 art.150; în vigoare 05.03.13]

(10) Documentele oficiale conţinute în plicuri sigilate nu sînt supuse controlului vamal dacă persoanele care le transportă deţin un ordin individual de deplasare, eliberat în condiţiile prevăzute de prezentul articol. Ordinul de deplasare precizează numărul plicurilor şi faptul că acestea conţin numai documente oficiale.

(11) Autorităţile statului trimiţător informează de îndată Ministerul Apărării şi Ministerul Afacerilor Interne ale Republicii Moldova despre:

a) orice membru al forţei militare sau al componentei civile care a părăsit serviciul statului respectiv şi nu este repatriat;

b) orice membru al forţei militare care a lipsit nemotivat din tabăra militară mai mult de 21 de zile.

(12) Dacă autorităţile abilitate ale Republicii Moldova au cerut expulzarea unui membru sau a unui fost membru al forţei militare sau al componentei civile ori a unui membru de familie, autorităţile statului trimiţător au obligaţia să-l determine să părăsească teritoriul Republicii Moldova. Prevederile respective se aplică numai persoanelor care nu sînt cetăţeni ai Republicii Moldova şi care au intrat pe teritoriul Republicii Moldova ca membri ai forţei militare sau ai componentei civile ori ca membri de familie.

(13) Introducerea, expedierea şi scoaterea în/din Republica Moldova a valorilor valutare de către membrii forţei militare şi ai componentei civile, membrii lor de familie se efectuează în conformitate cu prevederile Legii nr. 62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară.

[Art.5 al.(13) introdus prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(14) Prin derogare de la prevederile Legii nr. 62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară, introducerea şi scoaterea în/din Republica Moldova de către forţa militară a valorilor valutare, inclusiv a numerarului în valută străină şi în monedă naţională, precum şi a cecurilor de călătorie în valută străină destinate uzului exclusiv al forţei militare şi al componentei civile, se efectuează fără autorizaţia Băncii Naţionale a Moldovei şi fără permisiunile băncilor licenţiate din Republica Moldova pentru scoaterea mijloacelor băneşti din Republica Moldova, cu declararea valorilor valutare la organele vamale.

[Art.5 al.(14) introdus prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

Articolul 6. Restricţii faţă de mijloacele de transport

(1) Autovehiculele militare ale statului trimiţător pot trece frontiera de stat pe drumurile publice dacă îndeplinesc condiţiile de admitere în circulaţia internaţională şi dacă conducătorii lor posedă permis de conducere naţional sau internaţional conform modelului stabilit de Convenţia asupra circulaţiei rutiere.

(2) Autovehiculele, menţionate la alin.(1), al căror certificat de înmatriculare nu îndeplineşte condiţiile prevăzute de Convenţia asupra circulaţiei rutiere pot circula pe drumurile publice dacă acest certificat, la solicitarea Ministerului Apărării, este aprobat de Ministerul Afacerilor Interne.

(3) Vehiculele de serviciu ale forţei militare sau ale componentei civile poartă, pe lîngă numărul de înregistrare, însemnul statului la care aparţin.

Articolul 7. Uniforma forţei militare

La trecerea frontierei de stat a Republicii Moldova, membrii forţei militare poartă, în mod obligatoriu, uniformă. Pe timpul desfăşurării activităţilor comune în Republica Moldova, aceştia pot fi şi în ţinută civilă, în aceleaşi condiţii ca şi militarii Forţelor Armate ale Republicii Moldova care participă la activităţile respective.

Articolul 8. Purtarea şi folosirea armelor

Membrii forţei militare, în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu, deţin şi poartă arme din dotare, cu condiţia unei autorizări corespunzătoare. Modul şi condiţiile folosirii armelor şi armamentului din dotarea forţei militare în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu se stabilesc în procesul negocierilor şi prin încheierea unor acorduri bilaterale între Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi autorităţile statului trimiţător.

Articolul 9. Asigurarea securităţii deplasării forţei militare

Ministerul Afacerilor Interne asigură securitatea forţei militare în timpul deplasării ei pe teritoriul Republicii Moldova, în care scop Ministerul Apărării îi pune la dispoziţie informaţiile necesare privind deplasarea respectivă.

Capitolul III
JURISDICŢIA. PREJUDICIUL MATERIAL

Articolul 10. Competenţa instanţelor judecătoreşti

(1) Instanţele judecătoreşti ale Republicii Moldova sînt în drept să-şi exercite jurisdicţia asupra membrilor forţei militare sau ai componentei civile şi asupra membrilor de familie în cazul comiterii faptelor ilicite pe teritoriul Republicii Moldova, prevăzute de legislaţia Republicii Moldova.

(2) Autorităţile militare ale statului trimiţător sînt în drept să-şi exercite jurisdicţia asupra persoanelor supuse legilor militare ale statului respectiv.

(3) În cazul în care dreptul de a exercita jurisdicţia este concurent, se aplică următoarele reguli:

a) autorităţile militare ale statului trimiţător au dreptul prioritar de a exercita jurisdicţia asupra unui membru al propriei forţe militare sau al componentei civile în cazul:

- faptelor ilicite îndreptate exclusiv împotriva proprietăţii sau securităţii statului trimiţător;
- faptelor ilicite îndreptate exclusiv împotriva persoanei ori proprietăţii unui alt membru al forţei militare sau al componentei civile ori a unui membru de familie;
- faptelor ilicite săvîrşite în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu;

b) membrul forţei militare sau al componentei civile nu este supus procedurii de executare a hotărîrii instanţei judecătoreşti, emise contra lui în Republica Moldova, dacă fapta ilicită s-a produs ca urmare a îndeplinirii de către acesta a obligaţiilor de serviciu;

c) în cazul săvîrşirii altor categorii de fapte ilicite, instanţa judecătorească a Republicii Moldova are dreptul de a-şi exercita, cu prioritate, jurisdicţia. Dacă instanţa judecătorească a Republicii Moldova care posedă dreptul prioritar decide să nu-şi exercite jurisdicţia, ea notifică autorităţile militare ale statului trimiţător.

(4) Autorităţile abilitate ale Republicii Moldova informează de îndată autorităţile statului trimiţător despre reţinerea oricărui membru al forţei militare sau al componentei civile ori membrului de familie.

(5) Organele de urmărire penală ale Republicii Moldova şi autorităţile militare ale statului trimiţător îşi acordă asistenţă reciprocă în efectuarea investigaţiilor necesare, la colectarea şi administrarea probelor, inclusiv la sechestrarea şi, după caz, la transmiterea obiectelor care au legătură cu infracţiunea.

(6) În cazul în care un membru al forţei militare sau al componentei civile ori un membru de familie este supus urmăririi penale, fiind pus sub jurisdicţia Republicii Moldova, el are dreptul:

a) la un proces legal şi echitabil;

b) la o informare prealabilă, înainte de începerea procesului, despre acuzaţiile înaintate împotriva sa;

c) la confruntare cu martorii care depun mărturii împotriva lui;

d) la chemarea obligatorie în instanţă a martorilor care pot depune mărturii în favoarea sa, dacă ei se află sub jurisdicţia Republicii Moldova;

e) la un apărător desemnat de el sau la un apărător care să-i acorde asistenţă gratuită în condiţiile legii;

f) la serviciile unui interpret calificat;

g) la comunicare cu reprezentantul autorităţilor statului trimiţător şi la prezenţa acestuia în cadrul procesului.

(7) În cazul în care un membru al forţei militare sau al componentei civile ori un membru de familie a fost judecat de către autorităţile statului trimiţător şi a fost condamnat, achitat sau graţiat, el nu va putea fi judecat din nou, pentru aceeaşi faptă ilicită, de către instanţa judecătorească a Republicii Moldova.

(8) Prevederile prezentului articol nu implică nici un drept pentru autorităţile militare ale statului trimiţător de a-şi exercita jurisdicţia asupra cetăţenilor Republicii Moldova.

Articolul 11. Responsabilitatea părţilor

(1) Guvernul Republicii Moldova renunţă la orice pretenţii faţă de statul trimiţător pentru prejudiciul cauzat oricărei proprietăţi care îi aparţine sau este folosită de Forţele Armate dacă asemenea prejudiciu:

a) a fost cauzat de membrii forţei militare sau ai componentei civile în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu;

b) a fost cauzat de un autovehicul sau o aeronavă aparţinînd statului trimiţător, utilizate de forţa militară sau componenta civilă, cu condiţia că vehiculul sau aeronava au fost folosite în cadrul activităţilor comune, iar prejudiciul a fost cauzat unei proprietăţi utilizate în acest scop.

(2) În cazurile altele decît cele prevăzute la alin.(1), responsabilitatea statului trimiţător, precum şi cuantumul prejudiciilor cauzate persoanelor fizice şi juridice ale Republicii Moldova sînt stabilite prin negocieri între autorităţile abilitate ale celor două state.

(3) Guvernul Republicii Moldova renunţă la pretenţiile sale dacă prejudiciul este mai mic decît echivalentul în lei a 1400 dolari S.U.A, determinat cu aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc valabil la data stabilirii prejudiciului cauzat.

[Art.11 al.(3) modificat prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(4) Republica Moldova şi statul trimiţător îşi asumă responsabilitatea şi renunţă la toate pretenţiile reciproce privind rănirea, schilodirea sau decesul oricărui membru al forţelor militare sau al componentei civile dacă faptul s-a produs în timpul îndeplinirii de către acesta a obligaţiilor de serviciu.

Articolul 12. Prejudiciul cauzat în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu

Pretenţiile apărute ca urmare a faptelor ilicite comise de membrii forţei militare sau ai componentei civile în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu, altele decît cele prevăzute de Acord, care cauzează prejudicii pe teritoriul Republicii Moldova unor persoane fizice sau juridice, sînt soluţionate de către Republica Moldova în conformitate cu următoarele prevederi:

a) pretenţiile sînt depuse, înregistrate şi examinate în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova, aplicabilă pretenţiilor ce decurg din activităţile propriilor forţe armate;

b) plata sumelor stabilite prin hotărîrea instanţei judecătoreşti se va efectua de către Guvernul Republicii Moldova în monedă naţională;

c) statul trimiţător va fi informat despre orice pretenţie soluţionată de autorităţile abilitate ale Republicii Moldova şi despre sumele achitate, cu propunerea de împărţire a acestora din urmă. În lipsa unui răspuns în termen de 2 luni, se consideră că împărţirea propusă a fost acceptată;

d) sumele necesare pentru soluţionarea litigiilor, în condiţiile prezentului articol şi ale art.11 alin.(2), vor fi împărţite între Guvernul Republicii Moldova şi statul trimiţător după cum urmează:

- dacă întreaga responsabilitate revine unui singur stat, suma stabilită de către părţi sau instanţa judecătorească a Republicii Moldova este suportată, în proporţie de 25 la sută, de către Guvernul Republicii Moldova şi, în proporţie de 75 la sută, de către statul trimiţător;

- dacă sînt responsabile mai multe state, suma stabilită de către părţi sau de către instanţa judecătorească a Republicii Moldova se suportă în mod egal de către aceste state. Totuşi, cînd Republica Moldova nu este unul dintre statele responsabile, partea Republicii Moldova este egală cu jumătate din contribuţia fiecărui stat trimiţător;

- dacă paguba a fost cauzată de forţele armate ale părţilor la Acord şi nu este posibil să fie imputată în mod precis uneia sau mai multora dintre aceste forţe armate, suma stabilită de către părţi sau instanţa judecătorească a Republicii Moldova va fi împărţită în mod egal între părţi.

Articolul 13. Prejudiciul cauzat în afara îndeplinirii obligaţiilor de serviciu

(1) Pretenţiile împotriva unor membri ai forţei militare sau ai componentei civile, înaintate pentru fapte ilicite comise pe teritoriul Republicii Moldova în afara îndeplinirii obligaţiilor de serviciu, sînt soluţionate după cum urmează:

a) Ministerul Apărării al Republicii Moldova este responsabil pentru efectuarea analizei revendicărilor, evaluarea prejudiciului şi întocmirea unui raport privind fiecare caz;

b) raportul se înaintează statului trimiţător, care stabileşte cuantumul despăgubirii, efectuează plata acesteia şi informează Ministerul Apărării al Republicii Moldova despre hotărîrea adoptată şi suma achitată.

(2) Prevederile prezentului articol nu afectează competenţa instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova de a soluţiona o acţiune intentată împotriva unui membru al forţei militare sau al componentei civile în cazul în care nu sînt efectuate plăţile în vederea satisfacerii depline a revendicării.

(3) Revendicările apărute în urma exploatării neautorizate a unui autovehicul sau a unei aeronave a forţei militare a statului trimiţător sînt soluţionate în conformitate cu prevederile prezentului articol.

(4) În cazul apariţiei unui diferend asupra chestiunii de a se şti dacă fapta care antrenează răspunderea s-a produs în timpul îndeplinirii obligaţiilor de serviciu, precum şi dacă exploatarea unui autovehicul sau aeronave ale forţei militare a fost sau nu autorizată, diferendul se va soluţiona prin negocieri ale autorităţilor abilitate ale statelor implicate.

Capitolul IV
PROCURAREA BUNURILOR MATERIALE.

[Capitolul IV titlul modificat prin LP324 din 23.12.13, MO320-321/31.12.13 art.871; în vigoare 01.01.14]

Articolul 14. Procurarea bunurilor materiale

(1) Membrii forţei militare, ai componentei civile şi membrii de familie pot procura pe teritoriul Republicii Moldova bunuri necesare consumului propriu şi pot beneficia de servicii în aceleaşi condiţii ca şi cetăţenii Republicii Moldova.

(2) Bunurile necesare pentru asigurarea forţei militare sau a componentei civile sînt procurate în mod obişnuit prin intermediul structurilor care achiziţionează asemenea bunuri pentru Forţele Armate ale Republicii Moldova. Pentru evitarea oricăror efecte negative ale acestor achiziţii asupra economiei naţionale, Guvernul Republicii Moldova indică, după caz, bunurile a căror procurare este limitată sau interzisă.

(3) Toate cheltuielile efectuate de forţa militară se vor achita, de regulă, înainte de părăsirea teritoriului, conform prevederilor legislaţiei Republicii Moldova.

[Art.14 al.(3) în redacţia LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

(4) Forţa militară, componenta civilă şi membrii de familie efectuează plăţi şi transferuri în cadrul operaţiunilor valutare în conformitate cu legislaţia valutară a Republicii Moldova.

[Art.14 al.(4) introdus prin LP33 din 06.05.12, MO99-102/25.05.12 art.330]

[Art.15 abrogat prin LP324 din 23.12.13, MO320-321/31.12.13 art.871; în vigoare 01.01.14]

Capitolul V
ADMINISTRAREA TABEREI MILITARE.
PROTECŢIA MEDIULUI

Articolul 16. Administrarea taberei militare

(1) Forţa militară are dreptul de a administra tabere şi sedii în conformitate cu acordurile încheiate cu Guvernul Republicii Moldova şi este obligată să ia toate măsurile necesare pentru menţinerea ordinii şi asigurarea securităţii în aceste tabere sau sedii.

(2) Poliţia militară a forţei militare este folosită în afara taberelor şi sediilor acesteia numai cu acordul autorităţilor abilitate ale Republicii Moldova şi în colaborare cu acestea, în măsura în care sînt necesare intervenţii pentru menţinerea disciplinei şi ordinii publice în rîndul membrilor forţei militare.

(3) În cazul folosirii de către forţa militară a unor poligoane sau aerodromuri militare, se încheie contracte care stipulează condiţiile de folosire a acestora în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova.

(4) Responsabilitatea pentru luarea măsurilor necesare în vederea punerii la dispoziţia forţei militare sau a componentei civile a imobilelor, terenurilor şi serviciilor aferente de care forţa militară are nevoie revine Ministerului Apărării al Republicii Moldova.

(5) Costurile de folosinţă şi de întreţinere a tuturor obiectivelor, puse de către Republica Moldova la dispoziţia forţei militare în bază de contracte, vor fi achitate, pentru întreaga durată a activităţilor comune, de către autorităţile militare ale statului trimiţător.

Articolul 17. Protecţia mediului

(1) Forţa militară, componenta civilă şi membrii de familie sînt obligaţi să respecte prevederile legislaţiei Republicii Moldova privind protecţia mediului.

(2) În Republica Moldova, forţei militare, componentei civile şi membrilor de familie le sînt interzise următoarele activităţi:

a) importul deşeurilor şi substanţelor toxice de orice natură;

b) deteriorarea şi poluarea terenurilor şi culturilor agricole, precum şi a plantaţiilor vitipomicole;

c) utilizarea pesticidelor şi produselor de uz fitosanitar fără aprobările legale;

d) vătămarea sau nimicirea animalelor şi păsărilor;

e) spălarea în apele naturale a vehiculelor şi utilajelor, precum şi a corpurilor ce conţin uleiuri, combustibil lichid, lubrifianţi, substanţe periculoase ori pesticide;

f) incendierea pădurilor, miriştilor şi a vegetaţiei ierboase;

g) introducerea în ţară a unor culturi de microorganisme, inclusiv a celor modificate genetic, de plante şi animale vii, precum şi a produselor de origine animală, fără acordul autorităţilor abilitate ale Republicii Moldova pentru protecţia fitosanitară, sanitar-veterinară sau, după caz, pentru protecţia mediului;

h) executarea oricăror activităţi cu un posibil impact asupra mediului.

(3) Constatarea încălcării prevederilor prezentului articol revine autorităţilor abilitate ale Republicii Moldova.

Capitolul VI
FOLOSIREA FORŢEI DE MUNCĂ LOCALE. SERVICIILE MEDICALE. COMPETENŢA PĂRŢILOR LA ACORD ÎN CAZUL UNUI DECES

Articolul 18. Folosirea forţei de muncă locale

(1) Forţa militară sau componenta civilă poate angaja în serviciul său populaţia civilă a Republicii Moldova prin încheierea unor contracte individuale de muncă. Condiţiile de angajare şi de muncă, în particular salariile, plăţile suplimentare şi condiţiile protecţiei angajaţilor, precum şi obligaţiile privind constituirea fondurilor de asigurări sociale, de pensii şi ajutor de şomaj sînt cele stipulate de legislaţia Republicii Moldova. Angajaţii din rîndurile populaţiei civile nu sînt consideraţi membri ai forţei militare sau ai componentei civile.

(2) În cazul vătămării sănătăţii unui angajat al forţei militare sau al componentei civile, cercetarea cauzelor, împrejurărilor şi stabilirea răspunderii, respectiv a măsurilor pentru prevenirea unor accidente similare, se efectuează de către un reprezentant împuternicit al Ministerului Apărării al Republicii Moldova, împreună cu un reprezentant împuternicit al forţei militare.

(3) Autorităţile statului trimiţător poartă răspundere materială pentru dauna pricinuită angajaţilor forţei militare sau ai componentei civile prin schilodire sau altă vătămare a sănătăţii, legată de îndeplinirea obligaţiilor de serviciu, în conformitate cu legislaţia Republicii Moldova.

(4) Despăgubirea părţii vătămate se efectuează în condiţiile art.12.

(5) În vederea stabilirii cauzelor care au condus la schilodire sau altă vătămare a sănătăţii angajaţilor forţei militare sau ai componentei civile, autorităţile statului trimiţător acordă tot sprijinul organelor de urmărire penală şi instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova pentru obţinerea probelor necesare elucidării cauzei.

Articolul 19. Serviciile medicale

În cazul în care membrii forţei militare, ai componentei civile sau membrii de familie nu dispun de condiţii medicale adecvate în locul de dislocare, lor li se acordă tratament medical, inclusiv prin spitalizare, în aceleaşi condiţii ca şi militarii Forţelor Armate ale Republicii Moldova.

Articolul 20. Competenţa părţilor la Acord în cazul unui deces

(1) Autorităţile statului trimiţător au dreptul şi obligaţia de a dispune de cadavrul membrului forţei militare sau

al componentei civile ori al membrului de familie decedat în Republica Moldova, precum şi de bunurile din proprietatea personală a acestuia.

(2) Pe teritoriul Republicii Moldova nu poate fi efectuată autopsia cadavrelor membrilor decedaţi ai forţei militare, ai componentei civile ori ai membrilor de familie fără acordul scris al autorităţilor statului trimiţător.

Capitolul VII

DISPOZIŢII FINALE

Articolul 21

Prevederile prezentei legi nu se extind asupra statutului juridic al formaţiunilor militare ale Federaţiei Ruse care urmează a fi retrase de pe teritoriul Republicii Moldova, precum şi asupra contingentelor militare străine create pentru asigurarea regimului de securitate în conformitate cu Acordul privind principiile reglementării paşnice a conflictului armat în regiunea transnistreană a Republicii Moldova.

Articolul 22

Guvernul, în termen de 6 luni:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Eugenia OSTAPCIUC**

Chişinău, 13 noiembrie 2003.
Nr. 448-XV.

4. HOTĂRÎRE Nr. 814 din 02.08.2005 privind confirmarea garanţiilor principale pentru populaţia Transnistriei

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=304892

Întru executarea Legii nr.173-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria), care stabileşte necesitatea acordării de asistenţă umanitară, politică, social-economică şi juridică populaţiei Transnistriei în vederea depăşirii consecinţelor conflictului, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se stabileşte că, în scopul realizării în continuare a politicii Guvernului în domeniul reintegrării Republicii Moldova, autorităţile centrale de specialitate ale administraţiei publice vor prezenta, pînă la 1 octombrie 2005, proiecte de legi, proiecte de hotărîri ale Guvernului şi alte propuneri privind acordarea de garanţii principale pentru populaţia Transnistriei.

Proiectele şi propunerile prezentate trebuie să stabilească următoarele garanţii:

a) drepturile de proprietate ale persoanelor fizice şi juridice din Transnistria la data intrării în vigoare a Legii nr.173-XVI din 22 iulie 2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităţilor din stînga Nistrului (Transnistria), iar după intrarea în vigoare a Legii privind statutul juridic special al Transnistriei - perfectarea actelor ce stabilesc aceste drepturi;

b) după intrarea în vigoare a Legii privind statutul juridic special al Transnistriei - păstrarea nivelului de protecţie socială înregistrat (salariile, pensiile, bursele, înlesnirile sociale, indemnizaţiile, sporurile, asistenţa medicală şi accesul la alte servicii sociale) pentru toate categoriile de populaţie din Transnistria.

Totodată, nivelul protecţiei sociale în Transnistria nu poate fi inferior celui stabilit de legislaţie pe ansamblul ţării;

c) după intrarea în vigoare a Legii privind statutul juridic al Transnistriei - menţinerea colaboratorilor aşa-ziselor departamente de forţă ale Transnistriei ("miliţia", "vama" şi "serviciul de grăniceri", în afară de conducătorii şi colaboratorii aparatului central al aşa-zisului Minister al Securităţii de Stat), angajaţilor procuraturii, judecătoriilor, avocaturii, notariatului şi altor funcţionari din Transnistria în funcţiile deţinute de ei, precum şi accesul la funcţii similare pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Totodată, acestor categorii de angajaţi li se păstrează vechimea în muncă în funcţiile respective.

2. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Ministerului Justiţiei (dna V.Iftodi).

PRIM-MINISTRU **Vasile TARLEV**

Contrasemnează:
Ministrul economiei
şi comerţului **Valeriu Lazăr**
Ministrul reintegrării **Vasile Şova**
Ministrul justiţiei **Victoria Iftodi**

Chişinău, 2 august 2005.
Nr. 814.

5. HOTĂRÎRE Nr. 117 din 10.06.2005 cu privire la iniţiativa Ucrainei în problema reglementării conflictului transnistrean şi la măsurile pentru democratizarea şi demilitarizarea zonei transnistrene

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=307472

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Articol unic. - Se aprobă Declaraţia cu privire la iniţiativa Ucrainei în problema reglementării conflictului transnistrean, Apelul cu privire la criteriile de democratizare a zonei transnistrene a Republicii Moldova şi Apelul cu privire la principiile şi condiţiile demilitarizării zonei transnistrene, expuse în anexelenr.1-3.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Chişinău, 10 iunie 2005.
Nr. 117-XVI.

Anexa nr.1

D E C L A R A Ţ I E
a Parlamentului Republicii Moldova cu privire la iniţiativa Ucrainei
în problema reglementării conflictului transnistrean

Calificînd soluţionarea paşnică şi democratică a conflictului transnistrean, restabilirea integrităţii teritoriale a Republicii Moldova, precum şi realizarea unităţii poporului drept o prioritate incontestabilă a dezvoltării interne a ţării,

Pornind de la înţelegerea importanţei unui larg consens intern şi internaţional în problema identificării căilor de reglementare a conflictului transnistrean,

Parlamentul Republicii Moldova salută iniţiativa Preşedintelui Ucrainei Viktor Iuşcenko de a susţine aspiraţiile de reîntregire ale Republicii Moldova şi apreciază înalt oferta Ucrainei, considerînd-o drept un pas esenţial pe calea consolidării unităţii teritoriale a statului nostru şi eliminării din zona transnistreană, cît mai curînd posibil, a unui regim separatist, autoritar şi criminal, care constituie o ameninţare evidentă la adresa securităţii regionale.

Parlamentul Republicii Moldova constată că propunerea avansată de Ucraina conţine o abordare nouă şi eficientă a problemei reglementării transnistrene - realizarea reglementării prin democratizare. Această abordare poate să consolideze eforturile internaţionale ale statelor democratice pentru soluţionarea conflictului şi să activizeze societatea civilă din zona transnistreană în vederea exercitării de către membrii ei a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Totodată, Parlamentul Republicii Moldova menţionează că în iniţiativa Ucrainei nu şi-au găsit reflectare unele principii ale reglementării, inclusiv cele ce ţin de:

- evacuarea trupelor ruseşti;
- demilitarizarea, principiile şi condiţiile de democratizare a zonei;
- instituirea unui control transparent şi legal asupra segmentului transnistrean al frontierei de stat moldo-ucrainene.

Parlamentul Republicii Moldova consideră că aceste probleme trebuie să-şi găsească rezolvare prin eforturi suplimentare din partea comunităţii internaţionale, conjugate cu eforturile energice ale Ucrainei.

Parlamentul Republicii Moldova constată, de asemenea, că unele aspecte ale planului propus pot leza suveranitatea Republicii Moldova şi ridică semne de întrebare asupra eficienţei unor elemente ale lui. Între acestea se numără ideea participării zonei transnistrene la promovarea politicii externe a Republicii Moldova,

precum şi aceea de a crea un aşa-zis comitet de conciliere. Cu toate acestea, Parlamentul Republicii Moldova îşi exprimă speranţa că unele elemente care trezesc îndoieli îşi vor găsi rezolvare în baza normelor Constituţiei Republicii Moldova şi ale dreptului internaţional, precum şi în cadrul unui dialog constructiv cu noii lideri democraţi din zona transnistreană.

Parlamentul Republicii Moldova consideră că planul reglementării conflictului transnistrean propus de Ucraina constituie o dovadă de deschidere şi un început pozitiv pentru dezvoltarea unui dialog internaţional constructiv asupra acestei probleme la un nivel calitativ nou.

Parlamentul Republicii Moldova îşi exprimă speranţa că iniţiativa Ucrainei va deveni un factor major pentru realizarea reîntregirii statului şi a societăţii noastre, precum şi a perspectivelor europene ale ţării.

Anexa nr.2

A P E L U L

Parlamentului Republicii Moldova cu privire la criteriile de democratizare a zonei transnistrene a Republicii Moldova

Reafirmîndu-şi ataşamentul faţă de convenţiile internaţionale privind drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului,

Avînd în vedere principiile Declaraţiei Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene din 24 martie 2005,

Apreciind restabilirea integrităţii teritoriale a ţării pe cale paşnică şi democratică drept cea mai importantă prioritate, care constituie garanţia dezvoltării ei stabile şi durabile,

Considerînd că existenţa unui regim separatist şi autoritar în zona transnistreană a Moldovei, care a lipsit populaţia de drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi care ignorează deschis standardele şi criteriile ONU, OSCE şi ale Consiliului Europei, este intolerabilă într-o Europă modernă,

Ţinînd cont de faptul că acest "conflict îngheţat" constituie un focar de instabilitate regională,

Fiind conştient de faptul că lipsa unui control din partea organelor centrale ale puterii de stat ale Republicii Moldova asupra unei părţi a teritoriului său şi asupra unui segment al frontierei de stat este incompatibilă cu opţiunea europeană a ţării,

Salutînd iniţiativele Preşedintelui Ucrainei Viktor Iuşcenko orientate spre reglementarea definitivă şi durabilă a conflictului transnistrean,

Subliniind importanţa prevederilor cuprinse în propunerile Ucrainei privind necesitatea democratizării zonei transnistrene ca o condiţie indispensabilă pentru restabilirea supremaţiei legii în zonă, pentru crearea de condiţii care să garanteze drepturile şi libertăţile tuturor cetăţenilor, indiferent de naţionalitate, convingere şi confesiune, şi, în consecinţă, pentru rezolvarea echitabilă şi durabilă a acestui conflict,

Parlamentul Republicii Moldova adoptă prezentul Apel.

Desfăşurarea unor alegeri libere şi democratice în zona transnistreană este imposibilă în condiţiile nesocotirii normelor Constituţiei Republicii Moldova şi standardelor democratice internaţionale, absenţei pluralismului politic şi a libertăţii cuvîntului, reprimării oricărei manifestări de atitudini diferite de cea impusă cu forţa.

Parlamentul Republicii Moldova porneşte de la faptul că pentru dezrădăcinarea abuzurilor menţionate se impune un proces larg şi complex de democratizare a zonei cu un control şi monitorizare din partea comunităţii internaţionale, care trebuie să includă între alte măsuri următoarele:

- lichidarea poliţiei politice (a aşa-zisului Minister al Securităţii Statului), care suprimă orice manifestare de libertate şi elimină oponenţii politici ai actualului regim separatist, ceea ce face imposibilă pregătirea şi organizarea unor alegeri libere şi democratice în corespundere cu standardele OSCE şi ale Consiliului Europei;
- reformarea aşa-numitei puteri judecătoreşti din zona transnistreană;
- eliberarea deţinuţilor politici care sînt ţinuţi în mod ilegal în închisorile din zona transnistreană, în conformitate cu decizia Curţii Europene pentru Drepturile Omului din 8 iulie 2004;
- înlăturarea piedicilor pentru libera activitate a partidelor politice din Republica Moldova pe teritoriul zonei transnistrene;
- înlăturarea piedicilor pentru activitatea liberă a mass-media naţionale şi locale pe teritoriul zonei transnistrene;
- înlăturarea piedicilor pentru activitatea liberă a organizaţiilor neguvernamentale şi dezvoltarea societăţii civile în zonă ca element important al vieţii publice într-un stat democratic;
- desfăşurarea alegerilor în zona transnistreană a Republicii Moldova sub egida exclusivă a unei Comisii Electorale Internaţionale, mandatate de OSCE, cu cea mai largă reprezentare în cadrul ei a ţărilor-membre;
- exercitarea dreptului de participare la procesul electoral în zonă doar în baza confirmării cetăţeniei Republicii Moldova;
- monitorizarea standardelor democratice trebuie efectuată de Comisia Electorală Internaţională cu cel puţin cinci luni înainte de data desfăşurării alegerilor;

- monitorizarea internaţională a standardelor democratice în zona transnistreană, precum şi organizarea procesului electoral de către Comisia Electorală Internaţională nu pot atrage după sine nici un fel de consecinţe privind recunoaşterea acestei entităţi în baza dreptului internaţional.

Parlamentul Republicii Moldova îşi exprimă convingerea că fără asigurarea prealabilă a condiţiilor enumerate mai sus este imposibilă garantarea drepturilor cetăţenilor Republicii Moldova din această zonă la libera exprimare a voinţei lor ca element-cheie pentru rezolvarea paşnică şi democratică a conflictului transnistrean, precum şi face imposibilă crearea unor organe reprezentative în zona transnistreană.

Pornind de la acestea, Parlamentul Republicii Moldova solicită Consiliului Europei, OSCE şi Uniunii Europene să se includă activ în procesul de democratizare a zonei transnistrene şi speră să găsească susţinere din partea acestor instituţii europene în realizarea criteriilor expuse privind democratizarea acestei zone ca element fundamental în reglementarea politică a conflictului transnistrean.

Anexa nr.3

A P E L U L

Parlamentului Republicii Moldova cu privire la principiile şi condiţiile demilitarizării zonei transnistrene

Reafirmînd ataşamentul Republicii Moldova faţă de respectarea actelor internaţionale în domeniul securităţii, controlului asupra armamentului şi dezarmării,

Pornind de la prevederile Declaraţiei Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene din 24 martie 2005 şi, în special, de la principiile privind soluţionarea paşnică, democratică şi definitivă a problemei transnistrene,

Înţelegînd că factorul militar al problemei transnistrene constituie o sfidare asupra securităţii naţionale şi regionale, necesitînd o soluţionare imediată,

Parlamentul Republicii Moldova solicită OSCE, UE, CE, SUA, Federaţiei Ruse, Ucrainei şi Rom\x01+niei asistenţă pentru înlăturarea ameninţărilor reprezentate de factorul militar al conflictului transnistrean pe calea demilitarizării zonei prin eforturile conjugate ale comunităţii internaţionale.

Parlamentul, pornind de la prevederile articolului 11 din Constituţia Republicii Moldova, reafirmă că teritoriul Republicii Moldova, ca stat neutru, nu poate fi folosit pentru dislocarea forţelor armate ale altor state.

Bazîndu-se pe această prevedere constituţională, precum şi fiind convins de interesul deosebit al comunităţii internaţionale pentru soluţionarea cît mai grabnică a conflictului transnistrean, Parlamentul Republicii Moldova stabileşte următoarele condiţii indispensabile pentru demilitarizarea zonei transnistrene:

1. Federaţia Rusă va încheia, pînă la sfîrşitul anului 2005, retragerea şi lichidarea arsenalului militar rus, precum şi retragerea forţelor militare ruse de pe teritoriul Republicii Moldova.

2. Federaţia Rusă şi Republica Moldova vor recunoaşte faptul că unităţile militare, dislocate, în temeiul Acordului moldo-rus din 21 iulie 1992, în zona de securitate a Republicii Moldova, şi-au atins scopurile prevăzute, urmînd să fie reduse treptat şi retrase în totalitate de pe teritoriul ţării pînă la 31 decembrie 2006. Concomitent, în termenul menţionat, în urma unui demers al Republicii Moldova către OSCE, se va realiza transformarea treptată şi deplină a operaţiunii de pacificare existente într-un mecanism internaţional de observatori militari şi civili, care va acţiona cu mandatul OSCE, Acordul moldo-rus din 21 iulie 1992 pierzîndu-şi actualitatea. Misiunea Internaţională de Observatori Militari şi Civili cu mandatul OSCE îşi va desfăşura activitatea în Republica Moldova pînă la reglementarea politică deplină a conflictului transnistrean.

3. Republica Moldova îşi asumă obligaţia să propună, în cadrul Programului NATO "Parteneriat pentru Pace", şi să realizeze, prin intermediul Misiunii Internaţionale de Observatori Militari şi Civili în Moldova, dizolvarea formaţiunilor militare din zonă, casarea armamentului şi tehnicii militare, precum şi reabilitarea socială şi recalificarea persoanelor care fac parte din efectivul aşa-numitelor formaţiuni militare transnistrene.

4. La rîndul său, după îndeplinirea de către Federaţia Rusă a obligaţiilor asumate, în cadrul Summit-ului OSCE de la Istanbul (1999), privind retragerea completă, neîntîrziată şi transparentă a armatei şi a armamentului de pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv a contingentului şi armamentului care cad sub incidenţa Acordului moldo-rus din 21 iulie 1992, Parlamentul Republicii Moldova îşi exprimă disponibilitatea de a ratifica Tratatul adaptat cu privire la forţele armate convenţionale în Europa, care reprezintă un element fundamental al securităţii europene.

Parlamentul Republicii Moldova adoptă prezentul apel şi îl comunică OSCE, UE, CE, SUA, Rusiei, Ucrainei şi României, în scopul obţinerii sprijinului pentru realizarea eficientă, în varianta propusă, a demilitarizării zonei transnistrene a Republicii Moldova, precum şi în vederea conjugării eforturilor pentru consolidarea securităţii regionale, a stabilităţii şi a dezvoltării democratice durabile în această parte a Europei.

6. HOTĂRÎRE Nr. 515 din 22.06.2010 cu privire la Comisia Unificată de Control din partea Republicii Moldova

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=342394&lang=1

În scopul asigurării realizării în continuare a prevederilor corespunzătoare ale Acordului cu privire la principiile reglementării paşnice a conflictului armat în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, semnat la 21 iulie 1992, Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă componenţa nominală a Comisiei Unificate de Control din partea Republicii Moldova, conform anexei nr. 1.

2. Se stabileşte, că în caz de eliberare a membrilor Comisiei, atribuţiile lor în cadrul acesteia vor fi exercitate de persoanele nou-desemnate în posturile respective, fără emiterea altei hotărîri de Guvern.

3. La propunerea copreşedintelui Comisiei, în activitatea Comisiei Unificate de Control pot fi antrenaţi experţi în domeniile respective.

4. Se pune în sarcina Ministerului Apărării asigurarea cu mijloace de transport a membrilor Comisiei Unificate de Control din partea Republicii Moldova în vederea exercitării atribuţiilor lor de serviciu.

5. Se abrogă unele hotărîri ale Guvernului, conform anexei nr.2.

PRIM-MINISTRU **Vladimir FILAT**

Contrasemnează:
Viceprim-ministru **Victor Osipov**

Nr. 515. Chişinău, 22 iunie 2010.

Anexa nr.1
la Hotărîrea Guvernului nr. 515
din 22 iunie 2010

COMPONENŢA NOMINALĂ
a Comisiei Unificate de Control din partea Republicii Moldova

SOLONENCO Ion	-	consultant principal, Biroul pentru reintegrare, Cancelaria de Stat, copreşedinte al Comisiei
CERBA Valeriu	-	şeful cabinetului ministrului afacerilor interne, membru al Comisiei
GOLOVACI Sergiu	-	şef adjunct al Serviciului Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale, membru al Comisiei
GUŢU Serghei	-	consultant în domeniul politicii militare, Ministerul Apărării, membru al Comisiei
LEAHU Ion	-	consilier în cadrul Direcţiei generale, Serviciul de Informaţii şi Securitate, membru al Comisiei
VALCOV Serghei	-	consultant principal, Biroul pentru reintegrare, Cancelaria de Stat, secretar al Comisiei

Anexa nr.2
la Hotărîrea Guvernului nr. 515
din 22 iunie 2010

LISTA
hotărîrilor de Guvern care se abrogă

1. Hotărîrea Guvernului nr.113 din 2 februarie 1999 “Cu privire la desemnarea membrilor Comisiei Unificate de Control din partea Republicii Moldova” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.19-21, art.132).

2. Hotărîrea Guvernului nr.673 din 11 iulie 2000 “Pentru modificarea Hotărîrii Guvernului Republicii Moldova nr.113 din 2 februarie 1999” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.84-87, art.758).

3. Hotărîrea Guvernului nr.648 din 16 iulie 2001 “Cu privire la modificarea componenţei Comisiei Unificate de Control din partea Republicii Moldova” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.81-83, art.698).

4. Hotărîrea Guvernului nr.1134 din 30 august 2002 “Cu privire la modificarea componenţei Comisiei

Unificate de Control din partea Republicii Moldova” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.124-125, art.1258).

5. Hotărîrea Guvernului nr.1468 din 13 noiembrie 2002 “Cu privire la modificarea componenţei Comisiei Unificate de Control din partea Republicii Moldova” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.154-157, art.1604).

CAPITOLUL IX. Cadrul Normativ Internaţional al realizării securităţii naţionale

1. Carta Naţiunilor Unite

http://www.onuinfo.ro/documente_fundamentale/carta_natiunilor _unite/

CARTA NATIUNILOR UNITE*) din 26 iunie 1945
EMITENT: ORGANIZATIA NATIUNILOR UNITE
PUBLICAT IN: MONITORUL OFICIAL din 26 iunie 1945

---

*) Carta Natiunilor Unite a fost semnata la San Francisco la 26 iunie 1945, la incheierea Conferintei Natiunilor Unite pentru Organizatia Internationala si a intrat in vigoare la 24 octombrie 1945. Statutul Curtii Internationale de Justitie face parte integrata din Carta.

Amendamentele la Articolele 23, 27 si 61 ale Cartei au fost adoptate de Adunarea Generala la 17 decembrie 1963 si au intrat in vigoare la 31 august 1965. Un alt amendament la Articolul 61 a fost adoptat de Adunarea Generala la 20 decembrie 1971 si a intrat in vigoare la 24 septembrie 1973. Amendamentul la Articolul 109 adoptat de Adunarea Generala la 20 decembrie 1965, a intrat in vigoare la 12 iunie 1968.

Amendamentul la Articolul 23 sporeste de la unsprezece la cincisprezece numarul membrilor Consiliului de Securitate. Amendamentul la Articolul 27 dispune ca hotaririle Consiliului de Securitate in probleme de procedura sa fie luate cu votut afirmativ a noua membri (anterior sapte), iar hotaririle sale asupra oricaror alte chestiuni sa fie luate cu votul afirmativ a noua membri (anterior sapte), cuprinzind si voturile concordante ale celor cinci membri permanenti ai Consiliului.

Amendamentul la Articolul 61, care a intrat in vigoare la 31 august 1965, sporeste de la optsprezece la douazeci si sapte numarul membrilor Consiliului Economic si Social. Urmatorul amendament la acest articol, care a intrat in vigoare la 24 septembrie 1973, sporeste de la douazeci si sapte la cincizeci si patru numarul membrilor Consiliului.

Amendamentul la Articolul 109, care priveste paragraful 1 al articolului, prevede ca o conferinta generala a Membrilor Natiunilor Unite avind drept scop revizuirea Cartei va putea fi reunita la locul si data care vor fi fixate prin votul a doua treimi din membrii Adunarii Generale si prin votul oricaror noua (anterior sapte) membri ai Consiliului de Securitate. Paragraful 3 al Articolului 109, potrivit caruia Adunarea Generala trebuia, la cea de a zecea sesiune ordinara, sa examineze chestiunea convocarii unei conferinte de revizuire a Cartei, a fost pastrat in forma sa originara, desi mentioneaza (r)un vot al oricaror sapte membri ai Consiliului de SecuritatetZ, intrucit Adunarea Generala si Consiliul de Securitate au dat urmare dispozitiei acestui paragraf la cea de a zecea sesiune ordinara a Adunarii Generale, in 1955.

NOI POPOARELE NATIUNILOR UNITE,

Hotarite sa izbavim generatiile viitoare de flagelul razboiului care, de doua ori in cursul unei vieti de om, a provocat omenirii suferinte de nespus, sa ne reafirmam credinta in drepturile fundamentale ale omului, in demnitatea si valoarea persaanei umane, in egalitatea in drepturi a barbatilor si a femeilor, precum si a natiunilor mari si mici, sa cream conditiile necesare mentinerii justitiei si respectarii obligatiilor decurgind din tratate si alte izvoare ale dreptului international, sa promovam progresul social si conditii mai bune de trai intr-o mai mare libertate,

SI IN ACESTE SCOPURI

sa practicam toleranta si sa traim in pace unul cu celalalt, ca buni vecini, sa ne unim fortele pentru mentinerea pacii si securitatii internationale, sa acceptam principii si sa instituim metode care sa garanteze ca forta armata nu va fi folosita decit in interesul

comun, sa folosim institutiile internationale pentru promovarea progresului economic si social al tuturor popoarelor,

AM HOTARIT SA NE UNIM EFORTURILE PENTRU INFAPTUIREA ACESTOR OBIECTIVE

Drept urmare, guvernele noastre, prin reprezentantii lor, reuniti in orasul San Francisco si avind depline puteri, recunoscute ca valabile si date in forma cuvenita, au adoptat prezenta Carta a Natiunilor Unite si infiinteaza prin aceasta o organizatie internationala care se va numi Natiunile Unite.

CAP. 1
SCOPURI SI PRINCIPII

ART. 1
Scopurile Natiunilor Unite sint urmatoarele:

e) Sa mentina pacea si securitatea internationala si, in acest scop: sa ia masuri colective eficace pentru prevenirea si inlaturarea amenintarilor impotriva pacii si pentru reprimarea oricaror acte de agresiune sau altor incalcari ale pacii si sa infaptuiasca, prin mijloace pasnice si in conformitate cu principiile justitiei si dreptului international, aplanarea ori rezolvarea diferendelor sau situatiilor cu caracter international care ar putea duce la o incalcare a pacii;

f) Sa dezvolte relatii prietenesti intre natiuni, intemeiate pe respectarea principiului egalitatii in drepturi a popoarelor si dreptului lor de a dispune de ele insele, si sa ia oricare alte masuri potrivite pentru consolidarea pacii mondiale;

g) Sa realizeze cooperarea internationala in rezolvarea problemelor internationale cu caracter economic, social, cultural sau umanitar, in promovarea si incurajarea respectarii drepturilor omului si libertatilor fundamentale pentru toti, fara deosebire de rasa, sex, limba sau religie;

h) Sa fie un centru in care sa se armonizeze eforturile natiunilor catre atingerea acestor scopuri comune.

ART. 2

In urmarirea scopurilor enuntate in Articolul 1 Organizatia Natiunilor Unite si Membrii sai trebuie sa actioneze in conformitate cu urmatoarele Principii:

1. Organizatia este intemeiata pe principiul egalitatii suverane a tuturor Membrilor ei.

2. Toti Membrii Organizatiei spre a asigura tuturor drepturile si avantajele ce decurg din calitatea lor de Membru, trebuie sa-si indeplineasca cu buna-credinta obligatiile asumate potrivit prezentei Carte.

3. Toti Membrii Organizatiei vor rezolva diferendele lor internationale prin mijloace pasnice, in asa fel incit pacea si securitatea internationala, precum si justitia sa nu fie puse in primejdie.

4. Toti Membrii Organizatiei se vor abtine, in relatiile lor internationale de a recurge la amenintarea cu forta sau la folosirea ei fie impotriva integritatii teritoriale ori independentei politice a vreunui stat fie in orice alt mod incompatibil cu scopurile Natiunilor Unite.

5. Toti Membrii Natiunilor Unite vor da acesteia intreg ajutorul in orice actiune intreprinsa de ea in conformitate cu prevederile prezentei Carte si se vor abtine de a da ajutor vreunui stat impotriva caruia Organizatia intreprinde o actiune preventiva sau de constringere.

6. Organizatia va asigura ca Statele care nu sint Membre ale Natiunilor Unite sa actioneze in conformitate cu aceste principii in masura necesara mentinerii pacii si securitati internationale.

7. Nici o dispozitie din prezenta Carta nu va autoriza Natiunile Unite sa intervina in, chestiuni care apartin esential competentei interne a unui Stat si nici nu va obliga pe Membrii sai sa supuna asemenea chestiuni spre rezolvare pe baza prevederilor prezentei Carte; acest principiu nu va aduce insa intru nimic atingere aplicarii masurilor de constringere prevazute in Capitolul VII.

CAP. 2
MEMBRI

ART. 3

Sint Membri originari ai Organizatiei Natiunilor Unite Statele care, participind la Conferinta Natiunilor Unite de la San Francisco pentru Organizatia Internationala sau semnind mai inainte Declaratia Natiunilor Unite din 1 ianuarie 1942, semneaza prezenta Carta si o ratifica in conformitate cu Articolul 110.

ART. 4

1. Pot deveni Membri ai Natiunilor Unite toate celelalte State iubitoare de pace care accepta obligatiile din prezenta Carta si care, dupa aprecierea Organizatiei, sint capabile si dispuse sa le indeplineasca.

2. Admiterea ca Membru al Natiunilor Unite a oricarui Stat care indeplineste aceste conditii se va face printr-o hotarire a Adunarii Generale, la recomandarea Consiliului de Securitate.

ART. 5

Un Membru al Natiunilor Unite impotriva caruia Consiliul de Securitate a intreprins o actiune preventiva sau de constringere poate fi suspendat de catre Adunarea Generala, la recomandarea Consiliului de Securitate, din exercitiul drepturilor si privilegiilor decurgind din calitatea de Membru. Exercitiul acestor drepturi si privilegii poate fi restabilit de Consiliul de Securitate.

ART. 6

Un Membru al Natiunilor Unite care incalca in mod persistent principiile cuprinse in prezenta Carta poate fi exclus din Organizatie de Adunarea Generala, la recomandarea Consiliului de Securitate.

CAP. 3
ORGANE

ART. 7

1. Se infiinteaza ca organe principale ale Organizatiei Natiunilor Unite: o Adunare Generala, un Consiliu de Securitate un Consiliu Economic si Social, un Consiliu de Tutela, o Curte Internationala de Justitie si un Secretariat.

2. Organele subsidiare care s-ar invedera necesare vor putea fi infiintate in conformitate cu prezenta Carta.

ART. 8

Natiunile Unite nu vor impune nici o restrictie participarii, in conditii egale a barbatilor si femeilor la orice functie din cadrul organelor ei principale si subsidiare.

CAP. 4
ADUNAREA GENERALA

Componenta

ART. 9

1. Adunarea Generala va fi alcatuita din toti Membrii Natiunilor Unite.

2. Fiecare Membru va avea cel mult cinci reprezentanti in Adunarea Generala.

Functii si puteri

ART. 10

Adunarea Generala poate discuta orice chestiuni sau cauze care intra in cadrul prezentei Carte sau care se refera la puterile si functiile vreunuia din organele prevazute in prezenta Carta si sub rezerva dispozitiilor Articolului 12, poate face recomandari Membrilor Natiunilor Unite sau Consiliului de Securitate, ori Membrilor Organizatiei si Consiliului de Securitate in oricare asemenea chestiuni sau cauze.

ART. 11

1. Adunarea Generala poate examina principiile generale de cooperare pentru mentinerea pacii si securitatii internationale, inclusiv principiile care guverneaza dezarmarea si reglementarea inarmarilor, si poate face recomandari cu privire la asemenea principii fie Membrilor Organizatiei Natiunilor Unite fie Consiliului de Securitate, fie Membrilor Organizatiei si Consiliului de Securitate.

2. Adunarea Generala poate discuta orice probleme privitoare la mentinerea pacii si securitatii internationale, care ii vor fi fost supuse de catre oricare Membru al Natiunilor Unite sau de catre Consiliul de Securitate ori, in conformitate cu Articolul 35, paragraful 2, de catre un Stat care nu este Membru al Natiunilor Unite si, sub rezerva dispozitiilor Articolului 12 poate face recomandari in privinta oricarei asemenea probleme, fie Statului ori Statelor interesate fie Consiliului de Securitate, fie Statelor si Consiliului de Securitate. Orice asemenea problema care reclama sa se intreprinda o actiune va fi deferita de Adunarea Generala Consiliului de Securitate inainte sau dupa discutarea ei.

3. Adunarea Generala poate atrage atentia Consiliului de Securitate asupra situatiilor care ar putea pune in primejdie pacea si securitatea internationala.

4. Puterile Adunarii Generale, prevazute in acest Articol, nu limiteaza domeniul general de aplicare al Articolului 10.

ART. 12

15)Cit timp Consiliul de Securitate exercita, in privinta unui diferend sau a unei situatii, functiile care ii sint atribuite prin prezenta Carta, Adunarea Generala nu va face nici o recomandare cu privire la acel diferend sau situatie, decit daca Consiliul de Securitate ii cere aceasta.

16) Secretarul general, cu asentimentul Consiliului de Securitate, va aduce la cunostinta Adunarii Generale, la fiecare sesiune, toate problemele referitoare la mentinerea pacii si securitatii internationale de care se ocupa Consiliul de Securitate; de asemenea, el va instiinta Adunarea Generala, iar daca Adunarea Generala nu este in sesiune, pe Membrii Natiunilor Unite, de indata ce Consiliul de Securitate inceteaza de a se mai ocupa de acele probleme.

ART. 13

1. Adunarea Generala va initia studii si va face recomandari in scopul:

a. de a promova cooperarea internationala in domeniul politic si de a incuraja dezvoltarea progresiva a dreptului international si codificarea lui;

b. de a promova cooperarea internationala in domeniile economic, social, cultural, al invatamintului si sanatatii si de a sprijini infaptuirea drepturilor omului si libertatilor fundamentale pentru toti, fara deosebire de rasa, sex, limba sau religie.

2. Celelalte raspunderi, functii si puteri ale Adunarii Generale, referitoare la problemele mentionate in paragraful 1 b de mai sus, sint enuntate in Capitolele IX si X.

ART. 14

Sub rezerva dispozitiilor Articolului 12, Adunarea Generala poate recomanda masuri pentru aplanarea pasnica a oricarei situatii, indiferent de origine, pe care o considera de natura a dauna bunastarii generale sau relatiilor prietenesti intre natiuni, inclusiv a situatiilor rezultind dintr-o incalcare a dispozitiilor prezentei Carte, care enunta Scopurile si Principiile Natiunilor Unite.

ART. 15

1. Adunarea Generala va primi si examina rapoarte anuale si speciale ale Consiliului de Securitate; aceste rapoarte vor cuprinde o dare de seama asupra masurilor pe care Consiliul de Securitate le-a hotarit sau le-a luat pentru mentinerea pacii si securitatii internationale.

2. Adunarea Generala va primi si examina rapoartele celorlalte organe ale Natiunilor Unite.

ART. 16

Adunarea Generala va indeplini in privinta sistemului international de tutela functiile care-i sint atribuite prin Capitolele XII si XIII, inclusiv aprobarea acordurilor de tutela referitoare la teritoriile care nu sint desemnate drept zone strategice.

ART. 17

5) Adunarea Generala va examina si aproba bugetul Organizatiei.

6) Cheltuielile Organizatiei sint suportate de Membri, potrivit repartizarii stabilite de Adunarea Generala.

7) Adunarea Generala va examina si aproba orice acorduri financiare si bugetare incheiate cu institutiile specializate la care se refera Articolul 57 si va examina bugetele administrative ale acestor institutii, spre a le face recomandari.

Votare

ART. 18

p) Fiecare membru al Adunarii Generale dispune de un vot.

q) Hotaririle Adunarii Generale in probleme importante vor fi adoptate cu majoritatea de doua treimi a membrilor prezenti si votanti. Vor fi considerate probleme importante: recomandarile cu privire la mentinerea pacii si securitatii internationale, alegerea membrilor nepermanenti ai Consiliului de Securitate, alegerea membrilor Consiliului Economic si Social, alegerea membrilor Consiliului de Tutela, in conformitate cu paragraful 1 c al Articolului 86, admiterea de noi Membri in Organizatie, suspendarea drepturilor si privilegiilor Membrilor, excluderea de Membri, problemele referitoare la functionarea sistemului de tutela si problemele bugetare.

r) Hotaririle privind alte probleme, inclusiv stabilirea unor noi categorii de probleme asupra carora sa se decida cu o majoritate de doua treimi, se vor adopta cu majoritatea membrilor prezenti si votanti.

ART. 19

Un Membru al Natiunilor Unite care este in intirziere cu plata contributiilor sale financiare catre Organizatie nu va putea participa la vot in Adunarea Generala daca totalul arieratelor egaleaza sau depaseste contributia datorata de el pentru ultimii doi ani impliniti. Adunarea Generala poate totusi permite acestui Membru sa ia parte la vot in cazul in care constata ca neplata se datoreaza unor imprejurari independente de vointa lui.

Procedura

ART. 20

Adunarea Generala se va intruni in sesiuni anuale ordinare si, cind imprejurarile o cer, in sesiuni extraordinare. Sesiunile extraordinare vor fi convocate de Secretarul General la cererea Consiliului de Securitate sau a majoritatii Membrilor Natiunilor Unite.

ART. 21

Adunarea Generala va stabili propriile sale reguli de procedura. Ea isi va desemna Presedintele pentru fiecare sesiune.

ART. 22

Adunarea Generala poate infiinta organele subsidiare pe care le socoteste necesare pentru indeplinirea functiilor sale.

CAP. 5

CONSILIUL DE SECURITATE

Componenta

ART. 23

1. Consiliul de Securitate va fi alcatuit din cincisprezece membri ai Natiunilor Unite. Republica China, Franta, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, Regatul Unit al Marii Britanii si al Irlandei de Nord si Statele Unite ale Americii vor fi membri permanenti al Consiliului de Securitate. Adunarea Generala va alege alti zece Membri ai Organizatiei ca membri nepermanenti ai Consiliului de Securitate, tinind in special seama in primul rind de contributia Membrilor Natiunilor Unite la mentinerea pacii si securitatii internationale si la infaptuirea celorlalte scopuri ale Organizatiei si, de asemenea, de o repartitie geografica echitabila.

2. Membrii nepermanenti ai Consiliului de Securitate vor fi alesi pe o perioada de doi ani. La prima alegere de membri nepermanenti, dupa sporirea numarului de membri ai Consiliului de Securitate de la unsprezece la cincisprezece, doi dintre cei patru membri adaugaji vor fi alesi pe o perioada de un an. Membrii al caror mandat expira nu vor putea fi realesi imediat.

3. Fiecare membru al Consiliului de Securitate va avea un reprezentant in Consiliu. Functii si puteri

ART. 24

1. Spre a asigura actiunea rapida si eficace a Organizatiei, Membrii sai confera

Consiliului de Securitate raspunderea principala pentru mentinerea pacii si securitatii internationale si recunosc ca, indeplinindu-si indatoririle impuse dc aceasta raspundere, Consiliul de Securitate actioneaza in numele lor.

2. In indeplinirea acestor indatoriri, Consiliul de Securitate va actiona in conformitate cu Scopurile si Principiile Natiunilor Unite. Puterile specifice acordate Consiliului de Securitate pentru indeplinirea acestor indatoriri sint definite in Capitolele VI, VII, VIII si XII.

3. Consiliul de Securitate va supune spre examinare Adunarii Generale rapoarte anuale si, cind va fi necesar, rapoarte speciale.

ART. 25

Membrii Natiunilor Unite sint de acord sa accepte si sa execute hotaririle Consiliului de Securitate, in conformitate cu prezenta Carta.

ART. 26

In scopul de a promova stabilirea si mentinerea pacii si securitatii internationale, fara a folosi pentru inarmari decit un minimum din resursele umane si economice ale lumii, Consiliul de Securitate are sarcina de a elabora, cu ajutorul Comitetului de Stat-Major, prevazut in Articolul 47, planuri care vor fi supuse Membrilor Natiunilor Unite in vederea stabilirii unui sistem de reglementare a inarmarilor.

Votare

ART. 27

c) Fiecare membru al Consiliului de Securitate va dispune de un vot.

d) Hotaririle Consiliului de Securitate in probleme de procedura vor fi adoptate cu votul afirmativ a noua membri.

e) Hotaririle Consiliului de Securitate in toate celelalte probleme vor fi adoptate cu votul afirmativ a noua membri, cuprinzind si voturile concordante ale tuturor membrilor permanenti, cu conditia ca, in cazul hotaririlor care se adopta in temeiul Capitolului VI si al Articolului 52 paragraful 3, o parte la un diferend sa se abtina de la votare.

Procedura

ART. 28

e) Consiliul de Securitate va fi astfel organizat incit sa-si poata exercita functiile fara intrerupere. In acest scop, fiecare membru al Consiliului de Securitate trebuie sa aiba oricind un reprezentant la Sediul Organizatiei.

2. Consiliul de Securitate va tine sedinte periodice, la care fiecare dintre membrii sai poate, daca doreste, sa fie reprezentat de un membru al guvernului sau ori de un alt reprezentant special desemnat.

3. Consiliul de Securitate poate tine sedinte in alte locuri decit Sediul Organizatiei, pe care le socoteste cele mai indicate pentru a-i inlesni lucrarile.

ART. 29

Consiliul de Securitate poate infiinta organele subsidiare pe care le considera necesare pentru indeplinirea functiilor sale.

ART. 30

Consiliul de Securitate va stabili propriile sale reguli de procedura, inclusiv modul de desemnare a Presedintelui sau.

ART. 31

Orice Membru al Natiunilor Unite care nu este membru al Consiliului de Securitate poate participa, fara drept de vot, la discutarea oricarei probleme supuse Consiliului de Securitate, ori de cite ori acesta considera ca interesele acelui Membru sint afectate in mod special.

ART. 32

Orice Membru al Natiunilor Unite care nu este membru al Consiliului de Securitate sau orice Stat care nu este Membru al Natiunilor Unite, daca este parte intr-un diferend examinat de Consiliul de Securitate, va fi invitat sa participe, fara drept de vot, la discutiile cu privire la acel diferend. Consiliul de Securitate va determina conditiile pe care le considera juste pentru participarea unui Stat care nu este Membru al Natiunilor Unite.

CAP. 6
REZOLVAREA PASNICA A DIFERENDELOR

ART. 33

1. Partile la orice diferend a carui prelungire ar putea pune in primejdie mentinerea pacii si securitatii internationale trebuie sa caute sa-l rezolve, inainte de toate, prin tratative, ancheta, mediatie, conciliere, arbitraj, pe cale judiciara, recurgere la organizatii sau acorduri regionale sau prin alte mijloace pasnice, la alegerea lor.

2. Consiliul de Securitate, cind socoteste necesar, invita partile sa-si rezolve diferendul prin asemenea mijloace.

ART. 34

Consiliul de Securitate poate ancheta orice diferend sau orice situatie care ar putea duce la frictiuni internationale sau ar putea da nastere unui diferend, in scopul de a stabili daca prelungirea diferendului sau situatiei ar putea pune in primejdie mentinerea pacii si securitatii internationale.

ART. 35

1. Orice Membru al Natiunilor Unite poate atrage atentia Consiliului de Securitate sau Adunarii Generale asupra oricarui diferend sau situatii de natura celor mentionate in Articolul 34.

2. Un Stat care nu este Membru al Natiunilor Unite poate atrage atentia Consiliului de Securitate sau Adunarii Generale asupra oricarui diferend la care este parte daca accepta in prealabil, in privinta acelui diferend, obligatiile de rezolvare pasnica prevazute in prezenta Carta.

3. Actiunile intreprinse de Adunarea Generala in chestiunile asupra carora i se atrage atentia in temeiul Articolului de fata vor fi supuse dispozitiilor Articolelor 11 si 12.

ART. 36

1. Consiliul de Securitate poate, in orice stadiu al unui diferend de natura celor mentionate in Articolul 33 ori al unei situatii similare, sa recomande procedurile sau metodele de aplanare corespunzatoare.

2. Consiliul de Securitate va lua in considerare orice proceduri de rezolvare a diferendului deja adoptate de parti.

3. Facind recomandari in temeiul prezentului Articol, Consiliul de Securitate va tine seama si de faptul ca, in regula generala, diferendele de ordin juridic trebuie sa fie supuse de parti Curtii Internationale de Justitie, in conformitate cu dispozitiile Statutului Curtii.

ART. 37

1. In cazul in care partile la un diferend de natura celor mentionate in Articolul 33 nu reusesc sa-l rezolve prin mijloacele indicate in acel Articol, ele il vor supune Consiliului de Securitate.

2. In cazul in care Consiliul de Securitate socoteste ca prelungirea diferendului ar putea, in fapt, sa puna in primejdie mentinerea pacii si securitatii internationale, el va hotari daca trebuie sa actioneze in temeiul Articolului 36 sau sa recomande conditiile de rezolvare pe care le va considera potrivite.

ART. 38

Fara a se aduce atingere dispozitiilor Articolelor 33-37, Consiliul de Securitate poate, daca toate partile la un diferend cer aceasta, sa faca recomandari partilor in scopul rezolvarii pasnice a diferendului.

CAP. 7

ACTIUNEA IN CAZ DE AMENINTARI IMPOTRIVA PACII, DE INCALCARI ALE PACII SI DE ACTE DE AGRESIUNE

ART. 39

Consiliul de Securitate va constata existenta unei amenintari impotriva pacii, a unei incalcari a pacii sau a unui act de agresiune si va face recomandari ori va hotari ce masuri vor fi luate, in conformitate cu Articolele 41 si 42, pentru mentinerea sau restabilirea pacii si securitatii internationale.

ART. 40

Pentru a preintimpina o agravare a situatiei, Consiliul de Securitate poate ca, inainte de a face recomandari sau a hotari asupra masurilor care trebuie luate in conformitate cu Articolul 39, sa invite partile interesate sa se conformeze masurilor provizorii pe care le considera necesare sau de dorit. Asemenea masuri provizorii nu vor prejudicia intru nimic drepturile, pretentiile sau pozitia partilor interesate. Consiliul de Securitate va tine seama in modul cuvenit de neexecutarea acestor masuri provizorii.

ART. 41

Consiliul de Securitate poate hotari ce masuri, care nu implica folosirea fortei armate, trebuie luate spre a se da urmare hotaririlor sale si poate cere Membrilor Natiunilor Unite sa aplice aceste masuri. Ele pot sa cuprinda intreruperea totala sau partiala a relatiilor economice si a comunicatiilor feroviare, maritime, aeriene, postale, telegrafice, prin radio si a altor mijloace de comunicatie, precum si ruperea relatiilor diplomatice.

ART. 42

In cazul in care Consiliul de Securitate va socoti ca masurile prevazute in Articolul 41 nu ar fi adecvate ori ca s-au dovedit a nu fi adecvate, el poate intreprinde, cu forte aeriene, navale sau terestre, orice actiune pe care o considera necesara pentru mentinerea sau restabilirea pacii si securitatii internationale. Aceasta actiune poate cuprinde demonstratii masuri de blocada si alte operatiuni executate de forte aeriene, maritime sau terestre ale Membrilor Natiunilor Unite.

ART. 43

1. Toti Membrii Natiunilor Unite spre a contribui la mentinerea pacii si securitatii internationale, se obliga sa puna la dispozitia Consiliului de Securitate, la cererea sa si in conformitate cu un acord sau acorduri speciale, fortele armate, asistenta si inlesnirile, inclusiv dreptul de trecere, necesare pentru mentinerea pacii si securitatii internationale.

2. Acordul sau acordurile mentionate mai sus vor stabili efectivele si natura acestor forte, gradul lor de pregatire si amplasarea lor generala precum si natura inlesnirilor si asistentei care urmeaza sa fie acordate.

3. Acordul sau acordurile vor fi negociate cit mai curind posibil, la initiativa Consiliului de Securitate. Ele se vor incheia intre Consiliul de Securitate si Membri ai Organizatiei, sau intre Consiliul de Securitate si grupuri de Membri ai Organizatiei si vor fi supuse ratificarii statelor semnatare, in conformitate cu procedura lor constitutionala.

ART. 44

Atunci cind Consiliul de Securitate a hotarit sa recurga la forta, el trebuie, inainte de a cere unui Membru nereprezentat in Consiliu sa puna la dispozitie forte armate, in executarea obligatiilor asumate de acesta in temeiul Articolului 43, sa invite pe acel Membru ca, daca doreste, sa participe la luarea hotaririlor Consiliului de Securitate privind folosirea contingentelor de forte armate ale acelui Membru.

ART. 45

Spre a permite Organizatiei sa ia masuri urgente de ordin militar, Membrii Natiunilor Unite vor mentine contingente nationale de forte aeriene imediat utilizabile pentru o actiune combinata de constringere internationala. Efectivele si gradul de pregatire ale acestor contingente precum si planurile pentru actiunea lor combinata vor fi stabilite de catre Consiliul de Securitate, cu ajutorul Comitetului de Stat-Major, in limitele indicate prin acordul sau acordurile speciale, mentionate in Articolul 43.

ART. 46

Planurile pentru folosirea fortelor armate vor fi stabilite de Consiliul de Securitate cu ajutorul Comitetului de Stat-Major.

ART. 47

1. Se va infiinta un Comitet de Stat-Major pentru a sfatui si asista Consiliul de Securitate in toate problemele referitoare la mijloacele de ordin militar necesare Consiliului de Securitate pentru mentinerea pacii si securitatii internationale, la folosirea si comanda fortelor puse la dispozitia sa, la reglementarea inarmarilor si la eventuala dezarmare.

2. Comitetul de Stat-Major va fi alcatuit din Sefii Statelor-Majore ale membrilor permanenti ai Consiliului de Securitate sau din reprezentantii lor. Orice Membru al Natiunilor Unite care nu este reprezentant permanent in Comitet va fi invitat de catre Comitet sa i se asocieze cind participarea acelui Membru la lucrarile lui este necesara pentru buna indeplinire a indatoririlor Comitetului.

3. Comitetul de Stat-Major va raspunde, sub autoritatea Consiliului de Securitate, de conducerea strategica a oricaror forte armate puse la dispozitia Consiliului de Securitate. Problemele privind comanda unor asemenea forte vor fi reglementate ulterior.

4. Cu autorizatia Consiliului de Securitate si dupa consultarea cu organizatiile regionale corespunzatoare, Comitetul de Stat-Major poate infiinta subcomitete regionale.

ART. 48

1. Masurile necesare executarii hotaririlor Consiliului de Securitate in scopul mentinerii pacii si securitatii internationale vor fi luate de toti Membrii Natiunilor Unite sau de unii dintre ei, dupa cum va stabili Consiliul de Securitate.

2. Aceste hotariri vor fi executate de Membrii Natiunilor Unite atit direct cit si prin actiunea lor in cadrul organismelor internationale corespunzatoare din care fac parte.

ART. 49

Membrii Natiunilor Unite se vor asocia spre a-si acorda reciproc asistenta in executarea masurilor hotarite de Consiliul de Securitate.

ART. 50

Daca Consiliul de Securitate ia masuri preventive sau de constringere impotriva unui Stat, orice alt Stat, indiferent daca este sau nu Membru al Natiunilor Unite, care intimpina dificultati economice deosebite, ivite ca urmare a executarii acelor masuri, va avea dreptul sa consulte Consiliul de Securitate cu privire la rezolvarea acelor dificultati.

ART. 51

Nici o dispozitie din prezenta Carta nu va aduce atingere dreptului inerent de autoaparare individuala sau colectiva in cazul in care se produce un atac armat impotriva unui Membru al Natiunilor Unite, pina cind Consiliul de Securitate va fi luat masurile necesare pentru mentinerea pacii si securitatii internationale. Masurile luate de Membri in exercitarea acestui drept de autoaparare vor fi aduse imediat la cunostinta Consiliului de Securitate si nu vor afecta in nici un fel puterea si indatorirea Consiliului de Securitate, in temeiul prezentei Carte, de a intreprinde oricind actiunile pe care le va socoti necesare pentru mentinerea sau restabilirea pacii si securitatii internationale.

CAP. 8
ACORDURI REGIONALE

ART. 52

1. Nici o dispozitie din prezenta Carta nu se opune existentei unor acorduri sau unor organisme regionale destinate a se ocupa cu problemele privind mentinerea pacii si securitatii internationale care sint susceptibile de actiuni cu caracter regional, cu conditia ca asemenea acorduri sau organisme, precum si activitatea lor, sa fie compatibile cu Scopurile si Principiile Organizatiei.

2. Membrii Natiunilor Unite care incheie asemenea acorduri sau constituie asemenea organisme trebuie sa depuna toate eforturile pentru rezolvarea pasnica a diferendelor locale prin intermediul unor astfel de acorduri sau organisme regionale inainte de a le supune Consiliului de Securitate.

3. Consiliul de Securitate va incuraja dezvoltarea rezolvarii pasnice a diferendelor locale prin intermediul acestor acorduri sau organisme regionale, fie din initiativa Statelor interesate, fie din propria sa initiativa.

4. Articolul de fata nu aduce intru nimic atingere aplicarii Articolelor 34 si 35.

ART. 53

1. Consiliul de Securitate va folosi, daca este cazul, asemenea acorduri sau organisme regionale pentru aplicarea actiunilor de constringere sub autoritatea sa. Nici o actiune de constringere nu va fi insa intreprinsa, in temeiul acestor acorduri regionale sau de catre organismele regionale, fara autorizatia Consiliului de Securitate; sint exceptate masurile impotriva oricarui Stat inamic, in sensul definitiei paragrafului 2 din Articolul de fata, prevazute in Articolul 107 sau in acordurile regionale, indreptate impotriva reluarii unei politici agresive de catre un asemenea Stat, pina cind se va putea incredinta Organizatiei, la cererea guvernelor interesate, sarcina de a preintimpina orice noua agresiune din partea unui asemenea Stat.

2. Termenul de (r)Stat inamicZ, asa cum este folosit in paragraful 1 din Articolul de fata, se aplica oricarui Stat care, in timpul celui de-al doilea razboi mondial, a fost inamicul oricaruia dintre semnatarii prezentei Carte.

ART. 54

Consiliul de Securitate trebuie sa fie in permanenta deplin informat asupra actiunilor intreprinse sau preconizate in temeiul acordurilor regionale sau de catre organismele regionale in scopul mentinerii pacii si securitatii internationale.

CAP. 9
COOPERAREA ECONOMICA SI SOCIALA INTERNATIONALA

ART. 55

In scopul de a crea conditiile de stabilitate si bunastare necesare unor relatii pasnice si prietenesti intre natiuni, intemeiate pe respectarea principiului egalitatii in drepturi a popoarelor si al dreptului lor de a dispune de ele insele, Natiunile Unite vor promova:

a. ridicarea nivelului de trai, deplina folosire a fortei de munca si conditii de progres si dezvoltare economica si sociala;

b. rezolvarea problemelor internationale in domeniile economic, social, al sanatatii si al altor probleme conexe; cooperarea internationala in domeniile culturii si invatamintului;

c. respectarea universala si efectiva a drepturilor omului si libertatilor fundamentale pentru toti, fara deosebire de rasa, sex, limba sau religie.

ART. 56

Toti Membrii se obliga sa intreprinda actiuni in comun si separat, in cooperare cu Organizatia, pentru realizarea scopurilor enuntate in Articolul 55.

ART. 57

1. Diferitele institutii specializate, infiintate prin acorduri interguvernamentale si avind, potrivit statutelor lor, largi atributii internationale in domeniile economic, social, cultural, al invatamintului, sanatatii si alte domenii conexe, vor fi puse in legatura cu Natiunile Unite in conformitate cu dispozitiile Articolului 63.

2. Institutiile astfel puse in legatura cu Natiunile Unite sint desemnate mai jos prin expresia institutii specializate.

ART. 58

Organizatia va face recomandari pentru coordonarea programelor si activitatilor institutiilor specializate.

ART. 59

Organizatia va initia, cind este cazul, tratative intre statele interesate in vederea infiintarii oricaror noi institutii specializate necesare pentru indeplinirea scopurilor enuntate in Articolul 55.

ART. 60

Raspunderea pentru indeplinirea functiilor Organizatiei, enuntate in Capitolul de fata, va reveni Adunarii Generale si, sub autoritatea Adunarii Generale, Consiliului Economic si Social care va avea in acest scop puterile stabilite in Capitolul X.

CAP. 10
CONSILIUL ECONOMIC SI SOCIAL

Componenta

ART. 61

1. Consiliul Economic si Social va fi alcatuit din cincizeci si patru de Membri ai Natiunilor Unite alesi de Adunarea Generala.

2. Sub rezerva dispozitiilor paragrafului 3, optsprezece membri ai Consiliului Economic si Social vor fi alesi in fiecare an pentru o perioada de trei ani. Un membru al carui mandat expira va putea fi reales imediat.

3. La prima alegere dupa sporirea numarului de membri ai Consiliului Economic si Social de la douazeci si sapte la cincizeci si patru, pe linga membrii alesi in locul celor noua membri ale caror mandate expira la sfirsitul acelui an, vor fi alesi inca douazeci si sapte membri. Mandatul a noua dintre acesti douazeci si sapte membri adaugati va expira dupa un an, iar al altor noua membri dupa doi ani, potrivit dispozitiilor Adunarii Generale.

4. Fiecare membru al Consiliului Economic si Social va avea un reprezentant in Consiliu.

Functii si puteri

ART. 62

1. Consiliul Economic si Social poate efectua sau initia studii si rapoarte privind probleme internationale in domeniile economic social, cultural, al invatamintului, al sanatatii si in alte domenii conexe si poate face recomandari in privinta tuturor acestor probleme Adunarii Generale, Membrilor Natiunilor Unite si institutiilor specializate interesate.

2. El poate face recomandari in scopul de a promova respectarea efectiva a drepturilor omului si libertatilor fundamentale pentru toti.

3. El poate pregati, spre a fi supuse Adunarii Generale, proiecte de conventii in probleme de competenta sa.

4. El poate convoca in conformitate cu regulile fixate de Natiunile Unite conferinte internationale in probleme de competenta sa.

ART. 63

45. Consiliul Economic si Social poate incheia cu oricare dintre institutiile la care se refera Articolul 57 acorduri stabilind conditiile in care institutia respeetiva va fi pusa in legatura cu Natiunile Unite. Aceste acorduri vor fi supuse aprobarii Adunarii Generale.

46. El poate coordona activitatea institutiilor specializate prin consultari cu ele si prin recomandari adresate acestor institutii, precum si prin recomandari adresate Adunarii Generale si Membrilor Natiunilor Unite.

ART. 64

1. Consiliul Economic si Social poate lua masurile potrivite spre a obtine rapoarte periodice din partea institutiilor specializate. El poate conveni cu Membri Natiunilor Unite si cu institutiile specializate spre a obtine rapoarte privind masurile luate in executarea propriilor sale recomandari si a recomandarilor Adunarii Generale in probleme de competenta Consiliului.

2. El poate comunica Adunarii Generale observatiile sale asupra acestor rapoarte. ART. 65

Consiliul Economic si Social poate da informatii Consiliului de Securitate si ii va da

asistenta, la cererea acestuia. ART.

66

1. Consiliul Economic si Social va indeplini, in executarea recomandarilor Adunarii Generale, functiile care intra in competenta sa.

2. El poate, cu aprobarea Adunarii Generale, sa indeplineasca serviciile pe care i le-ar cere Membri ai Natiunilor Unite sau institutii specializate.

3. El va indeplini celelalte functii specificate in alte parti din prezenta Carta sau care ii pot fi atribuite de Adunarea Generala.

Votare

ART. 67

1. Fiecare membru al Consiliului Economic si Social dispune de un vot.

2. Hotaririle Consiliului Economic si Social se vor adopta cu majoritatea de voturi a membrilor prezenti si votanti.

Procedura

ART. 68

Consiliul Economic si Social va infiinta comisii pentru problemele economice si sociale si pentru promovarea drepturilor omului precum si orice alte comisii necesare pentru indeplinirea functiilor sale.

ART. 69

Consiliul Economic si Social va invita orice Membru al Natiunilor Unite sa participe fara drept de vot, la dezbaterile sale asupra oricaror probleme care prezinta un interes special pentru acel Membru.

ART. 70

Consiliul Economic si Social poate lua masuri pentru participarea, fara drept de vot, a reprezentantilor institutiilor specializate la dezbaterile sale sau ale comisiilor infiintate de el, precum si pentru participarea propriilor sai reprezentanti la dezbaterile institutiilor specializate.

ART. 71

Consiliul Economic si Social va putea lua orice masuri potrivite pentru consultarea organizatiilor neguvernamentale care se ocupa cu probleme de competenta sa. Aceste

masuri se pot aplica unor organizatii internationale si, daca este cazul unor organizatii nationale, dupa consultare cu Membrul Natiunilor Unite interesat in aceasta.

ART. 72

1. Consiliul Economic si Social va stabili propriile sale reguli de procedura inclusiv modul de desemnare a Presedintelui sau.

2. Consiliul Economic si Social se va intruni dupa necesitati, potrivit cu regulile sale de procedura care vor cuprinde dispozitii pentru convocarea Consiliului la cererea majoritatii membrilor sai.

CAP. 11
DECLARATIE PRIVIND TERITORIILE CARE NU SE AUTOGUVERNEAZA

ART. 73

Membrii Natiunilor Unite care au sau care isi asuma raspunderea pentru administrarea unor teritorii ale caror popoare nu au atins inca un grad deplin de autoguvernare recunosc principiul ca interesele locuitorilor acestor teritorii au intiietate. Ei accepta ca o misiune sacra obligatia de a promova la maximum bunastarea locuitorilor acestor teritorii, in cadrul sistemului de pace si securitate internationala stabilit prin prezenta Carta, si in acest scop:

a. de a asigura, cu respectarea cuvenita a culturii popoarelor in cauza progresul lor politic, economic, social si in domeniul educatiei, tratamentul lor echitabil si protectia lor impotriva abuzurilor;

b. de a dezvolta capacitatea lor de a se autoguverna, de a tine seama in modul cuvenit de nazuintele politice ale acestor popoare si de a le ajuta in dezvoltarea progresiva a institutiilor lor politice libere, potrivit cu conditiile specifice fiecarui teritoriu si ale poporului sau si cu gradul lor diferit de dezvoltare;

c. de a intari pacea si securitatea internationala;

d. de a promova masuri constructive de dezvoltare, de a incuraja lucrari de cercetare de a coopera unul cu altul si, in cazurile potrivite, cu organisme internationale specializate spre a realiza efectiv scopurile sociale, economice si stiintifice enuntate in prezentul Articol;

e. de a transmite regulat spre informare Secretarului general, sub rezerva limitarilor pe care le-ar putea impune exigente de securitate si considerente de ordin constitutional, informatii statistice si altele de natura tehnica privind conditiile economice, sociale si de invatamint din teritoriile de care raspund, altele decit teritoriile carora li se aplica Capitolele XII si XIII.

ART. 74

Membrii Natiunilor Unite recunosc, de asemenea, ca politica lor fata de teritoriile carora li se aplica acest Capitol, ca si fata de teritoriile lor metropolitane trebuie sa se intemeieze pe principiul general al bunei vecinitati in domeniile social economic si comercial, tinind seama in mod cuvenit, de interesele si bunastarea restului lumii.

CAP. 12
SISTEMUL INTERNATIONAL DE TUTELA

ART. 75

Organizatia Natiunilor Unite va stabili, sub autoritatea sa, un sistem international de tutela pentru administrarea si supravegherea teritoriilor care vor putea fi supuse acestui sistem prin acorduri individuale ulterioare. Aceste teritorii sint desemnate in cele de mai jos prin expresia (r)teritorii sub tutelaZ.

ART. 76

Obiectivele fundamentale ale sistemului de tutela, in conformitate cu scopurile Natiunilor Unite enuntate in Articolul 1 din prezenta Carta vor fi urmatoarele:

a. de a intari pacea si securitatea internationala;

b. de a promova progresul politic, economic si social al locuitorilor din teritoriile sub tutela precum si dezvoltarea educatiei lor; de a favoriza, de asemenea evolutia lor progresiva spre autoguvernare sau independenta, tinind seama de conditiile specifice fiecarui teritoriu si popoarelor sale si de nazuintele liber exprimate ale popoarelor interesate si de dispozitiile care vor putea fi prevazute prin fiecare acord de tutela;

c. de a incuraja respectarea drepturilor omului si libertatilor fundamentale pentru toti, fara deosebire de rasa, sex, limba sau religie, si de a dezvolta sentimentul de interdependenta a popoarelor lumii;

d. de a asigura egalitatea de tratament in domeniile social, economic si comercial tuturor Membrilor Natiunilor Unite si cetatenilor lor, de a asigura, de asemenea, acestora din urma egalitate de tratament in administrarea justitiei, fara a se aduce atingere realizarii obiectivelor mentionate mai sus si sub rezerva dispozitiilor Articolului 80.

ART. 77

1. Sistemul de tutela se va aplica teritoriilor din categoriile enumerate mai jos si care vor fi supuse acestui sistem prin acorduri de tutela:

a. teritorii in prezent sub mandat;

b. teritorii care pot fi desprinse din statele inamice, ca urmare a celui de-al doilea razboi mondial;

c. teritorii supuse in mod voluntar acestui sistem de catre statele care raspund de administrarea lor.

2. Printr-un acord ulterior se va stabili care teritorii din categoriile mentionate mai sus vor fi supuse sistemului de tutela si in ce conditii.

ART. 78

Sistemul de tutela nu se va aplica tarilor care au devenit Membri ai Natiunilor Unite, relatiile dintre ele trebuind sa se intemeieze pe respectarea principiului egalitatii suverane.

ART. 79

Conditiile sistemului de tutela pentru fiecare teritoriu care urmeaza sa fie supus acestui sistem, precum si orice modificari sau amendamente, vor face obiectul unui acord intre statele direct interesate, inclusiv puterea mandatara in cazul teritoriilor sub mandatul unui Membru al Natiunilor Unite, si vor fi aprobate in conformitate cu prevederile Articolelor 83 si 85.

ART. 80

1. Cu exceptia celor ce s-ar putea conveni prin acordurile individuale de tutela, incheiate in conformitate cu Articolele 77, 79 si 81, prin care fiecare teritoriu este supus sistemului de tutela, si pina la incheierea unor asemenea acorduri, nici o dispozitie din prezentul Capitol nu trebuie sa fie interpretata ca modificind in vreun fel, direct sau indirect, orice drepturi ale oricaror state sau popoare, ori dispozitiile unor acte internationale in vigoare la care pot fi parti Membri ai Natiunilor Unite.

2. Paragraful 1 din prezentul Articol nu trebuie interpretat ca dind temeiuri pentru intirzierea sau aminarea negocierii si incheierii de acorduri destinate sa supuna sistemului de tutela teritorii sub mandat sau alte teritorii, potrivit prevederilor Articolului 77.

ART. 81

Acordul de tutela va cuprinde, in fiecare caz, conditiile in care va fi administrat teritoriul sub tutela si va desemna autoritatea care va exercita administrarea teritoriului sub tutela. O asemenea autoritate, denumita mai jos (r)autoritate administrantaZ, poate fi unul sau mai multe state sau insasi Organizatia.

ART. 82

In orice acord de tutela pot fi stabilite una sau mai multe zone strategice, care pot cuprinde o parte sau intreg teritoriul sub tutela caruia i se aplica acordul, fara a se aduce atingere oricarui acord sau oricaror acorduri speciale, incheiate in temeiul Articolului 43.

ART. 83

1. Toate functiile Natiunilor Unite privind zonele strategice, inclusiv aprobarea dispozitiilor din acordurile de tutela si a modificarii sau amendarii lor, vor fi exercitate de Consiliul de Securitate.

2. Obiectivele fundamentale enuntate in Articolul 76 sint valabile pentru popoarele din fiecare zona strategica.

3. Consiliul de Securitate, tinind seama de dispozitiile acordurilor de tutela si fara a se aduce atingere exigentelor de securitate, va recurge la sprijinul Consiliului de Tutela pentru indeplinirea functiilor asumate de Natiunile Unite, in cadrul sistemului de tutela, in domeniile politic, economic, social si al invatamintului in zonele strategice.

ART. 84

Autoritatea administranta va avea datoria de a veghea ca teritoriul sub tutela sa-si aduca contributia la mentinerea pacii si securitalii internationale. In acest scop, autoritatea administranta poate folosi contingente de voluntari, inlesnirile si sprijinul teritoriului sub tutela pentru a indeplini obligatiile asumate in aceasta privinta fata de Consiliul de Securitate, precum si pentru apararea locala si mentinerea legalitatii si a ordinii in teritoriul sub tutela.

ART. 85

1. Functiile Natiunilor Unite privind acordurile de tutela pentru toate zonele care nu sint desemnate ca zone strategice, inclusiv aprobarea dispozitiilor acordurilor de tutela si a modificarii sau amendarii lor, vor fi exercitate de Adunarea Generala.

2. Consiliul de Tutela, actionind sub autoritatea Adunarii Generale, o va ajuta la indeplinirea acestor functii.

CAP. 13
CONSILIUL DE TUTELA

Componenta

ART. 86

1. Consiliul de Tutela se va compune din urmatorii Membri ai Natiunilor Unite:

a. Membrii care administreaza teritorii sub tutela;

b. acei Membri desemnati nominal in Articolul 23 care nu administreaza teritorii sub tutela;

c. atitia alti Membri alesi de Adunarea Generala pe o perioada de trei ani, citi vor fi necesari pentru ca numarul total al membrilor Consiliului de Tutela sa fie egal repartizat intre Membrii Natiunilor Unite care administreaza si cei care nu administreaza teritorii sub tutela.

2. Fiecare membru al Consiliului de Tutela va desemna o persoana cu o calificare speciala care sa-l reprezinte in Consiliu.

Functii si puteri

ART. 87

Adunarea Generala si, sub autoritatea ei, Consiliul de Tutela pot, in indeplinirea functiilor lor:

a. sa examineze rapoartele supuse de autoritatea administranta;

b. sa primeasca petitii si sa le examineze, in consultare cu autoritatea administranta;

c. sa organizeze vizite periodice in teritoriile respective sub tutela, la date fixate de acord cu autoritatea administranta, si

d. sa intreprinda aceste actiuni si altele in conformitate cu dispozitiile acordurilor de tutela.

ART. 88

Consiliul de Tutela va elabora un chestionar privitor la progresul locuitorilor din fiecare teritoriu sub tutela in domeniile politic, economic, social si al educatiei; autoritatea

administranta a fiecarui teritoriu sub tutela care intra in competenta Adunarii Generale va inainta acesteia un raport anual pe baza chestionarului mentionat.

ART. 89

1. Fiecare membru al Consiliului de Tutela dispune de un vot.

2. Hotaririle Consiliului de Tutela vor fi adoptate cu majoritatea membrilor prezenti si votanti.

Procedura

ART. 90

1. Consiliul de Tutela va stabili propriile sale reguli de procedura, inclusiv modul de desemnare a Presedintelui sau.

2. Consiliul de Tutela se va intruni dupa necesitati, potrivit cu regulile sale de procedura care vor prevedea convocarea Consiliului la cererea majoritatii membrilor sai;

ART. 91

Consiliul de Tutela va recurge, cind este cazul, la asistenta Consiliului Economic si Social si a institutiilor specializate in problemele care intra in respectivele lor competente.

CAP. 14

CURTEA INTERNATIONALA DE JUSTITIE

ART. 92

Curtea Internationala de Justitie va fi organul judiciar principal al Natiunilar Unite. Ea va functiona in conformitate cu Statutul anexat, care este stabilit pe baza statutului Curtii Permanente de Justitie Internationala, si face parte integranta din prezenta Carta.

ART. 93

1. Toti Membrii Natiunilor Unite sint IPSO FACTO parti la Statutul Curtii Internationale de Justitie.

2. Un Stat care nu este Membru al Natiunilor Unite poate deveni parte la statutul Curtii Internationale de Justitie in conditii care urmeaza a fi determinate, pentru fiecare caz in parte, de catre Adunarea Generala, la recomandarea Consiliului de Securitate.

ART. 94

1. Fiecare Membru al Natiunilor Unite se obliga sa se conformeze hotaririi Curtii Internationale de Justitie in orice cauza la care este parte.

2. Daca oricare dintre partile la o cauza nu va executa obligatiile ce-i revin in temeiul unei hotariri a Curtii, cealalta parte se va putea adresa Consiliului de Securitate care poate, in caz ca socoteste necesar, sa faca recomandari sau sa hotarasca masurile de luat pentru aducerea la indeplinire a hotaririi.

ART. 95

Nici o dispozitie din prezenta Carta nu va impiedica pe membrii Natiunilor Unite sa incredinteze rezolvarea diferendelor lor altor tribunale, in temeiul unor acorduri deja in vigoare sau care ar putea fi incheiate in viitor.

ART. 96

1. Adunarea Generala sau Consiliul de Securitate pot cere Curtii Internationale de Justitie un aviz consultativ in orice problema juridica.

2. Alte organe ale Natiunilor Unite si institutiilor specializate, carora Adunarea Generala le poate da oricind o autorizatie in acest scop, au, de asemenea, dreptul de a cere avize consultative Curtii in problemele juridice care se ivesc in sfera lor de activitate.

CAP. 15

SECRETARIATUL

ART. 97

Secretariatul va cuprinde un Secretar General si personalul de care Organizatia va avea nevoie. Secretarul General va fi numit de Adunarea Generala la recomandarea Consiliului de Securitate. El va fi cel mai inalt functionar administrativ al Organizatiei.

ART. 98

Secretarul General va actiona in aceasta calitate la toate sedintele Adunarii Generale, ale Consiliului de Securitate, ale Consiliului Economic si Social si ale Consiliului de Tutela. El va indeplini orice alte functii ce-i sint incredintate de aceste organe. Secretarul General va prezenta Adunarii Generale un raport anual asupra activitatii Organizatiei.

ART. 99

Secretarul General poate atrage atentia Consiliului de Securitate asupra oricarei probleme care dupa parerea sa, ar putea pune in primejdie mentinerea pacii si securitatii internationale.

ART. 100

1. In indeplinirea indatoririlor lor, Secretarul General si personalul nu vor solicita si nici nu vor primi instructiuni de la vreun guvern sau de la vreo autoritate exterioara Organizatiei. Ei se vor abtine de la orice act incompatibil cu situatia lor de functionari internatianali, raspunzatori numai fata de Organizatie.

2. Fiecare Membru al Natiunilar Unite se obliga sa respecte caracterul exclusiv international al functiilor Secretarului General si ale personalului si sa nu caute sa-i influenteze in executarea sarcinilor.

ART. 101

1. Personalul va fi numit de Secretarul General, potrivit regulilor stabilite de Adunarea Generala.

2. Un personal corespunzator va fi afectat in mod permanent Consiliului Economic si Social, Consiliului de Tutela, si, daca este cazul, altor organe ale Natiunilor Unite. Acest personal va face parte din Secretariat.

3. Considerentul precumpanitor la recrutarea si stabilirea conditiilor de serviciu ale personalului trebuie sa fie necesitatea de a se asigura Organizatiei serviciile unui persanal care sa posede cele mai inalte calitati de munca, de competenta si de integritate. Se va tine seama in modul cuvenit de importanta recrutarii personalului pe cea mai larga baza geografica posibila.

CAP. 16
DISPOZITII DIVERSE

ART. 102

1. Orice tratat sau acord international incheiat de orice Membru al Natiunilor Unite, dupa intrarea in vigoare a prezentei Carte, va fi cit mai curind posibil inregistrat la Secretariat si publicat de acesta.

2. Nici o parte la un tratat sau acord international care nu a fost inregistrat in conformitate cu dispozitiile paragrafului 1 din prezentul Articol nu va putea invoca acel tratat sau acord in fata vreunui organ al Natiunilor Unite.

ART. 103

In caz de conflict intre obligatiile Membrilor Natiunilor Unite decurgind din prezenta Carta si obligatiile lor decurgind din orice alt acord internatianal vor prevala obligatiile decurgind din prezenta Carta.

ART. 104

Organizatia se va bucura pe teritoriul fiecaruia dintre Membrii sai de capacitatea juridica necesara pentru indeplinirea functiilor si realizarea scopurilor sale.

ART. 105

1. Organizatia se va bucura pe teritoriul fiecaruia dintre Membrii sai de privilegiile si imunitatile necesare pentru realizarea scopurilor sale.

2. Reprezentantii Membrilor Natiunilor Unite si functionarii Organizatiei se vor bucura, de asemenea, de privilegiile si imunitatile necesare pentru indeplinirea, in mod cu totul independent, a functiilor lor legate de Organizatie.

3. Adunarea Generala poate face recomandari in scopul de a stabili detaliile aplicarii paragrafelor 1 si 2 din acest Articol sau poate propune Membrilor Natiunilor Unite conventii in acest scop.

CAP. 17
DISPOZITII TRANZITORII DE SECURITATE

ART. 106

Pina la intrarea in vigoare a acordurilor speciale mentionate in Articolul 43 care, dupa parerea Consiliului de Securitate, ii vor permite sa inceapa a-si asuma raspunderile ce ii incumba potrivit Articolului 42, partile la Declaratia celor Patru Natiuni semnata la Moscova la 30 octombrie 1943 si Franta se vor consulta intre ele si, la nevoie, cu alti Membri ai Natiunilor Unite in conformitate cu dispozitiile paragrafului 5 din acea Declaratie, spre a intreprinde, in numele Organizatiei, orice actiuni comune care ar putea fi necesare pentru mentinerea pacii si securitatii internationale.

ART. 107

Nici o dispozitie din prezenta Carta nu va afecta sau interzice, fata de un Stat care in cursul celui de-al doilea razboi mondial a fost inamicul vreunuia dintre semnatarii prezentei Carte, o actiune intreprinsa sau autorizata, ca urmare a acestui razboi, de catre guvernele care poarta raspunderea acestei actiuni.

CAP. 18
AMENDAMENTE

ART. 108

Amendamentele la prezenta Carta vor intra in vigoare pentru toti Membrii Natiunilor Unite cind vor fi fost adoptate cu o majoritate de doua treimi din membrii Adunarii Generale si ratificate, in conformitate cu respectiva lor procedura constitutionala, de doua treimi din Membrii Natiunilor Unite, inclusiv toti membrii permanenti ai Consiliului de Securitate.

ART. 109

1. O Conferinta Generala a Membrilor Natiunilor Unite cu scopul revizuirii prezentei Carte va putea fi tinuta la data si la locul care vor fi stabilite cu votul unei majoritati de doua treimi din membrii Adunarii Generale si cu voturile oricaror noua membri ai Consiliului de Securitate. Fiecare Membru al Organizatiei va dispune la conferinta de un vot.

2. Orice modificare a prezentei Carte, recomandata de conferinta prin votul majoritatii de doua treimi, va intra in vigoare la ratificarea ei, in conformitate cu respectiva lor procedura constitutionala, de catre doua treimi din Membrii Natiunilor Unite, inclusiv toti membri permanenti ai Consiliului de Securitate.

3. Daca o asemenea conferinta nu va fi fost tinuta pina la cea de-a zecea sesiune anuala a Adunarii Generale urmatoare intrarii in vigoare a prezentei Carte, propunerea de a se convoca o asemenea conferinta va fi inscrisa pe ordinea de zi a acelei sesiuni a Adunarii Generale iar conferinta se va reuni daca aceasta se va decide prin votul majoritatii membrilor Adunarii Generale si cu voturile oricaror sapte membri ai Consiliului de Securitate.

CAP. 19
RATIFICARE SI SEMNARE

ART. 110

1. Prezenta Carta va fi ratificaia de statele semnatare in conformitate cu respectiva lor procedura constitutionala.

2. Instrumentele de ratificare vor fi depuse Guvernului Statelor Unite ale Americii, care va notifica fiecare depunere tuturor Statelor semnatare precum si Secretarului Genenal al Organizatiei, dupa ce acesta va fi fost numit.

3. Prezenta Carta va intra in vigoare dupa depunerea instrumentelor de ratificare de catre Republica China, Franta, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord si Statele Unite ale Americii si de catre majoritatea celorlalte state semnatare. Guvernul Statelor Unite ale Americii va intocmi apoi un proces-verbal privind depunerea instrumentelor de ratificare, pe care il va trimite in copie tuturor statelor semnatare.

4. Statele semnatare ale prezentei Carte care o ratifica dupa intrarea ei in vigoare, vor deveni Membri originari ai Natiunilor Unite la data depunerii instrumentelor de ratificare respective.

ART. 111

Prezenta Carta, ale carei texte in limbile chineza, franceza, rusa, engleza si spaniola sint in mod egal autentice, va fi depusa in arhivele Guvernului Statelor Unite ale Americii. Acest Guvern va trimite copii certificate in modul cuvenit Guvernelor celorlalte state semnatare.

DREPT CARE reprezentantii Guvernelor Natiunilor Unite au semnat prezenta Carta.

INTOCMITA in orasul San Francisco, la douazeci si sase iunie una mie noua sute patruzeci si cinci.

STATUTUL CURTII INTERNATIONALE DE JUSTITIE

ART. 1

Curtea internationala de Justitie instituita prin Carta Natiunilor Unite ca organ judiciar principal al Organizatiei va fi constituita si va functiona in conformitate cu dispozitiile prezentului Statut.

CAP. 1
COMPETENTA CURTII

ART. 2

Curtea va fi compusa dintr-un corp de judecatori independenti, alesi, indiferent de cetatenia lor, dintre persoane cu inalte calitati morale care indeplinesc conditiile cerute in tara lor pentru numirea in cele mai inalte functii judiciare sau care sint juristi cu o competenta recunoscuta in materie de drept international.

ART. 3

1. Curtea va fi alcatuita din cincisprezece membri, printre care nu pot fi doi cetateni ai aceluiasi stat.

2. Persoana care in legatura cu alcatuirea Curtii ar putea fi considerata ca cetatean a mai mult decit un singur stat va fi socotita ca cetatean al statului in care isi exercita in mod obisnuit drepturile civile si politice.

ART. 4

1. Membrii Curtii vor fi alesi de Adunarea Generala si de Consiliul de Securitate dintr-o lista de candidati propusi de grupurile nationale ale Curtii Permanente de Arbitraj, in conformitate cu dispozitiile de mai jos.

2. In cazul Membrilor Natiunilor Unite care nu sint reprezentati in Curtea Permanenta de Arbitraj, candidatii vor fi propusi de grupuri nationale, desemnate in acest scop de guvernele lor in conditiile stipulate pentru membrii Curtii Permanente de Arbitraj prin Articolul 44 al Conventiei de la Haga din 1907 privind solutionarea pasnica a diferendelor internationale.

3. In lipsa unui acord special, conditiile in care un stat parte la prezentul Statut, dar nu si Membru al Natiunilor Unite, poate sa participe la alegerea membrilor Curtii vor fi stabilite de Adunarea Generala, la recomandarea Consiliului de Securitate.

ART. 5

1. Cu cel putin trei luni inaintea datei alegerilor Secretarul General al Natiunilor Unite se va adresa in scris membrilor Curtii Permanente de Arbitraj apartinind statelor care sint parti la prezentul Statut, precum si membrilor grupurilor nationale desemnate conform Articolului 4, paragraful 2, cu invitatia ca intr-un anumit termen fiecare grup national sa procedeze la propunerea drept candidati a unor persoane care sint in situatia de a indeplini functia de membru al Curtii.

2. Nici un grup nu poate propune mai mult de patru candidati, dintre care cel mult doi pot fi cetateni ai statului caruia ii apartine grupul. In nici un caz numarul candidalilor propusi de un grup nu poate depasi dublul locurilor ce urmeaza a fi completate.

ART. 6

Inainte de a propune aceste candidaturi, se recomanda ca fiecare grup national sa consulte cea mai inalta curte de justitie, facultatile si scolile de drept din tara sa, academiile nationale si sectiile nationale ale academiilor internationale dedicate studierii dreptului.

ART. 7

1. Secretarul General va intocmi o lista in ordine alfabetica a tuturor candidatilor astfel propusi. Aceste persoane vor fi singurele eligibile, in afara cazului prevazut in Articolul 12, paragraful 2.

2. Secretarul General va supune aceasta lista Adunarii Generale si Consiliului de Securitate.

ART. 8

Adunarea Generala si Consiliul de Securitate vor proceda, independent unul de altul, la alegerea membrilor Curtii.

ART. 9

La fiecare alegere, alegatorii vor avea in vedere nu numai ca persoanele care urmeaza a alcatui Curtea sa indeplineasca individual conditiile cerute, ci si ca in ansamblul lor sa fie asigurata reprezentarea marilor forme de civilizatie si a principalelor sisteme juridice ale lumii.

ART. 10

1. Vor fi considerati alesi candidatii care au obtinut majoritatea absoluta a voturilor in Adunarea Generala si in Consiliul de Securitate.

2. La votarea in Consiliul de Securitate, fie pentru alegerea judecatorilor, fie pentru desemnarea membrilor comisiei prevazute in Articolul 12, nu se va face nici o distinctie intre membrii permanenli si membrii nepermanenti ai Consiliului de Securitate.

3. In cazul in care mai multi cetateni ai aceluiasi stat ar obtine o majoritate absoluta de voturi atit in Adunarea Generala, cit si in Consiliul de Securitate, numai cel mai virstnic dintre ei va fi considerat ales.

ART. 11

Daca dupa prima sedinta de alegeri unul sau mai multe locuri ramin necompletate, se va tine o a doua si, daca va fi necesar, o a treia sedinta.

ART. 12

1. Daca dupa a treia sedinta mai ramin necompletate unul sau mai multe locuri, se poate oricind forma, la cererea fie a Adunarii Generale, fie a Consiliului de Securitate, o Comisie de mediatie alcatuita din sase membri, dintre care trei numiti de Adunarea Generala si trei de Consiliul de Securitate, avind scopul de a desemna, cu majoritatea absoluta a voturilor, cite o persoana pentru fiecare loc inca vacant, a carei candidatura sa fie supusa acceptarii separate a Adunarii Generale si a Consiliului de Securitate.

2. Daca este de acord in unanimitate asupra oricarei persoane care indeplineste conditiile cerute, Comisia de mediatie o poate include pe lista sa chiar daca persoana nu figura pe lista de candidaturi mentionata in Articolul 7.

3. Atunci cind Comisia de mediatie constata ca nu poate reusi sa asigure o alegere, membrii Curtii deja alesi vor proceda, intr-un termen care urmeaza a fi fixat de Consiliul de Securitate, la completarea locurilor vacante, alegind dintre candidatii care au obtinut voturi fie in Adunarea Generala, fie in Consiliul de Securitate.

4. Daca voturile judecatorilor sint impartite in mod egal, va precumpani votul judecatorului celui mai virstnic.

ART. 13

1. Membrii Curtii vor fi alesi pe noua ani si vor fi reeligibili; totusi, in ceea ce priveste pe judecatorii alesi la prima alegere, functia a cinci dintre ei va inceta dupa trei ani, iar functia altor cinci judecatori va inceta dupa sase ani.

2. Judecatorii ale caror functii urmeaza sa inceteze la sfirsitul perioadelor initiale de trei si de sase ani susmentionate vor fi desemnati prin tragere la sorti, efectuata de Secretarul General imediat dupa terminarea primei alegeri.

3. Membrii Curtii vor ramine in functie pina cind locurile lor vor fi completate. Chiar dupa completare, ei vor solutiona cauzele cu care sint deja sesizati.

4. In cazul in care un membru al Curtii demisioneaza, demisia va fi adresata Presedintelui Curtii spre a fi transmisa Secretarului General. In urma acestei notificari, locul devine vacant.

ART. 14

Locurile vacante vor fi completate prin metoda prevazuta pentru prima alegere, cu respectarea urmatoarei dispozitii: in rastimp de o luna de la ivirea vacantei, Secretarul General va proceda la trimiterea invitatiilor prevazute in Articolul 5, iar data alegerilor va fi fixata de Consiliul de Securitate.

ART. 15

Un membru al Curtii ales spre a inlocui pe un membru al carui mandat nu a expirat va ramine in functie pe restul duratei mandatului predecesorului sau.

ART. 16

1. Nici un membru al Curtii nu poate exercita vreo functie politica sau administrativa si nici nu se poate dedica vreunei alte ocupatii cu caracter profesional.

2. In caz de dubiu in aceasta privinta, Curtea va decide.

ART. 17

1. Nici un membru al Curtii nu poate exercita in nici o cauza functia de reprezentant, consilier sau avocat.

2. Nici un membru al Curtii nu poate participa la solutionarea vreunei cauze la care a luat parte anterior ca reprezentant, consilier sau avocat al uneia din parti, ca membru al unui tribunal national sau international, al unei comisii de ancheta sau in orice alta calitate.

3. In caz de dubiu in aceasta privinta, Curtea va decide.

ART. 18

1. Nici un membru al Curtii nu poate fi indepartat din functie decit daca, dupa parerea unanima a celorlalli membri, el a incetat de a mai indeplini conditiile cerute.

2. Grefierul va instiinta in mod oficial despre aceasta pe Secretarul General.

3. In urma acestei notificari, locul devine vacant.

ART. 19

Membrii Curtii se vor bucura in exercitiul functiei lor de privilegiile si imunitatile diplomatice.

ART. 20

Inainte de intrarea in functie, fiecare membru al Curtii va face in sedinta publica a Curtii o declaratie solemna ca isi va exercita atributiile in mod impartial si constiincios.

ART. 21

1. Curtea isi va alege Presedintele si Vicepresedintele pe trei ani; ei vor putea fi realesi.

2. Curtea isi va numi Grefierul si va putea proceda la numirea altor functionari care ar fi necesari.

ART. 22

1. Sediul Curtii va fi stabilit la Haga. Curtea va putea totusi sa tina sedinte si sa-si exercite functiile in alt loc, ori de cite ori considera ca este de dorit.

2. Presedintele si Grefierul isi vor avea resedinta la sediul Curtii.

ART. 23

1. Curtea va functiana permanent, cu exceptia vacantelor judiciare, a caror data si durata le va fixa Curtea.

2. Membrii Curtii au dreptul la concedii periodice, a caror data si durata le va fixa Curtea, tinind seama de distanta dintre Haga si domiciliul fiecarui judecator.

3. Membrii Curtii sint obligati sa fie permanent la dispozitia Curtii, daca nu sint in concediu sau impiedicati de o boala ori de alt motiv grav justificat in modul cuvenit fata de Presedinte.

ART. 24

1. Daca pentru un motiv special, unul din membrii Curtii considera ca nu trebuie sa participe la solutianarea unei anumite cauze, el va informa despre aceasta pe Presedinte.

2. Daca Presedintele considera ca pentru un motiv special unul din membrii Curtii nu trebuie sa participe la examinarea unei anumite cauze il va instiinta despre aceasta.

3. Daca intr-un astfel de caz membrul Curtii si Presedintele sint in dezacord, Curtea va decide.

ART. 25

1. Curtea isi va exercita atributiile in sedinta plenara, in afara exceptiilor prevazute expres in prezentul Statut.

3. Regulamentul Curtii va putea sa prevada ca dupa imprejurari si prin rotatie unul sau mai multi judecatori sa poata fi scutiti de a participa la examinarea cauzelor, cu conditia ca prin aceasta numarul judecatorilor disponibili pentru a constitui Curtea sa nu fie redus sub unsprezece.

3. Un quarum de noua judecatori va fi suficient pentru a constitui Curtea.

ART. 26

1. Curtea poate oricind sa formeze una sau mai multe camere, compuse dupa cum va decide Curtea din trei sau mai multi judecatori, pentru examinarea anumitor categorii de cauze de exemplu cauze de munca si cauze privind tranzitul si comunicatiile.

2. Curtea poate oricind sa formeze o camera pentru examinarea unei anumite cauze. Numarul judecatorilor acestei camere va fi fixat de Curte cu asentimentul partilor.

3. Cauzele vor fi dezbatute si solutionate de eamerele prevazute in prezentul Articol, daca partile cer aceasta.

ART. 27

O hotarire pronuntata de una din camerele prevazute in Articolele 26 si 29 va fi considerata ca fiind data de Curte.

ART. 28

Camerele prevazute in Articolele 26 si 29 pot, cu consimtamintul partilor, sa-si tina sedintele si sa-si exercite functiile in alta parte decit la Haga.

ART. 29

In vederea unei prompte rezolvari a afacerilor, Curtea va forma anual o camera compusa din cinci judecatori care, la cererea partilor, va putea sa dezbata si sa solutioneze cauzele dupa o procedura sumara. In plus, se vor desemna doi judecatori pentru inlocuirea judecatorilor care s-ar gasi in imposibilitate de a participa la sedinte.

ART. 30

1. Curtea va intocmi un regulament privind modul de exercitare a functiilor sale. In special, ea isi va stabili regulile de procedura.

2. Regulamentul Curtii va putea sa prevada participarea la sedintele Curtii sau ale oricareia dintre camerele ei a unor asesori fara drept de vot.

ART. 31

1. Judecatorii care au cetatenia fiecareia dintre parti isi vor pastra dreptul de a face parte din complet in cauza cu care este sesizata Curtea.

2. Daca in completul Curtii este inclus un judecator care are cetatenia uneia din parti, orice alta parte poate desemna o persoana la alegerea sa care sa intre in complet ca judecator. Aceasta va fi aleasa de preferinta dintre persoanele care au fost propuse drept candidati in conformitate cu Articolele 4 si 5.

3. Daca in completul Curtii nu este inclus nici un judecator avind cetatenia partilor, fiecare dintre parti poate sa procedeze la desemnarea unui judecator in modul prevazut in paragraful 2 al prezentului Articol.

4. Dispozitiile prezentului Articol se vor aplica in cazurile prevazute in Articolele 26 si 29. In asemenea cazuri, Presedintele va cere ca unul sau, daca este necesar, doi dintre membrii Curtii care alcatuiesc camera sa-si cedeze locul membrilor Curtii care au cetatenia partilor interesate, iar in lipsa de asemenea judecatori sau daca ei sint in imposibilitate de a fi prezenti, judecatorilor special desemnati de catre parti.

5. Daca mai multe parti au interese comune, ele vor fi considerate, in ce priveste aplicarea dispozitiilor precedente, drept o singura parte. In caz de dubiu, Curtea va decide.

6. Judecatorii alesi potrivit dispozitiilor din paragrafele 2, 3 si 4 ale prezentului Articol trebuie sa indeplineasca conditiile cerute de Articolele 2, 7 (paragraful 2), 20 si 24 din prezentul Statut. Ei vor lua parte la adoptarea deciziilor in deplina egalitate cu colegii lor.

ART. 32

1. Fiecare membru al Curtii va primi un salariu anual.

2. Presedintele va primi o alocatie speciala anuala.

3. Vicepresedintele va primi o alocatie speciala pentru fiecare zi in care indeplineste functiile de Presedinte.

4. Judecatorii desemnati conform Articolului 31, altii decit membrii Curtii vor primi o indemnizatie pentru fiecare zi in care isi exercita functiile.

5. Aceste salarii, alocatii si indemnizatii vor fi fixate de Adunarea Generala. Ele nu pot fi micsorate cit timp dureaza functiile.

6. Salariul Grefierului va fi fixat de Adunarea Generala la propunerea Curtii.

7. Adunarea Generala va fixa printr-un regulament conditiile in care se pot acorda pensii membrilor Curtii si Grefierului, precum si conditiile in care membrilor Curtii si Grefierului li se vor rambursa cheltuielile de calatorie.

8. Salariile, alocatiile si indemnizatiile prevazute mai sus vor fi scutite de orice impozit. ART. 33

Cheltuielile Curtii vor fi suportate de Natiunile Unite in modul care va fi stabilit de Adunarea Generala.

CAP. 2

COMPETENTA CURTII

ART. 34

1. Numai statele pot fi parti in cauzele supuse Curtii.

2. Curtea va putea, in conditiile prevazute de Regulamentul sau, sa ceara organizatiilor internationale publice informatii referitoare la cauzele supuse ei, si totodata va primi asemenea informatii prezentate de aceste organizatii din proprie initiativa.

3. Ori de cite ori intr-o cauza supusa Curtii se ia in discutie interpretarea actului constitutiv al unei organizatii internationale publice sau interpretarea unei conventii internationale adoptate in virtutea acestui act, Grefierul va instiinta organizatia respectiva si ii va comunica in copie intreaga procedura scrisa.

ART. 35

1. Curtea va fi deschisa statelor parti la prezentul Statut.

2. Conditiile in care Curtea va fi deschisa altor state vor fi stabilite de Consiliul de Securitate, sub rezerva dispozitiilor speciale cuprinse in tratatele in vigoare, dar in nici un caz aceste conditii nu vor pune partile intr-o pozitie de inegalitate in fata Curtii.

3. Cind un stat care nu e Membru al Natiunilor Unite este parte intr-o cauza, Curtea va fixa contributia la cheltuielile Curtii pe care acea parte trebuie sa o suporte. Aceasta dispozitie nu se va aplica daca statul participa la cheltuielile Curtii.

ART. 36

1. In competenta Curtii intra toate cauzele pe care i le supun partile, precum si toate chestiunile prevazute in mod special in Carta Natiunilor Unite sau in tratatele si conventiile in vigoare.

2. Statele parti la prezentul Statut vor putea oricind sa declare ca recunosc ca obligatorie IPSO FACTO si fara o conventie speciala, in raport cu orice alt stat care accepta aceeasi obligatie, jurisdictia Curtii pentru toate diferendele de ordin juridic avind ca obiect:

a. interpretarea unui tratat;

b. orice problema de drept international;

c. existenta oricarui fapt care, daca ar fi stabilit, ar constitui incalcarea unei obligatii internationale;

d. natura sau intinderea reparatiei datorate pentru incalcarea unei obligatii internationale.

3. Declaratiile sus-mentionate se vor putea face neconditionat sau sub conditia de reciprocitate din partea mai multor ori a anumitor state sau pentru un rastimp determinat.

4. Aceste declaratii vor fi depuse Secretarului General al Natiunilor Unite, care le va transmite in copie partilor la prezentul Statut si Grefierului Curtii.

5. Declaratiile facute potrivit Articolului 36 al Statutului Curtii Permanente de Justitie Internationala si care sint inca in vigoare vor fi considerate, in raporturile dintre partile la prezentul Statut, drept acceptari ale jurisdictiei obligatorii a Curtii Internationale de Justitie pentru perioada ramasa pina la expirare si conform conditiilor prevazute de ele.

6. In caz de diferend asupra chestiunii daca Curtea este competenta, Curtea va decide. ART. 37

Cind un tratat sau o conventie in vigoare prevede ca o chestiune sa fie deferita unui

tribunal pe care trebuia sa-l instituie Liga Natiunilor sau Curtii Permanente de Justitie Internationala, chestiunea va fi deferita Curtii Internationale de Justitie, daca priveste state parti la prezentul Statut.

ART. 38

1. Curtea, a carei misiune este de a solutiona conform dreptului international diferendele care ii sint supuse, va aplica:

a. conventiile internationale, fie generale, fie speciale, care stabilesc reguli recunoscute in mod expres de statele in litigiu;

b. cutuma internationala, ca dovada a unei practici generale, acceptata ca drept;

c. principiile generale de drept recunoscute de natiunile civilizate;

d. sub rezerva dispozitiilor Articolului 59, hotaririle judecatoresti si doctrina celor mai calificati specialisti in drept public ai diferitelor natiuni, ca mijloace auxiliare de determinare a regulilor de drept.

2. Prezenta dispozitie nu aduce atingere dreptului Curtii de a solutiona o cauza EX AEQUO ET BONO, daca partile sint de acord cu aceasta.

CAP. 3
PROCEDURA

ART. 39

1. Limbile oficiale ale Curtii vor fi franceza si engleza. Daca partile sint de acord ca intreaga procedura sa se desfasoare in limba franceza, hotarirea se va pronunta in limba franceza.

Daca partile sint de acord ca intreaga procedura sa se desfasoare in limba engleza, hotarirea se va pronunta in limba engleza.

2. In lipsa unui acord asupra limbii care sa fie folosita, fiecare parte va putea intrebuinta in pledoarii limba pe care o prefera, iar hotarirea Curtii va fi data in franceza si engleza. In aceet caz Curtea va stabili totodata care dintre cele doua texte va fi considerat ca autentic.

3. La cererea oricareia dintre parti, Curtea o va autoriza sa foloseasca alta limba decit franceza sau engleza.

ART. 40

1. Cauzele sint aduse in fata Curtii, dupa caz, fie prin notificarea conventiei speciale, fie printr-o cerere adresata Grefierului. In ambele cazuri trebuie sa se indice obiectul diferendului si partile.

2. Grefierul va comunica cererea imediat tuturor celor interesati.

3. De asemenea, el o va notifica Membrilor Natiunilor Unite, prin intermediul Secretarului General, precum si oricaror alte state care au dreptul de a sta in justitie in fata Curtii.

ART. 41

1. Curtea va avea dreptul sa indice, daca socoteste ca imprejurarile cer aceasta, ce masuri provizorii trebuie luate pentru conservarea drepturilor fiecarei parti.

2. Pina la hotarirea definitiva, masurile indicate vor fi notificate imediat partilor si Consiliului de Securitate.

ART. 42

1. Partile se vor infatisa prin reprezentanti.

2. Ele pot fi asistate in fata Curtii de consilieri sau de avocati.

3. Reprezentantii, consilieri si avocatii partilor in fata Curtii se vor bucura de privilegiile si imunitatile necesare exercitarii independente a functiilor lor.

ART. 43

1. Procedura va fi alcatuita din doua parti: cea scrisa si cea orala.

2. Procedura scrisa va consta din comunicarea catre Curte si catre parti a memoriilor, contramemoriilor si, daca este necesar, a replicilor, precum si a tuturor pieselor si documentelor in sprijinul lor.

3. Aceste comunicari se vor face prin Grefier, in ordinea si in termenele fixate de Curte.

4. Orice document prezentat de una din parti va fi comunicat in copie certificata celeilalte parti.

5. Procedura orala va consta din audierea de catre Curte a martorilor, expertilor, reprezentantilor, consilierilor si avocatilor.

ART. 44

1. Pentru orice notificari catre alte persoane decit catre reprezentanti, consilieri si avocati, Curtea se va adresa direct guvernului statului pe al carui teritoriu trebuie transmisa notificarea.

2. Aceeasi dispozitie se va aplica ori de cite ori trebuie luate masuri pentru obtinerea de probe la fata locului.

ART. 45

Dezbaterile vor fi conduse de Presedinte, iar in lipsa acestuia de Vicepresedinte; daca nici unul dintre ei nu poate prezida, va prezida cel mai vechi dintre judecatorii prezenti.

ART. 46

Dezbaterile vor fi publice, afara de cazul in care Curtea ar decide altfel sau partile ar cere ca publicul sa nu fie admis.

ART. 47

1. Pentru fiecare sedinta de dezbateri se va incheia un proces-verbal semnat de Grefier si de Presedinte.
2. Acest proces-verbal este singurul autentic.

ART. 48

Curtea va da ordonante privind desfasurarea procesului, va hotari forma si termenele in care fiecare parte trebuie sa puna ultimele concluzii si va lua toate masurile legate de administrarea probelor.

ART. 49

Curtea poate cere reprezentantilor, chiar inainte de inceperea dezbaterilor, sa prezinte orice document sau sa dea orice explicatii. In caz de refuz, ea va lua act.

ART. 50

Curtea poate oricind sa incredinteze sarcina de a efectua o ancheta sau o expertiza oricarei persoane, colegiu, birou, comisii sau oricarei alte organizatii la alegerea sa.

ART. 51

In cursul dezbaterilor, orice intrebari pertinente trebuie sa fie puse martorilor si expertilor in conditiile stabilite de Curte prin regulamentul de procedura mentionat in Articolul 30.

ART. 52

Dupa primirea probelor in termenele fixate de ea in acest scop, Curtea va putea respinge orice noi probe orale sau scrise pe care una din parti ar voi sa le prezinte fara asentimentul celeilalte parti.

ART. 53

1. Daca una din parti nu se infatiseaza sau nu isi prezinta sustinerile, cealalta parte poate cere Curtii sa dea o solutie in favoarea sa.

2. Inainte de a da aceasta solutie, Curtea trebuie sa se incredinteze nu numai ca este competenta, in conformitate cu Articolele 36 si 37, ci si ca actiunea este intemeiata in fapt si in drept.

ART. 54

1. Dupa ce reprezentantii partilor, consilierii si avocatii vor fi prezentat, sub controlul Curtii, toate sustinerile lor, Presedintele va declara inchise dezbaterile.
2. Curtea se va retrage pentru deliberare.
3. Deliberarile Curtii vor decurge in secret si vor ramine secrete.

ART. 55

1. Toate deciziile Curtii se vor lua cu majoritatea de voturi a judecatorilor prezenti.

2. In caz de paritate de voturi, va precumpani votul Presedintelui sau al judecatorului care ii tine locul.

ART. 56

1. Hotarirea va fi motivata.

2. Ea va cuprinde numele judecatorilor care au participat la luarea hotaririi. ART. 57

Daca hotarirea, in intregime sau in parte, nu exprima opinia unanima a judecatorilor, oricare judecator va avea dreptul sa alature opinia sa separata.

ART. 58

Hotarirea va fi semnata de Presedinte si de Grefier. Ea va fi citita in sedinta publica, dupa ce reprezentantii partilor vor fi fost instiintati in modul cuvenit.

ART. 59

Decizia Curtii nu are forta obligatorie decit intre partile in litigiu si numai pentru cauza pe care o solutioneaza.

ART. 60

Hotarirea este definitiva si nu poate fi atacata. In caz de diferend asupra intelesului sau a intinderii dispozitiilor hotaririi, Curtea o va interpreta la cererea oricareia dintre parti.

ART. 61

1. O cerere de revizuire a hotaririi poate fi inaintata Curtii numai daca se intemeiaza pe descoperirea unui fapt de natura a exercita o influenta decisiva si care pina la pronuntarea hotaririi era necunoscut atit Curtii, cit si partii care cere revizuirea, fara ca aceasta necunoastere sa se fi datorat neglijentei partii.

2. Procedura de revizuire se va deschide printr-o hotarire a Curtii care sa constate expres existenta noului fapt, recunoscind ca prin caracterul sau acesta deschide calea revizuirii si declarind cererea admisibila pentru acest motiv.

3. Curtea poate sa conditioneze deschiderea procedurii de revizuire de executarea in prealabil a hotaririi.

4. Cererea de revizuire trebuie facuta in termen de sase luni de la descoperirea noului fapt.

5. Nici o cerere de revizuire nu va putea fi facuta dupa expirarea unui termen de zece ani de la data hotaririi.

ART. 62

1. Daca un stat considera ca are un interes de ordin juridic care poate fi afectat de solutia data unei cauze, el poate adresa Curtii cererea de a fi autorizat sa intervina in acea cauza.

2. Curtea va decide asupra acestei cereri.

ART. 63

1. Ori de cite ori se ridica problema interpretarii unei conventii la care sint parti si alte state decit cele in litigiu, Grefierul le va instiinta neintirziat.

2. Fiecare stat astfel instiintat are dreptul de a interveni in proces, iar daca isi exercita acest drept, interpretarea data prin hotarire va fi deopotriva obligatorie si pentru el.

ART. 64

Daca Curtea nu decide altfel, fiecare parte va suporta propriile sale cheltuieli de judecata.

CAP. 4
AVIZE CONSULTATIVE

ART. 65

1. Curtea poate da un aviz consultativ asupra oricarei chestiuni juridice, la cererea oricarei institutii autorizate prin Carta Natiunilor Unite sau in conformitate cu dispozitiile Cartei sa faca o asemenea cerere.

2. Chestiunile asupra carora se solicita avizul consultativ al Curtii vor fi expuse Curtii intr-o cerere scrisa cuprinzind o formulare precisa a chestiunii asupra careia se cere avizul, insotita de toate documentele care ar putea sluji la elucidarea chestiunii.

ART. 66

1. Grefierul va notifica imediat cererea de aviz consultativ tuturor statelor care au dreptul de a sta in justitie in fata Curtii.

2. In afara de aceasta, orice stat care are dreptul de a sta in justitie in fata Curtii si orice organizatie internationala pe care Curtea sau, daca ea nu este intrunita, Presedintele le considera in masura a da informatii asupra chestiunii vor fi de asemenea instiintate de

Grefier, printr-o comunicare speciala si directa, ca Curtea este dispusa sa primeasca expuneri scrise, intr-un termen care va fi fixat de Presedinte, sau sa asculte expuneri orale, intr-o sedinta publica ce urmeaza a fi tinuta in acest scop.

3. Daca unul din statele care au dreptul de a sta in justitie in fata Curtii nu a primit comunicarea speciala mentionata in paragraful 2 din prezentul Articol, el isi poate exprima dorinta de a prezenta o expunere scrisa sau de a fi ascultat, iar Curtea va decide.

4. Statele si organizatiile care au prezentrzt expuneri scrise sau orale vor fi admise a discuta expunerile facute de alte state sau organizatii in forma, in masura si in termenele fixate, pentru fiecare caz in parte, de Curte sau, daca ea nu este intrunita, de Presedinte. In acest scop, Grefierul va comunica in timp util expunerile scrise statelor si organizatiilor care au prezentat ele insele asemenea expuneri.

ART. 67

Curtea va pronunta avizele sale consultative in sedinta publica, dupa ce va fi instiintat pe Secretarul General si pe reprezentantii Membrilor Natiunilor Unite, al altor state si ai organizatiilor internationale care sint direct interesati.

ART. 68

In exercitarea functiilor sale consultative, Curtea se va calauzi si dupa dispozitiile prezentului Statut care se aplica in materie contencioasa, in masura in care le va considera aplicabile.

CAP. 5
AMENDAMENTE

ART. 69

Amendamentele la prezentul Statut vor fi efectuate prin procedura prevazuta de Carta Natiunilor Unite pentru amendamentele la acea Carta, dar sub rezerva dispozitiilor pe care le-ar putea adopta Adunarea Generala, la recomandarea Consiliului de Securitate, in privinta Participarii la aceasta procedura a statelor care sint parti la prezentul Statut fara a fi Membri ai Natiunilor Unite.

ART. 70

Curtea va avea dreptul sa propuna amendamentele la prezentul Statut pe care le va socoti necesare comunicindu-le in scris Secretarului General spre a fi examinate in conformitate cu dispozitiile Articolului 69.

2.Planul de Acţiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană (ataşat)

3. Planul Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2014-2016

http://lex.justice.md/md/354433/

Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă Planul Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO pentru anii 2014-2016, conform anexei nr. 1.

2. Implementarea Planului menţionat va fi asigurată de Comisia Naţională pentru Implementarea Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, constituită prin Decretul Preşedintelui Republicii Moldova nr. 1224-VII din 2 iulie 2014.

3. Realizarea acţiunilor incluse în Plan se va efectua din contul şi în limitele alocaţiilor aprobate autorităţilor responsabile de realizarea acestora pe anii respectivi, precum şi din alte surse neinterzise de lege.

4. Comisia Naţională pentru Implementarea Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO va raporta anual Guvernului, pînă la data de 25 ianuarie, despre implementarea Planului menţionat.

5. Se abrogă unele hotărîri ale Guvernului, conform anexei nr. 2.

PRIM-MINISTRU **Iurie LEANCĂ**

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe

şi integrării europene	**Natalia Gherman**
Ministrul apărării	**Valeriu Troenco**
Ministrul finanţelor	**Anatol Arapu**
Ministrul justiţiei	**Oleg Efrim**

Nr. 641. Chişinău, 30 iulie 2014.

Anexa nr. 1
la Hotărîrea Guvernului nr. 641
din 30 iulie 2014

PLANUL INDIVIDUAL DE ACŢIUNI
AL PARTENERIATULUI
REPUBLICA MOLDOVA – NATO pentru ANII 2014-2016
Partea I. Principalele obiective politice
şi de reformare
ale Republicii Moldova
CAPITOLUL 1. Subiecte politice şi de securitate

1.1. Cooperarea cu structurile şi instituţiile europene şi euroatlantice

Republica Moldova doreşte să aprofundeze cooperarea cu NATO, principalul instrument în acest sens fiind Planul Individual de Acţiuni al Parteneriatului (IPAP). La actualizarea Planului respectiv, autorităţile moldoveneşti au ţinut cont de măsurile practice convenite de aliaţi pentru intensificarea cooperării dintre Republica Moldova şi NATO. Principalele obiective strategice ale Republicii Moldova rămîn a fi integrarea în Uniunea Europeană şi consolidarea dialogului politic şi a cooperării practice cu structurile euroatlantice. În condiţiile statutului său de neutralitate, Republica Moldova, prin implementarea Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului, nu urmăreşte obiectivul aderării la Alianţa Nord-Atlantică, dar intenţionează să folosească Planul de acţiuni pentru a avansa în procesul de reformare şi modernizare a sectorului de securitate şi apărare naţională în conformitate cu noile evoluţii şi cerinţe ale mediului de securitate actual. În acest scop, Republica Moldova va folosi baza politico-juridică necesară, inclusiv mecanismele instituţionale relevante, care au fost create în timpul etapelor precedente de implementare a IPAP. La fel, Moldova va examina posibilităţile de participare la iniţiative noi de cooperare cu partenerii elaborate de aliaţi. În acelaşi timp, în paralel cu implementarea IPAP, Moldova va conlucra cu UE şi alte organizaţii internaţionale reprezentate activ în ţară pentru a asigura complementaritatea dintre IPAP, Acordul de Asociere Republica Moldova-UE şi Strategia naţională de dezvoltare.

1.2. Integritatea teritorială şi relaţiile cu vecinii

Republica Moldova pledează pentru reglementarea cît mai curînd posibilă a conflictului transnistrean pe cale paşnică în cadrul formatului de negocieri „5+2”. Rezolvarea cuprinzătoare şi viabilă a conflictului transnistrean urmează să fie bazată pe principiile suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Republicii Moldova, cu identificarea unui statut special pentru regiunea transnistreană. Moldova acordă atenţie sporită promovării măsurilor de consolidare a încrederii, în scopul de a facilita procesul de reglementare politică a conflictului. Autorităţile moldoveneşti vor continua eforturile în vederea securizării segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, inclusiv prin cooperarea cu Misiunea UE de Asistenţă la Frontieră (EUBAM). Cu referire la aspectele politico-militare, Republica Moldova va continua să promoveze obiectivul privind retragerea necondiţionată a forţelor militare şi stocurilor de muniţii ale Federaţiei Ruse de la Cobasna, precum şi transformarea operaţiunii de pacificare într-o misiune civilă multinaţională cu mandat internaţional.

OSCE rămîne un actor-cheie în formatul de negocieri „5+2”. Republica Moldova sprijină eforturile de mediere ale OSCE, care sînt un instrument important în procesul de soluţionare a conflictului transnistrean. Autorităţile moldoveneşti vor continua să colaboreze în diferite domenii cu misiunea OSCE în Moldova, cu scopul de a facilita procesul de soluţionare a conflictului.

Republica Moldova promovează relaţii de bună vecinătate cu România şi Ucraina, dezvoltîndu-şi raporturile cu aceste ţări în baza valorilor europene comune. Moldova va continua colaborarea bilaterală cu Federaţia Rusă în spiritul prevederilor Tratatului de prietenie şi cooperare. Pentru a consolida stabilitatea şi securitatea regională, Moldova va dezvolta relaţiile de colaborare cu alte state în cadrul Parteneriatului Estic, Consiliului Regional de Cooperare (RCC), Organizaţiei pentru Cooperarea Economică la Marea Neagră (BSEC), Procesului de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECP), Organizaţiei pentru Democraţie şi Dezvoltare Economică (GUAM) şi al Iniţiativei Central – Europene (CEI).

1.3. Reformele democratice, drepturile omului, statul de drept şi lupta contra corupţiei

Republica Moldova va continua să coopereze cu Consiliul Europei (CoE), Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE) şi Uniunea Europeană în promovarea reformelor democratice, pentru a asigura supremaţia legii şi conformitatea legislaţiei şi practicii naţionale în domeniul drepturilor omului cu standardele internaţionale relevante. Moldova va continua eforturile pentru a-şi onora obligaţiile şi angajamentele asumate faţă de Consiliul Europei, prin punerea în aplicare a recomandărilor şi a rezoluţiilor pertinente înaintate de către Comitetul de Miniştri, Adunarea Parlamentară şi Congresul Puterilor Locale şi Regionale, încorporate inclusiv în Planul de acţiuni privind onorarea angajamentelor Republicii Moldova faţă de Consiliul Europei în vederea finalizării procesului de monitorizare de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) şi înaintării spre dialogul postmonitorizare. În acelaşi timp, Moldova va persevera în implementarea programelor comune ale Consiliului Europei şi Comisiei Europene, în scopul ajustării practicilor naţionale la normele europene în domeniul electoral, al justiţiei, al democraţiei locale, al societăţii civile, al minorităţilor naţionale, al libertăţii expresiei şi mass-media.

Moldova îşi va consolida eforturile în vederea combaterii corupţiei, inclusiv prin dinamizarea participării active în cadrul Grupului de state împotriva corupţiei (GRECO) şi Consiliului Regional de Cooperare.

Totodată, un subiect important al dialogului Republica Moldova-NATO este dezvoltarea cooperării în cadrul Programului de consolidare a integrităţii în sectorul de apărare şi securitate (BII). Programul dat va ajuta Republica Moldova să sporească eficienţa instituţiilor din sectorul de apărare şi securitate prin oferirea asistenţei pentru îmbunătăţirea procesului de gestionare a resurselor financiare şi umane, pentru consolidarea integrităţii, transparenţei şi reducerea riscurilor de corupţie în sectorul dat.

1.4. Reformarea sectorului de securitate şi apărare

Republica Moldova este determinată să continue procesul de reformare şi modernizare a sectorului de securitate şi apărare în vederea sporirii eficienţei acestuia în prevenirea riscurilor şi combaterea ameninţărilor la adresa securităţii naţionale. Acest efort are şi scopul de a spori nivelul de transparenţă a sectorului de securitate şi apărare. În acest sens, Republica Moldova va întreprinde acţiuni pentru a realiza obiectivele de reformare trasate de Strategia securităţii naţionale. O atenţie deosebită va fi acordată instituţiilor-cheie ale sectorului de securitate, în special Consiliului Suprem de Securitate, în scopul sporirii rolului acestuia în calitate de autoritate naţională de coordonare în sectorul de securitate şi apărare. În paralel, vor fi continuate eforturile pentru finalizarea procesului de elaborare a documentelor-cadru şi a celor de planificare strategică.

1.5. Controlul democratic al Forţelor Armate

Republica Moldova îşi edifică capacităţi viabile pentru garantarea securităţii naţiunii, asigurînd ca forţele sale armate să servească şi să protejeze dezvoltarea democratică a statului. Acest angajament poate fi realizat prin exercitarea controlului democratic cuprinzător asupra Forţelor Armate. În acest context, vor continua acţiunile speciale pentru consolidarea rolului persoanelor civile care participă la procesul de adoptare a deciziilor la toate nivelurile în cadrul sistemului securităţii naţionale şi angajarea persoanelor civile în instituţiile militare, precum şi implementarea standardelor democratice la restructurarea Forţelor Armate şi promovarea accesului mass-media şi

publicului la informaţiile ce ţin de apărare şi securitate. Autorităţile moldoveneşti vor continua să încurajeze angajarea persoanelor civile în Ministerul Apărării şi în alte instituţii conexe şi implicarea societăţii civile în examinarea subiectelor de apărare şi securitate naţională.

1.6. Combaterea terorismului şi asigurarea apărării cibernetice

Republica Moldova va continua să implementeze, în conformitate cu normele şi angajamentele internaţionale, programe şi strategii în vederea combaterii terorismului, va consolida cooperarea şi coordonarea între instituţiile sale şi va dezvolta relaţii de cooperare cu NATO, aliaţii şi partenerii NATO. Moldova va consolida mecanismele sale de control asupra exporturilor de mărfuri cu dublă destinaţie şi va continua să întreprindă acţiuni de combatere a spălării banilor, pentru a eficientiza lupta împotriva terorismului, a crimei organizate şi a traficului de fiinţe umane. În acest context, Moldova va conlucra intens cu ONU, Consiliul Europei, OSCE, Interpol şi alte organizaţii internaţionale.

Moldova va continua eforturile de consolidare a capacităţilor instituţionale în domeniul apărării cibernetice precum şi de sporire a protecţiei sistemelor strategice de comunicare şi informare împotriva atacurilor cibernetice, Moldova este interesată să dezvolte cooperarea cu NATO în domeniul apărării cibernetice şi în combaterea noilor ameninţări la adresa securităţii.

1.7. Dezvoltarea economică şi securitatea energetic

În scopul unei dezvoltări economice stabile şi durabile, Republica Moldova va continua implementarea prevederilor Strategiei naţionale de dezvoltare „Moldova 2020”, ale Programului de activitate al Guvernului şi ale documentelor de planificare strategică naţionale şi sectoriale. Moldova îşi va îmbunătăţi mediul de afaceri şi va consolida cooperarea cu instituţiile financiare internaţionale. Vor fi depuse eforturi pentru a spori dezvoltarea economică a ţării şi securitatea energetică, inclusiv prin extinderea şi consolidarea reţelelor de transport şi de distribuţie a energiei, modernizarea capacităţilor de generare, promovarea eficienţei energetice şi utilizarea surselor regenerabile de energie.

1.8. Cooperarea cu alte organizaţii internaţionale

Intensificarea cooperării cu Organizaţia Naţiunilor Unite şi agenţiile sale specializate este unul dintre obiectivele majore ale politicii externe a Republicii Moldova. În acest sens, Moldova se va angaja activ în dialogul politic din cadrul ONU şi va contribui în mod practic la eforturile comunităţii internaţionale în sistemul ONU menite să promoveze pacea şi securitatea internaţională. Totodată, Republica Moldova va întreprinde acţiuni în vederea implementării Rezoluţiei 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind rolul femeilor în asigurarea păcii şi securităţii şi va coopera cu Alianţa Nord-Atlantică pentru a implementa politica NATO/EAPC în acest domeniu.

CAPITOLUL 2. Aspecte militare şi de apărare

2.1. Reformarea sectorului de apărare

Republica Moldova promovează politica de reformare a structurilor naţionale de securitate şi apărare în vederea edificării capacităţilor adecvate pentru a asigura securitatea ţării şi dezvoltării capacităţilor pentru a contribui la consolidarea securităţii şi stabilităţii în plan regional şi internaţional. Ca rezultat al procesului de analiză strategică a apărării, instituţia apărării va ajusta cadrul legal în domeniul apărării şi astfel va fi definitivată Strategia militară a Republicii Moldova, va fi elaborat Codul militar, precum şi, în premieră, va fi elaborată Carta Albă a Apărării.

2.2. Instituirea unui cadru de planificare a apărării

Republica Moldova urmăreşte scopul instituirii unui sistem eficient de planificare şi bugetare a apărării, care să

cuprindă Armata Naţională şi alte structuri relevante. Acest sistem urmează să asigure mecanismul de identificare a priorităţilor şi resurselor necesare pentru dezvoltarea capacităţilor de apărare, în limitele bugetului alocat.

2.3. Aspecte de instruire, învăţămînt şi interoperabilitate militară

Pentru dezvoltarea unui sistem de apărare eficient, capabil să răspundă realităţilor existente, procesul de învăţămînt şi instruire se va efectua în conformitate cu misiunile Armatei Naţionale şi standardele europene. Procesul de învăţămînt şi instruire va fi orientat spre educarea liderilor militari, pregătirea individuală şi colectivă la toate nivelurile, bazată pe doctrine. Procesul de testare şi evaluare se va realiza conform Conceptului capabilităţilor operaţionale (OCC), instrument prevăzut de NATO. O atenţie specială în cadrul procesului de instruire militară va fi acordată dezvoltării de mai departe a Academiei Militare a Forţelor Armate „Alexandru cel Bun" cu suportul Programului NATO de consolidare a instruirii militare (DEEP), precum şi transformării ştiinţei militare în conformitate cu cerinţele ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

Totodată, Republica Moldova va analiza posibilităţile de participare la proiectele şi iniţiativele din cadrul conceptului „Apărare inteligentă" (Smart Defence) şi va evalua oportunităţile pentru o participare mai activă la Conferinţa directorilor naţionali pentru armamente (CNAD) şi în cadrul Agenţiei de Standardizare a NATO (NSA). De asemenea, Moldova va spori colaborarea cu Organizaţia pentru Ştiinţă şi Tehnologie a NATO (STO) în domeniile de interes reciproc.

Republica Moldova va explora posibilitatea şi fezabilitatea participării la forţele de reacţie rapidă ale NATO.

2.4. Managementul personalului şi recrutarea

Pentru Republica Moldova este de o importanţă primordială ca sistemul managementului personalului Forţelor Armate să fie perfecţionat în conformitate cu standardele moderne, în scopul asigurării cadrului de dezvoltare a personalului, de promovare a personalului în baza unui sistem de evaluare echitabil şi transparent, precum şi de sprijinire a angajării personalului civil în cadrul Ministerului Apărării. Acest sistem urmează, de asemenea, să dezvolte mecanismele de recrutare a candidaţilor corespunzători. Parteneriatul cu agenţiile civile este esenţial în scopurile educaţionale, pentru a oferi o sursă adiţională de recrutare şi a sprijini dezvoltarea unui program de recalificare menit să ajute reintegrarea personalului în societatea civilă. Este necesară și examinarea posibilităţii de dezvoltare ulterioară a beneficiilor sociale.

2.5. Dezvoltarea capacităţilor de participare a Republicii Moldova la eforturile internaţionale de menţinere a păcii

Pe termen mediu şi lung, un obiectiv important al Republicii Moldova va rămîne dezvoltarea forţelor capabile să sprijine nu numai securitatea naţională, ci şi securitatea regională şi internaţională, prin asigurarea capabilităţilor detaşabile în misiunile şi operaţiunile internaţionale. Pentru realizarea acestui obiectiv sînt necesare raţionalizarea infrastructurii, revizuirea legislaţiei corespunzătoare, precum şi perfecţionarea planificării şi programării capabilităţilor identificate pentru operaţiunile naţionale şi cele de menţinere a păcii. Elementul de bază pentru operaţiunile în afara ţării va rămîne Batalionul 22 de menţinere a păcii al Armatei Naţionale. Operaţionalizarea Batalionului 22 urmăreşte scopul de a atrage cei mai buni profesionişti în serviciu pe bază de contract, extinzînd pe viitor capacitatea de participare în operaţiuni internaţionale de menţinere a păcii, precum şi în misiuni ale UE de gestionare a crizelor. Totodată, o atenţie specială va fi atribuită dezvoltării şi modernizării Centrului de instruire continuă al Academiei Militare. De asemenea, vor fi întreprinse măsuri pentru a moderniza baza de instruire militară a Armatei Naţionale, pentru a spori capacităţile de găzduire a exerciţiilor naţionale/ internaţionale destinate operaţiunilor de menţinere a păcii.

2.6. Modernizarea Armatei Naţionale

În baza procesului de analiză strategică a apărării, Republica Moldova va optimiza sistemul de comandă, control şi comunicaţii (C3). Moldova intenţionează să dezvolte capacităţi moderne de apărare antiaeriană cu bazare pe sol, să creeze un sistem modern de control al traficului aerian. De asemenea, Doctrina logistică recent aprobată prevede elaborarea planurilor de dezvoltare a infrastructurii pe termen mediu şi lung, care să cuprindă evaluarea infrastructurii existente, reabilitarea şi construirea acesteia, precum şi transferul/vînzarea proprietăţii care nu mai este necesară. Totodată, se planifică elaborarea unui sistem de mentenanţă pe bază de diagnostic. Anumite proiecte din categoria „Apărare inteligentă" ar putea contribui la realizarea obiectivelor de modernizare stabilite de autorităţile moldoveneşti graţie eforturilor de dezvoltare a capacităţilor multinaţionale din cadrul acestor proiecte.

2.7. Reformarea Trupelor de Carabinieri

Republica Moldova consideră reformarea Departamentului Trupelor de Carabinieri ca o parte importantă a reformei atotcuprinzătoare a sectorului de securitate şi apărare al ţării. Moldova recunoaşte importanţa perfecţionării capacităţilor operaţionale ale Departamentului Trupelor de Carabinieri pentru misiunile în timp de pace şi de criză, inclusiv operaţiunile de menţinere a păcii. În acest sens, Moldova intenţionează să sporească rolul şi responsabilităţile Departamentului Trupelor de Carabinieri.

CAPITOLUL 3. Informarea publicului, ştiinţă şi planificarea situaţiilor de urgenţă

3.1. Informarea publicului cu privire la subiectele de securitate şi apărare

Autorităţile Republicii Moldova vor implementa prevederile Strategiei de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale. În particular, vor fi analizate evoluţiile din mediul internaţional de securitate, necesitatea şi importanţa reformelor promovate de autorităţi în domeniul securităţii şi apărării, măsurile întreprinse pentru consolidarea securităţii ţării şi a cetăţenilor. De asemenea, vor fi reflectate beneficiile dialogului politic şi ale cooperării practice Republica Moldova - NATO. Moldova are drept scop ca aceste subiecte să fie înţelese şi susţinute de către cetăţeni şi societatea civilă. Vor fi continuate şi acţiunile de familiarizare cu politicile de securitate şi apărare promovate de statele neutre din Europa şi cooperarea acestora cu NATO.

Centrul de Informare şi Documentare privind NATO în Moldova va continua să funcţioneze ca punct focal pentru diseminarea informaţiilor relevante. Centrul, împreună cu Diviziunea diplomaţie publică a NATO, va dezvolta un plan de acţiuni ambiţios pentru a implica în activităţi o audienţă cît mai mare posibilă. În 2014 va fi organizată o campanie media cu privire la relaţiile Moldova-NATO.

3.2. Cooperarea în domeniul ştiinţific pentru pace şi securitate

Republica Moldova doreşte să asigure o dezvoltare durabilă a potenţialului său ştiinţific şi tehnic, să aplice standardele adecvate de protecţie a mediului înconjurător, să perfecţioneze capacităţile statului de a reacţiona la provocările societăţii moderne şi ameninţările la adresa securităţii. O atenţie deosebită este acordată intensificării cooperării în cadrul Programului NATO „Ştiinţa pentru pace şi securitate" (SPS) în domenii de interes comun pentru statele NATO şi Moldova. Priorităţi pentru cooperarea ştiinţifică sînt: apărarea cibernetică, securitatea mediului ambiant, combaterea terorismului, securitatea energetică, efectuarea studiilor regionale, inclusiv în domeniul transfrontalier cu scopul de a consolida securitatea la frontieră şi în domeniul ameninţărilor nontradiţionale la adresa securităţii.

3.3. Managementul crizelor, planificarea situaţiilor civile de urgenţă şi pregătirea pentru situaţiile de urgenţă

Republica Moldova îşi va consolida sistemul de planificare a situaţiilor civile de urgenţă şi de pregătire pentru asemenea situaţii, precum şi capacităţile sale de management în caz de criză. În acest scop, sistemul protecţiei civile urmează a fi transformat într-un Sistem naţional de gestionare a situaţiilor excepţionale. Acest sistem va include în calitate de participanţi toate structurile statului, precum şi instituţiile neguvernamentale, care vor interacţiona în baza unor mecanisme clare şi transparente. Moldova se va consulta cu NATO în vederea preluării şi implementării celor mai bune practici în materie de planificare a situaţiilor civile de urgenţă.

CAPITOLUL 4. Aspecte administrative, protejarea informaţiei şi resurse

4.1. Aspecte administrative

Procesul de implementare a IPAP va fi monitorizat în continuare de Comisia Naţională pentru Implementarea IPAP, Comitetul coordonator şi o serie de experţi naţionali (cei din urmă formînd la necesitate grupuri de lucru ad-hoc specializate). Aceste structuri întrunesc conducătorii din diverse instituţii de stat importante (Parlament, Consiliul Suprem de Securitate, ministere şi alte instituţii) şi din societatea civilă. Comisia Naţională este responsabilă în faţa preşedintelui Republicii Moldova în calitatea acestuia de preşedinte al Consiliului Suprem de Securitate şi Comandant Suprem al Forţelor Armate, precum şi în faţa Guvernului, căruia îi raportează anual despre implementarea IPAP.

Republica Moldova este interesată să examineze împreună cu NATO posibilitatea deschiderii unui Oficiu de legătură al NATO la Chişinău.

4.2. Resurse

Republica Moldova dispune de resurse financiare limitate şi poate acorda fonduri suplimentare pentru implementarea IPAP doar atunci cînd acestea devin disponibile. În cooperare cu NATO, Moldova va continua să stabilească ordinea priorităţilor solicitărilor de asistenţă, inclusiv prin intermediul mecanismului oferit de Centrul de documentare pentru Caucazul de Sud şi Republica Moldova.

4.3. Protejarea informaţiilor clasificate

Republica Moldova va asigura implementarea în deplină măsură a Acordului de protejare a informaţiei, semnat între Guvernul Republicii Moldova şi NATO, şi va continua să consolideze sistemul naţional respectiv.

PARTEA II. DOMENIILE DE REFORMARE CE CONSTITUIE OBIECT AL CONSULTĂRILOR ŞI COOPERĂRII CU NATO

Anexa nr. 2
la Hotărîrea Guvernului nr. 641
din 30 iulie 2014

LISTA
hotărîrilor Guvernului care se abrogă

1. Hotărîrea Guvernului nr. 746 din 18 august 2010 „Cu privire la aprobarea Planului Individual de Acţiuni al Parteneriatului Republica Moldova-NATO actualizat” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 166-168, art. 892).
2. Punctul 5 din modificările ce se operează în unele hotărîri ale Guvernului, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr. 99 din 18 februarie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 32-33, art. 125).
3. Hotărîrea Guvernului nr. 896 din 28 noiembrie 2011 „Cu privire la modificarea şi completarea Hotărîrii Guvernului nr. 746 din 18 august 2010” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 216-221, art. 982).
4. Punctul 41 din anexa nr. 1 la Hotărîrea Guvernului nr. 868 din 19 noiembrie 2012 „Privind modificarea, completarea şi abrogarea unor hotărîri ale Guvernului” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 242-244, art. 938).

4.LEGE Nr. 13 din 21.02.2014 pentru ratificarea Acordului dintre Republica Moldova şi Regatul Spaniei privind cooperarea în domeniul securităţii şi luptei împotriva criminalităţii

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352163

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Acordul dintre Republica Moldova şi Regatul Spaniei privind cooperarea în domeniul securităţii şi luptei împotriva criminalităţii, încheiat la Madrid la 22 octombrie 2013.
Art. 2. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor acordului nominalizat.
Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene va notifica partea spaniolă cu privire la ratificarea acordului menţionat.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Igor CORMAN**

Nr. 13. Chişinău, 21 februarie 2014.

ACORD
ÎNTRE REPUBLICA MOLDOVA ŞI REGATUL SPANIEI
PRIVIND COOPERAREA ÎN DOMENIUL SECURITĂŢII
ŞI LUPTEI ÎMPOTRIVA CRIMINALITĂŢII
Madrid, 22 octombrie 2013

Republica Moldova şi Regatul Spaniei, denumite în continuare ”Părţi”,
Dorind să consolideze relaţiile de prietenie şi cooperare între Părţi, în special pe probleme de securitate;
Considerînd că terorismul, criminalitatea organizată internaţională şi alte forme de criminalitate constituie o serioasă ameninţare pentru dezvoltarea social-economică şi securitatea publică a Statelor Părţi;
Respectînd în mod corespunzător legislaţia sa naţională şi având în vedere angajamentele internaţionale obligatorii pentru Părţi;
Călăuzîndu-se de principiile de egalitate, reciprocitate şi asistenţă reciprocă;
au convenit după cum urmează:

Articolul 1
Definiţii

În sensul prezentului Acord:
(1) *“Autoritate competentă”* înseamnă orice organ public autorizat să îndeplinească anumite funcţii în limitele competenţei sale cu privire la asigurarea ordinii publice, prevenirea, relevarea şi/sau investigarea infracţiunilor.
(2) *“Oficial”* înseamnă orice reprezentant al unei autorităţi competente autorizat să îndeplinească anumite funcţii legate de protecţia ordinii publice, prevenirea, relevarea şi investigarea infracţiunilor.
(3) *“Consilier al Ambasadei, ataşat al Ambasadei şi ofiţer de legătură”* înseamnă orice reprezentant al uneia dintre Părţi detaşat în Statul celeilalte Părţi sau o ţară terţă, sau organizaţie internaţională, cu scopul de a stabili şi menţine contacte cu autorităţile acelor ţări şi organizaţii întru sprijinul protecţiei ordinii publice, prevenirii, relevării şi investigării infracţiunilor.
(4) *„Echipă comună de investigaţii”* înseamnă orice echipă de investigaţii constituită de comun acord al autorităţilor Părţilor pentru un scop specific şi pe o perioadă limitată de timp, ai căror membri, oficiali, pot sosi pe teritoriul Statului celeilalte Părţi pentru facilitarea efectuării operaţiunilor legate de prevenirea, relevarea şi investigarea activităţii criminale.
(5) *„Informaţie”* înseamnă date cu caracter personal, precum şi orice informaţii despre cazuri, circumstanţe, caracteristici şi orice alte date în cadrul limitelor prezentului Acord.
(6) *„Date cu caracter personal”* înseamnă orice informaţii de orice tip referitoare la o persoană identificată sau identificabilă.
(7) *„Prelucrarea datelor cu caracter personal”* înseamnă orice operaţiune sau set de operaţiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal la colectare, înregistrare, organizare, stocare, precizare, adaptare, modificare, excludere, consultare, acordare a accesului, utilizare, transmitere, difuzare, blocare sau distrugere.

Articolul 2
Domeniile de cooperare

(1) Părţile vor coopera în menţinerea ordinii publice şi combaterea criminalităţii, în special în ceea ce priveşte:
a) terorismul, inclusiv finanţarea şi susţinerea acestuia;
b) infracţiuni contra vieţii şi sănătăţii;

c) producerea, contrabanda şi traficul ilicit de droguri şi substanţe psihotrope, precum şi materii prime, substanţe chimice, biologice şi precursorii lor pentru fabricare;

d) migraţia ilegală şi traficul de fiinţe umane;

e) răpirea şi luarea de ostatici;

f) falsificarea, producerea ilegală, modificarea şi utilizarea ilegală a documentelor de identitate, paşapoartelor, vizelor şi documentelor vehiculelor;

g) contrabanda şi toate formele acesteia;

h) spălarea de bani proveniţi din activităţi infracţionale;

i) falsul, inclusiv fabricarea, modificarea frauduloasă şi difuzarea banilor;

j) furtul, traficul ilegal de vehicule cu motor şi toate activităţile criminale conexe;

k) producerea, traficul şi comerţul ilegal de arme, muniţii, explozive, precum şi materii prime strategice, substanţe chimice, biologice, nucleare, radioactive şi alte materiale periculoase, tehnologii cu dublă utilizare şi servicii şi bunuri conexe;

l) traficul ilegal de bunuri culturale de valoare istorică şi a operelor de artă;

m) infracţiuni economice, inclusiv infracţiuni fiscale;

n) forme de criminalitate organizată împotriva libertăţii sexuale, în special a celor legate de minori, precum şi tipărirea, difuzarea şi furnizarea materialelor pornografice cu participarea minorilor;

o) combaterea criminalităţii informatice şi infracţiunilor legate de tehnologiile informaţionale şi sistemele de reţea;

p) infracţiuni împotriva resurselor naturale şi mediului.

(2) Prin consens comun, Părţile pot colabora, de asemenea, în lupta împotriva oricăror tipuri de infracţiuni, precum şi în alte domenii compatibile cu scopurile prezentului Acord, cum ar fi: prevenirea, relevarea şi investigarea cărora necesită co-operarea autorităţilor competente ale ambelor State.

(3) Prezentul Acord nu va include aspecte ce ţin de oferirea asistenţei juridice în materie penală şi de extrădare, reglementate de orice alte instrumente juridice.

(4) Prezentul Acord nu va include aspecte ce vizează schimbul reciproc de informaţii atribuite la secret de stat.

Articolul 3

Conţinutul cooperării

(1) Părţile vor coopera, în conformitate cu prevederile prezentului Acord privind acordarea asistenţei şi schimbul de informaţii, despre:

a) terorism, grupuri teroriste, membrii şi organizaţiile acestora, structură, finanţare, activităţi, operaţiuni, metode, conexiuni şi investigaţii în derulare care prezintă interes pentru Părţi;

b) crima organizată, organizaţiile sale, membrii săi, structuri, finanţare, operaţiuni, metode, conexiuni, activităţi criminale şi investigarea acestora;

c) căutarea şi investigarea persoanelor care au comis sau sunt suspectate de a săvîrşi infracţiuni, precum şi stabilirea locaţiei acestora şi activităţilor în oricare dintre cele două Ţări;

d) căutarea şi investigarea obiectelor, efectelor sau instrumentelor implicate în activităţi criminale, la cererea celeilalte Părţi;

e) căutarea şi identificarea persoanelor dispărute, date în căutare sau persoanelor decedate din cauze naturale şi nenaturale, precum şi a corpurilor de interes pentru autorităţile competente.

(2) De asemenea, Părţile îşi vor acorda asistenţă reciprocă şi vor coopera în următoarele domenii:

a) supravegherea şi livrarea controlată a substanţelor narcotice şi psihotrope ilegale;

b) contrabanda şi traficul ilegal de substanţe chimice, radioactive, materiale explozive, toxice sau periculoase, precum şi traficul armelor de foc;

c) acordarea tranzitului persoanelor deportate şi extrădate;

d) investigaţiile şi procedurile judiciare în acele cazuri de interes comun pentru ambele Părţi, în care partea pârâtă, martorii sau victimele se află pe teritoriul uneia dintre Părţi;

e) asigurarea protecţiei eficiente a victimelor şi martorilor, precum şi a tuturor persoanelor care, într-un fel, au participat la o activitate operativă şi au oferit asistenţă autorităţilor competente ale Părţilor;

f) confiscarea proprietăţilor, capitalurilor şi stocurilor rezultate din activităţile criminale enumerate în Articolul 2, având în vedere transmiterea lor către Partea, care are dreptul de a pretinde la acestea;

g) efectuarea controalelor de securitate asupra persoanelor şi mărfurilor în porturi şi aeroporturi, spre destinaţia finală sau în tranzit spre ţara celeilalte Părţi, menite să prevină şi să releve orice act de contrabandă sau caz de trafic ilegal, precum şi să identifice orice persoane suspectate sau implicate în activităţi criminale conexe, precum şi schimb de informaţii.

Articolul 4

Formele de cooperare

(1) Părţile cooperează în baza prezentului Acord, prin:

a) schimb general de informaţii referitor la situaţia actuală, aspecte de securitate şi tendinţele criminogene în Statele lor respective;

b) schimb de informaţii privind utilizarea tehnologiilor moderne legate de aspecte de securitate, precum şi proceduri electronice şi digitale în metodele de investigaţii criminale şi obţinerea probelor prin aceste metode;

c) schimb de informaţii privind instrumentele legale, tehnice şi operative, precum şi acordarea consultanţei

experţilor privind lupta împotriva terorismului, criminalităţii şi securitatea publică, în general;

d) oferirea asistenţei tehnice şi ştiinţifice, metodelor aplicate de experţi la examinare şi utilizarea echipamentului tehnic specializat, instrumentelor şi mijloacelor;

e) schimb de informaţii referitor la conferinţe ştiinţifice, simpozioane şi seminare privind lupta împotriva terorismului, criminalităţii şi securitatea publică, în general;

f) schimb de experţi pentru organizarea reuniunilor pentru discutarea subiectelor de interes reciproc;

g) schimb de broşuri, publicaţii şi rezultate ale cercetărilor ştiinţifice în cadrul prezentului Acord;

h) elaborarea şi aplicarea programelor de training legate de ordine publică prin cursuri, conferinţe, expoziţii, seminare, schimburi de materiale pentru instruiri, precum şi organizarea reuniunilor şi schimburilor de experţi.

(2) Părţile pot aranja orice alte forme de cooperare, prin consimţămînt reciproc.

Articolul 5

Autorităţi

(1) Autorităţile responsabile pentru implementarea practică a prezentului Acord sunt:

Pentru Republica Moldova:

- Ministerul Afacerilor Interne;
- Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene;
- Serviciul Vamal al Ministerului Finanţelor;
- Serviciul de Informaţii şi Securitate;
- Centrul Naţional pentru Protecţia Datelor cu Caracter Personal;
- Centrul Naţional Anticorupţie;
- Procuratura Generală.

Pentru Regatul Spaniei:

- Ministerul de Interne, fără a prejudicia competenţele corespunzătoare ale altor Ministere.

(2) Fiecare Parte va informa imediat cealaltă Parte, prin notificare scrisă, despre orice modificare legată de autorităţile competente.

Articolul 6

Echipele comune de investigaţii

(1) În cazul în care autorităţile uneia dintre Părţi desfăşoară investigaţii complicate referitor la o infracţiune cu caracter internaţional, sau în cazul în care circumstanţele cazului necesită o acţiune coordonată a autorităţilor ambelor Părţi, acestea, de comun acord, vor stabili o echipă comună de investigaţii pentru un scop specific şi o perioadă limitată de timp, care poate fi prelungită de comun acord.

(2) Echipa comună de investigaţii va desfăşura operaţiuni, în conformitate cu legislaţia naţională a Statului Părţii, pe teritoriul căreia operează şi sub supravegherea autorităţii naţionale competente.

Articolul 7

Consilieri, ataşaţi şi ofiţeri de legătură

(1) În scopul de a promova şi consolida cooperarea şi implementarea corespunzătoare a prezentului Acord, Părţile pot, de comun acord, desemna consilieri ai Ambasadei, ataşaţi şi ofiţeri de legătură pentru o perioadă limitată sau nelimitată de timp, pentru a fi detaşaţi în teritoriul unui sau altui Stat.

(2) Consilierii Ambasadei, ataşaţii şi ofiţerii de legătură vor furniza informaţii şi vor îndeplini alte sarcini în conformitate cu instrucţiunile Părţii care l-a detaşat şi în limitele competenţelor lor, vor executa cereri de asistenţă ale autorităţilor Părţii pe teritoriul Statului unde au fost detaşaţi.

(3) În îndeplinirea funcţiilor lor, consilierii Ambasadei, ataşaţii şi ofiţerii de legătură vor respecta legislaţia naţională a acelui Stat unde sunt detaşaţi.

Articolul 8

Cererea de asistenţă

(1) Transmiterea informaţiilor şi alte forme de cooperare menţionate în Articolul 4 al prezentului Acord, vor fi implementate de către autorităţile competente, ca răspuns la cererea de asistenţă scrisă. O astfel de cooperare va fi menţinută prin consilierii Ambasadei, ataşaţii şi ofiţerii de legătură, dacă aceştea sunt desemnaţi.

(2) Cererea de asistenţă va conţine toate informaţiile necesare pentru executarea sa şi va fi însoţită de copiile certificate ale documentelor, care fac posibilă executarea acesteia.

(3) În cazul cînd autoritatea competentă (autoritatea solicitată) primeşte o cerere de asistenţă, care nu este de competenţa sa, aceasta va transmite cît mai curând posibil, cererea autorităţii competente ale aceleiaşi Părţi (autoritate solicitantă).

(4) Autoritatea solicitată va executa o cerere de asistenţă, cît de curind posibil. Ea poate, de asemenea, solicita autorităţii Părţi solicitante a celeilalte Părţi informaţii adiţionale, dacă este necesar, pentru executarea cererii sau pentru facilitarea executării acesteia.

(5) Dacă există motive pentru autoritatea solicitată să considere că cererea, în cazul acceptării, este de natură să aducă prejudiciu suveranităţii sau securităţii Statului respectiv sau că va contravine legislaţiei sale naţionale, angajamentelor internaţionale sau altor interese naţionale esenţiale, aceasta poate refuza să o execute, integral sau parţial, sau va impune condiţii privind executarea acesteia. Asistenţa poate fi, de asemenea, refuzată, dacă fapta pentru care cererea de asistenţă a fost făcută nu este o infracţiune în temeiul legislaţiei naţionale a autorităţii solicitate. În asemenea caz de refuz, autoritatea solicitată va informa prompt, în scris, autoritatea solicitantă şi Statul privind motivele acelui refuz.

(6) Autorităţile competente pot, din proprie iniţiativă, să comunice informaţii autorităţilor competente ale celeilalte Părţi sau să ia alte măsuri pentru a contribui la descoperirea, investigarea sau prevenirea infracţiunilor.

Articolul 9

Protecţia datelor cu caracter personal

La procesarea datelor cu caracter personal, în cadrul prezentului Acord, autorităţile competente ale Părţilor vor respecta legislaţia naţională şi angajamentele internaţionale respective, precum şi următoarele dispoziţii referitoare la protecţia persoanelor privind prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal:

(1) Autoritatea competentă care transmite datele cu caracter personal (autoritate transmiţătoare) este responsabilă pentru corectitudinea datelor cu caracter personal transmise şi asigură transmiterea acestora în limita necesităţii, în scopurile prezentului Acord.

(2) Autoritatea competentă care primeşte date personale (autoritate primitoare) va utiliza datele cu caracter personal transmise către aceasta, numai în scopurile şi în condiţiile determinate de către autoritatea transmiţătoare.

(3) La cererea autorităţii transmiţătoare, autoritatea primitoare furnizează informaţii privind utilizarea datelor cu caracter personal primite şi despre rezultatele realizate.

(4) În cazul în care se dovedeşte, că datele cu caracter personal au fost transmise incorect sau inexact, sau că aceste date cu caracter personal nu trebuiau transmise în conformitate cu legislaţia naţională a autorităţii transmiţătoare, această autoritate va notifica imediat autoritatea primitoare a celeilalte Părţi, despre acest fapt, iar aceasta, fără întârziere, le va rectifica sau distruge.

(5) Persoanei, ale cărei date cu caracter personal au fost transmise, la cererea sa şi în conformitate cu legislaţia naţională a Părţii relevante, trebuie să-i fie acordate informaţii despre date şi scopul utilizării acestora. În interesul securităţii naţionale şi ordinii publice, transmiterea unor astfel de informaţii către persoana în cauză poate fi refuzată.

(6) Autoritatea care transmite datele va stabili un termen, la expirarea căruia datele cu caracter personal transmise trebuie distruse; în orice caz, datele personale transmise vor fi distruse atunci cînd acestea nu mai sunt necesare în scopurile pentru care au fost transmise; autoritatea care transmite datele va notifica imediat despre toate cazurile şi motivele privind distrugerea datelor cu caracter personal.

(7) Autorităţile care transmit şi primesc date personale se obligă să ţină evidenţa datelor cu caracter personal transmise, primite şi distruse.

(8) Autorităţile care transmit şi primesc date personale le vor proteja corespunzător împotriva accesului neautorizat, modificării fără autorizarea autorităţii care le-a transmis, distrugerii accidentale sau neautorizate sau publicării neautorizate.

Articolul 10

Confidenţialitatea

Părţile se angajează să asigure confidenţialitatea informaţiilor primite de către fiecare Parte, în conformitate cu prevederile prezentului Acord, utilizîndu-le numai în scopurile pentru care astfel de informaţii au fost transmise. Ambele Părţi se angajează să nu distribuie datele cu caracter personal unei părţi terţe, fără consimţământul în scris al autorităţii care le-a transmis celeilalte Părţi.

Articolul 11

Comitetul de experţi

(1) Dacă este necesar, Părţile pot înfiinţa, temporar sau permanent, un comitet de experţi format din specialişti în materie de menţinere a ordinii publice, luptei contra terorismului şi criminalităţii, precum şi pregătirii profesionale în domeniul securităţii în ambele state. Funcţiile acestora se vor axa pe discutarea aspectelor legate de aceste subiecte şi pregătirea propunerilor privind dezvoltarea prezentului Acord şi transmiterea acestora autorităţilor competente.

(2) La prima întrunire, Comitetul de Experţi poate determina componenţa sa, frecvenţa întrunirilor şi aspectele generale ale funcţionării sale.

Articolul 12

Costuri

Costurile privind implementarea prezentului Acord vor fi acoperite de fiecare Parte, în limita necesară îndeplinirii obligaţiilor sale în temeiul prezentului Acord. Dacă este cazul, autorităţile competente ale Părţilor, în fiecare caz separat, pot decide altfel.

Articolul 13

Alte angajamente internaţionale

Nimic din prezentul Acord nu va afecta angajamentele ce reies pentru Părţi şi Statele acestora din alte tratate internaţionale bilaterale sau multilaterale, prin care oricare dintre Părţi sau Statele acestora sunt legate.

Articolul 14

Soluţionarea diferendelor

Orice diferend legat de interpretarea prevederilor prezentului Acord, va fi soluţionat prin negocieri între Părţi. În cazul în care Părţile nu ajung la un acord comun, diferendul va fi soluţionat prin canale diplomatice.

Articolul 15

Dispoziţii finale

(1) Prezentul Acord va intra în vigoare în prima zi a celei de-a doua luni de la data în care Părţile s-au notificat reciproc, prin canale diplomatice, despre îndeplinirea procedurilor legale interne necesare pentru intrarea acestuia în

vigoare.

(2) Prezentul Acord poate fi amendat prin consimţămîntul reciproc al Părţilor. Aceste amendamente vor intra în vigoare în conformitate cu procedura prevăzută în alineatul 1 al prezentului Articol. Prezentul Acord se încheie pe o perioadă nelimitată de timp şi poate fi denunţat de oricare dintre Părţi, prin notificarea în scris, prin canale diplomatice, a celeilalte Părţi, cu un preaviz de (6) luni. Denunţarea prezentului Acord nu va afecta îndeplinirea obligaţiilor asumate de către Părţi pînă la data efectivă a unei astfel de denunţări, dacă nu a fost convenit altfel.

DREPT PENTRU CARE, subsemnaţii, autorizaţi corespunzător de Guvernele lor respective, au semnat prezentul Acord, în două exemplare originale, fiecare în limbile moldovenească, spaniolă şi engleză, toate textele fiind egal autentice.

Încheiat la Madrid, la 22 octombrie 2013.

Pentru Republica Moldova	**Pentru Regatul Spaniei**
Natalia Gherman, **viceprim-ministru,** **ministrul afacerilor externe** **şi integrării europene**	**Jorge Fernandez Diaz,** **Ministrul Afacerilor Interne**

5. ACORD Nr. 1998 din 19.09.1998 DE COLABORARE ŞI INTERACŢIUNE ÎNTRE MINISTERUL SECURITĂŢII NAŢIONALE AL REPUBLICII MOLDOVA ŞI MINISTERUL SECURITĂŢII NAŢIONALE AL REPUBLICII KÎRGÎZE

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356664

Ministerul Securităţii Naţionale al Republicii Moldova şi Ministerul Securităţii Naţionale al Republicii Kîrgîze, numite în continuare Părţi,

luând în consideraţie legăturile prieteneşti între Republica Moldova şi Republica Kîrgîză, respectând suveranitatea şi independenţa statale a Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze,

reieşind din interesele apărării sigure a potenţialului economic, tehnico-ştiinţifîc, defensiv şi asigurării securităţi statelor pe care le reprezintă,

asumându-şi obligaţiunea de a nu iniţia şi a nu efectua acţiuni unul contra altuia,

în baza normelor de drept internaţional şi ale legislaţiilor în vigoare din Republica Moldova şi Republica Kîrgîză,

au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1

Părţile colaborează şi interacţionează pe chestiuni şi linii concrete de activitate informativă şi contrainformativă în interesele securităţii Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze. În acest scop, în caz de necesitate efectuează măsuri comune, decid asupra unor probleme şi programe operative concrete, asigură organizarea realizării şi controlul îndeplinirii lor.

Părţile îşi asumă obligaţia de a se informa reciproc în termeni oportuni despre aspiraţiile informativ-subversive ale serviciilor şi organizaţiilor speciale din alte ţări către Republica Moldova şi Republica Kîrgîză.

Articolul 2

Părţile îşi asumă obligaţia de a efectua măsuri comune de protejare a intereselor economice ale Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze, în combaterea corupţiei, crimei organizate cu caracter interstatal, terorismului internaţional, a contrabandei, şi traficului de droguri, a capturării de ostatici.

Articolul 3

Părţile îşi asumă obligaţia de a-şi acorda sprigin reciproc în depistarea, preîntâmpinarea, contracararea şi descoperirea infracţiunilor, cercetarea cărora ţine de competenţa organelor de securitate cât şi în urmărirea şi reţinerea persoanelor, care au comis sau sunt suspectate de comiterea unor atare infracţiuni. În caz de necesitate, Părţile, de comun acord pot efectua măsuri operative comune de investigaţii şi acţiuni de anchetă comune pe teritoriul Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze în ordinea stabilită de legislaţiile acestor state.

Articolul 4

Părţile îşi asumă obligaţia de a efectua în comun cu organele competente şi serviciile vamale măsuri de depistare şi contracarare a producerii şi traficului ilicit pe teritoriul Republicii Moldova şi al Republicii Kîrgîze a armamentului şi muniţiilor, a substanţelor explozive, radioactive, otrăvitoare, a stupefiantelor şi altor substanţe şi obiecte, lista cărora este determinată de legislaţia ambelor state.

Articolul 5

Părţile coordonează masurile ce ţin de asigurarea securităţii cetăţenilor Republicii Moldova aflaţi în Republica Kîrgîză şi a cetăţenilor Republicii Kîrgîze aflaţi în Republica Moldova, misiunilor diplomatice şi de altă natură situate pe teritoriul respectiv, a obiectelor industriei de apărare precum şi a transportărilor speciale şi militare.

Articolul 6

Părţile colaborează in problemele asigurării reciproce cu materiale informative şi în acest scop îşi asumă obligaţia:

1. Să se informeze reciproc operativ asupra unor posibile situaţii extremale sau excepţionale care ar atenta la suveranitatea, integritatea teritorială, capacitatea de apărare, securitatea economică şi ecologică a Republicii Moldova sau a Republicii Kîrgîze.

2. Să facă schimb de date operative şi de altă natură, care prezintă interese pentru organele de securitate ale părţilor.

3. Să-şi acorde sprijin reciproc în căutarea materialelor legate de reabilitarea victimelor represiilor politice şi în satisfacerea altor drepturi legale ale cetăţenilor.

4. Să facă schimb de informaţii obţinute de subdiviziunile radio-investigare şi radio-contrainformaţii care vizează securitatea ambelor state.

5. Să-şi ofere reciproc, cu titlu gratuit informaţii ce ţin de persoane concrete, fapte şi evenimente, stocate în arhive, evidenţe operative în băncile de date informative ce nu lezează, în caz de difuzare, securitatea statului respectiv.

6. Să-şi acorde ajutor reciproc în efectuarea cercetărilor analitice şi elaborarea metodologiilor în problemele asigurării securităţii Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze.

Articolul 7

Părţile îşi asumă obligaţia de a nu transmite unei terţe părţi materiale şi informaţii cu caracter operativ primite una de la alta. În caz de necesitate Părţile, coordonează modul utilizării documentelor şi materialelor informative, ce ţin de măsuri operative şi operative de investigaţii, realizate în comun.

Articolul 8

Părţile îşi asumă obligaţia ca pe parcursul termenului de colaborare şi interacţiune să respecte strict cerinţele conspiraţiei, să nu admită descifrarea măsurilor efectuate în comun, a obiectelor explorării operative şi celor de studiere cât şi scurgerea datelor secrete ale partenerului pe Acordul dat.

Articolul 9

Părţile colaborează pe întrebările elaborării mijioacelor tehnice şi criminalistice speciale a metodelor aplicării lor, de organizare a producerii şi livrării reciproce a acestor mijloace, practicii petrecerii masurilor operativ-tehnice. Îşi asumă obligaţia să se informeze imediat reciproc despre cazurile ori premizele descifrării sau pierderii mijioacelor speciale stereotipice sau primite de la partenerul pe Acord.

Articolul 10

Părţile îşi acordă sprijin reciproc în soluţionarea problemelor de asigurare tehnico-materială pe principiile achitării reciproce în dependenţă de comenzile făcute. Acordă ajutor părţii cointeresate la încheierea contractelor cu instituţiile, organizaţiile şi întreprinderile ambelor părţi privind livrarea producţiei cu destinaţie tehnică.

Articolul 11

Părţile îşi asumă obligaţia sa i-a decizii reciproc coordonate privind transferul de cadre pentru satisfacerea în continuare a serviciului de la Ministerul securităţii naţionale al Republicii Moldova în Ministerul securităţii naţionale al Republicii Kîrgîze şi invers, în caz că aceşti colaboratori au ales drept loc permanent de trai una din republicile indicate. În conformitate cu normele de drept internaţional, legislaţiile Republicii Moldova şi Republicii Kîrgîze, Părţile asigură drepturile politice, economice, sociale, precum tratamentul şi odihna colaboratorilor şi pensionarilor organelor de securitate, a membrilor familiilor lor în instituţiile medicale şi curativ-sanatoriale ale ambelor state în baza achitărilor reciproce.

Articolul 12

În caz de necesitate Părţile creează grupuri provizorii de lucru pentru coordonarea efectuării acţiunilor pe măsurile comune sau fac schimb de reprezentanţi pentru soluţionarea litigiilor apărute. Cheltuielile legate de aflarea delegaţilor in altă ţară sunt suportate de Partea iniţiatoare. Cheltuielile legate de transport le suportă partea, care trimite delegaţia.

Toate litigiile în procesul colaborării în baza prezentului Acord vor fi soluţionate prin negocieri şi consultaţii.

Negocierile de serviciu şi corespondenţa pe chestiunile realizării prezentului Acord vor fi îndeplinite în limba rusă.

Articolul 13

Prezentul Acord nu are careva tangenţă cu drepturile şi obligaţiile Părţilor, prevăzute în alte acorduri bilaterale sau multilaterale încheiate cu alte ţări.

Articolul 14

În caz de necesitate şi de acord reciproc Părţile pot introduce în prezentul Acord schimbări şi completări. Pe unele probleme şi directive de activitate pot fi semnate protocoale separate, care se vor considera parte integrantă a prezentului Acord.

Articolul 15

Prezentul Acord intră in vigoare la data semnării şi va acţiona pe un termin de 5 ani care poate fi prelungit în mod automat pentru următorii 5 ani, daca nici una din Părţi nu-şi va anunţa dorinţa de a suspenda acţiunea lui nu mai târziu de şase luni de la expirarea termenului respectiv.

Semnat în oraşul Bişkek, la 19 septembrie 1998, în două exemplare, în limbile moldovenească, kîrgîză şi rusă,

toate textele având putere juridică egală.

În scopul interpretării prevederilor prezentului Acord se utilizează limba rusă.

6. SCRISOARE DE ACORD Nr. 2001 din 28.08.2001 PRIVITOR LA APLICAREA LEGILOR ÎNTRE GUVERNUL STATELOR UNITE ALE AMERICII ŞI GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356694

I. Aspecte generale

Guvernul Statelor Unite ale Americii (USG) reprezentat de Ambasadorul SUA Rudolf V. Perina, şi Guvernul Republicii Moldova,

reprezentat de Prim-ministru, sunt de acord să stabilească şi să susţină un proiect desemnat pentru asigurarea instruirii şi perfecţionarea capacităţilor organelor de drept din Moldova în domeniile securitatea la frontieră şi combaterea crimei organizate şi a corupţiei.

Prezentul acord este de natură practică şi de implementare în ceea ce ţine de anumite activităţi de asistenţă din partea SUA precum este stipulat în „Acordul dintre Guvernul American şi Guvernul Republicii Moldova privitor la cooperarea în scopul facilizării asigurării de asistenţă” semnat la Chişinău la 21 martie 1994. Prevederile corespunzătoare sunt incorporate prin referinţă mai jos.

Acţiunile ce necesită a fi întreprinse şi sursele pentru a fi asigurate de către Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul SUA întru susţinerea acestor proiecte precum este menţionat mai jos sunt accceptate de părţile semnatare în calitate de obligaţiuni ferme, dacă nu va fi modificat altfel în baza unui acord comun. Toată asistenţa americană ce urmează a fi acordată Guvernului Republicii Moldova alcătuieşte 1,5 milioane dolari americani inclusiv asistenţa tehnică şi instruirea (training) contractate prin agenţiile americane. Finanţarea în viitor a proiectelor din domeniul securitatea la frontieră, crima organizată şi corupţia şi anti-traficul de persoane este posibilă cu autorizarea şi alocarea de către Congresul SUA şi aprobarea fondurilor de către Subsecretarul de Stat în problema drogurilor şi Aplicarea Legilor (Assistant Secretary of State for International Narcotics and Law Enforcement Affairs).

Modificările la acest Acord pot fi efectuate cu acordul mutual al semnatarilor lui şi emise ca amendamente la Acord.

Prim-ministrul republicii Moldova, reprezentând Guvernul Republicii Moldova, şi Ambasadorul SUA, reprezentând Guvernul American, sunt de acord să susţină toate prevederile acestui Acord din data semnării lui până la sistarea acestuia, cu excepţia faptului că acest acord poate fi modificat împreună.

II. OBIECTIVELE ŞI DESCRIEREA PROIECTULUI

Aceste proiecte sunt desemnate pentru intensificarea capacităţii Guvernului Moldovei de a menţine securitatea la frontieră, a combate corupţia, crima organizată, traficul de stupefiante şi cu fiinţe umane. În scopul atingerii acestor obiective, Guvernele Republicii Moldova şi SUA vor întreprinde acţiuni pentru a asigura surse anuale conform autorizării procedurii lor legislative corespunzătoare pentru susţinerea acestui efort.

1. Proiectul pentru securitate la frontieră

Scopul acestui proiect este de a îmbunătăţi capacitatea Republicii Moldova de menţinere a securităţii la frontiera internaţională cu Ucraina şi de a mări abilitatea Guvernului de a colecta dobânzile vamale şi de taxe.

Acţiunile ce urmează a fi întreprinse în cadrul acestui proiect includ asigurarea prezenţei consultanţilor americani pentru vame şi frontieră, care vor ajuta Republica Moldova la amplificarea capacităţii ei tehnice la punctele de frontieră, în special, a sistemului ei de control, asigurarea asistenţei de consultanţă la implementarea practică a Codului vamal ce a intrat în vigoare în ianuarie 2001, şi tratatul comun privitor la frontieră semnat recent între Republica Moldova şi Ucraina şi recomandări şi ajutor la implementarea modificărilor de management şi procedură.

Succesul proiectului va fi evaluat conform faptului în ce măsură s-au îmbunătăţit relaţiile dintre Republica Moldova şi Ucraina în ceea ce ţine de frontiera comună, au crescut eficienţa la punctele de frontieră şi colectările vamale şi de taxe, a scăzut fluxul migraţiei ilegale, a bunurilor contrafăcute şi nelegitime, inclusiv a drogurilor la frontiera internaţională.

Termenul prevăzut pentru acest proiect este un an. În decursul acestei perioade de timp va fi efectuată o evaluare referitor la asistenţa suplimentară.

2. Proiectul anticorupţie

Obiectivele acestui proiect includ îmbunătăţirea capacităţii Republicii Moldova de combatere a corupţiei interne, a evoluării dosarelor la judecată, şi dezvoltarea instituţiilor financiare şi a legilor ce corespund FATF.

Acţiunile ce urmează a fi întreprinse în cadrul acestui proiect includ prezenţa consultanţilor americani în problema judiciară şi academică pentru a ajuta Republica Moldova în dezvoltarea mijloacelor necesare pentru combaterea eficentă a corupţiei şi crimelor financiare.

Succesul proiectului va fi evaluat conform faptului în ce măsură Republica Moldova adoptă şi implementează legile ce corespund FATF, regulamentele şi procedura pentru sectorul financiar, stabilirea grupurilor de lucru anticrimă care în lucrul lor se vor orienta spre combaterea corupţiei în sistem şi implementarea unui sistem de lucru cu dosarele.

Termenul prevăzut pentru acest proiect este un an. În decursul acestei perioade de timp va fi efectuată o evaluare referitor la asistenţa suplimentară.

3. Proiectul pentru instruire antitrafic şi sistemul de lucru cu dosarele

Scopul acestui proiect este de a îmbunătăţi eficacitatea aplicării legilor în lucrul cu anchetele ce ţin de crima organizată.

Acţiunile ce urmează a fi întreprinse în cadrul acestui proiect includ dezvoltarea unui sistem computerizat de management al bazei de date, care va conecta centrele de aplicare a legilor cu oficiile regionale. Acest proiect va ţine în vizor special anchetarea traficanţilor de fiinţe umane şi droguri, dar sistemul şi instruirea pot fi aplicate la toate tipurile de activitate criminală.

Succesul proiectului va fi evaluat conform faptului în ce măsură a crescut eficienţa anchetei şi a pedepsei criminalilor în Republica Moldova.

Termenul prevăzut pentru acest proiect specific este un an, în decursul căruia sistemul de organizare şi conducere trebuie implementat pe deplin, iar responsabilitatea de menţinere a sistemului va fi pusă pe seama părţii moldoveneşti.

III. CONTROLUL REALIZĂRILOR OBŢINUTE ÎN CADRUL PROIECTULUI

Obiectivele specifice ale proiectului şi criterilile de evaluare au fost incorporate în modelul proiectului. Căile de verificare a progreselor obţinute în direcţia obiectivelor proiectului vor include observarea de către personalul celor două guverne cooperante, evaluarea rapoartelor prezentate de consultanţii americani şi colegii lor din Moldova, trecerea în revistă a rapoartelor corespunzătoare prezentate de Guvernul Moldovei, ogranizaţii nonguvernamentale, mass-media, agenţiile americane de aplicare a legilor, FATF şi altele.

Asigurarea finanţării grantului Guvernului american înafara anului curent fiscal este condiţionată de progresul satisfăcător spre atingerea obiectivelor şi disponibilitatea fondurilor autorizate şi alocate de către Congresul american şi aprobate anual de Departamentul de Stat al Guvernului american, Biroul pentru relaţii internaţionale în problema droguri şi aplicarea legilor.

La finalizarea cu succes a proiectelor, Guvernul Republicii Moldova îşi asumă toată responsabilitatea pentru toate pachetele de asistenţă tehnică în baza prevederilor acestui acord.

IV. PREVEDERI TIP

1. Finanţarea

A. Alocarea fondurilor Guvernului SUA pentru procurarea bunurilor şi a serviciilor se va face în calitate de plată contra documente de asumare a obligaţiunilor corespunzătoare pregătite şi emise de Ambasada SUA sau de Biroul Internaţional pentru Droguri şi Aplicarea Legilor.

B. Fondurile obligatorii din partea SUA ce nu au fost solicitate timp de 12 luni după încheierea anului fiscal al Guvernului american în care acordul a fost semnat, pot deveni neobligatorii pentru Guvernul SUA. În cazul solicitării adresate Departamentului de Stat al SUA, Biroul Internaţional pentru Droguri şi Aplicarea Legilor, poate să permită o prelungire a perioadei de obligativitate.

C. Guvernul Republicii Moldova va asigura finanţarea corespunzătoare a cheltuielilor ordinare administrative şi cele asociate, precum sunt plata pentru chirie şi dependinţe, telefon, salarii şi prime, inclusiv asigurarea medicală şi alte genuri de protecţie cât şi prin recrutarea şi menţinerea unui personal competent pentru training pentru a asigura ca toată instruirea şi asistenţa să fie eficiente şi demne de a fi susţinute.

D. Guvernul Republicii Moldova va depune un efort rezonabil necesar pentru a fi sigur că fondurile sau alt gen de asistenţă acordat în baza acestui acord să nu fie utilizate nici într-un caz pentru susţinerea traficului de droguri (sau a altei activităţi nelegitime).

2. Titlul

Titlul asupra întregii proprietăţi procurată prin finanţarea de la Guvernul american va aparţine Guvernului Republicii Moldova, dacă nu a fost specificat altfel.

3. Proprietatea şi Personalul

A. Proprietatea

(1) Proprietatea furnizată Guvernului Republicii Moldova prin finanţarea de către Guvernul SUA va fi utilizată în cadrul proiectelor, apoi folosită în continuare pentru obiectivele proiectelor. Guvernul Republicii Moldova este de acord să întoarcă sau să ramburseze Guvernul SUA pentru orice proprietate, pe care o obţine prin finanţarea din partea Guvernului american, care nu este utilizată în conformitate cu această prevedere. Fondurile provenite din vânzarea oricărei proprietăţi furnizate de Guvernul SUA pentru proiect vor fi folosite pentru continuarea realizării obiectivelor proiectului.

(2) Ambasadei SUA i se va da seama de către ultimutilizator pentru tot utilajul, echipamentul şi materialele într-un mod nu mai puţin riguros decât dacă utilajul, echipamentele şi materialele ar fi fost achiziţionate de către Guvernul Republicii Moldova pe banii Guvernului Republicii Moldova.

B. Personalul

1) Înainte ca bursele, indemnizaţiile sau instruirea participanţilor pentru persoanele propuse de Guvernul

Republicii Moldova să poată fi finanţate în baza acestui acord, persoanele propuse pentru instruire trebuie să completeze un certificat, după cum este stipulat în Anexa la prezentul acord, în care să confirme că ei nu au fost pedepsiţi pentru crime cu droguri sau implicaţi în traficul de droguri în decursul ultimilor 10 ani.

2) Guvernul Republicii Moldova este de acord să ţină în oficiu pentru o perioadă minimală de doi ani după absolvirea unui astfel de training persoana, care a primit instruire finanţată în baza prezentului acord. Această cerinţă poate fi amendată printr-un acord în scris al reprezentanţilor corespunzători de la Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul SUA.

4. Monitorizarea şi Evaluarea

A. Fiecare parte va avea dreptul: (1) să examineze orice proprietate procurată prin intermediul sau finanţată de ea în cadrul unui proiect pentru a determina, dacă această proprietate este utilizată în conformitate cu condiţiile proiectului, şi (2) de a efectua inspecţie şi audit pentru orice date şi conturi referitoare la fonduri, proprietate şi servicii de contract furnizate de ea în baza acestui acord pentru a determina dacă astfel de fonduri, servicii sau proprietate sunt utilizate în conformitate cu condiţiile acestui acord.

B. Părţile sunt de acord să monitorizeze împreună evoluarea acestui proiect şi utilizarea echipamentului şi a materialului pentru proiect cel puţin o dată pe an în decursul desfăşurării proiectului. Fiecare parte va numi persoane calificate pentru a participa la procesul de monitorizare şi evaluare.

C. Fiecare parte va furniza celeilalte părţi informaţia necesară pentru a evalua eficacitatea proiectului conform condiţiilor din acest acord. La finalizarea proiectului raportul despre finalizare va include un rezumat despre contribuţiile Guvernului SUA şi ale Guvernului Moldovei, o evidenţă a activităţilor efectuate, obiectivele atinse şi date fundamentale asociate.

5. Legile Aplicabile

A. Ambele guverne vor cheltui bani şi vor susţine operaţiunile legate de proiect în conformitate cu legile şi regulamentele aplicabile ale guvernelor respective.

B. Toate bunurile şi serviciile procurate pe banii Guvernului SUA vor fi procurate în Statele Unite şi expediate din Statele Unite, dacă nu va fi specificat altfel în prezentul acord sau autorizat altfel de Guvernul SUA.

6. Schimbul Valutar

Guvernul Republicii Moldova va efectua astfel de aranjamente, ce pot fi necesare pentru a asigura ca banii introduşi în Republica Moldova de către Guvernul SUA în scopul executării obligaţiunilor Guvernului SUA în baza prezentului acord să fie convertibili în valuta ţării-gazdă la cea mai înaltă rată legitimă în momentul conversiunii.

7. Taxe

Prezentul acord incorporează Articolul I al „Acordului dintre Guvernul Statelor Unite ale Americii şi Guvernul Republicii Moldova privitor la cooperarea pentru facilitarea acordării asistenţei semnat în Chişinău la 21 martie 1994”.

8. Statutul Personalului Guvernului American în Republica Moldova

Prezentul acord incorporează Articolul II al „Acordului dintre Guvernul Statelor Unite ale Americii şi Guvernul Republicii Moldova privitor la cooperarea pentru facilitarea acordării asistenţei semnat în Chişinău la 21 martie 1994”.

9. Drepturile Omului

Părţile recunosc şi sunt de acord că protecţia drepturilor omului este un element important al acestui acord bilateral. În acest scop, părţile înţeleg şi sunt de acord că :

A. Protecţia activă a drepturilor omului din partea Guvernului Republicii Moldova condiţionează asistenţa Guvernului SUA de a fi acordată Guvernului Republicii Moldova în activitatea de combatere a drogurilor şi

B. În conformitate cu legislaţia şi politica Statelor Unite ale Americii, nici un fel de asistenţă sau finanţare nu va fi acordată din partea Guvernului SUA în baza acestui acord pentru utilizarea de către vreo instituţie de aplicare a legilor Guvernului Republicii Moldova, dacă Secretarul de Stat al SUA va avea evidenţă credibilă că instituţia dată comite încălcări grave a drepturilor omului, cu excepţia cazurilor când Secretarul de Stat al SUA consideră că Guvernul Republicii Moldova ia măsuri eficiente pentru a aduce membrii responsabili ai instituţiei forţelor de securitate în faţa justiţiei. Părţile înţeleg şi sunt de acord că prin "măsuri eficiente” se subînţelege că Guvernul Republicii Moldova efectuează o anchetă credibilă, şi că persoanele implicate sunt supuse acţiunilor disciplinare adecvate sau pedepsei imparţiale în conformitate cu legislaţia locală.

10. Sistarea Acordului

A. Prezentul acord va intra în vigoare după semnarea de către reprezentanţii autorizaţi ai ambelor guverne. Fiecare parte poate sista acest acord acordând celeilalte părţi o notificare în scris cu 90 de zile înainte privitor la intenţia sa. Sistarea acestui acord va anula orice obligaţiuni ale celor două părţi de a face contribuţii în baza prezentului acord cu excepţia obligaţiunilor asumate cu o terţă parte înainte de notificarea despre anularea acordului.

B. Guvernul SUA îşi rezervă dreptul de a sista orice şi toată asistenţa prevăzută de acest acord la primirea notificării sau de a întreprinde alte măsuri adecvate, dacă o agenţie a Guvernului Republicii Moldova, căreia sau prin intermediul căreia este furnizată asistenţă în baza prezentului acord, sau o persoană cheie a unei astfel de agenţii sau orice recipient de bursă, indemnizaţie sau instruire finanţate în baza prezentului acord a fost descoperită că a fost condamnată pentru crime cu droguri sau că a fost implicată în trafic de droguri, precum este stipulat în 22 CFR partea 140.

C. Este de la sine înţeles, că obligaţiunile în baza paragrafului 3 al prezentului acord privitor la utilizarea proprietăţii va rămâne în vigoare după sistarea prezentului acord.

Alcătuit în două exemplare la Chişinău, la 28 august 2001, în limbile engleză şi româna, ambele texte fiind absolut identice.

7. ACORD ÎNTRE GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA ŞI GUVERNUL ROMÂNIEI PRIVIND COOPERAREA ÎN DOMENIUL MILITAR

http://lex.justice.md/UserFiles/File/2015/mo78-83md/romania_207.doc

Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul României, denumite în continuare "Părţi",

Depunând eforturi pentru dezvoltarea bunelor relaţii între Republica Moldova şi România,

Având în vedere interesul comun pentru stabilitatea şi securitatea regională,

Au convenit următoarele:

ARTICOLUL 1

SCOP

(1) Scopul acestui Acord este de a stabili cadrul legal necesar cooperării între Părţi, în domeniul militar.
(2) Ministerele apărării din statele celor două Părţi sunt responsabile pentru aplicarea prevederilor acestui Acord.
(3)

ARTICOLUL 2

DOMENII DE COOPERARE

(1) Cooperarea militară include următoarele domenii:

a) politica de apărare;
b) schimburi de cunoştinţe asupra conceptului de securitate şi apărare, precum şi asupra doctrinei de angajare a forţei şi principiilor de pregătire a personalului;
c) controlul armamentelor;
d) pregătirea personalului, precum şi instruirea operativă privind unităţile şi statele majore;
e) legislaţie, reglementări interne şi internaţionale privind apărarea naţională şi categoriile de forţe ale armatei;
f) managementul resurselor bugetare, planificarea şi executarea bugetului apărării;
g) managementul resurselor umane;
h) organizarea comandamentelor - la nivel operaţional şi teritorial - şi funcţionarea statelor majore;
i) structura organizatorică a unor unităţi multinaţionale şi instruirea acestora;
j) armament, sisteme de armament şi echipamente militare, precum şi studii şi dezvoltări privind tehnologia militară şi interoperabilitatea echipamentelor militare;

k) organizarea şi funcţionarea sistemelor de comunicaţii în cadrul categoriilor de forţe ale armatei;

1) infrastructuri militare;

m) informaţii militare;

n) controlul şi managementul spaţiului aerian;

o) managementul spectrului radio cu utilizare militară;

p) activităţi medicale;

q) cercetări ştiinţifice;

r) relaţiile umane şi problemele sociale în cadrul categoriilor de forţe ale armatei;

s) organizarea şi sarcinile logisticii în cadrul categoriilor de forţe ale armatei;

ş) istorie militară;

t) geografie şi topografie militară;

ţ) activităţi culturale şi sportive;

u) prevenirea şi înlăturarea dezastrelor;

v) planificarea apărării;

x) managementul resurselor de apărare şi mobilizarea;

y) utilizarea poligoanelor de pregătire şi tragere aparţinând celeilalte Părţi, contra cost, pe baza unui acord separat între Părţi;

z) studierea şi analizarea reciprocă a posibilităţilor de a executa în comun activităţi de menţinere a păcii sau umanitare sub egida ONU, OSCE şi UE.

(2) Părţile pot coopera şi în alte domenii care nu sunt enumerate în alineatul (1) al acestui articol.

ARTICOLUL 3

FORME DE COOPERARE

Cooperarea se realizează, în special, prin următoarele forme:

a) consultări şi reuniuni de lucru la toate nivelurile de comandă şi de conducere;
b) vizite reciproce;
c) studii, precum şi participarea la cursuri în instituţiile militare de învăţământ;
d) întruniri cu caracter ştiinţific;
e) congrese, inspecţii, conferinţe şi seminare, simpozioane, colocvii;
f) schimb de reprezentanţi ai statelor majore, precum şi din unităţi ale categoriilor de forţe armate, în scopul planificării instrucţiei şi exerciţiilor militare;
g) exerciţii militare în comun;
h) instruirea unităţilor în comun;
i) vizite la bazele aeriene şi în unităţile trupelor de uscat;
j) întâlniri între delegaţii ale statelor majore, ale unităţilor militare şi ale diferitelor categorii ale forţelor armate şi între delegaţii ale instituţiilor militare de învăţământ;

k) schimb de ofiţeri între instituţiile militare de învăţământ, consultaţii, cursuri;

1) schimb de documentaţie;

m) menţinerea continuă a relaţiilor între structurile militare care au responsabilităţi în domeniul managementului crizelor.

ARTICOLUL 4

VIZITE

Părţile organizează, la intervale regulate, vizite reciproce ale reprezentanţilor lor, la nivelul miniştrilor apărării, statelor majore generale, comandamentelor şi statelor majore ale categoriilor de forţe, armelor şi specialităţilor, instituţiilor de învăţământ superior militar, cât şi la nivelul altor comandamente şi direcţii similare în scopul întăririi înţelegerii şi încrederii.

ARTICOLUL 5

COMISIA MILITARĂ MIXTĂ

(1) Părţile, în scopul implementării prevederilor prezentului Acord, instituie o Comisie militară mixtă care este responsabilă cu organizarea şi coordonarea cooperării bilaterale în domeniul militar.

(2) Co-preşedinţii Comisiei militare mixte sunt persoane desemnate de miniştrii apărării ai Părţilor, iar membrii sunt reprezentanţi ai ministerelor apărării ale Părţilor, ataşaţii apărării ai Părţilor, în funcţie de subiectele abordate. Co-preşedinţii Comisiei militare mixte au dreptul să antreneze, în modul stabilit, în calitate de experţi şi consultanţi, specialişti din ministerele apărării, precum şi din alte instituţii ale Părţilor.

(3) Comisia militară mixtă se întruneşte o dată pe an, alternativ, în Republica Moldova sau în România.

(4) Orice subiect de natură să promoveze cooperarea bilaterală poate fi înscris pe ordinea de zi a şedinţei Comisiei militare mixte, după ce a primit, în prealabil, aprobarea celor doi co-preşedinţi.

(5) Comisia militară mixtă face bilanţul cooperării realizate pe parcursul anului precedent şi stabileşte Planul de Cooperare bilaterală pentru anul următor.

(6) Planul de Cooperare bilaterală include activităţile stabilite de comun acord, tematica acestora, modalităţile şi datele, locurile de desfăşurare, precum şi instituţiile responsabile de executarea lor. Planul de Cooperare bilaterală este semnat de copreşedinţii Comisiei militare mixte care sunt împuterniciţi de miniştrii apărării.

(7) Direcţia politică de apărare şi planificare a apărării din Ministerul Apărării, pentru Partea Republicii Moldova şi Direcţia Cooperare Internaţională în Domeniul Apărării din Ministerul Apărării Naţionale din România pentru Partea română sunt puncte de contact pentru coordonarea activităţilor. întreaga corespondenţă referitoare la cooperarea desfăşurată conform acestui Acord va fi transmisă între punctele de contact prin intermediul Ambasadelor/ataşaţilor apărării.

ARTICOLUL 6

PREVEDERI GENERALE PRIVIND EXERCIŢIILE COMUNE

(1) Părţile, în conformitate cu legislaţia lor internă, organizează şi conduc exerciţii şi antrenamente comune. Prevederile specifice cu privire la exerciţiile în comun vor face obiectul unor înţelegeri tehnice separate încheiate la nivelul ministerelor apărării.

(2) Pe timpul exerciţiilor, utilizarea spaţiului aerian al statului Părţii care primeşte se face în conformitate cu legislaţia statului Părţii care primeşte. Tranzitările aeriene se efectuează conform acordurilor şi regulamentelor internaţionale cu privire la traficul aerian la care Republica Moldova şi România sunt părţi.

(3) Pe timpul desfăşurării exerciţiilor militare, Partea care primeşte asigură servicii de găzduire şi hrană personalului militar şi civil al Părţii care trimite, în aceleaşi condiţii ca şi cele pentru categoriile de personal similare ale Părţii care primeşte.

(4) Dacă transporturile sunt efectuate pe cale aeriană sau maritimă, o listă precisă a categoriilor de personal şi materiale transportate trebuie completată - luând în considerare reglementările "Acordului între statele părţi la Tratatul Atlanticului de Nord şi celelalte state participante la Parteneriatul pentru Pace cu privire la statutul forţelor lor", încheiat la Bruxelles, la 19 iunie 1995 (denumit în continuare PfP SOFA), - conform cu prevederile legale interne în vigoare ale statelor Părţilor.

(5) Prevederile "Protocolului între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul României privind colaborarea în domeniul transporturilor militare" semnat la Bucureşti la 24 iulie 1997, se aplică transporturilor feroviare şi rutiere ale efectivelor şi materialelor militare.

ARTICOLUL 7

OBLIGAŢIILE PĂRŢILOR CU PRIVIRE LA EXERCIŢIILE COMUNE

(1) Pe timpul pregătirii şi desfăşurării exerciţiului militar, Partea care primeşte, asigură, cu titlu gratuit, următoarele:

a) pregătire militară - poligoane, centru de pregătire înzestrat cu echipament corespunzător, mobilier, sistem de telecomunicaţii intern, precum şi echipament de multiplicare, corespunzătoare necesităţilor exerciţiului;

b) găzduirea în instituţii militare a personalului militar şi civil al Părţii care trimite;

c) mijloacele de transport pentru deplasarea personalului militar şi civil al Părţii care trimite;

d) echipamentul şi serviciile aeronautice de pe aeroporturile militare;

e) operaţiunile de salvare;

f) reprezentarea cartografică a zonei în care se desfăşoară exerciţiul militar.

(2) Pe timpul pregătirii şi desfăşurării exerciţiului militar, Partea care trimite suportă următoarele cheltuieli privind:

a) deplasarea personalului participant la exerciţiu şi a echipamentelor tehnico-materiale către/de la locul de desfăşurare a exerciţiului, incluzând costul taxelor de trecere pe autostrăzile, podurile şi prin tunelurile folosite de unităţile sale pe teritoriul statului Părţii care primeşte;

b) găzduirea, în afara cazărmilor, a personalului militar şi civil participant la exerciţiu, în cazul în care oferta de cazare în cadrul cazărmilor nu este acceptată, este suportată de Partea care trimite;

c) mijloacele de bază de subzistenţă şi hrănirea personalului militar şi civil al Părţii care trimite, participant la exerciţiul militar;

d) utilizarea mijloacelor civile de telefonie, de telecopiere şi informatice în afara necesităţilor exerciţiului militar;

e) repararea şi întreţinerea vehiculelor proprii militare, a echipamentului şi a armamentului;

f) manifestările în domeniul relaţiilor publice pe care le organizează;

g) carburanţii şi lubrifianţii.

(3) Partea care primeşte asigură carburanţii şi lubrifianţii necesari personalului forţelor armate ale statului Părţii care trimite, la aceleaşi tarife ca şi pentru forţele proprii.

(4) în interesul bunei desfăşurări a exerciţiilor, ministerele apărării încheie înţelegeri tehnice, specificând serviciile necesare pentru desfăşurarea exerciţiilor şi modalitatea de rambursare a contravalorii acestora.

ARTICOLUL 8

SCHIMBUL DE PERSONAL PE TIMPUL EXERCIŢIILOR COMUNE

în timpul exerciţiilor comune este permis schimbul de personal militar sau civil între categoriilor de forţe armate ale Părţilor. Aceşti membri respectă reglementările legale, precum şi regulile şi regulamentele în vigoare în statul Părţii care primeşte.

ARTICOLUL 9

TRANSPORTUL ŞI MÂNUIREA BUNURILOR PERICULOASE PE TIMPUL EXERCIŢIILOR COMUNE

Pe timpul exerciţiilor comune bunurile periculoase, cum ar fi muniţia, vor fi transportate conform prevederilor legislaţiei internaţionale şi vor fi depozitate, păzite şi protejate în conformitate cu legile şi reglementările statului Părţii care primeşte.

ARTICOLUL 10

UTILIZAREA SERVICIILOR DE TELECOMUNICAŢII PE TIMPUL EXERCIŢIILOR COMUNE

(1) Utilizarea serviciilor de telecomunicaţii publice în statul Părţii care primeşte se face în conformitate cu prevederile legale interne ale statului Părţii care primeşte, precum şi reglementările comerciale ale companiei care asigură aceste servicii. Aceste reglementări trebuie luate în considerare în cazul definirii modului şi condiţiilor de calcul al rambursării cheltuielilor, precum şi stabilirea şi plata facturilor.

(2) Categoriile de forţe armate ale Părţii care trimite pot, dacă este necesar pentru îndeplinirea misiunii, să instaleze şi să pună în funcţiune, temporar, echipamente de telecomunicaţii şi radiotelecomunicaţii, terestre şi prin satelit, cu acordul autorităţilor competente ale statului Părţii care primeşte.

(3) Echipamentele de comunicaţii ale categoriilor de forţe ale statului Părţii care trimite pot să fie conectate la reţelele de telecomunicaţii ale Părţii care primeşte, situaţie în care trebuie să respecte cerinţele de interconectare ale autorităţii competente.

(4) în statul Părţii care primeşte, categoriile de forţe armate ale statului Părţii care trimite pot folosi doar acele frecvenţe care le-au fost atribuite de autorităţile competente ale Părţii care primeşte. Imediat ce perioada de şedere temporară a fost încheiată, acestea nu mai au dreptul să le utilizeze.

(5) Forţele armate ale statului Părţii care trimite iau toate măsurile pentru a nu perturba funcţionarea reţelelor de telecomunicaţii ale Părţii care primeşte, cărora le comunică, în prealabil, caracteristicile de utilizare a echipamentelor pe timpul exerciţiului. In cazul unei perturbaţii cauzate, în afara teritoriului statului Părţii care primeşte, de către staţiile radio ale categoriilor de forţe ale armatei ale statului Părţii care trimite, autorităţile competente ale statului Părţii care primeşte procedează conform dispoziţiilor regulamentului internaţional de radiocomunicaţii în vigoare. Autorităţile competente ale Părţii care primeşte iau măsuri care să împiedice

perturbaţiile de funcţionare ale echipamentelor de telecomunicaţii ale Părţii care trimite, cauzate de echipamente radio sau alte instalaţii electronice ale Părţii care primeşte. în cazul perturbaţiilor electromagnetice, se aplică reglementările Părţii care primeşte referitoare la compatibilitatea electromagnetică a echipamentelor. Dacă pentru a elimina aceste perturbaţii, trebuie oprit echipamentul care este cauza, Partea care trimite procedează în acest sens cât mai curând posibil.

ARTICOLUL 11

PROTECŢIA MEDIULUI PE TIMPUL EXERCIŢIILOR COMUNE

Părţile recunosc importanţa protecţiei mediului pe timpul exerciţiilor realizate în comun şi iau măsurile necesare pentru a proteja mediul. Forţele armate ale Părţii care trimite sunt obligate să se supună prevederilor de protecţie a mediului ale statului Părţii care primeşte.

ARTICOLUL 12

STATUTUL JURIDIC AL PERSONALULUI MILITAR ŞI CIVIL

Pe timpul staţionării pe teritoriul statului Părţii care primeşte, statutul reprezentanţilor Părţii care trimite va fi supus prevederilor "Acordului între statele părţi la Tratatul Atlanticului de Nord şi celelalte state participante la Parteneriatul pentru Pace cu privire la statutul forţelor lor", încheiat la Bruxelles, la 19 iunie 1995 (PfP SOFA).

ARTICOLUL 13

PROTECŢIA INFORMAŢIILOR

Autorităţile responsabile pentru aplicarea prevederilor prezentului Acord vor folosi, mânui şi proteja orice informaţii clasificate/atribuite la secretul de stat la care au acces în cadrul acestui Acord, în conformitate cu acordurile bilaterale în domeniul protecţiei informaţiilor încheiate între Părţi, precum şi cu legislaţia naţională privind protecţia informaţiilor clasificate/atribuite la secretul de stat, a statelor Părţilor.

ARTICOLUL 14

ASPECTE FINANCIARE

(1) Finanţarea cooperării se face pe bază de reciprocitate.

(2) Partea care primeşte va suporta cheltuielile de hrană, cazare, asistenţă medicală şi stomatologică de urgenţă şi transport intern pe teritoriul statului propriu. Asistenţa medicală şi stomatologică de urgenţă trebuie să fie stabilită în conformitate cu alineatul 5 al articolului IX din PfP SOFA.

(3) Partea care trimite plăteşte salariile şi suportă cheltuielile de transport internaţional şi alte cheltuieli care nu au fost menţionate mai sus.

(4) Pentru activităţi specifice, alte modalităţi de suportare a cheltuielilor pot fi stabilite prin alte înţelegeri de aplicare.

ARTICOLUL 15

OBLIGAŢIILE PĂRŢILOR CE REZULTĂ DIN ALTE ACORDURI INTERNATIONALE

Prezentul Acord nu afectează obligaţiile Părţilor care rezultă din alte acorduri internaţionale, iar scopul său nu contravine intereselor, securităţii şi integrităţii teritoriale ale altor state.

ARTICOLUL 16

SOLUŢIONAREA DISPUTELOR

Orice dispute rezultând din interpretarea şi aplicarea prezentului Acord vor fi soluţionate pe canale diplomatice şi nu vor fi supuse spre rezolvare vreunei terţe părţi sau instanţe internaţionale.

ARTICOLUL 17

PREVEDERI FINALE

(1) Prezentul Acord va intra în vigoare la data primirii ultimei notificări prin care Părţile se înştiinţează reciproc, pe canale diplomatice, despre îndeplinirea procedurilor legale interne necesare intrării sale în vigoare.

(2) Prezentul Acord se încheie pe o perioadă de timp nedeterminată. Fiecare dintre Părţi poate denunţa prezentul Acord printr-o notificare scrisă transmisă celeilalte Părţi. Denunţarea va avea efect la 6 luni după primirea unei astfel de notificări. în cazul denunţării, prevederile relevante ale prezentului Acord vor rămâne în vigoare până la data când toate activităţile în curs vor fi terminate sau toate problemele ce reies din activităţile îndeplinite conform prezentului Acord vor fi rezolvate.

(3) Prezentul Acord poate fi amendat, oricând, prin acordul scris al Părţilor. Amendamentele vor intra în vigoare conform alin. (1) al acestui articol.

(4) La data intrării în vigoare a prezentului Acord, *Acordul de colaborare între Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi Ministerul Apărării Naţionale al României*, semnat la Chişinău la 14 decembrie 1992, îşi va înceta valabilitatea.

Semnat la Chişinău la 20 aprilie 2012, în două exemplare originale.

PENTRU GUVERNUL	**PENTRU GUVERNUL**
REPUBLICII MOLDOVA	**ROMÂNIEI**
VITALIE MARINUŢA	**GABRIEL OPREA**
MINISTRUL APĂRĂRII	**MINISTRUL APĂRĂRII NAŢIONALE**

8. ACORD Nr. 1995 din 15.06.1995 de colaboreareîntreMinisterulApărării al Republicii Moldova şiMinisterulApărării al Republicii Bulgaria*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=356342

Ministerul Apărării al Republicii Moldova şi Ministerul Apărării al Republicii Bulgaria denumite în continuare *Părţi*,

ţinând cont de schimbările favorabile, care s-au produs în Europa atât în domeniul politic cât şi militar,

conducându-se de prevederile Tratatului de prietenie şi colaborare dintre Republica Moldova şi Republica Bulgaria, semnat la Sofia la 7 septembrie 1992, Documentului de la Viena 94, Actului final de la Helsinki al Conferinţei pentru Securitate şi Colaborare în Europa, Tratatului despre Forţele Armate Convenţionale în Europa, precum şi a altor documente relevante în domeniul întăririi încrederii şi securităţii internaţionale,

exprimându-şi dorinţa de a stabili o colaborare de lungă durată şi reciproc avantajoasă, bazată pe principiile respectului şi încrederii reciproce, şi avându-se în vedere interesele ambelor state,

având încrederea că dezvoltarea contactelor bilaterale va contribui la aprofundarea şi extinderea relaţiilor dintre cele două state,

în scopul elaborării unui program pe termen lung şi a determinării sferelor de colaborare între Părţi, precum şi a coordonării activităţilor lor,

au convenit următoarele:

Capitolul I
Principii generale

Art. 1. Părţile îndeplinesc obligaţiile sale, indicate în Acord, în conformitate cu principiile egalităţii în drepturi şi a avantajului reciproc.

Art. 2. Părţile aplică prezentul Acord conform legislaţiilor sale naţionale şi normelor de drept internaţional.

Art. 3. Acordul vizează doar aspectele ce ţin de competenţa ministerelor apărării ale ambelor state.

Capitolul II
Sferele de colaborare

Art. 4. Părţile vor colabora în următoarele domenii:

(1) aspectele militare ale politicii de securitate;

(2) activitatea economică şi tehnico-militară;

(3) asigurarea logistică, precum şi alte tipuri de asigurare;

(4) legislaţia militară;

(5) instruirea cadrelor şi specializarea;

(6) ocrotirea sănătăţii şi organizarea odihnei militarilor;

(7) informaţiei şi relaţiilor cu publicul; colaborării culturale, activităţilor de educaţie şi socio-psihologice din armată;

(8) controlul asupra dezarmării şi acţiunilor de întărire a încrederii şi securităţii în Europa.

În caz de necesitate, de comun acord lista domeniilor de activitate poate fi modificată.

Art. 5. Referitor la realizarea diverselor aspecte ale colaborării în anumite domenii vor fi elaborate protocoale, care vor fi semnate de reprezentanţii Părţilor şi vor fi considerate părţi componente ale prezentului Acord.

Capitolul III
Realizarea colaborării

Art. 6. În baza prezentului Acord sunt elaborate planurile anuale de colaborare bilaterală până la 15 noiembrie a fiecărui an. Planurile date se consideră element indispensabil al Acordului.

Părţile vor face schimb de propuneri pentru a fi incluse în planul de colaborare pentru fiecare an următor, până la 15 octombrie a fiecărui an.

Art. 7. În planul anual de colaborare sunt incluse activităţile, formele, timpul şi locul de desfăşurare, numărul participanţilor şi alte probleme, legate de organizarea şi desfăşurarea activităţilor.

Art. 8. De comun acord, planul de colaborare este semnat de persoanele împuternicite ale Părţilor, până la 15 decembrie al anului curent.

Art. 9. Părţile se obligă să asigure protecţia informaţiei obţinute în cadrul colaborării, în conformitate cu legislaţiile lor naţionale.

Informaţia obţinută în cadrul colaborării nu poate fi întrebuinţată în detrimentul intereselor Părţilor.

Oferirea de informaţie pentru o a treia ţară se admite numai cu acordul în scris al celeilalte Părţi.

Corespondenţa legată de îndeplinirea prezentului Acord va fi efectuată de ambele Părţi prin canale diplomatice, prin intermediul ataşaţilor militari ai ambasadelor sau de către şeful misiunii diplomatice.

Art. 10. Formele principale în care se desfăşoară colaborarea sunt următoarele:

(1) vizite oficiale ale miniştrilor apărării şi altor conducători militari;

(2) întîlniri de lucru ale miniştrilor apărării, precum şi altor persoane împuternicite ale Părţilor;

(3) consultări, schimb de experienţă, instruire, specializarea şi reciclarea specialiştilor militari;

(4) prezenţa la aplicaţii militare, participarea la conferinţe, consfătuiri şi seminare;

(5) schimb de informaţii, documente şi servicii;

(6) concerte, expoziţii, festivaluri şi alte activităţi culturale;

(7) alte forme – prin acordul Părţilor.

Capitolul IV
Asigurarea financiară a colaborării

Art. 11. Cheltuielile financiare legate de realizarea prevederilor Acordului se efectuează în baza principiului reciprocităţii.

Art. 12. Colaborarea financiară se efectuează după cum urmează:

(1) Partea care deleagă suportă cheltuielile de transport şi plata tur-retur ale delegaţiilor până la punctul destinat şi stabilit de Partea-gazdă.

(2) Partea-gazdă acoperă cheltuielile pentru transportarea delegaţiilor pe teritoriul ţării lor, precum şi cheltuielile de cazare şi hrană.

(3) În caz de boală şi accidente, Partea-gazdă asigură asistenţa medicală a membrilor delegaţiilor informând despre aceasta Partea, care deleagă, precum şi asigură plata pentru transport, dacă aceasta este necesară; cheltuielile legate de transportarea bolnavului în Patrie sunt suportate de Partea care deleagă;

(4) Instruirea cadrelor militare în instituţiile de învăţământ militar, consultaţii ale specialiştilor, precum şi alte activităţi, în care este cointeresată una dintre Părţi se reglementează prin contracte suplimentare.

Capitolul V
Dispoziţii finale

Art. 13. Prezentul Acord intră în vigoare la data celei de-a doua notificări în scris pe cale diplomatică privind îndeplinirea de către Părţi a procedurilor interne de stat, necesare intrării lui în vigoare.

Art. 14. Acordul va putea fi modificat şi completat pe calea negocierilor prin acordul comun al Părţilor Contractante, modificările şi completările urmând să fie perfectate printr-un Protocol separat.

Art. 15. Prezentul Acord se încheie pe un termen de 5 ani şi se va prelungi în mod automat dacă nici una din Părţi nu va notifica în scris cealaltă Parte, cu cel puţin 6 luni înainte de expirarea termenului respectiv, despre intenţia sa de a-l denunţa.

Semnat la 15 iunie 1995, în două exemplare originale, fiecare în limbile moldovenească şi bulgară, ambele texte fiind egal autentice.

9. ACORD Nr. 2007 din 12.02.2007STRATEGIC DE COOPERAREDINTRE REPUBLICA MOLDOVA ŞIOFICIUL EUROPEAN DE POLIŢIE*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=357019

Republica Moldova şi Oficiul European de Poliţie (Europol), denumite în continuare Părţi:

conştiente de interesul lor comun de a spori cooperarea în combaterea formelor grave ale criminalităţii internaţionale;

luând în consideraţie că Europol a primit aprobarea Consiliului Uniunii Europene pentru încheierea unui Acord de cooperare şi pentru a conveni asupra următoarelor prevederi cu Republica Moldova;

au convenit după cum urmează:

Articolul 1

Scopul acordului

Scopul prezentului Acord este de a intensifica cooperarea dintre statele membre ale Uniunii Europene, acţionând prin intermediul Europol şi al Republicii Moldova, în vederea prevenirii, detectării, curmării şi investigării formelor grave ale criminalităţii internaţionale în domeniile menţionate în art. 3 al prezentului Acord, în particular prin intermediul schimbului de informaţii strategice şi tehnice, după cum este definit în art. 2 al prezentului Acord. Prezentul Acord nu autorizează transmiterea datelor care se referă la persoane cu identitate cunoscută sau la persoane posibil de identificat.

Articolul 2

Informaţii tehnice şi strategice

1. „Informaţii strategice” includ dar nu se limitează la:

a. acţiuni cu caracter de impunere care ar ajuta la stoparea infracţiunilor şi, în particular, mijloace speciale de combatere a infracţiunilor;

b. noi metode utilizate la comiterea infracţiunilor;

c. tendinţe de evoluţie şi progrese realizate în dezvoltarea metodelor folosite la comiterea infracţiunilor;

d. observaţii şi descoperiri rezultate din aplicarea cu succes a noilor tehnici şi metode de asistenţă;

e. rutele sau schimbările în rutele utilizate de contrabandişti sau de cei implicaţi în traficul ilicit, infracţiuni prevăzute de prezentul Acord.

f. strategii de prevenire şi metode de coordonare în alegerea priorităţilor de implementare a legilor;

g. rapoarte privind evaluarea pericolelor şi starea infracţionalităţii.

2. „ Informaţii tehnice” includ dar nu se limitează la:

a. mijloace de consolidare a structurilor administrative şi de drept în domeniile prevăzute de prezentul Acord;

b. metode juridico-criminalistice şi proceduri de investigaţie;

c. metode de instruire a persoanelor oficiale implicate;

d. metode analitice de investigare a criminalităţii;

e. identificarea expertizei în aplicarea legii.

Articolul 3

Domeniile infracţionale de aplicare a Acordului

1. Cooperarea, după cum este stipulat în prezentul Acord, se va referi, în corespundere cu interesele în cazuri particulare ale Părţilor, la toate tipurile de infracţiuni stipulate în mandatul Europol la data intrării în vigoare a prezentului Acord, cât şi la infracţiunile conexe.

2. Infracţiunile conexe reprezintă infracţiuni săvârşite în vederea obţinerii mijloacelor pentru comiterea faptelor menţionate la alineatul 1, infracţiuni săvârşite în vederea înlesnirii ori comiterii unor astfel de fapte şi infracţiuni săvârşite în vederea eludării răspunderii pentru astfel de fapte.

3. În cazul în care mandatul Europol se modifică pentru a se referi la domenii infracţionale, altele decât cele stabilite la alineatul 1, Europol poate prezenta Republicii Moldova, în formă scrisă, propunerile pentru extinderea domeniilor de aplicare a acestui acord în corespundere cu noul mandat, de la data la care intră în vigoare modificările în mandatul Europol. Prin urmare, Europol va informa Republica Moldova despre toate evenimentele ce se referă la schimbările mandatului. Această înţelegere se aplică cu privire la noul mandat de la data la care Europol primeşte acceptul scris al Republicii Moldova, în corespundere cu procedurile interne ale acesteia.

4. Pentru anumite forme ale criminalităţii, la care se face referire în alineatul 1 şi care sînt expuse în Anexa 1 a prezentului Acord, se vor aplica definiţiile incluse în această Anexă. În cazul în care modificările la mandat

menţionate la alineatul 3 impun acceptarea definiţiei unei alte forme de criminalitate, o astfel de definiţie va fi aplicată similar din momentul când această formă de criminalitate devine parte a prezentului Acord, în corespundere cu alineatul 3. Europol va informa Republica Moldova dacă şi când definiţia domeniului infracţional este dezvoltată, amendată sau completată. Noua definiţie va deveni parte a prezentului Acord de la data când Europol primeşte acceptul în scris cu privire la definiţie din partea Republicii Moldova. Orice amendament la documentul la care se referă definiţia va fi considerat ca amendament la definiţia propriu-zisă.

Articolul 4

Punctul Naţional de Contact

1. Republica Moldova desemnează Punctul Naţional de Contact al Ministerului Afacerilor Interne să acţioneze ca punct naţional de contact între Europol şi alte autorităţi competente ale Republicii Moldova.

2. Întrunirile la înalt nivel între Europol şi autorităţile competente ale Republicii Moldova vor avea loc cel puţin o dată pe an şi, dacă este cazul, se vor organiza întâlniri pentru a se discuta probleme ce rezultă din prezentul Acord şi cu privire la cooperare în general.

3. Punctul de Contact desemnat de Republica Moldova şi Europol se vor consulta reciproc, regulat, pe probleme şi chestiuni de interes comun, cu scopul de a-şi realiza obiectivele propuse şi respectiv de a-şi coordona activitatea.

Articolul 5

Autorităţi competente

Organele de drept din partea Republicii Moldova, responsabile, conform legislaţiei naţionale, pentru prevenirea şi combaterea infracţiunilor stipulate în Art. 3 (1) (denumite în continuare „autorităţi competente”), sunt enumerate în Anexa 2 a prezentului Acord. Republica Moldova va notifica Europol despre orice modificare operată în această listă, în termen de trei luni de la apariţia unor astfel de modificări.

Atunci când este necesar, se vor organiza consultaţii la nivelul cerut între reprezentanţii organelor de drept ale Republicii Moldova şi autorităţile Europol responsabile pentru domeniile de criminalitate la care se referă acest Acord, cu scopul stabilirii celor mai eficiente modalităţi de organizare a activităţii lor specifice.

Articolul 6

Schimbul de informaţii

1. Schimbul de informaţii stipulat în prezentul Acord se va efectua în conformitate cu prevederile prezentului Acord.

2. Schimbul de informaţii, după cum este prevăzut în prezentul Acord, se va efectua între punctele de contact desemnate conform art. 4 şi, dacă punctele de contact consideră că este adecvat, poate include schimburi directe de informaţii cu autorităţile competente desemnate în conformitate cu prevederile art. 5.

3. Schimbul de informaţii, în corespundere cu prezentul Acord, va putea fi folosit numai pentru scopurile prezentului Acord, cât şi pentru investigarea, urmărirea şi prevenirea infracţiunilor, ca şi în cadrul procedurilor cu caracter penal.

4. Europol va furniza Republicii Moldova numai informaţii obţinute, stocate şi transmise în conformitate cu prevederile aplicabile ale Convenţiei (Convenţia Europol) şi ale Regulamentelor de aplicare a acesteia.

5. Partea care furnizează informaţia poate stipula condiţii de folosire a acestei informaţii. Astfel de condiţii de utilizare a informaţiei pot fi excluse numai cu consimţământul în scris al părţii furnizoare de informaţie.

6. Informaţia recepţionată în conformitate cu prezentul Acord nu va fi utilizată fără consimţământul părţii furnizoare pentru alte scopuri decât cele pentru care a fost destinată.

7. Informaţia recepţionată în conformitate cu prezentul Acord nu poate fi distribuită terţelor părţi, altele decât statele membre ale Uniunii Europene, fără consimţământul anticipat a părţii furnizoare de informaţie.

Articolul 7

Solicitarea asistenţei

Cooperarea în cadrul prezentului Acord va fi efectuată pe baza solicitării în scris pentru asistenţă sau din iniţiativa uneia dintre Părţi, dacă această Parte presupune că o astfel de asistenţă este în interesul celeilalte Părţi.

Articolul 8

Executarea solicitării

1. Partea solicitată va întreprinde toate măsurile de asigurare a executării rapide şi complete a solicitării. Partea solicitantă va fi imediat notificată despre orice circumstanţe ce pot împiedica executarea solicitării sau despre întârzierea considerabilă a executării.

2. Partea solicitată va avea dreptul să solicite şi alte date suplimentare care sînt considerate necesare pentru executarea adecvată a solicitării.

3. Partea solicitantă poate cere Părţii solicitate să ia toate măsurile necesare pentru a asigura confidenţialitatea faptului că solicitarea a fost efectuată, conţinutul solicitării şi alte documente anexate, precum şi faptul că a fost asigurată asistenţa.

4. Partea solicitată va informa Partea solicitantă despre imposibilitatea executării solicitării, în acelaşi timp păstrând confidenţialitatea. Partea solicitantă va decide dacă se acceptă executarea solicitării în aceste condiţii.

5. Partea solicitată va informa Partea solicitantă despre rezultatele executării solicitării cât de curând posibil.

Articolul 9

Schimbul de experienţă

Reprezentanţii Părţilor vor:

a. participa la seminare, cursuri de instruire şi la alte întruniri;

b. facilita vizitele experţilor, autorităţilor de drept şi specialiştilor în domeniile de criminalitate prevăzute de prezentul Acord.

Articolul 10

Confidenţialitatea

1. Toate informaţiile procesate de sau prin intermediul Europol, cu excepţia informaţiilor marcate în mod expres sau clar recunoscute a fi informaţii publice, fac obiectul unui nivel primar de securitate în cadrul organizaţiei Europol, precum şi în statele membre ale Uniunii Europene. Informaţiile care fac obiectul doar al nivelului primar de securitate nu necesită marcarea specifică a unui nivel de securitate Europol, însă vor fi considerate ca informaţii Europol.

2. Părţile vor asigura nivelul de protecţie primar menţionat la alineatul 1 pentru toate informaţiile schimbate în baza prezentului Acord, printr-o varietate de măsuri, inclusiv obligaţia de discreţie şi confidenţialitate, limitând accesul la informaţie pentru personalul autorizat şi măsurile generale, tehnice şi procedurale, pentru asigurarea securităţii informaţiei.

3. Informaţiile care necesită măsuri de securitate suplimentare fac obiectul unui nivel de securitate al Republicii Moldova sau Europol şi sunt marcate corespunzător. Informaţiilor le este atribuit un astfel de nivel de securitate numai dacă este strict necesar şi numai pentru perioada necesară.

4. Nivelurile de securitate a informaţiei ale Părţilor şi denumirea acestorta sunt specificate în Anexa 3 a prezentului Acord şi se referă la un ansamblu specific de securitate în conformitate cu legislaţia naţională a Părţilor. Nivelurile de securitate se referă la ansambluri specifice de securitate, care oferă diferite niveluri de protecţie, în funcţie de conţinutul informaţiei şi iau în consideraţie prejudiciile ce pot fi aduse Părţilor prin accesul, răspândirea sau folosirea informaţiilor fără autorizaţie. Părţile se obligă să ofere protecţie echivalentă informaţiei marcate cu nivel de securitate în conformitate cu tabelul de echivalenţă a nivelurilor de securitate din Anexa 3 la prezentul Acord.

5. Republica Moldova va asigura faptul ca autorizaţiile de acces şi protejarea informaţiilor marcate să fie respectate de către toate autorităţile competente cărora le-ar putea fi transmise informaţiile în conformitate cu prezentul Acord.

Articolul 11

Proceduri de confidenţialitate

1. Fiecare Parte va fi responsabilă pentru selectarea nivelului corespunzător de securitate în conformitate cu art.10 pentru informaţiile furnizate celeilalte Părţi.

2. La selectarea nivelului de securitate, fiecare Parte se va conduce după procedura de clasificare a informaţiei în corespundere cu prevederile legislaţiei naţionale sau ale reglementărilor care se pot aplica şi se va lua în consideraţie necesitatea flexibilităţii şi cerinţa ca informaţiile referitoare la aplicarea legii să fie exceptate, iar în cazul în care astfel de informaţii trebuie să aibă un caracter secret, să li se atribuie nivelul cel mai mic de securitate .

3. Dacă una din Părţi - în baza informaţiei care este deja în posesia acesteia - ajunge la concluzia că nivelul de securitate a informaţiei necesită modificări, va informa cealaltă Parte şi va încerca să convină cu aceasta nivelul de securitate adecvat. Nici una din Părţi nu va specifica sau modifica nivelul de securitate a informaţiei furnizate de cealaltă Parte fără consimţământul acesteia.

4. Fiecare Parte poate oricând să solicite o rectificare a nivelului de securitate atribuit informaţiei ce a fost furnizată, inclusiv posibilitatea excluderii unui astfel de nivel. Cealaltă Parte va modifica nivelul de clasificare în corespundere cu astfel de cerinţă. Fiecare Parte va cere, dacă circumstanţele permit acest lucru , rectificarea nivelului de securitate în unul de nivel mai scăzut sau eliminarea acestuia.

5. Fiecare Parte poate specifica perioada de timp pentru care se aplică nivelul de securitate ales, şi alte posibile modificări ale nivelului de securitate după această perioadă.

6. În cazul când informaţia la care s-a modificat nivelul de securitate în conformitate cu prezentul Articol a fost deja furnizată unuia sau mai multor state membre ale Uniunii Europene, Europol, la solicitarea Punctului naţional de contact, va informa destinatarii despre modificarea nivelului de securitate.

Articolul 12

Ofiţerii de contact

Dacă este necesar pentru intensificarea cooperării, după cum este stipulat în prezentul Acord, şi în perspectiva încheierii unui acord operaţional, Republica Moldova şi Europol pot cădea de acord asupra numirii unuia sau mai multor ofiţeri de legătură. Sarcinile, drepturile şi obligaţiile ofiţerilor de legătură vor fi subiectul consultaţiilor cu scopul încheierii unui acord în acest sens.

Articolul 13

Cheltuieli

Părţile îşi vor suporta cheltuielile proprii care vor apărea pe parcursul implementării prezentului Acord, cu excepţia altor înţelegeri de la caz la caz.

Articolul 14

Răspunderea

1. Dacă în cadrul prezentului Acord se cauzează un prejudiciu uneia dintre Părţi sau unui individ, ca urmare a procesării incorecte sau neautorizate a informaţiei de către cealaltă Parte, acea Parte va fi răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat.

2. În cazurile în care Europol este obligat să plătească statelor membre ale Uniunii Europene, unui stat terţ sau

unei terţe autorităţi sume cu titlul de compensaţii pentru prejudicii cauzate unei părţi vătămate, iar prejudiciile sunt cauzate de incapacitatea Republicii Moldova de a-şi îndeplini obligaţiile ce decurg din prezentul Acord, atunci Republica Moldova va trebui să ramburseze la cerere sumele plătite drept compensaţie de către Europol unui stat membru, unui stat terţ sau unei terţe autorităţi.

3. În cazul în care nu se poate ajunge la un consens în ceea ce priveşte stabilirea şi compensarea daunelor între Părţi conform prezentului Articol, problema va fi soluţionată în conformitate cu procedura stabilită în art. 15.

Articolul 15

Soluţionarea diferendelor

Toate diferendele care pot apărea în contextul interpretării sau aplicării prezentului Acord vor fi soluţionate prin intermediul consultaţiilor şi negocierilor între reprezentanţii Părţilor.

Articolul 16

Clauze speciale

Nimic din prezentul Acord nu va cauza vreun prejudiciu sau vreun impact negativ asupra prevederilor oricărui Acord de Asistenţă juridică reciprocă, relaţiilor de colaborare în aplicarea legii, altor acorduri sau aranjamente în vederea schimbului de informaţii între Republica Moldova şi oricare stat membru al Uniunii Europene. Totuşi, prevederile care se referă la prelucrarea informaţiei, aşa cum este aceasta menţionată în prezentul Acord, vor fi respectate de către Părţi cu privire la toate schimburile de informaţii efectuate în conformitate cu prezentul Acord.

Articolul 17

Stingerea Acordului

Prezentul Acord poate fi stins prin notificarea în scris a celeilalte Părţi, cu trei luni înainte.

Articolul 18

Modificări şi completări

1. Prezentul Acord poate fi oricând modificat, cu consimţământul mutual al Părţilor. Toate modificările şi completările trebuie să fie în formă scrisă. Europol îşi poate da consimţământul pentru efectuarea modificărilor numai după aprobarea acestor modificări de către Consiliul Uniunii Europene.

2. Anexele la prezentul Acord pot fi modificate printr-un Schimb de Note între Părţi.

3. În vederea modificării prezentului Acord sau Anexelor sale se vor desfăşura negocieri la solicitarea oricărei Părţi.

Articolul 19

Intrarea în vigoare

Prezentul Acord intră în vigoare la data la care Republica Moldova notifică în formă scrisă Europolul, prin intermediul canalelor diplomatice, că a ratificat acest Acord.

Încheiat la Haga, la 12 februarie 2007, în duplicat în limbile moldovenească şi engleză, ambele texte fiind considerate autentice.

ANEXA I

DEFINIŢIA TIPURILOR DE INFRACŢIUNI MENŢIONATE ÎN ARTICOLUL 3 AL ACORDULUI DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ŞI EUROPOL

Cu referire la formele de infracţiuni enumerate în art. 3 (1) al prezentului Acord, Europol va folosi următoarele definiţii:

- „trafic ilicit de droguri” semnifică activităţi criminale enumerate în art. 3 (1) al Convenţiei ONU contra Traficului ilicit de Stupefiante şi Substanţe Psihotrope din 20 decembrie 1988 şi în prevederile modificărilor sau completărilor la această Convenţie;
- „infracţiuni legate de substanţe nucleare şi radioactive” semnifică activităţi infracţionale enumerate în art. 7 (1) al Convenţiei privind Protecţia Fizică contra Materialelor Nucleare, semnată la Viena şi New York la 3 martie 1980 şi se referă la materiale nucleare sau radioactive definite în art. 197 al Tratatului Euroatom şi Directiva 80/836 Euroatom, din 15 iulie 1980;
- „contrabandă cu migranţi” semnifică activităţi internaţionale destinate să faciliteze, în scopul obţinerii de profit, a pătrunderii, adăpostirii sau angajării în câmpul muncii pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene sau pe teritoriul Republicii Moldova, contrar regulilor şi condiţiilor aplicabile pe aceste teritorii;
- trafic de fiinţe umane” semnifică supunerea unei persoane la o influenţă reală şi ilegală de către o altă persoană folosind violenţa sau ameninţările, abuzul de autoritate, în special cu scopul de exploatare sexuală, violarea minorilor sau traficul cu copii abandonaţi. Aceste forme de exploatare includ şi producerea, vânzarea sau răspândirea pornografiei infantile;
- „infracţiuni legate de autovehicule” semnifică sustragerea sau însuşirea ilegală a autovehiculelor, camioanelor, semiremorcilor, încărcăturilor camioanelor sau semiremorcilor, autobuzelor, motocicletelor, furgoanelor, remorcilor specializate, vehiculelor cu destinaţie agricolă sau tăinuirea unor astfel de mijloace de transport;
- „falsificarea de bani sau documente de plată” semnifică activităţi definite în art. 3 al Convenţiei de la Geneva privind Suprimarea Bancnotelor Contrafăcute din 20 aprilie 1929, care se aplică atât pentru bani, cât şi pentru alte documente de plată;
- „activităţi ilegale de spălare a banilor” semnifică activităţile infracţionale enumerate la art. 6 (1-3) al Convenţiei

Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea, şi confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracţională, semnată la 8 noiembrie 1990, la Strasbourg.

ANEXA 2

LA ACORDUL DE COOPERARE DINTRE
REPUBLICA MOLDOVA ŞI OFICIUL EUROPEAN DE POLIŢIE

Autorităţile competente ale Republicii Moldova responsabile conform legislaţiei naţionale pentru prevenirea şi combaterea infracţiunilor enumerate în art. 3 (1) al prezentului Acord sunt următoarele:

- Ministerul Afacerilor Interne
- Serviciul de Informaţii şi Securitate
- Serviciul Vamal
- Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice şi Corupţiei

ANEXA 3

LA ACORDUL DE COOPERARE DINTRE
REPUBLICA MOLDOVA ŞI OFICIUL EUROPEAN DE POLIŢIE

Părţile, în conformitate cu Art. 10 (4) al Acordului de Cooperare dintre Republica Moldova şi Europol, stabilesc că următoarele nivele de securitate a informaţiei conform legislaţiei Republicii Moldova sunt echivalente cu nivelele de securitate a informaţiei utilizate de Europol:

Pentru Republica Moldova:

„Pentru uz intern”

Acest nivel este aplicat informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată ar putea cauza dezavantaje intereselor Republicii Moldova.

„Secret”

Acest nivel este aplicat informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată poate dăuna intereselor esenţiale ale Republicii Moldova.

„Strict secret”

Acest nivel este aplicat numai informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată poate dăuna serios intereselor esenţiale ale Republicii Moldova.

„De o importanţă deosebită”

Acest nivel este aplicat numai informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată poate cauza un prejudiciu grav intereselor esenţiale ale Republicii Moldova.

Pentru Europol:

„Europol Restricted”

Acest nivel este aplicat informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată ar putea cauza dezavantaje intereselor Europol, unuia sau mai multor state membre ale Uniunii Europene.

„Europol Confidenţial”

Acest nivel este aplicat informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată poate dăuna intereselor esenţiale ale Europol, unuia sau mai multor state membre ale Uniunii Europene.

„Europol Secret”

Acest nivel este aplicat informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată poate dăuna serios intereselor esenţiale ale Europol, unuia sau mai multor state membre ale Uniunii Europene.

„Europol Top Secret”

Acest nivel este aplicat informaţiei sau materialului a cărui dezvăluire neautorizată poate cauza un prejudiciu grav intereselor esenţiale ale Europol, unuia sau mai multor State Membre ale Uniunii Europene.

STRATEGIC COOPERATION AGREEMENT
BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND
THE EUROPEAN POLICE OFFICE

The Republic of Moldova and the European Police Office (Europol), hereinafter referred to as the Parties:

considering that it is within their common interest to enhance cooperation in combating serious forms of international crime;

considering that the Council of the European Union has given Europol the authorisation to enter into negotiations on a cooperation agreement and to agree to the following provisions with the Republic of Moldova;

have agreed as follows:

Article 1

Purpose

The purpose of this Agreement is to enhance the cooperation of the Member States of the European Union, acting through Europol, and the Republic of Moldova in preventing, detecting, suppressing, and investigating serious forms

of international crime in the areas mentioned in Article 3 of this Agreement, in particular through the exchange of strategic and technical information, as defined in Article 2. This Agreement does not authorise the transmission of data related to an identified individual or identifiable individuals.

Article 2

Strategic and Technical Information

1. "Strategic information" includes, but is not limited to:

a. enforcement actions that might be useful to suppress offences and, in particular, special means of combating offences;

b. new methods used in committing offences;

c. trends and developments in the methods used to commit offences;

d. observations and findings resulting from the successful application of new enforcement aids and techniques;

e. routes and changes in routes used by smugglers or those involved in illicit trafficking offences covered by this agreement.

f. prevention strategies and methods for management to select law enforcement priorities;

g. threat assessments and crime situation reports.

"Technical information" includes, but is not limited to:

a. means of strengthening administrative and enforcement structures in the fields covered by this agreement;

b. forensic police methods and investigative procedures;

c. methods of training the officials concerned;

d. criminal intelligence analytical methods;

e. identification of law enforcement expertise.

Article 3

Areas of criminality to which the Agreement applies

1. The co-operation as established in this Agreement shall, in line with the Parties' co-operation interest in the particular case, relate to all areas of crime within Europol's mandate at the date of entry into force of this Agreement, including related criminal offences.

2. Related criminal offences shall be the criminal offences committed in order to procure the means for perpetrating the criminal acts mentioned in paragraph 1, criminal offences committed in order to facilitate or carry out such acts, and criminal offences to ensure the impunity of such acts.

3. Where Europol's mandate is changed to cover areas of crime in addition to those set forth in paragraph 1, Europol may, from the date when the change to Europol's mandate enters into force, submit to the Republic of Moldova in writing a proposal to extend the scope of application of this agreement in relation to the new mandate. In doing so, Europol shall inform the Republic of Moldova of all relevant issues related to the change of the mandate. This agreement shall apply in relation to the new mandate as of the date on which Europol receives the written acceptance by the Republic of Moldova in accordance with its internal procedures.

4. For the specific forms of criminality referred to in paragraph 1 and listed in Annex 1 to this Agreement, the definitions included in that Annex shall be applicable. Whenever a change to the mandate referred to in paragraph 3 entails the acceptance of a definition of another form of crime, such a definition shall also be applicable where this form of criminality becomes part of this Agreement in accordance with paragraph 3. Europol shall inform the Republic of Moldova if and when the definition of an area of criminality is amplified, amended or supplemented. The new definition shall become part of this Agreement as of the date on which Europol receives the written acceptance of the definition by the Republic of Moldova. Any amendment to the document to which the definition refers shall be considered an amendment of the definition as well.

Article 4

National Contact Point

1. The Republic of Moldova designates the National Contact Point of the Ministry of Internal Affairs to act as the national contact point between Europol and other competent authorities of the Republic of Moldova.

2. High level meetings between Europol and the competent authorities of the Republic of Moldova shall take place at least once a year and as necessary to discuss issues relating to this Agreement and the cooperation in general.

3. The point of contact designated by the Republic of Moldova and Europol shall consult each other regularly on policy issues and matters of common interest for the purpose of realising their objectives and coordinating their respective activities.

Article 5

Competent authorities

The law enforcement authorities in the Republic of Moldova responsible under national law for preventing and combating the criminal offences referred to in Article 3 (1) (hereafter referred to as "competent authorities") are listed in Annex 2 to this Agreement. The Republic of Moldova shall notify Europol of any changes to this list within three months after such changes come into effect.

When appropriate, consultation shall be arranged at the required level between representatives of the law enforcement authorities of the Republic of Moldova and Europol responsible for the areas of criminality to which this agreement applies, to agree upon the most effective way in which to organise their particular activities.

Article 6

Exchange of Information

1. Exchange of information specified in this agreement shall only take place in accordance with the terms of this agreement.

2. The exchange of information as specified in this agreement will take place between the points of contact designated under Article 4 and, as the points of contact consider appropriate, may include direct exchanges of information with the law enforcement agencies identified pursuant to Article 5.

3. Information exchanged pursuant to this agreement shall only be used for the purposes of this agreement and in the investigation, prosecution and prevention of criminal offences, and in proceedings related to criminal matters.

4. Europol shall only supply information to the Republic of Moldova which was collected, stored and transmitted in accordance with the relevant provisions of the Convention and its implementing regulations.

5. The Party providing the information may stipulate conditions on its further use. Such conditions on the usage of information may only be eliminated with the written consent of the providing Party.

6. Information received in accordance with the present Agreement shall not be used without the consent of the providing Party for purposes other than those for which it was provided.

7. Information received in accordance with the present Agreement may not be shared with third parties other than Member States of the European Union without the prior consent of the providing Party.

Article 7

Requests for assistance

Co-operation within the framework of this Agreement will be carried out on the basis of written requests for assistance, or on the initiative of one of the Parties, if this Party presumes that such assistance is of interest to the other Party.

Article 8

Execution of requests

1. The requested Party shall take all necessary measures to ensure a prompt and complete execution of the request. The requesting Party shall be immediately notified about any circumstances that may hamper the execution of the request or considerably delay its execution.

2. The requested Party shall have the right to ask for any further data it considers necessary to duly execute the request.

3. The requesting Party may ask the requested Party to take all necessary measures to ensure confidentiality of the fact that the request was made, the contents of the request and any annexed documents, as well as the fact that it has provided assistance.

4. The requested Party shall inform the requesting Party if it is not possible to execute the request while preserving its confidentiality. The requesting Party shall decide whether it is acceptable to execute the request under these conditions.

5. The requested Party shall inform the requesting Party of the results of the execution of the request at its earliest convenience.

Article 9

Exchange of expertise

Representatives of the Parties shall, as appropriate:

a. participate in seminars, training courses, and other meetings; and

b. facilitate visits of experts, law enforcement authorities, and administrators, in the areas of criminality covered by this agreement.

Article 10

Confidentiality

1. All information processed by or through Europol, except information which is expressly marked or is clearly recognisable as being public information, is subject to a basic protection level within the Europol organisation as well as in the Member States of the European Union. Information which is only subject to the basic protection level does not require a specific marking of a Europol classification level, but shall be designated as Europol information.

2. The Parties shall ensure the basic protection level mentioned in paragraph 1 for all information exchanged under this Agreement, by a variety of measures, including the obligation of discretion and confidentiality, limiting access to information to authorised personnel, and general technical and procedural measures to safeguard the security of the information.

3. Information requiring additional security measures is subject to a classification level of the Republic of Moldova or Europol, which is indicated by a specific marking. Information is assigned such a classification level only where strictly necessary and for the time necessary.

4. The classification levels of the Parties and their designations are specified in Annex 3 to this Agreement and refer to the specific security packages in accordance with the national legislation of the Parties. The classification levels relate to specific security packages, which offer different levels of protection, depending on the content of the information, and take account of the detrimental effect non-authorised access, dissemination or use of the information might have on the interests of the Parties. The Parties undertake to provide equivalent protection to the information marked with a classification level in accordance with the table of equivalence of the classification levels contained in Annex 3 hereto.

5. The Republic of Moldova shall ensure that access authorisations to and protection of protectively marked information will be complied with by all competent authorities to whom information may be transmitted in accordance with this Agreement.

Article 11

Confidentiality Procedures

1. Each Party shall be responsible for the choice of the appropriate classification level in accordance with Article 10 for information supplied to the other Party.

2. In choosing the classification level, each Party shall adhere to the classification of the information under its national law or applicable regulations and take into account the need for flexibility and the requirement that classification of law enforcement infonnation should be the exception and that, if such information has to be classified, the lowest possible level should be assigned.

3. If either Party - on the basis of information already in its possession - comes to the conclusion that the choice of classification level needs amendment, it shall inform the other Party and attempt to agree on an appropriate classification level. Neither Party shall specify or change a classification level of information supplied by the other Party without the consent of that Party.

4. Each Party may at any time request an amendment of the classification level related to the information it has supplied, including a possible removal of such a level. The other Party shall amend the classification level in accordance with such requests. Each Party shall, as soon as circumstances allow this, ask for amendment of the classification level to a lower one or its removal.

5. Each Party may specify the time period for which the choice of classification level shall apply, and any possible amendments to the classification level after such period.

6. Where information of which the classification level is amended in accordance with this Article has already been supplied to one or more of the Member States of the European Union or third parties, Europol shall, at the request of the National Contact Point of the Ministry of Internal Affairs, inform the recipients of the change of classification level.

Article 12

Liaison officers

If required for a further enhancement of the co-operation as laid down in this Agreement, in view of concluding an operational agreement, the Republic of Moldova and Europol may agree to the assignment of one or more Liaison Officers. The liaison officers' functions, tasks, and status will be the subject of consultations with a view to concluding a liaison agreement.

Article 13

Expenses

The Parties shall bear their own expenses which arise in the course of implementation of the present Agreement, unless otherwise agreed on a case-by-case basis.

Article 14

Liability

1. If damage is caused to one Party or to an individual as a result of unauthorised or incorrect information processing under this Agreement by the other Party, that Party shall be liable for such damage.

2. In cases where Europol is obliged to repay to Member States of the European Union or another third State or third body amounts awarded as compensation for damages to an injured party, and the damages are due to the failure of the Republic of Moldova to comply with its obligations under this Agreement, the Republic of Moldova shall be bound to repay, on request, the amounts which Europol paid to a Member State or another third State or third body to make up for the amounts it paid in compensation.

3. In case no agreement can be found on the determination and compensation of damage between the Parties under this Article, the issue shall be settled in accordance with the procedure laid down in Article 15.

Article 15

Settlement of disputes

All disputes which may emerge in connection with the interpretation or application of the present Agreement shall be settled by means of consultations and negotiations between representatives of the Parties.

Article 16

Special Clause

Nothing in this agreement shall prejudice or otherwise affect or impact upon the provisions of any Mutual Legal Assistance Treaty, working law enforcement relationship, or any other agreement or arrangement for the exchange of information between the Republic of Moldova and any Member State of the European Union. The provisions regarding the processing of information as mentioned in this Agreement, however, shall be respected by the Parties with regard to all information exchanged under this Agreement.

Article 17

Termination of the Agreement

This Agreement may be terminated in writing by either of the Parties with three months' notice.

Article 18

Amendments and Supplements

1. This Agreement may be amended at any time by mutual consent between the Parties. All the amendments and supplements must be in writing. Europol may only give its consent to amendments after the approval of such amendments by the Council of the European Union.

2. The Annexes to this Agreement may be amended through an Exchange of Notes between the Parties.

3. The Parties shall enter into consultations with respect to the amendment of this Agreement or its Annexes at the request of either of them.

Article 19

Entry into force

This Agreement shall enter into force on the date on which the Republic of Moldova notifies Europol in writing through diplomatic channels that it has ratified this Agreement.

Done at the Hague, on the twelfth day of February in the year two thousand and seven, in duplicate in the Moldavian and English languages, each text being equally authentic.

ANNEX 1

DEFINITION OF THE FORMS OF CRIME MENTIONED IN ARTICLE 3 OF THE AGREEMENT BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND EUROPOL

With regard to the forms of crime covered by Article 3 (1) of this Agreement, Europol shall, for the purposes of this Agreement, use the following definitions:

- "unlawful drug trafficking" means the criminal offences listed in Article 3 (1) of the United Nations Convention of 20 December 1988 against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and in the provisions amending or replacing that Convention;
- "crime connected with nuclear and radioactive substances" means the criminal offences listed in Article 7(1) of the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, signed at Vienna and New York on 3 March 1980, and relating to the nuclear and/or radioactive materials defined in Article 197 of the Euratom Treaty and Directive 80/836 Euratom of 15 July 1980;
- "illegal immigrant smuggling" means activities intended deliberately to facilitate, for financial gain, the entry into, residence or employment in the territory of the Member States of the European Union and the Republic of Moldova, contrary to the rules and conditions applicable in their territories;
- "traffic in human beings" means subjection of a person to the real and illegal sway of other persons by using violence or menaces or by abuse of authority or intrigue, especially with a view to the exploitation of prostitution, forms of sexual exploitation and assault of minors or trade in abandoned children. These forms of exploitation also include the production, sale or distribution of child-pornography material;
- "motor vehicle crime" means the theft or misappropriation of motor vehicles, lorries, semi-trailers, the loads of lorries or semi-trailers, buses, motorcycles, caravans and agricultural vehicles, works vehicles, and the spare parts for such vehicles, and the receiving and concealing of such objects;
- "forgery of money and means of payment" means the acts defined in Article 3 of the Geneva Convention of 20 April 1929 on the Suppression of Counterfeiting Currency, which applies to both cash and other means of payments;
- "illegal money-laundering activities" means the criminal offences listed in Article 6 (1) to (3) of the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, signed at Strasbourg on 8 November 1990.

ANNEX 2

TO THE AGREEMENT ON CO-OPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND THE EUROPEAN POLICE OFFICE

The competent authorities in the Republic of Moldova responsible under national law for preventing and combating the criminal offences referred to in Article 3 (1) of the Agreement between the Republic of Moldova and the European Police Office are:

- Ministry of Internal Affairs;
- Information and Security Service;
- Customs Service;
- Center for Combating Economic Crime and Corruption.

ANNEX 3

TO THE AGREEMENT ON CO-OPERATION BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND THE EUROPEAN POLICE OFFICE

The Parties, in conformity with Article 10 (4) of the Agreement on Co-operation between the Republic of Moldova and Europol, determine that the following classification levels under the national legislation of the Republic of Moldova and classification levels used within Europol are equivalent:

For the Republic of Moldova:

“Pentru uz de serviciu”

This level is applicable to information and material the unauthorised disclosure of which could be disadvantageous to the interests of the Republic of Moldova.

"Secret"

This level is applicable to information and material the unauthorised disclosure of which could harm the essential interests of the Republic of Moldova.

"Strict Secret"

This level is applicable only to information and material the unauthorised disclosure of which could seriously harm the essential interests of the Republic of Moldova.

"De o importanţă deosebită"

This level is applicable only to infor mation and material the unauthorised disclosure of which could cause exception ally grave prejudice to the essential interests the Republic of Moldova.

For Europol:

“Europol Restricted”

This level is applicable to information and material the unauthorised disclosure of which could be disadvantageous to the interests of Europol or of one or more Member States.

“Europol Confidential”

This level is applicable to information and material the unauthorised disclosure of which could harm the essential interests of Europol or of one or more Member States.

“Europol Secret”

This level is applicable only to information and material the unauthorised disclosure of which could seriously harm the essential interests of Europol or of one or more Member States.

“Europol Top Secret”

This level is applicable only to information and material the unauthorised disclosure of which could cause exceptionally grave prejudice to the essential interests of Europol or of one or more Member States.

10.LEGE Nr. 158 din 30.07.2015 pentru ratificarea Acordului statelor membre ale Comunităţii Statelor Independente privind colaborarea în scopul asigurării tehnico-materiale a organelor competente în domeniul combaterii terorismului şi altor forme violente de manifestare a extremismului

http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=360469&lang=1

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Acordul statelor membre ale Comunităţii Statelor Independente privind colaborarea în scopul asigurării tehnico-materiale a organelor competente în domeniul combaterii terorismului şi altor forme violente de manifestare a extremismului, întocmit la Aşgabat la 5 decembrie 2012, cu următoarea rezervă:

„Republica Moldova va soluţiona neclarităţile referitoare la protecţia informaţiilor ce constituie secret de stat în conformitate cu legislaţia naţională şi/sau acordurile bilaterale.”

Art. 2. – În temeiul articolului 2 din acordul menţionat se desemnează în calitate de autorităţi competente ale Republicii Moldova: Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, Serviciul de Protecţie şi Pază de Stat, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Naţional Anticorupţie.

Art. 3. – Guvernul, în comun cu Serviciul de Informaţii şi Securitate al Republicii Moldova, va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor acordului nominalizat.

Art. 4. – Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene va notifica Comitetul Executiv al Comunităţii Statelor Independente despre ratificarea acordului nominalizat.

VICEPREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Liliana PALIHOVICI**

Nr. 158. Chişinău, 30 iulie 2015.

ACORD
al statelor-membre ale Comunităţii Statelor Independente
privind colaborarea în scopul asigurării tehnico-materiale a organelor
competente în domeniul combaterii terorismului şi altor forme violente
de manifestare a extremismului Aşgabad, 5 decembrie 2012

Statele-membre ale Comunităţii Statelor Independente, numite în continuare Părţi,

conducîndu-se de dispoziţiile Acordului privind colaborarea statelor-membre ale Comunităţii Statelor

Independente în combaterea terorismului din 4 iunie 1999,

recunoscînd necesitatea desfăşurării unor politici coordonate în domeniul asigurării tehnico-materiale a organelor competente în domeniul combaterii terorismului şi altor forme violente de manifestare a extremismului,

conducîndu-se de intenţia de a crea în acest scop condiţii egale şi avantajoase pentru dotarea multilaterală a organelor competente în domeniul combaterii terorismului şi altor forme violente de manifestare a extremismului cu tehnică specială, mijloace speciale şi materiale de asigurare,

au convenit asupra următoarelor:

Articolul 1

Întru realizarea prezentului Acord, termenii jos menţionaţi semnifică:

subdiviziunile antiteroriste – subdiviziunile special împuternicite ale organelor competente ale Părţilor, funcţiile de bază ale căror constau în prevenirea, depistarea şi contracararea activităţii teroriste, altor forme violente de manifestare a extremismului şi minimizarea consecinţelor acestora;

procurarea şi furnizarea în condiţii avantajoase – procurarea şi furnizarea tehnicii speciale, mijloacelor speciale şi materialelor de asigurare, la preţuri stabilite în ţară pentru necesităţile proprii ale organelor competente;

organele competente – organele de securitate, serviciile speciale, organele de drept şi alte organe de stat ale Părţilor, care au în componenţa lor subdiviziuni antiteroriste;

materiale de asigurare – mijloacele tehnico–materiale şi de transport, echipament pentru subdiviziunile antiteroriste, inclusiv armament şi muniţii neatribuite potrivit legislaţiei naţionale a Părţilor, la producţie cu destinaţie militară;

asigurarea tehnico-materială – procurarea şi furnizarea tehnicii speciale, mijloacelor speciale şi materialelor de asigurare în baza acordurilor (contractelor), încheiate între organele competente;

mijloace speciale – diverse articole, special confecţionate şi destinate folosirii de către organele competente ale Părţilor în scopul respingerii unui atac fără consecinţe letale, curmării săvîrşirii infracţiunii, opunerii rezistenţei, în cadrul măsurilor de căutare, reţinere, transportare a reţinuţilor, curmare a evadării deţinuţilor, eliberării ostaticilor, încăperilor, edificiilor, mijloacelor de transport, terenurilor şi clădirilor capturate, curmare a dezordinilor în masă, stopare a mijloacelor de transport, care nu sunt atribuite, potrivit legislaţiei naţionale a Părţilor, la producţie cu destinaţie militară;

tehnică specială – mijloace de legătură, de protecţie a informaţiei, mijloace tehnice ale sistemelor informaţionale şi de telecomunicaţii, mijloace de control radio, sisteme automatizate specializate distribuite teritorial, reţele informaţionale tipice locale, mijloace de asigurare a necesităţilor vitale, mijloace de protecţie individuală, inclusiv antiglonţ, mijloace tehnice operative, criminalistice şi de urmărire, mijloace tehnico-inginereşti, sisteme de pază, supraveghere şi control, transport operativ de serviciu, mijloace tehnice de asigurare a securităţii rutiere, precum şi alte mijloace tehnice şi componente ale acestora, cu care sînt înzestrate (aprovizionate) organele competente ale Părţilor, care nu sînt atribuite, potrivit legislaţiei naţionale a Părţilor, la producţie cu destinaţie militară.

Articolul 2

Părţile colaborează prin intermediul organelor competente, lista cărora se stabileşte de către fiecare Parte şi se transmite depozitarului odată cu notificarea îndeplinirii procedurilor interne necesare intrării în vigoare a prezentului Acord.

Despre modificarea listei organelor competente, fiecare Parte, în decursul unei luni, informează în scris depozitarul.

Articolul 3

Colaborarea organelor competente ale Părţilor se desfăşoară prin executarea solicitărilor privind procurarea şi furnizarea, inclusiv în condiţii avantajoase, a tehnicii speciale, a mijloacelor speciale şi a materialelor de asigurare (în continuare - *solicitare*) sau transmiterea informaţiei despre acestea.

Informaţia privind posibilitatea de procurare şi furnizare poate fi transmisă altei Părţi din proprie iniţiativă, în cazul în care există temei de a presupune că tehnica specială, mijloacele speciale şi materialele de asigurare de care dispun organele competente ale Părţilor prezintă interes pentru această Parte.

În cazul apariţiei dubiilor referitor la autenticitatea sau conţinutul solicitării sau informaţiei, organele competente ale Părţilor sînt în drept să solicite fie confirmarea acestora, fie acordarea unor explicaţii.

Solicitarea se expediază în scris, se semnează de către conducătorul organului competent şi se autentifică prin ştampila cu stema de stat a organului competent solicitant.

Articolul 4

Organul competent al Părţii solicitate întreprinde toate măsurile necesare în scopul asigurării executării complete, la timp şi calitative a solicitării.

Solicitarea se execută, de regulă, în termen ce nu depăşeşte 30 de zile, de la data primirii acesteia.

Organului competent al Părţii solicitante i se comunică neîntîrziat circumstanţele care împiedică sau reţin executarea solicitării.

Dacă executarea solicitării nu ţine de competenţa organului care a primit-o, atunci acesta, o transmite spre executare organului competent corespunzător al Părţii solicitate şi informează despre acest fapt organul competent al Părţii solicitante.

În cazul în care informaţiile din solicitare nu sînt suficiente pentru executarea acesteia, organul competent al Părţii solicitate este în drept să ceară informaţii suplimentare necesare executării depline a solicitării.

Articolul 5

Organul competent al Părţii solicitate poate refuza executarea totală sau parţială a solicitării, dacă consideră că executarea solicitării va prejudicia suveranitatea, securitatea, ordinea de drept sau contravine legislaţiei naţionale şi/sau obligaţiunilor internaţionale ale statului solicitat, precum şi va atrage încălcarea drepturilor, libertăţilor şi intereselor legale ale cetăţenilor.

Organul competent al Părţii solicitante se înştiinţează, în scris, neîntîrziat, despre refuzul executării totale sau parţiale a solicitării, cu indicarea motivelor întemeiate de refuz.

Articolul 6

Informaţia privind executarea solicitării nu poate fi folosită fără acordul organului competent al Părţii solicitate, în alte scopuri decît cele, în care au fost solicitate şi prezentate.

Organul competent al Părţii solicitante poate folosi informaţia despre executarea solicitării în alte scopuri numai în baza unui acord în scris al organului competent al Părţii solicitate. În astfel de situaţii, organul competent al Părţii solicitante respectă restricţiile la folosirea informaţiei privind executarea solicitării stabilite de către organul competent al Părţii solicitate.

Pentru transmiterea unei terţe părţi a informaţiilor, primite de către organul competent al unei Părţi pe parcursul realizării prezentului Acord, este necesar acordul preventiv în scris din partea organului competent al Părţii care a prezentat aceste informaţii.

Articolul 7

Cheltuielile ce ţin de realizarea prezentului Acord vor fi acoperite de către organele competente în limita mijloacelor financiare prevăzute în aceste scopuri.

La procurarea şi furnizarea tehnicii speciale, mijloacelor speciale şi materialelor de asigurare în condiţii avantajoase în conformitate cu prezentul Acord, Părţile stabilesc condiţiile şi formele achitării.

Articolul 8

La transportarea tehnicii speciale, mijloacelor speciale şi materialelor de asigurare, furnizate în cadrul realizării prezentului Acord, Părţile aplică condiţii de import, export sau tranzit, inclusiv tarife avantajoase, stabilite pentru astfel de transportări ale tehnicii speciale, mijloacelor speciale şi materialelor de asigurare în conformitate cu prevederile legislaţiei naţionale a Părţii, pe teritoriul cărei trece itinerarul de transport.

Partea tranzitului, în conformitate cu prezentul Acord, în mod prioritar, acordă dreptul de tranzitare a tehnicii speciale, mijloacelor speciale şi materialelor de asigurare, furnizate în conformitate cu prezentul Acord, în temeiul unei solicitări a Părţii prestatoare sau a Părţii beneficiare.

Articolul 9

Părţile nu vînd şi nu transmit tehnica specială, mijloacele speciale şi materialele de asigurare livrate în cadrul prezentului Acord, terţelor părţi, persoanelor juridice şi fizice fără acordul prealabil în scris al Părţii prestatoare.

Articolul 10

Părţile întreprind, în conformitate cu legislaţia naţională, măsurile necesare pentru protecţia informaţiilor cu accesibilitate limitată dobîndite ca urmare a colaborării în baza prezentului Acord.

Problemele ce ţin de protecţia informaţiei ce constituie secret de stat sînt reglementate de acorduri, încheiate între Părţi.

Articolul 11

Prezentul Acord nu afectează drepturile şi obligaţiile fiecărei dintre Părţi ce rezultă din alte tratate internaţionale la care este parte.

Articolul 12

Prin acordul reciproc al Părţilor, în prezentul Acord pot fi introduse modificări şi completări, parte integrantă a acestuia, care se perfectează printr-un protocol corespunzător.

Articolul 13

Aspectele litigioase, care pot apărea între Părţi pe parcursul aplicării şi interpretării prevederilor prezentului Acord, vor fi soluţionate pe calea consultărilor şi negocierilor între Părţile cointeresate sau conform altor proceduri stabilite în comun de Părţi.

Articolul 14

Prezentul Acord intră în vigoare după expirarea a 30 de zile de la data primirii de către depozitar a celei de-a treia înştiinţare despre îndeplinirea de către Părţile contractante a procedurilor interne, necesare intrării în vigoare a acestuia.

Pentru Părţile, care au îndeplinit procedurile interne mai tîrziu, prezentul Acord va intra în vigoare la expirarea a 30 de zile de la data primirii de către depozitar a documentelor corespunzătoare.

Articolul 15

După intrarea în vigoare, prezentul Acord este deschis pentru aderare pentru alte state-membre ale Comunităţii Statelor Independente prin transmiterea documentelor de aderare pe adresa depozitarului.

Pentru statele care vor adera, Acordul intră în vigoare la expirarea a 30 de zile din momentul primirii de către depozitar a documentelor de aderare.

Articolul 16

Prezentul Acord se încheie pe un termen nedeterminat.

Fiecare dintre Părţi este în drept să denunţe prezentul Acord, expediind pe adresa depozitarului înştiinţarea în scris despre intenţia sa, nu mai tîrziu de 6 luni pînă la renunţare, soluţionînd angajamentele financiare şi de altă natură, care au apărut pe durata acţiunii Acordului.

Articolul 17

În procesul de colaborare întru realizarea prezentului Acord, organele competente ale Părţilor folosesc limba rusă în calitate de limbă de lucru.

Întocmit în oraşul Aşgabat la 5 decembrie 2012, într-un singur exemplar în limbă rusă. Exemplarul original este păstrat la Comitetul Executiv al Comunităţii Statelor Independente, care va expedia pe adresa fiecărui stat semnatar al prezentului Acord, copia certificată.

Pentru Republica Azerbaidjan

Pentru Republica Armenia
semnat
Pentru Republica Belarus
semnat
Pentru Republica Kazahstan
semnat
Pentru Republica Kîrgîză
semnat
Pentru Republica Moldova
semnat cu rezervă

Pentru Federaţia Rusă
semnat
Pentru Republica Tadjikistan
semnat
Pentru Turkmenistan

Pentru Republica Uzbekistan

Pentru Ucraina

REZERVA
Republicii Moldova la Hotărîrea Consiliului Conducătorilor
ai statelor -membre ai Comunităţii Statelor Independente

„Privind Acordul statelor-membre ale Comunităţii Statelor Independente privind colaborarea în scopul asigurării tehnico-materiale a organelor competente în domeniul combaterii terorismului”

5 decembrie 2012 **or. Aşgabat**

Republica Moldova v-a soluţiona toate neclarităţile referitoare la datele ce constituie secret de stat, în conformitate cu prevederile legislaţiei naţionale şi/ sau a acordurilor bilaterale.

11.ACORD Nr. 1994 din 03.06.1994 de colaborare între Guvernul Republicii Moldova şi Guvernul Republicii Turcia cu privire la combaterea traficului internaţional ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358550

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova şi Ministerul de Interne al Republicii Turcia, denumite în continuare "Părţi”,

în baza relaţiilor de prietenie existente între aceste două ţări,

bazîndu-se pe documentul final al Convenţiei de la Viena, 1989, C.S.C.E. şi Carta de la Paris, adoptată la întîlnirea la nivel înalt de la Paris, 1990, precum şi pe articolele declaraţiei semnate la întîlnirea la nivel înalt a C.S.C.E. de la Helsinki, din 1992,

luînd în consideraţie prevederile Convenţiei Unice cu privire la substanţele narcotice, din 1961,

luînd în consideraţie Convenţia Europeană cu privire la combaterea terorismului, din 1977,

ţinînd cont de recomandările Comitetului Ministerial al Consiliului Europei R-(82)1, din 15 ianuarie 1982, despre colaborarea internaţională în domeniul urmăririi penale şi executării pedepselor pentru acte de terorism,

ţinînd cont de pericolul traficului ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate internaţionale,

dorind să consolideze şi să adîncească colaborarea dintre serviciile de securitate ale ambelor state în combaterea traficului internaţional ilicit de droguri, terorismului internaţional şi altor crime organizate internaţionale,

conducîndu-se de principiile egalităţii în drepturi, avantajului reciproc şi interesului bilateral,

au convenit următoarele:

CAPITOLUL I
COLABORAREA ÎN DOMENIUL SECURITĂŢII
Articolul 1

În baza prezentului Acord, Părţile se vor informa reciproc despre cetăţenii celeilalte Părţi, acuzaţi pentru crimele săvîrşite pe teritoriile lor, şi despre cetăţenii suspectaţi sau puşi sub urmărire penală de către cealaltă Parte, precum şi despre implicarea acestora.

Articolul 2

Părţile îşi vor transmite reciproc informaţia cu privire la activitatea şi acţiunile desfăşurate atît în teritoriile lor, cît şi peste hotare, de către cealaltă Parte.

Articolul 3

Autorităţile de resort ale Părţilor vor face schimb de informaţie în domeniul descoperirii crimelor şi al metodelor folosite, precum şi asupra măsurilor luate în scopul prevenirii acestor crime.

CAPITOLUL II
COLABORAREA ÎN DOMENIUL COMBATERII TRAFICULUI ILICIT DE SUBSTANŢE NARCOTICE, PSIHOTROPE, ARMAMENT, OBIECTE DE VALOARE CULTURALĂ ŞI ISTORICĂ

Articolul 4

Părţile vor colabora în domeniul prevenirii consumului, răspîndirii şi transportării substanţelor narcotice şi psihotrope şi în revelarea metodelor folosite de traficanţi.

Articolul 5

Părţile îşi vor transmite reciproc informaţii despre originea substanţelor narcotice, rapoartele de confiscare, rezultatele examenelor de laborator, modelele actelor de anchetă penală şi vor efectua schimb reciproc de informaţie în domeniul respectiv.

Articolul 6

Părţile vor lua măsurile necesare la punctele de frontieră pentru a preveni intrarea ilegală a substanţelor narcotice în ţările lor. Vor face schimb de informaţii în ceea ce priveşte identificarea traficanţilor din ţările sus-menţionate şi altor persoane implicate în aceste activităţi, precum şi de informaţia disponibilă sau cea cu privire la metodele folosite la transportarea, tăinuirea şi distribuirea acestor substanţe.

Articolul 7

Părţile îşi vor comunica reciproc măsurile întreprinse în vederea combaterii traficului de substanţe narcotice.

Părţile au convenit să facă schimb de filme, broşuri, investigaţii şi publicaţii, precum şi de lucrări şi studii, care previn populaţia despre dauna acestor substanţe.

Articolul 8

Părţile vor colabora pentru combaterea contrabandei cu obiecte de valoare culturală, istorică şi naturală, precum şi pentru prevenirea crimelor cu operele de artă.

CAPITOLUL III
COLABORAREA ÎN DOMENIUL COMBATERII TERORISMULUI

Articolul 9

Părţile vor lua măsuri eficiente pentru a preveni pregătirea şi organizarea actelor de terorism împotriva securităţii celeilalte Părţi şi a cetăţenilor acesteia în cadrul teritoriilor lor.

Articolul 10

Colaborarea în domeniul combaterii criminalităţii organizate va cuprinde, în special, organizaţiile teroriste, actele de terorism care afectează în mod direct interesele Părţilor, modul de operare a organizaţiilor teroriste, metodele tehnice şi tactice, folosite în activitatea de combatere a criminalităţii organizate.

Părţile vor face schimb direct de informaţii între autorităţile ambelor Părţi care se ocupă de combaterea organizaţiilor teroriste internaţionale şi a actelor de terorism internaţional.

Articolul 11

Se vor lua măsuri în vederea schimbului reciproc de informaţii privind combaterea traficului ilicit de arme, care subminează securitatea şi integritatea ambelor ţări.

CAPITOLUL IV
DISPOZIŢII GENERALE

Articolul 12

Pentru aplicarea Acordului şi soluţionarea problemelor care vor apărea în cursul aplicării lui se va constitui o comisie mixtă din reprezentanţi ai ambelor Părţi. Comisia se va întruni în măsura necesarului la date fixate, alternativ, în Republica Turcia şi în Republica Moldova.

Articolul 13

Părţile îşi vor transmite reciproc cît mai curînd posibil numerele de telefoane şi faxuri, pentru a contacta în direct şi a acorda ajutor în vederea realizării obiectivelor prezentului Acord.

Articolul 14

În procesul colaborării, prevăzute de prezentul Acord, se vor aplica legislaţiile naţionale ale ţărilor respective.

Articolul 15

Prevederile prezentului Acord nu afectează obligaţiile Părţilor rezultate din acordurile bilaterale şi multilaterale încheiate anterior.

Articolul 16

Părţile sunt în drept să refuze, parţial sau total, de a transmite celeilalte Părţi informaţia solicitată sau să pună anumite condiţii în acest sens, atunci cînd ele consideră că aceasta ar expune riscului independenţa, securitatea, suveranitatea şi interesele vitale ale statelor lor sau contravine legislaţiei interne a statului respectiv. Refuzul va fi notificat celeilalte Părţi printr-o notă.

Articolul 17

Informaţia şi documentele, cu care cele două ţări vor face schimb, conform prezentului Acord, vor constitui secret de stat. Informaţia şi documentele confidenţiale, primite în urma procedurii de schimb, nu vor fi transmise unei terţe ţări fără consimţămîntul Părţii care le-a expediat.

Articolul 18

Prezentul Acord va avea putere juridică după realizarea schimbului de note. Acordul va rămîne în vigoare timp de un an, după care se va prelungi automat încă un an, în afară de cazul cînd una dintre Părţi va informa cealaltă Parte, pe cale diplomatică, cu cel puţin 3 luni înainte de expirarea termenului acestui Acord, despre încetarea valabilităţii lui.

Semnat în or. Chişinău, la 3 iunie 1994, în două exemplare originale, fiecare în limbile romînă, turcă şi engleză, toate avînd aceeaşi putere juridică.

În caz de divergenţe de interpretare, textul în limba engleză va prevala.

12.ACORD Nr. 1992 din 09.10.1992 ACORD PRIVIND CREAREA COMISIEI CONSULTATIVE COMUNE ÎN PROBLEMELE DEZARMĂRII*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=357464

Statele participante la prezentul Acord, denumite în continuare "state participante",

tinzând spre executarea consecventă a obligaţiilor asumate în baza Acordului privind forţele armate convenţionale în Europa, Actului de la Viena din 1992 şi altor acorduri internaţionale în domeniul dezarmării,

reieşind din oportunitatea iniţierii consultărilor pe problemele dezarmării,

au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

În scopul organizării interacţiunii în vederea realizării acordurilor internaţionale şi soluţionării altor probleme ce ţin de domeniul securităţii şi dezarmării se instituie Comisia consultativă comună în problemele dezarmării, denumită în continuare Comisie, în componenţa căreia intră reprezentanţii împuterniciţi ai statelor participante.

Articolul 2

Funcţiile Comisiei în domeniul securităţii şi dezarmării sunt:

— coordonarea acţiunilor în vederea executării obligaţiilor corespunzătoare în cadrul acordurilor internaţionale;

— schimb de opinii şi informaţie;

— studierea şi generalizarea practicii executării acordurilor multilaterale;

— consultări în problemele activităţii de inspecţie în cadrul executării acordurilor multilaterale;

— examinarea altor chestiuni în limitele competenţei Comisiei.

Articolul 3

Şedinţele Comisiei se vor convoca pe măsura necesităţii, la cererea unui stat participant, dar nu mai rar de o dată pe an, de regulă, în oraşul Minsk. Organizarea activităţii Comisiei este pusă în sarcina Grupului de lucru pentru pregătirea organizaţional-tehnică şi ţinerea şedinţelor Consiliului Şefilor de State şi Consiliului Şefilor de Guverne ale Comunităţii Statelor Independente.

Articolul 4

Comisia elaborează şi aprobă Regulamentul şi Regulile sale de procedură ale activităţii ei.

Articolul 5

La prezentul Acord pot adera statele succesoare de drept ale fostei URSS, care nu sunt părţi la acesta.

Articolul 6

Statul participant are dreptul, în orice moment, să denunţe prezentul Acord, în asemenea caz statul respectiv va transmite, cu un preaviz de 6 luni, o notificare corespunzătoare Guvernului Republicii Belarusi, care imediat va informa despre aceasta celelalte state participante.

Articolul 7

Prezentul Acord intră în vigoare din momentul semnării.

Încheiat în or. Bişkek, la 9 octombrie 1992, într-un singur exemplar origi-nal, în limba rusă.

Exemplarul original se păstrează în Arhiva Guvernului Republicii Belarusi, care va transmite statelor semnatare ale prezentului Acord copia lui certificată.

**Acordul a fost semnat de Ucraina cu menţiunea "cu excepţia, cuvintelor "securitate" din art. 1 şi 2".*

13.DECLARAŢIE COMUNĂ Nr. 1995 din 11.10.1995 PRIVIND PRINCIPIILE RELAŢIILOR DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ŞI REPUBLICA FEDERATIVĂ GERMANIA*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358897

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania, având conştiinţa legăturilor lor culturale, economice, ştiinţifice şi umanitare din secolele trecute, a perioadelor de colaborare fructuoasă şi a schimburilor multiple dintre ele, păstrând, totodată, în memorie perioadele funestre ale istoriei europene mai recente, au convenit să stabilească o strânsă cooperare, prin care să contribuie la menţinerea păcii în Europa şi în întreaga lume, ceea ce corespunde intereselor şi năzuinţelor profunde ale popoarelor lor.

Depăşirea confruntării dintre Est şi Vest a oferit poporului german posibilitatea să-şi redobândească, prin liberă autodeterminare, unitatea. La fel şi Republica Moldova şi-a obţinut independenţa prin liberă autodeterminare.

2

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania vor dezvolta relaţii de prietenie, bună vecinătate şi cooperare, conferind acestor relaţii o nouă calitate.

Părţile îşi reafirmă ataşamentul faţă de scopurile şi principiile Cartei Naţiunilor Unite, principiile şi prevederile Actului Final de la Helsinki, Cartei de la Paris pentru o nouă Europă, precum şi celelalte documente ale Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa (O.S.C.E.).

Părţile sunt convinse de necesitatea edificării unei noi Europe, unită prin valori comune, şi transformării ei într-un continent al păcii, securităţii şi cooperării.

Părţile reafirmă că respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, precum şi a valorilor umaniste, a statului de drept, a democraţiei şi legalităţii constituie principii fundamentale în edificarea unei noi Europe.

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania îşi vor dezvolta relaţiile în conformitate cu dreptul internaţional, pe baza respectării principiilor egalităţii, suveranităţii, integrităţii teritoriale, inviolabilităţii frontierelor, reglementarii pe cale paşnică a diferendelor, nerecurgerii la forţă şi ameninţarea cu forţa, respectării drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale.

Părţile reafirmă dreptul tuturor popoarelor de a-şi hotărî singure soarta fără amestec din afară şi de a-şi orienta liber dezvoltarea politică, economică, socială şi culturală.

3

Părţile îşi reafirmă răspunderea pentru consolidarea păcii, stabilităţii, securităţii în Europa şi se pronunţă pentru dezvoltarea convergentă a Europei, pentru ca ea să devină un spaţiu unitar al asigurării drepturilor omului, democraţiei şi legalităţii.

Părţile vor soluţiona eventualele diferende exclusiv prin mijloace paşnice. Ele se pronunţă pentru aplicarea fără rezerve a acestui principiu în relaţiile reciproce dintre toate statele membre ale O.S.C.E.. În acest scop, ele vor sprijini în cadrul O.S.C.E. şi al Consiliului de Cooperare Nord-Atlantic eforturile şi iniţiativele ce contribuie la consolidarea securităţii în Europa şi la crearea unor structuri comune de securitate europeană.

4

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania confirmă obligaţiile ce reies din documentele O.S.C.E..

Părţile se pronunţă pentru întărirea de mai departe a O.S.C.E.. Ele îşi reafirmă ataşamentul faţă de democraţie ca singura formă de guvernare legitimă.

5

Părţile pledează pentru promovarea politicii de neproliferare a armelor nucleare şi se pronunţă pentru consolidarea principiilor de drept internaţional pe care aceasta se bazează, în special a Acordului de neproliferare a armelor nucleare şi a regimului lor internaţional. Părţile fac apel către statele care încă nu au semnat acest acord să adere cât mai curând la el ca ţări ce nu posedă arme nucleare.

Părţile subliniază importanţa respectării şi aplicării integrale a Convenţiilor privind reducerea şi limitarea armelor convenţionale şi a efectivelor armate, precum şi a măsurilor pentru crearea unui climat de securitate şi încredere.

Ele pledează în acest sens pentru continuarea negocierilor referitoare la controlul asupra înarmării în cadrul forului O.S.C.E. privind cooperarea în domeniul securităţii în scopul edificării unei ordini a securităţii cooperate în spaţiul O.S.C.E. şi găsirii unor soluţii de control asupra înarmărilor şi noilor instabilităţi regionale.

Părţile se obligă să efectueze schimb de informaţii privind importul şi exportul armelor convenţionale, în cadrul registrului ONU, să manifeste Deţinere în tranzacţiile cu armament şi echipament militar şi să prevină, prin sancţiuni împotriva unor persoane fizice şi juridice, transferul de "know-how" vizând armele de distrugere în masă.

Republica Federativă Germania se declară dispusă să acorde asistenţă Republicii Moldova în crearea sistemului propriu de control al exporturilor.

6

Părţile se vor consulta la diverse niveluri în problemele de interes comun. Ele doresc să coopereze în cadrul organizaţiilor internaţionale ai căror membri sunt sau vor deveni.

Republica Federativă Germania salută tendinţa Republicii Moldova de a se integra în structurile politice şi economice europene şi o va sprijini în acest sens.

Părţile intenţionează să stabilească contacte directe la toate nivelurile, inclusiv la nivel local.

Părţile vor acorda o deosebită atenţie stabilirii contactelor şi dezvoltării Relaţiilor interparlamentare.

7

Părţile subliniază necesitatea transpunerii neîntârziate în viaţă a amplelor decizii privind dezarmarea în domeniul forţelor armate convenţionale, armelor nucleare şi chimice şi a continuării ferme a procesului de control asupra înarmărilor. Ele acordă o mare importanţă intrării cât mai curând în vigoare şi implementării acordurilor internaţionale privind interzicerea perfecţionării, producerii, stocării şi utilizării armelor chimice, precum şi distrugerea acestor arme.Părţile vor contribui la dezvoltarea diferitelor forme de colaborare interregională şi locală.

Părţile vor conlucra pentru crearea unei Europe comune, pentru realizarea de progres în dezvoltarea infrastructurii paneuropene (transporturi, comunicaţii, sistemul energetic etc.). În colaborare cu instituţiile europene şi cu ţările vecine, ele vor examina posibilităţile de adâncire a legăturilor în aceste domenii.

8

În scopul extinderii colaborării şi consolidării relaţiilor de prietenie Părţile vor sprijini dezvoltarea contactelor directe între cetăţenii lor, precum şi între organizaţiile obşteşti şi politice. Ele intenţionează să simplifice procedurile administrative de realizare a contactelor de acest fel, ceea ce are o deosebită importanţă pentru cunoaşterea reciprocă şi consolidarea înţelegerii între popoarele celor două ţări.

9

Părţile vor acorda o deosebită importanţă dezvoltării colaborării economice reciproc avantajoase. Ele sunt conştiente de importanţa creării condiţiilor-cadru pentru dezvoltarea industriei, agriculturii şi serviciilor în Republica Moldova, în conformitate cu regulile economiei de piaţă.

Părţile aspiră spre o cooperare economică şi industrială multilaterală, asigurând în acest scop activitatea liberă a întreprinderilor din cele două ţări, în cadrul legislaţiei în vigoare.

Părţile vor contribui la promovarea relaţiilor economice şi de afaceri la nivelul întreprinderilor, favorizând astfel procesul de reforme în Republica Moldova în perioada de tranziţie la economia de piaţă.

Părţile vor semna un acord cu privire la stimularea şi protejarea investiţiilor reciproce de capital.

Republica Federativă Germania este disponibilă să sprijine Republica Moldova cu vorba şi cu fapta în edificarea viitorului bazat pe economia de piaţă. Ea îşi va împărtăşi experienţa în elaborarea sistemului economiei de piaţă, precum şi în domeniile legislaţiei, justiţiei şi administrării publice.

Părţile vor conlucra în pregătirea şi perfecţionarea specialiştilor şi cadrelor de conducere, exprimându-şi dorinţa de a aprofunda şi extinde această colaborare.

Fiind conştiente de importanţa cercetărilor ştiinţifice şi tehnologiilor de vârf pentru dezvoltarea ţărilor lor, Părţile vor sprijini iniţiativele instituţiilor de cercetări, de învăţământ superior şi întreprinderilor orientate spre dezvoltarea colaborării tehnico-ştiinţifice spre schimbul de experienţă şi informaţii în aceste domenii.

Părţile vor stabili şi vor extinde relaţiile financiare, Republica Moldova urmând să participe la reglementarea problemei vechilor datorii ale statelor de pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice, precum şi la achitarea cu creditorii, ca stat succesor al fostei Uniuni.

10

Părţile intenţionează să colaboreze în baza interesului reciproc în domeniul protecţiei mediului şi utilizării resurselor naturale, potrivit cerinţelor ecologice.

Părţile vor organiza schimburi de experienţă în domeniile urbanismului, amenajării teritoriului, construcţiei de locuinţe şi aşezări.

11

Părţile tind să dezvolte şi pe viitor colaborarea culturală în toate domeniile, inclusiv al învăţământului şi ştiinţei, şi vor încheia acordurile necesare.

Părţile îşi exprimă disponibilitatea de a asigura persoanelor interesate accesul liber la limba şi cultura celeilalte Părţi şi vor sprijini în acest sens iniţiativele de stat, obşteşti sau de altă natură.

Cultivarea şi păstrarea valorilor culturale ale celeilalte Părţi aflate pe teritoriul propriu sunt expresia firească a noii apropieri între Republica Moldova şi Republica Federativă Germania. Ele sunt de acord că valorile lor culturale dispărute sau înstrăinate ilicit, aflate pe teritoriul celeilalte Părţi, trebuie restituite proprietarilor sau succesorilor lor legali.

12

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania vor conlucra în Combaterea criminalităţii organizate, terorismului internaţional, traficului de stupefiante şi contrabandei, în special cu material nuclear şi valori culturale.

13

Părţile vor facilita accesul cetăţenilor lor la mormintele de război, vor înlesni păstrarea şi îngrijirea lor, vor crea celeilalte Părţi, în limita posibilităţilor, condiţii pentru amenajarea locurilor comemorative, cimitirelor, punându-le sub protecţia legii, în acest scop ele vor încuraja colaborarea dintre organizaţiile lor competente în baza unui acord special referitor la îngrijirea mormintelor de război.

14

Republica Federativă Germania salută decizia Republicii Moldova de a reabilita pe deplin cetăţenii de origine germană, care în anii represiunilor staliniste au fost constrânşi să-şi nege originea şi au fost supuşi persecuţiilor.

Părţile sunt de acord că această reabilitare este în măsură de a ajuta nemţilor, fără a le leza dreptul de emigrare, să-şi asigure, lor şi copiilor lor, perspective de viitor, rămânând pe locurile natale din Republica Moldova.

Reglementarea umanitară faţă de cetăţenii Republicii Moldova, care au suferit în urma persecuţiilor din partea regimului naţional-socialist, se va efectua conform punctului 6 al Declaraţiei Comune a Republicii Federative Germania şi Federaţiei Ruse, din 16 decembrie 1992, prin intermediul fundaţiilor înţelegere şi conciliere", existente la Minsk, Moscova, Kiev şi subvenţionate în corespundere cu această Declaraţie de Republica Federativă Germania.

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania vor oferi cetăţenilor moldoveni de origine germană din Republica Moldova şi cetăţenilor germani le origine moldovenească din Republica Federativă Germania posibilitatea de a-şi dezvolta şi păstra limba, cultura şi tradiţiile naţionale, precum şi de a-şi profesa liber religia.

Părţile consideră că menţinerea identităţii culturale şi a drepturilor fundamentale ale acestor persoane are un rol important în dezvoltarea relaţiilor de prietenie. Ele vor contribui, în cadrul legislaţiei în vigoare, la facilitatea măsurilor celelalte! Părţi în sprijinirea acestor persoane şi a organizaţiilor lor.

15

Pornind de la premisa că Republica Moldova este unul dintre statele succesoare ale fostei Uniuni Sovietice, Părţile se vor călăuzi în relaţiile dintre ele după acordurile internaţionale încheiate între Republica Federativă Germania şi Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, care vor fi acceptate, până când Părţile, în conformitate cu legislaţia lor, vor conveni altceva.

Părţile se angajează să reexamineze cadrul juridic al relaţiilor lor bilaterale în dependenţă de dezvoltarea şi diversificarea acestora.

Republica Moldova şi Republica Federativă Germania confirmă că prezenta Declaraţie nu afectează drepturile şi obligaţiile lor ce decurg din acordurile şi alianţele cu terţe state.

Bonn, 11 octombrie 1995.

Mircea Snegur,	**Dr. Helmut Kohl,**
Preşedintele Republicii Moldova	Cancelarul Republicii Federative Germania

14.LEGE Nr. 116 din 28.05.2015 pentru ratificarea Acordului privind cooperarea operaţională şi strategică dintre Republica Moldova şi Oficiul European de Poliţie

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359355

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. 1. – Se ratifică Acordul privind cooperarea operaţională şi strategică dintre Republica Moldova şi Oficiul European de Poliţie, semnat la Chişinău la 18 decembrie 2014.

Art. 2. – Guvernul va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor acordului menţionat.

Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene va notifica Oficiul European de Poliţie despre ratificarea acordului nominalizat.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Andrian CANDU**

Nr. 116. Chişinău, 28 mai 2015.

AGREEMENT
on Operational and Strategic Cooperation
between the Republic of Moldova and
the European Police Office
Chisinau, December 18, 2014

The Republic of Moldova
and
the European Police Office (hereafter referred to as ”the Parties”)

Aware of the urgent problems arising from international crime, especially terrorism, and other forms of crime,

Considering that the Europol Management Board has, following the inclusion of the Republic of Moldova in the Council Decision of 30 November 2009 determining the list of third States and organisations with which Europol shall conclude agreements, given the European Police Office (hereafter referred to as “Europol”) the authorisation to enter into negotiations on a cooperation agreement with the Republic of Moldova on 12 February 2014,

Considering that the Council of the European Union has on 10 November 2014 given Europol the authorisation to agree to the present Agreement between the Republic of Moldova and Europol,

Respectful of Europol's obligations under the Charter of Fundamental Rights of the European Union,

Have agreed as follows:

Article 1
Purpose

The purpose of this Agreement is to establish cooperative relations between the Republic of Moldova and Europol in order to support the Member States of the European Union and the Republic of Moldova in preventing and combating organised crime, terrorism and other forms of international crime in the areas of crime referred to in Article 3 of this Agreement, in particular through the exchange of information between the Republic of Moldova and Europol.

Article 2
Definitions

For the purpose of this Agreement:

a) "Europol Council Decision" shall mean the Council Decision of 6 April 2009 establishing the European Police Office (Europol), OJ L 121, 15.5.2009

b) "personal data" means any data relating to an identified or identifiable natural person: an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or to one or more factors specific to his physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity;

c) "processing of personal data" (hereafter referred to as "processing") means any operation or set of operations which is performed upon personal data, whether or not by automatic means, such as collection, recording, organisation, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, blocking, erasure or destruction;

d) "information" means personal and non-personal data.

Chapter I - Scope

Article 3
Areas of crime

1. The cooperation as established in this Agreement shall relate to all areas of crime within Europol's mandate as listed in Annex 1 of this Agreement, including related criminal offences.

2. Related criminal offences shall be the criminal offences committed in order to procure the means of perpetrating the criminal acts referred to in paragraph 1 of the present article, criminal offences committed in order to facilitate or carry out such acts, and criminal offences committed to ensure the impunity of such acts.

3. Where Europol's mandate as listed in Annex 1 of this Agreement is changed in any way, Europol may, from the date when the change to Europol's mandate enters into force, suggest the applicability of this Agreement in relation to the new mandate to the Republic of Moldova in writing in accordance with Article 25 of this Agreement.

Article 4
Areas of cooperation

The cooperation may, additional to the exchange of information, in accordance with the tasks of Europol as outlined in the Europol Council Decision, in particular include the exchange of specialist knowledge, general situation reports, results of strategic analysis, information on criminal investigation procedures, information on crime prevention methods, participation in training activities as well as providing advice and support in individual criminal investigations.

Article 5
Relation to other international instruments

This Agreement shall not prejudice or otherwise affect or impact upon the legal provisions with regard to the exchange of information foreseen by any Mutual Legal Assistance Treaty, any other cooperation agreement or arrangement, or working law enforcement relationship for the exchange of information between the Republic of Moldova and any Member State of the European Union.

Chapter II – Mode of cooperation

Article 6
National contact point

1. The Republic of Moldova designates a national contact point to act as the central point of contact between Europol and other competent authorities of the Republic of Moldova.

2. The exchange of information between the Republic of Moldova and Europol as specified in this Agreement shall take place between Europol and the national contact point. However, the national contact point may allow direct exchanges of information between Europol and the competent authorities as defined in Article 7 of this Agreement.

3. The national contact point will also be the central point of contact in respect of review, correction and/or deletion of personal data as mentioned in Article 14 of this Agreement.

4. The national contact point shall equally be the central point of contact for the transmission of personal data from legal entities established within the Republic of Moldova, as well as for information from individuals residing in the Republic of Moldova, to Europol.

5. The Republic of Moldova shall ensure the possibility for the national contact point to enable information exchange on a 24-hour basis. The national contact point shall ensure that information can be exchanged without

delay with the competent authorities mentioned in Article 7 of this Agreement.

6. The national contact point for the Republic of Moldova is designated in Annex 2 of this Agreement.

Article 7

Competent authorities

1. Competent authorities are all public bodies existing in the Republic of Moldova responsible under national law for preventing and combating criminal offences. They are listed in Annex 2 of this Agreement.

2. Without prejudice to Article 11 of this Agreement, the transmission of information by Europol to the Republic of Moldova and transmission within the Republic of Moldova shall be restricted to the mentioned competent authorities.

Article 8

Consultations and closer cooperation

1. The Parties agree that to further the cooperation and enhance as well as monitor the development of the provisions of this Agreement, regular exchanges, as appropriate, are integral. Specifically:

a. High level meetings between Europol and the competent authorities of the Republic of Moldova shall take place regularly to discuss issues relating to this Agreement and the cooperation in general.

b. A representative of the national contact point and Europol shall consult each other regularly on policy issues and matters of common interest for the purpose of realising their objectives and coordinating their respective activities.

c. A representative of the national contact point may be invited to attend the meetings of the Heads of Europol National Units.

2. When appropriate, consultation shall be arranged at the required level between representatives of the competent authorities of the Republic of Moldova and Europol, responsible for the areas of criminality to which this Agreement applies, to agree upon the most effective way in which to organise their particular activities.

Article 9

Liaison officers

1. The Parties agree to enhance the cooperation as laid down in this Agreement through the secondment of liaison officer(s) of the Republic of Moldova. Europol may at its own discretion, equally consider the secondment of liaison officer(s) to the Republic of Moldova.

2. The liaison officers' tasks, rights and obligations, their number, and the costs involved, shall be governed by an Agreement between the Parties.

3. The Republic of Moldova shall ensure that its liaison officers have speedy and, where technically feasible, direct access to the national databases necessary for them to fulfil their respective tasks.

4. Europol will as far as possible assist the Republic of Moldova in respect of concluding an agreement with the Kingdom of the Netherlands concerning the privileges and immunities enjoyed by the Republic of Moldova's seconded liaison officers. Within the territory of the Republic of Moldova a Europol liaison officer will enjoy the same privileges and immunities as those accorded by the Republic of Moldova to members, having comparable rank, of staff of diplomatic missions established in the Republic of Moldova.

Chapter III - Information exchange

Article 10

General provisions

1. Exchange of information between the Parties shall only take place for the purpose of and in accordance with the provisions of this Agreement.

2. The transmission of personal data and classified information by the Parties must be necessary in individual cases for the purpose of preventing or combating the criminal offences referred to in Article 3 of this Agreement.

3. Parties shall only supply information to each other which was collected, stored and transmitted in accordance with their respective legal framework and has not been manifestly obtained in violation of human rights. In this context Europol will in particular be bound by Article 20(4) of the Council Decision of 30 November 2009 adopting the implementing rules governing Europol's relations with partners including the exchange of personal data and classified information.

4. Individuals shall have the right to access the information related to them transmitted on the basis of the present Agreement, and to have such information checked, corrected or deleted. In cases where this right is exercised, the transmitting Party will be consulted before a final decision on the request is taken.

5. Requests for public access to information transmitted on the basis of the present Agreement shall be submitted to the transmitting Party for their advice as soon as possible. The concerned information shall not be disclosed should the transmitting Party object to it.

Article 11

Transmission of personal data

1. Requests from the Parties for personal data must be accompanied by an indication of the purpose and reason for it.

2. In the absence of an indication as mentioned in paragraph 1 of the present article, the Parties are not permitted to transmit personal data.

3. The Parties shall indicate at the moment of transmission of the personal data or before, the purpose for which the data were transmitted, and any restriction on its use, deletion or destruction, including possible access

restrictions in general or specific terms. Where the need for such restrictions becomes apparent after the supply, Parties shall inform of such restrictions at a later stage.

4. The Parties shall determine without undue delay, no later than six months after receipt, if and to what extent the personal data which have been supplied are necessary for the purpose for which they were supplied and inform the transmitting Party thereof. The personal data must be deleted when the data is not necessary for the purpose for which they were transmitted.

5. The Parties are only permitted to transmit personal data revealing racial or ethnic origin, political opinions or religious or philosophical beliefs, or trade union membership and data concerning a person's health or sexual life if strictly necessary.

6. The Parties shall keep a record of all communications of personal data under this Article and of the grounds for such communications.

Article 12

Use of the information

1. Information if transmitted with a purpose may be used only for the purpose for which it was transmitted and any restriction on its use, deletion or destruction, including possible access restrictions in general or specific terms must be respected by the Parties.

2. Use of information for a different purpose than the purpose for which the information was transmitted must be authorised by the transmitting Party.

Article 13

Onward transmission of the information received

1. Onward transmission of the information received by the Republic of Moldova shall be restricted to the competent authorities of the Republic of Moldova mentioned in Article 7 of this Agreement and shall take place under the same conditions as those applying to the original transmission. Any other onward transmission, including to third States and international organisations, must be consented to by Europol.

2. Onward transmission of the information received by Europol shall be restricted to the authorities responsible in the Member States of the European Union for preventing and combating criminal offences and shall take place under the same conditions as those applying to the original transmission. Any other onward transmission, including to third States or international organisations must be consented to by the Republic of Moldova.

Article 14

Storage, review, correction and deletion of personal data

1. The Parties shall retain personal data only as long as it is necessary for the purpose for which it was transmitted. The need for continued storage shall be reviewed no later than three years after the transmission. During the review, the Parties may decide on the continued storage of data until the following review which shall take place after another period of three years if that is still necessary for the performance of its tasks. If no decision is taken on the continued storage of data, those data shall be deleted automatically.

2. Where a Party has reason to believe that personal data previously transmitted by it is incorrect, inaccurate, no longer up to date or should not have been transmitted, it shall inform the other Party, which shall correct or delete the personal data, and provide notification thereof.

3. Where a Party has reason to believe that personal data previously received by it is incorrect, inaccurate, no longer up to date or should not have been transmitted, it shall inform the other Party, which shall provide its position on the matter.

4. In the event that Europol is notified of the correction or deletion of data received from the Republic of Moldova, it may nonetheless decide not to delete the information if it, based on the information in its files that is more extensive than that possessed by the Republic of Moldova, has further need to process that information. Europol shall inform the Republic of Moldova of the continued storage of such information. When however Europol does delete the data, the Republic of Moldova shall be informed by Europol thereof.

Article 15

Assessment of the source and of the information

1. When information is supplied by the Parties on the basis of this Agreement, the source of the information shall be indicated as far as possible on the basis of the following criteria:

a. Where there is no doubt of the authenticity, trustworthiness and competence of the source, or if the information is supplied by a source who, in the past, has proved to be reliable in all instances;

b. Source from whom information received has in most instances proved to be reliable;

c. Source from whom information received has in most instances proved to be unreliable;

X[1]. The reliability of the source cannot be assessed.

[1] The indication of reliability of the source and of the information with the letters a,b,c,x combined with a numeric indicator of 1,2,3,4 is reflective of the internationally commonly utilised standard to evaluate information.

2. When information is supplied by the Parties on the basis of this Agreement, the reliability of the information shall be indicated as far as possible on the basis of the following criteria:

1) Information whose accuracy is not in doubt;

2) Information known personally to the source but not known personally to the official passing it on;

3) Information not known personally to the source but corroborated by other information already recorded;

4) Information which is not known personally to the source and cannot be corroborated.

3. If either of the Parties, on the basis of information already in its possession, comes to the conclusion that the assessment of information supplied by the other Party needs correction, it shall inform the other Party and attempt to agree on an amendment to the assessment. Neither of the Parties shall change the assessment of information received without such agreement.

4. If a Party receives information without an assessment, it shall attempt as far as possible and in agreement with the transmitting Party to assess the reliability of the source or the information on the basis of information already in its possession.

5. The Parties may agree in general terms on the assessment of specified types of information and specified sources, which shall be laid down in a Memorandum of Understanding between the Republic of Moldova and Europol. If information has been supplied on the basis of such general agreements, this shall be noted with the information.

6. If no reliable assessment can be made, or no agreement in general terms exists, the information shall be evaluated as at paragraph 1 (X) and paragraph 2 (4) of the present article.

Article 16

Data security

The Parties shall ensure that the information exchanged or received are protected through technical and organisational measures. Such measures shall only be necessary where the effort they involve is proportionate to the objective they are designed to achieve in terms of protection, and will be designed to:

1) deny unauthorised persons access to data processing equipment used for processing personal data (equipment access control),

2) prevent the unauthorised reading, copying, modification or removal of data media (data media control),

3) prevent the unauthorised input of personal data and the unauthorised inspection, modification or deletion of stored personal data (storage control),

4) prevent the use of automated data processing systems by unauthorised persons using data communication equipment (user control),

5) ensure that persons authorised to use an automated data- processing system have access only to the personal data covered by their access authorisation (data access control),

6) ensure that it is possible to verify and establish to which bodies personal data may be or have been transmitted using data communication equipment (communication control),

7) ensure that it is possible to verify and establish which personal data have been input into automated data processing systems and when and by whom the personal data were input (input control),

8) prevent the unauthorised reading, copying, modification or deletion of personal data during transfers of personal data or during transportation of data media (transport control),

9) ensure that installed systems may, in the event of interruption, be restored immediately (recovery),

10) ensure that the functions of the system perform without fault, that the appearance of faults in the functions is immediately reported (reliability) and that stored personal data cannot be corrupted by system malfunctions (integrity).

Chapter IV - Other forms of cooperation

Article 17

Association to analysis groups

1. Europol may invite experts from the Republic of Moldova to be associated with the activities of analysis groups, and, under the conditions outlined in Article 14(8) of the Europol Council Decision conclude an association arrangement for this purpose.

2. These association arrangements will in particular permit the associated experts to

a. attend analysis group meetings, and

b. be informed by Europol, upon request, of the development of the concerned analysis work file, and

c. receive analysis results which concern the Republic of Moldova, respecting the conditions of Articles 19(2) and 24(1) of the Europol Decision, and in compliance with the provisions of this Agreement.

Article 18

Participation in joint investigation teams

The Republic of Moldova and Europol shall offer each other support in the facilitation of the setting up and operation of joint investigation teams.

Chapter V – Confidentiality of information

Article 19

Principles of security and confidentiality

Each Party shall:

1. protect and safeguard unclassified information subject to this Agreement and the Memorandum of Understanding referred to in Article 20 of the present Agreement, with the exception of information which is expressly marked or is clearly recognisable as being public information, by various measures including the obligation of discretion and confidentiality, limiting access to authorised personnel and general technical and procedural measures;

2. protect and safeguard classified information subject to this Agreement and the Memorandum of Understanding referred to in Article 20 of the present Agreement.

3. ensure that it has a security organisation, framework and measures in place. The Parties mutually accept and apply the basic principles and minimum standards implemented in their respective security systems and procedures to ensure that at least an equivalent level of protection is granted for classified information subject to this Agreement.

4. ensure that the premises where information subject to this Agreement is kept have an appropriate level of physical security in accordance with the respective legal framework of the Party.

5. ensure that access to and possession of information is restricted to those persons who by reason of their duties or obligations need to be acquainted with such information or need to handle it.

6. ensure that all persons who, in the conduct of their official duties require access or whose duties or functions may afford access to classified information shall be subject to a basic security screening in accordance with the respective legal framework of the Party.

7. be responsible for the choice of the appropriate classification level for information supplied to the other Party.

8. ensure that classified information subject to this Agreement keeps the classification level given to it by the originating Party. The receiving Party shall protect and safeguard the classified information according to its legal framework for the protection of classified information holding an equivalent classification level.

9. not use or permit the use of classified information subject to this Agreement except for the purposes and within any limitations stated by or on behalf of the originator, without the written consent of the originator;

10. not disclose or permit the disclosure of classified information subject to this Agreement to third parties, without the prior written consent of the originator.

Article 20
Memorandum of Understanding on Confidentiality and Information Assurance

The protection of the information exchanged between the Parties shall be regulated in a Memorandum of Understanding on Confidentiality and Information Assurance agreed between the Parties implementing the principles outlined in this Chapter. Such Memorandum shall include in particular provisions on the Parties' security organisation, education and training, standards of security screening, table of equivalence, handling of classified information and values of information assurance. Exchange of classified information is conditional upon the conclusion of the Memorandum of Understanding on confidentiality and Information Assurance.

Chapter VI - Disputes and liability

Article 21
Liability

1. The Parties shall be liable, in accordance with their respective legal frameworks, for any damage caused to an individual as a result of legal or factual errors in information exchanged. In order to avoid its liability under their respective legal frameworks vis-à-vis an injured party, neither Party may plead that the other had transmitted inaccurate information.

2. If these legal or factual errors occurred as a result of information erroneously communicated or of failure on the part of the other Party to comply with their obligations, they shall be bound to repay, on request, any amounts paid as compensation under paragraph 1 of the present article, unless the information was used by the other Party in breach of this Agreement.

3. The Parties shall not require each other to pay for punitive or non-compensatory damages under paragraphs 1 and 2 of the present article.

Article 22
Settlement of disputes

1. All disputes which may emerge in connection with the interpretation or application of the present Agreement shall be settled by means of consultations and negotiations between representatives of the Parties.

2. In the event of serious failings of either Party to comply with the provisions of this Agreement, or a Party is of the view that such a failing may occur in the near future, either Party may suspend the application of this Agreement temporarily, pending the application of paragraph 1 of the present article. Obligations inherent upon the Parties under the Agreement will nonetheless remain in force.

Chapter VII - Final provisions

Article 23
Secure communication line

1. The establishment, implementation and operation of a secure communication line for the purpose of exchange of information between the Republic of Moldova and Europol are regulated by the Memorandum of Understanding between the Parties signed on 16 January 2014.

2. The costs of the establishment of the secure communication line shall be paid by Europol whereas the monthly running costs shall be shared between the Parties in proportions specified in the above mentioned Memorandum of Understanding.

3. Without prejudice to Article 21 of this Agreement a Party shall be liable for damage caused to the other Party as a result of wrongful actions relating to the establishment, the implementation or the operation of the secure communication line.

4. Any dispute between the Parties concerning the interpretation or application of provisions relating to the establishment, implementation and operation of a secure communication line shall be settled in accordance with Article 22 of this Agreement.

Article 24
Expenses

The Parties shall bear their own expenses which arise in the course of implementation of the present Agreement, unless otherwise stipulated in this Agreement.

Article 25
Amendments and supplements

1. This Agreement may be amended in writing through an Exchange of Notes, at any time by mutual consent between the Parties. Any amendments must receive the approval by the Council of the European Union.

2. The Annexes to this Agreement, as well as the provisions of Article 3(3) of this Agreement may be amended through an Exchange of Notes between the Parties.

3. Without prejudice to paragraph 1 of the present article, amendments to the Annexes of this Agreement may be agreed upon without the approval of the Council of the European Union.

4. The Parties shall enter into consultations with respect to the amendment of this Agreement or its Annexes at the request of either of them.

Article 26
Entry into force and validity

1. This Agreement shall enter into force on the date of receipt by the Republic of Moldova, through diplomatic channels, of the written notification regarding the receipt and acceptance by Europol of the notification from the Republic of Moldova regarding the accomplishment of the internal procedures of ratification.

2. The application of this Agreement in relation to those areas of the Republic of Moldova over which the Government of the Republic of Moldova does not exercise effective control, shall commence once the Republic of Moldova ensures the full implementation and enforcement of this Agreement, respectively, on its entire territory.

Article 27
Termination of the Agreement

1. This Agreement may be terminated by written notification by either of the Parties with three months' notice.

2. In case of termination, the Parties shall reach agreement on the continued use and storage of the information that has already been communicated between them. If no agreement is reached, either of the two Parties is entitled to require that the information which it has communicated be destroyed or returned to the transmitting Party.

3. Without prejudice to paragraph 1, the legal effects of this Agreement remain in force.

4. The provisions of this Agreement, upon its coming into force, shall terminate and replace the provision of the Strategic Cooperation Agreement between the Republic of Moldova and the European Police Office, done at The Hague on 12 February 2007.

5. This Agreement will not affect the rights and obligations arising from agreements concluded between the Parties before the entry into force of this Agreement.

Done at Chișinău, on the 18 December 2014 in duplicate in the Romanian and English languages, each text being equally authentic. In case of any divergences in interpretation of this Agreement, the English text shall prevail.

For the Republic of Moldova	**For the European Police Office**
Dorin Recean	**Fob Wainwright**
Minister of Internal Affairs	**Director**

Annex I – Areas of crime

Europol's competence shall cover organised crime, terrorism and other forms of crime, listed below, affecting two or more Member States in such a way as to require a common approach by the Member States owing to the scale, significance and consequences of the offences.

The other forms of crime mentioned shall be:

— unlawful drug trafficking,
— illegal money-laundering activities,
— crime connected with nuclear and radioactive substances,
— illegal immigrant smuggling,
— trafficking in human beings,
— motor vehicle crime,
— murder, grievous bodily injury,
— illicit trade in human organs and tissue,
— kidnapping, illegal restraint and hostage taking,
— racism and xenophobia,
— organised robbery,
— illicit trafficking in cultural goods, including antiquities and works of art,

— swindling and fraud,
— racketeering and extortion,
— counterfeiting and product piracy,
— forgery of administrative documents and trafficking therein,
— forgery of money and means of payment,
— computer crime,
— corruption,
— illicit trafficking in arms, ammunition and explosives,
— illicit trafficking in endangered animal species,
— illicit trafficking in endangered plant species and varieties,
— environmental crime,
— illicit trafficking in hormonal substances and other growth promoters.

With regard to the forms of crime listed above, for the purposes of this Agreement:

(a) 'crime connected with nuclear and radioactive substances' means the criminal offences listed in Article 7(1) of the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, signed at Vienna and New York on 3 March 1980, and relating to the nuclear and/or radioactive materials defined in Article 197 of the Treaty establishing the European Atomic Community and in Council Directive 96/29/Euratom of 13 May 1996 laying down basic safety standards for the protection of the health of workers and the general public against the dangers arising from ionizing radiation[2];

[2] OJ L 159, 29.6.1996, p. 1.

(b) 'illegal immigrant smuggling' means activities intended deliberately to facilitate, for financial gain, the entry into, residence or employment in the territory of the Member States, contrary to the rules and conditions applicable in the Member States;

(c) 'trafficking in human beings' means the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, as a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, the production, sale or distribution of child-pornography material, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs;

(d) 'motor vehicle crime' means the theft or misappropriation of motor vehicles, lorries, semi-trailers, the loads of lorries or semi-trailers, buses, motorcycles, caravans and agricultural vehicles, works vehicles and the spare parts for such vehicles, and the receiving and concealing of such objects;

(e) 'illegal money-laundering activities' means the criminal offences listed in Article 6(1) to (3) of the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, signed in Strasbourg on 8 November 1990;

(f) 'unlawful drug trafficking' means the criminal offences listed in Article 3(1) of the United Nations Convention of 20 December 1988 against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and in the provisions amending or replacing that Convention.

The forms of crime referred to in Article 3 and in this Annex shall be assessed by the competent authorities in accordance with the law of the States.

Annex II - Competent authorities and national contact point

The national contact point for the Republic of Moldova, to act as the central point of contact between Europol and other competent authorities of the Republic of Moldova is hereby designated as

The International Police Cooperation Center of the General Police Inspectorate of the Ministry of Internal Affairs.

The competent authorities in the Republic of Moldova responsible under national law for preventing and combating the criminal offences referred to in Article 3(1) of this Agreement are:

1. Ministry of Internal Affairs
2. Information and Security Service
3. Ministry of Finance (Customs Service)
4. National Anti-Corruption Center
5. General Prosecutor's Office

ACORD
privind Cooperarea Operațională și Strategică
dintre Republica Moldova și Oficiul European de Poliție
Chișinău, 18 decembrie 2014

Republica Moldova
şi
Oficiul European de Poliţie (denumite în continuare ”Părţi”)

Conştientizând problemele urgente care rezultă din criminalitatea internaţională, în special terorismul, precum şi alte forme de criminalitate,

Având în vedere faptul că Consiliul de Administraţie al Europol, drept urmare a includerii Republicii Moldova în Decizia Consiliului din 30 noiembrie 2009, de stabilire a listei statelor terţe şi a organizaţiilor cu care Europol urmează să încheie acorduri, a oferit Oficiului European de Poliţie (denumit în continuare ”Europol”) autorizaţia de a iniţia negocierile asupra unui Acord de cooperare cu Republica Moldova la 12 februarie 2014,

Având în vedere faptul că Consiliul Uniunii Europene a oferit Europol la 10 noiembrie 2014 autorizaţia de acord privind prezentul Acord dintre Republica Moldova şi Europol,

Respectând obligaţiile Europol în conformitate cu Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene,

Au convenit după cum urmează:

Articolul 1
Scopul

Scopul acestui Acord este de a stabili relaţii de cooperare dintre Republica Moldova şi Europol, pentru a sprijini statele membre ale Uniunii Europene şi Republica Moldova în prevenirea şi combaterea criminalităţii organizate, a terorismului şi a altor forme de criminalitate internaţională în domeniile de criminalitate menţionate în Articolul 3 din acest Acord, în special prin schimbul de informaţii între Republica Moldova şi Europol.

Articolul 2
Definiţii

În scopul acestui Acord:

a) “Decizia Consiliului privind Europol” înseamnă Decizia Consiliului din 6 aprilie 2009 privind înfiinţarea Oficiului European de Poliţie (Europol), OJ L 121, 15.5.2009;

b) ”date personale” înseamnă orice date referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă: o persoană identificabilă este o persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în special prin referire la un număr de identificare sau la unul sau mai mulţi factori specifici identităţii sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale;

c) ”prelucrarea datelor cu caracter personal” (denumită în continuare ”prelucrare”) înseamnă orice operaţiune sau set de operaţiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal, indiferent dacă prin mijloace automatice sau nu, cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, adaptarea sau modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvăluirea prin transmitere, diseminare sau orice alt mod, alinierea sau combinarea, blocarea, ştergerea sau distrugerea;

d) ”informaţii” înseamnă date personale şi date nonpersonale.

Capitolul I – Scopul
Articolul 3
Domeniile criminalităţii

1. Cooperarea stabilită în acest Acord se referă la toate domeniile de criminalitate incluse în mandatul Europol, după cum sunt enumerate în Anexa nr. 1 a acestui Acord, inclusiv infracţiunile conexe.

2. Infracţiunile conexe vor fi infracţiunile săvârşite pentru procurarea mijloacelor necesare săvârşirii actelor criminale prevăzute în alineatul (1) al prezentului Articol, infracţiunile săvârşite în scopul de a facilita sau de a executa astfel de acte, precum şi infracţiunile săvârşite pentru a asigura impunitate de astfel de acte.

3. În cazul în care mandatul Europol, după cum este menţionat în Anexa 1 a acestui Acord se modifică în orice fel, Europol poate, de la data la care modificarea mandatului Europol intra în vigoare, să sugereze Republicii Moldova, în scris, aplicabilitatea acestui Acord în ceea ce priveşte noul mandat, în conformitate cu Articolul 25 al acestui Acord.

Articolul 4
Domenii de cooperare

Cooperarea poate, suplimentar la schimbul de informaţii, în conformitate cu sarcinile Europol stabilite prin Decizia Consiliului privind Europol, în special să includă schimbul de cunoştinţe de specialitate, rapoarte privind situaţia generala, rezultate ale analizelor strategice, informaţii privind procedurile de urmărire penală, informaţii cu privire la metodele de prevenire a criminalităţii, participarea la activităţi de instruire, precum şi acordarea de consiliere şi sprijin în investigaţii penale individuale.

Articolul 5
Relaţia cu alte instrumente internaţionale

Acest Acord nu va prejudicia sau altfel afecta sau nu va avea impact asupra prevederilor legale cu privire la schimbul de informaţii prevăzute de orice Tratat de Asistenţă Juridică Reciprocă, orice alt acord sau aranjament de cooperare, sau relaţie de lucru în domeniul aplicării legii pentru schimbul de informaţii dintre Republica Moldova şi orice stat membru al Uniunii Europene.

Capitolul II – Modul de cooperare
Articolul 6
Punct naţional de contact

1. Republica Moldova desemnează un punct naţional de contact pentru a acţiona ca punct central de contact între Europol şi alte autorităţi competente din Republica Moldova.

2. Schimbul de informaţii între Republica Moldova şi Europol, în conformitate cu acest Acord va avea loc între Europol şi punctul naţional de contact. Cu toate acestea, punctul naţional de contact poate permite schimburi directe de informaţii între Europol şi autorităţile competente, după cum este prevăzut în Articolul 7 al acestui Acord.

3. Punctul naţional de contact va fi, de asemenea, punctul central de contact în ceea ce priveşte revizuirea, corectarea şi / sau ştergerea datelor cu caracter personal, după cum se menţionează în Articolul 14 al acestui Acord.

4. Punctul naţional de contact va fi şi punctul central de contact pentru transmiterea de date cu caracter personal din partea persoanelor juridice, cu sediul în Republica Moldova, precum şi pentru informaţii din partea persoanelor fizice cu reşedinţa în Republica Moldova, către Europol.

5. Republica Moldova va asigura posibilitatea pentru punctul naţional de contact de a face schimb de informaţii pe o bază de 24 de ore. Punctul naţional de contact va asigura că informaţiile pot fi schimbate fără întârziere cu autorităţile competente menţionate în Articolul 7 al acestui Acord.

6. Punctul naţional de contact pentru Republica Moldova este desemnat în Anexa 2 a acestui Acord.

Articolul 7

Autorităţile competente

1. Autorităţile competente sunt toate instituţiile publice existente în Republica Moldova, responsabile, în temeiul legislaţiei naţionale, pentru prevenirea şi combaterea infracţiunilor. Acestea sunt enumerate în Anexa 2 a acestui Acord.

2. Fără a aduce prejudiciu Articolului 11 al acestui Acord, transmiterea de informaţii de către Europol Republicii Moldova şi transmiterea în Republica Moldova se va limita la autorităţile competente menţionate.

Articolul 8

Consultări şi cooperare mai strânsă

1. Părţile convin că, pentru a promova cooperarea şi a spori şi monitoriza dezvoltarea prevederilor acestui Acord, schimburile regulate, după caz, fac parte integrantă. În mod special:

a. Reuniuni de nivel înalt între Europol şi autorităţile competente ale Republicii Moldova vor avea loc în mod regulat pentru a discuta aspecte legate de acest Acord şi cooperarea la general.

b. Un reprezentant al punctului naţional de contact şi Europol se vor consulta reciproc în mod regulat cu privire la aspectele de politici şi problemele de interes comun cu scopul de a realiza obiectivele sale şi a coordona activităţile sale respective.

c. Un reprezentant al punctului naţional de contact poate fi invitat să participe la reuniunile Şefilor Unităţilor Naţionale Europol.

2. Atunci când este cazul, consultarea va fi stabilită la nivelul solicitat între reprezentanţi ai autorităţilor competente ale Republicii Moldova şi Europol, responsabili pentru domeniile de criminalitate la care se aplică acest Acord, pentru a conveni asupra celui mai eficient mod în care vor fi organizate activităţile lor particulare.

Articolul 9

Ofiţerii de legătură

1. Părţile convin să intensifice cooperarea prevăzută în acest Acord, prin detaşarea ofiţerului(lor) de legătură al/(ai) Republicii Moldova. Europol poate, la propria discreţie, să ia în considerare, în mod egal, detaşarea ofiţerului(lor) de legătură în Republica Moldova.

2. Sarcinile, drepturile, şi obligaţiile ofiţerilor de legătură, numărul acestora precum şi costurile implicate vor fi guvernate de un Acord între Părţi.

3. Republica Moldova va asigura ca ofiţerii săi de legătură să aibă acces rapid şi, în cazul în care va fi fezabil tehnic, direct, la bazele de date naţionale necesare pentru a-şi îndeplini sarcinile care le revin.

4. În măsura în care va fi posibil, Europol va asista Republica Moldova în ceea ce priveşte încheierea unui Acord cu Regatul Ţărilor de Jos cu privire la privilegiile şi imunităţile de care beneficiază ofiţerii de legătură detaşaţi de Republica Moldova. Pe teritoriul Republicii Moldova, un ofiţer de legătură din partea Europol se va bucura de aceleaşi privilegii şi imunităţi ca şi cele acordate de către Republica Moldova membrilor, cu rang comparabil, a personalului misiunilor diplomatice stabilite în Republica Moldova.

Capitolul III - Schimbul de informaţii

Articolul 10

Dispoziţii generale

1. Schimbul de informaţii între Părţi va avea loc numai în scopul şi în conformitate cu prevederile acestui Acord.

2. Transmiterea de date cu caracter personal şi de informaţii atribuite la secret de stat de către Părţi trebuie să fie necesară în cazuri individuale în scopul prevenirii sau combaterii infracţiunilor prevăzute în Articolul 3 al acestui Acord.

3. Părţile vor oferi reciproc doar informaţii care au fost colectate, stocate şi transmise în conformitate cu cadrul legislativ respectiv şi nu au fost obţinute în mod vădit prin încălcarea drepturilor omului. În acest context, Europol va fi, în mod special, obligat de Articolul 20(4) al Deciziei Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind adoptarea normelor de punere în aplicare care reglementează relaţiile Europol cu partenerii, inclusiv schimbul de date cu caracter personal şi de informaţii atribuite la secret de stat.

4. Persoanele fizice au dreptul de a accesa informaţiile legate de ele, transmise în baza acestui Acord, şi de a avea dreptul ca aceste informaţii sa fie verificate, corectate sau şterse. În cazul în care acest drept este exercitat, Partea

transmiţătoare va fi consultată înainte de luare a unei decizii privind cererea.

5. Cererile de acces public la informaţiile transmise în baza acestui Acord vor fi înaintate Părţii transmiţătoare pentru avizul său, cât mai curând posibil. Informaţia în cauză nu va fi dezvăluită în cazul în care Partea transmiţătoare va avea obiecţii în acest sens.

Articolul 11

Transmiterea datelor cu caracter personal

1. Cererile din partea Părţilor pentru date cu caracter personal trebuie să fie însoţite de informaţii care să indice scopul şi motivul solicitării.

2. În lipsa unei indicaţii menţionate în paragraful 1 al prezentului Articol, Părţile nu au permisiunea de a transmite date cu caracter personal.

3. Părţile trebuie să indice, în momentul sau înainte de transmiterea datelor cu caracter personal, scopul pentru care datele au fost transmise precum şi orice restricţii privind utilizarea, ştergerea sau distrugerea acestora, inclusiv posibilele restricţii de acces în termeni generali sau specifici. În cazul în care necesitatea unor astfel de restricţii devine evidentă după furnizarea datelor, Părţile vor informa, într-o etapă ulterioară, referitor la astfel de restricţii.

4. Părţile vor stabili fără întârziere, nu mai târziu de 6 luni de la primire, dacă şi în ce măsură datele cu caracter personal care au fost furnizate sunt necesare pentru scopul pentru care au fost furnizate şi vor informa Partea transmiţătoare despre aceasta. Datele cu caracter personal urmează a fi şterse în cazul în care aceste date nu sunt necesare pentru scopul pentru care au fost transmise.

5. Părţilor le este permis sa transmită date cu caracter personal care dezvăluie originea rasială sau etnică, opiniile politice sau convingerile religioase sau filozofice, sau apartenenţa sindicală şi a datelor privind starea de sănătate a unei persoane sau viaţa sexuală, doar dacă este strict necesar.

6. Părţile vor ţine evidenţă tuturor comunicărilor de date cu caracter personal în conformitate cu prezentul Articol şi a motivelor pentru astfel de comunicări.

Articolul 12

Utilizarea informaţiilor

1. În cazul în care informaţia a fost transmisă cu un scop, aceasta poate fi utilizată numai în scopul pentru care a fost transmisă şi orice restricţie privind utilizarea, ştergerea sau distrugerea acesteia, inclusiv posibilele restricţii de acces în termeni generali sau specifici trebuie să fie respectate de către Părţi.

2. Utilizarea informaţiilor pentru un alt scop decât cel pentru care informaţiile au fost transmise trebuie să fie autorizată de către Partea transmiţătoare.

Articolul 13

Transmiterea ulterioară a informaţiilor primite

1. Transmiterea ulterioară a informaţiilor primite de către Republica Moldova se limitează la autorităţile competente ale Republicii Moldova, menţionate în Articolul 7 al acestui Acord, şi va avea loc în aceleaşi condiţii precum cele aplicabile transmiterii originale. Orice altă transmitere ulterioară, inclusiv către state terţe şi organizaţii internaţionale, trebuie să fie consimţită de către Europol.

2. Transmiterea ulterioară a informaţiilor primite de Europol se limitează la autorităţile din statele membre ale Uniunii Europene responsabile de prevenirea şi combaterea infracţiunilor şi va avea loc în aceleaşi condiţii precum cele aplicabile transmiterii originale. Orice altă transmitere ulterioară, inclusiv către state terţe sau organizaţii internaţionale, trebuie să fie consimţită de către Republica Moldova.

Articolul 14

Depozitare, revizuire, corectare şi ştergere
a datelor cu caracter personal

1. Părţile vor păstra datele cu caracter personal numai atâta timp cât este necesar pentru scopul pentru care au fost transmise. Necesitatea stocării în continuare trebuie să fie revizuită în termen de cel mult trei ani de la transmitere. În timpul revizuirii, Părţile pot decide continuarea stocării datelor până la următoarea reexaminare care va avea loc după o altă perioadă de trei ani, în cazul în care acestea sunt încă necesare pentru îndeplinirea sarcinilor sale. Dacă nu se ia nici o decizie cu privire la continuarea stocării datelor, datele respective sunt şterse în mod automat.

2. În cazul în care una dintre Părţi are motive să creadă că datele cu caracter personal transmise anterior de aceasta sunt incorecte, inexacte, nu mai sunt actuale sau nu ar fi trebuit transmise, aceasta va informa cealaltă Parte, care va corecta sau va şterge datele cu caracter personal, şi va oferi o notificare cu privire la aceasta.

3. În cazul în care o Parte are motive să creadă că datele cu caracter personal primite anterior de către aceasta sunt incorecte, inexacte, nu mai sunt actuale sau nu ar fi trebuit fi transmise, aceasta va informa cealaltă Parte, care va oferi poziţia sa în acest sens.

4. În cazul în care Europol este notificat cu privire la corectarea sau ştergerea datelor primite din partea Republicii Moldova, acesta poate decide totuşi să nu şteargă informaţiile dacă, pe baza informaţiilor din dosarele sale, care sunt mult mai cuprinzătoare decât cele deţinute de către Republica Moldova, are nevoie în continuare să proceseze aceste informaţii. Europol va informa Republica Moldova cu privire la stocarea în continuare a acestor informaţii. Cu toate acestea, atunci cînd Europol va şterge datele, Republica Moldova urmează a fi informată de către Europol despre aceasta.

Articolul15

Evaluarea sursei şi a informaţiilor

1. Atunci când informaţiile sunt furnizate de către Părţi în baza acestui Acord, sursa de informaţii trebuie indicată, în măsura în care este posibil, în baza următoarelor criterii:

a. Dacă nu există nici o îndoială de autenticitatea, credibilitatea şi competenţa sursei, sau dacă informaţiile sunt furnizate de o sursă care, în trecut, s-a dovedit a fi de încredere în toate cazurile;

b. Sursă de la care informaţiile primite în cele mai multe cazuri s-au dovedit a fi credibile;

c. Sursă de la care informaţiile primite în cele mai multe cazuri s-au dovedit a nu fi credibile;

X[1]. Credibilitatea sursei nu poate fi evaluată.

---

[1] Menţiunea de fiabilitate a sursei şi a informaţiilor cu literele a, b, c, x combinat cu un indicator numeric de 1,2,3,4 este reflectorizant de standardul internaţional de obicei utilizat pentru a evalua informaţiile

2. Atunci când informaţiile sunt furnizate de către Părţi în baza acestui Acord, credibilitatea informaţiilor se indică, pe cât posibil, în baza următoarelor criterii:

1. Informaţii a căror exactitate este indubitabilă;

2. Informaţii cunoscute personal de către sursă, dar necunoscute de către funcţionarul care o expediază;

3. Informaţii necunoscute personal de către sursă, dar coroborate de alte informaţii deja înregistrate;

4. Informaţii care nu sunt cunoscute direct de către sursă şi nu pot fi coroborate.

3. În cazul în care oricare dintre Părţi, pe baza informaţiilor de care deja dispune, ajunge la concluzia că evaluarea informaţiilor furnizate de către cealaltă Parte are nevoie de corectare, aceasta va informa cealaltă Parte şi va încerca să ajungă la o modificare a evaluării. Nici una dintre Părţi nu va schimba evaluarea informaţiilor primite fără o astfel de înţelegere.

4. În cazul în care una dintre Părţi primeşte informaţii fără o evaluare, aceasta trebuie să încerce, pe cât posibil şi în acord cu Partea transmiţătoare, de a evalua credibilitatea sursei sau a informaţiilor pe baza informaţiilor de care deja dispune.

5. Părţile pot conveni, în termeni generali, asupra evaluării anumitor tipuri de informaţii şi surse specifice, care vor fi stabilite într-un Memorandum de Înţelegere între Republica Moldova şi Europol. În cazul în care informaţiile au fost furnizate pe baza unor astfel de acorduri generale, acest lucru va fi notat cu informaţii.

6. În cazul în care nu poate fi efectuată o evaluare fiabila, sau nu există nici un acord în termeni generali, informaţiile vor fi evaluate ca în alineatul 1 (X) şi alineatul 2 (4) din prezentul Articol.

Articolul 16

Securitatea datelor

Părţile vor asigura ca informaţiile schimbate sau primite să fie protejate prin măsuri tehnice şi organizatorice. Astfel de măsuri sunt necesare numai în cazul în care eforturile impuse sunt proporţionale cu obiectivul pentru care acestea sunt desemnate de a-l obţine în ceea ce priveşte protecţia, şi vor fi destinate pentru a:

1) împiedica accesul persoanelor neautorizate la echipamentul de prelucrare a datelor folosit pentru prelucrarea datelor cu caracter personal (echipament pentru controlul accesului),

2) preveni citirea, copierea , modificarea sau eliminarea neautorizată a suportului de date (controlul suporturilor de date),

3) preveni introducerea neautorizată a datelor cu caracter personal şi inspecţia, modificarea sau ştergerea neautorizată a datelor cu caracter personal stocate (controlul stocării),

4) preveni utilizarea sistemelor de prelucrare automată a datelor de către persoane neautorizate utilizând echipament de comunicare a datelor (controlul utilizatorului),

5) asigura că persoanele autorizate ce utilizează un sistem de prelucrare automată a datelor au acces numai la datele cu caracter personal la care au autorizare pentru acces (controlul accesului la date),

6) asigura că este posibil să verifice şi să stabilească organismele cărora datele cu caracter personal pot fi sau au fost transmise cu ajutorul echipamentelor de comunicare a datelor (controlul comunicării),

7) asigura că este posibil să se verifice şi să se stabilească ce date cu caracter personal au fost introduse în sistemele de prelucrare automată a datelor şi când şi de către cine au fost introduse datele cu caracter personal (controlul introducerii de date),

8) preveni citirea, copierea , modificarea sau ştergerea neautorizată a datelor cu caracter personal în timpul transferurilor de date cu caracter personal sau în timpul transportului de suporturi de date (controlul transportului),

9) asigura că sistemele instalate pot, în caz de întrerupere, să fie restabilite imediat (recuperare),

10) asigura că funcţiile sistemului se realizează fără erori, că apariţia defecţiunilor de funcţionare este raportată imediat (fiabilitate) şi că datele cu caracter personal stocate nu pot fi corupte de disfuncţionalităţi ale sistemului (integritate).

Capitolul IV – Alte forme de cooperare

Articolul 17

Asociere la grupurile analitice

1. Europol poate invita experţi din Republica Moldova să fie asociaţi la activităţile grupurilor analitice şi, în conformitate cu condiţiile menţionate în Articolul 14 (8) al Deciziei Consiliului Europol, încheie un aranjament de asociere în acest scop.

2. Aceste aranjamente de asociere vor permite, în mod particular, experţilor asociaţi să:

a. participe la întâlnirile grupului analitic, şi

b. să fie informaţi de Europol, la cerere, despre desfăşurarea dosarului care reprezintă obiectul analizei, şi

c. să primească rezultatele analizei care ţin de Republica Moldova, cu respectarea condiţiilor prevăzute în Articolele 19(2) şi 24(1) ale Deciziei Consiliului Europol, şi în conformitate cu prevederile acestui Acord.

Articolul 18

Participarea în echipe comune de investigaţii

Republica Moldova şi Europol îşi vor oferi sprijin reciproc în facilitarea creării şi operării echipelor comune de investigaţii.

Capitolul V – Confidenţialitatea informaţiilor

Articolul 19

Principii de securitate şi confidenţialitate

Fiecare Parte:

1. va proteja şi apăra informaţiile care nu sunt atribuite la secret de stat ce reprezintă obiectul acestui Acord, precum şi Memorandumului de Înţelegere menţionat în Articolul 20 din acest Acord, cu excepţia informaţiilor care sunt marcate în mod expres sau care sunt uşor identificabile ca fiind informaţii publice, prin diverse măsuri, inclusiv obligaţia de discreţie şi de confidenţialitate, limitând accesul personalului autorizat şi măsurile tehnice şi procedurale generale;

2. va proteja şi apăra informaţiile atribuite la secret de stat ce reprezintă obiectul acestui Acord şi a Memorandumului de Înţelegere menţionat în Articolul 20 din acest Acord;

3. va asigura că are în vigoare o organizare, cadru şi măsuri de securitate. Părţile acceptă şi aplică reciproc principiile de bază şi standardele minime implementate în sistemele lor de protecţie a secretului de stat şi procedurile pentru a asigura că cel puţin un grad echivalent de secretizare se acordă informaţiilor atribuite la secret de stat ce reprezintă obiectul acestui Acord;

4. va asigura că spaţiile în care sunt păstrate informaţiile ce reprezintă obiectul acestui Acord au un nivel adecvat de securitate fizică, în conformitate cu cadrul legal respectiv al Părţii;

5. va asigura că accesul la şi posesia de informaţii este limitată la acele persoane care, din motive ce ţin de sarcinile sau obligaţiile lor, trebuie să fie cunoscute cu astfel de informaţii sau să se ocupe de acestea;

6. va asigura că toate persoanele care, în îndeplinirea îndatoririlor lor oficiale necesită acces sau a căror îndatoriri sau funcţii permit accesul la informaţii atribuite la secret de stat trebuie să fie supuse unor examinări de securitate de bază, în conformitate cu cadrul legal respectiv al Părţii;

7. va fi responsabilă pentru alegerea nivelului de clasificare adecvat pentru informaţiile furnizate celeilalte Părţi.

8. va asigura ca informaţiile atribuite la secret de stat ce reprezintă obiectul acestui Acord menţin nivelul de clasificare acordat de către Partea de origine. Partea destinatară asigură protecţia şi apărarea informaţiilor atribuite la secret de stat în conformitate cu cadrul său legal pentru protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat care au un grad de secretizare echivalent;

9. nu va folosi sau permite utilizarea de informaţii atribuite la secret de stat ce reprezintă obiectul acestui Acord, cu excepţia scopurilor şi în cadrul oricăror limite stabilite de către sau în numele emitentului, fără acordul în scris al emitentului;

10. nu va dezvălui sau permite divulgarea de informaţii atribuite la secret de stat ce reprezintă obiectul acestui Acord unor părţi terţe, fără acordul prealabil în scris al emitentului.

Articolul 20

Memorandum de Înţelegere privind

Confidenţialitatea şi Protecţia Informaţiilor

Protecţia informaţiilor schimbate între Părţi va fi reglementată într-un Memorandum de Înţelegere cu privire la Confidenţialitate şi Protecţia datelor convenit între Părţi, implementând principiile enunţate în acest Capitol. Un astfel de Memorandum va include, în special, dispoziţii privind organizarea securităţii, educarea şi instruirea, standarde de verificare a securităţii, tabelul de echivalenţă, utilizare a informaţiilor atribuite la secret de stat şi a valorilor de asigurare a informaţiilor ale Părţilor. Schimbul de informaţii atribuite la secret de stat este condiţionată de încheierea Memorandumului de Înţelegere privind Confidenţialitatea şi Protecţia Informaţiilor.

Capitolul VI – Litigii şi răspundere

Articolul 21

Răspunderea

1. Părţile vor fi responsabile, în conformitate cu cadrul lor legislativ respectiv, pentru orice prejudiciu cauzat unei persoane ca urmare a unor erori de jure sau de facto în schimbul de informaţii. În scopul de a evita răspunderea sa în conformitate cu cadrele lor legale respective vizavi de o parte vătămată, nici una dintre Părţi nu poate invoca faptul că cealaltă Parte a transmis informaţii inexacte.

2. În cazul în care aceste erori de jure sau de facto au avut loc drept urmare a unor informaţii comunicate eronat sau a unui eşec din partea celeilalte Părţi de a se conforma cu obligaţiile lor, acestea vor fi obligate să ramburseze, la cerere, orice sume plătite cu titlu de despăgubire, în conformitate cu alineatul 1 al prezentului Articol, cu excepţia cazului în care informaţia a fost utilizată de către cealaltă Parte, întru încălcarea acestui Acord.

3. Părţile nu se vor impune reciproc să plătească pentru daunele punitive sau noncompensatorii, în conformitate cu alineatele 1 şi 2 din prezentul Articol.

Articolul 22

Soluţionarea litigiilor

1. Toate disputele care pot apărea în legătură cu interpretarea sau aplicarea acestui Acord se vor soluţiona prin consultări şi negocieri între reprezentanţii Părţilor.

2. În caz de eşecuri grave ale oricărei Părţi, în conformarea cu prevederile acestui Acord, sau o Parte este de părere că un astfel de eşec poate să apară în viitorul apropiat, oricare dintre Părţi poate suspenda aplicarea acestui Acord temporar, până la punerea în aplicare a alineatului 1 al prezentului Articol. Obligaţiile inerente asupra Părţilor în temeiul Acordului vor rămâne totuşi în vigoare.

Capitolul VII – Dispoziţii finale

Articolul 23

Linia de comunicare securizată

1. Stabilirea, implementarea şi operarea unei linii de comunicare securizată în scopul schimbului de informaţii între Republica Moldova şi Europol sunt reglementate de Memorandumul de Înţelegere între Părţi, semnat la 16 ianuarie 2014.

2. Costurile de stabilire a liniei de comunicare securizate vor fi plătite de către Europol în timp ce costurile lunare de funcţionare vor fi împărţite între Părţi în proporţiile specificate în Memorandumul de Înţelegere menţionat mai sus.

3. Fără a aduce prejudiciu Articolului 21 din acest Acord, o Parte va fi responsabilă pentru prejudiciul cauzat celeilalte Părţi ca urmare a unor acţiuni abuzive referitoare la elaborarea, implementarea sau funcţionarea liniei de comunicare securizate.

4. Orice litigiu între Părţi cu privire la interpretarea sau aplicarea prevederilor referitoare la stabilirea, implementarea şi funcţionarea unei linii de comunicare securizate va fi soluţionat în conformitate cu Articolul 22 din acest Acord.

Articolul 24

Cheltuieli

Părţile îşi suportă propriile cheltuieli care apar în cursul punerii în aplicare a acestui Acord, cu excepţia cazului în care se prevede altfel în acest Acord.

Articolul 25

Amendamente si completări

1. Acest Acord poate fi modificat în scris, printr-un schimb de note, în orice moment, de comun acord între Părţi. Orice modificare trebuie să obţină aprobarea Consiliului Uniunii Europene.

2. Anexele la acest Acord, precum şi dispoziţiile Articolului 3(3) din acest Acord pot fi modificate printr-un schimb de note între Părţi.

3. Fără a aduce prejudiciu alineatului 1 al prezentului Articol, modificări ale Anexelor la acest Acord pot fi convenite, fără aprobarea Consiliului Uniunii Europene.

4. Părţile vor intra în consultări cu privire la modificarea acestui Acord sau a Anexelor sale, la cererea oricăreia dintre ele.

Articolul 26

Intrarea în vigoare şi valabilitatea

1. Acest Acord va intra în vigoare la data recepţionării de către Republica Moldova, prin canale diplomatice, a notificării scrise privind recepţionarea şi acceptarea de către Europol a notificării din partea Republicii Moldova cu privire la finalizarea procedurilor interne de ratificare.

2. Aplicarea acestui Acord în ceea ce priveşte acele zone din Republica Moldova, asupra cărora Guvernul Republicii Moldova nu exercită un control efectiv, va începe odată ce Republica Moldova va asigura implementarea integrală şi punerea în aplicare a acestui Acord, respectiv, pe întregul său teritoriu.

Articolul 27

Încetarea Acordului

1. Acest Acord poate fi denunţat prin notificare scrisă de către oricare dintre Părţi, cu un preaviz de trei luni.

2. În cazul încetării, Părţile ajung la un acord cu privire la utilizarea şi stocarea în continuare a informaţiilor care au fost deja comunicate între ele. În cazul în care nu se ajunge la nici un acord, oricare dintre cele două Părţi are dreptul de a cere ca informaţiile pe care le-a comunicat să fie distruse sau returnate Părţii transmiţătoare.

3. Fără a aduce prejudiciu alineatului 1, efectele juridice ale acestui Acord rămân în vigoare.

4. Prevederile acestui Acord, la intrarea sa în vigoare, vor înceta şi înlocui prevederile Acordului de cooperare strategică dintre Republica Moldova şi Oficiul European de Poliţie, încheiat la Haga la data de 12 februarie 2007.

5. Acest Acord nu va afecta drepturile şi obligaţiile care decurg din acordurile încheiate între Părţi înainte de intrarea în vigoare a acestui Acord.

Întocmit la Chişinău, la data de 18 decembrie 2014, in 2 exemplare, în limbile română şi engleză, fiecare text fiind egal autentic. În caz de divergenţe în interpretarea acestui Acord, textul în limba engleză va prevala.

Pentru Republica Moldova	**Pentru Oficiul European de Poliţie**
Dorin Recean,	**Rob Wainwright,**
Ministru al Afacerilor Interne	**Director**

Anexa I – Domenii de criminalitate

Competenţa Europol va include criminalitatea organizată, terorismul şi alte forme de criminalitate, enumerate mai jos, care afectează două sau mai multe State Membre, în aşa fel încât să necesite o abordare comună de către Statele Membre ca urmare a dimensiunii, semnificaţiei şi consecinţelor infracţiunilor.

Alte forme de criminalitate menţionate vor fi:

- Traficul ilicit de droguri,
- Activităţile ilegale de spălare a banilor,
- Criminalitatea legată de substanţe nucleare şi radioactive,
- Traficul ilegal de imigranţi,
- Traficul de fiinţe umane,
- Criminalitatea legată de autovehicule,
- Omor, vătămare corporală gravă,
- Traficul ilicit de organe şi ţesuturi umane,
- Răpire, sechestrare şi luare de ostatici,
- Rasismul şi xenofobia,
- Jaf organizat,
- Traficul ilicit de bunuri culturale, inclusiv antichităţi şi opere de artă,
- Înşelăciunea şi frauda,
- Înşelătorie şi extorcare de fonduri,
- Contrafacerea şi pirateria produselor,
- Falsificarea de documente administrative şi traficul de falsuri,
- Falsificarea banilor şi a mijloacelor de plată,
- Criminalitatea cibernetică,
- Corupţia,
- Traficul ilicit de arme, muniţii şi explozivi,
- Traficul ilicit de specii animale pe cale de dispariţie,
- Traficul ilicit de specii de plante pe cale de dispariţie şi soiuri,
- Infracţiuni împotriva mediului,
- Traficul ilicit de substanţe hormonale şi alţi factori de creştere.

În ceea ce priveşte formele de criminalitate enumerate mai sus, în sensul acestui Acord:

(a) „criminalitatea legată de substanţe nucleare şi radioactive" înseamnă infracţiunile enumerate în Articolul 7(1) din Convenţia privind Protecţia Fizică a Materialelor Nucleare, semnată la Viena şi New York la data de 3 martie 1980, şi referitoare la materialele nucleare şi / sau materiale radioactive definite în Articolul 197 din Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene a Energiei Atomice şi în Directiva Consiliului 96/29/Euratom din 13 mai 1996 de stabilire a normelor de securitate de bază pentru protecţia sănătăţii lucrătorilor şi a populaţiei împotriva pericolelor ce provin de la radiaţii ionizante[2];

---

[2] JO L 159, 29.06.1996, p.1

(b) „contrabanda ilegală de imigranţi" înseamnă activităţile destinate de a facilita în mod deliberat, pentru un câştig financiar, intrarea în, şederea sau angajarea pe teritoriul Statelor Membre, contrat normelor şi condiţiilor aplicabile în Statele Membre;

(c) „traficului de fiinţe umane" înseamnă recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea persoanelor, prin ameninţare sau folosirea forţei sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înşelăciune, abuz de putere sau de o poziţie de vulnerabilitate sau prin oferirea sau primirea de plăţi sau beneficii pentru a obţine consimţământul unei persoane care deţine controlul asupra altei persoane, în scopul exploatării. Exploatarea va include, cel puţin, exploatarea prin prostituarea altora sau alte forme de exploatare sexuală, producerea, vânzarea sau distribuirea de materiale pornografice cu minori, muncă sau servicii forţate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevare de organe;

(d) „criminalitatea legată de autovehicule" înseamnă furtul sau însuşirea ilegală de autovehicule, camioane, semiremorci, încărcătura camioanelor şi semiremorcilor, autobuze, motociclete, rulote şi vehicule agricole, vehicule pentru lucrări şi piesele de schimb pentru astfel de vehicule, precum şi primirea şi tăinuirea unor astfel de obiecte;

(e) „activităţi ilegale de spălare de bani" înseamnă infracţiunile enumerate în Articolul 6(1) până la (3) din Convenţia Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea şi confiscarea veniturilor din infracţiuni, semnata la Strasbourg la data de 8 noiembrie 1990;

(f) „traficul ilegal de droguri" înseamnă infracţiunile enumerate în Articolul 3(1) din Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite din 20 decembrie 1988 împotriva Traficului Ilicit de Stupefiante şi Substanţe Psihotrope şi în dispoziţiile de modificare sau înlocuire a acestei Convenţii.

Formele de infracţiuni prevăzute în Articolul 3 şi în această Anexă sunt evaluate de către autorităţile competente în conformitate cu legislaţia Statelor.

Anexa II - Autorităţile competente şi punctul naţional de contact.

Punctul naţional de contact pentru Republica Moldova, ce acţionează în calitate de punct central de contact între

Europol şi alte autorităţi competente ale Republicii Moldova este desemnat.

Centrul de Cooperare Poliţienească Internaţională din cadrul Inspectoratului General de Poliţie al Ministerului Afacerilor Interne.

Autorităţile competente din Republica Moldova, responsabile în temeiul legislaţiei naţionale pentru prevenirea şi combaterea infracţiunilor menţionate în Articolul 3(1) din prezentul Acord sunt:

1. Ministerul Afacerilor Interne.
2. Serviciul de Informaţii şi Securitate.
3. Ministerul Finanţelor (Serviciul Vamal).
4. Centrul Naţional Anticorupţie.
5. Procuratura Generală.

15.CONVENŢIE Nr. 1992 din 15.05.1992 PRIVIND PRINCIPIILE ŞI MODUL DE ÎNDEPLINIRE A TRATATULUI CU PRIVIRE LA FORŢELE ARMATE CONVENŢIONALE ÎN EUROPA*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=291303

Republica Azerbaidjan, Republica Armenia, Republia Belarus, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Federaţia Rusă, Ucraina şi Republica Gruzia ca state - succesoare de drepturi ale Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste referitor la Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa şi la documentele conexe, numite în continuare Părţi Contractante,

confirmîndu-şi ataşamentul faţă de scopurile şi prevederile Conferinţei pentru securitate şi colaborare în Europa, examinînd Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa din 19 noiembrie 1990, numit în continuare Tratat, ca un element de bază al unui nou sistem de securitate în Europa,

dorind să realizeze consecvent angajamentele ce decurg din Tratat şi din documentele conexe,

luînd în consideraţie interesele de securitate a tuturor Părţilor contractante,

au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

1. Fiecare Parte Contractantă îşi exercită pe deplin drepturile şi obligaţiile prevăzute de Tratat şi de documentele conexe, în caz că nu sînt prevăzute alte măsuri în punctul 2 al Articolului de faţă.

2. Federaţia Rusă exercită drepturile şi obligaţiile înscrise în Tratat şi în documentele conexe referitor la trupele, precum şi armamentele convenţionale şi tehnica, amplasate pe teritoriul Republicii Letonia, Republicii Lituania, Republicii Federale Germania şi Republicii Estonia, ce urmează a fi retrase pe teritoriul Federaţiei Ruse.

În cazul retragerii lor pe teritoriul altei Părţi Contractante exercitarea drepturilor şi obligaţiilor înscrise în Tratat este încredinţată acestei Părţi Contractante.

3. Părţile contractante colaborează în scopul exercitării drepturilor şi obligaţiilor prevăzute de Tratat şi de documentele conexe.

Articolul 2

1. În cadrul obligaţiilor ce decurg din prevederile Tratatului pentru fiecare Parte Contractantă se stabilesc următoarele:

a) nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică;

b) numărul de maşini cu pod mobil de tanc pentru dotarea unităţilor regulate;

c) numărul de elicoptere Mi-24 R şi Mi-24 K echipate pentru cercetare, corectare sau colectare de probe chimice (biologice), radiologice, ce nu constituie obiect al limitării aplicate elicopterelor de atac.

2. Nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică determinate pentru fiecare Parte Contractantă depăşesc în ansamblu nivelurile maxime stabilite pentru Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste în Tratat Convenţia cu privire la nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică ale Republicii Populare Bulgaria, Republicii Ungaria, Republicii Polonia, României, Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste şi Republicii Federative Cehe şi Slovace în legătură cu Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa din 3 noiembrie 1990.

3. Cantitatea de armamente şi tehnică enumerate în subpunctele "b" şi "c" ale punctului 1 al articolului de faţă în ansamblu nu depăşesc nivelurile şi cantităţile stabilite în Tratat şi în documentele conexe pentru Uniunea R.S.S.

4. După intrarea în vigoare a Tratatului Părţile Contractante urmează să-şi coordoneze sforţările la îndeplinirea prevederilor Tratatului şi documentelor conexe, inclusiv chestiunile legate de repartizarea nivelurilor maxime în scopul existenţei de armamente şi tehnică la fiecare Parte cu respectarea tezelor din pucntele 2 şi 3 ale articolului de faţă pentru asigurarea securităţii regionale, naţionale şi colective în Europa.

Articolul 3

1. Părţile Contractante respectă principiile expuse în declaraţia Guvernului U.R.S.S. din 14 iunie 1991 referitor la armamentele convenţionale şi tehnică limitate prin Tratat şi se află în dotarea forţelor de apărare a litoralului, infanteriei marine şi Trupelor de rachete cu destinaţie strategică.

2. În cadrul obligaţiilor ce decurs din Declaraţia sus numită pentru Părţile contractante sînt stabilite printr-un Protocol corespunzător nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică limitate prin Tratat şi cu care sînt dotate forţele de apărare a litoralului, infanteria marină şi Trupele de rachete cu destinaţie strategică.

Articolul 4

1. Părţile contractante îşi transmit reciproc în baza acordului comun şi respectînd normele de reducere şi alte prevederi ale Tratatului şi documentelor coenxe armamente convenţionale şi tehnică ce urmează a fi reduse.

2. În scopul organizării optime a procesului de reducere a armamentelor convenţionale şi tehnicii limitate prin Tratat şi pentru micşorarea cheltuielilor legate de reduceri Părţile Contractante folosesc în comun locurile de reducere. Modul de utilizare a locurilor de reducere, precum şi a armamentelor convenţionale şi tehnicii este determinat de către Părţile Contractante în baza acordurilor respective.

Articolul 5

1. Părţile Contractante în măsura posibilităţilor colaborează în problemele de pregătire şi schimb de informaţii şi notificări prevăzute de Tratat şi documentele conexe în perioada aplicării lui temporare şi după intrarea lui în vigoare.

2. Părţile Contractante confirmă că informaţia despre forţele armate, inclusiv toate datele tehnice şi fotografiile, pusă la dispoziţie către momentul semnării Tratatului de către Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, rămîne în vigoare.

3. Părţile Contractante paralel cu înmînarea Depozitarului Tratatului a insturmentelor de ratificare va aviza celelalte state participante, ceea ce-i prevăzut pînă la intrarea în vigoare a Tratatului, precum şi va confirma informaţia pusă la dispoziţie mai înainte şi care este necesară pentru a începe realizarea Tratatului

Articolul 6

1. Părţile Contractante confirmă că pe parcursul primelor 120 de zile după intrarea în vigoare a Tratatului cota pasivă totală de inspecţii nu va fi mai mică decît cota pasivă a fostei Uniuni R.S.S. determinate pentru ea cu luarea în consideraţie a cantităţii obiectivelor de verificare înştiinţate conform Protocolului privind schimbul de informaţii la semnarea Tratatului.

2. Părţile Contractante colaborează în timpul activivtăţii de inspectare, precum şi la formarea de echipe de inspecţie multinaţionale pentru realizarea inspecţiilor pe teritoriul statelor-participante la Tratat, care nu constituie Părţi Contractante.

Articolul 7

La propunerea oricărei Părţi Contactante Depozitarul prezentei Convenţii convoacă consultaţii ale tuturor Părţilor Contractante pentru examinarea problemelor legate de îndeplinirea prezentei Convenţii. Astfel de consultaţii vor avea loc nu mai tîrziu de 15 zile după notificarea tuturor Părţilor Contractante.

Articolul 8

1. În cazul retragerii unei Părţi Contractante din cadrul Tratatului ea încetează de a mai fi participantă la prezenta Convenţie.

2. Fiecare Parte Contractantă are dreptul de a se retrage din cadrul prezentei Convenţii. Partea Contractantă ce intenţionează să se retragă din prezenţa Convenţie urmează să avizeze toate Părţile Contractante cu cel puţin 90 de zile. Depozitarul prezentei Convenţii convoacă nu mai tîrziu de 21 de zile după primirea unei asemenea notificări consultaţii ale Părţilor Contractante pentru examinarea problemelor legate de această retragere.

Articolul 9

Nici o teză din prezenta Convenţie nu poate fi interpretată ca lezare a drepturilor suverane ale Părţilor Contractante, inclusiv şi cele ce decurg din documentele adoptate cu privire la suveranitatea şi independenţa lor statală.

Articolul 10

Părţi inalienabile ale acestei Convenţii sînt: Protocolul privind nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică, limitate de Tratat; Protocolul privind maşinile cu pod mobil de tanc din unităţile regulate; Protocolul privind elicopterele de luptă Mi-24 R şi Mi-24 K ce nu constituie obiecte ale limitării aplicate elicopterelor de atac; Protocolul privind armamentele convenţionale şi tehnica limitate prin Tratat şi care se află în dotarea forţelor de apărare a litoralului, infanteriei marine şi Trupelor de rachete cu destinaţie strategică.

Articolul 11

Fiecare Parte Contractantă ca succesor de drepturi al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste referitor la Tratatul semnat la 19 noiembrie 1990 se obligă să supună ratificării Tratatul şi să înmîneze spre păstrare instrumentul de ratificare Guvernului Regatului Olanda.

Articolul 12

Prezenta Convenţie va fi supusă ratificării în corespundere cu procedurile constituţionale ale fiecărei Părţi Contractante împreună cu ratificarea Tratatului.

Documentele privind ratificarea Convenţiei sînt transmise spre păstrare Depozitarului.

Convenţia intră în vigoare peste 10 zile după încredinţarea Depozitarului prezentei Convenţiei a documentelor privind ratificarea de către toate Părţile Contractante şi rămîne în vigoare pînă rămîne în vigoare Tratatul.

Prezenta Convenţie urmează a fi înregistrată în corespundere cu Articolul 102 al Cărţii Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Întocmită la Taşkent în ziua de 15 mai 1992 într-un singur exemplar în limba rusă. Exemplarul autentic se păstrează în Arhiva Guvernului Belarus, care transmite statelor ce au semnat prezenta Convenţie ale prezentului document.

Din partea Republicii Azerbaidjan /semnătura/
Din partea Republicii Armenia /semnătura/
Din partea Republicii Belarus /semnătura/
Din partea Republicii Kazahstan /semnătura/
Din partea Federaţiei Ruse /semnătura/
Din partea Republicii Moldova
"Cu condiţia că în p. 2 al art. 1 va fi prevăzută retragerea unităţilor militare ale Armatei Federaţiei Ruse de pe teritoriul
Republicii Moldova" /semnătura/
Din partea Ucrainei /semătura/
Din partea Republicii Gruzia /semnătura/

PROTOCOL
privind armamentele convenţionale şi tehnica limitate de Tratat aflate în dotarea forţelor de apărare a litoralului, infanteriei marine şi Trupelor de rachete cu destinaţie strategică

1. Confirmînd toate obligaţiile Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste expuse în Declaraţia Guvernului U.R.S.S. din 14 iunie 1991 faţă de armamentele convenţionale şi tehnica limitate de Tratat şi care se află în dotarea forţelor de apărare a litoralului, infanteriei marine şi Trupelor de rachete cu destinaţie Strategică, în continuare numită Declaraţie, Părţile Contractante au convenit ca răspunderea pentru îndeplinirea acestei Declaraţii să fie încredinţată:

- referitor la armamentele convenţionale şi tehnică aflate în dotarea forţelor de apărare a litoralului şi infanteriei marine - Federaţiei Ruse şi Ucrainei;
- referitor la armamentele convenţionale şi tehnică (transportoare blindate) din componenţa Trupelor de rachete cu destinaţie strategică - Republicii Belarus, Federaţiei Ruse şi Ucrainei.

2. Pe teritoriul Federaţiei Ruse şi a Ucrainei în limitele zonei de îndeplinire a Tratatului sînt amplasate armamente convenţionale şi tehnica limitate de Tratat în cantităţi ce nu depăşesc:

a) pentru forţele de apărare a litoralului: pe teritoriul Federaţiei Ruse 542 tancuri de luptă, 488 vehicule blindate de luptă, 686 piese de artilerie; pe teritoriul Ucrainei - 271 tancuri de luptă, 484 vehicule blindate de luptă şi 160 piese de artilerie;

b) pentru infanteria marină: pe teritoriul Federaţiei Ruse - 120 tancuri de luptă, 488 vehicule blindate de luptă; 186 piese de artilerie; pe teritoriul Ucrainei - 265 vehicule blindate de luptă, 49 piese de artilerie.

3. Distrugerea sau reutilarea armamentelor convenţionale şi tehnicii menţionate în p. 3 al secţiunii III a Declaraţiei sînt îndeplinite în modul următor:

a) de către Federaţia Rusă - după cum este prevăzut în p. 3 al secţiunii III a Declaraţiei;

b) de către Ucraina - pe deplin în limitele zonei de îndeplinire a Tratatului.

4. Republica Belarus, Federaţia Rusă şi Ucraina în limitele zonei de îndeplinire a Tratatului dispun de armamente convenţionale şi tehnică (transportoare blindate) în cadrul Trupelor de rachete cu destinaţie strategică în cantităţi ce nu depăşesc:

Republica Belarus - 585 transportoare blindate, Federaţia Rusă - 700 transportoare blindate, Ucraina - 416 transportoare blindate.

Pentru Republica Belarus şi Ucraina cantitatea de transportoare blindate stabilită rămîne în vigoare pînă la lichidarea totală a obiectivelor din cadrul Trupelor de rachete cu destinaţie strategică pe teritoriul acestor state. Pe măsura lichidării obiectivelor Trupelor de rachete cu destinaţie strategică pe teritoriul acestor state cota lor referitor la transportoarele blindate este transmisă Federaţiei Ruse.

PROTOCOL
privind elicopterele de luptă Mi-24 R şi Mi-24 K, ce nu constituie obiecte ale limitării aplicate elicopterelor de atac

1. Reieşind din faptul că în corespundere cu Tratatul Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste putea deţine o cantitate totală ce nu trebuia să depăşească 100 elicoptere Mi-24 R şi Mi-24 K, echipate pentru cercetare, corectarea focului sau colectarea de probe chimice (biologice) radiologice, ce nu constituie obiect al limitării aplicate elicopterelor de atac, Părţile Contractante au căzut de acord asupra limitării cantităţii lor în felul următor:

Republica Azerbaidjan 4 unităţi
Republica Armenia 4 unităţi
Republica Belarus 16 unităţi
Republica Kazahstan 0 unităţi

Republica Moldova	4 unităţi
Federaţia Rusă	50 unităţi
Ucraina	18 unităţi
Republica Gruzia	4 unităţi

2. Mărirea de către orice Parte Contractantă a cantităţii sus-numite de elicoptere Mi-24 R şi Mi-24 K ce nu constituie obiecte ale limitării aplicate elicopterelor de luptă trebuie să fie anticipată sau însoţită de reducerea respectivă de către una sau mai multe Părţi Contractante a cantităţii de elicoptere indicate.

PROTOCOL
privind maşinile cu pod rulant de tanc din unităţile regulate

1. Reieşind din faptul că în conformitate cu Convenţia de la Budapesta din 3 noiembrie 1990 Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste avea dreptul să menţină în unităţile regulate cel mult 462 maşini cu pod mobil de tanc, Părţile Contractante au convenit să limiteze cantitatea acestora astfel:

Republica Azerbaidjan	8 bucăţi
Republica Armenia	8 bucăţi
Repubica Belarus	64 bucăţi
Republica Kazahstan	0 bucăţi
Republica Moldova	7 bucăţi
Federaţia Rusă	233 bucăţi
Ucraina	144 bucăţi
Republica Gruzia	8 bucăţi

2. Mărirea de către orice Parte Contractantă a cantităţii de maşini cu pod mobil de tanc urmează a fi, în urma înţelegerii cu restul Părţilor Contractante, anticipată sau însoţită de reducerea de către una sau mai multe Părţi Contractante a cantităţii sale de maşini cu pod mobil de tanc.

PROTOCOL
privind nivelurile maxime pentru cantităţile de armament convenţional şi tehnică ale Republicii Azerbaidjan, Republicii Belarus, Republicii Kazahstan, Republicii Moldova, Federaţiei Ruse, Ucrainei şi Republicii Gruzia în legătură cu Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa

Părţile Contractante ca succesori de drepturi ai Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste referitoare la Tratatul cu privire la forţele armate convenţonale în Europa, numit în continuare Tratat, şi Convenţia cu privire la nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică ale Republicii Populare Bulgaria, Republicii Ungaria, Republicii Polonia, Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, şi Republicii Federative Cehe şi Slovace în legătură cu Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa, numită în continuare Convenţie de la Budapesta, prin prezentul document confirmă că nivelurile lor maxime de armament convenţional şi tehnică în ansamblu nu vor depăşi nivelurile maxime stabilite pentru fosta U.R.S.S. şi de către Convenţia de la Budapesta.

1. În corespundere cu principiile expuse în Tratat şi cu articolul 1 al Convenţiei de la Budapesta pentru fiecare Parte Contractantă sînt stabilite următoarele niveluri maxime de deţinere a armamentului convenţional şi tehnicii, limitate prin Tratat:

Republica Azerbaidjan

Tancuri de luptă	max.220 bucăţi
- inclusiv în unităţile regulate	max. 220 bucăţi
Vehicule blindate de luptă	max. 220 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 220 bucăţi
- dintre care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 135 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 11 bucăţi
Artilerie	max. 285 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 285 bucăţi
Avioane de luptă	max. 100 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 50 bucăţi

Republica Armenia

Tancuri de luptă	max. 220 bucăţi
- inclusiv în unităţi reguate	max. 220 bucăţi
Vehicule blindate de luptă	max. 220 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 220 bucăţi
- din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 135 bucăţi

- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 11 bucăţi
Artilerie	max. 285 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 285 bucăţi
Avioane de luptă	max. 100 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 50 bucăţi
	Republica Belarusi
Tancuri de luptă	max. 1800 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 1525 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 2600 bucăţi
inclusiv ţn unităţi regulate	max. 2175 bucăţi
- din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 1590 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu -	max. 130 bucăţi
Artilerie	max. 1615 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 1375 bucăţi
Avioane de luptă	max. 260 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 80 bucăţi
	Republica Kazahstan
	(pentru zona de întrebuinţare)
Tancuri de luptă	max. 0 bucăţi
inclusiv în unităţi regulate	max. 0 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 0 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 0 bucăţi
- din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 0 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 0 bucăţi
Artilerie	
- inclusiv în unităţi regulate	max. 0 bucăţi
Avioane de luptă	max. 0 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 0 bucăţi
	Republica Moldova
Tancuri de luptă	max. 210 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 210 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 210 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 210 bucăţi
- din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 130 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 10 bucăţi
Artilerie max. 250 bucăţi	
- inclusiv în unităţi regulate	max. 250 bucăţi
Avioane de luptă	max. 50 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 50 bucăţi
	Federaţia Rusă
	(pentru zona de întrebuinţare)
Tancuri de luptă	max. 6400 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 4975 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 11.480 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	10.525 bucăţi
- din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 7.030 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 574 bucăţi
Artilerie	max. 6.415 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 5.105 bucăţi
Avioane de luptă	max. 3.450 bucăţi

Elicoptere de atac	max. 890 bucăţi
inclusiv pe teritoriul Federaţiei Ruse în limitele zonei în conformitate cu p. 1 al articolului V a Tratatului.	
Tancuri de luptă	max.1300 bucăţi
- inclusiv cu depozitare	max. 600 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 1380 bucăţi
- inclusiv cele depozitate	max. 800 bucăţi
Artilerie	max. 1680 bucăţi
- inclusiv cu depozitare	max. 400 bucăţi
Ucraina	
Tancuri de luptă	max. 4080 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 3130 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 5050 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 4350 bucăţi
din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 3095 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 253 bucăţi
Artilerie	max. 4040 bucăţi
inclusiv în unităţi reulate	max. 3240 bucăţi
Avioane de luptă	max. 1090 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 330 bucăţi
inclusiv pe teritoriul Ucrainei în limitele zonei în conformitate cu pct. 1 al articolului V a Tratatului	
Tancuri de luptă	max. 680 bucăţi
- inclusiv cu depozitare	max. 400 bucăţi
Maşini bindate de luptă	max. 350 bucăţi
Artilerie	max. 890 bucăţi
- inclusiv cu depozitare	max. 500 bucăţi
Repubica Gruzia	
Tancuri de luptă	max. 220 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 220 bucăţi
Maşini blindate de luptă	max. 220 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 220 bucăţi
- din care maşini de luptă a infanteriei şi maşini de luptă cu armament greu	max. 135 bucăţi
- inclusiv maşini de luptă cu armament greu	max. 11 bucăţi
Artilerie	max. 285 bucăţi
- inclusiv în unităţi regulate	max. 285 bucăţi
Avioane de luptă	max. 100 bucăţi
Elicoptere de atac	max. 50 bucăţi

2. Părţile contractante au dreptul să-şi modifice nivelurile maxime proprii pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică care se limitează prin Tratat, în conformitate cu prevederile Tratatului şi prezentului Protocol.

Partea Contractantă care intenţionează să mărească nivelurile sale maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică are dreptul să efectueze o asemenea mărire numai cu acordul tuturor Părţilor Contractante interesate şi astfel încît să nu se încalce prevederile corespunzătoare ale Tratatului.

În cazul în care Partea Contractantă prezintă notificarea intenţiei de a mări nivelurile maxime pentru cantităţile de armamente şi tehnică care se limitează prin Tratat, Părţile Contractante interesate comunică tuturor Părţilor Contractante, în cel mult 14 zile de la primirea unei asemenea notificări, poziţia lor faţă de problemele expuse în notificare. În cazul lipsei unui consens Partea Contractantă care intenţionează să mărească nivelurile sale maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică care se limitează prin Tratat, convoacă, în cel mult 21 de zile după primirea ultimei comunicări, consultări ale Părţilor Contractante interesate pentru examinarea problemelor prezentate în motificare.

Diminuarea cantităţii de armamente convenţionale şi tehnică ale Părţilor Contractante, care se limitează prin Tratat, nu dă prin ea însăşi altei părţi contractante dreptul să-şi mărească nivelurile maxime proprii pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică, care se limitează prin Tratat.

Folosirea nivelurilor maxime pentru cantităţile de armamente convenţionale şi tehnică care se limitează prin Tratat este o prerogativă exclusivă a fiecărei Părţi Contractante.

DECLARAŢIA COMUNĂ
a Republicii Azerbaidjan, Republicii Armenia, Republicii Belarus, Republicii Kazahstan, Republicii Moldova, Federaţiei Ruse, Ucrainei şi Republicii Gruzia în legătură cu Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa

În scopul contribuirii la îndeplinirea Tratatului cu privire la forţele armate convenţionale în Europa din 19 noiembrie 1990 şi documentele legate de el Republica Azerbaidjan, Republica Armenia, Republica Belarus, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Federaţia Rusă, Ucraina şi Repubica Gruzia declară următoarele:

1. Republica Azerbaidjan, Republica Armenia, Republica Belarus, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Fedeaţia Rusă, Ucraina şi Republica Gruzia îşi reafirmă ataşamentul faţă de prevederile Declaraţiei Statelor participante la Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa privind efectivul personalului.

2. Republica Azerbaidjan, Republica Armen ia, Republica Belarus, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Federaţia Rusă, Ucraina şi Republica Gruzia respectă prevederile Declaraţiei Statelor participante la Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa privind avioanele aviaţiei marine cu bază terestră şi recunosc că cantitatea de avioane de luptă ale aviaţiei marine cu bază terestră, indicată în pct. 1 al Declaraţiei se referă la Federaţia Rusă şi Ucraina. Totodată Federaţia Rusă va avea în zona de aplicare a Contractului nu mai mult de 300, iar Ucraina - nu mai mult de 100 de avioane de luptă.

3. Federaţia Rusă îndeplineşte prevederile Declaraţiei Reprezentantului Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste în cadrul Grupului consultativ comun din 14 iunie 1991 referitor la armamentele şi tehnica retrase din zona de aplicare pînă la momentul semnării Tratatului.

4. Luînd în considerare caracterul politic obligator al documentelor enumerate în punctele 1, 2 şi 3 ale Declaraţiei prezente, obligaţiile ce decurg din aceste acte poartă un caracter politic.

5. Republica Azerbaidjan, Repubica Armenia, Republica Belarus, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Federaţia Rusă, Ucraina şi Republica Gruzia confirmă că toate hotărîrile primite în cadrul Grupului consultativ comun sînt obligatorii pentru aceste state.

Întocmită la Taşkent în ziua de 15 mai 1992 într-un singur exemplar original în limba rusă. Exemplarul original se păstrează în arhiva Guvernului Republilcii Belarus, care va transmite copii certificate ale Declaraţiei tuturor statelor care au semnat prezenta Declaraţie şi Statelor participante la Tratatul cu privire la forţele armate convenţionale în Europa.

Pentru Republica Azerbaidjan	/semnătura/
Pentru Republica Armenia	/semnătura/
Pentru Republica Belarus	/semnătura/
Pentru Republica Kazahstan	/semnătura/
Pentru Republica Moldova	/semnătura/
Pentru Federaţia Rusă	/semnătura/
Pentru Ucraina	/semnătura/
Pentru Republica Gruzia	/semnătura/

16.TRATAT Nr. 1992 din 23.10.1992 DE BUNĂ VECINĂTATE, PRIETENIE ŞI COLABORARE ÎNTRE REPUBLICA MOLDOVA ŞI UCRAINA*

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=358325

Republica Moldova şi Ucraina, denumite în continuare "înalte Părţi Contrac-tante".

edificându-şi relaţiile cu adânci rădăcini în trecutul istoric,

călăuzindu-se după scopurile şi principiile Cartei O.N.U. şi ale altor norme unanim recunoscute ale dreptului internaţional,

ferm hotărâte să dezvolte pe baza acestor principii şi norme relaţii prieteneşti,

convinse că buna vecinătate, respectul reciproc şi cooperarea corespund intereselor popoarelor înaltelor Părţi Contractante şi slujesc cauza creării unor relaţii calitativ noi, bazate pe egalitatea în drepturi şi întărirea sistemului de securitate în Europa,

salutând schimbările istorice pozitive din Europa şi din ambele state,

reafirmând disponibilitatea de a respecta integral prevederile Actului Final de la Helsinki, Cartei de la Paris pentru o nouă Europă, precum şi ale altor documente ale C.S.C.E. şi contribuind prin aceasta la făurirea unei Europe democratice, paşnice şi unite,

ferm convinse că respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului constituie o condiţie inalienabilă a consolidării păcii, democraţiei şi a relaţiilor de prietenie între popoare,

recunoscând necesitatea imprimării unui nivel calitativ nou relaţiilor bilaterale şi luând în considerare experienţa în domeniul dezvoltării colaborării politice, economice, tehnico-ştiinţifice, umanitare, culturale şi consolidând în

acest scop baza lor contractuală,

au convenit următoarele:

Articolul 1

Înaltele Părţi Contractante vor dezvolta relaţiile de bună vecinătate şi parteneriat ca state prietene, vor respecta neabătut principiile egalităţii suverane, nerecurgerii la forţă şi la ameninţarea cu folosirea forţei, inviolabilităţii hotarelor, integrităţii teritoriale, soluţionării pe cale paşnică a diferendelor, neamestecului în treburile interne, respectării drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, egalităţii în drepturi şi dreptului popoarelor de a-şi hotărî singure soarta, colaborării şi îndeplinirii cu bună credinţă a obligaţiilor internaţionale, precum şi a normelor consfinţite în documentele C.S.C.E.

Articolul 2

Înaltele Părţi Contractante confirmă că securitatea lor este indivizibilă şi indisolubil legată de securitatea tuturor statelor participante la Conferinţa pentru Securitate şi Cooperare în Europa.

Ţinând cont de aceasta, ele vor colabora în domeniul securităţii reciproce şi îşi vor construi relaţiile lor pe baza egalităţii şi respectării mutuale a suveranităţii.

Articolul 3

Fiecare dintre înaltele Părţi Contractante nu va permite folosirea teritoriului său pentru desfăşurarea unor agresiuni armate sau a altor acţiuni cu aplicarea forţei împotriva celeilalte înalte Părţi Contractante.

Înaltele Părţi Contractante vor suprima crearea şi desfăşurarea activităţii pe teritoriile lor a formaţiunilor militare ilegale atât proprii, cât şi străine, recrutarea, folosirea, instruirea, finanţarea sau tranzitarea mercenarilor.

În cazul în care una dintre înaltele Părţi Contractante va deveni obiectul agresiunii, cealaltă înaltă Parte Contractantă nu va acorda nici un sprijin agresorului şi va contribui la soluţionarea conflictului făcând uz de procedurile şi mecanismele O.N.U. şi C.S.C.E.

Articolul 4

Înaltele Părţi Contractante fac schimb reciproc de informaţii privind concentrarea de trupe şi tehnică de luptă în raioanele hotarelor comune, precum şi informează în prealabil despre deplasarea lor, aplicaţiile de amploare şi despre alte acţiuni similare.

Articolul 5

Fiecare dintre înaltele Părţi Contractante garantează cetăţenilor celeilalte Părţi, precum şi persoanelor apatride care locuiesc pe teritoriul ei, indiferent de apartenenţa naţională sau de alte deosebiri, drepturile şi libertăţile civile, sociale, economice şi culturale, în conformitate cu standardele internaţionale unanim recunoscute în domeniul drepturilor omului referitoare la atare categorii de cetăţeni.

Fiecare dintre înaltele Părţi Contractante apără drepturile cetăţenilor săi, care locuiesc pe teritoriul celeilalte Părţi, îi ocroteşte şi le acordă sprijin, în conformitate cu normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional.

Articolul 6

Problemele privind dobândirea cetăţeniei de către persoanele uneia dintre înaltele Părţi Contractante care locuiesc pe teritoriul celeilalte Părţi se reglementează printr-un acord respectiv, ţinându-se cont de legislaţiile Părţilor cu privire la cetăţenie.

Articolul 7

Înaltele Părţi Contractante vor garanta drepturile persoanelor care aparţin minorităţilor naţionale în deplină corespundere cu normele consfinţite în documentele O.N.U. şi C.S.C.E.

Înaltele Părţi Contractante asigură drepturile persoanelor care aparţin minorităţilor lor naţionale şi care locuiesc pe teritoriul respectivei Părţi atât individual, cât şi împreună cu alţi membri ai grupului său, libera exprimare şi dreptul de a-şi păstra şi dezvolta originalitatea etnică, culturală, lingvistică şi religioasă, protejarea împotriva oricăror tentative de asimilare contrar voinţei lor.

Articolul 8

Înaltele Părţi Contractante vor susţine dezvoltarea originalităţii minorităţilor naţionale prin acţiuni concrete, în special prin crearea condiţiilor favorabile pentru funcţionarea instituţiilor de învăţământ şi culturale în limba acestor minorităţi, libera recepţionare a emisiunilor radiofonice şi televizate în localităţile în care ele locuiesc compact şi vor acorda asistenţa respectivă celeilalte înalte Părţi Contractante.

Înaltele Părţi Contractante vor crea condiţii corespunzătoare pentru liberul acces al mijloacelor de informare în masă ale celeilalte Părţi în localităţile locuite compact de minorităţile naţionale.

Articolul 9

Problemele concrete ale colaborării în domeniul asigurării drepturilor persoanelor care aparţin minorităţilor naţionale şi care locuiesc pe teritoriul celeilalte înalte Părţi Contractante vor fi reglementate prin acorduri sepa-rate, luându-se în considerare particularităţile legislaţiilor naţionale ale Părţilor şi în conformitate cu normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional.

Articolul 10

Recunoscându-se dreptul fiecărei înalte Părţi Contractante de a adopta o legislaţie migraţionistă proprie şi de a promova o politică migraţionistă independentă, Părţile vor reglementa problemele ce apar în acest domeniu în conformitate cu principiile unanim recunoscute şi normele dreptului internaţional, pe calea încheierii unor acorduri separate.

Articolul 11

Înaltele Părţi Contractante, străduindu-se să asigure condiţiile necesare apropierii popoarelor lor pe bază de prietenie şi bună vecinătate, vor contribui sub toate aspectele la extinderea contactelor dintre cetăţenii lor atât în mod individual cât şi pe linia organizaţiilor de stat, obşteşti şi a altor organizaţii, precum şi între diverse fonduri, instituţii de învăţământ şi culturale, instituţii de cercetări ştiinţifice, mijloace de informare în masă.

Articolul 12

Înaltele Părţi Contractante vor contribui prin toate mijloacele la dezvoltarea contactelor dintre organele puterii de stat şi ale administraţiei de stat, precum şi dintre organele de autoadministrare regională şi locală şi conducătorii lor pe bază permanentă şi sistematică. Părţile vor stimula, de asemenea, colaborarea în zona de frontieră în diverse domenii.

Înaltele Părţi Contractante au convenit că întâlnirile la nivel înalt vor avea loc, de regulă, o dată pe an, precum şi de fiecare dată când vor fi necesare şi oportune.

Miniştrii Afacerilor Externe vor efectua consultări periodice în probleme de interes comun.

Articolul 13

Înaltele Părţi Contractante consideră că regimul juridic al proprietăţii de stat şi al proprietăţii persoanelor juridice şi cetăţenilor uneia dintre Părţi care se află pe teritoriul celeilalte Părţi este reglementat de legislaţia Părţii pe al cărei teritoriu se află proprietatea, precum şi de normele dreptului internaţional.

Problemele concrete ale reglementării relaţiilor de proprietate vor fi examinate de către Părţi în acorduri separate.

Articolul 14

Înaltele Părţi Contractante vor acorda atenţia prioritară colaborării bilaterale reciproc avantajoase în domeniul economiei. Ele vor întreprinde măsuri corespunzătoare pentru a perfecţiona şi a apropia mecanismul relaţiilor lor economice de normele şi practica pieţei mondiale.

Conducându-se de legislaţia internă şi pornind de la angajamentele internaţionale asumate şi pentru realizarea scopurilor prezentului Tratat, Părţile vor asigura condiţii economice, financiare şi juridice favorabile pentru activitatea de antreprenor şi alte activităţi de natură economică, inclusiv stimularea şi protejarea reciprocă a investiţiilor capitale şi nu vor lua măsuri discriminatorii în relaţiile economice reciproce.

Articolul 15

Înaltele Părţi Contractante vor încheia acorduri bilaterale în domeniile relaţiilor valutar-financiare, schimbului comercial, plăţilor, circulaţiei hârtiilor de valoare, tarifelor vamale şi de transport. Lista menţionată de acorduri nu este deplină şi va fi completată pe măsura necesităţii.

Articolul 16

Înaltele Părţi Contractante vor extinde colaborarea în domeniul transporturilor, inclusiv asigurarea tranzitului liber al persoanelor şi mărfurilor pe teritoriile lor, în conformitate cu normele şi practica internaţională, legislaţia naţională şi cu standardele europene în condiţiile prevăzute de acordurile separate.

Articolul 17

Înaltele Părţi Contractante vor dezvolta colaborarea şi schimburile în domeniile învăţământului, culturii, artei, ocrotirii sănătăţii, ştiinţei, informaţiei, tehnicii, turismului, sportului, schimbului de tineret şi în alte domenii.

Articolul 18

Înaltele Părţi Contractante vor contribui la crearea condiţiilor cores-punzătoare pentru colaborarea eficientă în domeniile ştiinţelor fundamentale şi aplicate, tehnicii şi tehnologiilor avansate, precum şi pentru susţinerea legăturilor directe şi a iniţiativelor comune ale savanţilor, cercetătorilor, institutelor de cercetări ştiinţifice, institutelor Academiilor de Ştiinţe şi asociaţiilor ştiinţifice de producţie din cele două state.

Articolul 19

Fiecare dintre înaltele Părţi Contractante va asigura cetăţenilor săi un larg acces la valorile culturale, mijloacele de informare în masă ale celeilalte Părţi şi va sprijini în acest sens iniţiativele statale, obşteşti şi individuale. Ele vor contribui la extinderea schimburilor reciproce între colectivele de creaţie, oamenii de artă, specialişti, instituţiile de cultură şi învăţământ la nivel statal, regional şi local, vor stimula studierea limbii celeilalte Părţi.

Înaltele Părţi Contractante vor contribui, pe bază de reciprocitate, la păstrarea şi studierea artelor şi patrimoniului cultural al celeilalte Părţi, inclusiv ocrotirea monumentelor de istorie şi cultură, descoperirea şi cercetarea materialelor de arhivă legate de istoria celor două ţări.

Articolul 20

Înaltele Părţi Contractante, pornind de la existenţa intereselor comune, vor dezvolta colaborarea în domeniile protecţiei şi ameliorării situaţiei mediului înconjurător, prevenirii poluării transfrontaliere, diminuării şi lichidării consecinţelor avariilor industriale şi ale calamităţilor naturale, în special ale catastrofei de la Cernobâl, folosirii raţionale şi economisirii resurselor natu-rale, extinderii proceselor tehnologice pure din punct de vedere ecologic, realizării acţiunilor de protecţie şi restabilire a resurselor naturale, lumii vegetale şi animale, cu precădere în zonele adiacente frontierei comune.

Părţile, în măsura posibilităţilor, vor colabora pentru soluţionarea problemelor ecologice globale, europene şi regionale.

Articolul 21

Înaltele Părţi Contractante vor conlucra în problemele acordării asistenţei juridice şi dezvoltării relaţiilor juridice în procesele civile, penale şi de familie.

Înaltele Părţi Contractante vor colabora pentru combaterea criminalităţii organizate, terorismului, traficului ilegal de arme, stupefiante, muniţii, substanţe explozive, toxice şi radioactive, pirateriei aeriene şi maritime, contrabandei,

inclusiv scoaterii ilegale a valorilor culturale, a altor categorii de infracţiuni, vor face schimb de informaţii în domeniul activităţii organelor de menţinere a ordinii. De asemenea, ele vor întreprinde acţiuni comune în cadrul colaborării internaţionale în acest domeniu.

Articolul 22

Înaltele Părţi Contractante vor încheia alte tratate şi acorduri bilaterale de colaborare în toate domeniile relaţiilor interstatale de interes comun.

Articolul 23

Înaltele Părţi Contractante vor soluţiona litigiile ce pot apare în legătură cu interpretarea şi aplicarea prezentului Tratat prin intermediul utilizării procedurilor de soluţionare pe cale paşnică a diferendelor, stipulate de articolul 33 al Cartei O.N.U.

Articolul 24

Prevederile prezentului Tratat nu afectează drepturile şi obligaţiile înaltelor Părţi Contractante care decurg din tratatele semnate de Părţi cu alte state.

Articolul 25

Prevederile prezentului Tratat pot fi completate sau modificate, cu asentimentul reciproc al înaltelor Părţi Contractante.

Articolul 26

Prezentul Tratat este supus ratificării şi intră în vigoare în ziua efectuării schimbului de instrumente de ratificare.

Articolul 27

Prezentul Tratat se încheie pe un termen de cinci ani. Acţiunea lui se prelungeşte în mod automat pe următorul termen de cinci ani dacă nici una dintre Părţi nu va anunţa despre intenţia sa de a-1 denunţa printr-o notificare în scris nu mai târziu decât cu şase luni înainte de expirarea termenului de acţiune a Tratatului.

Articolul 28

Prezentul Tratat va fi înregistrat la Secretariatul O.N.U., în conformitate cu articolul 102 al Cartei Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Încheiat la Chişinău, la 23 octombrie 1992, în două exemplare, fiecare în limbile română şi ucraineană, ambele texte având aceeaşi valoare juridică.

17.Concepţia politicii externe a Republicii Moldova. Hotărîrea Parlamentului nr. 368 din 08.02.1995. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 06.04.1995, nr. 020.

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=306955

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. - Se aprobă Concepţia politicii externe a Republicii Moldova (se anexează).

Art. 2. - Guvernul, pentru realizarea prevederilor concepţiei menţionate, va elabora cadrul legislativ corespunzător şi va crea structurile şi mecanismele necesare.

Art. 3. - Prezenta hotărîre intră în vigoare la data publicării.

PREŞEDINTELE
PARLAMENTULUI Petru LUCINSCHI

Chişinău, 8 februarie 1995.
Nr. 368-XIII.

C O N C E P Ţ I A
politicii externe a Republicii Moldova

I. REPUBLICA MOLDOVA ÎN COMUNITATEA INTERNAŢIONALĂ

Proclamînd la 27 august 1991 independenţa sa, Republica Moldova a devenit unul din primele state suverane de pe teritoriul fostei U.R.S.S. Ţara noastră este situată în sud-estul Europei, zonă geografică cuprinsă în prezent de procesele complexe de tranziţie de la un sistem totalitar la democraţie şi economia de piaţă. Posedînd sistemele necesare electroenergetic, de transport şi de telecomunicaţii, Republica Moldova are premise importante pentru o colaborare reciproc avantajoasă cu ţările europene. Dunărea ar putea deveni o arteră de transport, ce va lega Republica Moldova atît cu ţările Europei Centrale, cît şi cu cele din bazinul Mării Negre, asigurînd totodată comunicarea şi cu ţările Orientului Apropiat. Fiind conectată la sistemele de comunicaţii ale Ucrainei, Federaţiei Ruse şi ale altor ţări din Comunitatea Statelor Independente, Republica Moldova poate deveni un important nod regional al acestor sisteme.

Situaţia geopolitică specifică condiţionează atenţia sporită faţă de ţara noastră din partea comunităţii internaţionale. Republica Moldova a fost recunoscută de majoritatea statelor lumii, ea este membru al O.N.U. şi al instituţiilor ei specializate, membru al Organizaţiei pentru Securitate

şi Cooperare în Europa (O.S.C.E.), al Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică, face parte din C.S.I., activează în cadrul Cooperării Economice a Mării Negre, Comisiei Dunării şi altor organizaţii internaţionale. Integrarea în structurile europene oferă Republicii Moldova o reală posibilitate de consolidare a securităţii naţionale şi de asigurare a integrităţii teritoriale, contribuind astfel la instaurarea stabilităţii politice în zonă.

Republica Moldova menţine şi va dezvolta raportul de bună vecinătate şi prietenie cu statele limitrofe România şi Ucraina, este foarte importantă extinderea şi aprofundarea relaţiilor cu Federaţia Rusă, Republica Belarus, cu alte ţări din C.S.I., cu cele şapte state puternic industrializate.

Ţinînd cont de interesele securităţii naţionale, Republica Moldova dezvoltă relaţii cu statele din întreaga lume la nivelul definit de necesităţile reformelor social-economice ce se desfăşoară în societatea noastră.

II. PRIORITĂŢILE POLITICII EXTERNE

În baza prevederilor Constituţiei, drept priorităţi în politica sa externă Republica Moldova consideră:

consolidarea independenţei şi suveranităţii ţării;

asigurarea integrităţii teritoriale;

afirmarea ţării în calitate de factor de stabilitate pe plan regional;

contribuirea la promovarea reformelor social-economice necesare pentru tranziţia la economia de piaţă şi ridicarea bunăstării populaţiei;

edificarea statului de drept în care vor fi garantate şi aduse la nivelul standardelor internaţionale drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, precum şi ale persoanelor aparţinînd minorităţilor naţionale.

Realizarea acestor priorităţi ce constituie esenţa politicii externe a Republicii Moldova, va asigura în concordanţă cu interesele naţionale majore, edificarea statului nostru în calitate de stat independent, unitar şi indivizibil, care întreţine relaţii reciproc avantajoase cu toate ţările lumii.

III. PRINCIPIILE POLITICII EXTERNE

Respectînd cu stricteţe principiile şi normele dreptului internaţional recunoscute de comunitatea internaţională, în conformitate cu Declaraţia asupra principiilor dreptului internaţional privind relaţiile prieteneşti şi cooperarea între state, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 24 octombrie 1970, precum şi cu Declaraţia privind principiile care guvernează relaţiile reciproce dintre statele participante la C.S.C.E. din Actul final al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, semnat la Helsinki în 1975, Republica Moldova îşi realizează politica externă în baza următoarelor principii:

nerecurgerea la forţă sau la ameninţarea cu forţa;

reglementarea diferendelor internaţionale prin mijloace paşnice;

neamestecul în treburile interne ale altor state;

cooperarea internaţională;

egalitatea în drepturi a popoarelor şi dreptul lor de a-şi hotărî singure soarta;

egalitatea suverană a statelor;

îndeplinirea cu bună-credinţă a obligaţiilor asumate;

inviolabilitatea frontierelor;

integritatea teritorială a statelor;

respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului.

Republica Moldova promovează o politică de neutralitate permanentă, angajîndu-se să nu ia parte la conflicte armate, la alianţe politice, militare sau economice care au ca scop pregătirea războiului, să nu folosească teritoriul său pentru amplasarea bazelor militare străine, să nu deţină, să nu producă şi să nu experimenteze arma nucleară.

Ţara noastră sprijină încheierea şi respectarea acordurilor în domeniul neproliferării armei nucleare, controlului asupra armamentului, susţine eforturile îndreptate spre dezarmare şi destingere a încordării.

În relaţiile cu alte state Republica Moldova nu acceptă politica hegemonistă a dictatului, a constrîngerii politice şi economice, împărţirii sferelor de influenţă, considerînd drepturi inalienabile ale fiecărui popor egalitatea suverană a statelor şi obţiunea liberă a căilor lor de dezvoltare.

IV. DIRECŢIILE PRINCIPALE ALE POLITICII EXTERNE

Republica Moldova va promova o politică externă elastică şi echilibrată în următoarele direcţii principale:

1. Dezvoltarea relaţiilor bilaterale interstatale

În cadrul relaţiilor bilaterale interstatale Republica Moldova va porni de la necesitatea asigurării intereselor sale economice, sociale şi politice.

a) Relaţiile cu ţările C.S.I.

În relaţiile cu ţările C.S.I. Republica Moldova consideră obiectiv primordial încheierea şi îndeplinirea riguroasă a tratatelor interstatale de prietenie şi colaborare în vederea creării unui climat de încredere şi respect reciproc, stabilirii unor relaţii reciproc avantajoase în domeniile politic, economic, tehnico-ştiinţific şi cultural.

Ţinînd cont de particularităţile dezvoltării istorice şi de situaţia geopolitică a Republicii Moldova, sînt prioritare relaţiile bilaterale cu Federaţia Rusă, Ucraina şi Republica Belarus. De caracterul acestor relaţii vor depinde în mare măsură stabilitatea politică şi succesul reformelor politice şi economice în ţara noastră.

În temeiul existenţei unor relaţii economice şi spirituale Republica Moldova va păstra şi dezvolta în continuare legăturile de prietenie şi colaborare reciproc avantajoasă cu ţările Asiei Mijlocii şi ale Caucazului - membre al C.S.I.

b) Relaţiile cu ţările Europei şi Americii de Nord

În relaţiile cu ţările Europei pentru Republica Moldova este importantă cooperarea multilaterală cu România. Dezvoltarea acestei cooperări se întemeiază pe criterii atît geografice, România fiind ţară vecină cu Republica Moldova, cît şi de ordin istoric şi cultural. O atenţie deosebită se acordă cooperării cu România în scopul depăşirii dependenţei economice unilaterale actuale a Republicii Moldova şi integrării ei în comunitatea europeană.

Ţinînd cont de ponderea statelor occidentale dezvoltate în economia mondială, în special a ţărilor din grupul celor şapte, şi de rolul pe care îl joacă aceste ţări în relaţiile internaţionale, în menţinerea păcii şi securităţii în lume, precum şi de spijinul care ni se acordă din partea statelor acestui grup, Republica Moldova va acorda o atenţie sporită dezvoltării relaţilor de parteneriat şi cooperare pe multiple planuri cu S.U.A., R.F.G., Franţa, Italia, Marea Britanie şi Canada.

Republica Moldova va extinde şi va aprofunda relaţiile cu ţările Europei Centrale şi de Vest, ceea ce este foarte important datorită poziţiei geografice, potenţialului economic, prestigiului internaţional şi rolului acestor state în menţinerea şi consolidarea păcii, stabilităţii şi securităţii pe continent, precum şi datorită sprijinului acordat din partea lor Republica Moldova în promovarea reformelor social-economice, consolidarea independenţei sale şi integrarea în structurile europene şi mondiale.

Altă direcţie importantă o constituie stabilirea şi dezvoltarea relaţiilor bilaterale cu ţările Europei de Est. Experienţa acestor ţări în reformarea sistemului politic, edificarea statutului de drept şi democratic, tranziţia la economia de piaţă prezintă un interes deosebit pentru Republica Moldova. Ţara noastră are interese comune cu statele Europei de Est şi în vederea integrării în structurile internaţionale şi întăririi securităţii pe continent.

Un loc aparte în relaţiile cu ţările Europei revine Ţărilor Baltice cu care avem mult comun în trecut, interese şi probleme asemănătoare, ceea ce constituie o platformă firească pentru coordonarea unor aspecte ale politicii externe.

Un nou impuls vor căpăta relaţiile cu Ţările Scandinave, în primul rînd pe plan economico-comercial.

c) Relaţiile cu ţările Asiei, Africii şi Americii Latine

În relaţiile cu ţările Asiei, Africii şi Americii Latine Republica Moldova va dezvolta şi diversifica colaborarea bilaterală cu acele state care prezintă interes politic şi economic, au o economie dezvoltată şi joacă un rol important pe plan mondial şi regional.

Relaţiile reciproc avantajoase cu astfel de ţări ale acestor continente ca Japonia, China, Iran, Republica Coreea, Republica Africa de Sud, Egipt, Mexic, Brazilia şi altele ar stimula investiţiile în economia Republicii Moldova, implementarea noilor tehnologii ce ar contribui la dezvoltarea industrială a statului nostru.

Dezvoltarea relaţiilor cu ţările Asiei, Africii şi Americii Latine va face relaţiile internaţionale ale Republicii Moldova mai diverse, va consolida poziţiile economice ale ţării noastre.

Unele priorităţi în relaţiile bilaterale dintre Republica Moldova şi ţările menţionate nu au caracter absolut şi nu exclud stabilirea şi menţinerea legăturilor cu alte state de pe aceste continente în cazurile cînd aceasta o cer interesele naţionale ale Republicii Moldova în corespundere cu principiile avantajului economic şi pragmatismului politic.

2. Dezvoltarea relaţiilor multilaterale interstatale

Republica Moldova va stabili relaţii multilaterale interstatale în cadrul organizaţiilor internaţionale universale, precum şi în al celor regionale şi subregionale.

a) Activitatea în cadrul O.N.U. şi altor organizaţii internaţionale universale

Participarea Republicii Moldova în organizaţiile internaţionale creează posibilităţi reale pentru o colaborare cu aproape toate statele lumii în cadrul relaţiilor multilaterale interstatale. Calitatea de membru al acestor organizaţii completează şi extinde mecanismele bilaterale şi regionale de realizare a intereselor naţionale fundamentale ale Republicii Moldova şi asigură accesul la experienţa mondială, la informaţie, statistică, serviciile experţilor, la sursele de asistenţă tehnică şi financiară.

Organizaţiile internaţionale pot contribui la dinamizarea activităţii şi creşterea rolului şi influenţei în lume a Republicii Moldova. Fiind membru al acestor organizaţii, Republica Moldova va participa la crearea mecanismelor ordinii de drept internaţional, va asigura unele garanţii privind securitatea sa naţională.

Direcţia prioritară a activităţii Republicii Moldova în organizaţiile internaţionale este sporirea eficienţei participării în cadrul O.N.U. şi în instituţiile ei specializate. Republica Moldova va întreprinde eforturi orientate spre creşterea activităţii sale în structurile de menţinere a păcii şi ordinii în lume.

Republica Moldova acordă o importanţă primordială activităţii pacificatoare a O.N.U. privind prevenirea şi aplanarea conflictelor internaţionale, regionale şi locale. În acest context ţara noastră şi pe viitor va activa în cadrul O.N.U. în vederea asigurării securităţii internaţionale şi regionale. Republica Moldova optează pentru sporirea eficacităţii mecanismului sancţiunilor aplicate de O.N.U. Ţara noastră şi pe viitor va susţine formele tradiţionale şi cele noi de activitate ale O.N.U., scopul cărora este antrenarea mai activă a acestei organizaţii la soluţionarea problemelor legate de menţinerea păcii şi securităţii în lume, dezarmarea reală, protecţia mediului înconjurător etc.

Republica Moldova va folosi experienţa şi resursele F.M.I., Băncii Mondiale, P.N.U.D., B.I.R.D., O.M.S., U.N.E.S.C.O., altor organizaţii şi instituţii specializate ale O.N.U. pentru dezvoltarea sa economică, tehnico-ştiinţifică şi culturală. Eforturile Republicii Moldova vor fi îndreptate spre folosirea posibilităţilor O.N.U. şi ale instituţiilor ei specializate pentru susţinerea finanaciară şi consultativă a reformelor democratice ce se desfăşoară în ţară, dezvoltarea economiei şi culturii şi cooperării internaţionale în acest domeniu.

Pornind de la posibilităţile sale economice şi financiare, Republica Moldova va tinde să obţină calitatea de membru şi al altor organizaţii internaţionale atît guvernamentale, cît şi neguvernamentale în vederea creării de condiţii optime pentru apărarea intereselor sale naţionale prioritare.

b) Cooperarea regională şi subregională

Republica Moldova va tinde permanent spre dezvoltarea cooperării regionale şi subregionale în scopul consolidării independenţei sale şi asigurării efective a intereselor naţionale.

Una din direcţiile principale ale politicii externe a Republicii Moldova la nivel regional este activitatea în cadrul Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, ceea ce va contribui la intrarea ţării noastre în comunitatea europeană şi la folosirea cît mai deplină a mecanismelor O.S.C.E. în vederea asigurării priorităţii politice sale externe.

Republica Moldova susţine extinderea domeniului de activitate al O.S.C.E., consolidarea instituţiilor acestui for internaţional şi sporirea eficacităţii activităţii lui, crearea în cadrul O.S.C.E. a unor noi mecanisme care ar contribui la consolidarea securităţii regionale şi la soluţionarea problemelor stabilirii politico-militare în Europa, la cooperarea interstatală constructivă în sfera economică, tehnico-ştiinţifică, culturală şi umanitară.

Republica Moldova va depune eforturi pentru ca în cel mai apropiat timp să intre în Consiliul Europei şi să adere la cele mai importante convenţii internaţionale elaborate sub egida acestei instituţii de mare autoritate. Acesta va constitui un moment important la atingerea de către Republica Moldova a nivelului standardelor europene în domeniul edificării statului de drept.

Un obiectiv major şi de perspectivă al politicii externe a Republicii Moldova este integrarea treptată în Uniunea Europeană. Primul pas în această cale îl constituie semnarea Acordului de Parteneriat şi Cooperare.

Republica Moldova îşi va intensifica activitatea în cadrul Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică şi Adunării Atlanticului de Nord. Ea susţine transformarea treptată a acestor instituţii în elemente ale unui nou sistem de securitate europeană. În contextul colaborării cu Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (N.A.T.O.) ţara noastră atribuie o importanţă deosebită, din punct de vedere al consolidării securităţii naţionale, regionale şi internaţionale, activităţii în cadrul programului "Parteneriatul pentru Pace".

Republica Moldova va stabili contracte permanente cu Uniunea Europei Occidentale prin dialog politic, schimb de delegaţii şi elaborarea unor programe comune de colaborare.

Ţara noastră va promova o politică de colaborare activă în cadrul C.S.I. în scopul menţinerii păcii şi asigurării securităţii pe teritoriul statelor Comunităţii în contextul menţinerii păcii şi asigurării securităţii pe plan european şi mondial. Republica Moldova va tinde spre adîncirea colaborării dintre ţările C.S.I. în domeniul respectării drepturilor omului şi a normelor dreptului internaţional.

Ţara noastră se pronunţă pentru o colaborare eficace cu ţările C.S.I. în vederea depăşirii stării de criză economică, dezvoltării relaţiilor economice şi comerciale cu ele pe principii de egalitate şi avantaj reciproc şi consideră drept scop final al acestei colaborări crearea unui spaţiu economic comun, bazat pe principiile economiei de piaţă.

Pornind de la imediata apropiere a zonei bazinului Mării Negre şi a Dunării, Republica Moldova va colabora activ în cadrul Cooperării Economice a Mării Negre, îşi va extinde activitatea în Comisia Dunării şi va participa la lucrările Comitetului Preparatoriu pentru Conferinţa diplomatică în problemele cooperării dunărene.

Republica Moldova va tinde spre stabilirea şi dezvoltarea în continuare a relaţiilor cu ţările Iniţiativei Cental-Europene, Grupului Vîşegrad, Consiliului Nordic şi Consiliului Baltic.

3. Cooperarea internaţională culturală şi ştiinţifică

Dinamizînd-şi activitatea în U.N.E.S.C.O., Uniunea Latină, Mişcarea francofoniei, Republica Moldova va activa în vederea folosirii depline a acestor şi altor organizaţii internaţionale în scopul păstrării şi îmbogăţirii patrimoniului cultural şi spiritual naţional. Se vor dezvolta relaţiile dintre instituţiile de cultură, ştiinţă, învăţămînt din ţară şi centrele informaţionale de profilul respectiv de peste hotare, ceea ce va contribui la participarea ei activă la viaţa culturală şi ştiinţifică internaţională.

Republica Moldova va întreprinde măsurile necesare pentru a stabili contracte cu diaspora moldovenească din străinătate, dezvoltînd relaţii culturale şi economice cu reprezentanţii ei.

O deosebită atenţie se va acorda creării peste hotare a unei imagini veridice a Republicii Moldova ca ţara aliniată la standardele europene, angajată ireversibil pe calea democratizării şi pluralismului politic, de partener de nădejde, cu un potenţial uman şi economic respectiv, de ţară interesată să dezvolte relaţii normale cu statele vecine, cu toate ţările lumii ca factor de stabilitate în zonă.

***

Realizarea direcţiilor principale ale politicii externe, ce constituie esenţa Concepţiei politicii externe a Republicii Moldova, are drept scop participarea ţării noastre la edificarea unei Europe noi, integrarea în calitate de partener egal la noile structuri, formarea unui sistem de relaţii cu întreaga comunitate internaţională, ceea ce va asigura stabilitate şi perspectivă relaţiilor Republicii Moldova cu alte state.

Complexitatea şi schimbarea rapidă a situaţiei politice mondiale, regionale şi subregionale condiţionează faptul că concepţia politicii externe a unui stat nu poate constitui o schemă rigidă. Din aceste considerente strategia politicii externe necesită, în corespundere cu scopurile politicii externe a ţării noastre, o adaptare permanentă la situaţia reală pentru asigurarea intereselor Republicii Moldova în calitate de subiect al dreptului internaţional.

Anexă

SUPORTUL LEGISLATIV ŞI ORGANIZATORIC AL PROMOVĂRII POLITICII EXTERNE

În scopul promovării unei politici externe coordonate şi eficiente este necesar să se întreprindă următoarele măsuri:

1. Să se adopte Legea cu privire la promovarea politicii externe, în care să fie delimitate obligaţiile şi responsabilităţile organelor care promovează politica externă.

2. Să se deschidă noi ambasade, consulate şi reprezentanţe peste hotare pentru promovarea mai activă şi eficientă a politicii externe.

3. Să se întreprindă măsuri pentru crearea unei imagini veridice a Republicii Moldova peste hotare prin:

înfiinţarea unui grup de lucru pentru pregătirea operativă a materialelor informativ-analitice despre desfăşurarea reformelor economice, politice, judiciare şi altor reforme în ţară;

adresarea unor mesaje politice, care să conţină o caracterizare a evoluţiei reformelor în ţara noastră, de către conducerea de vîrf a Republicii Moldova către şefii altor state şi guverne, conducătorii şi factorii de decizie al organizaţiilor şi instituţiilor internaţionale;

folosirea mai activă a principalelor organizaţii internaţionale - O.N.U., O.S.C.E., Consiliul Europei ş.a. pentru informarea opiniei publice internaţionale despre desfăşurarea reformelor în ţara noastră;

organizarea de vizite în Republica Moldova a conducătorilor şi factorilor de decizie din diverse organizaţii internaţionale pentru a se documenta la faţa locului;

acordarea unui sprijin efectiv organizaţiilor neguvernamentale, care contribuie la crearea unei imagini veridice a Republicii Moldova peste hotare.

4. Să se aloce M.A.E., şi ambasadelor Republicii Moldova mijloace financiare respective în valută naţională şi valută liber convertibilă pentru asigurarea activităţii lor.

5. Să se efectueze urgent reparaţia, să se amenajeze şi să se utileze clădirea destinată M.A.E., să se repartizeze tuturor diviziunilor ministerului spaţiu necesar funcţionării lor.

6. Să se creeze în cadrul M.A.E. un sistem modern informaţional şi de telecomunicaţii al M.A.E., să se doteze acest sistem cu mijloace necesare de asigurare a confidenţialităţii schimbului de informaţii cu reprezentanţele de peste hotare.

7. Să se înfiinţeze în cadrul M.A.E. serviciul Protocolului de Stat pentru asigurarea protocolului Preşedintelui Republicii Moldova, Preşedintelui Parlamentului, Primului-ministru şi al ministrului afacerilor externe în relaţiile cu ţările străine.

8. Să se creeze un mecanism de asistenţă juridică, de sprijin financiar şi material în sfera pregătirii cadrelor diplomatice.

9. Să se organizeze pregătirea specialiştilor în cadrul Universităţii de Stat din Moldova şi a unor cursuri diplomatice speciale pe lîngă M.A.E.

10. Ministerul Afacerilor Externe să coordoneze activitatea în domeniul politicii externe a altor ministere şi departamente.

CAPITOLUL XII. Cadrul normativ de informare şi comunicare cu societatea civilă în domeniul securităţii şi apărării

1. Lege privind accesul la informaţie, nr. 982 din 11.05.2000

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311759

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul 1. Obiectul de reglementare al prezentei legi

(1) Prezenta lege reglementează:

a) raporturile dintre furnizorul de informaţii şi persoana fizică si/sau juridică în procesul de asigurare şi realizare a dreptului constituţional de acces la informaţie;

b) principiile, condiţiile, căile şi modul de realizare a accesului la informaţiile oficiale, aflate în posesia furnizorilor de informaţii;

[Art.1 al.(1), lit.c) abrogată prin LP208 din 21.10.11, MO222-226/16.12.11 art.619; în vigoare 16.06.12]

d) drepturile solicitanţilor informaţiei;

[Art.1 al.(1), lit.d) modificată prin LP208 din 21.10.11, MO222-226/16.12.11 art.619; în vigoare 16.06.12]

e) obligaţiile furnizorilor de informaţii în procesul asigurării accesului la informaţiile oficiale;

f) modalitatea apărării dreptului de acces la informaţie.

(2) Nu constituie obiect al prezentei legi raporturile care au legătură tangenţială cu raporturile enumerate în alineatul (1) al prezentului articol şi se referă la:

a) colectarea, prelucrarea, depozitarea şi garantarea integrităţii informaţiilor;

b) prezentarea obligatorie a informaţiilor prevăzute de lege de către persoane private autorităţilor publice, instituţiilor publice;

c) accesul autorităţilor publice, instituţiilor publice, persoanelor fizice şi/sau juridice, abilitate cu gestionarea unor servicii publice, la informaţiile aflate în posesia altor asemenea autorităţi publice, instituţii publice, persoane fizice şi/sau juridice;

d) furnizarea informaţiilor referitoare la propria activitate de către persoane fizice şi juridice private, partide şi formaţiuni social-politice, fundaţii, asociaţii obşteşti.

Articolul 2. Obiectivele prezentei legi

Prezenta lege are drept scop:

a) crearea cadrului normativ general al accesului la informaţiile oficiale;

b) eficientizarea procesului de informare a populaţiei şi a controlului efectuat de către cetăţeni asupra activităţii autorităţilor publice şi a instituţiilor publice;

c) stimularea formării opiniilor şi participării active a populaţiei la procesul de luare a deciziilor în spirit democratic.

Articolul 3. Legislaţia privind accesul la informaţie

(1) Legislaţia privind accesul la informaţie are la bază Constituţia Republicii Moldova, tratatele şi acordurile internaţionale la care Republica Moldova este parte, prezenta lege şi include prevederile altor acte normative care reglementează raporturile ce ţin de accesul la informaţie.

(2) Dacă tratatul sau acordul internaţional la care Republica Moldova este parte stabileşte alte norme decît cele cuprinse în legislaţia naţională, se aplică normele tratatului sau acordului internaţional.

Articolul 4. Principiile politicii statului în domeniul accesului la informaţiile oficiale

(1) Oricine, în condiţiile prezentei legi, are dreptul de a căuta, de a primi şi de a face cunoscute informaţiile oficiale.

(2) Exercitarea drepturilor prevăzute în alineatul (1) al prezentului articol poate fi supusă unor restricţii pentru motive specifice, ce corespund principiilor dreptului internaţional, inclusiv pentru apărarea securităţii naţionale sau vieţii private a persoanei.

(3) Exercitarea drepturilor prevăzute la alineatul (1) al prezentului articol nu va implica în nici un caz discriminarea bazată pe rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau pe origine socială.

Articolul 5. Subiecţii prezentei legi

(1) Subiecţi ai prezentei legi sînt furnizorul de informaţii şi solicitantul informaţiei.

(2) Furnizori de informaţii, adică posesori ai informaţiilor oficiale, obligaţi să le furnizeze solicitanţilor în condiţiile prezentei legi, sînt:

a) autorităţile publice centrale şi locale - autorităţile administraţiei de stat, prevăzute în Constituţia Republicii Moldova şi anume: Parlamentul, Preşedintele Republicii Moldova, Guvernul, administraţia publică, autoritatea judecătorească;

b) instituţiile publice centrale şi locale - organizaţiile fondate de către stat în persoana autorităţilor publice şi finanţate de la bugetul de stat, care au ca scop efectuarea atribuţiilor de administrare, social-culturale şi altor atribuţii cu caracter necomercial;

c) persoanele fizice şi juridice care, în baza legii sau a contractului cu autoritatea publică ori instituţia publică, sînt abilitate cu gestionarea unor servicii publice şi culeg, selectează, posedă, păstrează, dispun de informaţii oficiale.

[Art.5 al.(2), lit.c) modificată prin LP208 din 21.10.11, MO222-226/16.12.11 art.619; în vigoare 16.06.12]

(3) Pot solicita informaţii oficiale, în condiţiile prezentei legi:

a) orice cetăţean al Republicii Moldova;

b) cetăţenii altor state, care au domiciliul sau reşedinţa pe teritoriul Republicii Moldova;

c) apatrizii stabiliţi cu domiciliul sau cu reşedinţa pe teritoriul Republicii Moldova.

Articolul 6. Informaţiile oficiale

(1) În sensul prezentei legi, informaţii oficiale sînt considerate toate informaţiile aflate în posesia şi la dispoziţia furnizorilor de informaţii, care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate şi/sau adoptate de organe ori persoane oficiale sau puse la dispoziţia lor în condiţiile legii de către alţi subiecţi de drept.

(2) În sensul prezentei legi, drept documente purtătoare de informaţii sînt considerate:

1) oricare din următoarele (sau o parte din acestea):

a) orice hîrtie sau alt material pe care există un înscris;

b) o hartă, un plan, un desen, o fotografie;

c) orice hîrtie sau alt material pe care sînt marcaje, figuri, simboluri sau perforări care au un sens pentru persoanele calificate să le interpreteze;

d) orice obiect sau material din care pot fi reproduse sunete, imagini sau înscrisuri cu sau fără ajutorul unui alt articol sau mecanism;

e) orice alt înregistrator de informaţie apărut ca rezultat al progresului tehnic;

2) orice copie sau reproducere a purtătorilor de informaţii menţionaţi la punctul 1) al prezentului alineat;

3) orice parte a unei copii sau reproduceri menţionate la punctul 2) al prezentului alineat.

(3) Informaţiile oficiale nedocumentate, care se află în posesia furnizorilor (persoanelor responsabile ale acestora), vor fi puse la dispoziţia solicitanţilor în ordine generală.

Articolul 7. Informaţiile oficiale cu accesibilitate limitată

(1) Exercitarea dreptului de acces la informaţie poate fi supusă doar restricţiilor reglementate prin lege organică şi care corespund necesităţilor:

a) respectării drepturilor şi reputaţiei altei persoane;

b) protecţiei securităţii naţionale, ordinii publice, ocrotirii sănătăţii sau protecţiei moralei societăţii.

(2) În conformitate cu alineatul (1) al prezentului articol, accesul la informaţiile oficiale nu poate fi îngrădit, cu excepţia:

a) informaţiilor atribuite la secret de stat, reglementate prin lege organică, a căror divulgare neautorizată sau pierdere poate aduce atingere intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;

[Art.7 al.(2), lit.a) în redacţia LP 66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

b) informaţiilor confidenţiale din domeniul afacerilor, prezentate instituţiilor publice cu titlu de confidenţialitate, reglementate de legislaţia privind secretul comercial, şi care ţin de producţie, tehnologie, administrare, finanţe, de altă activitate a vieţii economice, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate atinge interesele întreprinzătorilor;

c) informaţiilor cu caracter personal, a căror divulgare este considerată drept o imixtiune în viaţa privată a persoanei, protejată de legislaţia privind protecţia datelor cu caracter personal;

[Art.7 al.(2), lit.c) modificată prin LP208 din 21.10.11, MO222-226/16.12.11 art.619; în vigoare 16.06.12]

d) informaţiilor ce ţin de activitatea operativă şi de urmărire penală a organelor de resort, dar numai în cazurile în care divulgarea acestor informaţii ar putea prejudicia urmărirea penală, interveni în desfăşurarea unui proces de judecată, lipsi persoana de dreptul la o judecare corectă şi imparţială a cazului său, ori ar pune în pericol viaţa sau securitatea fizică a oricărei persoane - aspecte reglementate de legislaţie;

[Art.7 al.(2), lit.d) modificată prin LP206 din 29.05.03, MO149/18.07.03 art.598]

e) informaţiilor ce reflectă rezultatele finale sau intermediare ale unor investigaţii ştiinţifice şi tehnice şi a căror divulgare privează autorii investigaţiilor de prioritatea de publicare sau influenţează negativ exercitarea altor drepturi protejate prin lege.

(3) Dacă accesul la informaţiile, documentele solicitate este parţial limitat, furnizorii de informaţii sînt obligaţi să prezinte solicitanţilor părţile documentului, accesul la care nu conţine restricţii conform legislaţiei, indicîndu-se în locurile porţiunilor omise una din următoarele sintagme: "secret de stat","secret comercial", "informaţie confidenţială despre persoană". Refuzul accesului la informaţie, la părţile respective ale documentului se întocmeşte cu respectarea prevederilor articolului 19 din prezenta lege.

(4) Nu se vor impune restricţii ale libertăţii de informare decît dacă furnizorul de informaţii poate demonstra că restricţia este reglementată prin lege organică şi necesară într-o societate democratică pentru apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale persoanei sau protecţiei securităţii naţionale şi că prejudiciul adus acestor drepturi şi interese ar fi mai mare decît interesul public în cunoaşterea informaţiei.

(5) Nimeni nu poate fi pedepsit pentru că a făcut publice anumite informaţii cu accesibilitate limitată, dacă dezvăluirea informaţiilor nu atinge şi nu poate să atingă un interes legitim legat de securitatea naţională sau dacă interesul public de a cunoaşte informaţia depăşeşte atingerea pe care ar putea să o aducă dezvăluirea informaţiei.

Articolul 8. Accesul la informaţia cu caracter personal

(1) Informaţia cu caracter personal face parte din categoria informaţiei oficiale cu accesibilitate limitată şi constă din date referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă, a căror dezvăluire ar constitui o violare a vieţii private, intime şi familiale.

(2) Accesul la informaţia cu caracter personal se realizează în conformitate cu prevederile legislaţiei privind protecţia datelor cu caracter personal.

[Art.8 în redacţia LP208 din 21.10.11, MO222-226/16.12.11 art.619; în vigoare 16.06.12]

Articolul 9. Accesul la informaţia păstrată în Fondul Arhivistic al Republicii Moldova

(1) Modalitatea accesului la informaţia păstrată în Fondul Arhivistic al Republicii Moldova este reglementată de Legea privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova şi de prezenta lege.

(2) În caz de neconcordanţe între prevederile prezentei legi şi cele ale Legii privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova, se vor aplica dispoziţiile prezentei legi.

Articolul 10. Drepturile solicitanţilor

(1) Persoana are dreptul de a solicita furnizorilor de informaţii, personal sau prin reprezentanţii săi, orice informaţii aflate în posesia acestora, cu excepţiile stabilite de legislaţie.

(2) Dreptul persoanei de a avea acces la informaţii, inclusiv la informaţiile cu caracter personal, nu poate fi îngrădit decît în condiţiile legii.

(3) Orice persoană care solicită acces la informaţii în conformitate cu prezenta lege este absolvită de obligaţia de a-şi justifica interesul pentru informaţiile solicitate.

Articolul 11. Obligaţiile furnizorului de informaţii

(1) Furnizorul de informaţii, în conformitate cu competenţele care îi revin, este obligat:

1) să asigure informarea activă, corectă şi la timp a cetăţenilor asupra chestiunilor de interes public şi asupra problemelor de interes personal;

2) să garanteze liberul acces la informaţie;

3) să respecte limitările accesului la informaţie, prevăzute de legislaţie, în scopul protejării informaţiei confidenţiale, vieţii private a persoanei şi securităţii naţionale;

4) să respecte termenele de furnizare a informaţiei, prevăzute de lege;

5) să dea publicităţii propriile acte adoptate în conformitate cu legea;

6) să păstreze, în termenele stabilite de lege, propriile acte, actele instituţiilor, ale căror succesoare sînt, actele ce stabilesc statutul lor juridic;

7) să asigure protejarea informaţiilor ce se află la dispoziţia sa de accesul, distrugerea sau modificarea nesancţionate;

8) să menţină informaţiile, documentele aflate la dispoziţia sa, în formă actualizată;

9) să difuzeze de urgenţă pentru publicul larg informaţia care i-a devenit cunoscută în cadrul propriei activităţi, dacă această informaţie:

a) poate preîntîmpina sau diminua pericolul pentru viaţa şi sănătatea oamenilor;

b) poate preîntîmpina sau diminua pericolul producerii unor prejudicii de orice natură;

c) poate opri răspîndirea informaţiei neveridice sau diminua consecinţele negative ale răspîndirii acesteia;

d) comportă o deosebită importanţă socială.

(2) în scopul garantării liberului acces la informaţiile oficiale, furnizorul de informaţii:

a) va asigura un spaţiu amenajat pentru documentare, accesibil solicitanţilor;

b) va numi şi va instrui funcţionarii responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informaţiilor oficiale;

c) va elabora, în conformitate cu prezenta lege, regulamente cu privire la drepturile şi obligaţiile funcţionarilor în procesul de furnizare a documentelor, informaţiilor oficiale;

d) va acorda asistenţa şi sprijinul necesar solicitanţilor pentru căutarea şi identificarea informaţiilor;

e) va asigura accesul efectiv la registrele furnizorilor de informaţii, care vor fi completate în conformitate cu legislaţia cu privire la registre;

f) va desfăşura întrunirile şi şedinţele sale în mod public, în conformitate cu legislaţia.

(3) în scopul facilitării liberului acces la informaţie, furnizorul de informaţii va publica sau va face în alt mod general şi direct accesibile populaţiei informaţiile ce conţin:

a) descrierea structurii instituţiei şi adresa acesteia;

b) descrierea funcţiilor, direcţiilor şi formelor de activitate ale instituţiei;

c) descrierea subdiviziunilor cu competenţele lor, programului de lucru al acestora, cu indicarea zilelor şi orelor de audienţă a funcţionarilor responsabili de furnizarea informaţiilor, documentelor oficiale;

d) deciziile finale asupra principalelor probleme examinate.

(4) În conformitate cu prezenta lege, informaţiile arătate la alineatul (3) al prezentului articol vor fi făcute publice în afara procedurii de examinare a cererilor privind accesul la informaţie.

(5) În scopul asigurării transparenţei activităţii instituţiilor, eficientizării accesului la informaţie, creării condiţiilor pentru căutarea, identificarea operativă a documentelor şi informaţiilor, autorităţile publice, instituţiile publice vor edita, cel puţin o dată pe an, îndrumare ce vor conţine liste ale dispoziţiilor, hotărîrilor, altor documente oficiale, emise de instituţia respectivă, şi domeniile în care poate furniza informaţii, vor pune la dispoziţia reprezentanţilor mijloacelor de informare în masă date oficiale despre propria activitate, inclusiv despre domeniile în care poate furniza informaţii.

(6) Furnizorul de informaţii va proceda şi la alte forme de informare activă a cetăţenilor şi a mijloacelor de informare în masă.

Articolul 12. Solicitarea accesului la informaţiile oficiale

(1) Informaţiile oficiale vor fi puse la dispoziţia solicitanţilor în baza unei cereri scrise sau verbale.

(2) Cererea scrisă va conţine:

a) detalii suficiente şi concludente pentru identificarea informaţiei solicitate (a unei părţi sau unor părţi ale acesteia);

b) modalitatea acceptabilă de primire a informaţiei solicitate;
c) date de identificare ale solicitantului.
[Art.12 al.(3) abrogat prin LP208 din 21.10.11, MO222-226/16.12.11 art.619; în vigoare 16.06.12]
(4) Cererea poate fi înaintată verbal în cazurile în care este posibil răspunsul pozitiv, cu satisfacerea imediată a cererii de furnizare a informaţiei. În cazul în care furnizorul intenţionează să refuze accesul la informaţia solicitată, el va informa solicitantul despre aceasta şi despre posibilitatea depunerii unei cereri scrise.
(5) Elaborarea şi furnizarea unor informaţii analitice, de sinteză sau inedite pot fi efectuate în baza unui contract între solicitant şi furnizorul de informaţii, contra unei plăţi negociabile, dacă furnizorul va fi disponibil şi în drept să realizeze o asemenea ofertă.
Articolul 13. Modalităţile accesului la informaţiile oficiale
(1) Modalităţile accesului la informaţiile oficiale sînt:
a) audierea informaţiei pasibile de o expunere verbală;
b) examinarea documentului (unor părţi ale acestuia) la sediul instituţiei;
c) eliberarea copiei de pe documentul, informaţia solicitate (de pe unele părţi ale acestora);
d) eliberarea copiei traducerii documentului, informaţiei (unor părţi ale acestora) într-o altă limbă decît cea a originalului, pentru o plată suplimentară;
e) expedierea prin poştă (inclusiv poşta electronică) a copiei de pe document, informaţie (de pe unele părţi ale acestora), copiei de pe traducerea documentului, informaţiei într-o altă limbă, la cererea solicitantului, pentru o plată respectivă.
(2) Extrasele din registre, documente, informaţii (unele părţi ale acestora), în conformitate cu cererea solicitantului, pot fi puse la dispoziţia persoanei date, într-o formă rezonabilă şi acceptabilă pentru aceasta, spre a fi:
a) examinate la sediul instituţiei;
b) dactilografiate, fotocopiate sau copiate într-o altă modalitate ce ar asigura integritatea originalului;
c) înscrise pe un purtător electronic, imprimate pe casete video, audio, alt purtător rezultat din progresul tehnic.
Articolul 14. Limba în care se vor prezenta informaţiile solicitate
(1) Informaţiile, documentele, solicitate în conformitate cu prezenta lege, vor fi puse la dispoziţia solicitanţilor în limba de stat sau în limba în care au fost elaborate.
(2) În cazul în care informaţiile, documentele au fost elaborate într-o altă limbă decît cea de stat, furnizorul de informaţii va fi obligat să prezinte, la cererea solicitantului, o copie a traducerii autentice a informaţiei, documentului în limba de stat.
Articolul 15. Examinarea cererilor privind accesul la informaţie
(1) Cererile scrise cu privire la accesul la informaţie vor fi înregistrate în conformitate cu legislaţia cu privire la registre şi petiţionare.
(2) Cererile respective vor fi examinate şi satisfăcute de funcţionarii publici responsabili de furnizarea informaţiilor.
(3) Deciziile, luate în conformitate cu prezenta lege, vor fi comunicate solicitantului într-un mod ce ar garanta recepţionarea şi conştientizarea acestora.
(4) În cadrul satisfacerii cererii privind accesul la informaţie, furnizorii vor lua toate măsurile necesare pentru nedivulgarea informaţiilor cu acces limitat, pentru protecţia integrităţii informaţiilor şi excluderea accesului nesancţionat la ele.
Articolul 16. Termenele de satisfacere a cererilor de acces la informaţie
(1) Informaţiile, documentele solicitate vor fi puse la dispoziţia solicitantului din momentul în care vor fi disponibile pentru a fi furnizate, dar nu mai tîrziu de 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii de acces la informaţie.
(2) Termenul de furnizare a informaţiei, documentului poate fi prelungit cu 5 zile lucrătoare de către conducătorul instituţiei publice dacă:
a) cererea se referă la un volum foarte mare de informaţii care necesită selectarea lor;
b) sînt necesare consultaţii suplimentare pentru a satisface cererea.
(3) Autorul cererii va fi informat despre orice prelungire a termenului de furnizare a informaţiei şi despre motivele acesteia cu 5 zile înainte de expirarea termenului iniţial.
Articolul 17. Readresarea cererilor
Cererea de furnizare a informaţiei poate fi readresată altui furnizor, cu informarea obligatorie a solicitantului în decurs de 3 zile lucrătoare de la momentul primirii cererii şi cu acordul solicitantului, în următoarele cazuri:
a) informaţia solicitată nu se află în posesia furnizorului sesizat;
b) informaţia solicitată deţinută de alt furnizor ar satisface mai deplin interesul faţă de informaţie al solicitantului.
Articolul 18. Eliberarea informaţiilor oficiale
Informaţiile oficiale, documentele, părţile acestora, extrasele din registre, copiile traducerilor, eliberate conform prezentei legi, vor fi semnate de persoana responsabilă.
Articolul 19. Refuzul accesului la informaţie

(1) Refuzul de a furniza o informaţie, un document oficial va fi făcut în scris, indicîndu-se data întocmirii refuzului, numele persoanei responsabile, motivul refuzului, făcîndu-se în mod obligatoriu trimitere la actul normativ (titlul, numărul, data adoptării, sursa publicaţiei oficiale), pe care se bazează refuzul, precum şi procedura de recurs a refuzului, inclusiv termenul de prescripţie.

(2) Furnizorii de informaţii nu pot fi obligaţi să prezinte probe ale inexistenţei informaţiilor nedocumentate.

Articolul 20. Plăţi pentru furnizarea informaţiilor oficiale

(1) Pentru furnizarea informaţiilor oficiale pot fi percepute, în afara excepţiilor prevăzute de lege, plăţi în mărimile şi conform procedurii stabilite de organele reprezentative, acestea fiind vărsate în bugetul de stat.

(2) Mărimile plăţilor nu vor depăşi mărimile cheltuielilor suportate de către furnizor pentru facerea copiilor, expedierea lor solicitantului şi/sau pentru traducerea, la cererea solicitantului, a informaţiei, documentului.

(3) Plăţile pentru furnizarea informaţiilor analitice, de sinteză sau inedite, executate la comanda solicitantului, se vor stabili conform contractului dintre solicitant şi furnizorul de informaţii.

(4) Vor fi puse, fără plată, la dispoziţia solicitanţilor, informaţiile oficiale care:

a) ating nemijlocit drepturile şi libertăţile solicitantului;

b) sînt expuse oral;

c) sînt solicitate pentru a fi studiate la sediul instituţiei;

d) prin faptul că au fost furnizate, contribuie la sporirea gradului de transparenţă a activităţii instituţiei publice şi corespunde intereselor societăţii.

(5) În cazurile în care informaţia pusă la dispoziţia solicitantului conţine inexactităţi sau date incomplete, instituţia publică este obligată să efectueze rectificările şi completările respective gratuit, cu excepţia cazurilor în care completarea informaţiei implică eforturi şi cheltuieli considerabile care n-au fost prevăzute şi taxate la eliberarea primară a informaţiilor.

(6) Instituţia publică va aduce la cunoştinţa solicitanţilor într-un mod cît mai adecvat şi mai amănunţit posibil modalitatea de calculare a plăţilor pentru furnizarea informaţiei.

Articolul 21. Dispoziţii generale privind apărarea dreptului de acces la informaţie

(1) Persoana care se consideră lezată într-un drept sau interes legitim de către furnizorul de informaţii poate ataca acţiunile acestuia atît pe cale extrajudiciară, cît şi direct în instanţa de contencios administrativ competentă.

[Art.21 al.(1) modificat prin LP240 din 13.06.03, MO138/08.07.03 art.557]

(2) Persoana, de asemenea, se poate adresa pentru apărarea drepturilor şi intereselor sale legitime Avocatului Poporului.

[Art.21 al.(2) modificat prin LP166 din 31.07.15, MO267-273/02.10.15 art.508]

(3) Persoana care se consideră lezată într-un drept sau interes legitim poate ataca orice acţiune sau inacţiune a persoanei responsabile pentru primirea şi examinarea cererilor de acces la informaţii, dar în special cu privire la:

a) refuzul neîntemeiat de a primi şi înregistra cererea;

b) refuzul de a asigura accesul liber şi necondiţionat la registrele publice aflate la dispoziţia furnizorului de informaţii;

c) încălcarea termenelor şi procedurii de soluţionare a cererii de acces la informaţie;

d) neprezentarea sau prezentarea necorespunzătoare a informaţiilor solicitate;

e) refuzul neîntemeiat de a prezenta informaţiile solicitate;

f) atribuirea neîntemeiată a informaţiei la categoria informaţiilor care conţin secrete de stat, secrete comerciale sau la categoria altor informaţii oficiale cu accesibilitate limitată;

[Art.21 al.(3), lit.f) modificată prin LP66 din 07.04.11, MO110-112/08.07.11 art.299]

g) secretizarea neîntemeiată a unor informaţii;

h) stabilirea plăţii şi mărimii acesteia pentru informaţiile furnizate;

i) cauzarea unor prejudicii materiale şi/sau morale prin acţiunile ilegale ale furnizorului de informaţii.

(4) În cadrul soluţionării litigiilor privind accesul la informaţie, organele competente vor întreprinde măsuri pentru protejarea drepturilor tuturor persoanelor ale căror interese pot fi atinse prin divulgarea informaţiei, inclusiv se va asigura participarea acestora în cadrul procesului în calitate de terţă parte.

(5) Instanţa de judecată, în cadrul examinării litigiilor privind accesul la informaţie, va întreprinde toate măsurile rezonabile şi suficiente de precauţie, inclusiv convocarea şedinţelor închise, pentru a evita divulgarea informaţiilor, accesul limitat la care poate fi îndreptăţit.

Articolul 22. Atacarea pe cale extrajudiciară a acţiunilor furnizorilor de informaţii

(1) În cazul în care persoana consideră că drepturile sau interesele legitime în ceea ce priveşte accesul la informaţii i-au fost lezate, ea poate contesta acţiunile sau inacţiunea furnizorului de informaţii la conducerea acestuia şi/sau la organul ierarhic superior al furnizorului în termen de 30 de zile de la data cînd a aflat sau trebuia să afle despre încălcare.

(2) Conducerea furnizorului de informaţii şi/sau organul ierarhic superior al acestuia va examina contestările solicitanţilor de informaţii în decurs de 5 zile lucrătoare şi va informa în mod obligatoriu petiţionarul despre rezultatele examinării în decurs de 3 zile lucrătoare.

(3) Sesizările, prin care sînt atacate acţiunile sau inacţiunea organizaţiilor care nu au organele lor superioare, sînt adresate direct instanţei de contencios administrativ competente.

[Art.22 al.(3) modificat prin LP240 din 13.06.03, MO138/08.07.03 art.557]

Articolul 23. Atacarea pe cale judiciară a acţiunilor furnizorilor de informaţii

(1) În cazul în care persoana care consideră că drepturile sau interesele legitime în ceea ce priveşte accesul la informaţie i-au fost lezate, precum şi în cazul în care nu este satisfăcută de soluţia dată de către conducerea furnizorului de informaţii sau de către organul ierarhic superior al acestuia, ea poate ataca acţiunile sau inacţiunea furnizorului de informaţii direct în instanţa de contencios administrativ competentă.

[Art.23 al.(1) modificat prin LP240 din 13.06.03, MO138/08.07.03 art.557]

(2) Sesizarea instanţei de judecată se va efectua în termen de o lună de la data primirii răspunsului de la furnizorul de informaţii sau, în caz dacă nu a primit răspuns, de la data cînd trebuia să-l primească. Dacă solicitantul de informaţii a atacat anterior acţiunile furnizorului de informaţii pe cale extrajudiciară, termenul de o lună curge de la data comunicării răspunsului conducerii furnizorului de informaţii şi/sau organului ierarhic superior al acestuia sau, în caz dacă nu a primit răspuns, de la data cînd trebuia să-l primească.

Articolul 24. Consecinţele prejudicierii dreptului de acces la informaţii

În funcţie de gravitatea efectelor pe care le-a avut refuzul nelegitim al funcţionarului public, responsabil pentru furnizarea informaţiilor oficiale, de a asigura accesul la informaţia solicitată, instanţa de judecată decide aplicarea unor sancţiuni în conformitate cu legislaţia, repararea prejudiciului cauzat prin refuzul nelegitim de a furniza informaţii sau prin alte acţiuni ce prejudiciază dreptul de acces la informaţii, precum şi satisfacerea neîntîrziată a cererii solicitantului.

Articolul 25. Dispoziţii finale

Guvernul, în termen de 3 luni:

va înainta Parlamentului propuneri cu privire la aducerea legislaţiei în concordanţă cu prezenta lege, inclusiv la stabilirea responsabilităţii pentru acţiunile ce constituie încălcări grave ale dreptului de acces la informaţie;

va aduce în corespundere cu prezenta lege actele sale normative şi va elabora, după caz, noi acte orientate spre executarea acesteia.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Dumitru DIACOV**

Chişinău, 11 mai 2000.
Nr. 982-XIV.

2. Lege cu privire la secretul de stat, nr. 245 din 27.11.2008

http://lex.justice.md/md/330847/

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Noţiuni

În sensul prezentei legi se definesc următoarele noţiuni:

certificat de securitate – document ce atestă dreptul persoanei juridice, cu excepţia autorităţii publice, de a desfăşura activităţi ce ţin de utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, de crearea mijloacelor de protejare a informaţiei, de realizarea măsurilor şi/sau prestarea serviciilor de protecţie a secretului de stat;

dreptul de acces la secretul de stat – dreptul persoanei fizice de acces la secretul de stat, iar al persoanei juridice – de a efectua lucrări cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, perfectat în modul stabilit;

grad de secretizare – categorie ce caracterizează importanţa informaţiilor atribuite la secret de stat, gradul de limitare a accesului la ele şi gradul de protecţie a lor de către stat;

mijloace de protejare a informaţiilor – mijloace tehnice, criptografice, de program şi de altă natură menite să protejeze informaţiile atribuite la secret de stat, mijloacele prin care acestea sînt realizate, precum şi mijloacele de verificare a eficienţei protejării informaţiilor;

parafă de secretizare – menţiune aplicată pe purtătorul material de informaţii atribuite la secret de stat şi/sau indicată în documentaţia de însoţire a acestuia, care atestă gradul de secretizare a informaţiilor conţinute de purtător;

pierderea informaţiilor atribuite la secret de stat – ieşirea, inclusiv temporară, din posesia sau folosirea legală a informaţiilor atribuite la secret de stat drept rezultat al pierderii, sustragerii sau distrugerii neautorizate a acestora;

protecţia secretului de stat – complex de măsuri organizatorico-juridice, tehnico-inginereşti, criptografice, operative de investigaţii şi de altă natură, destinate prevenirii divulgării sau pierderii informaţiilor atribuite la secret de stat;

purtători materiali de informaţii atribuite la secret de stat – obiecte materiale, inclusiv cîmpuri fizice, în care

informaţiile atribuite la secret de stat sînt expuse în formă de texte, semne, simboluri, imagini, semnale, soluţii tehnice, procese etc.;

secret de stat – informaţii protejate de stat în domeniul apărării naţionale, economiei, ştiinţei şi tehnicii, relaţiilor externe, securităţii statului, asigurării ordinii de drept şi activităţii autorităţilor publice, a căror divulgare neautorizată sau pierdere este de natură să aducă atingere intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova.

Articolul 2. Scopul şi sfera de aplicare a legii

(1) Prezenta lege stabileşte cadrul juridic de protecţie a secretului de stat în scopul asigurării intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova. Protejarea secretului de stat se realizează prin organizarea sistemului naţional de protecţie a secretului de stat.

(2) Prevederile prezentei legi sînt executorii şi pentru cetăţenii străini şi apatrizii care şi-au asumat obligaţia sau sînt obligaţi, conform statutului lor, să execute prevederile legislaţiei Republicii Moldova cu privire la secretul de stat.

(3) Informaţiile transmise Republicii Moldova, ce constituie secret al unui stat străin sau al unei organizaţii internaţionale, sînt protejate în modul stabilit de prezenta lege. În cazul în care tratatul internaţional la care Republica Moldova este parte conţine alte prevederi referitoare la protecţia secretului unui stat străin sau al unei organizaţii internaţionale, se aplică prevederile tratatului internaţional.

Articolul 3. Legislaţia cu privire la secretul de stat

Legislaţia cu privire la secretul de stat are la bază Constituţia Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative ce reglementează protecţia secretului de stat, precum şi tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 4. Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat

(1) Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat include totalitatea organelor de protecţie a secretului de stat, a metodelor şi mijloacelor de protejare a informaţiilor şi a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat, precum şi totalitatea măsurilor întreprinse în acest domeniu.

(2) Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat vizează:

a) protecţia juridică – ansamblul prevederilor conţinute în actele legislative şi normative ce reglementează protecţia secretului de stat;

b) protecţia prin măsuri procedurale – ansamblul reglementărilor prin care deţinătorii de informaţii atribuite la secret de stat stabilesc măsuri interne de lucru şi de ordine interioară în vederea realizării protecţiei informaţiilor;

c) protecţia fizică – ansamblul activităţilor de pază, de asigurare a securităţii şi de apărare a informaţiilor atribuite la secret de stat prin măsuri şi mijloace de control fizic;

d) protecţia sistemelor informaţionale şi de telecomunicaţii – ansamblul activităţilor de asigurare a securităţii informaţiilor atribuite la secret de stat prin aplicarea metodelor şi mijloacelor criptografice şi tehnice de protecţie a informaţiilor, precum şi a procedurilor tehnico-organizatorice;

e) protecţia personalului – ansamblul verificărilor şi al măsurilor ce vizează cetăţenii cărora li se perfectează dreptul de acces la secretul de stat sau care au acces la acesta în scopul prevenirii şi înlăturării riscurilor pentru securitatea şi protecţia secretului de stat.

(3) Sistemul naţional de protecţie a secretului de stat este destinat:

a) să prevină accesul neautorizat, divulgarea şi pierderea secretului de stat;

b) să identifice împrejurările, precum şi persoanele care, prin acţiunile sau inacţiunile lor, pot pune în pericol securitatea secretului de stat;

c) să garanteze că informaţiile atribuite la secret de stat sînt accesibile exclusiv persoanelor îndreptăţite să le cunoască în legătură cu îndeplinirea atribuţiilor de serviciu sau în baza unui alt temei legal;

d) să asigure securitatea sistemelor de telecomunicaţii, a sistemelor informaţionale şi a reţelelor de transmitere a secretului de stat.

Articolul 5. Atribuţiile autorităţilor publice în domeniul protecţiei secretului de stat

(1) Parlamentul:

a) reglementează din punct de vedere legislativ relaţiile în domeniul secretului de stat;

b) stabileşte atribuţiile persoanelor cu funcţii de răspundere din cadrul Secretariatului Parlamentului privind asigurarea protecţiei secretului de stat în Parlament;

[Art.5 al.(1), lit.b) modificată prin LP8 din 10.02.11, MO31/22.02.11 art.46; în vigoare 22.02.11]

c) exercită controlul parlamentar asupra executării legislaţiei privind secretul de stat.

(2) Preşedintele Republicii Moldova:

a) încheie tratate internaţionale privind utilizarea în comun şi protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat;

b) stabileşte atribuţiile persoanelor responsabile de asigurarea protecţiei secretului de stat în cadrul Aparatului Preşedintelui Republicii Moldova;

c) în limita competenţelor sale, exercită alte atribuţii ce ţin de soluţionarea problemelor care apar în legătură cu secretizarea, desecretizarea şi protecţia informaţiei.

(3) Guvernul:

a) organizează executarea prezentei legi;

b) aprobă structura, componenţa şi regulamentul Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat;

c) aprobă Nomenclatorul persoanelor cu funcţii de răspundere cu împuterniciri de atribuire a informaţiilor la secret de stat, precum şi Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat;

d) încheie acorduri interguvernamentale privind protecţia reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat;

e) aprobă Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice;

f) aprobă Regulamentul cu privire la obiectivele cu regim special, lista obiectivelor cu regim special, lista obiectivelor a căror vizitare este temporar interzisă cetăţenilor străini;

g) stabileşte tipurile de compensaţii, mărimea şi modul de acordare a acestora cetăţenilor care efectuează lucrări legate de accesul la secretul de stat;

h) stabileşte modul de determinare a mărimii prejudiciului cauzat sau care poate fi cauzat intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova ori intereselor autorităţilor publice prin divulgarea sau pierderea informaţiilor atribuite la secret de stat, precum şi a prejudiciului cauzat proprietarului informaţiilor în urma secretizării lor;

i) adoptă decizii privind transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat unor state străine sau organizaţii internaţionale;

j) poate modifica, prin hotărîre, modul de acces la secretul de stat în cazul declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război;

k) în limita competenţelor, exercită şi alte atribuţii în domeniul secretului de stat.

(4) Autorităţile publice centrale şi locale, în colaborare cu Serviciul de Informaţii şi Securitate:

a) asigură protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat elaborate de ele, precum şi a informaţiilor atribuite la secret de stat ce le sînt transmise de către alte autorităţi publice sau persoane juridice;

b) asigură protecţia informaţiilor atribuite la secret de stat în unităţile din subordine, conform prevederilor legislaţiei;

c) aprobă nomenclatoarele departamentale de informaţii ce urmează a fi secretizate şi nomenclatoarele funcţiilor colaboratorilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat;

d) organizează funcţionarea subdiviziunilor interioare de protecţie a secretului de stat;

e) asigură, în limita competenţei lor, realizarea măsurilor de control în privinţa cetăţenilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat şi solicită Serviciului de Informaţii şi Securitate realizarea măsurilor de control ce ţin de competenţa acestuia;

f) prezintă organelor competente propuneri privind perfecţionarea sistemului naţional de protecţie a secretului de stat;

g) în limita competenţei, exercită şi alte atribuţii în domeniul secretului de stat.

(5) Serviciul de Informaţii şi Securitate:

a) elaborează, împreună cu autorităţile administraţiei publice şi Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat, şi prezintă Guvernului spre aprobare proiecte de acte normative în domeniul protecţiei secretului de stat;

b) acordă asistenţă de specialitate autorităţilor publice şi altor persoane juridice în organizarea protecţiei secretului de stat;

c) participă la elaborarea şi realizarea măsurilor de protecţie a secretului de stat în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice;

d) efectuează controlul asupra asigurării protecţiei secretului de stat în cadrul autorităţilor publice (controlul interdepartamental) şi în cadrul altor persoane juridice;

e) la cererea conducătorilor autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice, întreprinde măsuri de control în privinţa cetăţenilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat;

f) participă, în modul stabilit, la eliberarea certificatelor de securitate pentru persoanele juridice în vederea efectuării lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat şi la controlul asupra respectării de către titularii certificatelor de securitate a condiţiilor care au constituit temei pentru acordarea acestora;

g) efectuează controlul şi expertiza obiectivelor cu regim special în partea ce ţine de respectarea cerinţelor privind protecţia secretului de stat;

h) organizează şi coordonează certificarea şi expertiza mijloacelor de protejare criptografică şi tehnică a secretului de stat;

i) creează sisteme guvernamentale de telecomunicaţii, asigură funcţionarea, securitatea, întreţinerea, dezvoltarea şi modernizarea acestor sisteme în scopul asigurării unui schimb protejat de informaţii atribuite la secret de stat;

j) conlucrează cu Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat în chestiuni ce ţin de aplicarea prezentei legi;

k) constată cazurile de încălcare a normelor privind protecţia secretului de stat;

l) în limita competenţelor, exercită şi alte atribuţii în domeniul secretului de stat.

(6) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat:

a) elaborează principiile conceptuale ale politicii de stat în domeniul protecţiei secretului de stat;

b) creează şi perfecţionează sistemul de protecţie a secretului de stat, baza lui organizatorico-juridică;

c) asigură dirijarea metodico-organizatorică a sistemului de protecţie a secretului de stat, funcţionarea lui;

d) exercită controlul tehnic privind aplicarea legislaţiei cu privire la protecţia secretului de stat în cadrul organelor administraţiei publice, la întreprinderi, instituţii, organizaţii şi subdiviziunile lor structurale, indiferent de forma de proprietate, la reprezentanţele diplomatice şi alte instituţii ale Republicii Moldova din străinătate;

e) organizează şi coordonează activitatea organelor administraţiei publice, întreprinderilor, instituţiilor, organizaţiilor şi subdiviziunilor structurale ale acestora, indiferent de forma de proprietate, privind asigurarea regimului secret şi a protecţiei tehnice a informaţiilor despre comenzile de stat, contractele şi programele referitoare la apărarea naţională, lucrările de mobilizare, securitate, mărimea rezervelor de stat, precum şi la realizarea unor decizii din domeniul politicii externe;

f) elaborează, împreună cu autorităţile administraţiei publice şi cu Serviciul de Informaţii şi Securitate, şi prezintă Guvernului spre aprobare proiecte de acte normative în domeniul protecţiei secretului de stat;

g) organizează investigaţii ştiinţifice cu privire la elaborarea bazelor conceptuale ale politicii de stat în domeniul protecţiei secretului de stat, a criteriilor de evaluare a prejudiciului adus statului în cazul scurgerii informaţiei care constituie secret de stat;

h) efectuează, împreună cu organele administraţiei publice şi organizaţiile ştiinţifice, o analiză a dezvoltării mijloacelor tehnice în domeniul protecţiei informaţiei;

i) înregistrează, în conformitate cu prezenta lege, nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate;

j) elaborează Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat şi îl prezintă Guvernului spre aprobare, face propuneri privind modificarea şi completarea acestui nomenclator;

k) eliberează certificate de securitate în modul stabilit de prezenta lege;

l) controlează termenele de acţiune a parafei de secretizare stabilite anterior pentru informaţiile păzite, informează Guvernul despre necesitatea prelungirii termenelor de secretizare a informaţiilor ce prezintă o valoare deosebită pentru stat;

m) elaborează şi prezintă Guvernului propuneri de pronosticare a cheltuielilor bugetului de stat pentru măsurile de protecţie a secretului de stat;

n) colaborează, în limita competenţelor, cu organele similare ale altor state în domeniul protecţiei reciproce a informaţiei secrete transmise în baza contractelor (acordurilor) internaţionale, soluţionează chestiunile protecţiei organizatorico-juridice a informaţiilor, participă la expertiza proiectelor contractelor (acordurilor) menţionate.

Capitolul II
Atribuirea informaţiilor la secret de stat

Articolul 6. Principiile de atribuire a informaţiilor la secret de stat şi de secretizare a acestor informaţii

(1) Atribuirea informaţiilor la secret de stat şi secretizarea acestora se efectuează în baza principiilor legalităţii, argumentării şi oportunităţii.

(2) Legalitatea atribuirii informaţiilor la secret de stat şi a secretizării acestora constă în corespunderea acestor informaţii cu prevederile art.7 şi 8 din prezenta lege şi cu legislaţia privind secretul de stat.

(3) Argumentarea atribuirii informaţiilor la secret de stat şi a secretizării acestora constă în stabilirea caracterului raţional al secretizării unor informaţii concrete, a eventualelor consecinţe economice şi de altă natură ale acestei acţiuni, ţinînd cont de echilibrul dintre interesele primordiale ale statului, ale societăţii şi ale cetăţeanului.

(4) Oportunitatea atribuirii informaţiilor la secret de stat şi a secretizării acestora constă în stabilirea unor restricţii privind accesul şi răspîndirea informaţiilor respective fie din momentul elaborării/primirii lor, fie din timp.

Articolul 7. Informaţiile atribuite la secret de stat

(1) În modul stabilit de prezenta lege sînt atribuite la secret de stat informaţiile:

1) din domeniul apărării naţionale privind:

a) conţinutul planurilor strategice şi operative, al documentelor ce ţin de conducerea operaţiunilor de luptă privind pregătirea şi derularea operaţiunilor, desfăşurarea strategică, operativă şi de mobilizare a trupelor, alţi indicatori importanţi ce caracterizează organizarea, efectivul, dislocarea, pregătirea de luptă şi de mobilizare, armamentul şi asigurarea tehnico-materială a Forţelor Armate ale Republicii Moldova;

b) direcţiile de dezvoltare a unor tipuri de armament, de tehnică militară şi specială, cantitatea şi caracteristicile lor tehnico-tactice, organizarea şi tehnologiile de producere, lucrările ştiinţifice teoretice şi experimentale legate de crearea modelelor noi de armament, tehnică militară şi specială sau modernizarea acestora, alte lucrări planificate sau efectuate în interesele apărării naţionale;

c) forţele şi mijloacele protecţiei civile, capacităţile de care dispun localităţile şi unele obiective separate pentru protecţia, evacuarea şi dispersarea populaţiei, asigurarea activităţilor sociale vitale ale populaţiei şi a activităţii de producere a persoanelor juridice în perioada de război, de asediu sau de urgenţă, precum şi în cazul situaţiilor excepţionale;

d) dislocarea, destinaţia, gradul de pregătire şi de securitate a obiectivelor cu regim special, proiectarea, construirea şi exploatarea acestora, repartizarea terenului, subsolului şi acvatoriului pentru asemenea obiective;

e) datele şi caracteristicile geodezice, gravimetrice, cartografice şi hidrometeorologice care prezintă importanţă pentru apărarea statului;

2) din domeniul economiei, ştiinţei şi tehnicii privind:

a) planurile şi potenţialul de mobilizare a economiei naţionale, rezervele şi volumul livrărilor de materiale strategice, datele generalizate despre nomenclatura şi nivelul stocurilor, volumul livrărilor, alocării, depunerii, împrospătării acestora, amplasarea şi volumul real al rezervelor materiale de stat;

b) utilizarea transporturilor, comunicaţiilor, a potenţialului altor ramuri şi obiective ale infrastructurii naţionale în

scopul asigurării capacităţii de apărare şi a securităţii statului;

c) planurile, conţinutul, volumul, finanţarea şi îndeplinirea comenzilor de stat pentru asigurarea securităţii statului şi a necesităţilor sale de apărare;

d) planurile, volumul şi alte caracteristici importante privind extragerea, producerea şi realizarea unor tipuri strategice de materie primă şi produse;

e) operaţiunile ce ţin de confecţionarea semnelor băneşti şi a titlurilor de valoare emise de stat, păstrarea şi protecţia lor contra falsificării, emiterea, schimbul şi retragerea lor din circulaţie;

f) lucrările ştiinţifice teoretice, experimentale de construcţii şi proiectare, în baza cărora pot fi create tehnologii avansate, tipuri noi de producţie, produse şi procese tehnologice, care prezintă importanţă pentru apărarea şi economia naţională sau care influenţează esenţial activitatea economică externă, interesele şi/sau securitatea statului;

3) din domeniul relaţiilor externe privind:

a) activitatea de politică externă, relaţiile economice externe ale Republicii Moldova, a căror divulgare prematură poate cauza prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului;

b) colaborarea militară, tehnico-ştiinţifică şi de altă natură a Republicii Moldova cu statele străine şi organizaţiile internaţionale, dacă divulgarea acestor informaţii va cauza, inevitabil, prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului;

c) activitatea externă a statului în domeniile financiar, creditar şi valutar, dacă divulgarea acestor informaţii va cauza prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului;

4) din domeniul securităţii statului şi asigurării ordinii de drept privind:

a) efectivul, forţele, conţinutul, planurile, organizarea, finanţarea şi asigurarea tehnico-materială, formele, tactica, metodele, mijloacele şi rezultatele activităţilor de informaţii, de contrainformaţii şi operative de investigaţii;

b) persoanele care colaborează sau au colaborat confidenţial cu organele care desfăşoară activităţi de informaţii, de contrainformaţii şi operative de investigaţii;

c) forţele, mijloacele şi metodele de asigurare a protecţiei de stat părţii vătămate, martorilor şi altor persoane care acordă ajutor în procesul penal;

d) paza frontierei de stat a Republicii Moldova;

e) planurile, organizarea, finanţarea, efectivul, forţele, mijloacele şi metodele de asigurare a securităţii persoanelor beneficiare de protecţie de stat, precum şi paza sediilor de lucru şi a reşedinţelor acestora;

f) sistemele de telecomunicaţii guvernamentale şi alte tipuri de reţele de telecomunicaţii electronice care asigură necesităţile autorităţilor publice, apărării naţionale, securităţii statului şi menţinerii ordinii publice;

g) organizarea, conţinutul, starea şi planurile de dezvoltare a protecţiei criptografice şi tehnice a secretului de stat, conţinutul şi rezultatele cercetărilor ştiinţifice în domeniul criptografiei referitor la protecţia secretului de stat;

h) sistemele şi mijloacele de protecţie criptografică a secretului de stat, proiectarea, producerea, tehnologiile de producere şi utilizarea acestora;

i) cifrurile de stat, elaborarea, crearea, tehnologiile de producere şi utilizarea acestora;

j) organizarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi în al altor persoane juridice, planurile şi măsurile în domeniul protecţiei secretului de stat;

k) alte metode, forme şi mijloace de protecţie a secretului de stat;

5) din sfera activităţii autorităţilor publice privind:

a) conţinutul extraselor, comentariilor, proiectelor, părţilor acestora, al altor acte de uz intern ale autorităţilor publice, a căror divulgare ar putea conduce la divulgarea informaţiilor atribuite la secret de stat;

b) activitatea de elaborare, modificare, completare, definitivare a actelor oficiale, alte proceduri şi activităţi ale autorităţilor publice de colectare şi prelucrare a informaţiilor care, în modul prevăzut de legislaţie, urmează să fie atribuite la secret de stat;

c) activitatea de examinare şi deliberare în cadrul autorităţilor publice şi între acestea în probleme din domeniile în care informaţiile sînt atribuite la secret de stat.

(2) Motivarea necesităţii de a atribui informaţiile la secret de stat, în baza principiilor de atribuire a informaţiilor la secret de stat şi secretizare a acestora, revine autorităţilor publice şi altor persoane juridice care au elaborat/primit aceste informaţii.

Articolul 8. Informaţiile care nu se atribuie la secret de stat

(1) Nu se atribuie la secret de stat şi nu pot fi secretizate informaţiile privind:

a) faptele de încălcare a drepturilor şi libertăţilor omului şi ale cetăţeanului;

b) starea mediului înconjurător, calitatea produselor alimentare şi a obiectelor de uz casnic;

c) accidentele, catastrofele, fenomenele naturale periculoase şi alte evenimente extraordinare care periclitează securitatea cetăţenilor;

d) starea sănătăţii populaţiei, nivelul ei de trai, inclusiv alimentaţia, îmbrăcămintea, deservirea medicală şi asigurarea socială, indicatorii sociodemografici;

e) starea sănătăţii persoanelor care ocupă funcţii de demnitate publică;

f) faptele de încălcare a legii de către autorităţile publice şi persoanele cu funcţii de răspundere din cadrul acestora;

g) starea reală de lucruri în domeniul învăţămîntului, culturii, comerţului, agriculturii şi al ordinii de drept.

Nu se atribuie la secret de stat şi nu pot fi secretizate şi alte informaţii conform legislaţiei naţionale şi tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(2) Se interzice secretizarea informaţiilor în cazul în care aceasta ar putea limita accesul la informaţiile de interes public, s-ar putea răsfrînge negativ asupra realizării programelor de stat şi de ramură ale dezvoltării social-economice şi culturale sau ar putea reţine concurenţa dintre agenţii economici.

Articolul 9. Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat

(1) În scopul promovării unei politici de stat unice în domeniul atribuirii informaţiilor la secret de stat şi al secretizării lor, Guvernul aprobă Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat în care sînt incluse şi autorităţile publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii.

(2) Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova şi poate fi revizuit în caz de necesitate.

Articolul 10. Nomenclatoare departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate

(1) În baza şi în limitele Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat şi în scopul concretizării şi sistematizării informaţiilor în domeniile lor de activitate, autorităţile publice indicate în Nomenclator elaborează nomenclatoare departamentale detaliate de informaţii care urmează a fi secretizate. În caz de necesitate, pot fi elaborate nomenclatoare interdepartamentale detaliate de informaţii care urmează a fi secretizate.

(2) Persoanele juridice care efectuează lucrări cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat elaborează, după caz, în coordonare cu beneficiarul acestor lucrări, nomenclatoare detaliate separate de informaţii care urmează a fi secretizate.

(3) Nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate conţin informaţii asupra cărora au împuterniciri de dispoziţie autorităţile publice în cauză, în acestea stabilindu-se gradele şi termenele de secretizare a informaţiilor. Nomenclatoarele menţionate trebuie să corespundă Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat.

(4) Nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate, precum şi modificările şi completările la acestea, coordonate cu Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat, se aprobă de către conducătorii autorităţilor publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor în cauză şi nu sînt date publicităţii. Cîte un exemplar al nomenclatoarelor departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate se transmite pentru înregistrare Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat şi Serviciului de Informaţii şi Securitate.

(5) Conducătorii autorităţilor publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor atribuite la secret de stat sînt obligaţi să revizuiască periodic, cel puţin o dată la 5 ani, conţinutul nomenclatoarelor departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate în ceea ce priveşte argumentarea secretizării informaţiilor şi corespunderea cu gradele de secretizare stabilite anterior.

Capitolul III
Secretizarea şi desecretizarea informaţiilor

Articolul 11. Gradele de secretizare a informaţiilor atribuite la secret de stat şi parafele de secretizare pentru purtătorii materiali de asemenea informaţii

(1) Gradul de secretizare a informaţiilor atribuite la secret de stat trebuie să corespundă gravităţii prejudiciilor ce pot fi cauzate intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova în cazul divulgării sau pierderii acestor informaţii.

(2) Sînt stabilite 4 grade de secretizare a informaţiilor atribuite la secret de stat şi 4 parafe de secretizare corespunzătoare pentru purtătorii materiali de asemenea informaţii:

a) „Strict secret” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate aduce prejudicii deosebit de grave intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;

b) „Secret” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate dăuna grav intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;

c) „Confidenţial” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate dăuna intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;

d) „Restricţionat” – grad de secretizare atribuit informaţiilor a căror divulgare neautorizată poate fi în dezavantajul intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova sau poate să conducă la divulgarea unei informaţii secretizate cu parafa „Strict secret”, „Secret” sau „Confidenţial”.

(3) Nu se admite aplicarea parafelor de secretizare menţionate la alin.(2) în vederea secretizării informaţiilor care nu sînt atribuite la secret de stat.

(4) Pagini, paragrafe, secţiuni dintr-un anumit document sau din anexele la acesta pot necesita atribuirea unor grade diferite de secretizare şi trebuie, în acest caz, să poarte menţiunea corespunzătoare. Gradul de secretizare atribuit documentului ca întreg coincide cu acela al părţii sale căreia i s-a atribuit gradul de secretizare cel mai înalt.

(5) Purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat destinate unor anumite persoane sînt marcaţi suplimentar cu menţiunea „Personal”, iar cei ce se referă la mobilizare – cu litera „M”.

Articolul 12. Modul de secretizare a informaţiilor

(1) Drept temei pentru secretizarea informaţiilor elaborate/primite în cadrul activităţii de administrare, de producţie, ştiinţifice şi de altă natură a autorităţilor publice şi a altor persoane juridice este corespunderea lor cu art.7 şi 8 din prezenta lege, cu Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat şi cu nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate. La secretizarea acestor informaţii, pe purtătorii lor

materiali se aplică parafa de secretizare corespunzătoare.

(2) În cazul în care informaţiile elaborate/primite nu pot fi identificate cu informaţiile ce se conţin în nomenclatorul corespunzător, persoanele cu funcţii de răspundere din cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice sînt obligate să asigure secretizarea preliminară a informaţiilor elaborate/primite conform gradului de secretizare estimat şi, în termen de o lună, să prezinte persoanei cu funcţie de răspundere care a aprobat nomenclatorul menţionat propuneri privind modificarea/completarea lui.

(3) Conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice care au aprobat nomenclatorul respectiv sînt obligaţi, în termen de 3 luni, să organizeze evaluarea de către experţi a propunerilor primite şi să ia decizia de modificare/completare a nomenclatorului în vigoare sau de eliminare a parafei de secretizare atribuite preliminar. În caz de necesitate şi în modul stabilit, se înaintează propuneri argumentate privind modificarea şi/sau completarea Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat.

(4) Nomenclatoarele funcţiilor angajaţilor cărora urmează să li se perfecteze dreptul de acces la secretul de stat se întocmesc cu consultarea Serviciului de Informaţii şi Securitate şi se aprobă de către conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice care elaborează/primesc asemenea informaţii.

Articolul 13. Termenele de secretizare a informaţiilor

(1) Pentru informaţiile avînd gradul de secretizare „Strict secret” se stabileşte un termen de secretizare de pînă la 25 de ani, pentru informaţiile cu gradul „Secret” – un termen de pînă la 15 ani, pentru informaţiile cu gradul „Confidenţial” – de pînă la 10 ani şi pentru informaţiile cu gradul „Restricţionat” – de pînă la 5 ani.

(2) Pentru informaţiile despre persoanele care colaborează sau au colaborat confidenţial cu organe ce desfăşoară activităţi de informaţii, de contrainformaţii şi operative de investigaţii se stabileşte un termen de secretizare nelimitat.

(3) În cazuri excepţionale, pentru anumite informaţii atribuite la secret de stat, Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat poate prelungi termenul de secretizare.

(4) Termenul de secretizare a informaţiilor începe din ziua în care pe purtătorul material de informaţii atribuite la secret de stat a fost aplicată parafa de secretizare.

Articolul 14. Menţiunile aplicate pe purtătorii materiali
de informaţii atribuite la secret de stat

(1) Purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat trebuie să conţină:

a) parafa de secretizare;

b) numărul de înregistrare;

c) data şi termenul de secretizare a informaţiilor;

d) funcţia, numele, prenumele şi semnătura persoanei cu funcţie de răspundere care a secretizat informaţiile.

(2) Parafa de secretizare trebuie să fie aplicată în partea superioară a fiecărei pagini, iar fiecare pagină va fi numerotată. Dacă documentul urmează să fie distribuit în mai multe exemplare, fiecare dintre acestea va purta un număr de exemplare, care apare pe prima pagină împreună cu numărul total de pagini.

(3) În cazul în care menţiunile nu pot fi aplicate nemijlocit pe purtătorul material de informaţii atribuite la secret de stat, ele se indică în documentaţia de însoţire a acestuia.

Articolul 15. Modificarea parafei de secretizare
a purtătorilor materiali de informaţii
atribuite la secret de stat

(1) Modificarea parafei de secretizare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat se face în cazurile în care se modifică gradul de secretizare al informaţiilor conţinute de aceştia.

(2) Modificarea parafei de secretizare în legătură cu reducerea gradului de secretizare al categoriilor de informaţii prevăzute în Nomenclatorul informaţiilor atribuite la secret de stat şi în nomenclatoarele departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate se efectuează în termen de 6 luni. În toate celelalte cazuri, modificarea parafei de secretizare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat se efectuează în termen de 3 luni de la reducerea gradului de secretizare al informaţiilor conţinute de ele.

(3) În cazul majorării gradului de secretizare al informaţiilor, modificarea parafei de secretizare se face imediat.

(4) Decizia de modificare a parafei de secretizare se adoptă de către persoana cu funcţie de răspundere care a secretizat informaţia sau de către succesorul ei de drept. Despre modificarea parafei de secretizare se informează alte autorităţi publice sau persoane juridice cărora le-a fost expediat documentul.

(5) Dacă documentul primit de la o altă autoritate publică sau persoană juridică urmează a fi secretizat sau acestui document i-a fost atribuită incorect parafa de secretizare, atunci destinatarul trebuie să informeze expeditorul imediat, dar nu mai tîrziu de 3 zile de la data înregistrării documentului, expunînd motivele secretizării ori modificării parafei de secretizare. Destinatarul care a înaintat propunerea de secretizare sau de modificare a parafei de secretizare este înştiinţat asupra deciziei luate de către expeditor.

(6) Modificarea parafei de secretizare a documentelor secrete selectate pentru arhivele de stat se efectuează de către arhivele de stat împreună cu autorităţile publice sau cu alte persoane juridice, iar, după caz, cu succesorii lor de drept, ale căror documente se păstrează în arhive.

Articolul 16. Limitarea drepturilor de proprietate
ale persoanelor juridice şi cetăţenilor
asupra informaţiilor în legătură cu
secretizarea lor

(1) Conducătorii autorităţilor publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor atribuite la secret de stat sînt în drept să adopte decizii privind secretizarea informaţiilor aflate în proprietatea persoanelor juridice şi a cetăţenilor (în continuare - proprietarul informaţiilor) dacă aceste informaţii sînt atribuite, în modul stabilit, la secret de stat. Informaţiile în cauză sînt secretizate la propunerea proprietarului informaţiilor sau din iniţiativa autorităţii publice interesate.

(2) Prejudiciul material cauzat proprietarului informaţiilor în legătură cu secretizarea lor urmează a fi reparat de către stat în modul stabilit în contractul încheiat între proprietar şi autoritatea publică în dispoziţia căreia trec aceste informaţii. Contractul prevede, de asemenea, obligaţia proprietarului informaţiilor de a nu le divulga, modul şi condiţiile protecţiei secretului de stat, consimţămîntul proprietarului informaţiilor privind exercitarea dreptului de proprietate cu restricţiile prevăzute de prezenta lege.

(3) Dacă proprietarul informaţiilor refuză să încheie contract sau încalcă prevederile acestuia, în temeiul unei hotărîri definitive a instanţei de judecată, informaţiile atribuite la secret de stat şi purtătorii lor materiali sînt trecuţi în proprietatea statului, cu condiţia restituirii preliminare şi depline a costului informaţiilor proprietarului. Fostul proprietar este preavizat în scris privind răspunderea pentru divulgarea secretului de stat, prevăzută de legislaţia în vigoare.

(4) Proprietarul informaţiilor este în drept să atace în instanţa de judecată acţiunile persoanelor cu funcţii de răspundere care, în opinia sa, îi lezează drepturile. Dacă instanţa de judecată recunoaşte că acţiunile persoanelor cu funcţii de răspundere sînt nelegitime, modul de reparare a prejudiciului cauzat proprietarului informaţiilor este stabilit printr-o hotărîre a instanţei de judecată, conform legislaţiei.

Articolul 17. Contestarea deciziei de secretizare
a informaţiilor

(1) Orice cetăţean sau persoană juridică are dreptul să se adreseze persoanelor cu funcţii de răspundere care au secretizat anumite informaţii cu o cerere motivată privind desecretizarea acestor informaţii. Persoanele cu funcţii de răspundere în cauză sînt obligate, în termen de o lună, să dea un răspuns scris cetăţeanului sau persoanei juridice la această cerere.

(2) Persoanele cu funcţii de răspundere care se eschivează de la examinarea în fond a cererii poartă răspundere conform legislaţiei.

(3) Decizia de secretizare a informaţiilor poate fi contestată la organul sau la persoana cu funcţie de răspundere ierarhic superioară, la Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat sau în instanţa de contencios administrativ. În cazul respingerii cererii înaintate în ordine ierarhică, cetăţeanul sau persoana juridică are dreptul să conteste în instanţa de contencios administrativ decizia organului sau a persoanei cu funcţie de răspundere ierarhic superioară. Dacă una dintre aceste autorităţi recunoaşte secretizarea drept neîntemeiată, informaţiile respective urmează a fi desecretizate în modul stabilit de prezenta lege.

(4) Instanţa de contencios administrativ examinează cererea conform prevederilor Legii contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10 februarie 2000.

Articolul 18. Desecretizarea informaţiilor

(1) Drept temei pentru desecretizarea informaţiilor servesc:

a) expirarea termenului de secretizare a informaţiilor;

b) schimbarea circumstanţelor obiective, ca urmare a căreia protecţia ulterioară a anumitor informaţii atribuite la secret de stat devine inoportună;

c) modificarea art.7 şi 8 din prezenta lege, modificarea Nomenclatorului informaţiilor atribuite la secret de stat sau a nomenclatoarelor departamentale de informaţii care urmează a fi secretizate;

d) existenţa unei decizii care constată drept neîntemeiată secretizarea informaţiilor.

(2) Desecretizarea informaţiilor se face de către persoanele cu funcţii de răspundere cu împuterniciri de secretizare a informaţiilor respective.

(3) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat, precum şi conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice sînt împuterniciţi să desecretizeze informaţiile care au fost secretizate în mod neîntemeiat de către persoanele cu funcţii de răspundere din subordine.

(4) Conducătorii arhivelor de stat sînt împuterniciţi să desecretizeze purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat care se păstrează în fondurile închise ale arhivelor, cu condiţia că organizaţia întemeietoare a fondului sau succesorul ei de drept le deleagă astfel de împuterniciri. În caz de lichidare a organizaţiei întemeietoare a fondului şi de lipsă a succesorului ei de drept, chestiunea desecretizării purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat este examinată de către Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat.

Capitolul IV
Dispunerea de informaţii atribuite la secret de stat

Articolul 19. Transmiterea reciprocă a informaţiilor
atribuite la secret de stat între autorităţile
publice şi alte persoane juridice

(1) Transmiterea reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat între autorităţile publice şi alte persoane juridice care nu sînt în raporturi de subordonare şi nu execută lucrări comune se efectuează cu permisiunea autorităţii publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii.

(2) Autorităţile publice şi alte persoane juridice care solicită furnizarea unor informaţii atribuite la secret de stat sînt obligate să creeze condiţii ce ar asigura protecţia acestor informaţii. Conducătorii lor poartă răspundere

personală pentru încălcarea restricţiilor privind familiarizarea cu informaţii atribuite la secret de stat.

(3) Drept condiţie obligatorie de transmitere a informaţiilor atribuite la secret de stat autorităţilor publice este îndeplinirea de către acestea a cerinţelor prevăzute la art.32 alin.(3), iar în cazul celorlalte persoane juridice – prezenţa certificatului de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat.

(4) Modul de transmitere reciprocă a informaţiilor atribuite la secret de stat între autorităţile publice şi alte persoane juridice este stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în autorităţile publice şi alte persoane juridice.

Articolul 20. Transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat în legătură cu efectuarea unor lucrări comune şi a altor lucrări

(1) Transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat persoanelor juridice sau cetăţenilor, în legătură cu efectuarea unor lucrări comune şi a altor lucrări, se face de către beneficiarul acestor lucrări, cu permisiunea autorităţii publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii şi numai în volumul necesar pentru efectuarea lucrărilor respective. Totodată, înainte de a transmite informaţiile atribuite la secret de stat, beneficiarul este obligat să se convingă că persoana juridică dispune de certificat de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor avînd un anumit grad de secretizare, iar cetăţenii – au dreptul de acces la informaţiile atribuite la secret de stat în forma corespunzătoare.

(2) În timpul efectuării lucrărilor comune şi a altor lucrări şi a apariţiei, în legătură cu aceasta, a necesităţii de a utiliza informaţii atribuite la secret de stat, persoanele juridice, inclusiv cele cu capital privat, pot încheia cu alte persoane juridice care dispun de certificat de securitate contracte de folosire a serviciilor prestate de către subdiviziunile lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat, fapt ce se notifică în certificatul de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat.

(3) Contractul pentru efectuarea lucrărilor comune şi a altor lucrări, încheiat în modul stabilit de lege, prevede obligaţiile reciproce ale părţilor de a asigura integritatea informaţiilor atribuite la secret de stat atît în procesul efectuării lucrărilor, cît şi după încheierea lor, precum şi condiţiile de finanţare a lucrărilor (serviciilor) de protecţie a secretului de stat.

(4) Dacă în timpul efectuării lucrărilor comune şi a altor lucrări executantul încalcă obligaţiile de protecţie a secretului de stat, beneficiarul are dreptul să suspende executarea comenzii pînă la lichidarea încălcărilor, iar în cazul încălcărilor repetate – să solicite anularea comenzii şi a certificatului de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat şi tragerea la răspundere a persoanelor vinovate. Prejudiciul material cauzat de către executant statului, în persoana beneficiarului, urmează a fi reparat conform legislaţiei.

(5) Modul de transmitere a informaţiilor atribuite la secret de stat în legătură cu efectuarea unor lucrări comune şi a altor lucrări este stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

Articolul 21. Transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat altor state sau organizaţiilor internaţionale

(1) Pentru a fi adoptată decizia privind transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat altor state sau organizaţiilor internaţionale, autoritatea publică prezintă Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat o propunere motivată, avizată de către Serviciul de Informaţii şi Securitate şi de autoritatea publică cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii.

(2) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat adoptă o concluzie de expertiză privind posibilitatea şi oportunitatea transmiterii informaţiilor atribuite la secret de stat.

(3) Decizia privind transmiterea informaţiilor atribuite la secret de stat altor state sau organizaţiilor internaţionale se adoptă de Guvern în baza concluziei de expertiză a Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat, dacă tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel.

(4) Obligaţiile părţii care primeşte informaţiile atribuite la secret de stat privind protecţia acestora sînt stipulate în acordul (contractul) încheiat.

Capitolul V
Protecţia secretului de stat

Articolul 22. Organele de protecţie a secretului de stat

(1) Organele de protecţie a secretului de stat sînt:

a) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat;

b) Serviciul de Informaţii şi Securitate;

c) autorităţile publice şi alte persoane juridice şi subdiviziunile lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat.

(2) Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat este un organ colegial care coordonează activitatea autorităţilor publice în domeniul protecţiei secretului de stat. Comisia interdepartamentală îşi exercită atribuţiile potrivit unui regulament aprobat de Guvern.

(3) Serviciul de Informaţii şi Securitate organizează şi asigură protecţia secretului de stat conform atribuţiilor ce îi revin şi potrivit legislaţiei şi tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte.

(4) Autorităţile publice şi alte persoane juridice asigură protecţia secretului de stat conform sarcinilor ce le revin şi în limitele competenţelor lor. De asigurarea protecţiei secretului de stat în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice răspund conducătorii acestora. În funcţie de volumul lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite

la secret de stat, conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice formează subdiviziuni de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat şi le stabilesc atribuţiile în conformitate cu Regulamentul privind asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice, ţinînd cont de specificul lucrărilor efectuate.

Articolul 23. Condiţiile de păstrare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat

(1) Condiţiile de păstrare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat se stabilesc prin Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

(2) În funcţie de specificul activităţii autorităţii publice şi a altor persoane juridice şi în conformitate cu condiţiile menţionate la alin.(1), conducătorii acestora pot stabili condiţii speciale de păstrare a purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat.

Articolul 24. Perfectarea şi reperfectarea dreptului de acces la secretul de stat

(1) Perfectarea dreptului de acces la secretul de stat al cetăţenilor Republicii Moldova se realizează în mod benevol, potrivit cu Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice, şi prevede:

a) stabilirea necesităţii de a lucra cu informaţii atribuite la secret de stat;

b) consimţămîntul scris al cetăţeanului pentru aplicarea măsurilor de verificare din partea organelor competente;

c) verificarea cetăţeanului în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat;

d) asumarea în scris de către cetăţean a obligaţiei privind păstrarea secretului de stat care îi va fi încredinţat;

e) acordul scris al cetăţeanului pentru limitarea drepturilor sale în legătură cu accesul la secretul de stat, prevăzută de prezenta lege;

f) familiarizarea cetăţeanului, contra semnătură, cu normele ce prevăd răspunderea pentru încălcarea legislaţiei privind secretul de stat;

g) determinarea tipurilor, mărimii şi a modului de acordare a compensaţiilor în legătură cu efectuarea lucrărilor legate de accesul la secretul de stat;

h) luarea deciziei de către conducătorul autorităţii publice sau al altei persoane juridice privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat.

(2) În funcţie de gradul de secretizare a informaţiilor sînt stabilite:

a) următoarele forme de acces la secretul de stat:

- forma 1 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradele de secretizare „Strict secret”, „Secret”, „Confidenţial” şi „Restricţionat”;
- forma 2 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradele de secretizare „Secret”, „Confidenţial” şi „Restricţionat”;
- forma 3 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradul de secretizare „Confidenţial” şi „Restricţionat”;
- forma 4 – pentru lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat avînd gradul de secretizare „Restricţionat”;

b) şi următoarele termene pentru care se perfectează dreptul de acces la secretul de stat:

- pentru forma 1 – 5 ani;
- pentru forma 2 – 7 ani;
- pentru forma 3 – 9 ani;
- pentru forma 4 – 12 ani.

(3) Durata dreptului de acces la secretul de stat nu poate depăşi durata atribuţiilor care au servit drept temei pentru acordarea acestuia.

(4) Dreptul de acces la secretul de stat se acordă cetăţenilor Republicii Moldova cu capacitatea de exerciţiu deplină, începînd cu vîrsta de 18 ani, care solicită acest drept în legătură cu activitatea lor de serviciu, de producere, ştiinţifico-teoretică, sau în legătură cu studiile, printr-un ordin sau dispoziţie scrisă a conducătorului autorităţii publice sau al altei persoane juridice în care acest cetăţean lucrează, îşi îndeplineşte serviciul sau studiază.

(5) Dreptul de acces la secretul de stat i se acordă conducătorului autorităţii publice sau al altei persoane juridice printr-un ordin sau dispoziţie scrisă a persoanei cu funcţie de răspundere care îl numeşte în funcţie, iar în cazul în care autoritatea publică sau persoana juridică nu este subordonată altei autorităţi publice sau altei persoane juridice ori nu intră în domeniul lor de administrare, dreptul de acces la secretul de stat se acordă prin ordinul sau dispoziţia scrisă a conducătorului autorităţii publice sau al altei persoane juridice care este beneficiară a lucrărilor legate de secretul de stat.

(6) Dacă solicitarea cetăţeanului de a dispune de informaţii atribuite la secret de stat nu este legată de locul său de muncă, de serviciu sau de studii, dreptul de acces la secretul de stat poate fi acordat la locul desfăşurării activităţii legate de secretul de stat.

(7) Decizia de acordare a dreptului de acces la secretul de stat este luată în termen de 5 zile de la primirea de către autoritatea publică sau altă persoană juridică a încheierii asupra materialelor verificării cetăţeanului în legătură cu perfectarea dreptului de acces la secretul de stat.

(8) Obligaţiile reciproce ale administraţiei şi ale persoanei căreia i se perfectează dreptul de acces la secretul de stat se stipulează în contractul de angajare în muncă (în serviciu).

(9) Reperfectarea dreptului de acces la secretul de stat se face în cazurile:

a) expirării termenului pentru care a fost perfectat acest drept, dacă este necesar să se lucreze în continuare cu informaţii atribuite la secret de stat;

b) perfectării unei alte forme de acces la secretul de stat în legătură cu necesitatea de a lucra cu informaţii atribuite la secret de stat cu un grad mai înalt de secretizare.

(10) Fiecare dintre autorităţile publice sau alte persoane juridice care lucrează cu secrete de stat trebuie să ţină un registru privind personalul său cu drept de acces la secretul de stat.

(11) În activitatea cu utilizarea secretelor interstatale, la realizarea colaborărilor pot fi atraşi savanţi, specialişti, traducători, lucrători tehnici şi alţi specialişti care, conform legislaţiei în vigoare a statului lor, au acces la secretele de stat.

Articolul 25. Refuzul de acordare a dreptului de acces la secretul de stat

(1) Dreptul de acces la secretul de stat îi este refuzat cetăţeanului în cazurile:

a) în care acesta nu expune o necesitate motivată de a lucra cu informaţii atribuite la secret de stat;

b) sprijinirii de către acesta a activităţii unui stat străin, a unei organizaţii străine sau a reprezentanţilor acestora, precum şi a unor cetăţeni străini sau apatrizi ce cauzează prejudicii intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova sau în cazul participării cetăţeanului la activitatea unor partide sau asociaţii obşteşti a căror activitate este suspendată, limitată sau interzisă în modul stabilit de lege;

c) descoperirii, în urma măsurilor de verificare, a altor acţiuni ale acestuia care prezintă pericol pentru securitatea Republicii Moldova;

d) refuzului acestuia de a-şi da consimţămîntul scris pentru aplicarea măsurilor de verificare din partea organelor competente, pentru limitarea drepturilor sale în legătură cu accesul la secretul de stat, prevăzută de prezenta lege, sau refuzului de a-şi asuma obligaţia scrisă privind păstrarea secretului de stat ce îi va fi încredinţat;

e) prezenţei la acesta a antecedentelor penale pentru infracţiuni săvîrşite cu intenţie, aflării acestuia sub urmărire penală sau al limitării de către instanţa de judecată a capacităţii sale de exerciţiu;

f) depunerii la autoritatea publică competentă a cererii de renunţare la cetăţenia Republicii Moldova;

[Art.25 al.(1), lit.g) exclusă prin LP127-XVIII din 23.12.09, MO197-200/31.12.09 art.664]

h) prezenţei la acesta a unor contraindicaţii medicale pentru lucrul cu informaţiile atribuite la secret de stat, conform nomenclatorului aprobat de Ministerul Sănătăţii;

i) comunicării de către cetăţean a unor date incomplete sau neautentice la perfectarea dreptului de acces la secretul de stat;

j) domicilierii permanente a cetăţeanului peste hotare sau al perfectării documentelor pentru plecarea cu traiul permanent într-o altă ţară;

k) neexecutării de către cetăţean a obligaţiilor privind păstrarea secretului de stat care i-a fost încredinţat.

(2) Decizia privind refuzul de a acorda dreptul de acces la secretul de stat se adoptă de către conducătorul autorităţii publice sau al altei persoane juridice ţinîndu-se cont de rezultatele verificării fiecărui cetăţean în parte, se comunică în scris cetăţeanului şi poate fi atacată în organul ierarhic superior sau în instanţa de judecată.

Articolul 26. Verificarea cetăţenilor în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat

(1) Verificarea cetăţenilor în legătură cu perfectarea (reperfectarea) dreptului de acces la secretul de stat se efectuează de către Serviciul de Informaţii şi Securitate, în termen de o lună, în modul stabilit de prezenta lege şi de Legea privind activitatea operativă de investigaţii. Numărul măsurilor de verificare este în dependenţă directă de gradul de secretizare al informaţiilor la care va avea acces persoana.

(2) În cadrul verificării, Serviciul de Informaţii şi Securitate stabileşte prezenţa sau lipsa circumstanţelor prevăzute la art.25 alin.(1) lit.b), c), f), g), i), j) şi k).

(3) Prezenţa sau lipsa circumstanţelor prevăzute la art.25 alin.(1) lit.a), d), e) şi h) se stabileşte de către autoritatea publică sau o altă persoană juridică care perfectează dreptul cetăţeanului de acces la secretul de stat.

(4) Concluzia Serviciului de Informaţii şi Securitate privind imposibilitatea de a acorda cetăţeanului dreptul de acces la secretul de stat este executorie pentru persoanele cu funcţii de răspundere împuternicite să adopte decizia privind acordarea dreptului de acces la secretul de stat, însă nu exclude o solicitare repetată în cazul înlăturării împrejurărilor care fac imposibilă acordarea dreptului de acces la secretul de stat.

(5) Nu se admite numirea (angajarea) cetăţeanului într-o funcţie care implică lucrul cu informaţii atribuite la secretul de stat sau accesul la secretul de stat înainte de prezentarea concluziei asupra materialelor verificării cetăţeanului.

Articolul 27. Suspendarea şi încetarea dreptului de acces la secretul de stat

(1) Dreptul de acces la secretul de stat este suspendat în cazurile:

a) punerii sub învinuire a cetăţeanului pentru săvîrşirea unei infracţiuni incompatibile cu activitatea ce presupune utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, pînă la pronunţarea unei hotărîri judecătoreşti definitive şi irevocabile;

b) iniţierii unei investigaţii de serviciu în legătură cu încălcarea obligaţiei de nedivulgare a secretului de stat, pînă la terminarea investigaţiei şi adoptarea unei decizii definitive, dar nu pentru mai mult de 30 de zile.

(2) Dreptul de acces la secretul de stat poate fi suspendat în cazul necesităţii efectuării unei verificări suplimentare

în legătură cu posibila apariţie a circumstanţelor prevăzute la art.25, pînă la terminarea verificării, dar nu mai mult de 30 de zile.

(3) Dreptul de acces la secretul de stat încetează în cazurile:

a) apariţiei sau descoperirii circumstanţelor prevăzute la art.25;

b) eliberării din funcţia (încetării contractului individual de muncă) care implică lucrul cu informaţii atribuite la secret de stat;

c) încălcării, chiar şi o singură dată, a obligaţiilor prevăzute în contractul individual de muncă ce ţin de protecţia secretului de stat;

d) pierderii cetăţeniei Republicii Moldova.

(4) Decizia privind suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat se adoptă de către persoana cu funcţie de răspundere împuternicită să adopte decizia privind acordarea acestui drept şi poate fi atacată în organul ierarhic superior sau în instanţa de contencios administrativ.

(5) Cetăţeanul al cărui drept de acces la secretul de stat a încetat, dacă îndeplinirea obligaţiilor lui funcţionale necesită acest drept, în modul prevăzut de legislaţia muncii, urmează să fie transferat la un alt loc de muncă (la o altă funcţie), care nu are nici o legătură cu informaţiile atribuite la secret de stat, iar în cazul imposibilităţii transferului, urmează a fi concediat (eliberat din funcţie) conform legislaţiei în vigoare.

(6) Suspendarea sau încetarea dreptului de acces la secretul de stat nu eliberează cetăţeanul de obligaţiile asumate privind nedivulgarea secretului de stat.

(7) Modul de perfectare, reperfectare şi încetare a dreptului de acces la secretul de stat se stabileşte în Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

Articolul 28. Modul special de acces la secretul de stat

(1) Preşedintele Republicii Moldova, Preşedintele Parlamentului şi deputaţii în Parlament, Prim-ministrul, membrii Guvernului, secretarul general al Guvernului, preşedintele Curţii Constituţionale, preşedintele Curţii Supreme de Justiţie, Procurorul General, directorul Serviciului de Informaţii şi Securitate, directorul Serviciului de Protecţie şi Pază de Stat, guvernatorul Băncii Naţionale a Moldovei, preşedintele Curţii de Conturi, Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, preşedintele Comisiei Naţionale a Pieţei Financiare, preşedinţii de raioane şi conducătorii altor autorităţi administrative centrale prevăzute de Legea nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern au dreptul de acces la secretul de stat de la numirea (alegerea) lor în funcţie. Accesul acestor persoane la secretul de stat de toate gradele de secretizare li se acordă în virtutea funcţiei deţinute şi după întocmirea obligaţiei scrise privind nedivulgarea secretului de stat.

[Art.28 al.(1) modificat prin LP166 din 31.07.15, MO267-273/02.10.15 art.508]

[Art.28 al.(1) modificat prin LP58 din 01.04.11, MO65-68/22.04.11 art.167]

(2) Prevederile alin.(1) nu se aplică persoanelor care deţin cetăţenia altui stat.

(3) Modul de acces la secretul de stat în cazul declarării stării de urgenţă, de asediu sau de război poate fi modificat prin hotărîre de Guvern.

(4) Accesul cetăţenilor străini şi al apatrizilor la secretul de stat se acordă în cazuri excepţionale în temeiul tratatelor internaţionale la care Republica Moldova este parte sau în temeiul dispoziţiei scrise a Prim-ministrului, adoptată în baza propunerilor Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat, ţinînd cont de necesitatea asigurării intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova.

Articolul 29. Obligaţiile cetăţeanului privind nedivulgarea secretului de stat

Cetăţeanul căruia i s-a perfectat dreptul de acces la secretul de stat este obligat:

a) să nu admită divulgarea, prin orice metodă, a secretului de stat care i-a fost încredinţat sau i-a devenit cunoscut în legătură cu îndeplinirea obligaţiilor funcţionale;

b) să nu participe la acţiunile partidelor şi asociaţiilor obşteşti a căror activitate a fost suspendată, limitată sau interzisă în modul stabilit de lege;

c) să nu sprijine activitatea unui stat străin, a unei organizaţii străine sau a reprezentanţilor acestora, precum şi a cetăţenilor străini şi apatrizilor ce cauzează prejudicii intereselor şi/sau securităţii Republicii Moldova;

d) să execute cerinţele asigurării regimului secret;

e) să comunice persoanei cu funcţie de răspundere care i-a acordat dreptul de acces la secretul de stat şi subdiviziunii de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat despre apariţia circumstanţelor prevăzute la art.25 sau a altor împrejurări ce împiedică păstrarea secretului de stat care i-a fost încredinţat, precum şi despre ieşirea sa de pe teritoriul Republicii Moldova;

f) să respecte alte prevederi ale legislaţiei privind secretul de stat.

Articolul 30. Restrîngerea exerciţiului unor drepturi ale cetăţeanului în legătură cu dreptul de acces şi accesul la secretul de stat

Restrîngerea exerciţiului unor drepturi ale cetăţeanului în legătură cu dreptul de acces şi accesul la secretul de stat se poate referi la:

a) restricţii de utilizare a descoperirilor şi invenţiilor ce conţin informaţii atribuite la secret de stat şi de răspîndire a acestor informaţii;

b) restrîngerea dreptului la inviolabilitatea vieţii private în timpul efectuării măsurilor de control în perioada

perfectării (reperfectării) dreptului de acces la secretul de stat.

Articolul 31. Compensaţiile acordate cetăţenilor
în legătură cu efectuarea lucrărilor
legate de accesul la secretul de stat

(1) În cazul în care, în virtutea activităţii sale profesionale, cetăţeanul lucrează permanent cu informaţii atribuite la secret de stat, acestuia i se stabileşte un spor la salariu în funcţie de gradul de secretizare a informaţiilor la care are acces.

(2) Colaboratorilor subdiviziunilor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat, suplimentar la sporul prevăzut la alin.(1), li se stabilesc sporuri la salariu pentru vechimea în muncă (în serviciu) în cadrul acestor subdiviziuni.

(3) Mărimile şi modul de acordare a sporurilor prevăzute la alin.(1) şi (2), precum şi alte tipuri de compensaţii acordate cetăţenilor care lucrează în condiţii de regim secret se stabilesc de Guvern.

Articolul 32. Certificatul de securitate pentru
efectuarea lucrărilor cu utilizarea
informaţiilor atribuite la secret de stat

(1) Activitatea persoanelor juridice, exceptînd autorităţile publice, ce ţine de utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, crearea mijloacelor de protejare a informaţiei, realizarea măsurilor şi/sau prestarea serviciilor de protecţie a secretului de stat se desfăşoară în baza certificatului de securitate eliberat de Comisia interdepartamentală pentru protecţia secretului de stat în modul stabilit de prezenta lege.

(2) Certificatul de securitate se eliberează după efectuarea unei expertize speciale a persoanei juridice privind existenţa condiţiilor pentru desfăşurarea activităţii legate de secretul de stat şi după atestarea conducătorului ei. Atestarea conducătorului persoanei juridice se efectuează în modul stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

(3) Certificatul de securitate pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat se eliberează persoanei juridice cu condiţia că ea:

a) trebuie să execute lucrările menţionate în conformitate cu actele normative, competenţa, sarcinile, comenzile sau acordurile (contractele) de stat;

b) dispune de o încăpere pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, locuri de păstrare a documentelor secrete şi a altor purtători materiali de informaţii atribuite la secret de stat, care corespund cerinţelor de asigurare a caracterului secret al lucrărilor menţionate, exclud posibilitatea accesului la ele al persoanelor neautorizate, garantează păstrarea purtătorilor materiali de informaţii atribuite la secret de stat;

c) respectă cerinţele legislaţiei privind regimul secret al lucrărilor şi al altor acţiuni legate de utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, privind modul de perfectare a dreptului de acces la secretul de stat şi de organizare a accesului la informaţiile atribuite la secret de stat, de primire a cetăţenilor străini, de utilizare a cifrurilor de stat şi a mijloacelor criptografice etc.;

d) dispune de subdiviziuni de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat şi/sau de colaboratori special pregătiţi pentru activitatea de protecţie a secretului de stat;

e) dispune de mijloace certificate de protejare a informaţiilor.

Articolul 33. Protecţia secretului de stat în caz
de schimbare a funcţiilor subiecţilor
raporturilor juridice

(1) În caz de reorganizare sau lichidare fie de încetare a lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, autorităţile publice şi alte persoane juridice care deţin informaţii atribuite la secret de stat sînt obligate să întreprindă măsuri pentru asigurarea protecţiei acestor informaţii şi a purtătorilor lor materiali.

(2) Purtătorii materiali de informaţii atribuite la secret de stat se distrug, se predau spre păstrare la arhivă sau se transmit în modul stabilit:

a) succesorului de drept al autorităţii publice sau al altei persoane juridice deţinătoare de informaţii atribuite la secret de stat, în cazul în care acest succesor dispune de împuterniciri (certificat de securitate) pentru efectuarea lucrărilor cu utilizarea acestor informaţii;

b) autorităţii publice cu împuterniciri de dispoziţie asupra acestor informaţii;

c) altei autorităţi publice sau persoane juridice, la decizia Comisiei interdepartamentale pentru protecţia secretului de stat.

Articolul 34. Protecţia secretului de stat
în cadrul şedinţelor judiciare

Cauzele penale, civile şi cele de contencios administrativ în cadrul cărora sînt prezentate informaţii atribuite la secret de stat se examinează în şedinţă închisă, cu respectarea regulilor de procedură, precum şi a prevederilor prezentei legi.

Articolul 35. Protejarea tehnică şi criptografică
a informaţiilor atribuite la secret de stat.
Certificarea mijloacelor de protejare a
informaţiilor atribuite a secret de stat

(1) Protejarea tehnică şi criptografică a informaţiilor atribuite la secret de stat se efectuează în modul stabilit de Regulamentul cu privire la asigurarea regimului secret în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice.

(2) Mijloaicele de protejare a informaţiilor atribuite la secret de stat trebuie să dispună de certificat privind corespunderea lor cu cerinţele de protecţie a informaţiilor avînd gradul corespunzător de secretizare.

(3) Organizarea şi coordonarea certificării şi expertizei mijloacelor de protejare a informaţiilor atribuite la secret de stat revin Serviciului de Informaţii şi Securitate. Certificarea se efectuează conform actelor normative în domeniu şi standardelor naţionale ale Republicii Moldova.

Articolul 36. Finanţarea măsurilor de protecţie
a secretului de stat

(1) Activitatea autorităţilor publice, a altor persoane juridice finanţate din bugetul de stat şi bugetele unităţilor administrativ-teritoriale, precum şi a subdiviziunilor lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat, se finanţează de la bugetele respective, iar activitatea celorlalte persoane juridice – din mijloacele proprii.

(2) Controlul asupra cheltuielilor financiare pentru realizarea măsurilor de protecţie a secretului de stat îl exercită conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice, subdiviziunile lor de control financiar intern, precum şi reprezentanţi special împuterniciţi ai Curţii de Conturi şi ai Ministerului Finanţelor. Dacă acest control implică accesul la secretul de stat, persoanele menţionate trebuie să posede dreptul de acces la informaţii avînd gradul de secretizare corespunzător.

Capitolul VI
Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat şi răspunderea pentru încălcarea legislaţiei cu privire la secretul de stat

Articolul 37. Controlul privind asigurarea
protecţiei secretului de stat

(1) Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat se efectuează în scopul studierii şi aprecierii stării reale privind păstrarea secretelor de stat, al depistării neajunsurilor şi încălcărilor regimului secret, al constatării cauzelor apariţiei acestor neajunsuri şi elaborării propunerilor în vederea prevenirii şi lichidării acestora.

(2) Conducătorii autorităţilor publice şi ai altor persoane juridice, precum şi subdiviziunile lor de protecţie a informaţiilor atribuite la secret de stat sînt obligaţi să exercite controlul permanent privind asigurarea protecţiei informaţiilor respective deţinute de ele sau de persoanele juridice din subordine.

(3) Serviciul de Informaţii şi Securitate este abilitat să efectueze controlul privind starea protecţiei secretului de stat în cadrul autorităţilor publice şi al altor persoane juridice. Concluziile Serviciului de Informaţii şi Securitate, întocmite în baza rezultatelor controlului, sînt obligatorii spre executare pentru persoanele cu funcţii de răspundere ale autorităţilor publice şi ale altor persoane juridice.

(4) Serviciul de Informaţii şi Securitate este obligat să informeze Parlamentul asupra constatărilor şi concluziilor rezultate din activitatea desfăşurată pentru protecţia secretului de stat.

(5) Controlul privind asigurarea protecţiei secretului de stat în aparatele Parlamentului, Preşedintelui Republicii Moldova şi Guvernului este organizat de către conducătorii acestor organe.

(6) Autorităţile publice şi alte persoane juridice, în calitate de beneficiari ai lucrărilor cu utilizarea informaţiilor atribuite la secret de stat, sînt obligate să controleze starea protecţiei acestor informaţii transmise antreprenorilor în legătură cu executarea comenzilor.

Articolul 38. Răspunderea pentru încălcarea
legislaţiei cu privire la secretul de stat

(1) Persoanele vinovate de încălcarea prezentei legi poartă răspundere penală, civilă, administrativă sau disciplinară conform legislaţiei.

(2) Persoanele cu funcţii de răspundere avînd împuterniciri de dispoziţie asupra informaţiilor atribuite la secret de stat poartă răspundere penală, civilă, administrativă sau disciplinară, conform legislaţiei, pentru atribuirea neîntemeiată a informaţiilor la secret de stat, pentru neluarea intenţionată a deciziei privind atribuirea informaţiilor la secret de stat, a căror divulgare poate cauza prejudicii intereselor şi/sau securităţii statului, precum şi pentru luarea unor decizii neîntemeiate privind excluderea din nomenclatorul departamental a informaţiilor atribuite la secret de stat.

Capitolul VII
Dispoziţii finale

Articolul 39.

(1) Prezenta lege intră în vigoare după expirarea termenului de 3 luni de la data publicării.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi:

va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

va elabora actele normative necesare executării prezentei legi;

va asigura ajustarea actelor normative ale organelor administraţiei publice la prevederile prezentei legi.

Articolul 40.

La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr.106-XIII din 17 mai 1994 cu privire la secretul de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.2, art.5), cu modificările ulterioare.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.245-XVI. Chişinău, 27 noiembrie 2008.

3. Lege privind transparenta în procesul decizional, nr. 239-XVI din 13.11.2008

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=329849

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
Dispoziţii generale

Articolul 1. Obiectul de reglementare

Prezenta lege stabileşte normele aplicabile pentru asigurarea transparenţei în procesul decizional din cadrul autorităţilor administraţiei publice centrale şi locale, altor autorităţi publice şi reglementează raporturile lor cu cetăţenii, cu asociaţiile constituite în corespundere cu legea, cu alte părţi interesate în vederea participării la procesul decizional.

Articolul 2. Noţiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noţiuni semnifică:

asociaţie constituită în corespundere cu legea – asociaţie constituită în condiţiile legii sau asociaţie de cetăţeni neformală, creată pentru a exprima, a propune şi a promova interesele comune ale membrilor săi;

audiere publică – întrunire în cadrul căreia autorităţile publice care cad sub incidenţa prezentei legi consultă opinia cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate referitor la un proiect de decizie supus discuţiilor;

cetăţean – persoană fizică care deţine cetăţenia Republicii Moldova, precum şi cetăţean străin sau apatrid, cu excepţiile stabilite de lege;

consultare publică – comunicare reciprocă între cetăţeni, asociaţii constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate, pe de o parte, şi autorităţile publice care cad sub incidenţa prezentei legi, pe de altă parte, în rezultatul căreia ambele părţi sînt informate şi pot influenţa procesul decizional;

decizie – act juridic adoptat de autorităţile publice care cad sub incidenţa prezentei legi;

dezbatere publică – modalitate de consultare a opiniei publice, în cadrul căreia este argumentată necesitatea de a adopta proiectul de decizie supus consultării şi sînt prezentate opiniile divergente, iar cetăţenii, asociaţiile constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate pot prezenta recomandări pe marginea proiectului de decizie;

parte interesată – cetăţeni, asociaţii constituite în corespundere cu legea, persoane juridice de drept privat, care vor fi afectaţi, ar putea fi afectaţi de adoptarea deciziei şi care pot influenţa procesul decizional;

proces decizional – procedură de elaborare şi de adoptare a deciziilor de către autorităţile publice care cad sub incidenţa prezentei legi;

recomandare – orice sugestie, propunere sau opinie cu caracter consultativ, exprimată verbal sau în scris de cetăţeni, de asociaţiile constituite în corespundere cu legea, de alte părţi interesate pe marginea proiectelor de decizii elaborate;

transparenţă – oferirea, în vederea informării în mod deschis şi explicit, de către autorităţile publice care cad sub incidenţa prezentei legi a tuturor informaţiilor privind activitatea lor şi consultarea cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate în procesul de elaborare şi de adoptare a deciziilor.

Articolul 3. Domeniul de aplicare al prezentei legi

(1) Domeniul de aplicare al prezentei legi îl constituie totalitatea raporturilor juridice, stabilite în cadrul procesului decizional, dintre cetăţeni, asociaţii constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate, pe de o parte, şi autorităţile publice, pe de altă parte.

(2) Sub incidenţa prezentei legi cad următoarele autorităţi publice care elaborează proiecte de decizii:

a) Parlamentul;

b) Preşedintele Republicii Moldova;

c) Guvernul;

d) autorităţile publice autonome;

e) autorităţile administraţiei publice centrale de specialitate;

f) autorităţile unităţilor teritoriale autonome cu statut juridic special;

g) autorităţile administraţiei publice locale.

[Art.3 al.(2) în redacţia LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

[Art.3 al.(2) modificat prin LP38 din 27.03.14, MO92-98/18.04.14 art.228]

(3) Sub incidenţa prezentei legi cad, de asemenea, persoanele juridice de drept public şi privat care gestionează şi utilizează mijloace financiare publice.

(4) Autorităţile publice vor consulta cetăţenii, asociaţiile constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate în privinţa proiectelor de acte normative, administrative care pot avea impact social, economic, de mediu (asupra

modului de viaţă şi drepturilor omului, asupra culturii, sănătăţii şi protecţiei sociale, asupra colectivităţilor locale, serviciilor publice).

[Art.3 al.(4) modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(5) Prevederile prezentei legi nu se aplică în procesul de elaborare a deciziilor şi de desfăşurare a şedinţelor din cadrul autorităţilor publice la care sînt examinate informaţii oficiale cu accesibilitate limitată în condiţiile legii, precum şi în procesul de desfăşurare a şedinţelor operative convocate de conducătorii autorităţilor publice respective.

[Art.3 al.(5) modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 4. Scopul prezentei legi

Prezenta lege are drept scop:

a) să asigure informarea multilaterală asupra procesului decizional din cadrul autorităţilor publice;

b) să asigure participarea directă a cetăţenilor, a asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părţi interesate la procesul decizional;

c) să eficientizeze procesul decizional în cadrul autorităţilor publice;

d) să sporească gradul de răspundere al autorităţilor publice faţă de cetăţeni şi societate;

e) să stimuleze participarea activă a cetăţenilor, a asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părţi interesate la procesul decizional;

f) să asigure transparenţa activităţii autorităţilor publice.

Articolul 5. Principiile transparenţei procesului decizional

Transparenţa în procesul decizional se bazează pe următoarele principii:

a) informarea, în modul stabilit, a cetăţenilor, a asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părţi interesate despre iniţierea elaborării deciziilor şi despre consultarea publică pe marginea proiectelor de decizii respective;

b) asigurarea de posibilităţi egale pentru participarea cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate la procesul decizional.

Articolul 6. Drepturile părţilor interesate

Cetăţenii, asociaţiile constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate au dreptul:

a) să participe, în condiţiile prezentei legi, la orice etapă a procesului decizional;

b) să solicite şi să obţină informaţii referitoare la procesul decizional, inclusiv să primească proiectele de decizii însoţite de materialele aferente, în condiţiile Legii privind accesul la informaţie;

c) să propună autorităţilor publice iniţierea elaborării şi adoptării deciziilor;

d) să prezinte autorităţilor publice recomandări referitoare la proiectele de decizii supuse discuţiilor.

Articolul 7. Obligaţiile autorităţilor publice

(1) Autorităţile publice sînt obligate, după caz, să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea posibilităţilor de participare a cetăţenilor, a asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părţi interesate la procesul decizional, inclusiv prin:

a) diseminarea informaţiei referitoare la programele (planurile) anuale de activitate prin plasarea acestora pe pagina web oficială a autorităţii publice, prin afişarea lor la sediul acesteia într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau prin difuzarea lor în mass-media centrală sau locală, după caz;

b) informarea, în modul stabilit, asupra organizării procesului decizional;

c) instituţionalizarea mecanismelor de cooperare şi de parteneriat cu societatea;

d) recepţionarea şi examinarea recomandărilor cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, ale altor părţi interesate în scopul utilizării lor la elaborarea proiectelor de decizii;

e) consultarea opiniei tuturor părţilor interesate de examinarea proiectelor de decizii, conform prezentei legi.

(2) Transparenţa procesului decizional în cazul Parlamentului se asigură în conformitate cu regulamentul acestuia.

[Art.7 al.(2) introdus prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417; alineatul unic devine al.(1)]

Capitolul II
Transparenţa procesului de elaborare a deciziilor

Articolul 8. Etapele asigurării transparenţei

Etapele principale ale asigurării transparenţei procesului de elaborare a deciziilor sînt:

a) informarea publicului referitor la iniţierea elaborării deciziei;

b) punerea la dispoziţia părţilor interesate a proiectului de decizie şi a materialelor aferente acestuia;

c) consultarea cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate;

d) examinarea recomandărilor cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;

e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate.

Articolul 9. Anunţul referitor la iniţierea elaborării deciziei

(1) După iniţierea procesului de elaborare a deciziei, autoritatea publică va plasa, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, anunţul respectiv pe pagina web oficială, îl va expedia imediat prin intermediul poştei electronice părţilor interesate, îl va afişa la sediul său într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau îl va difuza în mass-media centrală sau locală, după caz.

[Art.9 al.(1) în redacţia LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(2) Anunţul referitor la iniţierea elaborării deciziei va conţine, în mod obligatoriu:

a) argumentarea necesităţii de a adopta decizia;

b) termenul-limită, locul şi modalitatea în care părţile interesate pot prezenta sau expedia recomandări;

[Art.9 al.(2), lit.b) în redacţia LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

c) datele de contact ale persoanelor responsabile de recepţionarea şi examinarea recomandărilor (numele şi prenumele, numărul de telefon, adresa electronică).

[Art.9 al.(2), lit.c) modificată prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(3) Anunţul referitor la iniţierea elaborării deciziei poate fi retras de pe pagina web oficială a autorităţii publice doar după adoptarea deciziei sau retragerea proiectului de decizie din procesul de elaborare.

[Art.9 al.(3) introdus prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 10. Accesul la proiectele de decizii

(1) Autoritatea publică asigură accesul la proiectele de decizii şi la materialele aferente acestora prin publicarea obligatorie a lor pe pagina web oficială a autorităţii publice, prin asigurarea accesului la sediul autorităţii, precum şi prin expediere prin poştă sau prin alte mijloace disponibile, la solicitarea persoanei interesate.

(2) Proiectul de decizie şi materialele aferente acestuia se plasează pe pagina web oficială a autorităţii publice responsabile cel puţin pentru perioada recepţionării şi examinării recomandărilor.

[Art.10 în redacţia LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 11. Consultarea părţilor interesate

(1) Consultarea cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate se asigură de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie prin următoarele modalităţi: dezbateri publice, audieri publice, sondaj de opinie, referendum, solicitarea opiniilor experţilor în domeniu, crearea grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc cu participarea reprezentanţilor societăţii civile.

(2) Consultarea se efectuează:

a) la iniţiativa autorităţii publice responsabile de elaborarea proiectului de decizie;

b) la iniţiativa unei alte autorităţi publice, conform competenţei;

c) la propunerea cetăţeanului, asociaţiei constituite în corespundere cu legea, altei părţi interesate.

(2^1) În cazul prevăzut la alin. (2) lit. c), autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie nu poate refuza consultarea.

[Art.11 al.(2^1) introdus prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(2^2) Anunţul privind organizarea consultărilor publice şi materialele aferente sînt făcute publice cu cel puţin 15 zile lucrătoare înainte de definitivarea proiectului de decizie.

[Art.11 al.(2^2) introdus prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(3) Procedurile de consultare a cetăţenilor, a asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părţi interesate se stabilesc de Parlament, de Preşedintele Republicii Moldova şi, respectiv, de Guvern.

Articolul 12. Recepţionarea şi examinarea recomandărilor

(1) Recomandările cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate vor fi recepţionate de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie în modul următor:

a) recomandările în formă verbală şi scrisă, prezentate în cadrul consultărilor vor fi reflectate în procesele-verbale ale şedinţelor respective, perfectate în modul stabilit;

b) recomandările în formă scrisă, primite în mod individual, inclusiv pe cale electronică, vor fi înregistrate conform legislaţiei.

[Art.12 al.(1), lit.b) modificată prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(2) Termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puţin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunţului referitor la iniţierea elaborării deciziei sau de la data mediatizării anunţului privind organizarea consultărilor publice. La solicitarea părţilor interesate, autoritatea publică poate prelungi termenul de prezentare a recomandărilor.

[Art.12 al.(2) în redacţia LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(3) Recomandările se examinează de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie.

(4) Autoritatea publică va întocmi un dosar privind elaborarea proiectului de decizie, care va conţine procesele-verbale privind consultarea cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate, recomandările parvenite şi sinteza acestora. Dosarul privind elaborarea proiectului de decizie este accesibil pentru toţi cetăţenii, asociaţiile constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate.

(5) Sinteza recomandărilor parvenite se va plasa pe pagina web oficială a autorităţii publice, se va afişa la sediul acesteia într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau se va difuza în mass-media centrală sau locală, după caz.

(6) Proiectul de decizie se transmite spre examinare autorităţii competente împreună cu sinteza recomandărilor.

[Art.12 al.(6) modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(7) În cazul în care cetăţenii, asociaţiile constituite în corespundere cu legea, alte părţi interesate nu prezintă recomandări în termenul stabilit, iar autoritatea publică, în mod motivat, nu consideră necesară organizarea de consultări, proiectul de decizie poate fi supus procedurii de adoptare. Motivul pentru care nu se consideră necesară organizarea consultărilor publice se aduce la cunoştinţa publicului prin plasare pe pagina web oficială a autorităţii publice responsabile de elaborarea proiectului de decizie.

[Art.12 al.(7) modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 12[1]. Anunţul privind retragerea unui proiect de decizie din procesul de elaborare

În caz de retragere a unui proiect de decizie din procesul de elaborare, autoritatea publică care a iniţiat procesul de elaborare va plasa anunţul despre retragere pe pagina web oficială, indicînd motivul.

[Art.12[1] introdus prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Capitolul III
Transparenţa procesului de adoptare a deciziilor

Articolul 13. Participarea la şedinţele publice

(1) Şedinţele din cadrul autorităţilor publice privind luarea de decizii sînt publice, cu excepţia cazurilor prevăzute de lege.

(2) Anunţul referitor la desfăşurarea şedinţei publice va fi plasat pe pagina web oficială a autorităţii publice, va fi expediat prin intermediul poştei electronice părţilor interesate, va fi afişat la sediul autorităţii publice într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau va fi difuzat în mass-media centrală sau locală, după caz, conţinînd data, ora şi locul desfăşurării şedinţei publice, precum şi ordinea de zi a acesteia. Anunţul referitor la desfăşurarea şedinţei publice se face public cu cel puţin 3 zile lucrătoare înainte de data desfăşurării şedinţei.

[Art.13 al.(2) modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

(3) Persoanele interesate vor participa la şedinţele publice în limita locurilor disponibile din sala de şedinţe şi în ordinea prioritară stabilită de persoana care prezidează şedinţa, luîndu-se în considerare interesul cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, al altor părţi interesate faţă de subiectul şedinţei publice.

[Art.13 al.(4)-(5) abrogate prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 14. Adoptarea deciziilor în regim de urgenţă

(1) În cazul situaţiilor excepţionale, al căror regim este stabilit de lege, precum şi în cazul actelor ce urmează a fi adoptate de Comisia Electorală Centrală în perioada electorală, proiectele de decizii urgente pot fi supuse elaborării şi adoptării fără respectarea etapelor prevăzute de prezenta lege.

[Art.14 al.(1) în redacţia LP216 din 17.09.10, MO191-193/01.10.10 art.634]

(2) Argumentarea necesităţii de a adopta decizia în regim de urgenţă fără consultarea cetăţenilor, asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate va fi adusă la cunoştinţa publicului în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la adoptare, prin plasare pe pagina web a autorităţii publice, prin afişare la sediul acesteia într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau prin difuzare în mass-media centrală sau locală, după caz.

[Art.14 al.(2) modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 15. Informarea publicului referitor la deciziile adoptate

Autorităţile publice vor asigura accesul la deciziile adoptate prin publicarea acestora în modul stabilit de lege, prin plasarea acestora pe pagina web oficială, prin afişare la sediul lor într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau prin difuzare în mass-media centrală sau locală, după caz, precum şi prin alte modalităţi stabilite de lege.

[Art.15 modificat prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Articolul 16. Rapoartele privind transparenţa în procesul decizional

(1) Autorităţile publice vor întocmi şi vor aduce la cunoştinţa publicului rapoarte anuale privind transparenţa în procesul decizional, care vor conţine:

a) numărul deciziilor adoptate de autoritatea publică respectivă pe parcursul anului de referinţă;

b) numărul total al recomandărilor recepţionate în cadrul procesului decizional;

c) numărul întrunirilor consultative, al dezbaterilor publice şi al şedinţelor publice organizate;

d) numărul cazurilor în care acţiunile sau deciziile autorităţii publice au fost contestate pentru nerespectarea prezentei legi şi sancţiunile aplicate pentru încălcarea prezentei legi.

(2) Raportul anual privind transparenţa în procesul decizional va fi făcut public în condiţiile legii nu mai tîrziu de sfîrşitul trimestrului I al anului imediat următor anului de referinţă.

Articolul 16[1]. Răspunderea pentru nerespectarea transparenţei în procesul decizional

Nerespectarea prevederilor prezentei legi constituie abatere disciplinară şi se sancţionează conform prevederilor Codului muncii sau ale legislaţiei speciale.

[Art.16[1] introdus prin LP105 din 12.06.14, MO178-184/11.07.14 art.417]

Capitolul IV
Dispoziţii finale şi tranzitorii

Articolul 17. Intrarea în vigoare a prezentei legi

Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării.

Articolul 18. Organizarea executării prezentei legi

Guvernul, în termen de 3 luni:

a) va înainta Parlamentului propuneri privind aducerea legislaţiei în vigoare în concordanţă cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanţă cu prezenta lege;

c) va elabora şi va adopta actele normative necesare executării prezentei legi.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr.239-XVI. Chişinău, 13 noiembrie 2008.

4. Lege pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a societăţii civile pentru perioada 2012–2015 şi a Planului de acţiuni pentru implementarea Strategiei, Nr. 205 din 28.09.2012

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346217

Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.

Art. 1. – Se aprobă Strategia de dezvoltare a societăţii civile pentru perioada 2012–2015 şi Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei, prezentate în anexe.

Art. 2. – (1) Guvernul, în cooperare cu organizaţiile nonguvernamentale, în termen de 4 luni:

– va institui structura responsabilă de cooperarea cu societatea civilă, care va întruni reprezentanţi ai executivului şi ai societăţii civile, pentru coordonarea şi monitorizarea implementării Strategiei şi a Planului de acţiuni;

– va prezenta Parlamentului proiectele de acte legislative prevăzute în Strategie.

(2) Structura responsabilă de cooperarea cu societatea civilă va prezenta Parlamentului anual, pînă la data de 31 martie, raportul privind executarea prevederilor Planului de acţiuni şi, respectiv, privind implementarea Strategiei.

Art. 3. – Grupul de lucru pentru elaborarea Strategiei de dezvoltare a societăţii civile pentru perioada 2012–2015 şi a Planului de acţiuni pentru implementarea Strategiei, instituit prin Dispoziţia Preşedintelui Parlamentului DD/C-1 nr. 10 din 9 februarie 2012, va monitoriza, alături de structura responsabilă de cooperarea cu societatea civilă instituită de Guvern, implementarea Strategiei şi a Planului de acţiuni.

Art. 4. – Comisia juridică, numiri şi imunităţi va exercita controlul asupra executării prezentei legi.

PREŞEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Nr. 205. Chişinău, 28 septembrie 2012.

5. HOTĂRÎRE Nr. 569 din 03.08.2012 cu privire la Strategia de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale pentru anii 2012-2016

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=344342

În vederea realizării prevederilor pct. 5.2 lit. d) din Strategia securităţii naţionale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.153 din 15 iulie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.170-175, art.499), Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă:

Strategia de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale pentru anii 2012-2016, conform anexei nr. 1;

Planul de acţiuni privind implementarea Strategiei de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale pentru anii 2012-2016, conform anexei nr. 2.

2. Ministerele şi alte autorităţi administrative centrale cu atribuţii în domeniul securităţii şi apărării:

vor întreprinde măsuri eficiente pentru realizarea prevederilor Planului de acţiuni privind implementarea Strategiei de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale pentru anii 2012-2016;

vor informa, anual, pînă la data de 15 ianuarie, autoritatea ierarhic superioară, precum şi Consiliul Suprem de Securitate despre realizarea măsurilor prevăzute în Planul de acţiuni privind implementarea Strategiei de informare şi comunicare în domeniul apărării şi securităţii naţionale pentru anii 2012-2016.

PRIM-MINISTRU **Vladimir FILAT**

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
şi integrării europene **Iurie Leancă**
Ministrul apărării **Vitalie Marinuţa**

Nr. 569. Chişinău, 3 august 2012.

6. HOTĂRÎRE Nr. 96 din 16.02.2010 cu privire la acţiunile de implementare a Legiinr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional

http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=333789

În scopul executării prevederilor alin.(3) art.11 şi lit.c) art.18 ale Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.215-217, art.798), Guvernul HOTĂRĂŞTE:

1. Se aprobă:

Regulamentul cu privire la procedurile de asigurare a transparenţei în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor, conform anexei nr.1;

[Pct.1 al.2) abrogat prin HG188 din 03.04.12, MO70-71/06.04.12 art.227]

2. Cancelaria de Stat, ministerele, alte autorităţi administrative centrale şi serviciile publice desconcentrate ale acestora, în termen de 2 luni vor:

elabora şi aproba regulile interne de informare, consultare şi participare în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor;

desemna coordonatorii procesului de consultare publică în procesul decizional şi vor mediatiza informaţia respectivă, în modul stabilit;

opera modificări şi completări în regulamentele de organizare şi funcţionare, conform prevederilor Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional.

3. Se recomandă autorităţilor de reglementare şi autorităţilor administraţiei publice locale să elaboreze şi să aprobe regulile interne proprii de organizare a procedurilor de asigurare a transparenţei în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor, conform prevederilor prezentei hotărîri.

4. Cancelaria de Stat va monitoriza respectarea prevederilor Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional şi ale prezentei hotărîri de către autorităţile publice centrale şi locale şi va expune rezultatele monitorizării în raportul anual cu privire la implementarea reformei administraţiei publice centrale.

PRIM-MINISTRU **Vladimir FILAT**

Nr. 96. Chişinău, 16 februarie 2010.

Anexa nr.1
la Hotărîrea Guvernului nr.96
din 16 februarie 2010

REGULAMENT
cu privire la procedurile de asigurare a transparenţei
în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor

I. DISPOZIŢII GENERALE

1. Regulamentul cu privire la procedurile de asigurare a transparenţei în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor (în continuare – Regulament) are drept scop asigurarea aplicării uniforme a prevederilor Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional (în continuare – Lege).

2. Prezentul Regulament stabileşte procedurile de asigurare a transparenţei în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor în cadrul Cancelariei de Stat, ministerelor, altor autorităţi administrative centrale, serviciilor publice desconcentrate ale acestora, autorităţilor administraţiei publice locale, precum şi persoanelor juridice de drept public şi privat care gestionează şi utilizează mijloace financiare publice (în continuare – autorităţi publice).

3. Prevederile prezentului Regulament se aplică în procesul de elaborare şi adoptare a proiectelor de acte legislative, acte normative, acte administrative (în continuare – proiecte de decizii) care pot avea impact economic, de mediu şi social (asupra modului de viaţă şi drepturilor omului, asupra culturii, sănătăţii şi protecţiei sociale, asupra colectivităţilor locale, serviciilor publice etc.).

4. Procedurile de consultare publică prevăzute în prezentul Regulament nu se extind asupra procesului de elaborare şi adoptare de către Guvern şi autorităţile publice a proiectelor de decizii ce conţin informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, proiectelor de acte normative şi administrative care au ca obiect modificarea actelor în vigoare sub aspect redacţional, fără a schimba conceptul sau impactul acestora şi proiectelor de acte administrative cu caracter individual, care nu au impact economic, de mediu şi social.

5. În sensul prezentului Regulament sînt utilizate următoarele noţiuni:

analiza ex-ante – procesul de identificare a problemei, obiectivului, a eventualelor opţiuni de soluţionare a problemei sau de atingere a obiectivului şi analiza efectelor sau consecinţelor acestor opţiuni pînă la aprobarea deciziei;

informarea cu caracter general (în continuare – informarea generală) – acţiune de transmitere a informaţiei

despre procesul decizional în cadrul autorităţilor publice către un public larg, nedefinit, fără a ţine cont de necesităţile şi preferinţele particulare de recepţionare a informaţiei ale unor părţi interesate;

informarea cu caracter direcţionat (în continuare – informarea direcţionată) – acţiune de transmitere a informaţiei despre procesul decizional în cadrul autorităţilor publice către părţi interesate definite, prin intermediul mijloacelor de recepţionare a informaţiei indicate de părţile interesate;

proceduri obligatorii de consultare – ansamblu de acţiuni obligatorii de informare generală a publicului despre iniţierea consultării publice, întreprinse de autorităţile publice în scopul colectării recomandărilor pe marginea unui proiect de decizie;

proceduri adiţionale de consultare – ansamblu de acţiuni de informare generală şi direcţionată a părţilor interesate, de organizare a întrunirilor publice şi altor modalităţi de consultare, întreprinse la iniţiativa autorităţilor publice sau la propunerea părţilor interesate, în scopul recepţionării recomandărilor pe marginea unui proiect de decizie;

anunţul privind organizarea consultării publice – informaţia răspîndită de autorităţile publice pentru a aduce la cunoştinţă părţilor interesate despre demararea procesului de consultare publică a unui proiect de decizie;

coordonator al procesului de consultare publică – funcţionar public sau angajat al autorităţii publice abilitat cu funcţia de coordonare şi monitorizare a asigurării transparenţei în procesul de elaborare şi adoptare a proiectelor de decizii din cadrul autorităţii respective;

subdiviziunea-autor – subdiviziunea din cadrul autorităţii publice responsabilă de elaborarea proiectului de decizie.

II. MĂSURI ORGANIZATORICE PENTRU ASIGURAREA TRANSPARENŢEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL

6. Autorităţile publice elaborează şi aprobă regulile interne privind procedurile de informare, consultare şi participare în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor, care trebuie să conţină prevederi referitoare la:

a) atribuţiile coordonatorului procesului de consultare publică în procesul decizional în cadrul autorităţii publice;

b) atribuţiile subdiviziunilor responsabile de elaborarea proiectelor de decizii în asigurarea transparenţei procesului de elaborare a deciziilor;

c) interacţiunea dintre coordonatorul procesului de consultare publică şi subdiviziunile responsabile de elaborarea proiectelor de decizii;

d) întocmirea şi păstrarea dosarului privind elaborarea proiectului de decizie;

e) colaborarea autorităţii publice cu societatea civilă (crearea consiliilor consultative, grupurilor de lucru permanente sau grupurilor de lucru ad-hoc cu participarea societăţii civile, semnarea de acorduri sau memorandumuri de colaborare etc.);

f) organizarea şedinţelor publice;

g) elaborarea raportului anual privind transparenţa procesului decizional.

7. Fiecare autoritate publică desemnează şi instruieşte coordonatorul procesului de consultare publică, care este responsabil pentru asigurarea transparenţei procesului decizional din autoritatea respectivă. În atribuţiile de bază ale coordonatorului sînt incluse monitorizarea respectării cerinţelor de asigurare a transparenţei în procesul de elaborare şi adoptare a proiectelor de decizii şi întocmirea raportului anual privind asigurarea transparenţei procesului decizional în cadrul autorităţii publice.

8. Coordonatorul procesului de consultare publică pregăteşte o listă generală a părţilor interesate, întocmită la iniţiativa subdiviziunilor autorităţii publice, iniţiativa altor autorităţi publice sau la propunerea părţilor interesate, care vor fi informate prioritar despre procesul decizional al autorităţii în cauză. Lista se actualizează cu regularitate, inclusiv cu indicarea părţilor interesate (numele şi prenumele cetăţenilor, denumirile asociaţiilor constituite în corespundere cu legea, altor părţi interesate, informaţia de contact a acestora), care au solicitat în scris informarea despre procesul decizional al autorităţii publice.

9. Consultarea publică în cadrul procesului de elaborare a proiectului de decizie este iniţiată şi desfăşurată de către subdiviziunea-autor din cadrul autorităţii publice.

10. Conducătorul subdiviziunii-autor desemnează un responsabil de desfăşurarea procedurilor de consultare din cadrul subdiviziunii respective.

11. Responsabilul de desfăşurarea procedurilor de consultare publică a unui proiect de decizie, din cadrul subdiviziunii-autor, va purta răspundere pentru:

informarea părţilor interesate despre iniţierea elaborării proiectului de decizie;

informarea părţilor interesate despre desfăşurarea consultării publice;

organizarea procedurilor de consultare publică;

întocmirea procesului-verbal privind consultarea publică a părţilor interesate;

redactarea sintezei recomandărilor prezentate;

întocmirea dosarului privind elaborarea proiectului de decizie;

transmiterea coordonatorului procesului de consultare publică din cadrul autorităţii publice a informaţiei necesare pentru întocmirea raportului anual privind transparenţa în procesul decizional.

12. Subdiviziunea-autor informează coordonatorul procesului de consultare publică din cadrul autorităţii publice despre iniţierea şi rezultatele consultării fiecărui proiect de decizie în parte.

III. MODALITĂŢI DE INFORMARE ÎN PROCESUL DECIZIONAL

1. Modalităţi de informare în cadrul consultării publice

13. Informarea privind procesul decizional se face pe calea informării generale, pentru un public larg nedefinit, şi pe calea informării direcţionate, pentru părţi interesate definite, incluse în lista prevăzută în pct.8 din prezentul Regulament, sau alte părţi interesate care au solicitat în scris informarea.

Informarea generală este obligatorie în cazul anunţării despre iniţierea elaborării proiectului de decizie şi organizarea tuturor consultărilor publice, iar cea direcţionată poate fi aplicată complementar informării generale, la decizia autorităţii publice.

14. Solicitarea în scris din partea părţilor interesate privind informarea despre procesul decizional din cadrul autorităţilor publice este expusă în forma unei cereri în care se consemnează: doleanţa de a recepţiona informaţii despre procesul decizional al autorităţii şi despre iniţierea consultărilor publice, după caz, denumirea proiectului de decizie elaborat de autoritatea publică şi supus consultării publice, numele, prenumele cetăţeanului sau denumirea, în cazul asociaţiilor constituite în corespundere cu legea sau altor părţi interesate, modalitatea preferabilă de recepţionare a informaţiei (adresa poştală, poşta electronică).

15. Informarea generală se efectuează prin plasarea informaţiei pe pagina web oficială a autorităţii publice, afişarea la sediul său într-un spaţiu accesibil publicului, difuzarea, după caz, a unui comunicat de presă în mijloacele de informare centrale sau locale.

Informarea direcţionată se efectuează prin transmiterea informaţiei privind procesul decizional prin intermediul poştei electronice sau expedierea scrisorilor la adresa părţilor interesate sau cea indicată de solicitant.

16. Informarea despre iniţierea elaborării deciziei se face prin intermediul unui anunţ redactat şi difuzat în condiţiile Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional şi conform pct.15 din prezentul Regulament.

17. În scopul facilitării accesului părţilor interesate la informaţia privind procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor de către autoritatea publică, pe pagina web oficială a acesteia sînt create compartimente dedicate transparenţei decizionale, unde se plasează informaţia cu privire la:

a) regulile interne privind procedurile de informare, consultare şi participare în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor;

b) numele şi informaţia de contact ale coordonatorului procesului de consultare publică în procesul decizional în cadrul autorităţii publice;

c) programele anuale (trimestriale) de elaborare a proiectelor de acte normative, cu indicarea proiectelor de decizii care urmează a fi supuse consultării publice;

d) anunţurile privind iniţierea elaborării deciziei;

e) anunţurile privind organizarea consultării publice;

f) proiectele de decizii şi materialele aferente acestora, precum şi deciziile adoptate;

g) rezultatele consultării publice (procese-verbale ale întrunirilor publice consultative, sinteza recomandărilor);

h) raportul anual al autorităţii publice privind transparenţa procesului decizional;

i) alte informaţii.

18. Autorităţile publice sînt obligate să facă publice, conform pct.15 alin. unu din prezentul Regulament, programele (planurile) anuale de activitate, programele anuale (trimestriale) de elaborare a proiectelor de acte normative, elaborate conform Legii nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului şi ale altor autorităţi ale administraţiei publice centrale şi locale, cu indicarea proiectelor de decizii care urmează a fi supuse consultării publice.

2. Anunţul privind organizarea consultării publice

19. Informaţia despre organizarea consultărilor publice pe marginea unui proiect de decizie este redactată în forma unui anunţ, conform anexei la prezentul Regulament, care include obligatoriu:

argumentarea necesităţii de a adopta decizia;

data plasării anunţului;

termenul-limită de prezentare a recomandărilor;

modalitatea în care părţile interesate pot avea acces la proiectul de decizie;

modalitatea consultărilor publice;

modalitatea în care părţile interesate pot prezenta sau expedia recomandări;

numele şi informaţia de contact (numărul de telefon, adresa poştei electronice, adresa poştală) ale persoanelor responsabile de recepţionarea şi examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării.

Anunţul este însoţit de proiectul deciziei şi materialele aferente acestuia (note informative şi, după caz, studii analitice, acte de analiză a impactului de reglementare, alte materiale care au stat la baza elaborării proiectului de decizie etc.).

20. Anunţul de organizare a consultării publice este făcut public cu cel puţin 15 zile lucrătoare înainte de iniţierea procedurii de întocmire a variantei finale a proiectului deciziei. Anunţul se face public prin informarea generală a publicului larg şi informarea direcţionată a părţilor interesate, conform pct.15 din prezentul Regulament.

21. Argumentarea necesităţii elaborării şi aprobării proiectului de decizie este formulată într-un limbaj concis, explicit şi accesibil publicului larg, cu explicarea termenilor de specialitate. Argumentarea se referă la scopul urmărit de proiectul deciziei, impactul acestuia, compatibilitatea proiectului cu legislaţia în vigoare, prevederile corespondente ale legislaţiei comunitare şi cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, alte detalii relevante.

22. Proiectele de decizii asupra cărora a fost iniţiată procedura de consultare publică sînt puse la dispoziţia părţilor interesate, conform Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie, precum şi pct.15 din prezentul Regulament.

3. Informarea despre rezultatele consultării publice

23. Rezultatele consultării (procese-verbale, sinteza recomandărilor), după aprobarea acestora de către conducerea autorităţii publice, sînt făcute publice prin informarea generală, conform Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie, precum şi pct.15 alin. unu din prezentul Regulament, pînă la adoptarea deciziei respective.

24. Deciziile adoptate ale autorităţilor publice, supuse consultării publice, sînt făcute publice, conform Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie şi pct.15 alin. unu din prezentul Regulament.

IV. PROCEDURI DE ORGANIZARE A CONSULTĂRILOR PUBLICE

1. Principii generale de consultare publică

25. Autorităţile publice iniţiază proceduri de consultare publică în scopul informării şi recepţionării recomandărilor părţilor interesate.

26. Consultarea publică în procesul decizional se desfăşoară la etapa de iniţiere a elaborării proiectului de decizie şi după întocmirea textului iniţial al proiectului de decizie.

Consultarea publică la etapa de iniţiere a proiectului de decizie se desfăşoară obligatoriu în cazul deciziilor supuse analizei ex-ante.

Consultarea după întocmirea textului iniţial al proiectului de decizie se desfăşoară după fundamentarea acestuia şi aprobarea proiectului respectiv pentru consultare publică de către conducătorul autorităţii publice.

27. Necesitatea desfăşurării procesului de consultare publică se ia în considerare la planificarea termenelor de elaborare a proiectului de decizie şi se rezervă timp suficient pentru consultarea proiectului respectiv.

28. Procedura de consultare a proiectului de decizie elaborat se sincronizează cu etapa de avizare a acestuia de către autorităţile publice şi instituţiile publice interesate, în conformitate cu legislaţia.

29. Autorităţile publice decid aplicarea procedurilor obligatorii sau procedurilor adiţionale de consultare în procesul de elaborare a proiectului de decizie, în funcţie de impactul pe care îl are proiectul de decizie şi interesul publicului larg pentru subiectul supus consultării.

Procedurile obligatorii de consultare presupun plasarea anunţului şi proiectului de decizie pe pagina web oficială a autorităţii publice, afişarea lor la sediul acesteia într-un spaţiu accesibil publicului şi/sau difuzarea lor, după caz, în mijloacele de informare în masă centrale sau locale.

Procedurile adiţionale de consultare includ, adiţional la procedurile obligatorii, solicitarea unor recomandări în scris din partea experţilor sau unor părţi interesate, organizarea audierilor publice, dezbaterilor publice, grupurilor de lucru cu participarea reprezentanţilor părţilor interesate, organizarea sondajelor de opinii, referendumului etc.

2. Desfăşurarea consultării publice

30. Autorităţile publice planifică procesul de consultare publică, conform următoarelor etape:

a) determinarea proiectului deciziei care urmează a fi supus consultării;

b) identificarea persoanei responsabile de desfăşurarea procedurilor de consultare din cadrul subdiviziunii-autor a autorităţii publice;

c) identificarea părţilor interesate;

d) selectarea modalităţilor de consultare;

e) proiectarea în timp a acţiunilor legate de procesul de consultare;

f) estimarea costurilor consultării;

g) anunţarea organizării consultărilor;

h) desfăşurarea procedurilor de consultare;

i) recepţionarea recomandărilor prezentate, examinarea acestora şi luarea deciziei privind acceptarea sau neacceptarea lor, precum şi întocmirea sintezei recomandărilor;

j) îmbunătăţirea proiectului de decizie luînd în considerare recomandările acceptate;

k) întocmirea dosarului privind elaborarea proiectului de decizie, compus din procesele-verbale privind consultarea publică a părţilor interesate, recomandările parvenite şi sinteza acestora;

l) informarea părţilor interesate despre rezultatele consultării, conform pct.15 alin. unu din prezentul Regulament.

31. Subdiviziunea-autor din cadrul autorităţii publice identifică părţile interesate relevante care vor fi consultate în cazul fiecărui proiect de decizie, în funcţie de obiectul şi sfera de aplicare a proiectului, părţile interesate care pot fi afectate de proiect şi interesul altor părţi interesate de subiectul abordat. Lista părţilor interesate care vor fi consultate în cazul fiecărui proiect de decizie, întocmită în baza listei generale a părţilor interesate, este aprobată de coordonatorul procesului de consultare publică.

32. În contextul consultărilor publice părţi interesate pot fi:

a) cetăţenii, conform definiţiei Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional;

b) asociaţii obşteşti constituite în corespundere cu legea;

c) sindicate;

d) asociaţii de patronat;

e) partide şi alte organizaţii social-politice;

f) mijloace de informare în masă;

g) reprezentanţi ai mediului de afaceri etc.

33. Pentru desfăşurarea procesului de consultare, pot fi aplicate următoarele modalităţi de consultare, sau alte modalităţi considerate eficiente de către autoritatea publică, care vor fi utilizate separat sau cumulativ, după caz:

1) *Solicitarea opiniei cetăţenilor* se desfăşoară prin informarea generală a publicului larg nedefinit despre iniţierea consultărilor şi supunerea proiectului de decizie spre consultare, conform pct.15 alin. unu din prezentul Regulament.

Recomandările sînt recepţionate în scris prin intermediul scrisorilor expediate pe adresa autorităţii publice, a poştei electronice, opţiunilor tehnice de transmitere a comentariilor de pe paginile web, altor opţiuni tehnice.

La aplicarea acestui instrument de consultare sînt utilizate, după caz, opţiuni tehnice de comunicare între părţile interesate şi autoritatea publică autor al proiectului de decizie (pagini web oficiale, poşta electronică, bloguri, comunităţi virtuale, mesagerie instantă).

2) *Solicitarea opiniilor experţilor* se realizează prin informarea direcţionată a părţilor interesate (experţilor identificaţi ca fiind relevanţi) de domeniul de activitate a autorităţilor publice, conform pct.15 alin. doi din prezentul Regulament, cu solicitarea de a se expune pe marginea proiectului de decizie.

Recomandările sînt recepţionate în scris prin intermediul poştei electronice, opţiunilor de transmitere a comentariilor de pe paginile web oficiale, scrisori.

3) *Grupuri de lucru permanente*, cu participarea reprezentanţilor părţilor interesate, sînt create la iniţiativa autorităţii publice responsabile de elaborarea proiectelor de decizii sau a unei alte autorităţi publice, conform competenţei, în scopul iniţierii şi menţinerii unui dialog constant pe parcursul procesului decizional.

Crearea şi activitatea acestor grupuri este reglementată prin regulile interne de organizare a procedurilor de consultare publică în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor, aprobate în cadrul autorităţii publice respective.

Recomandările obţinute în cadrul şedinţelor grupurilor de lucru se înregistrează în procese-verbale privind consultarea publică a părţilor interesate.

4) *Grupuri de lucru ad-hoc* cu participarea reprezentanţilor părţilor interesate sînt create la iniţiativa autorităţii publice autor al proiectului de decizie, unei alte autorităţi publice, conform competenţei, sau a unei părţi interesate în scopul discutării proiectului de decizie supus consultării, obţinerii de consens în aspecte contradictorii.

Funcţionarea grupurilor de lucru ad-hoc este stabilită prin proceduri provizorii, aprobate de comun acord de către membrii grupului.

Recomandările obţinute în cadrul şedinţelor grupurilor de lucru se înregistrează în procesul-verbal privind consultarea publică a părţilor interesate.

5) *Dezbaterile publice* constituie un procedeu de consultare publică care implică întrunirea reprezentanţilor autorităţii publice şi părţilor interesate pentru exprimarea într-un cadru organizat a viziunilor privind proiectul deciziei.

Organizarea dezbaterilor se fundamentează pe:

întocmirea unei ordine de zi, cunoscută în prealabil de către participanţii la dezbateri;

intervenţia participanţilor în cadrul dezbaterilor conform ordinii de zi;

numirea, după caz, a unui moderator neutru, care facilitează şi menţine dezbaterile în corespundere cu ordinea de zi.

Autoritatea publică, care iniţiază dezbaterile publice, în cadrul discuţiilor prezintă punctul de vedere, îl argumentează şi îşi exprimă, după caz, acordul sau dezacordul asupra recomandărilor şi opiniei participanţilor la dezbaterile publice.

Anunţul despre desfăşurarea dezbaterilor publice, care conţine data, locul şi ordinea de zi propusă, se aduce la cunoştinţa părţilor interesate, de regulă, cu cel puţin 3 zile lucrătoare înainte de data desfăşurării dezbaterilor.

Rezultatul dezbaterilor publice se fixează în procesul-verbal privind consultarea publică a părţilor interesate.

6) *Audierile publice* reprezintă o modalitate de întrunire bine sistematizată a autorităţii publice autor al proiectului de decizie şi a părţilor interesate.

Acestea presupun desfăşurarea organizată a discuţiilor pe marginea proiectului de decizie elaborat, prin înscrierea prealabilă a vorbitorilor şi, după caz, prezentarea succintă în formă scrisă a recomandărilor, unde autoritatea publică, care iniţiază audierile publice, prezintă tema discuţiei, adresează, după caz, întrebări şi ia act de recomandările şi opiniile participanţilor la audieri, fără a-şi exprima poziţia faţă de recomandările şi opiniile expuse.

Audierile publice sînt organizate de o comisie de lucru, desemnată de către autoritatea publică în acest scop, care stabileşte regulile de organizare şi desfăşurare a discuţiilor şi ordinea vorbitorilor. Regulile respective se aduc la cunoştinţa părţilor interesate la începutul audierilor publice.

Anunţul despre desfăşurarea audierilor publice, în care se face referinţă la data, locul şi subiectele discuţiilor, se face public, de regulă, cu cel puţin 3 zile lucrătoare înainte de data stabilită. Recomandările parvenite în cadrul audierilor publice se înregistrează în procesul-verbal privind consultarea publică a părţilor interesate.

7) *Sondajul de opinie* este o procedură sociologică de consultare a opiniei cetăţenilor, menită să identifice atitudinea acestora faţă de intenţiile sau acţiunile planificate ale autorităţilor publice, stabilite prin proiectele de decizii elaborate.

Pentru desfăşurarea sondajului sociologic autoritatea publică propune un şir de întrebări tematice privind subiectul supus consultării, incluse într-un chestionar.

8) *Referendumul* reprezintă un instrument de consultare a opiniei cetăţenilor privind cele mai importante probleme ale statului şi societăţii şi se desfăşoară conform procedurilor stabilite de legislaţia în vigoare.

3. Recepţionarea şi analiza recomandărilor

34. Autorităţile publice înregistrează toate recomandările părţilor interesate parvenite pe parcursul desfăşurării consultării publice a proiectului de decizie şi le include în sinteza recomandărilor.

Recomandările recepţionate în cadrul diverselor întruniri publice consultative (audieri, dezbateri etc.) sînt reflectate în procesele-verbale, întocmite în conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr. 618 din 5 octombrie 1993 „Pentru aprobarea Regulilor de întocmire a documentelor organizatorice şi de dispoziţie şi Instrucţiunii-tip cu privire la ţinerea lucrărilor de secretariat în organele administraţiei publice centrale de specialitate şi ale autoadministrării locale ale Republicii Moldova”.

Recomandările parvenite în formă scrisă se înregistrează de autoritatea publică în modul stabilit de Hotărîrea Guvernului nr. 208 din 31 martie 1995 „Pentru aprobarea Instrucţiunilor privind ţinerea lucrărilor de secretariat referitoare la petiţiile persoanelor fizice şi juridice, adresate organelor de stat, întreprinderilor, instituţiilor şi organizaţiilor Republicii Moldova”.

35. Proiectul deciziei supus consultării publice se examinează de către părţile interesate în termen de cel mult 15 zile lucrătoare din data mediatizării, în modul stabilit, a anunţului referitor la iniţierea consultării publice a acestuia. În cazul în care proiectul de decizie este voluminos ori complex sau dacă se cere studierea unor materiale suplimentare, termenul de prezentare a recomandărilor poate fi extins de către conducătorul autorităţii publice – autor al proiectului de decizie cu menţiunea corespunzătoare în anunţ.

36. Dacă în termenul stabilit la pct.35 părţile interesate nu au prezentat recomandări, proiectul de decizie se consideră consultat public fără recomandări. Această informaţie este făcută publică, conform pct.15 alin. unu din prezentul Regulament.

37. Responsabilul de desfăşurarea procedurilor de consultare publică din cadrul subdiviziunii-autor a autorităţii publice analizează recomandările parvenite, împreună cu alte subdiviziuni din cadrul autorităţii, după caz, şi decide asupra acceptării sau respingerii fiecărei recomandări în parte.

Recomandările parvenite şi rezoluţia autorităţii publice pentru fiecare recomandare sînt sistematizate într-o sinteză privind consultarea proiectului de decizie, întocmită în forma unui tabel, care include:

recomandarea recepţionată;

autorul recomandării;

poziţia autorităţii publice privind acceptarea sau respingerea recomandării şi argumentarea, în cazul respingerii recomandării.

38. După finalizarea procedurilor de consultare în procesul de elaborare a deciziei, subdiviziunea-autor întocmeşte un dosar privind elaborarea proiectului de decizie, în care se includ:

a) anunţul de iniţiere a elaborării deciziei;

b) anunţul de organizare a consultării publice;

c) proiectul deciziei;

d) materialele aferente proiectului de decizie (note informative, alte informaţii relevante);

e) procesele-verbale ale întrunirilor de consultare publică;

f) sinteza recomandărilor parvenite.

Accesul la dosarele privind elaborarea deciziilor, alte informaţii privind asigurarea transparenţei în procesul decizional este asigurat în condiţiile Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie.

39. În cazul modificării esenţiale (schimbării conceptului, extinderii obiectului şi sferei de aplicare, modificării impactului) a variantei iniţiale a proiectului de decizie supus procedurilor de consultare, dacă modificarea respectivă nu a survenit în urma consultării publice, autoritatea publică poate supune proiectul respectiv consultării publice repetate.

V. ORGANIZAREA ŞEDINŢELOR PUBLICE

40. Şedinţele autorităţilor publice în cadrul cărora sînt examinate şi adoptate deciziile sînt publice, cu excepţia cazurilor cînd în cadrul şedinţelor sînt examinate sau audiate informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, conform art. 7 al Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie. Argumentarea desfăşurării şedinţelor închise va fi făcută publică.

41. Limitarea accesului persoanelor interesate va fi admisă doar la acele şedinţe sau părţi ale şedinţei unde, conform ordinii de zi a acesteia, urmează să fie examinate decizii sau comunicate informaţii oficiale cu accesibilitate limitată, conform Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie.

42. Desfăşurarea şedinţei publice, data, ora şi adresa unde aceasta va avea loc, ordinea de zi a şedinţei sînt anunţate de autoritatea publică în prealabil, de regulă, cu cel puţin 3 zile lucrătoare, conform pct.15 din prezentul Regulament.

43. Şedinţele publice sînt ţinute, după caz, în cea mai încăpătoare sală din sediul autorităţii publice. Participarea părţilor interesate se asigură în limitele locurilor disponibile din sala de şedinţe şi în ordinea prioritară stabilită de persoana care prezidează şedinţa, în conformitate cu interesul fiecărei părţi interesate faţă de subiectele examinate în cadrul şedinţei publice.

44. La şedinţele publice este asigurat accesul reprezentanţilor mijloacelor de informare în masă, care pot retransmite lucrările şedinţelor respective.

45. Modalităţile de organizare şi participare la şedinţele publice în cadrul autorităţii sînt stabilite în regulile interne de organizare a procedurilor de consultare publică în procesul de elaborare şi adoptare a deciziilor şi sînt aduse la cunoştinţă participanţilor la şedinţă, care sînt obligaţi să le respecte.

46. Rezultatele şedinţelor publice sînt făcute publice conform Legii nr.982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informaţie şi pct.15 din prezentul Regulament.

VI. RAPORTUL CU PRIVIRE LA TRANSPARENŢA ÎN PROCESUL DECIZIONAL

47. Autorităţile publice, anual, întocmesc un raport privind asigurarea transparenţei procesului decizional, potrivit prevederilor Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparenţa în procesul decizional, care va fi făcut public conform pct.15 alin. unu din prezentul Regulament.

48. Raportul anual privind transparenţa în procesul decizional este elaborat de coordonatorul procesului de consultare publică din cadrul autorităţii publice respective, cu contribuţia tuturor subdiviziunilor acesteia implicate în elaborarea proiectelor de decizii şi organizarea şedinţelor publice de adoptare a proiectelor de decizii.

Anexă
la Regulamentul cu privire la procedurile
de asigurare a transparenţei în procesul
de elaborare şi adoptare a deciziilor

ANUNŢ-TIP
privind organizarea consultării publice a proiectului de decizie

(Denumirea autorităţii publice)..... iniţiază, începînd cu data
de .....,
consultarea publică a proiectului de hotărîre/ proiectului de lege/proiectului de ordin
etc. (denumirea proiectului) .....
Scopul proiectului este .....
Necesitatea elaborării şi adoptării proiectului de decizie este .....
.....
Prevederile de bază ale proiectului sînt .....
Beneficiarii proiectului de decizie sînt .....
Rezultatele scontate ca urmare a implementării deciziei supuse consultării publice
sînt.....
Impactul estimat al proiectului de decizie este.....
Proiectul de decizie este elaborat în conformitate cu legislaţia în vigoare (denumirea
documentelor relevante) .....,
prevederile corespondente ale legislaţiei comunitare .....
şi cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte (denumirea
documentelor relevante) .....
Recomandările pe marginea proiectului de decizie, supus consultării publice, pot fi
expediate pînă pe data de ....., la adresa dnei/dl..... ....., pe
adresa electronică: ....., la numărul de telefon .....
sau pe adresa (adresa sediului autorităţii publice) .....
Proiectul deciziei (denumirea)..... şi nota
informativă (după caz, studii analitice, acte de analiză a impactului de reglementare,
alte materiale care au stat la baza elaborări proiectului de decizie etc.) sînt disponibile
pe pagina web oficială (adresa) .....
sau la sediul (denumirea autorităţii publice) .....,
situat pe adresa .....

[Anexa nr.2 abrogată prin HG188 din 03.04.12, MO70-71/06.04.12 art.227]